

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાખિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૮૦૩ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ગુજરાતી-ઇંગ્લીશ

ડિક્શનરી

વિષય

ન. - ૧૪૮ ૬૪૪

AN
ETYMOLOGICAL
GUJARATI-ENGLISH
DICTIONARY

BY
M. B. BELSARE,
Vice-Principal, Gujarat Training College, Ahmedabad.

(Third Edition, revised and enlarged.)

PUBLISHED BY
R. M. SHAH.

1927.

All Rights Reserved.]

[Price Rs. 12.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી ઓપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૩૮૦૩

Ahmedabad.

Printed at the "Suryaprakash" Press.

by

Mulchandbhai Trikamlal.

EDITOR'S PREFACE

to

the Second Edition.

The present work was undertaken with the intention of furnishing the Gujarati Public with materials for a more scientific study of the Language than was to be found in previous works of this nature. It does not assume to be always authoritative, nor are the conclusions arrived at to be accepted as final. It is rather intended as a guide to future writers, showing in many cases what ought certainly to be accepted, or to be avoided. The etymologies are, I believe, briefly but sufficiently indicated. From an ardent desire of assisting the scholar in this direction, I have long been collecting materials and making notes on points relating to the etymology of Gujarati words. The result of this labour is here offered to the public. Some of the etymologies given will, I hope, save much future discussion and research. But I cannot take leave of a work, which has closely occupied my attention during the past twenty-five years, without expressing the hope that it may prove of service not only to students of early Gujarati, or of Indian Philology, but to all who are interested in the origin, history; and development of that language, which is the common inheritance of the Gujarati-speaking peoples. It is but to be expected that, owing to the increased attention, which of late years has been given to the study of the vernacular languages, many of the conclusions at which I have arrived may require important modification or even rejection; but I nevertheless trust that the use of this work may tend to the suppression of guess-work ignoring all rules. I trust that it may at the same time strengthen the conviction that in this as in all other studies, true results are to be gained only by patient observation and reasonable inference.

In a work, which, like the present undertaking, deals with several languages, it is very difficult to secure absolute accuracy; that can only be aimed at. But we do hope that in this second edition a nearer approach has been made to that most desirable goal.

Dhanpāl (1075 A. D.) and Hemchandra (1173 A. D.), the two great Jain Pandits, have supplied the means of ascertaining the origin of several Gujarati words. The former in his work Payalacchi (पायलच्छी) written for the use of his sister, named Priyalakshmi and the latter in his several Māgadhi works have supplied the crude forms to which many modern Gujarati words may be traced. These are denoted by Dh. Des. & Hem. Des. as showing their origin.

I must avail myself of this opportunity of gratefully acknowledging my obligation to the Rev. Dr. G. P. Taylor, M. A., D. D., of the Irish Presbyterian Mission, for his kindness in reading over the final proof-sheets.

Nor can I omit to express my indebtedness to Mrs. Taylor also, who most kindly sent me a large number of words with suggestive notes, of which I have gladly availed myself.

Further I cannot close this preface without tendering my hearty thanks to Mr. Hiralal Mulchand Mehta, B.A., and Mr. Gopalrao M. Belsare, who helped me in correcting the proof-sheets; and also to the many scholars in various parts of the province who have cheered me with kind words.

If this work meets with the approval of the public, I shall consider myself amply rewarded. And, finally, may the Almighty give me opportunity to devote myself with continued vigour to the service of the Gujarati Language. True are the words of the poet Kalidas.

लेखः कलेन हि पुनर्नवतां विधत्ते.

PUBLISHER'S NOTICE

to

the Second Edition.

The first edition of this dictionary, published in 1895, having been exhausted in four years, a second edition was called for. This fact evidences the goodwill the Dictionary has secured at the hands of the public.

We are greatly indebted to the Government of Bombay, Education Department, and the Gujarat Vernacular Society for the kind support they gave us, the former by issuing circulars requesting schoolmasters to collect words not already inserted in the Dictionary, and the latter by allowing us the use of the manuscript prepared by the society, for the publication of a comprehensive Gujarati Dictionary. We have, thus, been able to embody in this second edition all words deemed worthy of admittance that were present, either in the lists supplied by the schoolmasters, or in the manuscript in the possession of the Gujarat Vernacular Society. These additions have largely increased the contents of the present volume, on which account it has been found necessary to raise the original price by eight annas.

To The Third Edition.

Encouraged by the fitting response, which the first and second edition of this Dictionary has met among the students and the learned public, we have ventured to publish it a third time. Hailing the demand of the public and students we have prepared this edition with becoming haste though we have taken all the care to make it every way entelligible to the students.

We have tried our best to meet with the heavy expences for paper, printing and binding, and hence we have raised the price in proportion to the other similar publications.

Lastly we cannot help expressing our sense of gratitud to correctors and the printer for the enthesiasm, zeal and assidnity which they have employed in helping us in this work.

We hope that this edition will also be welcome by the public and students as well.

Ahmedabad,

R. M. Shah.

25th June. 1927.

PREFIXES IN GUJARATI.

The following list contains most of the prefixes employed in the formation of Gujarati words.

SANSKRIT PREFIXES.

અ <i>privative</i>	ધર્મ <i>charity</i>	અધર્મ <i>irreligion.</i>
અણ <i>privative</i>	સમન્નુ <i>wise</i>	અણસમન્નુ <i>unwise.</i>
અતિ <i>excessive</i>	દુષ્ટ <i>wicked</i>	અતિદુષ્ટ <i>very wicked.</i>
અધિ <i>over</i>	કાર <i>doing</i>	અધિકાર <i>power.</i>
અન્ <i>privative</i>	એક <i>one</i>	અનેક <i>not one only, some.</i>
અનુ <i>after</i>	તાપ <i>heat</i>	અનુતાપ <i>after-heat, repentance.</i>
અન્તર <i>within</i>	પુર <i>a town, abode</i>	અંત:પુર <i>the inner apartments, the zanānā.</i>
અપ <i>contradiction</i>	માન <i>honour</i>	અપમાન <i>dishonour.</i>
,, <i>deterioration</i>	શબ્દ <i>a word</i>	અપશબ્દ <i>a nickname, barbarism</i>
અભિ <i>excessive</i>	માન <i>respect</i>	અભિમાન <i>pride.</i>
અવ <i>contradiction</i>	ગુણ <i>advantage</i>	અવગુણ <i>disadvantage.</i>
,, <i>deterioration</i>	દશા <i>state, condition</i>	અવદશા <i>a declining state, misfortune.</i>
આ <i>reversion</i>	ગમન <i>going</i>	આગમન <i>coming.</i>
ઉપ <i>subordination</i>	ગ્રહ <i>a planet</i>	ઉપગ્રહ <i>a (planet's) satellite.</i>
દુ <i>badness</i>	કર્મ <i>an action</i>	દુકર્મ <i>an evil action.</i>
{ દુર <i>badness, or</i>	બળ <i>strength</i>	દુબળ <i>feeble.</i>
{ દુષ્ <i>inferiority or</i>	કર્મ <i>an action</i>	દુષ્કર્મ <i>an evil action.</i>
{ દુસ્ <i>difficulty</i>	તરન્તું <i>to cross</i>	દુસ્તર <i>difficult to be crossed.</i>
ન <i>privative</i>	કામ <i>work, use</i>	નકામું <i>useless.</i>
નાના <i>variety</i>	પ્રકાર <i>sort, kind</i>	નાનાપ્રકારનું <i>of various kinds.</i>
{ નિર્ <i>privative</i>	આકાર <i>form</i>	નિરાકાર <i>formless</i>
{ નિષ્ <i>,,</i>	ક્લંક <i>a spot</i>	નિષ્ક્લંક <i>spotless.</i>
{ નિસ્ <i>,,</i>	તેજ <i>lustre</i>	નિસ્તેજ <i>lustreless.</i>
નામ (=મને) <i>half</i>	વાણિયા <i>a Vāṇīo</i>	નીમાવાણિયા <i>a bastard Vāṇīo.</i>
પરા <i>reversion</i>	જય <i>victory</i>	પરાજય <i>defeat.</i>
પરિ <i>excessive</i>	પૂર્ણ <i>full</i>	પરિપૂર્ણ <i>quite full.</i>
પશ્ચાત્ <i>after</i>	તાપ <i>heat</i>	પશ્ચાત્તાપ <i>repentance.</i>
પુનર <i>repetition</i>	વિવાહ <i>marriage</i>	પુનર્વિવાહ <i>remarriage.</i>
પ્ર <i>excessive</i>	યત્ન <i>effort</i>	પ્રયત્ન <i>great effort.</i>
{ પ્રતિ <i>counter</i>	વનિ <i>sound</i>	પ્રતિવનિ <i>an echo.</i>
{ પડ <i>,,</i>	ધા <i>a stroke</i>	પડધા <i>a counter-beat, an echo.</i>
વિ <i>separation</i>	યોગ <i>junction</i>	વિયોગ <i>separation.</i>
,, <i>reversion</i>	સ્મરણ <i>remembrance</i>	વિસ્મરણ <i>oblivion.</i>
,, <i>division</i>	ભાગ <i>a part</i>	વિભાગ <i>a subdivision.</i>
,, <i>intensive</i>	નાશ <i>destruction</i>	વિનાશ <i>complete destruction.</i>

VII

{ સ	<i>with</i>	ફળ fruit	સફળ fruitful.
{ સમ	„	વાદ discourse	સંવાદ conversation.
{ સહ	„	વાસ abode	સહવાસ dwelling together.
સુ	<i>excellence</i>	વાસ an odour	સુવાસ fragrance.

PERSIAN PREFIXES.

કમ <i>privative</i>	ઢેર strength	કમઢેર infirm.
ખુશ <i>pleasantness</i>	ખે an odour	ખુશખે fragrance.
ખુબ <i>excellence</i>	સુરત the face	ખુબસુરત good-looking.
ઝેર <i>privative</i>	વાળખી just	ઝેરવાળખી unjust.
ના (See S. ન.) <i>privative</i>	પસન્દ agreeable	નાપસન્દ unacceptable.
નેક <i>excellence</i>	નામ name	નેકનામ of good name, virtuous.
બદ <i>badness</i>	સુરત the face	બદસુરત bad-looking.
બિન (See S. વિના.) <i>privative</i>	મન્દૂરી labour	બિનમન્દૂરી out of work.
ખે (See S. વિ.) <i>privative</i>	શક doubt	ખેશક doubtless.
દા (See S. ના) <i>privative</i>	ઠવાળ a remedy	દાઈદવાળ remediless, helpless.
સર (Cf. S. શિર.) <i>head</i>	કારદૂન a clerk	સરકારદૂન a head-clerk.

SUFFIXES.

Added to the simple verbal stem.

આઈ	લડ-વું	to fight	લડાઈ a fight.
આઉ	ઉડ-વું	to fly	ઉડાઉ extravagant, prodigal.
આટ	ચળક-વું	to shine	ચળકાટ glitter.
આણ	વેચ-વું	to sell	વેચાણ a sale.
આપ	(મિલ=)મળવું	to meet	મિલાપ concord.
આમણ	શિખ-વું	to learn	શિખામણ teaching, advice.
આરી	પાથર-વું	to spread	પથારી a bed.
આરો	લુટ-વું	to rob	લુટારો a robber.
આવટ	બનાવ-વું	to be made	બનાવટ a work done.
ઇવું	માન-વું	to esteem	માનિયું esteemed.
ઈ	બોલ-વું	to speak	બોલી speech.
ઉ	ઉતાર-વું	to descend	ઉતાર a passenger.
ગવેયો	ગા-વું	to sing	ગવેયો a singer.
ક, અક	આવ-વું	to come	આવક income.
કણું	બીહી-વું	to fear	બીહીકણું timid.
કી, અકી	ડુબ-વું	to drown	ડુબકી a dive.
જ	ખા-વું	to eat	ખાજ eatables.
જા, આજા	વળ-વું	to turn	વળજ inclination, bent.
	દે-વું	to give	દેજ a debt.
જી, આજી	કર-વું	to do	કરજી a deed.
જું, અજું	ધાવ-વું	to suck (the breast)	ધાવજું a suckling.
જુક	વર્ત-વું	to behave	વર્તજુક conduct.
ત, અત	રમ-વું	to play	રમત a game.
તર, અતર	ભણ-વું	to learn	ભણતર knowledge.
ના	રચ-વું	to arrange	રચના arrangement, composition.
નાર	બોલ-વું	to speak	બોલનાર a speaker.
વરે	ખા-વું	to eat	ખાવરે gluttonous.
વાડ	મન્દ	sick	મન્દવાડ sickness.

SUBSTANTIVAL SUFFIXES.

Added to Complete Word.

SAMSKRIT.

આઇ <i>abstract</i>	મરીબ <i>mild</i>	મરીબાઇ <i>mildness.</i>
આણ્ <i>„</i>	ઉચ્ચ <i>high</i>	ઉચ્ચાણ્ <i>height.</i>
આયત <i>collective</i>	પાંચ <i>five</i>	પચ્ચાયત (or પચ્ચાત) <i>an assembly of about five.</i>
આર (=કાર) <i>maker</i>	કુમ્ભ <i>a pitcher</i>	કુંભાર <i>a potter.</i>
આરો (=કાર) <i>agent</i>	રંગ <i>colour</i>	રંગારો <i>a dyer.</i>
આળ(=કાળ) <i>time</i>	ઉન્નુ <i>hot</i>	ઉન્નુળો <i>the hot season.</i>
આશ <i>quality</i>	ખટુ <i>sour</i>	ખટાશ <i>sourness.</i>
ઇ <i>feminine</i>	દેવ <i>a god</i>	દેવી <i>a goddess.</i>
„ <i>abstract</i>	સાહેબ <i>a master</i>	સાહેબી <i>lordship.</i>
„ <i>knower</i>	શાસ્ત્ર <i>a sacred book</i>	શાસ્ત્રી <i>one learned in the Shastras.</i>
„ <i>possessing</i>	ધન <i>wealth</i>	ધની, ધણી, <i>a wealthy man, the master.</i>
ઈઓ <i>occupant</i>	નિશાળ <i>a school</i>	નિશાળીઓ <i>a scholar.</i>
ઇલો <i>belonging to</i>	નાત <i>a caste</i>	નાતીલો <i>a caste-fellow.</i>
કાર <i>agent</i>	અન્ધ <i>blind</i>	અન્ધકાર <i>darkness.</i>
કો <i>collective</i>	દસ <i>ten</i>	દસકો <i>a decade.</i>
કી <i>„</i>	બે <i>two</i>	બેકી <i>an even number.</i>
કુ <i>diminutive</i>	ગામ <i>a town</i>	ગામકુ <i>a village.</i>
તા <i>abstract</i>	કુબ્ધ <i>wicked</i>	કુબ્ધતા <i>wickedness.</i>
ત્વ <i>„</i>	પુરુષ <i>a male</i>	પુરુષત્વ <i>manliness.</i>
પણ્ <i>state</i>	ધરકુ <i>old</i>	ધરપણ્ (=ધરડપણ્) <i>old age.</i>
પણ્ <i>„</i>	આંધળુ <i>blind</i>	આંધળાપણ્ <i>blindness.</i>
લ(=આલય) <i>abode</i>	દેવ <i>a good</i>	દેવલ <i>a temple, the abode of a god.</i>
લો <i>diminutive</i>	ચાંદ <i>a moon</i>	ચાંદલો <i>a round spot painted on the forehead.</i>
વટ (See વૃત્તિ.) <i>abstract</i>	સાચ <i>true</i>	સાચવટ <i>truth.</i>
વટી <i>dealer</i>	નાણુ <i>a coin</i>	નાણાવટી <i>a money-changer.</i>
વાલ (=પાલ) <i>keeper</i>	કોટ <i>a fort, wall</i>	કોટવાલ <i>a police officer.</i>
વાળો, or See વાળો <i>possessor</i>	ઘોડો <i>a horse</i>	ઘોડાવાળો <i>a groom.</i>
વું <i>diminutive</i>	ઝાડ <i>a tree</i>	ઝાડવું <i>a small tree; ઝાડવાં a thicket.</i>

PERSIAN (OR ARABIC) SUFFIXES.

અન્દાજ <i>throw</i>	ગોળી <i>a cannon-ball</i>	ગોળન્દાજ <i>a gunner.</i>
આ <i>instrument</i>	ચશ્મ <i>the eye</i>	ચશ્મા <i>spectacles.</i>
છોટો <i>diminutive</i>	બાગ <i>a garden</i>	બગીચો <i>a small garden.</i>
ખાનું <i>abode</i>	બખરચી <i>a cook</i>	બખરચીખાનું <i>a cook-room.</i>
ગર <i>knower</i>	જાદુ <i>magic</i>	જાદુગર <i>a magician.</i>

ગી <i>abstract</i>	માદો <i>sick</i>	માંદગી <i>sickness.</i>
ગીર <i>holder</i>	જહાન <i>the world</i>	જહાનગીર <i>the world-conqueror.</i>
ગીરી <i>abstract</i>	ગુલામ <i>a slave</i>	ગુલામગીરી <i>slavery.</i>
ચી <i>agent</i>	મસાલ <i>a torch</i>	મસાલચી <i>a torch-bearer.</i>
દાન } <i>instrument</i>	{ કલમ <i>a pen</i>	કલમદાન <i>a stand for pen and ink.</i>
દાની }	{ મચ્છર <i>a mosquito</i>	મચ્છરદાની <i>mosquito-curtains.</i>
દાર <i>possessor</i>	દુકાન <i>a shop</i>	દુકાનદાર <i>a shop-keeper.</i>
નામું <i>document</i>	હુકમ <i>a command</i>	હુકમનામું <i>a decree, a decision.</i>
બન્દ <i>binder</i>	કમર <i>the waist</i>	કમરબન્દ <i>a waistband.</i>
બાજ <i>addicted to</i>	દાર <i>liquor</i>	દારબાજ <i>a tippler.</i>
રેજ <i>doer</i>	રંગ <i>colour</i>	રંગરેજ <i>a dyer.</i>
વાન (S.વાન્. See વાળું, વાળો.)	<i>keeper ગાડી carriage</i>	ગાડીવાન <i>a driver.</i>
વાર <i>possessor</i>	ઉમેદ <i>hope</i>	ઉમેદવાર <i>"a hopeful," a candidate.</i>

ADJECTIVAL SUFFIXES.

Added to a Complete Word.

SAMSKRIT.

આકૃતિ <i>characterized by</i>	નામ <i>a name</i>	નામાકૃતિ <i>renowned.</i>
આળ <i>full of</i>	શરમ <i>shame</i>	શરમાળ <i>bashful.</i>
આળુ <i>possessing</i>	દયા <i>mercy</i>	દયાળુ <i>merciful.</i>
આળું ,,	રૂપ <i>form</i>	રૂપાળું <i>beautiful.</i>
ઈક <i>belonging to</i>	માસ <i>a month</i>	માસિક <i>monthly.</i>
ઈત <i>having</i>	દુઃખ <i>pain</i>	દુઃખિત <i>pained.</i>
ઈષ્ટ <i>full of</i>	ગર્વ <i>pride</i>	ગર્વિષ્ટ <i>proud.</i>
ઈ (=ઈન્) <i>having</i>	દુઃખ <i>pain</i>	દુઃખી <i>pained.</i>
ઇન <i>possessing</i>	કુલ <i>family</i>	કુલીન <i>of good family.</i>
કારક <i>making</i>	નાશ <i>destruction</i>	નાશકારક <i>destructive.</i>
કૃત <i>made by</i>	રામચન્દ્ર <i>Ramchandra</i>	રામચન્દ્રકૃત <i>composed by</i> <i>Rāmchandra.</i>
જ <i>born</i>	દ્વિ (=બે) <i>two</i>	દ્વિજ <i>twice-born.</i>
દાયક <i>giving</i>	સુખ <i>happiness</i>	સુખદાયક <i>giving happiness.</i>
મ <i>most</i>	મધ્ય <i>middle</i>	મધ્યમ <i>midmost central, moderate</i>
મન્ત <i>possessing</i>	શ્રી <i>property</i>	શ્રીમન્ત <i>wealthy.</i>
માન <i>possessing</i>	શક્તિ <i>power</i>	શક્તિમાન <i>powerful.</i>
મું <i>ordinal</i>	પાંચ <i>five</i>	પાંચમું <i>fifth.</i>
ય <i>first</i>	મુખ <i>mouth, face</i>	મુખ્ય <i>chief.</i>
વન્ત <i>possessing</i>	ધન <i>riches</i>	ધનવન્ત <i>rich.</i>
વાન ,,	,,	ધનવાન ,,
વી ,,	તેજ (=તેજસ્) <i>lustre</i>	તેજસ્વી <i>shining.</i>
શાળી ,,	ભાગ્ય <i>luck</i>	ભાગ્યશાળી <i>fortunate.</i>

હીન *devoid of*
જ્ઞ *knowing*

આવર *possessing*
ઈન્દુ *full of*
ખોર *eating*
ઝાર *having*
દાન *knowing*
ખાન *possessing*
મન્દ „

ભાગ્ય *luck*
સર્વ *all*

PERSIAN (OR ARABIC).

જોર *strength*
શરમ *shame*
હરામ *unlawful*
ગુનાહ *a fault*
કદર *appreciation*
મહેર *grace, favour*
દોલત *wealth*

ભાગ્યહીન *luckless.*
સર્વજ્ઞ *all-knowing.*

જોરાવર *strong.*
શરમિન્દુ *ashamed.*
હરામખોર *villainous.*
ગુનેહખાર *guilty.*
કદરદાન *capable of discerning.*
મહેરખાન *kind, gracious.*
દોલતમન્દ *wealthy.*

—:~:—

ABBREVIATIONS USED IN THIS DICTIONARY.

Abl.	...Ablative.	Intens.	...Intensive.
adj.	...Adjective.	interj.	...Interjection.
adv.	...Adverb.	L.	...Latin.
Ar.	...Arabic.	Lit.	...Literally.
Arith.	} Arithmetic.	m.	...Masculine.
arith.		Math.	...Mathematics.
A. S.	...Anglo-Saxon.	n.	...Neuter.
Cf.	... <i>Confer</i> (compare).	P.	...Persian.
Compar.	...Comparative.	p.	...Past.
conj.	...Conjunction.	p. p.	...Past Participle.
corrup.	...Corrupted, Corruption.	pass.	...Passive.
Dat.	...Dative.	pers.	...Person.
Dh. D.	...Dhanpala Deshi.	pl.	...Plural.
e. g.	... <i>Exempli gratiâ</i> (by way of example).	Portug.	...Portuguese.
Eng.	...English.	Poet.	...Poetry.
esp.	...Especially.	prep.	...Preposition.
f.	} Feminine.	pret.	...Preterite.
fem.		pron.	...pronoun.
fem.		Pros.	...Prosody.
fig.	...Figuratively.	q. v.	... <i>quod vide</i> (which see).
fut.	...Future.	Red.	} Reduplication.
Gen.	...Generally.	Redup.	
Gr.	...Greek.	Rhet.	...Rhetoric.
Gram.	...Grammar.	s.	...Substantive.
Hem. D.	...Hemchandra Deshi.	sing.	...Singular.
Hind.	...Hindustani, Hindi.	S.	...Sanskrit.
i.	...Intransitive.	Superl.	...Superlative.
i. e.	... <i>id est</i> (that is).	t.	...Transitive.
Imit.	...Imitative.	v.	...Verb.
		=	...Equal to.
		+	...Add.

AN ETYMOLOGICAL GUJARATI-ENGLISH DICTIONARY.

અ.

અ.

અ, [S.] The first letter of the Gujarati alphabet.

અ, A prefix signifying negation; a privative prefix. [In Gujarati, અ is very often changed to અણ.]

અં, *interj.* Pshaw ! O ! Oh !

અંશ, *s. m.* [S.] a degree in circular or angular measurement. 2. A portion. 3. The numerator of a fraction. 4. An attribute.

અંશાવતાર, *s. m.* [S. + અવતાર.] An incarnation in which there are a few of the attributes of the Supreme Being; a partial incarnation.

અશી, *adj.* Possessing an attribute.

અશુ, *s. m.* [S.] a ray. 2. The sun.

અશુભાન્, *s. m.* The sun.

અકચન, *adj.* [S. અ not + ચન, કચન, gold.

Or. S. અકિચન *f. r.* અ not + કિચન something, anything.] Poor.

અચરણી, *adj.* અનુણિન્ *f. r.* અન્ not + કણ debt.] Free from debt; that has discharged its debt.

અક, *s. n.* [S.] Pain; misery. 2. Sin.

ન અક તુને મેં કર્યું, ન અક નામ તો મેં સદા ધર્યું
—પ્રેમાનંદ.

અકળ, See અકાળ.

યાય પાંખ વિના પંખી અકળ. —પ્રેમાનંદ

અકડ-ખાળ, *s. m.* [See અકડ + P. ખાજે playing *f. r.* બાજત્તન to play, to practise.] A fop; a dandy. 2. *adj.* Stiff; reserved.

અકડા-અકડી, *s. f.* Emulation.

Id. અકડાઅકડીનો વખત A time of struggle;

a critical time; the point of time which decides a struggle, or when a struggle is at its height. અકડાઅકડી ઉપર આવવું To begin a hand-to-hand fight; to come to blows.

અકડાવું, *r. i.* To be stiff. 2. To boast.

Id. અકડાઇ જવું To be stiff with cold. 2. To have cramps. 3. To be proud; to be vain; to be haughty.

અકડાઈ, *s. f.* Conceit; haughtiness.

Id. અકડાઇ કરવી To be proud; to be puffed up; to give oneself airs. 2. To be haughty; to defy authority.

અકતો, *s. m.* [S. અ not + કૃતિ.] A day on which artisans do not work.

Id. અકતો પાળવો To observe as a holiday. આને અકતો છે To-day is a day of rest-for artizans and workmen.

અકથ, *adj.* [S. અ + કથ to tell.] Not described. 2. Indescribable.

અક-ખંધ, *adj.* [See આખું + ખંધ.] Untouched; intact; not tampered with.

Id. અકખંધ રાખવું To keep or preserve intact.

અકબરી, *adj.* [A અકબર Lit. greater, greatest.] Founded by, or relating to, the Emperor Akbar. 2. *s. f.* A kind of delicious food made from rice-flour.

અકરમણુ, *adj. f.* See અકર્મી.

અકરાંતિયું, *adj.* [S. અતિક્રાંતિ *f. r.* અતિ beyond + ક્રમ to walk.] Eating to excess; gluttonous.

Id. અકરાંતિયું ખાવું To eat to excess.

અકરાળ-ચિંકરાળ *adj.* [S. અ not + કરાળ

frightful and વિ intens. + કરાલ.] Very terrible or frightful.

અ.કર્તવ્ય, } adj. [S. અ + કર્તવ્ય fr. કર્ત to do.]

અ.કર્તવ્ય, } Not fit to be done.

અ.કર્તા, } s. m. [+ કર્તા.] A non-doer.

અ.કર્તુમ્, part. [S. fr. અ not + કર્તુમ્ for doing fr. કર્ત to do.] Not to do; for the purpose of not doing.

કર્તુમ્ અકર્તુમ્ સમર્થ શ્રીહરિ.—પ્રેમાનંદ.

અ.કર્મ, s. n. [S. fr. + કર્મ.] A wrong deed.

અ.કર્મ-ક, adj. Intransitive—a verb.

અ.કર્મી, adj. Unfortunate; wretched.

Prov. અકર્મીના પરિયા કાણા When sorrows come, they come not as single spies, but in battalions. અકર્મી ધણી બૈયરપર શૂરો A coward loves to show that he is brave by tyrannizing over those who are dependent upon him. અકર્મી નિશાળિયાને વતરણું ધણી A bad workman quarrels with his tools.

અકલ, [Ar.] See અકલ.

અ.કલ, adj. [S. આકલ fr. આ intensi-
tive + S. કલ indistinct, See કાલું.] Very pleas-
ing and indistinct—a sound or noise.

ઉપવન કર્તુમિત જોઇ મત્ત ભુંગ ગુજે;

અકલ પરભૂત આવરણી કે પ્રેમીતણી.

—પ્રેમાનંદ.

અકલ-મંદ, }
અકલ-વંત, } adj. [+ P. મન્દ = S. મત્ત, મન્ત,
અકલ-વાન, } વત્ત, વાન, વન્ત, having.] See
અકલ-વાળું, અકલી.

અ.કલિત, adj. [S. fr. અ not + કલિત
known fr. કલ્ to know.] Unknown. 2.
Incomprehensible.

અકલી, adj. [Ar. અક્લ + P. ફ of, relating
to.] Wise. 2. Intelligent.

અ.કલિપત, adj. [S. fr. અ not + કલિપત.]
Not imaginary; not fictitious; real. 2.
Unexpected; accidental.

અ.કલ્યાણ, s. n. [S. fr. અ + કલ્યાણ
welfare.] Evil; infelicity. 2. Harm.

Id. અકલ્યાણ ઇચ્છું To wish harm to.
અકલ્યાણ થવું To be made to suffer.

અકસર, adv. [Ar. અક્સર most Probably,
generally.] Mostly. 2. Perhaps. 3. At times.

અકસીર, s. f. [Ar. દક્સીર] An elixir. 2. •
Alchemy. 3. adj. Efficient; efficacious.

Id. અકસીર ઇલાજ An unfailing remedy.

અ.કરમાત્, adv. [S. fr. અ not + કરમાત્
from what? fr. કિમ્ what?] Accidentally;
suddenly.

Id. અકરમાત્ આવી ચઢવું-પડવું હાગવું To hap-
pen suddenly, accidentally or unexpectedly.

અ.કળ, adj. [S. અકલ fr. અ + કળવું.] In-
conceivable. 2. Incomprehensible.

Id. અકળ કળા Incomprehensible acts,
conduct or skill; a mystery.

Prov. અકળ રાત્ર, મેઘરાત્ર The god of rain.

અ.કળ-વિ-કળ, adj. [+ વિકળ.] Perplexed.
2. Annoyed; agonized. 3. Not at ease.

અ.કળા-મણ, s. f. [See અકળાવું.] Perplex-
ity. 2. Agony caused by perplexity.

Id. અકળામણ થવી-આવવી To be perplexed.

અ.કળાવું, v. i. [See અ.કળ.] To be
perplexed. 2. To be in straits.

અ.કળિત, adj. Mysterious.

અ.કાજ, adj. [S. અ + કાર્ય. See અ.કળ,
અ.કાર્ય.] Useless.

અકાખર, s. m. [Ar. અકાબિર chieftains,
sages, pl. of અકબર great.] An officer.

અ.કામી, adj. [S. fr. અ + કામ desire.] Free
from desire; free from the attacks of the
passions. 2. Not sensual; free from the
attacks of love. 3. Free from the attacks
of the allurements of the world; ascetic.

Id. અકામી પુરૂષ An ascetic; a recluse.

અ.કાય, s. f. [S. અ + કાય the body.]
Absence of the body. 2. adj. Having no
body; incorporeal.

Id. અકાય તત્તુ = કામદેવ The god of Love,
who was burnt to ashes by Shiva.

અ.કાર, s. m. [S. fr. અ + કાર the sound.]
The sound or letter અ.

અ.કાર, adv. [+not કારણ a cause.] Cause-
lessly. 2. Uselessly.

થાય અસાર અપાર વિનાશ ન,

હાય અકાર હહે ભૂતનાથી.—વલ્લભ.

અ.કારજ, s. n. [S. અ not + કારજ.] A bad
act; a wicked act. 2. adv. Uselessly.

અ.કારત, adj. [S. અ not + કર્ત; or Ar. હેકારત્

contempt *fr.* हकूर to hate.] Useless; unfit.

Id. અકારત નહું-થવું To be useless; to be fruitless; to fail in producing the desired result.

અ.કાંડ, *adj.* [See અ.કારત.] Disagreeable.

અ.કાર્ય, *s. n.* [S. *fr.* અ not + કાર્ય.] An improper act; an unworthy deed.

અ.કાલી, *adj.* [S. *fr.* અ + કાલ, કાળ, death.] Pertaining to a subdivision of the ઉદારી પંથ founded by Nanak.

અ.કાળ, *adj.* [S. અ not + કાલ time.] Untimely; premature; unseasonable.

Id. અકાળ મૃત્યુ Untimely death. અકાળ વૃષ્ટિ Untimely rain.

અકીક, *s. m.* [Ar. અકિક.] Carnelian; agate; a variety of chalcedony.

અકીકિ.યો, *s. m.* An engraver, who works on અકીક.

અ-કીર્તિ, *s. f.* [S. *fr.* અ not + કીર્તિ.] Ill fame; infamy.

અ.કુલીન, *adj.* [S. *fr.* અ + કુલોન, કુલીન, born of high family *fr.* કુલ family.] Born of a low family; low-born.

અ.કુલીન.તા, *s. f.* } Low descent. 2.

અ.કુલીન.પણું, *s. n.* }

Low qualities acquired by being born of a low family.

અ.કૃત, *s. m.* [S. અ + કૃ to do.] Sin.

અ.કૃત્ય, *s. n.* [S. *fr.* અ not + કૃત્ય.] An improper deed.

અ.કૃત્રિમ, *adj.* [S. *fr.* + કૃત્રિમ.] Not affected; genuine; natural.

અ.કૃપા, *s. f.* [S. *fr.* અ + કૃપ્ત.] Disfavour, 2. Want of sympathy or feeling.

અકેક, }
અકેકું, } See એકેક.
અકેકું, }

અ.કોટ, *s. m.* [S. અ not + કૂટ crookedness.] The areca palm tree (from its having a straight stem).

અ.કોટી, *s. f.* The areca-nut tree.

અ.કોટી, *s. f.* [S. અ+કોટી a sharp point.] An ear-ring.

અક્કડ, *s. m.* [Des. हकड़ to say no + ડ dim.] A fop. 2. *adj.* Stiff; erect; unbending.

Id. અક્કડનું અક્કડ રહેવું To possess unbending stiffness. અક્કડનું અક્કડ ચાલવું To hold the head on one side in walking. 2. To go haughtily.

[See અકડ.ખાળ.

અક્કડ.ખાળ, *adj.* [Des. हकड़=Ar. हक + P. बाज.]

અક્કર.અક્કર, *adj.* [See અક્કર. અક્કર being a redup. of અક્કર, અક.] Unexpectedly.

Id. અક્કર-અક્કર આવી પડવું To befall unexpectedly.

અક્કરગી, *adj.* [S. અ + કર્મ action. *fr.* कृ to do.] Unfortunate. 2. Unintelligent.

અક્કલ, *s. f.* [See અક્કલ Ar.] Wisdom; sense.

Id. અક્કલ પહેંચાડવી દોડાવવી-ચલાવવી To put one's wits on the stretch; to make an effort of imagination. અક્કલનું બારદાન A foolish man. અક્કલ મારી નવી To lose one's senses; to be foolish. તેનામાં અક્કલનો ઉધારો છે He has no sense. અક્કલનો ખાં (Used euphemistically) A fool. અક્કલ ઉઘી થઈ નવી To have a mind to do wrong; to be inclined to do wrong. અક્કલનો ઉધો Foolish. અક્કલ ગાર્મ નવી = અક્કલ ઘેર નવી to part with one's wits; to lose one's wits. અક્કલ ગિરો મૂકવી To lose one's wits. અક્કલ કુટી નવી To be suggested—a wrong course of conduct. અક્કલ બહેર મારી નવી = અક્કલ મારી નવી To be dormant—one's wits. અક્કલ વેચવી to part with one's wits. અક્કલ વેચાતી લેવી To learn a lesson from a bitter experience. અક્કલ વેરાઈ નવી To be uselessly spent or wasted—one's wits. અક્કલ સાથે રાખવી To be cautious. અક્કલના કાંકરા કરવા To waste one's wits. અક્કલનો દરિયો = અક્કલની ખાડી Making an exaggerated show of one's wits. અક્કલનો આગળો Very intelligent. અક્કલને અને એને અંદાર ગાડવું છેડું છે There is a broad gulf between him and his wits, *i. e.* He is a fool.

Prov. અક્કલ અંધારે વહેંચાઈ છે Wisdom wears no badge. 2. There is no monopoly of wisdom. અક્કલ બડી કે ભેંસ? wisdom is not measured by the volume, *i. e.* Policy often effects what force cannot. અક્કલનો ઓથમીર મંગાવી લાજ, તો લઈ આળ્યો કોથમીર Send a fool to the market and a fool he will return. અક્કલ વેચાતી મળતી હોય, તો કોઈ મૂરખ રહે નહીં

If wisdom could be purchased, there would be no fool. અક્ષ વેચી ચણા ખાધા Penny-wise and pound-foolish. અક્ષરે અક્ષા પીછાનના All things are not perceptible to the senses, i. e. A man need not look into your mouth to know how old you are.

અક્ષ-ગરો, *s. m.* [+ P. ગરૂ doer *fr.* કર્દન = S. કૃ. કર્. to do.] The root of a pungent medicinal shrub having a quick effect in removing torpidity of the limbs and dullness of the senses.

અક્ષ-મંદ, }
અક્ષ-વંત, } See અક્ષ-મંદ.
અક્ષ-વાન, }
અક્ષ-વાળુ, }

અક્ષ-હોશિયારી, *s. f.* [+ હોશિયારી.] Cleverness; skill; presence of mind.

અ-ક્રૂર, *adj.* [S. અ not + ક્રૂર.] Not cruel; merciful.

અ-ક્રોધી, *adj.* [+ ક્રોધી.] Not passionate; habitually abstaining from anger.

અક્ષ, *s. m.* [S.] Dice for playing. 2. (At the end of a compound) The berry of particular trees, used as beads, e. g. રૂદ્રાક્ષ. 3. A sort of vow practised by Hindoo ladies. 4. An organ of sense. 5. The axle of a wheel. 6. The axis of the earth or of the heavenly sphere. 7. [S. અક્ષિ.] The eye (used in poetry).

અ-ક્ષત, *adj.* [S. *fr.* અ not + ક્ષત.] Not wounded; uninjured; unbroken; whole. 2. *s. m.* Unhusked grain; grain; corn. 3. Rice.

Id. અક્ષત ઉતારવા To turn a handful of wheat round the head of a person suspected to be under the influence of an evil spirit or of the evil eye. અક્ષત ચોટવા To apply grain to the forehead, as a mark of respect in a religious ceremony. અક્ષત છોટવા To throw husked rice mixed with red turmeric at a person. અક્ષત નેવા To examine a handful of wheat carried round the head of a person, and determine thereby whether or not he is under the influence of an evil spirit.

અક્ષ-માળ, *s. f.* [અક્ષ + માળા.] A garland of રૂદ્રાક્ષ. 2. A garland of the pods of lotus flowers.

અ-ક્ષય, *adj.* [S. *fr.* અ not + ક્ષય.] Imperishable; inexhaustible.

અ-ક્ષય-તૃતીયા, *s. f.* [L. *fr.* + તૃતીયા.] The third of the bright half of the month વૈશાખ (May-June).

અ-ક્ષય-નવમી, *s. f.* [S. *fr.* + નવમી.] The ninth day of the bright half of the month of કાર્તિક (October-November).

અ-ક્ષય-પદ, *s. n.* [S. *fr.* + પદ.] The place whence a man will never fall down; eternal beatitude.

અ-ક્ષય-ધામ, *s. n.* [S. *fr.* + ધામ.] Same as અક્ષય-પદ.

અ-ક્ષય-પાત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + પાત્ર.] An inexhaustible vessel; a cornucopia.

અ-ક્ષયી, *adj.* Indestructible.

અ-ક્ષય્ય, [S.] See અક્ષય. 2. *s. n.* [Properly, અક્ષય્ય દાન.] A gift of wheat, cocoanut, water, &c, accompanied with a prayer that these things may never be wanting.

અક્ષર, *s. m.* [S. *fr.* અ + કર્ to flow, pass away, perish.] A letter of the alphabet whether as spoken or written; the alphabet; a syllable. 2. Learning. 3. Brahma. 4. Responsibility. 5. *adj.* Indestructible.

Id. અક્ષર કાઢવા To carefully give the letter its correct form; to write carefully. 2. To efface or rub off letters. (મેંમાંથી) અક્ષર કાઢવા To speak. અક્ષર કોતરવા To engrave letters. અક્ષર નેવા To examine the handwriting. અક્ષર પાડવા To print letters; to press or paint letters. 2. To write with care and caution. 3. To commence writing. અક્ષર પારખવા To recognize the handwriting. અક્ષર બોલવા To speak. અક્ષર ભૂંસવા To wipe off letters (as from a slate). અક્ષર મેળવવા To compare the handwriting. અક્ષર લખવા To write.

અક્ષર-ગણિત, *s. n.* [+ ગણિત.] The science of algebra; Algebra.

અક્ષર-છંદ, *s. m.* [+ છંદ.] A style in Gujarati Prosody, in which the number of letters in a foot is the principal consideration.

અક્ષર-ધામ, *s. n.* [+ ધામ.] The abode

of Brahma; the indestructible and eternal abode. Cf. અક્ષય-ધામ.

અક્ષર-પદ, *s. n.* [+ પદ.] Same as અક્ષય-ધામ and અક્ષર-ધામ.

અક્ષર-પદ્ધતિ, *s. f.* [+ પદ્ધતિ.] Method of writing; orthography.

અક્ષર-બ્રહ્મ, *s. n.* [+ બ્રહ્મ.] The Eternal God; the indestructible Divine Element.

અક્ષર-માળા, } *s. f.* [માળા.] a row of
અક્ષર-માળા, } letters; the alphabet.

અક્ષર-વિદ્યા, *s. f.* [+ વિદ્યા.] Literature; learning. 2. The science of God; theosophy.

અક્ષર-વિન્યાસ, *s. m.* [+ વિન્યાસ.] Orthography. (Gram.)

અક્ષર-વૃત્ત, *s. n.* [+ વૃત્ત.] Same as અક્ષર-ચંદ.

અક્ષરતીત, *adj.* [+ અતીત.] That which cannot be described in words, whether written or spoken. 2. *s. m.* the Eternal Divine Element; God.

Id. ક્ષર, અ-ક્ષર, અને અ-ક્ષરતીત is often spoken of in Vedantic Philosophy as the Trinity.

અક્ષર-શઃ, *adv.* Literally; letter by letter.

અક્ષર-શત્રુ, *s. m.* [S. અક્ષર+ શત્રુ an enemy *fr.* શત્રુ to cut.] An illiterate person; a fool.

અક્ષર-શૂન્ય, *adj.* [+ શૂન્ય a cipher.] Illiterate.

અક્ષ-વૃત્ત, *s. n.* [S. અક્ષ the axis + વૃત્ત a circle *fr.* વૃત્ત = L. *verto*, to turn.] A circle of latitude.

અક્ષાંશ, *s. m.* [+ અંશ a part.] A degree of latitude.

અક્ષાંશ-વૃત્ત, *s. n.* [+ વૃત્ત.] same as અક્ષ-વૃત્ત.

અક્ષાણુ, See અખ્યાણુ.

અક્ષિ, *s. f.* [S.] The eye.

N. B.—At the end of a compound અક્ષી becomes અક્ષ, as ભદ્રાક્ષ, કમલાક્ષ.

અક્ષિક, *s. f.* [S. આક્ષિક sea-salt.] Ashes which when placed on a base metal turn it to gold or silver.

અક્ષોણી } *s. f.* [S. અક્ષોહિણિ.] An army
અક્ષોહિણી } consisting of 199350 infantry 65610 ca-

valry, 21870 chariots, and 21870 elephants.

અ-ખજ, *adj.* [S. અ not + ખાજુ.] Unfit to be used for food.

અ-ખડ *adj.* [S. + ખૂટ or ખડ.] Disused; no longer made use of; fallen into disuse esp. of wells or vessels.

અ-ખડ-ખખડ, *adj.* [S. આ intens. + See ખડ-ખચડુ.] Uneven.

અ-ખડ-દહાડા, *s. m. pl.* [See અ-ખડ + દહાડા.] Days of summer in which one is inclined to loll about listlessly; days of ennui; days in which one feels off work; time that hangs heavily on one's hands.

અખડા-ગું, *r. i.* [See અખડ.] To dash against each other; to conflict. 2. To brawl; to quarrel.

Id. અખડાઇ પડવું To stumble. 2. To begin a brawl.

અ-ખણડ, } *adj.* [S. *fr.* અ not + છાટ a
અ-ખડ, } part *fr.* છાટ to divide.] Complete; unbroken; constant; ceaseless.

Id. અખણડ હેવાતલ See અખણડ-સૌભાગ્ય.

અખડ-સૌભાગ્ય, *s. n.* [S. *fr.* + સૌભાગ્ય *fr.* સુ good+ભાગ fortune.] Unbroken good fortune. 2. Exemption from widowhood; the auspicious and happy state of wifehood.

અખડ-સૌભાગ્ય-વતી, *adj. & s. f.* A woman enjoying the auspicious and happy state of wifehood.

અખડાનંદ, *s. m.* [+ આનંદ.] Unbroken joy or pleasure; eternal joy. 2. A name generally assumed by Sanyasis.

અખડિત, *adj.* Unbroken; constant.

અખતરૂં, *adj.* [S. આતિ + તરhot + તર.] Bad.

અખતરે, *s. m.* [A. इतिरिञ्च invention.] An experiment.

Id. અખતરા કરવા To make experiments.

અખતર, *adj.* [S. આ + ખતર.] Dirty; unclean.

અખતર-હાથ, *adj.* [+ હાથ.] Too wise by half; presumptuous; pretentious.

Prov. અખતર હાથએ હાથપણ કચું, હિંગના કુક્ષામાં થી ભયું A presumptuous man would rather spoil his work than admit his ignorance.

અખત્યાર. *s. m.* [A. અર્થતિયાર્ Power; authority; choice.] Authority.

Id. અખત્યાર મળવે To receive authority; to be entrusted with power; to be appointed to a post of authority; to be deputed. અખત્યાર મેળવવે To get authority; to seize power. અખત્યાર લેવે To receive charge of. અખત્યાર હર્ષ લેવે To deprive one of power. અખત્યાર સોંપવે To entrust one with power or authority. અખત્યારની વાત A thing within one's jurisdiction.

અખત્યારી, *s. f.* [+ P. ફ of] authority. 2. Headship; mastership. 3. *adj.* of one's own choice; voluntary.

અખંતર, *s. n.* Being possessed by an evil spirit.

કોઈ કહે અખંતર વળચું,

કોઈ કહે કાળે રે કરડી.—ભાષા.

અખબાર, *s. m.* [A અર્થવાર *pl.* of લેખર History; tradition.] News; a Newspaper.

Id. અખબાર મળવા to receive news. અખબાર મેળવવા To get news. અખબાર વાંચવા To read a newspaper.

અખબાર-નવીશ, *s. m. f.* [+ P. નવિશ્વત્ત્વ to write] The writer of a newspaper.

અ.ખમ, *adj.* [S. અક્ષમ *jr.* અ not + ક્ષમ able *jr.* ક્ષમ to be able. Or P. લમ raw, incompetent.] Not able to bear. 2. Delicate. 3. Incompetent.

અ.ખર, *adj.* [S. આ intens + લર sharp] Unbearable.

અખર નખર પાતે પૃષ્ઠ આ જો દળાવું.—પ્રેમાનંદ
અ.ખરા-મણ, *s. n.* [S. આ intensitive + ખાર.] Butter-milk poured on milk to reduce it to a curdled state.

અખરોટ, *s. n.* [S. અક્ષોટ A walnut.

અખાડ, See અશાડ, આખાડ, આપાડ.

અખાડા કરવા, *v. t.* [Short form of આખ+ આડું] To overlook what one has seen, but would rather not have noticed (*cf.* આખ-ચોરી); passing over a thing quietly; con-
viving at.

અખાડી, See આખાડી.

અ.ખાજ See અ.ખજ.

અખાડો, *s. m.* [S. અક્ષવટ an arena.] A

gymnasium 2. A disputation -hall; an arena 3. A monastery. 4. A lounge for idlers.*

Id. અખાડો નમવે To be ready to begin wrestling. અખાડો નમાવવે To put an arena in a state fit for wrestling.

અ.ખાત, *v. n.* [S. અલાત a natural lake *jr.* અ not + લાત *pp.* of લન્ to dig.] A bay; a gulf. a lake.

અખાતીજ, See અક્ષય-નૃતીયા.

અ.ખાદ, *adj.* [S. *jr.* અ + લાદ to eat. See અ.ખાજ, અ.ખજ] Uneatable.

અખાંતર, See અખંતર.

અખિલ, *adj.* [S.] All; whole.

અખિલ-પદ, *s. n.* [+ પદ.] The abode of all men and things: the eternal abode.

અખિલાનંદ, *s. m.* [+ આનંદ.] God who is wholly joy.

અખિલેશ્વર; *s. m.* [+ દેશ્વર.] God who is the Ruler of all things.

અ.ખુટ, *adj.* [S. અ not + ખુટું.] Inexhaustible.

અખે, See અક્ષય.

અખે-નોમ, *s. f.* [S. અ not + ક્ષય destruc-
tion *jr.* ક્ષિ to be destroyed + નવમી ninth *jr.* નવન nine. See અક્ષય + નોમ.] The ninth day of the bright half of Kartika (Oct. Nov.)

અખે-પાત્ર, See અક્ષય-પાત્ર.

અખોડ, See અખરોટ.

અખે-વન, *s. f.* [S. અક્ષય-મવના *jr.* અક્ષય+મવન delivery, children, *jr.* મૂ to give birth.] A wife none of whose children is dead.

અખજેર, Corruption of અક્ષર.

અખ્યાલુ, *s. n.* [S. અક્ષત not broken *jr.* અ not + ક્ષત wounded + વાયન a gift.] A gift given on auspicious occasions.

અખ્યાલુ, *adj.* [S. અ not + ક્ષત wounded.] Uninjured; uninterrupted; unmolested. 2. Healthy. (Used by old women as an expression of blessing to young persons meaning અખ્યાલુ રહેજે.)

Id. અખ્યાલુ રહેવું To live uninjured, unmolested, and healthy.

અ.ગડ, } *s. m.* [S. અ = not, is here

અ.ગાડ, } euphimistic + ગડ.] An arena. 2. (In

•Kathiawad) A solemn promise.

અ.ગ, *s. m.* [S. *fr.* અ not + ગ્ to go. *cf.* નગ.] A mountain. 2. The sun. ૩. A serpent.

અ.ગડ-બંબ, *s. m.* [S. અગત = અગમ્ય inaccessible + બંબ = બંધ, બાંધણું.] A man of strong and robust constitution; a fat fellow.

અગડમ્-બગડમ્, *s. n.* [Guj. એકડે-બગડે the first lessons which a lisping child is taught. Or, અગમ્ય+બંધ, See અગડ-બંબ.] Non-sensical talk. 2. Confusion.

અ.ગણિત, *adj.* [S. *fr.* અ not + ગણ, ગણવું, to count.] Innumerable.

અ.ગણું, *adj.* The third.

અગણોતરે, *s. m.* [See અગણોતર.] The great famine of Samvat 1869 (A.D. 1812-13)

અગણોતર, *adj.* [See એક + ઉણું + સિત્તેર.] Sixty-nine; 69.

અગણ્યાશી, *adj.* [See એક + ઉણું + એશી.] Seventy-nine; 79.

અ.ગત, Corruption of અ.ગત્ય.

અગત-સર, *adv.* [+ See P. સર્ upon.] Of necessity.

અ.ગતિ, *s. f.* [S. અ not + ગતિ salvation.] Falling into hell.

Id. અગતિ થવી To be thrown into hell.

અ.ગત્ય, *adj.* Important. 2. *s. f.* Importance.

Id. અગત્ય કરીને Specially.

અગથિયો, *s. m.* [અગમ્ય the name of a sage, after whom the tree is named.] Name of a tree.

અગન, *s. f.* [S. અગ્નિ fire.] Pain produced by excessive heat.

Id. અગન ઉઠવી-થવી-બળવી To feel a burning sensation.

અ.ગમ, *adj.* [S. અ not + ગમ્ to go.] See અગમ્ય.

અ.ગમ, *s. n.* [S. આગમિન્ coming, future, *fr.* આ upto + ગમ્ to go.] A future event.

Id. અગમ વિચારવું To think beforehand; to take precautions.

અ.ગમ-ચેતી, *s. f.* [S. આગમિન્ future see આગમ, + ચિત્તિ thought *fr.* ચિત્ to know, See ચિત્, ચેતવું.] Forethought; foresight.

Id. અગમચેતી વાપરવી To use one's fore-

sight; to take preventive measures; to prevent.

અગમ-દોરો, *s. m.* [S. અગ્રિમ foremost *fr.* અગ્ર front + દોરો.] A part of the ornamental equipment of a horse.

અગમ-નિગમ, *s. m.* [See આગમ+નિગમ.] The past and future.

અ.ગમ-નીચ, See અગમ્ય.

અગમ-પરંચમ, } *s. f.* [See અગ્રિમ foremost + પરિચમ.] What has to come and what has gone; the past and the future.

અગમ-પંથ, *s. m.* [See અગમ, અગમ્ય+ પંથ.] An incomprehensible way; a mysterious way. 2. The way to reach the Incomprehensible, *i. e.* God.

અગમ-પંથ, *s. m.* [See આગમ + પંથ.] The way of the Vedas.

અગમ-બુદ્ધિ, *s. f.* [See આગમ + બુદ્ધિ,] Fore-knowledge; fore-thought; fore-sight.

Prov. અગમ-બુદ્ધિ વાણીયો પરંચમ-બુદ્ધિ બ્રહ્મ. તરત-બુદ્ધિ તરકડો, મુકી મારે ધમ A Bania is foresighted, a Brahmana wants foresight, a Mahomedan is quickly excited and strikes a heavy blow.

અગમ-ભાષી *adj.* [+ ભાષવું.] Fore-telling; prophetic. 2. *s. m.* A prophet.

અગમ-વાણી, *s. f.* [See અગમ, અગમ્ય+વાણી.] Incomprehensible words; a mysterious speech. 2. [આગમ + વાણી. See આગમ-વાણી.] The words of the Vedas. ૩. [આગમ+વાણી. *fr.* S. આગમિન્ coming, future, *fr.* આગમ + વાણી.] Prophecy.

અ.ગમ્ય, *adj.* [S. *fr.* અ not + ગમ્ to go.] That which cannot be reached; inaccessible; unapproachable. 2. That which one should not go to.

અ.ગમ્યા-ગમન, *s. n.* [S. *fr.* અગમ્યા a woman not fit to be approached (See અ-ગમ્ય) + ગમન.] Illicit intercourse; incest.

અગર, } *s. n.* [S. sandal wood.] Sandal; aloo-wood.

અગર ચંદનના રે ઓરડા, રૂપે જડિયાં છે કમાડ રે.

—ભાષા.

અગર, s. n. [S. આકર a mine.] A bed for the evaporation of brine; a salt-pan.

Id. ખાંખાં અગર Very saltish.

અગર, adv. & conj. [P. અગર if.] Or; otherwise.

અગર-જો, adv. [+ Guj. જો *fr.* S. યત્ *fr.* વદ્ which.] Though. 2. If.

અગર-બત્તી, s. f. [S. અગર sandal + વત્તી, બત્તી, a wick.] A twisted taper of sweetly scented substances; an incense-stick.

અ-ગરજ, adj. [S. અ not + ગરજ fit to be taken *fr.* ગ્રહ to take.] Not fit to be taken for accepted.

અગ-રાડા, s. m. pl. [S. અગ્ર front + રાડું.] Fresh green stalks of Bajari or Juwar. (These stalks when dried are called કડબ.)

અગરિ-યો, s. m. [S. આકરિક a miner *fr.* આકર a mine. See અગર a salt-pan.] A salt-maker; a salt-worker.

અગ-હા, s. f. [S. અગ્ર the front; *cf.* આગળ.] The little hole made in the ground for the game of ગિદિ-દંડા (tip-cat) or for marbles. 2. A marble standing in the front (in a game).

અગવડ, s. m. [Opposite of સગવડ convenience *fr.* સુખ + વૃત્તિ.] Inconvenience; difficulty.

Id. અગવડ ખમવી-વેડવી To put up with an inconvenience. અગવડ પડવી To meet with a difficulty. અગવડ લરેલું Inconvenient.

અગ-વાડું, s. n. [S. અગ્ર front + વાડો.] (In Kathiawad) The opposite of પછવાડું; the front portion; the face of a house, &c.

અગ-વેા, s. m. [S. અગ્ર the front + વહેવું.] A forerunner. 2. A guide.

અગસ્ત, s. m. [S. અગસ્ય.] Name of the sage Agastya or Agasti. 2. The star Canopus in the constellation of Argo, of which the star Agastya was held to be the regent.

Prov. અગસ્ત્ય રૂચિના વાયદા False promises.

અગાઉ, adv. & prep. (Governing-ની.)

[S. અગ્ર the front.] Before; previously.

Id. અગાક-ડી નવું-યવું-વધવું To make progress. 2. To surpass.

અગાઉ-થી, adv. Beforehand.

અગાડી-પછાડી, adv. [S. અગ્ર+પશ્ચાત્ behind.] Behind and in front. 2. Sooner or later.

Id. અગાડી પછાડી વિચારવું=અગાડી પછાડીના વિચાર કરવો To think of the causes and effects. (ધોડાને) અગાડી પછાડી બાંધવો To tie (a horse) by the fore and the hind legs.

અગાત, adv. [S. આ near + ગત *fr.* ગમ્ to go. Or અગત has gone, Aorist of ગ to go.] In ancient times. 2. s. m. [S. અગત has gone; અગત being generally the beginning of stone-inscriptions.] An inscription on a stone; a stone-inscription.

અ-ગાધ, adj. [S. અ not + ગાધ shallow.] Unfathomable.

Id. અગાધ ઉડું Very deep. અગાધ-ગતિ God whose acts or ways are incomprehensible. અગાધ બુદ્ધિ A deed mind; great talents.

અગાર, s. n. [S.] A house; a residence.

અગાસિયા, adj. [See આકાશ the sky.] Watered only by the heavens; watered by rain; not artificially irrigated—fields.

અગાસી, s. f. [See આકાશ the sky.] A terrace on the house-top, open to the sky; an open terraco.

Id. અગાસી ઢાવણવવી To cover the surface of a terrace with lime, so as to make it water-proof.

અગાસું, s. n. See અગાસી.

અગાસે ભોજન નવ કરીએ,

બે નજી બેસી બેઠાં; સુખને—વીરવિજય.

અગાહી, s. f. [P. અગાહ information; intelligence; knowledge, *fr.* અગાહ informed, knowing.] What is to happen. 2. Carefulness.

અગિયાર, adj. [S. एक one + दश ten.] Eleven; 11.

અગિયાર-મું, s. n. The eleventh day after death. 2. The funeral ceremonies performed on the eleventh day after death.

Id. અગિયારમું કરવું To perform the funeral ceremonies on the eleventh day after death, and give a feast to the caste. અગિયારમું સરાવવું To perform the funeral ceremonies peculiar to the eleventh day after death.

અગિયારસ, s.f. The eleventh day of a fortnight of a Hindu lunar month.

Id. અગિયારસ દેવવી To close the vow of fasting on the eleventh days of the fortnights of Hindu months, with due rites and ceremonies. અગિયારસ કરવી To observe a fast on the eleventh days of the fortnights of Hindu months.

અગિયારસિ-યો, s.m. A man who observes the vow of fasting on અગિયારસ.

અગિયારા, s.m. pl. The multiplication table from 11×11 , 11×12 , &c., upto 11×20 .

Id. અગિયારા ગણવા-સણી જવું (Lit. To count eleven, cf. પોખારા ગણવા-સણવા.) To be off in a trice; to run away at once; to make off with oneself; to make oneself scarce.

અગિયારી, s.f. [S. અગ્નિ fire+આગર house.] A small fire-temple in which Parsis keep their sacred Fire.

અગિયારી, s.f. [See અગિયાર.] The multiplication table from $11 \times 1 = 11$, $11 \times 2 = 22$, &c., upto 11×10 .

અ-ગુણી, adj. [S. અ not+ગુણ merit, benefit.] Having no merits; having no qualifications. 2. Stupid. 3. Ungrateful.

અ-ગુપ્ત, adj. [S. અ not + ગુપ્ત to protect, to conceal] Public; open.

અગુ-વો, s.m. [See. અગ-વો.] A guide.

અ-ગોચર, adj. [S. અ not + ગોચર.] That which cannot be perceived by the senses; imperceptible.

Id. અગોચર વાણી Words whose speaker is unperceived or not known; a voice from the skies; a Divine Voice.

અ-ગોપ, adj. [S. અ + ગુપ્ત to protect, to conceal. અ is here euphemistic cf. અદોષ; or, અ stands for S.અ intens.] Invisible.

અગ્નિ, s.m. [S.] Fire. 2. The god of fire. 3. The south-east quarter, over which the god Agni presides.

Id. અગ્નિ હસવો To have a burning sensation in the body; અગ્નિ અગ્નિ થવું To have a very intense burning sensation in the

body. 2. To be burning in every place all around; to be surrounded by fire. અગ્નિ ઓ-દવવો To put out a fire. અગ્નિમાં પડવું To throw oneself into the fire; to be thrown into the fire. અગ્નિ સળગવો To be kindled (of a fire). અગ્નિ સળગાવવો To make a fire; to kindle a fire.

Prov. અગ્નિને હથે ન વળગે Fire burns down everything. અગ્નિમાં નાંખ્યું હાથ ન આવે Everything thrown into fire is reduced to ashes. અગ્નિમાં હાથ ધાલ્યો તેા દાન્યા વિના રહે નહિ He that blows in the dust fills his eyes. અગ્નિ આગળ ધી ઓગળ્યા વગર રહે નહિ Anybody is virtuous in the absence of temptation.

અગ્નિ-અસ્ત્ર, See અગ્ન્યસ્ત્ર.

કબજ મરતક વોણાં વડે, અગ્નિ-અસ્ત્ર પાવક થઈવડે.
—પ્રેમાનંદ.

અગ્નિ-કર્મ, s.n. [+ કર્મ.] The work of fire. 2. Cooking. 3. The worship of fire.

વેદર્થી તને કયમ નહિ વડે, કરે અગ્નિ-કર્મ.

—પ્રેમાનંદ.

અગ્નિ-કાષ્ઠ, s.n. [+ કાષ્ઠ wood.] Burning wood; fuel. 2. A piece of Shamit wood with which fire is kindled in a sacrifice.

Id. અગ્નિ-કાષ્ઠ બદાણ કરવાં To burn oneself to death.

અગ્નિ-કુણ્ડ, } s.n. [S. + કુણ્ડ a pit.] The shallow pit in which the sacrificial fire burns.

અગ્નિ-કુમાર, s.m. [+ કુમાર a son.] Name of a medicine.

અગ્નિ-કોણ, s.m. [S. + કોણ an angle.] The south-east.

અગ્નિ-દમની, s.f. [+ દમન.] A narcotic plant; *solanum Jacquinii*.

અગ્નિ-દાહ, s.m. [+ દાહ.] Performance of funeral rites over the dead body of a Hindu; cremation of a corpse.

અગ્નિ-પુરાણ, s.n. [+ પુરાણ.] One of the eighteen Purāṇas ascribed to Vyās, deriving its name from its having been originally communicated by the god Agni to the sage Vasiṣṭha.

અગ્નિ-પ્રવેશ, s. m. [+ પ્રવેશ.] Entering into a fire; throwing oneself into fire. 2. Self-immolation of a widow on the funeral pyre of her husband.

અગ્નિ-રથ, s. m. [+ રથ.] A railway carriage.

અગ્નિ-શાળા, s. f. [+ શાળા.] A fire-sanctuary; a part of a house set aside for fire-worship.

અગ્નિ-સંદેકાર, s. m. [+ સંદેકાર.] See અગ્નિદાહ.

અગ્નિ-હોત્ર, s. n. [+ S. હોત્ર a sacrifice /r. હ to sacrifice.] The duty of an અગ્નિ-હોત્રી; the keeping alive of the sacrificial fire and offering oblations to it.

અગ્નિ-હોત્રી, s. m. A Brahman who keeps and worships the sacrificial fire in his house.

અગ્નિ-શસ્ત્ર, } s. n. [Properly S. અગ્નિશસ્ત્ર /r. અગ્નિ + અશ્ત્ર.] A missile showering fire; an arrow showering fire. 2. Cannon; a gun; a musket.

અગ્ર, adj. [S.] First; chief. 2. s. n. The tip; the upper end.

અગ્ર-જ, adj. [S. /r. + જન્ to be born.] The first-born; an elder brother.

અગ્ર-જન્મ, s. m. [+ જન્મ] Brahman, the first-born god.

અગ્ર-જા, s. f. [S. fem. of અગ્ર-જ] An elder sister.

અગ્ર-ણી, } [+ S. ની to carry, to lead.]
અગ્ર-ણી-ધો, }
A leader.

અગ્ર-ધાન્ય, s. n. (+ ધાન્ય) The first crop in the year. 2. The crop of the rainy season.

અ-ગ્રાહ્ય, adj. (S. અ not + ગ્રાહ.) Not fit to be taken, received, or accepted.

અગ્રે-સર, } s. m. [S. /r. અગ્ર + સર, સર, to move.] A leader.

અધ, s. n. (S.) Sin; crime.

અધ-ઓધ, s. m. (Properly S. અધૌષ /r. + ઓધ.) A heap of sin; many sins.

અધ-ઓધ તણા અંબાર કર્યા-ખીતમદાસ.

અ-ધટ-તું, adj. [S. અ not + ધટું, ધટું.]

Unbecoming; unsuitable.

અ-ધટ-ના, s. f. Putting together things, which do not suit each other; an improper arrangement.

અ-ધટ-માન, adj. Impossible; incompatible; inconsistent.

અ-ધટિ-ત adj. Improper; incompatible; inconsistent.

Id. (-તું) અધટિત કરવું To ruin. અધટિત બોલવું To speak something improper or unsuitable. અધટિત લખાણ કરવું To make false entries; to fabricate a document.

અ-ધડ, adj. See અણુ-ધડ 2. s. m. /f. A foolish person.

શુર વચન પાળે સંત, અ-ધડ બોલેરા કાઢે દંત.

—અખા.

3. s. m. A natural hole or deep part in a river or tank.

અધડ, s. m. [See અગ્ર.] A stable for elephants, horses, &c.

અધણુ-ખાડ, s. f. [See અધવું + ખાડો, ખાડી.] A cess-pit.

અધણુ-શી, adj. [અધવું + S. શી character.] Suffering from diarrhoea.

અ-ધરણી, s. f. [S. અ not + મહિળો the mistress of the house /r. મુઠ્ઠર, the house.] The first pregnancy. 2. The ceremony performed in the seventh month of the first pregnancy.

Id. અધરણી આવવી. To be pregnant for the first time. અધરણી કરવી To perform ceremonies and festivities peculiar to the time of the first pregnancy.

Prov. બાપનું બારમું અને બાવડીની અધરણી ફરી ફરીને આવતાં નથી. A man has to perform but once in his life ceremonies on account of the death of his father and the first pregnancy of his wife.

અ-ધરે, adj. [S. અ not + ગ્રાહ /r. ગ્રહ to take.] Inconceivable. 2. Difficult.

Id. અધરે પડવું-લાગવું to find that a thing is very difficult. અધરા સમ ખાવા = કઠણ સમ ખાવા To take a terrible oath.

અ-ધરેણી-યાત, adj. [S. અ not + ધરેણું in mortgage.] Not held in mortgage; one's own.

અધ-વાટ, *s. f.* [See અધ+ વાટ way.] The way of sin.

મહા પ્રભુ કહે “મહાદેવે કીધાં,” રમા કહ્યું “શા માટે? એવાં કરવાં શિવને ન ધટે, જીવ જાય અધ-વાટે.”

—દયારામ.

અધ-વાડ, *s. f.* [See અધવું+વાડો.] Dirtiness; filthiness; foulness (esp. the foulness caused by human excreta being allowed to lie about).

અધ-વાન, *adj.* [See અધ sin+ S. વન્, વાન =Guj. વાળું, having, possessing.] Sinful.

અધરાળો, *s. m.* A spot.

અધ-વું, *v. i.* [S. હૃદ્]To void excrement; to go to stool.

Id. અધી જવું-દેવું-પડવું To void excrement involuntarily or suddenly. 2. To be terrified.

Prov. અધીને લિહારવું You break my head and then give me a plaster.

અધ-હારી, *adj.* [S. જર. અધ sin + હૂ હૃદ્, to take away.] God, as the Remover of sin.

અ-ધાટ, *s. m.* [S. અ not, euphemistic, or S. આ intens.+ ધાટ.] A stone on which is inscribed a description of land granted as a free gift. 2. A free gift of land; land given as a free gift 3. [See ધાટ a passage.] A stone-passage to the water of a river, tank, or a step-well.

સખી, મારા કાપ્યા છે કર્મના કાટ;

સખી, મારી સુરતી પહેંચી છે અધાટ.

—ભોજેભગત.

અ-ધાટિ-યું, *s. n.* Land granted as a free gift. 2. Sold land. 3. *adj.* [S. અ not + ધાટ, ધટવું, ધડવું.] Unscrupulous; faithless.

અધા-જી, *s. n.* [See અધ-વું.] Human excrement; feces.

અધા-જી, *adj.* Inclined to go to stool.

Prov અધાજો ઉકરડો દેખે A cat always dreams of mice.

અધાત, *adj.* See અગાધ.

અ-ધાત, *s. m.* [S. જર. અ not + ધાત.] Abstaining from killing or murder.

અધા-મણ, *s. f.* [See અધ-વું.] Looseness of the bowels.

Prov. અધામણ કરતાં પદામણ ભારે Prepara-

tions are more laborious than the work: cf. A mountain in labour, and out came a mouse.

અ-ધામું, *adj.* [S. અ not, euphemistic, or S. આ intens. + ધામ, અરમ hot.] Terrible 2. Difficult.

અધેડો, *s. m.* [S. આઘાટ.] A plant growing in marshy places.

અધેક, *s. f.* [See અધવું + ઓકવું.] Cholera.

અ-ધોર, *s. m.* [અ=S. આ intens, or S. અ not, euphemistic, + ધોર, *s. m.* Or, a short form of અધોર નિદ્રા deep sleep.] Unconsciousness immediately before death.

Id. અધોરે રહેવું-પડવું To be in an unconscious state before death.

અધોર, *adj.* [S. અ not, euphemistic, + ધોર terrible.] Terrible. 2. Cruel. 3. Disgusting; repulsive; shocking. 4. *s. f.* Deep sleep.

Id. અધોર કૃત્ય-કર્મ A cruel, disgusting, or shocking act. અધોર નિદ્રા Deep sleep. અધોર પાતકી A terrible sinner. અધોર પંથ The sect of અધોરી, See below. અધોર મંત્ર A terrible spell, such as that used for killing men. અધોર વન A terrible forest. અધોર વિદ્યા Knowledge made use of by an અધોરી, See below. અધોર સાધન The practices of an અધોરી.

અધોરી, *s. m.* A class of mendicants who wander about naked, and eat anything however disgusting. 2. A person much given to sleep.

Id. અધોરીની ઉંચ Deep sleep.

અ-ધોષ, *adj.* [S. અ not + ધોષ deep husky sound જર. ધ્રુવ to cry aloud.] (Gram.) Surd; hard (of consonants).

Id. અધોષ વ્યંજન The surd consonants.

અંક, *s. m. n.* [S. અંક to mark.] A mark. કોઇ મુગ્ય કેરાં અંક ધરશે. ધણું મનમાં લાજતી.

—મેમાનંદ.

2. The spots on the Moon.

દંતુડી તણી અણીએ અવનિ ઉદ્ધારી;

અંકશી ઈંદુ વિષે શુભ ધારી—ગીતગોવિંદ.

3. A numeral; a number (See અંકડો).

4. An act in a drama. 5. The lap. 6. The folds of a woman's dress.

પછી સહદેવની પાસ ગઇ સતી,
વદન અંક લઇ લાખતી અતી—વસીલ.

7. Embrace.

લક્ષ્મીજીના કુચનું કુંકુમ અંક લેતે—ગીતગોવિંદ.

હા ના કરતાં રે બરી અંક,
અધર ઉઠાવી રે લાગ્યા કુંજ નિઃશંક.

—દયારામ.

રેતી સતી રહે નહિ, મંદ મતિ હેતે હર્યા;
વંક વાટ અંકે કરી, લંક માંહે લાયક ધર્યા.

—સામળાલટ.

Id. અંકેકરવુ To embrace. 2. To adopt; to take. અંકે આંધ્રવું To write out in figures; hence to fix an amount by writing it in words. અંકે સો One hundred complete. અંકે સો કરવા To complete an agreement.

અંક-ગણિત, *s. n.* [*S. /r.* + ગણિત] The science of numbers; Arithmetic.

અંક-લિપિ, *s. f.* [+ લિપિ.] The art of writing numbers. 2. A book containing the Multiplication-Tables.

અંકાંક, } *s. f.* [See અંકાંકું, આંકાંકું.]
અંકાંકમણ, }
અંકાંકમણી, }

The manner of ruling (paper.) 2. The wages paid for getting (paper) ruled.

અંકાવતાર, *s. m.* [See અંક + અવતાર.] That portion of a drama which connects the story of the preceding act with that of the succeeding act; an interlude.

અંકાવવું, *v. t.* To get a metal tested.

અંકાંકું, *v. i.* [Pass. of આંકવું.] To be marked. 2. To be characterized; to be distinguished.

અંકિત, *adj.* Marked. 2. Printed.

અંકી, *adj.* Divided into acts; having acts with special reference to a drama or other poetical composition. (In this sense this word is found at the end of a compound.)

અંકુર, *s. m.* [*S.*] A sprout. 2. Fig. The origin.

Id. અંકુર આવવો—કુટવો—બેસવો To put forth a sprout. એકજ અંકુરનું (ધાન્ય) Monocotyledonous (grain).

અંકુશ, *s. m.* [*S.* અકુશ.] An elephant-

goad. 2. Restraint; the restraining influence; a check.

Id. (ઉપર) અંકુશ રાખવો To keep restraint over; to have a check over. અંકુશમાં રાખવું To hold in check. અંકુશ વગરનો Uncontrollable; uncontrolled (specially of an elephant).

અંકોડા-ખંધ, *adv.* [See અંકોડો + *S.* બંધ to bind=P.root બોસ્ત to bind.] Link by link.

અંકોડી, *s. f.* [Dim. of અંકોડો.] A small link. 2. A small hook fixed on the end of a long stick, specially used in plucking flowers or fruits.

અંકોડો, *s. m.* [અંક + *S.* વ્રજિ turning /r. વ્રજ to turn.] A link. 2. A hook.

અંકોર, See અંકુર.

આંકું જેને જેબન જેર, તેને કામ અતી અંકોર.

—સામળાલટ.

અંકોલ, *s. m.* [See અંકોર, અંકુર.] A medicinal creeper.

અંગ, *s. n.* [*S.*] The body. 2. A limb. 3. A division. 4. An assistant.

Id. અંગ અકડાવું—અકડાઈ જવું—અકડાઈ રહેવું To have stiffness in the body; to have cramps. અંગ ઉપરથી ઉતારવું—ઉતારી નાંખવું To make oneself free from responsibility. (એમાંથી) અંગ કાઢી લેવું To withdraw oneself (as from a fight or troublesome business). અંગે ચસકા આવવા—થવા To have a sudden shooting pain in the body. અંગ ચોરવું To contract the body; to draw the body up in a narrow compass; to shrink. 2. To avoid muscular exertion; to spare or reserve one's strength; to dawdle or idle at work. અંગ ઉપર પડવું—આવવું—આવી પડવું To be left on one's hands; to lie as an encumbrance or cause of expense. 2. To devolve upon; to become incumbent upon one to perform. અંગ ઉપર ચઢી આવવું To attack with violence or angry demonstrations. (તે કામમાં તેનું) અંગ છે To have a concern in; to have a hand in. (એને પોલીસનું) અંગ છે To have clandestine support. ચોરી તેના અંગ ઉપર પડી He was unjustly held to be guilty of the theft. ચોરી તેના અંગે લાગી He was proved to be guilty of the theft. અંગ રહી જવું—મરી જવું

To have paralysis of the body or of a limb.

અંગ ભાગીને-તોડીને-કામ કરવું To exert oneself strenuously; to work with might and main, without sparing the body. અંગ કળવું To have pain in the body. અંગના ટુકડે ટુકડા થવા To be hard-worked. અંગ સાચવવું To spare the body; to take care of the body. 2. To dawdle or idle at work. અંગ વધારવું To get flesh; to become fat or plump. તે અંગ વધારી નહોતું છે He is clever in avoiding work. અંગ તપી આવવું To have slight fever. (ગુરસાથી) તેનું અંગ લાલચોળ થઈ ગયું He burnt (as from fever or passion). (તેના) અંગે અંગમાં કામ વ્યાપી રહ્યો છે He burns with passion. અંગ બળ્યું બળ્યું થઈ રહ્યું છે To be intensely burning (as of fever). અંગનો લટકો A graceful posture (generally, affected). અંગ પાણી પાણી થઈ જવું To turn one's flesh into water, i. e. to undergo great labour. (મારા) અંગનું કામ Interested work. અંગનું માણસ A person identified in interest; a confident. અંગ છુટકો કરવો To clear oneself of a responsibility. અંગે ત્રોડ થવી-અંગ તૂટવું To have pain in the body. અંગે બેસતું આવવું To sit well on the body to fit (of a garment). અંગ ઉપર તુટી પડવું To rush upon and address with vehemence and fury. અંગ ઉપર (કરજ) કાઢવું To incur a debt on personal security. અંગ ઉપર (પૈસા) ધીરવા To lend money on personal security. અંગનો ભરાવો The filled-up state of the body; plumpness. અંગ ઉપર લેવું To undertake the responsibility of. (પાપ) અંગે અંગે કુટી નીકળવું To experience in bodily suffering the evil consequences of one's own sins. અંગે લાગવું To be liable for; to be responsible for. અંગ આપવું To help. અંગ તળે ધાલવું To misappropriate. અંગ તોડવું-અંગ તોડીને કામ કરવું To work hard. અંગ ભરાઈ જવું To be stiff in the body. અંગ ભરાઈ આવવું To have little fever. અંગ ભારે થવું To be dull. અંગ મરડવું To turn the body one way and another (through dullness). અંગ વાળવું To practise physical exercises; to make the body healthy by physical exercise. અંગનો ખુરદો કરવો To work hard. અંગનો મેલ ગણવો To consider a lost thing as trifling or worthless. 2. Not

to be anxious about a lost thing.

Prov. અંગ વિના ડંખ નહિ Borrowed garments never fit well.

અંગ-ઉદ્ધાર, [+ ઉદ્ધાર.] The purification of the body with holy waters.

અંગ-ઉધાર, *adj.* Borrowed on personal security.

અંગ-ઉમંગ, *s. m.* [S. + ઉમંગ.] Bodily activity; muscular energy.

અંગ-કંપ, *s. m.* [+ કંપ.] Quivering or vibratory motion of the body; tremor.

અંગ-કાઠી, *s. f.* [S. + કાઠી, કાઠ, a piece of wood, a stick.] The constitution of the body.

અંગ-ચપળતા, *s. f.* [+ ચપળતા.] Activity of the limbs; agility.

અંગ-જ, *s. m.* [+ S. જન્ to be born.] A son.

અંગ-ઝા, *s. f.* A daughter.

તિલક કરી અરિ દમણને રે; આપી અંગળ તેહ રે.

—વિનયવિજય.

અંગ-જ્ઞાન, *s. n.* [+ જ્ઞાન.] Instinctive knowledge.

અંગદ, *s. m.* [S.] An armlet.

રતિ દામ વીકૂલ વૈજયંતી, અંગદ ભુજ અતિ રૂપ.

—દયારામ.

અંગદ-શિષ્ટાઈ, *s. f.* [S. અંગદ the monkey-god + શિષ્ટ respectable, *f.r.* શિષ્ to distinguish.] Gaining one's object by polite conversation.

અંગના, *s. f.* [S.] A young woman. 2. A woman.

ચઢી વિમાને દેવાંગના, એવી શોભે તે અંગના.

—ગિરિધર.

અંગ-નું, *adj.* [અંગ.] One's own.

અંગ-બળ, *s. n.* [+ બળ.] Bodily strength.

અંગ-ભંગ, *s. m.* [+ ભંગ.] Breaking of limbs; loss of a limb; mutilation.

અંગ-મર્દન, *s. n.* [+ મર્દન.] Kneading the limbs.

અંગ-મહેનત, *s. f.* [+ મહેનત.] Physical exercise; muscular exertion; bodily labour. 2. Work done by muscular exertion, as opposed to brain-work.

અંગ-રખી, *s. f.* [See અંગ-રખું.] A small coat—especially, for an infant or child.

અંગ-રખું, *s. n.* [+ રાખવું *f.r.* S. રક્ષ to protect.] A coat.

અંગ-રંગ, s. m. [+ રંગ.] The colour of the body; the complexion. 2. The vigour of the body; the appearance of the body with reference to health or illness. 3. Sensual pleasures.

અંગ-રાગ, s. m. [S. *fr.* + રાગ *fr.* રજ્ઞ to anoint, to please.] A fragrant substance to anoint the body.

અંગરેજ, s. m. [P. *ઇંગ્લીઝ* = Ar. *ઇંગ્લીઝ* a corruption of the word English.] An Englishman; a European.

અંગરેજી, s. f. [P. *ઇંગ્લીઝી*.] The English tongue. 2. English manners. 3. The British Government [*cf.* આદેશાદી, ગાયકવાડી] 4. *adj.* Relating to England.

Id. અંગ્રેજી રાજ્ય-રાજ્ય પદ્ધતિ The British Government. અંગ્રેજી (=વિદાયતી) બનાવટ-માલ Things for which there is a great demand in the market. અંગ્રેજી કાયદો British Law as opposed to દેશી કાયદો. 2. Law rigidly enforced, without reference to person. અંગ્રેજી પ્રભુ British subjects. અંગ્રેજી ફેશન English fashion.

અંગ-રોગ, s. m. [+ રોગ.] A hereditary disease.

અંગ-રોગી, adj. Having a hereditary disease.

અંગ-વસ્ત્ર, s. n. [S. અણ્ઞ the body + વસ્ત્ર a garment *fr.* વસ્ to dress.] A scarf. 2. (Slang) A mistress.

અંગ-રિથિતિ, s. f. [S. *fr.* અ + રિથિતિ.] The position of the limbs or body; a posture. 2. The state of the body, with reference to health.

અંગા-ઉ, adj. Belonging to the body; belonging to self; exclusively one's own.

Id. અંગાઉ કરજ An amount borrowd on one's personal liability, without any other security. અંગાઉ ખર્ચ Expenses for one's own comforts & pleasures; pocket-money.

અંગા-ખંડ, s. n. [S. અણ્ઞાર burning coal + ખંડ right, hard.] Small cakes of wheat-flour baked in embers.

અંગાર, s. m. [S.] A fire-brand; embers. અંગાર-રખું, See અંગા-ખંડ.

અંગારી, s. f. [See અંગાર.] A small hearth with embers in it 2. Small embers.

અંગારો, See અંગાર.

Id. ધગધગતા અંગારા Burning coal લાલ યોળ અંગારા Red-hot coals.

અંગિ-ત, adj. [See અંગ, અંગી.] Having blood relationship; congenital.

Id. અંગિત માણસ Member of an assembly or body. A dependent. 3. A confident.

અંગિ-યુ, s. n. [S. અણ્ઞ the body.] A shirt for infants with short sleeves.

અંગિ-યો, s. m. A sleeveless jacket for females reaching to the waist. 2 See આંગિયો.

આકાશ અંગિયા, અંબુજ ઉધડયાં, નિર્મળ ઈંદુ શરદ રે; પતિ વિયોગ પીડે છે પાપી, સતી રહે છે સત્ય ખરદ રે.

—પ્રેમાનંદ.

અંગી, adj. One's own 2 Having limbs. 3. *s. f.* See અંગિયું.

અંગી પહેરી અજબ અનુપમ, નિરખી શોભા રે.

—પ્રહલાનંદ

Id. (તેનું) અંગી થવું To be joined with; to be dependent upon. અંગી માણસ See અંગિત માણસ.

અંગી-કાર, s. m. [S. *fr.* અણ્ઞ + કર to do.] The accepting or admitting of a thing; acceptance.

Id. અંગીકાર કરવો To accept. અંગીકાર થવો To be accepted.

અંગી-કૃત, adj. Accepted.

અંગીડી, s. f. [S. અગ્નિ fire + સ્થાન place *fr.* સ્થા to stand.] A portable fire-pan or brazier. 2. Heat caused by anger or excitement.

લાગી ચમને અંગીડી, પોલી ગયો તે પળે-વણલ.

અંગી-ભૂત, adj. [+ S. ભૂત become *fr.* મૂ to become.] Forming a part of a whole.

અંગુ, See અંગ-ઉધાર.

અંગુઠો, s. m. [S. અણ્ઞ the body લુહવું *fr.* S. + લુહ્ to pull.] A towel. 2. A handkerchief.

અંગુડી, s. f. [S. અણ્ઞુટ the thumb.] A ring.

Id. અંગુડી પહેરવી To put on a ring.

અંગુડી-યા, adj. Of the measure of the thumb.

Id. અંચુકીયા કોર Borders as wide as the thumb (of a garment, &c).

અંચુકો, *s. m.* [S. અંચુક.] The thumb or the great toe.

Id. અંચુકા પકડવા To stoop down and catch the great toes with the hands (as punishment).

Prov. અંચુકાનો રાવણ The lion is known by his paw.

અંચુર, *s. m. & f.* [See અંકુર] The new skin seen after a wound is healed.

Id. અંચુર આવવા To be healed (of a wound).

અંચુર, *s. m.* [P. અંચૂર]. Ripe grapes.

અંચુલી, See આંગળી.

અંચુળી, See આંગળી.

અંચુષ્ઠ-પ્રમાણ. *adj.* [અંચુષ્ઠ the thumb + પ્રમાણ measure *f.r.* પ્ર forth + મા to measure.] Of the size of the thumb.

અંગેડી. See અગાડી.

અંગો-અંગ, *adv.* [See અંગ.] In every limb; throughout the body.

Id. અંગેઅંગ પ્રસરવું To pervade the body.
અંગોઅંગે રહી જવું To have stiffness in all parts of the body.

અંગોર, *s.* [See અંચુર ripe grapes.] The land on the opposite bank of the tank. 2. Well irrigated land. 3. Very fertile land.

અંધામ, *s. m.* [P. હંગમ. Or, S. સંગમ union *f.r.* સમ together + ગમ to go.] A bustle; a tumult. 2. A rebellion. 3 Time; a conjuncture; opportunity.

અંધેડો, *s. m.* [Marathi આઘાડા *f.r.* S. આઘાટ. A particular plant; *Achyranthes aspera*.

અંધોળ, *s. n.* [S. અંધા the body + અવ down હવ્ to cover.] Ablution; bathing.

અંધોળ-ડી, *s. f.* A song sung by women while the bride and the bridegroom are being bathed.

અંધોળ-વું, *v. i.* To bathe.

ત્યાં ભોજન કરવા વિષ્ર આવે છે,

ગંગામાં અંધોળી છે. — પ્રેમાનંદ

અંધોળિ-યુ, *s. n.* An earthen pot used in warming the water for a bath.

અંધોળિ-યો, *s. m.* A servant in attend-

ance at the time of bathing.

અ.ચક-વું, *s. n.* [S. આ intens.+ચ્વ to eat, See ચાખવું.] Recollection of comforts enjoyed in the past.

અચક-મચક, *adv.* [See અચકો-મચકો.] Suddenly (used of a death.)

અ.ચક-વું, } *v. i.* [S. આ up to + કઠ્ to draw.] To stop.

Id. અચકી પડવું-બેસવું To stop. 2. to be in a great fix.

અચકા-મણ, *s. f.* [See અચક-વું.] An obstacle; a hitch. 2. The state of being stopped.

અચકા-રો, See આચકો.

અચકો-મચકો, *s. m.* [S. + મચકો reduplication of અચકો.] Gestures. (A term used in songs sung by little girls.)

અ.ચંચળ, *adj.* [S. અ not+ચંચલ changing, swift, intens. of ચલ to walk.] Inactive; not variable; constant; steady.

અચ-પચું, *adj.* [અર્ધ+પચવું. See અદ-પચું.] Half-cooked. 2. Existing in a state intermediate between the solid and the liquid.

અચ-ખુચ, *adj.* [S. આશ્ચર્ય astonishment + ખુચ redup.] Suddenly; unexpectedly.

Id. અચખુચ આવી દાગવું-ચઢવું-બનવું To take place suddenly or unexpectedly.

અચ્ચો, *s. m.* [S. આશ્ચર્ય astonishment + માવ becoming *f.r.* મૂ to become.] Astonishment; wonderment; a puzzle.

Id. અચંબા ભરેલું Astonishing; surprising.
અચંબો થવો-પામવો-દાગવો To be astonished.

અ.ચર, *adj.* [S. *f.r.* અ not+ચર્ to walk.] Immovable.

અચરકો, See આચકો.

અચરજ, } *s. n.* [S. આશ્ચર્ય.] Astonishment.

અચરત, }
Id. અચરજ થવું-પામવું-દાગવું To be astonished.
અચરતની વાત A wonderful or surprising occurrence.

અચરત, *adj.* Astonished; bewildered.

અચરતી, *s. f.* See અચરજ, અચરત.

અ.ચલ, *adj.* [S. *f.r.* અ not+ચલ to walk.] Steady; fixed. 2. *s. m.* A mountain.

અ.ચંચુ, *adj.* [અ not+Des. ચવ્ to tell.]

Not said; not stated.

ચબ્યું ચવે, તે શાનો કવિ? અ-ચબ્યું ચવે, તે કવિ કહેવાય.
—અખો

અ.ચળ, See અ.ચલ.

Id. અચળ કિર્તિ-નામ-નામના-મહિમા Immortal name.

અચળ-પદ, *s. n.* [*S.* See અચલ + પદ a place *fr.* પદ to go.] Eternity; the eternal state.

અચળા, *s. f.* The earth.

અચળિત, *adj.* Fixed; steady.

અચા, *s. f.* [See અચે.] Abstinence.

અ.ચાર, *s. n.* [*S.* અ priv. + *P.* ચાર: remedy + spices without which food is tasteless and which are, therefore, indispensable.] A preparation of onion, mint, ginger, pepper, &c., used at dinner to give relish to food.

અ.ચાલ, *s. m.* [*S.* અ not + ચાલ, ચાલું.] An obstacle. 2. The menses.

અ.ચાનક, *adv.* [*S.* અ not + ચાનક a warning.] Accidentally. 2. Suddenly. 3. *adj.* Surprised.

Id. અચાનક આવી પડતું-લાગતું-બની આવતું To take place accidentally.

અ.ચિકિત્સનીય, *adj.* [*S.* *fr.* અ not + કિત્ to observe minutely.] That of which the marks or symptoms cannot be made out; incorrectly understood. 2. That (disease) of which a diagnosis cannot be made; incapable of medical treatment.

અ.ચિન્ત્ય, *adj.* [*S.* *fr.* અ not + ચિન્ત to contemplate.] Inconceivable. 2. That which should not be thought of.

Id. જે અચિન્ત્ય ચિંતે છે He who thinks unworthy thoughts.

અ.ચિર, *adj.* [અ + ચિર for a long time] Fleeting. 2. Quick.

અ.ચિન્તું, } *adj.* [See ઓચિન્તું.] Unexpected. 2. Sudden.

અ.ચૂક, } *adv.* [*S.* અ not + ચૂકું to mis-
અ.ચૂક, } take *fr.* *S.* ચૂ to fall.] Without a mistake.
2. *Adj.* Unmistakable; sure; certain.

Id. અચૂક આવી મળતું To meet without fail.

અચૂક-પણું, } *s. n.* Infallibility.
અ.ચૂક-પણું, }

Id. હું અચૂકપણેથી માનીશ I shall obey without fail.

અચૂક-ખાણ, } *s. n.* [+ ખાણ; *cf.* રામખાણ.]
અ.ચૂક-ખાણ, }

An unerring arrow. 2. *adv.* Without fail; certainly; surely.

Id. હું અચૂક-ખાણ આવીશ I will come without fail or surely.

અ.ચેત, } *adj.* [*S.* અ not + ચિત્ to per-
અ.ચેતન, } ceive.] Senseless; dull; lifeless.

અ.ચેતના, *s. f.* [અ not + ચેતના.] Absence of energy or liveliness.

અચો, *s. m.* [*S.* અ not + ચાર *fr.* ચર્ to walk, *cf.* *P.* ચાર: remedy.] An obstacle, 2. A crowd. 3. A dirty sensation caused by unkempt hair growing on the body.

અ.અછત, *adv.* [*S.* અ not + છડું *fr.* *S.* ઢડ to cover.] Secretly; safely.

અઅધુ, *adj.* [*S.* અઢ clear.] Fine; good.

અઅછર, *s. m.* [*S.* અર્ધ half + ઝર *fr.* *P.* સીર a measure of capacity about one pound in weight.] Half a seer or pound in weight.

અઅછરિયું, *s. n.* A measure of half a seer.

અઅછરિયો, *s. m.* A weight or measure half a seer or pound.

અઅછરો, *s. m.* A weight weighing half a pound.

અ.અયુત, *adj.* [*S.* *fr.* અ not + યુ to fall.] Indestructible. 2. *s. m.* The Supreme Being; the god Vishnu.

અ.અયુતાનંદ, *s. m.* [+ આનંદ.] Uninterrupted or unbroken joy. 2. He whose joy is uninterrupted; God.

અછકડું, See આછકડું, આછું.

અ.છત, *s. f.* [+ છત, સત્તા.] Scarcity.

અ.છડું, } *adj.* [+ છત a covering and
અ.છત્ર, }

છત્ર an umbrella.] Without a guardian. 2. Dethroned.

અ.છમડા, *s. m. pl.* [*S.* અ intens. + છમી, છાયા + ડા dim.] Chicken-pax.

Id. અછમડા નીકળવા To have chicken-

pox. અછબડા સમવા To be cured after an attack of chicken-pox.

અ.છર.તુ, *adj.* [S. આ up to + કર્ to drop, to fall.] Touching the surface.

અછવાવું, *v. i.* [S. આ all about + છવું to cover *fr.* છાયા shade.] To grow only in a slight degree; to have a scanty growth (used of trees).

અછાડ-પછાડ, *s. f.* [અછાડ redup. of પછાડવું.] Throwing at random or carelessly.

અછા.વવું, *v. t.* (S. અચ્છ clean.) To begin to use a newly bought pot.

અ.છાળ.વું, *v.* [S. ઉત્ત up + ક્ષાલ્ to wash.] To shake up the contents of a pot or vessel.

અ.છિન્ન, *adj.* [S. અ not + છિન્ન cut *fr.* છિદ્ to cut.] Unbroken; undivided.

અ.છિન્ન-ધારા, *s. f.* [+ ધારા a stream.] A continuous stream of water, &c. 2. A pitcher of water used in pouring a continuous stream of water, &c., on an idol at the time of its installation.

અ.છેદ, *adj.* [S. અ not + છેદ *fr.* છિદ્ to cut.] That which cannot be pierced; impenetrable.

અછો અછો કરવું, *v. t.* [See અચ્છ.] To fondle; to caress.

Id. અછો અછો વાનાં કરવાં Same as અછો અછો કરવું

અછોડો, *s. m.* [S. અ not + છોડવું.] The rein for a bullock. 2. A chain 3. A chain of gold or silver worn by children round their wrists.

Id. બળદને અછોડો The reins for a bullock. ધડિયાળને અછોડો A chain for a watch.

હરતા ફરતા હોડે ધોડા, બાંધ્યા હેમ તણા અછોડા.

—પ્રેમાનંદ.

અછોડા-વા, *adj.* [See અછોડો + S. વાટ a region. *Cf.* ખેતર-વા, રાશ-વા, બે દોરા-વા.] As far off as the reins of a bullock.

અ.જ, *s. m.* [S. અ not + જન્ to be born.] The unborn One; God. 2. One of the heads of the Hindu trinity (અક્ષા વિષ્ણુ, or શિવ). 3. The god of Love.

ન અજ આવયો અંગમાં કદા,

ન અજ ભૂલી હું તો ગયો જદા;

ન અજથી જ રે હારિયા પ્રિયા,

ન અજ દેવની ભૂલું હું કિયા.

—પ્રેમાનંદ.

અજ, *s. m.* [S.] A goat.

અજગર, *s. m.* [S. *Cf.* P. અજગર.] A boa-constrictor; a dragon.

Id. અજગર જેવો પડી રહ્યો છે Lies down like a dragon, *i. e.* is idle.

Prov. અજગર કરે ન ચાકરી, પંખી કરે ન કામ; દાસ મલકા યું કહે, સખકા દાતા રામ A dragon does not serve a master, a bird does not work for its maintenance—it is God Who feeds all.

અજગર-વૃત્તિ, *s. f.* [+ વૃત્તિ.] Idleness; dullness. 2. A stage in asceticism, in which the man abstains from all movement, and even refuses to put his food into his own mouth.

અજ-તરફ, *adv.* [P. અજ્ from + Ar. તરફ side.] From; on behalf of.

અ.જન્મ, *adj.* [See અ.જ.] Unborn. 2. *s. m.* The Unborn One; God.

અ.જન્મ, *s. m.* See અ.જન્મ.

અજ-પદ, *s. n.* [See અ.જ + પદ.] The heaven of Brahmā.

અ.જપાજપ, *s. m.* [S. અજપ + અજપ. *fr.* અ not + જપ *fr.* જપ્ to mutter.] Silent meditation.

અજ-પાળ, *s. m.* [See અજ a goat + પાળવું.] A goatherd; a shepherd.

આપ અજ-પતિ હરિ અજ-પાળ.—દયારામ.

અજબ, *s. n.* [P. અજબ *pl.* અન્યથા.] Wonder; astonishment. 2. *adj.* Wonderful; novel; strange.

Id. અજબ થવું To be wonder-struck; to be surprised. અજબ તમારો A wonderful spectacle. અજબ માયા The wonderful or mysterious ways of God.

Prov. અજબ તેરી કુદરત, અજબ તેરા ખેદ. છંદુદરકે શીરમે, ચંબેલીકા તેદ Mysterious are the ways of God!

અજબ-જેવું,

અજબ-તરેહ-વું,

} *adj.* Wonderful;

strange; mysterious.

અજમા.વવું, *v.* [P. અજ્મદ્ to examine,

to test.] To try; to test.

Id. અનમાવી નેતું To try. 2. To test.

અનમા.યેશ, *s. m. & f.* [P. Verbal noun *f.r.* અજિસુદન to try.] Trial; experiment. 2. Test.

Id. અનમાયેશ કરવી-કાઢવી To make a trial. 2. To make an estimate.

અનમાસ.દાર, *s. m.* [+ P. દાર possessed, having.] One who tests a thing. 2. *adj.* Experienced.

અનમુદે, *adj.* Tried; tested; experienced; veteran.

અનમો, *s. m.* Parsley.

Id. અનમો આપવો To give as a bribe. અનમો ફરવો To swallow parsley (as a cure of pain in the stomach). 2. To give vent to one's anger. અનમાની કુદ Essence of parsley.

અનમોદ, *s. f.* [S. અજમોદા.] Bishop's weed.

અ.ન.પ, } *s. m.* [S. અ not + ન.પ, ન.પ, }
અ.ન.પો, }
પડું.] Absence of ease; restlessness.

Id. અનંપો થવો To be uneasy; to be restless.

અ-ન.યા, *s. f.* [S. = Invincible. *f.r.* અ not + ન.ય victory.] A goddess, Who is considered the immediate and active cause of the creation. 2. Illusion which leads one to regard the Supreme Spirit and Universe as two distinct realities (in Vedant Philosophy). 3. The mysterious ways of God.

અ.ન.ર, *adj.* [S. અ not + જરા old age *f.r.* એ to be old.] Not waxing old; having everlasting youth.

અનરામર, *adj.* [+ અમર *f.r.* અ not & મૃ, મરવું, to die.] Not subject to old age or death (of God.); immortal.

અનરાળ, *adj.* [See અનર a god + રાટ્ટ.] Extensive.

અનહા, *s. f.* [Ar.] End. 2. Death. 3. Untimely death.

અનવારા, *s. m.* See અનવાળું.

સોળ સહસ્ર વદને સોળે કળા હાર્યો,

નહા ઈદ્રનો અનવારા.

—પ્રેમાનંદ.

અ.ન.શ, See અપ.ન.શ.

અનવાળ.તું, *v. t.* [See અનવાળું *f.r.* S. ઉત્ત up + જલ્ to burn.] To cleanse. 2. To make a light; to light a lamp. 3. To make a good name. 4. (Euphemistic) To be disgraced.

Id. વાસણ અનવાળવું To cleanse a pot. દીવો અનવાળવો To light a lamp. કુળ અનવાળવું To raise the reputation of one's own family. કુળ અનવાળવું (Euphemistic) Having disgraced one's own family.

અનવાળિ.યું, *s. n.* The bright half of a lunar month. 2. small holes in the roof for admitting sun-light.

અનવાળી, *adj. f.* Moon-lit.

Prov. અનવાળી પણ રાત, અને મોળી પણ છાશ
An ape is an ape, a varlet a varlet,
Though clothed in silk, or clothed in scarlet.

અનવાળું, *s. n.* Light. 2. Fame.

Id. અનવાળું કરવું To enlighten; to shed light on a subject; to remove doubts. 2. To raise the reputation of one's own family. 3. To benefit; to profit. 4. (Euph.) To disgrace one's own family. 5. To put to a loss. અંતરમાં અનવાળું કરવું To enlighten one's own heart; to rouse one to one's senses. અનવાળું થવું To dawn (of the day;) to be the morning. અનવાળું આવવું To be lighted by the light of the sun, a lamp, &c. (1) અનવાળામાં આવવું To come to light; to be known to the public. અનવાળામાં મૂકવું To put into view; to bring to light; to throw light upon; to disclose; to reveal. અનવાળું નેતું To be brought into the world; to be born.

અનસે, *adv.* [S. અજસ.] From time to time; very often; very frequently.

અન, *s. f.* [S. *f.r.* અ not + જન્ to be born. (*f.* અ.ન.) Nature (as unborn).

ભક્તને ન દમે અન તે, સમજવું કારણ એહ.

—દયારામ.

અન, *s. f.* [S.] A she-goat.

અ.ન.ગત, *adj.* Killed by drowning or a deadly weapon (of the death of a person).

અ.ન.ચક, *adj.* [S. અ not + ચાચક *f.r.* યાચ્ to beg.] Not living upon charity.

અ.ન.અ.ક.પાણી, *s. n.* Absence of begging; not being a beggar.

અનઅક-વૃત્તિ, *s. f.* [+ વૃત્તિ.] See **અનઅક.પાણી**.

અનડી, *s. f.* A ditch into which wild animals, as elephants, tigers, &c., are allured, so that they may be easily captured.

Id. **અનડીમાં પડવું** To come into trouble or some difficulty (of a strong or great person.)

અ.ન.જ્ઞ, *adj.* [S. અ not + જ્ઞાન, જ્ઞાન, *fr.* જ્ઞા to know.] Ignorant; not knowing.

અ.ન.જ્ઞ.તાં, *adv.* Unconsciously.

Id. **અનજ્ઞતાં કરવું** To do involuntarily. **અનજ્ઞતાં થઈ જવું** To happen involuntarily,

Prov. **અનજ્ઞતાનો દોષ નહિ** Ignorance of facts is a good defence in law.

અ.ન.જ્ઞ.પાણી, *s. n.* Ignorance; unconsciousness.

અ.ન.જ્ઞે, [*Instr. sing.* of **અ.ન.જ્ઞ**.] By ignorance; unconsciously.

Id. **અનજ્ઞે કરવું** To do through ignorance. **અનજ્ઞે કહેવું** To speak unconsciously or unguardedly.

અ.ન.જ્ઞયું, *adj.* Ignorant; unacquainted with; strange.

Id. **અનજ્ઞયું ઔસડ** A medicine of which the ingredients are not known. **અનજ્ઞયું માણસ** A stranger. **અનજ્ઞયો રસ્તો** A way, with which one is not acquainted.

Prov. **અનજ્ઞયું ને આંધળું બરાબર** Ignorance has no light. **અનજ્ઞયો ઉપાધ્યો બમણું ધી હોમે** Ignorance is often a cause of waste. **અનજ્ઞી ચીજ ખાવી નહિ, અને અનજ્ઞે રસ્તે જવું નહિ** Never wade in unknown waters. **અનજ્ઞી વાતમાં માથું ન મારવું** Do not give way to any bold novelties.

અ.ન.જ.ત-શત્રુ, *adj.* [S. અ not + જાત born *fr.* જન્ to be born + શત્રુ an enemy *fr.* શત્રુ to cut.] Having no enemy. 2. *s. m.* Yudhisthira.

અનનન, *adj.* [See અન a goat + S. આનન the mouth.] Having the mouth like that of a goat.

અ.ન.ન.ખાણું, *adj.* [S. આજાનુ બાહુ *fr.* આ

up to + જાનુ the knee + બાહુ the arm.] Having long arms reaching down to the knees.

અન-પાણ, *s. m.* [See અન a sheep + પાણવું.] A shepherd.

અનખી, *s. f.* [P. હજાબી a curtain, a veil.] A robe worn by Muhammadan women.

અનયેખ, See અનયમ.

અનરી-અનરી, *s. f.* [અનરી redup. of અનરી *fr.* અનર.] See ખારો-પાટ (so called in the Navsār district).

અ.નિત, *adj.* [S. *fr.* અ not + જિત conquered *fr.* જિ to conquer.] Invincible.

અનિન, *s. n.* [S.] The hide of a deer.

અજઠ-વાડ, *s. m.* [Cf. એકું. Corruption of S. રચિત *fr.* રત up + રાષ્ to remain. Or. આ up to + જુષ to enjoy + વાડ *fr.* વૃત્તિ. Or, દુષ્ટ spoiled.] A pot not cleansed after being used as a receptacle for food; a vessel unwashed after having eaten from it. 2. The state of filthiness caused by a place or a thing having been left uncleansed after eating.

Id. **અજઠવાડ કરવો** To make filthy by leaving a place or thing uncleansed after eating. **અજઠવાડ કઢવો** To clear a place or a thing from a state, of filthiness.

અ.જ.કું, *s. n.* The portion of food served up and remaining over; the leavings from a meal. 2. The place where such leavings are left. 3. Food cooked in water & not in milk.

અજઠા સરખા ભેગ છું, પાથરીએ કે પોઠીએ ?

પ્રત્યક્ષ પાવક પરહરી, શિદ્ધ પત્થરમાં શિર ફેડીએ ?
—દયારામ.

અજર, *s. f.* [S.] The courtyard of a house.

અ.જ.રણ્ય, *s. n.* [S. અ-જીર્ણ *fr.* અ not + જૃ to be digested.] Indigestion.

Id. **અજરણ્ય થવું** To be affected with indigestion. **અજરણ્ય મટવું** To become free from indigestion. **પૈસાનું અજરણ્ય થવું** To have an excess of money; to be extravagant. **અજરણ્ય થઈ આવવું** To try to keep a secret.

Prov. **તું વાત કહે-કહી નાખ, નહિ તો અજરણ્ય થશે** I advise you to give out your secret, or

else you shall be obliged to give it out.

અજીર્ણ, *s. m.* [+ અંશ a part.] Slight indigestion.

અ.જીવ, *s. m.* [S અ not + જીવ.] A lifeless thing.

અ.જુગત, } *adj.* [S. અ not + યુક્ત joined
અ.જુગતું, } *fr. યુજ્ઞ to join.] Unbecoming; unsuitable; absurd.*

અ.જોખણી, *s. f.* [S. અ not + જોખવું.] A barbed hook fixed to the end of a stick, used in dragging prickly shrubs over the ground.

અજોગ-કાળ, *s. m.* [See અયોગ્ય + કાળ time.] An inauspicious time.

અ.જોડ, *s. f.* [S. અ priv. + જોડ, જોડું.] A bad-match. 2. *adj.* Not suited. 3. Unmatched; matchless.

હવેમા દેવા નથી કોઈ બીજું. એ અજોડો અજોડ છે જ.

—દયારામ.

અજોળ, *adj.* [S. આ intens. + ઝુલવું] Suspending; hanging. 2. Unfinished. 3. Unsettled; uncertain.

Id. **અજોળ** મૂકવું To leave unfinished or suspended.

મિથ્યા રોષ કરનાર, મોત માથે લઈ ફરે,

કવીશ્વર કને કામ, જીવિત અજોળ છે.—વશીલ.

અજળ, } *s. n.* The mark ૮ or ૧ used
અજળું, } to represent the conjunct vowel ઈ (i) or ઈ (ī) in the Bārāksharī syllables.

અ.જા, *adj.* [S. fr. અ not + જ્ઞા to know.] Foolish; ignorant.

અ.જ્ઞાત, *adj.* Ignorant; uninformed; unlearned. 2. Unknown.

અ.જ્ઞાન, *s. n.* Ignorance; foolishness; folly. 2. Ignorance represented as the work of માયા (Māyā); the power of ignorance which shuts out man from the knowledge of the true God (બ્રહ્મ). 3. *adj.* Ignorant.

Id. **અજ્ઞાન** પ્રગટવું-યવું-આવવું To be overcome by ignorance; to be ignorant.

અ.જ્ઞાન-તા, *s. f.* } Ignorance.
અ.જ્ઞાન-પણું, *s. n.* }

અ.જ્ઞાન-ભાવ, *s. m.* [+ ભાવ *fr.* મ to be.]

The state of ignorance.

અ.જ્ઞાની, *adj.* Ignorant.

Id. **અ.જ્ઞાની** જીવ Life or living beings, regarded as having an environment of ignorance. which they have to break through before they can attain to a knowledge of the true God.

અ.જ્ઞેય, *adj.* Unknowable; incapable of being known; incomprehensible.

અજોડો, See ઉજોડો A scratch.

અંચલ, *s. m.* [S. fr. અન્ત to go.] The end; the ends of a garment.

અંચળ-વે, } *s. m.* [+ વે dim.] A small
અંચોળા } fancy scarf used by children.

અંજન, *s. n.* [S. fr. અન્ન to anoint.] Collyrium; a black pigment; an eye-salve.

Id. **અંજન** આંજવું To apply an eye-salve to the eyes. **અંજન** પાડવું To collect lamp-black deposited by the flame of a lamp.

અંજળ, *s. n.* [S. અન્ન food + જલ water.] Food and water.

Id. **અંજળ** લેવું To eat and drink; to breakfast. **અંજળ** મૂકવું To refuse to eat or drink; to be on the point of death. **અંજળ** ઉડવું = **અંજળ-પાણી** ઉડવું To be obliged to leave a place.

અંજળ-પાણી, *s. n.* [+ પાણી water. In this phrase પાણી is redundant, જળ and પાણી having the same meaning.] Fate; destiny.

Prov. **અંજળ-પાણીના** હાથમાં In the power of fate; dependent on fate. **અંજળ-પાણી** હશે, તેા આવીશ I may come, if it please my fate to bring me here. ત્યાં જેવું **અંજળ-પાણી** હશે, ત્યાં તેવું બનશે This affair (a marriage-settlement) will be settled, when Fate wishes it.

અંજળી, *s. f.* [S. અન્નજાલ] A cavity made by joining the hands; hands joined and hollowed as for holding water, generally in worship, salutation, or supplication.

Id. **અંજળી** આપવી To throw water, fragrance, and flowers (towards one's ancestors or gods) as a token of respect and worship.

અંભ.વું v. i. [See. અંભ.વું.] To be surprised. 2. To be ashamed; to be shy. 3. To be deceived.

Id. તેના તેજમાં અંભવું To be obscured by his light, power, &c; to be ashamed or shy before him.

અંજીર, s. n. [S. = P.] A fig.

અંજીરિયા, adj. Having the colour of a ripe fig; deep red.

અંજીરી, s. f. The fig tree.

અંજીમન, s. f. [Ar.] A congregation of persons professing the same religion—especially applied to a congregation of Moslems.

અટક, s. f. [See ઓળખ.વું. Or S. અતલજ્ઞ to see minutely.] Surname. 2. [See અટકવું.] The Indus. 3. A stoppage; an obstruction; difficulty.

સખી ભૂમ ગોપાળકી વામે અટક કહા,

નકે મનમે અટક રહી, સોહી અટક રહા.—ભાષા. 4. A vow; a solemn promise.

પાછા વનવારા નવું; અટક કરી તમે.—વૈજલ.

અટક.ચાળું, adj. [S. અ not + ટકવું + ચાળો.] Mischievous.

અટક.ડી, s. f. Hicough.

અટક.ણ, s. f. A supporter; a prop. 2. An obstacle; a stopper.

Id. અટકણ મૂકવી To place an obstacle. અટકણ ટકું An obstinate man.

અટકણિયું, s. n. See અટકણ.

અટકવું, v. i. [Cf. ટકવું, Mar. ટિક્કે, તગાઇ, Mar. તકવા fr. Ar. તકવિયા, તકવિ power, strength. Or, See હક, હકવું.] To be detained; to wait.

Id. અટકી નવું-પડવું To stop suddenly.

અટ.કળ, s. f. [S. ઝત્ત up + કળ to know.] A guess; an estimate.

Id. અટકળ કરવી To guess; to make an estimate. અટકળ રહેવી To bear in mind; to remember. અટકળથી જોવું To make a guess. અટકળ પચીસી A business based on a guess.

અટકળ.બાજ, adj. [અટકળ + P. વાજ્ practising.] Clever in guessing.

અટકળ.વું, v. t. To guess; to form an estimate.

અટકા.મણ, s. f. [See અટકવું.] An obstacle.

2. A difficulty. 3. (Cf. અટકાવ) The menses.

Id. અટકામણ આવવી-પડવી To meet with an obstruction. અટકામણ આવવી To be in the monthly course.

અટકાર, See ઓડકાર.

અટકાવ, s. m. [See અટકવું.] Prevention.

2. Resistance. 3. Menses. 4. Menstruation.

Id. અટકાવ આવવો To be in the monthly course. અટકાવ બંધ થવો To stop (the monthly course). અટકાવ કરવો To obstruct. અટકાવ થવો To be detained. અટકાવ નાખવો To throw an obstacle.

અટકાવવું, v. t. To shut. 2. To stop; to prohibit.

Id. અટકાવી મૂકવું-રાખવું To shut up, to confine—as in a room.

અટકાવું, v. i. To be prevented. 2. To be in the monthly course.

અટકી-મટકી, s. f. [અડકવું + redup.] A play for children.

અટકું-હટકું, s. n. [See અટકવું + હટકો] Peeping; a peep.

Id. અટકું હટકું મારવું-મારી નવું To pay a flying visit.

અટકો-મટકો, s. m. [+ મટકો redup. of અટકો; cf. અચકો-મચકો.] Gestures. 2. Witchery. અમો ચાર ભાઈ કુંવારા રાજ, અટકો-મટકો કારેલી.

—ભાષા.

અટંગ, adv. [See અટલ, અટલ.] Quite; totally.

Id. અટંગ નહોતો Totally false.

અટણ, s. n. [S. અટ્ to wander.] Rambling. 2. A journey.

અટણી, s. f. A bamboo-fence.

અટન, Classical form of અટણ.

હું નારદ, કે જેને ત્રિલોકનું અટન, તે તૃણમાત્ર, તેને, અને તેમાં પણ અવિનાશીના અંતઃપુર મારે,

આમ વિજય થવો ઉચિત નથી. —પ્રેમાનંદ.

અટ-પટું, adj. [S. અટ્ to wander + પટ a reduplication of અટ. Or, S. અતિ intens. + પટ clever.] Slippery; not firm.

હાં રે, અટપટી પાથ, કેસરિયા વાધા,

હાં રે કાને કુંડળ સોહીએ રે. —મીરાંબાઈ.

2. Embarrassing; intricate.

પ્રીતની રીત અતી અટપટી રે,

આધવજ, શુ રે, કહીએ તમને. —દયારામ.

Id. અટપટું કામ An intricate business.

અટ-લ, } *adj.* [S. અટ high, lofty. Cf.

અટ-લ, }

અટલ.] Clever (of a musician, thief, or gambler). 2. Dark (of a night).

અટવાણુ, See અટવાણુ.

અટવાણું, *adj.* [See અટવાણું.] Baro-headed. 2. Crushed.

વાટ ભડી તે વેશમાં, તન અટવાણું તેવ.

—સામળભટ.

અટવા-મણ, *s. f.* [See અટવાણું.] An obstacle; a difficulty.

અટવાયું, *adj.* Boiled; excited; irritated.

વખાણ સાંભળીને સબળ, રૂધિર અટવાયું પળપળ.

—પ્રેમાનંદ.

અટ-વાણું, *v. i.* [Pass. of the causal of અટવું.] To wander. 2. [See વાટવું.] To be crushed.

અટવી, *s. f.* [S.] A forest.

બંધુ બાળાને મેળવે વળી, અટતાં અટવી અપાર રે.

—પ્રેમાનંદ.

અટવું, *v. i.* [S. અટ to wander.] To wander.

રવિ મંડળ પ્રભુ અટે. —સામળભટ.

અ-ટળ, *adj.* [અ not + ટળવું, ટાળવું.] Unswerving; steady; firm.

જેવો શરણ પડ્યો છું, મહા પ્રભુ રાખ્યો અટળ અટયો છું.

—દયારામ.

અટા-ઉ, *s. f.* [See અટ-વાણું.] Treachery.

Prov. અટાઉકા માલ બટાઉમે' Evil got, evil spent; Light come, light go.

અટા-ટ, *adj.* [S. અટ high, lofty.] Much. 2. Without essence.

અટા-પટા, *s. m. pl.* [S. પટ a slip of cloth, અટ redup.] Long and broad stripes.

અટા-મણુ, *s. n.* [See વાટવું.] Flour used in making cakes.

Id. એટલું તે અટામણમાં જશે This much will be required as a preparation for the proper business. અટામણ મેળવી વાત કરવી To exaggerate the facts.

અટાર, *s. f.* [See અટ-વાણું to be crushed.] Sand (in Kāthiāwād).

અટારી, } *s. f.* [S. અટારી.] A balcony.

અટાલી,

અટાઈ, *adj.* [See અટવું.] Restless; meddlesome; mischievous (in Kāthiāwād).

અટારો, *s. m.* Household furniture.

અટાવું, *v. i.* [See આટો, આવડતિ, આટો; Cf. અટામણ.] To be pounded. 2. To be spent up, as dry flour in making thin bread. 3. To be spent up without any notice being taken or without any effect being felt.

અટિઅર, } *s. f.* [S. અ, આ, eup. + સ્તમ્ભ

અટિઅર, }

to stand firm.] A heap; a collection.

અટી-પટી, *s. f.* [See અટ-પટું, or પટ cloth, a strip of cloth.] A child's game. See ખારોપાટ. (Used in Amreli District.)

અટીસો-મટીસો, *s. m.* [See અડકવું+redup. Cf. અટકી-મટકી.] A child's game.

અટેરવું, *v.* [S. આ round about + ટેરવું the end of a finger.] To form skeins of thread—usually on the fingers of the hand.

અટોપવું, See આટોપવું.

Id. કામ અટોપવું To shut up work. 2. To finish work. અટોપી નાખવું To finish work in haste.

અટલ, *adj.* See અદલ. 2. [Euphemy for અટલ. Or, See અ-ટળ.] Just; correct. 3. Unswerving. 4. See અ-ટલ.

Id. અટલ ધનસાઈ Unswerving justice. અટલ તોલ Just weight. અટલ ભુગારી A hard gambler. અટલ ચોર A confirmed thief. અટલ ગવૈયો A clever songster.

અટ-હાસ, *s. n.* [S. જ્ઞ. અટ loud, high. + હાસ a laugh.] Excessive or loud laughter.

Id. અટહાસ કરવું To laugh aloud.

એવું સાંભળીને અટહાસે હુરયો રાવણ રાય.

—ગિરિધર.

અટ્ટા, *s. m. pl.* [S. અટ, હટ a shop.] A door.

Id. અટ્ટા બંધ કરવા To silence. 2. To shut up in argument. અટ્ટા બંધ થવા To eat to excess. 2. To be defeated in argument.

અઠ-વાડિયું, *s. n.* [S. અટ, આઠ, eight + વાર a day.] A week.

Id. અઠવાડિયા પત્ર A weekly newspaper.

અઠ-વાડું, *s. n.* [See આટો fr. S. આ up

to + वृत् to turn.] A piece of wood used in twisting a rope.

અહસિયાં, *s. n. pl.* [S. अ not + ઠસું to make tight.] An ornament worn by Hindu ladies.

અઠિંગણુ, *s. n.* [S. अव down + स्था to stand + अङ्ग a limb, the body.] A pillow; a thing to lean on.

Id. **અઠિંગણુ દેવું** To lean against. **અઠિંગણુ મૂકવું** To place a pillow for leaning against. 2. To set a prop to keep a thing in its place. **અઠિંગણે બેસવું** To sit leaning against a pillow.

અઠિંગવું, *v. t.* To lean; to rest.

અઠે, *adv.* [See અવ, અત્રે.] Here—used by Mārwarīs.

Id. **અઠે દ્વારકા** A long stay at a place other than one's destination.

અઠેલી,
અથેલી, } See હથેલી.

અઠ્ઠા, *s. m.* [S. अष्ट eight.] The eight in a suit of cards or in dice. 2. *adj.* [Guj-હઠ obstinacy.] Shrewd.

અઠ્ઠાણું, *adj.* [S. अष्ट. આઠ, eight + નવતિ ninety *jr.* નવ nine.] Ninety-eight; (98). 2. Used as one of the secret numbers to indicate two, *i. e.* 100-98

અઠ્ઠાવન, *adj.* [S. अष्ट eight + पञ्चाशत् fifty *jr.* पञ्च five.] Fifty-eight; (58).

અઠ્ઠાવીસ, *adj.* [S. अष्ट eight + विंशति twenty *jr.* द्वि two + दश ten.) Twenty-eight; (28).

અઠ્ઠ્યાસી, *adj.* (S. अष्ट eight + अशीति eighty;) Eighty-eight; (88).

અઠ્ઠ્યોત્તેર, *adj.* (See આઠ + સિત્તેર.) Seventy-eight; (78).

અઠમ, *s. m.* Fasting successively at eight successive times; a fast observed for three days (among Jains).

પોશા કર્યા મેં પંચ માસ, અઠમ એક સત અઠ;

તેહ પુણ્ય તુજ શોક્યને, સંતાન પ્રગટને સદ.

—સામળબટ.

અઠે, *s. f.* A fast observed for eight days (among Jains).

અડ, *s. f.* (S. हट obstinacy.) Wayward-

ness; persistence. 2. [See અડ.] Inconvenience; an obstacle.

Id. **અડ કરવી** To insist on.

અડકણું, See અટકણું.

અડકવું, *v. t.* [See આડું.] To touch.

Id. **દેડ મને અડયો છે** (Said by women) My monthly course is on.

અડકાડવું, *v. i.* [Causal of અડકવું.] To cause to touch.

Note—The causal forms of અડકવું are અડકાડવું and અડકાવવું. **અડકાડવું** is the causal, correctly of અટકવું to touch, and incorrectly of અડકવું to stop. Hence the difference in such phrases as હાથ અડકાડવો To touch with the hand; to lay hands on, and સાંકળ અડકાવવી To shut the door by putting the chain on.

અડકા-ચલી,
અડકા-એલી, } *adj. f.* Menstruous; being at the period of monthly flux (of a woman).

અડકાવ, See અટકાવ.

અડકાવવું, [Causal of અટકવું.] See અટકાવવું.

અડકાવવું, [Caus. of અડકવું.] See અડકાડવું.

Id. **સાંકળ અડકાવવી** To put the chain on to the door.

અડકાવું, See અટકાવું.

Note—This word may also be derived from અડકવું to touch, as used in the phrase મને દેડ અડકયો છે.

અડક, See અટક.

Prov. **અડક પારેખની, અને ભત હબમની** (Clean clothes and empty pockets.)

અડકો-દડકો, *s. m.* [See અડક-દડકિયું.] A child's game.

અડખે-પડખે, *adv.* [See પડખું; અડખે redup. of પડખે.] Round about; at the sides; in the corners.

Id. **અડખે પડખે ભેવું-તપાસવું** To search for a thing at the sides or in the corners; (of a room, &c).

અડગ, *adj.* [S. अ not + डग to shake.] Intrepid; unshrinking; unhesitating.

અડધો-મડધો, *s. m.* [S. अलस idle + घात

loss *fr.* हन to kill + अडधो redup. of अडधो.] Responsibility consequent upon being in fault.

અડગો, s. m. [S. अष्ट eight + अंग the limbs.] An obstinate intrusion.

Id. અડગા ધાલી બેસવું To sit at one's ease at the door of a house in order to force the owner to grant a request. 2. To ask for a thing with importunity.

અડ-ચણ, s. f. [S. अति intens. + Des. चुण्णइयं *fr.* S. चूर्णयितम् powdered *fr.* ચુર્ણ.] Over crowdedness. 2. Inconvenience; objection; difficulty.

Id. અડચણ આવવી-પડવી To be beset by a difficulty. અડચણમાં પડવું To meet with an inconvenience; to be placed in a difficult position. અડચણ વેડવી-ભોગવવી To experience a difficulty. અડચણ કરવી To put to inconvenience.

અડ-તણ, s. n. pl. [S. अति intens. + તાળો proof *fr.* तालक a lock.] Hesitation. 2. Vain attempts.

અડતણો, s. m. Shelter; protection. 2. A guess (See અટકળ).

અડ-તાલીસ, adj. [See આઠ + ચાલીસ.] Forty-eight; (48).

અડ-તાણો, s. m. The great famine in the year Vikram Sam. 1848 (A. D. 1791-92).

અડ-તું, adj. [See અડતું] Adjacent; adjoining; close; near.

અડ-થણ, adj. [See આડું cross + S. स्थल a place *fr.* स्था to stand.] Strong; big.

અડ-થણો, s. m. A great obstacle.

અડદ, s. m. [Des. अडिदो.] (Pl. is અડદ, અડદિયા.) The pulse *Phaseolus radiatus*.

Id. અડદ મગ ભરડવા To speak without making a distinction between good and bad words અડદિયા છાંટવા To throw a spell on; to make spell-bound. 2. To make entirely obedient. અડદિયા છાંટવા To take steps to put a man to flight (referring to the practice of certain beggars. who give up begging at a house, and leave it in a hurry, if they are presented with અડદ;

or, to the fact that અડદ is used in driving away evil spirits).

અડદાણ, s. m. [+ દાળ + ઘાડું.] Balls made of the flour of Adad. 2. A dish made by cooking together Adad and other pulses.

અડદાળો, s. m. A complete mixture. 2. Complete prostration after a severe beating. 3. Utter exhaustion.

અડદિ-યું, s. n. A sweetmeat containing the flour of અડદ.

અડધિ-યાણ, (Used in Kāthiāwāḍ!) See અડધિ-યું.

અડધિ-યું, s. n. [S. अर्ध a half.] A half.

અડધી, s. f. [Being a half of a ફકાની.] A pie; the smallest copper coin issued from the Government mints in India, in value one-twelfth of an Anna, or (at par) one-eighth of a penny. (This word is used in Bombay only.)

Prov. અડધીકા તેલ, તો બંદા નતકા હીનડા With fools we must play the fool, *i.e.* Like cures like. અડધીની સોપારી, અને હીરો દલાલ વેપારી One swallow does not make a spring.

અડધું, adj. Half.

Id. અડધો રોટલો Enough to eat. શરીર અડધું થઈ ગયું Emaciated by sickness; lost half his flesh. અડધેથી પડતું મૂકીને જવું To leave a work unfinished. અડધે મૂકી જતો રહ્યો He left (us to our fate) on half the way. અડધો અડધ થેલો Half-mad; bewildered; perplexed; astonished. અડધી રાતે કૂવામાં ઉતરે તેવું Willing to serve at any time and in any matter however difficult. અડધું અડધું થઈ જવું. To be mad with delight (at the sight of a dear person). અડધું અંગ Wife. 2. A confidant; an accomplice. અડધે સુકને With the least expression of a wish; as soon as spoken. અડધો પાયો ઓછો Wanting in intelligence.

Prov. અડધું મૂકી, આખાને ન ધાવું Forsake not a good, till you can find a better master. અડધી ધડીની બેહાઈ, ને આખા દહાડાવું સુખ One refusal prevents a hundred reproaches.

અડધું-પડધું, adj. [+ પડધું a redup.] Nearly half.

અડધો, s. m. A half rupee coin. 2. A half rupee, equal at par to one shilling.

અડધો-અડધ, adj. Exactly half.

Id. અડધોઅડધ થવું-ધટી જવું To be reduced by a half; to be much reduced. અડધો અડધનો ભાગિયો A partner claiming exactly a half of a concern.

અડ-નું સગું, s. m. [See અડ-નું + સગું.] A near relative.

અડપ, s. f. [See અડપ-નું.] Perseverence; energy. 2. Courage; strength of mind.

અહું હાય નિર્વાણ અડપથી,

અહીં આળ્યો છું એજ અડપથી.

—રેવાશંકર.

અડપ-હું, adj. [+ હું, હું, dim.] Vivacious; energetic. 2. Mischievous; jocular. See અટક-ચાળું.

Id. અડપલાં કરવા To play mischievous tricks. 2. To be vivacious and bold.

અડપ-નું, v. i. [See અડપ.] To persevere.

અડકટ, } s. f. [See આડું cross + કટવું, અડકોટ, }

કટવું.] Collision. 2. Difficulty.

Id. અડકટમાં-અડકોટમાં આવવું To stumble. 2. To fall into a difficulty.

અડકાઉ, See અલકાઉ.

અડ-ખંજ, adj. [See અજડ-ખંજ.] Silly; stupid; wayward; awkward.

અડ-ખડિયું, s. m. [Guj. અડ-ખડ Limit. of the sound produced by the movements of a thing while trembling or rolling.] Stumbling.

Id. અડખડિયું આવવું-ખાવું To stumble.

અડ-ખોથ, s. f. [Guj. આડું cross + ડાબે left + હાય the hand; or, બે/r. S. દિ two + હાય.] A slap. 2. **adj.** Silly; foolish; awkward.

Id. અડખોથ મારવી-લગાવવી To give a slap. અડખોથ ખાવી To receive a slap.

Prov. અડખોથનો ઉધારો ન હોય Fools have liberty to speak what they like : Fools will ever be meddling.

અડખી, } s. f. [See આડખર.] Pride; **અડખી, }** foppishness. 2. Obstinacy.

આવડી શી અડખી રે, રંક પર રાજ્ય ધરો.

—દયારામ.

અડ-વડ-નું, v. i. [See અડખડ-નું. Or, See આડું across + વળવું to turn.] To tumble.

અડ-વાણું, adj. [Mar. અનવાળી fr. S. અન not + વાહન a conveyance fr. વહ to carry.] Unadorned; simple; bare. 2. Bare-footed.

રાત પૂછે વિપ્રને, સુણો વ્યાસજી વાત,

અડવાણે ચરણ કયમ આવિયા, સાચું કહો સાક્ષાત્.

—સામગ્રભટ.

અડવાળ-નું, v. t. [S. આ up to, round about + ડોળવું.] To mix.

અડ-નું, v. t. [Des. આઘટ્ટ = S. આવિયને it is engaged, it moves about.] To touch. મુગને અડશે મા, આઘા રહો અલખેલા છેલા.

—દયારામ.

2. [Des. આઘાઘા violence, vehemence.] To be afraid.

નાક કટા તણી વાત, વધારવા ધારે આપ;

કવીશ્વર હંશિર શો, વલ્લભ શોણે અરે ?—વસીભ.

Id. કરોડને અરેહું પેટ A sunk-in stomach. બાજડ સંજાથે અડીને Leaning over the bench. તે મારો અડીને સગો થાય છે He is a near relative of mine; See અડનું સગું. અડી-અડાવી પડવું To push oneself in; to enter secretly or by contrivance. 2. To usurp; to appropriate by force. અડી જવું To push oneself in; to intrude; to make an intrusion. 2. To enter secretly or by contrivance. 3. (For અટકી જવું) To stop (of a horse). અવસર આવી અડયો The time has come; it is high time. ઘોડો અડી ગયા-પડયા The horse shied and suddenly stopped. અડા અડીને બેસવું To sit crowdedly, leaning against one another. ઠેડ અડવું To go straight to the desired object, after overcoming several difficulties. 2. To go into the presence of a great person, uninvited and unexpected. 3. To secure the audience of a great person, after overcoming several obstacles. અડીને બેસવું To sit down with firmness and obstinacy.

અડવું, adj. [See અડવાણું.] Unadorned; bare.

Id. અડવા શેઠ-શાહ A Bania (slang). 2. A

simple-minded and guileless Baniā. અડવી કાટ-ડોક The bare or unadorned neck. અડવું માથું The bare or unadorned head.

અડ-સદો, *s. m.* [Guj. આડું cross, indirect + સદો speculation.] A rough estimate; a guess.

Id. અડસદો કાઢવો To make a rough estimate.

અડ-સઠ, *adj.* [S. અઠ, આઠ, eight + ષટ્, સાઠ, sixty /r. ષષ્, ષટ્, six.] Sixty-eight; (68).

Id. અડસઠ તીર્થ કરવાં To visit all the places of Hindu pilgrimage.

અડ-સર, *s. f.* [Guj. આડું cross, alongside + S. સ્, સ્, to move.] A beam.

અડસિયાં, See અડાસિયાં.

અડા, *s. f.* [See અડવું to touch.] Support; help.

Id. અડા દેવી To support; to help.

અડા-અડી, *s. f.* [See અડવું to touch.] A crisis; a critical time.

Id. અડા અડીનો વખત A critical time.

અડાઉ, *adj.* [S. અ not + વાવવું to sow.] (Rice) Growing spontaneously.

અડા-ડવું, See અડકા-ડવું.

અડાણિયું, *adj.* [See આડું indirect + ધરાણિયું.] Mortgaged. (Used specially in the case of fields, &c., in Sorath Prānt.)

અડાણી, *adj.* [S. અ not + P. જાનહુ wise, knowing. Or, S. અજ્ઞાનો /r. અ + જ્ઞાન knowledge /r. જ્ઞા to know.] Impolite. 2. Foolish. 3. Rude.

અડાણું, *adj.* Mortgaged. (Used in Sorath Prānt.) See અડાણિયું.

અડાણું, *s. m.* A particular air in music.

અડા-ખીડ, *adj.* [Guj. અડાવવું + S. ખો to fear.] Horrible; terrifying.

અડાયાં, *s. n. pl.* [See અડાઉ. Or, S. આતપ the heat of the sun, See તાપ.] Dry cowdung used as fuel.

અડાયું, *s. n.* A play for children.

અડાર, *adj.* [S. અઠ, આઠ, eight + દશ ten.] Eighteen; (18).

અડાલી, *s. f.* [S. આ intens. + દ્યાલી, યાજી, a dish.] A small tray of wood.

અડા-વવું, *v. t.* [Causal of અડવું used for ઉડવું.] To eat to excess. 2. To spread a false rumour. 3. [See અડવું to fear.] To chide. 4. [See અડવું to touch] To stick on; to get stuck; to get fixed. 5. To introduce; to enter by force. 6. To copulate (slang).

Id. પોહો ફાટતાં જ અડાવવું To make an early meal. તેણે પંદર હાડુ અડાવ્યા He ate away fifteen sweet-halls. તે કાંઈને કાંઈ અડાવે છે He spreads any kind of rumours. તેણે તેને ખૂબ અડાવ્યો He chid him severely. તેણે તેને અડાવી દીધો He got a foot-hold for him.

અડાસિયાં, *s. n. pl.* [See અડાસિયાં.] Name of an ornament worn by women.

અડાસે, *adv.* [Guj. આડું cross or S. અન intens. + પાસું side.] Near.

દયાના પ્રીતમને કહે, સખી જુઓ,

શશિ-મુખ સરખું સુખ પાસે રે;

કોટી પ્રકારે હું નહિ આડું,

એવા પુરુષની અડાસે રે.—દયારામ.

Id. અડાસે આવવું To help.

અડાળી, *s. f.* [S. અટ્ટાલ.] An open shed or roof quite in the front of a house.

Id. અડાળી ડોકવી To set up the roof of a shed. અડાળી બંધાવવી To build a shed in the front, &c.

અડિ-યણ, *adj.* [See અડ-વું, અટ-ક-વું.] Perverse 2. Intrusive; obtrusive.

Id. અડિયણ ટટું An obstinate and disobedient person.

અડિ-યું, *s. n.* A small અડી.

અડિયું-દડિયું, *s. n.* [See દડી; અડિયું redup. of દડિયું.] A play for children, generally known as દમ-ગાડીલા. (Used in Potlād Prānt.)

અડી, *s. f.* A tool of a goldsmith. 2. [See અડવું.] The act of running to and fro. 3. A crisis.

Id. અડીનો વખત A critical time.

અડી-અડી, *s. f.* A play for children, generally known as કાકડ-કુભો. (Used in Songhad Prānt.)

અડી-ઓપટી, *s. f.* [See અડી a crisis + ઓપટી.] Difficulty; distress; misery.

Id. અડીઓપટીનો વખત A time of diffi-

culty or distress. અડીઓપટી ટાળવી To help in time of difficulty.

અડી-જડી-ને, *adv.* (See અડવું to touch + જડવું to join.) By perseverance.

અડી-દડી, *s. f.* See અડિયું-દડિયું and દમ-ગોટીલો.

અડુક-દડુકિયું, *adj.* (See દોડવું or દડો; અડુક redup.) Unsettled.

અડી-વચો, } *s. m.* A play for children,
અઢી-વચો, } generally known as એરડો. (Used in Baroda Prant.)

અડી-વેળા, *s. f.* (See અડી a crisis + વેળા time.) Time of need; a critical time.

Id. અડી વેળાની ઢાલ (Lit.) A shield in time of need; a man to rely upon in time of need; a sure and powerful supporter.

અડી, See અઢી.

અડુ-ડાટ, *adj.* Very large. (Used in Kathiawad.)

અડુસી, *s. f.* (Mar. અડુલસી *fr.* S. અટરુષ.) Name of a medicinal plant.

અડુસો, *s. m.* Name of a tree.

અડે-કડે, *adv.* (See અડોલી, or અડવું + કેડે.] At par. (Used in Jhalāwād.)

અડેલવું, See અઢેલવું.

અડો, *s. m.* (See અડવું, અટકવું to stop.) The front of the pole of a cart, bent downward to serve as a support.

અડો-અડ, *adv.* (See અડવું to touch.) Very near; quite close.

Id. અડો અડ ઉભા રહેવું To stand close to each other. અડો અડ બેસવું To sit close to each other. (બે ઘર) અડો અડ આગ્યાં છે (The two houses) are situated (stand) close to each other.

અડોલ, (S. અ not + આન્દોલ to roll. See ડોલવું.) That which does not roll about; fixed.

અડોલી, *s. f.* (S. આ intens. + Des. ઢિઅલી = S. સ્થૂળ a thin rafter used as a support.) A support.

અડોસ-પડોસ, *s. m.* (See પડોસ *fr.* S. પ્રતિ opposite + વસ to dwell; અડોસ redup.) Neighbourhood.

અડોસી-પડોસી, *s. m.* A neighbour; neighbours collectively.

અડોળ, *adj.* (S. અ not + ડોળ form.) Ugly; unsymmetrical.

અડોળ-કાટણું, *adj.* (+ કાટણું a weight, cf. અંદોળ-કાટણું.) Worthless; good-for-nothing.

અડયું, *adj.* (See અડવું, અડી.) Important; necessary.

અઢવણ, *adj.* (See અઢવાણું.) Shoeless; bare-footed. (Used in Charotar.)

અઢળ, *adj.* (S. અ not + ઢળવું to slip, to fall.) Not in a state of tumbling down; steady.

અઢળ-ક, *s. m. f.* A person, who has reached the eternal abode of Man; a person, who has reached the state of salvation; a person who is saved 2. *adj.* Inexhaustible; in a large quantity; much.

Id. અઢળક નાણું Inexhaustible quantity of money; much wealth. અઢળક મમતા Unchanging affection.

વાહલો મારો અઢળક દળિયા રે, સમ હું ખાઈશ રે.
—દયારામ.

અઢળ-પદ, *s. n.* (+ પદ.) The eternal abode; the state of salvation.

અઢાર, *adj.* (S. અઢ, આઠ, eight + દશ ten.) Eighteen; (૧૮). Cf. અરઠ.

Id. અઢાર વર્ણ All the castes and classes of Hindu society. (They are: ચાર વર્ણ (the four principal castes)-બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, શૂદ્ર; ત્રણ નાર-કદોષ, કાઠિયા, માળી, હનમ, સુધાર, બેંસાયત, તંબોળી, સોની; પાંચ કાર-ધાંચી છીયા, હુહાર, મોચી, ચમ્પાર.) એનામાં અઢાર વાંકાં છે He is a lair in each of his vein, i. e. He is, a great lair. અઢાર વસા Almost.

અઢાવવું, *v. t.* (S. આ round about + ઢાર.) To leave cattle in the custody of a man engaged to graze them.

અઢી, } *adj.* [S. અર્ધ a half + દિ two.]
અડી, }
Two and a half; (૨½).

અઢેલ-વું, *v. i.* See અડેલવું, અઢેલવું S. આ intens. + Des. ઢિવલી, See અડોલી.) To lean against; to recline upon.

Id. અદેહીને બેસવું To sit leaning against.

અણ, [S. અ, અન, not.] A privative prefix.

અણ.અધિકારી, *adj.* [+ અધિકારી. having authority.] Having no authority or power.
2. Unauthorized.

અણ.આવડ, *s. f.* [+ આવડવું.] Want of skill.

અણ.ઊણ, *adj.* [+ ઊણું.] Not a little; much; abundant. 2. *s. f.* Plenty; abundance.

તે કુધા થકી શુષ્ક થયા, આ ટળી ગઇ અણઊણ, છ.

—પ્રેમાનંદ.

અણ.ઊણ.મ, *s. f.* See અણ.ઊણ, 2.

અણ.જણી, *adj.* [અણ + જણી.] Free from debt; free from a liability.

કોધી અવની અણ.જણી. —સામળભટ.

અણ.કમાઊ, *adj.* [+ કમાવું to earn.] Not earning; unemployed; out of employ

Prov. અણ.કમાઊ, ને વળી ઊનાં પાણી An empty vessel makes most sound.

અણ.કસખી, } *adj.* [P. કમચા skilled, professional.] Inexperienced; unskilful.

Prov. અણકસખી હજમને અજ્ઞા ધણ A bad workman quarrels with his tools. અણકસખી હજમ પાડા મુંડે A barber learns to shave by shaving fools.

અણ.કહ્યા.ગરૂ, *adj.* [+ કહેવું + કરવું] Disobedient.

અણકી, [Used in Kathiawad.] See અણચી.

અણ.કુટ, } *s. m.* [S. અન્ન food /r. અદ્ to eat + કોટ a store-room.] A collection of varieties of sweet-meat put before an idol on a great holiday.

Id. અણકોટ ભરવો To celebrate the festival of અણકોટ. અણકોટનાં દર્શન Visits paid to an idol during the time of the festival. અણકોટનો ઓરજીવ The festivities of અણકોટ

અણખત, *s. f.* Envy; jealousy. 2. Hatred; disgust. 3. Inconvenience; obstruction.

અણખૂટ, *adj.* [See અણ priv. + ખૂટવું to be exhausted.] Inexhaustible.

અણ.ગણ, *adj.* [+ ગણવું.] Countless; innumerable.

અણ.ગમ.તું, } *adj.* [+ ગમવું to be agreeable.] Disagreeable.

અણ.ગમો, *s. m.* Dislike.

Id. અણગમો થવો-ઉપજવો To dislike. અણ.ગમો વેઢવો To put up with an unpleasant feeling; to submit to a state which produces a dislike.

અણ.ગળ, *adj.* [+ ગળવું to drop.] Unfiltered (water).

અણ.ગાર, *adj.* [+ S. ગ્રામ a house.] Houseless; having no fixed place of residence.

અતિ માવ, હો, આહાર તજો, અણગાર. —ઉદયરત્ન.

અણ.ગોઠ, } *s. m.* [See અન્ન food + ગોખ, ગોખણ, a cavity in a wall.] A vow practised by women, in which they eat their food in the open air

અણ.ગોખ, [See અણ + ગોખવું to say aloud.] Not learnt by heart.

અણ.ઘટતું, *adj.* [+ ઘટવું to be fit.] Improper; unfit; unsuitable.

Id. અણઘટતું કરવું To do an improper act. અણઘટતું થવું To take place in an unexpected manner. અણઘટતું કહેવું-બોલવું To give expression to an improper sentiment.

અણ.ઘડ, *adj.* [+ ઘડવું to give a form.] Raw; inexperienced. 2. Foolish.

અણ.ઘડચું, *adj.* Unworked.

Id. અણઘડ્યું લાકડું A piece of wood not fashioned (by a carpenter, &c.)

અણ.ચંચું, *adj.* [+ ચાવવું to bite, to taste.] Not tasted. 2. Unfit.

અણ.ચાલે, *adv.* [+ ચાલ, ચાલવું.] Out of necessity; being indispensable.

Id. અણચાલે બોલવું To speak out of necessity.

અણ.ચિંત્યું, } *adj.* [S. અ not + ચિન્ત to think.] Sudden; unexpected.

અણચી, *s. f.* [S. અન્યસ્ય pertaining to another /r. અન્ય another.] Injustice done

in a play. (Used in the Baroda districts.)

Id. અણચી બાવી To speak a lie in a game with a view to save oneself from unpleasant consequences. (Saying "It is another boy, not I, who committed the fault.")

અણછ, *s. f.* [*S.* અનિચ્છા absence of a wish *f.r.* અણ+છ.] Unwillingness; disgust.

અણ-છત, See અ-છત.

અણછતે જાનો ખમ, પણ ખમ-વેતા નામે એ મર્મ.

—અખો.

અણ-છતું, *adj.* [+ છતું being.] Absent; wanting. 2. [+ ચતું, છતું, open.] Secret; hidden.

અણુકિ-યું, *s. n.* [See અણુક.] Contempt. 2. A gesture or expression of contempt.

Id. અણુકિયાં કરવાં To make gestures of contempt; to use expressions of contempt.

અણ-છુટકે, *adv.* [+ છુટકે release.] Out of necessity. *Cf.* અણ-ચાલે.

અણ-જાણ, *s. f.* [+ જાણું, *S.* જ્ઞા to know.] Ignorance; unskillfulness. 2. *adj.* Ignorant; unskillful.

અણ-જાણ-પણું, *s. n.* Ignorance; want of skill.

અણ-જુગતું, See અ-જુગતું.

અણ-ટેવા-યણું, *adj.* [+ ટેવ, ટેવા-યું.] Unaccustomed.

અણ-તેડયું, *adj.* [+ તેડયું.] Uninvited.

અણ-તોલ્યું, } *adj.* [+ તોલયું.] Not weighed.
અણ-તોલયું, }

Id. અણતોલ્યું માપ A portion taken out of a heap without weighing or measuring it.

અણ-દાતા, *s. m.* [+ દાતા.] One who does not give money in charity; a miser.

અણ-દાતા હોય અધિપતિ.—સામળભટ..

અણ-દીઠ, } *adj.* [+ દીઠું.] Invisible;
અણ-દીઠું, }

Prov. અણદીઠાનું દીઠું, માર મૂળા ને મીઠું=અણ-દીઠી વહુ, ને ઉમાદે નામ Great indeed, but of little worth = Beggars mounted run their horses to death.

અણ-દોહણું, *adj.* [+ દોહણું.] Not milked; unserved; wasted.

Id. એના વિના શું અણદોહણું રહ્યું છે? What is lost, if he does not come? What does it matter, if he refuses to come?

અણ-ધાર્યું, *adj.* [ધારવું.] Unexpected.

Id. અણધાર્યું યતું-બનવું To take place unexpectedly. અણધાર્યું આવી મળવું To meet, find, or get unexpectedly. અણધાર્યો બનાવ An unexpected event.

Prov. અણધાર્યું આજળ થાય, અને વિચાર્યું વાએ નય Likely lies in the mire when unlikely gets over, *i. e.* It is the unexpected that happens.

અણ-નામી, *adj.* [+ નામ.] Having no name; nameless; unnamable. 2. *s. n.* The Supreme Being.

અણનામીનાં નામ જ બહુ.—અખો.

અણ-ફેડ, *adj.* [+ ફેડવું.] Unbroken; whole.

અણ-બનાવ, *s. m.* [+ બનાવ.] Disagreement.

Id. અણબનાવ થવો To disagree અણબનાવ કરવો To bring about a disagreement; to quarrel. અણબનાવ રાખવો To keep up a disagreement or a quarrel.

અણ-બુદ્ધ, *adj.* [+ બુદ્ધિ.] Ignorant; innocent; devoid of sense or feeling.

એમ વિદ્યે રાણી, રાય બેશુદ્ધ રે,
પાસે બાળક હોયો અણ-બુદ્ધ રે.

—ત્રેમાનંદ.

અણ-ખોટ, } *adj.* [+ ખોટવું *f.r.* *S.* મુજ્જ to eat.] Unpolluted or undefiled by eating.
અણ-ખોટ-હું, }

અણ-ખોલાવ્યું, *adj.* [ખોલાવવું.] Uncalled; not spoken to.

Prov. અણખોલાવ્યું ખોલે, તે તણખવાની તોલે An uninvited guest is like straw.

અણ-ખોલ્યું, *adj.* [+ ખોલવું *f.r.* *S.* શ્રૂ to speak.] Not expressed. 2. Dumb; silent.

અણ-ખોમિયું, *adj.* [+ ખોમિયા.] Not acquainted with the details of a matter; not conversant with.

અણ-મણ, *adj.* [+ મન.] Dejected; sad. આણંદ પામ્યા સૂર્યવંશી, જે પૂર્વજ હું સંધવજ તણા;

જે પિતૃ પારથ વીરના, તે યાચ રૂપે અણમણ.

—પ્રેમાનંદ.

અણ-માનીતું, *adj.* [S. અ not + મન, માનવું, to think.] Disagreeable; under disfavour; disliked.

અણ-માપ, *adj.* [+ માપ a measure.] Not measured. 2. That which cannot be measured; immeasurable.

અણ-માહિત-ગાર, *adj.* [+ માહિતગાર.] Unacquainted with; ignorant of.

અણ-માહિતી, *s. f.* Want of acquaintance; ignorance.

અણ-મૂલ, *adj.* [+ મૂલ્ય.] Invaluable.

અણ-રાગ, *s. m.* [+ રાગ affection.] Want of affection; loss of affection.

Id. અણરાગ થવે To lose affection for.

અણ-રૂપ, *adj.* [+ રૂપ form.] Ugly.

અણ-લિંગ, *adj.* [+ લિંગ a mark.] Dispossessed of the લિંગ શરીર; having only the ethereal body. 2. Having no mark. 3. Having no sex.

એ આશ્ચર્ય ગુરનું ઘણું, જે અણરૂપી ને અણલિંગ.

—અખો.

અણ-વટ, *s. m.* A silver ornament for children & women.

અણ-વર, *s. m.* [S. અન્ય different + વર husband *fr.* વૃ to choose.] A relative or a friend of a newly married couple.

Id. અણવર સાથે તેડવું To invite the bride and bridegroom together with their companions.

અણ-વરિ-યું, *s. n.* The state or position of an અણ-વર. 2. See અણવર.

ઉદ્ભવજી અણવરિયું થઈ, પૂઠે રે ગયા;

રસિયો જી રીઝ્યા, જોઈ રૂપનું ધામ.

—દયારામ.

અણ-વાકેફ, *adj.* [See અણ priv. + વાકેફ, વાકેફ-ગાર, acquainted.] Unacquainted; not conversant with.

અણ-વાકેફ-ગારી, *s. f.* Want of acquaintance; want of knowledge; inexperience.

અણ-વિચાર્યું, *adj.* [+ વિચાર thought.] Thoughtless; rash.

Id. અણવિચાર્યું કામ A thoughtless or

rash act.

અણ-વિંધ્યું, *adj.* [S. અ not + વ્યધ, વિંધવું, to pierce.] Unpierced. 2. Ungelded (of a horse.) 3. Inexperienced.

Id. અણવિંધ્યું મોતી An unpierced pearl. અણવિંધ્યો સાંઠ An ungelded bull. અણવિંધ્યો માણસ An inexperienced man.

Prov. અણવિંધ્યું મોતી, તેનાં નીવડે વખાણ Never praise a ford, till you are safe over, i. e. The end crowns all.

અણ-સખડી, *s. f.* [S. અન્ન food *fr.* અદ to eat + S. શુષ્ક, સૂકું, dry *fr.* શુષ્ to be dry; or સુલ pleasure. See સુખડી.] Sweetmeat.

અણસણ, *s. n.* [S. અન્ન not eating *fr.* + અ, અન્ન, not + અન્ન eating *fr.* અશ્ to eat.] Abstaining from food; fasting. 2. The vow of abstaining from food till death.

અણ-સમજ, *s. f.* [See અણ not + સ-અણ-સમજ-જી, } *s. f.* [See અણ not + સ-મજવું to know સમ *fr.* together+જા to know.] Ignorance.

અણ-સમજી, *adj.* Ignorant; unacquainted with.

Prov. અણસમજી, ને આખો ભાગ (માગે) A little pot is soon hot, i. e. An empty vessel makes most noise.

અણ-સરજ્યું, *adj.* [+ સરજવું to create.] Not destined; accidental; avoidable. 2. Not expected; unexpected.

Id. અણસરજ પીડા Misery which a man was not destined to suffer, or which it was not necessary for him to suffer; or which could have been avoided; an accidental misfortune; a preventable evil.

અણસારો, *s. m.* [Ar. ફગારહ hint.] A hint; an insinuation.

Id. અણસારો કરવો To give a hint. 2. To beckon; to make a sign or gesture to show one's intention. અણસારે સમજ જવું To know the intention from a sign or gesture. આંખનો અણસારો A hint given by a twinkling of the eye.

અણ-હદ, See અનહદ.

અણ-હુતું, *adj.* [+ હોવું, હવું. Cf. અણ-હવું.] Not existing; absent; wanting.

સંત સાર શીવ ન કાધું રે, આણી અણદુતું આરું રે.
—ભોજોભજત.

અણા-વણું, *v. f.* [Causal of આણું to bring.] To cause to bring.

અણિમા, *s. f.* [*S. fr.* અણ small.] The superhuman power of assuming an imperceptible form; one of the eight siddhis (accomplishments) in Yoga philosophy.

અણિ-યાણું, } Same as અણિ-દાર.
અણી-વાણું, }
અણી, } *s. f.* A point. 2. A critical moment; a crisis.
અણિ, }

Id. કદમની અણી The point of a pen. ચાપુની અણી The point of a knife. અણીનો વખત A critical moment. અણી સાચવવી To be serviceable at a critical moment. અણી ચૂકવવી To be saved at a critical moment. અણી કાઢવી To sharpen the point; to put a point to.

Prov. અણી ચૂક્યા, સો વરસ જીવે Threatened folks live long.

ન અણિ કાઢીને પડિયા રથો,
ન અણિ અચ્છથી હેદિયા રથો,
ન અણિ લીધી રાત હણી કરી,
ન અણિ ચૂકી નારી અરે ફરી.—પ્રેમાનંદ

અણીદરે-કણીદરે, *s. m.* A child's game generally known as હરી-વટો. (In the Petlad disticts.)

અણી-દાર, } *adj.* [+ દાર P. having.]
અણિ-દાર, } Pointed.

અણી-શુદ્ધ, } *adj.* [અણી + શુદ્ધ complete.]
અણિશુદ્ધ, }

Entire. 2. Safe.

અણી-સું, [અણી + શુદ્ધ.] See અણી-વાણું.

અણીસુ, *s. n.* A kind of medicinal seed.

અણ, *s. m.* [*S.*] An atom; an indivisible particle.

અણ-દિન, *adv.* [*S.* અનુદિન *fr.* અનુ after + દિન a day.] Day after day; every day. See અનુ દિન.

પરપુરણથું દાગી રમવા, દાગું અણદિન અતિથણું ગમવા.

—દયારામ.

અણોભો, } *s. m.* [*S.* અ, અણ, net + ઝજ્જ

white, shining, or ઓજસ્ might, power.] A day on which artisans do not work, such as the day of the new moon.

Id. અણોભે પાળવો To observe as a day of rest.

અણટ-વાણું, } *s. f.* [See આટો.] stumbling on account of the feet being entangled in a string.
અંટ-વાણું, }

અણટસ, } *s. m.* [See આટો.] Enmity.
અંટસ, }

અંટવાણું, } *v. i.* To stumble on account of the feet being entangled in a string.
અંટેવાણું, }

અંટેવાળ, *s. f.* [See અણટ-વાણું.] coming unexpectedly in the way of a person when he is walking.

અંટોળ-કાટણું, *s. n.* [See અણ + તેળણું + કાટણું a weight.] An uncertain weight; a false weight. 2. An unreliable person.

અંડ, *s. n.* [*S.*] An egg. 2. The testicles.

અંડ-કટાહ, *s. m.* [+ કટાહ a frying pan.] The palate. 2. The egg of the universe.

અંડ-જ, *adj.* [+ જન્ to be born.] Born from an egg; hatched out of an egg.

અંડ-વૃદ્ધિ, *s. f.* [+ વૃદ્ધિ *fr.* વૃધ્, વધ-વું, to increase.] A disease of the testicles; hydrocele.

અંડાકાર, *s. m.* } [+ આકાર, આકૃતિ form
અંડાકૃતિ, *s. f.* }

fr. આ up to and કર્ to do.] The shape of an egg; an oval 2. *adj.* Egg-shaped; oval.

અંડુસ, *s. m.* The testicles. 2. *s. n.* A custard apple.

અંટોળ, *adj.* [*S.* આંટોળ to swing.] Swinging; moving to and fro.

ધરા ક પી તે સમે, થયા સિંધુ અંટોળ. —ગિરધર.

અતઃ, *adv.* [*S. fr.* અદ્ this or that.] Therefore. 2. From this time. 3. Hence.

Prov. અતો બ્રહ્મ તતો બ્રહ્મ Between two stools we come to the ground.

અતઃ-પર, *adv.* [*S.* + પર another.] Hereafter; henceforward.

અત-એવ, *adv.* [+ एव only.] Only for this reason.

અતંકા-ઈ, s. f. } [S. આ intens. + તંકા; or, S. આ up to + તંક bank.] Pride. 2. Bashfulness. 3. Reserved character. 4. Want of cordiality.

અતંકુ, adj. Distant; reserved.

Id. **અતંકુ રહેવું** To be distant or reserved.

અતન-મતન, s. f. A child's game. (Used in the Hālār disticts.)

અ-તનુ, s. m. [S. જ. અ not + તનુ the body. Cf. અનંબ.] The god of love.

મદાલસા મન મમ અતીરો, તેણે દેહમાં અતનુ પેદા.
—પ્રેમાનંદ.

અ-તરંગ, adj. [S. અ prefixed for euphemy, or આ intens.+ તરંગ waves.] Unsupported.

અતરડી, s. f. [See રેતરડી.] A small file.

અતરડો, s. m. A large file.

અતરાપી, s. m. [S. અત્ર here+અપિ even.] A foreigner; a stranger.

અતરે, adv. [અત્ર જ. અત્ this or that.] Here.

અ-તકર્ય, adj. [S. અ not+તર્ક to guess.] Inconceivable.

અત-લગ-નું, adj. [See અતિ intens. + લગ-નું, લગ-નું.] Very near; close.

Id. **અતલગનું સગું** A near relative.

અતલસ, s. f. [Ar. અતલસ.] A kind of silken cloth.

અતસી, s. f. [See અતસ heat.] The linseed plant.

જેની અતસી કુસુમ સરખી કાતિ છે. —દયારામ.

અ-તળ, s. [S. અ not + તળ the bottom.] The first of the seven lower worlds.

અ-તળી, adj. [S. અ not + તુલ. તેળ-નું, to weigh, to compare.] Incomparable.

અતળી બળ ઇદ્રહનને, ચાંચલવત્ જોણે ચાળિયા.

—સામળભટ.

અતા-ઈ, s. m. [Ar. ફત્તા labouring; or અત્ gift + P. ટ of.] An unprofessional musician; an amateur musician.

અતિ, adj. [S.] Excessive. 2. A prefix meaning *very, exceedingly, very much*.

Prov. અતિ ઋણિયાને ઋણ નહિ, ને અતિ દુષ્ટિયાને દુઃખ નહિ Too much is stark naught.

અતિ વેપારે દેવાણું, અને અતિ લક્ષિતએ છીનાણું
Pleasures become bitter as soon as they are abused, i. e. Too much of a thing is good for nothing. અતિ લોભ, તે પાપનું મૂળ
Avarice is the root of all evils. અતિ સર્વત્ર વર્જયેત્ Moderation is the mother of good luck, i. e. Excessive merriment is the mother of grief. અતિ ડાહ્યો, તે અતિ ખરડાય Positive men are very often in error.

અતિ-કાળ, s. m. [+ કાલ time.] The state of being very late.

અતિ-ક્રમ, s. m. } [+ ક્રમ to walk.] Transgression; encroachment. 2. Abandonment. 3. Rushing upon an enemy; an invasion.

અતિ-ક્રાન્ત, adj. Transgressing; going beyond the limits. 2. Passed away; elapsed; expired (of time).

અતિ-ઘણું, adj. [+ ઘણું much જ. S. વન thick.] Exceedingly large; very much.

અતિથિ, } s. m. [S. જ. અ not + તિથિ a day, or અત્ to walk continuously.] A pilgrim; a devotee. 2. A guest.

અતિથિ-પૂજન, s. n. [+ પૂજન, પૂજ, worship.] Worship of guests; hospitality.

અતિથિ-સત્કાર, s. m. [+ સત્કાર welcome.] Welcome to guests; hospitality.

અતિ-પાત, s. m. [S. અતિ excessively + પાત fall જ. પત, પડ-નું, to fall.] Going beyond; transgression. 2. Mischievous.

અતિ-પાતક, s. n. [S. અતિ excessively + પાતક sin જ. પત to fall.] Great sin.

અતિ-પાતકી, adj. Very sinful.

અતિ-બળ, s. n. [+ બળ.] Great strength.

અતિ-રથ, } s. m. [S. + રથ a chariot.] A very powerful warrior fighting in a chariot.

અતિ-રથી, }

અતિ-વિષ, } s. n. [S. + વિષ poison.] A bitter medicinal drug.

અતિ-શય, adj. [S. જ. + શી to lie down.] Very much; excessive.

અતિશયોક્તિ, s. f. [+ ઉક્ત speech જ. વચ્ચ to speak.] An exaggeration. 2. A hyperbole.

અતિ-શાશ્વં, *adj.* [+ શાશ્વં prudent.] Very prudent or mild.

• **અતિ-શૂદ્ર**, *s. m.* [S. અતિ intens. + શૂદ્ર a man of the lowest of the four castes.] A man of a very low caste

અતિ-સાર, *s. m.* [S. + સૃ, સ્, to move.] Dysentery.

અતિ-સ્નેહ, *s. m.* [S. + સ્નેહ affection /r. સ્નિહ to feel affection.] Great love.

અતિ-સ્વાર્થ, *s. m.* [S. + સ્વાર્થ self-interest /r. સ્વ own and અર્થ interest /r. અર્થ to beg.] Greediness; selfishness.

અ-તીક્ષ્ણ, *adj.* [S. અ not + તીક્ષ્ણ, તીષ્ણ, sharp.] Not sharp; blunt.

અતીત, *adj.* [S. /r. અતિ beyond + ઇત gone /r. ઇ to go.] Gone beyond; exceeding. ગુણથી અતીત પંથ એકલો ફરે.—જીવરામભટ્ટ.

2. Beyond the power of. 3. Averse to.

અતીત, *s. m.* [See અતિયિ] A mendicant. 2. An itinerant ascetic.

અતીતાશ્લી, *s. f.* A female ascetic.

અતીન્દ્રિય, *adj.* [S. અતિ beyond + ઇન્દ્રિય the senses.] Incomprehensible by the senses; super-sensuous.

અતીવ, *adv.* [S. /r. અતિ + ઇવ like.] Very much; exceedingly.

લગી હિંસા કરી છે અતીવ.—ગિરધર.

અતીશી, See અતશી.

અતીસ, } See અતિશય.

અ-તુલ.

અ-તુલિત, } *adj.* [S. /r. અ not + તુલ. અ-તુલ્ય,

તોલવું, to weigh.] Matchless; unparalleled.

અ-તૂટ, *adj.* [અ not + તૂટ, તુટવું, to break.] Unbroken; entire; whole. 2. That which cannot be broken.

અ-તૃપ્ત, *adj.* [S. /r. + તૃપ્ત satisfied /r. તૃપ્ to be satisfied.] Not satisfied; unsatiated.

અ-તોલ, *adj.* [See અતુલ.] Immeasurable. 2. Incomparable.

અતર, *s. n.* [Ar. ફતર fragrance.] Ottar; perfume.

Id. અતર ગુલાબ આપવાં To present (guests) with perfumes and roses.

અતર, *adv.* [S. અત્ર here /r. અદ્ this or that. See અત્ર.] Here.

Id. અતર મતુ Here is the consent. અતર સાખ Here is the evidence.

અતર-ધડી, *adv.* [+ ઘટિકા a period of 24 minutes /r. ઘટ a pot /r. ઘટ to form.] At this moment; just at this time; just now.

અતર-દાની, *s. f.* [See અતર s. n. + P. દાન a holder + H. ડ Dim. suffix, C/S. ધાન holding /r. ધા to hold.] A phial for holding ottar; a scent-box.

અતર-સાહેત, *adv.* [S. અત્ર here + Ar. સમૈત time, moment, an hour.] Just now.

અત્ય, See અતિ.

અત્યન્ત, *adj.* [S. /r. અતિ beyond + અંત the end.] Very much.

અત્યય, *s. m.* [S. /r. અતિ beyond + ઇ to go.] Destruction. 2. Transgression. 3. A bad act; wrong-doing.

અત્યાચ્છી, *adj.* [S. /r. અતિ excessively + આચ્છ urgency /r. + આ intens. and ગ્રહ to take.] Very pressing; obstinate.

અત્યાચાર, *s. m.* [S. /r. અતિ + આચાર conduct /r. આ intens. + ચર્ to walk.] Conduct in violation of the general custom. 2. Wickedness.

અત્યાર, *s. f.* [S. અત્ર here, in this + કાળ time.] This time; this moment; the present; the present time.

Id. અત્યાર પછી After the present time. અત્યાર લગી=અત્યાર સુધી Up to this time; up to the present time.

અત્યાર-પહેલાં, *adv.* [+ પહેલાં.] Ere now; before this time.

અત્યારે, *adv.* At this time; now.

અત્યાસક્તિ, *s. f.* [S. /r. અતિ intens. + આસક્તિ attachment /r. આ intens. + સ્વજ્ to go.] Excessive attachment.

અત્યુક્તિ, *s. f.* [S. /r. + ઉક્તિ saying, speech, /r. વચ્ to speak.] Exaggeration; extravagant language; speaking beyond the limits of modesty.

અત્ર, *adv.* [S. /r. અદ્ this.] Here; at this place.

અ.નૂ.ટ., } See અ.નૂ.ટ.
અ.નૂ.ટ.ક., }

અ.નૂ.પ, *adj.* [S. અ not + જ્ઞ to be ashamed.] Shameless.

અત્રે, See અત્ર.

Id. અત્રેની સરકાર The government in this country.

અથ, *adv.* [S.] Now. 2. *s.f.* Commencement.

અથ-ઈતિ, *adv.* [S. *fr.* + દત્તિ.] From beginning to end.

અથડાવું, *v.i.* [S. આ up to + સ્થલ a place *fr.* સ્થા to stand.] To come into collision with. 2. To wander from place to place. See અથડાવું.

અથડા-અથડી, *s.f.* See અથડા-મણ. 2. Collision; dashing against one another.

Id. અથડા અથડી થવી To dash against one another.

અથડા-ઉ, *adj.* Vagabond.

અથડા-મણ, *s.f.* Wandering. 2. Putting oneself to trouble. 3. Intricacy.

Id. અથડામણ થવી-પડવી To be obliged to wonder from place to place.

અથડા-મણ-કુટા-મણ, *s.f.* [+ કુટા-મણ crushing.] Vary great trouble.

અથડાવું, *v.i.* See અથડવું. 2. To wander. 3. To try in vain. 4. To be tired.

Id. (એક બીજા સાથે) અથડાઈ પડવું To dash against one another. 2. To quarrel. અથડાઈ અથડાઈને થાકવું=અથડાઈ મરવું. To be exhausted by being obliged to wander from place to place.

અથર્વ, *s.m.* [S.] One of the four Vedas.

અથર્વણ, *s.m.* [S.] The god Siva.

અથર્વેદી, *s.m.* [S. અથર્વ-વેદો *fr.* અથર્વ + વાદન્ Knowing *fr.* વિદ્ to know.] Knowing the Atharva Veda. 2. A troublesome man. 3. A rogue. 4. An infidel.

અથ-વા, *conj.* [S. અથ + વા or.] Or. 2. Either.

અ.થાક, }
અ.થાગ, } *adj.* [S. અ not + Dh. Des. થગ્નો,
અ.થાહ, }

થાહો, deep, Hem. Des. થગ્નો=S. ગાઢ shallow *fr.* S. સ્થગ્ to stop.] Unfathomable; bottomless.

Id. અથાગ પાણી Deep water. અથાગ ઊંડું So deep as may be considered bottomless; very deep.

અથાણું, *s.n.* [See આથવું] A pickle; pickles.

Id. અથાણું નાખવું-કરવું To make pickles. અથાણું મૂકવું To serve (the guests) with pickles. અથાણું કરી રાખવું To keep unused; to spare the use of.

Prov. અથાણું બગડ્યું તેનું વરસ બગડ્યું, અને બૈરી બગડી તેનું ઘર બગડ્યું If your pickles are spoiled, you will have tasteless meals the whole year round, likewise a wife may make her husband's home miserable.

અથોદી, *s.f.* [See હથોદી હથોડી, *fr.* S. હસ્ત the hand + વૃત્તિ turning *fr.* વૃત્ત to turn] Skill in manual profession; special skill; a peculiar way of working; expertness; a manner peculiar to oneself.

અથોડી, *s.f.* A small hammer.

અથોડો, *s.m.* A hammer.

અદ, } *adj.* [See અદ્ય, અર્ધ.] Used as a prefix to show "a half of," *e.g.*, અદ-શર, અધ-મણ.

Prov. અધ વસાવું માણસ, ને લાખ વસાવું લગડાં Fine feathers make fine birds, *i.e.* Good clothes open all doors.

અદ-કચડું, *adj.* [+ કચરવું to crush.] Half-crushed.

અદક-જીભું, *adj.* [See અધિક more than + જીભ the tongue.] Talkative. 2. Thoughtless of speech; having an insolent tongue.

અદ-કડું, *adj.* [See અદ-કડું.] Resting on the feet; sitting in a posture in which only the two feet touch the ground.

અદક-પાંસળી, *adj.* [અધિક more than + પાંસળી a rib.] Talkative; humorous. 2. Mischievous (Generally said of barbers, who are naturally talkative and make humorous remarks.)

અદકું, See અધિક.

અદકેરૂં, *adj.* More (used in poetry).

અ-દક્ષ, *adj.* [S. *fr.* અ not + દક્ષ diligent.] Not diligent; careless.

અદ-ખોખું, *adj.* [See અદ, અર્ધ, half + ખોખરૂં hoarse.] Almost broken.

અદ-ખોલું, *adj.* [+ ખોલવું to open.] Half-opened.

Id. **અદખોલું મૂકવું-રાખવું-કરવું** To leave or keep half-opened.

અદ-ગારિયું, *s. n.* [+ ગારો mud.] Mud and cow-dung mixed together and used in fomentation.

અ-દગ્ધ, *adj.* [S. *fr.* અ not + દગ્ધ burnt *fr.* દહ to burn.] Unburnt.

અ-દત્ત, *adj.* [S. *fr.* અ not + દત્ત given *fr.* દા to give.] Not given; withheld.

અ-દત્તા, *s. f.* [S.] A girl not given in marriage; an unmarried girl; a maid.

અદન, *s. n.* [S. *fr.* અદ to eat.] Eating. 2. Food.

અદના, *adj.* [Ar. અક્ના lower; lowest.] Poor; wretched. 2. Useless. 3. Low; base.

અદ-પચું, *adj.* [See અદ, અધ, અર્ધ + S. પચ, પચવું, to cook.] Half cooked. 2. Existing in a state between the solid and the liquid. See અધ-પચું.

અદ-પડિયાળી, *adj. f.* [See અદ, અધ, *fr.* S. અર્ધ half + પડ a fold.] Half closed (eye.)

અદપડિયાળી આંખે ઝીલું ઝાંખ મારે.

—દયારામ.

અદબ *s. f.* [Ar. અદબ] Civility; decorum; urbanity; good breeding; modesty.

Id. **અદબ કરવી-વાળવી** To assume a decent position of the body. **અદબ રાખવી=અદબમાં રહેવું** To keep oneself within the bounds of decency towards another. (તેની) **અદબ મૂકવી-ઠાડવી-તોડવી** To cast off a feeling of respect towards (a person).

અદ-ખદ, *adj.* [અદ, અર્ધ, half + ખદ bound *fr.* S. બધ્, બંધવું, to bind.] Not destined; not certain.

Id. **અદખદ રાખવું-રહેવા દેવું** To keep uncertain, undetermined, or unappropriated. 2. To keep as a deposit (money, &c.).

અદખ-સર, *adv.* [See અદખ+સર upon.]

Politely; respectfully.

અદરસ, *s. m.* [S. આરંક ginger + રસ juice.] The juice of ginger.

અદરાવું, *v. i.* [See આદર *fr.* S. આદૃ to honour.] To be betrothed. 2. To begin with a heart in the matter; to begin with a heart.

Id. (તેનું) **દગન અદરાયું છે** (He) Is betrothed. **અદરાયેલું જોડું** A betrothed couple. **અદરાયેલું કામ** A work begun with a heart. **શિરીનબાઈ કાવસજીથી અદરાયેલી છે** (Lit.) Sh. receives attentions from (is courted by) K; Sh. is betrothed to K.

અ-દર્શી, *adj.* [S. અ not + દર્શ to see.] Invisible.

અ-દર્શન, *s. n.* Disappearance.

અદલ, *adj.* [Ar. અદલ equal, justice.] Impartial; right; just; exact.

Id. **અદલ દનસાફ** Impartial or true justice. **અદલ માપ** Exact measure. **અદલ તોલ** Exact weight. **અદલ કામ** Just, honest, or exact work.

અદલ-ખદલ, *adv.* [+ Ar. બદલ to change.] In exchange.

Id. **અદલખદલ કરવું** To exchange. **અદલ-ખદલ થવું** To be exchanged or transposed for another.

અદલા-ખદલી, *s. f.* } [+ Ar. બદલી sub-
અદલા-ખદલો, *s. m.* } stitute.] The act of exchanging.

Id. **અદલાખદલી કરવી** To exchange. **અદલા-ખદલી થવી** To be exchanged or transposed for another.

અદ-મુડું, *adj.* [S. અર્ધ half + મૃ, મરવું, to die.] Half dead.

અદ-સસવું, *adj.* [See. અદ, અર્ધ, half
અધ-સસવું,] + શ્વાસ breathing *fr.* S. શ્વસ્ to breathe.] Half-dead.

અ-દળ, *adj.* [S. અ not + દળ a leaf.] Having no leaves.

અદા, *s. f.* [Ar.] Blandishments; amours; coquetry. 2. Peculiar grace. 3. Payment.

Id. **અદા કરવી** To practise blandishments; to make amorous gestures. 2. To act the

part of. કરજ અદા કરવું To repay a debt.
અદાથી જોવું To cast amorous glances. 2. To
look with a peculiar grace. અદાથી ચાલવું To
walk with a graceful gait. અદાથી-અદાની
સાથે ગાવું To sing with graceful or amorous
gestures.

અદા, See **અદાવત**.

ભગવું, જગવું, જુકિત, રૂકિત,

નહિ જો હરિ આજ અદા આપદા.—**વક્ત્રભ.**

અ-દાતા, *adj.* [S. *fr.* અ not + દાતા a giver
fr. દા to give.] Miserly.

અ-દાપ, } *s. m.* [S. આ intens. + તપ
અ-દાપો, } heat.] Heat of pain. 2. Suffering; distress.

પ્રીતી જેને વ્યાપે, તેને મારે અદાપે.—**પ્રેમાનંદ.**
હું તો આવી બેસું નહિ અદાપમાં.—**ધીરો.**

અ-દાર, *adj.* [S. *fr.* અ not + દારા wife.]
Having no wife; unmarried. 2. Deprived
of a wife.

અદાલત, *s. f.* [Ar. અદાલત justice.] A
court of justice.

Id. અદાલતમાં જવું=અદાલતે ચઢવું To insti-
tute legal proceedings.

અદાવત, *s. f.* [Ar. અદાવત.] Spite; en-
mity; a destructive tendency.

Id. અદાવત કરવી To act with spite. અદા-
વત રાખવી To continue a spite; to grudge.
(એની સાથે મારે) અદાવત ચાલે છે There is en-
mity (between him and me).

અદાવતિ-યું, *adj.* Inimical; arising from
a grudge.

અ-દાદ્ય, *adj.* [અ not + દહ to burn.]
Incombustible; fire-proof.

અદિયો, *s. m.* [S. આ intens + દાય a gift
fr. દા to give.] A present; a gift.

અ-દીઠ, *adj.* [S. અ not + દીઠું] Not seen;
invisible. 2. That of which the sight
cannot be borne.

Id. અદીઠ વાળો-કરો Begone !; Hide your
face.

મોઢે પૂછ, ને પાછળ અદીઠ. —**અખો.**

અ-દીન, *adj.* [S. અ not + દીન poor.]
Rich; well-to-do; needless.

અડ-કડું, } *adj.* [S. અર્ધ half + કટ side.]
અડ-ગડું, }

Sitting on the feet; unstable. See
અંદ-કડું.

Id. **અડકડું**-અડકડે બેસવું To sit on the
feet. અડકડે રહેવું To stoop.

અડધાડું, *adj.* [S. અર્ધ half + ઉધાડું open.]
Half-open.

અડુટો-મડુટો, *s. m.* A game for children,
generally known as **અખુલો-તખુલો**.

અ-દૂર, *adj.* [S. *fr.* અ not + દૂર distant.]
Not distant; near; close at hand.

અ-દૂર-દર્શી, *adj.* [S. *fr.* + દૂર to see.
See દર્શન.] Not far-sighted; short-sighted.

Id. **અદૂર-દર્શી** મુસદ્દી A short-sighted
statesman. અદૂર-દર્શી રાજ્ય-રીતિ A short-
sighted policy.

અ-દૃશ્ય, *adj.* [S. *fr.* અ not + દૃશ to see.]
That which cannot be seen; invisible.

Id. અદૃશ્ય થવું To be invisible. અદૃશ્ય
રહેવું To become invisible; to remain con-
cealed.

અ-દૃશ્ય-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* + વિદ્યા know-
ledge *fr.* જિદ to know.] The science or art
of working by invisible forces; magic;
a spell.

અ-દૃષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* અ not + દૃષ્ટ seen
fr. દૃષ્ટ to see.] Unseen. 2. *s. n.* The
future. 3. Fate; destiny.

Id. અદૃષ્ટ ખર્ચ Unexpected expenditure.
અદૃષ્ટ જોવું-પારખવું To know or try to know
the future or destiny. અદૃષ્ટમાં હોવું To be
destined. અદૃષ્ટમાં લખેલું Determined by fate.

અદૃષ્ટ-વાન, *adj.* [+ વન, વાન = Guj. વાળું
having.] Fortunate.

અ-દેખા-ઇ, *s. f.* [S. અ not + દેખવું to
see.] Jealousy; enmity.

Id. અદેખાઈ કરવી To be jealous. અદેખાઇ
થવી-ઉપજવી To become jealous.

અ-દેખું, *adj.* Jealous.

અદો, *interj.* [S. उदय rise *fr.* उत up + इ
to go.] The cry उदय (prosperity) gene-
rally uttered before a goddess.

અદો, See **આદ્ય**.

Id. અદો ભવાની Lit. The goddess who
existed in the beginning of the creation.
2. A eunuch. 3. A man without manliness;

a good-for-nothing man.

• અફલ, See અફલ.

અફલુત, *adj.* [S.] Odd; strange; wonderful.

Id. અફલુત માયા Wonderful deception.
અફલુતાકૃતિ Having a wonderful form. 2.
s. m. God.

શ્રેય, સદમ, નામ શામ, અફલુતાકૃતિ.

—દયારામ.

અફલુત-રસ, *s. m.* [S. *fr.* + રસ a sentiment.] One of the nine qualities necessary to the Hindu drama; the marvellous.

અન્ન-દ્રવ, *s. m.* [*fr.* અ not + દ્રવ a liquid.] Not a liquid. 2. *adj.* Insoluble; unliquefiable.

અધ, *adv.* [S.] To-day. 2. Now.

અધાપ, } *adv.* [S. *fr.* અધિ even.]
અધાપિ, }

Even now. 2. Still; as yet.

અદ્રક, *s. m.* [S. આદ્રક.] Ginger.

અદિ, *s. m.* [S.] A mountain.

અન્ન-દ્રોહી, *adj.* [S. *fr.* અ not + દ્રુહ to hate.] That which does not hate; free from hatred.

અન્ન-દ્વય, *s. n.* [S. *fr.* અ not + દ્વય a couple *fr.* દ્વિ two.] Identity; oneness. 2. *adj.* One; single; unattended by anything else; without a second.

અદ્વા-તદ્વા, *adj.* [S. યત્ which + વા or + તત્ that + વા or.] Irregular. 2. Extravagant. 3. Extravagant in speaking; talking without restraint.

અન્ન-દ્વિતીય, *adj.* [S. *fr.* અ not + દ્વિતીય second *fr.* દ્વિ two.] Without a second; sole; unique; rare.

અન્ન-દ્વૈત, *s. n.* [S. *fr.* + દ્વૈત quality *fr.* દ્વિ two.] Non-duality; unity; identity.

અદ્વૈત-પથ, *s. m.* [+ પથ a way.] A religious sect which holds the doctrine of non-duality.

અદ્વૈત-ભાવ, *s. m.* [+ ભાવ being *fr.* ભૂ to be.] The one only essence; the sole existence. 2. Belief that one only God exists.

અદ્વૈત-મત, *s. n.* [+ મત opinion *fr.* મન

to think.] The doctrine that the individual soul and the Supreme Soul are not two separate entities.

અદ્વૈત-વાદ, *s. m.* [+ વાદ doctrine.] The philosophy which teaches non-duality, or the identity of the individual soul with the Supreme Soul.

અદ્વૈત-વાદી, *adj.* Holding the doctrine of non-duality, &c.

અર્ધ, *adj.* [S. અર્ધ a half.] Half (used as the first member of a compound word).

અધ-કચરૂં, *adj.* [S. + કચરૂં to crush.] Half-crushed.

અધ-કાચુ, *adj.* [+ કાચુ raw, unripe.] Not ripe; premature; almost raw.

અધ-કુ, *adj.* [S. અધિક more.] More; greater.

અધ-કેશ, *s. m.* [S. અર્ધ half + કોશ કેશ, two miles.] Half a kos; a mile.

અધ-ખોખરૂં, *adj.* [S. અર્ધ half + Guj. ખોખરૂં hoarse.] Dull in sound; half-broken.

અધ-ખોલુ, *adj.* [S. અર્ધ half + Guj. ખોલુ to open.] Half-open.

અધ-ગજ, *adj.* [+ અર્ધ half + P. ગજ, ગજ a yard.] Half a gaj in length; about 12 inches

અધ-ગજ, *adj.* Half a gaj in breadth.

અધ-ગાઉ, *s. m.* [S. અર્ધ half + ગાઉ, ગાઉ two miles.] Half a kos; one mile.

અધ-ગારિયું, *adj.* [S. અર્ધ half + Guj. ગારિયું, ગાર, cool.] Tepid; luke-warm; milk-warm.

અધ-કુકું, See અદુ-કુકું, અદુ-ગડું, અદ-કુકું.

અધ-ધણિયાતું, *adj.* [S. અ not + Guj. ધણી master, owner.] Masterless; poor; helpless; unclaimed.

અધધ, *interj.* [Imit.] Oh !

અધન, } *adj.* [S. અ not + ધન
અધન-વાન, }
અધના, }

wealth.] Not rich; poor.

અધનીને મળે નહિ, માનની કે મોંઘાં સૂત.

—વલ્લભ.

અધ-પથુ, *adj.* [S. અર્ધ half + પન્, પચવું, to cook.] Half-cooked; half-digested. See

અધ-પર્યુ, અદ-પર્યુ.

અધ-અર્ધ્યુ, *adj.* [S. અર્ધ half + જ્વલ્, બળવું, to burn.] Half-burnt. 2. Jealous; grudging.

અધમ, *adj.* [S.] Low; base; mean; contemptible.

અધ-મણિ-યું, *s. n.* [S. અધ half + મણ a weight in Ahmedabad of forty pounds *fr.* મા to measure.] A vessel that can hold half a maund.

અધ-મણિ-કે, } *s. m.* A weight of half
અધ-મણિ-ચો, }
a maund, or 20 lbs. (in Ahmedabad).

અધમાધમ, *adj.* [S. અધમ + અધમ.] very sinful.

અધ-મૃત્યુ, } *adj.* [See અધ + મૃત્યુ dead
અધ-મૌત્યુ, }
fr. મરવું.] Half-dead; almost dead.

અધમોદ્ધાર, *s. m.* } [S. *fr.* અધમ low +
અધમોદ્ધારણ, *s. n.* }
ઉદ્ધાર salvation.] Salvation of sinners. 2. *s. m.* A saviour.

અધર, } *adj.* [Dh. Des. ઉઢુર high *fr.*
અદર, }
S. ઉઢુર freed from a yoke, unrestrained, *fr.* ઉત્ up + ધુર a yoke.] Supportless; hanging in mid air.

Id. અદર રહેવું To live in a mid air or without a support. 2. To conduct oneself without regard to other people's opinion. અદર અદરથી જવાબ દેવો To avoid a direct answer; to give an evasive answer. અદર ખાવું-પીવું To eat or drink without the hand touching the mouth. અદર શ્વાસે ખાવું To eat in a hurry. અદર ને અદર ચાલવું To behave oneself without regard to other people's opinion. અદર કામ કરવું To do a work superficially. અદર ઉપાડી જવું-ઉડાવવું To do away with a thing boldly and in the presence of men concerned; to misappropriate (money, &c.) boldly and without regard to appearances or principles of honesty. 2. To do away with a thing without letting others know how it was done. 3. To despatch a business without the help

of others, and without letting others know how and when it was done. (રકમ) અદર રાખવી Not to make an entry in the regular account-book. અદર ઉડવું To have no regard to the opinions of other people; to be extravagant in one's conduct. અદરથી ઝીલી લેવું To make a clean catch. અદરથી લણી લેવું To reap a harvest by cutting off the ears of corn and leaving the stalks standing in the field. અદરજું અદર રાખવું Not to allow to rest; to keep busily engaged; to oblige to make haste. 2. To treat with great fondness. અદર લટકવું To be without a footing; to have no *locus standi*. 2. To be restless; to be anxious. અદરના અદર ચાલ્યા ગયા Passed way without being noticed.

અધર, *s. m.* [S.] The lower lip.

અધરકંઠુ, See અધકંઠુ.

અધરણુ, See આધરણુ, આધણુ.

અધર-તું, *adj.* [See અધર, અદર.] Stopped in the middle; left unfinished.

અધર-દલ, *s. n.* [S. *fr.* અધર the lower lip + દલ a leaf.] A lower lip resembling a leaf; a thin lower lip.

અધર-ધરન-હાર, *s. m.* [See અધર hang- ing + ધરવું to hold.] A supporter of those who have no support. 2. God.

અધર-પણિવ, *s. m.* [S. *fr.* અધર the lower lip + પલ્લવ tender sprout.] A lower lip having the appearance of a tender leaf.

અધર-પાન, *s. n.* [+ પાન drinking *fr.* પા, પીવું to drink.] Kissing the lips.

અધરાત-અધરાત, *adv.* [See અર્ધ half + રાત, રાત્ર, રાત્રિ, night and મધ્ય middle + રાત] At any time of night.

Id. અધરાત-અધરાતે રખડે છે He wanders at all times in the night.

અધરામૃત, *s. n.* [S. *fr.* અધર the lower lip + અમૃત nectar.] (Lit) The nectar-like pleasure of kissing the lower lips; hence, the pleasure of kissing; a sweet kiss.

અધરા-યું, *adj.* [S. અ not + ધરા-વું to be satisfied.] Not satisfied.

અધર-વટ, *adv.* [See અધર, અદર, sup-

portless + વૃત્તિ being.] In mid air. 2. Being without a supporter.

દાનવથી ખીતી હશે, અધર-વટ પાપીને હુ કરે દે'વટ.
—પ્રેમાનંદ.

અધર-સુધા, *s. f.* [*S. fr.* અધર the lower lip + સુધા nectar.] See અધરામૃત.

અધર-સુધા-ધર, *s. m.* [+ ધરવું to hold, to have.] The person who kisses the lips; a lover.

અ.ધર્મ, *s. m.* [*S. fr.* અ not + ધર્મ religion *fr.* ધૃ to hold.] Demerit; the reverse of duty; vice; injustice; wickedness.

Id. અધર્મ બોલવું To say what is undutiful. અધર્મ ચાલવું To conduct oneself undutifully or wickedly. અધર્મ ઈચ્છવું To wish evil to. અધર્મનું ઈચ્છવું To wish to take dishonestly. આ અધર્મ ચાલે છે This is unjust or dishonest. તે અધર્મ કરે છે He does an injustice.

Prov. અધર્મના અડી દિવસ Liars have short wings, *i. e.* A lie has no legs. અધર્મનો પેસો રહે નહિ Cheating trade seldom thrives.

અ.ધર્મચારણ, *s. n.* } [*S. fr.* + આચારણ, આચાર, conduct.] Undutiful conduct; wicked conduct; wickedness; a career of vice.

અ.ધર્મચારી, *adj.* [+ આ intens. and ચર to walk.] Undutiful; wicked; vicious.

અ.ધર્મિય, *adj.* [See અધર્મ + S. ઇન્ superl. suffix.] Very irreligious.

અ.ધર્મી, } See અ.ધર્મચારી.
અ.ધર્મિય, }

અધ-વચ, *adv.* [*S.* અર્ધ half + વચ્ચે in the middle.] Midway.

Id. અધવચ મૂકવું-રાખવું To keep suspended; to leave unfinished. અધવચ બોલી બિડવું To interrupt in speaking.

અધ-વચાળ, *adv.* [In this word વચાળ seems to have been added by the analogy of અંતરિયાળ, અંત્રિયાળ, *fr.* S. અન્તરાલ the sky.] See અધ-વચ.

અધ-વચ.ફે, *adj.* Suspended from the middle.

અધ-વધફે, *adj.* [+ વધારો growth.] Half-grown; undeveloped; imperfect; inexperienced.

મૈન ગ્રહીને મેહેતોજ ચાલ્યા,
અધવધરાને શો ઉતર દેઉ.

—નરસિંહ મહેતા.

અધ-વાયો, *s. m.* [*S.* અન્ન the way + વાહ a carrier *fr.* વહ to carry. See અધો-વાયો.] A cartman who carries in his carts trader's goods from one place to another. 2. One who trades in cattle.

અધ-વાર.વું, *r. i.* [See અધ, અર્ધ, half + વાર a day.] To pass or elapse (of a half of a month or other period.) 2. *r. t.* To divide the contents (of a pot or bag) into two equal parts.

Id. વૈશાખ મહીનો અધવાયો A half of the month of વૈશાખ (May-June) has passed away. આ ગોળીનું પાણી પેલી ગોળીમાં અધવાર Put a half of the water in this pot into the other.

અધ-વારિ.યું, *adj.* [See અધ + વાર a day.] Dwelling or living at two places.

અધ-વાડે, *s. n.* Residence or interest at two places.

Id. આ માણસનું અહિં અધવાડે છે (Lit.) This man has half an interest here. 2. This man lives here as well as at some other place. આ અહિં અધવારે રહે છે (Lit.) He lives here sharing half an interest. 2. He lives here as well as at some other place.

અધ-વાલી, *s. f.* [*S.* અર્ધ a half + (સુ.) વાલ a single bean.] A weight of half a vāl; ૧૦ part of a tolā.

અધ-વાવયું, *adj.* [+ વાવરવું to use.] Half-used; half-spent.

અધ-શત્રુ, *s. m.* [+ શત્રુ an enemy.] Almost an enemy.

અધ-સસ.તું, *adj.* [+ શ્વાસ breathing *fr.* S. શ્વસ to breathe.] Having weak respiration; lying on one's death-bed. Cf. અદ-સસ.તું.

અધ-સૂકું, *adj.* [+ સૂકું dry.] Half-dried; almost dry.

અધ-ધુન્ધ, *s. f.* [See અધા-ધુન્ધી.] Disorder. 2. Ignorance.

અધા.ધુમ, } *adv.* [Imitative. See ધુમ
અધા.ધોમ, }

imit. & અન્ધાધુન્ધી.] Quite; altogether.

અધાન્ધ, *adj.* [See અધ, અર્ધ, half + અન્ધ blind.] Half-blind; almost blind; purblind.

અધાર્મિક, *adj.* [S. *fr.* અ not + ધાર્મિક religious, pious, *fr.* ધર્મ religion.] Irreligious. 2. Unjust; iniquitous.

અધિ, *prep.* [S.] On; upon. 2. Beyond. 3. *adj.* Excessive; superior. (Used before verbs & sometimes before nouns.)

અધિક, *adj.* [S.] Additional; more.

Id. અધિક કહેવું To speak specially about a matter. અધિક બોલવું To speak beyond the bounds of decency or reason. અધિક થઈ પડવું To be more than the required quantity. 2. To be heavier than what one can bear or carry. અધિકાત્તર ખર્ચ Incidental expenses.

Prov. અધિકરય અધિક રૂઢમ્ Plenty makes dainty.

અધિક-તા, *s. f.* Greatness; superiority. 2. Excess.

અધિક-તિથિ, *s. f.* [+ તિથિ a day of the month.] That day or period of time which commences before or with one sunrise and ends after or at the next, and thus comprises two suns.

અધિક-મહિનો, } *s. m.* [+ મહિનો, માસ.]

અધિક-માસ,

An intercalary lunar month, recurring after every interval of rather more than 32½ lunar months.

Note—The અધિક માસ takes the same name as that of the month next following, being distinguished from it merely by the prefixed term અધિક (additional).

અધિકરણ, [S. અધિ over, on + કર, કરવું, to do.] Place; receptacle. 2. The relation of the Locative case (in grammar).

અધિકા-ર્થ, See અધિક-તા.

અધિકાર, *s. m.* [S. *fr.* અધિ over, on, + કર, કરવું, to do, *Cf.* P. કા. work, act, *fr.* કર્ત્ત્વ to do.] Power; authority.

Id. અધિકાર આપવો. To empower. અધિકાર મળવો To obtain power અધિકાર ખાવો To lose power.—કેવર અધિકાર હોવો To have power over. અધિકાર બહારવું Beyond the power or

jurisdiction of. અધિકાર ચલાવવો To exercise power.

અધિકારી, *s. m.* An officer; an agent.

અધિકારી-પણું, *s. n.* The state or position of a government officer entrusted with power.

અધિકું, See અદકું.

અધિ-દેવ, *s. m.* [S. See અધિ superior + દેવ a god.] A superior god; the presiding god. 2. The special divinity.

Note—The અધિદેવ of the eye is held to be the sun. Each of the eleven organs of sense is supposed to be under the special control of its own presiding deity.

અધિ-દેવતા, *s. n.* [+ દેવતા.] The presiding deity. See અધિ-દેવ.

અધિ-દૈવિક, Correctly આધિ-દૈવિક.

અધિ-કૃત, *adj.* Authorized.

અધિ-ગત, *adj.* [S. અધિ over, on, + ગત gone *fr.* ગમ to go.] Known; obtained.

અધિ-પ, *s. m.* [+ પ to protect. *Cf.* Ar. અદ્વૈત tutor or patron.] A governor; a master.

અધિ-પ-પણું, *s. n.* Governorship.

અધિ-પતિ, *s. m.* [S. *fr.* + પતિ master.] An editor of a newspaper. 2. A chief; a king.

અધિપતિ-પણું, *s. n.* Editorship. 2. Kingship; rulership.

અધિ-માંસ, *s. m.* [S. અધિ over, on, + માંસ flesh.] A kind of disease.

અધિયારી, *s. f.* [See અધિકારી; અધિકાર.] Forced labour. (Used in Kathiawad.)

અધિ-યાદ, *s. n.* [See અધ, અર્ધ half.] Entrusting cattle to a keeper on the condition of his receiving half of the progeny of the cattle.

અ-ધિ-યો, *adj. m.* [S. અ not + યો intellect.] Dull; stupid.

અધિ-રાજ, *s. m.* [S. *fr.* અધિ over, on + રાજ a king *fr.* રા. to shine.] A great king.

અધિ-રૂઢ, *adj.* [S. *fr.* અધિ on + રૂઢ.] Mounted; seated on (of a throne, horse, elephant, &c.)

અધિ-વાસ, *s. m.* [S. *fr.* અધિ + વસવું.]

Residence. 2. A dwelling place. 3. An inhabitant. 4. A neighbour.

અધિ-વાસ, *s. m.* [See અધિ + વાસ a fragrant smell.] Perfuming; application of perfumes. 2. Fragrant odour; a scent.

અધિ-વાસ, *s. m.* [*S. jr.* + વાસ dwelling *jr.* વસ, વસ-વું, to dwell.] Dwelling; residing, residence.

અધિ-વાસ-ન, *s. n.* The summoning and fixing of the presence of a divinity upon an image, &c., when it is wanted for any solemnity. 2. Preliminary consecration of an image.

અધિ-વાસ-ન, *s. n.* [*S. jr.* અધિ + વાસ a fragrant smell.] Scenting with perfumes or odorous substances.

અધિ-વાસર, *s. m.* [*S. jr.* અધિ over, on, great + વાસ a day.] A holiday; an auspicious day.

અધિ-ષ્ઠા-તા, *s. m.* [*S. jr.* અધિ over, on + ય્થા to stand.] A leader; the president. 2. The presiding deity.

અધિ-ષ્ઠા-ત્રી, *s. f.* A presiding goddess. 2. A female president.

અધિ-ષ્ઠા-ન, *s. n.* An abode. 2. Pre-eminence.

અધિ-ષ્ઠિ-ત, *adj.* Residing. 2. Presiding. 3. Placed as the principal divinity.

અધીત, *adj.* [*S. jr.* અધિ over, on + ઇ to go.] Studied.

અધીન, Classical form of **આધીન**.

અ-ધીર, *adj.* [*S. jr.* અ not + ધીર patient *jr.* ધૃ to hold.] Impatient; anxious.

અ-ધીર, *s. f.* Impatience; haste. 2. [See ધીર-વું to give on credit.] Mistrust.

Id. અધીર લાવવી-આણવી-રાખવી To become impatient. અધીર આવવી To be impatient.

અ-ધીરજ, *s. f.* }
અ-ધીરજ-તા, *s. f.* } [*S.* અ not + ધીરજ,
અ-ધીરજ-પાણું, *s. n.* }
 धैर्य, patience.] Impatience.

અ-ધીર-તા, *s. f.* See **અધીર**, *s. f.*

અ-ધીર-પ, *s. f.* [*S.* અ not + ધીર + પ abst. suffix.] Distrust.

અ-ધીરા, *s. f.* An impatient or jealous woman.

અ-ધીરા-ઈ, *s. f.* See **અ-ધીર-તા**.

અ-ધીરું, *adj.* See **અધીર**, *adj.*

અધીશ, *s. m.* [*S. jr.* અધિ over, on + ईश ruler *jr.* ईश to rule.] A great king.

અધુ-કડું, See **અદ-કડું**, **અદુ-કડું**, **અદુ-ગડું**.

અધુ-ધુ, *interj.* [Imit.] See **અધધ**.

અધુના, *adv.* [*S.*] Now.

અધુરું, *adj.* [By metathesis of the two last consonants of Guj. અરધુ *jr.* *S.* અર્ધ half.] Unfinished; imperfect.

Id. અધુરે જવું To miscarry. અધુરું રાખવું To leave incomplete or unfinished. 2. To stop work. અધુરું પૂરું કરવું To finish that which was left incomplete. તે અધુરા (દહારા) પૂરા કરે છે (Said of a dying man) He is making up with difficulty, or with bodily suffering, the appointed period of his life, *i. e.* His end is at hand. અધુરે જનમવું To be born before nine months from conception are over.

Prov. અધુરો ઘડો હલકાય ઘણો Empty vessels make most sound: Barking dogs seldom bite. અધુરામાં પૂરું To add fuel to fire.

અધેડ, *adj.* [See અધ, અર્ધ + વૃત્તિ being.] Being in the early half or early prime of life; middle-aged; (for a man) being about the age of forty. See **આધેડ**.

અધેલી, *s. f.* A silver coin; an 8 anna piece.

અધેલી, *s. f.* }
અધેલા, *s. m.* } [*S.* અર્ધ a half.] A half pice coin.

અ-ધૈર્ય, *s. n.* [See અ-ધીરજ.] See **અ-ધીર-તા**.

અ-ધૈર્ય-વાન, *adj.* See **અ-ધીર**, *adj.*

અધો, *adv.* [*S.* અધ] Downward.

ઉદરમાં અધો મરતકે ન્યાં રહ્યાંતા. —ભૂષણ.
અધો-ગતિ, *s. f.* [*S. jr.* + ગતિ going *jr.* ગમ્ to go.] Falling into hell. 2. Downward motion.

અધો-ટ, }
અધો-ડ, } *adj.* [+ વૃત્તિ being.] On the downward path of life; past middle-age.

અધો-તી, s. /. [See અર્ધ half + તી being.] Juice of sugar-cane boiled but not allowed to coagulate.

અધો-તું, s. n. [See અધ, અર્ધ + ધોતિયું.] A worn out dhotar (a loin-cloth).

અધો-દ્વાર, s. n. [See અધો downward + દ્વાર a door.] The anus.

અધો-મિન્દુ, s.m. [S. /r. અધો down + મિન્દુ a point.] The nadir (as opposed to the zenith શિરો-મિન્દુ); that point of the celestial sphere which is directly under one's feet; the lowest point. (/ શિરો-મિન્દુ.

અધો-મુખ, adj. [S. /r. અધો down + મુખ the mouth.] Having the face downwards. 2. Dejected. 3. Ashamed.

અધો-ભ, s. n. [See અધો + ભ bottom.] A plain near the foot of a mountain.

અધો-વાયો, See અધ-વાયો.

અધો-વાયુ, s. m. [S. /r. અધ down + વાયુ wind /r. વા to blow.] The breaking of wind; crepitus.

અધોભ, adj. [S. અર્ધ half + ભોટું a weight.] A weight of two rupees and a half; a weight of about an ounce.

અધોભી, s. /. A measure of capacity weighing an ounce.

અધર, adj. See અધર, અધર.

અધ્યક્ષ, s. m. [S. /r. અધિ over + અક્ષ axis.] A president.

Id. ધર્મઅધ્યક્ષ The supreme head of a religious community. 2. A bishop. કેશઅધ્યક્ષ A treasurer.

અધ્યક્ષર, s. m. [S. /r. અધિ over + અક્ષર a letter.] The pre-eminent syllable; the sacrosanct syllable ઓમ.

અધ્યયન, s. n. [S. /r. અધિ over + ઇ to go.] Study.

અધ્યા, See અધ્યાય.

અધ્યાત્મ, s. n. [S. અધિ over, on + આત્મ the soul.] The knowledge of Brahma, the Supreme Spirit.

Id. અધ્યાત્મ જ્ઞાન-અધ્યાત્મ વિદ્યા knowledge of the working of the soul or mind; psychology.

અધ્યાત્મક, } adj. Relating to the individual soul and the Supreme Spirit.

અધ્યાપક, s.m. [See અધ્યયન.] A teacher. 2. A teacher of the Vedas.

અધ્યાપન, s. n. Teaching.

અધ્યાય, s. m. A chapter; a section of a book.

અધ્યાર, s. m. [S. /r. અર્ચુ a sacrificial priest.] A Zoroastrian priest. 2. A teacher.

અધ્યારોપ, s. m. } [S. /r. અધિ upon
અધ્યારોપણ, s.m. } **અધ્યારોપ ascribing.] A false perception.**
2. A false knowledge. 3. The cause of false knowledge. 4. A false charge.

બ્રહ્મ ભલી સમગ્રવા મન, એજ અખા, અધ્યારોપ અન્ય.

—અખા.

અધ્યારોહણ, s. n. [S. /r. અધિ + આરોહણ mounting.] Ascending.

અધ્યાન, s. m. [S. /r. અધિ + અસ to throw.] False attribution; wrong impression. 2. Abstraction; concentration. 3. The power of the mind by which general ideas are arrived at; generalization. 4. Uninterrupted meditation.

આ ચ દેશ મન માયા તણી, દ્વેત અધ્યાસ સૌને છે ધણી.

—અખા.

અધ્યાહાર, s. m. [S. /r. અધિ over + આ up to + હ to take away.] Ellipsis (in Grammar).

અધ્યો, See અધ્યાય.

અધ્વણ, s. n. Lime or other acid added to milk to curdle it.

અધ્વક-વું, r. t. To coagulate (of milk, &c.) by the addition of an acid substance.

અધ્વ, adj. [S. /r. અ not + ધ્વ firm.] Unsteady; uncertain.

અધ્વર, s. m. [S.] A sacrifice.

અધ્વર્યુ, s. m. [S.] A sacrificial priest.

અન, [S.] A prefix showing negation, placed before words beginning with vowels.

અન-હૂટ, See અણ-હૂટ.

અનક્ષર, adj. [S. /r. અ, અન, not + અક્ષર a letter.] Illiterate; foolish.

અનગલ, See અનગલ.

અનંધ, *adj.* [S. *fr.* અ. અન. not + અધ sin.] Sinless.

અનંધક, See **અણધક**.

અનંક, *adj.* [S. *fr.* અ. અન. not + અંક a number.] Innumerable.

વૃક્ષ યાત્ર યારોળીના, ચંદન ચંપા અનંક.—**પ્રેમાનંદ**.

અનંજ, *s. m.* [S. *fr.* અન. not+અંગ a limb.] Cupid; the God of love whose body was burnt by S'iva. 2. The mind. 3. The sky.

અનંત-દોરો, *s. m.* [S. અનંત the god Vishnu *fr.* અ not + અન્ત the end + (Guj. દોરો thread.)] An auspicious thread tied on the Ananta Chaudasa day.

અનંત, *adj.* Endless; infinite. 2. *s. m.* God.

અનંત-ચૌદસ, *s. fr.* [+ ચૌદસ *fr.* ચતુ. four + દસ ten.] The fourteenth day of the bright half of Bhadarva (Sept-Oct.)

અનંત-તા, *s. f.* Eternity; endlessness; infinity.

અનંત-દોરો, See **અનંત-દોરો**.

અનંતર, *adj.* [S. *fr.* અન. not + અન્તર distance.] Close.

અનંત-રાશિ, See **અનંત-શ્રેણી**.

અનંત-શ્રેણી, [See અનંત endless + શ્રેણી a row.] An infinite series (Mathem).

અનનાસ, } *s. n.* Pine-apple.
અન્નાસ, }

અનન્ય, *adj.* [S. *fr.* અ. અન. + અન્ય another.] Having no second; same. 2. Matchless. 3. Not attached to anybody or anything.

Id. અનન્ય ભાવ-ભક્તિ Devotion to, or worship of, no other than the true God.

તમે રામના પરમ પ્રિય છે, સેવક ભક્ત અનન્ય છ.

—**ગિરધર**.

અનન્ય-તા, *s. f.* Sameness; identity. 2. Devotion to, or worship of, none but the true God.

બ્રાહ્મણિયા પળ નવ ચળે, અનન્યતા એહ.

—**પ્રીતમદાસ**.

અનપેક્ષ, *adj.* [S. *fr.* અ. અન. not + અપેક્ષ requiring, desire.] Having no regard for; independent of; absolute.

અનભે, *adj.* [S. અન. અણ. + ભય fear.] Free from fear; safe.

મનમથ પૂર્ણ કરો, હે મુરારિ,

નારી નાચત કુદત નાગી,

અનભે થઈ, ભય ગયો સાગી.—**ભોળેભગત**.

અનભ્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* + અભ્યાસ study *fr.* અભિ round, on all sides, + અસ્ to throw.] Want or absence of practice.

અન-મઠ્યું, *adj.* [S. અ-મૃટ angry *fr.* અ-મર્ષ anger.] Angry. 2. Displeased.

મહારાજ હાલમાં અનમઠ્યા રહે છે.—**અધેરીનગરી**.

અન-મનું, *adj.* [See અ, અન. + મન the mind, માનવું to honour.] Under disfavour; despised. 2. Sorry; sad.

અ-નગી, *s. f.* [S. અ not + નમ્, નમનું, to bend.] A disobedient woman.

અનર્ગળ, *adj.* [See અ, અન, અણ + ગણવું to count.] Countless; unmeasured.

અપુત્રવન્ત અનર્ગળ ધન, જશવંત નાજીતો જન.

—**સામળભટ**.

અનર્ગલ, *adj.* [S. *fr.* અ not+અર્ગલ a bolt.] Unrestrained. 2. Plentiful.

આ ખેતે દું ધરું રે કમાયો, ભર્યો અનર્ગલ માલ.

—**રાવોભક્ત**.

અનર્થ, *s. m.* [S. અ. અન. not+અર્થ a thing.] Partiality; injustice. 2. Calamity. 3. *adj.* Meaningless; nonsensical.

Id. અર્થનો અનર્થ ના કરતા Don't change sense to nonsense. રાજાએ ધણો અનર્થ કરવા માંડ્યો The king did great injustice. દક્ષિણના દુકાળથી ધણો અનર્થ થયો The famine in the Deccan brought on a great calamity.

અનલ, *s. m.* [S.] Fire. 2. Fiery passions.

અનવટ, See **અણવટ**.

અનશન, *s. n.* [S. *fr.* અ. અન. not + અજ્ઞન eating *fr.* અજ્ઞ to eat.] Fasting. 2. The vow of fasting.

અનંહદ, *adj.* [S. અ અન. અણ, not + હદ a limit.] Unlimited.

અનંહદ, *adj.* [See અનાહત & અનહદ.] Uninterrupted; continuous.

Id. અનહદ તાદ A very loud sound. 2. The sound heard by a man when he closes his ears with the tips of his fingers.

અજપા જપો, અનહદ સુણો, પોપલાં સધળાં અર્થ.

—**દયારામ**.

અનહિત, *s. n.* [See અણ not + હિત bene-
fit.] Loss; evil.

અનાગત, *adj.* [*S. fr.* અ, અન્, not +
આગત come *fr.* આ up to + ગમ્ to go.]
Future.

અનાચાર, *s. m.* [*S. fr.* + આચાર con-
duct.] Bad conduct; vice.

Id. અનાચાર થાય છે It is bad conduct.
અનાચાર વધે છે Vice spreads. અનાચાર કરવો
To act wickedly.

અનાચારી, *adj.* Vicious; voluptuous;
licentious.

અનાજ, *s. n.* [*S.* અન્ન food *fr.* અદ્ to
eat.] Corn; grain.

Id. (ખેતરમાં) અનાજ પાકે છે Corn grows
in the fields; corn is produced in the fields.
અનાજ વાવવું To sow corn. અનાજ ભરી રાખવું-
મૂકવું To store up corn.

અનાહ, *s. m.* [*S.* અ, આ, prefixed for eu-
phemy + નહવું.] Spoiling. 2. Injury. 3
Waste; wastage.

અનાહી, *adj.* [*S.* અ not + જ્ઞાની having
knowledge *fr.* જ્ઞા to know. *Cf.* અ-શબ્દી.]
stupid. 2. Obstinate.

અનાહી-વેડા, *s. m. pl.* } [+ વૃત્તિ Con-
અનાહી-પણું, *s. n.* } duct.] Stupid conduct; stupidity. 2. Ob-
stinacy.

અનાથ, *adj.* [*S. fr.* અ not + નાથ a
lord.] Forsaken; masterless; fatherless;
orphaned.

અનાદર, *s. m.* [*S. fr.* અન્ન not + આદ
to honour] Disrespect. 2. Contempt.

Id. અનાદર કરવો to show disrespect to-
wards. અનાદર ઉપજવો To feel disrespect
towards; to lose respect for; to begin to
hate.

અનાદિ, *adj.* [*S. fr.* + આદિ the begin-
ning.] Without beginning; eternal. 2. *s. m.*
The Supreme Being.

અનામ *adj.* [*S. fr.* અ not + નામ a
name.] Nameless. 3. That which cannot
be named. 2. *s. m.* God.

નામ અનામ સદ્ગુરુ બતાવ્યું.

—આપુસાહેબ ગાયકવાડ.

અનામ, *s. n.* See ઇનામ. 2. *adj.* Fit to
be given as a prize. 3. Excellent.

અનામત, *adj.* [Corruption of Ar.
અમાનત.] Kept in deposit. 2. *s. m.* A trust.
3. Honesty.

Id. અનામત મૂકવી To deposit. અનામત રા-
ખવી To keep as a deposit. આ રકમ હું અના-
મત લાવ્યો છું I have brought this amount as
a deposit. અનામત-ગળત કરવી-ખાઈ જવી—ઓ-
ળવવી To misappropriate a deposit.

અનામતી, *adj.* Kept as a deposit.

અનામિક, *s. m.* [See અનામ.] One
whose name need not be uttered. 2. A
scavenger.

અનામિકા, *s. f.* A female scavenger.
2. The finger next to the little finger,
having no special name.

અનામિય, *adj.* [*S. fr.* અ, અન્, not +
આમિય flesh, a bait.] Not fit to be enjoyed.
2. *s. m.* Food other than animal food; food
from which flesh is excluded.

અનાયાસ, *s. m.* [*S. fr.* અ not + આદામ
effort *fr.* આ intens. + યમ્ to strive.]
Absence of difficulty or trouble; ease.

અનાયાસે, *adv.* Without effort; easily.
2. Unexpectedly.

અનાર, *s. n.* [*P.*] A pomegranate. 2.
A fruit resembling a pomegranate. 3. A
kind of fire-work appearing like a pome-
granate.

અનાર્ય, *adj.* [*S. fr.* અ, અન્, not + આર્ય
respectable.] Non-Aryan; ignoble.

અનાવૃત, *adj.* [*S. fr.* અ, અન્, not + આવ
to cover, See આ-વરણ.] Not covered; bare;
open.

અનાવૃષ્ટિ, *s. f.* [*S. fr.* અન્ન not + આવૃષ્ટિ
rain *fr.* આ intens. + વૃષ to rain.] Drought.
2. A famine.

અનાશ્રી, *adj.* [*S. fr.* અ, અન્, not + આ-
શ્રમ.] One who does not belong to, or
follow, any of the four orders of life, viz.
બ્રહ્મચર્ય, ગૃહસ્થ, વૈનશ્રેય, or સન્યાસ.

અનાશ્રિત, *adj.* [*S. fr.* અ, અન્, not + આ-
શ્રિત supported.] Supportless; helpless.

અનાસર, *s. n.* [*Ar.* અનાસિર *pl.* of ડેનસર.]

The four elements.

અનાસ્થા, s. f. [S. *fr.* અન્ not + આસ્થા care *fr.* આ intens + સ્થા to stand.] Mistrust. 2. Disregard.

Id. અનાસ્થા થવી-ઉપજવી To feel disregard for. અનાસ્થા કરવી To treat with disregard; to treat carelessly.

અનાહત, adj. [S. *fr.* અ, અન્, not + આહત beaten *fr.* આ intens + હન to strike.] Unbeaten; not produced by beating (of a sound).

Id. અનાહત રાખ્દ-ઘનિ-ધુની Sound not produced by beating or striking.

અનાહાર, s. m. [S. *fr.* અન્ not + આહાર eating *fr.* આ up to and હ to take away.] Refraining from eating; a fast.

અનાહૂત, adv. [S. *fr.* અન્ not + આહૂત called *fr.* આ up to + હું to call.] Uselessly. 2. *adj.* Uncalled; uninvited. 3. Unentitled.

Id. તે અનાહૂત ભૂકું બોલે છે He speaks an uncalled-for lie; he speaks an unnecessary lie.

અનિચ્છિત, adj. [S. *fr.* અન્ not + ઇચ્છા desire *fr.* હવ્ to wish.] Not desired; unsought.

અનિત્ય, adj. [S. *fr.* અ not + નિત્ય eternal.] Uncertain; transitory.

અનિન્દિત, adj. [S. *fr.* અ not + નિન્દ to censure.] Uncensured; approved.

અનિન્દ્ય, adj. Uncensurable; faultless.

અનિમેષ, adj. [S. *fr.* અ not + નિમેષ twinkling.] Having eyes not twinkling; having eyes ever open (of God).

અનિયત, adj. [S. *fr.* અ not + નિ down + યમ્ to restrain.] Unrestrained; unsteady.

અનિયમિત, adj. Irregular.

અનિર્વચન, adj. [S. *fr.* અ not નિર્ out + વચ્ to speak.] Inexpressible.

અનિર્વાહ, s. m. [S. *fr.* અ not + નિર્ out + વહ to bear.] A state in which a man is not able to provide for himself; necessity.

અનિલ, s. m. [S.] Wind.

અનિવાર, adj. [S. *fr.* અ not + નિ down + વ to cover.] That which cannot be warded off; unavoidable; incontestable;

irresistible. 2. Plentiful.

અનિશ્ચિત, adj. [S. *fr.* અ not + નિશ્ out + ચિ to collect.] Uncertain; indefinite.

અનિશ્ચિત-પણું, s. n. Uncertainty; indefiniteness. 2. Hesitation.

અનિષ્ટ, adj. [S. *fr.* અન્ not + ઈષ્ટ wish- ed *fr.* હવ્ to wish.] Undesired. 2. *s. n.* Loss; evil. 3. Fault.

અનીક, s. n. [S.] An army; a force.

અનીક, adj. [S. અ not + નીકું.] Inexhaustible.

અનીક, adj. [See અનિષ્ટ.] Undesirable. 2. Evil; inauspicious.

મોઢે દૂલ, ને પાછળ અદીક,

અપે અરે, અને રહે અનીક.—અખો.

**અનીત, } s. f. [S. *fr.* અ not નીતિ
અનીતિ, } morality *fr.* ની to lead.] Immorality; indecency.**

Id. અનીતિ કરવી To do an injustice or dishonest act. અનીતિએ ચાલવું To act unjustly, dishonestly; or immorally.

**અનીતિ-ભયું, }
અનીતિ-વાન, } adj. Unjust; dishonest; immoral; wrong.**

અનીશ્વર, s. m. [S. *fr.* અન્ not + ईश्वर God *fr.* ईश to rule + वर great *fr.* वृ to choose.] Absence of God.

અનીશ્વર-વાદ, s. m. [+ વાદ speech.] The doctrine of atheism; atheism.

અનીશ્વર-વાદી, adj. Holding or professing the doctrine of atheism; atheistic. 2. Atheistical. 3. *s. m.* An atheist.

અનીસું, See અણીસું.

અનુ, prep. [S.] After. 2. With. 3. As well as 4. Similar to 5. Near. 6. Inferior.

અનુ-કર-પા, s. f. [S. *fr.* અનુ after કર્મ્ to tremble.] Pity; sympathy. 2. Favour.

તે સાંભળી જનક તૃપ્ત બોલ્યો, અનુકર-પાએ આમ જ.

—પ્રેમાનંદ.

અનુકત, adj. [S. *fr.* અ, અન્, not + ઉકત said.] Not mentioned. 2. Improper. 3. Extraordinary.

અનુ-કર-ણુ, s. n. [S. *fr.* અનુ + કર કરવું,

to do.] Imitation.

અનુ-કાંક્ષ-શી, *s. f.* [S. *fr.* અનુ + કાંક્ષ to desire.] Desire; 2. Hope.

અનુ-કૂળ, *adj.* [S. અનુ + કૂળ the bank or shore.] Agreeable. 2. Favourable.

Id. તેને અનુકૂળ હોયું-યહું-પડયું-આવયું To be in harmony with him, or in keeping with his plans.

અનુ-કૂળ-તા, *s. f.* Favourableness.

અનુ-ક્રમ, *s. f.* [S. *fr.* અનુ + ક્રમ to go.] Order; regular succession.

Id. અનુક્રમે ગોઠવયું To arrange in order of precedence.

અનુ-ક્રમશ્ચિ-કા, *s. f.* Order. 2. Index; the contents; a table of contents.

અનુ-સીણ, *adv.* [S. *fr.* અનુ following + ક્ષણ a moment.] Every moment.

અનુ-ગમન, *s. n.* [S. *fr.* અનુ+ગમ્ to go.] Following. 2. Becoming a suttee.

અનુ-ગામી, *adj.* Going after; following. 2. *s. m. f.* An attendant; a dependant.

અનુ-ગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* અનુ + ગ્રહ to take.] Favour; kindness. 2. A Gift. 3. Initiation into a holy study.

અનુ-ગ્રહી, *adj.* Showing kindness.

અનુ-ગ્રાહ-ક, Same as અનુગ્રહી.

અનુ-ગ્રાહી, *adj.* Deserving favour.

અનુ-ચર, *s. m.* [S. *fr.* અનુ+ચર to walk.] A servant. 2. A companion.

અનુ-ચરી, *s. f.* A maid servant. 2. A female companion.

અનુચિત, *adj.* [S. *fr.* અન not + યચિત fit *fr.* વચ્ to speak.] Unbecoming; improper.

અનુ-ચિન્તન, *s. n.* [S. અનુ after + ચિન્તન thinking *fr.* ચિન્ત to think.] Ceaseless meditation.

અનુષ્ઠ, *s. n.* A custard apple.

અનુષ્ઠ-શી, *s. f.* A custard-apple tree.

અનુ-જ, *s. m.* [S. *fr.* અનુ after + જન્ to be born.] One born afterwards; a younger brother.

અનુ-જા, *s. f.* A younger sister.

અનુ-જીવી, *s. m.* [S. *fr.* અનુ after + જીવ, જીવ-યું, to live.] One who depends upon another for maintenance; a dependant; a

hanger-on.

અનુ-જ્ઞા, *s. f.* [S. *fr.* અનુ + જ્ઞા to know.] Permission. 2. Consent. 3. Order.

અનુ-તાપ, *s. m.* [S. *fr.* અનુ + તાપ heat *fr.* તપ્ to be hot.] Repentance; grief.

અનુત્તમ, *adj.* [S. *fr.* અ, અન, not + ઉત્તમ the best *fr.* ઉત્ત up + superl. suffix.] Unsurpassed; matchless.

અનુત્તર, *adj.* [+ ઉત્તર an answer.] Having no answer; unanswerable. 2. Unable to answer. See નિરૂત્તર.

અનુ-સાહ, *s. m.* [S. *fr.* અ, અન, not + ઉત્સાહ delight *fr.* ઉત્ત up + સહ to bear.] Absence of alacrity; dejection.

અનુદાત્ત, *adj.* [S. *fr.* અ, અન not + ઉદાત્ત raised up *fr.* ઉત્ત up + આ up to + દા to give.] Pronounced with the low tone (applied to certain vowels). 2. *s. m.* The grave accent.

અનુદિત, *adj.* [S. *fr.* + ઉદિત risen, See ઉદય.] Not risen.

અનુદિત, *adj.* [S. *fr.* + ઉદિત spoken *fr.* વદ to speak.] Not spoken; not mentioned.

અનુ-દિન, *adv.* [S. *fr.* અનુ after + દિન a day.] Day after day; continually.

રાહિ રાહિતણી તાણી પરે,
હો બહુચરી, રાતદિવસ અનુદિન.

—વશીશ.

અનુદ્યમી, *adj.* [S. *fr.* અ, અન, not + ઉદ્યમી industrious.] Not industrious; idle.

અનુ-ધ્વનિ, *s. f.* [S. *fr.* અનુ after + ધ્વનિ sound.] The sound heard after the original sound has ceased; an echo.

અનુ-નાસિક, *adj.* [S. *fr.* અનુ + નાસિકા the nose.] Nasal.

અનુપ, *adj.* [S. અન not + અપમા likeness *fr.* અપ near + મા to measure.] Incomparable.

અનુપકારી, *adj.* [S. *fr.* અન not + અપકાર benevolence *fr.* અપ near + કર to do.] Ungrateful. 2. Disobliging.

અનુપમ, *adj.* [S. See અનુપ.] Matchless. 2. Excellent.

અનુપયોગી, *adj.* [S. *fr.* અન not = અપયોગ use *fr.* અપ near + ય to join.] Useless.

અનુ-પદ, *s. n.* [*S. jr.* અનુ after + પદ, પદ, a moment.] $\frac{1}{5}$ part of pala (પદ); two fifths of a second.

Note—24 seconds = 60 અનુપદ = 1 પદ.

24 minutes = 60 પદ = 1 ઘડી.

24 hours = 60 ઘડી = 1 રાત્રી.

અનુ-પાન, *s. n.* [*S. jr.* અનુ+પા to drink.] A fluid vehicle in medicine. 2. An antidote.

અનુ-પૂર્તિ, *s. j.* [*S. jr.* અનુ after + પૂર્તિ completion.] Completing the meaning of a part of a verse or sentence.

અનુ-પ્રાસ, *s. m.* [*S. jr.* અનુ+પ્રાસ alliteration *jr.* પ્ર forth + અસ્ to throw.] Alliteration; rhyme.

Id. અનુપ્રાસ મળવે To rhyme; to agree in sound. ઊકાનુપ્રાસ Alliteration by the return or repetition of a plurality of letters. ટ્યુનુપ્રાસ Alliteration by the return or repetition of one letter. લાટનુપ્રાસ Alliteration by the return or repetition of a word in the same sense, but with different implication.

અનુ-અધ, *s. m.* [*S. jr.* અનુ+અધ to bind.] Continuation. 2. A suffix added to a word to show a grammatical peculiarity. 3. Relationship. 4. Ties; bonds.

અનુ-ભવ, *s. m.* [*S. jr.* અનુ+ભૂ to be.] Experience. 2. Experiment; trial.

Id. અનુભવ થવે-મળવે To have an experience; to get experience. અનુભવ કરવે-લેવે To experiment. અનુભવની વાત A matter of personal experience. અનુભવ-સિદ્ધ Proved from experience.

અનુભવ-વું, *r. t.* To experience.

અનુભવી, *adj.* Experienced.

Id. અનુભવી માણસ An experienced man. અનુભવી જ્ઞાન Practical knowledge.

અનુ-ભાવ, *s. m.* Greatness; dignity.

અદ્ભુત જેહ પુરાણનો અનુભાવ બ્રહ્માકાર;

એક એ પુરાણ ચારે વેદ મધ્યે સાર.—રત્નેશ્વર.

2. (In Rhet.) An external manifestation or indication of a feeling (ભાવ).

અનુ-ભૂત, *adj.* Known from experience proved. 2. Enjoyed; suffered; experienced.

અનુ-મત, *s. n.* [*S. jr.* અનુ+મત્ to think.]

Assent. 2. Judgment. ૩. *adj.* Assented; consented.

Id. સર્વાનુમતે Unanimously.

અનુ-મતિ, *s. j.* Consent.

Id. અનુમતિ આપવી To give consent. અનુમતિ લેવી to obtain consent.

અનુ-માન, *s. n.* [*S. jr.* + માન measure *jr.* મા to measure.] An inference; a conception. 2. Hesitation.

Id. અનુમાન કરવું-આંધવું To draw an inference. અનુમાન થાય છે It is inferred.

અનુ-મોદન, *s. n.* [*S. jr.* અનુ + મુદ્ to be delighted.] Satisfaction; joy. 2. Consent; compliance.

અનુ-યાયી, *s. m.* [*S. jr.* અનુ after + યા to go.] A retinue; dependants; followers. 2. *adj.* That which follows; following.

અનુ-યોગી, *adj.* [*S. jr.* + યોગી, યોગ, joining.] (In Gr.) Conjunctive; governing (said of a preposition with reference to the noun governed by it.)

અનુ-રક્ત, [*S. jr.* + રક્ત to be pleased.] Greatly attached.

અનુ-રાગ, *s. m.* Affection; attachment.

અનુ-રાગી, *s. m.* One who is attached to another. 2. *adj.* Attached; loving.

અનુ-રાધા, *s. j.* [*S. jr.* + રાધ to please.] The fifteenth of the lunar astrisms. (This constellation contains at least three of the stars of Scorpio.)

અનુ-રૂપ, *adj.* [*S. jr.* + રૂપ form *jr.* રૂપ to see.] Similar to. 2. According to.

વિદ્યાર્થ કર્યા રમુનાથે, પ્રાકૃત જન અનુરૂપ.

— ગિરધર.

અનુ-રોધ, *s. m.* [*S. jr.* + રોધ obstruction.] Compliance. 2. Conformity; accordance.

Id. આ કાયદાને અનુરોધે In accordance with this law.

અનુ-લક્ષીને, *adv.* [+ લક્ષ attention.] With reference to; in the direction of.

અનુ-લેપ, *s. m.* [*S. jr.* + લેપ.] Application; besmearing.

અનુ-લોમ, *s. m.* or *j.* [*S. jr.* + લોમ્ hair.] The offspring of a woman married

to a man of a caste higher than her own. 2. *adj.* In natural order. 3. Hence, Agreeable; favourable. *Cf.* વિ.હોમ.

અનુ-વાદ, *s. m.* [*S. jr.* + વદ to speak.] Report. 2. Talkativeness. 3. A translation.

અનુ-વૃત્તિ, *s. f.* [*S. jr.* + વૃત્તિ being *jr.* વૃત્ત to be.] Maintenance; keeping up. 2. A copy.

અનુ-શાસન, *s. n.* [*S. jr.* + શાસન order *jr.* શાસ to rule.] A rule; regulation. 2. Instruction; a science.

અનુ-યગી, See **અનુ-સંગી**.

અનુક્ટુપ્, *s. m.* [*S.*] A stanza of four lines, each of 8 syllables, of which the 5th must be short and the 6th long.

અનુ-ધાન, *s. n.* [*S. jr.* અનુ after + ધ્યા to stand.] Performance of worship; worship. 2. Performance.

1d. અનુધાન કરવું-મોડવું To perform worship. અનુધાન કરાવવું-ખેસાડવું To set priests to perform worship.

અનુ-સંગી, *s. m.* [*S. jr.* અનુ + સજ્જ to go.] An associate; a friend. 2. *adj.* Following.

Id. અનુસંગી થવું To follow; to be a companion or accomplice.

Note—The vowel અ *inherent* in each letter of the Gujarati alphabet is called અનુયગી or અનુસંગી.

અનુ-સંધાન, *s. n.* [*S. jr.* અનુ + સંધાન junction *jr.* સમ together + ધા to put.] Attention. 2. Continuation.

વાતે વાત અનુસંધાને પૂછી, શેં ચિતરાવ્યું ?

—દયારામ.

અનુ-સરંખુ, *s. n.* [See અનુ-સરંખું.] Going after; following; pursuit.

અનુ-સરંખું, *r. t.* [*S. jr.* અનુ + સરંખું to move.] To follow; to agree.

અનુ-સરી-ને,

અનુ-સાર,

અનુ-સારે,

} *adv.* According to; in accordance with; by the analogy of; in keeping with; consistently with.

Note—અનુસાર and અનુસારે form compound words with preceding nouns, *e. g.*

આજ્ઞાનુસાર-રે, કર્મનુસાર-રે, શ્રમાનુસાર-રે.

Id. હોદ્દા અને આખરને અનુસરીને In keeping with, or consistently with, his office and reputation.

પૂર્વજન્મ કરમ અનુસાર, ઉત્તમ મધ્યમ ભોગ સંસાર. —અખે.

અનુ-સારી, *adj.* [See અનુ-સરંખું.] Following. 2. *s. m. f.* A follower. 3. *adv.* [See અનુ-સાર, અનુ-સારે.] Consistent with; like; according to.

અનુ-સ્વર, *s. n.* }

અનુ-સ્વાર, *s. m.* }

[*S. jr.* અનુ + સ્વ

સ્વર, to sound.] The after-sound; the nasal sound indicated in Gujarati orthography by a dot above the line.

અનુ-હત, *adj.* [*S. jr.* + હત struck.] Uninterrupted; unbroken; continuous. 2. Used by mistake for અનાહત.

Id. અનુહત નાદ-શ્રવણે Uninterrupted or continuous sound.

અનૂકું, *adj.* [*S.* અનૂ not + એકું eaten.] New.

અનૂદ, *adj.* [*S. jr.* અ. અનૂ, not + ડદ married *jr.* વહ to carry.] Not married; unmarried. 2. *s. m.* A bachelor.

અનૂદા, *adj. f.* Unmarried (a girl). 2. *s. f.* A maid; a spinster.

અનૂપ, See અનુપ, અનુપમ.

અનૂરી, *s. f.* [See અનાર.] A custard-apple tree.

અનૂરું, *s. n.* [See અનૂરી, અનાર.] }

અનૂસ, *s. n.* [See અનનાસ, અનેનાસ.] }

A custard-apple.

અનૂણ,

અનૂણી,

} *adj.* [*S. jr.* અનૂ not + કળ

debt.] Freed from debt.

અનૂત, *s. n.* [*S. jr.* અનૂ + કન true.] Falsehood.

નાથ નમેરા એ શું બોલો ? કાંઈ અનૂતમાં રહે ?

—ખેમાનંદ.

અને, *conj.* [*S.* અન્ય another.] And.

અનેક, *adj.* [*S. jr.* અનૂ not + એક one.] Not only one; more than one; many.

અનેક-તા, *s. f.* Variety; difference.

અનેક-ધા, *adv.* [*S. jr.* + ધા a suffix showing manner.] In many ways.

અનેક-વચન, *s. n.* [+ વચન speaking *fr.* વચ્ચું to speak.] Plural number (in Grammar).

અનેક-વર્ણ-સમીકરણ, *s. n.* [*S. fr.* + વર્ણ a letter + સમીકરણ equation.] A simultaneous equation.

અનેકાર્થ, *adj.* [*S.* + અર્થ meaning *fr.* અર્થ to seek.] Having more than one meaning; equivocal; ambiguous.

અનેનાસ, See અનનાસ.

અનેરૂ, *adj.* [*S.* અન્ય other + રૂં an adjective suffix.] Another; different. 2. Many.

અવતાર અનેરા ધારે, વિસરે નહિ ધ્યાન તમારે.

—ગિરિધર.

3. Extraordinary.

મહિમા જે બે મુખ, મુખ અતિરૂપ અનેરે.

—સામળભટ.

અનૈક્ય, *s. n.* [*S. fr.* અ, અન, not + એક્ય unity *fr.* एक one.] Disunion; disagreement. 2. Variety; diversity. 3. Variation; unsteadiness.

અનૈશ્વર્ય, *s. n.* [*S. fr.* + નૈશ્વર્ય God-head *fr.* ईश्वर God *fr.* ईश to rule.] Absence of glory or riches.

અ-નોખું, *adj.* [*S.* અ not + નોખું.] Not different; like; same.

અનોડી, [See અંગુઠો.] A heavy blow with the index finger to keep time in music; a thump.

રાગ, તાલ, સ્વર, ગ્રામ, મૂર્છના, તાન, માનમે લેઈ; સારી ગમ પધની, નિધપમ ગરિસા, ઉપજા અનેડી દેઈ.

—દયારામ.

અ-નોપમ, See અનુપમ, અનૂપ.

અનૈરસ, *adj.* [*S. fr.* અન + આરસ legitimately born *fr.* उरस the chest.] Adopted; illegitimate (of a child).

અંત, } *s. m.* [*S.*] End. 2. Limit. 3. Death.

Id. અંત આવવો To end. અંત આણવો-દાવવો To bring to an end; to finish. અંત લેવો-કાઢવો To know a concealed truth. 2. To give the utmost trouble.

અંત, } *prep.* [*S.* અંત-ક at the end.]

અંત-ત, } As far as; at last.

અંતઃ, *adv.* [*S.*] Inwardly.

અંતઃ-કરણ, *s. n.* [*S. fr.* અન્તર્ inward + કરણ an organ *fr.* कृ, કર-વું, to do.] The internal organ; the heart; the conscience.

Id. અંતઃકરણ ચતુષ્ટય The four internal functions of the heart:—મન the faculty of cognition બુદ્ધિ the faculty of the mind by which it forms a resolution ચિત્ત the reasoning faculty & અહંકાર self-consciousness. અંતઃકરણ પંચક The five internal functions of the heart:—the four mentioned above, and જીવાત્મા life. અંતઃકરણ પારખવું To examine and know the heart. ખરા અંતઃકરણથી કહેવું To speak sincerely. અંતઃકરણથી ચહાવું To love from the heart. અંતઃકરણના દાળા A heart-felt anxiety. અંતઃકરણનો ધક્કો A shock to the heart; a heavy shock.

અંતઃ-પટ, See અંતર-પટ.

અંતઃ-પુર, *s. n.* [*S. fr.* અન્તર્ inward + પુર a city.] A harem; a seraglio.

અંતઃ-માત્ર, *s. n.* [*S.* અન્તઃ + માત્ર whole. See અંતઃકરણ.] The whole mind; the heart. કોઈને નવ દેખો સત્પાત્ર, તેણે આવર્યું અંતઃમાત્ર.

—ગિરિધર.

અંત-ક, *s. m.* [*S. fr.* અન્ત the end + ક, કર-વું, to do.] Death. 2. The god of death.

અંત-કાલ, } *s. m.* [*S.* અન્ત + કાલ time.]
અંત-કાળ, } The time of death.

Id. તારી અંતકાળની વખતે આહું આવજો (In cursing) May this stand in the way of your salvation at the time of your death.

અંતર, } *adv.* [*S.* અન્તર્, અન્તઃ, inwardly. See અન્તઃ *adv.*, & અંદર.] Inwardly; internally. 2. *adj.* Inward; internal. 3. *s. n.* The interior. 4. The heart; the mind.

અંતર માંહિ અત્યંત વેરાગ્ય. —નિષ્કુળાનંદ.

Id. અંતરની આગ A secret sorrow. અંતર ખોલવું To open the heart; to be open-hearted; to speak freely.

અંતર, *s. n.* [*S.*] Distance; difference. 2. (Arith) The remainder; the difference.

Id. અંતર પડવું To be at a distance. 2. To be at variance, to disagree. 3. To lose

confidence. અંતર જોવું-પારખવું To examine & know the heart or mind. અંતરનો ઉમળકો A real feeling of affection. અંતરની હાથણી-દાઝ Real sympathy. અંતરનું સગું A close relative. અંતરની ટાંક Real happiness. અંતરનો ઉજ્જેશ The light of God in the heart; self-enlightenment. અંતર રહે છે There is a difference. અંતર રાખવું To keep a difference; to repel; to keep distant; to be repulsive. 2. Not to confide; not to trust. 3. To fail to do. 4. Not to work with the whole heart; to work without zeal. અંતર આપવું-દેવું To give out a secret. હું તેનાથી અંતર રાખનાર નથી I shall show him no coldness; I will not be cold towards him.

હરિ શુર સંતમાં અંતર પડે, જીવને હાલ્ય લોહ દેખાડે.

—પ્રીતમદાસ.

અંતર, See અન્ત, અંત.

અંતર, *s. n.* [*S. અન્તર.*] Another; not the same.

Note—In this sense, અંતર occurs as the last member of a compound noun, e. g. આમાન્તર; દેશાન્તર, અંથાન્તર.

અંતર-ગળ, *s. m.* [*S. અન્તર + ગળ to drop.*] A tumour of the testicles; hydrocele.

અંતરંગ, *adj.* [*S. /r. અન્તર + અંગ, a limb.*] Intimate. 2. Special.

અંતરંગ, *adv.* [See અન્તર + તરંગ a wave.] Moving; unsteady. 2. Hanging; suspending. (Used in the Surat Districts).

અંતર-છાલ, *s. /.* [+ છાલ.] The innermost bark of a tree.

અંતર-જામી, *adj.* [*S. અન્તર + યમ to restrain.*] Knowing what passes in the hearts of men. 2. *s. m.* The Ruler within the heart; the All-knowing God. Also written અંતર્જામી.

અંતર-પટ, *s. m.* [*S. /r. અન્તર distance + પટ cloth.*] A curtain. 2. A piece of cloth held between the bride and the bridegroom in the marriage-ceremony.

Id. અંતરપટ રાખવો To screen; to keep secret. અંતરપટ ખોલવો To remove a screen; to lay bare. 2. To remove the innate ignorance or weakness of the mind. અસ્તિ-

ભાવનો અંતરપટ A screen (or back-ground) of devotion.

અંતર-મેળ, *s. m.* [See અંતર, અંતર+મેળ.] A real (internal) unity of hearts, though not ostentatiously proclaimed to the outside world.

અંતર-વાસિયું, *s. n.* [+ *S. વામસ. વાસ. cloth.* See વસન, વસ્ત્ર.] A piece of cloth worn round the shoulders in a s'raddha ceremony.

અંતર-શત્રુ, *s. m.* [+ શત્રુ.] An internal enemy; a secret enemy. 2. A friend outwardly, but an enemy at heart.

અંતરસ, *adv.* [See અંતરસે /r. અન્તર + *S. અશ્* to eat or drink.] See અંતરસે.

અંતર-વેલ, *s. /.* [*S. અન્તર inward + વેલ a creeping plant /r. વેલ to shake.*] Name of a plant.

અંતર-સાક્ષી, *s. m.* [*S. અન્તર + સાક્ષિ present /r. સ. મહ. with + અક્ષિ eye.*] Conscience. 2. *adj.* Knowing what is in the mind of men (spoken of God).

અંતરાત્મા, *s. m.* [*S. /r. અન્તર + આત્મન soul.*] The individual soul; the inward soul.

અંતરાય, *s. m.* [*S. /r. અન્તર + ઇ to go.*] Impediment.

Id. અંતરાય કરવો To interpose; to interfere; to hinder; to meddle. અંતરાય રાખવો See અંતર રાખવું. અંતર પાડવો To separate.

અંતરાયી, *adj.* Coming between; intervening; hindering; putting an obstacle in the way of.

મને પરાણી મનની રૂચે, અંતરાયી દેવ થયા વચ્ચે.

—પ્રેમાનંદ.

અંતરા-વડું, *r. t.* [See અંતરાય (/r. અંતર-વડું)] To intervene; to hinder. 2. To separate.

અંતરા-વડું, *r. i.* [Passive of અંતરા-વડું, which is itself the causal form of અંતર-વડું.] To have something intervening; to be hindered; to be kept at a distance. 2. To be separated.

અંતરાળ, *s. n.* [*S. અન્તરાળ the space between two things.*] Space. 2. The sky.

અંતરિક્ષ, } *s. n.* [*S.*] The sky; ether; the
અંતરીક્ષ, }
અંતરીક્ષ, } *adj.* Aerial; atmospheric.

અંતરીયાળ, See અન્નિયાળ.

અંતરૈ, See આંતરૈ.

અંતર્ગત, *adj.* [S. *fr.* અન્તઃ, અન્તર્, inward + ગત gone.] Interior; inward.

અંતર્ગત વિના એહ, પ્રેમની વાત કોણ થકી કહું ?

—દયારામ.

અંતર્ગોળ, *s. m.* [S. *fr.* અન્તર્ + ગોળ a ball.] A round hollow thing. 2. The concave side of a circle.

અંતર્યક્ષુ, } *s. n.* [S. અન્તર્ + ચક્ષુ the eye.]

અંતર્યક્ષુ,

The mind's eye; the eye that can see the heart.

અંતર્ગમી, See અંતર-ગમી.

અંતર્જ્ઞાન, *s. n.* [S. *fr.* અન્તર્ + જ્ઞાન *fr.* જ્ઞા to know.] Inward knowledge.

અંતર્દશા, *s. f.* [S. *fr.* અન્તર્ + દશ condition, state.] Influence of minor planets on the course of a major planet (in Astrology).

અંતર્દાહ, *s. m.* [S. *fr.* અન્તર્ + દાહ burning] Heat of the mind. 2. Grief.

અંતર્દૃષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* અન્તર્ + દૃષ્ટિ sight *fr.* દૃશ to see.] Knowledge of one's own mind; insight into oneself.

અંતર્દ્વાર, *s. n.* [S. *fr.* અન્તર્ + દ્વાર a door.] An inner door; a secret door; a trap-door.

અંતર્યાન, *s. n.* [S. *fr.* અન્તર્ + ઘા to put, to hold.] Disappearance.

અંતર્યાન, *s. n.* [S. *fr.* અન્તર્ + ધ્યાન *fr.* ધ્યે to contemplate.] Contemplation.

અંતર્બાહ્ય, *s. n.* [S. *fr.* અન્તર્ + બાહ્ય outward *fr.* બહિઃ out.] The interior as well as the exterior part.

અંતર્ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* અન્તર્ + ભાવ a state *fr.* બુ to be.] The state of being included; inclusion. 2. The internal idea. 3. The inherent disposition.

અંતર્ભૂત, *adj.* [See અંતર્ભાવ.] Included; contained.

અંતર્ભેદ, *s. m.* [S. *fr.* અન્તર્ + ભેદ breaking *fr.* ભિદ to break.] The secrecy of the heart; the secret thoughts of the heart. 2. Discord; internal dissensions.

અંતર્ભેદી, *adj.* Knowing the secret thoughts of the heart. 2. That can pene-

trate; penetrating. 2. Piercing volatile.

અંતર્ભેદ, } *adj.* See અંતર-ભેદી, 2.

અંતર્ભેદિ-ચા,

Treacherous; that gets a knowledge of the secrets of a man's heart, and reveals them to his enemy. 3. *s. m.* A traitor.

અંતર્યામી, [S.] See અંતર-ગમી.

અંતર્લપિકા, *s. f.* [S. *fr.* + લપ્ to speak.]

A riddle, generally in verse, which proposes a question, and covertly contains in its own body an answer to the question.

(*f.* અહિર્લપિકા.

અંતર્વર્તી, *adj.* [S. *fr.* + વર્ત, વર્ત, to be.]

Existing within; contained in.

અંતર્વૃદ્ધિષ્ણુ, *adj.* [S. *fr.* + વૃદ્ધ, વર્ધ, to

increase.] Growing from within. 2. (In Botany) Endogenous.

અંતર્વૃત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + વૃત્તિ state.]

See અંતર્ભાવ.

અંતર્વેધ, *s. m.* [S. *fr.* + વેધ, વેધ-વું, to

penetrate.] Penetrating; piercing. 2. The position of two opposite doors in a house, when the width of the outer door is less than that of the inner one (in શિલ્પ-શાસ્ત્ર Architecture).

અંત-વેળા, *s. f.* [S. *fr.* અન્ત the end + વેળા

time.] The point of death; the last moment.

અંતર-કરણ, Corrup. of અંતઃ-કરણ.

અંત-રથ, *adj.* [S. *fr.* અન્તર્ inward + રથ

to stand.] Internal; intrinsic; inherent.

2. Secret; private. 3. *s. m.* The letters ચ, ર, લ, વ, inasmuch as in the arrangement of consonants in the Sanskrit alphabet this group of semi-vowels stands between the mutes and the spirants.

અંતિક, *s. m.* [S. અન્તિક near.] A body-

guard.

અંતી-પંતી, *s. f.* Children's game.

અંતે, *adv.* [S. *fr.* અન્ત the end.] Lastly; at the end.

Prov. અંતે ધૂળને ધૂળ Wickedness is sure to lead to ruin. અંતે ધર્મે જય, અને પાપે ક્ષય Truth has always a fast bottom, and he who swims in sin will sink in sorrow.

અંત્ય, *adj.* Final; last. 2. *s. m.* The

number got by raising ten to its fifteenth power; 10^{15} .

અંત્ય-જ, *adj.* [S. *fr.* અન્ત્ય + જન્ to be born.] Born in the lowest caste.

અંત્યાક્ષર, *s. m.* [S. *fr.* અન્ત્ય + અક્ષર a letter.] The final letter of a word.

અંત્યાવસ્થા, *s. f.* [S. *fr.* અન્ત્ય + અવસ્થા state.] Old age.

અંત્યુ, *adj.* Final; ultimate. 2. Ready to die. 3. Desperate; maddened. 4. Greedy; misery. *s. n.* An ultimatum; a desperate resolve.

Id. અંત્યા કરવાં To do act of desperation; to be desperate or mad. અંત્યો માણસ A greedy man.

અન્નવસ્ત્રની આશાથી, ધાયો ફરે છે અંત્યો.

—રામકૃષ્ણ.

અંત્યેષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* અન્ત્ય + ઇષ્ટિ sacrifice *fr.* યજ્ઞ to sacrifice.] (Lit.) The last sacrifice; hence the inauspicious funeral rites commencing with the cremation of the body and performed for ten days after death.

અંત્ર, *s. n.* [S. અન્ત્ર.] Entrails, intestines. See આંતર-કું.

અંત્ર-જાળ, *s. f.* [+ જાળ a net.] The arrangement of the intestines.

રામબાણે ઉદરમાં કરી અંત્રજાળ છેદન રે.

—ગિરધર.

અંત્રાસે, *adv.* [+ S. અન્ત્ર to eat or drink.] Coming out of the nose, when drunk in haste (water).

અંત્રાસ-ણુ, *s. n.* See અંત્રાસે.

અન્નિયાળ, *adj.* [See અંતરાળ.] Unassisted; unsupported. 2. Pertaining to a jungle.

અંદર, *prep.* [P. *fr.* S. અન્તર્ inward.] In; within.

Id. પાંચ વાગ્યાની અંદર Before 5 o'clock. તે ગામ ત્રણ ગાઉની અંદર છે The village is less than three kos off. હાલની અંદર Within the limits. સત્તાની અંદર Within the power. કબજાની અંદર લેવું To take possession of. કામની અંદર પડવું To meddle with; to interfere with. કામની અંદર આવવું To interrupt; to disturb.

અંદર-ખાને, **અંદર-ખાને-થી**, } *adv.* [Abl. of અંદર-ખાનું (Lit.) An inner or secret drawer.] Secretly.

અંદાજ, **અંદાજો**, } *s. m.* [P. અન્દાજ *fr.* અન્દા છેતન to throw] A measure. 2. An estimate; a guess. 3. A limit.

Id. અંદાજ કાઢવો To make an estimate. અંદાજ નેવો To make a trial. અંદાજમાં રહેવું To be within the estimate; not to exceed the estimate.

અંદેશ, *s. m.* [P. અન્દેશ thought, fear.] Imagination. 2. Confusion. 3. Doubt; suspicion.

Id. અંદેશો રાખવો To be suspicious. અંદેશો લેવો-આણવો To have one's suspicions aroused. અંદેશો ઢાવવો To become suspicious.

અંદોલ-વું, **અંદોળ-વું**, } See હિડોળ-વું.

અંધ, *adj.* [S.] Blind.

અંધ-ક, *adj.* [+ ક dim.] Dim.

અંધ-કાર, *s. m.* [S. *fr.* + કાર doing.] Darkness.

અંધ-કૂપ, *s. m.* [S. અન્ધ blind + કૂપ a well.] A well into which light does not enter.

અંધ-ત્વ, *s. n.* [S.] See અંધા-પો.

અંધ-પરંપરા, *s. f.* [S. *fr.* અન્ધ + પરંપરા a series *fr.* પર another.] Long continuance of a bad usage.

અંધરા-વું, *v. i.* [See અંધકાર darkness.] To be dark or cloudy.

અંધા-ધુન્ધ, **અંધા-ધુન્ધી**, } *s. f.* [S. અન્ધ + ધૂન્ધ gloom.]

Disorder; chaos. 2. A calamity. 3. An intoxicant's after-effects in the enervation of the body.

અંધા-પો, *s. m.* Blindness.

અંધાર, See અંધ-કાર.

અંધાર-કોટ, *s. m.* [+ કોટ an enclosed place.] Deep darkness.

અંધાર-પટા, *s. m. pl.* [+ પટો, પાટો a strip of cloth.] Children's game, generally known as આંધળી ખીસકોટી. (Used in the Surat Districts.)

અંધાર-પિછોડો, *s. m.* } [See + અંધાર પિ-
અંધાર-પિછોડી, *s. f.* }

છાડો a blanket.] A blanket which makes the wearer invisible to other eyes; the invisible cloak. 2. Cheating a person for selfish ends.

Id. અધાર પિછાડો નાખવો-ઓઢાડવો To hoodwink. અધાર પિછાડો ઓઢવો-પહેરવો To put on a magic cloak, so as to make oneself invisible. અધાર પિછાડી ઓઢાડવી To mislead or deceive a person by keeping him in ignorance on a subject. 2. To mislead a person in order to gain one's own interest. 3. To keep a person under one's control, so that he should see or do nothing but what one tells him to see or do અધાર પિછાડો ઓઢવો To be absent-minded. 2. To be invisible to others by putting on a magical sheet.

અધારાં, *s. n. pl.* [See અધારે.] A dazzled state of the eyes. 2. Giddiness.

Id. આંખે અધારાં આવવા To be giddy.

અધારીકું.)
અધારિયું,) *s. n.* The dark half, or last

fortnight, of a lunar month; the fortnight during which the moon is waning. 2. *adj.* Having darkness; dark.

અધારિયું-અન્નવાળિયું, *s. n.* [+ અન્નવાળું.] (Children's game generally known as તલક ઝાંચડો (Used in the Dhari district.)

અધારી, *s. f.* A dazzled state of the eyes. 2. The side-pieces used to protect the eyes of a horse; blinkers. 3. An iron-piece placed before a forge by blacksmiths to protect themselves from the heat and light of the fire.

Id. ઉપર અધારી નાખવી To hoodwink.

અધારે, *s. n.* Darkness. 2. Disorder. 3. Gloominess. 4. Distracted state of the mind; sadness. 5. Ignorance.

Id. અધારે ઘેર-અધારે ધબ Deep darkness. અધારાં આવવાં To be dizzy. અધારાં ઉલેચવાં (Lit.) To banish darkness. 2. To attempt to carry out an impossible scheme or plan. અધારામાં કુટાડું To attempt to do a thing in ignorance of its nature. અધારામાં જતું રહેવું To pass away or happen in ignor-

ance. અધારામાં રહેવું To be not known to the public. અધારામાં રાખવું To keep unknown to the public. અધારી ઓઢાડવી To keep in ignorance of. 2. To keep a person under one's control. અધારી કેટલી Solitary confinement. 2. A prison. અધારી આંધવી To tie a piece of cloth over one's eyes. 2. To be totally ignorant of. અધારે વળી જતું To spread over (of darkness). 2. To be stopped. 3. To be thrown into a state of darkness, anarchy or confusion. અધારે કે અન્નવાળે Openly or secretly. અધારે પડવું To lie in darkness; to be unknown.

Prov. સોમજી તેલે અધારે=ધોળે દહાડે અધારે=દીવા પાછળ અધારે There is darkness under the lamp. અધારાની મારી બે, કે ખાધી બે He that runs in the night stumbles : Ignorance augments our evils. અધારે કાંઈ કોળીઓ કાનમાં જવાનો છે ? Habit overcomes little obstacles=Nature will ever assert herself. ગોળ અધારે ખાધો, તોએ ગળ્યો; અને અન્નવાળે ખાધો, તોએ ગળ્યો Truth is truth to the end of the reckoning. અધારી રાત, અને તલ કાળા; હો, રે વાણિયા, તારા ને તારા. When candles are out, all cats are grey.

અધે-મૂલ, *adj.* [S. અધ+મૂલ root.] Stupid; dull; unintelligent.

અધેર, *s. n.* Disorder; anarchy.

અધેર, *adj.* Dark. 2. Disorderly. Anarchic.

Prov. અધેરી નગરી, ને ગંડુ રાજ, ટકે શેર લાજ, ટકે શેર ખાજ All of one price, good or bad. અધેરી નગરી, ને ગંડુ રાજ; બાર કોળાં, ને તેર લાગા Under anarchy and disorder, you have to pay more than you get.

અધો, *adj. m.*

અંધી, *adj. f.*

અધું, *adj. n.*

} See અધ, અંધિયું.

Prov. અધેકી ભેર, ખુદાકા રખવાળા A blind

man's wife needs no paints.

અધ્યાર, *s. m.* [S. અધ્યર્ચ a sacrificial priest.] See અધ્યાર.

અન્ન, *s. n.* [S. જ. અન્ to eat.] Grain. 2. Food.

Note—અન્ન (food) is divided by Hindu

writers into four classes:—Nutritive, luxurious, drinkable, and that which is licked.

Id. અન્ન ભેગું થયું To be able to eat after a great trouble has been gone through. અન્ન ભરવું-ભરી રાખવું To store up corn. અન્નને અને દિતને વેર Starvation; having nothing to eat. અન્ન પાણી હેર થઇ જવાં To be unable to eat, through disease or sorrow. અન્નનો કીડો Gluttonous. અન્નનો માળવો Liberally supplying food to those who want it. 2. Charitably distributing food.

Prov. અન્ન તેવો ઓડકાર As you sow, so shall you reap : As you mend your bed, so shall you lie on it. અન્ન, તેનું પુણ્ય, અને રાંધનારીને ધુમાડો It is the master, and not his steward, that deserves the thanks of his guests. અન્ન સમાણ પ્રાણ, અને પ્રાણ સમી પ્રીત As is the tree, so is the fruit. અન્ન આ-હારે, અને ધી વ્યવહારે All things should not be used in an equal quantity=Bread at pleasure, drink by measure. અન્નનું માર્યું નીચું જીવે Men are generally true to their salt. અન્ન પારકું છે, પણ કાંઈ પેટ પારકું છે? Never scald your lips with another man's porridge. અન્ન મીઠું કરીને ખાવું Content is more than a kingdom.

અન્ન-કુટ, } See અણુ-કુટ, અણુ-કોટ.
અન્ન-કોટ, }

અન્ન-છત્ર, s. n. [S. અન્ન + મત્ર a place for sitting /r. મત્ર to sit.] Daily distribution of food to the poor.

અન્ન-જળ, s. n. [S. અન્ન + જલ water.] Food and drink. 2. Livelihood; the necessities of life.

Id. એનું તો અહીંથી અન્નજળ-ઊઠ્યું છે-ખૂટ્યું છે He is out of his element here; he will not stay here long: he will have to leave this place. અન્નજળ પાણી Same as અન્નજળ (પાણી, having the same meaning as જળ, is here redundant). અન્નજળ પાણીના હાથમાં If Fate would have it. See અન્નજળ.

અન્ન-દાતા, s. m. [S. /r. અન્ન+દાતા a giver /r. દા to give.] A donor of grain. 2. One who maintains dependants; a patron.

અન્ન-દાન, s. n. [+ દાન a gift.] Giving

food in charity. 2. Distribution of food to the poor.

અન્ન-દેવ, s. m. } [S. /r. + દેવ, દેવ-તા,
અન્ન-દેવ-તા, s. f. } a god.] The divinity who is believed to preside over the articles of food. 2. Food considered as a divinity.

અન્ન-પાણી, s. n. [S. અન્ન + પાણી water /r. પાનીય a drink /r. પા to drink.] Food and water. 2. Victuals; provisions.

અન્ન-પૂર્ણ, s. f. [S. /r. અન્ન+પૂર્ણ filled /r. પૂ to fill.] A goddess that provides a person with food according to his desire; the goddess of plenty.

અન્ન-પ્રાશન, s. n. [S. /r. અન્ન + પ્રાશન eat- ing /r. પ્ર forth + અશ્ન to eat.] The ceremony of feeding an infant with rice between its fifth and eighth month.

અન્ન-મય-કોશ, s. m. [S. /r. અન્ન + મય a termination added to nouns and meaning 'full of,' 'made of' + કોશ a sheath.] (Lit.) The covering supported by food; the fifth of the five sheaths that, according to the Vedant, envelope the individuated soul while separate from the Supreme Soul. These five sheaths or cases are:—1, આનં-દમય કોશ; 2, વિજ્ઞાનમય કોશ; 3, મનોમય કોશ; 4, પ્રાણમય કોશ; and 5, અન્નમય કોશ.

અન્ન-રસ, s. m. [S. /r. અન્ન + રસ juice.] The essence of food.

અન્ન-વસ્ત્ર, s. n. [S. /r. અન્ન+વસ્ત્ર clothes /r. વસ to dress.] Food and clothes. 2. Main-tenance; means of livelihood.

અન્નાચ્છાદન, s. n. [S. /r. અન્ન + આચ્છાદન covering, clothes, /r. આ intens. + ઢા to cover.] Same as અન્નવસ્ત્ર.

અન્નાશય, s. m. [S. /r. અન્ન + આશય a reservoir /r. આ intens. + શી to lie down.] The stomach.

અન્નાસ, See અનનાસ, અનેનાસ,

અન્નોદક, s. n. [S. /r. અન્ન + ઉદક water.] Grain and water; food and drink. See અન્ન-જળ.

અન્ય, adj. [S.] Another. 2. Separate. 3. Different.

Id. અન્યે કે પન્યે Directly or indirectly.
2. Willingly or unwillingly; *nolens volens*.

અન્ય-૩, *adv.* At another place. 2. Otherwise.

અન્ય-થા, *adv.* Otherwise; on the contrary.

અન્યા, See અન્યાય.

અન્યાડી, See અનાડી.

અન્યાડી-વેડા, *s. m. pl.* [+ See વૃત્તિ.] }

અન્યાડી-પણું, *s. m.* [+ પણું a suffix.] }

Awkwardness.

અન્યાય, *s. m.* [*S. jr.* અ not + ન્યાય justice *jr.* નો to lead, to carry.] Injustice. 2. An offence.

Id. અન્યાય કરવો To do injustice. તેને અન્યાય આપવો To do him injustice. તેને અન્યાય મળ્યો Injustice was done to him. અન્યાય બોલવું To speak what is unjust.

અન્યાયી, *adj.* Unjust; dishonest. 2. Guilty.

અન્યાયું, See અન્યાયી.

અન્યાય, See અન્યાય.

અન્યાશ્રિત, *adj.* [*S. jr.* અન્ય + આશ્રિત.] Dependent on another.

અન્યોક્તિ, *s. f.* [*S. jr.* અન્ય + ઉક્તિ.] A speech referring to a thing other than the one intended; an indirect speech; a disguised or dark speech; covert insinuation or intimation; an inuendo.

અન્યોન્ય, } *adj.* [*S. jr.* અન્ય an-
અન્યો-અન્ય, } other.] Mutual; reciprocal.

અન્યોન્યાભાવ, *s. m.* [*S. jr.* + અભાવ.] Reciprocal non-being; the not being any other thing (of this thing), and the not being this thing (of any other thing).

અન્યોન્યાશ્રય, *s. m.* [*S. jr.* + આશ્રમ.] Mutual dependence; mutual support or protection; reciprocal illustration and confirmation.

અન્યોન્યાશ્રિત, *adj.* Dependent on each other; mutually supported or aided.

અન્યય, *s. n.* [*S. jr.* અનુ after + ઇ to go] Relation; concord. 2. Line; family. 3. Agreement or relation (*Gr.*) 4. Syn-

tactical order or connexion. 5. Logical order, consecution or consequence. 6. Drift; tenor; bearing; strain.

Id. અન્યય કરવો-બેસાડવો-લગાડવો To construe. 2. To put a verse into its prose order. તેની બેડે એનો અન્યય બેસે છે This is related to that. 2. This can be understood, when taken with that.

અન્યયી, *adj.* Bearing relation; related; relative.

અન્વિત, *adj.* Accompanied by. 2. Possessed of.

અપ્, *s. n.* [*S.* See આપ] Water.

અપ, *adv.* [*S.*] A prefix showing privation; down; below. 2. *adj.* Mean; wretched.

અપ-કર્ષ, *s. m.* [*S. jr.* અપ down + કૃષ્ to draw.] Decline; fall.

અપ-કાર, *s. m.* [*S. jr.* અપ + કર to do.] Injury. 2. Faithlessness; ingratitude.

Id. અપકાર કરવો To do harm.

Prov. અપકારને બદલે ઉપકાર કરવો To return good for evil; To heap coals of fire on the head.

અપ-કાર-ક, } *adj.* Injurious. 2. Faith-
અપ-કારી, } less; ungrateful.

અપ-કીર્તિ, *s. f.* [*S. jr.* અપ + કીર્તિ fame, *jr.* કર્ત to praise.] Disgrace; infamy.

Id. અપકીર્તિ થવી To be disgraced. અપ-કીર્તિ કરવી To disgrace.

અપ-કૃષ્ટ, *adj.* [*S. jr.* અપ + કૃષ્ to draw.] Inferior. 2. Ruined.

અપકવ, *adj.* [*S. jr.* અ not + પક ripe *jr.* પક to cook.] Unripe.

અપક્ષ, *adj.* [*S. jr.* અ + પક્ષ a wing.] Not winged; unfledged.

અપક્ષ-પાત, *s. m.* [*S. jr.* અ + પક્ષ-પાત partiality *jr.* પક્ષ a wing, side, + પાત falling *jr.* પત to fall.] (*Lit.*) Not falling to one side; hence, impartiality.

અપ-ધાત, *s. m.* [*S. jr.* અપ down + ધાત killing *jr.* દહ to kill.] Accidental or untimely death.

અપંગ, *adj.* [*S.* અપ down, gone, lost,

+ અંગ a limb, a part. Or, S. અ not, used for euphemy + પંગુ lame.] Maimed; mutilated; wanting a limb or an organ. 2. Helpless

અપ-આર, *s. m.* [S./fr. અપ down, wrong, injurious, + ચ્ to walk.] The taking of unwholesome food. 2. Going astray; wrongdoing.

અપ-ચિન્હ, *s. n.* [S./fr. અપ bad, injurious, + ચિન્હ a sign.] Evil omen.

અ-પચો, *s. m.* [S. અ not + પચ્ to cook, to digest.] Indigestion; dyspepsia.

Id. અપચો થવો To suffer from indigestion. અપચો મટવો To be cured of indigestion.

અપચરિ, *s. f.* [S. અમરત.] A celestial damsel. 2. A beautiful woman.

અપ-અછાયા, *s. f.* [S. fr. અપ evil + છાયા shadow.] A terrible shade; an evil shade (said of the appearance of an evil spirit.)

અપ-જય, *s. m.* [S. અપ down, opposite of, + જય victory fr. જિ to conquer.] Defeat.

અપ-જશ, *s. m.* [S. અપ down, opposite of + જશ fame.] Demerit; disgrace.

Id. અપજશ મળવો To be disgrace. અપ-જશ લેવો To incur disgrace.

અપ-જશિયું, *adj.* Disgracing; causing disgrace; disgraceful.

અપટ, See અપપટ.

અપટ, *adj.* [S. અ not + પટ, પઠવું, to repeat, to learn.] Illiterate.

અપત, *s. n.* [S. અપત્ય.] An offspring.

અ-પતિ-વતા, *adj.* [S. અ not + પતિ husband fr. પા to protect + વત a vow.] Unfaithful to one's husband; unchaste (a woman.)

અ-પતીજ, *s. f.* [S. અ + પ્રત્યય trust fr. પ્રતિ towards + ડ to go.] Mistrust; want of credit.

અપત્ય, [S.] See અપત.

અ-પથ, *s. m.* [S. અ dim + પથ, પંથ, way.] Not the correct way; a wrong way. 2. Heresy, a wrong or false religious doctrine.

અ-પથ્ય, *adj.* [S. fr. અ not + પથ્ beneficial fr. પથિય પંથ, પથ, way.] Un-

wholesome.

અ-પદાર્થ, *s. m.* [S. fr. અ + પદાર્થ a thing fr. પદ a word + અર્થ meaning.] Non-entity; that which is not comprised under any of the seven categories (પદાર્થ) of the Vais'e-sika philosophy.

અપ-દેશ, *s. m.* [S. fr. અપ down + દેશ to show.] Disguise; pretext.

અપ-દ્વાર, *s. n.* [S. fr. અપ dim + દ્વાર a door.] A back door. 2. The anus.

અપન, Hind. for આપણુ.

Prov. અપન તો કહેનેકા, કુછ કરનેકા ? Action is more difficult than speech. અપના રખ, પરાયા ચખ What's my wife's is mine, what's mine is my own. અપની તો એસીતેસી, દુસ-રેશી એડ એડ Every hen thinks her own chickens swans. અપઅપના સમાધિયો, મેં મેરી ફેડતા હુ Every one should sweep before his own door.

અપ-ભ્રશ, *s. m.* [S. fr. અપ down + ભ્રશ to fall.] Corruption. 2. One of the Prakrit languages.

અપ-માન, *s. n.* [S. અપ down, opposite of, + માન respect fr. મન to think.] Insult; dishonour; disrespect.

Id. અપમાન કરવું-લગાડવું To insult. અપ-માન ખમવું To bear an insult.

અપ-યશ, [S.] See અપ-જશ.

અપર, *adj.* [S.] Hinder; backward. 2. Another. 3. Later.

Id. અપર રાત્ર The latter part of the night. અપર સૂર્ય (Lit.) Another sun; as bright and glorious as the sun; intelligent; very bright (of a man.)

અપરં-અ, } *conj.* [S. + ચ and] And;

અપરં-અ, } *conj.* [S. + ચ and] And;

સહુ ગુણિધિમાં સૂણ્યા હરિ રે.—દયારામ,

અપરમ, *conj.* [S. અપરમ.] See અપરં-અ.

અપર-મા, } *s. f.* [+ મા, માતા.] A stop-

અપર-માતા, } mother.

પ્રથમ પ્રણામ અપર માને, તેં ભેટાડયા શ્રીપત્ય.

—ધ્રુવાખ્યાન.

અ.પર-પાર, *adj.* [S. અ not + પર another +પર the opposite. shore.] Endless; infinite.

અ.પરાજિત, *adj.* [S. *fr.* અપરા opposite +જિ to conquer.] Unconquered. 2. Unconquerable; invincible.

અપ.રાધ, *s. m.* [S. અપ away, dim. + રાધ to accomplish.] A fault; a crime; a sin; guilt; an offence.

અપરાધ-જી, } *s. f.* A guilty woman.
અપરાધે-જી, }

હું અપરાધજી હરખે હણાઈ.—પ્રેમાનંદ.

અપરાધી, *adj.* Guilty; sinful.

અપરાહ, *s. n.* [S. *fr.* અપર the letter part+અહ્ન a day.] The interval of time between 1 P.M. and 4 P.M.; the afternoon.

અ-પરિગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* અ not+પરિગ્રહ.] Non-acceptance; rejection. 2. *adj.* Without possessions or belongings, or attendants, &c.

અ-પરિમિત, *adj.* [S. *fr.* અ not + પરિમિત limited *fr.* પરિ around + મા to measure] Unmeasured. 2. Vast; extensive.

અ-પરીક્ષિત, *adj.* [S. *fr.* અ+પરીક્ષિત examined *fr.* પરિ around + દેખ્ to see.] Unexamined.

અ-પરોક્ષ, *adj.* [S. *fr.* અ + પરોક્ષ absent *fr.* અ not + પર another, beyond, + આંક્ષિ the eye.] Present to the eye.

અપ.લક્ષણ, *s. n.* [S. અપ away, dim., +લક્ષણ a mark *fr.* લક્ષ to see.] Evil or inauspicious marks. 2. Vice; conduct which is likely to lead to vice or sin.

અપ.લક્ષણ, *adj.* Having evil or inauspicious marks; showing signs of vice. 2. Vicious.

અ-પલાયન, *s. d.* [S. અ not + પલાયન running away *fr.* પરા in the opposite direction + અય્ to go. The radical meaning of this word is 'not running away,' અ being used for euphemy. (*Cf.* અ-કેપ.) Running away.

અ-પલ્યા, *s. f.* [S. અ not + પલ flesh] A lean emaciated woman. 2. A dirty woman.

અપ.વર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* અ away from

+વર્ગ to go.] Salvation.

જે કર્મ તણું ફલ સ્વર્ગ, નવ આપ તે અપવર્ગ.

—ગિરધર.

અપ.વાદ, *s. m.* [S. *fr.* અપ dim. + વાદ speaking *fr.* વદ્ to speak.] False imputation; censure; speaking evil. 2. An exception.

Id. અપવાદ મૂકવો To impute evil to. અપવાદ લાગવો—ખેસવો To be liable to censure. અપવાદ તરીકે As an exception.

અપ.વાદક, } *adj.* Exceptional; as an
અપ.વાદી, }

અપ.વાસ, *s. m.* [S. In this word અપ is a corruption of અપ near + વસ્ to dwell. See ઉપ.વાસ.] A fast.

Id. અપવાસ કરવો To observe a fast. અપવાસ મૂકવો—ભાગવો To give up fasting. મને અપવાસ છે I have observed a fast.

અપ.વાસી, *adj.* One who observes a fast. 2. Hungry; starving.

Id. હું ચાર દિવસનો અપવાસી છું I have been starving for four days.

Prov. અપવાસીને ઘેર દોકળાં ! Beggars can never be bankrupts.

અ-પવિત્ર, *adj.* [S. *fr.* અ not + પવિત્ર pure *fr.* પૂ to purify.] Unholy; impure; unclean.

અ-પવિત્રતા, *s. f.* }
અ-પવિત્રતાઈ, *s. f.* } Impurity; un-
અ-પવિત્રપણું, *s. n.* } cleanliness; unholiness.

અપ.શબ્દ, *s. m.* [S. *fr.* અપ away from, dim., + શબ્દ a word.] An obscene word; an abusive language. 2. An incorrect word (Gram.).

Id. અપશબ્દ બોલવો—કાઢવો To use abusive language; to abuse (a person).

અપ.શુકન, (*s. n.* [S. શુકન = P. શુકન a bird, an omen.] An ill omen; an evil auspice or augury.

Id. તેને અપશુકન કરવા To put an ill omen in his way. અપશુકન કહેવા To ask an inauspicious question. અપશુકન થવા To meet with an ill omen.

અપ.શુકનિ-યાળ, } *adj.* Inauspicious.
અપ.શુકનિ-યુ, }

અપ.સમ્ય, *adj.* [S. + સમ્ય left, opposed to right.] Left-handed. 2. Moving from left to right. 3. Contrary. 4. Evil; inauspicious.

Id. અપસમ્ય કરવું To change the sacred thread from the left shoulder to the right, as in performing a ceremony for the benefit of the dead. 2. To perform a શ્રાદ્ધ (s'rāddha) ceremony.

નહિ સમ્ય અપસમ્ય જાણું, મા.—વજ્રલ.

અપ.સ્મર, *s. m.* [S. *fr.* + સ્મૃ, સ્મર, to remember.] Epilepsy; tainting sickness; fits.

અપ.હરણ, *s. n.* [S. *fr.* + હ, હર્, to take away.] Kidnapping. 2. Taking away; misappropriation. 3. Theft.

અપ.હાર, *s. m.* Misappropriation; embezzlement. 2. Hiding; concealing. 3. A decrease; a deficiency.

અપ.હ્રતિ, *s. f.* [S. *fr.* હ્રતિ concealing *fr.* હ્ર to conceal.] Concealment of knowledge; denial. 2. A figure of speech, in which the thing in question is denied, and another reason is ascribed; evasion; prevarication; a subterfuge.

અપાઙ્ગ, *s. n.* [S.] The outer corner of the eye. 2. A sectarian mark on the forehead.

કમળ કુસુમ ચઢાવ્યું, અપાઙ્ગમૃગમય કરાવ્યું કેસરનું.
—મેમાનંદ.

અ.પાતકી, *adj.* [S. *fr.* અ not + પાતકી sinful.] Not sinful: sinless.

અ.પાત્ર, *adj.* [S. *fr.* + પાત્ર fit.] Unfit.

અપાદાન, *s. n.* [S. અપ away from + આદાન taking *fr.* આ up to + દા to give.] The ablative case (Gram.).

અ.પાન, *s. m.* [S. *fr.* અપ down + અન to breathe.] One of the five vital winds, which goes downward and out at the anus.

અ.પાપ, *adj.* [S. *fr.* અ not + પાપ sin.] Not sinful: sinless.

અપામર્શ, *s. m.* [S. *fr.* અપ away + આ up to + મર્શ to seek.] Name of a plant.

અ.પાર, *adj.* [S. *fr.* અ not + પાર the

opposite bank *fr.* પૂ to fill.] Endless : infinite.

અ.પાર-દર્શક, *adj.* [S. *fr.* અ + પાર the other side + દર્શક showing *fr.* દર્શ to see.] Opaque; not transparent.

અપા.વતું, *v. t.* [Caus. of આપ.વું to give.] To cause one to give. 2. To cause to be given.

અપાસરે, *s. m.* [Corrup. of S. ઇસવ્રવ a resort *fr.* ઇપ near + આ up to + શ્રિ to go.] A Jain monastery.

Prov. અપાસરે દીવે When the east and west meet = When Calais and Dover meet.

અપિ, *conj.* [S.] Even. 2. Also; moreover.

અપીલ, *s. f.* [Eng. *Appeal.*] A petition against a judicial decision; an appeal.

Id. અપીલ કરવી-લઈ જવી To appeal. અપીલ ચલાવવી-સાંભળવી To proceed with an appeal; to hear an appeal. અપીલ ચૂકવવી To decide an appeal. અપીલ રદ કરવી To reject an appeal. અપીલ રદ ગઈ છે The appeal is rejected.

અપીલ કોર્ટ, *s. f.* [+ કોર્ટ.] An appellate court.

અ.પુત્ર, *adj.* [S. *fr.* અ not + પુત્ર a son.] One who has no son. 2. Childless.

અ.પુચ્છ, *adj.* [S. *fr.* અ not + પુચ્છ a tail.] Having no tail. 2. Deprived of the tail.

અ.પૂજ, *adj.* [S. અ + પૂજ to worship.] Unworshipped; unadored.

અ.પૂજ્ય, *adj.* Not fit to be worshipped.

અ.પૂર્ણ, *adj.* [S. *fr.* + પૂર્ણ full *fr.* પૂ to fill.] Incomplete; imperfect.

અ.પૂર્ણ-કાલ, *s. m.* [+ કાલ time.] Imperfect tense (Gram.).

અ.પૂર્ણતા, *s. f.* Imperfection; a defect.

અ.પૂર્ણિક, *s. m.* [+ અંક a figure.] An incomplete number, as opposed to an integer; a fraction.

અ.પૂર્વ, *adj.* [S. *fr.* અ not + પૂર્વ previous.] Not happened before. 2. New. 3. Wonderful.

અપૂશ, *s. f.* [See કપુસ cotton.] A ball made of rags with which a small opening is

shut up; a plug. 2. Spirit; vigour; energy.

Id. કામ કરી કરીને મારી તે અપૂર શ નિકળી ગઈ I am done up with hard work; I am over-worked.

અપેક્ષા, *s. f.* [*S. fr.* અ away from + ફેર to see.] Expectation; wish; eager desire. 2. Requirement; want.

અપેક્ષિત, *adj.* Expected; desired. 2. Required; wanted.

અપેલન્ટ, *s. m.* [*Eng. Appellant.* See અપીલ.] An appellant.

અપટ, *adj.* [અ not + પટ skilful.] Not skilful; unskilled. 2. Foolish. (*f.* અ.પટ.)

અપ્પાસ, [A further corruption of અપવાસ.] See અપવાસ.

અપ્રકટ, *adj.* [*S. fr.* અ not + પ્રકટ. પ્રગટ, manifest *fr.* પ્ર forth + કટ side.] Not manifest; not made known; not plain; unintelligible.

અપ્રગલ્ભ, [*S. fr.* + પ્રગલ્ભ bold *fr.* પ્ર forth + ગલ્ભ to be bold.] Not bold; bashful; shy.

અપ્રતિકૂલ, *adj.* [*S. fr.* અ not + પ્રતિકૂલ unfavourable.] Not unfavourable; favourable

અપ્રતિમ, *adj.* [*S. fr.* અ + પ્રતિમા a likeness, an image, *fr.* પ્રતિ against + મા to measure.] Matchless; unequalled.

અપ્રતિષ્ઠા, *s. f.* [*S. fr.* અ + પ્રતિષ્ઠા respect *fr.* પ્રતિ + ષ્ઠા to stand.] Desrespect; dishonour; humiliation.

અપ્રતીજ,
અપ્રતીત,
અપ્રતીતિ, } *s. f.* [*S. fr.* અ + પ્રતીતિ confidence *fr.* પ્રતિ + જ to go.] Mistrust.

અપ્રધાન, *adj.* [*S. fr.* અ + પ્રધાન principal *fr.* પ્ર forth + ધા to put.] Not chief or superior; inferior.

અપ્રમાણ, *adj.* [*S. fr.* અ + પ્રમાણ authority, proof, *fr.* પ્ર forth + મા to measure.] Immensurable. 2. Unreliable. 3. Without proof; wanting proof.

અપ્રમાણિક, *adj.* Dishonest.

અપ્રમાણિકપણ, *s. n.* Dishonesty. 2. Untrustworthiness.

અપ્રમિત, *adj.* [*S. fr.* અ not + પ્રમિત + મા to measure.] Unmeasured.

2. Inexhaustible.

અપ્રમેય, *adj.* [*S. fr.* + પ્રમા true knowledge *fr.* પ્ર forth + મા to measure, See પ્રમાણ.] That which cannot be truly known; unknowable.

અપ્રયોજક, *adj.* [*S. fr.* + પ્રયોજક causing] Not instigating or causing; not active; passive. 2. Not inventive. 3. Commonplace; ordinary. 4. *s. m. f.* An ordinary, common-place, or bashful man or woman.

અપ્રવાસી, *s. m. f.* [*S. fr.* અ not + પ્રવાસિન a traveller *fr.* પ્રવાસ travel *fr.* પ્ર forth + વસ to dwell.] One who has not travelled or does not travel; a permanent resident. 2. *adj.* Not travelling; residing permanently.

અપ્રવાહી, *adj.* [*S. fr.* + પ્રવાહી flowing.] Not liquid.

અપ્રવૃત્ત, *adj.* [*S. fr.* + પ્રવૃત્ત to be, to turn.] Not engaged in action; inert.

અપ્રશસ્ત, *adj.* [*S. fr.* + પ્રશસ્ત praised.] Not praise-worthy; censurable.

અપ્રસન્ન, *adj.* [*S. fr.* + પ્રસન્ન pleased.] Not pleased. 2. Not favourable.

અપ્રસન્નતા, *s. f.* Displeasure. 2. Absence of favour.

અપ્રસાદ, *s. m.* [*S. fr.* + પ્રસાદ favour *fr.* પ્ર forth + સદ to sit.] Disfavour.

અપ્રસિદ્ધ, *adj.* [*S. fr.* અ + પ્રસિદ્ધ well-known *fr.* પ્ર + સિદ્ધ to be accomplished.] Obscure; unknown; insignificant. 2. Hidden; secret.

અપ્રસ્તુત, *adj.* [*S. fr.* અ + પ્રસ્તુત present, in hand, *fr.* પ્ર + સ્તુ praise.] Foreign to the matter in hand.

અપ્રાકૃત, *adj.* [*S. fr.* + પ્રાકૃત ordinary.] Not ordinary; extraordinary.

છે નિત્ય લીલા અપ્રાકૃત, આનંદમય શ્રુતિ ગાવે.

—દયારામ.

અપ્રાપ્ત, *adj.* [*S. fr.* + પ્રાપ્ત obtained *fr.* પ્ર forth + અપ્ to obtain.] Not obtained; unobtained. 2. Not arrived.

અપ્રાપ્ત-કાળ, *s. m.* [*S. fr.* + કાળ time.] Improper time. 2. *adj.* That of which the time has not arrived; inopportune; unsuited to the occasion.

અ.પ્રાપ્તિ, *s. f.* Not having arrived; non-arrival. 2. Not being applicable. 3. Loss.

અ.પ્રામાણ્યિક, [S.] Same as અ.પ્રમાણ્યિક.

અ.પ્રિય, *adj.* [S. *fr.* અ not + પ્રિય pleasing *fr.* પ્રો to please.] Unfavourable; disagreeable.

Id. અપ્રિય લાગવું To be displeasing. અપ્રિય બોલવું To speak displeasing words.

અ.પ્રિયતા, *s. f.* Displeasure; disfavour.

અ.પ્રીતિ, *s. f.* [S. *fr.* + પ્રીતિ affection.] Want of affection; disaffection; loss of affection.

Id. અપ્રીતિ થવી-હવેનવી To be disaffected; to be displeased; to have a disgust for.

અ.પ્સરા, [S.] See અપ્સરા.

અફઘાન, *adj.* [Ar.] Belonging to Afghānistān. 2. *s. m.* An inhabitant of Afghānistān.

અ.ફર, *adj.* [S. અ not + ફરવું to change.] Unchangeable. 2. Certain; sure. 3. *adv.* Certainly; surely. (Used in Gohilwād.)

અફરા-તફરી, *s. f.* [Ar. *ફરોત્*, *ફરોજ*, excess + *તફરીત્* deficiency.] Confusion; wild hurry. 2. Embezzlement in accounts.

અફરાતુન, } *s. m.* [Ar. = Plato.] The great Greek philosopher Plato. 2. *adj.* Haughty; arrogant. 3. Excellent.

અફવા, } *s. f.* [Ar. *અફવાહ* *pl.* of *ફવહ* the mouth.] Rumour; report; unauthenticated news.

Id. અફવા ભરી છે-હરી છે-ચાલી છે A rumour is spread or circulated.

અફસોસ, *s. m.* } [P. *અફસોસ*.] Grief.
અફસોસી, *s. f.* }
2. *interj.* Alas !

અ.ફળ, *adj.* [S. અ not + ફળ a fruit.] Fruitless; vain. 2. Bearing no fruit.

Id. અફળ નવું To be fruitless or in vain.

અ.ફળાઉ, Same as અ.ફળ, 2.

અફળાટ, *s. m.* [S. આ intens. + ફલ્, ફલા, to tremble + વૃત્તિ being.] The sound produced by the dashing of a thing against another.

અફળાવવું, *v. t.* [Caus. of અફળવું] To cause to dash; to throw with violence.

અફળાવું, *v. i.* [Pass of અફળવું] To be dashed; to be thrown.

Id. અફળાવું ફટાવું To be dashed or thrown about. 2. To be put to great trouble.

અફળાફટ, *s. f.* [+ફટવું to strike.] Botheration; great trouble.

અફળવું, *v. t.* To strike with violence; to dash against.

અફીણ, *s. n.* [Ar. *અફ્યન* = Gk. *opiom.*] Opium.

Id. અફીણ ખાવું To eat opium. અફીણ પીવું To drink a solution of opium. અફીણનો કચું-બો A solution of opium. અફીણનો નિશો Intoxication of opium. અફીણનું ઝેર The poison of opium. અફીણનું બંધારણ The habit of eating opium.

Prov. અફીણનો કીડો સાકરમાં ન હોવે One man's food is another man's poison.

અફીણી, *adj. m. f.* Addicted to opium-eating.

અફીમ, See અફીણ.

અબ-ખોરો, } *s. m.* [P. *આબ્-ખોર* a drink-
આખ-ખોરો, } ing pot *fr.* P. *અબ* = S. *અપ્* water + *ખોર* *fr.* *સ્વર્દન* to drink.] A metal pot for drinking water.

અબ-ગરવું, *v. t.* [See ઉપ-કાર benefit.] To confer a benefit.

અબ-ગાર, *s. m.* [S. અભિ-ધાર dropping, pouring, *fr.* અભિ around + ધ્ર, ધર્, to drop.] Ghee; clarified butter. 2. Ghee served out to sanctify a dish at a dinner. (Used in Kāthiāwād.)

અબ-ધડી, *adv.* [See અબી now + ધડી a period of 24 minutes.] At this moment; just now; immediately.

અબજ, *s. n.* [S. અબ્જ.] One thousand millions; 1,000,000,000; 10⁹.

અબદા-ગીરી, *s. f. & n.* [P. *અફતાહ-ગોર* an umbrella *fr.* *આફતાહ* sunlight + *ગોર* that which holds *fr.* *ગિરફતન* = S. *મહ* to hold.] An umbrella held over the head of a king or his minister in a procession.

અખ.ધૂત, *s. m.* [S. અવ.ધૂત *fr.* અવ down + ધૂ.ત shaken *fr.* ધૂ to shake.] One who has shaken off worldly desires. 2. A wandering friar. See અવ.ધૂત.

અ.ખ.દ્વ, *adj.* [S. *fr.* અ not + બદ્ધ bound *fr.* બધ્, બાધ.વું, to bind.] Unrestrained. 2. Unconnected with the world. 3. Dissipated.

અખનાલ, *s. f.* [P. અન્નાલ] An ornament on the handle of a sword.

અ.ખંભ, *s. n.* [S. અ not + બ્રહ્મ godhead.] Breach of the vows of a બ્રહ્મચારી; breach of a vow of celibacy. 2. Disorder; confusion. 3. Ignorance; stupidity.

Id. અખંભ કુટાવું-અખંભમાં કુટાવું To interfere in a matter without full knowledge about it.

અખરક, } *s. n.* [S. અમ્બક.] Mica; talc.
અખરખ, }

Id. અખરકની ખાખ-ભરમ-અખરક ભરમ Oxide of mica. અખરક મારવી To make an oxide of mica. સહસ્રપુટી અખરક Mica covered over with medicinal preparations and brunt to ashes one thousand times.

અખરૂ, *s. f.* [P. અમ્બુ=S. ખૂ.] The eyebrow.

અખલકી, } *adj.* [Ar. અબ્લક પી-બલ્ડ,
અખલખી, } particoloured, black and white.] Variegated.

અ.ખળ, *adj.* [S. અ not + બલ, બળ, power, strength.] Powerless; weak.

અ.ખળા, *s. f.* A member of the weaker sex; a woman.

અ.ખાધ, } *adj.* [S. *fr.* અ not + બાધ
અ.ખાધિ.ત, } obstruction *fr.* બાધ to obstruct.] Unobstructed; unimpeded. 2. Unchallenged.

અખાશાઈ, } See અખખાશાઈ.
અખાશી, }

અખી, *adv.* [Hind. *fr.* S. અપિ.] Now; just now; even now.

Prov. અખી બેલ્યા, અખી ફેક To think at night and forget it at day.

અખીર, } *s. n.* [Ar. એબીર.] A perfume
અખીલ, } composed of musk, sandal and rose-water.

અ.બુધ, *adj.* [S. *fr.* અ not + બુધ a wise

man, or બુદ્ધિ intelligence *fr.* બુધ to know.] Foolish.

Id. અબુધ માણસ A foolish person.

અબુલો-ઉબુલો, *s. m.* Children's game, generally known as અદુડો-મદુડો. (Used in North Gujarāt and Mewād.)

અ.બૂઝ, *adj.* [S. અ not + Guj. બૂઝ appreciation *fr.* S. બુધ to know.] Not having the power to appreciate; too unskilled to appreciate. 2. [S. અ not + બુદ્ધિ intelligence.] Senseless; stupid; foolish.

અભોખા, *s. m. pl.* Sweetmeat presented to the bridegroom and his party by the bride's party.

અ.ખોટ, *s. m.* [S. અમુક્ eaten *fr.* અ for આ intens. + મુક્ eaten. *fr.* મુઝ્ઝ to eat. See ખોટ.વું.] The purification of a spot of ground used for cooking and eating.

Id. અખોટ કરવો-દેવો To purify a spot after a meal; to sweep the floor and wash it with cow-dung after a meal.

અખોટિ.યું, *s. n.* A silken cloth generally worn by Brahmins when sitting down to a meal.

અ.ખોલ, *adj.* [S. અ not + ખોલ.વું to speak.] Not speaking. 2. Unable to speak through sickness, &c. 3. That has given up speaking to another through disagreement, &c.

અ.ખોલ.ડા, [+ ડા dim.] See અ.ખોલા.

અ.ખોલા, *s. m. pl* [S. અ not + ખોલ.વું to speak *fr.* S. શૂ to speak] A determination not to speak with a certain person, through anger.

Id. અખોલા લેવા-રાખવા To determine not to speak, through anger. (તેની સાથે) અખોલે રહેવું Not to speak to a man, through disagreement or quarrel.

અ.ખોલ્યું, *adj.* Not spoken; withdrawn; retracted; recanted; disavowed.

Id. ખોલ્યું અખોલ્યું કરવું To retract, recant, or disavow what has been said or asserted.

અખજ, See અખજ. 2. *s. n.* [S. *fr.* અપ્. અન્, water + જન્ to be born.] A lotus flower, growing on water; a lily flower. 3. *s. m.*

The moon.

અપદ, *s. n.* [S. *fr.* + દા to give.] A giver of water. 2. A cloud of rain.

અભિધ, *s. m.* [S. *fr.* અપ water + ધા to hold.] An ocean; a sea.

અપમાશાઈ, *adj.* [P. આશ-આશ water-like.] Reddish blue; light blue.

અ.ભક્ત, *adj.* [S. *fr.* અ not + ભક્ત devoted *fr.* મજ્ઞ to worship.] Not devoted.

અ.ભક્તિ, *s. f.* Absence of devotion.

અ.ભક્તિ-માન, } *adj.* Having no devotion;
અ.ભક્તિ-વાન, } wanting devotion; faithless.

અ.ભક્ષ્ય, *adj.* [S. *fr.* અ + ભક્ષ્ય eatable *fr.* મજ્ઞ to eat.] Not eatable; unfit for eating.

અ.ભક્ષ્યાભક્ષ્ય, *s. n.* [Correctly S. મધ્યા-મધ્ય *fr.* ભક્ષ્ય + અ.ભક્ષ્ય.] Eatable and not eatable things. 2. What should be eaten and what not.

અ.ભંગ, *s. m.* [S. *fr.* અ + ભંગ breach *fr.* મજ્ઞ to break.] An integer; a whole. 2. A metre employed in Marathi poetry. 3. *adj.* Unbroken; integral; whole

અ.ભંગી, See અભંગ, *adj.*

એમાં ઝૂલો ઝુલાવો, હરિ અભંગી.—ધીરો.

અભડ-છેટ, Same as આભડ-છેટ.

અભડ-એલ, } *adj.* [See આ.ભડ.વું.] Not
અભડ-યલ, }
અભડે-લ, }

fit for possessing, enjoying, or keeping; that which has touched a pollution; that which is polluted.

અભડા-યત્રી, *adj. f.* A woman in her monthly course.

અભડા-વવું, *v. t.* [Caus. of આભડ.વું to be polluted.] To pollute.

અભડા-વું, *v. i.* To be polluted. 2. To be in the monthly course (a woman).

Id. અભડાતા જવું. To go to mourn at the house of a deceased person.

અ.ભણ, *adj.* [S. અ not + ભણવું to learn *fr.* મજ્ઞ to speak.] Illiterate.

અ.ભદ્ર, *adj.* [S. *fr.* અ + મદ્ર good.] Inauspicious; evil.

અ.ભય, *adj.* [S. *fr.* અ + ભય fear, *fr.* મી

to fear.] Free from fear; fearless. 2. *s. n.* Freedom from fear.

અ.ભય-દાન, *s. n.* [S. *fr.* + દાન a gift.] A gift or boon of freedom from fear; a promise of protection and security.

Id. અભયદાન આપવું—અભય આપવું To give a promise of protection and security.

અ.ભય-પદ, *s. n.* [S. *fr.* + પદ a place.] A place where there is no fear; the abode of God.

અ.ભયી, *adj.* That which has secured freedom from fear or protection; fearless.

અ.ભય-વચન, *s. n.* [+ વચન speech.] A solemn promise or assurance of security.

અભરાઈ, *s. f.* [S. અવ the sky + રાજ a row.] A shelf.

Id અભરાઈ પર મૂકવું To lay up on a high shelf. 2. To lay aside; to conceal. 3. To conceal with the intention of misappropriating.

અભરામી, *s. f.* [Ar. અરરામ.] A particular gold coin.

અ.ભરાભરણ, *s. n.* [S. *fr.* અ-મર having no protector *fr.* અ not + મર, ભર-વું. to hold, to maintain + આ-મર-ણ a protector *fr.* આ up to + મર.] The Protector of the unprotected; the Helper of the helpless; God.

અભરામ-કુલ-ના-દાવા, [See અભરામ ન-દાવા and કુલ all. [See અભરામ ન-દાવા.

અભરામ-ન-દાવા, *s. m. pl.* [A corruption of S. અશ્વમ, ન દેયમ્ “No mistake, nothing to be given.” અ-શ્વમ *fr.* અ not + ભ્રમ a mistake *fr.* શ્વમ to wander + ન not + દેયમ should be given *fr.* દા to give.] Acquittance; release.

અ.ભરે-ભરવું, *v. t.* [S. અ not + મર, ભર-વું, to fill.] To protect the helpless. 2. To give in a large quantity. 3. To enrich; to make prosperous.

ગોસાંઈ થાઓ, ગિરિમાં જાઓ,

(ત્યાં) મનોરથ અભરે ભરશે.—પ્રેમાનંદ.

અ.ભાગ-શ્લી, *adj. f.* [S. અ not + ભાગ્ય fortune *fr.* મજ્ઞ fortune.] Unfortunate (a woman). *Cf.* સૌભાગ્યવતી.

અ.ભાગિ-યું, } *adj.* Unfortunate; un-
અ.ભાગી, }
અ.ભાગ્ય-વાન }

lucky.

અ.ભાવ, *s. m.* [*S. fr.* અ not + ભાવ existence *fr.* મૂ to be.] Non-existence. 2. Absence. 3. Dislike; distaste.

અ.ભાવા, *s. m. pl.* The aversion which a woman, during the time of pregnancy, feels towards certain kinds of food.

અ.ભાવું, *s. n.* Same as અ.ભાવા.

અભિ, *prep.* [*S. in comp.*] To; unto; towards. 2. Against. 3. Round about.

અભિ.ગમન, *s. n.* [*S. fr.* + ગમન going.] Approaching; going or coming towards. 2. Sexual intercourse.

અભિ.ચાર, *s. m.* [*S. fr.* અમિ around + ચર to go.] The act of making a spell or charm efficient.

અભિ.જિત, *s. n.* [*S. fr.* અમિ + જિ to conquer.] Some stars of the 20th lunar mansion or asterism, in which the most brilliant star is Alpha Syrae.

અભિ.જ્ઞ, *adj.* [*S. fr.* અમિ + જ્ઞ to know.] Knowing all about a particular thing; expert.

અભિ.જ્ઞાન, *s. n.* Recognition. 2. The mark by which a thing is recognized.

અભિ.ધાન, *s. n.* [*S. fr.* અમિ + ધા to put, to hold.] An appellation; a name. 2. A surname.

આભિ.નંદન, *s. n.* [*S. fr.* + નન્દ to delight.] Rejoicing at; greeting. 2. Praising. 3. Congratulation.

આભિ.નય, *s. m.* [*S. fr.* + ને, નય. to carry.] Gestures. 2. Acting a part.

અભિ.નવ, *adj.* [*S. fr.* અમિ intens. + નવ, નવું. new.] Quite new or fresh. 2. Wonderful.

શુભલ આજ સાથે પ્રસન્ન, પુત્ર પુત્રી રૂપે અભિનવાં.

—પ્રેમાનંદ.

અ.ભિન્ન, *adj.* [*S. fr.* અ not + ભિન્ન broken *fr.* ભિદ to break.] Unbroken; undivided; united. 2. Unchanged; uniform. 3. Not different from; identical.

અભિ.પ્રાય, *s. m.* [*S. fr.* અમિ around + પ્ર forth + ઇ to go.] Opinion. 2. Design.

Id. અભિપ્રાય આપવો To express an opi-

nion. અભિપ્રાય આંધવો To form an opinion. અભિપ્રાય લેવો To take an opinion; to consult. અભિપ્રાય મળવો To have the same opinion as; to agree. ખોટો અભિપ્રાય A wrong opinion. 2. An unfavourable opinion. સારો અભિપ્રાય A favourable opinion.

અભિ.મત, *adj.* [*S. fr.* + મત thought; See અભિ.માન.] Desired; agreeable.

અભિ.મંત્રણ, *s. n.* [*S. fr.* + મંત્ર a spell.] Making sacred by repetition of special formulas or mantras. 2. Consecrating.

અભિ.માન, *s. n.* [*S. fr.* અમિ + માન pride *fr.* મન to think.] Pride; arrogance. 2. A feeling of nobility. 3. Emulation.

Id. અભિમાન-રાખવું-ધરાવવું To be proud. અભિમાન ઉતારવું To humiliate. અભિમાન છાડવું To leave off pride. આત્માભિમાન-સ્વાભિમાન Self-respect. દેશભિમાન Patriotism.

Prov. અભિમાન રાત્ર રાવણને એ રહ્યો નથી Pride goes before destruction.

અભિ.માની, *adj.* Proud; inflated. 2. Possessing a feeling of nobility.

અભિ.મુખ, *adj.* [*S. fr.* અમિ towards + મુખ the mouth, the face.] With the face turned towards; opposite to. 2. Aiming at; inclined to.

આભિ.યોગ, *s. m.* [*S. fr.* + યોગ joining.] Application or devotion to; perseverance. 2. A charge; accusation; a complaint; a plaint.

આભિ.રામ, *adj.* [*S. fr.* અમિ intens. + રમ to play, to be pleased.] Pleasing; charming.

રમણીક શ્રી રૂઢાવન ધામ જ,

નવ દ્રુમ વેલી અતી અભિરામ જ.

—દયારામ.

અભિ.રૂપ, *adj.* [*S. fr.* અમિ to+ રૂપ form.] Conformable or suitable to. 2. Corresponding to; like.

અભિ.રૂચિ, *s. f.* [*S. fr.* + રૂચિ taste *fr.* + રુચ to taste.] Joy; pleasure; taste.

અભિ.લાખ, *s. m.*

અભિ.લાપ, *s. m.*

અભિ.લાપા, *s. f.*

[*S. અમિ intens. + લપ્ to desire.*] Ambition; desire; yearning.

અભિ.લાપી, *adj.* Ambitious. 2. Desirous; yearning for.

અભિ-વંદન, *s. n.* [S. *fr.* અભિ + વંદન saluting *fr.* વન્દ, વંદવું, to salute.] Salutation.

અભિ-વાદ, *s. m.* } [S. *fr.* + વાદ to
અભિ-વાદન, *s. n.* } cause to speak *fr.* વદ, વંદવું, to speak.]
Addressing to. 2. Salutation.

યુગ પથપંક્તિ રજ કરો, અભિવાદન અગનિત.

—દયારામ.

અભિ-શાપ, } [*s. m.* S. અભિ intens. +
અભિ-શાપ, } શાપ a curse *fr.* શપ્ to curse.] A curse. 2.
Evil arising from a curse.

Id. અભિશાપ મૂકવો To curse.

અભિ-ષેક, *s. m.* [S. *fr.* અભિ round about + સિન્ધ to sprinkle.] Sprinkling. 2. Bathing; a bath. 3. Anointment. 4. Inauguration.

Id. અભિષેક કરવો To sprinkle an idol. &c., with water or milk accompanied with repetition of mantras. રાજ્યાભિષેક Coronation ceremony. રૂદ્રાભિષેક Pouring water or milk on an idol with a repetition of રૂદ્રી (a particular chapter of the Vedas). અભિષેક પાત્ર A pot with a hole at its bottom, through which water is allowed to dribble on the body of an idol while mantras are repeated.

અભિ-સારિકા, *s. f.* [S. *fr.* અભિ towards + સર, સર્, to move] A damsel that goes to meet her lover at an appointed place.

અભિ-સાર, *s. m.* Meeting with the lover; going to meet the lover.

અ-ભીત, *adj.* [S. અ not + ભીત frightened *fr.* ભી to fear.] Not frightened.

અભીષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* અભિ round about + ઇષ્ટ wished for.] Desired; agreeable.

અ-ભુક્ત, *adj.* [S. *fr.* અ not + ભુક્ત eaten *fr.* ભુજ્ to enjoy, or ભુજ્ to eat.] Unenjoyed; unused. 2. Having not eaten; hungry.

અ-ભે, Same as અ-ભય.

અ-ભેદ, *s. m.* [S. *fr.* અ not + ભેદ difference *fr.* ભિદ્ to break.] Non-separation; absence of difference; identity. 2. *adj.* Complete; whole.

અ-ભેદ-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ being.]

Being identical. 2. Feeling of identity.

અ-ભેદ-વાદ, *s. m.* [S. *fr.* + વાદ doctrine.] The doctrine of the identity of the individual soul with the Universal Soul (in Vedānt philosophy).

અ-ભેદ-વાદી, *adj.* Holding the doctrine of the identity of the individual soul with the Universal Soul.

અ-ભેદ-દાન, Same as અ-ભય-દાન.

અ-ભેદ, *adj.* [S. *fr.* અ not + ભિદ્ to break.] Inseparable; indissoluble; impenetrable.

અ-ભે-પદ, *s. n.* [S. અભય + પદ a place *fr.* પદ to go.] The place or state of freedom from fear. 2. Salvation.

અ-ભેવ, Same as અ-ભે & અ-ભય.

મુદ્રિક વરદાન છે અભેવ, મારા વહાલાજી હો.

—દયારામ.

અ-ભોક, } Same as આ-ભોગ.
અ-ભોગ, }

Id. અભોક વાળવો, [S. આભોગ curving or winding the extended hood of a cobra. See આભોગ + વાળવું to turn.] Curving; winding. 2. Spec., The winding up or bringing to an end a poetical piece, generally by mentioning the poet's name.

અભોક વાળે નરસિંયાનો સ્વામી, સારંગપાણી.

—હરિદાસ.

અ-ભોક, } *s. m.* [S. અ not + ભોગ enjoy-
અ-ભોગ, }

ment.] Want of relish; dislike; disgust.

Id. અભોકે પડવું To be an object of dislike. 2. To have no relish for.

અ-ભો-યુ, *adj.* [See અભય, *adj.*] Having no fear; free from fear. 2. Fearless.

અ-ભોમિયું, *adj.* [S. અ not + ભોમિયું acquainted.] Not acquainted.

અભ્યાંગ, *s. m.* [S. *fr.* અભિ around + અંગ the body.] Application of perfumes all over the body.

Id. અભ્યાંગ સ્નાન A bath with an application of perfumes all over the body.

અભ્યંતર, *s. n.* [S. *fr.* અભિ intens. + અન્તર, અંતર, અંદર, the interior.] The interior. 2. The included space. 3. Interval of time

or space. 4. The internal feeling; the heart; the mind.

* અભ્યાસ-વું, *v. t.* [See અભ્યાસ study.] To study.

વસ્તુ વિચાર વિના અભ્યાસે, જેમ કંચનને કથીરે ઘસે.

—અખો.

અભ્યાસી, *adj.* [See અભ્યાસી.] Studying. 2. Studious. 3. Studied.

અભ્યાગત, *s. m.* [*S. fr.* અભિ towards + આગત come *fr.* આ up to + ગમ to go.] A guest. 2. A mendicant.

અભ્યાસ, *s. m.* [*S. fr.* + અસ્ to throw.] Study. 2. Practice; application; inurement. 3. Long experience.

Id. અભ્યાસ કરવો To study. 2. To practise. અભ્યાસ તપાસવો—જેવો To test the study; to examine. અભ્યાસ પાડવો To be habituated.

અભ્યાસ-સારિણી, *adj.* (Correctly *fem.*) [*S. fr.* સૂ. સર્, to move.] Resulting from study or practice.

અભ્યાસી, *adj.* Studious. 2. Industrious.

અભ્યુદય, *s. m.* [*S. fr.* અભિ around + ઉદય rising.] Rise; elevation. 2. Prosperity.

અબ્ર, *s. n.* [*S.*] The sky; the heavens.

દસે દિશા વિશે ઉઘોત ઈન્દુ પ્રણી,

પણ ન્યાં લગી અબ્રને ઓથે ચંદ્ર.

—દયારામ.

અમ, Same as અમે, અમો. (Used in Poetry).

અમકંડું, *adj.* [See અમુક certain indefinite. + ડું dim.] Certain; unnamed, indefinite. (Used as a supplement of ઠીકણું, *e. g.* ફલાણું, ઠીકણું, અમકંડું.)

અ.મંગળ, *adj.* [*S.* અ not + મંગલ, મંગળ, auspicious.] Inauspicious.

અ.મથું, *adj.* [*S.* અ not + મિથ્યા falsely; અ is often used for euphemy, or as an intensitive for આ, as in અ.લોપ, &c.] Useless; fruitless. 2. Gratis; gratuitous. 3. For no purpose; with no object.

અમદાવાદી, *adj.* [*Ar.* + *P.* અહમદાબાદી *fr.* *Ar.* અહમદ the most praised; a *prop. name* + *P.* આબાદ populated, prosperous + *ફ* of.] Pertaining to Ahmadābād. 2. *s. m. f.* An inhabitant of Ahmadābād.

અમન-અમન, *s. n.* [*Ar.* અમન security + *P.* ચમન a flower-garden;=security and pleasure.] Merriment; revelry.

અ.મર, *adj.* [*S. fr.* અ not + મૃ, મરવું, to die.] Immortal. *s. m.* 2. A god; a divine being.

અમર, *s. n.* [See અંખર.] A fragrant substance.

અમર રોરત, અમર દોરત, ધોરત ધૂધરી ધારી.

—ગિરધર.

અ.મરત, Same as અ.મૃત.

અ.મર-પટો, *s. m.* [See અમર immortal + પટો a charter.] (Lit.) A charter of immortality; assurance of immortality. 2. Immortality.

અ.મર-લોક, *s. m.* [*S. fr.* + લોક a world, people.] The world of gods or divine beings; heaven. 2. Gods; divine beings.

અ.મર-વેલ, *s. f.* [+ વેલ a creeper *fr.* વેલ્લ to wave.] Name of a plant.

અમ-રાઈ, *s. f.* [*S.* આમ-રાજી *fr.* આમ, આંખો. a mango+રાજી a line.] A line of mango trees; a grove of mango trees.

અ.મરી, *s. f.* [See અ.મર a god.] Lit. An immortal woman. 2. A celestial woman; a goddess.

અ.મરી-અમરી, *s. f.* [*S. fr.* અ.મરી goddess, + તમરી a bunch of tough and long hair of wild cows.] Name of an ornament worn on the head by women.

અ.મર્યાદ, *adj.* [*S. fr.* અ not + મર્યાદા a limit, decorum.] Disrespectful; insulting; indecent. 2. Boundless; unbounded. 3. *s. f.* Same as અ.મર્યાદા.

Id. અમર્યાદ ચાલ-વર્તન Disrespectful conduct.

અ.મર્યાદા, *s. f.* Violation of decorum.

Id. અમર્યાદા થવી To be disrespected. અમર્યાદા કરવી To show disrespect to.

અ.મર્ષ, *s. m.* [*S. fr.* અ not + મર્ષ patience, forbearance, *fr.* મૃષ્ મર્ષ, to bear.] Impatience. 2. Anger.

અ.મલ, *s. m.* [*A* એમલ act, authority.] Authority; rule. 2. Intoxication.

Id. અમલ કરવો—ચલાવવો To enforce. અમલ

કરવો To eat opium. અમદ જરૂર છે Authority has been established. દસ વાગ્યાનો અમદ થવા આવ્યો છે—થયો છે It is about ten o'clock. સાલુદ સુધી તેનો અમદ પાંચે છે His power or jurisdiction extends to Sānand. અમદ બળવો—અમદમાં લાવવું To put (a law) into force.

અ.મહ, [S.] Classical form of અ.મળ, free from dirt, clean.

અમદ કમલ જેવી, જીવતી તો નહાયે.

—પ્રેમાનંદ.

અમલ-જેરી, *s. f.* [See અમદ authority + જેર strength.] The force of authority; the extent of power.

અમલ-દાર, *s. m.* [+ દાર P. holding.] One having authority; an officer.

અમલ-દારી, *s. f.* The position or dignity of an officer. 2. An office; authority; power.

અમલ-પાણી, *s. n.* [S. પાનીય, પાણી water *j. r.* પા to drink.] Intoxicants.

Id. અમદ પાણી કરવાં To take intoxicants.

અમલી, *adj.* Addicted to the use of intoxicants. 2 Dull; stupid, as under the influence of an intoxicant.

અમલો, *s. m.* [Ar.] The place where officers or those in authority sit. 2. An edifice.

અ.મરતું, Same as અ.મયું.

અમળ, *adj.* [S. અ+મલ, મેલ, dirt.] Free from dirt; pure; transparent.

અમળ કમલ સમ લોચન, દુખ મોચન એ.

—ગીતગોવિંદ.

અ.મળ-તા, *s. f.* Purity.

અ.મળતિયું, } *adj.* [S. અ not + મળ.તિયું agreeable *j. r.* મળવું to meet.] Not agreeable; not amiable. 2. Reserved; shy.

અમળા-ટ, *s. m.* [See આમળો a twist + વૃત્તિ being, state.] Twisted state; twisting. 2. The feeling of twisting in the intestines; twisting or griping pain in the stomach.

અમળા-વવું, *v. t.* [S. આમળક a kind of fruit, See આમળો.] To form knots. 2. To wind. 3. To gripe. 4. To get twisted.

અમળા-વું, *v. i.* To be knotted or twisted.

2. To have a twisting or griping pain in the stomach. 3. To behave crookedly; to have a grudge against or ill feeling towards one.

અમળા-વું, *v. i.* [See આમલી, આંબલી, tamarind.] To have a feeling in the teeth such as that produced by chewing a sour substance. 2. To be set on edge (of the teeth).

અમાત્ય, *s. m.* [S.] A minister.

અમાનત, [Ar.] See અનામત.

અમાનત-દારી, *s. f.* [+ દાર P. holding + ડ P. abst. suffix.] Guardianship; custody. 2. Honesty.

અ.માપ, } *adj.* [S. અ not + માપ a measure *j. r.* મા to measure.] Immeasurable.

અ.માયા, *s. f.* [S. *j. r.* અ + માયા deception *j. r.* મા not + યા which.] Freedom from worldly snares. 2. Absence of deception, sincerity.

અમારું, *pron.* [S. અસ્મદ I + કેરૂ of.] Our; ours. (but exclusive of the person addressed).

અમા-વાસ્યા, } *s. f.* [S. અમા together + વસ, વસવું, to dwell.] The day of the new moon; the day when the sun and the moon are in conjunction.

Id. રૂપે અમાસનો ચંદ્રમા Of a very black complexion.

Prov. સોમવતી અમાસ અને શુક્રવાર When two Sundays meet = When Calais and Dover meet together = At the Greek Kalends.

અ.મિત, *adj.* [S. *j. r.* અ not + મિત measured *j. r.* મા to measure.] Unmeasured; immeasurable.

અંગ અંગ પ્રતિ, અમિત માધુરી, શું વર્ણુ શણગાર.

—દયારામ.

અ.મી, *s. f.* [See અ.મૃત.] Nectar. 2. Saliva. 3. Kindness.

Id. એના મોઢામાં જરાયે અમી નથી His mouth or tongue is dry. એની આંખમાં જરાયે અમી નથી There is no kindness in his eye

or look; he is harsh or repelling.

અમીન, *s. m.* [Ar. અમીન trustworthy *fr.* અમન safe.] An umpire. 2. A judge.

અમીનિધિ, *s. m.* [See અમી nectar + નિધિ store.] Lit. A store of nectar. 2. The moon.

અમીની, *s. f.* [See અમીન.] The office or rank of a judge; judgeship.

અમીર, *s. m.* [Ar.] A nobleman; a grandee.

અમીરાઇ, }
અમીરાત, } *s. f.* The state or position
અમીરી, }

of a nobleman; greatness. 2. Grandeur.

અમુક, *adj.* [S. *fr.* અદ્ભુ that.] Certain; particular. 2. So and so; such and such; indefinite.

અ.મુંઝાણુ, *s. f.* [S. અ not + મુંઝા.વું to be perplexed *fr.* મુહ to swoon, to be silly. The અ in this word is used by way of euphemy, or S. આ intens.] Perplexity. 2. Anxiety. 2. Asthma.

અ.મુંઝાવું, *v. i.* Not to know what to do; to be perplexed. 2. To be vexed; to fret.

અ.મૂલ, }
અ.મૂલક, } *adj.* [S. *fr.* અ not + મૂલ્ય price.] Invaluable; precious.
અ.મૂલખ, }
અ.મૂલિક, }
અમૂલ્ય, }

લીધે અતિશે અમૂલિક સીજ. —મુક્તાનંદ.

અ.મૃત, *s. n.* [S. *fr.* અ not મૃત dead *fr.* મૃ, મરવું, to die.] The nectar of immortality; ambrosia; the beverage of the gods. 2. Immortality. 3. *adj.* Immortal; imperishable. 4. Causing immortality.

Id. **અમૃત યોધીયું** Two auspicious divisions out of the sixteen equal divisions of day and night. **અમૃતપાક** A kind of delicious sweetmeat. **અમૃત જડી** A root which gives immortality. 2. A root which brings to life a dead animal. **અમૃતસિદ્ધિ** યોગ An auspicious conjunction of planets and stars.

અમૃત જડીના જોરથી, નોળ નાળને મારે. —દયારામ.

અ.મૃત-ધારા, *s. f.* [S. *fr.* + ધારા a stream.] A stream of nectar; a shower of

nectar. 2. Saliva dropped from the palate on to the root of the tongue (in Yoga Sāstra).

અમે, *pron.* (S. અસ્મદ્.) We (exclusive of you). 2. By us.

અ.મોઘ, *adj.* [S. *fr.* અ not + મોઘ fruitless.] Fruitful, effective; advantageous. 2. Sure; certain; efficient.

એવો પ્રતાપ વિચારી પ્રભુનો, અમોઘ બળ મહિમાય.
—ગિરિધર.

અ.મોહ, See અ.મૂલ્ય.

અમ્મ, }
અંબ, } See અંબુ, water.

કદંબનું અંબ ગયું, શિર લાગે શૂળથી. —વલ્લભ.

અંબ, Same as અંબા, mother.

અમ્મર, } *s. n.* [S.] The sky. 2. Fine
અંમર, }

silk cloth worn as a dress, generally by women. 3. A fragrant substance; amber.

અંબા, } *s. f.* [S.] Mother. 2. The
અંબિકા, } great mother of the world. 3. A goddess.

અંબાવું, *v. i.* [See અંબિકા a tamarind fruit.] To be affected with sour things or acidity, as the teeth. 2. To be set on edge (as the teeth). See **અંબાવું**. See also **અમળાવું**.

અંબાડી, *s. n. pl.* [S. અમ્લ sour.] Name of a sour fruit.

અંબાડીયું, Same as ઉંબાડીયું.

અંબાડી, *s. f.* [Ar. અમારી.] An elephant litter; a canopied seat on an elephant; a howdah.

Prov. **અંબાડીએ બેસી છાણ વીણાય નહ** One has to keep up the dignity of one's position.

અંબાર, *s. m.* [P.] A heap.

અંબુ, *s. n.* [S.] Water.

અંબુજ, *s. n.* [S. *fr.* અમ્બુ water + જન્ to be born.] A lotus flower.

અંબુદ, *s. n.* [S. *fr.* + દા to give.] A cloud of water; a rainy cloud.

અંબોડયાં, Same as અંબોળિયાં.

અંબોડી, *s. f.* Dim. of અંબોડો.

અંબોડો, *s. m.* [Hem. Des. આમોડો = S.

જટ a braid of hair *fr.* S. आम्र, आभो, a mango + Dh. Des. मउडी a toplock, a diadem. *fr.* S. मकुट मुगट, a diadem.] The hair on the head, generally of women, braided in the form of a mango; a queue; a knot of hair plaited at the back of a woman's head.

Id. અબોડો લેવો-વાળવો To dress a woman's hair in the form of a knot at the back of her head.

અમર, Same as અમર.

અય, *s. n.* [S. अयः] Iron.

પ્રબળ નવગિત અય પૂતળી. —જશવિનય.

અયણી, Same as અરણિ.

અયન, *s. n.* [S. *fr.* इ to go.] Going. 2. The apparent motion of the sun from south to north. 3. The period of sun's passage from south to north, or from north to south; a half year. 4. The equinoctial and solstitial points. 5. A path. 6. A place; an abode.

નયન અયન કામ ધામ કારી. —પ્રેમાનંદ.

Id. રામાયણ The adventures of Rama. દક્ષિણાયન The winter solstice. ઉત્તરાયણ The summer solstice.

અયન-વૃત્ત, *s. n.* [S. *fr.* वृत्त a circle.] The circle of the sun's passage; the ecliptic.

અ-યાચક, *adj.* [S. *fr.* अ not + याचक a beggar.] Not begging; averse to begging. 2. *s. m. f.* One who does not beg.

અ-યાચક-વૃત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + वृत्ति way of living.] Not begging. 2. Subsistence upon eleemosynary contributions received without begging.

અયાળ, *s. f.* [P. याल.] A horse's mane.

અ-યુક્ત, *adj.* [S. अ not + युक्त joined *fr.* युज् to join.] Unfit; improper.

અયુત, *adj.* [S.] Ten thousand; a myriad; 10,000.

અ-યોગ્ય, *adj.* [S. *fr.* अ not + योग्य fit.] Not fit; not suitable. 2. Improper; unworthy.

અ-યોનિ-સંભવ, *adj.* [S. *fr.* अ not + योनि the womb + संभव birth.] Not produced from the womb, or in any of the organs

of generation.

અર, *adv.* [S. अस्.] Swiftly; readily. સુખ વાણ કર્યા, અર ખીણ કર્યા. —પ્રેમાનંદ.

અરક, Same as અર્ક.

અરકા-ડ-વું. *v. t.* [See અડકાડ-વું] To apply; to touch.

અરગ-જો, *s. m.* [S. अगर् sandal wood + S. जन् to be born.] A certain fragrant powder compounded of numerous ingredients of which the largest is sandal wood.

અરધ, *s. m.* [See અર્ધ.] An oblation; an offering.

અરધ-વું, *v. t.* [S. अर्ध.] To worship.

અરધિ-ઉં, } *s. n.* A particular kind of
અરધિ-યું, } pot used in the worship of the sun.

અરયા, Same as અર્ચા.

અરય-વું, *v. t.* [S. अर्च.] To worship.

અરયા-વું, *v. t.* [Pass. of અરય-વું.] To be worshipped.

અરચી, Same as અર્ચા.

અરજ, *s. f.* [Ar. ارز.] A request; a petition; supplication. 2. A habit; a manner. 3. Salivation. 4. The aversion which a woman, during the period of pregnancy, feels to certain kinds of food.

Id. અરજ કરવી To request; to submit an application. અરજ લખવી To write a petition. અરજ રતીકારવી To entertain an application. 2. To grant a request. અરજ ખલાલ રાખવી To grant a request. અરજ રદ કરવી-કાઢી નાખવી To reject an application. અરજ પડવી To feel an aversion to certain kinds of food during pregnancy.

અરજ-દાર,

અરજ-વાન,

અરજવાન,

} *s. m. f.* An applicant; a petitioner.

Prov. અરજવાન ને અરજવાન બે સરખા An applicant and a person in need are equally treated.

અરજી, Same as અરજ, 1.

અરજોળો, *s. m.* A carpenter's tool.

અર-ઝાળે, *adv.* [See અરધ half + ઝાળો, ઝાળી, a swing.] Hanging; suspended. 2.

unsettled; uncertain.

.Id. વાત અરઝાળે-અઢી-છે-રહી છે The matter is unsettled or uncertain.

અ.ર.ડા.વું, Same as આ.ર.ડ.વું.

અરણ્ય, Same as અર્ણવ. the ocean.

ગંભીરતાએ વર્ણવું, પણ અરણ્યમાં ખારાટ.

—પ્રેમાનંદ.

અરણિ, *s. f.* [S.] A tree of which the wood is used for kindling (exciting by attrition) the sacrificial fire; *ficus religiosa*.

અ-રતિ, *s. f.* [S. *jr.* અ not + રતિ pleasure.] Disgust; aversion.

છહાં રતિ કોઇક કારણે છ, અરતિ તિહાં પણ હોય,

—જશવિનય.

અરણ્ય, *s. n.* [S.] A forest. 2. A desert.

અરથ, Same as અર્થ.

અરથ ગરથ કુણ ભોગવે, ધણું દ્રવ્ય પણ અર્થિયો.

—સામળભટ.

અરથી, Same as અર્થી.

અરધ, Same as અર્ધ.

અરધિ-ચાણુ, *s. n.* A half.

અરધિ-યું, *adj.* [S. અર્ધ a half.] Half. 2. *s. n.* A wristlet in width half of the usual size. 3. A metallic pot of a small size. 4. Half a rupee; an eight-anna piece. 5. A half of a whole piece of silk cloth.

અરધી, *s. f.* A pie, being a half of ફુકાની. (Used in Bombay.)

અરધું, Same as અર્ધ.

અરધું-પરધું, *adj.* [+ પરધું redup.] About a half.

અરપ.ણુ, Same as અર્પ.ણુ.

અરપ.વું, Same as અર્પ.વું.

અરબ, *s. m.* [Ar. *अرب*.] An Arab.

અરબી, *adj.* Arabic; Arabian.

અરબી, *adj.* Arabic. 2. *s. f.* The Arabic language.

અરબી, 2. *s. f.* [See અળવી.] Potatoes; a species of *Arum*, the root of which is used for food; the *Arum colocasia*.

અરબક, Same as અર્બક,

ઉઘાડાં છે ખારણાં, પટેલ ઊભો પરસાળ,

અઠારીએ અરબક તેહનો ખુબ સાગર છે બાળ.

—સામળભટ.

અરમાન, *s. f.* [P.] Desire; wish.

અરમાર, *s. f.* [Port. *Armada* an army.] an armada; a fleet; a navy.

અરમારી, *adj.* Naval.

અરમારી, *s. f.* [Port. *Almaris* a chest of drawers.] A cupboard fixed into the body of a wall.

અરવા, Same as આરવા.

અરર, *interj.* [S. *अरे*.] Alas !

અરહ, *adj.* Free from disease; healthy. 2. Well-fed; fat. 3. Stupid. (Used in Kathiawād.)

અરવિન્દ, *s. n.* [S.] A lotus flower.

અરસ-દરસ, *s. m.* [See આરસ crystal + આદર્શ a looking glass.] A looking glass made of crystal; a clear looking glass.

અરસ દરસ આત્મા માહિ, જીવન ભગે છે.

—કેવળપુરી.

અ-રસિક, *adj.* [S. *jr.* અ not + રસિક taking an interest *jr.* રસ juice, a sentiment.] Sapless; unpleasant; uninteresting. 2. Devoid of sentiment or interest; apathetic; taking no interest.

અરસો, *s. m.* [Ar. *अرس*.] Duration; interval; space.

અરસ-પરસ, *adv.* [અરસ redup. of પરસ *jr.* S. *पर* another.] Mutually; reciprocally.

અ-રાજ-ક, *s. n.* [S. *jr.* અ not + રાજન, રાજ a king.] Anarchy. 2. An interregnum.

અ-રાડ-વું, *v. i.* [S આ up to + રડ to sound.] To cry out. See આ.ર.ડ.વું.

અરિ-દમન, *s. m.* [S. *jr.* + દમન restraining.] The vanquisher of enemies.

અરિ-પણું, *s. n.* Enmity.

અરિહંત, *s. m.* [S. *अर्हत jr.* અર્હ to worship.] An epithet of Buddha.

અરિષ્ટ, *s. n.* [S.] Calamity; misfortune.

અરિ-હા, *s. m.* [S. *jr.* + હન to kill.] The killer of the enemies. 2. The sun.

(શું?) નમ ઉતારે, અરિહા ધારે, કે લઈ મહી વિષ્ણુપુરા?

—પ્રેમાનંદ.

અરીઠી, *s. n. pl.* [S. *अरिष्ट*.] The fruit of the soap-berry tree; *Sapindus saponaria*.

Note—The fleshy part of this fruit

can be used instead of soap for washing purposes.

અસાદ.વુ., Same as અસાદ.વુ.

અસાદ, *adj.* A variant of અસાર, eighteen.

અસા-પરા, } *adv.* [See એરે, near + S. અર-પર,

પર distant.] Here and there; on this side and that side; near; close.

શીદ નાસો છો અસાપરા, એળખ્યા મેં નળરાય ખરા.

—પ્રેમાનંદ.

મહા દુખણી થઇને તે રૂએ, અરપર એ જીવતી જીએ.

—સામળભટ.

અસાખો, *s. m.* [P. અસાખ a cart.] All things necessary for the maintenance of a family.

અરીડી, *s. f.* [S. અરિટ.] A soap-berry tree *Sapindus Saponaria*.

અરીડું, *s. n.* A fruit of a soap-berry tree; a soap-berry.

અરીડો, *s. m.* A soap-berry tree.

અરીખ્યા, *s. f.* [S. રૂખ્યા.] Envy; jealousy. See ઇર્ષ્યા.

અરીસો, Same as આરીસો.

અર, Same as એરે. near.

અખા તે ગુરના મનમાં ખરા, આવકાર દઈ, ખેસારે અરા. —અખો.

અ.રૂચિ, *s. f.* [S. *fr.* અ not + રૂચિ taste *fr.* રૂચ to taste.] Distaste; dislike. 2. Want of appetite.

Id. (ઉપર) અરૂચિ થવી To have disgust for or aversion to. અરૂચી હોવી To have no appetite.

અ.રૂચિ-ર, *adj.* [S. *fr.* + રૂચિ-ર pleasing.] Not pleasing or agreeable. 2. Not handsome; not beautiful, not splendid.

અરૂણ, *s. m.* [S.] Redness. 2. The morning red. 3. The dawn personified as charioteer of the sun. 4. The sun; Phœbus. 5. *adj.* Reddish; ruddy; golden-coloured.

અરૂણાચલ, *s. m.* [S. *fr.* + અ.ચલ a mountain.] The eastern mountain, from behind which the sun appears to rise.

અરૂણોદય, *s. m.* [+ ઉદય rising *fr.* ઉડ up + ર to go.] The twilight before sun-rise.

અ.રૂ-ધતી, *s. f.* [S. *fr.* અ not + રૂધ to

obstruct.] The name of Vasiṣṭha's wife. 2. The name of the faint star Alkor, in the constellation of the Great Bear, of which the seven bright stars are called the સપ્ત-ઋષિ.

અરૂ-પર, Same as અર-પર, અસા-પરા.

અ.રૂપ, } *adj.* [S. *fr.* અ not + રૂપ form *fr.* રૂપ to see.] Without a form; formless.

એ આશ્ચર્ય ગુરનું ધણું જે, અરૂપી તે અણલિંગ.

—અખો.

અરે, *interj.* [S.] Oh ! Alas !

અરે, *s. f.* [Dh. Des. અરૂ anxiety *fr.* S. અ-રૂતિ *fr.* અ not + રૂતિ pleasure *fr.* રમ્, રમ-રૂં, to be pleased.] Uneasiness; anxiety.

તારા મનમાં કંઈ અરે નથી ?— ભાષા.

2. Pity.

અહો જગત્ પ્રાણ કહોરતા પરિ,

કરી અરે ! ઊર અરે જરા ધરી —ગીતગોવિંદ.

અરે-કાર, *s. m.* [S. *fr.* + કાર a suffix meaning the sound. Cf. અ-કાર, ક-કાર, અહ-કાર.] Pity.

અરે-વાણું, *adj.* Pitiful; tender-hearted; impressionable.

અરે-રે, *interj.* Oh ! ho ! Alas !

અ.રોગ, } *adj.* [S. અ not + રોગ a disease *fr.* રૂજ to break, to destroy.] Free from disease; healthy.

અ.રોડું, } *s. n.* [See રોડું the stem of a plant.] Tender shoots of trees. 2. Cotton-pods growing on the last year's stalks of cotton-plants. (Used in the Surat District.)

અર્ક, *s. m.* [S. *fr.* અર્ક to heat.] The sun.

અર્ક, *s. m.* [Ar. અર્ક perspiration.] Essence. 2. Arrack; rack; the spirit distilled from rice, cane-molasses, or from sundry palm trees, espec. the date-palm.

અર્ધ, } *s. m.* [S. *fr.* અર્ધ to worship.] Materials for worship. 2. Worship.

Id. અર્ધ આપવો To offer materials of worship; to worship. 2. (By euphemy) to ruin; to put to a loss.

અર્ચ-ન, *s. n.* } [S. *fr.* અર્ચ to worship.]
અર્ચ-ના, *s. f.* }

Worship.

અર્ચિ-ત, *adj.* Worshipped.

અર્ચ-નીય, *adj.* Fit to be worshipped.

અર્ચા, *s. f.* Same as અર્ચ-ન.

અર્ચી, *s. f.* [S. *fr.* અર્ચ to shine.]

Flame; lustre; light.

અર્જ-ન, *s. n.* [S. *fr.* અર્જ to gain.] Gain-
ing; acquisition.

અર્જિ-ત, *adj.* Gained; acquired.

અર્જુવ, *s. m.* [S. *fr.* અર્જ to be agitated,
restless.] A sea; an ocean.

અર્થ, *s. m.* [S. *fr.* અર્થ to seek.] Meaning.
2. End; object. 3. Wealth. 4. One of the
four grand objects of human affections
and faculties, *viz.* ધર્મ, અર્થ, કામ, અને મોક્ષ
5. Substance; strength; goodness; virtue.

Id. શ્લોકનો અર્થ કરવો To give the mean-
ing of a verse. અર્થ સાધવો To accomplish
the object. અર્થ સરવો (Lit) To have the
object accomplished; hence, to have no
thing more to gain from; to have no use
for. અર્થ મેળવવો To gain wealth. એમાં કંઇ
અર્થ નથી There is no good in that, *i. e.* It is
useless. અર્થનો અનર્થ કરવો To misinterpret.
અર્થ આવવું To be of use; to be helpful.

Prov. અર્થ વા સાધયેત, દેહ વા પાતયેત Success
or death; My object accomplished, or my
life sacrificed. અર્થ સયા પછી વૈદ વેરી When
a thing is done, advice comes too late.

અર્થ-ગાંભીર્ય, *s. n.* [S. *fr.* + ગાંભીર્ય
depth.] Depth of meaning; deep meaning.

અર્થ-ગૌરવ, *s. n.* [S. *fr.* + ગૌરવ greatness
fr. શુરૂ great.] A fulness of meaning;
much meaning.

અર્થ-ચિત્ર, *adj.* [S. *fr.* + ચિત્ર variegated.]
Wonderful on account of the meaning.
(Said of a poetical composition, as distin-
guished from શબ્દ-ચિત્ર wonderful on ac-
count of the words or sound)

અર્થ-પ્રકૃતિ, *s. f.* [S. *fr.* + પ્રકૃતિ nature.]
The plot of a drama.

અર્થ-બુદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + બુદ્ધિ.] Desire
for. 2. Concern or interestedness about. 3.

A utilitarian point of view; utilitarianism.

અર્થ-વાદ *s. m.* [S. *fr.* + વાદ speaking.]
Hyperbolic praise or dispraise; exag-
geration. 2. Poetical embellishment. 3.
Mere fiction or flourish.

અર્થ-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર science.]
Political Economy.

અર્થ-સિદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + સિદ્ધિ accom-
plishment *fr.* સિધ્ to be accomplished.]
Accomplishment of one's object. 2. Acquisi-
tion of property.

અર્થાત્, *adv.* [S. *abl.* of અર્થ A thing.]
Really; that is to say.

અર્થાલંકાર, *s. m.* [S. *fr.* + અલંકાર an
ornament *fr.* અલમ્ well + કૃ to do.] Figu-
rative language; a figure of speech. *Cf.*
શબ્દાલંકાર.

અર્થા, *adj.* Selfish; crafty. 2. Begging;
asking.

અર્થે, *prep.* [S. *Loc.* of અર્થ, meaning.]
For; for the sake of; for the benefit of; on
account of.

Id. જે અર્થે તમે આવ્યા, તે અર્થે મારે આ
કામ કર્યા વિના ચાલે નહિ Since you have come,
I must do this work.

અર્ધ, *adj.* [S.] Half.

અર્ધ-ગોળ, *s. m.* [+ ગોળ, ગોદ, a circle.]
A semicircle. 2. A hemisphere.

અર્ધ-ચન્દ્ર, *s. m.* [S. *fr.* + ચન્દ્ર the moon
fr. ચન્દ to delight.] A half moon; the moon
as seen at her first or third quadrant.

અર્ધ-ચંદ્રાકાર, *adj.* [S. *fr.* + આકાર form.]
Semicircular.

અર્ધ-નિશા, }
અર્ધ-નિશા, } *s. f.* [S. *fr.* + નિશા, રાત્રિ,
અર્ધ-રાત્ર, } night.] Midnight.
અર્ધ-રાત્રિ, }

અર્ધાંગ, } *s. n.* [+ અંગ the body.]
અર્ધાંગ, }

Half the body. 2. A wife; one's better
half.

અર્ધાંગના, *s. f.* [S. *fr.* + અર્ધના a woman.]
One's better half; a wife.

અર્ધાંગ-વાયુ, *s. m.* [S. *fr.* + વાયુ wind.]

Hemiplegy.

અર્ધ-અર્ધ, *adj.* As much as half. 2. Exactly a half. See **અડધો-અડધ**.

અર્પ-ણ, *s. n.* [S. *fr.* અર્પ to cause to go, to give, *fr.* જ to go.] Dedication. 2. Offering sacrifice.

અર્પ-ણ-પત્ર, *s. n.*
અર્પ-ણ-પત્રિકા, *s. f.* } [S. *fr.* + પત્ર, પત્રિકા, a letter.] A letter of dedication.

અર્પ-વું, *v. t.* To dedicate. 2. To offer; to give.

મોહ ઉપર અર્પતાં, તીર કંદર્પના નયન નીલોત્પલો આને.
—ગીતગોવિંદ.

અર્પિત, *adj.* Dedicated.

અર્ધુદ, *adj.* [S.] Ten crores.

અર્લક, *s. m.* [S.] A boy. 2. A child; an infant.

અર્લક માગે અત્ર, નિજ માતા મન લે, મા.-વક્ત્ર.

અર્વાચીન, *adj.* [S. *fr.* અવર hinder + અર્ચ to go.] Modern; of modern times. (Opposite of **પ્રાચીન**, old).

અર્શ, *s. m.* [S.] Piles; hemorrhoids. See **હરસ**.

અર્હત. Classical form of **અરિહંત**.

અલક, *s. m.* [S.] A lock of hair.

મુખ પર અલક લટ વાંકડી, મનમથનું મન મોહે.

—દયારામ.

અલકાખ, *s. m.* [Ar. અલ્કાબ *pl.* of લક્બ a title, a surname.] A title. 2. A polite mode of address.

અલકાવલી, *s. f.* [S. *fr.* અલક a lock of hair + આવલી a line.] A braid of hair.

અ-લક્ષ, *s. m. n.* [S. *fr.* + અ not + લક્ષ attention.] Inattention.

અ-લક્ષિત, *adj.* [S. *fr.* અ not + લક્ષ to see.] Unseen. 2. Unmarked; unnoticed.

અ-લક્ષ્મી, *s. f.* [S. *fr.* + અ not + લક્ષ્મી wealth.] Want or absence of wealth; poverty.

અ-લક્ષ્મી-વાન્, *adj.* [+ વાન્ having.] Poor.

અ-લક્ષ્ય, *s. n.* [*fr.* + લક્ષ્ય an aim.] Other than the aim; a thing not aimed at or desired.

અ-લખ, *adj.* [Same as અ-લક્ષ્ય.] Un-

seen; unknowable. 2. *s. n.* God, who cannot be seen with the eye.

અ-લખ-નિરંજન, *s. n.* [+ નિરંજન having no attribute.] God, who cannot be seen with the eye, and who is without attributes.

અ-લખત, *s. f.* Wealth; fortune.

અ-લગ, *adv.* [S. અ + લગ્ to stick.] Not touching; not adjacent to; far off; at a distance.

Id.—થી અલગ-કરવું-રાખવું-મૂકવું To keep separated from.—થી અલગ રહેવું To be separated from; to refrain from.

અલગત, *s. n.* [Ar. અલગજ્ in short.] An example; an illustration. 2. A matter in the ordinary course, or incidentally mentioned.

Id. અલગતની વાત A matter mentioned in the course of conversation or incidentally.

અલગાર, *s. f.* [Ar. અલ્ the + ગાર cave.] A row; a line.

અ-લગાર, *adj.* [S. અ not + લગાર a little] Much; in a large quantity.

અ-લગુ, Same as અ-લગ.

અલગોળ, *s. n.* [Ar.] A sort of pipe or flageolet.

અલંકાર, *s. m.* [S. *fr.* અલમ well + કર્ to do.] An ornament; an embellishment. 2. A figure of speech (in Rhetoric).

અલંકાર-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર science.] Rhetoric.

અલંકૃત, *adj.* Adorned; decorated, embellished.

અ-લગ, *adj.* [S. અ not+લગ્ to touch. Cf. અ-લગ.] At a distance so as not to be touched. 2. Separate. Opposite of સ-લગ, સ-લગ. touching, continuous.

અ-લંઘ્ય, *adj.* [S. *fr.* અ + લંઘ્ to go, to transgress.] Not to be crossed; not fit to be infringed; not fit to be transgressed.

અ-લચ્છ, *s. f.* [S. અ not + લક્ષ્મી wealth.] Want of wealth; poverty. 2. A slovenly or dirty woman.

અ-લપા-વું, Same as અ-લોપ-વું, લપા-વું, to be hidden.

હસ મણ અગ્નિ રે, લખીએ કાગળે,
એ લઈ, રૂમાં ને અલપાય.—અખો.

અલકાઉ, adj. [A. અલફૂત: a fool.] Useless; superfluous.

અલખત, adv. [Ar. અલ્બત્ત: verily.] Of course.

અલ.એલ.ડું, } adj. [Ar. અલ્ the + વચ્ચા
અલ.એલું, } distributor of the king's charity.] Charitable; liberal; extravagant. 2. Gay; lovely; gallant; handsome; beautiful. 3. Voluptuous; seductive. 4. Airy; easy; light; dégagé; careless (of the gait, dress, &c. of a fop.) 5. Foppish.

અ.લભ્ય, adj. [S. *fr.* અ not + ભ્ to obtain.] Unobtainable; rare.

અલમ, } prep. [S.] Enough of it;
અલ, stop ! Put a stop to it ! 2. *adv.* Well.

અલ.મસ્ત, adj. [Ar. અલ્ the + P. મસ્ત. Cf. S. મત્ *fr.* મદ્ to be mad.] Intoxicated or maddened with strength or vigour; stout.

અલક, s. m. [S.] A mad or furious dog. એવો ગુણિયલ નેધને રાય, 'અલક' નામ ધરે સુખદાય. —પ્રેમાનંદ.

અલવાન, s. n. [Ar. *pl.* of લવ્ન colour.] A kind of plain shawl without a border.

અલસા.વું, v. i. [See અળસા.વું *fr.* S. અ not + ભ્. ભ્, to desire.] Not to wish; to be loath; to be slow; to be backward.

સાધુઓ જીવાનોને પોતાની પાસે રાખવા અલસાય છે.

—ભાષા.

અલા, [Ar. આલ wealth.] Same as અલા-ખલા.

Prov. અલા ગઈ, ને ખલા આવી Out of the frying pan into the fire.

અલાઈ, adj. [See અલાઈ Ar. perverse.] Helpless; weak. 2. Innocent; harmless. 3. Confused; thrown into confusion; dark.

અલાઉ, adj. [See અલાહિડું] Separate; Distinct. 2. Alien; unacquainted.

અલાકો, } s. m. [Ar. ફલાકહ.] Connection; intercourse. 2. Right; claim. 3. Charge; authority; jurisdiction. See ઈલાકો.

અલાઈ, adj. [Ar. અલાઈ declining, perverse.] Not rich; poor.

અ.લાપ, s. m. [S. આ intens. + ભ્ to speak.] Humming a tune. See આ-લાપ.

અ.લાપ.વું, v. i. To talk; to sing.

અલા-ખલા, s. f. [See અલા Ar. wealth + ખલા Ar. calamity. Or, અલા redup. of ખલા.] The influence of witchcraft. 2. Danger; difficulty.

Id. તારી અલાખલા દૂર નજે May God keep all evil away from you. અલા ખલા નજે ગંજલી ધાંચણે ઘેર May all evil go away from you into the power of ગંજલી ધાંચણ (supposed to be a powerful but benevolent magician).

અલામત, s. n. [Ar. અલામત a sign.] A sign; a mark.

અલાયચો, s. m. [See ઇલાયચી.] Chequered cloth, generally used by women.

અલા-વડાં, s. n. pl. [Guj. અલા from અલી, in colloquial speech a kindly or tender address to a woman + વડાં state.] Tender talk; a winning manner of speech. 2. Talebearing. 3. Slandering; back-biting.

Id. અલાવડાં વેડા The habit of tale-bearing.

અલાવડાં.ખોર, } adj. [+ P. ભોર eating,
અલાવડિ.યું, } enjoying, addicted to, *fr.* ખુરદ્ to eat.] Talebearing. 2. Slandering; back-biting.

Prov. અલાવડું કરનાર ઉચાટે સૂવે A slanderer cannot sleep with an easy mind.

અલાવો, s. m. [Ar. અલાવા by the side.] The fire kindled in a ditch round which Muhammadans dance in the Muharram holidays.

અલાહિડું, adj. [Ar. અલાહિદ્.] Separate; distinct.

અલિ, s. m. [S.] A bee.

કામીનું મન ન્યાં ત્યાં વેહેરો,

અલિ કેર કુસુમ પર નઈ બેસે.—ભાલજી.

2. A scorpion. 3. A cuckoo. 4. Wine.

અલિ-કુલ, s. n. [S. *fr.* + કુલ a collection.] A collection or group of bees.

અલિંગ, }
અલિંગ, } Same as અલુલિંગ.
અલિંગી, }

અલિસ, *adj.* [S. *fr.* અ not + લિસ smeared *fr.* લિપ, લિપ-વું, to smear.] Not besmeared. 2. Not contaminated] not stained; stainless.

અલિ-મહાં, *adj.* [Ar. આલી high + P. આ position, dignity.] Pompous; grand; majestic.

અલી, *s. f.* [S. અલી a female friend.] A female friend. 2. A familiar vocative in addressing a female; I say. 3. A term of address used by a husband to his wife.

અલીક, *adj.* [S.] Not true; false. 2. Not agreeable; unpleasant.

અલી-રે-અલી, *s. f.* A play for children (in Gohilwād).

અલુણી, *s. n.* [S. અ not + લવ્ગ, લણ, salt.] A vow of eating only such food as has no salt in it.

મારી એખા બાઈ સલુણી,
તેં તો વરત (વત) કર્યો છે અલુણી.

—પ્રેમાનંદ.

અલુ-ખડું, *s. n. sing.* [See અળવી a particular plant + ખડું a part.] A leaf of અળવી.

અલુ-ખડી, }
અલો-ખડી, } *pl.* of અલુ-ખડું.

અલેક, *s. n.* [Ar. અલેક upon you, in your front.] Straight steering (in navigation).

Note—અલેક straight steering; દામણ steering to the right hand; ઘેરા steering to the left hand; આચા shifting the sail.

અલેખું, *s. n.* [S. અ not + લેખું consideration.] No consideration; absence of importance; uselessness.

તેનો મનુષ્ય દેહ જય અલેખે.—મંજુકેશનંદ.

અલેચો, Same as અલાયચો.

અલેટ-વું, }
અલેડ-વું, } *v. i.* [S. આ up to + લેટ-વું, લે-
અલેડ-વું, } ટ-વું, to lean.] To lean against.

અલેણા-ભાવ, *s. m.* }
અલેણ, *s. n.* } [S. અ not + લેણું

taking, debt, + ભાવ state.] Absence of such relation as that between a creditor and his debtor. 2. Disagreement; absence of cordiality.

અલેપ, *adj.* [S. *fr.* + લેપ besmearing.] Not besmeared; free from contamination.

(/). અલિમ,

નિજ જન સહુ ભુક્તાવે, અલેપ રાખે સદા.

—દયારામ.

અલેલ, *adj.* [Ar. અલ-લેલ the night, ignorance.] Roughly estimated.

અલેલ-ટપ્પુ, *s. m.* [+ ટપ્પુ tripping over *fr.* ટપ-વું to trip over.] A guesser.

અલેહ-વું, *adj.* [S. અ not+લેહ-વું to comprehend.] Ignorant; wanting in common sense. 2. Careless; reckless; stupid.

કેમ કહેવાય “પરભાવો નળને?”

મને કહે સહુ અલેહલી.

—પ્રેમાનંદ.

અલોક, Same as અલૌકિક, extraordinary.

લય થાય લેખમાંય, વાણી આ અલોક છે.

—વલ્લભ.

અલોપ, *s. m.* [S. *fr.* અ not + લેપ disappearance *fr.* લુપ્ to disappear; અ being prefixed for euphemy.] Disappearance.

અલોપ-વું, *v. i.* To disappear.

અલૌકિક, *adj.* [S. *fr.* અ not (for euphemy) + લૌકિક popular, ordinary, *fr.* લોક people *fr.* લેક to see.] Super-human. 2. Extraordinary.

અલપ, *adj.* [S.] Little; small.

Prov. અલપ જ્ઞાન, અનિદાણ A little knowledge is a dangerous thing.

અલપ-જ્ઞ,

અલપ-જ્ઞાની,

} *adj.* [S. *fr.* + જ્ઞ to know.]
Knowing little.

અલપાયુ, *adj.* [S. *fr.* + આયુષ life.] Having a short life; lasting for a short time.

અલપાશન, *s. n.* [S. *fr.* + અશન eating.] Eating only a little; eating less; abstemiousness as to food. 2. *adj.* Eating less than enough; abstemious as to food.

અલપાહાર, *s. m.* [S. *fr.* + આહાર eating.] The habit of eating little; temperance in eating; abstemiousness as to food.

અવ્યાહારી, *adj.* Eating less than enough; abstemious as to food.

અવ્યા, *interj.* [See અલી, a female friend.] A familiar vocative in addressing a male; I say ! *Cf.* અલી.

અમીખ, } *interj.* [See અ-દમ God.]
અમીક, }
A cry uttered by beggars in calling for alms.

અમી, *s. f.* [S.] Mother.

અમી, *s. m.* [Ar.] God.

Id. તે અદ્ધા એક બદામ થઈ ગયો He has lost everything. અદ્ધાની ગાવડી Harmless.

Prov. મિયાં ચોરે મુકે, અને અદ્ધા ચોરે ઉટે, Ever spare, ever bear. અદ્ધાને બનાયા બેડા, એક અંધા અને દુસરા બેડા, Incongruity. *Cf.* Birds of a feather, go together. અદ્ધા ચાર હે, તે બેડા પાર હે If God be with us, who shall be against us ?

અમી-ઈ, } *adj.* Pertaining to Allāh,
અમી-હી, }
the Supreme Being. 2. Godly; good; simple; harmless; pure-minded.

Id. અદ્ધાઈ કારખાનું A business conducted on godly principles. 2. (By Irony) A business conducted on no principles or on bad principles; a state of anarchy; confusion.

અમી-ચોટી, *s. f.* [+ ચોટલી.] A small lock of hair preserved when the head is shaved clean, generally on the back of the neck, to show that the person is not a Muhammadan.

અહદે-ડ, *adj.* [See અહદે-તું ignorant.] Ignorant; wanting in common sense. 2. Careless; reckless; stupid.

અવ, *adv.* [S.] Away; off; away from; down. 2. (As a prefix in nouns or adjectives) Showing definiteness, littleness. 3. Resting upon, or bending down.

અવકાત, *s. f.* [Ar.] Strength; means; resources; esp. corporeal or pecuniary ability.

અવ-કાર, Same as આવ-કાર, a welcome.

અવ-કળા, *s. f.* [S. અવ dim. + કલા, કળા,

an art.] A plan producing a disastrous effect; harm; injury.

અવ-કારી, *s. m.* [S. *fr.* અવ down + કાર to shine.] Leisure; opportunity. 2. Space or room.

અતિ હોય નહાં અવકારી, તોય નિસરે નારીની પાસ.
—નિબુળાનંદ.

અવ-કૃપા, *s. f.* [S. *fr.* + કૃપા favour.] Disfavour; displeasure; discountenancing.

અવ-ક્રિયા, *s. f.* [S. *fr.* + ક્રિયા action.] Change for the worse. 2. Any disturbance of the natural or quiescent condition. 3. Any change from the state of health; sickness; derangement. 4. Injury; harm.

અવ-ગુણ, Same as અવ-ગુણ.

અવ-ગણ-ના, *s. f.* [S. *fr.* અવ dim. + ગણ-ના reckoning *fr.* ગણ, ગણ-વું, to count.] Disrespect; disregard; contempt. 2. Insult; humiliation.

અવ-ગત, Same as અવ-ગતિ.

અવ-ગત, *adj.* [S. *fr.* અવ down + ગત gone.] Learnt; known; understood.

અવ-ગતિ, *s. f.* Downward motion; falling down; downfall.

Id. અવગતિ થવી-પામવી To be thrown into hell.

Prov. પુત્ર વગર અવગતિ થાય One cannot get to heaven unless one has a son.

અવ-ગતિ-યું, } *adj.* On the “ down
અવ-ગતી, } grade”; unholy; sinful. 2. Fallen into hell.

અવ-ગાહ, *s. m.* [S. *fr.* અવ down + ગાહ to enter.] Bathing. 2. Plunging. 3. Entering into.

મહાભારત મોટો નિધિ, હરિકૃપાએ અવગાહ.

—મિરઘર.

અવ-ગુણ, *s. m.* [S. *fr.* અવ dim. + ગુણ effect, benefit.] Defect; disqualification. 2. An evil effect; an injurious operation (of a medicine, measure, or act).

અવ-ગુણિ-યું, } *adj.* Unmeritorious;
અવ-ગુણી, }
vicious. 2. Returning evil for good; ungrateful.

Prov. અવગુણિયાને ગુણ કરે, તે આટા લૂણમાં

અવ Kindness to an ungrateful person is thrown away.

અવ-ધડ, *s. m.* [S. અવ dim. + ધટ્ટ, ધડ-ડું, to form.] Inconvenience; difficulty. 2. *adj.* Difficult. Opposite of સુગ-વડ.

Id. અવધડ પડવી-નડવી To meet with a difficulty. અવધડ વેકવી To put up with a difficulty.

અવ-ગા, *s. f.* [S. *fr.* + જ્ઞા to know.] Disobedience. 2. Insult; disrespect.

Id. -ની અવગા કરવી To disobey. 2. To insult.

અવ-ચિન્હ, *s. n.* [S. *fr.* + ચિન્હ a sign.] A bad sign. 2. An ill omen. Cf. અપ-લક્ષણ.

અવ-ચિહ્ન, *adj.* [S. See અવ-ચ્છેદ.] Cut off; separated. 2. Limited. 3. Particularized; distinguished; qualified.

અવ-ચ્છેદ, *s. m.* [S. *fr.* અવ down + છેદ cutting.] Cutting off; separating. 2. A dividing or separating sign or mark. 3. A distinguishing property; a characteristic; a peculiarity.

અવ-જોગ, Same as અવ-યોગ.

અ-વટા-વું, *v. i.* [અ not + વટ-વું to pass.] To be unable to get out of; to be unable to get rid of. 2. To be confused or perplexed.

અ-વટા-વું, *v. i.* [See આ intens. + S. વેટ, વિટ-વું, to wind, to wrap, See વેણ a wrapper.] To be entangled. 2. To have a griping pain in the stomach.

અ-વડ, } *adj.* [S. અ not + વત્તિ being, living.] Unused.

અ-વણ, *adj.* [+ વણ a caste.] Below the four castes. 2. Low; mean. (Used in Kāthiāwād.)

અવતંસ, *s. m. n.* [S.] A garland. 2. An ear-ring; an ear-ornament. 3. An ornament worn on the head. 4. Anything used as an ornament.

દલક અલક ભગુદી અડયો, શ્રીનાથજી, મુક્તાક્ષ અવતંસ. —દયારામ.

અવ-તર-ણ, *s. n.* [S. *fr.* અવ down + ટર, તર-વું, to cross.] Explanation; commentary.

2. Extract; quotation. 3. Descent.

અવ-તર-વું, *v. i.* To be born, generated, or produced.

અવ-તાર, *s. m.* Birth; life; descent. 2. An incarnation of the Deity.

Id. અવતાર થવો-લેવો To be born. તેનો અવતાર બગડયો His life is spoiled or wasted.

અવ-તારિક, } *adj.* Pertaining to an incarnation of the Deity. 2. Incarnate.

એવા ચોવીસ અવતારિક નામ, મુણ્ને રાજ રે. —દીવાળીઆઇ.

અવ-દશા, *s. m.* [S. *fr.* અવ dim. + દશા state, condition.] Evil destiny. 2. A vixen; a shrew.

અવ-દાત, *adj.* [S. *fr.* અવ intens. + દ to purify.] Pure; clean. 2. Beautiful.

મન વિચારે જે આવડો, અધિકાર અકરમાત્; શા થકી પામ્યો હશે, હેતુ નવ જડયો અવદાત

—દયારામ.

અવ-દાન, *s. n.* [S. *fr.* અવ dim. + દાન a gift.] A portion of food, &c, thrown into fire at a time. 2. Eating; swallowing.

Id. તેણે અવદાન સરખું એ કર્યું નથી He has eaten nothing.

અવ-દાહ, *s. m.* [S. *fr.* અવ dim. + દાહ burning.] Burning a dead body without the proper funeral ceremony.

અવદીચ, *s. m.* [S. ઔદીચ northern *fr.* ડહીચ the north *fr.* ડહ up + અઠ્ઠ to go.] The name of one of the sub-divisions of the Brāmhana caste. See ઔદીચ.

અવ-ધાર-ણ, *s. n.* } [S. *fr.* અવ intens. + અવ-ધાર-ણ, *s. f.* } [S. *fr.* અવ intens. + ધાર-ણ thought.] Determination; resolution; ascertainment. 2. Careful observation; a searching inquiry.

અવ-ધાર-વું, *v. t.* To determine. 2. To observe attentively.

અવ-ધ, *s. m. f.* [See અવ-ધિ.] End; termination; limit.

અવ-ધાન, *s. n.* [S. *fr.* અવ down + ધા to put.] Attention. 2. Inclination.

અ-વધિ, *s. m. f.* Height; zenith.

ઉદાર અવધિ સદ્ગુણ સાગર, ધણું ગંભીર છે.

—દયારામ.

2. Excess. 3. Limit. 4. A period of time; time.

તે સંવત્સુણી, સો વર્ષ રહ્યો હું, કાંઈ ન અવધિ ધારો ન્યૂન.
—પ્રેમાનંદ.

Id. અવધિ (અવધ) કરવી—આંધવી To limit; to lay down the limit of. અવધિ(અવધ) કરવી To reach the highest limit; to be superior to all; to be the highest. યુરોપિયન કસબની તે અવધિ(છ) There is nothing can come up to European skill, i. e. It is the best. અવધિએ (અવધે) પોહોંચ્યો છે He has reached old age. અવધે (અવધિએ) મરે છે He dies at an advanced age.

અવધૂત, [S.] Same as અખધૂત.

અવધ્ય, *adj.* [S. *fr.* અ not + વધ્ય fit to be killed *fr.* વધ killing.] Not fit to be killed. 2. Not fit to be sacrificed.

અવનવું, *adj.* [અવ redup. of S. નવ, નવું, new.] Novel; new. 2. Strange; curious.

અવનિ, *s. f.* [S.] The earth.

અવનિ-કારણ, *s. n.* [S. *fr.* + કારણ cause.] The earth-element; the element of which the earth is a manifestation.

અવનિ કારણ શ્રી અવિનાશ, મહાશ્વ કૃણુ કળે.

—ભલણુ.

અવનિ-ચક્ર, *s. n.* [S. *fr.* + ચક્ર a circle.] The circle of the earth; the whole surface of the earth 2. The revolution of birth and death.

અવનિ-પતિ, *s. m.* [S. *fr.* + પતિ lord.] The lord of the earth; a king.

અવનિ-પાળ, *s. m.* [S. *fr.* + પાળવું to protect.] The protector of the earth; the ruler of the earth; a king.

અવનીશ, *s. m.* [S. *fr.* + ઈશ lord.] The ruler of the earth; a king.

અવબોધ, *s. m.* [S. *fr.* અવ intens. + બોધ awakening.] Awakening. 2. Inspiration. 3. Knowing.

અવભૂથ, *s. n.* [S. *fr.* + ધૃ, ધર, to fill; See ભરવું.] The end or completion of a great sacrifice. 2. Bathing or the bath at the end of a great sacrifice.

અવધોગ, *s. m.* [S. *fr.* અવ dim. + યોગ junction.] An evil conjunction, especially

of planets and stars. Same as અવબોધ.

અવયવ, *s. m.* [S.] A limb; a member.

2. An ingredient; a constituent; a component part.

અવર, *adj.* [S.=અવર another.] Another.

2. Lower; inferior; mean.

અવર, *s. m.* [Eng. *Hour.*] An hour.

અવર-જવર, Same as આવ-જા, Frequenting; frequently coming and going.

અવરણ, Same as અવર્ણ, of low caste.

સેવો વરણ અવરણ, સેવને ભિક્ષા ભોગી.

—સામળભટ.

અવરથા, *adj.* [S. અ not + થા in vain. અ is in this word used for euphemy.] Vain; fruitless. 2. *adv.* In vain; uselessly; fruitlessly.

અવરાઈ, Same as અભરાઈ.

અવરા-વું, *v. i.* [Passive of આવરવું to cover. See. આવરણ.] To be covered; to be concealed.

વિષયવૃત્તિને આંતરે, અવરાયો અનીત.

—પ્રીતમદાસ.

જડપતિ હરિને નણ્યા નહિ,

આવરણમાં અવરાણો, રે. —ભોજેભગત.

અવરોધ, *s. m.* [S. *fr.* અવ intens. + રૂધ to obstruct.] Impediment; obstruction. 2. The women's apartment; the zanāna. 3. The wives of a king.

અવરોહ, *s. m.* [S. *fr.* અવ down + રહ, રોહ, to grow.] Going down; descending; descent. 2. (In Music) Going down from a higher note to a lower one.

અવરોહણ, *s. n.* Same as અવરોહ.

અવરોહી, *adj.* (In Music) Going down; descending. 2. *s. f.* Same as અવરોહ, 2.

અવર્ણ, *adj.* [S. *fr.* અ not + વર્ણ colour. *fr.* વર્ણ, વર્ણવું, to colour; to describe.] Without colour. 2. Inferior in quality. 3. Of low caste.

અવર્ણ્ય, *adj.* Indescribable.

અવલ, *adj.* [Ar. અવલ.] First. 2. First-rate. 2. Best; excellent. 3. *adv.* Beforehand; previously.

Id. અવલ કારકુન The first or head clerk. 2. The clerk to a Māmlatdār, generally

with third class magistrate's power. અવલ ચોખા The best rice. અવલ-અવલથી આવવું To come previously; to come early.

અવલ-મંજલ, *s. f.* [+ મંજલ a stage in a journey.] (Lit.) The last stage of a journey; hence, the burial ground. 2. The burial ceremony.

અવલ-સાલ, *s. f.* [+ સાલ a year.] The New Year's Day. 2. The first day in counting a year.

અવલ-થી, *adv.* From the beginning. 2. Previously; beforehand. 3. Same as અવલ. *adv.*

અવ-લંબ, *s. m.* } [*S. fr.* અવ down +
અવ-લંબ-ન, *s. n.* } લમ્બ to hang.] Support; a prop. Cf. ઓળખો.

અવ-લેપ, *s. m.* [*S. fr.* + લેપ besmearing.] Besmearing. 2. Pride.

અવ-લેહ, *s. m.* [*S. fr.* લિહ to lick.] A medicine to be taken by licking it up; an electuary.

અવ-લોકન, *s. n.* [*S. fr.* + લોક to see.] A glance; a look. 2. Inspection; observation.

અવ-લોકવું, *v. t.* To observe. 2. To see carefully.

અ-વશ, *adj.* [*S. fr.* અ not + વશ power.] Powerless; helpless. 2. Not being in the power of anybody else; independent; free.

અહો હું અભાગ્યપતિ છું, અવશ, અજીત, અબંધ;
પણ, ભક્તે મુજને જીતિયો, એ પ્રેમભક્તિ સંબંધ.

—ગિરધર.

અવ-શકન, Same as અપ-શુકન.

અવ-શકનિ-યુ, Same as અપ-શુકનિ-યુ.

અવ-શેષ, *s. m.* [*S. fr.* + શિષ્ to remain.] The remainder. (In Gujarāṭi this word is generally used as an adjective in the sense of " remaining over. ")

અ-વશ્ય, *adv.* [*S. fr.* અ not + વશ power.] Helplessly. 2. Necessarily.

અ-વશ્ય-કરીને, *adv.* [+ કરવું to do.] Necessarily.

અ-વશ્યમેવ, *adv.* [*S. fr.* + એવ only, certainly.] Necessarily.

અવ-સર, *s. m.* [*S. fr.* અવ down + સ્, મ્, to move.] Opportunity. 2. A religious

ceremony for the benefit of the dead 3. The earlier part of a marriage ceremony. 4. A festive occasion.

Id. સારો અવસર A fortunate occasion. **નકારો-માઠો અવસર** An unfortunate occasion. **સુખનો અવસર** Days of happiness; happy times. **સારે માઠે અવસરે** On joyful or sad occasion; whether at times of rejoicing or of mourning. **અવસર આવે ત્યારે** When the occasion arises. **અવસર પાણી** Funeral ceremonies; the obsequies.

Prov. અવસર ચૂકયા મેવલા Threatened folks live long. **અવસરે આવી તે પદમણી** If thou hast not a capon, feed on an onion. **અવસરનાં ગીત અવસરે ગવાય** Yule is good on Yule even.

અવ-સર-સર, *adv.* [+ સર P. the head, on, upon.] At the proper occasion; opportunistly; timely.

અવ-સાન, *s. n.* [*S. fr.* + સો to cut.] Opportunity. 2. End. 3. A critical time.

Id. અવસાન વેળા a critical time.

અવ-સ્તા, *s. f. n.* [Pahlavi, = અવ-સ્થા.] The sacred book of the Pārsis.

અવ-સ્થા, *s. f.* [*S. fr.* + સ્થા to stand.] Condition; state. 2. Infirmary; old age. 3. (In Rhetoric) Any one of the successive stages in the development of the plot of a drama.

Id. બાલ અવસ્થા Infancy. **કુમાર અવસ્થા** Childhood. **પૌગંડ અવસ્થા** Age between 5 and 10 years of life. **કિશોર અવસ્થા** Age between 10 and 15 years of life. **યૌવન અવસ્થા** Age between 15 and 30 years of life. **પ્રૌઢ અવસ્થા** Age between 30 and 50 years of life. **વૃદ્ધ અવસ્થા** Age from 50 years upwards. **જાગૃત અવસ્થા** The state of consciousness. **સ્વપ્ન અવસ્થા** The state of dreaming. **સુષુપ્તિ અવસ્થા** The state of profound sleep or repose. **વિદ્યાર્થી અવસ્થા** Student-days. **તેની અવસ્થા થશે ત્યારે** When he grows old as time passes, in the ordinary course. **અવ-સ્થાએ પહોંચવું**. To be very old (of a person).

અવ-રેથાન્તર, *s. n.* [*S. fr.* + અન્તર an-

other.] A different state; a change of state; a changed state; transformation; transmutation.

અવળ-પંચક, *s. n.* [See અવળ' contrary + પંચક a group of five.] Perversity; mischievous nature; mischief.

અવળ-સવળ, } *adv.* [+ સવળ' in the right direction.] Putting one thing in place of another; indiscriminately; at random.

અવળ-ચંડુ, *adj.* [See અવળ' contrary + ચંડ hot.] Perverse; cross. 2. Mischievous.

Id. અવળચંડી A perverse woman; a shrew. અવળચંડીની ગત The conduct of a shrew. 2. Like a shrew.

અવળાઈ, *s. f.* Perversity.

અવળિયું, *s. n.* [S. અ not + વળ a twist. a screw.] A cover or lid which slips down into the neck of a vessel, and has no turns or screw to fix it.

અવળું, *adj.* [S. અ priv. + Guj. વળ a turn, a twist, *fr.* S. વળ to move. અ in this word has the sense of "against, in the opposite direction."] Contrary. 2. Obstinate. 3. Inside out; reverse.

Id. તેથી અવળું In the opposite direction of that; reverse of that. અવળી કલ્પના A wrong theory or impression. અવળું કરી નાખવું To turn inside out. 2. To ruin. અવળો રસ્તો Wrong ways. વખતે, સાચું કરવા જતાં, અવળું થઈ જાય છે Sometimes things go wrong when trying to set them right. અવળાનું સવળું કરવું To set right. 2. To return good for evil. અવળા પાટા દેવા To mislead by false representations. અવળા પાસા પડવા To be frustrated; to be deceived in one's expectations. (પરમેશ્વરને) અવળા પૂજેલા Having wrongly performed the worship of God; hence, having committed sin in a former birth. અવળી પાધડી મૂકવી (Lit.) To put on one's turban with the wrong side in front. 2. To be insolvent. 3. To be false to one's promise. 4. To go over to the opposite party. અવળે મોઢું પડવું To lie on a sick-bed. અવળું

મોઢું કરવું To turn one's back upon. 2. To show Contempt towards.

Prov. આડું અવળું વહેરવું કાશીનું કરવત Cutting both ways (said of a time-serving man). અવળાનું સવળું થઈ જાય Bad luck often brings good luck.

અવળી, *s. f.* [See અવ down + લેહ licking.] A medicinal preparation consisting of 32 ingredients, generally mixed with honey and licked up. (used by women in childbed.)

અવાઈ, *s. f.* [See હવાઈ, in the air.] Rumour; report. 2. A false report.

અવાચક, *adj.* [S. અ not + વચ્ to speak.] Dumb; mute; speechless. 2. Unable to speak. 3. Insensible; unconscious.

અવાચ્ય, *adj.* [S. *fr.* અ not + વાચ્ય fit to be spoken.] That which cannot be spoken of; unspeakable; indescribable.

અવાજ, *s. m.* [P. અવાજ = S. આ intens + વાદ sound *fr.* વદ to speak. અ in this word is a corruption of S. આ intens.] Voice; sound.

અવાજી, *adj.* Having or making a sound (generally used at the end of a compound). 2. *s. m.* He who discharges a fire-arm. 3. *s. f.* Voice; sound.

Id. બે અવાજ પિસ્તોલ A revolver with two chambers.

અવાજો, Same as અવાજ.

અવાડો, Same as હવાડો.

અવાદ, *s. n.* [See below.] A wooden prop placed between two vertical pillars and covered on all sides with brick-work.

અવાદ, *adj.* [S. અ priv. + વાદવું.] That which cannot cut; edgeless; blunt.

અવાદ, *adj.* [S. અ not + વાદ a road.] Trackless; untrodden. 2. Desolate.

અવાન્તર, *adj.* [S. *fr.* અવ down + અન્તર distance.] Situated or standing between. 2. Subordinate; secondary.

અવાર, *adj.* [S. *fr.* અ not + વારવું to avoid.] That which cannot be avoided; unavoidable; inevitable.

યાય અવાર ન હેરત ભાથી,

ના'ય નવાર સવાર બની બળી. —વહિય.

અ.વાર-ન.વાર, adv. [S. અ not+વાર time; + ન-વાર redup.] Alternately; by turns.

અવારો, Same as ઓવારો.

અ.વાવરું, adj. [S. અ not + વાવૃ, વાવર-વું to deal with, to transact business; to use.] Unused.

અ.વાસ, s. m. [S. આવાસ fr. આ intens. + વસ to dwell.] An abode; a habitation. 2. See અવ.કાર.] An open place or ground.

રકે અવાસ અડશે ઓયમ. —પ્રેમાનંદ.

અવાણ, s. n. [Hem. Des. અવાલુઓ = S. ઓઘ પર્યન્તઃ the space about the lips.] Gums.

અ.વિકાર, s. m. [S. fr. અ not + વિકાર change.] No change; absence of change.

અ.વિકારી, adj. Undergoing no change; unchangeable; immutable.

અ.વિગત, adj. [S. fr. અ not + વિ.ગત separated fr. વિ away + ગત gone fr. ગમ્ to go.] Not separated; retained; present.

અવિગત શ્રી વિનાશીની, રહી અળગી, રે, વાત.
—ગોપાળ.

અ.વિગતા, adj. f. (A young woman) Not allowed by the lover to go away; detained by the lover.

પાદાંગુષ્ઠે ખણે છે અવનિ.

અવિગતા નાયિકા દાન કાળે.—પ્રેમાનંદ.

અ.વિ.ચળ, adj. [S. અ not + વિ intensive + ચલ, ચળ-વું, to move.] Fixed; steady; immovable.

Id. અવિચળ પદ The eternal place or condition. 2. God.

અ.વિચાર, s. m. [S. fr. + વિચાર thought fr. વિ intensive + ચર્ to walk.] Thoughtlessness; imprudence; rashness.

અ.વિચારી, adj. Thoughtless; imprudent; rash.

અ.વિ.ચ્છિન્ન, adj. [S. fr. વિ.ચ્છિન્ન divided fr. વિ separation + ચ્છિ cut fr. છિદ્ to cut.] Undivided; whole.

અ.વિદ્યમાન, adj. [S. fr. + વિદ્યમાન existing fr. વિદ્ to be, to exist.] Not existing; not present; absence.

અ.વિદ્યા, s. f. [S. fr. અ privative + વિદ્યા knowledge.] Absence of knowledge; ignorance. 2. See માયા, illusion.

અવિધાર, adj. [See અવ-ધારણા.] Certain; determinate.

સંખ્યા પાર પામે કેણુ બંને ંહાર તણે, ભાઈ ?

અવિધાર આંકણી બુલે ભણ્યા ફાળતાં.—વશીલ.

અ.વિ.નાશ, s. m. [S. fr. અ not + વિ.નાશ destruction fr. વિ intensive+નશ્ to perish.] Absence of destruction. 2. **adj.** Indestructible.

અ.વિ.નાશી, adj. Immortal. 2. s. m. God.

અ.વિ.ભક્ત, adj. [S. fr. + વિભક્ત divided.] Not separated; joint.

અ.વિ.ભાજ્ય, adj. [S. fr. + વિભાજ્ય divisible fr. વિ intensive + ભજ્, ભાગ-વું, to break.] Indivisible; indissoluble.

અ.વિરોધ, s. m. [S. fr. + વિરોધ opposition.] Absence of contradiction; consistency.

અ.વિ.વાહિત, adj. [S. fr. + વિવાહ marriage fr. વિ away from + વહ to carry.] Unmarried.

અ.વિવેક, s. m. [S. fr. અ + વિવેક discrimination fr. વિ + વિજ્ to distinguish.] Immodesty; want of politeness; discourtesy. 2. Insolence.

Id. અવિવેક ભર્યું Discourteous. 2. Insolent.

અ.વિવેકી, adj. Immodest; impolite; discourteous.

અ.વિશ્વાસ, s. m. [S. fr. + વિશ્વાસ confidence.] Want of confidence or trust; distrust; faithlessness.

અ.વિશ્વાસી, } adj. Not trusting; faithless. 2. Not fit to be trusted.

અ.વેક, Same as અ.વિવેક Thoughtlessness.

પનઘટ ઉપર પાદવ સાહો છે, એ તે ક્યાંનો ન્યાય ?

કામનીમાં શું કામ આજથી જ ? આ અવેક તે શા ?

—દયારામ.

અવેજ, s. m. [Ar. ફવજ a change.] Barter. 2. Money remittance. 3. Net proceeds.

અવેજી, adj. Substitutionary.

અ.વેર, s. m. [S. આ up to + વર to cover; See આ-વર-વું.] Contracting or drawing up into a narrow compass; gathering into a compact form or state. 2. Control; governance; rule; care; charge. 3. Management;

skill and despatch at business. 4. [See આ-વરણ.] Closing and contracting.

ચારે ચોકડી ઇકોતેર, ઇંદ્ર રાજ કરે અવેર.

—ભોળેભગત.

અ.વેર.વું, *v. t.* [S. અ not + વેર.વું to scatter *fr.* વિ separation. + કૃ to scatter.] To preserve; to take care of.

અ.વેર, *adv.* [S. અ privative + વાર time.] With no time fixed; at any time.

હરણ કરી અરિ ભે, નય સ્તીરાજ્ય કેરે;
દીન થઇ વિલપે તો, ના તબલ અવેર.

—પ્રેમાનંદ.

અવેવ, Same as અવયવ. a limb.

વેલ જાણે હેમની, અવેવ પૂલે કુલી.—પ્રેમાનંદ.

યાકયા અવેવ દીસે દેહના રે,

એકલા સાથે શે નયિ સેના રે? —પ્રેમાનંદ.

અ.વ્યક્ત, *adj.* [S. *fr.* + વ્યક્ત manifested, distinct, *fr.* વિ separated from + અન્ન to anoint.] Not manifest; unevolved; imperceptible; indistinct. 2. *s. n.* The Prakṛiti in the Sāṅkhya system of philosophy; Nature.

અ.વ્યય, *s. n.* [S. *fr.* + વ્યય change *fr.* વિ apart from + ઇ to go.] (Gram.) An indeclinable word. 2. *adj.* Indestructible; unchangeable.

અ.વ્યયી-ભાવ, *s. m.* [*fr.* + ભાવ being.] (In Gram.) That species of compound words, in which the first member is an અવ્યય (an indeclinable) and the other a noun, but the whole compound becomes an અવ્યય (an indeclinable).

અ.વ્યવસ્થા, *s. f.* [S. *fr.* + વ્યવસ્થા order *fr.* વિ separation + અવ down + સ્થા to stand.] Mismanagement; disorder.

અ.વ્યવસ્થિત, *adj.* Mismanaged; thrown into confusion; disorderly.

અ.વ્યાપ્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + વ્યાપ્તિ extension, pervasion. See વ્યાપ્ત.] Inadequate extent or reach (of a definition); not covering the whole class of things defined.

અ.વહેરાટ, *s. m.* [See આ intens. + વેર.વું to scatter + ધૃતિ state.] Confusion; vexation.

અશક, Same as ઇશક.

અશકર, *adv.* [P. આશ્કાર manifest.] Manifestly; plainly. 2. At last; in the end.

અ.શક્ત, *adj.* [S. *fr.* અ not + શક્ત able *fr.* શક્ to be able.] Unable. 2. Weak.

અ.શક્તિ, *s. m.* Absence of strength; weakness.

અ.શક્તિ-માન, } *adj.* [માન, વાન, વાણ having.] Weak; powerless.

Prov. અશક્તિમાન ભવેત્ સાધુ Honest is the cat, when the meat is out of her reach.

અ.શક્ય, *adj.* Impossible.

અશન, *s. n.* [S. *fr.* અશ to eat.] Eating; a dinner.

એક વેળા અશન મારે, જોગી જન જ્યારે કહે.

—રતનેશ્વર.

અ.શરણ, *adj.* [S. *fr.* અ + શરણ a protector.] Helpless.

અશરફી, } *s. f.* [See અશરફ.] A gold coin. (Applied especially to the dīnār of Egypt and to the muhar of India.)

અશરફ, *adj.* [Ar. અશરફ *pl.* of શફી noble.] Noble; generous; faithful; humble; mild; good-natured.

અશરફી, *s. f.* Faithfulness. 2. Mildness. 3. See અશરફી.

અ.શર્મ, *adj.* [S. *fr.* અ privative + શર્મ happiness. delight.] Not happy, unhappy.

નિંદાચો નરની મધ્ય ધનલોભી ધની જે,

નરક માંહી પડયો તેહ, સદા જે અશર્મ છે.

—વસંત.

અશાડ, *s. m.* [S. આષાઢ.] Name of the 9th lunar month; June–July.

અશાડ માસમાં દો દિન સારા, આઠમ પૂનમ ધોર અધારા,
ભડળી કહે, મેં જાણ્યો ભેદ, જિતના બાદલ, ઇતના મેહ.

—ભડળી.

અશાડી, *adj.* Belonging to or occurring in the month of અશાડ (June–July).

Id. અશાડી એકદશી The eleventh day of અશાડ, otherwise called દેવ પહોડી અગિયારસ.

અ.શાત, Same as અ.શાતા, unhappiness. સાથે ભાઈ ને ભોજન મળિયાં, મળ્યાં માત ને તાત, રે;
દમયંતીને નાથ વિજેગે, અંતર માંહી અશાત, રે.

—પ્રેમાનંદ.

અ-શાતા, *s. f.* [S. અ not+ શન્તિ tranquil-
lity *fr.* શમ્ to be tranquil.] Unhappiness.

અ-શાશ્વત, *adj.* [S. *fr.* + શાશ્વત eternal.]
Not permanent; temporary; transitory.

અ-શાસ્ત્ર, *adj.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર science *fr.*
શાસ્ to teach.] Contrary to religion or law.

અ-શિક્ષિત, *adj.* [S. *fr.* + શિક્ષિત educa-
ted *fr.* શિક્ષ to teach.] Untaught; unedu-
cated.

અશીલ, Same as અસીલ.

અ-શુચિ, *adj.* [S. *fr.* અ privative + શુચિ
pure.] Impure; sullied; polluted.

અ-શુદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* + શુદ્ધ pure *fr.* શુદ્ધ
to purify.] Impure. 2. Incorrect.

અ-શુદ્ધિ, *s. f.* Impurity; pollution.

અ-શુભ, *adj.* [S. *fr.* + શુભ auspicious
fr. શુભ to appear beautiful.] Inauspicious.

અ-શૂર, *adj.* [S. *fr.* + શૂર.] Not brave;
wanting in bravery; cowardly.

અ-શેષ, *adj.* [S. *fr.* + શેષ remainder
fr. શિષ્ to remain.] Without a remainder;
all; whole.

નંદ યશોદા આદે અશેષ છ,
તેમને કરી આવો યોગ્ય ઉપદેશ છ.

—દયારામ.

અશોક, *s. m.* [S.] Name of a tree.

અ-શૌચ, *s. n.* [S. *fr.* અ not + શૌચ, pu-
rity *fr.* શુચિ pure.] Ceremonial defilement.

અ-શ્રદ્ધા, *s. f.* [S. *fr.* + શ્રદ્ધા faith.] Dis-
belief. 2. Faithlessness. 3. Unwillingness.

અ-શ્રદ્ધાળુ, *adj.* [+ S. આહુ having.]
Disbelieving. 2. Faithless.

અશ્રુ, *s. n.* [S.] A tear.

અશ્રુ-ધારા, *s. f.* [+ ધારા a line, a stream,
fr. ધૃ to hold.] A succession of tears; a
flow of tears.

અશ્રુ-પાત, *s. m.* [S. *fr.* + પાત falling
fr. પત to fall.] Falling of tears; shedding
of tears.

અશ્લેષા, *s. f.* [S. આશ્લેષા.] Name of the
seventh lunar mansion, consisting of
a group of stars in the head of Hydra.

અશ્વ, *s. m.* [S.] A horse.

અશ્વ-ધાટી, *i. f.* [See અશ્વ+ધાટી manner.]
Name of a metre, consisting of four lines,

each of nine *ganas* (See under ગણ) or
feet, *viz.* ત, લ, ય, ળ, સ, ર, ન, દ, મ.

અશ્વ-પાલ,

અશ્વ-પાલક,

અશ્વ-પાળ,

અશ્વપાળક,

s. m. [S. અશ્વ-પાલ, અશ્વ-

પાલક, *fr.* + પા. પાલ to protect.] A horse-
keeper; a groom.

અશ્વ-શાળા, *s. f.* [+ શાળા a hall.] A stable
for horses.

અશ્વ-મેઘ, *s. m.* [+ મેઘ a sacrifice.] A
horse-sacrifice.

અશ્વિની, *s. f.* [S. *fr.* of અશ્વ a horse.]
A mare. 2. Name of the twenty-seventh
lunar mansion, comprising two (or three)
of the stars in the head of the Ram.

અશ્વિની-કુમાર, *s. n.* [+ કુમાર a son, a
boy.] Two physicians of the gods, born of a
nymph, who assumed the form of a mare.

અષ્ટ, *adj.* [S.] Eight. 8.

અષ્ટક, *s. n.* A collection of eight; an
octad.

અષ્ટ-કોણ, *s. m.* [+ કોણ an angle.] An
octagon.

અષ્ટ-ગંધ, *s. n.* [*fr.* + ગંધ smell.] A
mixture made up of eight fragrant drugs.

અષ્ટ-પદી, *adj.* [S. + પદ a word, a foot.]
Consisting of eight syllables; having eight
feet. 2. *s. f.* Name of a Sanskrit poem,
otherwise known as ગીત-ગોવિન્દ, composed
by the poet જયદેવ.

અષ્ટ-મ, *adj.* Eighth.

અષ્ટ-મંગળ, *s. n.* [See અષ્ટ, આઠ, eight +
મંગળ ફેરા, auspicious revolutions, which are
generally four in number.] Remarriage
of a woman.

સંતાનોના સહિત અષ્ટમંગળે આજી.—કૃષ્ણારામ.

અષ્ટમ-પષ્ટમ, *adv.* [See અષ્ટમ eighth+
પષ્ટમ reduplication of the first part.] Indis-
criminately; at random; without a fixed
rule or principle.

અષ્ટ-મા-સિદ્ધિ, *s. f.* [Popularly used for
અષ્ટમ eighth+સિદ્ધિ accomplishments, or અષ્ટ
+ મહા great+સિદ્ધિ.] The eight supernatural
powers or capabilities, *viz.* અણિમા, મહિમા,

ગરિમા, લઘિમા, પ્રાપ્તિ, પ્રાકાશ્ય, ઇશિત્વ, & વશિત્વ.

Id. તેને ઘેર અષ્ટમાસિદ્ધિ અને નવમા નિધિ છે He is endowed with all the attributes of Divinity, and possessed of all the treasures of the god of wealth.

અષ્ટાંગ-યોગ, *s. m.* [*S. fr.* અષ્ટ+અંગ limb + યોગ.] Yoga or austere devotion in its eight branches or modes, viz. યમ, નિયમ, આસન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધ્યાન, ધારણા, and સમાધિ.

અષ્ટ-મી, *s. f.* The eighth day of each half of a lunar month.

અષ્ટાક્ષરી, *adj.* [*S. fr.* અષ્ટ eighth + અક્ષર a letter of the alphabet.] Consisting of eight letters.

Id. અષ્ટાક્ષરી મંત્ર A spell consisting of eight syllables, viz. ઓઞ્ઞઃ શરણં મમ The Divine Krishna is my Protector.

અષ્ટાવક, *s. m.* [*S. fr.* + વક crooked.] Name of an ugly saint, who was crooked in eight of his limbs. 2. An ugly man or woman. 3. Anything of great deformity or remarkable for its unshapeliness.

અષ્ટાદશ, *adj.* [*S. fr.* અષ્ટ eight + દશ ten.] Eighteen; 18.

અષ્ટાવધાની, *adj.* [*S.* અષ્ટ + અવધાન attention *fr.* અવ down *fr.* + ધા to put.] A man of versatile genius.

અષ્ટાવું, *v. i.* [*See* કષ્ટાવું to be troubled; or પરતાવું to repent, to be sorry.] To pine away.

અસંસ્કૃત, *adj.* [*S. fr.* અ not સંસ્કૃત refined *fr.* સમ્ well + કર્ત to do.] Not worked up; unadorned. 2. Unrefined; uncivilized; coarse; vulgar.

અસંખ્ય, *adj.* [*S. fr.* + સંખ્યા number *fr.* સમ્ together + હ્યા to tell.] Innumerable.

અસંગી, *s. m.* [*S. fr.* + સંગ company.] Absence or loss of companionship. 2. *adj.* Lone; solitary; wanting a companion. 3. That which is not fit to be associated with.

અસંગત, *adj.* [*S. fr.* + સંગત living together *fr.* સમ્ together + ગત gone *fr.* ગમ to go.] Unfit; unsuited. 2. Improper;

inconsistent.

અસંગત, તેથી લખેલું હું માનું,
વળી લખે શું ત્રિભુવનભૂપ ? —દયારામ.

અસત્, *adj.* [*S. fr.* અ not + સત્ being, true, *fr.* અસ્ to be.] Not existing; non-existent. 2. Untruthful; false.

અસતર, Same as અસતર.

અસતી, *s. f.* [*S. fr.* અ privative + સતી a chaste woman.] An unchaste woman.

અસત્તા, *s. f.* [*S. fr.* અ privative + સત્ existence.] Non-existence; absence. 2. Absence of power or strength; weakness.

અસત્ય, *adj.* [*S. fr.* + સત્ય true.] Untrue; false. 2. Deceptive; illusive. 3. *s. n.* Falsehood; untruthfulness. 4. Deception; illusion.

અસત્યતા, *s. f.* Same as અસત્ય, 3 & 4.

અસત્યવાદી, *adj.* [*S. fr.* + વાદી speaking.] Speaking a falsehood; untruthful; lying.

અસદ્-ગતિ, *s. f.* [*S. fr.* + સદ્ good + ગતિ motion.] An unhappy state or allotment, as experienced by a creature in the next birth or state of existence; a seat in any of the lower regions; birth again on earth in a lower caste, tribe, or form of existence.

અસત્, *adj.* [+ સત્, સદ્, good.] Wicked; unholy; impious.

અસંતુષ્ટ, *adj.* [*S. fr.* + સંતુષ્ટ satisfied.] Not contented; discontented; not satisfied.

અસંતોષ, *s. m.* [*S. fr.* + સંતોષ satisfaction.] Discontent; dissatisfaction.

અસંતોષી, Same as અસંતુષ્ટ.

અસખ્યા, *s. m.* [*Ar. pl.* of સખ્ a cause.] Chattels; accompaniments; apparatus.

અસહ્ય, *adj.* [*S. fr.* અ not + સહ્ય polite *fr.* સભા an assembly.] Impolite.

અસમ, *adj.* [*S. fr.* + સમ equal.] Not equal; unequal. 2. That which has no equal; unequalled; matchless.

અસમર્થ, Same as અણુસમર્થ.

અસમર્થ, *adj.* [*S. fr.* અ not + સમર્થ able *fr.* સમ્ together + અર્થ to seek.] Not strong; weak. 2. Unable; incompetent; disqualified.

અસમાન, *adj.* [*S. fr.* + સમાન equal *fr.*

સમ્ together + અન્ to breathe.] Same as અ.સમ.

અસમાન. *s.m.* [P. આસ્માન્ *fr.* આસ્ a mill-stone + માન્ resembling.] The sky. Same as આસમાન.

અ.સમાનતા, *s.f.* [See અ.સમાન unequal.] Inequality.

અસમાની, Same as આસમાની.

અસમાની-સુલતાની, *s.f.* [+ P. સુલતાન્ a king.] A calamity that cannot be averted; a visitation; a misfortune caused by gods in heaven or by the king. 2. A great change; *vis major*.

અ.સંબંધ, *adj.* [S. *fr.* અ not + સમ્ together + બંધ bound *fr.* બંધ to bind.] Unconnected or incoherent (of a speech or a writing). 2. Inconsistent, lax or devious in conduct. 3. Detached from; aloof.

અ.સંબંધ, *s.m.* Absence of congruity or connexion. 2. *adj.* Same as અ.સંબંધ.

અ.સંભવ, *s.m.* [S. *fr.* અ privative + સંભવ possibility.] Impossibility; improbability. 2. Inconsistency; absurdity.

અ.સંભવિત, *adj.* Impossible; improbable. 2. Inconsistent; absurd.

અ.સંભાવના, *s.f.* Same as અ.સંભવ.

અસર, *s.f.* [Ar. અસર.] An effect; influence; impression.

Id. દવાની અસર The influence or effect of a medicine. બાણની-દબાણની અસર The influence or effect of a speech or writing. અસર થવી To influence. અસર કરવી To produce an effect.

અસરકારક, *adj.* [+કારક doing.] Capable of producing an effect; efficacious.

અસલ, *adj.* [See below.] Original. 2. Ancient. 3. Prime; first-rate; of the best quality.

Id. અસલના વારાંજી Of ancient time; ancient. અસલ માલ An article of the best quality. અસલનું Original. 2 Ancient.

અસલ, } *adj.* [Ar. અસલ origin. root.]
અસલી, }
Original. 2. Ancient.

અસવાર, *s.m.* [P. સવાર *fr.* અસ્વાર=અશ્વારોહ

fr. P. અસ્ = S. અશ્વ a horse + S. આરોહ mounting *fr.* આ up to + રહ્ to grow, to mount.] A horseman.

અસવારી, *s.f.* A ride. 2. An expedition. 3. A procession. 4. A retinue.

અ.સહાય, *adj.* [S. *fr.* અ privative + સહાય a companion.] Having no companion; unaccompanied; alone; single-handed.

અ.સહ્ય, *adj.* [S. *fr.* અ not + સહ્ય that can be endured *fr.* સહ્ to endure.] Unbearable; unendurable.

અ.સાંસતું, *adj.* [+ સાંસતું breathing *fr.* S. શ્વાસ breath.] Not quiet; active. 2. Meddlesome; intrusive.

અસાંસતીએ છોકરો જણ્યો,

તો કહે “ નાળ કાપું કે પુછું ? ”

Set a beggar on a horse and he'll ride to the devil.

અ.સાચ, *adj.* [+ સાચું true.] Same as અ.સત્ય, *adj.* False.

સામળ કહે, મૂઠ મમતા કરે,

એવા શરીર અસાચનેા.

—સામળ.

અ.સાધારણ, *adj.* [S. *fr.* + સાધારણ common.] Uncommon; extraordinary.

અ.સાધુ, *adj.* [S. *fr.* અ + સાધુ good *fr.* સાધ્ to accomplish.] Not good.

અ.સાધ્ય, *adj.* Impossible of accomplishment 2. Incurable (of a disease).

અસામણ, Same as ઓસામણ.

અ.સામાન્ય, [S. *fr.* અ privative + સામાન્ય common.] Same as અ.સાધારણ.

અ.સાર, *adj.* [S. *fr.* + સાર essence.] Having no essence; worthless.

અસામી, Same as આસામી.

અ.સાવધ, *adj.* [S. અ not + સાવધાન attentive *fr.* સ with + અવધાન attention *fr.* અવ down + ધા to put.] Careless; heedless.

અ.સાવરી, *s.f.* [S. આશ directions + પુરવું to fill.] A particular musical mode (રાગિણી).

અસાવવું, Same as ઓસાવવું.

અ.સાહાય્ય, *s.m.* [S. *fr.* અ privative + સહાય્ય help.] Absence of help; helplessness.

અસાળિયા, *s.m.* Medicinal seeds.

અસિ, *s. m.* [S.] A sword.

અસિત, *adj.* [S. *fr.* અ privative + સિત white] Not white; black.

ચંદ્રમાં ચિત્ર અસિત ગિરિધર, પ્રભુ, માનું કંચન કિશોરે.
—ગિરિધર.

અસિદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* + સિદ્ધ accomplish- ed, ready.] Not accomplished; incom- plete. 2. Not ready.

અસિ-લતા, *s. f.* [+ લતા a creeper.] The blade of a sword.

અસીલ, *adj.* [Ar. અમીલ.] Noble; mild. 2. *s. m.* A client.

અસીયું, Same as **ઓસીયું**.

અસું, *adj.* [S. *ફટુશ fr.* इदम् this + दृश like. Cf. Mar. असे.] Like this; such.

અસુ, *s. m.* [S.] Breath; life; spirit. 2. The five vital breaths or life-winds in the body.

અસુ નિઃસત્વે શું હુરણ શશ આદિ સહુ વને.

—પ્રેમાનંદ.

અસુખ, *s. n.* [S. *fr.* અ not + સુખ happiness.] Uneasiness. 2. Disease.

અસુખી, *adj.* Unhappy; not at ease; uneasy.

અસુર, *s. m.* [S. *fr.* અસુ life.] A life; an evil spirit; a demon.

અસુર, *s. n.* [S. *ઉત્તર evening twilight fr.* उत्तर up, gone, + सूर = सूर्य the sun. Cf. Mar. उशिर.] Delay; lateness.

અસુરી, *s. f.* [Fem. of અસુર a demon.] A female demon.

અસુરે, *adj.* [See અસુર delay.] Late; long after the proper time.

અસે-મસે, *adv.* [અસે redup. of મસે instr. of મસ *fr.* मिथ a pretext.] Under a pretext; with false but plausible reasons; without giving out the real cause.

અસ્ત, *s. m. n.* [S. *fr.* અસ્ત thrown *fr.* अस् to throw.] Setting (of a star).

અસ્ત-માન, *adj.* [S. અસ્તમન *fr.* અસ્ત setting.] Setting (as of a star). 2. Decline.

અસ્તર, *s. n.* [S. આ up to, all over, + સ્ત્ર to cover. In this word અ is a corruption of S. આ.] Lining; a covering. 2. An inside lining; a covering from inside.

અસ્તરિયું, *s. n.* [Eng. *Sterling.*] A gold coin.

અસ્તરી, Same as **અસરી**.

અસ્તા-ઈ, *s. f.* [Same અસ્ત evening, end- ing.] The first of the three divisions of a ક્રુપદ (a mode in music), the second being અત્રે, and the third આભોગ.

અસ્તાચલ, *s. m.* [See અસ્ત + અચલ a mountain *fr.* અ not + ચલ to walk.] The western mountain, behind which the sun sets.

અસ્તિ, *s. f.* } [S. *fr.* અસ્તિ is, exists, *fr.* अस् to exist. त्व + abs. suffix.] Existence; being.

અસ્તુ, *conj.* [S. અસ્તુ let it be *fr.* અસ્તિ.] Be it so; may be; leaving it aside. 2. Amen.

અસ્તો-વ્યસ્ત, *adj.* [S. અસ્ત-વ્યસ્ત *fr.* અસ્ત thrown + વ્યસ્ત thrown about.] Lying about in confusion, in a litter or jumble; disordered; deranged (of things or affairs).

અસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* અસ્ to throw.] An enchanted weapon; a missile; an arrow.

અસ્રી, Same as **સ્રી**.

અસ્રી, *s. f.* An instrument for smooth- ing and ironing. 2. Act of ironing clothes.

અસ્રો, *s. m.* [P. *ઉક્કઃ fr.* उत्तरदन to shave.] A razor.

અસ્થાયી, *adj.* [S. *fr.* અ privative + સ્થાયી standing.] Not permanent; transitory; perishable.

અસ્થિ, *s. n.* [S.] A bone.

અસ્થિર, *adj.* [S. *fr.* અ not + સ્થિર fixed, steady, *fr.* स्था to stand.] Unsteady; infirm.

અસ્નાત, *adj.* [S. *fr.* અ not + સ્નાત bathed *fr.* स्ना to bathe.] Not bathed; un- bathed.

અસ્નાન, *s. n.* [S. સ્નાન *fr.* स्ना to bathe. In this word અ is prefixed for the sake of euphony.] Bath.

અસ્વસ્થ, *adj.* [S. *fr.* અ not + સ્વસ્થ at ease.] Not at ease; restless; anxious.

અસ્વાર, Same as **અસવાર**.

અસ્વારી, Same as **અસવારી**.

અહં-કાર, *s. m.* [*S. fr.* અહમ્ I + કાર a suffix showing the sound.] Selfishness. 2. Pride; arrogance; vanity. 3. Self-consciousness. 4. Assertion or assurance of personality.

Id. અહંકાર કરવો-રાખવો To be proud.

Prov. અહંકારે ભલ-ભલાનાં માન મૂકાવેલાં છે = અહંકાર તો રાત્ર રાવણનો એ રહ્યો નથી Pride will have a fall.

અહંકાર ને રાવણે ખૂબ રાખ્યો; ચઢી ચોટમાં મોતનો સ્વાદ આપ્યો } Such as boast, must fail much.

અહં-કારી, *adj.* Proud; vain; self-conceited.

અહં-કૃતિ, *s. f.* [*S. fr.* + કૃતિ doing.] Same as અહં-કાર.

અહં-તા, *s. f.* [*S. fr.* + તા abs. suffix.] Conceit; opinionativeness; egotism. See અહં-પણું, અહં-કાર, અહં-કૃતિ, અહં-ભાવ, અહં-યુદ્ધિ, અહં-મતિ.

અહં-પદ, *s. n.* [*S.* + પદ a word.] Self-affirmation; assertion of personality or of distinct subsistence.

અહં-યુદ્ધિ, *s. f.* [*S. fr.* + યુદ્ધિ.] } See અહં-કાર.
અહં-ભાવ, *s. m.* [*S. fr.* + ભાવ.] }
અહં-મતિ, *s. f.* [*S. fr.* + મતિ.] }

અહમ, *pron.* 1st. pers. [*S.*] I.

અહર, } *s. m.* [*S.* અહન. અહર.] A day.
અહર, }

એક અહર મૂર્છાવશ થઇને, પડયો ધરણી મુખ શીલ.

—દયારામ.

અહમેવ, *s. m.* [*S. fr.* એવ only.] Same as અહં-કાર.

અહનિશ, *adv.* [*S. fr.* અહર day + નિશા night.] Day and night.

અહહ, *interj.* [*S.*] Oh !

અહિ, Same as અહિયાં.

અહિ, *s. m.* [*S.*] A serpent.

અ-હિત, *s. n.* [*S. fr.* અ not + હિત benefit.] Not a benefit; an injury.

અહિયા, *adv.* [*S.* અહિમ્, અહિમ્, in this fr. હિમ્ this.] Here; at this place.

અહિસા, *s. f.* [*S. fr.* અ not + હિસા kill-*ing fr.* હિસ to kill.] Abstaining from the taking of life; not killing.

અહીં, Same as અહિયાં.

અહીં-કણ, } [+કને near.] Towards this.
અહીં-કણ, }

કઠિન થયા, તો, કયાંથી આવે, અહીંકણ યાદવ વીર.

—ભાલણ.

અહીં-તહીં, *adv.* [+ Gujar. તહીં there.]

Here and there.

અહિં-થી, *adv.* Hence; from this place.

અહૂણાં, [*S.* અહુના now. Cf. હમણાં.] Now; at present.

અહો, *interj.* [*S.*] Oh !

અહો-નિશ, Same as અહનિશ.

અહો-રાત્ર, *adj.* [*S.* અહન day + રાત્રિ night.] Day and night.

અળઈ, Same as અળાઈ.

અ-ળખા-મણું, *adj.* [*S.* અ not + લખ to see + મણું *adj.* suffix.] Unfavourable; disagreeable.

અ-ળયું, *adj.* [*S.* અ not + લગ્, લાગ-વું, to touch. See અ-લગ.] Unconnected; distant; that which does not touch. 2. *s. n.* The monthly course; menstruation (during which period the woman sits apart and does not touch anything in the house).

અ-ળગે-ફે, Same as અ-ળયું.

અળતી, *s. f.* [See હળ a plough.] (In Farming) A blunt iron blade, fixed to one of the ends of a stick with which bullocks are goaded while ploughing a field, and used for clearing the plough-share of mud.

અળતો, *s. m.* [*S.* અલક્ક.] Lac-dye.

અળદા-વું, *v. i.* [See અડદાળુ sweet balls made of અડદ taken for restoring the strength.] To be overworked; to be exhausted; to be tired.

અ-ળપ, } *adj.* [*S.* આ intensive + લપ to speak. See આ-લાપ.] Talkative; tiresome in talking. 2. Prankish; mischievous.

અળવી, *s. f.* [*S.* આલુ.] Name of a root.

અળસા-વહું, *adj.* [Past participle of અળસા-વું to be lazy.] Become lazy. 2. Tired. 3. Given up; stopped.

અળસા-વહું, *v. t.* [Cause of અળસા-વું to be lazy.] To make lazy. 2. To give up; to stop.

અળસા-વું, *v. i.* [See આળસ laziness.]
To be lazy. 2. To be given up or stopped.

ગુણ ને અવગુણ અંગથી અળસાવ્યા,
વાહલે મુને સમનવી મર્મ. —ભોજોભગત.

અળસિ-યું, *s. n.* [S. અલસ dull.] An earthworm

અળસી, *s. f.* [S. અલસ] Linseed. 2. Same as અળવી.

અળસી-યું, *s. n.* Linseed oil.

અળઈ, } *s. f.* [S. અલિ a bee. See ઈ-
અળાઈ }

ચળ, એળ.] Prickly heat.

અ-ળાવો, *s. m.* [S. અ-લમ not a gain, an injury, *fr.* અ privative + લાલ, લાવો, gain.] The noose of a rope with which a man is hanged. (Used in the Hālār Prānt).

અળાવો, *s. m.* [S. આ all around, on all sides + લાલ gain.] An obligation. (Used in the districts west of the Sābarmatī.)

અળુ-ખડાં, *s. n. pl.* Same as અલુ-ખડાં.

આ.

આ, The second letter of the alphabet.

આ, *pron.* [S. અયમ *fr.* इदम्.] This; these.

Prov. આ પાર કે પેલે પાર To be or not to be, that is the question.

આ, *prep.* [S.] Near; towards; from or on all sides; all around. 2. (With verbs of motion, taking, carrying, &c.) The reverse of the action. 3. Intensity. 4. The limit *from* which. 5. The limit to which. 6. (With adjectives) Diminution; a little.

આઉંસ, *s. m.* [Eng. *(ounce)*.] An ounce; 1 oz.

આઉ, *interj.* [S. ઓમ yes, agreed.] Yes; agreed. 2. That will do; enough. See હાઉ.

આંક, *s. m.* [See અંક a mark.] A number; numeration. 2. A multiplication table. 3. Valuation. 4. The axle of a wheel. 5. Same as આંક-ચાળણી.

Id. આંક કરવો-પાડવો-માંડવો To make an estimate of the value of. આંકે ચાળેલો લોટ Flour refined with a fine sieve.

આંક-ચાળણી, *s. f.* [+ ચાળણી a sieve.] A fine sieve.

આંક-ડા, } *s. f.* A hook. 2. A grudge. 3. Gripes. 4. Cramps. 5. Spasms.

Id. આંકડી ફેવી To shut (a door) with a hook. પેટમાં આંકડી રાખવી To entertain a

grudge. આંકડી આવવી To have cramps.

મહી નાર ફેરો ફેરો, હેરો મન આંકડી.

—વલ્લભ.

આંક-ડી-યું, *s. n.* A hook fixed to a window-frame to keep the shutters open.

આંક-ડો, *s. m.* A figure; a symbol representing a number; a digit. 2. A large hook. 3. The sting (of a scorpion). 4. A fang. 5. Pride or insolence (of youth, power, &c.); temper.

Id. તેણે તેને બે આંકડા ભણાવ્યા He taught him a good deal. તેનો આંકડો કાંઈક નરમ પડ્યો He became somewhat subdued. આંકડો મારવો To sting. આંકડો પાડવો To fix the amount. આંકડો અજ્ઞર ને અજ્ઞર રાખવો = આંકડો ઉચો ને ઉચો રાખવો To be haughty; to be proud. આંકડો પાડવો = મૂકવો To settle a disputed account (as arbitrator.) આંકડો અજ્ઞર રાખવો To leave the total of an account unsettled.

આંક-ણી, *s. f.* A ruler. 2. Manner of ruling (a paper, &c.) 3. A stanza (in a Guj. poem.)

આંક-જી, *s. n.* A carpenter's tool to make a mark with. 2. A carpenter's tool to bore a hole with.

આંક-વું, *v. t.* To rule. 2. To test; to appraise; to set a value on.

આંકો, *s. m.* A mark made by cutting; a cut made as a mark. 2. An estimate. 3. A limit.

Id. આંકો કરવો-પાડવો To make a mark by cutting. એને ખાવાનો આંકો નથી There is no limit to the quantity of food he eats: he is a gormand or glutton.

નિત્ય નિરખું, પણ તૃપ્તિ નહિ આંકો.

—દયારામ.

આંકોસિંયાં, *s. n. pl.* [S. અક્ષ the body+કુક્ષિ side] The ribs.

આંખ, *s. f.* [S. અક્ષિ.] The eye. 2. The sense of sight.

Id. આંખ આવવી To have sore eyes. આંખ કરવી To make a sign with a movement of the eye; to wink. આંખ કાઢવી-ફેરવવી To threaten. આંખ મળવી To have the eyes closed in sleep; to sleep. આંખે આંખ મળવી To look at each other by accident or stealthily. 2. To look at each other with affection. આંખ મટમટાવવી To goggle. આંખ મારવી To ogle; to glance. આંખ ચોરવી To act in a way to avoid the notice of another person. આંખ ઠરવી-ટાઢી થવી To be satisfied or pleased by looking at; to look at with admiration. આંખ ઠરી જવી to die. આંખ દુખવી To have sore eyes: See આંખ આવવી. આંખ કુટવી To lose the eyesight. 2. To be thoughtless. 3. To be careless about. આંખ કુટેલું Thoughtless. આંખમાં કુટું પડવું To have cataract in the eye. આંખમાં ઝેર વરસવું-હોવું To scowl; to look sour, sullen, severe, or angry; to look gloomy, frowning, dark, or tempestuous. આંખમાં કમળો હોવો To have a jaundiced eye; to look at with prejudice. આંખને ઈસારો-અણસારો A sign made by a movement of the eye. આંખ ફરકે છે The eye throbs. 2. He loses control over himself. આંખ ફરવી To roll the eye. 2. To superintend; to supervise. આંખ ફેરવવી To look cursorily over. 2. To superintend. 3. To frown; to threaten. આંખ આડા કાન કરવી To pay no attention to; to be indifferent to; to connive at; to neglect. આંખે પાટા બાંધવા To

shut the eyes of; to make blind. 2. To deceive by external appearances or disguise; to hoodwink. આંખે પાટા બાંધીને ફરવું To go about or act blindly, inattentively, or absent-mindedly. બે આંખે નેહને ચાલવું To go about or behave oneself with circumspection or discrimination, weighing arguments on both sides of a question. ઝીણી આંખે નેહવું To look at minutely. આંખ ફાટવી To throw off restraints. આંખનું ચણિચાકું ફરવું To be regardless of all considerations. એની આંખ દાહચોળ થઈ ગઈ છે = એની આંખમાં તેા લોહી વરસી રહ્યું છે He is excited and may commit murder. ઘોળીફગ આંખ થવી To have pale or consumptive eyes. તે મને આંખના પાટા જેવો (સમાન) છે I do not like to see him. તે તેા મારી આંખની કીકી સમાન છે I like to be looking at him. 2. His sight is pleasing to me. 3. He is dear to me. એની આંખ તરડાઈ ગઈ છે He has bleary eyes. આંખ તાણીને નેહવું To look at with strained eyes. કાણી આંખે નેહવું To look askance at. મીડી આંખે નેહવું To look at with affection or favour. કરડી આંખે નેહવું To look at with disfavour. ખારેલી આંખે નેહવું To look at with envy; to have a grudge against. ઝેરીલી આંખે Lit. poisonous eyes; hence, eyes betraying an intention to kill. આંખે નેચાનું ઝેર છે We feel disgust at a polluted thing, only when we see or know that it is polluted. આ છોકરાને હવે તેા આંખો આવી This boy has grown impatient of restraint, and wishes to be free. આંખ ઉઘડવી-આંખ ઉઘાડીને નેહવું To see clearly and with care. 2. To look at from all points of view; to take all the circumstances of a case into consideration. એકલી આંખે-નરી આંખે With the naked eye. આંખો ચઢાવી દીધી Showed the whites of his eyes; rolled his eyes. 2. Listened with indifference or without interest. ઉડીને આંખે બાંહે એવા Pleasing to the eye. શેરડીની આંખ The buds of the sugar-cane. આંખ ઉઠવી To have sore eyes. આંખ ઉચી કરવી To look at. 2. To confront, to resist or oppose boldly. આંખ એકઠી થવી To look at each other at the same time. આંખ ખસેડવી To be inattentive to. આંખ ચગાવવી To

make a sign with a movement of the eyes. આંખ ચળી જવી To look at with a frown. 2. To be tempted to commit a wrong act (at the sight of something). આંખ ચોળીને રહેવું To be sorry when one is unable to gain one's object, after a vain attempt. એની આંખો માત્ર તગતો છે He is so pulled down by his sickness that he can only move his eyes. આંખ તરવી To be restless (of the eyes.) 2. To lose consciousness. આંખો તારવી નાખવી To cause to lose consciousness by making the eyes restless. 2. To beat one severely, till one loses one's consciousness. આંખ તળે આવવું To be noticed by. આંખ દબાઈ જવી To die. આંખ બતાવવી-દેખાડવી To frown upon; to threaten by frowning upon. આંખ નિકળી પડવી To be jealous of. આંખ ફેંકવી To look at આંખ ફેડવી To set the eyes intently on. આંખ ભરવી To be filled with tears (of the eyes). આંખ ભરાઈ જવી To shed tears of joy; to look at with admiration. આંખ ભારે થવી To be heavy with sleep (of the eyes); to be inclined to sleep. 2. To have symptoms of the eyes growing sore. 3. To be jealous. આંખ માંડવી To look at with attention or interest. આંખ મિચવી To shut the eyes. આંખો મિચીને Thoughtlessly. આંખો મિચીને વિચાર કરવો To contemplate coolly and with concentration of the mind.-ફપર આંખ રાખવી To have an eye upon; to superintend.-ફપર આંખ હોવી To take an interest in; to look upon with favour. આંખનું કાચું Weakness of sight; weak sight. એની આંખમાં અમી છે He looks upon all with kindness. આંખમાં આંગળીઓ ઘાલવી To cause to escape the notice of. 2 To deceive. આંખમાં આંજવું To anoint the eyes. 2. To deceive. 3. To put out of countenance; to put to shame. આંખમાં આવવું = આંખે ચડવું To draw upon oneself the jealousy of others. આંખમાં કરગર આવવી To be jealous. આંખમાં કૂચ પડવા To have deep sunken eyes owing to hunger. આંખમાં ખુન્નસ આવવી To have murderous eyes. આંખમાં ખુચવું-આવવું-ભરાવું To be thorns in the eyes of. 2. To be an object of envy.

આંખમાં તડતડિયા પડવા To have a lancinating pain in the eyes. 2. To have ill feeling towards. આંખમાં મૂળ નાખવી To throw dust in the eyes of ; to deceive. આંખમાં પાણી આવવું To be filled with tears (of the eyes); to shed tears. 2. To weep bitterly. 3. To feel pity. આંખમાં ભમરીઓ રમવી To have quick or sharp eyes. આંખમાં મીઠું (મરચું, રાઈ) નાખવું-આંજવું-ભરાવું To torment; to put to torture. 2. To put to shame; to disrespect. 3. To deceive. આંખમાં દહેર આવવી To be inclined to be idle. owing to sleep, intoxication. &c. આંખમાં શનિશ્વર હોવો To have a tendency to do harm to others. આંખમાંથી કાળી કાઢી જવા To rob one in one's presence. આંખે અધારી બાંધવી To: deceive by misrepresentations. 2. To lose one's wits. આંખે તળાવ (પાણીયારી) બાંધવા To shed tears on trifling grounds. આંખો ઉંચી કરાવવી To make impatient. 2. To give unbearable pain to. આંખો ઉંચી ચઢી જવી To be excited. આંખો ઉંચી જતી રહેવી = આંખો બેચીએ જવી To be proud.

Prov. આંખ મિચાઈ, અને નગરી લુટાઈ Death's day is Doomsday ; After me the deluge. આંખ કાણી કરવી, પણ દિશા કાણી ન કરવી If you would enjoy the fruit, pluck not the blossom. આંખ ને કાન વચ્ચે ચાર આંગળનો ફેર All that we hear, is not true. આંખની દીઠી, તે ખરી Seeing is believing. આંખો મિચીએ, તો સદા અધારે Once neglected, is lost for ever. આંખે આંધળો, પણ પૈસાનો પુરો Nothing is bold as a blind man. આંખે ખાય, ને મોંહે લગવાય He can learn Grammar, if a camel can learn Grammar. આંખની ગરજ પાંપણ સારવાની છે Every man is to be trusted in his own art: Every reed will not make a pipe. બે આંખની શરમ Out of sight, out of mind. આંખને ગમે, તે મોંહેને ગમે The heart likes what the eyes like. આંખ કુટે, ત્યાં પાંપણને ક્યાં રહે? Who would care for a part, when the whole is in danger? આંખ બે, ને જોવું દહાડી The same man has to do his work every day. આંખમાં રજ સમાય, તો હિસાબમાં પાઈ સમાય A good accountant will not ignore the least item, nor will the eye ignore the existence of

the least eye-sore. આંખ સમાન તેજ નહિ, અને
પેટ સમાન ક્ષય (સંતાન) નહિ There is no light
to a blind man, and no enjoyment to a
childless man.

આંખ-ચાંદો, *s. m.* [+ ચાંદો a mark on
the forehead.] A small metallic circle
shining like an eye, stuck on the face of
young women on festive occasions.

આંખ-ચોરી, *s. f.* [+ ચોરી theft.] The
turning of the eye away from what one
does not wish to notice. 2. The overlooking
of what one may have seen, but would
rather not remark upon. (જ. અખાડા કરવા.

આંખ-ડાહી,
આંખ-ડી,
આંખ-લ-ડી, } Same as આંખ (Used in
speaking of the eye with affection or fond-
ness.)

આંખ-વાળું, Same as આંખ્યાળું.

આંખની-આડ, *s. f.* [+ આડ.] A particular
trick in the game of ગિફો-દેડો.

આંખ-કુટા-મણી, *s. f.* [+ કુટ-કું to split.]
Name of a medicinal plant, otherwise call-
ed ઇંદ્ર-વારણી.

આંખ-મિચકારો, *s. m.* [+ મિચ-કારો
twinkling.] The twinkling of the eye. 2.
A sign made with a motion of the eye.

આંખ-મિચા-મણી, *s. n. pl.* } [+ મિચ-કું
આંખ-મિચા-મણી, *s. f.* } to close.] A game for children, generally
known as આધળી-ખિસકોલી. (Used in the
Petlad Prant.)

આંખિયાં, *s. n. pl.* A swoon; a fainting
fit. 2. A threat administered with a stare.

Id. આંખિયાં આવવાં To be attacked by a
fainting fit. આંખિયાં કાઢવાં To threaten with
a stare of the eye.

આંખ્યાળું,
આંખ-વાળું, } *adj.* Having eyes. 2. Hav-
ing prominent or beautiful eyes.

આંગ, Same as અંગ a limb.

આંગ-ડ, *s. f.* Valuables despatched un-
der safe keeping.

આંગડિ-ચો, *s. m.* The person employed
to carry valuables from place to place.

આંગ-ડી, *s. f.* A kind of overcoat.

આંગણ,
આંગણિયું,
આંગણ, } *s. n.* [S. અક્ષય.] A court-
yard; an open space about a house.

Id. આંગણું કડી નહું To be childless. 2. To
be ruined. આંગણું ધરી નાખવું To be worn out
(of the court-yard of a house, by the
frequent coming and going of many per-
sons). 2. To have many persons paying
frequent visits.

આંગણ-કું, *s. n.* Sweeping and cleaning
the courtyard.

હું તો તુજ પાખે ઘર આંગણકું કરતી હુતી રે.

—દયારામ.

આંગ-બળ, *s. n.* [S. અક્ષ a limb + બળ
strength.] Physical strength.

આંગ-મણ, *s. n.* [See આગ fire.] A place
in the front of a hearth, where the fire is
extinguished.

આંગ-તી, *s. f.* } [See આંગ, અંગ a limb]
આંગ-કું, *s. n.* } A small coat for an infant.

Id. આંગણું ટોપી કરવાં To present a new
born child with a coat, a cap, and ornaments.

આંગળ, *s. n.* [S. અંગુલિ a finger.] The
breadth of a finger; a measure if about
one inch.

આંગળ-તોડો, *s. m.* [+ તોડ-કું to cut.]
A worm found in water, which sticks to
the finger.

આંગળિયું, *adj.* (A child) Accompany-
ing its mother at the time of her remarri-
age to her new husband's house. 2. *s. n.*
A father's step-child.

આંગળી, *s. f.* }
આંગળું, *s. n.* } A finger.

Id. આંગળી કરવી To point out with the
finger. 2. To expose a wrong-doer; to put
to sham. 3. To excite to do mischief; to
abet. આંગળી આપવી To give a helping
hand; to help. આંગળી ધ્રુપવી To have one's
own way; to get access to. આંગળીના વેદા
ઉપર=આંગળીને ટેરવે On one's fingers' tips;
ready for use; easily counted. આંગળીને ટેરવે

નચાવવું To twist a person round one's finger. 2. To handle a person at one's own will. આંગળી ઉપર રાખવું To keep near oneself. 2. Not to lose sight of. 3. To fondle (of a child.) આંગળી કરડવાં To be astonished. 2. To be disappointed. આંગળી કરડી ખાઈએ તેવું સ્વાદિષ્ટ Very palatable (of food.) આંગળી ઉંચી કરવી To declare oneself unable to continue the game; hence, to declare oneself unable or insolvent. આંગળી બતાવવી To threaten to beat. 2. To refuse to give.

Prov. આંગળી ચાટે કાંઈ પેટ ભરાય ? Can trifles satisfy your wants ? આંગળી આપે, તે પહોંચે વળગે If you give an inch, he will take an ell. આંગળીથી નખ વેગળા એટલા વેગળા Heterogeneous natures never agree. આંગળી બતાવ્યાનું પણ પુણ્ય છે There is merit even in pointing out the best way. આંગળી સૂઝી થાંભલો ન થાય Do not give weight to trifles, i. e. Do not make a mountain of a molehill.

આંગળી-યાત, Same as આંગળિ-યું.

આંગી, s. f. [See આંગ, અંગ, a limb; આંગલી a small coat.] A coat presented at a wedding to the bride-groom by his maternal uncle 2. A picture of a goddess. 3. A coating of oil, &c., on the body of an image of a god (generally હનુમાન, the monkey god). 4. A column of dust raised by the wind.

Id. માતાને આંગી ચઢાવવી To set up a picture in honour of a goddess. હનુમાનની આંગી ઉતારવી To take off the coating of oil, &c., from the image of Hanumān. આકાશમાં આંગી ચઢે છે A cloud of dust rises to the sky.

આંચ, } s. f. [S. અગ્નિ fire.] A blaze;
આંછ, }
heat.

નરકકુંડની અખડ આંચનો કેમ કરે ઉચ્ચાર ?

—દયારામ.

2. Splendour; dignity; valour; heroism. સંગે જવાય ન લેઈ ઉભય, તે મહાપુરુષની આંચ.

—દયારામ

3. Terror; oppression.

ખહાર રાખ્યા બીજ લોકને, ધરમાં ગયા જણ પાંચ;

તેડી એકાંતે તારણી, અધિકી દીધી આંચ.

—સામળભટ.

4. Injury.

Id. આંચ આપવી To heat. આંચ લાગવી To be heated. હું તને ઉની આંચ આવવા દેશ નહિ—લાગવા દઈશ નહિ I will not allow any injury to be done to you; I will protect you from all kinds of danger. આંચ દેવી To terrify; to threaten.

આંચ-કી, s. f. [See આંચકો, આચકો.] A fit; convulsions.

આંચ-કો, Same as આચકો.

Id. આંચકો ખાવો To shrink from; to hesitate.

આંચ-જી, s. f. Hesitation in talking; talking with hesitation. 2. The habit of repeating words in talking; the habit of repeating particular words in talking. 3. That portion of a song, which is often repeated, such as અસ્તાઈ, મોહોરો, and ટેક.

આંચળ, s. m. [S. અન્વલ ends of a garment, skirts.] The udder; the teat.

Id. આંચળ ઝરે છે The teat drops milk.

આંચળ દુઝયો છે The teat is sore.

આંચળ-વાળું, adj. Having an udder.

Id. આંચળવાળી પ્રાણી Mammalia.

આંછ, s. f. [See આંછું dim.] Dimness (of the sight).

આંજ-જુ, See અંજ-ન. 2. Deception.

આંજ-જી, s. f. [S. અન્ન-ન black pigment for the eye fr. અન્ન to anoint.] A sty on the eyelid.

આંજ-રૂ, r. t. To paint the eyes with collyrium. 2. To deceive. 3. To eclipse.

Id. આંજ નાખવું To impress favourably; to give satisfaction to. 2. To deceive.

Prov. આંજ ખમે, પણ દેખી ન ખમે A man would fain yield when he is obliged to do so, but would not voluntarily make a gift in charity. આંજ સહેવાય, પણ કુટ્ટી ન સહેવાય One can put up with a polite lie, but not with a direct insult. કાળી યાદસના આંજ્યા, તે ન જાય ગાંજ્યા A man who has passed through an ordeal has nothing to fear from.

આંબિયું, *s. n.* A disease in barley stalks.
2. Ruin; loss.

આંટ, *s. f.* [S. આ.વર્ત. turning round, a whirlpool. See આ.વર્ત.] A knot or noose in thread. 2. A grudge. 3. A characteristic; a confirmed habit; reputation; reputation for honesty. 4. Skill; skill in manual work. 5. Reach; compass. 6. Fluency or ease in writing or speaking.

Id. આંટે ચઢવું To be easily wielded or managed. આંટે ચઢાવવું To attempt to get mastery in. તેની આંટ સારી છે He has a good reputation. આંટમાં ઢાવવું To get the mastery of. તેની બાલવાની આંટ સારી છે He can talk fluently.

આંઝણી, See **વાંઝણી** (used for euphemy).

આંટ.ણ, *s. n.* [S. આવર્ત.ન turning round *fr.* આ intens. + વર્ત to turn.] A sore on the skin. 2. Corns.

Id. આંટણ પડવું To have corns.

આંટ.વું, *v. i.* To aim at.

આંટી, *s. f.* [See આંટ, આંટ.ણ.] A skein of thread. 2. A knot in thread. 3. A grudge.

Id. આંટી કાંતવી To spin cotton, &c., into a skein. આંટી ભરાવવી-મારવી To put a noose round; to entrap. મનમાં આંટી રાખવી To entertain a grudge સુતરની આંટી A skein of thread. આંટીમાં લેવું-નાખવું To catch a person in the meshes of one's own plans.

આંટી-ધુટી, *s. f.* [+ ધુટી agitating *fr.* ધુટ.વું to agitate.] Intricacy; complications; difficulties; a difficult situation.

Id. આંટીધુટીનો વખત A time of complications. 2. A critical time.

આંટી-ફાંટી, *s. f.* [+ ફાંટી redup. of આંટી.] A play for children.

આંટે-ટપ્પા, *s. m. pl.* [+ ટપ્પો tripping *fr.* ટપ.વું to trip. to leap.] A particular trick in the game at marbles.

આંટો, *s. m.* [See આ.વર્ત.ન, આ.વૃત્તિ.] A turn; a twist. 2. A grudge.

કોણ નમનું વેર હવું ને, મનમાં રાખ્યો આંટો.

—લગ્નગરમ.

Id. આંટો ખાવો-દેવો-મારવો-લેવો To take a turn; to walk about. આંટો રાખવો To enter-

tain a grudge.

આંણ.વું, See **આણ.વું** to bring.

આંણું, See **આણું** bringing.

આંડ,
આંડિ.યો, } *s. m.* [S. અણ્ડ.] The testicles.

આંતર.ડી, *s. f.* }
આંતર.ડું, *s. n.* } [S. અન્ન *fr.* અન્ત to bind]

The entrails. 2. The heart

Id. આંતરડી દાઢવી-બળવી To sympathize; to feel pity for. આંતરડી બાળવી To give pain to. આંતરડી કાઢવી To give peace to the mind of. આંતરડાંની માયા Sincere affection. આંતરડીની દાઢ Sincere sympathy.

આંતર.વું, *v. t.* [See અંતરાય a curtain *fr.* અન્તર between + વ to go.] To partition. 2. To encompass.

Id. આંતરી વળવું To take a cross cut and stop the way of.

આંતર.સિયો,
આંતર.સિવો, } *s. m.* [આંતરો division + સીવવું to sew.] A superfluous portion of a garment sewn up to make it fit.

આંતરી, *s. f.* [See આંતર.ડી.] The unwoven thread at the ends of a piece of cloth. 2. A moth which eats away woollen cloth.

આંતરે, *adv.* [See આંતરો; or અંતર distance.] At the distance of (days, yards, &c.); at an interval of.

આંતરે-આંતરે, *adv.* At intervals.

આંતરો, *s. m.* [S. અંતરાય intervention.] A division; a partition. 2 A distance; an interval 3. The second part of a ક્રુપદ, the first part being અસ્તાઈ, and the third આભોગ.

Id. આંતરો-મરી લેવો-ભરવો To set up a partition between. આંતરો રાખવો To preserve a distance between (friends); to be reserved; not to open the heart to (a friend).

આંધળિ.યું, *s. n.* [See આંધળું blind.] Blindness. 2. Thoughtlessness.

Id. આંધળિયાં કરવાં To undertake a work blindly; to pay no attention to consequences; to be rash. 2. To throw oneself headlong or thoughtlessly into a business.

આંધળિયા-પોટો, *s. m.* [+ પોટો, પોરિયા, a boy.] A game for children, generally known as a આંધળી ખિસકોલી (Used in the Gohelwā, Prānt.)

આંધળી-ખિસકોલી, *s. f.* [+ ખિસકોલી a squirrel.] A play for children; blind man's buff.

આંધળી-ચાકળ, } *s. f.* [+ ચાકળ, ચાકળ, a kind of serpent having two mouths.] A blind snake having a mouth at each end.

આંધળી-પીપળી, *s.* [+ પીપળ a pipal tree.] A play for children generally known as **ઝાડ-પીપળી**. (Used in the Barodā and SanRhedā district.)

આંધળું, *adj.* [S. અન્ધ.] Blind. 2. *s. n.* A hole.

Id. આંધળું ગુમડું (Lit.) A blind ulcer; an ulcer which is hard and shows no signs of opening. આંધળા પાટા બાંધવા To deceive by misrepresentations. આંધળાની આંખ Very useful. 2. Very dear. આંધળાને સૂઝે એવું Such as even a blind person may see. 2. Very bold and clear (of writing). 3. Clear; plain. આંધળી ગાય A harmless person. આંધળું વાનું A body of thoughtless persons. આંધળો ધંધો A business in which profit or loss cannot be foreseen. 2. A profitless business.

Prov. આંધળામાં કાળો રાજ્યો A figuro among ciphers: Every cock is proud on his own dung-hill: A heron is a king among crows. આંધળાને આરસી, ને બહેરાને રાખ=આંધળાં આગળ દીવો ધરવો Don't throw pearls before swine: A book to a blind man signifies nothing. આંધળો કહે “ ભીત,” ને બહેરો કહે “ મશીદ ” I talk of chalk, and you of cheese. અંધાકી ભેર, ખુદાકા રખવાલા A blind man's wife needs no paint. આંધળા ખરચતું અંતકાળે સરવાયું An extravagant man is sure to end in insolvency. આંધળાના પૈસા કુતરા ગાય, ને પાંીને માલ અકારત ભય A cheating player never thrives. આંધળાની એક આંખ A man blinded by passion sees nothing but his object. આંધળા સાથે છીનાતું, ને ઘર સુધી

વળાતું Keep company with the weak, and you will lower yourself. આંધળાને હૈયાકુટ મળ્યા=આંધળે બહેરે કુટાયું Birds of a feather go together = A lean dog gets nothing but fleas. આંધળો ગાય કે દળે A blind man can either sing or grind. આંધળાને આંધળો કહે. કડવાં લાગે વેલ; પેરે પેરે પૂછિયે, કેમ ગયાં તારાં નેલ? Skill is more valuable than force = Never draw your dirk, when a dint will do. આંધળો આંખને શું કામ રહે ? Things past may be repented, but cannot be recalled.

આંધળું-ધબ, [+ ધબ, ધબ-કારો.] } *adj.*
આંધળું-ભાત, [+ ભીત, a wall.] }
Stone-blind totally blind.

આંધળો-પાડો, *s. m.* [+ પાડો a buffalo.] A play for children, generally known as આંધળી-ખિસકોલી. (Used in the Amreli & Hālār Districts).

આંધળો-ભોટવો, *s. m.* [+ ભોટવો a long-necked earthen vessel.] A play for children, generally known as એલુ-ગેલુ-દીવા-ગેલુ. (Used in the Songad Prānt.)

આંધી, *s. f.* A whirl-wind; a storm; a fog. 2. Blindness.

આંધ, *s. f.* [Imit.] Panting, See હાંધ-તું.
આંધ-તું-હાંધ-તું, *adj.* [+ તું dim. + હાંધ-તું redup.] Confused. Same as હાંધ-તું-હાંધ-તું.

આંધ-તું, *v. i.* To pant. Same as હાંધ-તું.

આંખ, Same as આમ, *s. m. n.*

આંખ, *adj.* [S. આમ્લ] Sour.

આંખ-ફળ, *s. n.* [See આંખો + ફળ] A mango fruit.

આંખ-રસ, *s. m.* [+ રસ juice.] The juice of mangoes.

આંખલી, *s. f.* [Dh. Des. અંબલિઆ / r. S. અંબલિકા a tamarind tree.] A tamarind tree. 2. Fruits or pods of the tamarind.

આંખલી-ચો, *s. m.* [See આંખો.] A mango tree. 2. [See આંખલી.] The seed in a tamarind pod.

આંખ-તું, *v. t.* [See અંખા-તું / r. S. અમ્ to go towards.] To go towards; to reach. 2. To touch.

આંખા, *s. m. pl.* [See આંખો.] Mango-fruits; mangoes. 2. Mango-trees.

આંબા-ગાળો, *s. m.* [+ કાળ time.] The mango season. 2. A feast in which mangoes form the principal dish.

આંબા-મેર, *s. m.* [S.+Guj. મેર blossom.] The mango blossom. 2. A kind of fragrant rice.

આંબા-વાડિયું, *s. n.* [S. + વાટ a plot of ground.] A place planted close with mango-trees; a mango grove.

આંબા-હળદર, *s. f.* [S. + હારદ્રા turmeric.] Zedoary; the root-stock of different species of *Curcuma*; a species of turmeric having a fragrant smell, like that of the mango.

આંબેલ, *s. n.* [Des. આયમઅમ્બિલ *f.r.* S. આચામલ.] A religious vow, observed by Jains, to take no food in which fatty substance are present.

આંબો, *s. m.* [Dh. Des. અંબો *f.r.* S. આમ.] A mango tree. 2. A play for children (used in the Petlād Prānt).

Id. આંબો મેરવો To pluck fruit from a mango tree. આંબા ગોડી નાખવા (Lit.) To pluck up or root out mango trees by the roots. 2. To do one's worst. આંબો લેવો (Lit.) To take up a mango-fruit. 2. To take up a top while it spins on the ground, and put it on one's palm.

Prov. આંબા ગાળો, અને પુ'જ રાળો Delicacies are only a charge on your purse. આંબાની કાડી, ને રાંધનારી નાકી Cheap goods are dear in the long run. આંબાની ખોટ મહુડાં કાંઈ સારે? Inferior things cannot serve the purpose of superior things. આંબે મેર, ને કલાલે લેખું, જતે દહાડે કાંઈ ન દેખું Hope is a good breakfast, but a bad supper.

આંબો-ળિયાં, *s. n. pl.* [Dh. Des. અંબો *f.r.* S. આમ, અંબો, a mango.] Parings of unripe mangoes salted and dried in the sun.

આંબો-ધ, } *s. f.* [See આમબો; or આમબળ-તું to twist.] The naval-string

Id. આંબોધ ખસવી Dislocation or derangement of the navel-string. અંબોધ ખસવી—ઠેકાણે આવવી Restoration of the navel-string to its proper place.

આંમલી, *s. f.* [S. આમ્લિકા.] A tamar-

ind-tree. 2. A tamarind fruit.

આંમળું, *s. n.* The hog plum. 3. A black substance used for washing the hair of the head.

આંસ, *s. m.* [S. અક્ષ.] The axis.

આંસુ, *s. n.* [S. અશ્રુ.] A tear.

Id. આંસુ આવવાં-પડવાં-ખરવાં To be in tears. આંસુ પાડવાં To shed tears. આંસુ ઢાળવાં To shed tears with the object of getting one's request granted. આંસુ લોહવાં (Lit.) To wipe off another's tears; hence, to sympathize with; to feel pity for.

આં-હા-તુશ, *s. f.* [See આં expletive + હા yes + તુશ rejection.] Hesitation.

એમ આંહા તુશ થાય, મેહેતી કે'તી નેકાણી;

ક્યાં મોકલ્યો છે માંડી તમે, આ ફજેતી શિદ માંડી ?

—હરિદાસ.

આઃ, *interj.* [Imit.] Showing rejection or contempt.

આઈ, *s. f.* [S. આર્યા a respectable woman.] Mother. 2. Grand-mother.

આઈ-જી, *s. f.* [+ જી *f.r.* દેવ divine.] Mother-in-law.

Prov. આઈજી મરે ઉભી હોળી, અને વહુજ ખાય ખીર ને પોળી His bread is buttered in both sides.

આઈતું, *adj.* [S. આયત્ત dependent; સ્વ or self, being understood.] Obtained without trouble. 2. Found ready to hand.

આઈન, *s. m.* [P.] Institute; usage. 2. Mode of governing. (Abul Fazl's "Ain-i-Akbari " treats of the Administration of Akber's government)

આઈસ, *s. m. n.* [Eng. Ice.] Ice.

આક, Same as આક-ડો.

આક-એકલી, } *s. f.* A play for children, **આક-કેડી**, } generally known as એણ-ગેણ-દીવા-ગેણ. (Used in the Dwārka Prānt)

આક-ડો, *s. m.* [S. અર્ક] Name of a tree of shrub.

In. આકડા વાવવા To plant the seeds of a quarrel. આકડાના તૂરની માફક ઉડી જવું To be ruined notwithstanding what one does to save oneself; to be ruined in a short time

આકર, *s. m.* [S. *f.r.* આ up to, all around, + *કૃ.* to scatter.] A mine (See અગર). 2. A group; a collection; a large number.

આકરણ, *s. n.* [S. આકારણ *f.r.* આકૃ to call *f.r.* આ up to + *કૃ* to do.] Loudly calling to come.

આકરસંત્રુ, *v. t.* [S. આ up to + *કૃષ્*, *કર્ષ*, to draw.] To draw; to attract.

આકર્ષ, *adj.* [See અકર્ષ. Or, S. આ intens. + *ક્રૂર* cruel] Difficult. 2. Hot-tempered; impatient. 3. Quick in action. 4. Dear in value.

Id. **આકરો રૂપિયો** A rupee having too large a quantity of the baser metal; a base coin. **આકરો ભાવ** A high rate. **આકર્ષ પડવું** To be found difficult to do.

આકર્ણ, *adj.* [S. *f.r.* આ up to + *કર્ણ* the ear.] Reaching the ear.

આકર્ષ, *s. m.* [S. See આકરસંત્રુ.] The act of grawing or attracting.

આકર્ષક, *adj.* Drawing or attracting; attractive.

Id. **ચિત્તકર્ષક** Attracting the mind; interesting; pleasing.

આકર્ષણ, *s. n.* Attraction.

આકર્ષવું, *v. t.* To draw; to attract.

આકર્ષિત, *adj.* Drawn.

આકળ-વિકળ, *adj.* [S. આકુલ distressed + આકુલ much distressed *f.r.* વિ intensive + આકુલ.] Confused; perplexed.

આકળું, *adj.* [See આકર્ષ.] Bewildering; terrifying. 2. Hot-tempered; impatient.

Id. **આકળું ભૂત** Hot-tempered.

આકાંક્ષા, *s. f.* [S. *f.r.* આ intens. + *કાઠ્ઠ* to desire.] Desire; wish.

આકાર, *s. m.* [S. *f.r.* આ up to + *કૃ*, કરવું, to do] Shape; form; figure. 2. Classification or rate of assessment. 3. The amount assessed; land-tax to be paid. 4. The total amount to be paid.

આકારણી, *s. f.* Settling the rate of a tax; the rate of a tax.

આકારવું, *v. t.* To settle the rate of a tax; to impose a tax.

આકાશ, *s. n.* [S. *f.r.* આ intens. + *કાશ*

to shine.] The sky; the firmament. 2. Space, generally.

Id. **મહાકાશ** The sky. **મેઘાકાશ** That part of the sky or atmosphere where there are clouds. **ધટાકાશ** That part of the sky or atmosphere which is contained in or circumscribed by a vessel. **માથે આકાશ ચડી આવવું**=આકાશ પાતાળ ફરી વળવું To be overpowered by suffering. **આકાશ પાતાળ એક થઈ જવું** To be attacked by a great misfortune. **તેને આકાશ પાતાળ એક છે** He is very proud. **આકાશ પાતાળ એક કરવું** To make a great revolution. 2. To accomplish a great or difficult work with a mighty effort. **આકાશ હેડું આવવું** To be accomplished of an impossible thing). **આકાશના તારા ઉતારવા** To work out a great revolution. **આકાશનાં પક્ષી ઝાલવાં** To carry out a difficult work. **આકાશની સાથે વાતો કરવી** To be so high or lofty as to reach the sky (of a tree, house, tower, &c.). **આકાશમાં ઉડવું** To disappear. 2. To be fruitless. 3. To be elected with pride. **આકાશમાં ચઢાવવું** To praise and raise to the seventh heaven. **આકાશમાં ચંદરવો આંધવો** To spread one's fame far and wide.

આકાશ-ગંગા, *s. f.* [+ ગંગા the river Ganges, intens. *f.r.* ગમ to go.] The milky Way; the galaxy (in Astronomy).

આકાશ-ગમન, *s. n.* [S. *f.r.* + ગમન going.] Rising to heaven; the Ascension.

આકાશ-દીવો, *s. m.* [દેવ, દીવો, a lamp *f.r.* દેવ to shine.] A lamp hung aloft on a pole.

આકાશ-પંથ, [+ પંથ a way.] } *s. m.*
આકાશ-માર્ગ, [S. *f.r.* + માર્ગ a way.] }

A way in the sky or through the air; an aerial passage.

આકાશ-મુનિ, *s. n.* [+ મુનિ a sage *f.r.* મન to think. A camel.

આકાશ-વાણી, *s. f.* [+ વાણી speech.] A revelation; a divine utterance.

આકાશ-વાસી, *adj.* [+ વસ. વસવું, to dwell.] Dwelling in the sky; dwelling in heaven.

આકાશ-વૃત્તિ, *s. f.* [+ વૃત્તિ maintenance

fr. વૃત્ત to be.] Irregular gains; casual additions to one's income. 2. *adj.* Depending on casual gains; having no permanent income; helpless.

આકારી, *adj.* Pertaining to the sky or heaven.

આકારી-યું, *adj.* (A field) Depending upon the rains for water; having no well to water it from.

આકીન, *s. n.* [A. યકીન.] Trust; reliance; faith.

Id. આકીન રાખવું To be faithful.

Prov. આકીન બડા કે દેવ ? Faith is everything.

આકીન-દાર, *adj.* [P. દાર having.] Reliant; trustful.

આકુદી, *s. f.* [Ar. યાકૂતી a tonic medicinal preparation, in which યાકૂત, a ruby, is used] An intoxicating preparation of Bhāng.

આકુળ, *adj.* [S. આકુલ.] Impatient; distressed.

આકુળ-ચાકુળ, *adj.* [See આકુળ-વિકુળ confused.] Bewilderd; confused.

આકૂત, *s. n.* [S. આકૂત intention.] Information; news.

કુંદનપુર આવિયાં રે, ઋષિ, સખી, ને બે સુત,
દીડાં દોહેલાં રે, લીમકે બળ્યું આકૂત.—પ્રેમાનંદ.

આકૃતિ, *s. f.* [S. *fr.* આ up to + કૃ, કર-વું, to do.] A figure or diagram (in Geometry). 2. Shape; form.

આક્ટ, *s. m.* [Eng. Act.] An act; a regulation, a law.

આક્ટિંગ, *adj.* [Eng. Acting.] Acting; working; in charge. 2. Not permanent.

આ-કન્દ, *s. n.* [S. *fr.* આ up to + કન્દ to cry.] Lamentation; weeping.

આ-ક્ષેપ, *s. m.* [S. *fr.* + ક્ષિપ્ to throw.] Application; study. 2. Impediment; a hindrance. 3. A charge of guilt; an objection.

આકિસજન, *s. n.* [Eng. Oxygen.] Oxygen.

આખડ-વું, *v. i.* [Cf. રખડ-વું.] To ramble; to roam.

Id. પડયું આખડયું Lying about.

આખડી, *s. f.* A particular vow.

આખર, *s. f.* [Ar. અખિર last, the end.] The end. 2. *adj.* Ending; last; final. 3. *adv.* [See આખરે.] At last; at length; ultimately.

Id. આખરનો વખત The last moment; the time of death. આખર સરવાળે At length; as the result. આખર સાલ The last year or period. 2. The point of death.

Prov. આખર ધૂળની ધૂળ Dust thou art and to dust shalt thou return.

આખર-સાલ, *s. f.* [+ P. સાલ an year.] The last moment.

આખરે, *adv.* Same as આખર. 3. *adv.*

આખડો, *s. m.* [S. અક્ષત unwounded *fr.* અ not + ક્ષત wounded *fr.* ક્ષ્ણ to wound; or S. વશ a bull.] A bull not castrated. 2. A stout man. 3. A foolish man.

Prov. આખડો વકર્યો ઉકરડો ઉછળે An ill man in office is a nuisance to the public.

આખડું, *v. t.* [Same as બાખડું to speak.] To speak.

આખળીયા, *s. m.* [S. આ intensive = ખ-દ-વું to crush.] A low table or stool on which bread is rolled about.

આખા-ખા-ઉ, *adj.* [See આખું whole + ખા-વું to eat.] Wanting to have a large profit; grasping.

આખાડો, *s. m.* [Dh. Des. અમ્લાય a pit for catching elephants *fr.* S. આ-ખાત, See અ-ખાત.] Same as અખાડા *pl.* of અખાડો.

આખી, *s. f.* [See આખું whole.] The ceremony of carrying rice or corn in the hand round a man in order to remove the effects of the evil eye.

આખું, *adj.* [Dh. Des. અખલ્યું unhurt. *fr.* S. અ-ક્ષત *fr.* S. અ not + ક્ષત wounded *fr.* ક્ષ્ણ to wound.] Whole; entire.

Id. આખા ગામનો ઉતાર The worst man in the whole village. આખા હાડકાનો (Ironically) unwilling to give trouble to the body; unwilling to work; eager to avoid work. આખી અણીએ Unhurt; intact. 2. Safely. આખો ને આખો કરી ખાવો To eat away the whole (used as a threat). 2. To utter terrible threats.

Prov. આખો દહાડો નાગો ફરે, ને, નહાતી વેળા-એ પડે છે ધરે Idle all day, she begins to spin at night. આખો દાડવો મોંમાં ન પેસે Rome was not built in a day. આખું કેળું શાકમાં નય ? You cannot make a mountain of a mole-hill. આખી રાત દળી કુલરીમાં વાળ્યું = આખી રાત રળી, ને હાથી પાલી દળી = આખી રાત રોઈ, ત્યારે એક ડોશી મોઢ You sift night and day and get nothing but bran.

આખુ, *s. m.* [S.] A mouse.

આખુન-જી, *s. m.* [Ar. આખુન a teacher + જ an honorific suffix.] A venerable teacher.

Prov. આખુનજી લકરી તોડશે ? તો કહે “ વે કાકરકા કામ ” આખુનજી ખિચડી ખાશે ? તો કહે “ લિસમિદ્દાહ ” He has two stomachs, one to eat and one to work.

આખુ-પાખુ, } *adv.* [See આખું whole + આખુ-ભાગુ, } *adv.* [See આખું whole + પાખુ redup. and ભાગ-વું to break.] Half-broken.

આખેટ, *s. m.* [S.] Hunting.

આખો-ધડી, *adv.* [See આખું entire + ધડી a moment.] At every moment; frequently; often.

આખ્યાન, *s. n.* [S. *fr.* આ up to + કહ્યા to tell.] A tale; an account.

આખ્યાનિકા, *s. f.* A story. 2. A tradition.

આગ, *s. f.* [Dh. Des. અગ્ની *fr.* S. અગ્નિ.] Fire. 2. Heat. 3. Ardour.

Id. આગ લાગવી To take fire. આગ લગાડવી-મૂકવી To set fire to. આગ દેવી-મૂકવી To perform the funeral ceremony. આગ ઉડવી To burst (of a fire). 2. To have a burning sensation. 3. To express contempt. આગ ફાકવી To be heated with anger. ભાવમાં આગ લાગી છે The rates have risen very high. આગ વરસવી To shower down fire. 2. To be angry. 3. To be very hot (of the sun).

Prov. આગ લગાડી તાપણું કરવું He sets fire to his own house, and enjoys the fun. આગ લાગે, ત્યારે કુત્રો ખોદવો To shut the stable-door, after the steed is stolen.

આગ-ગાડી, *s. f.* [+ Gñj. ગાડી a carriage.]

A railway train.

આગત-સ્વાગત, *s. n.* } [S. આગત come *fr.* આ up to + ગમ્ to go + સુ well + આગત.]
આગતા-સ્વાગતા, *s. f.* } Hospitality; entertainment of a guest.

આગ-દાન, *s. n.* [See આગ fire + P. દાન holding. *fr.* દાત્તન = S. ધા to hold.] A metallic vessel for holding burning charcoal for the purpose of lighting cigars, &c.

આગ-બોટ, *s. f.* [S. અગ્નિ fire + Eng. Boat.] A steam-boat; a steamer.

આગમ, *s. m.* [S. *fr.* આ up to + ગમ્ to go.] A sacred writing. 2. The Vedas. 3. The beginning. 4. Arrival; coming.

આગમ-ચ, *adv.* [See આગમી coming, future, + ચ only.] Already; previously.

આગમન, *s. n.* [See આગમ.] Arrival; coming; approach.

આગમ-વું, *r. i.* To be ready to die; to be desperate.

આગર, Same as અગર.

આગ-રણુ, *s. f.* [See આગ fire + રહેવું to remain.] The fireplace in a smithy.

આગરૂ, *s. m.* [See આગ fire + S. રજ્ઞ disease; or, S. આ intens. + ગર-વું, ગળ-વું, to drop.] A disease affecting the mouth causing a burning sensation and salivation.

આગલું, *adj.* [S. અગ્ર the front.] Standing in front. 2. Previous; former. 3. Future. Id. આગલું-પાછલું (Lit.) In front and in the rear 2. On all sides.

Prov. આગલી દુઃખવણ સારી, પણ પાછલી દુઃખવણ માડી An unpleasant but wholesome piece of advice given before the commission of an act, is better than after it., *i. e.* Prevention is better than cure.

આગ-વું, *adj.* [S. અન્ન a limb, the body.] Belonging to oneself; exclusive; peculiar to an individual.

Id. આગવું રહ્યાવળ Ono's own peculiarities, characteristics, idiosyncracies, or hobbies.

આગસ્ટ, *s. m.* [Eng. August.] The month of August.

આગળ, *adv.* [See આગલું previous.]

In the front; before the face. 2. Before; formerly. 3. In the future.

Id. આગળ જવું-વધવું To advance; to surpass. આગળ પડવું To take the lead; to become prominent. આગળ આવવું To come forward. 2. To come to the rescue. વિદ્યા આગળ પૈસા કાંઈ હિસાબમાં નથી Wealth is of no consideration compared to Learning.

Prov. આગળ દોડ, ને પાછળ ભેડ Hasty resolutions seldom speed well, i. e. Haste makes waste. આગળ ઓઢે, ધુમટો તાણે, તેનાં લક્ષણ કાંઈ નવ નહિ An honest look covereth many faults=All is not gold that glitters. આગળ જઈ પાછળ પડવું Haste is waste.

આગળનું, *adj.* Pertaining to the past time. 2. Future. 3. Standing in front.

આગળ-પાછળ, *adv.* [+ પાછળ *fr.* S. પશ્ચાત્ behind.] In the front and at the back. 2. Round about; on all sides.

આગળી, *s. f.* [S. અર્ગલ.] A door-bar. 2. A plaster.

આગળી-ઓ, } *s. m.* [S. અર્ગલ.] A wooden bar for fastening a door.

આગળું, *adj.* Same as આગલું. 2. Standing in the front. 3. Surpassing; superior to. જેણે ઇશ્વર પૂજ્યા, તેને સપુત સ્ત્રીઓ સતી, રૂપવતી ગુણ આગળી, રૂડી કરમ રેખા સતી.

—સામગ્રી.

આગા, *s. m.* [P. આગા master, gentleman.] Lord; master. 2. A title of respect, commonly employed in addressing a Musalmān.

આ-આમી, *adj.* [S. *fr.* આ up to + ગમ to go; See આ-ગમ.] Coming; that is to come; future.

આગાર, *s. n.* [S.] A house; an abode; a residence.

આગાહી, *s. f.* [Ar. આગાહી.] Prophecy; prediction.

આગિ-યું, *adj.* [See આગ fire.] Having fire; fiery, burning.

આગિ-યો, *s. m.* A glowworm; a firefly. 2. The blister fly; the Spanish fly.

આગિ-યો, *s. m.* Same as વૈતાળ.

આગે, [Hind.] Same as આગળ.

Prov. આગે આગે, ગોરખ નાગે You will prosper as you proceed.

આગે-તરે, } *adj.* [S. અગ્ર-તર previous; આગે-તરે, } former. *fr.* અગ્ર the front.] Previous; earlier than others. 2. Nearer.

આગે-વાન, *s. m.* [See આગળ in the front + S વાન, વાળો, having.] A leader; a master.

આગે-વાની, *s. f.* The lead; leadership; guidance.

આગો-પીછો, *s. m.* [See આગળ-પાછળ in the front and at the back.] The fore and back part of a coat.

અ-અહ, *s. m.* [S. *fr.* અ up to + ગ્રહ to take.] Importunity; moral pressure; earnestness.

Id. અઅહ કરવો To speak with importunity; to press to do a thing. અઅહ ધરવો To be in earnest; to strive hard.

અઅહી, *adj.* Importunate; solicitous; earnest.

અધ-ડું, *adv.* [See અધુ distant.] Never mind; let it be; let it alone.

Id. અધડું જાણે Let it go; leave it alone.

અધારો, *s. m.* [Hem. Des. આઘાઢા *fr.* S. અપામાર્ગ.] A medicinal plant. Same as અધેડો.

આ-ધાત, *s. m.* [S. *fr.* આ intens. + ધાત striking *fr.* હન to strike.] A blow; a stroke.

આધુ, *adj.* Distant; far off; remote.

Id. આધુ કરવું-મૂકવું To keep aside; to remove; to take away so as to make the way clear. આધુ ખસવું To be in the monthly course; to be unwell (a woman). આધુ પાછુ થવું To avoid being seen; to hide oneself. આધુ પાછું કહેવું To give a false report; to misrepresent. આધુ ખસવું To withdraw oneself from, in order to escape risk. આધુ ઓઢવું To veil the face out of modesty. 2. To be ashamed. બારણું આધુ કરવું To shut the door. આધુ કરવું-રાખવું To keep away; to forsake. 2. To withdraw one's favour from. આધુ રહેવું To remain at a distance from. આધુ જઇને પાછું પડવું To retract what one

has rashly done. આધુપાધુ નેવું To think of the past and the future. આધુપાધુ નેયા વિના Thoughtlessly.

Prov. આધા રહે હેત વધે Respect is greater when coming from a distance = Familiarity breeds contempt.

આધુડો, *s. m.* A play for children.

આધે, *adv.* At a distance.

આધેડું, Same as આધુ.

આચકડું, *v. t.* [*S.* આ up to + કર્, કર્, to draw. See આકરસડું.] To pull; to draw with force.

આચકી, Same as આંચકી.

આચકીલેવું, *v. t.* [See આચકડું to pull + લેવું to take.] To take with force. 2. To draw back; to withdraw.

હું મારી ફરિયાદ રાખ ખુશીથી આચકી લેકું છું.
—અધેરી નગરી.

આચકો, *s. m.* [See આકરસડું to attract.] A push. 2. A shock. See આંચકો.

આચમન, *s. n.* [*S.* /r. આ up to + ચમ to drink.] The drinking of water from the palm of the hand; sipping.

આચમની, *s. f.* A spoon, employed in religious ceremonies, with which to drink water.

આચરકુચર, *s. n.* [See કચરડું to crush, આચર redup.] Miscellaneous furniture. 2. Uncooked food.

આચરણ, *s. n.* [*S.* /r. આ up to ચર્ to walk.] Conduct; action.

આચરવું, *v. t.* To practise. 2. To act according to prescribed rules.

આચાર, *s. m.* Manners; practices; ceremonies.

Id. આચારબ્રથ થવું To fail in the observance of ceremonies. આચાર વિરુદ્ધ ચાલવું To act in opposition to approved manners.

Prov. આચાર, પણ વિચાર નહિ Conduct without reason. 2. Observance of rules to the letter, but not in the spirit.

આચારજ, Same as આચાર્ય a preceptor. આચારજ તારો કોણ ? અવિદ્યા અર્પી તને !

—વક્ત્ર.

આચાર-જી, *s. m.* [See આચાર્ય a preceptor

+જી, દેવ, polite address.] A preceptor, spoken of with great reverence.

આચાર-વિચાર, *s. m.* [*S.* /r. + વિચાર thought /r વિચર્ to walk.] The observance of household rites and duties in accordance with the rules prescribed in religious books. 2. Manners and thoughts; manners and customs.

આચારી, Same as આચાર્ય.

આચારી, *adj.* [See આચાર good conduct.] Particular in the observance of ceremonies; punctilious.

આચાર્ય, *s. m.* [*S.* See આચરણ.] A preceptor.

આચ્છાદન, *s. n.* [*S.* /r. આ up to, all over, + ઢ્હ to cover.] A cover; a covering.

આછ, *s. f.* [See આછું clear.] Clearness. 2. Thinness. 3. Fineness; elegance. 4. A thin layer (generally over ઘસ. whey).

આછકલાંઈ, *s. f.*

આછકલાંપણું, *s. n.*

આછકલાંવેડા, *s. m. pl.*

} [/r. આછું thin, shallow, + ક dim. + હું dim. + વેડા, વૃત્તિ, being.] Shallow-mindedness; thoughtlessness.

આછકહું, *adj.* Shallow-minded; not deep; not thoughtful.

આછરવું, *v. i.* [See ઓસરવું] To go down; to settle down (as water). 2. To become clear.

આછા, *adj.* [*S.* અચ્છ clear, transparent.] Scarce; rare. 2. Thin.

Id. આછા દહાડા Time of low income; days of poverty. આછા સાથ.

આછું, *adj.* Dim. 2. Not full. 3. Thin. 4. Elegant (See અચ્છું).

થોડે નઈ, વડયો રાય પાછો, થાત તન મન માંહિ આછો.
—ભાલજી.

આધુન-પાતળું, *s. n.* [+ પાતળું thin.] A gift of fate; whatever fate is pleased to give. 2. Contentedness; contentment.

આજ, *adv.* [*S.* અજ /r. અસ્મિન્ દિવિ in this day.] To-day.

Id. આજજ Just to-day. 2. To-day for the first time; never until to-day. આજકાલ

Now-a-days; at the present time. આજ કાલજી Of the present time. 2. Of a short standing; lately come into existence. આજનું માણસ An upstart. આજકાલ કરવી To put off. આજકાલ કરતી Without the passage of time being noticed. આજ દિન To-day; See આજ કાલ. આજ પછી Henceforth; here-after. આજ લગી-સુધી Up to this time.

Prov. આજ કોઇની, તો કાલ આપણી = આજ મારે, તો, કાલ તારે What's my case to-day may be thine to-morrow. આજની ધડી, ને કાલનો દહાડો The past cannot be recalled. 2. Never to occur. આજનું કામ કાલ ઉપર ન રાખજું Do not put off till to-morrow, what you can do to-day = Delay is dangerous. આજે નહિ, તો કાલે If to-day you will not, to-morrow you must. આજ ભલાની દુનિયા નથી Times are changed, and an honest man cannot now prosper. આજે રોકડા, તો કાલ ઉધાર Pay to-day, trust to-morrow. આજે હસે, ને કાલે રડે=આજે ધરમાં, તો કાલે બહાર =આજે અમીર, તો કાલે ક્ષીર To-day a ring, to-morrow nothing.

આજન્મ, *adv.* [S. *fr.* આ beginning from, or ending with + જન્મ birth *fr.* જન to be born.] From birth. 2. To the end of life; till death.

આજન્મ, *adj.* [Ar. એજીમ great, grand, noble.] An epithet or designation prefixed in notes to the name of any great or honourable person.

આજાદ, *adj.* [P. આજાદ.] Set free; liberated.

આજન-આહુ, } *adj.* [S. આ-જાનુ-બાહુ *fr.* આ up to + જાનુ the knee + બાહુ the hand.] Whose hands, whilst standing erect, reach down unto his knees; *longimanus*.

આજાર, *s. m.* [P. આજાર infliction.] Disease.

આજારી, *adj.* Suffering from a disease; sickly.

આજીજી, *s. f.* [Ar. અજીજી helpless.] Supplication; importunate request.

આજીવિકા, *s. f.* [S. આ up to + જીવિકા

maintenance *fr.* જીવ to live.] Maintenance; livelihood.

આજી-કું, *adj.* [See આજ to-day + કું of.] Of to-day; pertaining to to-day.

આજી-આજી, *adv.* [P. બાજુ side; the first part being a reduplication of the second.] On all sides. 2. At the sides.

આજો, *s. m.* [S. આય a respectable man.] Maternal grand-father.

આજો-કાજો, *s. m.* A particular medicine.

આજો-પડવો, *s. m.* [+ પડવો *fr.* પ્રતિપદ the first day of a fortnight.] The first day of the bright-half of As'vin (September-October).

આજ્ઞા, *s. f.* [S. *fr.* આ up to + જ્ઞા to know.] An order; a command.

Id. આજ્ઞા આપવી To permit. આજ્ઞા કરવી To order. આજ્ઞા માગવી-લેવી To request permission. આજ્ઞા લેવી To ask for leave to go away. આજ્ઞા માનવી-પાળવી, આજ્ઞામાં રહેવું To obey orders.

આજ્ઞા-કારી, [S. *fr.* + કર્ત to do, See કર-કું.] }
આજ્ઞા-ધારક, [+ ધર-કું, ધાર-ભ કરવું.] }
આજ્ઞા-પાળક, [+ પાળ-કું.] }
આજ્ઞા-વર્તી, [+ વર્ત-કું.] }

adj. Obedient.

આજ્ઞાક્રિત, *adj.* [+ અક્રિત marked *fr.* અક્ર to mark.] Obedient.

આજ્ઞા-પક, *s. m.* [See આજ્ઞા.] One who orders.

આજ્ઞા-પત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + પત્ર a letter.] A letter or document containing an order; a written order.

આજ્ઞા-ભંગ, *s. n.* [+ મઠ્ઠ violation *fr.* મઠ્ઠ to break.] Violation of an order; an act of disobedience.

આજી, Same as ઇજા.

આજી, *s. m.* Confidence; trust.

આટ, *s. m.* [See આટ, આટી, a twist, a knot.] A weaver's instrument.

આટ, *s. f.* [See આટ-કા-વડું to stop.] An arrangement of cow-dung-cakes on the ground by which a pot placed on them for cooking is prevented from falling down.

આટપડું, *v. t.* [S. આટોપ pride, arrogance.]

To finish; to complete.

આટરની, *s. m.* [Eng. *Attorney.*] An attorney.

આટલા-માં, *adv.* [S. एतावत् so much fr. एतद् this.] In this. 2. In so short a time; immediately thereupon. 3. Some-where here. 4. In the meanwhile.

આટલું, *adj.* So much; this much.

Prov. આટલું, ત્યારે તેટલું, ગાયઝો ખારો કેટલું ? Do not grieve for trifles.

આટા-લૂણ, *s. n.* [See આટો, અટા-મણ, flour + લૂણ salt.] (Lit.) Flour and salt 2. Material used up without producing a palpable effect; material wasted.

Prov. અવશુલિયાને (મોટાને) ગુણ કરે, તે આટા-લૂણમાં નય It is a waste to oblige an ungrateful person = Serve a great man, and you will know what sorrow is.

આટા-પાટા, *s. m.* } [See પાટ breadth;
આટ-યુ'-પાટિ-યુ', *s. n.* }
આટ being redup. of પાટ.] A play for children as well as for grown-up men; generally known as ખારો-પાટ.

આટિ-યુ', *s. n.* [See આટો flour.] A piece of cloth in which flour is kept.

આટીયાં-પાટીયાં, *s. n. pl.* A play for children, generally known as ગણુ-ગણુ-મોચલા. (Used in the Baroda Prānt.)

Id. આટીયાં (used for હાટીયાં)-પાટીયાં માં નવાં-વાળ્યાં (Lit.) Cupboards to keep food in, and dining stools, are made clean. 2. There is now no food to eat, and no place to eat in. 3. The work is finished; there is nothing remaining to be done.

આટો, *s. m.* [See આટો.] Crushing. 2. Flour.

Id. આટો કાઢવો To exhaust; to tire. કમ કરી કરીને, મારો તો આટો નીકળી ગયો I am exhausted by the work I have been doing; I am over-worked. આટો બાંધવો To mix water with flour and make it ready for making cakes. આટો દુજવો-પીસવો To do a slow and tedious work; a drudgery. એના મોંહ ઉપર આટો એ ઉડતો નથી He has no energy. આટા ઉડવો To be reduced to powder; to be

crushed; to be ruined. આટોકુટો કરવો To be crushed to dust; to be crushed out of existence; to be completely ruined. આટો ને આવરદા એક થવો To be completely exhausted.

Prov. ઘરનાં છોકરાં ઘડી આટે, ને ઉપાધ્યાને આટો Charity must begin at home : Nobody is nearer than one's own. આટા ઢીલા, ને બંદા માનકારી Luxury, added to weak health, makes a man peevish. આટા તોલ, ડીકરી નવતી હૈ To shut the stable-door, after the steed is stolen. આટામાં તેલુણ કેટલું ? A drop in the ocean. (કચેરીમાં લડતાં) આટો ને આવરદા, બે બેઠએ Those who go to law, have to waste their time and money. આટો વેચી ગાજર ખાવાં To buy and sell, and live by the loss.

આટોપ-વું, *v. t.* [See આટપ-વું.] To collect. 2. To stop. 3. To put up; to wind up.

આઠ, *adj.* [S. અષ્ટ.] Eight; (8).

Id. આઠે અંગે Completely; in every way. આઠે પહોર બરીસે ધડી Continuously; uninterruptedly.

Prov. આઠ વાર, ને નવ તેહવાર Those who enjoy themselves in Spring, have to die in Winter.

આઠ-આની, *adj.* [+ આને a sixteenth part of a rupee] Eight out of every sixteen; fifty per cent.

આઠ-ડો, *s. m.* [+ ડો, ડી, ડું, dim.] The figure eight; (8).

આઠ-મ, Same as અષ્ટ-ગી.

આઠ-યું, *adj.* [S. અષ્ટમ.] Eighth.

આઠિ-યો, *s. m.* [See અઠિયો.] A rogue.

આડી, *s. f.* An ornament consisting of eight strings of gold beads, worn in the hair by women.

આઠે અંગે, *adv.* [Cf. સાષ્ટાંગ.] (Lit.) With the eight limbs of the body. 2. With all heart; verp carefully. 3. Fully; totally. એમની મરજ, તો આઠે અંગે છે. —પ્રેમાનંદ.

આઠે-અમ, } *adv.* [S. અષ્ટ eight + યામ
આઠે-પહોર, }
and પહોર a quarter of a day, three hours.] For eight periods of three hours each. 2. Day and night.

આઠો. *s. m.* The eighth year of a century.

આઠોડ, *s. f.* [See હાથ the hand + વૃત્ત turned, shaken.] Juwār obtained simply by shaking the ears, and not by cutting them off from the stalks.

આડ, *s. f.* [See આડું.] A line of separation. 2. Obstruction. 3. Intervention. 4. Obstinacy. 5. A curved piece of mica-ornament used by girls and women to adorn their forehead.

Id. આડ આવવી To meet with an obstruction. (વચ્ચે) આડ બાંધવી-મૂકવી To set up a partition or obstruction. આડ (આડઈ) કરવી To be obstinate. આડ છોડવી-મૂકવી To give up obstinacy. આડ કરવી-પીળવી To besmear the forehead (of a woman) with red powder.

આડ-કતરાંતું, } *adj.* [+ Guj. કાતરંતું *f.r.* કૃત્ત to cut.] Zig-zag; winding; mazy. 2. Indirect (of a tax).

આડ-કથા, *s. f.* [+ કથા a story *f.r.* કથ to tell.] A deviation or digression from the principal subject of talk.

આડ-કાડ, *s. n.* [See આડું across+ કાડી, કાષ્ટ, wood.] Any kind of timber except the best; inferior kind of timber.

આડ-ગીરો, *s. m.* [+ Guj. ગીરો a mortgage *f.r.* S. ગ્રહ possession *f.r.* ગ્રહ to catch.] The act of mortgaging a thing already mortgaged.

આડ-ધરેણું, *adv.* [+ Guj. ધરેણું in mortgage *f.r.* S. ગ્રહ possession *f.r.* ગ્રહ to catch.] Same as આડ-ગીરો.

આડ-ધોડો, *s. m.* [See અડધ, અર્ધ, a half + ધોડો a horse.] A horse of a small size; a galloway.

આડ-ણી, *s. f.* [Dh. Des. સત્તો = S. વક્ષપદ વયં વૃત્તં દારુ કલશાધાર ખૂતમ *f.r.* S. સત્તિ a horse. Or, Hem. Des. ઓઢણો = S. ફલકાર્ગલા a wooden latch.] A small wooden stool on which bread is made.

આડત, *s. f.* [Dh. Des. આદત્ત આરત્ત *f.r.* S. આરંભ begun, See આરંભ. Or, Ar. આરિયત,

borrowing.] Agency. 2. Brokerage.

Prov. આડતને, અને અધીરાઇને ન બને You must have confidence in your agent.

આડતી-યો, *s. m.* An agent.

આડ-ત્રાંસું, *adj.* [See આડું across + ત્રાંસું inclined, slanting.] Sidelong; askance. 2. Indirect.

આડ-ત્રીસ, *adj.* [S. અઠ આડ, eight + ત્રિંશત્, ત્રીસ, thirty.] Thirty-eight; (૩૮).

આડ-દાવો, *s. m.* [See આડું across, indirect, + દાવો a claim.] A cross-suit.

આડ-પડેલો, *s. m.* [+ પડેલો a curtain.] A curtain or cloth interposed. 2. Cover or concealment. 3. Modesty; shamefacedness.

આડ-પાસું, *adv.* [+ પાસું a side.] On one side; not on the back, nor on the face.

આડ-ફેડું, } *adv.* [+ ફાટવું to break.]
આડ-ફેલું, }
In a bye-way or bye-lane. 2. Not by the usual way.

આડફેલો ગયો ચાલી, સીધો માર્ગ મૂકી કરી.

—વશીલ.

આડ-બંધ, *s. m.* [+ બંધ a tie.] A cross-tie.

આડ-ભીંત, *s. f.* [+ ભીંત a wall.] A partition wall.

આડંબર, *s. n.* [S.] A covering. 2. Vain pomp. 3. A bed.

આડ-રસ્તો, *s. m.* [See આડું cross + રસ્તો a road.] An off or bye road or path.

આડ-હું, *s. n.* [Dh. Des. ઓઢણો = S. ફલકાર્ગલા a wooden latch.] A piece of wood with which fibres or threads are twisted into a rope.

આડ-સર, *s. m.* [See આડું+સરવું to move.] A cross beam; a beam. 2. A dam to stop water from running down.

આડ-સાલે, *adv.* [See આડું cross + સાલ a year.] In every alternate year.

આડ-સોડ, *s. f.* }
આડ-સોડિયું, *s. n.* } [+ સોડ folds of a garment.] The manner of wearing the upper garment so that it covers one of the shoulders, and leaves the other uncovered.

આડા-ઈ, *s. f.* [See આડું cross.] Obstinacy; waywordness.

આડા-ખીલી, *s. f.* [See આડું or આડ-છું + ખીલી a nail.] An obstruction; a hindrance.

આડા-બોલું, *adj.* [See આડું cross + બોલ-વું to speak.] Speaking indirectly; lying. 2. Speaking with contradiction; contradicting.

આડા-મોઢ, *adj. f.* [+ મોઢ the mouth.] Obstinate (of a woman).

આડિ-યું, *s. n.* [See આડું across; or વાટ-વું to cut.] A saw.

આડી, *s. f.* A state of obstruction. 2. The state of lying flat or crosswise.

આડું, *adj.* [Hem. Des. અડાદા = S. વલાત્કાર violence; or Hem. Des. દક્કર = S. નિષેધતિ he forbids, Cf. Ar. હક an exclusive right, power to hold a thing against any other man, See અક્ક; or S. આવૃત્ત turned away from, returned, turned round. /r. આ up to + વૃત્ત to turn; Cf. આડ.] Cross; lying across; lying so as to interfere or separate. 2. Irregular; indirect. 3. Troublesome. 4. A piece of wood placed on a side of a cart. 5. The state of intervention or of lying across. 6. *adv.* Crossways.

Id. પીપ આડું પડ્યું છે The cask lies on its side. બારણા વચ્ચે આડું ઉભું રહેવું To stand blocking up the door-way. લગન આડ પંદર દિવસ રહ્યા છે It wants fifteen days to the wedding. આખ આડ કાન કરવા To pay no attention to; to be indifferent; to neglect; to connive at. આડી વાટ A side-way; a by-lane. આડી વાટે By a side cut. આડી રીતે Indirectly. તું એવા કામમાં આડો ને આડો આવે છે You always cross me in such matters. આડું રહીને સાંભળવું To listen stealthily; to overhear. હિમાલય પર્વત વાયવ્ય ખૂણાથી ઈશાન્ય ખૂણા દબી આડો પડેલો છે The Himalayas run crossways or slant from the North-West to the North-East. તેમનાથી આડું અવળું જવાય નહિ They cannot turn aside from or go contrary to. આડું વળવું To turn sideways. આડી અવળી વાતો કરવી To talk of indifferent or irrelevant matters. આડું ઉભું Lengthways and breadthways. આડું આવેલું Crossed. બે આડા

આવેલા ભાગમાંથી Through the two parts that cross each other. આડે આવવું To oppose; to hinder; to raise objection. આડો રસ્તો —આડી વાટ (Fig.) The wrong way. આડો હાથ મારવો To use dishonest means. આડે હાથે ઉસેરવું To collect or grasp with all power or by any means fair or foul. આડે હાથે મેળવવું To earn by dishonest means. આડા થવું To lie on one's side. 2. To contradict; to neglect. આડે ચઢવું To be obstinate. આડે-આડું ઉતરવું To oppose; to act in opposition. 2. To cross one's path, as an ill omen. બિલાડી આડી ઉતરી A cat crossed the way; hence, there was an ill omen. આડો અંકુશ Irrksome restraint. નાળાં આડાં અવળાં વહે છે The streams wind to and fro. આડી દેરે ખાવું To eat ravenously. આડું જોવું To look askance; to be ashamed of facing; to feel shy. આડું જોઇ ચાલવું To pass by without looking in the face. આડું બોલવું To tell a lie. 2. To contradict. આડું ચાલવું-જવું (Fig.) To go by the wrong way. 2. To obstruct; to interfere. આડું જવું To pass crossways (of a line). આડું દોરવું To rule (a line) crossways. રસ્તા વચ્ચે આડું બેસવું To sit in the way so as to block it. આડી જાલ કરવી To speak so as to prevent a person from doing a thing. આડી વાટની ધૂળ Worthless. આડું અવળું લેવું To scold severely. આડું તેડું વેતરવું To spoil a scheme by unskillful management. આડું ફાટવું To put oneself in opposition to. આડો અવળો હાથ પડવો To get by dishonest means. આડો હાથ કરવો To stop from doing. આડો આંક The utmost reach; an extreme case. આડો આંક વાળવો To reach the uttermost limits. આડે આવવું To obstruct; to prevent.

Prov. પુરૂષના નસીબ આડું પાંદડું છે Nobody can say what a man can accomplish. આડી રાત, તેની કરવી શી વાત ? There is many a slip between the cup and the lip. આડે દાકડે આડો વહે diamonds cut diamonds. સીધો રહીને કુધ ન પીએ, પણ આડો રહીને મુતર પીએ An obstinate man ruins himself.

આડું-અવળું, [+ અવળું opposite.]
આડું-ચોડું, [+ ચોડું redup.]
આડું-તેડું, [+ તેડું slanting.] } *adj.*

indirect. 2. False. 3. Lying across, here and there, on this side and that, or round about.

આડે-દહાડે, *adv.* [+ દહાડે a day.] On a week day, as distinct from a Sunday; on a working day, as distinct from a holiday or from the Day of Rest. 2. Not on the proper day.

આડે દહાડે જોર ન ફાળ્યું, આજ હોળીનું ટાણું.

—દયારામ.

આડો, *s. m.* Obstruction; opposition.

આડોશી-પાડોશી, *s. m.* [See પાડોશી a neighbour. The first part is a reduplication of the second.] Neighbours.

આઠ, *s. m.* [See આઠક a measure.] A heap.

આઠક, *s. m. n.* [S.] A measure of corn equal to eight pounds in weight.

આઠ-વું, *v. i.* [S. આ up to + ઠાક to go.] To go to graze cattle.

આઢિયો, *s. m.* [See હાટ a shop; or આઠ a heap.] A merchant who keeps a large go-down of cotton.

આણુ, *s. f.* [S. આજ્ઞા *f.r.* આ up to + જ્ઞા to know. *Cf.* P. આજ્ઞ.] An oath. 2. A command.

આડી આણુ દીધી છે અમને,

રઘુપતિ રામ હૃદમાં રહેજો, રે.

—સીતાજીના મહિના.

આણુ, *adj.* [S. અન્ય another.] Another.

અતુર્દશી અષ્ટમી બાણુ છ, પંચદશી કરી પ્રમાણુ છ;

જો વિણુ પર્વના દિન આણુછ, જેનાં વેદ પુરાણે વખાણુ છ.

—પ્રેમાનંદ.

આણુ-દાણુ, *s. f.* [See આજ્ઞા order + દાણુ a tax.] Power to command and to levy taxes; authority.

Id. આણુદાણુ ફરવી To be obliged to obey and pay taxes (of a territory or country).

આણુ-પાણુ, *s. n.* [See આને an Anna + પાણુ *f.r.* પા a quarter + આને.] Horizontal and vertical strokes denoting annas and quarter annas. (Arith.)

Id. આણુપાણુના અપૂર્ણાંક Fractions denoted and worked by horizontal and vertical strokes. આણુપાણુના સરવાળા-બાદબાકી-ગુણાકાર-ભાગાકાર Addition, &c., worked by

horizontal and vertical strokes denoting annas and quarters of an anna.

આણુંદ, *s. m.* [S. આનન્દ joy *f.r.* આ up to + નન્દ to rejoice.] Joy; merriment. 2. Satisfaction.

આણુંદ-કંકણુ, *s. n.* [S. અનંત કઢ્ઢણ *f.r.* અનંત infinite + કંકણુ bracelet. *Cf.* અનંત-દોરો.] Same as અનંત-દોરો.

કર આણુંદ કંકણુ પાણુ, એ રૂપ ફૂલ કળે ?

—ભાલણુ.

આણુંદી, *adj.* Joyful; merry. 2. Contented.

આણુ-તું, *v. t.* [S. આનવનિ *f.r.* આ up to + ની to carry.] To bring.

આણું-કેર,

આણું-ગમ,

આણું-પા,

આણું-પાસ,

આણું-મગ,

adj. [Guj. આણી for આની Gen. of આ this + કેર; ગમ for મગ, માગ, માર્ગ; પાસ, પાસે, by the side.]

On this side. 2. On the one hand.

આણું, *s. n.* [S. આનવન the act of bringing *f.r.* આ up to + ની to carry.] The invitation to a wife to leave her father's home and go to take up her abode with her husband.

Id. આણું આગ્યું છે An invitation has been received (at a girl's father's house) from her father-in-law's house. આણું કરવું To invite a girl to her father-in-law's house. આણું મોકલવું To send an invitation to a girl from her father-in-law's house. આણું વાળવું To send a girl to her father-in-law's house in response to his invitation. આણું આણવું To come in compliance with an invitation to one's (a girl's) father-in-law's house.

Prov આણું કરવા ગયાં, ને વહુ ભૂલી આગ્યાં To omit to do one's most important duty.

આતતાયી, *adj.* [S.] Endeavouring to kill; desperate; felonious; intent upon committing a murder.

આતપ, *s. n.* [S. *f.r.* આ all round + તપ, તપ, heat.] Heat. 2 The heat of the sun.

આતપ આતપ નો'ય, તથાપિ ય,

કાય જ કાય વિનાની લહે છે. —પ્રેમાનંદ.

આત-વાર, *s. m.* [S. આદિત્ય the sun + વાર a day.] Sunday.

Prov. આતવારે પરણ્યો, ને મંગળવારે રાંડ્યો
To think at night, and forget at day.

આતશ, *s. m.* [P.] Fire.

આતશ-આશ, *s. f.* [+ P. बाजी play *fr.* बाजी playing *fr.* बाजें to play.] Fireworks.

આતશ-અહેરામ, *s. m.* [P. + बह्राम Name of an angel.] A fire-temple of the Pārsis.

આતા-શ, *s. m.* [See તાત father + શ, દેવ, honorific suffix.] Grandfather.

આતાશ, તમે ઘેર પધારો વેગે, ત્યાં તમે ધાઈ શ;
દ્વારામતીએ લેઈ આવો, વિવાહ તણી સન્દર્શ શ.

—ભાલણ.

આતિથ્ય, *s. n.* [S. *fr.* અન્તિથિ a guest *fr.* અ not + તિથિ a day; or, અન્ત to go.] Hospitality.

આતુર, *adj.* [S.] Zealous; eager. 2. Anxious; impatient. 3. Sickly.

Id. આતુર સંન્યાસ A life of resignation and asceticism (abandonment of worldly pleasures and carnal affections) taken by dying Brāhmaṇs.

આતુર-તા, *s. f.* Zeal; eagerness. 2. Anxiety.

આતુરી, *adj. f.* Eager or anxious (of a woman).

આ-તે, } આ-તા, } [See આ this + તે that & તે but; emphatic forms of આ this.] This itself; as for this.

આત્મ, *s. m.* [S. અત્મન] The soul. 2. Self (used as the first part of a compound).

આત્મ-ગતિ, *s. f.* [S. *fr.* + ગતિ motion, destination, *fr.* ગમ to go.] The destination of the soul after death; the soul's progress after death to other births, and ultimate emancipation.

આત્મ-ધાત, *s. m.* [S. *fr.* + ધાત killing *fr.* હત to kill.] Self-murder; suicide.

આત્મ-ધાતી, *adj.* Killing oneself; self-murdering; suicidal.

Prov. આત્મધાતી મહા પાપી Suicide is a great sin.

આત્મ-જ, *s. m.* [S. *fr.* + જન્ to be born.]

Born of oneself; hence, a son.

આત્મ-જા, *s. f.* A daughter.

આત્મ-જ્ઞાન, *s. n.* [S. *fr.* + જ્ઞાન knowledge *fr.* જ્ઞા to know.] Knowledge of oneself. 2. Knowledge of the soul; metaphysics.

આત્મ-જ્ઞાની, *adj.* Knowing the soul.

આત્મ-દર્શન, *s. n.* [S. *fr.* + દર્શન sight.] Sight or knowledge about oneself; self-knowledge.

આત્મ-દર્શી, *adj.* Having knowledge about oneself. 2. Having knowledge of the soul.

આત્મ-દ્રોહી, *adj.* [S. *fr.* + દ્રોહ enmity.] Inimical or hostile to oneself.

આત્મ-નિન્દા, *s. f.* [S. *fr.* + નિન્દા censure *fr.* નિન્દ to censure.] Self-reproach.

આત્મ-નિવેદન, *s. n.* [S. *fr.* + નિવેદન the act of informing, offering. *fr.* નિ down + વિદ to know.] Offering oneself as a living sacrifice to the Deity, esp. to Kris'ṇa.

આત્મ-નિવેદી, *adj.* One who has offered oneself as a living sacrifice to the Deity, esp. to Kris'ṇa.

આત્મ-નિષ્ઠ, *adj.* [S. *fr.* + નિષ્ઠ devotion.] Intent in contemplation upon the Deity or one's own soul. 2. Seated in the soul; cordial; profound; self-reliant; self-dependent.

આત્મ-બુદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + બુદ્ધિ Knowledge.] One's own wisdom or sense; one's own invention, suggestion, contrivance, or device—in distinction from the sense or suggestion of another. 2. Selfishness.

આત્મ-બોધ, *s. m.* [S. *fr.* + બોધ knowledge *fr.* બુધ્ to know.] Spiritual knowledge. 2. Knowledge of the self.

આત્મ-વિચાર, *s. m.* [S. *fr.* + વિચાર thought.] Consideration or investigation of spirit (i. e., of one's own soul or of the all-pervading Deity.)

આત્મ-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* વિદ્યા knowledge.] Self-knowledge; spiritual or divine knowledge or science; metaphysics.

આત્મ-વેત્તા, *s. m.* [S. *fr.* + વેત્તા knower.] One who has acquired આત્મ-વિદ્યા.

આત્મ-શુદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + શુદ્ધિ purification.] Self-purification; purification or purified state of the spirit or soul.

આત્મ-સંયમ, *s. m.* } [S. *fr.* + સંયમ,
આત્મ-સંયમ-ન, *s. n.* } *sંયમન*, restraint.] Self-restraint; self-denial; stoicism.

આત્મ-સંરક્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* + સંરક્ષણ protection.] Self-protection; self-defence.

આત્મ-સમર્પણ, [S. *fr.* + સમર્પણ offering.] Same as **આત્મ-નિવેદન**.

આત્મ-સાધન, *s. n.* [S. *fr.* + સાધન accomplishment *fr.* સાધ to accomplish.] The means of salvation.

આત્મ-સુખ, *s. n.* [S. *fr.* + સુખ happiness.] Comfort to oneself or the soul.

આત્મ-સ્તુતિ, *s. f.* [S. *fr.* + સ્તુતિ praise *fr.* સ્તુ to praise.] Self-praise.

આત્મ-હત્યા, *s. f.* [S. *fr.* + હત્યા killing *fr.* હન to kill] Suicide.

આત્મ-હત્યારે, *adj. m.* That kills himself; suicidal.

આત્મ-હિત, *s. n.* [S. + હિત benefit.] One's own welfare. 2. Welfare of the soul.

આત્મા, *s. m.* [S. આત્મન્.] The soul 2. Self.

આત્માનંદ, } [S. + આનંદ joy, આરામ
આત્મારામ, } pleasure.] The joy or gratification by abstraction from sensuous objects, and contemplation of one's own spirit or the Deity; the pleasure of consciousness or being.

આથ, *s. m.* } [S. અસ્ત gone to rest,
આથા, *s. f.* } thrown, See અસ્ત, અથાણું, આથવું; or, S. અસ્તિ is. *fr.* અસ્ to be.] Amassing of money; the amount of money acquired or stored up.

આથડવું, Same as અથડવું.

આથણું, Same as અથાણું.

આથમ-ણું, *adj.* [S. અસ્તમન setting; See અસ્ત, આથમ-વું.] Western.

આથમ-વું, *adj.* Setting; going down the horizon.

Prov. આથમતાને કોઇ ન માને No one worships the setting sun. આથમેય પછી અસૂર નહિ, ને હુટાયા પછી બો નહિ One should not

talk of being late after the sun has set, and one should not talk of danger after one has been plundered

આથમ-વું, *v. i.* [S. અસ્ત set, setting, *fr.* અસ્ to throw.] To set; to go down the horizon.

આથર, *s. n.* [See અસ્તર covering.] A covering for the floor or ground.

આથર-વું, Same as પાથર-વું.

ઉપર ગાલીચા બહુ આથર્યા, રે તમે સૂણો સહુ.

—દીવાળીબાઈ.

આથ-વું, *v. t.* [Dh. Des. અશ્વયો preserved, *fr.* S. અશ્વસ્ત; *fr.* આશ્વસ્ to be comforted, See આશ્વાસન.] To leaven; to pickle.

Id. અથાણું આથવું To make pickles.

આથી-પોથી, *s. f.* [See આથ+પોથી a book.] Wealth and learning. 2. Wealth; all the valuable things which a man possesses.

આથો, *s. m.* [See આથ-વું to make a pickle.] Paste. 2. Materials of food, in a liquid state, made ready for a further culinary process such as frying, drying. 3. Any material made ready for a further process.

આદ, *s. f.* [See યાદ remembrance.] Remembrance; recollection.

આદ-અન્ત, *adv.* [S. આદિ the beginning + અન્ત the end.] From first to last.

આદત, *s. f.* [Ar. આદત.] Habit; practice.

આદમ, *s. m.* [Ar.] Adam, the first man created by God according to the Old Testament.

Id. બાવા આદમ An old venerable man. બાવા આદમના વખતમાં In very old times.

આદમ-જાત, *s. f.* [Ar. + P. જાદ્ born; *Cy.* S. જાત born *fr.* જન to be born.] Man-kind.

આદમ-છ-નો કોરડો, *s. m.* [See આદમ + છ, દેવ, honorific + કોરડો a whip.] A play for children. (Used in the Baroda Prānt.)

આદમી, *s. m.* A descendant of Adam; a man; a human being.

આદર, *s. m.* [S. *fr.* આ up to + ર્ to respect.] Respect; reverence.

આદર-શ્રીય, *adj.* Worthy to be honoured or venerated; respectable.

આદર-બુદ્ધિ, *s. f.* [*S. fr.* + *બુદ્ધિ* mind.] Sincerity in paying respect. 2. Sincere respect or reverence as distinguished from outward or showy.

આદર-ભાવ, *s. m.* [*S. માન* feeling *fr.* *મ* to be.] Feeling of respect; hospitality; honourable reception.

આદર-માન, *s. n.* [*S. fr.* + *માન* respect *fr.* *મન* to think.] Respect. 2. A welcome.

આદર-વાત, *s. f.* [+ *વાત* talk.] Respectful conversation; interested talk.

આદર-વું, *v. t.* [See *આદર* respect.] To begin. 2. To undertake. 3. To go to work with zeal. 4. To woo; to court (See *અદરા-વું*.)

Prov. *આદર્યું અધુરું રહે, હર કરે સો હોય* Man proposes and God disposes.

આદરા-વું, *v. i.* To be begun; to be undertaken. 2. To be courted. 3. To be betrothed.

આદર્શ, *s. m. n.* [*S. fr.* *આ* intensive + *દર્શ*, *દર્શ*, to see.] A looking-glass.

આદ-વેર, } *s. n.* [See *આદ્ય* initial + *વેર* enmity.] (Lit.) An original enmity. 2. A long-standing enmity; bitter enmity.

Prov. *આદવેર-આદ્યવેર વેશ્યા ને સતી* There is an original (essential) enmity between a harlot and a chaste woman.

આદાન, *s. n.* [*S. fr.* *આ* intensive + *દાન* giving.] A mode of diagnosis.

આદર-સત્કાર, *s. m.* [*S. fr.* + *સત્કાર* welcome *fr.* *મન* good *fr.* *અમ્* to be + *કૃ* to do.] Same as *આદર-માન*.

આદા-પાક, *s. m.* [See *આદુ* ginger + *S. પાક* a preparation, a syrup, *fr.* *પચ્* to cook.] A ginger-confection or electuary.

Id. *આદાપાક દેવો-અવરાવવો* (Lit.) To oblige a person to eat a preparation of ginger. 2. To give a sound beating.

આદાય, *s. m.* [*S. See આદાન*.] Profits; gains. 2. Income.

આદા-શીર્શ, *s. f.* [*S. અર્ધ* a half + *શીર્ષ* the head.] A pain affecting only one side of the head; mogrim; hemi-crania.

આદિ, *s. m.* [*S.*] Source; beginning.

2. The first. 3. The first part of a series. 4. *adj.* First; prior; principal; chief. 5. Original.

Note.—In compounds, although the meaning is still this, *First or principal*, it well corresponds with *Et cetera*; as *ઈન્દ્રાદિ દેવ* Indra and the other Gods, *i. e.* Indra being first among the gods.

આદિ-અન્ત, *s. m.* [*S. fr.* + *અન્ત* the end.] Beginning and end.

આદિ-ક, *adj.* *Et cetera* (occurring at the end of a compound).

આદ-કાવ, *s. m.* [*S. fr.* *કવિ* a poet *fr.* *કુ* to sound.] The first poet. 2. The sage *વાલ્મીકિ*, an ancient poet.

આદિ-કારણ, *s. n.* [*S. fr.* + *કારણ* a cause.] The first or primary cause.

આદિ-શ્રથ, *s. m.* [*S. fr.* + *શ્રથ*.] A book held sacred by the Sikhs.

આદિત, } *s. m.* [*S. આદિત્ય*.] The sun.

Note.—In early Vedic times, the Adityas were the six, or more frequently the seven sons born from the body of Aditi, the unbounded and eternal. They are the eternal, imperishable beings, whose essence is the celestial light. Themselves, neither sun, nor moon, nor stars, nor dawn, they are the eternal sustainers of the luminous life which exists, as it were, behind all these phenomena. In later age, the Adityas were the twelve sun-gods, bearing evident reference to the twelve months of the year. Their names are:—*વરુણ*, *સૂર્ય*, *વેદાંગ*, *ભાનુ*, *ઇન્દ્ર*, *રવિ*, *ગમસ્તિ*, *યમ*, *સ્વર્ણ-રેત*, *દિવાકર*, *મિત્ર*, and *વિષ્ણુ*.

આદિત-વાર, } Same as *આત-વાર*.

આદિ-નાથ, } *s. m.* [*S. fr.* *આદિ* the first + *નાથ*, *ઈશ્વર*, lord.] The name of the first Jain *તિર્થંકર*, also called *શ્વભદ્રેવ*.

આદિ-નારાયણ, *s. m.* [*S. fr.* *આદિ* the beginning + *નારાયણ* Vis'ṇu *fr.* *નાર* water + *અણ* a place *fr.* *ઈ* to go.] An epithet of Vis'ṇu.

આદિ-પદ, *s. n.* [*S. fr.* + પદ-a place.]
The first extreme or term of a progression.
(In Arith. or Alg.)

આદિ-માતા,
આદિ-માયા,
આદિ-શક્તિ,
આદ્ય-શક્તિ, } *s. f.* [*S. fr.*+માતા, mother,

માયા illusion. & શક્તિ power.] A goddess united to the primæval male, and genitress of the material world. 2. Nature.

આદિ-લઘને, *adv.* *Et cetera.*

આદુ, *s. n.* [*S. આર્દ્રક*] Ginger.

Id. આદાની સુક થવી To be reduced in bulk. 2. To be tamed in spirit; to be humbled. આદુ ખાઈને પૂડે લાગવું To make an active search; to be zealous in an investigation; to press urgently; to be solicitous. આદુ કાઢી નાખવું To tame the spirit of. આદિ-પાક આપવો To beat severely.

આદેશ, *s. m.* [*S. fr.* આ up to + દિશ્ to show.] An order; a command. 2. A divine rule or command. 3. A substitute (in Sansk. Gram.)

આદ્ય, *adj.* [*S. fr.* આદિ beginning.] The first; pertaining to the beginning.

આદ્યન્ત, } Same as આદિ-અન્ત.
આદ્યન્ત, }

આદ્યલુ, *s. n.* [*S. આ-ગ્નિ* placing *fr.* આ intensive + લુ to put.] Placing water on a fire to boil. 2. Water placed on a fire to boil. 3. Ebullition; boilong up.

Id. આદ્યલુ આવવું To boil. આદ્યલુ મૂકવું To set water to boil. એવું શું આદ્યલુ ઉકળી નય છે, કે તમે એટલી ઉતાવળ કરો છો ? What is there to be spoiled or lost that you should be in so great a hurry ?

આધર-કલુ, } *s. n.* An acid or sour
આધર-લુ, } substance used to coagulate milk.

કાંઈક આધરકલુ વિના તો નાણું નથી ?—ધીરો.

આધરક-વું, Same as અધક-વું.

આધાર, *s. m.* [*S. fr.* આ up to + ધૃ to hold.] Support; patronage. 2. Ground; basis. 3. Dependence.

Id.—ઉપર આધાર રાખવો To depend upon;

to be regulated by. તે શા આધારથી ચાલે છે ? What is that which directs it ? અહિયાં તું કેને આધારે રહે છે ? Under whose patronage do you live here.

આધિ, *s. m.* [*S. fr.* આ intens. + ઐ to contemplate.] Mental pain.

આધિક્ય, *s. n.* [*S. fr.* અધિક much, excessive *fr.* અધિ up.] Comparative greatness; excess; majority. 2. Abundance.

આધિ-દેવિક, *adj.* [*S. fr.* અધિ at, in, + દેવ a god *fr.* દિવ્ to shine.] Relating to the tutelary deities that preside over the (eleven) organs of sense. 2. Produced by the organs of sense (of pleasure or pain). 3. Arising from evil spirits (of agony). 4. Spiritual.

આધિ-પત્ય, *s. n.* [*S. fr.* અધિ-પતિ the great master.] Lordship; rule; mastery.

આધિ-ભૌતિક, *adj.* [*S. fr.* અધિ on, upon. + ભૂત a being.] Relating to entities or real existences. 2. Relating to the primitive elements. 3. Physical.

આધિ-વ્યાધિ, *s. m.* [See આધિ mental pain+વ્યાધિ a bodily illness *fr.* વિ intensive + આધિ.] Mental and physical pain.

આધીન, *adj.* [*S. અધીન*] Dependent; 2. Obedient.

આધીનતા, *s. f.* Dependence. 2. Obedience.

આધુનિક, *adj.* [*S. fr.* અધુના now.] Modern; new; later. 2. Not lasting; not durable.

આધે, *adv.* [See અર્ધ.] Placing (cattle) under the care of a person (a cowherd) on condition that the owner and cowherd will each share half the profits

Id. આધે આપવું—મૂકવું-અધાવું To place or leave cattle under the care of a cowherd on condition that the owner and cowherd will each share half the profits.

આધેડ, Same as અધેડ.

આન, *adj.* [*S. અન્ય.*] Another. See આણ. મૂકી માન, પ્રીતમ કહાન, દે રસદાન, અધરપાન; લાગ્યવાન ન કે આન, તું સમાન, સુતા ભાન.

—દયારામ.

આનન, *s. n.* [*S.*] The mouth. 2. The face.

આનન્દ, } *s. m.* [*S. fr.* આ intensive. + નન્દ to rejoice.] Transport of joy.

Prov. આનન્દ પરમ સુખ 'Cheerfulness is the greatest medicine for the mind.

આનન્દ-કંદ, *s. m.* [*S.* + કન્દ a root.] The origin of joy. 2. God; Brahma.

આનન્દ-કારી, *adj.* [*S. fr.* કૃ. કર્ to do.] Producing joy.

આનન્દ-ધન, *adj.* [*S. fr.* + ધન dense.] Of full and perfect joy. 2. *s. m.* God, who is full of joy. 3. *adj.* Nothing but joy.

આનન્દ-ભેરવી, *s. f.* [*S.* + ભેરવી *fr.* શી to fear + રુ to cry.] A particular air in music, so called from its being very pleasing.

આનન્દ-મય, *adj.* [*S. fr.* મય full of, made of.] Full of joy.

આનન્દ-મય-કેશી, *s. m.* [*S. fr.* + કેશી cavity.] The first of the five sheaths that, according to the Vedānta, envelope the individual soul, when separated from the Supreme Soul. *Cf.* અન્ન-મય-કેશી,

આનન્દ-તુ, *v. i.* To be filled with joy; to be delighted.

આનન્દ-વૃત્તિ, *s. f.* [*S. fr.* + વૃત્તિ existence *fr.* વૃત્ત to be.] A disposition naturally joyful. 2. *adj.* One who has a joyful disposition.

આનન્દાશુ, *s. n.* [*S. fr.* + અશુ a tear.] Tears of joy.

આનન્દિત, *adj.* Rejoiced; delighted; gladdened.

આનન્દી, *adj.* Joyful; merry; gay; Cheerful.

આના-કાની, *s. f.* [*Guj.* હા yes, ના no, કા *fr.* *S.* કિમ why + ની, ના, no.] Hesitation.

આની, *s. f.* [*S.* અન્ય another, the other; there being only two measures of value, first the Rupee (a silver coin) and the other an anna (a copper coin); Pāi-sā, a correctly Pāi-shāh = the large Pāi or Pie (See પા a fourth part) being a fourth part of an Anna.] One anna; one-anna worth. 2.

One-sixteenth part.

આનો, *s. m.* Same as આની.

આન્તર, *adj.* [*S. fr.* અન્તર. અન્તઃ, internally. See અન્તર.] Interior; internal.

આન્તર-રાગ, *s. m.* [*S. fr.* + રાગ affection.] Affection of the heart; real affection.

આપ, *s. n.* [*S.* અપ, આપ; water.] Water.

આપ, *s. n.* 2. [Same as આપ *fr.* આત્મન, આપુ, Self.] Dignity; position; splendour. બુવતી કહે "જનમું અમો, આપ તમારે રાખો તમો."

—સામળભટ.

આપ, *pron.* [See આપણ *fr.* *S.* આત્મન self.] Your honour; you. 2. Self (used at the beginning of a compound) 3. *s. n.* [*Cf.* આપુ] Selfness; individuality; an individual characteristic; a distinguishing mark. 4. Pride; arrogance; haughtiness. (3 & 4 See આપુ.)

સમજીને કોયનાં ચલન ન દેખવાં,

આત્મા ઓળખી આપ ખોડું.—લોખોલભટ.

Prov. આપ મુલા વિના સ્વર્ગે ન જવાય Crosses are ladders that lead to heaven: You must die, before you can go to heaven. આપકી લાવસી પરાઇકી કુસકી Every one thinks his shilling worth thirteen pence: Every man thinks his own geese swans. આપ સમાન બળ નહિ, ને મેઘ સમાન જળ નહિ Every tub must stand on its own bottom. આપ મુલે પીછે હુબ ગઢ ફુનિયા Death's day is doomsday: After me, the deluge આપ આપકે ખ્યાલમે ગઢા લી મસ્તાના The crow thinks her own bird the fairest: Every hen thinks her own chickens swans. આપ સુખી તો જગ સુખી All are well, if self is well. આપ લલા તો જગ લલા: આપ એવો જગ Despise none, despair of none. આપ ઘેર દીકરી, પર ઘેર વહુ A girl is indulged at her father's house, but she has to live under certain restraints at her father-in-law's. આપ અપકી સમાલીયો, મેં મેરી ફેડતા હુ Every man should sweep before his own door. આપ છતાયા, કંઈ જગ છતાયા? The conquest of self is the greatest conquest. આપ તેવા જગ You measure other people's corn by your own bushel. આપથી ઉતરતી સગા આપ ઉપર Every one thinks first of oneself, and then slowly

enlarges the circle: Take care of Number one. આપ વીતી, કે પર વીતી ? Do you speak from your own experience or that of others ? આપ વીતી સૌ નહો, પર વીતી કોઈ ન હોય Very few can place themselves in another man's position.

આપ-અખત્યાર, *adj.* [S. + A. અખત્યાર power, right.] Independent; absolute.

આપ-અખત્યારી, *s. f.* Independence; absolute power.

આપ-આપ, *pron.* [Hind.] Each himself.

આપ-કરમી, *adj.* [S. + કરમ an act *fr.* કર to do.] Self-reliant.

Prov. આપકરમી કે આપકરમી ? Would you rely upon your own resources, or upon those of others ?

આપ-ખુદી, *s. f.* [S. + P. ખુદ self.] Self-supremacy; the carrying out of one's own desires; high-handedness.

Id. આપખુદી વાપરવી To be high-handed.

આપ-ધાત, [S. + ધાત killing *fr.* હત to kill.] See આત્મ-ધાત.

આપણું, } *pron.* [S. આત્મન્ self.] We, આપણે, } including you.

Prov. આપણી સૂઝ, ને જીવને પૂછ Do not forsake the counsel of thy own soul. આપ-હું બાજું, ને પારકું સમારું (બે સરખાં) Every one can help himself the best. આપહું ધર બાર કોસથી દેખાય Every one is the best judge of his own interest. આપણે નહારા, તો આપ-ણી ભતને ભારે If we are wrong, the blame lies with ourselves.

આપત્ત, } Same as આપત, income. આપત, }

Prov. આપત હોય થોડી, તો રાખીએ ગાય કે ઘોડી If your income is small, keep a cow or a mare.

આપત્ત, *s. f.* [S. આપત્ *fr.* આ up to + પત્ત to go.] Calamity; adversity.

આપકાળ, *s. m.* [*fr.* + કાલ time.] Adverse times.

આપત્તિ, Same as આપત્ત.

Prov. આપત્તિ, એ એક કસોટી છે Adversity is a trial: Some are refined like gold in

the furnace of affliction.

આપદ, } *s. f.* Misfortune. 2. Anxiety. આપદા, }

આપ-નાર, *s.* [See આપ-હું to give.] A giver; a donor.

આપ-ચા, *s. f.* [See આપત્ + જ્ઞાન (Lit.) knowledge of adversity.] Contentment.

આપ-મળ, *s. n.* [See આપ self + મળ.] One's own strength.

આપ-મતલબી, *adj.* [Guj. આપ self + P. મતલબ interest.] Selfish; seeking one's own interest.

આપ-મતિ-યું, *adj.* [S. + મત opinion *fr.* મન to think.] Self-willed; self-complacent.

આપ-મુખત્યાર, *adj.* [S. + મુખત્યાર master.] Independent; absolute.

આપ-લે, *s. f.* [See આપહું to give + લેહું to take.] Borrowing and lending on credit; commercial dealings.

આપ-વખાણું, *s. n.* [+ વખાણું praise.] Self-praise.

આપ-હું, *v. t.* [S. અર્પ to give, caus. of કર to go.] To give; to pay.

Id. પરીક્ષા આપવી To present oneself at an examination; to go in for an examination.

Prov. આપશે, તેહું પામશે As you sow, so will you reap. આપીને માગે, તેની અકલ નય આથે Give a thing, and take again, and you shall ride in hell's wain. આપવા લેવાનાં કાટલાં ભૂદાં Every one keeps two measures, one for oneself, and another to serve others. આપે ચૈડવા, ને લઈ નય જોળો Venture a small fish to catch a great one : More knave than fool. આપે, તેનો પાડ Thank those who supply your wants. આપે, તેને રામ I will attain the highest station, or perish in the attempt : Sink or swim. આપે, તેને દીકરા આપે, અને ન આપે, તેના મૂળગાએ ખુંચી લે He ruins into extremes. આપે, તે સુવાળો; અને ખીજે કાખનો મુવાળો Give a thing and take again, and you shall ride in hell's wain. આપે, ત્યારે કોઈ ન હોય; અને માગે, ત્યારે સૌ કોઈ હોય Lend your money and lose your friend. આપું વાણીએ, ને ખાધું પ્રાણીએ You gave us

what we wanted, and we used it up, why should we pay you now? આપું કર્યું, જે કલ્યાણ; ફરી માગે તે મુસલમાન A small loan makes a friend, a great one an enemy.

આપસ-આપસ-માં, } *adv.* [આપ *fr.* S. આપસ-માં, } *adv.* [આપ *fr.* S. આત્મન self.] Among ourselves, yourselves, or themselves.

આપ-સમાન, *adj.* [S. સમાન like.] Like oneself.

આપ-સ્વાથ, *s. m.* [See આપ own + સ્વ own + અર્થ interest. આપ=સ્વ being redundant.] Self-interest; selfishness.

આપ-સ્વાર્થી, *adj.* Self-seeking; self-interested; selfish.

આપું, Same as આપ self, 3 & 4.

આપુ-શાહ, *s. m.* [See આપ-તું + શાહ, શાહકાર, a gentleman.] A gentleman, who is willing and able to pay his debts; a solvent gentleman.

આપો, *s. m.* [See આપ self.] The father (used by shepherds).

આપો-આપ, *adv.* [S. આત્મન self.] Spontaneously; of one's own accord. 2. Personally.

આપો-પુ, *adj.* Each his own 2. *s. n.* Same as આપું & આપ *s. n.* 3. & 4.

આસ, *adj.* [S.] Related; connected by consanguinity or affinity. 2. Worthy of trust or reliance; authoritative.

આસ-જન, [S. *jr.* + જન people.] }
આસ-વર્ગ, [S. *jr.* + વર્ગ class.] }
s. m. pl. Relatives; relations; persons connected by consanguinity or affinity.

આફત, *s. f.* [Ar. आफ़ت, *Cf.* S. आपत.] Calamity; misfortune.

Id. આફત આવી પડવી To meet with a misfortune. આફત ખમવી વેઠવી To put up with a difficulty. આફત ટાળવી To avoid a difficulty; to escape from a difficulty.

આફણીએ, *adv.* [See આપણું one's own.] Of one's own accord; spontaneously.

આફણીએ આવી રહેશે હોમો, વહેલો સરવથી પહેલો.

—પ્રેમાનંદ.

આફતાબ, *s. m.* [P. आफ़ताब.] The sun

2. Sun-shine.

આફર-કંઠું, *v. i.* [See આફરો.] To suffer from costiveness.

આફર-કું, *adv.* [See આપણું. *Cf.* આફરું.] Of one's own accord; spontaneously. See આફણીએ.

આફર-તું, *v. i.* [See આફરો.] To be swollen in body owing to disease.

આફરીન, *s. f.* [P. आफ़रीन.] Praises; thanks.

આફરો, *s. m.* Costiveness; constipation. 2. Passion; a fit of passion.

Id. આફરો ચઢવો To suffer from windiness in the stomach. 2. To be passionate; to be impatient.

આફિડેવિટ, *s. f.* [Eng. Affidavit.] Solemn evidence given in court of justice; an affidavit.

આફિસ, *s. f.* [Eng. Office.] An office; a place of business or work.

આફુરું, Same as આફર-કું, Spontaneously. હું સમાણી નય સાસરે, તેના જોને જોગ; તેની પેરે મારે થારો, આફુરો નરો રોગ.

—પ્રેમાનંદ.

આફુસ, *s. f.* [Portug. Alphonso, a Portuguese gentleman after whom the fruit is called.] A kind of mango.

આબ, *s. n.* [P. *jr.* S. અપ્. આપ; water.] Water. 2. A liquid. 3. Lustre.

દીપો મરણે જવાબ, ફરી લેઉં તારૂં આબ.

—વસીલ.

આબક-દુબક, *s. m.* A trick in the game of ગિલી-દંડો.

આબ-કારી, *s. f.* [P. آبکار a distiller *jr.* آب water + کار a maker *jr.* S. કર to do.] The business of a distiller. 2. The Abkārī department of government.

આબ-ખોરો, *s. m.* [P. + खार drinking *jr.* खुदન to drink.] A small water-pot.

આબદા, Same as આપદા Misfortune.

Id. આબદા પડવી To meet with a difficulty. આબદા પાડવી To throw into a difficulty; to put to an inconvenience or trouble. આબદા ખમવી-વેઠવી To put up with a difficulty or inconvenience.

આખ-રૂ, *s. f.* [P. *આ* lustrō + *રૂ* the face.] Reputation; credit; responsibility.

Id. કોઈની આખરૂ ઉપર આવડું To attack a man's character or reputation. આખરૂ ઉપર હાથ નાખવો-આખરૂ હુંટવી To attack a man's character or reputation. 2. To outrage (a woman's) modesty. આખરૂ જોઈ કામ પાડું To associate or have dealings with a man after examining his character. આખરૂ ઉપર જરૂં To show oneself what one really is. હવે તો તેની આખરૂ ઉપર વાત આવી છે This is an attack on his character or reputation. આખરૂ આપવી To honour; to respect. આખરૂ મળવી-મેળવવી To get honour or respect; to be respected. 2. To get honours or a title of honour. આખરૂ-પત્ર A letter of recommendation; a certificate of honour. તેણે મારી અધવચ આખરૂ લીધી He exposed me unguardedly or without a warning; he obliged me prematurely to show myself in my true colours. આખરૂ-સાચવવી-જળવવી-રાખવી To keep up one's own or another man's reputation or character. આખરૂ ખોવી-ગુમાવવી To lose one's own or another man's reputation or character. એણે તો હાથે કરીને આખરૂ હુંટવી He was himself the cause of losing his own character or reputation. આખરૂના કાંકરા કરવા To smash to pieces one's character or reputation, to wreck one's character or reputation. આખરૂ ધરાવવી To have a reputation or character. આખરૂ લેવી-આખરૂ ઉપર હાથ નાખવો To deprive a man of his reputation or character. 2. To outrage the modesty of a woman.

આખરૂ-દાર, *adj.* [+ P. *દાર* possessing *fr.* S. *ધાર* to hold.] Respectable; honourable. 2. Having reputation or credit.

આખાદ, *adj.* [P.] Thriving. 2. Populous. 3. Happy; secure.

આખાદાની, } *s. f.* Prosperity. 2. A populous state or condition.

આખે-હુખ, *adj.* [Redup. of Ar. *ફ* that.] Exact; true to life; vivid.

આખો-હવા, *s. f.* [See *આખ* water + P. *હવા*

the air.] Climate.

આભ, *s. n.* [S. *અ* the sky.] The sky. 2. Clouds.

Id. આભ જમીન એક થવી To be overtaken by a misfortune. 2. To be put into a great difficulty. આભ જમીનનો ફેર A great difference. આભ જેવડું Very extensive. આભ તુટી પડું To be overtaken by a great misfortune. આભ ફાટું To burst asunder (of the sky). 2. To rain heavily. 3. To occur in a large number (misfortunes). 4. To come in a large number. આભના તારા દેખવા To be in the enjoyment of an exquisite pleasure. આભની સાથે બાથ લીડવી To attempt an impossibility.

આસ, ગાસ, ને વર્ષાકાળ, સ્ત્રી-ચરિત્ર, ને રોતાં બાળ;
એની પરીક્ષા જે કોઈ કરે, તેને ઘેર સહુદેવ જોશી પાણીભરે.

—ભાષા.

Prov. આભ ફાટે થીગડું ક્યાં દેવાય? No fans against a hail: Against God's wrath no castle is thunder proof.

આ.ભડ-છેટ, *s. f.* [See *આ.ભડ-ડું* to be polluted + *છેટું* distance.] Pollution. 2. The monthly course (of a woman).

આ.ભડ-ડું, *v. i.* [S. *અ.મુક્ત* *fr.* *અ* privative + *ભુક્ત* eaten.] To become unfit for eating (as food) 2. To become polluted.

Id. આજડવા જરૂં To go to mourn at the house of a deceased person.

Prov. આજડયું અજડાવે, ને વટલું વટલાવે He will try to bring you down to his own level.

આભડે-લ, } Same as **અમડે-લ.**

આમડે-લું, }

આ.ભરણુ, *s. n.* [S. *fr.* *આ* around + *મૃ* to maintain.] Decoration; ornament.

આસન, આભરણુ, તકિયા દેખી, જોઈ કુંવર ધસતો હસત.

—પ્રેમાનંદ.

આભ.હુ, Same as **આભ.**

આભાં, *adv.* [See *આભ*] Aghast; dumb-founded.

આ.ભા, *s. f.* [S. *fr.* *આ* intens. + *મા* to shine.] Beauty; beautiful appearance; splendour.

આ.ભાર, *s. m.* [S. *fr.* *આ* intensive +

મૃ to hold.] Obligation; indebtedness for a favour; gratitude.

Id. આભાર થવો To be an obligation. આભાર કરવો To do an act of obligation or favour. આભાર માનવો To acknowledge one's obligation; to be grateful; to express thanks.

આભારી, *adj.* Indebted; grateful; obliged; being indebted to or under obligation.

Id. હું તેનો આભારી છું I am indebted to him.

આભારી, } *s. m.* [S. *fr.* આ around + માસ્
આભારસ, }
to appear.] Likeness. 2. Dim light 3. an optical illusion. 4. A hallucination. 5. A sight.

પ્રતિજ્ઞા મહાન કીધ, શાખ કૃષ્ણ તણી દીધ,
તુલસી ઉપાડી લીધ, વહુ શું આભાર એ ?

—વશીલ.

આભુ, *adj.* [See અદ્ભુત.] Astonished; surprised; wonder-struck.

આભૂષણ, *s. n.* [S. *fr.* આ+મૂષ to adorn.] Ornament. 2. A point of honour.

Id. એજ તમારે આભૂષણ છે This ought to be a point of honour with you.

આભેડ, *s. m.* [See આભેડ.] Summing up; winding up; a conclusion; a summary.

Id. આભેડ વાળવો To sum up; to conclude.

આભેડ, *s. m.* [S. *fr.* આ intensive + ભેડ.] Enjoyment. The third of the three divisions of a ધ્રુપદ (in Music). It has two parts, while અસ્તાઈ and અંતરો have each but one.

આભ્યંતર, *adj.* [S. *fr.* અભિ on all sides + અન્તર in.] Interior; internal. 2. *s. n.* The inner parts.

આમ, *adj.* [Ar. આમ common.] Common. 2. *s. f.* The people.

Id. આમની સભા The House of Commons.

આમ, *s. m.* [S. આમ raw, undigested.] Undigested food that has turned to mucus.

2. Diarrhoea. 3. *adj.* Unripe; rank.

આમ, *adv.* [S. અદમ્ this.] Thus; in this manner. 2. To this place.

આમ, *s. f.* [S. આમ.] The fruit of a mango tree.

આમ-ચુ, *s. n.* [+ P. ચેહ diminutive.] Dried peelings or rind of kokam (કોકમ) fruits (*Mangosteen* or *carcina cambogia*).

આમ-જ, *s. f. adv.* [+ Guj. જ only.] Exactly so.

આમટી, *s. f.* [Mar. *fr.* આટટ sour; See આંબલી.] A sour dish; gram-flour boiled with tamarind, some split-pulse, pepper, &c.

આમણુ, *s. f.* [See આમ. *s. m.*] Intestines. 2. The box of a wheel.

Prov. આમણી પુછ દામણમાં What is got in the county is lost in the hundred; To rob Peter to pay Paul; Come with the wind, and go with the water.

આમણુ-દુમણુ, *adj.* [See આમણુ intestines + દુમણુ to suffer pain.] Deeply indebted; under great obligation. 2. Dejected at heart; with drooping spirits.

આમણુ-સામણુ, *adv.* [આમણુ redup. of સામણુ *fr.* સામું opposite.] Mutually.

આમણુસારો-ગંધક, } *s. m.* [See અમલ
આમણસારો-ગંધક, }
not dirty + સાર essence + ગંધક sulphur.] Roll-sulphur.

આમદાની, *s. f.* [P. આમદાની *fr.* આમદન્ to come.] Income; revenue.

આમંત્રણ, *s. n.* [S. આ up to + મન્ત્ર to consult.] An invitation; a call.

આમંત્રણું, *v. t.* To invite.

આમન્ય, } *s. f.* [See આણ, આજ્ઞા, com-
આમન્યા, }
mand + માનવું to obey.] Obedience. 2. Dependence. 3. Respect.

Id. આમન્યા માનવી-રાખવી, આમન્યામાં રહેવું To obey; to be respectful towards.

આમય, *s. m.* [S.] Disease.

આમ-રસી, *adj.* [See આંબો a mango + રસ juice; or આમ raw + રસ.] Of the colour of mango-juice. 2. Half-baked.

આમલી, Same as આંબલી.

Id. આમલીનો બંધ A bandage made from the green twigs of the tamarind. (These are very tough.) Hence. 2. તેને હાથે આમલીના

બંધ બાંધ્યા છે, કેમે કરીને છૂટે નહિ (Said of a miser) His hands are tied with tamarind withes and he cannot break them (give or spend his money); Cf. Eng. Close-fisted. આમલીનાં પાનમાં સુધ ન-ઉધી ન make yourself scarce; begone. આમલી પીપળી રમાડવી To perplex; to throw into perplexity.

આમ-વાયુ, *s. m.* [See આમ mucus + S. વાયુ the wind /r. વા to blow.] Chronic rheumatism preceded by dysentery.

આમળ-વું, *v. t.* [S. આમલક a kind of small round sour fruit.] To twist; to wring.

આમળાં, *s. n. pl.* [S. આમલક.] Fruits of the hog-plum. (Generally used in pickles and in cleansing purposes.)

આમળી-પીપળી, *s. f.* [See આમલી tamarind tree + પીપળા pīpal-tree.] A game for children, generally known as ગાડ-પીપળી. (Used in the Navsārī and Barodā Districts).

આમળી-યુ, *s. n.* [See આમળાં.] An anklet of silver-wire for children, having knots in it.

આમળું, Sing. of આમળાં.

આમળો, *s. m.* [S. આમલક.] A knot formed by twisting; a twist. 2. Fraud. 3. Jealousy; grudge.

Id. મનને આમળો A grudge. મનમાં આમળો રાખવો To entertain a grudge. આમળો દેવો-લેવો To make a twist; to twist.

આમખ, } *s. n.* [S.] Flesh.

આમિખ, }

આમિખ આરોગ્યું અતિ ઘણું, પાપણીએ પોપ્યું પેટ, અધર્મ કામ એ આચર્યું, નીચ સ્વભાવનો નેટ.

—સામળલટ.

2. A bait; an enticement.

આમીન, *interj.* [Heb.] Amen; be it so.

આમ-એ, } *adv.* [See આમ in this manner + એ also.] In this manner also.

આમે,

2. Towards this place also.

Prov. આમ એ દાખ, તો કહે “ સવા દાખ ” As good twenty as nineteen: Do not grieve for trifles.

આ-મોદ *s. m.* [S. /r. આ up to + મુદ્ to

rejoice.] Fragrance. 2. Joy; pleasure.

એ આમોદ હશે કેવો, બંને સૌ મહામતિ—વહ્નિલ.

આમ્ર, [S.] Same as આમો.

સમા મધ્ય આણી તેને, વિષ આમ્ર વેડિયા.—વહ્નિલ.

આય, *s. f.* [See below.] Courage. 2. Strength.

Prov. આય, તેની વાય Might is right.

આય, *s. m.* [S. આ + ઇ to come /r. આ up to + ઇ to go.] Income; gain.

અષ્ટ આય તળીએ આરાધ્યા, જે શિલ્પ-શાસ્ત્રમાં સાધ્યા.
—ગિરધર.

આયખુ, Same as આયુષ્ય.

Id. આયખુ-આવવું-આવી રહેવું To be at the end of life.

રોગનું આવે આયખુ, ત્યારે વેધ વિધિનર નાથ.

—ભાપા.

આયતન, *s. m.* [S. /r. આ + યત્ to hold.] Place; habitation.

આયતું, *adv.* [S. અયત્નઃ without an effort /r. અ not + યત્ an effort /r. યત્ to strive, to try.] Free; gratis. 2. Ready made; ready to hand.

આયનો, *s. m.* [P. અંકન.] A looking-glass.

આયંદે, *adv.* [P. = that is to come /r. આમદ્ to come.] Henceforth; hereafter.

આય-પત, } *s. f. n.* [See આય income + પદ a place.] Income; gain.

Prov. આયપત થોડું, ને વિખવાદ ઘણો Little gain, mickle pain. નવનું આયપદ, ને તેરનો વરો It is not worth the candle.

આયા, *s. f.* [S. આર્યા a respectable woman.] A nurse.

આ-યા-ત, *s. f.* [S. /r. આયા to come /r. આ up to + યા to go.] Import.

આ-યાસ, *s. m.* [S. /r. આ inten. + યત્ to strive.] Labour; exertion. 2. Fatigue. 3. Trouble.

આયુ, Same as આયુષ્ય.

આયુધ, *s. n.* [S. /r. આ + યુધ્ to fight.] A weapon.

Id. આયુધ બાંધવાં To put on (take up) weapons. આયુધ છાડવાં To put off weapons. આયુધ સજવાં To put on (take up) weapons

and be ready to fight.

Note—Thirty-six kinds of weapons of offence and defence are spoken of in Gujarati works;—ચક્ર, ત્રિશૂળ, ધનુષ, વજ્ર, ખાણ, કેવાણ, તુફંગ (ખંડુક), કોક-ખાણ, ફરશી, કટાર, છરા, સેલ (બરછી), ખેટક (દાલ), ગદા, સાંગ, તોમર (ચાણુક), પાશ, છુશંડી (એક જાતનું ખાણ), ખાંટ, ખંજર, જંબુર, લદ્દ, જંત્ર, અંકુશ, ભાલું, હળ, મૂશળ, ખાંડું (ખંડી), બરખંડ, જંજલ (મોટી ખંડુક), જરહ, ગુપ્તી, ગુરજ, દાવ (કુહાડો), પટા and પિસ્તોલ.

આયુર્વેદ, *s. m.* [See આયુષ્ life + વેદ science.] The science of medicine.

આયુશ, } *s. n.* [S. આયુષ્, આયુષ્ય, age.]

આયુષ, }

આયુષ્ય, }

Life; age. 2. Life-time; the allotted term of life.

Id. અદ્યયુષ Short life. દીર્ઘયુષ Long life. અદ્યયુષી Living for a short time; having a short life. દીર્ઘયુષી Living for a long time; having a long life; long-lived.

આયુષ્માન, } *adj.* Long-lived.

આયુષ્વાન, }

Id. આયુષ્માન ભવ May you be long-lived.

આર, *s. f.* [S. આર a goad *fr.* આ up to + ઋ to go.] A pointed iron-spike.

Id. આર ચઢાવવી—કાઢવી—ધસાવવી To give or put an edge. આર ધસાવવી To put a nail in. આર ધોચવી To prick with a point.

આર, *s. m.* [See આહાર food.] A paste used in washing garments to give them a gloss; sizing.

Id. આર દેવો—ચઢાવવો To give a gloss (to a garment). આર ઉતારવો To remove the gloss from new cloth.

આરક્ત, *adj.* [S. *fr.* આ dim. & intens. + રક્ત, રાગ red.] A little red; reddish. 2. Deep red.

આરગ-ણુ, *s. n.* An instrument used by shoe-makers.

આરગન, *s. n.* [Eng, Organ.] A harmonium. 2. An organ.

આરચા, *s. f.* [S. અર્ચા *fr.* અર્ચ to worship.] Worship. 2. Smearing the head with sandal, ointment, red powder, &c.

આરભ, *s. f.* [S. આર્યા a respectable woman. *fr.* આર્ય respectable.] A Jain nun. વૈરાગણી એ વંતરી, જોગણીઓ એ જૂઠું; શેવડીઓ ને આરભ, એ તો માથાકૂટ.

—સામળબટ.

આરણુ-મંદ, *adj.* [P. આર્જુનન્દ *fr.* આર્જુ hope + મન્દ = S. મન્. મન્તઃ, having.] Hopeful. 2. Careful. 3. Anxious.

આરડ-વું, *v. i.* [Dh. Des. ઓરિહ a long sweet note *fr.* S. અવ down + રટ્ to sound *Cf.* Mar. ઓરડવું.] To cry out loudly; to bawl. 2. To call aloud.

આરણુ-કારણ, *s. n.* [Guj. આરણ redup. + કારણ a cause.] Pretext. 2. Hesitation. *adj.* Uncertain.

Prov. હેવાતણુ તો આરણુકારણુ, પણ રંડાપો તો હૈયા ધારણુ The happy state of wifehood depends upon several causes and is uncertain, while widowhood is certain.

આરણિ-ઓ, *s. m.* [See આડણી.] A wooden tripod; a three-legged stool.

આરણી, *s. f.* [See આડણી, *Cf.* Mar. આડળો a tripod *fr.* Hem. Des. ઓહડળો = સત્રો = S. વક્ર પાદ ત્રયં દારુ કલશાધારઃ a wooden tripod.] An iron tripod on which are placed pots, &c.

આરત, Same is આરત.

ગુણ નહિ, ને શો ગુણ દાખવીએ? અજગો આપ નિવાસ; ભારે ભરોસો રે, આરત અનણી. —નિરાંતભક્ત.

આરત, *adj.* [S. આર્ત distressed.] Distressed. 2. Needy; necessitous. 3. *s. f.* Want. 4. Necessity.

યર્થ અતીશે વ્યભિચારિણી, નિત્ય નવલ નર આરત ધણી. —દયારામ.

આરતિ-યું, *adj.* Necessitous; needy. 2. Miserable.

Prov. આરતિયું ને આંધળું બરાબર Necessity has no law.

આરતી, *s. f.* [S. આર્તિ distress.] The ceremony of waving a lamp before an idol in order to remove the effect of the evil eye. 2. A metal lamp-dish with its handle. 3. Distress.

વ્રજમાં વસતાં સહુ જન્મ ગુમાવ્યો પણ,

કંસની સુણી નહિ આવી આરતી. —દયારામ.

Id. આરતી ઉતારવી-કરવી To wave small lamps before an idol (with the object of taking away the effect of the evil eye). આરતી લેવી (એવારણી લેવી) To take upon oneself and off from an idol the effects of the evil eye. (This is done by waving one's hands round the lamps, and applying them to one's fore-head.)

Prov. આરતી ઉતારે, ને મંગળ ગાઈ, દેવને ધરા-વું, ત્યારે હું શું ખાઈ ? Self-interest is the rule, self-sacrifice is the exception.

આર-પાર, *adv.* [See આર redup. of સ. પર the other side; or આરો this bank + પાર.] Across; through; to the other side.

Id. આરપાર જવું-ઉતરવું-નિકળવું To pass through to the other side. આરપાર કાઢવું-ધોવું To pierce so as to pass through.

આરબ, *s. m.* [Ar. আরব.] An Arab.

Id. આરબની ચોકી = આરબનો પહેરો Arabs set as a watch. (They are believed to be strict in keeping watch.)

આરબી, *adj.* Arabic; Arabian.

આરવા, } *s. m.* [Ar. آرواح *pl.* of ruh the soul.] The mind; the heart; the soul.

Id. અરવા ખુશ થવો To be pleased (of the heart).

આરસ-પહાણ, *s. m.* [See આદર્શ a looking-glass + પહાણ, પાપાણ a stone.] A marble block. 2. Marble.

Id. આરસપહાણ સરખો Heavy-headed; dull; stupid.

આરસી, *s. f.* [Dh. Des. આયરીસો *fr.* આ-દર્શ a looking-glass આ intens. + દર્શ to see.] A looking-glass; a mirror.

આરસી-ગરો, *s. m.* [+ P. ગર્ maker *fr.* S. કર to do.] One who manufactures mirrors.

આરસો, } *s. m.* A large આરસી.

આ-રાધ-ક, *s. m.* [See આ-રાધ-ન.] A worshipper; a devotee.

આ-રાધ-ન, *s. n.* } [S. *fr.* આ intens. + રાધ to please.] Adoration; worship; propitiation.

આ-રાધ-વું, *v. t.* To offer divine honours; to worship.

આ-રાધ-કા, *s. f.* A female worshipper; a woman who worships.

આ-રાધ્ય, *adj.* Fit to be worshipped or adored. 2. Fit to be served, courted, or propitiated.

Id. આરાધ્ય દેવતા-દેવત The tutelary deity of a family. 2 A deity worshipped above all others.

આ-રંભ, *s. m.* [S. *fr.* આ intens. + રમ્ to begin.] Beginning; commencement.

Id. આરંભ કરવો To begin. આરંભ સ્થાન The starting point. 2. The original condition. આરંભશૂર Eager only in the beginning.

આ-રામ, *s. m.* [P. = S. *fr.* આ up to + રમ્ to play, to sport.] Rest. 2. Ease. 3. Freedom from care.

Id. આરામ પામવો-લેવો To take rest.

આરામ-ખુરશી, *s. f.* [+ ખુરશી a chair.] An easy-chair.

આરા-રૂટ, *s. n.* [Eng.] Arrowroot.

આરાસુરી, *s. f.* [Guj. આરાસુર one of the peaks of the Abu mountains.] The goddess, whose abode is on the Arasur mountain.

આરાસ્ત-ગી, *s. f.* [P. *fr.* આરાસ્ત to adorn.] Preparation. 2. Arrangement. 3. [See રાસ્ત right.] Correction.

આરી, *s. f.* [આરા a knife *fr.* આ up to + કર to go.] A small saw.

આરી-કારી, *s. f.* [આરી a redup. of કરી skill *fr.* S. કર, કર, to do.] Skill; skill in managing or organizing.

આરી-યું, *s. n.* A small cucumber.

આરૂદા, [S. આર્દ્ર *fr.* આર્દ્ર wet.] Name of the fourth lunar mansion or asterism, which includes a part of the constellation Orion.

આ-રૂઢ, *adj.* [S. *fr.* આ up to + રૂઢ grown *fr.* રૂઢ to grow.] Mounted; ascended.

આ-રેડું, *adj.* [S. અ privative + રૂડું prudent.] Mischievous. 2. Obstinate. 3. *s. n.* A measure of seven maunds.

આરે-તારે, *adv.* [See આરો shore + તાર

wire, fibre.] Being finished or completed.

આરો, *s. f.* [*S.* આ the end *f.r.* આ up to + *ઋ* to go.] An embankment; a quay; a form by the side of a water-course. 2. A water-course. 3. The other side; the highest pitch. 4. Completion. 5. A spoke of a wheel.

Id. **આરો આવવો** To be finished. **આરો દાવવો** To finish. **હમરવાનો એક એ આરો રહ્યો નથી** There is no way out of the difficulty. **આરે નિકળવું-પહોંચવું** To reach the other side safely. 2. To finish successfully. **આરેઆયું વહાણ ટુબવું** To be spoiled or frustrated at the last moment (of a work which was almost finished, or a plan which was almost accomplished).

આરોગ, } *adj.* [*S.* આરોગ્ય absence of disease *f.r.* અ-રોગ free from disease *f.r.* અ not + રોગ a disease.] Healthy; sound. 2. *s. n.* Health.

આરોગ-વું, *v. i.* [*Hem. Des.* આરોગ્ય + *S.* મુક્ત eaten, See **આ-રો-ય**.] To dine; to take food; to feast.

આરોગ્ય-તા, *s. f.* Healthy state.

આરોગ્ય-રક્ષક, *adj.* [*S. f.r.* + રક્ષક.] Wholesome; healthy; sanitary.

આરોગ્ય-રક્ષણ, *s. n.* Preservation of health; sanitation; hygiene.

આરો-તારો, *s. m.* [**આરો** redup. of તારો = **આરો** grass, or of તોરો a plume.] A kind of grass of the blossom of which *chouris* are made.

આ-રોપ, [*S. f.r.* આ up to + રોપ to cause to climb. See **રોપ-વું** to plant.] An accusation; an imputation.

Id. **આરોપ મૂકવો-દાવવો** To accuse; to charge.

આ-રોપ-ણ, *s. n.* The act of laying an accusation; ascribing or attributing to.

આ-રોપ-વું, *v. t.* To decorate with. 2. To chide. 3. To accuse. 4. To ascribe.

મુજ માંહે આરોપી મન, મુને પામશે હે રાજન !

—ગિરિધર.

આ-રોપી, *adj.* Accused; charged. 2. *s.*

m. f. The accused; an accused person.

આ-રોહ, *s. m.* [See **આ-રોહ-ણ**.] Ascent; rise. 2. Ascending notes. (Music). *Cf.* **અવ-રોહ**, descent, descending notes.

આ-રોહ-ણ, *s. n.* [*S. f.r.* આ up to રૂઢ to grow.] Ascent; the act of ascending.

આ-રોહ-વું, *v. i.* To ascend; to mount.

આર્જવ, *s. m. n.* [*S. f.r.* ઋણ straight.] straightforwardness. 2. Flattery. 3. Pressure with flattering words.

આર્ત, [*S.*] Same as **આરત**, distressed.

આર્તિ, [*S.*] Same as **આરતી**.

આર્દ્ર, *adj.* [*S.*] Wet; moist.

આર્દ્ર-તા, *s. f.* Wetness; moisture.

આર્દ્રા, [*S.*] Same as **આરદ્રા**.

આર્ય, *s. m.* [*S.*] A person born in a noble family. 2. A respectable person. 3. Those ancient invaders of India, who were the ancestors of modern Hindus.

Id. **આર્ય લોક** The Aryas (the ancient invaders of India). **આર્યબંધુ-ભગિનીઓ** A term used in addressing a meeting composed of Hindūs.

આર્ય-સમાજ, *s. m. f.* [*S. f.r.* + સમાજ a gathering.] A sect of Hindūs founded by Dayānand Sarasvatī.

આર્યા, *s. f.* A kind of metre; a quatrain of which the first line contains 12 mātrās, the second 18, the third 12, and the fourth 15. 2. A respectable woman.

આર્યાવર્ત, *s. m.* [+ અવર્ત a circle *f.r.* આ up to + વર્ત, વર્ત to turn.] The tract of land between the Himālaya and the Vin-dhya Mountains.

આલખી-પાલખી, *s. f.* [**આલખી** redup. of પાલખી palanquin.] A game for children, generally known as પાલખી. (Used in the Hālār and Bhāvnagar districts)

આલપાકા, *s. m.* [*Eng.* Alpaca.] Alpaca.

આલ-પાલ, *s. f.* [*S.* આલ a trick, fraud, + પાળવું to protect.] Gratification of a child's importunate begging or beseeching. 2. Taking care; looking after.

આલ-બેલ, *s. f.* [*Eng.* All well.] The

cry "All well," used by watchmen; safety.

આલમ, *s. f.* [A. આલમ world.] The universe. 2. Mankind. 3. Populace.

આ-લખ-ન, *s. n.* [S. આ up to + લખ to hang.] Dependence upon. 2. Support.

આ-લખ-વું, *v. i.* To rest; to depend.

આ-લય, *s. n.* [S. જ્ઞ. આ up to + લી to go.] An abode; a house. 2. A temple.

એવું આલય અવલોકવું, માહાકાય જ રે,

પછે ભોજન કરવું મહાન્ત, રૂડા રાયજ રે.

—પ્રેમાનંદ.

આલવાલ, *s. m. n.* [S.] A basin at the root of a tree to hold water.

આલવાલ ઉપર વાલ ઉપજીયું. —રેવાશંકર.

આલ-વું, *v. t.* [S. અર્પ to give, caus. of જ to go. Cf. આપ-વું.] Same as આપ-વું.

આલસ્ય, *s. n.* [S. જ્ઞ. અલસ idle જ્ઞ. અ not + લસ to strive.] Laziness.

આ-લાપ, *s. m.* [S. જ્ઞ. આ intens. + લપ્ to speak.] Talk; conversation. 2. Prattling. 3. Tuning the voice previously to singing; running over the notes to catch the sky. 4. Humming a tune.

અંગો-અંગ વ્યાપી ગયો, કોપના આલાપ છે.

—વસંત.

આ-લાપ-વું, *v. t.* To talk.

આતા-લીલું, *adj.* [See અર્ધ half + લીલું wet.] Half wet and half dry.

આ-લિફ્ત-ન, *s.* [S. જ્ઞ. આ up + લિફ્ત to go.] An embrace.

આ-લિફ્ત-વું, *v. t.* To embrace.

આલી, Same as અલી

આલીજહાં, *adj.* [Ar. આલીજાહ grand.] Grand; of exalted dignity.

આહું, *s. n.* [Hem. Des. અભ્યર્થન=S. મિથ્યારોપ a false charge.] Accusation; a charge.

આલે, *adj.* [S. આર nearness.] Nearer. 2. Equal. 3. Dearer.

Id. તે મને તારાથી અધિક આલે છે I like him better than you.

આલે, *adj.* [Ar.] Good. 2. Extraordinary. 3. Expensive.

આ-લેખ-વું, *v. t.* [S. આ intensive + લેખ to scratch, to write. See લેખવું to count.] To paint; to picture.

આ-લેખ્ય, *s. n.* A picture.

આ-લેપ, *s. m.* [S. જ્ઞ. આ up to + લિપ્, લિપ-વું, to besmear; See લેપ.] Application of perfumes to the body. 2. An ointment.

આ-લોક, *s. n.* [S. જ્ઞ. આ on all sides + લોક to see. Cf. Eng. Look.] Sight; the range of sight. 2. Thinking; thought.

દયાના પ્રીતમ દામોદર જેવો, થાય ન ક્યહુ આલોક.

—દયારામ.

આ-લોક, *s. m.* [Guj. આ this + લોક the world.] This world; the present world, as distinguished from the world to come (પર લોક). Cf. પર લોક.

Id. આ લોકને વિષે In this world.

આ-લોક-ન, *s. n.* [S. See આ-લોક seeing જ્ઞ. આ intens. + લોક to see.] Seeing; looking at; sight.

આ-લોક-વું, *v. t.* To see; to look at.

કૃષ્ણ-સુત, જયદ્રથ, દ્રોપદી, એ વિષે આલોક, રે.

—પ્રેમાનંદ.

આ-લોચ, *s. m.* }

આ-લોચ-ન, *s. n.* } [S. જ્ઞ. આ intensive+

લોચ = લોક to see.] Thought; consideration.

આલોચ કરતો તે સમે, પરકથો ત્યાં લંકાપતિ.

—સામગ્રાહક.

આ-લોચ-વું, *v. t.* To think; to contemplate.

આલો-પાલો, *s. m.* [Guj. આલો redup. of પાલો leaves જ્ઞ. S. પલ્લવ a twig.] Foliage; vegetation.

આવ, *s. f.* [See આવ-વું to come જ્ઞ. S. આ up to + યા to go.] Coming; frequenting.

આવ-ક, *s. f.* Income. 2. Wages. 3. Import of goods.

આવ-ક-ચિટ્ટી, *s. f.* [+ચિટ્ટી a small letter, a note.] A receipt of goods exported in a vessel.

આવ-ક-જવ-ક, *s. f.* [+જવ-ક going.] A day-book or a journal for the entry of both receipts and expenditure, or of letters received and sent out. 2. Income and expenditure.

આવ-કાર, [See આવ + S. કાર a suffix showing the sound of the preceding letters જ્ઞ. કર to do.] Reception.

Id. આવકાર આપવો-કરવો-દેવો To receive with hospitality. આવકાર મળવો To get welcome; to be welcomed.

આવડું, See આગડું, one's own; peculiar. (Used in Kāthiāwād.)

આવ-અ, } s. f. [See આવડું to come + જડું to go.] Coming and going; journeying to and fro. 2. The act of frequenting. Same as જા-આવ.

આવડ-વું, v. i. [S. આ up to + વર્ત to turn.] To turn out.

આવડ, } s. f. [See આવડ-વું to know.]
આવડ-ત, } Knowledge; tact; skill.

આવડ-વું, v. t. [S. આવડ to repeat /r. આ up to + વર્ત to turn. (Cf. Dh. Des. આવડિઅં = S. સંગત united, met, /r. S. આ-વર્તિત met /r. આ up to + વર્ત to fall.] To be familiar with (a thing); to know how (to do a thing).

Note—The person who knows, is put in the Dative in such sentences as મને લખતાં આવડે છે I know how to write.

Prov. આવડે નાહુ ઘેશ, ને રાંધવા પેશ Be not a bakar, if your head be made of butter. આવડે તેટલું બોલીએ નહિ, ને ભાવે તેટલું જમીએ નહિ Speaking little and eating little have never injured anyone. આવડે, તેને માન ધણી Those who know require to be coaxed into action.

આવડું, adj. [S. વત્તાવત્ so much /r. વત્ત this + વર્ત having.] So great; so large; so much.

આવ-તું, adj. [See આવ-વું to come.] Coming; future.

Prov. આવતી વહુ, ને ખેસતો રાજ, વખાણીએ, તે વખણાય Give a dog an ill name, and you may as well hang him. આવતી ધરે કાંઈ વિખ ખવાય? You need not grieve at a misfortune that is yet to come. આવતો હાકેમ, ને જતો ગરાસીયો (એ ખેને છેડવા નહિ) Do not encounter a hungry man.

આવદાની, Same as આમદાની.

આવન-ભવન, s. n. Same as આવ-ભ.

આવર-ફેલો, } s. m. [આયુ the length
આવર-ખૂટો, }

of life + ખૂટ-વું to end /r. S. કુટ to stop, to obstruct.] The end of one's life-time; death.

આવર-ણ, s. n. [S. /r. આ up to + વર, to cover.] A covering. 2. A gathering of friends and relations.

આવર-દા, s. f. [S. આયુ the length of life + દાય a share /r. દા to give.] The duration of one's life; one's life-time.

Id. આવરદા-આવી રહેવી-ખૂટવી The end of life-time has come. આવરદા વધવી To be prolonged (of the period of life). તે આવરદાને પૂરો-બળીયો, તેથી બચ્યો He had to live longer (he was destined to live longer), and consequently he came out alive.

આવર-વું, v. t. [See આવર-ણ covering.] To spread; to scatter; to extend.

તેણે આવર્યું અંતઃ માત્ર, કાંઈને નવ દેખો સત્યાત્ર.

—ગિરિધર.

દીપ જ્યોતીની પેરે યુક્તાં, આવરી રહે છે અંધારે.

—છેલમ.

આવરેજ, adj. [Eng. Average.] Average.

Id. આવરેજ કરવી-કાટવી-લાવવી-આવવી To find the average.

આવરો, s. m. [See આવક. Or, P. આવડતું to bring.] An account-book; an account-book in which are shown the total monthly receipts and expenditure.

Id. આવરો રાખવો To keep an account-book. આવરો લાવવો To write an account-book; to make entries in an account book. આવરો ખતવવો To make entries in the ledger from the journal.

આવરો, s. m. [S. આ-હાર eating /r. આ up to + હ, હર્, to take.] The desire to be frequently eating food.

આવર્ત, s. m. [S. /r. આ up to + વર્ત, વર્ત, to turn.] Turning; whirling. 2. A whirl-pool: an eddy.

આવર્ત-ન, s. n. [S. /r. આ up to + વર્ત, વર્ત, turn.] Repetition. 2. Perusal.

આવર્ત-વું, v. i. To turn round; to return. 2. v. t. To embrace.

રતિરણ ધીરધુરંધર રામા, પિયુકર આવરતી રસધામા.

—ગીત-ગોવિંદ.

આવર્તક, adj. [+ અક a number.]

Recurring; circulating (decimal).

આવલ, s. n. [S. અ priv. + વળ twisting, a turn.] A quantity of clean and soft carded cotton.

પેલ રૂંડેરાં પાથર્યાં આવલમાં ભારી એહ,
“ખમા, ખમા” સહુ કો કહે, નારી સાથે નેહ.

—સામગ્રી.

આવલિ, s. f. [S.] A line.

આવવું, v. i. [S. આ up to + વા to go.]

To come; to approach; to go to.

Id. આંખોઆવવી To have swollen eyes.

મોંહ આવવું To have ulcers in the mouth.

જીભ આવવી To have ulcers on the tongue.

2. To be able to speak. દુખવા આવવું To

have a pain in. આવી ચઢવું-પહોંચવું To

arrive at the proper time. આવી મળવું-

લાગવું To come up or meet at the proper

time. આવી ચૂકવું-રહેવું To be exhausted

or finished. તેવું (આયુષ્ય) આવી ચૂકવું-આવી

ખન્યું He is on the point of being ruined. 2.

To be on the point of death. આવી નાં impera-

tive of આવી જવું “Come on;” “I challenge

you” (Used as a challenge). આવી ચઢવું-મ-

ળવું To be obtained at a low price. આવી

પડવું To befall. આવી ફસવું-ફસાવું To come up

accidentally and be involved in a trouble.

-માં આવી જવું To be included in.

Note--આવવું is often idiomatically used in Gujarātī, and may be variously rendered into English:—1. To come into or upon; to spring forth from and on—as in છેડને પાનકુલ આવ્યા છે. 2. To happen unto; to befall—as in તેને તાવ આવે છે. 3. To come unto—મારા ધ્યાનમાં એમ આવે છે. 4. To turn out; to appear in its final form or state—આ પાધડીનો ઘાટ ઠીક આવ્યો છે. 5. To become; to have attained or reached any condition or character—ધર પડવાની અણી ઉપર આવ્યું છે. 6. In continuous tenses આવવું is used as an auxiliary verb, meaning “to come up, through, or along” (a duration, course, &c.)—as in બપુ દાદના વખતથી હું આ કામ કરતો આવ્યો છું. 7. To draw nearer towards; to approach or advance unto—વખત ઠીક આવ્યો છે. 8.

To arise; to be excited or awakened—તેને શરસો આવે છે. 9. To suit; to fit—મને અંગરખું આવતું નથી. 10. To come up to; to amount to or be equal to—આવું વજન બે તોલા જેટલું આવશે. 11. To go; to depart—આવું છું હો, બા. (આવવું is used in this sense of going or departure by people taking or granting leave to go, the use of જવું (to go) on such occasions being considered unlucky; and further આવવું intimates the notion of Coming again.)

Prov. આવે, તે રસતે જાય Light come, light go, i. e. Ill gotten, ill spent. આવે ઘોડાને વેગે, ને જાય કીકીને વેગે Mischiefs come by the pound, and go by the ounce: Agues come on horse-back, but go away on foot. આવ્યું માત કાઢને મૂકે નહિ Death is deaf, and hears no denial. આવી મળવા, તો બેસાડી દળવા She came to be entertained, and was asked to sit down to grind corn. આવ્યાની નવાઈ નથી, પણ જીવ્યાની નવાઈ Consider not pleasures as they come, but as they go. આવ કુહારા પગ પર=આવ બહા, પકડ ગળા To meet a danger half way. આવ મારી કાણી, તું કયાં એ ન સમાણી; નેવે આવ્યાં પાણી, તો એ ન તણાણી To a crazy ship all winds are contrary. આવ મીયાં, જવ મીયાં, ઘર-બાર તુમેરા, ઘરકી ખિચડી ખાવ, મિજબાન હમેરા (Great boast, small roast. આવ રે બાઈ દુરખા, આપણે ખને સરખા આવવાની ચાર દિશા, ને જવાની બાર=આવશે વહુ, ત્યારે જાણશે સહુ There will be loud brawls in the house, when a daughter-in-law will be admitted = Quarrels begin in a family as soon as a stranger's interest is involved. આવી ઘાટડીએ, તે જાય ઘાટડીએ There is no divorce in Hindu Law = A Hindu marriage is indissoluble. આવી તે દક્ષમી, ને ગઈ તે બહા = આવે ત્યારે ગદગદિયાં, ને જાય ત્યારે સાંસા An acquisition pleases a man, and a loss distresses him. આવી હોળી, ને પરવાર્યાં કોળી The plundering tribes begin their occupation, when the Holi holidays come (March). આવે વગમાં, તો મારીએ પગમાં Show no mercy to your enemy when an opportunity occurs. આવો લોકો, ને મૂકો પોકો If you join a quarrelling party,

you will have to suffer. આવે વહુનો ભાઈ, તે પેસે ઘરમાં ઘાઈ; આવે વરનો ભાઈ, તે ઉભો રહે નેવાં સાહી The wife's brother finds an easy access into the house, while the husband's brother has to stand in the outside verandah = Self-interest is the rule, self-sacrifice the exception.

આવ નહિ, આદર નહિ, નહિ નેનૂંમં નેહ;

વો ધર કયૂં ન બઢંચે, કંચન બરસે મેહ.—ભાષા.

આવશ્ય,

આવશ્યક, } s. f. [S. fr. અવશ helpless

fr. અ not + વશ power.] Necessity; compulsion. 2. adj. Necessary.

આવશ્યકતા, s. f. Absolute necessity.

આવસથ, s. m. [S. fr. આ intensive + વસ્ to dwell, See વસતું.] A dwelling place. 2. A fire-sanctuary; a place where sacrificial fire is kept up.

આવહ, adj. [S. fr. આ up to + વહ to carry.] Producing; leading or tending to; bringing on. (Used as the last member of a compound.)

Id. સુખાવહ Producing pleasure. દુઃખાવહ Producing pain.

આવળ, s. m. [S. આમલક.] A kind of shrub.

આવળીયો, s. m. [S. આ intens. + વળતું to turn.] A great inclination of the mind; an eager desire.

એને દીકરી જણ્યાનો આવળીયો. —ભાષા.

આવાગમન, s. n. [See આવતું to come + ગમન departure fr. ગમ to go.] Arrival and departure. 2. Transmigration of the soul.

આવાસ, s. m. [S. fr. આ intens. + વસ્ to dwell.] Dwelling; abode; residence.

આવાહન, s. n. [S. fr. આ up to + વહ to carry.] Invocation to a god in order to its entrance into an idol.

આવિર્ભાવ, s. m. [S. fr. આવિસ openly + ભાવ being fr. થ to be.] Manifestation.

આવિર્ભૂત, adj. Manifested.

આવું, adj. [S. एतावत् fr. एतद् this + વહ having.] Such; of this sort.

આવૃત, adj. [See આવરણ covering.] Covered. 2. Surrounded on all sides.

આવૃત્ત, adj. [See below.] Returned. 2. Republished (of a book).

આવૃત્તિ, s. f. [S. fr. આ upto + વૃત્ to turn.] Returning; return. 2. Repetition.

3. An edition of a book.

આવેગ, s. m. [S. fr. આ intens. + વેગ speed fr. વિજ to separate.] Force; vigour; excitement.

આવેશ, s. m. [S. fr. + વિજ to enter.] Zeal; ardour.

આવેશી, adj. Zealous; ardent.

આશ, s. f. [S. આગ.] Hope; desire.

આશક, s. m. [Ar. ઝોગિક.] A lover; a paramour; a gallant. 2. adj. Enamoured.

Prov. આશક ન બાણે બંત કંત, ભૂખ ન બાણે દૂખો ભાત Love and hunger cannot make a choice.

આશક-માથુક, s. n. pl. [+ P. મોઝક.] A lover & his beloved; a lover and his mistress.

આશકા, s. f. [See આશા.] Taking off from an idol and bringing upon oneself the effects of the evil eye by touching the flame, flowers, &c., with the hands or fingers and applying them to one's eyes. (See આરતી ઉતારવી.)

આશકાર, } adj. [P.] Plain; open; manifest; well-known.

આશકી, s. f. [See આશક.] Courtship; love. 2. Gallantry.

આશંકા, s. f. [S. fr. આ intens. + શંક to doubt.] Doubt. 2. Fear.

આશના, s. f. [P. = an acquaintance.] A friend. 2. A mistress.

આશનાઈ, s. f. Friendship. 2. Love. 3. Illicit love.

આશય, s. m. [S. fr. આ intens. + શી to lie down.] A place. 2. An opinion. 3. Intention.

આશર-વાદ, Same as આશીર્વાદ.

આશા, s. f. [S.] Hope.

Id. આશા કરવી-રાખવી-આંધવી To hope for. આશા આપવી-દેવી To give reason to hope for. 2. To reassure; to cheer. આશાવાયું, આશા-

યુક્ત, આશાભર્યું. આશાખંધ Hoping; hopeful.
આશાભંધ Disappointment. 2. *adj.* Disappointed; despairing.

આશાક. Same as આપાક.

આશા-પૂરી, *s. f.* [+ પૂરવું, to fill.]
Name of the Hindu goddess who fulfils all desires.

આશા-બંધી, *adj. f.* [+ બંધ to bind, See બંધવું.] Pregnant (a woman).

આશા-વરી, [See આશા-પૂરી.] Same as આસા-વરી.

આ-શિષ, *s. f.* [S. આ-શિષ્ *f.r.* આ intens. + શાસ to wish.] Benediction.

Id. આશિષ દેવી To bless.

આશી-નીશી, *adv.* [See આશા hope + નિશ્ચિન્ત free from anxiety.] Satisfactorily.

આશીર્વાદ, *s. f.* [+ વાદ speaking *f.r.* વદ to speak.] A blessing; a benediction.

Id. આશીર્વાદ આપવો-દેવો To bless.

આ-શુચ, } Same as અ-શૌચ.
આ-શૌચ, }

આશ્ચર્ય, *s. n.* [S. *f.r.* આ: an exclamation + ચર્ to act, to do.] Surprise; wonder; astonishment.

Id. આશ્ચર્ય થવું-પામવું To be astonished.
આશ્ચર્ય લાગવું To feel astonishment.

આશ્ચર્ય-કારક, *adj.* [S. *f.r.* + કારક doing.] Astonishing; wonderful.

આ-શ્રમ, *s. m.* [S. *f.r.* આ opposite + શ્રમ to be fatigued.] A hermitage. 2. Shelter. 3. A stage of life.

Note—The A shramas, or conditions of life, prescribed for a Brahman are four. During the first he should be a બ્રહ્મચારી, an unmarried student; during the second a ગૃહસ્થ, a married householder; during the third a વનપ્રસ્થ, an anchorite; and during the fourth a સંન્યાસી, a religious devotee.

આ-શ્રમી, *adj.* Having or belonging to a particular Ashrama.

આ-શ્રય, *s. m.* [S. *f.r.* આ up to + શ્રિ to go.] Protection. 2. Refuge. 3. Safety. 4. That which supports; a support; a prop.

Id. આશ્રય આપવો To give one's support to; to support. આશ્રય લેવો To seek the pro-

tection of; to resort to for protection.

આ-શ્રયી, *adj.* Having or requiring support; dependent.

આ-શ્રિત, Same as આ-શ્રયી.

આ-શ્વાસ, *s. m.*

આ-શ્વાસન, *s. n.*

આ-શ્વાસના, *s. f.*

} [S. *f.r.* આ intensive

+ શ્વસ to breathe, See શ્વાસ.] Comforting; consoling; consolation. 2. Hospitality.

આ-શ્વાસવું, *v. s.* To comfort; to console.
2. To entertain as a guest.

રાત્રિએ આશ્વાસી નાર, સ્વપ્નું પામી, જો.

—ત્રીવાળીઆઈ.

આશ્વિન, *s. m.* [S. *f.r.* અશ્વિની the name of the 27th lunar mansion.] The twelfth lunar month (Sept.—Oct.)

આ-પાક, *s. m.* [S. *f.r.* આપાક the name of the 18th lunar mansion, comprising part of the constellation Sagittarius (Archer).] The ninth lunar month (June—July).

આપાદી, *adj.* Of or occurring in the month of Āṣāḍha, (June—July).

Id. આપાદી આંધળું (Lit). Blind in the month of Āṣāḍha, i. e. blinded through seeing everything bright and green; hence (Fig.) discontented at trifles although surrounded by every comfort; over-indulged and yet fault-finding. આપાદી અગિયારસ The eleventh day of either fortnight in Āṣāḍha, otherwise called દેવપદ્મોદી અગિયારસ.

આસ, Same as આશા.

આસકા, Same as આશકા.

આ-સજ્જ, *adj.* [S. *f.r.* આ intens. + સજ્જ attached *f.r.* સજ્જ to go.] Devotedly attached to.

આ-સક્તિ, *s. f.* Attachment; addictedness; devotion

આ-સંગો, *s. m.* Same as આ-સક્તિ.

આવડો શો આસંગો રે, સામળીયાની સંગે.

—દયારામ.

આસન, *s. n.* [S. *f.r.* આસ to sit.] A seat. 2. A posture. 3. A square (in a ruled paper.) 4. A column (of a sheet of paper.) 5. Foreign matter left on an ulcer (by a fly.) 6. A medicinal plant, generally known

as અશ્વિગંધા. 7. One of the 84 kinds of amorous attitudes. 8. One of the 84 kinds of postures prescribed in the practice of devout mental abstraction (Yoga).

Id. આસન કરવું-વાળવું To posture. આસન માંડવું To take a seat. 2. To ascertain one's seat. આસન નાખવું To put down one's dish and appropriate a spot for oneself (at a dinner). ચાંદા ઉપર માખી આસન મૂકશે A fly will leave foreign matter on an ulcer.

આસન-કેદ, *s. f.* [See આસન, એહસાન, favour + કેદ imprisonment.] Simple imprisonment, as distinguished from imprisonment with hard labour.

આસન-વિધિ, *s. m. f.* [*S. fr.* + વિધિ method.] The act or process of taking a posture.

આસના-વાસના. *s. f.* [Guj. corrup. of *S.* આશ્વાસન consolation *fr.* આ up to + શ્વસ્ to breath. Or, આસન a seat, seating, + *S.* આવાસન residing, See આવાસ.] Consolation. 2. Treating a guest; hospitality.

આસનિયું, *s. n.* [See આસન a seat.] A seat made of holy materials (generally of દર્મ grass).

આસંત્રો, *s. m.* A kind of tree.

આસન્ન, *adj.* [*S. fr.* આ up to + સ્ત to sit.] Near.

આસ-પાસ, *adv.* [See પાસુ. Side *fr.* *S.* પાર્શ્વ side; આસ redup. of પાસુ.] All around; on all sides. 2. In the neighbourhood.

Id. આસપાસ જોવું To be watchful or circumspect. આસપાસ ઉભા રહેવું To keep a strict watch on.

આસ-માન, *s. n.* [*P. fr.* આમ્ a mill + માન resembling.] The sky.

Id. આસમાનના તારા દેખાડે એવું Giving the greatest trouble. 2. Troublesome; mischievous.

આસમાની, *adj.* Heavenly; divine. 2. Sky-coloured; azure; bluish.

આસર-ડાંડું, *v. t.* [*S.* આ intensive + ડા, સ્, to move] To make a loud sound with the mouth while eating.

આસર-વાદ, Same as આશીર્વાદ.

આસર-અતિયું, *adj.* [See આસરો a support + અતિ motion.] Resorting to or depending upon for support; dependent.

આસર-પડવું, *adj.* [See આસરો a rough estimate + પડવું to fall.] Averaging; approximating,

આસરે, *adv.* [See આસરો approximation *fr.* *S.* આશ્રય support *fr.* આ up to + યિ to go.] About; nearly; approximately.

આસરો, *s. m.* Support. 2. A rough estimate.

Id. આસરો કરવો-આપવો To assist; to help. આસરો લેવો To resort to for support. આસરો ઉપર રહેવું To depend upon for help. આસરે બેસવું To rest assured owing to one's confidence in one's supporter.

આસવ, *s. m.* [*S. fr.* આ intensive + સ્વ to extract juice.] An extract. 2. A distilled spirit; a liquor.

આસવતું, *s. n.* [*S.* + સ્વ to give birth to; *Cf.* પ્રસવ] Business, work (Used in Kāthiawād).

આસાએશ, *s. f.* [*P. fr.* આમદ્ to rest.] Recreation; rest.

આસાન, Same as એહસાન.

આસાન-કેદ, Same as આસન-કેદ.

આસામી, *s. m. f.* [*Ar.* અસામી *pl.* of અસ્મા which is itself *pl.* of અસ્મ a name.] A person; an individual. 2. A gentleman; a man of consideration. 3. A man of fortune; a wealthy man. 4. A customer; a client.

Id. આસામી જોઈ કામ કરવું Not to deal with a man before knowing how rich he is સારી આસામી (Lit.) A good man; hence, an honest and rich man, able and willing to pay his debts. નબળી આસામી (Lit.) A weak man; hence, a dishonest and insolvent man. નબળી પડી ગયેલી આસામી A man who has lost his money. સદ્દર આસામી A rich man. આ તો મારો આસામી છે He is my customer or client.

આસામી-વાર, *adv.* [+ વાર a turn.] Individually; severally; per head.

આસાવંત, *adj.* [See આસા hope + *S.* વત્, વંત, વાળું, having.] Hopeful; expectant.

આસિસ્ટન્ટ, *s. m. f.* [*Eng. Assistant.*] One who assists; an assistant. 2. *adj.* Assisting; assistant.

આસુર, } *adj.* [*S. fr. અસુર a demon.*]
આસુરી, }
Pertaining to a demon; devilish; inhuman.

આસુર-વિવાહ, *s. m.* [*S. fr. + વિવાહ marriage.*] A form of marriage, in which the bride is carried away by force.

આસેની, *s. f.* Same as **આસંચો**.

આસો, Same as **આશ્વિન**.

આસો-પાલવ, } *s. m.* [*S. અશોક a kind*
આસો-પાલો, }
of tree + પલ્લવ, પાલો, a twig, leaves.] Leaves of the *Jonesia asoka*.

આ-સ્કંદ, *s. m.* [*S. fr. આ intensive + સ્કન્દ to leap.*] An attack; an assault. 2. A battle; a war. 2. Reproach; abuse.

આ-સ્તર, *s. m.* } [*S. fr. આ intensive*
આ-સ્તર-ણ, *s. n.* }
+ સ્તૃ to spread.] Act of spreading. 2. The thing spread. 3. A carpet; a mat. 4. A lining; a coating. Same as **અ-સ્તર**.

આ-સ્તા, Same as **આ-સ્થા**.

આ-સ્તાવાળું, Same as **આ-સ્થા-વાળું**.

આસ્તિક, *s. m.* [*S. fr. અસ્તિ is fr. અમ્ to be.*] A theist; one who believes that, there is a God. 2. *adj.* Theistic.

આસ્તિક્ય, *s. n.* Theism. 2. Faith in the existence of God.

આસ્તે, *adv.* [*P. આંદસ્તે.*] Slowly; gently.

Id. **આસ્તે રહીને** = **આસ્તે આસ્તે** Slowly and slowly; stepping each step slowly.

આ-સ્થા, *s. f.* [*S. fr. આ up to + સ્થા to stand.*] Stability; steadiness; firmness. 2. Faith; reliance. 3. Money; wealth.

Id. **તેની ધર્મ ઉપર આસ્થા છે** He is a staunch adherent of his religion; he is firm in his religion. **આસ્થા આવવી-જેસવી** To be firmly attached. **-ઉપરથી આસ્થા હીની જવી** To lose faith in. **તેની પાસે આસ્થા ઠીક છે** He has a large fortune.

આસ્થિક, *adj.* Stable; steady; firm. 2. Faithful.

આસ્પદ, *s. n.* [*S.*] A place; an abode.

2. (At the end of a compound) A cause. 3. *adj.* (At the end of a compound.) Causing; producing.

Id. **અનન્નસ્પદ** A cause of shame. 2. Causing shame.

આ-સ્ફાલિત, *s. n.* [*S. fr. આ intensive + સ્ફાલ to shake.* See **અ-સ્ફાળિત**.] Striking against.

આ-સ્ફોટ, *s. m.* }

આ-સ્ફોટિત, *s. n.* } [*S. આ-સ્ફોટ, આ-સ્ફોટન.*

આ-સ્ફોટિત, *s. n.* }

fr. આ intensive + સ્ફુટ to burst or split, to break, See **ફુટવું ફોડવું, ફાડવું.**] Trembling; shaking. 2. Blowing; expanding. 3. Dis-closing; manifesting.

આસ્થ, *s. n.* [*S.*] The mouth.

આ-સ્વાદ, *s. m.* [*S. fr. આ intensive + સ્વાદ to taste,* See **સ્વાદ.**] Taste; relish.

આહર, Same as **આખર**, in the end; in the long run; at last.

અજ ગાદી પણ સાથરો, અજવાળી પણ રાત;

ભાથી ભૂપ સરીખડો, આહર ભીલની ભત.

—ભાષા.

આહા, } *interj.* [*S. અહા.*] Aha ! ha !

આહાર, *s. m.* [*S. fr. આ up to + હર, હર, to take away.*] Food. 2. The usual quantity of food taken by a person at one meal.

Id. **આહાર કરવો-લેવો** To eat. **તેનો આહાર વધ્યો છે** He eats more than formerly. **તેનો આહાર હતર્યો છે** He eats less than he did.

Prov. **આહાર, તેવો આહાર** As you make your bed, so you lie on it : As is the father, so is the child **આહાર વેહવાર અને નિદ્રા વધારી વધે, અને ઘટાડી ઘટે** A man may increase or diminish at pleasure his food, sleep, and social relations. **આહાર (હાર) મારે, કે ભાર મારે** A man suffers from the effects of too large a quantity of food or of too heavy a burden.

આ-હારી, *s. m.* [+ હર, હર, having.] One who eats; a glutton.

આહીર, *s. m.* [*S. આખીર.*] A herdsman. 2. A pastoral tribe; now mostly found in the North-Western Provinces, but also in

Kāthiāwād and Khāndesh.

આહીર.ડાં, *s. n. pl.* [+ ડું, ડાં, dim.] Herdsmen. (Used in fondness or in contempt.)

આહીર.ણી, *s. f.* A woman of the આહીર (cowherd) caste.

આ.હુ.તિ, *s. f.* [*S. fr.* આ up to + હુ to sacrifice.] Rice, sesamum, ghee, &c., cast into fire in a sacrifice; a sacrificial offering.

Id. આહુતિ આપવી To make a sacrificial offering; to sacrifice. આહુતિ લેવી To receive a sacrificial offering. 2. To burn to ashes. 3. To ruin. પૂર્ણહુતિ (Lit.) The final offering. 2. The end; the conclusion.

આહેડી, *s. m.* [See આખેટ hunting.] A hunter.

આહેડ, *s. f.* [*S. fr.* આ intensive + હેળ, pronounced as હેળ, a plough.] Land lately ploughed. 2. Land newly brought under cultivation. (Used in Kāthiāwād.)

આહો.તું, *s. n.* [See અહો My dear sir, + તું, ડું. thou, you.] Flattery. (Used in the Sorath Prānt.)

આહિ.ક, *s. n.* [*S. fr.* અહન a day.] Daily performance of religious duties. 2. Daily work.

આ.હી.દ, *s. m.* [*S. fr.* આ intens. = હાદ to rejoice.] Joy; raptures.

આળ, *s. n.* [Dh. Des. અલગ્ન=S. કલકારોપ: ascribing blame. *fr.* S. આ intens. = લગ્ન, લાગવું, to stick.] A false imputation or charge.

Id. -ને માથે આળ ચઢાવવું-મૂકવું To put a false charge on. આળ ચેટવું-બેસવું To be declared to be guilty of an offence. તેના માથેથી આળ ઉતર્યું છે He is acquitted of the charge.

આળ-પાળ, *s. f.* [See પાળવું to caress; આળ redup.] Comforting a distressed

person.

આળ-વણ, *s. n.* [See આળ a false charge + વણ colour.] A stain, blame, or harm arising from an accusation.

આળસ, *s. n.* [*S. આલસ્ય idleness fr.* અલસ idle *fr.* અ not + લસ to strive.] Laziness; indolence.

Id. આળસ આવવું-કરવું To be idle. આળસ મૂકવું-ઠાડવું-તજવું To leave off idleness.

Prov. આળસ દરિદ્રતાનું મૂળ છે Sloth is the mother of poverty: Idleness clothes a man with rags.

આળસ.વું, *v. i.* To be idle; to be remiss; to be slow.

આળસા.વું, *v. i.* To be made slow or remiss. 2. To be stopped. 3. To be given up (of a project).

આળી-ગાળું, *adj.* [See આળ a false charge + ગાળ abusive language.] Abusing; abusive. 2. Mischievous.

આળસુ, *adj.* [See આળસ.] Lazy; indolent.

Id. આળસુનો ઢગલો Very lazy.

આળિયો, *s. m.* A large cavity in a wall.

આળું, *adj.* [See આદ્ર wet.] Lately stripped (of skin). 2. Painful.

Id. આળું ચામડું the skin (of an animal) lately stripped; skin not tanned. આળી ચામડી the new skin appearing on a wound not yet perfectly healed.

આળુ, [*S. આલુ.*] A suffix denoting " full of, having, " as in દયાળુ.

આ.જોટ.ણ, *s. n.* [See આ.જોટ.વું.] Wallowing; rolling. 2. A pillow to lean against. 3. *adj.* In the habit of wallowing.

આ.જોટ.વું, *v. i.* [*S. આ intens + જુટ to wallow, Cf. Dh. Des. જોટવું sleeping.*] To wallow.

ઇ.

ઇ, *s. f.* The third letter of the alphabet.

ઇ, *interj.* An exclamation of provocation, anger, pain, & pity.

ઇચ, *s. m.* [Eng. *Inch.*] An inch.

ઇચ-ઝું, *v. t.* [See સીચ-ઝું to sprinkle.] To gorge; to eat to excess.

ઇટ, *s. f.* [S. *इटिका.*] A brick.

Prov. ઇટ પદળે, પણ કંઈ પર્યર પદળે ? We cannot change a man's nature.

ઇટ-વાડો, *s. m.* [કાટ, વાડો, a region.] A brick-kiln.

ઇટાળો, *s. m.* A brick-bat.

Prov. ઇટાળાના દેવને ખાસડાંની પૂજા Like saint, like worship.

ઇટેરી, *adj.* Made of bricks. 2. Having the colour of bricks: dull red.

ઇટો-રે-ઇટો, *s. f.* A play for children, generally known as હરિ-વંટો, (Used in the Hārija and Kadi districts.)

ઇસાળ, *s. f.* [See ઇડું an egg+આવડિ a line.] A large number of eggs carried in the mouth by ants when moving in a long line. 2. A large number of children born of the same parents (used in contempt).

ઇડું, *s. n.* [S. *अण्ड* an egg.] An egg.

ઇડું-ઇડું, *s. n.* } [+ દાવ a game.] A

game for children. (Used in Nowsāri, Chho-
tā Udepur & the Panch Mahāls.)

ઇદોળી, Same as ઉદરળી,

ઇધ-ભૂ, *s. n.* [S. *इध-न* fuel *fr.* *इध* to burn.] Fuel.

ઇધણ-ધોરી, *s. m.* [+ S. *धोर* fit to be yoked (a beast of burden) *fr.* ધુર a yoke; See ઢેર a beast.] A dunce. 2. *adj.* Stupid..

ઇધ-ભૂ, *s. n.* [See ઇધ-ભૂ.] Fuel.

ઇએળ, [S. *अलि* a bee.] Same as ઇયળ.

ઇકબાલ, *s. n.* [Ar.] Fortune; destiny. 2. Prosperity.

ઇકરાર, *s. m.* [Ar.] An agreement. 2. A solemn declaration.

Id. ઇકરાર કરવો To make an agreement or solemn affirmation. ઇકરાર લેવો To ask

(a person) to make an agreement or solemn affirmation.

ઇકોતેર, *adj.* [S. *एक-सत्ति* *fr.* *एक* one + *सत्ति*, *સિતેર*, seventy *fr.* *સત્ત* seven.] Seventy-one; (71).

ઇશુ, *s. f.* [S.] Sugar-cane.

ઇખલાસ, *s. f.* [Ar.] Sincerity. 2. Love.

ઇખતેસાર, *adj.* [Ar.] Brief; short.

ઇંગ્લેઝ, *s. n.* [Eng. *English.*] An Englishman.

ઇંગ્લેઝ, *adj.* English; British. 2. *s. m.* The English language.

ઇન્કિત, *s. n.* [S. *જ* to go.] A sign. 2. A secret. 3. A search.

ઇન્કોરી, *s. f.* [S. *इन्दी*] A medicinal tree; *Terminalia Catappa.*

ઇન્કોરું, *s. n.* The fruit or nut of the ઇન્કોરી.

ઇન્ગ્લેન્ડ, *s. n.* [Eng. *England.*] England.

ઇન્ગ્લેશ, *adj.* [Eng.] English. 2. *s. n.* The English language.

ઇચ-ઝું, *v. t.* [S. *इष्ट*, *इच्छ*, to wish.] To wish; to desire.

ઇચ-ઝું, *v. t.* [See ઇચ-ઝું to swing; See હિચ-કો.] To throw the marbles at the beginning of a game.

ઇચ્છા, *s. f.* A wish; a desire.

Id. ઇચ્છા કરવી-રાખવી To wish for. ઇચ્છા પૂરી પાડવી To gratify a wish; to grant a request. ઇચ્છામાં આવે તેમ કરવું To throw off all restraints. 2. To be self-willed; to be absolute. ઇચ્છાપૂર્વક With eagerness; with desire; greedily; deliberately. ઇચ્છાનુરૂપ According to one's wish or pleasure; as one pleases. ઘણી ઊંડી ઇચ્છા A great desire.

ઇચ્છાશુ, *s. m.* [S. *જ* .] Same as ઇચ્છા-કળ.

ઇચ્છાચારી, *adj.* [S. *જ* + આચાર conduct.] Acting according to one's own wish or pleasure; irresponsible; absolute.

ઇચ્છા-ફળ, *s. n.* [+ ફળ a fruit.] The desired object. 2. The forth term of a proportion (Arith.).

પ્રત્યક્ષ-વર, *s. m.* [+ વર husband.] The husband of one's own choice; the husband selected by the bride.

પ્રતિષ્ઠા, *adj.* Wished; desired.

પ્રત્યુ, *adj.* Wishing (Used at the end of a compound); *e. g.* હિતેપ્રત્યુ.

પ્રત્યુ, Same as પ્રત્યુ.

પ્રતિ, *s. f.* [Ar.] Honour; reputation.

Id. પ્રતિના કિરા થવા To be disgraced.

પ્રતિ-આસર, *adj.* [Ar.] A polite form of address.

પ્રતિ, *s. n.* [P.] An invitation; a call.

પ્રતિનેર, *s. m.* [Eng. *Engineer.*] An engineer. 2. The Executive Engineer of a District.

પ્રતિનેર-ખાતું, *s. n.* [+ ખાતું department.] The Engineering Department.

પ્રતિ, *s. f.* [Ar.] Injury; molestation.

પ્રતિવૃત્તિ, *s. f.* [Ar.] An increase; an addition.

પ્રતિ, *s. f.* [P.] Trousers; breeches.

પ્રતિ-દાર, *s. m.* [P. *fr.* પ્રતિ a contract + P. દાર = S. ધાર holding *fr.* P. દારત્ત્વ = S. ધૃ to hold.] A contractor; a monopoly-holder.

પ્રતિ-દારી, *s. f.* The duties, privileges, or position of a monopoly-holder.

પ્રતિ, *adv.* By a contract.

પ્રતિ, *s. m.* A contract. 2. A monopoly.

Id. પ્રતિ રાખવું To hold by a contract. પ્રતિ આપવું To let out by a contract.

પ્રતિ-રુચ્છ, *v. t.* [See પ્રતિ injury.] To be sorry.

પ્રતિ-રુચ્છ, *v. t.* [See પ્રતિ to pine.] To waste; to pine away.

પ્રતિ, *s. m.* [Eng. *Inch.*] An inch.

પ્રતિનેર, Same as પ્રતિનેર.

પ્રતિવૃત્તિ, *adj.* [S. અષ્ટ-સત્તતિ *fr.* અષ્ટ, આઠ, eight + સત્તતિ, સિતર, seventy *fr.* સત્ત, સાત, seven.] Seventy-eight; (78).

પ્રતિયાસી, *adj.* [S. અષ્ટાશીતિ *fr.* અષ્ટ eight + અશીતિ, અશી, eighty.] 88. Same as અષ્ટયાસી.

પ્રતિ, *s. f.* [S.] A certain tabular vessel in the body; one of the channels of the vital spirit.

Note—In the anatomy of the Yoga school are particularized three great passages of the breath and air running from the Os coccygis to the head. Of these પ્રતિ is the passage on the right side, proceeding through (or springing from) the નાભિ-ચક્ર or the umbilical region, and through the nose; પ્રિયણ that on the left; while સુષુમ્ણા ascends betwixt the two entering into the middle of the head.

પ્રતિ-પીડી, *s. f.* [S. પાડા pain *fr.* પીડ to give pain to; પ્રતિ reduplication of પીડી.] Earthen balls carried round the bride and the bride-groom, and then thrown away.

પ્રતિમાર, *s. m.* [Ar.] Confidence.

પ્રતિમારી, *adj.* Faithful; trustworthy.

પ્રતિમામ, *s. m.* [Ar.] Retinue; establishment.

પ્રતિ, *adj.* [S.] Another; different; separate. 2. Lower; low.

પ્રતિને ઘેર તિતર આવ્યું, તો કહે “બહાર બાંધુ કે બીતર”?

—ભાષા.

પ્રતિ-ર્ષ, *s. f.* Acting contrary to usage. 2. The distinction of *meum* and *tuum*; also, the feeling that gives rise to this distinction.

જેમ સૂક્ષ્મ ધન પામીને, બળ અભિમાન કરી પ્રતિ-ર્ષ.

—ગિરધર.

પ્રતિ-રાગ, *s. f.* [P.] Displeasure.

પ્રતિ, *adv. s.* [S. *fr.* इदम् this.] So; thus. 2. *s. f.* The end.

પ્રતિ-શ્રી, *s. f.* [S. *fr.* + શ્રી glory, glorious.] The end.

પ્રતિહાસ, *s. m.* [S. *fr.* इति thus + હ truly + આસ was *fr.* અસ્ to be.] History; description; relation; narration of events.

પ્રતિહાસ-રૂપ, *adj.* [+ રૂપ a form *fr.* રૂપ to form.] Historical; in the form of history.

પ્રતિહાસિક, *adj.* Historical.

પ્રતિદ્વિષ, *s. m.* [Ar.] An occurrence; a fact.

પ્રત્યાદિ, } *adj.* [See પ્રતિ thus + આદિ
પ્રત્યાદિક, } beginning.] Et cetera; (&c).

પ્રતિ-દડું, *s. n.* [See દડો a ball.] A particular

dish, generally known as *dhali*.

ધર [Hind. *fr.* S. *dhara*.]

Here, at this place. 2. Towards this place.

ધર-નિહર, *adv.* [Hind. *dhara* + નિહર *sup.* of ધર.] Here and there.

ઇનકાર, *s. m.*

ઇનકારિ-યત, *s. f.* } [P.] Denial.

Id. ઇનકાર કરવું-જવું To deny.

ઇરાશી-લાશી, *adj.* [Ar.] God wills it.

ઇરાશી, *s. n.* [Ar.] A man; an individual. 2. Mankind.

ઇરાશી-યત, *s. f.* [Ar.] Gentlemanly conduct. 2. Goodness; decency.

ઇનસાફ, *s. m.* [Ar.] Justice; equity. 2. Trial. 3. A decision or judgment given by a court of justice.

Id. ઇનસાફ કરવો To decide according to justice. ઇનસાફ માગવો To ask for justice; to go to a court of law for justice; to file a suit or complaint. ઇનસાફ આપવો To declare what is just. અદલ ઇનસાફ Strict justice; equity. લોક-કાચો ઇનસાફ Merely apparent justice. ભેદ-ખેદો ઇનસાફ A wrong or unfair decision.

Prov. ઇનસાફને કાંઈ હાથ પડતો નથી-ઇનસાફ અધોળો Justice is blind.

ઇનસાફી, *s. f.* Justice; equity. 2. *adj.* Just; equitable.

ઇનામ, *s. n.* [Ar. *anām*.] A reward; a prize. 2. A gift; a present.

ઇનામ-દાર, *s. m.* [+ P. દાર holding.] A prizeholder. 2. A landholder holding his land as a prize.

ઇનામ-દારી, *adj.* Obtained as a prize (*esp.* of land). 2. *s. f.* The dignity, privileges, honor of an *ઇનામ-દાર*.

ઇનામી, *adj.* Relating to a prize. 2. Obtained as a prize.

ઇનામત, *s. f.* [Ar.] Favour. 2. A gift given to a favourite.

ઇન્કમ-ટાક્સ, *s. m.* [Eng. *Income-tax*.] Income-tax.

ઇન્ડિય, *s. f.* [Eng. *India* *fr.* Hind. *Indi* *Indus* *fr.* S. *Indu* the river Indus.] In-

dia; Hindustān.

ઇન્દ્ર-મામ, *s. m.* [Ar.] A summary; an analysis. 2. A detailed description. 3. A true copy.

મામ-માર્ગમાં એક જાય, ન આડું અવળું થાય;

તેમ જાણી એકપથી, ઇન્દ્ર-મામ બૂતમાં.

—વશીભ.

Id. ઇન્દ્ર-મામ લેવો To obtain a true copy.

ઇન્દ્રજન, *adj.* [Ar.] Eager; zealous.

ઇન્દ્રજનરી, *s. f.* Eagerness; zeal.

ઇન્દ્રિ, *s. f.* [S. *fr.* *Indri* to be very great.]

The goddess of wealth; Lakṣmī.

ઇન્દ્રિ-વર, *s. m.* [*fr.* + વર husband.]

The husband of Indirā. (*દક્ષી*); the god Viṣṇu.

તે જયત ગુરુ ઇન્દ્રિ-વર, એવું ના કરે કોણ પૂજન ?

—ગિરધર.

ઇન્દ્રીવર, *s. n.* [S.] The blue lotus.

ઇન્દ્ર, *s. m.* [S. *fr.* *Indra* to be wet.] The moon.

Id. ઇન્દ્ર-કલ A sixteenth part of the moon; a digit of the moon. ઇન્દ્ર-સુત The son of the moon; the planet *Mercury* (*મરુત*).

ઇન્દ્ર-વાર, *s. m.* [+ વાર a day.] Monday.

ઇન્દ્ર-સાર, *s. m.* [S. *fr.* + સાર essence.]

The essence of the moon. 2. Nectar.

લગ્નો વારિ તે અમૃત ઇન્દ્ર-સારો રે, લોક.

—વશીભટ.

ઇન્દ્ર, *s. m.* [S. *fr.* *Indra* to be very great.]

The king of gods; the god who wields thunder and rain. 2. *adj.* The best; the greatest (Used at the end of a compound, as *રાજેન્દ્ર*).

ઇન્દ્ર-ગોપ, *s. m.* [S.] Name of an insect seen in the rainy season.

ઇન્દ્ર-ચાપ, *s. n.* [+ ચાપ a bow.] A rain-bow. *Cf.* ઇન્દ્ર-ધનુષ્ય.

ઇન્દ્ર-જન, *s. m.* [+ જન, *જન*, barley.] A kind of medicinal seeds.

ઇન્દ્ર-જાળ, *s. m.* [+ જાળ, *જાળ*, a net, a snare.] Jugglery; legerdemain.

ઇન્દ્ર-ધનુષ્ય, *s. n.* [+ ધનુષ્ય a bow.] A rain-bow.

ઇન્દ્ર-લીલ, *s. m.* [S. *fr.* + *Indra* green. *લીલ*.] A precious stone of a green colour;

an emerald.

ઇન્દ્ર-વંશી, *s. f.* [S. *fr.* + વંશ family.] A particular Sanskrit metre of four lines, each containing ૮, ૮, ૪, ૨. (See under ગણ.)

ઇન્દ્રવજ્ર, *s. f.* [S. *fr.* + વજ્ર thunderbolt.] A particular metre of four lines, each containing ૮, ૮, ૪, ૪, ૪. (See under ગણ.)

ઇન્દ્ર-વાયલ્લુ, } *s. n.* [+ વાહન *fr.* વહન the }
ઇન્દ્ર-વારલ્લુ, } lord of the west.] The name of a fruit; colocynth. 2. A rogue at heart.

ઇન્દ્ર-વિજય, *s. m.* [S. *fr.* + વિજય victory.] A particular metre of four lines, each containing ૭ seven times and ૪ twice. (See under ગણ.)

ઇન્દ્રાણી, *s. f.* The wife of Indra.

ઇન્દ્રાયુધ, *s. n.* [S. *fr.* + આયુધ a weapon.] The weapon of Indra; a rain-bow.

ઇન્દ્રાસન, *s. n.* [+ આસન a seat *fr.* આસ to sit.] The throne of Indra.

ઇન્દ્રિય, *s. f. n.* } [S. इन्द्रिय.] A sense,
ઇન્દ્રી, *s. f.* } faculty, or power, by which external objects are perceived. 2. An organ or a member; a natural instrument by or through which an action is performed.

ઇન્દ્રી કોઇ અપવાદ કરે નહિ, તેને કહીએ વૈષ્ણવ.

—નરસિંહ મહેતા.

3. The generative organ.

Prov. ઇન્દ્રિયો જીતી, તેણે સર્વે જીત્યું The greatest conquest is the conquest of self = He who masters his own passions, conquers his greatest enemy.

Note—There are two kinds of Indryas:— (1) જ્ઞાનેન્દ્રિય organs of sense, and (2) કર્મેન્દ્રિય organs of acting. કર્ણ, ત્વચા, ચક્ષુ, શ્રવણ, નાસિકા are the five organs of sense. ગ્રહ, ઉપરચ, હાય, પગ, વાણી are the five organs of action. મન (the mind) is sometimes regarded as an eleventh organ. In the Vendānta મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત, & અહંકાર are said to be the four internal organs. Each organ is supposed to be presided over by its own ruler or નિયંતા.

Id. ઇન્દ્રિય-અચ્ચ, ઇન્દ્રિય-ગોચર Accessible

to the senses ; knowable. ઇન્દ્રિય-જાત He who has control over his senses. ઇન્દ્રિય-દમન Restraint over the senses. ઇન્દ્રિય-દોષ Fault, defect, or weakness in the senses. ઇન્દ્રિય-નિગ્રહ Control over the senses; ઇન્દ્રિયાતીત Beyond the reach of the senses; unknowable.

ઇન્દ્રી, *s. f.* same as ઇન્દ્રિય.

ઇન્દ્રી-શુદ્ધાબ, *s. m.* [+ શુદ્ધાબ a purgative medicine.] A medicine producing frequent urination; a diuretic

ઇન્દ્ર-ન, *s. n.* [S. *fr.* इन्ध to burn; See ઇન્દ્ર-ણ.] Wood for fuel.

ઇન્ડેપેક્ટર, *s. m.* [Eng. Inspector.] An inspector.

ઇન્દ્રી, *adv.* [See ઇ, આ this + પાસે towards.] At this place: towards this place. (Use in Surat District.)

“ આંખા ઇન્દ્રના અમૃત જેવા,” એમ કહે દેશાઈ.

—બાળગરબાવળી.

ઇબાદત, *s. f.* [Ar.] Honour; reverence. 2. Worship.

ઇબારત, *s. f.* [P.] Style; construction. Id. ઇબારત ગોઠવવી To make a summary (of a document).

ઇભ, *s. m.* [S.] An elephant.

ઇમ, Corruption of એમ.

ઇમલો, Same as અમલો.

ઇમાન, *s. n.* [P.] Faith; reliance. 2. Honesty.

ઇમાન-દાર, *adj.* [+P. દાર having.] Faithful. 2. Honest.

ઇમાન-દારી, *s. f.* Faithfulness. 2. Honesty.

ઇમાની, *adj.* Trustful; Faithful. 2. Honest.

ઇમામ, *s. m.* [P.] A Muhammadan priest.

ઇમારત, *s. f.* [Ar.] A building. 2. A design; a plot.

Id. ઇમારત ચણવી To erect a building. 2. To arrange a plot.

ઇમારતી, *adj.* Pertaining to a building.

Id. ઇમારતી ઘાકડું Wood used for building purposes; timber. ઇમારતી સામાન Building materials.

ઇયળ, Same as એળ.

ઇયા, Same as યા.

ઇયાદ-ગારી, Same as યાદ-ગારી.

ઇયાદ-દાસ્ત, Same as યાદ દાસ્ત.

ઇયાદી, Same as યાદી.

ઇયાને, Same as યાને.

ઇયાર, Same as યાર.

ઇયાહુદી, Same as યાહુદી.

ઇયાળ, Same as યાળ.

ઇએ, *Pron.* [Guj. એએ these *pl.* of એ this.] These. (Used in Kāthiāwād.)

સાંભળ્યા ઉદ્ધવ કેરાં વચન, જ,

તેથી ઇએાનું ન માન્યું મન, જ. —દયારામ.

ઇરશા, *s. f.* [S. ईर्ष्या.] Envy. 2. Emulation.

ઇરાદો, *s. m.* [P.] Resolution; determination. 2. Intention.

Id. ઇરાદો રાખવો To intend.

ઇરાની, *adj.* [P.] Belonging to Irān or Persia; Persian. 2. *s. m.* A Persian.

ઇલકામ, *s. m.* [P.] A title.

ઇલમ, *s. m.* [P.] Art; science. 2. A device. 3. Sorcery.

Prov. ખુશામત એ તાલે ઇલમ છે Ready flattery and rich provisions. ઇલમ તેને શાનો વિલમ A man of devices can quickly accomplish his purposes.

ઇલમી, *adj.* [P. + ई having.] Artful; clever; intelligent. 2. *s. m.* A sorcerer.

ઇલા, *s. f.* [S. *fr.* इल to go.] The earth.

ઇલા, *interj.* [See અદલા God.] O my God ! May God help me !

Id. ઇલા ઇલા પોકરાવવી To cause one to cry out “ O my God! ”. 2. To oppress 3 To harass.

ઇલાકો, } *s. m.* [P.] Jurisdiction. 2.
ઇલાઓ, }

A presidency; a province. 3. Claim.

ઇલાજ, *s. m.* [P.] A remedy. 2. A scheme; a contrivance.

Id. ઇલાજ કરવો-લેવો To take remedies against. સામે ઇલાજ A precaution; an antidote.

ઇલાયચી, Same as એલચી.

ઇલાયચો, Same as અલાયચો, અલેચો.

ઇલાયદું, Same as અલાયદું.

ઇલેક્ટ્રિસિટી, *s. f.* [Eng.] Electricity.

ઇલી, *s. f.* A game for children, generally known as ઝમચી-કુંકું. (Used in the Dabhoi Prānt.)

ઇવ, *adv.* [S.] Like; similarly.

તજ ત્રાસ, રહિત પ્રયાસ,

ભવ નહ વત્સલ પદ ઇવ તે તરે.—ગિરધર.

ઇશક, *s. m.* [P.] Love. 2. Sexual enjoyment.

Prov. ઇશકનો માર્યો ઠીકરામાં ખાય = ઇશક આંધળો છે Love is blind. ઇશકની મારી નય નાતરે, અને સાલ્સો કાઢીને પાથરે Who marries for love without money, hath good nights and sorry days. ઇશક ઢાંક્યો રહે નહિ Love and smoke are two things which cannot be concealed.

ઇશક-ખાજ, *adj.* [+ P. बाज playing *fr.* बाख्तिन् to play.] 2. Lewd; debauched.

ઇશક-ખાજ, *s. f.* Debauchery; voluptuousness.

ઇશકી, *adj.* Amorous. 2. *s. m. f.* A beau; a belle.

Id. ઇશકી ટદુ A young debauched person; a young dissolute person.

ઇશારત, *s. f.* A hint. 2. A nod.

ઇશારો *s. m.* Same as ઇશારત.

ઇષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* इष्ट to wish.] Loved; favourite.

ઇષ્ટ-દેવ, *s. m.* [+ દેવ a god *fr.* दिव to shine.] A deity of one's own choice; one's peculiar or favourite deity.

ઇષ્ટ-મિત્ર, *s. m.* [+ મિત્ર a friend *fr.* मित्र to feel affection for.] A dear friend.

ઇષ્ટ-રાશિ, *s. f.* [+ રાશિ a quantity.] Position; a method of solving problems by one or two suppositions; the rule of trial and error. (In Arith.)

ઇષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* यज्ञ to sacrifice.] A sacrifice.

ઇસકામત, *s. f.* [Ar.] Property; riches. wealth. 2. All of a man's possessions; all that a man possesses.

ઇસબગોલ, *s. m.* [P. इसबगोल.] The seed of fleawort or of plantain.

પ્રસન્ન, *s. m.* [Ar.] An individual; a person.

કૌન ફકીરી હાલ હનૂરી, કોન પ્રસન્નકુ ધાવે હે.

—નિરાંતભાન.

પ્રસન્નભાષ, *s. f.* [Ar.] The idiom or genius of a language; an idiom. 2. An illustration; an example. 3. A likeness; similarity.

પ્રસન્ની, Same as પ્રસન્ની.

પ્રસન્નત, Same as પ્રસન્નત.

પ્રસન્નૌ, Same as પ્રસન્નૌ.

પ્રસન્ન, *s. m.* [Eng. *Screw*.] A screw.

પ્રસન્નકાંડ, *s. n.* [Eng. *Stocking*.] A stocking.

પ્રસ્ટેટ, *s. n.* [Eng. *Estate*.] An estate.

પ્રસ્ટી, *s. f.* [Eng. *Stretching*.] Stretching; ironing cloth 2. The instrument with which cloth is stretched or ironed. Same as અસ્ટી, Stretching.

પ્રસ્ટિતાલ, *s. f.* [Eng. *Hospital*.] A hospital.

પ્રસન્ની, } *adj.* [Greek, *Iēsous*, Jesus.]

પ્રસન્ની, }

Of Jesus; Christian.

Id. પ્રસન્ની સન In the year of Christ ; Anno Domini; A. D.; of the Christian era.

પ્રસન્ની, Same as અસિયાં.

ઈ.

ઈ, The fourth letter of the alphabet.
ઈ, *interj.* An exclamation showing provocation.

ઈ, *pron.* Same as એ, *pron.*

ઈક્ષિ-ભુ, *s. n.* [S. *fr.* *ईक्षु* to see.] Act of seeing; sight. 2. The eye.

ઈક્ષિ-ત, *adj.* Seen. 2. Experienced.

ઈટરડી, *s. f.* Name of an insect.

ઈટાળો, [See ઇટાળો, ઇટ, a brick.] A broken brick. 2. A fool; a dunce.

ઈદ, *s. f.* [P.] Name of a Muhammadan festival.

ઈન-મીન, *adj.* [Guj. *ઇન* redup. of મીન *fr.* S. *મિત* measured *fr.* મા to measure.] Very few.

Id. ઇન મીન સાડે ત્રીન Not more than three or four. 2. Very few.

ઈચ્છિત, *adj.* [S. *fr.* *ईच्छ* to wish to obtain *fr.* આપ્ to obtain.] Desired; desirable.

ઈર્ષા, Same as ઈર્ષા.

ઈશ, *s. m.* [S. *fr.* *ईश* to rule.] A master; a sovereign. 2. God.

ઈશાન, *s. f.* [S. *રેશાની* North-East *fr.* *ईश* the god Siva being the regent of the

North-East quarter.] The north-east direction.

ઈશાન, *s. m.* [S. *fr.* *ईश* to rule.] The ruler of the world. 2. The god S'iva.

ઈશાન, બ્રહ્મા, ધ્યાન ધરે, જેને શેષ ભજે નિરવાણ.

—ગિરિધર.

ઈશ્વર, *s. m.* [S. *fr.* *ईश* to rule + *वर* supreme.] The Ruler of the world; God. 2. The Supreme Being.

Id. ઈશ્વર-કર્તૃત્વ, ઈશ્વર-કૃતિ, The action of God; the works of God. ઈશ્વર-કૃપા The grace of God; God's mercy. ઈશ્વર-દત્ત Given by God. ઈશ્વર-પ્રસાદ God's favour. ઈશ્વર-પ્રીત્યર્થ For the sake of pleasing or propitiating God. ઈશ્વર-ભક્તિ Worship of God; piety, devoutness, or fear of God. ઈશ્વર-ભાવ Belief in God; theism (opposed to અગ્નીશ્વર-ભાવ Atheism). ઈશ્વર-વાદી One who maintains the doctrine of the existence of God; a theist. ઈશ્વર ઉપર ચીકી Entire trust or dependence upon God. ઈશ્વર કરે ને God granting or pleasing. ઈશ્વર માથે (વચ્ચે) રાખીને Before God. ઈશ્વરના ધરનું Depending upon God's will; not within the control of man. ઈશ્વરના ધરનું તેડું Death. ઈશ્વરના ધરનો ચોર Crimi-

nal in the eyes of God. ઈશ્વરના હાથમાં દેરી છે God, the Supreme Ruler of the world, regulates everything. ઈશ્વરને ખોળે બેસવું To be favourite with God. ઈશ્વરે તેની સાચું બેચું God helped him.

Prov. ઈશ્વરને કહે, તે સારા કાળે God's ways are merciful. ઈશ્વર મોત કાંઈ પોતાને હાથે લેતો નથી A man dies as the result of his own conduct.

ઈશ્વરી, *adj.* Divine. 2. *s. f.* A goddess. Id. ઈશ્વરી ઇચ્છા The will of God. ઇશ્વરી નિયમ The law of God; a divine law. ઈશ્વરી ન્યાય God's justice; divine justice. ઈશ્વરી પુરુષ An inspired person; a partial incarnation of God (See અંશાવતાર). 2. A superhuman being; a brave and glorious man. 3. A holy or pious man. 4. A simpleton. ઈશ્વરી લીલા The divine sportings (applied to the works and ways of God, whether in creation or in providence). ઈશ્વરી સત્તા The constraining power or government of God;

divine providence. ઈશ્વરી માયા The wisdom and skill, the marvels and wonders, of God. ઈશ્વરી વાણી The voice of God (as in the air or in visions, or through a prophet).

ઈષણુ, *s. f.* [*fr.* ઈષ્ to fly, to glean; to look] Haste; speed. 2. Wish; desire; regard. 3. Anxiety or earnestness for.

ઈર્ષા, *s. f.* [*S.* ઈર્ષ્યા.] Envy; jealousy.

ઈસ, *s. f.* [*Dh.* Des. ઈસં = *S.* કીલક a nail, a wedge.] The side-pieces of a bedstead.

ઈસોટો, *s. m.* [+ સોટો a thick stick] One of the side-rafters of a wooden ladder.

ઈસકોતરિયો, *s. m.* [*Eng.* *Escrtoire.*] A writing-desk; a writing table having drawers.

ઈસ્કોતરી, *s. f.* A small box having drawers.

ઈસિસ, *s. m.* [*S.* વિશેષ.] Olibanum.

ઈહા, *s. f.* [*S. fr.* ઈહ્ to desire.] Desire.

ઉ.

ઉ, The fifth letter of the alphabet.

ઉઃ, *interj.* An interjection showing disgust.

ઉંઆં, *s. n.* [*Imit.*] The crying of a newly born child.

ઉંઆં, *adv.* [*Hind.* વહાં there.] There; at that place.

ઉખ, *s. f.* [*S.* उख्यति to desire one who will send down riches.] Desire.

ઉગણુ, *s. m.* [*S.* અંગન ointment *fr.* અન્ન to anoint.] Oil applied to the axle of a wheel.

ઉધ, Same as ઉધ.

ઉધ-ટિ-યું. Same as ઉધ-જી-સી.

Prov. ઉધટિયું, ને ભૂટિયું સાચું ન બોલે You cannot depend upon what a drowsy man or a gambler would say.

ઉધ-જી-સી, *adj.* [*Hem.* Des. મુજસિઓ =

S. સ્વપ્ન-શીલ: *fr.* સ્વપ્ન Sleeping + શીલ character.] Sleepy. 2. Lazy. 3. *s. m. f.* A sleepy-head.

ઉધ-વું, } *v. i.* [See ઉધ, Hem. Des. ઉધા-વું, }
ઉધા-વું, }
ઉધઈ he sleeps. *Cf.* P. ગુરુદન to slumber.] To sleep.

Id. ઉધી જવું To go to sleep. 2. To be stopped. 3. To disappear.

Prov. ઉધતાનો પાડો, ને ભગતાની પાડી=ઉધતી બિલાડી ઉંદર પકડે નહિ Drowsiness shall clothe a man with rags. ઉધતી વહુ, ને જુદો દીવો (એ બે બરાબર) A sleeping cat catches no mice. ઉધતો બોલે, પણ ભગતો ન બોલે None are so deaf as those that will not hear. ઉધાએલું, ને મરેલું બરાબર A drowsy man is as good as dead.

ઉધા-ખડું, *adj.* [*Guj.* ઉધવું + ખડું a farm-yard.] Sleepy. 2. Lazy.

ઉધા.ન, }
ઉધા.ન.વું, } *adj.* [+વાળું having.] Sleepy;
ઉધે.કું, }
drowsy.

ઉચ, }
ઉચું, } Same as ઉચ, ઉચું, High.

ઉચ.ક.વું, *v. t.* [S. उच्च high.] To lift up;
to raise. 2. To carry.

ઉચકા.ઈ, }
ઉચકા.મણ, } *s. f.* The hire paid for
carrying a burden.

ઉજા.ણ, *s. n.* [See ઉજા.ણ.] Act of
greasing. 2. The sticky substance into
which the grease in the wheel of a cart is
changed. 3. A thing with which a spell
is thrown on the body of a child.

ઉજા.ણી, *s. f.* [See ઉજા.ણ, *Cf.* અંજન, અં-
જન.વું.] Act of greasing. 2. The act of throw-
ing spells over the body of an infant in
order to cure it of a disease.

Id. ઉજાણી નાખવી To throw a spell.

ઉજા.ણું, *s. n.* [S. उज्ज्वलન *fr.* उज्ज्वल, See
ઉજા.ણું.] The retinue of a queen or prin-
cess.

ઉજા.વું, *v. t.* [See ઉજા.ણી] To oil; to grease.
2. To cure a particular disease by a spell.

Id. તેણે ઉજાવું To grease with oil. 2. To
grease.

ઉટ.વૈદુ, *s. n.* [Guj. ઉટ a camel + Guj.
વૈદુ the profession of a physician *fr.* S. वैद्य-ક
the science of medicine *fr.* वैद्य a physician
fr. विद् to know.] Quackery.

ઉટાંદીયું, *s. m.* [Imit.] Convulsions.
2. Hooping cough.

ઉડળ, *s. f.* [See ઉડું deep.] Clasp-
ing with both arms open; an embrace. 2. The
quantity taken by both arms open.

જેને આલે ધરતી ધૂળે; આલ ઉડળમાં ભરતા;

જેની રૂંકે પર્વત ફાટે, તે નર દીકા મરતા.

—ખીતમદાર.

દામોદરની દયા સારી, તેણે આલ ઉડળ ધણાય, રે,
નિંકર દિન નો શો આશરો? માહાત્મ્ય દેવીનું ગવાય, રે.

—ખેમાનંદ.

ઉડળ-ચુંડળ, *s. n.* [Guj. ચુંડળ *fr.* M. गुंडालणे
to roll up *fr.* S. गुण a fold; ઉડળ redup. of

ચુંડળ.] Rolling. 2. A sensation as of some
thing turning round in the stomach; grip-
ing; gripes. 3. *adv.* In a confused manner;
confusedly; negligently.

ઉડું, *adj.* [Dh. Des. उँड़ deep.] Deep.

Id. ઉડું ઉતરવું To bestow a deep thought
on. ઉડા ઉતરીને જોવું To examine minutely
by going deep into the details. ઉડા પાણીમાં
ઉતરવું-પેસવું To undertake a great risk. ઉડાં
મૂળ ધાલવાં To throw the roots deep into
the ground; to be deep-rooted. 2. To lay
deep plans.

ઉઢણ, *s. n.* }
ઉઢણી, *s. f.* } [Hem. Des. उँडल = S. मञ्च.

a coach, a raised seat.] A piece of cloth
wrapped round and placed on the head
under a burden; a cushion for a burden
on the head.

ઉઢણી-યું, *s. n.* Same as ઉઢણી.

ઉણ, Same as ઓણ, In this year.

ઉદર, *s. m.* [Hem. Des. उँदर *fr.* S. उन्दुर.]
A mouse.

Prov. ખોદે ઉદર, ને ભોગવે ભોરિંજ Foxes
dig not their own holes. ઉદર બિલાડીનો મેળ
Like dog and cat. 2. Enmity. ઉદરને મન મરવું, ને
બિલાડીને મન હસવું One man's meat is another
man's poison. ઉદરને હયાળા શો? Beggars
have little baggage: Beggars can easily
shift about, and change their residence.

ઉદર-કણી, *s. f.* }
ઉદર-કણી-યું, *s. n.* } A mouse-trap.

ઉદર-ડી, *s. f.* [+ ડું, ડી, ડો, dim.] A
female mouse. 2. A small mouse.

ઉદર-ડો, *s. m.* A male mouse. 2. A
large mouse.

ઉદર-વાઈ, *s. f.* [+ વાસ a dwelling.] A
place in which mice abound.

ઉદર-વાઈ, *s. f.* }
ઉદરિ-યું, *s. n.* } [S. वह् to carry, to
carry away.] A mouse-trap.

ઉદરી, *s. f.* Scabs in the head.

ઉધાં-ઉધાં, }
ઉધાં-ધતુ, } *adj.* [Guj. ઉધું upside
down + આંધળું blind.] Dim. 2. Short-sight-
ed. 3. Foolish; stupid (Used in Jhālāwād).

4. Prodigal; extravagant. (Used in the Viramgam and Patadi districts.)

ઉધિયુ, s. n. [Guj. ઉધિયુ.] Beans baked in an eathen pot placed with its mouth downwards.

ઉશિયુ, adj. [See ઉશિ warmth.] Luke-warm; tepid.

ઉબર, } s. m. [Dh. Des ઉબરઓ = S. ઉબરો, } ડુબર.] A door-sill; the threshold.

ઉબાડિયુ, s. n. [Dh. Des. ઉમ્મુહયં a fire-brand. fr. S. ઉમ્મુક a fire-brand.] A piece of fuel lighted at one end. 2. An iron cylinder intended to hold burning material at a nocturnal procession 3. An iron rod made red-hot at one end, with which diseased parts of the body are canterized.

ઉબરી, s. f. [See ઉબરો.] The lower cross piece of a door frame; the threshold.

ઉઃ, } interj. [Imit. of the sound.]
ઉહ, } Showing contempt.

ઉહકારો, s. m. [+ S. કાર showing the sound of the preceding letters fr. ક, કર to do.] A groan; a gruff sound.

Id. ઉહકારો દેવો-બરવો To say " Yes. " 2. To say " Well, proceed. " 3. To consent. 4. To support an assertion.

ઉહું, interj. [Imit.] An exclamation expressing refusal or rejection; no.

કણી પાછળ કરોડ, કણી કોઈ પાછળ નહિ;

મોટી એમાં ખોડ, કે, ઉહું આસડ નહિ.—ભાષા.

ઉઆરો, s. m. [See આવારો.] An unfrequented part on the bank of a river, &c.

ઉકટયું, Same as ઉટકયું.

ઉકટે, s. m. [S. અન્ન anointed fr. અન્ન to anoint. See અન્ન-ન.] A medicine made from the rust of iron, &c., as a cure for swollen eyes.

ઉકડો, s. m. [Hem. Des. ડક્કાડા a bribe, or ડક્કડો a present.] Making periodical payments for things received every day.

ઉકણું, v. i. [S. ઉઠ up + ખણું to dig.] To run away. (Used in the Sorath districts.)

ઉકણાવું, v. t. To steal; to rob. (Used

in the Sorath districts.)

ઉકન, adj. Ready; prepared. (Used in the Sorath districts).

ઉકરોડો, s. m. [See ઉકળાટ. Or, S. ઉત્ક્રાન્ત gone by fr. ઉત up + ક્રાન્ત gone fr. કમ્ to walk, to go.] Excitement; agitation.

ઉકરડો, } s. m. [Hem. Des. ડક્કરુડી fr. S. અવ-કર rubbish fr. અવ down + કર to scatter; Or, fr. S. ડકર a salt desert. ડ is changed first to ળ, and then to ક, and ડ is added as a termination of contempt or disgust. In the second word ર is changed to ય both being "liquids".] A heap of rubbish. 2. A dunghill.

ઉકરડી, s. f. Same as ઉકરડો.

Id. ઉકરડી નોતરવી Lit. To invite and propitiate the spirit presiding over dunghills. 2. Worship of a dung-hill in the beginning of a marriage ceremony.

Prov. ઉકરડીને વધતી વાર શી? Lit. A dung-hill increases in a short time; hence, An unmarried daughter grows up in a short time, and the family is anxious to get her married and send her away.

ઉકલવું, v. i. [S. ઉઠ up + કલ્ to know.] To be legible. 2. To be free from entanglement.

ઉકલો, s. m. [See હુકો a hubble-bubble + લો dim.] The cocoa-nut bowl at the bottom of a hubble-bubble.

ઉકળવું, v. i. [See ઉઠ up + કલ્ to push, to drive; or કલ્ to boil.] To boil.

Id. મારો હવ ઉકળી આવ્યો My heart boiled; I was excited.

ઉકળાટ, s. m. Heat; agitation.

ઉકાંડો, Same as ઉકરોડો. (Used in the Charotar districts.)

ઉકાંસિયુ, s. n. } [See ઉકાંસિયું.] Excite-
ઉકાંસિયી, s. f. } ment. 2. Instigation. 3. Raising up; elevation.

ઉકાંસવું, v. t. [S. ઉઠ up + કામ્ to shine Or. S. ઉઠ up + કાષ્ કર્ષ, to draw.] To throw light on; to bring prominently into notice.

2. To draw attention to. 3. To raise up; to elevate.

દુર્યોધનની યજ્ઞ ઉ હારી, વિરોધની વાત ઉકારી.

—હરિદાસ.

ઉ-કાર, *s. m.* [*S. fr.* उ + कार showing sound.] The letter ઉ; the symbol or sound ઉ.

ઉ-કાળ, *s. m.* [*S. સુ* good + કાળ time (*Cf.* સ-કાળ, સુ-કાળ.) Rise; prosperity.

ઉ-કાળ-વું, *v. t.* [Causal of ઉ-કળ-વું to boil.] To cause to boil; to boil. 2. To make ready; to finish; to complete. 3. To gain; to be profited.

Id. તમે શું ઉકાર્યું ? What have you gained. તેણે તારે કંઈ ઉકાર્યું ? Has he done you good ?

ઉકાળો, *s. m.* A decoction. 2. Heat.

Id. લોહી ઉકાળો Strife; a quarrel.

ઉ-કેલ, *s. m.* [See ઉ-કેલ-વું.] Disentangling. 2. Dexterity. 3. Settlement or solution of a complicated question.

Id. ઉકેલ પડવે To understand; to see through a complicated question. એને હાથે કામનો ઉકેલ રીક છે He can quickly despatch a business.

ઉ-કેલ-વું, *v. t.* [*S.* उद् up + कील a wedge, a nail, *fr.* कील् to fix.] To disentangle. 2. To make out the letters, words, and meaning of a badly written document.

Id. કેકડું ઉકેલવું To disentangle a skein of thread. 2. To solve and settle a complicated matter. કાગળ ઉકેલવે To make out the letters, words, and meaning of an almost illegible writing. વાત ઉકેલવી To introduce a story or business.

ઉકેલો, See ઉકેલ.

ધણા દિવસની ગુલ રીસણી, આજ ઉકેલો નાણું.

—દયારામ.

ઉક્ત, *adj.* [*S. fr.* वच् to speak.] Spoken; uttered. 2. Proper; fit.

ઉક્તિ, *s. f.* Speech; utterance.

ઉ-ખડ-વું, *v. t.* [*Dh. Des.* उखोडिये thrown up.] To be eradicated. 2. To be detached.

Id. ઉખડી નવું To be scraped up. 2. To be rooted up; to be up-rooted. 3. To lose

one's means of livelihood. શું ઉખડી પડ્યું ? What is lost ?

ઉખડી, Same as ઉખળી.

ઉખર, *s. f.* [See ઉકર-ડો. *S.* उपर.] Unproductive land; land containing an excess of salt.

વડયા નવ વાડયા પાછા, ઉખરના ખેડિયા !

—વશીલ.

ઉખર-જી, *adj.* [*S.* उद् up + ङ् to drop.] Uncovered. 2. *s. n.* Disclosing or exposing the secrets of others.

ઉખરાંટું, *adj.* Same as ઉખર-જી, 1.

ઉખરાંટો, Same as ખરેટો.

ઉખલીયો, *s. m.* [See ઉ-ખડ-વું to tear up; Or, *S.* उद् up + खन, ખણ-વું, to dig.] An instrument for turning cakes on a griddle.

ઉખળ, *s. n.*

ઉખળી, *s. f.*

ઉખળું, *s. n.*

[*S.* उखल.] A stone or wooden mortar. 2. A pestle 3. A wooden frame with which the two front bullocks out of the four yoked to a cart are kept in their places.

લીધું દામણું પોતે હાથ, ઉખળ શું બાંધ્યું ?

કૃષ્ણને બાંધવા કીધી પેર, બીજું કદીએ સાંધ્યું.

—દારકો.

ઉખળો, *s. m.* [See ઉખળું.] A mortar.

ઉ-ખળો, *s. m.* [See ઉ-ખડ-વું.] A boy growing in height too fast for his years; an overgrown youth.

ઉ-ખાડ-વું, Same as ઉ-ખેડ-વું.

ઉખાણું, *s. n.*

ઉખાણો, *s. m.*

[*S.* उपाख्यान a short story *fr.* उप near, inferior, + आख्याना a story.] A riddle; a puzzle.

ઉખાલ-પખાલ, *s. f.* [*S.* उद् up + क्षाल to wash, or खन, ખણ-વું, to dig + પખાળવું to wash.] Vomiting and purging. (Used in Kāthiāwad.)

ઉ-ખાળ-વું, Same as ઉખાડ-વું. (Used in Kāthiāwad.)

ઉ-ખેડ-વું, *v. t.* [Caus. of ઉ-ખડ-વું] To eradicate. 2. To detach.

ઉ-ગટ, *s. f.* [*S.* उगति going up or forward *fr.* उद्, उद्, up + गति going.] A support

placed behind or before a wheel of a carriage to prevent it from going backward or forward. 2. The act or ceremony of rubbing *પીડી* (a mixture of fragrant drugs) on the body of a person for whom an auspicious ceremony is to be performed.

Id. ઉપદ્રવ મૂકવી To place a support.

ઉપદ્રવ, *s. n.* A mixture of fragrant drugs (*પીડી*) rubbed on the body of a person for whom an auspicious ceremony is to be performed.

ઉપદ્રવ, Same as ઉપદ્રવ, ઉપદ્રવ.

ઉપદ્રવ-અંશ, *s. n.* [See ઉપદ્રવ to grow + *અંશ*.] The name of a medicinal drug.

ઉપદ્રવ, *s. m.* [S. ઉપદ્રવ *fr.* ઉપ + ગમ to go.] A source; rising. 2. *s. f.* The eastern direction.

ઉપદ્રવ, *s. f.* The east.

ઉપદ્રવ, *adj.* Eastern.

ઉપદ્રવ-દાસ્ત, *adj.* [+ P. દાસ્ત holding *fr.* P. દાસ્ત = S. ધૃ to hold.] Industrious; working.

ઉપદ્રવ-દાસ્તી, *s. f.* Industry; working state; working condition.

ઉપદ્રવ, *v. i.* [S. ઉપ + ગમ to go.] To escape. 2. To be saved.

Id. સંકટમાંથી ઉપદ્રવ To escape from a difficulty. સોમાંથી વીસ રૂપિયા ઉપદ્રવ Twenty rupees have been saved out of a hundred.

ઉપદ્રવ, *v. i.* [S. ઉપ + ગમ to go.] To grow. 2. To rise. 3. To come out as the fruit of.

Id. ઝાડ ઉગે છે A tree grows. સૂરજ ઉગે છે The sun rises. તેનાં કરમનું ફળ ઉપદ્રવ His actions have borne fruit. અફીણ ઉપદ્રવ Opium has produced its fruit (intoxication) ઉગી નિકળું To shoot out; to throw out shoots; to sprout. 2. To bear fruit.

Prov. ઉગે તે આયમે, ને જનમે તે મરે Every rise has a fall, and every birth its death. ઉગતાને સૌ માને, આયમતાને કોઈ ન માને Men worship the rising sun. ઉગતા ઝાડનું પાંદડું ચીકણું Youth is ever fresh and promising. એને ઉપદ્રવ આયમ્યાની ખબર નથી He is unconscious

of the rising or setting of the sun (either through illness or absent mindedness). ઉગતા ઝાડનું મૂળ છેલું To nip in the bud. ઉગે છે તેવો આયમે છે He (a man) is born destitute, and dies destitute. 2. [સૂરજ the sun being understood] He passes a monotonous life.

ઉપદ્રવ, *v. t.* [See ઉપદ્રવ rise.] To lift up against; to raise towards.

Id. હાથ ઉપદ્રવ To raise one's hand to strike another person.

ઉપદ્રવ, *s. m.* [See ઉપદ્રવ.] Escape. 2. A saving. 3. Profit.

ઉપદ્રવ, *v. t.* To protect. 2. To save; to leave as a remainder.

ઉપદ્રવ, *s. m.* A collection of shrubs growing and thriving in the rainy season. 2. Protection; deliverance. 3. A saving; a surplus.

Id. ઉપદ્રવ પાડવું To lay by. તેમાંથી ઉપદ્રવ તે થોડો જ થાય Very little could be saved out of that.

ઉપદ્રવ, *s. m.* [See ઉપદ્રવ to rise.] Growing; growth. 2. Growth of grass, plants, &c., at the beginning of the rainy season.

ઉપદ્રવ, *adj.* [S.] Horrible. 2. Severe. 3. Hot. 4. Hot-tempered.

ઉપદ્રવ, *s. f.* Severity. 2. Heat.

ઉપદ્રવ, *v. i.* [S. ઉપ + ઘટ to give a shape to.] To open. 2. To blow; to bloom. 3. To be free from rain; to have fair weather (of a day).

Id. યત્ન ઉપદ્રવ To come to the right use of one's senses; to be reasonable; to be sensible. મોંહ ઉપદ્રવ To bloom; to blush; to open (of the face). 2. To speak after a long silence. 3. To have a relish for food after a sickness. રંગ સારો ઉપદ્રવ છે The colour has its proper appearance. એમાં તારે શું ઉપદ્રવ? What have you gained by this? નસીબ ઉપદ્રવ To be fortunate. વાસણ ઠીક ઉપદ્રવ છે The pot has a bright appearance (after a scrubbing).

ઉપદ્રવ, Same as ઉપદ્રવ, Open.

મોઢમ રાખે, રે, મોટમ ઘણી, ઉપદ્રવ પાડે મોઢ જણાય. —ઉપદ્રવ.

ઉધરાણી, *s. f.* [See ઉધરાવું.] An urgent demand; a constant demand. 2. The collection of out-standing debts.

Id. ઉધરાણી ધધરાણી The various acts in connexion with the collection of out-standing debts.

ઉધરાણું, *s. n.* An urgent demand. 2. A subscription; a contribution.

ઉધરાત, *s. f.* Collection of revenue.

ઉધરાત-દાર, *s. m.* [+ દાર P. holding.] A collector of revenue.

ઉધરાવું, *v. t.* [Dh. Dos. उद्ग्रहितम् = S. उद्ग्रहितम् taken up *for*. S. उद् up + ग्रह् to take.] To collect money promised as a subscription. 2. To dun; to demand urgently and persistently.

Id. કોટ ઉધરાવે To beg for flour as alms. કર ઉધરાવે To collect a tax.

ઉધરાણે, Same as ઓધરાણે.

ઉધાર, *s. m.* (See ઉધારવું to open.) Fairness of weather; fair weather. 2. Gain; profit.

Id. એમાં તારે શે ઉધાર થયા ? What have you gained by this ? આજ રીક ઉધાર છે It is fine weather to-day; It is good that there is no rain to-day.

ઉધાર-ઝાડું, *s. n.* [See ઉધારવું to open + ઝારી a window.] An unguarded place where a theft might easily be committed. 2. A safety-valve.

ઉધારવું, *v. t.* [Caus. of ઉધરવું to open.] To open. 2. To unlock. 3. To reveal a secret.

Id. એણે આખર ઉધારી-પેલ ઉધાર્યું He exposed himself; he laid himself open to ridicule. તારે માટે કોરટ ઉધારી છે You may go to law; there are the law-courts open for you. ચોપડીનું પાનું ઉધારવું To read; to study. ભાઈએ ચોપડીનું પાનું પણ ઉધાર્યું નથી The boy has not even opened his book : he has learnt nothing. આજ કોનું પાનું ઉધાર્યું છે ? Who is the subject of conversation to-day ? About whom are you talking slanders to-day ? મોઢ ઉધારવું To speak after a long silence. કાન ઉધારવા To expostulate.

ઉધારું, *adj.* Open. 2. Obvious. 3. Uncov-

ered; naked. 4. Unprotected.

Id. વાત ઉધારી પાડવી-કરવી To expose a matter. ઉધારું પાડવું-કરવું To expose; to lay open to censure or ridicule. 2. To blazon abroad; to divulge. ઉધારું કહી દેવું To say outright; to say openly and freely. ઉધારું માથું Lit. A clear open forehead or front. 2. An unrepressed, unabashed, unblushing front or mien—whether in a good or a bad sense. 3. Justification; vindication. 4. Acquittal. 5. Exemption from censure or reproach. ઉધારે માથે ચાલવું-વર્તવું To go about without shame (whether as acquitted from a charge, or as defying censure). ઉધારો હિસાબ An open, clear, honest account. ઉધારે બારણે With open doors; not secretly. ઉધારું ફગ Quite open; nothing concealed. ઉધારું થવું To be revealed. 2. To be exposed. 3. To be made destitute. ઉધારું બોલવું To use obscene language. ઉધારું માથું કરીને બેસવું To sit down to dinner. ઉધારો હાથ હોવો To openly become an accomplice. ઉધારે બરડે On one's sole responsibility; without help.

Prov. ખાળે દૂધા, ને બારણાં ઉધારાં Penny wise and pound foolish. ઉધારે બારણે ધાર શી ? Robbers do not enter, when they see the doors of a house open (an empty house).

ઉધારે-ઢાંક, } *adv.* [+ ઢાંચું ends of a garment.] Openly; in broad daylight.

ઉચક, *adj.* [See ઉચકવું to lift up.] In the lump (of price). 2. Without examining the details (of an account).

ઉચકવું, Same as ઉચકવું, To lift up.

ઉચકાવવું, *v. t.* To cause to lift up or raise. 2. To assist in lifting up. 3. To take by force (Used in Kāthiawād).

ઉચકુ, *adj.* In the habit of borrowing. 2. Borrowing imprudently. 3. Insolvent; unable to pay debts.

ઉચકે, *s. m.* An amount fixed upon, or a decision arrived at, without examining the details. *Cf.* ઉચક.

Id. ઉચકે આપવો To pay an amount fixed upon. &c. ઉચકે લેવો To take, as com-

pensation, an amount fixed upon, &c. ઉચ્છ્રો કે ઠરાવેલો To determine an amount without examining the details.

ઉચ્છ્રો, *s. m.* [S. ઉડ up + ચક્ષુ the eye.] One who keeps an eye on other's things with a view to steal them. 2. A cheat. 3. A rogue.

ઉચ્છ્રુ, *v. t.* [S. અવ+ચિનો+તિ he picks up or gathers *fr.* અવ down + ચિ, ચિ+નુ, to collect, See ચ્છ્રુ.] To separate, as silk fibres in a bundle of silk.

ઉચ્છરવું, *v. t.* [See ઉચ્ચારવું, ઉચ્ચારવું, to utter.] To utter; to speak.

ઉચ્છલવું, *v. t.* [S. ઉત્ત up + ચલ to move, to walk.] To lift up.

ઉચ્છલવવું, *v. t.* [Caus of ઉચ્છલવું.] To cause to lift up. 2. To help in lifting up.

ઉચ્ચાગર, *adj.* [See ઉચ્ચ high+ P. ગર, કર, doing *fr.* P. કર્દન = S. કૃ, કર, કરવું, to do.] Discharged; dismissed from service.

ઉચ્ચાટ, *s. m.* [Hem. Des. ઉચ્ચત્તરત્તિય *fr.* S. ઉત્ત up + ચિત્ત mind + થતિ being, state.] Impatience. 2. Anxiety.

ઉચ્ચાટિયું, *adj.* Impatient. 2. Anxious.

ઉચ્ચાપત, *s. f.* [S. + ચાપ+ય+તિ to cause to collect *fr.* ચિ to collect.] Speculation. 2. Misappropriation of a deposit.

ઉચ્ચારવું, Same as ઉચ્ચારવું, To utter.

ઉચ્ચાળો, *s. m.* [S. ઉત્ત up + ચલ to go.] Household furniture that can be easily moved about.

Id.ભાષ્યે ઉચ્ચાળા ભય[He has removed his furniture or things; he is going to leave this place. 2.He is dismissed from service.

ઉચિત, *adj.* [S. *fr.* વચ્ to speak.] Proper; fit.

ઉચ્ચી-ઝવી, *v. i.* [S. ઉચ્ચ, ઉચ્ચ high, upward, + ઝવું *fr.* S. યા to go.] To cease yielding milk (of a cow, &c.).

ઉચ્છેડવું, *v. t.* [S. ઉડ up+છેડ to cut; *Cf.* છેડેડવું.] To tear off the uppermost covering.

ઉચ્છેલ, *s. m.* [S. ઉત્ત up + અન્નલ the end of a garment.] The ends of a necklace.

ઉચ્છેલવું, [S. ઉડ + ચલ to walk, to go.] Same as ઉચ્છેલવું, To throw up (water, &c.).

ઉચ્ચ, *adj.* [S.] High. 2. Noble.

ઉચ્ચક, Same as ઉચ્ચક, ઉચ્ચકો.

ઉચ્ચાટ, Same as ઉચ્ચાટ.

ઉચ્ચાટન, *s. n.* [S. *fr.* ઉડ up + ચલ to injure, to kill.] The act of making a person uneasy either by direct acts or by spell.

ઉચ્ચાર, *s. m.* [S. *fr.* ઉત્ત + ચલ to go.] Pronunciation. 2. Utterance. 3. Speaking.

ઉચ્ચારણ, *s. n.* Utterance.

ઉચ્ચારવું, *v. t.* To utter; to speak.

ઉચ્ચાલન, *s. n.* [S. *fr.* ઉત્ત up + ચલ to walk, to go; See ઉચ્ચલવું.] Raising up. 2. A lever (in Mech.).

ઉચ્છિન્ન, *adj.* [S. See ઉચ્છેદ breaking up.] Extirpated; broken up; devastated.

ઉચ્છિષ્ઠ, } *adj.* [S. ઉચ્છિષ્ઠ *fr.* ઉત્ત up + શિષ્ઠ remained *fr.* શિષ્ઠ to remain.] Left over after eating. 2. Copied from some one else. 3. Polluted, as food left after eating.

ઉચ્છેદ, *s. m.* } [S. *fr.* + છેદ, છેદન cutting *fr.* છિદ to cut.] Extirpation; annihilation.

ઉચ્છેદક, *s. m.* An extirpator; annihilator. 2. A destroyer.

ઉચ્છેદવું, *v. t.* To extirpate; to devastate; to break up.

ઉચ્છેદિયું, *adj.* That which has met with total ruin or annihilation. 2. That which has lost progeny; having all one's children dead.

ઉચ્ચ્વાસ, *s. m.* [S. *fr.* ઉત્ત up + શ્વાસ to breathe.] Breath. 2. Respiring; respiration. 3. Hope. 4. A ventilator. 5. A chapter (of a book).

ઉચ્ચકળ, *adj.* [S. ઉચ્ચકળ *fr.* + કળા સંકળ, a chain.] Unrestrained. 2. Mischievous; naughty.

ઉચ્છ્ર, *s. m.* [S. ઉચ્છ્ર.] The lap.

ઉચ્છ-રંગ, *s. m.* [See ઉચ્છવ, ઓચ્છવ, festivity + રંગ pleasure.] Great joy.

ઉચ્છ-રંગી, *adj.* Greatly delighted.

બન મોડવે અતિ ઉચ્છરંગી રે. —દેવીદાસ.

ઉછરવું, *v. i.* [Dh. Des. उच्चलियं = S. उच्च-
ख-गतं raising up, *fr.* उन्न up = શલ્ to stir.]
To be bred; to be brought up. 2. To be
trained up; to be educated.

ઉછરે-સ-પાછરેલ, } *adj.* [+ પાછરેલ, પાછર્યું,
ઉછર્યું-પાછર્યું,
redup. of ઉછરેલ, ઉછર્યું, brought up; See ઉછ-
રવું.] Reared and brought up in various
ways and with great care.

ઉછળવું, *v. i.* [Hem. Des. उच्चलियं = S.
उच्चख गतं gone up, *fr.* S. उच्चल-न rising up *fr.*
उन्न + શલ્ to stir.] To leap; to jump. 2. To
toss up. 3. To be used extravagantly; to
be distributed freely.

Id. ગોળને બદલે ખાંડ સાકર ઉછળવા લાગી Su-
gar was freely used instand of molasses.
લોહી ઉછળતું દોડે છે The blood bounds along.
તે નરત ઉછળે છે He flies into a passion; he
flares up. તે ઉછળી ઉછળીને સામો થાય છે He
flares up and gets into a passion at in-
tervals. બાર છેક ઉછળી ગયો છે The price has
risen very high. ઉછળી યાટિયા (ગુડા) ભાગવા
To leap up, only to fall down; to make a
show which is sure to end in ruin.

ઉછાં-છળું, *adj.* [Reduplicated form of
ઉછળવું.] Mischievous. 2. Thoughtless.

ઉછામણી, } *s. f.* [See ઉછળવું.] An auc-
ઉછાળણી,
tion, in which the price rises by leaps.

ઉછાળવું, *v. t.* [Caus. of ઉછળવું to leap.]
To toss up. 2. To throw up and down.

Id. પાથરી ઉછાળવી To expose to public
ridicule.

ઉછાળિયો દાવ, *s. m.* [+ દાવ a game.]
A particular trick in the play of ગીલી દરો.

ઉછાળો, *s. m.* A leap; a jump. 2. An
attack.

Id. ઉછાળો મારવો To leap up again. 2.
To have a relapse (of an illness).

ઉછિયો, *s. m.* [See ઉછીનું borrowed.]
Money borrowed. 2. The amount to be
made good for things borrowed.

ઉછીનું, } *adj.* [S. उच्चि-न raised *fr.* उद्
ઉછીનું,
up + શિ to go.] Borrowed.

Prov. ઉછીતાની મા મુઝ He that goes a-
borrowing, goes a-sorrowing.

ઉછેરવું, *v. i.* [Caus. of ઉછરવું] To
bring up; to breed; to rear.

ઉન્નડ, } *adj.* [S. उद् up + न्न root.]
ઉન્નડ,
Having no water; desolate; waste; barren
(of land).

Id. ઉન્નડ ખંખ Totally devastated. ઉન્નડ
વેરાન A large open sandy desert.

Prov. ઉન્નડ ગામમાં એરડો પ્રધાન A heron
is a king among a hundred crows. ઉન્નડ
ખેડાં ફરિ વસે, નિર્ધનિયા ધન હોય, ગયા ન ભેળન
સાંપડે, મુવા ન જીવે કોય Time once past can
never be recalled.

ઉજડું, *s. n.* [See ઉજળું] Light; twilight.

ઉજમ, *s. m.* [S. उद्यम exertion *fr.* उद् up
+ यम to restrain.] Zeal. 2. Industry. 3.
An occupation; a calling.

ઉજમણી, } *s. f.* [S. उद् + जम, जम-વું to
ઉજમણી,
eat; *cf.* જમ-વું to eat.] A feast.

ઉજમણું, *s. n.* [See ઉજવણું the finishing
ceremony.] A ceremony performed at the
end of a vow (among Jains).

ઉજમાવું, *v. i.* [See ઉજમણી a feast.] To
be delighted.

જે, જે, આ પદ્મ પરાગ લેવા,

ખટ પદ કેવો ઉજમાય રહ્યા છે ? — પ્રેમાનંદ.

ઉજરવું, *s. n.* [S. उद् up + ज्वल to burn
See ઉજડું, ઉજળું.] Light.

ઉજવણું, *s. n.* [See ઉજાપન finishing.]
Jain religious exhibition.

ઉજવવું, *v. t.* To conclude a religious
vow with a ceremony. 2. To give up.

ઉજવું, *v. i.* [See ઉજવવું.] To run. (Used
in Kāthiawād.)

ઉજળાઈ, *s. f.* } [See ઉજળું.] Bright-
ઉજળાટ, *s. m.* }
ઉજળાશ, *s. f.* }
ness; whiteness.

ઉજળામણ, *s. f.* Brightness. 2. Splen-
dour. 3. Wages paid for polishing.

ઉજળું, *adj.* [Dh. Des. उज्जालियं = S. उज्जालित
made brilliant *fr.* S. उद् up + ज्वल् to burn.]
Bright. 2. Beautiful. 3. Stainless 4. Honest,

Id. ઉત્કૃષ્ટ પગલું Whose arrival is auspicious or fortunate. ઉત્કૃષ્ટ કરવું To make bright. 2. To increase the position or reputation (of one's own family). ઉત્કૃષ્ટ હુગડે આવવું To come out without being hurt or disgraced; to be honourably acquitted. ઉત્કૃષ્ટ દહાડો An auspicious day. ઉત્કૃષ્ટ બગ A hypocrite.

Prov. ઉત્કૃષ્ટ એટલું દુધ નહિ All is not gold that glitters. ઉત્કૃષ્ટ હુગડે યાદ બેસે The fairer the paper, the fouler the blot. ઉત્કૃષ્ટ હુગડે વહેવારીયા = ઉત્કૃષ્ટ હુગડે લખેશરી A white glove often concealed a dirty hand.

ઉત્કૃષ્ટ, *adj.* [See ઉત્કૃષ્ટ bright+ P. કર, કર, doing *fr.* S. કર, કર, કરવું to do.] Bright; splendid.

નય નય સુખ સાગર આણી ઉત્કૃષ્ટ. —ગિરધર.

ઉત્કૃષ્ટ, *s. m.* [Hem. Des. રજાગિર *fr.* S. રજાગર *fr.* રડ up + જાગ to wake.] Waking at night. 2. Care; anxiety.

Id. ઉત્કૃષ્ટ પડવો-થવો To be compelled to wake up at night. ઉત્કૃષ્ટ વેડવો To wake up at night. 2. To have anxiety about.

ઉત્કૃષ્ટ, Same as ઉત્કૃષ્ટ, ઉત્કૃષ્ટ, Devastated.

ઉત્કૃષ્ટ, *adj.* That which devastates or destroys; destructive.

મોશાળ ઉત્કૃષ્ટ કૃષ્ણ, એ કેમ ધરમાં ધાત્યા ?

—પ્રેમાનંદ.

ઉત્કૃષ્ટ, *v. t.* To devastate.

ઉત્કૃષ્ટ લાગ્યા નગ, રે. —ગિરધર.

ઉત્કૃષ્ટ, *s. f.* [See ઉત્કૃષ્ટ, ઉત્કૃષ્ટ.] A feast.

ઉત્કૃષ્ટ, } *adj.* [See ઉત્કૃષ્ટ light, }
ઉત્કૃષ્ટ, }
ઉત્કૃષ્ટ-યાદ, }
twilight.] Bright; brilliant.

રામચંદ્ર પૂરણ પુરુષોત્તમ, નેક નમન ઉત્કૃષ્ટ. —દયારામ.

ઉત્કૃષ્ટ, *v. i.* [See ઉત્કૃષ્ટ the finishing ceremony.] To run away. (Used in Kāthiawād & northern Gujarāt.)

જમ, ગજ પતિનો સાદ સાંભળી, વૈકુંઠથી ઉત્કૃષ્ટ.

—ભાલજી.

હાય ચરણ વિના ક્યાં કંઈ, મુખથી પાડે ચીસ,
ઉત્કૃષ્ટ મારજ ધરે કે, ધડ વિનાનાં શીસ.

—લગ્નરામ.

ઉત્કૃષ્ટ, }
ઉત્કૃષ્ટ, } *s. m.* [See ઉત્કૃષ્ટ, ઉત્કૃષ્ટ. +
ઉત્કૃષ્ટ, }

Guj. આશ a termination of abstract nouns.] Light; lucidity. 2. Brightness.

શ્રી ગુરુ ગણપતી, હો, નમન કરે નેહથી;
શારદા પૂરો આશા હો, ઉત્કૃષ્ટ (સ)કાર ઉત્કૃષ્ટ(સ)થી.

—પ્રેમાનંદ.

ઉત્કૃષ્ટ, *v. t.* [See ઉત્કૃષ્ટ bright.] To make bright or splendid.

ઉત્કૃષ્ટ, Same as ઉત્કૃષ્ટ.

ઉત્કૃષ્ટ, *adj.* [S. રજાગર *fr.* રડ up + જાગ to burn.] Lustrous; brilliant.

ઉત્કૃષ્ટ, Same as ઉત્કૃષ્ટ.

ઉત્કૃષ્ટ, } *v. i.* [See ઉત્કૃષ્ટ.] To
ઉત્કૃષ્ટ, } get the skin scratched.

ઉત્કૃષ્ટ, *adj.* Scratching; glancing.

ઉત્કૃષ્ટ, *s. m.* [Hem. Des. રજાગર, ઓ-રજાગર = S. રજાગર. વિચિત્રે ન, glancing, thrown, *fr.* S. રડ up + જાગ to drop, to ooze.] A scratch on the skin.

ઉત્કૃષ્ટ, *s. n.* [See ઉત્કૃષ્ટ.] The ceremony performed at the end of a religious vow.

ઉત્કૃષ્ટ, *v. t.* [See ઉત્કૃષ્ટ.] To perform the closing ceremony at the end of a religious vow. 2. To close; to finish. 3 To give up; to abandon.

Id. તેણે માથને ઠીક ઉત્કૃષ્ટાં He liberally spent money in performing the funeral ceremonies for his dead mother. તેણે ભણવાનું ઉત્કૃષ્ટું છે He has given up study.

ઉત્કૃષ્ટ, *v. t.* [Dh. Des. રમવિયં raised *fr.* S. રમ+યપ્ to go; or See ઉત્કૃષ્ટ.] To scratch anything by means of the nails; to scratch with the nails.

ઉત્કૃષ્ટ, Same as ઉત્કૃષ્ટ.

ઉત્કૃષ્ટ, *s. f.* [Ar. હજૂત્તુ perverse wrangling, making objection.] Obstinaey; pertinacity.

ઉત્કૃષ્ટ, *adj.* Obstinate; stubborn.

ઉત્કૃષ્ટ, *s. m.* [S. *fr.* રજાગર to glean.] Gleaning or gathering grains.

ઉત્કૃષ્ટ, *v. t.* [S. રજાગર *fr.* રડ up + રજાગર a

chisel, the marks made by a chisel or a small hammer.] To cleanse (pots).

ઉટકાંઈ, *s. f.* Same as ઉટકાંમણ.

ઉટકાંમણ, *s. f. n.* The act or manner of cleansing (pots). 2. Wages paid for cleansing (pots). 3. Materials used in cleansing (pots).

ઉટડું, } *s. n.* [*S.* उतरङ्ग waves rising up/*r.* उत up + तरङ्ग waves.] A gossip. 2. A guess. 3. A groundless description.

ઉટ.ણ, *s. n.* } [See ઉટકાંડું, or ઉગટ.ણ.]

ઉટવ.ણ, *s. n.* } A composition of fragrant ingredients to rub on the body. 2. Application of this composition.

ઉટ.વાંડું, *v. i.* [See ઉટવ.ણ.] To be applied (of a fragrant composition).

વિવિધ સુગંધ કયું ઉટવાણું.—સૂર.

ઉટાંકાંડું, *v. t.* [*S.* उत up + ટાંક a particular weight.] To weigh. (Used in Jhālāwād.

ઉટાંકો, *s. m.* [See ઉટાંકાંડું, or ઉટાંકાં a guess.] An estimate; a guess.

ઉટો-ફૂટો, *s. m.* [See ફૂટ.વું to press, to crush; ઉટો redup. of ફૂટો.] Refuse of corn, &c., left after it is beaten and sifted.

ઉઠ, *adj.* [*S.* अर्ध a half + त्रि three.] Three and a half.

સુલદાને હેડે હરખ ન માય, ખોળે ઉઠ વરસનો તન રે
—પ્રેમાનંદ.

ઉઠાંડવું, *v. i.* [See ઓઠિડિંડું.] To lean against; to recline.

ઉઠ.તાં-બેસ.તાં, *adv.* [See ઉઠ.વું to stand up+ બેસ.વું to sit down.] At every time one gets up and sits down. 2. Every moment.

ઉઠ-બેસ, } *s. f.* Restlessness. 2. Rising up and sitting down, with which school-boys are punished. 3. A kind of gymnastic exercise.

ઉઠ.મણ, } Same as ઉઠાંમણ.

ઉઠ.વું, *v. i.* [*S.* उठ्या/*r.* उत up + स्था to stand.] To stand up. 2. To get up out of one's bed. 3. To awake and rise. 4. To rise,

to break up, to move off (of an assembly, an army). 5. To grow; to be produced. 6. To become fresh, blooming, beaming, bright-looking (of a person, animal, plant, colour).

Id અડદતમાંથી ઉઠ્યો He threw off his negligent habits. શરીરે આગ ઉઠવી To have a burning sensation in the body. તે મરવાને ઉઠ્યો? What was the necessity of his getting up? બૂમ ઉડી There was a cry. ઊકરો નહારો ઉઠ્યો The boy turned out bad. દીવ ઉડી જવું To become disgusted with. છાપ ઉડી છે The stamp is plain or visible. તેના શરીરે ફેણા ઉઠ્યા છે Eruptions have appeared on his body. બંડ ઉઠ્યું છે There is an insurrection. દાંત ઉઠ્યો છે A mark of a tooth is left. તે મરતાં મરતાં ઉઠ્યો He was cured from illness with difficulty, when he was on the point of death. તેનું દિનમાન ઉઠ્યું છે He has become unfortunate. એનો દી (દિવસ) ઉઠ્યો છે He has lost his virtuous tendencies. નિશાળેથી ઉઠવું To give up study; to stop study. ઉડી ઉડીને દોડવું To get up frequently and run, as in delirium. ઉડી જવું To throw off restraints (of a young man or woman). 2. To die. 3. To rise; to increase (of price, rate). ઉડી બેસવું To rise up and fall down. 2. To be reduced to one's proper level, after a vain attempt at soaring high. ઉડીને બેસાં થવું To be cured from illness.

Prov. ઉઠ કાકા, તણ તારા, ને બે મારા Lit. Get up, uncle; (a third person is carrying away the prize, viz. five sweet-balls) well, you may take three of them, and I shall be satisfied with the other two = Unity is the soul of prosperity. ઉઠ પહાણા, પગ પર He brings a staff to break his own head. ઉઠ્યા દેવ, ન જોયું ચોમાસું Necessity has no law. ઉઠ રે વહુ, વિસામો આ, હું કાંઈ, ને તું દળવા જા Get up, my daughter; I will spin for you, and you may take your rest while grinding this quantity of corn.

ઉઠ-બેઠ, *s. f.* [+ બેઠ forced labour.] Unprofitable labour.

ઉઠાંડવું, *v. t.* [Caus. of ઉઠ.વું.] To arouse; to awaken.

Id. નિશાળેથી ઉઠાડી લેવું To remove from school: ઉઠાડી મેલવું To drive away.

ઉઠા, *s.n. pl.* [See ઉઠ three and a half.] Multiplication tables; which give the products of three and a half into one, two, three, &c., up to one hundred.

ઉઠાન્તરી, *s. f.* Departure.

ઉઠામણ, *s. n.* A funeral ceremony performed on the third day after death.

ઉઠાવ, *s.m.* Height; elevation. 2. Heaving; swelling; rising. 3. Fulness. roundness (of the parts of the body or a picture.) 4. Vivid appearance. 5. Demand (of articles of trade). 6. Setting up; instigation; abetting. 7. Creation. invention, imagination of the mind. 8. Elevated or excited state of the mind.

Id. મેઢાનો ઉઠાવ પંદર ફૂટનો છે The height of the upper story is fifteen feet. છાતીનો ઉઠાવ The swelling and fulness of the chest. છાપનો ઉઠાવ The vivid appearance of a stamp. આ વરસે માલનો ઉઠાવ નથી There is no demand for goods this year. આ કામના સમગ્ર ઉઠાવ તમારે લીધે થયો The whole matter was got up owing to you. મનનો ઉઠાવ (Creation of the mind. 2. Elevated or excited state of the mind.

ઉઠાવદાર, *adj.* [+ P. દાર having.] Having a prominent appearance. 2. Able to produce an impression; impressive.

એકના અનેક આપું, ઉત્તર ઉઠાવદાર.

—વક્ષભ.

ઉઠાવણી, *s. f.* Same as ઉઠાવ.

ઉઠાવવું, *v. t.* [Caus. of ઉઠવું to stand up.] To raise; to lift up. 2. To set up; to get up.

Id. ચાકરી-તાબેદારી-હુકમ-ઉઠાવો To perform service, &c.; to obey; to carry out. તમારે કામ હું ઉઠાવી લઉં છું I undertake to do your work. તેણે તેને બે પૈસા ઉઠાવીને આપ્યા He picked up and gave him two pice. ઉઠાવી જવું To pick up and walk away; to steal. 2. To run away with a woman. યુટો ઉઠાવવો To set a rumour a-going; to start a rumour. મન ઉઠાવી લેવું To cease to love.

ઉઠાવો, *s. m.* (Always used in the plural, as મનના ઉઠાવા.) Invention or creation of the mind, having no foundation in fact. 2. A myth; a fiction.

ઉઠકવું, Same as ઉટકવું,

ઉઠગણ, *s. m.* [S. ડડુ ગણ *fr.* ડડુ a star + ગણ a collection *fr.* ગણ to count.] A group of stars. 2. The stars.

ઉઠણ, *adj.* [See ઉઠવું to fly.] Able to fly. 2. Flighty.

Id. ઉડણ થોડો A wooden horse, supposed to be able to fly by the supernatural powers of a saint.

ઉઠતાળીસ, *adj.* [S. અઠ ચત્તારિગત *fr.* અઠ eight + ચત્તારિગત, ચાળીસ, forty *fr.* ચતુર four.] Forty-eight; (48).

ઉઠવું, *adj.* [See ઉઠવું.] Flying. 2. Unsupported. 3. Infectious (of a disease).

Id. ઉડવું પક્ષી પાંડે એવો Having sharp eyes. 2. Having a quick comprehension.

ઉઠમુડ, *adv.* [See ઉઠવું + મુડ redup.] Suddenly and quietly. (Used in Kathiawad.)

Id. ઉઠમુડ ચાલ્યો ગયો He went away at once without speaking a word (*i. e.* without giving a warning.)

ઉઠવું, *v. i.* [S. ડડુ up + ડો to fly.] To fly. 2. To float in the air. 3. To soar high in the air. 4. To leap; to bound. 5. To rush or fall upon with fury or ardour. 6. To disappear suddenly; to be off quickly. 7. To fade; to become faint or pale (of a colour). 8. To be expended, exhausted, or consumed (of money. provisions. materials). 9. To fly off: to cease; to be no more (of a feeling, courage). 10. To be disgusted with (of the mind or affections.) 11. To arise, to prevail (of fighting, altercation, merriment, sport). 12. To be fired or discharged (of a gun).

Id. પતંગ ઉડે છે A kite flies in the air. ઉડી પડવું To rush upon. ઉડીને આંખે બાંહે એવું Pleasing to the eye; attractive. તે એકાએક ઉડી ગયો (પોબારા ગણી ગયો) He was off suddenly. રંગ ઉડી ગયો The colour has faded.

ઉત્તર-ચંદ્ર, } s. f. [See ઉત્તર-ચંદ્ર to descend
ઉત્તર-ચંદ્ર, } + ચંદ્ર-ચંદ્ર to ascend.] Frequently ascending
and descending.

ઉત્તર-ચંદ્ર, s. f. [Mar. उत्तरं *fr.* Hem. Des.
—चिर-बोड़ी higher and higher + वृत्ति being.]
A series of pots arranged one above
another.

ઉત્તર-ચંદ્ર, Same as ઉત્તર-ચંદ્ર.

ઉત્તર-ચંદ્ર-નાખ, r. t. [+ નાખ-ચંદ્ર to throw]
To unsew. 2. To peel off.

ઉત્તર-ચંદ્ર, s. f. [See ઉત્તર-ચંદ્ર to descend.]
A slope. 2. Inclined Plane (in Mech.)

ઉત્તર-ચંદ્ર-ભાગ, s. f. [See ઉત્તર-ચંદ્ર less+ભા-
ગ reduction *fr.* S. भङ्ग to break.] (Arith.)
Reduction of a number of a higher denomi-
nation to units of a lower denomination.

ઉત્તર-ચંદ્ર-શ્રેણી, s. f. [+ S. શ્રેણી a series.]
A descending series (in Math.)

ઉત્તર-ચંદ્ર, adj. Lessening; declining;
going down. 2. Inferior in quality.

ઉત્તર-ચંદ્ર, r. t. [S. अव-तर-ति to descend
fr. अव down + तृ, तर, to cross, to go
beyond.] To descend; to dismount. 2. To
lessen. 3. To put up at. 4. To subside.
5. To be copied. 6. To become pale (of a
colour). 7. To lose strength (of an intoxi-
cant). 8. To be produced (of fruits). 9.
[S. उव-तर-ति he crosses over *fr.* उव up + तृ
to cross.] To cross. 10. To lead; to begin.

Id. નદીનું પાણી ઉતર્યું The flood in the
river has subsided (become less). તે ધર્મશા-
ળામાં ઉતર્યો He put up at a caravansary. તેનું
માન ઉતરી ગયું છે His reputation has gone
down; he has lost his reputation. દાવમાં પ્રથમ
ઉતરવું To lead (to begin) a game. દાવમાં ઉતરવું
To engage in a wrestling match. નદી ઉતરવી
To cross a river. શેરના દસ પેંડા ઉતર્યા On an
average there are ten sweet-balls (પેંડા) in
the pound in weight. ફેરીનો ભાવ ઉતર્યો The
price of mangoes has fallen (gone down).
નીશો ઉતરી ગઈ Intoxication has passed away.
રંગ ઉતરી ગયો The colour has become paler.
દર રોજ બે ટોપલા ફુલ ઉતરે છે (These trees)
Yield two basketfuls of flowers every day.

આ નકલ બરાબર ઉતરી છે This is an exact copy.
તાવ ઉતર્યો Fever is less. તાવ ઉતરી ગયો Fever
is gone altogether. ચૂંટો સારો ઉતર્યો છે This
bracelet is worked well. રોગ તેની આંખે ઉતર્યો
The effects of the disease are seen in his
eyes. સુખડનું તેલ શેર ઉતર્યું One pound of
sandal oil is obtained (as the result of the
process). ધ્યાનમાં-ગળે ઉતરે એવું Satisfactory;
convincing. ભણી ઉતરવું To have finished
one's education. કન્યા ઉતરી જશે The girl
will be engaged (in marriage). ફેરી ઉતરી
ગઈ The mangoes are slightly spoiled, or,
are beginning to be decomposed. મોં ઉતરી ગયું
His countenance fell; he was greatly disap-
pointed. ઉતરી ગયેલું મોં Fallen face. 2. Disap-
pointed face. મનમાં-ધ્યાનમાં-ગળે ઉતરવું (of an
argument, or answer) To satisfy or con-
vince. આ ઠીક ઉતર્યું કે નહિ? Has not the (plan)
been successfully carried out? પરીક્ષામાં ઉતરવું
To appear in an examination. પરીક્ષામાં સાફ
ઉતરવું To pass an examination with credit.
તમે મારા ધ્યાનમાં-મરજમાં ઉતર્યા છે I have a
high opinion of you. પાક નકારો ઉતર્યો છે The
crop is bad.-માં બરાબર ઉતરવું To fit exactly
into. માથા ઉતરવું કામ કરવું. To get rid of a
task; to do work perfunctorily. તેના ઉપર
ઉતરી પડ્યો. He was enraged at him; he spoke
to him in anger; he rated him. ઉતરી જવું
To descend. મોંહ ઉતરવું-ઉતરી જવું To lose the
colour of the countenance. 2. To be a-sham-
ed. તેજ-પાણી-મૂલ ઉતરવું To become less in
value. શરીરે ઉં=શરીર ઉતરવું To lose flesh;
to become lean. હાથ-પગ-હાડકું ઉતરવું To
be dislocated. ઘોરો ઉતરી ગયો The horse is
unserviceable. તેના ઉપરથી માફ મન ઉતરી ગયું
I have ceased to like him. માથું ઉતર્યું Head-
ache is gone, *Cf.* માફ માથું ચઢ્યું I have
a head-ache. મહિને બે કામ ઉતરે છે Two
pieces of work are done every month. ચ-
પુની ધાર ઉતરી ગઈ The knife has lost its
edg, or, has become blunt. અંતરીયાળ લુગડાં
ઉતરાવવાં To rob a man even of his clothes
(of everything he has), when he is help-
less. ઉતરેલાં કપડાં cast-off clothes. કેશ-વાળ ઉત-
રાવવા To get the hair shaved. કરો ઉતરાવવા

To pull down a side-wall. ઉતરતા દિવસ Adverse times; period of decline (as into disrepute, poverty). ઉતરતી પાયરી-ઉતરતો દરજ્જો An inferior rank. ઉતરતી કળા Lit. Waning of the moon. 2. State of decline.

Prov. ઉતર્યો અમલદાર કોડીનો An officer loses popular adoration as soon as he loses his power.

ઉતરેડ, *s. f.* } See ઉતરેડ.
ઉતરેડિયું, *s. n.* }

ઉતરાણ, *s. f.* [S. उत्तरायण going towards the North *fr.* उत्तर north + अयन going *fr.* इ to go.] The sun's progress towards the tropic of Capricorn. 2. The Hindū holiday observed on the day when the sun begins his northward progress.

Prov. ઉતરાણ કંઈ એણું પર્વ નથી A little stream may quench thirst, as well as a great river.

ઉતરા-વું, } *adj.* [S. उत्तर-त: *fr.* ઉતર
ઉતરા-વું, } North+S. ત: a suffix meaning "towards."] Northern; turned towards, or coming from the northern direction.

ઉતરા-વડું, *v. t.* [Caus. of ઉતર-વું to descend.] To cause to be brought down. 2. To bring down. 3. To get copied. 4. To get moulded.

ઉતરી, *s. f.* [S. उत्तरीय an upper garment *fr.* उत्तर upper; See ઉતર.] The sacred thread worn during a S'rāddha ceremony. 2. A necklace.

ઉત-વું, *v. i.* [See ઉતર-વું to come down; *Cf.* ઉતરી જવું To be decomposed.] To rot, to decay, (as wood in water).

ઉતવું, *adj.* [S. उत्त up + તલ the bottom. *Cf.* Mar. उथल *fr.* उत्त up + स्थल place.] Shallow.

Prov. ગામ વચ્ચે ફૂનો, કોઈ ઉડો એ કહે, ને કોઈ ઉતળો એ કહે There is no use trying to please every one.

પણ, ને પાણી ઉતળાં હોય, તો જળકીડા કરાય ને !
—પ્રેમાનંદ.

ઉતાર, } *s. m.* [S. उतार *fr.* उत्त up +

ताप heat *fr.* तप् to be hot.] Excessive heat. 2. Excitement; agitation. 3. Anxiety.

ઉતાર, *s. m.* [See ઉતર-વું.] The ebb. 2. A fordable place; a ford. 3. Money paid for a journey; fare. 4. A corrective; an antidote. 5 An offering to evil spirits to get rid of their influence. 6. The refuse. 7. Intermarriage.

Id. આખા ગામનો ઉતાર The plague of the village. ભૂત ઉતાર માગે છે The ghost asks for an offering (a ransom) to leave the man possessed. ઉતાર ઉતારવો To make an offering to get rid of the influence of an evil spirit. ઉતાર મૂકવો To put on offering at a place where three or four ways meet. પાણીનો ઉતાર The ebb of the water (of a river, &c.) નદીએ ઉતાર છે There is a ford in the river. કેફનો ઉતાર The corrective of an intoxicant. કન્યા ઉતાર The practice of intermarriage.

ઉતારણ, *s. n.* Same as ઉતાર, 4.

ઉતાર-ત, *adj.* General; vague; not personal (of a remark or assertion).

ઉતાર-વું, *v. t.* [Caus. of ઉતર-વું to descend.] To set down. 2. To copy. 3. To bring down; to lessen. 4. To unload 5. To degrade. 6. To remove the evil effects of; to neutralize. 7. To mould; to form; to shape. (of a poison, &c.).

Id. પાર ઉતારવું To carry out successfully; to accomplish. માન ઉતારવું To lessen the pride of; to humble; to show disrespect to; to insult. ગોળ ઉતારવું To shape into a circle; to make round. સંઘાટે ઉતારવું To do lathe-work. 2. To give a round shape. 3. To give; a required shape. પહેલો પાક કાઢીનો ઉતાર છે The first crop gathered in is the cucumber crop. પેતાના દેશમાં ઉતાર્યા They welcomed them to their country. મનમાં સારા વિચાર ઉતારવા To instil good thoughts into the mind. વાસણ ચૂકા ઉપરથી ઉતારવું To take down a vessel from the hearth. પરસેવો ઉતારીને કરેલી કમાઈ What has been earned with the sweat of the brow. કપડાં ઉતારવાં To take off one's clothes; to change one's clothes. હુચડાં ઉતારીને વાંચજો Read this after taking off your

clothes—an instruction written at the top of a letter bearing tidings of death; hence; fig. of unwelcome news. કૂવામાં ઉતારવું Lit. To throw into a well; hence, fig. to place in an undesirable or difficult position. કૂવામાં ઉતારી, વસ્ત્ર વાઢવી To inspire confidence in order afterwards to betray. સિસામાં ઉતારવું (Said of a ghost) To put or throw into a bottle. 2. To bring under one's control or influence. માથું ઉતારવું To cut off the head. પાપથી ઉતારવી To beg pardon. માલ ઉતારવો To take down goods or merchandise from ships, carts, &c. ઉતારી નાખવું-પાડવું To degrade; to deprive of respect.

ઉતાર, s. m. A passenger.

ઉતારો, s. m. A transcript. 2. An extract copied from a book. 3. Unloading. 4. Residence as of a guest; lodgings.

Id. ઉતારો કરવો-લેવો To make an extract from a book or document. ઉતારો કરવો To lodge; to take lodgings; to put up at. ઉતારો આપવો To furnish with lodging-(a guest.)

ઉતાવળ, s. f. [Hem. Des. ઉત્તલ = નિરંતર સ્વર continuously sounding. *fr.* ઉત્ up + તાલ beating time in Music.] Haste. 2. Speed.

Prov. ઉતાવળે આંખા ન પાકે Rome was not built in a day.

ઉતાવળિયું, } adj. Speedy; quick. 2. **ઉતાવળું, }** Impatient. 3. Rash.

Prov. ઉતાવળા સો બાવરા, ને ધીરા સો ગંભીર Most haste, worst speed: Haste makes waste. ઉતાવળી સાત ફેરા ખાય Haste makes waste: A hasty man never wanted woe.

ઉતેડવું, v. t. [See ઉતારવું.] To unsew.

ઉત્કંઠા, s. f. [S. *fr.* ઉત્ up + કંઠ the neck.] Eagerness; zeal.

ઉત્કંઠિત, adj. Eager; zealous.

ઉત્કર્ષ, s. m. [S. *fr.* ઉત્ + કર્ષ to draw.] Excellence. 2. Prosperity.

ઉત્કૃષ્ટ, adj. Excellent.

ઉત્કેષ, s. m. [S. *fr.* ઉત્ up + ક્ષ to go.] Irregularity; violation of order; transgression.

ઉત્કલ્પ, adj. [See ઉત્કલ્પિત.] Evolved;

grown according to the principle of evolution.

ઉત્કલ્પિત, s. f. [See ઉત્કલ્પ.] Unfolding; unrolling; a development; a series of things unrolled or unfolded; evolution.

ઉત્ક્ષેપ, s. n. [S. *fr.* + ક્ષિપ to throw.] The act of throwing up.

ઉત્તમ, adj. [S. *fr.* ઉત્ + તમ Superlative suffix.] Excellent; the best.

Prov. ઉત્તમ ખેતી, મધ્યમ વેપાર, કનિષ્ઠ ચાકરી, ને નિદાન જીખ Agriculture is the best of occupations, trade middling, and service the lowest, while begging should be resorted to only in the absence of any of these.

ઉત્તમ-ગતિ, s. f. [S. *fr.* + ગતિ motion, state, *fr.* ગમ્ to go.] The best state; salvation. 2. Death in a holy place or on a holy day.

ઉત્તમ-તા, s. f. Excellence.

ઉત્તમ-પુરુષ, s. m. [S. *fr.* + પુરુષ a man, a person.] The best man. 2. God. 3. The First Person. (in Sk. Grammar).

ઉત્તમ-શ્લોક, adj. [S. *fr.* + શ્લોક praise.] He whose praises are the fittest to be sung; most praiseworthy; very famous.

ઉત્તમાર્ડ, s. n. [S. *fr.* + અર્ધ limb.] The head.

ઉત્તમોત્તમ, adj. [S. *fr.* ઉત્તમ + ઉત્તમ.] Very excellent; very best; highest.

ઉત્તર, s. f. [S. *fr.* ઉત્ up + તર Comparative suffix.] The North. 2. *s. m.* An answer. 3. A defence. (in argument). 4. *adj.* Exceeding; greater than; more than; farther; latter. 5. Superior; surpassing; excelling. 6. *adv.* After.

ઉત્તર, s. n. [See ઉત્તરીય an upper garment.] A gift from the bride's relations to the bridegroom (Used in Gohilwād).

Id. ઉત્તર કથા The latter part of a story. ઉત્તર કર્મ Funeral rites. ઉત્તર કાળ The future time. ઉત્તર ક્રિયા The funeral rites. ઉત્તર ગતિ Same as ઉત્તમ ગતિ. ઉત્તર દશા The future condition. 2. (+ Guj. દશા being a corruption of S. દિશા a direction.) The nor-

thern direction. ઉત્તર દિશા See ઉત્તર, *s. f.* The north. ઉત્તર ધ્રુવ The North Pole. 2. The polar star. ઉત્તર પક્ષ (Law) The defendant. 2. The defendant's party or his cause. 3. (Logic) The minor premiss in a syllogism. 4. The fortnight of the waning moon. 5. A rejoinder. ઉત્તર પદ (Gr.) The latter part of a compound word as distinguished from પૂર્વ પદ (the first part). ઉત્તર પંથ The road northwards over the Himalaya mountains, (stated to be the road to Heaven, and to be inaccessible to mortals). 2. Fig. A course of austerities and pilgrimages in preparation for death. ઉત્તર પૂજા The concluding portion of an act of worship. ઉત્તર ભાગ The latter part. ઉત્તર મીમાંસા The latter part, or the closing portion, of the Mimāṃsā philosophy; the Vedānta philosophy. ઉત્તર રાગણી An air sung in the latter part of the night. ઉત્તર-રાત્ર The latter part of the night; the time from. 12 P. M. to 6 A. M. ઉત્તર-લોક The world above, where holy men live after death. ઉત્તર વય The declining years of life. ઉત્તર ગાદી (Law) The defendant. ઉત્તર સાધન Ceremonies or charity done for benefit in the future life. ઉત્તર હીન Incapable of making an answer. ઉત્તરા The north. ઉત્તરાંગ The latter or concluding half. ઉત્તરાશ્વિની Name of the 10th lunar mansion. ઉત્તરાભાદ્રપદા Name of the 25th lunar mansion. ઉત્તરાભાસ (Logic. and law) An indirect, irrelevant, or prevaricating reply. ઉત્તરાભિમુખ With the face turned towards the north. ઉત્તરાયણ See ઉત્તરાય. ઉત્તરાર્ધ The latter half. ઉત્તરાષાઢા The name of the 19th lunar mansion. ઉત્તરોત્તર Successively.

ઉત્તરીય, *s. n.* [*S. fr.* ઉત્તર.] A scarf. 2. *pl.* Clothes not put on but only loosely thrown over the body.

ઉત્તરીય કાઠી, ચિંદરકી ગાંડી, તે કેડે નવ પોતી.

—પ્રેમાનંદ.

ઉત્તાન, *adj.* [*S. fr.* ઉત્ + તાન + અ to stretch *fr.* તન્ to stretch.] Lying flat with the face upward; supine.

ઉત્તેજક, *adj.* [*S. fr.* ઉત્ + જ to

sharpen *fr.* તિજ્ to bear, to endure.] That which gives encouragement; encouraging; stimulating.

ઉત્તેજન, *s. n.* Encouragement.

Id. ઉત્તેજન આપવું To encourage.

ઉત્તેજિત, *adj.* Encouraged; stimulated.

ઉત્થાન, [*S. fr.* ઉત્ + યા to stand.] Getting up. 2. Industry.

ઉત્થાપક, *s. m.* [See ઉત્થાપવું to remove, to upset.] The original author of a scheme; the originator of an activity; an agitator.

ઉત્થાપન, *s. n.* Removal; taking down.

ઉત્થાપવું, *v. f.* [*S.* ઉત્થાપ્ to set aside caus. of ઉત્થા to stand up *fr.* ઉત્ + યા to stand.] To set aside; to take down; to remove.

ઉત્પત્તિ, *s. f.* [*S. fr.* ઉત્ + પદ્ to go.] Produce. 2. Birth. 2. Origin.

ઉત્પન્ન, *s. n.* Produca. 2. *adj.* Born.

ઉત્પલ, *s. n.* [*S.*] A lotus flower.

ઉત્પાત, *s. m.* [*S. fr.* ઉત્ + પત્ to fall.] A catastrophe. 2; Mischief. 3. A portent.

ઉત્પાતિયું, } *adj.* Mischievous; troublesome.
ઉત્પાતી, }

ઉત્પાદક, *adj.* [See ઉત્પત્તિ.] That which produces; productive of.

ઉત્પાદન, *s. n.* Production.

ઉત્પ્રેક્ષા, *s. f.* [*S. fr.* ઉત્ + પ્ર forth + ક્ષ to see.] A metaphor. 2. The thing imagined; an imagination; a fancy.

ઉત્સંગ, *s. m.* [*S.*] The lap.

ઉત્સર્ગ, *s. m.* [*S. fr.* ઉત્ + સર્ગ abandon-ment *fr.* સર્જ to abandon.] Renunciation; abandonment. 2. Giving up or making over (of a temple, well, &c.) to the idol; dedication; consecration.

ઉત્સર્ગન, *s. n.* Abandoning; resigning; giving up. 2. The ceremonies at the annual renewal of the sacred thread. 3. The ceremonies when the reading of the Vedas is to be suspended.

ઉત્સવ, *s. m.* [*S. fr.* ઉત્ + સ્વ to produce.] A festival. See ઓષધવ.

ઉત્સાહ, *s. m.* [S. *fr.* उत् + सह to bear.] to suffer.] Zeal; alacrity; energy; enthusiasm. 2. Joy; rejoicings. 3. A holiday; an auspicious occasion.

ઉત્સાહ-વંત, } *adj.* Zealous; energetic;
ઉત્સાહ-વાળું, }
ઉત્સાહી, }
enthusiastic.

ઉત્સુક, *adj.* [S.] Desirous.

ઉત્તમું, *adj.* [See ઉત્તમ highest; best.] Excellent. (Used in Kāthiāwād.)

ઉથલ-પાથલ, *s. f.* [Dh. Des. यत्थालिय turned upward. Cf. Hem. Des, उत्थलपथल = S. पावर्द्धयेन परिवर्तनम् turning on both sides. See ઉથલ-ડું + પાથલ redup. ઉથલ.] A revolution; a great change; a turning upside down.

ઉથલ-ડું, *v. i.* [Hem. Des. उत्थलण = S. असमजस परिवर्तनम् sudden movement *fr.* S. उद् + स्थल ground *fr.* स्थल् to be firm.] To be set upside down; to be turned over. 2. To be reserved.

Id. ઉથલી-જડું પડું To tumble down or over.

ઉથલાવડું, *v. t.* [Caus. of ઉથલ-ડું.] To cause to tumble down or over. 2. To turn over (a page of a book.)

ઉથલો, *s. m.* A reply; a retort. 2. Revulsion; relapse. 3. Change of the scale (in Music).

Id. ઉથલો આવો To have a relapse (of a disease. 2. To undergo a complete change. ઉથલો મારવો To tumble head over heels. ઉથલો વાળવો To give a retort or a sharp answer.

ઉ-થાપ, *s. f.* [See ઉત્થાપન.] Removal; revulsion; re-action.

ઉ-થાપન, Same as ઉત્થાપન.

ઉ-થાપ-ડું, } *v. t.* To take down; to set
ઉ-થાપ-ડું, }
aside; to remove. 2. To disobey; to transgress.

ઉથલો, *s. m.* [S. उत् up + Dh. Des. થકો a drop, Cf. mar. થેન a drop.] A leak in the roof of a house. (Used in the Balsār District.)

ઉથો, *s. m.* Rottenness. 2. A worm in wood. (Used in Kāthiāwād.)

ઉદ્, [S.] A prefix to verbs and nouns in Sanskrit; but to nouns and adjectives in Gujarati, showing (1) Superiority in place, rank, or power, equivalent to “up, upwards, on, upon, over, above; ” (2), separation, disjunction, equivalent to “out, from, apart; ” (3), Motion upwards; (4) Acquisition, gain; (5), Pre-eminence; (6), Throwing off; abandonment.

ઉદ્, } *s. n.* [S.] Water.
ઉદ-ક, }

ઉદ ઉદધી સ્પર્શ ન ધાર યમુના, વસે યમુના નીર.

—દયારામ.

ઉદકડું, *v. i.* [See કુદ-ડું.] To leap; to jump.

સ્વચ્છ રંગ હાર ઉદકતાં અને કુદતાં, જાણે કુરંગ, છ.

—કાળીદાસ.

ઉદચ્ચ, *adj.* [S. *fr.* उत् उद् up + अथ end.] With elevated top; pointing upwards. 2. Tall; lofty; high. 3. Conspicuous; distinguished. 4. Advanced in age.

ઉદ-ધિ, *s. m.* [S. *fr.* उद् water + धा to hold.] The ocean.

ઉદ-પાન, *s. n.* [S. *fr.* ઉદ water + પાન drinking.] Drinking water. 2. A trough for cattle to drink water from.

ઉદ-બુદો, *s. m.* [+ S. बुद् bubble.] A bubble of water.

ઉદંબર, } *s. m.* [S. उदुम्बर, See ઉબરો
ઉદંબરો, }
a threshold, a wild fig tree.] A class of Brāhmanas, found in the Dāntā state in Mahīkāmīthā.

ઉદ-માત, *s. n.* [S. उन्माद *fr.* उद् up + मद् to be mad.] Mischief.

ઉદ-માતિ-યું, *adj.* Mischievous.

ઉદય, *s. m.* [S. *fr.* उद् + ય to go.] Rise. 2. Outcome; produce. 3. Increase. 4. Rising into fame.

Id. ઉદયમાં આવડું To rise; to succeed; to better one's self. ઉદયમાં લાવડું-મૂકડું To bring to light. ઉદય કરવો To give publicity to. ઉદય જોવો To wish to see one prosper.

ઉદય થવો-પામવો To rise; to go up. 2. To prosper.

ઉદય-ગિરિ, } s. m. [+ ગિરિ a mountain;

+અ-ચલ a mountain fr. અ not + ચલ to walk.] The eastern mountain where the sun rises.

ઉદયન, s. n. Same as ઉદય.

ઉદયાચલ, Same as ઉદય-ગિરિ.

ઉદયાસ્ત, s. m. [S. fr. + અસ્ત setting.] Rising and setting 2. Rise and fall; prosperity and adversity.

ઉદર, s. n. [S.] The belly; stomach; abdomen. 2. The womb.

Id. ઉદર ભરવું To maintain one's self. 2. To eat and do no work. ઉદરે આવવું To be born to (a woman); to be the son of (a woman).

ઉદર, adv. [Hind. fr. S. इदम् this.] Thither; there.

ઉદર-છી, adj. [S. उदर the belly, the womb.] Pregnant.

ઉદર-નિર્વાહ, s. m. [S. fr. + निर्वाह maintenance fr. निर out + वह carry.] Maintenance; livelihood.

ઉદર-પોષણ, s. n. [S. fr. + पोषण nourishment fr. पुष् to nourish.] See ઉદર-નિર્વાહ.

ઉદરાવો, s. n. [See ઉર્ધ્વ erect.] Anxiety.

ઉદવસ્ત, Same as ઉદ્-ધવસ્ત.

અનેધ્યા હશે આજ ઉદવસ્ત કરે,

એટલી આય રાખું ધણી જોર ઝાઝું.—સામળાજી.

ઉદાત્ત, adj. [S. fr. उद् up + आत् taken fr. आ up to + दा to give.] Open. 2. Broad in pronunciation. 2. Noble.

ઉદાન, S. [S. fr. उद् + अन् to breathe.] One of the five vital winds which resides in the neck.

ઉદામ, Same as ઉદામ.

તણ કુવર ને એક પુત્રી, હશે રૂપ ઉદામ.

—પ્રેમાનંદ.

ઉદાર, adj. [S.] Munificent; bountiful; generous. 2. Bold; open-minded; opposed to mean or contracted. 3. Bold, frank, liberal (said of a speech, or of deportment).

Id. ઉદાર દીલનું Liberal-minded.

અવણે ધર મુતિ સાર ઉદાર ધણેરી,

શ્રી જયદેવની વાણી રૂડેરી. —ગીતા-ગોવિંદ.

ઉદાર-તા, } s. f. Liberality; noble-minded-

ness.

ઉદાર-ધી, s. f. [S. fr. + धी mind.] A generous or munificent mind. 2. adj. Having a generous or munificent mind.

ઉદાસ્ય, s. n. [See औदास्य liberality.] An empty show.

ઉદાવર્ત, s. m. [S. fr. ઉદ up + આવર્ત returning.] A disease of the bowels.

ઉદાસ, adj. [See ઉદાસીન.] Sad; sorrowful; gloomy; dejected.

ઉદાસી, s. f. Sadness. 2. adj. Sad. 3. s. m. A follower of a particular sect founded by Nanak.

ઉદાસીન, adj. [S. fr. उद् up + आस् to sit.] Same as ઉદાસ. 2. Indifferent to; not interested in. 3. Apathetic.

ઉદાસીન-તા, s. f. } Sadness; dejection;

ઉદાસીન-પણ્ય, s. m. }

depression. 2. Indifference. 3. Apathy.

ઉદાહરણ, s. n. [S. fr. उद् + आ up to + ह to take away.] An illustration; an example.

Id. ઉદાહરણ આપવું-દેવું To give as an illustration. ઉદાહરણ લેવું To take for instance; to take as an illustration. ઉદાહરણ તરીકે For example; for instance.

ઉદિત, adj. [S. उद् fr. up + इ-त gone fr. to go. See ઉદય.] Arisen. 2. Excited.

ઉદિત, adj. [S. fr. उद् to speak.] Spoken; uttered.

ઉદીચી, s. f. [S. fr. उद् up + अच् to go.] The northern direction; the north.

ઉદે, Same as ઉદય.

ઉદેતી, adj. f. [See ઉદય rise.] (તિથિ a day of a lunar month being understood.) At the time of sunrise.

ઉદો, adj. Bluish; light blue.

ઉદો-ઉદો, interj. [See ઉદય, ઉદે, rise.] A cry "May you be victorious", uttered before a goddess.

ઉદો ઉદો જયકાર કીધો નવ ખડે, મા.

—વસંતભાટ.

ଓଢ଼ମ, *s. m.* [*S. fr.* + ଓଢ଼ ଗମ୍ to go.] Going up. 2. Birth; production; creation. 3. Origin.

ଓଢ଼ାର, *s. m.* [*S. fr.* ଓଢ଼ up + ଗୁ to utter a sound.] Sudden arrival of misfortune. 2. Wonder. 3. A sudden utterance; an exclamation.

ଓଢ଼ିତ, *adj.* [*S. fr.* ଓଢ଼ up + ଗୀତ sung.] Sung loudly.

ଓଢ଼ିଧାତ, *s. m.* } [*S. fr.* ଓଢ଼ + ଧାତ from
ଓଢ଼ିଧାତନ, *s. n.* } *fr.* ଘଟ to shape; to form.] Exposition; explanation. 2. Agitation.

ଓଢ଼ିଧୋସ, *s. m.* } [*S. fr.* ଓଢ଼ up + ଧୋସ
ଓଢ଼ିଧୋସଭୁ, *s. n.* }
ଓଢ଼ିଧୋସଭୁ, *s. f.* } crying aloud.] Crying loudly; proclaiming. 2. A proclamation.

ଓଢ଼ିମ, *adj.* [*S. fr.* ଓଢ଼ up + ଡାମଭୁ a tether.] Unrestrained; uncontrolled. 2. Arrogant; haughty. 3. Bold; forward; daring. 4. Firm; vigorous.

ଓଢ଼ିକ, *s. m.* [*S.*] An inferior kind of corn, growing wild.

ଓଢ଼ିଷ୍ଟ, *adj.* [*S. fr.* ଓଢ଼ + ଡିଷ୍ଟ shown *fr.* ଦିଷ୍ଟ to show.] Directed. 2. Described; mentioned.

ଓଢ଼ିପକ, *adj.* [*S. fr.* ଓଢ଼ + ଡିପକ kindling.] Kindling or inflaming to a high degree; stimulating.

ଓଢ଼ିପନ, *s. n.* [*S. fr.* ଓଢ଼ + ଡିପ ଡିପକ, to shine.] A kindling; an exciting; a stimulation.

ଓଢ଼ିଶ, *s. m.* [*S. fr.* ଓଢ଼ + ଦିଷ୍ଟ to show.] Intention. 2. Reference.

ଓଢ଼ିଷ୍ୟ, *adj.* Fit to be purposed or contemplated. 2. *s. n.* The matter purposed or designed; the object contemplated or meant. 3. (Gram.) The subject of a sentence.

ଓଢ଼ିତ, *adj.* [*S. fr.* ଓଢ଼ up + ହତ struck *fr.* ହନ୍ to strike.] Rude; impudent.

ଓଢ଼ିତାପ, *s. f.* Rudeness; insolence.

ଓଢ଼ିବୁ, *v. i.* [See ଓଢ଼ାର.] To get up; to go up. 2. To get salvation. 3. To be suc-

cessful.

ଓଢ଼ାର, *s. m.* [*S. fr.* ଓଢ଼ up + ଗୁ to hold or ଗୁ to carry.] Salvation.

ଓଢ଼ାରକ, *adj.* That which saves. 2. *s. m. f.* A saviour.

ଓଢ଼ାରଭୁ, *s. n.* Same as ଓଢ଼ାର. 2. Same as ଓଢ଼ାରକ.

ଓଢ଼ାରଭୁ-ଓଢ଼ାର, [+ *S.* କାର a doer, doing, *fr.* କୃ to do.] Same as ଓଢ଼ାରକ.

ଓଢ଼ାରବୁ, *v. t.* To raise. 2. To absolve. 3. To deliver from.

ଓଢ଼ିବରତ, *adj.* [*S. fr.* ଓଢ଼ up + ବରତ destroyed *fr.* ବର to destroy.] Destroyed.

ଓଢ଼ିଭାବ, *s. m.* [*S. fr.* + ଭାବ to be.] Birth; origin.

ଓଢ଼ିଭିଜ୍ଞ, *s. n.* [*S. fr.* + ଭିଜ୍ଞ to break + ଜନ୍ to be born.] Vegetation.

ଓଢ଼ିଭରତ, *adj.* [See + ଓଢ଼ up + ଭରତ mad.] Very mischievous or turbulent. 2. Very lusty or lecherous.

ଓଢ଼ିଭରତାପ, } *s. f.* Great mischief or
ଓଢ଼ିଭରତୀ, } turbulence. 2. A strong inclination to be mischievous or turbulent. 3. A strong inclination to be hasty.

ଓଢ଼ିଭରତା-ଓଢ଼ାର, [+ *P.* ଖୋର enjoying *fr.* ଖୁବ୍ଦ to enjoy.] Same as ଓଢ଼ିଭରତ.

ଓଢ଼ିଭ, *s. f.* [*S. fr.* + ଯମ୍ to strive.] Industry. 2. Occupation. 3. Exertion; work; labour.

Prov. ଓଢ଼ିଭ କରେ ଓଢ଼ାର, ଭାବ୍ୟ ବିନା କେଣି ନ ପାରେ There is no flying against fate. ଓଢ଼ିଭ ବିନା ନ ଶାଳିବ ଦୁର୍ଭାବ Industry is powerless without good luck.

ଓଢ଼ିଭୀ, *adj.* Industrious; diligent.

ଓଢ଼ାନ, *s. n.* [*S. fr.* + ଯା to go.] A garden.

ଓଢ଼ାପନ, *s. n.* [*S. fr.* + ଯାପ୍ to cause to go *fr.* ଯା to go.] The ceremony performed at the close of any religious observance.

ଓଢ଼ିଭା, *adj.* [*S. fr.* + ଯୁକ୍ତ joined *fr.* ଯୁକ୍ତ to join.] Engaged; industrious; ready; willing.

ଓଢ଼ିଭ, *s. m.* Industry.

ଓଢ଼ିଭ-ଶାଳା, *s. f.* [*S.* + ଶାଳା a school.]

A technical school; a school of industry.

ઉદ્યોગી, *adj.* Industrious.

ઉદ્યોત, *s.m.* [S. *fr.* उद् + શ્વ to shine.] Lustre.

ઉદ્ધાહ, *s.m.* [S. *fr.* ઉદ્ + વહ to carry. Cf. વિ-વાહ.] Marriage.

ઉદ્વેગ, *adj.* Grieved; afflicted; sorrowful; anxious. 2. Depressed in mind; dejected. 3. Alarmed; frightened.

ઉદ્વેગ, *s.m.* [S. *fr.* उद् up + विञ् to distinguish.] Trembling; shaking. 2. Agitation; excitement. 3. Alarm; fear 4. Anxiety.

ઉધ, } *s.f.* [S. उद् carried *fr.* वह to carry.] One of the two poles of a bullock-cart.

ઉધડ, } *adv.* [See ઉધડ્ stuck up, rude.]

In the lump. 2. By wholesale.

Id. ઉધડ માપ A measure of a quantity guessed but not actually measured. ઉધડ ભાવ Price settled by a guess. ઉધડ લેવું To buy at a price settled by a guess, but not calculated at a particular rate. ઉધડું લેવું To rebuke unexpectedly; to fall foul of; to take to task.

ઉધડકડું, *v.i.* [See ધડકડું to throb.] To throb; to tremble to beat fast (of the heart).

અશુદ્ધે ઉધડકે નહિ, પાડે વાધ બરાડ. —પ્રેમાનંદ. 2. To be startled.

ઉધડડી ઉડીયો વેગે વૈકુંઠ પતિ. —પ્રેમાનંદ. 3. To be frightened.

ગાળે મેહ, ઉધડકે દેહ; સખી, આવે હૈયા ધારણ, રે. —પ્રેમાનંદ.

4. To shake, as one possessed by a spirit (Used in Kāthiāwād).

ઉધડિયું, *adj.* Undertaken wholesale (of a work) 2. Done carelessly.

ઉધડો, *s.m.* A work performed wholesale. 2. Chiding.

ઉધ-માત, Same as ઉદ-માત, Mischief.

ઉધ-માતિયું, Same as ઉદ-માતિયું.

ઉધરકડું, *v.i.* [S. उद् up + +ધડકડું to throb.] To throb; to tremble (of the heart.)

ઉધરકે ઉદરો, દૈવ ગતિ તારી આ !

—વશીભ.

ઉધરડું, *adj.* [See ઉધરડું.] Rising; being brought up.

Id. ઉધરડી પ્રજા The rising generation.

ઉધરડું, *v.i.* [See ઉધરડું to lift up.] To be debited, Cf. ઉધારડું. 2. To be raised; to be brought up; to be nourished.

ઉધરસ, *s.f.* [S. ऊर्ध्व-रस *fr.* ऊर्ध्व upward + रस juice, slime.] Cough.

Id. ઉધરસ આવવી To have a fit of coughing. ઉધરસ ખાવી To cough with an intention; to give an intimation by coughing.

ઉધરાવો, *s.m.* [See ઉધારડું to lift up] Eagerness; anxiety; care.

ઉધરેડું, *adj.* [See ઉધરડું.] Debited. 2. Bred up.

ઉધળડું, *v.i.* [S. *fr.* ઉદ્ up + હળ to move.] To run away wildly; to run off.

Id. ઉધળી જવું. To run away from one's husband with another man; to elope.

ઉધાઇ, *s.f.* A white ant.

ઉધા-એણું, *adj.* [See ઉધાઇ.] Eaten by white ants; rotten.

ઉધાન, *s.m.* [S. उद् up + धा to hold.] The spring-tide. 2. The name of a disease of the lungs, being a precursor of consumption; asthma. 3. Three (in the secret language of brokers.).

Id. ઉધાન ચઢવું The rising of the waters of the sea at spring-tide. 2. To have an attack of asthma.

ઉધાન-પાયા, *adj.* [+ પાય, S. पाद the foot *fr.* पद् to go.] Unsteady; eccentric; odd.

ઉધામો, *s.m.* [ઉદ્ + S. धा- to run.] Preparation for a fight; a struggle; agitation. 2. The appearance of the sky, when it is about to rain.

ન સામા થયા કે, વિસામા મહા ના,

ઉધામા સુદામા તણા, તો રહ્યા. —પ્રેમાનંદ.

ઉધાર, *adj.* [See ઉધાર lifting up.] Borrowed on trust or credit.

Id. જમે ઉધાર કરવું To write in the credit-side and debit-side of an account-book; to make an entry in an account-book. ઉધાર આપવું-ધીરવું To lend on credit. ઉધાર રાખવું

To keep on credit. ઉધાર લેવું To buy on credit. ઉધાર પાસુ The debit side in an account-book.

Prov. ઉધાર આપ ને ખરું જોખ Beggars and borrowers can be no choosers. ઉધારે હાથી બંધાય, પણ રોકડે બકરી ન બંધાય A man can buy even an elephant on credit, but he cannot buy even a goat for cash=Commerce is carried on more on credit than by cash payments. ઉધારઆપ, ને ખરું જોખ Look not a gift horse in the mouth. ઉધાર ધરાજી, ને ગાયે હાથ Lend your money and lose your friend: Lend and lose, so play fools. ઉધારની માને કુતરા પરણે Pay to-day, trust to-morrow.

ઉધાર-પાસુ, *s. n.* [+ Guj. પાસુ a side *fr.* S. પાર્શ્વ a side.] The debit side of an account.

ઉધાર-વું, *v. t.* To debit.

ઉધારિ-યો, *s. m.* A man who often buys on credit.

ઉધારી, *s. f.* Out-standings.

ઉધારો, *s. m.* A promise. 2. A delay. 3. An obligation to pay; a credit-account.

Id. એને ઘેર અત્ર પાણીના ઉધારા છે He has nothing in his house to entertain even a guest.

ઉ-ધેડ-વું, *v. t.* [See ઉ-તેડ-વું to peel.] To take off the skin Cf. ઉ-ખેડ-વું, ઉ-ચેડ-વું, ઉ-તેડ-વું, ઉ-ધેડ-વું.

ઉધે, Same as ઉધાઇ.

ઉદ્ધડ, *adj.* [See ઉદ્ધત.] Foolish; fickle-minded; unsteady.

ઉન, Same as ઊન. Wool.

ઉનડ, *adj.* [*S. fr.* ઉદ્ + નાડી a strap, a restraint.] Roving; run-about; truant. 2. Prankish; mischievous. (Used in Kāthiāwād.)

ઉન-વા, *s. m.* [*S.* उष्ण, ઊ-હું ઊનું; hot + વા, વાયુ, wind.] Piping hot weather.

ઉના-મણી, *s. m.* }

ઉના-મણી-યું, *s. n.* }

[*S.* उष्ण hot + માણ a pot.] A water-pot in which water is heated for bathing.

ઉના-યો, *s. m.* [*S.* उष्ण hot + યો time.]

Summer.

Prov. ઉનાળાના તડકા, ને કુંવારી કન્યાના બડકા (બે સરખા) The uneasiness to the parents of an unmarried daughter is as great as the summer's heat.

ઉ-ધ-કર્મું, *adj.* [See ઉધું contrary + કર્મ fate.] Having an adverse fate; whose fate is opposed to his rise or prosperity. 2. Leading a life, in which acts are done contrary to the general practice; transgressing; disobedient.

ઉ-ધ-ખોદિ-યું, *adj.* [+ ખોદ-વું to dig.] Doing acts contrary to orders or to the general practice, transgressing; disobedient

ઉન્નત, *adj.* [*S. fr.* उद् up + નત bent *fr.* नम् to bend.] High; raised; elevated.

ઉન્નતિ, *s. f.* Height; rising; elevation.

ઉન્મત્ત, *adj.* [*S. fr.* उद् up + મત્ત mad *fr.* मद् to be mad.] Proud; haughty. 2. Mischievous. 3. Intoxicated.

ઉન્મત્તા-ઇ, *s. f.* Intoxication. 2. Insolence. 3. Pride.

ઉન્મની, *s. f.* [*S. fr.* उद् up + મનસ્ the mind.] Freedom from worldly cares.

ઉન્માર્ગ, *s. m.* [*S. fr.* + માર્ગ way.] A wrong or wicked way.

ઉન્માદ, *s. m.* [*S.* See ઉદ્-માત.] Pride. 2. Mischief. 3. Delirium.

ઉન્મીલન, *s. n.* [*S. fr.* ઉદ્ + મીલ્ to meet, to close.] Opening; expanding (of flowers, eyes). 2. Opening; uncovering (of an eclipse). 3. Unfolding or opening (in general).

ઉન્મુખ, *adj.* [*S. fr.* उद् up + મુખ the mouth.] Looking upwards. 2. About to do an act (Generally the final member of a compound).

Id. બમનો-મુખ About to go. મરણો-મુખ About to die. દાનો-મુખ, વિષયો-મુખ, &c.

ઉન્મૂલન, *s. n.* [*S. fr.* उद् up + મૂલ the root.] Extirpation.

ઉન્હાળો, Same as ઉનાળો.

ઉપ, *prep. & adv.* [*S.*] A prefix implying (1), Vicinity or assemblage, (near, by the side of, with); (2), Inferiority (less,

minor, secondary); (૩), Excess, (over, above, beyond); (4), Likeness or resemblance. This prefix is often redundant.

ઉપ.આનો, *s. m.* [ઉપ inferior + આનો an Anna.] One sixteenth part of an Anna; $\frac{1}{16}$ Anna.

ઉપ.ઉપ.આનો, *s. m.* $\frac{1}{16} \times \frac{1}{16}$ Anna; $\frac{1}{256}$ of an Anna.

ઉપ.કંઠ, *adv.* [*S. fr.* ઉપ near + કંઠ bank.] Near the bank of. 2. Near.

નખના ડંખની પંક્તિ ઉડેરી, ટંક્તિ છે ઉપકંઠે.

—ગીત-ગાવિંદ.

ઉપ.કર.ણ, *s. n.* [*S. fr.* ઉપ inferior + કર.ણ instrument *fr.* કર to do.] An instrument or implement; means; an apparatus.

ઉપ.કર.વું, *v. t.* To assist; to favour.

બહુ ઉપકરિયે, હો કે, પથુને પેર પેર.

—નસવિનય.

ઉપ.કાર, *s. m.* An obligation. 2. An act of favour.

Id. ઉપકાર કરવો To oblige. 2. To benefit.

ઉપ.કાર.ક, } *adj.* Obliging; assisting;

ઉપ.કારી, } doing a favour. 2. Obligated.

ઉપ.કારી, } *adj.* Assisted; favoured;

ઉપ.કૃત, } obliged; under obligation to; indebted to.

Id. પોતે તેનો ઉપકૃત-ઉપકારી થયેલો તેથી Because he was greatly indebted to him.

ઉપ.કમ, *s. m.* [+ કમ્ to walk.] Beginning. 2. Diligence.

ઉપ.ગાર, Same as ઉપ.કાર.

ઉપ.ગારી, Same as ઉપ.કારી.

ઉપ-ગીતિ, *s. f.* [*S. fr.* + ગીત a song *fr.* ગૈ to sing; See ગા.વું.] A species of Aryā (આર્યા) metre, in which the second half has as many mātrās (માત્રા) as the first half.

ઉપ.ગુરુ, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ subordinate + ગુરુ a teacher.] A monitor. 2. An assistant teacher.

ઉપ.ચંદ્ર, *s. m.* [+ ચંદ્ર a star.] An asteroid. 2. A satellite.

ઉપ.ય, *s. n.* A kind of musical instrument.

ઉપ.ચાર.ણ, *s. n.* [See ઉપ.ચાર remedy.

Cf. આ.ચાર.] Service. 2. A show of good conduct.

શિષ્યની સેવા ગુરુ કરે, સાધુ અસાધુનું ઉપચારણ.

—સુદામાચરિત્ર.

ઉપ.ચાર, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ + ચર્ to walk.] Application of means; adoption of measures; trial or use of remedies. 2. An application of sandal ointment, &c., to the body. 3. Any of the particulars & points of idol-worship.

ધૈર્ય કહે, “ તે મેળવશે સહુ, યજ્ઞ તણો ઉપચાર.”

—ગિરિધર.

4. Any of the particulars and points of medicine or medical treatment. 5. Treatment. 6. Attentions and courtesies (to priests, guests, visitors). 7. Tropical or figurative speech.

ઉપજ, *s. f.* [*S.* ઉડ up + પડ to go.] Produce. 2. Income. 3. Birth.

ઉપજ-નિ.પજ, *s. f.* [See ઉપજ + Guj. નિ.પજ produce *fr.* નિસ out + પડ to go.] Rise and progress. 2. Produce. 3. Net income.

ઉપજ.વું, *v. i.* To be produced. 2. To be born.

Id. જેમાં પોતાનું ઉપજે નહિ તે A thing in which one is helpless. તેનું ઘરમાં ઉપજવું નહિ He has very little way in his own house.

Prov. ઉપજ્યું, ત્યાંથી નિપજ્યું Rome was not built in a day.

ઉપ.જાતિ, *s. m.* [*S.* ઉપ inferior + *S.* જાતિ a kind of fragrant flower.] A metre of four lines, in which ઇન્દ્ર-વજા and ઉપેન્દ્ર-વજા metres are mixed together.

ઉપજા.વણું, *v. t.* [*Caus.* of ઉપજ.વું.] To produce.

ઉપ.જીવિ.કા, *s. f.* [*S. fr.* ઉપ by the side જીવિકા living *fr.* જીવ to live.] Livelihood.

ઉપ.જીવી, *adj.* Dependent.

ઉપ.જ્ઞા, *s. f.* [*S. fr.* + જ્ઞા to know. See જ્ઞાવું.] Knowledge acquired by oneself and not handed down by tradition; invention.

ઉપ.ટ, Same as ઉમ.ટ.

ઉ.પટ, *s. f.* [See ઉપાડ lifting up.] A debt.

ઉપદ.વું, *v. i.* [See ઉપદ.વું to be taken up] To become pale or less bright; to fade.

Id. પાથડીનો રંગ ઉપડી ગયો The colour of the turban has become pale or faded.

ઉપડો, See ઉકડો.

ઉપડ.વું, *adj.* [See ઉપડ.વું to rise.] Rising; swelling; projecting. 2. *adv.* At once; suddenly; unexpectedly.

Id. ઉપડતો ધાર Projecting work; work in relief. ઉપડતીને તેણે ગાળ દીધી He abused him at once, without provocation.

ઉપડ.વું, *v. i.* [*S. fr.* ઉપ + પડ to pluck.] To be pulled out. 2. To start; to depart. 3. To be lifted. 4. To start; to sail; to move away.

Id. ઉપડી જવું To depart secretly. 2. To be insolvent. મારવા ઉપડવું To be ready to beat. ગુમડું ઉપડયું A boil has appeared prominent. પગ ઉપડવો To dare to go. હાથ ઉપડવો To beat. શરૂ ઉપડવી To begin to speak. (of an infant.) 2. To dare to abuse. સાદ ઉપડવો To rise (of the voice.) 2. To have the voice restored after sickness. તેનો સાદ ઉપડતો નથી He is shy in speaking; he is ashamed to speak. મુકામ ઉપડવો To move the camp. દમ ઉપડયો The breath became laboured. રોગ ઉપડયો The disease has appeared. અક્ષર ઉપડયા છે The writing is clearly seen. સાદી ઉપડી આવે છે The ink rises up and sticks to the types.

ઉપડા.ઈ, *s. f.*

ઉપડા.મણ, *s. n.*

ઉપડા.મણી, *s. f.*

} [See ઉપડા.વું

to lift up.] Wages for lifting up.

ઉપડા.વડું, *v. t.* [*Caus.* of ઉપડા.વું to lift] To cause one to lift. 2. To cause to be lifted up; to lift up.

ઉપડું, *v. t.* [*Dh. Des.* અપુનિય winnowed. *fr.* S. અપૂત made pure *fr.* ઉપ + પૂત purified *fr.* પૂ to purify.] To winnow.

ઉપડું, *s. n.* [See ઉપર.વું upper, lying upon.] The headpiece of a cot. 2. The part of a cot either at the head or at the feet.

ઉપ.તાપ, *s. m.* [See ઉપ inferior + તાપ heat.] Affliction; distress. 2. Pain. 3. Disease.

ઉપ.દેશ, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ near + દિશ to show.] Admonition; advice.

ઉપ.દેશ.ક, *s. m.* A teacher; a preacher.

ઉપ.દેશ.વું, *v. t.* To advise; to preach; to teach.

સરરવતીએ ઉપદેશ્યો તેહ. —ગુલસીદાસ.

ઉપ.દવ, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ + દ્રુ to run.] Annoyance; molestation.

Id. કીડીઓનો ઉપદવ ધણો થયો છે There is a pest of ants; ants have appeared in large numbers.

ઉપ.દ્વીપ, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ inferior + દ્વીપ an island.] A small island.

ઉપ.ધાતુ, *s. n. f.* [*S. fr.* + ધાતુ a metal *fr.* ધા to put.] A baser or inferior metal.

ઉપ.ધાન, *s. n.* [*S. fr.* + ધા to hold.] Conferring; bestowing; communicating. 2. Communication, by body to body; (of qualities.) 3. A cushion.

ઉપ.ધાન્ય, *s. n.* [*S. fr.* + ધાન્ય corn.] Inferior grain.

ઉપ.નયન, *s. n.* [*S. fr.* ઉપ near + નયન carrying *fr.* ની to carry.] The ceremony of investiture with the sacred thread.

ઉપ.નામ, *s. n.* [*S. fr.* ઉપ inferior + નામ a name.] A surname.

ઉપનિષદ, *s. n.* [*S.*] Vedānta philosophy.

ઉપ.નેત્ર, *s. n.* [*S. fr.* ઉપ inferior, another + નેત્ર the eye *fr.* ની to carry.] Spectacles.

ઉપ.ન્યાસ, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ near + ન્યાસ placing down.] Exhibition or statement of a case; exposition; placing before one's view. 2. An exordium or introduction.

ઉપન્યુ, Same as ઉપન. (Used in poetry for ઉપન્યુ Produced; turned out).

ઉપ.પતિ, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ inferior + પતિ husband.] A paramour.

ઉપ.પત્તિ, *s. f.* [*S. fr.* ઉપ + પદ to go.] Establishing or adducing arguments in proof. 2. Evidence brought forward to

prove a point. 3. Demonstration; proof.

ઉપ-પત્ની, *s. f.* [S. *fr.* ઉપ inferior + પત્ની wife.] A junior wife. 2. A concubine.

ઉપ-પદ, *s. n.* [S. *fr.* ઉપ near + પદ a word.] (Gram.) The first word in a compound word.

ઉપ-પાતક, *s. n.* [S. *fr.* ઉપ inferior + પાતક sin *fr.* પત્ to fall.] Sin of a small degree.

ઉપ-પાદન, *s. n.* [S. *fr.* + પદ to walk.] Stating; proposing; laying down with a system & method. 2. Proving; establishing.

ઉપ-પુરાણ, *s. n.* [S. *fr.* ઉપ inferior + પુરાણ history.] A minor or secondary Purāṇa (પુરાણ).

ઉપ-ભોજન, *s. m.* [See ઉપ-ભોગ enjoyment.] That enjoys or uses; that is in the fruition or possession of. 2. That apprehends or knows by personal enjoyment or suffering.

ઉપ-ભોગ, *s. m.* [S. *fr.* ઉપ + ભોગ enjoyment *fr.* મુજ to enjoy.] Enjoyment; use. 2. Experience.

ઉપ-મા, *s. f.* [S. *fr.* ઉપ + મા to measure.] Comparison. 2. Simile. 3. glory; splendour.

Id. ઉપમા આપવી To compare with. 2. To ascribe the glory to. ઉપમા લેવી To take an illustration. 2. To take the credit of.

ઉપ-માતા, *s. f.* [S. *fr.* ઉપ inferior, another, + માતૃ, માતા. mother.] A nurse.

ઉપ-માન, *s. n.* [See ઉપ-મા comparison.] That to which a thing is compared. 2. Comparison. 3. Analogy.

ઉપ-મેય, *s. n.* [S. *fr.* + મય fit to be measured *fr.* મા to measure.] A thing which is compared with another thing.

ઉપ-યુક્ત, *adj.* [See ઉપ-યોગ use.] Useful. 2. Able. 3. Proper.

ઉપ-યોગ, *s. m.* [S. *fr.* ઉપ near + યોગ junction *fr.* યુજ્ to join.] Use. 2. Benefit.

Id. ઉપયોગમાં આવવું To be useful. ઉપયોગ કરવો-લેવો To make use of. ઉપયોગમાં લેવું-આણવું-લાવવું To make useful or serviceable.

ઉપ-યોગી, *adj.* Useful. 2. Beneficial.

ઉપર, *prep.* [S. ઉપરિ.] Up; upon.

કંઈક કોટિયા કીધા કવિ, તારી દૃષ્ટિ ને ઉપર હવી, —સામગ્રી.

2. *s. n.* [See ઉપરાણ.] Help; support.

શું વઢવા આગ્યા તે ઉપરે. —પ્રેમાનંદ.

Id. ઉપર ખાવું To eat along with or just after. ખાધા ઉપર ખાવું To eat immediately after a meal. 2. To gorge oneself. એટલા ઉપર ચાકરી કરીશ I am willing to serve you for this much. ઉપર નજું-આવવું To attack; to assault. ઉપર સત્તા મેળવવી To get power over; to get the mastery of. ઉપર સત્તા ચલાવવી To exercise power over. ઉપર પડવું To enter into rivalry with; to compete with. ઉપર હાથ રહેવો To be superior (in rank, power). 2. To be under the protection of. ઉપર હાથ રાખવો To keep under one's power or control. 2. To protect. ઉપરનું ઉપર બેસવું To keep directly under one's eye or supervision. ઉપરનું ઉપર રાખવું To take care that one's protegee is not treated with contempt or disrespect. 2. To treat a child with fondness. ઉપર રહીને Under one's direct supervision. પેટ ઉપર પગ મૂકવો Lit. To deprive one of one's livelihood. 2. To ruin. છાતી ઉપર પગ મૂકવો To repress; to beat down. ભોંય ઉપર પગ મૂકવો નથી Hardly touches the ground. 2. Is haughty and disdainful. ઉપર ઉપરથી નેવું To have a casual look at; to glance over; to look over. ઉપર થઈને કરવું To act on one's own authority regardless of other's opinion. ઉપર નીચે થવું To be eager or impatient.

Prov. ઉપર અક્ષા, ને નીચે દક્ષા=ઉપર આભ, ને નીચે ધરતી God is his sole protector = He is helpless. ઉપર અચ્છી, બીતરકી રામ નાભુ=ઉપર વાગા, ને માંહે નાગા A fair face may hide a foul heart.

ઉપર-ઉપર-થી, *adv.* Redup. of ઉપર above.] Superficially; desultorily.

ઉપર-ચોટિ-યુ', *adj.* [+ ચોટવું to stick.] Superficial; desultory.

ઉપર-છલ્લુ', *adj.* [+ છલ્લું bark.] Superficial.

ઉપર-ટપકે, } *adv.* [ટપકું a small mark.]

ઉપર-ટમે, } Superficially. 2. Without writing in the account-book (of an item).

ઉપરથી, *s. t.* }
 ઉપરથી, *s. n.* } [S. ઉપ-પ્રાવરણ an extra-
 ઉપરથી, *s. m.* }

garment *fr.* ઉપ near + પ્રાવરણ a garment *fr.* પ્ર forth + આ up to + થી to cover.] A scarf.

ઉપ-રતિ, *s. f.* [S. *fr.* ઉપ + રતિ pleasure *fr.* રમ્ to play.] Weariness of worldly pursuits and pleasures. 2. Disgust.

ઉપર-દળ, *s. n.* [See ઉપર upper, above, + દળ a layer.] The ground-floor of a house.

ઉપર-વટ, *s. f.* [+ વૃત્તિ being.] Thinking oneself to be superior to; setting aside the dignity or power of a superior. 2. *adv.* In violation of an order.

Id. તે આ કામ મારી ઉપરવટ થઇને-ઉપરવટ નહીને-ઉપરવટથી-ઉપરવટે કર્યું You did this thing, thinking yourself superior to me, or setting aside my power; or in violation of my order.

ઉપર-વટ-ભ્રૂ, *s. m.* [+ વાટ-વું to crush by rolling.] A roller; a pestle.

ઉપર-વાડિ-યો, *s. m.* [See ઉપર + વાડી a garden *fr.* S. ગાટ a region.] A farmer living in a village other than that in which his field stands.

ઉપર-વાડે, *adv.* [+ વાડ a hedge.] Over the hedge or boundary-wall.

ઉપર-વાસ, } *s. m.* [+ વાસ, વાસો, dwell-
 ઉપર-વાસો, } ing.] Residence above-stairs. or not on the ground-floor.

ઉપર-વાસિ-યો, *s. m.* A sweeper; a scavenger.

ઉપરા-ઉપરી, } *adv.* [+ redup. of ઉપર.]
 ઉપરા-છાપરી, } In rapid succession; one after another.

ઉપરાંદું, } *adj.* [Mar. ડર-ફાટ *fr.* S. ડર:
 ઉકરાંદું, } the chest + ફાટ-વું to break, to be torn.] Crooked. 2. Indirect. 3. Opposite.

નાખે પાકું પગ ઉપરાંટે.—પ્રેમાનંદ.

ઉપરાણું, *s. n.* [See ઉપલાણું.] Help; support.

Id. ઉપરાણું કરવું-લેવું To help. 2. To protect.

ઉપરાન્ત, *prep.* [See ઉપર above + અંત

limit.] In addition to; besides.

ઉપરા-મણી, *s. f.* [See ઉપર above.] The excess, in a bargain, of a thing of greater value over another of less value; the difference, in value, of two articles.

ઉપરા-વઝું, *v. t.* [See ઉપર above.] To cause to rise. 2. To throw (grains, &c.) in water, and cause the grains to rise over little pebbles which may be mixed with them 2. To sift; to winnow.

ઉપરાણું, Same as ઉપરાણું,

ઉપરી, *s. m.* [S. ઉપરિ above.] A superior. 2. A superintendent.

ઉપરી-પણું, *s. n.* The position or power of a superior.

ઉપરું, } *adj.* [See ઉપર above.] Stand-
 ઉકરું, } ing erect or high; not spread out.

Id. ખાટલો ઉપરો-ઉકરો કરો Place the cot erect; let the cot not remain spread out.

ઉપલ, *s. m.* [S.] A stone; a rock.

પેલી ઉપલની સ્ત્રી થઈ, રજપર શ્રીપદ રધુનાથ.

—ગિરિધર.

ઉપ-લક, } *adj.* [S. *fr.* ઉપ near + લગ્
 ઉપ-લગ, } લગ-વું, to stick.] Supernumerary. 2. Not

entered in an account-book.

ઉપ-લકિ-યું, *adj.* Superficial.

ઉપલકિ-યો, *s. m.* A pretentious or superficial man.

ઉપ-લક્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* ઉપ inferior + લક્ષણ a mark *fr.* લક્ષ to see.] An indication. 2. Synecdoche.

ઉપ-લબ્ધ, *adj.* [S. *fr.* ઉપ near + લબ્ધ got *fr.* લખ્ to get.] Obtained. 2. known.

ઉપલા-ણું, *s. n.* [See ઉપર upper, above.] The upper part; the upper side.

ઉપલા-ણે, *adv.* [See ઉપણું upper.] On the upper side.

ઉપલી, *s. f.* [S. ઉપલ a stone.] A mortar fixed in the ground.

ઉપલિ-યું, *s. n.* [See ઉપર above.] Hooping cough.

ઉપહું, } *adj.* [See ઉપર.] That which
 ઉપહયું, } is above,

ઉપદ્રેટ, *s. n.* Name of a medicinal drug.
 ઉપ-વન, *s. n.* [*S. fr.* ઉપ inferior, near, + વન a forest.] A garden; an orchard.
 ઉપ-વસ, Same as ઉપરણું, અ'ગ-વસ.
 ઉપ-વાસ, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ near + વસ to dwell.] A fast.
 ઉપ-વાસી, *adj.* Fasting. 2. Hungry.
 ઉપ-વિદ્યા, *s. f.* [*S. fr.* ઉપ inferior + વિદ્યા learning *fr.* વિદ્ to know.] A learning other than the chief fourteen. 2. General knowledge. 3. A stick. 4. A trick.
 ઉપ-વીત, *s. n.* [*S. fr.* ઉપ near + વીત woven *fr.* વે to weave.] The sacred thread.
 ઉપ-વેદ, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ inferior + વેદ the Vedas.] An inferior, Veda, viz. આયુર્વેદ the Science of medicine, ધનુર્વેદ the Science of archery or war, ગાન્ધર્વેદ Science of music અથર્વવેદ Science of magic.
 ઉપ-શમ, *s. m.* }
 ઉપ-શમ-ન, *s. n.* } [*S. fr.* ઉપ inferior
 ઉપ-શાન્તિ, *s. f.* }
 + શમ becoming calm.] Assuagement; mitigation; abatement. 2. Tranquillity or calmness after excitement. 3. Abating; subsiding; cooling. 4. Anything that allays or tranquilizes.
 ઉપ-શમ-નું, *v. i.* To abate; to tranquilize; to become calm.
 ઉપ-શાખા, *s. f.* [*S. fr.* ઉપ inferior + શાખા branch.] A minor or secondary branch; a branch shooting from another branch. 2. Shooting from any of the main roots; a radicle.
 ઉપ-શાસ્ત્ર, *s. n.* [*S. fr.* ઉપ inferior + શાસ્ત્ર a science *fr.* શાસ્ to teach.] An inferior science.
 ઉપ-શિક્ષક, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ inferior + શિક્ષક a teacher *fr.* શિક્ષ to teach.] An assistant teacher.
 ઉપ-સંગ્રહ, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ near + સમ્ together + હ, હર્, to take away.] The substance or summary of a speech or an essay.
 ઉપ-સર્જ, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ near + સર્જ to create.] A prefix (in Gram.). 2. Trouble. 3. An illomen.

ઉપસ-કું *v. t.* [*S. fr.* ઉપ *fr.* ઉત up *fr.* to move.] To swell.
 ઉપ-સાગર, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ inferior + સાગર the ocean *fr.* સગર the man who dug a canal to bring the Ganges down to the ocean.] A bay; a gulf.
 ઉપરકર, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ inferior + કર to do] An article, item, or point, which serves to complete a whole. 2. A useful or ornamental, but not indispensable adjunct. 3. Any article of household use. 4. Any article of condiment.
 ઉપ-સ્ત્રી, *s. f.* [*S. fr.* ઉપ inferior + સ્ત્રી wife.] A mistress; a sweetheart; a combine. (*fr.* ઉપ-પત્ની.)
 ઉપ-રથ, *s. n.* [*S.*] The male or female organ of generation.
 ઉપ-રથાન, *s. n.* [*S. fr.* ઉપ near + રથ to stand.] Worship of a god with mystic prayers.
 ઉપ-રિથત, *adj.* [*S. fr.* + રિથત stood *fr.* રથ to stand.] Approached; arrived. 2. Known; extant; cultivated; not fallen into oblivion or desuetude (of a science, knowledge).
 ઉપ-હાર, *s. m.* [*S. fr.* + હાર to carry.] A present. 2. Materials of worship.
 હર્ષ પૂનનો ઉપહાર, રે. —સુદામાચરિત્ર.
 ઉપ-હાસ, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ near + હસ, હસ-કું, to laugh.] Ridicule.
 ઉપ-હાસ્ય, *adj.* Fit to be ridiculed; ridiculous.
 ઉપજું, Same as ઉપણું.
 ઉપાકર્મ, *s. n.* [*S. fr.* ઉપ near + આ up to + કર્મ an act *fr.* કર્મ to do.] The ceremony performed before commencing the study of the Vedas.
 ઉપાખ્યાન, *s. n.* [*S. fr.* ઉપ inferior + આખ્યાન a story *fr.* આ up to + ય્યા to tell.] A fable. 2. An incidental story. 3. A digression.
 ઉપાંગ, *s. n.* [*S. fr.* ઉપ inferior + અંગ limb.] A minor part. 2. An appendix.
 ઉપાસ, *s. m.* [See ઉપાસ-કું to lift up.] Rising; swelling; fullness. 2. Energy;

enthusiasm. 3. Beginning; a start. 4. Effort. 5. Withdrawing of money; the amount withdrawn. 6. Demand; purchase; Consumption.

Id. જાતીનો ઉપાડ Rising or fullness of the chest. મોટા ઉપાડથી કામ કરવું To work with energy. વાતનો ઉપાડ Introduction or beginning of a story. કામનો ઉપાડ The starting of a business. મોટી રકમનો ઉપાડ A large amount withdrawn (from a bank, &c). માલનો ઉપાડ A demand for articles. તમે માલનો ઉપાડ ધણો કર્યો છે You have purchased a large number of things. તમે ઉપાડ કરો છે, પણ ભરણું કરતા નથી You draw money (from a bank) but do not pay in any amount.

ઉપાડ.વું, v. t. [S. fr. ઉડ up + વટ to pluck, Caus. of ઉપડ.વું.] To lift up. 2. To withdraw (a sum of money).

Id. કામ ઉપાડવું To undertake or begin a work. વાત ઉપાડવી To begin a story. વાત ઉપાડી લેવી To take up and continue a subject of conversation. 2. To support or second-in conversation. ઉપાડી લેવું To take up and carry. 2. To steal. કામ-ખોલે ઉપાડી લેવું To relieve one of his work or responsibility. માલ ઉપાડવો To buy things on credit. નાણું ઉપાડવું To borrow money. જડમૂળથી ઉપાડી નાખવું To root out; to eradicate.

ઉપાડો, Same as ઉપાડ.

ઉપાદાન, s. n. [S. fr. ઉપ near + આ up to + દા to give.] Taking up; acceptance. 2. The immediate cause.

ઉપાધિ, s. f. [S. fr. ઉપ near + આ up to + ધા to put.] Surrounding circumstances. 2. Annoyance; affliction.

Id. ઉપાધિમાં આવી પડવું-ઉપાધિ વળગવી To be afflicted.

ઉપાધ્યાય, } s. m. [S. ઉપાધ્યાય fr. ઉપ near + અધિ and ડ to study.] The preceptor of a family.

Prov. અનણે ઉપાધ્યાય બમણું ધી હોમે An unskilful workman makes a great waste. ઘરનાં છાકરાં ઘટી ચાટે, ને ઉપાધ્યાયે આટો Charity must begin at home: There is nobody near-

er than one's own.

ઉપાન, s. n. [S. ઉપાન fr. ઉપ near + આ intens. + નહ to bind.] Shoes.

ઉપાય, s. m. [S. fr. ઉપ near + ઇ to go.] A remedy; a resource.

Id. ઉપાય કરવો To apply a remedy. ઉપાય ચાલતો નથી There is no remedy. મારો ઉપાય નથી I cannot help it. ઉપાય શોધવો To find out a remedy. ઉપાય સૂઝ્યો છે A remedy is found out.

ઉપાયું, adj. [See ઉપાન.વું to be produced.] Born; produced.

યવન ઉપાયા, આઈ, ભક્ષી ગયા ભક્તને.

—વર્ણન.

ઉપાર્જન, s. n. [S. fr. ઉપ near + અર્જ to earn.] Earning.

ઉપાર્જવું, v. t. To earn; to acquire.

ઉપાલંભ, s. m. [fr. ઉપ + આ intensive + ભમ to get.] Rebuke; a taunt.

ઉપાવવું, Same as ઉપાન.વવું.

ઉપાર્જિત, adj. Acquired; obtained.

ઉપાસક, s. m. [S. See ઉપાસના worship.] A devotee.

ઉપાસના, s. f. } [S. fr. ઉપ near + આસ to sit.] Devotion; worship.

ઉપાસવું, v. t. To worship.

ઉપાસિત, adj. Worshipped.

ઉપાસી, Same as ઉપાસક.

સામળભટ શિવજીનો સેવક, આદરશક્તિ કરે ઉપાસી.

—સામળભટ.

ઉપાર્થ, adj. Deserving worship.

ઉપેક્ષા, s. f. [S. fr. ઉપ + ઈક્ષ to see.] Listlessness; neglect; indifference.

ઉપેદ્ધી, s. f. [S. fr. + ઉદ્ધ. water.] The plant Basella rubra.

ઉપેન્દ્ર, s. m. [S. fr. ઉપ inferior + ઇન્દ્ર the king of gods.] Viṣṇu.

ઉપેન્દ્ર-વજ્ર, s. n. [S. + વજ્ર a thunder-bolt.] Name of a metre.

ઉપોદ્ધાત્ય s. m. [S. fr. ઉપ near + ઉદ્ધ up + ધાત striking fr. ઇન્દ્ર to strike.] A preface; an introduction.

ઉપોપજ્ઞ, s. n. Same as ઉપવાસ.

ઉકંડા.ઇ, s. f. [See હું I, myself, + પડ

self.] Self-assertion; presumption; arrogance. 2. Boasting; self-conceit.

ઉદ્ધરિં-યુ, *s. n.* [See ઉદ્ધરિં-યુ.] The opposite side of a written page or paper. (Used in Kāthiawād.)

ઉદ્ધરિં-યો, *s. m.* [Mar. ડર-ફાટે con- trary *fr.* S. ડર the chest + ફાટ-યું to be torn.] Terror; fear. (Used in Kāthiawād.)

ઉદ્ધરિં, *adj.* [Mar. ડર-ફાટે *fr.* ડર the chest + ફાટ-યું to break.] Opposite. 2. Distant; removed.

ઉદ્ધરિં કીધી સુંદરી, નળ ચાલ્યો કાયા નમ્મ કરી.

—મમાનંદ.

ઉદ્ધરિં, *adj.* [See ઉપર, ઉપરિં upper, above.] Standing erect or high; not spread out (of a cot.). 2. In addition to. 3. Different from. 4. Opposite of; contrary to.

એ ઉદ્ધરિં ને સાધન કરો, તે તો આજ પંપાળ.

—ગોપાળ.

ઉદ્ધરિં, } *s. f.* [See ઉ-પદ egotism *fr.* ઉ-
ઉદ્ધરિં, } I, my self, + પદ a word.] Arrogance; self-conceit.

Id. ઉદ્ધરિં મિડવી To become arrogant.

ઉદ્ધરિં, *s. f.* [See above; Or, ડર up + ફાટ a wicked sport.] Extravagance; prodigality. 2. Mischief.

ઉદ્ધરિં, *s. m.* Same as ઉદ્ધરિં, (Used in Kāthiawād.)

ઉદ્ધરિં, *s. n.* [S. *fr.* ડમન heat *fr.* ડમ hot.] Effervescence. 2. See ઉદ્ધરિં.

ઉદ્ધરિં, } *s. f.* [See ઉદ્ધરિં *fr.* S. ડમા heat
ઉદ્ધરિં, } *fr.* ઉદ્ધરિં hot *fr.* ડમ to burn.] Mould; the ex- cretion which gathers from dampness.

ઉદ્ધરિં, *s. f.* } [S. ડર up વમ to vo-
ઉદ્ધરિં, *s. m.* } mit.] Retching; spasm.

ઉદ્ધરિં, *adj.* [See ઉદ્ધરિં, ઉદ્ધરિં.] That (food &c.) in which decomposition has begun; stale; tasteless.

ઉદ્ધરિં-યુ, *s. n.* [See ઉદ્ધરિં *fr.* S. ડમા heat.] Same as ઉદ્ધરિં-યુ.

ઉદ્ધરિં-લક, ઉદ્ધરિં-મ, } Same as ઉદ્ધરિં-લક,
ઉદ્ધરિં-લક, ઉદ્ધરિં-મ, }

ઉપ-લક.

ઉપ-લક, *s. m.* [S. *fr.* ઉદ્ધ up + લક a turn; Or, અવળો opposite + લક a turn.] The opposite turn in twisting threads or fibres into a rope.

ઉપ-લક, Same as ઉભ-લક.

ઉભ-લક, *s. n.* [See ઉભ-લક.] Frequent kindling and extinguishing of fire. 2. Sticks, fire-wood, &c. kindled and kept in the hand by little children for play.

ઉભ-લક, *adv.* [See ઉદ્ધ up, away, + S. અવન the way. Or, ઉદ્ધ up, away, + બાલ boundary marks made by the survey department, *fr.* Eng. *Boundary.*] Without regard to the way; away from the way; astray; at random; in any way one pleases. (Used in the Surat district.)

Id. ઉભ-લક ગાડી હાકો Drive the carriage in any way you please, without looking to the landmarks.

ઉભ-લક, *adj.* [See ઉદ્ધ up + ભયનક terrible.] Fearless. (Used in Goāwād.)

ઉભ-લક, *s. m.* [See ઉભ-લક, ઉભ-લક, to be untwisted, to expand; or, See ઉભ-લક outburst.] An outburst; excitement. 2. An uproar.

Id. ઉભ-લક ઉકલો To spread (of an out- burst or an excitement).

ઉભ-લક, *s. m.* [S. ડમ્મક See ઉભ-લક.] Fuel.

ઉભ-લક, *s. n.* [See ઉપ near, subordinate, + વાવેતર crop.] A second crop raised in the hot season, by irrigating a field with well- water. 2. Dismissing or giving leave to the guests called for a marriage ceremony.

ઉભ-લક, *s. f.* A wooden nail or wedge driven in a plough to fix it tight.

ઉભ-લક, *s. m.* [See ઉભ-લક, ઉભ-લક, to be untwisted.] Gripings; an inclination to go to stool with griping in the bowels.

ઉભ-લક, Same as ઉભ-લક.

ઉભ-લક, *s. m.* [See ઉભ-લક standing.] A man having no permanent habitation. 2. A man maintaining himself by his labour 3. A labourer.

ઉભ-૬, *adj.* [See ઉભુ.] Standing; present. 2. *adv.* As it stands; in the condition in which it stands or is at present. (Used in Kāthiāwād.)

Id. ઉભડ માલ The things or goods as they stand.

ઉભડિ-યો, Same as ઉભડ. *s. m.*

ઉભ-ડું, } Same as ઉભેડું, ઉભેડું, ઉભું.
ઉભડું-ક, }

ઉભય, *pron* [S.] Both.

ઉભય-પક્ષ, *s. m. pl.* Both sides.

ઉભય-લોક, *s. m. pl.* This world and the next.

ઉભય-વિધ, Of two kinds, sorts, natures.

2. (Gr.) That which may be used both transitively and intransitively. 3. A double-dealer; a dissembler.

ઉભયાન્વયી, A conjunction (in Gram.)

ઉભયાન્વિત, Connected on both sides.

ઉભયાર્થ, Equivocal; ambiguous.

ઉભયાલંકાર, A mixed rhetorical ornament or figure of speech; a figure of speech both verbal and material consisting in tropes & figures.

ઉભરા-મણુ, *s. n.* [See ઉભરા-ડું to overflow.] Effervescence; boiling. 2. The quantity lost by effervescence.

ઉભરા-ડું, *v. i.* [See ઉભરો.] To effervesce. 2. To crowd in great numbers.

ઉભરો, *s. m.* [S. ઉદ્ up + મ, ભર-ડું; to fill.] Effervescence. 2. Outburst of passion.

Id. ઉભરો આવવો-અઢવો To effervesce. ઉભરો રામવો To subside (of an effervescence). મનનો-અંતરનો ઉભરો A feeling, emotion or passion. મનનો ઉભરો કાઢવો To give vent to a passion. અંતરના ઉભરા કયાં કાઢે ? To whom can he unburden his mind.

ઉ-ભાળ-ડું, *v. i.* [See ઉદ્ up + વળ a twist, a turn of a screw.] To be untwisted. 3. To reappear; to relapse (of a disease).

Id. તેને વણુ રડડું ઉમરૂ He relapsed into a fit of weeping.

ઉભાં-ઉભાં, *adv.* [A reduplicated form of ઉભુ standing.] Instantly; immediately.

2. While standing.

ઉભા, *s. m. pl.* Grains of rice left uncooked or hard in a quantity of cooked rice.

ઉભા-ઉભા, Same as ઉભાં-ઉભાં.

Id. ઉભાઉભ રહેડું To work without intermission. ઉભાઉભ કામ કરી લેડું To get a work done in a very short time or quickly.

ઉભાણી, } *s.* [See ઉમાર.] Height; a
ઉમાર-ણી, } vertical section.

ઉભાત, *adj.* [See ઉદ્ up, gone away. + ભાત kind, texture, checkering.] With the checkering lost, or become faint or pale.

ઉભાર, *s. m.* [See ઉભુ standing + આકાર form.] Largeness of volume combined with light weight. 2. Uncovering a fire (See ઉભાર-ડું.)

ઉભાર, See ઉભાળ.

ઉભાર-ડું, *v. t.* [See ઉભુ standing erect.] To take out a fire buried in ashes; to uncover a fire.

ઉભારિ-યો, *s. m.* [See ઉભુ standing આકાર form.] A globule of a thin sheet of gold not filled with wax.

ઉભાળ, *s. f.* [See ઉદ્ + ભાળ the head.] A slope. 2. A trough for water to flow down.

ઉભું, Same as ઉભું.

ઉભે, Same as ઉભય.

ઉભે-ડું, } Same as ઉભું.
ઉભેડું, }

ઉભેળ-ડું, *v. t.* [See ઉમળ-ડું.] To separate rice from the husk. 2. To drive a plough through a field in which corn is sown; to destroy a crop.

ઉભેળ-ડું, *v. t.* Caus. of ઉ-મળ-ડું to untwist /r. S. ઉદ્ + વળ a twist, a turn.] To untwist a rope. 2. To give currency to a rumour that has been forgotten; to reveal.

ઉભેળો, *s. m.* [Dh. Des. उभालियं winnowed /r. S. उद्भाह to winnow /r. ઉદ્ up + માહ forehead.] Rice separated from the husk.

ઉમરૂ, *s. m.* [S. ઉદ્ up + મગ્ન drowned /r. મરૂ to be drowned.] Joy; delight. 2. zeal.

ઉમજી, *adj.* Joyous; delightedly; zealous.

ઉમડ-ડું, } *v. i.* [उम्ड़ wiped & made
ઉમડ-ડું, }

bright *fr.* ઉદ્ up + મટ wiped *fr.* મૂઝ to wipe.] To rise up; to gather to a head; to come into view; to appear. 2. To be produced.

માવડે મેહ વરસે ગડગડે, ફળ ન ઉમટે, ને લાગાં પડે.

—અખો.

ઉમડ-ડું, } *s. m. pl.* [Dh Des. ડંડરબો
ઉમડ-ડું, }

fr. S. उदम्बर + डु, ડું, dim.] The fruits of a wild fig tree.

ઉમડ-ડો, } *s. m.* A wild fig tree.
ઉમડ-ડો, }

ઉ-મણ, *adj.* [See ઉદ up + મણ a fault.]

Without a fault; faultless.

નાસિકા શુક ચંચુ સરખી રસાળી,
તે પર શોભે મુક્તા ભરી જે ઉમણ વાળી.

—દયારામ.

ઉમદા, } *adj.* [Ar. ઉમદ: selected.] No-
ઉમદું, }

ble; illustrious. 2. Excellent.

ઉમયા, Same as ઉમા.

ઉમર, *s. f.* [Ar. ઉમર:] Age.

ઉમર, See ઉમરો.

ઉમર મૂકી અને, ગુંડુંગરને પૂજે કેમ?

—વલ્લભ.

ઉમરાવ, *s. m.* [A ઉમરાઝ *pl.* of અમી a commander.] A nobleman; a grandee.

Id. સ્વભાવનો ઉમરાવ Noble by disposition. 2. Noble; not miserly or mean.

ઉમરાવ-બાદો, *s. m.* [+ P. જાદ: born *fr.* જાદન્ to be born. Cf. S. જાત born *fr.* જન્ to be born.] The son of a nobleman.

પેલા વેવાઇને ઘેર હાલ પડે, હુલકાર પડે,

કાઈ ઉમસવબદો આવ્યો રે.

—ભાષા.

ઉમરો, *s. m.* [उदम्बर a threshold, See ઉબરો.] A threshold. 2. The space between the furrows made in a field with a plough. 3. See ઉમડ-ડો, ઉમર-ડો.

Id. ફરીથી મારે ઉમરે ચઢીશ મા Don't ever cross my threshold again: Don't dare to darken my door again. ઉમરે ચઢવું To enter the house. ઉમરા વચ્ચે બેસવું Lit. To sit down

in the door, so as to block the passage.

2. To sit dharanā (ધરણા) at one's door; to dun for payment; to demand with importunity. ઉમરો ઓળંગવો—ઉમરા બહાર જવું Lit. To cross the threshold and go out. Hence. 2. To throw off restraints. ઉમરા ડે-કવા (થેકવા) To go about from house to house without a particular business. ઉમરો ઉખડી જવો To become childless. ઉમરો ખોદી નાખવો To dun for payment of a debt. ઉમરો ઘરો (વાડી) નાખવો To frequent a house. ઉમરો ત-જવો To refrain from paying visits to through ill feeling.

Prov. ઉમરો મૂકી ડુંગરો પૂજવો—પૂજવા જવું Familiarity breeds contempt. ઉમરો મૂકી ડું-ગરો પૂજવો નહિ—પૂજવા જવું નહિ Charity must begin at home.

ઉ-મલ-ડું, *v. i.* [S. उन्मील-न opening *fr.* उद् up + मील, મળ-ડું, to close.] To be on the point of delivery (said of a lower animal).

ઉમલેટિયા, *s. m. pl.* Pinching; digging in one's sides to titilate; tingling. (Used in Sorath.)

ઉમસ, *s. f.* [S. उन्मत्त, उन्मत्तक-ता uneasiness of the mind *fr.* ઉદ + મન.] Disgust. 2. A swoon; a fainting fit. (Used in Sorath.)

ઉમળકો, *s. m.* [Hem. Des. उमल = S. तृणा thirst, desire, See ઉમળ-ડું.] Emotion; an ardent feeling. 2. Ardent love.

Id. ઉમળકો બતાવીને Effusively. ઉમળકો આવવો To have ardent love. ઉમળકો લાવવો—કરવો To love ardently.

ઉમાડ,

ઉમાડો,

ઉમાડિ-ડું,

ઉમાડિયું.] [S. उन्मुक a firebrand. See ઉબાડિયું.] A firebrand.

Prov. ઉમાડા જેવું મોં ન રાખવું Do not wear a quarrelling face.

આવ્યો શર કરતો સુસવાડ, જાણે પ્રલયાગ્નિનો ઉમાડ.

—ગિરધર.

ઉમા-માહેસર,

ઉમા-માહેસર,

} *s. n.* [S. *fr.* उमा wife of S'iva + महेश्वर S'iva, the great god, *fr.* महा great + ईश्वर a god *fr.* ईश to rule.] Gifts

made to married couples for the benefit of dead men and women.

ઉમા-માહેશ્વરી, } *adj.* Made of two kinds of materials. *Cf.* ગંગા-જમની.

ઉમારગ, Same as ઉન્માર્ગ.

ઉમેદ, *s. f.* [P.] Hope. 2. Desire.

Id. ઉમેદ રાખવી To hope. ઉમેદ બર આવવી -હાંસલ થવી-પૂરી પડવી To have a desire fulfilled

ઉમેદ-વાર, *adj.* [+ વાર્ = વાન, having *Cf.* S. વાન.] Hopeful. 2. *s. m.* A candidate.

ઉમેદ-વારી, *s. f.* Hope. 2. Competition; candidature.

ઉમેર-ણ, *s. n.* } [See ઉમેર-વું to add.]
ઉમેર-ણી, *s. f.* }
Addition; increase.

ઉમેર-વું, *v. t.* [S. ઉત્ up + મોલ્ to combine.] To add; to augment.

ઉમેરો, *s. m.* Same as ઉમેર-ણ.

ઉમર, Same as ઉમર.

ઉર, *s. n.* [S. ડરસ્.] The heart; the chest. 2. Attention.

Id. ઉરે ધરવું To think deeply about. ઉર બરાઈ આવવું To have the feelings moved; to be moved (of the heart). ઉર તરી આવવું To have the chest choked. 2. To have the heart moved with affection. ઉરની લાગણી The feeling of the heart; a real or sincere feeling.

ઉર-ગ, *s. m.* [S. જ્ઞ. + ગમ્ to go.] A serpent; a snake. 2. A worm.

ભવો ને ઘેર, વાટ પેલી બુલે છે,
દેખી મારે અંતર ઉરગ હસે છે. —દયારામ.

ઉર-જ, *s. n.* [S. ડરો-જ *fr.* + જન્ to be born.] The breast (of a woman).

ઉરજ કુસુમ અકુરિત અબળા કે, એ શકે, હશે વેલી!
—પ્રેમાનંદ.

ઉરજ-વું, } *v. i.* [S. ડર્જ to spread.] To project. 2. To hang; to flutter.

અંજ અંજ ઉરજી અબળાને, અબલુ દિવ્ય દુકૂળ.
—દેવાશંકર.

ઉરજા-વું, *v. i.* [Pass. of ઉરજ-વું.] To be perplexed.

અગર દાસ તો ભક્ત હે બાઈ,

એક સમય તો રહ્યા ઉરજાઇ. —ભોળેભગત.

ઉરણિ-યું, *adj.* [See ઉદ્ up, gone away; + ઋણ debt.] Free from debt.

વાળિ બંધુ પુત્રનું વેર લઇશ, ત્યારે યદીશ ઉરણિયો.

—ગિરધર.

ઉરડુ, *s. f.* [P. ડ a camp.] The Hindustani language.

ઉરફે, *adj.* [Ar. ડરફ to know.] Alias.

ઉર-મંડળ, *s. n.* [See ઉર the chest + મંડળ circle.] The space or region of the chest; the chest; the breast.

ઉર-માલ, *s. f.* [+ માળા, માલા, a garland.] A garland worn round the neck and hanging on the chest.

ઉર-રાગ, *s. m.* [+ રાગ affection.] The affection of the heart; the emotion of love.

અંતરનો ઉરરાગ પ્રકાશે, ધેને ધન ધેરાતાં.

—ગીત-ગોવિંદ.

ઉર-વહ્ની, *s. f.* [વહ્ની, વેદા, a creeping plant.] The hair on the chest, appearing like a creeping plant.

ઉર-વા, *s. m.* [+ વા, વાયુ, wind.] Disrepute; infamy.

ઉર-સ્થળ, *s. n.* [+ સ્થળ place.] The region of the chest.

ઉર-હાર, *s. m.* [+ હાર a necklace.] Same as ઉર-માળ.

ઉરસ, Same as ઓરસ.

ઉરાડ-વું, Same as ઉડાડ-વું, ઉડાવ-વું.

રાતડી રાતડી ચણાખડી રે,

રાતડી પારેવાની પાંખ;

પારેવો કેણે રે ઉડાડિયા રે. —ભાયા.

ઉરુ, *adj.* [S. ડરુ.] Great. 2. Large; vast. 3. High.

નવ લોભ, ન મોહ, અડે ગુરને,

સ્પર્શે પછી મોહક કો ઉરુને. —પ્રેમાનંદ.

ઉ-રૂ-ખ-રૂ, *adv.* [P. રૂખ *fr.* રૂ face + ર to; ઉ prefixed for euphony.] Face to face; in the presence of.

ઉરો-જ, *s. n.* [S. *fr.* ઉર + S. જન્ to be born.] The breast (of a woman). *Cf.* ઉર-જ.

ઉર્વી *s. f.* [S. ડર્વી *fr.* ડરુ large.] The earth.

ઉભ, Same as ઓભ.

ઉભક, *s. f.* [See ઉઘટ, ઉઘડી.] A vomit; vomiting.

ઉભકું, *s. n.* [S. उल्का firebrand.] Showering of fire from the sky. 2. Confusion.

ઉભકે, *s. m.* A cocoa-nutshell used in making bowls for the hubble-bubble.

ઉભધડું, *v. t.* [S. उद् + लङ् to go, See ઓળંગવું.] To transgress; to violate.

ઉભટ, *s. f.* [S. उद् + लृट् to wallow, See લોટવું; or, S. नृत to dance; or, See ઉઘટ-પુઘટ.] Transport of joy; ecstasy; enthusiasm. 2. *adj.* Same as ઉભડું.

Id. ઉઘટ ધરવી To have enthusiasm; to be enthusiastic.

Prov. ઉઘટ વિના આવે નહિ, ને મન વિના ભાવે નહિ One cannot learn without enthusiasm, nor can one love without a desire.

ઉભટ-પાસટ, *s. f.* [See ઉઘટ-પુઘટ.] Cross-examination. 2. Disorder; confusion.

ઉભટ-પુસટ, *adj.* [Hem. Des. उलट-पुलट = S. पार्श्वपरिवर्तन turning on one's sides.] Contrary; opposite.

ઉભટ-ભેર, *adv.* [Guj. ઉઘટ + ભરવું *fr.* S. भृ to fill.] Enthusiastically; eagerly.

ઉભટવું, *v. i.* [See ઉઘટું.] To be the reverse of. 2. To rush eagerly on or at.

Id. ઉઘડી આવવું To rush eagerly on or at; to come in crowds to.

ઉઘટ-સુસટ, Same as ઉભટ-પુસટ.

ઉભટાણી, *s. f.* [See ઉઘટું.] A cobbler's instrument, with which leather is turned inside out.

ઉભટાવવું, *v. t.* [Caus. of ઉઘટવું to turn inside out.] To upset. 2. To reverse.

ઉભડી, *s. f.* A vomit; vomiting.

ઉભડું, *adj.* [Hem. Des. उलटु = S. मिथ्या false.] The reverse; not proper. 2. *adv.* On the contrary; on the other hand.

Id. ઉઘટું પૂછવું To ask in return. 2. To cross-examine. 3. To ask for an explanation. આ તે ઉઘડી ગંગા વહે છે Lit. In this case the Ganges flows up, instead of, down the mountain; hence, the tables are turned. 2. This is injustice.

Prov. ઉઘટો ચોર કોટવાલને ફરે Roguery supplants justice.

ઉભટ્ટ, *s. f.* [A. उल्लस] Friendship; attachment.

ઉભવું, *v. i.* [See ઉઘળવું to bend up.] To expire; to have passed (of time, season, &c.).

ઉભસવું, *v. i.* [See ઉદ્ + लस् to dance.] To appear splendid. 2. To be delighted.

ઉભળવું, *v. i.* [See ઉઘળ.] To be heavy behind. 2. To be raised up at the front (of a carriage, cart, &c.). 3. To be overturned; to be destroyed.

આઠ હનર ખાઉં મારે, કહેતાં ન આવે પાર રે;
તે ઉઘળી, આઠાશ શું આલે, પીએ પાતાળનું પાણી રે.

—લગ્નજીરામ.

વેલ, વૃક્ષ, લતા રહી ઝૂંટી રે, જુમનાજમાં,
માહરે જોવાનું સુખ ગયું ઉઘળી રે, પ્રીતમ પાખે.

—દયારામ.

ઉભાંચો, [See ઉઘાસ dancing up.] A pull.

ઉભાંટ, *s. f.* [See ઉઘાસ.] A jump.

ઉભાંટ-ગુલાંટ, *s. f.* [+ ગુલાંટ a summer-sault.] A game for children.

ઉભાણુ, See ઉઘાણુ.

ઉભાસવું, Same as ઉભસવું, ઉઘાસવું,

ઉભાળ, See ઉઘાળ.

ઉભાળવું, *v. t.* [See ઉઘાળ. *fr.* S. उल up + नम to bend.] To raise (of a cart). 2. To wind up; to throw up; to give up (of a business).

ગરીબ કેરું ધર, ઉઘાળીને મેલે. —કૃષ્ણરામ.

ઉભાળા-કુંચી, *s. f.* [See ઉઘાળો a latch + કુંચી key.] A key to work or raise a wooden bolt.

ઉભાળિ-ચો, *s. m.* Same as ઉઘાળો. 2. An ornament for women (used in Sorath). 3. A jump (used in the Bhavnagar Districts.)

ઉભાળો, *s. m.* [Dh. Des. उलालो a wave. Cf. Mar. लाट.] A wooden bolt to shut up a door. 2. The ending part of a poem, in which the music is changed. 3. A vomit.

ઉભક, *s. n.* [S.] An owl.

ઉભેચ, *s. m.* [See ઉઘેચવું to raise up water.] Act of raising or drawing out (water, &c.). 2. A canopy fixed high.

શીતળ સુગંધી રે, કળશ અર્થાં નળના.
ઉલ્લેખ આંધ્યા છે રે, ઉપર મખમલના.

—પ્રેમાનંદ સ્વામી.

ઉલ્લેખ-શ્રેણી, *s. m.* A contrivance or instrument with which water, &c., is raised and thrown out.

ઉલ્લેખ-વૃં, *v. t.* [See ઉલ્લેખ-વૃં.] To raise (water, &c.); to draw out (water, &c.). Same as ઉલ્લેખવૃં.

Id. ઉલ્લેખી નાખવું To pump out (water).

Prov. ઉલ્લેખે અંધારું ન જાય Lit. you cannot pump out darkness = To attempt an impossibility.

ઉલ્લેખો, Same as ઉલ્લેખ-શ્રેણી.

ઉલ્લેખી, *s. f.* [S. See ઉલ્લેખ.] A firebrand. 2. A meteor. 3. A flame of fire; a bright appearance 4. A torch.

ઉલ્લેખ-પાત, *s. m.* [S. *fr.* ઉલ્લેખ See ઉલ્લેખ + S. પાત falling *fr.* પત્ત to fall.] Falling of meteors or stars. 2. A general calamity.

ઉલ્લેખર, *adj.* [See ઉલ્લેખ-વૃં to bend up.] Having a tendency to grow tall.

ઉલ્લેખ-ન, *s. n.* [See ઉલ્લેખ-વૃં.] Transgressing. 2. Disobeying.

ઉલ્લેખસ, *s. m.* [S. *fr.* ઉત્ત up + લસ to dance.] A transport of joy. 2. Delight.

ઉલ્લેખ-વૃં, *v. i.* To be splendid. 2. To be delighted.

ઉલ્લેખી, *adj.* Delighted; cheerful. 2. Enthusiastic; energetic; ardent.

ઉલ્લેખ, *s. m.* [Dh. Des. ઉત્ત્રાલિય, ઉત્ત્રામિય = S. ઉત્ત્રામિત્તમ raised up *fr.* ઉત્ત up + નામિત caused to bend *fr.* નમ to bend.] The sloping down of the backward side through want of equilibrium (of a cart, carriage, &c.).

ઉલ્લેખ, *adj.* [Hem. Des. ઉલ્લેખ = S. આ-રૂઠ mounted.] Foolish; dull-headed.

ઉલ્લેખ, *s. m.* [S. *fr.* ઉડ up + લિખ to scratch, to write.] A description. 2. Occasion.

ઉલ્લેખસ, Same as ઉલ્લેખસ.

ઉલ્લેખ-વૃં, *v. t.* [S. ઉડ up + દિષ્ to hate; or, S. ઉલ્લેખ to despise, See ઉલ્લેખ.] To dispraise; to censure.

ઉલ્લેખ, } *s. m.* [S. ઉલ્લેખ, ઉલ્લેખ, freeing

from a curse *fr.* ઉડ up + શપ્ a curse.] Nullifying the effect of a curse.

ઉલ્લેખ, *s. f.* [See આપત્ત adversity.] Adversity. 2. Difficulty. 3. Inconvenience. 4. Same as ઉલ્લેખ.

ઉલ્લેખણ, *s. n.* [S. ઉલ્લેખ *fr.* ઉત્ત, ઉલ્લેખ + S. વૃત્ત, વર્ત, to turn.] Rubbing and cleaning the body with perfumes or fragrant unguents; anointing; smearing. 2. The unguents used for this purpose. (*fr.* ઉલ્લેખ-વૃં, ઉલ્લેખ-વૃં, ઉલ્લેખ-વૃં, ઉલ્લેખ-વૃં, ઉલ્લેખ-વૃં, ઉલ્લેખ-વૃં).

ઉલ્લેખ, *s. f.* [See ઉત્ત ઉલ્લેખ up, away from, + વાટ a way.] A wrong way.

ઉલ્લેખણ, *s. m.* Same as ઉલ્લેખણ.

વિવિધ સુગંધ કંઠે ઉલ્લેખણ.—સુરદાસ.

2. [See ઉલ્લેખ + વાટ-વૃં to grind, to crush.] A stone (for the comminution of spices, drugs, &c.).

ઉલ્લેખ, Same as ઉલ્લેખ.

ઉલ્લેખ, Same as ઉલ્લેખ.

ઉલ્લેખ, *s. n.* A scythe (used in the Vāṃsada District).

ઉલ્લેખ, *s. m.* [S.] A kind of fragrant root.

ઉલ્લેખ-વૃં, *v. t.* [Dh. Des. ઉલ્લેખ = S. ઉલ્લેખિતમ opened up.] To throw away.

ઉલ્લેખને ન ઉલ્લેખીએ, એ બહુચરી.—વલ્લભભટ્ટ.

ઉલ્લેખ-શ્રેણી, *s. f.* [See ઉલ્લેખ-વૃં to instigate.] Instigation; exciting.

ઉલ્લેખ-વૃં, *v. t.* [Imit. હુશ a sound used in exciting and urging a dog, &c., after its prey + કરવું, See હુશ-કાર-વૃં to excite.] To instigate; to excite.

ઉલ્લેખસ, *s. m.* [S. ઉલ્લેખ ઉલ્લેખ breathing out *fr.* ઉડ up + શ્વાસ breath.] Deep breathing. 2. A ventilator.

ઉલ્લેખ-કાળ, *s. m.* [S. ઉલ્લેખ-કાળ *fr.* ઉલ્લેખ dawn *fr.* ઉલ્લેખ to burn, to brighten, + કાળ time.] The morning time; the interval of time between 4. A. M. and 5. A. M.

ઉલ્લેખ, *adj.* [S. ઉલ્લેખ to burn.] Hot; warm.

ઉલ્લેખ-કટિ-બંધ, *s. m.* [S. *fr.* + કટિ the waist + બંધ a tie *fr.* બંધ to bind.] The Torrid Zone

ઉલ્લેખ-તા, *s. f.* Heat; warmth.

ઉષ્ણ-તા-માપક, *s. n.* [*S. fr.* + માપક a measure *fr.* મા to measure. See માપ-વું.] A thermometer.

ઉષ્ણતા-વાહક, *adj.* [*S. fr.* + વાહક carrier, carrying, *fr.* વહ to carry.] Conducting heat.

ઉસડ-વું, }
ઉસરડ-વું, } *v. t.* [*Dh. Des.* વોસટું = *S.*
ઉસેડ-વું, }

વિકસિતં opened, blooming. See અપ, અવ, away + સુ, સર્ to move.] To cleanse. 2. To collect. 3. To cast away.

ઉસર-ણ, *s. n.* [See ઓસર-વું.] Decrease; diminution.

ઉમેરણ ઉસરણ તે કર્મ, હરી. મારગમાં જાણે શ્રમ.

—અખો.

ઉસર-પાટો, *s. m.* [+ પાટો a strip of cloth.] Destruction; total annihilation.

ઉસ-વણ, *s. n.* [See ઉસ salt + પાણી water.] A solution in water of several salts, used in washing and sizing cloth.

ઉસર-વું, *v. i.* [See ઉસડ-વું, ઓસર-વું.] To

be destroyed; to perish.

ઉસે-વણ, Same as ઉસ-વણ.

ઉસેવ-વું, *v. i.* [See ઉત્ up + સેવ-વું to resort to.] To be in the habit of.

કાલિદી અગર હસેવે રે. — મુદામા-ચરિત્ર.

ઉહાવ-વું, *v. t.* [See ઉહાસ & ઉહાસ.] To be delight to; to please.

Id. જાકરાને ઉહાવાની, ફાહાવાની, કામ લેવું To fondle a child so as to induce it to do what it is told to do.

ઉસ્તવારી, *s. f.* [*P.*] Strength; stability.

ઉસ્તાદ, *s. m.* [*P. Cf.* Hem. Des. વત્તદો = *S.* बहु-शिक्षितः well versed.] A teacher. 2. A master in a profession.

Prov. ઉસ્તાદ જેસે પાસ, તો કામ આવે રાસ The eye of the master does more work than both his hands : The master's eye makes the horse fat.

ઉસ્તાદી, *s. f.* Mastery; workmanship. 2. A masterpiece.

ઉણખળો, *s. m.* [*S.* उल्लखल.] A mortar.

ઊ.

ઊ, The sixth letter of the alphabet.

ઊધ, *s. f.* [*P.* युद्धन् to slumber, *Cf.* Hem. Des. उध he sleeps; Or, Hem. Des. मुह he sleeps *fr.* *S.* स्वप्न sleep, a dream, *fr.* स्वप् to sleep.] Sleep. 2. Ignorance.

Id. ઊંધ આવવી Lit. Sleep has come on; hence, to be overpowered by sleep; to be inclined to sleep; to sleep. ઊંધ હાગવી To be asleep; to be sleeping; to sleep. ઊંધ જવી-ઉડવી To lose one's sleep; to have no sleep; to be free from the influence of sleep. એકદમ ઊંધ ઉડી જવી To get up suddenly out of sleep. ઊંધી ઉઠવું To get up after sleep; to get up from sleep after complete rest. ઊંધ લેવી To enjoy sleep and rest. મને શી ઊંધ આવી હતી ! How fast asleep I was ! What a nice sleep I had ! ઊંધમાં ઉંધવું=ઊંધમાં જવું To be totally

ignorant of what passes about oneself. ઊંધ-માંથી ઉઠવું To wake. 2. To dispel one's ignorance. 3. To come to one's senses.

Prov. ઊંધ ન જુવે શાયરો, ને જૂખ ન જુવે જાખ-રો Hunger is the best sauce, while fatigue is the best pillow. ઊંધ વેચીને ઉજાગરો કરવો Great toil and little work.

ઊંધ કહે ખગાસાને, “જા, ખગાસા, ઊં; તારે કહ્યું ન માને, તો, ઢોળી પાડીશ હું.”

—જાપા.

ઊંધજી-શી, *adj.* [Hem. Des. मुहसिओ *fr.* + શી, શીજ, conduct, habit.] Having the habit of sleeping for a long time; sleepy; drowsy; sleepy-headed.

ઊંચ, *adj.* [*S.* उच्च.] High; lofty; tall. 2. Superior.

ઊંચ-કાનું, *adj.* [+ કાન the ear.] Long-

eared. 2. Deaf.

ઉચ્ચ-નીચ, *adj.* [+ S. નીચ low.] High and low. 2. Uneven; rugged.

ભક્તપીઠ પહોં નહિ, જે જુગ ભય અનંત;
ઉચ્ચનીચ ધર અવતરે, આખર સંતનો સંત.

—ભાષા.

ઉચ્ચાન્ન, Same as ઉચ્ચાન્ન.

ઉચ્ચ, *adj.* [See ઉચ્ચ.] Lofty; high. 2. Greatly stretched out.

Id. ઉચ્ચ આવડું To swell; to rise. 2. To be prosperous. 3. To come nearer. 4. To be pregnant (slang). ઉચ્ચ કરવું To cause to swell or rise. 2. To uproot; to root out. 3. To set up; to instigate. ઉચ્ચ ઉચ્ચ ચાલવું To walk quickly, hardly touching the ground. 2. To disregard restraints; to behave proudly. ઉચ્ચ બાંધવું Lit. To hang up. 2. To keep under restraint. ઉચ્ચ બેસવું -ઉચ્ચે બેસવું To sit unconcerned; to resign one's share in; to withdraw oneself from. ઉચ્ચ બેસવું To be in the monthly course. ઉચ્ચ મૂકવું To set aside. 2. To lay by; to store up. 3. To steal. ઉચ્ચ રહેવું To be held up; to be supported; to be not allowed to fall down or lost (of an opinion, proposal, &c.). ઉચ્ચ કુળ-ધર A noble family. ઉચ્ચ ચાલ Noble conduct. ઉચ્ચી જાત-ઉચ્ચી વરણ A high caste. ઉચ્ચી આંગળી કરવી To place oneself before the public; to draw public attention to oneself. 2. To declare oneself insolvent ઉચ્ચા હાથ રહેવો To be superior to. 2. To have an advantage over; to get success over. 3. To be passed in opposition to (or a proposal). ઉચ્ચો નીચો હાથ પડવો To misappropriate money; to make use of dishonest means. ઉચ્ચ મોહ કરી બોલવું-ઉચ્ચ નાક કરીને બોલવું To speak with pride. 2. To speak without restraint. ઉચ્ચ નીચું કરવું To press down and raise up. 2. To keep things in their proper places. ઉચ્ચો મત A high opinion. ઉચ્ચ દીલ રહેવું To be alienated or estranged in interest. 2. To be uneasy; to be anxious. ઉચ્ચી નજરે જોવું To look at particularly or intentionally. ઉચ્ચી કીમત A high value. ઉચ્ચેથી પડ્યા, ને ટપ મુવા To bring quickly to a conclusion; to give a quick

decision. ઉચ્ચી આંખ કરવી To stand boldly in opposition to. ઉચ્ચી આંખ કરતો નથી He cannot even lift up his eye-lids. 2. He is very weak. ઉચ્ચી આંખો કરાવવી To cause to wait with impatience. ઉચ્ચી મૂછ રાખવી To be proud. ઉચ્ચ ચઢવું To be elated with a consciousness of one's own high position; to be proud. 2. To be promoted. ઉચ્ચ ચઢાવવું To give one a false idea of one's own greatness. ઉચ્ચ જોવા પામતો નથી He cannot lift up his eyes or mind from his work; he is hard-worked. ભાઈ તો ઉચ્ચ એ જોતા નથી The proud man would not even look at us. ઉચ્ચ નીચું થવું To be eager and impatient. ઉચ્ચ માયું કરવું To be free from one's duty. 2. To show a bold front; to boldly oppose. ઉચ્ચો ના Begone; get away. ઉચ્ચે શ્વાસે Working without rest or intermission.

Prov. ઉચ્ચે આજ, ને નીચે ધરતી Having none to support or depend upon; without support. ઉચ્ચો જોયો બળદિયો, નીચો જોઈ નાર, એકલપેટો વાણિયો, એ તણવું મોહ બાળ Avoid coming in contact with a bull that walks looking up, with a woman that walks looking down, and with a selfish Vāṇiā; because they mean mischief.

ઉચ્ચે, *adv.* High in the air; hanging.

ઉચ્ચે-ફું, Same as ઉચ્ચું.

છત ચામર ઉચ્ચેરાં આયુધ, આકુળ વ્યાકુળ જેમાં જ.

—ગિરધર.

• ઉંટ, *s. n.* [S. ऊट.] A camel.

Prov. ઉંટને શિંગડાં જોઈનેજ નથી આખ્યાં Cursed cows have short horns. ઉંટને માંને ગાંખરાં Fair words make fools fair. ઉંટ મેલે આકડો, ને બકરી મેલે કાકરો He would hardly refrain from swallowing whatever he gets. ઉંટ ચઢીને ગંધવું, ને સંભારીને નામું લખવું To write accounts from memory is as bad as to sleep while riding on a camel. ઉંટડો કેણી તરફ બેસશે ? What will be the result of our plans ? ઉંટનાં અડારે વાકા He is naturally crooked or wicked. ઉંટ ક્યાં ટેકા, તો માણસે ક્યાં કાઠડા Restive horses should be cruelly dealt with. ઉંટનું મોહ માળવા બણી=ઉંટ મરે, તો મારવાડ બણી જુવે A cat always dreams of mice. ઉંટ મરે, તો સરકારનું

(તેને શું ?) Beware of him who has nothing to lose. ઉત્કૃષ્ટનાં શિષ્યો અર્થાત્ ત્યાં It is an impossibility.

ઉત્કૃષ્ટ, *s. f.* A female camel.

ઉત્કૃષ્ટ-વૈદ, *s. m.* [+ વૈદ, વૈદ a physician.]
A quack doctor.

ઉત્કૃષ્ટ-વૈદ, *s. n.* Quackery.

ઉત્કૃષ્ટ-ડો, } *s. m.* A man as dull and
ઉત્કૃષ્ટ-ચા, }
stupid as a camel. 2. A machine resembling the neck and mouth of a camel, used for raising and removing great weights; a crane.

ઉત્કૃષ્ટ ન શકે, રે, એક ઉત્કૃષ્ટો, બહુ બોલાવ્યા બાજુ, અ;
તેને, રે, દેખી, તાસ ઉપન્યાસીની કપરી, ઊડો કંદ, અ.

—નિઠુલાનંદ.

ઉત્કૃષ્ટ-અં, *s. n.* [+ અં.] Cumin seeds of a large size.

ઉત્કૃષ્ટ, *adj.* [See ઉત્કૃષ્ટ deep.] Deep.

Id. ઉત્કૃષ્ટ ઉત્કૃષ્ટ To think deeply and searchingly. to think or write (about a subject) in all its bearings or relations. ઉત્કૃષ્ટ વિચાર Profound planning. ઉત્કૃષ્ટ દુઃખ A secret and far-reaching pain or anxiety. ઉત્કૃષ્ટ પાણીમાં ઉતરવું To undertake a great responsibility.

ઉત્કૃષ્ટ-ધ, *s. f.* }
ઉત્કૃષ્ટ-ધ, *s. n.* } Depth.

ઉત્કૃષ્ટ-ધુ, *adj.* Having depth; deep.

ઉત્કૃષ્ટ-મતિ-ધુ, *adj.* [See ઉત્કૃષ્ટ + મતિ mind.]
Having wrong or false inclinations.

ઉત્કૃષ્ટ-મતિયાને અક્ષય થોડી, બેસ વેચીને લીધી થોડી.

—ભાષા.

ઉત્કૃષ્ટ-ધ, *s. f.* Contrariety; contradiction; oppositeness.

ઉત્કૃષ્ટ-પુતળી, *adj.* [+ પુતળી an image
jr. S. પુતળિકા an image.] Having the pupils of the eyes showing the reflexion of a thing upside down; short-sighted.

ઉત્કૃષ્ટ, *adj.* [See ઉત્કૃષ્ટ standing upright.]
Reverse; contrary. 2. Turned upside down; face downwards; prostrate on one's face.

Id. ઉત્કૃષ્ટ-કરવું-મારવું To ruin; to injure totally. ઉત્કૃષ્ટ ચાલવું To do wrong; to oppose; to disobey. ઉત્કૃષ્ટ બોલવું To speak what is unsuitable; to contradict. ઉત્કૃષ્ટ વાળવું To turn

upside down; to ruin. 2. To eat up (and leave the cooking utensils empty and place them face downwards.) ઉત્કૃષ્ટ-પડવું-વળવું To be ruined. ઉત્કૃષ્ટ (મોંહ) થાલવું To look with the face downwards; to be ashamed. ઉત્કૃષ્ટ મોંહે પડવું To lie sick in bed. ઉત્કૃષ્ટ માથે કૂવામાં ઉતારવું To ruin without any hope of being saved. ઉત્કૃષ્ટ પાયા A wrong basis; a false foundation. ઉત્કૃષ્ટ ચણતર A wrong structure. ઉત્કૃષ્ટ ઈટનો ચણતર A mason. ઉત્કૃષ્ટ ચણ કરવું To put on a fair or plausible appearance 2. To ruin. ઉત્કૃષ્ટ ચણ સમજાવવું To give a false colour to; to misrepresent ઉત્કૃષ્ટ ચણ કરવું To correct. ઉત્કૃષ્ટ અક્ષયવું Having wrong or false notions. ઉત્કૃષ્ટ પગલાં Whose arrival is inauspicious. ઉત્કૃષ્ટ પાટા બાંધવા To misrepresent and mislead. ઉત્કૃષ્ટ પાધરી મૂકવી To be insolvent. ઉત્કૃષ્ટ વેતરવું To carry out wrong (of a plan).

ઉત્કૃષ્ટ, *s. f.* [S. ઉત્કૃષ્ટ heat *jr.* ઉત્કૃષ્ટ hot *jr.* ઉત્કૃષ્ટ to burn.] Warmth. 2. Support. 3. Aid.

Id. ઉત્કૃષ્ટ-આવવી-વળવી To get warm. 2. To be stimulated; to be encouraged. 3. To be strengthened or supported.

ઉત્કૃષ્ટ, *s. f.* [Hem. Des. ઉત્કૃષ્ટ = S. પક્ક મોખૂમ.]
An ear of corn.

ઉત્કૃષ્ટમાં, તે ઉપજે, ધર્મ, ધંધર, જવ હોય.

—દલપતરામ.

ઉત્કૃષ્ટ, *interj.* [Imit.] No, no ! Don't ?

Prov. ઉત્કૃષ્ટ બોલતો નહિ None are so deaf as those that will not hear.

ઉત્કૃષ્ટ-વું, *v. i.* [See ઉત્કૃષ્ટ-વું to transgress.] To start in a procession to go to the bride's father's house for marriage (said of the bridegroom). 2. To go in a procession. 3. To be disgraced.

ઉત્કૃષ્ટ-મણ-વું, *v. t.* [See ઉત્કૃષ્ટ light.] To open; to break open.

સુણી લીમના ઉત્કૃષ્ટ, ટોળે મળી સર્વ ઉત્કૃષ્ટ;
રાણીજીએ કોણ એવો? કે તંબુ ઉત્કૃષ્ટ જ;

—વલ્લભ.

ઉત્કૃષ્ટ, *adj.* [S. અર્ધ half + ત્રિ three.] Three and a half; 3½.

ઉત્કૃષ્ટ, *s. n. pl.* Arithmetical tables in which the numbers from 1 to 100 are

multiplied by three and a half.

ઉલ્લ, *adj.* [S. *fr.* વહ to carry; to marry.] Newly-married (of a girl).

ઉલ્લ-પ, *s. f.*

ઉલ્લ-પણ, *s. n.*

ઉલ્લ-મ, *s. f.*

ઉલ્લ-શ, *s. f.*

[See ઉલ્લ less.] De-

ficiency. 2. Inferiority. 3. Imperfection; anything wanting. 4. A failing; weakness; a fault; a blemish.

કંઈ ઉલ્લમ ન રાખો, દ્રોપદી હરણ ત્રિપે.

—પ્રેમાનંદ.

ઉલ્લ, *adj.* [S. *કન* less.] Not wholly filled. 2. Wanting; defective. 3. Weak; faulty.

Id. ઉલ્લ રહેવું To be wanting. અકલ્લ ઉલ્લ -અકલ્લમાં ઉલ્લ Wanting in intelligence. અન્ન-વસ્ત્રથી ઉલ્લ Wanting food and clothing.

ઉલ્લ, *s. n.* [S. *કર્ણ* wool.] Wool; fleece.

ઉલ્લ, *adj.* [S. *હજ્જ* hot *fr.* હજ્જ to burn.] Hot; warm.

Id. ઉલ્લ ખાવું To maintain oneself with one's own earnings. *Cf.* ટાટુ ખાવું To maintain oneself on one's ancestral property. Also *Cf.* ઉની રસોઈ નમવી, ટાટી રસોઈ નમવી.

Prov. ઉલ્લ ખાતી મોંદું દાડયું, તે કોને કહે ? He cut his feet with his own axe. ઉના પાણીએ કાંઈ ધર બળવાનું છે ? You cannot kill a dog with a bone.

ઉલ્લ-ક-કળ-તું, *adj.* [*ક-કળ-તું* Imit. of the sound.] Boiling hot; very hot.

ઉલ્લ, *adj.* [Dh. Des. *હજ્જ* Standing upright *fr.* ઉલ્લ standing, upright.] Erect; straight. 2. Precipitous. 3. Lengthways. 4. Being on foot or in progress. 5. Standing in the field (of a crop yet unripe).

Id. આડું ઉલ્લ Lengthways & breadthways. ઉલ્લ કરવું To cause to sit up (of a sick man.) 2. To ask to stand—as a punishment to a boy at school. 3. To set on foot; to construct; to erect; to start. 4. To set against an enemy or a party in a court of law. ઉલ્લ ચઢવું To ascend (as a precipitous hill, a ladder, &c.)—ઉલ્લ પાડ The crop standing in a field. ઉલ્લ વરસ The whole year. ઉલ્લી રસોઈ

A meal that can be got ready or cooked in a very short time. મારે માથે દુરમન ઉલ્લ છે There is a determined, unrelenting, and unslumbering enemy of mine. ઉલ્લ થવું To stand up. 2. To threaten to do a thing; to be prepared to do; to offer to do. 3. To take up a position against (as an enemy). 4. To regain a former prosperous state. ઉલ્લ થવા ન પામવું To be unable to raise one's head. ઉલ્લ રહેવું To come forward; to present oneself as ready. 2. To wait. 3. To stop. ધર ઉલ્લ રહેવું To keep up the dignity of one's family. પડખે ઉલ્લ રહેવું To stand up to the succour or support of. વચ્ચે ઉલ્લ રહેવું To intercede; to mediate (in a quarrel or between fighting persons). 2. To undertake the responsibility of the subject of a dispute. ઉલ્લ રાખવું To keep standing; not to allow to fall down. 2. To stop. 3. To cause to wait. ધર ઉલ્લ રાખવું To keep up the dignity of one's family. સભામાં ઉલ્લ થવું To get up or stand up in an assembly (for the purpose of speaking). સભામાંથી ઉલ્લ થઈ જવું To get up and leave an assembly. ઉલ્લી વાટ=ઉલ્લી રસ્તા The straight way. 2. All the way long; all along the way. તેના શરીરમાં ઉલ્લ વાટ પડી છે Lit. There is a through passage in his body. 2. All his organs are paralysed, and he is on the point of death. ઉલ્લાં ઉલ્લાં જઈ આવવું = ઉલ્લે પગે જઈ આવવું To go and return quickly. ઉલ્લા ઉલ્લ રહેવું=ઉલ્લે પગે રહેવું Lit. To be standing on one's legs. 2. To be engaged in work. ઉલ્લે ગળે ખાવું To eat indiscriminately anything or at any time. ઉલ્લે ભાવો Care; anxiety. ઉલ્લે ભાવડો મૂકીને જવું = ઉલ્લે ભાવડે જવું To leave the first husband, and marry another; to live with another man during the life-time of one's husband. એક સ્ત્રી ઉપર બીજા દાવવા પુરૂષ ઉલ્લે થાય છે A man threatens to take another wife, while one wife is alive. રૂપિયા આપવા કેમ ઉલ્લે થયા ? Why was he prepared, or why did he offer, to pay the money ? ભડોળ ઉલ્લે કરેલું છે The capital is collected. કોઈ પોતાની પાસે ઉલ્લે રાખે નહિ No

one would let him come near him. બહા હાકાંતું Unwilling to bend one's body; unwilling to work; eager to avoid work. બહા રહેવાની એ જગ્યા નથી He is quite destitute. બહા આખરે Without one's reputation being injured. બહા પુછડીએ નાસવું To run away in haste; to be a coward. બહા બહા નચાવવું To require to dance to one's tune; to require to do one's bidding. બહા થઇ રહેવું To be impatient. 2. To be eager to do. 3. Not to know what to do. બહા ને બહા બાળી મૂકવું To speak words that would burn the heart of the hearer. બહા પહે થઇ રહેવું To be impatient. બહા રસ્તો દેખાડે To order to go away.

Prov. બહા રજે, તે બેકાને કાજે A workman works for the benefit of the sleeping partners of the firm = Foxes dig not their own holes.

ગિરજી, Same as અરજી.

જીવતીની નિર્મળ થઇ જત, ગિરજી બિદ્ય થયા પ્રભાત, કનની પામી, સાથ થઇ, એકાંતે રાણી બહી રહી.

—સામગ્રી.

ગિર, s. n. [See ગિર / fr. S. ગર near.] The sloping path on which the oxen go backward and forward while drawing water from a well.

ગિર, s. m. [S.] The thigh.

ગિર-નાભ, s. m. [S. ગર્જા wool + નાભિ the navel.] A spider.

ગિર, s. f. [S.] Wool.

ગિર, [S.] Same as ગિર.

ગિર, adv. [S.] Above. 2. adj. Upper.

ગિર-મતિ, Ascending on high; soaring into the heavens.

ગિર-દષ્ટિ, Looking up into the heavens.

ગિર-પંથ, The road to, or into, heaven.

ગિર-પાણિ, With the arms raised aloft.

ગિર-પુલક, The upright mark on the forehead made by the followers of રામાનુજ.

ગિર-બાહુ, With the hands raised.

ગિર-રેખા, A straight line running upwards.

ગિર-રેત, One who has, through austere devotion obtained command over his seminal discharges. 2. One who lives in perpetual continency.

ગિરિ, s. f. [S.] A wave; billows. 2. A fancy; a whim

ગિરજી, Same as ગિરજી.

અજ્ઞાની જીવ, નીર ગિરજી પીતી ખાસ ન ભાગે.

—નિરાંતભજ

ગિર, s. f. [Dh. Des. ગરજી fr. S. ગરજ.] Sugar-cane. 2. [S. ગરજ a heap of rubbish.] A saltish substance used in washing clothes.

જ.

જ, [S.] The seventh latter of the alphabet.

જ, s. m. [S. જ, જ.] A verse of the Rig-veda. 2. The Rig-veda.

જ, s. n. [S.] A bear. 2. A star; a constellation.

જગદ, s. m. [See જગ + વેદ the vedas fr. વિદ્ to know.] The first and the longest of the four Vedas.

જગદી, adj. Born in a Rig-veda family. 2. Uttering or learning verses of the

Rig-veda.

જગ, } s. f. See જગ.

જગ, s. n. [S.] Debt. 2. (In Arith.)

The subtrahend. 3. (In Alg.) A negative quantity; minus.

N. B. Three kinds of debt are reckoned, viz. દેવ-જગ A debt to the gods; જગિ-જગ A debt to the sages; પિતૃ-જગ A debt to one's ancestors. To these are sometimes added અતિથિ-જગ A debt to guests; મનુષ્ય-

જક્ષ્મા A debt to humanity; ભૂત-જક્ષ્મા A debt to living beings other than men.

જક્ષ્માનુબંધ, *s. m.* [+ અનુબંધ continuation *fr.* અનુ after + બંધ, બાંધવું, to bind.] The bond of indebtedness, contracted in previous births and forming the cause of suffering and enjoyment in the present life.

જક્ષ્મી, *s. m.* A debtor.

Prov. અતિ જક્ષ્મીયાને જક્ષ્મા નહિ, ને અતિ દુ-ખીયાને દુખ નહિ Avoid extremes.

જક્ષ્મા, *s. m. f.* [*S.*] A season. 2. The menstrual flux. 3. Weather.

જક્ષ્મા-કાળ, *s. m.* [*fr.* + કાળ time.] The rainy season. 2. The time of the monthly course.

જક્ષ્મા-દર્શન *s. n.* [+ દર્શન sight *fr.* દૃશ્ to see.] The appearance (generally the first) of the monthly course.

જક્ષ્મા-પ્રાપ્તિ, *s. f.* [+ પ્રાપ્તિ obtaining *fr.* પ્ર forth + આપ્ to obtain.] Same as જક્ષ્મા-દર્શન.

જક્ષ્મા-મતી, *adj.* (A woman) In menses; in the monthly course.

જક્ષ્મા-રાજ, *s. m.* [+ રાજન a king *fr.* રાજ to shine.] The king of seasons; Spring.

જક્ષ્મા-રેનાત, *adj.* [*S. fr.* + રેનાત bathed *fr.* *S.* જા to bathe, See રહાતું.] (A woman) That has bathed and become again pure (on the fourth day after the commencement of the menstrual flux).

જક્ષ્મા-રેનાન, *s. n.* [*S. fr.* + રેનાન bathing.] The bath on the fourth day after the commencement of the menstrual flux.

જક્ષ્મિજ્ઞ, *s. m.* [*S.*] A sacrificial priest.

જક્ષ્મિ, *s. f.* [*S. fr.* જક્ષ્ to prosper.] Prosperity. 2. Wealth.

જક્ષ્મિ-સિદ્ધિ, *s. f.* [*S. fr.* + સિદ્ધિ accomplishment.] Prosperity and the accomplishment of the objects of desire.

જક્ષ્મલ, *s. m.* [*S. fr.* જક્ષ્ to go.] A bull.

જક્ષ્મિ, *s. m.* [*S.*] A sage.

Id. બ્રહ્મ-જક્ષ્મિ બ્રહ્મર્ષિ A Brāhman sage.
રાજ-જક્ષ્મિ-રાજર્ષિ A sage of the warrior caste.
મહર્ષિ A great sage. દેવ-જક્ષ્મિ-દેવર્ષિ A divine sage.

જક્ષ્મિ-પચ્ચમી, *s. f.* [*S. fr.* + પચ્ચમી the fifth day *fr.* પચ્ચન five.] The fifth day of the bright half of Bhādarvā.

જક્ષ્મિ-પત્ની, *s. f.* [*S. fr.* + પત્ની wife.] The wife of a sage.

એ.

એ, The eighth letter of the alphabet.

એ, *interj.* Oh !

એ, *interj.* Peg your pardon. 2. An expression of threat.

એચમ-એચા, *s. f.* [Redup. of એચવું, (*cf.* એચા-એચ.) Action and reaction; pushing and being pushed.

એચવું, *v. t.* [Imit. (*cf.* એચવું.) To draw; to pull.

એચા-તાણે, *adj.* [+ તાણવું to stretch. *Cf.* એચ-તાણ.] Short-sighted.

એટ *s. f.* [*Ar.* અદ્યેશ destroying, wasting.] Hesitation; disinclination; obstinacy. 2. Credit.

એટાળ, } *adj.* Perverse; obstinate.
એટી, }

એસી, *adj.* [*S.* અઠીસ *fr.* અઠ eight + સિ a termination showing "Tens."] Eighty; (80).

એ, *pron.* [*S.* દ્વય.] This. 2. The foregoing; just preceding.

Id. એ તે સદાએ રહેતો જ છે He that always complains, is never pitied. એ પાણીએ કાંઈ મગ ચઢવાના નથી He is not able to do the work. એ ભગવાન એના એ The same thing over again. સંધ કાશીએ નહિ પહેાંએ There is no possibility of the work being accomplished. એ કાંઈ પરમેશ્વર થઈ આવ્યો નથી All is

not gospel that comes out of his mouth. એ કોની દિહરીનો દહરો ? Who cares for what he says or does ? એ તો ખરો નર છે He is a man every inch of him. એ તો સિંહનું બચ્ચું છે Sprung from an oak and not from a willow. એ તો સોનાને પાળેલું બુદ્ધેલો છે He was born with a silver spoon in his mouth. એના ટાંટિયા એનાજ ગળામાં Let the smith wear the fetters he himself made. એને ગાંઝે ભમરો છે He has a bee in his bonnet. એની લાકડી અને એનોજ ખરડો With his own sword do I stab this man. એનું ગાડું અટકવા આવ્યું છે He is at a low ebb. એનું ગાડું ઠીક ચાલે છે He steers his boat well. એને મન ગોળ અને ખોળ એક જ છે All is fish that comes to his net = He knows not a pig from a dog.

એ.ઉ, } *pron. pl.* They; these.
એ.એ. }

એક, *adj.* [S.] One; (1). 2. (At the end of other numerals) About; almost, *e.g.* પાંચેક, દસેક, પચાસેક, સોએક, હજારેક.

Id. એક અસ્ત્રે મુંડવું = એક લાકડીએ હાંકવું To make no difference between; to work indiscriminately. એક લાકડીએ આખું ગામ હાંકવું To hold absolute power over. એક પછી એક One after another; one by one. એક (ગાળ) લે (તૈયાર કરી રાખે), નેખીછ (ગાળ) મૂકે (છે) To use abusive words without intermission; to go on abusing. એ તો સૌ એકના એક They are all of the same type at heart, though they differ outwardly. એક ચિત્ત-એક જીવ-એક તાલ-એક મન-એક રંગ = એક રાગ-એક રૂપ-એક સ્વરૂપ થવું અથવા કરવું To be or make of the same nature; to be or make uniform or unanimous. મારે તો એક પેટ ભરવાનું છે Lit. I have to take care only of myself; I am not embarrassed with the cares of a family. એક બાળુ રહેવું To keep oneself aloof; not to take part in a quarrel or dispute; to join no party. બંનેની એક નજર-એક આંખ-યદ્ય છે The two have met each other face to face. 2. The two have understood each other's intentions by the motions of their eyes. એક થવું -યદ્ય જવું To make a common cause or interest, એક મત થવું To be unanimous. એક

આંખમાં હસવું ને એક આંખમાં રડવું To smite with one eye and weep with the other. 2. To have an object of joy and sorrow, or of love and fear at the same time. એક ઇન્દ્રિ-નું જ્ઞાન Perception by one sense only; one-sidedness; want of versatility. એક એકના મોઢમાં થુકે એવા Every one worse than any other of the group. 2. All equally bad. વાત એક કાનથી બીજે કાને જતી To be carried or circulated by one person to another; to be widely circulated (of news). એક કાને ધધ રહેવું To listen to attentively. એક કાને સાંભળી બીજા કાને કાઢી નાખવું Not to heed what one says; not to act up to what one is told to do. એક ગાંઠ Unity. એ ગાંઠે જોડાય એવો = એક માથાના મણકા Of the same type. એક જ હોવું To be the same. એકી ટસે ને ટસે Continuously; uninterrupted. એક તંબે ઊભા રહેવું To stand together on one spot. એક ચિત્ત થવું To have finished eating (of all the members at a party.) એક નાવમાં All in the same boat; the destinies of all being wielded by the same hand or by the same laws. એક પગે ધધ રહેવું To be eager. એક બે કરતાં By slow degrees. એક બે કરતાં એ આવડવું નથી Does not know even the rudiments. એક પાણુ ઓછી છે Impotent. 2. Stupid. એક ભવમાં બે ભવ થવા To swerve from one's duty. એક મુઠીએ Given in a lump. તેને એક વેંત સ્વર્ગ બાકી છે He is very proud. એક હાથ પર On the one hand. એકના એકવી થાઓ May your family live from generation to generation. એકનું બે ન થવું To stick to one's resolution; to be obstinate. એક એ કોર કાચી ન રહે To be surrounded by misfortunes.

Prov. એક પગ દહામાં, ને એક પગ કુધમાં = એક હાથ ધીમાં, ને એક હાથ ગોળમાં From the blue bed to the brown. એક હાથે તાળી ન પડે If it takes two to make a bargain, it must take two to break it = When one is not, two cannot quarrel. એક દિવસની શોભા, જન્મારાની ઓભા = એક પંથ, એકર દો કાજ Short pleasure, long lament = To kill two birds with one stone. એકને પાપે વહાણ ફૂટે = એક હુઝીયોડો આખી પાયગાને નડે All might perish for the sake of one Jonah એક કોહેલી માછલીથી આખો

ટોપલો ગંધાય = એક અંગારો સોમણ નર બાળે A rotten sheep infects the whole flock. એક આનમાં બે તરવાર કાંઈ હોય ? Friends may meet, but mountains never greet. એકની પાધડી બીજને પહેરાવવી To rob Peter to pay Paul. એક કરતાં બે હલ Two heads are better than one. એક નંનો સો દુઃખને હણે One refusal prevents a hundred reproaches. એક મગની બે ફાડ Children of the same parents. એક લખ્યું, સો બક્યું Setting down in writing is a lasting memory. એક સુઠને ગાંગડે ગાંધી ન થવાય One swallow does not make a summer એક ભવમાં બે ભવ To turn over a new leaf. એક મરણીયા સોને બારે Necessity is a powerful weapon. એક રામ, તેનાં સહસ્ર નામ The same thing appears under different names or forms. એક રામે લંકા લીધી, તો આઠ રામ (છ ટકાનું વ્યાજ) શું ન કરે ? એક રામ ચઢતાં ગયું, રાવણ કેરું રાજ્ય, સોળે રામ સાથે ચઢે, કેમ રહેશે લાજ ? Time and tide wait for no one. એક વાર ખતી ખાધી, તે ખાધી To grow wiser by experience. એક સમણે કાંઈ રાત નય ? This is too short for the time. એક હાણ, ને બીજું હસવું A double loss. એક હોય બોડી, તો આલ નાખે તોડી Women delight in slanders. એક નકટો સોને નકટા કરે One fool makes a hundred: One evil example spoils many good. એકનું આસડ બે Two eyes see better than one: If a single man be unhappy, let him marry. એક નૂર આદમી, દસ નૂર કપડાં Good clothes open all doors = You may know the horse by the harness. એક તરફ રામ, ને એક તરફ ગામ One man holding his own against a whole host. એક તલમાંથી કેટલું તેલ કાઢવું ? Do not overwork a poor soul. એક તે એક, ને બે તે બારને બારે Unity is strength. એક ધાએ બે કકડા A clean cut. એક જલેમે સો સાપ A pure fiction. એક ડોશી, ને સો જોશી (બે બરાબર) Experience is better than science. એક તનદુરસ્તી, હજાર કયામત Better health than wealth. એક (ગાળ) કહેવી, ને બે (ગાળ) સાંભળવી He who says what he likes, hears what he does not like. એક કોદરે કાંઈ કાળ મટે ? A drop in the ocean. એક ગુને, તો ખુદા પણ માફ કરે છ = એક ઘર તો ડાકણ પણ મૂકે One offence may be pardoned = To err is

human. એક (પુણ્ય) કરે, ને બીજો વારે, તેને ધાલે જમને બારે Do not dissuade one from doing a meritorious act. એક, તો એકવીસને બારે Necessity is a powerful weapon. એક આંખ આંખમાં નહિ, ને એક દીકરો દીકરામાં નહિ It is good riding at two anchors. એક કસર, ને સો સફર Economy is better than gold. એકે ફેરે આખો લાડલો ન ખવાય Venture not all in one boat.

એક-એક, *adj.* One by one; one at a time.

એક-કાલિ-ક, *adj.* [+ કાલ time.] Contemporary. 2. Simultaneous.

એક-કુ, *adj.* Single.

એક-કોરે, *adv.* On one side; aside.

એક-ચકવે, } *adj.* Paramount; supreme;
એક-ચકે, } absolute.

એક-ચિત્ત, *s. n.* Attention; absorption.

2. *adj.* Attentive; absorbed. 3. Having finished eating (of a body of persons dining together).

એક-છત્રે, *adj.* Paramount; supreme; absolute. See એક-ચકવે.

એક-જ, *adj.* [+ જ only.] Only one.

એક-જણ, *s. n.* One person. 2. A certain man; some one.

એક-જાત, *adj.* Uniform; of the same kind.

એક-જીવ, *adj.* Living one life; completely assimilated; identical.

એક-ટંગિયું, *adj.* [+ ટંગ leg.] Having one leg; one-legged.

એક-કું, *adj.* [S. एक+हय a place fr. स्था to stand.] Combined; joint; mixed.

Id. એકકું કરવું To gather together. 2. To reconcile. એકકું થવું To be joined. 3. To be reconciled. એકકું મળવું To assemble.

એક-૩-એક, *s. m.* [See એક-૩ the figure one + એક one.] One multiplied by one. 2. The multiplication Tables.

Id. એક-૩ એકથી From the beginning.

Prov. એક-૩ એક, ને બગડે બે A man is good as long as he is alone; but his goodness leaves him, when he comes into contact with another man.

એક-ડો, *s. m.* The figure one; 1. 2. One's signature.

Id. એકડો કરવો To put down one's signature. 2. To accept. એકડો કાઢી નાખવો To give up obstinacy; to give up one's resolution. 2. To strike off a name; to cease to have any connexion with a person. એકડો કાપવો To strike a person's name of the list of members. એકડો કાઢવો-દાખવો-ધૂંટવો To begin; to accept; to adopt.

Prov. એકડા વિનાના સો મીઠાં (નકામાં) With all abundance one essential thing is wanting: The moth has many heads, but no brains.

એક-ઢાળિયું, *adj.* Having one slope. 2. *s. n.* A shed having the roof sloping; one way only.

એક-તરે, *adv.* Unanimously; conjointly.

એક-તરફ, Same as એક-કોરે.

એક-તરફી, *adj.* *Ex parte*; without hearing both parties.

એક-તા, [*S.*] Same as એકચ-તા.

એક-તાન, *adj.* [*S. fr.* તાન, તાણ, a stretch, a pull.] Absorbed in meditation; with the mind concentrated.

એક-તાર, *adj.* [+ તાર wire.] Of the same consistency. 2. Absorbed in meditation.

માત પિતા મળવાને, મન એકતાર થયું;

જયશું જરૂર બાબ, દાવથી ન ડોલશે.

—વલ્લભ.

એક-તાર,
એક-તારી,
એક-તારું, } *adj.* Uniform. 2. Having one string (of a musical instrument).

અંગરખું એકતારું રે, બનાવ્યું બહુ જુગતે કરી.

—રણુભાઈ.

એકતાર ચિત્ત કરી, નિર્મળું સુખ પાતું.

—નર્મદાશંકર.

એક-તારી, *s. m.* A musical instrument having one string only.

એક-તાણ, *s. m.* A term in music.

એક-તાલીસ, *adj.* [+ ચાળીસ forty.] Forty-one; 41.

એક-ત્ર, *adv.* [*S. fr.* + ત્ર a termination

forming adverbs of place.] United. 2. In one and the same place.

એક-ત્રીસ, *adj.* [+ ત્રીસ thirty.] Thirty one; 31.

એક-ત્વ, [*S. fr.* + ત્વ a termination forming abstract nouns.] Unity; oneness.

એક-દંડીયું, *adj.* [+ દંડ a stick.] Standing on one pillar. 2. *s. m.* The last breath of a man who is about to die.

એક-દંત, *adj.* [દંત, દંત, a tooth.] Having one tooth. 2. *s. m.* Ganes'a, the god of knowledge.

એક-દમ, *adv.* [+ દમ breath.] Instantly; all of a sudden.

એક-દલ, *s. n.* [*S.* + દલ a leaf.] A flower with one petal.

એક-દા, *adv.* [*S. fr.* + દા a termination forming adverbs of time.] Once. 2. Formerly.

એક-દાણિયું, *s. m.* [+ દાણું a grain, a bead.] A necklet (generally made of beads of gold) worn by women.

એક-દિલ, *adj.* [+ દિલ mind.] Unanimous.

એક-દિલી, *s. f.* Unanimity; coincidence of opinions).

એક-દૃષ્ટિ, *s. f.* [+ દૃષ્ટિ sight.] Same as એક-નજર.

એક-દેશી, *adj.* [+ દેશ country, region.] Of the same country. 2. Containing one part; partial. 3. Incomplete.

એક-ધારી, *adj.* [*S. fr.* + ધાર edge.] Having one edge.

એક-ધાઙ, *adj.* [+ ધાર edge; or ધારો a rule.] Uniform; changeless; invariable.

એક-નજર, *s. f.* [+ નજર sight.] A steady sight; looking steadily and straight. 2. The one and sole aim or object. 3. Looking at one another.

એક-નસિયું,
એક-નસીલું, } *adj.* [+ નસ a vein.] Obstinate; stubborn.

એક-નિશ્ચય, *s. m.* [+ નિશ્ચય resolution.] One unchanging resolution.

એક-નિશ્ચયી, *adj.* Resolute; unchanging.

એક-નિષ, *adj.* [S. *fr.* + નિષ firmness.]

Devoted to one thing only; firm; staunch.

2. Faithful; loyal.

એક-નિષા, *s. f.* Devotion to one thing only.

એક-નું-એક, *adj.* The only one; the same; identical.

Prov. એકનાએક દરમાં સાપ પણ મુંઝાય
Monotonous life is burdensome.

એકંદર, *s. n.* [+ P. અંદર in.] The sum total. 2. *adv.* On the whole. 3. Once for all.

એકંદરી, *adj.* Summarized; summary.

એકંદરે, *adv.* Taking everything into consideration; on the whole.

એક-પટ્ટો, *s. m.* [S. એક one + પટ a piece of cloth.] Same as ઉપરાણું. Cf. દુ-પટ્ટો.

એક-પત્ની, *adj.* [S. *fr.* પત્ની wife *fr.* પતિ husband *fr.* વા to protect.] Faithful to the marriage-bed (of a man).

એક-બાર-ગી, *adv.* [+ P. બાર = S. વાર time.] On the one hand.

એકબાલ, *s. n.* [A. ફક્વાલ.] Fortune; fate. 2. Prosperity.

એક-મ, *s. f.* [S. एक one.] The units; the lowest denomination of figures in Numeration (Arith.).

એક-મત, *adj.* [S. *fr.* + મત opinion *fr.* મન to think.] Unanimous.

એક-મતિ-યું, *adj.* Obstinate; stubborn.

એક-મન, *s. n.* [+ મન the mind *fr.* મન to think.] Unity of hearts; agreement; harmony.

એક-માર્ગી, *adj.* [S. + માગ a way *fr.* મ્ગ to seek.] Adhereing to one way; not versatile (of mind, intellect).

એક-મેક, *adj.* [See એકમ + એક.] Reciprocal. 2. Mixed.

એક-મેર, [+ મેર side.] Same as એક-તરફ.

એક-મેળ, *s. m.* [+ મેળ agreement.]

Unity; harmony. 2. *adj.* United; living in harmony.

એકર, *s. m.* [Eng. Acre.] An acre.

એક-રકમ, *adv.* [S. એક one + Ar. રક્મ an item.] By wholesale.

એક-રંગ, } *adj.* [+ રંગ colour, રાગ colour,

affection.] Identical in affection; assimilated in interest and pleasures.

એક-રંગી, *adj.* Having the same colour.

એક-રસ, *adj.* [S. *fr.* + રસ juice.] Assimilated; identified.

એકરાર, *s. m.* [Ar. इقرار.] A solemn declaration. 2. Confession.

એકરાર-નામું, *s. n.* [P. + નામ a document = S. નામ a name.] An affidavit.

એક-રાસ, *adj.* [S. एक one + રાસ a heap.] Uniform; of the same kind. 2. Collected in one heap. 3. Having the same astronomical conjunction of stars.

એક-રૂપ, *adj.* [S. *fr.* + રૂપ form *fr.* રૂપ to see.] Uniform; of the same appearance. 2. Identical.

એક-લ, Same as એકલું.

એક-લક્ષી, *adj.* [S. *fr.* + લક્ષ to observe.] Paying undivided attention to.

એક-લ-કું, Same as એક-લું (Used in poetry).

એક-લ-દેક-લ, *adj.* [See એક-લું + Hind. લોકલ, દુકલ, a pair *fr.* દો S. દ્વિ two.] Alone; (perhaps with one companion).

Prov. એકલ-દેકલકા અહીં બેલી God helps the helpless.

આમોતરે કરવું હોય, તો એકલ-દેકલ થઇ શકે નહિ.

—ભાષા.

એક-લ-પેટું, *adj.* [S. एक + પેટ the belly.] Selfish.

એક-લ-મહી, *adj.* [See એક-લું alone + મહી an athlete.] Single; singular; the only one of its kind.

નહિ પાપી, ને, નહિ પુણ્યવંત, એકલમહી તે સાચા સંત

—અખો.

2. Unmatched.

એકલમહી અણલિંગી ઓળ, ચિદ અચાનક પામી ઓળ.

—અખો.

એક-લ-વાઈ, *s. f.* [+ વાળો wire.] An implement used by goldsmiths to twist wires with.

એક-લ-વાયું, *adj.* [વાસ, વાસો, residing.] Single; unaccompanied; lonely. 2. helpless.

એકલ-સૂક્ષ્મ, *adj.* [+ સૂર voice, tune.] Unso-

ciable; lonely; reserved.

એક-છું, *adj.* [S. एक one + છું, છું, dim.] Alone; destitute of company; solitary.

Id. એક છું પડવું To be left alone. એકલે હાથે Unassisted.

Prov. વનમાં એક છું ઝાડ એ ન હોયે Man is a social animal = Unity is strength.

એક-વખત, *adv.* [+ વખત *fr.* Ar. વક્ત, time.] Once upon a time; formerly.

એક-વચું, *adv.* [See + વેગ speed.] Simultaneously. 2. All of a sudden.

એક-વચન, *s. n.* [+ વચન saying *fr.* વક્ to speak.] The Singular Number (in Grammar).

એક-વચની, *adj.* True to one's word. 2. Sincere; truthful. 3. In the Singular Number (in Gram).

એક-વટ, *adj.* [+ વૃત્તિ being.] Unchangeable; unswerving, firm. 2. Truthful; honest.

એક-વડ, *adj.* [+ વડ a fold.] Single.

એક-વડિયું, *adj.* Thin; fleshless; meagre.

એક-વડું, Same as એક-વડ.

એક-વર્ણ, *s. f.* [S. *fr.* एक + वर्ण colour, caste, *fr.* वर्ण to paint.] One caste; abolition of the distinction of castes. 2. *adj.* Of one caste; that in which all castes are abolished (of a religion or creed).

એક-વાર, *adv.* [+ વાર time, a day.] Once upon a time. 2. Once; once for all.

એક-વારિયું, *adj.* Occuring once only.

એક-વારિયું, *adj.* [Guj. વાર a yard in length.] One yard long.

એક-વાહી, *adj.* [+ વહ to carry.] (A path, way) Wide enough for one man to pass by.

એક-વિચાર, *s. m.* [S. + વિચાર thought *fr.* વિ intensive + ચર્ to walk.] One unchanging resolution. 2. *adj.* Having one firm resolution. 3. Unanimous.

એક-વીતી-નું, *adj.* [See વીતવું to happen.] Happening once only (used in the case of caste dinners).

એક-વીસ, *adj.* [S. + વીસ *fr.* વિંશતિ twenty.] Twenty-one; 21.

એક-વીસા, *s. m.* A multiplication table

in which twenty-one is successively multiplied by one, two, &c. up to ten.

એક-સાડ, *adj.* [S. एक + साठ *fr.* षष्टि sixty *fr.* ष six.] Sixty-one; 61.

એક-સાડ-યું, *adj.* Sixty-first.

એક-સંધી, *adj.* [+ સંધિ junction.] Having no joint; made or worked out of one piece (a pot, a garment). 2. Gamopetalous; monopetalous.

એક-સંપ, *s. m.* [સંપ unity.] Union; harmony. 2. *adj.* United; acting with one heart.

એક-સંપી, *adj.* United; unanimous.

એક-સરખું, [+ સરખું similar *fr.* S. सदृश like.] Uniform.

એક-સરી, *s. f.* [+ સર, સેર, a string.] A necklace, with one line of gold beads.

એક-સાન, *adj.* [+ સાન consciousness.] Uniform. 2. Concentrated in attention; absorbed in thought.

એક-સેટ, Same as એક-સટ.

એક-સો, *adj.* [+ સો *fr.* S. शत a hundred.] One hundred; 100.

એક-હથું, *adj.* [+ હાથ *fr.* S. हस्त hand.] Carried on, or done, by one person only.

એક-હાથે, *adv.* By one hand; by one man; without another's interference.

એકાંક, Same as એકાંકું.

એકાંતરે, *adv.* [+ અંતર interval.] Intermittently; alternately.

એકાંતરે,
એકાંતરિયે, } *adj.* Alternate; intermittent (of fever).

એક-એક, *adv.* Suddenly; all of a sudden.

એકાકાર, *s. m.* [S. *fr.* + આકાર form *fr.* આ up to + કર to do.] A single form; a jumble. 2. Pollution.

એકાકી, *adj.* [S.] Single; alone; unaccompanied.

એકાકી રે, નિર્ભય થઇ વિચરે વનમાં.—પ્રહલાદ.

2. Helpless. 3. *adv.* At once; suddenly.

દોડયો એકાકી કરી, હકી પૂરે (શું) ચઢયા પંચ અબધી.

—પ્રેમાનંદ.

એકાક્ષર, *s. m.* [+ અક્ષર a letter of the alphabet.] One letter. 2. The mystic letter

or sacrosanct syllable એમ.

એકાકીરી, adj. Having one letter only.

એકાગ્ર, adj. [S. *fr.* + અગ્ર a point.] Bent on one pursuit; attentive; having a concentrated mind.

એકાચાર, [S. *fr.* + આચાર conduct *fr.* આ up to + ચર to walk.] Same as એકાકાર.

એકાણ, adj. [S. *એક* + નેક *fr.* નવાને ninety *fr.* નવ nine.] Ninety-one; 91.

એકાદ, adj. [S. + આદિ beginning, or અધિક more.] Certain; some; some one; any. 2. Same as એકાદું.

Id. એકાદ એ About one or two.

એકાદશ, adj. s. f. [S. *fr.* + દશ ten.] Eleven; 11.

એકાદશી, s. f. The eleventh day after a man's death.

એકાદશી, s. f. The eleventh day of a lunar fortnight.

એકાદું, adj. [S. એક one + આદિ beginning.] Rarely one.

એકાન-એક, adj. [See એક one + અનુ following + એક one.] One after another; every one; all.

અનિર્વચનીય છે સદા, એક, અનેક, એકનએક.

—એકાનંદ.

એકાન્ત, s. f. [S. *fr.* + અન્ત the end.] Solitude. 2. A private conference. 3. *adv.* Privately.

Id. એકાન્ત કરવી-વિચારવી To hold a secret meeting; to consult in secret; to deliberate in secret. એકાન્તે બેસવું To give up worldly cares and live in solitude.

એકાન્તર, } adj. [S. + અન્ત interval.]

Occurring on alternate days.

એકાન્તરિ-થા, s. m. Intermittent fever.

એકાન્ત-વાસ, s. m. [See એકાન્ત + S. વાસ dwelling *fr.* વસ્, વસ-વું, to dwell.] Solitary habitation; retirement. 2. Solitude.

એકાન્ત-વાસી, adj. Living in solitude; living solitary or all alone.

એકાન્તી, Same as એકાન્તરી-થા.

એકાવન, adj. [S. *એક* + પચાશત fifty *fr.* પચ five.] Fifty-one; 51.

એકાવન-મું, adj. Fifty-first.

એકાવળ-હાર, s. m. [S. *એક* + અવાલ a line + હાર a necklace.] A necklace consisting of one string.

એકાશણ, } s. n. [+ અશન eating.]

Eating once in a day.

એકાસત કર્યા એકાશણાં, શીઘ્ર વ્રત સૂચ;

તે પુણ્ય તારી શોકચને, પુણ્યવંત પ્રગટતે પુત્ર.

—સામળબટ.

એકા-શી, adj. [S. *એકાશી* *fr.* + અશીતિ, એશી, eighty.] Eighty-one; 81.

Prov. એક કહેતાં, એકાશી તૈયાર હતાં If there was one, there were dozens.

એક-હથ, adj. [+ હાથ the hand.] Lit. Done by one hand or one man; hence done by one man alone; monopolized.

Id. એકહથ વેપાર A monopoly of trade.

એકી, s. f. [S. *એક*.] An odd number. 2. Unity.

ધન વડે ધર્મ થાય, કૂડાં કર્મ નાશી જાય,

એકી એ બેની ગણાય, કારણ કે વાય છે.

—વદલબ.

3. A term used by boys at school when asking leave to go to the urinal.

Id. એકી કરવા જવું, એકીએ જવું To go to make water. એકી કરવી To make water. 2. To make a union; to unite; to be reconciled. એકી તોડવી To divide (of friends).

એકીન, Same as આકીન.

એકી-બે-કી, s. f. [See એકી+બે-કી a number divisible by two without a remainder *fr.* બે, S. દ્વિ, two.] The game of odd and evens.

એકી-વારે, adj. [+ એ also + વાર time.] One at a time; at one go; all in a heap.

એકી વારે હણી નાખ, દયાના પ્રભુ, શીઘ્ર અદાપે છે.

—દયારામ.

એકું, Same as એકે (Used with a negative).

એકે-એક, adv. All; all taken severally.

એકે, adj. [+ એ also.] (Used with a negative) Not even one; not one; none.

એકેક, adv. Singly; severally; one by one.

એકેકું, adj. One by one; one after another.

એકે-ચકે, } [S. *fr.* + ચક્ર a circle.]
 એકે-ચકવે, }
 Same as એક-છવે.

એકે-પગે, *adv.* [+ પગ the foot.] Lit. Standing on one leg. 2. Eagerly; anxiously.

પણ, આતો ગોપબધુ ઉપર બે દાણા
 વધવાને એકે પગે થઈ રહેશે. —એમાનંદ.

એકેય, Same as એકે.

એકો, *adj.* [+ એ also. See એકુ, એકે.]
 Even one; only one.

એ બીતા એકો અચાચન, અથવા એકો શ્લોક;
 અથવા એકો અક્ષર લાખે, શ્રવણ કરે કો લોક.

—દયારામ.

એ પીતાં ને એછા રહે, એકો અભિલાખ,
 શીકા બીજા લાગશે, રસ લાખો લાખ.

—દયારામ.

2. (Used with a negative) Not one; none.
 3. *s. m.* A table of squares from one to ten (in Arithm).

એકોતેર, *adj.* [+ સિતેર seventy.] Seventy-one; 71.

એક્કા *s. m.* [S. *एक.*] The ace (at cards).

2. A carriage drawn by one bullock or horse. 3. Unity. 4. *adj.* Unique.

એક્યાસી, *adj.* [S. *एक* + એસી *fr.* અસીતિ eighty *fr.* અષ્ટ eight + તિ a suffix showing tens.] Eighty one; 81.

એખરો, *s. m.* A kind of drug.

એખરો, *s. m.* [See ફકર-ડો.] The refuse; rubbish.

એખલાસ, *s. f.* [Ar. *إخلاص* sincerity.] Intimacy; affection.

એન્, *adj.* [See એ this + ન only.] The same; indential.

એજન, *adj.* [Ar. *إجن*] Ditto. 2. *s. n.* An invitation; a call.

એજ્યુકેશન, *s. n.* [Eng. *Education*.] Education.

એટલાંમાં, *adv.* [See એટલું this much.] Meanwhile.

એટલાંમાટે, *adv.* [+ માટે *for*.] For that reason; consequently.

એટલું, [S. *एतद्* so much *fr.* एतद् this.]
 See આટલું.

એટલે, *adv.* Meaning to say; that is to

say. 2. Therefore. 3. Then. 4. Soon after.
 એટલે-લગી, *adv.* [+ લગી till, up to.]
 So far. 2. Up to this.

એઠવાડ, *s. m.* } See એડું + વૃત્તિ.] The
 એઠ, *s. f.* } refuse of food; food left after eating.

Id. એઠવાડ કરવો To pollute a place with the refuse of food. એઠવાડ કાઢવો To remove the refuse of food from a place and make the place clean. એઠવાડ નાખવો To throw away (remove) the refuse of food.

એડું, *adj.* [S. *उद्धिष्ट* *fr.* उद् up + शिष्ट remained *fr.* शिष्ट to remain.] Left after being eaten or enjoyed (of portions of food).

Id, એ તો એડે પાણીએ પણ છાંટે એવો નથી Lit. He will not give a beggar even the water in which the refuse of food is mixed; hence, He is a great miser.

Prov. એડું ખાય તે ચોપડયા સારે Everyone works with a selfish motive.

એડું-ભૂડું, *s. n.* [+ અજડું.] The refuse of food and work connected with it.

એડ, } *s. f.* [See હેડ a drove of cattle.]
 એડી, }

The spur. 2. A stroke with the heel. 3. A sign. 4. [See ખેડ.] Agriculture.

એડ-કી, *s. f.* [Imit.] Frequent belching. 2. Convulsions immediately before death.

એડિટર, *s. m.* [Eng. *Editor*.] The editor of a paper. 2. A publisher of books.

એડિયા, *s. m.* [See હેડ a drove of cattle.] A drove of cattle brought for sale. 2. The owner of them.

એડી, *s. f.* [See એડ, હેડ, a drove of cattle.] See એડ, 1 & 2. 2. The heel of the foot. 3. The heel of shoes. 4. A piece of wood fixed in the upper piece of a grinding mill, otherwise called માકડી 5. A goldsmith's tool.

Id. એડી દેવી To press with the heel of the foot. એડી મારવી To make a sign or stamp of approval. 2. To spur a horse. એડીમાં ચાંપડું-ચાલડું To draw or press with an edi a goldsmith's tool,

એડો, *s. m.* [See નેહ, રનેહ. affection + ૧ dim.] Affection 2. Fault-finding.

એહ, Same as હેહ, a drove of cattle.

એહિયા, *s. m.* A dealer in bullocks

એદી, *s. f.* A match; equality.

જેવી પીતાથી સાતમી પેઢી જ, માતાથી પંચમી એદીજ.

—પ્રેમાનંદ.

એણુ-હરિણુ, *s. m.* [S. एण = हरिण an antelope.] A male deer.

એણુ હરિણને માંસે જો સુત, પિતૃનું જો યાચ શ્રાદ્ધ;
આઠ મહિના સંતોષાય પિતૃ, કહી ગયા એવું સાધ.

—પ્રેમાનંદ.

એણી-કેર, }
એણી-ગમ, } *adv.* [Guj. એણી this fr.
એણી-મગ, }

S. एतद्, एतद्, this + કેર end, side, માર્ગ way.]
On that side; there.

એ.જે, *Pron. instr.* [See એ *Pron.*] By him; by her; by it.

એદી, *adj.* [Ar. પેદો hands *pl.* of વદ hand.] Sitting with folded hands; idle; Sluggish; lazy.

એદી-ખાનુ, *s. n.* [+ P. खान: a place.] A place of idleness; the Castle of Indolence.

એ.ધણી, }
અધણી, } *s. n. Pl.* same as ઇન્ધન.

એધાણુ, }
એધાણી, } *s. f.* [S. અપિન્ધાન conceal-

ment, hiding. *fr.* અપિ around = ધા to hold.]
A sign; a symbol. 2. A trace.

Id. એધાણી આપવી To recall to another person's mind a sign or a symbol; to remind by certain signs; recalled to mind. એધાણી કહેવી To tell a mark or sign by which a thing may be recognized. એધાણી-માગવી-લેવી To ask for a sign or proof.

એન, *s. f.* [Ar. عن.] A critique time. 2. Reputation. 3. A kind of heavy & solid timber tree, or its wood. 4. *adj.* Critical; decisive. 5. Heavy; solid. 6. Total; all-together. 7. Stirling; real 8. Genuine; original. 8. True; not counterfeit. 10. Splendid; fine; nice.

ચક્ષુ સૂરજ ચંદ્રમા છે, મન વિષે રે લોલ,

ભૂકુટી જસરાજ કેરે એન, મારા પહાણાજ હો.

—દયારામ.

11. Pertaining to land.

Id. એન જવી-ખોવી To lose one's reputation. એન સાચવવી-રાખવી To keep up, preserve, or save one's reputation.

એન-ઉપજ, *s. f.* [+ ઉપજ produce, income.] The produce of the ground, soil, or land. 2. Land revenue.

એન-કરજ, *s. n.* [+ P. કરજ debt.] The original debt; the sum borrowed or lent, as distinguished from the sum increased through the accruing of interest; the capital.

એન-કીમત, *s. f.* [+ Ar. કિમત price.] The prime cost.

એન-ખરચ, *s. m.* [+ P. ખરચ expenditure.] Original or main cost or expenses.

એન-ચોમાસું, *s. n.* [+ ચો-માસું the four months of the rainy season.] The principal part of the rainy season.

એન-જમા *s. f.* [+ Ar. જમા income.] The established or regular revenue or income.

એન-જમીન, *s. f.* [+ P. જમીન land.] A plot of ground of the same nature or yielding the same produce as surrounding plots. 2. The best land.

એન-જુવાની, *s. f.* [+ જુવાની youth.] Prime youth; full youth.

એન-વાવેતર, *s. n.* [+ વાવેતર sowing, cultivation.] The produce of fields, as distinguished from the produce of trees, &c.

એન-ધેન, *s. f.* [Ar. ધેન the eye + મેન cloud.] A game for boys.

એનવેલપ, *s. n.* [Eng. Envelope.] An envelope for letters.

એ-પ્રમાણે, *adv.* [See એ this + S. પ્રમાણ measure *fr.* પ્ર forth + મા to measure.] Thus; in this way.

એપ્રિલ, *s. m.* [Eng. April.] April.

એબ, *s. f.* [P. عيب.] A blemish; a defect; a vice.

Id. એબ ઉઘાડવી To expose a defect. એબ ઝાંખી To be fault-finding. એબ દેખાવી To be exposed to view (of the private parts of the body). એબ ઢાંકવી To cover the

defects; to be careful that one's defects are not exposed. 2. To cover the private parts of the body. એખ હાગરી To have a stain or blemish; to be stained or sullied. એખ હાગરી To sully; to soil; to throw blame on; to pollute; to vitiate.

એખ-દાર, *adj.* [+ P. દાર having *fr.* S. ધ to hold.] Blamable. 2. Defective.

એખિ-યલ, Same as એખ-દાર.

એખક, Same as હેખક.

એમ, *adv.* [S. एम.] Thus.

એમ-કર-તાં, *adv.* [+ કર-તાં doing *fr.* કર-તું *fr.* S. કર to do.] However; nevertheless.

એમ-નું-એમ, *adv.* [Redup. of એમ.] In the same state; as it is; *status quo*.

એમાન, *s. n.* [S. आमन्न *fr.* आम raw, uncooked, + અન્ન food.) Raw or uncooked food.

એર-ગેરિયા-જમીન, *s. f.* [Ar. ગેર redup. of ગર another + જમીન land.] Alienated land.

એરણુ, *s. f.* An anvil.

Prov. એરણી ચેરી, ને સોયનો ઘમ Disproportionate punishment.

એરણુ-કાકડી, *s. f.* [See એરડો castor plant + કાકડી cucumber.] A kind of fruit; *Carica papaya*.

એરંડ-મૂળ, *s. n.* [See એરડો castor plant + મૂળ root.] The root of a castor-plant.

એરંડિ-યું, *s. n.* Castor-oil.

એરંડી, *s. f.* A small castor-plant; *Palma Christi*; *Recinus Communis*.

એરંડો, *s. m.* [S. एंड.] A castor plant. 2. The castor seed. 3. A garment worn by women.

Prov. એરંડો ઉમે, ત્યાંથી ચેડો Wickedness is an inborn quality in a wicked man. ઉનનડ ગામમાં એરંડો પ્રધાન A heron is a king among a hundred crows.

એરવાહર, *s. n.* A kind of medicinal seeds.

એરા, *s. m. pl.* The grasp or power (of an animal, &c.) 2. The power of a thing, or the claws of an animal, that can do harm.

એરા-ફેરા, } *s. m. pl.* [Guj. એરા redup. of ફેરા *pl.* of ફેરા walking about *fr.* ફર-તું to walk

about, & ફેર-તું to spy. + ફર-તું.] Going and coming frequently.

એરાફો, Corrup. of ઇરાફો.

એરા-તું, *r. i.* [See ફેરાન troubled, distressed.] To be in a trouble. 2. To be unhinged; to be shaky.

એરા-તું, *r. i.* [See ઘેરા-તું.] To be surrounded.

એરું, *adv.* [Mar. यत् that *fr.* S. અન other.] To this place; hither. *Cf.* એરું.

એરું, *s. m.* A serpent; a snake.

એરો, *s. m.* [See એરા-ફેરા.] Visiting; going and coming.

એરો, *s. m.* [See આરો.] A watering place for cattle, attached to a well.

એલચી, *s. m.* [P.] An envoy; an ambassador; a plenipotentiary agent charged with affairs.

એલચી, *s. f.* [S. एला.] Cardamom.

એલચી-દોડો, *s. m.* [+ દોડો a pod.] A pod of cardamom.

એલતેમાસ, *s.* [Ar. इलतिमास.] A request; solicitation. 2. Desire. 3. Direction; an order.

એલ-ફેલ, *s. f.* [Ar. फिल an act; એલ redup. of ફેલ.] Wild freaks; pranks; frolics. 2. *adj.* Indecent; abusive.

એલમ, Same as ઇલમ.

એલા-ય-ચી, *s. m.* [S. एला.] Cardamom.

એલાહિદું, *adj.* [Ar. अलाहद.] Separate; distinct; different *Cf.* અલાહિદું, ઇલાયદું.

એલો-એલો, *s. m.* A game for children. (Used in the Bhāvnagar Prānt.)

એવ, *adv.* [S.] Certainly.

એવ, સનકાદિક આવે સુત એવ, માનસ પુત્ર કરતા સેવ. —વિરિધર.

એવ-તું, [See એવું.] Same as આવડું.

એવમ, *adv.* [S. एवम्.] In this manner; in this wise; thus; so.

એવાતણ,

એવાતન,

એહેવાતરણ,

} *s. n.* [See સૌભાગ્ય, સો-

હાતણ.] Married state of a woman; wife-hood; freedom from widowhood. See એવાતન.

એવાન, } *s. n.* [Ar. एवान्.] A hall;
એહેવાન, }
a drawing-room.

એવા-માં, } *adv.* [See એવું such.] By
એહેવા-માં, }
this time; now; soon after this. 2. In the
meantime; meanwhile; when.

એવું, } *adj.* [S. एवम् thus.] Such;
એહેવું, }
so; like; of this quality.

Prov. એવું શું બનું પાછએ, કે, એહ દાઝે ?
Why do you turn a pleasure into a pain ?
એવું શું રળીએ, કે દીવા બાળીને દળીએ ? Idle all
day, she is going to spin at night. એવું કેવું
સોનું પહેરીએ, કે કાન તૂટે ? Why do you make
a pain of a pleasure ? એવો કોણ એકળીયો ગાંડો
હોય, કે દીવાળીને દહાડે ઘેસ પાય ? Who is such
a fool as to choose to be sorry, when
he can command pleasures ?

એશ, *s. f.* [Ar. एश.] Pleasure; luxury;
2. Delight; enjoyment. 3. Voluptuousness;
sensuality.

એશ-આરામ, *s. m.* [+ P. આરામ rest = S.
આરામ pleasure *fr.* આ up to + રમ્ to sport.]
Enjoyment of pleasures and comforts of
life; luxury. 2. Delight; ease. 3. Diversions;
recreation. 4. Sensual enjoyment.

એશક, Same as ઇશક.

એસણું, *s. n.* A small stove used by gold-
smiths.

એસતેકપાલ, *s. n.* [Ar. स्तकपाल.] Go-
ing out from the house to bring in a guest

with due respect.

એસારો, Same as ઇસારો.

એસ્ટિમેન્ટ, *s. n.* [Eng. Estimate.] An
estimate.

એહ, *pron.* [See એ this.] This. (Used
in poetry.)

એહમક, *adj.* [Ar. अहम्क.] Foolish;
stupid; silly. 2. *s. m.* A fool; a blockhead.

એહર-વું, *v. i.* [See એસર-વું to subside.]
To liquify; to be turned into a liquid (of a
solid). 2. To be wet with perspiration
(of the hands and feet).

એહવાલ, *s. m.* [Ar. अहवाल *pl.* of हाल
state.] A story; a narrative; relation. 2. An
account. 3. Description. 4. State; condition.
5. Circumstances; occurrences; an event.

એહસાન, *s. n.* [P. इहसान.] Benevolence;
kindness. 2. An obligation; beneficence; a
favour.

એહસાન-મંદ, *adj.* [+ P. मन्द् full of = S.
મન્, મંદ, having.] Obligated; grateful; under
an obligation; thankful.

એળ, *s. f.* [S. અહિ a bee See અહિ, અળદ,
અળાઈ, ઇયળ.] A worm; an insect.

એળચી, Same as એલાયચી.

એળિયો, *s. m.* Aloe.

એળે, } *adv.* In vain; uselessly; to
એળે-વેળે, }
no purpose; idly.

Id. તેનો મનખો એળે ગયો His life has
been passed in vain.

ઐ.

ઐ, The 9th letter of the alphabet and
the 10th vowel.

અઆમ, *s. m.* [P. *pl.* of યોમ a day = S.
યામ one-fourth part of a day.] Time; oc-
casion; season; juncture. 2. Weather.

ઐક્ય, *s. n.* [S. *fr.* एक one.] Oneness.
2. Unity or sameness (of opinion. &c.).

ઐતરેય, *adj.* [S.] Originating from
Itara (a sage to whom particular parts of
the Rig-ved were revealed).

ઐતિહાસિક, *adj.* [S. *fr.* इतिहास history.]

Historical.

ઐયો, *adj. m.* [See એ this.] This (boy,
man).

Prov. ઐયો વહાલો, ઐયો વહાલો, ત્યારે ધાડે
કાને ધાલો ? You cannot keep everything you
have : Our life is a life of sacrifices.

ઐશ્વર્ય, *s. n.* [S. *fr.* ईश्वर God *fr.* ईश to
rule.] Superemacy; lordship. 2. Divinity;
the divine attributes. 3. Grandeur; opulence.

ઐહિક, *adj.* [S. *fr.* इह here, in this
world.] Pertaining to this world; secular;
mundane; worldly.

ઓ.

ઓ, The tenth letter of the alphabet and the eleventh vowel. 2. *interj.* [Imit.] O; oh. 3. *pron.* [See એ this. Cf. P. यह this; P. वह, Hind. वो, that.] That. (Used in Kāthiawād)

ઓઃ, } *interj.* O; oh ! Alas. 2. In answer to a call.

ઓઇયાં કરવું, *v. t.* [Guj. ઓઇયાં Imit. of the sound made in swallowing+કરવું to do.] To swallow; to eat up. 2. To misappropriate.

Id. ઓઇયાં કરવાં To be satisfied with what one has eaten. 2. To misappropriate.

ઓક, *s. f.* [See ઓકવું.] The matter thrown out in vomiting.

ઓક, *s. n.* [S. ओक a house.] A house; a dwelling place.

સ્તુતિ કરી અદ્વિપતિ કુટુંબ લઇ ચાલ્યો પોતાને ઓક.
—દયારામ.

ઓક, *s. n.* [Eng. Oak.] The oak tree or its wood.

ઓકરી, Same as ઓકળી.

ઓકવું, *v. t.* [Hem. Des. वोकिहय = S. रामथ rumination. Or, See ઓ.કારી *fr.* ઓ Imit. + કાર doing, a suffix showing the sound.] To vomit.

Id. ઓકી કાઢવું-નાખવું To vomit. 2. To speak out. એને તો ઓકી કાઢવું પડ્યું He had to give back what he had misappropriated. ઓક્યા ધાન જેવું Disgusting.

ઓકળી, *s. f.* [S. उत्कलिका *fr.* ઉત્ up + કળી a bud.] The little rings or ripples made by throwing a pebble in water. 2. A kind of drawing made by women on the ground or floor in the form of ripples in water.

Id. ઓકળી પાડવી To make a drawing on the ground or floor in the form of ripples in water.

ઓ.કાર, *s. f.* [Guj. ઓ Imit + કાર the letter or its sound *fr.* કૂ, કરવું, To do, See ઓકવું.] See ઓ.કારી. 2. *s. m.* The letter ઓ or its sound.

ઓઠુંકાર, Same as ઓમ.કાર.

ઓકારી, *s. f.* [See ઓકવું.] Vomited matter; vomit. 2. Vomiting; retching.

ઓકાવવું, *v. t.* [Causal of ઓકવું.] To cause to vomit. 2. To extort; to obtain by force or violence.

ઓખડ, Same as ઓસડ.

ઓ.ખણવું, *v. t.* [S. અવ down + खण to break; or, उत् up + खण, ખણવું. to dig.] To pound. 2. To dig up; to rake up.

Id. પત્તર ઓખણવી To tire down; to harass. હું તારી સાત પેઢી ઓખણીશ I will pick up faults in the reputation of your ancestors for seven generations back; hence, I will show to the people you and your ancestors with all your faults; I will expose you.

ઓખદ, Same as ઓખડ, ઓસડ.

ઓખદિયાં, *s. n. pl.* Medicinal drugs.

ઓખર, *s. n. f.* [S. उप secondary, inferior + અક્ષર a letter. Cf. ઉપનામ.] A surname; a cognomen.

ઓખર, *s. n.* [See ઓખરવું.] Eating the dung (said of a beast).

ઓખરવું, *v. t.* [S. उप a dunghill.] To eat the dung (said of a beast).

ઓખરાડો, Same as ઉકરડો.

ઓખરાયણું, *adj.* That which has eaten dung (of a beast).

ઓખરિયું, *adj.* That which has the habit of eating the dung of animals.

ઓખવવું, *v. t.* To gather; to collect. 2. To scrape.

ઓખાણું, *s. n.* [See ઉપાખ્યાન an amusing story.] A puzzle; a riddle. Same as ઉખાણું.

ઓખાત, } *s. f.* [S. विख्याति fame *fr.* ઓખાદ, } વિ intens. + ख्या to tell.] Measure; weight; value; importance.

Id. એની ઓખાદ શી ? What value or importance can be attached to him ?

ઓખી, *s. f.* [Guj. ઓખા-મંડળ the pro-

vince round Dvārākā, where this coin is in use.] A silver coin used in some of the state in Kāthiāwād, particularly the Jāmnaḡar and Jūnāḡad States.

ઓગઠ, s. n. [Dh. Des. ગોવિન્ન = Hem. Des. ગવન્ન eaten by a cow, grass, fr. S. ગો, ગાય, a cow + અન્ન eaten fr. અદ્ to eat.] The residue of cattle-forage.

ઓગણુ-ચાળીસ, adj. [S. એક one + ઝન less + ચત્વારિશત્, ચાળીસ, forty fr. ચતુર્ four.] Thirty-nine; 39.

ઓગણુ-ત્રીસ, adj. [+ ત્રિશત, ત્રીસ, thirty.] Twenty-nine; 29.

ઓગણુ-પચાસ, adj. [+ પચ્ચાશત, પચાસ, fifty fr. પચ્ચ five.] Forty-nine; 49.

ઓગણુ-સાઠ, adj. [+ શષ્ટિ, સાઠ, sixty fr. શષ્ six.] Fifty-nine; 59.

ઓગણા, s. m. pl. [S. અ not + ગીર્ણ, ગ-ગેહ્, melted fr. ગૃ, ગર્, ગહ્, ગળ-વુ. to drop to melt.] Small particles of cakes, &c.

ઓગણીસ, adj. [S. એક one + ઝન less + ત્રિશતિ, વીસ, twenty] Nineteen; 19.

ઓગણો, s. m. [See ઓગણા.] A grain of corn, which remains hard after cooking, baking, or grinding.

ઓગણ્યા-એશી, } adj. [S. એક one + ઝન less + અશીતિ, એસી, eighty.] Seventy-nine; 79.

ઓગણિયાં, s. n. pl. [See ઓગણીસ nineteen.] Multiplication Tables in which nineteen is successively multiplied by one, two, &c., up to ten.

ઓગરાળો, s. m. [S. અવ-ધાર sprinkling, pouring, fr. અવ down + ધૃ to sprinkle + આ-દય a house, a pot.] A large spoon or ladle made of brass or copper used in serving out liquid food.

ઓગહો, s. m. [See ઓ-ગળ-વુ. to melt.] Half boiled rice.

ઓ-ગળ-વુ, v. i. [Hem. Des. ઓગાલફ fr. S. ઉદ્ગાર (रु) यति रोमन्थयति = to ruminate, fr. ઊત up + ગૃ, ગર્, ગહ્, ગળ-વુ, to drop.] To ooze; to melt; to dissolve; to become liquid; to exude; to trickle down gently.

ઓ-ગાટ, } s. n. [અવ down + ગૃ, ગર્, ગહ્, ઓ-ગાર, } to drop.] The residue of cattle's forage.

ઓગાન, s. m. A wave; billows.

ઓગાળ, s. m. [See ઓગળ-વુ. to melt.] Chewing. 2. Cud; quid; that which is spit out after chewing a thing. 3. Same as ઓગાટ, ઓગાર, ઓધાસ, the residue of cattle's forage. 4. Ruminating; contemplating; constant meditation.

ઓગાળ લીધે તમે હરિ ઝટ પામે,

અદ્યા, એ તો ભૂકો છે દાવ દદામે, રે.

—વીરજી.

ઓ-ગાળ-વુ, v. t. [Caus. of ઓગળ-વુ. to be melted.] To melt.

ઓધ, s. m. [S.] A stream; a current. 2. A heap; a multitude.

ઓધરાળું, adj. [See ઓરાળો. 2 + વાળું having.] Soiled or marked with lines of a liquid poured out.

ઓગરાળો, s. m. Same as ઓગરાળો. 2. [See ઓગાર, ઓગાટ, + ઓળ a line.] Lines of a liquid poured out.

ઓધરી, s. f. [See ઓગળ-વુ.] The loose threads at the end of a garment.

ઓધહો, s. m. Same as ઓગહો. 2. A hole at the top of a bundle, through which the contents may be dropped out or taken out. 3. A hole.

ઓધા-મણ, s. f. [See હગા-મણ passing forces fr. હગ-વુ. to evacuate the bowels.] Disgust. 2. Horror.

ઓધા-વવું, v. t. [See અવ down + ધાત striking.] To beat (of corn, &c.) (Used in Kāthiāwād).

ઓધાસ, s. n. [S. અવ down + ધસ or ધસ્ to eat.] The residue of cattle's forage. See ઓગઠ, ઓગાળ.

ઓધો, s. m. [See ઓધ a stream, a current.] A heap or stock of grass or corn; a heap of bundles of corn. 2. A large dinner-party. 3. Hair on the head. 4. A bundle of woollen threads kept by Jain priests.

Id. ઓધો બાળવો Lit. To set fire to a

heap of grass. 2. To reveal a secret.

Prov. ઓધા લેળી જણ The greater contains the less.

ઓચંબો, Same as અચંબો.

ઓચર, s. m. [Eng. Voucher.] A voucher; a document; a writing. 2. A receipt for money.

ઓચર-વું, v. t. [See ઉચાર.] To utter; to speak; to sound; to enunciate.

ઓચરિ-યાં, s. n. pl. Same as ઓચર.

ઓચિન્દુ, } adj. [Dh. Des. અવચિયં fr. S.

અચિન્ત with the mind disturbed fr. ઉત્ત up + ચિન્ત mind; or, fr. S. અચાચિત્ unbegged, unsought, fr. અ not + યાચ to beg.] Suddenly; unexpectedly; all at once.

ઓચ્છવ, s. m. [See ઉચ્છવ.] A holiday; a day of great rejoicing; a day of joyfulness. 2. A religious ceremony among Hindus.

ઓછ, s. f. [S. અછ thin; or, S. અવશ્ય necessary, wanting, fr. અ not + વશ power; Or, See અજ્ઞત absence, want.] Want; deficiency.

મોઘમ રાખે રે મોટમ ઘણી, ઉધડું પાડે ઓછ જણાય.

—દયારામ.

ઓછંગ, Same as ઉત્સવ Rejoicings.

ઓછ-પ, } s. f. Same as ઓછ Deficiency.

ઓછ-મ, }
ઓછ-ચ, }

છ ઓછય અક્કેકી ઉભયમાં, ટળે કારજ થાય.

—દયારામ.

ઓછાડ, s. n. [Hem. Des. અવઅચ્છં, અવકચ્છં, અવકક્ષં = S. કક્ષ-વસ્ત્ર a loin cloth.] A sheet of cloth; a coverlet. 2. A coarse kind of upper garment.

ઓછાડ-વું, v. t. To cover the bed with a sheet.

ઓછા-પણું, s. n. Same as ઓછ-પ.

ઓછાચો, s. m. [અવચ્છાય fr. અવ down છાયા shade.] A shadow.

ઓછા-વું, v. i. [See ઓછું less.] To be less or inferior. 2. To be ill-behaved; to be wicked.

નારી ઓછાયે અહીં અંધ થાયે,

નારી ઓછાયે ધા ન રૂઝાયે.—પંચગુપ્તભાન.

ઓછાશ, s. f. Same as ઓછ, ઓછ-પ ઓછ-મ, ઓછ-ચ, ઓછા-પણું.

ઓછિ-વું, } adj. [See ઓછ deficiency.]

ઓછિ-નું, }

Borrowed; not one's own. 2. Not natural.

ઓછિયો, s. m. [See ઓછાચો shadow.] Protection from heat. 2. Protection generally. 3. Care. (Used in Jhālāwad)

ઓછું, adj. [See ઓછ.] Deficient; falling short of; wanting; less. 2. Inferior.

Id. ઓછું આણવું-આવવું-દાવવું To have a low opinion about one's own self. ઓછું પડવું To find to be less; to think to be less. ઓછું દાગવું To feel slighted. ઓછ પાડલે જવું-બેસવું To lower oneself in other people's opinion; to speak low or abusive words at a meeting of gentlemen. 2. To lose one's temper; to be saucy. એક ઓછી પાંસળીનું Half-mad. રખેને તેને ઓછું આવશે Lest he should feel slighted. તે મને ઓછું કામ દાગશે એમ નથી It will be of no small use to me. તમે અમારે માટે ઓછું મૂકી જતા નથી You are leaving us no mean inheritance. એ કાંઈ ઓછું કહેવાય ? Can this be looked upon as a small thing ? તેમની જેટલી સેવા થાય તેટલી ઓછી One cannot do enough for them. તેવાને જેટલો ધિક્કાર કરિએ તેટલો ઓછો We cannot despise such people too much. તને કશી વાતનું હું ઓછું પડવા દઈશ નહિ I shall not allow you to want for anything. ધાતકી-પણાનું ઓછું માનું પરિણામ છે શું ? Are the results of cruelty insignificant ?

Prov. ઓછું ખાવું ને ઓછું હુણવું Less gain less trouble. ઓછી પુંજ ધણીને ખાય Trading with a small capital ruins the trader.

ઓછું પાત્ર, adj. [+ પાત્ર a receptacle, a pot.] Of low family. 2. Conceited; vain. 3. s. n. The betrayer of a secret. 4. A barber.

Prov. ઓછું પાત્ર ને અદકું ભણ્યો, વઢકણી વહુએ ફીકરો જણ્યો, મારકણો સાંઠ ચોમાસું મહાદયો, ને કરડકણા કુતરાને હડકવા હાદયો Confusion worse confounded: No fool like an old fool.

ઓજ, s. n. [S. ઓજ light.] Light; lustre.

એકલમલ અલસિફી, ઓળ, ચિદ અચાનક પામી ઓળ.
—અખો.

2. Valour; power; might.

બદલ, સંજય, ને કાંબોળ, કુર દેરાનું અદકું ઓળ.
ગિરિધર.

3. Life; vitality.

ઓભર, *s. m.* [Ar. અવજાર *pl.* of વિકીર an instrument.] A tool; an implement; an instrument; an apparatus.

ઓઝ, Same as હોળ A reservoir.

ઓઝ-ટ, *s. m.* [Hem. Des. અઝ્ઝસિઅં = S. દૃષ્ટ્ see. Or, Hem. Ses. ડઝ્ઝટિતં = S. અવ-ઝ-સ્તમ્ destroyed, thrown down, attacked.] A shadow. 2. The influence or grasp of an evil spirit 3. Collision; difficulty.

Id. ઓઝટમાં આવવું, ઓઝટ લાગવી, To be possessed by an evil spirit.

ઓઝ-ડ-વા, *s. m.* [+ વા, વાયુ, wind.] The influence or grasp of an evil spirit.

ઓઝ-લુ, *s. n.* [See ઓળ light, lustre.] Attendants, &c., sent with a princess to her husband's house; the paraphernalia of a princess.

ઓઝપ-હુ, *v. i.* [See ઓળ light; or, ઓઝ a veil.] To be ashamed.

જીવરાળ કહે, હું ઓઝપું છું લઈ જતાં,
નિર્વિકારને લઈ, વિકાર મૂકતાં.

—જીવરામભટ.

ઓઝમ, *s. m.* [See ઓળ light; or, ઓઝ the influence or grasp of an evil spirit.] Fear. (Used in Jhālāw d.)

ઓઝર-તું, *adj.* [Hem. Des. આઝ્ઝરો *fr.* S. અવ-ઝર a torrent *fr.* અવ down + ઝર, ઝરો, a stream.] Sweeping along; passing away with a slight touch; glancing.

ઓઝરી, See હોળરી The stomach.

ઓઝરું, Same as હોળરું The stomach.

ઓઝલ, *s. f.* [See ઉભવલ bright; or, ઓળ light.] A veil; a curtain. 2. A cover to conceal the face. 3. A seraglio; a harem.

Id. ઓઝલ પડે A curtain separating women's apartment from that of men. ઓઝલ પડે રહેવું To be confined in the zenana; to be coy; to be modest.

ઓઝા-ડ, *s. f.* [See ઓઝાચો shade + ટિ

being.] Shade.

ઓઝી, *s. f.* [See ઓઝો a burden.] The wife of a potter.

ઓઝો, *s. m.* A potter.

ઓઝો, *s. m.* [Hem. Des. વોઝ્ઝઓ a burden *fr.* S. અવ-વાહ act of carrying *fr.* અવ away + વહ, વહેવું, to carry.] A burden; a load; a weight.

ઓઝો, *adj.* [See ઓળ lustre.] Powerful; mighty.

ઓઝો, *s. m.* [Hem. Des. અવઝ્ઝાઓ *fr.* S. ઉપાધ્યાય. See ઉપાધ્યાય a teacher.] A particular surname. (Used in Kāthiāwād.)

ઓઝો કહ વહુનો વીર રે, ઓઝા લાવ રે ધી તાવણી.
—ભાષા.

ઓટ, *s. f.* [Hem. Des. ડયટું *fr.* S. અવ-વૃટ્ટ stopped raining *fr.* અવ down + વૃટ્ટ, વૃષ્ટિ, rain.] The reflux; the ebb; the ebb-tide.

ઓટ, *s. f.* [See ઓટું.] A curtain; a partition.

ખીળ મારગ કોટાકોટ, રહે આવરયા ગુણની ઓટ.
—અખો.

ઓટ-કાર, *s. m.* [Guj. ઓટ Imit + S. કાર doing, the sound, *fr.* કર to do.] Belch; eructation.

ઓટ-લુ, *s. n.* } [See ઓટ-લું.] Act of
ઓટ-ણી, *s. f.* } hemming.

ઓટલી, *s. f.* [See ઓટલો.] A verandah. a porch; a vestibule; a portico.

ઓટલો, *s. m.* Same as ઓટલી. 2. A platform of mud or masonry erected before a house serving as a seat.

Id. ઓટલે બેસવું To be driven to the *otla*; to be deprived of one's dwelling house. 2. To become helpless. 3. To sit at the door of a debtor (said of a creditor); to be urgent in demanding payment. 3. (Slang) To commence business (said of a young prostitute). ઓટલા ભાગવા To create a disunion in the house. 2. To talk scandals about a person. ઓટલો ઉડવો-બેસવો-વળવો To become childless. 2. To be ruined in every way. ઓટલો ધસી નાખવો To frequent a house as a visitor. ઓટલો વાળવો To ruin.

Prov. ચાર મળે ઓટલા, તે ભાગે ઓટલા If four women meet together, they will create a disunion in a house. ઓટલો મળે, પણ ઓટલો ન મળે It is easier to get bread than to get a house to live in.

ઓટ-વું, v. t. [S. આ-વૃત્ત turned up fr. આ up to + વૃત્ત to turn, See આ-વૃત્ત repeating.] To hem a garment; to close the edges of cloth by hemming.

ઓટા-ઈ, } s. f. Hemming a garment; act of hemming. 2. Wages paid for hemming.

ઓટા-વવું, v. t. [Caus. of ઓટવું to hem.] To get a garment, &c., hemmed.

ઓટી, s. f. [Dh. Des. ડયટી = S. પરિધાનિક-દેશ: a part of a wearing apparel fr. S. આ round + વેટ્ to surround.] The lap of a dhoter or sarī.

Id. ઓટી વાળવી To tuck up a dhoter round the waist. ઓટીમાં ધાવવું To put in a dhoter's pocket. 2. To conceal in the dhoter's pocket, 3. To bring under one's own control. 4. To place a child completely under the protection of.

Prov. ઓટીનો હાથે ને મુઠીનો જીતે A bird in the hand is better than two in the bush.

ઓટી-વાર, adj. [+ બહાર out.] Lit. Having the habit of revealing secrets. 2. Talkative. 3. Stupid; foolish.

ઓઠ, s. m. [S. ઓઠ.] A lip. Cf. હોઠ.

Id. ઓઠે દંત પીસવા To grind the teeth in anger. ઓઠ કરડવા To repent. ઓઠ ઉઘાડવા To speak out.

Prov. ઓઠ સાન, તે ઉત્તર ઝાઝા Wranglers never want words. ઓઠ બહાર, તે કોટ બહાર The very walls have ears.

ઓઠવ-વું, v. t. [S. અવ down + સ્થાપ, સ્થાપ-વું, to place fr. સ્થા to stand.] To substitute a wrong thing.

ઓડીફળ, Same as એફિફળ.

ઓડું, s. n. [Dh. Des. અથારો=S. સાહાય્ય help fr. S. અવ down સ્ત્ર, સ્ત્ર, to cover.] A shadow. 2. An excuse. 3. A sample; a pattern; a model. 4. A blot. 5. A puppet. 6.

A fool.

Prov. કરમમાં ન હોય કોઠાં, તે કોનાં ભેદ્યે ઓઠાં? One cannot always guide oneself by other's example.

ઓડ, s. f. [S. ઓઢ drawn, carried, fr. આ intens + ડહ carried fr. વહ to carry Cf. Mar. વઢારી.] A caste of Hindus, who dig and carry earth, and build mud-houses.

ઓડ, s. f. [See ઓડું shelter.] A curtain to stop wind from coming in.

ઓડ, s. f. The hinder part of the neck.

ઓડ, adj. [See ઓર P. strange.] Strange; wonderful; surprising.

Id. ઓડનું ઓડ કરવું-વેતરવું To spoil a business; to cut all wrong.

ઓડ-કાર, Same as ઓટ-કાર.

ઓડવું, s. n. A kind of fruit.

ઓડ-વું, Same as ઓઢ-વું.

ઓડવું, s. n. [See હોડવું.] A small boat.

ઓડ-વું, v. t. [S. ડહ carried, drawn, fr. વહ to carry, to draw. Cf. M. ઓઢ-ને.] To hold forth.

અમૃતકળ કે સજવન મણિ, હરિ ઓડે છે હસ્ત.

—મુદામાચરિત્ર.

પછે મહેતાજી વિદાય માગે, બોલે બેહુ કર ઓડી જ.

—નરસિંહમહેતા.

2. To draw; to pull.

વિચારતો વાત નથી, આથો હોડે છે ઓડતાં.

—વશીલ.

3. To speak with a difficulty; to express one's meaning.

વર્ણવેલો વીર હોય, નાસી છટવું પડે ત્યાં,

નડતર નડે અતિ, અન્ય શબ્દ ઓડું હું.

—વશીલ.

ઓડા-મણ, adj. Holding forth a helping hand.

માન માગે, મોઢમ કરે, મીર સમો મહિમાય;

હાય ઓડામણ હળપતિ, સૌ દાતા માંહે સમાય.

—સામળભટ્ટ.

2. Liberal; charitable.

ઓડા-વું, v. t. [Passive of ઓડ-વું to draw.] To be drawn.

ઓડું, s. n. [See ઓડું shelter, protection.] A scare-crow placed in a field. 2. A representative; a substitute; a puppet.

ઓડો, s. m. [See આડું cross.] A toll.

office on road; a toll-bar (Used in Kāthiawad). 2. A wind from the South, withering and blasting crops and trees.

ઓહાણી, *s. f.* [See ઓહાણું.] An embroidered cloth. 2. An upper garment worn by girls.

ઓહાણું, *s. n.* Same as ઓહાણી.

ઓહાણું, [Dh. Des. ડહીયયં covered, Cf. Hem. Des. ડહીયયં, ઓહાણું = S. અંગે પિનદમ્ put on, worn on the body, *fr.* S. ડહાં put on, worn; or ઓહાણું, ઓહાણી = S. ઉચ્ચરીયમ્, પિધાની, an upper garment, *fr.* વહાણું = S. વસ્ત્રાહરણમ્ putting on or wearing a garment; or, અહોરણં, હોરણં = S. વસ્ત્રમ્ a garment. These Des'ti words may be traced to S. ડહાં worn *fr.* વહ to carry, to put on; S. અપિન્દ્ર bound round *fr.* અપિ around + નદ્ર bound *fr.* નદ્ર to bind; and S. અપિધાન a covering *fr.* અપિ around + ધા to hold.] To put on; to cover; to clothe.

Id. માથે ઓહાણું To cover one's head with.
2. To take the risk upon oneself.

ઓહાણું, *v. t.* [Causal of ઓહાણું.] To put a covering on. 2. To throw the risk upon.

Id. ચાદર ઓહાણી To throw a spell on; to put under a charm. 2. To bring under one's control. 3. To ruin. 4. To make a disciple (of a religious preceptor). 5. To appoint as one's heir (of a religious preceptor).

ઓહા, *s. m.* A covering made of cloth.

ઓહાણું, *adv.* [S. અધુના now. See હમણી.] In this year; in the current year.

ઓહાણું, *adj.* Of this year; of the current year.

ઓહાણી, Same as ઓહાણી. 2. Same as ઓહાણી.

ઓહાણી, *s. f.* [See ઓહાણું to pour, to mould.] Pouring; casting; founding. 2. A mould for melted metal.

ઓહાણી, *adj.* [S. *fr.* આ intens. + ડહાં women *fr.* વે to weave; and પ્ર forth + ડહાં.] Pervading; filling each part.

બીબે બીબું ભરાવું ભય, ઓહાણી બીબળ થાય; થાય ભાત, પણ સામરથ પોત, એમ આખા ભણ ઓહાણી.

—અખા.

ઓહાણી, Same as ઉત્તમ.

ઓહાણી, *s. n.* [See ઉત્તર upper *fr.* ઉત્ત up + અંગ a limb.] The upper part of the frame of a door.

ઓહાણી, } *adj.* [S. ઉત્તર તઃ towards the North *fr.* ઉત્તર the North.] Northern.

ઓહાણી, *v. t.* [S. આ intens. + ડહાં woven *fr.* વે to weave. See ઓહાણી.] To pour; to form by melting and pouring into a mould; to cast.

ઓહાણી, *adj.* [See અતડું unsociable.] Distant and solitary.

ઓહાણી, *s. m.* [See અવતાર coming down, being possessed by an evil spirit.] Being possessed by an idea; anxiety.

ઓહાણી, Same as ઉત્તર.

ઓહાણી, *s. f.* [See ઓહાણી help.] Aid; support; 2. Shelter.

મારે ઓહાણી નથી કોઈ બીજી, અવસર ચૂકશે મા.

—દયારામ.

Id. મારે તો એક પરમેશ્વરની ઓહાણી છે I depend solely upon the support or shelter of God.

ઓહાણી, *v. i.* [See ઓહાણી the power of an evil spirit.] To be possessed by anger. 2. To look askance in anger.

ઓહાણી, *s. m.* [Dh. Des. ઉત્થારિયં = Hem. Des. ઓત્થારિયો = S. આક્રાન્તઃ attacked.] A night-mare; an incubus. 2. A monster; an aerial being. 3. A fool; a block-head.

Id. એને ઓહાણી ચાંપે He had an attack of nightmare.

ઓહાણી, *s. n.* [See ઓહાણી shelter.] Intervention; protection.

Id. ઓહાણી લેવાં To be sheltered; to hide oneself.

હું તો ઓહાણી લઈ આવી રહું, સામે આવે, સામે આવે રે, સામે આવે, નંદજીનો લાલ.

—દયારામ.

ઓહાણી, *s. m.* [See ઓહાણી, ઓહાણી, ઓહાણી, shelter.] A shade. 2. An embrace. 3. Protection. 4. A support; a shelter; an asylum. 5. Interception; intervention.

ઓહાણી, *s. m.* [S.] Boiled rice.

તે મધ્યે પૂર્યો પ્રેમથી પરમ ઓહાણી કોઈ,

મધ્યે ચક્ર વિચિત્ર રચ્યું ગિરિ ઓહન ઓર.

—ફારકેલ.

ઓહા, s. f. [See આપહા, આબહા.] A difficulty; an obstacle. (Used in Kāthiāwād.)

ઓહાર-વું, v. t. [S. અવ; down + ફ. દાર, to tear.] To plough.

ઓહીય, s. m. [See ઓહીય.] A Brahmin caste. 2. An individual of that caste.

ઓધ, s. f. [See ઓધાન.] Descent; generation. 2. Inheritance; legacy.

Id. ઓધે ઉતરવું To come down as an inheritance; to be inherited.

ઓધ-વાડેલ, s. m. [+ વાડેલ an enclosure.] Progeny; the issue.

ઓધર-વું, v. i. [See ઉદ્ધાર.] To be absolved. 2. To be bred up.

ઓધ-વું, v. t. [See અવધાન attention.] To like; to be willing.

ઓધાન, s. n. [S. આ up to + ધા to hold.] Pregnancy. 2. Conception.

ઓધાર, Same as ઉદ્ધાર.

ઓધાર-વું, Same as ઉદ્ધાર-વું.

ઓધિ-યો, s. [S. અવધિ a period of time, time.] An occasion; an opportunity.

ઓધે-લેવું, v. t. [See ઓધાન pregnancy + લેવું to take.] To support on one's shoulders.

ઓહા-વાળું, adj. [See ઓહો office + વાળું having.] Pertaining to an office.

ઓદ્ધે-દાર, s. m. [+ P. દાર holding.] An officer. 2. A dignitary; a person high in power.

ઓહો, s. m. [Ar. ઉદ્ધર.] Rank; dignity; station; post; position. 2. An office; an employment. 3. A seat or sedan for children on horseback, See અંબાડી.

ઓનાળવું, v. i. [See અવ down + નમવું to pour.] To wash corn by allowing it to swim in water. (Used in Kāthiāwād.)

ઓપ, s. m. [Hem. Des. ઓપ્પા = S. માલા-દીવા મળ્યાદે : માર્જનમ્ fr. S. અપ્, આપ્, = P. આપ્.] Polish; burnishing; brightness; glitter. 2. Guilding; plating.

Id. ઓપ ચઢાવેલ-દેલ To polish.

ઓપટી, s. f. [S. આપ્તિ difficulty fr. આ up to + પટ to go.] Necessity; need. 2. Difficulty. 3. The monthly course.

ઓપ-ણી, s. f. [See ઓપ polish.] A burnisher; a polishing instrument. 2. Skill in polishing. 3. Polish.

ઓપ-તું, adj. Polished; burning; glittering; bleached; burnished.

ઓપ-વું, v. t. To bleach. to burnish; to polish. 2. To gild; to plate.

ઓપા-વવું, v. t. [Causal of ઓપ-વું to make bright.] To make bright. 2. To make splendid.

ઓપા-વું, v. i. [Passive of ઓપ-વું to make bright.] To be made bright. 2. To appear bright or splendid.

ઓખલો, s. m. [See યોલો a cluster of hair, mustaches.] A cluster.

ધન ઓખલો એક તારી મૂછનો, નાખ્યા મૂછ પર હાથ.

—નરભેશમ.

ઓખળાડું, s. n. A yawn. (Used in Kāthiāwād.)

ઓખાળ, s. m. [See આખ water + ખળવું, ગાળવું. to strain water; or ગારો mud.] Mud carried down in the waters of a river; alluvial deposits; silt.

ઓભા, s. f. Regret. 2. Embarrassment.

ધારી શોભા જેહ ફુલ, કંઈ ઓભા તે પુલ;

બળે ક્ષોભા દેહ અરિ, ના કંઈ નિઃશ મરે.

—વલ્લભ.

Prov. એક દિવસની શોભા, અને જન્મારાની ઓભા Short pleasure long lament.

ઓભા-મણ, s. f. Repentance; sorrow.

ઓભા-વું, v. t. To repent; to be sorry.

ઓમ, interj. [S.] The mystic name of the Hindu Triad.

ઓમ-કાર, s. m. [S. fr. + કાર sound or letter fr. કર to do.] The mystic syllable ઓમ.

ઓય, ઓય-ર, ઓય-ઓય-ર, } interj. Oh; alas; an

exclamation of pain.

ઓય-વું, Same as ઓર-વું.

ઓર, conj. [Hind S. અવર another.] Or; whether. 2. Also; besides; moreover. 3

Again; as yet. 4. Still; notwithstanding.

ઓર, *adj.* [Hem. Des. ઓર = S. चार beautiful.] Extraordinary; uncommon.

ઓર, *s. f.* Same as ઓળ A line.

ઓર, *s. f.* [S. અવર inferior, See અવર another.] Afterbirth; the umbilical cord.

ઓરકાડ, Same as ઓડકાર,

ઓરંગો, *s. m.* [See ઓળંગું to cross.]

The act of crossing or passing over. 2. A trick in wrestling.

ઓરડી, *s. f.* [Hem. Des. ડરંડો = S. प्राकार rampart, *fr.* S. अप-वर-क an inner apartment.] A small room; a closet; an apartment.

ઓરડો, *s. m.* A large room; an apartment in a house. 2. The principal room in a house. 3. A store-room; a treasury. 4. Fig. Means; resources; circumstances.

Id. ઓરડો કરવો To confine oneself to a room. 2. To live in seclusion (said of a widow). 3. To place the husband and wife in the same room for the first time. ઓરડો સાચવવો To take care of one's own money. ઓરડો તપાસવો, ઓરડા સામું જોવું, ઓરડાને પૂછવું To examine one's own pecuniary condition. બહાણનો ઓરડો A cabin on a ship. ઓરડે અન્નવાળું હોવું To be rich. ઓરડે બેસવું To keep oneself in seclusion (of a widow).

Prov. ઓરડાનું ધન ઓટલે આપ્યું He has been making a show of his wealth.

ઓરણી, *s. f.* [See વહોરવું, વેરવું, ઓરવું, to deal out.] Sowing. 2. The sowing time. 3. A wooden machine used in sowing. 4. A hole for depositing grain in a hand-mill.

ઓરણી, *s. f.* [A corruption of ઓઠણી.] A kind of cloth worn by girls as an upper garment.

ઓરણું, *s. n.* [See ઓરવું to deal out.] As much as can be put at a time in the mouth of a grinding mill.

ઓરપો, *s. m.* [See ઓર, ઓળ, a line.] A line or a row made in covering the floor with cow-dung and mud.

ઓરત, *s. f.* [Ar. અર્ત,] A female; a woman. 2. A wife,

ઓરતો, *s. m.* [Hem. Des. આરતો = S. गर्विष्ठः कुसुम्भरक्तं वा proud or dyed red, *fr.* આ-રક્ત *fr.* આ intens. + રક્ત devoted or coloured *fr.* રક્ષુ to please or to colour.] A wish; desire; longing.

ઓર-મા-ઇ, }
ઓર-મા-ન, } *adj.* [S. અવર another +
ઓર-મા-યું, }

માતૃ, મા, mother.] Having the same father but different mothers.

Prov. ઓરમાન મા, ને બરછીનો ધા A step-mother is always a curse. ઓરમાયાં, ને વેર-વાયાં Step-brothers and step-sisters always bear a grudge against each other.

ઓરમું, *s. n.* A kind of food made of flour, ghee, &c.

ઓરમું દહેચી રાયણ રાતી રસભરી રે,

પિરસે સાકર ધૂત માંહે ઓળી રે.—દયારામ.

ઓરવણી, *s. f.* [Mar. वाळवणी drying *fr.* वाळवणे to dry *fr.* वल-णे, વળ-વું, to turn.] A rope or string stretched from end to end to put clothes on for drying.

ઓરવણું, *v. t.* [S. अर्द्र wet.] To irrigate a field with well-water.

ઓરવું, *v. t.* [See વહોરવું, to buy, to deal out, *fr.* व्यवहार dealings.] To put corn in the mouth of a hand-mill. 2. To put corn in water to cook it. 3. To eat frequently; to gorge oneself. 4. To put corn in the soil; to sow.

Id. ઘડીમાં ઓરવું To put corn in the mouth of a hand-mill. બેતરમાં ઓરવું To sow a field. ઓખા ઓરવા To put rice in water to cook it. મોઢમાં ઓરવું To eat frequently or excessively.

ઓરવો, *s. m.* A moorage.

ઓરસાંચું, *s. n.* [See અવર another + સંગ company.] A piece of wood which joins the two supports of a Kos (કેસ).

ઓરસ, *s. m.* [Ar. उरस.] Oblations. 2. Offerings to a Mahomedan saint. 3. A fair held on the anniversary of the death of a Mahomedan saint at his shrine. 4. Making a show of one self being very busy; a show of one's own activity. (Used in Sorath.)

ઓરસ-ડી, *s. f.* A small ઓરસિ-થો.

ઓરસિ-થો, *s. m.* [Hem. Des. ઓહરિસો.]

A round flat stone for rubbing sandal wood on.

Id. ઓરસિયા જેવું કયાળ The forehead having no auspicious mark on it.

Prov. સુખડ ધસારો, કંઈ ઓરસિયા ધસાવાને છે ? The more noble the more humble.

ઓરાડ-વું, } *v. t.* [Caus. of ઓરાડ-વું to

ઓરાડ-વું, } put on.] To clothe; to cover; to dress.

Id. આદર ઓરાડવી To dress one with the clothes of a recluse; to appoint an heir to the estate of a priest; to adopt an heir (of a recluse). 2. To make a recluse of; to deprive a man of everything has.

ઓરિથો, *s. m.* [See ઓરતો.] Relief; comfort.

ઓરિથો, *s. m.* [See ઓરાઈ a hail-storm fr. S. આઈ wet.] A well on the bank of a river, into which the water of the river runs and which always contains water. 3. A gutter or drain through which the water of a river runs to the neighbouring fields. 4. A field on the bank of a river.

Id. ઓરિથો વીતવો-વાળવો To get relief or comfort.

ઓરી, *s. f.* A kind of small-pox; measles. 2. A Jaina religious observance.

ઓરું, *adj.* [S. અવર nearer, next.] Near; nearer. 2. *adv.* Near; close by.

Prov. ઓરો આવ, ને અડધીશ નહિ Come nearer, but put me to no inconvenience.

ઓલ, *s. f.* [See ઓરાઈ a hail-storm fr. S. આઈ wet.] Dry or arid saliva on the tongue. 2. The instrument used in removing it; the tongue-scraper. 3. Protection. 4. A bail; a hostage; a security.

ઓલંધ-વું. Same as ઓલંઘ-વું.

ઓલંભો, Same as ઓળંભો.

ઓલ-વવું, Same as હોલ-વવું.

ઓલાં, *s. n. pl.* [S. આઈ wet.] Hail; drops of rain frozen while falling.

ઓલા, *s. m.* A hide; a skin.

ઓલાણ, *s. f.* The sloping surface made

to facilitate the descent of bullocks in drawing water.

ઓલાદ, *s. f.* [Ar. અવ્લાદ *pl.* of વલદ a son.] One's family; descendants; lineage; generation. 2. Offspring; children.

ઓલિયું, *adj.* [Ar. અવ્લિયા *pl.* of વલિ a saint.] Simple; artless.

ઓલું, } *adj.* [S. અપર another.] That

ઓલ્યું, }

(Used in Kāthiāwād).

ઓલો, *s. m.* [Hem. Des. વયલો = S. વિકસન, પ્રકટીભવનમ્, becoming manifest.] The circular part of a hearth, through which the flame of the fire comes out. Cf. હોલો.

ઓલો-હોલો, *s. m.* [See ઓલિયું simple + હોલો magnanimous.] An artless and charitable man

ઓવાર-ણી, *s. n. pl.* [S. અવ down + વાર્ to avoid, to protect, fr. વૃ to cover. Or, Dh. Des. ઉવ્વારો = S. ઉપચાર an offering of flowers, fr. ઉપ near + ચર્ to walk.] A form of benedictory ceremony intended to remove evil.

Id. ઓવારણી લેવાં To wish well to; to perform a benedictory ceremony.

ઓવાર-વું, }

ઓવાળ-વું, }

v. t. [See ઓવાળ-વું.] To

bless; to wish protection from evil. 2. To

sacrifice; to offer an oblation; to immolate.

જેની ઉપર વાંચે અમૃત સુખ સ્વર્ગ,

ઓવારીને નાખું અમૃત આનંદ અપવર્ગ.

—દયારામ.

ઓવારો, *s. m.* [Hem. Des. ઓહારો = S. નવાદીના મન્ત્રદર્શિમ્ an island in a river.] A ford; the place where persons cross a river; a ferry. 2. A river-side. 3. A quay.

ઓવાળવું, *v. t.* [S. અવજ્વલન fr. અવ down + જ્વલન burning Or, S. અપ away + વાર-વું to avoid, or વાળ-વું to turn, to wave.] To wave (a platter containing lighted wicks, a piece of money, &c.) around the head of a person or an idol, for the removal of all troubles and evils; to wave around in offering or consecrating.

ઓવી, *s. f.* [S. ઉત્ત woven fr. વે to weave.]

A stanza of a particular measure of a Prakrit verse.

ઓ-વે, *interj.* [See ઓ, હો, yes + એ also.] Yes; o, yes.

ઓશ, *s. f.* } [S. ડરસ્ the breast.]
ઓશ-હો, *s. m.* }

The breast; the chest. 2. Beating the breast in mourning.

ઓ-શંક, *s. f.* [See ઓશંક-વું.] Bashfulness.

ઓ-શંક-વું, } *v. t.* [Hem. Des. ઓસળ =
ઓ-શંકા-વું, }

S. ડહેગ: Despondency; or, ઓસિઓ = S અધોમુહ: with the face bent down *fr.* S. અવ-સાદ: despondency *fr.* અવ down + સત્ sat *fr.* સદ્ to sit or, S. અવ down + શંકા shame.] To be abashed; to feel bashful.

ઓશિયાળું, *adj.* [S. અવશ helpless *fr.* અ not and વશ power + વાળું having; or See ઓ-શંક-વું.] Grateful; obliged; indebted; under obligation. 2. Dependent.

Id. ઓશિયાળો અવતાર A dependent life; a life of dependence (said of the life of a young married girl).

ઓષ, [S.] Same as ઓઠ, હોઠ.

ઓસ, *s. n.* [Hem. Des. ઓસા snow *fr.* S. અવચ્ચાય cold.] Dew; moisture falling from the sky.

જેવું મોતી રે ઓસનું, તેવો સકળ સંસાર !—અઓ,
નામ બિના બહુ કૃત કમાયે, જેસે નીર ઓસકો પીવે;
બહોત પીવે, પણ ખાસ ન જાવે, નામ બિના, ઇં.

—નિરાંબજ.

ઓસડ, *s. n.* [S. ઔષધ a medicine *fr.* ઔષધિ a herb.] A drug; a medicine.

ઓસડ-વું, Same as ઊસડ-વું.

ઓસડ-વેસડ, *s. n.* [+ વેસડ a redup. of ઓસડ.] Medicines of various kinds.

ઓસડિ-યાં, *s. n. pl.* Same as ઓસડ-વેસડ.

ઓસર-વું, *v. i.* [Dh. Des. ઓ-સરિ-અ *fr.* S. અપ-મૃ-તમ્ departed *fr.* અપ away + મૃ, સ્, to move. Cf. Hem. Des. વોજ્જરં = S. અતીતમ gone away, past, *fr.* અપ + મૃ to move.] To recede; to decrease; to grow less; to subside; to abate. 2. To shrink from; to hesitate. દેવ સમે નહિ સુખદાતા, નહિ ઓસરે અમૃત પાતાં.

—પ્રેમાનંદ.

એમ કહી, ગયો સ્પર્શ કરવા, ત્યારે અબળા લાગી ઓસરવા.

—પ્રેમાનંદ.

Id. શરીરે ઓસરવું To lose flesh, 'to be thin in the body. બિચારી ઓસરીને અડધી થઇ ગઇ The poor creature is wasted to a shadow. તળાવનું પાણી ઓસર્યું છે The water of the tank has become less. મનથી ઓસરવું To be dejected in the mind. વાતોમાં ને વાતોમાં વાત ઓસરી ગઇ The way or the distance to be traversed appeared less to the person owing to their talking among themselves. ઓસરી જવું To forget. 2. To neglect one's work. 3. To become less.

ઓસરી, *s. f.* [Dh. Des. ઓ-સરિ-યં = S. સંસુલ્લીગતમ્ gone to meet, to face, *fr.* ઉપ near + મૃ to move.] Steps at the entrance door. 2. The first or front portion of a house.

ઓસ-હો, *s. m.* Bread (spoken of in anger).

Id. ઓસહો ધરવો Lit. To make bread. 2. To beat severely. ઓસહો ફૂટવો To beat the breast in mourning.

ઓસ-હો, *s. m.* [S. ડરસ્ the chest.] The chest; the breast; To beat the breast violently. 2. To curse; to lament; to desire ill wish.

ઓસવ-વું, *v. i.* [See ઓસર-વું to shrink from.] To take out water from cooked rice or pulse.

ઓસવા-વું, *v. i.* To become weaker. 2. To be confused or perplexed.

ઓસવાળ, *s. m.* [See ઔદીય + વાળું having.] A caste of Jains come down to Gujaraṭ from ઓશ્યાનગરી in Rājputānā.

ઓસાણુ, } *s. n.* [See અવસાન energy.]
ઓસાન, }

Courage or enthusiasm at a critical time; courage; spirit.

કૌરવને થયું જાણ, અભિમન્યુ આગ્યો રે,

યૂધ્યાં સુભટનાં ઓસાણુ, અભિમન્યુ આગ્યો રે.

—પ્રેમાનંદ.

વજ્રલ અમારો વીર, વાચ વાચ રાખ વાચ,

ઓસાન તો જાણ જાણ, કપટી ચપટીશું ચાંપ.

—વજ્રલ.

ઓસા-મણુ, *s. n.* [See ઓસ-વું to take

water out.] Water in which rice and other things are boiled. 3. Rice-water. 3. Pulse-water boiled & mixed with spices, used for food.

ઓસાર, *s. m.* [S. અવ down+સ to move.] The thickness of a wall 2. *s. f.* Shelter; protection; help.

નકુળ, સહદેવ સામા આઘ્યા, તેડયાં સુભદ્રા નાર છ;
મારા પુત્રને કો' છે નહિ, તમારી ઓસાર છ.

—પ્રેમાનંદ.

3. *s. m.* [See ઓસર+વું to shrink.] Shrinking back from; retreating; a retreat. 4. Cowardice; weakness. 5. The decreasing; the state after having abated.

ઓસાવ-વું, *v. i.* To pour off the water in which rice, &c., has been boiled; to skim.

ઓસીંગ-ણ, *adj.* [See ઓસાંક-વું to be ashamed.] Obligated; grateful. See ઓશિયાળું.

ઓસીકું, } *s. n.* [Dh. Des. ડસીસ fr. S. ડચ્છીર્મ a pillow fr. S. ડચ up શીર્ષ, શીસ, the head.] A pillow.

ઓસીજળું, *s. n.* [See જળું a net.] Rubbish.

ઓહર-વું, Same as ઓસર-વું.

ઓહિયો, *s. m.* [S. અવ down + હન to strike, to kill.] A scythe.

ઓ:-હો, Same as ઓ.

ઓળ, *s. f.* [Dh. Des. ઓલિ fr. S. અવલિ a line.] A row; a line; rank.

સૂણો સામળા, હું તમ માટે ઘેલી થઈ ને,

માણસ કેરી ઓળમાંથી ટળી ગઈ ને.

—દયારામ.

ઓળ, *s. f.* [See આ intensive + વહેવું to flow.] Mud carried down to the mouth of a bay or gulf; silt.

ઓળખ, *s. f.* [S. અવ down + લખ or લોક to see. See અડક corruption of ઓળખ.] Acquaintance. 2. A surname. 3. A sign; a mark; a token. 4. Remanding of (used with the verb દેવું.)

Id. ઓળખ કરવી To make an acquaintance. ઓળખ કરાવવી To introduce. ઓળખ આપવી-દેવી To remind; to refer to; to allude to. ઓળખ માગવી To ask for a reference: to

ask for a security.

ઓળખ-પાળખ, *s. f.* [+ પાળખ redup. of ઓળખ acquaintance.] Acquaintance, reference, and such other information.

ઓળખ-વું, *v. t.* To know; to be acquainted with; to recognize. 2. To distinguish. 3. To identify. 4. To have friendship with.

ઓળખાણ, *s. n. f.* Acquaintance; recognition. 2. Introduction. 3. Familiarity; intimate knowledge.

Id. ઓળખાણ કરાવી આપવું To introduce; to make friends with. ઓળખાણ પત્ર A letter of introduction.

Prov. ઓળખાણ ને સોનાની ખાણ (એ બે બરોબર) Friendship is a valuable treasure.

ઓળખાવવું, *v. t.* To introduce; to mention the marks by which a thing may be recognized.

ઓળખાવું, *v. i.* To be recognised; to be known, or discovered.

ઓળખીતું, *adj.* Acquainted; known; familiar.

Prov. ઓળખીતો સિપાઈ હેડમાં પૂરે Friendship with the wicked leads to ruin.

ઓળખ, *s. f.* [P. બલિગ્ન dining.] Blessing. 2. A benediction after meals.

હું મારા પ્રાણવું દાન તને આપું છું, તે લઈને ને હું પ્રસન્ન થઈશ, તો હું તારી નરકમાં પડ્યા છતાંય ઓળંગી કરવી ભૂલનાર નથી.

—પ્રેમાનંદ.

ઓળંગ-વું, *v. t.* [S. ડચ up + લઙ્ઘ to go.] To go from and to; to frequent.

અજ ઇન્દ્રાદિક ઓળંગે; ઈશ નમાવે શીખ.

—રેવાશંકર.

ઓળખાણી, *s. f.* [Fem. of ઓળખાણ a scavenger.] A woman of the ઓળખાણી caste.

ઓળખાણો, *s. m.* A section of the scavenger caste.

ઓળખ-વું, *v. t.* [S. ડચ up + લઙ્ઘ to go.] To cross. 2. To transgress; to violate.

ઓળખો, *s. m.* [S. અવ down + લખ્ to hang.] A mason's plummet. 2. A plumb-line.

ઓળખો, *s. m.* [S. ડપાલમ્મ a reproach fr. ડપ near આ up to + લખ to get.] A reproach. 2. Ridicule. 3. Being pleased or amused at

another person's being ridiculed.

અળળા ઓળલા લેતી રે, મધુકર માધવને કહેજે.

—દયારામ.

મોંઢાં ઉપર ગોરસ લોચું, ઓળલા લેતી ચાલી જો.

—દયારામ.

4. A complaint.

ઓળલા એના દાંડી લાવતા, હો.

સાંભળીને મુને થાતી લાજ, હો.—ભાલજી.

બાળપણમાં સર્વ ઓળલા, ચેતવણી ના ચૂકે.

—નિરાંતભક્ત.

ઓળ-વણું, *v. t.* [ઓર-વું to swallow.] To misappropriate.

ઓળવા-વું, *v. i.* [See ઓળો shadow.] To be hidden.

જો ને આપ વિચારી, તું વાંચે રે, બોળા મન ક્યમ ખૂલે;
તારે ઓથે હરિ ઓળવાયા રે; દૂલવણું ફૂલે.

—નિરાંતભક્ત.

ઓળ-વું, *v. t.* [S. આ up to or અવ down + હલ to move, to bend.] To comb the hair. See હોળ-વું.

Id. ઓળવું ચોળવું To comb and rub or brush (of the hair on the head).

ઓળ-વેા, *s. m.* [S. આલય house + વાસ, વાસો. residence.] A house.

ઓળા, *s. m. pl.* [See ઓલાં, આદ્ર, wet.] Green and fresh gram. 2. Green & fresh gram parched. 3. Parched gram (Used in Kathiawād).

ઓળા, [See ઓલાં, આદ્ર, wet. (Plural

of ઓળો.) A quantity of fresh and green pods of gram, &c.

ઓળા-ઓળ, *adv.* [See ઓળ a line.] In a line. 2. In parallel lines.

ઓળા-ણી, *s. f.* [See ઓળ-વું to comb.] A comb; a hair-comb.

ઓળાચો, Same as હોળીચો.

ઓળા-મણાં, Same as ઓવાર-ણાં.

ઓળિયા-પટ્ટી, *s. f.* [See વાળવું to turn + પટ્ટી a strip of cloth.] A strip of cloth wound round a cork, &c., to make it fit tight.

ઓળિ-યું, *s. n.* [See ઓળ a line.] A calender; an almanac, generally written or printed between parallel lines.

ઓળો, *s. m.* [Hem. Des. બોમ્બલા *fr.* S. બાલપત: soft light of the morning sun *fr.* બાલ young + આતપ heat. Or Hem. Des. અહિર-ઓ = S. વિ-ચ્છાય: pale, dim.] Shade; a shadow. 2. Shelter; protection. 3. The shadow of an evil spirit or ghost.

Id. ઓળે ઉતરવું To go into the shadow of; to touch. ઓળો પડવો To fall (of the shadow of an unclean object.) ઓળો દેખાય છે The shadow of an evil spirit or ghost is seen.

ઓળો, *s. m.* [S. આદ્ર, Mar. ઓલે, wet.] A quantity of fresh green pods of bean, gram, &c., cooked in a closed earthen vessel.

Id. ઓળો બાળવો To reveal a secret.

ઔ.

ઔ, The eleventh letter of the alphabet.

ઔચિત્ય, *s. n.* [S. *fr.* ઉચિત proper.] Propriety; suitability.

ઔઠ, *adj.* [See ઊઠ.] Three and a half; ૩½.

ઔઠ હાથમાં સહુ કો રમે; જગ, જોગ એટલામાં ભમે.

—અખો.

ઔત્સુક્ય, *s. n.* [S. *fr.* उत्सुक eager.] Impatience; eagerness. 2. Precipitance; haste caused by eagerness.

ઔદાર્ય, *s. n.* [S. *fr.* ઉદાર generous.] Generosity; liberality; munificence.

ઔદાર્ય, *s. n.* [S. *fr.* ઉડ up + આસ્ to

sit. *Cf.* ઉદાસીન.] Sorrow; grief; state of anxiety. 2. Indifference.

ઔદીચ, } *adj.* [S. ઔદીચ *fr.* ઉદ્ધ નorthern *fr.* ઉડ up + અગ્ન to go.] Of a particular section of Brāhman in Gujarāt. 2. *s. m.* A man of this section of Brāhman.

ઔરસ, *adj.* [S. *fr.* ઉર the breast.] Legitimate (of a child).

ઔષધ, *s. n.* [S. *fr.* ઔષધિ a herb. See ઔસડ.] A drug; a medicine.

ઔષધી, *s. f.* A medicinal plant; a herb. *adj.* Medicinal; having a healing virtue.

ક.

ક, The twelfth letter of the Alphabet, and the first consonant.

ક, [S. કુ bad.] A prefix showing "bad, wrong, or improper."

ક'ઈ, }
ક'ઈ-એક, } *adj.* [S. કિમિ something
ક'ઈ-ક, }
fr. કિમ્ what ? + અપિ & એક indef. suffix.]

Something; somewhat. 2. Some; any; few. 3. Several; certain.

હું નીચું જ ન નીચ, કષ્ટું કંઈના કાપે.—સામગ્રી. ૮.
4. A few; a little; something more or less.

ક'ઈ-નહિ, *adv.* [+ નહિ not *fr.* ન not + હિ certainly.] Not even one; not the least bit; nothing at all. 2. *interj.* No matter! never mind! no harm!

ક'ઈ-પણ, *adv.* [+ પરમ્ but.] Even; somewhat; a bit; a little.

કંસાર, Same as કણસાર, કનસાર.

કંસારી, *s. f.* [See કણસારી.] A cricket; a cockroach. 2. A moth.

કઈ, *pron. f.* [S. કિમ્ what ?] Who ? or what ? (of women).

કઈ-ક, *adj.* [See કેઈ some + એક one.] Several; many.

કઠિવલ, *s. n.* [See કૈવલ.] Strength; power; vigour.

કઠકુ, *s. f.* [S. કુ bad + કતુ season] Not the proper season.

ક-કડ-કુ, *pres.* [See ક-કડ-કું to boil.] Boiling; scalding hot; burning hot. 2. Trembling (of cold); bitter (of cold). 3. Sounding through tremour. (or the teeth).

કકડ-ધજ, *adj.* [See અક્કડ unbending + ધજ best *fr.* ધજ a banner.] Strong; stout.

ક-કડ-કુ, *v. i.* [Imit. See ક-કળ-કું to grumble કલ-કલ noise.] To be extremely heated. 2. To tremble.

ક-કડા-૮, *s. m.* Thunder; a rolling sound. 2. The sound of a boiling liquid. oil, &c.

ક-કડા-વણુ, *v. t.* [Guj. Causal of ક-કડ-કું to boil.] To heat to fusion; to gnash; to seethe; to make a rattling noise; to grind

or collide.

કકડી, }
કકડી-ક, } [See કકડી a bit.] *adj.* A
કકડી-કેર, }
little; a bit.

ક-કડી-ને, *adv.* [See ક-કડ-કું to make a sound.] Severely. 2. Violently.

કકડે, *s. m.* [S. કૃત to cut. See કટકે.] A bit; a piece; a fragment; a part; a chip; a patch; a division; a remnant.

Id. કકડે Crumbled; consisting of a small piece. કકડે બચકે-કકડે કકડે આપવું To pay in small parts or instalments.

ક-કણા-૮, *s. m.* [See કણ-કણ.] Trembling; tremour. 2. Noise; clamour; outcry. 3. Disgust; Dislike.

ક-કણે, }
ક-કણા-ટા, } *s. m.* Same as કણ-કણ.

ક-કર-વણુ, *v. t.* [See કર-કરે rough.] To sharpen with a file (of the teeth of a saw).

ક-કરે, *adj.* [See કર-કરે rough; or કારી a small pebble.] Rough; not smooth.

ક-કરે, *adj.* [See ક-કડ-કું to boil.] Extremely heated.

ક-કળ-કુ, *v. i.* [See કલ-કલ redup. of S. કલ an indistinct sound.] To grumble; to murmur.

ક-કળ-કુ, *v. i.* [See બળ-બળ-કું to boil.] To boil; to be agitated; to be agonized.

Id. કકળી ઊઠવું To make a great cry-out; to complain with a feeling of agony. આ વગરના હાકરાની આંતરડી કકળે તે ખરી No doubt, a child without its mother suffers from mental agony.

ક-કળા-૮, *s. m.* [See ક-કળ-કું to grumble + રત્તિ being.] Grumbling; a loud noise; a screaming noise; clamour; outcry. 2. A plaintive sound.

ક-કળા-૮, *s. m.* [See ક-કડા-૮.] The sound of a boiling liquid, oil, &c.

Id. કળી યાદસને કકળાટ કાઢવો To fry articles of food in oil on the 14th day of the dark fortnight of આસો (October-

November), which is the last but one day of the Hindu year, implying that with the sound of the boiling oil, all discordant sounds (quarrels, evil) in the house will disappear during the new year.

કંકળી-ભુ, *s. n.* Lamentation; bewailment. 2. Noise; clamour.

કંકુ-ડો, *s. m.* [See કોકો a son.] A term of endearment or a pet term for a boy.

કકો, } *s. m.* [S. ककार *fr.* क, & the letter K + કાર a termination showing the sound or letter *fr.* S. क, કરવું, to do.] The letter or sound क, K. 2. Any letter of the Gujarātī alphabet between ક and જ. 3. the elements of a science or art.

Id. કકો લખવો-કાઢવો To write the letter ક Ka. એ છેડરો કકો બાણે છે He learns the alphabets. કકાનાં પદ, કકાની બારાબડી The letters of the alphabet with the twelve vowels added to them. કકો ખરો કરવો To stick to one's resolution; to be obstinate. એને આ વાતમાં કકોએ ખબર નથી He does not know even the elements of this science or art.

કક્ષ, *s. m.* [S.] The arm-pit. 2. A side of the body. 3. A party. 4. Help; aid.

કક્ષા, *s. f.* [S.] The orbit of a planet. 2. A room in a house; the principal or central room in a house. 3. [See કાઢ-કી the hinder tuck of a garment.] The hinder tuck of a dhoter.

કક્ષાછટા નર નકી, મરે જેમ કક્ષા પડેથી.

—પ્રેમાનંદ.

4. See કક્ષ, 1, 2, 3.

કખ, *s. f.* [See કક્ષ.] A disease in which the arm-pit is covered over with pimples.

કંખડ-માકડી, *s. f.* [Properly કુંખડ-માકડી *fr.* કુ bad ખડ grass + માકડી a female monkey.] A kind of insect.

કખાય, Same as કપાય A decoction.

અખા કૃત્યનો ચઢે કખાય. — અખા.

કંખર-કું, Same as કરં-ખર-કું.

કંખરસ, *s. f.* Small pieces; powder or filings obtained by rubbing the inside of a pot.

કંક, *s. m.* [S.] A crane; a stork. 2. A false or pretended Brāhman.

કંકણ, *s. n.* [S.] A bracelet; a circle of coloured glass worn as a bracelet. 2. An auspicious string tied round the wrists of the bride and bridegroom in the marriage ceremony.

Prov. કંકણ વેચીને શેઠાણી કહેવડાવવું Penny wise and pound foolish.

કંકણાકાર, *adj.* [S. *fr.* + આકાર form.] Having the form of a ring; annular.

કંકણી, Same as કણ-કણી Tremour.

પખથી માથા સુધી તેને કંકણી ચઢી આવી.

—અધેરીનગરી.

કંકર, *s. m.* [S.] Gravel. 2. A single pebble. 3. A particle.

Prov. નર્મદાના કંકર એટલા શંકર Company of the good elevates one's position, *i. e.* Keep good men company, and you shall be of the number.

કંકરિયાં, *s. n. pl.* Same as કાંકરી A small pebble.

કંકરિયાં છાકરીયાં ખેલે, શેતરંગ ખેલે કાણ,
ગંજકા તો રાખ કોઈ ખેલે, ચાપટ ખેલે પાણ.

—ભાષા.

કંકાલી, Same as કપાલી.

કંકા-યુ, *s. n.* [S. कङ्कः a heron.] A kind of small snake.

કંકા-વટી, *s. f.* [See કંકુ red turmeric powder + વાડ-પી a bowl.] A little wooden cup to hold કંકુ. 2. An earthen pipe for smoking gānjā (slang).

કંકાર, *s. m.* [P. कङ्गार.] Quarrel; strife. 2. Obstinacy; contention; broil. 3. Dispute; dissension. 4. A domestic quarrel; a feud.

Prov. ઝાંઝે કંકારે કુવાનું-ગોળીનું પાણીએ નારે (Quarrel is fruitful source of misfortunes, *i. e.* Union is strength.

કંકારણી, *adj. f.* Quarrelsome (of a woman).

કંકારિયું, *adj.* Quarrelsome; contentious; pugnacious.

કંકુ *s. n.* [S. कङ्कुम.] A kind of red powder; a powder prepared from turmeric, alum, and lemon juice. 2. Red powder or

paint used by Hindūs for painting the forehead on great rejoicings.

Id. કંકુ ઊટેલ કાગળ See કંકોતરી. કંકુના કરવા To make spots of કંકુ (red powder) on the forehead. 2. To begin an auspicious business or work. કંકુનાં પગલાં A person whose arrival is auspicious.

Prov. કંકુનો (ચાંદ્યો) સૌ કોઇને વહાલો, મેસનો કોઇને વહાલો હોય ? Everyone likes to be happy.

કંકુડો, *s. m.* [S. कङ्क a heron + ડો dim.] A paper kite. (Same as કનકવો).

કંકોડી, *s. f.* [See કંકોડું.] The plant of કંકોડું. 2. The root of the plant. 3. A kind of fragrant powder used as a medicine.

કાચલીમાં કંકોડી, ને વાડકીમાં પાણી;

નાનો વર નવરાવવા બેડી, સમડી લઈ ગઈ તાણી;

લાલ, કેમ કરીએ. —ભાષા.

કંકોડું, *s. n.* [Dh. & Hem. Des. कंकोड़, कंदूल, कंटोल, fr. S. कङ्काल a plant bearing a berry, perfume prepared from its berries.] Myrtus Pimenta; a kind of vegetable.

કંકોતરી, *s. f.* [S. कंकु see કંકુ + પત્ર a letter, a sheet of paper.] An invitation note issued on auspicious occasions; an invitation note or letter daubed with a red paint.

કંકોલ, *s. n.* [S. कङ्कोल. Cf. કંકોડું.] China cubebs.

કંગણ, } *s. n.* [S. कङ्गण.] A bracelet.

કંગની, *s. f.* Same as કંગણ.

કંગાલ, *adj.* [P. कंगाल: a miser.] Poor; indigent. 2. Wretched; mean. 3. Helpless; friendless. 4. Lacking; barren.

કંગાસિ-ચત, *s. f.* Poverty; narrow means; mendicency; wretchedness.

કંચુરો, *s. m.* [P.] A spire; a steeple 2. Battlement. 3. An ornamental projection on a pinnacle.

કચ, *s. f.* [Imitative of the sound.] A babble; a brawl. 2. A strait; a dilemma.

કચ, *s. m.* [S.] The hair.

કેસરી તિલક કપોલ, અસિત કચ.—ગિરધર.

કચ-કચ, *s. f.* [Redup. of કચ Imit.]

Idle talk; a chat. 2. A troublesome talk.

Id. કચકચ કરવી To talk so as to annoy the hearer.

કચ-કચ-ચું, *v. t.* To complain noisily so as to disturb the peace of the hearer. 2. To make repeatedly a sharp and shrill sound. 3. To be shaky (of a floor, a table, &c.)

કચ-કચા-ટ, *s. f.* A loud and combined sound (of cranes, &c.).

કચ-કચા-વડું, *v. t.* [See કસ-વું to draw tight; or કચ-કચ Imitative.] To bind tightly. 2. To gnash the teeth.

કચ-કચિ-યું, *adj.* Headstrong; noisy; murmuring.

કચકડું, *s. n.* [S. कच्छ, कचपो, a tortoise + કડું a circle, a ring.] Tortoise-shell.

કચડ-કચડ, *adv.* [See કચડ-વું.] Grittily; making a gritty sound.

કચડ-વું, Same as કચર-વું. 2. *v. t.* [Hem. Des. कच्छ fr. S. कृच्छ difficulty. Or, S. कृष्ट crushed fr. कृष् to crush. See કચર-વું to crush.] To gnash the teeth. 3. [See કચ-કચા-વડું, કસ-વું.] To bind tightly.

કચડા-કચડી, *s. f.* A state of crowdedness.

કચડા-વડું, *v. t.* [Causal of કચર-વું to crush.] To cause to be crushed.

કચડા-વું, *v. i.* To be crushed or trampled upon.

કચ-પચ, *s. f.* See કચ-કચ. 2. A collection of noisy little boys.

કચર-ધાણ, *s. m.* [See કચર-વું to crush + ધાણ ruin.] Complete smashing or crushing.

Id. કચર ધાણ થવો-વળવો To be crushed to death; to be broken into pieces.

કચર-વું, *v. t.* [S. कृष् to draw See કચડ-વું.] To trample under foot; to press. 2. To bruise.

Id. કચરી નાખવું-ધાણવું To crush down; to subdue; to reduce to submission.

કચરા-વું, *v. i.* See કચડા-વું.

કચરિ-યું, *s. n.* A thick mixture of oil and oil-cake. 2. Food made from mangoes, &c. pressed or crushed together.

કચરો, *s. m.* [Hem. Des. कचरो = S. पक्क mud.] Rubbish; dirt. 2. Mud.

Id. કચરો કાઢવો-વાળવો To remove dirt; to clean. કચરાજું વાસણ An earthen pot. કચરાની ટોપલીમાં નાખવું To throw into the waste paper basket. 2. To throw away with contempt.

Prov. કચરે કચરો વધે Lit. Dirt increases dirt, i. e. If you have money, you may easily increase it, Cf. The birds of a feather flock together. કચરો વાળતાં જનમ ગમે, ને બાબાજી, ઉકરડો કયો? Ignorance in a matter with which a person has been familiar throughout his life, Cf. The sea complains it wants water.

કચ-વાટ, s. m. [See કચ-કચાટ.] Confusion. 2. Disagreement. 3. Importunity. 4. Disturbance of the peace of the mind.

કચ-વાણ, s. f. See કચ-વાટ.

કચવા-વવું, v. t. To cause to hesitate; to make uncertain.

કચવા-વું, v. i. To be dissatisfied; to be perplexed. 2. To be incommoded by crowd, sultry weather, or confined situation.

કચવું, adj. [S. કુ bad + ચાવવું to bite.] Confused; disordered.

કચા-કચ, Same as કચ-કચ.

કચા-ટ. s. f. Perplexing business; dilemma. 2. An intricate machination; a scheme.

કચાટિ-ચ, adj. Perplexing; intricate.

કચારો, s. m. [See ક, કુ, bad + ચરવું, ચાલવું, to walk.] Nightmare.

કચાણ, s. f. [S. કુ bad, wrong, + ચાલ conduct.] Bad conduct; vicious acts; dissolute or immoral habits.

કચા-શ, s. f. [See કચું unripe.] Unripe state. 2. Deficiency; a defect. 3. Insufficiency.

Id. કચાશ પર હોવું To be rather unripe or incomplete. કચાશ રાખવી To leave incomplete or defective.

કચિ-ચારો, s. m. [See કચ, કચ-કચ, a brawl + કાર doing fr. કરવું; or કચું unripe, See કચા-બચા children.] A troop of discontented children crying in the house. 2. [See કચું raw, unripe.] Raw or unbaked bricks.

રામદાસ કચો કચિયારો મૂકીને મૂવો.—ભાષા.

કચિવું, adj. [S. કુ dim. + ચિત્ર of various kinds.] Confused; disordered; disproportionately mixed together (of colours).

કચિ-ચાણ, s. n. [See કચર-વું to crush.] A crowd so thick that one person presses against another.

કચિ-યુ, adj. [See કચ noise.] Idly talking; brawling.

કચુંદ-વું, v. t. [S. કુ badly + છુંદ-વું to smash.] To rub a thing with the hands in water.

કચુંકો, s. m. The seed of tamarind.

કચુંક-કચુંક, adv. [Imit.] Making a squeaking sound.

કચુંડો, s. m. A swinging bed.

કચુંમર, } s. n. [See કચુંદ-વું.] Salad;

a preparation of onion, mint, ginger, pepper, &c.

કચુંરો, s. m. [S. કચ્છોર.] A kind of curcuma; a gallinut. 2. Strychnia (ઝેરકચરું).

કચેરી, s. f. [Hind.] A court. 2. A drawing room; a hall. 3. Persons assembled in a hall. 4. A company of respectable persons.

Id. કચેરીએ ચઢવું-જવું To file a complaint in a civil or a criminal court. આ વાત કચેરી સુધી ગઇ The darbar (દરબાર) officers have heard of this matter. કચેરીનો ખેસનાર Acquainted with the manners and customs of the darbar (દરબાર) or court ; polished of manners.

કચોરી, s. f. [See કચેરી.] A plant or its dried root; zadoary. 2. [Hem. Des. કચ્છુરિયં = S. ईषितम् coveted.] A cake made of a mixture of wheat and pulse, and fried in ghee.

કચોરો, s. m. [Hem. Des. કચ્છુરી = S. कर्चूरक a fragrant plant.] A plant or its dried root; curcuma zedoaria or zerumbet.

કચોણ, s. n. [P. કચ્છકોણ.] A cup. પધારો મુનિ કુંકમ કચોણે ભરીને, વસુદેવ કેરે ભુવન જી.

—દયારામ.

કચ્ચ-ઈ, } s. f. [See કચું.] Unripeness;

કચ્ચા-ઈ,

rawness. 2. Inexperience.

કચ્છ, *adj.* [See કચર-વું to crush.] Crushed. 2. *s. m.* Crushed state.

કચિર ચાલ્યું મુખયકી, કચ્છર થયો નિર્ધાર.

—ગિરધર.

કચ્છ-ધાણ, *s. m.* [See કચર-વું to crush and ધાણ, ધાણી, striking.] Destruction by being crushed, ruin. See કચર-ધાણ.

કચ્છાં-મચ્છાં, *s. n. pl.* [See કચ્છ and મચ્છ; or the first part may be taken as a reduplication of the second.] Little one's; children (out of endearment).

કચ્છાં-ઈ, Same as કચ્છ-ઈ.

કચ્છું, *adj.* [See કચર-વું and કચ્છું.] Unripe. 2. Not properly heated. 3. Not clever; inexperienced.

કચ્છ, } *s. m.* [Dh. Des. कच्छ fr. S.

कच्छ, कच्छ, कच्छ, the hem of a lower garment tucked up into a waistband.] The tuck of a dhoter or sari. 2. A piece of cloth worn round the loins; a suspensory bandage. 3. [S.] A tortoise.

Id. કચ્છ મારવો-વાળવો To tuck the dhoter up round the loins.

કચ્છપ, *s. m.* [S.] A tortoise.

કચ્છી, *s. m. f.* [S. कच्छ shore, bank.] An inhabitant of Kutch. 2. *adj.* Pertaining to Kutch.

કચ્છો, Same as કચ્છ. 2. *s. m.* [See કચ્છ, કચ્છપ.] A water-insect.

કચ્છો-ટી, *s. f.* [See કચ્છ + ટી turning.] A piece of cloth worn round the loins covering the privities.

કચ્છો-બંધ, *adj.* [+ બંધ a tie fr. बन्ध to bind.] Continent (of males).

કચ્છોટો, Same as કચ્છ.

Id. વજ કચ્છોટો lit. A hard or strong tie. 2. A life-long vow of celibacy.

કચ્છોરું, *s. v.* [See કુ bad + ઓરું a child.] A bad or wicked child. 2. *adj.* Wicked.

Prov. ઓરું કચ્છોરું થાય, કંઈ મા બાપ કચ્છોરું થાય ? A child may be undutiful to its parents, but the parents have nothing but love for their child.

કચ્છર, } *s. m.* [S. कज्जल.] A black ointment made of lamp-soot for the eyes.

કચ્છલ, *s. f.* [See કચા art and કચ્છ contrivance.] A contrivance; a device. (Used in Kāthiāwād).

કચ્છો, *s. m.* [S. कज्जल.] A kind of bird.

કચ્છ-વું, } *v. i.* [See કચ્છલ, કચર, કચ્છાઈ-વું.] To be covered with ashes.

કચ્છ, *s. f.* [Ar. कजा.] Fate. 2. Death. 3. Misfortune.

ખન કેરી કચ્છ બાળો, સન થઈ માને સર્વ.—વહીબ.

કચ્છ, *s. f.* [See કચા.] A contrivance; a device.

વાંકો વળી ચાલ્યો ત્યારે, ચોર મામા ચાર નેતા, પૂડે પડ્યા તેહ તર્ત, કચ્છ કાંક તો કળી. —વહીબ.

અમા, છવ તણી એ કચ્છ. —અખો.

ક-બાત, *adj.* [S. कु bad + जात born fr.] Base of mean extraction.

કચ્છ-રના, *s. f.* [Ar.] Fate. 2. Death.

કચ્છિયા-ખાર, *adj.* [See કચ્છિયો a quarrel. P. खोर fond of fr. खुरद to eat.] Quarrelsome; contentious.

કચ્છિયા-દલાલ, *adj.* [+ See દલાલ an agent.] One who excites or provokes quarrels.

કચ્છિયો, *s. m.* [Ar. كجى: a case.] Quarrel. 2. Dispute. 3. Disagreement. 4. A cause; a suit.

Id. કચ્છો કરવો-માંડવો To quarrel. કચ્છો સળગવો To begin (of a quarrel). કચ્છો સળગાવવો To set people quarrelling. કચ્છો હોલવવો-પતાવવો To stop a quarrel; to settle a difference. કચ્છાળી માંડવાળ થઈ, કચ્છો માંડી વાજ્યો The quarrel was settled amicably, or without going to law.

Prov. કચ્છાનું મોંડ કાળું Beware of engaging in quarrel.

ક-બેડ, *adj.* [S. कु bad + Guj. બેડ, બેડું, a couple.] Unlike; dis-similar; mis-matched.

ક-બેડું, *s. n.* A mis-match.

કચ્છલ, *s. m.* [S.] Lamp-black. 2. An ointment for the eyes made of lampblack.

કનજલી, *s. f.* Sulphuret of mercury.

કંચન, *s. n.* [S. कानन.] Gold. 2. Wealth.

Prov. કંચન (છ), પણ પડયું કચિરને હાથ A good man is degraded by the company of low persons.

કંચની, *s. f.* A dancing girl; a harlot; a courtesan.

કંચલો, *s. m.* [S. कञ्चुक.] A bodice.

કંચા-વું, *v. i.* [S. कृष्ट drawn fr. कृष्, कर्ष, to draw.] To be seduced.

Prov. કંચાયા સારા, પણ વંચાયા ખોટા Reputation is more valuable than money.

કંચુક, *s. f. n.* [S.] A bodice. 2. The slough of a serpent.

કંચુકી, *s. f.* [S. कञ्चुक.] A bodice. 2. The slough of a snake.

કંચુકી, *s. m.* [S. कञ्चुकिन् having a robe fr. કન્ચુક a robe.] A man wearing a long robe; an officer (a man) in the women's apartment.

કંચોળું, *s. n.* A fragrant plant.

કંજન, *s. m.* [S. fr. किम् what? whom? + जन a man. fr. जन् to be born.] The god of love.

કંજન ગંજન બહું ચમોદા. —વશીલ.

કંજુસ, *adj.* [S. कण a grain + चुस-વું to lick.] Stingy; niggardly; miserly.

કંજુસાઈ, *s. f.* Stinginess; miserliness.

કંઝરી, *s. m.* [S. कञ्जर.] A kind of bird with a long bill.

કટ, *s. f.* [S. कट a mat.] A mat made of the roots of a fragrant plant.

કટ, *s. f.* [S. कट side.] The side or slope of a mountain.

કટ, *s. f.* [See કટી a kind of dish.] A dish or preparation made of tamarind juice and spices boiled together.

કટ, *s. n.* [See કટક a bracelet of gold.] A bracelet. 2. *adv.* [Imit.] Crackling; accompanied with a crackling sound.

કટક, *s. n.* [S.] A camp. 2. An army. 3. [S.] A bracelet of gold, shell, &c.

કટ-કટ, *s. f.* [A redup. of કટ Imit.] Wrangling. 2. Teasing persistence.

કટક-કણ, } *adj.* [See કટકો a piece.]
કટક-ચું,

Brittle; that can be easily broken.

કટ-કટ-વું, *v. i.* [See કટ-કટ crackling sound.] To make a crackling sound.

ગરગડી નોખત ધન ગરજે શું? કટક કટકડી ચાલ્યું રીઝે. —પ્રેમાનંદ.

કટક-ચું, *s. n.* [See કટકો a piece.] The roof of a house. 2. A storey.

કટકું, *s. n.* [See કટકો a bit.] A part of a field; a small field. 2. See કટક, 1, 2.

રામ પરતાપથી કામ એ તો કરે,

કુમ્ભકરણ તણાં ફોડું કટકાં. —પ્રેમાનંદ.

કટકો, *s. m.* [Hind. काटना to cut fr. S. कृत्, कर्त्, to cut.] A piece; a bit; a portion.

કહણ થયા રે માધવ મથુરાં જઈ,

કાગળ ન લખિયો કટકો રે. —મીરાંબાઈ.

કટમ, Same as કુટુંબ A family.

Prov. કટમ કરડકણું, ને મોસાળ વટકણું From the frying pan into the Fire. કટમનો કાકો, ને ફળિયાનો દૂવો A child should address the male members of the family as કાકા (father's brother), and the males of the street in which he resides as દુવા (husband of its father's sister). કટમમાં કલેશ, ને પાડોશીએ વેર, રાખવું નહિ Live in harmony and at peace, at home and in the street.

કટ-કું, *s. n.* See કાટ, કાષ્ટ, wood + કું dim.] A light frame-work made to serve as a temporary covering for a gap in a well.

કટ-વું, *v. i.* [See કટ-વું to be rusty or sour; or કટુ, કડ-વું, bitter; or ખાટું sour; or ખાટ-વું to be sour.] To be bitter or sour. 2. To be inimical towards. 3. To be angry with.

કટા-કટ, } *s. f.* [See કટ, Hind. काटना,
કટા-કટી,

કાટ-વું, to cut.] Mortal enmity. 2. A slaughter; a massacre.

કટાફી, *s. f.* [S. कट side + आक्षि the eye.] A leer; a side-long look; a glance. 2. Looks of displeasure and anger.

કટા-ટ, *adj.* [See કટ crackling sound, કટ-કટ a quarrel, + વૃત્તિ being.] Quarrelsome. (Used in Sorath.)

કટા-ચું, } *adj.* [See કાટ rust.] Rusty.
કટા-મણી,

2. Disgusting. 3. Displeased (of the face).

કંટાણું, *s. n.* [S કુ bad + Guj. ટાણું time.] A bad time; an inconvenient or unlucky time.

Id. મેં કંટાણું કર્યું To make a wry face; to be displeased or disgusted. શાક કંટાણું ઝેર જેવું છે The preparation of vegetables is mixed with verdigris, and has become as bitter as poison.

કટાર, } *s. f.* [Hem. Des. કટારી *fr.* S. કટાર a dagger.] A dagger; a poniard. 2. A column in a newspaper.

કટાર-ડી, *s. f.* [See કટાર a dagger; Or, કટાક્ષ a side-long look; or કટ a side.] Crookedness. 2. Side-long looks; glances. નવ આવે સમોવડ આંખને, કંઈ કટારડી સારી છે; તે તો, હરિ, હાણે તારી આંખ, મળ્યાને મારણહારી છે. —દયારામ.

કટાવ, Same as કટિ-ખંધ.

કટાવ, *s. m.* [Eng. cut + off.] (In a game of cards) Want of cards of a particular kind in the hands of a player.

કટાવવું, *v. t.* [Caus. of કટાવું to be rusty or sour.] To make rusty or sour.

કટાવું, *v. i.* [See કટ રુસ્ત.] To be rusty.

કટાવું, *v. i.* [See કટાવું to cut] To be cut. 2. To be beheaded. 3. To be cut to pieces.

કટાસાણું, *s. n.* [S. કટ a mat + આસન a seat.] A square piece of woollen cloth to sit upon during one's prayers.

કટિ, *s. f.* [S.] The loins; the region above the hip; the flank; the waist.

કટિ-ખંધ, *s. m.* [S. કટિ + ખંધ a tie *fr.* बन्ध to bind.] A girdle. 2. A zone. 3. A kind of metrical composition, in which alliteration occurs at regular intervals.

કટિ-મેખલા, *s. f.* [S. કટિ+મેખલા a girdle.] A girdle.

કટિ-સૂત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + સૂત્ર thread.] The thread worn round the waist; waist-band; a girdle.

કટિ-સ્નાન, *s. n.* [S. કટિ + સ્નાન a bath *fr.* स्ना to bathe.] An ablution from the feet up to the waist.

કટું, } *adj.* [S. કટું pungent, bitter.] Pungent; offensive; cutting; keen; fierce. 2. Bitter (See કડવું).

કટું-તા, } *s. f.* [S. કટું-તા *fr.* કટું pungent, bitter.] Pungency; keenness. 2. Bitterness.

કટોરો, Same as કટોરો.

કટોરી, *s. f.* [Dim. of કટોરો.] A cup; a bowl; a semispherical vessel.

કટોરો, *s. m.* [S. કટોરો.] A shallow cup.

કટી, *s. f.* [See કટાવું to cut.] Stopping of speech (between friends); a determination to stop speaking to; being not on speaking terms (of friends).

કટું, *adj.* [Hind. *fr.* काटना to cut *fr.* S. कूट to cut. Or, See કટું bitter, pungent.] Bitter (of an enemy); mortal; inveterate.

Id. કટો વેરી-દુશ્મન A bitter enemy. કટું વેર, કટી દુશ્મનાઈ Bitter enmity.

કડ, *s. m.* [S. કટ a mat.] A bag of palm-leaves; a mat.

કડણ્ય, *adj.* [S. कटिन.] Hard; firm.

કડણ્ય થયા, રે, માધવ મથુરાં જઈ,

કાચળ ન લખિયો કટકો રે.—મીરાંબાઈ.

2. Difficult.

Id કડણ્ય જમીન Hard soil. કડણ્ય કામ A difficult business. તે બચવો કડણ્ય છે It is hardly possible that he can be saved. કડણ્ય છતીનો Hard-hearted. 2. Courageous; enduring; able to bear pain. છતી કડણ્ય કરવી To be strong-minded; to bear pain. કડણ્ય વખત-સમો Hard times.

કડણ્ય-ઈ, } *s. f.* Hardness; firmness. 2. Difficulty.

કડરાઈ, *s. f.* [See કડોર hard, unfeeling.] A feeling of uneasiness.

કડ-લો, *s. m.* [See કટ, કટ, wood, timber + ડો, રો, લો, dim.] Household furniture; particularly, wooden furniture in a household. 2. [See ખટલો.] The members of a household (See ખટલો.)

કડવું, *v. i.* [See કથ્થ to boil.] To be sultry; to be hot.

કક.કુ, *adj.* [See કક.] Painful; uncomfortable.

કક.કીમ, *s. n.* [S. કુ bad + Guj. કીમ a place.] Secret or private parts of the body, which it is shameful, and consequently painful, to show or expose, when affected by a disease.

કક.કીરે, *s. m.* [See કક.કુ to be hot; or કકીર hard.] Sultriness; a feeling of uneasiness caused by unbearable heat. 2. Same as કકકેડો.

કકિન, [S.] Same as કકજી.

કકિયાર-જી, } *s. f.* [See કકિ-ચારો a wood-cutter.] A woman who cuts or sells fire-wood.

કકિયારો, *s. m.* [S. કાઢ wood + કાર doer *fr.* કૃ to do.] A wood-cutter; one whose business it is to split or sell fire-wood.

કકિયો, *s. m.* A pice (colloq).

કકેકાજી, *s. n.* [S. કુ bad + Guj. કેકાજી a place.] The delicate or vital parts of the body. *Cf.* કક.કીમ.

કકકેડો, } *s. m.* [See કકિ wood + અગાર a house.] A wooden railing; a railing. 2. a gallery; a balustrade.

કકકીડી, *s. f.* A diminutive of કકકેડું.

કકકેડું, *s. n.* [S. કાઢ wood.] A round wooden pot for holding salt, turmeric, pickles. &c.; a cruet-stand.

કકકેડો, *s. m.* The hinder part of a ship.

કકકેદર, *s. n.* [S. *fr.* કઠ = કાઠન hard + હદર the belly.] Dropsy.

કકકેર, [S.] Cruel; relentless. 2. Harsh; rough (of words or language). 3. Hard.

કકકેર-તા, *s. f.*

કકકેર-પાજી, *s. n.* } Harshness. 2. Cruelty.

કકકેર-ઈ, *s. f.*

3. Hardness.

કકકેળ, *s. n.* [S. કકોલ = કકોર hard, resisting.] Pulse; all kinds of pulse.

કકકેજી, Same as કકકેજી.

કક, *s. f.* [S. કકટ] The waist. 2. [S. કકટ side, margin.] The customary grant allowed on a purchase of hundred articles of the same kind.

કક, *Indecl.* [1mit.] Loud crackling sound.

કક.ક, *adj.* [Dh. Des. कड़खड़ *fr.* S. कड़ाखा a side long look, an angry look, See કકકીડી.] Raw; unripe. 2. Penniless. 3. Rigidly fasting. 4. Hot-tempered. 5. Dry; crisp. 6. Hard.

Id. કકક મિનન A hot temper. ભાત હજી કકક છે The rice is yet hard, *i. e.* Not yet cooked. કકક અંબાળી Penniless. છું બે દિવસનો કકક છું I have not eaten food for the last two days.

કકક.ઈ, *s. f.*; [See કકક hard.] Poverty. (Used in Jhalawād.)

કક-કક, *s. f.* [Imitative of the sound.] A loud crashing, crackling, or rattling sound.

કક-કક.કુ, *adj.* Crackling (of sound). 2. Boiling (of water, &c). 3. Severe (cold).

કક-કક.કુ, *v. i.* To send forth the sound કકકક; to crash; to crack; to peal, &c.

કક-કકી-ટ, *s. m.* [See કક-કક a crash + રત્તિ being, state.] A loud rattling sound. 2. *adv.* Fluently; rattling along (of speech, speaking).

Id. કકકકીટ ભેટવું To embrace passionately. કકકકીટ વાંચવું To read fluently. કકકકીટ ચાલવું To walk rushingly. 2. To make a rapid progress; to go on swinging or with force.

કક-કકી-ટી, *adv.* With a loud rattling sound; proudly; rushing.

કકકકીટી કોટી નેધ ચાલ્યા. —પ્રેમાનંદ.

કક-કકી-વજી, *v. t.* To make a loud crack, clatter, &c.

કક-કકિ-ત, *adj.* Stiff (cloth, &c.) 2. Fluently, emphatically, or unhesitatingly spoken or read.

કક-કકી-ને, *adv.* Violently; severely. 2. Rattling along; fluently (of speech, speaking).

કકક.જી, Same as કકક.ક.જી.

કકકિ-યુ, *s. n.* [See કકક gold.] A large ring worn by men in the ear.

કકકી, *s. f.* [Dim. of કકકે a piece.] A small piece; a bit.

કકકે, Same as કકકે.

Id. કડકેકેર A bit of a bit; a small bit.

Prov. કડકે કડકે લિરિમહા Eating, devouring, or misappropriating the whole in small instalments.

કડહી, *s. f.* [See કડહી.] A small ladle or spoon used in cooking. 2. A diminutive of કડહી.

કડહી, *s. m.* [Dh. Des. કડુચ્છઓ = S. દર્શી a ladle; Cf. Hem. Des. કડચ્છ S. અયોદર્શી.] A large iron ladle or spoon.

કડ-કડ, *adv.* Imitative of the cracking and crashing of a falling tree or rapidly successive peals of thunder.

કડણ, Same as કડહી.

કડ-તલ, *s. n. f.* [See કડ side + તલ, તળિયું, the bottom.] Length; endlessness (of a talk). 2. Idle talk (Used in kāthiāwād).

કડદે, *s. m.* [S. કટ side, margin, + દાય a share / r. દા to give.] Refuse; waste matter; dirt. 2. Adulteration; mixture. 3. Deduction; diminution; the sum discounted.

Id. કડદે આપવે To make a deduction; to allow a discount. કડદે મેળવવે-કરવે To make a mixture; to adulterate. કડદે ઉતારવે To wipe away dirt (used in Kāthiāwād).

કડપ, *s. m.* [Ar. કર્મ control; See કરમ.] Control; awe; reverence.

કડપ, *s. m.* [See કરમ.] A few handfuls of plants, grain, &c, uprooted and thrown together to dry, previously to binding them into bundles.

કડપ-હું, *s. n.* Dim. of કડપ.

કડમ, *s. n.* [Hem. Des. કડમ્બો = S. નિકર a heap, a bundle, pith, essence.] Stubble; the dried stalks or straw of jūārī, bājri and other corn forming a good forage for cattle.

કડ-લી, *s. f.* Same as કલી.

કડ-હું, *s. n.* Same as કહું. 2. [See કડું.] A bracelet.

કડવા-ટ, Same as કડવા-શી.

કડવા-ટ-હું, *v. t.* To force one (a child, &c.) to drink a bitter portion.

કડવા-શી, *s. f.* [See કડું bitter + શી being, state.] Bitterness. 2. Dislike; on-

mity.

કડણ, *adj.* [S. કટુ bitter.] Bitter.

કડવા હોય લીમડા, મીઠી હોય છાંય;
અંધવ હોય બાલકણ, તેએ પેતાની બાંધ.—ભાષા.

3. Stern; severe; unrelenting.

Id. કડું ઝેર-વિષ As bitter as poison. કડવી આંખે નેહું To look at with an unfavourable or stern eye. કડવી જીભ A bitter tongue.

Prov. કડવાની કડવાં, ને મીઠાની મીઠાં=કડવે લીમડે કડવો વાસ As the tree is, so is the fruit. કડું ચોસડ વહાલેશરી પાય Bitter pills may have better effects.

કડ-કુ, *s. n.* [S. કટ side, limit.] A portion of a Prakrit poem ending with the choral stanza.

કડા, *s. m. pl.* A kind of rice. 2. [S. કુટજ.] A medicinal drug, otherwise called ઇંદ્રજવ.

Id. કડાજા The bark of the plant from which ઇંદ્રજવ is obtained.

કડા, } See કડા-ઈ.

કડાક, *adv.* [Imit.] A sudden loud crackling sound.

કડા-કડ, *adv.* [Imitative of the sound.] Low crackling sounds rapidly following one another.

કડા-કડી, *s. f.* [Imitative of the sound] Rivalry; keen competition. 2. Bitter enmity. 3. A quarrel accompanied with loud abusive language. 4. A rigid fast.

Id. કડાકડીનો વખત The time of a noisy quarrel. 2. A critical time. બંને કડાકડી પર આંચા Both were at daggers drawn.

કડા-કુટ, *s. f.* } [+કુટું to beat.] Trouble; }
કડા-કુટે, *s. m.* }
botheration.

કડા-કુટિ-ય, *adj.* Troublesome; irksome. 2. Intricate.

કડા-કે, *s. m.* A loud crackling; a whip. 2. A rigid fast. 3. A state of starvation.

Id. કડાકા ફેડવા-ભાગવા To make crackling sounds in relaxing the muscles of the body. કડાકા થવા To be heard (of a crackling sound). કડાકા પડવા To suffer from starvation.

Prov. જંગલમાં મંગલ, ને બરેલીમાં કડાકા A desert is a happy place, and a great city is a great solitude.

કડા-જૂડ, *adv.* [See કડુ + જૂડ, એડ, thrashing *fr.* યુધ્ to fight.] Same as કડા-ખીડ.

કડા-ખીડ, *adv.* [+ લીડ crowdedness.] Uninterruptedly. 2. With all one's strength.

કડાખીન, *s. f.* [P. કરાબીન, *Cf.* Eng. Carabine or carbine.] A short rifle.

કડાચું, *s. n.* [S. કટાહ.] A large કડા-ઈ, કડા-ઈ.

કડા-ચું, *v. i.* [Passive of કાઢ-ચું, કાડ-ચું, to draw out.] To be removed.

કડારાન, *s. n.* [S. કટ a mat + આસન a seat. *fr.* આસ્ to sit.] Any hide or skin used as a seat.

કડિ-યણ, } *s. f.* [See કડિયો a mason.]
કડિ-ચેણ, }
A woman of the bricklayer caste. 2. A wife of a bricklayer.

કડિયા-કેટ, *s. m.* A game for children, generally known as મોઈદેડા. (Used in Northern Gujarāt).

કડિ-ચું, *s. n.* [See કેડિ-ચું.] A coat; an angarakhā.

કડિયો, *s. m.* [Hem. Des. કઢદઆ = S. રથપતિ: a mason.] A bricklayer; a mason.

કડી, *s. f.* [See કડું a bracelet, a ring.] A hook; a ring; a link; a chain. 2. [See કડ-ચું.] Two or four lines of poetry rhyming together.

Id. કડી કરવી To shut up with a chain. 2. To shut up under the orders of a court; to keep under custody. કડી કરવી-મારવી-દેવી To shut up with a chain. હાથે કડી કરવી To put on handcuffs. પગે કડી ધાવવી To put fetters on. કડીએ ભરાવવું To hang on a hook. કાને કડી ધાવવી-પહેરવી To put on ear-rings. કવિતાની કડી Two or four lines of a poetry. કડીબંધ Tied, fastened, or shut up with a chain. 2. Arranged in lines rhyming together. કડીબંધ ગાવું To sing in a manner to bring the couplets into prominence. કડીતોડ Striking so as to break the chain of a door. 2. Hard; severe; violent. 3. Detailed; item by item;

accurate.

કડું, *s. n.* [S. કટક a bracelet.] A circular ring; a gold or silver circular ornament.

કડું, *adj.* [S. કટ.] Bitter.

કડું, *s. n.* [S. કટુકી *fr.* કટુ bitter.] A very bitter medicinal drug.

કડું-ખ-લો, *s. m.* [See કડ, કટ, side + ક and લો dim.] A corner. 2. A small room.

મુખીએ કો'ડિયાનો એક કડુંખલો ખાલી કરાવી આપ્યો.
—અંધેરીનગરી.

કડું-ચું, *adj.* [S. કટુ bitter. + P. ચેહ dim. termination.] A little bitter.

કડે, *prep.* [S. કટ side.] Towards. 2. With; in charge of. *Cf.* કેડે.

કડે-ડાટ, Same as કડ-કડાટ Roaring; thundering.

કડે-ધડે, *adv.* [+ ધ-ધડાટ, ધડ-ધડાટ, thundering.] In a flourishing state.

કડે, *s. m.* [S. કુટજ, See કડા.] The plant from which કડા, ઇંદ્રજવ, are obtained.

કડે, *s. m.* [See કટ, ચટાઈ, a mat.] A large mat.

ક-ડોળ, *adj.* [S. કુ bad + Guj. ડોળ form.] Ill-shaped; ugly.

ક-દંગ, *s. m.* [S. કુ bad + દંગ fashion.] Rude manners; rudeness; oddity.

ક-દંગું, *adj.* Rude; unmannerly; ill-bred. 2. Awkward; ugly.

કઢણ, *s. f.* [See કણ; or કટ side.] Edge or verge of a rock; a precipice. 2. The wooden circle fixed to the edge of the hide of a *kos* (કોસ). 3. A bamboo stick with a hook at its end (Used in the Surat District)

કઢણ, *adj.* [See કઢ-ચું to boil; or કણ hard.] Hot-tempered; angry; peevish.

કઢણ, *s. n.* [See કઢ-ચું to boil.] Water taken from boiling pulse, &c., and mixed with spices.

કઢ-ચું, *v. t.* [S. કથ્ to boil.] To boil milk, &c., so as to render it thicker. 2. To boil. 3. To be angry.

કઢા, } *s. f.* [S. કટાહ a frying pan; or
કઢા-ઈ, }

કઢંજું to boil.] A frying pan. 2. A frying vessel with handles.

કઢાંજી, } *adj.* [See કઢંજું to boil.]
કઢિયજી,
Boiled so as to thicken.

કઢાંપો, *s. m.* [See કઢંજું to boil + S. તાપ heat *fr.* તપ to be hot; or આપો may be taken to be a noun suffix.] Sultriness. 2. Grief; sorrow.

કઢાંમ, *s. n.* [See કાઢંજું.] A triangular frame of wood, used by farmers in dragging their tools, materials, &c., to the field.

કઢાંયું, Same as કડાંયું.

કઢાંયેજી, *adj.* Same as કઢાંજી, કઢિયજી.

કઢાંરો, *s. m.* Same as કડ. 2. [See કાઢંજું to take out.] A purchase or sale in a military camp.

કઢાંળ, *s. n.* [See કુ bad + ઢાળ slope.] A piece of wood fixed in a hedge and branching into two directions at an angle to allow men to pass through; a stile.

કઢી, *s. f.* [S. कथिका *curry fr.* कथ to boil, See કઢંજું to boil.] A kind of Indian soup; curry.

કઢેજી, Same as કઢેહંજું.

કઢો, Same as કાઢો.

કણ, *s. n.* [S.] A single grain (of corn); a particle; an atom. 2. A facet of a gem. 3. An angle or point.

ભુજ પારો લીડતાં કંકણ કણ ગડિયાં રે,
કે થું, એને કાળજડે કઠોર કુચ નડિયાં રે.

—દયારામ.

Prov. કણના મણ (થાય) A grain may grow into maunds. કીડીને કણ, ને હાથીને મણ To each according to his needs.

કણ-ક, *s. f.* Grains. 2. Flour. 3. Dough.

Id. કણક પઢાળવી-આંધવી To make flour fit to make cakes of. કણક ટુંપવી To knead flour mixed with water.

Prov. કણક ને કણખી કસણ્યા ગુણકે Pressure is advantageous for flour and for a Kanabī. કણકમાં પાણી પડયું તે પડયું Done is done, cannot be undone.

કણ-કણ, *s. f.* [Imitative of the sound.] A tingling noise.

કણ-કણ, *s. m. pl.* [Imit. of the feeling.] Feverishness; tremor proceeding from fever. 2. [See કમ-કમાડ.] Disgust.

કણ-કણાંટ, *s. m.* A tingling sound. 2. Same as કણ-કણ.

કણ-કણી, *s. f.* [See કણ-કણ.] Tremor.

કણ-કણો, *s. n.* The singular form of કણ-કણ.

કણ-કી, *s. f.* [See કણ a grain.] A granule of rice.

કણજી-યું, *s. n.* [See કણજી.] A medicinal oil obtained from the seeds of કણજી.

કણજી, *s. f.* [S. करज, करज.] A plant bitter to the taste.

કણ-દિયો, *s. m.* [S. कण a grain + दीप, दीप, a lamp.] A silver ornament worn on hands by women.

કણ-પીઠ, *s. f.* [S. कण grain + पीठ a foot-stool *fr.* अपि down + स्था to stand.] A grain-market.

કણખી, *s. m.* [S. कुटुम्बन possessing or supporting a family *fr.* कुटुम्ब a family. Or, S. कुलालम्बिन depending upon a family *fr.* कुल a family + आलम्बिन hanging, depending, *fr.* आ intensive + लम्ब to hang. Or, Dh. Des. कलमो *fr.* S. कलम: rice.] A cultivator; a farmer.

Prov. કણખીની મત કૂલે, ને ભણે ભણે ને ભૂલે A kanabī wants intelligence, and cannot be taught. કણખી કાતકે ડાહ્યો Everyone is wise in times of plenty. કણખીનું મોંહુ કુહાડે ચીરેજી A kanabī is generally abusive and repulsive of speech. કણખીનો કૂખો, એક મુવો, ને બીજો બહો There can be no widows among the kanabīs, because marriage and divorce are very light affairs with them. કણખી બગાડ્યા કેડવે, ને મણિધર બગાડ્યા પેડવે One sheep with mar a flock. કણખી પાછળ કરોડ, કણખી કો' પાછળ નહિ, પણ મૂળમાં મોટી ખોડ, કે બહુનું ઓસડ નહિ The whole world depends upon agriculturists, who do not depend upon any one else; but they are generally cursed with obstinacy.

કણ-મણ-જું, *v. i.* [Imit.] To grumble; to be dissatisfied.

કલ્પ-વટ, } s. n. [See કલ્પ grain + વૃત્તિ
કલ્પ-વટિ-યું, } livelihood.] Corn of various kinds mixed together; especially, that which is obtained by begging from door to door.

કલ્પ-વટિ-યું, *adj.* Living by begging.
જીવે તમાસા તાતજી, મારા સમ થાએ મતિયા,
એ કૃપ, દ્રોણ, ને અશ્વિ-યામા, શું વટે કલ્પ-વતિયા?
—પ્રેમાનંદ.

કલ્પવીર, s. n. [S. कर्णिकार.] A kind of flower.

કલ્પ-વું, v. i. [Imit.] To groan; to moan.

કલ્પસ, } s. n. [S. कणिस] An ear of
કલ્પસ-હું, } corn.

• કલ્પ-સાધ, s. f. [See કલ્પ grain.] A preparation of gram-flour fried in ghee, and made into small pills.

Id. કલ્પસાધના લાડુ Sweetballs made of કલ્પ-સાધ mixed with sugar.

કલ્પ-સારી, s. f. [See કાણું a hole + સાર-વું to bore a hole.] A cricket.

કલ્પસારો, s. m. [See કાણું fr. S. काश्य bell-metal + કાર worker fr. કર to do.] A copper-smith.

કલ્પસું, Same as કલ્પસ, કલ્પસ-હું.

કલ્પા-યવું, } s. n. [See કલ્પ grain + વૃત્તિ
કલ્પ-વું, } livelihood.] Corn paid every month as
કલ્પા-વું, } salary.

કલ્પિ-ક, s. f. [See કલ્પ grain.] Flour; corn. 2. A small particle.

કલ્પિ-કા, s. f. [S. fr. कण a grain.] A very small grain.

કલ્પિ-યું, s. n. A blanket stuffed with cotton or rags.

કલ્પિ-થો, s. m. A grain-dealer; a corn-merchant.

Prov. કલ્પિયાના આપથી કંઈ વરસાદ અટકે ?
Cattle do not die from crows' cursing. કલ્પિ-થો સદાય રણિયો, કોઈ દિન કાંકલિયો A grain-merchant is always in debt, he is seldom rich.

કલ્પી, s. f. [S. कण a grain.] A small particle. 2. The facet of a diamond.

કલ્પું, Same as કલ્પ A grain.

કલ્પે-ક, s. f. Same as કલ્પિ-ક, કલ્પ-ક.

કલ્પેર, s. f. [S. कर्णिकार.] A particular shrub. Cf. કલ્પવીર.

કલ્પે, s. m. A very young snake. 2. The axis of a spinning wheel. 3. A strip of cloth worn round the head.

કલ્પેણ, s. n. [See કલ્પ grain.] Seeds of onion.

કંટક, s. m. [S.] A thorn. 2. A pest; an obstacle. 3. *adj.* Cruel; wicked; troublesome.

કંટલ, s. n. [S.] A bābūl tree.

કંટા-રિયું, s. n. [See કાંટો a thorn + વાડ a hedge; the cloth is thrown on a thorny hedge. Cf. કાંટિયું.] A piece of cloth placed on the dead body.

પ્રથમ કંટારિયું પહેરીને આલિયા,

મરી મટ્યા તેહને કોણ મારે ?—ભોજોલગત.

કંટ-વાડ, s. f. [See કાંટક a thorn + વાડ a hedge.] A thorny hedge.

કંટાળ-વું, v. t. [See કંટક thorn + વાળું having.] To be tried of. 2. To be sick of; to dislike.

કંટાળો, s. m. Weariness. 2. Disgust. 3. Dislike.

કંટી, s. f. [See કણ્ટક thorn.] Little grains on the ears of કેદાર, ડાંગર, &c.

કંટી-યું, s. n. An ear of જીવાર, &c.

કંટી-વાળો, } s. m. [See કંટી a necklace
કંટે-વાળો, }

fr. S. कण the neck + વાળું having.] The application of ashes on the outside of cooking pots before they are placed on the fire.

કંટુ, s. n. Thick impure milk obtained from a cow just after delivery.

કંટુ, *adj.* [See કંટુ.] Hot-tempered; irascible.

ખાંડા ખડખડે, વાંકડા વીર કંટા.—ગિરધર.

કંટુડિયા, s. f. [Diminutive form of Guj. કોડી a jar, or કાન, S. कर्ण the ear + તોડ-વું fr. S. કર to break.] A small earthen vessel.

કંટોલી, s. f. [See કંટોલું.] A creeper which bears the fruit called કંટોલું.

કંટોલું, s. n. [See કંટોલું.] A kind of wild fruit used for food.

કંઠ, *s. m.* [*S.*] The throat; the neck.
2. The voice; the tone.

Id. કંઠ બેસવો-બેસી જવો To become low or hoarse (of the voice). કંઠ કુટવો To begin to speak. 2. The appearance of the large bone in the front of the throat. 3. The appearance of a coloured ring round the neck of a bird. કંઠ પુલવો To become clear (of the voice). પુલ કંઠ ગાતું To sing with a clear voice; to sing setting aside shyness, reserve, or restraint; to sing freely. ઝીણો કંઠ A high pitch of the voice. જડો કંઠ A thick and loud voice. મધુર કંઠ A sweet voice. કંઠે કાઠા પડવા, કંઠ સુકાવો To have huskiness in the throat; to have a dry throat; to be afflicted with thirst. કંઠે સોસ પડવો To be afflicted with thirst. કંઠે કંધાવો-બંધ થવો To be suffocated. કંઠે ભરાવો To be choked with emotion (of the throat). કંઠે પ્રાણ આવવા To be in danger one's life; to be on the point of losing one's life. કંઠે પ્રાણ આવે તોપણ Even though one's life should be at stake.

Prov. કંઠ વિનાનું રાતું ગાતું? No one can make a good songster, who is not endowed with a sweet voice.

કંઠ-પાશ, *s. m.* [+ પાશ, ફાંસો, a noose.] A halter round the neck.

કંઠ-મણિ, *s. m.* [*S.* મણિ a bead, a jewel.] The large bone in front of the throat. 2. A jewel worn round the neck. 3. A very dear thing.

કંઠ-માધુર્ય, *s. n.* [*S.* + માધુર્ય sweetness *fr.* મધુર sweet.] Sweetness of voice.

કંઠ-માળ, *e. f.* [*S.* + માળ a garland.] A necklace. 2. Goitre; a disease of the neck.

કંઠ-સ્થ, *adj.* [*S.* + સ્થ to stand.] Situate in the throat. 2. Guttural. 3. Being ready on the tongue; learnt by heart or by rote.

કંઠ-સ્થાન, } Same as કંઠ-સ્થ (1) & (2).
કંઠ-સ્થાની, }

કંઠ-સ્નાન, *s. n.* [*S.* + સ્નાન to bathe.] Ablution from the throat downwards.

કંઠ-પ્રિ, *s. n.* [*S.* + પ્રિ the front, the foremost point.] The front of the throat.

2. The tip of the tongue.

કંઠાભરણ, *s. n.* [*S. fr.* + આભરણ an ornament.] A neck ornament; a necklace.

કંઠાભરણ હીરે જડયાં, કાલ્ય કુમળાં તિલ.

—રણુકેડણ દિવાન.

કંઠાર, *s. f.* [*S.* + કાર a line.] The shore; the coast-line.

કંઠાવરોધ, [*S.* + અવરોધ obstruction *fr.* અવ down + રૂધ to obstruct.] Obstruction of the throat; suffocation; choking.

કંઠાળ, *s. f.* [*S.* + આલી a line.] A double sack. 2. The sea-shore.

કંઠિ-યુ, *adj.* Sticking in the throat. 2. Wanting in ghee (of sweet balls at a dinner).

કંઠી, *s. f.* [*S.* કંઠ the throat.] A necklace. 2. The chequered flower work on the neck portion of an અંજરખા.

Id. કંઠી બાંધવી Lit. To put a necklace round the neck of. 2. To make a disciple of. 3. To bring under one's control. કંઠી-બંધ, કંઠીબંધા Baniās who wear the કંઠી, i. e. the Vaisnavites. કંઠી પગલું A golden necklace with a pendant on which the footprints of Visṇu are enamelled.

કંઠે, *s. m.* A gold necklace set with diamonds.

કંઠ, Same as કુણ્ડ.

કંઠિ-ચા, *s. m.* [*S.* કરણ્ડ-ક.] A box made of cane or bamboo.

કંઠિલ, *s. m.* [*Ar.* કન્દીલ] A glass-lamp. 2. A lantern. 3. A chandelier.

કંઠિલિ-યુ, *s. n.* [*S.* + આલય a house.] A lighthouse.

કંઠી, *s. m.* A snake-charmer, who carries snakes in a wicker-box.

કંઠૂ, *s. f.* [*S.*] The itch. 2. An itching sensation; a desire to scratch one's own body.

કત, *s. f.* [*Ar.* કત્.] The point of a pen.

કત-કું, *s. n.* [See કત.] A wooden pestle with which bhāṅg, &c., is pounded.

શિવજી ભવા સન્નય થયા, ચેલા નંદી બંગી,

વિભૂતિ ગોળા, કુંડી, કતકાં, સામાન લીધાં સંગી.

—હરગોવન.

કતર-જી, *s. f.* [*S.* કર્તની a pair of scissors

fr. કૃત્ to cut.] A pair of scissors used to cut sheets of metals.

કતર-વેધિ-યું, *adj.* [S. કૃત્ to cut + વેધ piercing *fr.* વ્ય્ to pierce.] Partial to one's own favourites.

કતર-ઝોડ, *adj.* [See કતર-યું to cut + ઝડ-યું to thrash.] Odd; senseless (of person); a brute. 2. *s. m.* A man void of reason.

કતરાં-યું, } *adj.* [See કતરાં-યું to be cut.]
કતરાં-યું, }
Cross; side-long; slanting.

મુખ, નાસિકા મોહનનાં ચૂલે,

કર કપાળે દઈ, કતરાંયું ભૂલે.—પ્રેમાનંદ.

કતરાં-યું, *v. i.* [Passive form of Guj. કતર-યું to cut *fr.* S. કૃત્ to cut.] To be cut. 2. To deviate from a straight line (of a road, &c.).

કતરાંશ, *s. f.* [There is a confusion in the formation of this word. It may be an abstract noun *fr.* કતરાં diverging, or *fr.* S. ક badly + રાંયું diverging from a straight line.] Divergence or deviation from a straight line.

કતલ, *s. f.* [Ar. કતલ.] A slaughter; a massacre.

Id. કતલ કરું To kill; to murder; to assassinate. કતલની રાત The night previous to the Tabut procession; literally, the night of slaughter the night on which Hasan and Husain, sons of Alī, were killed; the anniversary which is regarded as a great holiday by Mahammadans.

કતલ-આમ's. *n.* [+ Ar. આમ general.] A general massacre; a general slaughter without distinction or quarter.

કતાર, *s. f.* [Ar. કિતાર.] An indiscriminate slaughter. 2. [Ar. કિતાર] A line; a row; a string.

કં-તાલ, } *s. m.* [S. કુ bad, wrong, +
કં-તાળ, }
તાર clapping of the hands to measure time in music, harmony.] Discord; a quarrel. 2. Lamentations.

પ્રાણ ગયા પિછ, પલ ન રખાયે, ફોગટ કરે કતાળ.

—મનોહરસ્વામી.

કતોદય, *s. m.* [S. કતોદય *fr.* કૃત done +

ઉદય rising = the result of actions done.] Chance.

કતોદિ-યો, *s. m.* [See. કતોદય.] A plunderer. (Used in Jhālāwād.)

કત્તી, *s. f.* [Hem. Des. कत्ता = S. ચત્ત કપદિકા a small shell or cowrie used in gambling. Or, See કત્તી Ar. a piece.] A round piece of an earthen vessel used in a game for children (કુદો).

કત્તો, *s. m.* [Ar. کتّو: a piece.] A thick pen for writing large-hand text.

કથ-ક, *s.* [S. કથ to tell.] A narration; a description. 2. A saying; a proverb.

કથ-ન, *s. n.* [S. See કથા.] Narrating. 2. A narration; a story.

કથ-ની, *s. f.* A story. 2. The manner of telling a story. 3. Idle gossip. 4. Slander. શામ સેવીએ રે, ગોવિંદ ગાઈએ રે; કોરી કથનીથી શું થાય ? —દયારામ.

કથ-નીય, *adj.* Fit to be told.

કથરોટ, *s. f.* A large flat circular vessel; a trencher (generally made of wood).

કથ-યું, *v. t.* [S. કથ to tell.] To narrate; to relate. 2. To tell in verses.

ગણપતિ ગુણ વર્ણનિ કથું છું,

વર્ણન હું અતિશે પવિત્રકારી. —પ્રેમાનંદ.

કં-થળ-યું, } *v. i.* [S. કુ bad + થળ a place
કં-થલ-યું, }
See કુ-થલી.] To be spoiled; to be damaged. 2. To be put out of order; to be deranged.

કથા, *s. f.* [S. *fr.* કથ to tell.] A story; a tale; a romance; a religious legend.

Id. કથાલટ A minstrel.

Prov. કથા સંભળી, ફૂટયા કાન, તોએ ન આ-વું બદલાન Black stones will never turn white, i. e. You will end him, but you will not mend him; To throw pearls before swine.

કથા-નંક, *s. n.* [S. *fr.* કથ to tell.] A part of a story; an incident.

કં-થાનંક, *s. n.* [S. કુ bad + થાન place *fr.* થા to stand.] A bad place.

કથા-નાયક, *s. m.* [S. *fr.* + નાયક the hero.] The hero of a story or of a poem.

કથાનુસંધાન, *s. n.* [S. કથા a story + અનુસંધાન

connexion between the preceding and the following incidents *fr.* અનુ after, સ્મ to gether + ખા to put.] Connexion or consistency of the incidents in a story.

કથાન્તર, s. n. [*S. fr.* + અન્તર another.]

A digression from the principal story; a subordinate story.

કથા-પ્રસંગ, s. m. [*S. fr.* + પ્રસંગ occasion.]

The occasion of a conversation.

કથામૃત, s. n. [*S. fr.* + અમૃત nectar *fr.* અ not + મૃ to die.] The sweetness of a story. 2. A sweet story.

કથા-શરીર, s. n. [*S. fr.* + શરીર the body.] The principal part of a story; The body of a story.

કથિત, adj. Related; told.

કથીર, s. n. [*Cf.* M. कथील.] Pewter. 2.

An inferior thing; a mean, despicable thing.

સોનું જાણી રાજ સંગ કર્યો, ને વળી કર્મે નીકળ્યું કથીર.
—સદેવ ત સાવલિંગા.

કથીરી, s. f. } A kind of insect found
કથીરો, s. m. }

in the ears of dogs, &c.

ક-થોલ, s. f. [See ક-યલ-વું.] The failure of a scheme.

કથોહ, adj. Hard; difficult; insurmountable.

કથ્ય, adj. [*S. fr.* कथ् to tell.] Fit to be told or narrated.

કદ, s. n. [*Ar.* کد.] Size; bulk; form; state. 2. Weight; importance. 3. Position; rank; office.

વહે છે મહે સિંહશો ને દહે છે,

કદે ભીષણો ભીમ નામે ઉદી. —પ્રેમાનંદ.

4. A kind of silk garment.

Id. કદ ખસી જવું-આણું થવું To lose position or rank.

કંઠખળાઈ, s. f. [Confusion of S. क, कद्, dim. + દખલ hindrance & ખળ a rogue.] Roguery. (Used in Kāthiāwād.)

કંઠખળિયું, adj. Roguish.

કંઠખોળ, s. f. [See કંઠખળાઈ & કદ dim. + ખોળવું to seek.] Faultfinding; slander.

કંઠડો, Same as કંઠારો. (Used in the Bhil districts.)

કદન, s. n. [*S. fr.* कद् to kill.] Murder; slaughter; destruction.

મદન ! કદન તારે શંભુથી ને થયું છે,

વદન નવ વહે કો, કદ જાણે થયું છે.

—પ્રેમાનંદ.

કદમ, s. n. [*Ar.* कदम्.] A pace; a step. 2. The foot. 3. A measure of 2½ feet.

કદમ-નિવાજ, s. f. [+ નિવાજ praying.] Most gracious.

કદમ-ખોસી, s. f. [+ ખોસી kissing *fr.* P. बोसादन् to kiss.] The ceremony of kissing the feet, or performing obeisance to the king, or to one's father and other respectable persons.

કદમી, adj. [*Ar.* कदीम्.] Ancient.

કદંબ, s. n. m. [*S.*] A kind of tree having sweet-scented flowers.

કદર, s. f [*Ar.* کدر.] Pity; sympathy. 2. The quality of appreciating merit.

Id. કદર કરવી-જાણવી-ચુજવી To appreciate merits.

કદરજ, adj. [*S.* कदर्य a miser.] Stingy; parsimonious.

સહેજે ફુલ્લ જ્ઞાન કદરજને મળ્યું,

ગોપી સહજ પ્રેમ મન હરિમાં ગળ્યું.

—દયારામ.

કદર-દાન, s. m. [See કદર appreciation + P. दान् knowing *fr.* दानिस्तन् to know.] One who appreciates merit.

કદર-વું, } v. i. (For euphemy) To be
કદરા-વું, } extinguished (of a lamp.)

Id. દેવતા કદરાઈ ગયો The fire is extinguished.

કદરી, adj. [See કદરજ stingy.] Stingy; miserly.

કદ-રૂપું, adj. [*S.* कद्, कु, bad + रूप form.] Deformed; ugly.

કંઠવા, s. f. [See કુ + દવા a blessing.] A curse.

કંઠશના, s. f. [See કદ, કુ, bad + અજના enjoyment *fr.* અજ to enjoy.] A bad wish. 2. Eagerness; anxiety.

કંઠહાડો, } adv. [+ દહાડો a day.] On
કંઠહાડો, }

a bad or unlucky day. 2. Ill-timed.

કદળી, *s. f.* [S. कदली.] The plantain or banana tree.

Id. કદળી ફળ A plantain. કદળી વન A grove of plantain trees. કદળી સ્તંભ The stock of a plantain-tree.

કદા, *adv.* [S *fr.* किम् what ?] When? at what time ?

વળી સહેજ વાતમાં આપ દે, કદાંક વાત કહે કદા.

—સામળાનંદ.

કદાગરો, *s. m.* Internal disunion; quarrel; enmity (colloq.)

કદાચ, } *conj.* [See કદા when ? + ચિત્, કદાચિત્, }
કદાપિ, }

અપિ, *indef. suffixes.*] If; perhaps; peradventure; lest; in case. 2. *adv.* Perhaps; possibly.

કદાવર, *adj.* [See કદ size + P. આવર્ bringing *fr.* आवर्त् to bring.] Tall in 2. Consequential; important.

કદારા, A form of કદાચ.

કદારાણી, *s. f.* [S. कृ bad + Guj. દારાણી *fem.* of દાર *fr.* S. दास a slave.] A scolding woman; a vixen.

કદી, } *adv.* [A short form of Guj. કદીક }
કદીક }

કેઇ દીવસ on some day + એક *indef.*] Ever; at any time.

કદી-મદી, *adv.* [+ મદી redup.] On an occasion; occasionally.

Prov. કદીમદી મીયાં ચાલ્યા નદી (તે નદી ગઈ આધી) A rare occurrence meets with a rare difficulty.

કદદિ, *s. f.* [S. कु bad + दृष्टि sight *fr.* दृश् to see.] An evil glance; an evil sight. 2. An amorous look. 3. Loss of favour.

કદદુ, *s. m.* [P. कदु a gourd=કેદુ.] The private parts of a man; the panis.

કદધાન, *s. n.* [S. कु bad + धान corn.] A inferior kind of corn. 2. Spoiled corn.

Prov. કદધાન કેળવીને ખવાય Make the best of a bad bargain.

ક.ધો.કુ, *s. m.*

ક.ધો.ધુ, *s. n.*

ક.ધો.ધી, *s. f.*

} [S. कु bad + ધો.કુ to

wash.] State of dirtiness (of clothes) caused by not having been washed for a long time.

કનક, *s. f.* [S.] Gold; wealth. 2. Thorn-apple; dhaturā.

કનકવી, *s. f.* [Dim. of કનકવો.] A small paper kite.

કનકવો, } Same as કંકુડો.
કનકુડો, }

કનકર, [S. कु bad, evil + Ar. नजर sight.] Same as કંકદિ.

કનકગત, *s. f.* [See કનકગું to harass + S. गति state *fr.* गम् to go.] Harassing; the act of putting to inconvenience.

કંધ Same as રેકંધ.

કનકગું, *v. t.* [S. कु bad + નકગું to harass.] To harass; to give pain to (through ill-will); to put to inconvenience.

કનકાટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ being.] Harassing. 2. Disturbance.

કનકુલ, *s. n.* [S. कर्ण, કાન, the ear + કુલ a flower *fr.* S. कुल blown, open.] An ear-ornament worn by women.

કનકાર, *s. f.* [Mar. कवार *fr.* कीव, S. कृपा, pity.] Anxiety; concern.

કનકસાર, *s. m.* [S. कण grain + सार essence.] A kind of sweet food prepared of wheat flour and molasses cooked in water. Same as કંસાર.

કનકસારી, *s. f.* [See કંસારી.] A kind of moth which eats away woollen clothes.

કનકસારી, *s. f.* [See કનકસારો *fr.* S. काश्य pewter + कार a doer, a worker, *fr.* कृ, કર.કું, to do.] The wife of a copper-smith (કનકસારો)

કનકસારો, *s. m.* A coppersmith.

કનાત, *s. f.* [A; कनात्.] A flap of the sides of tent.

કનકર, *s. n.* [Eng. Conister.] A small basket made of split canes and reeds. 2. A case made of tin. 3. A bundle of 4000 cups of leaves (પડિયા).

કની, *interj.* [See કે what ? + નહ not. Cf. Hem. Des किणे = S. प्रभे used in questioning.] Or not ? whether or not ?

કનિક, *adj.* [S.] Youngest. 2. Inferior

(in merit, &c.) 3. The least; lowest; worst.
4. Smallest.

Prov. કનિષ્ઠ ચાકરી Lean liberty is better than fat slavery.

કનિષ્ઠ-પદો, *s. m.* [S. + પદ side.] The lowest stage or degree. 2. The weaker side.

કનિષ્ઠિકા, *s. f.* [S.] The little finger.

કની, Same as કન્યા.

કનીનિકા, *s. f.* [S.] The pupil of the eye.

કને, *prep. adv.* [See કેડે beside.] With; near; by the side of.

કનેરી, *s. f.* [Mar. कणरी /r. S. कण grain + આ-હાર eating, food.] Gruel made of pounded rice.

કનેરી, *s. f.* [See કિનારી border, કિનારો shore.] A cornice.

કને-ચો, *s. m.* [See कण a Hindu god widely known for his wanton frolics.] A gallant; a fop; a gay man; a beau.

કનેચાં, *s. m. pl.* [S. कर्ण, કાન, the ear + નીચું below.] The part below the ears.

કંત, *s. m.* [See કાંત.] A lover. 2. A husband.

કંતરેડ, *s. m.* [S. कु bad + Ar. तरह a mode.] Disagreement.

કંતાંઈ, *s. f.* [See કાંતવું to spin.] Spinning. 2. The wages paid or obtained for spinning.

કંતાણુ, } *s. n.* [P. कन्तान् flax.] Flax-
કંતાન, }
કંતરાણુ, }
on cloth.

કંતર, Same as કાંતાર.

કંથ, Same as કંત, કાંત, A lover, a husband.

Prov. કંથ જેઈ મહાલીએ, ને શેરી જેઈ ચાલીએ Cut your coat according to your cloth.

કંથડો, *s. m.* [+ Guj. ડો, રો, લો, a dim. suffix.] A husband (a term expressing fondness).

Prov. કંથડો એક, ને દેશાવર ધણ The same man has to attend to many things—said out of pity for an overworked person.

કંથવો, *s. m.* [See કંથ a quilt + વાહુંક one who wears /r. S. वह् to carry.] He who

puts on rags; a poor man.

કીન કુખળી હું કંથવો, કૃપા કરી પ્રભુ સન્મુખ જીવો.

—કરિદાસ.

કંથવો, *s. m.* [See કાંતવું to spin.] A threadlike little insect, seen in the rainy season.

કંથા, *s. f.* [S.] A quilt of rags and shreds. 2. A patched garment.

કંથા ન કરીશ કાસફું, તેથી ભુંડો ભાર;

સૌથી ભુંડું નવ્યવું, સુમ કેવો દાતાર. —ભાષા.

કંથાર,

કંથારી,

કંથર,

} *s. n.* [See કાંટો a thorn + યુ-

રિયો prickly pear.] A kind of thorny plant.

કંથાળ, *s. f.* [S. कण्ठ the neck + આવલી a line, or વલય a circle. Cf. કંઠાળ.] A double sack with which asses, mules, &c., are laden.

કંદ, *s. n.* [S.] A tuberous root. 2. (As the last member of a compound) The source, &c. *e. g.* સુખ-કંદ, વિદાસ-કંદ. આનંદ-કંદ.

Id. કંદમૂળ Roots of several kinds.

કંદરા, *s. f.* [S.] A cave.

ત્યાંથી ચમક્યા સર્વે ભય પામી રે,

પેઠા કંદરામાં અંતરભરી રે. —દયારામ.

કંદર્પ, *s. m.* [S. /r. किम्. कम्. any one + દર્પ pride, making proud or mad, /r. દર્પ to be proud.] Cupid; the Hindu god of Love.

કંદુક, *s. m.* [S.] A ball for games.

કંદાઈ, *s. m.* [S. कान्दाविक a baker, a confectioner, /r. कान्द anything baked or roasted in an iron pan or oven. Cf. P. कन्द sugar = Guj. ખાંડ.] A confectioner.

કંદોરા-ખંધ, *a. v.* [See કંદોરો waist-band + ખંધવું to bind.] Limited by the waist-band; confined to those that wear a waist-band; confined to males only.

Id. કંદોરાખંધ નોતરાં Invitations to males alone, *i. e.* excluding women and girls.

કંદોરો, *s. m.* [P. कमर a waist + દોરો a string.] A waist-band (of silk, gold, silver, &c.).

કંદ્રપ, Same as કંદર્પ,

કંધ, Same as કંકંધ, ખાંધ.

કંધરા, *s. m.* [S. /r. क the head+ધ, ધરવું, to hold.] The neck.

કંધોડું, *s. n.* [See કંધો an instalment.]
The practice of hiring cattle for ploughing
fields on certain conditions.

કંઠા, *s. f.* [S. कर्ण a diagonal of a four-
side figure.] A string tied to the dia-
gonal stick in a paper-kite.

કંઠી, *s. f.* [S. कनिष्ठ lowest.] A piece
of cloth attached to the lower end of a
paper-kite in order to counterbalance the
weight at the other end.

કન્યા-કા, *s. f.* [See કન્યા a girl.] A maiden;
a girl.

કન્યા. Same as કંઠા.

કન્યા, *s. f.* [S.] A virgin; a bride. 2.
A girl. 3. The sign Virgo.

કન્યા-કાળ, *s. m.* The period of time during
which a girl may remain unmarried.

કન્યા-કુમારી, *s. f.* Cape-comorin.

કન્યા-ચૂડી, *s. f.* Bracelets presented to the
girl at the time of કન્યા-દાન (giving
her away in marriage).

કન્યા-ચૂડણ, *s. n.* Taking a girl in mar-
riage.

કન્યા-દોષ, *s. m.* A blemish in a virgin.

કન્યા-દાન, *s. n.* Giving away a daughter
in marriage. 2. The dowry given to
the son-in-law.

કન્યા-ધન, *s. n.* Purchase-money for a
maiden (intended to be the price of
the bride).

કન્યા-પુત્ર, *s. m.* The son of an unmarri-
ed girl.

કન્યા-રૂશી, *adj.* Impotent; effeminate;
womanish.

કન્યા-રૂશિ, *s. f.* The sign Virgo. 2. *adj.*
Feminine; womanish.

કન્યા-વિકય, *s. m.* Selling a girl; selling
daughters in marriage; acceptance of
money by the girl's father from the
bridegroom.

કન્યા-શાળા, *s. f.* A girl's school.

કન્યા-હરણ, *s. n.* Carrying off a girl;
elopement.

કર્યાણું, *s. n.* [S. कु bad + नाणु a stream.] A
well not made strong with masonry work.

નદી, નાળાં, કન્યાળાં, ઢીંકવામાંથી પાણી લે.

—અધેરીનગરી.

કનૈયા, *adj.* [S. कृष्ण, Guj. કાન્હો, the god
Krishna. Cf. કનૈ-યો.] Playful; blithe; gallant.

કપ, *s. m.* [S. कार्पास.] Cotton.

કપ, *s. m.* [Eng. Cup.] A cup.

કપ, *s. m.* [See કપ mud.] Mud. (Used
in the Surat District).

કપ-ચી, *s. f.* [See કપ-વું to cut + P. चेह
dim.] Metal for roads; pieces of stone
knocked off. 2. A thin piece; a thin crust.

કપટ, *s. n.* [S.] Fraud; deceit; guile. 2.
Malice; grudge.

Id. કપટ કરવું-ખેલવું-રમવું To deceive.

Prov. કપટ, તેવું ચપટ A cheating trade
seldom thrives.

કપટ-કેટ, *s. m.* [+ કેટ a rampart.] A
sham rampart or wall.

વેશ્યા કેરાં વેણોને જેહ કરે વિશ્વાસ,

કપટકેટ માની ખરો, નાચે તેની પાસ.

—રત્નેશ્વર.

કપટ-ખેર, } *adj.* [+ ખેર P. enjoying
કપટ-ખાજ, } and ખાજ P. playing.] Deceitful.

કપટ-ખાજ, *s. f.* A deceitful arrangement
or scheme.

કપટ-ભાવ, *s. m.* [+ ભાવ feeling.] A
disposition towards fraud or deceit.

કપટ-વેષ, *s. m.* [+ વેષ dress.] A deceitful
dress; a disguise.

કપટી, *adj.* Fraudulent; deceitful; mali-
cious.

Prov. કપટી મિત્ર કરતાં, દાનો દુશ્મન સારો
False friends are worse than open enemies.

કપટાર, } *s. f.* A long and thick piece
કપટાળ, } of wood cut off for burning.

કપડ-છાણ, *s. n.* [See કપડું cloth + છા-
ણવું to sift.] Filtration. 2. *adj.* Filtered.

કપટ-મટ્ટી, *s. f.* [+ મટ્ટી earth fr. S.
મૃત્તિકા earth.] The act of making air-tight
with a piece of cloth and clay.

કપડું, *s. n.* [S. कपट cloth fr. कार्पास cot-
ton.] Cloth. 2. A web. 3. Dress; garments.

કપટાં, *s. n.* [S. कु bad + पतई a sheet

metal *fr.* S. पत्र a sheet of paper.] The rind; the bark of a tree. *Cf.* ક. પેતલું.

કપાલન, *s. m.* [*Eng.* Captain.] The captain of a ship. 2. A military officer.

કપડું, *adj.* [*Dh. Des.* खपरो, खपुरो = S. रुख dry.] Difficult; hard. 2. Merciless; unfeeling.

કપરેડ, *s. f.* A ditch across another ditch.

કપદિકા, *s. f.* [*S. fr.* कपर्दक.] A cowrie; a shell. 2. A coin of a very low value.

કપાટ, *s. n.* [*S.*] A door; the shutters.

કપાલ્ય, *s. m.* [*See* કપ. રું to cut.] Sun-stroke.

કપાતર, *adj.* [*Corruption* of કુ. પાત.] Unworthy; low; mean.

કપાલ, *s. m.* [*S.*] The skull; the cranium. 2. The forehead.

કપાલી, *s. m.* The God S'iva. 2. [*S.* कपालिक one who carries a human skull in one's hand, as a mark of being a S'ivite.] A devotee of S'iva.

જેઈ વિષ્ણુ તણી અર્ચાય, કપાલી જંગમને કુઃખ થાય.

—ચિરિધર.

Id. કપાળમાં ચાંદો કરવો, કપાળમાં ચોટવું, કપાળમાં ડામ દેવો To give nothing. કપાળે કાળળ, કપાળે મેશનો A mark of disgrace. કપાળે ચોટવું To be inseparably connected with. કપાળે હખેલું To be destined. કપાળે હાથ દેવો To point the finger to one's forehead; to find fault with or blame one's own fate. 2. To be hopeless.

કપા. રું, *v. i.* [*Pass.* of કપ. રું to cut.] To be cut.

કપાસ, *s. m.* [*S.* कर्पास.] The cotton-plant. 2. Cotton.

કપાસિયા, *s. m. pl.* Cotton-seeds. 2. Small bits or little globules of flesh in the skull of a man (vulgar).

કપાસી, *s. f.* [*S.* कु bad+पार्श्व, પાસુ, side.] Sore feet caused by ends of thorns being left in them.

કપાસી, *s. f.* [*See* કપાસ cotton.] A disease in sugar-cane by which the stalk grows soft. 2. A surname given to a cotton-merchant.

કપાળ, *s. n.* [*See* કપાલ forehead.] The forehead. 2. Fate; chance. 3. Nothing at all.

Id. કપાળ કુટવું To beat the head with the hands through great disappointment. 2. To work hard till the head aches. 3. To grieve at a loss; to bewail a loss. કપાળ કુટવું To be struck on the head. 2. To have incurred a great loss; to fall into great misfortune. 3. To fail in fulfilling great hopes. મોટું કપાળ A large forehead. 2. A great destiny; a good fortune. કપાળે જન્મી લાવવું To be born to; to be destined to; to be bound to.

Prov. કપાળ કુટે કઈ નરનીય હથે ? Grief is not the way to improve one's fortune. કપાળે કપાળે જૂઠી મતિ Many men, many minds. કપાળ પ્રમાણે ડીકું Every one according to his means or merits.

કપાળ-કુટ, *s. f.* [*S.* + *Guj.* કુટ-વું to beat.] Wearisome labour.

કપિ, *s. m.* [*S.*] A monkey; an ape.

કપિજનલ, *s. n.* [*S.*] The chātaka bird. 2. The partridge.

કપિ-તાન, *adj.* [*S.* कपि a monkey + ताण्डव a dance.] Mischievous; troublesome.

કપિ-મુખ, *s. n.* [*S.* + मुख the face.] A monkey-like face.

કપિલ, *adj.* [*S.*] Tawny.

કપિલા, *s. f.* [*S.*] A fabulous cow spoken of in the Purānas as being all of one colour. 2. A brown or black cow.

કપિલા-પટ્ટી, *s. f.* [*S.* + पट्टी sixth *fr.* षष् six.] A day on which six astronomical particulars synchronize, and on which it is considered very meritorious to make a gift of a કપિલા cow

કપિલો, *s. m.* [*S.* કપિલ tawny.] A tawny coloured medicine used for the itch.

કપૂત, *s. m.* [*S.* कु bad + पुत्र a son.] A disobedient son. 2. The son who brings dishonour upon his family.

કપૂર, *s. n.* [*Dh. Des.* कपूर *fr.* S. कर्पूर, *Cf.* Ar. کامر.] Camphor.

Id. કપૂરવું વહિતરું Labour of love. કપૂરે કોળી કરવા To roll in luxury; to experience pleasures; to be happy.

કપૂર-કાચલી, *s. f.* [+ Guj. કાચલી.] A certain fragrant root.

કપૂર-ચીની, *s. f.* [+ ચીન China.] A kind of medicinal drug.

કપૂરિ-ચાં, *s. n. pl.* Slices of raw mangoes.

કપૂરિ-ચો, *s. m.* The penis.

કપૂરી, *adj.* Fragrant (of betel leaves).

કપેચાં, *s. n. pl.* [See કપચી a thin slice.] A particular kind of spice.

કપેચું, *adj.* [See કુ bad + પેચ a twist.] Having difficult turns or windings. 2. Difficult.

કામ કપેચું કંઈક આવે, ધીરાં થાવું નહીં છ.

—દયારામ.

કપોટી, *s. f.* An upper film.

કપોત, *s. m.* [S.] A kind of pigeon.

કપોતડું, Same as કપતડું.

કપોતી, *s. f.* The female of a pigeon. See કપોત.

કપોળ, *s. m.* [S. કપોલ.] The cheek.

અધર દંત, પીસે ધણું રીસે, કોધ રક્ત કપોળ.

—ગિરિધર.

2. The temples. 3. A certain section of Bainās.

કપોળ-કલિપત, *adj.* [S. કપાલ head, & કપોલ cheek, are confounded in this compound in Guj. + કલ્પિત invented *jr.* ફૂર to arrange.] Fabricated; invented; fictitious.

કપડ, *s. n.* [S. કર્પટ cloth.] Cloth; generally, cotton cloth.

કપ્પી, *s. f.* } A pully; a pully-block. 2.

કપો, *s. m.* }

A bag made of mat.

કફ, *s. m.* [S.] Phlegm. 2. The mucus hawked up. 3. Watery froth.

કફ, *s. m.* [Eng. Cough.] A cough.

કફ-જ્વર, *s. m.* [S. + જ્વર fever.] Fever due to an excess of phlegm in the body.

કફન, *s. n.* [Ar. કફન.] A shroud; a winding sheet.

Prov. કફનફાડુ ગયો, ને મેખમાર આગ્યો Change of King Log to King Stork.

કફની, *s. f.* [Ar. કફની, *Cf.* S. કૌપીન a loin cloth.] A sort of cloak worn by Fakirs.

કફડું, Same as કપડું.

કફી, Same as ખફી.

કફાલ, *s. f. n.* [Ar. કફાલ.] Damage; injury.

કફેડું, Same as કફડું, કપડું.

કફાયત, Same as કિફાયત.

કફેડું, *adj.* [S. કુ bad + Guj. ફેડું, S. ફુટ, to break.] Troublesome. 2. Unsuitable; disagreeing; badly matched (said of husband and wife), *Cf.* કન્નેડું.

કબજ, *adj.* [Ar. કબજ hold, possession.] In the possession of. 2. Having constipation of the bowels.

Id. કબજ કરવું To seize; to take possession of. 2. To arrest. તેને ઝડો કબજ છે He has constipation of the bowels.

Prov. કબજ રાજ, ને મુલક ટે ટે When the king is in the possession of his enemies, his subjects can but weep and cry.

કબજિ-યત, *s. f.* Constipation of the bowels; costiveness.

કબજે-દાર, *adj.* [See કબજે + દાર P. holding.] Holding possession; possessing. 2. *s. m. f.* A possessor.

કબજે, *s. m.* [P.] Possession; custody. 2. A waist-coat with or without the sleeves.

Id. કબજે કરવો-લેવો-મેળવવો-કબજે લેવું To take possession of; to seize. કબજે આપવો-છાડવો To give up possession. કબજે રાખવો, કબજે રાખવું To keep possession of. 2. To keep an eye on; to keep under one's control. કબજે પેહરવો To put a waist-coat on.

કબડ, *adj.* [See કુ + બુદ્ધિ; *Cf.* ક-બુદ્ધિયું.] Foolish; idiotic.

કબડાવું, *v. i.* [S. કુ bad + Hind. बड़ा = S. बृह big. grown, *fr.* S. वृध to grow.] To be emaciated; to grow lean. 2. To lose health; to be ill.

કબધ, *s. n.* [S.] The trunk; the body without the head.

તે દેખી ભૂપતિ લય પામ્યો, પડ્યાં દીકાં કબધ.

—મેમાનંદ.

કબર, *s. f.* [Ar. कबर.] A tomb; a grave.

કબર-સ્તાન, *s. n.* [+ સ્તાન a place.] A burial place; a cemetery.

કબરી, *s. f.* [S.] A braid of hair.

કબાલ, *s. f.* [S. કુ dim, + બાલ a game.] A bad act; a losing concern. 2. A foolish busi-

ness. 3. Disarrangement; disorganization; disorder.

Id. કબાજ કરવી To do a foolish act. કબાજ સૂઝવી To enter into the head (of a foolish or wicked plan). બાજની કબાજ થઈ ગઈ = બાજ કબાજ થઈ ગઈ A well-organized business has become disorganized or ruined.

કબાટ, *s. n.* [Eng. Cupboard. Cf. S. कपाट a door.] A cupboard; a book-case.

કબાડ, *s. n.* [S. कपाट the shutters of a door. See કમાડ.] Timber.

કબાડી, *s. m.* A timber-merchant. 2. A wood-cutter (used in Sorath)

કબાડી, *s. m. f.* [See કબડ.] A fool; an idiotic person. 2. *adj.* Quarrelsome.

કબાડું, *s. n.* [S. કુ dim.+બાડું squinting.] An unfavourable act; an act contrary to what was foreseen or expected.

કબાબ, *s. f.* [P.] Roasted meat.

કબાબ-ચીની, *s. f.* [P.] Cubeb; the ferry of a kind of papper.

કબાલો, *s. m.* [Ar. کبالہ, Cf. Hem. Des. कबाल=S. कर्म स्थानम्, कर्मालयम्, a place of work or business, fr. कर्म work + आलय a house.] A title-deed; a deed of sale or purchase

કમિલો, *s. m.* [Ar. کمالہ.] A family; a household. 2. The wife. 3. A household.

કમિલ-દાર, *adj.* [+ દાર P. having.] Having a large family.

કબી, *adv.* [S. कदापि fr. किम् what ? + अपि even.] Sometimes; at times.

કબીર, *s. m.* [Ar. کبیر great.] A bard; a poet. 2. *prop. s. m.* The founder of a religious sect in the Panjab, who lived in the sixteenth century of the Christian era.

કબીર-પથી, *adj.* [+ S. पथिन् the way.] A follower of the sect of કબીર.

કબીરો, *s. m.* An earthen cup or porringer, with which the followers of કબીર beg and in which they eat their food.

કબુદિ, *s. f.* [See કુ dim. + બુદિ mind. A wicked turn of the mind. 2. Folly.

Id. કબુદિયવી-સૂઝવી To have a wicked or foolish turn of the mind.

કબુદિ કબુ ન વિસરે, સો સાધુકે સંગ.—ભાષા.

કબુદિ-યુ, *adj.* Wicked. 2. Foolish ; senseless.

કબુ, Same as કબી

કબૂતર, *s. n.* [P. کبوتر. Cf. S. कपोत.] A pigeon; a dove.

કબૂતર-બાનું, *s. n.* [+ બાનું a place.] A pigeon-house. 2 A dirty place.

કબૂલ, *adj.* [Ar. کبूल.] Accepted; agreed; consented.

કબૂલ-ત, *s. f.* A written or oral agreement. 2. Promise. 3. A confession; an admission.

Id. કબૂલ કરવી-આપવી To make a promise; to consent to the terms of an agreement. કબૂલ લેવી To receive or get a consent. કબૂલ માગવી To ask for a sanction. કબૂલનામું, કબૂલપત્ર, A written agreement between two parties.

કબૂલ-મંજૂર, *adj.* [+ મંજૂર approved.] Sanctioned; accepted; consented to.

કબૂલ-વું *v. t.* To agree; to consent to; to promise.

કબૂલાત, Same as કબૂલત.

કબેલું, *s. n.* [See કવેલું. Cf. M. काल.] A large tile. 2. A piece of a broken earthen pot.

કબોલ, *s. m.* [See કુ dim. + બોલ speech.] A bad word; bad or abusive language.

ગરજ બોડાવે હાથ, ગરજ કબોલ ન સાંખે.

—સામબલત.

કભા, *s. m.* [Ar. کما a coat] A robe of brocade put on by the bridegroom.

કભા-ય, *s. m.* A long loose garment; a gown; a robe.

સરપાવ આપ્યો ભાટને, ધન, અધ, કનક, કભાય.

—વીરભ.

કભાય કેને પામરી, પટકા, નામ ન જાયે ગણિયાં ભ.

—પ્રેમાનંદ.

કેસરી વાથો પેહરણે, શોભતી જોડ કભાય.—ભાષા. 2. The sleeves.

કભાવ, *s. m.* [See કુ dim. + ભાવ feeling.] A hostile feeling. 2. Contempt; disgust.

ભાવે કભાવે મારા વારામાં જેને ન ડરનાર.

—પ્રેમાનંદ.

ક-ભોડું, *adj.* [See કુ + બુડું blunt, point-

less.] Rusty. 2. Lying in an out-of-the-way place; lying uncared for; lying in a dirty place.

કમ, *adj.* [P.] Wanting; deficient; less; short of. 2. A prefix showing "littleness" or "deficiency."

કમ-અકલ, *s. f.* [P.+ અકલ intelligence.] Feeble understanding. 2. *adj.* Stupid.

કમ-કદર, *s. f.* [P. + A. કેદર appreciation.] Little appreciation.

કમ-કમ-તું, *v. i.* [See કમ-કમા. 2.] To tremble; to quiver. 2. To be shocked at.

કમ-કમાટ, *s. m.* } [Hem: Des. खम्मकखमो= S. मनो-दुःखम् mental suffering; or See કમ-કમ-તું, Imit. to shake + વૃત્તિ state.] A shudder; a shrinking. 2. Disgust; horror.

કમ-કમી, *s. f.* Trembling; quivering; tremor.

Id. **કમકમી** ખાલી To tremble; to shiver. 2. To shrink.

કમ-કૌવત, *adj.* [P. કમ less + કૌવત strength.] Weak; feeble.

કમ-ખરચ, *s. m.* [P. + ખરચ expense.] Little expenditure; economy; frugality; retrenchment in expenditure.

કમખી, *s. f.* [Dim. of કમખે.] A small bodice.

કમખે, *s. m.* [See કચુક fr. S. कमखीब. A bodice.

કમચી, *s. f.* [Turk. કેમચી a twig.] A switch; a whip. 2. A twig.

કમ-જખાન, *s. f.* [P. કમ little + જખાન the tongue. Cf. S. जिह्वा.] Mean language; abusive language. 2. Taciturnity; reticence; reserve in speech. 3. *adj.* Using abusive language. 4. Taciturn; reserved in speech.

ક-મજરે, *adv.* [S. कु bad + p. मुजरा मजरे payment.] Uselessly.

કમ-જાત, *adj.* [P. કમ low + Ar. જાત Cf. P. जाद born, fr. S. जात born fr. जन् to be born.] Of low caste; lowbred; ignoble. 2. Illegitimate (of a child).

કમ-જાદે, *adv.* [P. + જાદે more.] More or less.

કમ-જુરત, *adj.* [P. कम् + जोश् boiling, excitement.] Powerless; having no strength; weak.

કમ-જેર, *adj.* [P. Guj. જેર power.] Weak; feeble; impotent; infirm.

Prov. કમજેર, ને ગુરસા બહોત A little pot is soon hot.

કમ-જેરી, *s. f.* Weakness; want of strength.

કમક, *s. m.* [S.] A crab; a tortoise. 2. An earthen pot having the form of a crab or tortoise.

કમક રૂપ ધર્મ મોરાર, ચૌદરત્ન કાઢ્યાં સમુદ્ર મોઝાર.
—પ્રેમાનંદ.

કમ-કાણુ, *s. n.* [See કમ, કમ business + રથાન, થાણું, a place fr. S. रथा to stand.] Arrangement of one's business; putting into order or managing one's business.

કમ-કાચો, *s. m.* [See કમ-કાણુ] A learned carpenter or mason, working on scientific principles.

કમઠી, *s. f.* [See કમક a tortoise.] A female crab or tortoise.

કમ-કળ, *s. m.* [S. कमण्डलु.] An earthen or wooden water-pot used by ascetics.

કમ-તર, *adj.* [P. fr. કમ little + P. तर् = S. तर comparative suffix.] Less.

Id. કમતર કરવું To reduce; to assuage.

કમ-તરીન, *adj.* [P.] Very humble; least; lowest.

કમ-તાકાત, *adj.* [See કમ little + તાકાત strength.] Powerless; weak.

કમ-તાકાતી, *s. f.* Powerlessness; weakness.

કમ-તી, *adj.* Less. 2. Not enough.

કમ-તેલ, *adj.* [P. + તેલ-તું to weigh.] Of deficient weight. 2. Of little influence.

ક-મન, *s. n.* [S. कु Dim. + मनस्, मन, the mind fr. मन् to think.] Unwillingness.

ક-મન-ગુ, *adj.* [Genitive as ક-મન.] Not from the heart; insincere; reluctant; unwilling.

કમ-નજર, *s. f.* [P. કમ little + નજર sight.] Disfavour; lessened favour. 2. *adj.* Showing less or no favour. 3. That to which

little or no favour is shown.

કમ-નસીય, *s.n.* [P.+Ar. નસીય fortune.] Misfortune. 2. *adj.* Unfortunate.

કમ-નીય, *adj.* [S. *fr.* કમ્ to desire, to love.] Desirable. 2. Lovable. 3. Charming; pleasing.

કોટી મનોજ તનુ કમનીય. —ગિરધર.

કમ-પાક, *s.m.* [P. કમ્ little+S. પાક produce *fr.* પચ્ to cook.] A small produce; a bad harvest.

કમ-અખત, } *adj.* [P. + અખત fortune.]
કમ-અખત, }
Of ill luck; unfortunate. 2. *s.m., f.* A rogue; a scoundrel.

કમ-અખતી, } *s.f.* Unluckiness; mis-
કમ-અખતી, } fortune; adversity.

કમર, *s.f.* [P.] The loins; the waist.

Id. કમર ભાગવી to beat on the waist. 2. To sink in spirits. કમર તોડવી to work hard or laboriously. કમર બાંધવી-કસવી to gird up one's loins; to be up; to pick up one's courage.

કમર-કસ, *s.n.* [P. કમ્ holder, supporting, *fr.* કસીદન to draw.] The gum of the Butea Frondasa; a drug which strengthens the loins.

કમરખ, *s.n.* [S. કર્મરૂઢ a particular fruit.] The gooseberry.

કમરખ, નળ્યુ, બોર, તાલ, તમાલ, સાલ ને સમડી.

—પ્રેમાનંદ.

કમર-પટી, *s.f.* [See કમર the waist + પટી a narrow strip of cloth.] A strip of cloth sewn on as a belt to a coat.

કમર-પટો, *s.m.* [P. કમર the waist + પટો, S. પટ, a strip of cloth.] A belt; a girdle.

કમર-બન્ધ, *s.m.* [+ S. બન્ધ a tie *fr.* બન્ધ to bind.] A girdle intended for the loins; a girdle. 2. *adj.* Ready; alert; ready to act.

કમલ, Sanskrit form of કમળ.

કમલા, *s.f.* [S.] The goddess Lakṣmī. 2. An excellent woman.

કમલિ-ની, *s.f.* [S. See કમળ a lotus.] The lotus plant.

કમ-સુખન, [P. કમ્ less + સુખન speech.]

Same as કમ-જ્યાન.

કમ-સુખની, Same as કમ-જ્યાન.

કમળ, *s.n.* [S. કમલ.] A lotus. 2. A metallic vessel in the form of a lotus. 3. The womb.

Id. કમળ પૂજન Worship with lotus flowers. 2. Worship with the head cut off and placed on the image.

કમળ-ભૂ, *s.m.* [+ S. બૂ to be.] The god Brahmā, said to be born in a lotus.

કમળભૂ તનયા સતી સરસ્વતીને લાગુ પાય.

—ગિરધર.

કમળ-કાકડી, [+ કાકડી cucumber.] The seeds of the lotus plant.

કમળ-કોશ, [+ કોશ cavity.] All the space in a lotus.

કમળ-લોચના, } *s.f.* [+ લોચન the eye
કમળ-લોચની, } *fr.* S. લેચ્ to see.] A woman whose eyes are as beautiful or attractive as a lotus flower; a beautiful woman.

કમળ-વદના, } *s.f.* [+ વદન the face *fr.*
કમળ-વદની, } S. વદ્, વદ-વું, to speak.] A woman whose face is as charming as a lotus flower.

કમળા, Same as કમલા.

કમળાસન, *s.m.* [See કમળ a lotus flower + આસન a seat.] The god Brahmā whose seat is in a lotus.

તેજપુઝન સિંહાસન વિષે, કમળાસન ત્યાં બેઠા સુખે.

—ગિરધર.

કમળી, *s.f.* [See કમળ a lotus flower.] A kind of blue flower resembling a lotus.

કમળો, *s.m.* [S. કમલ.] Jaundice, 2. Envy. 3. An orange.

Prov. કમળાની આંખે, સૌ પીળું દેખે To a jaundiced eye everything appears yellow.

કમા-ઈ, *s.f.* [See કમા-વું to earn.] Earnings; gains; profits.

કમા-ઉ, *adj.* That which gains or earns; earning; gaining; lucrative.

Prov. કમાઉ દિકરો માખાપને વહાલો લાગે Everyone who brings in an income is a dear little fellow.

કમાચણ, *s.f.* A woman of low character.

ક્રમાંક, *s. n.* [S. कपाट.] A door.

Id. ક્રમાંક વાસણું-દેણું To shut a door.

Prov. ક્રમાંક કરતાં ઉઘાળો ભારે Don't burn a candle worth a shilling in seeking a farthing.

ક્રમાંચી, Same as ક્રમાંઈ.

ક્રમાં, *s. f.* [P.] A bow. 2. An arch. 3. A rain-bow. 4. The spring of a watch or clock.

Id. ક્રમાં ખેંચવી To draw the bow; to pull the string of a bow. આકાશમાં ક્રમાં ખેંચાઈ છે There is a rainbow in the sky. ક્રમાં ચઢાવવી To string a bow. 2. To be ready for action. ક્રમાં ઢીલી પડવી To lose elasticity (of a bow). 2. To be slow in work; to be inattentive to one's duty. ક્રમાં કાઢવી To make an arch. ક્રમાં નખાવવી-ધણાવવી-ખેસડાવવી To get the spring set in a watch or clock. ક્રમાં તુટવી To be broken (of the spring of a watch or clock).

ક્રમાં-દાર, *adj.* [+ દાર P. having.] Curved; arched.

ક્રમાં, *adj.* [Ar. کمال perfection.] Beautiful. 2. Excellent. 3. Perfect.

ક્રમાંલિ-યો, } *s. m.* [S. કુ dim, + ભલ substance.] A man devoted to the service of the goddess બહુચરાજી. 2. A castrated man; a eunuch. 3. A headstrong or shameless woman.

ક્રમાંવીસ-દાર, *s. m.* [Ar. کوماش cloth, furniture, + P. دار a keeper.] The head collector of the revenues of a district.

ક્રમાં-વણું, *v. t.* [Causal form of Gujar. ક્રમાંવું to earn.] To assist a person in earning his livelihood.

ક્રમાં-વું, *v. t.* [S. क्षम to be able.] To earn; to gain.

ક્રમી, *adj.* [See ક્રમ little.] Deficient; wanting; short of.

ક્રમી-ભરતી, *adj.* Same as ક્રમ-ભરે.

ક્રમીન, *adj.* [P. See ક્રમી.] Low; mean.

ક્રમીના, *s. f.* [P. કમ less.] Want.

ક્રમીના-સી, *s. f.* [See ક્રમીન, ક્રમી, ક્રમ.] Deficiency.

ક્રમુર્તી, *s. n. pl.* [See ક્રુ dim. + મુર્ત an auspicious time.] Days on which, according to astrologers, no auspicious ceremonies should be performed.

ક્રમોત, *s. n.* [S. ક્રુ dim. + મૃત્યુ death fr. મૃ to die.] Unnatural death.

ક્રમોદ, *s. f.* [S. કુમુદ a white lotus.] A kind of fragrant rice of high quality.

Id. ક્રમોદ આપવી to cudgel. ક્રમોદ ઝિલવી to be beaten.

ક્રમોદની, Same as ક્રુમુદિની.

ક્રમોસમ, *s. f.* [S. ક્રુ dim. + Ar. મવસિમ season.] Improper time or season.

કંપ, *s. m.* [S. jr. कम् to shake.] Tremor; trembling.

કંપન, *s. n.* Same as કંપ.

કંપની, *s. f.* [Eng. Company.] A company; a band; an association. 2. An association formed for trade; a mercantile company. 3. The body of share-holders in a mercantile company.

Id. કંપની કાઢવી-ઊભી કરવી To form a mercantile company. કંપની રજીસ્ટર કરાવવી To get a trading company registered under the Indian Companies' Act. કંપની ફડચામાં ગઈ-મૂકાઈ A trading company in under liquidation. કંપની બંધ થઈ A trading company is wound up.

કંપની સરકાર, *s. f.* [+ સરકાર government.] The government of the East India Company in India.

કંપ-વા, } *s. m.* [S. jr. कम् to shake + વાયુ wind fr. वा to blow.] Palsy.

કંપ-વું, *v. i.* [See કંપ.] To shake; to tremble. 2. To shudder.

કંપાણ, *s. n.* [S. कम्पमान shaking fr. कम् to shake.] A steelyard; a balance.

કંપાણી, *adj.* He who uses a કંપાણ. 2. *s. f.* A caste or a class among merchants, whose occupation is weighing with a steelyard.

કંપાય-માન, *adj.* Tremulous; trembling.

કંપારી, *s. f.* } Same as કંપ. 2. Dis-
કંપારી, *s. m.* }

gust; contempt.

Id. કંપારી આવવી-છુટવી-વછુટવી To shake.
2. To be disgusted.

કંપાસ, *s. m.* [*Eng. Compass.*] A pair of compasses. 2. A compass with a magnetic needle fixed in it. 3. A mariner's compass.

કંપિત, *adj.* [*See કંપાયમાન.*] Trembling; shaking.

કંપુ, *s. f.* [*Eng. Camp or Company.*] Encampment. 3. A regiment. 2. A company of soldiers.

કંબલ, *s. m.* [*S.*] A blanket. 2. The dewlap; the food of skin that hangs from the throat of an ox or a cow.

કંબા, *s. f.* [*S. કમ્બી* a branch or joint of a bamboo.] A chip of a bamboo. 2. A measure of 24 inches used by carpenters in measuring timber.

કંબ, *s. f.* [*S. કમ્બ.*] A bracelet. 2. An anklet.

કંચુ, *s. m.* [*S.*] A conch. 2. The neck.
તારી શ્રીવાએ ક્યોત કંચુ રેખા રાજે, રે.

—દયારામ.

Id. કંચુશ્રીવા, કંચુ કણ્ડી A lady with a neck like a conch-shell; a beautiful woman.

કંબીય, *s. f.* [*S. કમ્બી.*] A kind of plant, sticks of which are used to brush the teeth with.

કમ્બર, *s. f.* [*See કમર.*] The waist; the loins.

કચડો, *s. m.* [*S. કટક* a bracelet; or, કડી a link of a chain.] A finger-ring (generally of gold).

કયામત, Same as કયામત.

કયાસ, Same as કયાસ.

કયું, *pron. adj.* [*S. કિમ્ what?*] Who? which? what?

કર, *s. m.* [*S. ફ્ર કૃ to do; or to ફૂ to scatter.*] A toll; a tax; a duty. 2. A settled demand. 3. [*S. ફ્ર. કૃ to do.*] The hand. 4. The trunk of an elephant. 5. [*S. ફ્ર. ફૂ to scatter.*] A ray. 6. *s. f.* An unlucky day. 7. [*See કરડું.*] Doing; action.

Id. કર નાખવો-ખેસાડવો-લેવો To put a tax on; to impose a tax. કર ઉધરાવવો To collect

a tax. કર માફ કરવો To remit a tax. મારો તારા ઉપર આટલો કર છે This is my settled demand from you. તારા કરકમળ વડે With your lotus-like hands. શશિકર The rays of the moon. હોળીની કર The days that are considered unlucky before or after the Holi festival. જેને કર નહિ, તેને ડર શાનો ? Why should he fear, who has done no offence. સુખકર Giving pleasure.

Prov. કર કરનારો નબ, પણ કર ન નબ A tax once imposed is seldom abolished.

હિમકર કર અડતાં, દુખહર નિશિ મૂર્છા ન.

—ગિતગોવિંદ.

કરકટી, *s. f.* A wooden bier.

કર-કઠોળ, *s. m.* [કર is a redup. of કઠોળ.] Pulse and the like kinds of grain.

કર-કડ, *s. f.* [*Imitative of the sound, See કડ-કડ.*] A loud grating creaking, &c.

કર-કડ-કું, Same as કડ-કડ-કું.

કર-કડાટ, *adv.* [*See કડ-કડાટ.*] Fluently; readily; swiftly.

કર-કર, *s. f.* [*Imitative of a plaintive voice.*] Idle or troublesome prattle. 2. [*Imit. or See કરકર pebbles.*] Very small particles of stone or dust.

Id. એની આંખમાં કરકર શી છે ! Lit. There is a large quantity of dust in his eyes. 2. He is very jealous.

કર-કરિયાવર, *s. m.* [*See કર a settled demand. + કરિયાવર presents.*] A settled sum of money and other things which are sent with a married daughter to her husband's house.

કર-કરું, *adj.* [*Imitative of the sound or feeling produced by moving a finger over a rough surface. See કર-કર.*] Rough. 2. Sharp.

કરકશ, *adj.* Same as કરકશ. 2. *s. f.* Gritty particles; grittiness.

કરકશા, *s. f.* [*S. કર્કશા ફ્ર. કર્કશ harsh.*] A scold; a vixen.

કર-કસર, *s. f.* [*P.*] Frugality; economy; clippings.

Prov. કરકસર ટ્રેવડનો ત્રીજો ભાથ Compe-
tency attends on frugality.

કર-કસરિ-યું, *adj.* Economical; frugal.

કરકાટક, *s. n.* A pair of compasses used by Hindū astrologers.

કર-કાંટિ-યું, *adj.* [S. કર the hand + કાટ-યું to cut.] Fleshless; reduced to a skeleton.

કરકોચલી, *s. f.* [S. + કોચ-યું to cut *jr.* S. કૃત to cut. Or this word may be a corruption of કર-ચોળી.] See કર-ચોળી.

કર-કોલ-યું, *v. t.* [See કર the hand + ખોલ-યું to open.] To eat little by little or slowly.

કર-કોસર, } Same as કર-કસર.
કર-કોસીર, }

કરખ, *s. m.* [S. કુ dim. + હરખ joy.] Sorrow.

કરખે હરખે અનુભવ કરી. —અખા.

કરખી, *s. m.* [S. કર્ણ a ploughman *jr.* કૃષ્ણ to draw, to plough.] A cultivator; a farmer.

કર-ગર, *s. f.* [Imit. *Cf.* કર-કર.] Grit; grittiness; gritty particles.

કર-ગર-યું, *v. i.* [Imit.] To implore; to crave; To beseech. 2. To expostulate.

કર-ગરું, *adj.* [See કર-ગર grit.] Gritty; mixed with gritty particles.

કર-ગરા-ટ, *s. f.* [See કર-ગર-યું to solicit + ટ્પિત being.] Entreaty; a troublesome solicitation made in a whining tone.

કરગરાટ કરતો કર જોડે. —રેવાશકર.

કર-ગરા, *s. f.* [See કર-ચ.] A bit; a small part. 2. Dirt.

કર-ચ, *s. f.* [Dh. Des. કિલિચ = S. લઘુ દારુ a small piece of wood, *jr.* S. કૃત, કર્ત, to cut + P. ચહ dim. *Cf.* કાટ-યું.] A small bit; a fragment; a scrap.

કરચલી, *s. f.* [See કર-ચ a bit, or કરચોલી a wrinkle.] A ruffle; a wrinkle; a fold.

કરચણું, *s. n.* } [S. કર્કટ a crab; or
કરચણા, *s. m.* }

Hem. Des. કુરુચિણ = S. પિચ્ચુ a back-biter or, See કર-ચોલી a wrinkle.] A crab having lines or wrinkles on its body.

કરચો, *s. m.* [See કર-ચ a bit.] A strip of hair left on the head. 2. A person having no sense.

કર-ચોલી, } *s. f.* [S. કર the hand +
કર-ચોળી, } ચોળ-યું to rub *jr.* S. ચૂર્ણ to crush; or, S. કૃત, કર્ત, to cut + P. ચહ Dim. + લી Dim.] A ruffle; a wrinkle; a fold.

કરજ, *s. n.* [P. કર્જહ debt. or, S. કર્જ to pain.] Debt.

Id. કરજ કરવું To incur a debt. કરજ-કરજ કાટવું To borrow money. કરજે આપવું To lend money as a debt. કરજ આપવું-ફેટવું-વાળવું--અદા કરવું To repay as a debt. કરજ પતાવવું To make an amicable settlement of a debt by repaying a portion of the debt instead of the whole.

Prov. કરજ ને કન્યા કરજરે ન મળે One cannot obtain money in debt, nor a girl in marriage by begging for it or her

કરજ-દાર, *adj.* [+ P. દાર holding.] Having a debt to pay; owing; indebted. *s. m.* A debtor.

કરજળી, *s. f.* [S. કજ્જલ lamp-black + ચાલ્ય an abode.] An earthen pot placed over a lamp to collect a soot.

કરજાળી, [+ અલ-યું to catch. Or, S. જ્વાલા flame *jr.* જ્વલ to burn.] Same as કરજળી.

કરંજ, *s. n.* [S.] A tree the Galedupa Arborea.

કરંજો, *s. m.* A cascade; a playing fountain.

કરડ, *s. f.* [See કરડું hard, or કરડ-યું to bite.] Rice once ground and divested of its outer husk. 2. A percentage given to the buyer on a purchase of certain articles of food.

કરડ, *s. f.* [See કરડ-યું to bite.] A sting; a bite.

કરડ-ક-ખું, *adj.* [See કરડ-યું to bite.] Addicted to biting; having the habit of biting.

Prov. કરડકણા ફેટરાને હડકવા હાલ્યા Confusion worse confounded.

કરડ-ક-ખુ-પણું, *s. m.* Harshness. 2. Hot temper.

કરડકણાપણું કે'ંછ, નથી એનામાં હીરજ;
વીરઅંથ ભાલ્યા નહિ, ખત્તા તેણે ખાય છે.

—વસંત.

કરકંઠું, *v. t.* [S. કર્ત, કર્ત, to ent.] To gnaw; to nibble. 2. To bite.

કરકાંકી, } *s. f.* [P. /r. કરકૃ' harsh. Or, કરકાંગી, } કરકંઠું to bite.] An ironical speech; a taunt. 2. A caustic speech.

હું સરખી લક્ષ્મી, સાવિત્રી, કરે મારી કરકાંગી.

—મેમાનંદ.

કરકાંપાટી, *s. f.* [Same as અરકાંપાટી.] A wooden board in the form of a slate, on which little boys learn elementary figures and the letter of the alphabet.

કરકું, *adj.* [Hem. Des. કુરુકાં = S. નિર્દય: merciless. Cj. P. કરકા.] Severe; rigorous; oppressive.

કડિન કરાળ કળા છે કરકાં, માન સર્વનું મોરે.

—હોટમ.

Id. કરકી નજર A severe look; a look of displeasure. 2. Displeasure. કરકી નજર લાગવી-મેસવી To be under the influence of the evil eye.

કરકુંડ, *s. n.* [S. કરુણ yellow amarynth.] An ear-ring worn by women.

કરકડા, *s. m.* A toe-ring. 2. A goldsmith's tool.

કરકણ, *s. n.* [S. /r. કર, કર, કરકું, to do.] The idea expressed by the instrumental case (Gram.). 2. The instrument of an action. 3. Cause; motive. 4. An astronomical division of a day.

કરકણ, *s. n.* [S. કિણ /r. કર, કર, to scatter.] A ray.

કરકણાટ, *s. n.* [See કર્ણ the ear + ટત્તિ a circle.] A musical instrument having the form of the ear.

કરકણી, *s. f.* An act; an action; a deed. ધન્ય ધન્ય મયાસુર કરણી, શારદા, શેષ ન શકે વરણી.

—ગિરિધર.

2. Merit; deserts. 3. Surds (in Algebra)

Prov. કરણી તેવી પાર ઉતરણી As you sow, so you will reap.

કરકડો, *s. m.* [S. કરુણ.] A box of metal or wicker-work; a casket.

કરકલ, *s. f.* [S. કુ dim. + કરુ a season.] An improper season or time.

કરકલ, *s. n.* [S. કર the hand + તલ the surface.] The palm of the hand.

કૃષ્ણ કૃપા થઈ, તે થઈ, ફરી જાય ન શીડી,
ભાંતી પટોળ રંગચોળની નયમ કરતલ લીડી.

—દયારામ.

કરકલ, *s. n.* [S. કર્તવ્ય /r. કર, કર, to do.] That which should be done; duty. 2. Magic; enchantment.

કરકલિ, *conj.* [See કરકું.] Though; yet; although. 2. Than. 3. Moreover; besides; further.

કરકાર, *s. m.* [S. કર્ત a doer /r. કર, કર, to do.] The Creator.

કરકલ, } *s. f.* [S. /r. કર the hand + તલ clapping /r. તટ to strike.] A musical instrument, made of wood or metal to keep time in music.

કરકલ, *s. f.* [See કર, કર, bad, evil, + કરુ a season.] A bad season; an unfavourable season. 2. An unfavourable time. Cj. કરકલ.

કરકલ, *s. n.* [S. કર, કર, to do.] Bad action or conduct.

કરકલ, Same as કરકલ.

કરકલ, Same as કરકલ Mud.

રમતાં આંગણે રે, કરકલ વળગ્યા છે કીચંગે;
બહેકે બરાસથી રે, આંત્રી ફેડી છે હરિ સંગે.

—દયારામ.

કરકાર, *s. m. f. n.* [See કરકું to do.] The doer; an agent.

કરકાર, *adj.* Doing; working; active.

કરકાર, *s. m.* [See કર the hand + ન્યાસ putting.] Putting down, or assigning (particular deities) to the several fingers of the hands.

કરકલિ, *pres. part.* While doing (Used in poetry).

કરકલ, *s. m.* [See કરકલ, કરકલ.] Pomp; awe; prestige.

Id. ઉપર કરકલ બેસાડવો-રાખવો To hold in awe; to establish one's power over.

કરકલ, } Same as કરકલ.

કરકલ, *s. m.* [S. કર the hand + પલ્લવ leaves.] The hand when like to a bunch

of leaves. 2. Beckoning with the hand.

કર-પણી, *s. f.* The art of talking with the fingers; the art of teaching the blind and deaf with the fingers; dactylology.

કર-પહું, *s. n.* A quantity as much as is contained in the two arms extended. (Used in the Bhāl District.)

કરપ-હું, *v. t.* [S. कृ to arrange, to cut.] To eat away little by little. 2. To shear off.

કરપ-હું, *v. t.* [See કરપ-હું.] To make a gift of certain articles to Brāhmanas for the benefit of the dead on the first ઉતરાણ day and on the ધરો આહમ after a death.

કરપી, *s. f.* [See કરપ-હું to cut.] A farmer's weeding tool, otherwise called રાંપડી.

કરપી, } *adj.* [S. कृण] Miserly; **કરપીણ**, }
niggardly.

Prov. કરપીનું ધન એળે જાય A miserly father has generally an extravagant son.

કરપો, *s. m.* [See કરપ-હું to arrange.] A wooden terrace raised in a field on which a man takes his station and drives away birds. (Used in Kāthiāwād.)

કરખ, [Ar.] Same as કડખ, કરખ.

કરખડી, Same as કરપી.

કરખોડું, *s. n.* [S. कर the hand + બંડ reed.] A kind of reed used for making pens.

કરભ, *s. m.* [S.] A young elephant. 2. The back of the hand from the wrist to the root of the fingers; the metacarpus.

કરભાગ, *s. m.* [S. कर a tax + भाग a part fr. भङ्ग to break.] A tribute.

કરમ, Same as કૃમિ a worm.

કરમ, *s. n.* [S. कर्म an action fr. कृ to do, See કર્મ.] An action. 2. A wicked deed. 3. Destiny; Fate; the Fates.

Id કરમ કરવું To act in obedience to evil tendencies; to do a wicked act. કરમ ખુલ્લું-ઉપડવું To get a favourable opportunity; to be fortunate. કરમ કુટવું To be unfortunate. કરમનો આગળો-બગિચો Fortunate. કરમનો આંછો Unfortunate. કરમના કાળા (કાંધ) Evil destiny. કાળી કરમને! કરનાર An evil-doer. કરમે

ચહેરેહું-બખેહું-લાગેહું-વળગેહું Destined; permanently attached; being a permanent encumbrance. કરમનો-કરમે (સોધી) કાઢેલો Brought in by Destiny (of an obstacle). કરમનો કુટોલો-કુટયો Unfortunate. કરમ બાંધવાં To commit sin or sinful acts. કરમના ભોગ Sufferings appointed by Fate.

Prov. કરમના આગળા, કે પરણ્યા પહેલાં રાંડ્યા There is no flying against Fate. કરમ કડણ, ને કાયા સુવાળી=કરમ કડિયારાનું, ને દેહ રાનની=કરમ કથીર ને દેહ સોનાની The misery of putting together unsuitable things. કરમ કરે, તે કોઈ ના કરે The ways of Fate are mysterious. કરમ કહે “ કોઠીમાં પેસું, ” ને મન કહે “ માળવે જઈ ” A desire quite out of proportion to one's conduct. કરમમાં ન હોય કોઠાં, ને કોનાં જોઈં આંઠાં? Who can help me against my Fate? કરમની રતી, નાખી હંધી, તે ચઈ છતી Good fortune can easily turn the table. કરમને કાંઈ શરમ નથી the Fates are inexorable. કરમ પ્રમાણે બુદ્ધિ, ને જલ પ્રમાણે પોચણ Our inclinations are determined by our past conduct and our surroundings. કરમમાં ને ધરમમાં કોઈનો ભાગ નથી There is no partnership in Fate and Piety. કરમ વગરનો ખેતી કરે, બળદ મરે કે સુકવણું પરે Misfortunes seldom come single. કરમ હોય પાધરાં, તે વેરી સૌ આંધળાં Good fortune can silence all opponents. જ્યાં જાય, ત્યાં કરમ આગળ ને આગળ The more I try, the further I am off. જનમ આપે જનેતા, પણ કરમ ન આપે કોઈ Every one has to suffer the consequences of his past conduct.

કરમ-કથા, } *s. f.* [S. कर्म fate + કથા, **કરમ-કહાણી**, }
કહાણી, a story.] The history of one's misfortunes.

કરમ-કુટ, *s. f.* [+ કુટવું to beat.] Unnecessary or useless trouble. 2. Drudgery.

કરમ-જ, Same as કિરમ-જ.

કરમ-જી, Same as કિરમ-જી.

કર-મણ-હું, *v. i.* [S. कृ, कद्, ill + मन mind.] To be dissatisfied; to be perplexed. કરમણતી બોલી કામિની. —સામળબદ.

2. To be incommoded.

કરમહી, *s. f.* [Hem. Des. કરવંદી fr. S.

કરમદ.] The corinda tree.

કરમહું, *s. n.* A fruit of the corinda tree.

કરમ-અપસેશ, *s. f.* [See કરમ Fate + અપસેશ a gift.] Good fortune. 2. A gift. 3. Forgiveness.

કર-મળો, *s. n.* [See કર the hand + મળવ-હું to mix.] A sweetmeat ball made of the flour of parched bajri and molasses mixed together with the hands.

કર ને કરમળો શેં ન શીરાવતો ? —નરસિંહમેહતા.

કરમાણી-અજમો, *s. m.* [P. કર્માણી brought from Karman + અજમો.] A kind of medicinal drug.

કરમા-ધરમી, *adj.* [S. કર્મન destiny + ધર્મ religious merit.] Experienced (in happiness or unhappiness) as the fruit of merit or demerit.

કરમા-વું, *v. t.* To wither; to fade; to pine away.

Id. તેવું મોહ કરમાયું She felt ashamed.

કર-માલા, *s. f.* [S. કર the hand + માલા a garland.] The fingers used as a rosary. 2. A rosary kept in the hand.

કરમિયો, } Same as કૃમિ, કરમ, A worm.
કરમી, }

કરમો, *adj.* [See કરમ a fate.] Fortunate; lucky.

ન ગમ્યો કરમી કોઈ, ગમ્યો નહિ સામદ શૂરો.

—સામળબટ.

કરમો, *s. m.* [S. કર્મ an act.] A particular offering to a goddess.

કર-મોડ, *s. f.* [See કર-મોડ-વું.] A sprain.

Id. કરમોડ ખાવી To suffer from a sprain.

કર-મોડ-વું, *v. t.* [See કર the hand + મોડ-વું to break.] To twist; to bend; to dislocate.

કરમોડિયા, *s. m. pl.* A disease to which cattle are subject.

કર-મોવું, *v. t.* [See કર the hand + મોવું to mix with oil.] To mix (flour, &c.) with oil or ghee with the hand.

ચોળા ને ચણાની (દાળ) રે, ધીમાં કરમોઘને.

—મેમાનંદરવામી.

કર-વડો, *s. m.* [See કર the hand + વટ turning.] A pot with a tube attached to it.

કરવત, *s. n.* [S. કરવત] A saw.

Prov. કાશીનું કરવત બીજાંએ વહેરે, ને આડુંએ વહેરે Time cuts both ways = Time and tide wait for no man.

કરવતિ-ચો, *s. m.* A sawyer.

કરવતી, *s. f.* A small saw. 2. A kind of carriage.

કરવતી-કેડર, *s. f.* [+ Guj. કેડર the edge.] The edge of a saw; the border of a dhotar in the form of a saw.

કરવતી-દાવ, *s. m.* [+ Guj. દાવ a game.] A particular position or hold in wrestling.

કર-વરૂં, *s. n.* [See કરેર calamity + વરસ a year.] A year of scarcity.

કરવાલ, *s. f.* } [S. કરવાલિકા a small
કરવાલું, *s. n.* } club.] A sword.

કંઠ્યાંઆયુધ કરી રખવાળ, સંતાહ પહેર્યા, કર કરવાળ.

—ભાલજી.

કરવીર, *s. n.* [S.] A kind of flowering plant. 2. The flower of the plant.

કર-વું, *v. t.* [S. કર to do.] To do. 2. To execute; to perform. 3. To make; to create; to form. 4. To commit; to perpetrate. 5. To observe.

N. B.—કરવું, Showing action in the widest sense, is used with verbal nouns widely differing in their meaning, *e. g.* થયન કરવું to sleep, ભોજન કરવું to eat.

Id. અછો અછો કરવું, ઘણાં વાનાં કરવાં To fondle; to indulge. 2. To press. કરી લેવું To do beforehand. 2. To make one's own; to adopt. કરતો કરવતો પુરૂષ The leading member in a family.

Prov. કરીએ, તેવું પામીએ = કરવું તેવું પામવું, ને વાવવું તેવું લણવું=કરશે તે ભરશે, ને પોંકશે તે પસ્તારશે = કરેગા સો પાવેગા = કર અને ભે As you sow, so you will reap = Gather thistles, expect prickles = Do good, if you expect to receive any. કરે આકરી, તો પામે ભાખરી No pains, no gains = no sweat, no sweet. કરે હાથે, ને વાગે માથે The evil we do to others frequently falls over our heads with added interest. કરતાં હો, તે કરો, ને જાસની દોહણી ભરો Do what you are wont to do, if you wish

to secure your object. કર્યું એ કામ, ને વીંધ્યું એ ચોરી Procrastination is the thief of time. કર્યું તે અંત, ને કરીશું તે ખાટું You are no more master of your future than of your past. કર્યું પણ શેકી વાળ્યું Work done against one's will. કર્યું ભગાના જેવું The work is spoiled. કર્યા કરમ ભોગવવાં પડશે One has to suffer the consequences of one's past conduct. કરતા હોય સો કીજીએ, ઓર ન કરિયં કામ Do not give way to any bold novelties. કરના તો કરના નહિ, ઓર કરના તો કરના નહિ Attempt not, or accomplish what you attempt.

કરશણ, *s. n.* [See કરસ-હું.] An ear of corn.

કરશ-ણ, *s. n.* [S. કર્શ-ળ ploughing *jr.* કૃષ્ણ to draw, to plough.] Cultivation; ploughing.

કરશ-ળી, *s. m.* A cultivator; a farmer.

કરશ-લી, *s. f.* [See કરશ, કરશ, કરશિ-યા.] A small water-pot; a small goblet.

કરસક, *s. f.* [Ar.] Fibres of silk.

કરં, *s. n. pl.* [S. કર the hand.] Bangles; wristlets.

કરંજ-હું, } *r. l.* [S. કર side, કરી the waist, See કેટ + જવું to go.] To strain (the bowels). 2. To make an inarticulate sound. 3. To turn and twist the body while lying down in bad (as a relief from pain).

કરંડી, } *s. f.* Dry cotton-stick.

કરંડી, } *s. n.* Same as કરંડી.

કરંશી, *s. f.* A carpenter's tool.

કરલ, *s. m. pl.* [S. કર hail.] Hail stones; hail.

કરણ, *s. m.* [See કરવત a saw.] A sawyer; one whose business it is to saw timber, &c. 2. *s. f.* A crow bar (Used in Kathiawad)

કરખી, *s. f.* [See કર the hand + S. કક્ષા, કાખ, the arm-pit.] A long and triangular strip of cloth used in sewing a bodice or an અંબરખા.

કરક, *s. f.* [See કર the hand + આડું cross or, S. કરાહ high, lofty, uneven, jagged.] A precipice. 2. *s. m.* A tail plant (Used

in Kathiawad)

કરકડી, *s. f.* A deep hollow in the bed of a river always filled with water. 3. A goldsmith's tool.

કરકડો, *s. m.* A high and steep bank. 2. The horizontal shaft, on which a beam rests in the process of sawing. 3. A carpenter's tool used in hewing down large pieces of wood (Used in the Surat District.)

કરણી, *s. m.* A purser in a ship.

કરમણ, } *s. f.* [Ar. કરમાત.] Contrivance; ingenuity. 2. Skill; art. 3. Cleverness; fraud; dishonesty. 4. Magic.

કરમત, } *s. f.* [Ar. કરમાત.] Contrivance; ingenuity. 2. Skill; art. 3. Cleverness; fraud; dishonesty. 4. Magic.

કરમતી, *adj.* Ingenious; skilful. 2. Clever; fraudulent; dishonest.

કરાર, *s. m.* [Ar.] A promise. 2. An agreement. 3. Ease; quiet. 4. Recovery from sickness.

તરકરે ત્રાસે તારણી, કરાર થશે એ કાલ.

વિનંતી યથું વિનતાતાણું, અમને વધારી આલ.

—સામળબટ.

Id. કરાર કરવો To make an agreement કરાર તોડવો To violate an agreement. કરાર પાળવો To keep an agreement. કરાર લખવો To write an agreement. કરાર થવો To take place (of an agreement). 2. To be recovered from sickness. કરારે By right. 2. At ease. 3. Without fear or restraint, *v. g.* કરારે બન; કરારે ખા; કરારે પૂછ. કરાર હોવું To recover from illness.

કરાર, *adj.* [See કરાર 1, કરારો.] Sloping. (Used in the Surat District.)

કરાર-હું, *r. l.* [See કરાર an agreement.] To make an agreement.

મે તો વચને કીધેલ છે વાત. કરારેલ કોણે રે.

—ભોળેભગત.

કરાર-દાદ, *s. m.* [Ar.] A deed of compromise. 2. An agreement.

કરાર-નાણું, *s.* [+ P. નામહ a description.] A deed; a bond. 2. An agreement or engagement.

કરલિયો, *s. m.* [See કરલિયા.] A spider.

કરણ, *adj.* [S. કરાહ.] Formidable; dreadful.

સુણી રંગે રંગ પસરી ગઈ, કહ્યુંને ઝાળ કરાળ.

—પ્રેમાનંદ.

2. High; lofty.

કરાળિયો, *s.* [S. કુલાલક. earthenware. *fr.* કુલાલ a potter.] A seller of earthenware, earthen goblets, smoking-pipes, &c.

કરોળિયો, Same as **કરાલિયો**.

કરિણી, *s. f.* [S. *fem.* of કારિન, કરી an elephant.] A female elephant.

કરિયાણું, *s. n.* [See કિરિયાણું.] Grocery; drugs.

કરિયાણું, *s. n.* [S. કિરિયા.] Chiretta.

કરી, *s. m.* [S. કારિન *fr.* કર the trunk of an elephant.] An elephant.

કરી, *s. f.* [See ચરી, ચયો, conduct.] Diet, regimen.

Id. કરી પાળવી To live on a diet prescribed by a physician.

કરી, *prep.* Same as **કરીન**.

કરીન, *prep.* [Guj. કરીને having done *fr.* કરવું to do; or S. કરણ "in the sense of an instrument" *fr.* કરણ an instrument *fr.* કર, કર, કરવું, to do.] By; from; owing to; through; by means of.

કરીઆવર, *s. m.* [See કર a tax + વર husband.] Money or articles which a person must give to his son-in-law, daughter, sister, &c., on certain auspicious occasions.

Id. કરીઆવર આપવો-કરવો To make a present, &c. કરીઆવર લાવવો (said of a girl) To bring a present, &c.

કરીમ, *adj.* [Ar.] Bountiful; gracious; generous. 2. *s. m.* The lord of the earth.

કરીર, *s. n.* [S.] A kind of plant.

કરૂણ, *adj.* [See કરૂણ pity.] Pitiableness; exciting compassion.

કરૂણા, *s. f.* [S.] Grace; mercy; compassion; pity.

Id. કરૂણા કરવી-લાવવી-આણવી To have pity on. કરૂણા માગવી To appeal to mercy.

કરૂણાકર, *adj.* A mine of mercy (generally applied to God).

કરૂણા-નિધિ, *s. m.* Store of mercy (generally applied to God).

કરૂણા-પાત્ર, *adj.* Fit for mercy.

કરૂણા-મય, *adj.* Merciful; kind.

કરૂણા-રસ, *s. m.* The feeling of compassion. 2. A tragedy.

કરૂણા-સાગર,
કરૂણા-સિન્ધુ, } *s. m.* An ocean of mercy (applied to God).

કરૂણાળુ, *adj.* Full of compassion; merciful.

કરૂપ,
કરૂપું, } *adj.* [S. ક્રુહ + રૂપ form.] Deformed; ugly; ill-shaped.

કરેડું, *s. n.* [See કર a tax + રૂટિ being.] An annual offering or present to a goddess or to an evil spirit. 2. Same as **કરેડું**.

કરેડી, *s. f.* Whitesand.

કરેડું, *s. n.* [Cf Mar. खारट Saltish *fr.* ખાર salt + S. રૂ, રૂં, dim.] A cow's milk obtained immediately after the cow has given birth to her young one.

કરેડું, *adj.* [See કરડું harsh.] Having a disagreeable taste; tasteless.

કરેડો, *s. m.* (See કરોડો 1.) A vortical prop in an Indian spinning wheel.

કરેણુ, *s. f.* [S. કર્ણકાર.] A flowering plant.

કરેણુ, *s. m. pl.* The flowers of **કરેણુ**.

કરેણુ, *s. m.* [S.] An elephant. 2. *s. f.* A female elephant.

કરેણું, *adj.* [Past. Part. of કરવું to do] Done.

કરેણી, *s. f.* [See કરાળ terrible.] A terrible cry; a loud scream.

કરેણી, *s. f.* [See કરાળ terrible.] Anger; angry excitement.

દોરડો એ કોણે બાંધ્યો છે, શું આવે તાવની કરેણી છે;
તું સરખો જોઈદો થયોરોગિયા, દેખી મુને ચઢે છે કરેણી છે.

—પ્રેમાનંદ.

કરો, *s. m.* [See કરો, કરિ, S. કર, a side, the waist.] The side-wall of a house.

Id. કરો ચણવો-ચણાવવો To raise or build a side-wall of a house. કરો પાડવો To pull down a side-wall. સહિયારો કરો A sidewall common to two adjoining houses.

કરોટી, *s. f.* [S. કરોટિ.] A human skull.

કરોડ, *s. f.* The sides of the body.

કરોડું, *s. n.* [See કરેડું] Usage; custom

करोड, *s. f.* [S. क्रोड the bosom.] The spine.

करोड़, *adj.* [S. करोडि.] Ten millions.

Id. करोड-पति = करोडाधिपति A millionaire.

करोडा, *adj.* Many *crores*; billions; innumerable.

करोध, Same as क्रोध.

करोयल, *s. m.* [See कल-धर.] A peacock. (Used in the Bhāl District.)

करोलियो, } *s. m.* [Dh. Des. कालिओ a spider *fr.* S. कालिक a weaver. *Cf.* Hem. Des. कोलिओ = S. तन्तु-वायः a spider.] A spider. 2. [S. कौलालक earthenware *fr.* कुलाल a potter. See करोणियो.] A seller of earthen pots. 3. A particular kind of plant and its seeds.

कर्क, } *s. m.* [S.] A crab. 2. The zodiacal sign Cancer.

कर्कट, *s. m.* A kind of tree.

कर्कश, *adj.* [S.] Harsh. 2. Hard.

कर्कशा, *s. f.* An ill-conducted or unfaithful woman.

कर्कटिक, *s. n.* [S. कर्कटक.] A pair of compasses.

कर्किक, *s. m.* [S. कर्कः Cancer + अर्क the sun.] The time when the sun's rays are vertical in the tropic of Cancer.

कर्किलक, *s. m.* [S.] A species of corba.

कर्ण, *s. m.* [S.] The ear. 2. The hypotenuse of a right-angled triangle. 3. A diagonal of a parallelogram. 4. The helm of a ship.

कर्ण-कठोर, *adj.* Harsh to the ear.

कर्ण-च्छेद, *s. m.* The cutting off the ear (of a criminal).

कर्ण-धार, *s. m.* A helmsman.

कर्ण-पिशुन, *s. m.* A spirit capable of being subdued by a *mantra* and forced to tell the affairs of other people.

कर्ण-कुल, *s. n.* An ear-ornament worn by women.

कर्ण-रेखा, } *s. f.* The line which forms the hypotenuse or a diagonal.

कर्ण-वेध, *s. m.* The ceremony of piercing holes in the lobes of the ears of a child.

कर्तरि, *adj.* [See कर्ता a doer.] Agreeing with or indicating the agent (Gram.).

कर्तरि-अयोग, *s. m.* A sentence in which the verb agrees with its subject. 2. The active voice. (Gram.)

कर्तरी, *s. f.* [S. कृत to cut.] Scissors; clippers.

कर्तव्य, *adj.* [S. *fr.* कृ to do.] Required to be done. 2. *s. n.* A deed. 3. An action. 4. One's duty.

Id कर्तव्य भूमिति Practical geometry.

कर्तव्य-ता, *s. f.* Mode of action. 2. Duty; one's whole duty.

कर्ता, } *s. m.* [S. *fr.* कृ to do.] A doer; an agent; a maker; an author. (2.) The Nominative case; the subject of the verb (Gram.).

कर्ता-हर्ता, *s. m.* [S. + हर्ता a destroyer *fr.* हृ to take away.] The creator and the destroyer. 2. The sole manager.

कर्तृत्व, *s. n.* The power of doing; potentiality; capacity; energy.

कर्तृ-वाच्य, *adj.* [S. + वाच्य fit to be spoken of *fr.* वच् to speak.] That (sentence) in which the agent is spoken of, i. e. in which the agent is the principal word; active in construction.

कर्तृक, Same as करतृक.

कर्म्म, *s. m.* [S.] Mud; dirt. 2. Intermixture of castes.

कर्पट, *s. n.* [S.] Cloth. 2. A garment. [कर्पट, कपट, कपटु, are derived from this Sanskrit word.]

कर्पूर, *s. n.* [S.] Camphor.

कर्पूर-गौर, *adj.* [S. + गौर white.] White like camphor. 2. *s. m.* The god S'iva.

कर्पूर, *adj.* [S.] Variegated; spotted.

कर्म्म *s. n.* [S. *fr.* कृ to do.] An action. 2. A religious action or ceremony (sacrifice, &c.). 3. Works; conduct; course. 4. Destiny. 5. Moral duty. 6. (Gram.) The object of an action; the Accusative case;

the object of a verb. 7. A function; an office. 8. Immoral or censurable conduct. 9. Sexual intercourse.

કર્મ-કાણ્ડ, *s.n.* The section of the Vedas which treats of rites and observances.

કર્મ-ગતિ, *s.f.* The force of past actions.

કર્મ-ક, *adj.* Strong or strict in adherence to duty or religious observances.

મેં કર્મક સંગ બહુ કર્યા, સંન્યાસી થોગી અત્ય.

—દયારામ.

કર્મણિ-દ્વિતીયા, *s.f.* The second or the Accusative case used to show the object of a verb.

કર્મણિ-પ્રયોગ, *s.m.* A sentence in which the verb agrees with its object. 2. The passive voice.

કર્મણિ-વાચ્ય, *adj.* That (sentence) in which the object is the principal word; passive in construction.

કર્મ-નિષ્ઠ, *adj.* Exact in the observance of rites; devoted to one's duty; firm in the performance of one's duty.

કર્મ-નિષ્ઠા, } *s.f.* Firmness in the performance of religious observances of forms.

કર્મ-પાશ, *s.m.* Same as કર્મ-બંધ.

કર્મ-બંધ, *s.m.* The tie of actions; the necessary relation between actions and their results; the bond of Fate.

કર્મ-ભ્રષ્ટ, *adj.* Lax in keeping ordinances and observances. 2. Not doing one's duty.

કર્મ-માર્ગ, *s.m.* The law of works. 2. The prescribed way of performing religious acts.

કર્મ-યોગ, *s.m.* The power of destiny; chance; an accident; an accidental union. 2. Application to, or diligence in, one's duty.

કર્મ-રેખા, *s.f.* Writing, (lit.) lines, written by Destiny on the forehead of a man. 2. Destiny; Fate.

કર્મ-વાદ, *s.m.* The theory of predestination; fatalism.

કર્મ-વાદી, *s.m.* An adherent of fatalism; a fatalist.

કર્મ-વિપાક, *s.m.* The result or effect of one's past actions.

કર્મ-સંગ, *s.m.* A desire to secure and enjoy the results of one's own past actions.

કર્મ-સંજોગ, *s.m.* An accidental meeting; an accidental conjunction of circumstances.

કર્મ-હીણ, } *adj.* Unfortunate; unlucky; unhappy.

કર્મી ધર્મી, Same as કરમા-ધરમી.

કર્મીતીત, *adj.* Being beyond the power of action; free from the bond of Action or Destiny.

કર્મીધીન, *adj.* Dependent on one's past actions. 2. Dependent on Fate.

કર્મીનુસાર, *s.m.* Following one's past actions.

કર્મીનુસારી, *adj.* Following one's past actions.

બુદ્ધિ: કર્મીનુસારિણી. —ભગવદ્ગીતા.

કર્મીન્તર, *s.n.* All rites and ceremonies.

કર્મિષ્ઠ, *adj.* Very dutiful; exact in performing religious rites and ceremonies.

કર્મેન્દ્રિય, *s.f.* The five principal organs of action.

કર્ષ, *s.m.* [S.] A goldsmith's weight equal to eighty ratis, or sixteen māṣas, or $\frac{1}{6}$ of a tola.

કર્ષ-ભુ, *s.n.* [Classical form of Guj. કરશભ.] Attraction. 2. Ploughing. 3. Cultivation.

કલ્પ, *s.f.* [See કળા art.] A fixed lock. 2. A spring; a contrivance; a machinery. Same as કળા.

કલ્પઈ, *s.f.* [Dh. Des. कलहोय fr. S. कल धौतम silver.] Tin. 2. Coating or lining with tin.

Id. કલ્પ કરવી-દેવી-ચઢાવવી To cover or line with tin. 2. To give a bright appearance; to polish. કલ્પ ઉતરી ગઈ-જતી રહી The

lining of tin has worn off.

કલ-કલ, *s. m.* [S. Imit. Cf. Eng. Cluck.]

A confused jangling or noise (of men). 2. The chattering of birds.

કલ-કલ-ગું, Same as ક-કલ-ગું.

કલ-કલા-ટ, *s. m.* } A loud confused
કલ-કલા-ણ, *s. n.* }

noise; an uproar. Same as ક-કલા-ટ.

ક-લકાણ, Same as કુ-લકાણ.

ક-લકાણું, } *adj.* Having bad signs;
ક-લખાણું, }

unlucky; unfortunate.

કલ-ખાપરી, *s. f.* [S. कला contrivance + खपर an earthen pot.] A medicinal preparation of burnt clay.

કલગી, *s. f.* [P.] A gem-studded ornamental crest. 2. A nosegay. 3. A flowering tree. 4. A kind of song.

કલગી-દાર, *adj.* [+ દાર P. having.] Having a crest (કલગી).

કલગે-ર, *s. f.* A kind of silk cloth worn by women.

કલક, *s. n. m.* [S.] A blot; a spot. 2. An imputation; an accusation; a stigma; a stain.

Id. કલક થોટવું-ચઢવું-બેસવું-આવવું-દાગવું To be blotted, stained, or under a stigma. કલક ઉતારવું-થોઈ નાખવું To make or be free from a blot or a stigma.

કલકી, *adj.* [See કલક a blot.] Soiled; contaminated. 2. Slandered.

કલકી, Same as કલકી, of which કલકી is a popular form.

કલ-દાર, *adj.* [See કલ art + દાર P. having.] Made with art. 2. (In coinage) Of the British Indian currency, as distinguished from the Gaikawād's currency (which latter is called બાબારાહી).

કલ-જુગ, *s. n. m.* [S. कलि-युग *fr.* कलि a quarrel + युग an age, a period.] The fourth age of the world; the present Iron Age; the age of vice according to the Hindūs. (It commenced about three centuries before the Christian era, & is to last 4,32,000 years, at the expiration of which period,

according to the S'āstras, the world is to be destroyed).

Id. કલજુગ બેઠો છે The iron age of the world has set in. કલજુગ આવવો-જરાવો To come into play (of the vices and evils of the iron age). કલજુગનો પેરો A sinful person.

કલણ, *s.* [S. कल to go, to incline.] A swamp; a bog; a morass; a marsh.

ક-લક, *adj.* [See કુ dim. + લક a mischievous person.] Troublesome; mischievous.

કલત્ર, *s. n.* [S.] The wife.

કલ-તર, *s. f.* [Guj. કળ-તર to pain. Cf. वेद-ना.] Rheumatism.

કલ-તર, *s. n.* [S. कल to know.] An estimate of the produce of a harvest.

કલથી, *s. f.* [S. कुलिथ.] A coarse grass. 2. A kind of black seeds used as food.

કલ-ની, *s. f.* [S. *fr.* कल to know; to guess, See કળ-ગું.] Knowledge; conception. 2. A conjecture; a guess; an estimate.

કલપ, *s. m.* [See કલક.] A composition used to blacken hair; a hair-dye.

કલપ-ની, Same as કલપ-ની.

કપલ-વૃક્ષ, Same as કલપ-વૃક્ષ.

ક-લપ-ગું, *v. t.* [S. કુ dim. + लप् to speak.] To be in a great distress; to grieve over.

કલપ-ગું, *v. t.* [See કલપ-ની imagination.] To imagine; to suppose.

કલપા-ત, *s. n.* [S. कल्प arrangement, creation, See કલપ + अन्त the end.] The end of the age of the world; the destruction of the world. 2. Affliction; bewailment; sorrow.

કલપિ-ત, *adj.* [See કલપ-ત.] Conceived; invented; imaginary.

કલક, *s. m.* [Ar.] A composition for blackening the hair; a hair-dye.

કલકીત, *adj.* [Ar.] Caulking; a process in ship-building; the act of stopping and sealing the seams of planks to make them waterproof or air-tight.

કલ-ખલ, *s. f.* Same as કલ-કલ.

કલ-ખલા-ટ, Same as કલ-કલા-ટ.

કલમ, *s. f.* [S.=Ar.] A pen; a reed. 2. Hand-writing. 3. A paragraph; a section.

4. A condition in an agreement. 5. A language or dialect. 6. A painter's brush. 7. A graft on a tree or plant. 8. Lopping and pruning of trees.

Id. કલમ કરવી-ધડવી To mend a pen. કલમ કરવી To engraft. કલમ ધડવી-કાપવી To cut the point of a pen. 2. To dismiss from service. આ ત્રણ કલમ જાણે છે He knows three languages.

કલમ-કરી, *s. m.* [Ar. કલમ્ a pen+P. કરાહ one who draws *fr.* કરાદિન્ to draw.] A writer; one who skilfully wields the pen.

કલમ-તરાશ, *s.* [Ar. + P. તરાસીદન્ to cut.] A ready pen-man. 2. A penknife. 3. *adj.* Cut vertically and transversely like the point of a Hindū pen.

કલમ-દાન, *s. n.* [A. + P. દાન્ a suffix showing place.] An inkstand. 2. A portable case for the instruments of writing.

કલમ-બંદી, *s. f.* [Ar.+P. બન્દ્ binding *fr.* S. બન્ધ, બંધ-જું, to bind.] Attachment; sequestration. 2. A document showing the management and the state of affairs in a district. 3. A writing under distinct heads and items. 4. *adj.* Written under distinct heads and sections.

કલમી, } *s. f.* The second mast in a ship. 2. The sail hung on the second mast.

કલમી, *s. m.* [S. કલમ rice. *Cf.* કળમી, કલ્મી.] A cultivator; one who works in the field. 2. The name of a caste among the Hindūs.

કલમો, *s. m.* [Ar. કલમ્ to speak.] A precept of a chapter of the Qurān; the Muhammadan confession of Faith, "there is no God but Accah, and muhammed is the apostle of Accah". 2. A noisy brawl; a loud vociferation.

કલમ-રવ, *s. m.* [S. કલ indistinct + રવ sound *fr.* ર to cry.] A soft sweet sound.

અભિકુલ ને કોઠિલના કલરવ, કુંજ ગૂઢે ઉભરાયે.

—મીતગોવિંદ.

કલ-જું, Same as કળ-જું.

કલવાર, *s. f.* Red beetle-nut (Used in Kāthiawād). 2. Rotten beetle-nut (Used in Surat).

કલવો, *s. m.* A ceremony performed by the woman of the bride's party a little before the marriage-procession starts, consisting in carrying to the bridegroom some sweetmeats. (Written also કલોવો.)

ત્યાંથી અભિમન્યુ જાનીવાસે આવ્યા.

કાકાજી કલવો કરાવો રે.

—અભિમન્યુનો ચકાવો.

કલસ, *s. m.* [S. કલશ a pot.] A water-pot; a jar. 2. A dome; a spire; the spire of a temple.

કલસી, *s. f.* A measure of 16 maunds used in weighing corn. Same as કળસી.

કલસ. } *s. m.* A water-pot

કલસી-ઓ,

કલહ, *s. m.* [S.] A quarrel; a strife; a brawl.

કલહાન્તરિતા, *adj. f.* [S. *fr.* કલહ a quarrel + અન્તરિત separated *fr.* અન્તર a distance.] Separated from her lover on account of a quarrel with him (of a woman).

કલાં-કલાં, *adv.* [See કાલું pleasing to the ear.] Blooming; growing; prospering.

Id. એતરમાં બાજરી કલાં કલાં થઇ રહી છે Bājri is blooming or thriving in the fields.

કલાંડી. *s. f.* [S. કટ કડ, કેડ, side.] The side or ribs of the body.

કલા, Classical form of કળા An art.

જનકી કલાસે હાલત ચાલત, બોલત પ્રાણ આધારા,
નેનકી કલાસે સખ જમ ભૂલ્યો, એહી પુરખ હૈ ન્યારા.

—મીરાંબાઈ.

કલાઈ, Same as કલાઈ.

કલાક, *s. m.* [Eng. O'clock.] An hour.

ક-લાગુ, *adj.* [S. કુ dim.+ લાગ-જું to attach, to suit.] Unsuitable.

કલાદ, *s. m.* A goldsmith.

કલા-ધર, *s. m.* [S. *fr.* કળા a digit + ધર-જું to hold.] The moon. 2. [See કળા a beautiful appearance + ધર-જું to have.] A peacock.

કલાપ, *s. m.* [S.] A group. 2. The

feathers of a peacock. 3. The moon.

કલાપી, *s. m.* A peacock.

શેણે મંડપ જિંચું શિખર, ઉપર નાચે કલાપી કીર.
—ગિરધર.

2. A cuckoo.

કલા-પીટ, *s. f.* [Guj. કલ-કલાટ noise + પીટ-વું to beat.] Hubbub; uproar. 2. Bewail-ment.

કલા-ફુલ, *s. n.* [See કલા, કળા, a bright beautiful appearance + ફુલ a flower.] A particular kind of earring, also called કેડરવું.

કાને કલાફુલ ગાલ ઝબુકે. —ભાષા.

કલાખૂત, *s. m.* [P. કલાવતુન gold thread] Silken thread covered with gold or silver wire.

કલાબો, *s. m.* [P.] The cuts in the sleeves of an અંગરૂઢા.

કલામ, *s. f.* [Ar.] A speech; a sentence; words.

Id. કલામે શરીફ The Qurān.

કલાર, *s. n.* [S. કલહાર a white water-lily.] The name of a plant, with the leaves of which S'iva is particularly pleased.

કલા-રસ, *s. m.* [S. See કલા, કળા, art + રસ sentiments.] The sentiment awakened under the inspiration of any of the fine arts.

મિથુની માયા રચી આ મેદિની રે,

હરે ભાઈ કેડી કલારસ કાન રે. —મૂળદાસ.

કલાલ, *s. m.* [Ar. કલાલ a childless man (being used as a curse), a liquor-seller, showing public contempt at the traffic. Or, S કલ્યા-પાલ a distiller fr. કલ્યા a spirituous liquor + પાલ a keeper fr. પાલ to protect, to keep.] A distiller; a vendor of spirituous liquors.

કલાલ-ખાનું, *s. n.* [Ar.+P. કાનહ a house.] The shop of a liquor-seller; a liquor-shop; a tavern; a public-house.

કલાલ-થી, } *s. f.* The wife of a liquor-seller. 2. A female liquor-seller.

કલાલી, *s. f.* The trade or business of a liquor-seller.

કલા-વતી, *s. f.* [S. કલાવતી fr. કલા an art

+ વત, વાન, having.] A dancing-girl.

કલા-વવું, *v. t.* [See કલા art] To persuade; to induce.

કલાવી પૂછ્યું કામની, કલાં નારીએ કે'લ,
રાજ માહી પડે રહો, સૂણે વનિતાનાં વેણ.

—સામળબદ.

કલાસ, *s. f.* [Eng. Class.] A class.

કલિ, *s. m.* [S. કલિ a quarrel.] Same as કલ-જુગ. 2. A quarrel. 3. Vice.

કલિ-ગ-ડું, *s. n.* [S. કલિક.] A water-melon.

કલિ-ત, *adj.* [S. fr. કલ્ to know.] Known.

કલિયાર, *s. m.* [S. કાલ black.] A black antelope.

કલિ-યુગ, [S.] Same as કલ-જુગ.

કલુપ, *s. n.* [S.] Sin. 2. *adj.* Muddy. 3. Dirty. 4. Sinful.

કલુપિ-ત, *adj.* Same as કલુપ, *adj.*

ક-લેંઠ, Same as ક-લંઠ.

કલેક્ટર, *s. m.* [Eng. Collector.] A Collector of the Government Revenue; the chief revenue-officer in a collectorate in the Bombay Presidency.

કલેજુ, *s. n.* [S. કાલય the liver.] The liver; the heart. 2. A term expressive of strong attachment.

Id. કલેજુ બળવું To grieve deeply. કલેજુ યાદું કરવું To appease; to please; to delight. 2. To satiate (of thirst, &c.). કલેજુ કાપવું To pierce the heart.

કલે-ડું, *s. n.* [Dh. Des. કાલિયા Cf. Hem. Des. કાહલી = S. અપૂપાદિ પચન માણડમ a pan for baking bread.] A hemispherical earthen-pan.

Prov. કલેડા વગર શું કાલ રહેશે ? If one will not, another will. સાસુ ભાગે તે ડીકરાં, ને વહુ ભાગે તે કલેડાં A great person is never at fault: The king can do no wrong.

કલેશ, Same as કલેશ.

કલેવર, *s. n.* [S.] The body (of a man or a beast).

કલે, *s. f.* Same as કલાઈ, કલઈ.

કલોડું, Same as કલોડું.

કલોડી, *s. f.* [Cf. M. કાલમ્બડ fr. S. કલ્ય auspicious.] A young cow; a heifer.

કલોલ, *s. m.* [S. કલોલ.] Billows; surges,

કમના તણા કલોલ, અનેક ઉપલે એલે.—વર્ણન.
2. The noise or roar of billows. 3. A noise; an uproar. 4. Merriment.

કલોલો, Same as કલોલો.

કલક, *adj.* [S.] Sinful. 2. *s. n.* Dirt. 3. Deceit; hypocrisy. 4. A viscous sediment or paste obtained by crushing or pounding together medicinal drugs.

કલકી, *s. m.* [S. कल्कि.] The tenth and last incarnation of Viṣṇu.

કલપ, *s. m.* [S. *fr.* कल्प to arrange, to create.] One day of Brahmā; a period of 4,320,000,000 years; the period between the creation and destruction of the world. 2. A work on Hindū ceremonial.

કલપ-વૃક્ષ, } *s. n.* [S. + कल्प, वृक्ष, a tree.
કલપ-તટ, }
કલપ-દ્રુમ, }

See કલપ-વૃક્ષ.] A fabulous tree in Indra's garden; a tree that yields whatever may be desired of it. 2. A tree which bears a large quantity of fruits. 3. A lucrative profession.

કલપ-નિ, *s. f.* [Classical form of કલપ-નિ.] An idea; imagination. 2. A device. 3. A sentiment. 4. An assumption; a hypothesis.

કલપના-શક્તિ, *s. f.* The power of forming ideal pictures; the faculty of imagination.

કલપના-સૃષ્ટિ, *s. f.* A creation of the imagination; an imaginary story; a fiction.

કલપ-નીય, *adj.* [S.] That can be imagined; conceivable.

કલપ-લતા, *s. f.* [S. + कल्प a creeper.] A fabulous creeper, supposed to have the power of fulfilling desires. Cf. કલપ-વૃક્ષ.

કલપ-વૃ, *v. t.* To imagine; to conjecture.

કલપાન્ત, *s. m.* Classical form of કલપાન્ત.

કલપા-વવું, *v. t.* [Caus. of કલપ-વું to imagine.] To cause to resolve or come to a determination. 2. To cause anxiety or affliction.

કલિપ-ત, *adj.* [S. form of કલિપિત.] Imagined; fancied; fictitious.

કલમેશરીફ, *s. n.* [Ar.] The Qurān.

કલ્યાણ, *s. n.* [S.] Well-being; welfare.

2. *s. m.* A particular tune in music.

Id. કલ્યાણ કરવું To do good. કલ્યાણ ઇચ્છવું To wish well of. કલ્યાણ ચિંતા Anxieties for the welfare of.

કલ્યાણી, *s. f.* A goddess who does good to all.

પીડી એળોરે પચ કલ્યાણી. —ભાષા.

2. A woman whose husband is alive. 3. A woman who gads about (used for euphemy).

Id. બાઈ કલ્યાણી A person crying "બાઈનું કલ્યાણ થશે May your ladyship be happy." 2. Begging; cringing; meanness.

કલ્ક, *s. m. pl.* [Hind. See કલ્ક, 2.] Whiskers.

કલ્ક, *s. f.* [Dim. of કલ્ક.] A gold or silver armlet. 2. The folds of the lower garment formed with fingers.

Id. કલ્ક કરવી-પાડવી To make folds. કલ્કી એસવી To fix the folded end of a garment.

કલ્ક, [S. कंक gold, a golden bracelet. See કલ્ક.] A gold or silver ring for the ankles. 2. A garment folded together to be put on by a woman.

કલ્કો, *s. m.* [See કલ-કલ noise, or કલ્કો roaring of waves.] An uproar.

કલ્કો, *s. m.* [Dh. Des. कली *fr.* S. कल्प to arrange.] A handful of grass. 2. Thick and long mustaches. 3. Pressure of the hand or of a bandage exerted on the waist of a woman in delivery.

Id. કલ્કો કરવો-દેવો To exert a pressure on the waist, &c.

કલ્કોલ, *s. m.* [S. Imit. of the sound of waves.] A tumultuous noise; bellowing. 2. Merriment.

કલ્કાર, [S.] Same as કલ્કાર.

કલ્કાત, *s. m. f.* [See કલ્ક dim. + વખત time.] A wrong time; a bad time.

Id. કલ્કાતે At a wrong time; unseasonably.

કલ્કા, } *adj.* [S. કલ્ક dim. + વચ convenience.] Inconvenient.
કલ્કા, }

Id. કવચા આચાથી Owing to cramps coming on. કવચે An unfamiliar part of a city or country; a strange district.

કવચ, Same as કૌવચ.

કવચ, *s. n.* [S.] An armour; a defensive coating. 2. A coating. 3. A mystical syllable used as a preservative or as a defensive coating.

કવચન, Same as કુવચન.

કવચ-ખીજ, *s. n.* [See કવચ, કૌવચ, + બીજ seeds.] The seed of a climbing herb; the *Mucuna Pruriens*.

કવચાં, *s. n. pl.* A medicinal drug.

કવ-છટ, *s. f.* [S. કુ dim. + વા wind + છાંટો a drop, See વા-છટ.] Trouble; drudgery; Labour. 2. The time of the monthly course of a woman.

કવડી, *s. f.* A game for children, otherwise known as મેઈ-દેડો. (Used in Rewā Kāthā)

કવણુ, *adj.* [S. કુ dim. + વર્ણ a caste.] Of low or degraded rank (of persons).

ગરજ ગળી સાકર થકી, કવણુને કાકા કહે.

—સામળાનંદ.

કવણુ, Same as કોણુ Who? Which?

કવણુ તે ગાલો હતો? કવણુ સરખી કામ?

કવણુ સાથે રનેહ કયો? કવણુ દેશ કોણુ કામ?

—સામળાનંદ.

કવન, *s. n.* [S. fr. કુ to sound.] Same as કવિતા, 2. Composing verses. 3. A poetical composition.

કવની *s. m.* A versifier; a bard. 2. A cheat; a deceiver.

કવર, *s. n.* [Eng. Cover.] A covering; an envelope.

કવરણુ, *s. f.* [See કુ dim. + વર્ણ a caste] A low caste. 2. *adj.* Belonging to a low caste.

કવરધું, *adj.* [S. કુ dim. + વરધું grown fr. S. વધ to grow.] Crooked; cross. 2. Bitter; harsh.

કોણુ વચન કહ્યું રે કવરધું? —ભાષા.

Id. કવરધું કહેવું-ખોલવું To be crooked or cross in speech; to speak bitter or harsh words.

કવફ, *s. n.* [See કુ + વફ husband.] An ill

match; a badly matched husband and wife.

કવર્ગ, *s. n.* [S. ક the letter or sound Ka + વર્ગ a class.] The five consonants of the *k* class; ક, ખ, ગ, ઘ, ઙ, the gutturals.

કવરાવણું, *v. t.* [See કાચર, કવરા. harass- ed, perplexed.] To harass.

કવણ, *s. m.* [S. See કોણિ.ઓ.] A mouthful of food.

કવણી, *s. n. pl.* [Cf. Mar. કાંલ a tile fr. S. કુલ a potter.] The lines of tiles on the roof of a house.

કવણું, *v. t.* [See કવન a poem.] To compose verses; to versify.

કવ્યું કવે, તે શાનો કવિએને શીખી વાત, તે શાની નવી? —ભાષા.

કવશ, *adj.* [S. કુ dim. + વશ power.] Dependent; under the control of. 2. *s. f.* The monthly course of a woman.

કવાંચું, Same as કવચું, કવચું.

કવા, *s. m.* }

કવાયુ, *s. m.* }

[See કુ dim. + વા, વાયુ. wind.] An ill wind; a sickly wind. 2. A disease. 3. A change for the worse. 4. Disunion. 5. Unfavourable circumstances.

Id. હાલ કવા છે-વાય છે The atmosphere is at present infected. તેને શરીરમાં કવા પેડો છે His body has become an abode of sickness or disease.

એકલો જીતીને આવે, ન લે સવા કવાને. —વજ્રા.

કવાએત, *s. f.* [Ar. કવાદ *pl.* of કાવદ military exercise.] Military discipline; military drill or exercise; parade. 2. A subtle device.

કવાએતી, *adj.* Pertaining to military discipline. 2. Disciplined.

કવાટ, *s. f.* [S. કુ dim. + વર્તન, વાટ, a way fr. વર્ત to turn.] A bad way; a bad course of life. 2. Immoral conduct or course of life.

કવાણું, *s. n.* [See કુ + વર્ણ, વાન, colour. Cf. સવાણ.] Defect.

કવાખ, Same as કવાખ.

કવાણ, *s. m.* [Ar. કવ્ to speak.] A songster. 2. A particular air in music (ખ્યાલ.)

કવાલી, Same as કવાલ A songster.

કવાન્તુ, v. i. [See કવા, કવાયુ, a disease.]

To be affected by a disease.

કાને કહીએ ને, કવાઈ કૂખ? —ગિરધર.

જેવું કવાયું વાદળું, એવું મિથ્યા શરીર.

—જીવરામભટ.

2. To be spoiled. 3. To cease to give milk (of a cow, &c.).

Id. કવાઈ જવું To be spoiled; to undergo a change for the worse. બેંસ કવાઈ-કવાઈ ગઈ The she-buffalo has ceased to give milk.

Prov. કવાયે કાકરા Disunion goes before destruction.

કવાસ, s. m. [S. કુ dim.+વાસ residence fr. વસ to dwell.] Residence in a bad place.

કવાસ, s. m. f. [S.કુ bad + વાસ a smell.] A bad smell.

કવિ, s. m. [S. fr. કુ to sound.] A poet; a bard; a minstrel.

Prov. જ્યાં ન પહોંચે રવિ, ત્યાં પહોંચે કવિ A poet can talk of things not seen in this world.

કવિન્તા, s. n. A verse.

કવિન્તા, s. f. Poetry. 2. A poem.

કવિન્તાઈ, s. f. The profession of making verses.

સવિતાઈ સેવકથી, કવિતાઈ કો કરત;

પિતૃતાઈ પામી પ્રેમે, વેપતાઈ વામણે. —વલ્લભ.

કવિતા-કરણ, s. n. Skill in poetical composition; the art of composing verses.

કવિન્તા-શક્તિ, s. f. Lit. The power of writing poetry. 2. Poetical genius.

કવિન્તવ, s. n. Versification. 2. The power of versifying; poetical genius.

કવિધ્યા, s. f. [S. કુ dim. + વિદ્યા] learning fr. વિદ્ to know.] Bad learning; seductive speeches. 2. Roguery; cunning.

કવિ-મણિ, s. m. [See કવિ+મણિ.] A jewel among poets.

કવિન્રાજ, s. m. [S. + રાજન્ a king fr. રાજ to shine.] An eminent poet; a prince among poets; a poet-laureate.

કવિન્વર, s. m. The best of poets.

કવિન્દ્ર. [S. + દ્રન્ the king of gods.] Same as કવિન્રાજ.

કવીશ્વર, [S. + ईश्वर lord fr. ईश to rule.] Same as કવિન્રાજ.

કવેશ્વર, [Corrup. of કવીશ્વર.] Same as કવિન્રાજ.

કવેણુ, Same as કુન્વણ.

કવેળા, s. f. [S. કુ dim.+વેળા, વેળા, time.] An ill time; an improper time. 2. An unlucky time.

કવ્ય, s. n. [S.] The oblation of the funeral cakes to the ancestors.

કશ, s. f. [See કાશ an iron-bar.] An iron instrument for digging.

કશદેહ, s. m. [S. कष्ट, કષ્ટ, pain.] Affliction; misery. 2. Bodily exertion; hard work.

કશણું, s. n. [Metathesis of કણસ.] An ear of corn.

કશલી, s. f. [Metathesis of S. कलश a water-pot.] A small water pot which exactly fits the mouth of a large pot.

કશીદો, Same as કર્સીદો.

કશું adj. [S. किम् what ? + दृश like fr. दृश to see.] Any; whatever.

કશાલો, s. m. [S. कर्, कर्, to rub. See કરસવું.] A crowd; a crowded condition.

કષાય, s. m. [S.] A decoction. 2. An astringent taste. 3. A brick-colour; a reddish colour. 4. Dirt; uncleanness; sin.

જે ઇંદ્રિયે જે કષાય કર્યું, તેથી કામ ત્યાં તેવું સર્યું.

—અખો.

5. Passion; emotion.

કષ્ટ, s. n. [S. fr. कष्ट to give pain.] Bodily exertion. 2. Suffering; pain.

Id. કષ્ટ થવું-પડવું To undergo bodily exertion. 2. To suffer pain. કષ્ટ ખમવું-વેડવું To bear bodily or mental trouble. કષ્ટ દેવું To give pain to. કષ્ટ કરવું=કષાય કષ્ટવી To undergo bodily exertion. કષાયકષ્ટ Bodily pain. 2. Mortification of the flesh. કષ્ટસાધ્ય (A disease) Which can be cured with difficulty. કષ્ટમોચન Deliverance from suffering. કષ્ટહારી A deliverer from suffering.

કષ્ટવું, v. t. To give bodily or mental pain to.

કષ્ટાન્તુ, v. i. To travail; to labour. 2. To suffer the pangs attendant on delivery (of

a woman). 3. To suffer pain.

કર્મિ-ત, } *adj.* Hard-worked. 2. Afflicted; distressed.

કસ, *s. m.* [S. कस् pith *fr.* कष् to rub, to test. Or, Ar. कस् pith.] Pith; marrow; essence. 2. Strength. 3. The nutritive principle (of vegetable substance and articles of food) 4. The remunerativeness (of a trade). 5. The quality of gold or silver (as determined by rubbing it on a touch-stone).

Id. કસ કરવો-કાઢવો-ઝેવો-ઘેવો To test by rubbing. કસ કાઢવો To extract the essence of. કસ ઘેવો-ચુસવો To deprive of the essence. કસ આવવો-વધવો To have an increase of essence, substance, or strength. કસ ચેરવો To lose essence, substance, or strength, *e. g.*, આ સઃદ ધરતીએ પણ કસ ચેર્યો. તેમાં કસો કસ રહ્યો નથી He is penniless. કસે આવવું=કસ પર આવવું = કસે ચડવું = કસે ભરાવું To reach a crisis; to be obstinate.

કસ, *s. f.* [S. कस् a string.] A bandage of an અંબરખા or bodice.

Id. કસ બાંધવી To tie the bandages of a garment. કસ ઢાંકવી-મારવી-દેવી-ચોડવી To sew tapes or bandages (on a coat, &c.).

કસઈ, *s. m.* [Ar. کسر plenty.] A butcher. Same as કસઈ.

કસ-કસ-તું, *adj.* [See કસ-કસા-વું to make tight.] Tight.

કસ-કસ-તું, } *v. t.* [S. कष् to rub, to scratch.] To bind tightly. 2. To rub hard. 3. To test; to try hard.

Id. કસકસીને બાંધવું To bind tightly.

કસટિ-ચો, *s. m.* [S. કુ dim.+ સટ્ટે speculation.] A pawnbroker; a money-lender.

કસ-ડો, *s. m.* [See કસ the tuck of a garment.] A waistband of silver or gold.

કસણ, *s. f.* Same as કસ Rubbing; testing.

કસણ કર્યા વિના રે. —પ્રેમાનંદ.

કસણવું, *v. t.* [S. कष्ण rubbing *fr.* कष् to rub.] To mix by gradually rubbing the

ingredients together; to mix by rubbing.

કસ-ણી, *s. f.* [S. कास a cough.] A disease of the lungs (in children).

કસ-ણી, *s. f.* [See કસ test.] A test by rubbing. 2. Distress.

આવી કસણી ન દેલે રે કાઢને, રવામીએ માણ વરદાન રે.
—લોભેભયત.

કસણું, Metathesis of કણસ, An ear of corn.

કસદ, [Ar.] Inclination; desire; purpose.

કસ-દાર, } *adj.* [See કસ essence + P. કસ-વાણુ,]

દાર, S. વત્, વાન્, વાણું, possessing.] Sappy; substantial; nutritive. 2. Pithy.

કસખ, *s. m.* [Ar.] Gold or silver thread used in embroidery. 2. A business; a trade; a profession. 3. Conversancy in an art; proficiency. 4. An artifice; a device. 5. Harlotry.

Id. જુદો-ખોટો કસખ Imitation lace: Lace not made of gold or silver thread. સાચો કસખ Lace made of gold or silver thread. એ એનો કસખ છે This is his forte. 2. He is an expert in this matter.

કસખ-ચેર, *s. m. f.* He or she who cunningly learns an art from another and practises it. 2. An artificer who cunningly spares his skill, or refuses to teach it to others. 3. He or she who pilfers articles entrusted to him or her (of an artisan or a skilled labourer).

કસખ-ચેરી, *s. f.* The act of secretly learning and practising an art without admitting one's obligation to the teacher. 2. The act of dishonestly concealing one's skill from learners. 3. The act of dishonestly pilfering articles entrusted to one (of an artisan).

કસખ-જી, *s. f.* A courtesan; a whore; a prostitute; a harlot.

કસખા-તી, *adj.* Belonging to a કસખો or town.

કસખી, *s. m.* [See કસખ an art.] An artist; an artisan. 2. *adj.* Skillful; clever. 3. Made of brocade.

Id. કસબી માણસ A skilful man; an artist.
કસબી કેર A tape interwoven with gold or silver thread.

કસબો, *s. m.* [Ar. કસ્બ a town.] A town.

Prov. કસબે તરક ન છેડીએ, બનાબે અંજાર; વગડે જડ ન છેડીએ, બબરે બકાલ Every man is a king in his own house: Every cock is proud of his own dunghill: Every dog is a lion at home.

કસમ, *s. m. pl.* [Ar. કસ્મ an oath.] An oath.

Id. કસમ ખવડાવવા-દેવા To administer an oath. કસમ ખાવા To take an oath; to swear.

ક-સમજ, *s. f.* [S. કુ dim. + સમજ-વું to understand.] A wrong understanding. 2. A weak intellect.

ક-સમો, *s. m.* [S. કુ dim. + સમો time fr. S. समय time fr. સમ together with + ઇ to go.] A bad or unluckly time; an inconvenient time.

ક-સમોડા, *s. m. pl.* [S. + समय, See ક-સમો + उदय rise, beginning, fr. उद् up + ઇ to go. Or, કસ strength + Mar. મોડે-જે, મોડે-વું, to break fr. S. मृद् to pound, to rub.] Yawning and other signs of idleness or of coming illness.

કસર, *s. f.* [Ar.] Deficiency; imperfection. 2. Detect; short-coming. 3. A sum added to, or subtracted from, either side of an account to make the two sides balance. 4. Thrittiness. 5. Faint symptoms of a disease almost cured.

Id. કસર કરવી To be thrifty. કસર આપવી To pay less. 2. To pay or make an allowance for contingencies. કસર દેવી To pay less. કસર રાખવી To allow a defect to continue; to neglect. તેની અંદર હજી જરા કસર છે There is still a little defect left in him.

Prov. એક કસર, ને સો સફર Money saved is money got.

કસરત, *s. f.* [Ar.] Practice. 2. Exercise; the state of being constantly engaged (in gymnastic feats, &c.). 3. The state of being accustomed to exertion or hard work.

કસરત-ખાજ, *adj.* Loving physical ex-

ercise; practised in physical exercise; fond of athletics. 2. Skilful; clever.

કસરત-શાળા, *s. f.* A gymnasium.

કસરતિ-યું, } *adj.* Same as કસરત-ખાજ.
કસરતી, }

2. Practised; exercised. 3. Clever.

કસરિ-યું, } *adj.* [See કસર frugality.]
કસર-ખોર, }

Erugal; thrifty; economical.

કસલિ-યું, } *s. n.* [See કુશળ good health.]
કસળિ-યું, }

(Used for euphemy) A kind of epidemic disease. 2. Cholera.

કસ-વાટ, *s. n.* [See કસ essence + વાટ way.] A wooden frame fixed in an oil-mill, through which the oil passes.

ક-સ-વાણુ, *s. n.* [See કુ dim. + સ-વાણુ good health. Cf. ક-વાણુ disease.] Ill health; sickness.

કસ-વું, *v. t.* [S. कस् to rub.] To bind tightly. 2. To test; to try; to put to the test. 3. To try or test gold, &c., by rubbing it on a touchstone. 4. To put to exertion; to exert; to exercise; to fatigue; to exhaust by hard work.

Id. શરીર કસવું=કાય કસવી To make the body strong by hard work. સોનું કસવું To test gold by rubbing in on a touchstone. ટેવ કસવી To cultivate a habit. કેડ કસવી To bind the waist tight; to gird up the loins. 2. To work with a heart. કસીને કામ લેવું To exact work.

Prov. સોનું જોઈએ કસી, ને માણસ જોઈએ વસી The value of gold is determined by rubbing it, and that of a man by living long in his company.

હસે પાસ બેસી કસે, દાસ તે હદાસમાં.—વશીલ.

કસાઈ, Same as કસાઈ.

Prov. કસાઈને ઘેર કુશળ, ને ખમીને ઘેર ધાડ Honesty is praised but starves: Plain dealing is a jewel, but they that use it die beggars. કસાઈને ઘેરથી ગાય છોડાવવી To save an innocent creature from certain death.

કસાઈ-વાડો, *s. m.* The quarter inhabited by butchers. 2. A slaughter-house.

કસા-કસ, *s. n.* } [See કસ-વું to rub.]
 કસા-કસી, *s. f.* }
 Rivalry; competition; emulation. 2. Rashness.

Id. કસાકસીનો વખત A time of hard competition. કસાકસી ચાલે છે There is a hard struggle or keen competition.

કસાણું, Same as કટાણું.

કસા-ચ-ણું, *adj.* [See કસ-વું to rub.]
 Tested. 2. Practised; accustomed to hard work.

કસાર, Same as કનસાર.

કસારી, Same as કંસારી.

કસારો, Same as કણસારો.

કસા-વું, *v. i.* [Pass. of કસ-વું to test, to rub.] To be tested. 2. To be accustomed to hard work.

કસીદો, *s. m.* [*P. fr.* कशीदन् to draw.]
 Embroidery. 2. A piece of a brick or tile burnt in fire and turned hard.

Id. કસીદો બરવો-કાઢવો To do embroidery.

કસુ-તર, *adj.* [કુ dim.+સુ-તર easy to cross or to accomplish *fr.* સુ well + તર, to cross.] Difficult; intricate; vexatious. 2. Inconvenient.

કસુખ-લ, *adj.* Same as કસુખી, 2.

કસુખી, *s. f.* [*S.* कुसुम्.] Safflower; saffron. 2. *adj.* Red; coloured with safflower.

કસુખો, *s. m.* Saffron-colour; red colour.
 2. A garment dyed with a red or saffron colour. 3. A drink of opium diluted with water and having a saffron colour.

Id. કસુખો કાઢવો To make a red liquid.
 2. To get a red liquid from safflowers. 3. To make a drink of opium, &c. કસુખો બાળવો To make a red-coloured liquid of safflowers. કસુખો પીવો-કેવો To drink a preparation of opium. કસુખા પાણી કરવાં To make a feast in which a preparation of opium is the chief attraction. 2. To effect a reconciliation between rivals who thereafter drink an opium preparation at a feast; to reconcile. કસુખો ચઢાવવો-દેવો-મૂકાવવો To dye red.

કસુર, *s. f.* [*Ar.*] A fault; an error; a

shortcoming.

Id. કસુર કરવી To commit a fault. કસુર કાઢવી To find fault with.

કસુવા-વડ, *s. f.* [*S.* કુ dim. + સુવા-વડ confinement.] Abortion; miscarriage. 2. A painful delivery.

કસોણું, *adj.* [+ સોણું clean.] Not pure; impure; defiled; polluted. 2. Not in working order; out of order.

Id. કસોણ કરવી To defile one's tongue; to make use of abusive words.

કસોજ-ણ, *s. n.* Rubbish. 2. Chaff.

કસોડી, *s. f.* [See કસ rubbing + વૃત્તિ a circle.] A touchstone; generally round in form. 2. Making a trial; an experiment; a trial.

Id. કસોડી કાઢવી To test by rubbing. 2. To test a man by putting him to a severe trial. કસોડીનાં લેણું To exact hard work from a man.

કસતર, *s. n.* Rubbish. 2. Old grass used for thatching. 3. Patching up old metal vessels.

કસતી, *s. f.* [*P.*] The sacred thread tied round the waist by the Parsis.

કસતુરી, *s. f.* [*S.* कस्तूरी.] Musk.

કસતુરિ-ચો-ખાટ, *s. m.* A fragrant plant.

કસતુરિ-ચો-મૃગ, *s. m.* [*S.* + मृग a deer.] The musk-deer.

કહાડ-વું, Same as કાઢ-વું.

કહાણી, *s. f.* [See કહે-વું to tell.] A story; a tradition. 2. A proverb. Same as કે'ણી.

કહા-વણું, *v. t.* [Caus. of કહે-વું to tell.] To send a message.

Id. કહાવી મોકલવું To send word.

કહી, *adv.* [*S.* कस्मिन् in what? *fr.* किम् what?] Where? at which place?

કહી-કહી, *adv.* At some places.

કહે-ણ, *s. n.* [See કહે-વું to tell.] A message. 2. An invitation. Same as કે'ણ.

Id. કહેણ મોકલવું To send an invitation.

કહે-ણી, *s. f.* That which is said. 2. A mode of telling or speaking. 3. A proverb; a maxim. 4. A bad reputation; a public scandal. Same as કે'ણી.

— રામ સા'ય લઈ લઈ, કયું કહેણી કઈ કઈ,
કરે કુખે રહી રહી, રમરી રામ નામને.

— વશીબ.

શેઠાણી પગ ખેંચી રહી, શુક પ્રત્યે એક કહેણી કહી.

— સામળબટ.

કહે-વત, *s. f.* A proverb; a maxim. 2. A bad reputation.

Id. કહેવત છે=કહેવત ચાલે છે As the proverb goes: As the proverb says. માથે કહેવત આવવી To be subject to a charge; to be charged with an offence; to be reputed guilty.

કહે-વરા-વવું, Same as કહા-વવું.

કહે-વા-વું, *v. i.* [Pass. of the Caus. of કહે-વું to tell.] To be called. 2. To be reputed. 3. To be charged.

કહે-વું, *v. t.* [S. કહ to tell.] To tell; to inform. Same as કે'વું.

Id. કહી દેવું To give out; to express. કહી છુટવું-નાખવું To have finished telling. કહી સંભળાવવું To relate; to tell. 2. To use abusive language towards.

Prov. કહેવું ભૂલું, ને કરવું ભૂલું=કહેવું કંઈ, ને કરવું કંઈ=કહેવામાં ને કરવામાં ફેર છે Saying and doing are two things: It is easier to speak than to do. કહેવા કરતાં કરવું બહુ Better to do a thing than say it. કહેવું થોડું, ને કરવું ઘણું Promise little and do much. કહેવું થોડું, પણ કરવું ઘણું Be slow to promise but quick to perform. કહેવું સહેલું છે, પણ કરવું કઠણ છે Saying is one thing, doing another. કહ્યું તે કયા બરાબર છે Take the will for the deed. કહેનાર કહી છુટે, ને વહેનાર (બળદ) વહી છુટે = કહું તો મા મર નયગા, ના કહું તો બાપ કુત્તા ખા નયગા=હા કહું તો હાથ વડાય, ના કહું તો નાક કપાય It is a dilemma or a case difficult to decide. કહે ધણું, કે સહે ધણું If a man do not give vent to his grief and cry out, he shall have to bear in silence much mental agony. કહેતાં તો કહેવાયું, પણ આખી રાત ન સહેવાયુ A rash speech is followed by painful consequences. કહેતા ખી દીવાના, ને સુતા ખી દીવાના A foolish speaker generally finds an equally foolish audience. કહે હુંડી “નવાબ,” તો કહે “નવાબ” A dependent is bound to humour his master. કહો એને “વર ધરડા” ? Experience

generally belies the appearance.

કહેડ, Same as કેડ A cow-pen.

કહેડ, Same as કે'ડ.

કહેડિ-યું, Same as કે'ડિ-યું.

કહા-ગઈ, *adj.* [See કહું told *fr.* કહેવું to tell + કર-વું to do.] Obedient.

કહું, *adj.* [Pret. of કહે-વું to tell.] Told; mentioned; ordered.

Id. મારી અક્ષ કહું કરતી નથી My mind cannot comprehend it. 2. I am astonished at it. મારી આંખ કહું કરતી નથી I cannot bear the sight. 2. I am envious. 3. I am astonished at the sight. મારે કળતું કહું કરવું નથી I cannot control my heart; I feel pity for it; I am moved with pity for it. 2. I cannot believe it. મારી છાતી કહું કરતી નથી I cannot repress my heart; I am impatient. મારો શ્રવ કહું કરતો નથી I am not satisfied. મારા પગ કહું કરતા નથી My legs refuse to carry me about; I am so tired that I cannot walk. મારે મગજ કહું કરવું નથી My head does not obey me, either because I am excited, or because it cannot comprehend the matter. મારે મન કહું કરવું નથી My mind is not satisfied. 2. My mind is beyond my control. 3. I am astonished at it.

કળ, *s. f.* [S. કલ to know. Cf. વેદના pain *fr.* વિદ to know.] A sharp excruciating pain.

Id. કળ આવવી-ચઢવી To have a sharp pain. કળ વળવી To be free from a sharp pain. 2. To be at ease.

કળ, *s. f.* [S. કળ art.] A stop-cock; a door-handle. 2. A scheme; a contrivance.

Id. કળ દાખવી To turn on (of a knob, a stop-cock., &c). 2. To put into motion. 3. To incite the parties to a quarrel. કળ દેવી-મારવી To stop a machine from working. કળ ઉઘાડવી To turn on (of a knob, &c.), and remove the covering. કળ મરડવી To twist and break a knob, &c. કળ બતલાવવી To show the secret way of solving a difficulty.

Prov. કળથી યાય, તે બળથી ન યાય Knowledge is power=Mildness governs more than anger.

કળ, *s. m.* Soft and cold clay.

કળ-કળ-કું, *adj.* [See કળ-કળ-કું.] Moaning; weeping aloud. 2. Boiling hot. Same as ખળ-ખળ-કું.

કળ-કળ-કું, *v. i.* [See કલ-કલ-કું; ક-કળ-કું.] To murmur. 2. To grumble.

કળ-કળા-ટ, *s. m.* [+ રૂતિ being.] Moaning; weeping aloud; a loud noise. Same as ક-કળા-ટ.

Id. કળકળાટ કાઢવો To banish moaning and weeping; to put a stop to moaning and weeping. કળકળાટ ગયો An expression used when oil is spilt on the ground. કળી ચૌદસ-નો કળકળાટ કાઢવો An expression used while cakes are fried in oil on the કળી ચૌદસ day, to show that all moaning and weeping is banished from the house.

કળછા, *s. f.* [See કલેશ, કલેશ.] Disagreement; a quarrel. (Used in Kāthiāwād.)

કળ-જુગ, Same as કલ-જુગ.

કળ-જ્ઞા, Same as કલ-જ્ઞા Knowledge.

કળજ્ઞા રહિત કોઈ નિખંધ. —અખો.

કળ-તર, Same as કલ-તર.

કળત્ર, Same as કલત્ર Wife.

પુત્ર કળત્ર પરિવાર વહાય. —નરસિંહમેહતા.

કળથી, Same as કલથી.

કળપ-કું, *v. t.* [S. कल्प्, कल्प्, to arrange, to resolve.] To resolve. 2. To pour water into the hands of a priest as a mark of making a resolution to perform a religious ceremony.

કળપ-કું, *v. t.* [See કળપી a harrow.] To harrow a field.

કળપા-વકું, *v. t.* [See કલ્પાન્ત the end of the creation.] To afflict; to distress.

કળપી, *s. f.* [S. कल्प् to arrange.] A harrow with which lines are made in a field.

કળખ, *s. m.* A large harrow.

કળખ-કું, Same as કળપ-કું To harrow.

કળખ-જુ, Same as કલ્પખ-જુ.

કળખી Same as કલખી, કલ્પખી.

કળ-વ-કળ, *s. f.* [S. कला, કળ, a contrivance + વિ-કળ putting a contrivance out of order fr. વિ privative of + કળ.] Tact; skill in

managing.

કળ-વળ, *s. f.* [Imit.] Same as કલ-બલ An indistinct loud noise.

વાટે કરતી વાત, કંઈક મળીને કળવળ.

—કૃષ્ણરામ.

કળ-વળ-કું, *v. i.* To make a noise.

કળ-કું, *v. t.* [S. कल् to know.] To understand.

માગ મુકાવે વીરમાંય, કળે યુદ્ધ કે ચઢતો ત્યાંય.

—પ્રેમાનંદ.

2. To guess. 3. *v. i.* To give rise to a sharp pain.

Id. વાત કળવી To comprehend all about a thing. 2. To guess a thing. પણ કળે છે There is a sharp pain in the legs. કળી જવું-બેસવું To be engulfed or stuck fast (as in mud). કળા જવું To know. 2. To have numbness (as in cold weather). 3. To be stuck (as in mud).

Prov. કળ્યો કોયડો કોડીને A puzzle loses its value, when you know the solution.

કળશ, *s. m.* [S. कलश.] A water-pot. 2. A pile of metal water-pots, set one above another. 3. A cupola; a dome.

કળશિ-યો, *s. m.* A goblet; a jug.

કળશે-જવું, *v. i.* To go to stool.

કળસી, Same as કલસી.

કળ-હીજી, See કળા-હીજી under કળા.

કળ-હીજી, See કુળ-હીજી under કુળ.

કળા, *s. f.* [S. कला art fr. कल् to know.] Art. 2. Ingenuity. 3. A sixtieth part of a circle. 4. A digit of the moon. 5. The lustre of the countenance; a beautiful appearance. 6. The expanded tail of a peacock.

Id. કળા કરવી-આવડવી To contrive; to scheme. કળા કરવી To spread the tail (said of a peacock). કળા શિખવી To learn an art. કળા પાડવી To lose the lustre of the countenance. કળા ઝાંખી થવી To become less (of the luster of the countenance). કળા દેખાડવી To show one's own ingenuity or cleverness. મુખકળા The lustre of the countenance. ચૌદ વિદ્યા ને ચૌદ કળા There are fourteen departments of learning and sixty-four departments of technical skill. શિલ્પ-કળા Arts; manual arts. એક જીવની પાછળ સોળ કળાઓ છે A single life has

sixteen attributes. ચંદ્રની કળાએ The digits of the moon. ચંદ્રકળા A kind of sārī. છાપવાની કળા The art of printing. કળાકુશળતા=કળા-કૌશલ્ય Skill in manual arts. 2. Arts and sciences; genius & skill. 3. Skill in mechanics. અંશ, કળા, વિકળા (In circular measure) A degree, a minute, a second. કળાહીણ Stupid. 2. Destitute of lustre of countenance.

કળા-કર, *s. m.* A peacock. .

કળા-ધર, *s. m.* The moon. 2. A peacock.

કળા-નિધિ, *s. m.* The moon.

કળા-જી, *s. n.* [See કળ mud.] Muddy ground; a morass; a slough.

કળા-પો, Same as કં-કળા-ટ.

કળા-યલ, *adj.* [See કળા the extended tail of a peacock.] Having the tail spread out (of a peacock).

કામની નજી કળાયલ મોર, તેવી રામા લક્ષ્મીની ચોર.

—સામળબટ.

કળા-વન્ત, [S. કલા art, See કળા, 1, 4, + વત્, વન્ત, વાળું, having.] Lustrous; glorious. 2. Skilful. 3. *s. m.* A skilful songster. 4. A man skilful in playing on musical instruments.

કળા-વન્તિ-શ્રી, } *s. f.* A dancing girl;
કળા-વન્તી, }
a courtesan.

કળા-વાન, *adj.* Skilful.

કળિગડું, Same as કલિગડું.

કળિ-ત, Same as કલિત.

કળિયો, *adj.* [S. કુલીન or કુલિન born in a noble family *fr.* કુલ a family.] Nobly born; born in a high family.

કળિયો, *s. m.* } [S. કલિકા, કલો, a bud.]
કળી, *s. f.* }

A bud. 2. The hard seeds of certain trees. 3. A thread-like eatable made of gram-flour. 4. A kind of sweetmeat. 5. A side, or the skirts, of an અંગરખા.

Id. ફુલની કળી The bud of a flower. કળી ખીલવી To open (of the bud of a flower). 2. To reveal or open one's heart. 3. To be pleased. 4. To be in one's youth. 5. To appear beautiful. 6. To spread and fix the folds in the skirts of an અંગરખા. ચણાની કળી A

preparation made of gram-flour. કળી પાકવી To prepare & cook a preparation of gram-flour. કળીના લાડુ Sweet balls made of a preparation of gram-flour.

કળી, Same as કલિ The Iron Age.

Id. એના ઘરમાં કળી પેઠો છે There are quarrels in his house. એના શરીરમાં કળી પેઠો છે He has become vicious.

કળી-કાળ, } Same as કલ-ચુગ.
કળી-ચુગ, }

કળી-ચુનો, *s. m.* [+ ચુનો lime *fr.* S. ચૂર્ણ powder.] Quicklime.

કળુકું, *adj.* [See કળ mud] Muddy.

Id. કળુકું પાણી Muddy water.

કળે-વળે, *adv.* [Guj. Instrumental cases of કળ art + વળ a turn, a twist.] By hook or by crook 2. Cleverly; skilfully.

કળો, *s. m.* Same as કલહ A quarrel.

કહે અખો “ઉપનવ્યો કળો.” —અખો.

કૃષ્ણ કહે “પાછા વળો, મારી સાથ તજ કળો; તો તો વેણ મારાં કળો, જશ નમે જગમાંય કરેડી.

—વશીભ.

કળો, *s. f. pl.* [See કળ pain.] Fits; paroxysms.

Id. કળો ખાઈને રોડું To be in a fit of weeping, કળો ખાઈને હસવું To be in a fit of laughter.

કળોડી, *s. f.* [See કરેડી.] White sand.

કાં, *adv.* [S. કિમ્ what?] Why? wherefore? 2. An expletive particle.

કાંઈ, Same as કંઈ.

કાંઈ-એક, } Same as કંઈ-એક.

કાંઈ-ક, }

કાંઈ-કાંઈ, *pron. n.* Something; something unspeakable or indescribable.

લાલ તમારો લાડકવાયો, મુને કાંઈ કાંઈ કહે છે રે.

—દયારામ.

2. A little.

કાંકે, Same as કાંઈ-ક, કાંઈ-એક.

કાંકડું, *s. n.* [S. કક્ક.] A ravenous bird.

કાંકણ, Same as કંકણ.

કાંકણ, *s. f.* } [See કાકડી.] 2. A kind of

cucumber.

કાંકણ-દોરો, *s. m.* Cotton thread made

into a wristlet, and tied round the wrist of the bride and bridegroom.

કે મારા કાંકણ-દોરા છોડાવ રે, બાળા રાજ રે.

—અભિમન્યુનો ચકાવો.

કાંકરી, *s. f.* [S. कङ्कर.] A small pebble.

2. Sand.

Id. કાંકરી ચાળો કરવો To throw pebbles at each other in play.

Prov. કાંકરી ધડને ફેડે A little leak will sink a great ship (of children).

કાંકરી-દાવ. *s. m.* A play for children, in which sixteen or thirty-two pebbles are used.

કાંકરેટ, *s. m.* [Eng. Concrete.] Concrete; a hard mass formed by mixing together lime, sand, pebbles, &c.

કાંકરે, *s. m.* [See કાંકરી.] A pebble. 2. A misgiving. 3. A doubt; the cause of a doubt. 4. A pain in the eye.

Id. કાંકરો કાઢવો To take pebbles out of the bed of a river. કાંકરો ભરવો To carry away pebbles. કાંકરો ખુચવો To prick (of pebble). 2. To be distressed in mind. કાંકરો કાઢી નાખવો To throw away a pebble. 2. To remove an obstacle. 3. To disregard. આખરના કાંકરા કરવા To lose one's character or reputation. કાનમાં કાંકરા ઘાલવા To twist the ears with a pebble, in order to enhance the pain. 2. Not to hear. 3. To disregard.

Prov. કાંકરે કાંકરે પાળ બધાય, ને દીપે દીપે સરોવર ભરાય Constant dropping wears away stones, and little strokes fell great oaks.

કાંકીડો, Same as કાચીડો.

કા-કે, *conj.* [See કા, કેમ, why ? + કે that, *conj.*, both being derived from S. किम् what ?] Because; for; since.

કાંકે, *adv.* [See કમ-કમી shivering.] In excitement; in anger. (Used in the Surat District.)

Id. કાંકે ચઢવું To be angry with કાંકે ચઢાવવું To make angry.

કાંકોલ, *s. m.* A kind of thorny shrub.

કાંગ, *s. m.* [S. कङ्ग.] A kind of corn.

કાંગડ, *s. m.* A weaver's instrument. (Used in Sorath.)

કાંગડું, *s. n.* [See કાંગ corn + ડું dim.] That (grain) which will not boil soft, nor swell and shoot on being soaked in water.

કાંગર-વું, *v. i.* To be angry. (Used in Jhalāwād.)

કાંગરી, *s. f.* [See કાંગરો.] Indentations in an ornamental border. 2. An ornamental border.

કાંગરૂ, *s. m.* [Eng. Kangaroo.] A kangaroo.

કાંગરો, *s. m.* [See કાંગરો.] Indentations on the edge of a thing. 2. One of such indentations. 3. A battlement. 4. A spire; the top of a dome.

Id. કોટના કાંગરા કુદવા To leap over the battlements of a town. 2. To be uncontrollable or wild. કાંગરાવાળી કોર The border (of a garment) having indented embroidery on it.

કાંગરા-દાર, } *adj.* Edged with indented embroidery; having ornamental borders.

કાંગ-વો, *s. m.* [See કાંગ.] A dish prepared of કાંગ and pulse.

કાંગસી, *s. f.* A flowering plant.

કાંગા-ઈ, *s. f.* [See કાંગું weak.] Delicate nature. 2. Weakness.

કાંગું, *adj.* [See કાંગાદ wretched.] Delicate. 2. Weak.

કાચનાર, } *s. f.* A flowering plant.

કાચનાલ, }

કાચ-વું, *v. t.* [See કાચની a courtesan.] To seduce. 2. To deceive. 3. To copulate.

કાચળી, *s. f.* [S. कञ्चुकी.] A sleeved breast-band worn by women; a tucker. 2. The slough or covering of a snake.

Id. કાચળી કાઢી નાખવી-કોતારવી To throw off the slough (of a snake). કાચળી પહેરવી Lit. To put on a bodice. 2. To act cowardly; to be effeminate.

કાચળી-યા-પંથ, *s. m.* [See કાચળી a bodice + S. पन्थाः way.] A sect of persons who perform grossly licentious ceremonies in the name of religion.

કાંચી, Same as કાચી.

કાંચીડી, Same as કાચીડી.

કાંચીડો, Same as કાચીડો.

કાંજી, *s. f.* Cunjee; gruel. 2. Paste.

કાંજે, *conj.* [See કાં why ? + જે since *fr.* S. यद् which.] Because; for; since.

કાંટ-લી, *s. f.* [S. कण्ट the neck+ લી dim.] A kind of gold-necklace.

કાંટ-લો, *s. m.* The cut of a coat round the neck. 2. A red circle round the throat of a parrot.

કાંટલો, *s. m.* [S. कण्टक a thorn. See કાંટો.] A shuttle.

કાંટા-રખું, *s. n.* [See કાંટો thorn + રાખવું to protect.] A shoe. 2. *adj.* Unshrinking; undaunted; indomitable (Used in Kāthī. awād.)

કાંટા-સરિ-યો, *s. m.* [+ સળી a stick.] A hedgehog.

કાંટા-છું, *adj.* [+ વાછું having.] Thorny; prickly.

કાંટિ-યું, *s. n.* A piece of cloth used for covering a dead body and afterwords thrown on a thorny bush on the burning ground.

કાંટિ-યો, *s. m.* A revengeful man. 2. A man of one of the mountain tribes.

કાંટી, *s. f.* [See કાંટો a fish-bone.] A kind of fish.

કાંડું, *s. n.* A loop or eye for a button.

કાંટો, *s. m.* [S. कण्टक.] A thorn. 2. The tongue of a balance. 3. A balance. 4. The hand of a clock or a watch. 5. A troublesome fellow. 6. The backbone. 7. Spirit; mettle. 8. A fish-bone. 9. The hair on the body standing erect through joy, fear,&c. 10. The sting of an animal, such as a scorpion or a bee. 11. An ornament worn by women on the left nostril. 12. A fork. 13. A cross (x) drawn to test the correctness of the product of a multiplication. 14. A disease in the throat (in parrots).

Id. કાંટો મારવો To sting. કાંટો વાગવો To be pricked with a thorn. કાંટો કાઢવો To extract a thorn. કાંટો કાઢવો-કાઢી નાખવો To get rid of an obstacle or hindrance.

કાંટો મનનો કાઢી નાખજો, તમે તમારી બહાઈ રાખજો. —પ્રેમાનંદ.

કાંટામાં પડવું To throw oneself into a difficulty. કાંટે કાંટા પડવા To be dry & rough (of the throat, for want of water.) ધર-મનો કાંટો-અદલનો કાંટો The scales of justice. પ્રેમનો કાંટો The restlessness caused by love.

કાંડ-લી, *s. f.* Same as કાંટ-લી.

કાંડલો, *s. m.* Same as કાંટલો. 2. A circular ring of iron, &c. (generally used as a support for vessels having a round bottom).

કાંડિ-યો, *s. m.* [See કાંડો the limit.] A cosspool.

કાંડી, *s. m.* [S. कण्ट the neck, the edge.] A bank; a coast. 2. The margin of a well. 3. The limit; the end.

Id. તેના દુઃખનો કાંડો નથી There is no end to his troubles.

કાંડવું, *v. t.* [See ખાંડવું.] To oppress.

કાંડા-હોડ, } *adj.* [See કાંડું, the

કાંડા-વહોડ, } wrist + હોડવું, વહોડવું, to release બળિયું strong.] Strong-armed; muscular. 2. Powerful; mighty.

કાંડ-યું, *s. n.* A wristlet worn by women.

કાંડી, *s. f.* Same as કાણડ.

કાંડી, *s. f.* [M. कांडी, काडी, a stick *fr.* કાંડ wood.] A lucifer match.

કાંડું, *s. n.* [S. काण्ड a shaft, a long bone.] The wrist. 2. A thread worn on the wrist on the fourteenth day of the bright fortnight of Bhādarvā (August-September).

Id. કાંડું ઝાલવું-પકડવું To catch by the wrist. 2. To catch in the act; to catch red-handed. કાંડું હોડાવવું To free oneself from a catch by the wrist (of a game in wrestling) કાંડું વહોડવું To repel; to show contempt to. કાંડી કાઢ કરવાં To cut off the hand. કાંડું કાળી આપવું To put down one's signature.

કાંચાં-કોડી, *s. f.* [See કાણું a hole + કોડી a store S. कोष्ठ a store-room and કોડી embrace.] A trick to please little children, in which a child is embraced (See કોડી કરો).

કાંચી, Same as કાણી.

કાંડ, Same as કાણડ.

કાંત, Same as કાંત.

કાંત *s. f.* [See કાંત-ચું.] A spindle.

કાંત-ણી, *s. f.* [S. કર્તની. See કાંત-ચું.] The style or manner of spinning.

કાંત-ણું *s. n.* Act of spinning.

કાંત-વું, *v. t.* [S. કૃત, કૃત્વ, કર્ત, to cut.] To spin; to draw out into threads. 2. To make thin. 3. To curtail; to deduct; to make deductions. 4. To reduce.

Id. ઝીણું કાંતવું To work with a careful attention to the minutest details. કાંતેલાને કાંતવું-કાંતેણું કાંતવું Unnecessary repetition.

Prov. કાંતવું પીંચ્યું કર્યું કપાસ Well thrashed.

કાં-તે, *conj.* [See કાં why? + તે but.] Either; or; whether.

કાંદ-ડું, *s. n.* [See કાંત-વું to weave.] A weaver's tool.

કાંદો, *s. m.* [S. કન્દ a root.] An onion. 2. A tubulous root. 3. Profit; gain.

Id. કાંદો કાંદવો To secure the substance. એમાં શો કાંદો કાંદયો? (Slang) What have you gained by this?

કાંધ, *s. f.* [S. સ્કન્ધ.] The shoulder.

કાંધિ-ચો, *s. m.* [S. સ્કન્ધિ-ક. See કાંધ.] An ox trained to carry burdens 2. A man who carries a dead body on his shoulders to the burning ground.

Id. કાંધિયા કરવા To give a feast to those men who have assisted in carrying a dead body to the burning ground. 2. To give a feast on the tenth, eleventh, twelfth, or thirteenth day after a death.

કાંધી, *s. f.* A stone-shelf constructed in a wall (Used in Kāthiāwād).

કાંધે-લી, *s. f.* [See કાંધ shoulder + લી dim.] A yoke.

કાંધે-વળિ-ચો, *s. n.* [+ વળ-વું to turn.] An officer whose duty it is to supervise a toll-station (Used in Jhālāwād.)

કાંધો, *s. m.* } [S. સ્કન્ધ the shoulder; a
કાંધું, *s. n.* }

part of a book. An instalment.

Id. કાંધાં કરવાં To agree to receive pay-

ment in instalments. કાંધે કાંદવા To get money in instalments. કાંધું ભરવું To pay an instalment. 2. (Slang) To be pregnant. કાંધું ચઢવું To be due (of an instalment). કાંધું પડવું To fail to pay an instalment. કાંધાના રૂપિયા Money to be paid as an instalment.

કાંપ, *s. f.* [S. કમ્પ shaking fr. કમ્ to shake.] A shivering. 2. *s. m.* Black soft clay fit for manure, borne down a river in a flood.

કાંપ, *s. f.* [Eng Camp.] a camp.

કાંપ-વું, *v. i.* [S. કમ્પ to shake.] To shiver; to quake.

કાંપે, *s. m.* [See કાંપ-વું.] As much as can be contained in a man's extended arms (Used in Sorath). 2. As much as a man can carry on his back (Used in Kāthiāwād).

કાંખ, *s. f.* [S. કમ્બા.] A bamboo-chip. 2. An instrument used in measuring length (by carpenters, &c.). 3. A ruler to draw lines with.

કાંખ-ડી, *s. f.* Same as કાંખ. A bamboo-chip.

કરમા વઘ કાંખડી રે, કુંવર પુંકે ધાય,

રીસે લોચન રાંતડાં રે, ચરોદાને સાસ ભરાય.

—ભાલણી.

કાંખલેટ, *s. f.* [Eng. Blanket, See કાંખળી a blanket; the cloth is called કાંખલેટ from the resemblance between the two things and their English and Gujarati names.] A superior kind of woollen cloth.

કાંખળી, *s. f.* [S. કમ્બલ.] A loosely woven woollen stuff; a blanket.

કાંખળો, *s. m.* A coarse blanket.

Prov. કાંખળો સિન્ય તો ભારે થાય An evil neglected, grows worse and worse: A stitch in time saves nine.

કાંખી, *s. f.* [See કાંખ a bamboo-chip.] A kind of silver anklet. 2. A ring, generally made of a bamboo chip. 3. A leathern water-bag, used for drawing water from a well; a leather bucket.

કહ્વાં રે કાંખી, અણવટ, વિંછવા, ઝાંઝરનો ઝમકાર રે.

—ભાપા.

કાંચ, } *adv.* [See કાં.] Why? 2. where?
કાંચે, }

કાંસ, *s. m.* [S. कंस a drinking vessel.]
An artificial canal for irrigation.

Id. કાંસ કાઢવો-ખોદવો-ખોદાવવો To make
an irrigation canal.

કાંસ-કો, *s. m.* [S. कज्ज, कस-कुं, to rub, to
make tight; or S. कृष् to draw.] A large-
sized comb.

કાંસ-કી, *s. f.* A small comb used by wo-
men; a lady's comb.

કાંસ-કું, *s. n.* [See કાંસું bell-metal.] A
drinking vessel made of bell-metal.

કાંસ-કું, *r. i.* [S. कस panting /r. कस् to
cough.] To pant; to breathe hard.

કાંસ-કું, *r. t.* [See કસ-કું to make tight.]
To fill by pressing the contents (Used in
the Surat District).

કાંસાં, *s. n. pl.* [S. कस्य कंसु, bell-metal.]
Large cymbals.

કાંસા, *s. m. pl.* [S. कज a kind of white
grass.] Weeds taken out of a field (Used
in Gohilwad).

કાંસા-કુટ, *s. f.* [See કાંસાં + કુટ-કું] The
making a tinkling noise, as of musical
instruments of bell-metal. 2. A tinkling
noise made by striking a metallic vessel.

કાંસા-કું, *s. n.* Large cymbals made of
bell-metal.

કાંસિ-ચો, Same as કાંસ-કો.

કાંસિ-ચો, *s. m.* [See કાંસું bell-metal.]
A large open vessel made of bell-metal.

કાંસી, } *s. f.* [See કાંસું + જોડ a pair.]
કાંસી-જોડ, }
A pair of cymbals made of bell-metal.

Id. કાંસી જોડા વગાડવા To go about beg-
ging and beating a pair of cymbals.

કાંસું, *s. n.* [S. कस्य.] Bell-metal; queen's
metal; any amalgam of zinc and copper.

કાંઈ, *s. f.* [See કાયા the body.] A thin
layer. 2. A thin covering.

કામ, કોથ, મદ, મોહમા મોહો; ચઢી રે કર્મ કેરી કાઈ.

—ભોજોભગત.

કાંઈ જવું, *r. i.* [See કાચર tired + જવું to
go.] To be tired of.

કાઉ, Same as કાગ-ડો.

કાઉ-કાઉ, } *adv.* [Imit. Or, See કાઉ a
કાઉ-વાઉ, } crow+redup.] Talking indistinctly. 2. *s. n.*
Loud and simultaneous speaking of many
persons.

કાઉસગ, *s. m.* [S. कायत्सर्ग leaving the
body /r. કાયા the body + ઉત્સર્ગ leaving.]
Leaving the body. 2. Deep meditation, in
which the man loses all care about his
body. 3. The grave of a saint.

કાચેમ, Same as કાચમ.

કાક, *s. m.* [S.] A crow; a rook; a raven.

કાકયા, *s. m. pl.* Same as કાચકું.

કાકચી, Same as કાચકી.

કાકડ, *s. n.* [S. ककट.] A kind of plant,
of the fruit of which a pickle is made.

કાકડ-કુંભો, *s. m.* A game for children.

કાકડા-શીંગ, *s. n.* [+ શીંગ a pad.] A
medicinal drug.

કાકડિ-કું, *s. n.* [See કાકડો.] A kind of
rough silk.

કાકડી, *s. f.* [S. ककटो.] Cucumber.

કાકડી, *s. f.* [See કાકડો.] A small torch;
a coarse wick.

કાકડો, *s. m.* [S. कपट, कपट, a rag.] A
thick torch; a thick coarse wick.

Id. કાકડો કરવો To twist rags into a torch.
2. To light a torch. કાકડા બાળવા To light
torches, and place them on the head of a
person possessed by an evil spirit, as a
means of driving away the evil spirit. કાકડા
નાખવા A trick of children to determine
who should begin a play, in which each
one puts down its hands on the ground.

કાકડો, *s. m.* [See કાકડી a cucumber.]
A young and tender cocoanut.

કાકડો, *s. m.* [S. ककलक the top of the
wind pipe.] The tonsils.

Id. કાકડા મળી જવા To swell so as to meet
each other (of the two tonsils); swell-
ing of the tonsils. either through great
thirst or heat.

કાક-તાલી-ય, *adj.* [S. /r. कक a crow +
ताल the fruit of a palm-tree.] lit. Like

the alighting of a crow on a branch of a palm-tree and the falling down of its fruit. 2. Accidental; happening by mere coincidence.

કાક-દંટિ, *s. f.* [+ દંટિ.] Lit. The sight of a crow. 2. Fault-finding.

કહેવાય છે કાલા પણ નાણા કંઈ નથી,
કાકદંટિ કરી કર્મ પાવે. —ભોળેભગત.

કાક-પક્ષ, *s. m.* [+ પક્ષ a wing.] The locks of hair kept on the temples of boys and young men.

મણિ જડિત મુકુટ બિરાજે, કાકપક્ષ શોભાય;
ત્રિપુર તાણે વિશાળ ભાળે, સુરગણ કેરા રાય.

—નાકર.

કાક-પત્ર, **કાક-પદ**, } *s. n.* [કાક + પત્ર a feather,
પદ the foot.] A caret; the mark (∧) showing that something omitted is interlined above, and should be inserted.

કાકબ, *s. m.* [See કાકલી.] A decoction of mahudā (mhowra) flowers, boiled to some consistency.

કાકમ, *s. m.* [See કાકલી.] The juice of sugarcane, boiled till it has the consistency of a paste.

કાકર, *s. m.* [See કર-કરે rough.] The teeth of a saw.

કાકર-ડી, Same as કાકરી.

કાકર-શૂળી, *s. f.* [See કાકર] A file for blacksmiths. (Used in Sorath).

કાકર-ઘું, *v. t.* To sharpen the teeth of a saw. 2. To make use of deriphrastic language.

કાકરિ-યાં, *s. n. pl.* [Guj. કાકરા pebbles.] Small globules made of a preparation of sesamum and molasses.

કાકરિ-યા, *s. m. pl.* Sweet balls made of flour and molasses.

કાકરિ-યું, *s. n.* Singular of કાકરિયાં. ૨. *s. n.* [See કાકરો.] A field in which pebbles are found in large quantities.

કાકરિ-યું, *adj.* [See કાકરો a pebble.] Having pebbles. 2. Abounding with pebbles.

કાકરી, Same કાંકરી.

કાક-લિ-યા, *s. m. pl.* [See કાકા paternal uncle + લો dim.] A maternal uncle. 2. Small-pox, called કાકલિયા (dear uncle) out of respect to the god who is supposed to preside over the disease.

કાક-લુંદી-વેડા, *s. m. pl.* [See કામ the arm-pit + લોદો a lump + વેડા being.] Mimicking, by beating the arms against the sides of the body.

કાક-વંડા, **કાક-વંધ્યા**, } *adj. f.* [See કાક a crow +
+ વંધ્યા barren.] Bearing fruit only once in life; only once in one's life giving birth to a child.

દમમંતીની જગ્યા દેખી, કેળ રહી કાકવંધ્યા.

—પ્રેમાનંદ.

કાકલી, *s. f.* Molasses.

કાસકા. Same as કાંસકા.

કાકા, *s. m.* [Hind. चाचा.] Paternal uncle. 2. A respectful appellation for an elderly man.

Id.સગા કાકા The brother of one's father. પિતરાઈ કાકા A man standing in the relation of an uncle through his being in the position of a brother to one's father. ફાઈવ્યાઈ કાકા A man standing in the relation of an uncle through his being in the position of a brother to one's father's sister. મસીઆઈ કાકા A man standing in the relation of an uncle through his being in the position of a brother to one's mother's sister. ગમશાદી કાકા An elderly man who is addressed as કાકા, simply because he lives in the same village. 2. A man who is addressed as કાકા by all the people of the village. કાકા યુર A disciple of the religious preceptor of one's own religious preceptor; a fellow-disciple of one's own religious preceptor. કાકા મામા કરવા To praise falsely; to flatter. 2. To solicit a favour meanly.

Prov. કાકા, ખીચડી ખાશો ? તો, કહે “ નાખ્યા ખાડમાં ”=કાકા પરણ્યા, ને ફાઈ રાંડ્યા=કાકા શીડી, ભત્રિજે કોણ થાય ?=કાકા મરશો ? તો કહે “ યુમાઈને જ તો ” Patiently should that be borne, which no strength can overcome, nor counsel

avoid. “ કાકા, મામા ” કહેવાના, ને ગાંઠે હોય તે ખાવાના With provisions in store, we have freinds by the score.

કાકા, adv. [Imit. (*Cf.* S. काक a crow.] Cawing; cooing.

કાકા-કૌઓ, s. m. [Imit. Or, See કાક a crow + કૌઓ a crow.] A cockatoo; a macaw.

કાકા-જી, s. m. [See કાકા + દેવ a god, a term of respect.] A husband's or a wife's, paternal uncle; an uncle-in-law.

કાકા-પુરી, s. m. [See કાકા paternal uncle + પુર-વું to fill.] A bastard. 2. A slave. 3. *adj.* Promiscuously mixed up. 4. Worthless. 5. Decayed; tottering.

કાકા-ખલિયા, } s. m. pl. [+ ખલિયા.]
કાકા-ખળિયા, }
strong *fr.* S. बल strength. (*Cf.* કાક-લિયા.) Small-pox.

કાકાખાશી, s. m. [See કાકા uncle, or કાક, કાજ, a crow + આખાસ name of a port in the Persian Gulf.] An inferior kind of pearls having stains and flaws.

કાકિની, s. f. [S. ककणी a cowry, a shell.] A cowry; a shell. 2. A small quantity. 3. A worthless woman.

કાકિની, s. f. [S. कङ्कणी.] An ornament with bells attached to it.

નેાહે શત્રુ હું ઇંદ્રસેન કહી દે, જલ્યે નશે કાકિની;
દીનત્વે મુખ સૂકવું, નયન મીચ્યાં, શે તને કાકિની;
આંખો ને ઉધડેન તો, ધવલ તે જાણે દિસે કાકિની;
સત્યાસત્ય વદો, કુટુંબિ નિહું ને કાકિની.

—પ્રેમાનંદ.

કાકી, s. f. [See કાકા.] The wife of one's paternal uncle. 2. A term of address to a respectable elderly woman.

કાકી-જી, s. f. [See કાકા-જી.] An aunt-in-law.

કાકી-સાસુ, s. f. [See કાકી + સાસુ *fr.* S. श्वश्रू mother-in-law.] The wife of a husband's uncle; an aunt-in-law.

કાકુ, s. m. [See કાકા a boy.] A pet name for a boy.

કાકુ, s. m. m. [S.] A change in the voice, caused by fear, sorrow, &c.

કાકો, s. m. Same as કાકા. 2. A person

of whom one is afraid (slang).

કાકોલ, s. m. [S.] A snake.

ત્યાં જવ, જંતુ, વૃશ્ચિક, કાકોલ, આદિક દિવા રાત જ.

—પ્રેમાનંદ.

કાકો-સસરો, Same as કાકા-જી.

કાખ, s. f. [Dh. Des. कक्का *fr.* S. कक्षा the arm-pit.] The arm-pit.

Id. કાખમાં રાખવું Lit. To keep under the arm-pit. 2. To conceal. 3. To protect.

કાખ-ખલાંઈ, s. f. [+ Ar. बला a calamity.] An abscess in the art-pit.

કાખ-ખલાડી, } s. f. [+ Guj. બિલાડી *fr.*
કાખ-બિલાડી, }
S. बिलाल a cat.] Same as કાખ-ખલાંઈ.

કાખ-લી, Same as કાખ.

Id. કાખલી કુટવી Lit. To beat the arm-pit (as a sign of delight). 2. To be delighted.

કાખાંઈ, s. f. [*Cf.* કાંસ-ખી a comb.] A comb. (Used by non-Aryan tribes in the Dharampur & Vānsadā States.)

કાખી, s. f. [See કાખ the arm-pit.] The cut of a bodice under the arm-pit.

કાખુ, s. m. The hair in the arm-pit.

કાખો-લાંઈ, Same as કાખ-ખલાંઈ.

કાગ, s. m. [Dh. Des. काय-लो *Cf.* Mar. कावला *fr.* S. काक.] A crow; a rook; a raven. 2. *adj.* Clever; shrewd; cunning.

Prov. કાગનો વાઘ કરવો = કાગનું પીંછ કરવું The making out that one has seen three crows, when there was none at all = To make a mountain of a mole-hill. કાગનું બેસવું, ને તારનું પડવું (*Cf.* કાક-તાલી-ય) An accidental occurrence. તારે બારણે કાગો કાગ કળકળે May a death occur in your house ! (Used as a curse.)

કાગજ, s. m. [P.] See કાગળ.

કાગ-ડા-કામ-ઠી, s. f. [See કાગ-ડો + કામઠી, કમ-કમા-ડી shivering.] A feeling of repulsion; disaffection; disagreement.

કાગડા-કેરી, s. f. [+ કેરી.] A kind of wild fruit resembling a mango.

કાગડા-સાણસી, s. f. [+ સાણસી.] Pinches with hooked points; a goldsmith's pinches.

કાગડિયા, s. m. [See કાગ-ડો a crow, *fr.* કાકુ-ડો, & કાગદ paper.] A paper kite.

(Used in Kāthiāw d.)

કાગ-ડી, *s. f.* A female crow. 2. A piece of wood in the pole of a waggon. 3. Same as **કાગડા-સાણસી**. 1. A shrewd or peevish woman.

કાગ-ડો, Same as **કાગ**, A crow.

Id. આ તે કાગડો છે He is a shrewd man. **કાગડાની નજરે જોવું** To be watchful. **કાગડા ઉડવા** Lit. To fly (of crows). 2. To be deserted by the tenants (of a house). 3. To be in a dilapidated condition (of a house). 4. To lose almost all the members of one's family. 5. To become childless. **કાગડા કદળવા** Lit. To crow (of crows). 2. To have indications of the immediate ruin of one's family. 3. To lose almost all the members of one's family. 4. To become childless.

Prov. **કાગડાની ફેટે તે રતન શોભે ?** Every thing has its place – Wit is folly unless wisdom has the keeping of it. **કાગડાની ફેટે દહીયફે થું ?** Do not throw pearls before swine. **કાગડાને હાથે કહેતરી આવી** An indifferent invitation.

કાગ-ડોળ, *adj.* [See **કાગ** a crow + **ડોળ** a form.] Having an ugly form.

કાગ-ડોળિયું, *s. n.* A medicinal fruit used as a purgative.

કાગદ, [Ar.] Same as **કાગજ**, **કાગળ**.

કાગદી, *s. m.* A paper-manufacturer; a stationer. 2. A kind of lemon. 3. *adj.* Slight; flimsy. 4. Having a thin delicate skin or bark. 5. Of superficial structure.

Id. **કાગદી બદામ (-દામચી-લીંચુ)** An almond (or cardamom or lime) having a thin delicate skin or shell. **કાગદી જવાન** A young man of a delicate and sickly constitution.

કાગ-માળો, *s. m.* [See **કાગ** a crow + **માળો** a nest.] A raven's nest.

કાગ-મું, } *s. n.* [See **કાગ-ડી** 2.] The end of the pole of a cart where the yoke is tied.

અભુન લાગે આસરે તો, હું નમાવ્યા નહિ નમું;
એમ કહીને દ્રોણ રથનું બાણ કાઢ્યું કાગમું.

—પ્રેમાનંદ.

કાગ-વાસ, } *s. m.* [S. કાક a crow + વાસના a wish.] An oblation offered to crows.

કાગ-વિદ્યા, *s. f.* [+ S. વિદ્યા learning.] Prophecy.

કાગળ, *s. m.* [P. કાગજ.] Paper. 2. A letter; an epistle.

Id. **કાગળ લખવો** To write a letter. 2. To send a letter. **કાગળ ખીટવો** To close with gum an envelope containing a letter. 2. To send a letter. **કાગળ વાંચવો** To read a letter. **કાગળ વંચાવવો** To get a person to read a letter; to get a letter read. **કાગળ ફેટવો** To open a letter. **કાગળ મોકલવો-નાખવો** To send a letter. **કાગળ નાખવો** To feed a printing press with paper. **કાગળ ઉપાડવો** To pick up a paper from the press after it is printed. **કાગળ આપવો** Lit. To give a letter. 2. To send a letter to a person through another person. **કાગળ લાવવો** To bring a letter of recommendation. **કાગળ માગવો** Lit. To ask for a letter. 2. To require a letter of introduction. **કાગળ ચોટાડવો** Lit. To stick a paper. 2. To close an envelope with a letter in it. 3. To paste up an anonymous public notice. **કાગળે ચઢવું** Lit. To appear on a paper or in writing. 2. To be brought into public notice. 3. To appear before a court of law. **કાગળની કોથળી નેવું** Easily broken. 2. Weak.

Prov. **કાગળની કોથળીમાં લોટાના ખીલા** An unsuitable combination. **કાગળની હોડીથી દરિયા ન તરાય** One cannot cross the ocean in a paper-boat; an impossibility.

કાગળ-પત્તર, } *s. m.* [+ S. પત્ર a sheet of paper, a letter.] An epistolary correspondence. 2. Correspondence; communication by means of letters.

કાગળિયાં, *s. n. pl.* Important papers. 2. Useless papers.

કાગળિયો, *s. m.* A carrier of letters; a messenger who carries letters.

કાગા-રૌળ, *s. m.* [See **કાગ** a crow + આરાવ a cry *fr.* આ upto + રૌ to cry.] Bewailment.

2. A catastrophe.

કાફકોળ, *s. n.* [S. कङ्कोली.] A thorny shrub.

કાફકોળ, *s. f.* [S. fr. काङ्क्ष to desire.] A desire.

કાચ, *s. m.* [S.] Glass. 2. Crystal; quartz.

3. A looking-glass.

Id. કાચનો બંગલો A glass-house. કાચ જેવું પાણી Clear water. કાચનું વાસણ = કાચનો ડ્રેષો Lit. A glass-vessel. 2. Brittle; fragile; easily broken.

કાચકી, *s. f.* A thorny shrub.

કાચકું, *s. n.*

કાચકો, *s. m.* } The fruit of કાચકી.

કાચ-ડ, *s. f.* [See કાચું raw, unripe + ડ dim.] The swollen part round a boil.

કાચી, *s. f.* [See કાચિડો.] A female chameleon.

કાચીડો, *s. m.* A chameleon.

કાચળી, *s. f.* A female of a કાચબો. A tortoise. 2. A rainbow (Used in Kathiawad). 3. A kind of disease; cancer.

કાચબો, *s. m.* [S. कच्छप.] A crab; a tortoise.

Id. કાચબાની આંખથી જેવું To have a sharp sight; to be Argus-eyed.

કાચર, *s. f.* [A metathesis of કરચ.] A small bit; a small piece.

કાચર-કુચર, *s. n.* [+ કુચર a redup.] Small broken things of little value. 2. Bits of different kinds of food.

કાચરી, *s. f.* [See કાચર.] Slices of raw fruit preserved in salt.

કાચ-લવણ, *s. n.* [See કાચ glass + લવણ salt.] A kind of salt used in making glass. Also called બંગડી ખાર.

કાચલી, *s. f.* A cocoa-nut shell. 2. Pieces of dried vegetable.

Id. કાચલીનો ચુવો An oily extract of a cocoa-nut shell.

કાચ-હું, *s. n.* [See કાચ glass + હું dim.] A hard shell.

Id. કાચલાં કુટવાં To attempt an impossibility.

કાચ-હું, *s. n.* [S. कच्छ a marshy ground

a shore. See કાઢિયો.] A plot of ground in a river-bed under cultivation (generally for water-melons).

કાચિડો, *s. m.* [Hem. Des. किकिड़. किकिड़-डो, fr. S. ककुलामः.] A chameleon.

કાચી-કેદ, *s. f.* [See કાચું raw, unripe + કેદ imprisonment.] Imprisonment during a police or magisterial inquiry; custody.

કાચી-જપતી, *s. f.* An attachment before judgment; sequestration.

કાચી-જમાવંદી, *s. f.* A statement of the estimated revenue of a district.

કાચી-નોંધ, *s. f.* A rough account.

કાચી-બુદ્ધી, *adj.* Of immature judgment; foolish; negligent; simple-minded; not shrewd.

કાચી-બુદ્ધિ, *s. f.* Immature judgment; childishness.

કાચી-સુદત, *s. f.* Time not yet due.

કાચું, *adj.* [S. कृश thin, lean, fr. कृष् to become thin, lean, or emaciated.] Raw; unripe; not mature; imperfect. 2. Not quite skillful; not adept; inexperienced. 3. Not durable; not fast (of colour, &c.). 4. Less than the full measure. 5. Of recent growth. 6. Soft.

Id. કાચું અન્ન Raw or uncooked food. કાચું ફળ An unripe fruit. કાચું ગુમડું A boil that has not yet come to a head. કાચું નાણું A young man not of age. 2. A man whose intellect is not developed. 3. An inexperienced man. કાચો ખરડો A rough document or account. કાચો દસ્તાવેજ A rough and incomplete document. કાચો હિસાબ An account not finally settled. કાચો સોદો A purchase not finally settled. કાચો કરાર An incomplete agreement. કાચું તોલ-માપ Weight or measure in which the wrapper is counted, &c. કાચું તોલ Weight in which the unit is a sheer (શેર) weighing forty tolas. કાચું કપાતું To be revealed at an imperfect stage (of news, a scheme, &c.). કાચો રંગ A colour not fast. કાચો પાયો Groundlessness. કાચે પાયે Without good ground; groundlessly. કાચો પાયો-

મનસુબો Not a firm resolution. મેં આ કામ કાચે પાચે-મનસુબે-કર્યું નથી I have not begun this work (taken this resolution) without great consideration. કાચું કામ An imperfect or unfinished work. 2. A work not durable, or permanent. કાચું સૂતર Thread not fast twisted. કાચું ઘર સૂત્ર Management of household affairs not placed on a firm basis. 2. The relation between husband and wife when both have very little experience of each other's company, or when both are inexperienced in the management of domestic concerns. કાચો કપીલો (Children not able to conduct household affairs, or to assist the father of the family. કાચું હૃદય A heart wanting boldness, or yielding to little sorrows. હું એનો કાચે તાંતણું (સૂતરે) બધાએલો છું lit. I am bound to him with a weak thread. 2. A weak thread is enough to bind me to him. i.e. My submission to him is so great that the weakest thread is able to bind me to him. આ છોકરો ગણિતમાં કાચો છે=આ છોકરાનું ગણિત કાચું છે This boy is below the standard in mathematics: This boy is weak in mathematics. કાચી સડક An unmetalled road. કાચી ઉમર The age when the body and mind are undeveloped; minority. કાચા કાનનું Easily believing whatever one is told; credulous. કાચી બુદ્ધી A fool; a simpleton. કાચું કઠાવવું To compel a person to be insolvent. એના વગર શું તે કાચું ખાય છે? He does not wholly depend upon him; he would not be quite helpless without him; he has other patrons besides him. કાચું સેતું Fertile land. કાચે ઘરે પાણી ભરવું To attempt an impossibility. કાચી તોડવી To deflour. કાચું પાડવું To cause an abortion.

સાંભળો ને સામળીયા વહાલા મારે,

તમથી નથી કાંઈ કાચું રે;

ફૂર્ન મળી સૌ આટું બાણે છે,

રખે તે માનતા સાચું રે. —નરસિંહમેહતા.

કાચું-કુંવારું, *s. n.* An unmarried little girl or boy.

કાચું-કેદું, *s. n.* Sundry eatables consisting of dry and raw articles. 2. Food not requiring to be cooked.

કાચું-દડાયું, *adj.* Food badly cooked (raw or burnt).

કાચું-પાકું, *adj.* Partly cooked and partly not cooked (of the articles of food at a meal). 2. Well cooked and half-cooked (of the several preparations at a meal).

કાચું-ચોચું, *adj.* Not skillful; not clever; not shrewd. 2. Inexperienced.

કાચ, Same as કચ્છ.

કાચ-ઈ, *s. f.* [See કાચિયા.] A plot of ground in the bed of a river under cultivation (Used in Rewā Kāntha).

કાચ-ડી, *s. f.* [See કચ્છ, કચ્છ.] The tuck of a dhotar.

Id. કાચી છુટી જવી To lose courage. કાચી અલીને દોડવું To be in haste. 2. To be perplexed. કાચીને છુટો Addicted to adultery.

કાચ-ડી-છુટો, *adj.* Unrestrained in sexual enjoyment; dissolute; lewd.

કાચ-ડો, *s. m.* The tuck of a sari.

Id. કાચો વાળવો To tuck up the ends of a garment. કાચો ચારવો To tuck up tightly the ends of a garment.

કાચર, *s. n.* A kind of coarse grass (Used in Dharampur State).

કાચિ-ચેલ, *s. f.* The wife of a કાચિયા.

કાચિ-યા, *s. m.* [S. કચ્છ or કચ્છો living in a marshy place *fr.* S. કચ્છ a marshy ground.] A vegetable-seller.

કાચો, } Same as કચ્છ.

કાચોટો, }

કાજ, *s. n.* [S. કાર્ય *fr.* કર to do.] Work; business.

કાજ-કાર, *adj.* [S. કાર્ય કર *fr.* + કર, કરવું, to do.] Able to do work; capable.

કાજ-કારથી થયું નહિ કાજ,

એ શુભી, મુનિ મને આવે દાજ.—દયારામ.

કાજ-ગરૂ, *adj.* [+ S. કર doing *fr.* કર to do.] Able to do one's duty; capable; sufficient; enough for the purpose. 2. Dear; precious. 3. That which is in the bloom of life. 4. Delicate.

કાજળ, *s. n.* [S. કજલ.] Lampblack. 2. A black pigment for the eyes.

Id. કાજળ સારવું To apply a black pig-

ment to the eyes.

Prov. કાજળથી કાજું શું ? What can be blacker than lampblack ? ; the blackest of all; the vilest.

કાજળ-કું, *v. i.* To covered with soot or ashes (of a lamp or fire).

કાજળી, *s. f.* Soot; a fungous excrecence, generally black, found in rotten outs. 2. A small pot on which lampblack is collected. 4. A particular vow taken by women.

કાળ, *s. f.* Same as કાજ, કાર્ય, Duty, business.

નવા રાજ, ને નવી પ્રજા રે, નવી થઈ માઝા કાળ રે.

—પ્રેમાનંદ.

કાળ-ગરૂ, [See કાજ-ગરૂ.] Relating to business. 2. Profitable.

કાજ, } *s. m.* [Ar.] A judge among
કાજ-જ, }
the Mubammadans. 2. A judge.

Prov. કાજજ, ફળજા કેમ ? તે કહે, “ સારા સહેરકા શીકર ” A Paul Pry is over uneasy. કાજની કુતરી મુઠિ ત્યારે બધું ગામ, ને કાજ મુવા, ત્યારે કોઈ નહિ Men often worship power more than the person. કાજ વિના હાલાલ ન થાય Every man has his proper duty. કાજ સાહેબ, ક્યા કરના ? તે કહે, “ હિંદુસે ઉલટા ચલના ” Every body speaks what is uppermost in his mind.

કાજુ, *s. m.* [S. कश्नु.] The cashew-nut. 2. Cashew-nut fruit coated with sugar.

Id. કાજુ કળીયા Cashew-nuts.

કાજુ, *interj.* Well; all right. (Used in Kathiawad.)

કાજે, *prep.* [S. कार्य Locative case of कार्य *jr.* કુ to do. See કાજ and કાજે.] For; on account of. 2. *adv.* On business.

કાજો, *s. m.* Sweeping.

કાજ્યન, *s. n.* [S.] Gold.

કાજ્યન-લતા, *s. f.* [+ લતા a creeper.] A kind of flowering creeper.

કાજ્યા, *s. f.* [S.] A girdle.

કાટ, *s. m.* [See ખાટું, sour; or S. कट rubbed, *jr.* कृ to rub.] Rust; incrustation on iron or any other metal.

Id. કાટ વળવો-ચઢવો To be covered with rust. કાટ કાઢવો To remove rust.

કાટ, *s. m.* [See કાંટો a thorn.] An obstacle.

Id. કાટ કાઢવો To remove an obstacle. 2. To kill. 3. To compromise; to settle an account.

કાટ, *s. m.* [S. काष्ठ wood. See કાઠી.] Timber; wooden materials for house-building.

Id. કાટ ખરીદવો To buy timber. કાટ નાખવો To cover the roof of a house with rafters.

કાટ-કુટ, *s. f.* [+ કુટ redup. of કાટ, કાઠ wood. Or See કાટ-કું to cut.] Cuttings; chips. 2. Discussion; argumentation. 3. Broken wooden materials for house-building.

કાટ-કો, *s. m.* [Imit. See કડા-કો.] Thunder. Id. કાટકો થવો To thunder.

કાટ-કોણ, } *s. m.* [See કાટ-કું to cut
કાટ-ખુણ, }

+ કોણ an angle.] A right-angle. 2. A carpenter's right-angled four-sided frame or rule; a T-square.

કાટખુણ-ચોખુણ, *s. m.* [+ ચોખુણ a quadrangular figure.] A rectangular figure; an oblong.

કાટખુણ-ત્રિકોણ, *s. m.* [+ ત્રિકોણ a triangle.] A right-angled triangle.

કાટ-પીટિ-ચો, *s. m.* [S. काष्ठ wood, See કાટ wood + પીટિ a market.] A leader in timber; a timber-merchant.

કાટ-લિ-ચો, *s. m.* [See કાયટું.] A person who officiates at a funeral ceremony and divides and joins the rice-balls.

કાટ-કું, *s. m.* [See કાટ-કું to cut + તેકું a weight.] A weight made of a piece of iron exactly cut. 2. A deduction; loss. 3. A medicinal preparation made for a woman in childbed.

Id. કાટકું કરવું To put (a person) to a loss. 2. To pay less than another man's dues. ઝાઝા કાટકા Weight less than the standard. ઝપેલા કાટકા Stamped weights. ઝપેલું કાટકું A notorious person. કાટકા સાંબવાં To examine weights. 2. To have sexual union with a woman; to commit adultery. કાટકા કુટવાં To attempt an impossibility.

Prov. આપવા લેવાના કાઠાં જુદાં Dishonest dealings.

કાઠ-વું, *adj.* [See કાઠ rust.] Having a reddish colour.

કાઠ-વું, *v. t.* [Hind. /r. S. કુત, કર, to cut.] To cut.

Prov. કાઠયા મુંડયા કાઠના નહિ (said of a Muhammadan) One cannot rely upon a Muhammadan.

કાઠ-વેા, *s. m.* [See કાઠ wood.] A medicinal plant.

કાઠા-કાઠ, *s. f.* [See કાઠ-વું to cut + કાઠ redup.] A cutting up a mutual slaughter. 2. Deductions in making a payment. 3. Reduction in expenses.

કાઠે-ડેા, *s. m.* [See કાઠ rust.] A stone from which iron is obtained. 2. The residue left in the furnace after iron has been obtained from the ore.

કાઠ્ઠી, *s. f.* [See કાઠ-વું.] A funeral ceremony performed on the eleventh day after the death.

કાઠ, See કાઠ Timber.

કાઠ-ડી, *s. f.*

કાઠ-ડું, *s. n.*

કાઠ-ડેા, *s. m.*

[S. કાઠ wood + ડી, ડું, ડેા, dim.] A wooden saddle.

Prov. ઊંટે કયાં દેકા, તેા માણસે કયાં કાઠા Tit for tat.

કાઠ-લેા, *s. m.* [S. કાઠ the neck + dim.] A part of the ornaments given as dowry to the bride by the parents of the bridegroom.

કાઠા-ધડે, *s. m. pl.* [Guj. કાઠા relating to કાઠિયાવાડ, or કાઠિન, કાઠ, hard + ધડે wheat.] A kind of hard red wheat.

કાઠા-રદી, *s. f.* [See કાઠી + રદી a covering /r. S. રદા a sheath.] A waterproof covering for the harness of a horse. 2. An inhabitant of Kāthiāwād.

કાઠાળું, *adj.* [See કાઠ + વાળું.] Having a remarkable frame or structure of the body. 2. Stout and tall. (Used in Kāthiāwād.)

કાઠિ-ન્ય, *s. n.* [S. /r. કાઠિન hard.] Hardness.

કાઠિયાવાડી, *adj.* [Guj. કાઠિયાવાડ /r.

કાઠી the name of a tribe. + S. વાટ a region.] Of or pertaining to Kāthiāwād.

કાઠિ-યો, *s. m.* [See કાઠ wood.] The wooden frame of a waggon. (Used in Bābāriāwād.)

કાઠી, *s. f.* [Dh. Des. કાઠ /r. S. કાઠ wood.] A stick; a staff. 2. Fire-wood. 3. Five cubits; five hand-breadths; ૫૦૦ of a વિઘ. 4. The people of Kāthiāwād proper (the Kāthīs.) 5. The make of the body; the stature of a man.

કાઠું, *s. m.* [S. કાઠ wood.] Bodily frame or structure. 2. A frame. 3. A reed. 4. A collection of reeds. 4. See કાઠ-ડું.

કાઠું, *adj.* [S. કાઠિન.] Hard. 2. Hard-hearted. 3. Miserly.

Id. સખત કાઠું A robust frame or constitution આ માણસ ખરચના કાઠે છે This man is miserly in spending his money. કાઠું માણસ A hard-hearted man.

કાઠ-ધાલ, *s. f.* [See કાઠ-વું to take out + ધાલવું to put in.] Repeatedly taking out and putting in; removing and replacing; rummaging.

કાઠ, *s. m.* [See કાઠ wood.] The male generative organ (Used in the Panch Mahals).

કાઠ-વું, *s. m.*

કાઠ-વું, *s. m.*

[Dh. Des. કાઠવું /r. S.

કાઠવું drawn /r. કાઠ to draw.] To take out, off, forth, from, away from. 2. To trace, from, draw (of letters, figures, lines.). 3. To form on the loom; to weave (of cloth). 4. To invent; to devise; to strike out (of a fashion, way, mode.) 5. To draw; to derive; to gather; to obtain from. 6. To earn; to gain by labour. 7. To take up money; to draw; to borrow (from a bank, &c.). 8. To bring out or introduce (as a subject of discourse). 9. To detect; to discover; to apprehend (of faults, excellences, properties). 10. To drag along; to bear or undergo (of grievous days or circumstances, pain or affliction). 11. To explore, search out (of a road or an object

of quest). 12. To wreak vengeance. 13. To strike out; to erase. 14. To force or bring on (of a quarrel). 15. To prolong or draw out (of work). 16. To gain one's object.

1d. દહાડા કાઢવા To spend one's days. 2. To maintain oneself with difficulty; to make the two ends meet. કામ ઉપર દહાડા કાઢવા-મહીના કાઢવા-વરસ કાઢવા To be occupied with or engaged in a work for days, &c. રમત કાઢવી To think of a game; to start a game. વાત કાઢવી To introduce a subject. વાત કાઢી લેવી To get at a secret. રસ્તા કાઢવો To make a way. 2. To get over the road; to walk along. નામ કાઢવું To win a name; to win fame. ભાવ કાઢવો To fix a price. કાઢી લેવું To take out by stealth; to abstract; to purloin. કામ કાઢી લેવું To get work done. કરજ કાઢવું-કરજે કાઢવું-વ્યાજે નાણા કાઢવા To borrow money at interest. બીજા પાસેથી નાણા કાઢવા To get money from others. વ્યાજ કાઢવું To count the interest (on the sum lent). કાઢું કાઢવું To borrow money by instalments. ખાતું કાઢવું To open a department of government. કારખાનું કાઢવું To start a factory. કલ્પના કાઢવી To conceive an idea. -નો અન્યાય કાઢવો To find fault with a person. શોધી કાઢવું To find out; to invent; to discover. કાઢી નાખવું To cancel; to strike off. 2. To leave off (of a work). 3. દાવો કાઢી નાખવા To discharge or dismiss (of a suit at law). કાઢી મૂકવું To drive away; to dismiss. ખેંચી કાઢવું To take out; to extract. તમાચો ખેંચી કાઢવો To strike a blow on the face with the open fingers of the hand. દૂર કાઢવું To send away to a distance. ચિત્રામણ કાઢવું-લીટા કાઢવા To draw pictures and lines carelessly. ચિત્ર કાઢવું To draw a picture. અક્ષર કાઢવા To form letters. 2. To wipe out a writing. તેના જેવા અક્ષર કાઢવા To imitate his hand-writing. સૂતર કાઢવું To spin (cotton) into thread. તાર કાઢવો To draw wire. દેવાળું કાઢવું To be insolvent. સાર કાઢવો-હાસલ કાઢવું To draw a moral. 2. To get a profit. સાદ કાઢવો To speak loudly. 2. To speak. ધાટો કાઢવો To speak loudly in order to

frighten. ચુવો કાઢવો To draw an extract. રસ કાઢવો To press (leaves, &c.) and draw an extract. રંગ કાઢવો To extract a colour. હૈયામાંથી-મગજમાંથી કાઢવું To invent. ઉભરો કાઢવો To give vent to a feeling. મેદ કાઢવો To remove dirt. દુધ કાઢવું-રોડ કાઢવી To milk (a cow, &c.). રોળા કાઢવા To ogle. હાંત કાઢવા To laugh. 2. To laugh at; to ridicule. બળિયા કાઢવા-શિતળા કાઢવા To vaccinate. પાધરી કાઢવી Lit. To put off one's turban. 2. To make a request very humbly. છતી કાઢવી To strut about. પોતિયું કાઢવું-કાઢી નાખવું To be frightened. પાણી કાઢવું To draw water from a well કાઢો કાઢવો To extract a thorn. 2. To get rid of a disagreeable person. મૂળ કાઢવું-કાઢી નાખવું To extirpate. કસુંબો કાઢવો-કસુંબાપાણી કાઢવા-ચાહ કાઢવો ચહાપાણી કાઢવા To entertain a party of friends with an extract of opium & sweetmeat, or tea and sweetmeat. ભૂદ કાઢવું To place apart; to single out. માપ કાઢવું To find out the measure.

કાઢો, } s. m. [S. काय jr. कथ to boil.]
કાઢો, }

A decoction.

કાઢો, } s. m. [See કાઢવું, કાઢવું to draw.]
કાઢો, }

A channel dug out to carry away superfluous water from a field. 2. A drain.

કાણુ, s. f. [See કહેણ a message.] A visit of condolence. 2. A message; word of mouth; tidings. 3. An invitation.

1d. કાણુ કાઢવી To invite & collect a party of friends & relations. કાણેજ To go on a visit of condolence. કાણુ કરવી To condole. કાણુ માંડવી To sit down (of a party on a visit of condolence).

કાણિયત, adj. (One who has) Come on a visit of condolence; joined in a party for condolence.

કાણી, Same as કહાણી.

કાણું, adj. [S. काण one-eyed.] Porous; having a hole. 2. One-eyed. 3. Tale-telling; slandering. 4. s. n. A hole.

1d. કાણું કરવું-પાડવું To make a hole.

Prov. કાણું ઘોડું, ને કરડકણું No fool like and old fool. “ કાણા કાકા, નમરકાર,” તે કહે “ લઢવાના ચાળા ” Nobody likes to see this defects exposed. કાણું કળશિયો, ને રાંડયો સસરો (જે સરખા) : ન મામા કરતાં કાણું મામા સારો Half a loaf is better than no bread. કાણી હોય, તે ભાવે નહિ, ને કાણી વગર ચાલે નહિ You may hate the one-eyed rogue, but you cannot do without him. આવ મારી કાણી, તું ક્યાં એ ન સમાણી One is bound to put up with what one is doomed to; When one cannot get what one would have, one must just be satisfied with what one has.

કાણાને કાણું કહેતાં વરવાં લાગે વેણ;

પેરે પેરે પૂછીએ “કેમ ગયું તુજ નેણ.”—ભાષા.

કાણુડ, *s. m.* [*S.*] A chapter. 2. A joint. 3. A bough. 4. An arrow.

કાણુડ-રુહ, *adj.* [+ રુહ, રોહ. to grow.] Growing from joints (of sugar-cane, &c.).

કાત, *s. f.* Stomach (used in Kāthiawād.)

કાત, *s. f.* [*S.* કર્તવી *jr.* કૃત to cut.] A goldsmith's clip.

કાત-ડી, *s. f.* [*S.* કૃત્તિ skin + ડી dim.] The skin.

કાત-જી, *s. f.* [See કાત-તું to spin.] A roll of spun cotton (Used in Jhālāwād).

કાતર, *s. f.* [*S.* કૃત, કર્ત, to cut.] Scissors; shears. 2. A piece of a broken earthen vessel (Used in the Charotar).

Id. કાતર મૂકવી To make a reduction. 2. To play false.

કાતર, *adj.* [*S.*] Distressed.

નિજ ભક્ત વિરહે કૃષ્ણ કાતર, કૃપામય મુતિ ગાય.

—દયારામ.

કાતર-જી, *s. f.* Clipping; shearing; cutting. 2. Shavings. 3. Scissors; shears. 4. Same as કાપ-જી.

કાતર-તું. *v. t.* To clip; to cut with scissors; to shear. 2. To deduct; to make a reduction.

કાતરા, *s. m. pl.* A chap (in the feet or hands). 2. The long bent fruit of tamarind, &c. 3. A kind of firework.

કાતરિ-તું, *s. n.* The uppermost storey of a house. 2. A triangular building. 3. A

wooden weapon used by the hill tribes. 4. Sidelong looks; glances. 5. An ironwrist-let worn by women of the hill tribes.

Id. કાતરિયાં ખાવાં To cast sidelong looks.

કાતરી, *s. f.* A thin slice (of leaves, &c.).

કાતરો, *s. m.* [See કાતરા.] An ornament worn on the arm. 2. An insect, which cuts off shoots of corn in the fields. 3. Same as કાતરા.

કાત-લી, *s. f.* A thin slice.

કાતળ, *s. f.* [See કાતરિ-તું 3.] An idle report. (Used in Halar).

Id. કાતળ મારવી To spread an idle report.

કાતળિ-ચો, *s. m.* A superior kind of rice.

2. Cooked rice in which each grain is separate from the others. and no grain is sticky.

આજ મેં રાંડેયા કુર કાતળિયા રે,

કૃષ્ણ પાતળિયા મારો પેરેણો રે હા.

—ભાલજી.

કાતણું, *s. n.* [See કાતર-તું to cut off.] A round piece of sugar-cane cut off. 2. A round & thin piece of wood cut off.

કાતી, *s. f.* [*S.* કર્તવી scissors *jr.* કૃત to cut.] A knife. 2. A saw. 3. Treachery.

Id. પેટમાં કાતી હોવી-રાખવી To be treacherous. 2. To bear secret enmity against.

કાતું, *s. n.* A knife.

કાથ, *s. m.* [*S.* કાથ a decoction, essence, *jr.* કાથ to boil.] Power; strength; spirit.

કાંચું છિદ્ર નેહ પાણી, ઘનુશર સાંધ્યું માણી;

કિરીટીએ કાંચું આણી, કોથ, રોથ કાથમાં.

—વસીલ.

2. Substance; stuff; pith.

કાથા-કપાલા, *s. m. pl.* [See કાથા + fibres + કપાલો a purchase.] Petty quarrels (of women).

કાથા-ગાળી, *s. f.* [See કાથા catechu + ગાળી pills *jr.* *S.* ગોળ a globe.] Pills of a preparation of catechu, &c.

કાથિ-તું, *adj.* Coloured with catechu; grey-coloured.

કાથિ-તું, *s. n.* [See કાથી, કાથો, *jr.* કાથ pith.] A rope made of cocoanut fibre.

કાથી, *s. f.* } Cacaoanut fibre.
કાથો, *s. m.* }

કાથો, *s. m.* [See કાથ.] Catechu.

કાદવ, *s. m.* [S. કર્દમ.] Mud; mire; dirt.

Id. કાદવ ખુંદવો Lit. To crush mud. 2. To be engaged in a profitless business.

Prov. કાદવમાં દેકું નાખે શો દાલ ? If you throw a stone into mud, you will only soil your clothes.

કાન, *s. m.* [S. કર્ણ.] The ear. 2. The eye or touch-hole of a musket.

Id. કાન કરવા To whisper in the ear of. કાન કાપવા To cut off the ears. 2. To cheat. 3. To defeat or surpass. 4. To be superior to. કાન ખાદવા To warn indirectly. કાન ચીમટવા -આમળવા To admonish. કાન આદવા To confess a fault. કાન દેવા-ધરવા-માંડવા To hear attentively. 2. To pay attention to. કાને હાથ મેલવા, કાને હાથ દેવા, કાને હાથ ધરવા, કાનપર હાથ મેલવા To disown. કાન કુટવા To be deaf. કાનમાં ફૂંક મારવી To bring a person over to one's party by secretly telling him something in his ear. કાન ફૂંકવા To teach a religious doctrine. 2. Same as કાનમાં ફૂંક મારવી. 3. To give a warning. 4. To instigate. કાન ભરવા-ભભેરવા To give false information to a person and win him over to one's opinion. કાન ઉઘડવા To come to know things & matters as they really are. કાન ઉઘાડવા To make a (person) know things & matters as they really are. 2. To remonstrate. કાનમાં ડુચા મારવા, કાનમાં પુમડા ઘાલવા, કાને દાટા દેવા Not to listen to an advice. કાન ઊભા કરવા To listen carefully; to be watchful. કાન આવવા To get the power of hearing. કાન ધરેજી મૂકવા Not to hear what is said, owing to pride. કાન થંડા થવા To lose all interest in listening to what is repeatedly said or urged. કાન નીચે કાઢી નાખવું, કાન તળેથી કાઢી નાખવું To hear without interest. કાન ફોડી નાખવા To stun the ears (with a loud or shrill sound). 2. To tire by frequent repetition or urging. કાન માંડવા To hear attentively. કાન વીંધી નાખવા To feel pity at hearing. કાન સૂના થઈ જવા To be unable to hear; to be deaf. કાનના કીડા ખરવા To be disgusted at hearing (bad words). કાનમાં આંગળીઓ ઘાલવી Not to listen

to. કાનમાં કહેવું To whisper in the ear. 2. To give a speedy relief (of a medicine). કાને નાખવું To inform. 2. To bring to the notice of. કાનમાં વિષ રેડવું To poison the ears. કાનેથી કાઢી નાખવું To hear without attention. (પોતાના) કાન પકડવા To repent. (સામાના) કાન પકડવા To point out to a person his mistake. કાન ખોતરવા Lit. To clear the ears. 2. To be ashamed of one's own mistake. કાનનો કાચો Almost deaf. 2. Credulous. કાન ફફડાવવા To be excited; to be angry. 2. To threaten. કાને પડવું To hear unwittingly; to happen to hear. કાનોકાન સાંભળવું to hear with one's own ears. કાનેકાન સાંભળવું To know by hearsay.

Prov. કાને સાંભળી કાંઈ ખોટી ? One has reason to believe what one has personally heard. કાન તેને થાન, ને મીંડાં તેને ઈંડાં Animals that have ears, suckle their young, and those that have merely holes for their ears, lay eggs. કાને કેટિ દેખું નહિ, ને લાડવું તે લેવું નહિ = હોડે કાને નહિ, કેટિ નહિ, ને વાલ સોવું Empty words without the substance. કાન છે પણ સાન નથી He has not the sense to profit by wise counsels. કાન તેને સાન Those are wise who profit themselves by wise counsels. આંખ આડા કાન કરવા To connive at. 2. To neglect. કાને અડધા હાથિયા ન રહે Those who have thrown off restraints cannot be corrected by mild advice.

કાન-કડિયું, *s. n.* [+ કરડવું to bite.] A game for children.

કાન-કોચિયા, *s. m.* [+ કોચવું to pierce.] A piece of cloth tied round the ears.

કાનખજુરો, *s. m.* [Hem. Des. कण्णच्छुरी = S. गृहलोपा a house-lizard.] An earwing; a kind of centipede.

Prov. કાન ખજુરાનો એક પગ લાગ્યો, તેણે શું. ને આખો તેણે શું ? It is only a drop in the ocean.

કાન-ચિમડિયું, *s. n.* [+ ચિમટો a pinch.] A kind of bat; a cricket. (So called from the animal being supposed to be particularly fond of biting the ears of men.)

કાન-ચિમોરી, *s. n.* The long-eared bat.

કાન-છેરિયાં, *s. n. pl.* [+ છેલ, ખેલ, gaiety.]

Locks of hair hanging on&about the ears.

વાંકડી અંબોડી, અને, મારા હૈયાને ચીરી નાખે
એવાં, ઉડતાં કાન છેરિયાં! —પ્રેમાનંદ.

કાન-ટોપી, *s. f.* [+ ટોપી a cap.] A close-fitting cap, covering the crown & ears, (worn by children and Sādhus).

કાનડી, *adj.* [S. कर्णाटक.] Of the province Canara.

કાનડો, *s. m.* A musical mode, peculiar to the province of Canara.

કાન ઢાંકણી, *s. f.* [S. कर्ण, કાન, the ear + ઢાંકણું to cover up.] A cap so made as to cover the ears.

કાનન, *s. n.* [S.] A forest.

કાન-પટી, *s. f.* [See કાન + પટી a strip of cloth.] The lobe of the ear.

Id. કાનપટી પકડવી Lit. To punish by pinching the ears. 2. To be superior to. 3. To overreach; to be superior to in cunning or dishonesty.

કાન-પટો, *s. m.* [+ પટ cloth.] A strip of cloth tied round the ears.

કાન-ફટો, *s. m.* [+ S. स्फोट. ફાટણું, to break, to tear.] One of the sect of ascetics who cut their ears and wear large rings in the slits.

કાન-કુસિયું, *adj.* [+ કુસ imit.] Whispering in the ear. 2. Backbiting; poisoning the ears.

કાન-મૂળિયું, *s. n.* [+ મૂળ the root.] A boil in the ear.

કાનસ, *s. f.* A file. 2. A saw.

કાન-શિયાળ, *s. f.* [+ શિયાળ a jackal.] A kind of centipede.

કાન-સિયા, *s. m. pl.* [S. कर्ण, કાન, the ear + નસ a vein.) Locks of hair above the ears.

દીકરીઓના દામ દૃઢથે લાગ્યા રસિયા,

કરે કારમાં કામ, કેશ ધરે કાનસિયા.

—કૃષ્ણરામ.

કાન-સિયાળ, [+ સ્થળ, શાળા, place. Cf. Mar. कान-सिल.] The region of the ear. 2. Same as કાન. (Used in Kathiāwād.)

કાની, *s. f.* The borders of a garment

tucked up.

કાનૂ, *s. n.* A musical instrument.

કાનૂન *s. n.* [Ar.] A rule; a regulation; a statute. 2. Customs; usage.

કાનો, *s. m.* The vowel mark (i) in the Deva-nāgarī and the other characters derived from it; the stroke attached to a letter denoting the long vowel આ.

કાનો, *s. m.* [S. कर्ण the ear.] The edges of the mouth of a pot, which serve as handles in lifting it up.

Prov. પાત્રી કોડીએ કાનો ન ચઢે Nothing can be added to a thing, which has been worked out, and completed: i. e. No advice can turn a hardened wretch from his evil ways.

કાનો-માત્રા, *s. n. pl.* The vowel mark (̣); the stroke to the right, & slanting line about, a consonant, added to denote the sound of આ.

કાન્ત, *s. m.* [S. fr. कम् to love.] A husband. 2. A lover. 3. *adj.* Lovely; charming.

શ્રવણે તેા ધરજો સુકુમાર આ મધુર કાન્ત પદો જ્યદેવનાં.
—ગીતગોવિંદ.

કાન્તા, *s. f.* [S. fr. कम् to love.] A wife. 2. A lady-love. 3. A lovely and beloved woman. 4. The earth.

કાન્તાર, *s. n.* [S.] A forest.

કાન્તિ, *s. f.* [S. See કાન્ત.] Lustre; splendour; beauty; brilliancy; brightness.

કાન્યકુપજ, Sanskrit form of કનોજો.

કાઠન-મ, *s. f.* [S. fr. कृष्ण black + ભૂમિ land.] Lit. Black soil. 2. The land or district between Barodā and Broach.

કાપ, *s. m.* [See કાપણું to cut.] A cut; a wound. 2. A clip. 3. A large stud-like ornament of gold or jewels, worn by women in the lobe of each ear.

Id. કાપ કાઢવો To mark on cloth the cuttings for a coat, &c. 2. To cut cloth to make a coat of. કાપ મૂકવો To cut.

કાપ-કુપ, *s. f.* [+ કુપ redup. of કાપ fr. કાપણું to cut.] Cutting in various ways. 2. Deductions; retrenchments,

Id. કાપકુપ કરવી To reduce; to retrench; to make deductions.

કાપટય, *s. n.* [S. कपट.] Fraud.

કાપડ, *s. n.* [S. कपड. See કપડું.] Cloth; piece-goods.

કાપડિયા, *s. m.* A draper; a cloth-merchant.

કાપડિયા, } *s. m.* [Hem. Des. કંપડો = S. કાપડી,]

પથિક: a traveller.] An ascetic.

કૂટથી કાપડી વેપ વપુએ ધર્યા,

માગવા મધુકરી તરત આન્થો.—સામગ્રભટ.

કાપડું, *s. n.* [See કાપડ.] A bodice.

કાપ-છી, *s. f.* [See કાપ-વું to cut.] Reaping a field. 2. The time of harvest. 3. A goldsmith's clip.

કાપ-લી, *s. f.* Clippings; strips of cloth left after it has been cut for a coat, &c.

કાપ-લો, *s. m.* A cutting of cloth; a small piece of cloth cut off.

કાપ-વું, *v. t.* [Dh. and Hem. Des. कपयिञ् = S. दास्तिम् hewn, cleft.] to cut; to fell. 2. To reduce; to retrench (of wages, a payment, &c.).

Id. રસ્તો કાપવો To get over a way. મેઘ કાપવો To remove dirt. કાપું આજ Interest with discount allowed (કાપું in this phrase refers to the six days allowed in the year). નેતર કાપવું Lit. To cease to invite. 2. To excommunicate.

કાપા, *s. m. pl.* Cuts; slits; clips; streaks. 2. Marks; lines.

Id. કાપા કરવા-પાડવા To make cuts. 2. To make marks by cutting. કાપા કાપા વાળું Having several cuts.

કાપા-કાપ, } *s. f.* Slaughter; massacre. કાપા-કાપી, }

2. A fight.

કાપા-કુપા, *s. m. pl.* Same as કાપા.

કાપી, *s. f.* [Eng. Copy.] A copy. 2. A copy-book.

કાપુસ, *s. n.* [S. कापस.] Cotton.

કાપો, *s. m.* Singular of કાપા.

કાફર, *s. m. f.* [Ar.] A kāfir; an infidel; an unbeliever; a blasphemer. 2. A rogue;

a villain. 3. A person watchful of his own interest, and not easily deceived.

કાફરી, *s. m. f.* A negro; an Abyssinian.

કાફરો, *s. m.* [Ar.] A body of pilgrims. 2. A caravan. 3. A fleet.

કાફી, *s. f.* [Eng. Coffee.] Coffee.

કાફી, *adj.* [P.] Enough; sufficient; conclusive; satisfactory. 2. *s. f.* A particular musical mode.

કાબર-ચિતરું, *adj.* [See કાબરું = S. चित्र variegated.] Party-coloured; diversified; variegated; of different colours.

કાબરિ-ચું, Same as કાબરું.

કાબરી, *s. f.* A small irregular field of rice. 2. The seed of the safflower plant.

કાબરું, *adj.* [S. कबुर.] Variegated; spotted.

કાબસ, *s. m.* The dregs of oil.

કામા, *s. m. pl.* [Ar. کعب: the square temple at Mecca.] Muhammadan pirates in the Gulf of Kutch.

કાબુલી, *s. m.* [Ar. کابل.] An Afghān; an inhabitant of Kābul. 2. *adj.* Relating to Kābul.

કાબૂ, *s. m. f.* [Ar.] Power; authority. 2. Influence; weight.

Id. કાબૂ રાખવી To exercise power over; to control. કાબૂ ધરાવવી To have power or influence over. 2. To hold in possession; to possess. કાબૂમાં લેવું-રાખવું To take possession of. કાબૂ બંધવી To get a firm hold of.

કાબૂ-દાર, *adj.* [Ar. کابو + P. દાર having.] Possessing power; powerful; influential.

કાબેર, *s. f.* [See કાબરું.] A bird resembling a martlet.

કાબેલ, *adj.* [Ar.] Clever; intelligent; expert; adept.

કાબેલિ-ચત, *s. f.* Adeptness; cleverness.

કાબો, *s. m.* [S. कबर a tiger, a demon.] A tribe of savages dwelling in Okhā-mandal (Dvārakā), and maintaining themselves by highway robbery and piracy.

કાબે અન્નું ન હુટિયો.

—લાપા.

કાબો, *adj. m.* Same as કાબેલ.

કાભા, *s. f.* [S. कु dim, + भार्या wife *fr.* મુ

to maintain.] An ill-natured woman.

કામ, s. n. [S. કર્મનું /r. કૃ to do.] Doing
2. An act; a deed; a work; a job. 3. An
occupation; a calling. 4. An affair; a mat-
ter. 5. Need or occasion. 6. Use; fitness;
serviceableness. 7. *prep.* For (Cf. કાન, કાને).

કહો ક્યારે આવશે ગોકુળ ગામ જ,

માતા પિતાને મળવા કામ જ. —દયારામ.

Id. કામ આવવું-લાગવું To be useful. કામ
કરવું To do a work; to work. કામ જોવું To
examine a work. 2. To judge of a man by
his work, without relying upon his profes-
sions. કામ થવું To be done or accomplish-
ed. કામ પડવું To be required or wanted.
કામ પડવું To come in contact with. કામ
સંપૂર્ણ The object is gained; one is no longer
concerned at the loss of a thing. કામ
મળવું To get work; to be employed. કામ
સોંપવું To entrust (a man) with a business.
કામ લેવું To exact work. કામ કાઢી લેવું To gain
one's object with cunning or dishonesty.
કામમાં કામ કાઢી લેવું To gain one's object in-
cidentally or indirectly. કામ કરી લેવું To
secure one's own ends. 2. To get a work
done as an incidental gain, and not as
the principal object. કામ સારવું To serve
the purpose of. કામમાં આવવું To be useful.
કામ ચાલવું To be going on. i. e. not stop-
ped, (of a work).

Prov. કામ કયું, તેણે કામજી કયું Business is
the salt of life, i.e. diligence is the mistress
of success. કામ એટલેજ અરથ Keep no more
cats than will catch mice. કામ કામની રીતે કરો
Think of a business well and then des-
patch it carefully. કામ કામને શિખવે Do your
work, and you will gain proficiency in it;
Experience is the best teacher. કામ વખત
કાઢી, નહિતર મેલો હાંકી (Good-bye, basket,
the grapes are gathered; Vows made in
storms are forgotten in calms.

કામ, s. m. [S. /r. કમ to desire; to love.]
An ardent desire. 2. The desired object. 3.
Worldly enjoyments; one of the four ob-
jects of life (પુરુષાર્થ), viz. ધર્મ, અર્થ, કામ,
મોક્ષ. 4. Lust. 5. Pleasure of the senses. 6.

Cupid; the Indian god of love.

Id. કામ ઉપજવો-પ્રગટવો Manifestation
or excitement of love. કામ જીતવો-મારવો To
restrain love.

Prov. કામ આંધળો છે Love is blind; Sen-
suality and sentiment are wide as the poles
asunder. કામ જીત્યો, તેણે સર્વે જીત્યું The greatest
conquest is the conquest of one's passions.

કામ-કલા, s. f. [See કામ love + કલા art.]
Tricks of love. 2 The wife of the god of
love.

કામ-કાજ, s. n. [See કામ work + કાજ
work.] Work; transactions. 2. Dealings; a
trade. 3. Miscellaneous work; work and
business of every and of any kind.

કામ-કેલિ, } s. f. [See કામ love + કેલિ,
કામ-કીડા, } s. f. [See કામ love + કેલિ,
ક્રીડા, sports.] Amorous sports. 2. Copulation.

કામ-ગરી, } s. f. [+ S. કરું, to do.]
કામ-ગિરી, } s. f. [+ S. કરું, to do.]
Service. 2. Commission; mission; power;
authority. 2. A piece of service or work.

Prov. કામગિરીએથી ઉતર્યો કોડીનો A man
loses his value when he has parted with
his mission; A servant is worthless, when
he has lost his power.

કામ-ગણે, adj. Able to do one's duty;
capable. 2. Busy; industrious.

કામ-ચલા-ઉ, adj. [+ ચલાવવું caus. of
ચાલવું, S. ચલ, to walk.] Serviceable only
for the time; tentative. 2. Passable; toler-
able. 3. Acting; officiating.

કામ-ચોર, s. m. [+ ચોર a thief /r. ચોરવું,
S. ચુર, to steal.] A shammer; a shirker.

કામ-જોગ, adj. [જોગ, યોગ, junction /r.
યુજ to join, to fit.] Useful; serviceable.

કામ-જ્વર, s. m. [See કામ love + જ્વર
fever.] A love-fever.

કામઠિ-ચો, s. m. [See કામકું a bow.] A
howman; an archer.

**કામઠી, s. f. } [S. કમટ a tortoise, a ham-
કામકું, s. n. }
boo.] A how.**

કામ-કેટિ-યું, s. n. [See કામકું a bamboo
+ કેટ, S. કોટ, a surrounding wall.] A house
made of bamboos.

કામદી, *s. f.* } A chip of bamboo.
કામડું, *s. n.* }

કામણ, *s. m.* [Hom. Des. કમ્મણ */r.* S. કાર્મણમ doing a work well or completely */r.* કર્મન્ work */r.* કૃ, કર, કરવું, to do.] Fascination; enchantment. 2. Witchery.

Id. કામણ કરવું To practise witchery; to bewitch.

કામણ-ગાફ, *adj.* [+ કૃ કર કરવું, to do.] Bewitching; enchanting.

કામણ-દુમણ, *s. n.* [+ દુમણ redup.] Sorcery; magic.

કામણ-દુમણિયું, *adj.* Practising sorcery or witchcraft.

કામ-તાઈ, *s. f.* [See કામ love.] Sensuality; lustfulness.

કામતાઈ કેહિ ચહે, દામતાઈ દમે રહે;
નમ્રતાઈ નામ તે શું ? શમતાઈ શા મણે ?

—વર્ણન.

કામ-દાર, *s. m.* [See કામ work + P. દાર having.] An officer; an official. 2. A minister. 3. An administrator.

કામ-દારી, *s. m.* The position and duties of an officer.

કામ-દુધા, } *s. f.* [See કામ desire + દુધા
કામ-દુધા, } for દુધા yielding */r.* S. દુહ to milk.] The name of a cow belonging to Indra that grants everything requested to her.

કામ-દષ્ટિ, *s. f.* [કામ love + દષ્ટિ sight */r.* દશ to see.] Looks of love. 2. Amorous or voluptuous looks.

કામ-દેવ, *s. m.* The god of love; Cupid.

કામ-ધંધા, *s. m.* Occupation; business.

કામ-ધેનુ, *s. f.* Same as કામ-દુધા.

કામ-ના, *s. f.* [S. */r.* કમ્ to desire] Desire; wish; inclination.

Id. કામના કરવી-થવી To desire.

કામની, *s. f.* [S. કામિની.] A sweetheart. 2. A lovely woman.

કો છે કામની કામની તપઃ શ્રીથી, હા, શાન્તિ કેવી વળે !
—પ્રેમાનંદ.

કામ-બાણ, *s. n.* The arrows of love.

N. B.—Classical writers speak of Cupid as having *five* arrows, whence he is called

પંચ-બાણ. They are:—રાગ કમળ, કાળ કમળ, આસો પાલો, આંખો, અને મોગરો; as also, શોષણ, દીપન, સંમોહન, તાપન, અને ઉન્માદન.

કામ-ભાવ, *s. m.* Lust; sensuality.

કામ-રૂપ, *adj.* Proteus-like; one possessing the power of assuming any form at will. 2. Lovely; charming.

કામલેટ, *s. f.* Same as કામલેટ.

કામ-વતી, *adj. f.* [See કામ love + વત્તો. having.] Having a desire for sexual union (of a woman).

કામ-વાસના, *s. f.* [S. */r.* કામ love + વાસના a desire.] A lustful desire; a libidinous desire.

કામ-વિકાર, *s. m.* [+ વિકાર a change for the worse */r.* વિ dim. + કૃ, કર, કરવું. to do.] Passion; passionate love.

કામ-વૃદ્ધિ, *s. f.* [+ S. વૃદ્ધિ increase */r.* વૃધ્ to increase.] Increase of passion.

કામ-શાસ્ત્ર, *s. n.* [+ શાસ્ત્ર science.] A treatise on the art of love; the erotic science.

કામસ, *s. f.* The cream of the juice of sugar-cane.

કામ-સર, *adj.* [See કામ work + સર on.] On business. 2. In the course of business or duty. 3. According to the course of business or duty.

કામ-સાધુ, *s. m. f.* [+ સાધવું to gain.] One intent upon gaining one's own ends; a selfish person.

કામ-સૂત્ર, *s. n.* [See કામ love + સૂત્ર a rule.] A rule in કામ-શાસ્ત્ર.

કામ-હીણ, *adj.* [See કામ love = હીણ S. હીન, deprived of */r.* હા to abandon.] Incapable of loving; impotent.

કામળ, *s. f.* [S. કમ્લ.] A blanket.

કામળિ-યો, *s. m.* A hairy kind of caterpillar.

કામળી, *s. f.* [See કામની loving, charming, */r.* S. કમ્ to love.] A wristlet made of glass.

કામળી, *s. f.* } Same as કામળ A blanket.
કામજો, *s. m.* }

Prov. કામળી લીન્ય, તેમ ભારે યાચ The

more noble, the more humble.

કામા, *s. f.* [See કામની.] A lovely woman.

સચી, સાવિત્રી. ઉમા, રામા.

તે પણ નહીં સમોવડ; અવર કોણ કામા ?

—દયારામ.

કામાક્ષી, *adj. f.* [+ અક્ષિ.] (A woman) Having voluptuous eyes. 2. *s. f.* The name of a goddess.

કામાગ્નિ, *s. m.* [*S. fr.* કામ love + અગ્નિ fire.] Fire of passion; violent passion.

કામાદી, *s. m.* [See કામ work. (*f.* M. કામટી.)] A caste of Hindū who are generally labourers and palanquin bearers.

કામાતુર, *adj.* [*S. fr.* કામ love + આતુર suffering, sick.] Inflamed with love; love-sick; affected by love.

કામાદાર, A variant of કામદાર A minister.

તમારો કુબેર કામાદાર, શિવજી શેરિયા રે. —રઘુનાથ.

કામાન્ધ, *adj.* [+ અન્ધ blind.] Blinded by love or passion.

કામાનલ, *s. m.* [*S. fr.* + અનલ fire.] The fire of love; the heat of love. See કામનવર.

કામાર્થી, *adj.* [See કામ work *fr.* કર to do + અર્થ to beg.] Diligent; busy. 2. Intent upon accomplishing one's object.

કામાવેશ, *s. m.* [*S. fr.* કામ love *fr.* કર to love + અવેશ force *fr.* આ up to + વિશ્ to enter.] The excitement of love.

કામાસ્ત્ર, *s. n.* [+ અસ્ત્ર a weapon.] See કામ-આણુ.

કામિની, Classic form of કામની.

કામી, *adj.* [*S.* કામિન.] Lustful; amorous; libidinous.

કામું, *s. n.* [See કામ work.] An office; administration; administratorship

Prov. કામું કામાને શીખવે Experience is the best teacher.

સેવકને સન્માન કરીને સોંપો કામું.—કપ્પુરારામ.

કામુક, *adj.* Desirous; wishing. 2. Lustful; libidinous. 3. *s. m.* A lover. 4. A libidinous person.

કામેટી, *s. f.* [*Eng. Committee.*] A committee. 2. An examination.

Id. કામેટી આપવી To appear in or pass an examination. 2. To pass an examination.

કામેશ્વર, *s. m.* [See કામ love + ઈશ્વર a ruler] One who has conquered one's passion or love. 2. A name of Siva, who burnt the god of love to ashes.

કામો, *s. m.* [See કામ a deed.] A work of bravery; an exploit (Used in Kāthiawād).

કામોદય, *s. m.* [*S. fr.* કામ love *fr.* કર to love + ઉદય rise *fr.* ઉદ up + ઇ to go.] Incipient love.

કામોરો, Same as કામદાર (Used in Halar).

કામ્ય, *adj.* Lovable; pleasing; charming. 2. Done with the desire of gain; selfish.

કાય, *s. f.* [*S.*] The body.

કાયકષ્ટ, *s. n.* [+ કષ્ટ trouble.] Bodily exertion; toil; bodily labour.

કાયકબ્દી, *adj.* Exerting oneself; toiling.

કાયટિ-યો, *s. m.* [See કાયટું.] A priest whose duty it is to minister at funeral ceremonies on the eleventh day after death.

કાયટું, *s. n.* [*S.* કરટ.] The obsequies performed on the eleventh day after death. 2. A feast to one's caste-people given after a death.

Id. કાયટું સરાવતું To perform obsequies on the eleventh days after death. કાયટું આળવું To give a feast to one's caste-people on the thirteenth day after a death.

મોહકાણ હતી માટી તણી ધણા દુઃખની ઘેર,

કંથનું કાચું કાયટું, આઠ્યાં પગના ઝેર.

—સામળાલડ.

કાયત, *s. m.* [*S.* કાયસ્થ a writer.] A caste of professional writers among the Hindus; a Kayastha.

કાયદા-સર,
કાયદે-સર, } *adv.* [See કાયદો a law + P. સર on.] Lawfully. 2. Regularly; punctually. 3. Legally; in accordance with law.

કાયદો, *s. m.* [*Ar.*] A law; a rule; a regulation. 2. A command; an order. 3. Straps of leather joining the carriage to a hook on the neck of the horse.

Id. કયાદા કરવા-ધડવા To enact laws. કાયદો તોડવો To break or violate a law. કાયદો માનવો To obey a law. કાયદા પ્રમાણે ચાલવું. કાયદામાં રહેવું To act in accordance with laws. કાયદામાં લેવું-સપડાવવું To bring (a person) into the clutches of the law. કાયદો ચઢાવવો To put the straps of leather, &c., on the hook. કાયદો ઉતારવો To take down the straps, &c., from the hook.

કાયનાત, *s. f.* [P. કાંદનાત] Value; substance; stuff.

કાય-ફળ, *s. n.* [S.] A kind of aromatic fruit.

કાયમ, *adj.* [Ar.] Fixed; permanent. 2. Confirmed; sanctioned; approved.

Id. કાયમ કરવું To make permanent. કાયમ થવું To become permanent. કાયમ રાખવું To confirm; to approve. કાયમ જગ્યા A permanent post or office.

કાયમ-દાયમ, *adj.* [+ Ar. દાયમ always.] Permanent; perpetual.

કાયમ-ખરડો, *s. m.* [+ ખરડો a document.] A permanent document. 2. A statement which a village-officer is required to make, containing information about all permanent articles in a village.

કાયર, *adj.* [Ar. કાયલ. Cf. Hem. Des. કાવાલિઓ = S. અસહન. impatient, not able to bear. Cf. Dh. Des. કોડહલ્લં /r. S. કૌતૂહલમ wonder.] Disgusted with; tired of.

Id. કાયર કરવું To tire; to disgust. 2. To tease; to vex. કાયર થવું To be vexed or disgusted.

કાયર, *adj.* [Hem. Des. કાહલો = S. મૃદુ: soft, ટક: a cheat, /r. S. કાતર timid.] Timid; backward. 2. Lazy; indolent.

કાયર-તા, *s. f.* [See કાયર disgusted with + તા abstr. suffix.] State of being vexed, disgusted, or tired.

કાયર-તા, *s. f.* [See કાયર timid+તા abstr. suffix.] Timidity. 2. Laziness; indolence.

કાય-રોગ, *s. m.* [See કાય the body + રોગ a disease.] A bodily disease.

છે પરનારી પાળી સાચી, કાય રોગ એ કારમો.

—સામળાલટ.

કાયલી, *adj.* [Hem. Des. કોહલી = S. તાપિકા fever.] Sick; ill; sickly; delicate.

કાયા, *s. f.* Same as કાય The body.

Id. કાચી કાયા This frail body. કાયા વણસવી To be reduced in body. 2. To be a prey to disease (of the body). કારમી કાયા This wonderful body. કાયા વાચા મન Lit. The body, speech, and the mind, i. e. The body and soul; the whole man.

કાયા-કબ્જ, Same as કાય-કબ્જ.

કાયિક, *adj.* Corporeal; bodily.

Id. કાયિક વાચિક માનસિક Lit. Corporeal, oral, and mental; i. e. in all respects (of an act done by a man).

કાચો, *s. m.* A kind of yellowish red earth (Used in Jhālāwād).

કાચો, Same as કાયર & કાયલી.

કાર, *s. m.* [S. /r. કૃ, કર્, કરવું, to do.] A suffix implying the agent or doer of an action. 2. A suffix showing the sound (in speech), or form (in writing), of the preceding letter or letters. 3. Action; work; trouble. 4. A distemper; a disease; a change. 5. Communication; social relations; social amenities. 6. Influence; power. આવતાં રખે લગાડો વાર, ઘટશે વેપારીમાં કાર.

—સામળાલટ.

પુત્ર વિના પરિવાર સૂનો, પુત્ર વિના નય કાર રે.

—ગિરિધર.

ચૂક્યો નહિ ચાલ્ય રજ, કષ્ટ કેરા કાકથી. —વલ્લભ.

તેમ જ્ઞાનીને અદ્વૈત છે સાકાર, અજ્ઞાનીને રહે અધકાર; ધીર કાર નરો રે, ખખા ખરે ભાખું તને.—ધીરો.

Id. કુંભકાર A potter. શાસ્ત્રકાર A writer or author of a system of philosophy. અકાર, કકાર, હકાર, અહકાર The sound or mark અ, ક, &c. કાર પહોંચવો To reach or have effect (of one's power or influence). કાર નવો To lose influence or power. કાર પડવો To have an influence over.

કાર-ક, *adj.* That which does, causes, effects, or actuates, as શાંતિ-કારક causing peace, સુખ-કારક giving pleasure, &c. 2. *s. n.* (Gram.) A case. 3. The relation between a noun and the verb in a sentence; syntax.

કાર-કીર્દી, *s. f.* [P.] The period of a

king's reign.

કારકૂન, *s. m.* [P.] A clerk; a writer.

કારકુની, *s. f.* The office or fees of a Karkun. 2. The knack of a writer, as opposed to that of one who cannot write. 3. Cleverness; cunning; roguery.

કાર-ખત, *s. f.* [See કાર doing + ખત a mistake, trouble.] Labour; work. (Used in Halār.)

કાર-ખાનું, *s. n.* [P. + ખાનું a place.] A place of extensive business or work; a manufactory; an establishment. 2. A workshop. 3. A brothel.

કાર-ગત, *s. f.* [+ ગતિ movement.] Power; influence. 2. Range of action; reach.

Id. કારગત પહેંચવી-ચાલવી To be exercised over (of power or influence).

કાર-ચખી, } *s. f.* [See કાર work, skill, + P. ચેખ a stick, a piece of wood.] Carving on wood. 2. Embroidery.

કારજ, *s. n.* [See કાર્ય.] Business. 2. A festive occasion. 3. A funeral ceremony.

Id. કારજ કરવું To perform funeral rites.

કારજ-કારી, *adj.* [+ કાર doing.] Doing work or service; serviceable; serving.

અનુન આવી, નમી વદતો

“હરિ ! કારજકારી થયા શું કવેળા?”—વશીલ.

કારંજ, } *s. m.* [P.] A fountain; a cistern; a reservoir.

કારંડો, *s. m.* [S. કેદાર.] A field; a plot of ground; a bed of rice.

કારંજી, *s. n.* [S. જ. ક. to do.] Cause; reason; ground. 2. Motive; purpose. 3. Need. 4. Sorcery; witchcraft. 5. conj. Because; for; on account of.

કારણ-અવતાર, *s. m.* [+ અવતાર.] An incarnation of the Deity for a fixed purpose.

કારણ-કે, *conj.* [+ કે that.] Because; for.

કારણ-દેહ, *s. m.*

કારણ-રૂપ, *s. n.*

કારણ-શરીર, *s. n.*

• The inner rudiment and causative frame or principle of the gross body.

કારણ રૂપે તે અવતરી. —પ્રેમાનંદ.

કારણ-ભૂત, *adj.* [+ ભૂત.] Lit. Become an instrument; i. e. instrumental.

કારણ-વાદી, *s. m.* [S. + વદ to speak.] A plaintiff. 2. An appellant. 3. A man who maintains that God is the Material Cause of the world.

કારણ-સર, *adv.* [+ P. સર on.] For the reason of; on account of.

કારણી, *adj. f.* [S. કારણી *jem.* of કારિન doer *fr.* ક. to do.] Doing (of a woman).

કલ્પના માત્રની કારણી. —નિષ્કુશાનંદ.

કારંડવ, *s. n.* [S.] A duck.

કારતક, } *s. m.* [S. કાર્તિક *fr.* કૃત્તિકા one of the constellations.] The first month of the era of Vikrama. (Oct.-Novr.)

Id. કાર્તકરનાન The vow of bathing in cold water in the morning, observed from the eleventh day of the bright fortnight of આસો (September-October) till the full-moon of કાર્તક (October-November).

Id. કાર્તકરનાન The vow of bathing in cold water in the morning, observed from the eleventh day of the bright fortnight of આસો (September-October) till the full-moon of કાર્તક (October-November).

કાર્તકી, *adj.* Of or pertaining to the month of કાર્તક.

કારતુસ, *s. n.* [Eng. Cartridge.] A cartridge.

કારંદાન, *s. n.* [P. *fr.* કાર contrivance + P. દાસ્તન to hold.] A contrivance; an artifice.

વિષયમે જે ન બેઠા. તે ચુકાવે હે ધ્યાન;

એસા અચ્છા, એસા ખૂરા, કયા કરના કારંદાન.

—નિરાંતભક્ત.

2. An exploit.

કારંભાર, *s. m.* [S. કાર્ય business *fr.* ક. to do + ભાર a burden.] Management; business; administration.

કારંભારી, *s. m.* A manager; an administrator; a major-domo; a house-keeper.

કારંભારે, *adv. n.* Same as કારંભાર. (Used in contempt.)

કારમું, *adj.* [Hem. Des. કારિમ *fr.* S. કૃત્રિમમ્ made by art.] Strange; wonderful.

કટક ચઢાવી કારમું, જે થાયે કુખ દેહ. —પ્રેમાનંદ.

Id. કારમો દેખાવ A wonderful sight. કારમો બનાવ A wonderful event. કારમી કાયા This body (the human body) so wonderful in its structure. કારમો ધા A mortal wound.

કાર-મોક, *adv.* [See કાર, કાર્ય, work + મોખ, મુખ, the mouth, the beginning.] At once; with a start. (Used in Kāthīn-wād.)

કાર-વહેવાર, *s. m.* [+ વહેવાર, dealings.] Social intercourse.

કાર-વેા, *s. m.* [See કાર business + વાટ, વાડ, વૃત્તિ, a region, a state, *fr.* S. વૃત્ત to be, to turn.] An opportunity.

તેની દશા તે જ હવી, કૂડો પડ્યો કારવેા. —વક્ત્રલ.

કારવેા, *s. m.* [P. કહાર a palanquin-bearer, a disguise.] A particular dance. 2. The musical mode suited to the dance.

કાર-સાજ, *s. f.* [P. કાર્ સાજ doing work.] An amount of money deposited by a partner to ensure a concern being carried on, and to prevent its falling through.

કાર-સો, *s. m.* A contrivance; a scheme.

કારસિયો, *s. m.* A hook for the chains of a swing.

કારસી, *s. f.* A weighing instrument.

કાર-સ્તાન, *s. n.* [P. કાર work + દસ્તાન, fraud.] A plot; a fraud; a trick; an intrigue. 2. A love intrigue (vulgar).

કાર-સ્તાની, *adj.* Contriving; plotting; intriguing.

કારા-ખડિયો, *s. m.* [See કાળુ black + ખડિયો an inkstand.] A messenger who brings the news of a death.

કારા-ગૃહ, *s. n.* [S. *fr.* કારા imprisonment + ગૃહ a house.] A prison; a dungeon.

કારિણી, *s. f.* [S. કરિણી *fr.* કરિન, કરી, an elephant.] A female elephant.

કારિણી કામણગારી જેતો, શું અંકુશે બધાઈ ક્યાંય ?

—દયારામ.

કારિ-પેરી, *s. f.* [See કાર્ય work + પેરી redup.] Duplicity in speech or action.

કારિકા, *s. f.* [S.] A memorial verse; a mnemonic verse.

કારી, *adj.* [P. = S. કારી terrible.] Deep; terrible; heart-rending. 2. Blooming; youthful. 8. Important. 4. Wonderful.

અવિધારી પ્રેમાનંદ નારી, ધનહારક નિરધારી;

પુરાણી તારી કીર્તિ કારી, સાખ્ય આ વિચારી.

—પ્રેમાનંદ.

In. કારી ધા-જખમ A deep wound. કારીના મરણ સમયે At the time of the death of a young person which causes deep sorrow.

કારી, [S. *fr.* કૃ to do.] A suffix showing the power of doing, *e.g.* મુખ-કારી pleasing; યુક્ત-કારી effective. 2. Efficient; effecting. 3. *s. f.* Effect; influence; power.

કારી-ગર, *s. m.* [P. See કાર્ય work + કર-ગું to do.] A workman; an artisan. 2. A skilful labourer.

કારી-ગરી, } *s. f.* Masterly work; work-manship; skill.

કારી-પારી, *s. f.* [See કારી-પેરી.] Obstacles and quarrels.

કારી, *s. m.* [Dh. Des. કારુ *fr.* S. કારુ a doer, an artisan, *fr.* કૃ, કર, કર-ગું to do. See S. કાર, કારક, કારી.] A doer. 2. An artisan.

કારિણી-ક, *adj.* [S. *fr.* કરણ mercy.] Merciful.

કારિણ્ય, [S. *fr.* કરણ.] Mercy.

કારે, Same as કયારે.

કારેલી, *s. f.* A plant bearing bitter fruits used for good.

કારેલું, *s. n.* The fruit of the કારેલી. 2. A dumb-bell; a thick club.

કારો-આર, A dialectic variant of કાર-ભાર.

કારો-આર-મંડળી, *s. f.* A managing committee

કાર્તિક, Classical form of કારતક.

કાર્પટિક, Sanskrit form of કાપડી.

કાર્પણ્ય, *s. n.* [S. *fr.* કૃષ્ણ miserly, mean.] Miserly nature; meanness; miserliness. 2. Wretchedness.

કાર્તુક, *s. n.* [S.] A bow (in archery).

કાર્ય, Classical form of કારજ. 2. *adj.* What should be done.

કાર્ય-કારણ-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* કાર્ય the effect + કારણ the cause + ભાવ nature, relation.] The relation between a cause and its effect; causation.

કાર્ય-ક્રમ, *s. m.* [+ ક્રમ order.] The order of business. 2. A programme of work.

કાર્ય-પ્રયોજન, *s. n.* [S. + પ્રયોજન object, cause, *fr.* પ્ર forth + યુજ્ to join.] Motive. 2.

A festive occasion.

કાર્ય-સિદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + સિદ્ધિ accomplishment *fr.* સિધ્ to be accomplished.] The accomplishment of what was to be done; success.

કાર્યકારણ, *adj.* [S. કાર્ય+ કારણ; ય having its vowel lengthened for euphony.] Sufficient for the purpose; sufficient.

કાલ, *s. m.* [S. કાલ time.] Time. 2. A period of time.

કાલ, *s. f.* [Dh. Des. કલ્લ *fr.* S. કલ્પ to morrow.] To-morrow. 2. Yesterday.

Id. આવતી કાલ To-morrow. ગઈ કાલ Yesterday. કાલ ઉપર રાખવું Lit. To postpone till to-morrow. 2. To postpone.

Prov. કાલની વાત કાલે = કાલ છે, ને ખુદા છે Sufficient for the day is the evil thereof = To-morrow will take care of itself.

કાલ-કલાઈ, *s. f.* [See કાલ time + કલા a particle.] Infancy.

કાલ-ખંડ, *s. m.* [S. *fr.* + ખંડ a part.] The right side of the chest. 2. A period of time.

કાલખુત, *s. n.* [P.] A shoe-last. 2. The source; the origin.

કાલ-માપક, *s. n.* [S. *fr.* કાલ time + માપ a measure.] An instrument to measure time by. 2. A clock; a watch; a sun-dial.

કાલવ-ધું, *v. t.* [S. કાલ્ to push on *fr.* કલ્ to go.] To mix up with.

કાલા-વાલા, *s. m. pl.* [See કાલું *adj.* indistinct + વહાલું dear; the second part also serving as a redup. of the first.] Solicitations; entreaties.

કાલિન્ન-ડું, *s. n.* [S. કાલિન્ન] A water-melon.

કાલિન્ન-ડો, *s. m.* [S. કાલિન્ન *fr.* કાલિન્ન the name of a district on the Coromandel coast, known for a particular musical tune.] A particular musical tune.

કાલિન્દા, *s. f.* [S.] The river Yamunā; (the Jumna).

કાલું, *adj.* [S. કલ્ an indistinct and pleasing sound or noise.] Lispings; child-like, and consequently pleasing (of the

utterance of words).

Id. કાલું કાલું બોલવું To lisp; to prattle. કાલું વેલું A childish prattle. કાલા કાલાં To be childish. નાની કાલી A little infant girl.

Prob. કાલો થઈને કાંચળીમાં હાથ ધાલે He pretends to be a fool with a view to gain a secret object. કાલાની કચ, ને બહેરાનો ઝગડો (એનો અંત ન આવે) There is no end to the prattle of one whose utterance is indistinct, and to a quarrel in which a deaf man is one of the parties.

કાલું, *s. n.* A cotton pod. (Generally used in the plural as કાલાં.)

કાલૂ, *s. m.* An oyster.

કાલેરો, *s. m.* A particular musical tune.

કાલ્પનિક, *adj.* [S. *fr.* કલ્પના imagination *fr.* કલ્પ to arrange, to invent.] Imaginary; unreal. 2. Inventive.

કાવડ, *s. f.* [See કાવડ cloth & કાવડી an ascetic who carries a કાવડ on the shoulders.] A bamboo lath provided with slings at each end for carrying pitchers, &c., on one's shoulder.

કાવડિ-ચો, *s. m.* A hearer of a કાવડ.

કાવડું, *adj.* [See કાવો roguery.] Roguish; ungrateful. (Used in Kāthiawād.)

કાવટરાં-ખોર, } *adj.* [See કાવટરં + P. કાવટરાં-ખાજ, }
લોરં & કાજં playing.] Crafty; intriguing.

કાવટરં, *s. n.* [Probably *fr.* કવિ-તૃત્વ a corrup. of S. કો-તૃત્વ the art of a poet *fr.* કવિ a poet. Or, See કાવો roguery.] Fraud; knavery; a trick; an artifice.

કાવરી, } *s. f.* A glass circle worn on the wrist by women. (Used in the Surat District.)
કાવલી, }

કાવરં, *adj.* [Cf. કાચર disgusted with.] Teased; vexed; excited.

કાવલું, *adj.* Delicate; brittle; showy; not durable.

કાવશ, *s. n.* [See અવકાશ.] Emptiness; vacuum.

કાવલ, *s. n.* [See કાવટરં.] Fraud; guile,

કાવળી, *s. f.* A thin black layer on the surface of water, &c.

કાવા, *s. n. pl.* [Des.] A line of tiles on the roof of a house.

કાવા-દાની, *s. f.* [Ar. کھوا coffee + P. दान a suffix denoting possession.] A kettle in which coffee is boiled.

કાવેરી, *s. m.* A particular musical tune.

કાવો, *s. m.* The act of moving a horse in a ring.

કાવો, *s. m.* [Ar. کھوا.] Coffee. 2. A potion. 3. A decoction. 4. Roguery.

Id. दुधने कवा Milk boiled with spices.

કાવો-દાવો, *s. m.* [See કાવો roguery + દાવો a claim, enmity; or, કાવો redup. of દાવો.] Treachery; intrigue; guile.

કાવ્ય, *s. n.* [S. *fr.* क्व to sound. See कवि-ता.] A poem; a poetical composition.

કાવ્ય-ચોરી, *s. f.* [+ Guj. ચોરી theft.] Plagiarism.

કાવ્ય-રસિક, *adj.* [S. + रसिक relishing *fr.* रस relish.] Relishing a poetical composition.

કાવ્ય-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. + शास्त्र a set of rules *fr.* शास् to rule.] The science and art of poetry and rhetoric.

કાશ, } *s. n.* [S.] A kind of white grass.

માગ અમરાવતીનો વાસ, અમર છેલ્લું, ને નળ કાસ.
—પ્રેમાનંદ.

કાશ, } *s. m.* [S.] Cough.

કાશ, } *s. f.* [See કાશળ.] An obstacle.

કાશ-દી, *s. f.* [S. काशी the city of Benares.] A brass vessel of a particular shape, brought from Benares.

કાશળ, *s. f.* [S. कदमल dirt, sin.] An obstacle; an inconvenience.

કાશ્મીર, *s. f.* [S.] A kind of woollen cloth. 2. *s. n.* Saffron. 3. Sandal-wood. 4. *s. m.* The name of a country in the extreme north of India; Cashmere.

કાશ્મીરની બતકો ફરતી, જળ ઉપર મચ્છરને ચરતી.

—ગિરિધર.

કાશ્મીરી, *s. f.* Same as કાશ્મીર Woollen cloth. 2. *adj.* Pertaining to Cashmere.

કાષ્ટ, *s. n.* [S. काष्ठ.] A piece of wood. 2. A lean person.

કાષ્ટ-ધંટા, *s. f.* [S. + घटा a bell.] A wooden log fastened inside a bell. 2. A wooden log fastened to the neck of a beast to prevent it from running away or going astray.

Prov. કાષ્ટધંટા ને વિટંબણ An ornament is very often a trouble.

કાષ્ટ-મય, *adj.* [S. *fr.* + मय a suffix meaning “ full of, made of ”] Wooden; made of wood.

કાષ્ટા, *s. f.* [S.] A direction. 2. A degree.

Id. परा कष्ट The highest degree or limit.
परा कष्टान् With the greatest difficulty.

કાષ્ટૌષાધ, *s. f.* [S. *fr.* + औषधि a medicinal plant.] Vegetable drugs.

કાસ, Same as કાશ, કાસ, કાશળ.

કાસ-દુઃ, *s. n.* [See કાસ trouble or કાસદુઃ.] A funeral ceremony performed on the eleventh day after the death of a person.

કાસદ, *s. m.* [Ar.] A messenger; a courier. 2. A runner; a letter-carrier.

કાસદિ-યું, } *s. n.* The occupation of a messenger; running on errands.

કાસદિ-યું, *adj.* Serving as a messenger; carrying a message.

Id. कासदियुं क्यूतर A pigeon serving as a messenger by carrying little notes of paper from one place to another; a carrier-pigeon.

કાસની, *s. f.* A kind of herb.

કાસળ, Same as કાશળ An obstacle.

Id. कासल काढवुं To extirpate; to root out.

કાસળ કાઢવું છે કૌરવનું કોટી વાર,

જાણે કહ્યું તેણે કૃષ્ણ, જુવો આવે રાય છે.

—વશીભ.

કાસિ-યું, *s. n.* [S. काश.] A kind of marshy plant.

કાસી-દોરિ-ચો, *s. m.* [S. काशी Benares + દોરિયો a kind of cloth *fr.* + દોરો a thread.]

A kind of cotton-cloth having thicker threads at regular intervals.

કાલક, *s. m.* [S. કાલક.] A large drum.

કાલકી, *adj.* [Ar. કાલક.] Sick; uneasy.
2. Tired. 3. Dull.

કાલક, *adj.* [Ar. કાલક. See કાલક.] Teased; vexed. 2. Tired.

કાલ, *s. m.* [S. કાલ.] Time. 2. A period of time; a season. 3. Yama; the god of death. 4. The hour of death. 5. A calamity; a misfortune. 6. A famine; scarcity; want.

Id. **કાલ આવવો**—**ચઢવો** To be angry. **કાલ સમાવવો** To restrain one's anger. **કાલ કાઢવો** To pass time. **કાલ દેખવો** To look upon one as Death; to be afraid of. **કાલ કરવો**—**યવો** To die; to expire. **વર્તમાન-ભૂત ભવિષ્ય કાલ** Present, Past, and Future Tense. **સૂકો કાલ** A drought; a ruinless year. **લીલો કાલ** A year of excessive rain. **કાલ પડવો** To occur (of a famine). **કાલનું વરસ** A year of famine. **કાલ** Famine; **કન્યાનો કાલ પડવાનું કારણ** A reason for the scarcity of young girls. **કન્યા કાલ** A marriageable age (in girls). **કાલ ખુટવો** To be on the point of rain. **કાલના કોદરા** Very old. **કાલમાંથી આવવું** To be famine-stricken; to be very hungry.

Prov. **કાલતણું મોં બાળ** An imprecation on famine. **કાલ શોકને ખાઈ નય છે** Time is a great healer. **કાલ નય, ને કહેણી રહે** When a time of difficulty has passed away, people remember with pain what the distressed said. **કાલ પડે, ત્યારે કોદરા એ સારા લાગે** = **કાલ પડે, ત્યારે કોદરા પણ મોંધા** When there is a famine, even the coarsest food is a dainty; *i. e.* With hunger no bread is unpleasant. **કાલમાં વળી અધિક માસ** Misfortunes seldom come single.

કાલ-ક, *s. f.* Same as **કાળા-શ** Blackness.

કામળા કેરી કાલક સો મણ સાબૂથી ન નય.

—દયારામ.

2. See **કલક** A blot.

મુખી મુખ વધો ત્યારે, “ કાલક આ કાલો મારી. ”

—વલ્લભ.

કાલ-કટી, *s. f.* [+ કાટ-કું to cut.] Passing time; killing time.

કાલકા, *s. f.* [S. કાલિકા.] The name of a

goddess.

કાલ-કૂટ, *s. m.* [S.] A deadly poison.

કાલ-કૂટ, *s. f.* [See કાલ time + કુટ-કું to beat.] Killing one's time.

કાલ-કમ, *s. m.* [See કાલ time + કમ passing.] Lapse of time. 2. The process or course of time.

કાલ-કમ-ભુ, *s. n.* Passing away of time. 2. The mode of spending one's time.

કાલ-ક્ષેપ, *s. m.*

કાલ-ક્ષેપ-ભુ, *s. n.* } Waste of time. 2.

Delay. 3. A scholarship; a stipend for a student.

કાલ-ગતિ, *s. f.* Course of time.

કાલ-ચક્ર, *s. n.* The changes of time which come over again and again; the revolutions of time. 2. The vicissitudes of life; a term of misfortune; the wheel of Fortune; the spindle of Fate.

કાલ-ચન્દ્ર, *s. m.* The conjunction of the moon with particular signs of the zodiac, which foretells a great misfortune.

કાલ-ચોધડિયું, *s. n.* An unlucky time.

કાલ-ચિન્હ, *s. n.* A symptom of approaching death.

કાળજ,

કાળજ-કું,

કાળજી,

} Same as **કલેજી** The heart.

મુને અંગાઅંગ લાગી લાલ, કાળજ કોઈ કાપે રે.

—દયારામ.

Id. **કાળજી કોરાકું-કપાકું** To be carved or cut (of the liver or heart). **કાળજી કરકું**, **કાળજે ટાઠક વળવી** To be cool (of the heart). 2. To be satisfied. **કાળજે કાલું પડકું** To be pierced or bored (of the heart). **કાળજ બિનાનું** Enterprising. 2. Rash. **કાળજની કોર** A great favourite: very dear. **કાળજનું ખસેલું** Mad. **કાળજનું નર્યું** Vigilant; watchful. **કાળજનો ડાંગ** An injury to the heart. **એના કાળજમાં કટારી છે** He bears a grudge. **કાળજમાં કોતરી (લખી) રાખકું** To have engraven on one's heart. **કાયા કાળજનું** Cowardly. **એનું કાળજી કુતરે કરકું છે** Weak of memory. **કાળજી**

ખવાઈ જવું To be distressed at heart. કાળજી ખસવું To become mad. કાળજી આપવું To give a severe pain to; to distress. કાળજી રોકાણે હોવું To have one's wits about oneself. કાળજી તપી આવવું To be angry. કાળજી ધરકડવું To lose courage. કાળજી હાથમાં રાખવું = કાળજી હાથ ધરવો-રાખવો To keep up one's courage. કાળજી પાકું હોવું. To have a strong mind. 2. To have a strong memory. 3. To have a strong heart; to be not easily moved to pity. કાળજી ફટકી જવું To have one's heart broken. 2. To become mad. કાળજી ફાટી જવું To have one's heart broken. 2. To be wonder-struck. કાળજી કુટી જવું To become stupid or foolish. 2. To have a weak memory. કાળજી બળી જવું. To be sorry. 2. To be jealous. 3. To forget. એવું કાળજી બહેતેર હાથ છે He has a strong mind. 2. He has a strong heart. 3. He is wide-awake. કાળજી ભરાઈ આવવું To be unable to cry, owing to soft feelings haveing choked the heart.

કાળજી, *s. f.* [S. કાલક, કાલ્ય, the liver, jaundice.] Care; concern; solicitude; anxiety.

Id. કાળજી કરવી-ધરાવવી--રાખવી To have care about; to care; to be careful.

કાળ-જીભ, *adj* [See કાળ death + જીભ the tongue..] Having a cursed tongue; speaking evil or mischief.

કાળ-જ્વર, *s. m.* A fatal fever; a fever just before death.

કાળ-જ્ઞાન, *s. n.* Knowledge of the state of affairs at a given time.

કાળ-નિદ્રા, *s. f.* [See કાળ death + નિદ્રા sleep.] The sleep of death.

કાળ-પ, *s. f.* Same as કાળા-શ.

કાળ-પર-ત્વે, *adv.* Owing to the force of time; due to time having passed; in accordance with the course of time.

કાળ-પુછી, } *adj. f.* (A she-buffalo)
કાળ-પૂછી, }
Having the tail covered with black hair.

કાળ-પ્રસંગ, *s. m.* The time and occasion. 2. All the surrounding circumstances.

Id. કાળ પ્રસંગ વિચારવો To think of the time and occasion; to think of a matter in relation to its surrounding circumstances.

કાળ-ભાતિ, *s. m.* A man having an appearance like that of the god of death; a terrible-looking man.

કાળ-માન, *s. n.* Measurement of time. 2. An instrument for measuring time. 3. A calculation of favourable and unfavourable circumstances; an estimate of opportunities and chances.

કાળ-માપક, *s. n.* A chronometer.

કાળ-મુખ, *adv.* Having a disagreeable face; having a terrible appearance.

કાળ-ચાતના, *s. f.* Pain of death. 2. Punishment inflicted by the god of death.

કાળ-રાત્રિ, *s. f.* A night of destruction. 2. A very dark and terrible night. 3. The night on which the goddess કાલી was born.

કાળ-વેરી, *adj.* Having a black colour (said of a buffalo).

કાળ-વેળા, *s. f.* A terrible time. 2. The time of evening.

કાળ-વેળિ-યો, *s. m.* A sorcerer; one who carries off little children. 2. A cunning man having the appearance of a saint.

કાળા, *s. m. pl.* [See કાળ black.] Black spots. 2. Stigmata.

પણ દુધો કહે, “ જોને ભક્તિ ન ભાવી,

તેને લવાટે લખિયા છે કાળા રે. ”—દયારામ.

કાળા-ઝાડ, *s. n.* [See કાળા-ગુહ.] A dungeon; a prison.

કાળા-ટ, *s. f.* [S. કાલ black + ત્વિ state.] Blackness. 2. A black soil.

કાળો-તણ, *s. m.* [S. + તિલ sesamum seeds.] A grain of black sesamum. 2. A black mark on the skin; a black mole.

કાળા-તરે, *adv.* [S. કાલ time + અન્તર another or distance.] After the lapse of ages.

કાળા-શ, *s. f.* [S. કાલ black.] Blackness.

કાળિફુંડું, Same as કાલિફુંડું.

કાળિ-યં, *adj.* [S. કાલ black.] Having a black colour; black. 2. *s. n.* Opium. 3. A necklace of a particular form, otherwise called કાળી-ગાંડી.

કાળિ-યો, *s. m.* A black kind of tobacco.

કાળિયો સરસ, *s. m.* A medicinal plant.

કાળી, Same as કાળકા.

કાળી-કંડી, } *s. f.* [S. કાલ black + કંડી
કાળા-ગાંડી, }

a necklace ગાંડ, and ગ્રંથિ, a knot *fr.* ગ્રંથ to weave.] A golden neck ornament worn by women.

કાળી-ચૌદસ, *s. f.* [S. + ચૌદસ the 14th day *fr.* S. ચતુર્ four + દશ ten] The fourteenth day of the dark fortnight of વ્રાસો (Oct.-Nov.) on which the goddess મહાકાળી is worshipped, and which is considered favourable to the acquisition of black magic.

કાળી-જીરી, *s. f.* [S. + જીરક, જીરું, cum-in seed.] Purple flea-bane.

કાળી-તીલી, *s. f.* [S. + તિલક a spot, a mark.] Disgrace; a stain; dishonour.

કાળી-દરાખ, } *s. f.* [S. + દ્રાક્ષ grapes.]
કાળી-દ્રાક્ષ, }

Black grapes or raisins.

કાળી-દરાજ, } *s. f.* Black ring-worm.
કાળી-દાદર, }

કાળી-પરજ, *s. f.* [S. કાળ black + પ્રજા people.] Dirty people or the lower castes, as opposed to ઉજળી વરણ, people of higher castes, *i. e.*, people other than the S'udras: A general name for certain tribes of darker colour than the Kanbis & other ordinary cultivating classes.

કાળી પહાડ, *s. f.* A medicinal plant.

કાળું, *adj.* [S. કાલ.] Black; dark. 2. Wicked.

Id. કાળું કરવું To blacken. 2. To disappear; to hide one's face through shame or disgrace. કાળું થવું To disappear. કાળું મોં કરવું To hide one's face; to be ashamed of oneself.

કાળા મોંહના કેડવા, ને વરવા મોંહની વહુ;
ખારે વરસે વિવાહ આવ્યો, ત્યારે મોંહોકાણું મોંડે સૌ.

—ભાષા.

Id. કાળું પડવું To turn black; to be obscured. કાળું થોળું—કાળું ગોરું કરવું To commit a sin. કોઈ કાળું ગોરું કહે, તો વખ ખાઈ મરવું પડે.

—પ્રેમાનંદ.

કાળા અક્ષરને કુટી મારવું To be illiterate. કાળી નાગણ A black female serpent. 2. A

malicious woman. કાળો નાગ A deadly poisonous serpent. કાળો ચોર A great thief.

2. A terrible person. કાળો કેર Great oppression. કાળું ભરમર, કાળું કણક, કાળું મેરા Deep black. કાળી રાત The dead of night; midnight. કાળું પાણી Banishment. કાળે પાણીએ કાઢવું To banish. કાળો કોપ A great misfortune; a calamity કાળા માયાનો માનવી A human being. કાળા તલ ચોરવા To commit a very black (great) sin or crime. કાળી થોડી ઉપર ચઢવું To eat opium. કાળો ચાહો = કાળો ડાઘ = કાળી ટીલી Disgrace. કાળું પહેરવું To put on a black dress (in mourning).

Prov. કાળા કાળા મોકોડાને રાતી રાતી ઝીમેલો It is Greek to me. કાળા એટલા ભૂતના સાળા All is not gold that glitters: = All are not thieves that dogs bark at. કાળા માયાનો માનવી શું નહિ કરે ? Few things are impossible to the skill and industry of man. કાળા ગયા, ને થોળા આવ્યા = કાળાના થોળા થયા Advanced in age; old. 2. He is grey, before he is old. કાળું મોંહ, ને કથિરના દાંત To add insult to injury; to heighten the effect of a wicked act. કાળા ચોરના દાવીને આપ Pay your debts by borrowing from even the blackest of thieves (said by a creditor to his debtor, who is unable to meet his demand).

કાળું, Same as કાલું.

કાળું-ખડો, *s. m.* [See કાળું black + ખડ grass.] A medicinal plant.

કાળાતરી, *s. f.* [+ પત્રિકા a small note *fr.* પત્ર paper, a letter.] Unlucky news. 2. A letter of mourning.

કાળાતરી-ચો, *s. m.* A messenger who brings a letter of mourning.

કાળો-વાળો, *s. m.* [+ વાળો, S. વર્ણિમૂલ.] A kind of fragrant root.

કાળો-સોમલ, *s. m.* [+ સોમલ.] Black arsenic.

કિ-વા, *Conj.* [*fr.* કિમ્ what ? + વા or.] Or; else.

કિ-કિ-યા-ડી, *s. f.* } [Imit.] A shriek.
કિ-કિ-યા-ડો, *s. m.* }

a shrill cry.

કિ-કિ-યા-યુ, *s. n.* The harmony of sounds or tunes of a high pitch.

કિકિયારી, Same as કિકિયાડી.

કિકુર, *s. m.* [*S. fr.* કિમ્ used for કિમ્પિ anything + કૃ to do.] A servant.

કિક-કરી, *s. f.* A maid-servant.

કિક-કિણી, *s. f.* [*S.* Imitative of the sound.] A small bell. 2. A belt or girdle to which small bells are attached. 3. A waist-band.

કિક્કલા-યુ, *s. n.* [*Imit.*] A rapture.

Id. કિગલાણે ચઢવું To be in raptures; to be overjoyed.

કિક્કલા-વું, *v. i.* To be in raptures; to be overjoyed.

કિચ-કિચ, *s. f.* [*Imitative of the sound.*] Chattering.

કિચ-કિચા-વવું, *v. t.* [*Imit.* (*f.* કસ-કસ-વું.)] To press hard. 2. To tighten.

કિચડ, *s. m.* Mud; mire; dirt.

કિચોરો, *s. m.* [*M.* ચિચુકા.] A tamarind-seed.

કિચિયત, *adj.* [*S. fr.* કિમ્ what? + ચિત્ત indel. suffix.] Something. 2. A little.

કિટલી, *s. f.* [*Eng.* Kettle.] A tea-pot; a kettle.

કિટ-ખાદું, *adj.* [*S.* કીટ an insect + खाद् to eat.] Eaten by worms. 2. Tired; worn out.

કિડી, Same as કીડી.

કિડિ-કન્યવો, *s. m.* [*See* કીડી.] An ant. 2. Any little insect.

કિરિ-મંકેડી, *s. f.* [*See* કીડી an ant + મંકેડી a large ant.] Little insects.

કિડિ-યાફ, *s. n.* [*S.* + यह or अगर a house.] A hole for ants.

કિડિયા-સેર, *s. f.* [*See* કિડિયું thread + સેર a string. *fr.* સૃ to move.] A necklace of glass beads.

કિડિ-યુ, *s. n.* [*કીટિ-કા.*] A glass bead.

કિતવ, *s. m.* [*S. fr.* કિમ્ what? + તવ thine.] A gamester. 2. A knave; a rogue.

કિતવ કાન્હની કીર્તિ કરતી, લાગતી નથી લગાર.

—રેવાશંકર.

કિતાબ, *s. m.* [*Ar.* کیتاب.] A title.

કિતાબ, *s. f.* [*P.*] A book; a volume; a work.

કિતાબ-ખાનું, *s. n.* [*P.* + خانه a house.] A library. 2. A book-depôt; a book-shop.

કિત્તો, *s. m.* [*Ar.*] A copy-slip. 2. A reed-pen. 3. A division of land. 4. Anything the same as the foregoing; ditto.

કિનખાખ, *s. m.* [*P.* કિમ્ખાખ brocade.] Brocade.

કિનરી, *s. f.* [*See* કિનરી a divine female singer.] A fiddle; a violin.

કિના-ખોર, *adj.* [*See* કીનો grudge + खोर eating *fr.* खुर्द to eat, to enjoy.] Malicious; rancorous.

કિનાત, Same as કનાત.

કિનારી, *s. f.* [*See* કિનારો a shore.] Border. 2. Lace sewed on to the border of a garment.

કિનારો, *s. m.* [*P.*] A shore; a bank; the edge; the brink.

કિન્નુ, *conj.* [*S. fr.* કિમ્, કેમ, what? + तु, तो. but.] But.

કિનર, *s. m.* [*S. fr.* કિમ્ for कु dim + नर a man.] A celestial musician fabled to have the head of a horse and the body of a man.

કિનરી, *s. f.* A female of the કિનર class. 2. A fiddle; a violin.

કિકા, *adv.* [*Corrup.* of કઈ ખાસ on what side?] Whither? in what direction? 2. Where? to what place?

કિકાયત, *s. f.* [*P.*] Profit; advantage; gain.

કિમત, Same as કિમ્મત.

કિમત-વાન, } *adj.* Valuable; costly; dear. 2. *s. m.* A person who is able to judge the true price of a thing.

કિમિયા-ગર, *s. m.* [*See* કિમિયો alchemy + *S.* क, કરવું, to do?] An alchemist.

કિમિયો, *s. m.* [*Ar.*] Alchemy. 2. A remunerative contrivance. 3. A profitable business.

કિમ્મત, *s. f.* [*Ar.*] Price; cost. 2. Worth; value. 3. Test; examination.

કિમ્મત-વાર, *adv.* [+ વારો turn.] Stat-

ing the prices of articles according to a descending or an ascending order; making a list or catalogue.

કિયુ, *pron.* [S. કિમ્.] Who ? which ? what ?

કિરકોળ, *adj.* Sundry; miscellaneous. 2. Not important; insignificant. 3. *adv.* By retail; in small quantities.

કિરણ, *s. m. n.* [S. જ્ઞ. કિર, to scatter.] A ray; a beam.

કિરણાલેખ્ય-કલા, *s. f.* [S. જ્ઞ. + આલેખ્ય a picture + કલા an art.] Photography.

કિરતન, *s. n.* [S. કીર્તન જ્ઞ. કૃત, કીર્ત, to praise.] Celebrating the praises of a god with music and singing. 2. Reciting the name of a deity.

કિરતનિયાં, *s. n. pl.* Musical instruments used in a કિરતન. 2. Cymbals.

કિરતાર, *s. m.* [S. કર્તૃ, કર્તાર; જ્ઞ. કૃ to do; See કરતાર.] The Creator.

કિરપા, *s. f.* [S. કૃપા.] Grace; favour; mercy.

કિરમ-જ, *s. m.* [S. કૃમિ જ જ્ઞ. કૃમિ an insect + જન to be produced. Or, Ar. કિરમજ્જ crimson] Cochineal; a red dye.

કિરમજ, *adj.* Crimson; scarlet.

કિરમાણી-અજમા, *s. f.* A medicinal drug.

કિરસ, *s. m.* [S.] A tribe of Bhils who live by hunting. 2. A savage.

કિરાયા-દાર, *s. m.* [P. કિરાયા hire + P. દાર having.] A tenant.

કિરાયું, *s. n.* [P. કિરાયા hire.] Rent; hire.

કિરિયા, Corrup. of કિયા.

કિરિયા-ખું, *s. n.* [See કિરાયું hire.] Grocery; drugs.

કિરીટ, *s. m.* [S.] A diadem; a crest; a crown; a tiara.

કિરે, *s. m.* [Imit.] The sound uttered by some birds and insects.

કિલ-કાર, *s. m.*

કિલ-કારી, *s. f.* } [See કલ, કલ-કલ + કાર a sound.] A shriek. 2. A noise.

કિલ-કિલ, *s. f.* [Imit. See કલ-કલ.] A noisy chirping of birds.

કિલ-કિલ-કાર, } *s. m.* A shriek. 2. A noise.

કોઈ બોલાવે, તો કરે કિલકિલાકાર. —દયારામ.

કિલ-વો, [See કીલી a key + વાહુક a carrier, a bearer.] Same as કિલિ-દાર.

કિલાવો, *s. m.* The rope hanging around an elephant's neck and serving as stirrups for the rider.

કિલિ-દાર, *s. m.* [See કીલી a key + P. દાર having જ્ઞ. S. ધૃ to hold.] A treasurer who possesses the keys of the treasury.

કિલિમય, *s. n.* [S.] Dirt. 2. Sin. 3. Fault; offence; injury; guilt.

કીલી કૃષ્ણ ભક્તિ ઉત્પન્ન કરે, કોટિક કલિમયહારી.

—દયારામ.

કિલ્લું, *s. n.* [S. કોટ an insect + લું, હું, dim.] A little insect.

કિલ્લે-દાર, *s. m.* [See કિલ્લો a fort + P. દાર having જ્ઞ. S. ધૃ to hold.] The officer in charge of a fort.

કિલ્લો, *s. m.* [P.] A fort; a fortress; a castle; a stronghold.

કિશોર, *s. m.* [S.] A youth; a lad. 2. A minor (in law).

કિશોરી, *s. f.* A girl.

કિશત, *s. f.* [P. કિશત cultivation.] Cultivation; agriculture. 3. An instalment of the land-tax to be paid by the cultivators.

કિશત, *s. f.* [P. શકિસ્ત defeat.] Check to the king (in the game of chess).

કિશત, *adj.* [P. શકિસ્ત defeat.] Defeated; captured; imprisoned 2. *s. f.* A tribute; a tax; a land-tax; the payment of a tax by instalments.

કિસ, *adj.* [Hind. જ્ઞ. S. કોદશ જ્ઞ. કિમ ? + દશ like જ્ઞ. દશ to sec.] What ? how much ? little.

કિસત, *s. f.* Same as કિશત.

કિસત, *s. f.* Same as કિસમ.

કિસમ, *s. f.* [P.] Kind; sort; description.

કિસમત, *s. n.* [Ar.] Fortune; Fate; destiny.

કિસ્ત, Same as કિશત. *s. f.* and *adj.*

કિસ્સો, *s. m.* [Ar.] A story; a tale; a

romance; a fiction.

Id. કિસ્સો-કરવો-ઉઠાવવો-ગેઠવવો To make a scheme. 2. To play a trick.

કી, Same as કઈ.

કીકરે, *s. m.* [*Cf.* Mar. किकर.] A chisel. (Used in Kāthiawād).

કીકરે, *s. m.* [See કિકર a servant.] A guest. (Used by hill tribes in the Surat District.)

કીકી, *s. f.* [*S.* कनिका a girl, the pupil of the eye.] A young girl. 2. The pupil of the eye.

Id. આ મારે આંખની કીકી સમાન છે I hold him as precious as the pupil of my eye; he is very dear to me.

કીકો, *s. m.* [Masc. of કીકી.] A young boy; a lad.

કીચ, } Same as કિચડ.

કીચક, *s. m.* [*S.*] A large & hollow bamboo.

કીચૂડિ-ચો, *s. m.* A game for children. (Used in the north of Gujarāt.)

કીજે, *r. t.* [Hind. कीजिये *fr.* *S.* कियताम् let it be done, *fr.* कृ to do, Imperat. 3rd Pers. Sing of Pass. of કરવું to do.] Let it be done.

કીટ, } *s. m.* [*S.*] A worm; an insect.

કીટક, } 2. A book-worm. 3. A man well-versed in a particular subject. 4. *adv.* Thoroughly learnt.

કીટનાં-લાકડાં, *s. n. pl.* [See કીટો wood split for fuel+ લાકડું wood.] Knotty blocks of wood.

કીટિ-યું, *s. n.* [See કીટો, કીટ, કીટ, wood.] A chip of wood.

કીટી, *s. f.* Particles of dust or wood found in cotton.

કીડું, *s. n.* The dregs left at the bottom of a pan in frying.

કીટો, *s. m.* [Hind. काटना *fr.* *S.* कृत् to cut & Guj. કીટ, કીટ wood.] Wood split into pieces for fuel. 2. A useless and worthless thing.

કીટો, *s. m.* [Guj. કીટ rust.] Lumps of tiles, bricks; or metal formed by having been over-heated in a kiln or furnace.

કીડી, *s. f.* [*S.* कीट-का a small worm *fr.* कीट a worm.] An ant.

Id. કીડીએ ચઢવી To be disgusted with; to dislike greatly. તારા મોઢમાં કીડીએ બરાય I would rather see you dead (said as an imprecation).

Prov. કીડીને કણ, ને હાથીને મણ Every-body should be given a share in proportion to his merits. કીડી સંચરે, ને તીવર ખાય One man's play is another man's opportunity. કીડીઓનું કટક, એક ચાલે, તેમ બીજી ચાલે An army of blind followers. કીડી ઉપર કટક=કીડીનો ડુંગર કરવો To make a mountain of a mole-hill. કીડીના મોઢમાં કાલંગિયું Joining of disproportionate things. કીડીને પાંખો આવી Acquisition of new power.

કીડી-યું, and other derivatives from કીડી, See under કિડિ-યું, &c.

કીડો, *s. m.* A worm; an insect.

Id. કીડા પડવા To mortify. કીડા કાઢવા To remove worms. કાનમાંથી કીડા ખરે એવાં વેણ Words so vulgar and abusive as to cause disgust.

કીધ, Used in poetry for કીધું Done.

કીધું, *r. t.* Past Tense of કરવું To do.

કીધું, *r. t.* [Past Tense of કહેવું to tell. See કહ્યું.] Said; told. (Used in a slipshod way for કહ્યું.)

કીનખાખ, Same as કિનખાખ.

કીના-ખોર, Same as કિના-ખોર.

કીનારો, Same as કિનારો.

કીનો, *s. m.* [*P.*] Malice; rancour; spite.

Id. કીનો રાખવો To bear malice towards.

કીમત, Same as કિમત.

કીમિયો, Same as કિમિયો.

કીર, *s. m.* [Hem. Des. कीर *fr.* *S.* किर.] A parrot.

કીરત, Same as કીર્તિ.

કીર્ણ, Same as કિર્ણ.

કીર્તન, Classical form of કિર્તન. Celebrating the name of a god with music and singing.

કીર્તન-ભક્તિ, *s. f.* [S. + भक्ति worship *fr.* भक्त to worship.] The worshipping of a deity by chanting his praises and reciting his various attributes.

કીર્તનિ-યો, Same as કિરતનિ-યો.

કીર્તિ, *s. f.* [S.] Fame;renown. 2. Praise.

Id. કીર્તિ મેળવવી To get fame: to become famous. કીર્તિ કરવી To do a praiseworthy or meritorious act.કીર્તિસ્તંભ A memorial pillar.

કીર્તિ-માન, } *adj.* [+ માન, મંત, વાન, વંત

having.] Famous; renowned; glorious.

કીલ, *s. m.* [S. कीलक a peg.] Grease.

કીલી, *s. f.* [See કીકી.] A little girl.

કીલી *s. f.* [S. कीलक a nail.] A key. 2. The treasury.

કીલી-દાર, *s. m.* [S. कीलक a nail + P. દાર having.] A treasurer.

કીલો, Same as કીકો.

કીલો, Same as ચીલો.

કીશ, *s. m.* [S.] A monkey.

ધરુદ્ધુ નવ સાંપડે; કે ખાગે ઝટ વીધ;

આનંદે કિમિયા થકી પૂંછ વિહાણે કીશ.—રતનેશ્વર.

કિસ, Same as કિસ Hind. Of what nature or degree ? 2. What ? what ?

જક્ત તો ભક્ત કહે, નેઈ બહાનું, લક્ષણે નેતાં, હું કીસ ?

—દયારામ.

કુકડ-દમ, *s. m.* [See કુકડો a cook + દમ breath.] A false asseveration; a falsehood; a mere fiction.

કુંકરી, Same as કાંકરી.

કુંકરો, Same as કાંકરો.

કુંકા-વટી, *s. f.* [S. कुङ्कुम a red pigment + वाटिका, વાટકો, a cup.] A cup for keeping red powder of turmeric.

કુંકા-વટો, *s. m.* A wooden casket for keeping materials of worship.

કુંકા-વરણુ, [S. + वर्ण colour.] Having the colour of કુંકુ; red.

કુંકું, Form of કુંકું.

કુંગરો, Same as કુંકરો, કાંકરો.

કુંચ-ડી, *s. f.* [S. कुच.] A brush.

કુંચ-ડો, *s. m.* A large brush.

કુંચ-દી, *s. f.* [S. कञ्चुक a robe.] A blanket or cloth made to serve as a cloak by

puckering up one end in the shape of a hood or cowl.

કુંચી, *s. f.* [See કુંચ-ડી, કુંચ-ડો.] A key. 2. Same as કુંચુ-ડી.

કુંચો, *s. m.* [See કુંચ-ડો.] A thing made into the form of a brush by crushing.

Id. કુંચો કરવો-કરી નાખવો To reduce to the form of a brush by crushing.કુંચા પાણી Milk not properly curdled. 2. A thing in appearance but lacking its true substance or essence. જાહે કુંચો વળવો To say the same thing over and over; to repeat (used with reference to advice given often and often, but as often unheeded).

કુંજ-ડો, *s. m.* [S. कुञ्ज a bower of creepers.] A seller of regetables. 2. A gardener.

કુંજ-ડો, *s. m.* [See કુંજસ a miser + ડો dim.] A miser. (Used in contempt.)

કુંજો, Same as કુંજો.

કુંજ-ડો, *s. m.* [S. कुञ्ज a hunchback.] A sullen man; a surly man; a rancorous man.

કુંડ, } *s. m.* [S.] A basin. 2. A round hole in the ground for receiving water. 3. A pond or well consecrated to a deity. 4. An altar on which sacrifices are made.

કુંડળ, } *s. n.* [S. कुण्डल.] An earring.

કુંડળી, } *s. f.* [S. कुण्डली.] A small ring or circle. 2. A circle or figure drawn to exhibit the position of the planets, &c.

કુંડળી, } *s. f.* [S. कुण्डली.] A small ring or circle. 2. A circle or figure drawn to exhibit the position of the planets, &c.

કુંડાળું, *s. n.* A large circle.

Id. કુંડાળું કાઢવું-વાળવું Lit. To make a circle or the figure zero. 2. To be bankrupt. 3. To refuse to grant a request. કુંડાળું કરવું To make confusion. 2. To stand in a circle.

કુંડી, *s. f.* [Cf. Mar. कोंडी a score, a group of twenty *fr.* S. कुट a multitude.] A score; a group of twenty.

કુંડી, *s. f.* [S. कुण्ड a basin.] A water-jar. 2. A vessel of stone or earth. 3. A cistern; a pool. 4. A flower-pot. 5. Same as કુંડાળું A circle.

કુંડી-દા, *s. m.* [+ દા a game.] A game with tops in which a circle is described.
2. A circle.

કુંડું, *s. n.* Same as **કુંડી** A circle.

Id. **કુંડે ફેરવવું** To make (a horse) run in a circle. **કુંડે પાડવું-નાખવું** To make (a person) run in a circle. 2 To mislead.

કુંદવું, *s. n.* A manger; a hay-rick.

કુંધવું, *s. n.* A heap of hay or sticks.

કુંપી, } *s. f.* [See કૂપ, કૂવો, a well.] A small glass-bottle.

અમૃત કુંપી દૃઢ્યમાં રથાપી. —ગિરધર.

કુંપળ, *s. n.* [Dh. Des. કુંપલ *fr.* S. કુંપલ, કુંડેલ, a tender sprout.] A tender sprout; a new twig.

કુંપળો, *s. m.* A new shoot; a tender sprout.

કુંપો *s. m.* [See કુંપી, કૂપ, કૂવો, a well.] A large glass-bottle; a jar.

કાયા તારી કાચનો કુંપો. —દયારામ.

કુંભ, } *s. m.* [S.] A pitcher. 2. **કુંભ**, } *Aquarius*, the 11th sign of the Zodiac. 3. The frontal lobe on the forehead of an elephant.

કુંભાર, *s. m.* [Dh. Des. કુંભારો *fr.* S. કુંભાર: a potter *fr.* + કાર doing *fr.* કૂ, કર, કરવું to do.] A potter.

Id. **કુંભાર નેવો** An unskilful or awkward person.

Prov. **કુંભાર કરતાં અધેડાં ડાહ્યાં** Fools rush in where angels fear to tread. **કુંભાર કદી સાને હાંલે રાંધે નહિ** Who is worse shod than the shoe-maker's wife? આ કાંઈ કુંભારના ધરવું હાંલું છે, કે અદલી હવાય? (Said of a wife) There is no divorce in Hindū Law. **કુંભારને ચાકે પેરો, ધડો હિતરશે કે ગાગર?** (તે જાણી શકતા નથી) Nobody can say how the Fates will turn their spindle. **કુંભારનો નિભાડો, નિવડે વખાણ** The proof of the pudding lies in the eating.

કુંભાર-ત્થુ, *s. f.* The wife of a potter. 2. A female potter.

કુંભી, *s. f.* The stone-base of a pillar,

generally of the form of a water-pot.

કુંભું, *s. n.* A land-measure of nearly an acre.

કુંવર, *s. m.* [S. કુમાર.] A lad; a boy. 2. A prince; a son of a king. 3. Same as **કુંવાર**.

કુંવરી, *s. f.* [Dh. Des. કુમરી *fr.* S. કુમારી.] A lass; a girl. 2. A princess.

કુંવળ, *s. n.* [See કુંપળ.] Straw obtained from the stalks of wheat and barley.

કુંવાડિ-ચો, *s. m.* [See કુંવાર.] A plant growing in the rainy season and disappearing at the end of the rains.

કુંવાર, *s. f.* [S. કુમારી.] The aloe-plant.

કુંવાર-કા, Same as **કુંભારિ-કા**.

કુંવાર-કું, *s. n.* [+ કું dim.] Funeral ceremonies performed on the fourth day after the death of an infant.

કુંવારું, *adj.* Unmarried.

Prov. **કુંવારીને ઊકારાં જણાવવાં** To build castles in the air. **કુંવારી કન્યાને સો વર ને સો ધર** A thousand ways may be thought about before one is finally chosen. **કુંવારી તે રાંડતી હશે ?** Lit. An unmarried girl cannot be a widow: *i. e.*, A thing must be done before it can be undone. **કુંવારો દેડે મરે, ને પરણ્યો પીડાયે મરે** Married life is full of troubles, but celibacy is not without its woes: Age and wedlock we all desire, and repent of.

કુંવેર, *s. m.* Same as **કુંવર** A prince.

કુંવેર, *s. f.* **કુંવાર** The aloe-plant.

કું, [S.] A prefix of depreciation, implying badness, inferiority, contempt, and wickedness.

કુંઈ, *s. f.* [See કુંવો.] A small well.

કુંક, *s. n.* [Imit.] A sound uttered to surprise a child, to make it gay, or drive away its dullness.

કુંક, *s. n.* [S. કુંકુટ a cock.] The crowing of a cock.

કુંકડ-વેલાં-ફળ, *s. n.* [S. કુંકુટ + વેલાં a creeping plant + ફળ a fruit.] A bitter medicinal fruit.

કુંકડાં, *s. n. pl.* Fowl; cocks and hens collectively.

કુકડી, *s. f.* A hen.

Prov. કુકડીનું મોહ ઢેપલે (રાજ) Little minds are pleased with little things.

કુકડે-કૂક, } *s. n.* The crowing of a cock.
કુક-રે-કૂક, }

કુકડો, *s. m.* [Dh. Des. कुकुडा *fr.* S. कुकुर] A cock.

Prov. કુકડા વિના શું વહાણું ન વાય = કુકડો હશે ત્યાંજ વહાણું વાશે ? If one will not, another will. કુકડા, જીજી તેા કહે જીજી Servants owe an implicit obedience to their masters.

કુકર, *s. m.* [S. ककर.] A dog.

ગોવિંદ સ્વામીને ધુવરાળ્યા, મુતયો કુકર પાપી રે.

—દયારામ.

કુકરી, *s. f.* [See કુકરી.] A piece of an earthen pot made into a small circle, as a plaything for girls. 2 A wooden peg attached to a plough.

કુકર્મ, [S. *fr.* કુ dim. + કર્મ an act *fr.* કર to do.] A bad action; an evil deed; a crime.

કુકર્મી, *adj.* Wicked; iniquitous.

કુકલ્પના, *s. f.* [S. + कल्पना.] A wicked idea; the notion that an unlucky event will come to pass; the supposition that some misfortune is at hand. 2. An immoral thought.

કુકવા, *s. m. pl.* [See કુક Imit. + S. वायु वा, wind *fr.* વા to blow.] Hesitation (marked by an abrupt and indistinct voice.)

કુકવો, *s. m.* [Imit.] A hallooing or shouting after the dead (by males).

Id. કુકવો કરવો To halloo & shout in mourning (by males).

કુકો, *s. m.* [See કુકરો.] A shell. 2. A rounded piece of tile used in play by girls. 3. A coin (in contempt).

કુક્ષિ, } *s. f.* [S. कुक्षि.] The side
કુખ, } below the ribs. 2. The abdomen. 3. The womb. 4. The heart: the mind.

પછે સાંઈની સેવા શેણે કરવી ?

ઉપદેશની છે કંઈ ફર્ક;

કર્ક નથી કાઢ્યું રે, દંડ થયું એવું કુખે.

—ધીરો.

Id. કુખ લાજવી To be a disgrace to one's

mother. કુખમાં ચુડી લેવી To punish secretly. 2. To remonstrate secretly. કુખ રહેવી, કુખ ફાટવી To be pregnant. કુખ માંડવી To be pregnant for the first time. કુખ ફેરવીને Turning one's back. કુખે આંગળીઓ કરવી To poke in the sides with one's fingers; to tickle the sides of.

કુન્નગતિ, *s. f.* [See કુ dim. + ગતિ motion.] Coming to a bad end; not being saved. 2. Wicked conduct.

કુન્નયામ, *s. m.* [S. *fr.* + ગ્રામ a village.] a bad or poor village.

કુન્નય, *s. f.* [S.] The breast; the pap.

કુન્નય, *s. f.* A variant for કુન્નય A march; the departure of an army.

કુન્નયડી, *s. f.* [S. कुंव See કુન્નયડી.] A small brush. 2. A painter's brush.

કુન્નયડો, *s. m.* [See કુન્નયડો.] A large brush.

કુન્નયડો, *s. m.* [See કુન્નયડો.] A jag.

કુન્નયારી, *adj.* [See કુ dim. + આચાર conduct.] Going by a wrong way; living a bad life. 2. *s. f.* Bad conduct. 3. A quarrel (Used in the Surat district).

કુન્નયાલ, *s. f.* [S. કુ dim. + ચાલ conduct *fr.* S. चल, ચાલવું, to walk.] Misconduct; misbehaviour.

કુન્નચેષ્ટા, [S. *fr.* + ચષ્ટા motion, a gesture, *fr.* ચષ્ટ to move.] Mischievous pranks.

કુન્નચો, *s. m.* [See કુન્નચો, કુન્નચી.] A brush. 2. Sediments deposited at the bottom of a liquid.

કુન્નછ, *adj.* [Hind. *fr.* S. किञ्चित *fr.* किમ what? + चित્ indef. suffix.] Something. 2. A little.

કુન્નછંદ, *s. m.* [S. કુ dim. + छन्द whim, fancy.] Addictedness. 2. A vicious way of life.

કુન્નછંદી, *adj.* Taking a fancy for something bad; addicted to. 2. Vicious.

કુન્નજ, *s. m.* [S. *fr.* કુ the earth + जन to be born.] The planet Mars, otherwise called મંગળ. This planet is said to be born of the Earth (Myth.).

Id. કુન્ન વાર Tuesday (મંગળવાર).

કુન્નગ, *s. f.* [See કુ dim. + નગ a place.]
A bad place.

તપાન ન જુએ જગ કુન્નગ. —અંબા.

કુન્નેગ, *s. m.* [+ નેગ, યોગ, junction.]
An evil conjunction (of planets).

કુન્ને, [S. कज्ज humpbacked.] An earth-
en vessel with a long neck and a round
belly. 2. A jug; a goblet.

કુન્નર, *s. f.* [S.] An harbour; a bower of
creepers; a thicket.

કુન્નર-ગલી, *s. f.* [+ ગલી a lane.] Lit. An
avenue in a bower of creepers. 2. A maze
of creepers. 3. A narrow & crooked street.

કુન્નર-ચૂડ, *s. n.* }
કુન્નર-ધામ, *s. n.* } A bower of creepers.
કુન્નર-મંડપ, *s. m.* }
કુન્નર-સદન, *s. n.* }

કુન્નર-ખિહારી, } *adj.* [S. विहारो sporting
કુન્નર-વિહારી, }
fr. वि + ह to sport.] Sporting in an harbour.
2. *s. m.* The god Krishna.

કુન્નર, *s. m.* [S.] An elephant.

કુન્નર-ચું, *r. i.* [See કુન્નર.] To be stunt-
ed in growth and bear no grains (of
bajri-plants, &c.) (Used in the Charotar).

કુન્નર-ચેલું, *adj.* Stunted in growth ow-
ing to a disease.

કુટ, *s. f.* [S. कुट, કુટ-ચું, to break, or કુટ
to burn.] Broken or burnt vessels. 2.
Trouble; difficulty; intricacy; complica-
tions.

કુટ, *s. n.* [S. कुट a fraud, a perplexing
question.] A puzzle; a riddle. 2. A difficult
problem. 3. An illegible hand-writing.

કુટ-ણી, *s. n. pl.* [See કુટ-ચું to beat.]
Expressions or words uttered while beat-
ing the breast in mourning. 2. The act of
beating the breast in mourning. 3. Speak-
ing ill of others; slander.

કુટણી, *s. f.* [S. कुटनी a bawd.] A pro-
curess; a bawd.

કુટ-ણી, *s. f.* [See કુટ-ચું to beat.] Man-
ner of beating the breast in mourning.

કુટણું, *s. n.* [See કુટ-ચું.] The beating of
breasts in mourning through great grief.

કુટ-ણું, *s. n.* [See કુટણી a procuress.]
The occupation of a procuress.

કુટણી, *s. m.* [S. कुटनी a bawd.] A go-
between; a pimp; a pander.

કુટમ, } *s. n.* [S. कुटुम्ब.] A family; a
કુટંબ, }
household. 2. The wife.

કુટમ-કબીલો, *s. m.* [કબીલો.] Wife and
children; all the members of a family.

કુટ-વું, *r. i.* [S. कुट to break, to strike.]
To beat the breast in mourning. 2. To beat;
to strike. 3. To be proud.

કુટા-કુટ, *s. f.* Violent beating of the
breast by a large number of women at
the same time.

કુટા-રો, *s. m.* [See કુટ-ચું to crush + કર
doing.] Act or process of crushing or
pounding. 2. Trouble; difficulty.

કર્મ તણા કુટારો. —મીતમદાસ.

કુટા-ચું, *r. i.* [Passive form of કુટ-ચું to
crush.] To be beaten, crushed, or pounded.
2. To be subjected to sexual intercourse
(said of a woman).

કુટિ-ચું, *s. n.* Beating. 2. A preparation
of bajri.

કુટિલ, *adj.* [S.] Crooked heart. 2.
Obstinate. 3. Cunning.

મંદ હસીને ચિતડું ચોયું, કુટિલ કટાક્ષ કાળ કોયું.

—દયારામ.

કુટિલ-તા, *s. f.* } Crookedness. 2.
કુટિલ-પણું, *s. n.* }
Obstinacy. 3. Cunning; roguery.

કુટી, *s. f.* [S.] A hut.

કુટુમ્બ, [S.] See કુટુમ્બ, કુટમ. A
family.

કુટુમ્બ-કલહ, *s. m.* [S.+ कलह a quarrel.]
A family feud. 2. A domestic quarrel.

કુટુમ્બ-પરિવાર, *s. m.* [S. परिवार attend-
ants *fr.* परि about + व to cover.] Wife,
children, and dependents; all the members
of a family.

કુટુમ્બી, *s. m.* [S.] A relative. 2. A
family man. 3. A householder.

કુટેલ, *adj.* [Properly કુટે-ચું *p. p.* of કુટ-
S. कुट, to break.] Broken in. 2. Trained.

3. Tried; tested. 4. Experienced.

કુ-ટેવ, *s. f.* [S. કુ dim. + ટેવ a habit.]
A bad habit.

કુટો, *s. m.* Beating. 2. The state of being beaten. 3. The result of being beaten, crushed, or pounded. 4. A roughly beaten powder.

કુટાર, *s. m.* [S.] An axe.

કુડતું, *s. n.* [P.] A jacket.

કુડતર, } *s. m.* [S. કુડય a wall + અન્તર
કુડાન્તરો, }
in, between.] A partition-wall.

કુડ-વું, *v. i.* [S. કુટ weeping *fr.* કુગ to weep.] To be teased or vexed.

કુડા-પો, *s. m.* [See કુડ fraudulent.]
Vexation; peevishness; anger.

કુડું, *adj.* [S. કુટ fraud.] Fraudulent ; dishonest; wicked.

કુણ, Variant of કોણ.

કુણિત, *adj.* [S. કુણિત.] Stopped; obstructed; hampered.

કુણડ, *s. n.* [S.] A reservoir of water surrounded with steps to go down to the bottom.

કુણડ-કુંવર, } *s. m.* An illegitimate son.
કુણડ-પુત્ર,
હોય કાણો કે દષ્ટિ હીન રે, કુણડ કુંવર ન જોઇએ દીનદરે.
—પ્રેમાનંદ.

કુણડળ, *s. n.* [S. કુણડલ.] A large ear-ring 2. A circle (*Cf.* a કુણડાળુ).

કુણડળિ-યો, *s. m.* [Hind. *fr.* S, કુણડલ a circle.] A kind of poetic composition.

કુણડળી, *s. f.* A small circle. 2. A figure drawn by astrologers to show the position of stars and planets with reference to the birth of a person.

કુણડાળુ, *s. n.* [S. કુણડલ a circle.] A circle.

કુત-કારો, *s. m.* Same as કુદ-કારો.

કુતકું, *s. n.* A cudgel; a thick stick.

કુતરા-ની-ટોપી, *s. f.* [See કુતરે a dog + ટોપી a cap.] A mushroom.

કુતરી, *s. f.* A bitch.

Prob. કુતરી ભેટીલાને ખાય A bitch devours her own puppies; *i. e.* An unnatural act;

a monstrosity.

કુતરું, *s. n.* [S. કુકુર Hind. કુત્ત.] A dog, either male or female. 2. A wretched dog or bitch.

Id. કુતરા જેવો Barking and biting at everyone. 2. Wandering. ઘાસના કુતરા spikes of grass-flowers. કુતરાની ઉંઘ A dog-sleep.

Prov. કુતરાની પુછી વાંકી તે વાંકી What is bred in the bone, won't come out of the flesh. કુતરે એક વાર રોટલો લઇ નય Confide not in him again, who has once deceived you. કુતરાનું મોહ બિલાડીએ ચાટ્યું A gambler and a swindler are near neighbours. કુતરાના મોહમાં હાડકું, કુતરો તાણે ગામ ભણી, ને શિયાળ તાણે સીમ ભણી, કુતરે પચ્યું, ને બિલાડી ન પળી કુતરો કાશી નય, તો પણ, વિષ્ટા ખાય કુતરાની દોસ્તી, રીઝ્યું તો મોહ ચાટે, ને ખીન્યું તો ખચકું ભરે કુતરાને કાન કીડા

કુતરો, *s. m.* A dog.

કુતૂહલ, } *s. n.* [S. કુતૂહલ.] Wonder;
કુતોહળ,
astonishment. 2. A wonder; a miracle. 3. Curiosity.

કુત્તી, Hind. *for* કુતરી A bitch.

એક બિટ્ટુ કેરે કારણે કુત્તી કુત્તી લઈ.—ભાષા.

કુત્તો, Hind, *for* કુતરો. A dog.

કુત્સિત, *adj.* [S.] Censurable; contemptible; mean; low. 2. Dirty; wicked.

કુથ, *s. m.* [S.] A painted cloth serving as an elephant's housings. 2. A carpet.

કુથ, *adj.* [See કુથ-લો.] Fine; nice; requiring great care. (Used in Kāthiāwād).

કુથ-લી, *s. f.* }

કુથ-લો, *s. m.* }

[See કથન telling + લી, લો, dim.] A useless story or talk.

કુથ-લી, *s. f.* }

કુથ-લો, *s. m.* }

[See ક-યળ-વું to be out of order, to be spoiled *fr.* S. કુ dim + ચળ, ચયળ, a place.] Being out of order; derangement. 2. Confused state; confusion. 3. Talking ill of others; slandering.

કુથો, *s. m.* [See કુથ-લો *fr.* ક-યળ-વું to be out of order.] Disorder; confusion. 2. See કુથ-લી.

કુથો, *s. m.* [See કુથો a brush.] That

which is crushed and pressed, and reduced to the state of a brush.

અટ શાસ્ત્ર તથો કુથો શાને સમજ કર્યો રે !

—આપુસાહેબ ગાયકવાડ.

કુથલો, *s. m.* An idle talk.

કુદ-કારો, } *s. m.* [See કુદ-ચું to leap +
કુદ-કો, }
કાર, કો, doing.] A leap; a jump.

Id. કુદકો આલો-મારલો To leap; to jump.

કુદ-કું, *s. n.* [See કુદી, કુદો.] A thick stick; a club.

બહુ કુદકાં અલ્યાં રે, મુજને માર્યો માર અપાર.

—દયારામ.

કુદરત, *s. f.* [*P.*] Nature. 2. The beauty of Nature. 3. Disposition or nature. 4. Power; an inherent power.

કુદરતી, *adj.* Natural; not artificial.

કુદ-ચું, *v. i.* [*S.* કુદ.] To leap; to spring. 2. To jump over; to jump down. 3. To hustle; to be tumultuous. 4. To leap with joy; to be overjoyed. 5. To boast.

Id. કુદી પટવું To make a leap rashly. 2. To undertake without consideration.

કુદા-કુદ, *s. f.* Jumping about in several directions. 2. A frequent change of place; unsteadiness; fickleness. 3. Unnecessary activity.

કુ-દષ્ટિ, *s. f.* [See કુ dim. + દૃષ્ટિ sight.] Looking (at a thing) with a wicked intention.

કુ-ધારો, *s. m.* [See કુ dim. + ઉદ્ધાર salvation. (*J.* સુ-ધારો improvement.)] Retrogression; change for the worse. 2. Misjudged or ill-directed progress.

કુ-ધાન્ય, Sanskrit form of કુ-ધાન.

કુ-નારી, *s. f.* [+ નારી a woman.] A bad woman. 2. A quarrelsome woman. 3. An unchaste woman.

કુન્ત, *s. m.* [*S.*] A ringlet of hair; a curl of hair; curled hair.

કુન્ત-લ, *adj.* [*S.*] Curly; wavy (of hair).

કુન્દ, *s. m.* [*S.*] A kind of jasmine plant. 2. *s. n.* The flower of the plant.

કુન્દ, *adj.* [*Mar.* કાદ-ને, ચોદ-ને, to stuff *fr.* *S.* ચોદ to drive, to push.] Stuffed; blocked

up. 2. Sounding as if stuffed or choked; thick-sounding (of a musical instrument, a sound, &c.).

કુન્દન, *s. n.* [*P.*] Pure gold. 2. The socket of a gem.

કુન્દલી, *s. f.* [See કુદડળી a circle and કુન્દી beating.] An iron circle fixed at the lower end of a wooden pestle.

કુન્દી, *s. f.* [*S.* કન્દ to strike. (*J.* *S.* કન્દ to beat.)] The act of calendering clothes. 2. The instrument of calendering.

Id. કુન્દી પાક Beating.

કુન્દું, *s. n.* [See કુન્દી.] A thick piece of wood used as a stick. 2. A short thick piece of wood used as an instrument of beating. 3. The stock of a musket.

કુન્દો, *s. m.* A cudgel. 2. The stock of a musket.

કુ-પથ, *s. m.* [*S. fr.* કુ dim. + પથ, a way.] A bad way. 2. An immoral way of living.

કુ-પથ્ય, *s. n.* [*S. fr.* કુ-પથ.] Deviation from a regimen prescribed by a physician.

કુ-પાત્ર, *adj.* [*S. fr.* કુ dim. + પાત્ર a vessel, a proper object, *fr.* પા to drink.] Unworthy; unfit.

કુ-પુત્ર, Sanskrit form of ક-પૂત.

કુ-પી, *s. f.* [See કુપી.] A small leather-bottle.

કુ-પો, *s. m.* [*S.* કુપ a well.] A large leather-bottle.

કુશર, *s. m.* [See કાશર.] An infidel; an atheist.

કામા અર્જુ ખેચ કર, ફોજ કુશરકી તોડ.—ધીરો.

કુશરન, *s. n.* [*Ar.*] An imputation. 2. An uproar; a bustle; a tumult.

કુમજ, *s. f.* [*S.* કુમ્જ a hump-backed woman.] An ugly woman; a hag.

કુમ-કું, *adj.* [*S.* કુમ્જ + કું dim.] Hump-backed. 2. Ugly; deformed.

કુખી, *s. f.* [*Eng.* Cabbage.] Cabbage.

કુઆવાળી, *s. f.* [See કુઆ a plant + વાળી, having.] A woman who sells the products of a plant called કુઆ.

કુઆવાળી, *s. f.* [See કુઆ a mallet + વા-

ળી, વાળું, having.] A woman who is engaged in consolidating or beating the ground with an instrument called કુબે.

કુ.બુદ્ધિ, *s./r.* [S. *r.* કુ dim. + બુદ્ધિ intellect, the mind, *r.* બુધ to know.] Evil-mindedness. 2. A bad intention.

કુબેર, *s. m.* [S.] The name of the treasurer of the gods; the Indian Plutus.

કુબે, *s. m.* A kind of plant.

કુબે, *s. m.* [S. કુપ a well.] A place of shelter made by lower animals for their own use. 2. A hut.

કુબે, *s. m.* [P. કુબહ a mallet *r.* કુહતન to beat.] An instrument for consolidating and beating the ground. 2. A chunam floor.

કુ.બોધ, *s. m.* [S. *r.* કુ dim. + બોધ advice *r.* બુધ to know.] Bad, vicious, or injurious advice.

કુ.ભા, *s. f.* [S. *r.* કુ the earth + ભા light *r.* ભા to shine.] The shadow of the earth.

કુ.ભાણુડ, *s. m.* [S. કુ dim. + મળડ a buffoon who speaks indecent words *r.* મળ to speak.] A tortuous scheme. 2. A false accusation.

કુ.ભાણુડી, *s. m.* A hypocrite; a treacherous person. 2. A false accuser.

કુ.ભાવ, Sanskrit form of ક.ભાવ.

કુ.ભોજન, *s. n.* [S. *r.* ભોજન eating.] Bad food.

કુ.ભારણ, *s.* [S. ક dim. + માર્યા wife.] A bad wife. 2. A scold; a vixen.

કુમક, *s. f.* [P.] Help; assistance; aid; succour.

Id. કુમક મળવી To get help. કુમક આવી પહોંચવી-આવી મળવી To arrive (of help). કુમક આપવી To give help to; to help.

કુમકુમ, A dialectical variant of કકુ, for Sanskrit કુકુમ.

કુ.માતા, *s. f.* [S. કુ dim. + માતા mother.] A bad mother; a mother wanting in motherly affection for her child.

કુ.મતિ, *s. f.* [S. *r.* કુ dim. + મતિ mind *r.* મમ to think.] Evil-mindedness; an evil inclination of the mind.

કુમળાંશ, *s. f.* [See કુમળું tender.] Ten-

derness; softness.

કુમળું, *adj.* [Hem. Des. કુમળં = S. મ્લાનમ faded, *r.* S. કામલ delicate.] Tender; pliant; delicate. 2. Soft-hearted.

Prov. કુમળું ઝાટ જેમ વાળીએ, તેમ વળે A young plant is more easily bent than an old tree; *i. e.* Habit in infancy becomes nature in old age.

કુમાર, *s. m.* [S.] A boy; a lad. 2. A prince; a son of a king. See કુવર.

કુમારિકા, *s. f.* A young unmarried girl.

કુમારી, *s. f.* A virgin. 2. A maiden. Same as કુવરી.

કુ.માર્ગ, *s. m.* [S. *r.* કુ dim. માર્ગ way *r.* મૂળ to seek.] A bad way; a sinful path. 2. Heresy; irreligion.

કુમાવિસ-ખાતું, *s. n.* [P. કુમાવિસ collection of revenue + ખાતું a department.] The revenue department.

કુમાવિસ-દાર, *s. m.* [+ P. દાર having.] A revenue collector.

કુમાસ, *s. f.* [Ar.] Texture. 2. Fineness.

કુ.મિત્ર, *s. m.* [S. *r.* કુ dim. + મિત્ર a friend.] A bad friend.

કુસુદ, *s. n.* [S.] The white water-lily that opens at night.

કુસુદ-નાથ,

કુસુદ-પતિ,

કુસુદ-મધુ,

} *s. m.* [S. + નાથ & પતિ lord; મધુ a friend.] The moon.

કુસુદિની, *s. f.* The plant of કુસુદ.

કુમ્ભ, *s. m.* [S.] A pitcher. 2. A sign of the Zodiac; *Aquarius*. 3. Same as કુંભ.

કુમ્ભક, *s. m.* [S.] Stopping the breath by closing the mouth and both nostrils with the fingers of the right hand. 2. A religious exercise in Yoga philosophy.

કુમ્ભી, Same as કુંભી A pitcher. 2. A cooking vessel.

કુમ્ભી-પાક, *s. m.* [S. *r.* + પાક cooking.] A particular part of the lower world, in which the wicked are baked as in a cooking vessel.

સ્વામિ દ્રોહી પરે કુમ્ભાપાક.

—પ્રેમાનંદ.

કુમ્મક, Same as કુમક Help.

કુર-કરિ-યું, Same as કુર-કુરિ-યું.

કુર-કુર, *s. m.* [Imit. or S. કુકુટ.] A cook.

કુરકુર કટપદ જોતાં, ઉપજે રીઝ. —દયારામ.

કુર-કુર, *Indec.* [Imitative of the sound a puppy makes; or S. કુકુર a dog.] A word used in calling a puppy.

કુર-કુરિ-યું, *s. n.* [See કુર-કુર Imit. Or Hem. Des. કુરકુરિયં = S. રળ-રળ-ક: a tinkling sound.] A puppy; a whelp.

કુરંગ, *s. n.* [S.] A deer; an antelope.

કુરંગ-છી, } *s. f.* A female deer
કુરંગી,

કુરતની, *s. f.* [Eng. *Curtain.*] A curtain of a bed-stead.

કુરમાન, *s. n.* [Ar.] A sacrifice. 2. *adj.* Overjoyed.

કુરાન, *s. n.* [Ar.] The Qu'ran; the sacred book of the Muhammadans.

કુરિ-ચો, *s. m.* [See કૂર.] Large grains left in the flour of juvār. 2. A preparation made of large grain of juvār. 3. Rice.

સુદામાને દિન દુઃખના દીધા, કર વધારીને કુરિયા લીધા.
—ભોજોભગત.

કુરંપ, } *adj.* [S. *jr.* કુ dim. + રૂપ form
કુરંપી, } *jr.* રૂપ to seo.] Ugly; deformed.

કુકટ, *s. m.* [S. કુકટ.] A cock.

કુલ, *s. n.* [S.] A family; a race. 2. A high family; noble lineage. 3. A multitude; a herd. 4. A client of an advocate or pleader.

કુલ, *adj.* [Ar.] Total; whole.

કુલ-કુલાં, *s. n. pl.* [Imit. *(j)* ગલ-ગલિયાં.] Chattering; high spirit & glee. 2. *adv.* Chattering. 3. Being in high spirits & glee.

કુલકુલા, *s. m.* [Ar.] One entrusted with full power; a plenipotentiary.

કુલક્ષણ, *s. n.* [S. *jr.* કુ dim. + લક્ષણ a sign *jr.* લક્ષ to see.] A bad sign. 2. A bad habit; misconduct.

કુલક્ષણ, *adj.* Having bad signs. 2. Ill-behaved.

કુલ-ગુરુ, *s. m.* [S. *jr.* કુલ family + ગુરુ a preceptor.] A family-preceptor.

કુલ-ગોર, *s. m.* [+ ગોર a priest.] A family-priest.

કુલહા, *s. f.* [S. *jr.* કુલ a family + અટ to wander.] An adulteress; a whore.

કુલડી, *s. f.* [Dh. Des. કુલડય, Hem. Des. કુલડે = S. લઘુ માળડમ a small pot, *jr.* S. કુટ a pot.] An earthen pot. 2. The scrotum.

Id. કુલડીમાં ગોળ ભાગવો To do secretly.

કુલ-તુટ, *s. m.* [See કુલ family + તુટ-તું, તોટ-તું, to break.] One who breaks the customs and traditions of one's family. 2. *s. f.* Breaking the customs and traditions of one's family.

ભેળ કુલકા બધા બનાયા, કુલતુટકોના કાયા,

કુલતુટ તો સત્ગુરુ કાપે, સખ દેખો ઉનકી માયા.

—નીરાંતભગત.

કુલમ, *s. m.* [See કલમ.] A kind of rice. 2. A medicinal drug.

કુલ-વધૂ, Sanskrit form of કુળ-વધુ.

કુલા, Plural of કુલો.

કુલાકુના, *s. f.* [S. *jr.* કુલ a family, noble descent + અર્જુના a woman.] A woman of good or noble family; a lady.

કુલાકુર, *s. m.* [S. *jr.* + અર્જુન fire.] Lit. A fire in one's family. 2. A son who ruins or disgrace his family.

કુલાચાર, Sanskrit form of કુળાચાર.

કુલાખો, *s. m.* [Ar.] A strip of land running into the sea.

કુલાલ, *s. m.* [S.] A potter.

જેમ કુલાલ રચે બહુ ભાંડ.

—જોટમ.

કુલીન, *adj.* [S. *jr.* કુલ a family] Respectable; noble; born in a noble family.

કુલીન-તા, *s. f.* } Gentility; nobility;
કુલીન-પણું, *s. n.* } noble birth.

કુલે, *adv.* [See Ar. કુલ whole.] On the whole; all taken together.

કુલેર *s. f.* Raw flour of bājārī or rice mixed with ghee and molasses, and used for food.

કુલો, *s. m.* [Hem. Des. કુવલ = S. જગન-વસ્ત્ર a cloth covering the loins.] The buttock; the hip.

કુળી, Same as કુલ-ડી.

કુહલી, *s. f.* Dim. of કુહલું.

કુહલું, *s. n.* [See કુહ.ડી.] A large leather vessel with a small neck.

કુવચ, See કાવચ.

કુવચ, *s. n.* [S. કવચ.] Armour.

કુવચન, *s. n.* [S. કુ dim. + વચન speech *f.r.* વચ્ to speak.] Bad words.

કુવચની, *adj.* Foul-mouthed; foul-tongued; using abusive language.

કુવત, Same as કૌવત.

કુવલય, *s. n.* [S.] A blue lotus.

કુવલય દલની રે, સિદ્ધ હતી પર્યક,
તે હું પામી રે, જ્યમ સિદ્ધ પામે રંક.

—દયારામ.

કુવાથ, *s. m.* [S. ક્વાથ *f.r.* કથ to boil.] A decoction. Same as કવાથ.

કુવાથમ, *s. m.* [See કૂવો a well + રતલ, થાંભલો, a pillar.] A mast of a ship.

કુવાડી, A dialectical variant of કુહાડી.

કુવાડો, A dialectical variant of કુહાડો.

કુવાય-રો, *s. m.* [See કુ dim. + વાયુ, વાય-રો, wind.] An ill wind; an unfavourable wind

કુવાસના, *s. f.* [S. *f.r.* કુ dim. + વાસના a wish.] A bad wish. 2. An immoral desire.

કુવાશી, } *s. f.* [S. કુવર, કુમારી, an unmarried girl + વસ to dwell. (*f.* સુવાસિની.)] An unmarried girl.

કુવૃત્તિ, *s. f.* [S. કુ dim. + વૃત્તિ way of living *f.r.* વૃત્ to be, to turn.] A bad desire. 2. A wrong way of living.

કુવેણુ, *s. n.* [S. + વેણુ, S. વચન, a speech *f.r.* વચ્ to speak.] Bad words; abusive language. 2. Unlucky words.

કુવેતર, *s. n.* [S. કુપ. કુવો, a well + ખેતર a field.] Irrigated land.

કુવો, *s. m.* [S. કવ.] A well. 2. A mast of a ship.

Id. કુવો ખાદવો To dig a well. 2. To get the masonry work of a well done. કુવો ચણાવવો, કુવોપૂરવો, કુવો હવાડો કરવો To throw oneself into a well. કુવામાં ઉતરવું Lit. To go down into a well. 2. To undertake a risk. 3. To execute an order at any cost.

હું તારે માટે અડધી રાતે (કાળી રાતે) કુવામાં ઉતરીશ I will carry out your wishes even at the most difficult time. કુવો પડવું, કુવામાં પડવું To throw oneself into a well. 2. To commit suicide by throwing oneself into a well. કુવો છાડવો To unfurl the sails. કુવો વીંટળી મૂકવો To furl the sails.

Prov. કુવામાં હોય, તે હવાડામાં આવે What is in the pot will come on the plate. કુવાને મોંહડે ઢાંકણું છે, કાંઈ જગતને મોંહડે ઢાંકણું છે ? Do as you like, you cannot curb men's tongues. કુવાની છાયા કુવામાં સમાય Everything is limited by its own conditions. આપના કુવામાં શું બૂડી મરવું ? Your pride of your ancestry must be bounded by reason. કુવા કાંડે લાંબણું A lazy man dies of thirst even when a well is near at hand. કુવામાં ઉવારીને વરત વાટવા To play the traitor.

કુશ, *s. m.* [S.] A kind of grass made use of in performing religious ceremonies; the *darbha* grass.

કુશળ, *adj.* [S. કુશલ clever *f.r.* કુશ sacred grass + લ to take, to bring.] Happy; well. 2. Expert; well-versed; clever.

Id. કુશળ ઇચ્છવું To wish well of. કુશળ કરવું To do good to. નણંદી છે તે કુશળાં રહેો Be well and happy, though you are my husband's sister (said by a man's wife to her sister-in-law, who is a source of trouble to the wife; *i. e.* Be kind even to your enemy). કુશળ દક્ષિણ Presents of money given to Brahmans at a marriage.

કુશળતા, *s. f.* Well-being; happiness. 2. Skill; cleverness.

કુશળાત, *s. f.* Well-being; happiness.

કુશાગ્ર-બુદ્ધિ, *s. f.* [S. કુશ sacred grass + અગ્ર a point + બુદ્ધિ intellect *f.r.* બુઝ્ to know.] Intellect as sharp or acute as the point of a blade of કુશ grass.

કુ-શીલ, *adj.* [S. *f.r.* કુ dim. + શીલ character.] Having a bad character.

કુદજ્જ, કુપાત્ર, કુશીલ, કુકર્મ, અકર્મ ભર્યો, મા.

—વશીભ.

કુપ્હ, *s. n.* [S.] Leprosy.

કુખાણુડ, *s. n.* [S.] A pumpkin gourd.

કુસંકા, *s. m. pl.* } [Hem. Des. કુકુમો =
કુસંકી, *s. f.* } S. તુષ husk.] Chaff of rice; bran.

કુસંગ, *s. m.* [S. *f.r.* કુ dim. + સંગ com-
pany *f.r.* સજ્જ to cling to.] Bad or evil
company.

કુસંગત, } *s. f.* [S. *f.r.* કુ + સંગતિ com-
કુસંગતિ, } pany *f.r.* સમ together with + ગમ to go.]
Evil company.

કુસંગી, *adj.* Keeping bad company.

કુસતી, } *s. f.* [P. કુસ્તો wrestling
કુસતીઆજ, } + बाजी a play *f.r.* बाख्तेन to play.] Wrestling;
gymnastic exercise.

કુસતીઆજ, *adj.* [P.] Fond of wrest-
ling. 2. *s. m.* An athlete.

કુસંપ, *s. m.* [S. કુ dim. + સંપ union.]
Disunion; dissension; disagreement.

કુસુમ, *s. n.* [S.] A flower.

કુસુમાકર, *s. m.* [S. *f.r.* + આકર a mine.]
Lit. A mine of flowers. 2. The season of
Spring.

કુસુમાયુધ, *s. m.* [S. *f.r.* + આયુધ a
weapon.] The god of Love, whose weapons
are flowers; the Indian Cupid.

કુસુમિત, *adj.* Having flowers; loaded
with flowers.

અદ્ભૂત શોભા દીડી ત્યાંય, ખટ રતુ કુસુમિત કુળ ન્યાંય.
—દયારામ.

કુસ્તી, Same as કુસતી Wrestling.

Id. કુસ્તીમાં ઉતરવું To challenge to a
wrestling match.

કુસ્વભાવ, *s. m.* [S. *f.r.* કુ dim. + સ્વ-
ભાવ nature *f.r.* સ્વ own + ભાવ state *f.r.* મ્ to be.] Evil disposition; ill nature.

કુહાડી, *s. f.* [Dim. of કુહાડો.] A small axe.

કુહાડો, *s. m.* [S. કુટાર.] An axe.

Id. તેણે પોતાને હાથે પોતાના પગ પર કુહાડો
માર્યો He has no one to blame but himself,
i. e. He has to thank himself for his mis-
fortune.

કુહું, *s. n.* [S. કુસિ = Gaj. કૂખ] The sides
of the body. 2. The womb.

કુહું, *s. n.* [S. કુશ darbha grass.] A

sprout; a tender shoot.

કુહુંડાં-થવાં, *v. i.* [See કુ dim. + સુખ
pleasure + હું, ડાં, dim. + થવું to be.] To
starve.

કુળ, *s. n.* [See કુલ.] Family; race; tribe.
2. Ancestry.

Id. કુળ ઉન્નતવું To make one's family illus-
trious. કુળ બોળવું To disgrace one's family.
કુળ તારવું To save one's family from decline.
કુળ જોવું To examine the line of one's ances-
tors (with a view to contract a marriage).

Prov. કુળને ધોય, કે પાયરે? What is the
use of one's noble ancestry (when one has
nothing else to boast of) ?

કુળકરણી, *s. m.* [S. કુલ a family + કર. કર,
કરવું, to do; or Ar. કુલ-કરન to collect, to
make up the whole, *f.r.* Ar. કુલ whole + P.
કરન doing *f.r.* કર્દન to do, S. કર્તુમ for doing;
f.r. S. કુ, કર, કરવું, to do.] A village ac-
countant, whose office is hereditary.

કુળ-ક્ષય, *s. m.* [See કુળ family + ક્ષય
destruction.] The extinction of a race or
family.

કુળ-તારક, *s. m.* [+ તારક a saviour *f.r.*
તારવું to save.] The saviour of one's family.

કુળ-દીપક, *s. m.* [+ દીપક, દીપ, દીવો, a
lamp.] The lamp or glory of one's family.

કુળ-દેવ, *s. m.* [+ દેવ a god.] The tute-
lary god of a family.

કુળ-દેવી, *s. f.* [+ દેવા a goddess.] The
tutelary goddess of a family.

કુળ-ધર્મ, *s. m.* [+ ધર્મ religion.] A
religious practice or custom peculiar to a
family.

કુળ-ભૂષણ, *s. n.* [+ ભૂષણ an ornament.]
The ornament of one's family.

કુળ-રીત, *s. f.* [+ રીત custom.] A custom
peculiar to one's family.

કુળ-લજા-મણ, *adj.* [S. + લજા-મણ shameful.]
Dishonourable to one's family.

કુળ-વધુ, *s. f.* [+ વધુ a young woman.]
A young woman of a nable family; a lady.

કુળ-વંત, } *adj.* [+ S. વત, વંત, વાન, વાળુ,
કુળ-વાન, } having.] Of a nable family; genteel.

કુળ-હીણ, *adj.* [+ હીણ low.] Of a low family.

કુળાચાર, *s. m.* [+ આચાર a custom.] A practice that has come down from one's ancestors; a family-custom.

કુળાચાર્ય, *s. m.* [+ આચાર્ય a preceptor.] A family-priest.

કુળાભિમાન, *s. m.* [+ pride.] Family-pride.

કુળોચ્છેદ, *s. m.* [+ ઇદ્ destruction. *fr.* ચડ up + ઇદ્ to cut.] Destruction of a family or race.

કુળોદ્ધાર, *s. m.* [+ ઉદ્ધાર raising up. *fr.* ચડ up + ધૃ to hold, or ઢૂ to take away.] The raising up of one's family; the elevation of one's family or race.

ફેઈ, *s. f.* [See કુવે a well.] A small well.

ફેક, *s. n.* [Imit.] The crowing of a cock. 2. A sound used by children in play.

ફેકડ-વેલી, *s. f.* [See ફેકડે + વેલી.] A creeping plant much used as a medicine.

ફેકડ-વેલું, Same as ફેકડ-વેલાં ફળ.

ફેખ, Same as ફેખ The arm-pit.

ફેખિ-ઓ, *s. m.* The part of a bodice which covers the sides.

ફેચ, *s. f.* A march.

ફેચ, *s. f.* [S. ગુચ્છ what should be hidden. *fr.* ગુહ to hide.] A secret.

ફેચ, *s. m.* [See ફેચે.] A goblet.

ફેચો, *s. m.* [S. કુર્ચ.] A large brush. 2. Sediments consisting of dry fibres. 3. A repetition of a story or an incident. 4. A full comprehension; thrashing out a subject.

Prov. દોરના ચાવ્યામાં ફેચો પડે, પણ માણસના ચાવ્યામાં ન પડે Man is more cruel to his victim than a beast is.

ફેચો, *s. m.* [See ફેચ a secret.] Slander.

ફેજ-ડો, *s. m.* [See ફેજે an earthen vessel + ડો dim.] One who sells earthen vessels.

ફેજો, [S. કુજ hump-backed.] A goblet or a jar with a long neck and a large body.

ફેટ, *s. f.* [S. કુટ fraud.] Trouble; difficulty. 2. A difficult problem; a puzzle; a riddle.

Prov. ફેટ ત્યાં ધૂળ, ને કપડ ત્યાં ચપડ A cheat-

ing trade seldom thrives.

ફેટ, *s. n. m.* [S.] The top of a mountain.

ફેટ-રથ, *s. m.* [S. *fr.* + રથ to stand.] The Supreme Soul.

ફેટરથ લગી છે ગણિતા નંદણ. તો શું લેખું સુરસુખ મંદણ.
—દયારામ.

ફેટ, *s. n.* [See ફેટ fraud.] Deception; deceit; treachery; guile.

ફેટ-કપડ, *s. n.* [+ કપડ fraud.] Fraud in various matters.

ફેડિ-યું, *adj.* Fraudulent.

ફેડું, *adj.* [S. કુટ fraud.] Wicked; bad. 2. Guileful; deceitful.

ફેલ-કેલ, *s. m.* Same as ફેલ-ફે.

ફેલી, ફેલકે, મરી મસાલે, ભાવે ભાંગે તું રચે.

—દયારામ.

ફેપ, Classical form of ફેચો. ફેવો.

ફેખ-ફું, Same as ફેખ-ફું.

ફેર, *s. m.* [S.] Cooked rice.

ફેર્મ, *s. m.* [S.] A tortoise.

ફેળ, Same as ફેળ.

ફેત, *adj.* [S. *fr.* ફ to do.] Done; made; committed. 2. Written; composed.

ફેત-ફેતાર્ય, *adj.* [+ ફેતાર્ય successful.] Successful.

ફેત-ફેચ, *adj.* [S. *fr.* ફત done + ફેચ what should be done. *fr.* ફ to do.] One who has done one's duty; one who has accomplished one's desired object. 2. Satisfied; contented.

ફેત-ફે, *adj.* [S. *fr.* + ફે to kill.] Ungrateful; thankless. 2. Defeating all previous measures.

ફેત-ફેતા, *s. f.* Ingratitude; thanklessness.

ફેત-ફે, Same as ફેત-ફે.

ફેત-ફે, *adj.* [S. *fr.* + જ્ઞ to know.] Grateful; thankful.

ફેત-ફેતા, *s. f.* Gratitude; thankfulness.

ફેત-યુગ, *s. n.* [S. *fr.* + યુગ, યુગ, an age.] That part of the world's existence in which men obtain the fruit of what they have done; the first of the four ages of the world; the golden age. Cf. ફેતિ-યુગ.

ફેતાન્ગસિ, *adj.* [S. *fr.* + અન્ગ the two hands joined together.] Joining the hands in reverence.

કૃતાન્ત, *s. m.* [*S. fr.* + અન્ત the end.] Yama; the god of death; Pluto. 2. Death; destruction.

કૃતાર્થ, *adj.* [*S. fr.* + અર્થ an object *fr.* અર્થ to beg.] Successful. 2. Satisfied; contented

કૃત, *s. f.* [*S. fr.* કૃ to do.] Action; doing; deed; an act.

કૃતુ, *s. m.* [*S. ક્રતુ.*] A sacrifice.

કૃતમં ધ્યાન ત્રેતામં કૃતુ —ગિરિધર.

કૃત્તિકા, *s. f.* [*S.*] The third of the twenty-seven lunar mansions or asterisms; the Pleiades.

કૃત્ય *s. n.* [*S.*] That which should be done; what is proposed to be done. 2. A problem (in Geometry).

કૃત્યા, *s. f.* [*S.*] The goddess of magic. 2. A witch. 3. A scold; a vixen.

કૃત્રિમ. } *adj.* Artificial; not spontaneous. 2. Deceitful. 3. Fictitious. 4. *adv.* Artificially; affectedly; deceitfully; falsely.

કૃદન્ત, *s. n.* [*S. કૃત* participial terminations + અન્ત the end.] A participle.

કૃપણુ, *adj.* [*S.*] Miserly; niggardly; poor in spirits; narrow-minded.

Prov. કૃપણુનું ધન એજે નય A miserly father has a spendthrift son.

કૃપણુતા, *s. f.* Niggardliness; miserly nature; narrow-mindedness.

કૃપા, *s. f.* [*S.*] Kindness. 2. Compassion.

કૃપાદષ્ટિ, *s. f.* [*S. fr.* + દૃષ્ટિ sight.] A look of favour.

કૃપાનાથ, *s. m.* [*S. fr.* + નાથ a lord] The lord of mercy; a very merciful man.

કૃપાનિધાન, *s. m.* } [+ નિધાન, નિધિ, a store
કૃપાનનધિ, *s. m.* } *fr.* ન down + ધા to put, to hold.] The store of mercy. 2. God.

કૃપા-પાત્ર, *adj.* [*S. fr.* + પાત્ર a drinking vessel *fr.* પા to drink.] Worthy of favour.

કૃપા-રસ, *s. m.* [*S. fr.* + રસ feeling.] The sentiment of mercy.

નેત્ર કૃપારસનાં લય્યાં, મધુર મુખ, મંદ હાસ્ય.

—ગિરિધર.

કૃપા-વન્ત, } *adj.* Merciful.

કૃપા-વાન, }

કૃપા-સિન્ધુ, *s. m.* [*S. fr.* + સિન્ધુ the ocean.] An ocean of mercy.

કૃપાળ, } *adj.* [*S. કૃપાળુ fr.* + આળુ having.] Kind; merciful.

કૃમિ, *s. m.* [*S.*] A worm. 2. An intestinal worm.

કૃશ, *adj.* [*S.*] Thin; slender; lean.

કૃશાકૃગ, *adj.* [*S. fr.* + અકૃગ a limb, the body.] Thin or delicate in form.

કૃશાન, *s. m.* [*S. કૃશાનુ.*] Fire.

કૃષિ, *s. f.* [*S. fr.* કર્ષ to draw, to plough.] Agriculture.

કૃષિ-ક, } *s. m.* [*S. fr.* + કૃ, કર્ષ, to do.] An agriculturist; a cultivator.

કૃષિ-કર્મ, *s. n.* [*S. fr.* + કર્મ an act.] The occupation of an agriculturist.

કૃષ્ણ, *s. m.* [*S.*] The God Kṛiṣṇa. 2. *adj.* Black; dark.

કૃષ્ણ-પક્ષ, *s. m.* [*S. પક્ષ a wing, a half of a month.*] The dark half of a month.

કૃષ્ણ-સાર, *s. m.* A black antelope; a deer.

કૃષ્ણા, *s. f.* The name of a goddess. 2. Indigo.

કૃષ્ણાગર, } *s. n.* [*S. fr.* + અગર.] Black sandal-wood.

કૃષ્ણાગર મર્દન વાસ વર્ધન. —પ્રેમાનંદ.

કૃષ્ણાર્પણ, *s. n.* [*S. fr.* + અર્પણ giving] Lit. Dedication to the god Kṛiṣṇa. 2. Dedication or presentation to God. 3. A disinterested gift; a gift out of pure charity

Id. કૃષ્ણાર્પણ કરવું To dedicate or present to God. 2. To make a disinterested gift.

કેસ, *s. f.* [Corrup. of કસ a bandage.] The string or tie of an angarakhā.

કે, *conj.* [*S. કમ* what ?] That. 2. Either; or.

કેઈ, Variant of કઈ.

કે-કા, *s.* [*S. Imi.*] The voice of a peacock.

કાઈ કેકિત કેકાએ શબ્દાયમાન રે,

એમ જોતો જોતો તે મહાન રે. —પ્રેમાનંદ.

કેકાણ, *s. m.* [Imit. Cf. ખોખાર•તું to neigh.] A horse.

કેકી, *s. m.* [S. *f.r.* કેકા + S. કે, ફન, having.] A peacock.

કેટલાં-એક, *adj. n. pl.* [See કેટલું how much + એક indefinite.] Some; several; a few.

કેટ•લું, *adv.* [S. કિયત્ત how much? *f.r.* કિમ what? + લું dim.] How many? how much? of what size?

કેડ, *s.f.* [Dh. Des. કાટિ *f.r.* S. કટિ.] The waist.

કેડ મરડીને ઘડો મેં ભર્યો રે લોલ;

તુટયા મારો નવસર કેરો હાર.

મારા વહાવાજ હો. —દયારામ.

2. [S. કટ side.] The back; the rear.

Id. કેટલું ભાજું Idle; dull; that will not make any exertion. કેડ ભાગવી To beat one so severely as to disable one from walking about. કેડે લેવું-તેડવું To set (a child) on one's hip and carry it about. કેડ લેવી, કેડે પડવું To pursue.

લે કામનીની કેડ, જીવ, જર, જરા, તે જરો;

લે કામનીની કેડ, અધિક અતિ અનરથ થારો.

—સામળભટ.

2. To persecute. કેડે કેડે જવું To go along or after. 2. To follow secretly with a malicious purpose. કેડે કેડે ફરવું To follow. આ તો મારી કેડ મૂકતો નથી He does not leave me alone. કેડ મરડવી To bend down; to bend low. કેડ મરડીને બાજું રહેવું To show one's disgust towards. (a thing or person). 2. To stand aloof from; to refuse to join (used with reference to women). કેડ પૂર, કેડવા, કેડ સમું, કેડ સમાણ As high or low as the knee; up to the knee; down to the knee.

Prov. કેડમાં છાકરું, ને ગામમાં ઢાંઢેરો You cannot see wood for the trees.

કેડ-વા, *s. m.* Progeny; descendants; a race.

કેડિ•યું, *s. n.* A jacket reaching down to the waist.

કેડી, *s.f.* A foot-path.

કેડે, *prep.* [See કેડ the back.] Behind; after. 2. *adv.* Afterwards; then.

કેડો, *s. m.* [Cf. ખેડો, હેડો, સિમા•ડો.] The end. 2. The following after; a pursuit. 3. Persecution. 4. A track; a way; a road.

Id. કેડો લેવો To pursue. 2. To insist upon. 3. To persecute; to annoy. કેડો મૂકવો To give up a pursuit. 2. To give up thinking about. 3. To cease to persecute.

કે'ણ, *s.n.* A dialectical variant of કહે•ણી.

કે'ણી, *s.n.* A dialectical variant of કહે•ણી.

કેણી-ગમ, *adv.* [See કેણ what? + ગમ, માગ, માર્ગ, a way.] Whither? where? in what direction?

કેતક, *s. m.* [S.] Same as કેતકી. 2. A gold ornament worn on the head by women.

કેતક-કેવડો, *s. m.* [+ કેવડો = કેતક.] Same as કેતક.

કેતકી, *s.f.* [S.] A fragrant shrub. 2. A blade of this shrub.

કેતું, A dialectical variant of કેટ•લું How much?

કહો ભાગી નય ક્યાંહી, ખંતથી કેતું ખરે.—વલ્લભ.

કેતુ, *s.m.* [S. *f.r.* કેત to make known *f.r.* કિત to know.] The ninth of the planets; the descending node (opposed to Rahu; the ascending node). 2. A comet. 3. A flag; a banner.

કેથાં, } *adv.* [S. કુન્થ where? *f.r.* કિમ what?] Where? 2. Anywhere; wherever. 3. Somewhere.

કેદ, *s.f.* [Ar.] Imprisonment; confinement. 2. Constraint; restraint. 2. Awe; respect.

Id. કેદ કરવું-પડવું To make a prisoner. કેદમાં નાખવું-ધાવવું To put into prison; to imprison.

કેદ-ખાનું, *s.n.* [Ar. + P. खान a house.] A prison; a jail.

કેદાર, } *s. m.* A musical mode.

કેદારી, } *s. m.* A musical mode.

કેદી, *s.m.f.* [See કેદ imprisonment.]

A prisoner; a captive.

કે•નું, [Properly કેણ•નું, કેા•નું, of whom? *f.r.* કેણ who?] Of whom? whose?

કેન્દ્ર, *s.n.* [S.] The centre of a circle;

the focus of a curve. 2. The point at issue.

કેફ, *s. m. f.* [Ar.] Intoxication; inebriation. 2. An intoxicating drug; an intoxicant.

Id. કેફ કરવી To take an intoxicant. કેફમાં પડવું To acquire the habit of indulging in an intoxicant. કેફ ચઢવી To be overpowered by an intoxicant.

કેફિ-યત, *s. f.* [Ar. કેફ how.] Particulars; details. 2. A written statement.

કેફી, *adj.* [See કેફ.] Addicted to the use of intoxicating drugs or liquors. 2. Intoxicating.

કેબીન, *s. f.* [Eng. Cabin.] A cabin; a room in a ship.

કેમ, *adv.* [S. કિમ્ what ?] How? in what manner? 2. Why? wherefore? 3. Well !

Id. કેમે કરતાં-કરીને In any way; by any means. કેમ કરતાં-કરીને How?

કેમ-કે, **કેમ-જે**, } *conj.* [S. કિમ્ + કિમ્ & S. કિમ્ + યત which.] For; because; since.

કેમ-રે, *adv.* [+ રે, અરે oh.] Why? wherefore?

કેર, *s. n.* [S. કેસર a mango tree.] A kind of wild fruit.

કેર, *s. m.* [Ar. کھڑ] Killing of many men, beasts, &c. 2. A slaughter; oppression. 3. A calamity. 4. Doing to excess; vehemence; boundlessness.

Id. કેર કરવે To tyrannize. કાળો કેર A great calamity; great tyranny.

કેરખી, *s. f.* A small round body like a pebble. 2. A gold-necklace.

કેર-ડો, *s. m.* [See કેર.] The tree which bears a fruit called કેર.

કેરબો, *s. m.* [Hind. कार-वाह a palanquin-bearer, a disguise, જી.કાર an officer + વહ to carry.] A kind of dance in which a male performer is disguised as a female, or a female as a male. 2. The musical mode suited to this dance. 3. A conical glass vessel for holding rose-water.

કેરં, *s. n. pl.* of કેફ. [See કેર.] A kind of small sour berries.

કેરી, *s. f.* [S. કેસર a mango tree.] A mango.

કેરી-ઝાળો, *s. m.* [+ કાળ time.] The season in which mangoes ripen.

Prov. કેરીઝાળો, ને પુણ યાળો The mango-season is a time of great temptation to spend one's money.

કેફે, *s. n.* A kind of small sour berry.

કેલ, *adj.* A term used for "one" (as in કેલપડી) (by merchants); one.

કેલ, *s. m.* [See કેળવવું to bring up.] Mortar or chunam made ready for use.

Id. કેલનો પાથો A firm foundation. કેલ કરવે To cover a wall, &c., with chunam.

કનક કેલ બંધ કામ જ કીધું, ત્યાં નાણાંની નહિ ન્યૂન.

—મેમાનંદ.

કેલ-પડી, *adj.* [See કેલ one+પટ, પડી, a packet.] A term used for "eleven" (by merchants).

કેલિ, *s. f.* [S.] Play; sport; pastime. આલિંગન ચુબન રે દેતાં, અલભેદાને હર પર લેતાં, કામની કેલિ રે કરતાં, મનહુ મોહનચનું હરતા.

—ગિરિધર.

કેલિ-કલહ, *s. m.* [S. જી. + કલહ a quarrel.] A quarrel in play only; a pretended quarrel.

કેવડિ-ચો-કાથો, *s. m.* [See કેવડો + કાથો.] Catechu kept in the blades of કેતકી or કેવડો, and made fragrant.

કેવડું, *adj.* [S. કિંવત્ ? જી. કિમ્ what ?] How long? how large? of what size or dimensions?

કેવડો, *s. m.* [S. કતકી] A kind of fragrant tree or its flower.

કેવત, A dialectical variant of કહેવત.

કેવળ, *adj.* [S. કેવલ] Pure; mere. 2. Alone; only. 3. *adv* Altogether; in every respect. 4. Exactly; precisely.

કેવળ-ધામ, *s. n.* [S. + ધામ an abode જી. ધા to put.] Absoluteness; the state of perfect freedom from pain.

કેવળ-પ્રયોગી-અવ્યય, *s. m.* [S. પ્રયોગ use જી. પ્ર forth & યુજ્ to join + અવ્યય a particle.] An interjection; a word which is used to show merely the feeling of the speaker, but which bears on relation to the words

of a sentence.

કે-વારે, [S. કિમ્, કયું, what? + વાસર, વાર, a day.] At what time? on what occasion?

કેવું, *adj.* [S. કિયત્ *jr.* કિમ્.] Of what sort or description?

કે'વું, A dialectical variant of કહેવું.

કેશ, *s. m. pl.* [S.] The hair.

કેશ-પાશ, *s. m.* [S. *jr.* પાશ a tie.] A queue; a knot of hair.

કેશ-વાળી, *s.* [S. કેશવાલિ a line of hair *jr.* કેશ + આવાલિ a line.] A horse's or a lion's mane.

કેશાકર્ષણ, *s. n.* [S. + આકર્ષણ attraction *jr.* આ up to + કૃષ્ to draw.] Capillary attraction.

કેસ, *s. m.* [Eng. Case.] A case; a suit at law. 2. A sick person under treatment by a doctor, a patient. 3. The condition of a sick person.

કેસર, *s. n.* [S.] Saffron. 2. The mane of a horse, &c.

કેસર-પરુ, *s. m.* A Brāhmana beggar coming from the Madras Presidency.

કેસરિયાં કરવાં, *v. t.* To make one last and desperate effort in a battle, (so called because men on such occasions take large doses of opium and sprinkle their bodies with saffron water).

કેસરિયું, *s. n.* A saffron-coloured cloth worn by women.

કેસરી, *s. m.* [S. *jr.* કેસર the mane.] A lion. 2. *adj.* [S. કેસર saffron.] Saffron-coloured.

કેસ-વાઈ, Same as કેશ-વાળી.

કેસુ,
કેસુ-વાઈ, } *s. n. pl.* [S. કિશુક] The
કેસુ-ડાં, }

name of a flower used in making saffron-colour.

કાગળે કેસુ ફૂલ્યાં, હું કરમાણી રે. —દયારામ.

કેસુ-ડી, *s. f.* The name of the tree which bears કેસુ-ડાં flowers.

કેહ, A dialectical variant of કેણ.

સાદ કહે કેહને, પુત્ર, પુત્રી હરિનામ. —ગુલસીદાસ.

કેહ-વું, Same as કે'વું, કહે-વું.

કેહેર, Same as કેર.

કેળ, *s. f.* [S. કદલી.] The plantain tree.

Id. કેળના ગર્ભ જેવું Smooth and full. કેળ-સેપારી A superior kind of betel-nut.

Prov. કેળે કેળાં, ને કૈવયે કૈવયાં As is the father, so is the son.

કેળ-ફલ, *s. n.* [S. + ફલ.] The flower of a plantain tree.

કેળવ-ણી, *s. f.* [See કેળવ-વું.] Education. 2. Discipline; training. 3. Knowledge; learning.

કેળવણી-ખાતું, *s. n.* [+ ખાતું.] The Educational Department.

કેળવ-વું, *v. t.* [S. કહ્ to urge, to instigate.] To educate; to teach; to instruct. 2. To breed; to train; to bring up. 3. To make better; to improve.

Id. કબાનને કેળવીને ખાતું Even bad food, when skillfully prepared and cooked, is good. ફલક કેળવરી To prepare flour for making bread (by kneading it, &c.). છોકરાને કેળવવાં To educate or train up children.

કેળવા-વું, *v. i.* [Pass. of કેળવ-વું.] To be educated. 2. To be improved.

કેળિયું, *s. n.* [See કેદ mortar or chunam.] An iron-pan used in carrying chunam. 2. A metallic tray. 3. An ear-ornament (Used in Kathiawar).

કેળું, *s. n.* [See કેળ.] A plantain; a banana.

કે, A variant of ક્યાં Where?

કેં, A variant of કાંઈ Some.

કેંક, *adj.* [See + એક indef.] Many; many a one; a great many. 2. Some; several.

વનવાસ કેરી મંચ, દ્રોપદીનું હરણ થયું.

મરણ કરી કેંક કેરે, પાછી ચાણી છે સતી.

—વસંત.

કેલાસ, *s. m.* [S.] The mount Kailas. 2. The heaven of S'iva.

કેલાસ-નાથ, *s. m.* [S. + નાથ a lord.] An epithet of S'iva.

કેલાસ-વાસી, *adj.* [S. + વસ to dwell.] An inhabitant of the heaven of S'iva. 2. *s. m. f.* A deceased one; one who has departed from this world and is transported to

the heaven of S'iva.

કેવલ્ય, *s. n.* [S. *f.r.* કેવલ pure, absolute.] Detachment of the soul from matter; becoming one with the Supreme Spirit.

2. Absorption salvation.

કૈશિકી-વૃત્તિ, *s. f.* [S.] A composition in verse or prose in which the three sentiments of love, pleasure, and pity are combined.

કૈ, A variant of કેઈ Some.

કૈ, *s. m.* [Imit.] The sound uttered by a dove (હોલો).

Prov. કૈ કાળે ફળદાયકા Keep a thing for seven years, and you will find a use for it. હોલો બોલે “કૈ, કૈ, ને કૈ” Even a dove says “If one will not, another will.”

કૈ-ઈ *adj.* [S. કો-વિ and *f.r.* કા, કિમ, what? + અર્થ even.] Any; some.

Prov. કેઈ પોતાના વાંસાને વાંક ન દેખે Every cook praises his own broth. કેઈ માના પેટમાંથી શીખીને નીકળ્યું છે? There is no royal road to learning. કેઈએ પોતાનું નસીબ વેચી ખાધું છે? Every man is the architect of his own fortune. કેઈ દહાડો હસ્યું, ને કેઈ દહાડો ખસ્યું Those who smile on Saturdays weep on Sundays. કેઈ ન પરણે, તેને ખેતરપાળ પરણે Bad men get bad companions: *i. e.*, Birds of a feather flock together. કેઈ કહે “રાંડ” તે કેઈ કહે “છિનાળ” He who says what he likes, hears what he does not like; *i. e.* Injury done to others is repaid with interest. કેઈના હાથ (ચાલે), તે કેઈનું મોંઢું (ચાલે) Words are but wind; but blows unkind. કેઈની એબ ઉઘાડવી નહિ We should not expose others' weakness. કેઈની દાઢી બળે, ને કેઈને અન્નળું થાય What is one man's food may be another man's poison: *i. e.* The wearer knows best where the shoe pinches. કેઈની હવેલી નેહ, આપણી જીંપડી તોડી પાડીએ? The greatest wealth is contentment with little. કેઈ વેંત નમે, તે કેઈ હાથ નમે Who stoops will conquer. કેઈ કહેશે શું ખાઈ? ને કેઈ કહેશે શામાં ખાઈ? Poor men seek meat for their stomach, rich men a stomach for their meat. કેઈના પેટ ઉપર પગ મૂકવો નહિ

Never deprive one of one's means of livelihood. કેઈના પેટમાં કેઈ પેસી નિકળ્યું છે? Nobody can judge what passes in the mind of another. કેઈની રીસ કેઈના ઉપર (ન કાઢવી) One should not suffer for another's fault. કેઈનો વાદ કરવો નહિ Be not hasty to outbid another.

કેઈ-એક, } *adj.* [+ એક indef.] Anyone; **કેઈ-ક**, }

someone; some; any.

કેઈ-કાળે, *adv.* [S. + કાળ time.] Sometimes; seldom. 2. On certain occasions. 3. Once upon a time.

કેઈ-સમયે, *adv.* [S. + સમય, समय, time, coincidence.] Same as કેઈ-કાળે.

કૌએલ, *s. f.* [S. કોકિલ Imitative of the sound a cuckoo utters.] The black cuckoo.

કૌ-ક, Same as કેઈ-એક.

કૌક, *s. m.* [S.] A dove (હોલો).

વ્યાસ એક વરણાગિયા, કયા સંભળાવે કાન; કવિતાને કંદેપ ભર્યો, કાયા કૌક સમાન.

—સામળાલટ.

2. The god of love. 3. A treatise on the art of love.

કૌક ભણી તું કામની, અનંગરંગ અપાર,
વાચ્છાયન મત વાંચિયા, તેથી વઢી નાર.

—સામળાલટ.

કૌક-ડી, *s. f.* [S. કોક, a goose, a cuckoo, a frog + ડી dim.] A skein; a hank of thread. 2. A dried fruit.

કૌક-ડું, *s. n.* Same as કૌક-ડી A skein. 2. An intricate matter; a confused business.

Id. કૌકડું ગુચવાયું-વળયું To be in a confused state; to be complicated.

કૌકણી, *adj.* [S. કોઠ્ઠા the strip of land to the west of the Sahyādrī Mountains (the Western Ghāts.)] Belonging to the Province called the Konkan. 2. *s. m.* A person living in the Konkan.

કૌક-ખાણુ, *s. n.* [S. કોક love + ઘાણ an arrow.] Cupid's arrow.

કૌકમ, *s. n.* A kind of sour fruit. 2. *s. n. pl.* Dried peelings of this fruit.

કૌકર-વરણું, } *adj.* [Hem. Des. કુરુમાળ = **કૌકર-વાયું**, }

S. *मानम्* faded. Cf. કરમાવું.] Tepid; luke-warm.

કોકરવું, *v. t.* To get by cheating. 2. To cajole and cheat; to deceive or delude by flattery; to coax; to wheedle; to inveigle.

કોકરવું, *s. n.* The small projection opposite to the flap of the ear. 2. A pearl ornament worn by women in this projection of the ear. 3. A flower-like ornament, generally of pearls set in gold, worn by men or women in the middle of the inner part of each ear.

કોક-લાલ, *s. m.* [See કોક-રાજ the science of love + લાલ a dandy.] A procurer.

કોક-લાલી, *s. f.* The occupation of a procurer.

કોક-રાજ, *s. n.* [S. કોક the name of a minister to a king, who wrote a treatise on the art of love for his master's amusement + રાજ a science.] A treatise on the art of love.

કોકા, *s. f.* A kiss.

પાનો ઉભર્યો રે, કોકા દઈને કંઈ લપટાવે;
શિર શુદ્ધિ કરી રે, ઉચ્છળે લઈને ધવરાવે.

—દયારામ.

કોકિલ, *s. m.* [S.] The male cuckoo.

કોકિલા, *s. f.* [S.] The Indian cuckoo.

કોકીલું, Same as કોકરવાયું.

કોકીશી, *s. n. pl.* The ends of a bow. 2. The holes in the wall of a city or a fort through which musket-shots or arrows may be discharged.

કોકીશું, *s. n.* Singular of કોકીશી.

કોકો, *s. m.* [Eng. Coat.] A baby's jacket.

કોકો, *s. m.* [Eng.] Cocoa; a preparation from which a beverage is made.

કોગળિયું, *s. n.* [See કોગળો vomiting.] Cholera.

કોગળો, *s. m.* [S. કવલ a mouthful.] A mouthful of water or of any other liquid.

Id. કોગળો કરવો To gargle. મેં એના નામનો ક્યારનાએ કોગળો કર્યો I have washed my hands of him : *i. e.*, I have given up all connexion with him.

Prov. કોગળે દવ ન હોલવાય A drop in the ocean.

કોચ, *s. m.* [Eng. Couch.] A sofa.

કોચ, *s. n.* [See કોચવું.] A hole.

કોચરાંની સાલ, *s. f.* [See કચરો + સાલ the year. Or, S. કુચર going slowly, a fixed star, *fr.* ક dim. + ચ to walk સાલ.] Remote antiquity.

કોચરી, *s. f.* [See કોચવું.] A woman (a term of contempt, used in the Sorath district).

કોચ-ફું, *adj.* Having holes.

કોચ-રો, *s. m.* [See કોચવું to carve, to cut.] The god Indra, who had one thousand holes in his body, which were afterwards turned into one thousand eyes. કાણો (શુક્રાચાર્ય), કુબરો (અળિયા કાકા), કોચરો (ઈંદ્ર); નાકડ (હનુમાન), બટુક (વામન), બિલાડ (નરસિંહ); એ સૌ તમ રક્ષા કરો, ભાંડ (શિવ), દાંડ (નારદ). —ભાષા.

કોચ-લું, *s. n.* [See કોટ-લું a shell; or કોચવું, કોતરવું, to pierce.] The shell of a nut.

કોચવું, *v. t.* [See કોતરવું to carve, to cut.] To prick; to pierce. 2. To make a hole.

Id. ધર કોચવું To break into a house for the purpose of robbery to commit robbery in a house. 2. To commit adultery.

કોચું, *adj.* [See કાચું raw.] Rotten. 2. Wanting pith or substance.

કો-જાગરી *s. f.* [S. કો જાગર *fr.* કા, કિમ, what? + જાગ to wake.] A festival held at full-moon in the month of As'vina, and celebrated with various games. 2. The full-moon night of As'vina.

કોટ, *s. m.* [S. કોટ the inner space, the surrounding wall.] A rampart; a fort. 2. A solid square formed of troops.

Id. કોટ ચણવો-બાંધવો To build or erect a wall or rampart. મૂળકોટ A rampart made of earth. બહાર કોટ Lit. Beyond the fort. 2. An esplanade; a suburb. કોટમાં જવું To file a suit or complaint. કોટમાં ધાલવું-પૂરવું To put into prison; to make a prisoner.

કોટ, *s. f.* [S. કાઢ the chest, breast.] The neck. 2. [See કોટી.] Lamentation while

hanging on the neck of a person.

Id. કેટે ધાણું put an ornament round one's neck. 2. To throw responsibility on a person. 3. To throw one's own fault or responsibility on another. અડવી કેટા lit. The bare neck. 2. The neck without any ornament on it. કેટ કરવી To lament in sympathy, by putting the neck on the shoulders of the other party (among women). કેટે વળણું To cling to the neck of. 2. To be a burden or trouble to. 3. To be unable to eat (through remembering an absent child) કેટનું માદળિયુ lit. An ornament worn round the neck. 2. A darling.

Prov. કેટમાં માળા, ને હૈયામાં લહાળા A hypocrite.

કેટ, *s. m.* [S. કોટ a strongly enclosed place.] (In the game of cards) Gaining seven tricks successively by one party before the other has scored any.

Id. કેટ આપવે-દેવે To gain successively seven tricks before the adversary has scored any. કેટ લેવે To lose a game of cards through the first seven successive tricks being won by the opposite party.

કેટ, *s. m.* [Eng. Coat.] A coat.

કેટ-ડી, *s. f.* [See કેટ a fort. + ડી dim.] A small room.

કેટ-ડી, *s. n. pl.* Houses. 2. Walls.

કેટ-હું, *s. n.* [S. કોટ the inner space + હું dim.] The shell of a nut containing a kernel. 2. The mere shell; the husk.

કેટ-વાલ, *s. m.* [See કેટ a fort + વાળ having.] A police-magistrate.

કેટ-વાલી, *s. f.* The office of a police-magistrate.

કેટા-કેટ, *adj.* [See કેટિ ten millions + redup.] Several *crores*; hundreds of millions.

કન્યા છે કેટકેટ. —પ્રેમાનંદ.

કેટા-કેટ, *adv.* [See કેટ a fort.] Along a rampart.

કેટા-ન-કેટ, *adj.* [See કેટિ + અનુ after + કેટિ.] Millions on millions; many *crores*.

કેટિ, *s. f.* [S.] A *crore*; ten millions.

કેટિ-ધ્વજ, *s. m.* [S. + ધ્વજ a banner.]

A man on the top of whose house there is a banner to show that he possesses a *crore* of rupees; a millionaire.

કેટિ-યુ, *s. n.* [See કેટ-ડી a room.] A canoe; a small boat.

કોટિ-યુ, *s. m.* [See કેટ, કેટી, neck.] A wooden circle put round the neck of an animal. 2. A trick in the Indian game of મોઈદંડા.

કેટિ-લી, *s. f.* [See કેટ-હું a shell.] A calico-printer's die.

કેટિ-લો, *s. m.* [See કેટ-લી.] A spinning instrument.

કેટી, *s. f.* [See કેટ the neck.] An embrace; a hugging; clasp in the arms.

Id. કેટી કરવી To embrace.

કોટી, *s. f.* [S. કોટિ.] One side of a question in dispute. 2. A class; a genus. 3. [S. કોટિ.] See કેટિ Ten millions; a *crore*. 4. The highest point; the pitch; the extreme; an extremity. 5. A point of a bow. 6. The largest bead in a rosary from which the counting begins.

કોટું, *s. n.* [See કેટી one side, &c. Or, See કેટ a fort.] A dodge. 2. An intrigue.

કોટ, *s. n.* [See કેટ a fort.] A nest.

કોટે-કોટ, } *adv.* [See કેટ a fort.] Along the surrounding wall.

કોટચાવધિ, *adj.* [S. કોટચાવધિ *fr.* કોટિ a *crore* + અવધિ a limit *fr.* અવ down + ધા to put.] Reckoned by *crores*; innumerable.

કોઠ, *s. m.* [See કુઠ leprosy; or કેટ-હું a shell, a cowrie. *Cf.* કેડિયા સપ.] A kind of snake, having the colour of a cowrie on its back.

કોઠ, *s. n.* [S. કાઠ the inner part, a shell, a store room.] A wood-apple.

કોઠ-લી, *s. f.* [S. કેડી + લી a dim.] A small earthen jar.

કોઠ-લો, *s. m.* [See કેટ a fort.] A wooden box or cupboard, or a large circular earthen vessel, for preserving bread, meat, &c.

કોઠા-દાવ, *s. m.* [See કેટ a fort + દાવ a game.] A game for children, in which

there are seven squares; generally known as નિસરણી (Used in the Nausar District.)

કોઠાર, *s. m.* [S. કોઠાગાર *fr.* કોઠ See કોટ a fort + અગાર a house.] A granary; a store-house.

કોઠારિયું, *s. n.* A small કોઠાર.

કોઠારી, *s. m.* [+ S. ફ. રૂ. having.] A store-keeper.

કોઠા-વિરામ, *s. m.* [See કોઠો the stomach + S. વિરામ *rest.fr.* વિ away from, opposite to, + રમ્ to play.] Temperament; constitution.

કોઠી, *s. f.* [S. કોઠ a store-room.] A large earthen jar. 2. A kind of fire-work. 3. A factory. 4. A store-room; a go-down. 5. The Residency (of a political officer).

Prov. કોઠી થોઈને કાઢવ કાઢવો To carry coals to Newcastle; a dirty work has a dirty end. પાકી કોઠીએ કાના ન ચઢે Try to do a thing before it is too late. કોઠીમાં ઘાટ્યા કઈ જવે? Death meets us anywhere.

કોઠી, *s. f.* [See કોઠ a wood-apple.] The tree which bears કોઠ (wood-apples).

કોઠીમડી, *s. f.* The name of a creeping plant.

કોઠીમડું, *s. n.* The fruit of કોઠીમડી.

કોઠું, *s. n.* [See કોઠ.] A wood-apple. 2. [See કોટ neck.] The face; the physiognomy; attention. 3. [See કોટું.] An intrigue; a love-intrigue. 4. [S. કોઠ.] A nest.

કોઠો, *s. m.* [S. કોઠ the inner part.] The stomach; the belly. 2. A table; a written statement in a tabular form. a synopsis. 3. A warehouse. 4. The upper part of an *angarkha*. 5. An earthen vessel in which indigo is stored. 6. A tower. (in Kāthī-wād). 7. A revenue office, in which dues are paid and collected. 8. A multiplication table.

Id. કોઠો વરલાવવો To eat a forbidden article of food. કોઠો લાગી (Slang) Lit. May your heart be afflicted (an expression used in abusing a woman).

Prov. કોઠે કોઠે નવી જુદી Many men, many minds.

કોડ, *s. m.* [S. કૌતુક wonderment, curi-

osity.] Longing; hankering; one's heart's desire.

મને રાસ રમ્યાના રસ કોડ વહાલા,

થે થે રાસ રમાડ વહાલા.

—ભાષા.

Id. કોડ પૂરવા—પૂરા કરવા—પૂરા પાડવા To gratify a longing; to supply what is wished for.

કોડ, *s. f.* [See કહોડ *fr.* S. ગોડ *fr.* ગો a cow + સ્થા to stand.] A cow-pen; a cattlepen; a byre. 2. The place where artisans work.

કો'ડ, *s. m.* [S. કુઠ leprosy.] Leprosy.

Id. ધોળો કો'ડ White leprosy. કાળો કો'ડ Black leprosy. ગળત કો'ડ Leprous sores. કો'ડ નિકળવો To be attacked with leprosy.

કોડી, *s. n. pl.* [S. કોંડ or કોંઝ an enclosed Space.] Shells.

કોડા-મણું, *adj.* [See કોટ a longing.] Foppish; vain of one's own beauty. 2. Enthusiastic; cheerful.

કોડિયું, *s. n.* [Dh. Des. કરોડિયા *fr.* S. કરોડિકા the skull, *Cy.* Hem. Des. કોડિયે *fr.* S. કોટ the inner part.] An earthen cup holding oil and a wick for a light.

Prov. કોડિયા જેટલું કપાળ, ને તેમાં વચ્ચે ભ-મરી

કો'ડિયું, *adj.* [See કો'ટ, *s. m.*] Afflicted with white leprosy.

કો'ડિયું, *s. m.* Same as કો'ડ.

કોડિ-ચો-લોખાન, *s. n.* [See કોઠી a cowrie + લોખાન.] A kind of fragrant gum.

કોડિ-ચો-સાપ, Same as કોઠ.

કોડિ-હું, *adj.* [See કોટ a longing.] Ardent; eager.

રંગે રંગે, રૂપે પૂરો, હીસતો કોડિલો કોડામણો.

—નરસિંહ મહેતા.

કોઠી, *s. f.* [See કોટું.] A small cowry; a sea-shell. 2. A coin of a small denomination. 3. Worthlessness

Id. કોઠી માત્ર અન્યાય The least wrong.

Prov. કોઠીની કમાણી નહી, ને ધડીની કુરસદ નહિ Busy doing nothing; *i. e.*, Engaged in a profitless business. કોઠી ચોર તે પાડી ચોર He that will steal an egg will steal an ox. કોઠીની સત્તા, ને લાખની સત્તા Property gives a right to hold one's possessions against the whole world. કોઠી હરામ, અચકા હલાક To strain

out a gnat and swallow a camel.

કોડું, *s. n.* [S. કોઢ an enclosed space.] A sea-shell.

કોડો, *s. m.* A large cowry. 2. *adj.* Foolish; dull (of a man).

કોડોડો, *s. m.* Same as **કોરડો** A whip. 2. Same as **કોયડો** A riddle, a puzzle.

કોઠ, Same as **કો'ડ** Leprosy.

કોઠિયું, } Same as **કો'ડિયું**, Leprous.
કોઠીયું, }

કોણ, *pron.* [S. કો who ? *fr.* કિમ what ? + પુનઃ again.] Who ? which ? what ?

Prov. કોણે કહ્યું હતું કે, “જેટા, આવળિયે ચઢેને?” You have to thank yourself for your misfortune; (of a self-inflicted difficulty).
કોણે દીડી છે કાદ Who knows what the morrow will bring forth: *i. e.* Boast not thyself of tomorrow, for thou knowest not what a day may bring forth. કોણ કહે છે કે, રાપ-ળીનો ધા વાપ્યો ? If the cap fits you, you may wear it.

કોણુ-માત્ર, *adj.* [+ S. માત્ર only. or See માત્ર a measure.] Of what consideration ? Who cares for you ? 2. Inconsiderable; insignificant.

કોણુ, *s. m.* [S.] An angle; a corner.

કોણી, *s. f.* [S. કોણ an angle.] The elbow.

કોતક, *s. n.* [S. કોતુક.] A wonder; a marvel; a wonderful thing or act.

કોતર, *s. n.* [S. કોટર a hollow, a hole. Or, See કોતરવું to dig, to carve.] A cave; a den. 2. A deep and broad arm of the sea; a gulf.

કોતરડું, *s. n.* A very small gulf.

કોતરણી, *s. f.* [See કોતરવું to carve.] An engraving. 2. An instrument for engraving.

કોતરણું, *s. n.* Same as **આતરણું**.

કોતરવું, *v. t.* [S. કૃત to cut.] To engrave; to carve. 2. To burrow. 3. To dig.

Id. કોતર કામ An engraving; sculpture.

કોતલ, *adj.* [See કોટવાળ the governor of a fort.] Adorned and walking without a rider in the front of a procession (of horses, &c.).

સુખપાદ સાથે ચાર કોતલ, સખળ શોભા નજી.

—હરિદાસ.

કોતાર, *s. f.* [P.] Want; deficiency; insufficiency.

કોતાર, *s. m.* An elephant-driver (used in Kāthiāwād).

કોથમી, } *s. f.* The coriander plant.
કોથમીર, }

કોથળી, *s. f.* [See કોથળો.] A purse; a bag. 2. The covering of the testicles. 3. A term for 1,000.

Id. કોથળીવાળી પ્રાણી Marsupials.

Prov. કોથરીમાંથી સાપ નિકળ્યો Deceiving expectation.

કોથળી-સાંથ, *s. f.* [+ સાંથ a share of the produce.] A share paid to privileged persons out of the produce of land.

કોથળો, *s. m.* [Dh. Des. કોટકો *fr.* S. કોટ, S. કોડો, a closed store-room. *Cf.* Hem. Des. કોથળો *fr.* S. કોટક a granary *fr.* કોટ a store-room.] A large bag or sack.

Id. કોથળો કરવો To fill a bag and go as a pedlar; to put knickknacks in a bag and go about to sell them.

કોદંડ, *s. n.* [S.] A bow (archery).

કોદરા, *s. m. pl.* [S. કોદ્ર.] A species of corn used for food by the poor.

Prov. કાળમાં કોદરા પણ વહાલા લાગે Hunger is the best sauce.

કોદરી, *s. f.* Grains of કોદરા separated from the husks.

કોદાળી, *s. f.* [S. કુદાલ.] A hoe; a spade.

કોદાળો, *s. m.* A large spade.

કો-દી, *adv.* [See કોઈ some + દિવસ a day.] Ever; at any time; sometimes.

કો-દું, *s. n.* [S. કૃ dim. + દુધ milk.] An old she-buffalo, yielding little or no milk.

કો-નું, *adj.* [Genitive of કોણ, કો, who ?] Whose ?

Prov. કોના આપની દીવાળી ? Men are liberal in the use of other's money. કોની ગાય ? કોનું ખાય ? હકે તેનું નખાદ નય Nobody concerns himself with other people's losses. કોને માથે લાકડું ઘાલ્યું છે ? = કોને માથે મોડ છે ? Everybody's business is nobody's business.

કોપ, *s. m.* [S. *fr.* ક્રુપ to be angry.] Wrath; anger.

કોપટી, *s. f.* [S. कुपट a rag. See કપોટી.]
A thin film. (Used in Kāthiawād).

કોપર-ખરાસ, *s. m.* [Eng. Copper-brass.]
An alloy of copper and brass.

કોપરા-પાક, *s. m.* [કેપરે kernal + પાક
a medicinal preparation.] A sweetmeat
made of cocoanut, sugar, &c. 2. A beating
(Used for euphemy.)

કોપરિ-યું, *s. n.* [S. कुपर.] The elbow.

કોપરે, *s. n.* [Guj. ટોપર. See ટોપી.] The
kernel of a cocoanut.

કોપરે-તલ, *s. n.* [+ S. तल, તેલ, oil /r. तिल,
तल, sesamum.] Cocoanut-oil.

કોપ-હું, *v. i.* [See કોપ anger.] To be
angry; to be enraged.

કોપાય-માન, *adj.* Angry; wrathful.

કોપીન, *s. n.* [S. कौपीन.] A cloth worn
over the private parts.

કોખર, *s. n.* [See કોતર.] A valley.

કોખાડ, Same as કેખડું.

કોખા-વાળી, *adj. f.* [See કુખા a mallet
+ વાળી, વાળું, having.] A woman who does
the work of beating & levelling the ground
with a કુખા or wooden hammer.

કોખી,
કોખીન, } *s. f.* [Eng. Cabbage, See કુખી.]
Cabbage.

કોખો, Same as કુખો.

કોમ, *s. f.* [Ar.] A people; a tribe; a
sect; a nation.

કોમળ, *adj.* [S. कोमल.] Soft; tender;
delicate. 2. Mild; agreeable.

કોમળ-તા, *s. f.* Softness; mildness; tender-
ness.

કોમળ-તા-ઈ, *s. f.* [+ ઈ is redundant,
the abstract noun being complete with તા.]
Same as કોમળ-તા.

કોય, A variant of કો, કો-ઈ.

કોયડો, Same as કોરડો a lash.

કોય-ડો, *s. m.* [Hem. Des. कुट्ट, कंठु = S.
आश्चर्य wonder, /r. S. कुट्ट a puzzle.] A
puzzle; a riddle.

કોયલ,
કોયલ-ડી, } *s. f.* [S. कंकला.] The In-
dian cuckoo.

કોયલી, *s. f.* A boil in the throat.

કોય-હું, *adj.* [Correctly કોહે-હું /r. કોહ-હું
to rot.] Decayed; decomposed; rotten. (/r.
કોહ-હું.

કોય-હો, *s. m.* [Hem. Des. कोइला = S.
काष्ठझरो burning embers of wood, & कोइआ =
S. करीषामि: a fire of cow-dung cakes, /r. S.
काक charcoal.] Charcoal; a coal.

Id. કોયલા જેવું Black. 2. Worthless; use-
less. 3. Wicked; evil.

Prov. કોયલાની દલાલીમાં હાથ કાળા He that
deals in dirt gets foul fingers. કોયલાને સો
મણ સાબુએ ધુએ, તેએ કાળા ને કાળા You cannot
wash a blackamoor white.

કોયા-બોહું, } *adj.* [See કોયું, કોય-હું, rotten
કોયું,
+ બોહ-હું to speak.] Speaking at tedious
length and unnecessarily upon any object.

કોર, *s. f.* [See કોર-હું to bore a hole.] A
side; the directoin. 2. The edge; the border.
3. The edging or border of a cloth. 4. A
piece of bread.

Id. કડકો કોર રોટલો A crust of bread. કડકો
કોર Lit. A piece or a crust. 2. A piece. કોર
મરડવી To play false to one's own party; to
change sides; to go over to the enemy's
side. કોર મૂકવી-ચોડવી To apply, sew, or put
a border (to a garment). કાળજની કોર
A darling.

કોરચું, *adj.* [Mar. कोइज /r. કૌતુક wonder.]
Shameless; callous; obdurate; incorrigible.

કોરટ, *s. f.* [Eng. Court.] A court of law.

કોરડા-દાવ, *s. m.* [See કોરડો a lash + દાવ
a game.] A game for children, generally
known as ઘડી-ખીલડો. (Used in the Songhad.
Prant.)

કોર-હું, *adj.* [See કોર.] Dry; free from
moisture.

કોર-ડો, *s. m.* [S. क्रूर cruel.] A lash; a
scourge. 2. Power; authority. 3. Oppression.
tyranny.

Id. કોરડો મારવો To lash. 2. To subject
to tyranny. કોરડો બનવો To exercise tyran-
ny over. યું, તારો હેડ કોરડો વાગે છે ? How ? am
I subject to your tyranny ? કાયદાને કોરડે વશ

કરવું To reduce to subjection by the power of law.

કોરડો, Same as કોયડો A riddle; a puzzle.

કોર-જી, *s. f.* Same as કોર A side.

કોર-જી, *s. n.* [See રજી a battle.] An army.

2. A cyclone of dust.

ઊડે કોરજી, કાંકરા, રજ ધણી, ઉડકા તણા પાત ને.

—પ્રેમાનંદ.

કોરજી-યો, *s. m.* [See કોરજી engraving.]

The sides of a wooden frame which are grooved so as to fix boards in it.

કોર-જી, Same as કોતર-જી.

કોર-મું, *s. n.* [S. કુર boiled rice.] Coarsely ground pulse.

કોર-વંકું, *adj.* [See કોર side+વંકું crooked.] Lying slanting; sloping.

કોર-વાજી, *adj.* [See કોર dry + વર્ણ colour, state.] Dry. (Used in Kāthiāwād).

કોર-વું, *v. t.* [See કોતર-વું to cut.] To bore a hole; to scoop. 2. To carve; to engrave.

Id. કાળજી કોરવું To afflict the heart. ડુંગર કોરવા To excavate mountains.

કોરસણી, Same as કોતરણી.

કોરા-કું, } Same as કોર Dry.
કોરા-જી, }
કોરા-જી, }

કોરા-જી, Same as કોર, કોર-જી, A side.

કોરી, *s. f.* A small silver coin worth about one third of a Rupee.

કોરું, *adj.* [S. કર cruel, raw, hard, *fr.* કૃત to cut.] New; not used; not washed even once (of cloth). 2. Dry; not watery. 3. Barren; fruitless; unproductive.

શામ સેવીએ રે, ગોવિંદ ગાર્હએ રે, કોરી કથનીથી શું થાય?

—દયારામ.

Id. કોરું વાસણ-લુગડું A new and unused pot or cloth. કોરું કટ, કોરું કડક, Brand-new; quite new and unused. 2. Quite dry. 3. Having no affection. કોરી કાગળ Blank paper. કોરે કાગળિયે મતું કરવું Signing a blank paper; giving a *carte blanche*.

કોરું-મોરું, *adj.* [+મોરું redup.] Quite new.

કોરે, *adv.* [See કોર side.] Aside; by the side of.

Id. કોરે કરવું-મૂકવું To set aside. કોરે કરી

રાખવું-મૂકી રાખવું To lay by; to abstain from present expenditure. કોરે બેસવું To be in the monthly course (of a woman).

કોલ, *s. m.* [Ar.] A word; a promise.

2. A custom-house entry of the arrival or departure of a ship.

Id. કોલ આપવો To give a promise. કોલ લેવો To obtain a promise. કોલ તોડવો To break a promise. કોલ પાળવો To keep a promise; to fulfil a promise.

કોલ, *s. m.* [See કોલ.] Mortar.

કોલ, *s. m.* [See કોલું.] A jackal.

કોલ-કરાર, *s. m.* [+ કરાર a contract.] An agreement; a treaty.

કોલમ, *s. m.* [See કુલમ *fr.* S. કલમ rice; or a metathesis of કમલ, *Cf.* કમોદ *fr.* S. કુમુદ a kind of lotus.] A kind of rice.

કોલમ, *s. m.* [Eng. Column.] A column.

કોલસો, Same as કોયલો.

કોલાહલ, *s. m.* [S. limit.] An uproar; a bustle; a tumultuous noise.

કોલી, *s. f.* [S. કપિલ a brown cow *fr.* કપિલ brown.] A cow.

કોલું, *adj.* [S. કપિલ brown.] Of a reddish brown colour.

કોલું, } *s. n.* [Dh. Des. કોલુયો, *Cf.* Hem.

Des. કુલ્હો, કોલુઆ, *fr.* S. કાદુ.] A jackal; a fox.

કોલું, *s. m.* [Hem. Des. કોલુઓ = S. કલુ નિષીડન યન્ત્રમ.] A machine for extracting the juice of the sugar-cane.

કોલેરા, *s. m.* [Eng. Cholera] Cholera.

કોલો, *s. m.* A hole in a wall.

કોવાડ, *s. m.* [See કૂવો a well + આડું across.] A piece of wood supporting the wooden wheel in a water-machine (કોશ).

કોવાડી, Same as કોહાડી.

કોવાણુ, *s. n.* [See કોહો-વું to rot.] Decay; decomposition; putrefaction.

કોવિદ, [S *fr.* કિમ્ + અપિ anything + વિદ્ to know.] A learned man; a doctor.

કોવું, *v. i.* [Hem. Des. કુહિઅં = S. લિત્તમ્ besmeared, also + તામન્મ becoming wet. *Cf.* Mar. કુસન્ને to putrefy.] To putrefy; to decay.

કોશ, *s. m.* [S.] A treasury. 2. A cavity

in the body. 3. A dictionary; a lexicon. 4. A sheath; a scabbard. 5. A bud. 6. A leathern bag used in drawing water out of a well.

Id. અન્નમય કોશ The cavity in the body which stores and digests food. શબ્દકોશ A vocabulary. ચાર કોશનું પાણી A quantity of water such as to require four bags or buckets to draw it out. કોશ ચાલે છે A water-machine is working. કોશ ભેડવો To work with a water-machine, to draw out the water of a well. બળદ કોશ તાણે છે Oxen work a water-machine.

કોશ, *s. m.* [S. કોશ.] A measure of length; a distance of one mile and a half.

Id. ચાર કોશનું છેટું A distance of four કોશ (six miles). 2. A very long distance. 3. A vast difference.

કોશ, *s. f.* [S. કુશી a plough share.] An iron bar sharpened at one end, used as an instrument for digging.

કોશ-તારો, *s. m.* [See કોશ a leather-bucket + તર-વું to swim.] A man who cannot swim.

કોશર, } Same as કોસર, કસર, Economy.

કોશર કોડી કેરી કરે, ખરચ કોડ બચી જાય,
છે ચાર વર્ષમાં ચતુર નર, વિવેકી ભેતાં વાણિયા.

—સામળભટ.

કોશિરિયું, *adj.* Frugal; economical; miserly.

કોશાગાર, *s. n.* [S. જર. + અગાર a house.] A treasure-house.

કોશાધિકારી, }
કોશાધિપતિ, } *s. m.* [+ અધિકારી, અધિ-
કોશાધ્યક્ષ, }
પતિ, અધ્યક્ષ.] A treasury-officer.

કોશિયાળો, *s. m.* [S. કુશાપાલ જર. કુશો, કોશ, an iron bar + આપાલ a protector જર. આ all around પાલ, પા, to protect.] A wooden wedge, placed between a ploughshare and the wooden frame of a plough, to hold both firm and tight.

કોશિયો, *s. m.* [See કોસિયા.] A kind of bird.

કોશિશ, } *s. f.* [P.] An endeavour; an effort.
કોશેશ, }

કોશ-ટો, *s. m.* [Dh. Des. કોસો જર. S. કોશ a cavity.] The cocoon of the silk-worm.

કોષ્ટક, *s. n.* [S. કોષ્ટક જર. કોષ્ટ. See કોઠો.] A table of weights, measures, coins, &c. 2. Each of the four-sided figures, formed on a paper with horizontal and vertical parallel straight lines.

કોષ્ટ, *s. m.* [S.] The stomach. 2. See કોટ.

Id. બદ્ધ કોષ્ટ Constipation.

કોસ, *s. m.* [S. કોશ. See કોશ.] A measure of distance; one mile and a half.

કોસ, *s. m.* [S. કોશ a cavity.] A leather-bucket.

કોસ, *s. f.* [S. કુશી a plough-share.] An iron bar used in digging.

કોસ-કુવો, *s. m.* [See કોશ + કુવો.] A well from which water is drawn by means of a large leather-bucket.

કોસ-ભુ, *s. f.* [S. કુશિ.] The side below the ribs.

કોસભુંવું, *r. t.* [S. કષણ rubbing જર. કષ to rub. (જ. કસણુંવું, કસણુંવું.] To mix together by rubbing.

કોસમ, *s. m.* [S. કુસુમ saffron.] The flower of કોસંબી.

કોસંબી, *s. f.* A tree from the flowers of which a red colour is obtained.

કોસંબો, Same as કસુંબો.

કોસલ, *s. f.* [Eng. Council, counsel.] A council. 2. Counsel; secret deliberation.

Id. કોસલ કરવી To deliberate secretly. કોસલ ભરવી To call a secret meeting.

કોસિયો, *s. m.* [See કોશ, કોસ.] One who draws water from a well with a leather-bucket.

કોસર, Same as કસર.

કોસ-ભુ, *s. n.* [S. કુશી a ploughshare; See કોશ, કોસ.] A bar of iron attached to a plough.

કોસી-ટો, Same as કોશેટો.

કોસીસ, Same as કોશિશ.

કોસીસું, *s. n.* [See કળશ.] An ornamental

structure on a parapet or rampart.

કોટ કેરાં કોસીસાં માંચ, કાંગરા બહુવિધ જડયા.

—પ્રેમાનંદ.

કોસું, *s. n.* [S. કુશ a kind of grass.] A shoot springing from a joint in a stock of bājri, juwār, &c. 2. An end of a bow (of an archer).

કો,
કોહ, } *s. f. m.* [See કોહોતું.] Decay;
કોહો,

decomposition. 2. Mortification. 3. A disease in which the skin, or flesh, or both become rotten.

કોહ-પણુ, *s. n.* Malicious fault-finding; peevishness; malice; spite; rancour.

કોહ-તું, Same as કોહોતું, કો'તું.

કોહ-વણુ, } Same as કો'વાણુ.
કોહ-વાણુ, }

કોહતું, Same as કો'તું.

કોહિનુર, *s. m.* [P. કોહ a mountain + નુર light.] Lit. A mountain of light. 2. A large brilliant diamond, the kohinur.

કોહોતું, Same as કો'તું.

કોહ્ય, *s. f.* Same as કોહ-પણુ.

કોહ્ય-તું, *adj.* [See કોય-તું.] Malicious; spiteful; rancorous.

કોહ્યા-બોહું, *adj.* [+ બોહ-તું to speak.] Peevish. 2. Quarrelsome.

કોળ, *s. m.* [Dh. Des. કોલો = S. કિરિ: a hog.] A large rat.

કોળ-ણુ, *s. f.* [See કોળી.] Wife of a કોળી.

કોળ-વાઈ, *s. f.* [See કોળ.] A trap for rats.

કોળિ-યું, *s. n.* Same as કોળ-વાઈ.

કોળિ-યો, *s. m.* [S. કવલ.] A mouthful. 2. A small quantity of food.

કોળી, *s. m.* [S. કૌલ a worshipper of S'akti, according to the left hand ritual (વામ મર્ગ.)] A particular S'ūdra class. 2. An individual of that caste. 3. A black and dirty stout man (colloq.). 4. An unsympathising brute; a man of no feeling (colloq.).

કોળી-નાળી, *s. m. pl.* [+ નાળી redup. of કોળી.] All the castes of S'ūdras,

કો'તું, *s. n.* [Dh. Des. કોહલિયો, Cf. Hem. Des. કોહલી /r. S. કમાળડ.] A gourd; a pumpkin.

કોળે-કોળો, *adv.* [See કળ pain /r. કળ-તું to pain.] Laughing boisterously.

Id. કોળેકોળો લેવી To laugh till one has a stitch in the side, or till the sides are about to burst.

કૃષ્ણતું કટાક્ષ કરી, કોળેકોળો લઈ કૃષ્ણા,

કૃષ્ણતું હસે અપાર, પય વિષ ચાખવે. —વલ્લભ.

કોઓ, *s. m.* [Dh. Des. કવોઓ /r. S. કયોત: a dove; or, કયવાઓ /r. S. કૃકવાક: a cock.] A crow.

કાતક, Same as કૈતુક.

કૈતી, Same as કૈવત.

કૈતુક, *s. n.* [S. /r. કુતુક.] Wonder. 2. A marvel; any object, event, or act exciting fondness, admiration, or delight. 3. Curiosity. 4. An object of curiosity or wonder.

Id. કાઈ કૈતુક વગર અપાય છે ? I will come to see you, when there is a delightful occasion at your house, and make you a present (said at the time of parting as a benediction or expression of affection).

Prov. કૈતુક વિના હસતું ન આવે One laughs only when one is delighted or sees a marvel.

કૈપીન, Sanskrit form of કૌપીન.

કૈભાણુ, *s. n.* [S. કુ dim. + મળ to speak.] A false charge; a false claim; deceit; roguery.

કૈમાર, *s. n.* [S. /r. કુમાર a boy.] Childhood. 2. The state of being unmarried.

કૈમુદી, *s. f.* [S.] Moonlight.

કૈરવ, *s. m.* A descendant of Kuru. 2. A ruler of the Kuru family.

કૈવચ, *s. n.* [S. કુશ a kind of grass + સૂત્ર a needle.] A kind of nettle; cow-itch.

કૈવત, *s. n.* [Ar.] Power; strength; vigour.

કૈશલ્ય, *s. n.* [S. /r. કુશલ skilful.] Expertness; cleverness.

કૈસ્તુભ, *s. n.* [S.] One of the fourteen precious things obtained from the ocean when it was churned by the gods.

કચમ, A variant of કેમ.

કયાં, *adv.* [S. कस्याम् in what ? *fr.* किम् what ?] Where ?

Prov. કયાં થોડું, ને કયાં ગધેડું ? = કયાં રાત્રી ભોળ, ને કયાં ગાંઝા તેલી ? = કયાં મોહર, ને કયાં અધેલી ? = કયાં લંકા, ને કયાં લાહોર ? = કયાં બીબી કાતમા, ને કયાં દાવલરા પીર ? = કયાં અંદન, ને કયાં મલયાગિરિ, કયાં સાયર કયાં નીર ? = A vast difference. જેમ જેમ પડે વિપત્તી, તેમ તેમ સહે શરીર A man's power of endurance is almost unlimited, it grows with his difficulties.

કયાં-ઈ,
કયાં-એ,
કયાં-ય,
કયાં-હી, } *adv.* [+ એ also, even, *fr.* S.

અપિ also, even.] Somewhere. 2. anywhere.

☞ When there is a negative word in a sentence, these words have an exhaustive meaning; as, એવી ચીજ કયાંએ મળે નહિ Such a thing can nowhere be found.

કચાડો, *s. m.* A species of horses.

કચામત, *s. f.* [Ar.] The judgment-day; doomsday.

કચાર-ડી, *s. f.* [See કચારો a plot of ground.] A small plot of ground in a field or garden to keep water in.

કચારી, *s. f.* A small કચારો. 2. Land which requires to be irrigated. 3. Land which can be cultivated.

કચારે, *adj.* [See કચો which ? + વાર time.] When ? at what time ?

કચારે-ક, *adv.* [+ એક indef.] Sometimes.

કચારો, *s. n.* [S. कदार a field under water.] Same as કચાર-રો. 2. A basin for water near the root of a tree.

કચાસ *s. m.* [Ar.] A guess. 2. Valuation; an estimate of the value of a thing. શું બાલશે, એવી આશ; રાત્રી કરતો મનમાં કચાસ.

—પ્રેમાનંદ.

Id. કચાસ કરવો To guess. કચાસ કાઢવો To make an estimate.

કંટુ, *s. m.* [S.] A sacrifice.

સાહિત્ય સર્વે સંભારીને, કરો એ કંટુ રાત્ર રે.

—ગિરિધર.

ક્રમ, *s. m.* [S. क्रम to go.] Order; succession; a series. 2. A particular arrangement of the words of a Vedic verse. 3. Going; proceeding; a course.

Id. ચાલતો ચલેલો ક્રમ A way or line of conduct that has been handed down to us. ક્રમમાં ગોઠવવું-મૂકવું-લાવવું To put in order; to reduce to order; to arrange in order. ક્રમે ક્રમે Gradually. ક્રમે કરીને One after the other.

ક્રમ-ભુ, *s. n.* Act of walking or going. 2. Advance; progress.

ક્રમ-ભંગ, [+ મઝ a breach *fr.* મઝ to break.] Irregularity.

ક્રમ-વાર, *adv.* [+ વારો a turn.] According to an order.

ક્રય, *s. m.* [S. *fr.* ક્રો to buy.] Buying; a purchase.

ક્રય-વિ-ક્રય, *s. m.* [+ વિક્રમ selling *fr.* વિ opposite to + ક્રા to buy.] Buying and selling; trade.

ક્રાન્તિ, *s. f.* [S. See ક્રમ.] The act of going. 2. A change; a revolution. 3. The ecliptic. 4. The declination of a planet.

ક્રાન્તિ-વૃત્ત, *s. n.* [S. + વ્રત a circle *fr.* વ્રત to turn.] The ecliptic.

ક્રિય-માણુ, *s. n.* [S. *fr.* કર to do.] A rite; ritual; a ceremony. 2. *adj.* Being done; in process; under operation.

ક્રિયા, *s. f.* An act; a deed. 2. Motion; action; being. 3. A ceremony; a religious rite. 4. Practice, as opposed to શુદ્ધ (theory).

ક્રિયા-નષ્ટ, *adj.* Lost or ruined by one's own acts. 2. Forgetting benefits done to oneself; ungrateful.

ક્રિયા-પદ, *s. n.* A verb.

ક્રિયા-ફળ, *s. n.* The fruit or result of an act.

ક્રિયા-ભ્રષ્ટ, *adj.* Not performing proper ceremonies.

ક્રિયા-વિશેષણુ અવ્યય, *s. n.* A predicative adjective. 2. An adverb.

ક્રિયા-શક્તિ, *s. f.* Power of action; energy; an act.

ક્રિયાશ્રય, *s. m.* The subject or agent of a verb.

ક્રિશ્ચિયન, *adj.* [Eng. *Christian*.] Believing in Christ; following the precepts of religion laid down by Jesus Christ.

ક્રીડા, *s. f.* [S. *fr.* ક્રીડ to play.] Sport; play; recreation; a pastime; a pleasant occupation.

Id. ક્રીડાગાર, ક્રીડાગૃહ, A pleasure-house. ક્રીડારથાન A place for sports; an arena; a gymnasium. ક્રીડાશૈલ A pleasure-mountain. ક્રીડા કરવી-રમવી To sport.

ક્રૂર, *adj.* [S.] Cruel; wicked. 2. Formidable; dreadful. 3. Harsh; merciless.

કોડ, *adj.* [S. કોટિ.] Ten millions.

કોધ, *s. m.* [S. *fr.* ક્રુધ to be angry.] Wrath; anger; ire.

Id. કોધ કરવો To get angry. કોધ મારવો To restrain one's own anger. કોધ આણવો-લાવવો To be angry; to make oneself angry. કોધાન્ય Blind with anger; maddened with anger.

કોધ-વું, *v. i.* To be angry.

કળીનો પ્રેયો કોધ્યો થયું. —પ્રેમાનંદ.

કોધાન્નિ, *s. m. f.* The heat of anger.

કોધાય-માન, *adj.* Angry; wrathful.

કોધાવેશ, *s. m.* A fit of anger.

કોધિ-ષ્ઠ, *adj.* Passionate; ireful; angry; fiery-tempered.

કોધી, Same as કોધિ-ષ્ઠ.

કોઞ્ચ, *s. m.* [S. કોઞ્ચ.] A heron; a curlew.

કોલપ્ત, *adj.* [S. *fr.* ક્ષિપ્ત to give pain to.] Distressed. 2. Far-fetched; forced.

કલીબ, *adj.* [S.] Impotent; neuter.

કલીમ્, *Interj.* A mystic syllable used in reciting a Vedic verse addressed to the god of love.

કલેશ, *s. m.* [S. *fr.* ક્ષિપ્ત to give pain to.] Distress; affliction. 2. A quarrel.

Id. કલેશ કરવો=જીવને કલેશ કરવો To worry oneself.

કલેશી, *adj.* Quarrelsome.

કવ-ચિત્, *adv.* [S. ક where? *fr.* કિમ્ what? *chit* indef.] Seldom; rarely.

કવાથ, *s. m.* [S. *fr.* કથ to boil.] Decoc-

tion.

ક્ષણ, *s. m.* [S.] A measure of time equal to four-fifths of a second. 2. A moment; an instant.

ક્ષણ-બુદ્ધિ, *adj.* [S. *fr.* + બુદ્ધ intellect, mind, *fr.* બુધ to know.] Fickle-minded; capricious.

ક્ષણ-ભંગુર, *adj.* [S. + મઙ્ગુર easily broken *fr.* મઙ્ગુ to break.] Frail; transient; evanescent.

ક્ષણ-ભર, *adv.* [S. + મ to fill.] For an instant; for a moment.

ક્ષણિક, *adj.* Momentary; transient.

ક્ષણે-ક્ષણે, *adv.* Every moment; repeatedly; every now and then; continually.

ક્ષત, *s. n.* [S. *fr.* ક્ષન્ to wound.] A wound. 2. *adj.* Having a wound; wounded.

કે ક્ષત હોંકે ગાલનાં, કે હૃદયનંદ છુપાવતી.

—પ્રેમાનંદ.

ક્ષતિ, *s. f.* [S. See ક્ષત.] Loss.

ક્ષત્રાણી, *s. f.* [See ક્ષત્રી.] A woman of the ક્ષત્રિય caste.

ક્ષત્રા-વળી, [+ આવલિ a line.] Same as ક્ષત્રીવટ.

ક્ષત્રિય, [S. *fr.* ક્ષત a wound + ણ to protect.] The classical form of ક્ષત્રી.

ક્ષત્રી, *s. m.* The second of the four great classes of the Hindu people. 2. An individual of the class.

ક્ષત્રી-વટ, *s. m.* [Same as + વટ living.] The reputation, honour, or pride of the ક્ષત્રિય caste; military glory; militarism.

ક્ષમ, *adj.* [S. *fr.* ક્ષમ to forbear.] Enduring; able to endure. 2. Able; capable; competent. 3. Patient.

ક્ષમા, *s. f.* [S. *fr.* ક્ષમ to forbear.] Forbearance. 2. Forgiveness; pardon. 3. Patience. 4. The earth.

સ્વચ્છ મનોહર મૃદુ મણિમય ક્ષમા જ,

અચ્ચાનંદમય પૂર્ણચંદ્રમા જ. —દયારામ.

Id. ક્ષમા કરવી-ક્ષમા કરવું-ક્ષમા આપવી To forgive. ક્ષમા માગવી To beg pardon.

ક્ષમા-પાત્ર, *adj.* [+ પાત્ર.] Fit to be pardoned.

ક્ષમા-વાન, } *adj.* Forbearing. 2. For-
ક્ષમા-વન્ત, } giving. 3. Patient.

ક્ષમા-શીળ, *adj.* [*S. fr.* ક્ષમા + શીલ char-
acter.] Of a mild, forbearing disposition.

ક્ષય, *s. m.* [*S. fr.* ક્ષિ to waste away.]
Waste; decline. 2. Destruction; extinction;
annihilation. 3. Consumption.

ક્ષય-તિથિ, [*S.* + તિથિ a day.] A day that
is not reckoned in a lunar month. 2. The
ceremony of s'rāddha performed every
month during the first year after the death
of a person. 3. The anniversary of the death
of a person.

ક્ષય-વૃદ્ધિ, *s. f.* [*S. fr.* + વૃદ્ધ increase
fr. વૃધ to increase.] Fall and rise. 2. The
waning and waxing of the moon.

ક્ષયી, *adj.* Liable to be destroyed. 2.
Consumptive. 3. *s. m.* The moon.

ક્ષર, *adj.* [*S. fr.* ક્ષર્ to drop.] Liable
to destruction; destructible; perishable.

ક્ષત્ર, *adj.* [See ક્ષત્રિય.] Relating or
peculiar to the military class. 2. *s. n.* The
ક્ષત્રિય caste. 3. The characteristics of a ક્ષત્રિય.

ક્ષત્ર-કર્મ, *s. n.* [*S. fr.* ક્ષત a wound *fr.*
ક્ષત to wound + ત્ર to protect + કર્મ.] The
duty or occupation of the ક્ષત્રિય (warrior)
class.

ક્ષાર, *s. m.* [*S. fr.* ક્ષર્ to drop, to ooze.]
Salt. 2. A salty taste. 3. Ashes of certain
medicinal drugs.

ક્ષાલન, *s. n.* [*S. fr.* ક્ષલ્ to wash.] Wash-
ing; removing; getting rid of.

ક્ષિતિ, *s. f.* [*S.*] The earth.

ક્ષિતિ-જ, *s. n.* [*S. fr.* + જન to be born.]
The horizon.

ક્ષિતિ-પાલ, *s. m.* [*S. fr.* ક્ષિતિ + પાળ.વું.]
A king.

ક્ષિપ્ત, *adj.* [*S. fr.* ક્ષપ્ to throw.] Thrown.

ક્ષિપ્ર, *adv.* [*S.*] Quickly.

પ્રાતઃકાળે વહેલાં ભરી, હરિને ભજતાં ક્ષિપ્ર.

—મુકુંદ.

ક્ષિપ્રા, *s. f.* [*S.*] Rice-pudding.

ક્ષીણ, *adj.* [*S. fr.* ક્ષિ to waste away.]
Wasted away; consumed; exhausted. 2.

Weak; disabled; invalid.

ક્ષીણ-તા, *s. f.* Weakness; exhaustion.

2. Delicate health.

ક્ષીર, *s. f.* [*S.*] Milk. 2. Water. 3. Juice
of trees or plants.

Id. ક્ષીર નીર તૂટાં કરવાં *Int.* Taking out
milk from water—said to be done (only
by a રાજહસ royal swan). 2. A disposition
to find out merits in others and disre-
gard their faults.

ક્ષીરેદક, *s. n.* [*S. fr.* + એદક water.] A
silk garment worn by women.

ક્રુધા, *s. f.* [*S.*] Hunger. 2. Appetite.

ક્રુધિ-ત, *adj.* Hungry.

ક્રુદ્ધ, *adj.* [*S.*] Very small. 2. Unim-
portant; insignificant. 3. Trifling.

ક્રુદ્ધ-ચંદાળી, [*S.* + ઘાટ a bell + આવળી a
line.] Same as ક્રુદ્ધચંદિકા.

ક્રુદ્ધ-ચંદિકા, *s. f.* [*S. fr.* + ઘાટિકા a small
bell *fr.* ઘાટ limit, a bell.] A waistband or
girdle having smalls bell attached to it.

ક્રુદ્ધ-તા, *s. f.* Littleness; smallness. 2.
Meanness.

ક્રુર, *s. m.* [*S. fr.* ક્રુર્ to cut.] A razor.
2. The hoof of a cow or horse.

ક્રુષ્ણક, *adj.* [*S.*] A little; trifling. 2. Low;
mean. 3. Unimportant; insignificant.

ક્ષેત્ર, *s. n.* [*S.*] A field. 2. A holy place;
a place of pilgrimage. 3. Area; surface. 4.
The body. 5. A wife.

ક્ષેત્ર-જ, *s. m.* [*S. fr.* + જન to be born.]
A son of the wife by a kinsman or by a
person duly appointed to procreate issue
for the husband.

ક્ષેત્ર-પાળ, *s. m.* [ક્ષેત્ર-પાલ *fr.* + પાલ, પા,
to protect.] The tutelary god of a place;
a local guardian deity.

ક્ષેત્ર-ફળ, *s. n.* [ક્ષેત્ર-ફલ *fr.* + ફલ fruit, the
result of a calculation.] The superficial
contents of an extended body; the area.
2. The result. 3. The net gain or loss in a
transaction.

Id. ક્ષેત્રફળ કાઢવું To find out the area.

ક્ષેત્ર-વહી, *s. f.* [+ વહી a book.] A field-
book (in land-surveying).

કોનરથ, *s. m.* [*S. fr.* + *સ્થા* to stand.] The embodied soul. 2. *adj.* Living in a holy place.

કોપ, *s. m.* } [*S. fr.* *ક્ષિપ્* to throw.]
કોપભ્રુ, *s. n.* }
Throwing; casting. 2. Passing away; whiling away (of time).

કોપક *s. m.* A stanza inserted into the writing of one man by another; a passage interpolated. 2. An interpolator. 3. The number to be added to or subtracted form a calculation (as of the heavenly bodies) in order to make the calculation correct.

કોમ, *s. n.* [*S.*] Well-being; welfare; weal. 2. *adj.* Happy; prosperous; thriving.

કોમકર, *adj.* [*S. fr.* + *કૃ* to do.] That which confers happiness; that which promotes well-being.

કોણી, *s. f.* [*S.*] The earth. 2. A hundred billions.

કોભ, *s. m.* [*S. fr.* *ક્રુષ્* to be agitated.] Agitation; commotion. 2. The excitement of anger; passion.

કોભવું, *v. i.* To be agitated. 2. To be angry.

કોભવવું, *v. t.* [Caus. of *કોભવું*.] To stir one up against.

કોભિત, *adj.* Agitated; excited.

કોર, *s. n.* [*S. fr.* *કુર* a razor.] Shaving (of the head).

કમા, *s. f.* [*S.*] The earth.

ખ

ખ, *s. m.* [*S.*] The thirteenth letter of the Gujarāṭī Alphabet.

ખ, } *s. n.* [*S.*] The sky; the heavens.
ખં, }

2. A cipher.

ખઈ, *s. m.* [See *કષ્ય*.] Consumption ; phthisis.

ખઈ, *s. f.* Same as *ખઈ*.

ખખ, *adj.* [Imit. See *ખેખંડે*.] Very old; decayed; rotten.

Id. *જૂનું ખખ* Very old, decayed and rotten.

ખખડવું, *adj.* [See *ખખડવું*.] Rattling; cracking.

ખખડવું, *v. i.* [Imit of the sound.] To rattle; to crack.

ખખડાટ, *s. m.* A rattling or cracking noise.

ખખડાવવું, *v. t.* To make a rustling sound. 2. To chide; to rate; to scold.

ખખરવખર, *adv.* [See *ખખ*, *ખેખંડે* making a hoarse sound. + *વિખેરવું* to scatter.] Being loose, decayed and scattered about.

ખખરવું, *v. t.* [Imit.] To feel a loss

deeply. 2. To give pain to.

Id. *ખખરી જવું* *v. t.* To decline in years.

ખખરી, *s. f.* Hoarseness.

ખખરો, *s. m.* Condolence. 2. Repentance.

ખખળવું, *adj.* [See *ખખળવું*.] Boiling; very hot.

ખખળવું, *v. i.* [Imit.] To boil.

ખખળવું, *v. i.* [*S.* *સ્વલ્* to fall.] To be very weak. 2. To be wasted away.

ખખળાવવું, *v. t.* To cause to boil.

ખખળાવવું, *v. t.* [*S.* *ઝલ*, *ઝાલ* to wash.] To shake and wash off. 2. To obtain money from a person under false pretences.

ખખરો, Same as *ખખરો*.

ખખા, *s. m.* The letter or sound *ખ* (kh).

ખગ, *s. m.* [*S. fr.* *સ* the sky + *ગમ* to go.] A bird. 2. The heavens; the stars or planets.

ખગપતિ, *s. m.* [*S. fr.* + *પતિ* the lord *fr.* *પા* to protect] The king of birds; the eagle.

ખગવાહન, *s. m.* [*S. fr.* + *વાહન* a vehicle *fr.* *વહ* to carry.] The god Vishnu.

ખગાકાર, *adj.* [*S. fr.* + *આકાર* form *fr.* *આ* up to + *કૃ* to do.] Having a wonderful

or beautiful form; charming to the eyes.

અગેશ, *s. n.* [S. *fr.* + ईश a ruler *fr.* ईश to rule.] Same as **અગ-પતિ**.

અ-ગોળ, *s. m.* [S. *fr.* ख the sky + गोल a circle, a globe.] The heavens; the starry firmament. 2. The celestial globe.

અગોળ-વિદ્યા, *s. f.* [S. + विद्या knowledge *fr.* विद् to know.] Astronomy.

અગોળ-વેત્તા, *s. m.* An astronomer.

અગ્ગા, *s. n.* The sky.

અ-ગ્રાસ, *s. m.* [S. *fr.* ख the sky; a circle, + ग्रस् eating, occupying, *fr.* ग्रस् to eat.] The occultation of a heavenly body; a total eclipse.

અં.અ., *s. f.* [See અણ-અણ-વું *fr.* અળ-વું. to dig.] Eager pursuit; perseverance. 2. Want; longing. 3. Desolation; devastation. 4. Oppression; tyranny.

Id. અંઅ ભાગવી To supply a want. નાદિર-શહે દિલ્લીમાં અંઅ વાજ્યો Nādir Shah desolated Delhi.

અંઅરોટ-વું, *v. t.* [See અર-વું] To besmear.

અં.અળા-વવું, Same as **અં.અળા-વવું**.

અંઆર, Same as **અંઆરો**.

અં.આર-વું, *v. i.* [Imit. (f. ઝાંઆર-વું, ખુંઆર-વું.] To neigh (of a horse; to hawk; to hem.

અં.આરો, *s. m.* Hoarseness of the voice. 2. The neighing of a horse.

અં.આળ-વું, *v. t.* [S. कल. काल to wash. (f. અંઅળા-વવું to wash off & અંઆળ-વું to wash.] To wash vigorously.

અં.અર-વું, *v. t.* [See અર-વું to drop *fr.* S. क्षर् to drop.] To shake off the dust. 2. To scold; to chide.

Id. અંઅરી નાખવું To shake off by briskly. 2. To chide; to scold. 3. To beat.

અં-ખોદ, *s. f.* [See અણ-ખોદ.] Back-biting; fault-finding; malice.

અં.ખોર-વું, *v. t.* [S. कृ to scatter. (f. વિ-ખેરવું.] To scatter. 2. To scratch.

અં.ખોળ-વું, *v. t.* [ખોળ-વું.] To rummage; to throw into confusion or disorder; to throw about. 2. To search for. 3. To shake off or to wash clean in abundance of water.

જમવા ગયા, ત્યાં જોયા ઠામ,

ખોજ્યું અંખોજ્યું ખાધું ગામ. —સામળભટ.

ટાઢાં પાણી, ઉનાં પાણી અંખોજિયાં.—ભાષા.

અં.ખોળા, *s. m. pl.* Ruminating; eager search.

અં.ખોળિ-યાં, *s. n. pl.* Pouring over a child a large quantity of water at the end of its bath.

ટાઢાં પાણી ઉનાં પાણી અંખોજિયાં, મામાનાં ખોજિયાં.

—ભાષા.

અંજ, *s. m.* [See અંજ.] Revenge; spite; grudge. 2. Recompense; redress.

ખોએલા દિવસનો અંજ વાજ્યો.—નરસિંહમહેતા.

Id. અંજ વાજ્યો To gratify one's feeling of revenge. 2. To get a recompense.

અં.ગાળ-વું, *v. t.* [See અં.ખાળ-વું to wash off.] To cleanse the mouth in the morning.

અચ, *adv.* [S. खान dug. *fr.* खन, અણ-વું, to dig. Or, S. कष्ट drawn tight *fr.* कष्ट to draw tight, See કસ-વું, કસ-કસાવવું; કચ-કચાવવું.] Tightly.

અચકા-વું, *v. i.* [See અચકો, ખાંચો, a pit.] To stop; to be stopped. 2. To shrink back

અચકો, Same as **ખાંચો**.

અચ-અચ-વું, *v. t.* To fill (a bag, &c.) until the sides are fully extended and drawn tight.

નગર ભર્યું છે અચઅચી, રાયે મંડપ રચના રચી.

—પ્રેમાનંદ.

અ-ચર, Same as **ખે-ચર**.

અચરૂં, *adj.* [See અચર.] Old. 2. Wasted; jaded.

અચરૂં, *s. n.* [See ખે-ચર walking in the sky.] Death.

અચા-અચી, *s. f.* [Imit. See ખિચોખિચ.] A crowd; the state of being crowded.

અચિત, *adj.* [S. *fr.* खच् to set, to inlay, to fasten.] Set; inlaid; fastened.

હેમ હીરા અચિત નિધાન, રત્નજડિત કટિ મેખળા.

—ગિરિધર.

2. *adv.* Certainly; positively; surely.

અચિતાઈ, *s. f.* Certainly.

અચુક અચુક, *adv.* [Imit.] Slowly trotting (said of the motion of a horse).

અચો-અચ, Same as **ખિચો-ખિચ**.

ખચર, *s. n.* [P.] A mule; a zebra.

Id. તારે ખચર થાય

ખજ,
ખજવાળ, } Same as **ખંજવાળ**.

ખજવાળવું, Same as **ખંજવાળવું**.

ખજન-ચી, *s. m.* [A खजाना a treasure + P. ची a suffix denoting position.] A treasurer; a cashier.

ખજનો, } *s. m.* [P.] A treasury; the
ખજનો, } exchequer. 2. A treasure; riches.

Id. અક્કલનો ખજનો A treasury of wisdom (used ironically to mean a stupid person). તેને એક દુનિયાનો ખજનો મળ્યો છે He has got a treasure.

ખજુર, *s. n.* [See ખજુરી.] Date (of a palm-tree).

ખજુરી, *s. f.* [Dh. Des.खजूरी /r. S. खजूरी.] A date-tree; a plain-tree.

ખજુરી, Same as **ખજ** Itch; the itch.

Id. ખજુરી લાલજું ગવન A garment stamped with marks like the traces of old leaves on the trunk of a date-tree. **ખજુરી લાગવી** To be attacked by an itchy sensation.

ખજુરું, *s. n.* Same as **ખજુરી**.

ખંચાવું, *v. i.* [See ખંચો a pit.] To hesitate; to keep back through shame.

ખંજ, *adj.* [S.] Lame.

ખંજન, *s. n.* [S.] A species of wagtail.

અંજન ખંજનશી ચલવું અખ,
વ્યંજન, રંજન વહાલ વરોહા ! —વલ્લભ.

ખંજર, *s. n.* [Ar.] A dagger; a poniard; a dirk.

ખંજરી, *s. f.* [Imit.] A small tambourine.

ખંજવાળ, *s. m. f.* [See ખંજવાળવું.] An itchy sensation; a desire to scratch.

ખંજવાળવું, } *v. i.* [S. खन् to dig +
ખંજાળવું, } જલ્ to burn.] To scratch; to itch.

ખટ, *adj.* [S. षट् six.] Six.

ખટ, *s. m.* A mode of music suitable for singing in the morning.

ખટ, *s. m.* [S. शट्.] A rogue; a scoundrel; a rascal.

ખટક, *s. f.* [Imit. Or, S. क्षत a wound /r. क्ष्ण to wound.] Pain. 2. Care. Cf. **ખટકો**.

ખટકરમ, *s. n.* [S. षट् six + कर्म act, a rite.] The six religious ceremonies which a Brahmana is entitled to perform. 2. Worship.

ખટકવું, *v. i.* [See **ખટક**.] To prick; to pierce. 2. To rankle.

ખટકો, *s. m.* [Guj. ખટ Imit. + કર the sound.] An impediment; an obstacle. 2. A suspicion; a doubt. 3. [See **ખટક**.] Perseverance; care; vigilance.

વાત કરીને (વપ્ર તે ગયો, ખાતરીને મન ખટકો થયો.

—સામળાલટ.

Id. **ખટકો થયો** To be impeded. **ખટકો રાખવો** To be vigilant; to have a care about.

ખટ-ખટ, *s. f.* [Imit.] A click. 2. A bother. 3. A contention.

ખટ-ખટા-રો, *s. m.* [+ કર a sound.] A noise; a troublesome continuous sound or talk. 2. A bother. 3. A contentious dispute.

ખટ-ચક *s. n.* [S. षट् six + चक्र a circle.] The circular marks supposed to exist in the body, by writers on the યોગશાસ્ત્ર (a system of philosophy founded by પતંજલિ).

ખટ-દર્શન, *s. n.* [+ દર્શન a system of philosophy.] The six systems of Hindu philosophy.

ખટ-પટ, *s. f.* [Imit. of the motions of an intriguing person; or, See **ખટ** six + પટ cloth, a fold.] Intricacy. 2. Pain; cares. 3. Discord. 4. Intrigues. 5. Diplomacy.

ખટપટને ખટપટ વાદે, તું અજોગો આવી પ્રીછી લે;
જંગી દોલ ઘણા ગડગડે, ત્યાં ઝીણી વાત કાને ન પડે.

—અખો.

Id. **ખટપટ કરવી-ચલાવવી** To make an intrigue. 2. To take pains; to undergo trouble. **ખટપટ થવી** To be not in harmony with.

ખટ-પટવું, *v. i.* To intrigue. 2. To conspire. 3. To form a plot.

ખટ-પટિ-યું, *adj.* Intriguing.

ખટ-પટિ-યો, } *s. m.* A busy-body. 2.
ખટ-પટી, }

adj. m. Intriguing. 3. Diplomatic.

ખટપદ, *s. m.* [See **ખટ** six + પદ a foot.]

A bee, (since having six legs).

સુમન રોપે ખટપદ લમતો, અન્ય ફરે વિહંગમ વૃક્ષમાં.

—પ્રેમાનંદ.

ખટ-મધુર, } *adj.* [See ખાટું sour +
ખટ-મધુર, }
મધુર sweet.] Having a sour and sweetish
taste.

ખટ-મદ્દ, *s. m.* [S. खट्वा ખાટ, a cot + મદ્દ
an athlete.] A bug. 2. A man supported
by petticoat or back-stair influence.

જે નવલશાહીરજ, રાણીનો સાજો, રાણીનો
ખટમદ્દ, are expressions sarcastically used
for a man who is supported by petticoat
or back-stair influence.

ખટ-માસી, *adj.* [S. षट् six + માસ a month]
Existing or continuing for six months;oc-
curring every six months.

ખટ-મીઠું, [See ખાટું sour + મીઠું, S. મિઠ,
sweet.] Same as ખટ-મધુર.

ખટ-રસ, *s.m.pl.* [S. षट् six + રસ a taste.]
The six primary tastes; all tastes. 2. A
disagreement (used for euphemy).

ખટ-રાગ, *s. m.* [S.+ રાગ a musical mode.]
The six principal musical modes;all musical
modes.2.Disagreement (used for euphemy).
3. Troubles; anxieties.

ખટ-રાગી, *adj.* Having a taste for all
things; experienced. 2. Intriguing.

ખટ-લો, *s. m.* [See ખાટ a cot, a bed-
stead;or See કડ-લો, કાટ, કાઢ, wood લો dim.]
A train; a retinue.2. A family.3.A dispute.
4. A suit at law.5. An intricate matter.

ખટ-વડું, *v.t.* [See ખાટું sour.] To make
sour.

ખટ-વું, Same as ખાટ-વું.

ખટ-શાસ્ત્ર, *s. n. pl.* [S. षट્ six + શાસ્ત્ર a
science.] The six important *shastras*
(systems of philosophy) of the Hindūs.

ખટાઈ, *s. f* [See ખાટું sour.] Sourness;
acidity. 2. A sour taste.

Id. ખટાઈ મિઠાઈ Frequent disagreement
and reconciliation (as between friends).

ખટા-પટી, *s.f.* [See ખટ-પટ.] A noisy
quarrel.

ખટા-રો, *s. m.* [See ખટ limit. + કાર a

sound; or, ખાટ a cot + આકાર a form.] A
loaded cart; an old hackney-coach.

ખટા-રો, *s.m.* [See ખટ-લો; or કડ-લો.કા.]
Furniture, wooden or otherwise, in a house.

ખટા-વડું, *v.t.* [See ખાટ-વું.] To benefit;
to advantage; to ensure gain to another.

ખટા-વું, *v. i.* [See ખાટું sour.] To be-
come sour; to turn sour.

ખટા-શી, *s. f.* [See ખાટું.] Sourness; aci-
dity. (/. ખટાઈ.

ખટું-મટું, } *adj.* [See ખટ-મધુર.]
ખટું-મધુર, }

Rather sour; sour and sweet in taste.

ખડ, *s. n.* [Him. Des. खड = S. तृणम्
grass.] Grass. 2. Weeds.

ખડ, *s. n.* [See ખર-ડ.] A salve; a plaster.

ખડક, *s. m. f.* [See ખડગ, ખડ્ગ. fr. S.
खड्ग a sword, or the horn of a rhinoceros. Or,
S. खण्ड-क ખડ, a piece.] A rock. 2. [See
ખડ-ખડિયું આપવું to dismiss.] Dismissal
(used in Jhālāwād).

Id. ખડખડ હસી પડવું, ખડખડાટ હસવું To
burst out laughing.

એવે ગરજ પાસે આગ્યા, ખડખડ પાંખો વાગી.

—પ્રેમાનંદ.

ખડકવું, *v.i.* [Imitative of the sound
made in putting things together.] To ar-
range; to stow.2. To make a heap; to heap.

ખડકી, *s. f.* [Hem. Des. खडकी = S. लघुद्वारम्
a small door. (/. Mar. खिडकी A courtyard;
a compound. 2. A street; a lane.

ખડકું, *s. n.* [See ખડક.] A small rock.

ખડકા, *s. m.* [See ખડક-વું.] A heap.

ખડ-ખડ, *s. f.* [Imit.] Rattling; grating.
2. An obstacle.

ખડખડ-જોગ, *s. m.* [જોગ, યોગ, meeting,
junction.] A quarrel.2. Discord; disagree-
ment.

ખડખડ-ભડભડ, *s. f.* [+ ભડભડ redup.]
Discordant sounds.

ખટ-ખડ-વું, *v. i.* To rattle; to grate; to
rustle.

ખડખડાટ, *s. m.* A rattling sound.

ખડખડિયાં, *s. n. pl.* A kind of dry
cakes made of plantains.

અડઅડિયું, *s. n.* Anything that makes a rattling sound. 2. An old hackney-coach. 3. A cocoanut with dried kernel.

Id. અડઅડિયું આપવું *Lit.* To present one with a dry cocoanut. 2. To dismiss. અડઅડિયું મળવું To be dismissed.

અડગ, *s. m. f.* Same as અડક A rock.

અડગ, *s. n.* [*S.* खड्ग.] A sword. 2. A rhinoceros' horn.

અડગ-પાત્ર, *s. n.* [*S.* + पात्र a vessel, a cup, *fr.* पा to drink.] A vessel or cup made of rhinoceros-horn.

અડગુ, *s. n.* A species of small tiger.

અડ-તલ, } *adj.* [*S.* कष्ट-तर very laborious *fr.* कष्ट labour *fr.* कष्ट to rub.] Able-bodied; muscular. 2. Laborious. 3. Troublesome; vile; wicked. 4. Trifling.

આતરી કહે. હું અડતલ કહું છું, હલહલ કરવા દો ને હેલાં; મોડાં સાથે વહેશે, તે મરશે, શાંખવાં છે સાકર કેળાં.

—સામળભટ.

અડ-તાલ, *s. m. pl.* [*S.* षट् six + ताल a clap, *fr.* तट् to beat.] The six different ways of keeping time in music; all the ways of keeping time in music.

અડ-તાલ, *s. m.* [*S.* खर an ass + ताल.] A kick. 2. A wooden partition (Used in Kathiawad).

અડ-તાલ-વું, *v. t.* [See ખરી a hoof + તાલ-વું to beat.] To strike the ground (of the hoof of a horse, bull, &c.).

અડડું, Same as અડબું.

અડ-ધાન, *s. n.* [See ખડ grass + *S.* धान corn.] Wild corn; corn that has grown up without being sown. 2. Grain or corn of an inferior quality.

અડ-ધામણી, *s. f.* [See ખડ grass + ધામણી.] A kind of tree.

અડ-ધાય-હું, *adj.* [+ *S.* धै, ધા-હું. to suck.] Afflicted with a skin disease. 2. Dirty.

અડ-ધા-લ, *adj.* Having grass but no other food to eat. 2. Weak. 3. Worn out.

અડપ-હું, *v. i.* [See ખડપું.] To scrape.

અડ-પું, *s. n.* [See ખડ grass + *S.* पा to protect (used for euphemy), *cf.* પાળી a

knife. Or, See ખરપા, ખરપો, ખરપંડી.] A tool to scrape with.

અડપો, *s. m.* [See ખડક.] A crag; a cliff; a steep rock. 2. [See ખડપું.] A scraper. 3. [See ખાલપો a shoe-maker.] A fool (vulgar).

અડ-અચ-હું, *adj.* [Hem. Des. खरडिअ = *S.* रुक्म dry, hard. *cf.* ખરર-હું. ખરડા-હું. Guj. ખડ, ખડ + અડ, હડ Imit.] Rough; uneven.

અડ-અડા-ટ, *s. m.* [Imitative of the sound.] A noise; an uproar. 2. A tumult.

અડખાં, *s. n. pl.* } [See ખપોડી.] A hard layer on the surface of liquid substances.

અડબુચ, } *s. n.* [*P.* खरबुद्ध a water-melon, *cf.* તડબુચ.] A musk-melon.

અડબુચી *s. f.* A creeping plant which bears musk-melons.

અડ-ભડ, *s. f.* [Imitative of the sound.] A loud rustling. 2. Bickering; a strife.

Id. અડભડ ભેગ A conjuncture of circumstances which will bring about a quarrel. દખ ચોરાશીમાં ભેઈ વજ્યો, ખાલી અડભડ ખોટો.

—માંડબું.

અડ-ભડ-હું, *v. i.* To rustle; to rattle. 2. To quarrel.

અડ-ભડા-ટ, Same as અડ-અડા-ટ.

અડ-ભામી, *s. f.* [See ખડ grass + *S.* भ्रम to wander.] A medicinal creeping plant.

અડ-માકડી, *s. f.* [See ખડ grass + માકડી a female monkey.] A grasshopper.

અડ-મોસાળ, *s. n.* [See ઘરહું old + મોસાળ mother's family.] The house or family of the maternal or paternal grandmother.

અડ-હું, *v. t.* [See ખડ. ખરડા-હું.] To besmear. 2. To foul; to spoil. 3. To accuse. 4. To implicate.

અડ-હું, *v. i.* [See ખર-હું *fr.* *S.* ऋ to drop, to coze.] To be dislocated. 2. To lose brightness; to be faint.

અડસલ, *s. m.* [See ખાડો a pit + સલ a peg.] The foundation of a building.

અડા, *s. f.* [*S.* खट्वा.] Wooden-shoes; pattens.

અડા, *s. f.* [See અડું standing.] The upright part of the shoe at the back of the heel.

અડાઈ, *s. f.* A heifer [Used in the Sorath Prānt).

અડા-ઉતાર, *adj.* [See અડા erect part, & + ઉતાર-વું to put off.] Payable at sight (of a bill, a draft).

અડા-ઉપાર, *adj.* [+ ઉપાર-વું to raise up.] Close fitting (of shoes with the part at the back of the heel straight up.)

અડા-અડ, *adv.* [Imitative.] With a crack. 2. Briskly.

અડા-ખાટ-કું, } *s. n.* [S. In Astrology
અડા-ખાસકું, }
ષટ્ષ્ઠક *fr.* ષટ્, અડે, six + અષ્ઠક a group of eight *fr.* અષ્ટ, આઠ, eight.] Hatred; disagreement.

અડાસન, *s. m.* [See અડ grass + આસન a medicinal plant.] A medicinal plant.

અડિયા-અડઅડ, *s. f.* [See અડિયા a bag + અડ-અડ a clashing sound.] Extirpation; ruin. 2. Decayed state. 3. A misfortune; a calamity.

અડિયું, *s. n.* [See અડ-કે.] A famine; dearth. 2. A leopard. 3. A wild she-buffalo.

અડિયો, *s. m.* [See અડી chalk.] An inkstand; an ink-holder. 2. A many-folded bag.

Id. અડિયા ભરવા, અડિયા પોટલાં બાંધવાં To remove one's household furniture. 2. To change one's residence.

અડિયો ખાર, *s. m.* [+ ખાર a salt.] Borax.

અડી, *s. f.* [S. खटिका.] Chalk. 2. Pebbles.

અડી, *s. f.* [See અડિયું.] A young she-buffalo.

અડું, *adj.* [Him. Des. अट्ट *fr.* S. स्तम्भ standing still, not moving *fr.* સ્તંભ to stand still, to be stiff like a pillar.] Standing. 2. Erect. 3. Foolish (Used in Kāthāiwād).

Id. અડું થવું To stand up. 2. To be ready. અડું રહેવું To remain standing. અડીઅડી Lit. Standing. 2. In a short time; at once; immediately. અડીચેટ At once; immediate-

ly. અડું કરવું To get up; to fabricate. અડી સાકર Sugar-candy.

અડે-ધાટ, *adj.* [See અડું standing + S. ઘાટ form.] Bleached (of cloth.) 2. Standing; ready for action.

અડે-ચોક, *adv.* [+ ચોક a courtyard.] In the open air; openly; in the presence of all; in broad day-light.

અડે-જોડે, *adv.* [+ જોડે a pair of shoes.] Even before one has put off one's shoes; as soon as one has arrived; in a hurry.

અડે-હું, *s. n.* [See અડિયું.] A young she-buffalo.

અડે-હું, *adj.* [See અડ-વું to drop.] Fallen.

અડો, *s. m.* [See અડું standing.] The hinder part of a shoe; the heel of a shoe. 2. A pigeon-house.

અડ્ડો, *s. n.* [S.] A sword. 2. The horn of a rhinoceros. 3. A rhinoceros.

અણુ, *s. f.* [S. क्षण.] A period of four minutes. 2. An instant; a moment; a short time.

અણુ, *s. f.* [S. खन to dig.] An itching sensation.

અણુ, *s. m.* [S. खण्ड a part *fr.* खण्ड to break.] A compartment; a division. 2. A drawer (in a writing table).

અણુ-કે, *s. m.* [Imit.] Tinkling; a tinkling noise.

અણુ-અણુ, *adv.* Cracklingly; with a tinkling sound.

અણુ-અણુ, Same as અન-અન.

અણુ-અણુ-વું, *v. i.* To tinkle; to rattle.

અણુ-અણુ-ટ, *s. m.* A continuous or frequent tinkling sound.

અણુ-ખોતર, *s. f.* [See અણ-વું to dig + ખોતર-વું to engrave.] Act of secretly searching for a thing.

અણુ-ખોળ, }
અણુ-ખોળ, } *s. f.* [+ ખોદ-વું to dig and
અણુ-ખોદ, }
અણુ-ખોળ, }

શેષ-વું, ખોળ-વું, to search.] A minute search. 2. A disposition to find fault; the act of finding fault; malignity.

Id. અણખોજ, &c., કરવી To speak ill of others behind their backs; to find fault with.

અણ.ચ.હું, *s. n.* A spade.

અણજ, Same as ખંજવાળ.

અણ.વું, *v. t.* [*S.* खन to dig.] To dig.
જેહ અણ, તે ત્યાં જઈ પડે; જેને નડીએ, તે જન નડે

—સામળાલટ.

2. To scratch.

Id. ભોંચ અણવી To dig the ground. 2. To look down and scratch the ground (through shame). ચુંટી અણવી To pinch. 2. To give a sharp hint. શરીર અણવું To scratch the body owing to itchiness.

Prov. અણવો ડુંગર, ને મારવો ઉદર Great pains, little gains; *i. e.*, Much bruit; little fruit.

અણસ, *s. f.* [*Hem. Des.* खणुसा = *S.* मनो दुःखम् anxiety.] Perseverance. 2. Hatred; spite; a grudge. 3. Suspicion. 4. An eager desire (generally to ease nature).

ગુણ ને સ્વાદ તો ત્યારે પામે, જ્યારે અણસે પાય.

—દયારામ.

Id. અણસે ભરાવું To bear a grudge. અણસ થવી To have an eager desire (to ease nature).

અણસા-વું, *v. i.* To bear hatred or grudge. 2. To have an eager desire to ease nature.

અણિ-ક, *adj.* [*S.* क्षणिक *fr.* क्षण, અણ, a moment.] Dying, or liable to be destroyed in a moment; transient.

અણ-અણ, *adv.* Every moment; every now and then; very frequently.

અણ-માત્ર, *adv.* [*S.* क्षण + मात्र only.] Only for a moment.

ખંડ, *s. m.* [*S.* *fr.* खण् to break.] A division; a section.

નંદ કુંવર વણ નામ જપે તો, જિંહા કં શત ખંડ.

—દયારામ.

ઉજ્જડમાં મૂકી વસ્તનો ખંડ કીધો.

રેણી મધ્યે નાથે વિજેગ દીધો.

—પ્રેમાનંદ.

2. A piece of cloth sufficient for a woman's bodice. 3. An apartment. 4. A continent.

Id. ખંડ પહેદો The first part or chapter of a book. કિનખાખનો ખંડ A piece of brocade. ઘરનો ખંડ A part of a house. યુરોપ ખંડ The continent of Europe. ખંડ પાડવા

To make divisions; to divide.

ખંડણી, *s. f.* A part of the revenues of a kingdom given to a superior king; tribute.

ખંડન, *s. n.* [*S.*] Breaking; destroying. 2. A refutation.

Id. ખંડન કરવું To overturn, destroy, or confute (an argument).

ખંડ.વું, *v. t.* To make parts; to divide. 2. To break to pieces. 3. To purchase in a lump at a cheap price. 4. To square up accounts on receiving a payment less than the sum due.

Id. ખંડી વાળવું To purchase in a lump. 2. To square up an account on receiving payment of the whole at once. ખંડી આપવું To sell goods in a lump at a cheap price. ખંડી રાખવું-લેવું To buy goods, &c. &c.

ખંડા-ખંડી, *s. f.* Overcrowdedness.

ખંડા-વવું, Causal of ખંડ.વું. To crush.

ખંડા.વું, Passive form of ખંડ.વું.

ખંડિત, *adj.* [*S.*] Broken; scattered. 2. Disrespected; confuted; refuted. 3. Unchaste (of an unmarried woman).

ખંડિતા, *adj. f.* Mortified or angry at seeing marks of infidelity in one's husband (of a woman).

ખંડિયર, } *s. n.* [See ખંડિત broken + નગર a city.] Ruins. 2. A desolated building.

ખંડિયો, *adj.* [See ખંડ.ણી a tribute.] Tributary; paying a tribute to a superior king.

ખંડી, *adj.* [*Guj.* ખંડ a continent.] Inhabitant of a continent (at the end of a compound).

ખંડું, Same as ખંડિત Broken.

એક દીવે દીવા લાખો કરે, પણ તેજ તલ ખંડું ન થાય.

—નરભેરામ.

ખંડેર, Same as ખંડિયર.

ખત, *s. n.* [*Ar.*] A bond; a writing in acknowledgement of a debt.

Id. ખત કાગળ-પત્ર Bonds and letters. ગીરો ખત A mortgage deed. અંગાઉ ખત A deed on personal security. વેચાણ ખત A

deed of sale. કરજ અત A deed of loan. અત લખવું To write a bond. 2. To write a letter. અત કરી આપવું To make a deed or written bond. અત ફાટવું Lit. To be torn (of a deed of loan). 2. To die (said on the death of an unmarried daughter).

અતમ, *s. f.* [Ar.] End; termination.

Id. અતમ કરવી to carry matters to an extreme.

અતર-વટ, *s. f.* [See ક્ષત્રિય + વૃત્તિ.] The profession or occupation of a ક્ષત્રિય (soldier). 2. Perseverance; obstinacy.

અતર-વટ, *s. f.* [See કૈતર-વું to engrave + વૃત્તિ state.] Fault-finding.

અતરા, *s. n. pl.* [See અતરો] Inconvenience; obstacle; difficulty. 2. A defect; a fault.

અતરિયાં-વટ, Same as **અતર-વટ** The occupation or duties of ક્ષત્રિય A soldier.

દેવું, મરવું, મારવું, ઝાલવી અગરિ ઝટ,

કલો કહે “રે ઠકરો, વસમી અતરિયાંવટ.”—ભાષા.

અતરી, *adj.* [See ક્ષત્રિય.] The name of a caste lower than ક્ષત્રિય. 2. *s. m.* An individual of this caste.

અતરો, *s. m.* [Ar.] Doubt. 2. Fear; apprehension.

Id. અતરો મટાડવો To ease nature; to go to stool.

અતવ-ણી, *s. f.* [See અતવ-વું.] Posting items from the day-book and the cash-book into the ledger; opening an account in the ledger.

અત-વ-વું, *v. t.* [See અવું.] To post items from the day-book into the ledger.

અતામ, *s. f.* [See અત્તા a mistake + એમ a blemish.] A defect; a fault. 2. A charge; an accusation. 3. A curse (Used in Kāthiāwād).

અત્તા, *s. f.* [Ar.] Loss; damage. 2. A mistake; an error. 3. Repentance. 4. Failure.

Id. અત્તા ખાવી To suffer a loss. 2. To be negligent. 3. To repent.

અત્તો, *s. m.* A woollen blanket (Used in Kāthiāwād)

અદ-અદ, *adv.* [Imitative of the sound.]

Boiling; simmering.

Id. અદઅદ થવું To simmer; to boil.

અદ-અદ-વું, *v. i.* To simmer; to boil.

અદ-ડ-વું, *v. t.* [Caus. of અદ-વું.] To drive fast; to push forward. 2. To tire; to weary.

અદડા-મણ, *s. f.* Driving fast. 2. Useless running about.

અદ-ડું, *adj.* [See આદી+દળ thickness.] Thick or rough in texture (generally of cloth).

અદડુક-અદડુક, *adv.* [Imitative of the sound and motion.] Trotting; ambling.

અદડો, *s. m.* A eunuch (Used in parts of Kāthiāwād).

અદ-અદ, *adv.* [Imitative of the sound.] Making a sound as in boiling. 2. Teeming with vermin (of a substance in the process of decomposition).

અદ-અદ-વું, *v. i.* To make a sound as that of boiling. 2. To teem with vermin (of a substance, &c.).

અદ-વું, *v. i.* [S. સ્થિત to be steady.] To go fast.

અતુલવી આગળ વાદ જ વહે

ઉંટ આગળ જિમ વાળો અદે. —અખો.

2. To run about uselessly.

અદી ખુંદી ખાતે, વૈલવ નજત્યા બીર, તને.

—પ્રેમાનંદ.

અદિર, *s. m.* [S.] Name of a tree.

અદુશ-અદુશ, *adv.* [Imit.] Running with short steps.

ટટ્ટ અદુશઅદુશ ચાલે છે.

—ભાષા.

અદે-ડ-વું, Same as **અદ-ડ-વું**.

અદડ, Same as **અદડું**.

અધા, } *s. f.* [See આદ eating.] Ap-

petite; hunger.

અ-ધોત, *s. m.* [S. *fr.* સ્થ the sky + ધત to shine.] A butterfly. 2. A glowworm.

3. A star. 4. The sun.

અન, Same as **દૈ**, **ખેન**.

અન-અન, *s. f.* [See અણ-વું to dig. Cf. અણ-અણ.] Addictedness. 2. Perseverance.

3. A careful search.

અનિ, } *s. f.* [*S. જન to dig.*] A mine.

અનિજ, } *adj.* [+ *જન to be born.*]

Mineral.

અત, *s. f.* [*S. જન to dig.*] Perseverance. 2. Care. 3. Disgust.

Id. અ તે પડવું To persecute (a man). 2. To persevere. 3. To be careful. 4. To watch narrowly another's actions.

અંતી, } *adj.* 1. Persevering. 2. Careful. 3. Anxious; uneasy.

અંદાઈ, } *s. f.* [See અંત્ર.] Cunning; knavery; roguery.

અંદ, } *adj.* [Hem. Des. કંદો = *S. દંદો* મનશ્ર firm, proud, mad; or Hem. Des. લંબો = *S. અન્યુજ:* very hot *jr.* *S. સ્કન્ધ:* the commander-in-chief of the gods.] Obstinate; haughty. 2. Cunning; knavish; roguish.

અંધા-સા, *s. m.* [*S. સ્કન્ધ*] The shoulder.

અન્ન, *s. n.* [See ખાણું food.] Pickles (used in the Bhil Districts).

અપ, *s. m.* [See અપ-વું to be demanded.] Demand. 2. Consumption. 3. Use. 4. Want.

Id. અપ થવે To be sold off; to have a large demand for. અપ જગવે To have a sudden demand for. અપની ચીજ A useful thing. અપ પડવે To want; to have a use for. અપ આવવું-લાગવું To be useful. અપ જોગું Useful; suitable.

Prov. અપ તેની છાજ નહિ Necessity has no law.

અપ-ડી, *s. t.* A wooden spade.

અપ-ડો, *s. m.* An iron spade (used in the Surat District).

અપ-ત, *s. f.* [See અપ.] Demand.

અપ-વું, *adj.* Much in request. 2. Suitable. 3. Useful; fit.

અપરે-લ, *adj.* [*S. સર્પર* a broken piece of an earthen vessel. See જાપર, જાપરે.] Tiled; having a tiled roof.

અપ-વું, *v. i.* [*S. કપ્ to cause to less jr.* જિ to be less, to waste away.] To be sold off. 2. To be consumed; to be used. 3. To be wanted; to be in request. 4. To be classed among.

Id. નહારીમાં હુ જ અપી I alone am classed among bad women. વધારે અણસમજમાં અપીએ છીએ We are detected in greater folly. અપી જવું To be consumed; to be used up. 2. To die. 3. To be a victim of; to fall a victim to. બ્રાહ્મણને શુદ્રનું પાણી અપે નહિ A Brāhman cannot use water touched by a S'ūdra. તમને અરશી અપે ? Do you want barphī (sweetmeat)? (used in Kāphāwād).

Prov. તને અપે, તે મને ન અપે I resign my claim to anything you may like to take.

અપાટ, *s. f.* } A bamboo-chip.

અપાટિ-યું, *s. n.* } [Causal of અપ-વું.] To get sold. 2. To get consumed. 3. To create a demand for.

અપુ-કલી, *s. f.* A hut (used in Kthd.).

અપુસ-વું, *v. t.* [See કું dim. + પુસ-વું to rub.] To beat; to thrash (used in Kthd.) 2. To persevere; to be engrossed in.

અપે-ડી, *s. f.* [*S. કપ્ to destroy.* See અપ-વું.] A kind of insect very destructive to crops.

અપે-ડો, *s. m.* [See અપાટ.] A partition made of chips of bamboo.

અપોટી, *s. f.* } [Hem. Des. લાપુરા = *S.*

અપોટ, *s. n.* } *અપોડી,*

સહા hard, dry.] Sand. 2. A crust; a scale.

અપર, *s. n.* [*S. સર્પર.*] A piece of a broken earthen vessel. 2. A dish in which food is presented to a goddess. 3. A coconut shell used by beggars to collect alms in.

અપર, *s. n. f.* [See અફા anger.] Disfavour; anger.

Id. અપરમાં આવવું To fall a victim to. અપરમાં લેવું To make a victim of; to victimize. હાલ માતાનું અપર ચાલે છે The anger of the goddess is now seen working around us.

ખફા, *adj.* [P.] Angry; offended.

Id. ખફા મરજી Displeasure.

ખખફા-વડું, *v. t.* [See ખપા-વડું.] To steal (used in Kthd.).

ખખડ-દાર, Same as ખખર-દાર.

ખખડ-દારી, Same as ખખર-દારી.

ખખર, *s. f.* [Ar.] News; tidings. 2. Information; a message. 3. A rumour; a report. 4. Notice; an advertisement. 5. Care; regard. 6. Knowledge.

Id. ખખર આપવી To inform; to report. ખખર રાખવી To take a due notice of what passes around. 2. To take care of; to look after. ખખર લેવી To take care of. 2. To see; to be informed. 3. To wreak vengeance upon.—ની ખખર લેવી To inquire after; to look after. ખખર કરવી To send word to. ખખર કાઢવી To get information about.

ખખર અન્તર, *s. f.* [+ S. અન્તર another.] Information or news about various matters.

ખખર-દાર, *adj.* [P. + P દાર having.] Skilful; well-versed; adept; clever. 2. Strong; sound; firm. 3. Substantial; well-to-do; being in easy circumstances. 4. *interj.* Take care! Mind!

ખખર-દારી, *s. f.* Persevering; protecting; keeping in safety, order, or good condition. 2. Strength; firmness; soundness.

ખખા-ખખ, *s. f.* [By transposition of letters *fr.* લાખ-વું to speak. (*cf.* ગખા-ગખી.)] A confused noise. 2. Confusion; disorder. 3. A noisy quarrel (Used in Kthd.)

ખખુતર, *s. n.* [P.] A pigeon; a dove.

ખખુતર-ખાનું, *s. n.* [+ P. ખાના a house.]

A pigeon-house.

ખખુસ-વું, Same as ખખુસ-વું.

ખખાચિ-વું, Same as ખખાચિ-વું.

ખ-ભળ-વું *v. i.* [See ખળ-ભળ-વું.] To rumble; to be agitated.

ખ-ભળા-ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ state.] Rumbling.

ખભો, *s. m.* [Hem. Des. લવઝો = S. સ્કન્ધ or સ્કન્ધ the shoulder; or Hem. Des. લવઝો લવા = S. વામ કર: the left hand; *fr.* a support *fr.* સ્કન્ધ to stop.] The shoulder.

Id. ખભા ઉપર માથું હોવું To have a head on one's shoulders; to have the power or strength to bear a burden or responsibility. ખભે હાથ મૂકવા To swear by. ખભો ચઢાવવા To shrug one's shoulders; to hesitate. 2. To refuse to do.

ખમ, *s. f.* [S. સ્કન્ધ a support. (*cf.* ખભો.)] The arm; the shoulder.

ખમ-ખમ, *adv.* [Imit.] Chiming; having the sound of chiming little bells.

કટિ કદોરડો રે, ચરણ ધરતાં ખમખમ ખોલે.

—દયારામ.

ખમચ-વું, } Same as ખમચા-વું.
ખમચા-વું, }

ખમ-ણ, *s.* [See ખમ-ણ-વું.] Scrapings of the kernel of a cocoanut or of any other fruit.

ખમ-ણ દોકરો, *s. n. pl.* A preparation of gram flour overspread with scrapings of cocoanut kernel.

ખમ-ણ-વું, *v. t.* [See ખમ-વું.] To scrape the kernel of a cocoanut or of any other fruit.

ખમ-ણા, Same as ક્ષમા. (Used by Jains.)

ખમ-ણી, *s. f.* [See ખમ-વું. ખમ-ણ-વું.] A scraper; a scoop.

ખમત-ખામણું, *s. n.* [See ક્ષમા forgiveness.] Begging pardon. (Used by Jain.)

ખમ-વું, *v. t.* [S. દગ્ધ to endure.] To bear; to endure; to suffer.

Id. તુકસાન ખમવું To suffer a loss. દુઃખ ખમવું To bear affliction. ખમતી આસમી One able to bear a burden, loss, &c.

ખમ-વું, *v. t.* [S. ક્ષજ્ઞ to injure.] To crush or peel with a scraper; to scrape (used in Kthd.).

Id. ટોપડ ખમવું To scrape the kernel of a cocoanut.

ખમા, *s. f.* [S. ક્ષમા.] Forbearance. 2. Forgiveness. 3. Patience; endurance. 4. *interj.* God forbid! (an unlucky event).

હું અલિહારી રાજ ધણી ખમા,
દારી તમ તણી રે, તમને સોંપ્યું તન મન ધન.

—દયારામ.

Id. અમા અમા God forbid ! (an unlucky event). ઘણી અમા May all evil be averted !

અમાચ, }
અમાચી, } s. m. A particular musical
અમાજ, } mode suited to be sung or played at night.

અમા-સાણું, s. n. [See ક્ષમા, અમા, forgiveness.] Begging pardon. 2. A particular ceremony among Jains in which a daughter-in-law makes a present to her mother-in-law and begs her pardon.

અમીર, s. n. [Ar.] Leaven. 2. Temper. 3. Digestive power. 4. adj. [See also અમા.] Able to digest. 5. Habituated.

અમીશ, } s. n. [Portug. Camisa fr.
અમીસ, } Fr. Chemise.] A shirt.

અં-પાલી, } s. f. [See અમા forgiveness
અં-પાળી, } fr. S. ક્ષમ to forgive + પાળી a knife fr. S. પાઠ to protect (used for euphemy).] A knife used by farmers.

અંબ, } s. m. [S. સ્કંભ a support fr.
અંભ, } સ્કંભ to stop.] A pillar; a support; a prop.

રાક્ષસી હિંદુઆ, પ્રિય લીમ રંભા;
છે પુત્ર ન અભા, થટોતક્યાદિ. —પ્રેમાનંદ.

અમ્ભાની, } adj. [Guj. અમ્ભાત Cambay.]
અંભાતી, } Pertaining to Cambay. 2. s. m. An inhabitant of Cambay (અમ્ભાત).

અમ્ભા, } Same as અંભા.
અંભા, }

અમ, Same as ક્ષમ.

અર, s. m. [S.] An ass; a donkey.
માર્ગમાં કે પૃથ્વી ઉપરજ, વિષા મૂત્ર પડ્યું હોય અરજ.
—પ્રેમાનંદ.

2. A dunce; a blockhead.

અર, adj. [S.] Hot. 2. Sharp.
રૂડી તું મુજ ઉપર હોય, તો અર ભોલી ભય વિંધ વધુ આમે.
—ગીતગોવિંદ.

અરખડિયાં, Same as અડખડિયાં.

અર-અર, s. f. [See અરે, અરી, true + અખર Or, અર redup. of અખર.] Correct information. 2. News.

અર-અર, s. f. [Imit.] The hoarse sound

produced when the throat is sore or husky.

અર-અર-જું, v. i. To crash along; to rustle.
2. [See અરખરો.] To be restless; to long for.

અર-અરી, Same as અં-અરી.

અર-અરો, s. m. [Imit.] Regret; condolence. 2. Misgiving.

કશી વાતનો અરખરો મન નાંખો,

સુખ દુખ તે દેહના ધર્મ બંધો. —ભુખણ.

In. અરખરો કરવો To condole.

અરક-કો, }
અરખ-કો, } s. m. [See અડક-જું to
અડક-કો, } heap.] A heap.

દાદે આલ્યાં દાયરિયાનાં દાન,

તાવડાઓના તો અરખવા રે. —ભાષા. (કોળીની).

અરચ, s. m. n. [P.] Expense; cost. 2. Consumption. 3. An occasion when a large expenditure is incurred (especially a funeral feast).

Id. અરચ કરવું To spend. અરચ કાઢવું To do an act which requires a large expenditure. અરચ ખાતે નાખવું, અરચ પાડવું To enter (an item) under a particular head of expenditure. 2. To spend. પ્રાણ અરચ કરવા To sacrifice one's life. અરચ પાણી કરવાં To give a dinner to one's caste on the death of a relative.

અરચ-ખુટ-જું, s. m. [+ ખુટ-જું consumption fr. ખુટ-જું to be exhausted, to be spent.] Expenditure.

અરચ-જું, v. t. To spend; to expend.

Id. અરચી ખાતું-નાખવું To squander; to waste away.

અરચા-કું, }
અરચા-ળા, } adj. [+ S. આટું having;
અરચા-ળુ, } possessing.] Extravagant; liberal in expenditure.

અરચી, s. f. Money for current expenses; pocket-money. 2. adj. Of daily use; common; waste (as in અરચી કાગડ waste paper).

અરચી-પાણી, s. n. Expenses. 2. A hand-sel. અરચી પાણી-પાણી કરવાં To misappropriate the property of one's master without his knowledge. અરચ પાણી ખુટવાં

To be exhausted (of money or resources).

Prov. અરચી ખુદી, ને ચારી તુદી Money makes the mare go.

અરચું, *s. n.* [See અરચ expense.] Evacuating the bowels; going to stool.

Id. અરચું જવું To evacuate the bowels; to go to stool.

અર-ચો, *s. m.* [See અટ grass + P. ચેહ dim.] A little thin blade of grass used to sew leaves together in making a dish of leaves (પતરાળું).

અરજ, *s. f.* [See અજવાળ.] The itch.

અરજ, *s. m.* [S. ँङ्ग.] The lowest scale in music.

અરજ-વું, *s. n.* [See અરજ + itch વા, વાયુ, wind.] Scurvy.

અરડ, *s. f.* [S. क्षत् to wash.] A salve.

અરડ, *s. f. n.* [See અડ.] Grass.

અરડ-ડું, *s. n.* [S. क्ष to drop.] A streamlet (used in Jhālāwad).

અરડ-વું, *v. t.* [S. क्ष to drop.] To besmear. 2. To make foul; to soil. 3. To bring dishonour on. 4. To implicate.

અરડ-ડા-વું, *v. i.* [Passive form of અરડ-વું.] To be soiled; to be stained. 2. To be enjoyed.

Id. ઘણા ડાઘા, તે ઘણા અરડાય = ઘણા ડાઘા તે ત્રણ ડેકાણે અરડાય The wiser the men, the more scrapes they will get into.

અર-ડિ-યું, *s. n.* [See અર hot.] A drought.

અરડો, *s. m.* [See અરડ-વું to besmear.] A rough copy; a draft. 2. A register of the fields in a village. 3. A subscription list.

અરડો, *s. m.* [See અરડ-વું to besmear.] A salve; a balm, applied to the body.

અર-તર-ગઇ, *s. m.* [S. खर-तर hotter, more severe, fr. અર hot + ગઇ a collection (fr. ગટ્ટર-ગઇ.)] A class of Jain ascetics.

અરપ-ડી, Same as અરપી.

અરપ-ડો, Same as અરપો.

અરપ-વું, *v. t.* [S. सुर्, सर्, to move.] To cut; to smash with an edged instrument. 2. To dig. 3. To remove with a spade or scraper. 4. To remove weeds in a field; to weed.

અરપા-વું, *v. i.* To suffer a loss (Used in Kthd.).

અરપી, *s. f.* A kind of spade. 2. A small scraper.

અરપો, *s. m.* A scraper. 2. The stump of a stalk of corn left in a field after the crop has been reaped.

અરખચું, Same as અડખચું.

અરખચી, *s. f.* } Practice; habit (used
અરખચો, *s. m.* } in the Bhavnagar District).

અરણ, *s. m.* [See અણ-વું to rub or pound in a mortar fr. અણ a mortar.] A pestle.

અરણ, *s. m.* [See અરડ a salve.] A salve.

અરવ, Same as અર્વ.

અર-વડ, *s. f.* [See અર hot, hard, + વડ a layer.] Dry scales in the bark of a tree.

અરવાડ, *s. f.* Same as અરવાડ.

અરવાણુ, *adj.* [See અર an ass + વાહન carrying fr. वह . વહે-વું, to carry.] Suffering pain without murmuring; patient.

અર-વું, *v. i.* [S. वर to drop. See અડ-વું.] To fall off. 2. To fall down. 3. To fade.

Id. અરવું કરવું To abandon. અરવું આપવું To dismiss. અરવું મૂકવું To set aside; to disregard. અરી વડવું To drop off; to decay (of teeth, hair).

અરસટ, *adj.* Rough. 2. Brittle (Used in Kthd.).

અર-સલી, *s. f.* } [See અટ grass + સળી
અર-સણું, *s. n.* } a stick.] A blade of grass.

Prov. અડસળીનો (અરસલીનો) તાપ, ને મા વિનાનો આપ (બે સરખા.) The father's affection for his children after the death of their mother is as short-lived as the heat of a fire made by burning blades of grass.

અરસ-વું, *s. n.* Same as અરજ-વું.

અરસ-વું, *s. n.* The root of a particular tree used for food.

અરસાણી, *s. f.* A particular plant; a kind of milk-bush.

Prov. અરસાણીને કાંઈ ન થાય = અરસાણીને પાણી પાડું પરવું નથી Wild plants require no watering.

અરા-અર, *adv.* [+ અરે redup.] Truly; positively; certainly.

Id. તે અરાઅર માંદો છે He is ill, and this is his last illness; he is on his death-bed.

અરા-અરી, *s. f.* Veracity. 2. A critical time. 3. Adversity; misfortune.

અરાટા, *s. m. pl.* [S. ફર્ to drop.] Dirty stains on the outside of a vessel.

અરા-ડ, *s. f.* [See અર-ડું to drop + વૃત્તિ state.] Deficiency; want (used in Gohilwād).

અરાદ, *s. f.* A turner's lathe.

અરાદી, *s. m.* A turner.

અરા-પણું, *s. n.* [See અરે true.] Veracity; truth; genuineness.

અરાખ, *adj.* [Ar.] Bad; evil.

Id. અરાખ કરવું To make a bad use of. 2. To harass; to annoy. 3. To commit adultery with. 4. To ruin. અરાખ થવું To be ruined. અરાખ ચાલ Adultery. અરાખ ચેહરો An ugly face. અરાખ હવા Unhealthy weather or climate.

અરાખ-અસ્તા, } *adj.* [+ Ar. લસ્તા
અરાખ-આસ્તા, }
broken down.] Very bad. 2. Ruined.

અરાખી, *s. f.* [See અરાખ.] Badness; spoiling. 2. Injury; detriment. 3. Ruin. 4. Misery.

Id. અરાખી કરવી To ruin. અરાખી થવી To be ruined. અરાખીનો આટલો An utter ruin.

અરાખે-હાલ, *adj.* [+ હાલ circumstances.] Fallen into a bad state; ruined.

અરાખો, *s. m.* A bed of sand or a rock under water. 2. A waste piece of ground.

Id. અરાખાની જમીન Waste land; barren land. અરાખે પડવું To be wrecked (of a ship on a sand bank). 2. To become worthless or useless.

અરા-ખોણું, *adj.* [See અરે true + ખોલવું to speak.] Truth-speaking; truthful; veracious; honest.

અરા-વાડ, *s. m.* [See અથ્થું a barn + વાડ a place /r. S. જાટ a place.] A spot near a village where farmers thrash their crops.

અરા-વાદી, *adj.* [See અરે true + વદવું to speak.] Same as અરા-ખોણું. 2. Relying

upon one's own work and worth; industrious. 3. Plucky.

અરી, *s. f.* [S. છુર.] The hoof of an animal.

અરી, *interj.* Truly; just.

અરી-ખો, *s. f.* [See અરે true + ખો a game /r. ખો Imit.] A game for children, generally known બોલીકું (Used in the Nāvsārī District).

અરીદ, *adj.* [P.] Purchased; bought.

Id. અરીદ ભાવ The price at which a thing is bought; the buying price. અરીદ કરવું To buy.

અરીદ-દાર, *s. m.* [+ P. દાર having.] A purchaser; a buyer. 2. One who declares the price; an appraiser.

અરીદ-વું, *v. t.* To buy; to purchase.

અરીદી, *s. f.* A purchase.

અરી-પટ્ટી, [See અરે true + S. પટ a roll of names.] A tax collected to relieve a village from debt.

અરીફ, *s. f.* [Ar.] Crops sown in the rainy season and reaped in winter.

અરે, *adj.* [Prob. /r. S. અ-ક્ષર unchanging, eternal, /r. અ priv. + ફર્ to drop.] True; real; genuine; certain; positive.

હાવાં નહિ મૂકુ રે, મોહેનજી માનો અરી—દયારામ. પરનારી શું પ્રીત અરો તનમાં ક્ષયરાગ.—સામગળત. 2. Good; right. 3. Well parched; well baked.

4. Learnt by heart; learnt and understood; thoroughly learnt.

Id. અરે કહેવું To tell the truth. 2. To call a spade a spade. અરે કરવું To ascertain; to show to be true. 2. To learn thoroughly. અરા કરવા To be well after a sickness. 2. To be safe; to be hale & hearty. અરે કરાવવું To oblige one to prove. અરે પડવું-કરવું To be shown to be true. અરો આંકડો The true figure. અરો ભાવ The true price. અરો ન્યાય-દનસાફ Real justice. અરે પાણી Genuineness; originality. 2. Real worth. અરે પાણી પાડવું To sharpen to a high degree. અરે પારખું An inquiry into the truth or falsehood of a subject; testing the real worth of અરે લોટું Steel. પાણી અરે થવા દો Let the water

be very hot. રોટલી ખરી થવા દો Let the cakes be well baked. ખરો ન ખાટલે પડ્યો Was quite bed-ridden; was on his death-bed. ખરો (with an imperative verb) Just, as in. દેખાટ તે ખરો Just show it. ખરા પરસેવાનું Obtained with hard labour. 2. Legitimately obtained. ખરા અપેર Exactly the midday. 2. The hottest part of the day. 3. The zenith of one's power or prosperity.

Prov. ખરી વાતમાં ખાર શો ? ને પરકયું આપે તેમાં પાક શો ? No man should bear a grudge, when one speaks the truth; and no man should expect thanks, when he pays only what was in the bargain. ખરા અપેરે અણ્યું, ને પોપાભાઈનું રાજ્ય When there is a weak governor, there are riots in broad daylight. ખરા અપેરે તારા દેખાડવા To accomplish an impossible work.

અર્ધ, *s. n.* [+ લોટું, iron, being understood.] Steel.

ખરે, *adv.* Truly; indeed; certainly.

ખરે-ખર, }
ખરે-અર્ધ, } Same as ખરે.
ખરે-ખાત, }

ખરેટ-વું, *v. t.* [See ખરીદ-વું.] To sell (used in the Sorath Prānt).

ખરેટા, *s. m. pl.* [See ખરટા-વું to be besmeared.] Daubs on a metallic vessel. (Also written ખરટા.)

ખરેટી, *s. f.* A street, the mud in which is dried and the ground cracked owing to a break of rain in the rainy season. 2. A covering of dirty or burnt matter on a pot, &c.

ખરેટું, *s. n.* [S. ક્ષીર milk + ટું dim.] The first milk given by a cow or she-buffalo after delivery.

ખરેડો, *s. f.* [See ખરેસો.] A curry-comb.

ખરે-ડી, *s. f.* [See ધરે-ડી.] A pulley.

ખરે-દી, *s. f.* [See ખર-ખર, ધર-ધર, a gurgling sound.] Soreness of the throat; a sore throat.

ખરેસો, *s. m.* [S. કર્ to drop.] A curry-comb.

ખરો-ખર, Same as ખરે-ખર.

અર્ધ, *s. m.* [S.] Ten thousand millions; 10,000,000,000.

અર્ધ, *adj.* [S.] Short in stature; dwarfish; stunted.

અર્ધટ, *s. n.* [S.] A village at the foot of a mountain.

ખેટ, અર્ધટ, વાટિકા, વન, અને કપવન જોઇ.

—રહેશ્વર.

2. A market-town. 3. A group of 400 villages.

અણ, *s. m.* [S. ડલ્હાલ, or S. સ્વટ.] A stone mortar. 2. Pounding and crushing in a mortar.

Id. અણ કરવું To pound or crush in a mortar.

અણ, *s. m.* [S.] A rogue.

અણ, Same as અણું A thrashing-floor.

Id. અણ જ્યન A gift of corn made to beggars at the time of reaping the harvest.

અણક, *s. f.* [Ar.] The world; the universe.

Prov. અણકડી જ્યાન, ઝેતાર ખુદાકા નવારા The voice of the people is the voice of God.

અણકો, *s. m.* A robe.

અણતો, *s. m.* [See અણિતો.] A purse for holding betel, betel-leaves, &c.

અણ-અતો, *s. m.* [See અણ a mortar + અતો, દસ્તો, a handle.] A pestle.

અણલ, Same as અણલ.

અણવાં, *s. n. pl.* Vegetable and gram-flour fried in oil.

અણ-વાટ, *s. f.* [See ખર-વાટ, ખરા-વાટ, *f. r.* S. લલ-વાટ *f. r.* ચલ a thrashing-floor + વાટ a place. See અણી, અણું.] A spot near a village used for thrashing purposes by the people.

અણ-વું, *v. t.* [See અણ a mortar.] To pound or crush in a mortar.

અણ-વું, Same as ખીલ-વું. To bloom.

અણ-ડું, *s. n.* [See ખીલો a peg.] A wooden peg in the sides of a cart to support a wooden frame.

અભાસ, *adj.* [Ar.] Completed. 2. consumed; exhausted. 3. Free; liberated; released.

અભાસ-ણ, }
અભાસ-ણી, } *s. f.* [Fem. of અભાસી.]

A sailor's wife.

ખલાસી, *s. m.* [P. લેલાસી a sailor.] A sailor; a seaman; a mariner. 2. A tile-turner.

ખલિત, *adj.* [S. खलित *jr.* खल to fall.] Fallen; dropped.

ખલિતો, [Ar. خالیت a small bag.] Same as **ખલતો**.

ખલી, *s. f.* [See ખલે-લી.] A squirrel.

ખલી, *s. f.* A game for children, generally called ખાલીકું (Used in the Nāv-sārī District).

ખલી-ચક, *s. n.* A game for children, generally known as ખાલીકું (Used in the Kādī Prānt).

ખલીફ, *s. m.* [Ar. خليفة *jr.* خلیف to succeed.] A successor of Muhammad; a caliph.

ખલ્લો, *s. m.* A game for children, generally known as ખાલીકું (Used in the Peitād District).

ખલેચી, *s. f.* Same as **ખલતો**, **ખલિતો**.
2. A purse for holding materials of worship.
3. A bag for holding books.

ખલેડી, } *s. f.* [Hem. Des. લામકિદો = S. मोक्ष a lizard.] A squirrel.

ખલેલ, *s. f.* [Ar.] An interruption; a disturbance. 2. An injury.

Id. **ખલેલ આજુવી-કરવી** To interrupt. **ખલેલ થવી-પહેલવી-દાવવી** To be interrupted.

ખલેતુ, *s. n.* The fruit of the date-palm; a date (Used in Kthd.).

ખલેળ-વુ, *r. i.* To urinate; to make water (Used in Kthd.).

ખલો, *s. m.* [See ખાલ skin.] A shoe (Used in Jld.)

ખલો, *s. m.* A game for children, generally known as ખાલીકું (Used in Mewad).

ખવ-રાવવું, *r. t.* [Causal of ખા-વું to eat.] To feed. 2. To bribe. 3. To administer poison in food.

ખવળ-વું, *r. i.* [S. खव्व agitated *jr.* खम् to be agitated.] To roll in bed from pain or mental agitation.

ખવા-રવું, Same as **ખવ-રાવવું**.

ખવાખ, *s. m.* [Ar. خواب.] A dream.

ખવાર, Same as **ખુવાર**.

ખવા-વું, *r. i.* [Passive of ખા-વું to eat.] To be eaten, swallowed, or devoured. 2. To be misappropriated.

Id. **ખવાઈ જવું** To be eaten up (by worms); to be rotten; to be decayed.

ખવાસ, [Ar.] Habit. 2. Nature; disposition. 3. A page; a valet.

ખવાસ-જી,
ખવાસ-જી,
ખવાસ-જી,
ખવાસી, } *s. f.* The wife of a valet.

2. A female servant.

લલિતા વિશાખા ખે ખવાસી રે. —પ્રેમાનંદ.

ખવીસ, } *s. m.* [Ar.] An evil-spirit.
ખત્વીસ, }

2. A monster without a head.

ખશિયાજું, See **ખસિયાજું**.

ખટ પરવું, *r. i.* [S. कट injury or Ar. खमी castrated + પર-વું *jr.* S. पत to fall.] To be ashamed or mortified.

ખસ, *s. f.* [S.] Itch.

ખસ, *s. n.* [S. खसखस poppy.] A kind of grass having fragrant roots.

ખસકો, Same as **ખચકો**.

ખસખસ, *s. f.* [S. खसखस poppy-seed *jr.* खसखस poppy + તિલ, તલ, sesamum.] Poppy-seed.

ખસખસિયાં, *adj. n. pl.* Small or minute as **ખસખસ** (poppy-seeds).

ખસ-ર-રસ-ર, *adv.* [See ખાસ-રું a shoe + રસ-ર redup.] Drawing the shoes along, when they are loose and do not fit the feet; shuffling along in loose shoes.

ખસ-ખા, } Same as **ખુશ-ખા**.
ખસ-ખાઈ, }

ખસમ, *s. m.* [Ar.] A husband.

Prov. લેને ગઈ પુત, ને ખો આઈ ખસમ Many go out for wool, and come home shorn; i. e. The camel, going to seek horns, lost his ears.

ખસમત, Same as **ખુશમત** Flattery.

ખસમત બૂલી ગયા સર્વે ખલકની,

કર્મ ને ધર્મ કર્યા, પોલે પાને રે. —ભોજીલગત.

ખસર, *s. f.* [See કપે-જી drawing *jr.* S. कृष् कर्ष, to draw, to drag.] A piece of

thread used to mark out a straight line.
2. A mark thus made.

અસર-વું, *v. t.* To divide a field into separate plots.

અસરિ-ચો, *s.m.* [See અસર.] A carpenter's tool.

અસરો, *s. m.* A line marked with a free hand.

અસલત, *s. f.* [Ar.] Disposition; temper.
2. Habit.

અસ-હું, *adj.* [See અસ.] Suffering from itch.

અસ-વું, *v. i.* [S. कर्, कर्, to draw.] To move; to slide. 2. To go aside; to go to a distance.

Id. **અસી નવું-બેસવું** To withdraw oneself from a responsibility; to throw up an undertaking. **અસવું થવું** To withdraw oneself. **અસવું કરવું** To throw up a responsibility. 2. To give up. **મિનન અસવો** To lose one's temper.

અસિ-યાહું, *adj.* [See અસી castration.] Abased; disconcerted; mortified.

અસી, } *s. f.* [Ar.] Castration.
અસી, }

Id. **અસી કરવી** To castrate; to geld.

અસી-યું, *adj.* [See અસ itch.] Suffering from itch.

અસુસ, } *adv.* [Ar. खस, certain.]
અસુસ, }

Particularly; especially. 2. Positively; certainly.

અસે-વું, *v. t.* [Causal of અસ-વું.] To remove; to move aside.

અસોટી, Same as કસોટી.

અસો-ર-વું, Same as અસે-ડ-વું. (Used in Kthd.).

અળ, Same as અલ A rogue.

અળ-ક-વું, *v. i.* [See અળ-ક-વું.] To appear splendid or beautiful.

રાધા રૂપે તે દીસે રૂડી રે, અળકે કંકણને વળી ચૂડી રે.

—ગોવિંદ

અળ-ક-વું, [See અળ-અળ Imit.] To make a rattling sound; to rattle.

ભાદરવે ભવન પાંચમે, અળકે હિડોળા ખાટ.

—રત્નો.

અળ-કો, *s. m.* [See અડ-કો a heap.] A lump sum.

અળ-કો, *s. m.* [See અચ-કો, અટ-કો અળ-અળ-વું.] Stopping a flow of water, and then allowing it to flow on again.

અળ-અળ, *s. f. n.* } [See અળ-અળ-વું.]
અળ-અળા-ટ, *s.m.* }

A gurgling sound.

અળ-અળ-વું, *v. i.* [Imit See અ-અળ-વું.] To boil. 2. To be worn out by old age or long use.

Id. **અળઅળવું પાણી** Boiling water.

અળ-તા, *s. f.* [See અલ a rogue.] Roguery; cunning.

અળ-ભળ, *s. f.* [Imit. Or, S. झुझ agitation fr. झु to be agitated.] Noise; tumult; disturbance. 2. The confused state of the mind caused by fear, threat, &c.

અળ-ભળ-વું, *v. i.* To be confused in mind. 2. To be in a state of popular insurrection (of the people of a town or country).

અળ-ભળા-ટ, *s. m.* [+ ટ્વિ state.] Agitation; excitement.

Id. **અળભળાટ કરી મૂકવો** To create an agitation, to create a great sensation.

અળ-વું, *v. i.* [See અળ-વું to prevent.] To stop; to be stopped. 2. *v. t.* [See અલ-વું to rub; or અલ skin.] To rub leather so as to make it glossy.

અળી, *s. f.* } [S. खल, खली, a thrashing-
અળી, *s. n.* }

floor.] A barn-yard; a thrashing-floor.

ખાં, *s. m.* [P.] Lord; prince. 2. An appreciator. 3. A clever man; a master-hand.

Id. **કવિતાના ખાં** The best versifier; the best of poets.

ખાં-અડિ-યું, *s. n.* [Imit.] Cough.

ખાં-અણુ, *s. n.* A medicinal drug.

ખાં-અણી, *s. f.* [See અણ-વું; or અણ-અણ Imit.] An angry speech. 2. Anger.

ખાં-અણી, *s. f.* [Imit.] A dry almond, in which the kernel makes a sound when shaken (Used in the Surat District.).

ખાં-ખત, *s. f.* [Redup. of ખંત, ખાંત.] Attention; perseverance. 2. Disgust. 3.

The habit of finding fault with others.

ખાં.ખતી, *adj.* Attentive; persevering.

ખાં.ખરેટ.વું, *v. t.* [S. કર to drop; ખાં redup. See ખર.વું, ખરણ.વું, ખરેડી, ખરેટા.] To besmear.

ખાં-ખાં, *s. n. pl.* [See ખણવું, ખંત; ખાં redup.] A fruitless search (Used in Kthd.).

ખાં-ખાં-ખાંખાં, *s. n. pl.* [+ ખાંખાં.વું to search.] A minute and careful search.

Id. **ખાંખાંખાંખાં કરવાં** To make a fruitless search.

ખાં-ખાં-વીખી, *s. f.* [+ વીખ.વું, વિખેર.વું to scatter.] Desolation; ruin.

Id. **ખાંખાંવીખી કરવી** To desolate; to ruin.

ખાંગ.ડ, } *s. m.* [See રાંખ a sea-shell.] A kind of sea-shell. 2. A brickbat.

ખાંગ.ડી, *s. f.* } A kind of shell. 2. A piece of a tile ground down and rounded (used as a plaything by children).

ખાંગુ, *s. m.* [See ખાંગી private.] A spy; an emissary.

ખાંગુ *s. m.* [See ખણ.વું.] A pit.

ખાંગુ, *s. m.* [See ખાંગુ P.] A drawer of a table or cupboard.

ખાંચ, *s. f.* [See ખાંચો an angle in a street.] Intricacy. 2. Loss. 3. Inequality. 4. Slight inaccuracies in an account.

ખાંચ-કાં, Same as **ખાંચો**.

ખાંચ-ખુચ, [+ ખુચ.વું.] Same as **ખાંચ**.

ખાંચ-ખુચ-વાળું, *adj.* Intricate. 3. Uneven. 3. Crooked.

ખાંચ.ડ, *s. f.* [See ખાંચો.] A narrow pass by the side of a hill. 2. A valley.

ખાંચ.વું, *v. t.* [See ખાંચા.વું.] To pull back.

ખાંચા-ખુચી, *s. f.* [See ખાંચ.ખુચ.] Alleys; narrow lanes; corners; nooks.

ખાંચા.ખું, *adj.* [See ખાંચો + વાળું having.] Having corners and angles. 2. Having depressions and inequalities; uneven. 3. Intricate; difficult.

ખાંચો, *s. m.* [S. કાત a ditch /r. કાત to dig.] A lane. 2. A corner. 3. A crooked part. 4. Prevention; objection. 5. Hesita-

tion. 6. An obstacle; an impediment; a hindrance.

જે જે વાતના ખાંચો તે કાઢ્યા,

તે તે માર્ગ ખતાવ્યા.

—દયારામ.

Id. **ખાંચો આવવો** To meet with an obstacle. **ખાંચો રાખવો-કરવો-પાડવો** To make a depression (in a piece of wood, &c.). **ખાંચો રાખવો-ધરાવવો** To hesitate; to keep back; to refrain from, owing to some suspicion. **ખાંચો કાઢવો** To raise an obstacle; to raise an objection.

ખાંજણ, *s. f.* [Hem. Des. લંજળ = S. કર્દમ: mud.] Ground lying along the coast of an inlet; a salt marsh; cultivable land lying along the coast and exposed to the overflow of the tide.

ખાંજું, *s. n.* An inaccessible place; an inaccessible state or position. 2. A barn; a granary (Used in the Surat District). 3. Flesh (Used in Kthd.). 4. A brothel.

Id. **ખાંજરે નાખી મૂકવું** To throw into a corner, in contempt. **ખાંજરે પડવું** To be in a corner; to be unnoticed.

ખાંડ, *s. f.* [S. કાંડ to break Or, S. કાંડવ sugarcandy.] Sugar pounded or crushed into a fine powder. 2. A notch or break in the edge of a knife, sword &c.

Id. **ખાંડ ખાવી** To speak a lie. જા, જા, ખાંડ ખા I don't care what you say. કાંઈ તે ખાંડ ખાય છે He speaks what is foolish. **ખાંડ ભરાવવી** To speak pleasing and flattering words. **ખાંડ પાથરી** To speak flattering words. 2. To give a costly dinner to one's caste.

ખાંડ-કુટ, *s. f.* [See ખાંડ.વું to break + કુટ.વું to crush.] A mental distress; suffering which troubles the mind, but which can neither be expressed nor suppressed.

ખાંડ-જિ.યું, *s. n.* } [See ખાંડ.જી.] A large wooden or stone postle.

ખાંડ-જી, *s. f.* [S. કાંડ to break.] A mortar.

ખાંડ.જું, *s. n.* The act of beating or pounding in a mortar.

ખાંડણું ખાંડયું ખેચ જણું રે, ફટ કરીને મન.

—તુળજરામ.

ખાંડ-વું, *v. t.* [*S.* खण्ड to break.] To pound. 2. To break; to ruin.

કનક લંક કરી કોયલા, અરોહ વાડી ખાંડી કરી.

—સામળભટ.

ખાંડિયું, *s. n.* [See ખાંડ a sword & ખાંડ-વું to break.] An animal having an indented or broken horn. 2. A buffalo.

ખાંડી, *s. f.* [*S.* खण्ड a group, a heap.] A weight or measure of capacity of 20 maunds or 800 lbs; a candy. 2. A linear measure of 24 *vasas* (વસા) or fifty-three square feet and forty-eight square inches (used by carpenters).

1d. ખાંડીબધ In gross; in large quantities. 2. By the candy.

ખાંડું, *s. n.* [*S.* खण्ड;] A cutlass; a sword.

1d. ખાંડું મોકલવું Lit. To send a sword. 2. Marriage with the sword of the bridegroom as his representative (a form of marriage among Rajpūt princes).

ખાંડું, *s. w.* [*S.* खण्ड to break.] Indented. 2. Broken.

ખાંડે-ફે, *s. n.* [See સાંઢે.] A camel.

ચાર હજાર ખાંડેફે મારે, હથેતાં નાંચે પાર રે.

—લજ્જનરામ.

ખાંણ, Same as ખાણ.

ખાંણિયો, Same as ખાંડિયો.

ખાંણું, *s. n.* [See ખાંડ-વું. (*f.*) ફટ-વું.] Mourning.

ખાંત, *s. f.* [See ખાંત, ખાંત] Perseverance; eager pursuit. 2. A longing; an eager desire. 3. Appetite.

જનતાં નરસે, લાજ છે અતિ ઘણી,

જનમો જનમ તારી ખાંત લાગે. —નરસિંહમહેતા.

માનની માટે મૂલ્ય મહા માયાએ માટી,

છતવા ઈચ્છે જે, તેહની ખાંત જ ખાટી.

—સામળભટ.

માહે મકર તણે માતે, કે ફલિયાં વરતી ખાંતે.

રાધાનામહીના.

દહંગ ખેસવા હું ગયા, મારી ખાંત હયાની ખાલી.

—કાળીદાસ.

1d. ખાંતે ખાવું To eat with an appetite. ખાંતે જવું To have eagerness to go; to go

eagerly.

ખાંતી-હું, Same as ખાંતી-હું.

ખાંધ, *s. f.* [*S.* स्कंध.] The shoulder. 2. The neck of beasts of burden. 3. Help; aid.

1d. ખાંધ મારવો To behead. તે ખાંધે ચઢીને ગયો Lit. His dead body was carried to the burning ground on the shoulders of his sons. 2. He died and was carried to the burning ground as in a triumphal procession; there was nothing in connexion with his death that should be a cause of sorrow. 3. He left behind a large and prosperous family, ખાંધ દેવી To carry a dead body on one's shoulders. ખાંધ આવવી To have a sore neck (of a bullock or other beast of burden).

Prov. ખાંધે કાયળો, ને દેશ મોકળો He, whose belongings can be carried on his shoulders, can freely move about. *i. e.* A poor man has no ties to bind him to a particular place, person, or line of conduct.

ખાંધિયો, *s. m.* One who carries a bier. 2. A flatterer. 3. One who helps or co-operates; a help; a helper.

ખાંધું, *s. n.* [*S.* स्कंध the shoulder, a support; a chapter; a section.] An instalment. Same as કાંધું.

ખાંધ, *s. f.* Same as ખાંધિયો A defect. 2. [See ખાંધ-વું 2.] Lying prostrate; prostration.

હાથી, ઘોરા, ઊંટો, પારા પાટી પટી ગયા આડ;

નિદા, મહા નિદા ખાંધ્યા, સૂતા યુવા યવા ખાંધ.

—વલ્લભ.

ખાંધિયું, *s. f.* [See ખાંધ-વું.] A defect; a flaw. 2. Loss. 3. Oil extracted from particular nuts (used as a medicine); also called ઘાંધિયું (a healer of wounds.)

ખાંધ-વું, Same as ખાંધ-વું To scrape.

ખાંધા, *s. m.* [See ખાંધ-વું ખાંધ-વું.] A defect. 2. A part of a thing remaining unscraped. 3. The stump of a stalk of corn left standing after a field has been reaped.

ખાંખ, } *s. m.* [*S.* स्कंध a support *f.r.* स्कंध to support.] A pillar; a post.

ખાંભી, *s. f.* A stone or a structure put up in memory of one who has met with a untimely death.

ખાંભી, *s. f.* [See કામ-ધી.] The frame in which the panels of a door are fixed.

ખાંભુ, *s. n.* A large pit in which sweepings and other manure are thrown.

ખાંચ-શિ-ચો, Same as **ખાડ-શિ-ચો** A mortar.

Id. **ખાંચશિયામાં માથું મૂકીને રૂઝું** Lit. To have Damocles' sword hanging over one's head. 2. To live in a dangerous or risky condition. **ખાંચશિયામાં બાંધીને ખાડવું** To bring under one's control and tyrannize over.

ખાંચ-ણી, Same as **ખાડ-ણી** A mortar.

Prov. **ખાંચણીમાં માથું, ત્યાં ધબકારાનો શો કર?** Bear your mistortunes with fortitude.

ખાંસ-વું, *v. i.* [See ખાંસી.] To cough.

ખાંસી, *s. f.* [S. કાસ, Or, Imit.] Cough.

ખાંસી, *s. f.* [See ખાંસી.] Castration.

Prov. **રોગવું ધર ખાંસી, ને લઢાઈવું ધર હાંસી** Cough is the origin of disease and ridicule that of a quarrel.

ખાઈ, *s. f.* [S. खानि a mine *fr.* खन to dig.] A ditch; a trench. 2. A moat.

ખાઈ, *s. f.* [See ખા-વું to eat.] Food; pastry.

ખાઉં-ખાઉં, *s. n.* Sweetmeat.

ખાઉ, *adj.* [See ખાવું.] This word occurs at the end of a compound and signifies, "one that eats, suffers, does, sustains," as in **ભાજ-ખાઉ**, **માર-ખાઉ**.

ખાઉ-કંડ,
ખાઉ-કણુ,
ખાઉ-કરં, } [+ કર-વું to do.] Same as

ખાઉ-ધર.

ખાઉ-ધર, *adj.* [+ ધરા-વું to be satisfied.] A glutton; one whose god is his belly.

ખાઉ-કી, *s. f.* Lit. Eating. 2. Receiving illegal gratification. 3. Bribery.

ખાઉ-પાત્ર, *adj.* [+ પાત્ર a vessel, subject to, *fr.* પા to drink.] Greedy.

ખાએશ, *s. f.* [P.] Wish; desire; inclination. 2. Need; want.

ખાક, *s.* [P.] Ashes. 2. Coal. 3. Total

destruction. 4. An oxide.

ખાકડી, } *s. f.* [See ખાકું sour.] A small unripe mango.

ખાક-સાર, *adj.* [P. ખાક ashes + P. સાર like.] Humble; obedient. 2. Base; low.

ખાખ, Same as **ખાક** Ashes.

Id. **ખાખ થવું** To be burnt to ashes.

ખાખર, *s. m.* [S. खदिर.] The name of a wild tree.

Prov. **ખાખરની ખિલોડી સાકરનો સ્વાદ શું બહે?** Throw not your pearls before swine.

ખાખરી, *s. f.* [See ખાખ ashes + ખરી dry hard.] Roasted bread. 2. Dry leaves of the tobacco plant.

ખાખરો, *s. m.* Roasted bread. 2. Same as **ખાખર**.

ખાખા-વિખી, Same as **ખાંખાંવીખી** Ruin; desolation.

નાસા, નાસા, નિધી નાગ્યા, ખખા વીખી ખાંતે ખાખા.

—વધીલ.

ખાખી, *adj.* [See ખાખ ashes.] Besmeared with ashes; ascetic. 2. Poor; indigent. 3. *s. m.* An ascetic.

ખાખી-ખંગા-લી, } *s. m.* [+ ખંગા-લી an inhabitant of Bengal *fr.* ખંગાળા *fr.* S. बङ्ગ Bengal.] A gilded wretch.

ખાચર, *s. m.* One of the Kāthi tribes (inhabiting Kāthiāwād).

ખાજ, *s. n.* [S. खात *fr.* खाद् to eat.] Food. 2. See **ખજ** (Used in the Surat District).

ખાજ-લી, *s. f.* } [See ખાજ.] Pie-crust.

ખાજુ, *s. n.* }
ખાજ-વણી, Same as **ખાજ**, **ખજ**, (Used in Kāthiāwād).

ખાટ, *s. f.* [S. खट्वा खटा, a cot.] A cot; a bedstead. 2. A swing.

ખાટ, *s. f.* [See **ખાટ-વું** to gain.] Gain; a profit.

ખાટકી, *s. m.* [S. खटिकः a butcher *fr.* अखेट hunting.] A butcher. 2. *adj.* Cruel.

ખાટકી-વાડો, *s. m.* [+ S. वाट a place.] The butchers' quarter. 2. The place where animals are slaughtered; a slaughter-house.

ખાટ-ખટું-મટું, *adj.* [See ખાટું sour + ખટ-મટું.] Sweet and sour at the same time.

ખાટ-લી, *s. f.* [See ખાટ-લો, ખાટ.] A bier.
2. A small cot.

ખાટ-લો, *s. m.* A bedstead; a cot.

Id. ખાટલે પડતું, ખાટલો ભોગવવો To keep to one's bed; to be an invalid. એને ઘેર ખાટલો આવવાનો છે His wife is about to be confined. ખરોજ ખાટલે પડ્યો (Quite confined to one's bed. ખાટલો પાથરવો To spread a bed on a cot. ખાટલો સાલવવો To join the several parts of a cot. 2. To have sexual intercourse. ખાટલો પાથરી આપવો To pander to the lust of. ખાટલો ભાગવો To have sexual intercourse & not have progeny. ખાટલો ભરવો To fill up the frame of a cot (with tape, rope &c.). ઘરમાં ખાટલો હોવો To have sickness in the house or family. ખાટલો ઉકરો થવો To be free from sickness. ખાટલો ઉકરો કરવો To remove the bedding from a cot, and keep the cot away. ખાટલે મોટી ખાટ એ, કે ચોથો પાયા જ નહિ There is one defect in him, which eclipses all his merits.

Prov. ખાટલેથી પાટલે, ને પાટલેથી ખાટલે From the blue bed to the brown.

ખાટ-વું, *r. t.* [S. અલેટ hunting, game.] To gain.

Id. ખાટી જવું To make a gain.

ખાટ-વું, *r. i.* [See ખાટું.] To be sour.

ખાટિ-યું, *s. n.* [See ખાટું sour.] A preparation of unripe mangoes.

ખાટું, *adj.* [S. જટ sour.] Sour; acid. 2. Grieved; distressed.

Id. દિલ ખાટું થવું To be embittered, to be sorry (of the mind). ખાટું થવું To lose taste; to become decomposed. ખાટું મોથું થઈ જવું To become decomposed. 2. To be lost or ruined. 3. To lose one's temper. ખાટું ખાંડ ચાખવું To experience the joys and sorrows of the world.

ખાટું-ખટસ, *adj.* Extremely sour or acid.

ખાટું-વટું, *s. n.* [+ વટું a small thick cake.] A marriage feast, in which these cakes are served.

ખાટો-ડી, *s. f.* A kind of sour plant used

for food.

ખાડ, *s. f.* [S. ક્ષાત dug fr. खन to dig.] A ditch; a hollow.

ખાડી, *s. f.* A ditch; a trench. 2. A channel; a creek; an inlet.

ખાડું, *s. n.* [खण्ड a group.] A herd of she-buffaloes.

ખાડો, *s. m.* [See ખાડ.] A pit. 2. Loss.

Id. ખાડો ખાદવો To dig a pit. 2. To incur a debt. 3. To betroth a girl. ખાડો પડવો To suffer a loss. ખાડો પૂરવો To fill up a ditch. 2. To pay off a debt. 3. To commit suicide by throwing oneself into a pit. ખાડામાં પડવું To make a mistake. 2. To incur a loss. ખાડામાં ઉતારવું-નાખવું To throw into a ditch. 2. To put to a loss. 3. To ruin. આ છોકરાંને માટે કાંઈ ખાડો ખાણો? Have you found a bridegroom for this girl?

ખાડો-ખેંચો, *s. m. sin.* [+ ખાદ.] Several pits and ditches.

ખાણ, *s. f.* [S. खन fr. खन to dig.] A mine. 2. A cellar. 3. A mine; a fruitful source. 4. A quarry.

Id. ખાણ ખોદવી To dig a mine. ખાણ નિ-કળવી-જડવી To get or find a mine.

ખાણ, *s. f.* [See ખાંડ a notch.] A jag or indentation on the edge of a knife, &c.

ખાણ, *s. f.* [See ખાણ food.] Boiled grain for cattle.

ખા-ખાણ-યું, Same as ખાંડ-શિ-યું.

ખાણી, Same as ખાણ A mine, a source.

મહા દુઃખ તણી જે ખાણી,
તેમાં જઈને પડ્યા સુખ જાણી.

—નિબંધનાંદ.

ખાણું, *s. n.* [S. खात् to eat.] Dinner. 2. A dinner-party; an entertainment, a friendly feast.

Id. ખાણું ખરાબ થવું To be deprived of one's means of livelihood. 2. To be in want. 3. To have no food to eat. તારું ખાણું ખરાબ થયે May you have nothing to eat! 2. A form of curse. ખાણું આપવું To give a feast.

ખાણીયાં *s. n. pl.* Children's songs, or the tunes to which they are sung.

ખાણી, Same as ખાંડ-ણી.

ખાત-મુરત, *s.n.* [S. ક્ષાત a ditch *fr.* ક્ષત to dig + મુરત *fr.* S. મુર્ત an auspicious day.] The auspicious day on which the foundation of a building is laid. 2. The ceremony of laying down the foundation stone.

ખાતર, *s.n.* [S. ક્ષાદ, ખા-તું, to eat.] Manure.

Id. ખાતર ભરવું-નાખવું To put manure in a field; to manure. ખાતર મેળવવું To collect manure.

ખાતર, *s.n.* [S. ક્ષત to dig; or, ક્ષાતર-તું to engrave.] House-breaking.

Id. ખાતર પાડવું To commit house-breaking.

Prov. ખાતર ઉપર દિવેલ When misfortunes come, they come in battalions.

ખાતર, *s. f.* [P. ક્ષાત્ the heart.] Hospitality. 2. Partiality. 3. Sake; regard. 4. *prep.* In behalf of; for the sake of; for.

Id. ખાતર અરદાશ Hospitality. મારી ખાતર For my sake. સુખ ખાતર For pleasure.

ખાતર-જમા, *s. f.* [+ જમા a collection.] Assurance; satisfaction.

ખાતર-ણી, *s. f.* [See ખાતર manure.] A cart laden with cow-dung cakes.

ખાતર-દારી, *s. f.* [See ખાતર regard + P. દાર having.] Partiality; regard.

ખાતર-નિશા, *adv.* [+ P. નિશા undoubt- edly.] Same as ખાતર-જમા Assurance.

ખાતરનિશાં થઈ માહરી, ઓળખાણ નીકળી એત; અરસપરસ બેઠું મળ્યાં, માસી જઈ બેઠેત.

—સામળલટ.

ખાતર-પડો, } *s. m.* [See ખાતર robbery

+ પાડ-તું to throw, to attack.] A burglar; a housebreaker.

ખાતર-પુઝે, *s.m.* [See ખાતર manure + પુઝે. *fr.* S. પુઝ્જ a collection.] The sweep- ings of a house or compound, which serve as manure.

ખાતર-તું, *v. t.* [See ખાતર manure.] To abuse; to call names. 2. To manure.

ખાતરિ-યું, *s. n.* [See ખાતર house break- ing.] A tool used in committing house-

breaking.

ખાતરિ-યો, *s. m.* [See અખાતર an evil spirit.] One versed in black magic.

વાત સાંભળી આવ્યા વીરો, સુભદ્રાને નાણી અસાધ્ય; બૂવા, ખાતરિયા તેડાવ્યા, આવ્યા એકે સાદ.

—પ્રેમાનંદ.

ખાતરી, *s. f.* [P. ક્ષાત્ the heart.] As- surance; confidence.

ખાતરી, *s. m.* [See ક્ષત્રિય the second of the four classes of the Hindū community.] A caste of weavers among the Hindūs.

ખાતાં-પોતાં, *s.n. pl.* [See ખાતું an account + પોતાં a bag, a purse.] Accounts.

ખાતાં-બંધી, *s. f.* [+ બંધ-તું to bind.] A system of assessment in which each farmer pays the land-tax to government; the raiyatwārī system of land-revenue.

ખાતા-બાકી, *s. f.* [+ બાકી the remainder.] The balance for or against in account- books.

ખાતા-વહી, *s. f.* [+ વહી, વૈ, a book.] The ledger.

ખાતા-વાર, *adv.* [+ વાર a turn.] Show- ing the accounts under separate headings.

ખાતું, *s. n.* [See ખત a document.] An account current with an individual. 2. An account. 3. A subject. 4. A department.

Id. ખાતું પાડવું-મંડવું To begin or open an account in an account-book. ખાતું ચલાવવું to have money transactions. ખાતું ચલાવવું To continue an account. ખાતું ચુકાવવું-ચુ- કવું કરવું To pay off the balance of an ac- count. ખાતું મંડી વાળવું To close an account. 2. To enter an item as a bad debt and close the account. ખાતું પરાવવું-પરાવી લેવું To get an account signed by the debtor. ખાતું સરભર કરવું To make the entries on both sides equal, and so square an account. ખાતા ઉપર સહી કરવી To verify and admit as cor- rect the entries in an account. ખાતું મંડાઈ- મંડામણી A present made by the debtor to the creditor at the time of opening an ac- count. ખાતું અધ કરવું To refuse to lend money on account. કેળવણી ખાતું The Educa- tional Department. ન્યાય ખાતું The Judicial

Department.

ખાતું-પતું, *s. n.* [+ પત્ર a letter.] Dealings on account; borrowing and lending by making entries in account-books.

ખાદ, } *s. f.* [S. खाद् to eat. See ખાતું.]
ખાધ, }

Hunger; appetite. 2. Abnormal appetite. 3. Loss. 4. A defect; a flaw. 5. A deficiency. 6. Damage.

ખાદી, *s. f.* Dungrī cloth; a kind of coarse cloth.

ખાધ, *s. n.* [See ખાદ. *fr.* खाद् to eat.] Food. 2. Provisions.

ખા-ધરો, *s. m.* [See ખાઈ a pit + ધરો a cavity, a hollow.] A deep pit.

ખાધા-ગળો, *s. m.* [See ખાતું to eat + ગળતું to swallow.] Addictedness to eating.

ખાધા-વેધ, *s. m.* [+ વેધ piercing *fr.* વેધતું to pierce.] Enmity.

ઇન્દ્રાય એમ વાણી ભણે, ખાધાવેધ માંડી આપણે.

—પ્રેમાનંદ.

ખાધા-હું, *adj.* [See ખાધ defect + વાળું having.] Defective. 2. Damaged.

ખાધું, *pret. & p. p. n.* [See ખાતું to eat.] Ate. 2. Eaten.

ખાધે-લ-પીધે-લ, *adj.* [+ પીતું to drink.] That has known prosperous times.

ખાન, Same as ખાં A nobleman.

ખાનગી, *adj.* [P.] Private. 2. Secret.

ખાન-દાન, *s. n.* [P.] Family; Parentage. 2. *adj.* Genteel; noble.

ખાન-દાની, *s. f.* Family-honour; family-dignity.

ખાન-પાન, *s. n.* [S. खाद् to eat + પાન *fr.* પા to drink.] Eating and drinking. 2. Worldly enjoyment.

ખાના-ઈ, *s. f.* [See ખાન, ખાં, a chieftain.] Overbearing conduct; high-handedness. 2. Violence; brute force.

ખાનું, *s. n.* [P. खान.] An abode. 2. A drawer. 3. A tabulated statement; a square; a column (in a sheet of paper).

Id. કેદખાનું A prison. ટેબલનું ખાનું A drawer in a desk. ખાનું પાડતું-ફરતું To make columns or squares on paper.

ખાનું, Same as ખાણું Food.

Id. તારે ખાનું ખરાબ થાય May ruin seize thee. અને આખાંદ May you enjoy prosperity.

ખાપ, *s. m. f.* [S. कफर a mirror.] A mirror 2. [See also ખાપતું to break.] A plate of mica.

ખાપ-હું, *s. n.* [S. खपर.] A broken earthen vessel (Used in the Surat District).

ખાપણ, Same as ખાંપણ.

ખાપરિ-યું, *s. n.* [S. खपर a piece of a broken earthen vessel.] Sulphate of zinc.

ખાપરી, *s. f.* A hard crust of mucus in the nose.

ખાપરો કેડિયો, *s. m.* One of a body of conspirators. 2. A rival; a competitor.

ખાપરો ઝવેરી, *s. m.* [+ ઝવેરી a jeweller.] Lit. A sharp-eyed jeweller. 2. A clever and circumspect person; one not liable to be deceived.

ખાપ-તું, *v. t.* [S. खप् *fr.* क्षि to waste away.] To scrape.

ખાખ-હું, A small ખા-ખો-ચિ-યું.

ખા-ખો-ચિ-યું, *s. n.* [See ખાઈ a ditch + P. બો smell + P. જેહ dim.] A small shallow ditch in the ground, containing fetid water; a pool.

ખામ, *s. m.* [S. स्तम्भ a support, a prop, + *fr.* स्तम्भ to support.] A pillar. 2. The shoulder.

ખામચી, *s. f.* [See ખામચી patience.] Perseverance; eager pursuit. 2. Care; attention (Used in Kthd. & Ontch).

ખામ-શિ-યું, *s. n.* [See ખામ a support.] One of the ropes with which a leather-bucket (કેસ) is let down into a well.

ખામણું, *s. n.* [See ખાંપણ, ખામી, a defect.] A small depression on which a vessel with a round bottom can be kept. 2. The basin at the root of a tree to hold water.

ખામી, *s. f.* [P.] A defect; an imperfection. 2. Folly. 3. Want; deficiency. 4. A mistake.

ખામું, *s. n.* A form. 2. A favourable place or direction (in Astrology) (Used in Kthd).

ખાતુખા, *adj.* [P. खाहमखाह whether willing or not, at all events.] Certainly;

at all events. 2. Particularly; specially.

ભામની દીડી લીલડે, આ તે શો ઉત્પાત !

ખામુખા ખાશે કાળિકા, વિપરીત થશે વાત.

—સામજલટ.

ખામોશ, } *s. f.* [P. લામોશ silent.] For-
ખામોશી, }
bearance. 2. Petience.

Id. ખામોશ પકટવી-રાખવી To have pati-
ence.

ખામોશ-વાળું, } *adj.* [+ વાળું having.]
ખામોશી-વાળું, }
Patient.

ખાય-કી, *s. f.* [S. લાદ to eat.] Gain. 2.
Peculation; improper gains.

ખાચો, *s. m.* The testicles. 2. The penis.

ખાર, *s. m.* [S. ક્ષાર *fr.* ક્ષર્ to ooze.]
Salt. 2. Salt-producing ground. 3. Revenge;
rancour; malice; a grudge.

Id. ખાર રાખવો, ખારે બળવું To bear malice.
ખારે જવું To be malicious towards.

ખાર-પાટ, *s. m. n.* [+ પટ a strip of land.]
A salt marsh.

ખાર-પાટિ-યું, *s. n.* A woman who has
become lean on account of constantly
bearing malice.

ખાર-લંબ-ખું, *s. n.* [+ S. લંબન break-
ing *fr.* ભઝ્જ લાગવું, to break.] Sweetmeat
eaten by opium-eaters to remove the dis-
agreeable taste of opium (Used in Kthd).

ખાર-વું, *s. n.* A kind of coarse red cloth.

ખાર-વો, *s. m.* [See ખાર salt + S. વહે,
વહેવું, to bear, to carry.] A seaman; a sailor.
2. A tile-turner.

ખારાજ, *s. f.* [See ખાદ, ખાધ, deficiency.
Or, See ખારા-શ a saltish taste.] Loss.

ખારા-ટ, } *s. f.* [See ખાર salt.] Acidity;
ખારા-શ, }
a saltish taste.

ખારિ-યાં, *s. n. pl.* Cucumbers dried and
preserved in salt.

ખારિ-યું, Sing. of ખારિ-યાં.

ખારિ-છું, *adj.* Malicious; spiteful.

ખારી, *s. f.* Salt obtained by boiling
the salt water of the sea. 2. A kind of
grass growing on salty ground.

ખારી, *s. f.* [S. લારી a measure of capacity
equal to 512 lbs.] A measure of sixty pounds
in weight (Used in the Bhāl District).

ખાફે, *adj.* Saline; saltish. 2. Unpleasant;
bitter; harsh.

Id. ખારી સુઠં Ginger dried in salt. ખારો
સ્વભાવ A harsh, spiteful, or malicious nature.
ખારી માટી થઈ જવું To be on the point of
death, (*cf.* Dust thou art, and unto dust
shalt thou return. 2. To be reduced to a
miserable state. ખારી દાઢ થવી To get some-
thing to eat. 2. To make a profit. 3. To
receive a bribe. ખારી બલા S. લાલકી a crane
and P. બલા a calamity) A kind of bird
supposed to set on fire the turban of the
man on whose head it may alight.

ખાફે-ઉસ, *adj.* [See ખાફે saltish + ઉસ
salty earth.] Exceedingly salt.

ખાફે-ધ, *s. f.* [See ખાર-વું.] A kind of
garment worn by widows.

ખારેક, *s. f.* A dry date.

Id. ખારેક કોપરા A present sent by the
bridegroom's father to the bride in the
Holi holidays.

ખારેક પાક, *s.* [+ S. પાક *fr.* પચ્ to cook.]
A confection made of dry dates.

ખારેકી-ખોર, *s. n.* [See ખારેક date + ખોર
fr. S. બદર the fruit of the jujube.] The
jujube fruit as large and sweet as a date.

ખારો, *s. m.* [See ખાર salt.] Carbonate
of soda.

ખારો-ડ, *adj.* Abounding with salt
(of the soil, &c.).

ખારો પાટ, *s. m.* A game for children.

ખાલ, } *s. f.* [S. લાલ leather.] Skin;
ખાલ-ડી, }
hide. 2. The bark of a tree.

ખાલ-પો, *s. m.* [S. લાલ leather + પૂ to
purify.] A tanner.

ખાલ-વવું, *v. t.* [See ખાલી empty.] To
make empty; to empty.

ખાલસા, *adj.* [Ar.] Held immediately
from Government or of which the state is
the sole proprietor (of land).

Id. ખાલસા કરવું To annex as govern

ment property.

ખાલી, *adj.* [Ar.] Empty; vacant. 2. Useless. 3. Penniless. 4. *adv.* Merely; to no purpose.

Id. **ખાલી થવું** To remain unoccupied or unused. 2. To be vacated 3. To be debilitated. 4. To be reduced in pecuniary circumstances. **ખાલી કરવું** To make empty. 2. To vacate. **ખાલી તસદી આપવી** To give trouble to no purpose. **હૈયું ખાલી કરવું** To unburden one's heart; to give vent to one's feelings. **ખાલી ખંખ-ખમ** quite empty. **ખાલી હાથે** Empty-handed. **ખાલી હાથે જવું** To die and go away to the next world empty-handed, *i. e.* To have nothing to help the soul in the next world; to die without having done any good or meritorious act in this life.

Prov. **ખાલી ચણેલા વાગે ઘણું=ખાલી વાસણ ખખડે ઘણું** Empty vessels make the most noise. **ખાલી હાથે જનમી, ખાલી હાથે જવું** Dust thou art and unto dust shalt thou return.

એકવીસ બ્રહ્માંડ એની રે માયા,

એ તો ખલક વિતનું ખાલું રે.—નિરાંતભક્ત.

ખાલી, *s. f.* A benumbing sensation in the skin; numbness.

Id. **ખાલી આવવી-ચઢવી** To be benumbed.

ખાલી-પીલી, *adv.* [+ પીલી redup.] Groundlessly; without any cause.

ખાલું, *s. n.* [See **ખાલી** empty.] A piece of hollow cane or reed stuck in the shuttle and used in weaving.

ખાલું, *s. n.* [See **ખાલ** skin.] Skin; hide. 2. The upper part of a shoe.

ખાલું, *s. n.* [See **ખાળ** /r. ક્ષાલ to wash.] A basin at the root of a tree made to hold water.

ખાલેશ, *adj.* [See **ખાલી** empty.] Simple; innocent.

ખાવડી, *s. f.* A game for children, generally known as નિસરણી (Used in the Kad Prānt).

ખાવન્દ, } Same as **ખાવિન્દ**.

ખાવન્દ, } Same as **ખાવિન્દ**.

ખાવન્દ, *adj.* [S. લાદ to eat. See **ખા.કું**.]

Gluttonous.

ખા-વા-કું, *s. n.* Sweetmeat. 2. Food. 3. A Feast.

ખાવિન્દ, *s. m.* [Ar.] Lord; master. 2. A husband.

ખા.કું, *s. n.* [See **ખા.કું** to eat.] An eatable; sweetmeat.

Id. **ખાતું બધાવવું** To supply a guest with provisions for his further journey.

ખા.કું, *v. t.* [S. લાદ to eat.] To eat. 2. To misappropriate. 3. To enjoy. 4. To upbraid. 5. To omit. 6. To corrode.

Id. **દવા ખાવી** To take a medicine. **ખાતું પીવું** To eat and drink; to live in comfort. **લાંચ ખાવી** To receive a bride. **પૈસા ખાવા** To receive illegal gratification. 2. To misappropriate money. **એ હવેલીએ દશ હજાર રૂપિયા ખાધા** This building took up, or cost ten thousand rupees. **માર ખાવો** To get a beating. **હવા ખાવી** To inhale the air; to enjoy the fresh or open air. **તડકો ખાવો** To bask in the sun. **સોજન ખાવા** To take an oath. **થાક ખાવો** To take rest. **દમ ખાવો** To breathe freely. 2. To rest oneself. **જમ ખાવી** To have patience; to bear patiently. **છંક ખાવી** To sneeze. **ચાડી ખાવી** To tell tales. **વધાઈ ખાવી**, **વધામણી ખાવી** To receive a present for bringing happy news. **ગાળ ખાવી** To be taunted with abusive language. **રાખ ખાવી** To be very humble. **ખાંડ ખાવી** To be a fool. **આપની પુંછ ખાવી** To enjoy an inheritance. **ખાઈ બગાડવું** To be ungrateful. 2. Not to be able to digest what one has eaten, and so continue sickly. **ખાઈને ખોદવું**, **ખાઈને ખોડ કરવું** To be ungrateful. **ખાઈને જખ મારવી** To be compelled to perform the work of cleaning the dishes, &c., after one has eaten one's meal. **ખાવા પીવાનો દહાડો** A day of feasting; a holiday. 2. Days of indulging oneself in eating and drinking and otherwise making oneself merry. 3. Days of prosperity. **ખાવા આપવા** To pay money to the guardians of the bride in exchange for the girl given in marriage. **ખાવા લેવા** To receive

money for a girl given in marriage. ખાસડાં ખાવાં To receive rebuke. ખાઈ જવું To eat. 2. To swallow. 3. To misappropriate. 4. To forbear; to pass over (an insult &c.). 5. To overcome or subdue utterly. 6. To pay no attention to. ખાઈ જોવું To test the quality of by eating; to have a foretaste of by eating. ખાઈ પીઈ લેવું To enjoy the present day. ખાવા ધાવું Lit. To run to eat or devour. 2. To threaten. આ ઘર મને ખાવા ધાય છે This house, (being deserted), terrifies me. ગળા સૂધી ખાવું To gorge oneself; to eat till one is full. “ખાઈ ખાઈ ” કરવું To cry out, “ I will eat up, I will eat up ”—sounds uttered by a person possessed by an evil spirit. ખાઈ પીઈ ઉતરવું To have done with the enjoyments of this world. ખાઈ લેવું To eat in haste; to snatch a hasty meal. ખાઈ પીઈને મડવું-પાછળ પડવું To persevere. 2. To persecute or harass strenuously and continuously. ખાતા પીતા Enjoying a competence; in easy circumstances. ખાતા પાતા While enjoying the pleasures of the world. તે તેની બેરી સાથે ખાતા હતા He lived in improper intimacy with his wife. ખાવું ધન property that requires to be always looked after and repaired.

Prov. કાળ શાકને ખાઈ જાય છે Time wears away grief. ખવાય તેટલું ખાવું નહિ, ને ખાવાય તેટલું ખાવડું નહિ Rule the appetite, and temper the tongue. ખાઈ જાણું, ત પચાવી જાણું He who accepts a bribe should know how best to conceal it, i. e. The wearer best knows where the shoe pinches. ખાંચા, તેવું ખાદો નહિ Cast no dust in the well that gives you water. ખાનાર પીનારને ખાદા આપનાર Spond and God will send. ખાંધે પાંધે દિવાળી અને ઉગરે ઉચાંદ Pleasures have a sweet face, but leave a sting behind them; i. e. Burning the candle at both ends. ખાય તે ધાય Quick at meat, quick at work. ખાવું તેવું હલાલ કરવું Him laud whose bread you eat. ખાણા પીના ખેરસલા, ધિંગાણુ ખાતેરા Great boast, small roast. ખાનારના ગદા અને નાહનારના વાળ, છાના રહેતા નથી Reality must out. ખાવું ખાય, ને લ-

રવું ભરે=ખાતો ખાય, અને ભરતો ભરે One should not feed oneself at another's cost; i. e. An idle man has no right to eat. ઘરનું ખાવું, અને ગાંડા સાથે જવું Self-sacrifice and bad choice often go together. ખાનારો ખાય, અને પડે ખીન્નને માથે One suffers for another's fault. ખાવું નહીં, અને ખાવા દેવું નહીં=ખાય નહિ અને દોળી દે To act as the dog in the manger. ખાય સહુ, અને ભોગવે એક Many benefit from the sacrifice of one. ખાવું થોડું, અને ભલડાટ ઘણું An empty vessel makes most noise ખાવે શરા, અને લડવે પૂરા A giant at a meal, and idle at work. ખાવામાં જગલો, અને કુટવામાં ભગલો=ખાઈ જાય દીવાળી, અને કુટાઈ મરે સૂપડું Stones dig not their own holes. ખાતા ખાંડ, અને ચાવતા રેત Pleasure very often results in pain. ખાતા ખૂટે, અને વાવરતા ફૂટે Everything is liable to wear and tear. ખાતા જાય, અને ખાસડાં મારતા જાય Returning evil for good. ખાંધે તો લંડાર ખૂટી જાય Even a full treasury will become empty by constant consumption. ખાવું તે ખરે, અને ખાઈશું તે ખાટું The present is your opportunity, and the future is beyond your control. ખાવું ધાન, અને ઉતરું માન One flatters another only so long as one's object is not gained. ખાનાર ત્યા ધાનાર નહીં, અને ધાનાર ત્યા ખાનાર નહીં Those that have plenty do not work, while those that work get little to eat. ખાઈને હલાલ કરવું, હરામ ન કરવું One must be true to one's salt. ખાવા ગાખર, અને માંછી કાંટા It is no use complaining against an adverse Fate. ખાવું તેમ લવવું નહીં Do not find fault with the food you have got to eat. ખાવું તેણે ખાયું, અને વાવરું તેણે વાવ્યું What is spent on sensual enjoyment is lost, but what is spent in charity will bear fruit in the next world. ખાવાનાં ખાખાં, અને પેહેરવાનાં ચોખાં A gilded fool. ખાય તેનો ખુણો, પીએ તેવું ઘર, સુધે તેનાં હુગડાં, એ ત્રણે બરાબર Those who chew tobacco dirty the corners in their house, those who smoke it dirty their whole house, while those who use it as snuff dirty their clothes.

ખાવો, s. m. A deep-rooted weed.

ખા.શ, s. j. [See ખા.કું to eat.] Power

or capacity to eat; the quantity eaten.

ખાસ, Same as **ખાએશ** Care, attention.

Id. શી તેમની ખાશ ! How much care is taken of them !

ખાસ, *adj.* [A. *લાસ* *fr.* *લાસ્તન* = S. *काश्* to desire.] Special; peculiar. 2. Own; private; personal. 3. Relating or pertaining to the king or state; governmental.

દોષ કોશ છે અમારો, વાંક નથી ખાસમાં.—**વહીબ.** 4. Pure; genuine; sterling; true; real; good.

Id. **ખાસ આવવું** To be sure to come. **ખાસ મોંઢડે કરેલાં વાક્ય** Expressions learned specially for the occasion. **ખાસ આમદારી** The regular crop or produce. **ખાસ ખબર** Authentic or official intelligence. **ખાસ પાચણ** A body of horse under the immediate keeping and command of the king, ruler, or state. **ખાસ બજાર** The principal market in a city.

ખાસ-ગત, { *adj.* Peculiar, personal; private; particular. 2. Confidential. 3. Important.

ખાસ-ડ-કુટો, *s. m.* [See **ખાસ-ડું** a shoe + **કુટ-વું** to beat.] He who receives a beating with a slipper; one who is often scolded. 2. *adj. m.* Without a character; of a weak mind.

ખાસ-ડા-ખાજ, *s. f.* [+ **ખાજ** playing a sport.] Throwing shoes at each other in a quarrel; a vulgar quarrel.

ખાસ-ડા-ખોર, [+ **ખોર** eating *fr.* *ખુરદન* to eat.] Same as **ખાસ-ડ-કુટો**.

ખાસ-ડિયાં કેળાં, *s. n. pl.* [+ **કેળું**] Long plantains having a thick rind.

ખાસ-ડું, *s. n.* [See **ખાસ** special.] A shoe; a slipper.

Id. **ખાસડાખા** Frequently subjected to blame or censure; accustomed to be blamed. **ખાસડા મારવાં** To blame severely. **ખાસડા ખાવાં** To be severely blamed. **મારી નહોતું ખાસડા રાત** I don't care to know or to reply. **ખાસડે મારી** Don't care. **ખાસડાની તોલે** Lit. As good as my shoes. 2. Worthless. **ખાસડે દાળ વહેંચવી** To quarrel and beat each other with shoes.

ખાસ-દાર, *s. m.* [See **ખાસ** special + **દાર** having.] A valet; a personal attendant.

ખાસ-દોસ્ત, *s.* [+ **દોસ્ત** a friend.] hearty friend; an intimate friend.

ખાસ-ખર-દાર, *s. m.* An attendant, who carries his master's arms, &c.

ખાસા-નું બીડું, *s. n.* [+ **બીડું**.] A roll betel-leaf and areca nut intended for important personage.

ખાસિ-ચત, *s. f.* [See **ખાસ** special; **ધાસિ-યું** covering for a saddle.] A peculiar property. 2. A habit; a peculiar habit.

ખાસિ-યું, *s. n.* A double bag to load donkey with.

ખાસી, Same as **ખસી**.

ખાસું, *adj.* [See **ખાસ**.] Good; fine. Brave; excellent. 3. *interj.* Well done! Brave !

Id. **ખાસું દીવા જેવું** Very clear and plain. 2. Quite intelligible. **ખાસું મનનું** Very fine.

ખાળ, *s. f.* [S. *काल्* to wash.] A urinal. 2. A drain; a gutter.

Id. **ખાળે જવું** To pass by the urinal. **To go to make water.** **ખાળ કાઢવી** To clear a drain or gutter.

Prov. **ખાળે દૂધા, ને દરવાજા મોકળા** Per wise and pound foolish.

ખાળ-કુડી, *s. f.* [+ **કુડ** a reservoir.] cesspool.

Prov. **ખાળકુડમાં નાખીએ, તો આપણે જ છઈએ** Jest with an ass and he will flap his tail in the face with his tail.

ખાળ-કુવો, *s. m.* [+ **કુવો** a well.] A very deep cesspool; a deep pit for refuse or garbage, dug underneath a house.

ખાળ-વું, *v. s.* [S. *काल्* to wash; or *caus.* of *જર* to drop.] To hinder; to stop + prevent. 2. To get oneself rid of thing by selling it off; to sell off. 3. To bring about a final settlement of a long disputed point; to make a final settlement.

ખાળુ, *s. m.* [See **ખોળા-ધર** *fr.* *ખે* the folds of a garment, protection.] security; a surety (Used in Kathiawar).

ખાળો, *s. m.* A hindrance. 2. A delusion.

મુનિ મુહૂર્ત ના ફર્યું, થયો ખાળો;
તે વેળા રામ વન સહ્યું, ભ્રમ ટાળો. —દયારામ.

ખાળો, *s. m.* [See ખાડો, અ.ખાત.] A port; a harbour.

ખિટ-ખિ-યાળું, *adj.* [See ખીટી, ખીટો, ખુટી, a peg, a nail, + યાળું having.] Curled (of hair). 2. Hooked; bent.

ખિ-ખિ, *s. f.* [Imit.] A jeering laugh.

ખિચ-ખિચ, } *adj.* [Hem. Des. કિચ્છે
ખિચ-ખિચ-ણ, }
fr. S. કુચ્છમ difficulty.] Crowded.

ખિચ-ગાદડું, *s. n.* [+ ગાદડું, ગાડું, a cart.] A cart for baggage; a hackney coach.

ખિચડી, *s. f.* [Hem. Des. કિચર *fr. S. કુશર.*] A mixture of rice and pulse. 2. A mixture.

Id. ખિચડી ખાવી To pay frequent and harassing visits. ખિચડી ખારવી-મૂકવી To place a cooking pot containing rice and pulse on a fire.

Prov. ખિચડીને હલાવવી નહિ, ને દીકરીને લ-ડાવવી નહિ Khichadi should not be stirred, and a daughter should not be fondled.

ખિચડો, *s. m.* A medley; a *farrago*; a hodge-podge.

ખિચા-ખિચ, } *adv.* [See ખિચ-ખિચ.]
ખિચો-ખિચ, }

In a crowded state; crowdedly.

ખિજ-ડો, *s. m.* [S. લદિર.] A kind of tree.

ખિજમત, *s. f.* [P.] Service; attendance.

ખિજમત-દાર, *s. m.* [+ P. દાર having.] An attendant; a servant. 2. A slave.

ખિજમત-દારી, *s. f.* The position or duties of a personal attendant.

ખિજ-વવું, *v. t.* [Caus. of ખિજ-વું.] To vex; to provoke; to jeer.

ખિજ-વું, *v. i.* [Hem. Des. લિજિઅં=ઉપાલમ્ a taunt, *fr. S. લિયતે fr. લિદ્ to be vexed.*] To take offence; to get into a passion; to lose one's temper.

ખિટ-લિ-યાળું, Same as ખિટ-ખિ-યાળું.

ખિડ, *s. f.* [S. લખ્ડ to break.] A valley; a dell; a mountain-pass.

ખિતાબ, *s. m.* [Ar.] A title.

ખિદમત, Same as ખિજમત.

ખિન્ન, *adj.* [S. *fr. લિદ્ to be vexed.*] Grieved; afflicted. 2. Despondent; melancholy; dejected.

ખિન્ન-તા, *s. f.* Dejection; despair. 2. Vexation.

ખિમણું, *s. m.* A precious stone fixed in a nose-ring.

ખિમા, Same as ક્ષિમા (Used by Jains).

ખિયાલા, *adj.* [See ખ્યાલ pleasure.] Delighted; entranced.

ખિયા ખિયાલા, ને, હુવા રે ખિયાલા;

નર ને અધારા, નરખ્યા વેણે રે.—ભોળેભયત.

ખિરોદક, *s. m.* [S. ક્ષીર milk, the milky ocean, + ઉદક water.] A silk garment worn by women.

ખિલકોડી, } *s. f.* [See ખિલકોલી.] A
ખિલકોલી, }

ખિલ-ડો, *s. m.* [See ખીલો a peg + ડો dim.] The central peg round which turns the upper stone of a grinding mill.

ખિલત, *s. m.* [Ar.] A robe of honour.

ખિલ-માકડી, *s. f.* [See ખીલડો+માકડું *fr. S. મર્કટ a monkey.*] Tenon and mortise. (in carpentry).

ખિલ-વવું, *v. t.* [Caus. of ખિલ-વું.] to blossom, to bloom.] To cause to open or bloom. 2. To cause to be delighted or pleased; to humour. 3. To encourage; to excite.

ખિલ-વવું, *v. t.* [See ખીલો a nail, a peg.] To sew.

ખિલ-વું, *v. i.* [S. કિલ્ to urge.] To blow; to blossom; to bloom. 2. To be elated; to be puffed up.

ખિલ-વું, Same as ખિ-લવવું To sew.

ખિલવત, *s. m. n.* [Ar.= a private chamber.] A private conference; a secret consultation. 2. A closet. 3. Retirement.

ખિલાડી, *s. m.* [See ખેલ a game.] A player; an actor. 2. *adj.* Skilful; clever. 3. Playful.

ખિલા-પાટી, *s. f.* [See ખીલો a nail + S. પટ a narrow strip.] A tool with which a screw is made.

ખિલા-રખું, *adj.* [See ખીલો + રાખ-વું to

keep *f.r.*; રક્ષ to protect, to keep.] Accustomed to be fastened to one particular peg (of a beast). 2. Naturally quiet, but showing signs of attack when fastened to a peg (of a beast).

ખિલિ-ખટ-કે, *s.m.* [+ ખટ-કે a hindrance.] A hindrance; an obstacle.

ખિલિ-પસિયારાં, *s. n. pl.* [+ પસિયારાં a female screw.] A male and female screw.

ખિલો, *s. m.* [See ખીલો a nail.] The fist pointed at a man, with the intention of assaulting him.

ખિલોડી, Same as ખલકોડી, A squirrel.

ખિલો-છું, *s. n.* [See ખેલ a game.] A toy; a trinket.

ખિસકોલી, *s. f.* [Hem. Des. સારંકિડી = S. ગોધા a lizard.] A squirrel.

ખિસામિસ, *s. f.* [P. કિશમિશ.] A kind of raisin having no seeds.

ખિસ-વું, Same as ખસ-વું.

ખિસા-કાતર, *s. m. f.* [See ખીસું pocket + કાતર-વું to cut with scissors.] A pick-pocket; a cutpurse.

ખિસા-ખરચ, *s. m.* [+ ખરચ expense.] Pocket-money.

ખિસા-ખાલી, *adj.* [+ ખાલી empty.] Having an empty pocket; penniless.

ખીખી, *adv.* [imit.] Laughing aloud.

ખીચ, Same as ખિચડો Rice & pulse mixed together.

કુંભકર્ણ એક આળસ તથા હાકરો,

લાખ સવા મણા ખીચ ખાતો.—સામળભટ.

ખીચી, *s. f.* [See ખિચડી, ખિચડો.] The flour of juvar.

ખીજ, *s. f.* [See ખિજ-વું.] Anger. 2. A cause of provocation.

ખીજ-વું, Same as ખિજ-વું.

ખીટી, } *s. f.* [Confusion of ખીલો a nail, and ખુટી a peg.] A small wooden or iron stopple; a peg.

Id. મારે ખીટીએ પોતથું છે I have no encumbrances; I am quite free. ખીટીએ મૂકવું To lay aside. 2. To arrange. 3. To allow to be forgotten; to throw into oblivion; to

forget; to be oblivious of.

ખીટો, *s. m.* [A confusion of ખીલો and ખુટો.] Same as ખુટો.

ખીલુ, *s. f.* [See ખિલુ.] A valley; a vale.

ખીમો, *s. m.* [Ar.] Minced meat. 2. A kind of rice-pudding.

ખીર, *s. f.* [Dh. Des. સોરી *f.r.* S. કોર milk.] A dish composed of rice, milk, sugar, and spices.

ખીર ના ખાધી, હું તો દાઝી.

—ભાષા.

ખીફ, *s. n.* A leaven. 2. A mixture of several things made ready for frying. 3. A kind of cucumber. 4. The milk of a cow, &c., obtained within a few days after delivery. 5. A coarse kind of cloth (Used in Kthd.).

ખીરોદક, Same as ખિરોદક A silk garment.

મેહેતાને ખીરોદક સાર, મેહેતીને મુક્તાફળ હાર.

—હરિદાસ.

ખીલ, *s.m.* [See ખીલો a nail.] A pimple. 2. Hard and unyielding mucus of the eye.

ખીલ-ખીલ-માંડવો, *s. m.* A game for children, generally known as **ખીલ-માંડાં**, (Used in the Panch Mahals).

ખીલ-ગોટીલો, *s.m.* A game for children generally known as **ધંટી-ખીલડો** (Used in the Amreli Prant).

ખીલ-દરો, *s. m.* A game for children, generally known as **ધંટી-ખીલડો** (Used in the Charotar).

ખીલી, *s. f.* A pin; a bolt. 2. A peg.

Id. ખીલી ઠોકવી To fix a peg. 2. To stop a work by throwing some obstacle in its way. ખીલી ખટકો Injury; harm.

ખીલો, *s. m.* [S. કોલક a peg.] A nail; a spike.

Prov. ખીલા વળુદી ભેસ કુદે Any man can accomplish great deeds, when supported by a great person.

ખીલોડી, Same as ખિસકોલી.

ખીશર, *s. m.* The day of the winter solstice (Used in Kathiawad).

ખીસું, *s. n.* [P. કોસિહ] A pocket.

Id. ખીસામાં ધાલવું-મુકવું To bring (a

person) under one's control. 2. Not to care about. ખીસું બરવું To pay or take money secretly and dishonestly. 2. To give or take a bribe. ખીસું તર A full pocket. 2. Rich. ખીસું ખાલી An empty pocket. 2. Peniless; poor.

Prov. ખીસાનો તર, ને હૈયાનો કુટયો A foolish rich man ખીસા ખાલી, ને બરમ બારી Appearances are not always to be trusted. 2. All is not gold that glitters. ખીસા તર, તે ચાહે સો કર Riches rule the roast : Money makes the mare go : Gifts break rocks : A bribe in the lap blinds one's eyes.

ખું-ખાર-વું, *v. i.* [See ખું-ખારો.] To neigh. 2. To utter a gurgling sound.

ખું-ખારો, *s. m.* [Guj. ખું ઈ ખા Imit. + કર the sound of the preceding letters.] A neighing; a hem (of the human voice).

ખુંચ, } *s. f.* [See ખુંચ-વું to prick + ખાંચ redup.] An indentation; a notch. 2. A projecting point. 3. Offence; displeasure; malice. 4. A turn or modulation in singing. 5. The beauty; the point; the sting; the moral. 6. An insinuation; an innuendo.

ખુંચ-વું, *v. i.* [Dh. Des. खुत्त = S. निमग्नम् drowned / r. છુદ, खुद्, to injure.] To prick; to pierce. 2. To pain. 3. To stick; to be addicted to; to be engrossed in.

ખોટા ખેલમાં શું રે ખુંચી રહ્યો, બ્રહ્મ, આજસ મેલ, અચેત. —ખીતમદાસ. Id. પેટમાં ખુંચવું Lit. To have a pain in the stomach. 2. To require to be paid or bribed.

ખુંચ-વી લેવું, } [Casual of ખુંચવું + લેવું.]
ખુંચા-વવું,
ખુંચા-વી લેવું, }

To snatch away; to wrest; to seize.

ખુંટ-ખુંટ, *s. n.* [See ખુંટો.] The act of plucking off the hair from the head. 2. An instrument for plucking off the hair.

ખુંટ-વું, *v. t.* [See ખુંટ-વું.] To pluck off the tops of small plants. 2. To pluck off the hair.

ખુંટિ-ચો, *sin.* An uncastrated bull (Used in Kāthiāwād). 2. A man versed in witchcraft; a wizard (Used in the Surat District).

ખુંટી, *s. f.* [See ખુંટો.] A peg. 2. An angle in the hair on the head, made by plucking the hair. 3. A particular part of an Angarkhā.

ખુંડું, *s. n.* The portion of a tree, or of a plant, left in the ground; a stump.

ખુંટો, *s. m.* [S. कुण्ट to stop.] A peg. 2. The handle of a hand-mill. 3. The anchorage fee (of a ship).

Id. ખુંટો ધાલવો To plant or set foot on; to make an encroachment; to encroach upon. ખુંટો ઠેકવો To stick to a place or position for a long time. 2. To decide. 3. To lay the foundation of. ખુંટો ઢીલો પડવો-થવો To lose support or patronage.

ખુંદ-ખુંદ, *s. n.* [See ખુંદ-વું, કુદ-વું, to leap.] Running about.

અર્થ નય પ્રતિજ્ઞા ને, સાત પેઢી પૂર્વજને,
તાણી તાણી નરક નાખું, ને અમો ખુંદણાં ખુંદું.

—વસીલ.

ખુંદ-વું, *v. i.* [See કુદ-વું to leap.] To walk round, singing and clapping the hands.

ખુંદ-વું, *v. t.* [S. छुद्, खुद्, to crush under the foot. See કુંદ-વું.] To tread on; to trample down; to press with the feet.

ખુંદા-ખુંદ, *s. f.* Crushing.

ખુંદા-ખાવું, *v. i.* [See ખુંદ-વું to run; or કુંદ-વું to leap.] To lead a life of pleasure.

ખુંધ, Same as ખંધ.

ખુંધિ-વું, Same as ખૂંધું.

ખુંપ, Same as ખૂંપ.

ખુંપ-ડી, *s. f.* [Hem. Des. खुपा = S. तृणा-दिस्य वृष्टि निवारणम्.] A small screen or covering used in rainy weather; a hood for shelter in the rain.

ખુંપ-ડો, *s. m.* A large screen or covering used in rainy weather. 2. That part of the upper garment worn by women which covers the sides.

ખુંપરો, *s. m.* [S. कूपर the elbow.] The stump; of a plant or tree. 2. A thorn.

ખુપ.કું, *v. t.* [Hem. Des. खूपइ = S. मज्जति to be drowned.] To pierce.

ખુખાર, Same as ખુવાર.

ખુનલી, } *s. f.* [See ખ-નવાળ.] Itch.
ખુનળી, }

2. Prickly heat.

ખુટ.કે, *s. f.* [See ખુટ.કું to be exhausted.] Deficiency; want.

ખુટ.કે, *s. m.* A part of a burning piece of wood; a piece of a firebrand.

ખુટ.કું, *v. i.* [Hem. Des. खुट, खुट-इ. खुडइ = S. कटि-तम्, कृट-ति, broken, cut, *fr.* S. कुण्ठितम् stopped *fr.* कृष्ट to stop.] To be exhausted; to be spent up. 2. To betray; to become a traitor; to act the traitor.

ખુટા.કું, *v. t.* Causal of ખુટ.કું.

ખુટે.ક, *adj.* Exhausted. 2. Insolvent.

3. Traitorous.

ખુડ, *s. f.* A terrace of a house (Used in Kthd.).

ખુડકો, *s. m.* [P. खुदह.] Small change in copper.

ખુડી, *interj.* [Imitative.] An expression used by women to relieve a child when it coughs.

ખુણ, *s. f.* [S. છુણ crushed *fr.* છુટ to crush.] An impression; a mark made by pressing. 2. A mark.

ખુણ, *s. f.* [See કોણ angle.] A corner.

ખુણિ.યાણું, *adj.* [See ખુણે.] Angular.

ખુણે, *s. f.* [Hem. Der. कोणो = S. गृह-कोण: a corner of a house *fr.* S. कोण.] A nook; a corner. 3. An angle.

Id. ખુણે કાઢવે-પાડવે To make an angle (on paper). ખુણે ખોચરો A distant corner. ખુણે બેસવું-પેસવું-હોવું To confine oneself to a corner in the house (in mourning) (said of a woman, when her husband is dead). ખુણે પાળવે To be confined to the house (in mourning). ખુણે કહોડાવવે To commit adultery in a secret place. ખુણે મૂકવું To lay aside. 2. To lay by. કાઢખુણે A right angle. પહોળો ખુણે An obtuse angle. સાંકડો ખુણે An acute angle. ખુણામાં નાખવું To throw into a corner. 2. Not to care about. ખુણામાં પડી

રહેવું To lie in a corner. 2. To lie unnoticed or uncared for.

ખુત, *s. n.* [See ખુટે a large wooden peg.] An obstruction (Used in Kthd.).

ખુદ, *pron.* [P.] Self. 2. *adj.* Peculiar. 3. Genuine.

ખુદરત, Same as કુદરત.

ખુદા, *s. m.* [P.] The Almighty; the Supreme Being; God.

Prov. ખુદાજું કામ ખુદા નહીં = ખુદા પદમે ચાહે સો કરે God's ways are inscrutable. ખુદા પાધરો, તો વેરી આંધળો = ખુદા મહેરબાન, તો ગણા પહેલવાન If God be for us, who can be against us ?

ખુદા કરે તે, *interj.* Would to God !

ખુદા.ઈ, *adj.* Divine; godly; sacred; holy.

ખુદા પરસ્ત, *s. m. f.* [P. दया + परस्त worshipping.] A worshipper of God; a theist.

ખુદાવન, } *s. m.* [P. = godlike.] A form of address to superiors, equal in import to

"Honoured Sir", "My Lord." 2. The Almighty.

ખુન, *s. f. n.* [P. = blood. Cf. Dh. Des. खून *fr.* S. छुण्णम् struck *fr.* छुट to strike.] Murder. 2. *s. n.* Blood.

Id. ખુન કરવું To murder; to assassinate.

ખુનકી, *s. f.* [P.] A doze; light sleep owing to intoxication.

ખુન.ખાર, *adj.* [See ખુન + ખાર salt, malice.] So bitter as to cause bloodshed; sanguinary (of a feeling, quarrel).

ખુન.રેણ, *s. f.* [See ખુન.] A slaughter; a massacre.

ખુનસ, } *s. f.* Rancour; malice; a grudge.

ખુની, *s. m. f. n.* A murderer; an assassin.

2. *adj.* Murderous.

ખુપવ.કું, *v. t.* [Caus. of ખુપ.કું to pierce.] To settle; to determine (of a bargain).

ખુખ, Same as ખૂખ Much.

ખુખ-સુરત, *adj.* [P. *fr.* + सरत् appearance.] Beautiful; handsome; pretty.

ખુખ-સુરતી, *s. f.* Beauty; grace. 2. Elegance; splendour.

પ્રુથી, *s. f.* [P.] A distinguishing trait; a special excellence. 2. Comeliness; neatness; trimness; tastefulness; beauty of appearance generally. 3. The beauty, point, moral (of some tale or incident).

પ્રુથી-દાર, *adj.* [+ P. દાર having.] Fine; excellent; capital; graceful; possessing a peculiar quality.

પ્રુથો, *s. m.* [P. લ્હાન્વા a small tray.] A tray. 2. A present of fruits (placed in a tray).

પ્રુથારી, *s. f.* [P.] The intoxication or drowsiness produced by indulging in spirits. 2 The flash of the eye from passion. 3. Same as **પ્રુથારી**.

પ્રુથાશ, *s. m.* [Ar.] Colour. 2. Same as **કુમાશ**. 3. Same as **પ્રુથારી**.

પ્રુર, *s. f.* [S.] A hoof (of a horse, &c.)

પ્રથમ પ્રેસૂતા પચવતી વત્સ કેરી માત,
ઉત્તમ અંબર ઓઢવા રૂપા પ્રુર ધાત — ગિરિધર.

પ્રુર-ચન, *s. n.* [+ S. ચન collecting fr.] Scrapings of માવા (milk inspissated by boiling). 2. Any dry or raw food.

પ્રુરદિ-ચો, *s. m.* [See પ્રુરદો.] A merchant who exchanges copper coins for silver.

પ્રુરદો, [P.] Classical form of **પ્રુરદો**.

પ્રુરપી, Same as **પ્રુરપી**.

પ્રુરપાન, *adj.* [See પ્રુરપાન.] Enamoured of; doatingly fond of. 2. Well spent or used. *s. n.* Favour.

પ્રુરપ-ડો, *s. m.* [See પ્રુરપ-ડો, fr. S. કુન્જ a hunch-back.] A kind of shell; the shell of a sea-snail or water-snail.

પ્રુર-મું, *s. n.* [See પ્રુર rice.] A kind of sweetmeat.

ખાન ને પ્રુરમાં રે, પ્રુરમાં ગોળનાં છે.—પ્રેમાનંદ.

પ્રુરશેદ, *s. m.* [P.] The sun.

પ્રુરસી, *s. f.* [P.] A chair.

પ્રુરમું, *s. n.* A rough seat woven with cane with or without arms. 2. The piece of wood in which an anvil is fastened.

પ્રુરસા, *adj.* [P. કોરાસાન part of Persia.] Brought from, or bred in, Khorasan, (of horses, &c.).

પ્રુલ-વું, *adj.* [See પ્રુલું loose, open; or પ્રુલ-વું, ખિલ-વું, to appear splendid.] Projecting; appearing prominent; conspicuous; beautiful or splendid in appearance. 2. Opening; blown open; blooming. 3. Light-coloured. 4. Loose; not close-fitting.

ખીલ-વું, *v. i.* To suit; to appear to advantage. 2. To open and appear beautiful (of flowers).

પ્રુલ-વું, *v. i.* [See પ્રુલું open.] To expand; to dilate. 2. To open wide.

પ્રુલાસો, *s. m.* [See ખિલ-વું to bloom.] Explanation; interpretation. 2. Abridgment; an abstract; a summary. 3. A settlement of a dispute. 4. Openness; free ingress or egress (of air.)

Id. પ્રુલાસા આપવો To give an explanation. પ્રુલાસો કરવો To render plain; to explain. પ્રુલાસો માગવો—લેવો To call for an explanation. વધારે પ્રુલાસો, વધારે પ્રુલાસાથી, More clearly; with greater clearness.

પ્રુલું, } *adj.* [P.] Open; unclosed. 2. Open; frank. 3. Clear; evident. 4. Bare. 5. Indecent. 6. Unclouded.

Id. પ્રુલે પ્રુલું Quite open; very plain; without reserve or hesitation. પ્રુલું કરવું To lay open; to disclose. 2. To reveal a secret. પ્રુલું મૂકવું To expose; to leave open. પ્રુલું કહેવું—કહી દેવું To tell freely or candidly. પ્રુલી આંખે With the naked eye. 2. With full knowledge of. પ્રુલી દિલથી With an open heart; frankly; without reserve. પ્રુલી રીતે In an open & straightforward manner. પ્રુલો માર્ગ A clear way. પ્રુલો અવાજ An unrestrained or open voice. પ્રુલો કાગળ An open letter. પ્રુલો હિસાબ A clear account. પ્રુલો વ્યાપાર—ધંધો An open and aboveboard business or procedure.

પ્રુવાખ, *s. m.* [See પ્રુવાખ.] A dream; a vision.

પ્રુવાર, *adj.* [P.] Distressed; afflicted.

પ્રુવારી, *s. f.* Distress; affliction.

પ્રુશ, *adj.* [P.] Pleased; delighted. 2. Healthy.

Id. પ્રશ કરવું To please; to propitiate.
પ્રશ થવું-હોવું To be pleased. પ્રશ રહેવું To live in happy circumstances. 2. To live a happy life; to take things lightly or easily.

પ્રશકી, *s. f.* [P.] The way by land.

Id. પ્રશકી અને જળ-માર્ગે By land & by sea.

પ્રશ-ખબર, *s. f.* [See પ્રશ pleased + ખબર news.] Glad tidings; joyful intelligence; good news.

પ્રશ-નુમા, *adj.* [P.] Pleasing; charming; beautiful.

પ્રશમને ખહાર, *s. m.* [P. *fr.* *खशमन्* pleasure + बहार spring.] Pleasure generally found in spring; great pleasure.

પ્રશ-ખત્તી, *v. f.* [P. *fr.* + *वखत* time.] Joy; delight; merriment.

પ્રશ-બો, } *s. f.* [P. *fr.* + *बो* smell.] A pleasant smell; fragrance; perfume; odour;
પ્રશ-બો-ધ, }

પ્રશ-બો-દાર, *adj.* [+ P. *दार्* having.] Fragrant; perfumed.

પ્રશ-મશકરિ-યો, } *s. m.* One who makes
પ્રશ-મશકરો, }

પ્રશ-મિનજી, *adj.* [P.] Good-natured; gay; jocund; merry; jovial.

પ્રશ-હાલ, *adj.* [P.] Happy; healthy; enjoying good health.

પ્રશ-હાલી, *s. f.* [P.] A happy state; good health.

પ્રશામત, *s. f.* [P.] Flattery; fawning; adulation; cringing manners; sycophancy; obsequyism.

Id. પ્રશામત કરવી To flatter. પ્રશામતનું મોળિયું Living on flattery.

Prov. પ્રશામત તાજે રોજગાર છે Ready flattery and rich provision. પ્રશામત પ્રદાને પણ હાલી છે Everybody likes to be flattered, not excepting God Himself.

પ્રશામત-ખોર, } *adj.* [+ P. *खाना* eating
પ્રશામતિ-યું, }

પ્રશામતિયો, *s. m.* A flatterer; a sycophant; a parasite.

પ્રશાલ, Same as પ્રશ-હાલ.

પ્રશાલી, Same as પ્રશ-હાલી.

• પ્રશી, *s. f.* [See પ્રશ.] A wish; a desire. 2. Delight; joy 3. *adj.* Same as પ્રશ *adj.*

Id. પ્રશીની વાત A delightful news. 2. A matter of one's choice or pleasure; a purely voluntary business.

Prov. પ્રશીનો સોદો, ને હાથીનો હોદો Work willingly done is better than that done under compulsion; *i. e.* Voluntary work is always delightful.

પ્રસિયો, *s. m.* The testicles.

પ્રચ, Same as પ્રચ.

પ્રૂટ, *s. f.* [See પ્રૂટો a peg.] A landmark. 2. *adv.* Exactly; fully.

Id. પાંચ હાથ પ્રૂટ Exactly five hands (in length.)

પ્રૂટ-ડી, *s. f.* A forest tree (Used in the Charotar). 2. An angle.

પ્રૂટ-ડું, *s. n.* A bullock (used in Jhālā-wād.) 2. A half-burnt piece of fuel (used in the Surat District).

પ્રૂટ-ડું, *v. t.* Same as ડુંડ-ડું. 2. To prick (Used in the Surat Dst.).

પ્રૂટિ-યું, *s. n.* An upright support in the frame of a waggon.

પ્રૂતા, *s. f.* [See પ્રૂટે a peg; or, ખમ-તા, क्षम-ता, patience.] Steadiness; forbearance; perseverance. 2. Peace; quiet; tranquillity.

રસ્તામાં એક રાહ ચલાવ્યો,

જઈ ખરા ખેલસે પ્રૂતા રે. —ભોજોભગત.

પ્રૂંધ, *s. f.* [S. स्कन्ध the shoulder.] A hump; a crook in the back.

પ્રૂંધું, *adj.* Humpbacked; hunchbacked.

પ્રૂપ, *s. m.* [See પ્રૂપ-ડી, પ્રૂપ-ડો.] A crescent-shaped ornament worn by the bridegroom on his forehead, representing a coronet.

તેવા વીર કેરો કવિ, રાત્રિ દિન ભેદ બહી,

કવિતા કરત કહ્યું, જે કવિ શિર પ્રૂપ.

—વસંત.

પ્રૂટ *s. f.* [See પ્રૂટ-ડું.] Deficiency; want.

પ્રૂટ-કો *s. m.* Deficiency; a deficit.

પ્રૂટા-મણ, *s. f.* Treachery; defection (Used in Khd.). 2. A deficit.

ખૂણા, Same as ખુણા.

ખન, *s.n.* [See ખન.] Murder. 2. Revenge; rancour. 3. Blood. Same as ખુન.

સાહી ખલા ધીયધીય,
ખૂનનો ખૂની કરે.—વક્ષલ.

ખપવું, *v. t.* [See ખપવું.] To fix; to settle.

દેશ દેશ નવી કુકાન ખૂપવે,
ત્યાં મુનીમ છે ઘણા, હિસાબ ચૂકવે.

—જીવરામભટ.

ખૂબ, *adj.* [P.] Good; fine. 2. Much; a good deal. Same as ખુબ.

ખૂબ-સૂરત, Classical form of ખુબ-સુરત.

ખૂબસૂરતી, Classical form of ખુબ-સુરતી.

ખેશ, Same as ખુશ.

ખેકડો, *s. m.* [S. કચ્છવ.] A crab (Used in the Surat Dst.).

ખે-ખે, *s. f.* [Imit.] The sound of a hacking cough; coughing; panting.

Id. ખે ખે કરવું To cough; to breathe hard.

ખેચ, *s. f.* [See ખેચવું to pull.] Pulling; dragging. 2. Importunity; perseverance; solicitation.

ખેચ-તાણુ, *s. f.* [+ તાણવું to pull.] Pulling and hauling. 2. Perseverance; importunity; solicitation.

Id. ખેચતાણુ કરવી To strain a point; to dogmatize. ખેચતાણુ કરાવવી To wish to be solicited or coaxed.

ખેચવું, *v. t.* [S. કૃષ to draw.] To pull; to tighten.

Id. ખેચી અલવું-પકડવું-રાખવું To catch tightly or firmly. 2. To be obstinate; to dogmatize.

રનેહી સંગે જાણું ખેચી નવ અલીએ ને,
જેવો સમો, તેવી વિધિ મા ચાલીએ ને.

—દયારામ.

Prov. ખેચ પકડ, મુઝે જોર આતા હૈ Pride & poverty are ill met, yet are often together.

ખેચમ-ખેચા, }
ખેચા-ખેચ, } *s. f.* Pulling and hauling.
ખેચા-ખેચી, }

2. Embarrassment (pecuniary).

ખેતાળવું, *v. i.* To run away (Used in Kthd.).

ખે, *s. f.* Same as ક્ષય Destruction, ruin.

Id. ખે તિથ Same as ક્ષય-તિથિ.

ખે-ખ-લી, *s. f.* [See ખે-ખે.] A dry hacking cough. 2. A fox (used in the Surat Dst.).

ખે-ચર, *adj.* [S. જ. લ the sky + ચર્ to walk.] Walking in the sky; flying. 2. *s. m.* A god. 3. A planet; a star. 4. A bird.

ખેચરી, *s. f.* [Female of ખેચર.] A goddess. 2. A kite. 3. A particular attitude enjoyed in the Yoga philosophy.

દેખતાં કુઃખ પામીએ, જોહો ભયાનક બાળિકા;
ખાઈ ખાઈ હું ખેચરી કાળ રૂપ થઈ કાળિકા.

—સામળભટ.

ખેટક, *s. m.* [S.] A chase; hunting.

નાટકના ચેટક તો, લાગે ખેટક શો થયો;

ભુલે દેવગિરા હોય, મહંતા શુભાવી છે ?

—વક્ષલ.

ખટક, *adj.* [(જ. ખેતરવું, છેતરવું to deceive.] Deceitful.

ખેટકી, *s. m.* A hunter.

ખેટકી, *s. m.* [See ખેતર a field; or, ખેડવું to till.] A cultivator; a peasant; a clown.

જ્યાં વસે જાણે ખેટકી જન, ખેટ તેનું નામ;

તેહ ખર્વટ જોડ સમે, ગિરિ નદી નિકટે ગામ

—રત્નેશ્વર.

ખેટ-લી, *s. f.* A depression in a braid of hair.

ખેટું, Same as છેટું Distance.

ખેટે, *adv.* [Loc. of ખેટું.] At a distance.

ખેડ, *s. f.* [See ખેડવું to till.] Tillage; ploughing. 2. Cultivation; development. 3. Waste land.

Prov. ખેડ, ખાતર, ને પાણી, ધનને લાવે તાણી
A field if manured and watered is sure to bring wealth. ખેડે તેનું ખેતર The field is his who ploughs it: Labour & care is the soul of agriculture.

ખેડ-ણુ, }
ખેડ-ણુ-હાર, } *s. m.* [+ કર a doer /r. S.

ક, કરવું, to do.] A cultivator. 2. A driver.

ખેડ-તર, *adj.* Cultivable; arable.

ખેડવું, *v. i.* [Dh. Des. લેટકું = S. લેટકું, લેવડ, a field. Or, S. લેડ to give pain to /r. લિડ to be pained.] To till; to cultivate. 3.

To navigate (the sea). 3. To drive 4. To travel.

Id. ખેતર ખેડવું To plough a field. મન ખેડવું To cultivate the mind. દરિયા ખેડવો To plough the deep sea; to navigate in the sea. ખેડ ખેડ કરતો કુંદનપુર આન્યો He came in haste to Kundanpur.

ખેડ-હક, *s. m.* [+ હક a right.] The right of cultivating a field (as distinguished from the ownership of the field).

ખેડા-ભુ, *s. n.* Arable land. 2. Tillage; cultivation.

ખેડું, *s. n.* A village.

ખેડામાંય પ્રેત, વાસું કરી કન;

એ અષ્ટ ધર્મને ધારે.

—પ્રેમાનંદ.

ઉગરડ ખેડાં ફરી વસે, નિર્ધનિયાં ધન હોય;

ગયું ન જોવાન સાંપડે, મુકું ન જીવે કાય.

—ભાષા.

ખેડું,
ખેડું,
ખેડુંત.

} *s. m.* A peasant; a husband-

man; an agriculturist.

ખેડો, *s. m.* [See ખેડવું to play, to act.] An actor.

ખેડો, *s. m.* Same as છેડો. Hn end.

ખેત,
ખેતર,

} *s. n.* [S. ક્ષેત્ર.] A field.

Prov. બર ખેતરમાં, ને બેટા પેટમાં Building castles in the air. ખેતર રાખે વાડને, ને વાડ રાખે ખેતરને Interdependence.

ખેતર-પડી, *s. f.* [See ખેતરવું, છેતરવું, to deceive. + પડિતઈ cleverness.] Deception; cheating.

ખેતર-પાદર, *s. n.* [See ખેતર, ક્ષેત્ર, a field + પાદર, S. પદ, a village.] Immovable property; landed property.

ખેતર-પાળ, *s. m.* [+ પાળવું, પાલ્ *fr.* પા to protect.] The god *Terminus*. 2. A tutelary god; a patron saint.

ખેતર-વા, *adj.* [+ વાટ a region, space.] Of the length of a field; about one-third of a mile in length.

ખેતરવું, *v. t.* [See છેતરવું.] To deceive; to cheat.

ખેતરાં, *s. n. pl.* [See ખેતર a field.] Small elds.

ખેતરા-મણ, *s. f.* [See ખેતરવું to deceive.] Deception.

ખેતરાવું, *adj.* [See ખેતર a field.] Pertaining to a field.

ખેતી, *s. f.* Husbandry; agriculture.

Prov. ઉત્તમ ખેતી, મધ્યમ વેપાર, કનિષ્ઠ ચાકરી, નિદાન જીખ Agriculture is the best of occupations, trade middling, and service the lowest, while begging should be resorted to only in the absence of any of these. ખેતી ધણી સેહતી There is an interdependence between a husbandman and his field. ખેતી આબાદાન Agriculture is the best of occupations.

ખેતી-વાડી, *s. f.* [+ વાડી a garden.] Fields and gardens; cultivable land 2. Agriculture.

ખેદ, *s. m.* [S. *fr.* હિદ to be afflicted.] Affliction; remorse; grief.

ખેદ-ન, Same as છેદ-ન Cutting off.

ખેદ-ના, *s. f.* Same as ખેદ.

ખેદાન,

ખેદાન-ખેદાન,

} *adj.* Destroyed; desolated.

ખેદો,

ખેદો,

} Same as કેડો Pursuit.

એકદા ગયા તે વનમાંહ, કાંધે હસ્તીનો ખેદો ત્યાંહ;
મારે માતંગે કરતાં મસ્તી, રહી વાસના અવતર્યા હસ્તી.

—દયારામ.

ખેદ-યુક્ત, *adj.* [S. *fr.* + યુક્ત joined.] Mourful; sorrowful.

ખેન, *s. f.* [See ક્ષીણ wasted. See ક્ષય-રોગ] Consumption.

ખેન, *s. n.* A hindrance. 2. A very troublesome person.

Id. ખેન પડવું To meet with a hindrance or difficulty.

ખેટ-ખાટલો, A great hindrance. 2. A very troublesome person.

ખેપ, *s. f.* [S. ક્ષેપ throwing *fr.* ક્ષિપ to throw.] A journey to and fro; a trip. 2. The fee paid for a journey to and fro. 3. Diligence; care. 4. A voyage; a journey. 5. A periodical supply or arrival of merchandise. 6. A bundle of clothes given at

a time to a washerman for washing.

Id. ખેપ કરવી-મારવી To make a trip. કાપડની એક ખેપ આવી One supply of cloth is received. ખેપ લેવી To take care of. વાળી એક ખેપ લાવ્યો The washerman has brought one washing.

Prov. ખેપ હાર્યા, કાંઈ જન્મારો હાર્યા નથી A man may be deceived once, but he cannot be your victim all his life.

ખેપટ, *s. f.* Dust (Used in Kthd.).

ખેપ-ન, *s. n.* [S. ક્ષેપણ. See ખેપ.] Throwing out; driving out. 2. Affliction.

ખેપિ-યો, *s. m.* A messenger; a courier.

ખેપી, *adj.* Diligent; careful.

ખેમ, Same as ક્ષેમ well-being, safety.

Prov. ખેમને ખાય, ને કુશળને એ ખાય His bread is buttered on both sides.

ખેમ-કુશળ, Same as ક્ષેમ-કુશળ.

ખેમ-પુશાલી *s. f.* [+ પુશાલી.] Well-being; prosperity.

ખેર, *s. f.* [See ખીર, rice-pudding, ક્ષીર, milk, ખેળ paste.] A paste; starch.

ખેર, *s. f.* [See ખેરવ-વું to scatter.] Dust.

ખેર, *s. n.* [S. જાદિર.] A kind of tree; the acacia catechu.

ખેર, *interj.* [Ar.] Never mind; no matter.

Id. ગયો, તો ખેર ! Never mind, if he is gone. ખેર ગુજરી His suffering has passed away.

ખેર, *s. f.* Same as ખેરિયત.

ખેરખટ, *adv.* At once (Used in Sorath Prant).

ખેરખાહ, *s. m.* [Ar.+P.] A well-wisher.

ખેરખાહી, *s. f.* Well-wishing; patronage; protection.

ખેરં-યો, *s. m.* [See ખેર dust + P. જેહ dim.] The dust of metals.

ખેરં-જી, *adj.* [See ખેરવ-વું to turn off.] Scattered; dispersed.

Id. વેરજી ખેરજી થઈ જવું To be scattered about.

ખેરંટો, *s. m.* [See ખેર dust.] Dust.

ખેરવવું, *v. t.* [See વિ-ખેરવું to scatter fr. S. વિશ્કિર્ to scatter fr. વિ apart + ફૂ, ફિર્

to scatter.] To turn off. 2. To vex; to annoy. 3. To let fall; to shed. 4. To cause to throw.

ખેરસહી, *s. f.* [Ar.] Peace; tranquillity.

ખેર-સાર, *s. m.* [See ખેર જાદિર, + સાર essence.] Catechu.

ખેર-સાલ, *s. m.* [See + સાલ, જાલ, the bark.] A drug produced from the ખેર tree.

ખેરાત, *s. f.* [Ar.] Alms; charity.

ખેરાતી, *adj.* Charitable. 2. Set aside for charitable purposes.

ખેરિયત, *s. f.* [Ar.] Peace; tranquillity.

ખેરી, *s. m.* A lamb; a sheep.

ખેરી, *s. f.* Same as કંસારી A moth.

ખેરી, *s. f.* [See ખેર dust.] Dust.

ખેરી, *adj.* [See ખેર, જાદિર.] Obtained from the ખેર tree.

ખેરીજ, *adj.* [Ar.] Spare; additional; not included. 2. *prep.* Except; without; besides.

ખેરી-યું, } *adj.* [See ખેરવવું fr. વિ-ખેરવું to scatter.] Scattered, dispersed.

જેવું ચાદરજી ખેરીયું, જેવી વેળુની ભીત.

—જીવરામભટ્ટ.

ખેરો, *s. m.* [See ખેર, જાદિર.] A thrashing stick made of the ખેર tree.

ખેરો, *s. m.* [See ખરવું to drop.] A net in which mangoes or other fruits are kept.

ખેરો, *s. m.* [See ખેર dust.] Dust.

ખેરો, *s. m.* [See ખેર, ક્ષીર, ખેળ, Or, ખેર a moth.] A disease in the stalk of rice.

ખેરો, *s. m.* A hawk.

ખેરો, *s. m.* [See ખેરો.] An actor.

ખેરો, *s. m.* Same as ખેર A paste.

તેમાંથી કાંઈ શેષ વાધ્યું, ધડતા ખેરો પડિયો;

બ્રહ્માએ એકડું કરીને, તેનો ચંદ્રમા ધડિયો.

—પ્રેમાનંદ.

ખેલ, *s. m.* [See ખેલવું to play.] A play; a sport. 2. A show; a spectacle. 3. A dramatic performance.

Id. ખેલ કરવો To give a spectacular performance. ખેલ રચવો-માંડવો To set up an arrangement for sports. ખેલ ખેલવો-બજાવવો To act a drama. 2. To get the desired object by making a false show.

ખેલ-ખેલ, *s. m.* [P.] The baggage and followers of an army. 2. A lumbe; things heaped together or lying about confusedly or cumberingly. 3. Confusion; disorder.

સાગર ન ચલે, ને વાસુકી ન હલે;

જે રે હલે, તે કરે ખેલખાના રે. —ભોળાભાગત.

ખેલ-છી, *s. f.* [See ખેલ-વું to play.] A toy.

ખાતે બાવે ખેલછી, વળા પડી રહે, મૂકે;

એવા રમતા રામનામ શામ ના ચૂકે. —ભાલભા.

ખેલ-ન, *s. n.* Sporting; a sport.

ખેલ-વ-વું, *s. n.* A toy.

ખેલવણાં બહુ ભાતી, રાકરા સધળે સરખી.

—દયારામ.

ખેલ-વું, *v. i.* [Hem. Des. કિલહ = S. ક્રીડ-તિ *fr.* ક્રીડ to sport. Or, S. લેખ to play.] To sport; to play.

ખેલાડી, *s. m.* A player; an actor. 2. *adj.* Skilful; clever. 3. Causing others to dance to a tune.

ખેવ, *s. m. f.* [See ક્ષણ a moment.] Time.

કહેવા મોકલ્યા પ્રભુએ ખેવ —ત્રિમાનંદ.

હે દેવના પણ દેવ કું, તતખેવ દિલમાં ધર દયા.

—દલપતરામ.

ખેવટ,
ખેવટિ-યા, } *s. m.* [See વટાવવું to pass

by in safety.] A helmsman.

બિના ખેવટ કોઇ પાર ના પાવે, બિના નાવ ખૂડે તરતાં;

નિરાંત નામ નાવ ચઢ પાવે, સેને ભવ સરતાં.

—નિરાંતભક્ત.

ખેવડો, *s. m.* A kind of grass (Used in Kthd.).

ખેવના, *s. f.* Care; anxiety.

ખેસ, *s. m.* A cloth which is loosely thrown over the shoulders.

Id. ખેસ નાખવે To put on an upper garment (of men). ખલે ખેસ નાખીને ચાલ્યા Went away without caring for anything or anybody. ખેસ ખંખેરવા To be free from responsibility or liability. ખેસે વળગવું To hang upon as a dependant. 2. To be unnecessarily troubled by.

ખેસ-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ખેસ-વું. *Cf.* ખ-સેડવું.] Same as ખસેડવું.

ખેસિ-યું, *s. n.* Same as ખેસ. 2. [*Cf.*

ખોળા-ખર.] A near relation (Used by Pārsis).

ખેહ, *s. f.* Dust.

એ જવે વખોડનાર, દેહ ખેહ તેની છે. —વશીભ.

ખેળ, *s. f.* [*Cf.* ખેર *fr.* S. કીર milk; or, *Cf.* M. *fr.* S. સ્વ, લલ to wash.] A plaster; starch.

ખેળો, *s. m.* [See ખેલ-વું to play.] An itinerant actor. 2. A woman having the manners and appearance of an actress; a belle.

ખેળા નાચે, ખેળા નૃત્ય કરે,

ખેલે “ખાખત ખોલ,” અક્ષય. —સામળભટ.

ખૈ, *s. f.* Same as ક્ષય Waste; loss; destruction.

ખૈ-ડ, *s. f.* [See ખૈ, ક્ષય, +ડ dim.] Want of water in a held; want of irrigation.

Id. ખૈડ વાળવી To irrigate a field.

ખોખા-ર-વું, Same as ખુંખાર-વું To neigh.

સનાચાર સૂણી, સતી પતિ ત્યાં ખોખારી વધુ નાચ્યાં.

—ત્રિમાનંદ.

ખોખા-રો, *s. n.* [Imit + કર a sound.] Neighing. 2. A gurgling sound.

Id. ખોખારો કરવા To cough or utter a gurgling sound in order to attract attention and give a hint.

ખોચ, *s. f.* [See ખુચ-વું to pierce.] A slit. 2. An abutment. 3. A corner. 4. Intricacy; a hitch; a rub.

ખો, *s. f.* [Imit.] A game for children, generally known as ખા-લાલું (Used in the Navasari Prānt and in the Barodī Dist.).

ખા, *s. f.* [P.] A habit; a custom. 2. Malice; a grudge.

Id. ખો બૂલી નવી To give up a habit or a grudge; to learn a lesson.

ખા, *s. f.* [See ખાઇ a ditch.] A cave. 2. An abode; a house (Used in the Surat Dist.)

ખોઈ, *s. f.* [See ખોળી, ખોળિ-યું, a covering.] A wallet; a ha.lmock.

ખાખ, [See શુષ્ક dry.] Same as ખખ. Dry and hollow.

ખોખરા-ટ, *s. m.* [See ખોખાર-વું to neigh.] Hoarseness; a hoarse sound; a

hoarse voice.

ખોખરી, s. f. Rice (Used by traders in their secret communications).

ખોખરું, adj. [See ખો.ખા.રો.] Hoarse; not clear sounding.

Id. ખોખરો અવાજ A hoarse sound. **ખોખરું વાસણ** A vessel (earthen) not sounding clear. 2. Broken. **ખોખરું કરવું** To beat.

ખોખલી, s. f. [Cf. M. લોકડ fr. S. કોટ્ટ a fox] A female jackal.

ખોખ.કો, s. m. [Imit., or See શુષ્ક dry + કો dim.] Cough.

ખો.ખા.વું, v. i. [See ખો malice.] To bear malice to (Used in Kthd.).

ખો.ખા.ર.વું, Same as ખું.ખા.ર.વું.

ખોખું, s. n. [Imit. Cf. ખોખરું hoarse, broken. Cf. ખોખ, ખખ, શુષ્ક, dry.] The outer dry and hard crust, left after the inner part or kernel is taken away.

કીડો કાઢ ન્યમ ખોખું કરે, ખોઈ બાધું રે.—દયારામ.
2. A skeleton. 3. A chrysalis. 4. A framework. 5. A bill or draft receipted and cashed.

Id. બદામનું ખોખું The outer dry and hard crust, shell, or husk of an almond. **ખોઈને ખોખું કરવું** To eat away the flesh, &c., and leave the skeleton. **વહાણનું ખોખું** The hull of a ship. **હુડીનું ખોખું** A money-bill receipted & cashed. **ખોખું તૈયાર કરવું** To draw up a plan in a rough sketch. 2. To sketch the outline of. 2. To get up the frame work of.

Prov. ગયું ખોખું, ને થયું ચોખખું (Clear grains are obtained only when the husk is blown away.

ખો.ખું, s. n. [See ખો, ખો.બીહું.] An out-door game played by more than nine boys.

ખોગીર, s. n. [P.] A saddle; a pad; a cushion.

ખોચરું, s. n. [See કોચરું, કોચરાની સાલ; કોચરું; ખો.] A cave. 2. Remote antiquity.

ખોચરું, adj. [See કોચરું to carve.] Hollow. 2. Having notches.

ખોચરેલ, adj. Having notches.

Id. ખોચરેલ રૂપિયા A rupee having notches and scratches.

ખોજ, s. m. f. [S. કુદિ, કોખ. inquiry fr. કોખ to examine, caus. of હજ to be pure. Cf. ખોદવું to dig.] A search; an inquiry.

ખોજવું, v. t. [See કોખવું to search.] To search; to inquire.

ધીરને ઘરે ખાસલ રે, ખાંત થકી ઘસ ખોજે.—ખીરો.

ખોખો, s. m. [P., or Dh. Des. કુખ fr. S. કુખ hump-backed, Cf. કુખ.કું.] A eunuch. 2. An individual of the Khoja community.

ખોટ, s. f. [See ખુટવું to be exhausted.] Loss; damage. 2. Want; deficiency. 3. A mistake; an error.

Id. ખોટ કરવી To make a mistake. **ખોટ પડવી** To be under a loss. 2. To be in want. **ખોટ જવી-ખોવી** To suffer a loss. **ખોટ ભરાવી** To make up a deficiency; to supply a want. **ખોટનું ઊકાર** A child born to parents long childless.

ખોટ.ક.વું, v. i. To stop (Used in Kthd.).

ખોટ.કો, s. m. Same as ખોટ Loss, want.

ખોટ.કો, s. m. Same as ખોટ Defectiveness.

ખોટાઈ, s. f. [See ખોટું false.] Laziness; indolence. 2. Falsehood; a lie.

ખોટારવો, s. m. Ashes.

ખોટાઈ, s. n. [See ખોટું+કાર the sound.] Falsehood. 2. Intrigues; a deceit. 3. **adj.** Accustomed to tell lies; having the habit of telling lies.

ખોટી, s. f. [See કુલિકત, ખુટવું, stopped.] Delay; procrastination. 2. Waste of time.

Id. ખોટી થવું-રહેવું To be delayed. **ખોટી કરવું** To delay; to cause delay. 2. To cause to wait.

ખોટી.હું, adj. Same as ખોટનું ઊકાર. See ખોટ a deficiency. 2. Maimed; defective. 3. Idle; avoiding work.

ખોટું, adj. [S. કૂટ fraud, false.] False. 2. Incorrect. 3. Counterfeit. 4. Perfidious. 5. Lazy. 6. Not moral. 7. Bad; alloyed (of money). 7. Unwelcome; disagreeable; unpleasant.

Id. ખોટું બોલવું To tell a lie. **ખોટો હિસાબ** A false account. **ખોટો જવાબ** An incorrect answer. **ખોટો રૂપિયા** A counterfeit rupee. **ખોટું નિવરવું-નિકળવું** To turn out perfidious. **હાડકાનો**

ખોટો Unwilling to work; lazy. ખોટું કામ An immoral act. ખોટું લાગવું To feel hurt. ખોટું લાગવું To feel annoyed; to show one's annoyance. 2. To give offence to. ખોટું ખત A false or counterfeit bond. ખોટી વાસના An immoral wish or desire. ખોટી નજર An immoral eye. ખોટું કરવું To do injustice. ખોટી ચાલ Immoral conduct. 2. Adultery. ખોટી હાડકોનો Idle; unwilling to put oneself to trouble. ખોટા કરવા Not to pay back one's debt. ખોટો રૂપોથો Worthless. 2. Not likely to survive a sickness (said of a sick person.)

Prov. ખોટાં ખત પર મુવેલાંની સાખ To turn a single fault to two. ખોટું બોલવા કરતાં ન બોલવું ને સાચું Speak not rather than speak ill. ખોટો તે બી ગાંડો, ને થેલો તે બી પેટનો One's own is faultless; One's own is good food. ખોટા રૂપોથો ચળકે ધણો Empty vessels make most noise. ખોટું ખોવાય નહિ, ને બુંડું ઝરે નહિ A bad thing is not easily lost. ખોટું એટલું ખોટું = ખોટું તે કંઈ ખરું થવાનું છે ? What is false cannot be true.

ખોડ, s. n. [Dh. Des. લોહ (fr. S. स्थूल thick) = S. स्थूल-धन.] A large block of wood.

ખોડ, s. f. [See ખોટ, ખુટ, deficiency; ખુટવું to be deficient.] A bad habit; a vice. 2. A blemish; a defect. 3. A stigma; a stain.

Id. ખોડ કહાડવી To find fault with. ખોડ લાગવી To get rid of a bad habit. ખોડ ભૂ-લાવવી To humble one's haughtiness; to humiliate.

ખોડ-ખાંપ-જી, s. f. [+ ખાંપ-જી a defect.] Faults and omissions. 2. Imperfections; defects. 3. Mistakes; errors.

Id. ખોડખાંપજી કહાડવી To find fault with. ખોડ ખાંપજી વાળું Faulty. 2. Deformed.

ખોડંગ-જી, } v. i. [See ખોટું defective +
ખોડંગ-જી, }
ખોડંગું lame.] To walk lame; to limp.

ખોડ-જી, v. t. [See ખોડ-જી to dig.] To bury. 2. To stick; to set upright. 3. To tear; to break (Used in Jhalawād).

ખોડા-જી, v. i. [See ખોટું defective.] To walk lame; to limp.

ખોડિ-ખાડું, s. n. [Hem. Des. લોહો = સીમા-

કાઠમ્ a piece of wood stuck in the ground to mark the boundary + ખાડું fr. S. દ્વાર a door. Or, ખોડું lame + ખાડું] An opening in the hedge through which a man is required to jump on one leg.

ખોડિ-જી, adj. [See ખોડ a defect.] Defective; deformed.

ખોડિ-ચો પાડો, s. m. A game for children. (Used in the Charotar).

ખોડી-ખમચી, s. f. A game for children, generally known as નિસરાણી.

ખોડું, adj. [See ખોડ.] Defective. 2. Lame; crippled.

Prov. ખોડી બિલાડી અપશુકનમાંથી ન ભય A wicked man cannot part with his wickedness.

ખોડો, s. [S. ક્ષેડા a liquid venom fr. ક્ષિદ્ to be moist.] Hairwax; scald-lead.

Id. તેમનો ખોડો નિકળી ગયો Lit. They had not only their heads shaved clean (a mark of disgrace), but had their hairwax removed (a mark of greater disgrace.) 2. They were put to great shame. 3. They were all put to death; they all died off. ખોડો કાઢી નાખવો To ruin entirely. 2. To severely threaten.

Prov. ખોડો ગયો ને દળદર આવ્યું One evil is succeeded by another.

ખોતર-જી, s. n. pl. [See કોતર-જી to carve out.] Old errors raked up; faults; slandering.

Id. ખોતરજી કાઢવાં-ખોદવાં To rake up old faults of others; fault-finding. ખોતરજી ખો-જવાં To be watchful in finding out other persons' errors and faults.

દેવ, એવાં ખોતરજી કાઢવાની અને કોઈનાં ઢાંક્યાં ઉઘાડાં ભેવાની મારે કયા ડાખા હાથની બાધા છે ?

—મેમાનંદ.

ખોતર-જી, Same as કોતર-જી. 2. Same as ખોતરા-ધ, ખોતરા-મજી.

ખોજિ-જી, s. n. A burning piece of wood; a piece of a firebrand.

ખોતર-જી v. [S. કટ્ to cut. Cf. કોતર-જી, કોર-જી to carve, to cut.] To delve; to nibble to scrape; to scratch,

ખોતરા.ઈ, } s. f. Wages for carving
ખોતરા.મણ, } or engraving. 2. Carving; engraving;
sculpture.

ખોતરૂં, s. n. [See ખોતર.કું to dig up.]
A pretext.

ખોદ-કામ, s. n. [ખોદ.કું to dig + કામ
work.] The work of digging. 2. The work
of engraving on stone, wood, or metal.

ખોદ-ણી, s. f. Finding flaws and imper-
fections; censure. 2. Defaming; slandering.

Cf ખોતર.ણી.

Id. ખોદણી કરવી-ખોદવી To search for
faults in others; fault-finding.

ખોદ.કું, v. t. [S. કુપ્ત to make clear.] To
dig; to burrow. 2. To carve. 3. To speak
ill of one behind one's back.

Prov. ખોદે, તે પડે = ખોદેગા, સો પાવેગા
Evil to him who evil thinks. ખોદે ઉદર, ને
ભોગવે ભોરિંગ Foxes dig not their own holes.

ખોદા, Same as ખુદા God.

ખોદા.ઈ s. f. [See ખોદ, ખુદા.] Divini-
ty. 2. Omnipotence. 3. adj. Divine.

ખોદા.ઈ, s. f. [See ખોદ.કું to dig.] Skill in
digging, carving, or engraving; sculpture.
2. Same as ખોદા.મણ.

ખોદા.ણ, s. n. Ground washed away by
a current of water. 2. Ground dug up.

ખોદા.મણ, } s. f. Wages for digging.
ખોદા.મણી, }

ખોદા.વંદ, Same as ખુદા.વિન્દ.

ખોદુ, } adj. Foolish; idiotic.
ખોધુ, }

ખો-ધો, s. m. [See ગો-ધો.] A great bull.

ખોપ, s. m. [See ખોફ.] A quarrel.

ખોપ, s. m. [S. છુપ a bush.] The cane.
2. A cloud 3. A debt. (Used in Jhld.
and Kthd).

ખોપ.કું, s. n. [Hem. Des. છુપા = S. તુળાદિ
મયં વૃદ્ધિ નિવારણમ્ a rain-hood or protection
against rain, made of grass, leaves, &c., fr.
S. છુપ a bush.] A cottage; a hut; a hovel.

ખોપ.રી, s. f. [See ખોપ.કું; Cf. ખોપ.રૂં,
કાપ.રૂં.] The skull.

ખોપ.ફ, Same as કોપ.ફ.

ખોફ, s. m. [P.] Displeasure. 2. Anger.

ખોખ.હો, }
ખોખો, } s. m. [S. છ an aperture of
ખોખ.હો, }
ખોખો, }

the human body + કમ્ય both.] The cavity
formed by putting the two hands together.

Id. ખોખો ભરવો To throw up handfuls of
water for the benefit of the souls of dead
relations. ખોખો વાળવો To make a cup of
the hollow of the two hands.

ખોખ, Same as ફોખ.

ગોખ.ણ, }
ખોખ.ણી, } s. f. [See ખોખો.] A hollow;
ખોખા.ણ, }

a pit. 2. A cave; a den.

Id. ખોખણવાળું Grooved.

ખોખર.ણ, s. f. [See ખોખર.કું.] Delay
(Used in Kthd.)

ખોખર.કું, v. i. [See થોભ.કું to stop.]
To stop; to stand still (Used in Kthd.).

ખોય, Same as ખો A ditch.

ખોય.ણ, s. n. A firebrand.

ખોય.ણી, s. f. [Cf. Mar. ફોડ.જી, See
ફોડ.કું to break.] Oil or ghee heated with
asafoetida, mustard, &c., as a sauce for
a preparation of pulse, &c.

ખોય.જી, s. n. [See ખોય.ણ.] A fire-
band.

ખોયલ, s. n. A cobbler's tool.

ખોયું, s. n. [See ખોળિ.યું an outer cover;
or ઝાળી a hanging bag.] A cradle.

ખોર.ચો, s. m. An obstacle; a hindrance.

ખોર, adj. [P. खोर enjoying jr. खुदन् to
eat, to enjoy.] A suffix meaning "enjoying,"
"indulging oneself in," "addicted to."

ખોર.ક, } s. n. [See ખાલી a room.] A
ખોર.કું, } hut. 2. A small house.

ગોફળિયું તા ગોવિદાવના, ખોરડ ખોવા ધાય રે.

—ભોખેભયત.

ખોર.જી, Same as ખોય.જી.

ખોર.કું, v. t. [S. खुर to scratch.] To
stir up.

ખોરી ખોરી તને બાળશે, જેમ લોટું ધડે લુહાર, રે.

—ભોખેભયત

ખોરકું, s. n. [See ખુરશી a chair.] A three legged support.

ખોરાક, s. m. [P. fr. ખુદન to eat.] Food; victuals; a meal.

ખોરાકી s. f. Provisions; food. 2. Subsistence; alimony.

ખોરાકી-પોશાકી, s. f. [+ પોશાક dress.] Food and clothes. 2. Livelihood; maintenance; alimony.

ખોરા-શ, s. f. [See ખોર] Rancidness.

ખોરું, adj. [See ખાર, ક્ષાર, salt.] Rancid.

ખોલ, s. f. [See ખોલી a quiver.] Hollow-ness. 2. A wedge. 3. A loose covering made of metal or cloth.

Id. **ખોલ ચઢાવવી-મઢવી** To put a covering on. **ખોલ ભરવી** To sew up a hollow part of a garment.

ખોલ, s. m. [See ખાલ.] The skin.

ખોલ-કી, s. f. [See ખોલો an ass.] The foal of an ass.

ખોલ-કે, s. m. An ass; a donkey.

ખોલ-ખુ-હાર, s. m. [See ખોલ-વું to open + હાર doing.] He who opens.

હીરામોતીની હાટકી, સફગુર ખોલણહાર.

—મીતમદાર.

ખોલ-વ-ખું, s. n. A coppersmith's tool.

ખોલવું v. t. [See ખોલું loose.] To open; to unlock; to uncover.

ખોલી, s. f. [Hem. Des. છુલ્લ = S. કુટી a cottage. Or, S. છોલો a quiver.] A metal covering. 2. A room.

ખોલી, s. f. [See ખોલો an ass.] A she-ass.

ખોલું, adj. [See ખુલું loose; or ખોલી a quiver.] Loose. 2. Not tight.

ખોલો, s. m. [Hem. Des. છોલો = S. લઘુ ગર્દમ. a small donkey fr. S. હર a donkey + લો, લો, dim.] An ass; a donkey.

ખોવ-રાવવું, v. t. [Caus. of ખો-વું to lose.] To cause to lose; to deprive of.

Id. **રોટલો ખોવરાવવો** To deprive a man of the means of his livelihood. 2. To get a man dismissed from employment.

ખો-વું, v. t. [S. કષ્ટ to cause to waste away fr. ક્ષિ, કષ્ટ, to waste away.] To lose.

2. To waste; to dissipate.

Id. **વૈસો ખોવો** To lose one's money. **આખી જમર તેણે એણે ખોઈ** He lost his whole life, and gained nothing. **ખોવા વારો** The time or chance of losing. 2. Loss.

નિકટ જઈએ તો, નયનનું સુખ પણ ખોવા વારો આવે.

—પ્રેમાનંદ.

ખોસ-વું. v. t. [S. કુસ્ to embrace.] To force into; to drive in; to pierce.

Id. **પાધીનો તોરો ખોસવો** To set the tassels of a turban in their proper place. **કેદમાં ખોસી ધાલવું** To put into a prison by force. 2. To take into custody by force; to arrest. **કટાર ખોસવી** To put on a dagger.

ખોહ, Same as ખો A ditch.

ખોહા-ણ, s. f. A precipitous bank of a river (Used in Jhālāwād).

ખોહો, s. m. Lit. A man standing upright. 2. A strong but idle person. 3. A nigger.

ખોળ, s. f. [S. ક્ષદિ making clear or pure, an investigation, fr. ક્ષુધ to be pure. Cf. ખોળ.] A search; an inquiry.

Id. **ખોળ કરવી** To make a search. **ખોળમ-ખોળા, ખોળા ખોળ, A hasty search in several directions**

થરથર કુળે, કાંઈ નવ સુઝે,

તેણે ખોળાખોળ અતિશય માંડી.—પ્રેમાનંદ.

ખોળ, s. m. [Hem. Des. છલ્લ = पिण्याकम a lump, fr. S. છલ.] An oil-cake.

Prov. **ખોળનું ઘરાક ધારી** Like goes to like.

ખોળખો s. m. [M. છોલંબા delay fr. S. છ the sky + અવલંબ hanging.] Stoppage; stay; detained, delayed, or stopped state; delay; detention.

ખોળ-વું, v. i. [See ખોળ a search.] To search; to seek for.

ખોળાં-ખં-ખોળાં, } s. n. pl. [Redup. **ખોળા-ખોળા,** of ખોળ a search.] A minute search.

ખોળા-ધર, s. m. [See ખોળા the folds of a garment near the lap. + ધર-વું to hold.] A surety.

ખોળા-ધરી, s. f. The duties and liabilities of a surety; suretyship.

ખોળિયું, *s. n.* [See ખોલી a quiver.] A quilt; a cover for the bed. 2. The body which covers or contains the soul.

Id. તેમનું માત્ર ખોળિયું જ નહીં છે They have but one heart between them. તેમને શ્રવ ખોળિયામાંથી નિકળતો નથી They do not die in peace. હરામખોરનું ખોળિયું A rogue. ખોળિયામાં શ્રવ આવવો To be at ease after excitement.

ખોળી, Same as ખોલી.

ખોળો, *s. m.* [See ખોલ a loose covering.] The lap. 2. The folds of a garment near the lap.

Id. ખોળે લેવું To adopt; to affiliate. ખોળો પાચરવો To solicit; to supplicate. ખોળે ભરવો To perform a ceremony at the first pregnancy. ખોળે બેસાડવું To take up & put in the lap. 2. To adopt (a child). ખોળો વાળવો To pick up the folds of a garment. ખોળે ધાલવું To give away in adoption. પહેલા ખોળાનું છાકરું The first-born. ખોળે માથું મૂકવું To seek resort with; to seek the protection of. 2. To place oneself at the mercy of. ખોળે સોંપવું To place under the guardianship of.

Prov. ખોળામાં ખાડું, પણ ભૂખ વિના ભાવે નહિ; ગળામાં ગાડું, પણ ઉલટ વિના આવે નહિ
Delicacies without hunger are tasteless,

and singing without one's heart in it is spiritless.

ખોળા-ભર-જીવું, *s. n.* A ceremony performed at the first pregnancy.

ખ્યાત, *adj.* [S. fr. જ્ઞા to tell.] Famous; renowned.

ખ્યાતિ, *s. f.* Fame; celebrity.

ખ્યાલ, *s. m.* [P.] Thought. 2. Conjecture. 3. Persecution; pursuit. 4. A kind of musical mode.

Id. ખ્યાલ કરવો-લાવવો To imagine; to bring before the mind's eye. 2. To conjecture; to guess. ખ્યાલ છોડવો To give up a pursuit. 2. To give up a bad habit. ખ્યાલ રાખવો To bear in mind. ખ્યાલ ટપ્પા Particular modes in music.

નહિ જઈએ, કહે તો, નવ દિવસ; ખરો બતાવો ખ્યાલ;
એ વિનરી ક્યમ થશે, માનનીમાં શો માલ ?

—સામગ્રી.

ખ્યાલી, *adj.* Full of breaks. 2. *s. m.* A composer of a song in the tune called khyāla.

ખ્યાલીખુશાલી, *s. f.* [+ ખુશાલ.] Singing, dancing, and other pleasures; merriment.

ખ્રિસ્તી, *adj.* [Eng. Christ.] Christian. *s. m.* Christian.

ખવાબ, *s. m.* [P. Cf. ખુવાબ.] A dream; a vision.

ખવાર, Same as ખુવાર.

ગ.

ગ, The fourteenth letter of the Gujarātī Alphabet, and the third of the consonants.

ગ, *s. m.* [See ગધાર.] A short form of ગધાર, the third note of the Indian gamut.

ગ, *adj.* [S. fr. ગમ to go.] Going; walking.

 This word, or rather this part of the root ગમ, occurs only at the end of a compound, e. g. ગ-ગ Going, walking, or flying in the sky; a bird. 2. A god. ઉર-ગ Going, walking, or creeping on the breast; a reptile; a serpent.

ગઈ, *adj. f.* [Fem. past. part. of ગવું.]

See ગયું.] Past and gone.

Id. ગઈ કાલ Yesterday. ગઈ ગુજરી Past and gone. ગઈ પરામદીને On the day before yesterday. (Loc. of ગઈ પરામદિન The day before yesterday.) ગઈ રાતરે, ગઈ રાતે, ગઈરાતે, In or during the last night.

Prov. ગઈ વાત નેશીએ ન વાંચે = ગઈ ગુજરી, ને મૂકા વિસરી No weeping over spilt milk = Done is done, and cannot be undone. ગઈ વાતનો શોક ન કરવો Let by-gones be by-gones. ગઈ ભુવાની, ને આગ્યો ખુદાવો A fall follows a rise. ગઈ પલ પાછી ન આવે Time once past cannot be recalled; i. e. An opportunity

once past cannot be redeemed.

ગઉ, *s. f.* [S. ગો. ગૌ.] A cow.

ગઉ-ચર, *s. n.* [S. ગો-ચર *fr.* ગો a cow + ચર to walk, to graze.] A pasture; pasturage.

ગઉ-દાન, *s. n.* [S. ગો-દાન *fr.* + દાન a gift.] The gift of a cow.

ગ.ગડ.વુ, *v. i.* [Imit. Or, S. ગર્જ to thunder.] To roll down. 2. To peal; to thunder.

Id. તેનાં તેા હાન ગગડી ગયાં His heart failed him; he lost all courage.

ગ.ગડા.ટ, *s. m.* Thunder; a loud crash or peal, as of a large ball rolling down.

ગ.ગડા.વવુ, *v. t.* [Caus. of ગ.ગડ.વુ.] To roll along. 2. To carry on a business merrily and without any obstacle.

Id. ગોળો ગગડાવવો To throw an obstacle in the way of.

ગગણ, } *s. n.* [S.] The sky; the heavens.

ગગન, }

Id. ગગન સાથે વાત કરવી To deal with impossibilities; to build castles in the air. ગગન ગાળે છે The thunder rolls.

ગગણુ-ગાંઠયા, *s. m. pl.* [+ ગાંઠયા *fr.* ગાંઠ a knot.] A tried preparation of wheat flour in the form of knots.

ગગરી, Same as ગાગર.

ગગર, *adj.* [See કરકર *fr.* S. કર્કર hard.] Coarsely grounded.

ગગરો, *s. m.* [See ગગરી, ગાગર.] A large round metal pot for fetching water.

ગ.ગળ.વુ, *v. i.* [Redup. and intens. of ગળ.વુ to drop *fr.* S. ગળ્ to drop.] To be wasted away. 2. To become weak. 3. To become pale.

ગ.ગળુ, *adj.* Rather ripe.

ગગી, *s. f.* [See ગગો a boy.] A girl. 2. A daughter.

ગગો, *s. f.* [Imit. Cf. કીકો.] A boy; a lad. 2. A son.

ગગોલ, *s. m.* The letter and sound ગ (ga).

ગગા, ગોરી ગાય વાય; ગગો, વાછરડું ચરવા ભય.

—ભાષા.

ગંગા, [S. Intens. *fr.* ગમ્ to go.] The Ganges. 2. A river.

ગંગા-ગોળી, *s. f.* [+ ગોળી a round water pot.] A large vessel for keeping drinking water, out of which many persons drink with the same cup, and which therefore is called ગંગા-ગોળી (a vessel for the water of the sacred river Ganges).

ગંગા-જળ, *s. n.* [+ જળ water.] The water of the Ganges. 2. *adj.* Consecrated; holy.

Id. ગંગાજળ નેત્રું Clear. 2. Pure. 3. Holy. ગંગા નહાયા Become free from trouble. ગંગા ભાગીરથી A term of respect used in writing about a woman. ગંગાચરણ A term of respect used in writing about an elderly woman. ગંગાના પ્રવાહ Lit. The flow of the waters of the Ganges. 2. An eloquent delivery. 3. Pure and purifying (of a holy stream, or of caste people collectively).

ગંગા-જળી, *s. f.* A metallic pot with a narrow neck, in which water brought from the Ganges is kept. 2. A species of horses.

ગંગા-જમની, *adj.* [+ જમના the Jamun.] Having one colour in one border and a different one in the other (of a sholar).

ગંગા-પુત્ર, *s. m.* [+ પુત્ર a son.] A Brāhman living on the bank of the Ganges and working as a priest for the pilgrims.

ગંગડી, *s. f.* A kind of tree.

ગંગોરી પાન, *s. n.* [See ગંગા + પાન *fr.* S. પર્ણ a leaf.] A kind of betel leaf having a white colour like the water of the Ganges.

ગંગોદક, [S. *fr.* + ઉદક water.] Same as ગંગા-જળ.

ગચ, *s. m. f.* [See ગચ્ચ tightly.] Mortar; cement.

ગચ.ક.કું, } *s. n.* [Imit. + ક & કું dim.]

ગચ.કિ.કું.

Bobbing up and down. 2. Retching; vomit. 3. Eructation.

ગચ.ક.કું, } *s. n.* [See ગચ્ચ tightly

ગચ.ક.કિ.કું,

+ ક dim. + કું dim.] Strenuous struggling and striving.

ગચન, *adj.* Maddened.

ગ.ચર.કું, *s. n.* [See ગચ.ક.કું.] Eructa-

tion; belching.

Id. ગચરકું આવકું To eructate; to belch.

ગચા-ગચ, Same as ગમિથો-ગમિથ.

ગચે-ટા, s. m. [See ગચ્ચ + વૃત્તિ state.]

A lump.

Id. દટિયાંના ગચેટા બાજી ગચા The flowing hair has been matted together.

ગચ્ચ, adv. [Imit. Or, S. घट् to shake, to rub. Or, S. ગથિ-ત woven together fr. ગચ્ચ to weave.] Tightly; firmly; fast.

ગચિચ યુ, s. n. [See ગચ.] A block of stone or bricks mixed with chunam or earth.

Id. ગચિચયું નાખવું To throw an obstacle in one's way; to interrupt; to hamper.

ગચ્ચી, s. m. [S. ગચ્છ fr. ગમ્ to go.] The number of terms in an Arithmetical Progression. 2. A class; an order.

ગચ્ચ-વું, v. i. [S. ગમ્, ગચ્છ, to go.] To go.

ગચ્ચ-તી, s. f. Making off; taking leg-bail; running away.

ગજ, s. m. [S.] An elephant.

Prov. રગનું ગજ કરવું To make a mountain of a mole-hill.

ગજ, s. m. [P. fr. Dh. Des. गज्जो=S. यवः a barley-corn.] A measure two feet long. 2. A bar of iron.

Id. ગજ ગજ ફૂદવું Lit. To leap high. 2. To leap with joy. એના માથામાં ગજ ધાલ્યા છે He talks without restraint. એના ટાટિયામાં ગજ ધાલ્યા છે He is not tired of walking. ગજ નેવું Strong and unbending.

Prov. ગજ ભરે, પણ તસુ ન ફાડે Much smoke, but no fire. ગજે તસુ માફ Little mistakes may be overlooked in the face of great merits.

ગજ-કણ્ઠ, s. n. [See ગજ two feet + ખંડ a piece of cloth used for a bodice.] A particular kind of cloth of which bodices are made.

ગજ-કરણ, s. m. [S. गज-कर्ण fr. गज an elephant + कर्ण the ear.] The god Ganapati, from his having ears like those of an elephant. 3. Ringworm, from the skin having the appearance of that of an

elephant's ear.

ગજ-કરણી, s. f. [+ કરણી doing.] A process of cleansing the stomach and bowels, adopted by yogis (ascetics), in which a large quantity of water is drunk and vomited.

ગજ-ગામ, adj. [+ S. ગમ્ to go.] Mounted on an elephant.

એને હાથે એક પુષ્પ છે, હું તારો ગજગામ રે.

—ગોવિંદ.

ગજગામી, adj. m. f. n. } [S. fr. + ગમ્
ગજગામિ-ની, adj. f. } [S. fr. + ગમ્
to go.] A woman of a stately and majestic (elephantlike) gait.

ગજગૌરી, s. f. The image of Pārvatī seated on an elephant.

ગજ-ઘંટ, s. m. A bell dangling on each side of a riding elephant.

ગજ-ઘંટ નાખીને છેડાં ઉગાર્યા, પક્ષીની કીધી પ્રતિપાળ.

—યુકુંદ.

ગજ-છાયા, s. f. [S. गज the 13th lunar mansion + छाया shade.] Those days of the month of ભાદરવે during which the moon dwells in the 13th mansion.

ગજ-દળ, s. n. An army consisting of elephants.

ગજ-ધર, s. m. [See ગજ two feet + ધર-વું to hold.] A tailor.

ગજધર હહે, “ દહાડા પાધરા દૈતના,

શિવ વરદાનની છાપ છે રે.” —સામળભટ.

ગજ-પતિ, s. m. [S. fr. गज an elephant + पति lord fr. पा to protect.] A possessor of an elephant or elephants. 2. A person at the head of the line of elephants in an army.

ગજ-દંત, s. m. [S. गज an elephant + दन्त a tooth.] Ivory. 2. Gaṇapati, the god of learning, so called from his having two tusks like those of an elephant.

ગજ-પીપર, s. f. [+ પીપર fr. S. पिप्पली.] A medicinal drug; long and large pepper.

ગજબ, s. m. [Ar.] Oppression; an outrage. 2. Affliction; a calamity. 3. Wonder. 4. adj. Very much.

ગજબી, adj. Oppressive.

ધણી ગંજી, રે ગિરધારી, ધર માર્યું રે,
આંખ તમારી. —દયારામ.

ગંજર, } *s. m.* [Imitative. *Cf.* Eng.

Buz. Or, S. ગજ to thunder.] The rapid ringing of a bell at the end of each quarter of the day. 2. The evening time. 3. A loud repeated sound.

ગંજ-રાજ, *s. m.* [S. ગજ an elephant + રાજ, રાજ, a king *fr.* રાજ to shine.] A large elephant.

ગંજરી, *s. m.* [P.] A wreath of flowers.

ગંજણ, *s. f.* [P.] An ode. 2. A peculiar Persian air in music.

ગંજ-વ.ગું, *v. i.* [Caus. of ગંજ-ગું to thunder.] To proclaim loudly. 2. To make (a place) full of business and bustle.

ગંજગું, *s. n.* [See ગું.] A pocket in a coat, &c.

Id. ગંજવાના વર A bridegroom born of a high family and requiring to be propitiated with presents. ગંજગું બરગું To give a bride. ગંજગું બેઈ વાત કરવી Look before you leap; *i. e.* Cut your coat according to your cloth. ગંજવામાં ધાણગું To bring under one's control. 2. Not to care about.

ગંજવા-કાતર, *s. m.* [+કાતર-ગું to cut with a pair of scissors] A cut-purse; a pickpocket.

ગંજ-વેણ, *s. f.* [P. ગજ two feet + S. વેણ, વેણી, a creeping plant.] Steel. 2. A superior kind of rice.

ગંજ-શાળી, *s. f.* [S. ગજ an elephant + શાળા a place.] A stable for elephants.

ગંજાનન, *s. m.* [S. *fr.* આનન face.] Ganapati, so called from his having the face of an elephant.

ગંજર, *s. f.* [See ગેંજર.] A dining-room.

ગંજ-વ.ગું, Same as ગંજ-વ.ગું.

ગંજિયા, *adj. m. pl.* Same as ગંજિયું.

ગંજિયા-જી, *s. f.* A kind of silk cloth made up in strips measuring one ગંજ (two feet) in breadth.

ગંજિયું, *adj.* [See P. ગંજ a measure of two feet.] Measuring a ગંજ (two feet) in breadth.

Id. ગંજ પનો, ગંજિયા પનો, Breadth measuring two feet.

ગંજિયા, *s. m.* [See P. ગંજ a bar of iron.] A bar of iron used to fasten a door.

ગંજિયા, *s. m.* } A kind of coarse cotton cloth made up in webs measuring one ગંજ (two feet) in breadth.

ગંજી, *s. n.* [See ગંજગું, ગું, a pocket.] Power; capacity; reach; range.

Id. ગંજી તપાસગું To examine one's resources with a view to determine what one is able to do.

Prov. ગંજ પ્રમાણે ખરચ કરો Cut your coat according to your cloth. ગંજ વિનાની ગંજી, ને અમદાવાદગું લાડું To drive a snail to Rome.

ગંજેન્દ્ર, *s. m.* [S. *fr.* ગજ an elephant + इन्द्र the lord of gods.] A king of elephants; a very large elephant.

ગંજર, *s. m.* [See ગંજ-ધર.] A head-carpenter.

ગંજર, *s. f.* [See ગંજર.] Morning; day-break.

ગંજ, *s. m.* [P. = S.] A heap; a pile; a stock. 2. A number of things of the same kind forming one whole set.

ગંજ-ન, *s. n.* [S.] Oppression. 2. Contemning; disrespect. 3. Putting to shame. 4. *adj.* Oppressive. 5. Disrespectful. 6. Putting to shame. 7. Surpassing; superior.

ગંજ-ગું, *v. t.* To oppress. 2. To over-power. 3. To harass.

પ્રભને ભૂપ ન ગંજે —સામળાનંદ.

ગંજવર, *adj.* [P. See ગંજ a heap + અવર great.] Vast. 2. Very large. 3. On a large scale.

ગંજિયું, *s. n.* One out of a set of similar things.

ગંજ, *s. f.* A hay-stock.

Id. ગંજમાનો સાપ A secret enemy.

ગંજ-ફરોડ, [Eng. Gauge + Eng. Frock.] An inner garment worn close to the body, made of guage-cloth.

ગંજી, *s. m.* [P.] A pack of cards; a card.

ગંજેરી, *adj.* [See ગંજે.] Addicted to smoking ganja, bhāng, &c.

ગટ, } *adv.* [Hem. Des. घट-इ=स. पिबति
ગટ-ગટ, }
ગટ-ક, } he drinks. Or, Imit.] Gurglingly; noisily or greedily (drinking).

Id. ગટક ઉતરવું-ઉતરી જવું To be swallowed with ease. ગટકગટક મણકા મૂકવા To count one's beads rapidly. ગટક કરી જવું To misappropriate fraudulently and secretly.

કથા રે કહું છું કુલેરની, ને મગદળનું મન થાય;
આદા કેરી કાંકરી, તો ગટક ઉતરી જાય. —ભાષા.
અટક માળા, ગટક માળા, મોટા મણકાવાળી;
અરધી રાતે માર ખવડાવ્યો મેર મારી સાળી. —ભાષા.

ગટ-કા-વ-વું, *v. t.* To drink or eat with ease.

Id. ગટકાવી જવું To misappropriate.

ગટ-પટ, *s. f.* [Imitative.] A slow and secret talk. 2. A familiar conversation. 3. A familiar intercourse.

ગટર, *s. f.* [Eng. Gutter.] A gutter; a drain.

ગટર-પટર, *s. f.* [See ગટ-પટ.] A familiar intercourse. 2. The act of prejudicing the mind.

ગડુ-ચી, *s. f.* [S. कटु-की fr. कटु bitter.] A kind of creeping plant, bearing bitter fruits.

ગટ્ટ, Same as ગટ, ગટ-ક.

ગટ્ટી, } *adj.* [Hem. Des. गिठ्ठो = S. वामनः
ગટ્ટ, } a dwarf fr. S. ग्रन्थि a knot fr. ग्रन्थ to weave.] Short and fat; compact.

ગઠિ-ચો, Same as ગંઠિ-ચો.

ગઠો, *s. m.* [S. ग्रन्थि a knot fr. ग्रन्थ to weave.] A knot. 3. A lump. 3. A conglomerated mass.

ગડ, Same as ગાંઠ, ગંથિ.

ગડ-ગડચો, *s. m.* [See ગટ + ગચ્ચ redup; or see घट, Mar. घट, tight.] A crowd; a confused mass of things.

ગડ-ગડ, *adv.* [Imitative of the sound.] Thundering; rolling.

ગડ-ગડવું, Same as ગ-ગડવું.

બાણાસુરને માંડવે ગડગડિયાં નિશાન રે. —પ્રેમાનંદ.

ગડ-ગડા-ટ, Same as ગ-ગડા-ટ.

ગડ-ગડા-વ-વું, *v. t.* To cause to roll or thunder.

Id. હુકો ગડગડાવે To smoke a hubble-bubble.

ગડ-ગુમડ, *s. n.* [See ગડ+ગુમડ.] Either a knot or a boil.

ગડ-ક-અફ, *adv.* [See ગડ-ગડ + ગુમ.] Vanishing suddenly.

ગડગડ ગયા, પોહોં ચાનાં પરમાણાં કોઈએ મોકલ્યાં નહિ. —શીરો.

ગડદા-ગડદી, *s. f.* [Redup. of ગડદો.] Wrestling; an appeal to blows.

ગડદા-પાટ, *s. n. pl.* }
ગડદા-પેચ, *s. m. pl.* } [See ગડદો + પાટ,
ગડદા-મુક્કી, *s. f. pl.* } પેચ, મુક્કી.] Blows; fist-cuffs.

ગડદી, *s. f.* [See ગડદો fr. ગરદ. Cf. Mar. गरदी fr. P. गर्द dust.] A crowd.

ગડદો, *s. m.* [Hem. Des. घुड़दालिभ = S. पिण्डीकृतस् formed into a ball.] A beating with the fist.

Id. ગડદો મારવે To beat with the fist. ગડદો ખાવે To be beaten with the fist. ગડદો મારવે-ખાવે To dine at another man's house and to invite him to dine. 2. Social intercourse.

ગડ-બ, Same as ગડ.

ગડ-બડ, *s. f.* }
ગડ-બડા-ટ, *s. m.* } [Imitative of the sound or motion. See બડ-બડ; ગડ redup.] Clamour; an uproar. 2. Bustle; hurry. 3. Disorder. 4. Commotion; tumult.

ગડ-બડ-ગોટો, *s. m.* [+ ગોટો a hall.] Disorder; confusion.

Id. ગડબડ ગોટો વાજવે To make a muddle; to spoil by commixing.

ગડ-બડ-વું, *v. i.* To roll along with clatter.

ગડ-બડ-સડ-બડ, *s. f.* Same as ગડ-બડ-ગોટો.

ગડ-બડિ-યું, *adj.* Briak; busy; active. 2. *s. n.* A summersault.

ગડબ-વું, *v. t.* [Imitative of the sound. Or, See ગુમ or ગડદો.] To press much. 2. To beat severely.

ગડ-ભાંગ, Same as ઘડ-ભાંગ.

વિચાર મનમાં અતિ થયા, કરવો કવણ ઉપાય,
ગડલાંગ લાગી ધટિ ધટી, ખવાય કે ન ખવાય.

—મુકુંદ.

મહ-મથ-લ, [See ધડ-ગું+મથ-ગું.] Same as મહ-મહ.

મહ-ગું, v. i. [Passive form of ગાડ-ગું] To be buried; to have gone into; to penetrate. ભુજ પાસે બીડતાં કંકણ કણ ગણિયાં રે, કે શું એને કાળજડે કઠોર કુચ નડિયાં રે. —દયારામ.

મહ-ગું, Same as મહ-ગાડ-ગું.

ગણિયાં મારે નિરબેનાં નીશાન. —આનંદ.

મહ-ગો, s. m. [S. ગડડુક: a water-pot. See ઘડો.] A metallic water-pot with a circular seat.

મહા-કુ, s. m. f. [S. ગુડ molasses તમાકુ.] A preparation of tobacco with molasses for smoking.

Id. ગડાકુ થવું-અનવું To be senseless through int xication. યાકીને ગડાકુ થવું To be quite exhausted.

ગડારો, s. m. [S. ગુડ molasses + આકર a mine.] A small pit in which the seeds of sugar-cane are kept.

ગડારો, s. m. [See ગાડ-ગું + આકર a mine.] The foundation of a building.

ગડા-રો, s. m. [See ગાડી.] The space between the two ruts of the wheels of a carriage. 2. The space between the hinder-legs and the fore-legs of a quadruped. 3. The trunk of a quadruped.

ગડિ-યું, s. n. [See ઘેડ, ગડી.] A bundle of tobacco leaves.

ગડિ-યો, s. m. [See ઘટ, ઘડી, ઘડી.] A table of multiplication of a certain number successively multiplied by 1, 2, 3, &c., up to 10.

ગડી, s. f. [See ગરેડી.] The groove of a pulley. 2. [See ગણિયાં.] A globule formed in fried cakes. 3. s. m. [Mar. ગડો a companion a servant. See ગઠ, ગઠી.] A domestic servant; a labourer. 4. s. f. Same as ઘેડ.

Id. ગડી પડવી To be formed into a knot or globule. ગડી વાળવી To fold a garment.

ગડુ-ચી, s. f. [See ઘોડી + P. ચેદ diminutive. Or, Mar. ઘડ-બેલી a tall stool on which

a drum is beaten fr. S. ઘટ ઘડો, a pot, a drum, + વાજવિ-ગે, વંચાવ-ગું, to cause to speak fr. S. વચ્ to speak.] A tripod.

ગડો, s. m. [See ગાંગડો, કાંકરો.] A large pebble; a lump.

ગ્રીણી રેતીમાં ગડા નહિ બળે, રજમાં રજ સમાય.

—ભોજેભગત.

2. [See ગઠ a fort.] An octroi; a duty levied at the gates of a town (used in Kthd.).

ગઠ, s. m. [Hem. Des. ગઠો fr. S. દુર્ગ fr. દુસ્ with difficulty + ગમ્ to go.] A hill; a mount. 2. A hill-fort.

Id. ગઠ લેવો-જીતવો To accomplish a great and difficult work. ગઠ ઉઠેલવો-ઉથલાવવો To work out a revolution; to revolutionize.

ગઠ-પતિ, s. m. [+ પતિ.] The governor of a fort.

ગઠ-વી, s. m. [+ S. વાહી defender fr. વહ, વહે-ગું, to carry.] The governor of a fort. 2. A hard; a panegyrist.

Prov. ગઠવી ઘેરના ઘેર Great pain, little gain: Tall talk & no work.

ગઠ-ગું, s. n. [See ઘડો + P. વા. વા. dim.] A small jar.

ગઠ-ગું, Same as ઘડ-ગું.

ગઠી, s. m. [See ગડી, 3.] An inhabitant of a hill-fort.

ગઠાણુ, s. n. [Guj. ગઠ + આંગણું.] Pasture-land; a meadow.

ગઠેરો, s. m. [A metathesis of ઘરડો. Or, See ગઠી + રો dim.] An elderly man.

ગણ, s. m. [S. fr. ગણ to count.] A multitude.

હરિ મૃગ ગણ સા'વા, આવતા બે લલવા;

મરણ સરણ ભવા, અંગ ચિંતા પળવા. —પ્રેમાનંદ. 2. A class. 3. A foot in prosody. 4. A troop of the attendants of Shiva.

ગણ, Same as ગુણ.

Id. See under ગુણ.

Prov. ગણના ભાષ દોષ Returning evil for good.

ગણ-કો, s. m. [See ગણ-ગું.] An astrologer.

ગણ-કાર-ગું, } v. t. [See ગણ-ગું.] To mind. 2. To obey. 3. To regard,

ગણ-ગણ, *s. n.* [Imitative of the sound.] Humming.

ગણ-ગણ-તું, *adj.* Humming. 2. Murmuring; complaining.

ગણ-ગણ-તું, *v. t.* To hum. 2. To murmur; to complain.

ગણ-ગણા-ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] A humming sound. 2. Grumbling; a complaint.

Id. ગણગણાટ કરવો To grumble; to complain.

ગણગેદી, *s. f.* A kind of tree.

ગણ-તર, *s. n.* [See ગણ-તું.] Act of reckoning; calculation; computation.

ગણ-તરી, } *s. f.* Calculation; computation.
ગણ-તી, }
ગણ-ત્રિ, }

2. The method of calculating. 3. Account; estimation. 4. Value; work.

Id. ગણતરી કરવી To count. ગણતરીમાં લેવું To be included in a list. 2. To consider valuable. ગણતરીમાં હોવું To be considered valuable. ગણતરાની બહાર હોવું To be rejected from admission into a class. 2. To be not included in a calculation. 3. To be not included in a list.

ગણ-ના, *s. f.* Calculation. 2. Honour; reputation. 3. Estimation.

ગણ-નીય, *adj.* Fit to be reckoned. 2. Fit to be considered or respected.

ગણ-પતિ, *s. m.* [S. fr. ગણ a crowd + પતિ a lord fr. પા to protect.] Lit. The leader of a class or community. Hence. 2. The god Gana-pati worshipped first on all auspicious occasions; the god of learning.

Id. ગણપતિ પધારવા To have a corpulent body. 2. To be big with child (vulgar). ગણપતિ બેસવા To be begun under favourable circumstances; to be begun.

ગણ-રવ, *s. m.* [See ગણ-ગણ-તું. + રવ.] Humming; a hum.

ગણ-વત, Same as ગણેત.

ગણ-તું, *v. t.* [S. ગણ to count.] To count; to number. 2. To work sums. 3 To regard; to value.

દ્રોપદી, “હરી હું ન ગણી, જ્યદય આ વાર રે.”

—મે. મા. નં. ૬.

Id. અગિયારા ગણવા = યોબારા ગણવા To run away. સરવાળો ગણવો To work a sum in Addition. હિસાબ ગણવો To work a sum or a problem in Arithmetic હિસાબમાં ગણવું To consider valuable. ગણ્યા ગાંડ્યા In a limited number. ભણ્યા પણ ગણ્યા નહિ Learned but not practical.

Prov. ગણે તો દેવ, નહિતર પથ્થર Faith is everything.

ગણ-સારો, *s. m.* [See ગણ-ગણ + અણસારો.] A guess made from a sound.

ગણા-તું, *v. i.* [Pass. of ગણ-તું.] To be counted. 2. To be regarded.

Id. તેના દહાડા ગણાઈ ચુક્યા છે His days are numbered. ચાર લોકમાં ગણાવું To be respected among the people.

ગણિક, Same as ગણ-ક.

ન જમે અન્ન, ન પાણી પીએ, કોઈ ન જાણે કારણ કીયે; પૂજ, પૂજારણ, ને ઉતાર, ભૂવા, ગણિક મેલ્યા કાર.

—સામગ્રી.

ગણિકા, *s. f.* [S.] A courtesan; a harlot.

ગણિ-ત, *adj.* [See ગણ-તું.] Counted; estimated. 2. *s. n.* Mathematics.

ગણિત-પ્રમાણ, *s. n.* [+ પ્રમાણ fr. પ્ર forth + મા to measure.] Arithmetical proportion.

ગણિત-શ્રેણી, } *s. f.* [+ શ્રેણિ, શ્રેણિ, a series.]
ગણિત-શ્રેણી, }

An Arithmetical Progression.

ગણું, *adj.* [S. ગુણ multiplication. See ગુણ-તું.] (Used at the end of numerals to show) Multiplied into; “times.”

ગણેશ, *s. m.* [S. ગણ a crowd + ईश a lord.] Same as ગણ-પતિ.

Id. ગણેશ બેસાડવા To begin a ceremony.

ગણેશિ-તું, *s. n.* } [S. ગણ a class, a
ગણેશિ-ચો, *s. m.* }

number, + ईश the lord fr. ईश to rule.] An instrument for digging used in pulling down a wall, &c.

ગણેત, *s. n.* [S. ગણ a number + પત્ર a letter, a document; or પતિ lord, Cf. ગણ-પતિ, ગણ-વત.] Tenancy. 2. *s. m.* A tenant; a lease-holder.

ગણેત-નામું, *s. n.* A lease of land given by the proprietor to cultivators.

અણ્વિતિ-યો, *s.m.* A tenant; a lease-holder.

અંક-જી, Same as અંક-જી.

અંક-વું, Same as અંક-વું.

અંક-મથા, *s. n. f.* } Wages of knitting,
અંક-મથા, *s. f.* }

tying, or wreathing. 2. Skill in knitting, tying, or wreathing.

અંક-વ-વું, *v. t.* To get beads or small parts of an ornament stringed and tied together.

અંક-વું, *v. i.* To be stringed, fixed, or tied in a string.

અંકિ-યો, *s. m.* [S. પ્રથિ a knot *fr.* પ્રથ્ to tie, to weave.] A pick-pocket; a swindler.

અંકી-ઝોડ, } *s. m.* [+ ઝોડ-વું.] A pick-pocket.
અંકી-ઝોડો, }

અંકો, *s. m.* [S. પ્રથિ a knot, or કન્ટ the neck.] A neck-lace. 2. A bundle. 3. [Mar. મુઠા *fr.* Eng. Gunter.] A measure of 8 feet.

અંકો-ડો, *s. m.* [See અંકિ-યો.] An anklet. 2. An armllet. 3. A medicinal drug consisting of knotty roots or twigs.

અંડ, *s. m.* [S.] The cheek. 3. The temples.

ઝોલે મુકટ શિર પર હરિને, કુંડલમણિત અંડ.

—દયારામ.

અંડ-ક, *adj.* [See અંડું or અંડું.] Mad; stupid.

અંડ-માળ, *s. f.* [S. ગળ્ડ the temples + માળ a garland.] Inflammation of the glands of the neck.

અંડ-વો, *adj. m.* [See અંડું + P. વા dim.] Stupid; senseless.

અંડવો, *s. m.* [See અંડ + P. વા dim.] *s. m.* A procurer; a male bawd.

અંડ-સ્થળ, *s. n.* [S. *fr.* ગળ્ડ the temples + સ્થળ a place.] The temples.

અંડિ-યો, } *adj. m.* [See અંડું.] Stupid
અંડુ, }

or senseless (a man).

અંડેશી, *s. f.* [Dh. Des. ફચ્ચુ મંડીરી, Hem. Des. મંડીરી = S. ફચ્ચુ-જળ્ડમ્ a piece of sugar-cane *fr.* S. પ્રથિ a joint, a knot.] A piece of sugar-cane peeled.

અણ્વી, Same as અળ-ણ્વી.

અણ્વું, Same as અળ-ણ્વું.

અત, *adj.* [Hem. Des. ગયં = S. મૃતમ્ dead *fr.* S. *fr.* ગમ્ to go.] Past; gone.

રામ નામ સત્ય છે, ને મુઠું એ અત છે.—ભાષા.

Id. અત થવું To be gone or past. 2. To die. અત ખાવું To be defeated (used in Kthd.).

અત, *s. f.* [Used for અતિ.] State; condition. 2. Power; ability.

ચૈદ લોકમાં ગયાની અત, તારે કારણ થારો સત્ય.

—પ્રેમાનંદ.

3. Art; tact; skill. 4. A musical time or measure.

સંગીત, નૃત્ય, અત, અકલિત અનુપમ, કૃપમા દેહં કેઈ ?

—દયારામ.

5. Manner of going or living. 6. A peculiar nature. 7. The condition of the soul after death.

Id. ગતે જવું To be admitted into heaven after death. ગતે ઘણું To perform the obsequies to get the soul of a dead person admitted into heaven. 2. To turn to account. એની અત ન્યારી છે His power or skill is peculiar. સતારની અત A performance on a સતાર (a musical instrument). વાણિયા અત The peculiar nature or manner of a Baniā. એ પોતાની અત રખી ગયો He used his tact or skill. અત અવું થવું To be equal (of the profit and loss in trading).

અત-ક-ડું, *s. n.* A curiosity; a wonderful thing. 2. A joke.

Id. અતકડી કાઢવા To make jokes; to make jacular gestures.

અતાઅત, *adj.* [S. *fr.* ગત gone + આગત come *fr.* આ upto + ગમ્ to go.] Going and coming. 2. *s. n.* A reiterated motion.

અતાઅમ, *s. m.* [S. ગત gone, lost, + અગમ acquisition.] The acquisition of that which is lost. 2. Knowledge.

અતાનુઅતિ-ક, *adj.* [S. *fr.* અત gone. + અનુ after + અતિ.] Blindly following those that have gone before.

અતિ, *s. f.* [S. *fr.* ગમ્ to go.] Motion. 2. Access. 3. State; condition.

એક હતો વાનર અધિપતિ, તેને પૂછી એની અતિ;
“કહો કપીશ હમને નેહશું વૈર નિપ-શું, કારણ કશું.”

—દયારામ.

4. Power; strength. 5. The power of the intellect. 6. The state of the soul after death.

જે વિચારિ, જીવ, તારિ શી વલે થશે;
શી વલે થશે રે, મૂરખ શી ગતિ થશે.—દયારામ.
વણ અપરાધે પ્રહ્લાદ પીડયો, હિરણ્યકશ્યપ અભાગી રે,
શ્રી નરહરિ પાસે પ્રહ્લાદે, તેની પણ ગતિ માગી રે.
—દયારામ.

7. Fate; fortune. 8. End; termination. See ગત, s. f.

Id. એમાં મારી ગતિ ચાલતી નથી I can make no progress in this matter. 2. I have no access to this thing. આજળ શી ગતિ કરવી ? What is to be done now ? તારામાં ક્યારે ગતિ આવવ ? When will you know this ? ગતિ થવી To obtain salvation. સંસાર વ્યવહારની ગતિ Knowledge of the world and its ways. ગતિ આપવી To put into motion; to set in motion. ગતિ, બળની કૃતિ Motion is the result, exertion, or manifestation of a Force.

અતિ-ભંગ, s. m. [S. + મઙ્ગ breaking fr. મઙ્ગ to break] Stoppage. 2. Want of power.

અતિ-માન, adj. Moving.

અતિ-યું, adj. [See ગત, ગતિ.] Gone to heaven; admitted into heaven. 2. Skilful in accomplishing one's object.

અતે-ગતું, s. n. [S. ગત gone + આગત come.] The acquisition of what has been spent. Cf. ગતાગમ.

અદ, s. n. [See ગત, ગત ખાતું.] A defeat in a game; loss in a play (used in Kthd.).

અદ, s. m. [See ગદા.] A mace-bearer. ભીષ્મે અદ વાર્તા સુણી, ધણેા કર્યા ઉપદેશ.—મેમાનંદ.

અદ, s. m. [S.] Disease.

અદ-કું, s. n. [See અદ-અદ + કું dim; also See ગત-ક-કું.] An excuse; a pretext.

અદ-ગદ, adv. [Imitative of the sound.] Faltering; sobbing.

Id. અદગદ કંઠ A faltering voice.

અદ-અદિ-ત, adj. Faltering; sobbing.

અદ-અદું, adj. Softened though really unripe (a triut, &c.).

અદ-ડ-વું, v. t. [Imit. See કુદ-વું to leap.] To tread; to trample.

અદ-ખદ, adj. [Imit. of the motion.] Swarming with (insects).

અદ-અદિ-યાં, s. n. pl. [Imitative of the sound or motion.] Immense wealth.

અદહું, adj. [See અદ dust. Or, Mar. ગ-દહ grass trodden by cows fr. S. ગો a cow + દહ to tread.] Dusty. 2. Dirty.

અદ-વું, v. i. [See ગા-વે a strong bull.] To stand firm (used in Kthd.).

અદા, s. f. [S.] A mace; a club.

Id. અદાધાત A blow with a mace. અદા-યુદ્ધ Fighting with maces as weapons. અદા-ધર Lit. One who bears or uses a mace. 2. An epithet of the god Viṣṇu

અદા-ર-વું, v. t. [Caus. of અદ-વું.] To hold firm; to support (used in Kāthiāvād).

અદિયાણી, s. f. A kind of plant.

અદિયાણા, s. m. A weight equal to half a tola or 52 grains Troy.

અદે-હું, s. n. [See ગાદી.] A quilt.

અદ્વગ, Classical form of અદ-અદ.

અથ, s. n. [S. fr. મદ to speak.] Prose.

Id. અથ-પદ્ય Prose and poetry. અથ-અથ Composed in prose. અથપદ્યાત્મક Consisting of prose and verse.

અધા-ડિ-યું, s. n. [See અદ-ડ-વું.] A piece of wood, in which the axles of the wheels of a carriage are fixed.

અધા-ડી, } s. f. [S. ગર્દભી] A she-ass.

અધે-ડી, } Prov. અધેડી ગંગામાં નહાય, તેા એ ગાય ન થાય A rogue is still a rogue, though he puts on a surplice. અધેડી કુલેકે ચડી A fool puffed up with an idea of his own importance.

અધા-ડું, } s. n. An ass.

અધા-ડો, } s. m. [S. ગર્દભ.] An ass; a donkey. 2. A stupid man; a dunce.

Id. અધેડા બનવું=અધેડે ચડી ઘેર ઉતરવું To be made a fool of અધેડા વહિતર કરવું To work hard without a proper remuneration. અધેડાનું પૂછવું આમળે એવે A fool; an illiterate person.

અધેડાનું પૂછવું પકડી રાખવું To be obstinate even to one's own injury or loss. અધેડાને પાછલો પગ Making no distinction between good and bad, or right and wrong. 2. Doing harm

without discrimination. ગંધેડે ગંધાવું To be very cheap. 2. To be disgraced.

Prov. ગંધેડાને ડકણી, ને તેજને ઇશારત A word to the wise, and a rod for the fool's back. ગંધેડા ઉપર અંબાડી Spending much on a worthless object to make it look better. ગંધેડાનું પૂછડું સાહું, તે સાહું Firm in one's obstinacy. ગંધેડાની જોડે ઘોડું બાધે, તો છ મહીને ભુકવા શીખે An evil lesson is soon learnt ગંધેડાનાં લાંડાંએ પાપડ થાય, તો અડદનો ભાવ કેાઈ પૂછે નહિ=ગંધેડાથી મુલક લેવાય, તો પછી ઘોડાનો ભાવ કેાણ પૂછે? The use of a thing determines its value. ગંધેડાની ગાય ન થાય You cannot wash the black-a-moor white. ગંધેડાનું મોંહ કુતરે ચાટયું Two of a feather flock together. ગંધેડાને પણ તાવ આવે એવું Very irritating. ગંધેડાને માથે શું શીંગડાં હોય છે? Nothing outward betrays a fool. ગંધેડાના પાછલા પગ જેવો (વાકો) The greatest fool. ગંધેડું ઉકરડો દેખી ભુકે Like goes to like. ગંધેડે બેસીને ઘેર ઉતરવું To complete one's disgrace. ગંધડનો વિવાહ, ને પાટુએ રજિયાત Injury is the sure reward for keeping a fool's company. ગંધેડાને વળી બગાઈ વળી Confusion worse confounded.

ગંધે-વાન, *s. m.* The owner of an ass.

ગંધો, } *s. m.* [Dh. Des. ગંદો *fr.* S. ગંદમ.] An ass.

Prov. ગંદને બાયા ખેત, નહિ પુણ્ય નહિ પાપ Kindness is lost upon an ungrateful man. ગંદા કયા બને બંદરનકી બાત A fool cannot appreciate merits.

ગંદા-ઈ, *s. f.* Folly; stupidity.

ગંદા-પચાશી, *s. f.* [+ પચાસ.] The age of twenty-five or thereabouts when a man has wild and foolish ideas in his head.

ગંદા-પાટુ, } *s. f.* Wild and foolish pranks.
ગંદા-મરતી,

ગંદા-વહિ-તરૂં, *s. n.* [+ વહિ-તરૂં.] Useless drudgery.

ગંદ-યુ, *s. n.* A kind of thick old coin.

ગંદી, Same as ગંધે-ડી.

ગંદમત, *s. f.* [P.] A blessing; good fortune.

ગનીમ, *s. m.* [Ar.] An enemy; an open foe.

ગનેહને, *adv.* [P.] By a guess.

ગંદ-કી, *s. f.* [S. ગંધ smell.] A stink; a stinking spot.

ગંદ-વાડ, } *s. m.* [+ વૃત્તિ.] A stink. 2. Filth.
ગંદ-વાડો,

ગંદું, *adj.* Filthy; dirty; nasty.

ગંધ, *s. f.* [Hem. Des. ગંધિ-ઓ = S. दुर्गन्ध: a bad smell, *fr.* S. ગંધ smell.] Smell; scent. 2. A dirty smell. 3. The smallest degree.

ગંધક, *s. m.* [S.] Sulphur.

ગંધ-ધાણુ, *s. f.* [Guj. ગંધ + ધાણ.] Strong stink.

ગંધ-પુષ્પ, *s. n. pl.* [S. *fr.* + પુષ્પ a flower.] Sandle ointment and flowers, esp. used in the worship of gods and Brāhmans.

ગંધરપ, } *s. m.* [S.] A musician; a chorister. 2. A class of demi-gods whose occupation is music and singing.
ગંધર્વ,

ગંધર્વ-નગર, *s. n.* [S. + નગર a town.] The city of the Gandharvas (ગંધર્વ). 2. A fictitious town which appears and disappears at its pleasure. 3. Mirage.

ગંધર્વ-વિવાહ, *s. m.* } [S. *fr.* + વિવાહ marriage *fr.* વિ apart from and વહ to carry; and લગ્ન.] A love-marriage: a marriage contracted by reciprocal affection.
ગંધર્વ-લગ્ન, *s. n.*

ગંધર્વ-વેદ, *s. m.* [S. *fr.* + વેદ the scriptures, knowledge, *fr.* વિદ્ to know.] The science of music.

ગંધ-સાર, *s. m.* [S. *fr.* ગંધ સાર essence.] A fragrant pigment.

ગંધાક્ષત, *s. m. pl.* [+ અક્ષત.] Sandal ointment and grains of rice, used as materials of worship.

ગંધા-વું, } *adj.* Stinking. 2. Putrified.
ગંધા-ય-હું,

ગંધાર, *s. m.* [S. ગાંધાર.] The third of the seven primary notes of Hindu music.

ગંધા-વું, *v. i.* [See ગંધ.] To stink; to emit an offensive smell. 2. To be putrified.

અધિ-યા-હું, Same as અધિ-યા-હું.

અધી-હું, *adj.* Malicious; peevish; quarrelsome.

અપ, *s. f.* [See ગુફતેયુ.] A common report; a popular talk; a rumour. 2. Prattle; chatter.

Id. અપ ચાલે છે There is a rumour; a rumour is in circulation. અપ મારવી-ઠોકવી-હોકવી To put a rumour into circulation. 2. To tell an extravagant story; to exaggerate matters. અપે અપ ચુમળસો Giving an exaggerated account of. 2. Speaking without a foundation in truth.

અપ-તાલિ-યું, *s. n.* [S. ગુપ્ત secret fr. ગુપ્ત to protect + તાલી clapping of the hands.] Theft.

અપ-સપ, *s. f.* [Reduplication of અપ.] Rumours of several kinds and of several degrees of truthfulness; idle talk on several subjects; idle and incoherent talk.

અપા-સ, *s. f.* [+ આસ abst.] A rumour very wide of the fact.

અપા-અપ, *adv.* [Imitative of the sound and motion.] Eating briskly, hurriedly, or without restraint. 2. [Cf. અબા-અબી] Beating briskly.

અપા-અપી, *s. f.* Boxing, brisk, hurried, or untrstrained beating with closed fists.

અપા-ટા, *s. m.* Same as અપ.

અપાટક, *s. n.* [Guj. અપ + S. અટક a collection of eight fr. અટક eight.] A chat; a chatter 2. An idle incoherent talk.

અપો-હું, Same as અપ્યું.

અપોલિ-યું, *s. n.* [S. ગોપાલ Name of Krishna well-known for his amours.] Copulation.

અપ્યાં-ગોટી, *s. f.* [See અપ્યું + S. ગોટી a talk.] An idle, loose, or incoherent talk.

અપ્પી, *adj.* Gossiping; spreading rumours; prating; exaggerating.

Prov. અપ્પીને ઘેર અપ્પી આબ્યા, “આવો, અપ્પીજી,” “બાર હાથનું કાલિંગડું, ને તેર હાથનું બી” Travellers have the privilege of lying.

અપ્પી-દાસ, *s. m.* [દાસ a term of respect fr. S. દાસ a slave.] A gossip; a news-monger; a prater.

અપ્પું, *s. n.* Same as અપ.

Id. અપ્યાં હોકવાં-મારવાં To talk big.

અપ્પલત, *s. f.* [Ar.] Negligence; inadvertency. 2. A mistake; a fault; an error.

Id. અપ્પલત કરવી-ખાવી To be negligent; to neglect.

અપ્પલતી, *adj.* Negligent; careless.

અપ્પહું, *adj.* [See અબ્બર.] Fair and plump.

અપ્પી, Same as અપ્યું.

અપ્પેટી, *s. m.* [See ગાદ + ફાડ part.] A mouthful swallowed in haste.

અબ, } Same as અપા-અપ.

અબ્બર-અબ્બર, *adj.* [See અડ-અડ + અંકુ.] Credulous and rash.

અબ્બર-અંકુ, *adj.* Dirty and confused; filthy.

અબ્બર-હું, *v. t.* [See અડ-અડ.] To roll. 2. To stumble. To have a griping sensation in the bowels; to suffer from gripes.

Id. અબ્બર પડવું To roll down; to stumble down.

અબ્બર-વ-હું, Causal of અબ્બર-હું.

અબ્બરી, } *s. f.* The act of running fast

અબ્બર-હી, }

અબ્બર, *s. f.* [S. ગઢ્ઠ.] A cave. અબ્બર, *adj.* [See અર્ધ + વાળું; or અરડું great.] Full and juicy. 2. Substantial; weighty. 3. Comely.

અબ્બલ, *s. m.* [See અબ્બલ] A form showing endearment, of the name of a person, which begins with the word અબ્બાબ.

અબા-અબ, Same as અપા-અપ.

અબા-અબી, Same as અપા-અપી.

અબાર, *s. f.* [See અર્ધ interior hollow.] A pit.

અબારો, *s. m.* [See અર્ધ + અગાર. Cf. અબારો.] A small balloon.

અબી, *s. f.* A little pit in the ground for playing at pebbles.

અબો-અબ, [See અબા-અબ.] Hastily (of eating).

અબ, *adv.* [Imitative of the sound.] Falling smartly.

અબ્બર, *adj.* [See અબ્બર.] Substantial, 2. Wealthy.

ગજબો, *s. m.* Same as ગખી.

ગજબો, *s. m.* [See ગાબો pith.] A joint of a stalk of sugar-cane. 2. [See ગાબો—of a turban.] A soft stupid man.

ગજરાટ, *s. m.* [See ગજરાટું.] Confusion of the mind. 2. Alarm; surprise. 3. Pain; distress.

Id. ગજરાટ થવો—લાગવો To be confused and distressed. ગજરાટ કરવો To raise an alarm; to make a confusion.

ગજરાટું, *s. m.* Same as ગજરાટું.

ગજરાટું, *v. i.* [See ગર્જ.] To be confused. 2. To be alarmed. 3. To be distressed.

Id. મારો જીવ ગજરાય છે I feel dreadfully put out. તમે કામ કરતાં ગજરાયા છો You get flurried over your work.

ગજા, *s. m. pl.* [S. ગર્ભ the foetus. Cf. ગાબો.] Mucus hawked out.

ગજાણ, *s. f.* [S. ગવાજ fr. ગો a cow+અજ. Cf. Mar. ગવાળ, ગમાળ.] Pasture-land. 2. The place in front of cattle tied to pegs, where fodder is placed for them to eat.

ગજારો, *s. m.* [S. ગર્ભગાર fr. ગર્ભ interior + અગાર house.] The inner room in a temple in which the images are placed.

ગમ, *s. f.* [See ગમ, ગર્મ. Also changed to કમ.] A side.

Id. આણી ગમ-કમ To this side. પેલી ગમ-કમ To that side. સૂરજ ગમ On the side of the sun; towards the sun.

ગમ, *s. f.* [S. ગમ્ to go.] Knowledge; apprehension; thought. 2. Inclination. 3. Insight.

Id. ગમ પાડવી To know. ગમ પાડવી To give an insight into.

ગમ, *s. n.* [Ar.] Grief; sorrow; vexation. 2. Forbearance.

Id. ગમ કરવી—ખાવી—મારવી To swallow one's vexation; to take an insult quietly; to say nothing; to forbear.

ગમગીન, *adj.* [+ P. ગોન having.] Sorrowful; sad; disconsolate.

ગમગીની, *s. f.* Sorrow; sadness.

ગમચાં, *s. n. pl.* [+ P. જે દિન.] Disinclination; dislike; repugnance.

ગોલ્યા શિવજી, “વહાલામાં વિદાળ ન હોય,” તે સાચું; શાં ગમચાં કરો છો મનમાં, સાચું, નહિ કાચું.

—હરગોવિન્દ.

ગમણાગમણી, *s. f.* Same as ગમનાગમન.

ગમત, *s. f.* [P.] Amusement; diversion. 2. A play; a sport.

ગમતિ-યાળ, } *adj.* Amusing; diverting;
ગમતી, } pleasant.

ગમતું, *adj.* [See ગમતું to like.] Agreeable; acceptable.

Id. ગમતું ધરાવતું To reconcile oneself to a disagreeable or inconvenient occurrence.

Prov. ગમતું ગોવિંદતું થાય છે, મારું તારું મિથ્યા નય છે The will of God prevails, i. e., Man proposes and God disposes.

ગમન, *s. n.* [S. fr. ગમ્ to go.] Going; departure. 2. Moving.

ગમનાગમન, *s. n.* [S. fr. ગમન going + આ-ગમન coming fr. આ upto+ગમ્ to go.] Going and coming.

ગમતું, *v. i.* [See ગમત.] To like; to approve of. 2. To be at one's ease.

ગમા, *s. m. pl.* [See ગમ knowledge.] Power: vigour of the mind; courage; energy. 2. The joints of the body.

ગમાણ, Same as ગલાણ.

ગમાણિયું, *s. n.* A piece of wood placed between a beast and the grass thrown before it.

ગમાર, *adj.* [See ગુમાર.] Unmannerly; rude; foolish.

ગમાવતું, *v. t.* [See ગુમાવતું P.; or, Caus. of S. ગમ્ to go.] To lose. 2. To drop. 3. To waste; to throw away; to squander. 4. [Caus. of S. ગમ્ to go.] To pass one's time. કેમ ગમાવું દિવસ? શી વસ્તુ કેને નામું?—સામળાલટ.

ગમી, *s. f.* [P. fr. ગમ Ar.] Grief; sorrow.

ગમી, *adv.* [See ગમ, side.] Towards.

ગમે-તે, *adv.* [See ગમતું to like + તે he, she, it, fr. S. ત્ that.] As desired; agreeable to one's desire. 2. Any; any you like; any you please.

ગમે-તેમ, *adv.* [+ તેમ.] Agreeably to

one's desire; anyhow. 2. By any means; at any risk; at all risk.

અમેતાં *s. n.* [S. પ્રામાન્ત્ર another village *fr.* આમ, ગામ, + અંતર another.] Emigration.

અંભીર, *adj.* [S.] Grave; serious; solemn. 2. Considerate; thoughtful. 3. Patient.

અંભીર-તા, } *s. f.* Gravity. 2. Thoughtfulness. 3. Patience.

અગ્ય, *adj.* [S. *fr.* ગમ્ to go.] Accessible; attainable.

અયદે-શી, *s. m.* [See ધરડું.] An old and respected headman (પટેલ) in a village.

અયણ, A form of અગન.

અય-વર, *s. m.* [S. ગજ an elephant + વર best *fr.* વૃ to choose.] A large elephant.

અયું, *v. t.* [Hem. Des. ગયં = S. મૃતમ્ dead, *fr.* S. ગત gone *fr.* ગમ્ to go.] Past tense of જ-વું or જા-વું to go; went; passed. 2. *adj.* Gone; past.

Prov. ગયો અવસર પાછો ન આવે=અયું, તે અયું ન Lost time cannot be recalled. અયું બોયું, ને થયું બોયું Young men look upon old men as so many obstacles in their way. અયું જિ-ટનાં શિંગડાંની પેઠે Lost for ever: The time past never returns.

અર, *s. m.* [S. ગર્ભ the foetus.] Pulp; kernel; marrow; pith. 2. A secret thought; an intention. 3. A mystery.

અર, *s. m.* [S. ગૃ to drop. See અર-વું.] Poisonous fecal matter of some animals and birds.

અર, *adj.* [P.=S. કૃ, કર-વું, to do.] A suffix found at the end of compounds, showing the "doer of an action".

Id. સોદા-અર A seller. કારી-અર An artizan.

અરક, *adj.* [Ar.] Drowned; sunk. 2. Absorbed in; engrossed in.

Id. અરક થવું To be swallowed up or engulfed. 2. To be absorbed in contemplation.

અરક-વું, *v. i.* To be drowned; to be buried deep. 2. To be absorbed in; to be engrossed in,

અરકા-વ, *adj.* Full of; abounding with. 2. Absorbed in.

અર-ગટ, *s. m.* [See અર pulp + ગટ a lump *fr.* S. ગ્રન્થિ; See ગાંઠ.] A short man.

અર-ગડી, *s. f.* [See ગડ-ગડ.] A small pulley.

અર-ગડિ-યું, *adj.* [See જરજર, જર્જર. Or, redup. of ગળ-વું to drop.] Old and worn out.

અરથ-વું, *v. t.* [Imit. Or, ગળ-વું + ચાવ-વું.] To eat gluttonously; to glut.

અરજ, *s. f.* [Ar.] Need; necessity. 2. Selfishness; self-interest. 3. Care; heed.

Id. અરજ પડવી-હોવી To be in need; to require. અરજ સારવી To serve the purpose of.

Prov. બેદિલ નોકર દુશ્મનની અરજ સારે છે A heedless (faithless) servant is as bad as an enemy. અરજ બિચારી આપડી, હોમે બન્યે ત્રા-પડી Necessity has no law. અરજે ગધેડાને આપ કહેવો પડે Necessity has no law. અરજ સરી, ને વૈદ વેરી A gig to the doctor, when cured. અરજ સાકરથી ગળી=અરજે ગધેડાને આપ કહીએ Necessity has no law.

અરજણ, *s. f.* [S. ગર્જના.] A kind of bird.

અરજ-ના, Same as અર્જ-ના.

અરજ-વંત, } *adj.* [See અરજ + S. વત્,

વાન્ વંત, વાણું, having.] Needy; necessitous. 2. Selfish.

Prov. અરજવંત ને દરદવંત A man in want is a man in woe. અરજવાનને અકલ ન હોય Necessity has no law.

અરજ-વું, *v. i.* [S. ગર્જ to thunder.] To thunder. 2. To bellow.

અરજ બોલી આળા, ઘણા મોટા સોરથી ને.

—મણિરામ.

અરજ-સવાદી, *adj.* [See અરજ + સવાદ, સ્વાદ.] Selfish.

અરજ-સવાદી ના થઇએ રે, મારા ઠહાલા,

અરજ-સવાદી ના થઇએ.

—દયારામ.

અરજા-ઉ,

અરજ,

અરજ-હું,

અરજી,

} Same as અરજ-વંત.

Prov. અરજી ને ગધેડો, બે બરાબર Necessity has no law,

ગરબો, *s. m.* A pointed weapon. 2. A thorn. 3. A shoot of a leaf.

ગરડ-ગપ, *adv.* [Imitative of the sound.] Being drowned suddenly; suddenly disappearing.

ગરડ-વું, *v. t.* [S. વૃષ્ વર્ષ, to drag. See ધસ-ડ-વું.] To form or fashion (letters in learning to write) by drawing a style or dry pen through the letters of the copy-book.

ગરડ-વું, *v. i.* [See ધરર-ધરર gurgling.] To gurgle.

ગાયેગીત ગરડી, અંગ મરડી, અંગે અનંગ જગાડતી.

પ્રેમાનંદ.

ગરડો, } *s. m.* [See ગરડ-વું.] A copy, slip for little children to write with a style or dry pen.

ગર-જી-જી, *s. f.* [See ગુર a teacher + જી fem. suffix + જી, દેવ, દેવી, a term of respect.] A female devotee among the Jains.

ગર-જી, Same as ગજ-જી.

ગર-જી, *s. n.* [See ગર-જી-જી.] A kind of religious ceremony.

ગરથ, *s. m.* [S. ગ્રન્થ a knot *f.r.* ગ્રન્થ to tie.] Money; wealth.

Prov. ગરથ વેચી થેલા થયું Many buy nothing with their money but repentance. ગરથ ગાંઠે, વિદ્યા પાંઠે, જી સાથે You should not part with your money, nor your knowledge, nor your wife. ગરથ વિનાનો ગાંગલો, ને ગરથે ગાંગણાહ Money makes the mare go. ગરથ વિનાનું થેલું, ને છેયાં વિનાનું નાનું A man without money is taken to be a fool, and a man without a child is considered to be a child himself.

ગરદ, *adj.* [P.] Thick; crowded. 2. Buried; lost; engrossed.

ગરદ, *s. f.* Dust.

સ્વર સૂક્ષ્મામાં હું તો શુધ-શુધ વિસરી,
દરદમાં ગરદ ગઈ છે મળી. —દયારામ.

ગરદન, *s. f.* [P.] The neck.

Id. ગરદન કાંટા ઉપર ન હોવી To hold one's neck high. 2. To be proud or haughty. ગરદન નમવી To be disgraced. 2. To suffer a loss. 3. To be on the decline (of a person). 4. To be insolvent. ગરદન નમાવવી To be engaged

in work; to be busy. ગરદન નાખી દેવી To be on the point of death. ગરદન મારવું—ગરદન કાપવી To behead. 2. To put to a loss. 3. To ruin.

ગરદી, *s. f.* [See ગરદ crowded.] A crowd; a throng.

ગરદો, *s. m.* [See ગરદ dust; also Cf. જરદો.] Tobacco crushed and otherwise prepared for chewing.

ગર-નાળ, *s. f.* [See ગર-નાળું; or, See ગર pith + નાળું.] A short piece of ordnance; a mortar.

ગર-નાળું, *s. n.* [See ગળ-વું to drop, to dribble, to flow, + નાળું, નાકું, નાડી, નળી, a tube. Or, See ગિરિ a mountain + નાળું a river-bed.] A culvert; a tunnel.

ગર-ખડ, Same as ગડ-ખડ.

Id. ગરખડગોટો વાળવો To make a confusion 2. To speak indistinctly. 3. To embezzle accounts; to make false entries in account books. ગરખડ કરવી—મચાવવી To make a confusion. 4. To create a breach of peace. to make a disturbance.

ગર-ખડ-વું, Same as ગ-ખડ-વું.

ગરખડ-સડખડ, *s. f.* [Redup. of ગર-ખડ] A confusion; mixture. 2. A complete change made by mixing together.

ગર-ખડા-ટ, Same as ગડ-ખડા-ટ.

ગરબો, *s. f.* [See ગરબો.] A shed or canopy erected for the purpose of placing a lamp in its interior, and enabling women to dance and sing round the lamp 2. A particular kind of song sung under such a shed or canopy.

ગરબો, *s. m.* [S. ગર્ભ the interior.] A song (ગરબો); a song sung by women while dancing in a circle. 2. A circular dance; a dance round a lamp or a temporary shrine. 3. An earthen vessel, which has holes in its sides, and in the interior of which a lamp is placed burning.

ગરબ, *s. m.* [S. ગર્ભ the foetus.] The foetus; an embryo. 2. Pregnancy; conception. 3. Pulp; pith; kernel; marrow. 4. The interior portion. 5. The essence; moral; sum; substance. 6. Roe; the eggs of the

fish. 7. The space included; surface; area.

Id. ગરભ રહેઁ To conceive in the womb.

ગરભ પડઁ To miscarry. ગરભ પાડઁ To procure abortion.

ગરભ-છાંદ, *s. f.* [+ છાંદ.વુ.] A bomb. 2. A short piece of ordnance; a mortar. Same as ગરનાળ.

ગરભ-સૂતર, *adj.* [S. ગર્મ the interior + સૂત્ર cotton-thread.] (Cloth) Of which the warp is cotton and the woof silk.

ગરમ, *adj.* [P. = S. ગર્મ heat.] Hot; warm. 2. Impassioned; excited; angry.

Id. ગરમ ઢુગડું Woollen cloth. ગરમ થવું To be hot. 2. To be angry. ગરમ કરવું To make hot. ગરમ પડવું To find or feel hot—a medicine. ગરમ મિલજ Hot temper; anger. ગરમ મસાલો Spices; curry-stuff. ગરમ આગ Very hot.

ગર-મર, *s. n.* [See ગર pith + મૂળ root. Or, ગરમ + મરી.] A kind of wild root. (Used in Kthd.).

ગરમા-ઈ, *s. f.* } Same as ગરમી.
ગરમા-વો, *s. m.* }

ગરમા-ગરમ, } *adj.* [Redup. of ગરમ.]
ગરમા-ગરમી, }

Very hot; piping hot. 2. Mixed with spices.

ગરમા-ળો, *s. m.* [+ ગોળ.] A kind of medicinal plant, the pods of which contain pith like molasses.

ગરમી, *s. f.* [See ગરમ. Or, Hem. Des. ગુમ્મી, Cf. Mar. ગુરમી pride, = S. इच्छा a wish.] Heat; warmth. 2. Passion; anger. 3. The lues venerea. 4. Morbid heat.

Prov. ગરમી ગરમીને મારે Like cures like = Diamonds cut diamonds.

ગર-મું, *s. n.* [See ગળ-વું = Hind. गिर-ना, to drop, to fall.] A bowl made of bell-metal and having no seat attached to its bottom.

ગરમે-લ, *s. f.* [See ગરમ hot.] A kind of plant much esteemed for pickles.

ગરમો, *s. m.* Same as ગરમા-વો (Used in Kthd.).

ગરદ, *s. n.* [S.] A Poison thrown out or vomited by a serpent. 2. A poison.

ગરલ દોષ સાગર શિવ પીધો છ,

ચંદ્ર ચતુરથી ભાલ લીધો.

—દયારામ.

થયો બાળો બેહેમાકળો, કોથ સમાવ્યો તર્ત;
ગરલ વાજ્ય તું ગારડી, માનની પામશે મર્ત.

—સામળભટ.

ગરવ, Same as ગર્વ.

ગરવું, *adj.* [S. ગુહ great.] Grand.

ગરજ પડે ગરવી ધણી સ્વામી સાથ સમરથ સદા.

—સામળભટ.

2. [See ગુર great, or ગર્વ-વાળું proud.] Proud. બચકે બાંધ્યાં વસ્ત્ર ને વાગા, ધણું ધરેણું ગરવું રે.

—કલ્યાણ.

ગર-વું, *v. i.* Same as ગળ-વું. To drop.

ગર-વું, *v. t.* [S. ગર્મ the interior part.

Or, Hind. गिर-ना. ગળ-વું, to drop. To enter.

વિષય વિકારમાં ફરે વલખતો, પારકા ઘરમાં ગરે રે.

—ભોળેભગત.

ગરાગ, Same as ઘરાક.

ગરાગી, Same as ઘરાકી.

ગરા-ડ, *s. m.* [See ગરાડો.] A ditch; a pit.

2. *adj.* Large; grand.

ગરા-ડી, *adj.* [See ગરક.] Addicted to.

ગરા-ડો, *s. m.* [See ગર્હ + ખાડો. Cf. ગરા-ડ.]

A ditch; a pit.

ગરાસ, *s. m.* [S. ગ્રાસ eating, food, fr. gr. to eat.] Lands given for maintenance.

ગરાસ-જી, } *s. f.* The wife of a ગરાસિ-યા; a
ગરાસ-જી, } woman of the ગરાસિ-યા caste.

ગરાસિ-યો, *s. m.* A landholder. 2. An individual of a caste of Rajputs.

ગરિ-મા, *s. m. f.* [S. fr. ગુર] Greatness.

2. The power of becoming heavy at will; one of the eight kinds of Siddhi.

ગરિયો, *s. m.* A top.

ગરી-ડું, *s. n.* [See ગળ-વું to drop.] A globule of dung.

ગરીબ, *adj.* [Ar.] Poor, indigent. 2. Meek; gentle; mild.

Prov. ગરીબનો બેલી રામ God helps the poor, for the rich can help themselves.

ગરીબનો બેલી પરમેશ્વર God protects the poor.

ગરીબનું ખાચ, તેનું સત્યાનાસ નય The poor man's penny unjustly detained, is a coal of

fire in a rich man's purse. ગરીબકી ભેર સખકી ભાલી All lay load on a quiet poor horse. ગરીબની ગાંડમાં ફાંત He is a wolf in a lamb's

skin. ગરીબનું નશીબ ગરીબ Misfortunes seldom come single. ગરીબને ઘેર ગાદો, ને પૈસાદારને ઘેર સાદો Riches beget riches, poverty begets poverty. ગરીબને મન પોતાની ઝુંપડી મહેલ બરાબર A poor man's hut is his own palace.

ગરીબ-નિવાળ, *adj.* [+P. નવાક્તન્ to give.] Charitable towards the poor; conferring blessings an the poor.

ગરીબ-ગરબા, } *s. n. pl.* [+ redup. or, ગરીબ-ગુરબા, }
+ ગરબું, ગુર, great.] The poor (collectively); paupers.

ગરીબ-કું, *adj.* Poor and wretched.

ગરીબ-પરવર, *adj.* [+ પરવર a protector.] Friendly to the poor. 2. An expression used in addressing petitions to superiors.

ગરીબાઈ, } *s. f.* Poverty; indigence. 2. ગરીબી }
Meekness; humility.

Prov. ગરીબાઈની કાંઈ દવા નથી Poverty is a boundary difficult to pass. ગરીબાઈમાં કાંઈ ધરમ નથી Poverty is no vice.

ગરૂ, Same as ગુરૂ.

ગરૂડ, *s. m.* [S.] An eagle.

ગરૂડ-ગામી, } *s. m.* [S. *fr.* + ગમ to go; ગરૂડ-ધ્વજ, }

S. fr. + ધ્વજ a banner.] A name of Viṣṇu, whose conveyance, as represented in the Purāṇs, is an eagle.

ગરૂડ-પાણી, *s. n.* [+ S. પાણી an emerald.] An emerald.

ગરૂડ-પાણીનાં પાટિયાં જડયાં, અન્યો અન્ય શોભા લેઈ અડયાં. —ગિરિધર.

ગરૂડો, *s. m.* [See ગુરૂ + ડો dim. suffix.] A priest of the pariahs.

ગરૂર, *adj.* [P. *Cf.* મ-ગરૂર.] Haughty; proud; arrogant.

ગરૂરી, *s. f.* Haughtiness; pride; arrogance.

Prov. ગરૂરીનું ધર ખાલી Pride goes before lestruction.

ગરૂવું, Same as ગરૂવું Great.

ગરવા ગુરૂ મળ્યા રે, એવા સત્ય નિરજન દેવ.

—અખો.

એમાં અર્થ છે અવનવા, ગરૂવો છે અર્થ.

—સામળબટ.

દમચંતી કહે ભડી કાં ન નાકો;

અધ્યા, ગુરૂવો યઈ શું ગાડો? ” —મેમાનંદ.

ગરોડો, Same as ગરૂડો.

ગરોદર, *adj. f.* [S. ગર્ભ the foetus + ડર the belly, the womb.] Pregnant.

ગરોળી, *s. f.* [Hem. Des. ઘરોલી = S. ગૃહ-ગોધી-કા, ગૃહ-ગોલી-કા, a house-lizard. *Cf.* કાચિ-ફડો: See કરોળિ-ઓ *fr.* Hem Des. કરોડુ = S. કૃકલાસ: a lizard.] A lizard.

ગર્જના, *s. f.* [S. *fr.* ગજ to thunder.] Thunder; a roar. 2. Bellowing; roaring. Sanskrit form of ગરજના.

ગર્ત, *s. n.* [S.] A hollow; a hole; a cave. 2 A ditch.

ગર્ત માંહી ગાડ્યા બહો, આ પારા આ વ્યાધ છે.

—વશીભ.

ગર્દભ, } *s. m.* [S. ગર્દમ.] An ass; a donkey. ગર્ધપ, }
ગર્ધવ, }

ગર્ભ, *s. m.* [S.] The foetus; an embryo. 2. Marrow; kernel; pulp. Same as ગરભ.

ગર્ભ-પાત, Abortion; miscarriage.

ગર્ભ-પાતી, That procures abortion or miscarriage.

ગર્ભ-ચાતના, The discomforts which the soul suffers while in the womb of the mother.

ગર્ભ-વતી, } *adj. f.* Pregnant (a woman). ગર્ભ-વંતી, }

ગર્ભ-વાસ, Dwelling in the womb.

ગર્ભ-શ્રી-મંત, Wealthy or great from birth; born to riches; born with a silver spoon in the mouth.

ગર્ભ-સ્થાન, The womb; the uterus.

ગર્ભ-સ્નાવ, Abortion.

ગર્ભાશય, The womb.

ગર્ભાધાન, The ceremony of consummation of marriage.

ગર્ભિ-છી, Same as ગર્ભ-વતી.

ગર્ભિ-ત, *adj.* Included; contained. 2. Implied; not expressed.

ગર્વ, *s. m.* [S.] Haughtiness; pride; arrogance.

Id. ગર્વ થવો—ચઢવો To have pride. ગર્વ કરવો To behave oneself with pride. ગર્વ ઉતર-

વે To be humiliated.

Prov. ગર્વ તે રાજ રાવણનો એ રહ્યો નથી
Pride goes before destruction.

ગર્વ-ધેતું, *adj.* [+ ધેતું.] Maddened or
blinded with pride.

ગર્વિષ્ઠ, } *adj.* Haughty; proud; arro-
ગર્વી, } gant.

ગલ, *s. m.* [S. ગૃ to swallow. See ગળવું.]
A fish-hook. 2. A hook. 3. A bait; an allure-
ment.

Id. ગલ આપવે To hold forth a bait; to
tempt. 2. To offer or give a bribe.

ગલ, *s. m.* [See ગર, ગર્ભ, pith.] The
pith; the pulpy part. 2. The essence. 3. A
secret.

Id. ગલ આપવે To tell a secret in con-
fidence. 2. To speak freely what is in one's
mind.

ગલ, *s. m.* [S. ગરલ poison.] Poisonous
exudation.

ગલ, *s. m.* [See ગુલ a flower.] The
snuff of a wick in a burning lamp. 2. To-
bacco burnt red-hot in a hubble-bubble. 3.
A red spot on a tobacco leaf (Used in
Kthd.). 4. [See ગુલ a flower, as also ગરવું
to drop.] A spark of the snuff of a wick
in a burning lamp, falling down. 5. [See
ગુલ as also ગુડ, ગોળ, and ગળવું, ગળી જવું.] A
bribe.

ગલ, Same as ગર, ગર્ભ, Pith.

ગલ-કી, *s. f.* [See ગલ-કું.] A plant, the
fruits of which are used for food.

ગલ-કું, *s. m.* [See ગર.] The fruit of ગલ-કી.

ગલ-ગલા-મણી, *s. f.* [See ગલ-ગલિયાં.] A
game for children (Used in Kthd.).

ગલ-ગલિયાં, *s. n. pl.* [Hem. Des. મિલિ-
મિલાવિ. અં = S. હાસ્ય સ્થાને અક્ક સ્પર્શ: touching the
parts of the body so as to excite laughter,
to titillate; *fr.* S. ગૃ, ગર્, ગલ્, ગળવું, to drop.
Or, Imit. *Cf.* કલ-કલ.] Titillation.

Id. ગલગલિયાં કરવાં To titillate; to tickle.

ગલ-ગોટેલ, *s. m.* [P. ગુલ a flower + ગોટેલ
a ball.] A kind of flowering plant, or its
flower.

ગલ-જલી, *s. f.* A kind of vegetable
used for food.

ગલત, } *adj.* [Ar. Or, Hem. Des.

ગળત, }
ગલ્થાલિ.ઓ = S. ક્ષિત: thrown, rejected, *fr.* S.
ગૃ, ગર્, ગલ્, ગળવું, to drop + સ્થલ place.]
Erroneous. 2. Wrong. 3. False.

ગલ-ચુથી, Same as ગલ-હુતી.

ગલ-પટો, Same as ગળ-પટો.

ગલ-પાપડી, *s. f.* [See ગોળ + પાપડી.]
A kind of sweetmeat made from molasses.

ગલ-બલ, Same as કલ-બલ.

ગલબા, *s. m. pl.* [Ar. ઘલબા an attack.]
Crackers; squibs.

ગલબુ, *s. n.* [See ગલ-બલ. Or, See ગલબા.]
An uproar; a shout. 2. A rumour.

એવે ગલબુ સૂણ્યું ગરજવું, “કાશીરાયે પાડી છે વાટ;”
ચાર આવી એક ત્યાં વધો, “તને, સર્વ શૂર, ઉચ્ચાર.”
—એમનાંદ.

ગલબો, *s. m.* [See ગલબુ.] A rumour.

ગલબો, *s. m.* [See ગુલાબ.] A rose-plant.

ગલ-મેદી, *s. f.* [See ગુલ flower + મેદી.]
A kind of fragrant plant.

ગલ-હુતી, *s. f.* [See ગોળ molasses + S.
ચુ.તિ dropping *fr.* ચુ to drop; or થેયું a plug,
a thick and soft thing steeped in a liquid;
or S. હુ.તિ an offering *fr.* હુ to sacrifice. *Cf.*
ગૂલ-ચુથી; ગળ-હુતિ.] Drops of a mixture of
molasses, ghee, and water slowly put into
the mouth of a new-born infant by means
of cotton steeped in the mixture.

ગલાલ, Same as ગુલાલ.

ગલાસ, *s. m.* [Eng. Glass.] A glass. 2.
A tumbler.

ગલિત, *adj.* [S. *fr.* ગલ્ to drop, to fall.]
Dropped; fallen.

ગલિત લિતિત રૂઢની લટેરો, રતિમાં ગ્રંથી તે ફરી બેશ ને.
—ગીતગોવિંદ.

ગલી, Same as ગલી-ગલી.

ગલી, *s. f.* [See ગળું the neck.] A lane;
an alley. 2. A valley.

ગલી-કુંચી, *s. f.* [+ કુંચી a key *fr.* S. કૂર્ચ a
bunch, a bundle.] Narrow and crooked lanes.

ગલી-ગલી, } *s. f.* [Imit. of the sensa-
ગલી-પચી, }

tion. See ગલ-ગલિયાં] Titillation; tickling.

ગલીચ, *adj.* [Ar.] Filthy; dirty.

ગલીચી, *s. f.* Filth; dirt.

ગલીચો, Same as ગાલીચો.

ગલેફ, *s. m.* [P. ધિલફ] Covering; a sheath.

ગલેફી, *s. f.* A kind of fried cake.

ગલેલી, *s. f.* [See ગર, ગલ.] The kernel of a palm-nut.

ગલોફું, *s. n.* [See ગાલ cheek + પાસું side.] The inside of the cheeks.

ગલોલ, *s. f.* } [See ગોલદાન.] A
ગલોલો, *s. m.* }

pellet-bow.

ગણ, *s. m.* [S.] The cheek.

ગણી-તણી, Same as ગાંગાં-તણી.

ગણો, *s. m.* [P.] A money-box. 2. A money-box in a shop; a till.

ગણી, Same as ગિણી.

ગવન, *s. n.* [S. ગમન *fr.* ગમ્ to go.] Going; motion; gait.

ગવન, *s. n.* [Eng. Gown.] Fine chintz; calico. 2. A kind of upper garment (for women).

ગવરનર, *s. m.* [Eng. Governor.] A governor; the head executive officer in an Indian Presidency.

ગવરનર-ગવરનર, *s. m.* [Eng. Governor-General.] The Governor-General; the chief British executive officer in India.

ગવરી, *s. f.* [See ગૌ + વર great.] A cow.

ગવરી, Same as ગૌરી.

ગવળી, Same as ગો-વાળિ-ચો.

ગવાડ-વું, *v. t.* [Causal form of ગા-વું.] To cause to sing; to ask to sing.

ગવાનિક, } *s. n.* [S. ગવાજ *fr.* ગો a cow
ગવાનેક, }

+ અન્ન food *fr.* અદ્ to eat; or અનેક many.] Food set aside for cows. 2. All sorts of food mixed together.

ગવાર, *adj.* [See ગમાર.] Clumsy; awkward; dull; stupid.

ગવાર, *s. f.* A kind of bean. Same as ગુવાર.

ગવાર-ફળી, } *s. f.* [+ ફળી, શીંગ.] A pod
ગવાર-શાંગ, }

of ગવાર, ગુવાર.

ગવા-વું, *v. i.* [Passive form of ગા-વું.] To be fit to sing; to be sung. 2. To be talked of; to be slandered.

ધણા દિવસની ગવાઈ થું ભૂડી,

તે આજ લઈએ લાડવો.

—દયારામ.

ગવાણી, *s. f.* [Ar.] Evidence; testimony; deposition.

ગવાળો, *s. m.* [See ગોપ a cowherd + આલય house.] A medley of articles. 2. A woman's portmanteau. 3. A covering; a case.

Id. ઘેલીનો ગવાળો A bundle or heap made up of several odd things; odds and ends.

ગવાણ, *s. n.* [S. *fr.* ગો a cow + આંશ the eye.] An air-hole; a loophole. 2. A small window.

પર્યું છિદ્ર ગવાણના જેવું.

—પ્રેમાનંદ.

ગવેણ, *s. f.* [S. ગવેષ્ to search for.] Malice; grudge. (Used in the Hālar Prānt.)

ગવે-ચો, *s. m.* [S. ગાય-ક *fr.* ગૌ to sing.] A songster.

ગવ્ય, *s. n.* [S. *fr.* ગો a cow.] Milk, butter, &c., of a cow.

ગસેડ-વું, Same as ઘસડ-વું.

ગરત, *s. f.* [P.] Rounds of a patrol. 2. Patrolling; going the rounds.

ગહન, *adj.* [S.] Inaccessible. 2. Difficult. 3. Incomprehensible; inscrutable. 4. Secret.

ગહું, *s. m.* [S. ગોધૂમ.] Wheat. Same as ઘઉં.

ગહું-લો, *adj.* Of a wheat-colour; brown.

ગર્હર, *s. n.* [S.] A cave.

ગુહા, ગર્હર, નદીઓ, ન તીર,

સમુદ્ર, ખેટ, પર્વતની તીર.

—સામળભટ.

ગળ, Same as ગલ A fish-hook.

ગળ-કેરી, *s. f.* [See ગોળ + કેરી.] A preserve of mangoes in molasses.

ગળ-કો, *s. m.* [S. ગૂ, ગર્, ગલ, to swallow; See ગળ-વું Or, See ગોળ molasses + કો dim.] Taste; liking; relish.

ગળ-ગળ-વું, *v. i.* [Imitative of the feeling. Or, S. ગૂ, ગર્, ગલ, ગળ-વું, to drop.] To become piteous and supplicating.

ગળ-ગળિ-ત, } *adj.* [See ગળ-વું, ગળી નવું.]
ગળ-ગળું, }

Humble; submissive; piteous and supplicating.

ગળું ગળગળું થાય, નેત્રથી નીર ઝરે છે;
બોલે હળવા બોલ, શ્વાસ ઉશ્વાસ ભરે છે.

—સામળાલટ.

2. Watery; washy.

Id. ગળ-ગળું થવું To be affected by a feeling and be about to cry. ગળગળો અવાજ A Piteous voice.

ગળ-ગોટિ-ચો, }
ગળ-ગોટ-ડો, } *adj.m.* [See ગાળ *jr.* S. ગોલ
ગળ-ગોટો, }

round + ગોટો a ball.] Round; spherical.

ગળ-ચકું, [See ગરચું + ચાખ-ગું.] Same as ગળ-ચકું.

ગળ-ચકું, *adj.* [See ગરચું + ચાટ-ગું.] Sweetish.

ગળ-ચવાં, *s. n. pl.* [See ગળ-ચવો.] Being stupid; standing; standing still and silent through confusion.

ગળ-ચ-ગું, Same as ગરચ-ગું.

ગળ-ચવો, *s. m.* [ગળું + ચાવ-ગું.] A kind of necklace.

ગળ-ચિ-ચં, *s. n.* [See ગળું + P. ચેહ & ચું dim.] The bobbing up and down of a drowning man.

ગળ-ચી, *s. f.* [+ P. ચેહ dim.] The neck; the throat; the wind-pipe.

ગળ-જી, *s. f.* [See ગળ-ગું to drop; also ગળ-ગું to sift.] A sieve.

ગળ-જાં, *s. n.* A piece of cloth used as a sieve; a filter.

ગળત, Same as ગલત.

ગળત-કેડ, *s. m.* [S. ગલિત dropped *jr.* ગલ્ to drop. See ગળ-ગું, + કુદ leprosy, See કેડ.) Leprosy.

ગળ-તી, *s. f.* [See ગળ-ગું.] A vessel with a hole at its bottom through which water dribbles.

ગળ-થુથી, Same as ગલ-હુતી.

ગળ-ધાઈ, *s. f.* [See ગળું + S. દાહ burning *jr.* દહ to burn.] A burning sensation in the throat.

ગળ-પટો, *s. m.* [S. + પટ cloth.] A collar; a neckerchief.

ગળ-પણ, *s. n.* [See ગરચું.] Sweetness.

ગળ-પાપડી, Same as ગલ-પાપડી.

ગળ-પે, *s. m.* [See ગળું throat + રીણ foam.] Phlegm.

ગળ-માણું, }
ગળ-વાણું, } *s. n.* [See ગાળ + પાણી.] A

kind of sweet-meat made of wheat-flour boiled in molasses or sugar dissolved in water.

ગળ-ગું, *v. t.* [S. ગૂ, ગર્, ગહ.] To swallow.

શૂરમણિ કર્ણ પાસ, ધારતો ન તેનો ત્રાસ;

કુશાસનનો ઉભસ, અથી એ શું ના ગળે ?—વલ્લભ.

Id. વાત ગળી જવી Lit. To eat or swallow what has been heard. Hence. 2. To give no reply. 3. To drop a subject in conversation. દાઢવા ગળી જવા To swallow sweet-meat balls; to eat sweet-meat balls greedily.

ગળ-ગું, *v. i.* [S. ગહ to drop, to ooze.]

To drop; to ooze; to leak. 2. To melt; to be dissolved; to be melted and purified or refined. 3. To be ripe and sweet. 4. To waste away; to grow thin or lean. 5. To soften; to be over-awed; to be submissive.

Id. આંબા ઉપરથી કેરી ગળે છે Mangoes drop down from a mango-tree. ડાપરામાંથી પાણી ગળે છે Water trickles through the roof. દાળ ગળી ગઈ છે Pulse has been dissolved. કેળી ગળી ગયાં છે Plantains have been ripe and sweet. તેનું શરીર ગળી ગયું છે His body has grown thin. તેનું નાક ગળે છે His nose drops down rheum. ગાંઠ ગળી ગઈ A knot (in the body) is dissolved. હાડ ગળવું To be thin in body; to lose flesh. વાત ગળી જવી Not to speak about, or refer to, a matter. કાદવ-માં ગળી જવું To sink and stick in mud. ખાંડ ગળી ગઈ Sugar is dissolved and has become a liquid. 2. Sugar is lost by being dissolved. ગળતી ગોદકીએ Without accomplishing one's object; being disappointed. ગળિયો બળદ An unwilling ox. 2. Unwilling to work.

ગળ-ગું, *v. t.* [Used as the causal of ગળ-ગું to drop, *Cf.* ગળ-ગું.] To strain; to filter to sift.

Id. પાણી ગળવું To strain or filter water.

Prov. સો ગળજે ગળી, પાણી પીવું One should be cautious everywhere.

ગળ-હુતી, Same as ગલ-હુતી.

ગળા-મણુ, *s. f. n.* The process of melting. 2. Wages for melting. 3. The residue left after melting, at the bottom of a crucible.

ગળા-જું, *v. i.* [Passive form of ગળા-જું *f. r.* S. ગલ to drop.] To be melted or dissolved. 2. To be wasted away; to be consumed. 3. To be sifted or strained.

ગળિ-ત, Same as ગલિ-ત.

ગળિ-યા-ગોદી, *s. f.* [See ગોળ molasses + ગોદી a pill.] A game for girls.

ગળિ-યારે, *s. m.* [See ગળી + કર doing.] One who dyes with indigo.

ગળિ-ચેર, } *adj.* Having the colour of indigo. 2. Dyed with indigo.

ગળિ-ચો, *s. m.* [S. ગલ to drop.] An obstinate bullock, who drops or sits down when urged on.

ગળી, *s. f.* [Hind. गीला. લીલું, *f. r.* S. નીલી indigo *f. r.* S. નીલ black, blue.] Indigo.

ગળી, *s. f.* [See ગળું.] The voice; the tone.

ગળું, *s. n.* [Hem. गलजो *f. r.* S. ગલ throat *f. r.* ગૂ to swallow.] The throat. 2. The voice; the tone.

Id. ગળું પડવું To have the voice lowered down; to be hoarse. 2. To have the neck dislocated. 3. A disease among infants. ગળું કરી-વડું To cure an infant affected by the disease (ગળું પડવું). ગળે પડવું To lay a false complaint against. 2. To flatter; to court the favour of; to oblige another to grant one's request; to insist upon another man's granting a favour; to importune. 3. To lay claim to what belongs to another, as if it were one's own. 4. To be obliged to do against one's own wish (of an evil habit). ગળે ધાલવું To throw responsibility upon. 2. To pierce the throat with. ગળાકાપુ, ગળાકાટુ, ગળાકાંસુ A cut-throat. 2. A rogue; a swindler. ગળે હાથ નાખવો To embrace (a woman) through love. ગળે હાથ મૂકવો To swear by (a person). ગળું પકડવું To catch by the throat. 2. To stop from

swallowing. 3. To seize red-handed or in the act. વાત મારે ગળે ઉતરી The argument has convinced me. 2. I was convinced of the truth of the matter. ગળે ઉતરવું To be swallowed (food). ગળી જવું To be melted or dissolved. વાત ગળે ઉતારવી To convince with arguments. 2. To convince of the truth of a matter. અમે તારે ગળે નહિ પડયા હતા We would not force ourselves on you. ગળે વળગવું-બાઝવું Same as ગળે પડવું. 2. Not to be able to eat owing to the remembrance of an absent child or a dear person. આ વાતમાં મારે તો ગળે ટંદિયા આવ્યા I am at my wits' end in this matter. 2. I am disgusted with this matter. 3. I shall be ruined in this business; I rue the day when I put my hands in this matter. ગળું બંધાવું To be obstructed; to be choked (the throat). ગળા લગી Lit. As far as the throat. 2. Completely. 3. More than wanted. 4. Extremely. ગળામાં જલ ધાલવી To stop speaking. ગળામાં જતરે ધાલવું-વળગાવું To set a person to do an undesirable work; to throw responsibility upon an unwilling person. ગળું કાપવું-રહે સડવું To cut off the head. 2. To betray; to be pertidious to. ગળું બેસી જવું To be hoarse (of the voice). ગળ ગળુ મળી જવું To be extremely thirsty. ગળ-ગળા ઉપર-છરી મૂકવી To threaten to cut off the head of; to threaten to kill. 2. To be pertidious to. ગળે ઝલાવું To be caught by the neck; to be thrown into a very difficult position. ગળે દોરી આવવી: ગળે ફાંસી આવવા To be suffocated. 2. To be about to lose one's life. 3. To be in a great difficulty; to be perplexed. 4. ગળે નાખવું To throw responsibility upon. ગળે પાણી ન પડવા દેવું To tyrannize over; to harass. ગળે બાંધવું To throw a work upon a person against his will. 2. To accept the responsibility of taking care of a child. 3. To accept. 4. To charge falsely with. 5. To acquire an evil habit. ગળેથી ઝાલવું To catch red-handed. 2. To catch so as to leave no change of escape. (ગળાના સમ To swear sincerely by (a person).

અળે-પડુ, *adj.* [અળ + પડ-વું.] Laying claim to a thing without having any right to it.

2. Bringing a false charge.

અળી, *s. m. f.* [See અળ્યું, sweet, for euphemy = Mar. गुळ वेल.] A medicinal bitter plant.

2. Bad habit; addictedness.

અળ્યું, *adj.* [Guj. એળ *fr.* गुट molasses.] Sweet.

ગાંગડી, *s. f.* [A corruption of કાંકરો *fr.* S कट्टर sharp pieces of stone.] A small bit; a small **ગાંગડો**.

ગાંગડુ, *adj.* Hard; that cannot become tender even though well-boiled (beans, &c.).

Id. **ગાંગડુ રહેવું** To lose the confidence of each of the parties; to be disliked by both parties.

ગાંગડો, *s. m.* [See કાંકરો.] A large piece
2. A dry and unopened cotton-pod.

ગાંગર-વું, *v. i.* [Imit.] To bellow like a bull.

ગાંગરી, Same as ગાંગર.

ગાંગ-હું, *s. n.* [Imit. Cf. ગણ-ગણ, Eng. Hum.] A humming sound. 2. Hesitation.
3. Grumbling; a complaint.

ગાંગ-હું, *adj.* [See ગાંગા-તક્ષી, ગાંગો.] Impotent; wanting the power of procreation (of males); effeminate. 2. *s. n.* Adultery.

ગાંગા-તક્ષી, *s. n. pl.* [See ગાંગા + તેલી. Or, Imit.] Hesitation; uncertainty.

ગાંગો, *s. m.* [Familiar corruption of ગંગ-દાસ (a servant of the holy river Ganges). As the proverb says “કહાં રાજ ભોજ, અને કહાં ગાંગો તેલી.”] An itinerant oil-man.
2. An humble person.

ગાંગે-ડ-વું, Same as ગાંગ-ર-વું.

ગાંગ-વું, *v. t.* [S. गङ्ग disrespect, contempt. Or, S. गङ्ग hating.] To overpower; to over-awe. 2. To deceive.

ન્યાં સુધી ગ્રહ પાધરા, ન્યાં સુધી આયુષ હોય;
ત્યાં સુધી હાય આવે નહિ, ગાંજ શકે નહિ કોય.

—સામળલટ.

ગાંબ-કસુ,
ગાંબ-ખાર,
ગાંબ-ખારિ-યું; } *adj.* [See ગાંબે + કસ-વું,
ખાર.] Addicted to smoking Gānjā or dried

hemp-flowers,

ગાંબે, *s. m.* [Hind.] Hemp-flowers.

ગાંડ, *s. f.* [S. गन्धि.] A knot; a tie; a joint.

2. Union; agreement; a firm resolution. 3. Entanglement; enmity. 4. Possession.

Id. **ગાંડ બાંધવી-વાળવી** To tie a knot. 2. To come to a resolution. 3. To be spiteful. 4. To remember well. 5. To be clotted. **ગાંડું** One's own; out of one's own purse. 6. **ગાંડ-ની બીજ વાતો બેટવી-ઉમેરવી** To make an addition to a story out of one's own imagination to invent; to fabricate; to give one's own version of a story. **ગાંડ ધાલવી** To have a swollen gland. **ગાંડ કરવી, ગાંડે કરવું** To collect money secretly for one's own use. **ગાંડ હોવી** To be friends. **મડાગાંડ** A very firm knot or tie. **ગાંડ મારવી** To tie a knot. **ગાંડું ગોળીયંદન** At one's own expense. **ગાંડ ગળફો** Scruples and objections. 2. Fraud. **ગાંડે બાંધવું** To settle firmly. 2. To keep under one's control. 3. To secure; to gain.

Prov. **ગાંડે પૂરો, તો બોલવામાં શૂરો** A full purse makes the mouth to speak. **ગાંડું બા-વું, ને ગાંડા સાથે જવું** It is folly to spend one's own money for the enjoyment of a fool's company. **ગાંડું ગોળીયંદન કરવું** To spend one's money and be called a fool in the bargain.

ગાંડ-ડી, *s. f.* A bundle. 2. Wealth; property.

ગાંડ-ડો, *s. m.* A large bundle.

ગાંડ-જુ, *s. n.* A junction; a joint. 2. The knot of two threads at a junction.

ગાંડ-વું, *v. t.* To knot; to knit. 2. To mind; to obey.

રોકે સાસુ, દીયર; કોઈ ને નથી ગાંડતી લે,

—મણિરામ.

ગાંઠિ-ચો, *s. m.* A knot of turmeric; the root of turmeric. 2. An article of food made in the form of roots and knots of turmeric. 3. Any knotty root. 4. *pl.* The testicles.

ગાંઠિ-ચો તાવ, *s. m.* [See ગાંઠ+તાવ.] Bubonic fever; bubonic plague.

ગાંઠો, *s. m.* A knot; a joint. Same as **ગાંડ**.

ગાંડ, *s. n.* [S. गण the temples, used for

ouphemy.] The anus. 2. The bottom of anything (vulgar.).

Id. ગાંડ પર હાથ મૂકવો Not to be sorry about one's defeat. 2. To make oneself free from anxiety. ગાંડમાં પેસવું To flatter meanly. ગાંડ આંગળી કરવી To touch a thing unnecessarily and spoil it. ગાંડ ચાલવી-વહેવી To have frequent stools; to suffer from diarrhoea.

Prov. ગાંડ તળે રેલો, તો પારકી વાત મેલો Point not at others' spots with a foul finger. ગાંડ અતાવીએ, પણ દાંત ન અતાવીએ One may undergo any sacrifice, but never show disrespect towards others. તે તો ગાંડના વેહ લગી ડાહ્યો છે He is very conceited.

ગાંડ-ગમચાં, *s. n. pl.* [+ P. ગમજા sport, Cf. ગમ-વું.] Playful fretting; apparent anger. 2. Boasting; making much of. 3. Playful delay or uncertainty.

ગાંડ-ગુલામી, *s. f.* [+ ગુલામી, ગુલામ.] Abject servility; mean adulation.

ગાંડ-છા, *s. f.* [ગાંડું + શાહી; શાહ.] Same as ગાંડાં-ઈ.

ગાંડ-પણ, Same as ગાંડાં-ઈ.

Id. ગાંડપણ ઠાટવું To play the fool.

ગાંડાં-ઈ, *s. f.* [See ગાંડું.] Folly; stupidity; madness.

ગાંડિ-યું, Same as ગાંડું.

ગાંડું, *adj.* [See ગંડું. Hem. Des. खल-गंडि-ओ = S. मत्तः maddened fr. S. खल a rogue + ગંડિ-યો a cheat fr. S. मन्थि, ગાંડ, a knot.] Mad; foolish.

Prov. ગાંડી ગુન્જાત, આગે લાત, પીછે બાત For a mischievous dog a heavy clog. ગાંડાને જ્ઞાન આવ્યું A fool does not know that he is a fool. ગાંડાનાં ગામ નૂદાં ન વસે There are fools in every station of life. ગાંડો, ને વળી ભાંગ પીધી Confusion worse confounded.

ગાંડું-થેલું, *adj.* [+ થેલું mad.] Foolish in several respects. 2. Over-joyed.

Prov. ગાંડા-થેલા પણ ધજિના રોટલા Substance is always preferred to form.

ગાંડું-તૂર, *adj.* [+ તૂર astringent to the taste.] Very foolish. 3. Totally foolish.

ગાંડું, *s. m.* [See ગાંડ and ગાંડું.] A mad man. 2. A coward; a womanish fellow.

ગાંદફ, *s. n.* } [See ગામ + પાદર. Or, S. ગાંદફ, *s. m.* }

ગોરુધ by a transposition of ર, and placing ડ for ધ, fr. ગા a cow + રુધ to obstruct.] The confines of a village, where the cattle are made to stand.

ગાંધિ-યા-જી, *s. n.* Same as ગાંધી-વટુ.

ગાંધી, *s. m.* [S. ગન્ધ smell, fragrance.] A grocer; a druggist; a vendor of drugs, aromatics, and perfumes; an apothecary.

Prov. ગાંધીનો ગાંધી, ને પોડીનો પોડી A box contrived a double debt to pay: A bed by night, a chest of drawers by day.

ગાંધી-વટુ, } *s. n.* [+ S. વૃત્તિ a profession fr. ગાંધી-વટો, }

વૃત્ત to be.] The business of a grocer. 2. A little knowledge of everything; a smattering of every subject.

ગાંયળે, *s. m.* [Hem. Des. गंड-ओ = S. वरुडः a low caste; also गंडा or गंडझ-ओ = नापितः a barber.] A barber.

Id. ગાંયળ જેવો Insolent; impudent. ગાંયળની પેઠે આરશી હાથમાં ને હાથમાં જ રાખે છે He makes a show of his importance.

Prov. બિલાડીના પેટમાં ખીર ટકે, તો ગાંયળના પેટમાં વાત ટકે A barber cannot keep a secret.

ગાંસ-ડી, Same as ગાંઠ-ડી. 2. A purse of money (colloq.).

ગાંસ-ડો, *s. m.* A large ગાંસ-ડી. Cf. ગાંઠ-ડો.

Id. ગાંસડા પોટલા બાંધવા To remove one's lodging.

ગાઉ, *s. m.* [S. ગચ્છતિ.] A distance of two miles; a kos.

ગાગર, } *s. f.* [S. गर्गरी.] A vessel or pot for holding water.

Id. ગાગર-બેડિયાની માનતા The vow of carrying two painted earthen pots, one upon the other, on the head to the temple of a goddess in a procession to the accompaniment of singing and tom-tom.

ગાગેર-ડી, *s. f.* A small ગાગેર.

ગાજ, *s. m.* [Eng. Gauge.] A kind of thin silken or cotton cloth.

ગાજર, *s. n.* Carrot.

Id. ગાજર તાણવું To make a vertical mark on the forehead with a red powder.

Prov. ગાજરની પીપુડી, વાગી તે વાગી, નહિ તે કરડી ખાધી Profitable both ways, in success or failure.

ગાજરિયો, *s. m.* [Guj. ગાજર, so called from its likeness to the root.] A large cross mark made on the forehead.

ગાજ-વીજ, *s. f.* [S. ગર્જના, See ગાજ-વું + વીજ *fr.* S. વિદ્યુત્ lightning *fr.* વિ intens. + વુત્ to shine.] Thunder and lightning.

ગાજ-વું, *v. i.* [Dh. Des. ગાજ-અં = S. ગર્જિ-તમ્ S. ગર્જ.] To thunder. 2. To roar.

ગાજે ગુણ હું ગાજ ગાજ, કરો નિર્મળ મતિ સારી.

—પ્રેમાનંદ.

3. To fill the world with one's name and fame; to be very famous.

વહાલાજી હું તો તમારા બળથી ઘણી ગાજું,
જાણો છો, કહું શું આજું રે, પાવલે લાગું.

—દયારામ.

Id. ગાજવું વાજવું In a procession accompanied with tom-tom. મેઘ ગાજે છે The thunder rolls.

Prov. ગાજવું વાજવું સૌ એ માંડવે આવશે The secret will be out. ગાજે તે વરસે નહિ, ને ભુકે તે કરડે નહિ A rolling thunder seldom burats, and a barking dog seldom bites. ગાજે, તેનું વાજે No love without fear.

ગાજ-મરદ, *s. m.* [Ar. ઘોઝી brave + P. મર્દ a man.] A brave man; a warrior; a hero.

ગાઠ-વું, *v. i.* [See ગાઠ, ગ્રંથિ.] To be deceived.

દમયંતી કહે “ભડી કાં ન નાઠો ?

અદ્યા, ગરવો થઈ શું ગાઠો ?” —પ્રેમાનંદ.

ગાઠું, *adj.* [See ગાઠ.] Worn out. 2. Weak.

કુંક નાગદની ત્યાં ગાડી રે. —પ્રેમાનંદ

અરિય નીકળ્યાં, ત્વચા ગાડી, ભયાનક હણહણે.

—પ્રેમાનંદ.

3. Defeated.

ગાડદી, *s. m.* [Eng. Guard.] A soldier; a guard. Same as ગારદી.

ગાડર, *s. n.* [Hem. Des. ગઢુરી = S. જાગી a female sheep, *fr.* S. ગઢુર.] A sheep.

ગાડરિયું, *adj.* Pertaining to sheep. 2. Like sheep; sheepish.

Id. ગાડરિયો પ્રવાહ The following or imitating another without due consideration;

following like sheep.

Prov. ગાડરિયો પ્રવાહ One sheep follows another; blind imitation.

ગાડફ, Same as ગાડર.

ગાડ-વું, *v. t.* [See ગર્દ.] To bury; to inter.

ગર્વ માંહી ગાડયા જાણો, આ પાશ આ વ્યાધ.

—વલ્લભ.

ગાડ-વો, *s. m.* [S. ઘટ, See ધાડ-વો.] An earthen jar.

ગાડિયું, *s. n.* [See ગાડી.] A small ગોડી (cart).

ગાડી, *s. f.* [Hem. Des. ગઢી a carriage *fr.* S. ગઢી that goes (*fem.*) *fr.* ગમ્ to go.] A cart 2. A carriage. 3. A railway carriage or waggon.

Id. ચાલે તેને કહિએ ગાડી, એવી દુનિયા આડી People in their perversity call a thing which moves (ગાડી) a thing buried—a pun upon the word ગાડી (a cart, and buried *fr.* ગાડ-વું to bury).

Prov. ગાડી દેખી પણ થાકે Unknown, unmissed: Out of sight, out of mind. ગાડી તળે કુતરે જાય, તે કહે “હું જ ભાર ખેચું છું” Every man boasts of his own power. ગાડી, વાડી, ને લાડી, એ ત્રણ મજ્યાં, એટલે ત્રિભુવન મજ્યું Indulgence of the senses is with many the goal of life.

ગાડી-ત, } *s. m.* [+ વાન, વાણ.] A
ગાડી-વાન, }

ગાડું, *s. n.* [See ગાડી.] A cart; a carriage used in contempt). 2. A load-cart.

Id. ગાડું-ગરીડું A cart and such other things. ગાડું જોડવું To yoke the bullocks to a cart, and make it ready for driving. ગાડું ઊડવું To unyoke the bullocks from a cart and bring it to a stop. 2. To take rest on a journey. ગાડું હાંકવું-ચલાવવું To drive a cart. 2 To set out on a journey. 3. To push one's business on without fear or thought. 4. To do one's own business without other's help. ગાડે ગાડી Carts upon carts; cart-loads; a large heap. ગાડે ગાડી ભરીને In cart-loads. ગાડે ગાડી વખત A great deal of time. ગાડા-વાટ A way on which carts can be driven. 2. A high road. ગાડાના પડા જેવો (રૂપીયો)

Round; true. 2. Valuable ગાડાના પૈડા જેવડું (નાક)
A very large nose. ગાડે ચઢીને આવડું To be
open or patent. ગાડે ચઢીને મોત આવડું To die
suddenly.

ગાઢ, *adj.* [S. *fr.* ગાહ to enter.] Deep;
sound (sleep). 2. Thick. 3. Great; extreme.

Id. ગાઢ નિદ્રા Sound sleep. ગાઢ પ્રીતિ Great
love.

ગાઢું, Same as ઘાઢું.

ગા-છું, Same as ગાન, ગાયન.

ગાત, Same as ગાત્ર The body.

શ્રાવણ મનન કરે શુદ્ધ વાત,

બોલે. દરસે, પરસે નારી-ગાત. —નિકુળાનંદ.

ગાત-ડી, *s. f.* [See ગાત્ર.] A knot of the
upper garment of women worn on the
breast.

ગાત્ર, *s. n.* [S.] A limb; a member. 2.
The body.

ગાથા, } *s. f.* [S. *fr.* ગે to sing.] Verse;
ગાથી, }
a poem. 2. A story written in verse.

એક ચિતે સાંભળ ભાઈ, ગાથા અત્રીની સુખ-દાઈ.

—પ્રેમાનંદ.

જરા તુલ્યવત ગુણ-ગાથી કહું ઉડળ ગુંડળમાં.

—વસંતભટ્ટ.

ગાઠ-હું, *s. n.* [Diminutive of ગાદી.] A
small bed; a mattress of cotton.

ગાદી, *s. f.* [P.] A raised seat. 2. A
throne. 3. A cushion; a soft pad.

Id. ગાદી તકિયો A soft seat and a cushion
attached to it. 2. Luxury; luxurious state.
ગાદી-પતિ A crowned king; an established
ruler.

Prov ગાદી-તકિયો કે દોરી-લોટો An adventure
which will either secure a throne or reduce
the person to extreme poverty.

ગાન, *s. n.* [S. *fr.* ગે to sing. See ગા-વું.]
Singing.

Id. ગાન-તાન Singing and music in their
various forms. 2. Revelry.

ગાન્ધર્વ, *adj.* [S. *fr.* ગન્ધર્વ.] Pertaining
to or according to the musicians of gods
(ગન્ધર્વ).

Id. ગાન્ધર્વ વિવાહ A form of marriage in
which the parties fall in love with each

other and secretly marry.

ગાફેલ, *adj.* [Ar. *fr.* ગફલત.] Negligent;
inadvertent.

Id. ગાફેલ રહેવું To be negligent; to neglect.

ગાખ-ડી, *s. f.* [See ગાલ, ગરલ, ગર્લ.] That
with which a hole is filled up. 2. A small
hole. 3. Absconding (Slang.)

Id. ગાખ 1 મારી જવું To disappear sudden-
ly. 2. To be absent without notice.

ગાખ-ડું, *s. n.* A hole. 2. A loss.

Id. ગાખડું પડવું To have a hole (a ship).
તેનું ગાખડું નિકળ્યું It sprang a leak (a ship).
ગાખડું પૂરવું To make up a loss.

ગાભ, Same as ગરભ. (Used in the case
of lower animals.)

ગાભ, ગાભ, ને વર્ષા-કાળ, સ્ત્રી-ચરિત્ર, ને રોતાં બાળ,
એની પરીક્ષા જે કોઈ કરે, તેને ઘેર સહજેવ જોશી પાણી ભરે.

—ભાષા.

ગાભ-જી, } [S. ગામ-જી. See ગાભ.] *adj. f.*
ગાભ-જી, }

Pregnant; big with young (used in the
case of lower animals)

ગાભરું, *adj.* [See ગર્ભ + ભાર burden.]
Confused; perplexed.

ગાભ-હું, *s. n.* [See ગાભ + હું dim.] A
quantity of carded cotton. 2. A thin sheet
of carded cotton. 3. *adj.* Soft and tender.

ગાભા-ચુંથા, *s. m. pl.* [See ગાભો + ચુંથ + હું.]
Crumpled pieces of cloth or paper.

ગાભો, *s. m.* [See ગાભ] That with which
a hole or a hollow is filled up. 2. Pulp. 3.
Crumpled cloth or rags used in making up
a turban. 4. A bar of copper or brass used
in making up gold or silver ornaments.

Id. ગાભા-ગાભેગાભા કાઢી નાખવા To beat
severely.

ગામ, *s. n.* [S. ગ્રામ.] A village.

Id. ગામ ગાંડું કરવું To please or charm
the whole village. ગામ માથે કરવું To make
an inquiry throughout the village. ગામ હ-
દાવી મારવું-નાખવું To excite or rouse the
whole village. ગામનો ઉતાર-ગામનું પાપ The
worst man in the village. ગામે ગામનાં આણી
ખીવાં To become clever by travelling. ગામ
રીતે દીવાળી In Rome you must be a Roman.

Prov. ગામ, ત્યાં દેડવાડો। Roses have their thorns: Every medal has its reverse. ગામમાં પેસવાનાં સાંસાં, ને પટેલને ઘેર ઉનાં પાણી Beggars and borrowers should be no choosers. ગામ ગયું સૂણું જાગે: ગામ ગયું, સો તૂત જાગે No man feels happy in a strange country. ગામ કરતાં ગાયંછ ઉતાવળી A poor man is more vexed than a rich man. ગામ ઘેરે, ત્યારે દીવાળી ઘેસ ઓરે Too late in doing one's business. ગામનો દેવાળિયા, ને પરગામનો સાહુકાર(ખે બરાબર) A man in his own surroundings is more trusted than a stranger. ગામને મોંઢે કાંઈ ગળણું છે? Public opinion has often a false basis. ગામ-માં ઘર નહિ, ને સીમમાં ખેતર નહિ A man without a settled habitation. ગામરીતે ઉજાણી In Rome you must be a Roman. ગામ વચ્ચે કૂવો, કોઈ ઉડા એ કહે, ને કોઈ ઉતળો એ કહે A public man is exposed to all sorts of criticism.

ગામ-ગરાસ, *s. m.* [+ ગરાસ.] Landed property, small or large; any kind of landed property. 2. A permanent interest.

ગામ-ગોર, *s. m.* [+ ગોર.] A village priest.

ગામ-ઠી, *adj.* [S. ગ્રામ+સ્થ *fr.* + સ્થા to stand.] Belonging or pertaining to the country as distinguished from town; not townish. 2. Rustic. 3. Not fashionable. 4. Native; not foreign.

ગામ-ડિ.યું, *adj.* Clownish; rude; unmannerly; rustic.

ગામ-નડ.યો, *s. m.* [Hem. Des. ગામ.નડ.ડો = S. ગ્રામ-પ્રધાન: the chief man in a village. See ગામ.] A villager.

ગામ-ડું, *s. n.* A small village.

ગામ-વખા, *s. m.* [+ વખા, વખ, *fr.* S. વિવ પોison; or વ.ખૂડે separated.] Separation from a whole village, a quarrel with all the people of a village.

ગામ-સંઘણી, } *s. f.* [+ સંઘણી; S. શ: severally, all.] A dinner to which the whole of the population of a village is invited.

ગામી, *s. m.* The owner of a village or villages.

ગામી નામી તો 'મહીન્યતિ' બરને વરા-વર્તી રહે.

—સામબલટ.

ગામી, *adj.* [S. *fr.* ગમ to go.] Going. (Used at the end of a compound word; as ક્ષેત્ર-ગામી).

ગામેતી, *s. m.* [See ગામ + વૃત્તિ.] The headman of a village. 2. A village watchman. (Used in Kthd.).

ગામોટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] A village-priest.

ગામોડું, *s. n.* The profession or duties of a ગામોટ.

અધ્યા ગોર, તમે ગામોટાને જાણો સળો,

તો તો ગોર-પડું જાણો, તમે ધૂતમાં તળો.—વીરજી.

ગામોતર, *s. m.* [+ ઉતર+યું to go beyond *fr.* S. ઉત્ત up+તૃ to cross.] An out-law from a village.

ગામોતરું, *s. n.* [S. ગ્રામાન્તર another village *fr.* ગ્રામ ગામ, + અન્તર another.] Removing or going to another village; emigration.

Id. ગામોતરું કરવું To journey to a village. 2. To emigrate.

ગામ્ભીર્ય, *s. n.* [S. *fr.* ગમ્ભીર deep, grave.] Depth. 2. Gravity; solemnity.

ગાય, *s. f.* [S. ગૌ.] A cow. 2. A soft, gentle, or harmless person.

Id. ઘેર ગાય બાંધવી To keep a cow in the house or attached to a family. ગાય વહેલી બિયાવી To finish one's meals earlier than others. ગયના ભાઈ જેવું Foolish.

Prov. ગાયનું ભેંસ તળે, ને ભેંસનું ગાય તળે Distribution of gifts without a consideration of propriety. ગાય દોહા કુતરીને પાવુ To rob Peter to pay Paul. ગાયે ગયું રતન, ત્યારે ગાય જવાડવી, ને રતન કાઢી લેવું You should accomplish your object without doing any unlawful act કન્યા ને ગાય, દોરે ત્યાં જાય A daughter and a cow will quietly submit to whatever fate you choose to doom them to. ગાય પછવાડે વાછરડું A child will follow its mother. ગાય લેવી ફજતી, ને વહુ લેવી શોભતી Choose a milk-cow and a beautiful wife. ગાય વિનાનું વાછરડું As pitiful as an orphan. ગાય વાળે, તે ગાવાળ One must be able to do one's duty.

ગાયક, *s. m.* [S. *fr.* ગૌ to sing.] A songster; a musician.

ગાયકા, *s. f.* A female songster.

ગાયત્રી, *s. f.* [S. *fr.* ગૌ to sing. + ત્રી to

protect.] A Vedic metre of 24 syllables. 2. The name of a very sacred verse repeated by every Brāhmaṇa at his morning and evening devotions and on other occasions, even great sins being expiated by its repetition. 3. (From the resemblance of this word to the word ગાય, a cow, it means popularly) The goddess represented by the cow; a cow worshipped as a goddess.

ગાયન, *s. n.* [*S. fr. ગે* to sing.] Singing; music. 2. A song.

ગાર, *s. f.* [See ગારો, ગળ, thick.] A dilute mixture of cow-dung, earth, and water. used in coating the ground. 2. A mixture of earth and water used in erecting a wall.

Prov. ગારે લીધ્યાં ધર સૈનાં Human nature is everywhere the same.

ગાર, *adj.* [*Mar.*] Cool. 2. Cold.

ગાર, *s. m.* [*P. fr. S. કર* *fr. કૃ* to do.] A suffix denoting "the doer of an action."

ગારદી, *s. m.* [*Eng. Guard.*] A guard. 2. A soldier.

ગારવો, *s. m.* Same as ગર્વ Pride.

માનવતી, મા કર ગારવો. —પ્રેમાનંદ.

ગારિયું, *s. n.* [See ગારો, ગાર.] Same as ગારો. 2. An unburnt earthen vessel having the form of a basket.

ગારીયો, *s. m.* A labourer employed in carrying ગારો.

ગારૂડી, *s. m.* [*S. ગારૂડિક* *fr. ગારૂડ* a charm against snake-poison *fr. ગરૂડ* the king of birds, an eagle, which has a natural antipathy to snakes.] A snake-charmer.

વિષય-વિષ વાદ્યું ધણું, ગોઠમાં નહિ ગારૂડી. —ભાલભુ. 2. A juggler; a conjurer.

Id. ગારૂડી વિદ્યા Jugglery.

ગારો, *s. m.* Same as ગાર, *s. f.*

ગારો, *s. m.* [*Mar. ગાર.*] Flint.

ગાલ, *s. f.* [See ગલી ધાલ *s. f.*] The lines of persons sitting down to dinner at the same time. Same as ધાલ, *s. f.*

ગાલ, *s. m.* [*S. ગલ.*] The cheek.

Id. ગાલમાં હસવું To laugh in one's sleeve. 2. To smile. ગાલ ઉપર ગાલ ચડવા To have plump round cheeks.

Prov. ગાલ તેવો તમાચો Everything in its proportion; A tit for tat. ગાલે તમાચા મારી મોઢું ઘાલ રાખવું To keep up an outward show of riches or greatness.

ગાલ-મસુરિયાં, *s. n. pl.* [+ *Ar. મસર.*] Small round cushions, generally made of silk cloth (મસર), to be placed under the cheeks.

ગાલ-માર, *adj.* [See ગાલ, ધાલ, + મારવું *fr. મરવું* *fr. S. મૃ* to die.] Given to boasting. 2. Given to tall talk.

ગાલા-વીઠું, *adj.* [See ગાંગ-ઢું + વીઠું.] Half-mad; idiotic (used in the Sorath Prānt).

ગાલી, *s. f.* [See ગલી.] A valley.

ગાલી, *s. f.* [*S. ગાલિ.*] An abusive term.

ગાલીચો, *s. m.* [*P.*] A woollen carpet.

ગાલો-ઢું, *s. n.* [See ગાલ + ઓઢું.] The inside of the cheek.

એમ જિયાં કરી ગાલોઢાં,

જુએ કાયમાં નીજનાં મોઢાં. —પ્રેમાનંદ.

ગાળી, *s. f.* [See ગાડી a cart + લી dim.] A cart; a load-cart. 2. As much as can be contained or carried in a cart; a measure of 30 maunds.

ગાલ્યું, *s. n.* A large load-cart.

ગાણી, *s. m.* A small cart for boys to play with.

ગાવડી, *s. f.* [See ગઢ, ગાય. + ડો, ડી, ડું, a diminutive suffix showing affection.] A cow (spoken of with affection or reverence).

ગાવડોલ, *s. m.* [+ ડોલ.] The top-mast.

ગાવદી, *adj.* [*Mar. ગેદી, ગેવતી, fr. Hind. ગેબા* *fr. ગેબ* a fault.] Dirty; filthy. 2. Rude; ignorant. 3. Foolish; senseless.

ગાવલી, *s. f.* [See ગામડી; Generally used with કાટ૦.] Commission; discount.

Id. ગાવલી કાટવી To secure one's own commission or profit. ગાવલી કાઢી જવું To shirk one's own liabilities or duties on some pretext or other.

ગાવ-હું કાટ-હું, *v. i.* [See ગાવલી કાટ૦.] To abstain from doing one's own duty on some pretext or other.

ગા-હું, *v. t.* [*S. ગે* to sing.] To sing. 2. To recite verses. 3. To praise in verses. 4.

To publish; to declare; to proclaim. 5. To publish one's own good deeds.

Id. ગાયું વાયું Harmony. ગાયું ગાયું To dance to the tune of. 2. To flatter.

Prov. ગાઈ ગાઈને મુવા, ને વરજું નામ મૂળ A mountain in labour: Great trouble and no gain.

ગાળ, *s. f.* [S. ગા(લ)] Abusive language.

Id. ગાળ-દેવી-સાંડવી-ચોપડવી To use abusive language towards; to abuse (a person). ગાળ ખાવી To have abusive language used towards oneself; to be subjected to abusive language.

Prov. ગાળે કાઈ શુમટાં ન થાય Mere words do nobody any harm.

ગાળ, *s. m.* [See ગળવું, ગળવું.] That which has dropped to the bottom of a vessel; sediments; dregs; the residue.

ગાળવું, *v. t.* [Causal of ગળવું.] To strain; to filter. 2. To take the sediments out of; to cleanse; to purify. 3. To melt. 4. To refine. 5. To make thin or lean; to make feeble; to waste. 6. To pass (time); to waste time in unprofitable occupations; to trifle.

પાળતો તે પૂરા કર્યા, ગાળતો તે આવી અડયા,
ન્યાળતો તે ન્યારા હુવા, વહાલા આગ્યા વહારમાં.

—વજ્રલક્ષ

કાંઈ એક અતિ મધ્યાહ્ન સમયને ગાળીને પરિતાપ,
હરિનું ધ્યાન કરતાં, ત્યાંથી આવિયા આશ્રમ આપ.

—દયારામ.

Id. પાણી ગાળવું To filter water. કૂવો ગાળવો To cleanse a well; to take the sediments out of a well. સોનું ગાળવું To melt gold. 2. To refine gold. શરીર ગાળવું To emaciate one's body. 2. To subject the body to austere penances. વખત ગાળવો To pass time. ગાળી કાઢવું To filter; to melt; to refine. 2. To choose; to select. ગાળી ગાળીને Very deliberately; after great consideration.

ગાળા-ગાળી, *s. f.* [See ગાળ an abusive-term.] Reciprocal abusing. 2. Abusive language in various ways.

Id. ગાળાગાળીએ આવવું, ગાળાગાળી ઉપર આવવું To be about to begin a quarrel with the use of abusive language. 2. To pour out a

torrent of abusive language.

ગાળિયું, *s. n.* [See ગાળવું to filter.]

The sediments of butter-milk.

ગાળિયું, *s. n.* [See ગાળવું to pass time.] Absconding from work.

ગાળિયું, *s. n.* [See ગાળો.] A small noose for the neck of young cattle.

નવ લખ ગાળિયો હાથ નવ બંધાય,

એવો બાળક વંદાણી.

—નિરાંતભક્ત.

Id. ગાળિયું કાઢવું Same as ગાવડું કાઢવું.

ગાળી, Hindi variant of ગાળ.

અત્ર તણે મુખ-આસ, તોપણ બાલી ગાળી.—કૃષ્ણારામ.

ગાળું, *s. n.* [See ગાળવું to filter, to pass time.] An interval; the intervening time.

ગાળો, *s. m.* [See કાળ time.] A period of time. 2. The season for particular crops or occurrences. 3. [See ગાળવું to drop.] An interval in place; a part of a house; a room. 4. The remainder from or addition to the original quantity; discount or premium. 5. (See ગળું.) A running knot; a noose. 6. (See ગાળવું to cleanse.) A kind of dress worn by women. 7. Refined or cleaned cotton.

Id. કેરી ગાળો The season or time when mangoes are ripe. ઘરનો વચ્ચેનો ગાળો The middle part of a house. ખરીદીના ગાળો Discount on a purchase. ગાળો કરવો-પાડવો-વાળવો To make a noose. ગાળો કાઢવો To remove the dregs. 2. Esp. To remove the unground grains from the mouth of a grinding hand-mill (ધંટી). મારા તો ગાળા જ નરમ થઈ ગયા I lost all my courage.

રોમ રોમકી છાંઈ બનાઈ. તણ ગુણકા ગાલા. —કબીર.

ગિફડ, Same as ગેદ A ball.

જમનામાં ગિફડ પડ્યા. શોધવો, રે. —હરિભટ.

ગિ-ગલાવું, *v. i.* [See ગ-ગળવું. Intens. of ગળવું.] To be confused.

ગિચો-ગિચ, } *adv.* [Another form of ગિચ,

ગિચો-ગિચ.] In a close or thick state; pressing against one another; crowdedly.

ગિફડ, *adj.* [Imitative and expressive of the slow and dull movements of a lazy person.] Dull; heavy.

ગિદો, *s. m.* [Imitative and expressive of the motion. Cf. ગડદો.] A blow.

ગિની, *s. f.* [Eng. Guinea.] A guinea.

ગિયત, *s. f.* [Ar. غيبة absence; hence, anything uttered in one's absence.] Imputation; accusation. 2. Slander; calumny.

ગિયત-ખેર, *adj.* [+ P. ખેર, ખુદન, to eat.] Slanderous.

ગિય-બું, *v. t.* [Imitative of the sound. See ગિયો-ગિય.] To beat with the fist.

ગિયો-ગિય, *adv.* [See ગયા-ગય.] Beating smartly and repeatedly with fists.

ગિયો, *s. m.* [See ગિય-બું.] A blow with the fist.

ગિરદ, *s. f.* [P.] Dust; earth.

ગિરદી, *s. f.* [See ગરદી, Cf. M. गर्दी fr. P. गिर dust.] A crowd; a throng.

ગિરદો, *s. m.* [Hind. गिर-ना. गण-बुं, to drop.] Sediment; residue.

ગિર-નાર, *s. m.* [S. गिरि a mountain + नर male.] The name of the highest mountain-top in Kāthiāwād.

ગિર-નારો, *s. m.* An individual of a class of Brāhmaṇs living near the ગિરનાર mountains.

ગિરફતાર, *adj.* [P.] Involved. 2. Engrossed in.

ગિરફતારી, *s. f.* The state of being involved or engrossed in; absorption of the mind.

ગિરવી, *adj.* [P.] Pledged; pawned; mortgaged.

Id. ગિરવી મૂકવું To mortgage. ગિરવી રાખવું To keep as a mortgage.

ગિરા, *s. f.* [S. fr. उद्-गिर-ति he speaks out. fr. उद्, up + गृ, गिर, to drop.] Speech.

ગિરાસ, Same as ગરાસ.

Id. ગિરાસ-ચાસ An estate.

ગિરિ, *s. m.* [S.] A mountain; a hill.

ગિરિ-ધર, } *adj.* [ગિરિ + ધર-બું.] That

lifts up a mountain. 2. *s. m.* An epithet of Kṛiṣṇa, who in his childhood lifted up a mountain on the little finger of his right hand.

ગિરિ-શ, *s. m.* [+S. शी to lie down; See

शयन.] An epithet of the god Shiva, who lives on the mountain Himalaya.

ગિરિ-શૃંગ, *s. n.* [+ શૃંગ.] A peak of a mountain.

ગિરીશ, *s. m.* [+ ઈશ.] The lord of mountains; the highest mountain. 2. The Himalaya mountains.

ગિરે-ખાજ, *s. n.* [Hind. गिर-ना fr. गण-बुं to drop, to fall. +P. बाजें to play.] A kind of pigeon that leaps legs over head.

ગિરે-ખાન, *s. m.* [P.] That part of the dress (जलेबध) which covers the neck.

ગિરે-શ, *s. m.* [See ગિરા + ઈશ.] The lord of speech. 2. An epithet of the god Brāhma. શેષ, મહેશ, ગિરેશ, ગણુશ, સુરેશ ન પામે પાર છ.

—ગિરધર.

ગિરો, (Giro, [P.] Same as ગિરવી.

Id. ગિરો-ખત A mortgage bond.

ગિલ-તાન, *s. f.* [Hind. गिर-ना to fall fr. S. गृ to drop; See ગણ-બું +S. तान, ताय, stretch.] A cross-shaped wooden support.

ગિલા-ખેર, } *adj.* [See ગિલો + ખેર.]

Slanderous; taking delight in speaking ill of others.

ગિલિ, *s. f.* [See ગલી-પચી; ગલી-ગલી.] Tickling; titillation.

ગિલિ, *s. f.* [See ગેડી, ગિદુ, ગેદ; or ખીલી.] A little bit of stick, called “cat”. which is struck in a game called ગિલિ-દંડો or trip-stick.

ગિલિ-ગિલી, } Same as ગલી-ગલી,

ગિલિ-પચી, }

ગલી-પચી.

ગિલી, Same as ગિલિ a little bit of stick.

ગિલી-દંડો, *s. m.* [+ દંડ, દંડો, a stick.] A game for boys.

ગિલો, *s. m.* [P.] Calumny; libel; slander; reviling.

ગિસ-બું, *s. n.* [See બેંસ-બું, બુંસર.] A yoke (used in Kthd.).

ગિસોડાં, *s. n. pl.* The name of a vegetable.

ગિસ્ત, *adj.* Fruitless; vain.

તે ગિસ્ત બોલ માર્યો ગયો. —સામળબદ.

ગીગલાણું, Same as ગુગલાણું.

ગીગી, A dialectal variant of કીકી.

ગીગો, A dialectal variant of કીકો.

ગીચ, *adv.* [See ગીચ-ખીચ.] Crowdedly; pressing against one another.

ગીત, *s. n.* [S. *fr.* ગે to sing.] A song.
2. A song sung by women; a song sung on occasions of social rejoicing.

ગીતા, *s. f.* A part of the મહાભારત, the great national epic of India. 2. A religious poem containing a discourse on metaphysical subjects.

ગીતિ, *s. f.* A kind of metre.

ગીધ, *s. n.* [S. ગુધ.] A vulture.

ગીર, *s. m.* [S. ગિરિ a mountain.] (Often used as ગર.) Used at the end of the names of individuals of a class of ascetics; *e. g.* રતન-ગીર, રતન-ગર; મોહન-ગીર, મોહન-ગર.

ગીર, [P. ગિર = S. કર doing *fr.* કર to do.] A Persian suffix showing the possessor or doer; *e. g.* તમાસ-ગીર.

ગીરો, } Same as ગરવી.

ગીરો,

ગીરોનું, *adj.* [See ગીરિ.] One's own.

ગીર્વાણ, *adj.* [S.] Divine. 2. The Sanskrit language.

ગુંગણું, *adj.* [Init.] Speaking through the nose; nasal.

ગું-ગળાણું, *v. i.* [Imit.] Or, See ગુંગું-ગળાણું, ગળાણું.] To be suffocated; to be smothered. 2. To be confused.

ગુંગું *s. m.* The fleshy root of the septum of the nose. 2. *adj.* Speaking with a dull nasal sound. 2. Dumb.

ગુંગા, *s. m.* A crust or scale formed of the slimy matter in the nose.

ગુંગો, *adj. m.* Dumb.

ગુંચ, *s. f.* Same ગૂંચ.

ગુંચ-વણ, } *s. f.* [See ગુંચ-વાણું.] Entanglement; intricacy. 2. Perplexity; a puzzle; a muddle.

Id. ગુંચવણ ભરેલું Full of intricacies or complications; complicated; puzzling; perplexing.

ગુંચ-વણું, Same as ગુંચ-વાણું.

ગુંચ-વારો, } *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Same as ગુંચ-વારો, }
ગુંચ-વારો, }

ગુંચ-વણ.

ગુંચ-વાણું, } Same as ગુંચ-વાણું.

ગુંચાણું,

ગુંછળી, *s. f.* [See ગુંચણું. Or, S. ગુચ્છ a bunch; See ગુંછા.] A skein of thread.

ગુંછળી-યાણું, *adj.* [+ વાણું, વાન, વાન, having.] Formed into a skein—of thread or hair; entangled; curled; formed into curls.

ગુંછળું, *s. n.* A circular skein of thread; a coil.

ગુંછળું, *s. n.* (See ગુંછળું.) A pocket.

Id. એને ઘેર ગુંછળું ધાલે May ruin overtake him ! May he perish !

ગુંછળું, *s. n.* [See ગુંછળું *adj.* secret *fr.* ગુંછળું.] A pocket; a bag attached to a coat.

ગુંજાણ, Same as ગુંજાણ.

ગુંજાણું *v. i.* (Properly ગુંજાણું passive form of ગુંચણું.) To be occupied in; to be engaged in.

ગુંચણી, *s. f.* [See ગુંચણું.] Knitting. 2. The style of knitting.

ગુંચણું, *v. t.* [S. વચ્ચ to weave.] To plait; to braid; to knit.

Id. નાથું ગુંચણું, ચોટલો ગુંચણું to plait the hair. હાર ગુંચણું To wreath a garland.

ગુંચા-મણ, } *s. f.* Same as ગુંચણી. 2. ગુંચા-મણી, } wages for knitting or weaving.

ગુંચાણું, *v. i.* [Passive form of ગુંચણું.] To be occupied in; to be detained. 2. To be entangled. 3. To be involved in. 4. To be knit or roughly sewn; to darn.

ગુંદ, } *s. m.* Gum.

ગુંદર,

ગુંદડો, *s. m.* A rush; a bulrush.

ગુંદર-પાક, *s. m.* [See ગુંદ + પાક any-thing dressed or cooked *fr.* પક to cook.] A kind of pastry made of gum, sugar, ghee, and such other articles.

ગુંદ-વડું, *s. n.* [+ વડું a particular kind of cake.] A particular delicious dish.

ગુંદરિયું, } *s. n.* A bottle or any other ગુંદિયું, }

on certain auspicious occasions and place

गुह्य, *adj.* [S. गुह्य *fr.* गृह् to conceal.]
Secret; mysterious. 2. *s. n.* A secret; a
mystery.

ધાવતો જે ગુજ કાજ, ઝાવતો પ્રેમેથી હાથ,
કાળ તો કરાળ તેને, ખાય ખાય ખારમાં. —વક્ત્રી.

ગુજ, *s. f.* [*S. ગુજા*] A small plant bearing red and black berries. 2. The berry or the seed of the plant.

ગુજ, *s. f.* [*S. ગુજ* rope.] A knot in a rope of grass.

ગુજ-ગુજ, *v. i.* [See ગુજ a hum.] To hum.
મન-હરણ પટપટ શીર કરતા, ગુજ-જે રૂઝ-જે મહાસિયો
—પ્રેમાનંદ.

ખટપટ ગુજ-જે, કીરે કીર, મરાળ, જે. —ગિરિધર.

ગુજ, [*S.*] Same as ગુજ *s. f.*

ગુજ-ગુજ, *s. m.* [Redup of ગુજ hum.]
A loud humming noise.

ગુજ-ગુજ, } *s. m.* [*S. ગુજ*. See ગુજ *s. m.*
ગુજ-ગુજ-રવ, }
+ આરવ sound *f. r.* આ intens. + ર to make
a noise.] A hum; a humming noise.

ગુજ-ગુજ, } *s. f.* [See ગુજ ગુજ, a pocket.]
ગુજ-ગુજ-સ, }
Ability; capacity; power; reach; range.

ત્યારે પામર કોહા ગુજ-ગુજમાં,

પૃથ્વી-પતિ તે ગયા વહી, રે, દોહ. —ભોજાભગત.

ગુજ-કો, *s. m.* [See ગુજ-કો.] A small book written lengthwise. 2. A small circular photograph of the image of a god put in a fitting brass-box.

ગુજિકા, *s. f.* [*S.* probably *f. r.* ગુજ Imitative of the sound made in the throat while swallowing.] A pill.

ગુજી, *s. f.* [Hind. ગુજી. *Cf.* Mar. ગુજી the knee.] A small pair of trowsers.

ગુજ-વું, *r. t.* To cut; to saw.

ગુજી, *s. f.* [Mar. ગુજી, *Cf.* ઘટ a bunch.] A pole erected on occasions of joy.

ઘેર ઘેર ગુજી ઉત્સવ થાય. —વિષ્ણુ.

ગુજો, *s. m.* [See ગુજ molasses.] A visit of condolence for the deceased. 2. [See ગુજી, Mar. ગુજી.] The sheen-bone; the leg (used in the Ahmedabad Dist).

ગુણ, *s. m.* [*S.*] A property; a quality. 2. Virtue; merit. 3. Advantage; benefit; profit. 4. The efficacy of a medicine; power to cure. 5. Remission or abatement of a disease. 6. Effect. 7. Virtues; merits;

talents generally. 8. One of the three properties of created things, viz., સત્વ truth; રજ dust; and તમ darkness. 9. A rope; thread. 10. The bow-string. 11. Multiplication; product [In this sense this word becomes ગણ in Guj., and is used at the end of numerals to show, "multiplied into," e. g., ત્રણ ગણ three times; ચારગણ four times. *Cf.* ગણ.]

Id. ગુણ કરવો To do benefit to; to benefit. ગુણ આવવો-થવો-પડવો To be beneficial. 2. To be cured. ગુણ દેખાડવો To have a tendency or inclination to cure or to do benefit. ગુણ-ગાવા-સંભારવા To be thankful to; to be greatful to. ગુણ ભૂલી જવો-વિસરવો-વિસારવો To be ungrateful to. ગુણ-દોષ Good and bad qualities or properties; endowments and accomplishments as well as vices and evil ways. ગુણ-દોષ જોવા To criticize.

Prov. નવ બોલ્યામાં નવ ગુણ Silence is golden. અવગણિયાને ગુણ કરે, તે આટા દૂધમાં નય An ungrateful man never thinks of benefits done to him by others.

ગુણ, *s. f.* [*S. ગુણ*, a rope.] Sack-cloth. 2. A bag; a gunny bag.

ગુણ-ઓશિર્જીલ, *adj.* [+ ઓશિર્જીલ.] Grateful; thankful.

ગુણ-કં, *s. m.* [See ગુણ-વું.] The multiplier; a factor.

ગુણકા, Same as ગણિકા.

ગુણકાફું, [*S. ગણ*, See ગુણ + અફું a figure, a number.] Same as ગુણ-કં.

ગુણ-કાર-કં, } *adj.* [+ કર to do.] Profitable;
ગુણ-કારી, }
advantageous. 2. Efficacious; effective. 3. Benevolent.

ગુણ-ગાન, *s. n.* [+ ગાન singing *f. r.* ગૈ to sing.] Panegyric, praise.

ગુણ-ગુજ, *adj.* [+ ગુજ secret.] That knows the secret of merit. 2. That appreciates merits.

વળવું માર્કડેય બોલિયા, રવર સમ્યક્ સૂણી,
સ્વાયંભુવની વહી મેં વાત, ગુણ-ગુજ હે ગુણી.

—પ્રેમાનંદ.

ગુણ-ગ્રહ-ગુણ, *s. n.* [+ ગ્રહણ *f. r.* ગ્રહ to take.]

Appreciation of merit.

ગુણ-શાહ-ક, } *adj.* [+ ગ્રાહ-ક *fr.* ગ્રહ to take.] Appreciating good qualities.

ગુણ-જ્ઞ, *adj.* [+ જ્ઞ *fr.* જ્ઞા to know.] Who admires merit; appreciative.

ગુણ-ગુણ, *s. f.* [Imitative of the sound.] A hum. 2. Grumbling.

વખાણી ઘણી વાત બહી, ભમરાને કહે છે ભામની,
“તું થાકની શીદ ગુણગુણ કરે છે, શોક સંગી શામની.”
—દયારામ.

૩. *adv.* Humming; buzzing.

ગુણ-નિધિ, *s. m.* [+ નિધિ.] A store of merits.

ગુણ-પાટ, *s. f.* [ગુણ *s. f.* + પાટ *fr.* S. પટ cloth.] Sack-cloth; gunny.

ગુણ-પાડ, *s. m.* [See ગુણ + પાડ.] Obligation; favour. 2. Returning obligations received.

ગુણ-વંત, } *adj.* Virtuous; meritorious; qualified; accomplished.

ગુણ-વાચક, *adj.* [+ વચ્ to speak.] Showing quality (in Gram.).

ગુણ-વિશેષ-ણ, *s. n.* [+ વિશેષ-ણ.] An adjective showing quality.

ગુણ-વું, *v. t.* To multiply.

અંક વિના સૌ અકળ છે, શૂન્ય શૂન્ય દશ ગુણા.

—દયારામ.

ગુણ-સાગર, *s. m.* [+ સાગર an ocean.] An ocean of merit, *i. e.* a very meritorious man.

ગુણ-સુ, *adj.* Thick and short.

ગુણ-હીન, *adj.* [+ હીન.] Having no merits; meritless.

ગુણાકાર, [See ગુણ + આકાર result of calculation *fr.* આ intens. + કર to do.] The process of multiplication. 2. The result of multiplication; the product.

ગુણાતીત, *adj.* [+ અતીત gone beyond. અતિ beyond + ઇ to go.] Devoid of qualities; having no qualities.

ગુણિ-યલ, } Same as ગુણ-વાન.

ગુણિ-યેલ, }

ગુણિ-ચો, *s. m.* [S. ગુણ a round vessel.] A copper pitcher.

ગુણી, Same as ગુણ-વંત, ગુણ-વાન. 2. *s. m. f.* An accomplished person; a person skilled in fine arts such as singing, dancing, and painting.

નિવાસ કરી ત્યાંહી રહ્યા, ગુણી માગધ ગુણ ગાય.

—ભાલજી.

૩. *s. m.* A devil-dealer.

ગયા ગુણી ગોરી પાસ, પિતા માત દારી દાસ
મજ્યાં, ટઠ્યાં દુખ ત્રાસ, શે મુકી સખાવતો.—વશીભ.

ગુણી-જન, *s. m.* [+ જન a man *fr.* જન to be born.] A meritorious, accomplished, clever, or learned man. 2. A person skilled in fine arts such as singing, dancing, and painting.

ગુણોત્તર, *s. n. m.* [+ उत्तर answer उत्तर.] A ratio (in Mathem.)

ગુણડો, *s. m.* [Eng. Gunter, whose chain was taken as the measure of land.] A measure of land; $\frac{1}{160}$ th of an acre; 121 square yards.

ગુણજું, *s. n.* [ગુણ-વાળું.] A crumb of a cake soaked with oil. 2. A lump of kneaded flour make ready for making a cake of.

ગુણ્ય, Same as ગૂણ.

ગુણ્ય, } *s. m.* [S. *fr.* ગુણ્ય fit to be multiplied, See ગુણ-વું + અઢક a figure, a number.] The multiplicand.

ગુપ્તો, *s. m.* [P. *fr.* Hem. Des. ગુપ્તો *fr.* S. ગુપ્ત: (*cf.* secret, concealed *fr.* ગુપ્ to protect.] A contract; a monopoly.

ગુદસ્ત, *s. n.* [P.] The past year.

ગુદા, *s. f.* [S. ગુદ.] The anus.

ગુનાહ, *s. m.* [P.] An offence; a fault. 2. A crime. 3. Sin.

Id. ગુનાહ કરવો, ગુનાહમાં આવવું To commit a fault.

ગુનેહ-ગાર, *adj.* [P. ગાર *fr.* S. કાર *fr.* કર to do.] An offender; a criminal. 2. A transgressor; a sinner.

ગુનેહ-ગારી, *s. f.* A fault; committing a fault. 2. Penalty; punishment.

ગુનો, } Same as ગુનાહ.

ગુનોહ, }

ગુપ-ગુપ, *adv.* [Reduplication of S. ,

ગુપ્ત, to protect, to conceal. Cf. ગુપ્ત-પુત્ર.] Secretly; quietly. 2. Silently.

ગુપ્ત, Same as ગમ્.

ગુપ્તી, Same as ગુપ્તી.

ગુપ્ત, *adj.* [S. *fr.* ગુપ્ત to protect, to conceal.] Concealed; secret; hidden.

Id. ગુપ્ત મગ્ધ Whose mind and deep thoughts cannot be known or guessed; having deep plans in one's mind (said of a woman).

ગુપ્તી, *s. f.* [S. ગુપ્ત protection, concealment. See ગુપ્ત.] The blade of a small sword concealed in a stick.

ગુપ્તચર, *s. f.* [P.] A secret conversation.

ગુપ્ત, *s. f.* [S. ગુપ્ત *fr.* ગુપ્ત to conceal.] A cave; a recess; a hollow place in a mountain.

ગુપ્ત, *adv.* [P.] Still; quietly; silently. 2. In a stray, missing, or lost state.

Id. ગુપ્ત કરવું To lose; to miss. 2. To hide; to conceal. 3. To kill. ગુપ્ત થવું To be lost; to disappear; to vanish.

ગુપ્ત, *s. m.* [P. = Mar. ગુપ્ત, See ગુપ્ત, ગુપ્ત.] A dome; a vault.

ગુપ્ત, *s. n.* [Hem. Des. ગુપ્ત *fr.* S. ગુપ્ત a knot, a boil.] An abscess; a boil; a tumour.

Id. ગુપ્ત ઘસી બેઠકવાળું Useless; of no use. 2. Worthless.

Prov. ગુપ્ત કાટ્યું, ને વૈદ વેરી A gig to the doctor when cured : Vows made in storms are forgotten in calms.

ગુપ્ત, *s. n.* [P.] Pride; 2. Vanity. 3. Conceit. 4. Doubt.

Id. ગુપ્ત કરવું-રાખવું To doubt; to suspect. 2. To be proud; to be arrogant. 3. To be vain.

ગુપ્ત, *adj.* Proud. 2. Vain. 3. Conceited.

ગુપ્ત, *adj.* [P. Cf. ગમ્; See ગુપ્ત-વ.] Rude; senseless; dirty.

ગુપ્ત-વ. વ. t. [See ગમ્-વ.] To lose. 2. To squander; to waste.

ગુપ્ત-ગિરી, } *s. f.* [See ગુપ્ત-ગિરી, ગુપ્ત-ગિરી, } *s. f.* [See ગુપ્ત-ગિરી, ગુપ્ત-ગિરી, }

ગિરી, ગાર, *fr.* S. કર, કાર *fr.* કૃ to do.] The position of an agent; agency; deputyship;

service of a private man or a Sethia.

ગુપ્ત-ગિરી, *s. m.* [P. ગમ્-ગિરી to keep.] A writer; a clerk. 2. An agent. 3. A servant.

Prov. ગુપ્ત-ગિરી ખીટીએ પોતિયું A servant is exposed to all kinds of vicissitudes.

ગુપ્ત-ગિરી, *adj.* [S. *fr.* ગુપ્ત to weave.] Woven or knit in the form of a rosary.

ગુર, *s. f.* [See ગર.] Marrow of bones.

ગુર-ગુર-વું, *v. i.* [Imit.] To growl.

ગુર, *s. f.* [P.] A mace; a club. 2 A battle-axe.

ગદા ગુર પડે બહુ શલ્ય, —પ્રેમાનંદ.

ગુર, *s. m.* A dog of the spaniel kind.

ગુર-માની, *adj.* [S. ગ્રન્થ-માન being composed or written *fr.* ગ્રન્થ to wreath. See ગ્રન્થ.] Deceased; dead.

ગુર, *s. f.* The kidneys. 2 An iron mace.

ગુર-વું, *v. i.* [Imit. See ગુર-ગુર-વું.] To growl; to rumble; to caterwaul.

ગુર, *s. m. pl.* [See ગુર.] The legs.

ગુર, *s. n.* A kind of ship.

ગુર, *s. m.* [S.] A master; a teacher. 2 A spiritual guide; a priest. 3. The planet Jupiter. 4. The eldest man in a family. the *paterfamilias*. 5. *adj.* Great. 6. Heavy. 7. Long (a vowel; in Gr.). 8 Measuring two mātrās (vowel in Prosody).

Id, ગુર આદેશ The order of a spiritual teacher. વું પણ મારો ગુર મળ્યા I have found my master in you. ગુર મંત્ર મૂકવો To give a secret advice. 2. To give a warning. 3. To instigate.

Prov ગુર કહે તેમ કરવું, પણ કરે તેમ ન કરવું To do as a friar says but not as he does. ગુર કીધા ગોકુળ નાથ, ઘરડા બળદને ધાત્રી નાથ.

ગુર-ગમ, *s. f.* [+ ગમ knowledge.] Knowledge obtained from a teacher.

પોસે તે પ્રાણી પ્રીછશે, જને ગુર-ગમ હોય.

—પ્રીતમદાસ.

ગુર-તત્વ-ગ, *adj.* [S. *fr.* + તત્વ a bed + ગમ્ to go.] A violator of the bed of his own spiritual teacher (ગુર).

ચોર, ગુર-તત્વ-ગ, મધુ-પાની. —દયારામ.

ગુરુતા, } s. f. Same as ગુરુત્વ.
ગુરુતાઈ, }

લઘુતાઈ રાત્ર લાગી, ગુરુતાઈ ગ્રમ થયે,
મહુતાઈ મૂળ મૂકે, દીનતાઈ દામણે. —વક્ત્રી.

ગુરુત્વ, s. n. Greatness. 2. Weight. 3. The position of a ગુરુ.

ગુરુત્વ-મધ્ય-બિન્દુ, s. n. The centre of gravity.

ગુરુત્વા-કર્ષણ, s. n. The attraction of gravity.

ગુરુત્વ-રેખા, } s. f. [+ રેખા a line.] The line or direction of the action of the centre of gravity.

ગુરુ-દક્ષિણા, s. f. [+દક્ષિણા fee.] Fee given to a spiritual preceptor.

ગુરુ-દ્રોહ, s. m. [+ દ્રોહ.] Hatred towards one's teacher; disrespect towards the teacher.

ગુરુ-દ્રોહી, adj. That hates the teacher.

ગુરુ-પદ, s. n. [+ પદ.] The position or dignity of a teacher.

ગુરુ-બધુ, } s. m. A spiritual brother.
ગુરુ-ભાઈ, }

ગુરુ-માન, s. n. [+ માન respect /r. મન to think.] Respect towards elders. 2. Great pride. 3. Great pride or anger of a lover towards his lady-love, or vice versa.

ગુરુ-વાર, s. m. [+ વાર /r. વાસર a day.] Thursday.

ગુર્જર, s. m. [S.] The province of Gujarāt. 2. (Used in the plural.) The people of Gujarāt.

ગુલ, s. n. [P.] A flower. 2. A snuff of a candle or a lamp.

Id. ગુલ કરવું To extinguish; ta put out. ગુલ થવું To extinguishend or put out.

ગુલ-કંદ, s. m. [This word itself is used in Persian, and is a compound of ગુલ = a rose and કન્દ, ખાંડ, = sugar; lit. A compound of sugar and roses; hence, the meaning.] Conserve of roses.

ગુલ-ખાર, s. m. [See ગુલ-ઝાર.] Reddish blue colour.

ગુલ-ખેરી, adj. Having a reddish blue colour.

ગુલ-ગુલાંટિ-ચો, s. m. [+ ગુલાંટ.] A game for children.

ગુલ-છડી, s. f. [+ છડી.] A kind of flowering plant.

ગુલ-છબુ, s. m. n. [P. + સખ all + ચો smell.] A kind of fragrant flowering plant.

ગુલ-બાર, } s. m. [P. /r. + ઝાટ, ઝાડી, ગુલ-ઝાર, }
a tree = A bed of roses.] A flower-garden. 2. adj. Beautiful; fine; splendid; handsome; excellent.

ગુલ-તરાશ, s. f. [P. ગુલ the rose + તરાશ /r. તરાશદન to peel off.] The snufflers.

ગુલ-તાન, adj. [P. /r. + તાન.] Merry; given to pleasures.

ગુલ-તોરો, s. m. [+ તોરો] A kind of flowering tree.

ડમરો, મરવો, ગુલાબ, ને ગુલતોરો, રે, વહાલાજી.

—રઘુનાથ.

ગુલ-દસ્ત, s. m. [P. + દસ્ત the hand.] A crest of flowers. 2. A deal in card-playing. 3. Secret information; a secret.

ગુલ-દાન, s. n. [P.] A flower-pot.

ગુલ-દાવરી, s. f. [P. ગુલ દાવડો.] A kind of flower. 2. That plant bearing these flowers.

ગુલબાન, s. n. [Ar. ગલ્લબા.] A noise; an uproar; clamour; vociferation.

ગુલબાન થયું ગલી કુચીએ.

—સામળભટ.

ગુલબાસ, s. m. [P.] A kind of flower; *Calappa mirabilis*. 2. The plant bearing these flowers.

ગુલબુ, Same as ગુલબાન.

આવું ગુલબુ ગરજ્યું જ્યાંએ, સાતમ આવ્યા રાત્ર જ્યાંએ.

—પ્રેમાનંદ.

કે ગુલબાં થયાં, દેરા લૂંટાઈ ગયાં;

નાસતા ત્રાસતા ગારી જેલી.

—પ્રેમાનંદ.

ગુલ-મેહરી, s. f. An aquatic bird.

અજબ ગુલમેહરી જલ વસે, પંખણી રેટ હરિનામ,

—દયારામ.

ગુલમોહોરો, s. m. [P.] A kind of flower.

ગુલર, } s. m. [P.] A kind or fig-tree.
ગુલરો, }
ગુલર, }

પીપળા, પીપળી, વડ, ને ગુલર. —પ્રેમાનંદ.

ગુલસ્તાન, s. f. [P. + સ્તાન a place /r. S. સ્થા to stand.] A flower-garden; a garden;

a rose-garden.

ગુણિટ, *s. f.* [+ ગાંડી.] A leap heels over head; a summersault; a somerset.

Id. ગુણિટ મારવી-ખાવી To leap heels over head; to make a summersault. 2. To turn round (in making an assertion); to disown an assertion; to deny what one has already asserted.

ગુલાબ, *s. m.* [P. ગુલ the rose + આબ water.] A rose-flower. 2. The rose plant.

ગુલાબ-જળ, *s. n.* [+ જળ.] Rose-water.

ગુલાબ-દાન, *s. n.* } [P. ગુલાબ + દાન suffix denoting possession.] A holder for rose-water.

ગુલાબી, *adj.* Rosy; rose-coloured. 2. Mild and pleasing. 3. *s. f.* Sleep.

Id. ગુલાબી રંગનું Rose-coloured; rosy.

ગુલામ, *s. m.* [Ar.] A slave; a bondman. 2. A villain.

ગુલામ-ગીરી, *s. f.* [+ ગર, ગીર, ગાર, -ડ. કર. કાર *fr.* કર to do.] Slavery; servility; servitude.

ગુલામ-ડો, *s. m.* [+ ડો, ડી, ડું, Guj. suffixes showing contempt.] A slave (in contempt).

ગુલામ-ખચો, *s. m.* [+ ખચું offspring.] Lit. Born of a slave. 2. Same as ગુલામ-ડો.

ગુલામી, Same as ગુલામ-ગીરી.

ગુલાલ, *s. m.* [P. ગુલ + લાલ.] A red powder used on occasions of joy, especially on Holī holidays.

ગુલાલા, Same as ગુલાલ.

ગુલી, *s. f.* [P.] Indigo. Same as ગળી.

ગુલી, *s. f.* [See ગલી.] A hole made by insects to live in.

ગુલ્ફ, *s. f.* [S.] The ankle. 2. The knee.

મહાત્મ બે ગુલ્ફ પહેરા. —ગિરધર.

ગુલ્મ, *s. n.* [S.] A knot. 2. A glandular enlargement in the abdomen. 3. A bump or tumour.

ગુણલા, *s. m. pl.* [P.] A particular kind of pretty flower.

ગુલ્મ, *s. m.* [See ગોળ circular + ડું *fr.* S. ટ dim] A small round lump of kneaded flour.

ગુવાર, *s. f.* [See ગવાર.] A kind of bean.

ગુસ્સો, *s. m.* [P. घुस्सा anger.] Anger; passion; wrath.

Id. ગુસ્સો આવવો To be angry. ગુસ્સો થવો To be excited by anger. ગુસ્સે થવું To be angry. ગુસ્સો કરવો To be angry.

ગુહા, *s. f.* [S. *fr.* ગુહ to conceal.] A cave; a hollow place in a mountain.

ગુહ્ય, *adj.* [S. *fr.* ગુહ to conceal.] Hidden; concealed; secret; private. 2. *s. n.* The private parts of the body. 3. The penis; the female generative organ.

ગૂંચ, *s. f.* [S. *fr.* ગૂંચ to weave. See ગૂંચ-વું.] Entanglement. 2. A knot. 3. An intricate business; a thing requiring great skill. 4. A long piece of string in a complicated state.

ગૂ, *s. n.* [S. ગુ to evacuate the bowels.] Excrement. 2. Dung. 3. Dirt.

ગૂજ, Same as ગુહ્ય, *adj.*

ગૂઢ, *adj.* [S. *fr.* ગુહ to conceal.] Secret; deep; difficult to understand; incomprehensible.

ગૂણુ, *s. f.* [See ગુણ-પાટ.] A bag of coarse cloth; a gunny bag.

Id. ગૂણુ ભરવા To pack off bag and baggage.

ગૂ-સૈ-લુ, *s. n.* [See ગૂ + સાર-વું, સડ-વું.] A broken earthen pot to sweep away dung or excrement with.

ગૃહ, *s. n.* [S.] A house.

ગૃહ-રથી, *s. m.* [S. + રથ to stand.] A house-holder; the master of the house. 2. A gentleman.

ગૃહ-રથા-ર્થ, *s. f.* The duties or status of a house-holder; gentlemanly conduct. 2. Gentility; politeness.

ગૃહ-રથા-વટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Same as ગૃહ-રથા-ર્થ.

દેહ કારમી દીપે ધણું, ખાવા પીવા ખેલ;

ગૃહસ્થને ગૃહસ્થાવટ ધણો, રૂડી રંગની રેલ.

—સામળાલટ.

ગૃહસ્થાશ્રમ, *s. m.* [S. *fr.* ગૃહ-સ્થ, + આશ્રમ a stage in life.] The duties and conduct of a house-holder.

ગૃહ-રથી, *adj.* Having a family. 2. Fit

for a house-holder.

શ્રુતિ-શી, s. f. [See શ્રુતિ.] The mistress of the house; the wife of a gentleman; a house-wife.

શ્રુતિ, adj. Having a house. 2. *s. m.* A householder.

ગે-ગાદ, adj. [See ગેન+ગાદ.] Enraptured; delighted.

ગેગાદ, adj. [See ગુ-ગુ + દ dim., or શ્રુતિ.] Noisy; uproarious.

ગેડી, s. f. [See ગેડો.] A female rhinoceros.

ગેડો, s. m. [Dh. Des. ગેડં, ગેડયં, = Hem. Des. ગેડં = S. સ્તનયો રુપરિ વક્ષ-ગન્ધિ: the knot of a woman's garment on her breasts. Cf. ગેદ fr. S. કન્દુક: a ball for play.] A rhinoceros.

ગેણી, s. n. pl. small bullocks.

ગેદ, s. f. [Hem. Des. ગેદ fr. S. કન્દુક a ball for play. Or, Hem; Des. ગેડં = સ્તનયો રુપરિ વક્ષ-ગન્ધિ: the knot of a woman's garment on her breasts.] A ball (of flowers, silk, &c.).

ગે, s. f. A beam in the ceiling or roof of a house.

ગેગડું, s. n. A kind of nut used by children instead of marbles (used in Jhalawad).

ગેડ, Same as ઘેડ, ધડી.

ગેડ, Same as એર fetters. (used in Sorath.)

ગોવિંદા ગજ-રાજ ગુણવંત ગેડ છાડાવી.

—ગોગેલગત.

ગેડી, s. f. [See ગિહી.] A stick bent at one end. 2. A bat bent at one end, to strike the ball with.

Id. ગેડી દેડો a bat and a ball for play. 2. A game for children.

ગેડો, s. m. A large ગેડી.

ગેણી, } Same as ગિની.
ગેની, }

ગે-દળ, s. n. [S. ગજ an elephant + દળ an army. Cf. હે-દળ fr. S. હય-દળ and પે-દળ fr. S. પદ-દળ.] A herd of elephants.

ગેન, s. n. [See ગેદ.] An ornament, generally made of silver, worn by women on their toes.

ગેખ, adj. [Ar.] Invisible; concealed.

Id. ગેખ થડું To be invisible. ગેખ કરડું To cause to disappear. 2. To steal. 3. To misappropriate secretly.

ગેખી, Same as ગેખ.

Id. ગેખી અવાજ A sound from an unknown source. 2. A sound from the sky or heaven; a divine warning. ગેખી માર A secret beating; a beating, the effects of which are not visible, but felt inwardly. 2. A loss brought about by unexpected causes, from unknown quarters, or from unsuspected persons. 3. A divine visitation; vis major. ગેખી ગોળો ગચરાવવો To set a rumour afloat.

ગે-ભર, s. m. [S. घृत-घर fr. घृत ghee+ वृ to cover.] A kind of sweet-meat steeped in ghee.

ગેર, s. m. [See ગળ-ગું.] Dust falling down from a piece of wood, &c., being shaken or gnawed by worms.

ગેર, [Ar. गै other.] A prefix showing "otherness or difference." but generally of privative or deteriorative power. It is prefixed arbitrarily, though more particularly to words introduced from Hindustani. It corresponds with "dis", "un" in English. The following are some of the words, in which it occurs:—

ગેર-આખર, s. f. Disgrace; loss of reputation; dishonour.

ગેર-ધનસાક્ષ, s. m. Partial or one sided judgment.

ગેર-કાયદે, adv. Not legally; unlawfully.

ગેર-ખુશી, s. f. Displeasure. 2. Unwill-
ingness.

ગેર-કાયદો, s. m. Loss.

ગેર-ખંદાખરત, s. m. Disorder; confusion.

ગેર-મરજી, s. f. Disfavour; loss of favour.
2. Offence; displeasure.

ગેર-મહેરખાની, s. f. Disfavour; loss of favour.

ગેર-માહીત, } adj. Unacquainted
ગેર-માહીત-ગાર, }
with; ignorant of.

ગેર-માહીતી, } s. f. Ignorance.
ગેર-માહીત-ગારી, }

ગેર-રક્તે, adv. In a bad way; in an

unjust manner; illegally; contrary to the established usage.

ગેર-રીત, *s.f.* An unusual, unfashionable, or improper way or practice.

Id. ગેર-રીતે Illicitly; in a wrong way; unlawfully.

ગેર-વહે, } *adv.* Mislaid; misplaced; missing.

ગેર-વહીવટ, *s. m.* Mismanagement.

ગેર-વાજબી, *adj.* Unjust; improper.

ગેર-વાટે, *adv.* Improperly. *Cf.* ગેર-રસ્તે.

ગેર-શિરસ્તે, *adv.* Same as ગેર-રસ્તે,

ગેર-વાટે. 2. Irregularly.

ગેર-વ્યાજબી, Same as ગેર-વાજબી.

ગેર-સમજૂતી, } *s.f.* Mistake; misap-

prehension; misunderstanding.

ગેર-સાવધ, *adj.* Inattentive; inadvertent; unheeding. 2. Bereft of sense or consciousness.

ગેર-સોઈ, *s.f.* Inconvenience; incommodiousness.

ગેર-હાજર, *adj.* Absent; non-attendant.

ગેર-હાજરી, *s.f.* Absence; non-attendance.

ગેરત, *s.f.* [P.] Sense of shame; a keen sense of honour, modesty, or bashfulness.

ગેરવો, *s. m.* [See ગેર.] A disease in a field of wheat.

ગેર-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ગર-વું to drop.] To cause to drop or fall. 2. To shake with force.

ગેરિયત, Same as ગેરત.

ગેર, *s. n.* [See ગેર.] Same as ગેરવો.

ગેર, *s. m.* [S. ગૈર-ક *fr.* ગિર a mountain.]

Red chalk or ochre.

ગેલ, *s.f.* [Hem. Des. ગલી = S. અભિલષિત્તમ desired. *Cf.* P. ગેલ=Ar. ગુલ noise; Or, Ar. ગલ Will o' the wisp.] Indulgence; caressing; blandishments. 2. Amusement; diversion.

ગેલ, *adv.* Behind; following; after.

આવીરા હું અલખેલડા, વારી ગિરધર તારી ગેલ.

—અલખેલડા.

ગેલ, } *s.f.* Dust. (Used in Kthd.).

ગહ, *s. n.* [S.] A house.

ગેહિની, *s.f.* The mistress of the house; wife.

ગેહુ, *adj.* [See ગંદ.] Bad; naughty; dirty; wicked.

ગેહુ, *s. n.* } [See ગે + S. રુધ to obstruct.

Cf. પાદર.] The village-pasture; the common. 2. The confines of a village.

ગેહો, *s. m.* [See ગે + અન્ન; or ગુદ.] All the articles of food at a dinner mixed together, and eaten without heed to their taste.

ગેંધ-વું, *v. s.* [S. ગુહ to conceal.] To confine; to shut up. 2. To detain.

ગો, *s.f.* [S.] A cow. 2. An organ of sense.

ગો-કર્ણ, [S. *fr.* + કર્ણ the ear.] A cow's ear. 2. The cavity of the hand formed in the shape of a cow's ear.

ગોકળ-આઠ-મ, *s.f.* [S. ગોકુલ Name of the village where Kṛiṣṇa passed his childhood *fr.* ગો a cow + કુલ a family + આઠ-મ.] The eighth day of the dark half of the month of શ્રાવણ (August-September), when the god Kṛiṣṇa was born.

ગો-કળ-આય, *s.f.* [Hem. Des. ગોઆલિઆ = S. પ્રાણિ કીટવિશેષ: a kind of insect found in the rainy season, *fr.* S. ગો a cow + પાલિતા protected *fr.* પા, પાલ, to protect.] A snail.

ગો-કળી, *s. m.* A cow-herd. (Used in Kthd.).

ગો-કીરો, *s. m.* [ગો Init. + S. કાર suffix showing the sound.] An uproar; a noise.

ગોટો ને ગોકીરો મર નિ સાંભળે રે;

હાં રે તોએ શરવીરનાં શિર નય રે.

—ભોભોભમત.

ગો-કુળ-પુરી, *s.f.* [S. ગો-કુલ the village in which the god Kṛiṣṇa lived in his childhood *fr.* ગો, ગાય, a cow + કુળ a family, a group, + પુરી a city.] Completely happy (of a family).

ગોખ, *s. m.* [S. ગવાક્ષ a window.] A balcony; a portico.

હંચી મેડી અજળ નરખા, ગોખ તણો નહિ પાર.

—ભોભોભમત.

ગો-અર, *s.m.* [ગો a cow + અર an ass.] An ass bred among cows.

ગોખરૂ, *s. n.* [S. *fr.* + અર the hoof.] A long thorny plant. 2. Lace.

ગોખ-લો, *s. m.* [See ગોખ.] A hole; a niche or recess in a wall. 2. The mouth.

ગોખ-વું, *v. t.* [S. *વુ* to proclaim.] To commit to memory by loud repetitions. 2. To study carefully. 3. To beat.

Id. ગોખી કાઢવું To commit to memory by repeated reading. ગોખી રાખવું To commit to memory; to remember. ગોખી નાખવું To beat.

ગોખો, *s. m.* [See ગોખ.] A nest of birds.

ગો-ગ્રાસ, *s. m.* [S. *fr.* ગો a cow + ગ્રાસ food *fr.* ગ્રસ્ to eat.] A portion of food reserved for cows.

ગો-ચર, *adj.* [S. *fr.* ગો the senses + ચર to walk.] Perceptible by the senses.

ગો-ચર, *s.n.* [S. ગો a cow + Guj. ચર-વું to feed *fr.* S. ચર to walk.] A pasture.

ગો-ચરી, *s.f.* Begging for a little at every door; the vow of begging for food, taken by Jain ascetics.

ગોચ-હું, *s.n.* [See ગુહ-ગુ a ball of thread.] A round gathering; a troop of persons or other animals standing in a circle.

Id. ગોચાદી ગણવાં To arise (of complicated and conflicting thoughts in the mind); to hesitate; to be undecided in the mind.

ગો-ઝાડું, } *adj.* [See ગો-ઝારો.] Spoiled.
ગો-ઝાડું, }

2. Sinful. 3. Horrible; terrible. 4. Cruel.

દેહ હવે હું પરહરું, ગોઝારો જીવી શું કરું?—પ્રેમાનંદ.

ગોઝું, [See ગોઝારો.] Same as ગંઠું.

ગોઝાર, *s. f.* [See ગુહ + અગાર.] A secret room for storing away valuable articles.

ગો-ઝારો, *s.m.* [S. ગો a cow + હત્યારો a killer *fr.* ગ્ર forth + હ to take away.] A cow-killer.

ગોટ, *s. m.* [See ઘુટ-ડો.] A draught; a gulp.

ગોટ, *s.m.* [See ગોટો.] A cloud of smoke.

Id. ગોટગોટ, ગોટગોટ Wreaths of smoke.

2. *adv.* In wreaths (smoke).

ગોટ-કો, Same as ઘુટ-કો.

ગોટ-પીટ, *s. n.* [Imit of Eng. Good +

But.] The English language; the English speech. (Used by people ignorant of the English language and its sounds.)

ગોટ-પોટ, } *adv.* [Mar. પોટ the bel
ગોટ-મોટ, }

fr. S. પુટ a cavity; ગોટ redup; or See ગોં. And, ગોટો + Mar. મોટ a bundle.] (Sleeping) In each other's embrace. 2. Sleeping with contracted limbs and closely covering the body with clothes.

ગોટ-લી, *s.f.* [See ગોટો.] The stone of a fruit; the nut of a fruit.

ગોટ-લો, *s.m.* A large **ગોટ-લી**. 2. A lump of flesh.

Id. ગોટલા બાઝવા-ચઢવા To form in lumps (of the flesh of the body); to have cramps.

ગોટા-ગોર, } *s. f.* [+ કોર a border.]
ગોટા-કોર, }

border of a garment having clusters of flowers woven in it.

ગોટ-વ-વું, } *v. i.* To be confused. 2. To
ગોટા-વું, }

be suffocated. 3. To be in a whirling confusion (said of smoke).

ગોટા-ગો, *s. m.* [+ લો dim.] A confusion.

Id. ગોટાગો કરવો-વાળવો To make a confusion. ગોટાગો થવો To be confused.

ગોટિ-મ-ડું, } Same as ગોટિ-મ-ડું.
ગોટિ-મ-હું, }

ગોટિ-યું, *s. n.* A piece of cloth made use of in making up a turban to give it round shape.

ગોટિ-લો, *s. m.* A tool used by cotton cleaners. 2. A hard ball of cloth or any other soft material. 3. A dhotar twisted lengthwise into a ball.

ગોટી, *s. f.* A lump of silver. 2. A lump of blood.

ગોટો, *s. m.* [Hem. Des. ગાડી = S. મક્કા a streak of blossom: Cf. Mar. ગોંડા. See ગોંડા.] A nosegay. 2. The marigold flower. 3. The kernel of a cocoa-nut. 4. Higgledy-piggledy. 5. A gross blunder. 6. A rough mass of smoke.

Id. ગોટો ધાલવો To throw a ball of clay

with burning materials in it over a house to set it on fire. 2. To set a house on fire. 3. To ruin a house or family. 4. To throw into confusion; to make perplexing or confusing. 5. To create a discord in a peaceful family. 6. To commit a theft and run away. ગોટો વાળવો To make a confusion. 2. To rob and run away. 3. To commit mistake. 4. To make contradictory statements. ગડબડ ગોટા વાળવા To make a confusion in answering a question; to make equivocal or confused statements.

ગોટો-પોટો, Same as ગોળો-પિડા-જો.

ગોઠ, *s. f.* [*S. ગોઠી an assembly fr. ગોજ to assemble. Or, S. ગોઠી Conversation.] A secret or confidential talk.*

તમ વણુ ગુલ ગોઠ કોને કહીએ? અવરનું કારણ નથી.
દયાના પ્રભુ, પ્રાણ વહીએ વચન એમ કલાં કરી.

—દયારામ.

2. A pleasure-party. 3. A present given on Holī holidays. 4. Companionship; friendship.

વિષય વિષ વાધ્યું ધણું, ગોઠમાં નહિ ગારડી,
મણિધરે મર્મે ડશી, અવની પડી તે આરડી.

—ભાલજી.

ગોઠ-ડી, *s. f.* A secret and confidential talk.

ગોઠ-જી, Same as ગોઠ-વ-જી.

ગોઠ-વું, *adj.* [See ગોઠ-વ-વું.] Suitable; fit.

ગોઠ-વ-જી, } *s. f.* An arrangement. 2. A

scheme; a plan; a project; a contrivance.

ગોઠ-વ-વું, *v. t.* [See ગોઠ.] To arrange. 2. To give a support; to make steady. 3. To contrive. 4. To adjust. 5. To settle. 6. To contemplate.

ગોઠ-વું, *v. i.* To fit; to suit.

જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ગોઠે નહિ રે; ન ઉપને હરિશું હેત.

—દયારામ.

2. To recover from a sickness.

ગોઠિ-મ-ડું, *s. n.* A leap heels over head; a summersault; a somerset.

ગોઠિ-યજી, } *s. f.* [See ગોઠ, ગોઠિ-યો.] A female companion or friend.

ગોઠિ-યો, *s. m.* A male companion or

friend.

ગોઠી, *s. m.* [See ગોઠ *fr.* *S. ગોજ to arrange.] An officer in a Jain temple.*

ગો-ઠો, *s. m.* [*S. ગો-ઠ *fr.* ગો a cow + થા to stand.] A cattle-yard, particularly for cow-kind.*

ગોઠો, *s. m.* [See ગોઠ-વું.] Ease; a comfortable or suitable position.

ગોઠો, *s. m.* [See કોઠો.] A nest.

ગોઠ, *s. n.* [See ગુમડું.] A boil; a tumour.

ગોઠ-ગેમડ, *s. n. pl.* [See ગોટો, ગોળો, a round body + ગુમડું *fr.* *S. ગુમ્મ a knot.] Boils and tumours on the body.*

ગોઠ-વું, *v. t.* [See ગોઠ-વું to bury Or, *S. ગોજ to arrange.] To soften or loosen the soil round the root of plants.*

ગોઠ-સારંગ, *s. m.* [*S. ગૌડ Bengal + સારંગ the name of an air in music.] A particular air in music.*

ગો-ડાઉન, *s. f.* [*Eng. Go-down.] A go-down; a ware-house.*

ગોઠિ-યો, *s. m.* [See ગોઠ-અંગાદ under ગોઠ.] A magician; a juggler.

ગોઠિયો વશ કરે માકડો, રામાથી રાજવી રંકડો.

—સામળાલટ.

ગોઠી, *s. f.* [*S. ગૌડી of Bengal fr. ગૌડ Bengal.] The name of a particular air in music.*

ગોઠી, *s. f.* [*Mar. fr. S. ગુડ molasses.] Sweetness.*

ગોઠે, } *prep.* [See ગોઠ-વું.] Like; as; in the same manner as.

કરણી તો કાગળી ગોઠ કરે હંસની,

હંસને તો હસી કાઢે હવમાં. —નરસિંહમહેતા.

ગોણજી, *s. f.* [*Mar. ગવળી a shepherdess fr. S. ગો a cow + પાહ to protect. Or, Corruption of ગોરા-જી.] A woman having her husband alive, invited to a dinner in fulfilment of a vow.*

ગોત, Same as ગોત.

ગોત, *s. f.* [See ગોત-વું.] A search.

ગોત-ડી, *s. f.* The throat.

ગો-તર, *s. n.* [*S. ગો a cow + તરણ, તરણ,*

grass.] A kind of grass used as forage for cattle.

ગોતર-જ, Same as ગોતરે-જ.

Id. ગોતરજ-નયણું કરવું To perform the ceremony of propitiating the guardian deity of the family.

ગોતરી, *adj.* [See ગોત્ર.] Akin; born in the same family.

ગોતરે-જ, *s. f.* [See ગોત્ર+દેવી.] The guardian deity of a family.

ગોત-વ-ણ, *s. f.* [See ગોત-વું.] A search. કમાલ કુમર કેહજી શિકંદર શાહ ને શિષ્ય,

ગોતવણ જ્ઞાની તણી કરી, નણી લીધું ભવિષ્ય. — મુકુંદ.

ગોત-વું, *v. t.* [Hem. Des. ગુનો *fr.* S. ગુન: concealed, See ગુપ્ત. Or, Ar. ગોતા a plunge; See ગોદ.] To search for; to find out.

ગો-તીત, *adj.* [See ગો an organ of sense + અતીત gone beyond.] Being beyond the reach of the senses; super-sensual.

મન વાણી ગોતીત અગોચર. — ગિરધર.

ગો-તું, *s. n.* [Hem. Des. ગવનં = S. ગાસ: grass, food for cows or cattle, *fr.* S. ગો a cow + અન્નમ eaten *fr.* અદ્ to eat.] The husk of તુવેર, &c., boiled as food for cattle. 2. Forage. 3. Manure. 4. The refuse of a meal; several articles left uneaten in a dish at a meal.

ગોતું, *adj.* [Hem. Des. ગુનં secret *fr.* S. ગુપ્તમ concealed; See ગુપ્ત.] Cold.

ગોત્ર, *s. n.* [S.] A family; a tribe.

ગોત્ર-જ, *adj.* [S. *fr.* + જન to be born.] Born in the same family; akin; kith and kin.

ગોત્ર-અંધુ, *s. m.* [S. *fr.* + અન્ધુ a relation.] A kinsman.

ગોત્રી, Same as ગોત્ર-જ.

ગોથ, *adj.* A term used for the number four in secret conversation.

ગોથ, *s. f.* [Ar. ગોતા a plunge.] A downward movement of a paper-kite.

Id. ગોથ મારવી-ખવડાવવી To give a downward movement in the flight of a kite.

ગોથ-પડી, *adj.* A term used for the number fourteen in secret conversation.

ગોથું, *s. n.* [See ગોથ.] A vain strug-

gle. 2. Deceit. 3. The position of the body with the head downward.

Id. ગોથું ખાવું To make a mistake. દલાલ તરીકે આપણે ગોથું ખાધું છે We have failed as intermediaries. ગોથું દેવું-ખવડાવવું-મારવું To cause to make a mistake. ગોથું મારીને સુઈ ના Lie there quietly with your head downward.

ગોદ, *s. f.* [See ગોદ-કું.] The lap; the bosom.

ભાલણ પ્રભુ રધુનાથ બરાણા, કેસલ્યાની ગોદ.

—ભાલણ.

Id. ગોદમાં લેવું To take in one's lap. 2. To treat with care and affection. ગોદમાં ધાલવું To place in the lap of. 2. To request to treat with care and affection.

ગોદરિયું, *s. n.* [See ગોદ-કું.] A particular species of small-pox covering the whole body as with a quilt.

ગોદ-ડી, *s. f.* A quilt; a mattress.

ગોદ-કું, *s. n.* [Hem. Des. ગદું = S. શય્યા, ગાદ-નિદ્રા, a bed, sound sleep.] A large quilt or mattress.

ગોદાવરી, *adj.* [S. ગોદાવરી name of a holy river in Southern India.] A secret number to express 12 (the date of the Godāvārī pilgrimage occurring once in twelve years)

ગોદા-વ-વું, *v. t.* [See ગોદા.] To give a push. 2. To postpone from time to time; to make several postponements.

ગોદી, *s. f.* [See ગોદ *fr.* Ar. ગોતા a plunge.] A dock-yard.

ગોદો, *s. m.* [See ગોથ, ગોદ.] A push.

Id. ગોદો આવવો-વાગવો To receive a push. 2. To suffer a loss. ગોદો મારવો-ધાલવો To give a push. 2. To inflict a loss.

ગો-ધણ, *s. n.* [S. ગો a cow + ધન wealth.] A herd of cattle.

ગોધમ, Same as ગોધૂમ.

ગોધરિયું, *adj.* [Guj. ગોધરા a part of the province of Rewā Kānthā.] Produced in Godharā; brought from Godharā.

Id. ગોધરિયું તેલ Oil of an inferior quality, generally brought from Godhara. ગોધરિયું વાળું A troop of fools.

ગોધણી-લગન, Same as ગોધું લગન.

ગોધણિ-યું, } s. n. [See. ગોધે.] A young

ગોધું,

bull; a male young one of a cow.

ગોધું લગન, s. n. [S. ગો + ધૂલિ dust + લગન a marriage.] A marriage celebrated at the dusk of the evening, when cattle return from the forest to the house, and raise dust in their way.

ગોધૂમ, } s. m. [S. ગોધૂમ.] Wheat.

ગોધૂમ,

ગો-ધો, s. m. [S. ગો a cow + ધ્વ husband.] A bull.

ગો-પ, s. m. [S. જ્ઞ. ગો + પા to protect.] A cow-herd.

ગોપ, } s. m. [S. ગુપ્ to weave.] A

ગોફ,

necklace intended for men.

ગો-પદ, s. n. [S. ગો + પદ foot.] The foot, or the foot-print of a cow.

ગોપ-ન, s. n. [S. જ્ઞ. ગુપ્ to protect.] Concealment; protection.

ગોપ-વ-વું, v. t. [S. ગુપ્, ગોપ, to hide.] To hide.

મારત પિયકારી ગોપવી ગૌરવ શામ હરિ.

—નરભેરામ.

પાવક ભરમ ઢાંકિયો ત્યમ ગોપવું તેજ જી.

—ભાલજી.

ગોપ-હાર, s. m. [See ગોફ, ગોપ, + હાર necklace. Cf. ગોપ a necklace for men.] A neck-lace for women.

ગો-પાલ, } s. m. [S. ગો a cow + પાલ from

ગો-પાળ,

to protect.] Same as ગો-પ A cow-herd.

૨. A child.

હે ગુર આ ગોપાળ મેં આપ્યું એ આપને,

વશ કરી રાખો નિજ પાસે.

—દયારામ.

ગો-પિ-કાં, } s. f. A woman of the class

ગોપી,

of cow-herds.

ગોપી-ચંદન, s. n. [S. ગોપી fem. of ગોપ, + ચંદન sandal-wood.] A kind of yellowish earth found in the river ગોમતી near કારકા n Kthd.

Id. ગોપીચંદન કરવું To spoil; to waste. ગો-ગું ગોપીચંદન કરવું To spend one's own money

for the use of other.

ગોપુર, s. n. [S.] A town-gate. 2. The principal gate. 3. The ornamental gate-way of a temple.

ગોપ્ય, adj. [S. જ્ઞ. ગુપ્ to protect, to conceal.] That which should be kept secret.

ગોફ-જી, } s. f. [S. ગુપ્ to weave.] A

ગોફ-જી,

sling.

ગોફ-જી-યું, adj. That can be thrown with a sling (of a stone). 2. s. m. A sweet-meat ball (Slang).

ગોફ-જી, s. f. [S. ગુપ્ to weave; or + ફેણ, ફેણ, the hood of a snake.] An ornament for the hair-knot usually worn by women.

ગોખર, s. m. & n. [Hem. Des. ગોખર = S. પુરીષમ્ human ordure; also Hem. Des. ગોહરં જ્ઞ. S. ગો-પુરીષમ્ cow-dung.] Cow-dung cakes in a powdered state. 2. Dirt; filth.

ગોખર કાઢે ગાયનું, નાખે ઉકરડા માંય;

એમ નિશ દિન તે તો કરે, રક્ષા નાખી ન્યાંય. —ચુકુંદ.

ગો-ખરૂં, s. n. Measles. 2. adj. [See ગોખર.] Dirty; filthy.

ગોખા-વું, } v. i. [See ગોખા, ગોખો.] To

ગોખા-વું,

be depressed in mind.

ગોખો, } s. m. [See ગર્હ + ભાવ.] A de-

ગોખો,

pression in a metallic vessel.

ગોમ, s. f. [See ગુમ.] A blemish; a defect. 2. Hesitation.

હા કહીને હેલા માંહી, બીડી મહી ચાલી સાથ;

રીઝે સહુ ભાવતાથી, અભાવ તે ગોમ છે. —વશીભ.

ગોમટો, s. m. A skein of thread left unwoven (used by weavers).

ગો-મય, s. n. [S. ગો a cow + મય made of, obtained from.] Cow-dung.

ગો-માંસ, s. n. [S. જ્ઞ. ગો + માંસ flesh.] The flesh of a cow; beef.

ગો-મુખ, s. n. [S. જ્ઞ. ગો + મુખ the mouth.] The mouth of a cow. 2. A figure of a cow's mouth made of wood, stone, or metal. 3. A drum having the form of the mouth of a cow. 4. A trumpet having the form of the mouth of a cow.

મૃદંગ, ભેર, દદામા દમકે, ધમકે ગોમુખ ઘોર જ;
દશેા દિશા દડબડતા ચાલે, પાયક નલ્લમ નેર જ.
—ગિરિધર.

ગો-ગુખી, *s. f.* [*S. ગો + મુખ.*] A bag, generally made of woollen cloth, in the form of a gnomon, used in repeating Vedic verses, or telling the beads of a rosary.

ગો-મૂત્ર, *s. n.* [*S. fr. ગો + મૂત્ર* urine.] The urine of a cow.

ગો-મેદ, *s. m.* [*S. + મદ* fat.] A gem of four different colours, white, pale, yellow, red, and dark blue.

ગો-મેધ, *s. m.* [*S. fr. ગો + મેધ* sacrifice.] A sacrifice, in which a cow is offered to the gods.

ગોચ-જી, Same as ગોર-જી.

ગોર, *s. m.* [*S. ગુરુ.*] A family-priest.

Prov. ગોર પરણાવી આપે, કંઈ ધર ન ચલાવી માપે Marry, marry, and who is to manage the house ? વર મરો, કે કન્યા મરો, પણ ગોરનું તર-ણું ભરો A selfish man looks to his own interest without any regard to circumstances.

ગોર, *s. f.* [*S. ગૌરી.*] Same as ગૌરી.

તે વશ કીધો રાધે, દયાનો પ્રભુજ;

હું નવ નાણું, તે તે કેઈ ગોર પૂજ. —દયારામ.

ગોર, *s. m.* [*See ગોખર.*] Dust of cow-dung cakes.

ભરે ગોર છાણુ તણો અગ્નિ આંચ દિન આઠ.

—સામળભટ.

ગોર, *s. n.* [*See ગો a cow.*] A herd of milch cattle, sheep, or goat.

ગો-રક્ષ, *adj.* [+ *રક્ષ*.] Protected by a cow. 2. [*See ગો an organ of sense + રક્ષ.*] That has controlled the senses or passions.

ગોરક્ષ સાધુ ને થયા, ગોરક્ષ પડિયું નામ;

તેહ તણાં ચરિત્ર ગાવા, મનમાં થઈ હામ. —સુકુંદ.

ગો-રજ, *s. f.* [*S. ગો + રજ* dust.] Dust thrown up by cows running fast.

ગોરજ વદન વિરાળે, નાણે, પંકજ પર પરાગ થાલે.

—દયારામ.

adj. Same as ગોધું in ગોધું ભગન.

ગોર-જી, *s. m.* [*S. ગુરુ a priest + દેવ a god* r. દિવ to shine.] A Jain priest or religious teacher.

ગોર-ટિ-યું, } Same as ગોરં.

ગોર-ટું, }
ચિત્ત-ચોરડી, કે ગોરડી, કે સામળી સોહામળી.

—પ્રેમાનંદ.

ગોર-ડી, Same as ગોરી,

ફટફટ રે ઘેલી ગોરડી, વિપ્ર ગરીબને કેમ વરે ?

—સામળભટ.

ગોર-જી, *s. f.* [*See ગૌરી.*] A woman in her wife-hood; a woman whose husband is alive.

ગોર-તો, *s. m.* [*See ગોર, ગોરી, + વ્રત.*] A vow in which women in wifehood are feasted.

ગોર-પદું, *s. n.* [*S. ગુરુ + પદ* position.] The position, duties, or profession of a ગોર.

ગોર-મટી, *s. f.* [*S. ગૌર yellow + મૃત્તિકા* માટી, earth.] A yellow clay.

ગોરં-ભા-વું, *v. i.* [*See ઘોરં-ભા-વું; ઘોર+ભાવ.*] To be confused; to be vexed and grieved.

ગોરં-ભો, *s. m.* Confusion.

મોટે રે પ્રભાતે મારે દારે શીદ ભલા,

નઓ, શો ગોરંભો ઠાલો રે ?

—દયારામ.

Id. ગોરંભો ઘાલવો To throw into difficulty.

2. To arise (of clouds and darkness in the sky). 3. To bear an angry or gloomy face.

ગોરવ, *s. m.* [*S. ગૌરવ greatness fr. ગુરુ* great.] A dinner given by the father of the bride to the bridegroom and his relations, when great respect is shown to them.

ગો-રસ, *s. n.* [*S. fr. ગો a cow + રસ* juice, a liquid, water.] Milk; whey; curdled milk; butter. 2. A vessel for holding milk, whey, &c.

Id. ગોરસ લગન [*See ગોરજ*] A marriage in which the ceremony should be completed before 12 o'clock at night.

ગોર-સિ-યું, } *s. n.* Same as ગો-રસ.

ગો-રસી, *s. f.* A small vessel for holding milk, whey, &c.

ગોરા-ટ, } *adj.* [*See ગોરં.*] Light and Sandy (soil).

ગોરાજી, *s. f.* [*See ગોર, s. m.*] The wife of the family-priest.

ગોરા-દે, *s. f.* [See + ગૌરી + દેવી.] Same as ગોરી.

ગોરા-શ, *s. f.* [See ગોરે.] Whiteness; fairness.

ગોરી, *s. f.* A handsome, beautiful, and charming woman. 2. A female; a woman.

ગોરી શુદ્ધાબી હું હરિ, ખટરસ રધુકુળ બાણ,
ત્રે' ચ'પક નેઈ પડ્યા, પરિમલ અહી ન જાણ.

—દ્વારકા.

ગોરૂ, *adj.* [S. ગૌર yellowish white.] White; fair; handsome.

Id. ગોરૂ ગદ્દ Very fair or white of complexion.

ગોરૂ-ચંદન, *s. n.* [A popular form of S. ગો રાચના.] The Bezoar stone. 2. The name of a drug or medicine. 3. A bright yellow pigment prepared from the urine of a cow, or vomited by a cow, in the form of Scybala.

ગોલ, *adj.* [S.] Circular; cylindrical; round. 2. Spherical.

ગોલઈ-યો, *s. m.* [Hem. Des. ગોલા = S. સાક્ષી a witness.] A person who comes to a dinner-party uninvited.

ગોલક, *s. m.* [See ગલ્લો.] A till; a money-box.

Id. ગોલકમાં નાખવું-મૂકવું To lay aside; to lay by. 2. To misappropriate.

ગોલક, [S.] The offspring of a widow or of an unmarried girl.

ગોલક ને મિત્રનો દ્રોહી રે, ન જોઈએ નપુંસક કોઈ રે.

—પ્રેમાનંદ.

ગોલ-જી, *s. f.* [See ગોલો.] A woman of the caste of rice-beaters.

ગોલ-દાઝ, *s. m.* [P. ગુલ્લ: a ball + અંદાજ a thrower *jr.* અંદાજતન to throw. See ગલોલ.] A gunner; a bombardier; a cannonier.

ગોલ-વાડ, *s. f.* [See ગોલો + વાડો.] That part of a town, in which rice-beaters live.

ગોલ-વું, *v. t.* [See ગોળ-વું.] To crush or press under foot.

ગોલાર્ધ, *s. m.* [See ગોલ, ગોળ, + S. અર્ધ a half.] A hemi-sphere; a semi-sphere.

ગોલી, *s. f.* [See ગોલો, 2.] A female servant in the harem of a king. 2. Same as ગોલજી.

ગોલો, *s. m.* [Hem. Des. ગોલા = S. સહી a female friend.] A rice-beater. 2. A menial servant in the harem of a king. 3. The knave in a pack of cards. 4. A mean person. (Colloq),

Prov. ગોલો ગોલી લહે, ને ગંધડાના કાન કપાય
The poor do penance for the follies of the great.

ગોલ્લો, *s. m.* [See ગોલો + લો dim.] A devotee of a goddess.

Id. માતાનો ગોલ્લો A devotee of a goddess.

ગો-વધ, *s. m.* [S. *jr.* ગો a cow + વધ kill- ing.] The slaughter of a cow.

ગો-વડું, Same as ગો-ખડું.

ગો-વાંદરું, *s. n.* [S. ગો a cow + વૃન્દ a group.] A plot of ground set aside for cattle-pasture. 2. The confines of a village.

ગોવા-ગરી, *adj.* [Mar. ગોવ-કરી *jr.* ગોવે Goa, a Portuguese town on the west coast of India, + કર Mar. suffix showing “residence.”] Produced at or about Goa. 2. Brought from Goa.

ગો-વારું, *s. n.* [See ગો-વાંદરું.] A herd of cattle.

ગો-વા-વું, *v. i.* [See ગા-વું, વ-ગાવ-વું.] To be ridiculed (Used in the Surat Dist.).

ગો-વાળ, *s. m.* [S. ગો a cow + વાળ *jr.* પા to protect.] A cowherd.

ગો-વાળ-જી, } *s. f.* A woman of the
ગો-વાળ-જી, } cowherd caste.

ગો-વાળ-ખકરી, *s. f.* [+ ખકરી.] A game for children, generally known as ખકરાની ઝાંઝર.

ગો-વાળિ-યો, *s. m.* A cowherd; one who tends cattle.

ગોશ, *s. n.* [P. ગોશ્ત flesh.] Meat; mutton.

ગોષ, *s. m.* [S. ઘોષ a cow-pen.] A yard for shepherds.

ગોષ્ટી, } *s. f.* [S. ગોષ્ટી.] A tale; a story.
ગોષ્ટી, }

2. Conversation.

ગોસ, *adv.* To the right (used by mariners in steering a ship) star board (nautical).

ગોસ, Same as ગોશ.

ગો-સાંઈ, *s. m.* [S. ગો a cow + સ્વામી a lord, a protector.] A mendicant; a Fakir; a monk; an itinerant beggar. 2. A Shudra that professes to have renounced wordly business, pleasures, and affections.

ગોહ, *s. f.* [S. ગુહ *fr.* ગુહ to conceal.] A cave; a cavern.

ગો-હત્યા, *s. f.* [See ગો a cow + હત્યા.] Killing a cow, being one of the five great sins according to Hindū Scriptures, which can be atoned for only with capital punishment.

ગો-હત્યા-રો, *s. m.* [+S. કાર a doer *fr.* ક. કરવું, to do.] A killer of a cow. 2. A great sinner.

ગોહા-વું, *v. i.* [See ગુહ to conceal.] To be confounded or puzzled.

ગોહોર, *s. f.* [Ar. ગૌર.] Deed; thought.

ગોહોર, *s. f.* [P. ગોર.] A grave.

ગોળ, *adj.* [See ગોલ.] Circular; spherical; round; cylindrical; globular. 2. A circle. 3. A limited body; an organized association. 4. A round piece of ivory.

Id. ગોળ ચક્ર લેવું-ફરવું To sing and dance round and round; to revolve. ગોળ-મટોળ, ગોળ ઇડા જેવું Quite circular. ગોળ બંધવો To organize an association. ગોળમટોળ A cipher. 2. Valuleless. 3. Worthless.

ગોળ, } *s. m.* [S. ગુહ.] Molasses; jaggree; raw sugar.

Id. ગોળે ભટાળીને વાત કરવી To give information in a flattering or harmless form. 2. To make indefinite statements. ગોળને પાણીએ નહાવું To lose and have no hope of recovery. ગોળ આધા સાથે કામ Attend to your object. એની જીભમાં ગોળ છે He has a sweet tongue. ગોળનું ગાદલું A great gain.

Prov. ગોળ ઘાલે, તેવું ગરબું થાય The sweetest wine makes the sharpest vinegar. ગોળે મરે, તેને વિષે (વખ) ન મારવો Never draw your dirk, when a dint will do. ગોળ કાંકરી, ને ધી આંગળી Great things can be judged even in small quantities. ગોળ વગરનો મોળો કંસાર, ને

સો વગરનો સૂનો સંસાર Sweet-meat is not sufficiently sweet without molasses, and life is not full without wife. ગોળ ન્યારે ખાય, ત્યારે ગરબું The sweetness of molasses can be known only by eating it: Do not be deceived by appearance. ગોળ ખાળનો એક ભાવ Want of right appreciation.

ગોળકેરી, *s. f.* [See ગોળ+કેરી.] A decoction of molasses and mangoes.

ગોળ-ગોળ, *adj.* Uttering sweet words. 2. Mitigated; softened.

Id. ગોળગોળ કરી નાખવું To win the favour of with sweet words.

ગોળ-ધાણા, *s. m. pl.* [+ ધાણા.] Molasses and coriander-seeds (distributed on occasions of joy.)

Id. ગોળ-ધાણા વહેંચવા To fall out; to quarrel.

ગોળ-પાપડી, *s. f.* [+ પાપડી.] A kind of sweetmeat or pastry made of raw sugar, wheat-flour, and ghee; a sugar cake.

ગોળિયા-કેરી, *s. f.* [See ગોળ-કેરી.] A pickle made of mangoes and molasses.

ગોળિ-ચો, *s. m.* [See ગોળ] An earthen vessel now empty, but which was previously filled with molasses.

ગોળ-ગોળ, *adj.* [See ગોળ.] Unintelligible. 2. Ambiguous.

ગોળ-વો, *s. m.* [See ગોળ.] A round piece of ivory. 2. A dense and hard lump of curdled milk.

ગોળાકાર, *adj.* [See ગોળ + આકાર.] Globular; circular; spherical.

ગોળાર્ધ, Same as ગોલાર્ધ.

ગોળી, *s. f.* [Dh. Des. ગુલિયો, Hem. Des. ગુલિયા, *fr.* S. ગુલિકા a pill, a small round body. See ગોળ round.] A small ball. 2. A bullet; shot. 3. A pill; a globule. 4. Loss; damage.

Id. ગોળી વાગવી To be shot. 2. To incur loss; to suffer a damage. 3. To be unable to do a thing through some obstruction. 4. To have one's object accomplished. ગોળી ખેસવી To suffer a loss or damage.

ગોળી, *s. f.* [Hem. Des. ગોલી = S. મચ્ચની a vessel in which curdled milk is churned,

fr. ગો-રસ.] A round vessel in which curdled milk is churned.

Id. ગોળીનું પાણી સૂકાવું To suffer a great loss (either in money or men).

ગોળો, *s. m.* [See ગોલ.] A globe; a ball; an orb; an artificial globe. 2. A large vessel or pot round in shape. 3. A rumour; news. 4. A mass; a lump. 5. Clod; clot. 6. Hernia; a kind of disease. 7. The included kernel; large pea-like seeds.

Id. ગોળો ગણાવવો To throw an obstacle in the way. 2. To circulate a rumour. ગોળો વાળવો, ગોટો વાળવો To make a confusion. ગોળો-પિંડાળો Confusion; disorder. 2. Entanglement. ગોળો અને ગોફણ સાથે ગઈ Freed from all trouble.

Prov. કચ્છા કંકાસથી ગોળાનું પાણી નાશ પામે Quarrels drive all prosperity from the house.

ગો, *s. f.* [S. ગો.] A cow. 2. A helpless person seeking protection.

ગો-ચર, *s. n.* [S. + ચર્ to walk.] A pasture reserved near a village; the village-common.

ગોડ, *adj.* [S.] Pertaining to Bengal; Bengalese.

ગોડ-સારંગ, *s. m.* [S.] A particular musical mode.

ગોણુ, *adj.* [S. *fr.* ગુણ an attribute.] Secondary; inferior.

ગો-ત-રાટ, } *s. n.* [S. ગો a cow + ત્રિ ગો-ત્રાટ, } three + રાત્રિ a night.] A vow of cow-worship observed for three nights.

ગો-દાન, *s. n.* [+ દાન a gift *fr.* દા to give.] The giving away of a cow in charity. Same as ગો-દાન.

ગો-ધન, *s. n.* [See ગો + ધન.] Cows and other cattle considered as wealth.

અકળસ્વરૂપ અખંડ અવિનાશી તે, ગોધનકે સંગ આવે રે. —ભોળેભગત.

2. The senses; the organs of sense.

ગો-આદિત્ય-પ્રતિપાદ, *s. m.* [+ આદિત્ય + પ્રતિપાદ.] The protector of Brāhmaṇs and cows. 2. A title assumed by Hindū kings.

ગો-મુખ, Same as ગો-મુખ.

ગો-મુખી, Same as ગો-મુખી.

ગો-મુખો વાઘ, *s. m.* [+ વાઘ a tiger.] A wolf in a lamb's skin.

ગો-મૂન, Same as ગો-મૂન.

ગોર, *adj.* [S.] White. 2. Yellowish white.

ગોરવ, *s. n.* [S. *fr.* ગુરુ great.] Weight; gravity. 2. Influence. 3. Respect; honour.

ગોર-વર્ણુ, *adj.* [+ વર્ણ colour.] Having a white yellowish colour.

ગોરી, *s. f.* A name of પાર્વતી, the wife of Shiva. 2. An unmarried girl under ten years of age.

ગો-વિલાપ, *s. m.* [S. ગો a cow + વિલાપ mourning.] Lamentation or distress of cows. 2. Lamentations of a helpless person seeking protection.

ગો-શાળા, *s. f.* [S. ગો a cow + શાળા a house.] A cow-house; a cow-pen.

ગ્યાલન, *s. n.* [Eng.] A gallon.

ગ્યાસ, *s. m.* [Eng. Gas.] A gas.

ગ્રંથ, *s. m.* [S. *fr.* ગ્રન્થ to weave.] A book. 2. A composition in prose or verse. 3. A part, division, or section of a book. 4. A large volume of literary composition.

ગ્રંથ-કર્તા, } *s. m.* [S. *fr.* + કર્તા કર. a doer *fr.* કર to do.] A composer; a book-maker; an author.

ગ્રંથાન્તર, *s. n.* [+ અન્તર another.] Another book. 2. Another scriptural authority.

ગ્રંથિ, *s. f.* [S. *fr.* ગ્રન્થ to weave.] A knot. 2. A joint.

ગ્રસ્ત, *adj.* [S. *fr.* ગ્રસ to eat.] Embezzled. 2. Stricken; afflicted.

ગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* ગ્રહ to take.] Taking; seizing; receiving; holding; accepting. 2. An impression produced on the mind. 3. An eclipse of the sun or moon; seizure of the sun or moon The chief. (by Rāhu). 4. A planet.

Id. મુખ્ય ગ્રહ A chief planet. ઉપગ્રહ A smaller planet; a satellite. હૃષ્ટ-સારા ગ્રહ a planet in a favourable position (in Astro-

logy). કનિષ્ઠ-કઠણ-વાંકા અહ A planet in an unfavourable position (in Astrology). કુપ્ત અહ An evil planet (in Astrology.). બેના મળતા અહ આવવા To have the positions of planets in the horoscope of one (bride or bridegroom) agreeable or favourable to those of the other. અહ ગામ જવા-ધરેણે મૂકવા To have an unfavourable conjunction of planets. 2. To lose one's senses.

અહ-ભુ, *s. n.* [*S. fr.* ગ્રહ to take.] An eclipse. 2. Receiving; seizure. 3. Comprehension; understanding.

Id.-નું અહણ થવું To be eclipsed. અહણ કરવું To seize. 2. To receive. 3. To accept. અહણ કાઢવું To clear the house of unclean things after an eclipse.

Prov. અહણ વખતે સાપ (નિકળવો or કાઢવો) To have one more difficulty added to those that already exist : (Confusion worse confounded).

અહ-ણી, *s. f.* Diarrhoea. 2. Dysentery. Cf. સં-અહ-ણી.

અહ-દશા, *s. f.* [See ગ્રહ planet+ દશા condition.] The (evil) influence of planets over men's fortune. 2. Aspect of the planets.

Id. અહદશા બેસવી To begin (of the influence of a planet; generally used with reference to the evil influence of a planet).

અહ-પીડન, *s. n.* } Baneful influence of
અહ-પીડા, *s. f.* }

અહ-ભાવ, *s. m.* [+ ભાવ condition *fr.* મુ to be.] The prosperity or adversity of a man arising from the influence of planets.

અહ-મખ, *s. m.* [*S. fr.* + મલ્લ a sacrifice.] A sacrifice performed to propitiate the planets.

અહ-મંડળ, *s. n.* [*S.* + મંડલ a circle.] The circle of the planets; all the planets.

અહ-વું, *r. t.* [*S.* ગ્રહ to take.] To seize; to catch. 2. To comprehend. 3. To have an impression produced on the mind.

અહ-શાન્તિ, *s. f.* } [+ શાન્તિ.] A religious
અહ-શાંતે-ક, *s. n.* }

ceremony performed in the begin-

ning of an auspicious ceremony, to remove the evil influence of planets.

અહ-શાંતેક વેળા ગોરી રીસાવી બેઠાં,

એને કાણ મનાવે હો લોલાળી,

આજો ધૂંધટ રે વહુને વહાલેશે લાગે. —ભાષા.

અહ-સંગમ, *s. m.* [*S.* + સંગમ joining *fr.* સમ together + ગમ to go.] Conjunction of planets.

આમ, *s. n.* [*S.*] A village; a hamlet. 2. The scale in music; the gamut. 3. A group; a collection.

એકાદશમું પર્વ કહીએ, સ્ત્રી-પર્વ જેનું નામ;

પાંચ પ્રકરણ તેનાં છે, ગાથએ તેના ગુણ-આમ.

—હરિદાસ.

આમ-કંટક, *s. m.* [+ કન્ટક a thorn.] A village pest. 2. A villifier.

આમ-દેવ-તા, *s. m.* [+ દેવ-તા.] The guardian deity of a village.

આમ-સિંહ, *s. m.* [+ સિંહ a lion *fr.* હિંમ્ to kill.] A dog.

આમાચાર, *s. m.* [+ આચાર.] The laws and customs of a village; *lex loci.*

આખ્ય, *adj.* [*S. fr.* ગ્રામ a village.] Relating to a village. 2. Rustic.

આસ, *s. m.* [*S. fr.* ગ્રમ્ to eat.] A mouthful. 2. Swallowing. 3. An eclipse; the part of a planet eclipsed.

આહ, *s. m.* [*S. fr.* ગ્રહ to take.] A whale. 2. An alligator.

આહ-ક, *s. m.* A customer; Cf. ધરાક. 2. An appreciator.

આણ, *adj.* [*S. fr.* ગ્રહ to take.] Fit to be received, taken, or accepted.

ઝીવ, } *s. f.* [*S.* ઝોવા.] The neck.

ઝીવા, }

ઝીઝમ, *s. m.* [*S.*] The hot season (June-July.)

ઝલા-નિ, *s. f.* [*S. fr.* ઝલ to be fatigued.] Lassitude; languor; dullness. 2. Fatigue of the body. 3. Depression of spirits.

ગ્વાલ, Same as ગો-પાલ, ગો-વાળ.

ગ્વાલ-ન, Same as ગો-વાળ-ભુ.

સુર, નર. મુનિ કેરા સ્વપ્નમાં ના'વે;

તુંકે ગ્વાલન દેત હે ગારી રે. —ભોજોભગત.

ઘ.

ઘ, The aspirate of ગ, and represented by *gh*; the fifteenth letter of the Alphabet and the fourth consonant.

ઘઉં, *s. m. pl.* [*S.* મોધૂમ = *P.* મન્દુમ.] Wheat.

Id. ઘઉં ભરવા જવું *Lit.* To go to bring wheat (from Malva). 2. To die. ઘઉં પુર As little as or equal in weight to, a grain of wheat.

Prov. ઘઉં ખેતમાં, ને બેટા પેટમાં Count not your chickens before they are hatched. ઘઉં ના રોટલા એ થાય, ને ઘઉંનાં ઘેબર એ થાય The best material may be put either to the best or worst use.

ઘઉં-લો, *s. m.* A fragrant drug.

ઘઉં-લોસાપ, *s. m.* [See ઘઉં + સાપ.] A kind of snake, the colour of whose skin is brown or wheaten.

ઘઉં-વરણું, } *adj.* [+ વર્ણ colour.] Of a wheaten colour; brown.

ઘખ-વું, *v. t.* [*S.* વૂષ to cry aloud.] To upbraid; to chide.

ઘ-ધર-છું, *s. n.* [See ધર.] Remarriage; a second marriage.

ઘઘો, *s. m.* [See ઝલ્લો.] A robe. (Used in Kthd.).

ઘં-ધોલિ-યું, *s. n.* [See ધન-ધોર.] Desolation; ruin; destruction.

ઘં-ધોલિ-યું, *s. n.* [See ધન-ધોર, Also ધર + redup. Or, See ગંગો + આલય.] A toy-house made with pieces of cloth by children in play, and in which they hide themselves. 2. A wretched dwelling-place; a pig-stye.

ઘચ, *adv.* [See ઘેચ-વું; or ઘટ *adj.* tight. Or, *Imit.*] Pricking; piercing.

ઘચડ-વું, [*S.* વૂષ, ઘર્ષ, વૂટ, to rub; *Cy.* કચડ-વું *fr.* કૂષ, કર્ષ, કૂટ, to draw.] Same as કચડ-વું.

ઘચડા-ઘચડી, *s.* [*Cy.* કચડા-કચડી.] Press; over-crowdedness.

ઘચડા-વું, Same as કચડા-વું.

ઘચરકો, *s. m.* Same as ગચરકું.

ઘચુ-મલ, *adj.* [See ઘચુ-મલો.] Confused; mixed together.

અણવટ વિહવા તો ચાર રે હમકે,

નેપુર કેરી ઘચુમલ ધુધરી ઘણકે. —દયારામ.

ઘચુ-મલો, *s. m.* [See યુચ-વડો.] Confusion. જાળે ઘરેણાં થયાં ઘણાં ઘચુમલો રે લોલ. —વલ્લભભટ.

ઘટ, *s. f.* [*S.* ઘટ to form.] Decrease; deficiency; abatement; diminution. 2. Loss.

Id. ઘટ જવી-આવવી-પટવી-લાગવી To be decreased; to have a deficiency. ઘટ ખમવી To suffer a loss or decrease.

ઘટ, Same as ઘટ્ટ.

ઘટ, *s. m.* A water-pot. 2. The body.

ભગવાન તો ઘટ ઘટ વ્યાપી રહ્યો છે. —ભાષા.

દયા ધરમકો મૂલ હૈ, પાપ મૂલ અભિમાન;

તુલસી દયા ન જાંડીએ, જળ લગ ઘટમેં પ્રાન.

—તુલસીદાસ.

મિથ્યા દેહનો મમત મૂકાવી, લગાડે આત્મારામચું રંગ; ધીર દંગ થયો રે, ઘઘ્યા ઘટ જ્ઞાન શ્રેહ. —ધીરો.

3. The individual soul; the mind; the heart. 4. Life.

Id. ઘટમાં પ્રાણ હોય, ત્યાં સુધી As long as there is life in the body.

ઘટક, *adj.* That which forms or constitutes; constituent. 2. *s. m.* A constituent; an essential or elementary part; an ingredient; a member. 3. A manager.

Id. ઘટકાવયવ A constituent part; an ingredient. વાયુરૂપી ઘટકાવયવ Gaseous ingredients or parts. હવાના ઘટકાવયવ Associated gases of the air.

ઘટક, *adv.* [*Imit.*] Swallowing eagerly or in haste; gulping down.

Id. ઘટક લેઈને Swallowing down at once.

ઘટક-ઘટક, *adv.* [*Imit.*] Drinking eagerly or in haste.

ઘટક-વું, *v. t.* [See ઘટક *adv.*] To swallow; to gulp down.

ઘટકાવયવ, *s. m.* [See ઘટક constituent + અવયવ.] A constituent part; an ingredient; an essential or elementary part; a member.

Id. વાયુરૂપી ઘટકાવયવ Gaseous ingredients

or parts. હવાના ઘટકાવયવ Associated gases of the air.

ધટકા-વ-વું, v. t. [See ઘટક-ઘટક.] To drink eagerly or in haste.

ધટકી, s. f. [See ઘટક adv.] A draught of water or any other liquid.

કરી ચરણામૃત ખી ગઈ મીરાં, અમૃતકી જેસી ઘટકી.

—મીરાંબાઈ.

ઘટ-કે, s. m. [Imit. See અટ-કે, ચટ-કે.] Smarting pain.

ઘટ-તું, adj. [See ઘટ-વું to form.] Fit; proper; deserving; suitable; worthy; becoming.

Id. ઘટતો ઇલાજ A proper remedy. ઘટવું કરવું To do the needful.

ઘટ-તું, adj. [See ઘટ-વું to decrease.] Decreasing; lessening; diminishing.

ઘટ-ના, s. f. [S. fr. ઘટ to form.] Workmanship; skill. 2. Bringing about; happening; occurring.

દેવ જેની અયોગ્યમાં ઘટના કરે,

તેણે યોગ્ય થવું ક્યાં ઘટારત છે ? —ત્રેમાનંદ.

ઘટ-પાટ, s. n. [See ઘટ tight + પાટ, પાટ-લો.] A firm seat.

સંતો, પરમ ગુરુએ ઘટપાટ જ માંડેયા.

એ તો અલખ ધણીને આરાધે. —ભોજાભગત.

ઘટ-માન, adj. [See ઘટ-વું] Happening. 2. Possible. 3. Same as ઘટ-તું Fit.

ઘટ-માળ, s. f. [See ઘટ a pot + માળ a series.] A line or circle of earthen pots set round a wheel to draw water up out of a well. 2. Ordinary course; course; routine.

કો સમે મારો પુત્ર-થયો, કો સમે હું તારો બાળ;

એમ અનાદિક આગળની, ચાલી નયે ઘટમાળ.

—દયારામ.

ઘટ-વધ, Same as વધ-ઘટ.

ઘટ-વું, v. i. [S. ઘટ to form.] To shrink; to contract. 2. To decrease; to abate. 3. To waste; to subside; to be wanting; to be deficient.

Id. શરીરે ઘટવું To lose flesh. ઘટી જવું To become less. 2. To shrink. 3. To be wanting.

ઘટ-વું, v. t. [S. ઘટ to form.] To deserve; to merit; to be worthy of.

ઘટ-સ્ફોટ, s. m. [S. fr. ઘટ a pot + સ્ફોટ breaking fr. ફટ ફટ-વું, ફેડ-વું, to break.] The

ceremony of ejecting irreversibly a person from the caste, also of deciding an offender to be civilly and religiously dead.

ઘટા, s. f. [S. fr. ઘટ to form.] Masses of clouds, trees, &c. 2. A thick close mass; a thick-set arrangement. 3. A large number or quantity.

ઘટાકાશ, s. n. [See ઘટ a pot + આકાશ.] Lit. The portion of the આકાશ (the sky or space) contained in or limited by a water-pot. Hence. 2. The individual soul.

ઘટા-ડ-વું, v. t. [Caus. of ઘટ-વું to decrease.] To diminish; to lessen; to reduce.

ઘટા-ડો, } s. m. Deficiency. 2. Diminution; decrease.

ઘટારત, adj. [See ઘટ-વું to deserve + અર્થ.] Becoming; fit; proper; worthy; deserving.

ઘટિ-કા, s. f. [See ઘટ a pot. (૧/૨ ઘટો.] A period of 24 minutes. 2. Same as ઘટી.

ઘટિ-ત, adj. [See ઘટ-વું to deserve.] Proper; right; fit; suitable; worthy; deserving.

ઘટી, Sanskrit form of ઘટી.

ઘટીમાં ઘટી નય આયુષ્ય અદ્ય. —ભૂખણુ.

ઘટી-યંત્ર, s. n. [+ યંત્ર.] A contrivance for measuring time; the metallic sinking cup; an hour-glass; a clock; a watch. 2. A Persian water-wheel.

ઘટ્ટ, adj. [Hem. Des. ઘિટ્ટો = S. કુઙ્ગઃ a hunch-back.] Close; compact; firm. 2. Thick; of close texture; having compact structure; frame, or make.

ઘટ્ટ-પણું, s. n. Closeness; compactness. 2. Thickness; closeness of texture; compact structure, frame, or make.

ઘડ, Same as ગઢ.

ઘડ-તર, s. n. [See ઘડ-વું.] Manufacture; an article manufactured by beating, hammering, or cutting. 2. Skill displayed in a manufactured article. 3. The wages of a manufacturer or artizan, who makes an article.

ઘડ-પણુ, s. n. [See ઘરડું.] Old age; senility; grey hair; ripe old age; the vale of years; the decline of life.

અચપણમાં ભાવે લાગશી, ધડપણમાં ભાવે શેવ;
એ તો બળી રે ધડપણની ટેવ; ધડપણ કોણે મોકલ્યું ?
—ભાષા.

Prev. ધડપણ ને અચપણ બરાબર Old age is second childhood.

ધડ-ભાંગ, } s. f. [See ધડ-વું + ભાંગ-વું,
ધડ-ભાજ, }
ભાજ-વું.] Opposing thoughts; struggling thoughts.

ધડ-માંચી, s. f. [See ધડો + માંચી.] A wooden tripod for placing a water-pot on.

ધડ-વી, s. m. [See ગઢ-વી fr. ગઢ + વાહી.] A bard.

ધડ-વી, [Dim. of ધડો.] A small store for water.

Prov. “ધડવી, ક્યાં ગયા હતા ? ” તો કહે “ધેરના ધેર ” Much bruit, little fruit.

ધડ-વું, v. t. [S. વટ to form.] To fashion; to forge; to shape; to frame; to form. 2. To make by hammering, chiselling, chipping, &c. 3. To draw up; to manufacture (a paper, a document).

Id. ધાટ ધડવો To fashion; to manufacture; to give a shape to. 2. To plan; to make a design; to arrange a scheme. 3. To put to a loss; to ruin. 4. To beat. ધાટ ધડી નાખવો To ruin irretrievably. 2. To kill. અરજ ધડવી To frame a petition. કદમ ધડવી To mend a pen. રોટલો ધડવો To make a cake. વાસણ ધડવાં To make pots.

ધડાઈ,
ધડા-મણુ, } s. f. Same as ધડ-તર.
ધડા-મણી,

ધડા-વું, v. t. [Passive of ધડ-વું.] To be made; to be framed. 2. To be drawn up. 3. To acquire experience by being repeatedly corrected.

Id. ધડાઈ ધડાઈને After repeated bitter experiences.

ધડિયાં-લગ્ન, s. n. pl. [See ધડી, ધડી, + લગ્ન.] Marriage at any time or season. 2. Spec., A marriage ceremony, of which all the parts are performed at the same time.

ધડિયાત્ર, } s. f. n. [See + ધડી + આલય.]
ધડિયાળ, }
A chronometer; a watch; A clock.

ધડિ-યાલી, } A watch-maker; a watch-
ધડિ-યાળી, }
repairer.

ધડિ-યાળાં, s. n. pl. Same as ધો-ધડિ-યાં.
ધડ ધડિયાળાં ધોર.—સામગ્રી.

ધડિ-યું, s. n. [See ધડો.] A pitcher.

ધડી, s. f. [See ધડો, ધડિ-કા.] A period of 24 minutes (two ghadīs and a half, being equal to one hour). 2. An instrument for measuring time by letting water to trickle down; aclepsydra. 3. An hour-glass.

Id. ધડા મૂકવી-માંડવી To begin to measure time with a clepsydra. ભવિષ્યમાં ને ધડી માંડી છે, તે મિથ્યા થવાની નથી What is preordained, will not be changed. ધડીઓ ગણવી Lit. To measure or count ghadīs. 2. To wait for anxiously. 3. To be on the point of death. ધડીના છટા ભાગમાં In a very short period of time; in a moment.

Prov. ધડીનો ભરંસો નથી Life is transient. ધડીએ છુટ લરાય On the point of death. ધડી ગઈ, તે સોનાની Nobody can be sure of the future. ધડીમાં થોડું, ને ધડીમાં ગવેડું Ever changing.

ધડી-એક, }
ધડી-ક, } adv. [See ધડી + એક.] An hour or so; about an hour.

ધડી-ધડી, adv. Every hour. 2. Often; frequently. 3. Constantly; continually. 4. Repeatedly.

Id. ધડીધડીનો રંગ Ever changing.

ધડી-તાળ, adj. [+ તાળ, તાલ.] Being on the point of death.

Id. આ માણસ ધડીતાળ છે This man is on the point of death.

ધડી-ખંધ, adj. [See ધેડ + બંધ to bind.] Folded up. 2. Unopened. 3. Unused (cloth, &c.)

ધડી-ભર, adv. [See ધડી short time + ભર-વું.] For a moment.

Id. ધડીભર થોભવું To wait for a short time.

ધડું, s. n. [See ધડો.] A very large earthen pot to hold grain or water.

ધડુડાટ, s. m. [Imitative of the sound.]

Rumbling sound.

ધડુલી, *s. f.* [See ધડો.] A very small water-pot.

ધડુલિ-ચો, } *s. m.* [Diminutive of ધડો.]
ધડુલો, }

A small water-pot.

ધડો, *s. m.* [ઘટ *f.r.* ઘટ્ટ to form.] An earthen vessel to hold water; a pitcher; a ewer; a jar.

Id. પાપનો ધડો The cup of iniquity. તારા પાપનો ધડો ભરાય ચુક્યો The cup of your iniquity is full: Your sin will soon find you out. પાપનો ધડો કુટશે Be sure your sin will find you out. (ચાક ઉપર પેડો) ધડો ઉતરશે કે આગર None can say what the result will be so long as the causes are in the process of working.

Prov. અધુરો ધડો છલકાય ધણો Empty vessels make most noise. ધડાના ધેણિયા કરવા To exchange a thing of great value for several of smaller value. ધડો તેવી ડીકરી, ને મા તેવી દીકરી As is the father, so is the son. ધડા જેટલું માથું જલ્લે, પણ ચણા જેટલું નાક ન જલ્લે One would rather lose one's head than one's honour.

ધડો-ઘાટ, *s. m.* [See ધડ-વું+ઘાટ.] Judgment; decision.

ધડો લાવવો, *s. m.* The ceremony of breaking an earthen pot with a sweet-ball put on it, in the cemetery after a dead body is burnt.

Id. ધડો લાડવો કરવો To reconcile by any means; to do a business with fair means or foul. 2. To do a thing treacherously. 3. To have done with a business whether to one's advantage or loss.

ધડાણુ, *s. m.* [See ધાડું + રાન.] Grass standing on the ground; grass not mowed.

ધણુ, *s. f.* [S. ઘન thick.] A large hammer.

ધણુ, *s. m.* [S. ઘુજ.] A particular kind of insect found in timber.

ધણુ-ધણુ, } *adj.* Tinkling; jingling.
ધણા-ણુ, }

ધણુ-ધણાટ, *s. m.* [+ ઘણિ.] A peal; clang-

ing; din.

ધણા-એક, } *adj.* Many; several; some.
ધણા-ક, }

ધણા-ધણી, *s. f.* [See ધણુ-ધણુ, or ધણુ.] Close friendship; familiar footing; intimate terms.

ધણું, *adj.* [S. ઘન thick.] Dense; close. 2. Deep; much; a deal. 3. Enough. 4. *adv.* Largely; on a large scale; ever so much; in a great degree; not a little; in all conscience; too much; very; for the most part.

Id. ધણું વાની કરવા Frequent persuasion. 2. Persuasion based on many grounds. ધણું ધણું કહેવું To persuade frequently. 2. To persuade by appealing on many grounds. ધણું કરવું To spend one's money frugally. ધણું હોવું To be very sick.

Prov. ધણું ધરનો પરાણો ભૂખે મરે Between two stools we come to the ground: No man can serve two masters. ધણું કરે, તે ધાડાને માટે=ધણું તાણું, તે તુટવાને માટે After a storm comes a calm: The hotter war, the sooner peace. ધણું ખીચે, તેમ ધણું સપડાય Harm watch, harm catch. ધણું છોકરાં હોય, પણ ગાંસાંધને ન અપાય One may be angry with one's dear ones, but would not part with them. ધણું ડાહ્યો ધણું ખરડાય=ડાહ્યો તણું ડેકાણું ખરડાય Don't be fastidious, lest you come to grief. ધણું સાથે વેર ન કરવું Don't quarrel with those who are strong in their number, or they will make you unhappy. ધણી ભૂખ હોય, પણ ખે હાથે ન ખવાય Eagerness is no excuse for impropriety. ધણાવાળાને ધણી લાલ Avarice increases with wealth. ધણું કાયદો, ત્યાં ધણું ચોર The more laws, the more offenders. ધણું જેસે દેવાળું, ને ધણી ભક્તિએ છિનાળું Every excess becomes a vice.

ધણું-ક, *adj.* [See ધણું + એક.] Much; in many ways.

ધણું-કરી-ને, *adv.* [See + કર-વું.] Especially. 2. Mostly; chiefly. 3. Probably; for the most part; 5. Most frequently.

ધણું-ખરૂં, *adv.* [See ધણું + ખરૂં.] On several occasions. 2. Probably. 3. Almost certainly.

ધણું-જ, adv. [See ધણું + જ fr. S. च and, moreover.] Intensely; very much; excessively. 2. *adj.* Intense; very much; excessive.

ધણું-તો, adv. [+ તો.] At the most.

ધણું-ફે, adj. Plentiful; intense. (Used in Poetry.)

ધંટ, s. m. [ड. घण्टा.] A bell.

Id. ધંટ જેવો Rascally (vulgar) ધરમાં ધંટ ફરેછે The house is empty of the necessities of life. ધંટ વાગવો-ફરવો To be wanting.

Prov. ધરમાં તો ધંટ વાગે, ને બહાર તો દાદા સાહેબ Poor and yet foppish.

ધંટ-ડી, s. f. A small bell.

Id. ધંટડી વગાડવી To beg for alms.

ધંટ-રવાળ, s. m. [S. + રવ sound fr. ર to cry + આલય place.] A kind of musical instrument used by hunters.

ધંટા, s. f. [S. Imit.] A bell. 2. Nothing (slang).

ધંટા-રવ, s. m. [+ રવ.] The sound of a bell.

ધંટિ-યો, s. m. [See ધંટી.] A portable grinding-mill.

ધંટી, s. f. [S. घट, घट्टी, घट्टिका, a grinding hand-mill. See ધર-ધર Imit.] A grinding-mill. 2. A moving circular machine.

Prov. ધરનાં છોકરાં ધંટી ચાટે, અને હપાંચાયને આટો કોણ આપે? Charity must begin at home. ધંટીના સો, ને ધંટાનો એક One blow with a heavy hammer more than counterbalances a hundred blows with a lighter one: One shift of the cat is worth a hundred of the fox. ધંટી પ્રમાણે આયણું, ને ચુલા પ્રમાણે ખાયણું Cut your coat according to your cloth.

ધંટી-ચોર, s. m. [Hem. Des. गण्टि-च्छेओ fr. S. घन्थि-च्छेद. क. a cut-purse fr. S. घन्थि, गाँठ, a knot + કિદ, છેદ-વું, to cut.] A cut-purse. 2. A skilful thief; a clever cheat.

Prov. ચોરનો ભાઈ ધંટીચોર Both are equal in cunning or roguery.

ધન, s. m. n. [S.] A cloud.

ગગન ધન ગાળે રે, બિજલી ચમકે બાદલમે.—ભાષા. 2. [S. घन thick, solid.] The cube of a

number. 3. A cube; a solid. 4. (Arith.) The cube power. 5. *adj.* Thick; dense.

વસંતે વાસંતી કુસુમ સમ ધન વને—ગીતગોવિંદ. 6. Solid. 7. Cubic. 8. [See ધણું.] Much.

અંતરનો ઉર રાગ પ્રકારો, ધેને ધન ઘેરાતાં.

—ગીતગોવિંદ.

Id. ધન પદાર્થ A solid substance. ધન ઇંચ A cubic inch. ધન ફુટ A cubic foot.

ધન-ધટા, s. f. [+ ધટા.] A thick mass of clouds.

ધન-ધટા વિના થાય વૃષ્ટિ. —અખે.

ધન-ધોર, adj. [S. + ધોર dreadful.] Dark and dreadful; very dark. 2. Terrible on account of the pouring down of rain.

ધન-ચક્કર, adj. [See ધન a cloud + ચક્કર, ચક્ર, a circle.] Mad; stupid; foolish. 2. Muddle-headed.

ધન-ફલ, } s. n. [S. + फल fruit, result.] Cubical content. 2. The cube; the result obtained by cubing a quantity.

ધન-માપ, s. n. [+ માપ.] Cubic measure.

Id. ધનમાપ-કરણ Calculation of the cubic contents of a solid body.

ધન-માળ, s. f. [+ માળા.] An assemblage of clouds.

વરસે શત વર્ષ ધન-માળ. —ગિરધર.

ધન-મૂળ, s. n. [+ મૂળ.] Cube root.

ધન-રયામ, adj. [S. fr. घन a cloud + रयाम black] Of the colour of a storm-cloud; of a dark colour.

ધન-સાર, s. m. [S. fr. + સાર.] Camphor.

ઊંટને રંભા-ફળ ભોજન, શૂકરને ધન-સાર.—ગિરધર.

ધનાક્ષર, s. m. [+ અક્ષર.] A particular metre, in which each line contains thirty-two syllables.

ધબ, adv. [Imit.] Piercing with force. Cf. ધબ.

Prov. ધબ ગાદો, ને ચાપુ ચણા The work is heavy and the remuneration light.

ધબરા-ટ, s. m. [See ધબરું+ટ.] Confusion; perplexity; agitation. 2. Disorder; disturbance; alarm.

ધબરા-વું, v. i. [See ધબરું.] To be confused or alarmed; to stand agog; no to

know what to make of; to lose the clew; to beat about the bush.

ધભાણુ, Same as ધભાણુ.

ધમ-ક-કું, *v. i.* [See ધમ-ધમ.] To make a rumbling sound.

ધમ-કાર,

ધમ-કારો,

ધમ-કો,

s. m. [+ ડ. કાર sound *f.r.* ક. કર-કું, to do.] A rumbling sound.

રમરમ વાને ધુધરીનો ધમકાર.—દયારામ.

મોહો મોહો ધુધરીને ધમકે.—પ્રેમાનંદ.

ધમ-ધમ, *adv.* [*Imit.*] With a rumbling sound. 2. Swiftly; soon.

Prav. સોટી વાગે ચમચમ, વિદ્યા આવે ધમધમ
Spare the rod and spoil the child.

ધમ-ધમ-કું, *v. i.* To make a rumbling sound.

પાય નેપુર ધમધમે.—રણછોડજી દિવાન.

ધમ-ધમા-ટ, [+ ટ્તિ.] Same as ધમ-કાર.

ધમ-ધમા-વડું, *v. t.* To beat with force or severely.

ધમંડી, *s. f.* [+ ડું, ડી, dim.] Revelling; luxurious indulgence. 2. Pride; arrogance; haughtiness.

ધમંડી તજ, મંડિતા પંડિતા થઈ, ઉડંડી રણ રાખને રોષ વું.
—પ્રેમાનંદ.

ધમ-વું, *v. t.* To beat. (*f.* ધમ-ધમા-વ-વું.)

ધમ-ધાર, Same as ધન-ધાર.

ધમ-ચકર-ડી, *s. f.* [See ધમ-ધમ + ચકર-ડી] Circular motion; a game played by children.

ધમર-ધમર ફર-વું, *v. i.* [ધમર-ધમર *Imit.* of the motion and sound + ફર-વું.] To turn round and round; to whirl.

ધમસા-ધંમા, *s. f.* Crowdedness; pushing.

ધમસાણુ, *s. n.* [See ધમ-ધમ.] Violence of action; exuberance or extravagance of action.

જેમ તેમ સમજવે એકને, ઉતારે તેની રીસ;

એ ધમસાણુ મળ્યું વણું, દશ, વીસ, ત્રીસ, ચાળીસ.

—સામળજી.

2. Riot; revel; luxurious banqueting. 3. Mad capering; wild tumultuous jollity; romping. 4. A crowd of people.

Id. ધમસાણુ વાળું To make havoc; to slaughter. 2. To fight a long and fierce battle.

ધમા-ધમ, *s. f.* [See ધમ-ધમ.] Harry; confusion.

ધર, *s. n.* [*S.* ગૃહ a house *f.r.* ગૃહ, મઠ, to include, to take.] A house; a habitation; a mansion; an edifice. 2. Home. 3. A family; a household. 4. Domestic life; social life. 5. Ancestors; ancestry. 6. A den; a nest; a hole; a cell; a burrow (of lower animals). 7. A hole; a cavity. 8. A frame; a stand; a cup; a socket; a pigeon-hole. 9. (In Astronomy) The station of a planet; a region or square in astronomical or astrological calculations; the quarter; the station. 10. The source; spring; seat; root; cause; the place of inherence. 11. The compass; reach; sphere. 12. Powers of accomplishing. 13. The key; means; resources. 14. A firm hold or ground reserved to stand by (in argument).

Id. ૧ર કર To set up a house; to marry a wife. 2. To obtain a footing. 3. To take up one's abode. 4. To settle down. 5. To make a large collection by robbing others of their things. ધર કાણું કરવું To make a traitor of one of the members of a family. 2. To commit adultery with a female member of a family. ધર કાચવું To commit adultery with a female member of a family. ધર ચાલ To make a theft in the house of an acquaintance or friend. 2. To rob a person of his property by making friends with him. 3. To misuse one's hospitality. 4. To ruin the reputation of a family. ધર જોવું Same as ધર વિચારવું. 2. To search a house under a search-warrant. ધર ચલાવ To manage one's domestic affairs. ધર જોડ To form a friendly union with a family; to restore peace and union with a family. ધર દુડ To be dissolved (of union with a family). ધર ધુ-ભવ To turn the house out of the windows. ધર ધો To consume, devour, or dissipate the property of a family; to fleece utterly. ધર ફાડ To commit robbery. ધર ફાડ To cause a member, &c., of a household to play the traitor. ધર જસ To sink in reputation (of a family). 2. To become

insolvent. ઘેર બેસવું Lit. To sit at home. Hence. 2. To be out of employment. ઘેર બે-સાડવું To dismiss from employment. ઘેર બસી Lit. Sitting at home. 2. Without active service; being out of employment. ઘર ખુડું To be ruined (of a family). ઘર ભરું To enrich oneself. ઘર ભાગું To cause to dissolve a marriage. 2. To break the unity between husband and wife. ઘર માડું To set up, or furnish a house. 2. To bring about a marriage-union. ઘર મારું To plunder a house; to rob a family. ઘર રાખવું To take care of one's own affairs. 2. To protect one's own interest. ઘર રાખી વાત કરવી To take care of or protect one's own interest, and then undertake a new responsibility. ઘર તપાસવું-વિચારવું To examine one's own strength or circumstances. રાગવું ઘર ઓળખવું To know clearly what particular musical air is being sung or performed. તે ઉદાસીના ઘરમાં છે He is in a sorrowful mood. ઘર સૂનું હાગવું Lit. To feel that a house is empty, either through being deserted or through the loss of a dear person. તેનું ઘર સાફ છે: તે સારા ઘરનો છે He belongs to a respectable family. નીચ ઘરનો Born in a low family. તે ઘરનો સુખી છે He is a well-to-do man. ઘર આંગણું : ઘરનું આંગણું The open ground or court-yard in front of a house. 2. The range of one's domestic influence. 3. Not very distant. ઘર આંગણું કરવું To wait for impatiently. 2. To be impatient.

હું તેા તુજ પાખે ઘર આંગણું કરતી હતી રે,
મારી રાધા મારા લોચનનો સણગાર. —દયારામ.
ઘર ઉખડી જવું To become childless or without an heir. ઘર ઉખેડી નાખવું To rase to the ground. 2. To reduce a family to utter ruin. ઘર ઉઘડવું To be benefited. 2. To get a wife. 3. To get a child. ઘર અજવાળવું: ઘર ઉજળું કરવું To raise the reputation of one's family. ઘર ઉપાડી લેવું-લઈ બેસવું To take upon oneself the management of the house. ઘર ઊભું રાખવું To keep up the reputation of the family. ઘર કુકડે A stay-at-home; home-keeping. ઘર જમાઈ Not sold off; lying uselessly on one's hand (of an article for sale). 2.

Keeping a thing to which one has no right, and use it as one's own. વંદી બધેલું ઘર The family of which the members are ill-behaved. ઘર બહું કે આપણે સહા Not to concern oneself about other people's affairs; to confine oneself to one's own house, and do nobody any harm. ઘર માથે કરવું To search in all parts of the house. ઘર હાગવું To become childless through the death of an only son. ઘર વસાવવું To get a house and furnish it. 2. To get oneself married. 3. To bring up a family. ઘરનું ઉઘાડું પડવું To be exposed to public view (of the defects or reputation of a family). ઘરનું ધંધાલિયું થઈ જવું To be reduced in size or number (of a family). ઘરને ઉમરે Near the house. ઘરને ખૂણે Secretly. ઘરનો ખૂણા-ઘોરડો The pecuniary condition of a family. ઘરનો થંભ-દીવો The supporter of a family. ઘરમાં બાર હાથનો (વાંસ) ફરે છે: ઘરમાં ભૂત ભુસકા મારે છે: ઘરમાં શંખ વાગે છે: ઘરમાં હાંધી કુસતી કરે છે It is an empty house. ઘરનું માણસ A confidential or trustworthy person. ઘરનો સુખી He commands a competency. ઘરનો થંભ The supporter of one's family; he on whom the family and their reputation and position depends. 2. The husband. ઘરને ખૂણે પૂછવું To make a private inquiry.

Prov. ઘરનાં છોકરાં ધંટી ચાટે ને ઉપાધ્યાયને આ-ટો કોણ આપે ? Charity must begin at home. પાણી પીને ઘર શું પુછવું ? No weeping for shed milk: It is too late to shut the stable-door when the steed is stolen: After the death, the doctor. ઘરની દુખણી જંગલમાં ગઈ, જંગલમાં હાગી હાય: ઘરનાં ઉડ્યા વનમાં ગયા, ત્યારે વનમાં ઉડી હાય Out of the frying-pan into the fire. ઘરમાં હાંધી કુસતી કરે, ને બહાર તેા હાથા સાહેબ He robs his belly to provide for his back. ઘેર ઘેર માટીના ચુદા All men have their defects. ઘેર આવે, ત્યારે માલમ પડે Put yourself in his position. ઘર બાળીને તીરથ કોણ કરે ? Charity begins at home. ઘેર બેઠે મોતીએ શ્યાક પુરવા To build castles in the air. ઘરમાં વાધ સમાન, ને બહાર બકરી સમાન Argus at home, but a mole abroad. ઘર કોને હાથું છે Every one for himself, and God for us all. ઘર કુટે ઘર

નયઃ ધર કુટુંબ, તેનું કમ કુટુંબ A house divided against itself cannot stand: The evils of divided interest in a house are bad enough. ધરના ભૂત, ને ધરના નગરિયા He whose father is judge, goes safe to trial. ધરનો રોટલો બહાર આવો Hospitality received is only a return for hospitality shown. ધર પ્રમાણે બારસાખ Everything has its measure and proportions. વર વની હો, પણ ધર વની ન હો If one has the means to live by, one can dispense with superfluities. ધર વંધ્યું, ભગતાણું પેડું When one finds no pleasure at home, one seeks pleasures outside one's family. ધર છોડ્યું, ને કુઃખ વિસર્યું Out of sight, out of mind. ધરમાં ન મળે થેસ, ને રાંધવા પેસ Empty-handed, one can do nothing. ધરમાં બોલે ડોકરાં, ને બહાર બોલે છોકરાં A man, who is subjected to ridicule in public and to abuse at home, can command no respect. ધર ભાડે, હાટ ભાડે, વાણીતર, ને વ્યાજ, 1 શેઠ હોડે મલપતા, તો દેવાળાની શી દાન? ॥ He who has no house of his own, who has to pay rent for his shop, who has to pay his servant, who has to pay interest on his capital, and who has to maintain himself in pomp, is sure to be insolvent.

ધર-ખટલો, *s. m.* [See + ખટલો.] Household affairs; domestic duties. 2. A family dispute; the troubles and cares or the family. 3. Family; wife, children, &c; all the appurtenances of a family.

ધર-કંઠું. [Imit ધર] Same as ધર-કંઠું. કુમતડું તો ફરકે છે, ઓઝા બેઠો ધરકે છે.—ભાષા.

ધર-કાન, } *s. n.* [See ધર + કાન, કામ.]
ધર-કામ, } Domestic duties.

ધર-કિંયું, *s. n.* [See ધર-કંઠું.] Peevishness; a threat.

ધર-કેળવણી, *s. f.* [See ધર + કેળવણી.] Home Education.

ધર-ખરચ, *s. m.* [See + ખરચ.] The household expenses. 2. Home consumption.

ધર-ખૂણિયું, *adj.* [+ ખૂણો.] Lit. Confined to a corner of a house. Hence, 2. Relating to the secrets of a family.

ધર-ગતુ, }
ધર-ગથાંઉ, } *adj.* [See ધર + ગત gone
ધર-ગથી, }
ધર-ગુતી, }

fr. ગમ્ to go; and ધર + ગુથંતું.] Made, raised, produced or used at home. 2. Not made for sale. 3. Private; not public.

ધર-ગાટી, } *s. f.* A silk cloth used at
ધર-ધાટી, } the time of taking meals at home.

ધર-ધરાંઉ, Same as ધર-ગતુ.

ધર-ધાણું, *adj.* [See ધર ધાણું under ધર.] Treacherous. 2. Expensive; profitless; fruitless.

ધર-ચોળું, *s. n.* [See ધર + ચોળી a bodice.] A silk-cloth worn at home by women.

ધર-જમાઈ, *s. m.* [See ધર + જમાઈ.] He, who with his wife dwells in the house of his father-in-law, and manages his domestic affairs.

Id. ધર જમાઈ પડી રહેતું To lie idle on one's hand; to have no demand for (of an article of commerce).

ધરડ, *s. f.* [S. ઘર્ષ rubbing *fr.* ઘૂર્ to rub.] A cart-road. 2. A wheel-rut.

ધરડ-કે, Same as ધસર-કે.

ધરડ-પણું, *s. n.* } Same as ધડ-પણું.
ધરડાં-પા, *s. m.* }

ધરડ-તું, *v. t.* [See ધરડ.] To drag on the ground; to drag along a surface.

ધરડિ-ચો, *s. m.* [See ધરડ-તું.] A wooden ladle with which little cakes are turned in a frying pan. 2. A small scythe with which short grass is cut. 3. A whetstone. 4. [See ધરડ-કે.] A gurgling sound in the throat. 5. The last hard breathing of a dying man.

ધરડિ-ચો, *s. m.* [See ધરડે.] An old man.

ધરડિ-યું, } *adj.* [Hem. Des. જરડો, જરડો,
ધરડું, } = S. વૃદ્ધ: old, *fr.* S. જરણ, જરટ, *fr.* જૃ to be old.] Advanced in year. 2. Antique; ancient. 3. Worn out.

Id. ધરડું પાન Very old. ધરડામાં અપડું To be included in the class of old men; to be regarded as old.

Prov. ધરડી થોડી, ને લાલ લગામ: ધરડી ગાય, ને કોટેડેરો He has a colt's tooth yet in his old head. ધરડાં ગાડાં વાળે If you want good advice, consult an old man. ધરડું થાય, એટલે ગતિ નય: ધરડું થાય, એટલે અકલ નય Old age is second childhood. ધરડાં માખાપે લાલ ન નય An old man in a house is a good sign on the door. ધરડા એટલા શું ગાંડા? Wisdom is acquired by age.

ધરડે.ફે, Same as ધરડું.

ધર-ભુ, *s. n.* [See ઋહ-ભુ] An eclipse; an obscuration of the sun or the moon. 2. A critical juncture.

Id. ધરભુ થવું To obtain a firm footing; to be taken possession of. ધરભુ લાગવું To be eclipsed. ધરભુ-થેલું Lunatic. ધરભુ વખતે સાપ કાઢવો To throw an obstruction in one's way at a critical juncture. 2. To begin a work requiring a long time and to expect to finish it with great speed.

ધર-ભૂણી, *s. f.* [S. ગૃહિણી the mistress of the house *fr.* ગૃહ a house. *Cf.* અ-ધરભૂણી.] The mistress of the house; the wife; the housewife.

પુર ભેળન પચવીસ, ધેર ધરભૂણી શું ગમતાં.

—સામળબટ.

ધર-ધણિ-યાણી, *s. f.* [See ધર-ધણી.] The mistress of the house. 2. The wife.

ધર-ધણી, *s. m.* [See ધર + ધણી.] The master of the house; the chief supporter of the family. 2. The landlord.

ધર-ધધો, *s. m.* [See ધર + ધધો.] Business of the house; domestic duties; household affairs.

ધર-ધવું, *s. n.* [+ S. ધવ husband.] Remarriage of a woman.

ધર-ધાવ-ડું, *adj.* [+ ધા-ડું to run or ધાવ-ડું to suck.] Maintaining oneself upon what is left by one's ancestors. 2. Idle; unemployed. 3. Home-keeping.

ધર-નાળું, Same as ગર-નાળું.

ધર-પ્રવેશ, *s. m.* [S. + પ્રવેશ *fr.* પ્ર forth and વિગ્ to enter.] Entering into a new house or building. 2. The ceremony of occupying a new house.

ધર-ફાડું, *adj.* [+ ફાડ-ડું to break.] That breaks open a house to commit a theft.

ધર-ખાર, *s. n.* [See ધર + ખાર-હું.] A family. 2. A house and its appurtenances.

ધર-ખારી, *s. m.* A familyman; a married man. 2. A householder.

ધર-ખારી, *s. f.* [+ ખહાર out.] A feast given out of one's house, or in the open country; a picnic. (Used in Kthd.).

ધર-ખોળુ, *adj.* [+ ખોળ-ડું to soak in water.] Ruining one's own house or family.

ધર-ભેદ, *adj.* [+ ભેદ breaking, revealing a secret, *fr.* ભેદ revealing, breaking, *fr.* S. ભદ, ભેદ-ડું, to break.] Acquainted with the secrets of a house or family, and unscrupulous in betraying them.

ધર-મેળ, *s. m.* [+ મેળ Union, harmony.] Union between separate families; friendly intercourse between families.

ધર-મેળે, *adv.* [Instr. Case of ધર-મેળ.] With union or harmony privately secured, without the knowledge of a third party; privately. 2. Amicably; peaceably. 3. In a friendly way; without coercion. 4. Without going to law. 5. Amongst one's relations and friends.

Id. ધરમેળે પતાવવું To settle a matter in dispute amicably, without going to law or to a third party.

ધર-રખુ, } *adj.* [+ રાખ-ડું to keep, & વિ-
ધર-વખુ, } ધય the province, the range.] Protecting the house or family-reputation.

ધર-વટ, *s. f.* [See ધર + વટિ.] Friendly intercourse. 2. Close connexion or acquaintance. 3. Union.

ધર-વાખરો, *s. m.* [See ધર + વાખરો. S. ગૃહોપસ્કર *fr.* ગૃહ, ધર, house + ઉપસ્કર adornments, furniture.] Household furniture; household goods or chattle.

ધર-વેરો, *s. m.* [+ વેરો a tax.] A house-tax.

ધર-સંસાર, *s. m.* [See ધર + સંસાર.] Household affairs. 2. Worldly affairs.

ધર-સંસારી, *adj.* (A man) Who manages his household and worldly affairs; busy

or embarrassed with the troubles of maintaining one's family. 2. Pertaining to worldly affairs.

ધર-સૂત્ર, *s. n.* [See ધર + S. સૂત્ર thread.]

Same as ધર-સંસાર.

ધરાંઉ, *adj.* [See ધર-ગત] Private; not public.

ધરાક, } *s. m. n.* [S. ગ્રાહક *fr.* ग्रह् to take.] A customer; a purchaser. 2. An appraiser.

ધરાકી, } *s. f.* Sale; purchasing goods or wares; coming to buy; frequenting any place of sale for purchasing goods. 2. The customers at a shop; custom; good-will.

ધરાણિયાત, } *adj.* [See વરેણે.] Mortgaged.

ધરાણું, Same as ધરેણું.

ધરાર, *adj.* [See ધરા *fr.* A કરાર rest, settling.] of course.

ધરે, *adv.* To or in the house. Same as ઘર.

ધરેડ, Same as ધરડ.

ધરેડી, *s. f.* [Imit. See વરેડો or વસડું.] A pulley.

ધરેડો, *s. m.* [Imit. Dh. Des. गरगर *fr.* S. गड़गड़ For the change of द to र Cf. અગિયાર *fr.* S. एकदश.] A rattling in the throat; the death rattle.

ધરેણાંઉ, *adj.* [See વરણે.] Pertaining to a mortgage. 2. Kept as a mortgage.

ધરેણું, *s. n.* [See અહણું] An ornament; jewellery; trinkets; joys.

Id. વરેણાં જેવું દાગણું To appear nice or beautiful.

ધરેણે, *adv.* [S. ग्रह-ण in possession *fr.* ग्रह to take. Or, P. ગિરાવ mortgaged.] Mortgaged; pawned; pledged.

Id. વરેણે મૂકવું To give in mortgage; to mortgage. વરેણે રાખવું To receive as a mortgage.

ધરે-બારે, *adv.* [See વર-બાર.] Having a family; being happy in the married

state; being a happy wife, and the mother of a family (said of a young woman).

Id. વરે બારે હોવું To be a happy wife and mother.

ધરોડ, *s. m.* Same as ધરડ A cart-road.

વરોડ છોડી જતવા, પડયું જઈ જ નાવમાં.

—મેમાનંદ.

ધરોબો, *s. m.* [See ધર + ભાવ state.] Friendly relation, connexion, or intercourse between families; intimacy; close acquaintance.

ધરોળી, } *s. f.* [S. गृहालिका.] A lizard.

ધર્મ, *s. m.* [S.] Heat. 2. Perspiration.

ધર્મણું, *s. n.* [S. *fr.* घर्ष, घर्ष, to rub.] Friction.

Id. ધર્મણુવિજળી Frictional electricity.

ધલાવું, *v. i.* [Pass. of ધાવવું to thrust, to push.] To be thrust or pushed; to be penetrated through. 2. To be a loser.

Id. ધલાઈ જવું To lose money by the failure of a debtor. પૈસા ધલાઈ જવા To be lost (of money). ધલાઈ રહેવું To confine oneself to one's house; to be unwilling to move about; to sit idle and without occupation.

ધલોડી, *s. f.* [See ધિલોડું a kind of fruit of the form of a button.] A wooden button in the tether of cattle.

ધલોડી, A dialectic variant of ધિલોડી.

ધલોડું, Same as ધિલોડું.

ધવડવું, *v. t.* [See ધા a wound.] To rub with the nails; to scratch.

ધવાવું, *v. i.* [See ધા.] To be wounded.

ધશિયું, *adj.* [See વસવું to rub.] Salt in the form of a rough powder. 2. Salt obtained from sea-water.

ધસ-ધસાટ, *adv.* [See વસવું + redup. + વૃત્તિ state.] Soundly (sleeping).

Id. વસવસાટ ઉઘડવું To sleep soundly.

ધસડવું, *v. t.* [S. घट rubbed *fr.* घट, घर्ष, to rub.] To pull, drag, or roll along. 2. To write in hasty or carelessly, and very fast.

Id. ડોરડમાં વસડી જવું Lit. To drag to a

court of justice. Hence. 2. To file a suit or a complaint against. ધસડી કાઢવું To write in haste or carelessly, and very fast. ધસડી નાખવું To write in haste or carelessly and bring fast to an end.

ધસર-કે, *s. m.* [See ધસવું.] A scratch; laceration.

ધસર-કે, Same as ધસા-રે. A scratch.

વાર વાર વફું ક્યું, જહુ દિમ હણું પયું,

ખૂન ખૂની ધસું, રે બદન આવડું. —વલ્લભ.

ધસવું, *v. t.* [*S. ધ્રુવ, ધ્રુવ, to rub.*] To rub. 2. To scour; to scrub; to polish. 3. To edge; to whet; to sharpen. 4. To write; to pen—without attention to the meaning.

Id. વાસણ ધસવાં To rub and clean a vessel. ઓસડ ધસવું To rub a medicinal drug on a stone, &c. ચાકુ ધસવું To sharpen a knife. કાગળ ધસી કાઢવો Same as ધસડી કાઢવું. અક્ષર ધસી નાખવા To rub out letters; to erase letters. ધસી પીવું Not to care about; to consider as of no value or importance. ધસીને કાપી નાખવું

ધસાર-ણુ, *s. n.* [See ધસા-રે rubbing.] Dust obtained by rubbing.

ધસારે, *s. m.* [+ કાર sound, a meaning] A scratch; a stroke; a rough rub or brush. 2. A shock; a blow. 3. A loss.

Id. ધસારે પડવો-ઘાગવો To be scratched or rubbed. 2. To be injured. 3. To be put to a loss. ધસારે આપવો-દેવો To scratch or rub. 2. To put to a loss. ધસારે વેડવો-ખાવો To be subjected to scratching or rubbing. 2. To be subjected to injury. 3. To suffer a loss.

ધસાવું, *v. i.* To be rubbed. 2. To be worn out. 3. To be emaciated; to be lean. 4. To suffer a loss.

Id. હવરાણી પણ ધસાતી નય છે Debts due to him are paid more and more slowly and reluctantly; all his dues cannot be collected. ધસાવું બોલવું To slander behind one's back; to defame one in one's absence; to back-bite. તેજું નામ નિસાન ધસાઈ ગયું Every trace of it is lost. તે ચૈસેટકે ધસાયો He lost some of his wealth; he is reduced in his pecuniary circumstances; he is hard up.

તેઓ ધસાવા માંડ્યા They began to feel the shoe pinch. શરીરે ધસાઈ જવું To be worn out or exhausted; to lose flesh.

Prov. સુખડ ધસારો, કંઈ ઓરશિઓ ધસારો ? It is the sweetscented sandal-wood, and not the hard stone, which yields when rubbed : It is better to give than to take.

ધસિ-યો, *s. m.* Flour of bajri, wheat, &c., soaked in milk and rubbed or kneaded, and parched or fried.

ધસોટિ-યો, *s. m.* Flour of parched wheat mixed with ghee and sugar and rubbed or kneaded.

ધળ-કે, [*Imit.*] Same as ખળ-કે A gurgling sound.

ધાંધરી, *s. f.* [*Imit.* Or, See ગાગર a large round copper pot.] A kind of musical instrument.

ધાંધણી, *s. n. pl.* [See ગાંગ-કું stupid.] A ceremony intended to remove evil. 2. A particular form of benedictory ceremony.

ધાંધું, *adj.* [See ગાંગો. Cf. ઘોંઘા-ટ.] Hasty. 2. Bewildered. (Used in Kthd.).

ધાંચ, *s. f.* [See ખાંચ.] A pit. 2. A rut in a cart-way. 3. An obstacle.

ધાંચ-ણુ, *s. f.* [See ધાંચી.] An oilman's wife. 2. A woman who makes and sells oil.

ધાંચી, *s. m.* [*S. ધ્રુવ, ધ્રુવ, to rub*] An oilman; an oil-maker; one who deals in oil; an oil agent.

Id. ધાંચીનો બળદ Lit. The bull of an oilman (driven to go in a circle with his eyes closed). Hence. 2. A drudge. 3. A person that can do nothing but hard bodily labour. મેલો ધાંચી જેવો Very dirty. ધાંચી ખુટવો To want oil (of a lamp).

Prov. ધાંચીનો બળદ કામ ને કામ Like a mill-horse that drudges much, but gains no ground.

ધાંચે-ણુ, Same as ધાંચ-ણુ.

ધાંચો, *s. m.* A mat-maker. 2. Same as ધાંચી (slang).

ધાંટા-ધાંટ, *s. f.* [See ઘાંટો + redup.] A confused noise of several loud voices.

ધાંદી, *s. f.* [See ઘાંટો.] The throat; the

prominence in the throat; Adam's apple. 2. [See ધાટ a mountain pass.] Obstacle. 3. An uneven and precipitous path.

Id. ધાંટી આવવી-આવી પડવી-નડવી To meet with an obstacle. ધાંટી વટાવવી To overcome or surmount an obstacle. મરણની ધાંટી Death is a gate or pass difficult to pass through. સુવાવડની ધાંટી The time of delivery is very difficult. ધાંટી ફટવી To have the voice changed and become hoarser (of a young man, a lad). 2. To come of age.

ધાંટો, *s. m.* [S. કાઠ the throat; or; ઘટ a bell] The throat; voice. 2. A loud voice; speaking aloud.

Id. ધાંટો કાઠવો-પાઠવો To speak loudly. 2. To call out loudly. 3. To speak loudly in anger; to be angry. ધાંટો પાડીને બોલવું To speak in a loud voice. ધાંટો પાડીને કહેવું To say aloud. ધાંટો પાડી લખવું To write while speaking the words aloud. ધાંટો ખેસવો To sink or fall (of the voice); to be hoarse. ધાંટો ઉઘડવો -પુલવો To be able to speak. 2. To be cured of the falling of the voice or hoarseness.

ધા, *s. m.* [S. વાત killing, striking.] A wound; a cut; a hurt; a stroke; a blow.

Id. ધા કરવો-મારવો To strike a blow. 2. To make a wound; to wound. ધા થવો To be wounded. ધા વાગવો To receive a wound. ધા રૂઝવો To be healed (of a wound). ધા ગણવો To throw an obstacle in one's way. છાતીને ધા A mortal blow. ધા મારીને કામ કરવું To work with a heart.

Prov. ધા ભેગો વસરકો The greater contains the less: As good twenty as nineteen.

ધા, *s. m.* [See ધાથો *fr.* S. ઘાત a collection.] A quire of paper.

ધાઈ, *s. f.* [See ધાતે.] Headlong eagerness; haste; hurry; precipitancy. 2. Tumult; bustle. 3. Tumultuous and violent commotion, working, or action. 4. Crowded state; crowdedness.

ધા-એલ, *adj.* [See ધા.] Wounded; hurt.

ધાધરી, *s. f.* [See ધાધરો.] A lower garment worn by women; a petticoat.

ધાધરો, *s. m.* [Hem. Des. ધાધર = S. જઘનસ્થ

વસ્ત્ર મેદ: *fr.* P. નેરે.] A petticoat; a garment worn by women.

ધાટ, *s. m.* [S. *fr.* ઘટ to form.] Mode; manner. 2. Form; shape; external appearance. 3. An intrigue; cabal; a deep laid plot; machination. 4. An opportunity. 5. Same as ધાટ-પેલ.

ધાટ ધાલે અતિ શોભતો, હરિ કશ્ણા રે;
નિરખીને સાહુ નાક, શ્રીહરિ કશ્ણા રે.

—હરદાસ.

Id. ધાટ ઉતારવો To give a shape; particularly on a lathe. 2. To carry out a plot; to make a plot successful. ધાટ ધરવો-રચવો To give a required form. 2. To make a design; to intrigue. 3. To make a resolution. 4. To make an opportunity. 5. To inflict a great loss. 6. To kill; to destroy. ધાટ આવવો-બનવો To acquire a good shape. 2. To get or have a good opportunity. ધાટ લાવવો To give a shape, particularly by beating or hammering. 2. To make an opportunity. ધાટમા લેવું-લાવવું-આણવું To bring into a required shape. 2. To catch in a snare; to make the victim of an intrigue. કાંઈ ધાટ બેઠો નહિ The plan miscarried; the plan totally failed. ધાટ બેસવો To be suitable to a plan. 2. To be successful of a plan. ધાટ મળતો આવવો To agree in form; to be similar ધાટ ધાલવો To put on a white piece of cloth on an auspicious occasion (of a woman). 2. To carry out a design; to bring to a successful end. 3. To put to death.

ધાટ, *s. m.* [Hem. Des. ઘટ = S. નદી તીર્થસ્થ, *fr.* S. ઘટ.] A landing place; a quay; a wharf. 2. Steps on the side of a river or tank, leading to the water. 3. A washing place on the bank of a river or tank.

વાટે ને ધાટે શાને વળગો છા વાટે !—કયારામ.

4. A mountain defile or pass. 5. The country east of the Sahyādrī range.

Id. ધાટ ધાટનાં પાણી Lit. Water taken from different places. એણે ધાટ ધાટનાં પાણી પીધાં છે He has obtained experience from different places, in different circumstances,

and among different people; He has acquired varied experience of the world. નદીને ધાટ Steps on the side of a river. ધોળીને ધાટ Steps on the side of a river used to by washermen. ખાઇબર ધાટ The Khyber Pass.

ધાટ-ડી, s. f. [See ધાટ-પેત.] White-specked cloth.

Prov. આવી ધાટડીએ, ને જઈશ કાઠડીએ A life-long union (between husband and wife).

ધાટ-પેત, [See ધાટ. + P. પેત the weft of cloth = S. પેત woven fr. પ્ર forth + વે to weave.] A kind of silk cloth.

ધાટી, s. m. [See ધાટ.] A mountaineer; a highlander; an inhabitant of the Ghauts or the country above the Sahyādri range. 2. *adj.* Pertaining to the country known as the Ghauts.

ધાટી-હું, adj. [See ધાટ form.] Beautiful; well-shaped; fashionable.

ધાટું, Same as ધાડું Thick; unfeeling, callous.

સંતારશે કિય કામ? ધાટો પડ્યો વન છે.

—વક્ત્ર.

મુજને સૌ એ રાંક કહે છે, હું સરખી નહિ ધાટી રે;
મુખ આગળથી મા'વજ ગયા, તેણે હુએ નહિ ફાટી રે.

—ભાદણ.

ધાડ, Same as ધાડું, ગાઢ, Thick; close.

ધાડ-વું, s. n. [See ધાડો.] An earthen vessel.

ધાડ-વેા, s. m. An earthen pot. 2. A round vessel made of hide (to hold ghee, oil, &c.).

Id. જાણે ધીનેા ધાડવેા જ મળ્યા ને ! As if one has met with one's desired object by one's good fortune; he is overcome with joy at what he thinks to be his good fortune.

ધાડા-પણું, s. n. } [See ધાડું.] Thickness;
ધાડા-શી, s. f. } density.

ધાડું, adj. [See ગાઢ, ઘટ્ટ.] Thick; close; dense; crowding. 2. Coarse. 3. Capable of endurance; enduring; hardy.

એમ વહી ત્રાડ પાડી, ગર્જના અશાઢ ધાડી;

દ્રોપદીશું દીધ ગાડી, કંપ કંપ સાથમાં.

—વક્ત્ર.

Id. ધાડોરનેહ Close friendship. ધાડું : Lit. A hard heart. Hence, 2. A heart strong and able to bear pain or misfortune.

નિજ બળથી નિજ જાણી ધ્યાને,

આપો પ્રેમ જુગલ પદ ધાડો રે લોલ. —દયારા

ધાણ, s. f. [S. ઘણ fr. ઘ્રા to smell.] An offensive smell; stench. 2. Anything nauseous a stinking stuff; rubbish.

ધાણ, s. m. [Hem. Des. ઘણો = S. : the chest, the heart. Or, See ધાણી.] quantity thrown at a time into a frying pan, &c.; a quantity of materials to pounded, ground, &c. 2. Ruin; destruction.

Id. ધાણ કાઢવે-વાળવે To extirpate; ruin. 2. To do too much in any matter (used in contempt). ધાણ ધાલવે-નાખવે To throw a quantity of a preparation of frying into a frying-pan. ધાણ ધાલવે-ક નાખવે To ruin; to spoil. ધાણ બગડવે To spoiled; to be thrown into confusion (a plan or scheme). ધાણ નિકળી જવે To be ruined. 2. To be tired or exhausted. 3. To be put into a difficult position. ધાણ પેસ To be sickly in body. 2. To be attacked by discord and disunion (of a family society, body).

ધાણી, s. f. [See ઘન a large heap; or S. ઘ સંઘાત, a collection, fr. હન સંહન, to collect or, S. ઘૂળ્ન rolling, revolving, fr. ઘૂર્ણ revolve.] An oil-mill. 2. A sugar-cane press. 3. The block, in which the roller moves in an oil-mill.

Id. ધાંચીની ધાણી Lit. The mill of an oil-man. Hence, 2. Drudgery; hard and tedious work. ધાંચીની ધાણીનેા બળદ Lit. The bullock who turns the mill of an oil-man. Hence, 2. A drudge; one who does hard and tedious, and monotonous work. 3. One who is fit only for routine work. ધાંચીની ધાણી બેડાવું To be set to do a hard, tedious, monotonous, and routine work. અવળી ધાણી પીલવું: ધાણીમાં ધાલીને તેણે કાઢવું To set to do hard work. 2. To punish severely. 3. To harass; to persecute (used as a threat).

ધાત, *s. m. f.* [*S. fr.* **હન** to strike, to kill.] Murder. 2. Slaughter; killing; striking. 3. A blow; a stroke. 4. Destruction; smash; ruin. 5. Loss of life. 6. Barbarity; wickedness. 7. Treachery. 8. The power, to which a quantity is raised; the index (in math.).

Id. **ધાત કરવી** To kill. 2. To ruin; to spoil; to throw into disorder. **ધાત જવી** To have a hair-breadth escape. **આત્મ-ધાત** Suicide. **પ્રાણ-ધાત** Killing. **જળ-ધાત** Death by drawing. **દ્વિ-ધાત** Second power of a number or quantity; the square power. **ત્રિ-ધાત**, **ચતુર્ધાત**, **પંચ-ધાત**. &c.

ધાત-કં,
ધાત-કી, } *adj.* Destructive; murderous.
ધાતી,

2. Pitiless. 3. Atrocious; barbarous. 4. Treacherous; deceitful; faithless.

ધાત-ચંદ્ર, *s. m.* [+ ચંદ્ર.] The moon when she is in an inauspicious mansion in the horoscope of a person.

ધાતી, *s. m.* A butcher; a slaughterer.

સજનો ધાતી તે પશુ-પરોધી. — **ખીતમદાસ.**

ધાતુ-કં, Same as **ધાત-કં**.

ધા-તેલ, *s. n.* [See **ધા**, **ધાત**, + **તેલ**.] A kind of oil used in healing wounds.

ધા-પાથુ, *s. m.* [+ **પાથુ**.] A stone which, when placed on a wound, sticks to the skin, and does not leave in until the wound is healed up.

ધાખરું, } *adj.* [*S.* **ગર્મ-ખરિત** *fr.* **ગર્મ** fetus

+ **ખર** burden *fr.* **મ્**, **ખ**, **ભર-વું**, to hold; See **ગાખરું**.] Confused; embarrassed; having a disturbed or restless mind; alarmed; surprised.

ધા-બાજરિ-યું, *s. n.* [See **ધા** + **બાજરિ-યું**.] A kind of plant whose stalk resembles a **bājri**-stalk, and has the property of healing wounds.

ધાલ, *s. m. pl.* Same as **ગાલ**.

ધાલો, Same as **ગાલો**.

ધામ, *s. m.* [*Dh.* *Des.* **धम्मा** *fr.* *S.* **धर्म** heat. *Cf.* *P.* **गर्म**.] Warmth; heat. 2. Perspiration; sweat.

Id. **ધામ થવે** To feel warm or hot.

ધામચ,
ધામછ, } *s. n.* [Correctly **ગંમત** *fr.* *S.*

ગમ્ to go.] Water collected in the hold of a ship through a leak.

ધામચ,
ધામછ, } [See **ધામ** sweet + **ટ** dim.]

Dirty with sweat. 2. Ignorant; uninformed.

ધામોટ, } *s. m.* [*S.* **ગ્રામ** a village + **હોન્તુ** a sacrificer *fr.* **હુ** to sacrifice.] A village-priest.

ગામોટ, } *s. n.* The duties of a village-priest.

ધાય, Same as **ધા**, **ધાયો**.

ધાયડ-મલ, *adj.* [See **ધાય** a wound + *S.* **મલ્લ** an athlete.] Brave; war-like.

ધા-યલ, } *adj.* Wounded; injured; hurt.

ધા-યેલ, } 2. Having a bitter experience. 3. Experienced (used in the **Bhāvnagar Prānt**.)

ધાયા-બુડયા, *adj. m. pl.* [See **ધાયલ** + **બુડ-વું**] (Men) Wounded or drowned. (On the 14th day of the dark half of the month of **Bhādarvā**, **Shrādhā** ceremony is performed for the benefit of the souls of persons, who died by wounds or by drowning).

ધાયો, *s. m.* [*S.* **घात** a collection *fr.* **હન** to go.] A quire of paper; 24 sheets. 2. [See **ધાય** a wound.] A wounded person; a person, who died of a wound. 3. [See **ધાય** a wound.] A literary composition, which wounds or otherwise affects the mind of the reader. 4. A literary composition that can be understood only by those persons, who have a clew to its meaning.

ધારણ, *s. n.* [See **ધેરા-વું**, **ઝહુ-ણ**; **ઉંધ** (sleep) being understood.] Being overcome by sleep. 2. Sound sleep.

પડયા ધારણમાં કોઈ, કોઈ ધારણને તણ;

જન ના રણને બાધી, બલે કીર્તિ કાંપતી. — **વલ્લભ.**

Id. **ધારણ નાખવું** To throw into sound sleep; to produce drowsiness in; to make drowsy.

ધારી, *s. f.* [See ધેર.] The circumference.
2. A kind of sweetmeat; a particular kind of pastry (of a circular form).

ધાફે, *s. n.* [S. ધર a hole.] A hole caused by disease in the body.

ધણું થયું પડયાં ધારાં, પીટ આવી આ અડી !

—વશલ.

Id. ધારાં પડયાં To have holes in the body, caused by a disease.

ધાફે, *s. n.* A lamb (used in the Sorath Prant.)

ધાલ, *s. f.* [See ગાલ *s. f.*] A row; a rank; a file; a column. 2. The number of guests dining at one time at dinner party. 3. [See ધાલ-વું.] Loss. 4. Deficiency.

ધાલ-ખાદ, *s. f.* [+ ખાદ.] Loss. 2. Deficiency.

ધાલ-જી-દાસ, *s. m.* [See ધાલ-વું + દાસ.] An insolvent debtor; a bankrupt merchant.

ધાલ-મેલ,
ધાલ-ધુસેડ, } *s. f.* [+ મેલ-વું, ધુસેડ-વું.] Derangement; disorder. 2. Jumbling together; hurry; bustle; fuss. 3. Chicanery; intrigue. 4. Turmoil; tumult; dark manœuvring.

Id. ધાલમેલ-ધાલધુસેડ કરવી To cause disorder; to jumble together. ધાલમેલ-ધાલધુસેડ થવી To be caused—of disorder. 2. To be jumbled together.

ધાલ-મેલ-થો, *adj.* Always disturbing or disordering. 2. Busy and bustling. 3. Intriguing, full of fraudulent schemes. 4. *s. m.* A toad-hunter; a flatterer, a sycophant.

ધાલ-વું, *v. t.* [S. ગ્રાહ to cause to take *f. r.* ગ્રહ to take.] To thrust into; to drive into; to penetrate. 2. To put on. 3. To misappropriate; to defraud. 4. To dip into. 5. To set to; to apply.

Id. ધર ધાલવું To bring disgrace on one's family. નીચું ધાલવું, મોઢ નીચું ધાલવું To hang down the head; to be ashamed. ફેઠી ધાલવી To establish a factory. ખોળે ધાલવું Lit. To place in the lap of. Hence, 2. To place under the guardianship of. ખોળે માથું ધાલવું Lit. To place one's head in the lap of. 2. To place oneself totally at the mercy of. 3. To beg

pardon. માથે પાધડા ધાલવી To put a pāghadī (a turban) on the head. જોડા ધાલવા To put shoes on. અંગરખું ધાલવું To put a coat on. અખા ધાલવા To put spectacles on. નાણું ધાલવાં To misappropriate money. ધાલી જેસવું To refuse to give back or return what one has borrowed. માથું ધાલવું To thrust oneself into another's affairs; to interfere or meddle uncalled, with another's affairs. માથે પાણી ધાલવું Lit. To bathe (a sick man after recovery). 2. To perform a ceremony, in which a sick man after his recovery is given a bath of medicinal waters, and a feast is given to friends and Brahman. માથે ધૂળ ધાલવી to commit some kind of wickedness or villany to injure another person. માથે તેલ ધાલવું To apply oil to the hair on the head. શૂળ ધાલવું To have a shooting pain. ધાળ ધાલવી To form a knot—of a boil. વેઢ ધાલવી To have a swelling of a gland or in a muscular centre. વાને ધાલવું To perform a ceremony previous to the investiture with the sacred thread of a Brāhman boy. ગાડીમાં ધાલવું To place in a carriage of a sick man. નજર ધાલવી Lit. To look at carefully. Hence, 2. To pay particular attention to.
મંદ હાસ મુખ મરકલડાં, ચંચળ નયન નિહાળે જ,
પાગે વિલિયા રણજી, ચો દિશ મિઠડી ધાલે.

—ભાલજી.

ધાવ, *s. m.* [See ધાત killing, *Cf.* ધા, ધાય, ધાયો.] Same as ધા A stroke; a cut.

સરસ ધાવ સમશેર, જોરથી લાગે અટકો.

—સામળબટ.

2. [See ધાયો 3.] A literary composition, in which questions are proposed, answers to which can be found only by those who have a clew to the author's meaning; *e. g.* ક્યાં ચંદન ? ક્યાં મલયાગિરિ ? ક્યાં સાહેર ? ક્યાં નીર ? ન્યમ ન્યમ પડે વિપતડી, ત્યમ ત્યમ સહે શરીર.

—સામળબટ.

ધાવર, *s. n.* Dew. (used in the Surat Prant.)

ધા-વેડી, *adj.* [See ધા a blow + વૃત્તિ state.] Sharp; clever. (Used in Kthd.).

ધાસિ-ચો, *s. m.* [See ધાસ grass.] A grass-cutter.

ધાસિચો, Same as ધાસિચો.

ધાસ, *s. n.* [S.] Grass; straw.

Id. ધાસ કાપવું Lit. To cut grass. 2. To do work of no value. 3. To speak to no purpose (Colloq.)

Prov. ધાસની ગંજી હપરનો કુતરો Like the dog on the manger.

ધાસ, *s. f.* [See ધસવું to rub, ધસાવું to be rubbed.] Wear and tear. 2. Loss.

Id. ધાસ ખાવી To suffer or bear a loss, ધાસ પડવી-જવી-લાગવી To be put to a loss.

ધાસ-તેલ, *s. n.* [Eng. Gas + તેલ.] } Pet-

ધાસ-લેટ, *s. n.* [Eng. Gas+light.] } roleum; kerosine.

ધાસ-દાણો, *s. m.* Grass and grain (comprehensively) the *keep* (of horses).

ધાસવું, *v. t.* [See ધસવું.] To scrub; to clean. 2. To wear away; to suffer wear and tear. 3. To bear a loss; to be put to a loss.

Id. ધાસી છુટવું To bear a loss and get rid of a troublesome affair.

ધાસિયું, *adj.* [See ધાસ grass.] Producing grass. (Used in the Surat Prānt)

ધાસિચો, *s. m.* [Ar. ગાશિય:] A woollen covering on a saddle of a horse.

Id. ધાસિચો યુગાળવો To pack off bag and baggage.

ધાસો-ટિયું, *s. n.* [See ધાસ, ધસવું, ધસારો rubbing + વૃત્તિ state.] A bracelet worn while doing domestic duties, in which there is much wear and tear.

ધિમેલ, *s. f.* A kind of insect.

ધિ-યાળ, *adj.* [See ધી + યાળ.] (A cow or she-buffalo) Yielding milk which contains a large quantity of ghee.

ધિલોડી, *s. f.* [S. ગૃહાલિકા. See ધરોળી.] a lizard.

ધિલોડી, *s. f.* [See ધિલોડું.] A plant which bears fruit called ધિલોડું.

ધિલોડું, *s. n.* [Hem. Des. ગોલ્હા-ફલ = S. बिम्बम् a kind of fruit] A sort of vegetable.

Id ધિલોડું પેસવું To have an unnecessary

and troublesome encumbrance added.

ધિ-સલું, *s. n.* [See ધી + સળી.] A pointed rod used in training a bullock; a goad.

ધિસવું, *v. t.* [S. घृष् to rub. See ધસવું.] To beat with clenched fists; to box.

ધિરસો, *s. m.* [See ધસવું.] A scratch or a cut made by rubbing one thing on another.

Id. ધીરસો દેવો To make a scratch 2. To put to a loss.

ધી, *s. n.* [S. घृत fr. घृ to make oily.] Clarified butter; ghee.

Id. ધી-ચોપડ, ધી-ચોપટ Besmeared or covered with ghee—cakes, &c. ધી-કેળાં Lit. A dish made of ghee and plantains. 2. A large profit (slang).

Prov. ધી ઢોળાયું, પણ ધીનું માપ ન ગયું Slander always leaves a slur. ધી દરયું, તે ખીચીમાં It is not lost what a friend gets. ધી પીરસે, તે મલિયાશાહ Handsome is that handsome does. ધી ખિચડી એક, અને પાપડ બેઠો દેખ Don't put your finger between the wood and the bark: Don't meddle in another's family affairs.

ધી-ગળણી, *s. f.* [+ ગળણી.] A sieve for refining ghee.

ધીચ, } [S. कृच्छ a difficulty.] Same as
ધીટ, }
ગિચ Crowded.

ધીટ, *adj.* [See ઘટ thick, hard.] Thick; Stout; strong.

ધીટ, *adj.* [S. घृष्ठ rubbed, beaten, snubbed.] Shameless. 2. Bold. 3. *s. n.* Boldness. 4. Shamelessness.

વહાણે તાજે નિર્ધન ધીટમાં નામ પાડયું, તું કાંઈક ડાહ્યો થા; કોણ પુત્રી પરણાવશે, તારાં દેખી લક્ષણ આ—દયારામ.

ધીમ, *s. m.* Suspicious; doubt. (Used in Gohilwād.)

ધી-ચો, *s. m.* A ghee-seller.

ધીસ, *s. f.* [P. ગસ્ત fr. गदतन् to turn.] A patrol; a round taken to watch and observe what is passing inside, and secure the peace of a camp. 2. A procession; (particular) the Holi procession,

ધીસ, *s. f.* [See ધીસ-વું.] Beating.

ધીસરું, *s. n.* [See ધીસરું.] The yoke of a plough. (Used in Gohilwād.)

ધુંગટ, } *s. m.* [See ધુમટી.] A veil; a garment worn over the face and head; a cover to conceal the face—worn by women.

ધુંમટી, *s. f.* A rough woollen garment broad enough to cover the head.

ધુંગ-વું, *s. i.* [S. गुङ्गा hum. Imit.] To hum; to buzz. 2. To hum while moving.

ધુંટ-ડો, *s. m.* [S. गुटिका a pill; or, Imit.] A draught of a liquid; a gulp.

Id. ધુંટડા ગળી જવા To swallow down a bitter pill. 2. To eat the humble die; to put up with an insult. ધુંટડો ઊતારવો To swallow down.

ધુંટ-ણ, *s. n.* [S. घुट. घुटक, घुटिका, the ankle.] The knee.

Id. ધુંટણે-ધુંટણિયે પડવું To kneel.

ધુંટણિયાં, *s. n. pl.* Moving about with the hands and knees—of a child.

ધુંટ-વું, *v. t.* [S. घुस् to rub; or घुर् to roll.] To rub. 2. To glaze; to polish; to burnish. 3. To form letters of the alphabet. 4. To pulverize.

Id. દોપિસ્તી ધુંટવાં To settle one's handwriting by passing one's hand through the letters in copy-slips. રાગ ધુંટવો To hum over the tunes of an air in music. દમ ધુંટવો To draw in and hold one's breath. ઓસડ ધુંટવું To press and mix the ingredients of a medicine by moving the pestle backward and forward in a mortar.

ધુંટાં, *s. n. pl.* A confused and involved state; an imbroglio. 2. Intricacy.

Id. આંટાં ધુંટાં Intricate sums or accounts.

ધુંટી, *s. f.* [See ધુંટ-ણ.] The ankle-joint.

ધુંટો, *s. f.* [S. गुटिका a pill. See ધુંટ-ડો.] A medicine consisting of aloes, spices, and borax, given to a new born babe.

ધુંટી, *s. f.* [See ધુંટાં, ધુંટ-વું.] Intricacy; entanglement.

Id. આંટી ધુંટીના હિસાબ Intricate sums, calculations, or accounts.

ધુંટો, *s. m.* [See ધુંટ-વું.] A tool used in rubbing, pounding, or polishing.

ધુએડ, Same as ધુવડ.

ધુધર-માળ, *s. f.* [See ધુધરી, ધુધરો, + માળ.] A string of little bells; bells tied round the neck of a bullock. 2. A neck-lace of little bells.

ધુધરી, *s. f.* [See ધુધરો.] A little bell. 2. A jingling bell worn on the toes. 3. A rattle. 4. A sort of sweet-meat.

ધુધરી-યાળું, *adj.* [See ધુધરી + યાળું fr. S. वह having.] Having-bells. 2. Torn (Used ironically).

ધુધરો, *s. m.* [S. घघर. See ધુ-ધુ Imit.] A small jingling bell. 2. A kind of sweet meat. 3. A kind of flax.

Id. ધુધરા બાંધવા Lit. To tie jingling bells (to the ankles). 2. To dance wildly with jingling bells tied round the ankles. ધુધરા મૂકાવવા To get jingling attached to an ornament. ધુધરો બનવું To indulge oneself in one's vagaries. 2. To be delighted.

ધુ-ધવ-વું, *v. i.* [See ધુ-ધુ Imit.] To roar. 2. To growl. 3. To speak loudly in anger.

ધુધ-વાટ, } *s. m.* [+ વૃત્તિ state.] A roar. ધુ-ધ-વાટો, } 2. A growl. 3. Speaking loudly in anger.

Id. ધુધવાટો કરવો To speak loudly in anger; to threaten.

ધુ-ધુ, *adv.* [Imit.] Roaring. 2. *s. n.* The indistinct sound of a pigeon.

ધુડારથ, Same as ગૂઢાર્થ.

ધુણ, *s. n.* [S.] A particular kind of insect found in timber.

ધુનો, Same as ગુનાહ.

ધુનો, *s. m.* A ditch. (Used in Kthd.)

ધુમઝો, *s. m.* [See ધુમન + ઝેહ dim.] A company of persons sitting close in a group.

ધુમન, } *s. m.* [P. गुम्बद् a dome. Cf. S. गुटन wrapping, a wrapper, fr. गुट to wrap.] A dome; a cupola.

ધુમટી, *s. f.* A small dome or cupola. 2. The top of a tābūt, generally in the form of a small dome. 3. An umbrella made of leaves.

ધુમરો, s. m. A veil. Same as ધુમર. ધુમર. Id. ધુમરો ઢાલવો-ખેંચવો Lit. To draw a veil over the face-by a woman. Hence, 2. To hide one's face.

ધુમ-ડલી, s. f. [See ધુમ-રું to whirl round.] A push or pull given to a cradle when the child is in it.

કુંવરને ધુમડલી ધાલો, એવૈયાને હાલો રે હાલો.

—ગુલબરામ.

ધુમ-ણી, s. f. [See ધુન-રું or ધુમ-રું.] Movements of a cradle or a hammock; rocking a child in a cradle or hammock. 2. A lullaby; a soothing song.

હાલો ને વાલો, ભાઈને ધુમણીએ ધાલો;
ભાઈ મારો, અટારો, ધીને ખિચડી ચટારો.

—ભાવા.

Id. ધુમણી ધાલવી To rock a child in its cradle.

ધુમંડી, s. f. [See ધુમ-રું. See ધમંડી, ગુમાન.] Pride; arrogance; haughtiness.

વાત એ કરે કદાપિ, ઘેર જઈ ધુમંડીથી—વશીલ.

ધુમ-રંડી, s. f. [See ધુમ-રું.] Turning, running, or dancing in circles. 2. Intricate movements. 3. An artifice to elude; subterfuge; prevarication; equivocation. 4. Giddiness; a swoon; dizziness; vertigo.

ધણું નાહો ધુમરંડી દેઈ, ચુકવી ચાલિયો રે;
ફટ રવાની ખોરાક ખાનારી, કહે જઈ ચાલિયો રે.

—દયારામ.

ધુમ-રંડી-ચો, } s. m. A mendicant begging from door to door in the dress of a ગોપી (a shepherdess in love with the god Krishna.)

ધુમરા-ઈ, } s. f. Rolling the eyes as ધુમરી, in intoxication, through pride, arrogance, or haughtiness. 2. Same as ધુમરંડી.

ધુમ-રા-રું, v. i. To frown; to snarl; to be gloomy.

ધુમ-રું, v. i. [Imit. /r. Hem. Des. ધુમ્મફ = S. ઘૂર્ણતે it rolls, /r. S. ઘૂર્ણ to roll. Cf. Hem. Des. ગુમફ = S. ધમતિ it wanders.] To resound; to ring. 3. To fill the air with a sound. 2. [See ધુમ, ગુમ.] To be deeply engaged in; to be

engrossed with; to enjoy to one's fill. 3. To revolve or simmer in the mind.

ધુમા-ધુમ, } s. f. [See ધુમ-રું.] Wild noise; confusion accompanied with noise. 2. Wild irregular movements.

પેલી વાદળીઓએ ધુમાધુમી માંડી રે;

હવે વરસાદ આવશે માડી રે. —નવલરામ.

ધુમા-વ-રું, v. t. [Causal of ધુમ-રું.] To turn in a circle. 2. To revolve in the mind; to be deeply engaged in; to be engrossed with. 3. To equivocate in answering a question.

ધુમૈ-ડ-રું, } v. t. [See ધુમ-રંડી, ધુમ-રું.] To turn or dance in circles. 2. To stir; to agitate.

ધુરંડ-રું, v. i. [Imit.] To growl; to snarl. 2. To frown.

ધુરંડા-વ-રું, v. To threaten; to frighten.

ધુરંડિ-યાં, s. n. pl. Growling; a growl. 2. Frightening; threats.

ધુલર, } s. [See ઝલર, ઝુલ-રું.] The pulp or pith of a lotus flower. 2. An ornament worn by women on the ears, generally consisting of pendant gold berries surmounted by a few small jewels.

વળી ધુધરીયાણું ધુલરું, ને કરડે તીને દંત.

—ભાલજી.

ધુવડ, s. n. [Hem. Des. ધુઓ = S. ડલૂક an owl, /r. S. ઘૂત hooting; Imit.] An owl.

ધુસણિ-ચો, s. m. [See ધુસ-રું.] An intruder; an uninvited guest.

ધુસ-રું, v. i. [S. ઘૂષ to rub.] To enter forcibly; to rush; to pierce in; to push in. 2. To enter uninvited, unprivileged, or unwarranted.

Id. ધુસી જવું To enter uninvited, &c.

ધુસિ-રું, s. n. [See ધુસ.] A rat-trap.

ધુસિ-રું-મધ, s. n. [See ધુસ-રું + મધ.] Honey made by bees in the hollows of trees.

ધુરસો, Same as ગુરસો.

ધુરસો, s. m. [See ધુસ-રું.] The box; the clenched fist; a thrust with the clenched fist.

ધૂંટ, *s. m.* [Imit. See ધૂટ.ડો.] Same as ધૂટ.ડો. 2. The throat.

Prov. ધડીયે ધૂંટ કરાય છે The present is the most important time: The present is the time for work.

ધૂ-ધૂ, Same as ધુ-ધુ A roaring sound.

એમ બોલી શંખ વાય, પારાવાર પ્રલય શું;

ધૂધૂ કરે જાણે, નાશવા સૃષ્ટિ જરે જરે.—વલ્લભ.

ધૂડ, Same as ધુવડ.

ધૂમ, *adv.* [P. गुम lost.] Absorbed in 2. Intoxicated.

ધૂસ, *s. m.* A rat; a bandicote rat.

ધૂત, *s. n.* [S. fr. घृ to make oily.] Clarified butter; ghee.

ધેંધ.ટ. *s. f.* [Imit. S. झञ्झा wind accompanied with rain.] The state of the sky when it is overspread with clouds saturated with rain.

ધેંધ.ટ, *adj.* [See ઝેન, ધેન.] Intoxicated; drowsy; dull.

ધેસ, *s. f.* A preparation of juwār-flour with whey.

Prov. આવડે નહીં ધેસ, અને રાંધવાં પેસ A little pot is soon hot: Little pitchers have great ears.

ધેડી, *s. f.* [See ધેડું.] A female of sheep.

ધેડું, *s. n.* A sheep; a lamb.

ધેડો, *s. m.* A male of sheep.

ધેડ, *s. f.* Same as ધડી A fold, a plait—of cloth or a garment.

ધેડ, *s. f.* [See ધેડો.] A small water-pot.

શું ધેડો કે ધેડ ઉતરશે ? આક ઉપર હજી પેડો છે.

—સામળાલટ.

ધેન, *s. n.* [P. मेन intoxication.] Drowsiness; sleepiness; a wink of sleep. 2. Lethargy. 3. Trance.

ધેબર, } *s. m.* [S. घृत.नर /r. घृत butter.]

ધેબર, } A kind of sweetmeat.

ધેબરિ.યું, *adj.* Delicious.

આવ રે વરસાદ, ધેબરિયા પરસાદ;

હની હની રોટલી, ને કારેલાનું શાક.—ભાષા.

ધેર, *s. m. f.* [S. ग्रह to take.] The circumference; the periphery; an orb; a circle. 2. A halo. 3. The flaps of a garment.

Id. અંબરખાનો ધેર The circumference of an Angarakhā (a long robe).

ધેર, *adv.* [See ઘર.] In the house. 2. Towards the house.

Id. See under ઘર. બાજરીને ધેર ભડી ગયું છે Bājar is very dear. (દીવો) ધેર કરવો To put out (of a lamp). ધેર કાંટા પડવા To be deserted (of a house.) 2. To be childless. ધેર ગોળી ખેસવી To suffer a loss. ધેર જવું Lit. To go home. 2. To disappear. 3. To be put out (of a lamp). ધેર મૂકવું To leave behind at home 2. To be without; to be unaccompanied by.

ધેર.જી, *s. f.* [See ધેર.વું.] Being under the influence of sound sleep. 2. Sound sleep. 3. Unconsciousness caused by sound sleep.

Id. ધેરજી-ગોળી A pill to put a child to sleep, generally called બાળ-ગોળી.

ઝિમ કાચા ગાઠ ધેરજી કરશે. —લાલદાસ.

ધેર.જી, *s. n.* Act of encircling or besieging. 2. A siege.

ધેર.દાર, *adj.* [See ધેર flaps + P. દાર having.] Having a large circumference or flaps; having long flaps or skirts. 2. Loose; flowing; flapping.

ધેર.વું, *v. t.* [S. ग्रह to take.] To encompass; to environ; to surround; to beset; to hem in. 2. To involve in difficulties and embarrassments. 3. To cover. 4. To block the way of; to stop from advancing or moving about.

Id. ધેરી લેવું To encircle completely; to cut off from communication with the outside words. ધેરી ખેસવું To lay siege to; to lay a long siege to. ધેરીને ગોળાનો મારો ચલાવવો To lay into and bombard.

ધેરાય, } *s. m.* Circumference; an orb.

ધેરાવો, } 2. The flaps of a garment.

ધેરા.વું, *v. i.* To be surrounded; to be encompassed, beset, or hemmed in.

ઉધે ધેરાણા રે ડોલો, મોહન બોલાવ્યા નવ બોલો.

—દયારામ.

Id. આપણા હવે ધેરાએલો નહિ We do not know each other well enough.

ધેરી, *s. f.* [See ધેર circumference.] A circular border of short hair on the head.

ધેરું, *adj.* [P. गहरा = S. गभीर deep.] Deeply coloured; having a deep colour. 2. [Also See ધેર-વું to surround.] Engrossed with; deeply engaged in.

ધેરું, *s. m.* [See ધેર.] The owder of a worm-eaten piece of wood.

ધેરે-ધેર, } [See ધેર at home.] In every house.

Prov. ધેર ધેર માડીના ચુદા Everyman has his defects.

ધેરો, *s. m.* [See ધેરાવ.] Circumference; girth; measure around; encompassing; the environments. 2. A seige.

Id. ધેરો ઘાલવો-નાખવો To besiege. ધેરો ઊઠાવવો-ઉઠાવવો To raise a seige. ધેરો ઉઠાડવો-ઉઠાડી મૂકવો To cause to raise a seige.

ધેલ-ચંદ્ર, *s. m.* [See ધેલું + ચંદ્ર.] A person whose madness increases and decreases with the waxing and waning of the moon; a lunatic.

ધેલ-છા, *s. f.* [+ છાયા shade.] Madness; folly; craze.

Id. ધેલછા કરવી-કાઢવી To do mad acts.

ધેલ-ડી, *s. f.* A foolish woman (said in endearment).

ધેલ-સરકું, *adj.* [+ S. शय grass. See સરકું.] Mad; stupid.

ધેલા-ઈ, *s. f.* Madness; foolishness; stupidity. 2. Insanity.

ધેલું, *adj.* [Hem. Des. घल्ले=अनुरक्त pleased with. loving, fr. S. ग्रहित taken possession of fr. ग्रह to take. Cf. ગેલ pleasing tricks.] Mad; foolish; stupid. 2. Distracted; enraged; furious. 3. Insane.

Id. ધેલું કાઢવું To act like a fool. 2. To feign madness. 3. To mock; to mimic.

ધેલું કાઢ્યાની તમને ટેવ, પાનીડાં કેમ ભરીએ.

—દયારામ.

શું તને ધેલું લાગ્યું છે ? Have you gone mad ? તે એકાદને ધેલો કરશે He will drive anyone mad. 2. He is very cunning.

Prov. ધેલા સાથે ધેલું થવું In Rome you

should be a Roman. ધેલીનાં ધેરધેર સાસરાં A fool is at home wherever he happens to go. ધેલીનો ગવાળો A collection of nick-nacks. ધેલી સાસરે ન બચ, ને ડાહીને શીખામણ દે Example is better than precept : It is easier to advise than to do.

ધોડ-વું, Same as ધોચ-વું.

ધોડો, *s. m.* A shooting pain; aching; sharp pain; smart pain. 2. Pricking; piercing.

ધોગાટ, } *s. m.* [Imit. + વૃત્તિ.] Noise;

ધોધાટ, } clamour; disturbance; bawling; wild uproar or outcry; bellowing. 2. Noising abroad; making notorious.

ધોચ-વું, *v. t.* [See ધુસ-વું. Cf. બોંકું-વું.] To poke. 2. To pierce; to prick; to thrust into.

ધોટ-વું, *v. i.* [Imit. Or, See ધુટ-વું to roll; શ્વાસ (breath) being understood.] To snore; to make the sound ધોધો in sleep (used in contempt). 2. To sleep soundly.

ધોટા-ળો, [See ધુટ-વું.] Same as ઘોટા-ળો.

ધો, *s. f.* [S. गोंघा] An iguana.

ધોડ-વું, *v. t.* Same as ધોડ-વું. 2. To box.

ધોડો, Same as ધોડો.

ધોગર, } *s. m.* An imaginary mon-

ધોધર, } strous being with which children are frightened into sleep. 2. A terrible cat.

ધોગર, } *s. m.* [+ રાણો.] The same

as ધોગર.

ધો-ધળો, *s. m.* [Guj. ધો Imit. + ગળું throat Cf. Eng. Gurgler. Gurgula the throat.] The throat.

ધોધારી, *adj.* Pertaining to ધોધા (Gogo).

ધો-ધો, *adj.* [Imit.] Foolish; stupid. 2. *s. m.* A word uttered by boys who hide themselves in the game of "Hide and seek."

ધોધો-રાણો, See ધોગર.

ધોચ-વું, Same as ધોચ-વું.

Id. ધોચી ઘાલવું To put into prison; to imprison.

ધોટ, *s. m.* [See ધુટ-ડો.] A mouthful of water or any other liquid; a gulp.

ધોડ-ગાંઠ, *s. f.* [See ધોડું + ગાંઠ.] (In

chess) The position of the knights when they defend each other. 2. A particular kind of knot.

ધોડ-દોડ, *s. f.* [+ દોડ-ડું.] A horse-race. 2. A race-course.

ધોડ-મહાત, *s. f.* [+ મહાત.] (In chess) Checkmate by a knight.

ધોડ-મુખું, *adj.* [+ મુખ.] Having the face like that of a horse.

ધોડ-લી, Same as ધોડી. (Used in endearment.)

ધોડ-વેલ, *s. f.* [+ વેલ, વહેલ, a carriage fr. S. વહ વહે-ડું, to carry.] A horse cart.

ધોડા-ગાંઠ, Same as ધોડ-ગાંઠ.

ધોડા-ગાડી, *s. f.* [+ ગાડી.] A horse-carriage.

ધોડાર, *s. f.* [See ધોડું + S. અગાર a house.] A stable for horses.

ધોડા-વછ, } *s. f.* An aromatic herb.

ધોડા-વળ,

ધોડા-વાળો, *s. m.* [See ધોડું + S. વત્ત, વાળું, having.] A groom; a horse-keeper.

ધોડિ-ચું, *s. n.* A cradle; a hammock.

Id. ધોડિયામાંથી ડડપાડું To make an offer of a daughter in marriage, while the bridegroom is in his cradle.

ધોડી, *s. f.* A mare. 2. The bridge of a સારંગી (lyre). 3. A board-stand. 4. a woman of a girlish manner (used in contempt). 5. A knight (in chess). 6. A frame to support; crutches. 7. The loop or cord, from which offending school-boys are suspended by their hands.

Id. ધોડીએ ચડવું To be under the influence of an intoxicant drug. કાળી ધોડીએ ચડવું To be under the influence of opium. ધોડી કુદાવવી To limp; to walk lame. ધોડી પલાણવી To train a mare. 2. To have sexual intercourse with a woman (slang).

Prov. ધોડી છુટી, કે ધોડો છુટયો (કોણ જાણે, શું થશે) Nobody can say what may happen the next moment: Whatever may happen the object will be lost. ધોડી, ઘર આપણી You should not expect at home the same delicacies that you are treated to at your

friend's house as a guest.

ધોડું, *s. n.* [See ધોડો.] A horse without distinction of sex. 2. A bad or poor horse.

Prov. કાણું ધોડું, ને કરડકણું Poor and proud: A little pot is soon hot. ધોડું ધોડાના રૂપને દોરે One can work only in proportion to one's strength. ધોડું કે ગવેડું વગર વાપરે બગડે Disuse brings on wreck and ruin: A used key is always bright.

ધોડે-સ્વાર, *s. m.* [+ અસ્વાર.] A rider; a horseman; a trooper; a mounted soldier.

ધોડો, *s. m.* [S. ઘોડે-ફ.] A horse. 2. The knight (in chess). 3. A hobby; the stick on which children ride. 4. A big giddy boy. 5. A stick stuck into a wall to put clothes on. 6. A stand with steps on both sides. 7. A ladder. 8. The cock of a gun.

Id. ધોડા જેવો Very strong and healthy. ધોડે ચડવું To mount a horse. 2. To be puffed up; to be elated. ધોડે બેસવું, ધોડો પલાણવો To sit on or ride a horse. ધોડો પલાણવો To train a horse. ઘેરે પલાણ માંડવું To place a saddle on a horse. (અંકુકનો) ધોડો ચઢાવવો To cock a gun. (અંકુકનો) ધોડો પાડવો To drop the cock of a gun. 2. To discharge or fire a gun. ધોડે બેસીને આવવું, ચઢે ધોડે આવવું To come in haste. 2. To be urgent in demanding; to make an urgent demand. ધોડ ઉપર ધોડા વધવા To increase by Compound Interest. મારા ધોડા પેંચતા નથી My legs refuse to carry me farther. 2. I am exhausted. ધોડાના ગાંઠ A very long distance. ધોડાની ચાલે Quickly. ધોડો ગઢવો To deliberate in secret. ધોડો ચડાવવો To weigh less than the proper weight (said of a false balance).

Prov. ધોડે ચઢે, તે પડે Every tide has its ebb. (જેટલા) ધોડા, એટલા અસવાર In proportion to each other: As many as wanted.

ધોડ-લો, *s. m.* [See ઝોધો+લો dim.] A bull.

ધોણ, *s. m.* [See ધણ.] A large and heavy hammer.

ધોણિ-ચું, *s. n.* [See ધણ-ધણ.] A drum.

ધોણિ-ધો, *s. m.* A large round copper-pot (Used in K. thd.).

ધો-તું, Same as ગો-તું Food placed before female cattle while milking.

વાળી લાતું ઘેર, ને ધોતું માંડયું ગજ્યું,

લીકું નીકું છું, પણ તે ન સુઘે. —દયારામ.

ધોધા-વ-તું, Same as ગોધા-વ-તું. (Used in Kthd.).

ધોબો, } *s. m.* [See ગાબો.] A deep indentation. 2. A hollow made in a metal-pot by its being thrown violently on the ground, or by its being struck with any harder thing.

Id. ધોબો પડવો To have a hollow (of a metal-pot, &c.). ધોબો પાડવો To make a hollow in a metal-pot, &c. ધોબો ઉપાડવો To set a metal-pot right by raising the part pressed and bringing it back to its proper shape.

ધો-યું, *s. n.* [See ધા.] A wound.

ધોર, *s. m.* [S. ઘોષ *fr.* ઘુષ to proclaim.] The bass of a musical instrument. 2. Loud howling.

Id. ધોર અવાજ A loud, deep, and hoarse sound.

ધોર, *adj.* [S.] Frightful; horrible; terrific. 2. Furious. 3. Monstrous; prodigious.

Id. ધોર નિદ્રા Deep and sound sleep. ધોર અધારે Dreadful darkness.

Prov. ચાર દહાડાતું ચાંદરજી, ને ધોર અધારી રાત A short-lived pleasure is followed by a life-long misery.

ધોર, *s. f.* [See ગોહોર.] A grave.

Id. ધોર ખોદવી To dig a grave. 2. To appoint or settle a marriage for a daughter (a remnant of the custom of female infanticide). ધોર ચણવી To build a grave. 2. To dig a grave.

ધોર-ણ, *s. n.* [See ધોર-તું.] Snoring; snore.

ધોર-તર, *adj.* [See ધોર frightful + S. તર suffix of the comparative degree.] More terrible. 2. Very terrible.

ધોરતર પરિતાપ પામી, અહો સ્વામી રાણ.

—રત્નેશ્વર.

ધોર-ભા-તું. *v. i.* [See ધોર frightful + ભાવ.] Same as ગોર-ભા-તું. 2. To be terribly black.

ધોર-તું, *v. i.* [Imit. Or, See ધોર bass.] To snore. 2. To sleep soundly (used in contempt).

ધોરા-ધોર, *s. f.* [See ધોર bass; or, See ધોળ-તું.] A loud noise accompanied by running about; hurry and confusion.

ધોલ, *adj.* Weak (Used in Jhālāwād).

ધોલો, *s. m.* [See ગોલો.] An intruder.

ધોલ્લો, *s. m.* [See ધોલિ-યું + લો dim.] A kind of cradle for babes.

ધોળ, *s. m.* [See ધોળ-તું.] Botheration; busy-bustling; hurry-scurry; animated, vivid, wild, or tumultuous action.

Id. ધોળ ધાલવો To make a confusion and tumult.

ધોળ-તું, *v. t.* [Dh. Des. ઘોલિયું revolving, rolling; Hem. Des. ઘોલ્હ = S. ઘૂર્ણતે it rolls *fr.* S. ઘૂર્ણ to roll.] To shake about; to agitate briskly. 2. To smooth. 3. To mix. 4. To squeeze with the fingers. 5. To dissolve. 6. To ponder on; to think upon.

Id. ધોળીને પીઈ જતું To care very little about.

ધોળા-ધોળ, *s. f.* Revolving in the mind. 2. Uncertainty; suspense; hesitation.

ધોળા-તું, *v. i.* [Passive of ધોળ-તું.] To be shaken about; to be agitated. 2. To be delayed; to wait; to lounge.

Id. ધોળાયાં કરતું To dwell long and frequently in the mind.

ધોળયું, *interj.* Never mind; let it be; let it alone.

ધ, *adj.* [S. *fr.* હન to kill.] That kills or destroys; a suffix denoting “a killer.” (Used the end of a compound, *e. g.*, કૂત-ધ.)

ધાણ, *s. n.* [S. *fr.* ધ્રા to smell.] The nose. 2. The sense of smell.

ધાણેન્દ્રિય, *s. f.* [See ધાણ + ઇન્દ્રિય.] The organ of smell.

ક, The sixteenth letter of the Alphabet, and fifth among the consonants.
There is no word beginning with ક.

ચ.

ચ, The seventeenth letter of the Alphabet, and sixth among the consonants.

ચઇતર, Same as ચૈત.

Prov. ચઇતર ચઢયો નહિ, ને વૈશાખ કિતર્યો નહિ

ચઉદું, Same as ચૌદું.

ચઉદ, Same as ચૌદ.

ચઉદસ, Same as ચૌદસ.

ચક, *s. m.* [P. ચિક્ર.] A curtain. 2. A kind of screen made up of bamboo chips, used to keep out the glare of light, mosquitoes, and to prevent strangers from looking into a private apartment.

Id. ચક નાખવો To place or hang a curtain.

ચક-ચક, *adv.* [Cf. કચ-કચ.] Chirping. 2. Speaking quickly and without thought; lisp (Used in the Bhāl Prānt).

Id. ચકચક કરવું To chirp. 2. To speak quickly and without thoughts; to lisp.

ચક-ચક, *adj.* [Hem. Des. ચચિક્ષ્ Itimit. = S. મણ્ડિતમ્ adorned.] Glittering; gleaming. 2. *adv.* Glitteringly.

ચક-ચક-તું, *adj.* Brilliant; shining; glittering; gleaming; glistening; dazzling.

ચક-ચક-વું, *v. i.* To shine; to glitter; to glisten; to gleam.

ચક-ચક-વું, *v. i.* [See કચ-કચ.] To regret or grieve about. 2. To fret and be fidgety. 3. To make the sound *chaka-chaka* (as by a swallow); to chirp.

ચક-ચકા-ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Refulgence; radiance; brilliancy; lustre; gloss. 2. Cleanliness.

ચક-ચકિ-ત, *adj.* Brilliant; bright; glossy; lustrous. 2. Clean; tidy; neat; trim; fair.

ચક-ચાર, } *s. f.* [S. ચર્, ચલ, to move; ચક
ચક-ચાળ, } Redup.] Inquiry; investigation. 2. Habit of questioning and making inquiries.

ચક-ચુ-ધ, } *s. f.* [+ ચુ-ધ-વું, ધુંદ-વું.] Fastidious
ચકચુધ, } habits; fastidiousness; over-exactness.

ચક-ચૂર, *adj.* [+ ચૂરો.] Engrossed in; absorbed in. 2. Dead drunk 3. Overcome; overtaken; wrapped; rapt. 4. Flushed; flustered. 5. Top-heavy; half-seas over; three sheets in the wind. 6. Voraciously eating.

Id. ચકચૂર થવું-બનવું To be engrossed or absorbed in.

જ્ઞાની, વૈરાગી, બેગી, જતી રે, ચાલી કર્યા ચકચૂર.

—દયારામ.

ચક-ડોલ, } *s. m.* [See ચકર + ડોલ-વું,
ચક-ડોળ, } ડોળ-વું.] A swing. 2. Giddiness.

Id. ચકડોળે ચઢવું To be giddy; to be in a state of giddiness. 3. To be intoxicated. 4. To lose one's senses. 5. To go beyond the proper limit. 6. To be postponed from time to time.

ચકડી, Same as ચકરડી.

ચકડડું, Same as ચકરડું.

ચક-તી, *s. f.* [S. ચક્ર a wheel.] A flat round piece; a round slice; anything circular, flat, and thin.

ચક-તું, *s. n.* A round piece; a round slice.

ચક-તું, *adj.* [See ચક-ચક, ચક-ચક-વું; Or ચે-ત-વું.] Circumspect; looking sharp; watchful.

ચકદ-વું, *v. t.* [P. ચકીદન to drop.] To crush under foot; to trample upon; to press hard. 2. To harass; to oppress.

ચકદું, *adj.* [See ચકતું watchful + ખંધું.] Clever; circumspect; watchful.

ચકદો, Same as ચકંચો.

ચક-ભિલડું, *s. n.* [See ચક + ભીર a companion.] A game for children, generally known as બોલીડું (Used in the Broach Dst.).

ચક-મક, *s. m. n. f.* [Imit. Cf. ચક-ચક-વું. Or, P. ચક્રાક.] Glitter; a gleam; a flash. 2. A kind of mineral; flint; spar.

Id. તે બંને વચ્ચે ચકમક કરી They quarrelled with each other. ચકમક કરવાનો સંભવ A likelihood of high words or a quarrel.

ચક-મંડળ, *s. n.* [See ચકર + S. મણ્ડલ a

circle.] A whirling motion. 2. Intrigues. 3. A body of persons met for light talk.

Id. ચક્રમંડળે ચડવું To be involved in intrigues.

ચક્રો, *s. m.* A kind of blanket (Used in Kthd.).

ચક્ર, *s. n.* [S. चक्र a wheel.] A wheel. 2. A circle. 3. A ring. 4. Rotation of the heavens. 5. Giddiness.

Id. ચક્ર આવવાં To be giddy. ચક્ર ખાડું-મારવું-લેવું To take a turn; to wheel round.

ચક્ર-ચક્ર, *adv.* Round and round; turning in a circle.

Id. ચક્રચક્ર ફરવું To turn round and round.

ચક્ર-ડી, *s. f.* A circle. 2. A circular motion. 3. A toy for children.

Id. ચક્રડી ભમરડી A toy for children. 2. A whirlpool in water. ચક્રડી ભમરડી રમાડવી To mislead on various pretexts, and disappoint in the end.

ચક્ર-ડું, *s. n.* [+ ડું dim.] A small circle. 2. A round and flat thing. 3. A turban having a round shape worn by the Deccanese (used in contempt).

Id. ચક્રડા જેવો (રૂપિયો) Genuine; real; sterling (of a Rupee as a coin).

ચક્રદા, *adj.* Tall and big.

ચક્ર-વક્ર, *adv.* [+ વિખેરવું.] Being out of senses owing to giddiness. 2. Being unconscious.

Id. ચક્ર-વક્ર થઈ જવું To be unconscious owing to giddiness.

ચક્રા-વો, *s. m.* A long turn; a circumference.

ચક્રા-વો, *s. m.* [+ વ્યૂહ.] A peculiar arrangement of troops in circle within circles.

ચક્રી, *s. f.* Rotation. 2. Whirling. 3. Giddiness.

Id. ચક્રી આવવી-ખાવી To fall down while in a state of giddiness.

ચક્રી-દાર, *adj.* [+ દાર having.] Having a circular form.

ચક્રે, *s. n.* A thick round bread.

ચકલી, *s. f.* [See ચકલી] A hen-sparrow.

2. The cock of a pipe.

Prov. ચકલી કરતી ફેડકો યોડો Making a show quite beyond one's power: Out of all proportion; disproportionate.

ચકલી ભટ, *s. m.* [+ ભટ.] A thin poor begging Brahman.

ચકલું, *s. n.* Any little bird. 2. Any living being (colloq.)—Used with a negative.

Id. ચકલાં ચુંચવાં To be employed in a trifling business.

ચક-હું, *s. n.* [See ચોક a spare space + હું dim.] A spot where four roads meet. 2. A small market.

Id. ચકલે મૂકવું To expose to public view.

ચકલે-દાર, *s. m.* [See ચકલો a court-yard + દાર having.] An officer in charge of a street. 2. A police constable. 3. One who guards a street.

ચકલો, *s. m.* [S. चटक.] A cock-sparrow.

ચક-લો, *s. m.* [See ચોક + લો dim.] A square; a court-yard. 2. A hall or stand of a banker; a station. 3. A street. 4. A subdivision of a city or town.

ચકવા-ચકવી, *s. n.* [S. चक्रवाक + चक्रवाकी.] The male and female of particular birds. (These birds always go in pairs, and one of a pair cannot be separated from the other). 2. A lover and his lady-love.

ચકવા ચકવી ચતુર નર, નિત પત રહત ઉદાસ;

ખર ધૂવડ અર અખૂજ નર, સદા મગન પ્રથીરાજ.

—રાસો.

ચક-વું, *adj.* [See ચકિ-ત.] Watchful; ready. (Used in Kthd.).

ચકમે, } *adv.* [S. चक्र, See चक्र.] In a circle (of kings). [This word occurs in such phrases as તેણે એક ચકમે રાજ્ય ચલાવ્યું He ruled alone over a whole circle of kings.]

ચકા, *s. m. pl.* Slips or ships of stalks of grass.

ચકામું, *s. n.* [See ચકમ.] A round sore or scar of the skin.

ચકાર, *s. m.* [S. च and + कार suffix showing the sound of the letter ચ (ch). 2. *adv.* Nothing more; nothing at all. (Generally used with verbs meaning બોલવું (to speak).

Id. તે એક ચક્ર શબ્દ બોલ્યો નહિ He did not speak even a single word.

અકિત, *adj.* [S. See ચક્ર-અકિત.] Dazzled.

2. Confounded. 3. Bewitched; wonderstruck.

4. Puzzled. 5. Bewildered; astonished.

ત્યારે તે પેલાં સ્ત્રી બરથાર,

હવાં ચકિત ચિતમાં અપાર. —દયારામ.

ચકી, Same as ચક્કી.

ચકોતરું, *s. n.* } [P. चकोतरः. Cf. Lat. citrus.]
ચકોતરી, *s. m.* }

Pomelmoose; shaddock; a citron fruit.

ચકોર, *s. m.* [S.] A kind of bird; the Greek partridge. 2. *adj.* Active; sharp. 3. Attentive; cautious. 4. Prompt; alert; brisk. 5. Circumspect.

ચક્ર, *s. n.* [See ચક્ર.] A wheel. 2. A ring; a circle. 3. Circular road. 4. The wheel-rut of a lime-mill. 5. A halo. 6. A puzzle. 7. A trip hither and back; a turn: a round. 8. A trouble. 9. Giddiness.

Id. ચક્ર ફરવું To turn upside down. 2. To suffer alternately the various and contrary states of life. 3. To be revolutionized; to undergo a revolution. 4. To be set in motion; to be started; to set a-going. ચક્ર ચારી આવવું To take a round.

ચક્કી, *s. f.* A hand-mill.

ચક્ર, *s. n.* [S.] A wheel. 2. A disc (especially applied to the disc in the hands of Visnu); a sharp circular missile weapon. 3. A host; an assemblage. 4. An array of troops. 5. A diagram of various forms. 6. A cycle. 7. A sphere; a circle.

ચક્ર-દંડ, *s. m.* [S. fr. + दण्ड the arm.] A kind of gymnastic exercise.

ચક્ર-ધારા, *s. f.* [S. + धारा periphery.] The periphery of a wheel.

ચક્ર-પાણિ, *s. m.* [S. fr. + पाणि the hand.] The God Visnu, who is represented as holding a wheel in his hand.

ચક્ર-વર્તી, *s. m.* [S. fr. + वर्त, to be.] The ruler of a country extending from sea to sea; an absolute king. 2. A king who rules over a circle or a number of lesser kings Cf. ચક્રવે.

ચક્ર-વાક, *s. m.* [S. + S. वाक्, वाक्, वाया, a name.] A kind of goose or duck; the ruddy goose.

ચક્ર-વાહી, *s. f.* The female of ચક્ર-વાક.

ચક્ર-વાત, *s. m.* [S. fr. चक्र a circle + वात wind.] A whirlwind; a hurricane.

ચક્ર-વૃદ્ધિ, *adj.* [S. fr. + वृद्धि increase.] Compound (interest.)

ચક્ર-વ્યૂહ, *s. m.* [S. fr. + व्युह arrangement.] A form of military array; a circular array of troops. 2. A deep and complex plot or scheme.

ચક્રાકાર, *adj.* [S. fr. + आकार form.] Circular.

ચક્રાકૃત, *adj.* [+ अकृत marked.] Marked with circles. 2. Branded with the name of Visnu.

ચક્કી, *s. m.* A king, who sits surrounded by a circle of minor kings; a paramount king; a sovereign. 2. The god Visnu, whose distinguishing weapon is a disc. 3. A potter, who works with a wheel.

ચક્ષુ, } *s. n.* [S. चक्षुः.] The eye.
ચક્ષુ, }
ચક્ષ, }

સહુ બોલે શંભુજીની પક્ષે રે, જળ આવ્યું મેનાને ચક્ષે રે.
—દેવીદાસ.

અખા-ડાવું, *v. t.* [See અખા-વું.] To request or cause to taste.

Id. સવાદ અખાડવો Lit. To give a taste of. Hence, 2. To wreak one's vengeance on. 3. To return evil for evil.

અખાર, *s. m.* [Redup. of ચોર.] A thief and persons like him.

ખેન મુવે ઉઘાડે બાર, ન કરે ચોરી ચોર અખાર.

—પ્રેમાનંદ.

અગદ-વું, A form of અકદ-વું.

અગદા-વું, *v. i.* To be crushed; to be pressed. 2. To be harassed.

અળ-વું, *v. i.* To fly (of a paper-kite). 2. To fly to or quickly understand another person's intention, without direct communication with him, by signs, appearances, &c.

અ.અળ-વું, *v. t.* [Redup. of અળ-વું to swallow.] To chew slowly and long; to turn

round and round in the mouth; to munch; to eat exuberantly; to eat; to devour.

અગા.વ.વું, *v. t.* [Caus. of અગ.વું] To fly (a paper kite). 2. To fly.

અગુ, *adj.* [See અગ.વું to fly.] Knowing another's meaning only by signs, appearances, &c. 2. Shrewd; clever; sharp.

અગુ, *s. n.* Clay deposited by a flood; alluvial soil.

અંગ, *adj.* [S. & P.] Handsome. 2. Healthy. 3. Strong.

અંગ, *s. m.* [P.] One of the eight suits at cards. 2. A bell. 3. A Jew's harp. 4. *adj.* Good; pleasing; pure; sound. 3. Nothing; nothing at all (slang).

અંગા, Same as અંગ Healthy.

Prov. મન અંગા, તો કથરોટમે અંગા A pure mind is more meritorious than a long pilgrimage.

અંગારી, Same as ચિણુગારી.

અંગી, } *s. m.* [See અંગા, healthy
અંગી-ભંગી, }
+ ભંગ.] One who eats opium and drinks a solution of Bhāng, &c. 2. A lewd fellow; a dissipated person.

અંગાદી, *s. f.* [+ વેદન.] A sheet of cloth, with which the face is covered during sleep.

અ-અણુ.વું, *v. i.* [Guj. અણુ Imit. of the sensation. Cf. અણુ-અણુ.વું.] To feel a burning pain.

અ-અર.વું, *v. i.* [See અર-અર.વું.] To feel a pungent pain; to be affected with a smarting pain (as by an acrid thing). 2. *v. t.* To cause a smarting pain.

અચુ.કો, } Same as ચિણુ.કો, ચિણુ.કો.
અણુ.કો, }

અચ્ચાર, *adj.* [Redup. of ચાર four.] Four at a time.

અચ્ચો-મચ્ચો, *s. m.* [See ચોદ.વું + મા.] Vile abuses.

અંચ, *s. f.* [S. ચક્ષુ] A beak; a bill.

અંચવાળ.વું, *v. t.* [Redup. of અળ, આળ-વ.વું, ચોળ.વું, ખંચવાળ.વું. Cf. અંચ.] To turn over fondly in the hand—money, &c., by a miser.

અંચળ, *adj.* [S. ચક્ષ્ણ unsteady, intens. of ચક્ષ to walk.] Fleeting; active; nimble; lively. 2. Flighty; quick. 3. Fickle; fidgety; volatile. 4. Transitory; slippery. 5. Capricious. 6. Wanton.

અંચળા, *s. f.* Lightening. 2. Laksmī, the goddess of wealth.

અંચળાઈ, *s. f.* Activity; vivacity; liveliness. 2. Quickness of the intellect.

અંચુ, } *s. f.* [S. ચક્ષુ.] A beak; a bill.
અંચૂ, }

અટ, *adv.* [Hem. Des. चट् = S. मृदाति he pounds, प्रणश्यति he perishes, मुक्ते he eats, fr. S. चद् to stick, to strike.] Quickly; instantly. 2. Devouring; eating.

બહુચરા માત મહાકાળ રૂપે થયાં;

ફટનું સૈન્ય તે અટ કીધું

—હરિરામ.

અટ, *s. f.* [See ચોટ.] Obstinacy; taking to; addictedness. 2. Care. 3. Fondness.

અટ, *s. m.* [S. कट a mat.] A knot of darbha grass, representing a Brāhman, used in a Shraddha ceremony.

અટક, *s. m.* [S.] A male sparrow

અટ.ક, *adj.* [See અટ, ચોટ.] Bright red.

Id. અટક મટક ને રાગું અટક, સાહી યંટિયો, ને ધાલ્યું સટક This is a conundrum, the answer being “સુરતના બેડા” (the Surtī fashion of shoe.)

અટક-દાર, *adj.* [See અટકો + દાર having.] Stinging. 2. Causing a smart or pungent feeling. 3. Causing a painful delight. 4. Charming. 5. Sensational (of a writing); thrilling (of a speech).

અટ.કં.વું, *adj.* [See અટ.ક-મટ.ક.] Foppish; gallant.

આખડીઓ પહેરી રે, પધારો અટકંતા.

—મેમાનંદ.

અટ.ક-મટ.ક, *adv.* [See અટ.ક bright red + redup.] Looking sharp, smart, foppish or gallant. 2. *s. f.* A foppish gait or appearance.

અટક.વું, } *v. t.* [See અટકો.] To
અટકા.વ.વું, }
sting. 2. To cause the pain of a sting. 3. To cause an acute pain.

Id. ચંદની ચટકી The moonlight causes a painful delight to a lover separated from his lady-love.

ચટ-કી, *s. f.* [See ચટ-ક bright red.] Bright red colour.

ચટ-કી, *s. f.* [Dim. of ચટ-કો.] A short sharp pain. 2. A short-lived painful delight. 3. The effect of a thrilling or sensational writing or speech.

રસિયા તારા રંગની લાગી ચટકી ચિતડામાં.

—મહાનંદ.

એના ચિતમાં ચટકી લાગી રે, આ શું રે કીધું ?

—રાજે.

ચટ-કું, *s. n.* Same as ચટ-કી. Sharp pain.

Prov. રંગજું તે ચટકું, કંઈ કુંડાં હોય ? Pleasures become bitter, when they are abused or long-continued.

ચટ-કો, *s. m.* [See ચટ eating, Hem. Des.] A sting; a bite. 2. A pang; a thrill; a nip. 3. Sudden agony; a smart or pungent pain. 4. Sarcasm; a taunt. 5. Glow; ardour; scorching heat. 6. Smart sensation. 7. A delightful sensation of a short duration.

Id. ચટકો ભરવો-મારવો-દેવો To sting. ચટકો લાગવો To be stung. 2. To be subjected to a delightful pain; to be charmed or pleased with. 3. To be angry with; to be pained and angry.

ચટ-ચટ, Same as ચટ-પટ.

ચટણી, *s. f.* [See ચટ eating, Hem. Des. Or, See ચાટ-વું.] Salad; seasoning; sauce. 2. Beaten, defeated, disgraced or confounded state.

Id. મારે બોલવું તે ચટણીમાં કાઢી નાખે છે He disregards all I say. તેની તો ચટણી કરી નાખી He was completely crushed, beaten, defeated, or ruined. ચટણી કરવી To spend with a light heart. ચટણી ખાઉ Lit. Addicted to the use of ચટણી. Hence, 2. An inhabitant of the Deccan; a Deccanese (Used in contempt).

ચટ-ણી, *adj. m.* [See ચટણી-ખાઉ under ચટ-ણી.] Living in the Deccan.

ચટ-પટ, *adv.* [Imit. + પટ redup.] Smartly; briskly; pluckily; in a trice; instantly; immediately.

ચટ-પટી, *s. f.* Fretting and grieving; an anxious longing and hankering. 2. Uneasiness.

ચટા-ઈ, *s. f.* [See ચટ a mat.] A mat; matting.

ચટા-કો, *s. m.* [See ચટ-કો.] A smart and pungent taste. 2. A smart and pleasing sensation.

ચટા-ચટ, Same as ચટ Quickly, &c.

ચટા-ડ-વું, *v. t.* [Caus. of ચાટ-વું.] To make to lick; to make to swallow. 2. To bribe.

Id. મેં ચટાડવું To give good reception to; or speak hospitably with, an unworthy person.

ચટા-પટી, Same as ચટ-પટી.

ચટિ-ચો, *adj. m.* [See ચટ obstinacy.] Obstinate; perverse.

ચટ-વું, *adj.* [See ચાટ-વું.] Addicted to eating at other's expense; addicted to enjoy oneself at another man's expense. 2. Addicted to receive bribes.

ચડ, } *adv.* [Imit. Cf. ચટ-ચટ.] Quickly; smartly. 2. Making a creaking sound.

ચડ-ઉતર, } *s. f.* [See ચડ-વું + ઉતર-વું.] Ascent and descent; rise and fall. 2. Fluctuations (of prices). 3. Appearing and disappearing.

ચડ-ચડ-વું, *v. i.* [See ચડ, ચડ-ચડ.] To make a creaking sound.

કાંટે વાંસ, વૃક્ષ ચડચડે.

—મહાનંદ.

ચડ-ણ, } *s. f.* An ascent; acclivity.

ચડ-તી, } *s. f.* Rise; advance; increase; elevation; prosperity.

Id. ચડતી પડતી Rise and fall. ચડતી પડતી આવે છે There is a rise and fall. ચડતી પડતી ચાલી નય છે Rise and fall follow each other.

ચડ-તું, } *adj.* Rising; growing. 2. Superior.

Id. ચડતો દહાડો Lit. Rising day; the rising sun. Hence, 2. A time of rise or

prosperity. અડતો પહેર The time of the day, when the heat of the sun is increasing. અડતી પાયરી A higher place, grade, or rank. અડતી હાલત Rising state; a prosperous and rising state. અડતી ભાજણી (In Arith.) Reducing a quantity of a lower denomination to a higher. અડતી એકી (In Mathem.) Rising progression in Arithmetic or Algebra. અડજું બાજ (In Arith.) Compound Interest.

અડપ, } *adj.* Same as અડ-પડ.

અડપ-જું, Same as અડપ-જું.

અડ-ભડ-જું, } *v. i.* [Imit.] To talk

loudly in anger; to quarrel noisily; to altercate.

બાળા, યુવતી, વૃક્ષ અડભડતી ના ચૂકે.

—કૃષ્ણરામ.

અડ-ભડા-ટ, *s. m.* A noisy quarrel; an altercation; falling out.

અડ-જું, } *v. i.* [S. ચટ્ to stick.] To ascend;

to mount; to climb; to go up. 2. To increase;

to augment. 3. To swell; to rise (owing to fermentation). 4. To intoxicate; to in-

ebriate; to rise into the head. 5. To accu-

mulate (of interest). 6. To become big; to

be puffed up with pride. 7. To be offered;

to rise or get high (in an auction). 8.

To be applied or laid on; to acquire fulness.

9. To be baked; to be boiled; to become

tender. 10. To be more or greater (Used

to express the sense of the Comparative Degree).

Id. ઘેરે અડજું Lit. To mount a horse. 2.

To be intoxicated. 3. To be proud. ઝાડે

અડજું Lit. To climb a tree. ઝાડ ઉપર-ઝાપરે

અડજું Lit. To go beyond the limits. 2. To be

puffed up. દહાડો-દિવસ અડવો To grow; to in-

crease (of time). 2 To be prosperous. કામડી અ-

ડતી Lit. To be strung (of a bow). 2. To collect

an army. શુર-પાણી અડજું To rise or grow—of

excitement. અડતો સુર A note higher in the

scale in music. ભાવ અડવો To rise—of prices.

બીલામમાં-માજણીમાં અડજું To bid a higher price

at an auction. અમતે અડજું To be keen or

eager in competing; to compete keenly or eagerly. કેક-નિશો અડવો To be intoxicated. ભાંગ-બાળે-અરીણ-દાર અડવો To be intoxicated with ભાંગ, &c. માથું અડજું To have a head-ache. બાજ અડજું To accumulate—of interest. પગાર અડવો To accumulate—of wages. દહાડા અડવા To accumulate—of days of service. એને અડતા દહાડા છે She is pregnant. એના અડતા દહાડા છે He is in a prosperous condition. રંગ અડવો To stick, to adhere—of a colour. 2. To grow in deepness, to be deep—of a colour. 3. To grow charming; to grow in beauty. અંગરખું, ભેડું, &c., અડજું To go on; to be fitting—as clothes on the body, &c. લોહી અડજું To get blood; to be healthy. માથે લોહી અડજું Lit. To rise—of blood into the head. Hence, 2. To be affected with delirium. 3. To lose consciousness. તાવ અડવો To rise or increase (of fever). 2. To be unwilling. સોજે અડવો To rise or grow (of a swelling or a swollen part of the body). કાટ અડવો To get rust; to be rusty. કાળ અડવો To be very angry. ઓપ અડવી To stick, adhere (of polish). દોળ અડવો To stick, to adhere—of guilt. રોટલી-દાળ-ભાત અડવો To be baked or boiled; to become tender. એને કુદ અડે છે He is highly honoured. વિષ્ણુને તુલસી અડે છે Vishnu is worshipped with tulsi leaves. મોઢ અડજું To be angry. ચડે ઘોરે આવજું To be in a hurry.—ઉપર અડી બેસજું To beat down; to inflict a complete defeat. કપડું અડી જડું To be contracted—of a piece of cloth. અડી વાગજું To be oppressive or overbearing towards those, whom one formerly recognized as one's superiors. અડી જડું To be excited; to be angry; to lose one's temper. 2. To lead an attack; to conduct an expedition—ઉપર અડી આવજું To be attacked by. વાવટો-નિશાન અડજું To lead a military expedition against. તેને શ્વાસ અડયો His breath was laboured; he began to pant. નાથે ગુ-હો અડવો To be charged with an offence. હાડકું અડજું To be dislocated—of a bone. ખાંડ કરતાં ગાળ ગળપ-લુમાં અડે છે Molasses is sweeter than sugar. નકારી સોખતે અડજું To be addicted to bad company. રોગ અડવો To be caught—of a disease.

વહાણે ચડવું To go on board a ship; to embark. 2. To go to a foreign country in a ship for trade. -ને પાણી ચડવું To be tempered or sharpened—of a sharp or edged tool or weapon. ખાલી ચડવી To be benumbed. કીડીઓ ચડવા To have a creeping sensation. તેને કામ કરતાં કીડીઓ ચડે છે He has a disgust for work; he dislikes to work. ઝોટલા ચડવા To have cramps. વરધોડે ચડવું To mount a horse in a procession. 2. (Ironical) To be publicly disgraced. ગધેડે ચડવું Lit. To mount a donkey. Hence, 2. To be publicly disgraced. ટાઢે ચડી જવું To be stiff or benumbed with cold. ચડતી કમાન-કળા, ચડતો પાસો Rising state; rise. ચડ-ચુલા ખાઈ Haste; hurry; unreasonable haste. ચઢ્યું ખાતું Unreasonable and haughty.

Prov. ચડે, તે પડે While rising you may trip. ચડ-ચુલા-ખાઈ Urgent in one's demand, pressing for time; being in a great hurry. ચડબ બેટા શરીપર, દે ખુદાકા નામ Talk of the war, but do not go to it : A wise lawyer.

ચડ-વો, *s. m.* [See ચડ + P. વા, વા, dim.] A kind of earthen water-pot or goblet.

ચડસ, Same as ચરસ.

ચડસા-ચડસી, [Hem. Des. समसीसी Imit= S. स्वधा rivalry.] Same as ચરસા-ચરસી.

ચડસી-હું, *adj.* [See ચડસ, ચરસ, + વાળું having.] Keen in competition. 2. Entertaining a long standing grudge.

ચડ-સુ, *s. n.* [See ચડ-વું ચઢ-વું, to rise.] A machine to lift up water out of a tank or well.

N. B.—ચડસું is called ચોપાલી in the Surat District, ચડસું in Charotar, and ચડીહું in the Ahmadābād District.

ચડા-ઉતરી, *s. f.* [See ચડ-વું + ઉતર-વું.] Going up and down. 2. Promotion and degradation. Same as ચડ-ઉતર.

ચડા-ઈ, } *s. f.* [See ચઢ-વું.] An advance
ચઢા-ઈ, } upon; an attack; an assault; an expedition; an invasion.

Id. ચઢાઈ-ચડાઈ કરવી To invade.

ચડા-ઉ, } *adj.* Vain; conceited. 2. Becom-
ચઢા-ઉ, } ing angry easily, or in trivial matters;

irascible. 3. Flighty; imaginative; indulging oneself with one's own hobbies or vagaries. 4. Covering the heels (of shoes).

ચડા-ચડી, } *s. f.* Emulous contest; com-
ચઢા-ચડી, } petition. 2. Outdoing; outvying.

ચડા-વ, } *s. m.* Ascent; acclivity. 2.
ચઢા-વ, } increase; augmentation; advancement. 2. An attack; an assault.

ચડા-વ-વું, } *v. t.* [Caus of ચડ-વું] To
ચઢા-વ-વું, } mount; to climb; to cause to rise; to advance; to increase. 2. To indulge; to humour; to flatter. 3. To ship off; to transport in a ship. 4. To instigate. 5. To swell. 6. To string (of a bow). 7. To apply; to lay on (of a covering, &c.).

ચડા-વો, } Same as ચડા-વ. ચઢા-વ.
ચઢા-વો, }

ચડિ-ચા-તું, } *adj.* Superior to.
ચઢિ-ચા-તું, }

ચડી-ચોટ, *adv.* [+ ચોટ a hit.] Violently. 2. In a hurry. 3. Suddenly.

ચડે-ડાટ, *adv.* [Imit. See ચડ, ચડ-ચડ.] With a loud sound.

ચેવું કહેતામાં કલનુગ નાકો, ચડેડાટ ટોડલો ફાટયા.
—પ્રેમાનંદ.

ચડે-લ, } Same as ચડા-ઉ, ચઢા-ઉ.
ચઢે-લ, }

ચડ્ડી, *s. f.* [See ચઢ-વું.] Short trousers, covering only the hips.

ચઢ-ભડ-વું, Same as ચડ-ભડ-વું.

ચઢ-વું, ચઢ-તું, ચઢ-તી, ચઢા-ઈ, ચઢા-ઉ, ચઢા-વ, &c. See under ચડ.

ચલુક-ચીભડી, *s. f.* [See ચણા + ચીભડું.] A game for children, generally known as બેકા કુકરી (Used in Sorath).

ચલુ-ખાર, *s. m.* [See ચણા + ખાર.] An acid obtained from plants of gram.

ચલુગી, *s. f.* } Same as ચિલુગારી.
ચલુગો, *s. m.* }

ચલુ-ચલુ, *s. f.* [Imit.] Lancinating pain in an abscess, a sore, &c. 2. *adv.* Throbbing (of sore). 2. Boiling (of water).

ચલુ-ચલુ-વું, *v. i.* To produce a lancinating

pain. 2. To boil.

ચલ્-ચલ્-ટ, *s. m.* [See ચલ્-ચલ્ + ટ.]
A crackling sound. 2. A lancinating pain.

ચલ્-લ્, *adv.* [Imit.] Crackling; simmering.

ચલ્ ચપ, મા, મને વડું. —ભાષા.

ચલ્-તર, *s. n.* [See ચલ્-તું.] Masonry work. 2. Superstructure.

ચલ્-તું, *v. t.* [S. ચિ, ચિનોતિ, to collect.]
To build; to construct; to erect; to raise. 2.
To produce; to fabricate.

ભાગે પર ધર-સૂત્ર, તવી વાતો ચલ્તી.

—કૃષ્ણરામ.

ચલ્, *s. m. pl.* [S. ચળક.] Gram (Generally used in the plural).

Id. ચલ્ના ઝાડ ઉપરથી કુદતું Lit. To jump down from the top of a stalk of gram. 2. To describe one's own doings in high sounding terms; to magnify one's own deeds. પાણીમાં જેમ ચલ્ જોળાયે તેમ આ બિચારો ઓગલ્યો છે Lit. He has become as thin as a grain of gram becomes thin (really very large) when kept in water. 2. He has become very fat (ironical). વેચીને ચલ્ કરે એવો Superior in power to deceive; more cunning. ચલ્ મમરા Something to eat; something intended only to alleviate a child's inordinate desire to eat. ચલ્ કરવા To spend away thoughtlessly. ચલ્ ચવરાવવા To deceive. 2. To tire; to harass. ચલ્ લઈ ખાવા To neglect; to disregard.

ચલ્-દાળ, *s. f.* [+ દાળ.] The pulse of gram.

ચલ્-પણી, *s. f.* [S. + પણી.] The stalk of gram. 2. A bundle of gram stalks.

ચલ્-પાપડી, *s. f.* [+ પાપડી.] Sweetmeat made of gram-flour and molasses or sugar.

ચલ્કીકપાલા, *s. m.* [See ચલ્કી.] Allspice.

ચલ્કી-ચાફ, *s. n.* [See ચલ્-કું.] A hole in the block of wood on which a door turns.

Id. ચલ્કીચાફ ખસી ગયું To have lost one's senses; to be idiotic; to be eccentric. આખું ચલ્કીચાફ ખસી ગયું To roll the eyes in anger. એમાં તારું શું ચલ્કીચાફ ખસી ગયું? How can you

say that this is a great loss to you? ચલ્કીચાફ નચાવવાં To express one's meaning by movements of the eyes.

ચલ્કી-ચો, *s. m.* [See ચરલ્કી-ચો. Cf. ચોચલો trousers.] A petticoat.

ચલ્કી-બોર, *s. n.* [See ચલ્કી, ચલ્કી, + બોર.] A small kind of berry (બોર.)

ચલ્કો, *Sing.* of ચલ્કી.

ચલ્કોડી, *s. f.* [Dh. Des. કળેદ્રિયા. Hem. Des. કળેદ્રિયા, ચિળોદ્રી = S. ગુઝા. *fr.* S. ચળક, ચલ્કો, a grain of gram + S. વૃત્તિ, વૃત્ત. a circle, round.] A small red & black berry. 2. A weight equal to 2½ grains.

ચંડ, *adj.* [S.] Hot. 2. Angry.

ચોળી રાવલ ચંડ, રોળી ચમુના, બહોળી દયા વિસ્તરી.
—ગીતગોવિંદ.

ચંડાળ, *s. m.* [S. ચંડાલ.] A man born of a Brāhman mother and Shūdra father. 2. An assassin. 3. A despicable fellow. 4. *adj.* Vile; loathsome; abominable; heinous. 5. Ferocious; barbarous; inhumane; atrocious; flagitious.

ચંડાળ-ચોકડી, *s. f.* [S. + ચોકડી.] A band of blackguards; a set of knaves and scamps; a pack; a gang; an eril crew.

ચંડાળ-લ્, } *s. f.* A woman of the ચંડાળ
ચંડાળ-ણી, } caste. 2. A wicked woman.

ચંડિકા, *s. f.* [S. *fr.* ચંડ angry.] The goddess Durgā. 2. A furious, merciless, passionate woman.

ચંડી-પાઠ, *s. m.* [+ પાઠ.] A book containing propitiatory verses of praises and prayers offered to the goddess Durgā.

Id. ચંડીપાઠ કરવો To recite particular propitiatory verses before the goddess ચંડી.

ચંડુલ, *s. m.* [See ચંડુસ.] An intoxicating preparation of opium, made for smoking.

ચંડોલ, } *s. m.* A wood-lark; the pyra-
ચંડોળ, } mid-crested wood-lark.

ચંડોલ, } *s. m.* 2. [See ચંડુલ.] Inhal-
ચંડોળ, } ing opium smoke through a pipe. 3. A preparation of opium for smoking.

ચતુર્થ, adj. [S. ચતુર્ four + અંગ a limb, a part.] (An army) Containing the four divisions (viz. elephants, cavalry, war-chariots, and infantry).

ચતરાંઈ, Same as ચતુરાંઈ.

ચત્તા-પાટ, adv. [See + ચતું+પાટ.] Lying flat on the back.

ચતું, adj. [Dh. Des. ચત્ત fr. S. त्यक्त abandoned fr. त्यज्, તજ્, to abandon. Cf. જડું.] Lying on the back; supine; not inverted. 2. Favourable; propitious.

Id. ચતું પાટ પડી રહેવું To lie down flat on the back.

ચતુર્, adj. [S.] Four.

ચતુર, adj. [S.] Clever; intelligent; ingenious; shrewd; sagacious; skilful. 2. Sharp; cunning.

Prov. ચતુરમાં ચિતારો, ને મૂરખમાં મોચી A painter must be very clever and skilful, but even a fool can be a cobbler.

ચતુર્ચંદ્ર, ચતુર્ચંદ્રી, ચતુર્ચંદ્રિણી, } adj. f. Classical forms of ચતુર્ચંદ્ર.

ચતુર-શિરો-મણિ, s. m. [See ચતુર+શિરો-મણિ.] Lit. The crest jewel of all clever persons. Hence, *adj.* 2. Cleverest; shrewdest; most sagacious.

ચતુર-સીમા, s. f. [See ચતુર four+ સીમા boundary.] The four boundary lines; boundaries. Correct spelling ચતુઃસીમા.

ચતુર-સુન્ન, adj. [See ચતુર + સુન્ન.] Lit. Clever and good. 2. Wise; sagacious; shrewd; accomplished.

ચતુરા, s. f. [See ચતુર.] An intelligent, clever, shrewd, or accomplished woman.

ચરણ ચાંપે ચતુરા, કર મોતીની થાળ.—ભાલણ.

ચતુરાંઈ, s. f. Cleverness; intelligence; ingenuity; shrewdness; sagacity. 2. Sharpness of the intellect; cunning.

Id. ચતુરાઈ કરવી-ચલાવવી-વાપરવી To act cleverly, shrewdly, wisely, or sagaciously. વાત કરવાની ચતુરાઈ, બોલવાની ચતુરાઈ Conversational powers.

ચતુરાનન, adj. [S. ચતુર્ four + આનન the

mouth.] Having four mouths (the god Brahmā).

ચતુર્ગુણ, adj. [S. fr. ચતુર્ + ગુણ, ગુણ-ગું.] Multiplied by four; quadruple.

ચતુર્ધાત, s. m. [S. fr. ચતુર્ + ધાત power in Math. fr. હન્ to strike; See ધાત.] The fourth power of a quantity.

ચતુર્ધાત-મૂળ, s. n. [S. fr. + મૂળ.] The fourth root of a quantity.

ચતુર્થ, adj. [S. fr. ચતુર્ four.] Fourth.

ચતુર્થાંશ, s. m. [S. fr. + અંશ.] One fourth part; one quarter.

ચતુર્થાશ્રમ, s. m. [S. fr. ચતુર્થ + આશ્રમ.] The fourth religious order; the life of a recluse or સંન્યાસી.

ચતુર્થા, s. f. The fourth day of a lunar fortnight. 2. The dative case (in Grammar).

ચતુર્દશ, adj. [S. fr. + દશ ten.] Fourteen. 2. Fourteenth.

ચતુર્દશી, s. f. The fourteenth day of a lunar fortnight.

ચતુર્દળ, adj. [See ચતુર + S. દલ a leaf.] Having four petals. 2. Quadrified; quadripartite.

ચતુર્ધા, adv. [S. fr. + ધા suffix showing manner.] In four ways.

ચતુર્ભુજ, adj. [S. fr. + ભુજ the arm.] Four-armed (of the god Viṣṇu); having four hands. 2. Having the arms tied behind; captured with the hands tied behind.

Id. ચતુર્ભુજ બનવું To be taken prisoner; have the hands tied behind one's back.

ચતુર્વિધ, adj. [S. fr. + વિધા manner.] Of four kinds. 2. Of all kinds or sorts.

ચતુર્કોણ, adj. [S. fr. + કોણ an angle.] Quadrangular; four-cornered. 2. *s. m.* A square.

ચતુષ્ટય, s. n. An aggregate of four; a group of four.

ચતુષ્પદ, s. n. [S. fr. + પદ the foot.] A quadruped. 2. *adj.* Four-footed.

ચતુ, Same as ચતું.

ચતુ-ભુજ, Same as ચતુર્ભુજ.

ચનિ.ક, Same as ક્ષણિક Momentary.

વળી ધરણી ધર, ચનિક કરી ચણાવે.—કૃષ્ણારામ.

ચંત, Same as ચિન્તા.

ચંત, *s. m.* [See ચિન્તા.] The lover (Used with reference to a lady, who is pining for her absent lover).

ચંત, Same as ચિત્ત The mind.

જે સુદયેથી જન દયા પ્રીતમ, કૃષ્ણપદ રહે ચંત.

—દયારામ.

ચંત-ની, *s. f.* [See ચિન્ત-વું.] One's lady love; a sweetheart. 2. A woman.

ચંતની કેરા ચેર કહેવાણા, તેની સાથે કરો છા છ તાડો.

—સામળાલ.

ચંતા, Same as ચિન્તા.

ચંતા-મણી, Same as ચિન્તા-મણિ.

ચંદ, *s. m.* [See ચંદ્ર.] The moon. 2. A small bright metallic circle, which women apply to their foreheads. 3. A suffix generally added to the names of Jains, *e. g.*, અ-મર-ચંદ, કુલ-ચંદ.

ચંદ, *adj.* [P.] A little; very small. 2. Transient.

ચંદન, *s. n.* [S. *fr.* चन्द to delight.] The sandal tree. 2. Sandal-wood. 3. An unctuous preparation of sandal-wood.

ચંદન-ગિરિ, }
ચંદનાચલ, } *s. m.* [S. ગિરિ. અચલ, અદ્વિ,
ચંદનાદિ, }

a mountain.] The Malaya mountains, on which sandal-trees grow.

ચંદન-ધો, *s. f.* [S. + ધો.] A species of lizard, large and very strong.

ચંદન-ચૂડી, *s. f.* [S. + ચૂડો.] The foremost of the wristlets worn by women.

ચંદન-હાર, *s. m.* [Properly ચંદ્ર + હાર] A necklace made of bright little gold circles.

ચંદણી, }
ચંદની, } *s. f.* A very large canopy, generally hung in front of a house on festive occasions.

ચંદની, *s. f.* [See ચંદ્ર.] The moonlight. 2. A plant bearing fruits in all seasons.

ચંદની, *s. f.* [See ચંદન.] A metal dish, in which sandal-ointment is kept for the worship of gods.

ચંદની, [Hem. Des. चंद-शाला = S. जाल-कला
મુઠેપરિ કુટિકા, *fr.* S. चन्द्र-शाला a room at the

top of a house.] Same as ચંદર-વો.

ચંદર-વો, *s. m.* A canopy; an awning.

Id. ચંદરવો બાંધવો To open out a canopy. 2. To make known to the public; to proclaim. 3. To be disgraced.

Prov. ચંદરવો બાંધવા સૌએ આવે, પણ છાડવા કોઈ નહિ આવે More people are ready to prepare a feast than to work in winding it up.

ચંદરસ, } Same as ચંદ્રસ.
ચંદરસ, }

ચંદા, *s. f.* [See ચંદ્ર.] The moon. 2. The moonlight. 3. A prefix sometimes used before the names of women.

ચંદા-વા, *s. m. pl.* [See ચંદો + P. વા dim.] A small circle; the space contained in a small circle. 2. Degree; measure.

ચંદા-વા, *adj.* [See ચંદો + વા 2 region, space.] Having a circle or circles painted or stuck (on a piece of cloth).

ચંદા-વું, *v. i.* To be marked with spots; to be stained. 2. To begin to putrefy (in the case of fruits).

ચંદી, *s. f.* [See ચણા + S. દાય a share *fr.* દા to give.] The daily allowance of grain for cattle.

ચંદેરી, *s. f.* [Guj. चन्देरी a city in Northern India *fr.* ચંદ્ર + નગરી.] The name of a city in Northern India. 2. *adj.* Made in the city of ચંદેરી.

ચંદો, *s. m.* [See ચંદ્ર.] The moon. 2. A circle painted, sewn, or woven. 3. A circular piece of cloth, metal, &c. 4. A document engraved on a piece of metal, which purports to make a gift ચાવચંદ્ર દિવાકરૈ (as long as the sun and the moon exist in the sky. *i. e.* in perpetuity).

ચંદ્ર, *s. m.* [S. *fr.* चन्द to delight.] The moon. 2. A satellite.

ચંદ્ર-ક, *s. m.* A round mark made on the forehead. 2. An eye in a peacock's feather.

ચંદ્ર-કળા, *s. f.* [S. *fr.* + कला one-sixteenth part of a circle.] A digit, or one-sixteenth of the moon's orb. 2. A kind of cloth or *sār* used as an upper garment by women

ચંદ્ર-કાન્ત, *s. m.* [*S. fr.* + કાન્ત.] A fabulous gem supposed to be formed from the congelation of the rays of the moon, and accordingly to dissolve under the influence of her light; a moonstone.

ચંદ્ર-ચક્ર, *s. n.* [*S. fr.* + ચક્ર.] An eclipse of the moon.

ચંદ્ર-ચૂડ, } *s. m.* [*S.* + ચૂડ the head + મણિ jewel.] An epithet of Shiva, who is represented as wearing a digit of the moon on his head.

ચંદ્ર-જ્યોતિ, *s. f.* [*S.* + જ્યોતિસ્ light *fr.* ચત્ to shine.] The moonlight. 2. A kind of fire-work.

ચંદ્ર-પ્રભા, *s. f.* [+ પ્રભા ight *fr.* પ્ર forth + મા to shine.] Same as ચંદ્ર-જ્યોતિ (1).

ચંદ્ર-બિન્દુ, *s. n.* [+ બિન્દુ a mark.] The sign indicative of some nasal sound.

ચંદ્ર-બિમ્બ, *s. n.* [*S. fr.* બિમ્બ.] The disc of the moon. 2. The light of the moon.

ચંદ્ર-મણિ, *s. m.* [*S. fr.* + મણિ a jewel.] Same as ચંદ્ર-કાન્ત.

ચંદ્ર-મંડળ, *s. n.* [*S.* + મંડલ a circle.] The moon considered as a region; the sphere of the moon. 2. The disc of the moon.

ચંદ્રમા, *s. m.* [*S.* ચન્દ્રમ્, ચન્દ્રમાઃ] The moon.

ચંદ્ર-મુખી, *adj. f.* [*S. fr.* + મુખ the face.] Moon-faced; beautiful; lovely (of a woman). 2. *s. f.* A kind of flowering plant.

ચંદ્ર-મૌલિ, *adj.* [*S. fr.* + માલિ the head.] Bearing the moon on the head (of the god Shiva). Same as ચંદ્ર-ચૂડ.

ચંદ્ર-રેખા, } *s. f.* [*S. fr.* + રેખા, લેખા, a line.] A metre consisting of fifteen syllables in each of four lines. 2. A kind of plant.

ચંદ્ર-વદના, } *adj. f.* [*S. fr.* + વદન the face. *fr.* વદ્ to speak.] Same as ચંદ્ર-મુખી (1).

ચંદ્ર-વંશ, *s. m.* [*S.* વંશ dynasty.] The lunar race of kings; the second great line of Ksatriya kings in India, the first being સૂર્ય-વંશ.

ચંદ્ર-વંશી, *adj.* Descended from the lunar race of kings.

ચંદ્ર-વાર, *s. m.* [*S. fr.* + વાર a day.] Monday. *Cf.* સોમ-વાર.

ચંદ્ર-શાળા, *s. f.* [*S. fr.* + શાળા a veranda.] A terrace open to the moonlight.

ચંદ્ર-શિલા, *s. f.* [*S. fr.* + શિલા.] A slab of stone, from which, when exposed to moon-light, drops of water fall down.

ચંદ્ર-શેખર, *adj.* [*S. fr.* + શેખર the head.] Bearing the moon on the head (applied to the god Shiva).

ચંદ્રાવળા, *s. f.* [*S.* + આવળિ line, row.] A kind of poetical composition. 2. A kind of metre (Used in Kāthiāwād & Cutch.)

ચંદ્રાવાળી, *s. f.* A kind of song.

ચંદ્રિકા, *s. f.* [*S.*] The moonlight.

ચંદ્રુસ, *s. m.* [*Ar.* સન્દરક્.] A white gum oozing from the juniper tree.

ચંદ્રોદય, *s. m.* [See ચન્દ્ર + ઉદય.] The rising of the moon. 2. The first appearance of the moon. 2. The first appearance of the moon in a month.

ચપ, *interj.* [*Imit.* Or, P. चप्पीदन् to press, to close fast.] Silent ! Still ! Quiet ! Hush ! Peace ! 2. *adv.* Silently; quietly.

ચપ-કંઠું, *adj.* [See ચપ-ચપ quickly.] Mischievously active; trickish (Used in Kthd.).

ચપ-કંઠું, *s. n.* [See ચપણ, ચપણું.] An earthen dish or bowl.

ચપ-કા-વ-કું, *v. t.* [See ચપ-કે.] To cauterize; to burn; to scorch. 2. To cause to adhere; to stick.

ચપ-કે, *s. m.* [See ચપ. Or, See ચાખક.] A smart stroke; a rap. 2. A cauterisation.

Id. ચપકા દેવા To cauterize.

ચપ-ચપ, *adv.* [See ચપ.] Quickly. 2. Briskly; smartly. 3. Without any restraint.

ચપ-ચપ-કું, *v. i.* To be saturated with water. 2. To sticky.

ચપ-ચપું, *adj.* Moist and tough.

ચપટ, *adj.* [See ચપટું.] Low and flat; squat; flattened; dampy; compressed; beaten out. 2. Horizontal.

Id. અપટ બેસવું To fit exactly; to coincide with each other (of two flat surfaces.) 2. To sit quietly and at one's ease. અપટ વળવું To bend double. 2. To suffer a great loss. અપટ ચું Same as અપટ વળવું. 2. To be rased to the ground.

Prov. કપટ, તેવું અપટ A cheating trade seldom thrives.

અપટાનું, *v. i.* To be pinched. 2. To be trodden on. 3. To be put to a loss.

અપટી, *s. f.* [S. चपट, चपेट, चपेटा, चपेटिका, a blow with the open hand.] A pinch; a snap of the fingers. 2. A small quantity. 3. A moment; an instant. 4. [See અપટું.] Anything beaten flat.

Id. અપટીમાં In a short time. 2. Quickly. 3. Easily. અપટીમાં લેવું To press between two fingers. 2. To catch in one's fingers; to hold under one's thumb; to hold in one's control or power. 3. To catch or bring under one's power in a moment. અપટીમાં લેવું-હસાવવું To make a joke of (a person); to ridicule. અપટી વચ્ચાડવી To snap the fingers. 2. To make a sign by snapping the fingers. અપટી આંગળું આપવું To give (in charity) a small quantity of flour or grain. અપટીમાં આવવું To be caught in a firm grasp.

અપટું, [S. चिपट flat-nosed, also rice beaten flat.] Same as અપટ.

અપડવું, *v. t.* [See અપટ.] To make flat by hammering.

અપડા લાખ, *s. f.* [See અપટ & ચોપડવું + લાખ.] Wax purified and made into thin sticks suitable for sticking.

અપડાવવું, *v. t.* To steal; to pilfer. 2. To devour.

અપડિચો, *s. m.* [See અપડવું.] One who hammers gold or silver wires.

અપડી, *s. f.* [See અપડા લાખ.] Wax (Used in Jhalāwad).

અપણું, } *s. n.* [See અપટું.] An earthen dish or bowl;

અપડાનું, } *s. n.* [See અપટું.] A penknife.

અપડાનું, Same as અપડાનું, અપડાનું. અપડાનું, Same as અપડાનું, અપડાનું.

Pride; vanity. 4. Hinges.

Id. અપરાસો કુટવી To find fault with the doings of others.

અપડાસી, *s. m.* One bearing a badge; a peon; a runner; a messenger. 2. *s. f.* Vanity; pride. 3. Idle talk; prattle. 4. *s. m.* A chatter-box; a babbler; a gossip; a parrot.

અપડાસું, *v. t.* [P. चपसीदन to press. See અપ, અપડ.] To bind tightly.

Id. અપસી ઝાલવું-પકડવું To catch tightly. અપસીને બાંધવું To tie tightly.

અપળ, *adj.* [S. चपल.] Active; agile. 2. Quick; smart; lively. 3. Fickle; volatile. 4. Restless; fidgety. 5. Wanton.

અપળતા, *s. f.* Smartness; activity. 2. Sharpness; quickness. 3. Volatility. 4. Restlessness. 5. Wantonness.

અપળાં, *s. n. pl.* Winking of the eyes.

અપળા, *s. f.* Lightning. 2. Lakṣmī; the goddess of wealth. 3. A sharp and unsteady woman.

ચાલ અપળા બ્રહ્માનની ફેલારી.—દયારામ.

અપળાઈ, Same as અપળતા.

અપા-અપ, *adv.* [Imit. See અપ-અપ.] Briskly. 2. Quickly.

અપાડવું, } *v. t.* To gobble up; to devour quickly.

અપાટી, } *s. f.* [See ચાર + પાટ, પટ, પડ. અપાટી,]

Cf. ચોપડા.] A cake of four layers. 2. A thick cake.

અપેટ, } *s. f.* [See અપડી.] Clutches.

અપેટી, } 2. A stroke of misfortune. 3. Loss. 4. The state of being possessed by ghosts.

અપો-અપ, *adv.* [See અપ-અપ.] At once; in a short time. 2. Quietly; silently. 3. Quietly and in a short time.

અપ, Same as અપ.

અપડ, Same as અપડ.

અપણું, } Same as અપણું.

અપણું, } *s. n.* [See કાપવું.] A penknife.

અપડાનું, Same as અપડાનું, અપડાનું.

અપડાનું, Same as અપડાનું, અપડાનું.

અમ-કા-વ-કું, Same as અપ-કા-વ-કું.

અમ-કે, Same as અપ-કે.

અમ-રકી, *s. f.* [See ચાર, ચતુર્થ, + વરક a sheet of paper. See ઇ-મરકી.] A small piece of paper.

અમ-રક, [See અપ-રાસ.] Same as અપલ.

અમ-ક-અમ-ક, Same as અર-વર-અર-વર.

અમી, *adv* [See વચન saying (by transposition). Or, See જામી, જાપાન, the tongue, a word.] Speaking a word or words.

Id. અમી કરું To speak a word; to utter the least sound. એણે મોંઘામાંથી અમી કર્યું એ કર્યું નહિ He did not speak even a word.

અમાવણું, Same as ચિખાવણું.

અમુતરો, *s. m.* [See ચેતરો.] A police-station or gate. 2. A toll-station; a toll-booth. A raised mass of earth. 4. A raised seat. 5. A lounge for scamps and idlers. 6. The hall, court, or office of a magistrate.

Id. અમુતરે લઈ જવું Lit. To drag to a police-station. Hence, 2. To lodge a complaint against.

અમુતરો, *s. m.* [See કમુતર a dove, or ચેતરો a square raised altar.] A raised platform generally square, on which grains of corn are thrown for birds to eat.

અમુરિ-ચે, *s. m.* [See ચાર + ખેરિ-ચું a knob, a button.] A swing. 2. A swinging bed.

અમોડ-કું, } *v. i.* [S. કુ bad + ખેલ-કું; }
અમોળ-કું, }
ખેળ-કું; ખેડ-કું.] To use abusive language; to abuse.

અમોલા, *s. m. pl.* Questioning and answering; repartee.

અમડ-કું, Same as અડ-અડ-કું.

અમડા-ટ, Same as અડ-અડાટ.

અમ-ક, *s. f.* [Imit.] Glitter; a gleam; a flash. 2. Lustre. 3. Quivering, twitching, starting, thrilling, or shooting pain. 4. A start; a sudden contraction of the body. 5. An attack of hysteria.

અમ-ક-પર્યટ, *s. m.* [+ પર્યટ.] Same as અક-મક.

અમ-ક-ગું, *v. i.* To flash. to sparkle. 2. To feel a sudden twitch in the bodily frame;

to be startled; to move suddenly and quickly. 3. To glisten. 4. To shrink; to wince. 5. To transgress the limits of good conduct, politeness, or modesty.

Id. વિજળી અમકે છે The lightning flashes. ઘોડો અમકે છે The horse shies. તે સાપને જોઈને અમકયો He started at the sight of a snake. અમકી ઉઠવું To be startled; to be taken by surprise. 2. To transgress the limits of good conduct, politeness, or modesty.

અમ-કળા, *s. f.* Same as અંખા-કળી. 2. A necklace worn by women.

અમ-કા-ટ, *s. m.* [See અમ-ક + ટિ.] Glitter; gleam; flash; dazzling light; splendour. 2. Transgression of the limits of good conduct, politeness, or modesty. 3. An attack of hysteria; the effects of an attack of hysteria; sensitiveness.

અમ-કારો, *s. m.* [+ કાર sound.] A flash of light. 2. A sudden twitch in the bodily frame. 3. A sudden passing sensation. 4. A hint or an expression that touches the hearer to the quick. 5. [See અમ-અમ.] A sharp squeaking sound.

અમ-કા-વ-કું, *v. t.* [Caus. of અમ-ક-કું.] To make to glitter, flash, or gleam. 2. To lash or cane soundly. 3. To reprove; to rebuke; to admonish sharply. 4. To frighten. 5. To threaten to beat with cane.

અમ-અમ, *s. f.* [Imit. of the sensation or sound.] The sharp pain due to a severe beating, burning, &c.; rap !. rap !. 2. The sensation in the tongue caused by eating something pungent. 3. *adv.* Imitative of the sound heard while a person is beaten with a thin cane-stick. 4. Imitative of the sensation caused by eating something pungent.

Prov. સોદી વાગે અમઅમ, વિદ્યા આવે ધમધમ Spare the rod, and spoil the child.

અમ-અમ-કું, *v. i.* To produce a burning sensation in the tongue or skin.

અમ-અમ-ટ, *s. m.* Same as અમ-કારો. 2. the flush or rush of energy owing to excitement; sudden activity.

અમચી, *s. f.* [Mar. ચંચી *jr.* S. ચંચુ the

beak; See ચાંચ.] A little bag or pouch with small partitions for holding beetle-nut; tobacco, &c.; a pocket-case.

ચમચી, *s. f.* [See ચમચો.] A small spoon.

ચમચો, *s. m.* [See ચમ્ Imit., to sip, to drink. Or, P. ચમ્ to eat + ચેહ dim.] A spoon; a ladle.

ચમટી, *s. f.* [See ચપટી.] Same as ચપટી.

2. A snap of the fingers; a pinch.

ચમટો, *s. m.* A hard pinch; a painful squeeze with the thumb and the fingers.

ચમ-ડ-પોસ, *s. m.* [See ચામ-ડું + પોસ-ડું to nourish, to protect.] A covering made of leather to keep off rain-water.

ચમડી, *s. f.* [See ચામડી.] Skin.

Prov. ચમડી ટુટે, પણ દમડી ન છુટે (Said of a closefisted miser). He would rather part with his skin than with his money.

ચમત્કાર, *s. m.* [S. *fr.* ચમત્ Imit. of the feeling (See ચમ-ક) + કાર sound or meaning.] A wonder; a marvel; a miracle; an astonishing event, circumstance, appearance, &c.

Id. તેમાં ચમત્કાર છે It is a grand sight. ચમત્કાર કરવો To perform a miracle. ચમત્કાર દેખાડવો-ખતાવવો To perform a wonderful act, particularly out of vengeance; to return tit for tit.

ચમત્કારિ-ક, } *adj.* Wonderful; astonishing;
ચમત્કારી, }

ing; miraculous; surprising; marvellous. ચમન, *s. f.* [P.] A garden; a green landscape. 2. Revelry of spirit; high glee or jocundity.

Id. ચમન કરવું To enjoy oneself.

ચમર, Same as ચમ્મર. (1).

ચમર, *s. m.* [Generally used in the plural.] [See ચમ્મર. Or, S. ચર્મ the skin.] Courage; heart; spirits.

ચમર-ચુ, *s. n.* [See ચર્મ, ચામ-ડું, + રાખ. ડું.] The circle of leather, that supports the axle of a spinning wheel.

ચમરી, *s. f.* [S. *fr.* ચામર *fr.* ચમરી a kind of wild cow.] A fly-driver made of hair, &c. 2. A blossom. 3. An imitation garland made of silk or wood.

ચમસ, *s. m. n.* [S. *fr.* ચમ્ to sip.] A sacrificial vessel, from which Soma juice is drunk.

ચમ્માર, *s. m.* [S. ચર્મ-કાર *fr.* ચર્મ skin + કૃ to do.] A tanner; a leather-dealer; a currier.

ચમ્બેલી, Same as ચંપેલી.

ચંપક, Same as ચંપો.

ચંપત થ-ડું, *v. i.* [See ચાંપ-ડું. ચાંપ-ડું, + પથ way (understood) + થ-ડું.] To escape; to run away; to start off sharply.

ચંપલ, *s. f.* [See ચાંપ-ડું.] A slipper; a sandal.

ચંપા-વરણું, *adj.* [See ચંપો + વર્ણ colour.] Like the colour of the champā flower; white with faint yellow streaks; beautiful.

ચંપા-વ-ડું, *v. t.* [Caus. of ચાંપ-ડું.] To get shampooed or pressed.

ચંપી, *s. f.* Shampooing; kneading.

ચંપૂ, *s. n.* [S.] An elaborate and artistic literary composition, in which the same subject is handled in alternating prose and verse.

ચંપેલી, *s. f.* [See ચંપો.] A jasmine flower or tree.

ચંપો, *s. m.* [S. ચમ્પક.] A tree bearing yellow fragrant flowers. 2. The flower of this tree.

Prov. ચંપો, તુજમાં ત્રણ ગુણ, રૂપ રંગ ને ખાસ; પણ તુજમાં એક અવગુણ, કે ભમર ન આવે પાસ That greatness is contemptible, which repels those who seek its protection.

ચણુ, *s. m.* [Dh. Des. કંઠ = S. શङ્ખ a conch, a shell, Or S. કમ્બુ the neck.] A vessel with a big belly and a tapering neck.

ચણુ-ડી, *s. m.* A small ચણુ.

ચંબેલી, Same as ચંપેલી.

ચમ-ડ, *adj.* [See ચમ-ડી. Alluding to the proverb "ચમડી ટુટે, પણ દમડી ન છુટે" See under ચમ-ડી.] Misery; parsimonious, penurious.

ચમ્મર, *s. n.* Same as ચમરી. 2. Same as ચમર, *s. m. pl.*

ચંબર-બંધ, *s. m.* [See કમર + બંધ, બાંધ-ડું.] A waistband; a girdle. 2. *adj.* Same as

અંબર-બંધી Tied round the waist.

અંબર-બંધ, } *adj.* [See અમ્બર + બંધ, બંધ.] Wearing the અમ્બર (the insignia of royalty).

અમ્બર-બંધી, *adj.* Tied round the waist; wearing a girdle. 2. *s. f.* The state of being tied round the waist; abstinence from sexual intercourse.

Id. અમ્બર-બંધીના અમ્બર વહોડી નાખે એવો શૂરો Bold and brave enough to terrify the boldest and bravest.

અચ, *s. m.* [*S. jr.* ચિ to collect.] A collection; a heap; a mass; a group. 2. An increase.

અચકાટી, *s. f.* [See અટકા smart pinching. Or, ચિડાવ.] Joking; a joke. (Used in Kthd.).

અચ.ચુ.વું, *v. i.* [See એળ a desire to scratch. Or, See ચેત.ન.] To gnash the teeth in sleep.

અર. *s. f.* [*S. jr.* ચ to go, to move.] A moat; a trench. 2. A trench or channel, generally. 3. A trench dug to make a fire in for cooking (Used in Kthd).

અર, *adj.* [*S. jr.* ચ to move, to go.] Moving; movable. 2. An epithet for certain mansions of the moon, and for a division of the signs of the zodiac. [Whatever is to be accomplished with expedition should be done when the sun or moon is in these signs; but that of which permanency is desired, should not be done when they are in these mansions.]

Id. ખે-અર Moving or living in the sky. નદ-અર Moving or living in water; aquatic. ભૂ-અર Moving or living on land. વન-અર Living in a forest.

અર, *s. m.* [See અર.] Food cooked for sacrificial offerings.

અર, *adv.* [*Imit.*] Tearing; cutting (of cloth, skin). 2. Imitative of the sound made in tearing or cutting cloth, skin, &c.

અરક, *s. f.* [See અરક.વું.] Slimy faecal matter.

અરક, *s. f.* [See અરક, અક.] A game for children, generally known as ખેલીકું (Used

in the Kadi Prānt.)

અરક.વું, } *adj.* [See અરક, અરક.વું.]

Frequently passing slimy faecal matter. અરક.વું, Same as અરક.વું. (Used in Gohilwād.).

અરકલી, Same as અકલી.

અરકણ, Same as અકણ.

અરકલા, Same as અકલા.

અરક.વું, *v. i.* [*Imit.*] To discharge a little of slimy faecal matter with a low sound

અરકી.ડો, } *s. m.* [*P.* ચરણ. *Cf.* અક.] A spinning wheel; a distaff. 2. A machine for seeding or cleaning cotton, &c; a gin. 3. A lathe.

સુણ, સાહેલી, અરકીડો તારો રે,

રણચુણી બોલે.

—પ્રીતમદાસ.

અરકી, } *s. f.* A small wheel; a hand-mill.

અરખી.યું, *adj.* [See અરખો.] Working in a spinning factory (of men, women, or children). 2. Pertaining to a spinning factory.

અર.ખું, } *adj.* [See અર tearing.] Hot or pungent to the taste.

અર-અર, *s. n.* [*Dh.* Des. ચુલુ-ચુલે.યં *Imit.* *Cf.* *M.* ચુર-ચુર.ને.] Smart, stinging pain.

અર-અર.વું, *v. i.* To make the sound અર-અર. 2. To feel a smart or stinging pain.

અર-અ.વું, *v. t.* [*S.* ચર્ચ to anoint.] To anoint; to besmear. 2. To discuss; to comment. 3. To talk idle slander about.

અરયા, *s. f.* [*S.* ચર્ચ.] Cursory or incidental expression; mention. 2. Rumour; idle slander. 3. Discussion; disputation; remarks.

Id. અરયા કરવી-અદાવવી To discuss; to comment. 2. To ventilate (a subject). અરયા થવી To be made a subject of idle slander; to be slandered.

અરયા-પત્રી, } *s. m.* [+ પત્ર.] A correspondent of a newspaper.

અરથા-પત્ર, } s. n. A letter of news
અરથા-પત્ર. }
in a newspaper.

અરથા-વું, v. i. To be talked of or discussed
in public.

અર-ડ, adv. [Imit. Cf. અર tearing] Tear-
ing; cutting; imitating the sound made in
tearing or cutting cloth, skin, &c.

અર-ડ-કે, s. m. The sound made in tear-
ing or cutting cloth or skin. Hence, 2. A
cutting or tearing sensation in the heart
or body. 3. Dread; terror. 4. Anxiety.

અર-ડ-વું, v. t. To tear; to cut.

અર-ડ-વે, s. m. [See અર, અર, a pot.] A
small earthen pot.

અર-ણ, s. m. [S. fr. ચર્ to walk.] The
foot. 2. A metrical line; a quarter of a શ્લોક.

Id. અરણે પડવું To fall at the feet; to
make a bow. અરણની પૂજ કરવી To be obedi-
ent. અરણ સેવવા-ધરીને બેસવું To rely on the
support of. અરણની રજ હેણું To be quite
inferior to.

અર-ણ, s. n. [See અર-વું to feed.] A
meadow; a pasture. 2. Grazing.

અરણ-જીવ, } adj. [S. ચિરં જીવિત્ fr. ચિરમ
અરણ-જીવી, }
for a long time + જીવ to live.] Long-lived;
May you live long ! [A form of address
used to younger relations in the family by
their elders.] 2. s. m. A son.

અરણ-વું, v. t. [See અર, અર-ડ, tearing.]
To brand (Used in the Surat District).

અરણ-સ્પર્શ, s. m. [See અરણ + સ્પર્શ.]
Lit. Touching the feet (of a venerable
person). Hence, 2. The worship of the
feet of a venerable person.

અરણ-સેવા, s. f. [+ સેવા service.] Pro-
stration. 2. Service; devotion.

અરણામૃત, s. n. [S. fr. + અમૃત nectar.] The
nectar of the feet, i. e., the water in which
the feet of a holy man have been washed.

અરણારવિન્દ, s. n. [S. fr. + અરવિન્દ a lot-
us.] The foot considered as a lotus; the
foot of a respectable man, poetically des-
cribed as being beautiful and delicate.

અરણિ-યો, s. m. Lit. A garment which
covers the legs. Hence, 2. A woman's pet-
ticoat. Cf. અણિ-યો.

ચીર, અરણિયા અપક-વરણા. — પ્રેમાનંદ.

અરણો, s. m. [See ચીરણો.] A petticoat.

અરણોદક, s. n. [S. fr. + ઉદક water.]
Water in, which the feet of a holy man
have been washed.

અરદું, s. n. [P. fr. S. ચર્ to walk.] A
quaruped; a four-footed animal.

અરપણું, } adj. [See કૃપણ.] Miserly;
અરપી, }
parsimonious; penurious.

અરપણુ-વેડા, s. m. pl. } [+ વેડા, વૃત્તિ, and
અરપી-પણું, s. n. }

પણું.] Miserly nature or conduct.

અર-કડ-વું; }
અર-ભડ-વું; } Same as અડ-ભડ-વું.
અર-વડ-વું; }

અરળી, s. f. [P. Or, S. ચર્મિકા fr. ચર્મ the
skin.] Fat; grease; tallow. 2. Pride; arro-
gance.

અર-ભડ, } s. n. [See અર + ભક્ષ-ણ.] Lit.
અર-ભક્ષ, }

Eating of food prepared for a sacrificial
offering. Hence, 2. A ceremony performed
on the day next after the wedding day.

અર-ભડ-વું, Same as અડ-ભડ-વું.

તરભડે, હરભડે, ગરબડે કશું થાય,
અરભડે વધીલ તો, અમીર અમીરશું. — વધીલ.

અર-ભડા-ટ. Same as અડ-ભડા-ટ.

અરમ, Same as અર્મ.

અરમ, s. m. [S. કૃમિ.] A kind of worm
found in the intestines.

અરમ, adj. [S.] Last; ultimate.

અરમ, s. n. [See તોમર.] An iron club.
વળતો ખડગ, અરમ લેઈ દોડિયા, રીસે કાઢ્યા છે અત્ય.

— દયારામ.

અરર, } adv. [Imit. Cf. અર.] The sound
અરરર, }
proceeding from a body under violent
rending or tearing.

અર-વળ-વું, Same as અળ-વળ-વું.

અરવા-દાર, s. m. [P. ચીદન્ to graze = S.
ચર્ to feed + P. દાર keeper fr. દાસ્તન્ to keep.
= S. ધૃ. ધાર, to keep.] A groom; a horse-keeper.

અરવી, *s. f.* [S. *વહ.*] a small અરૂ.

અર-વું, *v. i.* [S. *વર્* to walk.] to pasture; to graze; to pick grains. 2. To be making money; to be well off.

Prov. ફરે, તે અરે Diligence is the mistress of success; Nothing venture, nothing win.

અરસ, *s. m.* [See અડ-વું, અદ-વું, કેક intoxication, being understood.] An intoxicating preparation of *bhang* 2. Desire; fondness; longing. 3. Addictedness.

અરસા-અરસી, *s. f.* [See સ-રસ. superior.] Competition; rivalry; emulation.

અરા-ઈ, *s. f.* [See અરા-વ-વું.] The price paid for pasturage, or for tending herds at pasture.

અરાગ, *s. f.* [See આળ-વું.] The price paid for turning the tiles on the roof of a house.

અરાગ, *s. m.* [P. *ચિરાગ.*] A light; a lamp.

અરાઅર, *adj.* [S. *જર* movable + અ-ચર immovable *fr.* અ not + *વર્* to walk.] Movable and immovable. 2. *s. n.* Every created thing, animate or inanimate; the creation; the universe.

અરા-અરમાં સઝીર વિસરે, ગુપ્ત પછે અવિધાર.

—પ્રેમાનંદ.

અરા-વળ, *s. n.* [See અર-વું, અર grass + અ-વળ, રાન.] A pasture-land.

અરા-મળ, } Same as અરા-ઈ.
અરા-મળી, }

અરા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of અર-વું, to food.] To tend cattle; to graze; to pasture; to feed 2. To give (money as a bribe).

અરાળ, *adj.* [See અદ-વું + વાળું having.] Too high for a required purpose.

અરિ-ત, Same as અરિ-ત.

સત્યુપધના સમ્યક્ સ્વભાવનું, રિત વીસરો, મુનિ, કયાંય.

—પ્રેમાનંદ.

અરિતાર્થ, *s. m.* [+ અર્થ.] Maintenance; livelihood.

અરિ-ત, *s. n.* [S. *જર* to walk.] Actions; deeds; exploits; feats; proceedings; achievements. 2. Wile; an artifice; a trick; dodge; craft; subtlety. 3. Conduct. 4. Life; biography; history; account.

અરિત-નિરૂપણ, *s. n.* [+ નિરૂપણ telling.] Des-

cribing the conduct of a man; a biography.

અરી, *s. f.* [S. *વર્* to walk.] An apparatus intended to make a sick animal walk.

અરી, Same as ઠરી.

અરૂ, *s. m.* [S.] Cooked rice sprinkled over with milk or ghee and intended for oblation. 2. A large copper pot; a caldron.

Id. અરૂ અટાવવો To give a feast to a large number of men.

અરૂ-ડી, *s. f.* A metal jug.

અરે-ડા-ટ, Same as અરે-ડા-ટ.

એટલામાં તો અરેડાટ કરવુંકે જે પડ્યું કનિ, કે તેણે સર્વેનો કચ્ચડ ધાણ કાઢી નાખ્યો. —પ્રેમાનંદ.

અરે-ડો, Same as અર-ડ-કો.

અરો, *s. m.* [See અર-વું to graze.] A pasture-land; a meadow. 2. Pasture; grass.

અર્ય-વું, Same as અર્ય-વું.

અર્યા, Classical form of અરયા.

અરિ-ત, *adj.* [S. *જર* to anoint.] Anointed; smeared.

અર્મ, *s. n.* [S.] Hide; skin. 2. The bark of a tree.

અર્મ-અક્ષુ, *s. n.* [+ અક્ષુ.] The physical eye, as opposed to જ્ઞાન-અક્ષુ The spiritual eye, the thinking power.

અર્યા, *s. f.* [S. *જર* to walk.] Customs; manners. 2. Airs; look. 3. Deportment; way. 4. Usual conduct; mien. 5. The cast of the countenance; the character of the complexion.

અર્વ-ણ, *s. n.* [S. *જર* to eat.] Grinding between the teeth; rumination; chewing.

અલ, *adj.* [S. *જર* to move.] Active. 2. Unsteady. 3. Transient; destructible; perishable.

અલ-ક-અલા-ણું, *s. n.* A game for children, generally known as આઈઆઈ અલણી. (Used in Okhāmandal.)

અલ-અલ, *interj.* [See અલ-વું.] Be gone ? Be off ! 2. Make haste. 3. Come along.

અલ-ણ, *s. n.* Currency. 2. Control; check. 3. Influence; management. 4. Circulation. 5. Practice; custom; habit; vogue; fashion; mode. 6. Power; authority; rule.

7. Conduct.

Id. ધરમાં એનું ચલણ સારી પેઠે છે He has the whole direction of the house. પોતાનું ચલણ થતી જ As soon as he got the management in his hand. સોનાનું ચલણ Gold currency.

સમજીને કોઈનાં ચલણ ના દેખવાં,

આતમા ઓળખી આપ ખોલું. —ભોળો.

ચલ-શી, *adj.* Current; in circulation.

ચલ-ન, *s. n.* [S. *fr.* ચલ to walk.] Walking; going.

ચલ-ન, Same as ચલ-શી.

ચલનો ભડો ન કોશિકો, ફુલિતા ભડી ન એક,

મંચનો ભડો ન બાપકો, જો પ્રભુ રાખે ટેક.

—ભાષા.

ચલમ, *s. f.* An earthen pipe used for smoking purposes; a smoking instrument; the upper part of the Hookā, which contains tobacco and fire.

ચલા-ઉ, *adj.* Passable; that serves the purpose; that may be shifted with.

ચલાખા-ચલિયારો, *s. m.* [See ચલાખો + ચલિયારો.] Buying goods with a joint capital; buying wholesale for a trading company.

ચલાખો *s. m.* [See ચાર four + આખું whole.] A large piece of cloth of which the four sides are equal.

ચલાણી, *s. f.* A small ચલાણું.

ચલા-શી, *s. f.* A game for children, generally known as આઈઆઈ ચાલ-શી. (Used in the Barodā Prānt).

ચલાણું, *s. n.* [See ચલ movable + વાસણ, વાહણ, a pot.] A wooden, metallic, or earthen cup.

ચલા-મણી, *s. f.* [See ચાલ-વું.] A ceremony performed on the last day after marriage, in which presents are made by the members of one party to those of the other, and the two parties are free to depart.

ચલાવ-વું, *v. t.* [Causal of. ચાલ-વું.] To make to proceed; to set in motion. 2. To maintain in passage, flow, &c., to direct. 3. To move in a course. 4. To make current; to set on foot; to establish. 5. To keep in action; to make to suit; to work; to conduct; to carry on. 6. To make to

pass, serve or satisfy; to answer. 7. To fire or shoot. 8. To act for another. 9. To beat; to slap; to thrash; to lift the hand; to pierce; to drive. 10. To commence; to begin; to manage; to cause to work.

Id. તેની જગ્યા ચલાવવી To fill his place. તેના વગર ચલાવવું-ચલાવી લેવું To do without him; to dispense with his presence or his help; to carry out a plan even though he is absent and withholds his help. ધર ચલાવવું To direct the management of a house. 2. To maintain the honour or prestige of the family. કાયદો ચલાવવો To enforce a law. પોતાનો કાયદો ચલાવવો To enforce one's own will; to exercise arbitrary power. સંચો ચલાવવો To set a machine in motion. હાથ ચલાવવો To beat. બંદુકનો મારો ચલાવવો To keep on firing rifles. મોંડું ચલાવવું To use abusive language.

ચલિ-ત, *adj.* [S. *fr.* ચલ to walk.] Moving. 2. Changed in opinion. 3. Fickle-minded.

ચલિ-ત-કુંડળી, *s. f.* [S. *fr.* + કુંડલ a circle.] A horoscope showing which of the stars change their places.

ચલિ-યું, *s. n.* [See ચલી.] A sparrow. 2. A small bottle.

ચલુ-ડો, Same as ચડ-ડો.

ચલે-ધો, *s. m.* [See ચાલ-વું to move + હાથ handle] A ladle used in cooking (Used in the Surat Dst.).

ચલો, *interj.* [See ચાલ-વું.] Be off ! Begone ! 2. Move away ! 3. Make way ! 4. Come on !

ચલોડો, *s. m.* [See ચાર four + હાથ a hand.] An upper garment used by men, generally four hands in length.

ચણો, *s. f.* [Dh. Des. & Hem. Des. ચિન્ના *fr.* S. ચટકા = S. શકુનિકા પક્ષી a sparrow. Cf. ચડલી, ચડલો.] A hen-sparrow.

ચલણું, *s. n.* [See ચડલો.] A cock-sparrow or a hen-sparrow. 2. Any small bird.

ચલણું, *s. n.* [S. ચૂલક.] the palm of the hand contracted so as to hold water.

ચલણું, *adj.* [See ચાલ-વું.] Continuous

uninterrupted; unceasing.

અલ્પક, *adj.* [See અલ્પ; or, S. ચુલક a handful.] Mean; low; not deserving or not worthy of notice.

ધૃતરાષ્ટ્રે મોકલ્યો ઉલ્પક, તે તો બોલ્યો વાણી અલ્પક.

—હરિદાસ.

અલ્પો, *s. m.* [See અલ્પો.] A cock-sparrow.

અવ, *s. f.* [See આવ.વું.] Taste; relish; preception by the palate, &c. 2. Flavour; sapidity; pleasingness; agreeableness. 3. Excitement; emulative ardour; an impulse or itching. 4. A measure or standard of estimation obtained from a calculation based upon the number or weight of pearls. 5. Manners; knowledge; ability; power.

અવ.ડા.વ.વું, *v. t.* To make to eat; to cause to chew.

અવડ, } *adj.* [See આવ.વું; અવટ; or See આવડું.] Tough; hard; strong.

અવડું, *s. m.* [See એડું.] The part of a plough which enters the soil.

અવ.રા.વ.વું, *v. t.* [Caus. of આવ.વું fr. S. ચર્વ to eat.] To cause to bite or swallow. 2. To feed. 3. To give as a bribe. Cf. અવ.ડા.વ.વું.

અવલા, *s. m. pl.* [See આવ.વું.] A kind of insect, which eats away stalks of rice-plants.

અવ.લી.ઓ, *s. f. pl.* [S. ચતુર્થ fourth part.] Two-anna pieces.

અવલો, *s. m.* [See અમરી.] A kind of broom attached to a stick, carried by Jain ascetics.

અવ.વું, *v. t.* [Hem. Des. ચવદ = S. કથયતિ he tells, fr. S. કથ to tell.] To narrate; to speak.

શિવ સનકાદિક ઇમ અવે, વ્યાખ્યા ચૌદે લોક.

—ભાલભા.

અવું અવે, તે શાનો કવિ ? —વલ્લભ.

અવ.વેરો, *s. m.* [See આવ.વું to eat + વેરો a tax.] A tax levied on land and houses.

અવ.વું, *v. i.* [S. ચ્યુ to fall.] To experience another birth.

અ.વળ.વું, *v. i.* [See અળ.વું + વળ.વું.] To be restless; to be unquiet.

અ.વળા.ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Restlessness; disquietude.

અવળો, *s. m.* [See ચાર four(બાજુએ being understood)+વાળ.વું to sweep. Or, See અવલો, અમરી.] A brush or broom with a handle carried by Jain ascetics under their arm.

અવા.છું, Same as અવે.છું.

અવા.વું, *v. t.* [Pass. of આવ.વું to munch. Or, Hem. Des. ચવેળ=S. વચનીયમ censurable.] To be censured by the public.

અવા.છું, } *s. n.* Dry eatables. 2. Parched grain.

અવે.યા, *s. m. pl.* [See આવ.વું.] Making mouths; gestures; mockery.

અવો, *s. m.* [See આવ.વું. Cf. ડંખ.] A sore of the foot.

અવડ, Same as અવડ.

અશ્મ, *s. f.* [P. = S. ચક્ષુ.] The eye.

અશ્મી, *s. n. pl.* } Spectacles; eye glasses.

અશ્મા, *s. m. pl.* } Id. અશ્મા આવવા To have weak sight; to be required to wear spectacles. અશ્મી કે-કાણે ન હોવાં To have lost one's temper.

અશ્મા, *s. m. pl.* [P.] A spring of water; a fountain.

અશ્મી કોર, *s. f.* [+ કોર.] A border (of a garment), in which figures are painted or woven in the form of eyes.

અશ્મે-ધાખ, *adj.* [+ ધાખું] Stone-blind; perfectly blind.

અશ્મે-સુલાખ, *adj.* [+ સુલાખ.] Having a defect in the eyes.

અસ.ક, *s. f.* [See અસ.કે.] A throbbing pain; a shooting pain.

Id. અસક આવવી-મારવી-લાગવી To feel a throbbing or shooting pain.

અસ.ક.વું, *v. i.* [See ખસ.વું.] To move. 2. To be demented.

અસ.કા.વું, *v. i.* To be moved out of place or dislocated (of a bone).

અસ.કે, *s. m.* [S. ચર્વ to drink. Cf. તૃષ્ણા.] A desire; a craving. 2. Bragging 3. Coquetry 4. [See અસ.ક.] Pain; a shooting pain; a smarting pain.

અસ-અસા-ટ, *adv.* [See અસ-વું + ટ્તિ.]
Tightly.

અસમ-પોસી, *s. f.* [See અસમ + પોસ-વું.]
Connivance.

અસમું, *s. n.* *Sing.* of અસમી.

અસ-વું,
અસી-જવું, } *v. i.* [Imit. Cf. કસ-વું, ખસ-વું.]

To fail; to sink. 2. To be lost; to become almost dead and breathless; to die.

અહા-વું, Same as આહ-વું.

અહુ-દા, *adj.* [See ચાર *fr.* S. four + P. દા a suffix showing "time," here used to show "place" = S. ઘા suffix showing manner.] In all places, sides, or directions.

અહુદા અમિ દગાવી દીધ, બહી રિપુની હાણ.

—દયારામ.

અહુવાણ, *adj.* [See ચાર, ચો, four + આણ, આજ્ઞા, command.] An appellation of one of the noblest and bravest tribes of Rajputs.

અળ, *adj.* [S. ચલ *fr.* ચલ to walk.]
Transitory; fugitive; movable; passing away; not fixed or stationary; in motion.
2. *s. f.* Scratching sensation; itching.

અળ-ક, *s. f.* [Imit.] Brightness; glitter.

અળક-અળક, *adv.* Brightly shining.

અળક-વું, *adj.* Shining; glittering; gleaming; brilliant; bright.

અળ-ક-વું, *v. i.* To shine; to glitter; to glisten to gleam.

અળ-કા-ટ, *s. m.* [+ ટ્તિ.] Lustre; brilliancy; radiance; splendour; refulgence; brightness; glitter; gleam.

અળ-કા-રે, *s. m.* [See અળક + કાર.]
Brightness; splendour. 2. A flash of light.

અળકી, *s. f.* Same as અળકા-ટ.

અળ-કી-ખંધ, *adj.* [+ S. બંધ to bind.]
New and bright (of coins &c.)

અળ-ણ, *s. n.* [See અણ-ણ.] Passing of coins; currency. 3. Practice; conduct. 4. Rule; power; authority. 5. Prevalence. 6. Departing. 7. Habit; custom.

અળ-ણી, Same as અણ-ણી.

અળ-વ-ણી, *s. f.* [See અણ-વ-વું.] Change of place.

અળ-વણ, *s. f.* [See અળ-વણ-વું.] Restless-

ness; unsettled state; disquietude; uneasiness; fidgetiness. 2. Movement; disturbance.

અળ-વળ-વું, *v. i.* [See આણ-વું + વળ-વું.]
To be restless; to turn and toss about.

અળ-વળા-ટ, *s. m.* Same as અળ-વળ.

અળ-વું, *v. i.* [S. ચલ to walk, to wander.]
To move away from; to shake. 2. To be infatuated. 3. To swerve from the right path.

Id. વચનથી અળવું To break one's promise.
પાતિત્રત્યથી અળવું To swerve from the vow of chastity (of a woman). અકલ અળવી To go astray (of one's reason). અકલથી અળવું To lose one's reason. અળી જવું To transgress the limits of good conduct; politeness, or modesty.

ત્યારે મહાદેવે માધવને કહ્યું રે, ના, ના, હું નહિ અળું દગાર.

—દયારામ.

અળાંક, *adj.* [+ ટ્તિ] Transgressing the limits of good conduct, politeness, or modesty; insolent; imprudent. 2. Foolish; idiotic; mad. (Used in Kthd.)

અળાંક, Same as અળાંક-મણી.

અળાચળ, *adj.* S. ચલાચલ *fr.* ચલ to walk + અ not and ચલ] Movable and stationary. 2. Animate and inanimate. See અચાચર.

અળાંમણ, *s. n.* Same as અળાંક-મણી. 2. The refuse obtained by sifting corn, flower, &c.

Id. એના કામમાં અળાંમણ શું નિકળે? There is nothing that can be rejected in his work: His work is always perfect.

અળાંમણી, *s. f.* [See અળાંક-વ-વું. 2.] The wages for turning tiles on the roof of a house

અળાંવ-વું, *v. t.* [Caus. of અળ-વું.] To lead astray; to cause to swerve from the right path.

અળાંવ-વું, *v. t.* [Caus. of અળ-વું.] To have the tiles on a roof turned; to engage (a man) to turn the tiles on the roof of a house.

અળિ-ત, Same as અણિ-ત.

અળિ-યેલ, Same as અળે-લ.

અળિ-યાં, *s. n. pl.* [See કળી, Cf. કળીના લાડુ. Or, See આળ-વું.] Hard piece of the materials of which sweet-balls. (લાડુ) are

made (Used in the Hālār Prānt.)

અળિ-યાં પુતળિ-યાં, *s. n. pl.* [See અલિ-યું, ચંદ્ર, a bird + પુતળું.] The flowers or blossoms of wheat (Used in Kthd.).

અળું કરવું, } *v. i.* [चलक a cavity or
અળું દેવું, } hollow of the hand formed by contracting the fingers; the quantity of water contained in such a cavity + કરવું, દેવું.] To wash the mouth after eating.

જીવન જમીને, રે, અળું કરો નાથ,

ચંદન ગોરેશું, રે, ધોવરાવું હાથ. —પ્રેમાનંદ.

અળું પાણી, *s. n.* [+ પાણી.] Water used in washing the mouth after eating.

અળે-લ, } *adj.* [See અળિ-ત.] Having
અળે-લું, } an unsound mind; weak-minded. 2. Having a wavering mind. 3. Gone astray. 4. Apostate. 5. Moving or moved from the proper place.

ચાંઈ, *s. f.* [See ચાંદ-લો.] A small mark made with a pigment on the forehead or between the eye-brows.

ચાંઈ, *adv.* [Imit.] Ashamed; abashed.

ચાંઈ, Vulgar form of કયાંઈ, or કયાંય.

ચાંક-વું, Same as ચોંક-વું.

ચાંખડ, *adv.* [See ચાંચડ.] Poor; wretched. (Used in Jhalāwād.)

ચાંખડા-ઈ, *s. f.* Poverty (in Jhalāwād).

ચાંગળું, *s. n.* [See ચાર four + આંગળી.] The hollow of the palm. 2. The quantity of water, &c. contained in such a hollow. 3. *adj.* A little.

Id. ચપડી ચાંગળું દાણા A snatch or handful of grain. ચાંગળું પાણી પણ પાય એવો નથી He is very miserly. He would give away nothing that he can call his own.

ચાંગળી, *adj.* [P. चंगा good.] A species of good horses.

ચાંચ, *s. f.* [S. चञ्चु.] A beak; a bill. 2. The projecting front of a turban.

Id. ચાંચ મારવી To peck at with the bill. 2. To interfere with another person's business. 3. To dip in; to get a superficial knowledge about. ચાંચ બેળવી નહિ-પૂંપવી નહિ

To get no access to. 2. To get no knowledge of. ચાંચે ચંદ્રું To be the subject of popular talk. 2. To be the subject of unfavourable comment of the people. ચાંચમાં લેવું To hold firmly in one's power, and to threaten to kill.

નહિ તો ગઢ લંક લંટયો, જનો આપ કાલ ખૂટયો;
જળ રામ નામ, કાલ દિયો ચાંચમે. —શામળલટ.

ચાંચડ, } *s. m.* A flea.
ચાચણ, }

Id. ચાંચડની પેઠે ચોળી નાખવું To easily crush and put to death.

ચાંચદય, Same as ચાગ્યદય.

ચાંચ-લો, *s. m.* A pirate.

ચાંચલો, *s. m.* [See ચાંચ + P. લા dim.] A hoe.

ચાંચિ-ચો, *s. m.* [See ચાંચ.] An individual of a community who wear long pointed turbans.

ચાંચિ-ચો, *s. m.* A pirate.

ચાંચું, *s. n.* [Imit.] Any sound; the least sound.

ચાંડી, *s. f.* [S. शाठ्य roguery fr. शठ a rogue.] Foppishness; empty pride, undue elation of mind. (Used in Kthd.).

ચાંદ, *s. m.* [See ચંદ્ર.] The moon. 2. A medal.

ચાંદણું, } *s. n.* Moonlight. 2. A little
ચાંદરણું, } quantity or time.

Prov. ચાર દિવસનું ચાંદરણું Pleasures have a short life.

ચાંદની, } *s. f.* [See ચંદની, ચંદર-લો.]
ચાંદરણી, }

Moonshine; the light of the planets. 2. An awning. 3. A star; a planet.

ચાર દિવસની ચાંદની, જતાં નહિ લાગે વાર રે.

—દયારામ.

ચાંદ-બીજ, *s. f.* [See ચાંદ + બીજ.] The second day in the bright fortnight of a lunar month; the new-moon day.

ચાંદર-ડાં, *s. n. pl.* The stars and planets.

ચાંદર-ણું, Same as ચાંદ-ણું.

ચાંદ-રાત, *s. f.* [See ચાંદ + રાત.] The night, on which the new moon is seen.

ચાંદફે, *adj.* [See ચંદ્ર.] Having white spots.

ચાંદ-સિંચો, *s. m.* The moon (so called out of endearment).

Id. તેમણે ચાંદસિંચો ચુંટી લીધો They have secured the best thing of the lot.

ચાંદ-લો, *s. m.* [See ચાંદલો.] A round sign made on the forehead. 2. A present of money on a marriage occasion.

Id. ચાંદલે ચહેટું To be inseparably attached to; to be destined.

દયા પ્રભુને કરવો ઘટે હમારે ચાંદલો,

તે મોકલવાને પ્રાણ કર્યા છે તૈયાર. —દયારામ.

ચાંદ-કું, *s. n.* [*Cf.* Derivation of Eng. Lunatic *jr. l.* Luna the moon.] Lunacy. 2. Innocent and merry tricks; pranks. 3. *adj.* Lunatic. 4. Trickisy; prankish; frolicsome.

ચાંદા-એ-કું, } *adj.* [See ચાંદ.] Marked with signs of decomposition; decomposed.

ચાંદા-ય-કું, } Same as ચાંદા-ય-કું.

ચાંદી, *s. f.* Pure silver; silver bullion; silver. 2. Ashes as white as pure silver. 3. Syphilis. 4. *adj.* Pure.

Id. ચાંદી કરવી To reduce to white ashes. 2. To ruin completely.

ચાંદું, *s. n.* An ulcer having a round shape. 2. A spot; a stigma. 3. A fault.

Id. ચાંદી ભેવાં-ખાળવાં To make a search for others' faults. 2. To be fault-finding.

ચાંદો, *s. m.* The moon.

કાગ તણાં કુટમની હોય, તે જનનાં ચાંદાં જુવે.

—હોટમ.

ચાંપ-ટ, *s. f.* [See ચાંપ-કું.] A clasp; a fastening. 2. A lock. 3. The lock of a gun. 4. The key of a machine. 5. A screw-press. 6. A fish-hook; an angle. 7. An instrument of torture. 8. Restraint; control. 9. Influence; authority. 10. Instigation.

Id. ચાંપ દેવી To fasten with a clasp. 2. To instigate. ચાંપ રાખવી To be careful about; to take care of. ચાંપમાં લેવું-રાખવું To bring under one's control; to keep under one's influence. ચાંપ ચઢાવવી To cock a gun.

ચાંપણ, } *s. f.* Squeezing; compression.

ચાંપણી, } 2. Instigation. 3. Influence; pressure.

ચાંપણિ-ચું, *s. n.* The upper piece of the frame of a door, which presses down upon the two side-pieces.

ચાંપ-જું, *s. n.* A part of a weaver's loom, which is pressed down. (Generally Used in the plural, as ચાંપણાં.)

ચાંપ-તી, *s. f.* Injunction; warning; strict instruction.

ચાંપ-કું, *adj.* Authoritative. 2. Strict; rigorous. 3. Vigorous.

Id. ચાંપતા ઉપાય Rigorous or drastic measures.

ચાંપલા વેડા, *s. m. pl.* [See ચાંપકું + વેડા, વૃત્તિ.] Punctiliousness; over-nicety.

ચાંપ-કું, *adj.* Punctilious; over-nice; fastidious. 2. Worn away or twisted on one side; away (of shoes). 3. Having the soles of the feet flat so as to wholly touch the ground in walking.

ચાંપ-કું, *v. t.* [P. चष्णीदन् to press, to stick. Or, S. चम्प् to go, to move.] To press; to compress; to squeeze. 2. To knead the limbs; to shampoo. 3. To crush; to tread. 4. To thrust; to cram (of food, &c.). 5. To try the strength of; to sound. 6. To bribe; to give a bribe to. 7. To thrash; to pommel. 8. To feel and press in order to discover the seat of a disease. 9. To feel and grope about.

Id. શરીર-માથું-પગ-ચાંપવું To shampoo the body &c. પગે ચાંપવું To trample upon. ચાંપી ભેડવું To try; to sound. ચાંપીને ચાલવું To walk quickly. ચાંપીને બોલવું To speak so as to bring under control; to speak authoritatively. જામણી ચાંપવી To light the touch-hole of a gun or musket. 2. To excite (persons) to quarrel. ચાંપીને ખાવું To cram with food; to eat to excess. ચાંપી ઘાલવું-દેવું To push into a corner. બે પૈસા ચાંપવા To give a bribe. જાંચવું ચાંપવું To feel one's pocket. 2. To try to exact money from. ચાંપીને Quickly.

ચાંપી પેહરે મોજડી, ચાંપી લેવરાવે નખ,

ચાંપી પેહરે પાધડી, એ ત્રણે અણસરનાં દખ.

—બાપા.

ચાંપું, s.n. [See ચંપો.] The seed of the jack-fruit (ફણસ). 2. A kind of fragrant flower, or the tree bearing it. 3. A pearl in a nosering. 4. A gold or silver head-ornament worn by women.

ચાંદો-વહેવાર, s.m. [See ચાંદો + વહેવાર.] The practice of making and receiving presents on such occasions as marriage-festivities, &c., in a family. 2. Friendship between families; familiarity.

ચાંદો, s. m. [See ચાંદો.] A mark made on the forehead. 2. A nuptial present. 3. A present of money on any festive occasion.

Id. ચાંદો કરવો To make an auspicious mark on the forehead. 2. To make an agreement of marriage. 3. To make a present on an auspicious occasion. 4. To put to a loss (by euphemy). **ચાંદો ચોઢવો** To declare a sentence either of fine or imprisonment.

ચા, s.f. & m. [P.] Tea.

Id. ચા પીવી-પીવું હોવું To go wrong (of a clock or watch); e. g., તમારી ધડીયાળ ચા પીએ છે Your clock or watch goes wrong.

ચા, ચાહ, } s. m. [See ચાહ-વું.] Love; affection. Cf. ચાહે-ના.

ચાઉસ, s. m. [P.] The head of a certain number of soldiers; a jamedār.

ચાક, s. m. [Dh. Des. चक्र fr. S. चक्र.] A wheel; a potter's wheel; a millstone. 2. An ornament worn in the hair by women. 3. A rotatory motion.

Id. ચાક આપવો-દેવો To give a rotatory motion; to turn round & round. **ચાક લેવો** To turn round; to rotate. **ચાકે ચઢવું** To be exposed to ridicule; to be ridiculed. 2. To be revolutionized. 3. To be destroyed. 4. To be unsteady, to be transitory; to be perishable. **માથું ચાક ચઢ્યું હોય તેમ** As if one's head were turning round; being giddy.

Prov. ચાક ઉપર પેડો, ધડો ઉતરશે કે ગાગર (તેનો દેવ ઉપર આધાર છે) No one can positively say what the result will be while the causes are yet working.

ચાક, s. m. [Eng. Chalk fr. Lat. calx.] Chalk.

ચાક, adv. [See ચક-ચકિત.] Bright.

Id. ચાક કરવું To brighten; to polish. 2. To arouse; to shake off the dullness of. 3. To excite; to put one on one's guard. **દીવો ચાક કરવો** To make a lamp brighter (by snuffing). **ચાક થવું** To be made bright. 2. To be aroused.

ચાકટ, ચાકણ, } Same as ચાકળ.

ચાક-પાક, ચાક-ખાક, } adj. [See ચાક bright + પાક, ખાક, redup.] Bright. 2. Clever; sharp.

ચાકર, s. m. [P. fr. चाह anything fr. S. किम्, कः, anything + P. कर्त्तुम् fr. S. कृ कर्तुम्, to do. Cf. कि-कर.] A servant; a domestic; an attendant; a menial; a slave.

Id. ચાકર નફર s. m. pl. Servants and the like; any one of a class of menials (Used in contempt).

Prov. ચાકરને ઘેર ચુકર, ને ચુકરને ઘેર નફર ધણા Too many cooks spoil the broth. **ચાકરને શેક ધણા, ને શેકને ચાકર ધણા** If a master won't stick to his servants, the servants will find other masters. **ચાકર એવા ઠાકર (શેક)** Like servant, like master. **ચાકર તે ચાકર** A hireling is a hireling; The work of a hireling cannot be expected to be as good as that of an interested person.

ચાકર-ડી, s.f. A maid-servant; a female servant.

ચાકરિ-ચાત, adj. [See ચાકરી + ચત્તિ.] Engaged in service. 2. Working as a servant.

Id. ચાકરિયાત માણસ—આદમી A servant.

ચાકરિ-યું, s. n. Lands, &c., given in return for service done to a whole village.

ચાકરી, s.f. [See ચાકર.] Service; the pay of a servant; duty; employment; attendance; one's proper business or work.

Id. ચાકરી કરવી To serve; to wait upon. **માંદા માણસની ચાકરી કરવી** To nurse a sick man. **ચાકરી મળવી** To be employed—ની ચાકરીમાં રહેવું. —ની ચાકરીએ રહેવું To be employed as a servant of. ચાકરીમાં રાખવું To

employ as a servant.કઠણ આકરી Hard service. આકરી-ચોર Avoiding work or one's own duty—of a servant.

Prov. આકરી વિના ભાખરી નહિ: આકરી કરે, તે ભાખરી પામે No gains without pains: He that doth not work shall not eat: No sweat, no sweet. આકરી સખસે આકરી The position of a servant is very hard.

આક-લો, *s. m.* [See આક, ચકર.] A water-wheel; the Persian wheel.

આક-ળ, } *s. f.* A kind of snake which, આક-ળે-ણ, } when coiled, appears like a wheel.

આક-ળી, *s. f.* A small pot used on auspicious occasions.

આક-ળો, *s. m.* [See આક-લો.] A circular seat made of leather. 2. A water-wheel. 3. A small water-pot.

આકી, *s. f.* A circular and flat piece fixed in the axle of a wheel. 2. A round flattish gourd; a pumpkin.

આકુ, *s. m. n.* [See ચપુ.] A penknife.

આકુ, *s. n.* [See ચક.] Any large thick slice. 2. A thick roundish mass.

આ-ખડી, *s. f.* [See ચાર+ખડુ. Or. P. જેહ dim. + S. खड़ा a cot, Cf. Mar. खडावा] A wooden shoe; a patten; a clog. (Generally used in the plural.)

આખડીઓ પહેરીને, મંદિરે એમ ચાલો.—પ્રેમાનંદ.

આખ-ણ, *s. n.* [See આખ-ણું.] Pickles. (Used in the Surat Dst.)

આખ-ણું, *v. t.* [S. चष्ट to drink.] To taste; to relish. 2. To experience. 3. To appreciate. 4. To smack; to try the flavour of.

આખ-ળિ-ચો, } Same as આક-ળો. આખ-ળો, }

આગણું, } *adj.* [See અગ, Mar. चांगलें for ચીગણું, }

P. चंग. અગ, good, handsome; or ચાર four+અગ. ણું to filter.] Pretending to be very clean, pure, or holy (Used in Gohilwad). 2. Foolish but striving to be accounted shrewd or knowing [Used in Kthd.]. 3. Darling; fondled; indulged (Used in Hālār).

આગ-ચુંગું, *adj.* Idiotic; wanting in com-

mon sense (Used in Kthd.).

આચર, *s. m.* [S. चतर.] A square; a court-yard.

આચરિ-ચાં, *s. n. pl.* The attendants of the guardian deity of a street.

આચરું, *s. n.* The forehead (Used in Jhālāwād).

આચા, *pl.* of આચો.

આચો, *s. m.* [See કાકો.] An uncle.

આચલ્ય, *s. n.* [S. fr. ચલ્ય, ચલ્ય.] Unsteadiness; fickleness; transitoriness. 2. Activity. 3. Cleverness.

આટ, *s. m.* [S. चाट a cheat fr. चट to pierce, to injure, to kill. Or, S. चाट sweet.] A cheat who wins confidence and then deceives. 2. A person who is refuted in arguments. 3. A person who is put to shame.

Id. આટ પાડવો To prove (a person) to be a rogue. તેને આટ પાડે છે He makes him feel ridiculous.

આટ, *s. f.* A slab of stone with a hole scooped in it, in which is collected the refuse of food for the use of cattle and dogs.

Id. કુતરાની આટ A hollow made in a slab of stone, into which is thrown refuse of food for the use of dogs.

આટ-કો, Same as ચટ-કો.

આટ-ણિ-ણું, *adj.* [See આટ-ણું, આખ-ણું, to lick.] Accustomed to obtain bribes.

આટ-ણું, *s. n.* [See આટ-ણું.] A lambative or linctus. 2. A form of medicine; an electuary or bolus.

આટ-ણું, *s. n.* [See આટ a slab+ણું dim.] A mirror; a looking-glass.

આટ-ણું, *s. n.* [See આટ a slab of stone+ણું dim.] A square nugget of gold or silver.

આટ-લો, *s. m.* [See આટ-ણું.] A rupee (spoken of in contempt or disgust).

આટ-ણું, *v. t.* [Hem. Des. चढुइ = S. चुड़ he eats, fr. S. चाट to stick to cause fr. S. चट to stick; or S. चष्ट to drink.] To lap; to lick. 2. To take down; to swallow; to get down.

આટલો, *s. m.* A wooden ladle; a large spoon made of wood. 2. arwodeo Aon.

ચાક્ર, ચાક્રિ, } *s. f.* [S. ચાક્ર sweet + ક્રિ.]

Pleasing or agreeable words; flattery.

ચાક્ર-કી, *adj. f.* [S. ચાક્ર sweet talk. Or, See ચાક્ર, ચાક્રી, ચક્ર.] Loquacious (of a woman). 2. Pretending to be wise (of a woman.)

ચાક્ર-કી, *s. f.* [See ચાક્ર or ચાક્ર-કી.] An instrument of silver or of other metal having the form of a ladle, about a finger in length, used in removing wax or matter from the ear.

ચાક્ર-કી, *adj. m.* [See ચાક્ર-કી.] Loquacious (of a man). 2. Pretending to be wise (of a man).

ચાક્ર, *s. m.* Same as ચાક્ર-કી.

ચાક્ર, *s. n.* [See ચાક્ર-કી.] The mark of a sore or boil on the skin; a scar. 2. An open ulcer.

ચાક્ર, *s. f.* [See ચાક્ર-કી to lick; or ચાક્ર pleasing words.] Anxiety; care; heed.

ચાક્ર-ખું, *s. n.* [+ ચાક્ર, ચાક્ર-કી.] A body of watchmen in a village.

ચાક્ર-સરી, } *s. f.* [+ સરી a stick.] A

peg driven in the ground to hold a tent, &c, firm & erect (Used in Kthd.).

ચાક્ર-ચું, *adj.* [Cf. Har. ચાક્ર a tell-tale fr. S. ચાક્ર sweet-speaking. See ચાક્ર-કી, ચાક્ર-કી + ટ, ડ, dim. See ચાક્રી or ચાક્ર-કી + ટ, ડ, dim.] Addicted to slandering other persons; slandering; tale-bearing; calumniating.

ચાક્ર-ચું, *fem. of ચાક્ર-ચું.*

ચાક્ર-ચું, *s. m.* [See ચાક્ર-ચું.] A slanderer; a backbiter; a calumniator; a tell-tale; a tale-bearer. 2. A thin fleshless person. 3. An ugly representation of a notorious wicked person, exposed in a village at a prominent place a Guy Fawkes. 4. An image of a person held up to public ridicule. 5. A scare-crow placed in a field to frighten away birds, beasts, &c., that would eat up the crop.

ચાક્ર, *s. f.* [Hem. Des. ચાક્ર = S. માયા-ચી

deceitful. fr. S. ચાક્ર sweet.] Calumny; evil report; defamation; slander; tale-bearing; backbiting.

Id. ચાક્રી ખાલી-કરવી To backbite; to revile the absent. **ચાક્રી-ચુંકી** Malicious babbling of another's misdeeds or foibles; inventing and telling tales of another's misdeeds or foibles.

ચાક્રી-ખોર, *adj.* [See ચાક્રી + P. ખોર fond of fr. લેવું to eat.] Same as ચાક્રી-ચું.

ચાક્ર, *s. n.* [See ચાક્ર the mouth (spoken of in contempt) by transposition of letters.] The mouth; the face (spoken of in contempt) 2. The cavity or hollow at the end of a spoon. 3. A saucer-shaped vessel forming a part of a lamp-stand; a lamp-stand.

ચાક્ર-કી, } *s. n.* [S. ચાક્ર name of a

clever statesman.] A work on politics.

ચાક્ર-કી, Same as ચાક્ર-કી, ચાક્ર-કી.

ચાક્ર-કી-જી, } Same as ચાક્ર-કી-જી,

ચાક્ર-કી-જી, } Same as ચાક્ર-કી-જી,

ચાક્ર, *s. n.* [S.] A bird supposed to drink water only from the clouds.

ચાક્ર-મ, *s. n.* [S. ચાક્રમ. See ચાક્ર-ચું.] Arbitration; investigation of a matter in dispute by an assembly of arbitrators. 2. The judgment or decision of a matter by arbitrators. (Used in the Surat Dst.).

ચાક્ર-ચું, *v. t.* [S. ચાક્ર to walk.] To move away; to slink or sneak away; to stir. 2. To depart; to deviate from. 3. To brag.

ચાક્ર થઈ એક ચાક્રિ, અતી ક્ષણ ત્યાં અપાર રે,
ચાક્રે તે ડગ કેમ ચાક્રે, એવો માયા-રૂપ રસાળ રે.

—ભાગ્યભગત.

ચાક્રી, *s. f.* The axle of a spinning wheel.

ચાક્ર, Same as ચાક્ર-ચું. Clever.

ચાક્ર-માસ, *s. n.* [S. ચાક્રમાસ fr. ચાક્ર four + માસ a month.] A period of four months. 2. The rainy season; July to October.

ચાક્રી, *s. f.* [S. ચાક્રી fr. ચાક્ર clever.] Ingenuity; cleverness; shrewdness; sagacity; intelligence.

આતુર્ય, *s. n.* Sansk. form of આતુરી.

આતુર્યેદી, *adj.* [*S. fr.* ચતુર four + વેદ the Vedas, See વેદ.] Studying or learned in the four Vedas.

આદર, *s. f.* [*P. ચદ્* *fr.* S. ઢ્ર to cover.] A sheet for a bed. 2. A blanket; a sheet of cloth.

Id. આદર ઓઢાઢવી-નાખવી *Lit.* To place a sheet on or over (a person). 2. To perform a ceremony by placing a sheet of cloth or a robe of office over a person-particularly the ceremony of investing a pupil of a holy man or priest with the robe of his spiritual preceptor, and appointing the pupil as heir to the preceptorship. 3. To invest with an office. 4. To make a recluse of. 5. (Ironical) To divest one of all one's worldly belongings; to impoverish; to ruin. આદર ઓઢરી To become insolvent. આદરમાં પાંચશેરી ધાલી મારજું To beat in such a way that other people may not know of it.

આદર-પાટ, *s. m.* [See આદર + *S.* પટ cloth.] Cloth broad enough to be useful as a sheet for a bed.

આ-દાની, *s. f.* [See આ + *P.* દાની holding] A kettle for boiling tea.

આનક, *s. f.* [See આદાક; or ચિત, ચૈતન્ય, આહ્વાન.] Care; salutary advice; admonition; warning.

આનઠી, *s. f.* [See આંદ + ઠી *dim.*] A small baked cake.

આનઠું, *s. n.* A small આનઠી 2. A little boy.

આન્દ્રાયણ, *s. n.* [*S. fr.* ચન્દ્ર the moon + અયન motion.] An expiatory observance regulated by the moon's waxing and waning. In this observance the quantity of food taken on the day of full-moon is sixteen mouthfuls, and is reduced by one mouthful every following day during the waning of the moon, until on the day of new-moon no food is taken; it is then increased by one mouthful every following day during the waxing of the moon, until it reaches sixteen mouthfuls on the day of full-moon.

આપ, *s. n.* [*S.*] A bow; an instrument

for shooting arrows.

આપ, *s. f.* Corruption of આંપ.

આપકે, } Same as આખક.
આપખે, }

આપટ, Same as અપટ.

આપટિયું, *s. n.* [See અપટ, અપટું.] A flat kind of diamond, generally of a yellowish colour.

આપા-ચિપ, *s. f.* [See આંપ. ડું.] Making up with minute care; a nice arrangement; fastidiousness. 2. The habit of delaying; procrastination. 3. Botheration; tediousness.

આપા-ચિપિયું, *adj.* Nice or careful in arranging; fastidious. 2. Causing delay. 3. Tedious.

આપ-ડો, *s. m.* [See આંપ. ડું.] A clasp.

આપ-હુસી, *s. f.* [See આંપ. ડું + હુષ. ડું.] Flattery; fawning.

આપુ, *s. m. & n.* [See અપુ, કાપ. ડું.] A knife; a penknife.

આખક, }
આખુક, } *s. f.* [*P.* ચાલુક.] A whip; a
આખુખ, }

horse-whip.

આખખે, *s. m.* A mild correction. 2. An instructive poem.

આખુક-સ્વાર, *s. m.* [+ અસ્વાર; સ્વાર.] A rider; a jockey; a skilful rider. 2. A horse-breaker.

આમ, *s. n.* [*S.* ત્તમ.] Leather. (Used in poetry.)

આમ-ખેડું, *s. n.* [See આમ. ડું skin + ખેડ. ડું to plough.] A magician's bag or wand.

આમ-ચિડિયું, } *s. n.* [See આમ, આમઠી,
આમા-ચિડિયું, }

+ ચિડિયું a bird.] The leather-winged bat.

આમ-ચોરી, *s. f.* [See આમ. ડા + ચોરી theft.] Adultery; illicit intercourse between persons of different sexes.

આમ-જૂ, *s. f.* [+ જૂ.] A louse which sticks to the skin.

Prov. તે મને આમજૂની પેઠે વળગ્યો છે He does not cease to trouble me; i. e., He follows me wherever I go.

આમઠી, *adj. f.* Fault-finding (a woman).

ચામડું, *s. n.* [See ચામડી.] Same as ચાડું.

ચામડિયો, *s. m.* One who takes off the skin of dead animals.

Prov. ચામડિયા, ગંધ ગઈ કે સહી ? A tanner must put up with bad smells; *i. e.*, A workman must put up with the inconveniences and discomforts of his work.

ચામડી, *s. f.* [Dh. Des. चमड़ा fr. S. चर्म.] The skin. 2. Hide; leather. 3. The bark of a tree or of a fruit.

Id. ચામડી જવી To lose one's skin (by disease). 2. To be punished severely. ચામડી આવે છે New skin forms. ચામડી ઉતરી નાખવી Lit. To take off the skin. Hence, 2. To flay. 3. To lash; to whip. 4. To punish severely.—ની ચામડી ચુંથવી To expose the wicked deeds of. See N. B. under ચામડું.

ચામડું, *s. n.* The skin. 2. Hide. 2. Leather.

Id. ચામડું તોડી નાખવું To beat severely; to beat to death. ચામડું ચુંથવું To thrash the husk. 2. To take useless trouble. 3. To commit adultery. ચામડું ચુંથાવું To be exposed to the tender mercy of wind, air, heat, beasts, and birds (of a dead body) ચામડું ખરાબ થવું To be beaten or thrashed. ચામડાનું તાણું A respectable elderly woman, who is able to take care of the affairs of the family and exercises a check over the younger members. ચામડાનું નાણું A government currency-note or loan-bond. ચામડાની નોટ વટાવવી To take money for giving away a daughter in marriage. ચામડાની નોટ ચલાવવી, ચામડાનું ઝાજ ચલાવવું To commit adultery for money (said of a woman). ચામડાની જીભ છે The tongue can easily roll about in talking, *i. e.*, The tongue is liable to speak a lie.

N. B.—ચામડી is thin and delicate; and ચામડું is thick and rough.

ચામર, *s. m. & f.* [S. fr. चमरी a kind of cow.] A fly-driver. 2. A kind of metre or poetical composition, the letters in which can be written in the form of a ચામર (a fly-driver).

ચામરસ, *s. m.* [See ચામડી + રસ.] Car-

nal pleasure; sexual enjoyment.

Prov. ચામરસ ને ચામરસ (જે સરખા) Mango juice and carnal pleasure are equally enticing.

ચામાચિડિયું, Same as ચામચિમડિયું.

ચામાચેણુ, *s. f.* A large kind of mouse.

2. Same as ચામાચિડિયું.

ચામુણ્ડા, *s. f.* [S. चामुण्डा Name of the goddess who killed the monsters शुम्भ and निशुम्भ.] Name of a goddess. 2. A woman in her angry mood.

ચામોદિયું, *adj.* [See ચામોદી.] Coquetish. 2. Prankish.

ચામોદી, *s. f.* [See ચામડી + મોદ joy.] Haughtiness; arrogance. 2. Coquetry. 3. Amorous blandishments.

ચાયણી, Same as ચારણી, ચાળણી.

ચાયના, Same as ચાહેના.

ચાર, *adj.* [S. चतुर्.] Four. 2. Any moderate number or quantity.

Id. ચાર ખાણ The four great divisions of animals, *viz.* અંડજ born from eggs; ઉદ્ભિન્ન born by germination; સ્વેદજ born from sweat or warm vapour; and જરાયુજ viviparous. ચાર ખુટ The four corners. 2. The whole earth. ચાર દાણ Lit. Four grains. 2. A small quantity of corn. તેનામાં ચાર દાણ એ નથી He has no common-sense. 2. He is an idiot. ચાર ધામ The four great holy places in the four directions in India, *viz.*, જગન્નાથ પુરી in the East, સેતુ-બંધ રામેશ્વર in the South, દ્વારકા in the West, and બદરી કેદાર in the North. ચાર પદાર્થ The four great objects of life, *viz.*, ધર્મ Religious merit, અર્થ Worldly objects, કામ Desire (wealth), and મોક્ષ Final emancipation. તેના એના ઉપર ચાર હાથ છે This man enjoys that man's full favour. તે ચાર પૈસે સુખી છે He enjoys a competency; He is rich. ચાર માણસમાં વિચારીને બોલવું One must be careful about what one says in the presence of a large number of men. ચાર લોકમાં ગણાવું To be respected among the people. 2. To be counted as one of the Upper Ten. ચાર વાત કહીને વાળીશ I shall dissuade him in a few words. ચાર દહાડાનાં જીંડા

લોભને માટે For a few days' false gain. ચાર આંખ Very circumspect or watchful. ચાર આંખો કરવી To have an angry look. ચાર આંખો થવી To be angry. 2. To envy. 3. To meet face to face. 4. To be mad. ચાર હાથ કરવા To make haste. 2. To get another to help oneself. ચારે હાથ હેઠા પડવા To lose support or patronage. 2. To be disappointed. ચારે ચહે At all times.

Prov. ચાર દહાડાંનું ચાંદરણું, ને ઘોર અંધારી રાત A few days of pleasure are succeeded by a long period of misery. ચાર મળે ચોટલા, ને ઉંધા વાળે ચોટલા Too many cooks spoil the broth. ચાર કાનની વાત છ કાને જવા દેવી Don't repeat among strangers what you hear among friends. ચાર ચાર ગાઉ ચાલતાં લાંબો પંથ કપાય Step by step one goes very far.

ચાર, *s. f.* [See ચાર-ગું Or, Dh. Des. ચાર = S. *પચાલમ્* name of a plant.] Green grass.

ચાર, *s. m.* [S. *fr.* *ચર્* to walk] A secret messenger; a scout.

ચાર-કણ, *s. n.* [See ચાર grass+કણ a particle.] A preparation of coarse-ground grain, boiled to serve as food for cattle.

ચાર-ખાની, *s. f.* [See ચાર four + લખડ a piece of cloth.] A kind of chequered cotton-cloth.

ચાર-જામો, *s. m.* [+ જામો.] A saddle composed of four folds of cloth.

ચારટ, } *s. f.* [Eng. *Chariot.*] A chariot; a kind of horse-carriage.

ચારણ, *s. m.* [S.] A panegyrist; a bard. 2. Name of a Hindu caste. 3. An individual of this caste.

ચારણી, *s. f.* [See ચારણ.] The dialect of the ચારણ community.

ચાર-ણી, *s. f.* [See ચાળ-ણી.] A sieve.

Prov. ચારણીમાં પાણી ભરવું To store up water in a sieve. 2. To undertake to do a fruitless work. ચારણીનો ગુણ કરવો તાજ, સુપડા ગુણ ગ્રહેવાતું કાજ Do as the bee does with the rose, take the honey and leave the thorn.

ચાર-પાઈ, *s. f.* [See ચાર four + પાથો a leg.] A cot; a bedstead; a charpoy.

ચાંપો બેઠો ચાર-પાઈ પર, ગઈ દોઢ પોહોર રાત, ચરિત્ર કીધું ચંતની, વિરતારી કહું વાત.

—સામગ્રી.

ચાર-ણી, *s. m.* [See ચાર-ણી.] A large sieve.

ચાર-વાલી, *s. f.* [See ચાર, four + વાલ.] A weight equal to one-eighth of a tol (તોલા).

ચાર-ગું, *v. t.* [See ચાળ-ગું.] To sift (flour) through a sieve.

ચાર-ગું, *v. t.* [See ચાળ-ગું. *fr.* S. *ચલ* to move.] To turn the tiles on a roof; to put tiles on a roof; to tile a roof.

ચાર-ગું, *v. t.* [Caus. of ચર-ગું.] To graze cattle. 2. To tend cattle.

ચાર-સો, *adj.* [See ચાર four+S. *સો*, a hundred.] Four hundred; (400).

ચારસો, *s. m.* [See ચારસુ, ચારસો.] A covering for the bed.

ચાર-સો, *adj.* Same as ચાર-સો.

ચારિત્ર, } *s. n.* [S. See ચરિત્ર.] Good conduct.

ચારી, *s. f.* [See ચર a long trench for cooking.] A long trench in which a fire is made.

ચાર ગળની ચારી ખોદાવો રે, તે મધ્યે અગ્નિ ધિકાવો રે.

—ગોવિંદ.

ચાફ, *s. n.* [S. *ચર્*, *ચલ*, ચાલ-ગું, to walk.] A wound on the outer part of the thigh of an ox, caused by frequent pricking with a goad.

ચાફ, *adj.* [S.] Beautiful; elegant; handsome.

વિશ્વમાં ન કાંઈ ચાફ, ધૌમ્ય ગુર કયાં વસે ?

—વશીલ.

ચાફ-તર, *adj.* [S. *fr.* + તર comp. suffix.] More beautiful. 2. Very beautiful.

શોભવી ચાફતર ગુર્જર વાણી તેવી,

શોભે સુ-ચાફતર ગુર્જર ભૂમિ જેવી.

—પ્રાચીન-કાળ-માળા.

ચાફેક, *adj.* [See ચાર four + એક one.] About four.

ચારે-ગમ, *adv.* [+ ગમ, મગ, માગ.] All around; on four sides; on every side.

ચારે-વેળા, *s. f.* [+ વેળા time] Correctly,

ચોથી વેળા. *fr.* ચોથી fourth + વેળા.] The fourth or last part of the day. Hence, 2. The evening time.

ચારો, *s. m.* [See ચાર grass.] Fodder. 2. Food for cattle or birds.

ચારો, *s. m.* [S. ચાર to walk.] Mode of living.

Id. ભાઈ ચારો Brotherly conduct.

ચારો, *s. m.* [P. ચારહ remedy = S. ચાર in ઉપ-ચાર *fr* ચર્ to walk. *Cf.* લા-ચાર for ના-ચાર Or, Hem. Des. ચારા = S. इच्छा a wish.] A means; a step; a measure; a remedy. 2. Influence; efficiency; effectiveness.

Id. તે કામમાં ચારો કર્યો ચારો ચાલતો નથી I can do nothing effective in the matter; I can do nothing that will influence the result.

ચારોળી, *s. f.* [Guj. ચાર a kind of tree + ગોળી small balls.] Seeds of the tree called ચાર.

ચારોળું, *s. n.* [See ચાળ-તું.] Dust. (Used in Kthd).

ચાર્વાક, *s. m.* [S. Name of a philosopher.] An athiest; a materialist. 2. A talkative man; a man that takes pleasure in talking.

ચાલ, *s. f.* [S. ચર્ to walk. See ચાલ-તું.] Moving; walking; gait. 2. Air; step; pace; manner of walking. 3. The pace of a horse. 4. Behaviour. 5. *s. m. f.* Custom; fashion; practice; habit; way; manner; method. 6. Currency or circulation (of a coin). 7. *s. f.* A uniform row, line, or series of houses. 8. [See ચાળો.] A trick; a whim.

Id. ચાલ ચાલવી To follow a line of conduct. ચાલ ચલાવવી To introduce a custom. એકની એક ચાલે ચાલે છે He moves at a uniform pace. ધોડાની ચાલે ચાલતું To walk at the speed of a horse. ચાલમાં ચાલ પડ્યા છે It is a custom in the caste.

ચાલ-ક, *adj.* [S. *fr.* ચર્ to move.] Regulating; directing. 2. *s. m.* A regulator; a director.

જે માયા-ચક-ચાલક નિત્ય. —ગિરધર.

ચાલ-ચલ-ગત, *s. f.* [See ચાલ-ચલ-લ+ગતિ.]

Same as ચાલ-ચલ-લ.

ચાલ-ચલ-લ, *s. n.* [See ચાલ-ચલ-લ.] Manners; behaviour; conduct; practice; usage; custom; ways; demeanour.

ચાલ-ચલ-લિ-યું, *adj.* Serviceable for the time only; temporary. 2. Not steady; fickle.

ચાલ-લુ-ગાડી, *s. f.* [See ચાલ-તું + ગાડી] A go-cart; a machine for teaching children to walk.

ચાલ-લુ-ચૂલો, *s. m.* [+ચૂલો.] A stove that can be removed from one place to another.

ચાલ-તાં લગી, *adv.* [+ લગી up to] As far as can be carried out; as far as one can exert one's influence; as far as can be managed; as far as possible; if it be within one's power.

ચાલ-તી, *s. f.* Sneaking away.

Id. ચાલતી પકડવી To sneak away; to withdraw privately, as a person afraid or ashamed of being seen.

ચાલ-તું, *adj.* That is in motion or action; active. 2. Continuous. 3. Current, prevalent. 4. Being in the ascendant; being in use. 5. Existing; subsisting. 6. Going away; withdrawing.

Id. ચાલતો કળ્યો વેચાતો લેવો-હોરવો To mix oneself up in a quarrel, in which one has no concern. ચાલતી કળ્યો શોધવો To seek occasion for quarrelling. ચાલતી ગાડીએ બેસવું To take the side of the successful party in a quarrel; to worship the rising sun. ચાલતું ચલણ કરવું To manage with those things which are within one's reach. ચાલતું પૈકું A thriving and prosperous business. બાલતી ચાલતી મરી ગયો He died while in the bloom of health (Lit., able to walk and talk). બાલતો ચાલતો Able to walk and talk. 2. Quite well; all right. ચાલતો કાળ The season of power and prosperity. મારે તના તના ચાલતું નથી I cannot do without it; I will find no ease without it. ચાલતી પકડવી, ચાલતું થવું, To be gone; to withdraw oneself. ચાલતું થવું To be started or begun. ચાલતી શેર Lit., A running stream of water. 2. A continuous flow of money into one's treasury. ચાલતું ચાલણ A

temporary measure; a temporary arrangement.

Prov. આલેખનાં વધામણાં: આલેખી વહેલે સૌ બેસે Every man worships the rising sun. આલેખ બળદને આર ધોયવી નહિ Do not spur a free horse. આલેખી રોજને હાત મારવી નહિ Don't give up the employment that you have, for a prospective post.

આલેખ-ન, s. n. Moving a thing from its place; shaking.

આલેખ-કું, v. i. [S. ચલ to walk.] To move; to walk. 2. To march; to travel. 3. To proceed; to make a progress; to be under process. 4. To flow; to pass; to have a course; to continue on; to pass through successive stages; to have currency. 5. To be permitted, suffered, or allowed. 6. To behave. 7. To serve; to satisfy; to be content. 8. To act; to work; to be in action. 9. To go on regularly (of a watch). 10. To suit; to answer; to do; to be adequate to a purpose. 11. To have effect, influence, or prevalence. 12. To be received or tolerated; to pass with. 13. To perish; to die.

Id. કામ આલેખ To proceed—of a work. 2. to be not stopped; to continue—of a work. 3. To be conducted in a criminal court—of legal proceedings. તેની અકલ આ કામમાં ઠીક ચાલે છે He has an insight into this business. ચોંટ આલેખ To speak. 2. To use abusive language. 3. To get an appetite after a sickness. 4. To be eating continually. હાથ આલેખે To work with the hand. 2. To be able to work with the hands. 3. To beat or strike with the hand. આ કલમ ઠીક ચાલી This pen continued serviceable for a long time. વરસનાં વરસ આલેખાં ગયાં Year after year elapsed. વેપાર—ધંધો—રોજગાર આલેખે To be employed in a lucrative business. 2. To be respected as an honest man. સામ આલેખી To be exercised—of power, influence; or authority. મસલત ચાલે છે A consultation is going on. સંદેશ ચાલે છે Messages are passing or interchanged (between two places). એ પુસ્તકો નિશાળમાં ચાલે છે These books are in use in schools. મારી ચાલે ચાલે To act

wrong. નાક એવા ભેરથી ચાલે છે He snores so loudly. સંચો ચાલતો થયો The machinery was set in motion.

Note.—The applications of this verb are manifold; but the general import is that of motion or progression.

આલેખ, adj. [P. fr. S. ચલ to move.] Active; sharp; brisk; smart; nimble. 2. Intelligent; clever.

આલેખી, s. f. Activity; sharpness; briskness; smartness. 2. Intelligence; cleverness.

ચાલી, s. f. [See ચાલ, ચાલ-કું.] A row of houses.

ચાલુ, Same as ચાલ-કું.

ચાલ્યું, interj. Never mind! don't care!

ચા-વડી, s. f. [See ચાર four + વાટ.] A police office, gate, or station.

ચાવડી, s. f. [See ચાવડો.] A woman of the ચાવડા class.

ચાવ-કું, adj. [See ચાળ-કું. ચળ-કું, or ચાવ-કું.] Nice or careful in talking. 2. Talkative.

વ્યંતર કું વ્યંગ કરી, હૈયાં બોલે ચાવડું ?—વક્ત્ર.

ચાવડો, s. m. An individual of a subdivision of Rajputs.

ચાવ-ણિ-યા, s. m. pl. [See ધાલ-કું.] The grinders. 2. The gums of the teeth. 3. The temples.

ચાવ-કું, s. n. [See ચાવ-કું.] Something to eat; food.

ચાવ-રો, s. m. A bug.

ચાવલ, } s. m. [Hem. Des. ચાડલ fr. S.

તડુલા: rice.] (Generally in the plural). Rice.

ચાવ-કું, v. t. [S. ચર્ચ to eat.] To grind with the teeth; to masticate; to chew. 2. To bite. 3. To defame; to calumniate. 3. To speculate; to take bribes or douceurs.

Id. ચાવી ખાવું—નાખવું To devour. 2. To subject to public ridicule or disgrace. ચાલી ચાલીને બોલવું To speak with deliberation and with an attempt to produce a rhetorical effect. 2. To repeat the same meaning in different words. ચાલીને ડૂંચો કરવો To suck up the juice and to leave behind only the husk.

2. To discuss at great length or tediously.
આવળ, s. n. [See આશ + વળ-વું.] An agricultural implement.

આવી, s. f. [Port Chave.] A key.

Id. (ધડીયાળને) આવી આપવી To wind a watch or clock.

આશ, s. m. [Hem. Des. चासो = S. फल स्फाटित भूमि रेखा a furrow, fr. S. कृष् to draw.] A furrow made with a plough.

Id. આશ દેવી To give less than due. **આશ ખાવી-આપવી** To take less than due.

આપ, s. m. [S.] A kind of bird.

આસ, s. f. [See આસ-ણી.] Boiled syrup.

આસ-ણી, s. f. [S चप् to drink Cf. P. चाभि.] Boiled syrup; sugar prepared for confectionery.

Id. આસણી થવી To be boiled completely.

આસ-ણી, s. f. [See આખ-વું.] A test; a trial.

આસ-વું, v. t. [See આશ a furrow.] To plough deep.

આહ, } Same as આ.
આહે, }

આહ, s. m. { Same as આહે-ના.

આહ-ના, s. f. }

આહ-ક, adj. [See આહ-વું.] Loving; affectionate. 2. **s. m.** A lover.

આહન, } adj. [P.] Open; public. 2.

આહન, }

Notorious.

ચોરી આહન થાય છે, ન્યારે ચોર બધાય.

—દલપતરામ.

આહ-વું, } v. t. [S. कम्, काम, to desire, આહા-વું, }

to love.] To love; to be fond of; to like. 2. To wish; to desire; to long for. 3. To regard with tenderness or affection.

આહે-ના, s. f. Love; fondness; attachment.

2. Wish; desire. 3. Choice.

આળ, s. f. [See આલ-વું.] The flaps of a garment.

આળ-ણ, s. n. [See આળ-વું.] The refuse obtained by sifting in a sieve (આળ-ણી).

આળ-ણી, s. f. [See આળ-વું.] A sieve; a strainer. 2. Sifting. 3. Lifting or turning the tiles of a roof.

આળ-વ-ણી, s. f. [See આળ-વ-વું.] Sifting; turning. 2. A change.

આળ-વ-વું, v. t. [Caus. of આળ-વું.] To turn frequently. 2. To make use of in several ways.

જુગારીમાં ડહાપણ ધણું, ઘડે ધણેરા ધાટ;

જુગારી ચતુરાઈ આળવે, તેમાં બઠી વાટ.

—સામળભટ.

આળ-વું, v. t. [See આલ-વું.] To sift; to strain. 2. To turn the tiles of a roof.

આળા, s. m. pl. Gestures. 2. Tricks; pranks; frolics. 3. Mimicry. 4. Blandishments; playfulness. 5. Coquetry.

Id. આળા પાડવા To imitate or mimic the gestures of a person in order to annoy him. **આળા કરવા-માંડવા** Same as આળા પાડવા. 2. To give excuses in order to avoid work.

આળા-ખોર, adj. [+ P. खोर् fond of fr. खुरद to eat.] Addicted to playful pranks and tricks.

આળા-ચસ-કા, s. m. pl. [+ ચસ-કા.] Playful gestures.

આળી, s. f. A she-goat.

આળીસ, adj. [S. चत्वारिंशत् fr. चतुर् four + दश ten.] Forty; (40).

આળીસ-યું, adj. Fortieth.

આળું, s. n. A sheep. (Used in Kthd.).

આળો, s. m. [See આલ-વું to walk, to move.] Gestures; blandishments. 2. Winking of the eyes.

આ શો આખલડીનો આળો રે,

સાહેલી આ તો કાનુડો કામણાળો રે.

—દયારામ.

3. An affected gait. 4. Coquetry. 5. [See ચાર a spy.] A precursor; a harbinger; an omen.

આળો, s. m. [See આળ-વું to turn tiles.] A tile-turner.

ચિચ-વા-વ-વું, v. t. [See ચી-ચી] To tantalize.

ચિચ-વા-વું, v. t. [Pass. of ચિચ-વા-વ-વું.] To be tantalized.

ચિથરિ-યું,

ચિથરી,

ચિથરું,

ચિથરે-હાલ

} Same as ચિથરિ-યું, ચિથરી,

ચિથરૂ, ચિથરૂ-હાલ, Clothed in rags.

ચિંદરૂડું, *s. n.* [S. ચીર, ચીર, a fine garment. Or Dh. Des. ચિંધ *fr.* S. ચિહ્ન a sign.] A strip of cloth; a rag.

ચિંદરૂડો, *s. m.* A long cut in a piece of cloth.

ચિંદરી, }
ચિંધડી, } *s. f.* [See ચિંધરૂ + ડી dim.] A
ચિંધરૂડી, }
piece of rag; a rag.

ચિંધવું, *v. t.* [See ચિન્તવું.] To order; to direct.

ચિખોળવું, }
ચિમળવું, } *v. t.* [See ચિમટો.] To
pinch (the ear).

ચિકટ, *adj.* [See ચીક. Or, S. ચિક્કળ.] Gummy; adhesive. 2. Tough; tough and enduring. 3. Persisting; dogged; enduring. 3. Inflexible. 4. Importunate. 5. Grasping tight. 6. Niggardly; slow in working.

ચિકટપણું *s. n.* Adhesiveness; stickiness. 2. Toughness. 3. Persistency. 4. Importunity. 5. A tight grasp. 6. Niggardliness.

ચિકટવું, }
ચિકટાવું, } *v. i.* To be soiled with oil,
sweat, &c. 2. To stick; to adhere.

ચિકટો, *s. m.* A kind of flaxen cloth having the appearance of being soiled with oil, &c. 2. Gold wire about 50 yards long.

ચિકટો ચિકટવાળો લઈને લમાવિયા — વશીલ

ચિકણ, *s. f.* A kind of cucumber.

ચિકણાઈ, *s. f.* [See ચિકણું.] Unctuousness; fattiness.

ચિકણાશ, Same as ચિકણાઈ.

ચિકણી સોપારી, *s. f.* [+ સોપારી.] A kind of areca-nut, which forms a sticky lump in the mouth; areca-nut. gathered at an early stage of ripeness, boiled in milk, and dried in the shade.

ચિકણું, *adj.* [See ચિકટ. S. ચિક્કળ.] Sticky; adhesive; greasy; gummy. 2. Thick; substantial. 3. Gripping fast. 4. Tough. 5. Miserly; stingy. 6. Haggling.

Id. ચિકણો હાટ-વાધર Very tough. 2. Very persevering-ચિકણો વાર Saturday.

ચિકન, *s. n.* [Eng. Chequered.] Embroidery.

ચિકન, Same as ચિકણું. A kind of cucumber.

ચિકસા, *s. f.* [See ચિકિત્સા.] Same as ચિકિત્સા. 2. A fault-finding and slandering tendency of the mind.

ચિકસાખોર, *adj.* [+ P. છોર fond of *fr.* હુર્દન to eat.] Fault-finding and slandering.

ચિકાર, *adv.* [Guj. ચી. ચી-ચી, Imit. + કાર sound or meaning.] Filled to the utmost capacity or fully. 2. Crowdedly. (Used with the verbs બેસવું, બરવું, &c.).

ચિકાશ, *s. f.* [See ચીક, ચિકટ, ચિકણું.] Adhesiveness; viscosity; glutinousness; unctuousness; greasiness.

ચિકિત્સક, *adv.* [See ચિકિત્સા.] Knowing and distinguishing different diseases. 2. Observant of other's defects. 3. Able to distinguish merits from demerits. 4. Critical; fastidious.

ચિકિત્સાખોર, *adj.* [See ચિકસાખોર.] Hypercritical; carping; captions. 2. Fastidious. 3. Falling an easy prey to one's fancies and unfounded apprehension.

ચિકિત્સનીય, *adj.* [See ચિકિત્સા.] Fit to be treated and likely to be cured by a physician. 2. Medicable; curable.

ચિકિત્સા, *s. f.* [S. *fr.* કિત્ to heal, to suspect.] Knowledge of different diseases. 2. The habit of observing defects. 3. The ability to distinguish between merit and demerit.

ચિકેટી, *s. f.* [See ચિકટ.] A grip of the wrist.

ચિખલ, }
ચિખલ, } *s. m.* [Hem. Des. ચિકલ્લો = S. કર્દમ: mud, *fr.* S. ચિલ્લ mud.] Mud; mire.

ચિક્કટ, *adj.* [See ચિકટ, ચેગટ.] Sticky; tough. 2. Slow; dilatory; lingering. 3. So importunate as to tire.

ચિક્કા ચુવું, *v. i.* [+ ચુવું to sleep.] To pretend to be asleep.

ચિક્કું, *adj.* [Cf. Mar. ચેગટ. See ચિકટ.] Same as ચિક્કટ. 2. Artful; cunning.

ચિચર-વટી, *s. f.* [See છંછરે + વાટ.] A

strip of land; a narrow piece of land. 2. [See ચિતરી + વાટ.] A dirty narrow piece of land.

ચિત્તર-વટી, *s. f.* [Imit. See ચ.ચરા.ટ.] A pain in the throat caused by eating sweet or warm substances. 2. A feeling of excitement. 3. Violent love.

ચિત્તર-વટો, *s. m.* Same as ચિત્તર-વટી.
2. Fear; dread. 3. Perplexity.

ચિત્તર-વટો ચિત્તમાં પડ્યો, નીચ વાતથી નેટ;
હસવું તો ભૂલી ગયો, પડ્યો ઘાસકો પેટ.

—સામળભટ.

ચિત્તરૂકો, *s. m.* A squirt; an instrument to throw out a stream of liquid; a jet.

Id. ચિત્તરૂકે ખેલવું To play with a squirt; to squirt; to throw out a jet of liquid.

ચિત્ત-વાટો, *s. m.* [See ચીસ + વૃત્તિ.] A loud noise; a scream. 2. A row.

ચિત્ત-વા.વ.વું, *v. t.* Same as ચિત્ત-વા.વ.વું.
2. [See ચિત્ત-વાટો.] To cause or oblige to scream.

ચિત્ત-વો, *s. m.* [Imit.] A see-saw.

ચિત્ત-ડી, *s. f.* [Imit. See કિકિ-ચારી.] A scream.

ચિત્તુડો, } *s. m.* [S. ચિત્ત a tamarind
ચિત્તોડો, } tree + ડુકો a pebble to play with.] A tamarind seed.

ચિટ-શીસ, } *s. m.* [See ચટ્ટી + P. નવીસા
ચિટ-નિસ, } writer *f.r.* નાવેસ્તન to write.] A writer of notes; a private secretary. 2. A shirestadār; a clerk with whose assistance the superior officer conducts office work.

ચિટ્ટી, *s. f.* [See ચિત્ + ડી dim.] A note; a small epistle. 2. A bill of exchange; a bond. 3. A label. 4. A note of invitation. 5. An order. 6. A letter of mourning. 7. A card. 8. A ticket.

Id. ચિટ્ટી લખવી To write a small letter.
ચીટ્ટી લખી આપવી To write a bill of account.
2. To write a promissory note of hand. ચીટ્ટી ચોટાડવી To stick a label. શાહુજેગ ચિટ્ટી A promissory note, the amount of which is to be paid to any respectable person. ચિટ્ટીને ચા-

કર Lit. A messenger that carries a written note. Hence, 2. A servant whose duty it is to duly deliver his master's note to the right person, but who is not free to do more. ચિટ્ટી ફાટી જવી To die (of an unmarried daughter, referring to her parents' freedom from their duties and responsibilities.).

ચિટ્ટી-ચપાટી, *s. f.* [+redup.] Epistolary correspondence. 2. A note; a letter.

ચિટ્ટી-પતરી, *s. f.* [S. + પત્ર.] Same as ચિટ્ટી-ચપાટી.

ચિટ્ટી-દોરો, *s. m.* [+દોરો.] A string or a small note containing some inexplicable letters; having the efficacy; when tied on any part of the body of a person, of guarding him against evil spirits.

ચિડ-વ.વું, *v. t.* [S. ક્રિડ to be fatigued. See ખબર-વ.વું.] To provoke; to excite; to irritate. 2. To vex; to tease; to offend.

ચિડા.વું, *v. i.* To be enraged.

ચિડિયા-સેર, Same as કિડિયા-સેર.

ચિડિ.યું, *adj.* Irritable; provokable; excitable. 2. That can be easily vexed or teased.

ચિડિ.યું, Same as કિડિ.યું A bead.

ચિડિ.યું, *s. m.* [See ચલિ.યું, ચકલું.] A bird.

ચિટ્ટી, *s. f.* [See ચીર a fine garment + ડી dim.] A kind of garment worn by women. 2. A share of marriage-presents given to the relations of the bridegroom as wearing apparel (પહેરામણી).

ચિટા.શી, *adj.* [See ચીડ, ચિડ.વું.] Sticky and stinking.

ચિલુ-ગારી, *s. f.* }

ચિલુ-ગારો, *s. m.* }

ચિલુ-ગી, *s. f.* }

ચિલુ-ગો, *s. m.* }

[ચિલુ Imit. of the sound + S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters.] A spark.

Id. ચિલુગારી મૂકવી To set fire to. 2. To incite men to quarrel.

ચિલુ.વું, *v. t.* [S. ચિ, ચિ.નુ, to collect.] To fold into long strips. 2. To form into wrinkles.

ચિત્, *s. n.* [S.] Intellect; understand-

ing. 2. [See ચિત્ત.] Mind; attention. 3. Heed; care; caution.

ચિત્ત, Same as ચિત્ત.

ચિત્ત-કું, Same as ચિત્ત. (Used in poetry.)

મંદ હસીને ચિતકું ચોરું, કુટિલ કરાશે કાળજ કોરું.

—દયારામ.

ચિત્ત-ભ્રમ, } s.m. [+ S. ખમ્ to wander.]

ચિત્ત-ભ્રમ,

Distraction; bewilderment; lunacy; insanity. adj. Bewildering; making mad.

ચિત્તર-કું, v.t. [See ચિત્ત.] To trace; to draw; to sketch. 2. To cover with figures and pictures. 3. To scrawl and scribble. 4. To paint. 5. To fill with flourishes. 6. To write carelessly.

ચિત્તરા-કું, v. i. [Pass. of ચિત્તર-કું.] To be drawn, sketched, or painted. 2. To be distracted in mind.

ચિત્તરી, s. f. [See ચિત્ત.] Shuddering. 2. Disgust. 3. Horror.

Id. ઉપર ચિત્તરી ચઢવી To be disgusted with

ચિત્તરો, Same as ચિત્તો.

ચિત્તવણી, Same as ચેતવણી.

મંદ હસણી, વાંકી ચિત્તવણીમાં તે,

વહાલમ, છાની દીધી છે છરી, રે.—દયારામ.

ચિત્ત-વ-કું, v. t. [See ચેત-વ-કું.] To intimate. 2. To lead one to understand.

તે કાંટો ઉર અંતર સળકે છે, દેખી મુને ચિત્તવો છે આકું.

—દયારામ.

ચિત્ત-કું, v.t. [See ચિત્ત mind.] To think; to consider; to ponder; to muse; to meditate. 2. To desire; to long for.

ચિત્તા, s. f. [S.] A pyre; a funeral pile.

Prov. ચિત્તા કરતાં ચિત્તા કહણ Anxiety is worse than death.

ચિત્તાર, s.m. [See ચિત્ત + કાર sound or meaning.] A portrait; a likeness. 2. An exact description.

Id. ચિત્તાર આપવો To give a lively description.

ચિત્તારો, s.m. [S. ચિત્ર-કાર fr. ચિત્ર a picture + કર to do.] A painter; a draughtsman.

ચિત્ત, s. n. [S. fr. ચિત્ to perceive.] The mind. 2. Attention.

Id. ચિત્ત આપવું, ચિત્ત દેવું, ચિત્ત લગાડવું, ચિત્ત

લાવવું To pay attention to; to mind; to heed.

ચિત્ત દેકાણે રાખવું To pay close attention to.

ચિત્ત ચેરવું To attract or divert one's attention.

ઉદાર ચિત્તનો Noble-minded; magnanimous.

એક ચિત્ત થવું Lit. To have one mind;

to be unanimous. એક ચિત્ત થાઓ Be of one

mind (an instruction given to the guests

to begin to eat at a caste dinner). એક ચિ-

તથી With one accord.

ચિત્ત-ચેર, s. m. [S. fr. + ચેર a thief fr.

ચુર્ to steal] A man who steals or attracts

the heart (of a woman); a dandy.

ચિત્ત-ભ્રમ, s. m. Same as ચિત્ત-ભ્રમ.

ચિત્ત-વૃત્તિ s. f. [S. fr. + વૃત્તિ state fr.

વૃત્ત to be.] The passions; feelings. 2. The state

of the mind; an inclination or tendency

of the mind.

ચિત્ત-વેધ, s. m. [S. fr. + વેધ piercing

fr. વેધ to pierce.] Same as ચિત્ત-ભ્રમ. 2.

adj. Attracting the mind or heart; allur-

ing; enticing.

ચિત્ત-સમાધાન, s. n. [S. fr. + સમાધાન.]

Composure; ease or peace of mind. 2.

Contentment.

ચિત્ત-હર, } adj. [હ to take away.]

ચિત્ત-હારી, }

Fascinating; attractive; beautiful.

નાચે નારી ચિત્તહરા —મુદામાચરિત્ર.

ચિત્તાર્કર્ષક, adj. [S. fr. + આ-કર્ષક attract-

ing. See આ-કર્ષક.] Attracting the heart;

interesting.

ચિત્તો, s.m. [Dh. Des. ચિત્તઓ fr. S. ચિત્ર-ક:

fr. ચિત્ર.] A leopard. 2. A panther; a cheetah.

ચિત્ર, s. n. [S.] A drawing; a picture-

card. 2. Variegated colour. 3. A puppet. 4.

Mirage. 5. Ceylon leadwort.

Id. ચિત્ર કાઢવું-પાડવું To draw a picture.

ચિત્ર આપવું To give a life-like description.

ચિત્રક, s. m. [S.] A medicinal plant.

ચિત્ર-કળા, s. f. [See ચિત્ર + કળા.] The

art of drawing or painting.

ચિત્ર-કાર, Same as ચિત્તારો.

ચિત્ર-કાવ્ય, s. n. [S. fr. + કાવ્ય.] A verso

or a poem written in the form of a picture

or figure.

चित्र-न्यस्त, [S.+ न्यस्त placed fr. नि down + अस् to throw.] Same as **चित्रार्पित** Painted.

चित्र-वत्, *adv.* [S. fr. वत् like.] In the manner of a picture. 2. Being still or motionless.

चित्र-वि-चित्र, *adj.* [S. fr. + वि intens. + चित्र] Variously coloured or figured; variegated.] 2. Various; multiform.

चित्र-शाला, [S. + शाला a room.] A painter's studio.

चित्रा, *s. f.* [S.] The fourteenth lunar mansion. 2. A kind of metre.

चित्रा-भलु, *s. n.* [See चित्र.] Scribbling. 2. A drawing. 3. A painting.

चित्रार्पित, [S. आप्त given.] Painted.

चित्रि-ष्ठी, *s. f.* [S.] A woman of varied talents. [The four classes of womankind are पद्मिनी, चित्रिष्ठी, शंभिनी, and हस्तिनी.]

चित्रि-त, *adj.* Painted.

चित्रो, *s. m.* Same as **चित्तरो**, **चित्तो**. 2. A kind of snake.

चित्स्व-रूप, *s. n.* [S. fr. चित् + स्व-रूप.] Pure intelligence—an epithet generally applied to God as the Universal Soul.

चिथ-दुः, *s. n.* [Dh. Des. चिथं fr. S. चिह्न a sign.] A rag; a clout; a shred; a tatter.

चिथ-रि-युः, *adj.* Ragged; dressed in tatters; clothed in rags.

चिथ-री, *s. f.* Same as **चिथ-दुः**.

चिथ-इ, Same as **चिथ-दुः**.

Id. **चिथरां विष्वं** To be reduced to a ragged condition; to be reduced to poverty.

चिथरे-हास, *adj.* [+ हास.] Same as **चिथरि-युः**. 2. Reduced to abject poverty.

चिदाकाश, *s. m. n.* [S. fr. + आकाश.] The Universal Soul.

चिदात्म, *s. m.* [S. fr. + आत्म.] The individual soul, which clings to worldly defilements.

चिद-धन, *adj.* [S. fr. See चित् + धन thick.] Full of knowledge; possessed of pure intelligence. (An epithet applied to the Supreme Being.)

चिद-रूप, *adj.* [S. fr. + रूप form.] Whose

essence is knowledge. 2. Intellectual; spiritual.

चिद-वि-दास, *adj.* [S. fr. + विलास sport fr. वि intens. + लस् to dance.] That which sports in knowledge. 2. *s. m.* Sports in knowledge.

चिदानन्द, *adj.* [S. fr. + आनन्द; or, आनन्द corrup. of S. आनन face.] Whose essence is knowledge and delight. 2. *s. m.* Brahma the supreme.

चिन, *s. f.* [See चिन-दुः.] Knowledge; acquaintance; familiarity.

नृप तप करियो योग समाधि, तन दग्गी त्यम दुः
आप कर्ताफी चिन ना पावे, अन्य देवने नमदुः

—निर्दालक.

चिन, *s. m.* [S.] China.

Id. **चिनो शाङ्कर** A thief. 2. A rogue.

चिनो भाव Perishable articles.

Prov. **चिन, पैसा दिया छिन** Money spent in fancy articles is money lost.

चिन-गारी, } Same as **चिख-गारी**.

चिन-गी, }

चिन-भागा, } *s. f.* [See चिन China, from

चिख भागा, } which pure gold was imported + भागा.] A necklace of beads of gold.

चिन-दुः, *v. t.* [S. चिन्त् to think.] To know; to recognize;

आत्म-तत्त्व चिन्या विना साधना सर्व नृडी.

—नरसिंहमहोपा.

चिना-धं, } *adj.* [S. चीन China.] Relating

चिने, } to China; Chinese. 2. *s. n.* A fine silken cloth having beautiful devices woven into it.

Id. **चिनाई भाव** Articles of a perishable nature; articles fine but not durable. 2. Fine; delicate.

चिनिङ्गाला, Same as **चलिङ्गाला**.

चिन्त-न, *s. n.* [S. fr. चिन्त् to think.] Thinking; considering; pondering; planning; devising; musing; meditation; contemplation.

चिन्त-नि-का, } *s. f.* Same as **चिन्त-न**.

चिन्त-नी, }

चिन्त-नीय, *adj.* Fit to be considered.

ચિન્ત-વન, *s. n.* Same as ચિન્ત-ન.

ચિન્ત-વું, *v. t.* [*S.* ચિન્ત to contemplate.]

To think; to contemplate.

ચિન્તા, *s. f.* Anxiety; care; concern.

Id. ચન્તા કરવી-થવી To have anxiety; to be anxious.

ચિન્તાથી ચતુરાઈ ઘટે, ઘટે રૂપ, ગુણ, જ્ઞાન;

ચિન્તા બડી અભાગણી, ચિન્તા ચિતા સમાન.

—ભાષા.

ચિન્તાગ્નિ, *s. m.* [+ અગ્નિ.] Lit. Fire of anxiety. Hence, 2. Extreme anxiety.

ચિન્તાગુર, *adj.* [*S. fr.* + આગુર.] Anxious; solicitous.

ચિન્તા-મણિ, *s. n. m.* [*S. fr.* + મણિ a jewel.] A stone which yields everything desired; a wish-fulfilling gem; the philosopher's stone. 2. A name of ગણ-પાત. 3. An auspicious mark on a horse.

ચિન્તાભૂવ, *s. m.* [*S. fr.* + અર્જવ an ocean] A sea of anxieties.

ચિન્તિત, *adj.* Thought of; reflected or pondered upon. 2. Planned; devised.

ચિન્ત્ય, *adj.* Fit to be considered or pondered upon. 2. Questionable; faulty.

ચિન્મય, } *adj.* [See ચિત્ + *S.* મય. માત્ર, suffixes meaning " full of "] Spiritual; all intelligence (an epithet of the Deity).

ચિપ-ટી, *s. f.* [See ચપ, ચપ-ટી, ચાંપ, છાપ-વું, *fr.* P. ચસીદન to stick.] A pinch.

Id. ચપટી ભર As much as can be contained in a pinch; a pinch of. ચપટી ભરવી To pinch.

ચિપ-ડું, *s. n.* } [See ચિપ-ટી + ડડ.] The mucus of the eye; the aqueous humour.

ચિપ-ડો, *s. m.* }

ચિપ-વું, *v. t.* [Imit See ચિપિ-યો.] To shuffle (cards at a play). 2. To fold the front part of a dhotar. 3. To press and draw out.

In. ચિપી ચિપીને બોલવું To be particular and over-nice or over-accurate in speaking. પાનાં-પત્તાં ચિપવાં To shuffle cards. બોલિયું ચિપવું To make regular folds in a dhotar.

ચિપા-ચિપ, *s. f.* Nicety; the habit of

being particular about the details of an affair.

ચિપાસિ-યું, *adj.* Spruce; fastidious; overexact.

ચિપિ-યો, *s. m.* [See ચિપ-ટ.] Tongs; pincers. 2. Same as ચિપ-ડો.

ચિપ-ડી, *s. f.* [See ચીખું.] A kind of owl (considered as a bird of bad omen).

ચિપાવણું, *adj.* [Item. Des. કિચ્ચોળો = *S.* નિન્દાર્થ સુલ્લ વિકૃતિત્ત્વ distorting one's face to provoke another's anger. See ચીખું.] Childish; puerile. 2. Mischievous. 3. Abject. 4. Wicked; naughty; boyish. 5. Too wise by half.

ચિખુક, *s. f.* [*S.*] A dimple in the chin.

અધર પ્રવાળ, દાડિમ દશન, ચિખુક વાર ચહેત.

—સામળભટ.

ચિભડી, *s. f.* [Dh. Des. ચિભિડં *fr.* *S.* ચિર્મટો.] The creeper which bears musk melons. 2. Same as ચિભડી.

ચિભડું, *s. n.* A musk-melon. 2. The head (spoken of in contempt).

Prov. ચિભડામાંથી વરાળ નિકળે નહિ You cannot draw blood from a post.

ચિમ-ટી, Same as ચમ-ટી, ચિપ-ટી.

ચિમ-ટો, *s. m.* [See ચિપિ-યો.] Tongs; pincers.

ચિમડા-વું, *v. i.* To wither; to fade; to droop; to decay. 2. To be scorched. 3. To pine; to grieve.

ચિમડી, *s. f.* A small stalk of jawār or bājri, left standing in a field after the harvest has been reaped.

ચિમની, *s. f.* [Eng.] A chimney.

ચિમળા-વું, Same as ચિમડા-વું.

ચિમા-વું, *v. i.* To be grieved at one's own want of a thing. 2. To look wistfully at. 3. To eye a thing with desire. 4. To look shy because of one's being without a thing.

ચિમેડ, } *s. f.* A kind of medicinal seed.

ચિમેદ, }

ચિમેટી, *s. f.* The neck.

ચિમેડી, *s. f.* Seeds of a particular plant.

ચિમ્મડ, *adj.* [See ચિવટ.] Tough. 2. Stingy; miserly.

ચિયુ, A dialectic variant of કયુ, કિયુ.

ચિર, *adv.* [S.] For a long time. 2. Eternally.

ચિર-કાળ, *adv.* [+કાળ.] For a long time. 2. Eternally.

ચિરં-જીવ, }
ચિરં-જીવી, } *adj.* [S. *fr.* + જીવ to live.]
ચિરંજીવ-જીવી, }

Long-lived. 2. Immortal; eternal. 3. *s. m.* A son.

N. B.—As an adjective it is used with reference to a relative younger than the speaker.

ચિરાગ, *s. m.* [P.] Light. 2. A lamp.

ચિરાડો, *s. m.* Same as ચીર A split.

ચિરાયુ, *adj.* [S. *fr.* ચિર + આયુ the period of life.] Long-lived. See N. B. under ચિરં-જીવ.

ચિલખત, *s. n.* [S. ચીર + P. બલ્લેતર] Armour for the body as light as a fine garment.

ચિવટ, *s. f.* [See ચિમ્મડ.] Care; attention. 2. Perseverance.

Id. ચિવટ રાખવી To persevere.

ચિવડ, Same as ચિમ્મડ.

ચિટ્ટા, *s. n. pl.* [S. કૃદ્ drawn *fr.* કૃ to draw. Or see ઢિલકું.] Fibres.

ચિટું, *adj.* [S. ચુ to suck.] Dry and tough.

ચિહ્ન, } *s. n.* [S.] A mark; an indication; a sign; a symptom. 2. A symbol; a token. 3. A badge. 4. A blot; a spot. 5. A characteristic.

ચિહ્નિત, *adj.* Marked; bearing a sign or badge.

ચીઉં, *s. n.* A seed of an apple.

ચીગું, Same as ચિયું.

ચી-ચી, *adv.* [Imit.] Imitative of the twitter of sparrows, the chattering to birds, &c.

ચીઓ, *s. m.* Hard and black stone.

ચીક, *s. m.* [S. ચિક્કણ greasy.] A glutinous and acrid juice of trees, fruits, &c.; the viscid ooze or sap of plants. 2. Greasiness; unctuousness. 3. Beestings.

ચીકટ, }
ચીગટ, } Same as ચિકટ.

ન્યમ રસના ન અડે ચિગટ પંકજ પાન.

—દયારામ.

ચીચ-વાડો, *s. m.* [See ચીચ-ડું.] A scream; moaning.

ચીચ-ડું, *v. i.* [See ચી(ચી.)] To scream; to cry to weep.

ચીચો, *s. m.* [See કાકા.] An uncle.

ચીચુ, *s. n.* A sprout; particularly the sprout end of a stalk of sugar-cane.

ચીજ, *s. f.* [P.] A thing; any substance; anything spoken of indefinitely. 2. An admirable thing. 3. A bit of poetry; an air.

ચીજ-વસ્ત, } *s. f.* [+ S. વસ્તુ a thing.]
ચીજ-વસ્તુ, }

Goods; chattels; things; baggage; furniture; traps.

ચીટિ-યું, *s. n.* [See ચીડી.] A chip of wood.

ચીઠ-ડું, *s. n.* [See ચીડી + ડું dim.] A small piece of paper with anything contemptible written on it. 2. A piece of paper with magic squares and charms drawn on it.

કો મંત્ર, જાંત્ર, કામણ કરે, કરતા દોરા, ચીઠડી.

—સામળાલટ.

ચીડાં, *s. n. pl.* [See ચીર-ડાં.] An allowance given by the landholders to the Patels of a village for collecting their dues.

ચીડ, } *s. f.* [See ચીજ *fr.* S. હિદ to be

sorry.] Offence; huff; angry excitement; displeasure conceived. 2. Irritability; huffishness. 3. Provocation. 4. Aversion.

Id. ચીડ ચડવી To be offended.

ચીડ-વ-ડું, Same as ચિડ-વ-ડું.

ચીણ, *s. f.* A neck-ornament worn by women.

ચીણ, *s. f.* [S. ચિન્નોતિ he collects *fr.* ચિ to collect. See ચણ-ડું.] Tucks made in a garment.

ચીણ, *s. n.* [See ખણ-ડું.] An instrument for digging up earth, salt, &c.

ચીણ-ડું, *v. t.* [See ચીણ *fr.* S. ચિન્નોતિ.] To make tucks in a garment.

ચીણ-વું, Same as ચિન-વું.

ચીણી-બોર, Same as ચીની-બોર.

ચીણા, *s. m.* A very poor kind of produce; the third crop obtained from a field in the same year.

ચીત, *adj.* [S. चित conquered *fr.* चि to conquer. Or, limit. of the sound uttered by an elephant when he feels helpless; *Cf.* S. चीकार.] Floored; thrown (in wrestling). 2. Prostrated; ruined; marred.

ચીત-શિલ્પી, *s. m.* [See ચિત્ર-કાર.] An artist who works on gold or silver ornaments.

ચીતળ, } *s. m.* [See ચિત્ર-વિ-ચિત્ર.] A spotted serpent; supposed to live on the juice of the prickly pear.

ચીતળ, *s. f.* A faggot of firewood.

ચીન કબાલા, } Same as ચણિક-ખાલા.

ચીની કબાલા, }

ચીની-કામ, *s. n.* [See ચિનાઈ કામ work.] China porcelain. 2. Glassware.

ચીની-ખાનું, *s. n.* Same as ચીની-કામ. 2. Fireworks; pyrotechnics.

ચીની બોર, *s. n.* [Guj. ચીની of China. small, delicate, or ચણી gram+બોર.] A small kind of bore-fruit (બોર).

ચીપ, *s. f.* [See કાપ-વું.] A slip; a slice; a thin flat piece; a narrow shred.

Id. ચીપ ચઢાવવી To get a thin flat piece of gold fixed on bangles. કાગળ કાપવાની ચીપ A paper knife.

ચીપ-વું, Same as ચિપ-વું.

ચીપા-સોનું, *s. n.* [See ચીપ slits + સોનું.] Gold of the best quality, sold in thin strips.

ચીખ-ડી, *s. f.* [See ચીખ.] A bird having a flat face; a kind of owl.

ચીખડું, *adj.* Flat. 2. *s. n.* A flat nose.

ચીમડું, *s. n.* [See ચિમા-વું.] A tender plant of jūwār or bājri.

ચીખું, *adj.* [Hem. Des चिच्चो, चिच्चिरो, = चिपिट-नासः flat-nosed *fr.* S. चिपिट, चपट, flat.] Flat-nosed.

ચીર, *s. n.* [S.] A fine silken garment worn by women.

ચીર, *s. f.* [See ચીર-વું.] A crack; a slit; a rent. 2. A small piece.

ચીર-ડાં, *s. n. pl.* Plot of land given by the landholders in a village to the village-officials in consideration of their services *Cf.* ચાડાં.

ચીરમુઠ, *s. f.* A wick. (Used in the Sūrāt Districts.)

ચીર-વું, *v. t.* [Imit. See ચર-ર. Or, S. गृ, क्षीर, to cut.] To split; to slit; to rend; to tear. 2. To cleave; to cut. 3. To cross.

Id. મુઠકું ચીરવું hold a *post mortem* examination. ચીરીને ચીડું ભરવું To inflict a severe punishment.

ચીરા-ઈ, *s. f.* The price or cost of sawing, splitting, or cutting.

ચીરા-ડો, *s. m.* [See ચીર.] A long slit. *Cf.* ચીર *s. f.*

ચીરા-ખંધ, *adj.* [Mar. चीरा a cut stone *fr.* ચીર-વું + ખંધ-વું.] Flagged. 2. Paved with stones or bricks.

ચીરા-મણી, } Same as ચીરાઈ.

ચીરા-વું *v. i.* To be split.

Id. આ છોકરો બહુ ચીરાઈ ગયો છે This lad has gone beyond the limits of good conduct or politeness.

ચીરિ-ચું, *s. n.* A small piece.

ચીરી, *s. f.* A long narrow piece.

ચીરો, *s. m.* A slit; a crack; a crevice. 2. A long piece of canvas for embroidery. 3. [Mar. चीरा a cut stone.] A quay. 4. The end.

ચીલ, *s. f.* [See ચક્કી, ચકલી.] A kite (bird).

ચીલ, *s. f.* A kind of weed.

ચીલા, *s. m.* [Hem. Des. उच्छिन्न = S. छिद्रम् a rent, a hole.] A cart-rut. 2. A way; a path. 3. A line of conduct; a practice; a custom.

તમે કીધું, તે અમે કરવું; રખે રહેતો વીલો;

અમે કાંઈ લોખું નહિ; મામા કેરો ચીલો.

—પ્રેમાનંદ.

Id. ચીલે પડવું To be set in the proper line; to be set a-going.

ચીવટ, Same as ચિવટ.

ચોવર, *s. n.* [S.] A fine garment.

ચીસ, *s. f.* [Imit.] A yell; a scream; a

shriek; a loud cry; a hue and cry; a cry of horror.

Id. શીસ પાડવી To shriek; to scream; to yell. શીસ ખાવી To be afraid of; to be disgusted with.

શીસ-કાર, } [+કાર.] Loud and continued
શીસ-રાણ, } screaming.

શીસ-પટ્ટી, *s. f.* [Mar. चिच-पेट्या *fr.* चिच=S. चिचा a tamarind-tree + પેટી.] An ornament worn by women round the neck.

શીચું, *adj.* [See ચુસ-ચું. *Cf.* મખખી-ચૂસ.] Stingy; miserly.

ચુંક, Same as ચૂક.

ચું-કે-ચાં કર-ચું, *v. i.* To utter even the least sound of (spoken as a threat), *e. g.*, ને ચું કે ચાં કર્યું, તો આ કારડો, ને તારો વાસો Utter a word, and you shall be thrashed severely on your back.

ચુંખડું, } *adj.* Squint-eyed; short-sighted;
ચુંખળું, }
ચુંચળું, }

ed; purblind.

ચુંખા, *s. f.* Claws; grasp. 2. Possession; custody; power.

ચુંગી, *s. f.* A tobacco pipe. 2. A tax levied on grain, cotton, &c.

ચુંચળું, *adj.* Having the eyes half opened.

Id. ચુંચળું-ભાળવું-નેવું To look at with the eyes half opened.

ચુંચી, *s. f.* [S. चूचुक.] The nipple of the breast. 2. The breast of a woman.

ચું-ચું, *s. n.* [Imit.] Chirping (of birds, mice, &c.).

ચુંટ, *s. f.* [See ચુંટ-ચું.] An itching sensation; a desire to scratch.

ચુંટ-જી, *s. f.* [See ચુંટ-ચું.] Plucking up. 2. Selection. 3. Election.

ચુંટ-ભા, *s. m.* Same as ચુંટી.

ચુંટ-ચું, *v. t.* [See ચુંટ-ચું *fr.* S. कुट् to stop.] To gather; to pick up; to pluck out. 2. To select.

Id. ચુંટી ખાવું To peck at in anger or undearment. ચુંટી લેવું To pluck and take. 2. To select. ચુંટી કાઢવું To elect. ચુંટી નાખવું To

pluck up and tear.

ચુંટી, *s. f.* Pinching; pricking; digging with the fingers.

Id. ચુંટી લેવી-ખાવી To pinch. 2. To punish.

ચુંથ-ચું, *v. t.* [S. चुट munched, chewed, *fr.* चुस् to munch, to suck. *Cf.* ચુસ-ચું.] To turn and toss over and over confusedly. 2. To ransack; to rummage. 3. To spoil by turning over and over.

ચુંથા-ચુંથ, *s. f.* Ransacking; rummaging. 2. Spoiled state; spoiling. 3. Derangement; disorder arising from turning and tossing.

ચુંથા-રો, } *s. m.*
ચુંથા-ડો, } Anything turned over
ચુંથા-ણ, } *s. n.*
confusedly. 2. Gripes in the stomach.

ચુંથા-ચું, *v. i.* To be confused; to be restless or disquieted. 2. To gripe. 3. To be dishonoured in a crowd of men (said of a woman). 4. To have the cleanliness and orderliness of clothes spoiled. 5. To be dissected after death (of a corpse).

ચુંથો, *s. m.* Anything ransacked, rummaged, &c. 2. Rags.

ચુંદ-ડી, *s. f.* [See ઇંદણું to prick.] A mode of dyeing cloth by previously folding it. 2. A silken cloth having devices painted on it.

ચુંધળું, Same as ચુંખળું.

ચુંધી, *s. f.* Watching another's action and general behaviour narrowly. 2. Finding faults.

ચુક, *s. f.* [See ચુક-ચું.] A mistake; an error; a blunder; a fault; an inaccuracy.

ચુકતે હિસાબે, *adv.* [+ હિસાબ.] By squaring all accounts. 2. Finally. 3. In full; fully.

ચુક-વ-ચું, *v. t.* To decide; to settle; to adjust. 2. To pay off; to discharge. 3. To evade (the sight, &c., of) 4. To cause to lose one's aim.

Id. કહ્યા ચુકવેલા To decide or settle a matter in dispute. નાણાં હિસાબ ચુકવો To settle an account. નજર ચુકવેલી To evade the

sight or attention of. 2. To take advantage of a person's want of vigilance. તું મને ચુકવે છે, કેમ? Are you trying to escape from me? Are you trying to avoid me?

ચુક-વું, *v. t.* [Dh. Des. चक fr. S. च्यु-तम् fallen; also Hem. Des. चकइ = S. भ्रश्यति it falls, fr. S. च्यु to fall.] To mistake; to blunder; to err. 2. To stray; to wander. 3. To deviate from the road. 4. To fail; to come short. 5. To be deficient in duty; to miss. 6. To fly wide; to fail to hit or catch. 7. To be eluded. 8. To let time pass.

Id. કામમાં ચુકવું, કામ કરતાં ચુકવું To make a mistake in one's work. રસ્તો ચુકવો To go astray from the right path. નિશાન ચુકવું To miss the aim.

Prov. અણી ચુકવો સો વરસ હવે Threatened folks live long.

ચુકા-દો, *s. m.* [See ચુક-વ-વું + S. दाय, दान, a gift fr. दा to give.] Decision; settlement; adjustment; termination of differences.

Id. ચુકાદો કરવો-આપવો To give a decision; to pronounce a judgment.

ચુકા-વ-વું, Same as ચુક-વ-વું.

ચુકો, *s. m.* A kind of plant.

ચુકાડી, *s. f.* [See ચાર four + અચુડી.] A pinch; a small quantity. 2. A silver ornament worn by women on their fingers.

ચુગણી, *s. f.* [See ચુગ-વું.] Food for birds.

જન્મતાં પહેલું જન્મની સ્તન પય,

પ્રકટ કર્યું પ્રભુ પાસ;

ચુગણી રચ્યા પછી ચંચુ રચી,

જડ હવ નથી વિશ્વાસ.

—દયારામ.

ચુગલ, } *s. f.* [P. चगल.] Calumny;

ચુગલી, }

slander; back-biting.

ચોર હશે, માટે કહે, એ ચુગને ચોર;

જટિયાં ખેંચતી ઊતરી, કાંઠો મારો જર.

—સામળભટ.

ચુગલ-ખોર, } *adj.* [See ચુગલી + P.

ચુગલા-ખોર, }

खोर fond of fr. खुर to eat.] Addicted to slandering or defaming.

ચુગ-વું, *v. t.* To pierce or prick and then eat (of a bird).

ચુચુની, *s. f.* [See ચુની, ચૂર્ણ.] A white kind of sugar.

ચુટ-કી, *s. f.* [Imit.] A fillip; a snap with the thumb and a finger. 2. A moment.

રામ મંદિરમાં મિરાંબાઈ નાચત,

તાલ બજાવત ચુટકી.

—મિરાંબાઈ.

ચુટ-કો, *s. m.* A short and effective speech or writing. 2. Short sentences or words. 3. An incantation; a spell.

Prov. રસના ચુટકા હોય, કાંઈ કુટાં ન હોય Good things are found only in small quantities.

ચુડ, Same as ચૂડ.

ચુડ-ગર, *s. m.* [See ચુડો + P. गर्, गार, = S. कर, कार, fr. कृ to do; or, See ઘડ-વું.] A bangle-maker.

ચુડ-લો, *s. m.* Bangles; bracelets.

ચુડા-ઉતાર, *adj.* [+ ઉતાર-વું sloping.] Having the form of a cone cut into several circles, each of the upper ones being smaller than the lower ones; sloping.

ચુડી-ગર, Same as ચુડ-ગર.

ચુડે-લ, *s. f.* A female goblin; a fury; a witch. 2. A hag; a slut; a beldam.

ચુડો, Same as ચૂડો.

ચુણ, *s. f.* [See ચણ-વું, fr. S. चि, चि-नो-ति, to collect.] Pecking for food (of birds).

ચુણ-વું, Same as ચિણ-વું.

ચુણી, *s. f.* Small folds or wrinkles in coats or trousers.

ચુન-ચુની, Same as ચુચુની.

ચુન-વું, *v. t.* [S. चि, चि-नु, to collect. See ચણ-વું.] To pick up. 2. To glean; to select.

રોમ રોમકી છાંઈ બનાઈ, તણ ગુણકા ગાલા,

કહેત કબીરા ચુન ભાઈ સાધુ ચેતન ચુનવાવાલા.

—કબીર.

ચુન-વું, Same as ચુમ-વું.

ચુના-રો, *s. m.* [See ચુનો + કર doing.] One who plasters walls with lime; a brick-layer. 2. A lime-maker.

ચુના-ળ-વો, *s. m.* [See ચુનો + આલય + P. वा dim.] A lime-pot.

ચુના-ળું, *adj.* [+ વાળું suffix showing possession.] Covered with lime.

ચુની, *s. f.* [See ચૂર્ણ.] A small ruby.

ચુનો, *s. m.* [S. चूर्ण to powder.] Lime; chunam. 2. Utter demolition or destruction; a crumbled, crushed, or ruined state.

ચુપ, *interj.* [Imit. Or P. चप्पीदन to stick.] Silent ! Quiet ! Hush ! Hold your tongue ! Peace ! 2. *adj.* Silent; speechless.

ચુપ-કી, *s. f.* Silence; quietness.

ચુપ-ચાપ, Same as ચુપા-ચુપ.

ચુપવું, *v. i.* To be thrust; to be pierced.

ચુપા-ચુપ, *adv.* Silently; quietly; secretly; private y.

ચુમ-વું, *v. t.* [See ચુમ્બન.] To kiss; to touch with the lips.

ચુમા-વું, *v. i.* [Pass. of ચુમ-વું.] Lit. To be kissed. Hence, 2. To be obliged to remain quiet; to be quiet against one's will.

Id. ચુમાઈ રહેવું To be obliged to remain quiet; to suffer patiently.

ચુમી, *s. f.* A kiss a buss.

Id. ચુમી લેવી To kiss.

ચુમે-તેર, *adj.* [S. चतुर four + સિતેર *fr.* S. सप्तति seventy.] Seventy-four; (74).

ચુમ્બ-ક, *s. m.* [S. चुम्ब to kiss.] A debauchee; an adulterer. 2. A miser. 3. A loadstone; a magnet.

ચુમ્બન, *s. n.* A kiss. 2. The act of kissing.

ચુમ્બ-વું, Same as ચુમ-વું.

ચુમ્બાળી, *s. m. pl.* [See ચુમ્બાળી forty-four.] Weakness of sight owing to advanced age. Hence, 2. Spectacles.

Id. તેને ચુમ્બાળી આગ્યા His sight is weak owing to his advanced age; he is obliged to use spectacles.

ચુમ્બાળી, } *adj.* [S. चतुर four + चत्वारि-
ચુમ્બાળીશ, } *adj.* [S. चतुर four + चत्वारि-
ગત forty.] Forty-four; (44).

ચુમ્બાળું, *adj.* Taking forty-four as the unit (of a measure or weight). 2. Taking forty-four seers to be equal to one maund instead of forty.

ચુમ્બાળો, *s. m.* [S. कम्बल કામળો.] A coarse blanket.

ચુમ્મી, Same as ચુમી.

ચુમ્મોતેર, Same as ચુમેતેર.

ચુરચું, *s. n.* [See ચુર-વું.] A kind of sweetmeat made of crumbled bread, molasses, and ghee.

ચુર-વું, *v. t.* [See ચૂર્ણ.] To reduce to powder by crushing. 2. To crumple; to crush; to rumple; to ruffle; to rudely put into disorder. 3. To rub hard.

ચુરા-ડો, *s. m.* Bricks reduced to powder; large fragments of bricks. 2. Same as ચૂરો.

ચુદા-ડી, } *s. f.* [S. चुड़ी. See ચૂલો.] A
ચુલી, } small fireplace; a hearth.

ચુલા-વેરો, *s. m.* [+ વેરો.] A house-tax.

ચુલા-સગડી, *s. f.* [+ સગડી.] A portable hearth or stove of iron, clay, &c.

ચુલેતણું, *s. n.* A kind of partridge.

ચુલો, *s. m.* [S. चुल.] A fire-place; the hearth; a stove.

Id. ચુલામાં જ-પડ-પેસ Go to the bad; do what you like (Used by women in utter contempt). ચુલામાં પેસવું, ચુલો કુંકવો To do cooking operations. ચુલો સળગાવવો To light the fire for cooking. ચુલા અખોટ કરવો To clean the fire-place after a meal. 2. To sweep the fireplace and clear away the leavings. ચુલા ઉપર કાંઈ ચઢી બેસાય ? The cooking cannot be hastened even should the cook sit on the fireplace. ચુલામેંનો Lit. Having a face that burns or hurts everything. 2. Malevolent; malicious. ચુલામાં નાખવું-ધાલવું To burn; to set fire to (Used in contempt). તેના ચુલામાં બિલાડી આબોટ છે He has nothing to cook, nor to eat; he has nothing in his larder. 2. He is very poor.

Prov. ચુલામાંથી નિકળી હોલામાં પડવું To go from the frying pan into the fire. ચુલાનું લાકડું ચુલામાં બળવાનું Fire-wood must come at last to the fire-place: The dog returneth to his vomit : Sorrow carried to excess destroys both body and mind. ઘેર ઘેર માટીના ચુલા Everyone has his infirmities: All alike have their misfortunes. ચુલાનું ઉપરીપણું The direction of the affairs of the house.

ચુવા ચંદન, *s. n.* [See ચુવો 2.] A kind of sandal-wood.

ચુ.કું. *v.i.* [S. ચુ to drop, to fall.] To drop; to leak.

ચુ.વો. *s. m.* [See ચુ.કું.] A leak in the roof of a house. 2. Fragrant ointment. 3. A rat.

Prov. સો ચુવા મારી, બિહી બાઈ પાટ બેઠી Having more than satisfied his wants by several evil acts, he now claims to be a respectable man.

ચુસ.કું. *v.t.* [S. ચુષ to suck up. Or S. શુષ to be dry.] To suck; to imbibe. 2. To enfeeble.

Id. ચુસી લેવું To suck up; to leave dry and bloodless. ચુસીને બોણું કરવું To suck up the blood & leave a skeleton. લોહી ચુસવું To suck up the blood or vital elements and leave the body lifeless. રસ ચુસવો To suck up juice.

ચુસ્ત. *adv.* [P. ચુસ્ત smart.] Devoted; firm in principle; staunch; zealous. 2. Sedulous; resolute. 3. Persevering. 4. Tight.

ચૂં. *adv.* [Imit.] Chirping.

ચૂંક. *s. f.* A small nail. 2. A nose-ornament in the form of a nail. 3. Cramps; stomach-ache; gripes; colic.

Id. ચૂંક મારવી To drive in a nail. ચૂંક ધાલવી To drive in and fix a nail. 2. To throw an obstacle in one's way. 3. To wear a nose-ornament. ચૂંક આવવી To have a stomach-ache or the gripes. 2. To be unwilling to do a work. 3. To have a secret object in refusing to do a work.

ચૂંચી. Same as ચૂંચી.

ચૂંક. Same as ચૂંક.

ચૂંકણ. *s. m.* A tailor (Used in the Bhāl.)

ચૂંકર. *s. m.* [Corrup. of ચાંકર.] A menial; a very low servant.

Prov. ચાંકરનો ચૂંકર, ને તેને ઘેર પેજખાની What good result can you expect from the work of a very low servant ?

ચૂડ. *s. f.* [See ચૂડો.] Bangles (worn by a widow.) 2. Bangles set with pearls (worn by children.). 3. A twist; a trap.

Id. ચૂડ બારવલી-મારવી

ચૂડ-ધડ. } Same as ચૂડ-ગર.

ચૂડ-કર્મ. *s. n.* [S. fr. ચુડા the crest + કર્મ] See ચૂડી કરમ. 2. [See ચૂડો + કર્મ.] Cooking work, generally done by women who wear bangles (ચૂડા.) (Spoken in contempt.)

ચૂડ-મણિ. *s. m.* [S. fr. ચુડા the crest + મણિ.] A crest-jewel. 2. A thing that is the best of its kind.

ચૂડી. *s. f.* [See ચૂડો, ચૂડો.] A bangle; a bracelet of ivory or glass.

ચૂડી-કરમ. *s. n.* Breaking bangles or bracelets of a woman on the death of her husband. 2. Cooking (Said of a man in contempt).

Id. ચૂડીઓ પેહરવી To act the woman. 2. To be womanish; to be effeminate; to lose one's manly qualities. 2. To be cowardly.

ચૂડો. *s. m.* [Hem. Des. ચુડો = S. વલયમ a bracelet.] A bangle worn by women on their wrists.

Id. ચૂડો પહેરવો-ધાલવો To put on a bangle. ચૂડો પહેરાવવો To marry (of the bridegroom marrying the bride). ચૂડો ઉતારવો-ફેડવો Lit. To put off or break the bangles. Hence, 2. To make a widow; to perform a rite in which a woman is divested of all the marks of her wifehood. તારો ચૂડો ચોટલો ઉતરે An abusive expression used towards women.

Prov. ચૂડામાં ચૂડો સમાય Wifedom is a safe cover for adultery.

ચૂત. *s. m.* [S.] A mango-tree.

ચૂત. *s. f.* [S. જિતિ.] The vulva; the female organ of generation.

ચૂન. *s. m.* [See ચુન.કું.] Food.

ચૂનો. Same as ચૂનો.

ચૂપ. Same as ચૂપ.

ચૂર. } Same as ચૂરો.

ચૂરણ. *s. n.* [See ચૂર્ણ.] Powder; a preparation made of various spices, flour, &c; a medicinal powder.

ચૂરે-ચૂરો. *s. m.* Smashed state.

ચૂરો. *s. m.* Shattered and crumbled state; ruins; fragments; shivers; bits. 2.

Smashed state. 3. Powder; splinters; atoms.

ચૂર્ણ, Classical form of ચૂરણ.

ઉર આંગ્યા અવિશ્વાસ પતિ, સહુ કર્યું સાધન ચૂર્ણ.

—દયારામ.

ચૂલિકા, *s. f.* Prose explanation of a verse.

ચૂલ, *s. f.* Same as ચુલો.

ચૂલિ-યું, *s. m.* [See ચૂલો.] An instrument for cutting and preparing vegetables for cooking.

ચૂલેતરો, *s. m.* [See ચૂલો + કાતરવું.] An instrument for cutting mangoes into pieces.

ચૂલો Same as ચુલો.

ચૂસ-ણિ-યું, *s. n.* [See ચુસવું.] A toy for infants.

ચેં કે ચૂ, *s. n.* [Imit. Cf. ચું કે ચાં કરવું.] The least sound. Cf. ચું-કે-ચાં.

Id. ચેં કે ચૂ કર્યા વગર Without making the least sound.

ચેંગટ, *adj.* [See ચિકટ.] Slow; dilatory; tiresome.

ચે-ચાં, *s. f.* [Imit.] Arrogance; haughtiness; conceit; affectation.

ચે-ચે, *s. f.* [Imit.] The cry of little birds. 2. Loquacity.

ચેચે-પેચે, *adv.* [Imit + redup.] A little. 2. In some places. 2. *s. f.* Struggle; hesitation; a murmur.

ચેડું, } *s. m.* [S. કન્દુક] A play ball.

ચેડું, } Same as ચંડુલ.

ચેડલ, *s. m.* [See ચંડોલ.] The pyramid-crested wood-lark.

ચેણ, *s. n.* A mole or musk-rat.

ચેણ, *s. m.* [See ચિણવું.] Folds.

ચેક, *s. m.* [Eng. *Cheque.*] A cheque; a draft on a bank.

ચેક, *s. m.* [Eng.] Check; control.

ચેટક, *s. n.* [S. ચિત્ત to know; to have the power to move.] Sorcery; witchcraft. 2. Wiles; cunning; arts. 3. Evil machinations; wicked scheming and devising. 4. A lesson; a warning (Colloq.).

ચેડ-વ-વું, *v. t.* [See ચડવું.] To boil; to cook.

ચેડાં, *s. n. pl.* [See ચેષા.] Folly. 2. Foolish pranks.

Id. ચેડાં કાઢવાં To act as a fool or a buffoon.

ચેડા, *s. m. pl.* [See છેડો.] A hint; a clue; a previous intimation.

ચેણ, Same as ચેણ A mole, a musk-rat.

ચેત-ન, *adj.* [See ચિત્.] Endued with life; sentient, conscious; perceptive. 2. *s. n.* Intelligence, understanding. 3. Power to move; vitality; life.

ચેત-ના, *s. f.* Life; vitality. 2. Understanding; mind; wisdom. 3. Generative power. જેમ મૃતકને અમૃત સીધે, કે ઉઠે ચેતના પામી.

—ત્રેમાનંદ.

ચેતર-ડ, *adj.* [See ચિત્.] Foolish.

ચેત-વ-ણી, *s. f.* [See ચેત-વ-વું.] A hint; a caution; a warning; information previously given; a notice.

Id. ચેતવણી આપવી-દેવી-કરવી To give a warning.

ચેત-વ-વું, Same as ચેતા-વ-વું.

ચેત-વું, *v. i.* [S. ચિત્ત to be able to move; to know.] To catch fire; to kindle (of a light). 2. To make out; to take a hint; to beware. 3. To think; to perceive. 4. To recollect; to remember.

Prov. ચેતતા નર સદા સુખી Forewarned is forearmed.

ચેતા, *s. m. pl.* An intimation; a hint.

ચેતા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ચેતવું.] To hint; to caution; to warn; to apprise previously. 2. To kindle; to light; to set fire to. 3. To repair a building or its parts.

ચેન, *s. f. n.* [See ચેત-ન.] Rest; ease; repose; relief; tranquillity, peace of mind. 2. Merriment.

Id. ચેન કરવું, ચેન મારવી, ચેન ઉડાવવી To be merry. ચેન પડવું To be at one's ease.

ચેન, *s. n.* [See ચિન્હ.] A sign; a mark.

ચેન-કાં, *s. n. pl.* [See ચેન, ચિન્હ.] Gestures; tricks; frolics.

ચેન-ખાણ, *s. f.* [See ચેન rest + P. શજ્જ fond of / r. શાસ્ત્ર to play.] Merriment; luxury; luxurious way of living; a life of

ease and merriment.

Id. ચેનખાજ કરવી-મારવી-કડાવવી To live a life of ease and merriment; to lead a dissolute life.

ચેનો, *s.m.* [See ચેન merriment. Or ચાહ-વું, ચા-વું.] Eager desire; craving; diligence.

ચેપ, *s.m.* [See ચેપ-વું.] Pressing; thronging. 2. A throng; crowdedness. 3. Contagion; infection. 4. Pus. 5. Effects of evil association. 6. Difficulty.

Id. ચેપ લાગવો To be affected by contact; to be infected. ચેપ કાઢવો-પતાવવો-મટાડવો To adjust, to settle to decide (an account, &c.). 2. To get rid of a bother or nuisance. 3. To press, to compress; to squeeze. ચેપ છોડવો To let go (a matter &c.) (used contemptuously).

ચેપ-વું, *v. t.* [Imit. See ચપ. Or P. ચપીદન to press.] To press; to squeeze. 2. To trust.

ચેપી, *adj.* Contagious; infectious. 2. Persevering (Used in a bad sense).

ચેપી, } *adj.* [See કપલ.] Miserly; stingy.

ચેર, *s. n.* Wood (Used in Kthd.).

ચેરમ-ચેરા, *s.m.pl.* Same as ચેહેરમ-ચેરા.

ચેર-વું, *v. t.* [See ચિર-વું.] To strike out what has been written by running a line through it; to erase; to blot out. 2. To expose to ridicule; to expose another's faults.

ચેરી-મેરી, *s.f.* [Eng. Cheery + Merry.] A reward; a present; a gift; a bonus; a prize. (This word is used particularly by servants then asking for little presents from Englishmen).

ચેલ-કી, *s.f.* [See ચેલી, ચેલો.] A girl (Used in endearment).

ચેલ-કો, *s. m.* A boy (Used in endearment).

ચેલિ-યું, *s.n.* A basket, generally made of metal or leather.

ચેલી, *s.f.* [See ચેલો.] A female disciple.

ચેલો, *s.m.* [Hem. Dem. ચિલો, ચેલો, = S. ચાલ; a boy, *fr.* S. ચેટાન attendant; a friend.]

A disciple. 2. A pupil; a scholar.

Id. ચેલો ખુંડવો To make a disciple of. 2. To bring under one's control. 3. To deceive.

ચેવટ, Same as ચિવટ.

ચેવલી, *adj.* Pertaining to Cheval or Chaul; a village in the Konkan well-known for its betel-leaves.

ચેવ-વું, *v. t.* [See ચેવ-વું.] To make warm (with heated wax, water, &c.).

ચેષ્ટા, *s. f.* [S. *fr.* ચેષ્ટ to move.] Mischievous tricks; waggyery; banter; quirks. 2. Wild capers. 3. Worriying; teasing. 4. Jokes. 5. Calumny. 6. Mimicry.

Id. ચેષ્ટા કરવી To play pranks. 2. To tease by imitating one's gestures or movements.

ચેષ્ટા-ખોર, *adj.* [+ P. છાર fond of *fr.* લુંદન to eat.] That which is full of tricks and pranks; given to making jests. 2. Calumnious; censorious.

ચેષ્ટાળી, *s. f.* [+ આવલિ.] A series of jokes. 2. Mischief. 3. A joke.

ચેહ, *s. f.* Same as ચિતા A funeral pile; a pyre.

ચેહન, Same as ચેન. 2. Same as ચિન્હ.

આજનાં ચેહેન દીસે કાંઈ અંગે,
રાતલડી રમ્યા છે પેલીની સંગે. —દયારામ.

ચેહેઅચો, *s.m.* [P. ચેહ dim. of ચાહ a well + વ with + ચેહ redup.] Mud. 2. A pond.

પોતાનાં વજ્ર દારીને પેહેરાવી,
બેઠી ચેહેઅચામાં આવી. —પ્રેમાનંદ.

ચેહેર-વું, Same as ચેર-વું To expose to ridicule.

રૂડા ભુંડી વાત સાંભળી હોય,
કાંઈ આગળ નવ ચેહેરીએ. —પ્રેમાનંદ.

ચેહેરમ-ચેહેર, *s. f.*
ચેહેરમ-ચેહેરા, *s.m.pl.* } Scratching out;
ચેહેરા-ચેહેર, *s. f.*

erasures made in a document.

ચેહેરા-દાર, *adj.* [P. ચેહર: + દાર having.] Beautiful-faced; having a handsome face.

ચેહેરો, *s.m.* [P. ચેહર:] The face; features; the visage; air; look; mien; countenance. 2. A joke (Used in Kthd.).

Id. 2. ચેહેરો કડાવવો-રખાવવો To get the hair cut and the head shaved in an English

fashion. ચેહરો થવો To be talked of ચેહરો પડાવવો-હતરાવવો To get a picture drawn of one's likeness.

ચેળ, *s. f.* [Dh. Des. ચલજ્ઞ. S. ચલ active, moving.] Itching; a desire to scratch. 2. Excitement. 3. Eagerness; inclination of the mind.

Id. ચેળ આવવી-થવી To have a desire to scratch. ચેળ થવી To feel inclined.

ચેડકેડા, *s. m.* [See ચેળ. or ચરડકેડા.] Anxiety.

ચડવો, Same as ચરડવો.

ચૈતન, *s. n.* [See ચૈતન્ય.] Life; spirit; essential activity. 2. Intelligence.

ચૈતન્ય, *s. n.* [S. જ્ઞ. ચેતના જ્ઞ. ચિત્ત to move, to know.] Life. 2. Knowledge. 3. The Supreme Being.

ચૈતન્ય-ધન, *adj.* [S. + ધન. thick.] Full of knowledge. 2. *s. m.* The Supreme Being.

ચૈતર, } *s. m.* [S. ચૈત્ર જ્ઞ. ચિત્ર one of the lunar mansions.] The name of the Hindū month corresponding to March-April.

Prov. ચૈતર ચઢ્યો નહિ, ને વૈશાખ ઉતર્યો નહિ It is neither the one, nor the other.

ચૈત્ય-વંદન, *s. n.* [See ચૈતન્ય + વંદન.] Bowing before the an idol in a temple (Used by Jains).

ચૈયું, *s. n.* A rope of darbha grass used in plaiting the tape of a cot or bedstead.

ચૈની, *adj.* Relating to the month of ચૈત્ર.

2. *s. f.* A festival held in the month of ચૈત્ર.

ચૈા, Vulgar for કચાં.

ચૈાક, *s. f.* [Imit. Or See ચાનક.] Startling; a sudden start; a bounce.

Id. ચૈાક રાખવી To be startled. 2. To be in fear of.

ચૈાક-વું.

ચૈાકી ઉઠ-વું. } *v. t.* To start. 2. To shrink.

3. To wince; to shy (as a horse).

ચૈાચણું, *adj.* [See ચચણ.] Mischievous.

2. Squint-eyed. Cf. ચુખણું.

ચૈાચણાં, *s. n. pl.* Amorous dalliance; coquetry; love-airs; blandishments. 2. Fun; fuss; wantonness.

ચૈાટ, *s. f.* [See ચોટ, ચોટ-વું.] A pain in the stomach caused by eating half-cooked substances.

ચૈાટ-વું, *v. i.* To stick; to adhere; to cling.

ચૈાટા-ડ-વું, *v. t.* [Caus. of ચૈાટ-વું.] To make to stick; to paste; to affix.

ચૈાપ, *s. f.* [See ચાપ, ચાપ-વું, જ્ઞ. P. ચસોદત to press.] Vigilance. 2. Haste.

Id. ચૈાપ રાખવી To have care; to be careful.

ચૈા, *s. j.* [See ચવ.] Taste.

ચૈા, *s. m.* [See ચહા-વું.] Eager; desire; a craving.

ચૈાક, *s. m.* [S. ચતુષ્કોણ જ્ઞ. ચતુર્ four + કોણ an angle. Or Hem. Des. ચઢક જ્ઞ. S. ચતુષ્ક a square. જ્ઞ. ચતુર્, ચાર, four + ક collection.] A square; a court. 2. An area. 3. A number four (on dice); a throw of four. 4. A chunam floor. 5. A bazar. 6. A market. 7. The square or quadrangle forming the central portion of a temple; an open space in a thickly populated part of a city or town. 8. [S. ચતુષ્ક a group of four જ્ઞ. ચતુર્ four.] the term used for multiplying a number by four. 9. A stanza of four lines.

Prov. ચેર બેઠા મોતીએ ચોક પુરવા, See Prov. under ધર.

ચૈાક, Same as ચૈાકસ.

પુત્રી પીતાંબર તણી બેઠી'તી ગુણ ગોખ;

ફટિ ગયી ત્યાં માહરી, ચિત નથી રહેતું ચોક.

—સામળબટ.

ચૈાક-ડું, *s. n.* [S. ચતુષ્ક collection of four જ્ઞ. ચતુર્ four + ક collection + ટ dim.] A frame; a quadrangular frame; a doorcase; any four-sided or rectangular frame. 2. An open quadrangle in a street.

Id. ચૈાકડું બેસાડવું To fix a frame or doorcase. 2. To settle a plan. 3. To settle a matrimonial alliance.

ચૈાક-ડિ-યું, *s. n.* [See ચૈાક-ડી.] A silken garment having squares woven in it, worn by widows.

ચૈાક-ડી, *s. f.* An aggregate of four. 2. A square. 3. An asterisk. 4. A period comprising the four ages of the world accord-

ing to Hindū Mythology. 5. A square spot, generally in a corner of a room, set apart for accumulating waste water. 6. One stroke crossing another. 7. The sign for addition (+) or for multiplication (×).

Id. ચંડળ ચોકડી A gang for conspirators. 2. A company of ruffians. ચોકડી મુકવી To erase; to scratch out. 2. To write an asterisk. નામ ઉપર ચોકડી મૂકવી To pluck a candidate at an examination.

ચોકડું, *s. m.* [See ચોક square, four] An ornament worn in the ear, containing four pearls. 2. [S. ચતુર four + ડી.] That part of a bridle which is put in the mouth of a horse.

રાવત તો રીસે ચડયો, આજસ ગાડી બક;

મુખમાં ઘાટ્યું ચોકડું, રાણી ઉપર રક—સામળભટ.

ચોક-વટી, *s. f.* [See ચોક + S. વાટ a place, or Guj. વાટ a way, a road.] An open spot where four roads meet. 2. A bazar in the front of one or more streets; a market-place.

ચોકવટી ને પેહેલવાન, નવા મેહેલ છે શોભાવાન;
—વીરજી.

ચોકડું, Same as ચોકડું.

ચોકડું, *v. t.* [See ચોક.] To prepare in all details or equip (of a મંડવો or square enclosure with a canopy). 2. To perform the final religious ceremony in a marriage.

Id. મંડવો ચોકવો To prepare a square enclosure for a marriage ceremony. 2. To perform the final religious ceremony in a marriage.

ચોકસ, *adj.* [S. ચોક્ષ pure.] Exact; precise; strict. 2. True; correct. 3. Certain; sure. 4. Shrewd; sharp; intelligent. 5. Determined; indubitable. 6. Of an inquiring mind. 7. Cautious; circumspect.

Id. ચોકસ કરવું To determine; to come to a determination; to resolve. ચોકસ ડરવું To be determined; to be settled; to be resolved. ચોકસ રહેવું To be cautious; to be particular. ચોકસ ડેકાણું A particular place; a place determined upon.

ચોકસાઈ, } *s. f.* A careful inquiry or in-

ચોકસી,

vestigation; scrutiny. 2. Caution; circumspection; vigilance; carefulness. 3. Cleverness.

Id. ચોકસી ઉપર રહેવું To look after; to be watching.

ચોકસી, *s. f.* Same as ચોકસાઈ. 2. *s. m.* An assayer or gold and silver; one that tests the quality of gold and silver; an assayer-master. 3. A dealer in gold and silver; a jeweller.

ચોકિ-ચાત, *s. m.* [See ચોકી + ચત્તિ.] A guard; a watchman. 2. *s. f.* A toll or duty; money paid for guarding; the wages of a guard.

ચોકિ-યુ, *s. m.* A waggon or cart drawn by four bullocks. 2. Same as ચોકડું.

ચોકી, *s. f.* [See ચોક.] A low square seat.

તર્ બકયા શ્રી ભુવન પતિ, બેઠા ચોકી ઉપર તેણ વાર.
—ગિરિધર.

2. A guard; a watch. 2. A party of constables, &c., stationed as guards. 4. A police station or gate.

Id. ચોકી કરવી-ભરવી To guard; to watch.

ચોકી-દાર, } *s. m.* [+ P. દાર keeping

જો. દાસ્તન=ધ, દાર, to keep, to hold, = વાળુ.]

A man on guard; a watchman.

ચોકી-દારી, *s. f.* The duty of a guard.

ચોકી-પહેરો, *s. m.* [+ પહેરો, પોહરો.]

Careful watching and guarding.

ચોકો, *s. m.* A quadrangular spot. Especially. 2. A spot cleared for cooking. 3. A spot cleared for a dying man to lie upon.

Id. ચોકો પાટલા કરવા To clean the kitchen after meals are over. 2. To be completely free from a business. ચોકો લેવો-ઉતારવો-નાખવો To place a dying man on the ground as on his last bed. ચોકો વાળવો-દેવો To prepare the last consecrated bed for a dying man. 2. To upturn or upset a proposal, &c., by any means.

ચોખ, *s. f.* [See ચોખ્ખું.] Cleanliness. 2. The adjusting of accounts, &c. 3. Adjustment; a decision (Used in K. hd.). *adj.* See ચોખ્ખું.

ચોખ-ટ, Same as ચોખ-વટ.

ચોખ-ટિ-યાટ, Same as ચોખ્ખું. Cf.

ચોખ-લા-આટ.

ચો-ખંડ, } *adj.* [S. चतुर् + ખંડ, ખુણા]
ચો-ખાણ, }

Square; quadrangular; oblong. 2. Broad; large; ample; spacious. 3. *s. m.* A square. 4. *s. m. pl.* [Or See + જાડ a continent, a division. *fr.* જાડ to divide.] The four regions or quarters.

ચો-ખંડું, Same as ચો-ખંડ.

ચો-ખંડે, } *s. n.* [See ચાર four + ખંડ.]
ચો-ખાણું, }

A group of villages. 2. A district; a province.

ચોખ-સિ-યાટ, *adj.* [ચોખ્ખું + ટું dim + વૃત્તિ.] Same as ચોખ્ખું. 2. Specially, so clean as not to be defiled by contact with persons or things of a lower class; so clean as to be partaken of by persons of higher classes (of food, clothes, &c.).

ચોખ-વટ, *s. f.* [See ચોખ્ખું + વૃત્તિ.] A particular desire or eagerness to be clean; love of cleanliness; fastidiousness. 2. Cleanliness.

ચોખા, *s. m. pl.* [See ચોખ્ખું.] Rice.

Id. ચોખા ચોહોડવા Lit. To stick rice to the forehead of. Hence, 2. To wish well; to give a blessing to. ચોખા મૂકવા Lit. To give rice to (a mark of a solemn invitation). 2. To invite. ઘેર ઘેર ચોખા મૂકવા Lit. To go about distributing rice or making solemn invitations to all persons one meets. Hence, 2. To go about gossiping or exposing secrets. તારા ચોખા ખાઉં-રાંધું-ખાકું (vulgar) May you die—a term of abuse used by Kolīs and Vāgharīs. ચોખા નાખવા-વેરવા To marry a second time (of a woman).

Prov. ચોખા ભેગી એળ (ખફાલી) Great fish eat up small ones.

ચો-ખાની, *s. f.* [S. चतु four + P. खान: a division.] A kind of checkered cloth.

ચોખા-પુર, } *adj.* [See ચોખા + પૂરે, પૂરવું, *fr.* S. पू and पू, भरवું, to fill.] Being a grain of rice in weight or measure.

ચોખા-ખું, Same as ચોખસિ-યાટ.

ચોખાળ-વું, *v. t.* [See ચોખ્ખું.] To make clean; to cleanse. 2. To express clearly.

ચો-ખુણ, } *adj.* [S. + ખુણ *fr.* S. कोण an angle.] Quadrangular.

ચો-ખંટ, *adv.* [S. चतुर्, ચાર, + See ખૂટ, ખુંટી, a pivot *fr.* S. कुट to stop.] In the four regions or quarters; on all sides; all around.

ચોખખા-ઈ, *s. f.* [See ચોખ્ખું.] Cleanliness; purity. 2. Honesty; integrity. 3. Spotlessness; faultlessness. 3. Clearness.

ચોખ્ખું, *adj.* Hem. Des. चक्षुङ्ग = S. प्रेक्षणीयम् handsome, *fr.* S. चोक्ष, चौक्ष. pure, clear.] Clean; chaste; free from impurity. 2. Good; excellent. 3. Unadulterated; clear. 4. Sincere; faithful. 5. Real; genuine. 6. Abstaining from corruption and bribery; honest.

Id. ચોખ્ખું કરવું To make clear. ચોખ્ખું રહેવું To live a pure life. એને ઘેર ચોખ્ખું ને ચોખ્ખું ન રહેવાનું છે Lit. His house will be for ever clean (as he has no children). 2. He is childless. ચોખખો હિસાબ A clear and honest account. ચોખખે ચોખખે કહેવું To speak plainly, boldly, and honestly. Hence, 2. Expressing one's ideas in the most realistic manner without regard to person, time, or place; openness of speech. ચોખ્ખું ચણક Quite clear and open. ચોખખો હાથ Clean hands. 2. Honest.

ચો-ગઠ, *s. f.* [See ચાર four + ગાંઠ.] A knot of ropes tied round the marriage altar.

ચોગ-ડો, *s. m.* [S. ચો-ક four. + ડો dim.] The figure four; (4).

ચો-ગણું, *adj.* [+ ગુણ multiplication.] Four-fold; four times more.

ચો-ગમ, *adv.* [+ ગમ, મગ, માગ, માર્ગ. Cf. અણી-ગમ, પેલી-ગમ.] On all sides, all around.

ચો-ગદમ, *adv.* [See ચાર four + P. गर्दम to surround.] Surrounding; on all sides.

ચો-ગાન, *s. n.* [See ચો-ક a square.] An open space; a large plain.

ચો-ધડિ-યાં, *s. n. pl.* [See ચાર four + ધડો a pot, a drum. There is in this word a confusion between ધડો a pot, a drum, and

ધડી a period of twenty-four minutes.] Four drums beaten together at the end of ઘડી (three and three-fourths ghadees), four times in the day and four times at night—before the palace of a king or the temple of a god.

ચો-ધડિ-યું, *s. n.* [S. ચતુર્ four + ધડી.] A period of four ghadees, or, more accurately, three and three-fourths ghadees; a period of one hour and a half. 2. A period of time under the influence of a particular planet.

Id. અમૃત-કાળ-શુભ-અળ-રોગ-દાસ-ઉદ્યોગ-ચોધડિયું are the seven names given to the several parts of the days of the week according to Hindū astrologers.

ચો-જાવો, *s. m.* [See ચાર four + Java N. of island.] Lit. The four things brought from the Island of Java, viz., દલિંગ, ઇલાયચી, તજ, નયકળ. Hence, 2. Spices.

ચોટ, *s. f.* [See ચોટ-યું.] A wound; a cut; a bruise; a blow with the fist. 2. A blow or stroke of misfortune. 3. A spell causing death. 4. A loss

Id. ચોટ મારવી To strike a blow; to hit the one thing aimed at out of many. 2. To make use of a magical charm in getting a man killed. ચોટ ખાવી To be hurt; to be beaten or wounded. ચોટ લાગવી To be successful in carrying out one's object. ચોટ વાગવી To be struck a blow. ચોટ રહેવી To have a stomach-ache.

ચોટ-જું, *s. n.* Clinging; adhering; adhesion. 2. A thing that adheres.

ચોટ-લી, *s. f.* [Hem. Des. ચોટી = S. શિલા the tuft of hair on the head fr. S. ચૂડા crest.] A tuft or lock of hair on the head.

Id. ચોટલી લઇ જવી-મંતરવી To outwit; to be superior in intellect or bodily strength. ચોટલી હાથમાં આવવી To be under one's control.

ચોટ-લો, *s. m.* The hair on the head of a woman. 2. The hair on the head.

Id. ચોટલો ગુથવો-ચળવો To braid the hair

(of a woman). ચોટલો ઝાલીને ખેંચી નાખીશ Lit. I will drag you by your hair (said to a woman). Hence, 2. A term of abuse used among women.

Prov. ચાર મળે ચોટલા, તે વાળે ઊંધા ચોટલા Gossiping women are sure to give rise to a quarrel.

ચોટ-યું, *v. i.* [Dh. Des. ચોતમો fr. S. ચોત્ર a goad fr. S. ચુદ્. ચોદ્. to drive. Or Hem. Des. ચહું = S. નિમગ્ન sunk, plunged, fr. S. ચટ-ગત it sticks to.] To stick; adhere, or cling to. 2. To be struck or hit.

Id. ચોટી રહેયું-ખેસયું To stick fast.

ચો-ટા-યું, *v. i.* [Pass. of ચોટ-યું.] To make to adhere, stick, or cling. 2. To be made to suffer a loss.

ચોટા-ડ-યું, *v. t.* [Caus. of ચોટ-યું.] To stick; to affix.

ચોટી, *s. m.* [See ચોટ-યું.] He who strikes a blow.

ચોટી, *s. f.* Same as ચોટ-લી. 2. The fibres at the top of a cocoanut.

ચોટા-ઈ, *s. f.* [See ચોટું.] Theft; misappropriation. 2. Thievish conduct.

ચોટું, *adj.* [See ચોર+ટું dim.] Thievish; roguish.

ચોડ, *s. f.* [See ચો-પટ, ચો-વટ, ચો-વડ, ચો-ડું.] A small heap of thin and flat things.

શ્રી સંકર્ષણ શિવજીનું સર્વસ્વ, ઉપનિષદોની ચોડ છે જ.

—દયારામ.

ચોડ-વ-યું, *v. t.* [See ચડા-વ-યું, ચઢા-વ-યું.] To cook.

ચોડ-યું, *v. t.* [Caus. of ચોટ-યું.] To plaster; to apply; to fix.

ચોડા-જી, *s. n.* [See ચોડું.] Breadth; width.

ચો-ડું, *adj.* [S. ચતુર્ four + પટ cloth, fold. Cf. ચો-વડું.] Four-fold. 2. Broad; wide.

ચોડો, *s. m.* A heap of thin & flat things. Cf. ચોડ.

ચોઢ-જું, *s. n.* [See ચોડ-યું.] A small bright circle stuck on the forehead by women. (Used in K. hd.).

ચોઢ-યું, Same as ચોડ-યું.

ઓ-તરફ, *adv.* [S. चतुर्, ચાર, four + તરફ *fr.* P. तर्फ side.] On four sides; on all sides; all around.

ઓ-તરીસ, } *adj.* [+ ત્રીસ *fr.* S. त्रिंशत् thirty.]
ઓ-ત્રીસ, }
Thirty-four; (34).

ઓતરે, *s. m.* [S. चत्वर a quadrangle. *fr.* चतुर् four.] A raised square. 2. A police gate. 3. A rectangular mass of earth or stone-work. 4. An oblong structure of stone-work erected for drying clothes.

ઓ-તાં, *adj.* [See ચાર four + તાર wire, thread.] Having four wires (of a musical instrument). 2. Having four threads (of a coarse kind of cloth).

ઓ-તારે, *s. m.* A kind of coarse cloth.

ઓ-તાલ, } *adj.* [S. चतुर् four + ताल clap-
ઓ-તાળ, } ping the hands *fr.* तड् to beat.] Having four measures of time (of particular modes of music).

ઓ-તાલું, } Same as ઓ-તાલ.
ઓ-તાળું, }

ઓ-થ, *s. f.* [S. चतुर्थ fourth *fr.* चतुर् four.] The fourth lunar day. 2. A fourth part. 3. A tribute equal to a fourth part of the revenue.

Id ચાથ આપવી To pay a tribute. ચાથ ઉ-ધરાવવી-લેવી To collect a tribute.

Prov. તેણે ચાથનો ચદ્રમા બેયો છે Lit. He has seen the moon on the fourth day of the bright half of શ્રાવણ (અણપતિ ચાથ)-believed to make a person liable to a false charge. Hence, 2. He is falsely charged with having acquired his property by foul means.

ઓ-થા-ઈ, *s. f.* A fourth part; a quarter.

ઓ-થિ-યું, *s. n.* The ceremony observed on the fourth day after the death of a child. 2. A fourth part. 3. Occurring on the fourth day.

Id. ચોથિયો તાવ Quartan fever.

ઓ-થું, *adj.* Fourth.

Id. એને ચોથો પાયોજ નથી It wants one of its four legs. 2. It is very defective.

ઓદવું, *v. t.* [S. चूद् to drive.] To copulate; to unite (of the opposite sexes).

ઓ-દશ, } *adv.* [Corrup. of ઓ-દિશા-એ
ઓ-દિશ, } *fr.* S. चतुर् four + दिग्, दिशा, a direction.]
On all sides; all around; everywhere.

ઓદા-ઓદી, *s. f.* Copulation; cohabitation.

ઓદુ, *adj.* Lustful; lecherous.

ઓ-ધરી, *s. m.* [See ચાર four + ધરી a holder.] The headman among cart-drivers. 2. A public officer in a village. 3. The name of a tribe of mountaineers.

ઓ-ધરે, *s. m.* The headman of a village.

ઓ-ધાર, *adj. & adv.* [See ચાર four + ધાર a stream, an edge.] Flowing in four lines (of tears); crying bitterly; overflowing with tears. *Cf.* ઓ-ધારે.

Id. ચોધાર રોવું-ચોધારે રોવું-ચોધાર આંસુએ રોવું To shed tears copiously; to cry bitterly.

ઓ-ધારી, *s. f.* [S. चतुर् four + धार *fr.* धार edge.] A kind of bean having four edges.

ઓ-ધારું, *s. n.* A weapon having four edges.

ઓ-ધારે, Same as ઓ-ધાર.

ઓપ, *s. f.* [See ઓપ, ઓપ, *fr.* P. चप्पीदन to press.] Repressing; disciplining. 2. Vigilance; attention.

ઓપ, Same as ઓખ.

ઓપગુ, *s. n.* [S. चतुर् four + पद् *fr.* S. पद् the foot *fr.* पद् to go.] A quadruped; a four-footed animal.

ઓપ-ચીની, *s. f.* [S. चीन China.] China root; China cubebs.

ઓપટ, *s. f.* [S. चतुर् four + पट a strip of cloth.] The cloth or beard on which draughts, &c., are played. 2. The game of સોગટા.

ઓપટ, Same as ચપટ.

ઓપડ, *s. f.* [See ઓપડવું.] The applying of ghee to biscuit, bread, &c.

ઓપડવું, *v. t.* [Hem. Des. चोपडइ = N. भ्रक्षति he besmears.] To besmear; to grease; to rub over, to daub; to lubricate. 2. To use abusive language towards (a person).

Id. તેલ ચોપડવું To besmear with oil. ગાળ ચોપડવી To use abusive language towards.

ચોપડા-વ.વું, Cans. of ચોપડ.વું.

ચો-પડી, *s. f.* [Hem. Des. ચોપડફ=S.વશતિ he besmears. Or S. ચતુર્ four + પટ a strip of cloth, a fold.] A book.

ચોપડું, *adj.* [See ચોપડ.વું.] Greasy; oily; fatty; unctuous. 2. *s. n.* [Or, See ચાર + પડ.] A bread having several layers.

ચો-પડો, *s. n.* [See ચોપડી.] A large account-book; a quarto volume; a folio volume.

ચો-પન, *adj.* [S. ચતુર્ four + પચ્ચાશત fifty fr. પચ્ચ five+દશ ten.] Fifty-four: (54).

ચોપ.વું, *v. t.* [See ચપ-ચપ, ચપ.કો. Or P. ચસ્પીદન to press.] To thrust; to pierce. 2. To beat. 3. To beat a floor in order to make it firm.

ચો-પાઈ, *s. f.* [S. ચતુર્ four + પદ, પાદ; પાય, the foot.] A verse consisting of four lines: a stanza. 2. Name of a metre.

ચો-પાટ, *s. f.* Same as ચો-પટ The game of શોગટાં.

ચો-પાનિ-યું, *s. n.* [S. ચતુર્ four + પાનું fr. S. પળ a leaf.] A pamphlet. 2. A periodical; a magazine.

ચો-પાયા, *s. m. pl.* [See ચો-પાઈ.] A periodical; a magazine.

ચો-પાડે, *s. m.* [See ચાર four + પાયા a leg.] A cot; a bedstead (Used in the Surat Dist.).

ચો-પાસ, *adv.* [S. ચતુર્ four + પાસું fr. S. પાર્શ્વ side.] On all sides; all around.

ચો-પાળી, *s. f.* [S. + પાર the opposite side.] A contrivance made with three pieces of wood for irrigating a field.

ચો-પાળો, *s. m.* [See ચો. S. પાલક, પારણું, a cradle.] A swing; a swinging bed or seat; a litter; a sedan.

ચો-ફાળ, *s. f.* [S. + ફાડ.વું fr. ફટ્ to break, to tear.] A sheet of cloth made up of four pieces; a large double sheet of cloth.

ચો-ફેર, *adv.* [See ચાર four + ફેરો.] On all sides.

ચોમ, *s. f.* [P.] A stick. 2. A mace. 3. The pole of a tent.

ચોમ.વું, *v. t.* [See ચાંપ.વું.] To brand with red hot iron (Used in Kthd.).

ચામિ.ચો, *s. m.* A daub of colour.

ધણું શોભે છે નંદલાયો રે, બળે રંગનો ચામિચો.

—નરભેરામ.

ચોમો, *s. m.* The stick with which a drum is beaten. 2, The mark left on a drum from being beaten with a stick. 3. The name of a sect of Brāhmans.

ચોમો, *s. m.* [See ચપ.કો fr. P. પસ્પીદન to press. Cf. ચોમ.વું.] A brand. 2. A puncture.

શીલ સંતોષના ચોમો દીધા વિના,

નન્મ ને મરણનો રોગ વાધે. —લોભેલગત.

ચોમી.વું, *adj.* [See શોભ.] Ashamed; put out; taken aback.

ચો-મટિ.યું, *adj.* [See ચાર four + મૂડ.] Having the four opposite ends of a piece of cloth tied (in wearing garment).

ચો-માસું, *s. n.* [S. ચતુર્ four + માસ a month.] The four months of the rainy season; July-October.

ચો-મુખું, *adj.* [+ મુખ.] Having four mouths, faces, or openings.

ચો-મેર, *adv.* [+ મેર.] On all sides; all round.

ચોમણો, Same as ચોરણો.

ચોર, *s. m.* [S. fr. ચુર્ to steal.] A thief; a robber; one that conceals or reserves; one that suppresses or keeps to himself. 2. *adj.* Private; secret; concealed.

Id. ચોરકડી A secret link. ચોરખીટી A secret nail. Similarly, ચોરગાંઠ, ચોરખાનું, &c. કામચોર He who is sparing in labour and shirks his duty. ચિત્તચોર, મનચોર, હૈયાચોર, &c., Captivating (said of a lover by his mistress when he has won her heart). મસલતચોર He who keeps his plans and purposes secret. Similarly, વિદ્યાચોર, કિસબ ચોર, &c., પાંચ ચોર The object of the the five senses, viz., રૂપ, રસ, શબ્દ, ગન્ધ, and રૂપર્શ.

Prov. ધરમાનો ચોર પકડાય નહિ None can restrain a house-thief. ચોરની માનું કોઠીમાં મોં He is compelled to silently bear his pain, because he dare not disclose it : He who has horns in his bosom, let him not put them on his head. ચોરના મનમા ચાંદર યું A thief ever fancies the moon is up. તે પરમેશ્વરનો

ચોર છે He stands condemned in the sight of God. ચોરનારને ચાર આંખ A thief is always cautious. ચોરનું રઝું સીકે ન ચઢે One cannot rise by dishonest means. ચોરને પોટલે ધૂળ ને ધૂળ A cheating trade seldom thrives. ચોરનાં પગલાં ચોર ભણે = ચોરનો ભાઈ ધંટી ચોર Set a thief to catch a thief: Every rogue is at length out-rogued.

ચોર-આમલી, *s. f.* A kind of આમલી (tamarind tree).

ચોર-ખંડ, *s. m.* A secret drawer or partition.

ચોર-ખાનું, *s. n.* A secret drawer, cell, or partition. 2. A haunt or rendezvous of robbers.

ચોર-ખિચું, } *s. n.* [+ ખીચું, ગજું.] A secret pocket.

ચોર-ગલી, *s. f.* [+ See ગલી.] A by-lane not easily noticed.

ચોર-ગાંઠ, *s. f.* [+ ગાંઠ.] A concealed knot.

ચોર-કું, } *adj.* Thievish; roguish.

ચોર-દાનત, *s. f.* A secret bad intention.

ચોર-નજર, *s. f.* Same as ચોર-દાનત. 2. A stealthy look; a stolen glance.

ચોર-ખાતગી, *s. f.* [+ ખાતમી.] A secret intelligence; news received from spies.

ચોર-લક્ષણ, *s. n.* [+ લક્ષણ.] A look or signs showing a thievish disposition.

ચોર-વાટ, *s. f.* [+ વાટ.] A secret way; a hidden path.

ચોર-વાડો, *s. m.* [+ વાડો.] A nest or haunt of thieves.

ચોર-વિદ્યા, *s. f.* [+ વિદ્યા.] An occult science or art.

ચોર-વું, *v. t.* [S. ચુર to steal.] To steal; to pilfer; to rob.

ચોરણી, *s. m.* [See ચોરણી.] Trousers of a little person or a boy.

ચોરણી, *s. m.* [See ચરણી-ચો.] A pair of trousers.

ચોરસ, *adj.* [S. ચતુરસ *fr.* ચતુર્ four + અસિ an angle.] Quadrangular; square. 2. *s. m.*

& *n.* A square; a square figure. 3. The square measure; the area.

ચોરસી, *s. f.* A brick made square by rubbing. 2. A small square verandah. 3. A carpenter's tool. 4. An ornament worn by women round the neck.

ચોરસુ, *s. n.* A block; a cube; a six-sided solid piece.

ચોરસો, *s. m.* A square piece of coarse cloth (Used in K. hd.).

ચોરા-ઉ, *adj.* [See ચોર, ચોર-વું.] Stolen.

ચોરા-ચોરી, *s. f.* Theft committed in many ways or of many things by many men simultaneously.

ચોરાણું, *adj.* [S. ચતુર્ four + નવત્તિ, નેવું, ninety.] Ninety-four; (94).

ચોરા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ચોર-વું.] To cause to steal; to encourage in a theft.

ચોરાસી, *adj.* [See ચાર four + એશી] Eighty-four; (84).

Id. ચોરાસી આસન They eighty-four postures or attitudes of the yogī (ascetic). ચોરાસીનો ફેરો The transmigration of the soul through eighty-four lacs (eight million and four hundred thousand) of births. 2. An inextricate maze. 3. An embarrassing and perplexing case or situation. ચોરાસી બંદરનો વાવટો A place of rendezvous for various kinds of people.

ચોરા-વું, *v. i.* [Pass. of ચોર-વું.] To be stolen. 2. To be deceived, to be robbed.

ચોરિ-ચા, *s. m. pl.* [See ચોળ-વું] Swelling in the gums caused by hard rubbing.

ચોરિ-યુ, *adj.* [See ચોરિ-ચો] Committing piracy.

ચોરિ-ચો, *s. m.* [See ચોર, ચોર-વું] A pirate; a robber.

ચોરી, *s. f.* Theft; robbery; stealth. 2. A clandestine practice or act. 3. Concealment; suppression.

Prov. ચોરીનો માલ ચંડાળે ભય Evil got, evil spent. ચોરી ઉપર શિરજોરી Adding insult to injury.

ચોરી, *s. f.* [See ચોરસ, S. ચત્વર.] The square enclosure, in which the bride and bride-

groom are married.

Prov. ચોરીમાંથી હિંત કકડાવવા To be in auspicious from the very beginning. ચોરી-માંથી રંડાવે To be unhappy from the very beginning of one's career.

ચોરી, *s. f.* [See ચોળા.] A kind of bean.

ચોરી-ચપાટી, *s. f.* [See ચોરી, ચૈર્થ, theft + redup.] Thieving and pilfering picking and stealing. 2. Any kind of theft or offence.

ચોરી, *s. m.* [See ચોરસ *f. r.* S. ચત્વર *Cf.* ચૌટું.] A public place in a village. 2. A police station. 2. An open verandah before a house.

ચોર્યાસી, Same as ચોરાસી.

ચોલ, *s. f.* Bengal madder; a red dye.

ચોલાઈ, *s. f.* [See ચોળા.] A kind of vegetable used for food.

ચો-વટ, *s. n.* [See ચાર four + વાટ way. *Cf.* ચૌટું.] A plain or open space where four or more ways meet.

તડી લાવું કથને, તેડી લાવું શોક્ય;

સૂવો તમે તો સાથ રે, ચોવટ માહે ચોક.

—સામળભટ.

2. A market; a market place.

ચતુર જતો તો ચોવટે, હેતે પોતાને હાટ;

માનુની કેરે માળિયું, નીચે જવાની વાટ.

—સામળભટ.

3. An open square.

લાં રંગ-મંડપ મનોહર, ચંદરવા ચોવટે ને;

મુક્તાકળ રત્ન અગમગે, ત્રૈલોક્ય શોભા તેહ.

—હરિદાસ.

4. *adv.* [See ચાર four + વાટ a way; a direction.] On four sides; on all sides.

ચો-વટ, *s. n.* [See ચાર four + વૃત્તિ a profession.] A decision or judgment given by four or more respectable men.

ચો-વટ } *s. n.* Arbitration.

ચો-વટિ-યું, } *s. n.* Arbitration.

ચો-વટિ-ચો, An arbitrator.

ચો-વડું, *adj.* [See ચાર+વૃત્તિ; or ચો+વટ, પડ.]

Four-fold.

ચો-વાટ, } *adv.* [See ચાર+વાટ.] Every-

ચો-વાટે, } where; on all sides.

ચો-વાડ, *adj.* [+ વાડ a fence.] Surrounded by fences on all sides—of a field. 2. *s. n.*

A field surrounded on four sides.

ખેતર બહું ચોવાડ, ને ભામની બહી કોખાડ.

—પ્રેમાનંદ.

ચોરી-ચાર, *s. f.* [See ચોવીસ twenty-four + ચાર doing.] The vow of not dining after sunset (among Jains).

ચો-વીસ, *adj.* [See ચાર four + વીસ.] Twenty-four; (24).

ચો-વું, *v. t.* [See ખોસ-વું.] To prick, pierce, or thrust (in mud or cloth).

ચોશ-વું. Same as ચેસ-વું To suck, to attract.

દયા પ્રીતમને તે જન વહાલો, રિપુ રંજે ચિત ચોશે રે.

—દયારામ.

ચોશિ-યું, *s. n.* [See ચાર four.] A weight of four grains of mustard.

ચો-સટ, } *adj.* [See ચાર four + સાઠ.]

ચો-સઠ, } Sixty-four; (64).

Id. ચોસઠ કળા The sixty-four arts or accomplishments, which make up the list of arts; all the arts. ચોસટ જગણીઓ Sixty-four demi-goddesses and evil spirits; all the spirits good and bad

ચો-સર, *s. f.* [See ચાર+ સર, સેર.] A neck-lace with four strings.

સાસુ મારી અનિ સાપણ, નણદલ નાર ઠગારી રે,
કુલ વેહલાં ચોસર ગુથે, કેડ ન મેલે મારી.

—રામકૃષ્ણ.

2. A particular game with ચોગટાં.

ચોસ-હું, *s. n.* [See ચોરસ + હું dim.] A block. 2. A piece; a slice; a bit; a fragment.

3. A square piece of hard earth, &c., used in masonry.

ચોસિ-યું, *s. n.* [See ચાર four.] A weight of sixteen maunds. [Used in Jhālāwad].

ચો-સેટ, } Same as ચો-સટ, ચો-સઠ.

ચો-સેઠ, } Same as ચો-સર.

ચો-સેર, Same as ચો-સર.

ચોળ, *adj.* [See ચોળ-હું.] Very red; deep red.

N.B.—ચોળ is used as an intensive with the adjectives રાહું and લાલ, e. g., રાહું-ચોળ, લાલ-ચોળ.

ચોળમ-ચાળા, Same as ચોળા-ચોળ.

ચોળ-વ.ચોળ, *s. f.* [See ચોળ.વું.] Uneasiness of the mind.

ચોળ.વું, *v. t.* [See ચાળ.વું, ચાલ.વું. to cause to move, to put in motion.] To rub; to squeeze; to pommel; to crumple. 2. To shampoo; to knead. 4. To spoil.

નમદા પુષ્પ સરીખાં સમજે, નરખે મન મોવાએ રે;
ચોળ્યા પાછળ તેવાં ન રહે, ચિત્ત પસ્તાવો થાએ રે.

—દયારામ.

Id. પેટ ચોળવું To shampoo or rub the stomach; to perform the process of massage on the stomach. માથું ચોળવું To cleanse the head with soap or the native substitutes for soap (used by women). દાવસી-કુલેર ચાળવી To mix *ghee* with દાવસી, કુલેર. ચોળીને ચિકણું કરવું To drag on to a tedious length. રાખ ચોળવી Lit. To apply ashes to the body—by ascetics and yogis. 2. To be the leader in charging or accusing a person. 3. To lose one's all and become a beggar. ચાંચડની પેટે ચોળી નાખવું To ruin a person with the least difficulty. રોજ આળે ચોળે નહિ Does not comb her hair every day.

Prov. પેટ ચોળીને પીડા કરવી To wilfully make oneself ill; to court misfortune.

ચોળા, *s. m. pl.* A kind of pulse. 2. A kind of vegetable.

Id. ચોળા ફળી The pods of ચોળા.

ચોળાઈ, *s. f.* A kind of vegetable used for food.

ચોળા-ચોળ, } *s. f.* [See ચોળ.વું+redup.]

ચોળા-ચોળી, } Rubbing roughly, frequently, or for a long time; crumpling; rumpling. 2. Act of injuring one's business by looking at it from so many points of view as to perplex the mind.

ચોળી, *s. f.* [S. ચોલી.] A kind of sleeved breast-coat for women; a bodice. 2. A kind of greens.

ચોળી-ખંડ, *s. m.* [+ ખંડ.] A piece of cloth suitable for a bodice.

ચોળો, *s. m.* [See ચોળ.વું.] Disorder and derangement of the mental faculties. 2. Disorder and confusion.

ચોળો, *s. m.* [See ચોળી.] The body of a coat as distinguished from its skirts.

ચો.વું, *s. n.* [See ચો.વડું /r. ચાર+વાટ.] A mart; a market; a bazar. 2. A square.

Prov. ચૌટે ચાર ને વાડીએ અઢાર Things fetch different prices at different places.

ચૌ-દ, *adj.* [S. ચતુર્, ચાર, four + દશ.] Fourteen; (14).

Id. ચૌદ ચોકડીનું રાજ્ય. An Empire or Imperial Power lasting till the four *yugas* (ages) are repeated fourteen times over. 2. A very large and powerful empire that will last for a long time. ચૌદ ભુવન એક થવાં To be worked, to happen (of a great catastrophe or cataclysm). 2. The happening of a great misfortune.

ચૌદ-ભુવન, } *s. n. pl.* The fourteen worlds.

ચૌદ-ભુવન, } viz. the seven heavens and the seven lower worlds.

ચૌદ-રત્ન, *s. n. pl.* The so-called fourteen jewels (valuable things) obtained at the churning of the ocean by the gods, viz. લક્ષ્મી, કૌરતુલ, (the gem of this name worn by Visṇu), પારિજતક (one of the five trees of Paradise) સુરા, ધન્વંતરી, ચંદ્રમા, કામધેનુ, સુરેશ્વરગજ (ચૈરાવત, the elephant of Indra), દેવાંગનાઓ, સપ્તમુખી અશ્વ, વિષ, હરિધનુષ્ય, રાખ and અમૃત.

ચૌ-દ.મું, *adj.* Fourteenth.

ચૌ-દ.મું રત્ન, *s. n.* A stick. 2. Beating with a stick.

Prov, સ્ત્રી હડનો ઈલાજ ચૌદમું રત્ન Beating will make a woman yield, if she be obstinate.

N. B.—The ચૌદમું રત્ન is correctly અમૃત (nectar), but the word is for euphemy given the present meaning, owing to the mispronouncing of the Sankrit word (અ) કુષ્ઠ: (of the ocean) as Guj. જુથું (a short and thick stick) in the S. verse “ અમ્બુધે રત્નાનીહ ચતુર્દશ. ”

ચૌદ લોક, *s. m.* Same as ચૌદ ભુવન.

ચૌદ વિદ્યા, *s. f. pl.* The fourteen divisions of science or knowledge, viz., the four

Vedas, the six Angas, the Purāṇs Mīmāṃsā, Nyāya and the Dharma Shāstra— (ચતુર્વેદ, ષડંગ, અષ્ટાદશ પુરાણ, મીમાંસા, ન્યાય, ધર્મશાસ્ત્ર).

Id. ચૈદ વિદ્યા ગુણ જ્ઞાણ Proficient in all sciences and arts.

ચૌદસી, *s. f.* The fourteenth lunar day.

ચૌદેક, *adj.* [+એક a bout.] About fourteen.

ચૌર-તા-ઈ, *s. f.* [See ચોર.] The profession or practice of a thief; theft.

ભલા કેરો ભલાઈને, ખૂરાડી દે ખૂરાઈમાં;

ચૌરતાઈ ચાપે ચિત્ત, બુઢું ભરનાર હા !—વલ્લભ.

ચ્યુ-ત, *adj.* [*S. fr.* ચ્યુ to fall.] Fallen.

2. Dethroned. 3. Depraved.

ચૌરી, Same as ચમરી

છ.

છ, The seventh consonant.

છ, An interjection, showing contempt; Fie ! Pshaw ! Tut !

છ, *adj.* [*S. षट्, षड्*] Six; (6).

છ, *v. i.* [*S. अस्ति fr. अस् to be.*] The root of the verbs છે, છું, &c.

છઊં, *v. i.* (I) Am.

છક, *adv.* [See ચક્રિત, છક, છકડો.] Struck with wonder or amazement; astonished. 2. *s. f.* Wonder. 3. Pride; arrogance.

અરસપરસ મળ્યો હસી મિળાવો, છકને તખોળે છાંડું.
—નિરાતભજન.

Id. છક થઈ જવું To be astonished. છક કરી નાખવું To produce astonishment in.

છક-છકાટ, *s. m.* [+ટત્તિ.] Pride; arrogance.

છક-છુંદુ, *adj.* [See છુંદું.] Mixed and crushed together.

છકડી, *s. f.* [See છ six+ S.ક collection; + ડી dim.] An aggregate of six sheets of paper; one fourth part of quire.

છકડું, *s. n.* } [*S. शकट a cart*] A cart;
છકડો, *s. m.* }

a waggon.

છકડું, } *v. i.* [See છક, છક, છકડો.
છકી જવું, }

astonished.] To be dazzled. 2. To be confused or amazed. 3. To be haughty; to be arrogant. 4. To be puffed up.

છકાઈ, *s. f.* [See છકાઈ.] Fasting for six days together.

છકિંદુ, *s. n.* [See છ six.] A cart with six oxen yoked to it.

છકેલ, *adj.* [See છકડું.] Elated; inflated;

puffed up. 2. Loose; profligate; dissolute.

છકડ, *s. f.* A slap. 2. A blow. 3. A loss; a deficit in trade, &c. 4. A deceit; a piece of knavery played off.

Id. છકડ લગાવવી-મારવી To give a slap or sharp blow. 2. To put to a great loss. છકડ ખાવી To be beaten. 2. To be deceived. 3. To suffer a great loss.

છકલ, *s. f.* [See છકો.] A particular game at સાગડાં (Indian drafts).

છકો, *s. m.* [*S. षट्-क a group of six fr.* ષટ્ છ, six+ક group.] A throw of six at dice. 2. The six in a suit of cards.

છકો પંજે, *s. m.* [+ પંજે *fr.* *S. पञ्च-क a group of five fr.* પચ્ચ five + ક group.] A game at cards. 2. Artifices; wiles; devices; stratagems. 3. Quaintness; turgidness;

Id. છકો પંજે રમવો To deceive. છકે પંજે દોડ સો To enjoy oneself at another's expense.

છગડો, *s. m.* The figure six; (6).

છગાર, *s. f.* The top; the summit.

છગ, *ind.* A term used in multiplying by six any number above unity.

છ-ચોક, } *adv.* [See છ six + ચોક mul-
છ-ચોગ, }

tiplied by four *fr.* *S. चतुर्, ચાર, four.*] Openly; publicly.

છ-ચોર, *s. m.* [*S. शठ a rogue + ચોર a thief.*] A rascal; a knave.

છછડું, Same as છાછડું.

છછુંદર, } *s. f.* [*S. कुछुंदर.*] A mole; a
છછુંદરી, }

blind mouse.

Prov. અહુ'ફરીની (ખચ્ચા) હ એ સરખાં All of the same feather.

અહ-કા-ઈ, *s. f.* [See અહ + ક dim.] Cleanliness; cleanness.

અહારી, *s. f.* [See અહારે.] Childishness.

અ-હારે, *adv.* [See અ-ચાર; હારે, હારે, a child.] Childish.

અપતિ અહારા ન થઈએ, પરપત્નીશું તલખાં.

—મીમાન'ક.

અન-વદી, *s. f.* [See અનુ + વદી a long narrow strip.] The eaves of a balcony.

અનુ, *s. n.* [Hem. Des. સજ્જિઓ=S. પુસ્કૃતમ્ projecting fr. S. સજ્જ સજ્જ, સજ, ready.] A balcony.

અ-અનુ-કું, *v. i.* [Imit. See અનુ-કા.] To murmur of grumble; to coolingly.

અ-અન, *adv.* [Imit.] Strutting or stalking; walking with stately steps; turning on the heel as in huff. 2. Bursting into passion with a lofty air.

તો અલિ અમથાં અ-અન કરતાં, તજ અંતર રિપુ રંગે.

—મીતગોવિંદ.

અ-હેડ-કું, *v. t.* [Hem. Des. ઝિણ્ણચ્છોડણ=S. ઝીમ્મ quick. Or Intens. of હેડ-કું to vex.] To vex; to tease; to irritate. 2. To bother; to worry. 3. To rebuke; to insult openly.

Id. અ-હેડેલા સાપ Lit. A cobra that has been struck and is ready to take revenge. Hence, 2. A man watching an opportunity to take vengeance.

અહ, *interj.* [Imit. Cf. અ.] Tush! Tut! Fie! Pshaw! Pish!

અહ-ક-કું, } *v. i.* [See સહ-ક-કું, છુટું, or અહ-કા-ઈ.] To escape; to slip away; to be off in a moment; to vanish in a trice.

અહ-કા-વ-કું, *v. t.* [Caus. of અહ-ક-કું.] To miss.

અહકિ-યુ, *s. n.* [See અહા-વ, or S. શાટી, સાટી, a fine garment.] A handkerchief.

અહા, *s. f.* [S. સઠા the mane of a lion; or See અહ-ક-કું, છુટું, અહાવ fr. અહ-કું.] An air; a cast; a way; a characteristic. 2. A way of speaking peculiar to a person. 3. Fluency of speech. 4. Oratory.

Id. બોલવા ચાલવાની અહા Fluency or ease of speaking, walking, or conduct. 2. An attractive and impressive way of speaking, walking, or conduct. 3. A way of speaking, &c., peculiar to oneself.

અહા, *s. f.* [See અહા-કું.] Painting the forehead with an auspicious pigment.

પ્રાચી મુખે રચિર ચંદનની અહા શી !

—મીતગોવિંદ.

અહા-હાર, *adj.* [See અહા air, fluency, + P. હાર having.] Airy; fluent. 2. Peculiar; characteristic. 3. Oratorical.

અહે-લ, *adj.* [See અહે-ક-કું.] Running wild; going beyond the limits of decency.

અહ, *s. f.* [See અહી.] The sixth day of either half of a lunar month. 2. Same as અહી.

Prov. અહની સાતમ, ને સાતમની અહ કાઈથી ન થાય No one is able to change the destiny of a man.

અહ, *s. m.* Fasting for two days together (among Jains).

અહિ-આત, *s. m.* A dinner party given to persons who have fasted for two days together (among Jains).

અહિ-યુ, *s. n.* [See અહી.] A garment put on an infant on the six the day after its birth.

અહી, *s. f.* [S. વઠી fr. વઠ sixth fr. વધ્, વધ્, અ, six.] Worship performed by the mother on the sixth day after delivery, of Durgā and other goddesses.

N. B.—It is believed that the details of the destiny of a child are written on its forehead by the Creator on the sixth day after its birth.

Id. અહીના લેખ Pre-ordained incidents. અહીના લેખરેલો Wild and roguish from birth. અહીજુ ધાવણ કાઢવું To suffer from severe vomiting.

અહી, *adj.* Sixth.

Id. અહી ખુલ્લો In an unfrequented or secluded corner; in a retired place.

અહ, *s. m.* A reed; the stalk of a reed. 2. A bamboo. 3. The pole of a spear. 4. The bark of a tree.

અહ-ક-કું, *v. t.* [Imit. See અહ, સહ. Or

See ૭૬૩.] To sprinkle.

૭૬૩, *v. t.* [Hem. Des. કળ = S. કળ્યાદિ મલન Squeezing or pressing of corn, &c. Or S. યદિ, ૭૬૩, a stick. Cf. ૭૬૩, ૭૬૩.] To beat with a stick; to thrash. 2. To beat and separate (rice, &c.) from the husk.

Id. ૭૬૩ નાખું To beat severely.

૭૬૩, *s.m. pl.* [See ૭૬૩ S. સડા; or ૭૬૩.] Prints of the hand dipped in a red pigment, made on auspicious occasions, on clothes, doors, walls, &c.

મંદિર રંગ્યાં છે નેહ, કુમકુમ કેરા ૭૬૩ દિધા રે.

—દલપત.

૭૬૩-ભુ, *s. n.* [See ૭૬૩.] Bran; chaff of rice; husk.

૭૬૩-મભુ, *s. n.* Wages paid for beating and separating (rice, &c.) from the husk.

૭૬૩-વ-તું, *v. t.* [Caus. of ૭૬૩.] To cause to separate (rice, &c.) from the husk.

૭૬૩-યા, *s. m. pl.* [See ૭૬૩.] Passengers (going in bullock carts, &c.).

૭૬૩-યાત, *adj.* [See ૭૬૩.] Single; alone; unmarried. 2. Without a child. 3. Unaccompanied.

૭૬૩, *s. f.* [S. યદિ.] A nosegay of flowers bound in a cluster at the top of a stick. 3. A cane; a switch; a ratan. 4. [Also See ૭૬૩.] A woman not accompanied by her children.

Id. ૭૬૩ પેકારવી To declare the praises and exploits of (by a mace-bearer). ૭૬૩ ચમર A mace and fly-driver, regarded as signs of royalty and the royal office.

૭૬૩-છાં, *adj. f.* [See ૭૬૩ alone + ૭૬૩ redup.] A barren woman.

૭૬૩-દાર, } *adj.* [See ૭૬૩ a sceptre + P. ૭૬૩-વાન, }
દાર keeping fr. દારત્ત = S. ધૃ. ધાર, to hold.] Having a stick. 2. Having the form of a stick. 3. *s. m.* An usher; the bearer of the rod of dignity; a sceptre-bearer.

૭૬૩ સ્વારી, *s. f.* [See ૭૬૩ + સ્વારી.] Riding without any retinue or followers; a light escort.

૭૬૩, *adj.* [See ૭૬૩ a stick.] Alone; without any companion. 2. Single; unmar-

ried. 3. Having no child; barren (a woman). 4. Unaccompanied by any child.

૭૬૩, *s. m.* [See ૭૬૩, ૭૬૩.] A necklace of pearls.

૭૬૩, *s. m.* [Imit. or See ૭૬૩.] Sprinkling of water, cow-dung wash, coloured water, &c. (Used with the verbs ફેં, નાખ.) Cf. ૭૬૩.

૭૬૩-ક-૭૬૩-ક, *adv.* [Imit.] Tinkling; jingling.

૭૬૩-ક-તું *v. t.* To be angry with; to speak in anger.

૭૬૩-ક-તું, *v. t.* 2. [See ૭૬૩.] To sift flour.

૭૬૩-ક-ભા-ક, *s. f.* [+ ભા-ક redup.] Same as ૭૬૩-૭૬૩-ક.

૭૬૩-કે, *s. m.* [Hem. Des. કળ્ય = S. કલ્પ pain, torment. Or Imit.] A hissing sound. 2. Affectations; airs. 3. Affected or real anger. 4. An abrupt angry speech accompanied by suitable gestures of the hands, eyes, &c. 5. Strutting and stalking; walking with stately steps and swelling air. 6. A lofty burst of passion.

૭૬૩-ભા, *adj.* [Imit.] Chink-chink; jingling; tinkling. 2. Freely; lavishly; liberally (of spending money).

૭૬૩-ભા-તું, *adj.* Tinkling; jingling. 2. Boiling; hot. 3. Being angry.

૭૬૩-ભા-ક, *s.m.* Jingling; tinkling. 2. An unreasonable murmuring; grumbling.

૭૬૩-ભા, Same as ૭૬૩-ભા.

૭૬૩-તું, *v. t.* [See ૭૬૩.] To filter; to strain; to sift. 2. To discriminate; to examine minutely. 3. To scratch; to scratch with the nails (as itches). 4. To rake up old wounds or sores. 5. To rake up old quarrels.

ઝાઝું છલ્લાં તો નિન્દા ભાસે રે;

અનાશ્રિતને અવળું ભાસે રે.

—દયારામ.

૭૬૩-કા-વ, *s. m.* [See ૭૬૩.] Watering; sprinkling.

૭૬૩-કે-તું, *v. t.* To extinguish with water.

૭૬૩-વ, Same as ૭૬૩-કા-વ.

૭૬૩-તું, *v. t.* To be sprinkled; to be covered with drops of any liquid. 2. To be

covered with a perfumed water, or with muddy water in the Holī-holidays. 3. To be sprinkled over; to be stained. 4. Hence, to be affected by the evil consequences of the company of a wicked man. 5. To be the subject of abusive language. 6. To pregnant (Used in the case of lower animals).

હડ-વું, Same as **હડ-વું**.

હડ-વું v. i. [Pass. of **હડ-વું**, **હડ-વું**.] To be given up for ever. 2. To be left after eating.

હડ-વું v. i. [Pass. of **હડ-વું**.] To be sifted. 4. To be tried or examined.

હડ-વું v. i. [Pass. of **હડ-વું**.] Same as **હડ-વું**. 3, 4. 2. r. i. To have the upper skin scratched.

હત, s. f. [S. સત્ existing fr. અસ્ to be.] Existence. 2. Plenty; abundance.

Prov. હત હાની ન રહે Existence cannot be concealed. હતે ધીએ, હુખું કોણ ખાય=હતે હાકરે બ્રાહ્મણના સોગન શું કરવા ખાયો છો? =હતે બ્રાહ્મણે હાકરાના સોગન કોણ ખાય? Who would suffer from the want of a thing, when it is within one's reach? સૌ હતના ચાળા છે Luxurious habits are often the result of plenty.

હત, s. f. [Dh. Des. હત્ત fr. S. હત્ત fr. S. હત્ to cover.] A ceiling; an awning; a canopy.

હતરા-યું, adj. [See **હતરી**, **હતરી**, umbrella.] Open; not concealed; patent.

હતરી, s. f. [S. હત્ an umbrella fr. હત્ to cover. Cf. P. હત્ an umbrella.] An umbrella; a parasol. 2. The hood of a carriage.

હતરીસ, adj. [See **હ** six fr. S. હત્ six + તરીસ fr. S. ત્રિશત્ thirty fr. ત્રિ three + દશ ten.] Thirty-six; (૩૬).

હત-વાત,
હત-વાતું,
હત-વાળું, } adj. [See **હત** plenty + **વાત**,
વાળું, having.] Plentiful; abundant. 2. Easily availbe.

હત-વાડ,
હત-વાર, } s. f. [See **હત** plenty + **વાત**.] Plenty; abundance.

હતા-પાટ,
ચતા-પાટ, } adv. [See **ચડ** + **પાટ**] Lying flat on the back.

હતા-યું, Same as **હત-વાળું**.

જેઈ રહ્યા, રોઈ રહ્યા, હતાળા હહેડિયા. —વશીભ.

હ-તી,
હ-તે, } adv. conj. [See **હ** to be.] Be-

ing, nevertheless; although; though; with all that, notwithstanding. 2. Possessing; keeping.

હ-તું, adj. [S. હત્ to spread. Or S. સત્ existing fr. અસ્ to be Cf. ચડ.] Open; not concealed.

માદ્રી સ્વામીની સાથ ગઈ, ત્રિભુવન થઈ હતી. —વશીભ.

Id. હડું થડું To be revealed; to come before the public. 2. To become well-known. હડું કરડું To reveal; to expose. હડું રાખડું To keep up the reputation of.

હ-તું, A dialectic variant of **ચડું**.

હતર, s. n. [See **હતરી**.] A large and lofty parasol. 2. An umbrella used as an ensign of dignity; a small silver or gold canopy of the form of an umbrella, held over the head of an idol. 3. An umbrella, 4. A defence; a protection. 5. A protector; a guardian.

હત, Classical of **હતર**.

હત ચાખર, s. m. pl. [+ ચમરી.] An umbrella and a fly-driver regarded as an insignia of royalty.

હત-પતિ, s. m. [+ પતિ.] A king; a sovereign; a prince.

હત-સિંહાસન, s. n. [+ સિંહાસન.] An umbrella and a throne. 2. The regal power or office.

હતી, Same as **હતરી** An umbrella.

હ-તીસ, Same as **હતરીસ**.

Id. હતીસ વાજ All kinds of musical instruments.

હંદ, s. m. [S.] A metre; a measure; a verse. 2. A liking; a propensity; fondness for. 3. Predilection for an evil pursuit; lawless pranks; freaks and frolics; wild and wilful conduct. 4. A kind of bracelets worn by women.

વિવિધ વાજાં વાળે, હંદમાં રે લોલ;
તાલ રવરે મળી કરે ગાન, બિજ વાસણી રે લોલ.

—દયારામ.

Id. હંદ લાગવે To be taken up with; to be engrossed in; to be addicted to.

કંઠ-શાસ્ત્ર, *s. n.* [+ શાસ્ત્ર.] Prosody. 2. A treatise on prosody.

હંદી, *adj.* Full of pranks and tricks. 2. Having evil habits. 3. Wilful; wanton.

કમળ નીપળે નીરયકી પણ, નીરથી ન લેવાય;
તેમ બિન બિન હંદીમાં રે, વિષય ભોગવે રાય.

—પ્રેમાનંદ.

છના-છની, *adv.* [Imit. Cf. હણ-હણ, ખણ-ખણ.] Tinkling (of the sound of money).

Id. છનાછની થઈ રહેવી To have an ample amount of money.

છનુ, *adv.* [S. જ્ઞાનવતિ *fr.* જટ, છ, six + નવતિ, નેઠ, ninety.] Ninety-six; (96).

છ-પગું, *adj.* [See + પગ.] Six-footed.

છ-પડી, *s. f.* [+ પડ a fold *fr.* S. પટ cloth.] Fraud; roguery.

છપ-તરૂં, *adj.* [See છપરૂં, છપ-તરૂં.] Shallow.

છ-પય, *s. m.* [See છ six + પાય *fr.* S. પાદ the foot.] A stanza consisting of six lines.

છપર Same as છપરૂં.

છપર-ખાટ, *s. m.* [+ ખાટ *fr.* S. જટલા a bed-stead.] A bed-stead with a canopy attached.

છપર-પગું, *adj.* [+ પગ.] Having the soles of the feet wholly touching the ground while walking—regarded as an unfortunate mark.

છપર-પણંગ, *s. m.* [+ પણંગ *fr.* S. પર્યંક a bed-stead.] Same as છપર-ખાટ.

છપ-ગું, A dialectic variant of છુપા-ગું.

છપ-ગું, *v. i.* [Pass. of છપ-ગું.] To shrink back from fear, awe, &c.

છ-પાંચ ગણવા, *v. i.* [See છ+પાંચ+ગણવા. Cf. અગિયારા ગણવા.] To run away; to slink.

છપા-ઈ, } *s. f.* [See છપ-ગું.] The manner of printing. 3. The cost or price of printing.

છ-પાયું, *adj.* [See છ + પાયો. Cf. ખટ-પદ.]

Having six feet.

છ-પો-સાત, *s. m. pl.* [See છ six + પો, પા, પાય, one + સાત seven.] Seven in dice containing six and one.

છપા-વ-ગું, *v. t.* [Caus. of છપ-ગું.] To get printed. 2. To advertise.

છ-પન, *adj.* [See છ six + પચાસ *fr.* S. પચાસત્ fifty *fr.* પચ્ચ five + દશ ten.] Fifty-six; (56). 2. Deep; sharp; cunning; knowing. 3. (A person) That has travelled over 56 countries, acquired 56 languages, and can gull and cozen anybody.

Id. છપન વખત A thousand times over again; reiteratedly; repeatedly. છપનના વિ-તાડવા To harass. છપન ઉપર ભુંગળો વાગવી To pay no attention to; to disregard. એને ઘેર છપન ઉપર ભુંગળો વાગે છે He lives in great pomp, and it is difficult to reach his ears and have an access to him. છપનમે ખુણે In a retired and unfrequented corner. છપન દેરાનું પાણી પીધું છે (Hem Des. જ્ઞાનજો) He has travelled far and wide; he has a varied experience.

N. B.—It is belived by the Hindūs that there are on the earth 56 countries, 56 languages, and 56 dictionaries of the Sanskrit language.

Prov. નહિ તણમાં, નહિ તેરમાં, ને નહિ છપન-ના મેળમાં Deserving no consideration. છપન વેપારી A man busily engaged. છપન વેપારી ને ભારો કુચી Too many cooks spoil the broth.

છપન ભોગ, *s. m.* [છપન fifty-six+ભોગ.] A constant sufferer. 2. A particular religious ceremony among the Vaiṣṇavas.

છ-પય, Same as છ-પય.

છપર-ખાટ, } Same as છપર-ખાટ,
છપર-પણંગ, }

છપર-પણંગ. } *s. m.* [See છપર + પાંચ-ગું.]

A thatcher. 2. A maker of thatching frames.

3. *adj.* Having or covered with a thatch.

છપર-અંદી, } *adj.* Same as છપર-અંદી
છપર-અંધી, }

Covered with a thatch.

છ-૧૫૧, *s. m.* [See છ-૫૫.] A stanza; a piece of poetry having six lines.

છમ-છમ, } *adv.* [Imit.] Splashing; sprinkling with water.

છમ-છમા-વ-વું, *v. t.* [Imit.] To splash (a garment, a piece of cloth) in water.

છમ-છમ-તું, } *adj.* [Imit.] A little, *e. g.*,
છમ-છમ, }
કુવામાં છમછમ પાણી છે There is a small quantity of water in the well, *i. e.* sufficient only to wet the bottom.

છમ-તરૂં, *adj.* [See છમ-છમ + S. તર comp. suffix.] Rather shallow. *Cf.* છપ-તરૂં.

છમરકી, *s. f.* [See ચમરકી.] A piece of paper. 2. A thin kind of paper.

છમ-તું, *v. i.* [S. સ્પર્શ, સ્પર્ગ, to touch.] To arrive at; to be reached. 2. To stick; to be touched or attached.

ને ઉપજે, તો બલો વૈરાગ, બીજાં કૃત્યનો ન છમે પાગ;
માયાના ગુણન્યાં નવ છમે, તેને અખખા તે કોણ આલખે?
—અખો.

છમ-વું, Same as છપ-વું, છુપા-વું.
ઓહોરા આવો ની, ઊંચું બાળો ની, રંગીલા રસમાતા;
છમતા છમતા શાને પિયુષ, જાઓ લજવાતા રે.

—દયારામ.

છખી, *s. f.* [S. ઋષિ a shining appearance.] A picture; a portrait.

Id. છખી લેવી-પાડવી-ઉતારવી To draw a portrait.

છખી-દાર, *adj.* [+ P. દાર keeping, having, *fr.* દાસ્તન્ to keep = S. ધૃ, ધાર, to hold.] Beautiful; handsome.

છખી-હું, *adj.* [See છખી.] Handsome; beautiful; 2. Having engaging features; winning in manners.

છમ, *adv.* [Imit.] Simmering; whizzing. 2. Jingling.

છમ-ક-છમ-ક, *adv.* Chiming; jingling.

છમ-ક-લી, *s. f.* [Imit.] An earthen pot for churning curdled milk (Used in Kthd).

છમ-ક-હું, *s. n.* Mischief. 2. Meddlesomeness.

છમ-ક-વું, *v. i.* [Imit.] To jingle (of toe-

ornaments, &c.). 2. To walk with airs and blandishments (of a woman).

છમ-કા-ટ, } *s. m.* [+ ટ્લિ, કાર suffix
છમ-છમા-ટ, }
છમ-કાર, }
showing the sound of the preceding letters
fr. S. કર્તો do.] A loud and combined jingling, or tinkling sound.

છમ-કાર-તું, *v. t.* [See છમ-કારો.] To imbue. 2. To dip a red-hot piece of metal, &c., in water so as to produce a simmering sound.

છમ-કારો, *s. m.* [Guj. છમ Imit. + S. કાર showing sound.] A jingling sound. 2. A simmering sound.

છમ-કા-વ-વું, *v. t.* [*Cf.* ધમ-કા-વ-વું.] To treat with contempt.

છમ-છમ, *adv.* [Imit.] With airs and blandishments. 2. Jingling; chiming.

પાગે લાંધરી રે, છમછમ કરતો છખીલો ચાલે;
લટકે લાડકો રે, રંગત લાકડલી કર ઝાલે.

—દયારામ.

છમ-છમિ-યાં, *s. n. pl.* Cymbals.

છમ-છમ-તું, *adj.* Jingling. 2. Simmering.

છમછરી, *s. f.* [S. સંવત્સરી-ય annual *fr.* સંવત્સર a year.] An anniversary. 2. The last day of the પન્નસણ holidays among the Jains.

છ-માસી, *s. f.* [See છ six + માસ month.] The rites performed at the beginning of the sixth month after the death of a person. છમાસી વાળવી To perform the rites, &c. 2. *adj.* Occurring at the end of six months, *e. g.*, છમાસી પરીક્ષા An examination held at the end of six months.

છમો-છમ, *adj.* [Imit.] Bursting out into life without conception (of insects); gestation.

છર, *s. m.* [See સર, સેર, a string in a necklace *fr.* S. સ્, સર્, to move; or સર an arrow.] A stalk of reed; a chip of bamboo.

છર, *s. m.* [See દાર salt, or છરો a knife.] Arrogance; pride; self-importance. 2. Rashness. 3. A fit of temper.

Id. છર આવવો-ચઢવો To be arrogant, proud, or rash. 2. To be in a fit of temper.

છર, *s. m.* [S. છુર a razor. Or See છરો a knife.] A razor.

Id. છર ફેરવે To cut off with a razor. 2. To lose one's reputation.

છરર, *adv.* [Imit.] Showing the sound produced while a thing is cut with a sharp tool.

છર-વંચું, *adj.* [See છર arrogance + વંકુ crooked, or વાળું having.] Arrogant; conceited. 2. Rash.

છર-તું, *adj.* [S. સ્, સર્, to move.] Slanting; sloping.

છરા, *s. m. pl.* [Dh. Des. સઢા *fr.* S. સઢા a cluster.] Bullets; small shots. 2. A charge for a gun of nails, stones, &c.

છરા-ય-હું, } *adj.* [See છર arrogance.]
છરા-યું, }
Ranting. 2. Raving; mad; half mad.

છરી, *i. f.* [See છરો a knife.] A small knife. 2. Malice; spite.

Id. ગળે છરી મૂકવી To be ready to kill. 2. To harass. 3. To threaten to ruin.

છરે-દા, Same as છરા-ય-હું.

છરે, *s. m.* [S. સ્સ the handle of a knife. Or S. કુરી a knife.] A large and sharp knife; a cleaver.

છરે, Sing of છરા. (Rare.)

છલ-ધંચું, *s. n.* [See છેલ light play.] A wristlet made of light cheap wood.

છલ-કા-તું, }
છલ-કા-ધંજ-તું, } *v. i.* [S. સ્, સર્, to move.] To rise when stirred, and flow over the brim of the vessel (of a liquid); to be spilled. 2. To boast; to vaunt; to strut; to swagger; to talk big; to be elated; to be puffed up; to exult vainly; to brag; to be over-joyed.

Prov. અધુરો ધડો છલકાય ધણે An empty vessel makes most sound.

છલંગ, *s. f.* [Hem. Des. छलङ्ग = S. स्कन्दः leaping.] A leap; a spring.

Id. છલંગ મારવી To leap; to jump.

છલર, *s. f.* A kind of grass used in religious rites.

છલા-છલ, } *adv.* [See છેલ-કા-તું.] Filled
છલા-છલ, }

to the brim; brimming over.

છલા-તું, Same as છેલ-કા-તું.

છલ્લર છલાઈ નય, નળ આવી મળે નયારે.

—વશલા.

છલા, *s. f.* The number six (Used in secret conversation).

છલી, *s. f.* [See છેલ the bark of a tree.] A kind of disease of the skin.

છળી, *s. f.* [See સળી a stick.] A little chip inserted in a hole in the ear to widen the flaps.

છળી, *s. f.* [See હલ્લો.] A gold-ring with little bells attached to it worn by women on a right hand-finger.

છળો, *s. m.* [See સલાહ.] An octangular gold ring worn in a pair on the little finger.

વાંક વીંટી બાળુબંધ બેરબારે, છળા આરશી રહી છે હાથ.

—દયારામ.

છળી, *s. m.* [See હાથ, હાથ-ડી.] A basket, in which materials of worship and offerings or presents are placed.

Id. હલ્લો બરવે To perform a ceremony, in which materials of worship, &c., are placed in a basket, and a dinner is given in honour of a goddess.

છવા-તું, *v. i.* [See છાયા, છા-તું.] To be covered. 2. To be eclipsed. 3. To remain unknown.

છ-વિટિ-યાં, *s. n. pl.* [See છ six + વીટી a ring.] Silver ornaments worn by women on the toes.

છ-વીસ, *adj.* [See છ + વીસ twenty.] Twenty-six; (26).

છ-સે, } *adj.* [+ સે a hundred. + Six
છ-સો, }
hundred; (600).

છહ-ળો, *s. m.* [See ઘસ+લો dim.] Loosened curdled milk.

છળ, *s. m.* [S. छल, fraud.] A disguise; an assumed form. 2. A pretence; a feint. 3. Teasing; annoying. 4. Fraud; trick; circumvention; treachery. 5. A counterfeit look of shame. 6. Persecution.

છળ-કારી, *adj.* [+ કર-તું.] Persecuting;

oppressive.

તે ન વિચારી અવિચારી તો, નાહો આગ્યો જાનકારી.

—પ્રમાનંદ.

જાનકી, *s. m.* [See જાન+કી dim.] A splash of water.

જાનના, *s. f.* Persecution.

જાન-પ્રપંચ, *s. m.* [+ પ્રપંચ.] Persecution in various ways. 2. Fraud. 3. Treachery.

જાન-ભેદ, *s. m.* [See જાન + ભેદ *fr.* S. મિદ્ to cut asunder, to separate.] Fraud; secret fraudulent ways. 2. Treachery.

જાન-વિદ્યા, *s. f.* [+ વિદ્યા.] Artful and skilful deception.

જાન-જુ, *v. t.* [See જાન.] To cheat; to deceive. 2. To annoy. 3. To persecute.

જાન-જુ, *v. i.* To be afraid; to be frightened.

જાંઈ, Same as જાયા.

જાંડુ, *s. m.* [See જાંડુ + કર doing *fr.* S. ક્ર, કર-જુ, to do.] A man who is in the habit of circulating false reports; a gossip; an idle tattler.

જાંજાન-માંજાન, *adj.* [See જાંજર + redup.] Not deep; shallow; superficial.

જાંજાન-માંજાન નહિ વાત, એ તો રમવી વાત અધાત.

—અમો.

જાંજુ, *adj.* [See જાંજર.] Mischievous; prankish.

જાં-જુ, *s. n.* [Imit.] The interjections and ejaculations of jugglery; a mere show; a parade; some empty noise; a little bustle about.

જાંડ, *s. f.* [See જાંડુ to sprinkle.] Cuttings; clippings; shreds; slips. 2. Sprinkling of water to purify impure things. 3. Blots of colour (to beautify clothes). જાંડ મારવી To circulate false reports; to fabricate a story. 4. [See જાંડ.] Facility. 5. A fib; a false story.

જાંડ-જાં, *s. n. pl.* Stains produced by sprinkling as in chintz. 2. Sprinkling (clothes, &c.) with saffron, &c.

જાંડ-જુ, *v. t.* [See જાંડ.] To sprinkle; to scatter in drops. 2. To circulate false reports. 3. To extinguish (fire, &c.) by sprinkling water. 4. To bribe.

Id. પાણી જાંડુ To sprinkle water. ગપ્પા જાંડવાં To circulate a false story. 2. To talk tall; to hold an idle conversation. બે પૈસા જાંડવા To give a bribe. ન્યાયાધીશને જાંડવા To bribe the judge.

જાંડ-જુ, *v. t.* [S. કાત cut, divided, *fr.* કા to cut.] To clip; to chop off; to cut off.

Id. વાડ જાંડવી To prune a hedge. જાંડી નાખવું-કાઢવું To cut off.

જાંડિ-યુ, *s. n.* [See જાંડ.] A bath on account of mourning.

જાંડિ-યુ, *s. n.* [See જાંડ six + આંડી a knot.] An ornament having six knots and strings, worn round the neck by women.

જાંડી, *s. f.* A sprinkling. 2. Drizzling of rain.

જાંડો, *s. m.* [Hem. Des. જાંડો = S. જલ છટા *fr.* S. છટા a lump.] A drop. 2. A stain; a blot. 3. Ignominy; a stigma.

Id. બે જાંડા નાખી લેવા To perform a hasty worship. જાંડા પાણી A covert term for liquor. 2. Drinking liquor. જાંડા પાણી લેવા To drink liquor. જાંડા ઉડવા-ઢાળવા To be sullied in one's reputation (by bad company).

જાંડ-જુ, *s. n.* [See જાણ-જુ.] Investigation; inquiry. 2. Trial; examination.

જાંડ-જુ, *s. n.* [See જાંડ-જુ.] Act of leaving food in the dish after eating a part of it. 2. The refuse of food.

જાંડ-જુ, *v. t.* [S. સજ્ to show, used for euphemy.] To give up for ever; to quit; to abandon. 2. To divorce. 3. To leave the refuse of food at a dinner.

Id. મૂકી જાંડુ To lay by ready to hand. બેરી જાંડવી To divorce wife. કન્યા જાંડવી To refuse to marry a girl to whom a promise of marriage is given.

જાંડ-જુ, Same as જીણ-જુ, જાણ-જુ.

જાંડે-જુ, } *s. n.* The refuse of food. 2.

જાંડયુ, } A woman divorced from her husband.

જાંડ-જુ, *v. t.* [See જાંડ.] To besmear or cover over with a thick layer of earth. 2. To shut up with a thick layer of mud. &c.

જાંડો, *s. m.* [See જાંડ.] A thick layer

of something wet and moist.

Id. અંદો મારવો-દેવો To fill a hole up with a thick lump of mud. અંદો ધાલવો To mix all sorts of food in a dish and eat the mixture in a hurry.

અંચ, *s. f.* [S. જાયા.] Shade; shadow; umbrage. 2. Shelter; protection. 3. Auspices; favour. 4. A ghost; a demon; a phantom. 5. A feint.

અંચડી, *s. f.* [+ ડી dim.] A small shade.

Prov. વેળા વેળાની અંચડી A man's fortune changes with circumstances. 2. The rise and fall of a man; the vicissitudes of fortune. ફરતાફરતી અંચડી Shadows come and go : Things never remain the same.

અંચડો, } *s. m.* Same as અંચ.
અંચો, }

અક, *s. f.* [S. શક્ત a worshipper of the goddess, Shakti. Cf. અકટો.] Intoxication.

રસ મતબાલા રૂપ બખાણું, મગન રહે મન માંહી;
ત્યાગી તનકી શુદ્ધ બિસારી, અક ચઢી લય નાહી.

—નિરાંતભક્ત.

2. The disgusting smell of the mouth of a drunkard. 3. Arrogance; houghtiness; pride.

In. અક મારવી To give out an offensive smell (as of liquor).

અક-ટા-ઈ, *s. f.* Same as અક-ટા-પણું.

અકટ, } *adj.* [See અક-ટો.] Drunk; in-
અકટું, }

toxicated; stupefied with drink.

અકટા-પણું, *s. n.* A drunken state; drunkenness.

અકટો, *s. m.* [See અક, શક્ત.] A tippler; a soaker; a sot.

અકમ-હોળ, *adv.* [+હોળ.] Overflowing; brimming over. 2. In large quantities.

અક-જું, } *v. i.* [See અક, અકટો.] To be
અકી ન-જું, }

intoxicated ; to be mad. 2. To be puffed up.

અકોટો, *s. m.* [S. શક્ત a worshipper of the goddess, Shakti (શક્તિ).] Same as અક.

અમળ, *s. f.* A leathern bottle or bag for holding water.

અમળિયાં, *s. n. pl.* Same as અમળ. 2. Extravagance.

અમળિયાં, *s. n.* Sing. of અમળિયાં.

અમર, } *adj.* [Dh. & Hem. Des. કિંમોલી=

અમર, } S. લઘુ જલ પ્રવાહ: a small stream of water.]

Shallow; not deep. 2. Superficial.

અન, *s. f.* [See અન-જું.] A shelf.

અન, *s. f.* [S. છદ્, છાદ્, to cover.] A thatch. 2. A kind of grass used in thatching.

અન-લી, *s. f.* A ceiling. 2. A thatch. 3. A small balcony.

અન-જું, *v. t.* [Hem. Des. ઠજ્જઠ્ઠ=S. રાજતિ it appears splendid, fr. S. સજ્જ ready, adorned.] To become; to befit; to suit. 2. To deserve; to merit.

તમને જે કહીએ, તે અન; શક કહેતાં, ભાલણ, જન લાને.

—ભાલણ.

3. [See અન, અન-જું.] To thatch. 4. To continue.

અનિ-યુ, *s. n.* Beating the breast in mourning, owing to sorrow. 2. A term of abuse used by women.

Id. અનિયાં લેવાં To beat the breast in mourning.

અણ, *s. n.* [See અન.] A thatched shed in connection with a house.

અટ, *s. f.* [See અટ ceiling.] The ceiling of an underground tank of water.

અટ, *s. f.* [See શિલા + પાટ.] A long slab of stone.

અણ, *s. n.* [Hem. Des. ઝાળ = S. ગોમયમ્, fr. S. જગમ.] Dung of a bull, cow, or buffalo.

2. Courage; spirit.

Id. તેનામાં અણ નથી He is a coward. અણ પુનજું To collect cow-dung. અણપુને Cow-dung and other kinds of refuse, which ought to be collected and removed. અણમાં તરવાર મારવી To do a cowardly act.

Prov. અણના દેવને ખાસડાંની પૂજા Tit for tat. અણના દેવને વાલની-કપાસિયાની આખો Everything at its proper value. અણનો ફીરો ધીમાં મરે One man's meat is another's poison: Let every man confine himself to his element: Sin is the life of a sinner, and holiness his death.

અણ-જું, *v. t.* [See અણ-જું. અણ-જું.] To strain; to filter; to sift. 2. To squeeze. 3.

To investigate. 4. To discriminate.

સફ ગુરના સંગ થકી સેવક ભુલ્યા બગડ્યા;
જેણે સત્ નામ લીધું છે છાણી રે.

—આપુસાહેબ ગાયકવાડ.

છાણિ.યુ., *s. n.* An article having the form of a basket made of cow-dung.

છાણું., *s. n.* [See છાણ.] A cow-dung cake.

Id. છાણું થાપવાં To knead cow-dung and form it into cakes. માથે છાણું થાપવાં To throw off obedience; to be disobedient. વરને માથે છાણું થાપશે She will rule the roost. છાણું સંકારવાં Helping in a meritorious act. છાણું વીંછીને ચઢાવવો Helping one on in mischief; abetment.

છાતરક, *s. f.* The gallop of a horse.

છાતરાં, *s. n. pl.* [See છાતરે.] Husks.

છાતી, *s. f.* [S. ऋद् to cover, See આ.છાદન. Or, S. જાત divided fr. જો to divide.] The chest. 2. The breasts of a woman. 3. Courage; boldness; intrepidity; fortitude. 4. Presence of mind.

Id. છાતી કાઢીને ચાલવું-છાતીભેર ચાલવું To walk defiantly. છાતી કુટવી To beat the breast owing to sorrow. છાતી બેસવી To be drowned in sorrow; to lose one's courage. છાતી ફાટવી To be confused; to be confounded; to be surprised; to be astonished. છાતી ભરાઈ આવવી To be suffocated. 2. To be overpowered by a sudden feeling; to be overcome with feelings. છાતી પાકવી To have putrid matter or phlegm in the chest. છાતી કુટવી (of a girl) To arrive at the age at which the breasts are formed. છાતી તોડવી To work hard. છાતી ઠોકીને કહેવું To speak with confidence. છાતી પર બેસવું To sit so close to a person as to confound him (when he is at work). 2. To be doggedly pressing; to be imperatively urgent. છાતીપર હાથ મુકવો, છાતીએ હાથ દેવો To encourage. છાતી પિગળવી To feel pity. છાતી બળવી To be jealous. 2. To sympathize. છાતી ચલાવવી-રાખવી To undertake a hazardous work. છાતીનું, છાતીવાળું, છાતીનું ધાડું Bold. 2. Requiring boldness. પોચી છાતીનો Unenterprising; timid. છાતી સરસું રાખવું-ચાપવું To hold in close embrace; to embrace with

affection. છાતી ઉપર હાથ નાખવો To make an indecent attack upon a woman. છાતીનું કહણ Unfeeling; heartless. છાતી ઉપર પથ્થર મૂકવો To bear one's sorrow with a stout heart. છાતીની મુક્કી A blow on the vital parts. 2. A loss or death which injure oneself personally; a personal injury. છાતી ઉંચી આવવી To be gratified. to be satisfied. છાતી કાલવવી To bemoan one's misfortune. છાતી ટાઢી થવી To be satisfied; to be at ease. છાતી ઠોકીને With certainty; confidently. 2. with courage; courageously. છાતી હાથ ન રહેવી To be under the control of emotions and feelings. 2. To lose one's control over one's feelings; to lose courage. છાતીએ ડાઘ લાગવો To be heartily sorry. છાતીએ ધરડું To embrace. છાતીનો આખો Adventurous; enterprising; careless of risk or danger; rash.

છાતી-ચઢું, *adj.* [+ ચઢાવવું.] Bold; courageous.

છાતી-પૂર, *adv.* [+ પૂર filling, reaching.] Approaching to the breast.

છાતી-ફાટ, *adv.* [+ ફાટવું.] Bitterly (of crying, weeping). 2. (Working.) So hard as to break the chest.

છાતી-ભેર, *adv.* [+ ભરાઈ આવવું, ભરવું.] So as to cause panting while ascending (of a steep height).

છાના-છપવું, *adj.* [See છાનું + છુપાવવું.] Secret.

છાના-છીના, *adv.* Secretly. 2. Silently.

છાનું, *adj.* [S. ऋद् covered fr. ऋद् to cover.] Concealed. 2. Secret; private. 3. Silent.

Id. છાનું રાખવું To keep secret. 2. To stop speaking or crying. 3. To appease or pacify. છાનું રહેવું To be quiet; to keep silence. 2. To remain secret or unknown.

છાનું-છપવું, Same as **છાના-છપવું**.

છાનું-માનું, *adj.* [+ માનું redup. of છાનું.] Very secretly and quietly.

છાપ, *s. f.* [See છાપવું.] A stamp; a print; an impression. 2. A seal. 3. The impress of a master or of perfection. 4. Reputation.

Id. ଭାସ ଭାସ To make a seal; to seal. To produce an impression. ଭାସ ପଞ୍ଚି-ଢ଼ିଲି To be affixed or produced (of a seal, an impression). 2. To have a reputation (good or bad). ଭାସ ପାଞ୍ଚି To make an impression. ଭାସ ପାଞ୍ଚି-ଭେଷାଞ୍ଚି To establish a reputation (good or bad). 2. To produce a good impression on another person's mind. 3. To create a respect for oneself; to hold in awe; to hold in terror. ଭାସ ଭାସି To come down suddenly (of a paper-kite). ଧାରକାରି ଭାସ ଭେଷବି-ଭେଷି Lit. To get oneself branded with the symbols of the weapons of the god Kṛiṣṇa, as a mark of having made a pilgrimage to Dvārka. 2. To pass an examination. 3. To obtain a certificate of having passed an examination.

ଭାସ-ଭାସ, } s. n. [P. चापखाना *fr.* चस्पीदन् to stick; See ଧାସ, ଧାସ, ଧାସ-ଭାସ, + ଭାସ.] A printing press. 2. A printing establishment; a printing office.

ଭାସ-ଭାସ, s. m. [+ P. कर्दन् = S. क. कर, કર. ଭାସ.] to do.] Same as ଭାସ-ଭାସ.

ଭାସ-ଭାସ, s. f. Printing; stamping; making an impression. 2. The manner of printing. 3. An edition.

ଭାସ, s. f. [See ଧାସ, ଭାସ.] A smart blow; a slap.

ଭାସ-ଭାସ, } s. m. A printer.

ଭାସି, s. f. [See ଭାସ.] A small roof. 2. A thatched cottage.

ଭାସି-ଧାସ, s. m. pl. A person of a caste among the Hindūs, who are generally merchants and put on flat turbans.

ଭାସି, s. n. [Dh. Des. डिपिरं = S. पलाम् straw.] A roof. 2. The top of a house. 3. A cottage; a small house. 4. An over-growth of hair on the head so great that it partially covers the forehead. 5. A broad uncouth hat.

In. ଭାସି ବସି To increase (of the hair on the head). ଭାସି ଢାସି To put the roof on. ଭାସି ଧାସି To throw off restraint. ଭାସି

ଧାସି To raise to the seventh heaven by false praises.

ଭାସ-ଭାସ, v. t. [P. चस्पीदन् to stick. Or S. *fr.* स्थाप् to place] To print; to stamp; to impress. 2. To publish. 3. To settle the price, &c.

Id. ଭାସି ଧାସି Lit. A stamped weight. 2. A notorious person.

ଭାସ, s. n. A newspaper. 2. A mark; an impression.

Id. ଭାସି ଭାସି To cut a mark on.

ଭାସି-ଭାସ, p. p. adj. [See ଭାସ-ଭାସ.] Stamped; impressed; printed. 2. Published. 3. Settled as to the price, &c. Notorious.

Id. ଭାସି ଧାସି See Id. under ଭାସ-ଭାସ.

ଭାସି, s. m. A stamp; an impression. 2. A sudden attack. 3. An invasion. 4. A tax.

Id. ଭାସି ଭାସି To make a sudden attack on. 2. To make a mark; to stamp.

ଭାସ, s. f. [S. शरव a shallow dish.] A circular, broad, shallow bamboo basket.

ଭାସ-ଭାସ, s. f. A small ଭାସ.

Id. ଭାସି ଧାସି To arrange fruits, &c., in a wicker basket, and present it to a Brāhman after the death of a person.

ଭାସ-ଭାସ, s. n. Same as ଭାସ, ଭାସ-ଭାସ.

Prov. ଭାସି ସୁର ଧାସି ନ ରହେ The less cannot include the greater: The whole is greater than its part.

ଭାସ-ଭାସ, s. n. [Hem. Des. साहुली = S. वस्त्र a garment; or झाड़ो = S. प्रदीप: a lamp; *fr.* S. जया lustre.] A kind of thin checkered cloth used as an upper garment by women.

ଭାସ, s. f. [S. *fr.* छद् to cover.] Shade; shadow. 2. Shelter; protection. 3. Auspices; favour. 4. A ghost; a phantom.

Id. ଭାସି ପଞ୍ଚି To fall (of a shadow). 2. To be thrown into shade; to be eclipsed; to be humbled. ଭାସି ଭାସି To put in light and shade (of a drawing). ଭାସି ରହେ To live under the protection of.

ଭାସି-ନାସ, s. m. [S. *fr.* + नट an actor *fr.* नट to act a part.] A particular musical air.

ଭାସି-ପୁରୁଷ, s. m. [+ ପୁରୁଷ.] The image resembling one's own self which one sees

in the sky after intently looking at one's own shadow for a long time.

કાયા-યંત્ર, *s. n.* [+ S. યંત્ર.] A sun-dial.

કાચું, } *adj.* [See કા.વું.] Thatched.
કાચે-લ, }

2. Covered with a roof; roofed.

કાચે-લ, Same as કાચ-લ.

કાચે, *s. m.* Same as કાચા.

કાર, *s. m.* [See કાર, ખાર.] Ashes. 2. Mould. 2. Pellicle; a film.

ઢીલાં તે ઢીલાં વાગશે રે, પછી છેક થશે તન કાર.

—કાટમ.

કાર-વું, } *v. t.* [See કાર-વું.] To
કારી વાળ-વું, }

compromise.

કારિ-ચું, *s. n.* A brush made of a handful of grass, and used in rubbing and cleaning metal pots with ashes.

કારી, *s. f.* [See કાર.] A thin film or cover formed on the surface of a liquid; pellicle; a film.

Id. કારી વળવી To have the film formed on the surface of a liquid. આંખ ઉપર કારી વળવી To suffer from the cataract of the eye.

કાફું, *s. n.* Dust; rubbish.

કારેડિયાં, *s. n. pl.* [See કાર ashes + કાઢ-વું.] Three earthen pots, covered with a piece of yellow cloth, and placed at the end of a street in a court-yard (ચક્રું) on the thirteenth day after the death of a man (among the કણબી community).

કાલ, *s. f.* [Dh. & Hem. Des. કાલી=S. ત્વક્ skin, *fr.* S. કાલી, કાલ, સલ્ક, bark, rind.] Bark; rind; peel. 2. An exterior covering.

કાલ, *s. m.* [See પચાલ fascination, charm.] Fascination. 2. An absorbing thought.

Id. તે તો મારો કાલ કોરતો નથી He is constantly after me making his entreaties. કાલ ચૂકવો-કોરવો To give up thinking about.

કાલક, *s. f.* [S. કાલ-ન washing *fr.* કાલ, કાલ, to wash.] A wave; a sudden jerk of water; a splash.

કાલ-ક-ખાત્ર, *s. f.* [+ P. કાજ a player *fr.* કાજતન to play.] The game, in which

each player tries to harrass another by splashing water against his face.

કાલ-કું, *s. n.* A corn-bag carried on the back of an ass; an ass-pannier.

કાલ-કું, *adj.* [See કાલ-ક.] Shallow; not deep; shoaly. 2. Shallow-minded; vain; inflated; light-minded; empty-headed.

Id. કાલક પાણીમાં ફરવું To be a fresh-water sailor; to be shallow-minded; to be vain. 2. To make a false show.

કાલિ, *s. n. pl.* [See કાલ.] Husks.

Id. કાલિ કુટવાં To make a vain attempt; to undergo fruitless trouble.

કાલિ-યાં, *s. n. pl.* Broad brass cups. 2. Plural of કાલી.

કાલી, *s. f.* A bangle.

Prov. આ લે તારી કાલી, અને હું તો મારે ચાલી (A wife says to her husband) Take these bangles which I wear owing to my relation to you, henceforth I shall have nothing to do with you. (Used in showing willingness to part with or to be divorced from a dear thing.)

કાલું, *s. n.* [See કાલ.] Husk; peel.

કા-વણ, *s. n.* [See કાયા *fr.* S. કદ્ to cover.] Material used in thatching.

કા-વણી, *s. f.* Temporary sheds erected for troops; an encampment; a camp; lines.

કાવર, *s. m.* [See કાવરવું.] A Covering. હું ભાવનો કાવર કરીને રે, કીચિરિવર ધર વર તમે વરજે રે.

—કયાશમ.

કાવ-ર-વું, *v. t.* [See કાયા *fr.* S. કદ્ to cover.] To hide; to conceal; to keep secret. 2. To take under one's protection. 3. To compromise.

કા-વું, *v. t.* [S. કદ્ to cover; See કા-વણ.] To thatch.

કાશ, } *s. f.* [Hem. Des. કાસી = S. તક્મ whey.] Whey; the serum or watery part of milk; butter-milk.

Id. કાશ બાકળા થઈ ગયા All gone to dogs. કાશ પીવી To breakfast. કાશ બાકળા થવું To become sour; to become tasteless. 2. To become pale in the face; to be disappointed. કાસમાં પાણી ઉમેરવું To give an exaggera-

ted account of.

Prov. છાસ લેવા નહું ને દોહણી સંતાડવી Do nothing, which you would wish to conceal. કોણી છાસ ઉકરડે દોળવી Giving away a thing at a dead loss. 2. Marrying a girl to an unworthy man.

છા-સદ, } *adj.* [S. શ્વ six+સદ્, સાઠ, sixty.]
છા-સેદ, }
Sixty-six; (66).

છા-સદ-ચો, *s. m.* Juvār crop grown by irrigating the fields in the month of Jeth (May-June).

છા-સી, *adj.* [S. શ્વ six + અશીતિ. એંશી, eighty.] Eighty-six; (86).

છા-સેદ, Same as છા-સદ.

છાળ, Same as ડાળ.

છિંક, *s. f.* [See છિંક-વું.] A sneeze.

Id. છિંક આવવી-ખાવી To sneeze. છિકો આવે એવું Very clean.

છિક-જી, *s. f.* Snuff.

છિક-વું, *v. i.* [S. છિક્ષા a sneeze.] To sneeze.

Id. છિકતી છિકું પડવું To take offence without any serious fault. છિકતી દડે (એવો જીલમ) Arbitrary sway; a tyrannical rule.

છિકારવું, } *s. n.* [See શિંગડું + વાળું hav-
છિકારું, }
ing.] A kind of deer having horns; a stag.

છિદ, Same as છીદ.

છિડી, *s. f.* [Hem. કોડી=S. લઘુ રચ્યા a narrow lane.] A narrow open space behind a house.

છિઃ, *interj.* [Imit.] Pshaw! fie! pish! for shame! an interjection showing contempt. 2. A term used by children to denote something dirty, filthy, or disagreeable.

છિક-જી, Same as છિક-જી.

છિકાર-વું, *s. n.* An animal of the lizard kind, which is supposed to breathe out poison. 2. A small kind of deer.

છિકાર-વું, } Same as છિકાર-વું, છિકારું.
છિકારું, }

છિછણું, *adj.* [See છાછ-વું shallow.] Unsociable; insolent; impolite. 2. Childish; foolish. 3. Mischievous; troublesome.

છિટ-કોર-વું, *v. t.* [Imit. See છિટ-વું.] To sprinkle.

છિટ-છિટ, Same as છડ, છિઃ.

છિજી-વું, Same as છજી-વું.

છિજી-વું, Same as છિન-વું.

છિતરી, Same as છિડી.

છિત-વું, *v. i.* To be driven on to the shallows; to be aground or stranded.

છિદ-રી, *s. f.* [See ચીટ, ચુન-ડી.] A kind of upper garment of varied colours worn by women.

Prox. છિદરી, એટલી ભાત (માણસ બિલકુલ બુલ્લનો બરેલો છે.) Every man has his defects: Every man is liable to err: To err is human. 2. (= કપાળે કપાળે ભૂલી મતિ) Many men, many minds.

છિદ-વું, *v. t.* [See છડ-વું] To pound; to beat severely; to press violently. 2. To trample; to tread upon.

છિદ, *s. n.* [S. છિદ્ to cut.] A hole; a bore. 2. A way of entrance. 3. A flaw; a defect. 4. A secret fault. 5. Vacuity. 6. A foible; a shift; a salvo; a loophole. 7. A vulnerable point.

Id. છિદ શોધવું To find out a hole or a defect. 2. To find out a fault in a man with a view to censure him. 3. To slander.

છિન-વ-વું, } *v. t.* [Caus. of છિન-વું fr. S.
છિની-વ-વું, }

છિદ્, છિન-દ્, to cut, to divide.] To snatch; to wrest; to deprive of; to usurp; to take away by force.

છિન-વું, *v. t.* [S. છિદ્ to cut.] To peel. 2. To split.

છિનાળ *s. f.* [Dh. Des. કિંકર = S. દુઃશીલ an ill-behaved woman; or Hem. Des. કિંજા, કિંજાલો, કિંજાલી, = S. જાર: a paramour, fr. S. કિંજ cut + નાલ નળ, નાળ, a tubular vessel of the body.] An adulteress; a whore; a fornicatress; a harlot.

છિનાળ-વાડો *s. m.* [+ વાડો.] The part of a town, where concubines reside. 2. A brothel.

છિનાળ-વું, *adj.* Practising adultery; lewd; debauched.

છિનાળી, *s. f.* } Whoredom; adultery;
છિનાળું, *s. n.* }

concubinage; fornication.

કિન્ન, *adj.* [S. *fr.* કિન્ન to cut.] Divided; cut off.

કિન્ન-કિન્ન, *adj.* [+કિન્ન.] Cut and broken.

2. Completely spoiled.

કિન્ન-કળી, *s. f.* A kind of snake.

કિન્ન-કું, *s. n.* A large and shallow earthen dish.

કિન્નર, *s. f.* [See કિન્ન.] A large flat stone.

કિન્ન-ફે, *adj.* Dirty; filthy.

કિન્ન-કું, Same as કિન્ન-કું.

કિન્ન-કું, Same as કિન્ન-કું.

કિન્ન-કું, } *v. i.* [Pres. 1st pers. pl. of કિન્ન to be.] (We) Are.

કિન્ન-કું, *s. n.* [See કિન્ન.] A bark; peel.

કિન્નર, } *s. n.* [See કિન્નર.] A tank in a ruined state. 2. A pond.

કિન્નર કાઢી નય, નળી આવી મળે નયારે.

—વક્તવ.

કિન્ન-કું, Same as કિન્ન-કું.

કિન્ન, Same as કિન્ન.

કિન્ન, Same as કિન્ન.

કિન્ન, *s. n.* [See કિન્ન.] An opening in a hedge.

Id. કિન્ન પાડવું To make a gap in a hedge.
2. To make an opening in order to get access to, or go out of a place.

Prov. કિન્ન રહેયે તે ચેર There is a presumption against a trespasser.

કિન્ન, } *interj.* Pshaw ! tush ! tut ! fie !

કિન્ન-કિન્ન, *adj.* Bad; dirty. (Used in speaking with little children.)

કિન્ન-આડી, *s. f.* [See કિન્ન.] Dust.

કિન્ન-આડી, *s. m.* [See કિન્ન + કાર the sound *fr.* કરવું.] Putting one to shame.

કિન્ન, *s. f.* [See કિન્ન-કું.] Chintz; printed cloth; calico.

કિન્ન, *interj.* [See કિન્ન, Imit.] Same as કિન્ન.

કિન્ન, *s. f.* [See કિન્ન.] A prejudice; an objection. 2. Disgust.

કિન્ન, *s. f.* [See કિન્ન calico.] a printed piece of cloth.

કિન્ન, *s. n.* [See કિન્ન.] A pretence; a pretext.

કિન્ન, *s. f.* [See કિન્ન.] Distance.

કિન્ન, *s. f.* [કિન્ન, કિન્ન.] A narrow path; an alley. 2. A hedge.

કિન્ન, Same as કિન્ન.

કિન્ન, *s. f.* [See કિન્ન-કું.] A scraper; a scoop.

Id. માથે કિન્ન મૂકવી Lit. To cut down. 2. To destroy. 3. To waste. 4. To annihilate.

કિન્ન, *s. f.* [See કિન્ન.] A prejudice; scrupulous; an objection.

કિન્ન-ફે, *adj.* [See કિન્ન-ફે] Shallow.

કિન્ન, Same as કિન્ન.

કિન્ન, *s. f.* [S. કુક્કિ] A shell.

કિન્ન, Same as કિન્ન.

કિન્ન-કું, *v. i.* [Hem. Des. કિન્ન-કું *fr.* S. તપ્યતિ it is satisfied *fr.* S. તપ્ to be satisfied; or S. સિચ્, સિચ્, to sprinkle.] To be satisfied; to be allayed; to be quenched. 2. To sprinkle.

Id. તરસ કિન્નવી To quench or allay thirst.

કિન્ન, *s. m.* [Dh. Des. કિન્ન-કું = S. કિન્ન-કું કારુ વિશેષ: a calico-printer *fr.* P. चस्पादिन् to press. See કિન્ન-કું to print.] A cloth-printer. 2. A stamper.

કિન્ન-કિન્ન, Same as કિન્ન.

કિન્ન, *s. n.* [See કિન્ન.] A flat dish.

કિન્ન, *v. i.* [Pres. 1st Pers. Sing. of કિન્ન to be.] (I) Am.

કિન્ન, *s. n. pl.* Unwoven stuff.

Id. કિન્ન નિકળવી To be worn out; to be threadbare (of a garment).

કિન્ન, *s. n.* [See કિન્ન, કિન્ન.] The long projecting mouth of a beast; the snout.

કિન્ન-કું, Same as કિન્ન-કું.

કિન્ન-કું, *s. f.* [See કિન્ન-કું.] Act of treading or crushing.

કિન્ન-કું, *s. n. pl.* Ornamental small black dots tattooed on the hands; feet, and forehead of women.

કિન્ન-કું, *v. t.* [S. કુદ્, કુદ-ગ-દ્, to wound.] To tread; to trample. 2. To crush; to beat; to press violently.

કિન્ન-કું, *v. t.* To tread; to trample

upon. 2. To cause to crush.

ક્રુદા.ક્રુ, v. i. To be trampled upon. 2. To be crushed.

ક્રુદા, s. m. Mince; crushed state; anything crushed, or reduced to powder.

Id. ક્રુદા કરે To make fine pieces of a fruit, &c., by means of a scoop or knife.

ક્રુ, interj. [Imit.] A term showing contempt. 2. s. n. Conjuratation; a charm; a spell.

ક્રુદ, s. f. [See ક્રુદ.ક્રુ.] Liberty; freedom; exemption from control. 2. Permission; allowance. 3. The amount deducted; abatement.

Id. ક્રુદ મેદવી-મૂકવી To make a reduction in an account for prompt payment. ક્રુદ રાખવી To make an exception or provision in an agreement. ક્રુદ આપવી To give leave to do; to allow; to leave a matter to one's discretion. 2. To leave one free to do or omit to do a thing. ક્રુદ લેવી To take the liberty of; to presume. બેદવાની ક્રુદ લેવી To take the liberty of saying. ક્રુદથી વાત કરવી To talk freely. 2. To talk unguardedly. 3. To speak cheekily; to take liberties with.

ક્રુદ.ક, adv. By retail; not whole-sale (of selling or buying). 2. Selling or buying in small quantities.

ક્રુદક-આરી, s. f. [+ આરી.] A way or means of escape.

ક્રુદ.ક-આરો, s. m. [+ આરો.] Same as ક્રુદ.કારો, ક્રુદ.કો. 2. Delivery; giving birth to a child.

ક્રુદ.કારો, } s. m. Release; liberation; emancipation; deliverance: freedom from restraint. 2. Remission of a claim; acquittance from debt.

ક્રુદ.ક્રુ, v. t. [See ક્રુદ left fr. ક્રુદ to leave.] To become loose; to get loose from bondage; to be released from restraint or trouble; to be extricated. 2. To part or come asunder; to be disunited; undone, disjoined, or disengaged. 3. To break out; to burst forth. 4. To spring up; to rise into active

operation. 5. To set in furiously; to run off wildly and madly. 6. To become dissolute; to rush headlong. 7. To go off; to explode; to be discharged (of a gun, &c.). 8. To be reckless; to set to with full swing; to engage in ardently.

N. B.—ક્રુદક્રુ is used as an auxiliary verb to show the completion of the action, in which the doer was engaged against his will, and of which he was glad to be free. e. g., લખી ક્રુદક્રુ, કહી ક્રુદક્રુ.

Id. અંધનમાંથી ક્રુદક્રુ To be from a bondage or a binding. કરજથી-કરજમાંથી ક્રુદક્રુ To be free from a debt. ગાંઠ ક્રુદવી To be untied; to be unloosened (of a knot). 2. To be separated from (of friends). સાંધા ક્રુદવા To be from gout. 2. To be free (in body) to move about. સાંધે સાંધા ક્રુદી જવા To be disjointed; to be loosened in the several joints of a whole. પરસેવો ક્રુદવો To arise (of perspiration). કુન્નરો-કમકમાડી-કમકમી ક્રુદં To have a trembling fit. પવન ક્રુદવો To arise (of wind). 2. To break wind. પાણી ક્રુદક્રુ To have an unusual excretion of saliva. 2. To have a discharge of seminal matter. ગાંઠ ક્રુદવી To suffer from diarrhoea. અંકુશ-તોપ-તીર-આતસખાજ ક્રુદં To be discharged (of a musket, &c.). નિશાળ ક્રુદવી To be dismissed (of a school). પોતિયું ક્રુદક્રુ-ક્રુદી જવું To be terrified. ક્રુદી પડવું To drop down, by the knot being loosened or untied. 2. To be expended uselessly; To be wasted (of money). 3. To be free from a binding; to plead that an agreement is not binding upon oneself (in law). ક્રુદી ચાલે ચાલવું To walk without a restraint or freely. કામ કરી ક્રુદે એવું Obliging; of an obliging nature. ગ્રહણ ક્રુદીરહેવું To be over (of an eclipse).

Prov. ચમડી તુટે, પણ દમડી ન ક્રુદે, એવો A miser. 2. Miserly.

ક્રુદા.પણ, s. n. Release. 2. Freedom.

ક્રુદી, } s. f. Remission; leave; liberty.

ક્રુદી, } 2. Permission. 3. Freedom from work; a vacation; the recess-time.

કુકું, } *adj.* Loosened; disengaged; loose.

2 Not fixed; hanging; flowing. 3. Not crowded or close. 4. Free; unengaged; unemployed. 5. Exempt; free; detached. 6. Unbound; at large. 7. Not made fast; not attached. 8. Distinct; separate.

Id.—**કુકું મૂકું** To let loose; to set at liberty. 2. To weep and cry aloud. **કુકા થવું** To play freely; not to be at the heels of the mother (of a child). (બેભવામી) **કુકા થવું** To speak without any restraint; to speak freely (of a child). **કુકે મ્હેડે રેવું** To weep bitterly or putting aside all restraint.

કુકા ઉડા, *s. m.* Divorce; dissolution of marriage; legal separation of husband and wife (Generally used with the verb કરો.). 2. **કુકા ઉડા થવા** To give birth to or deliver a child (of the mother).

કુકું પડવું To be separated. **કુકું મારવું** To throw. **મોહવું કુકું** Free in talking; talking freely. **હાથવું કુકું** Liberal; free in spending; senerous; extravagant. **કોથળીનું મોહ કુકું મૂકવું** To spend freely. **કુકે દોપટે** Unencumbered. 2. Securely; with out fear. **કુકે મોહડે** With the face open. 2. Without restraint.

કુકું છવાયું, *adv.* [+ છવાયું.] Being few and iar between. 2. Occurring at intervals.

કુપ-કુપા-મણ, *s. f.* A game for children, generally known as એલ-ગેલ દીવા-ગેલ (Used in the Sūrat Dst); the play of Hide and Seek.

કુપ-કું, *v. i.* [S. ગુપ્ત protected *fr.* ગુપ્ત to protect.] To hide or conceal oneself.

કુપા-કું, } *v. t.* To conceal; to hide;

કુપા-વ-કું, }

to lock up; to seal up. 2. To withhold; to reserve; not to disclose; not to divulge; to conceal; to secrete. 3. To supress; to hush up; to keep back. 4. To make a secret of.

કુપા-કું, *v. i.* [Pass. of કુપ-કું.] To be hidden. 2. To hide in ambush; to conceal oneself.

કુપું, *adj.* Hidden; concealed; secret.

કુમ-કાર, } *s. m.* [See કુમ-કુમ + કાર

કુમ-કો, }

the sound.] A jingling sound.

ગિડ ગિડ તાન કુમ કુમ કુમ કુમ કે, બાળે મૂધરા રે લોલ. —**દયારામ.**

કુમ-કુમ, *adv.* [Imit.] Jingling; tinkling.

કુ-મંતર, *s. m.* [Guj. કુ Imit. મંતર, મંત્ર.] Conjuratation; incantation; enchantment; a charm; spells.

કુરી, [S. કુરિકા. Or, કુ to wound, to injure.] Same as કરો.

કુવા-કું, } Same as છવા-કું.

કુવા-ઈજ-કું, }

કુવા-કું, } Same as છવા-કું.

કુવા-ઈજ-કું, }

કુવું, *v. t.* [See સીવ-કું.] To touch; to come in contact with; to meddle with. 2.

To feel. 3. To pollute with the touch.

કૂટ, Same as કુટ.

કૂડું, Same as કુડું.

કૂપું, Same as કુપું.

કૂરી, Same as કુરી, કરી.

કૂવું, Same as કુવું.

કૂટા-વ-કું, *v. i.* [See કૂટું.] To be cross or sullen.

કૂતાળીસ, *adj.* [See Guj. છ *fr.* S. ષ્ઠ six + ચાળીસ forty.] Forty-six; (46).

કે, *v. i.* [S. અસ્તિ *fr.* અસ્ to be.] Third person singular and plural, indicative present of છે; is; are

કે, *interj.* [Imit.] Fie ! Pshaw !

કે-કે, Same as કી-કી.

કેક, *s. f.* [See કેકો.] The end. 2. An extremity. 3. *adv.* Very much; exceedingly. 4. Wholly; entirely. 5. At length; at last; after all.

એ વૈરાગ્યને ભડ વારણે, બીજા ગયા રે અનેક છ; ભલા રે કુડા અવની ઉપરે, ગણતાં ન આવે કેક છ. —**નિકુળાનંદ.**

કેક-જી, *s. f.* [See કેક-કું.] An erasure; act of erasing. 2. An eraser.

કેક-કું, *v. t.* [See કેકો.] To blot out; to cross; to cancel; to score out. 2. To erase; to scratch.

કેકા-કેક, *s. f.* Scratches in several places (in writing).

કેકો, *s. m.* [Hem. Des. કેક = S. સ્પષ્ટ

touched.] The stroke, line, cross, &c., showing a cancellation; an erasure; a scratch.

Id. ઉકો મારવો-મૂકવો To scratch out; to take out (of a list) by scratching.

ઉડી, *s. f.* [*S.* ઝાટો a piece of cloth. See સાડી.] A dhotar worn by a child at night.

ઉડું, *s. n.* [See ઉડા, ઉડું.] A distance. 2. An interval. 3. Extent; reach; range. 4. Impossibility.

પૃથ્વીમાં આના જેવી અન્ય જેવી, તેનાં તો ઉડાં જ !
—પ્રેમાનંદ.

Id. ઉડું બાગડું To reduce the distance between. ઉડું પડવું To be come distant; to be left at a distance.

ઉદ, *adv.* Far off; at a distance.

Id. ઉટે બેસવું To be in the monthly course.

ઉડ, } *s. f.* [See ઉડ-વું.] Teasing. 2. A nickname.

ઉડ-તી, *s. f.* [See ઉડ-વું.] A fault. 2. A defect.

Id. ઉડતી શોધવી To find fault with.

ઉડ-હો, A poetic variant of ઉડો.

ઉડ-વું, *v. t.* [*S.* હિદ્ to be afflicted. See બિજ-વ-વું.] To vex; to fret; to tease; to irritate. 2. To touch; to intermeddle.

Id. ઉડી જોડું To harass or insult a man in order to ascertain what stuff he is made of. 2. To inquire into; to test; to sound. 3. To play upon a musical instrument. ઉડ્યાં કરવું To offend or tease a man often and often.

ઉડા-ગાંઠ-ભૂ, } *s. n.* [See ઉડો + ગાંઠ-ભૂ.]

The garment with which the ends of the bride's and bridegroom's upper garments are tied in the marriage ceremony.

ઉડા-છુટ-કો, *s. m.* [+ છુટ-કો.] Divorce.

ઉડા-ઉડી, *s. f.* [See ઉડો.] A knot of one of the ends of the upper garments of the bride and bridegroom tied at the time of performing the marriage ceremony.

ઉડા-બંધ-ન, } *s. n.* [+ બંધ-ન, બાંધ-ભૂ, બાંધ-ભૂ.] Same as ઉડા-ગાંઠ-ભૂ.

ઉડો, *s. m.* [*Dh. Des.* કોયો *fr.* *S.* કોદ; ઉદ, cutting, a cut, a division. See ઉવટ, ઉવાડું, ઉક, ઉડું, ઉટે, ઉડું.] The end; termination; conclusion. 2. Limit; boundary; skirts; border.

Id. ઉડો ઝાલવો-પકડવો To take support. 2. To importune. ઉડો મૂકવો To leave all connection with; to have nothing to do with. 2. To cease from harassing. ઉડો ફાડવો-ફાડી આપવો To divorce. ઉડો વાળવો To weep in a mourning with an end of the upper garment drawn over the face. તારો ઉડો વાળું ! A term of abuse used by women. [*N. B.*—ઉડો વાળવો To draw the upper end of the *sādī* over the face and weep. *Cf.* ધુધટો તાણવો or દાજ કાઢવી To draw the upper end of the *sādī* over the face from modesty.]

ઉડો દાવવો To bring to a termination. ઉડો આવવો To come to an end. 2. To be extinct. ઉડો માથે નાખવો To throw away all restraints of decency or politeness. ઉડા તળે ઢાંકવું To cover the head of an infant with the end of the *sādī* in order to protect it from the sun, rain, &c. ઉડો ડાડવો To divorce. ઉડો પાથરવો To beg pardon. ઉડો શોધવો To seek the protection of. ઉડા ડાડી નાખવા To lose courage. 2. To give up all concern with. ઉડે ગાંઠ વાળવી To remember. 2. To make a resolution. ઉડે બાંધવું To collect. 2. To follow an advice. 3. To withdraw (a promise); to recant. 4. To attach oneself firmly to (of a vicious habit). ઉડે બાંધી જવું To carry the results of one's meritorious deeds to the next world (of a dead or dying person).

ઉણી, *s. f.* [*S.* હિદ્, હિન-દ, to cut. See ઉદ-ન.] A chisel.

ઉતર-પીડી, *s. f.* [See ઉતર-વું to deceive + પીડો a ball.] Confusion. 2. Cunning; deceit.

ઉતર-આણ, *s. f.* [+ *P.* નાજ્ fond of *fr.* નાજ્તન to play.] Same as ઉતર-પીડી.

ઉતર-વું, } *v. t.* To cheat; to deceive; to impose upon; to defraud.

ઉતરા-મણ, *s. f.* A decoit; a deception;

cheating; the state of being deceived or cheated.

ઉત્તર-વૃ, *v. i.* To be deceived, cheated, or imposed upon; to be taken in.

ઉત્તર-સીસ, } *adj.* [See *ઉ* fr. S. *વદ* six + *ચાળીસ*.] Forty-six; (46).

ઉદ, *s. m.* [S. *જિદ્* to cut.] A hole; a bore; an orifice; a burrow. 2. A crack; a cleft; a fissure. 3. The denominator of a fraction. 4. The divisor.

ઉદ-ક, *adj.* That cuts, splits, or severs; piercing. 2. *s. m.* A divisor. 3. The denominator of a fraction.

ઉદ-ન, *s. n.* Cutting; dividing; splitting; intersecting.

Id.ઉદન-બિંદુ, **ઉદન-રચળ** The point of intersection. **ઉદન રેષા-લીટી** The secant of a circle.

ઉદન-ભેદન, *s. n.* [+ *ભેદ-ન*.] Complete wreck; total ruin.

ઉદ-વૃ, *v. t.* To cut; to split; to divide; to bore; to intersect. 2. To destroy; to cut up. 3. To pierce through; to sever. 4. To perforate.

ઉદા-વૃ, *v. i.* To be cut.

ઉદા, *s. m.* [S. *જિદ્* to cut. See *કેડો*, *ખેડો*, *ઉડો*.] Following; a pursuit.

ઉદાં, *s. n. pl.* Holes.

ઉર, *s. f.* [See *સેર*. *સેર-ડો*, fr. S. *સુ*, *સર્*, to move.] Watery excrement; animal discharges; an animal secretion. 2. Matter excreted and ejected by a bird; that which is discharged from the body of an animal after digestion.

ઉર-ડો, *s. m.* Watery excrement.

ઉર-વૃ, *v. i.* [See *ખેર*, *ખીર*, *ક્ષીર*.] To discharge watery excrements.

Id.ઉરી ભરવું To pass or discharge watery excrements and spoil (clothes.) Hence, 2. To leave unfinished. 3. To fail in fulfilling a promise.

ઉલ, *s. m.* [Hem. Des. *હલિઓ*, *હલ્લો*, = S. *વિદ્ય*: clever. Cf. P. *ચેહલ* forty, i. e., he who spends forty Rupees, where one would do. Or See *ખેલ* play.] A fop. 2. *adj.* Foppish;

beanish; elegant; gallant; dashing; flashy.

ઉલ-કડી, *s. f.* [+ *કડી*, *કડું*.] An ear-ring worn by men.

ઉલ-ભળીલું, *adj.* [+ *ભળી-લું*.] Same as **ઉલ** Foppish.

Prov. **ઉલ ભળીલો હાથમાં છાલું**; **ધેર આગ્યા, ત્યારે ક્યેલું** કાલું Fops live by empty show.

ઉલ-ડી, *s. f.* A loppish woman; a coquette.

ઉલ-ડો, Same as **ઉલ** A fop.

ઉલ-પડી, *adj.* Sixteen (Used in secret conversation by brokers).

ઉલ-ખટાઉ, *s. m.* [See **ઉલ** + S. *વટ* a boy.] A beau; a foppish fellow; an elegant person; a dandy.

ઉલ-વહેલું, *adj.* [See **ઉલ** + *વહેલું*.] First and last; final.

ઉલા-ઈ, *s. f.* Foppishness.

ઉલા-ખી, } Same as **ઉલ** A fop. Cf. **ઉલા-ની**, } **સહેલાણી**.

Id.ઉલાણી-ઉલાની *જીવડો* A belle or a beau.

ઉલા-ર-વૃ, *v. t.* To steal.

ઉલી, Same as **ઉલા-ઈ**.

ઉલ્લું, *adj.* [Hem. Des. *હિલ્લો* = S. *શિલા* the top + *હું*, *હું*, *હું*, dim. See *ઉડો*, *ઉવટ*, *ઉવાડું*, *ઉક*, *ઉડું*, *ઉટે*.] The last. 2. Latest. 3. Hindmost.

Id.તેને ઉલ્લા દહાડા નય ઉ The last days of her pregnancy are passing. **ઉલ્લો કપાય** The last remedy, when all other remedies have failed to effect a cure. **ઉલ્લી અવરથા** Old age. 2. The time just before death.

ખાન, **પાન**, **લાન** કશું નથી, **લાન** મેલી;

રખે એની થાય, અવરથા **ઉલ્લી**. — **દયારામ**.

ઉલ્લી ધરી Lit. The last moment. 2. The point of death. **ઉલ્લી સજ્જ** The last birth of the Soul; the human existence of the Soul, being the last of the eighty-four lacs (ચોરાશી લક્ષ) existences (outward forms), through which the Soul has to pass.

સાચા તણી પત રાખે સામગ્રિયા, થાને ખુડયલના બેલીરે; ભોળે ભગત કહે, આવો અતકાળે, હવે સજ્જ છે **ઉલ્લીરે**.

— **ભોળેભગત**.

ઉલ્લે ઉલ્લું Quite the last; certainly the last.

ઉલ્લી સલામ Lit. The last salutation. 2. Farewel. **ઉલ્લું ધર** The burning ground; the

burial ground. ઉદ્ભવ પગથીએ At the lowest rung of a ladder. 2. At last. ઉદ્ભવ પાટલે બેસવું To revert to one's original nature. ઉદ્ભવો અક્ષર The last word. 2. The name of God.

Prov. ઉદ્ભવે ક્યારે પાણી He is on his last legs. ઉદ્ભવે તણખલે ઊંટ બેસે The last straw breaks the camel's back. ઉદ્ભવો ઉપાય ઇસનો : ઉદ્ભવ આસર ઇસ The last remedy : Ultimatum remedium.

ઉદ્ભવે સરવાળો, *adv.* [+ સરવાળો.] Finally; at length; after all; in the end; at last.

ઉવટ, *s. f. n.* }
ઉવાટું, *s. n.* } [See ઉડો, ઉલ્લું, ઉવટ,
ઉવાટું, *s. n.* }
સેવટ, સિમારો.] The end; the conclusion.
2. The result; the consequence.

Id. ઉવટ આવવું To come to an end; to be ended. ઉવટ આણવું-લાવવું To bring to an end; to conclude.

ઉવા-તું, *v. i.* To arrive late. 2. To feel ashamed at having arrived late.

ઉહ, *s. m.* [Hem. Des. જોહો *fr.* S. ક્રોમ: agitation or, = S. વિક્રેપ. throwing away; or See ઉદ.] Breach of trust.

અટરપણું સહુ જાણીયું, અમને દીવો ઉહ જ.

—ભાલણ.

2. The end or conclusion. 3. Abandonment.

Id. ઉહ દેવો To commit a breach of trust.

ઉહ મૂકવો To make a cut; to cut.

ઉયાં, *s. n. pl.* [See ઉકરં.] Children; progeny; offspring.

ઉયું, *s. n.* A child.

ઉયો, *s. m.* A boy; a lad. 2. A son.

ઊ, *s. f.* [See ઊં.] A plastering with chunam, mortar, &c.

Id. ઊ ફેરવવી-વાળવી To make useless. 2. To spoil.

ઊ, *v. i.* [See ઊ to be.] (You) Are.

Prov. ઊ હલો ? તો હીએ હલો Lit. Are you all right ? Yes, we are. 2. Polite forms of conversation, in which nothing serious is meant on both sides.

ઊ, }
ઊને, } *interj.* [See ઊ you are + ને,
નહિ.] Let it; leave it. 2. What; if it be. 3. *adv.* Let; what if.

Id. ઊ રહુ It does not matter; Who cares ? તે ઊ એકલો બેસી રહેતો Let him feel free, and sit alone; he is welcome to sit alone.

ઊઈ, *s. f.* [See સોય.] A thin stick with which leaves are sewn to make a dish of leaves.

સેદીની ઊઈ ઉતારતાં, છરી બેઠી ઉ હાથે.

—નરસિંહમહેતો.

ઊઈ, Same as ઊ Plaster.

ઊઈ, Same as ઊલ.

ઊકર-મત, }
ઊકર-વાદ, } *adj.* [See ઊકરં + મત, વાદ.]

Boyish; childish; puerile.

ઊકર-વાદી, *s. f.* Boyishness; childishness; puerility.

ઊકરી, *s. f.* A girl; a maid; a maiden; a lass. 2. Daughter.

ઊકરં, *s. n.* [S. સ્તોક little, small. *Cf.* ઊકું, થોકું, ટુંકું.] A child; a stripling; a brat.

Prov. ઊકરાથી ઇસ પીવાય નહિ A fog cannot be dispelled by an ant : You cannot expect old heads on young shoulders. ઊકરં કેડમાં, ને શહેરમાં ઢંઢેરો You should not seek wood for trees. આ કંઈ નાનાં ઊકરાનો ખેલ નથી This is no child's play. ઊકરં ને બરાશિયું (બે બરાબર) A landholder is as stupid and obstinate as a child.

ઊકરો, *s. m.* A son. 2. A boy; a lad; a youngster.

Prov. ઊકરો હોય તો વહુ આવે, ને નાણું હોય તો વ્યાજ આવે You must have the capital before you can expect to get interest.

ઊગ-તું, Same as ઊગું.

ઉલ જમાલા તારં ઊગતું રે, મને પ્રીતમ લાગે ખ્યારં.

—અલાનંદ.

ઊગલો, *s. m.* A piece of cloth useful for any occasion.

ઊગાં, *s. n. pl.* [See ઊગું.] Tassels in a cap; gold-threads in a turban; gold-threads at the end of a turban. 2. Hair on the head which fall over the forehead when not properly arranged.

ઊગા-જો, *s. m.* [+ વાળું possessing.] A fop.

ઊગું, *s. n.* [L. toga a robe.] The tassels

or gold-threads at the end of a turban left hanging and dancing to the movements of the wearer. 2. A bunch of flowers left hanging on the dress worn.

Id. કપાડે ઓળે Openly.

ઓછ, *s. f.* [S. શૌચ purity *fr.* શુચિ pure, clean. Or See શુદ્ધિ, શોધ. See ઓત.] Shrink- ing from a fear of being polluted by filthy, impure, or unholy touch; sensitiveness or fastidiousness in matters of cleanliness.

Id. ઓછ ધરવી-રાખવી-વળવી To be sensi- tive or fastidious in matters of cleaning and cleanliness.

ઓછ-ત, *s. f.* Same as ઓછ. 2. [See ઓત, ઓત *fr.* S. શોધ a search *fr.* શુષ્ to search.] A careful watch; narrowly watching one's actions and general behaviour. 3. Finding fault with another.

ઓછું, *adj.* [See ઓપડે & ઓછું.] Not prom- inent. 2. Faint. 3. Alone.

કહે દુર્યોધન ખટ રથીને, “ ભાઈઓ, શું વિચારો ? આવો ઓછા નહિ મળે, માટે સર્વે મળીને મારો.

—પ્રેમાનંદ.

4. *s. n.* Solitariness. 5. Weakness; defi- ciency; a deficit.

ત્રીને ધરમ એક તરતીમ, સત્ સાહેબ કહે સરવ; ઓછ ઓછું છે તેહમાં, ધણા આણે છે ગરવ.

—સામળભટ.

ઓત, Same as ઓછ.

ઓટું, *adj.* [Dh. Des. છુટું *fr.* S. સ્તોકમ્ small, little.] Small. 2. Little.

ઓટું, *s. n.* [See ઓટ, ઓટ, + ટું dim. Or S. છુટ to cut.] A chip. 2. Same as ઓટું.

ઓડ, *s. n.* [Hem. Des. ઝોડવો = S. શુષ્ક વણક શાકમ્ a dry plant of gram.] A plant; a shrub; a tree. 2. An embryo arrested in its growth in the womb; a mole.

ઓડ, *s. n.* A dry crust of slime in the nose. 2. The bark of a tree. 3. Same as ઓડ A chip.

ઓડ-ભુ, } *s. m.* [See ઓડ+વું+કાર.] A liberator; a deliverer; a saviour.

બાંધી ઓડણ બહુ, ચોટ શિરની ચુકાવે.

—સામળભટ.

ઓડ-બાંધ, *s. f.* [See ઓડ+વું + બાંધ+વું.] Frequent tying and untying; loosening and fastening.

ઓડ-વ-વું, } *v. t.* [Caus. of ઓડ+વું.] To cause to loosen; to let go. 2. To deliver; to liberate; to release. 3. To extricate; to set free. 4. To sever.

ઓડ-વું, *v. t.* [Hem. Des. છુટું *fr.* S. સ્વજ-તિ it leaves, *fr.* S. સ્વ left *fr.* S. સ્વ to leave. See છુટ+વું, છુટું.] To let loose. 2. To loosen from a bondage; to release; to extricate. 3. To part or separate; to sever; to break asunder. 4. To untie; to disunite. 5. To let go; to let alone; to quit hold of. 6. To remit; to forego one's claim to; to absolve. 7. To leave; to forsake; to abandon. 8. To resign; to yield; to surrender. 9. To discharge; to let off; to fire; (a gun, &c.).

Id. બાંધ ઓડવી To loosen or untie a knot. પાણીનો નળ ઓડવો To turn a water-pipe on. -વું બંધન ઓડવું To release from bondage. પ્રીત-મિત્રાઈ-રનેહ ઓડવો To break asunder; to sever. બાણ ઓડવું To let go an arrow. સડ ઓડવો To untie or unfurl a sail. હક ઓડવો To forego one's claim. ઓડી દેવું-મૂકવું To leave; to forsake. 2. To yield; to surrender. તોપ ઓડવી To discharge a gun. 2. To circulate a false rumour. આતશબાજ ઓડવી To discharge fire-work. દાન ઓડવી To leave off shame; to set aside considerations of shame. નિશાળ ઓડવી To leave a school; to give up study. 2. To dismiss the boys in a school.

ઓડ-વો, *s. m.* [See ઓડ + P. વા dim.] A shrub; a plant.

ઓડ-વ-વું, Same as ઓડ-વ-વું.

ઓડિ-યુ, Same as ઓડી-યુ.

ઓડી, Same as ઓડરી.

ઓડી-યુ, *s. n.* [See ઓડું.] Same as ઓડું, (1) and (2). 2. A slice of mango. 3. A small chip of fuel.

Id. ઓડીયાં પાડવાં-ઉતારવાં See ઓડાં પાડવાં under ઓડું.

ઓડું, *s. n.* [Hem. Des. કવડી = S. ચર્મ skin.] A piece of the dry bark of a tree. 2. A

chip.3. The shell of a fruit or a nut.

Id. ઢાડાં ફટારવાં-ફખેડી નાખવાં To beat severely. ઢાડાં પાડવાં To find fault with one's actions with a view to censure one.

2. To scold severely.

ઢાત, Same as ઢાહ, ધુલિ.

ઢાતફ, Same as ઢાડું.

ઢા-તેર, } *adj.* [See હ six + સિતેર.]
ઢા-તેર

Seventy-six; (76).

ઢાતો, *s. m.* [See ઢાત, ઢાહ, ધુલિ.] A brush to clean pots with; a brush.

ઢા-ખંધ, *adj.* [See ઢા plaster+ ખંધ-જું] Covered with chunam; chunamed.

ઢાલા-વું *v. i.* [See ઢાલું.] To be ashamed.

ઢાલું, *adj.* [See ઢાલ agitation.] Ashamed; taken aback.

ઢાલો પડયો ને પાછા ફર્યો રે, રાણો આંચો પોતાને ઘેર.
—દયારામ.

ઢા-ચંદ્ર, } *adj.* [See ઢા plaster.]
ઢા-એંદ્ર,

Plastered.

Id. ઢાએલો ફૂલો Lit. A plastered and cleaned well. 2. A business, in which one has to depend upon one's honest gains.

ઢા-ચંદ્ર, *s. n.* A brick.

Id. ઢાચણું કુટવું To talk; to be voluble in taking; to talk so as to be tiresome.

ઢાર, Same as ઢાર, ઢુર, A razor.

નારી સન્મુખ નાખિયો, ઢાર એક નમ્ર શરીર.

—સામળબટ.

ઢાર-વું, *v. t.* [See ઢુરી & ઢુર.] To dig up with a sharp spade.

ઢારિ-યું, *s. n.* A sharp-edged spade.

ઢારી, Dim. of ઢારી. *Cf.* ઢાડી.

ઢાફ, Same as ઢાકફ.

Prov. ઢાફ કઢાફ થાય, પછી માતા કમાતા ન

થાય A son might neglect his parents, yet for all that parental solicitude would not abate in the least.

ઢારી, Same as ઢાકરી.

ઢાલ, *s. f.* [See ઢાલ, ખાલ, skin.] Rind; peel; bark.

Id. ઢાલ ફટારવી To take off the skin.

ઢાલ-વું, *v. t.* To peel; to skin; to flay; to scrape; to shell.

ઢાલા-ટ-વું, *v. t.* Same as ઢાલ-વું. 2. To scold. 3. To give vent to one's anger.

ઢાલા-વું, *v. i.* To be peeled; to be scraped, pared, or scooped.

ઢા-લા-જું, *s. n.* [See ઢા plaster.] A plastered surface.

ઢાવ-રા-વ-વું, *v. t.* To get plastered.

ઢા-વા-વું, *v. i.* [Hem. Des. ઢિવ-ફ, ઢિહ-ફ, = S. સ્પૃશતિ it touches; also ઢોખાફતિ = S. અ-સ્પૃશ્યા (a woman) unfit to be touched, (as in her monthly course.) To be polluted by a filthy or unholy touch.

ઢાવા-વું, Pass. of ઢા-વું.

ઢા-વું, *v. t.* [Hem. Des. છાહિલ = લિપ્તમ્ besmeared, covered. See ઢા plaster.] To plaster with chunam, mortar, &c.

ઢા-વું, *v. i.* [See ઢાહ.] To be polluted by a filthy or unholy touch.

આંખળી માહે આગે ન હોતો, છલો છળીલા ઢાવા દે.

—નરહોરામ.

ઢાહ, Same as ઢાહ.

ઢાહ, Same as ઢાહ, ઢાલ.

ઢાળ, *s. f.* [S. ડચ્છાસ rising up *fr.* ડડ up + ચ્ચ to breathe.] A splashing of water. 2 A wave; billows.

ઢાળ-વું, *v. i.* [See ઢાળ.] To vomit the milk sucked (of a baby).

૪.

The nineteenth letter of the Gujarātī Alphabet, and eighth consonant.

જ, *indecl.* [S. જ and, certainly.] One of the consonants. 2. A suffix of emphasis;

indeed; surely; positively; *e. g.* તે ચાર છે જ He is certainly a thief.

જ, *adj.* [Used at the end of compounds, *S. fr.* જન્ to be born.] Born of; sprung from;

produced; *e. g.* **મનુજ** Produced from Man; a man; **પ્રેક્ષ** Produced from perspiration.

જયંતિ, *s. m.* [S. જયન્તિ a conqueror. See **જયંતિ**.]

A copper coin; a pice; a quarter-Anna piece.

જયંતિ, *adj.* [Ar.] Old. 2. Feeble.

જયંતિ, *s. f.* Old age. 2. Feebleness; debility.

જયંતિ, *s. f.* [See **જયંતિ**.] Obstinacy; stubbornness.

Id. **જયંતિ-પ્રકરણ-કરણી** To be obstinate.

જયંતિ-બંધ, *adj.* [See **જયંતિ**.] Tied up (of a beast to a stake).

જયંતિ-કુચું, *v. t.* To tighten; to draw tight.

જયંતિ, Same as **જયંતિ**.

જયંતિ, *s. f.* [Ar. જક્કત one-fortieth part of one's income, which should be given away in charity.] Duty; customs-duty; duty levied on goods exported or imported.

જયંતિ-દાર, *s. m.* [P. દાર્ keeper *fr.* દાસ્તન્ to keep=S. ધૃ. ધાર, to hold, to put.] An officer who collects customs-duties.

જયંતિ-યો, } *adj.* [See **જયંતિ**.] Obstinate;

જયંતિ,

જયંતિ, *s. m.* [S. યજ્ઞ] An individual of a class of demi-gods. 2. A strange and terrible man.

જયંતિ-સ્ત્રી, *s. f.* A female of the **જયંતિ** class. 2. A strange or terrible woman.

જયંતિ, *s. f.* [S. જયંતિ] A fish.

ચક્રાર, ચંદ્ર, કુણી, મણી, જયંતિ, જયંતિ,

ઉપમા શું દેહ, પદ્ય કાવ્ય, રે લોલ. —**દયારામ**. 2. Obstinacy.

Id. **જયંતિ મારં** To suffer from the evil consequences of one's own conduct; to repent. **ખા-દને જયંતિ મારવી** To be compelled to do the dirty work of removing the dishes and cleaning the floor after one has eaten one's meal.

જયંતિ, *s. m. & n.* [P. જલ્મ] A wound; a hurt; an injury. 2. A disgrace. 3. A loss.

Id. **જયંતિ રૂઝવે** To be healed (of a wound).

જયંતિ-ય-હું, } *adj.* Wounded; bruised; hurt; injured.

જયંતિ,

જયંતિ, *adj.* [See **જયંતિ**.] Stout and stupid.

જયંતિ, Same as **જયંતિ**.

જયંતિ-કર્તા, *s. m.* [+ કર્તા maker.] The creator of the world.

જયંતિ-જીવન, *s. n.* [+ જીવન life.] Providence; God; the Almighty; the life-giving Being; the Life of the world.

જયંતિ, } *s. n.* [S. જગત્ intens. of ગમ્ to go.] The whole world; the universe 2. The earth. 3. People at large.

Id. **જયંતિ પાણી** Gānjā smoking. **જયંતિ ગાળ**, **જયંતિ ભવાડો**, The censure of the whole world. **જયંતિના વા વાવો** To experience the ups and downs of worldly existence. 2. To be acquainted with the ways of the world.

Prov. **જયંતિ જતાયું નથી** It is very hard to gain universal applause. **જયંતિમાં બે પ્રકારની નામના** (સારી કે નરતી) A man becomes known in the world in two ways, viz., by his good or bad actions.

જયંતિ-જનેતા, *s. f.* [+ જનિતા father *fr.* જન્ to be born.] The mother of the world. 2 A goddess.

જયંતિ-જામ, *adj.* [+ S. યમ્ to restrain. Cf. અંતર્જામી, અંતર્યામી.] All-pervading.

આશા કેરી તો દોરી તોડી, દોરી જોડી **જયંતિ-જામ**;
ઇન્દ્રી વશ કરી આપ બિરાજ્યા, નમો હે સુંદરશામ.

—**નિરાંતભક્ત**.

જયંતિ-પ્રસિદ્ધ, *adj.* [+ પ્રસિદ્ધ.] Known to the whole world; universally known; of world-wide fame or renown.

જયંતિ-ભવાડો, *s. m.* [+ ભવાડો] Public infamy; public disgrace.

એક દિવસમાં સહુ સુખ સાંત્યું, **જયંતિ ભવાડો** કીધો.

—**દયારામ**.

જયંતિ, *s. f.* The earth; the world.

જયંતિ પર જળધર કરો, સહિત તરણી તર્ણ રે.

—**પ્રેમાનંદ**.

જયંતિ, *s. f.* [S.] A kind of metre.

જયંતિ-ત્રય, *s. n.* [+ S. ત્રય group of three *fr.* + ત્રિ three.] The three worlds, viz., the heaven (આકાશ), the earth (મૃત્યુ લોક), and the lower world (પાતાળ).

જયંતિ-પતિ, Same as **જયંતિ-પતિ**.

જયંતિ-માણ્ય, *s. m.* [+ માણ્ય.] The Life of the

world. 2. The Supreme Soul. Cf. **ଜଗତ୍ତମା**.

ଜଗନ୍ନାଥ,
ଜଗନ୍ନାଥା, } *s. f.* [+ ଅମ୍ଭା mother.] The mother of the world; a female personification of the Diety.

ଜଗତ୍ତମା, *s. m.* [+ ଆତ୍ମା.] The Supreme Being; the Soul of the universe.

ଜଗଦ୍ଧାର, *s. m.* [+ ଆଧାର.] The support of the world. 2. The Almighty.

ଜଗଦ୍ଭାସ, *s. m.* [+ ଭାସ] Semblance or seeming of the world, *i. e.* unreality or physical illusion. 2. The outward (apparent and unreal) world.

ଜଗଦୀଶ, } *s. m.* [+ ଈଶ୍ବର.] The Supreme Being; the Lord of the universe.

ଜଗଦ୍ଧାର, *s. m.* [+ ଉଦ୍ଧାର.] Salvation of the world. 2. The Saviour of the world.

ଜଗଦ୍ଗୁରୁ, *s. m.* [+ ଗୁରୁ.] The Teacher of the world.

ଜଗଦ୍ବନ୍ଧ, *adj.* [+ ବନ୍ଧ to salute.] Adorable by the whole world.

ଜଗନ୍, *s. m.* [Dh. Des. ଜଗ୍ନୋ *fr.* S. ଯଜ୍ଞ *fr.* ଯଜ୍ଞ to sacrifice.] An offering. 2. An auspicious occasion; an occasion of festivity in a family.

Id. **ଜଗନ୍** ଉଦ୍ଧାର କରିବା To accomplish a very difficult work.

ଜଗନ୍ନାଥ, *s. m.* [ଜଗତ୍ + ନାଥ.] The ninth incarnation of the god Viṣṇu. 2. The celebrated idol of this name worshipped at Orissa on the Coromandel coast.

Id. **ଜଗନ୍ନାଥ** ଉପାସନା Lit. Food distributed at the temple of **ଜଗନ୍ନାଥ** at Orissa. 2. Food that can be eaten by all men without scruples of ceremonial purity.

ଜଗନ୍ନାଥୀ, *s. f.* A kind of fine white cotton cloth.

ଜଗନ୍ନିନ୍ଦା, *adj.* [+ ନିନ୍ଦା to censure.] Universally censured or reviled; calumniated by all around.

ଜଗନ୍ନିବାସ, *s. m.* [+ ନିବାସ residence *fr.* ନି down + ବସ to dwell.] The Dweller in the universe; the Supporter of the universe. 2. The god Viṣṇu.

ଜଗନ୍ନିଧି, *s. m.* [+ ନିଧି ruler *fr.* ନି down + ଯସ୍ to restrain.] The Ruler of the world, *i. e.*, God.

ଜଗନ୍ନିମିତ୍ର, *s. m.* [+ ମିତ୍ର a friend.] A friend of the world; a friend to all without discrimination.

ଜଗନ୍ନାଥ, *s. m.* [+ ପତି lord.] The Lord of the universe; God.

ଜଗନ୍ନାଥ, *s. n.* [+ ଧାନ *fr.* S. ବୀଜ seed.] An uncultivated piece of ground preserved as a pasture; a meadow; the village common.

ଜଗନ୍ନାଥ, *adj.* [+ ନାଥ.] Honoured all over the world. 2. Acknowledged as an authority by the whole world.

ଜଗନ୍ନାଥ, *s. f.* [+ *fr.* S. ଗୁହ to besilly.] *Lit.* The charmer of the world. Hence, 2. A very beautiful or enchanting woman.

ଜଗନ୍ନାଥ, *s. m.* [+ ନାଥ, ନାଥ.] The Lord of the world.

ଜଗନ୍ନାଥ, *s. f.* [+ ଲୀଳା.] The world's amusement; a public sport or fun. 2. The world created by God at His sweet pleasure.

ଜଗା, *s. f.* [P.=S. ଜ୍ୟା the earth + ଗୋ the earth.] A place; a spot; a site. 2. Ground; room. 3. A situation; a place in an office. 4. A footing; the standing ground. 5. Space unoccupied. 6. A station; rank. 7. A field.

Id. **ଜଗା** ଆପଣା See **ଜଗା** କରିବା. 2. To give a post. **ଜଗା** କରିବା To make room for another. **ଜଗା** ପୂରିବା To fill up a vacancy. **ଜଗା** ଲେବା To accept an employment; to be employed some where. **ଜଗା** ମାଗିବା To apply for a situation.

ଜଗା-ଉଠୁ, *v. t.* [Caus. of ଜଗ-ଉଠୁ.] To awake; to rouse. 2. *Fig.* To apprize of beforehand; to forewarn.

ଜଗାତ, Same as **ଜଗାତ**.

ଜଗା-ଉଠୁ, *v. t.* [See **ଜଗା-ଉଠୁ**.] To get up (a tumult). 2. To instigate.

ଜଗୁ, } *s. m.* [Telugu=7.] A term used in the game of ଗିଝି ଟିଝି.

ଜଗୋ, Same as **ଜଗା**.

ଜଗତ, Same as **ଜଗତ**.

ଜଗା, Same as **ଜଗା**.

ଜଗନ୍, *s. f.* [S.] The hip and loins.

જાન્ય, *adj.* [S.] Lowest; worst.

જાન્યાત, *s. f.* [S. घात death *fr.* हन to kill.] The day (Bhādarvā Vad 13th) fixed for performing the *Shradha* ceremony of dead children.

જાન્યાન, *s. f.* [See ઝાંખ.] A dim recollection. 2. A dream. 3. [See જાન્યાનું.] Attention; care; constant thinking on the same subject.

જાન્યાવાઈ જાન્યાનું, } *v. i.* [See જાન્યાનું+જાન્યાનું.]
જાન્યાવાનું, }
To be ashamed.

જાન્યાવાનું, *adj.* Ashamed; abashed; confounded; perplexed.

Id. જાન્યાવાનું પડું To be abashed.

જાન્યાનું, *v. t.* [See ઝાંખનું.] To think on the same subject. 2. To speak on the same subject incessantly through madness, &c.

જાન્ય, *s. f. m.* [P.] A battle; a war. 2. Any great bustle; a tumult. 3. A row; a noisy quarrel.

Id. જાન્ય મચાવવો To raise a row.

જાન્યડિયા, *s. m. pl.* Military guards who carry government treasury from one place to another.

જાન્યમ, *adj.* [S. Intens. *fr.* गम् to go.] Movable; moving, (opposed to સ્થાવર immovable). 2. *s. m.* A particular class of followers of Shiva.

જોઈ વિષય તણી અચાંચ, કપાલી જાન્યમને ફૂલ થાય.

—[ગરિધર.]

જાન્ય, *s. n.* [S.=P.] A forest; a wood; a thicket; a wilderness.

Id. જાન્ય જાન્ય To ease nature; to answer a call of nature. જાન્ય રોડ An awkward person; a stupid person.

Prov. જાન્યમાં મંગલ, ને વસ્તીમાં કલકા A festival in a forest: Solitude is at times the best solace: A great city is a great solitude.

જાન્યલી, *adj.* Pertaining to a forest; sylvan. 2. Wild; uncultivated. 3. Uncivilized; unpolished; rustic; boorish; barbarous.

જાન્યલી જાન્ય, *adj.* [+ જાન્ય, જાન્ય.] Boorish; clownish; rustic. 2. Wanting in common sense.

જાન્યો, *s. m.* A particular air in music.

જાન્યાસ, *s. m.* Verdigris; green rust.

જાન્ય, *adj.* [See જાન્ય battle.] Brave; courageous; daring. 2. Requiring great efforts; vast; large. 3. Weighty; heavy.

જાન્ય, } *s. f.* [S. जङ्घा.] The thigh. 2.
જાન્યા, }
The whole leg.

જાન્યમાન, *s. m.* [See યજ્ઞમાન.] The performer of a sacrifice. 2. The host. 3. The patron of a priest. 4. A patron.

Prov. જાન્યમાનની જાત રીતે જોવી? Beggars can be no choosers. જાન્યમાનને મન ગોરાણી, કંઈ ગોરને મન ગોરાણી છે? Everything has its right place and right time.

જાન્યમાન વસ્તી, } *s. f.* [+વસ્તી.] The way
જાન્યમાન વસ્તી, }
of living by what is obtained by serving as a priest. 2. The duty of a priest.

જાન્યમાનિયા, *s. m. pl.* The priests who have been engaged by lay men. 2. Priests engaged by Banias.

જાન્યો, *s. m.* [P.] A poll-tax.

જાન્યર, *s. f.* [See જાન્યરો.] A small piece of cannon.

જાન્યળ, *s. m.* [S. जन people + जाल a net. Or S. जङ्गल intense heat *fr.* जह् to burn.] Entanglement; embarrassments; cares; anxieties; worldly troubles. 2. A load; an encumbrance. 3. Distress; misery. 4. A bore; a clog.

જાન્યળી, *adj.* Teasing; tiring; difficult; embarrassing. 2. Having worldly anxieties and troubles.

જાન્યર, *s. f.* [P.] A chain. 2. The spring of a watch or clock.

જાન્યરો, *s. m.* [P.] A kind of gun. 2. An ornamental silver or gold border. 3. A fort surrounded by the sea. 4. An island; an islet.

જાન્ય, } *adj.* [See જાન્ય.] Obstinate.
જાન્યા, }
2. Talking indistinct words. 3. Chattering; loquacious.

જાન્ય, *s. f.* [S.] Matted hair on the head worn by devotees. 2. The pendent branches of a banian tree. 3. A particular mode of combining and dividing Vedic verses.

Prov. આજ કાલનો જોગી, ને ધુટણ લગી જડા It is impossible that a young ascetic can have long matted hair : He is in a disguise : A disguise is soon detected: He shows wisdom above his years. જડા ધરે જમદીશ મળે તો, વડલા વૈકુઠ પામે It is not the cowl that makes the friar.

જડા-જૂડ, *s. m.* [S. *fr.* જડા + જૂડ group.] A crown of matted hair; matted hair on the head arranged in the form of a crown.

જડા-ધર, } *adj.* [+ધ to hold.] Wearing
જડા-ધારી, }
matted hair. 2. *s. m.* An ascetic. 3. The god Shiva, that wears matted hair. 4. A banian tree.

જડા-મારણી, *s. f.* [See જડા+મારણ.] A particular medicinal root.

જડાચુ, *s. m.* [S.] A fabled bird spoken of in the રામાયણ.

જડિ-ચાં, *s. n. pl.* Short and thick hair. 2. Dishevelled hair.

જડિ-લ, Same as જડા-ધર.

જડ, *adj.* [See જડ heavy.] Hard.

જડર, *s. n.* [S.] The stomach. 2. The belly. 3. Same as જડરાગ્રિ.

જડરાગ્રિ, *s. m.* [+અગ્રિ fire.] The fire of the stomach, *i. e.*, the gastric juice; the digestive power.

જડ, *adj.* [S.] Heavy. 2. Dull; stupid; senseless; irrational. 3. Slow. 4. Heavy of digestion. 5. Inanimate; motionless. 6. Sluggish; inert. 7. Material as opposed to ચેતન (spiritual).

જડ, *s. f.* [See જડા hair.] A root. 2. Stock; capital; wealth. 3. A small nail; a fastening wire; a tack. 4. The origin.

Id. જડ ઝાડવી To accumulate money. જડ ધાલવી-નાખવી To throw deep roots into the soil. જડ ધાલીને બેસવું To be settled and firmly established. જડ ઉખેડી નાખવી To pull up the roots of; to extirpate; to eradicate.

જડજ, *s. m.* [Eng. Judge.] A judge; an officer who administers justice.

જડ-તર, *s. n.* [See જડ-જું.] The manner of joining, setting, or inlaying. 2. Gain.

જડ-તા, *s. f.* } [S. *fr.* જડ heavy.] Heaviness; weight. 2. Stupidity; ignorance. 3. Inertia; inactivity; dullness; disinclination to work.

જડત્વાકર્ષણ, *s. n.* [+આકર્ષણ.] Gravitation; attraction of gravitation.

જડ-જું, *adj.* [See જડ-જું.] Fitting; fit; suitable; proper.

જડ-નાર, } *s. m.* A joiner.
જડ-નારો, }

જડ-પણું, *s. n.* Same as જડ-ત્વ.

જડ-બુદ્ધિ, *adj.* [+બુદ્ધિ.] Having a dull intellect; stupid; not quick in comprehending.

જડબુ, *s. n.* [S. દંશ the jaw *fr.* દંશ to bite] The jaw-bone; the lower part of the face which contains the teeth and jaws.

Id. જડબુ ફાડવું To open the mouth wide. 2. To speak (in contempt). જડબુ વધવું To speak thoughtlessly.

જડ-બે-સુલાખ, *adv.* [+બે, વિ. + સુલાખ.] Firmly; being fixed accurately. 2. At once; without the slightest delay.

જડ-ભરત, *adj.* [See જડ dull + S. भरत Name of a king *fr.* भर to fill.] Dull-headed; stupid.

જડ-મૂળ, *s. n.* [See જડા, જડ, root + મૂળ.] A root. 2. *adv.* Completely; entirely; wholly; altogether; utterly.

Id. જડમૂળથી-જડમૂળમાંથી કાઢવું-ઉખેડી નાખવું To eradicate; to extirpate; to root out.

જડ-રૂપ, *adj.* [+રૂપ.] Having a motionless or insensible form. 2. Stupid; dull of intellect.

જડ-જું, *v. t.* [Dh. Des. जड़ि.यं = S. लचितम् inlaid, infixed, *fr.* S. जड़ to become twisted. Or See जेड़-जुं *fr.* S. युक्त joined *fr.* युज् to join;] To join; to connect; to combine; to put together. 2. To set; to inlay; to infix; to stud. 3. To find. 4. To get; to acquire; to gain; to win. 5. To derive or reap (a profit). 6. To meat with.

જડસો, *s. m.* [See જડ dull.] Dull of intellect and heavy of body. 2. Stout and stupid.

જડાઈ, *s. f.* } The cost of setting
જડામણ, *s. n.* } gems. 2. Joinery.

જડામૂળ, *adv.* [See જડ-મૂળ.] Plucking up by the root; extirpating.

જડાવ, *s. m.* Jewel ornaments. 2. Setting; inlaying; set or inlaid state; infixing.
Id. જડાવ દાગિના Ornaments made of gems set in gold.

જડાવવું, *v. t.* [Caus. of જડવું.] To cause to be studded or set. 2. To give a slap on the face.

જડિત, *adj.* [See જડવું.] Studded; set with gems.

Id. રતન જડિત An ornament studded with gems.

જડિયાં, *s. n. pl.* [See જડા, જડ, root.] Roots. 2. Fibres attached to the root.

જડિયો, *s. m.* [See જડવું.] A setter; an inlayer.

જડી, *s. f.* [See જડા, જડ, root.] A medicinal root or herb.

જડી યુદ્ધી, *s. f.* [See જડ root + યુદ્ધી] Medicinal herbs; drugs.

Id. જડી યુદ્ધી સુધારવી Lit. To compel to smell a medicinal herb. 2. To bring under one's control by misrepresentations. 3. To win over to one's side by a secret advice. 4. To initiate into the mysteries of a profession.

જણ, *s. m. n.* [S. जन a man fr. जन् to be born.] A person; an individual.

Prov. જણ આવે, ને જણનું કામ લેતું આવે Every one has his duty. જણ આવે, ને જણનું નશીબ લેતું આવે God gives the mouth not without food to fill it.

જણ-જણાટ, Same as જણ-જણાટ.

જણતર, *s. n.* [See જણવું to give birth.] An infant. 2. Giving birth to a child; delivery.

જણતી, *s. f.* She who gives birth to a child; the mother.

જણતીઈ, *adv.* [See જણ + દીઠું fr. S. दृश् to see; or दिश् to show.] To each individual or man severally; *per capita*.

જણનાર, } *s. f.* [See જણવું.] A
જણનારી, } woman in labour. 2. The mother.

Prov. જણનારીમાં જોર નહિ, તો દેવાણી શું કરે? One must depend upon oneself: Self-reliance is the salt of life.

જણવવું, Same as જણાવવું, Caus. of જણવું.

જણવું, *v. t.* [S. जन to be produced.] To bear; to bring forth. 2. To deliver; to produce offspring; to give birth to; to propagate the species.

Prov. જણે તે જણે, વાંચણી શું જણે? The wearer best knows where the shoe pinches. જણે તેટલાં જીવે નહિ, ને વાવે તેટલાં જીવે નહિ All do not live that are born. જણે તેના પૂત, ને કાંતે તેનાં સૂત He who sows will reap. જણ્યાને જવાડે, ને પરજ્યાને પાળે, તેમાં પાડ શાનો? Everyone is bound to protect his wife and children.

જણસ, *s. f.* [Ar. जिनस.] A thing; an article. 2. Goods; merchandise; a commodity; wares. 3. A jewel; an ornament. 4. A trinket. 5. The number nine (used in secret communication). 6. Opium.

જણસ-ભાવ, *s. f.* [+ ભાવ existence, a thing.] Costly articles or things.

જણાવવું, *v. t.* [Caus. of જણવું.] To inform; to acquaint; to intimate; to apprise. 2. To signify; to impart or convey the knowledge of. 3. To let know; to announce; to send word; to tell; to communicate. 2. To give notice of; to report.

જણાવવું, *v. t.* [Caus. of જણવું.] To treat a woman in her delivery; to assist a woman in childbirth.

જણાવું, }
જણાઈઆવવું, } *v. i.* [See જણવું.] To be
જણાઈજવું, } known; to be found. 2. To seem; to appear.

જણી, *s. f.* [See જણ.] A woman.

જડો, Same as જડો.

જત, *conj.* [S. यत्.] That; namely.

જતવું, Same as જતરવું.

જતન, *s. n.* } [S. यत्न fr. यत् to strive.]
જતની, *s. f.* }

Preservation; care; heed. 2. Protection; nurture.

જાતક-કું, s. n. } [See ય-૨.] An iron plate with holes of different dimensions through which wires are drawn.

Id. જાતકમાં ધાતુ-એ ચું To catch in a trap. 2. To bring under control.

જાતી, s. m. [S. યતિ an ascetic fr. યમ્ to restrain.] A religious mendicant of the Jain sect.

Prov. વાટયું ઓસડ, ને મુંડયો જાતી, એ બેઢની પારખ નથી When a medicine is pounded, and a man becomes an ascetic, all marks of recognition are lost.

જાતી-મતી, s. f. [See જથો a group & જથા as + મતિ used for સંમતિ.] (In law) Responsibility of one solely or of many singly and severally; responsibility (in a company or party) of one member for all, or of each and every member for himself and the body. Also એકાજાતી એકામતી Agreement or concurrence (of a number of individuals); full unanimity or agreement. 2. **adv.** With one consent or accord.

જાથર-પથર, adv. [See પથર stone; the first part being a redup. of the second.] At random; confusedly. 2. In a deranged condition; in a state of disorder.

જથા, adv. [S. યથા fr. યદ્ which.] As; like as.

Prov. જથા રાજ, તથા પ્રજા People follow their king: As is the king, so are the people.

જથા-ખંધ, adv. [See જથો + ખંધ-કું.] Wholesale; in the lump; in large quantities.

જથારથ, adj. [S. યથા as fr. યત્ which = અર્થ thing.] Real; actual. 2. Fit; suitable. Same as યથાર્થ.

જથો, } s. m. [S. યથા a herd, a group.]
જથો, }
જથો, }

A mass; a heap; an aggregate. 2. A collection. 3. A band. 4. A crowd; an assemblage.

જદપિ, } conj. [S. યદ્, યદિ, if + અપિ even.] Although; even if; notwithstanding.

જદા, adv. [S. યદ્ fr. યદ્ which.] When.
જદા-તદા, adv. conj. [+ તદા.] At any time; at some time.

જદા-તદા, adv. [See જા + તદા or + S. તદ્ that + વા or.] Wild; inconsistent; extravagant; preposterous (of speech, conduct, procedure).

Id. જદા તદા ભવિષ્યતિ Producing some sort of result; expressive of the conviction of the glorious uncertainty of medicine."

જન, s. m. n. [S. fr. જન્ to be born.] Man; mankind. 2. A collective body of men; the world.

Prov. જનને મોઢે ટાંકણું નહિ The world cannot be restrained from speaking unfavourably or calumniously of any man; one cannot curb man's tongue. સંભળીએ જનનું, ને કરીએ મનનું Listen to public opinion, but follow your own mind : Inquire and consult, but act upon your own judgment.

જન-ક, s. m. Father. 2. adj. Creative; productive.

જન-કથા, s. f. [+ કથા.] Folk-lore; a legend; a tradition.

જન-ચર્ચા, s. f. [+ ચર્ચા.] Popular report or talk; what the world says.

જન-તા, s. f. [+ S. તા suffix showing collection.] A multitude or assemblage of persons. 2. The people. 3. The subjects as distinguished from the rulers.

જન-ન, s. n. Birth.

જન-ની, s. f. A mother.

જન-પદ, s. m. [+ પદ place fr. પદ્ to go.] A country. 2. The country; villages.

(હું) વિદેહ જનપદ જનક કુળનો,

વિપશ્ચિત તૃપ છું પ્રખ્યાત. —પ્રેમાનંદ.

2. The people.

જન-પદ-ધર્મ, s. m. [+ ધર્મ.] Local practice; local customs.

જન-પ્રવાહ, s. m. [+ પ્રવાહ.] Lit. A stream of the people; a crowd of men. Hence, 2. Popular usage; general practice.

જનમ, s. m. n. [See જન્મ.] Birth. 2. Lifetime; the period of existence or natural life.

Id. જનમનો જુઠો A liar from infancy.

Similarly જનમનો રોગી, જનમનો અભાગિયો, &c. જનમની રોટલી A maintenance for the whole life. જનમનું સાધક Attainment of the goal of life or of one's existence. નવો જનમ આવવો To be well after a severe illness or accident. પેલે જનમ In a past birth. આવતે જનમ In the next birth. પુનર્જનમ Transmigration of the soul; re-birth; the "new birth." જનમની ખોટ A defect from birth; a natural defect.

Prov. જનમ આપે જનેતા, પણ કરમ ન આપે The parents bring the child into the world, but its own act determine its future.

જન-મત, *s. m. n.* [See જન+મત.] Public opinion; popular belief.

જન-મર્યાદા, *s. f.* [+ મર્યાદા.] The bounds, order, or set course of the people.

જનમ-જુ, *v. i.* [See જનમ birth.] To be born. 2. To come to light; to see the light.

જનમ-ગાંઠ, *s. f.* [+ ગાંઠ.] The anniversary of one's birth. 2. Ceremonies performed every year on the birthday. 3. A tie lasting for life; an indissoluble connection (as that of husband and wife). 4. Firm, strong; unalterable resolution; stout determination.

જનમા-રો, *s. m.* [+ આરો the other side or કાળ.] The period of the life of a person; a lifetime.

જનમોતરી, }
જનમોત્રી, } *s. f.* [+ પત્ર, પત્રી.] The paper, on which are recorded the day, year, and the configuration of planets, &c., at one's birth. 2. The table of the fortunes of a person through out his life; a horoscope.

જન-રંજન, *s. n.* [See જન+રંજન.] Gratifying the people; courting popular favour.

જન-રીત, }
જન-રીત, } *s. f.* [See જન+રીત, રીતિ.] Popular usage. 2. General practice.

જન-રૂઢિ, *s. f.* [+ રૂઢિ.] Popular practice or usage.

જન-ભય, *s. f.* [+ ભય.] Regard for public opinion. 2. Fear or shame of the opinion of the people.

જન-લોક, *s. m.* [+ લોક.] People general-

ly; all men. 2. The fifth of the seven heavens in Hindu mythology.

જન-વાણી, *s. f.* [+ વાણી speech.] Popular report; common report or talk. 2. The voice of the people; public opinion.

જન-વાદ, *s. m.* [+ વાદ speech fr. વદ to speak.] Popular talk. 2. News; report; rumour. 3. A scandal.

જન-વાર્તા, *s. f.* [+ વાર્તા talk.] Popular talk or report. Same as જન-વાણી.

જનસ, Same as જણસ. 2. Balance (in accounts).

જન-સમૂહ, *s. m.* [+ સમૂહ.] An assemblage of men.

જન-હિત, *s. n.* [+ હિત.] The welfare of the people.

જન-હિત-કારી, *adj.* [+ કર+જુ.] Beneficent; benevolent.

જન-હિતેચ્છુ, *adj.* [+ હિત+જુ.] Benevolent.

જનસ-પરી, *s. f.* A term to show the number nineteen (used by merchants in secret communication).

જનસા-ઉ, } *adj.* [See જનસ.] (money)
જન-સુ, } Lent or borrowed on the credit of a thing pawned.

જનાક, *s. f.* Power to work; energy.

જના-કારી, *s. f.* [P. જના-કારી fr. જના illicit sexual intercourse fr. જન્ a woman. + કાર doing fr. કર્દન = S. કર to do.] Fornication; adultery.

જનાચાર, *s. m.* [S. જન+આચાર.] Popular custom.

જનાજો, *s. m.* [Ar. જનાજા.] A bier. 2. A funeral procession among the Muhmmadans.

જનાદી, *s. m.* [P. દીના.] A copper coin; a pice.

જનાન-ખાનું, *s. n.* [P. જનાન pl. of જન્ a woman+ખાન a house.] A harem; a seraglio; the female apartments.

જનાની, *adj.* Feminine. 2. Womanish; effeminate. 3. Cowardly.

જનાનો, *s. m.* Same as જનાન-ખાનું.

જનાબ, *s. f.* (Ar.) Your Honour, Majesty,

Highness, Excellency. (A title by which Muhammadan kings are addressed.)

જનાબે-આલી, *s. m.* [=અજા, અલી, God.] A person honoured by God; a very respectable man.

જનાવર, *s. n.* [P.] A beast; an animal; a brute; a quadruped. 2. A negligent person.

જનિત, *adj.* [S. *fr.* જન્ to be produced.] Born. 2. Formed; produced; made. 3. Caused.

જનુન, *s. f.* [P.] Fanaticism; enthusiasm. 2. Madness; insanity. 3. Anger; passion. 4. Perverseness. 5. Stubbornness; obstinacy.

જનુની, *adj.* Fanatical; enthusiastic. 2. Mad. 3. Passionate; angry. 4. Perverse. 5. Stubborn; obstinate.

જનુની, } Same as જનની.
જનેતા, }

જનુની જાળને ભક્ત જન, કાં દાતા, કાં શૂર;
તહિ તર રહેને વાંઝણી, મત ગુમાવે નૂર. —ભાષા.

જનોઈ, *s. f.* [S. यज्ञोपवीत *fr.* यज्ञ. + उपवीत an upper garment *fr.* उप near, inferior, + वे to weave.] The sacred thread; the Brahmanical thread; the distinguishing thread worn over the left and under the right shoulder by the males of the higher classes among Hindūs.

Id. જનોઈ દેવું To perform the ceremony of investing a boy with the sacred thread. જનોઈ ધાવવું-પહેરવું To perform the annual ceremony of putting on the sacred thread.

જંત, *s. m.* [See જંતુ.] A worm found in the intestines.

જંતર, *s. n.* [S. यन्त्र.] A charm. 2. Squares, or figures, having a magical effect. (Generally used as જંતર-મંતર.)

જંતર-કુંડ, Same as જંતર-કુંડ.

જંતુ, *s. m.* [S.] A living creature; an insect. 2. A reptile. 3. A being of the lowest organization.

જંત્ર, *s. n.* [See યંત્ર.] A kind of musical instrument.

જીણ, વેણ, જંત્ર, ને તાલ; તેના શબ્દ બોલે છે રસાલ.
—ગિરિધર.

જંત્રી, *s. m.* A musician who plays on a જંત્ર.

જંત્રની ભક્તી જંત્રીની જ છે; દોષ શી પેરે લાવે ?

—દયારામ.

જંત્રી, *s. f.* An index (to a book); the table of contents. 2. A table (of accounts). 3. A tabular presentation generally.

જન્મ, *s. m. n.* [S. *fr.* જન્ to be born.] Birth. 2. Production. 3. Life-time.

Id. See Id. under જનમ.

Prov. જન્મ, જરા, ને મરણ, સૌને માથે છે Birth, old age, and death are common to all: The fairest rose will wither at last.

જન્મ-કુણ્ડલી, *s. f.* [+ કુણ્ડલ a circle; See કુણ્ડલ.] The figure drawn of the positions of the planets at the time of birth; the figure in a horoscope representing the position of the planets and stars at the time of a person's birth.

જન્મ-ગાંઠ, Same as જનમ-ગાંઠ.

જન્મ-ચરિત્ર, *s. n.* [+ ચરિત્ર] A biography.

જન્મ-તિથિ, *s. f.* [+ તિથિ.] Same as જન્મ-દિવસ.

જન્મ-દિવસ, *s. m.* [+ દિવસ.] The anniversary of one's birth; a birth-day. Same as જનમ-ગાંઠ.

જન્મ-દેશ, *s. m.* [+ દેશ.] One's birth place; one's native country; the mother country.

જન્મ-નક્ષત્ર, *s. n.* [+ નક્ષત્ર.] The natal star.

જન્મ-નામ, *s. n.* [+ નામ.] The name given to a child at its birth.

જન્મ-પત્રિકા, } *s. f.* [પત્ર.] A horoscope.
જન્મ-પત્રી, }

Same as જનમોતરી.

જન્મ-પ્રભૃતિ, *adj.* [+ પ્રભૃતિ from the time forward *fr.* પ્ર forth + ભૃ to fill.] From the time of birth forward.

જન્મ-ભાષા, *s. f.* [+ ભાષા.] One's mother-tongue; one's native tongue.

જન્મ-ભૂમિ, [+ ભૂમિ.] Same as જન્મ-દેશ.

જન્મ-સાધક્ય, *s. n.* [+ S. साध्य *fr.* सफल fruitful *fr.* स with + कल a fruit *fr.* फल to bear fruit.] Attainment of the goal of one's existence.

જન્મ-સ્થાન, *s. n.* [+ S. स्थान a place *fr.* स्था to stand.] One's birthplace; one's native country.

જન્મ-સ્વભાવ, *s. m.* [+ સ્વભાવ.] One's natural disposition.

જન્મોક્ષર, *s. m.* [+ ઓક્ષર.] A scroll of paper, on which are put down the positions of the planets and stars at the birth of a child. Same as **જનમેતરી**.

જન્મોત્તર, *s. n.* [+ અન્તર another.] Another birth. 2. Another state of existence.

જન્મોંધ, *adj.* [અંધ.] Blind from birth; born blind.

જન્મોષ્ઠમી, *s. f.* [અષ્ટમી.] The eighth day of the dark half of the month of Shrāvaṇa, on which Kṛiṣṇa was born.

જન્મો-જન્મ, *adv.* [+ P. વ and + જન્મ.] In all forms of existence; from birth to birth; through many births.

જન્મોતરી, } Same as **જનમેતરી**.
જન્મોત્રી, }

જપ, *s. m.* [S. *fr.* જપ્ to mutter.] Muttering. 2. Muttering prayers and counting the beads of a rosary. 3. Repeating passages of the *Vedas*. 4. A muttered prayer.

Id. **જપ કરવો** To say one's prayers. **બેઠા બેઠા જપ કરવો** To pass one's time in idleness. 2. To think constantly about. 3. To wait for with eagerness.

જપ ખોયા, તપ ખોયા, ખોઈ કાયા કંચની
—ભાષા.

જપત, *adj.* [Ar. જત્.] Seized; sequestrated; attached.

Id. **જપત કરવું** To seize possession of; to take into custody; to keep under arrest.

જપતી, *s. f.* Seizure; sequestration; attachment.

Id. **જપતી મૂકવી-બેસાડવી-લાવવી** To effect a seizure or attachment.

જપ-માળા, *s. f.* [See જપ+માળા.] A string of beads on which to tell one's prayers; a rosary.

જપ-બું, *v. t.* [See જપ.] To mutter. 2. To repeat and count the beads of one's rosary. 2. To remember very often. 3. *v. i.* To wait patiently for; to remain inactive; to leave or desist from one's efforts.

Id. **મંત્ર જપવો** To repeat a verse of the

Vedas. નામ જપવું To think constantly about. માળા જપવી-લેવી To pass one's time in idleness. 2. To think constantly about; to harp on or dwell on; to be ever reiterating (the same subject.) 3. To wait for with eagerness.

જપ્ત, *s. f.* [P.] Oppression; tyranny.

જપ્તર, *adj.* [Ar. જપ્ oppression.] Powerful. 2. Heavy. 3. Strong. 4. Violent. 5. Great; weighty. 6. Difficult. 7. Huge; vast. 8. Arduous. 9. Severe. 10. Enormous.

જપ્ત-જંગ, *adj.* [જંગ.] Heroic; warlike.

જપ્ત-જસ્ત, } *adj.* [P. જ્ from + વર્ upon +
જપ્ત-દસ્ત, } *adj.* [P. જ્ from + વર્ upon +
દસ્ત the hand.] Powerful. 2. Oppressive; tyrannical; unjust and violent. 3. Strong; mighty.

જપ્ત-જસ્તી, } *s. f.* Violence; force. 2.
જપ્ત-દસ્તી, }

Oppression; unjust force. 6. Vehement action.

જપરી, } Same as **જપ્ત-જસ્તી**.
જપરી-ઈ, }

જપરૂં, Same as **જપ્ત** Powerful.

Id. **જપરૂં લાકડું** The stronger party.

જપ-લગ, *adv.* [S. યાત્ર + Guj. લગી, લગ-લ.] So long as.

Prov. **જપલગ સાસ, તપલગ આસ** While there is life, there is hope.

જખાં, } *s. f.* [P. જબાન.] The tongue.
જખાન, }

2. Tongue; language; speech. 3. A dialect.

Id. **જખાનનો જૂઠો** Telling lies. **જખાનનો સાચો** Telling the truth.

Prov. **જખાન હાર્યો, તે સર્વે હાર્યો** False of speech, false in all matters.

જખાખ, Same as **જવાખ**.

જખાની, Same as **જુખાની**.

જખે કર-બું, } *v. t.* [Ar. ફગાહ to cut +
જખેહ કર-બું, }

કર-બું.] To kill; to slaughter; to slay.

જખખર, Same as **જખર**.

જભ-ક-બું, } *v. i.* [See કપ+કહ-બું.] To
જભ-કી ઉઠ-બું, }

be terrified; to be frightened.

જભકોળાંબું, Same as **અખકોળાંબું**.

જલો, } s. m. [P. જુઝા.] A loose coat;
જલોલ, }
a robe; a gown.

Id. જલો મેળવેલો To win the right of putting on a robe; to win honours.

જમ, } Same as જેમ.
જમ, }

જમ, s. m. [S. યમ fr. યમ્ to restrain.] The god of death. 2. The punisher of the wicked. 3. A cruel pitiless man; a revengeful person.

Id. જમ જેવો Stout; strong. જમનો દૂત Merciless.

Prov. જમનું તેડું સાડે, પણ સરકારનું ખોટું A king is often more frightful than the god of Death. જમ ને જમાઈ, બેઠા બરાબર A son-in-law is as oppressive as the god of Death. જમને કાંઈ તેડું જોઈતું નથી Death does not require to be courted.

જમ-કિંકર, Same as યમ-કિંકર.

જમ-ડોલ, s. m. [See જમ death + ડોલ dim.] A messenger or angel of the god of Death; Death.

જમ-જી, s. n. [S. જમ-ન See જમ-જું.] A meal; a dinner. 2. A feast; an entertainment. 3. A day passed in a journey.

જમ-જી-વાર, s. m. [+વાર fr. S. વાસર a day.] A feasting day. 2. The day, on which many men are feasted. 3. The day, on which a caste-dinner is given. 4. A dinner party.

Prov. જમજીવાર કે જમજી ધાડ? Dinner-parties should be quiet and well arranged: There should be no bustle at dinner-parties.

જમ-જી, adj. Hem. Des. જેમણે = S. દક્ષિણ મક્કમ the right side of the body. Or see જમ-જું to eat.] Right; not left.

Id. જમજો હાથ The right hand; the principal helper. જમજો હાથ ગાલેલો To help.

Prov. જમજો હાથ મોંઢ બણી વળે Habit is second nature.

જમ-દંડ, Same as યમ-દંડ.

જમ-દૂત, Same as યમ-દૂત.

જમ-ફળ-ડી, } s. f. [See જમ + S. વૃક્ષ a
જમફળી, }
tree.] A guava tree.

જમ-ફળ, s. n. A guava.

જમજો, adj. m. [See જમજો.] All-pervading; all in all (applied to God).

જમ-જું, v. t. [Hem. Des. જિમિયં = S. મુક્કમ eaten fr. S. જમ્ to eat.] To eat; to dine; to sup. 2. To reap the advantage of. 3. To take bribes; to take payment from both parties.

જમ-જું, v. i. [See જમ-જું, જમા.] To assemble; to collect; to gather. 2. To congeal; to thicken; to coagulate; to solidify; to curdle.

જમા, s. f. [Ar. જમા collection.] Receipts; collections; profits; income. 2. The sum total; amount.

Id. જમા પાસું The credit side of an account.

જમા-ખર્ચ, s. m. Income and expenditure. 2. An account of income and expenditure.

જમાઈ, s. m. [S. જમાત્] A son-in-law; a daughter's husband.

Prov. જમાઈ રહ્યો ભુખ્યા, તો કેનો કુલો કુખ્યા? Nobody is affected at a stranger's misery.

જમા-ડ-જું, v. t. [Caus. of જમ-જું.] To feed; to entertain; to give a dinner party to. 2. To give bribes.

જમાત, s. f. [Ar.] Community; co-religionists. 2. An assembly; a crowd.

જમા-દાર, s. m. [See જમાત + P. દા્ keeper fr. દાસ્તન્ to keep = S. ધૂ, ધાર્ to put.] The head of a small body of sepoys. 2. A commander of a body of troops.

જમા-દારી, s. f. The duties of a commander; the office of a Jamādār; the position of a Jamādār.

જમાન, Same as જમીન.

જમાની, Same as જમીન-ગરી.

જમાનો, s. m. [P. જમાન:] A period; time. 2. An age. 3. The times.

જમા-ખંદી, } s. f. [See જમા + ખંધ-જું.]
જમા-ખંધી, }

The settlement of the amount to be paid annually into the government treasury. 2. The amount of the revenues. 3. Assessment of lands, &c. 4. Levying troops; enlisting soldiers for an army.

જમાલ-ગોટો, *s. m.* [Ar. जमाल् beautiful + ગોટો a ball.] A powerful purgative nut.

જમાવ, *s. m.* [See જમા.] A concourse; a multitude; a crowd. 2. A collection; an accumulation; a heap.

જમાવ, *s. m.* [See જમ.વું.] Agreement; accord; correspondence; agreeing; answering; tallying.

જમા-વટ, *s. f.* [See જમવું + વૃત્તિ.] A harmonious mixture (of colours, sounds, tempers.)

જમા-વસૂલ, *s. f.* [See જમા + વસૂલ.] The revenue of a state; revenue-receipts.

જમા-વ-વું, *v. t.* [See જમા or જમ.વું.] To assemble; to gather. 2. To collect; to hoard up.

જમા-વ-વું, *v. t.* [See જમ.વું.] To congeal; to thicken; to coagulate; to curd.

જમા-વ-વું, *v. t.* [See જમાવ.] To harmonize; to make to agree. 2. To organize and bring prosperity to.

જમી-દાર, *s. m.* [See જમીન land + P. દાર્ keeper fr. दातृ to keep=S. धृ, धार, to hold.] A landlord; a land-holder; a zamindar.

જમી-દારી, *s. f.* The business, duties, rights, tenures, lands, &c., of a zamindar.

જમીન, *s. f.* [P. जमीन.] Land; ground. 2. Terrestrial distance; distance. 3. The soil; globe; earth. 4. Arable land. 5. Earthen floor. 6. A country. 7. The world.

Id. જમીન માપવી To stumble and fall prostrate on the ground. જમીન છોડવી To leave one's native country; to emigrate. જમીન ને આસમન એક થવું To suffer from a great misfortune or calamity. જમીન આસમાનનું છેડું A vast difference. જમીન કરવી To buy land. 2. To repair the floor of a house with cow-dung and mud. 3. To come down to the shore after a long sea-voyage (of a ship or men). તે જમીન પર પગ મૂકતો નથી He walks very fast. 2. He is very proud.

Prov. જમીન ખેડો હળથી, ને મન ખેડો બળથી Resolute application is to the mind what deep tillage is to the soil.

જમીન-દાર, Same as જમી-દાર.

જમીન-દારી, Same as જમી-દારી.

જમીન-દોસ્ત, *adj.* [+ દોસ્ત friend.] Levelled to the dust; razed to the ground; lying level with the ground. 2. Thrown on the ground; baulked; floored. 3. Destroyed utterly; overthrown. 4. Annihilated.

જમે, *s. f.* [See જમા.] Items entered on the credit side of an account; receipts; collections. 2. Profits. 3. *adv.* On the credit side.

Id; જમે કરવું-લખવું To write on the credit side of an account.

જમે-મંદી, Same as જમા-મંદી.

જમે-પાસું, *s. n.* [+ પાસું.] The credit side of an account.

જમૈયો, *s. m.* [Ar.] A dagger.

જંપ, *s. m.* [S. यम् to restrain.] Quiet; rest; ease.

જંપ-વું, *v. i.* [See જંપ.] To rest; to be quiet.

જંપા-પાત, Same as જંપા-પાત.

અગાધ જળ ત્યાં આગળ આવ્યું, માહે માચાવી પરવરિયોછ; ત્યાં જંપાપાત થોડે કીધું, રાયને લઈ તરિયો છ.

—પ્રેમાનંદ.

જંબુ, Same as જંબુ A rose apple.

જંબુરો, *s. m.* [P. जम्बूर.] A small cannon. 2. The assistant of a juggler.

જંબુક, *s. m.* [S.] A jackal.

જંબૂર, *s. m.* [See જંબુરો.] A carpenter's instrument for extracting nails.

જંબૂરો, *s. m.* [P. जम्बूर.] A small kind of cannon. 2. Same as જંબૂર. 3. A magician's wand.

જરમર, *s. m.* A great misfortune.

કુટનારી કહેતી જરમર થયો, તમે કહો હવે રોઈ રે.

—બાપુસાહેબ.

જય, *s. m.* [S. fr. जि to conquer.] Victory; conquest. 2. Triumph.

Id. જય કરવે-મેળવે To gain a victory.

જય-જય,

જય-જય-કાર, } *s. m.* [+ કાર suffix showing

ing the sound or meaning fr. कृ to do.] A sound showing triumph or success; shouts of acclamation.

જય-કામી, *adj.* [S. fr. + S. काम, to

desire See કામી.] Desirous of victory. 2. Ambitious; aspiring; aspirant.

જયકામી કરતા યુદ્ધ, અતિ આતંકરણ અશુદ્ધ.

—ગિરિધર.

જયંતી, *s. f.* A flag of victory. 2. The day of the year, on which great men achieved their greatest work.

જય-શાલી, *adj.* [S, *fr.* + શાલિન endowed with *fr.* શાલ્ to be endowed with.] Endowed with victory; victorious. 2. Long accustomed to be victorious; never failing to gain a victory; always successful.

જયાનંદ, *s. m.* [+ આનન્દ.] Joy or exultation for success; a triumph.

જયી, *adj.* Victorious; conquering; successful.

જરથ, *adj.* That can be conquered; conquerable.

જર, *s. m.* [P. જર્ gold.] Brocade. 2. Wealth; riches. 3. Money.

Prov. જર કરાવે વેર Lend your money and lose your friend. જર ફેલા, મરદ રેતા An empty purse fills the face with wrinkles. A wrinkled purse, a wrinkled face જર, ચાહે સો કર: જર કરે પાણીમાં ધર Money can do anything: Money make the mare to go: Gifts break rocks. જર દેખી મુનિવર ચળે Money allures even the greatest of ascetics: Riches rule the roast. જર, જોર, ને જમીન એ કણ્યાનાં મૂળ Money, land, or a woman is at the bottom of every quarrel. જરકુ કર લે જમા, ફિર નહીં ફિરીકી તમા Money makes the mare go.

જર-કસી, *adj.* [See જર brocade + કસબ.] Worked with gold thread.

જર-કોસ, *s. m.* False brocade.

જર-જર, } *adj.* [S. જર્જર *fr.* જૂ to be old.] Old. 2. Worn out.

જર-જરિયાન, *s. n.* [See જર gold + જરિયાન.] Brocade and embroidery. 2. Money and trinkets. 3. Valuable things; gold and golden things.

જર-જોખમ, *s. n.* [+ જોખમ.] Ornaments and other valuable articles.

જરક, *adj.* [S. *fr.* જૂ to become old.]

Worn out; decrepit. 2. An old man.

એવું જરક કુપ જોઈ કળિ વરનું, બોલ્યો વૃકોદર વાણી.

—ગિરિધર.

જરણ, *s. f.* [See જર્જર *fr.* S. જૂ, જર્ to digest, to become old.] Patience.

સાધુ ચરણે સર્વે સમર્પે, જરણનાં કળિ જરવે.

—ભોજોભગત.

જરતોરતી, *adj.* [P. જતાસ્ત્ર the prophet of the Parsis.] Pertaining to zoroaster (Zar-tusht) 2. *s. m.* A follower of Zoroaster; a Parsi.

જરદ, *adj.* [P. જર્દ] Yellow.

જરદો, *s. m.* Tobacco of a yellow colour, cut, washed, and prepared for chewing.

જર-દોજ, *s. m.* [See જર gold + P. દોશીદન to gild *fr.* P. જરદૂજ *fr.* જર્ gold + દુલ્લતન, દૂજ to sew.] A worker in gold thread.

જરમ, *s. m.* [Ar. જર્મ to beat.] Terror; dread. 2. Awe. 3. A blow; a beating.

જર-વ-જર, *adv.* [See જરા P. little + P. વ and + જરા P.] A little; in a small degree.

જર-વું, *v. i.* [S. જૂ to become old.] To be digested; to be absorbed; to subside. 2. To pass off without effect.

જરા, *s. f.* [S. *fr.* જૂ to become old.] Old age. 2. The relaxation and debility that attend old age.

જેમ દેવને જરા જય, તેવો સતી કૃપાઅ થાય.

—પ્રેમાનંદ.

જરા, *adv.* [P. જૈરા a particle Hem. Des. દર=S. અર્ધમ્ a half. Or S. દરમ a little.] Somewhat; a little; rather; in a small degree; in a small quantity.

જરા-ક, *adv.* [+ એક about.] Very little.

જરા-તરા, *adv.* [Redup. of જરા P.] A little; in a small degree.

Id. જરાતરામાં For an unimportant reason. 2. In a very short time.

જરાયુ-જ, *adv.* [S. જરાયુ the skin which covers the embryo + જન્ to be born.] Born from the womb; viviparous.

જરાયેત, *adj.* [P. જુરાએત *fr.* જરે he sowed.] Watered only by the rain (of soil).

જરિયાન, *s. n.* [P. જૈરાન્ *fr.* જર્ gold.] Ornaments of gold or silver.

જરી, } *adj.* [See જર gold.] Worked
જરીનું, }
with gold or silver thread.

જરી, } Same as જરી-ક.
જરી-ક, }

જરી-જરી, Same as જરી-તરી.

જરી-પટ-કે, *s. m.* [See જર, જરી, gold +
S. પટ cloth.] A golden girdle.

જરી-પુરાનાં, *s. n. pl.* [+ પુરાણું *fr.* S. પુરાણ
old *fr.* પુરા formerly.] Old brocade; frag-
ments and scraps of brocade.

જરીફ, *s. m.* [Ar. जरاف] A land-surveyor.

જરીફ-ખરડે, *s. m.* [+ ખરડે.] A land-sur-
veyor's field-book.

જરી મરી, *s. f.* [See જવર fever + મરકી.]
Epidemic or pestilential disease—especial-
ly, epidemic cholera. This disease is, like
small-pox and cholera, personified as a
goddess and propitiated.

જરૂર, *s. f.* [Ar. जरور.] Necessity; urgency.
2. Emergency; an urgent occasion; an
imperative call. 3. *adj.* Necessary; urgent;
emergent. 4. Expedient; requisite; indis-
pensable. 5. *adv.* Necessarily; positively;
absolutely; at all risk.

જરૂરિ-યાત, }
જરૂરિ-યાતી, } *s. f.* Necessity; exigency;
જરૂરી, }

an occasion. 2. An emergent business.

જરે-ધંચું, *s. n.* [See જડ-કું.] A chip of wood
plac'd under a joint of planks in the ceiling.

જજર, Same as જર-જર.

જલ, Same as ઝલ.

જલ, *s. n.* [S.] Water. Same as જળ.

જલ-જ, *s. n.* [+ જન્ to be born.] A lotus
flower. 2. A couch.

જલ-દ, *s. m.* [S. જર. + દા to give.] A
cloud of rain.

ઉજવળ ઈન્દુ કિરણ થકી અંકિત, સજળ જલદ જયમ સોહે.

—ગીતગોવિંદ.

જલદ, *adj.* [P. जल्द.] Quick; smart; ac-
tive; fleet; rapid. 2, Ardent; hot. 3. Rapid
in operation (of a medicine).

જલ-દાહ, *s. m.* [See જલ+દાહ.] Disposing
of a dead body by throwing it into water.

જલ-દર, } *s. n.* [S. जलोदर *fr.* जल water +
जल-धर, }
उदर the belly, or the enlargement of the
abdomen.] Dropsy.

જલદી, *s. f.* [See P. जल्द quick.] Hurry;
haste. 2. *adv.* Quickly; soon; rapidly; hastily.

જલ-ધિ, Same as જળ-ધિ.

જલાલી, *s. f.* [P. जलाल See under જલ-
જલાલી.] Pomp; splendour.

જલેખી, *s. f.* A kind of sweetmeat.

જલ્પ, *s. m.* [S. *fr.* जल्प् to prattle.] A
speech; words; sounds.

સામું જોઈ અલ્પ, કાંઈ એક જલ્પ; વધી તે અનલ્પ, સુણ, રાજ
—મેમનંદ.

જલ્પ-વું, *v. i.* To prattle; to chatter.

જગ્યા ખગ જલ્પે ધણું, લેતા તર-વર વાસ.

—ગિરિધર.

જલ્દ, Same as જલદ Quick.

જવ, *s. m.* [Dh. Des. जवो, Hem. Des.
जवओ, *fr.* S. यव.] Barley. 2. The measure of
a finger's breadth. 3. A natural line across
the thumb. 4. A golden bead for a necklace,
of the form and size of a grain of barley.

જવ, *adv.* [S. या-वत् when *fr.* यद् which.]
When.

જવ-ખાર, *s. m.* [See જવ barley + ખાર.]
Nitrate of potash; saltpetre; carbonate of
potash.

જવન, *s. m.* [S. यवन.] A non-Aryan; a
barbarian.

જવર-અવર, Same as જવાર-અવાર.

જવલ, } *adv.* [Mar. जवळ P. જવાર neigh-
જવલે, }
bourhood.] Seldom; rarely.

જવલો, *adj.* Brave.

જવ-વું, *v. i.* [S. જવ life *fr.* जीव to live.]
To be full-grown; to be ripe. 2. To have
insects in the inside (of fruits).

જવાં, } *s. m.* [See જવાન + મરદ.] A
જવા-મરદ, }

bold intrepid man; a valiant and courageous
man; a brave man; a hero; a warrior.

જવા દે-વું, *v. t.* [See જ-વું+દે-વું.] To Let go.
2. To overlook; to tolerate (a fault or offence.)

જવાન, [P. युवन् brave=S. युवन्.] Same as
જુવાન.

જવાન પટ્ટી, *s. m.* [+S. પુષ્ટ nourished *fr.* પુષ્ટ to nourish.] A stout, brave man.

જવાની, Same as જુવાની.

Id. જવાની આવવી To reach manhood. જવાની પાછી આવવી To be youthful again in old age. 2. To have the vigour and enthusiasm of youth in old age. જવાનીનું ભેર The strength and enthusiasm of youth.

Prov. જવાની તો ચાર દિવસની Youth is short. જવાનીને દીવાની (બે સરખાં) Youth is wild and full of freaks. જવાનીનું રહ્યું, ને રાતનું દહ્યું (દીસી આવે) Youth is the time for making one's fortune.

જવાબ, *s. m.* [P. जवाब .] An answer; a reply; a rejoinder.

Id. જવાબ દેવો-આપવો To answer; to give a reply. 2. To be responsible for. 3. To be useful at a critical time. જવાબ લેવો To get a reply. 2. To write down the deposition of a witness in a court of law.-પાસે જવાબ માગવો-નો જવાબ લેવો To call one to account; to hold one responsible for જમને પણ જવાબ દે એવો Very strong and stout. જવાબ દેવો To be the evidence of.

જવાબ-દાર, *adj.* [+ દાર્ keeper *fr.* दातन to keep=S. धृ. धार , to hold.] Answerable; responsible; accountable.

જવાબ-દારી, *s. f.* Responsibility.

જવાબી, *adj.* That can give an answer; having presence of mind.

Id. જવાબી હુકમ A bill of exchange, the price of which is not paid till notice is received of the bill having been cashed.

જવાર-અવાર, *s. f.* [See જ.વું + આવ.વું; or અવાર redup. of જવાર.] The habit of paying frequent visits. 2. Going and coming.

જવાર, *s. m. pl.* [See જવ, જુવાર, જુહાર.] Tender plants of corn grown on the altar before a goddess.

Id. જવાર વાવવા Lit. To sow corn on the altar before a goddess. Hence, 2. To invoke a goddess to enter into the house of a family and to begin a festival in her honour.

જવાસી, *s. m.* [Dh. Des. जवस fr. S. यवसम् grass.] A prickly shrub, which grows in the

hot season, and dies in the rainy season.

જવાહીર, } *s. n.* [Ar. جواهر.] A jewel;

જવાહિર, }

a gem; a precious stone. 2. Jewelry; jewels. 3. A jewel-trinket. 4. A sword of very superior material or workmanship.

જવાહીર-ખાતું, *s. n.* [+ખાતું.] The place where jewelry is kept.

જવાળી, *s. f.* [See જવ + S. अवलि a line.] The lines on the thumb, which are consulted by chiromancers. 2. A kind of ornament worn by women, also called વાંક-જવાળી.

જ.વું, *v. i.* (Past tense ગયું.) [Hem. Des. जव fr. यापयति caus. S. या to go.] To go; to pass; to depart; to proceed; to travel; to leave. 2. To be lost, mislaid, destroyed, or removed. 3. To go by; to pass on; to elapse. 4. To be deducted or subtracted from. 5. To be ruined. To take place. 7. To lose power. 8. To be extinguished (of a lamp). 9. To waste away (of the body). 10. To go wrong. 11. To be made.

N. B.-In verbs like જણાવું જવું, પકડાવું જવું, the idea conveyed by જવું is that the careful efforts of the agent to keep back certain matters were accidentally frustrated.

2. The verb જવું when joined with some other verbs is equal in import to the intensive adverbs, "down, away, off, up, over", &c., e.g., પડી જવું To fall down; સુકાઈ જવું To be dried up.

3. In such compound verbs as લખી જવું, વાંચી જવું, ખાઈ જવું, જવું has the sense of "completion."

4. In such compound verbs as લખતા જવું, વાંચતા જવું, ખાતા જવું, જવું has the sense of "continuance."

5. In such compound sentences as લખતો ભય છે અને ખાતો ભય છે, જવું has the sense of "continuance of one action with another."

Id. હાથથી-હાથમાંથી જવું To go beyond the control of. 2. To throw off obedience to. પછવાડે જવું To follow secretly. જવું કરવું To acquit a person of a charge; to excuse. જવું મેલવું To let go. જવું રહેવું To go away; to

disappear. 2. To be missed; to be lost. 3. To elope. જઈ આવવું To go and come back. જઈ મળવું To overtake; to keep up with. જઈ આવવું થવું To be on terms of paying visits. 2. To be on friendly terms with. જા જા Go awao; get away.

Prov. તેમાં મારું—મારા બાપનું શું નય છે ? How can that affect me ? What is that to me ? What does it matter to me ? What am I to lose thereby. જતાના જનૈયા, ને વળતાના માંડવિયા Those who would join a marriage party when it is proceeding, but would stay behind when it has left the marriage canopy. (Said of a man who would look to his own interest, whether his companions gain or lose). ગયું તે ગયું What is lost, is lost for ever. આવ્યું સમાય, પણ ગયું ન સમાય The inconveniences caused by an arrival or acquisition can be put up with more easily than those caused by a departure or loss.

જવેર, } Same as જવાહેર.
જવેરાત,

જવેરી s. m. A jeweller; one dealing in gems.

જવૈ, s. f. A kind of reed.

જશ, } s. m. [S. યશ:] Reputation; fame;
જસ,

honour; success; prosperous issue. See યશ.

Id. જશના થવા To be successful.

Prov. જશ તો જનગરો Without fighting there can be no victory. જશ ઉપર નૃતિયા Save a thief from the gallows, and he will be the first to cut your throat. જશ મેળવતી વાર, પણ ખેતી વાર નહિ From fame to infamy is a short road.

જસત, s. n. Pewter; zinc; spelter.

જસતા, s. m. pl. Blots; spots.

જસાં, adj. n. pl. [S. યાદશ fr. યદ્ which+દશ like fr. દશ to see.] Like.

જહાં, Same as જ્યાં.

જહાં-ગીર, s. m. [P. જહાન the world + ગી- conqueror fr. ગિરફતન = S. ગુમ્, ગ્રહ, to take.] The conqueror of the world.

જહાં-ગીરી, adj. Befitting a conqueror.

2. Imperious; positive. 3. Absolute; uncontrolled. 4. s. f. Absolute power; tyranny; oppression.

Id. જહાંગીરી ચલાવવી To rule with a high hand. 2. To tyrannize over.

જહાંગીરી-ફરી, એ લલાટે છે લખાવી મહે. !

—સરસ્વતીચંદ્ર.

જહાંનમ, See જહાનમ.

જહાં-પહા, s. m. [P. જહાન the world + પન્હા guard, defence.] The protector of the world. 2. An emperor.

જહાજ, s. n. [P. જહાજ.] A ship; a vessel. 2. Anything very vast or uncommonly large.

જહાન, s. f. [P. જહાન.] The world. 2. The earth as the residence of man. 3. Mankind.

જહાનમ, s. n. [Ar.] The hell; the infernal regions.

Id. જહાનમમાં જા Begone ! Get away ! Make yourself scarce.

જહી, Same as જ્યાં.

જહુ, s. f. Dust.

વાર વાર વહું કશું ? જહુ લિપ્ત હજું પશું;

ખૂન ખૂની ખની ધસું, રે, બદન આવડું.—વજીહ.

જહુ-કન્યા,

જહુ-જા,

} s. f. [S. જહુ name of a king

who adopted the river Ganga (Ganges) as his daughter+કન્યા a daughter; જા-a daughter fr. જન્ to be produced.] The river Ganges.

જળ, Same as જલ.

Id. જળ જપ્તું ત્યારે In the dead of night. જળ લેવું-મૂકવું To take a firm resolution by taking a quantity of water in one's hand and pouring it out. જળ પોતિયાં કરવાં To bathe while naked. જળ જપ્તું To be perfectly quiet.

Prov. જળને ડેકાણે રથળ, ને રથળને ડેકાણે જળ Change of land to water and of water to land by a volcanic irruption. 2, A divine visitation. જળમાં રહેવું, ને મધર સાથે વેર (એ કેમ ચાલે ?) In Rome you must be a Roman.

જળ-કમળ, s. n. [+ કમળ.] A lotus flower growing in water,

જળ કમળ છાંડી જ ને બાળા, સ્વામી હજારો જાગશે;
જાગશે, તને મારશે, બાળહુત્યા અમને લાગશે.

—નરસિંહમહેતા.

જળ-કીડો, *s. m.* [+ કીડો.] A water-insect; an insect found in water; microbes growing in water.

જળ-કુંડ, *s. n.* [કુંડ, કુંડાળું, a circle.] A halo.

જળ-કુકડી, *s. f.* [+ કુકડી.] A water-fowl.

જળ-કેલિ, } *s. f.* [કેલિ=કીડો.] Diversion
જળ-કીડા, }
in water; splashing one another with water; bathing gambols; a sea-excursion.

જળ-ચક્કી, *s. f.* [+ ચક્કી.] A river-jauant; a water-mill.

જળ-ચર *s. n.* [+ S. ચર્ to walk.] A water-animal; an aquatic animal. *adj.* Aquatic.

જળ-જંતુ, *t. m.* [+ જંતુ.] An aquatic insect. 2. A fish.

જળ-જંત, } *s. n.* [+ ચંત્ર.] A water-mill;
જળ-ચંત્ર, }
a water-engine or machine generally. 2. A machine to shoot water; a spout; a jet.

જળજંતુ ઉરાડે તોય, અવળાના ઉચ્છ્વ સહુ જોય.

—ગિરિધર.

જળ-જળ-વું, *v. i.* [Guj. જળ rudup. + જળ-વું.] To have the burning sensation. 2. To burn.

જળ-જળું, Same as **જળ-જળું**.

જળ-જળું, *adj.* [See જળ-જળિયાં.] Filled the tears (of eyes).

જળ-જળાદિયન જુએ અરવર, માથે બાંધું ફાટયું ચીથર.

—પ્રેમાનંદ.

જળ-જળ-પુલો, *s. m.* [+ જળ.] A plant growing on river banks.

જળ-જળિયું, *s. n.* [See જળ-જળિયું.] Shedding tears. 2. Twilight.

જળ-જુ, *s. n.* [See જળ-વું to burn.] Fuel.

જળ-તરંગ, *s. n.* [+ S. તરંગ r wave *fr.* તરું to float.] A watery wave. 2. A musical instrument producing notes made by striking china cups filled with water.

જળ-દાહ, *s. m.* [+ S. દાહ burning *fr.* દહ to burn.] A watery grave.

જળ-દેવતા, *s. f.* [+ દેવતા a goddess.] A water-nymph.

જળ-ધર, *s. m.* [+ ધર.વું.] A cloud.

જળ-ધિ, *s. n.* [+ *fr.* ધા to hold.] The ocean. 2. A hundred billions.

જળ-દર, }
જળ-ધર, } *s. m.* [+ S. જલોદર *fr.* ડર
જળોદર, }

the belly or the enlargement of the abdomen.] Abdominal dropsy.

જળ-નિધિ, *s. m.* [+ નિધિ a store.] The ocean.

જળ-પતિ, *s. m.* [+ પતિ master. *fr.* પા to protect.] The ocean. 2. Varuna, the lord of waters.

જળ-પર્યટન, *s. n.* [+ પર્યટન.] Sailing over waters, a voyage.

જળ-પાન, *s. n.* [+ પાન.] A water-vessel.

જળ-પાન, *s. n.* [+ S. પાન *fr.* પા to drink.] Drinking water.

જળ-પ્રલય, *s. m.* [+ પ્રલય.] An inundation; a deluge.

જળ-પ્રવાસ, *s. m.* [+ પ્રવાસ.] An expedition over the seas; a voyage.

જળ-પ્રવાહ, *s. m.* [+ પ્રવાહ *fr.* *fr.* પ્ર forth + વહ to carry.] A current of water.

જળ-ખિલાડી, *s. f.* [+ ખિલાડી, ખિલાડી, a cat.] An otter.

જળ-મય, *adj.* [+ S. મય full of.] Abounding in water; overflowing with water; consisting of water.

જળ-માણસ, *s. n.* [+ માણસ.] A merman, or a mermaid. 2. A meagre person; a dwarf-like person.

જળ-માર્ગ, *s. m.* [+ માર્ગ.] A way by water.

જળ-ચંત્ર, Same as **જળ-જંત**.

જળ-યાત્રા, *s. f.* [+ યાત્રા.] A journey by water; a voyage.

જળ-યાન, *s. n.* [+ યાન a conveyance *fr.* યા to go.] A ship; a boat.

જળ-રોધક, *adj.* [+ રોધ.વું.] Impervious to water.

જળ-વાસ, *s. m.* [+ વાસ, વસ.વું.] Drowning in water; death by drowning.

જળ-વાસો, Same as જવાસો.

જળ-વિયોગ-સ્થળ, *s. n.* [+ વિયોગ+સ્થળ.] A watershed.

જળ-વું, *v. i.* [S. જ્વ્ to burn.] To burn; to be kindled; to be on fire; to be inflamed. 2. To burn through grief.

Id. જળો તે ! Damn it !

જળ-શાઈ, } *adj.* [+ S. શાયિન્ lying down
જળ-શાયી, } *fr.* શી to lie down.] Lying in water (instead of being buried or burnt; said of a dead body.) 2. *s. f.* Moss.

જળસ, *s. n.* [See જળ or નળ.] Slime passed with excreta.

જસ-સમાધિ, *s. f.* [+ સમાધિ.] Freeing oneself from the troubles of life by drowning. [A way permitted only to Sannyāsis, and only at Prapāg, a city at the confluence of the Ganges and the Jumna.]

જળ-હળ, *adj.* [See જળ-વું.] Bright.

જળા-ઉ, *adj.* [See જળ-વું.] Fit for fuel.

જળાધારી, *s. f.* [See જળ + S. આધાર support *fr.* આ up to + ધૃ to hold.] That part of the phallic representation of Shiva which holds water.

જળા-પો, *s. m.* [See જળ-વું. Cf. બળા-પો.] Burning. 2. Anxiety. 3. Envy.

જળાભાસ, *s. m.* [See જળ + આભાસ.] Semblance of water: mirage.

જળાશય, *s. m.* [+ S. આશય a reservoir *fr.* આ upto + શા to lie down.] A collection of water; a reservoir. 2. The ocean; a sea; a lake; a tank; a pond; a basin; a trough.

જળો, *s. f.* [S. જલ્કા.] A leech. (Plural form is જળો.)

જળો-જથા, *s. f.* [+ જથા.] Embarrassments of the family life; family cares. 2. Scattering about; throwing about.

જળોયું, *s. n.* [See જડ-વું, જોડ-વું.] An iron or wooden strap.

જળો-વું, *s. n.* [See જળ-વું. to burn.] a cicatrix; a scar.

નળ-વું, } *v. t.* [See ઝાંખું ઘે-વું.] To
નળી ઘે-વું, } have glimpses of; to glance at.

નળી, *s. f.* [See ઝાંખું.] A glimpse; a glance. Cf. ઝાંખી.

નિશ્ચયના મેહલમાં વસે મારો, વહાલમો રે;
વસે વજ દાડિલો રે, જે રે નળો, તે નળી પામે છ.
—દયારામ.

નળ્યું, *adj.* [See ઝાંખું.] Faint; dim.

નળ, } *s. f.* [S. જઙ્ઘા.] The thing; the
નળ, } loins.

Id. નળ ઉધાડી કરવી To expose to public view one's own defects.

નળ-ડ, *adj.* (Things) Given for approval; (goods) taken from a shop to be bought if approved; taken without definite settlement of purchase.

નળ-ડ, *adv.* [See જંગ a tumult + ડું dim.] Making a confused noise.

ધન, પતાકા, કળશ બિરાળે, નળડ નળડ ફૂ-ફૂલિ વાળે.
—મેમનંદ.

નળલો, *s. m.* [See જંગલ, જંગલી.] A barbarian. 2. A European (probably derived from "les Anglais").

નળિ-ચો, } *s. m.* [See નળ, નળ] A
નળિ-ચો, } kind of short breeches.

નળી, *s. m.* [See જંગ, જંગી.] A large drum.

નળ, Same as નળ.

નંદર-ણી, *s. f.* [See નન a marriage party + રાણી a queen.] A woman of the bridegroom's side going with a marriage-party.
નેવા સંરખી નંદરણી ગાય છે, ત્રીયા દેવની, નગ કુમાર.
—બિરિધારી

નળ્યુ, *s. n.* [S. જમ્બુ.] A rose-apple.

નળ્યુ-ડી, *s. f.* A rose-apple tree. 2. A kind of toy of the form or size of a rose-apple.

નળ્યુ-ડો, *s. m.* Same as નળ્યુ-ડી, A rose-apple tree.

નળ્યું, *adj.* Of a dark purple colour.

નળ, *interj.* [Imperative, 2nd person, sing. of જવું.] Go; begone; depart; hence !

નળ-આવ, *s. f.* [See જવું આવવું.] Frequent coming and going; restless going and coming; vain and wearisome trudging backwards and forwards; fruitless journeying to and fro.

જાઈ, *s. f.* [S. जाति. जाती.] The jasmine flower or plant.

જાઈ, *s. f.* [S. जन to be born. See જાયા.] A mother. 2. A goddess.

હાવ ભાવ નેત્રસે બેતે ડાલેગા, બાહેર ન આવે જાઈ.

—નિરાંતભા.

જાકડ-રીકડું, *adj.* [See જાકડા-તું to be tied tight + રીકડ face.] Having delicate health; suffering from a chronic illness.

જાગ, *s. m.* [S. याग fr. यज्ञ to sacrifice.] Same as જાગ-ન. 2. A deity invoked on auspicious occasions in a family.

Id. પગ વાવવા See Id. જવારા વાવવા under જવારા.

જાગ-તું, *adj.* [See જાગ-તું.] Wakeful; cautious; vigilant.

Id. જાગતી ભેત or ભેધ, જાગતું ભેત or ભેધ, An idol in which the divinity is in full activity; an idol which is not sleeping or journeying. 2. A charm or medicine having a ready virtue, power, or effect. 3. Wakeful; watchful. જાગતો દહાડો Days of prosperity. જાગતાની પાડી, ને ઉંધતાનો પાડો An ever-active man will gain by his diligence what the indolent will lose by his idleness.

જાગર-ભુ, *s. n.* [S. fr. जाग to be awake.] Wakefulness; the waking state. 2. Forbearance from sleep; watching or keeping vigils.

જાગર-ભુ-ચો, } *s. m.* One who beats drums before a goddess to keep her awake.

Prov. ભૂવાનું માન જાગરિયા વધારે It is to the interest of the worshippers to raise the idol in popular esteem.

જાગર-ત, Same as જાગ-તું, જાગ-ત.

જાગર-તી, *s. f.* [Same as જાગ-તી.] Wakefulness. 2. Caution; circumspection.

જાગ-તું, *v. i.* [S. जाग to be awake.] To wake; to keep awake. 2. To watch; to be awake; to be vigilant; to be on one's guard. 3. To be alive to or attentive; to be cautious.

જાગિર, } *s. f.* [P. fr. जाय place + गिरफ्तार = S. ग्रह, ग्रह, to hold.] A freehold; a grant of land; an assignment by government of

lands or revenues; a pension in land.

જાગિર-દાર, *s. m.* [+ દાર keeper fr. दास्तન to keep = S. ग्र, ग्र, to hold.] A freeholder; a landholder; one who holds a Jāgīr.

જાગ-ત, *adj.* [S. See જાગ-તું.] Awake. 2. Attentive; vigilant; heedful. 3. Ready; prompt; vigorous.

જાગ-તી, [S.] Same as જાગર-તી.

જાગો, *adj. m.* [See જાગ-તું.] Awake; watchful.

Prov. નાગો કુદે, કે જાગો કુદે It is either a worthless or a wide-awake man who can afford to be violent.

જાગદવરથા, *s. f.* [See જાગ-તું + અવરથા.] A state of wakefulness.

જાચ-ક, *s. m.* [S. याचक fr. याच to beg.] A beggar; a mendicant.

જાચ-ના, *s. f.* Begging; the act of begging or asking for charity. 2. A humble request.

જાચ-તું, *v. t.* To beg; to ask for alms. 2. To beseech; to entreat; to solicit; to humbly request.

જાચા-લેડા, *s. m. pl.* [+ લેડા.] Teasing solicitations.

જાચિ-ક, Same as જાચ-ક.

જાચું, *adj.* Solicitous; importunate.

જાજમ, *s. f.* [P. जाजम a carpet.] A large carpet.

જા-જર-માન, *adj.* [S. जा-ज्वल्यमान fr. जा-ज्वल् intens. fr. ज्वल् to burn.] Bright. 2. Ilot-tempered. 3. Watchful. 4. Brave. 5. Glorious. 6. Splendid.

જાજરું, *adj.* [S. Same as જાજર.] Poor; wretched; exhausted; fatigued.

જાજરો એવ જાગત થું કરે ? પ્રકૃતિ પાપિણી પૂઠે ફરે.

—અખો.

જા-જર, *s. m.* [P. जाय a place + Ar. जरूर necessity.] A privy room; a closet.

જા-જુલ-માન, Same as જા-જર-માન, તે કરે સોમવહ્નીનાં પાન, તેજશરી નપિ જાજુલમાન.

—પ્રેમાનંદ.

જાડ, *s. m.* A particular tribe of Rājput.

જાડ, *s. f.* [See જાડ.] The hair of sheep.

ઝડ, } s.f. [See ઝડ.] Thickness. 2.

Coarseness.

ઝડ, adj. [S. जड heaviness fr. जड heavy.] Thick. 2. Plump. 3. Sturdy. 4. Coarse. 5. Fat.

Id. ઝડી બુદ્ધિનો માણસ A man of a dull intellect; a dolt. ઝડો પાતળો રોટલો Food, however coarse and however little. 2. Any kind of food.

ઝણ, s.f. [S. ज्ञान fr. જ્ઞા to know.] Knowledge; information. 2. Acquaintance. 3. Intimation; notice.

ઝણણ-હાર, } adj. [+હારdoing.] knowing.

ઝણણ-હાર, } adj. [+હારdoing.] knowing.

ઝણ-પણ, s. n. Knowledge; the state of knowing.

ઝણ-પિછાણ, s. f. [See ઝણ + પિછાણ.] Acquaintance.

ઝણ-ભેદ, s. m. [+ભેદ.] A hypocrite; a dissembler. 2. One who knows the secrets of a matter.

ઝણ-વા-જોગ, adj. [+જોગ fr. S. योग fit. fr. युज् to join, to be fit.] Fit to be noticed or marked; noteworthy; worth knowing.

ઝણ-વા-માં, } adv. Within one's knowledge; to one's knowledge or cognizance; according to one's knowledge; as far as one knows.

ઝણ-વું, v. t. [S. જ્ઞા, જાનાન્તિ to know.] To know; to understand; to apprehend; to perceive.

Prov. જણી જેઈને કુવામાં ન પડવું Let not your tongue cut your throat: One should not, with a full knowledge of the evil consequences of a course of conduct, adopt that course: Do not be suicidal in your conduct.

ઝણી-જોઈ, } adv. [+જોઈ, જુઝ, સમજવું.]

Knowingly; deliberately; designedly; intentionally; purposely; wilfully.

ઝણી-વું, adj. Knowing; understanding,

2. Acquainted with or versed in; well-skilled in; familiar with. 3. Arrived at an age of discretion.

Prov. જણીતો ચોર ધર ધાલે A traitor can effect a total ruin. જણીતો કાયડો કાઢીને A puzzle when solved loses its charm: A disease known is half cured.

ઝણ, } adv. As if; as it were; seemingly. 2. Suppose that.

ઝણ-અ-ઝણ, adv. Whether knowingly or unknowingly.

ઝત, s. f. [S. जाति fr. जन to be born. = Ar. जात race.] Race; tribe; caste. 2. Family; blood. 3. Lineage. 4. Original constitution; kind; sort; class; species. 5. Quality; description. 6. Nature; disposition. 7. Origin; inherited qualities. 8. The body. 9. Self; one's own person.

Id. ઝતને To oneself. ઝતે By oneself. personally. ઝતે ને એવે Single; the only one surviving member of the family. ઝતનો By- of-as to caste. ઝત ઉપર જવું To act according to one's inherited tendencies. ઝત ચોરવી To conceal one's own caste. 2. Lit. To save one's body; not to work with a heart; to idle at work. ઝતે ઝત જુદી કરવી To sort. ઝત વેચીને પુરું કરવું To pay off a debt at any cost. ઝત કઠત જેવી To ascertain the parentage of. ઝત તોડવી To work hard. ઝત બોળવી To lose one's caste. 2. To commit adultery. ઝતનું અડધું Weak in body. ઝતમાં લેવાવું To suffer a loss for the sake of one's caste.

Prov. ઝત જણાય, પણ મન ન જણાય We may easily tell a man's caste, but we cannot tell his thoughts. ઝત વિના ભાત ન પડે A difference in appearances indicates a difference in origin: There can be no difference in appearances, unless there is a difference in origin. આપણે નકારા, તો આપણી ઝતને ભારે If we are bad, the results of our badness will affect us alone, why should others concern themselves with it? ઝત ઉપર ભાત પડે, કાંબળી ઉપર બીજું ન પડે Just as no impression or mark can be made on a woollen carpet, so

cannot a man having the qualities of a low caste be successfully advised or persuaded to take to the path of righteousness. જાત તે જાત, ને કાળ તે કાળ The boughs that bear most hang lowest: Nobility binds to noble conduct. જાત જોઈએ વસીને, ને સોનું જોઈએ કરીને The character of a man is ascertained by living with him and that of gold by rubbing it hard on a touch-stone. જાત જાતને ખાય Diamond cuts diamond.

જાત, *p. p. adj.* [*S. fr.* જન્ to be born.] Born; produced.

જાત-કર્મ, *s. n.* [+ કર્મ.] One of the sixteen Samskaras; giving the new-born infant clarified butter out of a golden spoon before cutting the navel string; a ceremony performed at birth.

જાત-જમાત, *s. f.* [See જાત + જમાત.] A whole caste; a caste considered collectively or an assembled together.

જાત-ભાઈ, *s. m.* [+ ભાઈ.] A person of the same religion or caste; a caste-brother; a co-religionist.

જાતરા, Same as જાત, યાત્રા.

જાત-વંત, } *adj.* [See જાત race.] Of high caste or family; high-born. 2. Genuine. 3. Of a superior quality.

જાતિ, Classical form of જાત Race.

જાતિ-ધર્મ, *s. m.* [+ ધર્મ.] The duties of a caste. 2. The duties of an individual according to his caste.

જાતિ-ભેદ, *s. m.* [+ ભેદ.] Caste-distinctions.

જાતિ-હરા, *s. m.* [+ હરા falling.] Loss of caste,

જાતિ-હટ, *adj.* [+ હટ fallen.] Out caste; fallen from caste; boycotted.

જાતિ-વેર, *s. n.* [+ વેર enmity.] Natural hostility or antipathy.

જાતિ-વહેવાર, } *s. m.* [+ વહેવાર, વ્યવહાર.]

The intercourse of one caste with another in eating and drinking together, &c.

જાતિ-વાચક, *adj.* [વાચક expressing + *fr.*

વચ્ to speak.] Expressing a genus; generic. જાતિ-સ્મરણ-પણું, *s. m.* [+ સ્મરણ + પહું abstract suffix.] Knowledge of one's previous births and existences.

ત્યાર પછી તેને અવતાર્યો ઉત્તમ દ્વિજને ઘેર; જાતિ-સ્મરણ-પણું સાંપડ્યું વળી તે ગણિકાની મેર.

—દયારામ.

જાતિ-સ્વભાવ, *s. m.* [+ સ્વભાવ.] Natural or innate disposition. 2. Natural or original constitution. 3. A generic character.

Prov. જાતિ-સ્વભાવો ન મુચ્યતે=જાતિ-સ્વભાવ જાત નહિ Habit is second nature.

જાતીય, *adj.* Pertaining to a class.

Id. સ્વજાતીય Homogeneous. વિજાતીય Heterogeneous.

જાતે, *adv.* [See જાત self.] Personally. 2. By caste. 3. Naturally.

જાત્યંધ, *adj.* [+ અંધ.] Blind from birth; born blind.

જાત્યભિમાન, *s. m.* [+ અભિમાન.] Pride of caste.

જાત્રા, *s. f.* [*S. યાત્રા fr.* યા to go.] Pilgrimage. 2. A fair.

જાત્રાળુ, *s. m.* [+ આલુ suffix showing possession.] A pilgrim.

જાત્યુ, } *adv.* Permanently. 2. Fixedly; regularly; constantly; continually; always.

જાદણી, } Same as જાંદ-રણી,

જાંદ-રણી, } *s. n.* Sweetmeat made of unripe wheat.

જાદર-ગું કાપડું, *s. n.* [+ કાપડું.] A white silk garment worn by the bride during the marriage ceremony.

જાદા, *adj.* [*Ar. જ્યોદા=P. જ્યોદા.*] More.

જાદી, *s. f.* [*P. જોદી born fr.* જાદને to give birth=S. જાત born *fr.* જન્ to be born.] A daughter. Cf. જાદો.

જાદુ, } *s. n.* [*P.*] Magic; sorcery; witchcraft; enchantment; necromancy; conjuration; incantations. 2. A spell; a charm.

જાદુ-ખેર, } *s. m.* [+ ખેર enjoying *fr.*

હુદ્દર to eat, to drink.] A magician; a sorcerer; a wizard; a necromancer; a conjuror; one who practises magic.

જાન્યુઆરી, } [+P.ગર્ doing fr. કર્દન = S. ક, જાન્યુઆરી, }

કર્ કરવું, to do.] Same as જાન્યુઆરી.

જાન્યુઆરી, s. f. Magical arts or practices; witchcraft.

જાન્યુઆરી, s. n. pl. The black art; conjuration.

જાન્યુઆરી, s. m. [+ મંત્ર.] Enchantment.

જાન્યુઆરી, Same as જાન્યુઆરી.

જાન્યુઆરી, s. m. [See જાન્યુઆરી.] A son.

જાન્યુઆરી, s. f. [See જાન્યુઆરી.] A company and attendants at a marriage festivity, come from a different place. 2. Friends who accompany the bridegroom or bride in the marriage procession.

Prov. જાન્યુઆરી કોઈ જાન્યુઆરી નહિ, ને જાન્યુઆરી હું વરનો આપ He has neither house nor family, yet regards himself as the head of the house.

જાન્યુઆરી, s. m. [P. S. જન્મ to be born.] Life; vitality. 2. The soul; spirit. 3. Love; a darling; a sweet heart.

Id. જાન્યુઆરી આપવો To surrender one's life for the sake of another. જાન્યુઆરી પર આપવું To require a life to be sacrificed or lost. જાન્યુઆરી કરવું To undertake a business at the risk of life; to run serious risk. જાન્યુઆરી મારવું, જાન્યુઆરી લેવો To kill. જાન્યુઆરી આપવો To sacrifice one's own life. જાન્યુઆરી બેજાન્યુઆરી કરવું To kill. જાન્યુઆરી સંભાળીને કામ કરવું To do a business without running any risk.

જાન્યુઆરી, s. f. [P. જિયાન્.] Injury; damage; loss.

Prov. નાદાનકી દોસ્તી એર જીવકા જાન્યુઆરી The friendship of an ape leads to loss of life.

જાન્યુઆરી-પિછાન, Same as જાન્યુઆરી-પિછાન.

જાન્યુઆરી-માલ, s. m. [See જાન્યુઆરી life + માલ property.] Person and property.

Id. જાન્યુઆરી-માલ સંરક્ષણ Protection of person and property.

જાન્યુઆરી, s. f. [See જાન્યુઆરી a marriage party + રાણી a queen.] A woman accompanying the bridegroom in a marriage party.

જાન્યુઆરી, s. n. [See P. જાન્યુઆરી life + વર્ pos-

sessing.] An animal. 2. A beast. 3. A fool.

જાન્યુઆરી, s. f. [See જાન્યુઆરી life+Ar. આ ob.] A beloved woman.

જાન્યુઆરી, adj. [P. fr. જાન્યુઆરી life.] Dear; hearty; sincere.

Id. જાન્યુઆરી દુશ્મન A bitter enemy; a deadly foe. જાન્યુઆરી દોસ્ત An intimate friend.

જાન્યુઆરી-વાસો, s. m. [See જાન્યુઆરી a man of a marriage party + વાસો residence fr. વસ to dwell.] A lodging-place given to the bridegroom and his followers during the marriage ceremonies.

જાન્યુઆરી, s. m. [S.] The knee.

જાન્યુઆરી, s. f. Same as જાન્યુઆરી-રણી. 2. A cow or a buffalo whose milk owing to a vow cannot be used for food.

જાન્યુઆરી-યો, s. m. [See જાન્યુઆરી a marriage-company.] A man accompanying the bridegroom.

જાન્યુઆરી-તર, Same as જાન્યુઆરી s. f. A marriage party.

અભિમન્યુનો વિવાહ કીધો, પછે વળ્યા વૈકુંઠરાય; જાન્યુઆરી ગઈ દ્વારકાં, એક રહ્યો છે સોલદરાય.

—પ્રેમાનંદ.

જાન્યુઆરી, Same as જાન્યુઆરી.

જાન્યુઆરી, } s. m. One who recites Vedic verses.

જાન્યુઆરી, s. m. [Ar. જાબિતા, જન્મ to hold. See જાન્યુઆરી.] A strict watch; a keen eye; a look-out.

Id. જાન્યુઆરી રાખવો To keep a watch.

જાન્યુઆરી-માની, adj. [See જાન્યુઆરી.] Saffron-coloured; reddish yellow.

જાન્યુઆરી, s. n. [Ar. = Eng. Saffron.] Saffron.

Prov. ગણેકું જાન્યુઆરી કયા ખબર ? To him that has lost his taste sweet is sour.

જાન્યુઆરી-ખાદી, adj. [P. fr. જાફર્ a proper name + આબાદ flourishing.] Relating to the city of Jāfrābād in Kāthiāwād.

જાન્યુઆરી, s. n. [See જાન્યુઆરી+ફાટવું.] Carelessness.

જાન્યુઆરી, Same as જાન્યુઆરી.

જાન્યુઆરી, s. m. [See જાન્યુઆરી-દાર, or P. જામા,

જામો, dress.] The title of the chief of Jāmnagar.

જામ, *s. m.* [P.] A bowl; a goblet; a flagon.

જામ, *s. m.* [S. યામ.] A period of three hours.

જામગરી, } *s. f.* [P.] The match of a gun; the end of a squib where fire is applied.

જામ-ણ, *s. n.* [See જામ-ણું to congeal.] Congelation. 2. An acid substance put into milk to make it turn rennet.

જામ-દાની, *s. f.* [P. See જામો + દાન: place *fr.* દાસ્તન્ to hold.] A kind of cotton cloth in which flowers are woven, used in making robes. 2. A leathern basket.

જામ-દાર, *s. m.* [P. See જામો + દાર્ keeper *fr.* દાસ્તન્ to keep = S. ધૃ, ધાર્ to hold.] The keeper of the wardrobe. 2. The officer in charge of the treasure and jewels.

જામ-દાર-ખાનું, [+ ખાનું place.] A room where jewels, ornaments, and valuable clothes are kept. 2. The treasure-house; a treasury.

જામ-ની, *s. f.* [S. યામિની *fr.* યામ, જામ, a period of three hours.] Night.

જામ-ફળ, *s. n.* [See જામું, જામ, + ફળ.] A guava; a pear.

જામ-ણું, *v. i.* [See જામ, જામ-ત.] To collect; to gathered. 2. To be firmly established; to be consolidated. 3. To congeal; to coagulate.

Id. ધધેા જામવે To be firmly established (of a business). ધધામાં જામણું To be engrossed in conducting one's own business. કજયેા જામવે To gather to a head (of a quarrel). દૂધ જામણું to coagulate (of milk).

જામાત્ર, *s. m.* [S. જામાત્ર.] A son-in-law.

જામિ-ની, Same as જામ-ની.

જામીન, *s. m.* [Ar.] A security; a surety; bail.

Id. જામીન આપવે To give as a security. જામીન લેવે To accept as a security. જામીન માગવે To ask for a security. જામીન થવું To be a security; to stand security.

Prov. જામીન થયને ગાકણું ખેણું He that is surety for a stranger has to smart for it.

જામીન-ગિરી, *s. f.* [P. કર્દન=S. કૃ, કર-ણું, to do.] Security; obligation; bail.

જામો, *s. m.* [P. જામા] A long robe or vest; a gown. 2. A long loose garment descending to the feet.

જામુક, *s. n.* [S. જામુક a jackal.] A class of goblins.

જામ-નદ, *s. n.* [S.] Gold.

ખીજ સલા ચમરાળ તણી, તે ઈન્દ્રસભાથી ઓપે ધણી; તેનો શત યોજન વિસ્તાર, જામુનદ મણિ જડિત પ્રકાર. —ગિરિધર.

જાય-પત્રી, *s. f.* [S. જાતી-પત્રી.] Mace.

જાય-ફળ, *s. n.* [S. જાતી-ફળ.] Nutmeg.

જાયા, *s. f.* [S. *fr.* જન to be produced.] Wife.

એમ સૂણીને અકરમાતજ, તે દિજ કેરી જાયા.

—દયારામ.

જાયા, *s. f.* [See જાદી.] A daughter.

જાણું, *adj.* [See જાયા, જાદો, જાદી.] Born; produced.

Prov. જાણું તે જવાને Everything that has a beginning has its end: Everybody that is born has to die.

જાણો, *s. m.* [See જાદો.] A son.

જાર, Same as જુવાર.

Id. જાર ખાજરી થવો To be lowered in reputation.

જાર, *s. m.* [S. = P. ચાર a friend] A paramour; a lover; an *amoroso*; a leman; a gallant.

જાર-કર્મ, *s. n.* [+કર્મ.] Adultery; illicit sexual intercourse; fornication.

જાર-કર્મી, *adj.* Adulterous; unchaste.

જાર-જ, *adj.* [+ S. જન to be born.] Born of a paramour. 2. Born out of wedlock.

જાર-ણ, *s. m.* [*s. f.* જૂ to become old, to waste.] Incantations to produce disease, infirmities, or death; incantations to produce some severe bodily injury.

જારત, *s. f.* [P.] Religious ceremonies performed by Muhammadans on the third day after death.

અરિ-પત્રી, s.f. [See અર.] An adulteress; an unchaste woman.

અરી, s.f. Adultery.

Id. અરી કરવી To cry; to weep. 2. To commit adultery.

અરી, adv. [Ar.] That is in progress; that is going on; continuing.

Id. અરી કરવું To begin. **અરી થવું** To go on without interruption. **અરી રાખવું** To carry on; to continue.

અરી-વિઅરી, s.f. [See અરી adultery + વિઅરી absence of adultery fr. S. વિ priv. + અર a lover.] Unlawful intimacy so cleverly conducted as to be even free from suspicion.

અરૂં, s. n. [See અર-કર્મ.] Adultery.

અરૂં, s.n. [See અણુ.] A cobweb; the line, thread, or filament which a spider spins from its abdomen; the net of a spider.

અરૂં, Same as અરી. Progressing.

અલ, Classical form of અળ.

અલમ, } adj. [Ar.] Cruel. 2. Oppressive; tyrannical. 3. Potent; sharp; violent; severe. 4. Overbearing.

દશે દિશા દડબડતા ચાલે, પાયડ અલમ ભેર છે.

—ગિરિધર.

અલિ-દર, s.m. [See ઈન્દ્ર-અલ.] An order of ascetics.

અલી, adv. [See અલમ.] Cruel. 2. Oppressive. 3. Severe. 4. Overbearing.

સારનકો સાર એહ, બલી ગી-યોહૈ સંદેહ;

નિર્મળ ભઈ હે દેહ, સાર સાર જા-યો હૈ.

—સુકુન્દ.

અવ-આવ, Same as અ-આવ.

અવ-ક, adj. [See અ-કું.] That which is to go out or to be despatched; outward (of file or record). 2. s. f. Exportation. 3. Exports. 4. Issuing; issue. 5. Expenditure.

અવક, s. m. Lac dye; red colour.

સળ સોળ ઓપીતો અગ, અવક રાગ રૂડેરા રંગ.

—સામળભટ.

અવક-આર-નિશી, s. f. [+ આર-નિશી.] Writing in an outward book; entries in an outward book. 2. An outward book.

અવત, adv. [S. યાવત્ fr. યદ્ which.] So long as; as long as. 2. Until. 3. While; during. 4. s. f. A mark of contraction or abbreviation.

અવત ચંદ્ર દિવાકર, adv. [S. યાવત્ ચન્દ્ર-દિવાકરૌ fr. યાવત્ See અવત, ચન્દ્ર દિવાકર.] As long as the moon and the sun exist; eternally; for ever.

અવંત્રી, Same as અવ-પત્રી.

અવરી, s.f. [See અવર fever.] A preparation of pulse and rice, often prescribed as diet by native physicians in cases of fever.

અવ-રૂં, adj. [See અ-રૂં.] Perishable; destructible. 2. Exhausted fatigued; worn out. 3. Delicate.

ધારી ધારી અ અવરી વિરહથી બહાલી છેવે છે ક્યમે.

—ગીતગોવિંદ.

અ-રૂં, Same as અ-રૂં.

અ-રૂં, v. i. [S. જન્ , જા, to be born.] To be born.

એવા ચતુરાનન પંકજ ભટા. —પ્રીતમદાસ.

અવેદન, adj. [P.] Eternal; everlasting. 2. adv. Eternally; for ever. 3. s. f. The next world.

અવેદની, s. f. Eternity.

અસક, adj. Abundant; plentiful.

અસકિ-યાં, Same as અહકિ-યાં.

અસવેણ, Same as અસવંદ.

અસો, s. m. Incendiarism; secretly setting fire to, out of vengeance. 2. Writing or posting up secret defamatory notices.

રે આ ઉભા રાય, બૃહત્ ગર્વે હું પડે;

વાહા કોઈન સા'ય, કરી બહા તડે.

—પ્રેમાનંદ.

અસુદી, } s. f. [See અસુજ, અસુદ.] The business or duty of a messenger. 2. A work entrusted to a spy.

અસુદી, } s. f. A plant bearing અસવંદ flowers.

અસુજ, } s.m. [Ar. جاسوس.] A spy. 2. A messenger; a courier; a runner; an emis-

sary. 3 A letter-carrier.

અસુરી, } *s.f.* The duty or position of a
અસુરી, } messenger.

અરત, } *adj.* [Ar.] Much; more; a
અરતી, } great deal.

અરતી, *s.f.* Increase; surplus. 3. *s.f.* Compulsion; force.

Id. અરતી ગુનરવી To make use of compulsion or force; to compel. 2. To oppress.

અરવંદ, *s.n.* [Dh. Des. જામુનીય *fr.* S. યશસ્વિની a wild cotton tree.] A kind of flower.

અહકિયાં, *s.n.pl.* [See અંખી.] Abundance; plenty.

અહેર, *adj.* [Ar. જહિર.] Evident; open; public; published; proclaimed.

Id. અહેર કરવું To proclaim; to inform. અહેર થવું To become public; to be disclosed; to be known. અહેર પડવું To come to light; to become publicly known. અહેર પાડવું To expose. to reveal. અહેરમાં આવવું To come to light; to be exposed.

અહેર-ખબર, *s.f.* [+ખબર.] An advertisement; a notification; a proclamation.

અહેર-નામું, *s.n.* [+ P. નામ: a paper.] A public notification; a proclamation; a promulgation.

Id. અહેરનામું કાઢવું To issue a proclamation.

અહરાત, *adv.* Openly; publicly. 2. Externally; outwardly; apparently.

અહેરાત, *s.f.* An advertisement; a notification; a proclamation.

અહેલ, *adj.* [Ar.] Irritable; furious: easily excited. 2. Obstinate. 3. Perverse. 4. Barbarous; uninformed; ignorant.

અહો, *s.m.* [P. જાહ dignity.] Splendour; pomp. 2. Act of threatening; a threat; violent language.

અહો-જલાલી, *s.f.* [+ and +જલાલ splendour.] Pomp; splendour; dignity; grandeur; magnificence.

અળ, *s.f.* [S. જાલ.] A net. 2. An entanglement. 3. Temptation.

Id અળ લાખવી-પાયરવી To spread a net.

અળ-ક, *s.m.* [See અળ-વ.વું.] A protector. તારક, હારક, અળક તેમાં, બની આવે બેસાબેસ.

—આપુસાહેબ ગાયકવાડ.

અળવ-હુની, *s.f.* [See અળ-વ.વું.] Care. 2. Protection; preservation.

અળવ-વું, *v.t.* [See અળ.] To take care of 2. To preserve uninjured.

અળા-વાળિ-યું, *s.n.* [See અળ + વાળો.] Same as અળિ-યું. 2. A kind of thin cloth.

અળિ-યું, *s.n.* A wicket. 2. A small wooden frame with iron bars.

અળિ-યો, *s.m.* A kind of neck-ornament.

અળી, *s.f.* A net; a net-work. 2. A muzzle. 3. A window secured with bars; lattice; trellis. 4. The unwoven threads at the extremity of a piece of cloth. 5. The string of a spinning top. 6. Any reticulation. 7. Anything drilled or perforated with holes.

અળી-યું, *s.n.* A kind of medicinal plant.

અળી-દાર, *adj.* [P. દાર keeper *fr.* દાસ્તન= S. ધૃષ્ટ to hold.] Reticulated. 2. Drilled with little holes. 3. Having holes.

અળુ, *s.n.* A net. 2. A cobweb. 3. A pellicle; a speck in the eye. 4. An entanglement. 5. An embarrassment. 6. A bush; a shrubbery. 7. A film; a membranous tissue.

Id. રીસવું અળુ Irritable; excitable; losing one's temper on slight grounds.

નિગોડું, *s.n.* A louse on dogs; sheep, &c.; a tick. (Used in the three genders: નિગોડો, નિગોડી, નિગોડું.)

નિડવું, *s.n.* [See ડિડવું.] A pod.

Id. નિડવાનું એકે One of twin children.

નિકર, *s.f.* [Ar.] Obstinacy. 2. Discussion. 3. Importunate begging, obstinate haggling and chaffering.

Id. નિકર કરવી-લેવી To be obstinate.

નિગર, *s.n.* [P.] The liver; the diaphragm. 2. The heart.

નિગાસા, *s.f.* [S. Desid of to know.] Inquisitiveness; curiosity; desire of knowledge.

નિગાસુ, *adj.* Inquisitive; curious; desirous of knowing.

નિશ્ચયી, *s.f.* [See ચીજ.] A female child

a few weeks old, or newly born. 2. A girl.

જિજ્ઞાસુ, *s.m.* A male child a few weeks old, or newly born. 2. A boy.

જિજ્ઞાસુ, *adj.* [S. *fr.* જિ to conquer.] Conquered; gained; won; overcome. 2. Excelled; surpassed. 3. *s.f.* Victory; success.

જિજ્ઞાસુ, *v. t.* To win; to conquer; to subdue. 2. To get the better of.

જિજ્ઞાસુ, *adj.* [+ ઇન્દ્રિય.] Having one's affections and passions subdued, or under one's control.

જિજ્ઞાસુ, *s.f.* [Ar.] Obstinacy-2. Contrariety; opposition. 3. Perverseness.

જિજ્ઞાસુ, } *adj.* Obstinate; stubborn.
જિજ્ઞાસુ, }
2. Perverse.

જિજ્ઞાસુ, *adj.* [S. *fr.* જિ to conquer.] Victorious. 2. *s.m.* A generic term for the chief *Buddha* or *Jaina* saint. 3. A term applied to the *Arhats* of the *Jainas*. 4. An epithet of *Visṇu*.

જિજ્ઞાસુ, } *s. m.* [+ S. *જિજ્ઞાસુ*, *જિજ્ઞાસુ* lord.]
જિજ્ઞાસુ, }
The chief *Buddha* saint. 5. An *Arhat* of the *Jainas*.

જિજ્ઞાસુ, Same as *જિજ્ઞાસુ*.

જિજ્ઞાસુ, } *s.f.* [Hind. *જિજ્ઞાસુ* living *fr.*
જિજ્ઞાસુ, }
S. *જિજ્ઞાસુ*, *જિજ્ઞાસુ*, to live.] Life; existence; living; subsisting; existing. 2. The period of existence.

Id. જિજ્ઞાસુમાંથી નિકળી જવું To be ruined; to suffer a civil death.

જિજ્ઞાસુ, } Same as *જિજ્ઞાસુ*.
જિજ્ઞાસુ, }

જિજ્ઞાસુ, Same as *જિજ્ઞાસુ*.

જિજ્ઞાસુ, *s. f.* [Ar.] A feast; a banquet; an entertainment.

જિજ્ઞાસુ, *s. m.* [See *જિજ્ઞાસુ* wife + *વર* husband.] A bridegroom.

જિજ્ઞાસુ, *v. t.* [S. *જિજ્ઞાસુ*, to become old.] To digest.

જિજ્ઞાસુ, *s. f.* [See *જિજ્ઞાસુ*.] A preserve made of cumin-seed and mangoes.

જિજ્ઞાસુ, Same as *જિજ્ઞાસુ*.

જિજ્ઞાસુ, *s. f.* [See *જિજ્ઞાસુ* + S. *જિજ્ઞાસુ* rice.] A kind of rice.

જિજ્ઞાસુ, *s. m.* [Ar. *જિજ્ઞાસુ*.] A district; a zilla; a division of a province.

જિજ્ઞાસુ, *s. n.* [See *જિજ્ઞાસુ* + *જિજ્ઞાસુ* dim.] An insect.

જિજ્ઞાસુ, *s. m.* A small living creature. 2. A darling. 3. Life.

જિજ્ઞાસુ, *s. n.* Existence. 2. Life.

જિજ્ઞાસુ, *s. f.* [+ *જિજ્ઞાસુ* conduct *fr.* *જિજ્ઞાસુ* to behave.] Caste-dinners given during the lifetime of a man instead of after his death.

જિજ્ઞાસુ, *s. n.* Life in this world; worldly existence.

જિજ્ઞાસુ, *s. n.* [+ *દાન* gift.] The gift of life; saving an imperilled life.

જિજ્ઞાસુ, *adj.* Alive; living; not killed. 2. Running; not stagnant. 3. Fresh; quick; active. 4. Extant; current.

Id. જિજ્ઞાસુ કોયલો Glowing charcoal. જિજ્ઞાસુ બધો All alive. જિજ્ઞાસુ કોયલો Lit. A living with. 2. A bad woman. 3. A quarrelsome woman. જિજ્ઞાસુ માખ અચા જેવું Lit. As injurious as swallowing a live fly. 2. Putting to a loss far exceeding the gain (of a dishonest transaction). જિજ્ઞાસુ પાણી Water coming up from the bowels of the earth. 2. An inexhaustible supply of water. જિજ્ઞાસુ મારવું To put to a civil death. 2. To destroy everything dear in this world.

Prov. જિજ્ઞાસુની ખોડ મુલે જીવે જીવ Though you drive nature with a stick, yet she will return. જિજ્ઞાસુ નર જીવે પામે Those who live longest will see most.

જિજ્ઞાસુ, *s. f.* A fixed income; pay; a salary. 2. Land held by village-officers or servants on a particular tenure.

જિજ્ઞાસુ, *s. f.* A musical instrument; a particular kind of drum.

જિજ્ઞાસુ, *adj.* [+ S. *જિજ્ઞાસુ*, *જિજ્ઞાસુ*, suffix showing possession.] Living; existent. 2. Spirited; energetic; high-mettled; high-spirited.

જિજ્ઞાસુ, *adj.* [+ *જિજ્ઞાસુ* life.] Hearty; sincere. 2. Affectionate. 3. Familiar; in-

timate. 4. Fast; devoted; warm; ardent (of a friend) Same as અવ-અન.

નિષ્ક, *adj.* [S. *fr.* જિ to conquer.] Ever-triumphant.

નિહાન, Same as જહાન.

રાજા દેરો આધકાર મળ્યો હોય, જેને તાબે હોય સર્વ નિહાન. —ધીરો.

નિર્ઘ્ન, *s. f.* [S.] The tongue.

Id. નિર્ઘ્ન દોષ A slip of the tongue.

નિર્ઘ્ન *adv.* [+ અથ.] On the tip of the tongue; by heart (learnt).

અ, *ind.* [S. જીવ May you live long; See અવ-વું. Or જય-તુ May your honour conquer *fr.* જ to conquer term. See અવ-વું and નિત-વું.] A term of respect corresponding to *Sir, Madam*. 2. A term expressing the assent of an inferior to a superior; yes, sir; very well, sir. 3. A honorific suffix added to proper names.

અ, *s. f.* [See જનની.] A mother.

અ-એ, *interj.* [See અવ-વું.] May you live long. 2. Well done !

અક, } *s. f.* Obstinacy. 2. Discussion.

અક, *s. f.* [Imit. See ઝિક-વું.] The beating of a dhotar against a slab of stone (in washing). 2. Beating; dashing.

અ-અ, *s. f.* [See અ Madam.] A mother; a term of respect for an elderly female.

અઅ-બા, } *s. f.* [See + બા, બેહેન.] A husband's sister.

અઅ-મા, *s. f.* [+ મા.] A grandmother.

અ-બો, *s. m.* A grand-father.

અટ-વું, Same as ઝિટ-વું,

અટું, *s. n.* [See ઝાડ.] A thorny twig of a plant.

તેમાં હુવું નીર ભરાયું, અટું અટતાં તે કપડાયું.

—દયારામ.

અણ, *s. n.* The stone in a mango.

અડવું, Same as નિહવું.

અત, *s. s. f.* [See નિત-વું.] Victory; winning; gaining; success.

અત-સખોટા, *s. m. pl.* [+ સખોટા.] A

game for children.

અત-વું, Same as નિત-વું To win.

Id. અતી બાજ હારવી To lose a game, which was almost won.

અતા-ડ-વું, }

અતા-વ-વું, }

v. t. [Caus. of અત-વું.] To assist one in gaining a victory.

અતા-વું, *v. t.* [Pass. of અત-વું.] To be conquered; to be defeated.

અન, *s. m.* [Ar.] A genius; a demon; a spirit; one of the genii; an evil spirit.

અન, *t. m.* [S. *fr.* જિ to conquer.] Same as નિત.

અન, *s. m.* [P.] A saddle.

અનો, *s. m.* [P. જીન:] A staircase; a flight of stairs.

બીજે અને કાઢયો બહાર, ગયો ઘેર નિશ્ચય નિરધાર.

—સામળાલટ.

અમલ, *s. n.* [Ar.] Paradise.

અભ, *s. f.* [Dh. Des. જાહા *fr.* S. જિહ્વા.] The tongue. 2. Speech.

Id. તેને અભ નથી He cannot speak (either because he is dumb, or because he has his own reasons to be silent). તેની અભ લાંબી છે He speaks impertinently, flippantly, or saucily. તેની અભ સખણી રહેતી નથી He cannot hold his tongue. તેની અભ ધણી છુટી છે: તે અભનો છુટો છે He is abusive in his speech; he speaks without any restraint. અભ હલાવવી To speak. 2. To speak a little. અભનો કરડો Harsh of speech; threatening in speech. અભ કરડીને મરવું To commit suicide by biting off one's own tongue. અભ કાપવી Lit. To cut off one's tongue. Hence. 2. To stop speaking. અભ કાપવાના સમાચાર Unwelcome news. અભ ટુંકી કરવી To shorten one's speech; to speak in measured terms. અભ ટુંકી થઈ જવી To stop speaking, a (little before one's death). કરવી અભ A bitter tongue, અભ કઢાવવી To tire out. 2. To astonish. અભ ધસાઈ જવી To speak the same thing repeatedly. મોહમાં અભ ધાલવી: અભ ટુંકી કરવી To stop speaking. 2. To speak in measured terms; to speak with modesty or shyness. અભ આડી વાળવી To speak in opposition to; to speak against.

અભમાં હાડકું નથી=અભ ચામડાની છે He speaks without the restraints of truth or decency. અભ દોડવી Lit. To run (of the tongue). 2. To speak volubly and without restraint. અભ બંધ કરવી To order to stop speaking. અભ અગામમાં રાખવી To exercise control over one's tongue. અભે કાઠા પડવા To be dry with thirst (of the tongue). અભે લોચા વાળવા To speak indistinctly. 2. To speak unintelligibly; not to give the correct information; not to answer decisively; not to give a decisive answer. અભ વાળવી To remove the defect of stammering (from one's tongue); to cure the tongue of the defect of. અભના કટકા કરવા Lit. To turn the tongue in several ways in learning the proper sounds. 2. To attempt to learn to speak correctly. અભના કટકે કટકા કરવા=અભને કુચો કરવો To speak words of advice repeatedly. અભને ટેરવે At the tip of the tongue. અભમાં ઝોળ અને અભમાં ઝેર Lit. There is honey and poison in the tongue. 2. The same tongue may be used in speaking both sweet and harsh words. અભે ચઢવું To be committed to memory તેની અભે સરસ્વતી છે Lit. The goddess of learning dwells on his tongue. 2. He can easily learn 3. He is very learned. અભનો ભૂઠો Telling lies; lying- અભનો સાચો speaking the truth; truthful; veracious;

Prov. ઉપાડી અભ, ને અગાડી તાળવે It is easy to speak, but difficult to act. અભને કાંઈ હાડકું નથી હોતું A fair word is as soon said as an ill one. કહી કહીને અભે કુચો વચ્ચો Repeatedly said ને છે, તે અભમાં છે Goodness or badness is generally the result of what one says. અભને સ્વાદ છે, મોંહને નથી It is the tongue and not the mouth that tastes. અભમાં ઝેર, ને અભમાં અમૃત The same tongue may speak good or bad words.

અભ.ડી, Same as અભ used in contempt.

Id. અભડી કરવી To be talkative and quarrelsome.

અભા-જોળી, s. f. [+ જોર.] A quarrel, in which each party talks the loudest; wrangling; a noisy brawl.

દેવ, ત્યારે એને વારો, કે મારી જોડે અભા-જોળી કરે નહિ. —પ્રેમાનંદ.

અભા.જી. *adj.* [+ S. આહુ, વાજી, suffix showing possession.] Foul-tongued; rabid (of words spoken).

અભિયા રસ, s. m. [+ રસ.] A delight in quarrelling.

અભી, s. f. The sail hung on the foremost mast in native ships.

અર-જી, *adj.* [S. જીર્ણ fr. જૂ to become old.] Old and wasted; infirm and decayed; worn out. 2 Digested.

અરજી તાવ, Same as અર્જી જવર.

અરૂં, s. n. [P.=S. જાર.] Cumin seed.

અર્જી, Classical form of અરજી,

અર્જી-જવર, s. m. [S. જીર્ણ + જ્વર fever.] A lingering fever.

અર્જી-દુર, s. m. [S. + ઉદ્ધાર.] Repairs. 2. Especially, the repairs of a temple or any other building devoted to charitable or religious purposes.

અ-સખ્યે, *adv.* Meanly; slavishly.

પરંતુ, અલકકિશોરી આગળ અસખ્યે થઈ રહેલો હતો. —સરસ્વતીચંદ્ર.

અવ, s. m. [S. fr. જીવ to live.] Life; 2 A living being; an animate creature. 3. A small insect or creature. 4. Energy; mettle; pluck; capability; life; spirit. 5. Strength; firmness. 6. Soundness; truth; reality. 7. Animation; fire; heart. 8. Power; vigour; productiveness. 9. Solidity; consistency. 10. Mind; intention; inclination. 11. Worth; riches. 12. Importance. 13. Soul. 14. The vital breath.

Id. અવ અડધો કરવો To vex a person by teasing him, &c. 2. To spend one's strength in toil, &c. અવ અધો થઈ જવો To be worked, worried, or frightened to death's door. અવ આપવો-કાઢવો To sacrifice one's life. 2. To work hard. 3. To commit suicide. અવ આવવો ન જવો To be quivering in the last agonies. એક અવ થવું To unite; to join; to become one અવ કાઢવો To exhaust or waste oneself through exertion. 2. To urge (a claim). 3. To press; to worry. 4. To

chafe; to storm at-અવ અહર રહેવો-ઠગાઈ રહેવો To hang upon (any beloved object); to be extremely anxious. અવ હડી જવો To be bewildered or perplexed; to lose one's self-possession. અવ ધાલીને કરવું To work with all one's might and main અવ ખાવો-લેવો To vex one's life out; to worry to death. અવ ધાંટીમાં આવી રહેવો To be on the point of death. અવ હાંનસવું To flee for one's life. અવ નાખી દેવો To sacrifice one's life; to "refuse to be comforted." અવ તાણી-તોડી બોલાવું-રડવું To speak, cry, laugh vehemently, or excessively, or with might and main. અવ ઠેકાણે નહીં રહેવો To be disconcerted or discomposed; to be thrown off one's balance. અવ તુટવો To be wearied out at one's life. અવ તોડવો To be strenuous; to work oneself beyond one's strength; to over-exhaust oneself. અવ ઠરાવવો To make oneself calm or composed; to satisfy; to console. અવ ઠરવો-ઠરી ઠામ બેસવો-ઠેકાણે પડવો To be at rest (of the soul); to find peace, or satisfaction (of mind). અવ થોડો થોડો થવો To be languishing, failing dying; to be extremely solicitous about; to be sinking under; to misgive and lose heart. અવ પર કરવું-આવડું To commit suicide. અવ ઉપર આવી પડવું To endanger one's life; to be personally responsible. અવ ધરવો To be about to recover; to be convalescent (after a sickness), 2. To be patient. અવ ધરીને Summoning one's strength; earnestly; engagedly; intently; with alacrity and animation. અવ નાંખીને-હાડી-કરવું To enter into heartily; to perform (a work) with the mind fully set on it મારો અવ માને નહીં I can have no peace, rest confidence, assurance, ease of mind, &c. અવ બેસવો To have great delight in or fondness for. અવ મોટો કરવો To keep up the spirits; to arouse oneself to great liberality (in giving or spending money). અવ રાખવો Not to be niggardly or stingy; to be liberal, generous, or high-minded (in its good sense). અવ જીવો થવો To feel melancholy, heavy at heart, sad, dispirited અવ હાડવો To give up the ghost. અવ પર બે-

સવું To be doggedly and persistingly asking. 2. To depend upon. અવના સમ (A most solemn assurance.) Upon my life or soul. અવમાં અવ છે ત્યાં હજી As long as there is life (in me, you, &c.). અવથી જવું To lose life (through some violence or with prematureness.) અવનો અવ (A phrase expressive of endearment) The life; of my life my life, "bone of my bones and flesh of my flesh." અવે ધરવું-બાંધવું To love or prize dearly. અવ હાગવો To be attached to; to be very desirous of; to be set or fixed on any loved object. અવે હાગવું To be excessively importunate; to be greatly interesting or dear unto. અવ હાગડવો To apply oneself to; to give one's mind to. અવ બગડવો To be uneasy; to be giddy. અવ બગાડવો To do an unlawful act. 2. To commit theft. અવ ડુંકો કરવો To be stingy. અવથી બચવું To be delivered from jeopardy or imminent death; to escape with life. અવ-લેવો To harass, or tease one's life out. 2. To kill. અવ જતા રહેવો-નિકળી જવો To die; to expire. અવ ખોટો થવો To be disappointed, displeased, and mortified. અવ બાળવો, અવને બળાવો કરવો To pine; to fret; to grieve. 2. To sympathize with. 3. To be jealous of અવ બચાં કરવો To be longing, or earnestly desiring; to be grieved, saddened, or mortified અવ ટળવળવો To be fidgety, restless, or ill at ease; to be asking for (water, &c.) importunately (as a sick man). અવ ચલાવવો To dare, venture, or hazard. અવ ફરવો or બગાડવો To be indisposed અવ દેખાડવો To show oneself willing (to do a work, &c.). અવ જોવો To try one's mettle. અવ ચાલવો To be willing, moved, prompted. 2. To be courageous. અવથી મારવું To beat to death, i. e., to kill. અવ થવો To desire; to wish for આ ધંધામાં હવે અવ રહ્યો નથી There is now not much to gain in this occupation; this occupation has now ceased to be a lucrative one. તેની પાસે દસ લાખનો અવ છે He has property worth ten lacs of Rupees. અવ અર્થો અર્થો થઈ જવો To be pleased with; to be delighted; to be filled with joy

and be astonished. અવ અક્ષર રહેવો: અવ શિકે ડંગાવો To be anxious. અવ અક્ષર કરવો To be distracted; to be unable to concentrate (the mind). અવ ઉચ્ચ થવો To be excited; not to be at rest; not to be at ease. તારો અવ કહ પાંખડીએ ગયા છે? What are you thinking about? you are unable to fix your attention on one subject. અવ કપાઈ જવો To be very sorry. અવ ધેરાવો To be friends with; to love the company of અવ ચકરોળે ચઢવો To be ill at ease. 2. To lose one's wits. અવ ગ્રાંધા ન રહેવો To lose control over one's mind. 2. To be charmed with. 3. To be impatient. અવ ટચમચ થવો To be wavering in mind; to be indecisive. અવ તલપાપડ થવો To be impatient; to be eager. અવ ડેકાળે રાખવો To have one's wits about oneself. અવ ટાટો પડવો: અવને ટાટક વળવી: અવ નીચા બેસવો To be at rest; to be in peace or free from excitement. મારો અવ ત્યાં, ને ઝોળિયું અહીં છે My mind is there, although my body is here: My mind is engrossed with thoughts about the person who is there. અવ પડીકે બધાવો Not to be at ease. અવ ભડકે બળવો To be very anxious. અવ ભરાઈ રહેવો: અવ વળગી રહેવો To be unwilling to give away or part with, owing to great attachment. અવ લયુક લયુક થવો To be frightened. અવ સંદોસ-ટનું Involving danger to one's life. અવથી જવું To die. અવમાં અવ હોવો As long as one lives. અવનું અવન The dearest; one most beloved.

Prov. કોઇનું કોઇના અવ પર ચાલે નહીં No one has right over another's life or person. જેનો અવ તેને ખારો No man ever hated his own flesh.

અવ અવકે આસરે, અવ કરત હું રાજ;

તુલસી રઘુવીર આસરે, કયું બગરેંગા કાળ.

—તુલસીદાસ.

અવ-જંત, } Same as s. m. [+જંત=જંતુ.]
અવ-જંતુ, }
An insect.

અવ-જાન, *adj.* [+જાન life;] Dear as life; precious.

અવ-કું, Same as જિવ-કું

અવજી, Same as અવન.

અવજી-જી, *s. m.* [+દેવ.] The lord of life; the husband.

અવત-દાન, Same as જિવત-દાન.

અવતવ્ય, See અવિતવ્ય.

અવ-તું, Same as જિવ-તું.

અવ-દાર, *adj.* [See અવ+પ. દાર્ having *jr.* દારત્તન=S. ધ. ધાર, to hold.] Worthy; fit. 2. Noble; generous. 3. Strong; stout; robust. (*cf.* દિલ-દાર.

અવ-દેહ, *s. m. f.* [+દેહ.] The gross and material body, as opp. to દિગ્દેહ.

અવન, *s. n.* Livelihood; subsistence. 2. Food; provisions. 3. Water.

અવન-ગાળો, *s. m.* [+ગાળવું to pass; or કાળ time.] Means of maintenance or subsistence.

અવન-દોરી, *s. f.* [+દોરી.] Lit. The thread of life. Hence, 2. A thread of hope. 3. The ground or motive of living.

અવન-મુક્તિ, *s. f.* [+મુક્તિ.] Liberation from the pain of being born again and again. 2. Salvation.

અવન-મૂળી, *s. f.* [+મૂળી.] Lit. The root of life. Hence, 2. The object of motive of living.

અવનિ-યું, *s. m.* } Means of livelihood. (*cf.*
અવની, *s. f.* }

અવા-ઈ, જિવા-ઈ.

અવંત, Same as અવ-તું.

અવ-મુક્ત, *adj.* [+મુક્ત.] Emancipated even during this lifetime (of the soul). 2. Purified by divine knowledge; absorbed in divine contemplation.

અવ-લગ, *adj.* [+લગ-વું to stick.] Hearty; intimate; dear to one's soul.

અવ-વું, *v. i.* To leave; to have life; to exist; to be; to have being.

Prov. અવે. તેને જંતુ(જંતુ) છે While there is life, there is hope. અવેગા નર, તેમ ફિર બસા-યગા ધર While there is life, there is hope. અવવું થોડું, ને મમતા ઘણી = અવવું થોડું ને જંતુ ઘણી Life is short, and attachments are many. અવવું જગતને વહાલું છે. Every body wishes to live. અવશે તે જોશે, You will see it, if you live long enough.

અવ-સંદોસદ, *adj.* [+સંદોસદ limit.] Dan-

gerous to life; perilous; extremely hazardous

અવ-હત્યા, *s. f.* [+હત્યા killing.] Destruction of life; taking life.

અવાઈ, Same as **જિવાઈ**.

અવા-અવ, *s. m.* [+ અવ.] The life of life; the support of life.

નભે આનંદ આનંદનાથ, કોઈ દિન મુજને ને;

દીવાળીના અવા-અવા, સુખ અતિ મુજને ને.

—દીવાળીયાઈ.

અવા-ડનાર, *s. m.* [See અવ-ડું.] A nourisher, a guardian; a patron; a protector.

અવા-ડ-ડું, *v. t.* [Caus. of અવ-ડું.] To bring back to life; to spare; to preserve the life of.

અવા-ત, *s. f. pl.* [See અવ+નતિ.] Insects found in food grains.

અવાત્મા, *s. m.* [+આત્મા.] The personal soul; the sentient soul.

અવા-રો, *s. m.* [+ આરો.] The aim of living or life. *Cf.* અવિ-કા, અવાઈ, અવન-દોરી, અવન-ગાળો.

અવા-ળ, Same as **જિવા-ળ**.

અવિ-કા, *s. m.* Means of subsistence or livelihood; property; the profession or occupation, by which life is maintained.

અવિ-ત, *s. n.* Life.

અવિ-તવ્ય, *adj.* That for which one lives; the aim of living or life. 2. Life; existence.

અવી, *adj.* Living; existing.

Id. ચિરંજીવી A son. 2. A daughter.

અવે-જન, Same as **જિવે-જન**.

અ-સાહેબ, *interj.* [See અ+સાહેબ.] Said by an inferior in reply to call from a superior. 2. Expressing assent—from an inferior.

જું-આળ, Same as **જુ-આળ**.

જુંડું, *adj.* [See જુંગડું, યુક્ત.] Strong. 2. Skilful; ingenious.

જુંકણ, Same as **ડુંકણ**.

જુંકણ-ડું, *v. i.* [See જુંસરં, ડુંસરં, ડુસરં.] Lit. To be yoked. Hence. 2. To go on horseback in a marriage procession (spoke in jest of the bridegroom).

એવું નહયા છતાં, જુંકણતાં રો' હશે?—ત્રેમાનંદ.

જુ, *s. f.* [S. યુક્ત.] A louse.

જુઆ-ખાનું, *s. n.* [See જુગાર + ખાનું.] A gambling house.

જુઆ-ખોર, *s. m.* [+ P. જોઈ fond of *fr.* જુરંદ to eat.] A gambler.

જુ-આળ, *s. m.* Tide.

જુઈ, *s. f.* [S. યુતિકા.] A kind of plant bearing sweet smelling white flowers. 2. A flower of this plant.

જુઓ, Same as **જુવો**.

જુકા, Same as **યુકા**.

જુકિત;

જુક્તી,

જુક્તાઈ,

} *s. f.* [S. યુક્ત *fr.* યુજ્ઞ to join, to fit.] Contrivance; scheme; art; means; knack. 2. Skill. 3. A device; a cunning invention. 4. Delicacy of management.

જુકતે, *adv.* At that very moment; as soon as.

જુખામ, *s. n.* [S. રહેમ સજેખમ.] Cold.

જુગ, *s. m.* [S. યુગ *fr.* યુજ્ઞ to join, to fit.] A couple; a pair; a brace.

વર વાગો, અદ્ભુત ઉપરજો, નૂપુર ઝમક જુગ પાય.

—દયારામ.

2. A period; an age.

જુગ-જુગ, *adv.* [Imit.] Glimmeringly; flickeringly; quiveringly.

જુગ-ડું, *s. n.* [See જુગાર.] Gambling; gaming; dice-throwing.

જુગત,

જુગતી,

} Same as **જુકિત**.

દેહ તારી નથી ને જુગતે કરી, રાખતાં નવ રહે, નિશ્ચય નય.

—નરસિંહમહેતા.

2. *adj.* See **જુકત**.

જુગતંબા, Same as **જુગદંબા**.

જુગ-જુતા-ગતી, *adv.* [જુગત + ગતિ.] Together.

જુગ-તું, *adj.* [S. યુક્ત proper *fr.* યુજ્ઞ to join, to fit, to be proper.] Proper. 2. Fit; suitable. 3. Agreeable.

રોહિણીજી આદિ આરોશી-પારોશી સહુ આવ્યાં રે,
સહુ કહે, એ કહાનાને કન્યા જુગતી નેડ. —દયારામ.

જુગદીશ,

જુગદીશ્વર,

} Same as **જગદીશ**.

જુગમ, *s. m.* [S. युग्म See જુક્તિ.] A pair; twins.

જુગમ રવિ-સુત રૂપ આગળ નય નાખી વાટ.

—પ્રેમાનંદ.

જુગલ, *s. f.* [S. युगल, See જુક્તિ.] A pair; a match; joining with another; twins. 2. The agreeing, according, harmonizing, suiting (of various agents, measures, &c.).

જુગલ સ્વરૂપ આ જોઇને, કરે આંખડી માહરી.

—દયારામ.

જુગલ-કિશોર, *s. m.* [+કિશોર.] A beautiful child.

જુગાર, *s. m.* [S. યુગ્મ *f.r.* દિવ્ to gamble + કર doing.] Dice-throwing; gambling; gaming.

Id. જુગાર ખેલવો-રમવો To gamble. જુગાર-ખાનું A haunt or den of gamblers.

જુગારી, *s. m.* A gambler; he who plays at dice. 2. *adj.* Addicted to gambling.

જુગો-જુગ, [See જુગ + P. =S.વે and.] In every age. 2. Constantly; always.

જુગિત, Same as જુક્તિ.

જુગમ, Same as જુગમ.

જુગ્ગી-ઈ, *s. f.* [See જુગ્ગ, ધિગ્ગ.] Stoutness.

2. Activity. 3. Sharpness of intellect.

જુગ્ગ, *adj.* [See ધિગ્ગ.] Strong; robust.

2. Active. 3. Sharp.

જુજ, *adj.* [Ar. جوج a part.] A little; a part. A little; a few, little; small in quantity. 2. Trifling; of no weight or importance.

જુજ-વી, *adj.* [Ar.] Slight; flimsy; narrow. 2. Trifling. 3. Conducted on a small scale; a little.

જુજવું, Same as જુજું.

પડયા સ્વર્ગનથી જુજવો, ત્યારે સુરતીને દુખ થાય.

—કાળીદાસ.

જુજ-વું, *v. t.* [S. युज् to fight.] To show courage or valour. 2. To fight with.

જુઝ-વું, Same as જુજ-વું.

જુઝ-જુ, *adj.* [See અ-જુ.] Offal; refuse of food.

જુઝ-જુ, *s. m.* [See જુઝું.] The buffoon in a drama.

જુઝા-જુઝ, *s. n.* [See જુઝું.] Untruth; a lie.

જુઝા-ખોલું, *adj.* [+ ખોલ-વું.] Telling lies; lying.

જુઝું, } *adj.* [Hem. Des. झुड़=S. अलीकम् false. *f.r.* S. दुष्ट polluted wicked, *f.r.* दुष्ट to be polluted, to be spoiled.] False; untrue, 2. Fictitious; forged; counterfeit; spurious. 3. Mendacious; lying.

Id. જુઝું ખોલવું To tell a lie. જુઝું પડવું To prove false; to turn out untrue. જુઝું પાડવું To prove to be false; to give the lie to. જુઝું (નામું) માંડવું To make false entries in an account-book. મારો હાથ જુઝો પડયો છે My hand is benumbed or paralysed.

Prov. જુઝાની માને જુઝો(ભાંડ) પરજે Birds of a feather flock together. જુઝાનો આવરદા ચાર ધડીનો A cheating trade seldom thrives. જુઝું ખોલવું ને જખ મારવી (ખે ખરાબર) To tell a lie is a great sin. જુઝો સાચાને વટલાવે: જુઝાને ક્યાં પકડીએ? Falsehood has often a better look than truth.

જુઝું, Same as અજુઝું.

દયાના પ્રીતમ વહાલા, મનમાં વિચારો,

જુઝું ખાય, તે મીઠાની આશો રે. —દયારામ.

જુડી, Same as જુડી.

જુ-ત, *adj.* [S. युत *f.r.* यु to join.] Joined; accompanying.

જુ-ત, *s. n.* [S. युत or, See જુથ, જુથ.] A carriage to which bullocks, &c., are yoked.

જુતી-ખોર, *adj.* [See જુતી shoes + P. खोर fond of *f.r.* खेद to eat.] Always liable to blame.

જુથ, Same as જુથ.

જુઢું, Same as જુઢું.

જુઢ, } Same as યુઢ A battle.

જુનું, *adj.* [S. जून *f.r.* जु to become old.]

Old; ancient; not recent or modern. 2. Long-used; long-standing.

Id. જુનો પાપી A man addicted to cunning practices for a long time; a man grown old in wickedness. જુનું વેર શોધવું To find out an old cause for a quarrel; to gratify an old grudge. જુના જમાનાનું Of the olden times; old.

Prov. જુની આંખે નવાં કૌતુક New things in an old light. જુનાં ઝાડનાં ઉંડાં મૂળ Old trees have deep roots.

જુનું-ખખ, *adj.* [See ખડ-ખડ, or, ખાખડ] Worn out; somewhat old.

જુનું-પાનું, } *adj.* [+ પાનું redup. & પુ-
જુનું-પુરાનું, } રાજ very old.] Worn-out; used and worn; old and impaired.

જુખાં, } Same as જુખાં, જુખાન. The
જુખાન, } tongue.

જુખાની, *s. f.* A deposition; the oral testimony of a witness.

Id. જુખાન આપવી To depose (of a witness). જુખાની લેવી To obtain information from a witness. 2. To write down the deposition of a witness.

જુમખું, Same as જુમખું.

જુમલે, } *adv.* [See જુમલે.] Altogether; in the aggregate; on the whole.

જુમલો, } *s.m.* [Ar. જુમલ:] The amount;
જુમલો, } the sum; the total; the whole.

Id. જુલમ કરવો-જુલરવો To oppress. 2. To subject one to injustice.

જુમ્મો, *s. m.* [Ar. જુમ્મ:] Responsibility. 2. Charge.

જુરત, } *s.f.* [Ar.] Boldness; bravery.
જુરિ-યત, }

2. Interpidity; audacity.

જુલમ, *s. m.* [Ar. જુલમ.] Oppression; tyranny. 2. Injustice; wrong. 3. Violence; force.

જુલમ-ગાર, *s.m.* [+ કાર doing *f.r.* P. કર્દન =S. કર્ત to do.] A tyrant; an oppressor.

જુલમાત, *s. m.* [Ar. See જુલમ.] Oppression; tyranny. 2. Injustice.

જુલમી, *adj.* Oppressive; tyrannical; iron-handed.

જુલાખ, *s. m.* [Ar. for P. ગુલાફ *f.r.* ગુલ a rose + આખ=S. અપ્, આપ; water.] A purgative. 2. A purge. 3. Scolding; upbraiding a threat.

Id. જુલાખ આપવો To administer a pur-

gative or an opening medicine. 2. To frighten with threats. જુલાખ લેવો To take a purgative.

જુલેટ, } *s.n. pl.* Locks of hair hanging
જુલેટ, } over the temples.

જુવતી, } *s. f.* [S. યુવતિ *f.r.* યુવન a young
જુવતી, } man.] A young woman.

જુવા, *s.m.pl.* [S. યુવા See જુલ.] A kind of insect.

જુવા-ખાનું, Same as જુગાર-ખાનું.

જુવા-ખોર, *adv.* [+ P. ખોર fond of *f.r.* ચુરદન to eat.] Same as જુગારી.

જુવાન, *s.m.* [S. યુવન young. P. જવાન See જવાં, જવાન.] A young man. 2. A stout and healthy young man. 3. *adj.* Young. 4. Stout and healthy.

Prov. જુવાન બેશી, ને ધરડો વૈદ (હોય, તો સારા) A young astrologer and an old physician are to be preferred.

જુવાન-બેધ, *s.m.* [+ બેધો,] A stout and rash young man.

જુવાની, *s. f.* Youth. 2. Bloom of life; youthfulness.

Id. જુવાનીનું બેર The rashness and enthusiasm of youth. જુવાનીનો વખત The time of youth.

Prov. જુવાની ને દીવાની (બે બરાબર) Youth and madness are synonymous terms.

જુવાખ, Same as જવાખ.

જુવાર, *s.m.* [Hem. Des. જોળાલિઆ (Mar. જાંબલા), જાવારી, =S. ગ્રાન્યમ corn. (*f.* જવાર, જવારા, (જવ+આકાર; જવાહિર=જવ+હીરો.)] A kind of grain.

જુવાર, See જુહાર.

જુવારા, Same as જવારા.

જુઘું, [Dh. Des. જુઘું *f.r.* S. યુતમ.] Same as જુગઘું, જુ-ગાર.

જુસતિસ, *s. f.* [Eng. Justice.] Justice.

જુસરી, Same as ધુસરી.

જુસ્સો, *s. m.* [P. જુસ્સ:] Excitement; passion. 2. Rage.

જુહાર, *s. m.* [See જવા+હાર a necklace.] Salutation (made by Kanbis and Rajputs).

જુહાર પટોળાં, *s. m. pl.* [+પટોળાં.] A visit paid on the Hindū New Year's day. 2. A feast given to the son-in-law on New Year's day.

જૂ, *s. f.* [Hem. હામ *f.r.* S. યુક્ત.] A louse.

જૂઈ, Same as **જૂઈ**.

જૂજ, Same as **જૂજ**.

જૂડું, Same as **જૂડું**.

જૂડી, *s. f.* [S. યુક્ત *f.r.* યુક્ત to join. Or, જુદ to join.] A bunch; a bundle.

જૂતી, *s. f.* } A shoe.

જૂતું, *s. n.* }

Id- **જૂતું** મારવું *lit.* To strike with a shoe. Hence, 2. To treat with contempt. 3. To give a refusal before the eyes of the public; to give a flat refusal. **જૂતે** મારી **જૂતું** To treat a loss with indifference; not to care about a loss. **જૂતું** ખાવું-પડવું To be struck with a shoe. 2. To be disgraced. 3. To be treated with contempt. એ તો મારી પગની જૂતી બરોબર છે I look upon it with as much concern as I do upon my shoes. એને ઘેર કોણ જૂતીલાઈ નય ? I would not care to send even my shoes to his house.

જૂથ, *s. n.* [S. યુથ.] A herd. 2. A troop (of birds). 3. A group; an assemblage; a crowd.

જૂદાઈ,

જૂદાઈગીરી,

જૂદાઈપણું,

} *s. f.* [See **જૂડું**.] Separation; disjunction. 2. Disunion; alienation in friendship. 4. Difference; dissimilarity.

જૂડું, *adj.* [P. જુદ *f.r.* S. દ્વિતીય second *f.r.* હિ two.] Separate; distinct. 2. Different.

Id. **જૂડું** કરવું-પાડવું To separate. **જૂડું** પડવું-થવું To become separated. 2. To be distinguished from. **જૂડું** રહેવું To live separated. તે તો **જૂડું** That is a different thing. એ વાત જૂદીજ તો Of course, that is quite a different thing.

Prov. **જૂદે જૂદે મોંઢડે જૂદી જૂદી વાત** Many men, many minds.

જૂન, *s. m.* [Eng. June.] June.

જૂનું, Same as **જૂનું**.

જૂમ, *s. f.* [See **જૂમ**.] Cheerful spirits; energy.

જૂવું, *s. n.* Same as **જૂ-ગાર**.

જેસલો, *s. m.* [See યુસરે a yoke.] A machine made to train a bullock.

જે, See **જય**.

Id. **જે** કરવી To make a bow to a god.

જે, *s. f.* [See ઘેર, ઘેરાવ.] The bounding line. 2. The fringe of a garment.

જે, *rel. pron.* [S. યદ્ who, which, rel.] Who; which; that. 2. *conj.* That.

Prov. **જે પીએ શરાબ, ઉસકા ખાના ખરાબ** Counsels in wine seldom prosper. **જે મોંઢડે પાન ચાખ્યાં, તે મોંઢડે કોયલા કેમ ચવાય ?** If a promise be given, it must be fulfilled = Lawmakers should not be law-breakers. **જે ખાય, તે સ્વાદ જાણે** He only knows who has experienced **જે ઘેર ઘેરીનું જોર, ત્યાં મોટું રોજ** It is a bad house, where the hen crows more than the cock. **જે જેમ ધાય, તે તેમ પાય** Everyone to his liking. **જે થયું, તે ઠીક જ છે** It is well; it is no worse. **જે થાય છે, તે સારાને માટે** All for the better. Nothing for the worse. **જે જય દરબાર, તેનાં જય ધરબાર** Law licks up all. **જે ડાળીએ બેસવું, તેને જ કાપવી ?** Don't kick the ladder on which you stand. **જે પાણીએ દાળ ન ચઢે, તેણે મગ શું ચઢે ?** How can he do a greater thing, when he cannot do a smaller one ? **જે બચાવ્યું, તે ખરું** When the house is on fire, save what little you can. **જે મોતથી ન ડરે, તે ચાહે તે કરે** A desperate man may do anything. **જે રસતે આવ્યું, તે રસતે ગયું** Light come, light go. **જે ઘેર ન જવું, તે ઘરનું નામ શું કરવા દેવું ?** Why should you talk of a thing, when you don't wish to do it ? **જે ચૌદ જાણે, તેને ચારવાળો શું શિખવે ?** You must not teach fish to swim. **જે જેવો, તે તેવો** Like for like. **જેનેકોઈ ન પરણે, તેને ખેતરપાળ પરણે** He can put up with all, good or bad. **જેને રામ રાખે, તેને કોણ મારી શકે ?** Whom God will help, none can hinder. **જેને વાગે તેને પીડા = જેને માથે પડે તેજ જાણે** The wearer knows best where the shoe pinches. **જેણે મૂકી દાજ, તેને નાનું સરખું રાજ** He that has no shame, has no conscience. **જેણે માખ મારી, તે માણસ મારે** He that will steal an egg, will steal an ox. **જેણે મન અટ્યું તેણે સર્વે અટ્યું** Command yourself, and you will

command others. જેણે પોશ્યાં, તે રંગે=જેણે પદારથું, તે મુંડે The responsibility of finishing a work lies upon him who begins it. જેણે દાંત આપ્યા છે, તે જ ચાવણું આપશે The God who gave us teeth will give us food to eat. જેનું કામ તે કરે, બીજે કરે તો ગોદા ખાય Every man to his trade=Let the cobbler stick to his last. જેના દહાડા પાધરા, તેના વેરી આંધળા The better the day, the better the deed. જેની ઘડીએ દ-બીએ, તેનાં ગીત ગાઇએ Him laud whose bread you eat=It is an ill guest that never drinks to his host's health=Set your sails as the wind blows. જેનો અહીં અપ, તેનો ત્યાં પણ અપ A bad thing never dies. જેના પેટમાં ફૂંબે, તે અન્યો માગે He who suffers will ask for a remedy. જેના હાથમાં પૈસો, તેનાં છાકરાં ધુધરે રમે Money makes the mare go. જેનું કોઈ નહિ, તેનો પરમેશ્વર God helps the helpless.

જે કાંઈ, *pron. n.* [Guj. જે which + કાંઈ some.] Anything whatever. 2. *adv.* Whoever.

જે કોઈ, *pron. m. f.* Whosoever; whoever.

જે ગમ, }
જે તરફ, } Same as જેણી ગમ, &c.
જે પાસ, }
જે મેર, }

જે ગોપાળ, *s. m.* [Guj. જે, જય, victory + ગો-પાળ.] A word of salutation used by Yānias.

જે જે, *pron.* [See જે which + redup.] Each; whoever; whichever; whatever.

જેજે-કાર, *s. m.* [See જે, જય, victory + S કાર suffix showing the sound and meaning of the preceding letters *fr.* ફ, કર+ચું, to do.] Extolling with shouts; acclamations of praise; cries of exultation; shouts of victory. 2. Rejoicings.

જે-જે-વંતી, *s. f.* [S. જય-જય-વન્તી. See જય.] A kind of metre. 2. A made of music. 3. A flowering creeper.

જે-ટ-હું, *adj.* [S. યા+ત્ત *fr.* યત્ત which.] As much; as large. 2. As many.

Prov. જેટલો ગોળ નાખશે, તેટલું ગરબું થશે Plenty makes dainty. જેટલું પેટનાં લાગે, તેટલું પરાયાંને ન લાગે The weaver knows best where the shoe pinches, *i. e.*, He is the best judge whose own interests are concerned.

જેટલો બહાર છે, તેટલો માહે છે His plans are laid deep.

જે-ટ-લે, *adv.* As; just as; while; when.

જેઠ, *s. m.* [S. જ્યેષ્ઠ the eighteenth lunar mansion.] The eighth month of the Samvāt year, corresponding to May-June. 2. [S. જ્યેષ્ઠ eldest.] The husband's elder brother. 3. *adj.* Eldest; elder.

જેઠાણી, *s. f.* The wife of the husband's elder brother.

જેઠી, *s. f.* The day of full moon in the month of જેઠ (May-June).

જેઠી-પુત્ર, *s. m.* [+પુત્ર.] The eldest son.

જેઠી-મધ, *s. m.* [S. યજ્ઞિ a stick + મધ, મધ, honey.] Liquorice.

જેઠી-મધ-નો શીરો, *s. m.* [+શીરો.] Juice of liquorice.

જેઠી-મત, *s. m.* [See જેઠ greatest + S. મદ્, મદ્, a gymnast.] The best among gymnasts or athletes.

જેઠા-ગ્રુ, *s. m.* [See જેઠ greatest.] A feast given by the bride's father to the bridegroom's party.

જેણી ગમ, }
જેણી તરફ, } *adv.* [See જે which + ગમ,
જેણી પાસ, }
જેણી મેર, }

તરફ, પાસ, મેર, side.] Whither; in which direction; on which side.

જે તે, *indef. pron.* [+તે that.] Anybody; whatever; whatsoever. 2. Anything.

જે પ્રમાણે, *adv.* [+પ્રમાણ.] As; in the way or manner. 2. In like manner; accordingly; as; like.

જેખ, *s. m.* [P. જન્મ peculiarity.] Tyranny; Oppression.

જેટલાથી એ તે સંતોષ ન માનતાં, મારી એખ સભા વચ્ચે જેવડાવવાનો જખર જેખ કર્યો. —પ્રેમાનંદ.

2. A large quantity.

તેને પસીનાના જેખે જેખ વજ્યા. —ભાષા.

જેમ, Same as જે પ્રમાણે.

જેમ-કે, *adv.* [+કે.] For instance; for example.

જેમ તેમ, *adv.* [+તેમ,] Indifferently; negligently. 2. Somehow or other; anyhow; tolerably.

જેમ-વું તેમ, *adv.* Precisely the same; in the same state; just as it was; *in statu quo*.

જેર, *adj.* [P. जर] Overcome; exhausted; enfeebled; reduced; subdued.

Id. જેર કરવું To subdue. **જેર થવું** To submit.

જેર કડી, *s. f.* [+કડી.] The curb-chain or strap of a bit; an iron chain attached to a horse's bridle.

જેર-દસ્ત, *adj.* [P. + दस्त the hand.] Inferior; feebler; of less power; of less dignity; subject to the will of a superior.

જેર-બંદ, [P. + बन्ध a band=S. बन्ध બાંધ-વું, to bind.] A strap to curb a horse. 2. A scourge; a lash.

જેર-વ-વું, *v. t.* [S. जृ, जिर्, to become old.] To digest. 2. To endure. 3. To keep secret.

જેલ, *s. f.* [Eng. Jail.] A jail; a gaol.

Id. જેલ ભરા કરવી To be thrown into a prison.

જે-વ-વું, *adj.* [See જેટ-વું.] As big as; as much as; as large as.

જેવર, Same as જવાહીર,

યાજ ધર્યા કર, તેથી દિસે વર, જેવર, નેવર, સોચવતી ત્યાં.
—વશીભ.

જેવા-ણી, *s. n.* [See જેમ-વું = Mar. जेवणे + पाणी.] The refuse water in a kitchen.

જે-વું, *adj.* [See જે-વ-વું.] Similar; such; like; as.

Prov. જેવો દેશ તેવો વેશ In Rome be as a Roman. **જેવાં ભાઈનાં મોસાળાં, તેવાં બેનનાં ગીત** Like for like: Tit for tat. **જેવા વડતેવા ટેટા, ને બાપ તેવા બેટા** As is the father so is the son. **જેવો દેવ તેવા ભક્ત** As is the god so is the worshipper. **જેવો સંગ, તેવો રંગ** Tell me the company you keep and I'll tell you what you are. **જેવા શેઠ, તેવા વાણીતર** As is the master, so is the servant.

જેવું-તેવું, *adj.* [+ તેવું.] Common; ordinary. 2. Not particularly chosen or selected.

જે-વે, *adv.* [Loc. of જેવું.] While; when; during.

જેષ્ટ, Same as જેઠ,

જેષ્ઠ, *s. f.* [S. ज्येष्ठा.] The eighteenth lunar mansion.

જેષ્ટિકા, *s. f.* [S. यष्टिका.] A stick.

જેસલી, *s. f.* A plough.

જેસુ, Same as જેહુ.

જેહુ, Used in poetry for જે Which.

જેહુ, *s. f.* Dust.

જેહર, Same as જેર.

જેં, Same as જેઈ A pice.

જૈન, *s. m.* [S. જૈન one of the deified mortals among the Baouddhas જૈન to conquer.] A worshipper of the Jinās; a Jaina.

જૈસા, [Hind જૈ. S. यादृश such જૈ. જેદ્ which + દ્રશ to see.] See જેવું.

Prov. જૈસેકું મિલા તૈસા, તૈસેકું મિલા તાઈ, તીનું મિલકે, ટુનટુની બનઈ Birds of a feather flock together.

જૈસા-તૈસા, [+S. तादृश like that જૈ. તદ્ that + દ્રશ to see.] Same as જેવું-તેવું.

Prov. જૈસા તૈસા ભાવે નહિ, ને મન-ગમતા પાવે નહિ One would not when one may.

જે, *conj.* [S. यदि, यावत्, if.] If; provided; in case.

જે, *v. t.* [Imp. Second Per. Sing. of જે-વું.] Behold; see; look.

જે વસે આદ્રા, તો બારે માસ પાધરા;

જે વસે ઉત્તરા, તો ધાન ન ખાય કુતરા;

જે વસે પૂર્વા, તો કણબી બેસે ધુરવા;

જે વસે હસ્ત, તો પાકે અરાદે વસ્ત. —ભાષા.

જે-ઇ-વું, *adj.* [See જે-ઇ-એ.] Needful, expedient. 2. Incumbent. 3. Requisite.

Prov. જેઈવું હવું, ને વૈદે કહું Being compelled to do what one wishes to do.

જેઇ-એ, *v. i.* [S. युज्यते it fits જૈ. યુજ્ to join. Or Pass. of જે-વું to see, Cf. Mar. पाहिजे must જૈ. पहाणे જૈ. S. पश्यति it sees.] Must; ought; should.

જેક, *s. f.* [S. जलूका.] A leech.

જે-કે, *conj.* [See જે if + કે that.] Although; though; notwithstanding.

જેખસે, *adv.* [See જેસ, જેસો, effervescence.] Of course; as a matter of course.

જેખ, *s. n.* [See જેખ-વું.] A weight; a mass to weigh with. 2. Weighting.

જેખ, *s. f.* [See જેક.] A leech.

જેખ, *s. f.* [S. जोष જૈ. હુષ to delight.] Pleasure.

જરથી પામે જોખ, સતી શુભ કુળની આવે.

—સામળભટ.

Prov. જીવે, તેને જોખ Those who live longest, will see most.

જોખમ, *s. n.* [Ar.] Risk; hazard, peril; danger. 2.A venture;an enterprise.3. Loss or deficiency of money.4.Responsibility.

Id. જોખમ ઉતારવું To insure.2. To be free from responsibility.જોખમ ખમવું-ખાવું To bear a loss. જોખમ દાગવું To be damaged. જોખમમાં નાખવું To place in a responsible or risky situation. એમાં જોખમ છે It is risky; it involves a loss. એની પાસે જોખમ છે He has valuable property (of gold, &c.,) in an unsafe place).

જોખમ-કારી, *adj.* [+ S. કૃ. કરવું, to do.] Perilous; hazardous.

જોખમ-દાર, *adj.* [P. દાર્ keeper *fr.* ધારન =S. ધૃ, ધાર, to hold.] Answerable; responsible.

જોખમ-દારી, *s. f.* Responsibility.

જોખ-માપ, *s. n.* [See જોખ weight + માપ measure.] A measure and weight; measurement and weightment. (in ascertaining and identifying a thing).

જોખમાવું, *v. i.* [See જોખમ risk.] To be damaged, hurt, or injured;to sustain an injury.

જોખવું, *v. t.* [S. જુષ્, જોષ્, to be heated, to shine. See જોશ, જોસ, ebullition.] To weight; to examine by a balance.2.To beat severely; to thrash. 3. To abuse with bad words (vulgar).

Id. જોખી નાખવું To ascertain the weight of. 2. To beat. 3.To threaten.

Prov. જોખ્યાનું મોહ કાળું The weight of a things is no respecter of person.

જોખો, *s. m.* [S. જોષ pleasure *fr.* જુષ્ to be pleased. See જોખ pleasure. See ઝોડો a nod with the head.] Pleasure.

પાંચે ધડીએ પધારજો, કંઈ ચાકરી પેર;

રમી, જમી, જોખો કરી, જલો તમારે ઘેર.

—સામળભટ.

જોગ, *s. m.* [S.યોગ *fr.* યુજ્ઞ to join.] Junction.2.Consecutive disposition or arrange-

ment of things. 3. A way;a means;an expedient. 4.Spiritual or abstract devotion; abstract worship. 5. Renunciation of the world and worldly passions and affections.

Id. જોગ આવવો-ખનવો To take place (of a conjuncture or crisis). જોગ મળતો આવવો To occur(of a suitable or favourable conjuncture). જોગ સાધવો To take advantage of an opportunity; to make the best of an occurrence. 2.To effect a junction of broken threads in weaving. જોગ લેવો To adopt ascetic practices. જોગ વહેવા To undergo a particular kind of ceremony, whereby a Jaina ascetic becomes entitled to great purity and sanctity.

જોગ, *adj.* [S. યોગ્ય *fr.* યુજ્ઞ to join.] Suitable; worthy; becoming; fit proper.

Id. લખવા જોગ, બોલવા જોગ, ખાધા જોગ Suitable for writing, speaking, eating.

જોગ, *adv.* To; towards.

Id. તેના જોગ કાગળ લખ્યા A letter was written to him. તેના જોગનો કાગળ A letter addressed to him. નામ જોગ હુડી A money-order to be paid to the person whose name is mentioned therein. શાહ જોગ હુડી A money-order to be paid to the bearer who should be ascertained to be in lawful possession of the document.

જોગ-દી, *s. f.* [See ઝી + નેદી dim.] A female recluse;a female ascetic.2.A female devotee of a goddess. 2. A female beggar. 4. A female friend. 5. A witch.

જોગ-ટો, *s. m.* [+ ટો dim.] An ascetic; a recluse. 2. A devotee.3.A religious mendicant (used in contempt).

જોગ-જી, } [S. યોગિની See નેગી.] A female ascetic.

જોગ-દેવ, *s. m.* [+ દેવ.] A great ascetic. ધીર ધારે ધારણા રે, જોગદેવ જાણી, જાણી. —ધીરો.

જોગ-નિદ્રા, } *s. f.* [+ નિદ્રા, માયા.] The period between the destruction of the world and its new creation,during which

Brahmā, the creating god, is supposed to sleep.

જોગ-વટો, *s. m.* [+ S. *वृत्ति* way of living *fr.* *वृत्* to be.] The state of **જોગી** or **જોગ-જી**.

Id. **જોગ વહેવા** To perform the religious ceremony, by which Jaina ascetics attain to holiness.

જોગ-જ-જું, *v. t.* [See **જોગ**.] To get on tolerably well. 2. To jog on. 3. To obtain a sufficiency without much trouble. 4. To pass or proceed. 5. To thrive; to prosper; to flourish. 6. To do for; to serve; to be sufficient for.

જોગ-વા-ઈ, *s. f.* Convenience. 2. Opportunity; juncture; occasion; fit time; seasonable time.

Id. **જોગવાઈ કરવી** To make an arrangement for the convenience of.

જોગાણુ, *s. f.* [+ **અન્ન**.] The food of a horse, ox, &c., the allowance of grain, &c. given to a horse, ox, &c., a ration.

જોગાભ્યાસ, *s. m.* [See **યોગ** + **અભ્યાસ**.] Exercise in or practice of the principles of the Yoga philosophy; exercise in or practice of abstract worship or communion with the Universal Soul.

જોગિ-યો, *s. m.* A particular air in music.

જોગી, *s. m.* An individual of the lowest caste.

Prov. **જોગી વજર**, ત્યાં તુમડું As is the minister, so is the nation.

જોગી, *s. n.* [S. *योगिन*.] Same as **યોગી**.

Prov. **આજ કાલના જોગી**, ને ધુંટણ સમી જડા A false ascetic.

જોગી-આસાવરી, *s. f.* [See **જોગિ-યો** + **આસા-વરી**.] A particular air in music; a combination of the two airs **જોગિ-યો** and **આસા-વરી**.

જોજું, Same as **જોગ**, **યોગ્ય**, Fit.

જોગે-જી, Same as **જોગ-જી**.

જોજન, Same as **યોજન**.

જો-જો, *interj.* [See **જો-જું**.] Take care ! Look sharp !

જોડ-ડી, *s. f.* } A young female buffalo.
જોડું, *s. n.* }

લાલીએ આલ્યાં જોડીએનાં દાન રે.

—**અભિમાન્યુનોચકાવો**.

જોડ-દાં, } *s. n. pl.* [See **જોડો**.] Silver
જોડ-વાં, } rings worn on the toes by women.

જોડો, *s. m.* [See **જોડો**.] A couple; a pair.
2. A pair of clothes.

Id. **એ તેના જોડાનો છે** He is his equal એના જોડો મળે નહિ He has no equal; there is none to match him. **ધોતી જોડો** A suit of wearing apparel for men.

જોડ, *s. f.* [See **જોડ-જું**.] A pair. 2. A set; a pack. 3. Close connection. 4. A match; a fellow; a parallel; one of the same kind; a similar person or thing. 5. An inclination to be united with; affinity.

મનને જોડ માયાની ધણી. —**અખો**.

જોડ-અક્ષર, *s. m.* [+ **અક્ષર**.] A conjunct consonant. (Gr.)

જોડ-ક-ણાં, } *s. n. pl.* [See **જોડ-જું**.] Ex-
જોડ-ક-દાં, } tempore songs sung in antiphony by women at a marriage.

જોડ-કું, *s. n.* A couple; a pair.

જોડ-જી, *s. f.* [See **જોડ-જું**.] Joining; union; combination. 2. Spelling; orthography (Gr). 3. The conjugation; a verb.

જોડ-દા, *adj. m. pl.* Twelve. (Used by brokers, &c.).

જોડ-જું, *v. t.* [S. *युक्त* joined *fr.* *युज्* to join; or *जुद्, जुड्*, to join; to invent, See **જડ-જું**.] To join; to unite; to put together; to add to. 2. To place or lay equally together; to lay along. 3. To attain; to acquire. 4. To contrive; to invent; to fabricate; to compose. 5. To accomplish; to bring about. 6. To yoke or put to. 7. To apply at the end; to append; to attach; to annex; to subjoin.

Id. **હાય જોડવા** To beseech; to supplicate; to entreat. **જોડી કાઢવું** To invent. **વાત જોડવી** To invent a story. **વાત જોડી મૂકવી** To have a story ready beforehand. **ગાડીએ બળદ જોડવા** To yoke the bullocks to a carriage. **હાય**

પગ ભેડી બેસી રહેવું To sit idle doing nothing.

જોડા, *s. m. pl.* [See જોડ.] A pair of shoes.

Id. જોડા પહેરવા-ધાલવા To wear shoes.

જોડા ફાડવા-ધસવા To tear one's shoes. 2. To visit & wait upon with laborious trudging.

જોડા મારવા To reprimand or rebuke severely.

જોડા ખાવા Lit. To suffer being beaten with shoes. 2. To suffer blame.

જોડાક્ષર, Same as જોડ-અક્ષર.

જોડા-જોડ, *adv.* Closely; being close to each other.

જોડા-મણ, *s. n.* [See જોડ-વું.] The price or cost of putting together (of pieces).

જોડા-વું, *v. t.* To be joined or united. 2. To be yoked, &c.

જોડિ-યો, *t. m.* [See જોડ-વું.] A companion; an associate; a single one of any pair or couple.

જોડી, *s. f.* A pair; a couple; two of a sort. 2. [See જોડ.] A match. 3. A shoe of native fashion.

જોડું, *s. n.* [See જોડ-વું.] A married couple; a wedded pair. 2. [See જોડી.] A couple. 3. A shoe.

Id. જોડું જમાડવું To invite a married couple to dinner, as a part of a religious ceremony.

Prov. અહીંને બનાવ્યા જોડા, એક અંધા ને દુસરા ખોડા Lit. God made a pair, the one blind, the other lame=Six one, and half a dozen of the other.

જોડે, *adv.* [Loc. of જોડો.] With; along with; together with; in company with. 2. Near; close; by; beside.

જોડો, *s. m.* A pair. 2. A shoe.

જોડયા-ખોડા, *s. m. pl.* [+ ખોદ, ખોદ-વું.] Same as જોડ-ક-ણી.

જો-ણું, *s. n.* [See જો-વું.] Seeing; a sight; a spectacle. 2. An object of censure.

Prov. જોણું, રોણું, ને વગોણું, એ તણે ભેળાં હોય When a man has attracted the attention of the people, he shall have cause to grieve and be censured.

જોત, *s. f.* [S. જ્યોતિમ્ *fr.* જુત to shine.]

Light; brilliancy; brightness; lustre. 2. The lighted wick of a lamp; the flame of a light or lamp.

Id. જગતી જોત, See Id. under જગ-વું.

જોતર, *s. n.* [S. યોજ યોજ, *fr.* યુ, યુજ to join.] A yoke-strap; a yoke-collar; a throat-band; a leather-strap.

જોતર-વું, *v. t.* To put a yoke on; to join in a yoke; to yoke.

જોતરા-વું, *v. i.* To be yoked together; to be joined to. 2. To be united with (of husband and wife).

જોતરે, Same as જોતર A yoke-strap.

Id. જોતરે ધાલવું To throw an unnecessary and unprofitable burden on. જોતરે જોડાવું Lit. To be yoked; to have the harness put upon 2. To have the duties and responsibilities of one's family thrown upon oneself. 3. To be married. 4. To be engaged to do a hard work.

જો-તાં,

જો-તાં વાર-માં,

જો-તા-માં,

} *adv.* [See જો-વું to see + વાર time.] While being seen; while all were looking. 2. In the twinkling of an eye; in a moment; instantly.

જોતિય, Same as જ્યોતિય.

જોતી, *s. m.* A priest that assist another in the performance of certain ceremonies according to the Vendidad (among Parsis).

જો-વું,

જો-ઈ-વું,

} *adj.* [See જો-ઈ-એ.] Required; wanted; needed.

જોધ, *adj.* [S. યોધ a warrior *fr.* યુધ to fight.] Strong; stout; lusty.

જોદ્દો, *adj.* Same as જોધ. 2. *s. m.* A warrior; a soldier.

જો-નાર, *s. n.* [See જો-વું.] A beholder; an onlooker; a spectator.

જોની, *s. f.* [S. યોનિ *fr.* યુ to join.] Pudendum muliebri or valua. 2. The birth-place; the origin. 3. A class of created existences, whether animate or inanimate; a kingdom.

જોખન, *s. n.* [S. યોજન *fr.* યુજ્ young, youth-ful. Cf. જવાની, જુવાની.] The bloom of life;

outh;manhood;maidenhood.2. The breast of a young woman.

Id. જર જોખન The full maturity and development of the body of a boy or girl; he bloom or prime of youth.

જોખન.વંતી, } *adj. f.* (A woman) Being in the bloom of life; youthful; blooming; fresh.

જોખનિ.યું, Same as જોખન.
જોભા.યું, } *r. i.* [See જોભો.] To be unconscious or excited. 2. To perspire.

જોભો, } *s. m.* [See ક્ષોભ agitation, derangement.] Derangement of the bodily functions. 2. Unconsciousness. 3. Profuse perspiration caused by unconsciousness or excitement.

Id. જોભો આવવો To be totally deranged in the function of the body. 2. To perspire through excitement or unconsciousness.

જોમ, *s. m. f. n.* [See જોખન *f. r.* S. યોજન.] Outburst; passion. 2. Force; strength; vigour.

જોમી, *adj.* Forceful; strong.

જો.યું, Past tense of જોવું. To see.

જો.યા જેવું, *adj.* [+ જેવું.] Lit. Worth looking at. Hence, 2. Not worth seeing; bad; unpleasant to look at; ridiculous.

Id. તેને શાંત પાડ નહીં, તો તે હમણાં જોયા જેવું કરશે Appease him, or he will presently look to something unpleasant or ridiculous.

જોર, *s. n.* [P. જાર.] Strength. 2. Firmness; power of endurance or resistance. 3. Oppression; violence. 4. Influence; force; power. 5. Impetuosity; vehemence; impetus. 6. Compulsion. 7. Stress; strain. 8. Momentum; pull of a force. 9. Hard straining of the muscles; a particular exercise in gymnastics. 10. The flood-tide at conjunction and opposition.

Id. જોર કાઢવું To practise a particular exercise in gymnastics. જોર કરવું To resist greatly; to be hard of accomplishment. 2. To compel; to force, જોર મારવું-ચલાવવું To

exercise power; to oppress; to tyrannize over. જોર જોવું-અજમાવવું To try one's strength or power.

જોર-કસી, *adj.* [+ કસ.યું.] Athletic; gymnastic.

જોર-જામરી, *s. f.* [+ જામરી.] Violence; force; tyranny.

જોર-ભેર, *adv.* [+ ભર.યું.] Forceibly; violently.

જોર-વાન, } *adj.* [+ વાન *f. r.* S. વન = વાળો suffix showing possession, having.] Powerful; strong; mighty; potent; brave; courageous; bold; interpid; vigorous; firm.

જોરા-વર, Same as જોર-વાન.

જોરા-વરી, *s. f.* Violence; force; compulsion; constraint.

જોરા-ળા, } *adj.* [+ વાળું having.] Strong; powerful.

જોરાળા-પાણું, *s. n.* Consciousness of having strength or power.

મહારાજ, એ જોરાળાપાણું અને ગર્વ શા કામના ?

—પ્રેમાનંદ.

જોરી, *adj.* Defended or supported (of a piece in a game at chess). 2. *s. f.* A game at chess, in which a piece is taken only if it be not defended or supported.

જોરૂ, *s. f.* [Hind. See ચાર, જર.] A wife.

જોરો, *s. n.* [See જોર.] Authority. 2. Force. પહોણ તારી આગ્યા પરપંચે, જનાવર સંધાતે જોરો છે !

—સામળભટ.

જાણી જાણ દીઓ અદકેરી, છે જોરાવરનો જોરો.

—પ્રેમાનંદ.

જો.વ.ડા.વ.વું, *v. t.* [Caus. of જો.વું to see.] To show; to exhibit; to point out. 2. To request to see; to ask to see.

જોવા-જેવું, *adj.* [+ જેવું.] Worth looking at; attractive. 2. Sightly; beautiful.

જો.વું, *v. t.* [S. યુ to join. Or, S. દ્રશ to see.] To look at; to behold; to view. 2. To contemplate. 3. To perceive in general. 4. To look after; to attend to; to inspect; to review. 5. To search for. 6. To examine; to prove. 7. To mind; to regard; to consider; to give attention to.

Id. નજરે જોવું To see with one's own eyes.
 પોતાનું સામર્થ્ય જોવું To take into consideration
 one's strength or means. નાડ જોવી To feel
 the pulse. જેશ જોવો To examine the situa-
 tions and influences of stars so as to fore-
 tell events. ધર જોવું=કુળ જોવું To examine the
 parentage, particularly with a view to con-
 tract a marriage. હાથ જોવો To examine the
 lines on the hand with a view to foretell
 events. માથું જોવું To comb the hair on the
 head and clean it. હિસાબ જોવો To examine
 an account; to audit an account. દફતર જોવું
 To examine a record. જોઈ જોઈને જોવું To exa-
 mine minutely, for a long time, and
 all sides. જોઈને ચાલવું To conduct oneself
 with cautions and prudence. જોતી On con-
 sideration. જોઈએ તો If we consider. 2. If
 you want. જોઈશું We will consider or think
 about. જોઈ લેવું To experience, to test. 2. To
 keep in mind or wait for an opportunity.
 3. To call (an enemy or one that has done
 mischief) to account. 4. To make to pay
 the penalty of one's own improper doings.
 લખી જોવું, વાંચી જોવું, ખાઈ જોવું To make an at-
 tempt to write, see, eat.

Prov. જોવું એ નહીં, અને દાઝવું એ નહીં Unseen,
 unrueed.

જોઈ વિચારી કામ કરો;
 જોઈને ડગલાં ભરો;
 જોઈ વિચારી મિત્ર કરો; } Think before you

leap: Sudden friendship, sure repentance.

જેશ, *s. m.* [P.=S. જુષ, જોષ, to be heat-
 ed, to shine.] Ebullition; fermentation. 2.
 Passion; rage; anger. 3. Commotion. 4. Ex-
 citement of lust.

જેશ, } *s. m.* [See જ્યોતિષ.] Fortune;
 જોય, }
 destiny.

જેશી, *s. m.* An astronomer. 2. An as-
 trologer; a fortune-teller.

Prov. જેશી, રોશી, ને વટેમાગુરુ, એ ત્રણે ફાગ-
 રિયાં An astrologer, an old woman, and a
 traveller serve and are served gratis. જેશીનું
 પાપદો (રજવાનું), ને વૈદનું ખાટલે (રજવાનું) The
 services of an astrologer are required on

auspicious occasions, while those of a
 physician are required when a man is on
 his sick bed. જેશીનાં રાંડે નહિ, ને વૈદનાં મરે નહિ
 If astrology and medicine have any efficacy,
 their relations should not suffer.

જોસ, Same as જેશ Ebullition.

જોસ, Same as જેશ Astrology.

જોસ-તાન, } *s. n.* [P. જુજ a part+તાન= S.
 જોસ-દાન, }

ધાન, ધામ, a place.] A cloth so sewn as to form
 a case or bag to hold paper, books, &c.

જોસો, Same as જેશ Ebullition.

જોહાર, [See જવ+હાર.] Same as જુહાર.

જોળ, *s. f.* [See જોડ couple.] Twins.

જાણ, *s. f.* [S. જા to know.] Under-
 standing; the intellectual faculty. 2. Know-
 ledge.

જાત, *s. f.* Same as જાતિ. 2. [S. જા
 know.] Known; understood.

જાતવ્ય, *adv.* That is to be known. 2.
 That should be known.

જાત-સદ્દાન્ત, *adj.* [+ સિદ્ધાન્ત.] (A man)
 That is thoroughly versed in science, and
 knows the established truths.

જાતા, *s. m.* He who understands or
 knows; a knower. 2. A wise man.

જાતિ, *s. f.* A group of people who know
 each other; a community; A tribe; a class;
 a caste. 2. A kind; a sort.

જ્ઞાન, *s. n.* Knowledge; acquaintance;
 information. 2. A science; systematized
 knowledge. 3. Spiritual knowledge. 4.
 Understanding; sense; judgment; intel-
 ligence.

જ્ઞાન-કથા, *s. f.* [+ કથા.] Intelligent con-
 versation.

જ્ઞાન-કળા, *s. f.* [+ કળા light.] The full
 development of the intellect.

જ્ઞાન-કાણ્ડ, *s. m.* [+ કાણ્ડ a chapter.]
 The chapters of the Vedas, which treats of
 the knowledge of God; the philosophic
 portions of the Vedas. [Distinguished from
 કર્મ-કાણ્ડ the ritual.]

જ્ઞાન-ખળ, *s. m.* [+ ખળ.] A hypocrite
 is knowledge; a pretender to knowledge.

ज्ञान-शोभा, } *s. f.* [+ शोभा, शोभा.] Intelligent conversation.

ज्ञान-धन, *adj.* [+ धन thick; See धन.] Full of knowledge; full of understanding and wisdom; rich in knowledge; being pure knowledge.

ज्ञान-चक्षु, *s. n.* [+ चक्षु the eye.] The eye of understanding; the intellectual or mental eye. 2. *adj.* That can see or understand by means of the mental eye; learned.

ज्ञान-चर्चा, *s. f.* [+ चर्चा.] Intelligent conversation.

ज्ञान-तंतु, *s. m.* [+ तंतु thread.] A nerve.

ज्ञान-दग्ध, *adj.* [+ दग्ध.] Burnt, perverse, or atheistic owing to knowledge.

ज्ञान-दर्पण, *s. n.* [+ दर्पण a mirror.] The mirror of knowledge.

ज्ञान-दान, *s. n.* [+ दान.] Giving or imparting knowledge; education; training.

ज्ञान-दीप, } *s. m.* [+ दीप, दीपक, a lamp.] The lamp of knowledge; the light of knowledge; he whose riches is his knowledge.

ज्ञान-दृष्टि, *s. f.* [+ दृष्टि sight.] Same as ज्ञान-चक्षु.

ज्ञान-धन, *s. n.* [+ धन wealth.] Wealth consisting of knowledge. 2. *adj.* Looking upon knowledge as one's only wealth.

ज्ञान-परंपरा, *s. f.* [+ S. परंपरा a series *fr.* पर another.] A series of truths knowable one after another in their order.

ज्ञान-पांचम, *s. f.* [+ पांचम.] The fifth day in the bright half of the month of Kārtika.

ज्ञान-प्रसारक, *adj.* [+ S. प्रसारक spreading *fr.* प्र forth + क to move.] Knowledge-diffusing; spreading knowledge.

ज्ञान-मार्ग, *s. m.* [+ मार्ग.] Knowledge as the way to the attainment of absorption into the universal spirit; the way of knowledge.

ज्ञान-माला, } *s. f.* [+ माला.] A garland

or wreath put around his son by the father or by an ascetic (ऋषि), &c., when the lad commences the sacred study. 2. Knowledge or truths arranged or systematized.

ज्ञान-लक्षण, *s. n.* [+ लक्षण.] A sign or mark of knowledge acquired or to be acquired.

ज्ञान-वल्ली, *s. f.* [+ वल्ली.] The creeper of knowledge; the plant which enlarges the understanding. 2. The hemp-plant; bhāṅg; gānjā.

ज्ञान-वान, *adj.* [+ वान suffix showing possession.] Possessing knowledge; wise.

ज्ञान-वायु, *s. m.* [+ वायु.] A brain-disease, which prompts the patient to chatter volubly on learned and profound subjects.

ज्ञान-वि-ज्ञान, *s. n.* [+ वि-ज्ञान particular knowledge *fr.* वि particularly + ज्ञान.] Sacred and profane sciences. 2. General and particular knowledge.

ज्ञान-हीन, } *adj.* [+ हीन, हीन.] Having no knowledge.

ज्ञानाभ्यास, *s. m.* [+ अभ्यास.] The pursuit of knowledge; study.

ज्ञानी, *adj.* Wise; sensible; intelligent; knowing. 2. Possessing religious knowledge. 3. Learned; erudite.

ज्ञानीश्वर, *s. m.* [+ ईश्वर.] The best among wise men.

ज्ञानेन्द्रिय, *s. n.* [+ इन्द्रिय.] An organ of knowledge; an organ by or through which knowledge is acquired; an organ of sense. The five organs of sense are the ear, the skin, the eye, the tongue, and the nose.

ज्ञानोदय, *s. m.* [+ उदय.] The dawn of knowledge.

ज्ञानोपदेश, *s. m.* [+ उपदेश.] Instruction in holy knowledge.

ज्ञानोपासना, *s. f.* [+ उपासना.] Seeking knowledge or wisdom. 2. Worship of God by the intellect.

ज्ञान-पञ्च, *adj.* [S. *fr.* ज्ञान-पञ्च caus. of ज्ञान: See ज्ञान.] Making known; informing; indicating; indicatory; indicative; declaratory.

સા.પ.ન, *s. n.* Making known; informing.
2. Declaration; proclamation; notification.

સા.પિ.ત, *adj.* [S.] Made known.

Id. જ્ઞાપિત હુકમનામું A declaratory decree of a court.

જ્ઞે.ય, *adj.* That is to be known. 2. Fit to be known; knowable.

જ્યમ-ત્યમ, Same as જેમ-તેમ.

જ્યાં, *adv. rel.* [S. यस्याम् in which *fr.* यद् which.] In which place; in which case. 2. At which place; where.

Prov. જ્યાં જય, ત્યાં નસીજ ચાર ડગલાં આગ-જનું આગળ The more I try, the farther I am off. જ્યાં મળી રોડી, ત્યાં પડ્યા લોડી Wasps haunt the honey-pot. જ્યાં જય ઉકા, ત્યાં સમુદ્ર સુકા Wherever an unfortunate man goes, he meets with misfortunes. જ્યાં ન પહોંચે રવી, ત્યાં પહોંચે કવિ The poet's eye sees farther than the sun. જ્યાં રોજગાર, ત્યાં ઘરબાર He makes himself at home, wherever he can work for gain.

જ્યાં-ત્યાં, *adv.* [+ ત્યાં.] In any way; in some way. 2. With the greatest difficulty.

જ્યાંહાં, Same as જ્યાં.

જ્યા, *s. f.* [S.] The chord of a segment of a circle. 2. The bow-string.

જ્યાદે, Same as જાદે.

જ્યારે, *adv.* [Contraction of જે વારે at which time. See જે which + વાર time; (જ) ક્યારે=કે વારે; ત્યારે=તે વારે.] When.

જ્યારે ત્યારે, *adv.* [+ ત્યારે.] Every now and then; often; frequently.

જ્યેષ્ઠ, *s. m.* [See જ્યેષ્ઠા. See જેઠ.] The

eighth month of the Vikrama year; May-June. 2. *adj.* [S.] Eldest; oldest.

જ્યોતિ, Same as જોત.

જ્યોતિષ, *s. n.* Astronomy. 2. Astrology. 3. Mathematical, astronomical and astrological science. 4. The profession, situation, or office of an astronomer or astrologer.

જ્યોતિષી, *s. m.* An astronomer. 2. An astrologer.

જ્યોતિ-ખાન્, *adj.* Having light; brilliant. 2. *s. m.* The sun.

જ્યોત્સના, *s. f.* [S. ज्योत्स्ना *fr.* ચત to shine. See જોત.] Moonlight. 2. A moon-lit night.

જ્વર, *s. m.* [S.] Fever. 2. Heat. 3. Excitement or an excited mental condition.

જ્વરાંશ, *s. m.* [+ અંશ] Slight fever; feverishness.

જ્વરાંકુશ, *s. m.* [+ અંકુશ.] A medicinal preparation to check fever; an antifebrine; a febrifuge.

જ્વલન, *s. n.* [S. *fr.* ज्वल् to burn.] Burning; combustion. 2. Fire.

જ્વાલા-ચાહી, *adj.* [See જ્વાળા + S. ग्रह् to take.] Combustible; ignitable. 2. Inflammable.

જ્વલિત, *adj.* Burnt. 2. Burning; lighted; illuminated.

જ્વાળા, *s. f.* [S. ज्वाला *fr.* ज्वल् to burn.] A flame. 2. A blaze. 3. Extreme anger.

જ્વાળા-મુખી, *adj.* [+ મુખ.] Having fire at the top. 2. *s. m.* A volcano.

Id. જ્વાળામુખી પર્વત A volcano.

ઝ.

ઝ, The twentieth letter of the Gujarātī alphabet, and the eighth consonant.

ઝખ, Same as જખ.

ઝકેળ, *s. f.* A breeze; a gale of wind. 2. A wain; a waggon.

ઝક-ઝોળ, *s. f.* [See ઝોળ, ઝોળી.] Absorbed in an occupation; deeply engaged.

ઝગ-ઝગ, *adv.* [S. दग्ध burnt *fr.* दग् to burn. Or, S. झग-झगाय् Imit., To sparkle, to flash.] Brightly; brilliantly.

ઝગ-ઝગતું, *adj.* Sparkling; brilliant; bright; glaring; glittering.

ઝગ-ઝગવું, *v. i.* To gleam; to glitter; to sparkle.

અગ-અગા-ટ, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Brilliancy; brightness; glare.

અગ-ડો, Same as અધ-ડો.

અગ-મગ, [+મુગ redup.] Same as અગ-અગ.

અગ-મગવું, Same as અગ-અગ-વું.

અગર, *adj.* Solitary; deserted.

અગ-રણ, *s. n.* Same as અધ-ડો.

અગ-વું, Same as અગ-અગ-વું.

અધ-ડું, *v. i.* [See યુદ્ધ; or Intens. of ધડું; or *S.* દગ્ધ burnt.] To fight; to quarrel; to contend; to dispute.

અધડા-ખેર, [*P.* ખેર fond of *f.r.* કુદન to enjoy.] Quarrelsome.

અધડા-અધડ, *s. f.* Mutual quarreling.

અધ-ડો, *s. m.* A fight; a contest. 2. A quarrel; a dispute. 3. A law-suit; litigation.

અધાર, *s. m.* [See અગ-અગ+કાર doing.] A bright light.

Id. અધારે જવું To shine brightly.

અધર, *adj.* Heavily bruised.

અંખ-ના, *s. f.* [See અંખ-વું.] Care; anxiety. 2. Cogitation. 3. A vision seen in a dream.

અંખ-વાણું, *adj.* [See અંખું + વાણ, વર્ણ.] Ashamed; abashed.

અંખ-વા-વું, *v. i.* To be ashamed; to feel ashamed.

અંખ-વું, *v. t.* [*Hem.* Des. ઇંચર=સં. સંતયતે he is excited, બિલપતિ he weeps, ડપાલમતે he rebukes, નિઃશ્વસિતિ he sighs, *f.r.* *S.* દંશ્ to sting.] To be anxious for; to brood over; to regard with anxiety for; a long time.

અગ, *s. m. n.* [See અગ.] A war; a battle; warfare. 2. A noisy quarrel.

અગી, *adj.* [See અગી.] Pertaining to a war or battle; martial. 2. Grand; big.

અંધ, } Same as અંધ The thigh.

અ-અણા-ટ, Same as અણ-અણા-ટ.

અ-અણી, *s. f.* The sensation of smart pain; tingling. 2. Passion; impulse.

અ-અમ-વું, } *v. i.* To project and hang out; to overhang; to jut out. 2. To hang down; to weigh down.

Id. કરજનો બોલે અમુમતો હતો A heavy load of debt was hanging over his head.

અં-અણા-ટ, See અણ-અણા-ટ.

અં-અણી, } Same as અ-અણી.

અંજરો, Same as અંજરો.

અંજરો, } *s. m.* [See અંજરો-ડું. *f.r.* *S.* જંજા a stormy wind.] Chiding; scolding; reprobating. 2. Reproof; reproach; blame.

અંજરો-ડું, } *v. i.* [See અંજરો.] To scold; to rate; to chide; to upbraid. 2. To treat scornfully; to reprove; to blame. 3. To speak snappishly.

અટ, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly; forthwith; immediately; in a moment.

અટ-કરીને, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly;

અટ-કરીને, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly;

અટ-કરીને, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly;

અટ-કરીને, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly;

અટ-કરીને, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly;

અટ-કરીને, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly;

અટ-કરીને, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly;

અટ-કરીને, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly;

અટ-કરીને, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly;

અટ-કરીને, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly;

અટ-કરીને, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly;

અટ-કરીને, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly;

અટ-કરીને, } *adv.* [*S.* ઝટિતિ.] Quickly;

out any; in an instant.

અટ.વું, Same as અંટ.વું.

અટા-અટી, } s. f. A hasty quarrel; an
અટા-પટી, } alteration. 2. A quick sharp fight.

અટો-અટ, Same as અટ-અટ.

અડ, s. f. [See અટ & અટકે.] Alliteration.
2. A particular measure of time in music. 3.
Contemplation; deep meditation; absorp-
tion or entire occupation of the mind.

Id. અડ લાગવી To be absorbed in.

અડક, }
અમક, } s. f. [See અડ (2) + અમક.]
અડ-અમક, }

Same as અડપ.

અડકે, s. m. [See અટ, ઉ.એડ.વું.] A tear
or rent in a piece of cloth along its length.

Id. અડકે સરવે To sew up a rent in a
piece of cloth.

અડતી, s. f. [See અડે, આડ.વું.] A close
or narrow search. 2. Attachment of pro-
perty. 3. A police inquiry.

Id. અડતી લેવી To make a minute ex-
amination. અડતી લઈ નાખવી To make a
searching oral examination. 2. To cross-
question. 3. To threaten.

અડપ, s. f. [See અડપ.વું.] A stoop or
swoop (of a bird of prey); a leap; a bound;
a spring. 2. Swiftmess; quickness; promp-
titude; haste; briskness.

Id. અડપ કરવી-વાપરવી To be swift; to
make haste. અડપથી Swiftly. અડપ મારવી
Same as અડપ.વું To fall upon with a swoop.

અડપ-પંખો, A large hanging fan moved
with a rope.

અડપ.વું; }
અડપી લે.વું; } v. t. [Hem. Des. જણડડ =
S. ત્રસ્તે it hastens; r. S. જાલિતે quickly. See
અટ.] To snatch; to seize; to pounce upon;
to seize suddenly; to take quickly.

Id. છાતરાં ઘોડિયામાંથી અપાય નહિ, તો શુ
જામનું? If children are not snapped up from
their cradles, what is the reputation of
their parents? = There is no merit won,
unless children are eagerly demanded in

marriage while they are infants.

અડપા-અડપી, s. f. A smart scuffling or
altercation; a tussle.

અડાકે, s. m. [See અટકે.] A sudden
smart blow; a forcible application. 2. An
altercation.

અડી, s. f. [Hem. Des. ફાડી=S. નિરન્તર. વૃષ્ટિ:
continuous rain. See અટ, અટક.વું, આડ.વું.]
Showers of rain.

અડડું, s. n. [See ઉ.એડ.વું.] A thorny
branch of a tree. 2. A troublesome attach-
ment or adjunct; a troublesome companion.

અણ-કાર, }
અણ-કારી, } s. m. [S. જ્ઞાન, Imit. + કાર
અણ-કે, }

suffix showing the sound of the preceding
letters.] Tinkling; jingling.

અણ-અણ, adv. With a clang; with a
jingling sound. 2. Briskly; quickly; smartly.

અણ-અણ.વું, v. i. To ring or clang. 2. To
ring or tingle; to vibrate tremulously and
painfully. 3. To burn and ache; to feel "all
on fire"; to glow.

અણ-અણાટ, s. m. Ringing. 2. Excessive
glowing. 3. A loud and excessive clank-
ing; clanging.

અણ-અણી, s. f. The tingling of a limb
asleep; numbness.

Id. અણઅણી ચઢવી To be numb; to be
benumbed.

અણત-કાર, Same as અણ-કાર.

અંડિયો કૂંબો, s. m. [See અંડો + કૂંબો.] A
large and deep well.

અંડો, [Hem. Des. ફાંડુઓ=S. પાલુવૃક્ષ: a palm-
tree.] Same as અંડડો.

અનુન, s. n. f. [Ar]. Same as જનુન.

અંદ, s. f. [Zend = S. ઉન્દ: the Vedas.]
The Zend language.

અપ, }
અપ-અપ, } adv. [Imit. (f. અટ.] Sud-
denly; instantly.

અપટ, s. f. Haste; hurry. 2. A snatch;
a spring; a blow.

અપદ-પંખો, A large fan with a handle.

અપટપંખો ઝેર થયું છે તારી ઝડપમાં, હો વાંસલડી.

—દયારામ.

અપંટાવું, *v. i.* To be snatched; to be seized. 2. To be liable to censure. 3. To be obliged to pay money. 4. To take ill; to be attacked by a disease.

Id. તે તાવથી અપટાયો છે He is attacked by fever.

અપા-અપ, **અપા-અપી**, *s. f.* [*Cf.* ઝડપા-ઝડપી.] A slaughter; a massacre. 2. A scuffle.

અપાંટવું, *v. t.* To despatch a meal; to devour; to gulp; to gobble up; to swallow eagerly; to bolt. 2. To attack.

અપાંટો, *s. m.* Force. 2. A blast; a gust; a puff.

Id. ભૂતને અપાંટો A blast from an evil spirit. 3. A blow. અપાંટો મારવો—દેવો To do a thing in a very short time or briskly અપાંટમાં, એક અપાંટે, અપાંટા સાથે, અપાંટા-અંધ, In a very short time; quickly. ધેરવાને અપાંટો A snore. અપાંટો કાઢી નાખવો To threaten. 2. To frighten.

અપેંટ, *s. f.* A beating with stripes.

અપેંટવું, *v. t.* To strike; to beat; to inflict blows or stripes.

અપેંટો, Same as અપાંટો.

અપો-અપ, Same as અપ-અપ.

અપ, Same as અપ.

તાવું તેલ મળે, અપ ભડકે થાય હો, રંગ રસિયા છ.

—દયારામ.

અપંકવું, **અપંકી ઉઠવું**, *v. i.* To be frightened; to be terrified; to start up.

અપંકારો, *s. m.* [+ *S.* કાર suffix showing the sound of the preceding letters.] A sudden light; a flash of light.

અપંકોળવું, *v. t.* To dip in water or in any other liquid; 2. To wash.

અપંકોળાં, *s. n. pl.* Frequent dipping in and taking out of water.

અપંહુ, *s. n.* [See અહો.] A little coat for infants and children.

અપાંકો, **અપુંકો**, *s. m.* Frequent flashes of light.

અપુંકવું, *v. i.* To flash; to make a sudden light.

અપોળવું, [See અપ, અપ, 'quickly + ઓળવું to dip.] Same as અપંકોળવું.

અપોળિયું, *adj.* Dipped in water. 2. *s. n.* Anything that is dipped in a liquid.

અભંહુ, *s. n.* [See અહો+હું, હું, *f.r.* *S.* ૩ dim.] A frock. 2. A child's coat; a dress for children.

અપેં કરવું, Same as અપેં કરવું.

અહો, Same as અહો.

અમંક, *s. f.* [*S.* યમંક *f.r.* યમ to restrain. Or, See ચમંક.] Rhyme; alliteration.

અમંકાર, **અમંકારો**, *s. m.* [See અમંક: ચમંક: Or, અમ-અમ=Eng. *Hum*, Imit. + *S.* કાર suffix showing the sound of the preceding letters.] A tingling sound; a hum.

અમ-અમ, *adv.* With a jingling sound. 2. Lightly and smoothly. 3. With a burning sensation.

અમાંક-અમાંક, Same as અમંકારો. 2. Same as અમ-અમ.

અમ-અમાંટ, *s. m.* [+ *ટ* state.] A loud jingling. 2. A sensation caused on the tongue by eating hot and pungent things.

અમવું, *v. i.* [See અમવું to remain collected and standing.] To ooze out; to dribble.

અમા અમી, *s. f.* [*Cf.* અપા-અપી.] The clashing of swords. 2. Battling. 3. Squabbling; jangling; wrangling.

અપ, [See અપ. અપવું.] Rest; ease.

અપ, **અપંક**, *s. m.* [See અમ-અમ; or *S.* જમ્પ a jump.] A particular way of keeping time in music.

અપલાંવવું, **અપલાંવા પડવું**, *v. i.* [Hem. Des. હમ્પડ = *S.* અમતિ he rushes.] To rush into (an undertaking, &c.).

અપલાંવું, *v. i.* [*S.* જમ્પ a jump.] To fall headlong; to precipitate.

અપવું, *v. i.* [*S.* યમ to restrain. See અપવું.] To rest; to enjoy ease.

અંખા-પાત, *s. m.* [*S. fr.* झप्पा a jump + पात a fall *fr.* पत् to fall.] A sudden fall.

અંખા-વ.વું, *v. t.* To throw headlong.

અંખા.વું, *v. i.* To be thrown headlong; a fall headlong.

અમર, *s. m.* [See અમર.] A great misfortune. 2. A funeral pyre, on which several dead bodies are burnt at the same time.

અરખ, *s. n.* A wild animal of the fox-kind.

અર.ડ.કે. *s. m.* [See ઉ.અર.ડે, અડ.કે.] A rent in a garment.

અરડ.વું, *v. t.* To rend suddenly asunder (a piece of cloth).

અર.ડી નાખ.વું, *v. i.* [+ નાખ.વું.] To scratch; to tear up.

અર.ભુ, *s. n.* [*S.* खव-ण *fr.* रु to flow; or सू to move; or ऋ to drop. *Cf.* *S.* निर्झर.] A flow of water. 2. A spring; a stream; dribbling of water. 3. The quantity of a liquid that has dribbled out; a leakage.

અરભુ, *s. n.* [See અરભુ.] Becoming old; old age.

અર.ભુ, *s. n.* [See અર.વું.] Birth; being born.

અર.ભુ, *s. n.* [See અર.વું.] Being burnt. મામી રૂદન શાને કરો છો? મરણાં અરણાં સંસાર રે.

અર.પ.વું, *v. i.* [See અર.ભુ; or *S.* स्पृ to move.] To flow slowly or in small quantities. 2. To melt away; to be worn out.

કાચો કુંભ જળે ભર્યો, અરપતી કેટલી વાર ?

—અવરામભટ્ટ,

અર-મર, *s. n.* [+ મર redup. of અર.વું.] A kind of thin transparent cloth. 2. Slight rain. 3. A kind of anklets. 4. A gold pendant worn by women between the neck and breast

અરમર-અરમર, *adv.* Raining slightly; raining (of a slight shower).

અર-મરિ.યું, *s. n.* Same as અર-મર A neck ornament.

અર.વું, *v. i.* [See અર.ભુ.] To ooze; to trickle. 2. To leak; to drip. 3. To shed.

Id. ચક્રમક અરવી To come to high words; to quarrel loudly.

અર.વું, *v. i.* [See અર.વું.] To waste away in langour and pain; to languish; to decline. 2. To wear out. 3. To melt; to be dissolved. 4. To be worn out.

અરી, Same as અડી.

અરખો, *s. m.* [*P.* दरिचह a window *fr.* *S.* द्वार a door + *P.* चह diminutive suffix.] A portico. 2. A little window; a bull's-eye; an air-hole. 3. A balcony.

અરેળી, *s. f.* [See અરે.] A cold fit; a shivering fit just before an attack of fever. દોરડો એ કોણે બાંધ્યો છે ? શું આવે તાવની અરેળી છે; તું સરખો નેહી થયો રોગિયો, દેખી મુને ચઢે છે કરેળી છે.

—પ્રેમાનંદ.

અરે, *s. m.* [See અર.ભુ. *cf.* *S.* निर्झर a spring of water.] A fountain; a spring of water. 2. A kind of insect that eats away the leaves of the tree, on which it is found.

અલ, *s. m.* A kind of insect; a cricket.

અલ.ક, *s. f.* [See અળ.ક.વું.] Lustre. 2. Splendour.

અલક પલક પૂરી, પતિન ! શે ના નિહાળુ ? —પ્રેમાનંદ.

અલક.વું, } *v. i.* To shine brightly.

અલકા.વું, } Same as અલકા.વું.

જેખન રસ અલકાય, ઘૂટે ને, લાલા.—મણિરામ.

અલા.વું, *Pas. of* અલ.વું. To catch.

અલા.વ.વું, *v. t.* [*Caus. of* અલ.વું.] To get seized or arrested; to ask to seize or arrest.

અલી, *adj. f.* Attentive; diligent; eager.

અલે, *s. f.* [*P. fr.* *S.* जल to burn.] Lustre; brightness; glitter; gloss; polish.

અલે-મલે, *s. f.* Splendour; majesty; greatness.

કાનપટી સાહી કર બિનારસ સલા મધ્યે,

બેચી નહ ખત ધરી, અલેમલે કેની છે ?

—વલ્લભ.

અલેહ.દાર, *adj.* [+ *P.* दा keeper *fr.* दातन = *S.* धृ. धार, to hold, to keep.] Shining; brilliant; polished.

અક્ષા.વું, *v. i.* [*S.* जल to burn.] To be scorched,

અવેર, Same as જવાહીર.

અવેર-ખાનું, *s. n.* [+ખાનું.] A room where jewels; ornaments, and other valuable things are kept.

અવેર-ડી, *s. f.* A small diamond.

અવેરા-ત, Same as જવેરા-ત.

અવેરી, Same as જવેરી.

અળ-કંઠું, } *r. t.* [S. જ્વલ્ to burn. See

અળ-કાંઠું, } *r. t.* [S. જ્વલ્ to burn. See

અળ-કાંટ, Same as અળ-અળા-ટ.

અળ-ડી, *s. f.* A little heat. 2. External symptoms of heat. 3. External symptoms of any inward perception.

અળકેા, *s. m.* Gilt; gilding.

અળ-અળ, *adv.* [Dh. Des. જ્વાલ=S. મૃગ જલમ્ mirage, *r. S.* જ્વલ્ to burn.] Luminously; resplendently; brilliantly; glitteringly.

અળ-અળા-ટ, *s. m.* [+અત્તિ state.] Lustre; glare; brilliancy; splendour.

અળ-અળિ-યાં, *s. n. pl.* Tears glistening in the eyes.

Id. તેની આંખમાં અળઅળિયાં આવ્યા His eyes were filled with tears.

અળ-અળિ-યું, } *s. n.* [See અળ-મળ.] Twi-
અળ-અળું, } *s. n.* [See અળ-મળ.] Twi-
light.

અળ-મળ, Same as અળ-હળ, જળ-હળ.

અળ-વું, Same as જળ-વું, અહી-વું.

N. B. અળ-વું, is not used by itself, but only as a reduplication after અળ-વું, when it has the same meaning as જળ-વું, અહી-વું.

અળ-હળ, Same as જળ-હળ.

અળાં-અળાં, *s. n. pl.* Excessive light.

અળા-મણ, *s. n.* [See અળ-વું.] The cement with which metallic articles are soldered
2. The wages paid for soldering.

અળા-મણી, *s. f.* Wages paid for soldering.

અળા-વ-વું, *r. t.* To join with a metallic cement; to solder.

અળેળો, } *s. m.* [See જળ-વું.] A blister
અરેળો, } *s. m.* [See જળ-વું.] A blister
on the skin caused by scorching; a blister.

અંક, } *s. f.* [Hem.Des. झकयं = S. अल्पम्

અંખ, } *s. f.* [Hem.Des. झकयं = S. अल्पम्

a little Or, See અંકચાં.] Seeing or looking at for a short time; a glance. 2. Appearance. 3. A tinge; a slight colour. 4. Dimness. 5. Dimness or weakness of sight.

Id. તેની આંખે અંખ આવે છે-પડે છે-મારે છે-વળે છે, His eyes are weak or dim. કાળા ઉપર રાતાની અંખ મારે છે There is a tinge of red on the black surface.

મારે કહ્યું માનો નહિ, જૂઠી મુખ અંક છે.

—અંબર.

અંખ-વું, *s. n.* Dimness caused by clouds or mists in the sky; cloudy or misty weather.

અંખરું, *s. n.* [Hem. Des. झखरो = S. शुष्क तृक्ष a dried tree. C/S. शाखा=P. शाख a branch +રે a remnant of S. वृक्ष=Pakrit रुख a tree.] A prickly shrub having a few or no leaves on it. 2. A cause of annoyance.

Id. અંખરું વળગવું To have a cause of annoyance. અંખરું ઝીટવું To have nothing to do with. 3. To be destroyed; to be ruined. 3. To become childless.

અંખ-વું, *r. t.* [See અંખ.] To glance at; to take a sidelong look at. 2. To peep at; to spy. 3. To gaze; to stare; to look at closely or curiously.

નળિએથી સર્વે અંખિયું, ત્યાં નહિ મીન મેખ.

—સામળાટ.

અંખાશ, *s. f.* [See અંખું.] Dimness.

અંખી, *s. f.* A glance; a furtive look 2. Looking at wistfully or in admiration.

Id. અંખી ફરવી To catch a glimpse of.

અંખું, *adj.* Dim; obscure; dull in colour; pale; not luminous; not bright. 2. Not clear; murky; gloomy.

Id. અંખું થવું-પડવું To be dim; to lose brightness.

અંજ, } *s. f.* [Imit. See અમ-અમ.] A

cymbal. 2. [S. સંઘ્યા evening, See સંજ. Or, See અંકચાં.] Swimming of the head or eyes; dizziness. 3. Anger; rage; passion; irritation.

Id. અંજ ચઢવી To become angry.

અંજર, } *s. n.* [See અંક, 1.] A silver

અંજર, } *s. n.* [See અંક, 1.] A silver

ornament having jingling bells, worn on the ankle; an anklet. 2. A cymbal.

Id. અંજર પહેરવાં To have the fetters put on. 2. To be arrested. 3. To be punished with imprisonment.

Prov. અંજર વેચી, શેઠાણી કહેવડાવતું To undergo a substantial loss for the sake of a mere name.

અંજરિયાં, *s. n. pl.* Same as અંજર. 2. Fetters (for euphemy).

અંજરી, *s. f.* Cymbals; castanets.

અંજ, See અંજ.

અંજવાં, *s. n. pl.* [Dh. Des. ઇંજા *fr.* S. ઇંજા a stormy wind; or ઇલા=S. મગ-જલમુ mirage. See અંખ.] A mirage.

Id. અંજવાનું-જળ-નીર A mirage.

અંજી, *adj.* Excitable; irritable; angry.

અંટ, *s. n. f.* [See અટ *fr.* S. જાટ an harbour.] Same as અંટું. 2. Anything trifling. 3. Nothing, (slang).

અંટાં, *s. n. pl.* Hair of the pubes.

અંટું, *s. n.* [Hem. Des. ઇટી=S. લઘુર્વકેશઃ short erect hair, *fr.* S. જાટ a wood a thicket.] Sing. of અંટાં.

અંનમ, Same as જહાનમ.

અંપ, *s. f.* Same અંખ Dimness.

અંપ, *s. f.* A fruit-seller's basket.

Id. આંખે અંપ વળે છે A dimness covers the eyes; he is dizzy.

અંપડી, *s. f.* Feminine of અંપડો.

અંપડો, *s. m.* [+ડો dim.] A scavenger. 2. The spirit or ghost of a deceased scavenger.

અંપડી, *s. f.* [See અંપો.] A wicket in a hedge or compound-wall, serving as a way in or out.

કેઘાડ, ઉઘાડ, માદણ આંપડી, શા માટે દીધી અંપડી.

—સામળાટ.

અંપડો, Same as અંપો.

અંપી, *s. f.* A small bamboo-casket.

અંપો, *s. m.* [S. અપિન્ધાન, ઢાંકણું. a covering, a lid.] An entrance; a gate; a matted or entangled door or gate in a hedge. 2. The village-gate.

અંય, *s. f.* [See છાયા.] A shadow; a reflection. 3. Lustre; brightness.

ચમર ઢળે ચો પાસથી, છત્રે થાય શુભ અંય,

તે સાથે વન્નિહ ઢળે ઉપરે, નય છત્રની અંય.

—રત્નેશ્વર.

અંસવું, *r. t.* [See અંસો.] To give reluctantly or contemptuously.

અંસા-ચિઠ્ઠી, *s. f.* [+ ચિઠ્ઠી.] A written notice fixed to a tree by an outlaw, stating the reasons of his going into outlawry.

અંસો, *s. m.* Annoyance. 2. Annoying language.

અંહે, *adv.* Weakly or sickly. 2. Worn out. 3. Uselessly.

મિત્રમંડળી તારે અંહે જશે, ન્યારે યાવનનો યાશે પાત; પરતાઘશ રે, કહીશ, જ્ઞાન મેં ન અધ્યું પશ્ચાત્.—ધીરો.

બ જમને કહે તહીં, શું બકે છે ભભો અહીં ?

અંહે જવ જશે તારો, લખ્યું એ લલાટ છે.

—સામળાટ.

આઈ, *s. m.* [See છાયા.] A protector; a supporter; a patron.

આઉસ, See આઉસ.

આક-અમાળ, Same as અગ-અગતું,

આકમ-ઝાળ, *s. m.* [See આંખી+ટોળવું, ડોલવું.] Delight; joy. 2. *adj.* Clean and clear. છાંટું ખોળતાં, લાધી પોળ; હવે અખા કર આકમઝાળ.

—અખો.

આકરિ-યો, *s. m.* A broad-mouthed earthen vessel.

આકળ, *s. n. f.* Dew. 2. Moisture.

Id. ઝાકળ પડવું To fall (of dew). ઝાકળ ઉતારવું To thrash; to beat. 2. To threaten.

આકળ-વાળું, *adj.* [+વાળું having.] Covered with dew.

આકળી, *adj.* Dewy. 2. Moist.

આજ, } *s. n.* [P. जहाज़] A ship; a vessel.

આઝી, *s. m.* One who manages a ship; a pilot.

આઝ મજ્યું, પણ આઝી નથી તો, કંઈ રિધિ પાર ઉતરવા.

—નિરાંત-ભક્ત.

આજું, } *adj.* More; greater.

Prov. આઝાવાળાને આજું દુઃખ=અઝાવાળાને આઝી

પીડા A great ship needs deep water. અઝી શીડીએ સાપને તાણે Union is strength. અઝી સોયાણીએ વેતર વંદે=અઝા મળે, ને ખાવા ટળે Too many cooks spoil the broth અઝા મોંદે અઝી વાત Everybody's bussiness is nobody's business. અઝા હાથ રળિયામણા Many hands make light work. અઝુ કરે તે થોડા માટે He that exalts himself shall be humbled. અઝી ધીર, અઝુ દેવાળું Extensive dealings on credit are sure to end in utter insolvency. અઝુ ખાય તે ઉકરડાને બાર Excess in everything should be avoided.

અઝેરું, A poetic form for અઝું.

અટક-ભુ, s. n. [See અટક-વું.] The refuse obtained by winnowing corn, &c.

અટક-ભુડી, s. f. Scolding; blame.

અટક-વું, v. t. [See અટક-કે.] To winnow; to whisk; to sift; to dust. 2. To blame; to reprove.

Id. અટકી-કાટવું-નાખવું To blame or scold severely.

અટક-કે, Same as અટક-કે.

અડ, s. n. [Dh. Des. झाड़ *fr.* S. झाड़ an arbour, a thicket; or झाड़ी=S. झाड़ा a thicket; also Hem. Des. जाड़ी=S. गुन्म a thicket; or झाड़=S. लता-गहनम् an arbour.] A tree; a plant; a herb. 2. Anything having the form of a tree. 3. A chandelier. 4. A particular arrangement of fire-works, having the appearance of a tree.

Id. વંશવળીનું અડ A genealogical tree. અડ થવું To stand up in anger, and oppose or assume a posture of attack. થોડો અડ થવો To stand on the hinder legs (said of a horse). અડ પંચાળું Changing one's place frequently. 2. Mischievous. અડપર ચઢવું To be puffed up with one's own importance. (દારખાનાનું) અડ ઉરાડવું-ફોડવું To set fire to or ignite a pyrotechnic arrangement having the appearance of a tree.

Prov. તે અડે અડે ફરે, તો હું પાંદડે પાંદડે ફરું I would make a minuter search than he would. કુમળું અડ જેમ નમાવીએ, તેમ નમે A young twig is more easily bent than an old tree:

A tender plant can be given any form. અડને નામે ફળ વેચાય When one is permitted to see a tree, one is inclined to abuse the kindness by plucking its fruits અડ તેવાં ફળ As is the father, so is the son.

અડક-ક-ઝુમ-ડ, s. n. [See અટક-વું, અડક-વું+ઝુમ-ડ or ઝુમ-ઝુમ Imit.] The act or process of winnowing, sifting, cleaning, &c.

અડક-ભુ, s. n. The refuse remaining after winnowing corn, &c.

અડક-વું, Same as અટક-વું.

અડક-કે, s. m. The act or process of winnowing, &c.

Id. અડક-કે મારવો Same as અડક-વું.

અડ-ઝુડ, s. n. [+ ઝુડ redup. of અડ-વું or ઝુડ-વું.] Shaking and dusting; sweeping and wiping.

અડ-પટોળી, s. n. pl. [See જુહાર+પટોળું.] The New Year's Day according to the Samvat era; the first day of the month of Kārtika (October–November).

અડ-પાન, s. n. } [+ પાન, પાલો.] Vegeta-
અડપાલો, s. m. } tion; herbage; simples. 2. Coarse esculent greens and leaves.

અડ-પીપળી, s. f. A game for children.

અડ-ખીડ, s. n. [+ખીડ.] A place covered over with trees and grass.

અડ-વું, s. n. [+P. ઋ dim.] A small tree; a plant.

અડ-વું, v. t. [See અટક-વું.] To sweep. 2. To shake. 3. To sift. 4. To whisk; to flap. 5. To scold; to rate; to abuse vehemently.

Id. અડી નાખવું To sweep away. અડી ડપ-ડીને વાળવું To make clean by sweeping and lashing with a piece of cloth.

અડા-વાટ, s. f. [See અડો+વાટ way.] The passage out of the body for excreta; the anus.

અડી, s. f. [See અડ.] A wood thickly set with small trees or bushes; a thicket. 2. Woodiness. 3. A forest; a wood. 4. Brushwood; underwood.

અડુ, s. n. [See અડુ•વું to sweep.] A broom; a besom.

Id. અડુ કાઢવું To sweep; to clean. અડુ ખાવું To be disappointed; to be put out of countenance; to be baffled. અડુ મારવું To flatly refuse to grant a request. 2. To drive away with contempt.

અડુ, s. m. [See *supra*. Or P. જા place + રૂબીદન to clean.] A scavenger.

અડો, s. m. [See અડુ•વું to sweep.] A narrow search. 2. The discharge from the bowels; a stool.

Id. અડો બેવો, અડો લેવો, To make a narrow search. અડે ફરવું, અડે જવું, અડે બેસવું [In these phrases અડે may be taken as the Locative case either of અડુ a tree or of અડો sweep- ing.] To ease nature; to evacuate the bowels. અડો અપડો All the operations of personal cleanliness, beginning with easing nature in the morning. 3. A particular manner of dispelling the influence of an evil spirit by means of a peacock's feather (પીછી) [In this sense the compound અડો પીછી is used.] અડો નાખવો To make mesmeric passes with a besom of peacock feathers.

અતકાર, adj. [See અળકા•ટ, ચળકા•ટ, જ્યોત,] Brilliant; shining. 2. s. m. Brightness; brilliancy. 3. Activity; excitement.

શણગાર સોળે સંજે અખળા, થઈ રહ્યા અતકાર.

—વીરજી.

અપટ, s. f. [See અપ, અટ, અપટ,] A sharp blow given with a flick. 2. Being possessed by an evil spirit.

Id. અપટમાં આવવું, અપટ લાગવી To be possessed by an evil spirit.

અપટવું, v. t. To dust with sharp blows given with a piece of cloth. 2. To inflict sharp blows. 3. To threaten. 4. To eat eagerly and quickly; to gorge oneself.

અપટિયો, s. m. A servant in a temple whose duty it is to disperse the crowd by lashing out with a knotted piece of cloth.

અપટું, s. n. A sudden sharp shower of rain.

અખ, Same as અખ.

અખો, s. m. [See અખોળવું.] A leather filter used by oilmen to pour oil into a vessel.

અમર, s. m. [See અમવું] A disease of the head and eye.

અમર-ઝોલ, } adj. [See અમર + ઝોલવું.]
અમર-ઝોળ, } Shaking; rolling. 2. Tottering.

અમરી, s. f. [See અમવું.] A kind of boil or pimple on the palm of the hand.

અમરો, s. m. [See અમરી+મરવું.] A large boil or pimple on the palm of the hand. 2. A disease of the skin.

અમવું, v. t. [Hem. Des. જામિઅં = S. દમ્યમ burnt. See અમ-કારો.] To dip a hot piece of stone, &c., into water or a fluid medicine.

અમોરો, s. f. pl. [See અડ+મોર blossom.] The topmost branches of a tree; the top of a tree.

અયલ, Same as અહેલ.

અર, s. m. [Eng.] The Czar of Russia.

અર, s. m. [See ફાર.] The tide of the sea coming up towards the shore.

અરવું, v. t. [S. શ્વ, શ્વ, to wash.] To wash with hot water.

અરવું, v. t. [S. શર to drop] To sift; to separate finer portions from the coarser.

અરવું, v. t. [See ફાર or અળવું.] To unite with a metallic cement; to solder.

અરી, s. f. [See અરવું.] An ewer; a water-pot having a long neck; a fiagon; a pitcher; a kind of goblet having a spout.

અરું, s. n. [See અડ, or અખરું.] A large branch of a tree.

અરું, s. n. [See ધાડું.] A group; a troop.

અરો, s. m. [See અરવું to drop; or અરી.] A kind of ladle or cooking utensil, having many holes and serving as a sieve.

અલ, s. f. [Dh. Des. જ્વાળા = S. મૃગ-જલમ a mirage, jr. S. જ્વાળા a flame.] The flame of a candle. 2. Rays of heat. 3. A bright ear-ring. 4. A gust of heat from a furnace. 5. [See જ્વાળા or અયલ.] A sudden gallop or leap. 6. A rush of indignation.

ઝાલક, Same as ઝાલક.

ઝાલર, *s. f.* [S. झलरी a curl.] The fringe; an ornamental appendage to the borders of garments or furniture. 2. Pulse soaked with water, and sprouting. 3. [S. झलरु Imit.] A gong. 4. A circular and shallow tray of wicker-work with a border.

ઝાલ-વું, *v. t.* [S. धृ, धार, to hold; or धृ to take.] To hold; to catch.

Id. હાથ ઝાલવો Lit. To catch the hand of; to catch by the hand. Hence, 2. To help; to take under one's patronage. 3. To marry. હાથ ઝાલીને ઉભું રાખવું Lit. To catch by the hand and ask to stand. Hence, 2. To have a friendly influence over; to be so intimate as to be able to exercise an influence over one's conduct. ઝાલી પારવું To make up the distance between.

ઝેબનિયાં ને બૂઠું રે, બાઈ નહિ ઝાલવું.

—ભોળેભગત.

ઝાલા, } *s. m.* A tribe of Rājputs.
ઝાલો, }

ઝાવસોઈ, *s. f.* [Ar. يا حسين O, Hussain.] 'Ya Husain,' a cry often heard in the tabut holidays; wild and frantic leaps and cries. 2. Riotous conduct.

Id. ઝાવસોઈ ફટવી To leap and cry aloud riotously.

ઝાવ-લી, } *s. f.* [See ઝાડ a tree + Hem.
ઝાવ-ળી, }

Des. સાહુલી=S. भुज the arm.] Thatch; cadjan; a dried branch of a cocoa-nut or palmyra tree.

ઝાવાં, *s. n. pl.* [See ઝાલ-વું. to catch.] The struggles of a drowning person.

ઝાહી, *adj.* Wishing well to.

ઝાળ, Same as ઝાલ.

ઝાળ-ભુ, *s. n.* [See ઝાલ-વું.] Soldering; joining with a metallic cement. 2. A metallic cement.

ઝાળ-વું, *v. t.* [See જ્વાળા flame; or ઝાલ-વું to solder.] To solder; to unite or fasten with a metallic cement.

ઝીક-વું, } *v. t.* [See ઝીક Imit.] To dash
ઝીક-વું, }

against the ground. 2. To throw down with force.

Id. માથું-દમણું ઝીક-Lit. To strike one's head or temples. Hence, 2. To give trouble to the head; to make one undergo useless mental trouble.

ઝીંગા-ટી, *s. f.* [See ઝંપા + ટી dim.] A particular air in music.

ઝિટ-વું, *v. t.* [See ઝિટ, ઝિટ.] To attach; to append.

ઝિકા-ળ-વો, *s. m.* [See ઝીક-વું.] A brick reduced to powder by dashing it against the ground or a stone.

ઝિજવો, *s. m.* A kind of grass.

ઝિપટો, *s. m.* A medicinal drug; liquorice.

ઝિપ-વું, *v. t.* [S. क्षिप् to throw.] To catch a falling thing so as to prevent it from falling on the ground.

ઝિલ-વું, *v. t.* [See ઝાલ-વું.] Same as ઝિપ-વું. 2. To follow; to join; to take part in. 3. To catch; to seize; to hold. 4. To catch the words of the leader in a singing party; to take up the refrain in singing.

Id. માથું ઝિલવું. To accept a proposal of marriage for a daughter.

ઝિલ-વું, *v. i.* [See ઝેલ-વું.] To sport in water; to bathe.

જીમનાજ નળ ઝિલવું, સાહેલી, રે. —ભાયા.

ઝીક, *s. f.* [Imit.] Dashing. 2. Dashing by reason of contempt or disgust.

ઝીક, Same as જક.

ઝીકો, Same as ઝિકા-ળ-વો,

ઝીઝરટો, *s. m.* A medicinal plant.

ઝીઝી, } *s. f.* [S. झिझी.] A kind of tree,
ઝીઝીટી, }

the leaves of which are used in rolling cigars.

ઝીટ, } *s. n.* [See ઝિટ. ઝિટ.] An appendage.
ઝીટું, }

2. A troublesome companion.

ઝી, Same as ઘી.

ઝીક, *s. f.* Same as ઝીક.

ઝીક, *s. f.* A particular kind of lace or ribbon.

Id. ઝીક ટીકડી A circular piece of lace.

ઝીક-ભૂ, *s. n.* [See ઝીક.] Trouble; annoyance.

ઝીક-ત્રુ, Same as ઝીક-ત્રુ.

ઝીકો, *s. f.* Dust of bricks, used by children to cover their writing boards.

ઝીલુ, Same as ઝીલુ.

ઝીલુ-પલુ, *s. n.* }

ઝીલુ-વટ, *s. f.* }

ઝીલુ-ઈ, *s. f.* }

ઝીલુ-પલુ, *s. n.* }

ઝીલુ-શી, *s. f.* }

[See ઈલુ+પલુ, પલુ, વતિ.]

Minuteness; acuteness; keenness. 2. Acuteness of intellect; acute intelligence or power of observation. 3. Wisdom; prudence.

ઝીલુશી, *s. f.* [See ઝીલુ or ધીલુ.] Minuteness. 2. Fineness.

ઝીલુ, *adj.* [Dh. Des. झील little, small, *fr.* S. क्षीणम् wasted, slender; See ધીલુ.] Thin. 2. Small; little. 3. Fine.

Prov. ઝીલો પલુ રાદનો દાલો Small but sharp or effective.

ઝીમી, *s. f.* A black garment worn by women.

ઝીમેલ, Same as ધિમેલ.

ઝીલ, *s. f.* A kind of plant. 2. An instrument used in reaping fields.

ઝીલ, *s. f.* [See ઝીલ-ત્રુ to catch.] A particular wire in an Indian lute, catching up and continuing the previous note to a high pitch. 2. A large earthen jar for holding grain. 3. A deep reservoir of water.

ઝીલ-ત્રુ, Same as ઝીલ-ત્રુ.

ઝીલો, *s. m.* Same as ઝીલ A particular wire, &c.

ઝુંટ, *s. f.* [See ઝુંટ-ત્રુ.] A sudden attack; snatching; taking by suddenly surprising.

Id. ઝુંટ મારવી To make a sudden attack and capture.

ઝુંટ-ત્રુ, *v. t.* [S. સ્વ. abandoned, left. *fr.* સ્વ. to abandon, to leave. Or, See ઝટ.] To snatch; to seize by force or violence.

Id. ઝુંટી લેવું, ઝુંટવી લેવું To snatch away.

ઝુંટા-ઝુંટ, *s. f.* A disorderly attack; a capture
ઝુંટા-વ-ત્રુ, *v. t.* To attack and capture and plunder. 2. To take by force.

ઝુંપ-ડી, *s. f.* } A hut; a cottage; a hovel.
ઝુંપ-ડું, *s. n.* }

ઝુંક, *s. n.* [Mar. झोंक sleep.] Swinging of the head to and fro owing to sleep, dullness, or intoxication.

ઝુંક-ત્રુ, *v. i.* To swing to and fro; to nod.

ઝુંસરી, Same as ઝુંસરી.

ઝુંસરું, *s. n.* A large ઝુંસરી.

ઝુંક-ત્રુ, *v. i.* [See ધૂ, ધૂલુ-ત્રુ, to shake.] To lean; to be inclined. 2. To project.

ઝુંકા-વડા, *s. m. pl.* [+વતિ state.] Throwing with force. *Cf.* ઝી-કા-વડા.

ઝુંકાર-ત્રુ, *v. t.* [See ઝીકો, ઝુંક-ત્રુ.] To make a camel to sit down on the ground.

ઝુંકા-વ-ત્રુ, *v. t.* To cause to bend. 2. To throw. 3. To throw oneself into; to be rash. 4. To put on (an ornament) with the air of a dandy.

ઝુંજ-ત્રુ, } *v. i.* [S. युष् to fight.] To fight;
ઝુંઝ-ત્રુ, } to contend. 2. To strive. 3. To watch to attack.

રણમાં ઝુંઝે રહી, વાધ સાથે બાથ ધાલે;

હસ્ત, દંત, ને હાથ, હડપથી મરડી આવે.

—સામળાલટ.

ઝુંઝાર, *adj.* [+ કર doing.] Skilled in or fond of war; warlike. 2. *s. m.* A warrior. 3. Fighting; a fight.

ઝુંઝા-વ-ત્રુ, *v. t.* [Caus. of ઝુંઝ-ત્રુ.] To cause to fight. 2. To cause to be fatigued.

ઝુંટ-ત્રુ, Same as ઝુંટ-ત્રુ.

ઝુંડ-ત્રુ, *v. t.* [S. युष् to fight. See ઝુંજ-ત્રુ.] To beat. 2. To thrash. 3. To cudgel; to strike. 4. To obtain by continued persecution.

Prov. નીચી બોરડી સૌ ઝુંડે Anybody may oppress the weak.

ઝુંડિ-યું, *s. n.* } A threshing stick; a flail.
ઝુંડિ-યો, *s. m.* }

ઝુંડો, *s. m.* [See જુડી.] A bunch of false hair used by women in making up the coils of their hair.

ઝુંડડ, *s. n.* [Hem. Des. झाड़िलिया = S. रास = સદશી કીડા a wild dance.] A company; a troop; a body; a swarm; a flock; a herd; a

multitude; an assembled body; a crowd.

કુરુડો, *s.m.* [See કુરુડો.] A flag; a banner; a streamer; an ensign.

Id. કુરુડો ઉડાવેલો Lit. To raise the banner of war. 2. To declare war. 3. To be the leader in a revolt. કુરુડો ઉડાડવેલો Lit. To cause banners to fly. 2. To be triumphant or victorious. કુરુડો રોપવેલો To plant a flag. 2. To conquer. 3. To lay the foundation of one's power.

કુલુ-કુલુ, *adv.* [Imit.] Tinkling; jingling.

કુપડી, Same as કુપડી.

કુપડું, Same as કુપડું.

કુમ, *s.f.* [See કુમ.] The influence of drink or of opium.

કુમ, Same as કુમ.

કુમખડી, *s.n.pl.* [See કુમખો.] A kind of fruit.

કુમખડું, *s.n.* A group; a troop, an assembly. 2. A bunch.

કુમખું, *s.n.* } A bunch; a tassel; a cluster. 2. A knob in an earring; a kind of pendant; a boss. 3. A group; a troop; an assemblage.

કુમખું, *s.n.* [Guj. કુમ Imit. See કુમ-કુમ, કુમ-કાર.] A kind of tinkling ornament.

કુરુડળ કાનમમાં રે, પડયાં પ્રતિભિન્ન, કપોળે ઝળકે; કુમખું, વેળિયું, રે, મોતી ભરિયું લટકે, લળકે.

—દયારામ.

કુમ-કું, } *v. i.* [Imit. See કુમ-કું.]

To aim at; to watch one's opportunity. 2. To be on the brink of tumbling down; to be tottering.

કુમર, *s. n. f.* [See કુમ-કું, કુમ-કું.] A chandelier.

કુમલુ, *s. f.* Same as કુરુપો.

વચન બાણ દાગ્યાં લક્ષ્મણને, તાપ ઉપન્યા તનમાં રે; બહુ એ પેર પડી લક્ષ્મણને, કુરુલ દાગી મનમાં.

—સીતાજીની કાંચળી.

કુરુ-કું, *v. i.* [Dh. Des. कुरियं=S. जीर्णम् become old *fr.* कृ to become old; also Hem. Des. कुराह=S. खिद्यते he is distressed, स्मरति he remembers. *fr.* कृ.] To pine and waste

away; to droop; to languish; to be emaciated; to fade.

Id. કુરી કુરીને મરી જવું To pine and waste away to death; to fret to death.

કુરુ-પો, *s. m.* [+તાપ heat.] A decay of spirits; dejection; sorrow; pining away.

કુલ, *s. f.* [See કુલ-કું.] A cloth-border; a cloth cover for the body of a horse, &c.

કુલડી, *s.f.* A loose garment for little children.

કુલ-જી, *s. n. pl.* Swinging. 2. A swing; a cradle. 3. Lullabies.

કુલ-જી, } *s. m. pl.* A particular metre.

કુલ-નિ, }
કુલ-તું, *adj.* Pendent; hanging; jutting. over; dangling; swinging; waving to and fro; hanging loose and quivering; nodding; oscillating.

સંવત્સર એક વીત્યો, યજ્ઞવેદ ત્યારે શીખ્યો;
ઈન્દુ પૂર્ણપણે સર્વ, મિન્દુ રહ્યો કુલતો.

—વલ્લભ.

કાંટા પડી ગયા અતી, જામ પર કુલતા. —વલ્લભ.
2. Suspended from an office; uncared for; neglected. 3. Unaccomplished.

Id. કુલતું રહેવું To remain unaccomplished. કુલતું મેલવું To leave unaccomplished. કુલતો દીવો-કુલતું ફાનસ A revolving light.

કુલ-કું, *r. i.* [See કુલ-કું કોલ-કું. Or S. કૃ, ધન, to shake.] To hang. 2. To swing. 3. To nod. 4. To shake; to oscillate. 5. To go lazily or leisurely along; to dangle. 6. To saunter.

કુલાવન-હાર, } *adj.* [+કાર a doer *fr.* કર-કું.]
કુલાવન-હારી, }
Giving a swing (to a cradle, &c).

કુલાવ-કું, *r. t.* To cause to swing. 2. To cause to shake.

કુલો, *s. m.* [See કુલ-કું. to shake] A swing. 2. An oscillation. 3. A loss.

Id. કુલા ખાવા To swing; to oscillate. કુલા દેવા-ખવડાવવા To put off or postpone the fulfilment of an agreement.

કુલ્લ, } Same as કુલ્લ, કુલ્લિ.

કુસર, See કુંસર, કુંસર, A yoke.

વરરાબને પોખ્યા લાડકડીની માતે.
કુસર, મુસળ, ત્રાક, રવાઈ, રીતે લાતે.

—દયારામ.

કુસરી, Same as કુસરી.

કુતી, *s.f.* [See કુમ-કું, *f.r.S* કુધ to fight.]
A fight. 2. A dispute; an altercation.

કુમ-કું, Same as કુમ-કું, કુમ-કું.

કુમ-કું પેં ઈક, રચત વાલ, વાલિ તણી ભણી, ચાલીગયા ધણી

—વલ્લભ.

કુલ, *s. n.* [See કુલ] A large alligator.

કુમ, Same as કુમ.

કુલ, *s. f.* Same as See કુમ-કું.

કુમલ શ્રવણે કાલ મણિની રે ચળકે,

તેની ઉપર કુમ પાનડીઓ ઝળકે.

—દયારામ.

કુલ, Same as કુલ.

કુલ, [See કુલ a particular wire, &c.]

The portion in a ballad, which joins two principal parts.

કેણ, *s. f.* [See કેણ.] Fine powder or dust. 2. Smoke issuing from a tobacco pipe, &c. 3. *s. n.* [See કેણ.] Madness; fanaticism.

કેર, *s. n.* [P. See કેર.] Poison. 2. Anger. 3. Disgust; annoyance. 4. Antagonism; enmity.

Id. કેર આપડું-દેડું To kill by poison. કેર ચડવું To work; to produce the effect (of a poison) કેર ચડવું-આપડું To get angry with. એની આંખમાં કેર વરસી રહ્યું છે His look shows that his mind is under the influence of anger. કેર ઉતરવું To subside (of a poison). કેર ઉતારવું To remove a poison by an antidote. કેર વાવડું To sow the seeds of a quarrel. કેર યવું To lose the favour of. 2. To be an object of dislike. કેર વાળડું. To be jealous of. 2. To be ready to do harm to.

કેર, See કાંકર.

કેર-કચુરે, *s. m.* [+કચુરો.] Strychnia.

કેર-જી, *s. f.* A small churning handle.

કેરી, } *adj.* Poisonous. 2. Euvius;

malicious; inimical.

કેડ, *s. n.* [See કેડ-કું to drop.] A sharp shower.

કેડુ, *s. f.* Dust.

ઝાંક, *s. f.* Same as ઝાંકો.

ઝાંક, *s. f.* [See કુમ-કું.] A bending; an inclination; a leaning over. 2. Deviation from perpendicularity. 3. A swinging motion. 4. A loss. 5. A sudden thrust in the eye. 6. [S. ગોષ a cow-pen.] An enclosure near a village, in which goats and sheep are kept.

Id. ઝાંક લાગવી-વાગવી To suffer from a thrust in the eye. 2. To suffer a loss. ઝાંક ઉતારવી To make mesmeric passes to cure the eye from the effect of a thrust.

સુચ્છમ સરીર કિયો, રામ નામ રહે કિયો;

ઝાંકો બળવંત બડો, કુકાય દિયા ઝાંકમાં.

—સામળબટ.

ઝાંક-કા, *s. m. pl.* [See ઝાંક-વ-કું to toss up. *Cf.* કેડ-વ-કું.] The hearty enjoyment of a feast; merry-making; revelry.

ઝાંક-કું, *v. t.* To throw; to toss; to fling. 2. *v. i.* To rush; to throw oneself into a work rashly; to venture. 3. To nod or doze through dullness or intoxication.

ઝાંક-વાડા, *s. m. pl.* [+વત્તિ state.] Rushing blindly (of an enterprise.)

ઝાંકા-વ-કું, *v. i.* To rush blindly. 2. To venture. 3. To launch (a boat) at a time of danger.

ઝાંકું, *s. n.* A nod; a doze.

Id. ઝાંકું ખાડું To nod; to doze. બેઠાં બેઠાં ઝાંકાં ખાવાં To sit idle or doing nothing.

ઝાંકો, *s. m.* A swing; an oscillation. 2. The act of reeling. 3. A fraudulent turn of a balance in weighing out goods. 4. A thrust in the eye; *Cf.* ઝાંક; 5.

Prov. કુખતી આંખે ઝાંકો વાગે Lit. The eye already paining gets a blow; It never rains, but it pours; Misfortunes never come singly.

ઝાંટ, *s. f.*

ઝાંટ-ડી, *s. f.*

ઝાંટી, *s. f.*

ઝાંટું, *s. n.*

માહિષી a young she-buffalo. See કુખ; કુખ-કું, દોહ-કું, to milk + ડી dim.] A milch buffalo.

માનની કહે રે મિત્ર સુણ, નથી મારે કાંઈ ખોટ;

ઊતરે ભૂતની તાવડી, દસ કુઝે છે ઝાંટ.

—સામળબટ.

તે તો દાવ કહી આજુ અબ તણું,
કયાંથી દુહે વં તો ધર ઝાટી. —નરસિંહમહેતા.

ઝાટિજ્ય, *s. m.* [See ધટિડઝ fr. S. દહત
burning, or *જ્યેત* flame, + અંગ the body.]
The spirit of deceased person supposed
to be wandering about as a goblin.

ઝાડ, *s. n.* An apparition; a ghost; an
evil spirit. 2. A tiresome or troublesome
person.

Id. ઝાડ વળગવું To be bothered by a tire-
some or troublesome person. ઝાડ ઝડપ Be-
ing possessed by an evil spirit.

ઝા-હુણી, *s. f.* [See ઝાળી.] A bag with a
narrow mouth. 2. [See ઝાળી, ઝુલ-વું.] A child's
cradle; a swing for a child to sleep in.

ઝાખા-વું, }
ઝાભા-વું, } *v. i.* [See ઝાભો, ઝેભો, ઝાભો.
ઝાખા-વું, }
ઝેભાવું, }

To be totally deranged in the functions of
the body. 2. To be unconscious.

ઝાખો, } Same as ઝેભો.
ઝાભો, }

ઝા-હુણી, *s. f.* } See ઝાળી.] A bag; a
ઝા-હુણી, *s. m.* }

wallet; a bag with four mouths.

ઝાહું, *s. n.* [See ઝુલ-વું, ઝુલો, ઝોકો.] A com-
pany; a crowd; a body; a multitude. 2.
Same as ઝોકું. A nod, dozing.

Id. ઝાઘાં ખાવું To nod. 2. To move or be

shelved from day to day; to be postponed
from day to day. ઝાઘાં ખવડાવવું To postpone
from day to day.

ઝોલો, } Same as ઝુલો.
ઝાલો, }

ઝોળ, Same as જાળા.

ઝોળ-વું, } *v. t.* [See ઝુલ-વું, + નાખ-વું.
ઝોળી નાખ-વું, }

To shake. 2. To catch a man's arms and
shake him; to torment.

ઝોળા-વો, Same as ઢોળા-વ.

ઝોળા-રોક, *s. m.* [See ઝાળી રોક, રોક-વું.]
Fomentation with a heated bag containing
medicinal drugs.

ઝોળી, *s. f.* [See ઝુલ-વું, ઝુલો, ઝાલો.] A
four-mouthed bag. 2. A wallet of a beggar
or a religious mendicant.

Id. ઝાળી લેવી. Lit. To take up a wallet
for begging. Hence. 2. To be an ascetic
and live by begging. 3. To be a beggar.

ઝોળી-પોળી, *s. f.* [+ પોળી redup.] The
ceremony of swinging a newborn baby in
its cradle at the time of giving it its name,
ઝાળી પોળી પીપળ પાન, ફેલેએ પાડ્યું ફેલાયું નામ.

—જાપા.

ઝોળું, Same as ઝોકું.

Id. ઝાળેઝાળી Several groups; many
groups; a large number composed of many
groups.

ઝોળો, *s. m.* Same as ઝુલો, ઝોલો, ઝાલો.

૭-૧.

ઝ, *s. m.* The twenty first letter of the
alphabet, and the tenth among the con-
sonants.

N. B.—There is no word beginning
with ઝ.

૮.

ટ, The twenty-second letter of the al-
phabet, and the first of the class of the
cerebrals or linuals (મૂર્ધરયાની).

ટક, *adv.* [Imit. Cf. Eng. Tick.] Show-
ing the found take.

ટક-ટક, *s. f.* [Imit. Cf. Eng. Tick-tick.]
Unceasing and troublesome speech; a chat.
3. Wrangling; squabbling. 4. *adv.* With
a stare; with a fixed gaze.

ટક-ટકા-રૈ, *s. m.* [+ કર doing fr. કર-વું.]

A tinkling sound. 2. Prattle; chatter.

૬૬-૬૬-યુ, *s. n.* Anything that makes a continuous troublesome sound.

૬૬-યુ, *v. i.* [Mar. ટિક.ળ *fr.* S. તિતિક્ષા endurance, patience, *fr.* તિ.તિક્ષ.તિ Desid. of તિજ્ઞ to endure, to suffer. Or See તગાવી *fr.* Ar. તકાવી *fr.* કુવત્, કૌવત. strength.] To endure; to continue; to last. 2. To remain; to stay.

૬૬-ઉ, *adj.* Durable; lasting; permanent; of long continuance.

૬૬-વ, *s. m.* Durability; stability. 2. Remaining; staying.

Id. ૬૬વ કરવો-રાખવો To stand firm; not to yield; to hold on under unfavourable circumstances.

૬૬-થો, *s. m.* [See ૬૬-થો,] A wooden or metallic support serving as a cushion, used while taking meals; a pillow. 2. Same as ૬૬-થો.

૬૬. *s. m.* [S. ત્રિ.ક a group of three, a triad, *fr.* S. ત્રિ three.] A measure of value equal to three quarters of an anna or nine pies. 2. A rupee in value. 2. *s. m. pl.* (૬૬) Money; wealth.

Id, એક, બે, ત્રણ, ૪૦ ૬૬, One, two, three, &c., per cent. ૬૬નું માણસ A worthless person. ૬૬ની પિંનરી A miserable creature. ૬૬ કરવા To sell things for money. 2. To make money; to amass a fortune. આ તને વેચીને ૬૬ કરે એવો છે Lit. He can sell you away and make money. 2. He is shrewd enough to cheat you, and rob you of your money. ૬૬ ઉધરાવવા To beg. પૈસે ૬૬ સુખિયા લોક Well-to-do people. ૬૬ ચઢવા To increase (of interest on money borrowed or lent). ૬૬ ચઢાવવા To exaggerate.

Prov. ૬૬ના ત્રણ શેર Very cheap. 2. Worthless. ૬૬ શેર ભાજ, ૬૬ શેર ખાન Absence of discrimination. ૬૬ની ડોશી ને ૬૬ મુંડામણ Great toil, little work: Much ado about nothing. ૬૬ પૈસો લે, ને મને જીવતી જવા દે Take from me whatever I have, and save my life. ૬૬ પૈસો લે, ને મને મણ I would spend anything to gain reputation. ૬૬ મળે, પણ તક મળે નહિ. Make use of your opportunity at

any cost: Make hay while the sun shines.

૬૬-૬૬, Same as ૬૬-૬૬.

૬૬-૬૬, *s. f.* [See ૬૬-૬૬.] Ridicule; irony; a burlesque.

૬૬-ખાજું, *s. n.* [See ૬૬-૬૬ + ખાજું.] A raised seat made for drummers; a place where kettledrums are beaten.

૬૬-યુ, *v. t. Lit.* To give a quick smart blow. Hence, 2. To give a warning; to warn; to caution.

૬૬-૬૬, *s. f.* A small ૬૬-૬૬. 2. A small bell.

૬૬-૬૬, *s. m.* [Guj. ૬ Imit. + S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* ક્ર to do.] A quick smart blow; a stroke. 2. A fillip.

Id. ૬૬-૬૬ મારવો To give a quick smart blow. 2. To give a warning; to warn; to caution. ૬૬-૬૬ મારે એવું Surpassing; superior to. ૬૬-૬૬ મારી બેવું To make an experiment by striking a quick smart blow. 2. To try the patience of a man by striking a blow. 3. To test. ચારને ૬૬-૬૬ At the stroke of four o'clock in the morning.

૬૬-૬૬, *s. f.* [See ૬૬, ૬૬-૬૬, ૬૬.] A joke; a piece of fun.

૬૬-૬૬, *s. f.* [Imit. See ૬૬, ૬૬-૬૬.] A blow with the horns or forehead; a butt. 2. An effort at rivalry.

Id. સામી ૬૬-૬૬ Resistance. ૬૬-૬૬ લેવી To resist. ૬૬-૬૬ જીલવી To resist successfully. ૬૬-૬૬ મારવી To give a violent blow.

૬૬-૬૬, Same as ૬૬-૬૬-૬૬.

૬૬-૬૬, *adv.* Same as ૬૬-૬૬-૬૬.

૬૬-૬૬, *adv.* [See ૬૬-૬૬.] Tottering; about to fall down.

૬૬-૬૬, } *adv.* [Imit.] Gazing; staring.

Id. ૬૬-૬૬ બેવું To gaze vacantly or helplessly.

૬૬-૬૬, *a.* [Imit. See ૬૬-૬૬.] Tottering. 2. Continuing with interruptions. 3. Walking with interruptions. *adv.* Interruptedly.

૬૬, *s. m. f.* [S. ટક to fasten; ટક to cut up. Cf. The derivation of Eng. Time

fr. Lat. tempus fr. Gr. temno to cut.] A fixed time.

Id. એક ટંક, બે ટંક, છં, One time, once; two times, twice, &c.

ટંક, Same as ટાંક A small measure of value.

નરસિયા રંકને ટંક કરણ કરો, દીનખંધુ વળ્યો આંક આરો.

—નરસિહ મહેતો.

ટંક, Same as ટાંક A rupee.

ન આણરો મનમાં અશંક; તમ આવે પામ્યા લખ ટંક.

—પ્રેમાનંદ,

ટંકણુ-ખાર, *s.m.* [S. ટંક.ટંકળ+ખાર.] Borax.

ટંક-શાળ, } *s.f.* [S. ટંક-શાળ *fr.* ટંક a

stamped coin *fr.* ટંક to fasten; ડટ્ટક to cut up, to scratch, to dig up, + શાળ place.] A mint.

ટંક-શાળી, } *s.m.* An officer in a mint;

ટંક-સાળી, } the mint-master.

ટંકાર, *s.m.* [S. *fr.* ટમ્ Imit. +કાર suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* ક to do.] The sound of a bowstring; a twang.

ટંકાવ-વું, *v.t.* [Caus. of ટંકવું.] To get a mark made with a chisel. 3. To attach with a pin (of a piece of paper). 4. To make a note of in writing.

Id. બેસ ટંકાવવી To get a she-buffalo covered.

ટંકિત, *adj.* Made rough with a chisel. (of the surface of a mill-stone, &c.). 2. Marked with small pits or depressions.

ટંકે-ટંક, } *adv.* [See ટંક.] Exactly at

ટંકા-ટંક, } the fixed time; timely. 2. Brimful. 3. Just up to the brim or end, and nothing more than that (of a liquid).

ટંગડી, Same as ટાંગ 2. Same as તંગડી.

Id. ટંગડી ઝાલવી To catch by the leg.

ટંગાવું, *v.i.* [Pass. of ટાંગવું.] To be suspended or hung.

ટચ, *s.m.* [Eng. Touch.] The unit of measure of the quality of gold.

Id. સો ટચનું સોનું Gold of the best quality.

ટચ-લઈને, *adv.* [Guj. ટચ Imit. Cf. ટક + લે-વું.] In a moment; in a trice; immediately.

ટચ-કડી, *s.f.* [Guj. ટચ-ક Imit.] A fillip; a sound produced by a jerk of the middle finger forced suddenly from the thumb.

ટચ-કારી, [Guj. ટચ Imit. Cf. ટક, + S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters.] Same as ટચ-કડી.

ટચ-કિ-યું, *s.n.* [See ટચ-કડી.] A stiff back; stiffness of the back owing to rheumatism.

ટચ-કું, *s.n.* [See ટચ-કડી.] A hint; an insinuation. 2. [Preceded by ટાણ as ટાણ-ટચ-કું] A particular occasion. 2. A ceremony; a festivity; a festive occasion.

ટચરો, Same as ઢચરો, ઢચર.

ટચલી આંગળી, *s.f.* [+આંગળી.] The little finger.

ટચા-ક, *adj.* [See ટચ-કડી, ટચ-કારી.] Vain; boastful.

ટચાક, *adv.* [Imit.] Noisily dashing against.

ટચા-કડી, } Same as ટચ-કડી.

ટચા-કરી, }

ટટવા-ણી, *s.f.* [See ટટ.] A pony mare; a small mare.

ટટવું, *s.n.* A small horse; a pony.

ટ-ટ-ળ-વું, Same as ટવળ-વું,

ટ-ટળા-ટ, Same as ટળ-વળા-ટ.

ટ-ટળા-વ-વું, *v.t.* [Caus. of ટ-ટળ-વું.] To make restless. 2. To cause to pull on in hope. 3. To torment by giving a cause for hope; to tantalize. 4. To starve; to famish.

ટ-ટાર, *adj.* [Guj. ટટ Imit. +કાર doing Or See ઠાર, ઠોર, ઠોર, *fr.* રિથર fixed *fr.* S. સ્થા to stand.] Erect; straight up. 2. Stiff; unbending.

Id. ટટાર ઉભું રહેવું To stand up erect. ટટાર થવું To stand erect. 2. To be ready. પાંદડાં ટટાર થાય છે The leaves straighten themselves out.

ટટું, *s.m.n.* Same as ટટું.

ટટી, *s.f.* [Hem. Des. ટટીઓ = S. તિરસ્કારિણી a curtain; also તટ્ટા = વૃત્તિ a hedge.] A bamboo fence; a wicker-fence or partition;

a hurdle.

Id. ૮૬૧ ૭૩વી-યવી To be exposed to public ridicule. 2. To be disgraced.

૮૬૨, *s. m. n.* [Hem. Des. ટારો=S.અધમ-તુરકઃ =a very small horse.] A pony; a small horse.

Id. તેનું ૮૬૩ ચલાવું નથી He cannot have it in his own way. ૮૬૪ હાકવું To make way for oneself against resistance, or indifference on the part of others. 2. To make oneself heard or attended to. ૮૬૫ ચલાવવું To maintain oneself. પોતાનું ૮૬૬ જેમ તેમ ચલાવવું To maintain oneself with difficulty.

Prov. ૮૬૭ મારે તેણે કંપે To be wiser by another's bitter experience.

૮૬૮-૫૬૧-૮, *s. m.* [See ૮૬૮+૫૬૩+૮ + ૮૬૧.] Resistance; opposition.

૮૬૯-ક, *adj.* [Guj. ૮૬૯ Imit + ક dim. Or see ૮૬૯ hard, by transposition of letters.] Stupid; thick-headed. 2. Wandering.

૮૭૦-કે, *s. m.* [Guj. ૮૭૦ doing.] False airs.

૮૭૧-ચ, *s. m.* A kind of snake.

૮૭૨, *s. m.* Pudendum muliebre.

૮૮૦-ખોર, *adj.* [See ૮૮૦ + P. જોર fond of *fr.* જુદન to eat.] Quarrelsome; contentious.

૮૮૧, *s. m.* [Hem. Des. તેટ=S.પ્રશ્ન asked.] A quarrel; a pique; a dispute; a contention; wrangling; an altercation.

Id. ૮૮૨ બખેરો-ફિસાફ Dispute and differences. 2. Any kind of dispute.

૮૮૩, *s. m.* The commander of a ship; the master of a craft. 2. A tall man.

Id. ૮૮૪ ૮૮૫ A very tall man.

૮૮૬, *s. m.* [Eng.] A ton.

૮૮૭, *adv.* [Imit. Or see ૮૮૭+૫૮૭ રથા-૫૮૭, to put. Or S. સ્તિપ્ to ooze.] Quickly; sharp; smartly.

૮૮૮, *s. n.* [Eng. Tub.] A cask; a tub.

૮૮૯, *s. m.* [Eng. Top.] The top or cover of a lamp, carriage, &c.

૮૮૯-૮૮૯-ક, Same as ૮૮૯-૮૮૯.

૮૮૯-ક-કું, *v. i.* [See ૮૮૯-ક-૮૮૯-ક ૮૮૯-૮૮૯.] To trickle; to drop; to leak; to drip.

૮૮૯-ક-૫૮૭, *v. t.* [Caus. of ૮૮૯-ક-કું, ૮૮૯-ક, to dribble.] To make to fall in drops; to cause to trickle.

૮૮૯-૫૮૭, *v. t.* [See ૮૮૯-ક.] To mark; to note down; to put down on paper as short notes.

૮૮૯-કી, *s. f.* [See ૮૮૯ a drop.] A small round mark on the forehead among the Hindūs. 2. A small metallic circle.

૮૮૯-કું, *s. n.* A drop. 2. A blot.

૮૮૯-કી, *s. m.* A horoscope.

૮૮૯-૮૮૯, *adv.* [Redup. of ૮૮૯ dribbling.] Showing the sound of rain falling in drops; trickling. 2. Quickly; smartly.

૮૮૯-૮૮૯-કું, *s. n.* } [See ૮૮૯-૮૮૯] A razor-
૮૮૯-૮૮૯, *s. f.* } drop.

૮૮૯-લી, *s. f.* A slap; a stroke with the hand on the head.

Id. ૮૮૯ મારવી To give a slap. ૮૮૯ બાવી To be slapped. 2. To learn a lesson at one's own cost.

Prov. ૮૮૯ મારવી, ને બાવી If you slap others, you must expect the same from them: Do unto others as you would have them do unto you.

૮૮૯-કું, *s. n.* A wooden instrument used by potters.

૮૮૯-લા-બાજી, *s. f.* [+ P. બાજી playing *fr.* બોલતન to play.] Smacking and cuffing. 2. A succession of slaps given in jest.

Id. ૮૮૯-બાજી કરવી To slap in jest. ૮-૫૮૯ બાજી બાજીને Owing to repeated reverses.

૮૮૯-લા, *s. m.* A slap; a heavy pat. 2. An imputation; a charge. 3. Insolent censure; insolence. 4. Censure. 5. [See ૮૮૯-કું.] An instrument with which potters beat clay.

Id. ૮૮૯ બાવો To be blamed. ૮૮૯ બાઈ બાઈને ધડાવું To be wise from hard or bitter experience. ૮૮૯ માથે રહેવો To have a charge hanging over one's head. ૮૮૯ મારવો (વક્રોક્તિમાં કહેવું) To make use of an ironical expression; to taunt.

૮૮૯-કું, } [See ૮૮૯; or ૮૮૯-૫૮૭.] *v. t.*
૮૮૯ જ-કું, } To leap; to jump. 2. To jump over.

૮૮૯-૮૮૯, *adv.* [Imit.] Making the

sound ૮૫૪.૮૫૪ (of worn-out shoes).

૮૫૧-૮૫, *adv.* [See ૮૫.] Briskly; smartly.

૮૫૧-૮૫ી, *s. f.* An altercation; a sharp noisy quarrel.

૮૫૧-૬, *s. f.* [See ૮૫૧ a halting place + આ-૬ a house.] Post; mail. 2. A post-office

૮૫૧૬ હાફિસ, *s. f.* [+ office.] A post-office.

૮૫૨-૬, *v. t.* [See ૮૫ + ૬૨ doing.] To strike; to beat.

૮૫૨િસ-યાં, *s. n. pl.* [See ૮૫, ૮૫-૬.] Slaps given with the bottom of a winnowing fan in order to drive away dust or chaff from the grains. 2. Loose shoes; slippers.

૮૫૨-૬, Same as ૮૫૨-૬.

૮૫૧-૮૫, *adv.* [See ૮૫, ૮૫-૮૫.] One after another; successively. 2. In a trice or moment; instantly.

૮૫, Same as ૮૫.

૮૫૧, *s. m.* [See ૨૫૧-૫-૬ to put.] A halting place; a stage; a station. 2. A certain air in music. 3. The range; the reach; the extent. 4. A distance; a space. 5. A rumour.

Id. ૮૫૧ મારવે To set a rumour circulating. 2. To use a vexatious and slightly ironical statement. ૮૫૧ ખાવે To put up with a vexatious joke. ૮૫૧ ઉપર ૮૫૧ મારવા To advance one argument after another.

૮૫-૬-૬, Same as ૮૫-૬-૬.

૮૫-૬, Same as ૮૫-૬.

૮૫૬, *s. n.* Same as તખલ્લિ.

૮૫૧-૬, *s. m.* [See ૮૫-૬-૫-૬ to make small notes *fr.* ૮૫-૬ ૮૫-૬, small marks or notes.] Household expenses; maintenance charges.

૮૫૬-૬, *s. n.* [See તખલ્લિ *fr.* તખલ્લિ.] A particular kind of sweetmeat having the form of a dish.

૮૫-૬, *s. f.* A small metallic water-pot.

૮૫૧, *s. m.* [S. ટિપ્પણી a comment *fr.* ટિપ્ to direct. See ૮૫.] Comments; notes; a short commentary.

૮૫-૮૫-૬, *v. i.* [Imit.] To hope for eagerly or anxiously.

૮૫-૮૫-૬, *s. m.* Eager hope, eager-

ness. 2. Haste; hurry.

૮૬૧, See તલાલી.

૮૬૧, See તલાલી.

૮૬૧, *s. m.* [See ૮૬૧-૬ to stare at.] A trip; a turn; an excursion.

૮૬૧-૬, Same as ૮૬૧-૬,

૮-૬૧, *s. f.* [S. જિ three + સંધ્યા a joint, the evening being the third joint since the moving.] The evening twilight. 2. The evening.

૮૬૧ ને ૮૬૧, *adv.* [See ૮૬૧ a knob.] Uninterruptedly; continuously.

૮૬-૮૬, *adv.* [Imit. See ૮૬૧-૬.] With a fixed stare.

૮૬-૮૬-૫-૬, *v. t.* [Imit.] To gulp down; to swallow.

૮૬-૬૧, *s. m.* [Guj. ૮૬ Imit. + S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters.] Frequent ejaculations through pain.

૮૬૬, Same as ૮૬૬.

બિધા પડી સંતીપન ગુર, કરી ૮૬૬ રીઝાયે;

કાલાદિકકો જીતી, પુત્ર ગુર લાઈ દિયે હૈ,

—દયારામ.

૮૬૬, Same as ૮૬૬.

માટે ૮૬૬ નાખ્યું છે; તક વિના, રે વહાલા;

આગળે ૮૬૬ દુરિગ્ન લોક રે જ —દયારામ.

૮૬-૬૧, *s. m.* [Guj. ૮૬ Imit. + ૬૨, See ૮૬-૬૧.] A loud and long cry. 2. To interrupt a speech with ejaculation so as to encourage the speaker.

૮૬-૬૧-૬, *v. i.* [Guj. ૮, ૮૧, Redup. of ૬૧-૬ to turn.] To be unsteady; to be restless. 2. To pull on in hope. 5. To be tormented by hope. 4. To starve; to famish.

૮૬-૬૧-૬, *s. m.* [+ ૬૧ state.] Restlessness. 2. Pulling on in hope; eager expectation. 3. The torments of suspense. 4. Starvation.

૮૬-૬, *v. i.* [See ૮૬-૬] To pass off, by, away, or over; to be cured; 2. To disappear; to glide off; to vanish. 3. To elapse.

૮૬, *s. f.* [Hem. Des. ૮૬ = S. કિન્ન cut up *fr.* S. ૮૬.] The seventy-second part of a *sher*. 2. A standard of weight much used in weighing pearls. 3. [S. ૮૬ a hatchet

fr. ટકક to fasten; ડટકક to dig up.] A nib.
4. A steel nib of a pen. 5. Marks made with a pen. 6. Writing. 7. Time.

નંદ કુંવર માહારા કંથ થવાનો, એણે શેં ના લખિયો ટાંક.
—દયારામ.

ટાંક-ણી, *s. f.* A pin.

ટાંક-ણી, *s. f.* [See ટાંક-ણી.] Frequent warning; importunate urging.

ટાંક-ણી, *s. n.* [Dh. Des. તક્ષણ *fr.* S. તત્ક્ષણम् at that moment. Or Hem. Des. યજ્ઞો = S. અવસર: opportunity.] A fit time or occasion; a juncture; an opportunity. 2. A holiday.

ટાંક-ણી, *s. n.* [Hem. Des. ટંકા = S. લાનિષ્ટમ an instrument for digging.] A chisel.

ટાંક-લી, *s. f.* [See ટાંક-ણી a pin.] A small pin.

ટાંક-લી, *s. f.* [See ટાંક.] A small tank.

ટાંક-ણું, Same as **ટાંક-ણી**.

ટાંક-ણું, *v. t.* [See ટાંકો a stitch.] To sew; to stitch. 2. To append.

Id. કસ ટાંકવી To sew a ribbon (on to a coat. &c.). અરજીની ળેડે યાદી ટાંકવી To attach a list to an application.

ટાંક-ણું, *v. t.* [See ટાંક-ણું.] To chisel. 2. To write in haste; to note down.

Id. ઘડી ટાંકવી To make pits or depressions on a millstone. હિસાબ ટાંકી રાખવો To write down or note down an account.

ટાંકી, *s. f.* [See ટાંક a tank.] A cistern; a reservoir of water; a small well; a small tank.

ટાંકી, *s. f.* [See ટાંક-ણું.] The process of chiselling. 2. Incisions or, notches made. litic cancer or ulcer.

Id. ટાંકી લાગવી To have produced the effect (of a medicine on a disease); to produce an effect.

ટાંકું, *s. n.* [See ટાંકી.] A reservoir for water; a cistern; a tank.

ટાંકો, *s. m.* [See ટાંક-ણું.] A stitch.

Id. ટાંકો મારવો-દેવો-ભરવો To stitch. ટાંકો ઢુટવો To open up (of a seam.)

ટાંક, *s. f.* [S. ટક્કા ટક્કા.] The leg; the limb from the hip to the foot.

ટાંક-ણી, *s. n.* [See ટાંક the leg.] A nag; a pony. 2. A little and short fellow; a little man; a diminutive creature. 3. A contemptuous epithet for a boy; a youngster.

ટાંક-ણું, *v. t.* [S. ડટકક to fasten up *fr.* ડડ up+ટકક to fasten.] To hang; to suspend.

ટાંકા-ટોળી, *s. f.* [See ટાંક+ટોળી a group.] The act of lifting a child by its shoulders.

ટાંકો, *s. m.* See **ટાંક**.

ટાંકો, *s. m.* A light horse-carriage.

ટાંક, *s. f. & adj.* [Eng. Attachment.] A writ of attachment or sequestration.

Id. ટાંક આવવી-બેસવી To be under a writ of attachment. ટાંક બેસાડવી To get attached under a writ. ટાંક ઉડી જવી To be free from attachment under a writ.

ટાંક, *s. f.* [See ટાંક a nib.] The nib or slit of a pen. 2. An oblique hint.

ટાંક, *s. f.* [See ટાંક a cut.] Deficiency; scarcity; want.

Id. ટાંક આવવી-પડવી To feel a scarcity or want.

ટાંક-ણું, *s. n.* [See ટાંક-ણું; ટાંકણું; to make notes.] A synopsis. 2. Short notes.

Id. ટાંકણું કર-ણું-રાખવું To make short notes.

ટાંક-ણી, } Same as **ટાંક-ણી** A pin.
ટાંક-લી, }

ટાંકમ, *s. f.* [See ટાંક.] Deficiency; scarcity; want.

ટાંક-ણું, *v. t.* [See ટાંક-ણું.] To stitch. 2. To thrust into. 3. To clip; to retrench; to economise.

ટાંકું, *adj.* Short; dwarfish.

Id. ટાંકું પડવું To be deficient or wanting.

ટાંકિ-ચો, *s. m.* [Hem. Des. ટંકા = S. જડ્વા the leg] The leg.

Id. ટાંકિયા અકડાઈ જવા-રહી જવા To be unable to walk through over-exertion in walking. ટાંકિયા ભાગવા-ભાંગી જવા Lit. To have the legs broken. Hence, 2. To lose all ground for hope; to be hopeless. ટાંકિયા ભાંગી નાખવા To give a severe beating. 2. To deprive of all ground for hope; to make hopeless. ટાંકિયા ઢુટવા To have pain in the calves of the legs. ટાંકિયા પકડવા-ઝાલવા-સા.

હવા હવાળવા To have sexual intercourse with a woman. ટાંટિયા આવવા To begin to walk (of a child). 2. To be able to conduct one's business on one's own account. 3. To be able to overreach or deceive one's elders or superiors. ટાંટિયાનો આખો-ટાંટિયાનો ભાગેલો Unwilling to exert oneself; unwilling to work. એના ટાંટિયામાં બહુ ભેર છે He is conscious of his own strength. ટાંટિયા ધોઈ પીવા જેવો Very pious and virtuous; so pious and virtuous as to purify other's lives with the water in which one has washed one's feet. એના તો ટાંટિયા જ ટકતો નથી He does not stay long in one place; he is not a steady worker. એના તો ટાંટિયા જ ટળવાનો He shall be prohibited from entering the house. મારા ટાંટિયા કહ્યું કરતા નથી I am unable to walk owing to exhaustion. ટાંટિયા ગળે આવવા To be thrown into a difficulty. ટાંટિયા ભેરમાં હોવા To be merry, cheerful, and energetic. ટાંટિયા તોડવા Lit. To injure one's own legs. 2. To take the trouble of walking up to. ટાંટિયા પહોળા થઈ જવા To be perplexed. ટાંટિયા ખેસવા To be disappointed. ટાંટિયા મેળવવા To make the two sides of an account tally. ટાંટિયા રંગવા To beat. ટાંટિયા કાઢવો To prohibit from entering a house. 2. To refuse access into a house ટાંટિયા વાળવો To rest oneself. ટાંટિયા નરમ પડવા Lit. To lose the strength of one's legs. 2. To lose vigour; to be weak. 3. To lose money.

ટાંડર, } s. f. [See ટંટી.] A dispute; an altercation.

Id. ટાંડર કરવી To dispute.

ટાંડર, } s. f. [See ટંટી, ટંડું.] Shivering.

Id. ટાંડર આવવી To be attacked by a fit of shivering.

ટાંડું, s. n. [See તાણું thread / r. તાન stretching + ડું dim.] A caravan. 2. A line of bullocks. 3. The head of a series, the front; the top; the summit.

નરદે નારી એ તો ખાસી બની છે;

પછે ડાકરાં જણ્યાં એક ટાંડો.

—ખાપુ સાહેબ ગાયકવાડ.

વળગી હાડે કાડે, નવી નવી પ્રીત માડે;
જણાયે દુઃખને ટાંડે, રનેહીને નિશ્ચે છાંડે.

—પ્રેમાનંદ.

ટાંડું, s. n. [See ટાંડું fit time.] A juncture; an opportunity; a fit time. 2. An occasion of rejoicing; a day of festivity; a holiday. Same as ટાંકડું. Fit time.

Id. ટાંડું આવવું To have an occasion of festivity. ટાંડું જવું To pass without a hindrance (of a festive occasion). ટાંડું કાઢવું To perform a ceremony on a festive occasion. ટાંડું ટ્યકે On festive occasions. ટાંડા-સર At the proper time; in a festive ceremony.

ભાંડ, ભવાઈ, નાટક, ચેટક, નાચત થેઈ થેઈ ટાંડું.

—ગૌરીઆઈ.

ટાંપ, s. f. [Eng. Stop.] A stop in a written sentence; a mark of punctuation. 2. A full point.

ટાંપણી, s. f. [See ટાંપણું.] Aiming at; watching. 2. Fraudulent watchfulness. 3. Readiness; eagerness.

ટાંપણું, v. t. [See ટાંપણું.] To aim at. 2. To be eager for. 3. To be ready for through eagerness.

Id. ટાંપી રહેવું To be eager for.

ટાંપું, s. n. A visit; walking to pay a visit.

Id. ટાંપું કરવું-ખાવું To pay a visit; to walk to pay a visit.

ટાંસ, s. f. [See ટાંસ, ટાંસણું, to polish.] Polishing the upper unpolished surface of gold or silver ornaments.

ટાંકણું, Same as ટાંકું.

ટાચ-ક-હુચ-ક, adj. [See ટુચ-કો; ટાચ-ક redup. of ટુચ-કો.] Random; not fixed.

ટાચ-કો, s. m. [Guj. ટાચ Imit. + S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters.] The cracking sound produced by stretching a limb of the body. 2. A toy containing small wooden balls, hung over a cradle. 3. pl. (ટાચકા) The testicles (slang).

ટાચ-મ, Same as ટાચ Deficiency.

ટાટ, adj. [Eng. Tight.] Intoxicated; being under the influence of liquor.

Id. નાગો યાટ Stark naked. 2. Transgressing the limits of decency or politeness.

ટાટ, s. n. [Eng. Tight.] Sack-cloth; canvas; gunny cloth.

ટાટ, s. m. A large shallow dish.

અંગરાગ કેરે ટાટ, રવાની બિલું સજ કાઠ;

આવતાં વધાવું નાથ, (આ) અંગ માનું ન આમનું.

—વશીલ.

ટાટ-પટી, s. f. [+ પટો, પટી.] Same as ટાટ Sack-cloth.

ટાટ-હું, s. n. [See યાટ a dish.] A vessel; a pot. 2. A dish in which a meal is served.

ટાટિયાં, s. n. pl. [See ટટી.] A bamboo-frame fixed in a cart.

ટાટી, Same as ટટી.

ટાટું, s. n. A bamboo-frame which serves as a seat.

ટાટ, s. f. [See કાર-તું, કાર, રિયર; or ઠટું; શાન્ત.] Cold; privation of heat; coldness. 2. The sensation of cold.

Id. યાટ વાય-હાગે છે-આવે છે-ચઢે છે To be attacked by a fit of shivering. યાટ તડકો Lit. Cold and heat. 2. Rise and fall. 3. Pleasure and pain. યાટ ચઢવી To be unwilling. યાટ ફેરા મારે છે Cold cannot enter. 2. Cold can produce no effect.

Prov. યાટ નય રૂએ, અને આદત નય મુવે What is bred in the bone will come out of the flesh: Filth is got rid of by washing, not by habit. યાટ યાટ કરીએ નહિ, ને યાટના માર્યા મરીએ નહિ Everybody complains of cold but manages to put up with it. યાટ વાય સહુને, ને ન વાય વહુને Everybody complains of cold, but a young wife.

ટાટ-ક, s. f. Coldness; refreshing cold. 2. Gratification; satisfaction.

Id. યાટક વળવી-થવી To be contented; to feel oneself satisfied.

ટાટા, s. m. pl. [Used for euphemy.] Brands; actual canteries. 2. Ironical scolding; taunts.

Id. યાટા દેવા To brand. 2. To taunt; to abuse.

ટાટિયા તાવ, s. m. [તાવ.] Ague.

ટાટી, s. f. Ashes of a dead body burnt.

Id. યાટી વાળવી To remove the ashes of a dead body.

ટાટી-શિયલ, } s. f. [+શીતળ.] The seventh day of either of the fortnights of the month of Shrāvan, on which cold food is eaten.

ટાટું, adj. [See ઠટું.] Cold; cool. 2. Slow; lingering. 3. Not active; sluggish. 4. Not bright (of colour.) 5. Quiet; calm. 6. Satisfied.

તાહરે સુખ જોતાં, મન માહરે ઘણું થાય છે યાટું રે.

—દયારામ.

Id. યાટો માર મારવો To beat severely with blows and kicks. યાટી રસોઇ Cold food. 2. Ancestral property. તે વાત કરવામાં યાટો છે He is slow and lingering in talking. યાટું પડવું To lose vigour; to be quite. યાટું પડી જવું To lose brightness. 2. To be unnerved. 3. To be impotent. યાટું ટપ Perfectly quiet. યાટું શીથ Food left over from the previous day. 2. Any food irrespective of its taste. યાટું નાખવું To postpone; to delay.

માટે યાટું નાખ્યું છે, તક વિના રે વહાલા;

આપણે ડરવું છે દુરિનન લોક છ. —દયારામ.

યાટાં પાટિયાં કરવાં To have done eating, યાટા પથરા જેવો Dull. યાટું ધોરાયા જેવું Stale and cold (of food). યાટું હીમ-શીતળ Very cold (of water); cold as ice યાટા પોરનું બાહવું Idle talk. યાટા પાણીનું મારણું Time serving. યાટા સમ Taking an oath by flowers, &c. 2. Taking a solemn oath. યાટું ગાર Very cold. 2. Being without vigour. યાટું થવું To be at one's case. યાટું જમ કરવું To swallow down. 2. To misappropriate. યાટું પાણી રેડવું To stop a quarrel with soothing words. યાટું પેટ Contentment. યાટું લોહી Freedom from anxiety. યાટો ઢાળવો To pass the hottest part of the day in a cool place. એ તો મને જોઈને યાટો જ થઈ ગયો His excitement subsided, when he saw me. હાથ યાટો કરવો To gain satisfaction by making charitable donations to the needy.

મન માન્યું સુખ મહાલીયું, હાથ કરીયું યાટો રે.

—દયારામ.

Prov. દાઢા પાણીએ ખસ કાઢવી To quietly get rid of a troublesome person.

દાઢે-ક, Same as દાઢે-ક.

દાઢે-કિ-યુ, s. n. A cooling medicine.

દાઢે-કિ-યુ, } s. n. [See દાઢ+એઢે-કું.] A wet piece of cloth kept to cool the body. 2. A vessel in which water is cooled.

દાણુ, Same as દાણુ.

દાપ-ટીપ, s. f. [See ટપ-ટપ + ટીપ-કું. Cf. ચાપા-ચીપ.] Repair; adjustment. 2. A nice external appearance. 3. Orderly habits.

Id. દાપટીપ ને એણું External artificial beauty given to a thing to conceal its inherent internal ugliness.

દાપસી, s. f. An interruption in another man's speech.

Id. દાપસી પુરવી To interrupt a speech with short ejaculations (with a view to censure him or show off one's own talents).

દાપુ, s. m. [S. દ્વિપ, બેટ.] An island; an isle.

દાપુવા, s. m. [See ટપ-ટપ.] Bread.

દાખાટા, s. m. pl. [See ટપો-ટપ, ટપ-ટપ.] Clapping of hands.

Id. દાખાટા વગાડવા-કુટવા-પાડવા To clap the hands in ridicule; to give ironical cheers.

દાપ-ડી, s. f. [See ટટું.] A small mare.

દાપ-કું, } A small horse.

દાપ-કું, } s. n. [See ડાણું.] Loquacity;

દાણું, } babbling; prattling; chattering. 2. A self-glorifying speech.

Id. દાપકું કુટું To prattle. 2. To make a self-glorifying speech.

દાલ, } s. f. [S. તાલ the palate.] Baldness of the head.

દાલી, } s. f. [S. તાલ clapping the hands

fr. તાડ, તાડ, to beat.] A kind of cymbals.

દાલ-કું, s. n. [S. તાલ the palate.] The crown of the head.

દાણું, s. n. Same as દાલ Baldness of the head.

દાળ, Same as દાલ Cymbals.

દાળ-લુ, s. n. [See દાળ-કું.] The refuse; things that are rejected.

દાળ-લુ, v. t. [S. त्यक्त abandoned fr. त्यक्त to abandon.] To remove; to get rid of. 2. To avert, to prevent. 3. To reject; to cancel.

દાળી, Same as તાલી, દાલી.

દાળો, s. m. [See દાળ-કું.] Evasion; avoidance.

Id. દાળો દેવો To evade. 2. To make promise after promise; to make a new promise even though a previous one has not been fulfilled.

દાળો, s. m. [See તાળું a lock. Cf. તાળો.] A mystery; a secret.

તે ચૌદ વિદ્યા, ચૌસટ કળા, બાપા બેદના દાળા થણા.
—ભાપા.

દાળો, See તાળો.

ટિંગા-ટોળી, Same as ટાંગા-ટોળી.

ટિંગા-લુ, Same as ટાંગા-લુ.

ટિચ-કું, v. t. [Guj. ટિચ, ટચ, Imit. Cf. ટચ હથે.] To beat. 2. To crack; to break. 3. To eat away greedily.

ટિચર-વાં, s. n. pl. [See ટિચર.] The fruits of the ટિચર.

ટિચર, s. n. [Dh. Des. ટિચર, ટિચર, Hem. Des. તેદુચ=S. તદુકમ.] A kind of tree.

ટિકટ, } s. f. n. [Eng. Ticket.] A

ticket. 2. A lable. 3. A postage-stamp.

Id. ટિકટ ચોડવી-મારવી-હાડવી To stick a stamp (on an envelope or, a document.)

ટિક-ક, s. m. [See ટીકી, ટીકું.] A thick small cake of bread.

ટિકી, s. f. [See ટીકું a red spot on the forehead, being an auspicious mark.] Success. 2. Influence; interest.

ટિખલ, } s. n. Pleasantry; mockery; a joke.

ટિખલી, } adj. Jocular; jovial; gay.

ટિખળી, } adj. Jocular; jovial; gay.

ટિક્કા-કું, v. i. [See ટાંગા-કું.] To hang;

to project. 2. To depend for support.

ટિચકું, *adj.* [See ટચ દધને.] Dwarfish; short.

ટિટિયાણુ, *s. n.* [Guj. ટિટિ Imit.] Clamour; uproar.

ટિટોડી, *s. f.* [Guj. ટિટિ Imit.] A female lapwing; a female sand-piper.

ટિટોડો, *s. m.* A male lapwing; a sand-piper.

ટિડ-પીડ, *s. f.* See ટડ-પડા-ટ.

ટિપણી, *s. f.* [See ટિપું a drop.] Scarcity of water.

ટિપણી, *s. f.* [See ટિપણું.] Beating; striking; hammering. 3. Beating chunam or plaster to make it firm.

ટિપણી, *s. f.* [See ટિપણું.] Noting down; jotting; a note; a memorandum-paper.

ટિપણું, *s. n.* [S. ટિપ્પણી notes *fr.* ટિપ્ to direct] An almanac; a calendar. 2. A document containing the particulars of a man's nativity.

ટિપરી, *s. f.* A measure of capacity; half a *seer*.

ટિપણું, *v. t.* [S. ટિપ to throw.] To strike; to hit; to beat. 2. To hammer.

ટિપણું, *v. t.* [S. ટિપ્ to direct.] To note down; to jot down.

ટિપણું, *v. t.* [Mar. ટિપ્ને, See ટપ-ટપ.] To pick up one by one; to glean.

ટિપણુ, *s. n.* [S. ટિપ્પણી *fr.* ટિપ્ to direct.] Jottings; short notes.

ટિપો, *s. m.* [Imit. See ટપ, *adv.*] Hitting a marble in the game of marbles.

Id. ટિપો મારવો To hit a marble.

ટિપ્પ, *s. m.* [S. ટિપ્પ a globe, an egg.] A dot; a cipher. 2. A point in punctuation; the full point.

ટિલક, *s. n.* [S. તિલક a circular mark.] A mark on the forehead, intended as a sectarian distinction.

ટિલાચન, *adj.* The heir apparent, who is marked with an auspicious spot on his forehead.

ટીખા, *s. m. pl.* [S. સ્તંભ a pillar *fr.* સ્તંભ to be fixed, See ટીલ-લો.] Peaks; tops

of mountains; hills; an eminence; an elevation; a rising ground.

Id. ટીખા ટેકરા Small and large hills.

ટીકણું, *v. t.* [See ટીક.] To observe minutely.

ટીકા, *s. f.* [S. *fr.* ટીક to go.] A commentary; comments; annotation; notes; an interpretation.

ટીકાકાર, *s. m.* [+ કાર doing *fr.* કર to do.] A commentator.

ટીકા, *s. f.* [See ટીકું, ટીકો.] A small round mark of a pigment on the forehead. 2. A small round cake. 3. A small round piece of beaten gold or silver wire.

ટીકો, } *s. m.* Same as ટીકું.
ટીકો, }

ટીચકારા, *s. m. pl.* [See ટીચકું. Imit. + S. કાર suffix showing the sound or meaning of the preceding letters.] Mischievous acts.

ટીચકારી, *s. f.* A joke.

ટીચકું, *v. t.* [Imit.] To dash; to crack; to break. 2. To eat away greedily (slang).

ટીચાકું, *v. i.* To be dashed; to be broken. 2. To be obliged to walk to and fro without doing any useful work. 2. To be made to suffer rebukes from both contending parties.

ટી-ટી-ચારો, *s. m.* [Guj. ટી-ટી Imit. + S. કાર doing. See ટીચકારી. See કિલિયાડી, ચિચાડી.] Prattling; prating.

ટીડ, *s. n.* [Dem. Des. ટોલો, તેલો = S. જલમ a locust.] A locust.

ટીપ, *s. f.* [See ટિપું, ટિપું.] A list; a catalogue. 2. A subscription list. 3. A memorandum-paper of amount and value; an inventory; a schedule. 4. A note written at the bottom of a page; a foot-note. 5. A sentence of imprisonment or transportation. 6. A high pitch in music. 7. [See ટિપું; or ટપ, ટપ-ટપ.] A particular way of stitching. 8. [See ટિપું.] Scarcity of water. 9. Same as ટાપણી, ટિપણી.

Id. ટીપ કરવી To make a list; ટીપ કરવી-ફેરવી To make a list of names for collecting

subscriptions. દીપ મારવી To pass a sentence of imprisonment. દીપ ભરવો-દેવી To stitch in a particular manner. દીપમાં ગાડું-દીપના મુરમાં ગાડું To sing in a high key. દીપ દેવી-મારવી To beat chunam or plaster so as to make it firm.

દીપ-જી, Same as દિપ-જી.

દીપ-જી, Same as દિપ-જી.

દીપ-જી, Same as દિપ-જી.

દીપુ, s.m. [Dh. Des. થેવો, થેવો; Hem. Des. થેવો, fr. S. સ્તેપ: a drop, a small part, a little; also, Dh. Des. લિત્ત fr. S. લિત્તમ wet.] A drop; a globule of moisture.

Prov. દીપે દીપે સરોવર ભરાય ને કાંકરે કાંકરે પાળ બધાય Constant dropping wears away stones, and little strokes fell great oaks.

દી-મજુ, s. n. Dry food. 2. A feast given to the relatives on the day previous to that of a religious ceremony or feast.

દીસિ-ચો, s.m. [See દીકું an auspicious mark.] A man who paints his body with sectarian marks in order to show that he is devout; a hypocrite in religion. 2. A Brāhmaṇ.

દીલી, s. f. A small દીલી. 2. A spot; a mark of disgrace.

Id. કાળી દીલી લાગવી-ચોટ્ટેલી To have a mark of disgrace.

દીકું, s. n. [S. તિલક.] A mark made upon the forehead.

Id. દીકું ચાટી જવું To deceive. 2. To act like a miser. દીલી ટપસી તાણવાં To make sectarian marks on the forehead and other parts of the body. દીકું ચાટી જવું Miserly. 2. Cunning enough to cheat.

Prov. દીલી ટપસી હાથના ચાળા, ને ધોતી પોતી હાથના ચાળા To make sectarian marks is within everybody's reach, but neatness in dress requires plenty of money.

દીલો, s. m. Same as દિલક.

દીસી, }

દીસી, }

દીસ-લી, }

s. f. The top. 2. The bud. 3.

Boasting; bragging.

દીસી-ખોર, adj. [+P. ભોર fond of fr. ભુર]

to eat.] Boastful; vain.

દીસો, s. m. A game for children, generally known as ગેડી દડા (used in the Sankheda Pr nt).

ટુંક, Same as ટોચ. A peak.

ટુંક, s.f. [See ટુંક-ડો.] A stanza in prosody.

ટુંક,

ટુંક-ડું,

ટુંક,

થોડું, ઓછું. } adj. [S. સ્તોક small, little. Cf.

થોડું, ઓછું.] Short; brief; little. Id. ટુંકી નજર Short sight. 2. A short-sighted policy. ટુંકી નજરનો Having short sight. 2. A mean or niggardly fellow. 3. Not far-sighted. ટુંકું કરવું-લાવવું To make shorter; to shorten. ટુંકું પડવું To be shorter than required. ટુંકામાં Briefly. ટુંકામાં કહીએ તે To be brief; to sum up.

Prov. ટુંકું ને ટય Short and sweet. લાંબા જોડે ટુંકો જાય, મરે નહિ પણ માલો યાય Like should draw to like: Birds of a feather flock together: Unequal friendships end in ruin.

ટુંકારો, s. m. [See ડું થોન + કાર suffix.] Saying "Thou" 2. Contemptuous language. 3. Contempt.

Id. ટુંકારો કરવો To speak insolently to.

ટુંટ-મુંટ, adj. [See ટુંટ-વું.] Broken; shattered.

ટુંટ-જી, adj. [See ટુંટું.] Having a defect or weakness in the hands.

ટુંટિ-યાં, s. n. pl. [See ટુંટું; or ટુંટિયા.] The posture in which the legs are bent double

Id. ટુંટિયાં વાળવાં To draw the knees close to the body. 2. To curtail one's expenses.

ટુંટિયું, s. n. [See ટુંટ-વું.] Dengue fever.

ટુંપ રહી જવું,

ટુંપે ટુંપ રહી જવું,

c.i. To be stiff owing to rheumatism.

ટુંપ-વું, v. t. [Imit.] To pinch; to prick.

2. To harass; to persecute; to worry. 3. To strike with the bill; to peck at; to pick. 4. To knead.

Id. ટુંપી નાખવું To disgrace.

ટુંપિ-ચો, s. m. [See ટુંપો.] A kind of

golden neck-ornament.

કુપો, *s.m.* The hyoid bone. 2. A noose.

Id. કુપો ખાવો To die by passing a noose round the neck. કુપો દેવો To throttle; to strangle. 2. To deprive one of a profit; to prevent one from reaping a benefit.

કુપો, *s.m.* [See કુપ-કું. Cf. Hind. तुम भी fr. तु. fr. S. त्वम् thou + अपि also.] A taunt.

કુપા, } *s.m. pl.* [S. तूत cotton.] Cotton steeped in milk (used as a soothing application).

કુક, Same as કુક A stanza in prosody.

કુક-પા-ખા-ઉ, } *adj.* [See કુકડો + ખા-કું

કુકડા-ખોર, and P. खोर fond of fr. खुदन् to eat.] Living by begging pieces of bread; dependent on charity for maintenance.

કુકડી, *s.f.* A small division. 2. A small party of soldiers; a brigade.

કુકડો, *s.m.* [S. स्तोक little, smell, + ડો, ડી, dim.] A small piece; a bit. 2. A mouthful; a morsel.

Id. કુકડા માગી ખાવા To beg for crumbs of bread from door to door.

Prov. કુકડે કુકડે ભિરિમદા Small bits make a full meal.

કુકલ, [See કુકલ a pair fr. કુ two.] A large paper-kite.

કુચકી, *s.f.* [Guj. કચ, કચ, Imit.] A flip; a pinch.

કુચકે, *s.m.* A short amusing story-2. A hint; an insinuation. 3. Spell; magic; enchantment.

Prov. રંગના કુચક હોય, કુડા ન હોય Good things can be had only in small quantities.

કુદ-ક, *adj.* [See કુદ-કું.] Broken. 2. Unconnected.

કુદ-કાદ, *s.f.* [+ કાદ-કું.] Wear and tear 2. Breaking; fracture. 3. Disagreements; misunderstanding; rupture; an act of separation; a breach. 4. Falling out; disruption.

કુદ-કું, Same as કુદ-કું.

કુદી-ચાર, Same as કુદી-ચાર.

કુદકું, *adj.* [Cf. કુંકું.] Having crooked

hands. 2. Having weak arms. 3. Arrogant; haughty; disrespectful to others.

કુદકું, *s.m.* A man born without arms, or having short arms. 2. A rogue; a scamp.

કુપ-કું, Same as કુપ-કું.

કુમ-કુમી, *s.f.* [Imit. Cf. Eng. Tom-tom.] The act of beating a drum as an announcement.

કુમ-ભુ, *s.n.* [Redup. of કામ-ભુ.] Sorcery; magic; enchantments; charms and spells. (Generally used in the compound, કામભુ કુમભુ.)

કુવાલ, *s.m.* [Eng. Towel.] A towel.

કૂદ, *s.f.* [See કુદ-કું.] Fracture; fissure. 2. Disuniting; breaking. 3. Disagreement; misunderstanding. 4. Dissension; division; disunion; schism. 5. A breach; falling out; want; deficiency.

Id. કૂદ પડવી To break (of friendship). 2. To disagree. 3. To be wanting or deficient.

કૂંડ, *s.n.* [See કાસકું.] An opium-eater, spoken of in contempt.

કૂંડ, *s.f.* [Imit.] Pride; arrogance. 2. The crying of a child.

કૂંડો, *s.m.* [See કી ખા peaks, hills.] A large heap. 2. A heap of refuse or filthy matter.

કેક, *s.m. f.* [See કેક-કું.] Self-respect; rigid maintaining of one's dignity, rank, or position. 2. A prop; a support. 3. Consequence; importance. 4. The chorus or burden of a song.

Id. કેક રાખવી-રાખવો To keep up one's dignity. કેક ઊડવી-ઊડવો To give up one's dignity; to yield; to submit. કેકનું પુણ્ય An image of firmness; firmness personified. 2. Very firm.

કેક-ભુ, *s.n.* A prop; a support

કેકરી, *s.f.* [Hem. Des. કેकर = S. स्थलम् a place.] A mount; a hill; a rising ground; a knoll.

કેકરો, *s.m.* A large કેકરી A mount; a bump.

કેક-વ-કું, Same as કેક-વ-કું.

ટેક-કું, *o. f.* [S. ટીક્ to go, to resort to.] To rest; to place on a support; to lean.

ટેકા-વ-કું, *v. t.* Caus. of ટેક-કું.

ટેકી, *s. f.* A thin rafter set up to support a roof, &c.

ટેકી, Same as ટિકી, ટીકી.

ટેકી, } *adj.* [See ટેક.] Having self-respect; staunch; firm; unswerving; unyielding; unflinching.

ટેકા, *s. m.* A prop; a support; a stay. 2. The fulcrum. 3. Assistance; help; aid. 4. Countenance; support; encouragement; patronage.

Id. ટેકા આપવો-હેવો To support. ટેકા મળવો To be supported. ટેકા હેવો-લેવો To lean upon ટેકા પડી ભાગવો To fall down (of a support); to lose a support. 2. To be supportless; to be helpless.

ટેચ, *s. f.* [Imit. Cf. ટે-ટે, ટચ.] Pride; haughtiness.

ટેટી, *s. f.* [S. તિર્મટિ.] A melon; a water-melon.

ટેટું, *s. n.* The root of a reed-plant. 2. The fleshy part of the leg.

ટેટો, *s. m.* [Imit.] A kind of firework; a cracker. 2. The fruit of the banian tree.

Prov. બાપ તેવા બેટા, ને વડ તેવા ટેટા Like father, like son.

ટેડા-ઈ, } *s. f.* [See ટેડું.] A slant; a slope; obliquity. 2. Wilfulness; waywardness. 3. Uncompromising nature. 4. A difference or disagreement-between friends.

ટેડું, Same as તેડું Slanting, cross.

ટેપ, *s. f.* [Eng. Tape.] A measuring tape.

ટેપ, Same as ટીપ A sentence of imprisonment or transportation.

ટેબલ, *s. f. & n.* [Eng. Table.] A table. 2. A desk.

ટેબો, } *s. m.* [S. સ્તેપ a drop.] A stitch.

Id. ટેબો હેવો-મારવો To stitch.

ટેર-વ-કું, *v. t.* [See સ્થિર.] To establish; to settle. 2. To introduce; to recommend for

patronage.

Id. પાયો ટેરવવો To establish firmly. 2. To uphold (a person or a theory.)

ટેરકું, *s. n.* The tip.

Id. જાનું ટેરકું The tip of the tongue. આંગળીનું ટેરકું The tip of a finger. આંગળીના ટેરવા ઉપર રમાડકું To exercise unlimited influence or power over (a person). 2. To hold at a distance; to give no access to. આંગળીના ટેરવા ઉપર રમાડે એવો That can twist others round his finger; that can easily subject men to his will. 2. That can easily deceive.

ટેરો, *s. m.* A curtain.

ટેરો, Same as ટેટો the fruit of the banian tree.

ટેવ, *s. f.* [See સ્થિર.] Habit; habitude.

Id. ટેવ પડવી To be acquired (of a habit); to be inured to. ટેવ પાડવી To get habituated to; to contract a habit. ટેવ મૂકવી-ઠાડવી To give up a habit. ટેવ છુટવી-મટવી To be free from a habit.

ટેવ-કું, *v. t.* To stare at; to gaze at. 2. To guess; to conjecture. 3. To accustom.

ટેવા-કું, *v. t.* To be habituated or trained to; to be accustomed to.

ટેવાળી જ-કું, *v. t.* To swallow down.

ટેસો, Same as ટેસી.

ટેહેલ, *s. f.* [See ટેહેલ-કું.] Walking to and fro. 2. Running on errands.

વહાણાજ રે, માનીતીની મરજી ભેઈ,

હમો કરીશું આની ટેહેલ.

—દયારામ,

3. Walking from house to house as a beggar.

Id. ટેહેલ મારવી To walk to and fro on an errand. ટેહેલ કરવી To run on errands. ટેહેલ નાખવી To walk from house to house for some days singing, and then begging for alms. ટેહેલ ટકારો કરવો To walk on errands.

ટેહેલ-કું, *v. i.* To walk to and fro. 2. To walk from house to house for some days singing, and then begging for alms.

ટેહેસિ-ચો, *s. m.* A Brāhman who goes from house to house for some days, singing and begging.

ટેહેસિયા ભટની ટેહેલ છે, દાતાને મન સેહેલ છે.

—બાપા.

દેડ-કે, *s. m.* [See દેડું] Anger and contempt; indignation.

Id. દેડકો ચઢવો To be angry; to be indignant.

દેડ-પડ, *s. f.* [+પડ redup.] Hurry-scurry; haste. 2. Arrogance; boast.

દેડું, Same as દેડું.

દેડો, *s. m.* An old man.

દોચ-જી, *s. n.* [See દોચ-જું.] Anawl. Same as દોચ-જું.

દોચ-જું, *v. t.* [See દોચ-જું.] To pierce; to thrust. 2. To censure; to chide.

દોચા-જું, *v. i.* To be pierced; to be pricked.

દોચ, } *s. f.* [See દોચ-જું.] Goad. 2.

A challenge. 3. [See દોચ.] A peak; the highest point.

દોકર, Same as ડોકર.

દોકરી, *s. f.* The tongue of a bell.

દોક-જું, *v. t.* [See દોક જ. Hem. Des. ટકાં =S. ડિન્ન cut off.] To urge; to goad. 2. To talk about often. 3. To take to task about a work to be done. 4. To chide; to reprimand.

દોચ, *s. f.* [Hem. Des. ટકાં=S. તટ: a slope, declivity.] The top. 2. The point or extremity. 3. A bill; a beak.

દોચ-કી, *s. f.* Dim. of દોચ-જું.

દોચ-કું, *s. n.* A round top.

દોચ-જું, Same as દોચ-જું.

દોચો, *s. m.* A wound caused by pricking; a cut. 2. A taunt. 3. Striking of the foot against; stumbling.

દોટી, *s. f.* [See દોટી.] A small pipe. 2. The cap of a gun. 3. An ear-ornament.

દોટો, *s. m.* [Dh. Dos. તોતો જ. S. તોત્તમ a goad for driving cattle or elephants જ. તુદ to drive.] A pipe. 2. The throat; the larynx. 3. [Cf. ડોટી.] A large cylindrical cracker.

Id. દોટો અડવો-પડવો-પીસવો Lit.* To hold by the windpipe or throat. Hence, 2. To put to death by suffocation; to strangle to death. 3. To catch red-handed in an offence. દોટો ઊડવો To discharge a cracker.

દોટો, *s. m.* [S. સ્તોક little. Cf. થોડું, ટુંકું, ઊંટું.] Deficiency. 2. Loss. 3. Want; scarcity.

Id. દોટો આવવો-નવો To suffer a loss. દોટો પડવો To be wanting; to be scarce.

દોડા, *s. m. pl.* Whole grains of wheat or bajri, boiled and eaten as food.

દોડા-ગરાસ, *s. m.* [See દોડ-જું + ગરાસ.] An annual allotment of money in exchange for land.

દોડી, Same as દોડી.

દોડો, *s. m.* [See દોડો.] An anklet. 2. The match of a gun. 3. A bag or purse containing 1,000 Rupees; a sum of 1000 Rupees; 1000 Rupees in value. 4. Same as દોડા-ગરાસ.

દોડો, Same as દોડો.

રોમાવળિ દુમ, કુચ દોડા, ઉરમંડળ શું આવો.

—પ્રેમાનંદ.

દોણી, } *pl. s. n.* [Used as a second member of the compound નફ દોણી; the Singular દોણી is very rarely used.] Spells; charms; enchantment; magic.

દોપ, *s. m.* [See દોપ.] A copper or brass vessel. 2. A helmet. 3. A kind of cap worn as a protection against rain. 4. An umbrella. સારથિ ધર કીચો દોપ, સભ કવચ આયુધ ને દોપ.

—ગિરિધર.

દોપ, *s. f.* Same as દોપ.

દોપ-ચી, *s. m.* [+ P. ચ: dim. suffix.] A man of straw; a worthless man. 2. A gim-crack.

દોપ-ચું, *s. n.* A man wearing a hat. 2. A European (in contempt).

દોપ-ફું, *s. n.* [See દોપી.] The kernel of a cocoa-nut.

દોપ-લી, *s. f.* [See દોપ + ફું, લું, ફું=S. ટ dim.] A small round basket.

દોપ-લો, *s. m.* A pannier; a round basket made of bamboo chips.

Id. ગુનો દોપલો માથે કોણુ લે? Who would dirty his fingers with this business?

દોપ-સ, Same as દોપ-ચું.

દોપી, *s. f.* A cap; a skull-cap. 2. A hat. 3. The people who wear hats as distinguished from those who wear turbans.

Id. દોપી પહેરવી To put on a cap. દોપી ધા-

દરી-પેહેરાવરી To blind by covering the eyes to hoodwink. 2. To deceive by external appearances; to impose on. ટોપી ધારી Lit. To put on a cap instead of a turban. 2. To be insolvent. 3. To throw of a feeling of shame; to be shameless. 4. To lose one's money or fortune. 5. To be an ascetic or recluse.

ટોપી પેહેરે ત્રણ ગુણ, નહિ વેરો, નહિ વેડ;
“ બાવો, બાવો ” સહુ કહે, સુખે ભરે છે પેટ.

—ભાષા.

ટોપી-વાળો, *s. m.* [+ વાળો *fr.* S. વત્, વાન્. a suffix showing “possession.”] An individual of a nation who wear hats or caps. 2. A European. 3. An Englishman.

ટોપું, *s. n.* The eyelid. 2. A clumsy hat.

ટોય-લી, *s. f.* [See ટોય, તોય.] A small vessel for drinking water from.

ટોયો, *s. m.* [See ટોયું.] A person set to scare away birds from a field by crying aloud; a scarecrow.

ટોળો, *s. m.* [See ટોટા + ટો dim.] A large wooden peg thrust in to the wall; a large peg. 2. A stroke. 3. A stroke with a stick or bat; a blow. 3. Procrastination; delay; postponement.

Id. ટોટો મૂકું Lit. To place on a peg; to suspend. (*Fig.*) To pay no attention to; to overlook; to leave aside; to forget. ટોટો ભારવો-દેવો-ટોટો ચડાવું To raise false hopes in order to delay; to postpone. ટોટો ભારવો A trick in the game of ગીલી-દોડો.

ટોવા-વું, *v. i.* [Pass. of ટોવું.] To be exposed to public censure.

Prov. ખાઉ નય કોય, ને ટોવાય હુડા હુડા To let go the thief, and threaten the innocent.

ટોવું, *v. t.* [*Imit.*] To scare away birds by crying aloud.

Id. હુડા ટોવા To scare birds away from a field by crying aloud.

ટોવું, *v. t.* [See ટોવું.] To pour drop by drop.

Id. પાણી ટોવું To pour water drop by drop.

ટોળ, *s. m. n. f.* Mockery; fun; witticism; a pun; cracking jokes.

Id. ટોળ કરવી To make jokes; to crack jokes. ટોળ-ટોળ Several kinds of jokes.

Prov. ટોળ વગર હસતું ન આવે No laughter without a joke.

ટોળકિયા, *s. m. pl.* Members of one of the Brahmanical castes.

ટોળ-કી, *s. f.* [See ટોળ + કી dim.] A gang; a band; a body; a troop; a swarm; a crowd. 2. A clique; a league; a confederacy.

ટોળિયો, *s. m.* [See ટોળ.] A jester; a buffoon; a wag.

ટોળી, Same as ટોળ-કી.

ટોળું, *s. n.* Same as ટોળ-કી.

ટોળ-ટોળી, *adv.* In gangs; in troops; in crowds.

ટો-કાર, Same as ટો-કો.

ટોકાર-રવ, *s. m.* [See ટોકો + રવ.] Same as ટો-કો.

ટો-કો, *s. m.* [See ટોવું + S. કાર showing the sound of the preceding letters.] The voice of the cuckoo, peacock, &c. 2. A call. 2. A continued voice. 4. A voice interrupting a continuous speech so as to encourage the speaker.

૬૦

૬, The twenty-third letter. and the twelfth consonant of the alphabet.

૬સાવું, *v. i.* [Pass. of ડસાવું.] To be closely united. 2. To be swallowed at once.

૬-૬-૬, *adv.* [*Imit.*] Indicating reiterated strokes with a hammer, &c. 2. *s. f.* A din; clatter; clank.

૬૬

૬કર-ઈ, } *s. f.* [See ડકાર.] The dignity or position of a ડકાર; greatness.

૬કરા-ભો, Same as ડકાર.

૬કરા-બી, *s. f.* } The wife of a ડકાર.

૬કરા-બી, *s. n. pl.* }

૬કર, *s. f.* A particular caste among

the Hindus. 2. *adj.* A term of respect applied to Bhātias and Luwāṇās.

કમ, *s. m.* [See કમ-કું.] A deceiver; a rogue; a knave; a cheat. 2. *adj.* Roguish.

કમ-ખાત્ર, *s. f.* [+ ખાત્રી play *fr.* P. ખાત્રી player *fr.* ખાત્રી to play.] Deception; trickery; roguery; fraudulent dealings; artfulness; cunning.

કમ-વિદ્યા, *s. f.* [વિદ્યા.] The art of cheating; fraudulent arts; roguery; cunning.

કમ-કું, *v. t.* [S. રથ a rogue *fr.* રથ to hide.] To cheat; to deceive; to defraud; to delude.

કમ-વેડા, *s. m. pl.* [+ S. જીતિ way of living *fr.* જીત to be, to exist.] Knavish arts.

કમ-ઈ, Same as કમ-ખાત્ર, કમ-વિદ્યા કમ-વેડા.

કમ-ફે, *adj.* [+ કાર doing.] Deceitful; misleading; artful; knavish; cunning.

કમ-કું, *v. i.* [Pass. of કમ-કું.] To be deceived, defrauded, or deluded. 2. To be disappointed; to be balked.

કમ-કર-કું, *v. i.* [See કું + કાર doing, or કાર cold.] To be cold. 2. To be stiff with cold.

કમ-ક, *s. f.* [Redup. of S. રથ to stand.] A crowd; a multitude; a throng.

કમ-કાર-કું, *v. t.* [See કટ-કટ + કાર doing.] To blame. 2. To be angry with.

મેં દેવને તથા એને કમકાર્યા. — પ્રેમાનંદ.

કમ-કમ-કું, Same as કમ-કમ-કું.

કમ-ર-કું, *v. i.* [See કમ.] To be adorned; to be sightly; to work at the toilet and dress so as to be attractive; to titivate.

કમ-વેડ, *s. f.* [See કમ + વેડ.] Entertaining a guest with great pomp. 2. Hospitality.

કમ-કમ-કું, *v. i.* [Imit.] To remain hand even though shaken while being boiled (of grains).

કમ-કમ-કું, *v. i.* [Cf. ખ.ખળી ન.કું.] To be shaken in health; to lose health; to be infirm.

કમ-કારી, [See કમ + કાર doing.] Same as કમ-કારી.

કમ-કારી, } *s. f.* [See કમ + કાર.] Same as કમ-કારી.

કરે કોટરી સહુ માહોમાહે, નાગરી નાત મોઝાર છ;
વર નેહએ તો નરસિંયા ઘેર, વરસ થયાં છે બાર છ.

— હરિદાસ.

ખેર, *adj.* [See કહો + ખેર fond of *fr.* ખુદન to eat.] Jocular; jocose; funny; humorous; witty.

કહો, *s. m.* [Imit.] A joke; fun.

Id. કહા-મરકરી, કહા-ખાત્ર Jeering; ridiculing; deriding.

કમ-ક, *s. f.* [See કમ-કાર-કું.] Throbbing; heaving; beating (of the heart). 2. A gait, by which the rings worn on the toes make a tinkling sound.

કમ-ક-કું, } *v. i.* [Guj. કમ Imit. + S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* ક to do.] To throb; to beat; to pulsate; to palpitate. 2. To walk so that the rings worn on the toes produce a tinkling sound.

કમ-કે, *s. m.* A throbbing or shooting; a violent pulsation. 2. A stylish gait, in which the rings worn on the toes make a sharp tinkling sound. 3. Sharpness and keenness (of cold); the painful sensation caused by cold.

કમ-કમ, *s. f.* [Imit.] A hollow sound. 2. Emptiness. 3. The sound or action of throbbing or shooting, of hammering, or banging, or of the ringing of empty vessels. 4. *adv.* Imitative of the sound made by the falling of empty vessels, or by hammering.

Id. કમ-કમ-પાળ A lout without wit or money. કમ-કમ પાડ આપવો To beat.

Prov. કમ-કમ પાળ, ને મદન ગોપાળ Absolutely resourceless and yet proud; a fop.

કમ-કમ-કું, *v. i.* To throb; to beat. 2. To clank; to ring.

કમ-કમ-ક, *s. m.* [+ કાર.] Loud clanking, ringing, or clanging; a twang; a clank; a clang; a ringing, &c.

કમ-કમ-કાર, *s. m.* Same as કમ-કમ-કાર, કમ-કાર.

કમ-ક-કું, *v. t.* [See કમ-કમ.] To shake till

the joints become loose and rattle.

Id. હાડકેરી કાઢવું To drive away.

કંડ, Same as કંડી.

કંડ-કંડ, s. f. Same as કંડી. 2. Tranquillity as a result of the satisfaction or fulfilment of desires.

Id. કંડક વળવી To be tranquil as a result, &c. કંડક રાખવી To allow to be cool. 2. To make slow; to slacken. 3. To be tranquil.

કંડી, s. f. [See કાંડ, કાંડ, કાંડક.] Cold; coldness; coolness. 2. The sensation of cold. 3. A cooling quality.

કંડુ, adj. Cold; cool; cooling.

Id. કંડુ પડવું To become cold. 2. To lose brightness (of a colour). 3. To be tranquil, to be pacified; to be free from excitement. કંડુ પાડવું To make cool. 2. To lessen the brightness of. 3. To tranquilize; to pacify; to free from excitement. કંડુગાર Very cool; cold. કંડુગાર થઈ જવું To be quite free from excitement. 2. To be overawed; to be terrified. કંડા લેલીનું Obtained without trouble. કંડી મરડરી A jest uttered with a serious face. કંડુ પાણી રેડવું To put out (a fire) by pouring cold water on it. 2. To throw cold water on; to discourage. કંડે પેટે Coolly; without being affected or excited.

કંડિલ, s. n. [S. स्थल a spot of ground prepared for a sacrifice, a barren field] A spot prepared for a sacrifice; an altar.

Id. કંડિલ જવું To go to answer a call of nature; to go to stool (among Jains).

કપ, } adv. [Imit.] Making a dull sound.

કપ-કપ, } v. i. To make a dull sound

while being set down (of a vessel).

કપ-કાર-કું, v. t. [See કપ + S. કર suffix showing the sound of the preceding letters.] To strike; to clash.

કપ-કે, s. m. Rebuke; censure; reprimand; blame; reproach. 2. A wiggling. 3. A stigma; a slur; a blot; imputation of a crime.

Id. કપકે દેવે To reprimand; to rebuke.

કપકે મળવો-ખાવો To be rebuked.

કપલ-કું, v. i. [See કપલ, કપલ.] To be beaten. 2. To undergo unnecessary trouble.

કમ-ક, s. f. [Cf. કમ-કમ.] The act of walking with a graceful easy air. 2. A graceful easy gait.

કમક-કમક, adv. Walking with a graceful and easy gait.

કમ-ક-કું, v. i. To walk with affected nicety and delicacy; to mince; to walk with grace or stateliness.

કમ-કારી, Same as કમ-કે.

કમ-કે, s. m. A jingling or clinking sound of ornaments made while walking with a stately lair. 2. Strutting or stalking; stately steps and a swelling air.

કમ-કમ, adv. [Imit.] Jingling; clinking; tinkling.

કમ-કમા-ટ, s. m. A jingle; clinking; tinkling. 2. Empty pomp; vanity; pride.

કમ-જી, s. f. [See કામ a place.] A stand on which a book is placed while reading

કર-કર-વ, s. m. [See કર-કું + કર-વ.] A definite contract.

કર-કામ, } s. n. [See કર-કું + કામ, કેકાકું.]

કર-કેકાકું, }

A fixed residence.

કર-કું, v. i. [Hem. Des. ટીરકું = S. ગર્વિત્મ pride, ક્ષ્વ સ્થિત્મ standing erect; (Cf. Hindī ટાડી; fr. S. स्थिर steady fr. स्था to stand.] To become fixed, settled, determined, or decided. 2. To stay or dwell; to be settled at, in, or with. 3. To last; to continue. 4. To subside; to settle; to sink to the bottom and repose there. 5. To freeze; to congeal; to assume a solid state. 6. To be pacified; to endure; to stay. 7. To be resolved.

જેવું, જેવું, જે, જમ કાળે, તે તેહને કર કારે.

—દયારામ.

Id. પેટ કરવું. Lit. To feel cool in the stomach. 2. To be satisfied; to be gratified to be pleased. આંખ કરવી To be gratified; to be pleased (of the eyes). યાદથી કરી જવું To be congealed with cold. કરી કામ બેસવું To be

settled firmly. 2. To sit down calmly at one's ease.

ક્રી.વ, *s. m.* Settlement; decision; determination; resolution. 2. Stay; settledness at, in, or with. 3. Agreement; award.

ક્રી.વ-પત્ર, *s. n.* A decree; a judgment.

ક્રી.વ-જું, *v. t.* To settle; to fix; to appoint; to decide. 2. To congeal; to turn from a fluid to a solid state; to cause to become cool; to let cool.

ક્રી-કામ, } *s. n.* [See ક્ર-કામ.] A fixed
ક્રે-કામ, }

residence or locality. 2. *adv.* In the original position; at rest; steadily.

ક્રે-લ, *adj.* [See ક્રજું.] Fixed; steady; strong. 2. Wise; possessed of gravity and good understanding; full of wisdom and great experience; discreet (of a person).

ક્રી.વા-જું, *v. i.* [See ક્રી.વ-જું, ક્રજું.] To be poured out. 2. To be emptied; to be empty.

ક્રસ, *adv.* [Imit. See ક્રસા-જું.] Closely; crowdedly. 2. Being amazed, confounded, or thunderstruck.

ક્રસ-કબાજ, *adj.* Smart; energetic; prompt.

ક્રસ-કા-દાર, *adj.* [See ક્રસ-કા + P. દાર having.] Sounding; clashing.

ક્રસ-કો, *s. m.* A sudden or abrupt blow. 2. A haughty gait.

ક્રસ-જું, *v. i.* To sink deep. 2. To be imprinted or impressed on the mind or memory.

ક્રસા-ક્રસ, *adv.* Completely; compactly; closely.

ક્રસા-દાર, *adv.* [See ક્રસા + દાર P. having.] Producing an impression on the mind. 2. Dignified; stately in appearance.

ક્રસા-બંધ, *adv.* [+ બંધ-જું.] In such a manner as to produce an impression on the mind. 2. Being dignified or stately.

ક્રસા-વ-જું, *v. t.* [Caus. of ક્રસ-જું.] To impress on the mind or memory.

ક્રસો, } *s. m.* An impression. 2. State;
ક્રસો, }

dignity; airs; mien; stately appearance.

ક્રિ.ચો, *s. m.* A seed; a stone in a fruit; a nut.

ક્રિજું, *s. n.* [See ક્રમ-જું.] Deceit; knavery; trickery; cunning. 2. A dish of food (slang).

ક્રિડું, *s. n.* [See ક્રિડ-ડી.] A skeleton. 2. The upper part of the turban.

ક્રિડું, *s. n.* A peg; a wooden pin.

ક્રિસ, *adj.* [See ક્રસ, ક્રસા-જું.] Firm; hard. 2. Clear and high. 3. Fixed; fast. 4. *s. f.* Firmness in texture; firmness.

Id. ક્રિસ મારવી To be proved.

ક્રિસ-જું, *v. t.* To make close. 2. To cram; to stuff; to ram; to drive hard together. 3. To eat voraciously or greedily; to quaff. 4. *v. i.* To cough.

ક્રિસી, *s. f.* Same as ક્રિસો.

ક્રિસો, *s. m.* [Imit.] A cough.

ક્રિ-ક્રિક, *s. n.* The act of placing things in order, or the act of giving them a false showy appearance. *adv.* Being well arranged.

ક્રિકર, *s. m.* } [See ક્રિકાર.] The Raj-
ક્રિકરી, *s. n. pl.* } puts.

ક્રિકરિ-ચો, Same as ક્રિકાર.

ક્રિકર પાક ક્રિકર રે, જમને ક્રિકરિયા. — પ્રેમાનંદ. 2. A kind of scorpion. 3. A kind of gonorrhoea.

ક્રિકાર, *s. m.* [S. ક્રિકાર.] The name of a tribe of Rajputs. 2. The chief amongst certain tribes of Rajputs. 3. An honorific title after the name of a distinguished person; a title of respect. 4. A god; an image of a god.

Prov. ક્રિકાર ગયા, ને ક્રમ રહ્યા The reality is lost, and falsehood has taken its place.

ક્રિકાર-જી, *s. m.* Same as [દેવ.] ક્રિકાર A god. 2. A name of Vishnu.

ક્રિ-બલી, *s. f.* [ક્રિ Imit. + બલી.] A stroke of the bat on the બીલી.

ક્રિજું, Same as ક્રિજું.

ક્રિડ, *s. m.* [Hem. Des. ક્રાળ = S. માન: pride, respect, *fr.* S. સ્થાનમ manner of standing *fr.* સ્થા to stand.] State; dignity; pomp; pageantry; superb equipment.

Id. કાલ રચવો To decorate; to beautify.

કાલકી, *s. f.* [See કાલ + કી, રે, છું, *fr.* S. ૨ dim.] A bier; a bamboo bier; a frame-work of bamboos for carrying a dead body to the burning ground.

કાલકાલ, [See કાલ + કાલ redup. of કાલ intensifying the meaning.] Great pomp.

કાલકીયું, *adj.* [See કાલ a frame.] Dilapidated; shaky.

Id. કાલકીયું બેસી જવું-ભાંગી પડવું To be dilapidated and crumbling down.

કાલકી, } *adj.* Pompous; showy.

કાલકું, *s. n.* A frame-work; the body. 2. The large bones of the loins and chest. 3. A broken and shaky frame-work. 4. Anything broken and dilapidated. 5. Severe cold owing to the rains. 6. Grains of bajri twice beaten and made clean.

Id. કાલકી ભાંગવા-રંગવાં To get the loins bruised by a heavy fall. કાલકી ભાંગવાં-રંગવાં-વેરી નાખવાં To beat severely. કાલકી બેસવાં To be reduced to a miserable condition. 2. To be discouraged.

કાલકું, *s. n.* [S. સ્થાન a place *fr.* સ્થા to stand.] A horse-stall. 2. *s. f.* Coquettish airs; coquetry.

કાલકું, *s. n.* [Hem. Des. ટાળ *fr.* સ્થાનમ્ a place. *fr.* સ્થા to stand.] A post; a place; a station; a locality; a spot. 2. A police-station.

કાલ, *adj.* [S. સ્થાન to be fixed. Or S. સ્થાન] Fixed; settled; firm; fast.

કાલ, *s. n.* [Dh. Des ટાલ = S. સ્થાન strength, *fr.* S. સ્થાન.] A place generally; a post; a spot; a locality.

મારે કાલકું એક કાલ, તારી નતડી રે. —દયારામ. 2. A pot; a vessel.

Id. કાલ બેસવું-પડવું To be at rest. 2. To recover. 3. To remarry. કાલ બેસાડો lit. To fix; to settle. 2. To settle a widow in life by remarriage; to give away (a widow in remarriage). કાલ શોધવું To search out a husband for a widow. કાલ ડેકાણા વિનાવું Without a fixed residence (of a person). 2 Irregular; disorderly. 3. Stupid: having lost the ba-

lance of the mind.

Prov. કાલ તેવી કિકરી, ને મા તેવી દિકરી As is the father, so is the son.

કાલકું, *adj.* Fixed; settled; firm. 2. *adv.* Totally; quite.

કાલે-કાલ, *adv.* [+ P, વ and + કાલ.] In all places; everywhere; wherever.

કાલ, *s. m. n.* [See કાલકું.] Frost; dew; nipping cold. 2. Same as કાલ. 3. *s. m.* A carpenter.

કાલ, *adv.* [S. સ્થિર fixed *fr.* સ્થા to stand.] An emphatic particle qualifying verbs, and expressing suddenness and completeness of loss, ruin, or destruction, and corresponding in English to "outright; smack, clean, quite, utterly."

Id. કાલ કરવું-મારવું To kill on the spot; to put to death at once.

કાલકું, *s. f.* [See કાલકું.] Coolness; a cooling property.

કાલકે, *s. m.* [See કાલ frost + કાલ doing.] Satisfaction; gratification; fulfilment of desires. 2. Contentment.

Id. કાલકે કાલવો To give satisfaction; to fulfil desires.

કાલકું, *v. t.* [Caus. of કાલકું.] To let cool down. 2. To freeze. 3. To consolidate. 4. To extinguish. 5. To pacify. 6. To gratify.

Prov. કાલો તેવાં કરજો, ને બાળો તેવાં બજજો You will reap as you sow.

કાલકાલકું, *v. t.* [See કાલકું empty.] To empty; to pour out.

કાલકું, *adj.* [Hem. Des ટકો = S. નિર્ધન having no wealth, poor.] Empty. 2. Vain; vacant; disengaged; unemployed. *adv.* To no purpose.

કાલકું-માલકું, *adj.* [માલકું redup. of કાલકું.] Quite empty. 2. In vain

કાલકાલકું, *s. f.* [See કાલકું.] Steadiness-firmness. 2. Discreetness; a discreet appearance.

કાલકું, *adj.* [Dh. Des. ટાલકું = S. સ્થાપિત established, set, fixed, *fr.* S. સ્થા to place *fr.* સ્થા to stand.] Steady; firm. 2. Discreet; judicious; wise; sagacious.

કિંચ-ચું, *adj.* Short of stature; dwarfish; dumpy; low; undersized.

કિંકિ-યું, *s. n.* [See કિંકિ-યું.] An old house in a dilapidated condition.

કિંકું, *adj.* Useless; unserviceable.

કિકરી, *s. f.* A chip or fragment of an earthen pot; a shred.

કિકરું, *s. n.* An earthen vessel, or a broken portion of it; a bit of an earthen pot. Same as કિકરું.

Id. [કિકરાવું વાસણ] An earthen vessel. **કિકરું કુટવું** To be distressed in matters of food, &c 2. To lose one's occupation or employment. **કિકરું ફેરવું** To deprive one of one's employment or means of livelihood. **ઠેર ઠેર કિકરાં ફેરવાં** To throw up one's employment at several places. 2. To be employed in several occupations or subjects of study, and not to stick to one. **કિકરામાં ધૂળ પડવી** To be cursed (as a term of abuse).

Prov. સાચું ફેરવે તે કિકરાં, ને વહુ ફેરવે તે કલેદાં One endeavours to minimize one's own fault, but to magnify a subordinate's fault **કિકરી ધડાને ફેડી નાખશે** A small person may do a great harm to a great person.

કિંચ-કું, *s. n.* [S. સ્થા to fill up.] A stich; a patch.

Id. કિંચું ફેરવું To patch up.

કિંકાળી, Same as કોકારી, કોકાળી.

કિંસિ-યારી, *s. f.* [Guj. કિસી = Eng. *liss* Imit.+S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters.] A joke; a jest.

કીક, *adv.* [S. સ્થા to stand.] Uprightly; justly; properly; very well. 2. Suitably. 3. Fittingly. 4. Precisely; correctly; truly; exactly. 5. Becomingly.

Id. તમને સરીરે કીક લાગે If you feel well enough. **કીક કરીને સમજાવવું** To explain fully and clearly. 2. To explain a matter or deliver a message so that the hearer may be favourably impressed. **કીક કરવું** To set right. **તારું સધળું કીક કરીશું** We will arrange everything for you; we will do nothing that will do you harm. **કીક પડે છે** It is convenient; it is easy.

કીક-કીક, Same as કીક-કીક.

કિંસિ-યારી, *s. f.* કિકરી.

કીકા-કીક, *adj.* So so; indifferent; middling.

કી-કી, *adv.* [Imit.] Laughing loudly.

કીકું, Same as કિંકું.

કીખ, *s. f.* The lower flat part of a broken earthen pot. 2. A large piece of a broken earthen pot.

કીખો, Same as કીખ-ચો.

કુંચ-ચું, *s. n.* } [See કુંચ-કું.] Raw or dry food.

કુંચ-કું, *v. i.* To eat raw or dry food after the use of an intoxicant.

કુંચા-ર, *s. m.* Eating raw or dry food after the use of an intoxicant. 2. Same as કુંચ-ચું.

Id. કુંચાર પાણી લેવાં To drink an intoxicant and eat dry food at one's pleasure; to be pleased with the drink and food one has received.

કુંક-વા-કું, *v. i.* [See કુંકું.] To be stiff with cold. 2. To tremble by excessive cold.

Id. ટાંઠે કુંકવાઇ જવું To be stiff with cold.

કુંકું, *adj.* [Hom. Des. કુંકું = S. કિંચ-કાર: he whose hands are cut off.] Having the body deprived of the hands. 4. Having the point-end broken off; blunt. (of a weapon.). 3. *s. n.* The stump of a tree, shrub, or plant, deprived of its branches.

Id. કુંકામાં હેલવું To be careless about.

Prov. કુંકી ચૂડો પહેરવા ગઈ, ત્યારે નરદિયો માંદો પડ્યો Misfortunes never come singly.

કુંકી, *s. f.* The chin.

કુંસ-લો, *s. m.* Same as કુંસો, 2. A taunt; taunting words.

કઈ નખોદણે આ સંસાર માંડ્યો હશે કે, આવાના કુંસા ખાઈ પેટ ભરવું પડે છે ! —મેમાનંદ.

કુંક-વા-કું, Same as કુંક-વા-કું.

કુંક-વો, *s. m.* [Guj. કા Imit + redup. Cf. ક-ક-વો.] Loud lamentations.

Id. કુંકવો મૂકવો To weep aloud,

કુમરી, s. f. [See કમ-કમ, કમ-કે.] A kind of song. 2. A species of amorous composition.

કુમરો, s. m. A kind of beads made from stones, worn by a particular class of devotees. 2. A particular preparation of large broken grains of millet.

કુસકી, s. f. Breaking wind.

કૂશ, } s. f. [See કુસો, કેસો.] Pain in the
કૂશ, }
કૂસ, }

flesh and bones caused by being beaten; bodily exhaustion.

Id. કૂશ કાઢવી To put one to great trouble; to tire a man by obliging him to do much work.

કેક-ડી, s. f. [See કેક-ડું.] Mockery; a jest; a joke; fun; drollery. 2. [See કેક-ડો.] A jump; a leap (of a child).

Id. કેકડી કરવી To mock at; to expose to ridicule. **કેકડી ભરવી-મારવી** To jump over (of a child).

કેક-ડો, s. m. A bound; a leap; a jump; a spring.

Id. કેકડો મારવો To leap; to spring. **કેકડો ભરવો-મારવો** To jump over.

કેક-ડું, v. t. [S. સ્થા to stand.] To jump over.

કેક-ડું, v. t. [See કેક-ડું.] To beat; to strike.

કેકાણું, s. n. [See રયાન.] A place; a spot. 2. An abode; a dwelling. 3. The unknown spot (of an article lost or sought for). 4. A station or post; an address. 5. Steadiness. 6. Consistency; harmony of conduct or speech. 7. Appearance; signs (of a thing forthcoming or to be done). 8. Certainty; constancy. 9. The utmost extent or profundity; the limit. 10. Seat; home; dwelling-place.

Id. કેકાણું કરવું To turn to use. 2. To write the address or the destination on a letter; to write the post-office address. **કેકાણું** In the place of; instead of. **કેકાણું કરવું** To put in the right place. 2. To place securely; to conceal. 3. To kill. 4. To kill and hide the dead

body. **કેકાણું આવવું** To resume one's position.

2. To come to one's senses. કેકાણું લાવવું To bring one to one's senses. 2. To humble. **તેના પેટનું કેકાણું કરવું** To provide for his maintenance. **એનું લણવાનું કેકાણું હું કરીશ** I shall arrange for his education. **તેનું કેકાણું કરવું** To provide for him. 2. To find work for him. **એના વરનું કેકાણું પડ્યું નહિ** No husband has been settled for her. **તારું કેકાણું ક્યાં છે ?** I see, there is no steadiness in you. **તારા બોલવામાં કેકાણું નથી** There is no consistency in your speech. 2. There is no truth in what you say. **કેકાણું પડ્યું-યવું** To be settled; to be at rest. **કેકાણું પાડવું** To fix; to settle; to establish in the world. **કેકાણું એસાડવું** Same as કેકાણું કરવું. **કેકાણું રહેવું** To be considerate; to be prudent; not to be rash; to behave honestly.

કે-કે, s. m. A tap; a stroke. 2. Keeping time while singing.

Id. કેકા ધરવો To keep time in music.

કેક, adv. Up to the end; up to; as far as; to the destination. 2. Direct; straight; precisely; exactly.

કેક-ડું, adj. Clever; expert; smart; skillful; ingenious.

Id. તું તો મને કેકનો મજા ! You know the unfavourable points in my antecedents from their beginning. 2. You will be my equal in cunning to the end. 3. I cannot overreach you in cunning; you are not inferior to me in cunning.

કેકુ, s. m. A robber who follows travellers on their way, and plunders them at a convenient place.

કેપ-લી, s. f. } [See કેપ-ડું, થાપ-ડું.] A thick
કેપ-ડું, s. n. }
sweet cake. 2. A small thick square piece of anything moist beaten and spread out.

કેથુ, s. n. Stumbling; a stumble.

કેબો, } Same as કેબો, કેલો.
કેલો, }

કેર, adv. [See સ્થિર, કાર, કેર, કેકાણું.] In the right place. 2. In the original state.

Id. કેર કરવું-મારવું Same as કાર કરવું under

કેર, કેરું કેર આવવું To return to one's original place. 2. To resume one's original state.

કેર-કેર, *adv.* Everywhere.

કેર-વ-વું, *v. t.* [Caus. form of કેર-વું.] To settle; to fix; to decide; to appoint; to determine; to resolve. 2. To settle the hand on a writing-board.

કેર-વું, *v. i.* To happen; to occur. 2. To be settled; to stay.

Id. કેરી જવી To happen, to occur (of a quarrel).

કેરા-વું, *v. i.* [Pass. of કેર-વ-વું.] To be settled; to be fixed.

અંગે ઉમંગ થયા પ્રેમે પિયુ તણા, કીક કેરાઈ રહ્યું,
જવ બુદ્ધિ નતી. —ભોળેભગત.

કેરા-વ, A dialectal variant of કેરા-વ.

કેલ-મ-કેલા, *s. f.* [See કેલ-વું.] Pushing; crowdedness.

કેલ-વું, } *v. t.* [See સ્થળ place.] To push;
કેલ-વ-વું, } to shove; to press; to thrust; to crowd. 2. To postpone.

Id. વહાણ કેલવું To push or sail a boat. સંસારનું નાવ કેલવાનો બોલો The burden of managing the affairs of one's family. કામ કેલવું To push on work. 2. To dispose of work. મુદત કેલવી To postpone business.

કેલા-કેલ, Same as કેલ-મ-કેલા.

કેસ, *s. f.* [See કેસ-વું, કેસ-વું.] A knock; a push. 2. An impediment. 3. Striking of the foot against a stone; stumbling. 4. A loss. 5. Anything which helps in pushing; a pin; a knob.

Id. કેસ ખાવી To stumble. કેસ મારવી To give a push with the foot. 2. To throw an obstacle in one's way. કેસે-કેસવે-કેસ પર ચલાવવું To postpone from day to day. 2. To despise; to be careless about.

કેસ-છિ-યું, *s. n.* Anything which helps in pushing. 2. A guard-ring.

કેસ, *s. f.* [Imit.] Same as કેસ.

કેસ-વું, *v. i.* [Imit. See કેસ-વું.] To cough. 2. To cram; to ram. 3. To curb; to restrain; to constrain; to control; to keep within proper bounds.

કોસો, *s. m.* [Imit.] A blow with the fist; a box. 2. A cough.

કોક, *s. f.* [See કોક-વું.] A blow or stroke with a stick or a cudgel. 2. Censure.

કોક-કોક, *s. f.* [+કોક redup. of કોક.] Continued knocking; the sound of repeated strokes in several directions.

કો-કર, *s. f.* [Guj. કો Imit. + S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters] Same as કેસ.

Id. કોકર ખાવી-લાગવી-વાગવી To stumble. 2. To suffer harm; to be hurt. 2. To suffer a loss. કોકર મારવી See કેસ મારવી under કેસ. કોકર મારીને In spite of all obstacles.

Prov. કોકર વાગે, ત્યારે સમજણ આવે Difficulties, and not facilities, are one's best teachers.

કો-કરા-વું, *v. i.* To stumble. 2. To learn a lesson from bitter experience.

કો-ક-વું, *v. t.* To knock; to strike; to beat; to tap; to pat. 2. To hammer. 3. To guess. 4. To have sexual intercourse with a woman (slang).

Id. ગપ્પાં કોકવાં, ડિંગ કોકવું, To make hap-hazard statements. કોકીને લેવું To take by force. કોકી બેસાડવું To make to fit by force or contrivance.

કોકા-કોક, *s. f.* [See કોક-કોક.] Repeated striking or hammering.

કો-કો, *s. m.* [See કોક-વું.] A stroke. 2. A paramour (slang).

કોહ, *adj.* Dull; stupid; sluggish of understanding.

Prov. કોહ નિશાળિયાને વતરણાં ધણી A bad workman quarrels with his tools.

કોખડું, } *adj.* [See કોખરો.] Ugly looking;
કોખડું, } not having a decent form; clumsy.

કોખરી, Same as કોહ.

કોથો, *s. m.* [See કોસો.] A blunted end of a piece of wood. 3. A blow given with a blunt end of a piece of wood.

શિવ સનકાદિકને જવ દાખ્યો, તવ થઇ ગયો જ્ઞાન તે કોથો.

—દયારામ.

ઠોર, *s. n.* Same as ઠેકાણું.

અકર્મી એક અસાગિયા, બીડું લે તે ઠોર;
અમૂલક તે અતિ ઘણું, આવી સોના મોઢોર.

—સામળાનંદ.

2. A kind of sweetmeat.

ઠોર, *s. m.* [Eng. store.] Money collected in a large quantity; a store of money.

ઠોર, Same as ઠોર.

પ્રથમ પ્રીત શું કરવા કીમી ? દુદ્ધ ઉપર થઈ ઠોર રે.

—નરભેરામ.

ઠોરી ભે-વું, *v. t.* To take by force. 2. To win.

ઠોલિયું, *adj.* Jocular; rude; abusive. 2. Flighty; accustomed to give oneself airs; whimsical.

ઠોલિ-યો, *s. m.* A man without wife, family or home, without employment or substance, and without connection or credit.

2. A rude, illiterate fellow.

ઠો-વા-વું, *v. i.* [See ઠો-વું.] To be detained; to be stopped.

ઠો-વું, *v. t.* [See થોલ-વું.] To detain; to stop.

ઠોસો, Same as ઠોંસો.

ઠોળિ-યાં, *s. n. pl.* A kind of ear-ring.

ડ.

ડ, The twenty-fourth letter of the alphabet, and the eleventh consonant.

ડંશ, } Same as ઢંશ, ડંખ.

ડંશ-વું, } Same as ડંખ-વું.

ડંચ્યાં, Same as ડેચ્યાં.

ડકો, Same as ડોકો.

ડકો, *s. m.* [Eng. Dock. See ઢકો.] A dock; a wharf; a quay.

ડખલ, See ઢખલ.

ડખળિ-યું, *s. n.* A liquid preparation of whey, in which certain kinds of vegetables are boiled.

ડખું, *s. n.* Boiled pulse.

ડખો, *s. m.* Same as ડખું. 2. Confusion; disorder.

ડખોળ-વું, *v. t.* To shake and mix together.

ડગ, Same as ડગ-વું.

ડગ-ડગ, *adv.* [Imit.] Imitative of the sound or expressive of the movements of a rickety thing; shaking; trembling; tottering.

ડગ-ડગ-વું, *v. i.* To shake; to tremble.

ડગ-ડગો, *s. m.* Hesitation.

ડગ-મગ, Same as ડગ-ડગ.

ડગ-મગ-વું, *v. i.* To totter; to shake tumultuously. 2. To rock; to quail with fear. 3. To shrink from; to fail in.

ડગર, *s. f.* [Hem. des.] Way; road.

ડગલી, *s. f.* [See ડગલો.] A jacket; an outer garment; a small coat.

ડગણું, *s. n.* [See ધગ-ણું.] A step; the distance between the two feet in walking; a pace.

Id. ડગણું ભરવું-દેવું To walk further; to proceed. 2. To take steps. એણે ડગણું ભરવું To be cautious before proceeding with one's work. ડગલે ડગલે Lit. At every step. Hence, 2. At short intervals; at every moment; frequently.

સાચા કાણે કાણે ક્યાં થાશે? ડગલે ડગલે સમ શા ખાશે?

—દયારામ.

Prov. ડગલે દૂર, તે દેશાવરે દૂર Out of sight, out of mind.

ડગણું, *s. n.* [See ડગલો, ડગલી.] A small coat. 2. A child's coat.

ડગલો, *s. m.* [Hen. Des. ડગલો = S. મવનોપરિ મુમિ તલમ્ a mud roof of a house, the roof of a house, an upper storey covered with mud, a terrace at the top of a house, covered with mud, a mud-terrace. See ઢગલો, ઢગ. (J. Mar. ઢીંગ, ઢગ (a cloud). A coat; a cloak.

ડગ-વું, *v. i.* [See ડગ-ડગ.] To tremble; to totter; to rock; to shake tremulously. 2. To give way; to yield. 3. To crouch before; to shrink; to fail; to falter; to waver. 4. To deviate; to swerve from.

ક્રમ-જી, *s.m.* A thick flat piece of wood with which a heavy thing is kept in its position.

ક્રમ-જી, Same as ક્રમ-જી,

ક્રમ-મજી, Same as ક્રમ-મજી.

ક્રોકો, *s.m.* [S. દ્રક્કા.] A large kettle-drum. 2. A stroke of a bell. 3. A public notice; notoriety; publicity. 4. Joy on account of success

Id. ક્રોકો વાગવો-યવો Lit. To beat a drum, Hence. 2. To strike a bell. 3. To bring to public notice; to be well-known. 3. To be congratulated on success. ક્રોકો કરવો To declare with the beat of drum. ક્રોકો નિશાન A big tomtom with a flag over it.

ધડિયાળ ધડી થાય જ્યારે, પૂતળી જઈ ક્રોકો મારે.

—ગિરિધર.

ક્રોકો, *s.m.* [Eng. Dock.] A wharf; a quay. 4. A perpendicular bank or mole raised for the convenience of lading or emptying vessels.

ક્રોમ, Same as ક્રંશી.

ક્રોમ, *adv.* [See ક્રંશી.] Being astonished; being amazed; being thunder-struck.

ક્રોમ, Same as ક્રંશી.

ક્રોમ-ફે, *s.n.*

ક્રોમ, *s.m.*

ક્રોમ-ફે, *s.m.*

cudgel.

ક્રોમ, *adv.* [Imit.] “No”, conveyed by the sound “dacha” of the mouth.

ક્રોમ-કાર-કુ, *v.t.* [+ S.કાર suffix showing the sound of the preceding letters *f.r.* ક્ર to do.] To utter the sound dacha (ક્રોમ) in order to drive away birds, cattle, &c.

ક્રોમ-કારી, *s.f.*

ક્રોમ-કારી, *s.m.*

negation; saying “no” with contempt.

ક્રોમ-કિ-કુ, *s.n.*

ક્રોમ-કુ, *s.n.*

ક્રોમ-કો, *s.m.*

gurgling sound. 2. Regurgitation in drinking. 3. A sudden feeling of terror or grief.

4. A sob.

ક્રોમ, *s.m.* [See ક્રોમ.] A cork; a stopper.

ક્રોન, *s.n.* [Eng. Dozen.] A dozen.

ક્રોમ, *s.n.* [See ક્રોમ-કુ.] The act of burying. 2. The state of being buried; a buried state.

Id. ક્રોમ ખાળ An underground receptacle for filth.

ક્રોતર, *s.n.* [See ક્રોમ-કુ to bury + અંતર another.] A divine visitation by which the world crumbling to dust, is completely destroyed, and buried.

ક્રંશી, Same as ક્રંશી.

જીઓ વટ જતાંને બોજ સહે, જીઓ અધ સદા કર કંડ મહે.

—દયારામ.

કંડ-કુ, Same as કંડ-કુ.

કંડ-ઈ, Same as કંડ-ઈ.

કંડ-કુ, Same as કંડ-કુ.

કંડિ-યો, Same as કંડિ-યો.

કંડુ-કો, Same as કંડુ-કો.

કંડો, Same as કંડો.

કપ-કા-જી,

કપ-કા-મજી,

} *s.n.* [See કામ-કુ, કામ-વ-કુ.]

The act of threatening; a threat.

કપ-કી, *s.f.* [Guj. કપ, કમ, કપ, Imit. See કુમ-કુ.] A dive; a dip; a plunge.

Id. કપ-કી મારવી To dive. 2. To remain concealed.

કપ-કુ, *s.n.* Same as કપ-કી.

કપ-કો, *s.m.* [See કપ-કુ.] A drop; a blot.

2. Fear; apprehension. 3. A kind of fried food made of gram-flour alone.

Id. કપ-કો પ.વો To be stained or spoiled with drops falling.

કપ-ટ-કુ,

કપ-ટ-બેસ-કુ,

} *v.t.* [See કામ-વ-કુ, કામ-વ-કુ, કામ-વ-કુ.]

To get possession of by fraud.

કપ-પેટો, *s.m.* [See કપ-પેટો.] A bag to hold sugar, &c.

કપ, *s.f.n.* [P. દફ Or, Hem. Des. દફ = S. આયુધ વિશેષ: a kind of weapon, See કપ-જી.]

A kind of tambour; a kind of drum.

કપ-કા-વ-કુ, *v.t.* To launch.

કપ-કુ,

કપ-જી,

} *s.n.* [Hem. Des. દફ = S. આયુધ

विशेषः a kind of weapon.] A short and thick stick.

Prov. ઘોડાને ચામક, ને ગધેડાને ડકલું A whip for a horse, and a cudgel for an ass.

ક્રિયા-વર્ણ, v. t. [Ar. दफन to bury.] To bury.

ક્રિયા, s. f. [See ક્રિ.] A rumour; a fib; a lie; a falsehood. 2. Swaggering talk.

Id. ક્રિયા કરવી-મારવી-હાંકવી To put a rumour into circulation. 2. To swagger.

ક્રિયા, } s. m. [See ક્રિ two+ક્રિ fruit.

(f. ક્રિયા.) A stupid man; a stupid person.

ક્રિયા, adj. [See ક્રિયા.] Stupid; foolish; ignorant.

ક્રિયા-વર્ણ, Same as ક્રિયા-વર્ણ, ક્રિયા-વર્ણ, To be greatly put out; to be put to shame.

ક્રિયા-કા-વર્ણ, } s. n. Same as ક્રિયા-કા-વર્ણ,

ક્રિયા-કા-વર્ણ.

ક્રિયા-કા-વર્ણ, adj. [+ S. कल suffix showing "habit."] Skilled in diving.

ક્રિયા-કા, Same as ક્રિયા-કા.

ક્રિયા-કા, s. n. Same as ક્રિયા-કા, ક્રિયા-કા.

ક્રિયા-કા, Same as ક્રિયા-કા.

ક્રિયા-કા, adv. [Imit. Cf. टप-टप.] Pit-a-pat. 2. Quickly (of eating).

ક્રિયા-કા, } s. f. [See ક્રિયા.] A small ક્રિયા-કા.

બારશ માથ ખાઈને રે, વધારે ક્રિયા-કા પોતા.

—ક્રિયા-કા.

ક્રિયા-કા, s. n. A leathern bag.

ક્રિયા-કા, s. m. A round vessel made of hide for holding ghee, oil, &c.

ક્રિયા-કા, Same as ક્રિયા-કા.

ક્રિયા-કા, adv. [See ક્રિયા-કા.] Hastily; quickly (drinking, eating, shedding tears, &c.).

ક્રિયા-વર્ણ, Same as ક્રિયા-વર્ણ.

ક્રિયા-વર્ણ, Same as ક્રિયા-વર્ણ.

ક્રિયા, s. f. [See ક્રિયા.] A small box or casket.

ક્રિયા, s. m. [See ક્રિયા.] Suffocation. 2. A plug; a stopple.

पार्थ पाणि पवि नशुं, धनु धारतो अति शेषमां; नैर्ध नैध न नमतो, एभ्यो हरे वपशोषमां.

—પ્રેમાનંદ.

ક્રિયા, s. n. } The hinder part of a

ક્રિયા, s. m. } vessel; the stern of a ship.

ક્રિયા, Same as ક્રિયા.

ક્રિયા, s. m. [See ક્રિયા-વર્ણ.] A little box; a large casket. 2. A paper lantern; a round lantern. 3. A cattle-pound.

ક્રિયા, s. m. [See ક્રિયા-કા, or ક્રિયા-વર્ણ, or supra.] A mouthful.

Id. ક્રિયા મારવા To eat hastily with large mouthfuls.

ક્રિયા-વર્ણ, v. t. [See ક્રિયા-કા, ક્રિયા-વર્ણ.] To plunge; to dip.

ક્રિયા-વર્ણ, v. t. To plunge; to dip; to soak in a liquid.

ક્રિયા, Same as ક્રિયા.

ક્રિયા, Same as ક્રિયા.

ક્રિયા-કા, s. n. [See ક્રિયા.] An instrument for canterizing.

ક્રિયા-કા, s. m. [See ક્રિયા. Or, Guj.કા Imit.] A kind of tambourine; a drum.

ક્રિયા-કા, s. f. [Imit. Cf. S. दुदुमि a drum.] A tom-tom; the sound of a tambourine. 2. A noise; a brawl.

ક્રિયા-કા-કા, s. m. Same as ક્રિયા-કા.

ક્રિયા-કા, s. n. [See ક્રિયા.] A small piece of sugar-cane. 2. A small stick.

ક્રિયા-કા, s. n. [See ક્રિયા.] A small cart drawn by two bullocks much used in Daman in Gujarat.

ક્રિયા-વર્ણ, v. i. [See ક્રિયા-વર્ણ.] To be in bloom; to put forth a large number of leaves.

ક્રિયા, s. m. n. [S. डमरु.] A sort of tabor shaped like an hour-glass. 2. A little rattle.

Id. ક્રિયા-વર્ણ Wise; sagacious.

ક્રિયા, s. m. [S. दमक.] A sweet-smelling plant or shrub.

ક્રિયા, s. m. [P. दमक dignity. Cf. દિમાક.] Pomp; show; pride.

ક્રિયા, s. f. [See ક્રિયા.] Loquacity. 2. Unnecessary expansion.

Id. ડંકાણ હાકવી To set a rumour in circulation.

ડંખર, *s. n.* [*S.* આડમ્બર.] False show; ostentation; pompous conduct.

Id. મેધાડંખર An assemblage of clouds.

ડંસ, *s. m.* [*S.* દંસ, See દંશ.] A sting; a bite. 2. Malice; spite; rancour.

ડર, *s. m.* [*S.* દર.] Fear; apprehension; dread.

Id. ડર રાખવો-ધરવો To have a fear of; to be afraid of.

ડર-કંજી, *adj.* Easily terrified; cowardly.

ડર-દર, *adv.* [*Imit.*]. Palpitatingly.

ડરપંતું, } *v. i.* [*Hem. Des.* ડરદ = *S.* વસ્યતિ
ડરંતું, }

he is frightened, *fr.* *S.* દર fear, See ડર fear, or દર્પ pride, terror, *fr.*; દર્પ, દર્પ, to be proud.] To fear; to be afraid; to dread: to be frightened.

ડરપી, Same as ડર-કંજી.

શું મલીન ડર્યા ! ડરપી ન ડર્યા. —મેમાનંદ.

Prov, ડરના સો કરના નહિ, ચૈાર કરના સો ડરના નહિ Don't do what you are afraid of doing, and if you do a thing be fearless as to the consequences.

ડરામણું, *adj.* [*See* ડર.] Frightful; fearful; dreadful; terrible.

ડરાવવું, *v. t.* To intimidate; to terrify by loud and wild bellowing and blustering; to terrify; to threaten.

ડર, *adj.* Terror-stricken; stupified with fear; struck with fear.

ડલી, *s. f.* [*See* દળ thickness.] A piece of woollen cloth placed below the saddle of a horse.

ડલો, *s. m.* [*Hem. Des.* ડલો rust of iron. See દલો.] A hoarded treasure; substance; property; stock. 2. A little lump or ball; a clogged or concreted mass. 3. A lump generally.

હમાન ચોરકે બનાયા નુંને ડલું (ડલો).

—ખાપુ સાહેબ ગાયકવાડ.

ડસ-ક-ડસ-ક, *adv.* [*See* ડસ-કું.] With sobs. 2. With interruptions.

ડસક ડસક આંસુ આવત, ચોર ગોવર્ધનિયા.

—કપીર.

ડસ-ક-લાં, *s. n. pl.* Same as ડસ-કું (spoken in tenderness).

ડસ-ક-લાં, *s. n. pl.* [*See* ડસ-કું.] Wooden stocks (for criminals).

બેડી, ડસકલાં ધાલ્યાં ચર્ણ, ધર્મ તજને નાખ્યા ધર્ણ.

—સામળામદ.

ડસ-કું, *s. n.* [*Guj.* ડસ *Imit.*] A sob.

ડસ-ડસ-કું, *v. i.* [*See* ડસ-કું. Or, ડસ, ડસ, ડંખ.] To be choked with emotion; to suffer silently.

ડસ-કું, Same as ડંખ-કું.

ડહાપણ, *s. n.* [*See* ડહા.] Wisdom; prudence.

Id. ડહાપણ કરવું-ડોહોળવું To affect to be wise. 2. To act beyond the limits of power, with which one is invested; to be officious. ડહાપણમાં દવ લાગવો-મૂળ પડવી To lose one's wits; to act as if one was devoid of wisdom.

ડળ-ક-કું, *v. i.* [*See* ઢળ-કું.] To be enticed.

દામે ડળકી ઢાઢ, મન માને, ત્યમ મહાલે.

—કૃષ્ણારામ.

ડળ-કું, *v. i.* [*See* ઢળ-કું.] To be reduced to the state of husk; to eat away the substance of corn and leave the husks (of insects, &c.).

ડળી, *See* ડલી.

ડાંક, } *s. m.* [*See* ડંખ, દંશ.] A large
ડાંખ, } green wasp. 2. A bright piece of metal placed under a precious stone to make it shine brighter. 3. A metallic cement.

ડાંખલી, *s. f.* } [*Hem. Des.* ઢગલો = *S.*
ડાંખળું, *s. n.* }

મવનોપરિસૂમિ તલમ્ an upper story of a house.] A small branch of a tree issuing from a larger one; a twig.

ડાંગ, *s. f.* [*See* દંડુ-કે.] A endgel; a thick stick; a long stick or club; a bludgeon; a pole.

ડાંગર, } *s. f.* [*S.* કડકાર.] The plant pro-
ડાંગર, } ducing the dark green pumpkin. 2. Un-

cleaned rice; rice in the husk; paddy.

ડંડ, *adj.* [See ડંડ, દંડ.] Rude; impudent; barefaced; shameless. 2. Sturdy; lusty. 3. Violent; overbearing; headstrong. 4. Wicked. 5. Single; unmarried.

ડંડ-ગા-ઈ, } *s. f.* Rudeness. 2. Forwardness. 3. Wickedness; roguery.

ડંડ-ગા, [See ડંડ + S. ક. dim.] Same as ડંડ.

ડંડ-ગા, Same as ડંડ-ગા-ઈ.

ડંડિયુ, *s. n.* [Hem. Des. ડંડ = S. સૂચ્યા સંઘટિતાનિ વસ્ત્ર લાઢાનિ a garment made up of stitched pieces. See દંડ a stick.] A garment prepared for wearing by taking away the worn-out parts, and sewing together two whole parts of the same piece of cloth.

ડંડિ-ચો, *s. m.* A small piece of stick. 2. A watchman who goes his rounds at night beating a drum with a stick. 3. A public crier.

ડંડિ-ચો, *s. m.* [See દંડ. S. દાડ, a stick.] A single or unmarried man. 2. A rogue; a knave.

ડંડી, *s. f.* A small stick; a rod. 2. A small handle. 3. The beam of a balance. 4. A tabor. 5. A perpendicular column. 6. The pole of a banner. 7. A light-house.

ડંડો, *s. m.* [S. દંડ, a handle, a staff.] A handle. 2. A pole; a staff; a shaft. 3. The bridge of the nose. 4. A pestle.

ડંડો, *s. m.* [See ડંડ.] A kind of vegetable.

ડંડ, *s. m.* [S. દંડ, See ડંડ, દંડ.] A gad-fly; a mosquito; a gnat. 2. A large stinging fly.

ડંડ-નો ઘોડો, Same as ડાહીનો ઘોડો.

ડંડ, Same as ડંડ-હું.

ડંડ, *s. f.* [S. ઢાકા a kind of drum; so called from a rattle carried by postal runners in their hands. Or Hind. डाकघर, Eng. *Dacoity*, a band of robbers.] An arrangement (of horses and runners) along a road to convey the post or travellers; the post; the mail; the express. 2. The post-office.

ડંડ, *s. f.* [See ડંડ-હું.] Necromancy; witchcraft.

ડંડ-ચોટી, *s. f.* [+ ચોટી. The station, at which a relay of horses or men is posted. 2. A strict watch.

ડંડર, *s. m.* [Eng. *Doctor*.] A doctor; physician; a medical practitioner.

ડંડ-ડમાક, *s. m.* [Guj. ડંડ redup. of ડમાક.] Same as ડમાક, દિમાક.

ડંડણ, } *s. f.* [S. ઢાકિની,] A witch; a sorceress. 2. A monstrous woman. 3. An old hag.

Prov. ડંડણ પહેલી ધરનાને ખાય A wicked man ruins himself: A wicked man is his own enemy.

ડંડણ, *adj.* Wicked. 2. Monstrous. 3. Horrible.

ડંડ-લી, *s. f.* [See ડંડ *jr.* S. ઢાકા a kind of drum.] A squeaking sound made by snakes.

ડંડ-હું, } *s. n.* [See ડંડ-લી *jr.* S. ઢાકા a kind of drum.] A kind of drum.

Id. ડંડ-હું બેસાડું To get a drum beaten before a person possessed by a spirit or ghost.

ડંડિ-યુ, Same as ડંડ-હું.

ડંડિ-ચો, *s. m.* A voracious eater.

ડંડુ, *adj.* [See ડંડો.] Disrespected; dishonoured.

Id. ડંડુ પડું To be disrespected.

ડંડેણ, Same as ડંડ-હું.

ડંડો, *s. m.* An attack by robbers.

ડંડ-હું, Same as ડંડ-હું.

ડંડ, Same as ડંડ.

ડંડ-ડુગ, } *s. f.* [See ડંડો + ડુગ redup.]

See ડંડો-ડુગ.] Repairs; putting in order (of things and furniture in a house)

ડંડળી, *s. f.* [Hem. Des. डमरु= S. भवनोपरि भूमि तलम् an upper storey in a house, the highest or topmost part.] The head. 2. The brain.

Id. ડંડળી ખસવી-ચસવી-છટકવી To be mad or insane.

ડંડળી, *s. f.* [See ડંડ a blot, a scar.]

A patch sewed on a garment to repair it.

Id. ડાગળી મારવી-દેવી To repair (a garment) by putting a patch on it; to patch up. ડાગળી નિકળી જવી To be unsewn (of a patch).

ડાગજો, *s. m.* A man full of fun and frolic. 2. The clown in a drama.

ડાઘ, *s. m.* [P. दाग = S. दग्ध burnt *fr.* दह to burn.] A blot; a spot, a stain. 2. A scar; a mole; a freckle. 4. A slur; a stain; a stigma. 4. Vindictive feeling; spite; malice; a grudge.

કળી કોરવે તે વિધિ, મનમાં લાગ્યો ડાઘ;
પાછડવ ને સુખમાં વસે, તો હું બાંધું કિમ્ પાઘ ?
—મેમનંદ.

ડાઘા-ડુધી, *s. f.* Blots.

ડાધિ-યુ', *adj.* [See ડાધ malice.] Malicious; spiteful.

ડાધિ-ચો, *s. m.* A ferocious dog.

ડાધી, Same as ડાધિ-યુ'.

ડાધે-લ, *adj.* Blotted; spotted. 2. Same as ડાધિ-યુ'.

ડાધુ, *s. m. pl.* [S. दाह burning *fr.* दह to burn.] Those who carry a dead body or follow a funeral procession to the burning ground. (Used as a collective noun).

ડાધો, Same as ડાધ, A blot; a scar.

ડાધો-ડુધો, *s. m.* [+ Redup.] Same as ડાધા-ડુધી.

ડાધુ', *s. n.* [S. दाँट *fr.* दंष्ट્ર to bite, See ડાટ.] The jaw-bone. 2. A wrinkled face

Id. ડાયાનો સબધો Talkative; chattering.
તાંડે ડાધુએ ફૂલવા આવડું નથી ? Are you not tired of speaking ?

ડાટ, *s. m.* [See ડાટ-ડું.] Ruin; destruction.

Id. ડાટ વાળવો To annihilate; to ruin. 2. To go to an extreme.

ડાટ-ડું, *v. t.* [Hem. Des. संदष्ट = S. संलग्नમ closely joined together, *fr.* S. संदष्ट *fr.* सम् together+दंष्ट, ડસ-ડું, to bite.] To bury; to inter. 2. To hide underneath the ground. 3. To conceal; to keep secret.

Prov. ડાટયા બૂઝે, પચ્છ લખ્યા ન બૂઝે A treasure hoarded away may be forgotten, but what is written in a document remains for ever:

"Litera scripta manet".

ડાટી, *s. f.* A crowd; a rush; a crush.

અતી બીડ થઇ દરબાર દ્વારે, દરવાજે ડાટી ધાળી.

—ગિરિધર.

ડાટો, *s. m.* A cork; a stopper.

Id. ડાટો દેવો-મારવો To shut up the mouth of a jar, bottle, &c. ડાટા દેવો To gorge oneself with food on the day preceding a fast.

ડાટ, Same as ડાટ.

ડાહા-રખી, *s. f.* [+ રાખ-ડું.] A gum-boil.

ડાકું, *s. n.* [+ ફાડ-ડું.] The wide opening of the mouth.

ડાકોડિયાં, } *s. n. pl.* Distractedness of
ડાકળિયાં, } the mind.

Id. ડાકોડિયાં મારવાં To look about distractedly or aimlessly; to stare all around.

ડામડી, Same as ડામી,

ડામ-ડો, Same as ડામી.

ડામણિ-યુ, *s. n.* [See ડામણ.] That which presses; a pressure; a weight.

ડામ-રિ-યું, *s. n.* [See ડામ-ડો.] A kind of open vessel.

ડામણિ-યાણું, *adj.* Having a spring with which pressure is exerted.

Id. ડામણિયાળી સુડી A kind of nut-cracker, to which a spring is attached.

ડામી-ચળ *adj.* [See ડામું.] Left-handed.

ડામું, } *adj.* [Hem. Des. दुखो, दावो. = S.
ડાણું, } વામ કર the left hand.]

Id. ડાબા પગનો અંજારો The dust on the left foot, applied by a mother to the forehead of her child as a charm against all kinds of evil. ડામું ફેરડું Lit. To throw to the left 2. To throw away; to prohibit the appearance of; to forget. ડામું મૂકડું Lit. To leave to the left. 2. To forget.

ડાબા જમણી, *adv.* [See ડામું + જમણું.] On the right and left; on both sides. 2. Either on the right or on the left. 3. In such a manner as to place on the left side that which ought to be placed on the right. 4. Being influenced by partiality.

કાલ, } s. m. [Dh. Des. દમ્બો /r. S. દર્મ.]
કાલડો,

A kind of grass used in religious ceremonies.

કાલ-ડો, s. m. Same as કાલ-ડો, ડો.

કાલો-ડિ-યું, adj. Able to work more easily with the left hand than with the right; left-handed.

કામ, s. m. [P. दाह = S. दाह /r. दह to burn. Or S. दम् to restrain.] A brand; a cantery; a mark made by searing with a hot iron. 2. A stigma; a scar.

Id. કામ દેવા-ચાપવા To brand. 2. To insult; to taunt.

કામચિ-યો, s. m. [See કામ place, fixed, + ચાપી.] A wooden stand or horse.

કામણ, s. n. [S. दामन् /r. दम् to restrain.] A cord to bind the foreleg and the hind-leg of an animal; a tether.

કામર, s. m. resinous exudation from a tree on the Malabar coast used as tar or pitch; a kind of rosin.

કામ-વું, v. t. [See કામ.] To brand; to cauterize; to sear with a hot iron.

કામ-વું, v. t. [See કામણ.] To tie with a cord.

કામ-ડોળ, adv. [See કામ-વું.] Being unsettled; fluctuating; changeable; inconsistent or utterly uncertain; wavering changing.

કામીશ, } adj. [Eng. Damaged. Or, See
કામીસ, }
કામ.] Damaged; branded; stigmatized; notorious.

કામીસ, adj. [See કામ-વું.] Cauterized; branded.

કામ-રો, s. m. [S. दाय a share of ancestral property /r. दा to give.] A feast that one is obliged to give to one's community (used among Rajputs).

કામ-વું, v. t. [See કામ-વું.] To frighten; to threaten. 2. To prohibit; to stop.

Id. કામ કરતાં કામવું To prohibit or stop from working.

કામી, s. m. [See કામ.] A threat; a rebuke.

કાલ, s. n. [S. डलक.] A basket.

કાવ, Same as કાવ.

કાલ-પણ, s. n. [See કાલ.] Wisdom; prudence; good sense.

કાલી-નો ઘોડો, s. m. [See કાલ, કાલી, + ઘોડો.] The game of " Hide and Seek "; Blind Man's Buff.

કાલું, adj. [Hem. Des. दच्छ = S. तीक्ष्ण sharp, pungent. /r. S. दक्ष diligent.] Wise; prudent; sensible; sagacious.

Id. કોલ કાલું Same as કોલ કાલું.

Prov. કાલી સાસરે ન જાય, ને ગાંડીને શિખામણ દે Example is better than precept : How can the blind lead the blind ? કાલો તે ધરડો Age alone is wisdom. કાલો દિકરો દેશાવર ભોગવે ને કાલી વહુ ચુલામાં પેસે All place the load on the willing horse. મૂરખ મિત્ર કરતાં કાલો દુશ્મન પાણી સારો A wise enemy is better than a foolish friend. કાલો તણ કેકાણે ખરડાય=ધણે કાલો ધણે ખરડાય See Prov. under ધણ. કાલીના ગાંડા, ને ગાંડીના કાલ (said of Rajputs and Vānias) A wise mother may have a foolish son, and vice versa.

કાલું કમરું, adj. [+કમરું.] Having the appearance of wisdom, but inwardly cunning; seemingly well-behaved.

કાળ, } s. f. Dh. Des. डाल, डाली, = Hem.

Des. डाली = S. शाखा a branch of a tree. Or Hem. Des. साहली = S. युग the arm.] A branch of a tree.

Prov. જે કાળે બેસવું, તે જ કાળ કાપવી Kick- ing down the ladder by which one has risen: A suicidal policy.

કાળું, s. n. Same as કાળ.

Id. કાળાં પાંખડાં ભૂંદાં કરવાં To pull to pieces. કાળે વળગવું Lit. To cling to a branch of a tree. 2. To obtain patronage. 3. To get a start in life: to get employment; to get into service. કાળે વળગાડવું To start another in life. કાળું પાંખડું ન જાણવું To be ignorant of.

કિમરી, s. f. A pod of vegetables used for food.

કિમ-હું, s. n. A part of a branch.

સિં, *s. f. n.* [See સિં.] A lie; a fib; an untruth; a false report.

Id. સિં મારવું To make exaggerated statements.

સિં-વાણું, *s. n.* [See સિં wretched + વાણું, વર્ણ.] Mismanagement.

સિં-ફળું, *s. n.* [S. ફળું coupled or joined together.] A bulbous fruit. 2. *adj.* Mismanaged. 3. Wretched; pitiful.

સિંજી, *s. n.* [See સિંજી.] A halting verse; bad versification. 2. A falsehood; a lie; a rumour.

સિં-કું, *s. n.* The stem or stalk of a fruit or leaf.

સિં, } *s. f.* Same as સિં-કું. 2. Same as સિં.

સિં, } Same as સિં-કું.

સિં, *s. n.* [S. સિં a stick, the stalk of a flower. Or see સિં-કું.] The pedicle or stem of a leaf.

સિં, } *s. f.* [S. સિં the stalk of a flower.] The breast; the nipple.

સિં, See સિં.

સિં-કું, } *v. t.* To finish under great difficulty.

સિં, *s. n.* A short stick for driving cattle.

સિં, *s. n.* The prominent part of a thing.

સિં, *s. m.* A sob; sobbing.

સિં, Same as સિં.

સિં, *s. f.* [Eng.] Dimity.

સિં, Same as સિં.

સિં-વ-કું, *v. t.* [See સિં-વ-કું to cause to fall *fr.* S. વ to shake.] To cause to make a mistake; to mislead.

સિં, *s. f.* [See સિં.] Young tender sprouts.

સિં-વ-કું, *v. t.* To frighten; to terrify.

સિં-ર, *s. m.* [Hem. Des. સિં-રે=S. રેલ: a mountain. *fr.* રુઝ high.] A hillock, an eminence. 2. A pile; a heap. 2. A sharp and

peaked rising; a hill; a mountain.

Prov. સિં રૂઝ રળિયામણ The hills look green that are far away. "Distance lends enchantment to the view."

સિં, *s. f.* Rocks; hills; a mount; a hillock; an eminence.

સિં, *s. m.* A round top or ball on a cover used as a handle. 2. A spire or spike.

Id. સિં નવડાવે To set fire to a forest on the top of a hill-a vow taken by Bhils to propitiate a god.

સિં-કું, *v. i.* To be stunted in growth; to be below the average size.

સિં, *s. f.* An onion.

સિં, *s. m.* A pipe for smoking.

સિં-કું, To drink with the lips.

સિં, *s. m.* [P. દુ *fr.* S. રે two+ P. ચે dim.= doubled, twisted.] Anything put into the mouth to hinder speech or mastication; a gag. 2. Something put into the neck of a vessel, &c., to block up the opening; a ball made of rags, with which a small opening is bunged; a plug. 3. A clownish fellow.

Id. સિં મારવે-દેવે To stop with a plug. 2. To stop up. મેડમાં સિં મારવે-દેવે To stop speaking, owing to one's mouth being full. 2. To strangle to death.

સિં, *s. f.* [S. સિં] The navel.

Id. સિં ઉમળકા Heart-felt feelings; a sincere feeling. સિં હસવું A laugh from the bottom of the heart; a hearty laugh.

Prov. સિં પરને વાળ (નહિ તોડ્યામાં, ને બોડ્યામાં) That of which the growth is not stopped; growing wild.

સિં, *s. f.* [See સિં. Or Hind. દવંડી *fr.* દવડ-ના to cause to run. See સિં-કું.] The drum beaten by a public crier. Hence. 2. A proclamation. 3. Notoriety; celebrity.

સિં ફેરવું દેશમાં, કયું એ જી હામ;
હામેને માર્યા ઉતરી, માર્યા પોતાનો શામ.

—સામળબાટ.

Id. સિં પિટવી-ફેરવવી To make known to the people by beating a metallic dish or drum.

ડુંડું, *s.f.* [S. दण्ड a stalk of flower.]
An ear of corn, &c.

ડુંસ-ડું, *v.t.* [See ડુંચ-ડું.] To drink with
the lips. 2. To smoke (used in contempt).

ડુંચો, *s.m.* [See ડોળ-ડું, ડોળી-ડું.] The
residue. 2. Dirt.

ડુંકરો, *s.m.* [S. शकर prob. fr. ચ=ડું Imit.+
કર. કર, suffix showing the sound of
the preceding letters fr. કર to do.] A boar;
a hog; a pig.

ડુંકરી, *s.f.* A female-hog; a sow.

ડુંકર, *s.n.* } Same as ડુંકરો.
ડુંકરો, *s.n.* }

ડુંકરી, Same as ડુંકરી.

ડુંગ-ડુંગી-ડું, *s.n.* } [Imit.] A kind of
ડુંગ-ડુંગી, *s.f.* } tabor; a kind of drum.

ડુંથો, *s.m.* A ladle; a spoon.

ડુંડર, Same as ડુંબર.

ડુંચ-ડું, Same as ડુંચ-ડું.

ડુંચો, Same as ડુંચો.

ડુંચા-ડું, }
ડુંચા-ઈ જ-ડું, } *v.i.* [See ડુંચા-ડું smoke.]
ડુંચી જ-ડું, }

To have a bad smell owing to overheating
in the cooking process (of food).

ડુંડડ, *s.f.* [S. दुन्द.] A corpulent or pro-
tuberant belly.

ડુંડડા-ળું, *adj.* [+ ળું having.] Having
a protuberant belly; pot-bellied.

ડુંડો, *s.m.* [Mar. दुण-ને to double fr. S.
દ્વિ two+ગુણ a fold.] A roll of printed sheets
of paper.

ડું-પટ્ટો, *s.m.* [See ડું-પટ્ટી.] A cloth for
the shoulders; a long double-folded cloth
worn by men over the shoulders.

ડુંબ-ડી, Same as ડુંબ-ડી.

ડુંબ-ડું, }
ડુંબી જ-ડું, } *v.i.* [Imit.] To drown; to
sink. 2. To be bankrupt or ruined.

Prov. ડુંબતોને તણખલાને આશરો=ડુંબતો શી-
ણને વળગે A drowning man catches at a straw.
ડુંબતો ડુંબાડે A drowning man will drown
his companion.

ડુંબળો, *s.m.* [See ડુંબળું.] An individual

of a particular hill-tribe, so called from
their extreme poverty.

ડુંબા-ડુંડું, } *v.t.* [Caus. of ડુંબ-ડું.] To
ડુંબા-વ-ડું, } make to sink; to immerse; to dip; to drown.

ડુંબા-મણી *adj.* That in which a man is
likely to be drowned; too deep for a swim-
mer; very deep.

ડુંબારો, *s.m.* [Hind. दो fr. S. द्वि two +
ભાષા.] One who knows and speaks two lan-
guages; an interpreter. 2. One who sup-
plies provisions to the captain and crew of
European merchant vessels, and acts as an
interpreter. 3. The agent of a ship.

ડુંમ-ડો, *s.m.* [Imit. Cf. S. दुन्दुभी.] A
small drum.

ડુંમ-ચી, *s.f.* [P. दुम tail + चेह dim.] The
part of a saddle attached to the tail of the
horse. 2. The haunches of a horse.

ડુંમ-ડુંમ, *adv.* Imitative of the sound
of a drum, &c., Same as ડુંમ-ડુંમ.

ડુંમરો, *s.n.* A kind of cloth.

ડુંમી, *adj.* Fraudulent; cunning.

ડુંમો, *s.m.* [See દમ.] Palpitation of the
heart owing to fear or shyness.

ડુંબ-ડું, } *v.i.* [See ડુંબ-ડું.] To be
ડુંબી જ-ડું, } absorbed; to be merged in; to be lost in.
2. To be reduced to poverty.

ડુંસકી, Same as ડુંસકી.

ડુંચો, Same as ડુંચો, ડુંચો.

ડુંલ, *s.n.* [See ડુંલ-ડું.] A kind of ear-
ring. 2. A stake; a wager. 3. The loss of a
harvest. 4. Loss; destruction.

પુણ્ય પાપ રૂપી આભ્યાં દૂલ, પુણ્ય તારે, પાપ કરે દૂલ.
—મેમાનંદ.

ડુંડુ, *s.n.* [S. दुन्दुम.] A water-snake.

ડુંબ, } *s.f. & m.* [P. देग.] A large metal
ડુંબ, } pot. Same as દેબ.

ડુંબ-ડી, *s.f.* [+ ડી dim.] A small ડુંબ.

ડુંડકો, Same as દેડકો.

ડુંર, *s.m.* [See ડુંરો.] A wooden circle,
in which the handle turns in churning.

ડુંરા-વુ, *v.i.* [See ડુંરો a tent. Or, See

ડોહા-બું.] To be closed or overpowered with sleep.

ડેરે, *s.m.* [See ડેહું.] A tent. 2. An encampment. 3. Any temporary habitation.

Id. ડેરે કરવે To put up with. ડેરા દેવા To put up with. 2. To be firmly settled.

સંતો દિયા રે અગમ પર ડેરા

—પ્રાચીન કવિતા.

ડેરા, *s.m.* [See દેર delay.] A log tied round the neck of vicious animals to prevent them from straying or running wild.

ડેહી, *s.f.* [Dh. Des. દિયલી, ડિયલી, દેહલી, *fr.* S. દેહલી the door-sill.] A low-roofed house. 2. A subordinated residence. 3. A police gate or station.

ડેહું, *s.n.* The gate of a street. 2. A house with an open space before it surrounded by a wall. 3. A stable. 4. A house having high and wide doors.

ડેહા, *s.m.* A large ડેહું.

ડેહ-કાણી, *s.m.* [P. દિહકાન a villager *fr.* દિહ a villager + Ar. કાન, ખાન, ખા, a nobleman.] A villager; a rustic, a peasant. 2. A foolish man; an ignorant person.

ડેયાં, *s.n.pl.* [See ધાઈ.] A sound showing that the speaker means to give nothing to the person spoken to, or that the person spoken to shall get nothing.

ડેહ-ચો, *s.m.* [Dh. Des. દચ્છી *fr.* S. દચ્છો a spoon. Or Hem. Des. હોઓ = S. દારુ હસ્ત: a wooden spoon.] A small pot with which water is taken out of a large vessel. 2. The shell of a cocoa-nut used as a bowl. 3. The bowl of a hookā.

ડેઈ, *s.f.* A large metallic spoon with a wooden handle; a ladle.

ડેક, *s.f.* [See ડેકું.] The neck.

Id. કામના બોલએ ઊંચી ડેક એ થતી નથી I cannot even raise my head (turn away my mind) from my work, owing to the pressure of the work. ઊંચી ડેક કરવી-કાઢવી Lit. To raise one's head; to hold up one's head; to be stiff-necked. Hence. 2. To be conspicuous in opposing; to oppose; to resist

ડેક-રી, *s.f.* [See ડેસી, ડેસો, + રી dim. Or Dh. Des. દયરા = S. વિશાચ: an evil spirit. Or, See દિકરો *fr.* Hem. Des. હરો = S. શિશુ: a child.] An old woman (in contempt or endearment).

ડેક-રો, *s.m.* An old man (in contempt or endearment.)

ડેકા-બારી, *s.f.* [See ડેકું + બારી.] A wicket in a gate.

ડેકા-વ-બું, *v.t.* To poke the head forward; to peep in; to pry into; to look at slyly.

ડેકિ-બું, *s.n.* Looking at by raising the head.

Id. ડેકિયાં કરવાં To pry into; to peep in.

ડેકી, Same as ડેક.

Id. ડેકી ધુણાવવી To nod; to shake the head as a sign of either "Yes" or "No."

ડેકું, *s.n.* The head.

Id. ડેકું કાપવું To betray the confidence of; to commit a breach of trust. 2. To behead. ડેકું ધાણવું To meddle with; to interfere in. ડેકું કાઢવું To raise one's head. 2. To appear in public; to be seen. ડેકું કાપવું To play the traitor; to betray; to commit a breach of confidence. ડેકું ધુણાવવું To shake one's head in answer to a question either in the negative or in the affirmative.

ડે-ખણ, *s.f.* [See દે two + ખણ a rogue. Cf. ડિ-ખણ, ચાણડાળ-ચોક-ડી.] A troop of children.

ડેખલી, *s.f.* A kind of spoon.

ડેધ-હું, *s.n.* [See ડેધ.] A round pot of clay.

ડેધો, *s.m.* A foolish man; a stupid man.

ડેધ-કું, Same as ડેકું (used in contempt.)

ડેટ, *s.f.* [S. દુન્ન *fr.* દુ, દો-ડ-બું, to run.] Running.

Id. ડેટ મૂકવી-કાઢવી To run.

ડેટી, *s.f.* [S. ઘટી cloth.] A kind of thick cloth.

ડેડ, *s.m.* Malice; grudge.

ડેડ-કું, *s.n.* [See ડેકું, ડેડી, ડેડો.] A kind of vegetable.

ડેડકું, Same as ડેકું.

ડેડા-બું, *v.i.* [See ડેડો.] To put forth

an ear of corn or the early fruit.

ડોડી, *s. f.* A kind of vegetable. 2. An ornament worn above the elbow.

ડોડું, *s. m.* [See ડોડી.] A small ped.

ડોડી, *s. m.* [See ડોડું fr. S. दण्ड the stalk of a flower.] A pod.

ડોડો, *s. m.* [See ડુ + ડળ. Cf. ડકડળ, ડકેળ.] Membrum virile. 2. The testicles. 3. Nothing (vulgar).

ડોખ-રૂં, *s. n.* [See દે-હ-બી, દોબી + રૂં dim.] A broken earthen pot.

ડોખું, *s. n.* [See દોહ-વું] An old cow or buffalo. 2. An idiot.

Id. ડોખા ચારવા To graze cattle. 2. To be illiterate, ignorant, or unskillful.

ડો-ચો, Same as ડોહ-ચો.

ડોર-બું, *s. n.* [See દોરો.] A button.

ડોલ, *s. f.* [Ar. دلو.] A bucket; a pail. Prov. ડોલ ને વરાડું ફૂવામાં પડયાં The

scheme proved a total failure.

ડોલ, *s. m.* [See ડોલ-વું.] A mast a ship.

ડોલ-ચી, *s. f.* [See ડોલ a bucket + P. चि dim.] A leathern bucket; a small bucket for drawing water.

ડોલ-ચિ-વું, *adj.* [See ડોલ-વું] Oscillating; wavering; unsteady.

ડોલ-મ-ડોલા, *adv.* [See ડોલ-વું.] Moving to and fro. 2. Wavering. 2. Being uncertain; hesitating.

Id. ડોલમડોલા કરવા To rock; to swing.

ડોલર, *s. m.* The jasmine plant.

ડોલરિયો, *s. m.* A kind of jasmine.

લાગી આંખલડીની ચોટ ડોલરિયો દેખીને ધાયલ હું થઇ, ઇ, મારા રાજ. —પ્રભાત-દે.

ડોલ-વું, *v. i.* [S. दुल See डुल-વું, ડુલો.] To oscillate; to nod. 2. To dangle; to swing; to move backwards and forwards. 3. To walk nodding and waggling. 4. To reel; to stagger; to roll; to rock; to totter. 5. To swerve.

સાત ગળણે ગળ્યા પછી બોલ બોલીએ, બે; બોલ્યો પછી ફુપ થાય, નવ ડોલોએ, બે.

—દયારામ.

ડોલું, *s. n.* Moving backwards and for-

wards. 2. Nodding; a nod. 3. A light slumber; a nap.

Id. ડોલાં ખાવાં-આવવાં To oscillate; to have a nap.

ડોલો, *s. m.* Gain; profit. 2. An important business.

ડોસ-લાં, *s. n. pl.* [See ડોસી, ડોસો, ડોસરી, ડોકરો, + લાં dim.] An annual ceremony performed among the Pārsis in commemoration of the dead.

Id. ડોસલાં ખેસવાં To be on the losing side. 2. To be discouraged.

ડોસી, *s. m.* [See ડોશી વાણિ-યો.] A cloth-dealer.

ડોસી, *s. f.* [See ડોસો.] An old woman.

Id. ડોશી મારવી To do an insignificant or unimportant work or service. ડોશીનો રેટિયો Slow work.

Prov. ડોશીએ ડાટ વાજ્યો An old woman generally works the ruin of the family. ડોશી મુવાનો ભો નથી, પણ જળ પળકયાનો ભો છે A small evil may be put up with, but a repetition is dangerous. ડોશી ને અસ્વાર, સાથેનાં સાથે Slow but sure wins the race. ડોશી મરી નય, તા ધરમાં મોકળું થાય Younger persons are at liberty, when old men die.

ડોસી વાણિ-યો, Same as દોશી વાણિયો.

ડોલું-ડગરું, *s. n.* [+ ડગરું redup of ડોલું; or see ડગ-લો ડગ ડગ-લો.] An old and decrepit person.

ડોસો, *s. m.* [Hem. Des. दासा=S. अधम a half. Cf. ડોકરો, દિકરો.] An old man.

ડોહ, *s. m.* [S. સ્તોહ.] A pit for water; a deep pond.

ડોહાળ-વું, Same as ડોળ-વું.

ડોળ, *s. m. n.* [See ડોલ-વું.] A pompous air or mien; swaggering; swelling; strutting. 2. Shape. form; figure; fashion. 3. Way; manner; style; air; general features. 4. Signs; indications; manifestations; demonstrations.

Id. ડોળ ધાલવું, ડોળ બતાવવું, ખોટું ડોળ ધાલવું To keep up false appearances. ડોળમાં આ-લવું-ધાવવું To give the required shape. ડોળ-

દમ્બ-ડોળદમ્બ A pompous show. એવું ડોળ દેખાયું It seemed so.

ડોળ, *s. m.* [See ડોળ, or ડોળો, or ડોળ-વું.] Pulse roughly ground. 2. A fool; a vagabond; an idiot.

ડોળ-ધાણ, *adj.* [See ડોળ pompous airs + ધાણ-વું.] Pretentious. 2. Hypocritical.

ડોળ-ચાર-ણી, *s. f.* [See ડોળ rough pulse + ચાર-ણી, ચાર-ણી.] A sieve with large holes in which rough pulse is sifted.

ડોળ-દાર, *adj.* [See+P. દાર keeping *fr.* દારતન=S. ધૂ, ધાર, to keep.] Well-shapen; well fashioned; well made. 2. Having a good form; shapely; fashionable in form.

ડોળ-વ-વું, *v. t.* [See ડોળ shape.] To bring into shape; to give the required shape.

ડોળ-વા, *s. m. pl.* [See ડોળ rough pulse+P. વા dim.] Grains of millet, &c., that have remained unparched in a quantity that has been parched.

ડોળ-વું, *v. t.* [See ડોળ-વું Or. See ડોળ a deep pond.] To shake or agitate (a liquid). 2. To rub (the eyes) so hard as to make them red. 3. To shake: to agitate. 4. To engage in many works at the same time.

Id. ડોળવણી ડોળવું To affect to be wise and meddle with another's business. 2. To act beyond the limits of power with which one is invested.

ડોળ-વું, *v. t.* To shake and pick up what comes to the surface.

ડોળ-વું, *s. n.* [See ડોળ form+P. વા dim.]

A small entire piece of wood for fuel; a small faggot.

ડોળિ-વું, *s. n.* [See ડોળ shape.] A mould; a model. 2. [See ડોળ.]

ડોળિ-વું, *s. n.* Oil extracted from the fruit of the Mahudā tree.

ડોળિ, *s. f.* [Dh. & Hem. Des. ડોળા *fr.* S. દાલા a swing, શિબિકા a palanquin.] A litter; a kind of swinging cot. 2. Loss; ruin; disagreeable news.

ડોળી, *s. f.* A મહુડા fruit.

ડોળો, *s. m.* [Hem. Des. ડાઅલં, ડોલો, ડોઅળ, દોલિઅં, = S. લોચનમ. *fr.* લોચ્ to see.] The eyeball; the pupil of the eye. 2. The eye. 3. Sight; vision. 4. Attention. regard. 5. The eye of a peacock's feather.

Id. ડોળો ફરવો To be dizzy or giddy; to have swimming in the eyes. ડોળો ફટકો જવો To be dying. ડોળો ફેરવવો To glare at angrily. ડોળા કુટવા To become blind. ડોળા કાઢવા To goggle at. 2. To threaten. 3. To thrash till the eyes shoot out. ડોળા ઉધાડવા To come to one's senses. ડોળા બોચીએ જવા To be proud and haughty. ડોળા બેચાવવા To compel to wait however impatiently. ડોળો ચસકવો To look at with a desire to possess a thing.

Prov. ડોળે દીકું અને નહિ, ને છટ્ટું પડવું ગમે નહિ One would not like to lose another's company, but at the same time would not live in harmony with him.

ડોળો, *s. m.* [See ડોળ-વું, ડોહોળ-વું.] A thick filthy liquid.

૬.

૬, The twenty-fifth letter of the alphabet, and the fourteenth consonant.

૬, Same as ઢઢો.

ઢઢ, *s. m.* [See ડઢ-ઢો a coat.] A heap; a pile; numerous things piled together.

Id. ઢઢ કરવો-મારવો To make a heap; to pile in a heap.

ઢઢ-રાં, *s. n. pl.* The buttocks; the hips.

ઢઢ-લી, *s. f.* A small ઢઢ.

ઢઢ-ઢે ઢઢ-લા, *adv.* Plentifully; abundantly; in profusion; in heaps.

ઢઢ-ઢો, Same as ઢઢ.

Id. તે ઢઢલો થઇ ગયો-વળી ગયો He was struck all of a heap. 2. He was exhausted. 3. He became quite helpless.

ઢઢ-વું, *v. i.* [Pass. of ઢઢ-વું.] To be covered; to be cressed; to be concealed.

Id. ઢઢયેલો હીરો An intelligent person

unknown to fame.

દંગ, *s. m.* [See દંગ.] Pranks; frolics; tricks; practices. 2. Conduct; behaviour; habits; demeanour; manners.

શિખ સાસુજ દે છે રે, વહુજ રહો દંગે. —દયારામ.
રંજ શું જોવા રે, નથી કંઈ દંગ જનોમાં. — ૦

Id. દંગ વિનાનું Contrary to the received rules of conduct; *gauche*; awkward; unsuitable. દંગે રહેવું To behave oneself according to the received rules of conduct; to be neat and decent. એના દંગ તો બુઝો! Look at his pranks and tricks. એનામાં શા દંગ બ-લ્યા છે! = એનામાં કશી વાતના દંગ નથી He has no manners; he is awkward in his behaviour; he is dissolute in his conduct.

દરચર, } *s. m.* [Dh. Des. દરચર = S. વિશાચ: an evil spirit. See દચરો.] An old man (used in contempt) Cf. ડોકરો.

દચ-પચ, Same as ધચ-પચ.

દ-દણા-વ-વું, Same as દણ-દણા-વ-વું.

દદો, *s. m.* [Dh. Des. દદો = S. બેરી a large drum. /r. S. દદા a large drum.] A stupid man, fat and dull.

દદો, *s. m.* The letter and sound ઢ (dh). 2. An illiterate person. 3. A stupid and senseless person.

દદો, Same as ધદો.

દણ-ક-વું, *v. i.* To wander aimlessly; to lounge; to pass one's time in idle wandering.

મારે દણકડું ઢોર દણકે છે સહુ નમ્રમાં,

સીમ ખેતર ખણુ કાંઈ ન મૂકે. —દયારામ.

દણ-દણ, *adv.* [Imit.] Clanking; clanging; ringing.

દણ-દણ-વું, *v. i.* [Or, S. ધૂમ-ય-તિ it shakes /r. ધૂ to shake.] To shake; to tremble.

દણ-દણા-વ-વું, *v. t.* To shake; to cause to tremble. 2. To commence with great enthusiasm.

દહા-ર, *adj.* [See દાહો+કાર state, or આ-કાર form.] Vast; prodigious.

દ-દે-રો, *s. m.* [See દણ-દણ + કાર doing. Or S. દુન્દુમિ a drum + કાર doing.] Publication by means of a crier, who beats a little drum; a promulgation. 2. A proclamation;

a notification; a public notice.

દ-દેળ-વું, } *v. t.* [Hem. Des. દુંદુમ્મર = S. ધમતિ it wandes.] To catch and shake.

દમ, *s. f.* [S. દમ show /r. દમ્મ to make a show.] A manner of action; a peculiar air; a style; a mode; a fashion. 2. An imposing air, form, or appearance.

દમ-છમ, *s. f.* [+ redup, or see છમ, છમી.] Manner; behaviour. 2. Outward appearance.

દમ-દાર, [+ P. દાર having. /r. દાક્ષન = S. ધ, ધાર, to keep.] Showy; fine; of imposing appearance.

દમ-વું, *v. i.* [See દમ-વું] To move the hands and feet up and down in swimming. 2. To be drowned. 3. To expire; to breathe one's last.

દમ્, } *s. m.* [See દમ.] A piece of copper money; a double pice; a half-anna coin. 2. A person seemingly strong and healthy, but really weak. 3. A worthless person.

Prov. દેખનેમે દમ્, ઐર ચલનેમે શિવરાઈ, Oxford knives and London wives: Much show little work. ટકાની રોશી, ને દમ્ મુંગમણ Great toil, little work: Much bruit, little fruit: Much cry and little wool.

દમ્-ડ-વું, *v. t.* [See ધુડ-વું. દુખ-વું.] To cover over.

દમ્-ડીશ નવ ધોતિયામાં એને, દેખાડજે વું તો જોને તેને. —ધીરો.

દમ્-ડ-વું, *v. t.* [Guj. દમ Imit.] To strike; to beat. 2. To stroke gently.

દોગીને તો દમ્-ડીશે પેહેલાં, કહેશે કૃત્ય તારાં જણાય. —ધીરો.

દમ્-વો, *s. m.* [See દમ્ + વા.] A worthless person. 2. A mean profligate wretch, who caters for the lust of others; a pander; a pimp.

કેટલાક ગુણકાને ઘેર દમ્-વો જોવા જઈ ભરાયા હતા.

—અધીરો નગરીનો અર્ધવસેન.

દમ-દમ, *adv.* [Imit Cf. ડમ-ડમ, S. દુન્દુમિ a large drum.] Imitative of the sound of a drum.

દમ-ઢોલ, *adj.* [+ ઢોલ.] Showy; empty.

Prov. દમ દોલ, અને માંહે પોલ Great show and empty pockets.

દમ-પાટુડી, *s. f.* [See દમ-દમ + પાટુ.] A play for children.

દર-ડ-ડું, *v. t.* [See ધર-ડું.] To drag; to pull on.

દસ-ડું, } *adj.* Credulous; simple.

દહડ-ડું, *v. t.* [See ધસડ-ડું.] To push along; to pull on. 2. To draw; to drag.

Id. દહડા કાઢું To drag along; to drag out. 2. To write in haste and without much care.

દળ-ક-ડું, *adj.* [See દળ-ડું.] Inclining; sloping.

Id. દળડું બોલું To speak inadvertently; to speak without firmness. 2. To speak in such a manner as to betray one's leanings to the opposite party.

દળ-ડું, } *v. i.* [S. ધૂ, ધૂન. to shake. Cf. ડેક-ડું.] To slip aside; to slide; to move out of place; to roll; to glide. 2. To incline; to lean over. 3. To come out: to be poured out in a large quantity. 4. To lie down to sleep. 5. To be enticed; to yield; to swerve from the path of rectitude.

Id. દળી પડું To incline; to tumble. 2. To swerve from one's promise. 3. To lie down to sleep. 4. To die. દળતો કાટો Liberal; tolerant; forgiving.

અદળક દળિયો રે સામળિયો, મુઠિ તાંદુલ મારે;
ઈન્દ્રનો વૈભવ સહજમાં આવ્યો, સ્વરૂપ સુખડી સાટે.

—પ્રેમાનંદ.

દળા-વ-ડું, Same as દોળા-વ-ડું.

દળિ-ડું, *s. n.* A lump of earth; a piece of a brick.

દળ્યા, *interj.* Come along, you wicked boy (Said by a mother to her son as a term of abuse).

દાંક-ડું, } Same as દાંક-જી.

કુવા દાંકજી દાંકજી, ખેતર દાંકજી વાડ;
ખાપડું દાંકજી ખેટડો, મસ્તું દાંકજી નાર.

(The lid protects a well, the fence a

field; the son protects a father; and the wife a house). —ભાષા.

દાંક-જી, *s. f.* The knee-cap. 2. A lid; a cover; a covering. 3. An earthen vessel serving as a lid for another.

Id. દાંકજીમાં પાણી ધાલી તારે બુડી મરવું નેહએ Lit. Pour water in an earthen lid (which can contain no water in it), and drown yourself in it. Hence, 2. You have done a very shameful act, for which you should put an end to your life in some way.

દાંક-જી-ડું, } *s. n.* [See દાંક-ડું to cover.]
દાંક-જી, A lid; a cover; a covering. 2. Protection; a protector.

દાંક-પિછોડો, *s. m.* [+ પિછોડો.] A scheme intended to conceal a fault; an excuse. 2. A particular game played by children.

દાંક-વું, *v. t.* [Hem. Des. દક-ળી = S. વિ-ધા-નિકા a lid, a cover, fr. S. અવિ-ધાન a cover fr. અવિ all round + ધા to put Or Hem. Des. દક = S. જાયદતિ it covers.] To cover; to close with a top or lid; to overspread a thing with something else. 2. To shut; to close. 3. To hide; to conceal.

હવે તમ પાખ્ય કેમ રહેવોશો? દાંકયાં ધીકયાં કેમ રહેવોશો?
મેં એ દુઃખ કેને કહેવોશો ? —દયારામ.

4. To veil; to suppress; to smother; to stifle.

Id. દાંકી દેવું-મૂકવું-રાખવું To cover and hide securely. માથું દાંકવું To cover the head with the upper end of one's *saree*, out of respect. મોહ દાંકવું To stop talking. 2. To weep in mourning. 3. To weep in secret or away from public gaze. તારે મોહ દાંક, શું નેહને બોલે છે? You should be ashamed to speak, as you have done a shameful act. અવગુણ દાંકવા To conceal or not to notice one's faults. દાંકી નાખવું To cover over entirely. 2. To overcast; to eclipse; to surpass; to excel. ઉપકારથી દાંકી નાખવું To render great and many services; to place under a debt of obligation. દાંકયાં ઉવાડાં નેવાં To inquire into the conduct of other people; to talk slander.

દાંકી-કુસો, *s. m.* [+ દ-ડું to search.] A survey

of the house, in which things left open are covered and secured (at night by the mistress of the house).

દાંકયું, *s. n.* Meals prepared at one house and brought to another.

દાંગ-ફ, *s. n.* [N. કઢકૂર See ડાંગર.] A kind of large cucumber.

દાંદું, *s. n.* [See દાંદો.] A dead ox, buffalo, or other such animal.

દાંદો, *s. m.* [See સાંડ.] An ox.

દાક-દોળ, *s. m.* [See દાકડું-ડું + ડોળ show.] The external appearance; the form.

દા-કળો, *s. m.* [See ડાહું + કળા.] Wisdom; prudence; foresight. 2. Modesty; good manners.

દાકો-દુમો, Same as દાંકો-દુમો.

દાદી, *s. m.* [See ડાદી.] The beard. 2. A particular class of musicians. 3. A class of Muhammadan singers.

દાદ, *s. f.* [S.] A shield; a buckler.

સગ્ગન એસા કીજ્યો, દાદ સરીખા હોય;

સુખમે રહેવે પીઠપે, દુખમે આગે જાય.

(O good man, act like a shield; which hangs at the back in time of peace, but comes to the front in time of trouble).

—ભાષા.

2. The grand flag of an army directing its march and encampments; the standard or banner of a chieftain; a flag flying on a fort, &c.

Id. અડી વેળાની દાદ A person or thing, resorted to as the last but unfailing remedy. 2. A powerful patron.

Prov. દાદ હોય, તોર આગળ ધરાય If one has a protector, one can protect oneself behind him: A helpless man cannot protect himself.

દાલ-પહેડો, Same as દાંક-પિછોડો.

દાળ, *s. m.* [See ઢળ-ડું.] A slope; the inclination of a plane.

Id. દાળ પડવો To be sloping; to have a slope. દાળ ઉતરવો To come down a slope. દાળ ચઢવો To go up a slope. દાળ ઉતારવો Lit. To lessen a slope; to remove a slope. Hence, to make level.

દાળ, *s. m.* [See દાળ-ડું, to smooth, &c.] Way; manner; style.

રાગ દાળનું માપ ન જાણું, અહુ-બુદ્ધિ કવિની વસે;
અલકારનો અક્ષર કેવો, જાણું નહિ હું નવ રસે.

—ભાષણ.

2. Intercourse; familiarity.

Id દાળમાં ગાડું To sing in the proper style.

દાળ-ધી, *s. f.* [See દાળ-ડું to fuse.] A metal heated and poured into a mould. 2. A solid piece of metal; an ingot.

દાળ-કો, *s. m.* A large દાળકી.

દાળ-જી, *s. f.* [See દાળ-ડું to mow.] The act of reaping a harvest.

Id. દાળજી પડવી To be the time for reaping a harvest.

દાળ-દાર, *adj.* [See દાળ style, form, + P. દાર having. fr. દાસ્તન = S. ધ. ધાર, to keep.] Sloping; inclining.

દાળ-ડું, *v. t.* [See ઢળ-ડું, ડુક-ડું. ડોક, દોળ-ડું.] To spill; to pour. 2. To fuse; to melt; to cast (a metal). 3. To drop or shed (tears). 4. To smooth or break the clods. 5. To mow; to reap.

Id. આંસુ દાળવાં To shed tears. પાસા દાળવાં To throw the dice in a game.

દાળિ-યું, *adj.* Sloping; inclining.

Id. એક દાળિયું A shed having the roof only with one slope.

દાળિ-યો, *s. m.* [See દાળ-ડું to mow.] A reaper. 2. [See દાળ.] A water-course; an aqueduct.

દોંક, *s. f.* [Imit.] A push given from behind. 2. A slap on the back

Prov. દોંક મારવીને દોંક ખાવી If you give a push, you must expect a push in return.

દોંક-જુ, *adj.* [S. ધિક્ક fie upon.] Some; certain; unknown; uncared for; so and so.

દોંક-પાટું, *s. n.* [See દોંક + પાટું.] Wild boisterous jests, played by slapping and kicking each other; horse play.

દોંક-વો, *s. m.* [See દોંચણ + વાટ a place.] A pit as deep as the knee made in a tank or in a river-bed.

Id. દોંકવો ફૂવો A pit made as above.

દોંગલ મલ, Same as ધોંગલ-મલ.

દીગ-લી, *s. f.* A doll; a puppet;

દીચણ, *s. m. n.* The knee.

દીચણ-પૂર, *adj.* [+ પૂર-વું, પૂરે.] As deep as the knee.

દીચણિ-યું, *s. n.* A support for the knee used during dinner-time. 2. *adj.* Having the tail reaching to the knee (of a bullock horse, &c.).

દીચ-વું, *v. t.* [Imit.] To drink excessively; to drink profusely; to gorge oneself.

દીક, } Same as દીક.

દીકા, } Same as દીક.

દીકણ, Same as દીક-ણ.

દીગલ-મલ, Same as ધિગલ-મલ.
રાણી રૂકિમણીએ વિધાવિયા, ત્રિકમરાય અતિયા રે;
તે તો પુરાણે પ્રસિદ્ધ, દીગલમલ અતિયા રે.

—પ્રેમાનંદ.

દીગા-ર, *s. m.* [See દગ, દગ-લો.] A pile; a heap; a large mass.

દીચ-વું, Same as દીચવું.

દીચ, *adj.* [Cf. લીમ.] Strong; stout.
કૃષ્ણ સાથ ગયો લીમ, બીકણીઓ બની દીચ;
જરી જુદી મંત્રી નીમ, મૂકી બળ-લીમ સાથ.

—વલ્લભ.

દીમચું, *s. n.* [P. દમ્જ twisted lock of hair+चे:dim.] A block of wood; a broad and thick piece of wood. 2. A child short in thick piece of wood. 2. A child short in stature for its age. 3. [P. દમ્ clotted blood.] A round swelling resulting from contusion;

દીમ-ડું, } *s. n.* A block of wood for mincing meat on. 2. A big swelling or bump.

દીમર, } *s. m.* [See ધીર.] A fisherman.

દીમર, } Same as દીમ-ચું.

દીમું, Same as દીમ-ડું, દીમ-ણ.

દીલ, *s. f.* [See દીલું.] Looseness; slackness; laxity. 2. Remissness; perfunctoriness. 3. Delay; procrastination. dilatoriness. 4. Relaxation; remission of attention; sluggishness.

Id. દીલ કરવી To delay.

દીલ-ગંડું, *adj.* [+ ગંડું.] Timid; cowardly.

દીલું, *adj.* [S. કિથિલ.] Loose; not tight; slack; relaxed. 2. Slow; remiss; lazy. 3.

Weak; cowardly.

Id. દીલી દોરી A lax restraint or rule. દીલું મુકવું To slacken or release. 2. Not to be pressing in one's demand. દીલું પડવું To be loose. 2. To relax the rigour or vigour of. દીલી દાળનો ખાનારો Weak in body or mind.

દુંક-ડું, *adj.* [S. ઢોક to approach; to go.] Near; nigh; close.

Id. દુંકડે At a short distance; close by.

દુંક-વું, Same as દુંડ-વું. To search for.
તે બ્રહ્મ દ્વાર આવિને ઉભા રહ્યા, ગોપિકા મુખ જોવાને દુંકે.
—નરસિંહ મહેતા.

ભરી ભરી ઘણા જાસ મૂકતી, ડરી ડરી દિલે નાથ દુંકતી.
—વલ્લભ.

દુંકું, Same as દુંક-ડું.

દુંગ, Same as દાંગ.

દુંગ-વું, *v. t.* To eat.

દોહલાં રાણીયા ધાસ કણ્યુ કુસકા, માર ખાઇને પણ તેજ દુંગે
—દયારામ.

દુંગું, *s. n.* A body or troop of players in children's games; a side of players in a game.

દુંડ-વું, *v. t.* [See દુંડ-વું.] To seek; to search.

Id. દુંડી દુંડીને મરવું To make a minute search to no purpose.

દુંડી, *s. f.* [See દુંડ-વું.] A game for children, generally known as ઘંટી-ખીલડો.

દુંડણી, *s. f.* A game for children, generally known as ખોડિયા પાડો (used in the Sidhapura Dst.

દુંડ-વું *v. t.* [Hem. Des. દંટોલ= S. ગવેચયતિ it searches; also, દંટુલ= S. ખમતિ it wanders. Or S. દુઘ્ન seeking. prob. fr. ધુ, ધુ-નાતિ, to shake.] To seek; to search for; to look for; to make an inquiry; to go to find; to rummage for.

દુંડસાં, *s. n. pi.* [See દુંડું.] Ears of bājri from which the grains have been removed.

દુંડિ-યા, *s. m.* [See દુંડ-વું.] A man belonging to one of the sects of the Jain religion.

દુંડું, *s. n.* [See દુંડું.] An ear of bājari.

દુંસા, } *s. m.* A thick wheaten cake more than ten soers in weight.

કુચસાં, } Same as કુદસાં.
કુચસાં,

કેક, *adj.* [See કેકી.] Last (used by children in their games).

કેકી, *adj.* Indolent; lazy.

કે-ચલો, *s. m.* [See કેવ-ચલો.] A kind of bird.

કેક-વો, [See કેકી, + P. વા dim.] Same as કેકી.

કેકી-કેયા, *s. m. pl.* [+ કેયા redup.] Pits and holes; roughness of roads; unevenness of surface.

કેકી-કેયા-વાળું, *adj.* [+ વાળું having.] Having pits and heights full of holes and heights; uneven.

કે-કુટ, *s. f.* [See કેક + કુટ-કું; Cf. માયા-કુટ.] A wearisome, vexations, and unprofitable labour.

કેકી, *s. m.* A protuberance; a knot.

Id. કેકી નમાવવો To work hard.

કેક, *s. m.* [Dh. Des. કચરો=S. पिशाचः an evil spirit. See કેચર કેચરો, કેચરો.] An individual of the class of sweepers, &c.; a scavenger; a sweeper; a man of the lowest caste.

Id. કેક ગુજરાતી The Gujarati language spoken by the low-caste people in the Surat District. 2. A corrupt form of the Gujarati language.

Prov. કેક કેખડે રાજ Poor folks are glad of cottages. કેક મુલો, ને આભડછેટ ટળી Getting rid of trouble once for all. કેકવાણાં તરક પેકું Confusion worse confounded, કેકવાણિયા, ભાઈ, કેકવાણિયા It is hard to get rid of one's nature; nature will always assent itself.

કેક-કેલી, *s. f.* [+ કેલી.] Public disgrace; the greatest infamy.

કેક-વાડો, *s. m.* [+ વાડો, S. वाट a place.] The part of a town where Dheds dwell.

કેકી-ચા, Same as કેક.

કેકી, *s. f.* A female કેક.

Prov. કેકીને હવાદારે બાલાવી Little men are proud of little honour.

કેકું *s. n.* [+ કાકું.] A troop, body, or number of low-caste people.

કેકી, *s. m.* A man of the scavenger class. 2. A low, wicked man.

કેપ-કું, Same as કેપું, કેકું.

કેપું, } *s. n.* [S. स्तूपः a small quantity.]
કેકું,

A clod; a lump of earth or clay; a stone jutting out. 2. A square of sweetmeat.

કેપ-કું, *s. n.* [See કેપું + કું dim.] A thick cake; a cake spiced and fried.

Id. કેખરાં બાંધીને With energy; vigorously.

કેમલો, *s. m.* A kind of medicinal plant.

કેર, *s. m.* [See કેગ, કેગલો, કેગલો.] A heap; a mass.

કેચ અથર્મે કીધો કેર, કેપમા દેવા એક કુખર.

—કચારામ.

કેલ, *s. f.* [Hem. Des. कल्लो = S. निधनः deprived of wealth.] A pea-hen; a female of the pea-cock (The masculine is કેભર.)

કેશ-કું, *s. n.* [See કેપું, કેખરું.] A thick cake. 2. A necklace.

કેપ-કાં, *s. n. pl.* Same as કેશકું A necklace.

કેસ-કેલ, } *s. m.* [See કેગ, કેગલો.] A heap of
કેસ-કેલ,

કેક, *adj.* [See કેક. as વાંકું કેક.] Very crooked. 2. Used with વાંકું.

કે-યું, *s. n.* [See કેકી.] A large lump of clay.

કેગ, *s. m.* [S. दम्भ /r. दम्भ to make a show.] Hypocrisy; dissimulation; arrogant and fraudulent presumption and display. 2. A pretence; a feint; a false appearance; a disguise; a masquerade. 3. Trickery; deceit; knavery.

Id. કેગ કરવો-માંડવો To play the hypocrite. કાલી કેગ Empty show or pomp.

કેગી, *adj.* Hypocritical; pretending; pretensions.

કેચ, *adj.* Worn out.

કેક-કેકી, *s. m.* [Mar. પોંડા a stone + કેક-કું.] A stone-cutter; a stone-mason.

કેકી *s. m.* A stone. 3. A blockhead; a stupid person.

કેક-કું, Same as કેક-કું.

કેકળી, *s. n. pl.* A dish prepared of

pulse and rice flour.

દોહનિયું વેલણું, *s.n.* [+See વેલણું.] A small and thick wooden roller with which cakes are made.

દોહાળ-ચો, } *s. f. pl.* Same as દોહાળી.
દોહાળી,

દોચકી, A small **દોચ-કું**.

દોચ-કું, *s.n.* [See ડોક, ડોકું, ડોચ-કું.] A kind of earthen pot with a narrow mouth. 2. The head.

દોદો, *s.m.* [See ડોડો.] The female generative organ.

દોણણું, *s.n.* [See ઘોડ-ણું.] A small stick attached to an end of a cradle to keep its width constant.

દોર, *s.n.* [S. ધુર્ય a bull that is fit for the yoke *f.r.* ધુ a yoke.] A beast. 2. A stupid person.

ચોર દોર મજ્યાં ટોળે, હવે નહું ચાલશે ?

—વલ્લભ.

3. Stolen property.

Id. ચોર દોર એકઠાં મજ્યાં, હવે એનું નક્કી કરો Here are the thieves and the property they stole, brought together before the court; now decide the case. દોર જેવો Stupid. વેદિયા દોર A learned fool; a person versed in book-lore but devoid of practical knowledge.

Prov. દોરના ચાવ્યામાં કુચો પડે, પણ માણસના ચાવ્યામાં ન પડે When a wicked man is bent upon ruining a person he is unsparing. દોરનું તો ચામડુંએ કામમાં આવે છે, અને માણસનું તો એક વચન માત્ર કામમાં આવે The conduct of a man, whose word cannot be relied upon, is worse than that of a beast.

દોર-ઢાંક, *s.n.* [+ ઢાંકું.] Cattle (including old and useless ones).

દોલ, *s.m.* [S. ઢોલ] A large drum.

દોલ, *s. f.* [See ઘોલ.] A cuff; a box; a blow with the palm of the hand.

Id. દોલ ખાડે One who is often beaten or cuffed by his equals. 2. One who is commonly rebuked. દોલને ખડે Very distant (alluding to the practice prevalent in Mārwar of indicating to the driver of the bullocks

the arrival of the water-bag at the mouth of the well, beat of drum) at a given alarm; at the proper time દોલ વાગવું To be known to the public by one's evil deeds; to be notorious.

Prov. દોલ વાગ્યું, ઢાંક્યું રેહશે? Who can think of keeping a thing secret which has been notified to the public by beat of drum?

દોલ-ક, } *s. f.* A small દોલ.
દોલ-કી,

Id. દોલકી બળવવી To encourage and flatter a person by supporting his statement. આખા ગામમાં દોલકી બળવવી To make known to the public by beat of drum. 2. To give notoriety to.

દોલ-કું, *s. n.* Same as દોલ-કી.

દોલ-ડી, *s. f.* [See દોલિયા.] A coloured and painted cot. 2. A small bedstead.

દોલિયા, *s.m.* [See ઢાળ-વું in the phrase ખાટલો ઢાળવો.] A bedstead; a cot.

Prov. દોલિયા તળાઇએ શોભે It is the appendages which adorn a thing.

દોલી, *s.m.* [See દોલ.] A drum-beater; a drummer.

Prov. દોલીને ઘેર વિવાહ, તે કદે કદે નાચે When a person can have his own way, he may indulge himself in all his vagaries.

દોલો, *adj.* Foolish; senseless; stupid.

દોલો, *s. m.* [S. ધવ husband + લો dim.] The husband.

દોણું, *s. n.* Bran; husks.

દોસો, } Same as ઢોસો.
ઢોસો,

દોળ, *s. m.* [S. ધવલ white. See ધાતું.] Plating; gilding. 2. Lining; coating.

Id, દોળ ચડાવવો To gild; to plate.

દોળ-વું, *v. t.* [See ઢળ-વું, ઢાળ-વું, ઝુલ-વું, ઝુલે; ધુલ-વું.] To spill; to pour out.

Id. દોળી પાડવું-નાખવું To bring down to the ground; to defeat (a wrestler). 2. To refute in argument. 3. To frustrate; to baffle. દોળી નાખવું To spill.

Prov. કોલી છાસ ઉકરે દોળવી To make the best of a bad bargain. 2. To throw a girl that has reached marriageable age away

on a bad husband, because no other is to be secured.

દોળા-જી. *s. n.* } [See ઢાળ.] A gradual
દોળા-વ, *s. m.* }

descent; an inclined plane; a declivity; a slope.

દોળાવું, *v. i.* [Pass. of ઢાળ-વું.] To be spilt; to be poured out.

Id. વા દોળાઈ રહ્યા છે. Lit. Wind is sent

in currents with fans and whisk(said of a person who possesses tokens of royalty). 2. He rolls in royal luxury and splendour.

દોળી પાડ-વું, *v. t.* [+ પાડ-વું.] To tumble down. 2. To frustrate; to baffle. 3. To refute in argument.

દોલ-વો, *adj. m.* [S. ધવ husband + P. વ dim.] Effeminate; feminine; impotent. 2. *s. m.* A cuckold.

જી.

જી, The twenty-sixth letter of the Alphabet, and the fifteenth consonant.

N. B.—There is no word beginning with જી.

ઠ.

ઠ, The twenty-seventh letter of the Alphabet, and the sixteenth consonant.

ઠક, *s. f.* [See ઠક-વું, or ઠક time.] A juncture; an opportunity; an occasion. 2. A crisis; a critical time.

Id. ઠક મળવી—આવવી To get an opportunity. ઠક ખોવી—ગુમાવવી—ગવા દેવી To lose or let go an opportunity. ઠક સાચવવી To supply a thing wanted at the proper time; to meet an emergency. ઠક બેવી To watch for an opportunity. ઠકનો દાબ લેવો To embrace an opportunity.

Prov. ઠક, તેવો તઠકો To behave oneself suitably to the occasion.

ઠક-ઠક, *Nama* as ઠક-ઠક Murmuring.

ઠક-ઠક, *adv.* [Imit. Cf. ચક-ચક.] With a glitter; sparkling; brightly; brilliantly.

ઠક-ઠક-ગું, *adj.* Glossy; shining; glistening; bright.

Prov. સૌ એ ઠકઠકતાની તાપણીએ તાપનાર Everyone worships the rising sun.

ઠક-ઠક-ગું, *v. i.* [Imit. Cf. ચક-ચક.] To appear bright.

ઠકલી, *s. f.* [See ઠકલો.] A small frame.

ઠકલો, *s. m.* [See ઠકલો.] A plank. 2. A plate. 3. A pane of glass. 4. A looking

glass; a mirror.

ઠકલીર, *s. f.* [Ar.] Fate; destiny.

Prov. ઠકલીરની આગળ તદબીરનું કંઈ ચાલતું નથી Nature predominates over Art: Man proposes and God disposes.

ઠકરાર, *s. f.* [Ar. કર to repeat.] Disputing; altercation; contention; a difference in opinion. 2. Starting objections; making difficulties; arguing the point; perverse demurring. 3. Controversy; argument, discussion; argumentation. 4. Strife; contention; dispute.

Id. ઠકરાર કરવી To dispute; to quarrel. ઠકરાર ચલાવવી To discuss; to argue. 2. To continue a dispute or quarrel. ઠકરાર લેવી To raise an objection. ઠકરારની ખાતર For the sake of argument.

ઠકરારી, *adj.* Contentious; captious; disputatious. 2. Disputed; controversial.

ઠકલેલી, *adj.* [Ar. તક્લીલી.] Delicate. 2. Weak; impotent; wanting the force of truth and judgment; not durable; not lasting. 3. Imitated; forged; false; counterfeit. 4. Not strong; unstable; not well executed.

ઠકસીર, } [Ar.] *s. f.* An offence; a fault;
ઠકસીર, }

a crime. 2. Guiltiness; transgression.

तकाने, } s. m. [Ar. तकादा demanding.]
तकाहे, }

Demanding; soliciting urgently; dunning exacting. 2. Importunity; urgency; an urging for payment; inexorable dunning or importunity.

तका-व-तु, } Same as ताक-तु.
तकास-तु, }

तकियो, s. m. [P. तकियः a pillow.] A pillow. a bolster; a cushion; a pad. 2. The stone-seat in a vestibule. &c.; a seat. 3. A fakir's seat with a garden attached to it.

तके, s. n. [S.] Whoy.

तखत, } s. n. [P. तखत.] A throne; a
तखत, } royal seat.

तखत-नशीन, } s. m. [P. + नशीन sitting.]
तखत-नशीन, }

A king; a sovereign; a crowned king.

तखती, s. f. [Ar. तखती fr. कता to cut.] A piece of paper cut and shaped as a model by which to form other similar pieces. 2. A page; a sheet of paper; a little board used as a slate.

तखतो, [P. तखतह.] Same as तकतो.

तखड, s. f. Exhaustion. 2. Walking on foot.

तखड-तुं, v. t. To exhaust; to tire. 2. To walk; to walk fast; to trudge.

तख-डो, s. m. [S. त्रिक a group of three fr. त्रि three.] The figure three; (3).

त-गखु, adj. [+ S. गुण multiplication fr. गुण to multiply. See त-गखु.] Three-fold.

तग-तग-तुं, Same as तक-तक-तुं.

तगर, s. f. n. [S.] A flowering shrub. 2. s. n. A plant in bloom.

तग-तग-तुं, [Intens. of तग-तुं. Cf. तक-तक-तुं.] To shine very brightly.

तग-तुं, v. i. [Hem. Des. तेववइ Mar. तेव-ण = S. प्रदीप्यते it shines, fr. S. तिप् to ooze.] To shine; to appear bright.

तगाने, } Same as तकाने, तकाहे.
तगाहे, }

तगाई, s. n. [P. तगाईरह.] A bricklayer's trough; a hod,

Id. तगाई करतुं To gorge oneself.

तगावी, s. f. [Ar. तगावी See डैवत, Ar. तकावा strength; Cf. टकाव, टकावुं to continue.] Advance of money made by government to the cultivators.

तगेड-तुं, Same as तगड-तुं.

तगेडो, s. m. Same as तगड.

तंग, adj. [P.] Tight; straitened; pressed; pinched. 2. Narrow; close. 3. Scarce. 4. s. m. A horse-belt; the belt by which the saddle is fixed tight on the back of a horse. 5. A garter.

Id. तंग तंग रहवे To be sparing in spending money. 2. To feel uneasy; to be anxious. तंग यन्तर A tight market; a market in which the supply is less than the demand. तंग कसवे-भेयवे To fix the saddle or harness tight on the back of a horse.

तंग-डी, s. f. The leg. 2. Short light trousers, covering the legs, for little children.

तंगाश, Same as तंगी.

तंगि-यो, m. A kind of tight trousers.

तंगी, s. f. Straitness of circumstances: pinched state; closeness; embarrassment. 2. Scarcity; deficiency; want. 3. Poverty; penury; tightness; narrowness.

तज, s. f. [Dh. Des. तजा fr. S. तज्ज, तज्जा, the skin.] Cinamon.

तज-गरे, s. m. [+ P. कर, गर्, doing.] A superficial examination. 2. Auditing; checking; examination.

Id. तजगरे देखे To audit; to examine.

तजवीज, s. f. [P. तजवीज.] Inquiry; investigation; search; scrutiny. 2. Considering; contriving; planning; arranging; attempting. 3. An effort; an endeavour; a contrivance; a plan.

Id.-नी तजवीज करवी To make an arrangement about; to take steps in the matter of. तजवीज देखी To take care about; to look after.

तज-तुं, v. t. [S. त्यज्] To abandon; to forsake; to quit; to desert; to give up; to resign; to leave. 2. To avoid; to shun,

તત્ત્વ-વર્ણ, *v. t.* To cause to abandon or resign.

તટ, *s. m. f. n.* [S.] A shore; a margin; a border; a side; a bank. 2. Certain parts of the body which have sloping sides, *e.g.*, કુચ-તટ, શ્રોણી-તટ, &c.

તટ-પટ, *s. m.* [S. *fr.* તટ+પટ.] The length or extent of the bed of a river; the bed of a river.

તટિ-ની, *s. f.* A river.

તટ-રથ, *adj.* [+S. *स्था* to stand.] Indifferent; unconcerned; neutral. 2. Astonished; wonder-struck.

તડ, *s. f.* [See **ગુટ-ગુ.**] A split; a breach. 2. A division; a sect; a party; a schism. 3. A feud in a caste causing dissension and a split. (The plural of this word is તડ or તડી; તડી being used in the neuter gender.)

Id. તડ આવવી-પડવી To split. તડ આણવી-પાડવી To cause to split; to bring about a division; to give rise to a schism.

તડ-ક, *s. f.* [Imit.] A shooting pain; a sharp sudden pain.

તડ-ક-ગુ., *v. i.* [See તડ, **ગુટ-ગુ.**] To crack; to split; to open in chinks and fissures.

તડ-ક-ગુ., *v. i.* [See તડ-ક.] To be startled; to be alarmed.

તડ-કા-વર્ણ, *v. t.* [Cause of તડ-ક-ગુ. to split, to be alarmed.] To frighten; to threaten.

તડ-કો, *s. m.* [Hem. Des. *तिरिङ्गी* = S. *उष्ण वात*: a hot wind *fr.* S. *तप्त* heated *fr.* *तप्* to be heated.] Sunshine; sunbeams; rays of the sun. 2. Heat.

Id. તડકો ઇચડો વેડવો To experience the sorrows and pleasures of the world. 2. To be well versed in the ways of the world.

તડક-ઇચડો,
તડક-ઇચો,
તડક-શીળો, } *s. m.* [+ *ઇચડો*, *ઇચો*,
શીળો.] A game for children.

તડ-તડ, *adv.* [Imit.] The splitting and sputtering of things frying or parching, the cracking sound of a smart caning, or the popping of a brisk musket fire. 2. Violently; roughly (tearing, &c.).

હાથ ઝાલી બાંધ ચીંટી, તડતડ ચીંટી તડી.

—મીરાંબાઈ.

3. Snappishly; impertinently; ontright; with plain and plump speaking; rattlingly; railing; sharply and clamorously. 4. Briskly; smartly; energetically. 5. *s. f.* Any crackling, snapping, sharp rattling sound, &c. 6. Haste; hurry.

Id. તડ તડ ગુટગુ-ફાટગુ To break or split with a cracking noise.

તડ-તડ-ગુ., *v. i.* To make a cracking noise; to split or break with a cracking noise.

તડ-તડા-ટ, *s. m.* [+ *વૃત્તિ* state.] A cracking noise.

તડ-તડિ-યુ., *s. n.* Fuel which makes a crackling sound, or throws out sparks, while burning.

તડ-તડિ-ચો, *s. m.* A spark of fire. 2. Same as **તડ-તડિ-યુ.** 3. A hopping insect.

તડ-ફા-ને,
તડ-ફા-ને, } *adv.* [*Cf.* *ઝડ-ફા-ને*.] Quickly; at once; suddenly.

તડ-પડ, *s. f.*
તડ-પડા-ટ, *s. m.* } [See તડ-ફા-ગુ.] Struggles; a conflict. 2. Activity; briskness.

તડ-ફડ-ગુ., *v. i.* [Hem. Des. *तड-फडिङ* = S. *परितः चलितम्* walking round about.] To toss about with violent agitation; to flounce; to flounder. 2. To fume and chafe; to stamp and storm; to flutter; to palpitate. 3. To struggle. Same as **તડ-ફડ-ગુ.**

તડ-ફડા-ટ, *s. m.* [+ *વૃત્તિ*.] Fuming and chafing; fluttering; storming; struggling.

તડ-પુચ, *s. n.* [S. *चौमही*.] A water-melon.

તડ-ભાડ, *adv.* [See તડા-ક+ ભાડા-ક.] Precipitately; hurriedly; hastily. 2. *s. f.* A sudden breach of affection.

તડ-વા, *s. m.* [See તડ a party, a schism, + S. *वाही* the leader *fr.* *वह* to lead, to carry, See **વહેગુ.** (*Cf.* *ઝડ-વા*, *સંધ-વા*.)] The leader of a party or schism.

તડ-ગુ., *v. i.* [See તડ-તડ.] To run to strike; to run to attack; to attack. 2. To oppose, to rise in revolt.

મારવાને જાય તરી, વળી અટકી રહે તે. — વહીભ
તકા-ક, } *adv.* [See તકા-કે & ત-
તકા-ક-ભડા-ક, } તકા-કે.] At once; with one stroke or blow.
2. Suddenly.

તકા-કા-ખંધ, *adv.* [See તકા-કે + ખંધ-વું.]
At a stroke or blow; suddenly; quickly.

તકા-કે, *s. m.* [See તક-તક.] A sounding
blow or stroke; a crack; a clash; a clatter; a
collision of two bodies. 2. Bustle; brisk-
ness; din and clamour. 3. Force; sharpness;
severity; an animated course or full flow.
4. A peal; a blast; a roar. 5. A speech very
wide of the truth; a boisterous false speech;
a gossip; an idle tale. 6. A sudden gain;
goop luck; profit.

Id. તકાકા મારવા-હાલવા To tell stories
very wide of the truth; to gossip; to tell idle
tales. ઉપર તકાકે પડવો To be subjected to a
blow; to receive a blow. તકાકે પડવો-લાગવો-
વાગવો-ચાલવો To be successful in a hazard-
ous business. પહેલેજ તકાકે Lit. At the first
stroke. Hence, 2. With the enthusiasm
generally shown at the beginning of a
business.

તકાકી, } *s. m.* [+ દાસ a term of
તકાકી-દાસ, } respectful address.] A gossip; an idle tattler.

તકામ, Same as તકાક.

તકામ, *s. m.* [S.] A tank; a pond.

એકાએક કેમ આવું થઈ આવ્યું, નિરખીએ;
પરખ ન પરખીએ, વહીભ તકામમાં. — વહીભ.

તકા-તક, } *adv.* An intens. of તક-તક.
તકા-તકી, }
2. *s. f.* An altercation; a noisy quarrel. 3.
Competition; rivalry.

તકા-તુમ, *adv.* [See તક-તક + તુમડી.] Inflated
and glossy (of the skin or a full leather
bag).

તકા-પીટ, } *s. f.* [See તકાકે + પીટ-વું, તિ-
તકા-પીટ, } ક-વું.] Beating repeatedly and severely.

તકા-માર, *adv.* [+ મારવું.] At a stroke or
blow; rapidly; quickly.

તકા-માર, } *s. f.* Beating repeatedly and
તકા-મારી, } severely. 2. Haste; hurry.

તડિફો, *adj.* [See તડ-તડ + અમ.] Fat
and strong.

તડિત્, *s. f.* [S. /r. તડ to strike.] Light-
ning.

તડિત મેધ મેધ, તડિત્ વણ ન સોય. — દયારામ.

તડી, *s. f.* [Dh. Des. તાડિ-ય /r. S. તાડિ-તમ
beating /r. તડ, તાડ, to beat.] Beating. 2. A
quick succession of blows in beating. 3. A
shower of abusive language.

Id. તડી પડવી To be subjected to a quick
succession blows. 2. To be subjected to a
shower of abusive language.

તડુ-ક-વું, *v. i.* [Imit.] To roar; to bellow.

તડુ-કે, *s. m.* A sudden roar.

તડુસ-વું, *v. t.* [S. તડ to strike. See તડ-તડ.]
To strike. 2. To eat; to swallow.

તડે-મકોડે, *adv.* [See તડ + મકોડે.] Readily.
2. Anxiously.

તડો-તડ, *adv.* Same as તડ-તડ.

તડો-વડ, *adj.* [S. તુલ્ય-વત્ equally /r. તુલ,
તેલ-વું, to weigh, + વત્ suffix showing equ-
ality, or વડ class /r. વૃત્તિ state.] Equal; like.

તણ-ખ, *s. f.* [Imil. See તન, તનુ, the body
+ ખણ-વું to dig.] An itching sensation. 2. A
smarting pain.

તણ-ખ-છું, *s. n.* [S. તળ + ક + છું dim.] A
straw; a blade of grass. 2. A trifle; any-
thing worthless, insignificant, of no con-
sequence, of no weight, &c.

તણખિ-યો, } *s. m.* A lame ox.
તણખિ-યો, }

તણખા, *s. m.* [Imit.] A spark.

Id. તણખા ઉડવા-ખરવા-ઝરવા To emit
sparks. સરીર તણખા નાખે છે There is pain in
several parts of the body.

તણ-મણ, *adj.* [See તણ + મણ /r. તણ-વું.]
Threefold.

તણુ, *s. f.* A kind of wood.

તણુ-વું, *v. i.* [See તણ-ખિ-યો, તણખિ-યો.]
To be lame.

તણા-વું, *v. i.* [Pass. of તણ-વું.] To be

draw away; to be pulled; to be straitened.
2. To be contracted. 3. To be impoverished through extravagance.

1d. તેનો પૈસો તણાતો નય છે=તે પૈસો તણાતો નય છે His money grows less and less; he feels the want of money; he is gradually being reduced to poverty. તણાઈ મરવું To spend beyond one's means. તે ખરચમાં ને ખરચમાં તણાઈ ગયો He was reduced to poverty owing to his expenditure. તેની પાછળ તણાવું નવું To be drawn by the influence of; to be under the influence of; to be guided by; to follow submissively. ચાલતા પ્રવાહમાં તણાયું નવું-તણાવું નવું To behave oneself according to the traditions or established custom. 2. To be time-serving. તણાઈ નવું To be lean (of the body). 2. To be carried away by feelings. 3. To be wafted or carried away; to be fruitless; to produce no effect. 4. To be reduced to a worse condition.

તણું; [S. ત્ત.] A termination of the genitive case used in poetry; appertaining to; belonging to.

તંદો, Same as ટંદો.

તતકાળ, Same as તરકાળ.

તત-ફણ, Same as તરફણ.

તત-ખેવ, Same as તરફણ.

તત-ગ, Same as ધતિગ.

ત-તડ-ગુ. v. i. [Redup. & Intens. of તડ crackling.] To crack; to crackle. 2. To give pain owing to a contraction of the muscles or skin.

ત-તડાવ-ગુ. v. t. To cause to crack or crackle. 2. To tighten. 3. To chide; to threaten.

ત-તડિ-યુ. Same as તડ-તડિ-યુ.

તડ-તડિ-યો, Same as તડ-તડિ-યો.

ત-ગુ-ડી, s. f. A small તગુ-ડું.

ત-ગુ-ડું, s. n. [Imit.] A small bugle.

તરકાલ, adv. [S. fr. તત્ that + કાલ time.] At the same time; instantly; immediately.

તરફણ, adv. [S. fr. + ફળ a moment.] Instantly; immediately.

તરવડ, s. n. [+ વડ.] Lit. The word તત્

(that) in the aphorism, તત્ ત્વ મસિ, of the Vedānt philosophy. Hence, 2. The Godhead; the Deity.

તરવ-ગ્રાહી, adj. [S. fr. + ગ્રહ to take.] One who adopts the truth.

તરવર, adj. [Dh. Des. તૈયારો fr. S. fr. + વર great.] Devoted; intent: diligent; attending closely and anxiously. 2. Ready; prepared (of a person).

તરુરૂપ, s. m. [S. fr. + રૂપ.] One of the forms of grammatical composition, in which the case-terminations of the first element are omitted. (Gr.).

તત્, adv. [S. fr. + ત્ adverbial suffix showing " place. "] There; in that place; therein. 2. Thither; to that place.

તત્તપિ, adv. [S. fr. અપિ even.] Nevertheless; notwithstanding that; still; yet.

તત્ત્વ, s. m. [S. fr. + ત્ suffix showing "state or quality."] Essential nature. 2. Actual existence, as opposed to unreal, fallacious, illusory. 3. A property. 4. An element. 5. The cream; the pith; the essence; the sum and substance; the condensed strength. 6. A first principle; an axiom. 7. The contents; the purport. 8. The chief portion; an essential part. 9. The real nature of the human soul, considered as one and the same with the Divine Spirit animating the universe. 10. A name of બ્રહ્મા (the Creator in the Hindu Trinity).

તત્ત્વ-જ્ઞ, adj. [S. fr. જ્ઞ to know.] Knowing the truth.

તત્ત્વ-જ્ઞાન, s. n. [S. fr. + જ્ઞાન.] A knowledge of the essential nature. 2. Knowledge of divine truth or of the deity as the Truth or Reality; knowledge of the substantial being. 2. Philosophy.

તત્ત્વ-જ્ઞાની, adj. (Generally masculine). One that knows the Truth; a philosopher.

તત્ત્વમસિ, s. n. [S. fr. તત્ that + ત્વમ્ thou + અસિ art fr. અસ્ to be.] Lit. 'Thou art That', being the highest teaching of the Vedānt philosophy. Hence, 2. The highest truth. 3. The essential and the most valuable

part of a thing.

તત્વ-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* + વિદ્યા.] Same as તત્વ-જ્ઞાન.

તત્વ-વેત્તા, *s. m.* [S. *fr.* + વેત્તા.] Same as તત્વ-જ્ઞાની.

તત્વા-તીત, *adj.* [S. *fr.* અતીત.] Gone or existing beyond the influence of the elements.

તથ, Same as તિથિ.

તથા, *adv.* [S. *fr.* +થા adverbial suffix showing "manner".] So; like; after that manner. 2. *Conj.* And; also; as well as. 3. *s. f.* Extension; expansion; continuation. 4. Regard; concern.

Id. હવે તું તથા કરવી મૂકી દે Now give up prolonging your story; don't spin out your story. એની મારે શી તથા પડી છે I have no concern with him.

તથાપિ, *Conj.* [S. *fr.* + અપિ even.] Same as તમાપિ.

તથાસ્તુ, *adv.* [S. *fr.* =અસ્તુ let it be *fr.* અસ્ to be.] Let it be so; so be it. 2. *interj.* Amen.

તથા-સ્વ-રૂપ, *adj.* [+ સ્વ-રૂપ.] Uncertain; hesitating.

તથી, Same as તિથિ.

તદ-ઉપરાંત *adv.* [S. તદ્ that+ ઉપરાંત over.] Moreover; in addition to that; also.

તદન, *adv.* [S. તદ્ that + અનુ like, after.] Wholly; altogether; entirely; utterly totally; completely; thoroughly.

તદન્તર, *adv.* [S. તદન્તર *fr.* તત્ that+See અનન્તર.] After that. 2. Totally; wholly; quite.

તદપિ, *adv.* [S. *fr.* તત્ that + અપિ even.] Notwithstanding; however.

ઇચ્છા એક મુને છે તદપિ, પૂર્ણ કરો અવિનાશી.

—દયારામ.

તદબીર, *s. f.* [P. તદ્બીર.] A plan; a contrivance; a measure; an expedient; a device.

તદા, *adv.* [S. *fr.* તદ્ that +થા adverbial suffix showing "time".] Then; at that time.

તદાકાર, *adj.* [S. *fr.* +આકાર form.] Having the same form; of the same sort. 2. Absorbed in that; devoted to that.

તદા-કાળ, *adv.* [See તદા + કાળ.] At that time; then.

તદાકાળ શંકર એમ બોલ્યા, " સાંભળીએ અવિનાશી, આ નરસૈયો બક્ષા જ મારો, તે કરવો તમ દાસ. "

—હરિદાસ.

તદૂપ, *adj.* [S. *fr.* + રૂપ form.] Same as તદાકાર.

તન, Same as તનુ The body.

Id. તન મન ધનથી At any sacrifice; at any risk.

Id. તનથી, તન દહને At great personal sacrifice; at great personal inconvenience.

તન-ક, *adj.* [S. તનુ small, little, + ક dim.] Small; little.

નહાની તો નીચી ધણી, તનક ન દેએ કાન.

—સામળભટ.

કેટલું બળ તમ અબળા કેરું ? તનક તાલ તે હેલાં રે.

—સીતાજીની કાંચળી.

તનખ, *s. f.* [See તણખો a spark.] A burning sensation; a smarting pain.

તનખા-વ-ધુ. *v. t.* [See તણખો, તનખો.] To harass. 2. To annoy; to tease. 3. To be angry with.

તન-તાપ, *s. m.* [+ તાપ.] Bodily sufferings; bodily pain.

તનખો, Same as તણખો A spark.

Id. તનખા મારવા To throw out sparks of resentment 2. To taunt.

આ પ્રજ્ઞાનો તનખો જૂની અવરથામાં પ્રગટાયા હતો.

—સરસ્વતી-ચંદ્ર.

તન-ખો, *s. m.* [P. *fr.* તન *fr.* S. તનુ, તન, the body + P. લાક્ષ્ણ *fr.* S. કાંક્ષ to desire.] An assignment from the revenues for an officer's personal expense. 2. A standard rent-roll of villages 3. A salary. 4. A claim; a right.

તન-કું, [+કું dim.] Same as તન, તનુ, The body (said by endearment).

તન-દુરસ્ત, *adj.* [P. *fr.* તન, તન, the body, +દુરસ્ત right, See દુરસ્ત.] Healthy. 2. Vigorous; hale.

તન-દુરસ્તી, *s. f.* Bodily health; bodily vigour. 2. Sound health.

તન-ન, *adv.* [Imit.] Running over the

notes of music in tuning the voice. 2. Humming a tune.

તન-મન-તન-મન, *adv.* [See તન + મન; or તનમય] Being absorbed in. 2. Being impatient. 2. Being excited.

તન-મન-ધન, *s. n.* [See તન + મન + ધન.] Lit. The body, the mind, and one's wealth. Hence, 2. All that one loves; the highest object of one's ambition.

તન-મન-ટ, *s. m.* [See તનમય + ત્વિ.] Absorption of the mind. 2. Impatience of the mind with regard to an obstacle; impatience. 3. Excitement.

તન-મનિ-યુ, *s. n.* [+મન.] A kind of flower. 2. A neck-ornament worn by women.

રાતે રંગે રાજે દાડમ બીજા દેત;

તૂસી, તનમનિયુ, ચાર ચારે ચેત. —દયારામ.

તનય, *s. m.* [S.] A son.

તનયા, *s. f.* A daughter.

તનિ-ચા, *s. m.* [See તન the body. Cf. The derivation of બદન a shirt.] A coat; a shirt.

તની, *s. m.* [See તણે thread.] A thread; a wire. 2. An incantation. 3. *adv.* Precisely; exactly; accurately.

તનુ, *adj.* [S.] Thin; emaciated. 3. Small; scanty; little.

તનુ, *s. n.* [S.] The body.

તરસ તનુ નિહાળે, થાય શયુ વિભાગે. —પ્રેમાનંદ.

તનુ-જ, *s. m.* [S. *jr.* + જન to be born.] A son.

તનુ-બા, *s. f.* A daughter.

તનો-ડો, *s. m.* An ear-ornament worn by women.

તંત, *s. m.* [See ટંટી.] Argument; discussion.

કૃષ્ણ કૃષ્ણ શે હિસાબ, તંત કરતાં તરો. —વલ્લભ. 2. A quarrel.

Id. તંત કરવો-તાણવો To discuss. 2 To oppose.

તંત, *s. m.* [See તંતુ.] The thread or connection of events. 2. Relatedness. 3. Pursuit; following.

ધર્મ સતવાદી બીમવેત. સહદેવ જોશી બંધે તંત.

—અખો.

Id. તંત લેવા To pursue; to follow.

તંત, *adv.* [See અત્યંત.] Extremely. 2. Wholly; quite. 3. Fully.

Id. તંતેતંત, તંતેતંત, Fully; being filled to the brim.

પછે બાહુકે ગણી જોયાં, ઉતરી તંતેતંત. —પ્રેમાનંદ.

તંતની, Same as તુન-તુની A lyre.

એસેકુ મિલા તેસા, તેસેકુ મિલી તાઇ,

તીનું મિલકે, તંતની બનઇ.

(Birds of a feather flock together.)

—ભાપા.

તંતુ, *s. m.* [S. *jr.* તન to stretch.] A thread; a string; a chord; a fibre; a filament; a capillament; a tendril.

Id. જ્ઞાન-તંતુ A nerve.

તંત્ર, *s. n.* [S.] A ceremony; a formality; action as opposed to contemplation; a bodily act as opposed to a mental or spiritual act. 2. Handiwork; handicraft; legerdemain; a sleight of hand. 3. A troublesome or tedious work.

તંત્ર-ખેલ, *s. m.* [+ ખેલ.] A magical performance.

તં-દુરસ્ત, Same as તન-દુરસ્ત.

તં-દુરસ્તી Same as તન-દુરસ્તી.

તંદ્રા, *s. f.* [S.] Lassitude; weariness; exhaustion. 2. Sleepiness; sluggishness.

આવી નિદ્રા કોઈને, તો કોઇ તંદ્રામાં તણાયા.

—વલ્લભ.

તંદ્રાહુ, *adj.* [S. + આહુ having.] Tired; exhausted. 2. Sleepy; slothful.

તનમય, *adj.* [S. *jr.* તદ્ that + મય suffix showing 'filled with, full of'.] Absorbed in; engrossed in. Cf. તદ્ધકાર, તદ્દય.

તનમય-તા, *s. f.* Absorption in.

તનમાત્ર, *s. n.* [+માત્ર only.] An archetype or subtle rudiment of any of the five forms of elementary matter. 2. *adj.* Nothing else; simple; pure; only.

તન્યંગી, [See તનુ thin + અંગ.] A slight and delicate woman.

તની, *s. f.* [S. *jr.* તનુ thin.] A slight and delicate woman; a slender woman.

તપ, *s. n.* [S. તપ: *jr.* તપ્ to be hot.] Religious austerity; penance; mortification of the flesh; the practice of mental or personal self-

denial; the infliction of bodily tortures. 2. A term of twelve years. 3. Duty; the special observance of certain vows. 4. Adoration; devotion.

Id. તપ કરવું-તપવું-મંડવું To perform a penance.

Prov. તપને અંતે રાજ, ને રાજને અંતે તપ Religious austerity leads to luxury, and *vice versa*. તપ કીધે બાવો ન થાય It is not the cowl that makes the monk: It is not the gay coat that makes the gentleman.

—વલ્લભ.

તપ, *s. f.* Same as તાપ Fever.

તપ-ખીર, *s. f.* [+ ક્ષીર.] Snuff; powdered tobacco.

તપ-ખીરિ-યા, *adj.* Snuff-coloured; brown; dark-gray.

તપ-ગચ્છ, *s. m.* [+ ગચ્છ.] One of the Jaina sects.

તપત, *s. f.* [See તપ, તપ fever.] Fever.

તપન, *s. m.* [S.] The sun.

તપન તપે છે સર્વદા, જે મહા જનનનો ભૂપ રે.

—પ્રેમાનંદ.

તપ-વ-વું, Same as તપા-વ-વું.

તપ-વું, *v. t.* To be hot; to burn; to shine; to glow; to give light and heat. 2. To shine in full splendour. 3. To be in a passion or fume. 4. To delay; to tarry.

Id. તપી જવું To be angry; to be excited. તપ્યાં કરવું To wait for.

તપશ્ચર્યા, *s. f.* [S. *fr.* તપ, તપ, + ચર્યા conduct *fr.* ચર્ to walk, to practise.] The practice of austerity; religious mortification.

તપસી, Same as તપસ્વી.

Prov. તપસી, પડ્યા દપસી Ascetics often swerve from their vow.

તપસીલ, *s. f.* [Ar.] A detailed account or statement. 2. The details.

તપસીલ-વાર, *adj.* [+ વાણ્ઠ having.] Containing the details; detailed.

તપસ્વી, *adj.* [S. *fr.* તપ.] Engaged wholly in the exercises of devotion and mortification. *s. m.* An ascetic.

તપા-ક-વું, } *v. t.* [Caus. of તપ-વું.] To

heat; to warm. 2. To inflame (one's anger). 3. To make one wait; to detain.

તપાસ, } *s. f.* [Ar. તપાસ.] An inquiry; an examination; an investigation; an inspection.

Id. તપાસ-તપાસણી કરવી To make an inquiry; to examine minutely; to scrutinize. તપાસ-તપાસણી ચલાવવી To carry on a secret inquiry or a police-inquiry. તપાસ-તપાસણી ચાલે છે A secret inquiry or police-inquiry is in progress. તપાસ મળે છે-લાગે છે A clue is found. મૂળ-પહેલી તપાસણી The examination-in-chief of a witness. આડી-વિરુદ્ધ તપાસણી The cross-examination of a witness. ફેર-બીજ તપાસણી The re-examination of a witness.

તપાસ-વું, *v. t.* To inquire; to examine; to investigate; to scrutinize; to test; to try. 2. To compare; to collate. 3. To watch; to guard; to take care of.

Id. સાક્ષી તપાસવો To examine a witness. ગળું તપાસવું To look into one's means.

Prov. પહેલાં પોતાનું ઘર તપાસવું Charity should begin at home: Physician, cure thyself.

તપિ-યા. Same as તપસ્વી.

તપે-લી, *s. f.* [See તપ-વું. (*cf.* પાતેલી.)] A small culinary vessel. 2. A large cooking pot of copper or brass.

તપે-હું, *s. n.* Same as તપે-લી. 2. *adj.* Heated; hot.

તપે-સરી, } [See તપ + ક્ષીર,] Same as તપે-સ્વરી, }

તપો-ધન, *adj.* [S. *fr.* તપ+ધન.] Frequent in religious exercises; austere. 2. *s. m.* A class of Brāhmins.

તપો-નિધિ, *s. m.* [S. *fr.* + નિધિ.] A store of religious austerities. 2. *adj.* Very austere.

તપો-બળ, *s. n.* [S. + બળ.] Power acquired by religious austerities.

તપો-વન, *s. n.* [S. + વન.] A forest in which ascetics and devotees perform their austerities; a sacred grove.

તમ, adj. [See તપ, તપ.] Heated; hot.
2. Inflamed; angry; excited.

ત-ફડ-વું, Same as તર-ફડવું.

ત-ફરકે, adv. [See તફારિક, ફરક, difference.]
In disorder; in confusion. 2. Being lost.

Id. તફરકે થવું To be lost; not to be found.
તફરકે કરવું To lose; to abstract; to secrete; to do away with.

તફારિક, adj. [Ar. pl. of તફારીફ difference /r. ફરક difference.] Supernumerary.

તફાવત, s. m. [P.] Difference; dissimilitude; disparity. 2. Deviation; variance; discrepancy. 3. Error; inaccuracy; incorrectness. 4. Distance; interval.

તફા, s. m. [See તાયફા.] A group; a troop. 2. A division; a section.

તમક, s. f. [Ar. તમક.] A plate; a tray. 2. s. n. A circular patch of ground. 3. A storey; a terrace.

તમક-ડી, s. f. [+ ડી dim.] A small plate; a flat dish or tray. 2. The plate or dish of a metal lamp.

તમકા-વ-વું, v. t. [Cans. of તપ-વું.] To boil.

તમકુ-ક, adj. [See તુમકુ.] Silent; not speaking. 2. Quiet; not moving from one's place.

તમકા-ચી, s. m. [P. See તમકું + P. જેહ dim.] One whose profession it is to play on a particular kind of drum (તમકું.)

તમકાં, Plural of તમકું.

તમકું, s. n. [Ar. તમક.] A kind of drum used as an accompaniment in singing to keep time.

તમિયત, s. f. [Ar.] State of the body, as to health or disease. 2. Constitution. 3. Disposition; temper of mind; humour-mood; temperament; nature.

તમિયતી, adj. Whimsical; prone to give oneself airs.

તખીખ, s. m. [Ar.] A physician; a hakim.

તખીખી, adj. Of or relating to the profession of a physician.

તમેસા, s. m. [P. इस्तबલ prob. /r. Eng.

Stable.] A stable; a stall for horses and such other animals.

તમ, s. m. [S. तम.] Darkness. 2. The blindness of anger. 3. The principle of darkness (in Hindū philosophy); ignorance, as one of the three qualities or constituents of Created Existence (the other two being સત્વ and રજસ).

તમણ, Same as તમેણ.

ત-મણ, Same as ત-મણ, ત-મણ.

તમ-તમું, adj. [Imit.] Pungent; acrid.

તમર, Same as તમર.

તમરિ-યાં, s. n. pl. [See S. तमिर darkness.] A kind of wood used as fuel.

તમરે, s. n. [See તમિર.] A kind of cricket that makes a shrill sound at night.

તમા, s. f. [Ar.] Care or fear (respecting a thing or person). 2. Regard or consideration for a thing or person as being great or valuable. 3. Concern. 4. Necessity; want.

Id. તમા રાખવી To care for; to regard; to be concerned at. **મારે તેની શી તમા છે ?** What do I care for him ?

તમાકુ, s. m. & f. [S. तमाकु = P. तम्बाकु = Eng. Tobacco.] Tobacco.

તમાકુ તિલ માત્રેણ, સુવર્ણદ ધિકં ફલમ્.

To one addicted to the use of tobacco even a small quantity is worth more than its weight in gold.

—ભાષા.

કોઈએ ખાધી, કોઈએ પીધી, કોઈએ લીધી નાસ;

તમાકુની નિંદ્રા કરે, તેનો જય સત્યાનાસ.

Some people chew tobacco, some smoke it, while others use it as a drink; don't decry tobacco on pain of your utter destruction.

—ભાષા.

તમા-ચો, s. m. [P. तमा-चे.] A slap in the face.

Id. તમાચો મારવો-ઝેચી ઘટવો To give a slap on the face. **તમાચો મારી મોંઢ રાવું કરવું** Lit. To give oneself a ruddy appearance by slapping one's face. 2. To keep up an appearance of greatness even at much personal inconvenience.

તમામ, adj. [P.] Completed; perfected;

finished; entire. 2. *adv.* Wholly; entirely; without abatement or exception.

તમાલ, *s. n.*
તમાલ-પત્ર, *s. n.*
તમાલ-પત્રી, *s. f.* } [S.] The cinnamon tree.

તમાલ-ગીર, } *s. m.* [P. તમાલ a spectacle+ગીર one who takes *fr.* ગિરફતન=S. ગમ્, ગ્રહ, to take.] A spectator or by-stander. 2. A showman; a juggler; an exhibitor of snakes, &c.

તમાસી, } *s. m.* [P. તમાલ a spectacle.] A show; a play; a farce. 2. Sport; fun. 3. A sight; a spectacle.

Id. તમાસો કરવો To show a sight. તમાસો જોવો To see a sight. તમાસો જોયાં કરવો To see another person's disgrace without endeavouring to save him.

Prov. તમાસાનું તેડું નહિ, ને ઇશકનું મૂલ નહિ No invitation is necessary to go to see a public spectacle, and no price can be put on a love affair.

તમે, } *Pron. pl. of તું.* [Dh. Des. તુમે *fr.* S. તમ.] Ye; you.

તમેણુ, *s. f.* [See તાપ, તાવ, heat.] A large fire-place.

તમો-ગુણુ, *s. m.* [See તમ+ગુણ.] The principle of darkness, whence proceeds folly, ignorance, wordly delusion, the blindness of lust, anger, pride, &c. *Cf.* તમ.

Prov. તમારો આવરહા મોટો છે Talk of the devil, and he will appear.

તમો-ગુણી, *adj.* Hot-tempered; irascible; excitable; irritable.

તંબાકુ, Same as તમાકુ.

તંથુ, *s. m.* [S. સ્તંભ a pillar, a polo. *fr.* સ્તંભ to be stiff.] A movable lodging place made of canvas extended upon poles; a tent; a pavilion.

Id. તંથુ ઠેકવો-મારવો To pitch a tent.

તંથુરી, *s. f.* [See તંથુરો.] A small guitar.

તંથુરા, [P. *fr.* Ar.] A Turkish guitar with four wires,

તંબોળ, *s. m.* [S. તામ્બૂલ.] A betel-leaf with lime, catechu, and areca nut. 2. Deep red colour.

Id. તંબોળ છાંટવાની ક્રિયા The ceremony of spitting out the saliva of betel-leaves, &c., by the bride and the bridegroom on each other during the marriage-festivities. તંબોળ વહેંચવો To distribute dates, &c., among women at a marriage. તંબોળિયા સાપ A kind of thread-like insect found on a betel-leaf. 2. A particular disease of the throat. તંબોળિયા ખદ A species of consumption, in which the chest is dry, and no matter is thrown out from the lungs.

તંબોળી, *s. m.* A seller of betel-leaves, lime, catechu, and areca nut.

તમ્મર, *s. f.* [See તિમિર darkness.] A swoon; giddiness; vertigo.

Id. તમ્મર ખાવી-આવવી To be giddy.

તયાર, Same as તૈયાર.

તર, [P.=S. તર suffix of the comparative degree.] A suffix of the comparative degree.

તર, *s. f.* [See તર-વું.] A ferry-boat; a raft; a float. 2. The cream of milk

Prov. તરમાં તર, બહુતર Knowledge is power.

તર, *adj.* [P. તર wet.] Fresh; green; juicy. 2. Satisfied to one's fill. 3. Rich; opulent.

Id. તેનું ખીચું તર છે His pocket is full; he is rich. તેનું મગજ તર છે He is contented and happy. તે નિશાથી તર છે He is fully under the influence of an intoxicant.

તામ્બોળ કેરા તરકયા, (તે) ત્યાં તારિકા અનુપ છે.

—પ્રેમાનંદ.

તરક, Same as તર્ક.

તરક-ચો, *s. m.* [P. તરક a ditch+ચો dim.] A drop. 2. A spray; a jet of a liquid.

તરક-ટ, *s. n.* [See તર્ક+S. ટ=dim.] A fabrication; a story invented to deceive, defraud, &c.; a fraud; forgery; imposture; deceit; knavery; trickery.

Id. તરકટ કરવું-રચવું To get up a false charge; to get up a false case. તરકટ પકડવું-પકડી પાડવું To discover a fraud. તરકટ ઉઘાડું થવું To be exposed or revealed (of a fraud.)

તરક-દી, adj. Fraudulent; plotting; roguish. 2. Illegitimate; forged; not genuine.

તરક-ડિ-ચો, s. m. A jolly fellow. 2. The clown in a drama; a buffoon.

તરક-ડી, s. f. [See તરક-ડો.] A Muhammadan woman (used in contempt).

Prov. તરકડી સતી થઈ Nothing is more harsh than a low man when raised to a certain height.

તરક-ડું, adj. [See તરક.] Saucy; impertinent; insolent.

તરક-ડો, s. m. A Turk. 2. A saucy, insolent fellow. 3. A Muhammadan (in contempt).

તરક-હું, v. i. [See તરક, તરક.] To guess; to make out; to conjecture.

તરકસ, s. n. [P. *fr.* તીર an arrow + P. કસોદન *fr.* S. कृष् to draw.] A quiver for arrows.

બાયા, ખડગ, કટિમાં ધરિયા, તરકસ તાતા તીર રે.

—**દાગળરામ.**

તરકા-છું, s. n. [See તરકડો.] A body or company of Muhammadans.

તરકારી, s. f. An esculen vegetable; greens; vegetables.

તરકીખ, s. f. [P.] A plan; a scheme; a contrivance.

તરખડ, s. f. [See તરક-ટ or ખટ-ખટ.] Trouble. 2. Trouble involved in entertaining one's guests.

તર-ખણું, Same as તણ-ખણું.

તરગાળી, s. f. A woman of the તરગાળા Caste.

તરગાળો, s. m. An individual of a caste, whose members are professional singers, dancers, and actors.

તર-ધટ, s. m. [See તળિ-યું + ધાટ.] The lower piece in the frame of a door; the threshold.

તરંગ, s. m. [S.] A wave; a ripple on water; billows. 2. Fancy; imagination.

તરંગિ-જી, s. f. A river.

તરછ, s. f. [See તરછાટ-હું, તરરકાર.] Arrogance; laughtiness.

તરછ-ટ, adv. [+S. ટ, Guj. 3 dim.] Quite; wholly.

તરછો-ડ-હું, v. t. [See તરરકાર.] To scorn.

તરજુમો, s. m. [P. તરજુમા translation.]

A translation; a version; an interpretation.

તરડ, Same as તડ A split.

તર-ડ-હું, } v. i. To have a split; to crack.

તર-ડા-હું, } 2. To expand.

આખ તરડે, દાંત કરડે, માર્યો ખડગની મૂકે.

—**પ્રેમાનંદ.**

Id. તરડાઈને બોલજું To speak angrily; to use insolent and reproachful language.

તર-ડા-ટ, s. m. [+વૃત્તિ.] Obliquity; a slant.

તરણ, adj. [See તણ.] Three.

તરણ, Same as તૃણ.

જર તરણનો મેર કરે, રાજ અપાવે રંકને.

—**સામળબટ.**

તર-ણ, s. v. [s. f. તર-હું.] Floating; swimming. 2. A boat.

તરણ-તારણ, adj. [See તર-ણ floating + તાર-ણ.] Saving or protecting. 2. s. m. A saviour.

તરણિ, s. m. [S.] The sun.

જ્યતી પર જળધર કશેા, સહિત તરણિ તૂર્ણ રે.

—**પ્રેમાનંદ.**

તરણી, s. f. [See તર-હું.] A boat.

તરણું, Same as તૃણ Grass.

Id. તરણ-વત્ Like grass; like chaff or straw. 2. Worthless; of no weight or consideration. તરણું ચુંધવાં To undergo great trouble without producing the desired result. તરણને તેલે Without weight: worthless. તરણનો મેર કરવો To make a mountain of a mole-hill. 2. To exaggerate.

Prov. તરણે ચોર, તે તણખડે ચોર He that will steal a pin, will steal a greater thing. તરણનો મેર, ને મેરનું તરણું 'tis major; a great change.

તરણું ન ચોરે બાવો બ્રહ્મચારી, પતિવ્રતા તે આ નારી.

—**ભાષા.**

તર-ત, adv. [S. તરિ-ત *fr.* તર્ to hasten.] Immediately; instantly; quickly; directly; presently.

Prov. તરત દાન મહા પુણ્ય He gives twice, that gives in a trice. *Bis dat qui cito dat,* તરત બુદ્ધિ તરકડો Musalmans act on the im-

pulse of the moment.

તર-તપાસ, *s. f.* [Red. + તપાસ.] A minute inquiry or investigation.

તર-તવ, *s. m.* [S. તાર-તમ્ય distinction *fr.* તર suffix of the comparative degree + તમ suffix of the superlative degree.] The substance; the chief object.

તરતીય, *s. f.* [P.] Ordering; management; disposing of; providing or caring for; the due treatment and keeping of; method; regularity.

હકમીવર પૂજે હથુ, તરતીય સૌની ટેવ.

—સામળભટ.

તવચા તાળી તરતીય પાંધરણું પહેરે પ્રીતે;
હઠ હથ બેઠાં, હોડ કોડ રામાની રીતે.

—સામળભટ.

તરતીય-તર, *adj.* [+ P. તર=S. તર comp. suffix.] Manageable; convenient; suitable; fitting. 2. Good; excellent.

તર-તું, *adj.* [See તર-તું] Floating; afloat. 2. That is in good hands and under profitable employment; engaged in a lucrative business, or one without risk; flourishing; prosperous.

તર-ધારી લાપશી, *s. f.* [See તર full + ધારા + લાપશી.] A dish prepared from equal quantities of wheat-flour, ghee, and molasses.

તર-પિણ્ડી, *s. f.* [See ત્રિ + પિણ્ડ.] A religious ceremony performed on the anniversary of the death of a person.

તરપત, *adj.* Same as તૃપ્ત Satisfied.

તરપત, *s. f.* Same as તૃપ્તિ Satisfaction.

તરપ-હું, *adj.* Lean; weak.

તરપ-તું, Same as તલાપ-તું.

તરફ, *s. f.* [Ar. તર્ફ side.] Side; quarter; direction. 2. Side; party; interest. 3. Margin; corner, part. 4. *Prep.* Towards.

તર-ફડ-તું, Same as તડ-ફડ-તું.

તરફડા-ટ, Same as તડફડા-ટ.

તરફડિ-યું, *s. n.* Struggles; tossing about. (Generally used in the plural as તરફડિયાં.)

Id. તરફડિયાં ખાવાં-મારવાં To struggle; to toss about; to run here and there. 2. To compete. 3. To make vain attempts to surpass.

તરફણુ, Same as તરફ.

તરફ-દાર, *adj.* [See તરફ + P. દાર keeper. *fr.* दास्तन=S. ધૃ, ધાર, to keep.] Of the side or party; interested in one's favour; partial; leaning to a particular party.

તરફ-દારી, *s. f.* Partiality; partisanship; espousal of a side, party, or cause.

Id. તરફદારી કરવી To be partial to; to show partiality to.

તર-ફા-ળ, *s. f.* [See ત્રણ + ફાડ, ફાળ. *Cf.* ચો-ફાળ.] A quilt made of three pieces.

તરફી, *adj.* [See તરફ.] Belonging to a party.

Id. એક તરફી હુકમનામું An *ex parte* decree.

તરફે-ણુ, Same as તરફ-ણુ, તરફ.

Id. તરફેણુ કરવી To show partiality to.

તરફેણુ-વાળો, *adj.* Partial. 2. *s. m.* A partisan.

તર-ફેડ-વું, *v. t.* [See તર-ફેડો.] To abuse.

તર-ફેડો, *s. m.* [See તર-ફેડ-વું.] Pretended anger; a false quarrel.

તર-ખડ-વું, Same as ચર-ભડ-વું.

તરખિયત, *s. f.* [P.] Education; instruction; training. 2. The state of being well versed, accomplished, or highly educated

તરખુચ, } Same as તડખુચ.

તરખુજ, }

તર-ખાળ, Same as ધર-ખાળ.

તરખડે, હરખડે, ગરખડે કશું થાય ?

ચરખડે વણ્ણ તો, ચમીર ચમીર શું. —વણ્ણ.

તરભાણી, *s. f.* A small તરભાણું.

તર-ભાણું, *s. n.* [S. તામ-ખાન્ડ. See તાંબુ + ભા-ણડ.] A copper-plate; a kind of copper-dish used in religious ceremonies.

Prov. વર મરો, કે કન્યા મરો, પણ ગારતું તર-ભાણું ભરો Whether the bridegroom or the bride live or die, you must fill the priest's bowl.

તર-ભેટ, } *s. m.* [See ત્રિ three + ભેટ-તું.]

તર-ભેટા, }

The spot where three roads meet.

નવ ખંડ ન્યાળી નેટ, નજર વજ્જર પેડી મા;

ત્રણ ગામ તરભેટ, ઠેક હરી બેડી મા. —વણ્ણ.

તરમ-તરા, *adv.* [Redup. of તર-તું.] Being filled or flooded with water. 2. (The contents)

Being about to overflow.

તરણ, *adj.* [S.] Active. 2. Unsteady.
તરણ બહાકા ધટિત ધટામાં, દમકતી દામિની જેરે.

—ગી.-ગો.

તર-વંક, *s. m.* [See ત્રિ + વાંકું.] Crookedness.
લાંગ લે છે, પણ જાણતા નથી, ટાળી દેશે તરવંક.

—ભોભોભગત.

તર-વર, *s. m.* [S. તરુ-વર. See તર + S. વર great.] A large tree.

તર-વર, *adv.* [See તરવરા-ટ.] Shining; glistening. 2. Appearing prominent or striking. 3. Impatiently.

Id. તરવર તરવર થવું To be impatient તરવર તરવર બોલવું To be talkative; to talk impatiently.

તર-વર-વું, *v. i.* To be shining or glistening; to appear prominent or striking.

તરવરંતી તરંતી તુજને, તરણી ! નયન નિહાળું.

—ગી.-ગો.

તર-વરા-ટ, *s. m.* [See ત્વરા haste + વૃત્તિ.] Impatience. 2. Activity. 3. Haughtiness.

તર-વાડી, Same as ત્ર-વાડી.

તર-વાડો, *s. m.* [See તર + વાડવું to cut.] The man who climbs palm trees for the purpose of gathering toddy; a toddy-extractor; a toddy-drawer.

તર-વાથો, *s. m.* [S. ત્રિ three + પદ the foot.] A kind of tripod; a stool with three legs.

તરવાર, *s. f.* [S. તરવાર=P. તરવાર, તલવાર.] A sword; a scimitar; a sabre.

Id. તરવારની ધાર ઉપર રહેવું Lit. To walk on the edge of a sword. 2. To behave oneself with great care and caution.

તરવારિ-યો, } *adj. m.* That fights with
તરવારી, }
a sword. 2. That draws a sword on the least provocation; rash; hasty.

તે ગામનો એક ડાકરો, અધિક તરવારી છે આકરો.

—સામળભટ.

તર-વા-વું, *v. i.* [See તર-વું.] To miscarry (used in the case of lower animals.)

તર-વું, *v. t.* [S. ત્ર, તર, to cross.] To swim; to float over. 2. To pass over; to cross; to surmount.

Id. તરી જવું-ઉતરવું To cross over to the other side. 2. To surmount a difficulty; તરી પાર ઉતરવું To get over one's difficulties.

તર-વેણી, Same as ત્રિ-વેણી.

તરસ, *s. m.* [S. તરક.] A striped hyena.

તરસ, *s. f.* [Hem.Des. તળહ, *f.r.* તૃણા, તૃણ, thirst *f.r.* તૃષ્ to be thirsty.] Thirst. 2. Longing; eager desire.

તરસ-વું, } *v. i.* To long for; to wish
તરસા-વું, } eagerly.

આવણું સરવડિયે વરસે, કે નદીએ નીર ધણું તરસે.

—રાધાના મહીના.

તરસા-વ-વું, *v. t.* To cause to long for; to make eager.

મારે મોહોલે આવો, કહાના, શીદ તરસાવો.

—દયારામ.

તરસા-ડ, *s. f.* [See તરુ-ચ્છાયા. See તર + છાયા.] Leaves of palm-trees.

તરસ્યું, *adj.* [See તરસ thirst.] Thirsty.

તરાંક, } *s. f.* [S. તરું: a spindle. Cf.
તરાક, }

તરાગ-ડો, તરાગ-ડો.] A spindle.

તરાગ-ડો, *s. m.* [+ ડો dim.] Thread.

તરાજવું, Same as ત્રાજવું.

તરાડ, *s. m.* [See ત્રિ+ વૃત્તિ.] A conjuncture of causes. 2. An opportunity.

Id. તરાડ આવો-જમવો-આજવો To happen (of a conjuncture of causes); to occur (of an opportunity).

તરાપ, *s. f.* [See તરપ-વું.] A quick flight; a sudden grasping.

Id. તરાપ મારવી To fly quickly at; to grasp at suddenly.

તરા-પો, *s. m.* [See તર-વું.] A raft; a float made by lying pieces of timber across one another.

તરા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of તર-વું.] To cause to float. 2. To teach to swim.

તરિયા, *s. m. pl.* [See તર-વું.] A kind of grain found mixed with rice, which has to be picked out and thrown away. (The singular of this word, તરિયો, is used with a plural meaning.)

તરિયા તોરણ, *s. m.* [+ તોરણ.] An auspi-

cious mark, made on the threshold of the front door, which is covered with husked or unhusked rice coloured red by કંકુ, the upper piece of the frame being hung with the leaves of auspicious trees.

માતા જસોદાને ત્યાંય, નવા નવા રંગ થાય છે રે;
તરિયા તોરણ બંધાય, માનુની મંગળ ગાય છે રે.

—મીરાંબાઈ.

તરિયું, *adj.* [See ત્રણ.] Of three kinds.
2. [See ત્રીજું.] Third.

ત્રીજે મોરે સાહેલડી, તરિયા જ વારો વાર;
આ શું ભૂલી સુંદરી, કંકુને કાળજી સાર.

—પંદર તથા.

તરિયો, *s. n.* Fever recurring on every third day; intermittent fever.

તરી, *s. f.* [S. See તરવું.] Way by water (as distinct from way by land.) 2. Transportation beyond the sea. 3. A boat; a ferry.

Id. તરી પાર ઉતરવું To go to the other side by water. Hence, 2. To get over one's difficulties.

એમ અનેક ઉપાયે અર્થ નવ સરે,
તારી તારાને કોઈ નવ તરે. —નિરાંતભક્તિ.

તરીકે, *prep.* [Ar. तरीक a read.] For; in the place of. 2. As; by way of.

તરીહું, Same as તરેહું A yoke.

અહંતા માણી મરે અમથો, મિથ્યા તરીહાં તાણું રે.

—સુકુન્દ.

તરૂ, *s. m.* [S.] A tree. 2. *s. n.* A plant (generally used in the plural.)

તરૂણ, *adj.* [S.] Young. 2. Arrived at puberty; youthful.

તરૂણી, *s. f.* A young woman.

તરૂ-વર, *s. n.* [S. fr. તરૂ+વર great.] A large tree.

તરેડા-ટ, [Set તરૂક+વૃત્તિ.] A roar. 2. An angry state of mind.

શું શાં જેવી વાત સુણી, તરેડાટ તાળે કાધ;
અંગે અંગ વ્યાપી ગયો, કોપના આદાવ છે.

—વલ્લભ.

તરેરી, *s. f.* [See તિમિર, તમ્બર.] Excitement on account of anger.

Id. તરેરી ખાવી To be excited owing to anger.

તરેરૂ, *adj.* Excited by anger; angry.
પ્રગટ ધાંટે યુખારી બોલ્યો, તીખા ને તરેરી રે.

—પ્રેમાનંદ.

તરેહું, *s. n.* A yoke for two pairs of bullocks drawing at the same time.

Id. તરેહું તાણવું Lit. To draw the yoke. 2. To bear or carry a burden. 3. To carry on the affairs of one's family. તરેહાં તાણી તાણીને એનો આટો નિકળી જશે He will be quite worn out by the burden of his family.

તરેહ, *s. f.* [Ar.] Manner; mode; sort; description; variety. 2. Fashion; a model; a pattern.

Id. તરેહ તરેહું Of different kinds.

તરેહ-વાર, *adj.* [+ વાણું having.] Of a peculiar manner or kind. 2. Fashionable.

તરેઈ જવું, Same as તર-વા-વું.

તરેદત, *s. f.* [Ar. तरद् a sehme.] A contrivance.

તરેપણ, *s. n.* A carpenter's tool.

તરેપો, *s. m.* A cocoanut.

તરે-વડ, Same as ત્રે-વડ.

તર્ક, *s. m.* [S.] Conjecturing; guessing; inferring. 2. Reasoning, thought. 3. The science of reasoning; logic. 4. Fancy; imagination.

Id. તર્ક શાસ્ત્ર The science of reasoning; logic. તર્ક-શક્તિ The reasoning power. તર્ક-વિ-તર્ક Arguments for and against. તર્ક કરવો To guess; to infer. તર્ક ચલાવવો To make use of one's reasoning power. તર્ક ઉઠવો To arise (of a guess). તર્ક ઉઠાવવો To make an invention; to invent; to fabricate.

તર્ક-ટ, Same as તરક-ટ.

તર્ક-ખાજ, *adj.* [P. बाझ, बाखत to play.] Acute in reasoning or conjecturing; shrewd; penetrating.

તર્ક-વિદ્યા, *s. f.* [S. fr. + વિદ્યા, શાસ્ત્ર.] તર્ક-શાસ્ત્ર, *s. n.*)

The science of reasoning; logic.

તર્ક-શાસ્ત્રી, *s. m.* [+ શાસ્ત્રી.] A logician. 2. A skilful thinker.

તર્કી, *adj.* Acute in reasoning; shrewd; penetrating.

તર્જની, *s. f.* [S. fr. तर्ज to chide.] Chid-

ing. 2. Threatening. 3. Pointing at with the forefinger in ridicule or contempt.

તર્કની, *s.f.* The forefinger; the index finger.

તર્ક, Same as તરત.

તર્ક, *s. m.*

તર્ક-જી, *s. n.* } [S. *fr.* + *તર્ક* to satisfy *fr.*

તર્ક to be satisfied.] The act of satisfying. 2. Presenting libations of water to the manes of the deceased ancestors or to the *pitris* collectively, or to the gods.

Id. અહીંયાં બેઠો બેઠો શું તારા બાપનું તર્કજી કરે છે ? Why do you waste your time ?

તર્ક-વું, *v. t.* To satisfy.

તર્કિત, *adj.* Satisfied; contented.

તલ, *s.m. n.* [S.] The bottom; the lower surface. 2. The surface; any extended surface.

તલ, *s.m.* [S. તિલ.] A plant bearing oily seeds; *sesamum orientale*. 2. Sesamum seed. 4. A mole; a black spot on the skin 5. The smallest superficial measure.

Id. તલ-માત્ર, તલ-પૂર, તલ-ભર, As large as a sesamum seed.

Prov. તલ ખાધા, ને ગાંઠ ચિકણી થઈ ? Results take time to appear. જેવું ધરાક ધાંચી Like draws to like.

તલક, } *adv.* [See તે + લગ-વું to stick.]

તલગ, } Till; until; as long as. 2. Up to that; as far as.

તલખ, *adj.* [P.] Bitter; acrid; pungent.

તલખ-વું, *v. t.* To be impatient of. 2. To wish for eagerly.

તલખાં, *s. n. pl.* Impatience; eagerness.

છત્રપતિ, છઠારા ન થઈએ, પર પત્નીશું તલખાં ?

—મેમાનંદ.

તલપ, *s.f.* [See તલપ-વું.] Eager desire.

2. A leap; a spring. 3. Same as તલક, તલખ.

Id. તલપ મારું To spring upon. 2. Grasping suddenly. તલપ આવવી To feel an eager desire for. તલપ ચુકવી. To fail in a premeditated attack; to escape from the grasp of. તલપ ચુકાવવી To evade the grasp of.

તલપ-વું, *v. i.* [Dh. des. તલિષ્ઠો *fr.* S. તલ્-લિષ્ઠુ; wishing to get it *fr.* તદ્ that + લિષ્ઠુ.

wishing to get *fr.* લખ્ to get. Or See તલખ.] To wish for; to long for; to wish eagerly for. 2. To be anxious. 3. To be restless.

Id. તલપી મરવું To be anxious and restless; to pine for. 2. To fret and pine to death.

અંતરથી અળગા કરે (તો), ત્રિકમ, તલપી મરે.

—ભોજી ભગત.

તલ-પાપડ, *adj.* [See તલ sesamum + પા-પડ.] Restless; impatient.

Id. તલપાપડ થવું To be impatient or restless.

તલક, }

તલખ, } *s. f.* [Ar. તલ્લ to ask.] Desire after; an uneasy feeling of the want of; itching; a bad habit; addictedness.

તલ-વટ, *s.m.* [See તલ sesamum + વડી, વૃત્તિ, રત્ત, a circle.] Sweetmeat made of sesamum and raw sugar.

તલવાર, Same as તરવાર.

તલ-સાંકળી, *s.f.* [See તલ sesamum + સાંકળી.] Sweetmeat made of sesamum, raw sugar and ghee.

તલ-સેરાં, *s.n. pl.* [+ સળી a stick.] Sesamum shrubs; sesamum plants divested of the seeds.

તલસ-વું, Same as તલખ-વું.

તલાક, *s.f.* [P.] A legal separation of husband and wife; divorce; repudiation of marriage.

Id. તલાક-નામું A deed of divorce. તલાક આપવી To give a divorce to. તલાક લેવી-મેળવવી To obtain a divorce.

તલાલી, Same as તળેલી.

તલાલી, *s. m.* [Hem. Des. તલા = S. ગ્રેમશ; the lord of a village. Or see તોલ-વું + વૃત્તિ.] A village officer, whose duty formerly was to weigh and divide the products of the village between the cultivator and the government. 2. A village officer.

તલાલું, *s.n.* The duties of a village officer.

તલાતલ, *s. n.* [S.] The fourth of the seven infernal regions.

તલાખત, *s.f.* [Ar. તલખત seeking *fr.* તલખ to seek.] A match; an equal; a rival.

તલાલીન, *adj.* [See તલ bottom + S. આ-લી-ન

sunk, hidden, *fr.* આ intens. + સી to melt. Or see તદ્દીન] Drowned in; engrossed in; deeply engaged in.

તલાવ, Same as તળાવ.

તલાશ, } *s.f.* [P.] Search; inquiry; investigation; scrutiny.

Id. તલાસ લેવી-રાખવી To keep an eye on; to take care of.

તલાક, Same as તલાક.

તલી, *s.f.* The spleen. 2. A disease of the spleen.

તલી, *s.f.* [See તલ sesamum.] A small kind of sesamum seed. 4. A disease the sugarcane, by which the leaves become marked with small black spots.

તલીન, *adj.* [*S. fr.* તદ્ that + સીન melted, drowned, *fr.* સી to melt.] Absorbed in; engrossed with.

તવ, *pron.* [S.] Thy; thine.

તવ, *adv.* [S. તદ્ then *fr.* તદ્ that.] Then (used in poetry).

તવંગર, *adj.* [P.] Rich; opulent; wealthy.

Prov. તવંગરના તેજમાં સૌ તણાય Some rich men are over-valued, though worth nothing. તવંગર પાછળ તણાઓ નહિ, ને ગરીબને ધિક્કારો નહિ Condemn not poor acquaintances, nor flatter rich friends.

તવન, *s.m.* [See રતવન.] A hymn; a prayer. 2. (Particularly) A hymn repeated by Jains.

તવર-વું, *v. i.* [See તર-વું.] To come up to the surface (of insects found in heaps of corn).

તવાઈ, *s. f.* [P. તવહી ruin.] Calamity; evil; a real, actual, present evil; distress; misfortune.

તવારીખ, *s. f.* [P.] History; chronicles; annals.

તવા-વું, *v. i.* [See તપ-વું.] To be heated. 2. To pine away; to languish through grief 3. To be emaciated; to be weak.

Id. તવાઈ જવું To pine away; to be lean (in body); to be emaciated. 2. To melt.

તવી, *s. f.* [See તવો]. A small griddle; a pan.

તવે-થે, *s. m.* [See તવો + હાય, હાયો] An iron instrument for turning cakes on the baking or frying pan.

તવો, *s. m.* [Dh. Des. તવઝો *fr.* S. તપ-કઃ a pan *fr.* તપ્ to be heated. See તપ-વું.] A griddle; a pan for baking cakes; a frying pan. 2. A circular peice of an earthen vessel, on which lighted charcoal is placed in a hukka (હુકા)

તસ-ડે, *s. m.* [તિસ્કાર *fr.* તિસ્ below + ક્ર to do.] Contempt; disdain. 2. Indignation; wrath.

તસ-તસ-વું, *adj.* [See તસ-તસ-વું.] Tight; close.

તસ-તસ-વું, *v. i.* [Imit. See તસ-તસ-વું.] To be so swollen as to be about to burst (of the skin).

તસખી, *s. f.* [Ar.] A rosary; a string of beads.

મુસલમાન રોજ કરે ને તસખી, હિંદુ છે પ્રત માળાના કસખી
—આપુસાહેબ ગાયકવાડ.

તસમો, *s. m.* A leather strap.

તસર, *s. f.* [See તસિયા, ધીશી.] A streak of colour; a tinge.

તસલમાત, *s. f.* [Ar.] Charge or care of command over (troops, things, money). 2. Use; enjoyment; fruition.

તસલમાત-ખાતું, *s. n.* [+ ખાતું.] A deposit-account under several heads.

તસવીર, *s. f.* [Ar.] A picture; a portrait; a likeness; a drawing; a painting; a delineation in colours of person or thing.

તસિયા, *s. m. pl.* [See ધીશી, તસર.] The red lines on the ball of the eye.

તસિયો, *s. m.* A rent; a split.

તસુ, *s. m.* A measure of leangth; a 24th part of a અન; an inch.

Id. એને તસુ ભોંય એ સૂઝતી નથી Lit. He cannot see even an inch ahead. Hence. 2. He is completely ignorant; he does not know what to do; he is confused or bewildered.

તસુ, *adv.* [S. તદ્દશ *fr.* તદ્ that + દશ to see.] Like that. (તસું and its relative જસું are used in poetry.)

શુભાલ શું સા'ય, હસ્તી ? શકુની કેંઈ તરું. —વર્ણન.

તરકર, *s. m.* [*S. fr.* અતઃ from this + કર to do.] A thief; a robber; a highwayman; a housebreaker.

તરકર-વું, *v. t.* To rob; to steal; to pilfer. તે તણી નારને તરકરી લાવિયો, દેક લગી આવિયો શુદ્ધ લેવા.

—સામળબટ.

તરકરી, *s. f.* Theft; thievery; stealing.

તરત, } *s. m.* [*P. તસ્ત + રથાન.*] A metallic vessel for holding water. 2. A vessel for receiving a gargle.

તરત-ફે, } *s. m.* [*P. તસ્ત + રથાન.*] A metallic vessel for holding water. 2. A vessel for receiving a gargle.

તરતી, *s. f.* [*Ar.*] Trouble; annoyance; harassment; botheration.

તરમાત્, *adv.* [*S. fr.* તદ્ that.] From that; therefore; for that reason.

તરહ, *s. m.* [*P.*] An engagement of amity between contending parties; a truce.

તરહનામું, *s. n.* A written treaty.

તરહીય, *adj.* [*Ar.* તરહ-કીય.] Authenticated; established.

તરફૂય, } *adv.* [*Ar.*] Suspending; in a state of suspension or temporary stoppage.

Id. તરફૂય કરવું, તરફૂય રાખવું To suspend; to adjourn.

તરહસીલ, *s. f. n.* [*Ar.*] The collection of revenue. 2. Revenue collected or realized.

તરહસીલ-દાર, *s. m.* [+ દાર. *P.* having.] A collector of revenue.

તરહસીલ-નામું, *l. n.* [+ નામું.] A statement showing the parties from whom, and the proportions in which, the revenue is to be, or has been, realized.

તરહી, *adv.* [*S. તસ્મિન્*, in it, or તસ્યામ્ in hor, *loc.* of તદ્ that.] There; thither.

તળ, Same as તળિયું.

તળ-પટ, *s. m.* [+ પટ.] A wooden pile, on which the foundation of a building is based.

તળ-ધર, *adj.* [*See* તળિયું + ધરવું.] Indebted; owing money to.

તળ-ખડું, *adj.* [*See* તળ + પટ.] Born on the soil; native.

તળ-વટ, *s. n.* [*Cy. Mar.* તુલ-વટ. *See* તુલ +

વટિ.] A beam or spar, resting on wooden pillars or opposite walls.

નમ્ર ચુખિત છે મણિના થંભ, શાત કુમ્ભનાં તળ-વટ આરંભ —ગિરિધર.

તળ-વટ, *s. n. f.* [*Dh. Des.* તલવત્ત *fr. S.* તલ-વત્ત the surface. Or, *See* તળિયું the bottom + વટિ state.] The nature of the surface. 2. The surface. 3. The bottom.

તળવટ, *s. f.* [*See* તળ-વાવું.] Tenderness in the soles of the feet owing to walking over a very long distance.

તળવાવું, *v. i.* [*See* તળું, તળિયું, તળવું.] To be tender in the soles of the feet owing to long continued walking.

તળવું, *v. t.* [*See* તેલ, તલ, oil.] To fry.

Prov. તળ્યું તાવ્યું કાશીએ જઈ આવ્યું He, poor man, put up with all his difficulties, and at last secured his object.

તળવું, Same as તળું, તળિયું.

તળાંસવું, *v. t.* [*See* તળું + હસ્ત, હાથ.] To gently rub the soles of the feet of a venerable person with the palm of one's hand.

Id. પગ તળાંસવા To gently rub, &c.

શોભે દીપક ચારે પાસ, બે ચરણ તળાંસે દાસ.

—પ્રેમાનંદ.

તળાંઈ, *s. f.* [*Dh. Des.* તલિયે, also Hem. Des. તલે. તલ્લ, *fr. S.* તલ્લમ્ a bed.] Bedding.

તળાટી, Same as તલાટી.

તળાટું, Same as તલાટું.

તળાતળ, Same as તલાતલ.

તળા-તાંદળા, *adv.* [*See* તલ sesamum + તાંદળા rice.] Lit. Being as much distinct from each other as sesamum and rice. Hence, 2. Separated; dispersed; scattered about.

તળાવ, *s. n.* [*Hem. Des.* તલાઓ *fr. S.* તલાગઃ a pond. Or, *Hem. Des.* તલ્લ (તલ્લ) = *S.* પલ્લલમ્ a pond.] A tank; a pond; a small lake.

Id. તળાવ જવું To go to answer a call of nature; to go to stool.

તળા-વટ, *s. f.* [*See* તળું, તળિયું + વટિ.] The nature of the soil or surface with regard to habitableness.

તળા-વટ, *s. f.* [*See* તળવું + વટિ.] The manner of frying.

તથાવ-ડી, *s. f.* } A small tank; a pond.
તથાવ-ડું, *s. n.* }

તથા-ડું, *v.i.* [Pass. of તથા-ડું.] To be fried.

તથાવો, *s.m.* [See તથા.] One of the two pieces of wood with which the yoke is fixed to the front of a cart.

નની વેલ્ય, ને ધુંસરી વાંડી,

સાંગી સોટા ભાગી છ;

કોના તથાવા ને, કો પિંજણિયો ?

બળદ આણ્યા બે માગી છ.

—પ્રેમાનંદ.

તળિ-યા-છંદ, } *adv.* [See તળિ-યું + છં-
તળિ-યા-ઝાટ-ક, }

ટ-ડું, ઝાટ-ક-ડું.] Lit. So violently as to sweep the bottom clean. Hence. 2. Sweeping away; swept away. 3. Dispersed; scattered. 4. Leaving no remainder.

તળિયાફ, *s. n.* [See તળિ-યું + S. અગર an abode.] The bottom. *adj.* Filled, though apparently empty.

તળિ-યું, *s. n.* [See તા bottom.] The bottom. 2. The sole of the foot or of a shoe. 3. A water-melon.

Id. તળિયું તપાસવું-જેવું To look to one's means; to make an estimate of one's resources. તળિયું મારવું To commit adultery with a woman. તળિયા ઝાટક Lit. Sweeping clean (of the bottom of a treasury). 2. Quite empty (of a treasury).

તળી, *s. f.* [See તળાઈ.] A loose piece of leather placed in the inside of a saddle or shoe to make it tight and fitting.

તળું, Same as તળિ-યું.

Id. તળું આવવું Lit. To reach the bottom. Hence. 2. To be exhausted.

તળે, *adv.* [See તળિ-યું.] Below; down; beneath; under; at the bottom. તળે ઉપર Upside down; inverted; topsy-turvy. તળે ઉપર થવું To be fidgety through delay, &c. તળે જવું-આવવું To be under the power of. તળે નાખવું To bring under one's power. તળે રાખવું To keep under one's power. તળે ભરાવું To resort to one for protection. લીલા ઝાડ તળે જીએ મરે, એવો Lit. Likely to starve even under a tree having shade and fruit.

Hence, 2. Backward in begging; shy or backward in asking for a favour.

તાંજી, *s. f.* [+જિ.] The foot of a mountain; a plain near the foot of a mountain.

તાંત, *s. f.* [See તંત.] Thread; a fibre. 2. Catgut; a kind of cord of which fiddle-strings are made.

Id. તાંત તુટવી To break the thread of hope. એક તાંત થવું To be united; to live in harmony with.

તાંત-જી, *s. m.* A thread; a fibre.

Id. તાંતજી પ્રાણ વળગી રહેવો To be on the point of death. 2. To be loan owing to sickness. 3. To be impatient.

તાંદળજો, } *s. m.* [See તાંદળ.] A kind
તાંદળચો, }

of vegetable; a potherb.

તાંદળા, *s. m. pl.* [S. તંદુલ rice.] Grains of certain kinds of corn. 2. A species of pepper-seed.

તાંબડ, Same as તરબાણ;

તાંબ-ડી, *s. f.* [See તાંબું.] A copper pot.

તાંબ-ડો, *s. m.* A large તાંબડી.

તાંબા-કુંડી, *s. f.* [+કુંડી.] A copper trough in which water for bathing is kept.

તાંબા-નાણું, *s. n.* [+નાણું.] Copper coin.

તાંબા-વાડકો, *s. m.* [+વાડકો.] A porringer made of copper.

તાંબું, *s. n.* [S. તામ.] Copper.

Id. તાંબાનો રૂપિયો A counterfeit coin. 2. Worthless. 3. Not trustworthy.

Prov. તાંબાની તોલણી તેર વાનાં માગે If you want to do one thing, several others are required.

તાં-સળિ-યું, *s. n.* [See તાંત, તંત, + સળી.] A kind of fine silk.

તાંસળું, *s. n.* [+સંયું.] A porringer made of bell-metal.

તાંસિ-યો, *s. m.* A large તાંસળું.

તા, *Conj.* An abbreviation for તથા.

તા, [S.] A suffix added to adjectives and nouns in Sanskrit to form abstract nouns.

તા, *s. m.* [See તાર.] A sheet of paper.

તા-ઈ, *s. f.* [See તા S. + ઈ suffix.] A suf-

fix used in forming abstract nouns.

તાઈ, s. m. [See તાત, તંદુ, તાણવું, તુણવું, fr. S. તન્ to stretch.] A carder of wool, cotton, &c.

તાઉ, adj. [See તાવવું to heat.] Rash; inconsiderate.

તાઉસ, s.m. [Ar. તાડ્ a peacock; hence, the musical instrument which is shaped like a peacock.] A kind of musical instrument. 2. A peacock.

તાક, s. f. [S. તક્.] Butter-milk; whey.

તાક, Same as તાકડો.

તાકડી, Same as તારાક.

તાકડો, s.m. [See તાકવું.] An opportunity; an occasion. 2. [See તાકડી.] Thread.

તાકત, } s. f. [Ar. તાકત strength.]

Power; strength.

માંસ ખાય બેસી રહતો, તો તે પેટ ભરાત;

તાકત નહિ બે મચ્છને, તો હું સુખિયો થાત.

—સામળાબટ.

2. Ability; capability.

તાકવું, v.t. [Dh. Des. તગ્ગય-મળા fr. S. તદ્-ગત-મના: with the mind fixed on that fr. તદ્ that+ગત gone+મન: the mind. Or Hem. Des. તક્ષણ=S. इच्छा wish.] To stare; to gaze; to look intently at. 2. To aim at; to have in view.

નાથ સુખિયો કરવાને, નિત ચિત તાકો. —દયારામ.

Id. સાકે-રકું તાકવું To seek the interests of હુંકું તાકવું To wish ill of. નિશાન તાકવું To aim at the target or mark. તાકીને બેવું To stare at.

તાકીદ, } s. f. P.] Injunction; direction; express command. 2. Haste; expedition; quickness; hurry.

Id. તાકીદ કરવી To make haste; to expedite. પૈસાની તાકીદ કરવી To press or urge for payment. તાકીદે કરવું To do with haste; to despatch in haste. તાકીદથી કામ લેવું To get work done in a short time; to urge one to work. તાકીદ આપવી To give a sharp definite injunction.

તાકું, s.m. [S. उद्भृक् to dig up. See તાકવું.]

A recess in a wall.

તાકેડુ, s. m. [See તાકવું.] One who never misses the aim in shooting.

તાકો, s. m. [Hem. Des. તગ્ગ =S.: સૂત્રમ thread. fr. S. તર્કુ: a spindle. See તરાગડો, તાગડો, ત્રાગડો.] A whole piece of cloth.

તાગ, s.m. [See ત્યાગ leaving. Or. તરાગ, ત્રાગડો, thread, fr. S. તર્કુ: a spindle.] The end. 2. Freedom from.

Id. તાગ કાઢવો To make an estimate of તાગ આણવો-લાવવો To bring to an end. તાગ લેવો To know the secret intention of.

તાગડ-ધીના, s. f. [Imit fr. S. વિકટ a group of three +ધી & ના Imit.] A mode of playing on drums. 2. A mode of dancing. 3. Merriment; revelling; a noisy revel; a noisy game.

તાગડો, Same as ત્રાગડો Thread.

Prov. તાગડે તેવડ રાખવી Cut your coat according to your cloth.

Prov. (હંદગી) એ કાંઈ તાગડો છે, તો તોડી નખાય ? Life cannot be easily parted with.

તાગી-ચો, s. m. [See તાગડો, ત્રાગડો.] A silk merchant.

તાગી, Same as ત્યાગી.

તાગવું, v.t. [See તાગ.] To have done with; to be free from.

હું હું વાહી દેસકે વેરાગી, સદ્ ગુરૂ આથ અત કહે તાગી.

—નિરાંત ભક્ત

તાગું, s.m. [See તાગ leaving.] Rebellion, 2. Dunning.

તાછ, s. f. [fr. S. તક્ષ to peel, to pare. See તાકવું.] Chips or pieces of stone left by stone-cutters.

તાછ-ખાતું, Same as તાજ-ખાતું.

તાછવું, v.t. [Hem. Des. તચ્ક-ફ fr. તક્ષ્ણો-તિ it peels, pares.] To peel off; to deprive of an outer layer. 2. To carve.

તાજ, s.m. [P. તાજ a crown.] A crown; a diadem. 2. A chief; a head; a leader. 3. The name of a suit of cards marked with a crown,

Id. શિર-તાજ Lit. The crown of the head. Hence, 2. A person to whom one owes everything one has; a protector; a patron.

રાજ-તાજ સુયોધન, સૂત-સૂત કર્ણ ધન;
શકુનિ રમત રમે, નામ ભીમ જય ભદ્ર. —વલ્લભ.

તાજ, Same as ત્યાગ. Leaving.

ફુલને માટે ન આજ, રૂઢિના પાન કાજ,
જન, વાન, કહે તાજ, નરકમાં જઈ પડું. —વલ્લભ.

તાજ-ખાતું, s. n. [P. તાજ a crown (used
for euphemy)+ઘોન a house.] A covert term
for a privy room.

તાજ-ગી, s. f. [P. તાજ-ગી freshness. See
તાજી.] Freshness. 2. Returning vigour. 3.
Health.

તાજ-છો, s. m. [See તાજી, તેજનો, તેજ.]
A whip; a lash.

તાજમ, Same as તાજિમ.

તાજ-વું, s. n. A pair of scales; a balance.

તાજ-ધ, Same as તાજ-ગી.

તાજ-કલમ, s. f. [P. તાજ fresh + કલમ a
pen=with the pen still fresh.] A postscript;
P. S.; anything added and written after a
document is completed.

તાજિમ, s. f. [Ar.] Treating with cere-
mony and respect; courtesy; politeness;
courteousness.

તાજિ-યો, Same as તાજૂત.

તાજૂ, adj. [P. તાજા fresh, prepared.]
Fresh; green; new; not stale 2. Plump;
sleek; in good condition. 3. Brisk; lively;
vigorous. 4. Substantial; fat; full.

Id. તાજે માતે Fresh and strong.

Falttery is always a paying affair.

તાજૂબ, s. n. [Ar. તાજૂબ astonishment.]
Astonishment; admiration. 2. adj. Astonish-
ed; bewildered. 3. Wonderful; marvellous;
strange.

તાજૂબી, s. f. Astonishment; admira-
tion; wonder.

તાજે-કલમ, Same as તાજ-કલમ.

તાજે-તર, [+તર flowing.] Fresh; vigorous.

તાટ, s. n. [See ટાટ.] Coarse hempen
cloth of which bags, sacks, &c., are made;
gunny.

તાટ, adj [Eng. Tight.] Tight; close.

તાટી, s. f. [See ટટી.] A bamboo frame.

તાટું, s. n. [See ટાટું.] A seat made of

bamboos.

તાડ, s. m. [S. તાદ a palm-tree.] A
palmyra or brab tree; a fan-palm.

તાડ-છું, } s. n. [+ છાયા, પત્ર.] A palm
તાડ-પત્ર, } leaf.

તાડ-ન, s. f. [S. fr. તડ, તાડ, to beat.]
Beating; striking.

તાડ-વું, v. t. [S. તડ, તાડ, to beat.] To beat.
મેટો અધરમ વણ વાંકે વળી વાનર તાડયા.

—દયારામ.

તા-ડિયું, s. n. [See તાગ-ડો, વાગ-ડો.] A chip
of bamboo fixed in a spinning wheel.

તાડી, s. f. [See તાડ.] The spirituous ex-
udation obtained from a palm tree; the
juice of the palm tree after fermentation
has set in.

તાડો s. m. [See તેડ-ડું.] Shooting pains;
a lancinating pain. 2. Long-standing enmi-
ty; a grudge; a quarrel.

ચંતની કેરા ચાર કહેવાણા, તેની સાથે કરો છા ઇ તાડો.

—સામળાલટ.

તાડ-ક, Same as ટાડક.

તાડી, Same as ટાડી.

તાણ, s. f. [S. તાન fr. તન to stretch.]
The state of being stretched or strained;
strain. 2. Vigorous and unremitting exer-
tion or application. 3. Pressure; press; stress;
straitness. 4. Urgency; importunity; embar-
rassment. 5. Want; scarcity as occasioning
pressure or straitness. 6. Holding up, 7. A
strong current. 8. Drawing; attraction. 9.
Convulsions; a spasm.

Id. તાણ કરવી To exert force in hauling
to draw; to drag. 2. To press; to urge. પાણી
તાણ કરે છે The water has a strong current.
તાણ થવી-ચાલવી-આવવી To have a fit or con-
vulsions તાણ પડવી To be deficient or want-
ing.

તાણુ-ખેંચ, } s. f. [+ ખેંચ-વું.] Pulling
તાણુમ-તાણુ, }
તાણુમ-તાણા, }
and hauling by several persons and in
several directions.

તાણ-કું, *v. t.* To make tense; to pull light; to stretch. 2. To pass (as days, &c., of trial). 3. To draw; to pull; to attract; to strain. 4. To take one's side.

Id. તે તેજું તાણે છે He takes his side. તાણી કાઢેજું Very thin; lean. તાણીને (used with other verbs) Forcibly; strongly, violently; emphatically. તાણીને બોલજું To speak loudly. તાણીને કહેજું Lit. To speak with force. Hence, 2. To threaten. 3. To rebuke. 4. To urge; to insist upon. તાણી લાવજું To invite with urgency and bring. 2. To take by force and carry away. 3. To take in addition to what one has bargained for. તાણી કાઢજું To draw away or out with force. 2. To drive away; to dismiss. તાણી નાખજું To disregard. બાણ તાણજું To place an arrow on the string of a bow, and to draw the string. 2. To aim at. સોડ તાણવી To cover the head with a sheet of cloth. સોડ તાણીને સૂજું To sleep with the head and body covered with a sheet of cloth; to sleep soundly. ખાટલો તાણવો To tighten the tape with which a cot is covered. કોરા તાણવો To draw water from a well with a leather-bag(કોરા). વાણો તાણવો To arrange threads for weaving. તરીજું તાણજું To carry on the affairs of a family. તાણીને લાંબું કરજું To spoil a business by making it tedious. તાણી બેસાડજું To stretch so as to make to fit. 2. To strain a point in discussion.

Prov. લાલા, તાણ Lit. Lālā, draw me out 2. Throwing oneself on another's mercy.

તાણા-તાણ, *s. f.* Pulling about; pulling and hauling in several directions.

તાણિ-ચો, *s. m.* A wire-drawer.

તાણી-તોડી,
તાણી-તોસી, } *adv.* [See તાણ-કું+તોડ-કું.]

With great difficulty; by hook or by crook; anyhow.

Id. તે તાણી તોસીને નિર્વાહ ચલાવે છે He maintaining himself with great difficulty.

તાણ, } *adj.* [S. ત્રયો-નવતિ *f. r.* ત્રિ three + નવતિ.]
ત્રાણ, }
ninety. *f. r.* નવ nine.] Ninety-three; (93).

તાણો, *s. m.* [See તાણજું.] The threads that are arranged lengthwise upon a loom; the warp.

Id. તાણો વાણો The warp and the woof તાણો મારવો To taunt; to blame; Cf. તાનો.

તાણડવ, *s. n.* [S.] Dancing; a dance.

તાતા, *s. m.* [S.] Father. 2. Papa.

તાતા, *s. m.* [See તાગ hot.] A thick piece of bread (used in speaking to children).

તાગ, *adj.* [S. તત્ત *f. r.* તપ્ to be hot.] Hot; warm.

તજ કડકતા કાપડી, તજ તાતાં તબોળ. —સા.ભદ.

2. Chafing; fiery; irascible; hot-tempered.

3. Fresh; not of a long duration; having happened a short time ago. 4. Glistening with rays; glossy; effulgent.

Id. તાગ માગ Hale & hearty. તાતે ધાચે At one stroke; at once.

Prov. તાતે ધાચે બધું થાય Strike while the iron is hot. 2. A green wound is soon healed. 3. Make hay while the sun shines. 4. A stitch in time saves nine.

તાત્કાલિક, *adj.* [See તાત્કાળ.] Relating to that time. 2. Immediate; sudden. 3. Temporary; not lasting.

તાત્કાળ, Same as તાત્કાલ.

તાત્પર્ય, *s. n.* [S. *f. r.* તપર.] The meaning; the scope; the drift; the purport; the bearing.

તાદૃશ્ય, *s. n.* [S. *f. r.* તદ્ય for that object *f. r.* તત્ that + અર્થ object.] Being for that object; the meaning inherent in the Dative Case.

તાદૃશ, } *adj.* [S. *f. r.* + દૃશ to see.] Like
તાદૃશ, } that. 2. Tangible; perceptible.

તાન, *s. f. n.* [S. *f. r.* તન to stretch. See તાણ.] A tune. 2. Attuning the voice; running over the notes. 3. Concentration of the mind; absorption of the attention.

એમ વિકળ પ્રેહ-વિન્હળ થઈ ગયો રે,

લાયું મોહિની મળવાનું તાન. —દયારામ.

4. Tumult; turbulence.

નારીને નાપણી કહે, “ તરણી, એ શાં તાન;

સારી લાગ્યો છે સુખડી, પ્રીતે ચવરાવે પાન. ”

—સા.ભદ.

Id. તાન લેવી-મારવી To run over many notes; to strain the voice in singing. તાન લાગવી To have the attention absorbed or engrossed. તાનમાં આવવું To indulge oneself in one's vagaries. 2. To be tumultuous.

તાનો, *s. m.* [See તાણો મારવો Id. under તાણો.] A taunt; a reproach.

એવું કહી વઢ્યાં પાગ્યાળી, સમાચાર કહી છાનો;
પશુ-પાળ તેડાવ્યા રાધે, ભૂ-પતિને લાગ્યા તાણો.

—પ્રેમાનંદ.

2. Anger; wrath.

તા-ફૂળ, *s. m.* [S. तण्डुल.] Rice.

તાપ, *s. m.* [S. See તપ-વું, તપ-વું.] Heat.

3. Fever. 3. The heat of rage, &c.; harshness. 4. Hot sunshine. 5. Oppression; the sense of being oppressed. 6. Splendour; pomp; grandeur; magnificence.

Id. તાપ તપે છે The heat is at its height. તાપ તાપવો To perform a penance by keeping four fires burning in the direction of the four cardinal points. તાપ થયો The sun is hot. તાપ દેવો To frighten; to threaten. તાપ સહેવો-ખમવો To bear heat. 2. To bear a threat with patience.

તાપ-ટ, *adj.* Fiery; excitable (of a horse).

તાપ-ડી-યાં, *s. n. pl.* Eruptions on the skin caused by the heat of summer; heat bumps. 2. Long and thick plantains.

તાપ-ડું, *s. n.* [See યાજડું.] A kind of coarse cloth made of jute.

તાપ-શી, } The fireside; the hearth; a
તાપ-જી, } fire lighted on the ground to give warmth in winter.

તાપ-વું, *v.i.* [S. तप to be hot. See તપ-વું.] To become hot; to warm oneself. 2. To be enraged, incensed, or inflamed with lust.

Prov. આપ્યું ને તાપ્યું બેસી રહે નહિ A gift and the excitement of passion do not remain concealed.

તાપસ, *s. m.* [See તપ.] An ascetic; a hermit; a monk.

તાપસી, *s. f.* A female ascetic; a nun.

તાપોડો, *s. m.* [See તાપ heat + પુટ cavity.] Same as તાપ-ડી-યાં.

તાપો-ડી-યાં, Same as તાપ-ડી-યાં.

તાબ-ડ-તોબ, *adv.* [See તોબા.] On the instant; immediately; instantly; quickly; straightway; forthwith.

તાબૂત, } *s. m. n.* [Ar.] A bier, coffin, or
તાબુત, } monument; especially that of Hasan and Husain, the grandsons of Muhammad, carried about in the *Muharram* and thrown into the anniversary of the death of these martyrs; also the procession. 2. A puppet. 3. Any grand show (slang).

Id. તાબૂત જેવો Stupid; awkward.

તાબે, *adv.* [See તાબો.] In the possession of; being subject to, or dependent on being under the rule of.

Id. See Id. under તાબો.

તાબે-દાર, *adj.* [+ P. दास् fr. दातन् = S. धृ, धार, to keep, to hold.] Dependent; subject; attendant; following.

તાબે-દારી, *s. f.* Subjection; subordination dependence; allegiance; obedience; the state of being subject to another; vassalage; fealty.

Id. તાબેદારી ઉઠાવવી-કરવી To obey; to act in obedience to.

તાબો, *s. m.* [Ar. تابا he followed.] Possession; authority; control.

Id. તાબે થવું To submit. તાબે કરવું To reduce to subjection. તાબે લેવું To take into one's possession; to take possession of. તાબાનું માણસ A person under one's influence or control; a dependant; a subordinate.

તામ-ડી, Same as તાંબડી.

તામ-ડો, Same as તાંબડો.

તામસ, *adj.* [See તમ.] Affected by, or appertaining to, darkness. 2. Angry; wrathful. 3. *s. m.* Anger; wrath; rage.

તામસી, *adj.* Same as તામસ Angry.

તામ્બૂલ, *s. m. n.* [S.] A roll of betel-leaf with areca-nut, lime, cardamoms, &c.; a betel-leaf.

તામ્ર, *s. n.* [S.] Copper. Cf. તાંબુ.

તામ્ર-પટ, *s. m. n.* [+S. पट cloth.] A cop-

perplate inscription relative to a grant.

તાયકા-વેડા, *s. m. pl.* [See તાયકા + વેડા.] Merriment; noisy revelry. 2. Dissolute conduct; extravagance.

તાયકા, *s. m.* [Ar. *pl.* તવાયફ / *r.* તેફ.] A set or band. 2. A dancing girl with her companions. 3. A tribe; a company.

Id. શું તારે ઘેર તાયકા નાચે છે ? Is there a dancing party at your house ? Why do you indulge in such extravagance ?

તાર, *s. m.* [P.] A wire; a filament or thread; a string. 2. Thread; train; tenor; connection. 3. State of intoxication.

કર્ણ, દ્રોણ, અસ્વરથામા, દુર્યોધન આગ્યા સામા;

શકુનિ કરે ઉધામા, દુઃશાસન તારમાં. —વશિષ્ઠ.

4. Concentration of the mind; absorption of the mind.

પ્રત્યેક મંદિરે વાડી વાડે, ઉચ્ચરે દ્વિજ તારમાં.

—પ્રેમાનંદ.

5. A telegram.

Id. એક તાર થયું To have the mind absorbed in; to be wholly engrossed with. તાર છાડવો-મૂકવો To send a telegraphic message. તાર મળવો To be in harmony with (said of a musical instrument). 2. To live in harmony with. 3. To receive a telegraphic message. તાર તુટવો To break; to be interrupted (of communication). તાર સાંધવો To repair a wire. 2. To reconcile friends. તારમાં ને તારમાં રહેવું To be absorbed in meditation. 2. To be delighted.

તાર, *s. n.* [See તા a sheet of paper.] A sheet of paper.

તાર, *s. m.* [Eng. Tar; or, P. તાર wire.] Tar; coal-tar; pitch.

તાર, *adj.* [S.] Good; excellent.

શ્રી ભાગવત સુર તર કેરા, સાર અંકુર તાર;

જન્મ ઉત્તમ અનુપમ, સર્વોપરિ સંસાર.

—રતનેશ્વર.

તાર, *s. m.* [S.] / *r.* ત્ર, ત્. to cross.] The bank of a river; the shore. 2. The other side; the opposite shore. 3. The end.

દયા પ્રીતમ કરના જિનકે પર, તિનકે લાગે તાર.

—દયારામ.

તારક, *adj.* [See તારક.] That causes to

pass over or through. 2. *s. m.* A deliverer; a saviour; a preserver; a protector.

તારક, *s. m.* [S. Cf. તારો, તારા.] A star.

તારકસ, *s. m.* [See તાર + કસ.] A wire-drawer. 2. *s. f.* Gold and silver embroidery and lacing.

તારણ, *s. n.* [See તારક.] Carrying or conveying across. 2. Preservation; protection; salvation; deliverance; rescue. 3. Money or things kept in deposit with one from whom money, &c., is borrowed; a pledge.

Id. તારણ કાઢવું To find out the essence or substance. તારણ આપવું-મૂકવું To give a security for; to guarantee.

તારણ-તરણ, Same as તરણ-તારણ A saviour.

સુખદાયક સેવો સદ્, ધટિત વાત મહિમા ધણો;

તારણ-તરણ ત્રેલોકમાં, સ્વામી કાર્તિક સુત શિવ તણો.

—સામળાલદ.

તાર-તમ્ય, *s. n.* [S. / *r.* તર+તમ terminations of the comp. and superl. degrees.] Difference; distinction; discrimination.

તાર-નાર, Same as તારક.

તાર-વડું, *r. t.* [Caus. of તારક.] To raise; to pluck. 2. To remove the dust from clothes. 3. To examine the credit and debit sides of an account. 4. To make an abstract or a summary.

તારકું, *r. t.* [Caus. of તરક.] To save; to deliver; to redeem; to protect; to preserve; to defend; to rescue. 2. To raise; to bring to the surface.

માદ્રીએ વિચારી મતિ, પાણકૃપતિ તારવાને. —વશિષ્ઠ.

તારાજ, *adj.* [P.] Ruined; destroyed.

તારા ટપકી, *s. f.* [See તારા a star + ટપકી.] Same as ટપકી. 2. small bright circles of gold or silver.

તારા-પતિ, *s. m.* [+પતિ.] The lord of stars; the moon.

તારા-મંડળ, *s. n.* [+S. મંડળ a circle.] The starry firmament.

તારીખ, *s. f.* [Ar.] The day of the month; the date. 2. Epoch: era.

તારીજ, *s. f.* [See તારક.] An abstract;

a summary of accounts; a number of items set down without mentioning the particulars, for the purpose of adding them up together.

તારીફ, [Ar. *fr.* **અરફ** he knew.] Praise; commendation; eulogy; applause. 2. Fame; renown.

તારું, *adj.* [Gen. of **ગું**] Thy; thine.

Prov. **તારી મોઈ ને તારો દા** One is at liberty to indulge oneself at one's own cost. **તારું નામ ને તારું કામ** You are the only person interested in this business. **તારું માંડે સહિયારું**, **ને માંડે મારા બાપનું** What is yours is mine, but what is mine is another affair. **તારું સાચું ને કુતરાનું ડાચું** You are a liar.

તારૂંણી, Same as **તરૂંણી**.

તારૂંણ્ય, *s. n.* [S. *fr.* **તરૂંણ**.] Youth.

તારો, *s. m.* [See **તર-ગું**.] A strong swimmer. 2. One who is skilful in saving a drowning man.

નણીતા તારા જળ તણા, **પ્રોઢા ઉતાયો પાંચ**;
બેસારી કાઢી બારણે, **ના આવી હુની આંચ**.

—સામળબટ.

Prov. **ભણ્યો ભૂલે**, **ને તારો ડુબે** A good marksman may miss.

તારો, *s. m.* [S. **તાર-ક** a star.] A planet; a star. 3. A meteor; a falling star; a kind of fireworks. 4. A beautiful person. 5. The pupil of the eye. 6. The quotient obtained by dividing a number by nine. 7. The number obtained by counting the lunar mansions in order from the **જન્મ-નક્ષત્ર** of a person to any **ચંદ્ર-નક્ષત્ર**.

Id. **તારો અસ્ત થવો** The setting of an auspicious star. 2. Decline; fall.

તારો-તાર, *adv.* [See **તાર** + **વિર** + **પ** and **તાર** wire.] Lit. Having one wire or thread separated from another. Hence, 2. Being totally dispersed.

હું તે હરખું તારનું, **સુણી નાયનો દોષાર**;
અનિર્ધારે તારણી દેખતાં, **પ્રીતું સેવ્યા તારો-તાર**.

—મમાનંદ.

તાર્કિક, *adj.* [S. *fr.* **તાર્ક**.] Relating to the science of reasoning; logical. 2. Shrewd at

reasoning; discerning; penetrating; perspicuous. 3. *s. m.* A logician. 4. A philosopher. 5. One who is guided by Reason alone, and discards Revelation; an atheist.

તારા, *s. m. f.* [S. *fr.* **તર** to beat.] Beating time in music; musical time or measure. 2. *s. m.* A shift; a subterfuge; the last resource. 3. Fraud; an artifice; an evasion; an elusory practice; a trick. 4. Amusement; fun.

Id. **તાર આવવો-દેવો** To show the measure of time in singing. **તાર ધરવો-રાખવો** To keep time in music. **તાર આવવો-પડવો** To be amused. **મૂઝે તાર (તાર heat) દેવો** To be proud. **તાર ખચાવવો** To make a show of; to present a spectacle or sight. **તાર લાવવો-આણવો** To make a success. **તાર નેવો** To look at one's foolish acts with pleasure. **તાર પડવો** To be pleased. **તાર મેળવવો** To clap the hands in order to keep time in music.

તારા, *s. f.* [See **તાર**.] Baldness of the head.

તારા-ટી, *s. f.* The palate; the roof of the mouth. 2. The crown of the head. 3. A skull-cap for little children.

તારા-કું, *s. n.* The skull; the crown of the head.

તારા-ખંધ, *adv.* [See **તાર** + **ખંધ-ગું**.] Suitably. 2. Rightfully.

તારા-મેલ, *s. f.* [See **તાર** fraud + **મેળ-વ-ગું**.] A deceptive arrangement skilfully made; apparent harmony and peace.

તારાવ્ય, *adj.* [S. *fr.* **તાર**.] Palatal. 2. *s. m.* A palatal letter.

તારાવેલી, *s. f.* [See **તાર** heating time + S. **આવિલ** troubled, distressed.] Impatience; eagerness; anxiety. 2. Embarrassment; confusion. 3. Despondency.

તારીમ, *s. f.* [Ar. **તારીમ** / *fr.* **અલમ** he knew.] Instruction; training. 2. Teaching; education; breeding. 3. Doctrines; the principles of a sect or of a religious teacher. 4. Physical exercise.

તારીમ-ખાતું, *s. n.* [+ **ખાતું**.] A gymnasium. 2. A school.

તાલીમ-માળ, *s. m.* [+P. वाज playing fr. बहिन to play.] An athletic. 2. A pick-pocket or a vagabond having a showy dress and healthy appearance.

તાણ, *s. f.* [S.] The palate; the roof of the mouth. 2. The crown of the head. 3. The lower part of a bodice. (The upper piece is called કટોરી.)

તાણક-દાર, *s. m.* [See તાણકે+દાર having.] A landholder; a police patel. 2. A chief; a petty prince.

તાણક-દારી, *adj.* Relating to a તાણક-દાર. 2. *s. f.* The duties and dignity of a તાણક-દાર. 3. The jurisdiction of a તાણક-દાર.

તાણકે, *s. m.* [Ar. तालुकہ fr. ताल he connected.] A district; a division of a country; a subdivision of a province; a talukā. 2. Jurisdiction; authority; province. 3. Connection with; business with; concern in.

Id. તાણકે ધરાવે. To have authority over.

તાણે, *s. n.* [Ar. تاليم.] Fortunes; destiny; luck; fate.

તાણે-વંત, *adj.* [Corruption of તાલિમંદ fr. તાણે fortune + P. मन्= S. मत्, भव, possessing.] Fortunate. 2. Affluent; prosperous; flourishing; rich; opulent; wealthy.

Prov. તાણેવંતના સો સમા, ને ગરીબના કોઈ નહિ. Everyone likes to be friends with a rich man, but keeps away from the poor.

તાણે-વર, **તાણે-વાન**, *s. m.* [P. वर possessor, and वात्= S. वत्, मत्, possessing.] Same as તાણે-વંત.

તાવ, *s. m.* [See તાપ.] Heating to a red heat. 2. Fever. 3. Conceit; pride. 4. Curling the hair of the mustachies in a boastful manner.

તાવ, *s. m.* [See તા.] A sheet of paper. 2. A pane of glass.

Id. તાવ આવે. To have fever; to get fever. તાવ ઉતરે. To be better of a fever. કામ કરતાં તને તાવ ચાલે આવે કે? Why are you unwilling to work?

Prov. તાવને કોણ કહે કે, “જું આવ”? Nobody will court a misfortune. તાવ હાથીના હાથે. Fever may ruin the health of the

stoutest man.

તાવ-તી, *s. f.* [See તવે + ડી dim.] A small તવે. 2. A shallow pan of iron or copper.

Prov. તાવડી તાના કરે, ને બાજરી બનરમાં. Catch the bear before you sell his skin.

તાવ-તે, *s. m.* A large તાવ-તી.

તાવ-જી, *s. f.* [See તાવ-જું.] Heating (ghee, &c.) to the necessary degree.

તાવદાન, [P.] A pane of glass. 2. A glazed door or window. 3. A seat resembling a palanquin carried on men's shoulders.

તાવ-રખું, *adj.* [See તાવ, તાપ, + રાખ-જું.] Angry; wroth; irascible.

તાવ-રસું, *s. n.* [See તાવ, તાપ, + વસ.] The first year of a newly cultivated piece of land.

તાવ-જું, *v. t.* [See તાવ, તાપ, heat.] To make red-hot. 2. To heat to a red heat (metals, &c.). 3. To fuse; to melt.

Id. તાવી જેડું Lit. To carry through an ordeal by fire. Hence, 2. To put to the severest test.

તાવિજ, **તાવિત**, *s. n.* [Ar.] A particular ornament worn round the arm, &c., viewed generally as an amulet. 2. A charm. 3. Anything hung about the neck for preventing or curing a disease.

તાવિત, *adj.* [See તાવ-જું.] Lit. Heated and tested. Hence, 2. Sterling (coin, money); cash.

Id. તાવિત નાણું Sterling money; ready money; cash.

તાવી, Same as તવી.

તાસ, *s. m.* [Ar.] An hour. 2. A plate of metal on which the hours are struck; a gong. 3. A silver tissue. 4. A kind of cloth woven with gold thread.

પાંચ વજનના પંચવીસ વાધા; ચાર ચોકડી તાસ.

—મેમાનંદ.

4. Same as તાસ-કે. A dish.

અખા, તો જ દિસે આતમા, ને ના'વે રસના તાસમાં.

—અખે.

તાસ-કે, *s. f.* A plate or dish made of any kind of metal, or of glass.

તાસ-કી, *s. f.* A small તાસ-ક.

તાસતો, *s. m.* A kind of silk cloth. 2. A kind of cloth of which waterproof umbrellas are made.

તાસીર, *s. f.* A stamp or impress (left upon a thing); an effect; a result. 2. Form; shape.

Prov. તુકમે તાસીર, ને સોખતે અસર Like father, like son: A man is known by the company he keeps.

તાસીરો, *s. m.* An artifice; a contrivance.

તાયુ, *s. n.* [Ar. તાસ.] A kind of drum made by covering a copper-dish with hide.

તાળ, Same as તાલ Baldness.

તાળડું, Same as તાલુ The palate.

Id. તાળવે ચઢવું To pass up by the nose into the head (of a spirituous or pungent liquid). તાળવે ગોળ ચોટાડવો To hold out a hope.

તાળા-કુંચી, *s. f.* [See તાળુ + કુંચી.] A game for children (used in the Pe lād Dst.).

તાળિ-યો મિત્ર, *s. m.* [See તાળી + મિત્ર.] A friend who claps his hands in assent or in jest; a superficial friend.

તાળી, *s. f.* [See તાલ beating time.] Clapping of the hands. 2. Keeping the time in music. 3. Deep contemplation absorption of the mind.

આસન વાળીને, લાગી તાળી, જપે ભોળો દુદ મન;
શત વરસ એમ વહી ગયાં, ઉધધ વળગી તન.

—પ્રેમાનંદ.

Id. તાળી આપવી-દેવી To clap the hands to keep time in singing. 2. To strike one's hand with another person's in assent. 3. To promise. તાળી ઝીલવી-લેવી To clap the hands to keep time in singing. તાળી લેવી To strike one's hand with another person's in assent. હાથ તાળી દેઈને નાસી જવું To break a promise. તાળી પડવી To applaud; to give cheers. તાળી પાડવી To clap the hands. 2. To give ironical cheers. તાળી પડાવવી To ask to give ironical cheers. 2. To expose to public ridicule.

તાળુ, *s. n.* [S. તાલક a bolt, a latch; તાલિકા a key.] A lock; a padlock.

Id. તાળુ દેવું-મારવું To lock; to shut up by a lock or a padlock. તાળુ દેવાવું To be locked in. મોંહડે તાળુ દેવાવું To be silent. 2. To be unable to speak through modesty or inability. ઘરે તાળુ દેવાવું To lose all one's children by death; to be without an heir. 2. To be under an attachment ordered by a court of law.

તાળુ, Same as તાલુ.

તાળો, *s. m.* [See તાળુ a lock.] Agreement; correspondence. 2. A verification of the result of a calculation.

Id. તાળો મેળવવો To work the verification of a sum in mathematics.

તાળો-ટા, *s. m.* [See તાલ beating time.] A loud clapping of the hands.

તિકટ, } *s. f.* [Eng. Ticket.] A ticket.

તિકિટ, } *s. f.* [Eng. Ticket.] A ticket.

2. A passport. 3. A postage-stamp.

તિક-ત, *s. m.* [See તીકું, ટિકટ.] A thick cake of bread.

તિખટ, *s. n.* [S. તિક્ક.] Pungent spices. 2. *adj.* Pungent.

તિખા-શ, *s. f.* [See તીખું, તિખટ.] Acridness; a hot biting taste or quality; pungency.

તિખું, Same as તીખું.

તિખેર, *s. m.* [Eng. Treasurer.] A treasurer.

તિખેરી, *s. f.* [Eng. Treasury.] A treasury; a place in which riches and money are stored.

તિ-તાલિ-યુ, *adj.* [S. ત્રિ three+તાલ beating time.] Quick; unsteady. 2. (Childish; puerile; shallow.

તિ-તિક્ષા, *s. f.* [S. ત્રિ to bear, to forbear.] Forbearance; sufferance; patience.

તિતિર, } *s. m.* [S. તિતિર] The franco-line partridge.

તિથિ, *s. f.* [S.] A lunar day; one-thirtieth of a whole lunation. 2. Date. 3. Hindū date.

તિથિ-પત્ર, *s. n.* [+ પત્ર.] A calender.

તિમંચળ, } *s. m.* [S.] An alligator; a

તિમિડ્ડમળ, }

whale. 2. A monster; a giant. 3. A powerful person.

Id. मेढो तिमेयण आवे, तो पणुं ? I won't mind, even if a mighty person be present.

तिमिर, *s. n.* [S]. Darkness.

तिर-कस, } *adj.* [P. तीर, तीर, an arrow, + कसदिन् = S. कश, कस-वुं to draw.] Oblique; slant; slanting. 2. *adv.* Obliquely; transversely. 3. *s. n.* An aperture; a hole in the roof or in a wall for admitting light; a loophole.

तिरधुं, [Hem. Des. निरिच्छो *f.r.* S. तिर्थ] Same as तिर्यक् Slanting.

तिर-दाण, } *s. m.* [P. तीर an arrow + अन्दाज throwing *f.r.* अन्दाजित्तन to throw, and बाज्ज play- ing *f.r.* बाज्जतन् to play.] An archer.

तिर-दाण, } *s. f.* Archery.

तिर-वो, *s. m.* [+ वाव, वाट, space.] A distance that can be measured by the shooting of an arrow; a distance equal to the range of the flight of an arrow.

तिरस्कार, *s. m.* [S. *f.r.* तिरस् below + कर doing. *f.r.* क, कर-वुं. to do.] The feeling of disdain or disgust; scorn; contempt; disrespect; hatred; dislike; aversion.

तिरस्कार-पूर्व-क, *adv.* [+ पूर्व.] Disdainfully; with contempt or hatred; contemptuously.

तिरो-भाव, *s. m.* [S. *f.r.* तिरस् away from, without + भाव being *f.r.* S. भ to be.] Disappearance; absence.

तिरो-हित, *adj.* [S. *f.r.* + हित placed *f.r.* धा to place.] Disappeared; invisible; absent

तिरो-हित, Same as त्रि-हित.

तिर्यक्, *ind.* [S. *f.r.* तिरस् below + अञ्च् to go.] Obliquely; crookedly; in a slanting direction.

तिर्य्य, *s. n.* A lower animal. 2. A bird.

तिल, The classical form of तल Sesamum.

तिलक, *s. n.* [S.] A mark. 2. A mark of sectarian distinction on the forehead.

तिलकि-युं, *s. n.* A mould with which sectarian marks are made on the body.

तिल-पणुं, *s. n.* [S.] Turpentine.

तिल-पूर, } *adj.* [See तिल+पूर-वुं. S. प्रायः almost.] Lit. As large as a sesamum seed.

Hence, 2. The least bit; in the very least.

तिल-वट, *s. m.* [See तिल+वाट-वुं to crush.] A sweet preparation of crushed sesamum made into balls.

तिलाण्डा, *s. m.* A kind of song.

तिस-भार-भां, *adj.* [See तीस, तीस. + भार-वुं + भां honorific.] Hot-tempered. 2. *s. m.* An ostentatious pretender; a swaggering boaster.

ती, } *ind.* [S. त्रि three. See तल.] A particle used in multiplying a number by three.

तीकभ, *s. m.* [+ क्रम to go.] A pickaxe which can dig both ways.

तीक्ष्ण, *adj.* [S. See तीक्ष्ण.] Pungent; hot; biting. 2. Fierce; keen; acute. 3. Sharp; cutting. 4. Sarcastic; severe. 5. Vehement.

तीषां, *s. n. pl.* Pepper. 2. Chillies.

तीक्ष्ण, *adj.* [Dh. Des. तिक्खालियं *f.r.* तीक्ष्णायितम् made hot or pungent, *f.r.* S. तिक्क, तीक्ष्ण.] Pungent; having a hot, biting, taste. 2. Sharp.

ताव तल्ली तीष्णी धुनी, धलुं जान विराजे.—गिरिधर. 3. Same as तीक्ष्ण. 4. *s. n.* Steel.

Id. तीक्ष्ण तीक्ष्ण आण, तीक्ष्ण तमतनवुं Very pungent. तीष्णा भिन्न Hot temper. तीक्ष्ण भरी Hot-tempered.

अमारो अनिच्छ तीष्णा भरी, ते तो स्वप्नाभां गया वरी. —प्रेमानंद.

तीज, *s. f.* [See तीक्ष्ण, तीक्ष्ण.] The third day of the waxing or waning moon; the third day of each fortnight of a Hindū month.

तीक्ष्ण, *adj.* [S. तृतीय third *f.r.* त्रि three. See तीक्ष्ण.] Third.

तीड, *s. m.* [Hem. Des. वेड्डो = S. शलभः] A locust; a grass-hopper.

तीक्ष्ण, [Hem. Des. तिक्क *f.r.* S. तीक्ष्ण sharp.] Same as तीक्ष्ण.

तीतर, *s. f.* [S. तिस्तर, तिस्तर. Imit. a par-

tridge. Cf. Eng. *Pee-wit*. See તિતિર, તિતિર.]
A partridge.

તી-તાલ, *s. m.* [S. જિ three+તાલ beating time.] A particular measure of time in music.

તી-તાલી, *adj.* Wild; refractory; self-willed. Cf. તિ-તાલિ-યુ.

તીન, A Hindustānī variant of ત્રણ Three.

તીન ખોલાયે, તેર આયે, હુઈ રામકી બાની;
રામ-ભગત એમ જાણે, “ દે દાલ મેં પાની. ”

If more guests come than those who were invited, the plainest result is, each will have a smaller share of the food provided.

—ભાષા.

તીન-પાંચ, *s. f.* [See ત્રણ + પાંચ.] Being hot-tempered; haughtiness; refractoriness.

Id. તીન-પાંચ કરી To assume haughty airs; to be refractory.

તીતી-ધોડો, *s. m.* [See તીર a partridge, or તી-તી Imit. + ધોડો a horse.] A grass-hopper. 2. A hasty man who jumps to conclusions.

તીર, *s. n.* [S. *fr.* તૃ to cross.] A shore; a bank; a margin.

તીર, *s. n.* [P.] The name of the fourth Persian month; also the thirteenth day of every month.

તીર, *s. n.* [P.] Reed. 2. An arrow; a shaft; a dart. 3. A support placed slanting; a prop.

Id. પાંસર તીર જેવું Quite straight like an arrow.

Prov. વાચું તો તીર નહિ તો તકો Profitable both ways in success or failure: Heads I win, tails you lose.

તીરથ, } *s. n.* [S. તીર્થ. *fr.* તૃ to cross.] A holy place; any place of pilgrimage. 2. A holy stream; holy water. 3. Water in which a Brāhmaṇa, or a holy person, has dipped his foot. 4. Pilgrimage to a holy place or stream.

Id. તીરથ કરવું To go on pilgrimage.

Prov. તીરથે મુલ્ય Everything has its place.

તીર-પાઈ, *s. f.* [See ત્રિ, ત્રણ, + પાચ.] A three-legged stool; a tepoy.

તીર્થ-કર, *s. m.* [+ક, કર-વું, to do.] A Jain saint; a Jain *Arhat*.

તીર્થ-યાત્રા, *s. f.* [+યાત્રા.] A pilgrimage.

તીર્થ-રાજ, *s. m. n.* [+રાજ.] Lit. The lord of the holy places. Hence, 2. Prayāga, the town where the Ganges, the Jamnā, and the Saraswatī meet.

તીર્થ-રૂપ, *s. m.* [+રૂપ.] Father; a respectful term, in notes and writings, for one's father, mother, cousin, or other persons viewed in the relation of a parent; sire.

તીર્થ-વાસી, *adj.* [+વાસ, વસ-વું.] Living at a holy place.

તીર્થ-સ્વ-રૂપ, *adj.* A respectful term affixed in notes or writings to the names of elderly persons.

તીવ્ર, *adj.* [S.] Hot; biting; pungent. 2. Fierce; ardent; impetuous; vehement. 3. Sharp; acute; active. 4. Cutting; piercing; stinging.

તીવ્ર-તા, *s. f.* Pungency. 2. Fierceness; arduity; vehemence. 3. Sharpness; acuteness. 4. Cutting, piercing, or stinging quality.

તીસ, Same as ત્રીસ Thirty.

તું, *pron.* [S. ત્વમ્.] Thou.

Prov. તું મુનક, તો મેં તુનક=તું મેરી નિકરમે, તો મેં તેરી ફિકરમે One good turn deserves another. તું મારા મોંહડામાં આંગળી ધાલ, ને હું તારી આંખમાં ધાલું Whether you try to injure me, or I try to injure you, you shall be the sufferer, and I will be unhurt. તેરી બી ચુપ, ને મેરી બી ચુપ We have both an equal interest in holding our peace over the matter. તેરા તેલ ગયા, તો મેરા ખેલ ગયા This event has done us both an equal harm. તેરી માને ખસમ ક્રિયા, તો કહે “ બહોત ખુરા ક્રિયા; ” કરકે છાડ દિયા, તો કહે “ ઉસસે બી ખુરા ક્રિયા ” When you undertake to do a thing, do it thoroughly. તેરા મોંહને, કે તેરા સાંઠકા મોંહને ? In your triumph do not forget what you owe to your teachers.

તું-કાર, } *s. m.* [+કાર suffix showing

the sound of the preceding letters.] A word of contempt; a setting down.

ગુરિ-યું, s. n. [See ગુર-યું, ડુર-યું, ડુરિ-યું.] Rheumatism. 2. Same as ડુરિ-યું.

ગુ-ત્રી, ind. [See ગ+ત્રી redup.] Contemptuously; disdainfully. 2. s. n. A disrespectful speech.

ગુખ-ડી, s. f. [Hem. Des. ગુખી = S. अलावू; fr. S. तुम्बिका.] A gourd. 2. A creeper on which gourds grow. 3. A bowl used by mendicants, usually part of a hollowed gourd, or of wood. 4. A stringed instrument of music, with a gourd attached to it.

Id. ગુખડી રહી જવી To be stiff in the neck. 2. To have carried a heavy load.

Prov. ગુખડીને રોતો નથી, પણ ગુખડી કુટ્યાને રોઉં The consequences may be very insignificant, though the causes are very great. ગુખડીમાં કાસરા Unintelligible language; gibberish. 2. Flippant and noisy words with no meaning.

ગુખ-ડું, s. n. Same as ગુખ-ડી. 2. A Brāhmaṇa (in contempt). 3. The head of a foolish man (in contempt).

Id. ગુખડી અથડાવવાં-ચાળવવાં To set two parties quarrelling. ગુખડી ફેડવાં To put to a pecuniary loss. ગુખડું રંગી નાખવું To give a sharp blow on the head and to cause it to bleed. 2. To put to a loss.

ગુ-હી ગુ-હી, interj. [See ગુ Thou (God) + S. હિ really.] Lit. Thou (God) art the reality; it is all Thy work. Hence, 2. An exclamation often repeated by pious men to remind themselves and the hearers of the omnipresence and omnipotence of God.

ગુલ્, s. f. [See લોલ fr. તારા wire.] Lace; gold or silver lace.

ગુલ-ડી, s. f. [See ગુલ-ડો.] A detachment of an army; a small company of soldiers.

ગુલ-ડો, s. m. [See ગુલ-ડું.] A piece; a bit; a fragment. 2. Bread; maintenance; means of subsistence.

ગુલમ, s. n. [P. तुलम seed.] Seed. 2. Birth; descent.

Prov. ગુલમે તારીરે Like father, like son.

ગુલમરિયાં, s. n. pl. [P. तुलमेरिहान.] The seed of *Ocimum pilosum*.

ગુલમ, } s. f. A big paper-kite.

ગુલો, s. m. [See ગુલ-ડો.] A joke. 2. A practical joke; a little trick.

Prov. લાચું તો તીર, નહીં તો ગુલો Try it and if you fail, it will do you no harm: Heads I win, tails you lose; do you no harm.

ગુડ્ડી, adj. [S.] High; lofty; tall; elevated; prominent.

ગુરુ, adj. [S. तुच्छ empty.] Light; mean; miserable; contemptible; worthless.

ગુરુ-કાર, s. m. [+કાર suffix showing the sound of the preceding letters.] Contempt; scorn; disdain; hatred; disrespect.

ગુરુ-કાર-વું, v. t. To make light of; to treat with contempt or scorn; to scorn.

ગુજ, adj. [S. त्वदीय fr. त्वम् thou.] Thine (used in poetry).

ગુટ, s. f. [See ગુટ-યું.] An intermission; a break. 2. Separation; disunion. 3. Rupture. 4. Deficiency; want.

ગુટ-ક, adj. [Hem. Des. तोड़-क = अ-सहन: unforbearing. See ગુટ-યું.] Cut off; separated; separate; disconnected. 2. Liable to break. 3. Unforbearing; not amiable. 4. s. f. Same as ગુટ.

ગુટ-ફાટ, s. f. [+ ફાટ-યું.] Breaking; breach; rupture; fracture. 2. Disagreement; misunderstanding; dissension; disunion.

ગુટ-જું, v. i. [S. ब्रू to break. See ગુટ-યું.] To break; to part in two. 2. To break up; to fall to pieces; to fall asunder; to dissolve; to be destroyed. 3. To be disunited or separated; to become distinct or mutually estranged; to be alienated. 4. To decline in health; to break. 5. To become bankrupt. 6. To be disheartened; to be dejected.

Id. ગુટી જવું To be broken. 2. To become weak in body. ગુટી પડવું To break down completely; to break down and be crushed. 2. To make a headlong rush or attack. 3. To burst and fall in heavy torrents. વરસાદે ગુટી પડયો It rained heavily. વેપાર ગુટયો

Trade is ruined.

તુલી-ચાર, *s. f.* [+ ચાર four. See તુલી-ચાર.] A throw of four with dice, in which one die shows three and the other one. 2. Disagreement; a break in friendship. 3. *adj.* Broken down, pulled down; very weak.

તુણ-કું, Same as **તુન-કું**.

તુણિ-ચાટ, Same as **તુનિ-ચાટ**.

તુણડ, *s. n.* [S.] The mouth; the face.

તુતક, *s. n. f.* The deck of a ship.

તુતંગ, *s. n.* [See તુત+તરંગ.] A false charge; fraud. 2. Fabrication.

તુતી, *s. f.* [Imit.] A canary bird.

તુન-કું, *c. t.* [See તું.] To patch up; to darn.

તુનિ-ચાટ, *s. m.* [See તુણ-કું + વૃત્તિ.] A darning. 2. A petty cloth-merchant.

તુન્દ, Same as **ધુન્દ**.

તુમાન, *s. f.* [P.] Loose trousers; breeches; drawers.

તુમાર, *s. m.* [P.] A long correspondence in writing.

તુમુલ, *adj.* [S. Cf. Lat. *tumultus*.] Confused; disordered. 2. Violent.

હવે ગુરૂ સાંઝે પ્રેમાનંદ દ્વિજ, વર્ણવે તુમુલ સહી રે.

—પ્રેમાનંદ.

તુમ્મ, Same as **તુંમ-કું**.

તુમ્મર, *s. n.* [S.] A kind of musical instrument.

પુરોહિત બ્રહ્મ કહેવાય, નારદ તુમ્મર વાય.—ગિરધર.

એવે આઠ્યા નારદ મુનિ, કરતા તુમ્મર કેરી મુનિ.

—રત્નેશ્વર.

તુમ્મી, Same as **તુંમ-ડી**.

તુમ્મી-પાત્ર, *s. n.* [+ પાત્ર.] A bowl made of a gourd.

તુમ્મી-ફળ, *s. n.* [+ ફળ.] A gourd.

તુર, Same as **તુરંગ** A horse.

સમ તુરંગે હિરણ્ય કશ્યપુ, રાજ કિંયા હે;

સમ બૃન્દારક બૃન્દ, તુર લલચ દિયા હે —દયારામ.

તુરકી ચાલ, *s. f.* [See તુર્કી + ચાલ gait.] A manner of prancing of horses.

તુરંગ, *s. m.* Same as **તરંગ** A wave.

તુરંગ, *s. m.* [S. *f. r.* તુર hasto *f. r.* તુ to hasten+ગમ્ to go.] A horse.

તુરંગ, *s. n.* [Portuguese *tronk*.] A jail; a prison.

તુરંગ-ખાતું, *s. n.* [+ ખાતું.] Same as **તુરંગ** A prison.

તુરંગ-ભરે-કું, **તુરંગી**, } *adj.* [See તુરંગ, તરંગ, a wave.] Imaginative; whimsical. 2. Wayward; wilful. 3. Unsteady of mind; fickle-minded.

તુરત, *adv.* [S. તરિત with hasto *f. r.* તુર hasto *f. r.* તુર to hasten. See તરત.] Immediately; instantly; quickly; presently.

તુરાઈ, *s. f.* [See તુરી. S. તુરિય fourth, the highest note.] A trumpet; a clarion.

તુરાઈ, *s. f.* A weaver's beam; a toggle.

તુરાઈ, *s. f.* [See તુરે.] A kind of plant.

તુરા-શ, *s. f.* [See તુરે.] Astringency.

તુરિ-યું, *s. n.* The name of a vegetable.

તુરિ-યું, *s. n.* The fruit of the **તુરાઈ** plant.

તુરી, *s. f.* [S. તુરિય fourth, the highest note. Or S. તુરે a kind of musical instrument.] A trumpet.

તુરી, *s. n.* A toggle; a nail pointed at both ends.

તુરી, *s. m.* [See તુરંગ.] A horse.

તેને તુરી આ આપને, તે યજ્ઞ રાખશે તમ તણા.

—પ્રેમાનંદ.

તુરીયા, *s. f.* [S. તુરિય fourth.] The fourth state of the mind: knowledge of the truth, simultaneous with consciousness (Vedānt Phil.)

તુર્કી, *adj.* [Turk. તુર.] Turkish; pertaining to Turkey. 2. *s. m.* A Turk.

તુર્ત, Same as **તુરત**.

તુર્યા, [S. See તુરીયા.] Same as **તુરીયા**.

તુલ, Same as **તુલ્ય**.

તુલના, *s. f.* [S. *f. r.* તુલ to weigh.] Equality; likeness; match; comparison; resemblance.

તાહરી તુલના, તાહરી તુલના, એક તું નર, કે ત્રણ ભૂપ;

તું તદૂપ, ગુણ-સ્વરૂપ, વારા-રૂપ, આગ-ય-રૂપ,

સકૃત-રૂપ, બેહુ અનૂપ, ગતિ અગાધ, અગાધ;

પ્યારિ સંધ.

—દયારામ.

2. Comparing; likening.

ગુજરાતી, s. f. [S.] A shrub venerated by the Hindūs; the holy basil. Cf. ગુજરાતી.

ગુણ, s. f. [See ગુણ-ના.] A balance. 2. The seventh sign of the zodiac; *libra*. 3. Weighing; weight; determining the quantity. 4. Equality; likeness; resemblance.

તેની ગુણ ન આવે સ્વર્ગ, તેથી અદકો નહિ અપવર્ગ.
—રત્નેશ્વર.

5. The religious act of weighing one's person against gold, silver, sugar, jewels, or other things, and giving them away to Brāhmanas as દક્ષિણ (a gift).

ગુણ-દાન, s. n. [See ગુણ+દાન.] Same as ગુણ, 5.

ગુણિક, Same as ત-લક, ત-લગ.

ગુણ્ય, adj. [See ગુણ-ના.] Like; resembling; analogous. 2. Equal.

ગુણ, } s. f. A kind of pulse.

ગુપ, s. m. [S.] Husk of rice; chaff of grain.

તાન્ડુલા મેલીને, ગુપને વળગી રહ્યો;

ભૂખ નહિ ભાગે, એમ કાલ થાયે. —નરસિંહ મેહેતા.

ગુપ-માન, Same as ગુપ્ત, ગુપ્ત-માન.

ગુપાર, s. n. [S.] Slight rain; a drizzle; spray. 2. Hail; dew; frost. 3. Ice; snow.

Id. ગુપારાદિ, ગુપારપર્વત, ગુપારગિરિ The Himālaya Mountains.

ગુપી-પાટિ-યાં, } Same as ગુજરાતી-પાટિ-યાં.

ગુપ્ત, } adj. [S. *fr.* તુષ્ to be satisfied.] Satisfied; gratified; pleased; contented. 2. Indifferent to everything but what one possesses.

ગુપ્તિ, s. f. [S.] Satisfaction; contentment.

ગુજરાતી, s. f. [S. તુલસી.] The holy basil; *ocymum sanctum*; a small shrub venerated by the Hindūs. 2. A kind of neck-ornament.

Id. ગુજરાતી પત્ર (*Lit.*) A ગુજરાતી leaf. 2. (*Fig.*) A very small gift. ગુજરાતી વિવાહ The marriage between an image of Bālakrishna and a plant of holy basil, performed on the 12th day in the bright half of the month *Kārtika* (Oct.-Nov.).

ગુજરાતી-પાટિ-યાં, s. n. pl. [+ પાટિ-યું.] A kind of neck-ornament worn by women.

ગુણ, Same as ગુણ.

ગૂક, s. f. [See ગૂક-ડો, ગૂક.] A portion of a song; a metrical foot; construction put upon, or interpretation of a story, &c.

ગૂટ, s. f. [See ગૂટ.] Intermission; break. 2. Separation; disjunction. 3. Disunion; rupture; division. 4. Rent; fissure. 5. Deficiency; want.

ગૂત, s. n. [See તેતો a parrot.] A fabrication; an invention; a fictitious story or statement. 3. A conspiracy. 3. A misrepresentation. 4. A prank; a trick; mischief.

નાચે કૂદે નેહુ ભરિયાં, કરે અચો-ચે ગૂતો. —પ્રેમાનંદ.
Id. નાચું ગૂત An open conspiracy; an open revolt; a barefaced misrepresentation. ગૂત ચલાવવું To carry on an imposture. ગૂતે-ગૂત ચલાવવું To carry on a series of impostures.

ગૂતિયો, s. m. A conspirator; a rebel.

ગૂ-ગૂ, s. n. [Imit. Corrup. of કુતરે. Cf. તેતો.] A dog.

ગૂતે-ગૂત, s. n. [See ગૂત+ redup.] A series of impostures.

Id. See Id. under ગૂત.

ગૂની, s. f. [See ગૂતી; તેતો.] A canary bird.

ગૂપ, s. n. [Dh. Des. તુષ્. Cf. Mar. તુપ.] Ghee (clarified butter).

ગૂર, s. f. [S. તૂલ cotton.] Very light cotton obtained from the pods of certain trees.

અલાગી સામા નઈ આફગ્યા, તનમાં વાગ્યાં ગૂર રે.

—ભોલો ભગત.

ગૂર, Same as ગુરાઈ.

ગૂર, s. n. [S. તૂર.] A kind of trumpet.

ગૂરાશ, s. f. [See ગૂર.] Astringent taste; astringency.

ગૂર, adj. [Hem. Des. તુવરો=S. રસ-વિશેષ=S. તુવર=P. તુર્સ sour.] Astringent.

ગૂલ, s. n. [S. તૂલ cotton.] Tender plants of corn sown in a field.

ગૂલ, adj. Simple-hearted; innocent; free from fraud.

ગૂણ, s. n. [S.] Grass; any gramineous plant. 2. A blade of grass.

વૃક્ષ-વૃ, *adv.* [S. *fr.* + વૃ like.] Like grass. 2. Light; not heavy. 3. Worthless.

વૃક્ષ-સાથરો, *s. m.* [+ સાથરો a bed.] A bed made of grass.

વૃત્તીય, *adj.* [S. *fr.* ત્રિ three.] Third.

વૃત્તીયાંશ, *s. m.* [અંશ a part.] One-third; a third part.

વૃત્તીયા, *s. f.* The third day of a lunar fortnight. 2. The instrumental case (in Grammar).

વૃત્તીય-પ્રકૃતિ, *adv.* [S. *fr.* + પ્રકૃતિ nature] Lit. Of the third nature or gender. Hence, 2. Neuter; impotent.

વૃષ, *adv.* [S. *fr.* તૃષ to be contented.] Contented; satisfied; satiated; gratified.

વૃષિ, *s. f.* [S.] Satisfaction; contentment. 2. Pleasure; gratification. 3. Satiety.

વૃષા, *s. f.* [S.] Thirst. 2. Desire; wish.

વૃષાવુર, } *adj.* [S. *fr.* + આવુર.] Afflicted with thirst; thirsty.

વૃષાર્ત, *adj.* [S. *fr.* + આર્ત distressed.] Suffering from thirst; thirsty.

વૃષ્ણા, *s. f.* Thirst. 2. A strong desire avidity. 3. Ambition

વૃષ્ણા-ક્ષય, *s. m.* [+ ક્ષય.] The cessation of desire; tranquility of the mind.

તેજળ, *s. m.* A kind of anklet.

તે-દું, Same as ટે-દું.

તે-તાળીસ, *adj.* [S. ત્રિ three + આળીસ.] Forty-three; (43).

તે, *pron.* [S. તદ.] He; she; it; that.

Prov. તેણે દેશ ખાંધને, દરવાજા ગળે ખાંધ્યા He is capable of doing anything. તેના યંત્રિયા તેના જ ગળામાં He is caught in his own trap. તેની આંખમાં શનિશ્વર છે He is a green-eyed monster. તેને મન ગોળ ખોળ સરખાં જ છે He knows not a hawk from a hand-saw. તેની તેના મુઠ પર, ને મેરી મેરે મુઠ પર To run with the hare, and hold with the hounds. તેના પેટમાં પાણી છે He is at heart an enemy.

તે હર-ત્રિ, *conj.* [See તે + હર-ત્રિ.] But; notwithstanding; nevertheless; still; if; in case; rather than. 2. Than that.

તે-ખડ, } *s. n.* [See ત્રિ, ત્રણ, + ખડ, for થડ
તે-ખડું, }
તે-ખળું, }

the stem of a tree.] An indirect way of exchanging girls in marriage, as distinguished from સાદું, in which there is a direct exchange.

તેગ, *s. f.* [See તેગા.] A sword.

એવો દોડે લીમ લડ લલો, હસ્તમાં નાહિ તેગ.

—પ્રેમાનંદ.

તે-ગમ, } *adv.* [See તે + ગમ, મગ, તરફ, મેર,
તે-તરફ, }
તે-મેર, }
તે-ફેર, }

ફેર, side.] Thither; on that side; there; in that quarter or direction.

તેગા, *s. f.* [P.] A falchion; a scimitar.

તેગાર, *s. m.* [P.] Property; substance.

તે-જ, *pron.* [See તે + જ only.] The same; identical.

તેજ, *s. n.* [S. તેજસ્ light = P. તેજ્ sharp.] Light; lustre; splendour; brilliancy; brightness. 2. Heat. 3. Majesty; dignity; glory; grandeur; authoritativeness; awfulness. 4. Virtue; efficacy; goodness. 5. Fire; energy; vigour; nerve; force. 6. Beauty. 7. Sharpness; acridity. 8. *adj.* Sharp-edged; keen; piercing; having an acute point. 9. Acute of mind; witty; ingenious; inventive. 10. Strong; ardent.

Id. તેજ પડવું To appear bright. તેજ મારવું To throw out lustre; to be bright. તેજ પાડવું To throw light; to make bright. તેજમાં અંતરવું To be obscured or eclipsed.

તે-જ પ્રમાણે, *adv.* [See તે + જ + પ્રમાણે.] Similarly; accordingly; in like manner; just so.

તેજસ્વી, *adj.* [S. *fr.* તેજ light.] Splendid; luminous; resplendent; refulgent. 2. Majestic; glorious; illustrious; dignified; honourable.

તેજનો, *s. m.* [See તેજ light, heat.] Spices.

Prov. તેજનામાં તંબાકુ, ને વરણાળીમાં વાળ;

જવાનીમાં નૂઓ. ને લાઈજંધીમાં ગાળ.

Tobacco spoils spices, a hair spoils

cleanliness, lice spoil youth, and abusive language spoils friendship.

તેજ્ય, *s. m.* [P. તેજ્ strong, sharp, =S. તેજ light, heat, + આજ્=S. અપ્, આપઃ. water.] An acid; an oil; an essence; a spirit.

તેજ્ય, Same as તેજસ્વી.

તેજ, *s. f.* [P. તેજ્ sharp=S. તેજ light, heat.] Briskness; smartness. 2. An increase or rise in the price of a commodity; a brisk market. 3. *adj.* Keen; sharp.

Prov. તેજી બોલ્યાલા, મંદીકા મુહ કાલા=તેજ-એ તેજ, ને મંદીએ મંદી દેખાય A man is glad in prosperity, and gloomy in adversity.

તેજ, *s. m.* [P.=S.] An Arab horse.

સાબેલા સરવે શોભતા, ને અસ્વાર થયા વરસાય;
યનયન તેજ નચાવતા રે, એવા સુર નર અતિ
હરખાય.

—મેમાનંદ.

Prov. તેજને ઇસારો, ગંધેડાને ડકણા A nod for a wise man, a rod for a fool.

તેજ અમકે ચાબુકે, ટુંકારે રજપૂત;

વધ ઘટ ભાવે વાણિયો, ડાક અવાળે ભૂત.

A horse wakes up, when he sees a whip; a Rajpūt, when he is spoken to with disrespect; a Baniā, when he hears of the rise or fall of prices; and a spirit, when it hears the sound of a drum. —ભાષા.

તેજ-મંદી, *s. f.* [See તેજ briskness મંદી dullness.] Briskness or slackness (in the market rates).

તેજો-મય, *adj.* [+ S. જ્. તેજ light + મય full of.] Consisting of or filled with light; refulgent; radiant; lustrous; splendid; brilliant.

તેજો-મૂર્તિ, *s. m.* [+ મૂર્તિ.] The sun.

તેજો-રૂપ, *s. n.* [+ રૂપ.] Brahman; the Universal Soul; the Supreme Being.

તેટલા-મી, *adv.* [See તેટલું.] Meanwhile; in the meantime; by that time; in the interim.

તેટલું, *adj.* [See તે that.] That much; so much.

તેટલે, *adv.* Till; until; as long as; so long as. 2. [See તેટલા-મી.] Then; no sooner than; as soon as.

તેડ, *s. f.* [See તડ, તડ, તીર.] A bank; a shore; an edge; a margin. 2. A party to a quarrel. 3. Partiality.

કોડ તેડોશ કર બેડી બેલા રહે;

હોડ હારે, ને કો તેડ તાણે.

—સામળભટ.

તેડવું, *v. t.* To call; to summon; to invite.

તેડવું, *v. t.* [See તડ side.] To lift a child up and place it on one's waist.

તેડાવું, *v. t.* [Pass. of તેડવું.] To be sent for; to be called; to be invited.

તેડાવવું, *v. t.* To send for; to invite.

તેડું, *s. n.* An invitation.

તેડું, *adj.* [S. તિર્યક્ low, oblique, જ્. તિરમ્ below+અગ્ to go. Or see તીડ (from the form of a locust.)] Slant; crooked. 2. Sidelong.

તેણી-અમ, }

તેણી-મેર, }

adv. [See તે + અમ, P. મર્ side.] Thither; to that place. 2. There; on that side; in that direction.

તેતર, Same as તીતર.

તે-ત્રીસ, *adj.* [See ત્રીન, ત્રણ, three + ત્રીણ thirty.] Thirty-three; (33).

Id. તેત્રીસમું નગડું To be overtaken by a sudden misfortune; to meet with a sudden difficulty.

તે-થી, *adv.* [See તે + થી Guj. suffix of the Ablative.] On that account; owing to; because of that.

તે-થી કરી-ને, *adv.* [+ કરવું.] Consequently; therefore; for that reason.

તેનાઈ જવું, *v. i.* To be ripe; to ripen.

તેનાત, Same as તેહેનાત.

તે-પન, *adj.* [S. વિ three + પચાસ.] Fifty-three; (53).

તે પ્રમાણે, }

તેમ, }

adv. [See તે + પ્રમાણે.] So; as; thus; in that manner; accordingly.

તેર, *adj.* [S. ત્રયો-દશ જ્. વિ three+દશ ten.] Thirteen; (13).

તેર-મું, *adj.* [+ મું જ્. S. તમ, મ, suffix showing ordinals.] Thirteenth. 2. *s. n.* Rites performed on the thirteenth day after death by the surviving relatives.

તેરસ, *s. f.* [S. ત્રયો-દશ જ્. વિ three+દશ ten.

See ત્રયોદશી.] The thirteenth day of a Hindū fortnight.

તેરીય, *s. f.* [See તારીય.] Date; days for which interest is counted. 2. Rate of interest; interest. 3. Profit; dividend.

Id. તેરીય ચઢે છે The interest goes on accruing. તેરીય લેવી To charge interest. તેરીય દેવી To pay interest.

તેરીય, Same as તારીય.

તેરી મેરી, *s. f.* [Hind. તેરી+Guj. તારી thine +મેરી=Guj. મારી mine.] Abusive language.

Id. તેરી મેરી કરવી To abuse.

તેલ, *s. n.* [S. तैल *f.r.* तिल, तद्, sesamum.] Sesamum oil.

Id. તેલ કાઢવું To tire; to give much trouble or work. મનમાં તેલ રેડાવું To be frightened. 2. To be jealous. માથામાં તેલ ઘાલવું To put oil on the hair of the head to make it soft and smooth. તેલ તીડણી જવું To be exhausted; to be tired. તેલ પૂરવું To put oil in a lamp. 2. To play a particular trick in flying a paper-kite. તેલ પળી કરવી To maintain oneself in poor circumstances. 2. To beg for one's maintenance. તેલમાં માખ ખુડવી To be ashamed. 2. To act under a feeling of shame.

Prov. તેલ જોડું, તેલની ધાર જોવી Venture upon nothing till you have well considered the results.

તેલ-ચુ, *s. f.* Wife of a તેલી. 2. A woman who sells oil.

તેલ-વાળું, } *adj.* [+ વાળું having.] Oily;
તેલ-જી, }

તેલી, *s. n. pl.* The vow of observing three fast days in the *navarātra* holidays, when oil should form no part of one's food.

તેલિ-ચુ, *adj.* Oily; oiled.

તેલિ-ચો-રાજ, *s. m.* [+રાજ.] A mendicant who bathes in oil, and tells past events by an occult power which he pretends to possess.

તેલી, *s. m.* One who sells oil; an oil-man.

જીવે તેલીને બળદ પરિક્રમા કરે;

પત્રમ પેટ ચાલે, હંડમત ન કરે. —દયારામ.

તેજ, Singular of તેજા (Rare).

તે-જી, *s. n.* [See ત્રીન, ત્રણ, +જી. Cf. બે-જી.] A collection of three.

તે-વડ, Same as ત્રે-વડ Accommodation.

તેવડ-જી, *v. t.* To make threefold; to make three folds of.

તે-વડું, *adj.* [S. ત્રિ three + વૃત્તિ repetition *f.r.* વૃત્ત=I. *verto* to turn.] Threefold; triple; having three folds.

તે-વડું, [S. તા-વત્ *f.r.* તદ્ that + વત્ having.] As large as that.

તેવા-માં, *adv.* [See તે-જી + માં Loc. suffix in Guj *f.r.* S. मध्य middle.] By that time; at that time. 2. Under the circumstances. Cf. તેટલા-માં.

તે વારે, *adv.* [See તે + વારો time.] Same as ત્યારે.

તે વારતે, *adj.* [+ વારતે.] Therefore; on that account; for that reason.

તે-વીસ, *adj.* [S. ત્રિ three + વીસ twenty.] Twenty-three; (23).

તે-જી, *adj.* [See તે+S. વત્ like.] Like that; of that kind, nature, or manner.

તેવે, *adv.* Immediately; instantly. Cf. તે-વા-માં.

તેલ, Same as તે (Used in poetry).

તેહેનાત, *s. f.* [Ar.] A military charge or command. 2. A stipend or salary. 3. Charge; trust; custody; care; keeping; management or direction; control; authority.

Id. તેહેનાતમાં રહેવું To be employed as a personal attendant. તેહેનાતમાં રાખવું To employ as a personal attendant. 2. To place under the care of.

તેહે-વાર, *s. m.* A Muhammadan holiday. 2. A holiday; a festival.

તેહેસીલ, *s. f.* [Ar. حصل he obtained.] Collection of the revenue; revenue collected or realized. 2. Attainment; acquisition.

તેહેસીલ-દાર, *s. m.* [See તેહેસીલ + P. दा having *f.r.* दाखन=S. प्र, धा, to put.] A collector of revenue.

તે-ચે, Same as ત્યારે.

તે-ચે, *adv.* [Corrup. of ત્યાં-એ.] Even there; there also.

તેજસ, *adj.* [S. See તેજ. light.] Pertain-

ing to light. 2. Same as તેજસ્વી.

તેડ, Same as તડ.

તેડ-ડું, Same as તરડા-ડું.

તેણ, *s. f.* [See તેણ.] A kind of grass.

તેયાર, *adj.* [P. See તયાર.] Prepared; completed; made. 2. Ready; willing; waiting.

તેયાથી, *s. f.* Readiness; willingness; prepared state. 2. Preparation; getting ready.

તેલ, Classical form of તેલ Oil.

તેતેર, *adj.* [See ત્રણ + સિતેર.] Seventy-three; (73).

તે, *conj.* [S. તુ or તા-વત.] If; then. 2. *adv.* Indeed; verily. 3. Of course; certainly.

N. B.—તે occurs variously as an expletive and adds force to the expression.

તેઈ, Same as તુઈ Lace.

તેકલ, *s. m.* [P. ત્રલ.] Faith in the providence of God.

તેક-ડું, *v. t.* [Imit. See ટેક-ડું ટેચ-ડું.] To envy. 2. To caution.

તે-કે, *adv.* [See તે+કે.] Same as તે *Conj.*

તેખાર, *s. m.* A horse.

કહો, સ્વામી, કયમ પધાર્યા ? સાથે સો તેખાર.

—પ્રેમાનંદ.

તેજ-ડા-ઈ, *s. f.* [See તેજ-ડું.] Rudeness of language; coarseness of expression. 2. Remaining aloof; a reserved nature.

તેજ-ડું, *adj.* [See તેજ.] Rude; impolite (of words or nature).

તેજ, *s. f.* [See વળે *fr.* Ar. તજી deducting *fr.* વજમ deduction.] Substance; essence. 2. Land revenue; money-payment in return for permission to cultivate a piece of land.

તેટા-ડું, *v. i.* [See તેટો. ટેટો.] To go away hungry owing to the food being insufficient at a dinner party.

તેટી, Same as ટેટી.

તેટો, Same as ટેટો.

તેડ, *s. m.* [See તેડ-ડું.] A compromise; a composition; an adjustment; a settlement of contending claims. 2. An expedient; a scheme; a device; a contrivance; an excogitated mode of solving a puzzle or surmounting a difficulty. 3. A remedy. 4. *s. f.* The act of breaking, or of giving trouble.

Id. તેડ કરવો-આણવો-કાઢવો-પાડવો-લાવવો To make a compromise. 2. To find an expedient. 3. To bring to an end: to make a final settlement. તેડ પડવો To be compromised. ટાંટિયા તેડ કરવી To cause pain in the legs; to walk a long distance.

તેડ-એડ, *s. f.* [+ એડ-ડું] Lit Taking to pieces and reconstructing (a machine). Hence, 2. Compromising; adjusting; settling (a quarrel).

Id. તેડએડ કાઢવી To find out an expedient. 2. To bring about an amicable settlement.

તેડ-ડું, *v. t.* [Caus. of તુડ-ડું. Gr S. તુડ, તોડ, to split.] To break; to dissever; to part by violence; to burst; to open by force; to divide. 2. To shatter to pieces; to crush; to disable; to incapacitate. 3. To pull to pieces; to rend; to tear up. 4. To dissolve; to disunite; to break up. 5. To conclude; to compose, to quell. 6. To violate; to infringe; to set at naught.

Id. તેડી ફેડીને કહેવું To explain clearly.

Prov. (વાળ) તેડે તમણા, અને બોડે બમણા If hair is pulled out, it grows three times its length; and if cut, it grows twice its length.

તેડી, *s. f.* A particular air in music.

તેડે-મ-કેડે, *adv.* [See તેડ act of giving trouble + મન the mind + કેડ eager desire.] Being ready to act; being impatient; awaiting with impatience or eagerness.

તેડો, *s. m.* [See તેડ-ડું.] An anklet made up of links. 2. Cotton dropped down in spinning. 3. A bag or purse of coins, containing generally 1000 rupees. 4. The match of a gun.

તેડો, Same as ટેડો, ટેલો. 2. A minaret.

માતાજી રે બહુ નટવર ચડિયા વરધોડે રે;

આવીને ઊભા તારે તેડે રે.

—દયારામ.

તેડી નાખ-ડું, } To pull down; to break
તેડી પાડ-ડું, }
off. 2. To insult.

તેડી, Same as તેરડી.

તે-ત-ડું, *adj.* [Imit. + ડું dim.] Stammer-

ing; stuttering; faltering.

તોત-હું, } *adj.* Stammering or falter-

ing through endearment.

તોતો, *s.m.* [Imit.] A parrot.

પ્રેમ પ્રીત ને નરહરિ નરખ્યા;

તારવિયા તનકા તોતા રે.

—ભોળો ભગત.

તોપ, *s.f.* [See ટોપ. P. તુપ્ cannon.] A cannon; a large gun.

Id. તોપ ચલાવવી To bombard. તોપ છાડવી-ફેડવી-મારવી To fire a cannon. 2. To make an exaggerated statement. 3. To make a guess. તોપને મોંહડે ઉડાડવું To blow to pieces by blowing from the mouth of a cannon (a mode of putting a criminal to death in barbarous times). તોપનો મારો Bombardment; a cannonade.

તોપ-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું a place.] The place where artillery is kept. 2. Artillery and ammunition.

તોપચી, *s.m.* [+P. વેહ dim.] A gunner. 2. A common-place man (in contempt).

તો-પણ, *conj.* [See તો if + પણ even.] Although; notwithstanding; yet; nevertheless; still; however.

તોફા, } *adj.* [Ar. તોફા] Fine; rare; ex-

cellent. 2. Precious; valuable. 3. Uncommon; unique.

તોફાન, *s.n.* [Ar. *f.* તવફ he went round; hence, a tempest] A storm; a tempest; a hurricane. 2. Disturbance; uproar; clamour. 3. Mischief; a tumult.

Id. તોફાન કરવું-મચાવવું To raise a storm (metaphorically; to create a disturbance; to make a clamour).

તોફાની, *adj.* Stormy. 2. Boisterous. 3. wild; unmangeable. 4. Quarrelsome.

તોફારી *adj.* Mixed; of various kinds; miscellaneous.

તોખરો, *s.m.* [F. તુખર] A horse's mouth-bag; a mouth-bag; a skin-bag from which horses eat grain. 2. Any bag with a large mouth. 3. A crammed mouth and puffed

cheeks.

Id. તોખરો ચઢવો=તોખરા જેવું મોંહ કરવું To be displeased; to be angry. તોખરો ચઢાવવો To fix a horse's mouth-bag to the mouth of a man (a mode of punishment in barbarous times).

તોખા, *s.f.* [Ar.] Penitence; asking forgiveness, and promising to sin no more; deprecation.

Id. તોખા પોકરાવવા To harass greatly; to give much pain to.

તોખા-ખત, *s.n.* [+ ખત a bond.] A bond obtained by extortion.

દયા પ્રીતમ મુને કાયર કરીને, તોખા-ખત લખાવ્યું.

—દયારામ.

તોખર, *s.n.* [S.] A lance. 2. An iron club. પરિધ કરશી ગદા તોખર, ખડ્ગ બાદા ચક્ર.

—ગિરિધર.

તોય, *s. n.* [S.] Water.

પાપાણ તોય વિષે તારિયા, રાવણાદિક મરડી મારિયા.

—સામળભટ.

તોય, } *conj.* [See તો then+ (Guj. એ

તો-એ, } even *fr.* S. અવિ even + પણ even.] Same as તો-પણ.

તોર, *s.m.* [Ar.] Look; aspect. 2. Loftiness of spirit; haughtiness; high-mindedness; conceit; airs; swelling; swaggering; pomp. 3. Pride; arrogance. 4. Whim; caprice.

તોરડી, *s. f.* [See તોર. તોરો, + ડી dim.] A kind of anklet worn by girls.

તોરણ, *s.n.* [S.] Leafy boughs, garlands, &c., hung over the door, or about it, on festive occasions.

તોરી, *s.f.* [See તોર.] Anger; wrath. 2. *adj.* Whimsical; capricious.

તોરી, *s.m.* [See તુરંચ, તુર-ગ.] A horse.

તોરો, *s.m.* [See તોર.] A nosegay. 2. A plume; a crest; an ornament for the turban; silk tassels of gold at the end of a turban. 3. A chieftain; a leader. 4. A kind of song.

તોલ, *s.n.* [S. તલ to weigh.] Weighing. 2. Weight; quantity weighed by the balance. 3. A mass by which, as the standard,

bodies are weighed; a weight. 4. Inclination; leaning; bent or bearing towards. 5. Equality of weight. 6. Weight; influence; consequence.

ઠાકરડા સરખે રે, અમને છેતર્યા;

તણ ગયા, એ તરકરનો શો તોલ જો. —રઘુનાથ.

7. Value; worth.

Id. તોલ કરવો-જોવો To measure the real worth of. તોલ કરાવવો To get weighed. તોલ રાખવો To keep one's own self-respect.

તોલ-ડી, *s. f.* An earthen pot with fire in it carried before a bier. 2. A cooking vessel.

Prov. તાંબાની તોલડી તેર વાનાં માગે More belongs to marriage than four bare legs.

તોલ-દાર, *adj.* [See તોલ + દાર P. having.] Heavy. 2. Weighty; influential.

તોલ-વું, Same as તોળ-વું.

તોલું, *s. m.* A small pot used to keep ghee in. 2. A quantity of grain ten seers in weight.

Id. તોલું જોખવાં To be overcome with sleep; to nod; to doze.

તોલે, *adv.* Equal in weight to.

તોલો, *s. m.* One rupee in weight; a weight equal to 179 grains Troy.

તોલ-ખાનું, *s. n.* [P. તોજાહ provisions + ખાનું place.] Government treasury.

તોલ, *s. m.* [S. *fr.* તુષ્ to be satisfied. See સંતોષ.] Satisfaction.

રોષે નવ નીપ-યું, કીનત્વ તો બન્યું;

કરે શું કહે, રોષે તોષે.

—પ્રેમાનંદ.

તોલ-દાન, *s. n.* [P. તોજાહ provisions + દાન P. holding.] A cartridge box; a pouch. 2. A school-boy's bag.

તોલોમત, *s. n.* [Ar.] A calumnious accusation or aspersion; a charge; an imputation.

Id. તોલોમત આવવું To be charged with an offence. તોલોમત મૂકવું To charge with an offence. તોલોમત રાખવું To frame a charge (by a magistrate.)

તોળ-વું, *v. t.* [See તોલ.] To weigh. 2. To balance in mind; to weight; to estimate; to consider.

Prov. તોળવાનાં ભૂદાં, ને દેખાડવાનાં ભૂદાં (કા-ટા) Giving and taking are two different affairs.

તોળા, Same as તુલા (5).

તોળા-ટ, *s. m.* [+ *વૃત્તિ* manner of living *fr.* *વૃત્ત*=L. *verto* to be, to turn.] A weigher.

તોળા-મણી, *s. f.* Wages paid for weighing.

ત્યક્ત, *adj.* [S. *fr.* ત્યજ્ to abandon.] Abandoned; left; quitted.

ત્યાં, *adv.* [S. તસ્મિન્ in it, or તસ્યામ્ in her, Loc. of તદ્ તે, that.] There; thither; in that place.

Id. ત્યાંથી From that place; thence. ત્યાં-સુધી-હળી Until; till. 2. Up to that place or time.

ત્યાગ, *s. m.* [S. *fr.* ત્યજ્ to abandon.] Leaving; abandoning; forsaking; quitting. 2. Abandonment of worldly objects; resignation. 3. Charity; a free gift.

ત્યાગ-વું, Same as તજ-વું.

ત્યાગી, *adj.* One who has left, quitted; or abandoned. 2. One who has renounced the world and worldly connections. 3. One who is inclined to distribute wealth in charity.

ત્યાગ્ય, *p. adj.* Fit to be left or abandoned; fit for abandonment. 2. Detestable; censurable.

ત્યાર-નું, *adj.* [See ત્યારે.] Beginning from that time; continuing since that time.

ત્યાર-હળી, *adv.* [+ *હળી*. હાગ-વું.] Up to that time; till that time.

ત્યારે, *adv.* [See તે + વારો, વાર, time.] Then; at that time.

ત્યારી, *adj.* [S. ત્રયશીતિ *fr.* ત્રિ three + અશીતિ eighty *fr.* અષ્ટન eight + Eng. *ty*; suffix showing tens.] Eighty-three; (83).

ત્ર-મડો, Same as ત-મડો.

ત્ર-મણી, *adj.* [See ત્રણ + S. ગુણ multiplication.] Threefold; triple. Cf. ત્ર-મણી.

ત્રણ, *adj.* [S. ત્રીણ *nom. pl* of ત્રિ three.] Three; (3).

Id. ત્રણ પાયાનું Wanting one fourth part; three-fourths. 2. Defective. 3. Stupid; foolish. ત્રણ બદામનું, ત્રણ ટકાનું Worthless.

Prov. ત્રણ તે તેત્રીસની ગરજ સારે Combination of labour is not a question of simple addition. ત્રણ ટીખળ ને હળ મેખળ Three rogues meeting may create any amount of trouble. ત્રણ ખુણાની ટોપી જમ ફેરવીએ, તેમ ફેરે The laws go as the kings please. 2. A timeserving policy.

ત્રણ-ક, *adj.* [+ એક.] About three.

ત્રમ-ઝટ, *adv.* [See ત્રણ + ઝટ.] Coming down in showers or torrents (of rain).

Id. વરસાદ ત્રમ ઝટ પડે છે It rains in showers or torrents; It rains cats and dogs.

ત્રપ-શુ, Same as તર્પ-શુ.

ત્રપતી, Same as તૃપ્તિ.

ત્રભાણું, Same as તરભાણું.

ત્રમ-ઝિક, *s.f.* [+ ઝિક-કું] Coming down in showers or torrents (of rain).

Id. વરસાદની ત્રમઝિક પડે છે It rains in showers or torrents. ગળોની ત્રમઝિક પડે છે There is a shower of abusive language. તલવારની ત્રમઝિક પડી The swords worked havoc.

ત્ર-મણું, Same as ત્ર-મણું.

ત્રંબક, Same as ત્ર્યંબક The god Shiva.

ત્રંબા-જું, *adj.* [+ વાજું having, belonging to.] Belonging to or given by the god Shiva (ત્ર્યંબક). 2. The bow given to Janaka by the god Shiva (ત્ર્યંબક) and broken by Rāma. સખી, તરસે ત્રંબાજું ભાગે રે, હાક હનુમાન કેરી વાગે રે.

—અત્તમારામ.

ત્રયો-દશી, *s.f.* [See ત્રયો-દશી.] The thirteenth day after death.

ત્રયો-દશી, *s.f.* [S. /r. ત્રિ three+દશ ten.] The thirteenth-day of a lunar fortnight.

ત્ર-વટ, [+ વાટ a way.] Same as તર-ભેટ A place where three roads meet.

તંત્ર, જંત્ર, ને મંત્ર્યાં પાણી, પાણી પાઈને દેતા ધૂણી; ઉતારા મૂકાવ્યા જોઈએ, ત્રવટે છાણું ને પૂણી.

—પ્રેમાનંદ.

ત્ર-વાહી, *adj.* [+ વાહ, પદ-કું.] A sub-division of the Brahman caste, the members of which study three Vedas.

Prov. ત્રવાહીના ત્રણસે કુવા, તો એ તરવાહી તરસે મુવા Learned fools are ruined even by their learning.

ત્રણી, Same as તૃણી.

ત્રાંક, } Same as તરાંક, તરાંક.

ત્રાંખ-ટ, *s.n.* [See ત્રાંખું+વાટકો.] A copper dish.

ત્રાંખ-ડી, Same as તાંખ-ડી.

ત્રાંખા-કુંડી, Same as તાંખા-કુંડી.

ત્રાંખા-નાણું, Same as તાંખા-નાણું.

ત્રાંખા-મોહોર, *s.f.* [See ત્રાંખું + મોહોર] A copper coin. 2. A quarter anna piece; a pice.

ત્રાંખા-રાય, *s.f.* [+રાઈ.] A small piece of copper used in soldering metallic pieces.

ત્રાંખિ-ચો, *s.m.* A copper coin equivalent to one pie and a half. (Used in Kāthiāwād.)

ત્રાંખું, Same as તાંખું.

ત્રાંસ, *s.m.* [See ત્રાસ oppression.] A piece of cloth or rope thrown round the neck of a person to strangle him.

Id. ત્રાંસ દેવો To throw a piece of cloth or rope, &c.

ત્રાંસ, *s. m.* [See ત્રાંસું staning.] A balance for weighing.

નાખ્યો ત્રાંસ, ને ત્રીકમ માંચ પધારિયા. —નરભેરામ.

ત્રાંસું Same as ત્રાંસું.

ત્રાંક-ડી, *s.f.* [See ત્રાંકો thread.] A part of a spinning wheel.

ત્રાગુ, *s. n.* [See ત્રાસ.] Compulsion. 2. Inflicting an injury upon one's own person in order to bring evil or blame upon another.

Prov. ત્રાંજું કરે ત્રેવડ ન રહે In excitement one cannot calculate.

ત્રામ-ડો, } *s. m.* [See ત્રણ+S.ગુણ thread.]

ત્રાગો, } Lit. Three threads twisted into one. Hence, 2. Thread.

ત્રાજકું, *s.n.* A balance; scales.

Id. ત્રાજકું ભારે થકું To think oneself wealthy; to be self-conceited. 2. To be proud. ત્રાજકું નમકું To become heavier. 2. To be raised in one's own reputation.

ત્રાજુ-ડી, *s. f.* A small balance.

ત્રાજુ-કું, *s. n.* A green mark made by pricking the skin with a needle and then

applying a powder; a tattoo.

ત્રાદી, Same as દદી A curtain made of bamboo chips.

ત્રુદી ત્રાદી, ને ઉતર્યા ધાંદી;

માદીમાં માદી, ને વરતી વેળા રે.—બોલે બગત.

ત્રાડ, *s. m.* [See ત્રાસ fear+રાડ a scream.] roaring; a clamour.

Id. ત્રાડ મારવી-દેવી To make a roaring sound: to roar.

ત્રાડ-વું, *v. i.* To roar.

ત્રા-ણ, *s. n.* [*S. fr.* ણ to protect.] Preservation; protection.

મહાભાગ દત્તાત્રેય દેવા, ત્રણ લોક ત્રણને માટે;

તેહ કંદરા વિષે વસે છે, આરાધો શિર સાટે.

—પ્રેમાનંદ.

ત્રાણ, Same as તાણ.

ત્રા-તા, *s. m.* [*S. fr.* ણ to protect.] A protector; a saviour.

ત્રાપો, *s. m.* [See તરાપો, *fr.* તરવું.] A raft.

ત્રાંયુ, Same as તાંયુ.

ત્રાસ, *s. m.* [*S. fr.* સ્ to fear.] Vexation; sense of annoyance; botheration; trouble. 2. Disgust; dislike. 3. Fear; dread; oppression.

Id. ત્રાસ આપવો-દેવો-ઉપજવવો To vex; to trouble. ત્રાસ પામવું To be vexed or troubled. ત્રાસ ઉપજવો-વર્તવો To be disgusted. 2. To be oppressed. ત્રાસ વર્તી રહેવો To be spread over (of oppression).

ત્રાસ-ક, *s. f.* [*P.* ત્રાસ a dish. See ત્રાસ, ત્રાસ-ક, ત્રાસ-કી, ત્રાસું.] Same as ત્રાસ-ક.

ત્રાસ-દા-ય-ક, *adj.* [See ત્રાસ + દા-ય-ક.] Troublesome; vexations.

ત્રાસ-વું, *v. i.* To be vexed or troubled.

Id. ત્રાસી જવું To be disgusted. 2. To be oppressed.

ત્રાસું, *adj.* [*P.* ત્રાસીદન to cut.] Sidelong; oblique.

ત્રા-હિ, *interj.* [*S. fr.* ણ to protect.] Save (me), Save (me)! 2. *s. f.* Oppression; harassing.

Id. ત્રાહિ ત્રાહિ પોકરાવવી To harass greatly; to oppress.

ત્રાહિ-મામ, *interj.* [*S. fr.* મામ me.]

Lit. Protect me ! Save me !

ત્રાહિત, *s. m.* [See ત્રાહિત *fr.* ત્રીર bank + *S.* આહિત placed *fr.* આ up to+ધા, હિત, to place. Or *S.* તિરો-હિત disappeared.] A disinterested person; a third party. 2. An umpire; an arbitrator. 3. A stranger. 4. *adj.* Disinterested; unconcerned. 5. Unacquainted; unknown.

ત્રા-હે, } Same as ત્રા-હિ.
ત્રા-હા, }

ત્રિ, *adj.* [*S.*] Three; (3.).

ત્રિ-કાણ્ડ, *adj.* [+ *S.* કાણ્ડ a chapter.] Having three sections or chapters. 2. Having three articulations or articulated portions.

ત્રિ-કાળ, *s. m.* [+ *કાળ*.] The three times, viz., the past, the present, the future. 2. The three divisions of the day, viz., the morning, the noon, the evening.

ત્રિ-કાલ-જ્ઞ,
ત્રિ-કાલ-જ્ઞાની, } *adj.* [+ *જ્ઞ* *fr.* જ્ઞ to know;
ત્રિ-કાલ-દર્શી, }

and દર્શી *fr.* દ્રશ to see.] Omniscient.

ત્રિ-કૂટ, *adj.* [*S.* કૂટ a peak.] Having three peaks (of a mountain).

ત્રિ-કોણ, *s. m.* [+ *કોણ* angle.] A triangle.

ત્રિ-કોણ-મિતિ, *s. f.* [+ *મિતિ* measure *fr.* મા to measure.] Trigonometry.

ત્રિકોણાકાર, *adj.* [+ *આકાર* form.] Triangular.

ત્રિ-ગુણ, *s. m. pl.* [+ *ગુણ* quality.] The three qualities incidental to created beings, viz., સત્ત્વ, રજસ, and તમસ.

ત્રિ-જ્યા, *s. f.* [+ *જ્યા*.] A radius.

ત્રિ-તાપ, *s. m. pl.* [+ *તાપ* heat.] Three kinds of afflictions or ailments, viz., divine, mental, and physical; all kinds of misery.

ત્રિ-દંડી, *s. m.* [+ *દંડ*.] A wandering devotee of a particular order, who carries three bamboo staves in his right hand. 2. A religious person who has acquired command over his words, thoughts and actions, or over his speech, mind and body.

ત્રિ-દોષ, *s. m.* [+ *દોષ*.] Disorder of the three humours of the body, viz., કફ, વાત, and પિત્ત.

ત્રિ-ધા, *adv.* [+ *S.* ધા suffix showing

manner.] In three ways.

ત્રિ-પદ્ધતી, *s. n.* [+ પદ્ધ a fortnight.] A *shrāddha* ceremony performed in the third fortnight after death.

ત્રિ-પદ્મ, *s. f.* [S. *પદ્* + *પદ્* the foot.] A Vedic metre having three feet.

ત્રિ-પાદ, *adj.* [S. *ત્રિ-પાદ* *fr.* પાદ the foot *fr.* પદ to go.] Disabled; weak; enfeebled. 2. Feeble-minded; whimsical.

ત્રિપુટી, *s. f.* [+ S. *પુટ* a cavity.] A group of three things or bodies, viz., (1) the knower, (2) the thing to be known, and (3) the knowledge of the thing; the agent, the object, and the action.

ત્રિ-પુણ્ડ્ર, *s. m.* [+ S. *પુણ્ડ્ર* a lotus.] Three curved horizontal marks made across the forehead with cow-dung, ashes, &c., by the followers of Shiva or Shakti.

ત્રિ-પુરાનિ, *s. m.* [+ S. *ત્રિપુર* name of a demon + *નિ* an enemy.] An epithet of Shiva.

ત્રિ-ફળા, *s. f.* [+ ફળ.] Three fruits. 2. The particular three fruits commonly used as an aperient.

ત્રિ-લંબ, } *adj.* [+ લંબ, લાંબ.] Having three joints. 2. Bent at three joints. 2. Having three pauses or stops (said of metres in Prosody).

હલિત ત્રિલંબ, મદન ગોપાળ હ,

ત્રિભુવનમંડળ રૂપ રસાળ હ. —દયારામ.

ત્રિ-ભુવન, *s. n.* [+ ભુવન.] The three worlds, viz., heaven, earth, and hell.

ત્રિયા, Same as *ત્રી*.

ત્રિ-રાશિ, *s. f.* [+ S. *રાશિ* a heap, a quantity.] The Rule of Three (in Arith.).

ત્રિ-લોક, *s. n.* [+ લોક a world.] Same as *ત્રિ-ભુવન*.

ત્રિ-વર્ગ, *s. m.* [+ વર્ગ a group.] The group of *ધર્મ*, *અર્થ*, *ને કામ*, being the three objects of the life of man.

ત્રિ-વલી, *s. f.* [+ S. *વલિ* a wrinkle, a fold.] The three corrugations or furrows alluded to by poets as a mark of healthy beauty.

નાભિ ત્રિલીર, ત્રિવલી પદ્મ; કામળ હર અતિ હરાર.

—મિથિધર.

ત્રિ-વિઠ્ઠલ, *s. m.* [+ વિઠ્ઠલ.] Vishnu in his fifth or *વામન* incarnation.

ત્રિ-વિધ, *adj.* [+ વિધા manner *fr.* વિ away from + ધા to put.] Of three kinds or sorts.

ત્રિ-વેણી, *s. f.* [+ વેણી.] A junction of three rivers. 2. Three rivers, viz., the Ganges, the Jumna, and the Sarasvatī. 2. The three kinds of nasal respiration.

ત્રિ-વેદી, *s. m.* [S. *વેદ*.] A subdivision of the Brāhman caste, the members of which study three Vedas.

ત્રિ-શૂળ, *s. n.* [S. *ત્રિ* three + *શૂળ*.] A trident; one of the weapons of Shiva.

ત્રીજ, *s. f.* [See *ત્રીજ*, *ત્રીજી*.] The third day of a lunar fortnight.

ત્રીજી, *adj.* [S. *ત્રીજી* *fr.* ત્રિ three.] Third. Id. *ત્રીજી* નેત્ર ઉષ્ણયું To be very hot. 2. To be very angry.

ત્રીક, *s. f.* Pain.

વિપ્ર આદ્યા વળી, કૃષ્ણ સાથે મળી,

ચિત્તમાં સોચી વિચાર કરતો;

આપ્યું તો કાંઈ નહિ, ત્રીક જાણી નહિ,

તે તણે સોચ રૂદિયે જ ધરતો.—નરસિંહ મહેતા.

ત્રીસ, *adj.* [S. *ત્રિ* three *fr.* ત્રિ three + *દશ* ten.] Thirty; (30).

તુક-વું, *v. i.* [S. *તુક* satisfied *fr.* તુક to be satisfied.] To be pleased.

તુ-શળા, *s. n. pl.* Same as *ત્રિ-શૂળ*.

મુશળા ત્રુશળા, પરશુ ધરી પાણિમાં,

યુદ્ધ કરવા બની યાચ બતી.

—પ્રેમાનંદ.

ત્રેતા, *s. m.* [S.] The second period or age of the world's existence consisting of 12,96,000 years.

ત્રે-પન, *adj.* [See *ત્રે-પન* *fr.* S. *ત્રિ* three + *પચ્ચાસ* fifty *fr.* પચ્ચ five + *દશ* ten.] Fifty-three; (53).

ત્રે-વટી, *adj. f.* [See *ત્રે-વટી*.] (Three kinds of pulse) Mixed together and cooked.

ત્રે-વડ, *s. f.* [See *ત્રે-વડ*.] A nice and economical arrangement; provision. 2. *adj.* Having three folds.

Id. *ત્રેવડ કરવી* To make a wise and economical arrangement.

ત્રે-વડ-વું, *v. t.* To regard; to have respect for.

નૃણમાત્ર ત્રેવડતો નથી, બાણને તે મહાબાહુ;
અસુર સાથે શોભીએ, જેમ ચંદ્રમા ને રાહુ.

—ત્રેમાનંદ.

ત્રે-વીસ, Same as તે-વીસ.

ત્રે-વડું, *adj.* [S. ત્રિ three + વૃત્તિ repetition
fr. વૃત=L. *verto* to turn.] Threefold; triple.
2. Of three kinds or sorts.

ત્રે-લોકય, *s. n.* [S. *fr.* + લોક.] The three
worlds collectively.

ત્રોટી, *s. f.* A girdle; a waistband.

કટિ ત્રોટી, કંઠોરે ધુધરીના ધોર;

વળી ફેરી પેહેરી ઝાંઝરી, ને પાની રાતી ચોળ.

—ભાલજી.

ત્રોડ, Same as તોડ.

ત્રોડ-વું, Same as તોડ-વું.

ત્ર્યંબક, *s. m.* [S. *fr.* ત્રિ three + અંબક the eye.]
An epithet of Shiva (having three eyes).

ત્વ, [S.] A suffix, denoting “state,” or
“quality,” added to adjectives and nouns
to form abstract nouns.

ત્વક્, } Same as ત્વચા The skin.
ત્વગ્, }

ત્વક્, હાડ, માંસ, ને નાડી. —સામળભટ.

ત્વગિન્દ્રિય, *s. f.* [S. *fr.* ત્વક્, ત્વગ્, the
skin+ઇન્દ્રિય.] The organ of touch; the skin.

ત્વક્ષય, *adj.* [+ મય made of.] Made of
skin or leather. 2. Made of the bark of
trees.

ત્વચા, *s. f.* [S.] The skin. 2. The rind;
the bark; the peel.

ત્વરા, *s. f.* [S. *fr.* ત્વર્ to hasten.] Haste;
hurry. 2. Quickness; expedition; swiftness;
speed.

થ.

થ, The twenty-eighth letter of the
Gujarati Alphabet.

થઈ, Fem. of થયું.

થઈને, *part.* [See થ-વું.] Having become.

Prov. થઈને રહીએ, કે કરીને રહીએ If you
wish to secure your object, you must either
surrender your will to that of your superior,
or subject him to your will.

થડ-વ-વું, } *r. t.* [Caus. of થડ-વું.] To
થડા-વ-વું, } tire; to weary; to exhaust.

થકિત, Same as ચકિત Astonished.

નિરાંત નામ નિરખ, થઈ નિર્ભય થકિત થયું છે મન રિયરતા.

—નિરાંતભટ.

થકું, [See થી + કું.] An adjectival suffix
meaning “owing to.”

થટ, *s. f.* [See ઠટ.] A throng; a crowd;
a dense multitude. 2. A close or compact
order; a full and dense array.

થડ, *s. n.* [See રથદ *fr.* S. યા to stand.]
The stem or trunk of a tree. 2. Vicinity;
neighbourhood.

Id. થડથી માંડીને From the beginning.

Prov. થડ પકડયું, એટલે બધુંએ આવ્યું If you

secure the head, you can easily be the
master of the whole. થડ વગર ડાળ હોય નહિ
Take away fuel, take away flame.

થડક-વું, } *v. i.* [Imit.] To falter; to
થડકા-વું, }

stammer. 2. To be astounded; to be amazed.

થડ-કેલ, *s. m.* The stress laid on a word
in a sentence; emphasis. 2. An impressive
manner of speaking.

થડ-થડ-વું, *r. i.* [Imit.] To creak; to
make a grating sound.

થડ-વું, *r. t.* To twist (cotton-thread.)

થડા-થડ, *adv.* [Imit. See થડ-થડ-વું.]
Clashingly; conflicting; dashing against
adjoining things.

થડી, *s. f.* [See થર a layar.] A quadrangular
heap of cotton or cloth.

થકું, } *s. n.* [See થડ.] The roots of
થકિં-યું, } a tree; the part of the stem near the roots
of a tree.

થંડ, } *s. f.* [See થંડું.] Coldness; cool-
થંડ-ક, } ness. 2. A cooling medicine or remedy; a
refrigerant, See further under. થંડાઈ.

થંડાઈ, s. f. Mildness; gentleness; moderateness; temperateness. 2. Slackness; indifference; faint interest or concern. 3. Assuagement; appeasement; abatement.

થંડી, s. f. Coldness; coolness. 2. The sensation of cold. 3. Cooling quality.

થંડું, adj. [S. સ્તમ્બ fixed, motionless, *fr.* સ્તમ્ભ to be stiff. See ઠંડું.] Cold; cool. 2. Cooling; refrigerating. 3. Reserved; phlegmatic. 4. Mild; placid; equable. 5. Dull; slow; sluggish. 6. Quiet; still; composed; tranquil; calm; peaceful; undisturbed. 7. Refreshed; calmed; tranquilized. 8. Delightful; charmed; highly gratified or satisfied. 9. Slackened or remitted (of a work).

Id. થંડું થડું-પડડું To be cooled. 2. To be pacified. થંડું કરડું-પાડડું To cool. 2. To pacify; to calm one's anger, &c. થંડે પેટે Coolly; with indifference.

થંડું, થંડું-ગાર, } adj. [+M. ગાર cool.] Very cold.

થ-થડ-થું, થ-થર-થું, } Same as થર-થર-થું To tremble.

થ-થડાવ-થું, v. t. To threaten; to intimidate; to frighten. 2. To chide; to reproach.

થ-થેડ-થું, v. t. [See થર.] To besmear; to daub thick.

થ-થેડા, s. m. A thick layer.

થન-ક, થન-ક-થન-ક, } adv. [Imit.] Walking
થન-થન,

with haste; leaping. 2. Unsteadily; restlessly.

Id. થનથન કરી રહેલું-નાચી રહેલું To leap with joy. 2. To be mad with joy.

પ્રભાતી સુંદરી રે, લાલચ માખણ તણી ખનાવે;
અંતર પ્રેમથી રે, પ્રભુને થઈ થઈ થનક નચાવે.

—દયારામ.

થપેલી, s. f. [See થાપ-થું થાળ-ક-થું.] A cake made by pressing flour with the hand, as distinguished from pressing with a wooden roller (વેલણ).

થપેલા, s. m. A cake of bread made by kneading flour with the hand, as distinguished from kneading with a wooden roller (વેલણ).

થપો-કું, s. n.
થપોલિ-થું, s. n.
થપોલી, s. f. } [See થાપ-થું, થાળ-ક-થું.]

Anything that is given a round and flat form by pressing it with the hand. 2. A cow-dung cake.

તે તેજનો ઘડયા નળ રાય, કાંઈક રજ વધી પાવની માય;
તેની એક થપોલી હવી, તેનો આકારો કાંયો રવી.

—પ્રેમાનંદ.

થપ-ક, થમ-કા-ક, } s. f. [Imit. See થાપ-થું થાળ-ક-થું.] A slap; a smack; a blow with the open hand; a rap.

Id. થપડ મારવી-દેવી-લગાવવી To give a slap. 2. To outwit; to deceive. 3. To put to a loss. થપડ ખાવી To get a slap. 2. To be outwitted; to be deceived. 3. To suffer a loss.

Prov. થપડ વાંગે, ત્યારે નભે Difficulties are our best teachers. થપડ મારવી ને ખાવી You shall reap as you sow.

થંભ, s. m. [S. સ્તમ્ભ *fr.* સ્તમ્ભ to be stiff.] A pillar; a post. 2. A prop; a support. 3. The person who supports a family; the mainstay of a family. 4. *adj.* Not in motion; standing still.

થંભ-થું, v. i. To stop. 2. To stand firm.

થમ-જી, s. f. [See થાપણ, or થંભ.] The capital; the stock; the amount of money with which a business is started.

થ-યું, v. i. Past tense of થ-થું To become. 2. *interj.* Enough; sufficient.

Prov. થયું તે થયું, ન થયું તે થાય નહિ Done is done, it cannot be undone: There was no help for it.

થર, s. m. [S. સ્પૃ to spread, to cover.] A layer; a stratum; a bed; a tier. 2. A coating; a plaster. 3. A suit or set of bangles.

Id. થર કતારવે To pull down a layer. 2. To make a suit or set of bangles. થર ચઢાવે To put a layer on. થર પહેરાવે To present a suit or set of bangles (to a woman). થર દેવા-મારવે-લેવે To plaster (a wall, &c).

થર-ક, s. f. [See થર-થર.] Terror; fear; dread.

થરક-કું, *v.i.* [See થર-થરકું.] To tremble with fear; to fear; to dread.

થરક-કું, } *v.i.* [Dh. Des. થરકું *f.r.* S. થરકું: become stiff *f.r.* સ્તમ્ભ to become stiff.] To be bent or crooked.

થરકાંઈ, } *s.f.* [+વૃત્તિ.] Crookedness. 2. Haughtiness. 3. Trembling; tremor.

અવળી રૂવાળા જે તી' આવશે, તારી કાઢશે થરકાઈ.
—ભોળેભગત.

થર-થર, *adv.* [Imit.] Tremblingly; quakingly; quiveringly.

થર-થરકું, *v.i.* [Dh. Des. થર-થરિ-કું= Hem. Des. થર થરિ-કું=S. થરિતમ્, Imit. Trembling.] To quake; to quiver; to tremble; to shake.

થર-થરી, *s.f.* Quivering; shivering. 2. A kind of dove.

થરકું, *v.t.* [See થર.] To put layers on. 2. To spread straw in a barn as a protection to the corn that will be stored in it.

થરી, *s.f.* A deep cut in the sides near the bottom of an earthen pot.

થ-કું, *v.i.* [S. અસ્તિ is *f.r.* અસ્ત to be.] To be. 2. To become; to enter into a state or condition. 3. To come to pass; to take place. 4. To be ended; to be consumed or exhausted; to be done, gone, past, over, out; to be knocked up; to be clean broken down. 5. To elapse; to pass away; to occur; to happen; to chance.

Id. થઈ રહેવું To be finished; to be exhausted. 2. To pass away; to be over. એને કંઈ થયું છે There is something the matter with him; There is something wrong with him. ખરચ થવો To be spent. ક્યારે નજરે પડશે, એવું મને થાય છે I long to see him. તેનાથી થવું નથી Lit. He cannot do it. 2. She is in her monthly course.

Prov. થવાકાળને કંઈ કાઢ્યું નથી Nobody knows what will happen. થાય એવાં થઈએ, તો ગામ વચ્ચે રહીએ In Rome you must be a Roman. થાય તો કરવું, નહિ તો બેસી રહેવું If you cannot do your work, it is wise to be silent.

થળ, *s.n.* [S. સ્થળ.] A place; a spot; an abode. 2. A haunt or lurking place of evil spirits.

Id. થળ પડવું To be put in the right place. 2. To be calm and quiet.

થળી, *s.f.* A tool used by goldsmiths.

થાંથું, *adj.* [See થાંત થાંત cooled.] Slow; tardy.

થાંત-લો, } [Dh. Des. થાંત-લો=S. સ્તમ્ભ:] Same as સ્તંભ A pillar.

Prov. આંગળી સૂળે કંઈ થાંતલો થાય ? You cannot make a mountain out of a mole-hill.

થાંત-લી, *s.f.* A small thin pillar; a rafter placed as a support.

થાક, *s.m.* [See થાક-કું.] Fatigue; exhaustion; lassitude. 2. Cessation from bodily labour; rest; repose. 3. A rest in music.

Id. થાક ખાવો To take rest; to pause. થાક લાગવો To be fatigued or exhausted. થાકી જવું To be completely exhausted. થાંથો પાકથો-હાથો Tired or wearied (by a journey, &c.).

થાક, Same as થાગ.

થાક-કું, *v.i.* [Hem. Des. થાક-કું=S. તિદ્ધ-તિ, *f.r.* સ્થા to stand.] To be tired, wearied, or fatigued; to be exhausted owing to severe bodily exertion; to be knocked up. 2. To be at a loss or stand-still; to be non-plussed.

Id. તેમાં તારું શું થાકે છે ? What have you to lose in that ? How are you concerned with it ? એનાથી તો હું થાંથો I am tired of him; I have given him up. થાકીને લોથ થવું To be tired to death. થાંથાના ગાઉ The state of incompleteness; appearing illimitable. 2. There is no chance of success.

Prov. થાકશે, ત્યારે પાકશે He will quietly submit, when he is tired: In the end things will mend.

થાગ, *s. m.* [Dh. Des. થાગો, થાગા=S. ગમોરૂ deep. Also Hem. Des. થાગા=S. ગાઘ: deep. *f.r.* અ-થાગ, *f.r.* Hem. Des. અ-થાગ=S. અ-કાળદમ accidental, sudden.] The exact place or spot. 2. Limit; boundary. 3. The bottom or depth. 4. The utmost profundity.

થાટ, *s.m.* [See ઠાટ.] A pompous or showy

array. 2 Pomp; state; magnificence; splendour.

થાણુ-દાર, *s.m.* [See થાણું + P.દાર having.] An officer in charge of a station. 2. An officer of justice stationed in a small district. 3. A police officer.

થાણું, *s.n.* [S. *स्था* *fr.* *स्था* to stand.] A station; a post; a police-station. 2. A subdivision of a district under the civil authority of an officer of justice. 3. A garrison.

થાણુ-દાર, Same as **થાણુ-દાર**.

થા-થા-થામ-ડી, *s. f.* [See થામડ-ડું; થા + થા Imit. redup.] Appeasing by gently stroking. 2. Quieting an excited person by gentle but deceptive promises. 3. Beguiling by promises not meant to be kept.

થાન, *s.n.* A web, or long piece (of cloth). 2. A kind of precious stone.

થાન, *s.n.* [Dh. Des. *ਥਾਨ* *fr.* S. *स्तन*] A woman's breast; a dug; a nipple.

થાન-ઠે, *s.n.* [S. *स्थान* a place *fr.* *स्था* to stand.] A place; a seat.

થાપ, *s. f.* [See થપ્પ-ટ Imit. *Cf.* Eng. *Tap, Rap, Slap.* Or see થાપ-ડું રથાપ-ડું, to place, to fix.] A tap; a pat; a rap; a blow with the palm. 2. The dash of a wave. 2. A stroke in swimming. 4. Tapping or beating with the hand open. 5. Beguiling; smoothing down. 6. An error; a mistake. 7. A stroke of policy. 8. [See થપ-ડું.] Coating with mud.

Id. થાપ મારવી To give a slap. 2. To beat or play on a musical instrument. થાપ કરવી To make a coating; to coat. થાપ દેવી, થાપ મારવી To cheat. થાપ ખાવી To make a mistake; to fall unwittingly into an error. 2. To be cheated.

થાપ-ટ, *s. f.* A slap; a tap; a pat; a blow with the palm of the hand.

થાપટ-થાપટ, } *adv.* [See થામડ-ડું.] Stroking gently.

કરે થાપટ-થાપટ પાણુ કરે થાપટ-થાપટ પાણુ;

રમે રમે રથુખા રામ, કરે થાપટ-થાપટ રામ.

—ભાણુ.

થાપ-ડી, *s. f.* A blow with the palm.

થાપ-ડી, *s. f.* [See થાપ-ડું.] A wooden trowel.

થાપ-ડી, *s. f.* [See થામડ-ડું.] A small thick cake.

થાપ-ડો, *s. m.* A wooden plank kept to ship the cargo. 2. A cargo-boat. 3. [See થાપટ, થાપ-ડી.] The joint of the prickly pear.

થાપ-ણુ, *s. f.* [S. *स्थापन* establishing *fr.* *स्था* to stand.] Capital; stock; funds. 2. [See થાપ-ડું થામડ-ડું.] Coating the floor with mud and cow-dung.

Id. થાપણુ ઓળવવી To misappropriate a deposit; to deny there was a deposit. થાપણુ મૂકવી To deposit money, &c. થાપણુ રાખવી To receive a deposit.

થાપ-ન, *s. n.* The placing or establishing a god or a goddess in a building, &c. 2. The establishing a point in dispute by means of reasons and arguments.

થાપ-ના, *s. f.* The act of setting up or establishing (a new idol, as a god in a temple).

થાપ-ડું, *r.t.* To set up to fix; to patch; to daub. 2. [See થાપ, થાપ-ટ, થાપ-ટ.] To flatten or beat into shape by patting. 3. To form or prepare in a flat shape. 4. To cover the ground with a thick coating of mud by patting it with the hand.

Id. માથે ડાણું થાપવું To be disobedient; to be presumptuous. મુનિમ થાપવું To appoint an agent.

થાપી, *s. f.* [See થાપ-ડી.] A mason's trowel.

થાપે-ડું, *s. n.* [See થાપ-ડું.] A kind of coarse cloth.

થાપે, *s. m.* [See થાપ.] The thing.

થાપે, *s. m.* [See થાપ-ડું. 2.] A sort of large, broad, flat tile; a ridge-tile. 2. A mark of the open hand as an omen of good luck, made with a red powder (કકુ).

Id. થાપા દેવા-મારવા To impress marks of the open hand, &c.

થામ-ડ-ડું, *r.t.* [See થપ્પ-ટ, થાપ, થાપ-ટ.] To pat; to tap on back; to stroke gently

with the hand.

Id. ખભે થામડો lit. To pat on the shoulders. Hence, 2. To encourage.

થામડી, Same as થાપડી.

Id. થાથ થામડી Patting, stroking (through endearment).

થામડો, Same as થાંમડો, થાંભડો.

થાવર, *adj.* [S. સ્થાવર *fr.* સ્થા to stand.] Immovable; fixed; that which cannot be removed from the ground; fixed to the ground: stationary.

થાવું. Same as થવું.

થાળ, *s. f.* [S. થાળ.] A round shallow copper vessel; a copper or brass tray; a large plate. 2. Meals served in a dish, to be presented to an idol.

Id. થાળ કરવી-વરવી To present meals served in a dish to an idol.

થાળી, Same as થાળ.

Id. થાળી જેવડું કપાળ Fortunate. થાળી ફેરવવી To proclaim with the beat of a drum. 2. To collect money subscriptions given out of charity.

થાળું, *s. n.* The basin of a well, or of a grinding mill. 2. A place at the root of a tree for holding water.

Id. કામ થાળે પાડ્યું છે The work is placed on a better footing. કામ થાળે પાડવું-નાખવું To place a business on a better footing.

થાળો, *s. m.* A large થાળી.

થિગ-ભુ, *s. n.* [Sao થિગ-દું.] The act of patching up the floor with mud.

થિગડી, } *s. f.* A small થિગ-દું.

થિગ-દું, } *s. n.* [See થિગ-દું.] A patch

sewed on to cover a hole in a garment, &c.

થિર, Same as સ્થિર Steady.

થિર-તા, Same as સ્થિર-તા.

થી, *prep.* [Guj. Ablat. suffix *fr.* S. ત્થમ્ from that *fr.* તત્ that.] From; since; proceeding from; out of; beside; by. 2. Than; *c. fr.* ગોવિંદથી રામ ઉંચો છે Rām is taller than Govind.

થીજવું, *v. i.* [S. સ્થિત standing firm. *fr.*

સ્થા to stand.] To thicken from cold; to congeal.

થીર-થુમ-દું, *s. n.* [See + થુમ-દું *fr.* S. રતોમ a group.] A collection of ears of corn.

થી-વર, *adj.* [S. સ્થિર an old & steady man *fr.* સ્થા to stand.] Old; infirm.

થુંક, *s. n.* [Imit. See થુ-થુ Imit.] Spittle; saliva.

Id. નાગી થુંક શી હડાડવી ? Why do you press a clearly false argument ?

Prov. થુંકનું આયપદ, ને થુંકનો વરો Empty vessel make most noise. થુંકે પુણ ન થાય Nothing can be made, unless you have the proper materials : You cannot draw oil from sand.

થુંક-વું, *v. t.* To spit. 2. To flout; to scorn; to reproach; to condemn; to consider as shameful, disgraceful, or scandalous. 3. To spurn; to reject contemptuously.

Id. થુંકે બળવું To break one's promise; to recant one's words. થુંકીને ચાટવું To break a promise.

થુઈ, *s. f.* [Hem. Des. થુઈ *fr.* S. સ્તુતિ praise, a prayer. See રતુતિ. *Cf.* Mar. થુઈ-આ praying for a postponement of a game.] A postponement or truce in a game.

થુ-થુ, *adv.* [Imit.] Showing the sound made in spitting. 2. *interj.* Fie; pshaw; tush.

થુમ-દું, *s. m.* [S. સ્તમ a large quantity + દું dim.] A collection of ears of corn. *Cf.* થીર-થુમ-દું.

થુવર, } *s. f.* A prickly and milky shrub; the name of a thorny plant.

થુવેરિ-થો, *s. m.* A prickly shrub.

થૂ, Same as થુ-થુ.

Id. થૂ તારા નામ પર Fie upon thee.

થૂ-થો, *s. m.* Chaff; husk. 2. Refuse; sediments.

થૂણ, *s. n.* [S. વૂટ Cotton.] A thin film or blossom covering the ears of bajrī, &c.

થૂલી, *s. f.* [See થૂકું.] A kind of sweet food prepared from the husks of wheat.

થૂકું, *s. n.* The proper coat of the seed

of any farinaceous grain, separated from the flour; bran; chaff.

Id. થૂંકું કાઢવું Lit. To take off or remove the chaff from grain or corn. 2. To tire down. 3. To thrash; to beat. 2. To disgrace.

થઈ-થઈ, } *adv.* [Imit.] Showing the sound of bells tied to the ankles of a dancer.

થઈ-કાર, *s. m.* [+કાર.] The sound of the bells tied to the ankles of a dancer. 2. Pleasure derived from attending a dancing party.

હારિકાની સલામાં ત્યહાં, થઈ રહ્યો થઈકાર.

—ગિરિધર.

થેક-ડી, Same as ઠેક-ડી.

થે-થે-ડો, *s. m.* [See થેપ-ડું.] A thick layer.

થેપ, *s. f.* [See થાપ 7; થાપ-ડું 2.] Same as થાપ 7.

થેપ-ણી, *s. f.* The act, process, or result, of coating with mud.

થેપ-લી, *s. f.* A square piece of sweetmeat poured out and allowed to cool in a tray.

થેપ-ડું, *v. t.* [See થાપ-ડું. 4.] To cover the ground with a thick coating of mud by patting it with the hand.

થેપા-ડું, *s. n.* [See થાપ-ડું (જ. કેપા-ડું).] A kind of cloth; a sheet of cloth; a dhotar.

થેભા, *s. m.* Same as થેભિ-થા.

થેભા, *s. m.* [See થાંબ-થા, સંભ.] A support; a prop.

થેફ, *adv.* [See તરફ.] Towards.

થેલી, *s. f.* A small થેલા. 2. A money bag; a purse.

Id. ત્યાં શું તારા બાપે થેલી દાટી રાખી હ? Lit. Has your father bequeathed to you an interest in the matter? Hence, 2. You should not busy yourself about the matter: You have not the shadow of an interest in the matter.

થેલા, *s. m.* [Hem. Des. થાં=સ. મંભિકા a bag.] A large bag.

થે-કાર, *s. m.* [Guj. થે Imit.+S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters] The sound of dancing and singing; dancing and singing; a noise of mirth and jollity.

થે-થે, Same as થેઈ-થેઈ.

થોક, *s. m.* [S. સ્તંભ.] A group; a collection; a number; a bundle.

તેજસ્વી તો સુરજ સરખો, લોકના થોક બાપે.

—પ્રેમાનંદ.

થોક-ડી, *s. f.* A small થોક.

થોક-ડો, Same as થોક.

થોકે-થોક, *s. m. pl.* Many groups.

થોરા-ખાલું, *adj.* [See થોડું + ખાલ-ડું.] Reserved; silent; taciturn.

થો-ડું, *adj.* [Hem. Des. થવો, થાવું, *f. r.* S. મ્લેક little+ડું dim. (જ. હાડું, હાકરું, ટુંકું.)] Little; scanty; not much; small in quantity. 2. A few.

Id. થોડું થલું A little; somewhat. થોડું થલું કરવું To give a dinner-party to near relatives and only a few of one's acquaintances. થોડે થોડે Little by little; gradually; by degrees. થોડે થલું કરવું-ખાવવું-ખાવાવું Lit. To make a great show with little means. Hence, 2. To manage things economically; to economize one's means. થોડે થોડે થરવું Lit. To construct little by little. Hence, 2. To construct with great care. થોડામાં-થોડામાંથી થોડું આપવું Lit. To give a little out of a little. Hence, 2. To give something in charity even when one has but little. થોડામાં થોડું *Superl.* of થોડું; The least. થોડું લખ્યું થલું કરી વાંચજે-માનજે (written at the end of a letter) Lit. Expand this which is written in short. Hence, 2. You will understand what I mean from what is written here in short. થોડી થરીના પરોણા A person about to die.

Prov. થોડું બોલે તે ચાંબડો કોરે Still waters run deep: Great barkers are not great biters. થોડે સો મીઠા Scarcity gives value to a thing: Too much of anything is bad: Familiarity breeds contempt. થોડામાં થોડું To apply salt to a wound. થોડાસા ખાના, ઓર બહેસે રહેના Bread at pleasure, drink by measure. થોડું સંધ ને મને ધરવ=થોડું સંધ, મને પિરસ, ને (વું) બૂખી રહે તો મારા સમ Economy at another's sacrifice. થોડે નફે બમણા વહેરા Low profits secure a large sale. થોડું બોલે તો ચીતી બચ, ને બહુ બોલે તો બોદા ખાય Silence is golden, but

speech is silver. થોડે બોલે થોડું ખાય None will give you, unless you ask. થોડે થોડે ઠીકજી થાય Haste is waste; Slow but sure.

થોડુંક, *adj.* [એક some.] Very little; a little; somewhat. 2. *adv.* In some measure; to a small extent; in a small quantity or number.

થોથડી, *s. f.* [See થપડું, થાળડું.] A small thick cake of bread baked in the embers.

થોથર, *s. f.* [S. જોક swelling + થર.] A swelling; an inflammation.

થોથું, *s. n.* [Redup. of થોથ.] Any worthless writing. 2. Rotten parts of corn (Generally used in the *pl.* as **થોથાં**.)

Prov. થોથાં તે થોથાં, અને ડાયાં તે સચા A man may repudiate what he has written, but he must be true to his word of mouth.

થોથો, *s. m.* The stem of a plantain tree.

થોભ, *s. m.* [See થાભડું.] A stop; an end; a limit.

થોભજી, *s. f.* A support; a prop.

થોભડું, *r. t.* [S. મ્તઃ to stand firm.] To stop. 2. To desist from work. 3. To delay; to tarry. 4. *r. t.* To catch.

થોભા, *s. m. pl.* [See થોભિયા.] The whiskers.

થોભાવડું, *r. t.* Caus. of થોભડું.

થોભિયા, *s. m.* [S. મ્તઃ to be stiff] The

whiskers; the hair on one of the cheeks.

થોર, } *s. m.* Same as થુવર.
થોરિયા, }

Id. થોરિયા રોપવા To lay the foundation of a quarrel.

થોર, *adj.* [Mar. *fr.* Hem. Des. થેવો, થોઆ, *fr.* S. મ્તઃ થોર steady, old, *fr.* મ્તઃ to stand.] Old. 2. Great.

સાથી થોર બેઠા, થોર દેવા ઝાલા. — રાધાખાઈ.

થોરો, *s. m.* [See થાવર, થીવર.] Consistent conduct.

થોલ, *s. m.* [See થોલો.] A conjuncture of circumstances. 2. An opportunity. 3. Suitability; fitness. 2. The conscience.

Id. થોલ બેસવા—ધાવવા—મળવા To occur (of an opportunity); to get an opportunity; to be convenient.

થોલ, *s. f.* Same as થોલ A blow with the palm of the hand open.

ખાય થોલ થાપટે ન, આપટે બુમાં અરિ;

કેવો સાહી હસ્તમાં, ઉતારતો કરિ હરિ.

— પ્રેમાનંદ.

થોલ-થાપટ, *s. f.* [થાપટ.] Threatening; scolding; a threat.

Id. થોલ-થાપટ કરવી To threaten; to scold.

થોલો, *s. m.* [See રૂથ.] A fleshy part projecting and flapping.

થાં-દળાં, *s. m.* [See થાત breast + દળ thickness.] A woman's breast; a dug.

દ.

દ, The 29th letter of the Gujarati Alphabet, and the 18th consonant.

દ, *adj.* [S. *fr.* દ to give.] That gives; giving. (Used at the end of a noun, (*e. g.* સુખ-દ, દુઃખ-દ.)

દંશ, *s. m.* [S. *fr.* દંશ to sting, to bite.] A sting; a bite. 2. Malice; rancour; spite.

દંશિત, *adj.* Stung; bitten.

દંશી, *adj.* Biting. 2. Revengeful.

દઈતા, Same as દયિતા.

દકાળ, Same as દુકાળ.

દકાળિયું, *adj.* Eager to eat like a man

starving hungry. 2. Meanly begging.

દક્ષ, *adj.* [S. *cf.* L. *dexter*, right, not left.] Skillful; clever; expert; dexterous. 2. Vigilant; watchful.

દક્ષિણ, Same as દક્ષિણ The South.

Prov. દક્ષિણ ગયાં, પણ દક્ષિણ ન ગયાં A change of place does not necessarily produce a change in the nature of a man.

દક્ષણા, *s. f.* [S. દક્ષિણ.] A gift, money or alms given to Brahmans or priests. 2. A charitable donation.

દક્ષણાવુ, } Same as દખણાવુ, દખણાદુ.
દક્ષણાદુ, }

દડન, *s. n.* [See દડાં.] Being buried.
 Id. પટન સો દડન Even great things
 crumble to dust.
 દડો, *s. m.* [See દાટ.] A stopper; a cork.
 Id. દડો દેવો-મારવો To put a cork on; to
 be stopped.
 દડ, *s. n.* Soft sandy soil. 2. A ditch in
 a field concealed from the eye by grass
 growing over it.
 દડ-કો, *s. m.* [See દડો.] A lump.
 દડધો, *s. m.* [See દધ-ડો by transposition
 of letters.] A very thick pot.
 દડ-દડ, } *adv.* [Imit.] Flowing un-
 દડ-દડા-ટ, } ceasingly or in a large quantity.
 દડ-દડ-ડું, *v. i.* To flow out in a rapid
 succession of drops.
 દડ-દડા-ટ, *s. m.* [ટટિ.] Flowing out in
 a rapid succession.
 દડ-દડી, *adv. f.* (A pulse) So cooked that
 the grains are not soft and do not stick
 to one another.
 દડમ, *s. f.* A lump of earth; a clod.
 દડમડ, } *adv.* [Imit.] Running
 દડમડ-દડમડ, } making a noise with the feet; trampling.
 2. Running boldly.
 દડમડ-ડું *v. i.* To run making a noise
 with the feet.
 દડો દિશા દડદડના આવે. પાયક બદલમ બેર.
 —ચિરિધર.
 દડમડા-ટ, *s. m.* [+ટટિ.] Running noise-
 ly running boldly.
 દડધુ, *s. n.* Same as દડમ.
 દડ-મજલ, *s. f.* [See દોડ-ડું + મજલ; or દર
 each+મજલ.] A rapid march without a halt;
 a forced march.
 દડ-ડું, *v. t.* [See દાટ-ડું *f.r.* S. દાન restrained
f.r. દમ to restrain.] To make (the ground
 in a barn) hard and smooth.
 દડા-ડું, *v. i.* [Pass. of+દડ-ડું.] To become
 hard and smooth.
 દડિયા, *s. m.* [See દડો a ball.] A cup
 made of leaves sewn together.
 દડી, *s. f.* A small ball used in play.

made of cloth or leather. 2. A ball of thread;
 a clow.
 દડી-માર, *s. f.* [See દડી + માર-ડું.] A game
 for children.
 દડુ-ક, *adv.* [Imit. See દડ-દડ.] Running
 with short steps.
 દડુ-લી, *s. f.* A small દડિયા.
 દડુ-લી, *s. f.* A small ladle.
 દડુ-લો, *s. m.* A large ladle.
 દડો, *s. m.* A large ball of cloth or leather.
 2. A kind of food made of the flour of
 pulse, &c., in the form of a ball.
 દડુ, *s. n.* [S. દામન a tether *f.r.* દમન re-
 straint *f.r.* દમ to restrain.] A log tied to
 a cow's neck to prevent her from straying.
 દડ, *s. m.* [S. *f.r.* દાડ to punish.] A stick;
 a staff; a mace; a baton. 2. Beating; fining;
 punishment. 3. Money raised by a fine. 4.
 The arm from the shoulder to the elbow.
 5. A long measure of four cubits. 6. A par-
 ticular exercise in athletics.
 Id. દડ કરવો-દેવો-આપવો To inflict a
 punishment; to punish. દડ કરવો To inflict
 a fine. દડ થવો To be fined. દડ બરવો-આપવો
 To pay a fine. દડ લેવો-કરવો To exact a fine.
 સંન્યાસીનો દડ The staff carried by a Brāh-
 man recluse. દડ પીલવા To perform a parti-
 cular athletic exercise.
 દડ-નીતિ, *s. f.* [+નીતિ.] Administration
 of justice; judicature. 2. System of civil
 and military administration; ethics.
 દડ-વત, } *s. m.* [S. દણ્ડ-વત doing like a
 દડ-વત, } stick, *f.r.* દડ +S. વત like.] A prostration of
 the body in worship; a bowing without
 bending the body.
 દડ-ડું, *v. t.* To punish; to fine; to mulct.
 દડિ-ત, *adv.* That which is punished
 or fined.
 દડિયુ, *adv.* Standing on one pole or
 pillar.
 Id. દડિયો મહેલ A palace built on one
 pillar.
 દડિયા, *s. m.* A kind of cloth with
 cross lines forming squares, worn by women.

દંડી, *s.m.* [*S. fr.* दण्ड a staff.] One who carries a staff. 2. A recluse; one who has renounced the world.

દંડી-લો, } *adj.* Impudent.
દંડે-લ, }

દંડુ-કે, } *s.m.* A thick stick; a cudgel;
દંડી-કે, } a short thick piece of a stick.

દંડે, *s. m.* A short thick stick used as a bat by children. 2. A stout young man.

દત્ત, *adj.* [*S.=L.datum* given *fr.* *S.दा=I. do to give.*] Given; presented. 2. Adopted (of a child). 2. Same as દત્તક.

દત્ત-ક, *s.m.* A boy received in adoption; one of the twelve heirs recognized by Hindū Law.

દત્ત-વું, *v.t.* To give.

દ-દડ-વું, Same as દડ-દડ-વું.

દદા, *s. f.* [*Fem.* of દદા.] A maid-servant (in contempt). 2. A querulous woman. 3. Ago-between; a procreant.

દદામું *s.m.* [*S.* डडिम Imit, a bell.] A drum carried in the front of an army on its march; a war-drum. 2. The sound of a drum.

સેન અગણિત સાથે ડીધું, ચઢ્યો રાય, દદામું ડીધું.

—ગિરિધર.

દ-દુડી, *s.f.* A small દ-દુડે.

દ-દુડે, *s.m.* [*See* દડ-દડ Imit.] A current of water falling down in a straight line.

દધિ, Classical form of દહીં.

દ-ધિ, Same as ઉદ-ધિ.

દધિ-જા, *s. f.* [+જન to be born.] A name of the goddess Lakṣmī wealth; riches.

ત્યારે નારાયણ કહે “દધિજા, તુજને દઅજા એવી, એ ગીતા મહિમાની અદ્યુત, કયા કહું તેવી.”

—દયારામ.

દધિ-જાત, *s.m.* [*P. fr.* દધિ, દહીં, + *S.* જન to be born.] Butter obtained from curdled-milk.

દધિ-સુતા, [+સુતા, સુત.] Same as દધિ-જા.

દન, Same as દિન A day.

દનુ-જ, *s. m.* [*S. fr.* दनु Name of the mother of the demons + જન to be born.] A demon,

દેવ, દનુજ, નર, નાર, ઇવે છે અન્ન ને જીરે.

—સામળબટ.

દનૈ-યં, *s.m.* [*See* દન દિન, a day.] A book of accounts in which daily transactions are entered; an account book containing daily entries.

દંત, *s. m.* [*S.=L. Dento, dentis.*] A tooth. 2. An elephant's tusk or tooth.

દંત-કથા, *s.f.* [+કથા.] A popular story; a hearsay story; a tradition; a legend.

દંત-ક્ષત, *s. n.* [+ક્ષત.] A wound made with the teeth.

દંત-ધાવ-ન, *s.m.* [*S. fr.* + ધાવ-નું. (*f.* દાવણ.)] Washing and cleansing the teeth in the morning.

દંત-વું, *adj.* Having protruding teeth.

દંતા-ળ, *s. n.* }

દંતા-ળી, *s. f.* }

દંતિ-યો, *s. m.* }

[+વાળું having.] A harrow.

દંતી, *adj.* [*S.* दन्त्य.] Having teeth; tooth-ed. 2. Dental (of letters and in Grammar).

દંતુ, Same as દંત.

દંતુ-ડી, *s. f.* A small tooth.

દંતુ-શ, }

દંતુ-સળ, }

s.m. [*S.* दन्त-शूल See દંત+શૂળ.] An elephant's tusk.

દંતૈ-યું, Same as દંતિ-યું.

દંત્ય, *adj.* Relating to the teeth. 2. Dental (of letters and sounds in Grammar).

દપ-કા-મણ, *s. f.* [*See* દાખ-વું, દખા-વ-વું.] Threats; intimidation.

દપ-ટ, *s.f.* [*See* દખા-ણ pressure.] Abundance; profusion. 2. *adv.* Excessively.

Id. દપડ મારવી To make a long run.

દપટ દપટ દડી, નફટ નફટ નડી;

કવિ મણિ મહામતિ, કથું કથું રતિ રતિ.—વસીભ.

દપટ-ફેલ, *s.m.* [*See* દાટ-વું+ફેલ.] A cess-pool with closed orifice.

દપ-ટ-વું,

દપ-ટા-વ-વું,

દપેટ-વું,

v.t. To appropriate secretly. 2. To drive fast.

કનકના કોટ ઓટ, દપેટી દેલવટ કરે;

ફરે, હરે ફોજ માંય, બાળું બાર, બાર, બાર.

—સામળબટ.

દ-પોટો, *s. m.* [*See* ડ-પોટો, ફ-પટો.] A

piece of cloth in which valuable clothes are kept.

દફત્તા-વ.વું, *v.t.* [Ar. **دفن** to bury.] To bury. 2. To hide or conceal. 3. To put to sail; to launch. 4. To copulate (slang).

દફતર, } *s.n.* [P. **دفتر** record.] A record; **દફતર**, } a register; official papers and documents; account-books 2. A large book; a work; a volume. 3. A school-boy's bundle of books.

દફતર-ખાનું, *s.n.* [+P. **خانه**: a house. See **ખાનું**.] A place in which records and registers are deposited. 2. A library.

દફતર-દાર, *s. m.* [+ P. **دار** keeper *fr.* **دارتن**=S. **دار** to keep.] A record-keeper; a registrar. 2. The head revenue-officer in a collectorate.

દફતરી, [+P **دار** suffix showing "keeper."] Same as **દફતર-દાર**.

દફન, *s.n.* [Ar. **دفن** to bury.] Burying; concealing under ground. 2. Interment; burial.

દફના-વ.વું, Same as **દફલા-વ.વું**.

દફે, } *adj.* [Ar. **دفع** removal *fr.* **دفع** to remove+**ફે** to exalt.] Disposed of; compromised; settled.

Id. **દફે કરવું** To bury **દફે-રફે કરવું** To scatter about.

દફે-દાર, *s.m.* [P. **दक** a part+P. **दार** keeping or having.] An officer of cavalry. 2. A superior police officer.

દફે-દારી, *s. f.* The office and position of a **દફે-દાર**.

દ-ફેળ, } Same as **ડ-ફેળ**, **ડ-ફેળ-ચંદ**. **દ-ફેળ-ચંદ**, }

દખ-ડા-વ.વું, *v.t.* [See **દાખ-વું**.] To intimidate; to threaten; to terrify; to infuse terror.

દખ-દખા-ભરે-લું, *adj.* [See **દખ-દખા-ભર-વું**.] Commanding; dignified; majestic; awful. 2. Stately; grand; splendid; pompous; showy.

દખ-દખા, *s.m.* [P. **दख** dignity *fr.* S. **दम** to restrain.] Commanding influence; dignity; majesty; awfulness. 2. State; gran-

deur; splendour; pomp; show.

Id. **દખદખા રાખવા** To keep a dignified bearing; to have a commanding air.

દખ-વું, } *v. t.* [See **દાખ-વું**.] To yield **દખી જ-વું**, } **દખા-વું**, }

or give way; to bend under a weight. 2. To succumb; to be awed or repressed before or by; to be frightened; to cower.

દખા-લુ, *s. n.* Pressing; pressure. 2. Weight; force; check. 3. Moral pressure. 4. Intimidation.

Id. **દખાણ કરવું-ચલાવવું-વાપરવું** To use pressure; to intimidate. **દખાણ નીચે આપવું** To be under pressure.

દખા-મણ, *s.f.* Pressure; weight. 2. Intimidation; a threat; a menace.

દખા-વ.વું, *v. t.* To get pressed or compressed. 2. To intimidate; to menace; to repress by threats, reproof, or abuse. 3. To eat voraciously; to gormandize.

દખે-લ, *adj.* Overawed; repressed; abashed. 2. Obligated; being under obligations.

દમ, *s. m.* [P. *fr.* **दम** to breathe *fr.* S. **दम** to restrain, to restrain the breath.] Breath; life. 2. Increased respiration; panting; gasping. 3. Asthma. 4. A high opinion of oneself; haughty notions about oneself; conceit; swelling desires and projects; ambition. 5. A moment; an instant. 6. Energy; vigour; stamina. 7. Resolution; confidence; spirit; mettle. 8. Strength; spirit. 9. Goodness; virtue. 10. [S. **दम** to restrain, to restrain the breath.] The power of suspending respiration. 11. Fixed humidity or moisture (of a soil). 12. Patience, power of enduring or persisting. 13. A draw or pull; a whiff (of tobacco, &c.).

Id. **દમ આપવો-દેવો-ભિશાવવો** To scold vehemently; to threaten; to overawe. **દમ કાઢવો** To expire. 2. To tire. **દમ આવો-મારવો-ખેંચવો** To pause or take breath. 2. To wait; to have patience. **દમ જવો** To expire; to die. **દમ જોવો** To try the mettle of. **દમ ખેંચવો** To take a pull or whiff (as at a pipe.) **દમ ડાડવો**

To give up hope, confidence, or courage. 2. To expire. દમ તાણી રાખવો-પકડવો To suspend breathing. દમ તાણવો-ખાંધવો-મારવો To keep silence, to endure quietly and meekly. દમ ધરવો To rest; to pause. 2. To take courage. 3. To have patience. દમ પકડવો Same as દમ ખાવો. દમ ભાગવો To be subdued or destroyed. દમ રાખવો To have courage; not to yield. 2. To have dignified airs; to keep a commanding look, though terrified at heart. દમ લેવો To breathe in. 2. To have courage; not to yield. 3. To oppress. Lit. To squeeze one's breath or life out. Hence, 4. To harass; to oppress; to tyrannize over. એનામાં દમ છે Lit. He has life in him. Hence, 2. He does not yield= He can hold out. દમ આંધીને કામ કરવું To work with a heart. દમમાં ને દમમાં With assumed airs; with assumed authority. એક દમમાં Quickly; in a moment. એકે દમ, એક દમ At once; without hesitation. દમ દરદમ Every moment; continually.

દમ-ક-વું, *r. i.* [See દિમાક.] To be in the height of one's power or influence. 2. To shine out.

દમ-ક-વું, *r. i.* [Imit.] To make the sound of drum.

મુદંગ, બેર, દદામાં દમકે, ધમકે ગોમુખ ઘેર છ:

દશેા દિશા દડબડતા ચાલે, પાયક બલમ જેર છ.

—ગરિધર.

દમ-ગોડીલા, *s. m.* [See દમ + ગોડીલા.] A game for children.

દમ-ડી, *s. f.* [See દામ.] A measure of value equal to a fourth part of a pice. 2. The lowest copper coin.

Id. દમડીનું માણસ A man of straw; a worthless man. દમડી-ભાર, દમડી-પુર (Of the weight or value of a દમડી; not at all.

Prov. ચમડી તેડે, પણ દમડી ન તેડે He (a miser) would rather part with his skin than with his money. દમડી દમડી કરતાં રૂપિયા થાય Little and of tills the purse: Many a mickle makes a muckle દમડીના દસ દેરા=દમડી સાડ દમણ જુડુ Mach pains on gains; The mountains in labour give birth to a mouse. દમડીકા તેલ, તો કહે “ બંદા ભત્તકા હીજડા ” If it

is a question of expenditure, one would have nothing to do with it.

દમ-ડો, *s. m.* [See દમ breath.] Life.

દમ-ડો, *s. m.* Same as દમ-ડી.

Prov. દમડે બેટ, પણ દમડો ક્યા? An empty purse can make no purchase however cheap: With all abundance one essential thing is wanting: As poor as a church mouse.

દમણ, *s. n.* Same as દમન.

દમણ, *s. n. m.* A kind of fragrant medicinal plant.

દમણી, *s. f.* [Guj. દમણ a town south of Sūrat. See દમણિ-યુ.] A bullock-vehicle; a small and light bullock-carriage.

દમણું, *s. n.* A load-cart.

દમ-દમા-ટ, *s. m.* [See દમામ, દબદબો, + ટાંતિ.] False show; foppery; pomp.

દમ-ન, *s. n.* [S. fr. દમ્ to restrain.] Subjugation; subduing. 2. Self-restraint.

દમ પર દમ, *adv.* [See દમ breath + ઉપર.] In quick succession; successively. 2. Every moment.

દમરો, [S. દમનક.] Same as દમરો.

દમ-હું, *adj.* [See દમ.] Affected with or suffering from asthma.

દમ-વું, *r. t.* [See દમ-ન.] To tire; to trouble; to annoy 2. ન. To become tamed or subjected. 3. To be exhausted or spent up.

દમાક, } *s. m.* [See દમ P.] Same as દમામ.

દમિ-યલ, *adj.* [See દમ breath + S. આનુ પુસેસિંગ.] Asthmatic; breathing with difficulty.

દમો-દમ, *adv.* [See દમ + Ar. વ=S. વ, વા, and.] In the ascendancy. 2. In rivalry; in competition with; rivalling competing with.

દંપતી, *s. n. pl.* [S. fr. દમ્=જાયા wife + પતિ husband fr. પા to protect.] A married couple; husband and wife.

દંભ, *s. m.* [S. fr. દમ્ to pretend. See દોંગ.] Deceit; hypocrisy; fraudulent assumption.

Id. દંભ કરવો-માડવો-રાખવો To make pro.

ensions to; to pretend; to practise hypocrisy.

દંભિ-યુ, } *adj.* Hypocritical; deceitful;
દંભી,

stentatious; sanctimonious.

દય-ભુ, Same as દળ-ભુ.

દયા, *s. f.* [S. *f.r.* દય to pity.] Pity; compassion; commiseration; mercy; clemency; sympathy; tenderness.

Id. દયા કરવી-ખાવી-ધાવવી To have pity; to take pity on.

Prov. દયા ડાહ્યુંને ખાય Kindness is lost upon an ungrateful man. દયા ધર્મનું મૂળ છે Charity is the basis of religious merit.

દયા-ભાવ, *s. m.* [+ભાવ.] A kind of disposition.

દયા-મહુ, *adj.* [Hom. Des. દયા-વળે=S. દીન: poor. See દયા-વેત.] Pitiably.

દયા-વંત, } *adj.* [+ વન, વન, વાળું, having.] Tender; compassionate; full of pity; kind-hearted; merciful.

દયા-સિન્ધુ, *s. n.* [S. *f.r.* + સિન્ધુ.] An ocean of pity; infinite kindness.

દયા-ળ, } *adj.* [S દયાળુ *f.r.* દયા. + S. આનુ: possessing.] Full of pity and tenderness; compassionate.

દયિ-ત, *s. m.* [S. *f.r.* દય to love.] Husband.

દયિ-તા, *s. f.* [S.] Wife.

દયિતા દેવરને છોટી, કટિબંધન તાણી બાંધતી.

—ગિરિધર.

દર, *adv.* [P. દર, અન્દર=S. અન્તર in; severally, singly.] Severally; singly; distributively. 2. By; per; at; at the rate of. 3. *s. m.* Late; price. 4. An allowance, a number, or a quantity fixed; a standard.

દર, *s. n.* [S. *f.r.* ડે to tear.] A hole; a burrow.

Id. દર ઉઘડું To obtain a means of livelihood; to get an occupation. દર પાટું To make an entrance for oneself to enter by. દર કરું To reside.

Prov. દરની માટી દરમાંજ સમાય Evolution equals involution. Whatever is acquired by hard labour is just enough to pay the cost.

દર-એક, } *adj.* [See દર P. + એક.] Each;
દરેક, } every.

દર-કાર, *s. f.* [P. દર into + કાર matter *f.r.* કર્દન=S. ક્ર. કર-વું, to do.] Need; necessity; want. 2. Care; concern; solicitude; anxiety; regard.

Id. દરકાર કરવી-રાખવી To care about; to be concerned at.

દર-ખાસ, *s. f.* [P. દરખાસ્ત *f.r.* P. દર, દર, into, + P. લાસ્તન = S. કાઢ્ઠુ to desire.] A humble application; a petition; a request. 2. A proposal; a motion; a movement.

Id. દરખાસ કરવી-મૂકવી To move a proposition; to make a proposal. દરખાસ પસાર થવી To be carried, adopted, or passed (of a motion, proposal, or proposition by a meeting or assembly). દરખાસ આપવી To make an application to a court of law. દરખાસ કબૂલ કરવી-મંજૂર રાખવી To be granted or allowed (of an application by a court of law).

દરગા, } *s. f.* [P. દરગહ.] A court-yard. 2.
દરઘા, } The threshold; a door. 3. A kind of mosque; a Muhammadan place of worship. 4. The shrine of a Muhammadan saint a *dargāh*.

દર-ગુજર, *s. f.* [P. *f.r.* દર ગુજરતન to overlook *f.r.* દર into + ગુજરતન to pass away. *f.r.* S. ગુહ to conceal. See ગુજર-વું.] Allowing; admitting. 2. Forgiveness; forbearance.

દરજ-ભુ } *s. f.* [See દરજ.] A female
દરજ-ભુ, } tailor; a seamstress. 2. The wife of a tailor.

દરજ, *s. m.* [P. દર્જી.] A tailor.

Prov. દરજનો દિકરો જીવે, ત્યાંસુધી સીવે Every one to his trade. દરજનું વેતરનું, મોચીનું વેતરનું નહિ In making your estimate leave a sufficient margin for all contingencies.

દરજો, } *s. m.* [P. દરજહ dignity.] Dig-
દરજો, } nity. 2. Rank; position; degree; station; post.

Id. દરજો ચડવું To rise in position. દરજો મળવો To get a high rank. કેટલેક દરજો To some extent, in some respects; in some way.

દરડ, *s. m. f.* Same as દડ.

દર-જી, Same as દળ-જી.

દરદ, *s. n.* [P. દર્દ pain.] Pain. 2. An ailment; a disease: an obstinately lingering of a disease. 3. Pain; grief; sorrow; distress; woe; bitterness; a heartache. 4. Care; concern; anxiety. 5. Interest; feeling. 6. A secret object.

Prov. દરદ કરતી ઈલાજ ભારે A remedy worse than the disease. દરદ હોય, ત્યાં દવા હોય There is no wrong without a remedy.

દર-દાગીનો, *s. m.* [See દર P. each + દાગીનો.] Ornaments and money collectively.

દર-દાવો, *s. m.* [P. દર in, into, + દાવો, a claim.] Every kind of claim, right or title.

દરદી, *adj.* [See દરદ.] Diseased; ill; miserable. 2. That feels for; that sympathises with or appreciates. 3. *s. m.* The sick and the afflicted. 4. A patient; a sick person.

Prov. દરદીની ગત દરદી જાણે The wearer knows best where the shoe pinches.

દરપ-જી, Same as દર્પ-જી.

દરપ-વું, *r. i.* [See દર્પ pride] To be proud.

રામ લક્ષ્મણ લયુ બાળ બે બળ કશું ?

દરપશું દેખતાં દેહ આત્મ. —સામગ્રી.

દર-માર, *s. m. f. n.* [P. દર, અન્દર = S. અન્તર in + માર = S. દાર door.] A royal court; an audience chamber; a levee hall. 2. A king; the people assembled round a king. 3. Holding a court or levee; giving audience. 4. A court of justice; a judicial court.

Prov. દરમાર ને બાર દર No reliance can be placed on the words of a king: A thread will tie an honest man better than a rope can tie a rogue.

દર-મારી, *adj.* Relating to a royal court. 2. *s. m.* A courtier. 3. A politician.

દરભ, Same as દર્ભ A kind of grass.

દરભિ-યો, *s. m.* A Brahman who officiates at the funeral rites of Hindus of the inferior castes.

દર-માથો, *s. m.* [See દર in + માથ; મહિનો.] The monthly pay, wages, or salary.

દર-મિયાન, *adv. prep.* [See + P. મિયાન between, amongst.] Between. 2. In the

midst of. 3. During the time; during; while; when. 3. In the meanwhile.

દરવ, Same as દ્રવ્ય.

દર-વાળો, *s. m.* [P. દર્વાજો *fr.* દર = S. દાર door + P. વાજો = S. વાજ open, outward, *fr.* S. બહિસ્ out.] A gate; a door; an entrance. 2. A gateway or doorway. 3. A means of ingress or egress.

Id. દરવાન ઉધારા છે Int. The doors are open. 2. Go where and when you please. 3. You are at liberty to do what you please.

Prove. દરવાનને મોંહડે બેટ It's the willing horse gets all the work. દરવાન માકળા, ને ખાળે ડુધા Penny wise and pound foolish.

દરવાણી, } *s. m.* [+ P. વાન = S. વાન, વન
દર-વાન, } suffix showing possession.] A doorkeeper;

a gatekeeper; a porter; a janitor.

કાયા નગરમાં હોશે હાહાકાર ને;

દશે ને દરવાણી યાશે વેળા. —ભાષાભગત.

દર-વેશ, *s. m.* [P. *fr.* દર door, See દરવાન, + P. વેશ hanging, loitering. = S. વેશ entering, *fr.* P. આવેજ *fr.* આવેજન to hang = S. આવેજ to loiter *fr.* આ up to + વેશ to enter; one who hangs or loiters about the doors of people.] A darvesh; a fakir. 2. A mendicant; a beggar.

દરશ, } Same as દર્શન.

મહિમા તમારો સાંભળ્યો, બહુ હસ મુખ મુનિરાય;
તે થકી આતુરતા ધણી, ને દરશ થારે યાય.

—દયારામ.

દરશ-જી-યુ, *s. n.* A kind of bangles.

દરશ-વું, *r. i.* [S. દશ to see.] To be seen; to appear.

દરશા-વ-વું, Same as દર્શા-વ-વું.

દર-સાલ, *adv.* [See દર P. each + સાલ a year.] Every year; annually.

દરાખ, Same as દ્રાક્ષ.

દરાજ, *s. f.* [S. દર] Ringworm.

દરાજ, *s. f.* [Ar. દર્જ inserting.] An instrument for planing wood used by carpenters.

દરાજિ-યુ, *adj.* [See દરાજ ring-worm.] Suffering from ringworm; affected by ringworm.

દરિદ્ર, *adj.* [Hem. Des. દલિદ્રો *f.r.* S. દરિદ્ર: poor, *f.r.* દરિદ્રા to be poor.] Poor; needy; indigent; wretched; distressed. 2. *s. m.* poverty; wretchedness. 3. Want; need; deficiency; absence.

દરિદ્રતા, *s. f.* } Poverty; wretchedness.
દરિદ્રી-પણું, *s. m.* }

દરિદ્રી, *adj.* Poor; needy; destitute. 2. Mean; penurious; niggardly; beggarly.

દરિયા-મહેલ, } *s. m.* [See દરિયા+મહેલ.]
દરિયાઈ-મહેલ, }

A palace in the midst of a sea; a mansion situated on the shore of the sea.

દરિયાઈ, *adj.* [See દરિયા.] Relating to the sea; marine. 2. Living in the sea.

Id. દરિયાઈ લુગડું A kind of silk-cloth brought over the sea, particularly from China.

દરિયાઈ, } *s. m.* [P. *f.r.* દર્યાફાન to understand, to comprehend.] Reflection; consideration; thinking over.

દરિયાવ, Pers. form of દરિયા.

દરિયા, *s. m.* [P. દર્યાવ.] The sea; the ocean.

Id. દરિયા ખેડવો-સેવવો To make a voyage. 2. To carry on trade with a foreign country beyond the seas. દરિયા જેવડું પેટ Noble-minded; magnanimous. 2. Merciful; forgiving. 3. Liberal; generous. દરિયામાં દુબકી A great undertaking. દરિયામાં દુબડું To be surrounded by difficulties and misfortunes. 2. To commit a wicked deed; to succumb to allurements, or to one's misfortunes. દરિયા ઓળંગવો Lit. To cross the ocean. 2. To be successful in a great undertaking.

Prov. દરિયા કે દરબાર (એ પૈસો મેળવવાનાં સાધન) A man can make his fortune either at the court of a king, or in trade over the seas. દરિયામાં રહેવું, ન મગર સાથે વેર It is hard to live in Rome, and to fight with the Pope.

દરી, *s. f.* [S. *f.r.* દૃ to tear.] A cave. 2. A valley.

સોવત હો મુચુંદ દરીમે, વહાં હરિ આયં;
વાંહિ ઉઠાય પીતામ્બર, આપ અદશ્યતા પાયે.

—દયારામ.

દરી-ખાન, *s. m.* [See દર a hole, an abode + ખાન a chief.] The abode of a chief; a mansion.

દરબાર દરીખાન ઘેરે, અદકી અટારી હેરે;

ગાખ લેખ ફેરફેરે, લલો સખ લોકમે.—સામગ્રી.

દરેક, Same as દર-એક.

દરેક-વું, *r. t.* [See દર a hole + રેક-વું to pour.] To sow in rows.

દરેકો, *s. m.* [See દર-દર.] A stream; a current.

દરેસ, *s. m.* [Eng. Dress.] A dress; the uniform. 2. The dress of uniform of a police constable, or of a soldier in a regular army.

દરે, } Same as દૂર્વા.
દરેઈ, }

દરેગો, *s. m.* [P. દરોગા a superintendent.] A superintendent; an inspector; an overseer. 2. The head of an office.

દરોડો, *s. m.* [See P. દર in + વાટ way; or દોર-વું, દોડ-વું, to run *f.r.* S. દૃ to run.] An attack by a band of robbers; a highway robbery.

Id. દરોડો પાડવો To commit a highway robbery. 2. To attack and plunder (by a band of robbers). 3. To interrupt.

દરે-મરત, *adj.* [P. દર. અન્ન, = S. અન્ન in + P. બન્ન bound *f.r.* બન્નન = S. બન્ધ to bind.] All without exception; complete; entire; whole.

દરદ, Same as દરદ.

દરુર, *s. m.* [S. Imit.] A frog.

દર્પ, *s. m.* [S. *f.r.* દર્પ to be proud.] Pride; arrogance. 2. Boldness; reckless ardour. સમજ સુગત શાન્ત, દાટવો દર્પ દર્પ તો.—વશભ.

દર્પ-ભુ, *s. m. f.* [S. *f.r.* દર્પ to be proud, to shine.] A mirror; a looking-glass. 2. That which gives a true representation.

દર્પ-હર, *adj.* [S. See દર્પ + હર-વું.] Humiliating; putting to shame; lowering the pride of.

જેની અતિશી કુસુમ સરીખી, કાન્તી છે સાક્ષાત્,
એવા કેદી દર્પ-હર કંદ્રપ, શેષશાયી નગ-તાત.

—દયારામ.

દર્ભ, *s. m.* [S. *f.r.* દર્ભ to fasten.] A kind of grass esteemed sacred, and used in re-

ligious rites by Hindūs.

Id. દર્શ આપવો To perform religious rites for the benefit of the deceased relatives. તે દર્શની સજી સરખી પાર્યો નહિ He died without the necessary religious ceremonies being performed just before his death for the benefit of his soul. 2. He died an accidental death. તે દર્શની પથારી પર-દર્શની રાખા પર છે He is on his death-bed.

દર્શક, *adj.* [S. *fr* દ્રશ to see.] That shows or points out. 2. *s. m.* The index of the power of a quantity (in Math.).

દર્શન, *s. n.* Sight; seeing; looking. 2. Showing. 3. Aspect; appearance. 4. A dream; a vision. 5. Visiting an idol or a sacred shrine; worshipping in the presence of an image. 6. A common term for the six schools of Hindū philosophy.

Prov. નામ મોટાં ને દર્શન ખોટાં (Great indeed, but rogues: Clean clothes and empty pockets.

દર્શની, } *adj.* Visible; prominent;
દર્શનિક, } striking to the eye. 2. Payable at sight (of a hundī, an order for payment on a bank, firm, &c.).

દર્શનીય, *adj.* Fit to be seen. 2. Visible; prominent; striking to the eye.

દર્શીત, *adj.* Visible; conspicuous. 2. Shining; splendid.

દર્શીત બહાર અરપો, પરસોખ્યસોને.—ગીત-ગોવિન્દ.

દર્શવ.વ.વું, *v. t.* To show. 2. To hint; to suggest.

દર્શી, *adj.* [Used at the end of a compound.] Seeing. 2. Showing; indicating; implying. 3. Meaning.

Id. દીર્ઘ-દર્શી, દૂર-દર્શી, Far-sighted.

દલ, *s. n.* [S.] A leaf. 2. A petal of a flower. 3. A half. 4. An army. 5. Thickness; density; depth of substance.

દલ, (Used in poetry) Same as દિલ The body.

દલ-ગિર, Same as દિલ-ગિર.

દલ-ગિરી, Same as દિલ-ગિરી.

દલ-કું, Dim. of દલ, દિલ.

દલાવ.વું, *v. t.* To enliven; to encourage; to cheer; to solace,

દલાવ, *s. m.* [Ar. *fr* દલ to argue, to remonstrate.] A broker.

Prov. દલાવને દેવાળું નહિ A beggar will never be a bankrupt.

દલાલી, *s. f.* The business or occupation of a broker. Brokerage.

દલાલું, *s. n.* The business of a broker (used in contempt). 2. The business of a go-between.

દલાસો, Same as દિલાસો.

દલીલ, *s. f.* [Ar. *fr* દલ to argue.] An argument; a plea.

Id. દલીલ આપવી-બતાવવી-કરવી To give as a plea; to argue a cause.

દક્ષી, Same as દક્ષી.

દવ, *s. m.* [S.] A forest-conflagration.

Id. દવ બળવો-લાગવો-કડવો To burn (of a forest conflagration). 2. To be thrown into distress or misfortune. દવ લગાવો To set a forest on fire. દવ બાળવો To raise quarrels or disagreement.

દવહું, *adj.* [S. દુઃ, દુ, દુ ill, evil, +વહાહું dear. Or See દોહું painful.] Not dear; being under disfavour; hated.

દવા, *s. f.* [P] A medicine, a physic; a drug.

Id. દવા કરવી To treat (a patient with medicines); to nurse a patient.

દવા, Same as દવા.

Id. દવા માગવી To ask for a blessing. દવા દેવી To give a blessing.

દવા, *s. f.* [S. દુઃ, દુ, દુ ill, evil + વા wind air.] Lit. Unhealthy atmosphere. Hence, 2. An epidemic disease.

અડે અરિ-ગણ મંચ, દહી દાખે દવાને.—વજ્રબ.

દવાઈ, Same as દવા A medicine.

દવાઈ, Same as દવાઈ, દવા, A blessing.

દવા-ખાનું, *s. n.* [+ખાનું] A medical dispensary; a hospital.

દવા-ડ, Same as દવ A forest on fire.

દવાત, Same as દવાત.

દવા-દર્શી, Same as દા-દર્શી.

દવા-દાર, *s. m.* [See દવા+દાર.] A general

term for medicines 2. Medical treatment.

દવે, *s. m.* [See દ્વિ two+વેદ.] A Brāhman who has studied two of the four Vedas. 2. A surname among Brāhmans.

દશ, Classical form of દસ Ten.

દશ-ક, Sk. form of દસ-કે,

દશ-કંધ, *adj.* [+S. કંધ the neck.] Having ten necks. 2. *s.m.* A name of Ravana, the king of Ceylon, who had ten necks.

દશ-અંથ, *s. m. pl.* [+અંથ.] The ten books of the Rig-veda (૪વેદ).

દશ-દિશા, *s. f. pl.* [+દિશા.] The ten regions or quarters. 2. *adv.* Everywhere; towards every quarter of the heavens.

દશ-ધા, *adv.* [S. ધ્ર + S. ધ suffix showing manner.] In ten ways.

દશ-ન, *s.m.* [S. ધ્ર. દશ દંખં, to bite.] A tooth.

કનક સરીખી કાન્તિ અજકે, દશન હીરા ન્યાત.

—વીરજી.

દશ-મ, Classical form of દસ-મ Tenth.

દશમી, *s. f.* The tenth day of a lunar fortnight. 2. A cake made with milk or fruit-juice instead of water. 2. Food which a person may eat without putting on a silken cloth.

દશ-મું, *adj.* Tenth. 2. *s. n.* A ceremony performed on the tenth day after the death of a person.

દશ-મૂળ, *s. n. pl.* [+મૂળ.] The roots of ten particular trees and plants, used as a medicine.

દશ-મોહ, *adj.* [See દિશા+મૂહ. (f. દિટ્-મૂહ.)] Unable to tell the quarters or directions. 2. Bewildered.

દશાંશ, *s. m.* [+અંશ.] The tenth part. 2. Decimal Fractions (Arith.).

દશા, *s. f.* [S.] State; condition. 2. The aspect or configuration of the planets considered as influencing the fortunes of a person. 3. The evil influence of planets.

Id. અંતર્દશા The influence of a minor planet on the fortunes of a man. **મહાદશા** The influence of a predominant planet. **દશા બેસવી** To be under the influence of a planet.

દશા ઉઠવી-ઉતરવી To expire, to be at an end (of the influence of a planet). **બીજી દશા થવી** To be in quite a different or contrary state; to be changed.

એવું સુખી દશા હીઠી બીજી, આ દયાના પ્રીતમ ઉપર રીઝી.

—દયારામ.

દશા, *s. f.* [S.] The loose threads at the ends of a garment.

દશા, *s. f.* Same as દશ-મું The ceremony performed on the tenth day after death.

દશા, *adj.* [See દશ.] Showing particular sections of castes, as distinguished from વીસા (See વીસ), *v. g.*, દશા લાડ, વીસા લાડ.

દશાવતાર, *s. m. pl.* [See દશ + અવતાર.] The ten incarnations of Vishnu; these are:—મત્સ્ય, કૃર્મ, વરાહ, વૃસિહ, વામન, પરશુરામ, રામ, કૃષ્ણ, બુદ્ધ and કલિક.

દશા-વીશી, *s. f.* [See દશ ten+વીશ twenty.] Rise and fall; ups and downs of fortune.

દશી, Same as દશા State.

એક આદાશીશી કેરે રોમે, એક આ દશી પામી ભેગે;
એક આ દશી કૃષ્ણ બુજંગ, એકાદશીએ નરખો રણ-જંગ.

—દારકા.

દશી, Past tense, Fem. gender, of દસ-મું To bite.

દશી, *s. f.* [S. દશા] Loose threads at the end of a garment.

દ્વા દશી ચીરે ચુથાય, દ્વાદશી પેરે હુંથી થાય !

દ્વાદશી પણ બહ્યા રાધા, દ્વાદશીએ લીધી બાધા.

—દારકા.

દશ-યાં ચર-વાં, *v. i.* [See દશ+ચર+વું to eat.] To enjoy the feasts given to the bride in her father-in-law's house, and to the bridegroom in his father-in-law's house, for a few days after the marriage.

દશ-યાં ચર-વાં, } *v. t.* [+ચર+વું to feed,
દશ-યાં દે-વાં, }
દે-વું to give.] To give a feast to the bride &c. &c.

દશશરી, *s. f.* } [+શેર.] A weight or
દશશેરો, *s. m.* }
measure of ten pounds.

દસ, *adj.* [S. દશ.] Ten; (10).

દસ-ઉઠ-બુ, *s. n.* [+ઉઠ+વું.] The purifying process; through which a woman goes on

the tenth day after her delivery.

દસકત, *s. m.* [P. દસ્ the hand + અલિખ + a writing.] Handwriting. 2. An autograph; a signature; an attestation.

દસ-કો, *s. m.* [S. દશ-ક *fr.* દસ, દશ, + S. ક suffix showing a group.] A group of ten; a decade.

દસ-કોઈ, *s. f.* [See દસ + કોશ, કોશ, two miles.] The land included within a radius of 10 kos (or 15 miles) from the capital.

દસ-મ, *s. f.* [S. દશ-મી *fr.* દશ-મ tenth *fr.* S. દશ, દસ, ten.] The tenth day of a lunar fortnight.

દસ-મું, Same as દશ-મું.

દસ-રા, *s. f.* [S. દશાહરા *fr.* દશ ten + અહન a day.] The tenth day of અશ્વિન (Oct.-Nov.), being the day on which Rāma marched against Rāvana. 2. The tenth day of the first fortnight of જ્યેષ્ઠ (June-July), being the day on which the Ganges came down to the earth from Heaven.

Id. દસરાને પાડે મારવે To claim to have accomplished a very great work, when in fact the work was worth no praise.

Prov. દસરાને દહાડે થોડું નહિ દોડે, તે આરે દોડશે ? One must have a return for the money one has spent.

દસા, Same as દશા Opp. to વીસા.

દસી, } *s. f.* [See દસ, દશ.] A period of ten years.

દસી, } Same as દશા Loose ends of threads, &c.

દસી-વીસી, } *s. f.* [See દશ + વીસ.] Prosperity and adversity; ups and downs; rise and fall. 2. A difference.

દસુંદ, *s. f.* [See દસ ten.] A tenth part.

Id. ચાપની દસુંદ A tenth part of a sin, being the share of those who see the sinner do it and do not stop him. 2. A tenth part of the annual sum allotted to charities; a tithe. 3. An annuity.

દસુંદી, } *s. m.* He who claims a part in

the produce of the fields or of the rent.

2. A bard, who has a claim to a part, &c.

૨૩૧ દસુંદી રખિયદ તણા, સિરદાર નામ શુભ સેવ.

—સામળામ.

દસે-રા, Same as દસ-રા.

દસ-કત, Same as દસ-કત.

દસ-કત-શિક્ષક, *s. m.* [+શિક્ષક.] A teacher or instructor of handwriting.

દસ્ત, *s. m.* [P.] The hand. 2. Power; authority; right. 3. An assessment or tax.

એક તને આપું અનુપમ વસ્ત, નથી જેની ઉપર કોઈનો દસ્ત.

—દયારામ.

4. A purge; a motion; stool.

Id. દસ્ત આવવો-હટરવો-થવો To go to stool.

દસ્તાન, *s. n.* [See દસ્ત a motion.] Menstrual discharge.

દસ્ત-ગિર, *s. m. fr.* દસ્ત hand + P. ગિરજનન *fr.* S. ગ્રહ, ગુન, ગર્ભ, to hold. (*fr.* ગાંધ-ધર.) A patron; a protector.

દસ્ત-રાજ, *s. f.* [P. રાજ willing.] A trespass.

દસ્તાના, *s. m. pl.* [See દસ્ત hand + P. અના like.] Gloves.

દસ્તાવેજ, *s. m.* [P. *fr.* + અવેજ valuable property.] A note of hand; a title-deed; a bond. 2. A signature; an original writing. 3. A document.

Id. દસ્તાવેજ કરવો-કરી આપવો-લખી આપવો To write a document.

દસ્તાવેજ, *adj.* Documentary (of evidence).

દસ્તુર, *s. m.* [Pehl. દસ્તુર *fr.* દસ્ત hand + ધર to carry.] A Pārsi highpriest.

દસ્તુર, *s. m.* [Ar.] Usage; a custom; long continued practice. 3. A rule; a regulation; a statute; a law. 4. An assessment; a tax.

દસ્તુરી, *s. f.* [See દસ્તુર Pehlvi.] The office of દસ્તુર (a Pārsi highpriest).

દસ્તુરી, *s. f.* [See દસ્તુર usage.] Fee; a customary appropriation or exaction. 2. An allowance; a payment claimed by persons in office; a bonus; a reward.

દસ્તો, *s. m.* [See દસ્ત.] A handle. 2. A pestle. 3. A quire of paper.

દસસેમ, Same as દસ-મ.

દહન, *s. n.* [*S. જ. દહ to burn.*] Burning; combustion. 2. Cremation of the dead.

દહન-ક્રિયા, *s. j.* [+ ક્રિયા.] The religious ceremony with which a dead body is burnt.

દહવું, *v. t.* To burn.

દહાડા-વાળી, *adj. j.* [See દહાડો a day + વાળું, વાળી, having.] Being in the family way; pregnant (of a woman).

દહારી, *s. j.* Daily wages.

દહારી, *adv.* [Used for દહારે Loc. of દહારો.] In the day; during the day.

Id. આખો દહારી During the whole day.
2. Very often.

Prov. દહારીનું લાગ્યું, ને ભવનું ભાગ્યું A constant and inseparable alliance.

દહારો, *s. m.* [*S. દિવસ j. દિવ to shine + ડો dim.*] A day.

Id. દહારો આવવો To arrive (of a day).
દહારો ઊઠવો To rise (of the sun). 2. To be prosperous. એનો તો દહારોજ આવી રહ્યા છે-હડ્યા છે The day of his reckoning has arrived; he is doomed to be ruined. દહારો ચઢવો To rise; to go up; to advance (of the day, the sun).
2. To be pregnant (of a woman). ચઢતો દહારો Time of rise or prosperity. આજ કાલ એનો દહારો ધેર છે He is prosperous. દહારો કરવો To perform the obsequies. દહારા રહેવા To be in a family way; to be pregnant. દહારા પો-હોયે છે The appointed time is yet at a distance. દહારા પોહોંચી રહ્યા છે The appointed time has arrived. સારો-રો દહારો An auspicious day or occasion. એનો તો દહારોજ વાંકો છે It is the time of his decline; everything goes wrong with him. એનો દહારો વજ્યા છે There is a change for the better in his fortune. દહારે દહારે From day to day; as days pass; as time goes. એને (સ્ત્રીને) સારો દહારો આપ્યા ન હતો She had not had a child. દહારો-પાળી Funeral rites. દહારા નાખવા-ગાળવા-કાઢવા To pass (of days).

પાંડવે દહારા નાખ્યા કાઈ, દુઃશાસને પાંચાળી વગોઈ.
—વલ્લભ.

2. To pass one's time in idleness. દહારા ભરાઈ નવા-ચુકવા To have come near the end (of a period of time). દહારા ભાગવા To pass

one's time in idleness. 2. To deduct a certain number of days from the number of days served. દહારા લેવા To pass time in idleness. દહારાની ચાલ The daily motions of planets, &c. દહારાવાળી Pregnant (of a woman). દહારે લાગવું (also ડાળે લાગવું) To obtain an occupation. દહારો ઉઘટવો-ફરવો To be prosperous. દહારો ખંચવો To fast during a day. દહારો વટવો To pass more days than the appointed period. દહારો શિકંદર થવો To be fortunate.

Prov. દહારે ડોખાં ચારે, ને રાતે હીરા-પારજી A stupid man can never know his proper time.

દહી, *s. n.* [*S. દિષ.*] Curds; coagulated sour milk; curdled milk.

Id. દહીં મૂકીને ચાટવું To preserve even a worthless or useless thing. દહીનો ઘેરો A game for children, also called એલુ-ગેલુ.
2. The child who has lost the game of એલુ-ગેલુ.

Prov. દહીંમાં ને દૂધમાં Time-serving.

દહીંનો ઘેરો, Same as ડાહીનો ઘેરો.

દહીંતડું, } *s. n.* [Hem. Des. દહિવ્યમ, દહિ
દહીંથડું, }

ન્યારો *j. S.* દાધ-મર, દાધ-સમ, fresh butter.] A kind of sweet cake.

દહીં-વડું, *s. n.* [See દહીં+વડું.] A kind of cake dipped in curds.

દળ, *s. n.* [*S. દલ.*] An army; a force; a corps; a division of an army; a troop.

Id. હુય-દળ An army of horses; cavalry.
ગજ-દળ An army of elephants.

દળ, *s. n.* The substance; the real and solid matter; the pulp; the pith; the kernel.
3. Flesh; marrow. 4. The thickness or depth of substance.

Id. પાટિયાનું દળ The thickness of a plank.
ટોપરાનું દળ The thickness of a kernel.

પાછળ શત્રુનું દળ દીડું આવવું, ઉભા રહ્યા તેણે ડામ,
જે જે બોલો રૂકમણી નાથની. —દયારામ.

દળ, *s. m.* [See દળ+તું.] Flour fried and mixed with sugar.

દળ, Same as દહા A leaf.

દળ-જી, *s. n.* [See દળ+જી.] Corn prepared

for grinding; grist.

Id. દળજું દળજું To drudge. 2. To do hard work; to work hard.

દળદર, Same as દરિદ્ર Poverty.

Prov. દળદર ગયું, ને દાયરી આવી Penny wise and pound foolish.

દળ-દાર, *adj.* [See દળ thickness, kernel, +P. દાર having.] Thick; substantial; solid; pulpy; full.

દળદ્રી, Same as દરિદ્રી.

દળ-વા-દળ, *s.n.* [See દળ army + વા-દળ a cloud.] A storm. 2. An army on march.

દળ-વું, *v. t.* [S. દલ્ to split, to cleave.] To grind. 2. To crush.

કર-કમળ નખ કંટક ધરી,
અભિયાળો કીટ હિરણ્કાશિયુ દળી વાજ્યા.

—ગીત-ગોવિન્દ.

Id. દળજું દળજું Lit. To grind corn. Hence, 2. To work hard for wages received; to drudge. દર્યાને દળજું An unnecessary repetition. દર્યાનું દળામણ Wages got for hard work done.

Prov. દળી દળીને કુહાડીમાં વાજ્યું To have nothing but one's labour for one's pains.

દળા-ઈ, *s. f.*
દળા-મણ, *s. n.*
દળા-મણી, *s. f.* } The cost of grinding;
money paid for grinding. 2. The quantity of corn ground.

દળા-મું, Same as દલા-મું, દલા-મું.

દળા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of દળ-વું.] To ask to grind; to get ground. 2. To ask to do a tedious hard work.

દળા-વું, *v. i.* [Pass. of દળ-વું.] To be ground. 2. To be crushed.

દળે-હું, *adj. past part.* Ground. 2. *s. n.* The result obtained by grinding or crushing.

Id. દળેહું દળજું, *Cf.* S. બિટ-બેળમ, Lit. Grinding what has been once ground. Hence, 2. Repetition.

દાંડ, *adj.* [See દાંડ.] Rude; violent. 2. Overbearing; unyielding. 3. Heedless; careless. 4. Unmarried (of a man).

દાંડિ-થો, *s. m.* [See દાંડ. See દાંડિ-થો.] A

stick; a thick and short piece of stick. 2. A watchman who goes the rounds at night beating a drum with a stick. 3. An unmarried man. 4. A rogue.

Id. દાંડિય રમજું To play a dance with sticks in hand. દાંડયા ટોળું A company or gang of rogues.

દાંડી, *s. f.* [See દાંડી.] A stick for hanging clothes on. 2. The beam of a balance. 3. A proclamation. 3. A lighthouse. 4. A kind of drum.

Id. નાકની દાંડી The length or ridge of the nose.

દાંડે, *s. m.* [See દાંડે.] A thick stick. 2. A handle. 3. A pestle. 4. The pole of a palanquin. 5. The backbone. 6. The stick of an umbrella of a fan.

Id. દાંડે હલાવેલો Lit. To move a staff or handle. Hence, 2. To pose as the leader of an assembly; to show off one's superiority by interfering with others' business. એને તો વંમાનને દાંડે મળવાનો છે (Ironically) He will be carried into heaven in a celestial chariot. Hence, 2. He thinks, it will be his salvation; he looks upon it as a great reward, which it really is not. રેતીનો દાંડે A ridge of sand. દાંડે પકડવો-ઝાલવો To obstinately stick to a useless support.

દાંત, See દાંત.

દાંત, *s. m.* [S. દન્ત=Lat. *dento, dentis.*] A tooth. 2. The tooth of a comb, rake, saw, &c. 3. Spite; grudge; malice.

Id. દાંત આવવા-કુટવા To be teething (of an infant). 2. To become a little bolder in speech (said of a shy person). 3. To show the teeth; to laugh. દાંત ખરવા-પડવા To fall off (of the teeth). દાંત કકડાવવા To gnash the teeth; to be crest-fallen. દાંત કસવા To give up a business owing to a defeat. 2. To feel a sense of shame. દાંત કાઢવા-દેખાડવા To laugh. દાંત તોડી પાડવા-ભાગી નાખવા To knock out one's teeth (said as a threat). દાંત પિસવા To be very angry. દાંત બેસાડવા To set artificial teeth in place of the natural ones. દાંત મઢાવવા To decorate the teeth

with chips of gold. દાંતે તરણું લેવું To be greatly distressed; to be pushed to an extremity; to resort to the last remedy. દાંત ઉડવા-બેસવા To leave marks of the teeth (in biting). દાંત કકડવા To gnash the teeth (through a shivering fit). દાંત ટિટિયારો કરવો To express one's anger by gnashing the teeth. પેટમાં દાંત હોવા To secretly bear a grudge against. દાંતમાં છેડો ધાવવો To bite the end of a garment (through modesty). દાંતે ચડવું To be the subject of a public scandal. દાંતે મેઘ આવવો To be rich.

Prov. એના પેટમાં દાંત છે He cherishes malice; He is eager for revenge.

દાંત-રે, } *adj.* [See દન્તર. See દાંત. Or S. દાંત-વું, }
દાંત-વું, }
દાંત, an instrument of cutting *fr.* દે to cut. (*fr.* દાંતર-દું.) Having long or projecting teeth.

દાંતિ-યાં, *s. n. pl.* New sprouts on old stalks left after the harvest is reaped. 2. Plural of દાંતિ-યું.

Id. દાંતિયાં કરવા See Id. દાંત-કકડાવવા under દાંત.

દાંતિ-યું, *s. n.* Showing the teeth. 2. Making mouths. 3. Speaking. (by a weak person) in anger with an effort of strength.

દાંતિયો, *s. m.* A semicircular comb.

દાંતી, *s. f.* A wedge inserted to shorten the distance between the teeth of a comb. 2. A kind of amulet tied round the neck of a child. 3. A crack in a gold or silver ornament.

દાંતો, *s. m.* A tooth; a cog. 2. An indentation. 3. A kind of rake or harrow. 4. Malice; grudge; secret enmity.

Id. દાંતો રાખવો To entertain secret enmity. દાંતા પુરવા To fill up inequalities. 2. To fill the joints of bricks with mortar, and smooth them with the point of a trowel; to point.

ધરડાંનું કહેવત તે સાચું, જે વધતો દાંતો તે ધાસરો.

—સામગ્રી.

દાંદડું, *s. n.* [See દાંદર ringworm] Roughness of the skin caused by a swelling of

the flesh.

દાંભા, *s. m.* A king or vegetable.

દા, Same as દાવ A game.

શાન્ત કરે વદી વેણ, દા ન પડે પાવરા.—વશીભ.

દાઈ, *s. f.* [P. દાયહ *fr.* S. માત્રી a nurse *fr.* કાવ્ય to suckle *fr.* લે to suck.] A wet-nurse. 2. A midwife; an accoucheur.

Prov. દાઈના આગળ પેટ છુપાવવું False modesty.

દાઈ, } *adj.* [S. દાનવિન્, દાન્યો, a giver *fr.* દા to give.] That gives, bestows, confers, yields, or renders, *e. g.*, દુઃખ-દાઈ, દુઃખ-દાયી.

દાઈ-એણી, Same as દાઈ A mid-wife.

દાઈ-દુશ્મન, *s. m.* [S. દાયદ an heir *fr.* દાવ a share in ancestral property *fr.* દા to give+ આ-દા to take *fr.* આ up to+દા to give,+ દુશ્મન. Or see દાવો a claim, a grudge, +દુશ્મન.] Lit. A co-heir and enemy. Hence, 2. An enemy from any cause.

દાઉદી, *s. f.* Same as ગુલ-દાવરી A kind of flower.

દાક્ષાયણી, *s. f.* [S.] Any one of the 27 lunar mansions.

દાક્તર, Same as ડાક્ટર.

દાક્તરી, Same as ડાક્ટરી.

દાખલ, *adj.* [Ar. દાખલ he admitted or entered.] Admitted; arrived at; reached; entered. 2. Included in; comprised in; contained in. 3. *prep.* At; as good as; all one as; serving in the place of; for; equally; answering to; like; same.

Id. દાખલ થવું To be admitted; to get access to. દાખલ કરવું To admit; to enter; to insert.

દાખલો, *s. m.* Entrance; admission.

Id. દાખલો ખાવો-દાખલો To be entered or admitted. 2 To be accomplished.

દાખલો, *s. m.* A simile; an illustration. 2. An example; an instance; a proof. 3. Experience; personal observation. 4. Grounds; reasoning; a plea; an argument. 5. The evidence of records. 6. A permit; a passport; a written permission.

Id. દાખલો આપવો-દેવો To make a simile.

2. To furnish with written evidence. 3. To give a passport. દાખલો દેવો-એસાડવો To set an example; to inflict an exemplary punishment. દાખલો મળવો To get evidence. દાખલો કરવો-ગણવો To work a sum in Arithmetic or Algebra. દાખલો લેવો To adopt as a rule of conduct.

દાખ-વ.વું, *v. t.* [Dh. Des. દર્શાવવું *fr.* S. દર્શિતમ or દર્શયિતમ shown *fr.* S. દર્શ to show *fr.* દ્રશ to see.] To show; to exhibit; to point out. 2. To bring to notice. 3. To illustrate; to explain. 4. To take effect.

દાખ-વું, (Used in poetry). Same as દાખ-વ.વું.

એક-પત્ની શ્રીરામ દિલે પેતાને દાખી;

સત્યવંતી સીતાય રીત ધણી રૂડી રાખી.

—સામળબટ.

તારા ઘરમાં છાંતો રાખ, ઉતાવળી કેકાણું દાખ.

—સામળબટ.

રૂપવંતો ને ગુણવંતો, ને એવો કોઈ હુંને દાખું ને.

—દયારામ.

દાખળી, *s. f.* [See દાખળી.] A patch. 2. Intellect.

Id. દાખળી ખસવી-ચસકવી To lose one's intellect; to have a fit of insanity.

દાખિના, *s. m.* An article; a package. 2. A piece; a bundle. 3. Any valuable article. 4. An ornament.

દાખ, *s. m.* [S. *fr.* દહ to burn.] Burning. 2. Cauterization.

દાખ, *s. f.* [S. દાહ, દમ્બ, *fr.* દહ to burn.] Burning. 2. Strong sympathy; strong interest; pity. 3. Anger; spite; malice; rancour; spleen.

Id. દાખ ચઢવી-આવવી To be angry; to have spite or ill feeling towards. દાખ બળવું To have a grudge. દાખ એળવવી-કાઢવી To have one's revenge gratified. દાખ લાવવી-ખાવી-ધરાવવી To have pity on.

દાખ-હું, *s. n.* Burning.

દાખવું, *v. i.* To be burnt or scalded. 2. To feel pity for; to sympathise with.

ને તમા કુખ હમને દાખી દો, ખગ ધરને આ પંથે.

—દયારામ.

Id. દિલ-દિલમાં દાખવું To feel pity for.

Prov. દાખ્યા ઉપર દાખ To apply salt to a

wound. 2. Woe to the vanquished. 3. To add insult to injury.

દાહી-હું, *adj.* Malicious; spiteful.

દાહ, Same as દાહ.

દાહ, *adj.* Thick; dense. 2. *s. f.* A crowd; a crowded; state.

Id. બહું દાહ Very thick.

સુવાળા હરિશ્ચંદ્રે કહ્યું યાયા, હરિ-નાદ બામે કયો દાહમાં.

—પ્રેમાનંદ.

દાહ-વું, *v. t.* [Hem. Des. કહો, વહો. *fr.* S. વહ, stung *fr.* વેજ દખ-વું, to sting.] To bury; to inter. 2. To hide; to conceal. 3. To put out of remembrance; to forget.

દાહી, *s. f.* A crowd; a throng. 2. A pressed or crowded state.

Id. પસે-પસાથી-દાહી દેવો To make a gift of a large amount of money. ઉપકારથી દાહી દેવું To confer great and many obligation on.

દાહો, *s. m.* [See દાહ-વું. See દહો, દહો.] A plug; a cork; a bung; a spigot; a stopple.

દાહમ, } *s. n.* [S. લાટમ, લાટમ.] A pomegranate.

દાહ, *s. f.* [S. દાહ corrupt. of દંશ *fr.* દશ to bite.] A molar tooth; a grinder; a jaw.

Id. દાહ આવવી To have the jaws swollen. દાહ લાગવું-વળવું To get a taste for. દાહમાં લેવું-રાખવું-ધાલવું To bear malice; to work for the gratification of a grudge. દાહ લલચાવી-સળકાવી-પેંધવી To have a desire for; (*f.* Eng. "the mouth waters.")

દાહિ-ચો, *s. m.* [See દહાડો] A labourer paid by the day.

દાહી, *s. f.* [S. દાહિ-કા See દાહ.] The beard. 2. The chin.

Id. દાહી રાખવી To have a beard. દાહી મૂછો ઉતરાવવી-મુંઘાવવી To get the beard and mustache shaved off; as an act of purification during a time of mourning. દાહીમાં હાથ ધાલવા To solicit humbly.

Prov. દાહીના દોહ સો, ને ચાટલીના ચાર સો Every rogue is at length out-rogued. દાહીની દાહી ને સાવરળીની સાવરળી Killing two birds with one stone.

દાહું, *s. n.* The unshaved beard (used in contempt).

દા-જી, *s. n.* [See દા-ન] A road-cess; a transit duty.

Id. દાજી લેવું To collect a road-cess or transit duty. દાજી આપવું-ભરવું To pay a road-cess or transit duty.

Prov. દાજી બાટું ને દક્ષણા, એનો ઉધારો નહિ A toll-tax, carriage fare, and charity should be paid in cash.

દાજી-દાર, Same as દાજી A road-cess collector.

દાજી, *s. m.* Plural of દાજો grains.

દાજી-દાર, *adj.* [+ P. દાર્ keeper *fr.* દાસ્તન = S. د. دار, to keep.] Containing grain. 2. Granulous. 3. Having a rough surface.

દાજી-દુજી, *s. f. pl.* [+ દુજી a redup. of દાજી.] Food-grains or corn of various kinds.

દાજી-પીઠ, *s. f. m.* [+ પીઠું.] A grain market.

દાજી-યુ, *s. n.* A necklace of glass-beads. 2. A mixture of different kinds of corn.

દાજી, *s. m.* [See દાજી.] A road-cess collector. 2. *adj.* Having a right to collect a tax.

દાજો, *s. m.* [P. દાનેહ = S. दान्य corn.] A grain. 2. A single grain of corn; a single pearl or bead; a pomegranate-pip. 3. A knot or roughness upon a smooth surface. 4. A piece; a single article. 5. A lump of cochineal. 6. A square division of the coating of the custard apple.

Id. દાજો પાડવો *Lit.* To throw grains or rice. 2. To remarry a widow. દાજો ચાંપી જોવો To make an experiment. દાજો ઉતારવા-વાળવા To wave a handful of grain round the head of a person possessed by an evil spirit. દાજો જોવડાવવા-દેખાડવા To get such grains examined by a sorcerer.

દાજો-દુજી, *s. m.* [+ દુજી redup.] Different kinds of corn.

દાજો-પાણી, *s. n.* [+ પાણી. *Cf.* અન્ન.] Bread and water. 2. Livelihood; maintenance; means of subsistence; the means of earning a livelihood. 3. Fate; destiny.

દાજો-પાણી ત્યાં જઈશું, સુખીયા કે દુઃખીયા થઈશું.

—સામળભટ.

દાતજી, *s. n.* [S. दन्त-धावन washing the teeth *fr.* દાત+ધો+વું.] Cleansing the teeth. 2.

A tooth-brush; a stick used as a tooth-brush.

Id. દાતજી કરવું To clean the teeth and wash the face in the morning.

Prov. દાતજી વેચે દળદર ન ભય Long boasting shares no bread.

દાતજી-પાણી, *s. n.* [+ પાણી.] Cleansing the teeth and washing the face in the morning.

દાતજી-ચો, *s. m.* A seller of sticks used as tooth-brushes.

દાતર-ડી, *s. f.* A small દાતર-ડું.

દાતર-ડું, *s. n.* [See દાતર.] A scythe.

દાતર-ડું, *s. n.* [See દાતજી.] A fibrous stick used to brush the teeth with.

Id. દાતરડું ને બંધિયા *Lit.* He has nothing but a scythe to cut grass and wisps to bind the bundles. 2. He is very poor.

દા-તા,
દા-તાર,
દા-તારી, } *s. m.* [S. दान, दाना, दानाद, a giver *fr.* दा=L. Do to give.] That gives, grants, or bestows; a donor. 2. *adj.* Generous; liberal; charitable; munificent; benevolent.

Id. દા-તા-ર કરતાં સુખ ભલો, કે ઝટ ઉતાર દે It is kindness at once to refuse what you have no intention of granting. દા-તારી દાન દે, ત્યાં અનાડી આડા પડે=દા-તારી દાન દે, ને ભંડારી પેટ ફુટે The wine is the master's, but the goodness of it is the butler's. દા-તાર ને સુમનો એક વરો A charitable man and a miser have to spend an equal amount in the end.

Prov. દા-તાર કરતાં સુખ ભલો, કે ઝટ ઉતાર દે It is kindness at once to refuse what you have no intention of granting. દા-તારી દાન દે, ત્યાં અનાડી આડા પડે=દા-તારી દાન દે, ને ભંડારી પેટ ફુટે The wine is the master's, but the goodness of it is the butler's. દા-તાર ને સુમનો એક વરો A charitable man and a miser have to spend an equal amount in the end.

દા-તાર દા-તાર સો મર ગયે, રહે ગયે મજબીયૂસ; લેના દેના ખરસહી, એર લટનેમે મજબૂત.—ભાષા.

(I don't see liberal men here; there are here misers alone, who would give nothing but a severe scolding when asked to give.)

દા-થરી, *s. f.* An earthen plate.

દા-થરિ-યું, *s. n.* An earthen pot.

દા-થરો, *s. m.* [Hem. Des. दथरो = S. हस्त-शाटक a hand-kerchief. *Cf.* P. दस्तर *fr.* दस्त the hand.] A layer of grass or leaves placed within a pot below an article to be cooked. 2. A crammed mouth and puffed cheeks.

દાદ, *s. f.* [*P. fr.* દાદ્=સ. દા, દદ્, to give.] Justice; equity; the redress of a grievance.
2. Care; concern; regard; anxiety.

Id. દાદ માગવી To ask for the redress of grievances. દાદ આપવી-દેવી To redress grievances. દાદ પહેંચી The complained has been listened to. દાદ પહેંચાડવી To lay a complaint before a competent authority. દાદ ફરિયાદ Complaints of all sorts.

દાદર, *s. m.* A staircase; a ladder.

દાદર, *s. f.* [S. દદુ.] Ringworm.

દાદર-ખારી, *s. f.* [See દાદર, staircase+ખારી.] A shutter or closing door over a staircase.
2. A staircase.

દાદરો, *s. m.* A ladder. 2. A part of the padlock. 3. A kind of musical air.

દાદી, *s. f.* [See દાદો.] The grandmother.
2. A woman.

દાદી, *s. m.* [See દાદ.] A complainant; a plaintiff.

દાદુર, *s. m.* [S. દદુર Imit.] A frog.

દાદો, *s. m.* [See તાદ father.] The grandfather.

દાધર, Same as દાદર Ringworm.

દાધ-જું, Same as દાધ-જું.

જળને નિન્દો, પ્રેમદા દાધી જી. —પ્રેમાનંદ.

દાધા-બળયું, *adj.* [S. દધ્ય burnt *fr.* દદ્ to burn+બળ-જું.] Malicious. 2. Morose; sad.

દાધા-રંજું, } *adj.* [+રંજ colour.] Having
દાધા-રિંજું

the colour of the face as if it were burnt. 2. Malicious. 3. Same as દાધા-બળયું. 4. Mad.

દાધે-સ, *adj.* Burnt.

દાન, *s. n.* [S. દા=L. Do to give.] Giving; bestowing; conferring; a gift; a donation.
2. Almsgiving; charity. 3. [See દાન્ય.] A tax; a duty. 4. Responsibility; liability in a game or play.

Id. દાન આપવું-દેવું-કરવું To make a charitable gift; to give in charity. દાન લેવું To accept a gift. દાન-દક્ષિણ Charity given to learned Brāhmanas.

Prov. દાન ઉપર દક્ષિણ To throw good money after bad. દાન કરતાં દયા બધી Pity is

nobler than charity. દાન કરવું, ને કાશી ક્ષેત્રમાં વાવવું What is given to the poor is laid up in heaven.

દાન, *s. n.* [S. *fr.* દો to cut.] The matter that exudes from the temples of an elephant in rut. 2. Intoxication; madness.

કરિણી ઈક કાજ કરે, યુદ્ધ બે, કરિ કામથી દાન કરે જ રથે.
—વશીભ.

દાન, *adj.* [See દસ.] Multiplied by ten.

દાન, *s. n.* [P. Suffix meaning a place or receptacle,=સ. ધાન a receptacle *fr.* ધા to hold.] A receptacle; a place; a stand; a case; *c. g.*, પાન-દાન.

દાન, *adj.* [P. દાનિસ્તન=સ. જ્ઞા. જાનાન્તિ. to know.] A suffix showing "One that knows, understands, or feels for," *c. g.*, કદર-દાન.

દાન-ચોરી, *s. f.* [See દાન a tax + ચોરી theft.] Smuggling; embezzlement.

દાનત, *s. f.* [P. દિયાન્ત integrity.] Mind, inclination, or intention, with reference to its moral aspect.

Id. સારી દાનત A good intention. ખાટી દાનત A wicked intention. દાનત રાખવી To have an intention. દાનતનો સાથો Good in his intentions. દાનતનો ખાટો Wicked in his intentions. દાનત બગાડવી To entertain a wicked intention.

Prov. દાનત તેવી બરકત Good mind, good find.

દાન-પાત્ર, *adj.* [See દાન a gift + પાત્ર receptacle.] Fit to receive charity.

દાનવ, *s. m.* [S. *fr.* દવુ the name of the mother of the demons.] A demon; a giant.

દાન-વાન, } *adj.* [See દાન a gift + વાન,
દાન-શાલી, }
દાન-રીસ, }

વાળું, શાલી, રીસ having, doing.] Making gifts; being in the habit of giving away in charity.

દાન્ય-ઈ, *s. f.* [P. *fr.* દાનિસ્તન=સ. જ્ઞા. જાનાન્તિ. to know.] Understanding; wisdom; prudence. 2. Honesty.

દાનાવ, *adj.* Knowing; wise; prudent; sensible; sagacious; clever.

દાનિશ, }
દાનિશ-મંદ, }
દાનેશ, }
દાનેશ-મંદ, } *adj.* [See દાનાંઈ+ P. મંદ=S.]

મત્, મન્તઃ, having.] Same as દાનો, દાનાવ.

દાની, *adj.* Same as દાન-વાન.

દાની, *s. f.* Same as દાન, P., A receptacle.

દાને-સરી *s. m.* [See દાન a gift+ શ્રી wealth, an honorific suffix. Cf. રાજેશ્રી, લખેશ્રી.] A great donor.

દાનો, [P. દાના.] Same as દાનાવ Wise.

Prov. દાનો દુશ્મન સારો, પણ મુરખ મિત્ર ખોટો A wise enemy is better than a foolish friend.

દાન્ત, *adj.* [S. See દમન.] Restrained. 2. Practising self-denial.

શાન્ત દાન્ત તપસ્વી જેહ, બ્રહ્મલોકને પામે તેહ.

—ગિરિધર.

સંત સાધુ મહંત સેવી, આનંદ-કંદ ગાય મુકુન્દ રે;
શાન્ત શીતળતા શરીરે, દાન્ત મહાન્ત સુચંદ રે.

—મુકુન્દ.

દાપુ, *s. n.* [S. दाप् to cause to give, caus. of दा to give.] Right; claim; title; authority; demand. 2. Money given to a Brahman on a marriage occasion.

દાખ, *s. m.* [S. दम् to restrain.] Restraint; check; oppression.

Id. દાખ રાખવો To hold in check; to keep up one's power over. દાખ મૂકવો-દેવો To frighten; to threaten. દાખ બેસાડવો To establish one's authority over.

દાખડ-દિખડ, *adv.* [+દિખડ redup. of દાખડ.] Concealed; hidden.

Id. દાખડ-દિખડ રાખવું-ચલાવવું To keep concealed.

દાખડી, Same as ડાખડી.

દાખડો, Same as ડાખડો.

દાખણ, *s. n.* A weight to press down; pressure.

દાખવું, }
દાખી રાખવું, } *v. t.* [See ડાખવું.] To

press; to compress. 2. To suppress; to conceal; to keep secret.

દાખ, Same as દાખ, ડાખ.

દામ, *s. m.* [S. दम् = Gr. Drachma a

small coin.] Money; cash. 2. Price.

Prov. દામ કરે કામ, ને બીબી કરે સદામ Money makes the mare go.

દામ, }
દામણ, } *s. n.* [S. दामन a string, a tether,

fr. दम् to restrain. See દામણ.] A tether. 2. Loose threads at the ends of garments; the skirts of garments.

બરહાપીડ દામ ગૂંતમણી, અદ્ભુત રૂપ શું તેનું.

—દયારામ.

વંકુ વેણ આજ નીતિ દામનું ન દામનું. —વલ્લભ.

દામણ, *s. f.* [See દામણ.] The left side of a ship.

દામણી, *s. f.* [See દામણ tether.] An ornament worn on the forehead by women. 2. A rope.

શીષ દૂધ સેંયા મધ્યે સિન્દુર શોભે;

દામણી મોઢેણું બાલે સુમન લોભે. —દયારામ.

દામણું, Same as દયામણું Pitiful.

દોડે દડબડ દામણી, વાળી કર મૂક રે. —ત્રેમાનંદ.

દામણું, *s. m.* [See દામણ tether.] A string; a thin rope.

દામ-તાંઈ, *s. f.* [See દામ money + S. ता + ई suffixes of abstract nouns.] The state of having riches or being rich.

કામતાંઈ કેલિ ચહે, દામતાંઈ દમે રહે,

નઅતાંઈ નામ તે શું? શમતાંઈ શામણે. —વલ્લભ.

દામની, }
દામિની, } *s. f.* [S. सा-दामिनी fr. सु good + દામણ tether.] Lightning.

દામી, *s. f.* [S. दम् to restrain.] A match; competition; equality.

કોટિ કામ તે લાગ રહ્યા અજગા,

નહિ બીજે તમારો કોઈ દામી હો. —નરભેશભ.

દામી, *adj.* [See દામ, P., money + ઈ having.] Rich.

દામર, Same as ડામર.

દામિલક, *adj.* [See દામ.] Hypocritical; deceitful.

દાય, *s. m.* [S. fr. दा to give.] A share of the ancestral property.

દા-યક, *s. m.* [S. fr. दा=P. दाद= L. do to give.] That gives, bestows, conters, yields, or renders; giving; yielding; rendering, *e. g.*, સુખ-દાયક giving a pleasure, pleasant.

અભિલાનંદ દાયક અલખેલા છેલો,

તેને હું તો સુખ દેયણી રે લોલ.—દયારામ.

દાયકો, Same as દસકો.

દાયકો, } s. m. [See દાય a share, a gift,
દાયકો, }

+P. વેહ dim.] A dowry.

ઉત્સવ આનંદ થયો, ત્યાં દાયકો બહુ કીધો.—દયારામ.

દાયકો, Same as દાઈ, દાઈએણી.

દાયકો, s. n. Property (spec, a field) given by the bride's father to the bride in marriage; a dowry.

દાયકો, s. m. [+ ભાગ.] Division of the ancestral property; a share of the ancestral property.

દાયરો, s. m. [P. દાયરો a circle fr. દાયર fr. દેર revolving, turning round.] An assemblage; a company; a group.

દાયી, Same as દા-ય-ક.

દાર, Same as દારા Wife.

કુઃખ દારક પામી દાર, પામી પોપટીનો અવતાર.

—દયારામ.

દાર, adj. [P. દાર keeper fr. દાર્તન = S. ધ્ર, ધાર, to hold, to keep, to put.] A Persian suffix showing "holder, keeper, bearer, possessor," e. g., અણી-દાર. 2. Solvent; able to pay debts. Cf. ના-દાર Insolvent.

દારકું, v. t. [See વિ-દારકું.] To tear; to break.

રથ ભગ ત્યાં કીધો બહુ, ગજ તણાં દાર્યો શીશ.

—ગિરિધર.

દારા, s. f. [S. દાર.] Wife. 2. A woman.

મને દહીનો દાણી, દારા, બહુને લે. —મણિરામ.

દારિદ્ર, s. n. [S. દારિ-દ્ર. See દરિદ્ર.] Poverty; indigence. Same as દરિદ્ર.

દાર, s. m. [P.] Spirituous or vinous liquor. 2. Medicine (in this sense it is used in the compound દવા-દાર.) 3. Gunpowder.

Prov. દાર ને દેવતા, બે બેમાં રહે નહિ Contraries cannot co-exist.

દાર, s. n. [S.] Wood.

શો રોષ રીઝ ? શુક, મંત્ર, મર્કટ, દાર, દારા, બાળ;

એ સર્વ પર-વશ, તેમ પરવશ સુકળ જગ, ગોપાળ.

—દયારામ.

દાર-ખાતું, s. n. [See દાર gunpowder+ખાતું place.] A powder magazine; powder-works.

2. Fire-works; combustibles. 3. A liquor-shop.

દાર-ગોળો, s. m. [+ ગોળો a ball.] Ammunition.

Id. દાર-ગોળો સળગવે To break out (of a war). 2. To begin (of a quarrel.)

દાર-ડિ-યો, s. m. A drunkard; a sot; a tippler.

દારણ, adj. [S.] Horrible; terrific; frightful; fearful; dreadful; shocking.

એ દારણ વનની વાટ દીસે. હશે દેવનો ત્યાં વાસ.

—પ્રેમાનંદ.

દાર-ખાત, adj. [See દાર liquor + P. ખાત playing fr. દાક્ષિત to play.] Same as દાર-ડિ-યો. A drunkard.

દાર-હળદ, s. f. [+ હળદર.] A kind of medicinal plant.

દારો, s. m. The rising of the ball into the air when struck with the bat.

દારોગો, Same as દરોગો.

દાર-ચિની, s. f. [See દાર wood + ચીન China.] Cinnamon.

દા-વ, s. m. [See ડા-વ.] A game. 2. A throw or cast. 3. The turn up (of dice). 4. The time or turn to cast or play. 5. Season; occasion; fit time. 6. The time of prevalence or power; opportunity; the day or turn. 7. The power, grasp, reach, or clutch (of one person over another). 8. A hand at cards. 9. A scheme; a measure; a device; a stratagem; a manoeuvre.

ગંધમાદનથી ગાંધવ આગ્યા, રૂડો સાધી દાવ.

—પ્રેમાનંદ.

Id. તેનો દાવ આગ્યો-ફાળ્યો It was his turn to play. તેને માથે દાવ આગ્યા He was liable to pay the penalty in a game. દાવ ખેલવે To play a game. 2. To make use of a scheme. દાવ લેવે To watch one's opportunity. દાવ માગવે To demand the penalty in a game. દાવ લેવે To take one's turn in a game. 2. To have one's revenge gratified. દાવ ફાળ્યો-સાધ્યો He was successful in his game or trick.

Prov. દાવ આવે, ત્યારે સોગડી મારવી Strike the iron, when it is hot.

દાવદી, s. f. [See દાઉદી, ગુલ-દાવરી.] The

name of a flowering plant having a sweet smell.

દામ-પેચ, *s. m.* [See દામ + પેચ] Same as દામ A scheme.

દાવા-અરજી, *s. f.* [See દાવો + અરજી.] A petition of claim in a court of law.

દાવા-ગિર, *s. m.* [P. ગીર holding, a holder, *fr.* ગિરફતન to hold=S. ગ્રહ, ગૃહ, ગૃહ to hold, to take.] A holder of a claim; a claimant.

દાવા-દાર, *s. m.* [+ P. દાર holding, a holder *fr.* દાસ્તન=S. ધૃ, ધાર, to hold.] The holder of a claim. (*Cf.* દાવા-ગિર.

દાવાગ્નિ, *s. m.* [S. *fr.* દાવ of the forest *fr.* દવ a forest+અગ્નિ fire.] A forest-conflagration; a forest on fire.

દાવાદળ, *s. m.* [See દળ-વા-દળ.] A tempest; a storm.

દાવા-દળ, *s. m.* [S. દા to give, See દાન + વા-દળ a cloud.] Many and varied demands (made unceasingly or of a sudden).

દાવાનળ, *s. m.* [S. દાવાનલ *fr.* દાવ of the forest *fr.* દવ a forest + અનલ fire.] A forest on fire; a burning forest. (*Cf.* દાવાગ્નિ.

દાવું, *v. t.* [See દામ-વ-વું.] To get a cow, &c., covered.

દાવો, *s. m.* [Ar. દમવા] A claim; a right; a title.

અવર સુધારસ સુખનો સાગર આજ પીઓ ને પાઓ;
રસિક રાય છે, દયાના પ્રીતમ, માટે મારો દાવો.

—દયારામ.

2. A demand; a pretension; asking what is due. 3. A lawsuit. 4. A quarrel; a dispute.

કામની, માટે તુને કહું કરગરી, દેવના દેવશું મેલ દાવા.

—સામળબટ.

Id. દાવો કરવો To lay claim to. દાવો કરવો-માંડવો To file a suit in a civil court. દાવો ચાલવો To be proceeding. દાવો ચલાવવો To proceed against in a civil court.

દાસ, *s. m.* [S.] A servant; a menial. 2. A slave. 3. *s. f.* [See દાસ્ય, દાસ-તા.] Slavery; service.

ધરે સુખી છે તેહ તણા, ઈશ્વરની કરે દાસ.—મુકુન્દ.

દાસ-તાણુ, *s. n.*

દાસ-તા, *s. f.*

દાસ-ત્વ, *s. n.*

Slavery.

} Service; servitude. 2.

જેને દિલ દાસ-તાણુ ઉપન્યું એક, બ્રહ્મને લાગ્યા રે.

—ભોબેભગત.

દાસા-નુદાસ, *s. m.* [S. *fr.* + અનુ after, inferior, + દાસ.] A follower of a follower; a servant of servants; a very humble servant.

દાસી, *s. f.* maidservant; a hand-maid. 2. A female slave.

દાસી-પુત્ર, *s. m.* [See દાસી+પુત્ર.] The son of a female slave. 2. A bastard.

દાસ્તાન, *s. f.* [P.] A narrative; a tale; a story; an account or description.

દાસ્તાન, *s. f. n.* [P. દાસ્તન=S. ધૃ, ધાર, to keep.] Hoarding; storing; laying up. 2. A store; grain laid up. 3. A granary.

દાસ્ય, Same as દાસ-ત્વ.

દાહ, *s. m.* [S. *fr.* દહ to burn.] Burning, combustion. 2. Great heat. 3. Excessive hunger.

દાહ-દ, *adj.* That which burns.

દાહ-કંતા, *s. f.* The burning power.

દાહ-ડો, Same as દહા-ડો.

દાહ્ય, *adj.* That which should be burnt; combustible; inflammable.

દાળ, *s. f.* [S. દલ a leaf. Or S. દહ to crush.] Split pulse.

Id. દાળ પરણાવવી To increase the quantity of a preparation of pulse by adding a larger quantity of water than usual. દાળમાં કંઈ કાળું છે There is an evil intention lurking in his mind. દાળમાં નાખવી Lit. To put into a preparation of pulse. 2. To keep a side and not to make a proper use of.

Prov. દાળ બગડી તેનો વરો બગડ્યો, ને બૈરી બગડી તેનો ભવ બગડ્યો The success of a dinner-party depends upon good food, while that of one's life upon a good wife.

દાળિ-યા, *s. m. pl.* Fried pulse.

દિયેર,

દિયર,

s. m. [Dh. Des. દેયરો, દિયરો, *fr.*

S. દેવ, દેવર.] The husband's younger brother.

Prov. દિયેર ઉપર શું દીકરી નણી છે ? Each one for himself: Self-reliance is the salt of life: God never sends mouths, but He sends meat.

દિક્, Same as દિશા.

દિક્ષા, *s. f.* [Ar.] Suspicion; misgiving; a scruple in the mind.

દિકરી, Same as દીકરી.

દિકરો, A son.

દિકામાલી, *s. f.* A medicinal drug.

દિગંત, *s. m.* [See દિક્ + અંત.] The end or the boundary of vision; the sensible horizon.

દિગંતર, *s. n.* [*S. fr.* + અંતર interval.] The interval between the directions.

દિગંતર, *s. n.* [*S. fr.* + અન્તર another.] Another direction; different directions.

દિગંત-રેખા, *s. f.* [રેખા.] The horizon.

દિગ-પાળ, *s. m.* [*S.* દિક્-પાલ/*fr.* દિક્+પાળ+વું.] A regent of a quarter of the universe; a god who protects a cardinal point of the universe.

દિગ-મૂઠ, *adj.* [+મૂઠ.] Astonished; wonder-struck.

દિગંબર, *adj.* [- અંબર a garment.] Clad with space, naked. 2. Houseless. 3. *s. m.* An ascetic. 4. A sect of the Jains.

દિગંબરી, *adj.* Pertaining to the દિગંબર sect among the Jains.

દિગર, *adj.* [*P.* દિગ્ another.] Another; other; additional. 2. *adv.* Further; besides. 3. In the next place.

દિગ્ગજ, *s. m.* [See દિક્ + ગજ elephant.] An elephant believed to be the supporter of the earth at one of the cardinal points. 2. A huge unwieldy person.

દિગ્દર્શન, *s. n.* [*S. fr.* + દર્શન.] Showing the direction. 2. A hint.

દિગ્વિજય, *s. m.* [+વિજય.] A conquest of countries in all directions. 2. A great victory.

દિગ્વિજયી, *s. m.* A mighty conqueror.

દિત-વાર, *s. m.* [See આદિત્ય the sun + વાર a day.] Sunday.

દિદાર, *s. m.* } [*P. fr.* દીદન=S. દ્રશ્ to see.]
દિદારી, *s. f.* }

The face; the countenance. 2. Sight; an interview; a meeting. 3. A stale condition.

દેખાડી છો દિદારી રે, ગુરુજી મારા ધરમાં.—ખીરો.

દિધ, Used in poetry for દિધું.

દિધ-વાન, *adj.* [+ વર્ણ, વાન, colour.] Resembling what has been given; of the same nature as what has been given or done.

Id. દિધવાન કળ A result of the same kind as what has been given or done. દિધ-વાન વેર A long-standing enmity; an inveterate enmity.

દિન, Same as દીન Religion.

દિન, *s. m.* [*S.*] A day.

દિન-કર, *s. m.* [+*S.* કર, કર-વું, to do.] The sun.

દિન-મણિ, *s. m.* [*S. fr.* મણિ a jewel.] The luminary of the day; the sun.

દિન-માન, *s. n. m.* [+ માન, માપ.] The measure or length of a day.

Id. એનો દિનમાન ઘેર નથી His stars are against him.

દિનાન્ત, *s. m.* [+અન્ત end.] The close of the day; the evening.

દિનાર, *s. m.* [*P.* દિનાર a coin.] A persian coin.

દિનેશ, *s. m.* [*S. fr.* દિન a day+ઈશ lord.] The lord of the day; the sun.

દિપ-ડું, *s. n.* A small દિપ-ડો.

દિપ-ડો, *s. m.* [*Dh. Des.* દાખા/*fr.* *S.* દાખિન.] A panther. 2. A tiger.

દિપ-વું, *v. i.* [*S.* દીપ્ to shine.] To be dazzled. 2. To shine; to glitter; to glisten. 3. To appear splendid, eminent, or conspicuous.

દિપા-વ-ડું, *adj.* Elegant; beautiful; good-looking.

દિપા-ચો, *s. m.* [*P.* દાખા silk + ચહ dim. suffix=the preface, since silk was used instead of paper, and the preface was generally written in an ornamental style and adorned with gilding or other decorations.] A preface; an exordium; an introduction; a preamble.

દમાખ, *s. m. f. n.* [See દમાક.] Haughtiness.

દિમાખ, Same as દમાક, દમાખ.

દિમેદી, *s. f.* [*P.* દમયાતો/*fr.* દમિયાત, Damietta, a place in Egypt.] A kind of fine cloth with flowers in woven; dimity.

द्वितीय, } Same as द्वितीय.
द्वितीय-यो, }

द्वितीय-वृद्ध, *s. n.* [+S. वृत्ति way of living *fr.* वृत् to be=L. *verto* to turn.] Concubinage with a husband's younger brother; a levirate connexion.

द्वितीय, *s. m.* A wife's brother; a brother-in-law.

दिल, *s. n.* [P. दिल the heart.] The heart; the mind; the soul. 2. Wish; desire; inclination; intention. 3. Resolution. 4. Love. 5. The body.

Id. दिल उड़ी नहुं-उड़ी नहुं To have no mind for; to lose regard for. दिल उतारी नाभुं To withdraw one's affection from. दिल थोड़ुं-बाधुं To have one's mind or heart fixed on. दिल दगाड़ुं To mind; to attend to. अंक दिल यहुं To be unanimous. दिल दस्तुं To be calm at heart; to be contented; to be satisfied; to be pleased at heart. दिलना हरियाव Large hearted; patient; forgiving. दिल आपुं To give out or express one's feelings or secrets. दिल अचुं यहुं To be disappointed. दिल दावुं To be stout 2. To attend to. दिल यहुं To have a mind to; to be inclined for. 2. To have a wish for; to desire. दिल बाधे यहुं To feel dull. 2. To have the premonitory symptoms of fever. 3. To have fever on. दिल बराहुं To have a fever on. 2. To be moved (of the feelings). दिल लेहुं To be stout. 2. To interest oneself in. दिले बराहुं To put on flesh; to grow stout. साद दिलना Honest. 2. Outspoken. दिल-दिलमां दाउहुं To feel pity for.

दिल-गार, *adj.* [+P. गार doing *fr.* कर्दन to do=S. कर doing *fr.* कृ कर-हुं, to do.] Affectionate; loving.

दिल-गारी *s. f.* Affection; love.

दिल-गिर, *adj.* [+ P. गिर taking *fr.* गारकृतन =S. गृम्, गम्, ग्रह्, to take.] Sorrowful; sorry; sad; melancholy.

दिल-गिरी, *s. f.* Sorrow; sadness; melancholy.

दिल-यमन, *adj.* [See दिल+यमन.] Pleasing or interesting to the mind. 2. Engaging; agreeable.

दिल-दार, *adj.* [+ दार having.] Hearty; beloved. 2. Generous; liberal; large-minded. 3. *s. m.* A lover; a paramour; a gallant. 4. A friend. 5. *s. f.* A sweetheart.

दिल-दारी, *s. f.* Love. 2. Friendship. 3. Generosity; liberality; large-mindedness.

दिल-पसंद, *adj.* [+पसंद.] Liked or chosen; pleasing to the heart.

दिल-भर, *adj.* [+P. भर charming *fr.* बुर्दन to charm, to carry, *fr.* S. वह to carry.] Heart-ravishing. 2. Same as दिल-दार.

दिल-भरी, *s. f.* Pleasing raptures; the greatest pleasure.

दिल-सोख, *s. f.* [P.=feeling *fr.* दिल the heart सोखी *fr.* सोखन to burn *fr.* S. शुष् शोष् to become dry.] Ardour; earnestness.

दिल-वर, *adj.* [P. *fr.* दिल the heart, courage+आवुर्दन to bring.] Bold; brave; intrepid. 2. Having a generous heart; noble-minded.

दिल-वरी, *s. f.* Bravery; courage; boldness; intrepidity. 2. Generosity.

दिल-सो, *s. m.* [P. दिलसा *fr.* दिल the heart +आसादेदन=S. आ-आसा to rest, to compose, *fr.* आ up to +आस् to breathe.] Encouragement; assurance. 2. Comfort; consolation.

Id. दिल-सो आपवे To console. दिल-सो-म-जवे-लेवे To obtain consolation.

दिल-जन, *adj.* [+P. जन life *fr.* S. जन to be born.] Cordial; intimate hearty.

दिल-जन-थी, *adj.* Heartily; sincerely; cordially; eagerly.

दिवट, Same as दिवट.

दिवटि-यु, *s. m.* A hook to hold the wick in a lamp.

दिव-डुं, *s. m.* [See दीवे+डुं dim.] A kind of thick small cake with a pit in the middle, resembling an eathern lamp.

दिव-डो, *s. m.* A lamp made of wheat-flour.

दिवस, *s. m.* [S. *fr.* दिव् to shine.] A day.

Id. दिवस कटवा-गणवा To pass one's days; to pass away one's time 2. To pass one's time with difficulty. 3. To tarry; to postpone. नम तेम करी दिवस कटवा-गणवा To pass one's time with difficulty. दिवस नवा To pass in

anxiety (of one's days). દોહેલા દિવસ Days of difficulty or distress. સારો દિવસ An auspicious day in a family. માઠો-ખોટો દિવસ An evil day in a family. સડિન દિવસ A time of difficulty. ચઢતો દિવસ A time of prosperity. પડતીના દિવસ A time of decline or adversity. દિવસ ફરવો To be changed (of days, time, circumstances). દિવસ રહેવા To be in the family way; to be pregnant. આખો દિવસ At all times in the day; the whole day long. 2. Always. મેં દશ દિવસે ભર્યા છે I have served for ten days. દિવસ પાણી Funeral rites; obsequies. દિવસ ગણવા Lit. To count the days. 2. To be anxious about the expiration of (life, a period). દિવસ ધેર છે The time is favourable. દિવસ ધેર નથી The time is not favourable.

Prov. દિવસ દિવસનું કામ કરે છે Time and tide wait for nobody.

દિવસ-વિકાસી, *adj.* [S. *fr.* + વિકાસ-નું.] Opening by day (of a flower).

દિવા, *adv.* [S.] By day; during the day. દિવા મેથુન કરે તો, દંપતી નરક પળાય. —ગિરિધર.

દિવા-કર, *s. m.* [S. *fr.* દિવા by day *fr.* દિવ to shine + કર, કર-નું, to do.] The sun. 2. The sunflower. 3. A crow.

દિવા-દાંડી, *s. f.* [See દીવો + દાંડી.] A light-house.

દિવાન, *s. m.* [Ar. દીવાન a royal court.] The prime minister; the chief revenue officer of a state.

દિવાન-ખાનું, *s. m.* [+ ખાનું.] A royal hall; a court of audience or of justice; a council chamber. 2. A saloon; a reception-hall; a drawing-room.

દિવાન-ગિરી, *s. f.* [+P. ગિરફતન=S. ગુમ, પ્રહ, to hold.] The office, duty, or dignity of a દિવાન.

દિવાના-પણું, *s. n.* [See દિવાનું + (Guj.) પણું.] Madness; insanity.

દિવાની, *adj.* [See દિવાન.] Civil; not criminal. 2. *s. f.* Proceedings in a civil court; a civil suit.

Id દિવાની કરવી-મંડવી To institute proceedings in a civil court.

Prov. દિવાનીમાં જરૂં, ને દિવાના બનવું Fools

resort to law-courts; Far from court, far from care.

દિવાનું, *adj.* [P. *fr.* દોવ a demon *fr.* S. દેવ a god *fr.* દિવ to shine + P. અનેહ like.] Mad; insane. 2. Foolish; silly. 3. Wild; violent.

દિવા-બત્તી, *s. f.* [See દીવો + બત્તી.] A general term for lamps and lights.

દિવા-રાત, [S. દિવા by day + રાત, રાત્રિ, night.] Same as રાત-દિવસ Day and night. ત્યાં જવ જંતુ, વૃક્ષિક, કાકોલ, આદિક દિવા-રાત જ.

—પ્રેમાનંદ.

દિવાલ, *s. f.* [P. દીવાર a wall.] A wall. 2. A horse.

દિવાલ-ગિરી, *s. f.* [Ar. દિવાર a wall *fr.* ગીર that which holds *fr.* ગિરફતન = S. ગુમ પ્રહ, to take, to hold.] A hook or hold in a wall for a lamp, &c. 2. A wall-lamp.

દિવા-વખત, *s. m.* [+ વખત.] The time for lighting lamps; the evening time; nightfall.

દિવા-સળી, *s. f.* [+ સળી.] A match; a lucifer match.

Id. દિવા-સળી મૂકવી To set fire to.

દિવાસો, *s. m.* [See દીવો + અમાવાસ્યા] The Hindu holiday on the 30th day of આષાઢ (July-August).

દિવાળી, *s. f.* [See દીવો + આવલી a line.] A day of lights and illumination. 2. The last day of the Hindu year; the 30th day of આશ્વિન (Oct. Nov.) 3. The last day of any year.

Id. દિવાળીના દહાડા Days of joy & festivity.

Prov. દિવાળીને દિહડે ઘેસ કાણ ખાય? Who would be of a sad heart at a time of general festivity? દિવાળી તે સોની, ને દસેરા વઢુની There are general and special holidays.

દિવાળું, Same as દેવા-નું.

દિવેટ, *s. f.* [See દીવો + S. વાત, બત્તી, a wick.] A wick.

દિવેટી, See દિમેટી.

દિવેલ *s. n.* [See દીવો + તેલ.] Oil used in lamps. 2. Castor oil.

Id. એનામાં દિવેલ નથી There is no spirit left in him.

Prov. ખાતર ઉપર દિવેલ To throw the helve after the head of the hatchet. સી મણ દિવેલે અંધારે It is dark under the lamp. દિવેલે દેવાળું નહિ આવે An insignificant item of expenditure; Necessaries must be had at any cost.

દિવેલી, *s. f.* Castor oil seed.

દિવેલા, *s. m.* A castor oil plant.

દિવ્ય, *adj.* [*S. fr.* દિવ્ to shine.] Divine; celestial. 2. Supernatural. 3. Beautiful; charming; splendid.

દિવ્ય-ચક્ષુ, *s. n.* [*S. fr.* + ચક્ષુ the eye.] A prophetic or supernatural vision; the faculty of seeing what is invisible to the ordinary eye. 2. *adj.* One possessing supernatural vision.

દિવ્ય-જ્ઞાન, *s. n.* [*S. fr.* + જ્ઞાન.] Supernatural knowledge.

દિવ્યાંબના, }
દિવ્ય નારી, } *s. f.* [*S. fr.* + અંગના, નારી, સ્ત્રી,
દિવ્ય સ્ત્રી, } a woman.] A divine woman; a nymph; an

Apsara (અપ્સરા).

દિવ્યામ્બર, *s. n.* [+ અમ્બર a garment.] A celestial garment; a very rich garment.

દિશ, }
દિશા, } *s. f.* [*S. fr.* દિશ્ to show.] A direction; in space. 2. A side; a part.

Id. દિશાએ જવું To go to stool. દિશા બાંધવી To charm the regions of the sky by magic spells; to blind the neighbourhood by magic.

દિશા-વિજય, Same as દિગ્વિજય (Conquest of countries in all directions).

દિશા-વિજય કરી આવો વહેલા, ત્યાર પછી કહું પેર.

—ગિરિધર.

દિસ-તું, *adj.* [See દિસ-તું.] Visible; perceptible obvious; apparent.

Id. દિસતું રહ્યું “Glad that it has disappeared” (said of a hated thing or person for euphemy). દિસતું કરવું To hide; to conceal. 2. To give up.

દિસ-તું, *v. i.* [*S. fr.* દિશ્ to show.] To appear; to be in sight; to be visible. 2. To seem (the opposite of “to be in reality”). 3. To

look; to have a particular appearance. 4. To be clear, plain, evident.

દી, Same as દિવસ A day.

Id.-નો દી હકયો-ફરી ગયો One's fortune has fallen. દી વજ્યો One's fortune has risen.

દીકરી, *s. f.* [See દીકરો.] A daughter. 2. A girl (in endearment).

Id. તારી દીકરીએ દીવો ન રહેશે Lit. Let there be no lamp lighted even in the house of your daughter: May you be eternally damned (an expression of imprecation).

Prov. દીકરી ને ગાય, દોરે ત્યાં વય The weak man will always have someone to tyrannize over him. દીકરી સાસરે રોબે Everything in its right place. દીકરીને ગળ, ને વટુને શિખામણ An indirect mode of scolding.

દીકરો, *s. m.* [Hem. Des. દહમ=સ. કિશુ a child, *fr.* S. દુહિતૃ, દુહિતર, daughter. Or S. દામક a son. (*fr.* દાસો, દાકરો.)] A son.

Prov. દીકરા, મોટો થા, પરણવું થું Holding out a false promise. દીકરો એક, ને દેશવર ઘણા One man has to bear all the care of the whole family. દીકરો થઈ ને ખવાય, બાપ થઈ ને ખવાય નહિ You can secure your object by humility, but not by arrogance; The more humble the more noble. દીકરો રળે ચાર પહોર, ને રૂપિયો રળે બાર પહોર Time and tide wait for no one.

દીક્ષા, *s. f.* [*S. fr.* દીક્ષ્ to prepare oneself for a sacred rite.] Advice; precept; monition; counsel. 2. Initiation; sacrificing; offering oblations. 2. Worshipping. 3. Engaging in a course of austerities. 4. Certain ceremonies preliminary to a sacrifice. 5. Receiving the initiatory *mantra*.

દીક્ષિત, *adj.* Initiated. 2. Engaged in a course of austerities or ceremonies. 3. *s. m.* The conductor of a sacrifice. 4. A sect among the Brāhmanas.

દીઠ, *adv.* [See દીકું.] Severally; *per*; for; each; at.

Id. માથા દીઠ *Per caput*; a head.

દીકું, *v. t.* [Dh. Des. દિઠ્ *fr.* S. દિઠ shown; or દટ seen. See દેખ-તું.] Past tense of દેખ-તું. To see.

Prov. દીકાનું ઝેર Who knows nothing doubts nothing. દીકું ન દીકું થાય છે? An eye-witness is reliable. આંખનું ખમાય, પણ દીકું ન ખમાય Out of sight, out of mind.

દી.ધ, (Used in poetry) Same as દીધું.

દી.ધું, Past tense of દે.ધું To give.

દીન, *adj.* [S./r. દી to perish.] Poor; indigent. 2. Distressed; afflicted, miserable; wretched. 3. Sorry; sad.

દીન, *s.f.* [Ar.] The Muhammadan Faith. 2. The war-cry of the Muhammadans. 3. Faith; religion.

મુઘલા કાજ મરમ ના પાવે, હક બિના મત હારી હે;
દોઢ દીન પર સમ્યા સાહેબ, નામ ધની પરવારી હે.

—નિરાંતભક્ત.

4. *s.n.* A riot raised by the Muhammadans in the name of religion.

Id. દીન ઉઠવું—બળવું To rise (of a riot by the Muhammadans in the name of religion).
દીન પોકારવું To raise a riot.

દીન.તા, *s.f.*

દીન.તા.ઈ, *s.f.*

દીન.ત્વ. *s.n.*

[See દીન S. + poor, તા. ત્વ, suffixes of abstract nouns.] Poverty. 2. Distress. 3. Wretchedness. 4. Sorrow.

દીન-દયાળ, *adj.* [See દીન poor + દયાળ merciful.] Compassionate to the afflicted and indigent.

દીન-દાર, *adj.* [See દીન faith+દાર having.] Religious; devout; pious; virtuous.

દીન-દારી, *s.f.* Devoutness; piety.

દીન-બંધુ, *s.m.* [See દીન poor + બંધુ.] A friend of the poor.

દીન-વત્સલ, *adj.* [+ વત્સલ.] Kind to the poor.

દીના-નાથ, *s.m.* [See દીન poor+નાથ lord.] A protector and reliever of the wretched or miserable.

દીનાર, *s.n.* [P.] A copper coin.

દીપ, } *s.m.* [S. દીપ *fr.* દીપ to shine.]

દીપક, }

A lamp; a lampstand; a light. 2. Kindling; inflaming. 3. A mode in music (Same as દીપ કલ્યાણ).

દીપ, Same as દિપ An elephant.

ગજદાન ગરીબે લીધો, વસુ દેને વિક્રય કીધો;
એક માલવદેશ અધીપ, તેણે લીધો વેચાતો દીપ.

—દયારામ.

દીપ કલ્યાણ, *s.m.* [+ કલ્યાણ a mode in music.] A mode in music generally sung in the evening.

દીપકું, Same as દિપકું.

દીપ-માળ, *s.f.* [See દીપ + માળ.] A stone-pillar in front of a temple intended to support lamps on festive occasions.

દીપ.ધું, } Classical form of દિપ.ધું.

દીપા.ધું, }

દીપ.વ.ધું, } *r. t.* To make bright. 2.

દીપા.વ.ધું, }

To dazzle. 2. To make illustrious.

દીપા.વ.ધું, Same as દીપા.વ.ધું.

દીપિકા, *s.f.* [See દીપ.] A lampstand. 2. A small lamp.

પ્રગટ કીચી છે દૈતિક દીપિકા રે,

સા કો દીસતાં આકરમાળ (ઘેટો દ્વાર કેસનો)

—દયારામ.

દીપોચ્છવ, *s.m.*

દીપોત્સવી, *s.f.*

[+ચોચ્છવ.] A festivity with illumination.

દીપ્ત, *adj.* Kindled. 2. Blazing; glowing; luminous.

દીપ્તિ, *s.f.* Light; brilliancy; illumination.

દીપ્તો, *s.m.* Sudden suffocation; a sudden shock.

Id. દીપ્તો ચટી આવવો—ચટવો To suffer from sudden suffocation.

દીર્ઘ, *adj.* [S.] Long in time or space. 2. Long (of a vowel in Grammar).

દીર્ઘ-દર્શી, *adj.* [S. *fr.* + દર્શન seeing *fr.* દર્શ, to see.] Far-sighted; far-seeing. 2. Wise; prudent; sagacious.

દીર્ઘ-દૃષ્ટિ, *s.f.* [+ દૃષ્ટિ.] Long sight; foresight. 2. *adj.* Same as દીર્ઘ-દર્શી.

દીર્ઘ-વર્તુળ, *adj.* [+વર્તુળ.] An ellipse.

દીર્ઘાયુ, *adj.* [+ આયુષ્ય.] Long-lived. (Used in giving a blessing to a younger person.)

દીલ, Same as દિલ.

દીવ.ડો, Same as દીવો.

દીવી, s. f. [See દીપ, દીપિકા.] A lamp-stand.

દીવેટિ-યો, s. m. [See દિવેટ.] A torch-bearer.

અડનાળીસ અગ્નિનાં રૂપ છે, થયા દીવેટિયા સૌ ત્યાંય.

— ગિરિધારી.

દીવે, s. m. [See દીપ.] A lamp; a light.
2. The pride of the family.

Id. દીવો હોલવાઈ ગયા A man has died.
દીવો કરવો-સળાવવો To light a lamp. દીવો ઘેર કરવો-રાખો કરવો-રાજ કરવો-વડો કરવો To extinguish a lamp. દીવો જેવું Clear. 2. Clear of mistakes; free from mistakes. 3. Bright-looking; fine. દીવાની જ્યાંત જેવું Pointed (of the nose). દીવો ઉઠવો To be the brightest man. દીવો ન રહેવો To be extinguished (of a family.)

Prov. દીવામાં દિવેલ હોય, ત્યાં દબી બજે One can work only to the best of one's abilities.

Prov. દીવા પાછળ અંધારે No rose without a thorn.

દીસ, Same as દીવસ.

દીસ-વું, Same as દીસ-વું.

દુંડી, s. f. [S. તુદ a protuberant belly.] The navel.

દુંડો, s. m. An abnormally large navel; a projecting navel.

દુંડિ-યો, s. m. [See ડુંડિ-યો. Cf. Mar. દવંડો.] A town-crier.

દુંડી, Same as ડુંડી, 1. 3.

દુંડું, Same as દુંડું.

દુંદ, s. f. [Dh. Des. તુંદ, also Hem. Des. તુંદ=S. હદમ the belly, Jr. S. તુદ the belly.] a pot-belly; a distended paunch.

દુંદાળું, adj. [+વાળું having.] Having a pot-belly.

દુઃ, [S.] A prefix showing "bad, hard or difficult to do."

દુઃખ, s. m. [S.] Pain; sorrow; affliction unhappiness; grief; vexation. 2. Sickness; ailment; disease. 3. Difficulty; trouble.

Prov. દુઃખ વિના સુખ નહિ, ને કષ્ટ વિના ફળ નહિ No gains without pains. દુઃખ તેને વેણે He jests at scars that never felt a wound.

Id. માથે દુઃખનાં ઝાડ ઉગવાં To be over-

powered by misfortunes. દુઃખનું વાદળ A number of misfortunes suddenly gathering.

Prov. દુઃખ પર ડામ, ને પડયા પર પાટું Misfortunes seldom come single: When sorrows come, they come not single. દુઃખને અંતે સુખ Cloudy mornings often bring clear evening. દુઃખનું ઓસર દહાડા Time heals: Patience is the best remedy for grief: Sorrow's best antidote is employment. દુઃખ કાઠને પૂજીને આવડું નથી Adversity flattereth no man. દુઃખ એટલું સુખ Past labour is present delight. દુઃખનો બેલી રામ God is everybody's best friend in sorrow. સુખે સાંભરે સોની, ને દુઃખે સાંભરે રામ Men forget God in prosperity, and remember Him only in adversity.

દુઃખ-દ, દુઃખ-દાયક, } adj. [+S. દ to give, દાયક.]

Giving or causing sorrow.

દુઃસહ, adj. [S. Jr. દુઃ bad, hard+સહેવું.]

Difficult to bear; unbearable.

દુઃખિ-ત, દુઃખી, } adj. Distressed; miserable; unhappy.

દુ, adj. [Dh. Des. દુહઓ Jr. S. દિત્તી : second Jr. દિ two.] Multiplied by two (used in the Multiplication Table).

દુઆ, Same as દુવા.

દુઃઓ, s. m. [S. દિ.] Two (in cards); the deuce. 2. Two (in dice).

દુકાન, s. f. [Ar. દુકાન.] A shop.

દુકાન-દાર, [+ P. દાર holding.] A shop-keeper.

દુકાનદારી, s. f. The profession of a shop-keeper.

દુઃકાની, s. f. [Eng. Tico=L. duo=S. દિ + Eng. Coin.] Two pies.

દુઃકાની, s. f. [S. દિ two + કાન.] A piece of cloth tied round the head so as to cover the two ears. Cf. બોકાની.

દુઃકાળ, s. m. } [S.] દુઃકાલ Jr. દુઃ bad+કાલ
દુઃકાળી, s. f. }

time.] A famine; a dearth. 2. Want; lack; scarcity; deficiency.

Id. દુકાળ પડયા છે There is a famine.

Prov. દુકાળ ને વળી અધિક માસ=દુકાળમાં તેરમે

મહીનો Misfortunes seldom come single.

ફક્ત, *s.m.* [S. ફક્ત.] Very fine silk cloth.

ફખ, } Same as ફખ Pain.
ફખ-કું, }

Id. ફખ વેકું-સહેવું To bear a misfortune patiently. ફખે પાપે With great difficulty.

ફખ-ભૂં, *s. n. pl.* [See ફખ-કું.] A form of benedictory ceremony.

Id. ફખભૂં લેવાં To remove pain. 2. To perform a benedictory ceremony.

ફખ-ભૂં, *s. n.* [See ફખ.] Pain. 2. The throes or pangs of child-birth; travail.

ફખ-દ, }
ફખ-દાઈ, } *adj.* [+ S. દા to give. See
ફખ-દાઈ. }
ફખ-દા-ય-ક, }

દ, દાઈ, દા-યી, દા-ય-ક.] That gives pain; painful; sorrowful grievous; vexatious.

ફખ-વડું, *s. n.* } [+વત્તિ state.] A state of
ફખ-વડે, *s. m.* }

Id. ફખવટે જવું To pay a visit of condolence.

ફખ-વ-વું, Same as ફખા-વ-વું.

ફખ-વું, *v. i.* To ache; to pain.

Prov. ફખે પેટ, ને કુટે માથું The best treatment is to remove the cause of the disease: One doth the blame, another bears the shame.

ફખા-રિ, *s. m.* [S. ફર. + અરિ.] An enemy or destroyer of pain.

અચૂના મહા યોગ ન્દયો ફખારિ,
મહા મુક્તિકારી ધર્મો ધ્યાન ધારી. —પ્રેમાનંદ.

ફખા-વ, *s. m.* Ailment; pain.

ફખા-વ-વું, *v. t.* To give pain to; to hurt.

ફખા-વું, *v. i.* To be pained; to be hurt.

ફખા-વે, Same as ફખા-વ.

ફખિ-યાઈ, }
ફખિ-યું, } Same as ફખિ-ત.
ફખી, }

ફગ-ફગી, *s. f.* [Imit.] An ornament worn round the neck.

ચૈદ રત્નમાળા મધ્યે એક ફગફગી,
મધ્યે યોતી લળકે યોતીનાથ રે. —પ્રેમાનંદ.

ફગન, }
ફગણ, } *s. f.* [S. ફિ two+ગણ-યું.] Quick-

ness in singing, or in playing on a musical instrument.

ફગ્ધ, Sk. form of ફધ, ફધ, Milk.

ફગ્ધા, *s. f.* [S. સં-દિગ્ધ doubtful fr. સમ to-gether+દિહ to besmear; સં being omitted in Guj. Or ફગ્ધી+તા suffix.] Hesitation; wavering of the mind. 2. Uncertainty; suspense.

Prov. ફગ્ધામાં હોતુ ગયે, ન મિલે રામ, ને ન મિલી માયા By hesitation one loses both.

ફગ્ધ-વું, *v. t.* [See ફગ્ધ.] To yield milk. 2. To yield a juice. 3. To yield an income.

Id. બેંસ ફગ્ધે છે A she-buffalo gives milk. એને ઘેર બે ગામ ફગ્ધે છે He has an income of two villages. ફગ્ધી ગાય Lit. A cow yielding milk. 2. A source of profit or benefit.

ફગ્ધ-વું, *v. i.* [Dh. Des. ફગાય fr. S. ફગાતમ દુગતમ, to be wretched; also Hem. Des. ફગાય = S. વ્યસનમ a trouble, a difficulty; fr. S. ફગ, દુમ, ill + યા-તમ gone fr. યા to go.] To exude (of pus, &c., from a wound); to suppurate.

Id. હરરા ફગ્ધે છે The piles are bleeding.

ફગ્ધું, *adj.* [S. દ્વિ-તીય second fr. દિ two. Cf. જુદું, જુદું, બીજું.] Another; different.

ફગ્ધ-જી, *s. f.* [See ફગ્ધ-વું.] A cow, &c., that yields milk; a milch cow.

ફગ્ધ-જી, } *adj.* Yielding milk.
ફગ્ધ-તું, }

Prov. ફગ્ધતો ડોખાની પાટુ પછી ક્યાંથી? Who would not like to secure a great gain at a reasonable cost? Better fast with good men than feast with bad.

ફગ્ધ-વું, Same as ફગ્ધ-વું.

ફગ્ધા-જી, *s. n.* The state of a cow, &c., yielding milk.

ફગ્ધા-વું *v. i.* [S. દહ-ન burning fr. દહ, દાહ-વું, to burn.] To be burnt or scorched in cooking. 2. To bear malice.

ફગ્ધો, *s. m.* State of being burnt or scorched in cooking. 2. The smell as of food being burnt or scorched in cooking.

ફગ્ધ, *s. f.* [See ફગ્ધ.] A big paunch. 2. A naked trunk or stem of a tree.

ફગ્ધા-જો, *s. m.* [+Guj. વાળો = S. વાળ, વળ, suffix showing "having, possessing."] A man having a big belly.

દુડેડા, s.m. A certain number of printed sheets of paper made into a roll or bundle.

દુડ-ડા, s. m. pl. [See દોડ-ડું to run & દુ intens.] Small shoes.

દુધ-પાક, s. m. [દુધ milk + પાક.] A preparation of milk, rice, spices, &c.; rice-pudding.

દુધ-પાણી, s. n. [+ પાણી.] An emulsion of oil and salts having the appearance of milk.

દુધ-ભાઈ, s.m. [+ ભાઈ.] A foster-brother.

દુધ-વાળો, s. m. [+ વાળું. having.] A milkman; a milk-seller.

દુધાળ, adj. [S. આલ suffix showing "having."] Milch; lactary. 2. Yielding a large quantity of milk.

દુધિયા, adj. m. pl. (The teeth of an infant) Grown white it still requires sucking. 2. Having a milk-white colour.

દુધિયું, Same as દુધાળ.

દુધિયું, s. n. } [Dh. Des. દુધિયું=S. તુમ્બુ
દુધી, s. f. } a gourd; also Hem. Des. દુધિયું = S. તુમ્બી a gourd.] A white pumpkin; a white gourd.

દુધી-પાક, s. m. [+ પાક.] A medicinal preparation of white pumpkin; with sugar.

દુધેલ, Same as દુધાળ.

દુધેલી, s. f. A preparation of the juice of sugar-cane with milk. 2. A kind of creeper.

દુનિયા, s. f. [P.] The world; the universe; the creation. 2. The earth; the terrestrial world 3. Mankind. 4. The people.

Id. દુનિયા પાર કરવું Lit. To send beyond the limits of this world. 2. To kill. 3. To banish from a country. દુનિયા પારવું Super-human. 2. Extraordinary. દુનિયામાંથી જવું To throw off all restraint of public opinion; to lead a dissolute life. 2. To become impotent. 3. To become unfit for carrying on any worldly affair.

Prov. દુનિયા દોરતી છે The world is fickle. દુનિયા કોઈથી જીતી નથી None can conquer the people: One must follow the people: *Vox populi, vox Dei*, દુનિયા દેખે

તેવું બોલે People say what they see: People are carried away by appearances.

દુનિયા-દાર, adj. [+ દાર P. having.] Wordly; worldly-minded.

દુનિયા-દારી, s. f. Worldly business or concerns; ordinary affairs of the world; worldliness.

દુન્દુભિ, s. m. f. [S. Imit.] A large kettle-drum.

દુ-પટ, adj. [ઢ. દિ two+ પટ cloth, a fold.] Two-fold; double; twice the number or space.

દુ-પટ્ટો, s. m. A sheet or cloth of two breadths or two lengths worn over the shoulders.

દુ-પટ, Same as દુ-પટ.

દુ-બળું, adj. [Hem. Des. દુબલું *jr.* S. દુર્બલું *jr.* દુર્, દુર્, દુ. privative + બલ strength. See દુર્બળ.] Weak; disabled. 2. Thin; lean; meagre. 3. Poor; helpless.

Prov. દુબળા દોરને બગાડ્યો ધણી It is the poor who are the most oppressed. દુબળું દોર કુશકે રળિયામણું A poor man is pleased with a small gift. દુબળી વારે છીંદું પડે Every one can jeer at the king who has fallen from his high estate.

દુ-બળો, s. m. [Hem. Des. દુબો=દુ-બલ: one who cooks and eats a dog.] A man one of the Bhīl tribes.

દુભ-ભું, s. f. [See દુભ-વું.] Pining or wasting.

Prov. પાછડી દુભણ કરતાં આગલી દુભણ સારી Prevention is better than cure; A stitch in time saves nine.

દુભ-વ-વું, } r. t. [Hem. Des. દુહલો, દુ-હવ,
દુભ-વું, }
દુભા-વ-વું, } *jr.* S. દુર્મન: unfortunate *jr.* દુર્ priv. + મન, ભાગ્ય, fortune. See દોહો-વું] To tease; to vex; to annoy.

દુ-ભાવો, s. m. Same as દુભ-ભું. 2. Pain.

દુ-ભાષિ-યો, s. m. [S. દિ, L. duo; two + ભાષા. See દુ-બાસ.] An interpreter.

દુમ, s. f. [P.] The tail.

દુમ-ચી, s. f. [+ P. dim. suffix.] A

crupper. 2. A leather bag to hold tobacco, opium &c.

દુમ-દુમ, *adv.* [Imit=Eng. Tom-tom. *Cf.* દુ-દુલી.] Tom-tom.

દુમ-બું, *v. t.* [Hem. Dos. દુમ્હ= S. પરિતાપયતિ it distresses, *fr.* S. દમ્ દમ-બું, to distress.] To distress; to trouble. *Cf.* દુમ-બું.

દુમા-એહું, *adj.* [See દુમે.] Having palpitations of the heart. 2. Suffocated; choked in the throat.

દુમેલા, *s. m.* [See ધૂમ+વાળું having.] A metre of eight સગણ (૪૪) feet.

દુમાર, } *s. m.* [S. દિ two + માર to kill
દુમારે, } *fr.* મૃ to die.] An attack from two directions. 2. Dilemma.

દુમાસ, *s. n.* A kind of cloth. Same as **દુમાશ**.

દુમે, Same as **દુમે**. A gag.

Id. **દુમે ભરાઈ આવ્યો** His pent up feelings gave way. **દુમે ભરાઈ, આવ્યાથી** Through great emotion.

દુરંત, *adj.* [S. *fr.* : bad, hard, +અંત end.] That which can be accomplished with difficulty.

દુરંદેશી, *s. f.* } [P. દુર= S. દૂર far+અન્દીશન
દુરંદેશે, *s. m.* } thought, See અદેશે, *fr.* અન્દીશન to think= S. અન્ત: inwardly + મહ મીહ, to sit.] Providence; prudent consideration for the future; foresight; circumspection.

દુરંબીન, *s. f.* [+P. બીન seeing *fr.* દંડન to see.] A telescope.

દુરંસ્ત, *adj.* [P. દુસ્ત.] Right; correct; accurate. 2. proper; perfect; well-done; just. 3. Safe; sound.

દુરાચલ, *s. m.* [S. *fr.* દુરા bad + આચલ.] Obstinate retention of an opinion; obstinacy.

દુરાચર-બુ, *s. n.* } [S. *fr.* દુર wrong+આચ-
દુરાચાર, *s. m.* } રણ.] Evil practices; vicious courses; wicked conduct.

દુરાચારી, *adj.* Vicious; wicked; dissolute; licentious.

દુરાત્મા, *s. m.* [S. દુર bad + આત્મા.] Evil-

mindedness; wickedness. 2. A wicked person.

દુરિજન, Same as **દુર્જન**.

દુરિત, *s. n.* [S.] Sin.

અચ્યુતનો વળી આશ્રય મોટો, અખિલ દુરિત હરિ વારે રે.
—રતનેશ્વર.

દુરી, *s. f.* [S. દિ two.] Same as **દુઓ**. Two (in cards).

દુરં, Same as **દૂર**.

દુરંકિત, *s. f.* [S. *fr.* See દુ: bad + ઉક્તિ.] Bad speech. 2. Abusive language.

વચન દુરંકિત બોલે આળ, તે પ્રાણી મહા પાપી અંડાળ.
—ગિરિધર.

દુરં, *ind.* [S. દુસ્, દુષ, દુઃ, દુઃ.] A depreciatory prefix implying inferiority, badness, grievousness, difficulty, want, or privation.

દુર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* + ગમ to go.] An inaccessible place. 2. A fort; a fortress.

દુર્ગે ધન ધણી ફરફરે, દુર્ગની દોષ ત્યાં ગડગડે.

—પ્રેમાનંદ

દુર્ગતિ, *s. f.* [S. *fr.* + ગતિ.] A bad state. 2. Trouble. 3. Being thrown into the lower regions after death.

દુર્ગંધ, } *s. f.* [+ ગંધ.] A stink; an of
દુર્ગંધી, } fensive smell; a stench.

દુર્ગંધી, *adj.* Bad-smelling; stinking.

દુર્ગમ, *adj.* [S. *fr.* + *fr.* ગમ to go.] Inaccessible; unattainable; impassable.

દુર્ગા, *s. f.* [See દુર્ગ.] The goddess Durgā, the wife of Shiva.

દુર્ગા-ચકલી, } *s. f.* [+ચકલી, ચકલી.] A kind
દુર્ગા-ચક્લી, } of little bird.

દુર્ગુણ, *s. m.* [See દુર+ગુણ.] Vice; a bad quantity.

દુષ્ટ, *adj.* [+દુષ્ટ-બું.] Difficult of occurrence, performance, or accomplishment; arduous; hard.

દુર્જન, *s. m.* [+જન.] A wicked man.

દુર્જય, *adj.* [S. *fr.* + જય.] Difficult to conquer.

દુર્જનત, *adj.* [+ જન born.] Wretched. 2. Bad-tempered.

દુર્દર્શ, *adj.* [+ *fr.* દર્શ to see.] Difficult to be seen: dazzling; awe-inspiring.

દુર્દશા, *s.f.* [+ દશા state.] A bad state; a troublous and distressful condition.

દુર્દૈવ, *s.n.* [+ દૈવ.] An unhappy destiny.

દુર્દૈવ, *adv.* Unfortunately.

દુર્બળ, *adj.* [S. દુર્બલ *fr.* + બલ strength. See બળ and દુર્બળ.] Feeble; thin; emaciated. 2. Weak; powerless; impotent. 3. Poor; indigent; needy.

દુર્મિત, Same as દુર-મીત.

દુર્બુદ્ધિ, *s.f.* [S. *fr.* + બુદ્ધિ.] Inclination to wickedness; a wicked disposition.

દુર્ભક્ષ્ય, *s.n.* [S. *fr.* + ભક્ષ્ય.] Bad or condemned food.

દુર્ભાગ્ય, [+ ભાગ્ય.] Ill luck; misfortune; adverse destiny.

દુર્ભાષણ, *s.n.* [+ ભાષણ.] Abusive speech.

દુર્ભિક્ષ, *s.m.* [S. *fr.* + ભિક્ષા.] A famine; dearth.

દુર્મતિ, *s.f.* [S. *fr.* + મતિ.] Evil disposition; inclination to wickedness.

દુર્યોધન, *s.m.* [+ *fr.* યુધ્ધ to fight.] The eldest of the *Kaurava* brothers. 2. *adj.* Invincible.

દુર્લક્ષ, *adj.* [S. + *fr.* લક્ષ to notice.] *s. m. n.* Inattention.

દુર્લભ, *adj.* [S. *fr.* + લભ to get.] Difficult of attainment or acquisition; obtained with difficulty; rare.

દુર્લોકિક, *s.n.* [S. *fr.* + લોકિક.] Bad reputation; in fame.

દુર્વચન, *s.n.* [S. *fr.* + વચન.] Bad speech or words.

દુર્વાસના, *s. f.* [+ વાસના.] An evil inclination or desire.

દુર્વિપાક, *s. m.* [S. *fr.* વિપાક.] A bad result; a change for the worse.

દુર્વ્યસન, *s.n.* [+ વ્યસન.] An evil propensity or habit; addictedness to vice.

દુર્વ્યસની, *adj.* [વ્યસની.] Vicious.

દુ-સરી, *s.f.* [See દુ two + સર a string.] A neck ornament of two strings of gold beads worn by women.

દુધરી કંઠે નિર્મળ મોતી જ, કૈરતુલ મણિની ન્યેતિ જ.

—દયારામ.

દુષ્કર્મ, Same as દુષ્કર્મ.

દુલહો, Same as દુલ્હન. (Used by Jains.)

દુ-લાઈ, *s.f.* [See દુ-સાદો by transposition of શ and લ.] A quilt made of valuable material.

દુ-લારી, *s. f.* [See દુ+લાડ+તું, or દુલ+તું, દુ-લા+વ+તું, to fondle.] A daughter.

કીરતી કુમારી બ્રહ્માન દુલારી,

પ્યારી શેષ મહેશની માતા રે લોલ. —દયારામ.

દુ-લારો, *s.m.* A son.

દુ-લીચો, *s.m.* [See દુ two ગાલીચો.] A carpet.

સભા માહે સિંહાસન સાર, ગાદી, તકિયા દુલીચો અચાર.
—ગિરિધર.

દુલ્હો, *adj.* [Hem. Des. વેડુલ્હો = S. ગાવન: raging, getting mad. See દુર્લભ.] Magnanimous; liberal. 2. Simple; frank.

દુવા, *s.f.* [Ar. દુઆ a prayer.] Prayer. 2. A benediction; a blessing.

Id. દુવા કરવી-દેવી-દુરુચી-ચુલાવી To wish well of. દુવા માગવી To pray to God for a blessing on.

દુવાઈ, *s. f.* Prohibition in the name of the king or other high authority with implication of vengeance in case of disobedience.

દુવાલ, *s. f.* [Ar.] An inkstand.

દુશ્મન, *s. m.* [Zend દુઝ=S. દુશ્, દુર, bad + P. મનોદત્ત=S. મન to think.] An enemy; a foe; an adversary; an opponent.

Id. દુશ્મનની રાત A long and tedious night. 2. A long wearisome period.

Prov. દુશ્મનથી ડરતા રહો Beware of an enemy's movements. મૂરખ મિત્ર કરતાં દાનો દુશ્મન સારો Better ride an ass that carries you than a horse that throws you.

દુશ્મન-દાવો, *s. m.*

દુશ્મન-ઈ, *s. f.*

દુશ્મન-વટ, *s. f.*

[+દાવો a claim. રત્તિ state.] Enmity; hostility; evil feeling.

દુ-સાદા, *s. m.* [See દુ two+સાદ.] A double shawl; a pair of shawls.

દુષ્કર, *adj.* [S. દુર, દુશ્, bad + *fr.* કર, કર+તું, to do.] Hard to be accomplished; difficult.

દુષ્કર્મ, *s.n.* [S. *fr.* + કર્મ.] A sinful action, a wicked act.

ફાલગુ, Sk. form of ફાલગુ.

ફાલગુ, *adj.* [S.*jr.* ફાલગુ to be polluted. See ફાલગુ.] Wicked; depraved; corrupt; sinful.
2. Spiteful; revengeful.

ફાલગુ, *s.f.* Wickedness; sin; villainy.

ફાલગુ, *adj. f.* [See ફાલગુ.] Wicked (of a woman).

ફાલગુ, *adj.* [Hind. See ફાલગુ two + સર a string.] Second.

Id. ફાલગુ નીપજવી To become or turn out (of something unexpected, strange, or unpleasant).

ફાલગુ, *adj.* [S.*jr.* ફાલગુ, ફાલગુ, + તરવું.] Difficult to swim through. 2. Difficult to pass over; insurmountable.

ફાલગુ-ભા, } *adj. f.* [See ફાલગુ+વાન, વાળું, ફાલગુ, } having.] (A woman) Who has lost the favour of her husband-as distinguished from ફાલગુ-ભા (a woman who retains the favour of her husband).

ફાલગુ, } *s.f.* [S.*jr.* ફાલગુ to milk.] A daughter.

ફાલગુ, Same as ફાલગુ.

ફાલગુ, Same as ફાલગુ.

ફાલગુ, } Same as ફાલગુ, ફાલગુ.

ફાલગુ, Same as ફાલગુ.

ફાલગુ, *adj.* [See ફાલગુ two + ગણ multiplied by.] Double.

ફાલગુ ફાલગુ, ફાલગુ વળગી વળગી.—વળગી.

ફાલગુ, *v. t.* [S. ફાલગુ, ફાલગુ, to give pain to.] To pain with harsh words.

ફાલગુ, *v. i.* To be pained by harsh words. 2. To be afflicted or abused. 3. To be burnt and stick to the bottom of a vessel (of pulse, rice &c., in cooking).

ફાલગુ, *s. m.* [S.] A messenger; a scout.
2. A middle-man; a go-between.

ફાલગુ, } *s.n.* The duty or position of a messenger; a mission.

ફાલગુ, } *s.f.* A female messenger. 2.
ફાલગુ, } A confidant; a procuress.

ફાલગુ, *s.n.* [Dh. Des. ફાલગુ /r. S. ફાલગુ, See ફાલગુ.] Milk. 2. The white juice obtained from certain trees and fruits.

Id. ફાલગુ આપવું To yield milk (of a cow, &c.) શું તે તને ફાલગુ આપે છે, અને અમે નથી આપતા ? Does he do you good, and we not ? ફાલગુ યદવું To have milk in the breasts. 2. To have a desire to suckle one's young. ફાલગુ મેળવવું To mix whey with milk to make it curdle.

ફાલગુ ધોવા ઝીવું Deserving of great respect and affection. ફાલગુ પીવું કરવું To kill (a female child) soon after its birth by choking it with a rag steeped in milk-a practice formerly common among the Lewā Kanbīs of the Charotar.

2. To put to death while seeming to be kind; to kill treacherously. ફાલગુ કાળું હોવું To be discovered (of a black sheep in a flock).

2. To be found out (of something different from the general appearance). ફાલગુમાંથી પેરા કાઢવા Hair-splitting; fault-finding. ફાલગુ ધોઈને Honestly (said of money to be paid).

ફાલગુ મેહ વરસવા To be in a prosperous condition

Prov. ફાલગુ એટલું ફાલગુ નહિ All is not gold that glitters. ફાલગુ દાઝવા, ઝાસ ફાલગુ પીએ The burnt bairn dreads the fire. ફાલગુ પાઈને ઉઠરવા સાય Clouds that the sun brightens darken him. ફાલગુમાંથી પેરા કાઢવા A hair-splitting policy. ફાલગુ ફાલગુ; ને પાણીના પાણીમાં Spare well and spend well. ફાલગુમાં સાર બળી An enhancement of one's good qualities: One has secured what one longed for.

ફાલગુ-પાક, Same as ફાલગુ-પાક.

ફાલગુ, Same as ફાલગુ.

ફાલગુ, Same as ફાલગુ.

ફાલગુ, Same as ફાલગુ.

ફાલગુ, *s. f.* A kind of creeper used for medicines.

ફાલગુ, *adj.* [S. ફાલગુ second /r. ફાલગુ=L. duo two.] Second in rank; subordinate.

ફાલગુ, *adj.* [S.] Distant; remote; far; far off.

Id. ફાલગુ કરવું To put out the way; to remove. 2. To dismiss. ફાલગુ રહેવું To avoid the company of; to abstain from. ફાલગુ રાખવું To keep at a distance; to shun.

દૂર્વા, *s. f.* [S.] A kind of grass used in religious ceremonies.

દૂભ, *s. n.* [See ડેભ-વું.] A kind of earring worn by women and children.

દૂભેલ, Same as દૂભેલ.

દૂષ-ક, *adj.* [See દેષ.] That blames; fault-finding.

દૂષ-ણ, *s. n.* [S. fr. દૂષ to pollute.] Blame; censure. 2. Fault; defect.

દૂષિત, *adj.* [S.] Corrupted; spoiled. 2. Hurt; injured. 3. Demoralized. 4. Censured; blamed.

દે, } *s. f.* [S. fr. દેશ to see.] Sight; eye.

દે-અંચળ, *s. m.* [S. fr. + અંચળ end.] Lit.

The corners of the eyes. Hence, 2. A glance.

દઢ, *adj.* [S.] Firm; solid; compact; hard; dense. 2. Confirmed; settled; fixed.

દઢ-તર, *adj.* [S. fr. + તર a comp. suffix.] Firmer; harder; closer.

દઢી-ભૂત, Same as દઢી-ભૂત. Made firm.

દઢ-તા, *s. f.* Firmness; fixedness; stability; steadiness; an unwavering condition.

દઢ-ભાજ-ક, *s. m.* [+ ભાજ-ક, ભાજ-વું.] The Greatest Common Measure (in Arithmetic).

દશદ, *s. m.* [S. દૃશદ] A stone.

અતી આકળી થઈ નીસરી, બળ કરી વછોડી રે;
દશદ લેઈ ગોવિન્દે તે વાટે, મહીની ગોળી ફેડી રે.

—ભાલજી.

દેશ, } *adj.* [S. fr. દેશ to see.] Visible;

appearing; apparent.

દેષ, *adj.* Seen. 2. Known; understood.

દેષટી, *adj. f.* Seen (of a woman).

દેષટી-તા, *s. n.* [S. fr. + અંત.] An illustration; an example. 2. A parable; an allegory.

Id. દૃષ્ટાન્ત આપવું-દેવું To give as an illustration; to illustrate by examples. દૃષ્ટાન્ત લેવું To take as an illustration.

દેષટી-નિષ-ક, *adj.* Illustrative; fit to be ad-duced in illustration.

દેષિ, *s. f.* [S. fr. દેશ to see.] Sight; seeing. 2. The eyes. 3. Aspect; a point of view. 4. regard.

Id. દૃષ્ટિજ્ઞાન તંતુ The optic nerve. દૃષ્ટિ સાં-ધવી To aim at. 2. To meet the eyes of. દૃષ્ટિ ફેંકવી-નાખવી To throw a glance at. દૃષ્ટિ લાગવી બેસવી-ચોટોટવી To be the subject of an evil eye; to suffer from the effects of an evil eye. વ્યવહારિક દૃષ્ટિ Looking at from a worldly point of view. પરમાર્થિક દૃષ્ટિ Looking at from a spiritual point of view. પ્રથમ દૃષ્ટિએ At first sight. બારીક દૃષ્ટિએ જોવું To examine minutely. દૃષ્ટિએ પડવું To come under one's notice. દૃષ્ટિએ પાડવું To draw attention to.

દૃષ્ટિ-ગો-ચર, *adj.* [+ ગો-ચર. *adj.*] Per-ceptible to the eye; within the range of sight; visible.

દૃષ્ટિ-પાત, *s. m.* [S. fr. + પાત.] Lit. The falling of the eye. Hence, 2. An accidental glance.

દૃષ્ટિ-મર્યાદા, } *s. f.* [+ મર્યાદા, સીમા.] The
દૃષ્ટિ-સીમા, } sensible horizon.

દેડ-વું, *s. n.* A small water snake.

દેખ-ડા-વ-વું, Same as દેખા-ડ-વું.

દેખ-જી-હાર, Same as દેખ-નાર.

દેખ-તા, *adv.* [See દેખ-વું.] On sight. 2. Instantly; immediately. 3. In the presence of.

દેખ-તા, *pres. part.* Same as દેખ-તા, 3.

દેખ-વું, *adj.* Having the power of seeing; not blind.

Prov. દેખતી આંખે અંધાપો, ને છતી રાંડે રંડાપો. None so blind as those who will not see. દેખે તેવું શિખે III examples are like contagious diseases: The young pig grunts like the old sow. દેખાડે ગોળા, અને આપે ચડવા He cries wine and sells vinegar.

દેખ-નાર, *s. m. f.* A looker-on; a specta-
tor. 2. One who sees.

દેખ-રેખ, *s. f.* [+ Redup., or રેખા.] Su-
pervision.

Id. દેખરેખ રાખવી-કરવી To supervise; to have an eye over.

દેખ-વું, *v. t.* [Hem. Des. દેખવું = S. પશ્યતિ it sees. fr. S. દેશ to see, or દિશ to show.] To see; to witness; to view; to look at; to behold.

Prov. દેખું નહિ, ને દાઝું નહિ What the eye sees not, the heart rues not: Unseen, unrue'd: Out of sight, out of mind. દેખ દેખે, ને શીખ શીખે Frequent observation leads to a habit.

દેખા, *s.f.* Appearance; sight.

Id. દેખા દેવી To appear; to become manifest.

દેખા-ડું, *v.t.* [Caus. of દેખ-ડું.] To show; to exhibit; to expose to view; to point out. 2. To indicate.

દેખા-દેખી, *s.f.* Imitation. 2. Rivalry.

Prov. દેખા દેખી સાથે જોગ, નરે નહિ તો વાથે રોગ Compete not with persons who have means beyond thy reach.

દેખા-વ, *s.m.* Sight; aspect; view; appearance; look. 2. Prospect; scenery.

Id. દેખાવ આપવો-દેવો To appear; to be seen.

દેખા-વ-ડું, *adj.* Good-looking; handsome; pretty; beautiful; charming; comely; sightly; of engaging appearance.

દેખા-વું, *v.t.* [Pass. of દેખ-ડું.] To seem; to look; to appear.

દેખી-વું, *adv.* Obviously; manifestly; beyond doubt. 2. In from or appearance.

Prov. દેખીતી ઇન્દ્રવાયણીનાં ફળ, પણ માંહે કડવાં ઝેર Appearances are often deceitful. દેખીતું ઝેર પીવાય નહીં Not man will drink a poison, when he knows it to be such: Out of sight, out of mind.

દેગ, *s.f.* [P. See દેગ, દેગ.] A large metal pot for cooking.

દેગ-ડી, *s.f.* A small દેગ-ડો.

દેગ-ડો, *s.m.* A large દેગ.

દેગ, *s.n.* [S. દેવ what should be given *jr.* દા to give.] A gift made by the bridegroom or his party to the bride in marriage.

દેડકી, *s.f.* A female frog.

દેડકો, *s.m.* [Hem. Des. દિદ્દુ = S. બેક: a frog, *jr.* S. દર્દુ a frog. See દેડકો.] A frog.

Id. દેડકાની પાંચદેરી A group of unsteady, mischievous, and weak people.

દેણ, *s.n.* [Ar. દન = S. દેવ *jr.* દા to give. See દે-ડું.] Money due; a debt. 2. A tax; as-

essment.

દેણ, Same as દા-ય-ક, Giving.

રસ રૂપ સર્વ સામગ્રી રે, યુગલ રૂપ ને સુખ રે —દયારા

દેણ-દાર, } *s.m.* [+ દાર, P. having
દેણ-યાત, }
debtor. 2. One under obligation.

દે-ણ, Same as દેણ. A debt.

દેદાર, Same as દિદાર.

દે-દીપ્ત-માન, *adj.* [S. Intens. *jr.* દી shine.] Shining intensely; blazing.

દેન, See દહન Burning.

ઘણ તોળે કરી પછે, આગ્યા દેન દેઈને —વઘ

દેન, *s.f.* [S. ધેન a cow = milk = strength, *jr.* S. ધેન a cow = milk = strength.] Courage; boldness.

Id. તેની દેન દોહી નથી He has not courage or boldness.

પ્રત્યક્ષ વાસવની પણ દેન દોહી નથી કે, આ માર્ગે કોઈ પણ કન્યાને લેઈ જઈ શકે —પ્રેમા

દે-નાર, *adj.* [See દે-ડું.] Giving. 2. *s.n.* A giver.

દેર, Same as દિવર, દિયર.

દેર, *s.f.* [Dh. & Hem. Des. દહર *jr.* દર્શન long.] Delay; procrastination.

દેર-ડી, *s.f.* [See દેરી.] A pile of placed one above another.

દેરા-ણી, *s.f.* [See દેર, દિયર.] Wife દિયર, દેર.

દેરાસર, *s.n.* [See દેર, દેહર, + આશ્રય. room in the house where family-gods kept.

દેરી, *s.f.* A small દેડ. 2. [S. દેહલી.] Same as દેવડી.

દેડ, *s.n.* [S. દેહલી the threshold of a door. A small temple with a dome.

દેડ, *s.n.* [See દેવ a god + દે dim.] evil spirit possessing a person. 2. Possession of a person by an evil spirit.

દેલી, *s.f.* [See દેર.] The upper storey in the front of a courtyard before a house. 2. The open part of a house in its front.

દેહ, *s.n.* [S. દેહલી the threshold of door.] Same as દેહ.

દેવ, *s.m.* [S. દેવ a god = P. દેવ a demon *jr.* S. દિવ to shine.] God; the Supreme

Being. 2. A god; a deity. 3. An idol of a god. 4. A term of address to a king; Your Majesty. 5. A good and virtuous man.

Id. દેવ દેવ કરતાં Through many supplications and prayers: Through many efforts. દેવનું નામ લેવું To enter upon a business or an act. દેવ કાશીએ જવા To become impotent; to lose one's manhood (of a man). દેવનું કૃત્તિ લાવવું To perform a great exploit.

Prov. માનીએ ત્યાં સુધી દેવ, નહીં તે પથર When one has lost his regard for a thing, it is utterly worthless. છાજના દેવને ખાસડાની પૂજા Desperate remedies are necessary for desperate maladies. દેવ તેવી પૂજા Like saint, like offering. દેવને પણ ચપડી આપા લેઇએ Even a god expects a present from his devotee.

દેવ ગયા ડુંગરે, ને પીર ગયા મહે,
ટાપીવાળાના રાજમાં દેડ મારે થકે.

Hindu gods and Muhammadan saints have left the land, and under the European influence even a low-caste man may allow his betters.

—ભાષા.

દેવ-ઉઠી અગિયારસ, *s. f.* [+ ઉઠ + અગિયારસ.] The eleventh day of the bright fortnight of Kārtika (Nov.-Dec.), when the gods are believed to awake from their sleep.

દેવ-ઋણ, *s. m.* [+ ઋણ.] Debt due from man to gods, to be paid by offerings and sacrifices.

દેવ-ચક્ષી, *s. f.* [+ ચક્ષી, ચક્ષી.] A kind of small black bird.

દેવડ, *s. f.* [See દેવ + ડ.] The practice of lending or giving. 2. [Generally used as લેવડ-દેવડ. (f. લેણ-દેણ)] Money-dealings.

દેવ-ડાવવું, *v. t.* [Caus. of દેવડ.] To cause to be lent or given. 2. To request to lend or give.

દેવડી, *s. f.* [S. દેવડી the threshold of a door.] A vestibule; a porch; a raised terrace or platform in the front door of a house. 2. A police-station.

દેવ-તરસેયો, *s. m.* [See દેવ rain + તરસ.] A kind of bird believed to be unable to drink any water except what falls from the clouds. Same as આતક.

દેવ-તા, *s. m.* [S. fr. દેવ + તા abs. suffix.] Godhead; divinity; divine power. 2. A god; a deity. 3. Fire.

Id. દેવતા કરવો-પાડવો-સળગાવવો To make a fire. આ જગ્યાનો દેવતા જાયો છે This place is now in favour with its guardian deity. એ માણસનો દેવતા ઉડ્યો છે This man is now in disfavour with his guardian deity. દેવતા ઉડવો To be set fire to. 2. To be destroyed. 3. To be in disfavour with one's guardian deity. દેવતા ઝડવો To quarrel. તેની આંખમાંથી દેવતા ઝરે છે Sparks of fire come out from his eyes; he is very angry. દેવતા મૂક્યું May it be burnt (said as an expression of disgust mostly by women). કળબમાં દેવતા રેડાવો To be extremely sorry. 2. To be very jealous.

Prov. દેવતામાં થી હોમવું To add fuel to fire.

દેવ-તા-ઈ, *adj.* Divine; godlike; super-human.

દેવ-દાર, *s. m.* [S. દેવ-દાર fr. + S. દાર wood.] A species of pine; dealwood.

દેવદારી, *adj.* Made of fire-wood.

દેવ-દિવાળી, *s. f.* [+ દિવાળી.] The name of a Hindu festival held on the 15th day of the bright fortnight of Kārtika (Nov.-Dec.)

દેવ-દૂત, *s. m.* [S. fr. + દૂત.] A messenger from God; an angel.

દેવ-નગરી, *s. f.* [S. fr. + નગરી.] The Sanskrit characters or alphabets.

દેવ-નિન્દા, *s. f.* [+ નિન્દા.] Reviling the gods; blasphemy.

દેવ-પોઠી અગિયારસ, *s. f.* [See દેવ + પોઠ + અગિયારસ.] The 11th day of the bright fortnight of Āśāḍha (July-Aug.), when, it is believed, the gods go to sleep.

દેવર, Same as દિયર Husband's younger brother.

દિયતા દેવરને છાંટતી, કટિ-બંધન તાણી બાંધતી.

—ગિરિધર.

દેવ-રાજ, *s. m.* [S. fr. દેવ + રાજ.] The king of the gods; Indra.

દેવલી, Same as દેવ-ચક્ષી.

દેવ-સાં, *s. n. pl.* [See દેવ + સાં. સાં, dim.] The images of gods worshipped in the house.

(Used to show contempt.)

દેવ-લોક, *s. m.* [+ લોક.] Heaven; paradise. 2. The supposed seven superior worlds from the earth to the સત્યલોક; the habitation of the celestials.

Id. દેવલોક પામવું To die.

દેવ-સ્થળ, } *s. n.* [+ સ્થળ, સ્થાન.] The
દેવ-સ્થાન, } abode of the gods; a temple 2. A hallowed or sacred place.

દેવળ, *s. n.* [Hem. des. દેહલં, દેવલં, *fr.* S. દેવ-કુલમ્ a temple *fr.* દેવ + કુલ a family.] A temple; a pagoda.

દેવાંશી, *adj.* [+ અંશી, અંશ.] God-like.

દેવાંગીના, *s. f.* [+ અંગના.] A heavenly woman.

દે-વા-ડ-વું, Same as દે-વડાવ-વું. 2. To give a slap. 3. To eat.

દેવા-તણ, *s. n.* [See દેવ + ત્વ abst. suffix.] Divinity.

દેવા-દાર, *adj.* [See દે-વું, debt + દાર, P., having *Cf.* દેણ-દાર.] Being in debt; indebted.

દેવાધિદેવ, *s. m.* [See દેવ + S. અધિદેવ a superior god *fr.* અધિ above + દેવ.] The god of gods; the greatest god.

દેવાચન, *s. n.* [*S. fr.* + અર્ચન.] The worship of gods.

દેવાલય, *s. n.* [See દેવ + આલય an abode.] A temple.

દે-વાળિ-યો, *s. m.* [See દેવું debt + S. વત, વાત. વાળું, suffixes showing "possession."] An insolvent person; a bankrupt.

Prov. દેવાળિયાને ત્યાં દવાઈ ફરવી A bankrupt is sure to command respect. દેવાળિયાને દિવાળી, ને વહેવારિયાને હોળી A bankrupt can command luxuries, which an honest must deny himself.

દે-વાળું, *s. n.* Insolvency; bankruptcy.

Id. દેવાળું કાઢવું-કુંકવું To become bankrupt.

દેવી, *s. f.* [See દેવ.] A goddess; the wife of any deity or divine being. 2. The goddess Durgā. 3. The eldest wife of a king.

Id. દેવી આવવાં To shiver; to tremble.

દે-વું, *v. t.* [*S. dā=L. do=P. dādn*] To give;

to pay; to bestow; to confer; to deliver; to consign; to impart; to yield; to concede. 2. (Used as an auxiliary verb) To allow; to permit; to let, *e. g.*, જવા દેવું, ખાવા દેવું, &c.

Id. બારણું દેવું To close or shut up a door. દેવાઈ જવું Lit. To be shut up. 2. To lose all of one's progeny.

દે-વું, *s. n.* [Dh. Des. દિખ્ણ *fr.* S. દત્તમ given *fr.* દા to give, or S. દેય *fr.* દા to give.] A debt.

Id. દેવું કરવું To incur a debt. દેવું વાળવું To pay off a debt.

દેવેશ, *s. m.* [*S. fr.* ઈશ.] The lord of the gods; Indra.

દેશ, *s. m.* [*S. fr.* દિશ્, દિશા, a direction *fr.* દિશ્ to show.] A country; a territory 2. The native land; the father-land. 3. Space; place; region.

Id. દેશ જવું To return to one's father-land. 2. To proceed to a foreign country.

Prav. દેશ, તેવો વેશ Conform yourself to a country's customs: In Rome I am a Roman. દેશી છાડીએ, પણ દેશ-ચાલ ન છાડીએ = દેશ ન્ય, પણ દેશ-ચાલ ન ન્ય One may leave one's country, but will not and cannot leave one's habits and manners and customs.

દેશ-કાળ, *s. m.* [+ કાળ time.] The present time; the present generation. 2. The present circumstances. 3. The prevalent fashion.

દેશ-દાઝ, *s. f.* [+ દાઝ.] Feeling for the misfortunes of one's mother-country; patriotic feeling; patriotism.

દેશ-ના, *s. f.* [*S. fr.* દિશ્ to show.] Preaching; a sermon. (Used by Jains.)

દેશ-નિકાલ, *s. m.* [See દેશ + નિકાલ, નિકળ-વું.] Exile; banishment; transportation.

દેશ-પાલ, } *s. m.* [*S. fr.* + પાળ-વું.]
દેશ-પાલક, } The protector of a country; a king.

દેશ-ભક્ષિ, *s. f.* [*S. fr.* + ભક્ષિ.] The love of one's country; patriotism.

દેશ-વિ-દેશ, *adv.* [+ વિ-દેશ.] Residing either in one's native country or in a foreign country. 2. Residing anywhere.

દેવ-સેવા, *s. f.* [S. *fr.* + સેવા.] The service of one's native country.

દેશ-વટો, *s. m.* [+ વટિ.] Travelling in a foreign country. 2. Banishment; exile.

દેશાધી, *s. m.* [See દેશ + શાહ. Or see દેશ + અધિકારી. Or P. દેહ a village + શાહ.] A landowner; a *jamindār*; a hereditary officer in charge of a district.

દેશાધિગિરી, *s. f.* [+ P. ગીર્ holding *fr.* ગિરફત્ત = S. ગૃહ, પ્રહ to hold.] The office or duties of a દેશાધી. 2. The privileges of a દેશાધી. 3. Lands and shares of the government revenue claimed by, and allotted to a દેશાધી.

દેશાખ, *s. m.* [+ શાખા.] A subdivision of a mode in Music called also દેશ.

દેશાચાર, *s. m.* [S. See દેશ + આચાર.] The customs of a country; local usage or practice.

દેશાટન, *s. n.* [S. *fr.* + S. અટન wandering *fr.* અટ to wander.] Travelling abroad; peregrination.

દેશાણ્ય, *s. f.* The wife of a દેશાધી.

દેશાન્તર, *s. n.* [S. *fr.* દેશ + S. અન્તર another.] Another country. 2. A foreign country.

દેશાભિમાન, *s. m. n.* [S. *fr.* + અભિમાન.] Glorifying in, or zeal for, one's country; national pride; patriotic ardour; patriotism.

દેશાવર, *s. m.* [+ S. અવર = P. અવર another.] A foreign country.

દેશી, *s. f.* A mode in music peculiar to a country.

દેશી, *s. m.* A fellow-countryman; a native of one's own country. 2. A native.

દેશી, *adj.* Native; born or produced in one's native country. 2. Relating to the *desh* or country above the *Ghāts*.

દેશી જન, *s. m. pl.* [+ જન.] Fellow country-men.

દેશે-દેશ, } *adv.* In all countries. 2. **દેશા દેશ**, } from one country to another. 3. All around; in all places.

દેસાધી, Same as દેશાધી.

દેહ, *s. m.* [S.] The body. 2. *s. n.* [P.] A village.

Id. દેહ બાંધવો-પડવો To die.

Prov. દેહને તે દેવને You should be even-handed in your dealings with others. દેહના દડદેહ બાંધવે One is bound by the consequences of one's acts.

દેહ-વટ, *adv.* [See દેશ + વટિ. Cf. દેશ + વટો.] In all directions. 2. Scattered about.

પવન પ્રગટયો પાર્થ-પુત્રે, નાકા મેઘ થયો ધુળવટ,
ચટયો વા વટોળિયો, ઉડાડયા દેહવટ. —પ્રેમાનંદ.

કનકના કોટ ઓટ, દપેટી દેહવટ કરે,

રૂંડે હરે ફોજમાંય, ભાંજું માર માર માર.

—સામળભટ.

દેહ-દંડ, *s. m.* [S. *fr.* દેહ, S. + દંડ.] Mortification of the body by austerities. 2. Corporeal punishment. 3. Punishment by mutilation of the body.

દેહ-રૂં, Same as દેરૂં.

દેહરૂં, Same as દોહું 150 per cent.

હીન હીનો નહિ સૂખર ને મલિયાગર સાગર નાગર દેહરૂં.

—વહીભ.

દેહાન્ત, *s. m.* [See દેહ + અન્ત.] The end of the body; death.

દેહાન્ત-દંડ, *s. m.* [S. *fr.* + અન્ત + દંડ.] Punishment by putting an end to life; capital punishment.

દેહાન્તર, *s. n.* [S. *fr.* + S. અન્તર another.] Another body. 2. Metamorphosis; assuming new bodies.

દેહી, *adj.* Corporeal; carnal. 2. Embodied; incarnate. 3. *s. m.* The embodied soul; a man.

દેહશત, *s. f.* [P. દહશત.] Fear; terror; dead; awe.

દેત, Same as દેત્ય.

દૈતા, Same as દૈત્યિ-તા A beloved woman; wife.

રામસિંગ રાડોડ ઘેર, દૈતા સુંદર દેહ,

જળ ને મચ્છ થકી ધણો, નર નારી ને નેહ.

—સામળભટ.

દૈત્ય, *s. m.* [S. *fr.* S. દિત્તિ the mother of the demons.] A demon; a giant; a monster. 2. A monstrous being; an unfeeling brute.

Prov. દૈત્યને દયા રી ? Wickedness and mercilessness dwell together.

દૈન્ય, *s. n.* [*S. fr.* દીન poor.] Wretchedness; misery.

દૈવ, *s. n.* [*S. fr.* દિવ to shine. See દેવ.] Destiny; fate; fortune. 2. Misfortune.

Prov. દૈવની ગતિ ન્યારી છે Strange are the ways of fortune. દૈવને દયા ન હોય Fate is inexorable.

દૈવ-જ્ઞ, *s. m.* [+ જ્ઞ to know.] A fortune-teller; an astrologer; a diviner.

દૈવ-જોગ, *s. m.* [+ જોગ.] The intervention of destiny: chance; fortuity. 2. A happy conjuncture.

દૈવ-તા, *s. n.* [*S. fr.* દેવ-તા a deity.] Divine power; a god; a deity. 2. A darling a pet; an idol. 3. Strength; value; spirit.

દૈવ-ની-વેઠ, *s. f.* [See દૈવ+વેઠ.] Being born to work and weep; doom; fate. 2. A troublesome person.

દૈવ-વાણી, *s. f.* [See દેવ+વાણી.] The Sanskrit language.

દૈવ-વાન, *adj.* [*S.* દેવ+વાન *fr.* +વન, વન, suffix showing "possession".] Fortunate; lucky; of propitious fortune; of favourable destinies.

દૈવ-હીન, *adj.* [+ See દૈવ + હીન.] Unfortunate; luckless; hapless.

દૈવાધીન, } *adj.* [+ અધીન subject to, અનુસારી following, *fr.* *S.* અનુ after + મ, મ, to move.] Subject to destiny; relying on fate or chance.

દૈવિક, } *adj.* Divine; supernatural.
દૈવી, }

2. Spiritual.
દૈહિક, *adj.* [*S. fr.* દેહ.] Bodily; corporeal.

દો, [Hind.] Same as દુ two.

Prov. દો દિનકી જીવાની Youth is short.

દોકડો, *s. m.* A half pice. 2. A measure of value, being one hundredth part of a Rupee.

Prov. દોકડા કરતી વ્યાજ વહાણું The usurer

loves his interest more than his capital: He who will have what he has not, loses what he has.

દોઝાની, *s. f.* A false charge. 2. Disgrace.

દોઝીઈ, *s. f.* [See દોઝી.] Roguishness; knavish conduct. 2. Rudeness; roughness. 2. Force; oppression; tyranny; overbearing and saucy demeanour. 4. Willfulness; forwardness. 4. Fatness.

દોઝી, *adj.* [See દોઝ a stick.] Fat; plump. 2. Sturdy; lusty. 3. Rude; violent; bold; saucy; headstrong. 4. Knavish.

દોઝી, *s. m.* A rogne; a knave.

દોજખ, *s. n.* [*P.*] Hell; the infernal region.

દોટ, *s. f.* [Hem. Des. દુત્તિ=S.દીપ્તમ quickly, *fr.* *S.* દુ-ત running *fr.* દુ દોટ-વું. to run.] Running. 2. Race. 3. Hurry. 4. Taking immediate measures.

Id દોટ મૂકવી-મેલવી To run quickly.

Prov. દે દરિયે મેં દોટ, રાખનેવાલે રાખ હૈ Never leap before you know how to come out: Praise the sea, but keep on land.

દોટી, *s. f.* A kind of coarse cloth. 2. Presents given by the father of the bridegroom to the father of the bride.

દોટ-પણું, *adj.* [See દોટ + પહોં.] Too wise by a half; conceited; foolish.

દોટ, [See દોટ-વું.] Same as દોટ.

દોટ-કી, *s. f.* [See દુટ.] A kind of creeping plant.

દોટ-ફું, *s. m.* The fruit of a દોટ-કી.

Id. દોટકાં ઊભવાં To be occupied in an idle business; to do a fruitless work.

દોટ-વું, *v. i.* [*S.* દુ-ત running *fr.* દુ to run.] To run.

દોડા-દોડ, } *s. f.* Going or running
દોડા-દોડી, }
દોડ-મ-દોડા, }

about. 2. Taking a step at once; hurry; haste. 3. Adopting strong measures or such as would accomplish the object at once.

દોહા-ગુ, *v.i.* [See દોહા.] To bear pods; to bear fruits.

દોહ-ગુ, *v.i.* [See દોહ-ગુ.] To be able to run

દોહિ-ગુ, } *s.n.* [See દોહ, two pies being

દોહિ-ગુ, }

taken as the unit.] A pice; a quarter of an anna. 2. *adj.* Fifty per cent. more.

દોહી, *s.f.* A small દોહી A pod.

દોહી, *s.m.* An ear of corn.

દોહ, *adj.* [S. દિ = દુ, દો, બે, two + અર્ધ half. () અર્ધ *fr.* S. અર્ધ half + દિ two.] One and a half; (1½).

Id. દોહ ડાહું Officious; doing more than one's duty; meddling; meddlesome. દોહ પાયા Stupid; senseless. દોહ મળની ચોપડવી To abuse in the vilest manner.

દોહ-ગુ, *v. t.* [See દોહ one and a half, or દોર-ગુ to stitch.] To sew a garment of a size greater than the one required. 2. To sew, generally.

દોહું, *adj.* Fifty per cent. more or larger.

દોહ-સો, *adj.* [દોહ + સો.] One hundred and fifty; (150).

દોહ-જી, Same as દોહ-જી.

દોહ, Same as દુવાલ, દોહ An inkstand.

દોહી-બો, *s.m.* [+P. or dim.] A man who writes applications, &c., for others in a court.

દોહી, *s.m.* [See દુ, દો two + હાથ, હાથ.] A handful.

દોહ-દહું, *adj.* [+દહ-ગુ or દહ-ગુ.] Not well pounded; roughly beaten in a mortar. 2. Beaten to pieces; shattered; weakened; become powerless.

દોહ-પિટ્તી, *s.m. pl.* [See દુ, દો, two + પટ્ટ, પુટ્ટ.] A pasteboard; a writing-board made of coarse thick paper; a copy-board.

દોહ-મહું, *s.m.* [+ બેલ-ગુ.] A kind of musical instrument.

દોહમ, Same as દુહમ.

દોહ-હું, *adj.* [Dh. Dos. દુહ, દુહલ, *fr.* S. દુઃખમ pain. Or Hem. Dos. દુહલ, દુહલ *fr.* S. દુર્મગ: unfortunate. See દુહ-ગુ, દુહ-ગુ; or દુઃખ. See દોહ-ગુ.] That which can be done with pain or difficulty; difficult; painful.

દોર, *s.f.* [S.] A cord; a string; a thin rope. 2. *s.m.* Power; control; awe. 3. Pomp; show.

Id. દોર-તોર Power and pomp.

દોર-ગી, *adj.* [S. દિ=L. duo, દુ, દો, two + રંગ.] Having two colours. 2. Having contrary appearances. 3. Shifting; not uniform in judgment.

Prov. દુનિયા દોર-ગી છે The world is shifting from side to side.

દોર-ડી, *s.f.* [See દોર.] A thick cord.

Prov. દોરડી બળે, પણ વળ ન જાય, What in bred in the bone, will come out in the flesh.

દોર-ગુ, *s. n.* A thick or large rope; a piece of rope; a cord.

દોર-ડા, *s.m.* A string used in wrapping round the hands of the bride and bridegroom in performing the marriage ceremony. 2. A piece of string.

Id. દોરડો ઊડવા A ceremony of untying the bracelet of threads at the end of the marriage ceremony.

કુળની રીતે પછી ઊડયા દોરડા, આનંદ વરત્યા અપાર; રાણી રૂકમણી, પરણ્યાં શ્રીકૃષ્ણને, થઈરહો જય જયકાર.
—દયારામ.

દોર-વ-ગુ, } *v. t.* [Hem. Des. તોરવિયં = S.

દોર-ગુ, }

उत्तेजितम् encouraged. *fr.* Ar. તોર awe, control, pomp; or S. દોર, દોરો, a string.] To lead; to direct. 2. To draw lines with a ruler.

દોર-ગ-ગુ, } *v. t.* [See દોરો + આંટો.] To

દોર-વ-ગુ, }

stitch; to sew.

દોરિ-યો, *s. m.* [See દોર.] A kind of thin cotton-cloth. 2. A pot for drawing water with a pope. 3. A kind of neck ornament.

સવા લાખનો મારો હારજ આપું આપું રે તુજને દોરિયા.
—નરસિંહ મહેતા.

દોરી, *s. f.* A string; a cord. 2. Influence.

રાજની દોરી એ ગોસાઈના હાથમાં હતી (જેમ ન્યાયે, તેમ નાચે).
—અર્ધવસેન.

3. A measure of length (used by carpenters. 1. The plumb-line of a mason to ascertain the perpendicularity of a structure.

Id. દોરી તુટવી To die. જીવન-દોરી Lit. The thread of life. Hence, 2. A darling; one loved more than life. દોરી તાણી રાખવી To draw in the rein. 2. To exercise a strong control. દોરી ઢીલી મૂકવી To relax the rigour of one's control over. દોરી ભરવી To measure the length of timber, &c. દોરી છંટવી To make a mark with a string. દોરી મૂકવી To examine the perpendicularity of.

Prov. દોરી બળે, પણ આમળો ન મૂકે What is bred in the bone, will come out in the flesh. દોરી લોટો, કે આદી તકિયા Either gain your object or lose it: He will be either everything or nothing.

દોરી-છટ, } *adv.* [+ છંટ-વું.] Being or moving in a straight line.

Id. દોરી-છંટ ચાલ્યા ના Go on straight in a line.

દોરી, [Hem. Des. દરો=સ. તત્તુ: a thread, /r. S. દોર, દોર. Also Hem. Des. દોરો=સ. કંઠ-સૂત્રમ a girdle.] Thread; a string. 2. Connection; a link. 3. A charmed thread. 4. A kind of neck-lace.

Id. દોરી પરીવવા To thread a needle. દોરી ભરવો-નાખવો To stitch.

દોરત, *s. f.* [Ar. દોરત.] Wealth; riches; opulence; affluence. 2. Fortune; prosperity.

દોરત-બદા, *interj.* [+ બદે more.] May your wealth and dignity be increased. 2. *s. f.* Affluence; prosperity.

દોરત-મદ, } *adj.* [+ P. મદ=સ. મત્ત મન્ત; વત્ત વાત, suffix showing "possession".] Wealthy; rich; opulent; affluent.

દો-સામ, } *s. m.* [See દ, દો, two + સામ gain.] A cupboard made in a wall.

દોસા, Same as દુસો, દૂસો.

દોરી, } *s. m.* [P. દોર the shoulder=S. દોસ the arm. So named from their habit of carrying their goods on their shoulders.] A draper; a wandering cloth-seller.

દોષ, *s. m.* [S. /r. દુશ્ to be faulty.] A fault; a blemish; a flaw; a defect. 2. Sin; offence; transgression. 3. Reproach; culpability. 4. Disorder of the humours of the body.

Id. દોષ કાઢવો-ઝેવો To find fault with. દોષ કાઢવા ઝેવું Reprehensible. દોષ દેવા મુકવા To lay the blame on; to blame. દોષ લાગવો-ચોટાડવો To stick (of a fault); to be open to blame.

દોષ-દર્શી, *adj.* [S. /r. + દર્શ to see.] Fault-finding.

દોષ-વાન, } *adj.* Faulty; blemished; defective. 2. Sinful; criminal.

અતિ અપરાધ સહિત સુખ કીધું, સ્વર્ગ પમાડ્યા દોષી રે. —દયારામ.

3. Reproachable; culpable. 4. Arising from a disorder of the humours of the body.

દોસ્ત, } *s. m.* [P. દોસ્ત a friend + P. દાર having.] A friend. 2. A companion; a comrade. 3. A sweet-heart or gallant.

દોસ્ત-દારી, } *s. f.* Friendship; friendly intimacy; intimacy; amicable footing. 2. Illicit love; amorous bearing.

દોહ-જી, *s. f.* [Dh. Des. દોળી /r. S. ટોળી a vessel in which water is stored. /r. ટોળ a cup made of leaves. Or see દોહ-જું.] A milkpan; a trough. 2. The pot containing the funeral fire.

Prov. હાસ દેવા જરું, ને દોહજી સંતાડવી Do nothing, which you would wish to conceal.

દોહ-જી, *s. n.* An earthen vessel in which milk is kept for coagulating.

દોહદ, *s. m.* [S.] The longing of a pregnant woman. 2. A violent desire.

દોહન, *s. n.* [See દોહ-જું.] Milking. 2. The real substance. 3. Select extracts (from a literary work).

દોહરો, *s. m.* [See દો, દુ, two + દાર, સર, a line, a string.] A couplet or distich in Hindustānī, &c.

દોહ-જી, *s. n.* [See દોહ-જું /r. દુઃખ] Pain; trouble; difficulty.

પૂનમે પૂરણ ધન પામ્યો, દોહલ, દુઘા, દુર્મતિ વાગ્યો.

—નિરાંતભક્ત.

દોહ-કું, v.t. [S. હુ.] To milk.

દોહિત્ર, s.m. [S. દાહિત્ર fr. દુહિત્ર a daughter fr. હુ. to milk.] A daughter's son; a grandson.

દોહે-કું, Same as દોય-કું.

દોત, Same as દુવાત.

દોહાગ્ય, s.n. [S.] Ill-luck; misfortune.

દ્યુ-તિ, s.f. [દિવ્ to shine.] Splendour; beauty; light.

દ્યુ-ત, s.n. [S. fr. દિવ્ to gamble.] Gambling; dice-playing.

દૃઢી-ભૂત, adj. [S. fr. દૃઢ close + ભૂ-ત become fr. બ to become.] Become close, on strong, firm, or settled.

દ્રવ, s.m. [S. fr. દ્ર to run, to flow.] A liquid. 2. Melting or softening or the heart with pity, kindness, or affection.

દ્રવ-કું, v.i. To become wet; to melt. 2. To feel sympathy; to sympathize; to pity.

દેહે દદય દ્રવ્યું પાણ્ડવનું, દેખી શ્રીભગવાન જી.

—ગિરિધર.

દ્રવ્ય, s. n. [S. દ્રવ્ય, દ્રમ્, Greek drachme, P. દામ, દામ.] Wealth; riches, property. 2. An elementary substance; a substance.

દ્રવ્ય-વાન, adj. [+S. વન્, વાન્, suffix showing "possession."] Rich; wealthy; opulent.

દ્રાક્ષ, s.f. [S. દ્રાક્ષ.] The vine. 2. A grape.

દ્રામ, s. n. [S. દ્રમ્ wealth = Go drachme. P. દામ, દામ.] Wealth.

પુન્કર સાચિ છૂત રમિયો, હાર્યો સર્વે દ્રામ.

—ભાલજી.

દ્રુ, Same as દ્રુવ.

દ્રુત-વિશખિત, s. n. [S. fr. દ્રુત run fr. દ્રુ = દોહું to run + વિશખ.] A kind of Sanskrit metre; ૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦.

દ્રુમ, s.n. [S.] A tree.

દ્રુમ-તળાઈ, s.f. [+ તળાઈ.] A bed made of leaves of trees.

દ્રુમ-તળાઈ પાથરે રે, અંગે લગાડે અગાર.

—ભાલજી.

દ્રીણ, s. m. [S] A sup made of leaves.

દ્રોહ, s.m. [S. fr. દ્રુ. to feel malice.] Malice; spite.

દ્રોહી, adj. Spiteful; malicious; revengeful.

દ્વંદ્વ, adj. [S. fr. દ્વિ = L. duo, bis, two.] Coupled; twin. 2. s. m. Combination of two or more words which are regularly connected by a conjunction (in Grammar); a compound word in which two or more nouns are joined together, which if standing by themselves, would be in the same case connected by the conjunction 'And'.

દ્વંદ્વ-યુદ્ધ, s.n. [+યુદ્ધ.] A duel, a fight or match between two persons; a single combat.

દ્વિ-દશ, adj. [S. fr. દ્વિ two + દશ, દસ, ten.] Twelve. 2. Twelfth.

દ્વિ-દશી, s.f. The twelfth day of any of the two fortnights of a Hindū month.

દ્વિ-પર, s. m. [S. fr. દ્વિ two + પર next after, another.] The third of the four ages according to Hindū Mythology.

દ્વાર, s.n. [S.] A door; a gate; a doorway; a gate-way; an entrance; a passage; of the world a means of access or approach.

દ્વાર-પાળ, s.m. [+પાળ-કું.] A door-keeper; a porter; a gate-keeper; a janitor.

દ્વિ, adj. [S. See દુ, દો, બે.] Two.

દ્વી-અર્થી, adj. [S. fr. દ્વિ = L. duo, two, અર્થ.] Having two meanings, ambiguous; equivocal.

દ્વિ-જ, adj. [S. fr. દ્વિ two + જન્ to be born.] Twice-born. 2. s.m. A bird; an oviporous animal. 3. A tooth. 4. An individual of any of the three castes, બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, and વૈશ્ય, of whom the investiture with the characteristic sacred thread at years of puberty constitutes, religiously and metaphorically, the second birth. 4. A tooth.

રક્ત અધર દ્વિજ પંડિત, બાણે ચંદ્ર કિરણ વરકારા.

—ગિરિધર.

દ્વિ-તીયા, adj. f. [S. fr. દ્વિ two.] Second. 2. s.f. The second case; the Accusative Case in Grammar. 3. The second day of either of the two fortnights of a Hindū month.

दि-धा *adv.* [S. *fr.* धा suffix showing manner *fr.* धा to put] In two ways.

दि-प, *s.m.* [S. *fr.* + पा to drink.] An elephant.

दि-पद, *adj.* [S. *fr.* + पद.] Having only two feet. 2. Binomial (Math).

दि-वचन, *s.n.* [S. *fr.* + वचन.] The dual (of Number in Grammar).

दीप, *s.m.* [S. *fr.* + अप् water.] A land washed by water on all its sides. 2. An island.

दीप-कटप, *s.m.* [S. *fr.* + कल्प suffix showing "considered as," "almost," *fr.* कप् to think.] A peninsula.

द्वेष, *s.m.* [S. *fr.* द्विष् to hate.] Hatred, 2. Malice; rancour; spite.

द्वेष-भाव, *s.m.* [S. *fr.* + भाव.] The feeling of malice or hatred.

द्वेषी, *adj.* Malicious; rancorous; spiteful.

द्वैत, *s.n.* [S. *fr.* द्वि two.] The quality or state of being two-fold. 2. Disagreement; a quarrel.

द्वैत-बुद्धि, *s.f.* [S. *fr.* + बुद्धि.] } The recognition that the Divine Being and the Universe are two distinct entities.

द्वैत-भाव, *s.m.* [S. *fr.* + भाव.] } The doctrine that the Divine Being and the Universe are two distinct entities; the dualism antagonized in the Vedānt philosophy.

ध.

ध, The thirtieth letter, and the nineteenth consonant, of the Alphabet.

धक, *s.f.* [S. दह् to burn.] Thirst. 2. Ardour; glowing or swelling (of ardour, &c.) 3. Attention; mind.

धक-धक-तुं, Same as धग-धग-तुं.

धका-धकी, Same as धका-धकी.

धका-व-तुं, *v. t.* [See धको.] To push on. 2. To continue with haste.

धके-व-तुं, *v. t.* To push; to drive onward.

Prov. धकेवयं देहसे A mere guess-work invented on the spur of the moment.

धका-धकी, *s. f.* Shoving and pushing; a scuffle; a tussle. 2. A crowded state (of men at a gathering &c).

धका-मुक्ती, *s. f.* [+ मुक्ती.] Pushes and blows with the fists; fisticuffs. 2. Repeated pushing and beating with the fists.

धकी, *s.f. m.* [See धक-धक + S. कर् suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] A push; a shove; a jolt; a jog; a shock; a jerk. 2. A loss in trade; a stroke of misfortune; damage 3. Detriment; deterioration. 1. An artificial bank; a quay; a wharf; a small structure by the way-side to receive travellers' burdens. 3. A going

to; a ramble; a useless or fruitless walk.

Id. धको आवे To go and come. 2. To take trouble. **धको मारवे-देवे** To give a push. **धको देवे-अवराववे** To cause to go and come; to send on a fruitless errand. 3. To postpone from time to time. 4. To give false hopes. **धको लागवे-वागवे** To get a push. 2. To be put to a loss. **धके यढतुं** To be subjected to successive pushes. 2. To be postponed from time to time with false hopes. **धके यढावतुं** Same as धको अवराववे.

धम, *s. f.* [See धम-तुं.] Thirst.

धम-मम, *s.f.* [+ मम redup.] Hurry.

धम-तुं, *v. t.* [S. दह् to burn.] To get into a passion; to be vexed. 2. To be angry with.

धमा-व-तुं, *v. t.* To heat; to make hot.

धगडुं, *s.n.* A peon (used to show contempt). 2. The hip.

धग-धग-तुं, *adj.* [See धम-धम-तुं.] Burning; blazing; fiercely hot.

धग-धग-तुं, *v. t.* [Redup. of S. दह् burnt *fr.* दह् to burn.] To glow fiercely. 2. To be hot and burning.

धगा, *s. f.* Heat.

धगा-री, *s. f.* [+ री dim.] A slight heat.

2. A slight fever.

ધંખના, Same as ડંખના.

ધચુ-પચુ, *adv.* [Imit.] Wavering; hesitating.

ધન, *s. f.* [See ધન.] Gait; mien. 2. Air; grace. 3. Propriety; smart and masterly style or manner. 4. Stature; form; figure; shape. 5. *adj.* Fine; good; elegant. 6. Violent; forcible.

નથી બ્રાહ્મણ આચારન, એ નથી વળી ભૂયતિ ધન.

—ગિરિધર.

ધન, *s. f.* [S. ધજા.] A flag; an ensign; a banner; a standard.

Id. ધન ચઢાવવી To place a flag on. 2. To gain a victory; to celebrate a triumph. ધન બાધવી To reveal to the public; to bring to public notice. એને ઘેર ધર્મની ધન છે He is very pious and charitable.

ધન-ગરો, *s. m.* [+ P. गिरफ्तार=S. ग्रह to take.] The staff which holds a banner; a flag-staff.

ધડ, *s. n.* [Hem. Des. नंड = S. शिरो-विहीनम् deprived of the head.] A headless trunk; the trunk as distinct from the head. 2. *adj.* The first.

ધડ, *adv.* [See ધડ-ધડ.] Right forward; plainly; outright; smack; without any thought.

ધડ-ક, *s. f.* A quick push. 2. The quickness and force or violence of a push.

ધડક-ભુ, *adj.* [See ધડક-કું.] Timid; cowardly.

કિયા ધડકણને ધીર ? કિયા ગુણ-હીન અને જ્ઞાતા.

—સામળભટ.

ધડ-ક-ધડ-ક, *adv.* [Imit. See ધડ-ધડ.] With a rush.

ધડ-ક-કું, *v. i.* [Imit.] To palpitate; to beat; to throb.

Id. જાતી ધડકે છે The heart beats or throbs. 2. To be afraid.

ધડ-ધડ, *adv.* [Imit. Cf. Eng. Thud.] Quickly; smartly (of moving). 2. Dashing; striking or dashing quickly and loudly on other things.

ધડ-ધડ-ટ, *s. m.* [+ વ્રતિ.] Any loud thundering or roaring sound.

ધડ-બડ-ધડ-બડ, *adv.* [Imit.] Running with a noise. 2. Running with violence.

ધડમ-ધડમ, Same as ધડ-ધડ.

ધડમ-ધડા, *adv.* See ધડમ-ધડમ. 2. *s. f.* Striking with a loud sound. 3. A fight with blows.

ધડા-કા-બધ, *adv.* [See ધડા-કો + બાધ-કું.] With an explosion; with a thundering sound. 2. Tumultuously.

ધડા-કો, *s. m.* An explosion; a peal; any loud report or crash; a thundering sound. 2. A scene in general, vivid, hurried, and tumultuous.

ધડા-ધડ, *adv.* Imitative of brisk, smart, and closely consecutive sounds; with a crash; with a peal.

પાછળ માર ધડાધડ પડશે, કાંઈએક મંદ ચાલતાં.

—દયારામ.

ધડા-ધડી, *s. f.* Loud consecutive sounds. 2. Smartness; hurry in doing a work, giving rise to loud consecutive sounds.

ધડી, *s. f.* [See ધડો, 5] A weight put into one of the scales in weighing out a certain quantity. 2. A guess; a conjecture.

ધડીમ-લો, *s. m.* [Imit.] Beating the breast violently (in mourning).

Id. ધડીમલો લેવો To beat the breast violently (in mourning).

ધડુક-કું, *v. i.* [See ધડા-કો.] To make a loud sound; to roar; to thunder.

ધડુસ-કું, *v. t.* To beat; to strike.

ધડો, *s. m.* [See ફટ firm.] A lesson; an assigned portion to be learnt. 2. Consistency; firmness; determination. 3. Confidence; assurance; satisfaction. 4. Weight; influence. 5. A weight put into the opposite scale.

Id. ધડો કરવો To equipoise a balance. 2. To care about; to show regard to. ધડે બેસડું To break down. ધડે રહેડું To be stab. ધડો રહેવો To have a measure for; to be guided by a hard and fast rule. ધડો આપવો To teach a lesson. ધડો લેવો To learn a lesson.

એના બોલવાનો-બોલવામાં-કંઈ ધરો જ નથી. There is nothing definite in what he says: He makes random statements.

ધણ-ધણ-વું, *v. i.* [Imit.] To make a crackling sound while burning fiercely. 2. To burn fiercely.

ધણ, *s. n.* [See ધન wealth.] A herd of cattle.

ધણ-ધણાવ-વું, *v. t.* To cause to burn fiercely. 2. To work with heat or enthusiasm. 3. To threaten.

ધણિયાણી, *s. f.* [See ધણી owner, husband.] A female owner; a proprietress; the mistress. 2. The wife.

ધણિયાણું, } *adj* Having an owner. 2.

One's own; private; personal.

ધણી, *s. n.* [S. ધની *fr.* ધન wealth. See ધન.] The master; the owner; the lord; the proprietor; the responsible man; the possessor. 2. The husband.

Id. ધણી કરવો To live in concubinage with a man.

Prov. ધણીને સુઝે ઢાંણીમાં, પાડોસીને સુઝે આરસીમાં A gamester sees always more than a looker-on. ધણીની માનીતી બાર ગમ ઉભડ કરે One who has won the favour of a king, may oppress the subjects. ધણી વગરનાં ઢોર સૂનાં The master's eye makes the horse thrive. ધણી કહે “ મારે નેહએ નહિ ”, ને પાડોસી કહે “ મારે ચિર સદે ” Lit. When a woman is despised by her husband, she will find ready lovers. Hence, 2. If his rightful owner won't take care of his things, others will be only too glad to catch hold of them. ધણી જાગ્યા, ને ચોર ભાગ્યા Pretenders will give way before the rightful owner. ધણીનો કોઈ ધણી છે ? The master is the lord of all he surveys. ધણીનું ધાર્યું થાય છે Man proposes, God disposes. ધણીને કહે “ ધા ”, ને ચોરને કહે “ નાસ ” To be Jack on both sides. ધણી વગર ધરાજ બેઠું The foot of the owner is the best manure for his land. ધણી ધણિયાણી રાજ, તો ક્યા કરે મીયાં કાજ ? Law is inoperative, when parties agree. ધણી ધણિયાણીના

કાજ Man is fire, and woman tow. ધણી દૂઝે, કે ઢોર દૂઝે You will reap as you sow.

ધણી-જોગ, *adj.* [+ જોગ.] Payable to the person who purchases a Hund [as distinguished from the રાહ-જોગ which is payable to any person of known respectability].

ધણી-ધોરી, *s. m.* [+ ધોરી Redup.] A protector; a guardian; a supporter. 2. An owner.

ધણી-રણી, *s. m.* [+ રણી.] A sole master or owner.

ધન, *interj.* [Imit. Or S. દન killed, struck, *fr.* દન to kill, to strike.] Push ! psha ! 2. *s. m.* The penis (slang).

Id. ધન બેસાડું-મારડું To despise; to be unconcerned at the loss of.

ધતિડુંગ, *s. n.* Tumult; disorder. 2. A pretension; a false claim.

ધતૂરો, *s. m.* [S. ધતૂર.] The white thorn apple; *Datura*.

ધ-ધડાવ-વું, *v. t.* [See ધડ-ધડ.] To frighten; to intimidate; to threaten; to overawe.

ધ-ધણાવ-વું, Same as ધણ-ધણાવ-વું.

ધઢો, *s. m.* The diagonal stick in a paper-kite.

ધન, *s. n.* [S. *fr.* દન to kill.] Riches; substance; property. 2. Any form of wealth; a treasure. 3. Addendum; the sign *plus* (+) in Mathematics.

Prov. ધન તો ઢેડને ઘેર પણ હોય Nobility consists in an amiable disposition, not in wealth, ધન, જોબન ને કકરાઈ સદા કોઈનાં રહે નહિ Wealth, youth, and power do not stay long. ધનના બૃહદરપતિ Prosperous times ધન કરનાં આખર વધે A good name is better than riches. ધનથી કોઈ ધરાયું છે ? Corroding care and thirst of more, attend the still increasing store. ધન, મકર, ને સાંધા તારો ધનમાન મરે તો કાગલો મારો He that waits for dead men's shoes may go long enough barefoot.

ધન, *s. f.* [See ધનુર, ધનુષ્ય.] The ninth sign of the zodiac; *Sagittarius* the Archer.

ધન, Same as ધન્ય Happy.

Id. ધન ધડી, ધન દહારો An auspicious or fortunate time or occasion. તેની કમાધને ધન

His gains are wonderful.

ધન, Same as ધન્ય Happy.

હું તમને પૂછું, મારાં ધન વહુ ગોરાં રે

I ask you, my beautiful happy wife.

—ભાષા.

ધન-તેરસ, *s. f.* [See ધન wealth + તેરસ.]

The thirteenth day of the dark fortnight of A'shvina (Oct.-Nov.) on which Hindūs worship their wealth.

ધન-દ, *s. m.* [*S. fr.* + દા to give.] A giver of wealth; the god કુમેર.

અશ્વિનીકુમાર, વાયુ, ધનદ, ને ધર્મ સાથ.

—વર્ણન.

ધન-ધન, *adv.* Same as ધન્ય Happy.

ધન-ધન, *adv.* [*Imit. Cf. Eng. Tom-tom.*] Imitative of the sound of a drum.

ધનંતર, *adj.* [*S. ધન+વત્ત* very wealthy *fr.* ધન+વત્ત ધન+વન્ત, having wealth + *S. તર* comp. suffix.] Very wealthy. 2. Very powerful; very influential.

ધન-પતિ, *s. m.* [+ wealth + પતિ.] Same as ધનેશ, ધનેશ્વર.

કુમેર, The god of wealth.

ધન-રેખા, *s. f.* [See ધન + રેખા.] A certain line in the palm of the hand indicative of wealth.

ધન-વંત, } *adj.* [+ *S. વત્ત, વન્ત, વન્*, suffix showing "possessing, having."] Wealthy; affluent; rich; opulent.

Prov. ધનવાનનો કચરો, ને ગરીબનો પેટભરો
A great man's nod is a poor man's feast.

ધનાદય, *adj.* [*S. fr.* + આદય rich, abounding in.] Same as ધન-વંત, ધન-વાન.

ધનાધ્યક્ષ, *s. m.* [*S. fr.* + અધ્યક્ષ.] Same as ધનેશ, ધનેશ્વર.

ધનાર્ક, } *s. m.* [See ધન Sagittarius
ધનાર્ચ, }
+ અર્ક sun.] The sun in the sign Sagittarius.

ધના-સરી, } *s. f.* A mode in music.
ધના-શ્રી, }

ધનિષ્ઠા, *s. f.* [*S.*] The 23rd lunar mansion, consisting of four stars.

ધની, *adj.* [See ધન wealth.] Wealthy; rich. 2. Same as ધણી.

ધનુ, *s. n.* [*S. ધનુસ્.*] A bow (in archery).

ધનુખ, Same as ધનુષ્ય.

ધનુર, *s. n.* [See ધનુ] Tetanus; a disease in which the body is bent in the form of an arch.

ધનુર્ધારી, *adj.* [*S. fr.* ધનુ + ધર+વું.] Carrying a bow. 2. *s. m.* An archer.

ધનુર્મસ, *s. m.* [*S. fr.* ધન, ધનિષ્ઠા, + માસ.] The period during which the sun is in the sign *Sagittarius*. 3. A feast given in the early morning to Brāhmans during the period in which the sun is in *Sagittarius*.

ધનુર્વિદ્યા, *s. f.* [*S. fr.* ધનુ, ધનુખ, + વિદ્યા.] Archery. 2. The science of archery.

ધનુષ્ય, *s. n.* [*S. fr.* ધનુસ્.] A bow.

Id. ઇન્દ્ર ધનુષ્ય A rain-bow.

ધનેતર, } *adj.* [*S. ધન+વત્ત fr.* ધનવંત +
ધનતર, } *S. તર* suffix of the comp. degree.] Very rich. 2. Excellent; best. *Cf.* ધનંતર.

ધનેફ, *s. n.* [See ધાન્ય + એફ.] An insect found in corn.

ધનેફ, } *s. m.* [*S. ધન+ફજા. ફજર, lord.*] A
ધનેશ, } treasurer. 2. An epithet of Kubera, the Hindū god of wealth. 3. *adj.* Wealthy; opulent.

ધંતર, *s. n.* [Redup; of મંતર, મંત્ર.] Pretended magic; sleight of hand; a trick to deceive.

ધંતુરો, Same as ધંતુરો.

ધંધ, *s. m.* [See ઢંધ.] A fight. 2. Tumult; disorder.

ધંધા-દાર, *adj.* [See ધંધો+દાર, P., having.] Engaged in business; having the mind engrossed in work; working; not idle.

ધંધા-દારી, *s. f.* The state of being engaged in business; the duties or manners of a man of business.

ધંધા-ર્થી, *adj.* [+ અર્થ seeking *fr.* *S.* અર્થ to seek, to beg.] Seeking an occupation or work. 2. Devoted to one's own occupation or work. 3. Industrious; busy.

ધંધો, *s. m.* [See ધન wealth + દાય+ક giving. Or, P. દિદ્યેદ્ giving. Or, Hem. Des. ધંધા = *S. ઠજા* shame.] Business; employ-

went; occupation; calling. 2. Means of maintenance. 2. The state of being occupied. 4. Industry; trade.

Id. ધધો રોજગાર Any kind of occupation; any occupation.

Prov. ધધો કરે ધન તો ન મળે, પણ ધાન્ય તો મળે An industrious man is never starved. ધધો થોડો ને ધાધલ ધણી Much ado about nothing: Idle folks have most labour. ધધેલ ધધાને વધારે It is work that makes a workman: Practice makes perfect.

ધન્ય, *adj.* [*S. fr.* ધન wealth.] Happy; blessed; fortunate. 2. *interj.* Bravo! Capital! Well-done! Noble!

વૃદ્ધ વિપ્રની પૂજા કરી, હરિ આતમવાન;

ધન્ય ધરાસુરને, કર્યાં ધેનુનાં દાન.—ગિરિધર.

ધન્યતા, *s. f.* Happiness. 2. Good fortune.

ધન્યવાદ, *s. m.* [+ *fr.* S. વદ્ to speak.] Congratulation; thanks; praise; applause.

ધન્યા, *adj. f.* Happy, fortunate (of a woman).

ધન્વંતરી, *s. m.* [*S. ધન્વન્તરિ.*] The physician of the gods: Esculapius (Discovered with a cup of nectar in his hand). at the time of the churning of the ocean. 2. The name of કાશિરાજ, the supposed founder of the Hindū medical school. 3. The best physician.

ધપકારો, *s. m.* [See ધપ+ S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* કર to do.] The sound of the fall of a heavy body from a height. 2. A shock; an impression of violence.

ધપગુ, *v. i.* [See ધપા-ધપ.] To go forward; to proceed.

ધપા-ધપ, *adv.* Imitative of the sound of the blows with the hand, smart slapping, cuffing, boxing, &c.

ધપા-ધપી, Same as ધપા-ધપા.

ધપા-ધપા, *s. f.* [See ધપો + P. ધાલ્લેત્તન to play.] A brisk interchange of slaps and cuffs in sport or as an amusement; smart fisticuffs.

ધપો, *s. m.* [*Imit.* See ધપ.] A slap;

smack; a blow; a thumb.

Id. ધપો ખાવો To receive a blow. ધપો મારવો To strike a blow.

Prov. ધપો મારી, માફ માગવી To break one's head and bring a plaster.

ધબ, *adv.* [*Hem. Des.* ધવ્વો=S. વેગ: speed, force, *fr.* S. ધાવ્ ધાવું, to run.] *Imit.* of the sound of a thing dashing on the ground. 2. Coming to a stop; ceasing.

Id. અંધારું ધબ Total darkness, pitch darkness.

ધબકગુ, *v. i.* To throb (of the pulse).

ધબકારો, Same as ધપકારો.

ધબકડો, *s. m.* Confusion.

Id. ધબકડે વળવો To be confused. ધબકડો વાળવો To make confusion.

ધબ-ધબ, *adv.* [*Imit.*] Falling slowly with a dull sound.

ધબ-ધબાટ, *s. m.* [+ *રતિ.*] A dull sound. 2. Short panting breath; pulsation.

ધબગુ, *v. i.* To fall; to drop down. 2. To become bankrupt; to be insolvent. 3. To die; to give up the ghost.

ધબાકો, Same as ધબકારો, ધપકારો.

ધમા-ધમી, *s. f.* Beating; a scuffle.

ધમાય નમઃ, *s. n.* [+ *નમઃ.*] Falling with a dull sound; utter failure. 2. Confusion.

ધમોડગુ, *v. t.* To beat with the hands.

ધબલ, *adj.* [See ડબલ.] Doltish; stupid. 2. Fat.

Id. ધબલ-શા, ધબલ-અંદ A fat inactive person.

ધબા-ધાજી, Same as ધપા-ધાજી.

ધબો, Same as ધપો.

ધમ, *adv.* [*Cf.* આ. ધમ્, to blow; Eng. *Hum.*] Imitative of the sound of a drum.

Prov. ધમ થોડો, ને ચાપુ ચણા Break my head and bring me a plaster.

ધમક, *s. f.* [*S. આ. ધમ્, to blow.*] Spirit; mettle; pluck; courage; vigour; strength. 4. Airs; pomp; a majestic appearance. 3. Giving out (of a smell).

અલકશિરીની ધમક ભેદ, તે અંબઈ ગયો હતો.

—સુરસવતીચંદ્ર.

ધમકગુ, Same as ધમકગુ To resound.

ધમકે ધુધરી જધન ધન લોલે. —ગીતગોવિંદ.

ધમ-કા-વ-કુ, *v. t.* [See ધમ-ક.] To threaten; to chide; to scold; to snub; to reprove; to intimidate; to abuse. 2. To carry on a work with strength and courage.

ધમ-કારો, *s. m.* [+ S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters.] A loud humming sound. *Cf.* ધમ-કારો.

ધમ-કી, *s. f.* Threatening; scolding; a threat; a menace; a reproof; intimidation.

Id. ધમકી આપવી-દેવી To threaten.

ધમ-જી, *s. f.* [S. ધમ-ની bellows, a pipe to blow with, *jr.* વ્મા, ધમ, to blow.] Bellows.

Id. ધમજી ધમવી-ખેચવી-ચલાવવી To work the bellows. ધમજી ધમવી To speak unnecessary words; to speak of the same thing often and often.

ધમ-જી-વું, *v. t.* To work with bellows; to blow the bellows.

ધમ-ધમ, *adv.* [See ધમ.] Violently; with great force.

ધમ-ધમ-કું, *v. i.* To sound very loudly and terribly.

ધમ-ધમા-ટ, *s. m. f.* [+ટત્તિ] Spirit; pluck; courage; vigour; strength. 2. Airs; pomp; a majestic appearance. 3. A row; a noisy quarrel. 4. A strong pungent smell given out.

ધમ-ધમા-વ-કું, *v. t.* To threaten.

ધમ-ધો-કાર, *adv.* [See ધમ+ધો limit. + S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters.] With great noise; with great enthusiasm; smartly; briskly.

ધમ-ની, *s. f.* [See ધમ-જી.] A small tube. 2. Any tubular vessel of the body, as an artery or a vein.

ધમ-પહાડા, *s. m. pl.* [See ધમ-ધમ પાછા-કું.] Violent struggles. 3. Fruitless efforts.

ધમ-પાંચેરી, *s. f.* [+પાંચ + રોર.] Violent beating of the breast and crying aloud.

ધમ-રો-ળ, *s. m.* [See ધમ + રો-કું.] Loud lamentation. 2. Great consternation. 3. Great disturbance; clamour; an uproar.

ધમ-કું, Same as ધમ-જી-વું. To blow the bellows.

Id. ધમી જવું To pilfer; steal. 2. To deceive and carry away; to cheat.

ધમા-ચક-ડી, } *s. f.* [See ધમ+ચકર-ડી.]
ધમા-ચક-ડી, } Clamour; an uproar.

ધમા-ધમ, } *s. f.* Struggling together;
ધમા-ધમી, } scuffling; a tussle.

ધમાર, *s. m.* [See ધમ-કારો.] A particular measure of keeping time in music. 2. A song sung in the particular measure.

ધમાર-વું, *v. t.* To bathe or wash an animal.

ધમાહું, *s. m.* An ill-fashioned large turban.

ધમાસો, *s. m.* A prickly plant. 2. Any unknown plant or drug.

Id. ધૂજ ને ધમાસો Any subject long and tedious, and not worth mentioning. 2. A useless thing.

ધર, *adj.* [S. *jr.* ધૃ to hold.] That holds or keeps. (This word occurs only at the end of a compound, as મણિ-ધર, ધરણી-ધર.)

ધર, *s. f.* [See ધરા.] The earth. 2. [S. ધુર a yoke *jr.* ધૃ to hold.] The yoke of a bullock. 3. The number of years from the time a bullock is yoked. 4. The number two (used by brokers in private talk.) 5. [See ધર-વું to hold.] The beginning. 6. A standard; an authority. 6. Reliance; confidence. 8. [See ધરા-વું to be satisfied.] Satisfaction.

Id. ધર ધરવી To bear a yoke. 2. To bear the burden of a family. ધર મૂળથી From the beginning; from the root. ધર દહાડાથી From the first. મનમાં ધર આવવી-વળવી To feel confidence. 2. To feel satisfaction; to be satisfied. ધર ધડી ધર દહાડો The same state as at the beginning *status quo ante*.

ધરખ-વું, Same as ધડક-વું. To throb.

ધીરને દેવી ધારણ દે, રખે ધડ તાં નય ધરખી.

—ધીરો.

ધર-જી, *s. m.* [S. ધૃ, ધર, to hold.] A dam across a river. 2. *s. f.* [See ધાર-જી.] A manner in singing. 3. [See ધરણી.] 4. A particular weight, equal to $\frac{1}{3}$ of a tola.

ધર-ભૂમિ, *s. f.* [S. *ધર* ધર, *ધર*, to hold.] The earth. 2. The soil.

ધર-ભૂમિ-ધર, *s. m.* [S. *ધર* the earth + *ધર*, *ધર*, *ધર* to hold.] An epithet of the serpent Shesha, who is supposed to hold the earth on his head. 2. An epithet of Vishnu. 3. A mountain. 4. A king.

ધર-ભૂ, *s. n.* The sitting in restraint at the door of debtor (by the creditor or his agent).

ધર-તી, *s. f.* [S. *ધર* ધર, *ધર*, to hold.] The earth. 2. The soil; the ground.

Id. ધરતી ઉપર પગ એ ન મૂકે એવું Lit. Hardly touching the earth in walking. 2. Very proud. ધરતીનો છેડો The extreme limit. ધરતીમાં પેસી જવું Lit. To hide oneself under the surface of the earth. 2. To hide oneself through shame so completely as to be seen by no one.

ધરતી-કંપ, *s. m.* [કંપ.] An earth-quake.

ધર-પકડ, *s. f.* [See ધર-ગુ+પકડ-ગુ] Hastily taking many persons into custody under a legal order. 2. Hot haste.

ધર-પથ, *s. f.* [See ધર satisfaction+પથ confidence.] Furious but vain and meaningless storming and stamping; frantic and outrageous demeanour. 2. A headlong or precipitate blundering. 3. Patience.

ધર-પ, *s. f.* [See ધર satisfaction.] Courage.

ધર-ભોજ, *s. n. m.* [See ધર-ગુ + ભોજ-ગુ.] Complete ruin.

Id. ધર-ભોજ થાલવો To ruin completely.

ધરમ, Same as ધર્મ.

ધરમ-આગું, *s. n.* [આગું.] An account of money spent in charity or religious matters.

ધરમ-ધક્કો, *s. m.* [ધક્કો.] Care and crosses for another; toil and losses sustained in charitable services. 2. An unprofitable going to; unprofitable kicks and knocks.

ધર-મૂળ, *s. n.* [See ધર beginning, root, +મૂળ.] The beginning.

ધર-ગુ, *v. t.* [ધર, *ધર*.] To hold in the hand; to hold; to grasp; to gripe; to clutch; to clasp. 2. To keep; to retain; to hold fast.

3. To apprehend; to hold on.

રાકે લોક ધરે મુને, આવી પડું વારણે. -વશીભ.

4. To take up; to take a fancy to. 5. To turn; to take to; to enter upon. 6. To hold; to account; to view. 7. To occupy or take possession of. 8. To mind; to heed; to regard. 9. To assume; to take up; to place oneself into (a state). 10. To make or use. 11. To acquire; to obtain; to receive. 12. To take fright, to fear. 13. To find out or detect. 14. To hold amongst; to include. 15. To take up; to observe; to hold; to keep.

Id. ધ્યાન ધરવું To be engrossed in meditation; to meditate. નૈવેદ્ય ધરવું To place a dish of food before an idol for acceptance; to present food to a god. પગ ધરવો To hold forward one's foot. 2. To get a footing in; to obtain access to. ભોગ ધરવો To offer a sacrifice; to place a victim before a god. માથું નીચું ધરવું To submit to; to yield; to give up one's cherished idea. મનમાં ધરવું To bear in mind. મોહ ધરવું To interrupt one in talking. હાથ ધરવો To extend or stretch out one's hand, as in begging. 2. To beg. 3. To catch the hand of. કાન ધરવો To hear attentively. ધરી બેસવું To seize possession of; to usurp.

ધર-ગુ, Same as ધરા-ગુ, ધર-વ-ગુ.

ધીંગા ધણીને, ધ્યાન ધરી ધરવું રે.

—આપુ સાહેબ ગાયકવાડ.

ધરા, *s. f.* [S. *ધર* ધર, to hold.] The earth.

ધરા-ઈ, *s. f.* An oath.

ધરા-ધર, *s. m.* [See ધરા + ધર holding.] Same as ધર-ભૂમિ-ધર.

ધરા-ધર, *s. f.* [See ધર-ગુ.] Seizing and apprehending of many persons.

ધરા-ધરી, *adv.* Together with.

ધરા-ધરી, Same as ધરા-ર As a matter of course; forcibly violently.

ધરાધિપ, *s. m.* [See ધરા+S. અધિ-પ lord *ધર* over + *પ* to protect.] A king.

ધરા-ભોજ, *adv.* [See ધરા of the earth + ભોજ-ગુ to drown.] Submersion of the earth as at the time of a deluge (પ્રલય). 2. To be ruined in every way.

ધરાર, *adv.* [See નિર્ધાર.] Of course; without hesitation. 2. Same as ધરાર *adj.*

ધરાર, } *adj.* [S. ધર a yoke+રાણું having.]

Burdened too heavily towards the front. 2. Able to bear a yoke. 3. *s.m.* A leader.

ગદા ધાવ, ગદા ધાવ, હુર્ષ આવ, કલેશ યાવ, વહીલ વહીલ યાવ, ના ઉદાર, ના ધરાર. —વહીલ.

ધરા-વ-વું, *v.t.* [Caus. of ધર-વું.] To have; to possess. 2. To be endowed with. 3. To make an offering. 4. To be under an obligation or moral debt; to owe to. 5. To regard; to take into account; to attach much importance to.

ધરા-વ-વું, *v.t.* [Caus. of ધર-વું to be satisfied.] To satisfy; to gratify.

ધરા-વું, *v.i.* Pass. of ધર-વું To hold.

ધરા-વું, *v.i.* [See ધર satisfaction.] To be satisfied or contented; to have to one's content.

ધારિ-ત્રી, Classical form of ધર-તી The earth.

ધરી, *s.f.* [See ધર-વું.] The axle of a wheel. 2. A support.

ધર, Same as ધ્રુવ Certain; sure.

ધર, *s.m.* [See ધરો, દૂર્વા.] Young plants.

ધરેશ, *s.m.* [S. ધર the earth + ઇશ the lord.] The lord of the earth; a sovereign; a king.

ધરે, *s.m.* [S. મંદોહ.] A deep pit in the stream of a river.

Id. ધરામાં નાખવું To throw into a deep pit. 2. To put to a great loss.

ધરે, Same as દૂર્વા.

ધર્મ, } *s.m.* [S. ધર, ધર to hold.] A system of divine faith and worship; religious practices, the customary observances of caste; ordinance; custom; practice. 2. A sacred obligation or duty. 3. Alms-giving; charitable acts and offices; alms; charities bestowed. 4. Virtue; moral or religious merit. 5. Nature; character; natural state or disposition. 6. A property; any appertaining quality; any peculiar; appropriate,

or prescribed practice or duty; a prescribed course of conduct. 7. Law; justice; equity.

Id. ધર્મ-ધરમ કરવો To give a charity. ધર્મ યાજવો-સાચવવો To observe the commands of one's religion. ધર્મનો કાંટો Perfect accuracy in weighments, the wages obtained for weighing being dispensed in charity. ધર્મની ગાય A cow given away in charity. 2. A daughter.

Prov. ધર્મ કરતાં કર્મ નહ્યું=ધર્મ કરતાં ધાર પડી If you save a rogue from the gallows, he will rob you the next night. ધર્મની ગાયના દાંત શા જેવા Don't look a gift-horse in the month. ધરમના કામમાં ટીક ન કરવી Never be weary of well-doing: If a thing is worth doing, it is worth doing well. ધર્મ મુક્તિનું દ્વાર છે Religion is the gate of Salvation. ધર્મમાં ને કર્મમાં કાંઈનો ભાગ નથી There is no partnership in piety, nor in crime. ધર્મો જય, ને પાપો હાય Honesty is the best policy, while dishonesty brings ruin. આચાર: પ્રથમો ધર્મ: Good conduct is the highest duty. શરીર-રક્ષિતો ધર્મ: Religious conduct and health are not inconsistent.

ધર્મ-જ્ઞ, *adj.* [S. જ્ઞ+જ્ઞ to know.] Knowing one's religion or duty. 2. Skilled in the nice points of duty.

ધર્મ-કર્મ, *s.n.*

ધર્મ-કાર્ય, *s.n.*

ધર્મ-કૃત્ય, *s.n.*

ધર્મ-ક્રિયા, *s.f.*

[ક્રિયા.] A religious observance; ceremony, or rite.

ધર્મ-ક્ષેત્ર, *s.m.* [ક્ષેત્ર.] The land of religion. 2. A holy spot.

ધર્મ-ગુરુ, *s.m.* [+ ગુરુ.] A spiritual teacher or guide.

ધર્મ-ચર્યા, *s.f.* [+ ચર્યા.] Performance of duty; observance of religious duty.

ધર્મ-ચુસ્ત, *adj.* [+ ચુસ્ત.] Rigidly attached to one's religion.

ધર્મ-ડગ, *s.m.* [+ ડગ.] A hypocrite. 2. A cheat who puts on the appearance of a pious man. 3. A great cheat.

ધર્મ-ત્યાગ, *s.m.* [+ ત્યાગ.] Apostacy,

ધર્મ-દાન, *s. n.* [*S. jr.* + દાન.] Giving of alms; charity.

ધર્મ-દારા, *s. j.* [+ *S.* દારા a wife.] Same as ધર્મ-પત્ની.

ધર્મ-ધ્યાન, *s. m.* [*S. jr.* + ધ્યાન.] Practice and meditation of religion.

ધર્મ-નીમ, *s. m.* [+ નીમ, નિયમ.] Restraints of religion.

ધર્મ-ધુરંધર, *s. m.* [*S. jr.* + ધુરંધર.] A defender of the faith. 2, One who performs benevolent acts.

ધર્મ-ની બેન, *s. j.* [+ બેન.] Same as ધર્મ-ભગિની.

ધર્મ-પત્ની, *s. j.* [+ પત્ની.] A lawful wife.

ધર્મ-પત્રિકા, *s. j.* [*S. jr.* + પત્રિકા.] A deed of a charitable gift or endowment.

ધર્મ-પથ, } *s. m.* [+ પથ.] The way of religion or righteousness. 2. A religious sect.

ધર્મ-પરાયણ, *adj.* [*S. jr.* + પરાયણ.] Devoted to the practice of religion. 2. Giving or serving for charity, or as a religious act. 3. Giving or serving without charge.

ધર્મ-પરાયણતા, *s. j.* Devotion to the practice of religion.

ધર્મ-પુત્ર, *s. m.* [*S. jr.* + પુત્ર.] A young man considered as a son from charitable feelings; an adopted son. 2. A lawful son; a son begotten from a sense of duty and not of pleasure.

ધર્મ-પુસ્તક, *s. n.* [*S. jr.* + પુસ્તક.] A sacred book; sacred writings; the Scriptures.

ધર્મ-મધુ, *s. m.* [+ મધુ.] Same as ધર્મ-ભાઈ.

ધર્મ-ભગિની, *s. j.* [*S. jr.* + મગિની sister.] A lawful sister. 2. A daughter of one's spiritual preceptor. 3. A woman of the same religious creed regarded as a sister. 4. A woman considered as a sister from charitable feelings.

ધર્મ-ભાઈ, *s. m.* [+ ભાઈ.] A brother-religionist. 2. A man considered as a brother from charitable feelings.

ધર્મ-ધુદ્ધ, *s. n.* [*S. jr.* + ધુદ્ધ.] A fair or

equitable battle or war. 2. A religious war; a crusade.

ધર્મ-રાજ, } *s. m.* [+ રાજા a king; see રાજ.] An epithet of Yama, the god of Death. 2. An epithet of યુધિષ્ઠિર, the eldest of the Pāṇḍava brothers.

ધર્મ-રાજ્ય, *s. m.* A kingdom of just laws; an equitable government.

ધર્મ-લાભ, *s. m.* [*S. jr.* + લાભ.] Lit. Acquisition of religious merit. (an exclamation used by religious beggars among the Jains).

ધર્મ-લોપ, *s. m.* [*S. jr.* લોપ.] Disappearance of religion; irreligion; general impiety and profanity.

ધર્મ-વાસના, *s. j.* [*S. jr.* + વાસના.] A pious disposition; a charitable nature.

ધર્મ-શાસ્ત્ર, *s. n.* [*S. jr.* + શાસ્ત્ર.] The law of piety and religion. 2. The code or body of Hindū law.

ધર્મ-શાળા, *s. j.* [+ શાળા.] A caravan-sary; a travellers' lodge erected as a work of piety.

ધર્મ-શીલ, *adj.* [+ શીલ.] Religious; virtuous.

ધર્મ-શોધન, *s. n.* [*S. jr.* + શોધન.] Purification of a religion; a religious reformation.

ધર્મ-સંકટ, *s. n.* [+ સંકટ difficulty.] A difficulty arising from one's holding to one's religion or duty. 2. A great difficulty.

ધર્મ-સભા, *s. m.* [*S. jr.* + સભા.] A religious assembly; an ecclesiastical association. 2. A court of justice.

ધર્મચરણ, *s. n.* [*S. jr.* ચરણ.] Religious or virtuous demeanour or procedure.

ધર્મચાર્ય, *s. m.* [+ આચાર્ય.] A religious preceptor.

ધર્મિ, *adj.* Charitable; benevolent.

ધર્મિમા, *s. m.* [*S. jr.* + આત્મા.] A pious, charitable, virtuous person.

ધર્મ-દા, *s. m.* [+ આ-દા-ય a share /r. *S.* આ up to + દા to give.] Alms or a gift in charity. 2. An endowment from revenue for

a religious purpose.3.*adj.* (Given in charity or for a religious purpose.

ધર્માધિકાર, *s. m.* [*S. fr.* + અધિકાર.] Religious authority.

ધર્માધિકારી, *s. m.* [*S. fr.* + અધિકાર.] An administrator of justice; a judge; a magistrate.2.An officer appointed to watch the administration of charitable funds.

ધર્માધ્યક્ષ, *s. m.* [*S. fr.* + અધ્યક્ષ.] A spiritual head; a bishop.

ધર્માન્ધ, *adj.* [*S. fr.* + અન્ધ, આન્ધ-જો.] Absorbed in religion.2.Blinded by religion, fanatical.

ધર્માન્ધ-પણું, *s. n.* Fanaticism.

ધર્માભિમાન, *s. n. m.* [*S. fr.* + અભિમાન.] Bigotry.

ધર્માભિમાની, *adj.* Bigoted; fanatical.

ધર્માર્થ, *adv.* [*S. fr.* + અર્થ for.] For the sake of religion; as a religious gift; in charity; gratuitously.

ધર્મારણ્ય, *s. n.* [+ અરણ્ય.] A sacred grove; a wood inhabited by ascetics; a wood in which nothing is done inconsistent with religious duty.

ધર્માસન, *s. n.* [*S. fr.* + આસન.] The throne of justice; the judgement seat.

ધર્મિષ્ઠ, *adj.* [*S. ધર્મિષ્ઠ* most religious *fr.* + ષ્ઠ suffix of the superl. degree.] Charitable; liberal in alms-giving; benevolent. 2. Virtuous; pious; just.

ધર્મિન્ધ, *adj.* Sk. Superl. of ધર્મી pious.

ધર્મી, *adj.* Virtuous; pious; strict; just. 2. Having qualities or properties (of the subject of a proposition, in opposition to its accidents or affection).

Id. ધર્મી-દાતા (Used by religious mendicants) Liberal in almsgiving; charitable.

Prov. ધર્મીને ત્યાં બાઝ, નેકસાઈને ઘેર કુશળ A pious man struggles under difficulties, while a rogue thrives. ધર્મી ધર્મ કરે, ને પાપી પેટ કુટે A good man bestows in charity, while a wicked man burns with jealousy.

ધર્મોપદેશ, *s. m.* [*S. fr.* + ઉપદેશ.] Religious and moral instruction.

ધયુ, *adj.* [See ધર-યું to hold, used for onphemy.] Left; forsaken; left behind. 2. Useless.

ભર્યા કાઠાર તારા ધર્યા રહેશે, નહિ આવે આરે એક દાખો. —ભોળો ભગત.

ધર્વ, *s. m.* [See ધરા-યું.] Satisfaction; contentment.

ધર્વ તજી અંધર્વે તો, દુખ લાગ્યા રોવાને—વડલભ.

ધવ, *s. m.* [*S.*] Husband.

ધવ-પા-વ-યું, Same as ધવા-ડ-યું.

ધવત, *s. f.* [See દેવત divinity.] Strength.

ધવલ, } *adj.* [*S. ધવલ, ધોળું.*] White.

2. Pure; clear.

ધવા, *s. f.* [See ધર્વ] Good state.

Id. ધવા વળવી To come to a good condition again; to recover; to regain consciousness.

ધવા-ડ-યું, *v. t.* [Caus. of ધાવ-યું.] To cause or make to suck; to suckle.

ધસ-કો, *s. m.* [Guj. ધસ Imit.+ *S.* કાર, કો, suffix showing the sound of the preceding letters.] A shock. 2. A sudden impression of terror or grief.

ધસ-મસ, *s. m.* [+ મસ redup.] Pushing; rushing; excitement.

ધસ-મસ-યું, *v. i.* To push; to rush. 2. To run to make an attack.

ધસ-યું, *v. i.* [*S. ધ્રુષ્, ધર્ષ્, to challenge.*] To push through; to force a passage through an obstruction. 2. To put oneself forward for a service or work. 3. To give way (of cloth). 4. To be sapped or undermined (of a foundation, a wall, &c).

ધસારો, } *s. m.* [+ કાર & વૃત્તિ.] A sudden movement; a run; a rush. 2. A sudden attack; an assault; an incursion.

Id. ધસારો કરવા To attack. ધસારો લઈ જવો To conduct an attacking party.

ધાંખડી, *s. f.* [See ધાંખ-યું. (*f.* ડાંખ-ના.)] Anxious watching; anxiety.

સખી મોહન મળવાની એક અંતરમાં ધાંખડી, બેઠું બેઠું જીવનની વાટ, ખોઈ મેં તો આંખડી.

—પ્રેમાનંદ.

ધાંખ-વું, *v.t.* [See ડાંખ-વું, ડાંખ-ના] To look at closely or attentively; to stare at.

જસોદા થઈ મનમાં ડાંખી, જોતી વદન ધાખી ધાંખી.
—દ્વારકા.

ધાંખો, *s. m.* Anxiety. 2. A doubt; a suspicion.

અન્ય દેવની ઉપાસનામાં આંધરે રે,

ધર દહાડોનો ધાંખે ધાંખે ધાય. —નિરાંતભક્ત.

ધાંગ-વું, *s. n.* [See ધાંગો a thread, that which joins.] A piece of wood or metal used in joining or fixing one part of a thing to another.

ધાંધલ, *s. f.* [Dh. Des. દુઢુલિયં = S. ખમિતમ્ wandering. Cf. ટુંડું-વું to run about in search of.] Hurry; stir. 2. Empty fuss or bustle; confusion; distraction; tumult; disturbance; noise; disorder; derangement.

Id. ધાંધલ કરવી-મચાવવી To set a disturbance; to create a confusion; to hurry.

ધાંધલ-ખોર, } *s. m.* A bustling man.
ધાંધલિ-યો, }

ધા, Sk. adverbial suffix showing “manner”, as દ્વિ-ધા in two ways, ત્રિ-ધા, ચતુ-ધા, ભક્ષ-ધા, &c.

ધાઈ, *s. f.* [See ધાવ-વું.] The breast of a woman. 2. A teat; a pap.

ધાક, *s. f.* [S. દ્યુહ burnt /r. દહ, to burn.] Awe; dread; habitual fear; fear and regard. 2. Intimidation.

Id. ધાક દેખાડવી To inspire dread or fear in (a person, &c.); to frighten. ધાક ખાવી-ખેસવી To have dread or awe inspired in (persons, &c.) ધાક ખેસાડવી-રાખવી To keep in awe or fear; to exercise a check over. ધાકમાં રાખવું To keep in awe or fear. ધાક માનવી To be in fear of; to regard with fear.

ધાક, *s. m. pl.* Deafness.

ભરત વધાર્યું, મસાલો બેળી કરી રે. તીખાં રાયતાં ટાળે ધાક.
—દયારામ.

Id. કાને ધાક પડવા To be deaf. ધાક ઉઘડવા To be cured of deafness.

ધાગ-વું, *v. i.* To be in awe, dread, or habitual fear.

ધાગ-ડી, } *s. f.* [See ધાંગો.] A quilt made

of rags stitched or patched together.

ત્રિગુણી માયા જેણે ત્યાગી, તેને ભીતરથી મે ભાગી;
ભોળે ભગત કહે, ‘ગુર પ્રતાપે તેણે ઓઢી અવિચળ ધાગી.’
—ભોળેભગત.

ધાગડી-ઓ, *s. m.* Tumult; disturbance.

ધાંગો, *s. m.* [Hem. Des. ધરંગા = S. કાર્પાસ; cotton.] Thread. 2. An old piece of cloth; tatters.

ધાટી, *s. f.* [S. ધૃત manner of holding, style, /r. ધૃ to hold.] Manner; mode; way; style.

ખોલ્યો વાળી ખાટી ધાટી, માતુલને નિન્દે કર્યું.

—વશભ.

ધાડ, *s. f.* [Hem. Des. ધાડ-ફ = S. નિઃસરતિ come out, /r. S. ધાવ્ ધા, to run. Cf. Mar. ધાડ-ળ to send.] A sudden assault; an attack of a gang by robbers, plunderers or banditti. 2. A consuming host of strangers; a swarm; a pest; a plague. 3. Harry; haste.

Id. ધાડ પડવી To be suddenly attacked by plunderers. ધાડ મારવી To accomplish a great work.

ધાડ-પાડુ, *s. m.* [+ પાડ-વું.] A highway robber; a bandit; a group of banditti.

ધા-ડા-ધાડ, *s. f.* Haste; hurry.

ધા-ડું, *s. n.* A gang of banditti. 2. A crowd; a troop; a gang.

ધાણા, *s. m. pl.* [S. ધાના.] Coriander seeds.

Id. ગોળ ધાણા વહેંચવા To distribute molasses and coriander seeds on an auspicious occasion. 2. (for euphemy) To quarrel.

ધાણિ-યો, *s. m.* A kind of quilt stuffed with thin cotton, and sewed with thread.

ધાણિ-યા ઘઉં, *s. m. pl.* [+ ઘઉં.] A kind of wheat containing little substance.

ધાણિ-યો ગુદર, *s. m.* [+ ગુદર] A kind of gum not very sticky.

ધાણી, *s. f.* Parched grain.

Id. ધાણી દાળિયા થવા To be spoiled at the surface (of the ivory bracelets worn by women). ધાણી દાળિયા ભૂદા થવા To quarrel with; not to live in harmony with; to cease to love.

ધાણી-પાપડ-શેવ-ભો, *s. m.* [See ધાણી + પા-

પડ + શેવ.] A game for children.

ધાત, *s. f.* [See ધાતુ.] Semen virile. 2. A metal; a mineral. 2. A table; a list. 4. A Multiplication Table.

Id. ધાત જવી To have a seminal discharge. ધાત કુટવી To suffer from gleet. 2. To attain puberty.

ધાત-કાર, Same as ઝાત-કાર Tumultuous noise.

જેણે કામધામ ધાતકાર, દીડો મેડીએ કામ-કુમાર.

—પ્રેમાનંદ.

ધાત-તુ, *v. i.* To be convenient; to be suitable.

ધા-તા, *s. m.* [*S. ધા-ત જર. ધા to create.*] The Creator; God.

ધા-તુ, *s. m. f.* [*S. જર. to hold.*] Same as ધાત 1 & 2. 2. The root of a verb (in Gram.).

ધાતુ-ક્રિયા, *s. f.* [*S. જર. + ક્રિયા.*] Mineralogy; metallurgy.

ધાતુ-ક્ષય, *s. m.* [*S. જર. + ક્ષય.*] A wasting away by occasion of a continued gleet; *Marasmus.*

ધાતુ-પાત્ર, *s. n.* [*S. જર. + પાત્ર a vessel.*] A metallic vessel.

Id. એના ઘરમાં ધાતુ-પાત્ર સરખું એ નથી There is not a single metallic vessel in his house; he is very poor.

ધાતુ-પુષ્ટ, *adj.* [*S. જર. + પુષ્ટ.*] Invigorating; nutritive; strengthening; nourishing.

ધાતુ-વિકાર, *s. m.* [*S. જર. + વિચાર.*] Same as ધાતુ-ક્ષય.

ધાતુ-સાધિત, *adj.* Derived or formed from a root.

Id. ધાતુસાધિત નામ A derivative noun.

ધા-તૃ, Classical form of ધા-તા.

ધા-ત્રી, *s. f.* [*S. જર. ધા to hold, to support*] A nurse; a wet-nurse; a foster-mother. 2. The earth.

ધાન, *s. n.* Same as ધાન્ય. 2. Food.

Id. ધાન ખાય છે, કે ધૂળ ખાય છે? Lit. Do you live on corn or dust (grass)? Hence, 2. Are you a man or a brute? You are a fool.

Prov. ધાન ખાતું ધણીનું, ને ગીત ગાવાં વીરાનાં

The wife sings the praises of her brother, and lives at the expense of her husband: To rob Peter and pay Paul. ધાન ધરપત, ને ધી સંપત At a dinner-party food is supplied to the satisfaction of the guests, while luxuries as far only as the means of the host will allow. ધાનનું માર્યું નીચું જુએ He who depends upon you for his food, will always be at your mercy. ધાન મરે, ને ધાજી જીવે Food may be the means either of life or of death. ધાન વિના મરે, કે સાન વિના મરે A man may be ruined either for want of food or for want of knowledge.

ધાન-ચુકું, *adj.* [+ મર-તું.] Struggling for food; eager to get food; starving. 2. Abstemious in the use of food; stingy in feasting a guest. 3. Miserable.

ધાના, *s. m.* [Hind. for ધાન food, દાણા.] Same as ધાન.

Prov. ધાના ત્યાં પાના નહિ, ને પાના ત્યાં ધાના નહિ You can have one of the two.

ધાન્ય, *s. n.* [*S. જર. ધા to hold.*] Corn; grain.

ધાપ, *s. f.* [*Imit. Cf. ધબ, યાપ.*] An oversight or blunder caused by hurry.

Id. ધાપ ખવડાવવી To cheat; to misrepresent. ધાપ ખાવી To be deceived; to be the victim either of one's own blunder or of another man's cunning. ધાપ મારવી To deceive; to cheat.

ધાપ-લાં, *s. n. pl.* Gently beating or stroking (a child) to quiet it, or to dissuade it from being naughty. 2. Persuasion.

ધાપલા કરે છે અપાર, તેને નિરખે છે નંદજી રે.

—દલપત.

ધાપ-હ-ધિજું, *adj.* [*Imit. + ધિજું.*] Boisterous; lusty; wild. 2. Strong; stout.

ધાપ-હ-તું, *v. t.* [*See ધાપ.*] To obtain by cheating; to cheat.

ધાપ-લી, *s. f.* [*See ધાપ.*] A small ધાપું.

ધાપળી, *s. f.* [*See ધાપું, or S. જલં ધોળું, white.*] A small or thin ધાપળો.

ધાપળો, *s. m.* [*See ધવલ white.*] A large or thick woollen blanket, generally of a white colour.

ધાપું, *s. m.* [*See ધાપ, યાપ*] A terrace;

a flat roof. 2. A terrace erected in a field to catch or drive away birds. 3. A blot.

Id. ધામું પડવું-ખેસવું To be blotted. ધામું પાડવું To blot. ધામું ખેસવું To fall down (of a terrace) to be dilapidated.

ધામ, *s. n.* [S. *ધ* to hold.] A house; a dwelling place. 2. A holy place; a place of pilgrimage. 3. The body.

Id. ચાર ધામ Lit. The four holy places visited by Hindūs, viz., 1. Jagannāthpuri in the East of India. 2. Rameshwar in the South. 3. Dwārka in the West, and 4. Badrikedar in the North.

ધામણ, *s. f.* A species of snake.

ધામણી, *s. f.* A strong she-buffalo.

ધામ-ધુમ, } *s. f.* [Imit. Cf. Eng. *Hum.*]

ધામ-ધુમી,

Wild hurry and bustle. 2. Noisy and glaring pageantry; pomp; parade; show; *eclat*. 3. Tumult; uproar.

ધામરાણ, *s. n.* A kind of snake.

ધામા, *s. m. pl.* [See ધામ.] A long and continuous stay.

Id. ધામા ધાલવા-નાખવા To stay as a guest for a long time.

Prov. ભાઈ ! એ તો તારે જ ઘેર ધામા If you give him an inch, he will take an ell.

ધામેણું, *s. n.* [See ધામ + આણું or આણું-વું.] A chariot furniture, &c., sent with the bride, when she first goes to dwell in her husband's house.

ધામે, *s. m. sing.* Same as ધામા.

ધાર, *s. f.* [S. *ધાર*.] The edge of a tool. 2. The brink. 3. A stream; a line of a liquid oozing and running out from a vessel.

Id. ધાર કાઢવી-ચઢાવવી-ઢાવવી To edge or sharpen. ધાર આવવી To get an edge or sharpness. ધાર ખેસવી To lose sharpness; to be blunt. ધાર કરવી To pour out in a stream. ધાર મારવી To throw or eject in a stream. એના સામે હું ધાર એ (ધાર પર) મારવાનો નહિ I will not even look at him. ધારે ધારે ચાલવું To go along the edge or brink of. તરવારની ધાર ઉપર રહેવું To be vigilant in one's conduct; to be very strict in one's adherence to rules of conduct.

માર્ગ માર, ધાર ધાર, સહુ યુક્તાર, મ કર વાર, નદે કુમાર, પ્રાણ આધાર, ને ઉરદાર; કર અબાધ અ-ખાને, ખ્યારી રાવે. —દયારામ.

ધાર-ક, *adj.* [S. *ધ*, *ધર*, to hold.] Holding; bearing; possessing. (Used as the second member of compound word. Cf. ધર, *adj.*.)

વ્યાસ વાલ્મીક શુક્રેવલ, માર્કેડ મોટા મુનિ,

કવિતા સવિતા સરખા, વેદ તણી ધારક ધુનિ.

—સામળબટ.

ધાર-ણ, *s. n.* [S. *ધ* to hold.] Holding; possessing. 2. *s. f.* A prop or support (of a building). 3. Weighing; weight; the quantity weighed. 4. Current prices; market-prices; the rate. 5. Courage; comfort; consolation.

Id. ધારણ કરવું To put on; to assume. ૩૫ ધારણ કરવું To assume a form. 2. To disguise oneself as. અવતાર ધારણ કરવો To come to birth; to be borne. 2. To assume a birth (of a god); to be incarnated; to assume an incarnation. વસ્ત્ર ધારણ કરવાં To put on or wear clothes. વિચાર ધારણ કરવો To entertain a thought; to think. દિલગીરી ધારણ કરવી To be sad.

પડ્યા ધારણમાં કોઈ, કોઈ ધારણને તથ;

બહે નારાયણને બાધી, બહે કીર્તિ કાપતી.—વલ્લભ.

ધાર-ણ, *s. f.* Mental retention; remembrance; memory. 2. Absorption in thought; 3. Idea; opinion; consideration. 4. Thought; intention; purpose. 5. Conjecture; fancy; whim. 6. Understanding; mind; inclination.

ધારણ-ગત, *s. f.* [+ ગતિ.] Discount in the price of a thing bought.

ધારણિ-યો, *s. m.* [See ધારણ.] A prop; a pillar.

ધાર-દાર, } *adj.* [See ધાર + P. દાર = વાળું ધાર-વાળું.] Having an edge; edged; sharp.

ધાર-વ-વું, *v. t.* [See ધાર + વાર-વ-વું.] To separate and drive away, as the chaff from grain, by means of wind; to winnow.

ધાર-વું, *v. t.* [S. *ધ* to hold. See ધર-વું.] To consider; to think; to deem. 2. To suppose; to believe; to presume. 3. To guess; to con-

jecture; to fancy. 4. To look at attentively; to stare at.

Id. ધારીને જોવું To look at attentively; ધારી ધારીને જોવું To look at often and attentively. મનમાં ધારવું To think. શું ધારીને આગ્યા છે? With what object have you come? કાંઈ ધારીને આપ્યું હશે He must have given it with some object in view.

વંદાવનમાં નતાં ધારી, વહાલો બા આરે છે ગિરિધારી.

—મીરાંબાઈ.

Prov. ધારવું માણસને હાથ, કરવું દેવરને હાથ
Man proposes, God disposes.

ધારા, Classical form of ધાર Edge.

ધારા-વઈ, } s. f. [S. વૃત્તિ a hedge fr.

ધારા-વાડી, } s. f. [S. વૃત્તિ a hedge fr. વૃ to cover, વાડ a hedge.] A steam of milk or water poured round a place to sanctify it, serving as a charmed hedge to drive away the influence of evil spirits or to prevent them from entering the place.

ધારા-ગુ, adj. [+ વાગું having.] Having an edge; edged.

ધારા-જો, s. A soldier; a warrior.

ધારા-સભા, s. f. [See ધારો a rule, a law, + સભા.] A legislative council.

ધારિ-યા, s. m. pl. An allowance made to the cultivator to defray the expenses of cultivation and the cost of seed.

ધારિ-યું, s. n. [See ધાર edge.] A scythe fixed at one end of a long staff.

ધારિષ્ટ, s. n. [S. અદૈય boldness fr. વૃટ bold fr. વૃ to challenge.] Undauntedness; intrepidity. 2. Firmness; fortitude; presence of mind.

ધારી, s. f. [See ધારા, ધાર, edge.] A border, or a coloured strip, along a piece of cloth.

ધારી, Same as ધાર-ક.

ધારો, s. m. [See ધાર-ણ.] A law; a regulation; a statute; an act of the legislature. 2. Rule; usage; custom; practice. 3. A general course or practice.

Id. ધારો બાંધવો To legislate; to have a law passed.

ધાર્મિક, adj. [S. See ધર્મ.] Virtuous;

righteous; just; religious; pious.

ધાવ, s. f. [See ધાવ-વું.] A wet-nurse.

ધાવડી, s. f. A tree, of which roots, flowers, &c., are used as medicines.

ધાવ-ણ, s. n. Mother's milk. 2. The breasts.

Id. ધાવણ છોડાવવું To wean (a child). એને તે હજી ધાવણના દાંત કે The child is yet inexperienced.

ધાવ-ળી, s. f. A sucking toy for babies.

ધાવ-ણ, s. n. A suckling; a nursling. 2. An infant; a baby. 3. adj. Fed at the breast.

ધાવ-ભાઈ, s. m. [See ધાવ + ભાઈ.] A foster-brother.

ધાવરી, s. f. A kind of medicinal drug.

ધાવડું, s. n. A rheumatic affection.

ધાવ-ડું, s. n. [See ધાવ-વું, to run.] A horn or trumpet blown as an alarm at a time of public danger.

ધાવ-વું, v. t. [S. ધ, ધય, to give milk (as a cow).] To suck at the breasts.

ધાવું, v. i. [S. ધવ to run.] To run.

ધીરે ધરે ધારણ રે મૂકે ધ્યાનને ધાવું. —ધીરો.

ધીર સુખ સાગર રે, ધ્યાનમાં તું જે ધાઈ. —ધીરો.

મા ધા વિધિ મન તને, કરશે સહાય;

આધાર એ તણ તણા, વર પ્રેમદાય. —રત્નેશ્વર.

Id. સામું ધાવું To run towards. 2. To attack; to fall upon. વારે ધાવું To run to the help of.

Prov. ધાવે રો ધાવે Motion is life, and rest death. ધારાં ધાન મળે, ધન ન મળે An industrious man never starves, though he may want luxuries.

ધાવું, adj. Equal; similar; like.

ધાસ-કો, Same as ધાસ-કો.

ધાસ-તી, } s. f. [See ધાસ-કો, ધાસ-કો]

ધાસ-તી, } s. f. [See ધાસ-કો, ધાસ-કો]

Fear; terror.

Id. ધાસતી આપવી-દેવી બતાવવી To threaten. ધાસતી કરવી-રાખવી To fear; to be afraid of.

ધિગાઈ, s. f. } [See ધિક્.] Furious and

ધિગાણું, s. n. } [See ધિક્.] Frantic doings; mischief. 2. Disturbance; quarrel; affray.

ધિક્ interj. [S.] Fie! Shame! Pish!

Pshaw ! What a pity !

ધિક-ડી, Same as ધીક-ડી.

[ધિક-ડું, Same as ધીક-ડું.

ધિકાર, *s. m.* [*S. fr.* ધિક્. + કાર suffix showing the sound of the preceding letter.] Contempt; scorn; disdain; contemptuous treatment; disdainful rejection; scolding; flouting; hooting. 2. Loathing; hatred; slight; aversion.

ધિકાર-ડું, *v. t.* To treat scornfully; to despise; to slight; to condemn; to scorn. 2. To abhor; to loathe; to disdain; to hate.

ધિક્ક-ડ-મઠી, *s. m.* [See ધિક્કું+મલ્લ.] A stout and strong man.

કુંવરી, એ તો કાનુડો કામલુગારો.

એ ધિક્કડ-મલ્લ ખૂતારો રે; આ શું રે કીધું ? —રાજે.

ધિક્કું, *adj.* Huge; strapping; stalwart; tall and stout. 2. Strong; powerful. 3. Loose; dissolute; addicted to bad ways.

ધિક્કો બહીજે કહેવાય, ન તે અતી કષ્ટ આપે.

—વલ્લભ.

ધિલુભો, *s. m.* A rogue.

ધિખ-ડું, *v. t.* [*Imit. Cf.* ધખ ધાખ, ધાપ.] To beat; to strike with the fist.

ધિખા-ધિખ, *adv.* Imitative of the sound of quick blows.

ધિખો-વ-ડું, Same as ધિખ-ડું.

ધિર-ડું, } *v. t.* [See ધીર, patience.] To confide; to trust. 2. To lend; to give on credit; to advance (money).

ધી, *s. f.* [*S. fr.* ધ્ય to contemplate.] Intellect; understanding. 2. The mind. 3. Thought; idea; imagination.

અધર સુધા રસ પાયપિવાવત, કેપમા દેત મન ધી સકુચાઇ.

—ગિરિધર.

ધી, *s. f.* A daughter.

ધીક-ડી, *s. f.* [See ધીક-ડું.] Warmth; slight heart.

ધીક-ધીક-ડું, Same as ધગ-ધગ-ડું Burning.

ધીક-ડું, *v. i.* [*S. દહ, દગ, to burn.*] To be heated. 2. To be conducted or carried on at a brisk rate; to be profitable.

Id. દેવતા ધીકે To be lighted (of fire). એને ધંધા સારો ધીકે છે His business is brisk; his

business is profitable. ધીકતી રાગડી Anxiety.

ધીકા-વ-ડું, *v. t.* To light or make a fire.

2. To conduct a profitable business; to gain profit in one's business.

ધીજ, *s. f.* [*S. દિજ્ય fr.* દિવ્ to shine.] An ordeal.

કહો તો ધીજ પતીજ કરે, શિવપિણ્ડી હાથ ધરાવો રે.

—દયારામ.

ધીટ, *adj.* [*S. ધૃટ fr.* ધૃષ્ to challenge.] Bold; daring; forward; impudent; saucy.

મૃગલીએ શેર દીઠો, બગલીએ ગર ધીટો;

દગલી શ્રી બીચ સાપ, કશાં કેવાં કાનકાન ?

—વલ્લભ.

ધીખ-કારો, Same as ધખ-કારો.

ધીખ-કો, *s. m.* [see ધીખ-ડું.] A blow with the fist.

ધીમંત, ધીમાન્, *adj.* [*S. ધીમન્ fr.* ધી+મન્ suffix showing possession.] Intellectual, intelligent; wise.

ધીમર, *s. m.* [*S. ધીમર.*] A fisherman.

ધીમા-શ, *s. f.* [See ધીમું.] Slowness. 2. Patience. 3. Courage.

ધીમું, *adj.* [See ધી-મંત, ધીમાન્.] Deliberate; grave; steady, staid; sedate; gentle; slack; soft. 2. Cool; patient; forbearing. 3. Slow; dull; heavy. 4. Not loud, slow; low.

Id. ધીમું કરડું-પાડડું To lessen the speed or degree of; to relax; to soothe; to pacify. ધીમું પડડું To be less in speed or degree. ધીમે અવાજ A low sound.

ધીમે, *adv.* Slowly; gently. 2. Coolly; patiently.

Id. ધીમે ધીમે Slowly; gradually; by degrees. ધીમે રહીને Slowly; patiently. ધીમેથી સાંભળડું To hear patiently. 2. To hear attentively or quietly. ધીમે બોલડું To speak slowly. 2. To speak in a low voice.

ધીર, *adj.* [See ધીર, *s. f.*] Patient; forbearing; composed; calm; collected. 2. Bold energetic; strong; courageous; brave. 3. Undaunted; intrepid; resolute; of a firm mind; persevering. 4. Wise; learned; clever; intelligent. 5. Grave; solemn.

Prov. ઉતાવળા સો બાવરા, ધીરા સો ગંબીર They tumble down, who run fast.

ધીર, *s. f.* [S. धैर्य *fr.* धीर patient *fr.* धृ to hold.] The quality or power of expecting, enduring, or persisting; patience; forbearance; steadiness; resolution. 2. Trust; confidence; credit.

ધીર-મંદુ, *adj.* [+મંદુ. Cf. ઢીલ-મંદુ] Timid; cowardly.

ધીરજ, *s. f.* [S. धैर्य. See ધીર, *s. f.*] Patience; calmness; forbearance. 2. Fortitude.

Id. ધીરજ આપવી To console; to encourage. ધીરજ પકડવી-રાખવી To be forbearing or patient; to comfort; to reassure.

Prov. ધીરજ મોટી વાત છે Patience is a plaster for all sores; He that can have patience, can have what he wills. ધીરજનાં ફળ મોટાં Patience is a plaster for all sores.

ધીર-તા, *s. f.* [See ધીર bold + S. તા an abstract suffix.] Boldness. 2. Wisdom.

કદાચ કંઈ સંકટ પડે વિનરીતું કામ,

તો ત્યાં ચરિત્ર બતાવને, ધીરતા થઈને કામ.

—સામળબટ.

ધીર-વાર, *s. f.* [See ધિર-વું + વાર redup.] Commercial dealings on credit; money-lending.

ધીર-પ, *s. f.* [See ધીર-વું + પહું.] Credit in money matters; commercial credit.

ધીર-વું, Same as ધિર-વું.

ધીરું, *adj.* [See ધીર, *adj.*] Patient; forbearing. 2. Slow; calm. 3. Cool; deliberate.

Prov. ધીરા સો ગંધીર wisely and slowly: They tumble down, who run fast. ધીરા કામ સાહેબનાં God's ways are slow but good.

ધીરે, *adv.* Slowly. 2. Patiently.

Id. ધીરે ધીરે Very slowly. 2. Very patiently.

ધીરો, *s. m.* [S. धृ to hold. See ધાર-ણ. 2. ધાર-ણિ-યો.] A prop; a support.

ધી-શ, *s. m.* [S. *fr.* धी + ईश.] The lord of intellect; a very intelligent man.

દુશ્મની ને સરસ્વતી સરી, ઉતરી ચાલ્યા ધીશ ઇ.

—ગિરિધર.

ધુન્ધાળ-વું, *v. t.* [See ધોન્ધું + S. ધ્વ, ધાળ-વું, to wash.] To wash clean.

ધુંધ, Same as ધુન, ધુન્દ.

ધુંધ-વાટ, *s. m.* [+ વટ.] Suppressed excitement.

ધુંધ-વા-વું, *v. i.* To emit smoke. 2. To have suppressed excitement.

ધુંવા-ધુંવા, *adv.* [See ધૂમ smoke + વા wind + ધુંવા redup.] Excited; confused through excitement.

ધુંધ-ળ-વું, } *s. n.* [See ધૂમ + આંધળું]

Dusk; the evening twilight. 2. The morning twilight. 3. *adj.* Misty; foggy.

ધુંવર, Same as ધુમર.

ધુંવો, Same as ધુમાડો.

ધું-શ, *s. m.* [See ધૂમ smoke + શ, આશ, abst. suffix.] Heat; the heat of the sun. 2. *s. f.* Loud noise; *clat*.

ધું-શળ, *s. m.* [See ળસરં, યુસરં, *fr.* S. યુર a yoke + સળી a stick.] A yoke.

ધું-સરી, *s. f.* Same as ધું-શળ.

ધું-સરં, Same as ધુંસરી.

ધું-સો, *s. m.* [See ધૂમ smoke + સો. Or S. ધૂમર smoke-coloured.] A kind of warm woollen cloth, generally of a dusky shade.

ધુડ-કા-વ-વું, *v. t.* [Dh. Des. धुडकिये. Cf. યુત-કાર-વું.] To treat with contempt; to scold. 2. To defy.

ધુન્ન-વું, *v. i.* [S. धु.] To shake; to quiver; to tremble. 2. To lose one's wits; to be overawed or overwhelmed.

ધુન્ન-રી, *s. f.* Trembling; tremor; trepidation. 2. Delirium tremens. 3. Horror.

ધુન્ન-રો, *s. m.* Same as ધુન્ન-રી.

ધુન્ન-વ-વું, *v. t.* To cause trembling; to make one tremble; to create horror. 2. To make a loud sound and wild uproar.

ધુન્ન-વું, *v. i.* [S. ધુ, ધુન્ન.] To quiver; to shake. 2. To be under a demoniac influence causing a violent shaking of the head.

ધુન્ન-વ-વું, *v. t.* To shake; to nod. 2. To fleece a man of his money by tricks.

Id. ઠીક ધુણવવી To refuse.

ધુન્ધી, *s. f.* [See ધૂમ.] The smoky fire of an ascetic. 2. A fire lighted by a Hindū ascetic, over which he sits inhaling the smoke.

Id. કુણી ધાલીને બેસવું To sit down with a resolution to compel a person to grant one's request. 2. To persist in one's request. કુણી તાપવી To perform austerities by sitting near a fire.

કુ.કુ.કુ., *v.t.* [See કુ.કુ.કુ.] To seek or search for.

કુત, *interj.* [S. હત *jr.* હત to strike.] Get away! Get thee gone.

Id. કુત બે કરવું To disrespect a person; to treat a person with scorn.

કુત-કાર-કુ., *v.t.* [+ Dh. Des. કુટાક્રિયયં scolding. *jr.* કુત, ક્રિ, + કાર suffix showing the sound. Also Hem. Des. કત્ત *jr.* કાત્તમ્ destroyed *jr.* કત્ત to destroy.] To scorn; to defy.

કુત-કુ; } *v.t.* [See કુત-કો.] To cheat; to deceive; to impose upon.

કુત-કુ, Same as કુત *adj.*

કુત-કુ, *v.i.* To be cheated; to be imposed upon.

કુ-કુ, *s. n.* [Imit.] The sound of a trumpet or horn.

કુન, } *adj.* [See કુન, કુમ, કુલ-કુ.] Of

dimmed and dull vision, 2. Bereft of sense or consciousness. 3. Blinded; infatuated. 4. Absorbed (in); abstracted; lost in. 5. Same as કુની.

કુની, *s. f.* Dimness of sight. 2. A senseless or unconscious state.

કુન્ધ-કાર, *s. m.* [See કુન્ધ+અન્ધ-કાર. Or see કુન્ધ+કાર.] Darkness caused by a cloud of dust.

કુન્ધકાર નભમાં યથે રહ્યું, યું યથે પ્રલયે કાળ રે?

—ગિરિધર.

કુપ-કુ, Same as કુપેલ.

કુપ-કુ, *v.t.* [See કુપ.] To burn incense. 2. To hold over the smoke of incense.

કુપેલ *s. n.* [See કુપ + તેલ] A scented oil obtained by burning frankincense.

કુપેલિ-યા, } *s. m.* One who makes or sells કુપેલ.

કુમ, *adv.* [Imit. Or, કા-કુ to run.] With haste and force. 2. *s. f.* Same as કુમ-ધામ.

Id. કુમ મચાવવી-દમાવવી To raise a tumult and continue it.

કુમ-ધામ, *s. f.* [+ધામ redup.] Wild hurry and bustle; noisy and glaring pageantry; pomp; parade; eclat; an ostentatious display; an imposing style or air. 2. Hurry-scurry; confusion; tumult.

કુમ-ધામ્કાર, Same as કમ-ધા-કાર.

કુમર, } *s. f. n.* [Hem. Des. કૂમરી, કૂમ-સિંહા = S. નિહાર a fog, a mist; *jr.* S. કૂમ, કૂમ, + શિખા] Fog; mist. 2. *adj.* Smoke-coloured.

કુમા-રિ-યુ, *s. n.* [See કુમા-રો.] A chimney; a passage for smoke to get out through; the fire-place.

કુમા-રો, *s. m.* [S. કૂમ.] Smoke.

Id. કુમારમાં બાચકા ભરવા To be struggling in vain. કુમારના બેઠા Clouds of smoke. 2. In vain; fruitless. કુમારમાં જવું To pass away in smoke. 2. To be in vain; to be fruitless. કુમારો કાઢી નાખવો To harass.

કુમા-રું, *adj.* Smoking. 2. Morose; sulky.

કુ-માર, Same as કમાર.

કુમા, *s. m.* A yearly payment of rent for the use of government land.

કુર, } *s. n.* [S. કૂર a yoke.] A yoke. 2.

કુર, } The front. 3. *adj.* Of the first importance.

લીલા સરગ મકરન પટ, કુર અધિકાર સુગાય.

—દયારામ.

કુર-ધર, *adj.* [S. *jr.* કૂર a yoke + ધર, ધરવું, to hold.] Bearing a burden; able to bear a burden. 2. Laden with important duties. 3. Proficient; expert; adept. 4. Grand. 5. Chief; foremost; preminent.

કુર-ધ-અ, } Same as ધરપત.

કુર-ધ-ત, } Same as ધરપત.

કુર-પદ, Same as કુ-પદ.

કુશળ-કુશળ, *s. n.* [See કુસર + કુશળ.] A yoke, a wooden pestle, &c., presented to the bridegroom by the bride's mother, in the marriage ceremony.

કુશળ કુશળ યાક, રવેંયા લાગ્યાં, વિવેક તેને કરીને શીશ ચલાવ્યાં. —ગિરિધર.

ધુસ-કે, s. m. [Imit.+કે, કાર, suffix.] A sudden crying; a sob.

ધુળ, Same as ધૂળ.

ધુળ-કેટ, s. m. [+કેટ] The state of being covered with dust. 2. A heap of dust.

ધુળ-ધાણી, s. f. [+ધાણી.] Ruin; discomfiture; failure; destruction; annihilation; the state of being reduced to dust; devastation; demolition; total defeat; rout.

Prov. ધુળધાણી, વા પાણી A complete destruction or devastation; being reduced to dust; Rack and ruin.

ધુળ-ધો-યું, adj. [+ધો-યું.] Besmeared or covered with dust.

ધુળ-ધોયો, s. m. One who washes sweeping from the street in the hope of finding something valuable.

ધુળ-પડવો, s. m. [+ પડવો.] The second day after the Holi festival, on which Hindūs throw dust at one another.

ધુળા-ડો, s. m. [+ડો dim.] Dust, as flying in clouds or as lying thick on the road. 2. Same as ધુળ-કેટ.

ધુળે-ટી, s. f. [+ટી] Same as ધુળ-પડવો.

ધૂણ-વું, Same as ધુણ-વું.

ધૂણા-વ-વું, Same as ધુણા-વ-વું.

ધૂતા-ઈ, Same as ધૂતી-ઈ.

ધૂન, s. f. [S. ધનૈ /r. ધન to sound.] Sound. 2. Fine continuous undulations of a sound; recollection of a pleasing continuous sound. 3. Meditation; deep thought.

ધૂન, s. f. [See ધુન્ય, ધુન, ધુનદ.] Stupor; dullness arising from intoxication; drowsiness, &c.

ધૂપ, s. f. [S. /r. ધૂપ to heat.] Sunshine. 2. s. m. [S. /r. ધૂપ to make fragrant.] Incense; frankincense.

Id, ધૂપ કરવો-આપવો-દેવો To fumigate (particularly in magic).

ધૂપ-દાની, s. f. [+દાની, P., a receptacle.] A vessel for burning incense; a censor.

ધૂમ, [S.] Same as ધૂમાડો.

ધૂમ, adv. [See ધુમ.] Smartly; vigorously; vehemently; impulsively.

ધૂમ-કેતુ, s. m. [S. /r. ધૂમ smoke + કેતુ a banner.] A comet.

ધૂત, adj. [S.] Shrewd; sharp; discerning. 2. Fraudulent; crafty; subtle. 3. s. m. A lover or gallant who having secured one mistress makes love to a second; a gay deceiver; a lothair.

ધૂત-તા, } s. f. Fraud; craftiness; shrewdness; cleverness.
ધૂતી-ઈ, }
ધૂતા-ઈ, }

ધૂસર, adj. [S.] Brown; tawny.

ધૂસર દિશ, ને રવિ સરી પાછળ, જળ કુંડળ ભયકારી.
—રતનેશ્વર.

ધૂસ-મૂસ, adv. [See ધસ-વું+મૂસ redup.] Rushing; running fast and recklessly.

ધૂળ, s. f. [S. ધૂલિ] Dust. 2. Confusion; a disconcerted, or baffled state; discomfiture; rout; overthrow; destruction; demolition; a ruined or damaged state.

Id. ધૂળ નાખી-પડી Fie on it. ધૂળ વળવું-મળવું To be spoiled. ધૂળમાં મળી જવું To be utterly destroyed. 2. To die: Cf. "Dust to dust, ashes to ashes" ધૂળ ઉડવી To be thrown (of dust). ધૂળ ઉડાડવી To raise dust. માથે ધૂળ ધાલવા To raise a quarrel. 2. To take the blame upon one's own head. આંખમાં ધૂળ નાખવી To throw dust into the eyes to deceive. હું તને આડી વાટની ધૂળ સરખી પણ નહિ આપું I will give you nothing: You shall get not even a farthing from me. —ની ધૂળ કાઢી નાખવી-ખ ખેરવી To pitch into; to scold. ધૂળ જ-જની-ખમાસાની વાતો Trivial matters. ધૂળ કયુ-મેળયું Lit. Turned to dust. 2. Spoiled. 3. Quite useless. ધૂળ ખાવી To speak improper or insulting words. 3. To repent. ધૂળ ચાટવું કરવું To ruin. ધૂળને પાડે At a very low price. ધૂળને પેટે ધાલવું To put to shame; to disgrace. ધૂળ પર દેફાં Keeping up appearances; useless. ધૂળ ફાલવી To harass. 2. To ruin. ધૂળ ફાડવું જવું To go away disappointed. એ બધા ધૂળ ફાંકે છે I do not care for them. ધૂળ ભેજું કરવું To level to the ground; to reduce to dust. ધૂળ વાળવી-ફેરવવી, ધૂળમાં જવું To become fruitless; to be spoiled. ધૂળમાંથી સોનું મળવું To make a gain from an unexpected source.

Prove ધૂળ ધાણીને વા પાણી=ધૂળના ઢગલા, ને રાખના પોટલા Rack and ruin: Being reduced to dust. ધૂળમાં વિજ્ઞાનથી કંઈક નાંધ Nothing can come out of nothing. ધૂળની બેન રાખોડી Between the hammer and the anvil. ધૂળનો પણ ખપ પડે છે Even little things have their value.

ધૂળ-ધમાસ, *s. n.* [+ ધમાસો.] Anything not worth mentioning.

ધૃતિ, *s. f.* [*S. fr.* ધૃ to hold.] Steadiness; firmness; fortitude. 2. Satisfaction.

ધૃષ્ટ, *adj.* [*S. fr.* ધૃષ્ટ to challenge.] Courageous; brave; bold; confident. 2. Impudent.

ધેડ, Same as ઢેડ.

ધેડ-ગુજરી, *s. f.* [*S. ગુજરી* the Gujarati language.] A barbarous mixture of languages.

ધેડિયુ, *adj.* Fit for a ધેડ. 2. Base; low.

ધેડો, } Same as ધેડ.

ધેન, *s. f.* [*S. ધેનુ.*] A cow. 2. A woman in her first pregnancy.

Prov. કોની ધેન વિચારી છે ? Who will be so bold ? Who dares ?

ધેનુ, *s. f.* [*S.*] A cow; a milch cow.

ધેર-વા-વું, *v. t.* [*Caus.* of ધરાવું] To give (a horse) water to drink.

ધર્મ, *s. n.* [*S. fr.* ધીર.] Courage; firmness; resolution. 2. Fortitude; forbearance; patience.

ધૈવત, *s. m.* [*S.*] The sixth of the seven ascending notes in Indian music.

ધોડો, *s. m.* [*Mar.*] A stone. 2. A grown up man (used in contempt or as a rebuke).

ધોંસરી, Same as ધુંસરી.

ધોંસા, *s. m.* [*Imit.*] A particular air in music.

ધોંસા, *s. m.* [See ધુંસો.] A coarse kind of woollen cloth.

ધોંસા, *s. m.* [*S. ધૂસર* smoking.] Anger.

ધો, *s. m.* [See ધોવું.] Washing; a wash.

ધો-ઈ-ભો, *s. m.* [See ધોવું to wash.] Sweetmeat made of washed અડક (pulse).

Id. ધોઈવો કાઢવો-આપવો To beat severely.

ધોકુંડું, *s. n.* [*S. સ્તોક* small. Or *S. સ્તોમ* a group.] A large bale of cotton. 2. The body.

ધો-ક-જી, *s. n.* [See ધો.] A thick and short piece of wood used to beat clothes with in washing operations.

ધો-કારા-અંધ, } *adv.* [See ધોકો + અંધ-વું.]

Dashingly. 2. Splendidly; prosperously.

ધો-કો, *s. m.* [*Imit.* See ધોકાર in ધમ-ધો-કાર.] A blow. 2. A thick stick; a club. 3. A blow of evil fortune; a great shock. 4. A great loss in trade. 5. A ground for fear; a danger; a peril; risk; hazard. 6. [See ડુઃખ, ધોખો.] Anger; indignation; taking offence; being offended.

Id. ધોકો લાગવો-પોહાવવો To receive a blow; to be injured. ધોકો ધરવો To be suspicious of danger.

ધોખ, *s. m.* [See-ધોક.] A large heap.

ધોખ ને ધોખ, જે દ્રવ્ય તે ધારતો;

તોય તે, ભાઈ રે, ડુખિયો હોય જે.—પ્રેમાનંદ.

ધોખ-વું, *v. t.* [See ધોખો.] To be without food and water; to die for want of food and water.

ધોખો, *s. m.* [*S. દહ* to burn. See ધખ-વું. Or see ડુઃખ.] Same as ધોકો, 6.

કહે સૈયર સુણો આચારી જન, ધરશે નહિ મન ધોખો.
—પ્રેમાનંદ.

ધોતર, Same as ધોતિ-યુ.

ધોત-લી, *s. f.* A small ધોતિ-યુ.

ધો-તાળ, *adj.* [*S. ધોત* washed, See ધો-વું + *S. આજ્ઞ* suffix showing habit. Or ધો *Imit.* + તાલ keeping time in music.] Profuse in spending; open-handed; liberal; generous; munificent. 2. Lavish of money; extravagant.

ધોતાળ-પણું, *s. n.* Prodigality; lavishness

ધોતિ-યુ, *s. n.* [See ધો-વું.] A white garment worn round the waist by men, and tucked in behind; a *dhotar*.

Id. ધોતિયાં ઢીલાં થઈ જવાં—લેવાઈ જવાં—છુટી જવાં To be frightened.

Prov. ધોતિયામાં અધાં એ નાગાં No man is a hero to his own valet ધોતિયું ઊંચું કરીએ, તે

આપણે જ નાગા દેખાઇએ No man should expose his own weakness.

ધોતી, Same as ધોત-લી.

Prov. ધોતી ધોતી છતના ચાળા, ને ઠીલાં ટપકાં હાયના ચાળા Luxuries cost an amount of money, while everyone has it in one's power to be cleanly and neat.

ધોતી-કરમ, Same as ધોતિ-કર્મ.

ધોધ, } s. n. [Imit. See ધો-ધો. Or ધોધ-ડો, }
ધોધ-વો, }

Hem. Des. ધુધ-વો, તુદ-ઓ = S. समूह a multitude.] A water-fall; a cascade.

ધો-ધો, *adv.* Imit. of the sound dash-dash (of falling water).

ધોન, *s. f.* [See ધરણી. Or ધેનું a cow; the earth being often represented in the Purāṇs as a cow.] The earth.

ધોનાર-વું, *v. t.* [See ધો-વું.] To beat.

ધોમ-ણ, *s. f.* [See ધોમી.] The wife of a ધોમી; a female of the ધોમી caste; a washer-woman.

ધોમાં, *s. n. pl.* [See ધાણું.] Bricks.

ધોમી, *s. m.* [See ધો-વું.] A washerman.

Prov. ધોમીનો કુતરો નહિ ધરનો, ને નહિ ધાટનો He that serves everybody, is paid by nobody.

ધોમી-ગઢો, } s. m. [+ ધાટ.] A place
ધોમી-ધર, } where washermen wash clothes.

ધોણુ, *adj.* Foolish stupid.

ધોબો, *s. m.* A dunce; a dolt; a block-head. 2. A false plea. 3. A handful of liquid opium, offered to a guest. 4. A silver vessel in the form of the cavity made by the palm of the hand.

ધોમ, *s. m.* Same as ધૂમ smoke.

Id. ધોમ ધખવો To be very angry.

દિશાથી કાપ્યો દિશીનો પાદશાહ, ધોમ ધખિયો અપાર રે.
—ભોળેભગત.

ધો-યલો, *s. m.* [See ધો-વું to wash.] A sweetball made of washed અડદ (pulse).

Id. ધોયલો આપવો-ઘાટવો To beat. 2. To tire down; to tire out. 3. To threaten.

ધોર-ણ, [S. a vehicle/fr. ધોર to go quickly, to be skilful.] Bearing; aspect; appear-

ance; look. 2. Bent; leaning; inclination; tendency; propension. 3. Direction; aim. 4. Attention; advertency; heed; regard. 5. A standard; an authority.

Id. ધોરણ સખવું To have a fixed standard.

ધોરિ-ધર, Same as ધુર-ધર.

ધોરિ-ધો, *s. m.* [S. ધુર્ય fit for a yoke fr. ધુર a yoke.] The shaft or pole of a carriage. 2. A drain of water.

ધોરી, *s. m.* [See ધોરિ-ધો.] A son. 2. The husband, brother, or any male relation (used by women ironically or endearingly). 3. A bull.

ધોરી, *adj.* [Hem. Des. ધુરિ-મં = S. दीर्घ long, broad, fr. S. ધોર્ય fit for a yoked carriage, fr. ધુર a yoke.] Large; great; main; public (a road, &c.).

Id. ધોરી નસ A large artery. ધોરી રસ્તો A main road; a high road. ધોરી ખરચ A large expenditure.

ધોરો, *s. m.* [See ધોરિ-ધો.] A parapet wall.

Id. ધોરો પાટવો To put together two or more threads for weaving.

ધોલ, *s. f.* [See ઢોલ.] A drum. 2. A thump; a rap. 3. A slap on the head.

Id. ધોલ થાપોટ કરવી To threaten. 2. To inflict a milder punishment as a warning
ધોલ મારવી To give a slap. 2. To inflict a loss. 3. To deceive.

ધો-વ-ડા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ધો-વું.] To get washed. 2. To cause to wash.

ધો-વું, *v. t.* [S. ધાવન washing fr. ધાવ to wash.] To wash. 2. To clear away clean; to bleach; to clean. 3. To scour; to purge. 4. To strip; to bare; to despoil. 5. To beat; to strike.

રીસ ચઢી ઋતુપર્ણને, પછી પ્રણિયાણીને ધોય.
—પ્રેમાનંદ.

Id. હાથ ધોવા, હાથ ધોઇને બેસવું To give up; to leave (a work) in disappointment and despair. એ એનું પાપ ધોએ છે This man talks ill of him. ધોવાઈ જવું To be washed away. 2. To lose flesh or blood; to lose strength. 3. To be reduced in strength. ધોઈ નાખવું

To beat. 2. To make worthless; to spoil. ધોઈ પીવું To have no regard for. ધોઈ વાળવું To settle amicably (of a quarrel).

ધોસો, Same as ધોસો.

ધોળ, s. m. [See ટોલ.] A kind of song sung generally by women.

ધોળવું, s. n. [See ધોળું, ધવલ, white; or ડોળવું ડુલવું, to shake.] Curdled milk churned into thick whey.

પાણી વિના ને મહી ડોળવું;

તે ભાગે ખરે, પણ થાય ધોળવું. —અખો.

ધોળવું, v. t. [See ધોળું.] To make white. 2. To whitewash. 3. (Used in jest) To be successful; to accomplish an object.

Id. ત્યાં જઈને શું ધોળવું ? What good work have you done there ? ત્યાં ધોળીનેજ આવ્યા કે ? You have spoiled everything there: You have spoiled the thing in every way.

ધોળા-શ, s. f. Whiteness. 2. Whitishness.

ધોળિ-યો, s. m. A white man. 2. A white bull, dog, &c.

ધોળી મુસળી, s. f. [+ મુસળી.] A kind of medicinal drug of a white colour.

ધોળું, adj. [S. ધવલ.] White. 2. Pale.

Id. ધોળું ફગ Quite white. ધોળું પૂણી જેવું As white as cotton; quite pale.

Prov. ધોળા ઉપર કાળું કરવું To reduce to writing. 2. To give in writing. ધોળામાં ધૂળ પડી To be disgraced in one's old age. “ધોળિયા, ધાડ આવી”, તે કહે “વણીને ઘેર” They only are in danger from robbers, who have something to lose.

ધોળે-દહાડે, } adv. [+ દિવસ, દહાડો.] In broad daylight; openly.

Prov. ધોળે દહાડે અધાઈ It is dark under the lamp.

ધોત, adj. [S.] Washed; cleaned; purified. 2. White; bright.

ધોતિ-કર્મ, s. n. [S. fr. + કર્મ.] The act of washing. 2. Washing the intestines—one of the ways of purifying the body, according to the Yoga system of philosophy.

ધ્યાના, s. m. [S. fr. ધ્યે to meditate.] That meditates, reflects, or contemplates.

ધ્યાન, s. n. [S.] Meditation; reflection. contemplation. 2. Religious meditation. 3. Divine intuition or discernment. 4. Mind; apprehension; understanding. 5. Attention; advertency; heed; regard. 6. Memory; remembrance. 7. Consciousness of the senses and faculties. 8. Liking; approval; application.

Id. ધ્યાનમાં આવવું-ઉતરવું To be approved. ધ્યાનમાં રેવું To pay attention to; to mind. ધ્યાન ધરવું To meditate. ધ્યાન આપવું-દેવું To pay attention to.

ધ્યાની, adj. meditative; reflective; contemplative.

ધ્યાવું, v. t. [See ધ્યાના.] To meditate; to think closely about.

ધ્યાસ, [S. અપ્યાસ fr. અધિ upon + અસ્ to throw. Or S. નિદિધ્યાસ fr. નિ down + ધ્યે to contemplate.] A close, intent, unremitting contemplation; a fond or anxious dwelling upon.

ધ્યે-ય, adj. [See ધ્યાના, ધ્યાન.] Worth contemplating.

ધાગો, s. m. A drop.

ધાગવું, s. n. A bar attached to a door.

ધા-વું, Same as અધક-વું.

ધાસકો, s. m. [See ધાસ.] Fear; terror.

ધુળ-વું, Same as ધુળ-વું.

ધુળરી, } Same as ધુળરી, ધુળરો.

ધુ-પદ, s. n. [See ધ્રુવ-પદ.] A kind of song. 2. The introductory stanza of a song, which is repeated after each verse.

ધ્રુવ, adj. [S. fr. ધ્રુ to be firm.] Firm; fixed; immovable. 2. s. m. The Polar Star; the North Pole.

ધ્રુવ-પદ, s. n. [S. fr. + પદ.] The position or place of the Polar Star. 2. Same as ધ્રુ-પદ.

ધ્રુવ-ચુત, s. n. [S. fr. + ચુત a circle.] The polar circle; the polar region.

ધોસિ-યુ, s. n. [See ધોળવું whey.] A large vessel in which whey is kept.

નશ્વર, s. m. [S. fr. *નશ્વ* to destroy.] Destroying; demolishing; destruction; demolition.

ધ્વજ, s. m. [S.] A flag; a banner; a standard.

ધ્વનિ, s. f. [S. fr. *ધ્વન* to sound.] Sound; noise; echo. 2. Tune; the sound of a musical instrument. 3. allusion; hint.

ધ્વનિ-ત, adj. Sounded. 2. Alluded to; hinted at. 3. Implied.

ન.

ન, The thirty-first letter of the Alphabet, and the twentieth consonant.

ન, adv. [S.] No; not; neither. 2. A particle of negation, or privation.

Prov. ન આવડે બીખ, તે તબાકુ ખાતાં શીખ The use of tobacco is a sure road to beggary.

ન કરે નારાયણ, કે ઘટવી ઘોડે ચડે He has no chance of securing his object. ન બહે બેશી, તે બહે ડોશી Old woman often predict more accurately than many an astrologer. ન દીકાનું દીકું; ને માર મદુરાં ને સીકું Set a beggar on horse-back, and he will ride to the devil.

ન મળી નારી, તે સદા બ્રહ્મચારી Making a virtue of necessity. ન મર્યાનાં વેવલાં An unwilling man can show many difficulties in his way.

ન આમા કરતાં કાણે આમા શે ખાટે ? Something is better than nothing. ન બોલ્યામાં નવ ગુણ Silence is the sanctuary of truth: Silence is golden: He that keepeth his mouth, keepeth the life.

નધ, s. f. [See નહાનું to bathe. Cf. નહી.] A white pumpkin.

નકડું, adj. [Hind. fr. નાક nose + 11. કાટના fr. S. કૃત to cut.] Nose-cut; noseless. 2. Camous. 3. Shameless.

Prov. નકટે નાકે દીવાળી, તે બહેડા પર સવારી Either the rich or the fool can afford to be extravagant.

નકતો, Same as નુકતો.

નકરા-મણ, s. n. [See નકારનું Cf. સંકારનું, સંકરામણ.] Payment made by way of damages by the man who cashes a hundi, in the event of its being dishonoured.

નકરું, adj. [See ન not + કર a tax.] Exempt from taxation.

નકરું, adj. [S. નિ intens. + કરું unused.

Or see નકર.] Untouched. 2. Not interfered with; free; absolute. 3. Pure; unmixed. 4. Same; like; similar.

Prov. નકરો ને બકરો (બે સરખા) Either the rich or the fool can afford to be extravagant.

નકલ, s. f. [Ar. નક્લ.] A copy; a transcript; imitation; mimicry. 2. A tale; a story; an anecdote; an apologue.

Id. નકલ કરવી-કેતારવી To copy; to imitate.

Prov. નકલમાં અક્લ શી ? Make no changes in copying a document.

નકલ-ખોર, adj. [+ P. ભોજ enjoying fr. ભુજન to eat, to enjoy.] Full of diverting tales; a romancer. 2. s. m. A mimic; an imitator.

નકલી, adj. Made in imitation; copied; imitated; forged; fabricated; counterfeit. 2. Full of tales and anecdotes; diverting.

નકશી, } s. f. [Ar. નક્શ to paint.] Ornamental representation; carved or sculptured work; figured work; engraving; embroidery, &c.; flowered wood.

નકશી-દાર, } adj. [+ દાર, P.] Ornamented; carved; flowered.

નકશી-બર, } s. m. [+ fr. P. કર્દન = S. કર to do.] An engraver; a carver.

નકશો, } s. m. [Ar. નક્શ:] A picture; a drawing; a painting; a map; a sketch; a plan. 2. A prank; an act exciting laughter; a scene; a spectacle.

નકસ, s. m. [See નકશી adornment, or નકશો a map.] Reputation; credit.

નકામું, *adj.* [Hem. Des. *નિકામ* *fr.* S. *નિકામ* without a desire *fr.* *નિમ* priv. + *કામ* a desire *fr.* *કમ* to desire, to love.] Of no use. 2. Hollow; unsubstantial; vain; unsatisfactory; undeserving; unworthy. 3. Vacant. 4. Fruitless; unprofitable; unmeaning; idle. 5. Unfurnished with the necessary materials. 6. Unemployed; wanting occupation; not engaged; unapplied. 7. Not bearing or having; not having accomplished the object purposed. 8. *adv.* For nothing; to no purpose; unnecessarily; in vain.

નકાર, *s. m.* [S. *fr.* *ન* + *કાર* suffix showing the sound of the preceding letters.] Denying; refusing; denial; refusal; rejection. 2. Dishonouring (a bill, a cheque, &c.).

નકાર-કું, *v. t.* To deny; to decline; To negative; to refuse; to reject. 2. To dishonour (a bill, a cheque, &c.).

નકાફે, **નકાફે**, } *adj.* Naughty; obstinate; bad; worthless.

નકાફો, } Same as **નકશો**, **નકસો**.

નકાસ, Same as **નકસ**.

નકી, } *s. m.* [Ar. *નકી*.] A person in

the train of a great man, who proclaims his title, introduces visitors, &c; an usher.

નકુચો, *s. m.* [See *ન* + *ચુક*. See *ન-ચુકો*.] A staple; a loop of iron; a bar of iron bent and driven in at both ends.

નકો, *s. m.* [See *નક*.] The nose.

Id. **નકો દામવો** To shut up or enclose the nose and mouth with a net (of cattle).

નકોડો, } *adj. m.* [See *નકર*. Or *ન* not

(used for enphemy) + *કોડ* dry + *ડો* dim.] Strictly fasting.

નકર, } *adj.* [Hem. Des. *નિકર* = S. *કઠિન*

hard, *fr.* *નિકર* close, near, *fr.* *નિ* intens. + *કર* side.] Solid; dense; compact; strong; firm; hard; weighty. 2. True; not fallacious

or counterfeit.

નક્કી, *adj.* [Hem. Des. *નિક્ક* *fr.* S. *નિક્ક* a gold coin, (C) Eng. Sterling. See *નકી*, *નકીબ*, Ar.] Exact; definite; fixed; settled. 2. Right; correct. 3. *adv.* Exactly; definitely. 4. Quite; just.

નક્કન, *s. n.* [S.] A star; a constellation. 2. One of the 27 lunar mansions.

નક્કરી, *adj.* See [*નક્કરી*.] Having no representative of the warrior or military class alive; destitute of the military class.

નખ, *s. m. n.* [S.] The nail of a finger or of a toe. 2. A claw; a talon.

Id. **નખ પર ચાલવું** To walk mincingly or delicately. **નખ પર દહાડા ચલવા** To hope for with impatient eagerness. **નખનું ઝેર** The poison of the nails, supposed to be communicated by scratching. **નખ જેટલું** Insignificant; very small in quantity. **નખ ખુપવો** To obtain a foothold. **નખ નખ બોલવું** To speak rapidly. **નખથી શિખા સુધી** from top to toe. **તેના નખમાંએ રોજ નથી** He is quite healthy.

Prov. **આંગળીથી નખ વેગળા, તે વેગળા** My flesh is nearer to me than my shirt.

નખ-ફાત, *s. m.* [S. *fr.* + *ફાત* a wound.] A wound made with the nails.

નખ-તેલ, *s. n.* [Ar. *નફ્ત* = Eng. *Naphta*. + *તેલ*.] Turpentine; rock-oil.

નખ-ભર, *adj.* [See *નખ* + *ભર-કું*.] Small or little in size.

નખરાં, *s. n.* [P. *નખર*.] Coquetry; feminine blandishments; prudery; flirting. 2. Strutting; frivolous pranks.

નખરાં-ખાર, } *adj.* [+P. *ખોર* having *fr.* *ખુદન* to eat, and P. *ખાન* playing *fr.* *ખાલેન* to play.] Coquettish; prudish; flirting. 2. Strutting; giving oneself airs.

નખ-લાલ, *s. m.* [See *નખ*.] An ornament of the form of a crescent, worn on the forehead by women. 2. Silk thread spun with the nails. 3. A small tool used by carpenters in carving. 4. A medicinal drug, having the form of a nail.

નખ-શિખ, *adv.* [+ *શિખા*.] From the

nails of the toes to the tuft of hair on the head; from head to foot; from top to toe; from head to heel; *cap-à-pie*.

નખાણસ, *adj.* [See નખાણસ.] Simple-minded; guileless; innocent.

નખા.વ.બું, } *r. t.* [Caus. of નખા.વ.બું] To
નખા.વ.બું, } get thrown out; to make one to throw.2.
To get one employed.

નખિયાં, *s.n. pl.* [See નખ.] A nail-parer. 2. Pods of bean prepared with the nails for cooking. 3. Scratches made with the nails.

Id. નખિયાં ભરવાં To scratch with the nails.

નખી, *s.f.* A nail-parer. 2. An ornament for children made of a nail of a tiger or of a bear, and inlaid with gold. 3. A metallic ring worn while playing on certain musical instrument.

નખી, *adj.* Having nails or sharp claws.

નખેતર, Same as નક્ષત્ર.

નખોદ, *s. n.* [S. નિષેદન killing *fr.* નિ down + મદ to kill.] Leaving nothing to be destroyed; total destruction; perdition; annihilation. 2. Loss of fortune.

Id. નખોદ ઘાલવું-વાળવું To destroy totally; to annihilate. નખોદ વળવું-વળવું To be destroyed totally; to be annihilated. 2. To leave no child to inherit one's estate or property.

Prov. નવરો ખડા નખોદ ઘાલે An idle man tempts the Devil.

નખોદ-પાટી, *s. f.* [+ પાટિયું a board with which a shop is shut up.] Total destruction.

Id. એને ઘેર નખોદપાટી વળી His house is shut up owing to the death of all his children.

નખોદિયું, *adj.* Destructive; ruinous. 2. Pertaining to one who has left no issue after him.

Id. નખોદિયા માલ The property of one the members of whose family are all dead.

નખારિયું, *s. n.* [See નખ.] Scratches made with the nails or claws.

નગ, *s. m.* [S. *fr.* ન not + S. ગમ to go. Cf. અચલ.] A mountain.

મેર નગ સદુ લાવિયા હો, આવી ગંગા પવિત્ર પુણ્ય.
—પ્રેમાનંદ.

નગ, Same as નકુમ.

નગજી, Same as નગજી.

રંક સઘાતે પ્રીત, તેહ તેને મન રાગ.

સગણા સાથે નેહ, તેને મન તે ગણ આગ.

—સામળાનંદ.

નગદ, *adj.* [Ar. નક્દ.] Ready money; in cash, coin, or specie. 2. Valuable. 3. Substantial; essential. 4. Solid. 5. Clever.

Id. નગદ નાણું Hard cash; property that can be turned into money at any time. દમ નગદ Cash. નગદ માણસ A man clever, sharp, vigilant, or not easily deceived. નગદ ધરાક Lit. A person with solid means; a man of substance. નગદ નારાયણ Rich. 2. (For euphemy) Poor; penniless.

નગદા-નગદી, *adj.* Substantial; solid.

નગદી, *s. f.* Cash; bullion; specie. 2. A treasure; a valuable property.

નંદ નંદન નગદી નાણું, પ્રગટ ફુટે તેઈએ;

જેગ જગમાં પડયા શિદ, તથા તે દિન ખોઈએ ?

—દયારામ.

નગર, *s. n.* [S.] A town; a city.

Prov. નગરે વસતા દેવતા ગ્રામે વસતા માનવી Inhabitants of cities command more comforts than those of villages.

નગર-ચર્ચા, *s. f.* [+ ચર્ચા.] The talk of the town; a rumour.

નગર-રચો, *s. m.* [See નગ, a mountain. + રચવું.] A game for children, in which seven pieces of bricks are placed one upon another.

નગર-પડો, *s. m.* [+ પડો.] A proclamation made by the town-crier for the information of the inhabitants of the town; a public notice given by beating a drum.

નગર-પ્રદક્ષિણા, *s. f.* [+ પ્રદક્ષિણ.] Carrying an idol round a city in a procession.

નગર-શેઠ, *s. m.* [+ શેઠ.] A chief or leading person in a city or town.

નગરી, *s. f.* Same as નગર.

નગરું, *adj.* [See ન + ગર.] Having no leader or guide. 2. Irreverent. 3. Ungrateful. 4. Shameless.

નગાર-ખાનું, *s. n.* [See નગારે + ખાનું.] The place, in which drum and other musical instruments of a band are kept and played. 2. A band of musicians; musical instruments and performers (collectively).

નગાર-ચી, *s. m.* [See નગારે + P. ચહ dim.] A beater of a kettle-drum; a drummer.

નગારું, *s. n.* [Ar. નક્કારહ.] A kettle-drum.

Prov. નગારાના અવાજમાં તુલીને કોણ સાંભળે ?
The moons's not seen, where the sun shines.

નગાધિપ,
નગાધિરાજ, } *s. m.* [See નગ + અધિપ, અધિ-
નગેન્દ્ર.]

રાજ, *s. n.* [Ar. રાજ.] The Himalayas, the lord of mountains. 2. The Su-meru mountain.

નગિનો, *s. m.* [P. નગીન a signet.] A gem; a precious stone. 2. A good-looking or clever man. 3. (For euphemy) A blockhead; a worthless man.

ન-ગુણ, *adj.* [See ન + ગુણ.] Ungrateful; making ill returns for benefits received.

નગોડ, *s. f.* [S. નિર્ગંઢ.] A kind of plant.

નગ્ન, *adj.* [S.] Naked; nude; bare. 2. Divested; destitute of.

ન-ધરોળ, *adj.* [See ન-ગર.] Respecting nothing as great; considering nothing as great. 2. Careless; heedless.

નંખા-તું, *v. i.* [Pass. of નાખ-તું.] To be fatigued or exhausted. 2. To vomit.

નંખા-ઈજ-તું, *v. i.* [See નંખા-તું + નજ-તું.] To be dejected; to be in very low spirits.

નંગ, *s. n.* [Cf. નગિનો.] An ornament; a jewel; a trinket. 2. The stone or gem of a ring; a precious stone. 3. An article; an item. 4. The pride of one's family. 5. (for euphemy) A blockhead. 6. A mischievous or cunning person.

નચાવ-તું, *v. t.* [Caus. of નાચ-તું.] To make or compel to dance.

ન-ચિન્તા, *adj.* [See ન + ચિન્તા.] Free from anxiety or solicitude; at ease; free from care; without care or apprehension; careless. 2. Fearless; confident.

ન-ચિન્ત-પણું, *s. m.* Freedom from anxiety; carelessness.

ન-ચુકો, Same as ન-ચુચો.

ન-ચોવ-તું, Same as નિ-ચોવ-તું.

ન-છટું,
ન-છોર-તું, } *adj.* [See ન + છોરું, છોકરું, + P.

કા dim.] Childless; Having no progeny.

નજદીક, *adv.* [P. નસદીક.] Beside; by; nigh. 2. Almost; about.

નજર, *s. f.* [Ar. નજર.] Sight; seeing; vision. 2. A look; a glance; a glimpse. 3. Regard; countenance; esteem; a favourable look. 4. Estimation; opinion; judgment. 5. Attention; mind. 6. A present; a gift.

Id. **નજરે આવતું-ચઢતું** To come under observation; to be seen. 2. To draw another person's attention to oneself. **નજરે-નજરમાં-આવતું** To be liked; to be chosen. **નજરે ચઢતું** To draw another person's attention to oneself. **નજર નળે રાખતું** To have an eye upon; to take care of. **નજર રાખવી** To secretly keep an eye upon; to keep under observation. **નજર ખેંચવી** To draw the attention of; to bring to the notice of. **કરકી-સખત નજર** Disfavour. 2. An evil eye. **મીઠી નજર** A favourable eye or look; a sweet disposition. **ટૂંકી નજર** A short sight. 2. Narrow-mindedness. 3. Want of generosity or liberality. **ટૂંકી નજરનો** Short sighted. **નજર પહોંચવી-ચાલવી** To reach (of the sight). 2. To be able to see; to comprehend. **ખોટી નજર** Evil sight. 2. Envy. 3. An inclination to ruin. 4. A sensual desire; a lustful desire. **નજરમાં ધાલવું** To watch an opportunity to ruin. **નજરે જાતું** To have a personal look at; to see with one's own eyes. **નજર કરવી** To look at. 2. To show favour to. **નજર કરવું** To make a present of; to present. **નજર ઉતારવી-વાળવી-ખાંધવી**, To get the bad effects, of evil sight removed by incantations &c. **નજરે ઓળખવું** To know a person only when he appears. **નજર ધાલવી** To be attentive to. **નજર ચુકવી** To lose sight of; to make an omission; to make an oversight; to make a mistake. **નજર ચુકવવી** To commit an oversight. **નજર ધોરાવવી-ચુકારવી** To elude the observation of. **નજર પ-**

ટલી To happen to see. નજર બગડવી To wish to accomplish a business dishonestly. 2. To make an illicit use of one's eyes. નજર અંધી કરવી To deceive the sight by jugglery. નજર લાગવી-બેસવી-ચહેરેટી To fall under the influence of a malignant eye. નજરે નજર મળવી To look at each other. નજરનો ખેદ A delusion of the eye. 2. A trick of optical delusion.

નજર-કેદ, *s. f.* Surveillance. 2. *adv.* Under surveillance.

નજર-ચૂક, *s. f.* [+ ચૂક.] An error of the sight; a mistake overlooked; an oversight.

નજર-ચોર, *s. m.* [+ ચોર.] One that artfully eludes observation.

નજર-ચોરી, *s. f.* Eluding observation.

નજર-અંધી, *s. f.* [+ અંધ-રૂ.] Fascination and deception of the sight; jugglery. 2. Restraint not by imprisonment, but by sight; restraint of personal liberty under a watch; Same as નજર-કેદ.

નજર-આગ, *s. m.* [+ આગ.] A garden near one's house, which one can easily have a look at.

નજર-માજ, *adj.* [+ P. માજ playing *jr.* માજતન to play.] Having a quiet but keen sight. 2. Circumspect; cautious; far-seeing; having fore-sight. 3. That ogle, leers, darts, glances, &c.

નજરા-હુ, *s. n.* A present; a gift.

નજરા-નજર, *s. f.* Looking at each other; a mutual sight; a personal interview. 2. *adv.* Seeing with one's own eyes.

નજરિ-ચું, *s. n.* A black spot made on one of the cheeks of a child, &c., to neutralize the effects of the evil eye.

આંજ આંખડી રે, માજ ગાલ-નજરિયું કીધું;
લિલવટ લાલનું રે, શોભે કુંકુમ બિન્દુ દીધું.

—કથારામ.

નજરા-નજર, Same as નજરા-નજર.

નજળો, *s. m.* [Ar. નજલ: a disease of the eye.] The gout; flowing of humours of the eyes; coryza; catarrh.

નજક, Same as નજદીક.

નજવું, *adv.* [See ન + જવ.] Lifeless; weak. 2. Unimportant. unsubstantial; imma-

terial; trifling; worthless.

નજસ, *adj.* [Ar.] Foul; dirty; filthy. 2. Churlish; captious; petulant; ill-tempered; teasing; troublesome.

નજુમ, *s. m.* [Ar.] Astrology.

નજુમી, *s. m.* An astrologer.

નટ, *s. m.* [S. *jr.* નટ to play a part.] A player; an actor. 2. A dancer. 3. A class or caste of rope-dancers. 4. A particular air in music.

નટ-કી, } Same as નટ-વી, નટી.
નટ-ડી, }

નટ-ખટ, *adj.* [+ શક.] Rongish; knavish.

નટ-નાગર, *s. m.* [+ નાગર.] A clever actor. 2. An epithet generally applied to Kṛiṣṇa by the Gopīs.

નટ-વર, *s. m.* [+ વર chief.] The best actor.

નટ-વાંઈ, *s. f.* [See નટ-વો.] Rope-dancing. 2. The profession of an actor; the skill of an actor. 3. Love of show and finery.

નટ-વી, Fem. of નટ-વો.

નટ-વુ, *r. i.* To act the part of in a drama.
વૈરાગી થઈ નાટક નટીએ, તુલસી તીલક યમ ધરીએ રે ?
—નરસિંહ મહેતા.

નટ-વો, } [See નટ + P. વા dim.] Same as
નટુ-વો, }

નટ. (Used in contempt or endearment.)

નટી, Fem. of નટ.

નટશ્વર, *s. m.* [S. નટ + શ્વર.] The god Shiva.

નડાંડું, *adj.* [S. નટ *jr.* નટ to perish + કર doing. Or See નિષ્કુર.] Bad; naughty. 2. Bad; useless; worthless; the refuse. 3. Rude; improper; unbecoming. 4. Of an inferior quality; low; wicked; mischievous. 5. *s. n.* Abusive language. 6. Indecent gestures.

નંદાર, *adj.* [S. નિર hard, unfeeling.] shameless; impudent.

Prov. નંદાર નિશાળિયાને વતરણાં ઘણાં A bad workman quarrels with his tools.

નંદાર-પણું, *s. n.* Shamelessness.

નડ, } *s. f.* [See નડ-રૂ.] An impediment; a hindrance; an obstruction. 2. *s. m.*

A low-caste man.

નડરૂ, *r. i.* [Dh. Des. નડિ-રૂ = S. આ ક્રાન્તમ્

overpowered; also Hem. Des. ગાહે-ઓ = S. ગાહિતઃ deceived, હેદિતઃ made sorry; also Hem. Des. ગાહિ-ઓ = S. હાનિતઃ distressed, *fr.* S. નદ્ ruined *fr.* નદ્ to be ruined.] To obstruct; to impede; to hinder. 2. To hurt; to injure; to embarrass.

નહરો, *s. m.* Same as નહ.

નહરો-દી, } *s. f.* [S. નનાદ્. *fr.* નદ્ to delight.] Husband's sister.

નહરો-ઈ, *s. m.* [+ પતિ.] Husband of the husband's sister.

નહરું, Same as નહરો.

નત-વાળિ-યો, *s. m.* [S. નત fallen *fr.* નમ્, નમ-વું to bend + વાળ-વું to turn away, *caus.* of વળ-વું to turn.] A Brahmana who is fed every day for one year after a death has occurred in a family.

નથ, *s. f.* [See નાક.] A nose-ring; a ring worn in the nose by women.

નથ, Same as નથી (Vulgar).

નથ-ડી, } Same as નથ.

નથ-ણી,

નથા-વું, *v. i.* [Pass. of નાથ-વું.] To be pierced in the nose. 2. To be brought under control; to be reduced to subjection; to be tamed.

નથી, *v. i.* [S. નાસ્તિ *fr.* ન ન, not+અસ્તિ it is *fr.* અસ્ = L. *esse* to be.] Is not; are not, &c.

નદ, *s. m.* [S. See નદી.] A great river.

ન-દાત, } *adj.* [See ન + દત્ત given.]

ન-દાતિ-યું,

Having the habit of not returning what has been received.

ન-દાર-ત, } *adv.* [See ના-દાર.] Having nothing. 2. Not at all; nothing.

ન-દાવા, *s. m.* [See ન + દાવો.] An acquittance; a release; freedom from all liability.

નદી, *s. f.* [S. *fr.* નદ્ to sound. See નદ.] A river.

Prov. નદીનું મૂળ અને ઋષિનું કુળ બેટું નહિ
Every light has its shadow. નદી પછવાડે ઓ-
વાર હોય or Everything has its own remedy;
Every sore has its salve. નદી નાવનો સંભેમ
A happy conjuncture.

નદી-નાળું, *s. m.* [+ નાળું.] A small or large river; any kind of river.

નદી-માર્ગ, *s. m.* [+ માર્ગ.] A river-channel. 2. A way in river for a boat, &c. 3. A way by a river.

ન-ધણિ-યા-વું, *adj.* [See ન + ધણી.] Being without an owner; unclaimed; unowned; 2. Being without a guardian, patron, or benefactor.

ન-ધણિ-યેણી, *adj. f.* (A woman) Deserted by her husband, or who has left her husband. 2. Helpless or unfortunate (of a woman).

ન-ધાર, *adv.* [See ન not + આધાર.] Standing without a support.

ન-નડ-વું, *v. t.* [નડ-વું; ન redup.] Same as ક-નડ-વું.

ન-નામી, *s. f.* [See ન-નામું.] A frame of bamboo for carrying a dead body to the burning ground, so called for *euphemy*; a bier.

ન-નામું, *adj.* [See ન + નામ.] Being without a name; anonymous.

ન-નૈ-યો, Same as ન-નૈ.

નંદ, *s. m.* [See નંદ-ન.] A merchant. 2. A son.

નંદના દંદ ગોવિન્દ ન ગણિ

થેલી મુને કીધી શ્રીનંદજીના નંદે. —દયારામ.

બૂધર ભક્તિ સદા મન ભાવે રે,

વહાણો રે નંદ થેર થેનું ચરણે રે. —ભાગ્યભગત.

3. Pride (according to the Vedānt philosophy).

નંદ-ન, *s. m.* [S. *fr.* નદ્ to rejoice. See આ-નંદ.] Delighting; rejoicing; making pleased or happy. 2. Indra's pleasure garden; Elysium. 3. A son.

નંદ-વ-વું, } *v. t.* [S. નદ્ to delight, for
નંદ-વું, } *euphemy* used to avoid the evil or inauspicious idea suggested by "breaking."] To break (of an auspicious ornament).

નંદ-વા-વું, *v. i.* To be broken (of an auspicious ornament).

નંદા, Same as નિન્દા.

નંદિની, *s. f.* [Fem. of નંદ-ન a son.] A daughter.

નંદી, s. m. [Hem. Des. નંદા, નંદો, નંદોનિ = S. નંદ a bull.] One of Shiva's principal attendants. 2. Shiva's riding bull.

નન્નો, s. m. The letter ન. 2. Denial. 3. Negation.

Id. નન્નો વાસવો To refuse: to say No.

ન-પંગી, adj. [See ન not + પંગ Or see પંગુ lame, ન not being prefixed for euphemy.] Having no feet; lame. 2. Lame; groundless. 3. Fictitious; invented; false.

ન-પાટ, adj. Same as નરૂંકટ. 2. Bad.

ન-પુંસ-ક, adj. [S. જ્ઞ. ન, ન, not + S. પુંસ a man.] Neuter (in Gram.) 2. Spiritless. 3. Impotent.

ન-પેકટ, adj. [Hem. Des. નિવટ્ટો = S. અધિક superior to, extraordinary, Cf. Ar. ફાજલ, જ્ઞ. S. નિરુપ જ્ઞ. નિમ્ without + વરા shame જ્ઞ. વપ to be ashamed; or, S. નિવટ્ટ without clothes. naked, જ્ઞ. નિમ્ without + વટ a garment.] Shameless; barefaced; disgraceful; reproachful; immodest.

ન-પેર, s. m. [Ar. નફર.] A servant for low or petty work; a menial.

ન-કેકરું, adj. [+ કિર.] Careless; indifferent.

નકટ, Same as ન-પેકટ.

Prov. નકટનાં નકટ ચાકરી Service is the most cursed of occupations.

નકટ દીકરા, નિર્લજ વહુ, આવ રે દીકરા, કહાણી કહું.

Shameless Come, my son, I will tell you a story-my daughter-in-law is shameless, and my son more shameless still.

—ભાષા

નકેરી, s. f. [P. નકોર noise.] A kind of drum.

નકે, s. m. [Ar. નફા.] Profit; gain; lucre; advantage.

Id. નકે કરવો-મેળવવો To gain a profit. નકે ખાવો To claim a profit; to profit oneself; to reap the benefit.

ન-મળા-ઈ, s. f. [See ન-મળ.] Want of strength, force, or power; weakness; feebleness.

ન-મળું, adj. [See ન + મળ.] Wanting

strength, force, or power; feeble; weak. 2. Not trustworthy; not reliable. 3. Weak-minded.

Id. નમળું પાતળું Lil. Thick or thin, good or bad, coarse or delicate (of cloth, food, &c.); ordinary; (anything) that can be had, whether good or bad.

Prov. નબળા દોરને બગાઈઓ ઘણી Poor cattle are plagued with virmin. નબળે દહાડે આટું સૂઝે What is worse than ill luck? નબળો ઘણી રોડ ઉપર ચરે A cowardly husband finds no better cause to show his temper than when his wife is the subject of his anger.

ન-આપું, adj. [+ આપ.] Fatherless.

નબામ, Same as નવામ.

નભ, s. n. [S.] The sky. 2. A cloud.

ન-ભરમું, adj. [See ન + ભરમ.] Divested of mystery; revealed; disabused; undeceived.

ન-ભ-વું, Same as નિ-ભ-વું.

ન-ભાવ, Same as નિ-ભાવ.

નમ-ભુ, s. m. [See નહા-વું.] The water, in which the image of a god has been bathed. અતે ઉડી મહાદેવનું નમભ તથા બીલીપત તરૂણુ આજળ થયાં. —સરસ્વતી-ચંદ.

નમ-ભૂ, s. f. [See નમ-વું.] A rope tied to the horns and fore-legs of a bull in order that he may hold his head down while walking.

નમ-ભું, adj. Bent and well-shaped.

નમ-તું, adj. Lowering; declining. 2. Submitting; yielding.

Id. નમતું બેખતું To weigh more than the proper weight. નમતી દોરી મૂકવી To yield; to submit. નમતી દશા Declining state; decline; evil days. નમતો પહોર The latter part of the day, when the sun declines; the afternoon. નમતો દિવસ Days of decline. નમતી બેસવી To begin (of days of decline.) નમતું દુઃખ Lessening pain.

Prov. નમતે ત્રાજવે ધૈ બેસે Friends are plenty, when the purse is full.

નમન, s. n. [S. See નમ-વું.] Bending; bowing. 2. Rendering obeisance or reverence (unto).

નમન નમનમે ફેર હું, કપટી નમે નિધાન, દબાબાજ દોહોરા નમે, ચિન્ના ચોર કમાન.

There are different ways of bending. Treachery bends itself twice, as for example, a tiger, a thief, and the bow of an archer.

—ભાષા.

3. The lines in praise of the deity said at the commencement of a Purāṇa or other work.

નમનતાઈ, *s. f.* Submissiveness; humility; freedom from pride; modesty; politeness; condescension. Same as **નમ્રતા**.

નમયંતી, *s. f.* Submission; yielding.

નમદે, Same as **નામદે**.

નમદાઈ, Same as **નામદાઈ**.

નમવું, *r. t.* [S. **નમ** to bend, to salute.] To bend; to be inclined or incurvated by.

2. To bend or bow to; to pay obeisance; to render homage; to yield reverence to. 3. To become humble before; to succumb or submit to; to fall, abate, or give way before; to be assuaged or mitigated by. 4. To stoop low; to bow like a mean, vile, slave.

Id. **નમી પડવું** To humble oneself before. **નમ્યું આપવું** To yield; to submit.

Prov. **નમવામાં નવ ગુણનમ્યા તે પરમેશ્વરને ગમ્યા** Humility is the foundation of all virtue. The more humble, the more noble.

નમસ્કાર, *s. m.* [+ S. **કૃ**, કરવું, to do.] Obeisance; reverential or respectful address or salutation. (It is performed by joining the palms, inclining the head, and pronouncing the word **નમસ્કાર** salutation.)

Id. **નવ ગજના નમસ્કાર કરવા** To keep at a respectful distance. 2. To keep away from; to avoid.

નમાજ, Same as **નિમાજ**.

નમાયવું, *adj.* [See **નમવું**.] Humble; spiritless; dispirited.

નમાયલા ન બાયલા બને સહુ સમર્પીને — મેમાનદ.

નમાયું, *adj.* [See **નમા**.] Motherless.

નમાર, *s. m.* [S. **નમ**] Rice growing spontaneously.

નમાર-મુંડું, *adj.* [See **નિમાળ** hair + **મુંડવું**.] Unrestrained; insolent; impudent. Cf.

નમાર-મુંડું.

નમાણું, *adj.* [+ **માદ** substance.] Having no substance; worthless.

નમાવવું, *r. t.* [Caus. of **નમવું**.] To incurvate; to bow; to bend. 2. To subject; to humble; to bring under. 3. To lower; to bend downwards.

નમુનાદાર, } *adj.* [See **નમુને** + **દાર** P. **દાર** **નમુનદાર**, } having.] Serving as a specimen. 2. The best of its kind.

નમુને, *s. m.* [P. **નમુન**.] A specimen; a sample; a pattern; a model. 2. The best of its kind. 3. An example; an illustration; an instance.

નમેરું, *adj.* [See **ન** + **મેહેર**.] Merciless; cruel; pitiless; unrelenting.

નમેર-મુંડું, *adj.* [See **નિમાળ** + **મુંડવું**.] Idle; unemployed. Cf. **નમાર-મુંડું**.

નંબર, *s. m.* [Eng.] Number. 2. A rank; position; degree.

Id. **નંબર રાખવો** To keep one's position or rank. **નંબર નાખવો-પાડવો** To put or write a number (on a thing). **નંબર પાડવો** To classify or sort according to quality or merit.

નંબર-વાર, *adv.* [+ **વાર**, વારો.] According to quality or merit.

નમ્યું, Same as **નમવું** Submitting.

Id. **નમ્યું આપવું** To give more than the proper weight. 2. To yield; to submit.

નમ્ર, *adj.* [S. See **નમવું**.] Humble; obedient; submissive; mild; meek; civil.

નમ્રતા, *s. f.* Lowliness; humbleness; modesty; mildness; obedience.

નયણું, Same as **નરણું**.

નયન, *s. n.* [S. **ન** to lead.] The eye. 2. Leading; directing.

નર, *s. m.* [S.] Man. 2. A male. 3. The spike which fits into a ring (**માદા**) of the other portion forming together a hinge (**નર-માદા**) 4. A brave man.

Prov. **એક નર, ને હજાર દુનર** Man has a thousand busy schemes and devices. **નર બન્યો** A man is free to make his choice. but not a woman.

નરક, *s. n.* [S.] Hell; the infernal re-

gions. 2. Human or animal excrement.

Id. નરકમાં જવું To engage oneself in a bad business for another. નરકમાં ડુબવું To be deeply involved in debt. નરક ખાડી A place of filth. નરક કુટ An abyss in hell where the wicked are tormented. નરકનો ટોપલો A sinful work. 2. A disagreeable business. 3. A debt.

નરખ, Same as નિરખ.

નરખ-વું, Same as નિરખ-વું.

નરધાં, *s. n. pl.* [See નગારે.] A pair of drums used for keeping time in music.

નર-જાતિ, *s. f.* [See નર + જાતિ.] The masculine gender (in Gram.).

નર-ડી, } *s. m.* [See નર.] The throat or gullet. 2. The wind-pipe; the trachea.

નરણું, *adj.* [See નિમ્, નિમ્, without+અન્ન.] Having no food; fasting. 2. [See નરં] Unmixed; unalloyed.

માંદા પાસે રાત તટને, નરણા પાણી નવ પીવું.

—વીરવિજય.

નર-રતું, *app.* [See નર-રતું; or ન. રતું pleased, pleasing, *jr.* રમ. રમ-વું to play, to be pleased.] Bad. 2. Wrong.

નરદમ, *adj.* [P.] pure; unadulterated; unalloyed. 2. Simple; mere; unmingled with things of other kinds. 3. *adv.* Absolutely; entirely.

નર-દેવ, }
નર-પતિ, } *s. m.* [See નર + દેવ god. પતિ,
નર-પતિ, }
નર-પાલ, }

lord, પાલ a protector.] A king; a sovereign prince; a ruler.

નરધીશ, Same as નરાધીશ A king.

હું છવતાં હુંને કો નવ મારે, સાલજ હો નરધીશ.

—ગિરિધર.

નર-નાથ, *s. m.* [S. *jr.* + નાથ.] The lord of men; a king.

નર-પ-હું, *adj.* [See નર-પ + હું dim.] Thin; slender; weak (of a person).

નર-લે, Same as નિર્લે.

નરમ, *adj.* [P. નમ્ = S. નર.] Bending; yielding; soft; tender. 2. Gentle; easy;

mild; meek; civil; slow; simple; silly; effeminate; imbecile. 3. Watery; oily; smooth.

Id. નરમ કરવું To make soft. નરમ કરવું-પાડવું To soften; to make gentle or yielding. નરમ પડવું To be softened; to abate; to slacken. 2. To be pacified.

નર-માદા, *s. n. pl.* [See નર + માદા.] The relation of male and female in the figurative sense. 2. The spike and ring of a hinge; any pair of things bearing this relation.

નરમાર્થ, } *s. f.* [See નરમ.] Softness;
નરમાશ, } gentleness; meekness; mildness. 2. Ductility; flexibility. 3. Composure.

નર-મેધ, *s. m.* [S. *jr.* નર+મેધ.] A human sacrifice.

નરમા, *s. m.* [See નરમ.] A kind of cotton.

નર-વર, *s. m.* [S. *jr.* નર + વર.] The best of men. 2. A king. 3. God.

નરવી, *adj. f.* [See નરં. Cf. Mar. नवरी, or see ન+વર.] Unmarried (of a woman).

કુરૂં પી પત્ની નવ કરવી છ, નિન્દિતા રાખવી નરવી.

—પ્રેમાનંદ.

નર-વીર, *s. m.* [S. *jr.* + વીર.] A bold man; the boldest among men.

નરવું, *adj.* [See નરં.] Healthy.

નરવું જોખન હોય, પુત્ર દોષત તન નરવો.

—સામળભટ.

2. *adv.* Same as નરદમ, નરં.

નર-સ, } *adj.* [See ન+રસ.] Having no
નર-સું, } goodness or merit; of an inferior quality; bad; undesirable; wicked.

નર-સા-ઈ, *s. f.* Absence of good quality or merit; inferiority in quality or merit. 2. Badness; wickedness.

હરી હરી કરો મરે, ધરી ધરી કરી ભણે. નરી નરી નરસાઈ થકી તો, અનોદમાં.

—વલ્લભ.

નરાજ, *s. f.* A particular iron instrument for digging; a crow-bar.

નરા-ટો, *s. m.* [Hind. *jr.* નર+ટ, ટે, ટો, ટી; ટ, ટું, ટો, ટી; ટો, ટી. ટું, dim. suffixes.] A man; a human being.

नयन कमलसे निराप्या नट-वर, जोह्या कर्म कपाटा;
हृदमां हरश्या देव निरंजन, नकरा हुवा नराटा.

—लोणेलगत.

नराणी, *s. f.* [Hem. Des. गहरी=S. छुरिका a small knife, *fr.* S. नख.] An instrument for paring the nails; a nail-parer.

Prov. नराणी तो नभज कापे, तेनाथी कांछ भायुं
मुंडाय ? A fog cannot be dispelled by a fan.

नरा-ताण, *adv.* [See नर + ताण keeping time in music.] Same as नरदम,

नराधम, *s. m.* [See नर + अधम.] A wretch.

नराधिप, } *s. m.* [See नर + अधिप, अधिपति, lord.] A king.

नराणुं, } Same as निराणुं.

नरुं, } *adj.* [See न्याइ.] Pure; unmixed;

नरुं, } unalloyed; unmingled. 2. *adv.* Same as नरदम, 3.

नरैडाट, *adj.* [+ डाट, डाट-नुं.] Ruined; laid waste; desolated.

नरैणी, Same as नराणी.

नरै-नरुं, *adj.* [See नरै+नरुं.] Quite pure; quite unalloyed.

नरैन्द्र, } *s. m.* [See नर+इन्द्र, ईश, ईश्वर, नरैश्वर, नरैत्तम,]

उत्तम.] The lord of men; the ruler of men; a king; a sovereign.

नरै-वा-कुण्डै-वा, *adv.* [See नर + वा or +कुण्डै+वा=Whether a man or an elephant.] A Sanskrit phrase expressive of utter ignorance of, or unconcern about the answer to a question asked.

नरै-ड, *s. m.* [*S. fr.* नृत to dance.] An actor. 2. A buffoon.

पेय अढावो बांस, पेठथी नरैड नरैड नाथे.

—सामजगत.

नरै-डी, *s. f.* A female dancer. 2. A dancing girl.

जंहीनत जगुं पीनि यज्जये, नरैडी नाथे जाय.

—जिरिधर.

नरै-न, *s. m.* [*S. fr.* नृत to dance. See

नाय, नाय-नुं.] Dancing; a dancee.

नर्म, *s. n.* [*S.*] Sports; games. 2. Pleasure; happiness.

नर्म धर्म रसाण जणी धायो जे. —दयाराम.

3. A joke.

हुनियाने हुःअ देवा जणी वशा नर्ममां.—वल्लभ.

नलि-का, *Sk. form of नली.*

नलिका-यंत्र, *s. n.* [*S. fr.* + यंत्र.] A telescope.

नलिन, *s. n.* [*S.*] A lotus flower.

अककना छे तमो प्राण पररपर,

नेन नलिनना तारा रे लोख.

—दयाराम.

नलिनी, *s. f.* A lotus plant.

Id. नलिनी पत्र A lotus leaf.

नव, *Sk. form of नवुं.* 2. Beautiful; fine. मन रमल करवा वीला वाता वेणु जाता नव रवे.

—भैमानंद.

मल्लिमय जूषलना नव किरणे, जोपे प्रभु अदभेदा.

—गित-गोविन्द.

नव, *adj.* [*S.* नवत] Nine.

Id. नव जगना नमस्कार A very low obeisance (Said with reference to a person or thing, with whom one does not like to come in contact.). नवनुं साडीतेर वेतरनुं To spoil. नव नेन थयी To be overcome by great difficulties. नव जगली उन्न A very long tongue. 2. An abusive or voluble tongue. नव कुण नागनुं उच्छेद जयुं, त्यारे अणशियानुं राज ययुं The weak come into power, when the brave have left the field : The hindmost dog of ten catches the hare.

नव, Poetical form of नहि, नहा, No, not.

नव-ग्रह, *s. m. pl.* [See नव nine + ग्रह.] The nine planets. (They are सूर्य, अंद्र, मंगल, बुध, शुक्र, शनि, राहु, and केतु)

नव-धड्, *s. n.* [See नव + ग्रह.] A ribbon for a head-dress, set with nine jewels which resemble in colour or is sacred to the nine planets. 2. A wristlet, set with, &c.

नव-छेदुं, *adj.* [+ छेद.] Having or using several artifices or resources to gain one's object; clever; circumspect.

नव-जोमना, Same as नव-याचना.

नव-टांक, *adj.* [See नव nine + टांक one

seventy-second part of a *sheer*.] Weighing one-eighth of a *sheer*. 2. *s. m.* Same as નવટાંકી.

નવ = િકી, *s. f.* A weight equal to one-eighth of a *sheer*.

Prov. નવટાંકી માટે નડિયાદ જરૂં Much pain little gain.

નવ-સા-વ-વું, Same as નવ-સા-વ-વું.

નવ-સા, *s. m.* [See નવ nine+સા dim.] The figure nine; (9).

નવ-તર, } *adj.* [+ S. તર comp. suffix.]

નવ-તેર, } Quite new. 2. Recent; lately happened.

નવતેરી નગરી વસે, ત્યાં તરવેણી તીર.

—બોબોબત.

નવ-ધા, *adv.* [S. *fr.* + ધા adverbial suffix showing "manner".] In nine ways.

નવધા ભક્તિ તો સદુ સાધન મણિ કહીએ.

—દયારામ.

નવ-નવું, Intens. of નવું.

નવ-નેળ, *s. m. pl.* [See નવ nine + નેળ a spear.] Great trouble.

નવનીત, *s. n.* [S.] Butter.

મીઠા આ નવનીતને, કવિ કહે, આ દ્રોણી હણ છે.

—પ્રેમાનંદ.

નવ-નિધ, *s. f. pl.* [See નવ nine + નિધ. a store.] The nine treasures of the God કુબેર, the hindu Plutus (They are મહાપદ્મ, પદ્મ, રાખ, મકર, કચ્છપ, મુકુન્દ, કુન્દ, નીલ, and અર્વ.)

નવ-મહિકા, *s. f.* [S.] A kind of jasmine.

નવ-ગી, *s. f.* [S. *fr.* નવ nine.] The ninth day of the lunar fortnight.

નવ-મું, *adj.* [See નવ nine.] Ninth.

નવ-યૌવન, *s. f.* [S. *fr.* નવ, નવું, + યૌવન.] A woman in the prime of her youth.

નવ-રંગ, *adj.* [See નવ new + રંગ.] Having a new colour; newly or lately coloured.

નવ-રંગી, *adj.* [See નવ nine + રંગ.] Of diverse colours.

નવ-રત્ન, *s. n. pl.* [See નવ nine + રત્ન.] The nine precious gems.

N. B. They are મુક્તા (a pearl), માણિક (a ruby), લેપિડ (a lapis lazuli), ગોમેદ (Gomed), વજ્ર (a diamond), ચિદ્રુમ (coral), પદ્મરાગ

(topaz), મરકત (an emerald), નીલ (sapphire). 2. The nine men of letters at the Court of King ચિકમ.

નવ-રસ, *s. m.* [+ રસ.] Nine kinds of passions of sentiments alluded to or created by a literary composition.

N. B. They are:—શૃંગાર love, હાસ્ય mirth, કરુણ pitifulness or tenderness, રોદ્ધ anger, વીર heroism, ભયાનક terror or fear, બીભ્સી disgust, અદ્ભુત astonishment or surprise, શાન્ત tranquillity.

નવ-રાત, *s. n. pl.*

નવ-રાતર, *s. m. pl.*

નવ-રાત્ર, *s. n. pl.*

નવ-રાત્રિ, *s. f.*

} [S. નવ-રાત્ર.] The first nine days of the month of અશ્વિન held sacred to the goddess Durgā.

નવ-રા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ના-વું, નહા-વું]

To cause to bathe. 2. To deceive; to cheat; to give less than what is one's just due.

નવરા-શ, *s. f.* [See નવરા.] The state of being unemployed; leisure.

નવરૂં, *adj.* [See નવ new + રાજ, રાજ, રાય, રાય, a king. Cf. નવ-સો *fr.* નવ + રાહ; વરરાજ; Mar. નવરા.] Unemployed; disengaged; unoccupied; being at leisure. 2. Doing; nothing; idle.

Id. નવરાની નિશાની The signs of an idle person; doing useless work.

Prov. નવરો બેઠો નખોદ ધાવે = નવરો હવમ પાટલા મુંડે = નવરા હાથ તણખલાં તોડે છે, કે વાળ ઉપાડે છે In idle man tempts the Devil: An idle brain is the Devil's work-shop: Doing nothing is doing ill. નવરો વાણિયા કાટલાં સાથે Lazy folks take the most pains. નવરા રે, હું કામ કર, ખાટલો ઉકેલી વહાણ ભર = નવરો બેઠો હું કરે ? ખાટલો ઉકેલીને વહાણ ભરે Idle folks have the least leisure.

નવ-લ, *s. f.* [See નવું + લુ dim.] A wondrous event; a wonder; a marvel. 2. *adj.* Same as નવું.

નવ-લ-કથા, *s. f.* [+ કથા.] A novel; a romance.

નવ-લખી, } *adj.* [See નવ nine + લખ.]

નવ-લખું, }

Having nine lacks of rupees; wealthy; very rich.

Id. નવ હખી હુવેલી A jail; a prison.

નવલસાહીરજી, s. m. [Guj. નવલસા + હીરજી proper names. See નવલ, સાહ, હીર, જી.]

A phrase applied to an ordinary man, when he conducts himself as a big gentleman.

નવ-હું, Same as નવું New.

પ્રીતલ્લી જીવલજીની તોડી,

નટવર, નવલી કોની સંગથે ભેડી ?—દયારામ.

નવ-હું, Same as નવ-રંગી Variegated.

નામે મોરી સાહેલ્લી, નવલાં જ પહેરં ચાર.

—પંદર તિથિ.

નવ-લોહું, *adj.* [See લોહી blood.] Having new or rising blood. 2. Youthful. 3. Impatient; impudent; impertinent.

નવ-સર હાર, s. m. [See નવ nine + સર, હેર, + હાર.] A necklace having nine strings.

કેડ મરડીને ધરો મેં ભર્યો રે લોલ,

તુટ્યો મારો નવસર હાર; મારા વહાલાં હો,

હાવાં નહિ જડેં મહી વેચવા કે લોલ.—દયારામ.

ન-વસર-વું, v. t. [S. ન not + અવ-મૃ to draw back *fr.* અવ away + મૃ, સર-વું, to move.] To succeed; to be successful.

નવસાર, } s. m. [P. નોગાર.] Ammonia chlorata; sal amoniac.

નવ-સો, s. m. [P. નવ-ગાહ *fr.* નવ new + સાહ a king. Cf. વર-ગાહ, નવર; Mar. નવર.] The bridegroom.

ન-વજું, *adj.* [See ન + વજ્ઞ] Naked; nude.

નવા-ફું, *adj.* [See નવ nine + અંબ a limb, a part. Cf. સાષ્ટાંગ *fr.* સ with + અષ્ટ eight + અંબ.] Complete in all its parts.

નવા-ઈ, s. f. [See નવું now.] Novelty; in uncommon, or extraordinary event or object. 2. Rarity; singularity; strangeness. 3. Wonder; newness; oddity.

નવાજ-વું, v. t. [See નવાજસ.] To make a present of; to present.

નવાજસ, s. f. [P. નવાજિત્ત favour *fr.* નવાજિત્ત to favour.] Favour; grace.

નવા-જીવું, Same as નવું-જીવું.

નવા-જી, s. n. [See ના-વું, નાહ-વું, નહા-વું.] A water-side; a watering place.

નવાજી પુરાણાં નીરનાં, માર્યાં સાપ ને સાપણી.

—સામળભટ્ટ.

નવાજી, s. n. [See નવું + અજ.] A kind of rice.

નવાજી, } *adj.* [See નવ nine + નેવ.]

Ninety-nine; (99) 2. A hundred minus ninety-nine; one (used by merchants in their secret communications).

Id. નવાજી ટકા બાદ Lit. Deduct ninety-nine *per cent.* Hence, 2. Quite false.

Prov. નવાજીનો ધક્કો A total loss; an utter ruin. નવાજી બોસડ છે, પણ સોમું બોસડ નથી Every malady has a remedy except death. નવાજી, તો કહે “ ભર્યા સો ” Do not grieve over trifles: As good twenty as nineteen. બે નરડે નવાજી, ને તથો પડ્યું તે કયાજી A dependent is at the tender mercy of his master.

નવાજી, s. m. [Ar.] A Nabob; a vicegerent; a lieutenant or governor of a province

નવાખી, *adj.* Pertaining to a Nabob. 2. s. f. The position or power of a Nabob.

નવાર, Same as નમાર.

ન-વારસ, } *adj.* [See ન+વારસ.] Heirless.

2. Ownerless; unclaimed.

ન-વા-લો, s. m. [S. નિ-વાપ a gift, an oblation.] A morsel; a mouthful.

નવી-જીની, s. f. [See નવું + જીવું.] News. 2. Abusing; reviling; slandering; an altercation.

નવી-ન, Same as નવ New.

નવીસ-દા, s. m. [P. *fr.* નવિસન to write.] A writer; a copyist; a scribe; a clerk.

નવું, *adj.* [S. નવ=L. novum=Eng. New.] Not old; fresh; lately produced; novel; strange. 2. Not being before; young; recent; strange. 3. Modern; of the present times. 4. Different from the former. 5. Not antiquated; having the effect of novelty. 6. Not habituated; not familiar. 7. Renovated; so as to recover the first state. 8. Fresh coming after anything. 9. Not of ancient extraction.

Id. નવો જન્મ આવવો Lit. To be born again. 2. To be cured of a great sickness. 3. To be saved from the effects of a great misfortune. નવે નામે Over again. નવું લોહી. નવો જીવ Lit. Rising blood. 2. The vigour and energy of a young person.

Prov. નવા રાજ, નવી ધન New lords, new laws. નવો નિશાનિયો નવ દહાડા, ને ધડું કરે, તે દરા દહાડા A new broom sweeps clean. નવા ધરમાં ધુમાડો A bad beginning. નવી વડુ ને બે-સતો રાજ, વખાણીએ તે વખાણાય Give a dog an ill name, and you may as well hang him. નવો જોશી ને જૂનો વૈદ (સારા) One should cherish a fresh astronomer and an old physician.

નવું-જૂનું, *adj.* [See નવી-જૂની.] New and wonderful; new and particular; uncommon. 2. *s.n.* A changed condition; a transformed state; a new aspect and appearance; a state of transition. 3. An alteration; a change.

નવું-નક્કર, *adj.* [+ નક્કર.] Quite new; brand new.

નવું-સવું, *adj.* [See નવું + સવું redup.] new; recent; recently obtained. 2. Unfamiliar.

નવે-ણ, *s. f.* [See નાહું-વું, ના-વું.] A cook-room; a kitchen. 2. The state of having bathed and being clean.

નવેણિ-યું, *s.n.* A garment fit to be worn after a bath.

નવે-ણિ-યો, *s. m.* A cook; one who serves food at a dinner.

નવે-નામે, *adv.* [See નવું + નામે.] Over again; *de novo*.

નવે-લી, *s. f.* [See નહાવું.] A youthful woman.

સ્વેદ સહિલથી ન્દવાઈ નવેલી, હાંફતી નાચતી નવરસ ધેલી
—ગીત-ગોવિંદ.

નવે-લો, *s. m.* Same as નહિ-યું.

નવે-સર, } *adv.* [See નવું + સર a line.]
નવે-સર-થી, }
Same as નવે-નામે.

નવેળી, *s. f.* }
નવેળું, *s. n.* } [See નહાવું.] A narrow strip of ground behind a house, generally used for bathing.

નવોહા, *s. f.* [*S. fr.* નવ now + *S.* હા married *fr.* વહ to carry : *Cf.* વિ-વાહ.] A newly married woman.

નવ્યાશી, *adj.* [See નવ nine + એશી.] Eighty-nine; (89).

નવાણ, Same as નવાણ.

નવેત, *s.m.* The ninth in a pack of cards.

નશીબ, Same as નસીબ.

નષ્ટ, *adj.* [*S. fr.* નશ્ to perish.] Lost; ruined; spoiled; damaged; destroyed; annihilated. 2. Bad; wicked. 3. Low; mean.

નસ, *s. f.* [*Ar.*] A blood-vessel; a vein; an artery. 2. The sinews; a muscle.

Id. નસ પકડવી To catch in one's vital parts. નસમાંથી પકડવું To catch the vital parts. નસે નસ જોડો Totally a liar. નસે નસ વ્યાપી રહેવું To pervade through all the veins; to spread over the whole body.

નસ-કેરી, *s. f.* [*Dh. Des.* નક્કસિરા *fr.* *S.* નસિકા nose + સિરા a vein, muscle.] The nostril; the cavity in the nose.

Id. નસકેરી ફટવી To come out (of blood from the nostril).

નસ-કેરું, *s. n.* Same as નસ-કેરી, A nostril.

Id. નસકેરાં ફુલાવવાં, નસકેરામાં ઊંટ જવાં To be proud.

ન-સંતાન, *adj.* [See ન + સંતાન.] Without progeny or offspring; childless. 2. *s. n.* A childless state; the state of having all one's progeny dead.

નસલ, *s. f.* [*Ar.* નસલ.] The origiu; the root. 2. Pedigree; race; descent. 3. A trace; a vestige.

ન-સવાન, *adv.* [See ન + સવાણ, સુવાણ.] Having lost health; weak; uneasy.

નસા-ડવું, *v. t.* [*Caus.* of નાસવું.] To drive away; to put to flight.

Id. નસાડી મૂકવું To drive away. નસાડી લઈ જવું To run away secretly with a woman; to elope (with a woman).

નસિયત, } *s. f.* [*Ar.*] Admonition;
નસિહત, }
reproof; chastisement; correction, punishment. 2. Advice; instruction; counsel.

Id. નસિહત આપવી-દેવી To admonish; to reprove; to advise. નસિહત મળવી-લાગવી To be admonished, reprov'd, or advised.

નસીક-કું, *v. t.* [See નાસિક the nose.] To clear or blow the nose.

નસી જ-કું, *v. i.* [See નસ + જ-કું.] To get the muscles of the neck (of an ox) inflamed by hard driving.

નસીબ, *s. n.* [Ar.] Fortune; destiny; fate; predestination; luck; chance.

Id. નસીબ ભગવું-ખુલ્લું-ઉઘડવું To be lucky; to be fortunate. નસીબ અજમાવવું To try one's fortune. નસીબ દેખાડવું To present oneself for examination to a fortune-teller. નસીબ ફરી વળવું To undergo a change for the worse (of one's luck). નસીબ કુટવું To be ruined. નસીબ વેચવું To depend upon one's own good luck. નસીબનો આગળો Unfortunate. નસીબનું પાંદડું ફરવું To have a change for the better (of one's luck).

Prov. નસીબ ચાર ડગલાં આગળનું આગળ The more, I try the farther I am off. નસીબમાં હપ્તું હોય, તે થાય Nothing happens that is not destined.

નસીબ-દાર, *adj.* [+ P. દાર holding. *fr.* દારત્ત = S. ધ્ર, દાર, to hold.] Fortunate; lucky. 2. Rich.

નસીબો, *s. m.* Misfortune; ill luck.

નસી-હું, *adj.* [See નસ.] Resolute; firm.

નસેસલો, *s. m.* One who carries upon his shoulder a biers among Pārāsīs.

નસો, *s. m.* [See નાસ decay.] Uncleanliness.

નસ્તર, *s. n.* [See નસ + સર.] A lancet.

Id. નસ્તર મૂકવું To apply the lancet; to open (a boil, &c.) with a lancet.

નહર, *s. f.* [Ar.] A canal. 2. An aqueduct. *Cf* નેહેર.

નહા-ણ, } Same as નરાણ.

નહા-વ-ણ, }

Id. નહાવણ આવવું To appear for the first time (of the monthly course of a young woman).

નહાન-પણ, } Same as નાન-પણ, નાન-પણ.

નહાન-પણ, }

નહાનું, Same as નાનું.

નહાર, *s. m.* [Ar. = lighted part of the day.] A boar: a hog.

ન-હિ, *adv.* [S. *fr.* ન, ન, not + હિ certainly.] No; not; nay; don't; forbear.

Id. નહિ સરખું કરવું To ruin or to destroy. નહિ મામા કરતાં કાણા (કેણા, *i. e.*, કહેવાતાં) મામા સારા Something is better than nothing.

Prov. ધોળીનો દૂતરો નહિ ધરનો અને નહિ ધાટનો He who pursues two hares catches neither.

નહિ-તર, } *conj.* [+ S. તર then, તે.] If not; otherwise; or else.

નહિ-યું, *s. n.* [See નખ.] The skin close to the nail.

નહિ-યું, *s. n.* } Same as નંધ

નહી, *s. f.* }
નહોર, *s. m.* [See નહિ-યું, નખ, નરાણી.] A claw. 2. Marks or scratches made with claws or nails.

નળ, *s. m.* [S. નલ a reed.] An aqueduct; a conduit; a pipe; a sewer; a drain. 2. The bowels.

નળ-વા-ઈ જ-કું, *v. i.* To be weakened in the body.

નળા-કાર, *adj.* [See નળ + આ-કાર] Cylindrical.

નળિ-કા, Same as નળી

નળિ-યું, *s. n.* [Hem. Des. નળિયું = S. ગૃહમ a house. Or See નળી.] A tile.

નળી, *s. f.* [See નળ.] A tube; a pipe; a spout, a long and hollow body. 2. Same as નળો, 1.

નળો, *s. m.* The bone of the leg; the tibia. 2. A long circular metallie vessel.

નળો-ક-ડી, *s. f.* [+ ક. ડી, dim.] A narrow lane.

નાંદિ-યો, *s. m.* [S. નંદિ.] An attendant of the God Shiva. 2. The bull who is the vehicle of Shiva.

નાં, ના, ની, નું, નો, [S. નમ.] Termination of the Genitive Case in Gujarātī.

નાંચર, *s. n.* [See ઘચર.] An anchor.

નાંચર-કું, *v. t.* To cast an anchor of (a ship). 2. To bring to a stand-still; to tie firm; to fix.

એણે હરતી સાંકળ નાંચ્યાં. —પ્રેમાનંદ.

નાંચ-બું, *s. n.* [See નાકું] A button-hole.

નાંચ-ડિંચું, Same as નાન-ડિંચું Little, small, young. (Used for endearment.)

વહાણા કેમ વડશે રે, મારા નાંચડિયા બરથાર.

—પ્રેમાનંદ.

નાંચ-લી, *s. f.* [See નંદ, a son.] A daughter. (Used by endearment.)

ના, *adv.* [See ન.] No; not. 2. Neither; nor. 3. *s. f.* Refusal; denial. 4. A negative prefix in words of Persian origin.

નાઇ-ડી, *s. f.* [See નાશી the navel.] The navel of a wheel.

જુઓ (અક્ષની) એ તેની નાઇડી છે.

—ભારતાર્થ-પ્રકાશ.

નાઇબ, *s. m.* [Ar.] A man next in position: a deputy; a lieutenant.

ના-ઇલાજ, *s. m.* [See ના not + ઇલાજ] Absence of remedy; helplessness. 2. *adj.* Remediless; without any resource.

નાઈ, *s. m.* [S. નાળિયન *fr.* સ્નાપ્ત to cause to bathe *fr.* સ્ના to bathe. See નાહું.] A barber.

ના-ઉમેદ, *adj.* [+ ઉમેદ.] Discouraged; disappointed; hopeless.

ના-ઉમેદી, *s. f.* Disappointment; frustration of one's hopes or desires.

નાક, *s. n.* [Dh. Des. નક્કો, also Hem. Des. નક્કો, *fr.* S. નાસિકા.] The nose. 2. Anything prominent; the principal person of a family; the chief town of a country. 3. Reputation. 4. Sense of honour.

Id. નાક કાપવું To put to shame. નાક જતું-જતું રહેવું-કપાવું To lose credit or reputation; to be disgraced. નાક નીચું થવું To be brought low; to be humbled. નાક ઉંચું રહેવું To have one's pride kept up. નાક ઉંચું કરવું To be proud; to be insolent. નાકમાં બોલવું To speak in a twang of the nose. 2. To speak in an under-tone; to speak with hesitation. આ-ખા ગમનું નાક A prominent man in the village; the pride of the village. (નકીનું) નાક કાપે એવું Blunt; edgeless. હું તેની આગળ શું નાક હઈને જઈ ? On what grounds can I, in decency, appear before him? નાકની દાંડી સામું જવું To walk straight on. તે નાક પર માખ બે-

સવા દેને નથી Nobody can blame him. એના નાકમાં મંધ માતી નથી He is very proud. નાકમાં ટીર ધાલવું To torture. નાક ધસવું-નાક ધસણી કરવી-નાકે લીટી તાણવી To be obliged to propitiate or submit oneself.

Prov નાક નીચું ને પેટ ઉંચું Said of a person who lives upon another's earnings by flattering him. નાક કદા તો કદા પક્ષ ધી તો ચદા. He is more careful of his gain than of his reputation. નાકની વાટે દાણો ન ગળાય Everything must take its proper course.

નાક, *s. m.* [S.] Heaven.

વાસુદેવ, ચાલો અને પ્રિયા સહ નાકનું નંદન-વન નિહાળો. —પ્રેમાનંદ.

નાક-કટું, *adj.* [See નાક + Hind. काट-ना= S. कूट to cut.] Nose-cut. 2. Disgraced.

ના-કબૂલ, *adj.* [See ના not + કબૂલ] Not acceptable. 2. Not confessed or admitted. 3. Not granted or accepted.

નાક-લિસેટી, } *s. f.* [See નાક + લિસેટી, નાક-લીટી, } ળીટી.] The act of rubbing the nose on the ground before a person in order to show repentance or to ask his pardon.

નાકું, *s. n.* A station; a prominent place; an important place; a place of receipt or customs; a customs-station. 2. Duty to be paid at a station. 3. An entrance; a gate. 4. A place where two or more roads meet; the extremity of a road or a row of houses. 5. A hole; an orifice. 6. The eye of a needle. 7. *pl.* નાકાં Very fine pieces of rice, pulse, &c.

Id. નાકું રોકવું To obstruct a place of entrance to; to hold with a strong force the entrance to. નાકું બેસાડવું To put a button in its hole. 2. To appoint a place where duty is to be paid. નાકું ચુકાવવું-ચુકવવું-મરવું To pay duty at a toll station નાકું ચુકાવવું To avoid a toll-station by taking another road. નાકાની દુકાન A shop at a place where two or more roads meet. નાકું પરીસરવું To thread a needle.

નાકે-દાર, *s. m.* [+ દાર, P., having.] A person in charge of a station. 2. A toll-collector.

નાકે-ખંધી, s. f. [+ ખંધ-જી.] Blocking or stopping up roads or avenues; a seige; a blockade.

ના-કેસ, adj. [Eng. No case.] Imperfect; mutilated; defective; unenlarged; not wide or comprehensive. 2. Feeble; defioient.

ના-કૌવત, adj. [See ના not + કૌવત.] Impotent; powerless; weak. 2. Infirm; feeble.

ના-કૌવતી, s. f. Weakness; feebleness. 2. Debility; inability.

નાખ-જી, v. t [S. જસ throwing જી. નિ down + અસ to throw.] To throw away, off, from, down; to cast; to toss; to fling; to let fall. 2. To leave; to abandon; to forsake; to relinquish; to give up 3. To lay upon; to commit over; to throw upon another; to leave for another. 4. To cast. 5. To vomit.

Id. પગ નાખવો Lit. To put the foot in. 2. To enter. 3. To attempt to enter. પાયો નાખવો To lay the foundation of. કાન પરવાત-શબ્દ-નાખો To gently carry or reveal information. શબ્દ-સવાલ નાખવો To request; to beg. હાથ નાખવો To make an indecent attec on a woman. સામન નાખવો To saddle (a horse). 2. To have sexual intercourse with a woman. કામમાં હાથ નાખવો-વચ્ચે હાથ નાખવો To interfere; to meddle with another person's business. ગાંડ તળે નાખી બેસવું To conceal one's money and refuse to pay one's creditors. નીચે નાખવું To throw down (in wrestling); to defeat. 2. To overreach. 3. To reduce to subjection. ખાતર નાખવું To put manure; to manure. અંગ ઉપર ઢુમકું નાખવું To put on a garment in haste. પાથરણું નાખવું To spread a carpet for people to sit on. બિછાનું નાખવું To make a bed. બી નાખવું To sow the seed. 2. To lay the foundation of. વચ્ચે માથું નાખવું To join in a quarrel. માથામાં તેલ નાખવું To apply oil to the hair on the head. કાઢી નાખવું, નાખી કાઢવું To vomit. ઢોરને ઘાસ નાખવું To put fodder before cattle. પડદો નાખવો To throw or put a curtain over. 2. To conceal.

ચોપડીમાં પાડું નાખવું To add a new page to a book. કેદમાં નાખવું To put into prison; to sentence to imprisonment. પવન નાખવો To fan. ટેહેલ નાખવી To beg. નાખ્યાં ન પોહોંચવાં Beyond the range of sight.

N. B.-In such compound verbs as લખી નાખવું, વાંચી નાખવું, ખાઈ નાખવું, નાખવું adds the sense of "haste and completion" to the meaning of the principal verbs.

નાખુદા, } s. m. [P. નામુદા /r. નાવ, a નાખોદા, } ship + ખુદા lord.] The master or commander of a ship.

ના-ખુશ, adj. [See ના not + ખુશ.] Displeased; offended.

ના-ખુશી, s. f. Displeasure; offence; anger.

નાખ્યાં, s. n. pl. [See નાખ-જી.] Connection with great personages as a means of power or profit; interest.

આ કેકાણે આપણાં નાખ્યા પોહોંચે, તેમ નથી.

—અંધેરી નમરી.

નાગ, s. m. [S.] A serpent; the cobra de capello. 2. A demigod having a human form with the tail of a serpent.

નામ, s. m. [S.] An elephant.

નામ મહાભાગ ભાઈ, માન ન સમાન દુશે;

નિકર ઉતરાય શું? તકં એવા કરે છે. —વશીભ.

નામ-કન્યા, s. f. [S. /r. + કન્યા.] A fabulous race or an individual of it of females of serpentine extraction, of a very beautiful appearance. 2. A beautiful virgin or woman.

નામ-કેસર, s. n. [S. /r. નામ + કેસર.] A particular tree with fragrant flowers. 2. The fibres of the flowers of the tree.

નામ-જી, adj. [See નામ.] Lean; thin. 2. Naked (in contempt). 3. Shameless.

નામ-જી, } s. f. [See નામ.] A female નામ-જી, } serpent. નામે-જી, }

Id. કાળી નામજી શી ! A malicious and revengeful woman.

નામ-જી, } s. n. [See નામર-જી.] A tether. નામર-જી, }

નાગ-દંતી, *s. f.* [*S.* નાગ-દન્ત a peg *fr.* નાગ an elephant + દંત a tooth.] A peg inserted in a wall, serving to hang things on. 2. A festoon of leaves and flowers of sacred and auspicious trees, hung at the door of a house.

નાગ-પંચમી, } *s. f.* [See નાગ + પંચમ.]
નાગ-પાંચમ, }

The fifth of Shrāvāṇ Shud, or Vad in some places; a festival, in which serpents are worshipped.

Prov. નાગ, કાગ અને દિવાળી, એ ત્રણે એકવારી
Making no distinction between good and bad occasions.

નાગ-પાશ, *s. m.* [+ પાશ.] A noose; an entanglement. 2. A snare; a temptation. 3. Name of the weapon of the god વરુ.

નાગર, *adj.* [*S. fr.* નગર a city.] Of or pertaining to a city. 2. Living in a city. 3. Clever; sharp; cunning; roguish. 4. *s. m.* A particular class of Gujarātī Brāhman. હીન હીનો નહિ સુખડ ને, મલિયાનર સાગર નાગર દેંડે.
—વક્તવ.

Prov. નાગરની કન્યા ઉધારી Everything is open: Nothing is concealed.

નાગર-જી, Same as નાગ-જી, નાગય-જી.

નાગર-તા, *s. f.* [*S. fr.* નાગર.] Cleverness; roguery. 2. Ability or power to enjoy life and its pleasures.

પદ્માવતી નિકટ નાગરતા ભગવી.—ગી. ગોવિંદ.

નાગર-મેથ, Same as મેથ.

નાગર-વેણ, } *s. f.* [+ વેણ, વેણી.] The
નાગર-વેણી, }

betel-plant; a betel leaf.

નાગ-રસ, *s. m.* [*S. fr.* નાગ a serpent + રસ a juice.] Necta (from its being considered to be the food of serpents in પાતાળ, the abode of serpents.)

ગોરી, જરા નાંચે તુજને, નાગ-રસ કરાવું પાન;

તારે ધોવન રહે સદા હામી, વાણવું થારે વાન.

—પ્રેમાનંદ.

નાગરી, *adj.* Pertaining to the city, as distinguished from the country or village. 2. *s. f.* A wise, sensible, intelligent woman. 3. A woman of the નાગર class; the wife of

a નાગર. 4. The Sanskrit language. 5. The most common Hindū characters of writing.

નાગ-સાં, *s. n. pl.* [See નાગ + સાં dim.] Small snakes.

નાગલી, *s. f.* A kind of corn; raggy.

નાગ-હું, Same as નાગ-હું.

નાગ-ઘાટ, *s. n.* [See નાગ+ઘાટ the world.] One of the regions below the earth called પાતાલ; the world of serpents.

નાગજ, Same as નાગર, લંગર, An anchor. રહેણી કદયમા રાખો રે, નાગજ નિશ્ચય તણા નાખો રે.
—ભાગ્યેભગત.

નાચું, *adj.* [Hem. Des- નગો *fr.* *S.* નમ.] Naked. 2. Uncovered; unsheathed. 3. Poor; destitute. 4. Bankrupt. 5. Shameless; bare-faced.

Id. નાગો વરસાદ Rain during sunshine. નાચું પુચું Stark naked. 2. Destitute; poor. નાચું ટાટ Discarding the restraints of decency; rude; rowdy; overbearing. નાચું બોલવું To make use of obscene words.

Prov. નાગને કુલે બાવળાઓ ઉચે, તો કહે મને હાંચડો થયો A fool has no shame. નાગો નાહે શું, ને નીચાવે શું? નાગા સૌથી આગા Beggars can never be bankrupts. નાગો કુલે કે જાગો કુલે Only the rich or fools can afford to be extravagant. નાગે કુલે ક્તેખાં Said as a rebuke to a man who having no interest in the matter and hence nothing to lose, adopts, or persuades other people to adopt, one view or the other. નાગી જોઈ મુનિવર ચળે Even the best of men cannot stand firm in the face of an enticement. નાચું જાવું ને એકું જાવું Bad conduct shows bad morals.

નાગ-જી, *s. n.* [See નાગ a serpent.] A handle attached to a pot to facilitate lifting it up, generally of a circular form.

નાધોરી, *s. m.* [Hind. નગેર a town near Ajmere.] A particular class of Mahomendans who tend cattle; a Muhammadan shepherd.

નાચ, *s. m.* [*S.* નૃત્ય. See નાચ-વું.] A dance; a dancing party.

Id. નાચ નચાવે To hold a dancing party. 2. To cause to dance to one's tune; to compel to do what one wishes.

નાચ-કો, *s. m.* Haughty airs; a proud appearance gait, or language.

નાચ-જી, *s. f.* A female dancer. 2. An airy woman; a flirt; a coquette. 3. A profligate woman.

નાચ-જી-વેડા, *s. m. pl.* [+ વૃત્તિ.] Artifices and blandishments of a dancing woman or a prostitute.

નાચ-જી-ચો, *s. m.* [Hem. Des. જાજરો=S. રમ-જ-શીલ: playful, *fr.* S. નૃત્ to dance: See નાચ-વું.] A dancer.

નાચ-જી, *s. f.* The manner of dancing.

નાચ-તમાસો, *s. m.* [+ તમાસો.] Dancing and shows; merry-making.

નાચ-નારી, *s. f.* A female dancer.

Prov. નાચનારીના પગ ન રહે, ને ગાનારીની છબ ન રહે Everything will appear in its true colours at last: Reality cannot be disguised.

નાચ-વું, *v. i.* [S. નૃત્ to dance.] To dance; to jump. 2. To curvet; to prance; to frisk. 3. To talk magniloquently; to speak loftily.

Prov. નાચવું નહિ ત્યારે આંગણું વાંકું A bad workman quarrels with his tools: Where there is a will, there is a way. નાચી ખુદી ને પગ સાચું જોવું You have every liberty, but look to your means.

ના-ચાર, *adj.* [See ના-ચાર.] Hopeless; destitute; forlorn; distressed. 2. Poor wretched.

ના-ચારી, *s. f.* Helplessness; forlorn state; distressed condition. 2. Poverty; wretchedness.

નાજર, *s. m.* [Ar.] The Sheriff of a low-court; 2. A eunuch.

નાજુક, *adj.* [P.] Delicate; tender; soft: thin. 2. Elegant; nice. 3. Subtle; fine; light.

નાજુક-વું, *adj.* [+ ડું dim.] Very delicate.

નાજુકાઈ, } *s. f.* Delicacy; tenderness: softness.

નાટ-કે, *s. n.* [S. *fr.* નટ, નાટ, to play a part.] A play; a drama. 2. A comedy.

નાટ-કે-કોર, *s. m.* [S. *fr.* + કર doing, a doer, *fr.* ફ to do.] An actor on the stage.

નાટક-બેદક, *s. n.* [+ ચેટક.] A drama and sorcery. 2. The attraction or evil influence of dramatic performances. 3. Merry-making.

નાટક-શાળા, *s. f.* [+ શાળા.] A play-house; a theatre. 2. A dancing girl.

નાટ-કી, *adj.* Pertaining to a drama or a dramatic exhibition; inclined to play a part; dramatic. 2. Hypocritical; dissimulating; pretentious.

નાટય, *s. n.* [S.] Dancing. 2. Dramatic representation. 3. The science or art of dancing and acting.

નાટય-રંજ, *s. m.* [+ રંજ.] The pleasure and merriment produced in the theatre. 2. The stage in a theatre.

નાટય-શાસ્ત્ર, *s. n.* [+ શાસ્ત્ર.] Dramaturgy.

નાટયાચાર્ય, *s. m.* [+ આચાર્ય.] A dancing master. 2. The manager of a drama.

નાકા-ખારી, *s. f.* [See નાકું, નાચ-વું + ખારી.] A secret door for running away. 2. A subterfuge; prevarication.

લોભે લલચાઈએ નહિ, નાકા-ખારી રાખીએ જો.

—દયારામ.

નાડ, *s. f.* [See નાડી.] An artery; a vein. 2. The pulse. 3. The umbilical cord. 4. The rope, which connects the yoke with the pole of a cart. 5. A rope of leather.

Id. નાડ જોવી To feel the pulse. 2. To watch a person's disposition. નાટ હાથમાં આવવી To discover one's natural disposition and temper. નાટ દેખાડવી To offer the pulse to be felt (by a physician). નાડ ડેકાણે ન રહેવી To become wild, extravagant, or infatuated.

નાડ-જી, *s. n.* Same as નાડ, 4.

નાડ-વુ, *v. t.* To fasten with a leather-rope.

નાડા-છડી, *s. f.* [+ છડી.] A cotton string of various colours.

નાડા-ઢોડ, *s. f.* [See નાકું + ઢોડ-વું.] Lit. Untying the tape with which trousers are tied. Hence, 2. Passing urine; urinating.

નાડી, Classical form of નાડ.

નાકું, *s. n.* The tape or string with which

drawers, &c., are drawn round the waist and tied; a fillet; a ribbon; tape. 2. A rope.

Id. નાણું ઊડવું To urinate; to make water.

Prov. નાંડે નય્યાં, તે વેદ જાણ મારે Do well and doubt no man.

નાણું-કું, v. t. [See જાન.] To try; to make an experiment of; to experience. 2. to know.

તે કહ્યું તે મેં નહિ માન્યું, આજે મારી જાતે નાણું.

—દયારામ.

નાણું-કું, Same as ન નોતઆણું-કું to bring.

નાણા-વટ, s. f. [See નાણું + વટ, or S. વટ a region; See વટ.] Money market; the exchange; that part of a town, where the shops of bankers and shroffs are situated.

નાણા-વટી, s. m. A money-changer; a shroff. 2. A banker; a capitalist.

નાણા-વટું, s. n. The profession of a money-changer or banker.

નાણું, s. n. [S. નાનક.] A coin. 3. Money; cash. 3. Price; value.

Prov. નાણું દેખી મુનીવર ચળે Gifts break rocks: Money makes the mare to go. નાણું મળે, પણ યાણું ન મળે One can acquire money, but cannot make an opportunity at one's will. નાણાનો કાંઈ ખેલ આવે છે ? Acquisition of money is not a farce. નાણું મૂકવાનું ડેકાણું મળે, પણ વાત કરવાનું ન મળે One can easily find a person to whom one can entrust one's money, but not one on whom one can rely for a beneficial advice.

નાત, s. f. [See જ્ઞાતિ fr. S. જ્ઞા to know.] A caste.

Id. નાત જમાવવી To give a dinner-party to the caste-people. નાત બહાર મૂકવું To outcaste; to excommunicate. નાતમાં લેવું To readmit an outcaste into the caste. નાત અંજાનો પ્રવાહ છે A caste is ever holy: A caste does no wrong. નાત બહાર હોવું To be outcasted or boycotted. નાતનું અંધારણ The caste system; the caste-rules.

Prov. નાતનું નોતરું મેં પરજનું પાણી, એમાં સપાડું શું ? There is no obligation where you have a right.

નાત-પટેલ, s. m. [+ પટેલ.] The leader

of a caste.

નાત-ભાઈ, s. m. [+ ભાઈ] A member of one's own caste; a caste-brother.

નાત-મેળો, s. m. [+ મેળો.] An assemblage or gathering of a whole caste.

નાતરસ, adj. Cruel; unmerciful.

નાતરિ-યા, adj. m. pl. [See નાતર.] (The people or caste) Among whom remarriage of widows is not prohibited.

નાતરિ-યું, adj. (A child). Accompanying its widowed mother at the time of her remarriage.

નાતરું, s. n. [S. નવ-નર newer fr. નવ new + નર comp.] The remarriage of a widow. 2. The remarriage of a woman.

Id. નાતરું કરવું To remarry. નાતરે જવું To marry another man in the lifetime of the husband (said of a woman). નાતરે લાવવું To marry a woman whose husband is alive (said of a man).

નાત-વરો, s. m. [See નાત + વરો.] A caste-dinner.

ના-તવાન, adj. [P. fr. ના, ન, not + તવા power.] Powerless; infirm; impotent. 2. Helpless; destitute.

નાતાલ, s. f. [Eng. Natal.] Christmasday; the Day, on which the birth of Jesus Christ is celebrated.

નાતિ-ભેદ, s. m. [See નાતિ + ભેદ.] Caste-distinction.

નાતિ-છું, adj. [See નાત, જ્ઞાતિ.] Of the same caste.

નાતી પોતી, adj. f. [See નહા-કું + પોતી-કું.] (A young woman) Arrived at puberty.

નાતું, s. n. } Relationship. 2. Familiar
નાતો, s. m. } connection.

નાથ, s. m. [S. fr. નાત to be master.] The master; the husband. 2. A name of Shiva; a class of Yogis.

નાથ, s. f. [Hem. Des. નથા = S. નાસ-રજ્જુ the nose-string. See નથ, નાસિક, નાક] The nose-string of a bullock. 2. [See નથ.] A nose-ring worn by women.

નાથ-છું, s. n. [See નથ, નાકું.] The hole, at

the end of the bar of a balance, through which the strings holding the scales are suspended.

નાથ.વું, *v. t.* [See નથ.] To insert a nose-string, as bridle, through a bullock's nostrils.

નાદ, *s. m.* [S. fr. નદ to sound.] Sound; noise.

બીજું કાંઈ નવ બોલતા, અલખ એટલો નાદ;

ઉભા સતને જોઈને સુણી અનહદ નાદ. — મુકુન્દ.

કુહા ગાથા ને કવિતા કયા, હંદ બેદ ને નાદ;

એ તરંગ તારા સરસ્વતી, છે શબ્દના સંવાદ—પ્રેમાનંદ.

2. Addictedness; a habit. 3. Pride; haughtiness.

બલિ રાજ મુખ બોલિયા રે, ઉતારે દેવનો નાદ.

—નરભેરામ.

Id. નાદ દાગવો—નાદમાં પડવું To be addicted to નાદ છોડવો To break off from addictedness to; to free oneself from a habit. નાદ ઉતરવો To lose one's pride; to be humiliated or mortified. નાદ ઉતારવો To humiliate; to mortify.

નાદર, *adj.* [Ar.] First rate; excellent.

ના-દાન, *adj.* [P. See ના, ન, not + દાનો, દાનાવ.] Unwise; foolish. 2. Rash; puerile; childish. 3. Inconsiderate; thoughtless and inexperienced.

Prov. નાદાનપ્રી દોસ્તી એર છવકા જન Friendship with a foolish man may cost one's life. નાદાન દોસ્ત કરતાં ડાહ્યો દુશ્મન સારો A wise foe is preferable to a foolish friend.

ના-દાન-પણું, *s. n.*

ના-દાનિ-યત, *s. f.*

ના-દાની, *s. f.*

Same as નાદાની.

Thoughtlessness. 2. Rashness. 3. Childishness. 4. Folly.

ના-દાર, *adj.* [P. fr. ના not + દાર, P., having.] Poor; indigent. 2. *s. m.* A pauper; an insolvent person.

ના-દારી, *s. f.* Poverty. 2. Pauperism; insolvency.

નાદી, *adj.* [See નાદ.] Addicted to; given to; absorbed in. 2. Full of airs; proud. 3. Obstinate; self-willed.

નાન, *s. n.* [P.] A particular kind of leavened bread eaten by Muhammedans

bread; loaf.

નાન.કં.કું, *adj.* [See નાનું + કં + કું.] Very small. 2. Little; young (Used for endearment).

નાન.કિં.યું, *adj.* Eager; impetuous; vigorous.

નાન.પ, Same as નાન.મ.

નાન.પણું, *s. n.* Littleness. 2. Minority (in age).

નાન.મ, *s. f.* [See નાનું.] Inferiority; defectiveness. 2. Something beneath one (in rank, honour).

ના-ના, *interj.* [See ના.] No, no!

નાના, *adj.* [S.] Of various kinds; several; different.

Id. નાના પ્રકારનું Of various kinds.

નાનું, } *adj.* [Hem. Der. જન્મે = S.

જ્યેષ્ઠો જાના the eldest brother. (cf. Mar. लहान fr. S. लघु small, little. See નહાનું.) Small; little. 2. Young. 3. Low; short.

Id. નાના બાપનું Of low origin. કામકાજ કરવાથી નાના બાપનું થવાનું નથી There is nothing derogatory in doing work: Work is more dignifying than idleness. નાનાં હાકરાંની રમત A trifling or unimportant business. નાને મોંહડે બોલવું To speak (of little children).

Prov. નાનાથી મોટું થવાય Great events have small beginnings. નાનો પણ રાઈનો દા-ભ્રા—નાનું કાલું મોટું વહાણ કુબાવે A small leak will sink a great ship. નાની મોટી કરતાં સમજગાર રહ્યા By losing time in making a selection one may find, one has nothing to select from.

નાનું-ધાપું, *s. n.* The nose-string or reins of a bullock.

નાનું-સુનું, *adj.* [See નાનું + સુનું redup.] Very small; inconsiderable.

નાને.ફે, *adj.* [+ફે dim.] Little and therefore dear to one's mind.

નાની, *s. f.* [S. fr. નન્ન to rejoice.] A benedictory stanza; praise of a king or of a deity at the opening of a drama.

નાની, } *s. n.* [S. fr. + શાદ.] A

નાની શાદ, }

shrāddh ceremony performed at the beginning of an auspicious function.

નાન્ય-તર, *adj.* [S. *fr.* ન + અન્ય + S. તર comp.] Neither of the two.

Id. નાન્યતર જાતિ Neuter Gender (Gram.).

ના-પસંદ, *adj.* [See ન, ના, not + પસંદ.] Unacceptable. 2. Disagreeable; unpleasant; distasteful; unpalatable. 3. Disliked; disapproved; disallowed; rejected.

Id. નાપસંદ પડે To be not liked; to be disapproved; to be rejected. ના પસંદ કરવા જેવું Objectionable; that may be rejected.

ના-પાક, *adj.* [+ પાક P. pure.] Unholy. 2. Impure; unclean; unchaste; defiled. 3. Vile; filthy; loathsome.

ના-પાકી, *s. f.* Impurity; defilement; unchastity; pollution; uncleanness; unholiness.

ના પાડ-વી, *v.t.* [See ન, ના, no + પાડ-વું.] To say "No"; to deny; to refuse. 2. To forbid; not to permit.

ના-પાસ, *adj.* [+ પાસ.] Same as ના-પસંદ.

નાપિક, *s.m.* [S. નાપિત *fr.* સ્નાપ્ to cause to bathe *fr.* સ્ના to bathe.] A barber.

નાપિ-છી, *s. f.* A woman of the barber caste.

ના-ફરમાની, *s. f.* [See ન, ના, not + ફરમાન.] Disobedience; insubordination.

નાફરમાની, *adj.* [નફરાન.] Purple; violet-coloured.

નાશુદ, *adj.* [P.] In the state of annihilation or utter destruction; lost; perished. 2. Vanished; gone beyond all trace or vestige; become as if it had never been.

નાભ, *s. f.* [P. See S. નાભિ.] The nave of a wheel.

નાભિ, } *s. f.* [S. The navel. 2. The nave of a wheel.

Id. નાભિ કમળ A poetic term for the navel.

નામ, *s.n.* [Dh. Des. નામ *fr.* S. નામન *fr.* નમ્ to sound.] A name; an appellation. 2. A noun; a substantive. 3. Renown; reputation; character; good credit; good name.

નામ રહતાં ઠાકરાં, નાણાં નહીં રહેત; કીર્તિ કેરાં કાટડાં, પાડયાં નહીં પડેત. —ભાષા.

1. A bad name or character; a blot; a brand; a stigma. 5. A nickname. 6. A title; a designation.

Id. નામ કરવું-કાઢવું To be notorious. 2. To be famous. નામ બોજવું To be disgraced. 2. To lose one's reputation. તેનું નામ ન દો-ન દો, are phrases used to show utter disgust or abhorrence towards. નામ તારવું To raise one's reputation. નામ ન લેવું-ન પૂછવું To refrain from; to name no more. નામ નહિ There is not the shadow of. નામ પર પાણી રેડવું-પૂકવું, નામ બાજવું To give up; to relinquish. નામનું Nominal; empty. નામે રડવું-પોક મૂકવી To make a clamour against vehemently and publicly. નામ મોટું થવું To attain to eminence. નામ પાડવું-આપવું To give a nickname to. 2. To particularize; to make definite. 3. To give a name to (an infant, &c.). જેનું નામ તે Excellent; the best of its kind. આ ઝાડ ઉપર પાંદડાનું નામએ નથી-નામ સરખુંએ નથી-નામ માત્ર નથી There is not a single leaf on this tree. શાકમાં નામ ગળપણ નથી There is not the least sweetness in this dish.

Prov. નામ મોટાં ને દર્શન ખોટાં=નામે નવસારી મોટી Great indeed, but little worth. નામ તેનો નાશ All will go to destruction in the long run; A good name is better than riches.

નામ-ક, *adj.* (Used at the end of a compound) Having the name of; named; called.

નામ-કરણ, *s. n.* [S. + કરણ doing *fr.* કર to do.] The ceremony of giving a name to an infant.

નામ-મકર, Same as નામ-મુકર.

નામ-મહું, *adj.* [+ P. જાદ: a son = S. જાત born *fr.* જન to be born.] Famous. 2. Notorious.

નામ-જોગ, *adj.* [જોગ, યોગ.] Such (a Hūndī, &c.) as should be paid to that person alone whose name it mentions.

નામ-મંજુર, *adj.* [P. *fr.* ના, ન, not + મંજુર.] Unacceptable; rejected; refused; returned;

dishonored (of a Hundi, &c.)

નામ-જુરી, *s.f.* Non-admission; refusal to accept; rejection.

નામ-કામ, *s. n.* [See નામ+કામ, કેકાણ.] A person's name and address; one's whereabouts.

નામ-દાર, *adj.* [P. See નામ+દાર, P.] Renowned; celebrated; famous. 2. Honourable; Right Honourable.

નામ-દારી, *s.f.* Fame; renown; celebrity.

નામ-ધાતુ, *s.m.* [See નામ+ધાતુ.] A verbal base derived from a noun; a denominative verb.

નામ-ધારી, *adj.* [+ધર+જું.] Bearing a name; nominal. 2. Pretending; false.

નામ-ના, *s. f.* [See નામ.] Same as નામ-દારી.

Id. નામના મેળવવી To get reputation on fame.

નામ-નિવેશ, *s.m.* [+ નિવેશ camp, place.] The name and address of a person.

નામ-નિશાન, *n.* [+ નિશાન.] Name and designation with the title, abode, &c. the name and particulars of a person or thing.

નામ-નું, *adj.* [Gen. of નામ.] Only in name; nominal.

નામ-રાશી, *adj.* [See + રાશિ.] Having the same name.

નામ-મર્દ, *adj.* [P. *fr.* ના, ન, not+મર્દ.] Impotent. 2. Effeminate. 3. Imbecile; weak.

Prov. નામર્દ રહે દામને, ને મર્દ રહે નામને A coward is afraid of losing his money, while a brave man is afraid of losing his reputation.

નામ-મર્દાઈ, } *s. f.* Impotency; unmanliness. 2. Effeminacy; cowardice; weakness.

નામ-રાશિ, *s.f.* [See નામ+રાશિ a sign of the Zodiac.] Namesake.

નામ-વર, *adj.* [P. *fr.* નામ + વર great.] Famous; celebrated.

નામ-જું, *v.t.* [Caus. of નમ+જું.] To pour out. 2. To spill.

જાણે કામની કંથ, નેણ તે નીચાં નામે.—સામળબટ.

2. To bend towards; to turn towards; to go to.

જોઈ જીલ્લતને આનંદ પામ્યા, પુત્ર જીવાને ધર લાણી નામ્યા —સુકન.

નામાકૃતિ, *adj.* [See નામ + અકૃતિ.] Famous; renowned.

નામાભિધાન, *s.m.* [S. *fr.* + અભિધાન.] Mentioning name; a name.

નામાવળી, *s.f.* [+ડ. આવલિ a row.] A list of names.

નામી, } *adj.* [P. નામીદે *fr.* નામ+P. જે. નામી-જું.] Renowned; illustrious; famous.

જામી નામી ને મહીપતિ, જરને વશ વરતી રહે.

—સામળબટ.

2. First-rate superfine; excellent.

Prov. નામીયો થોર માર્યો નય Once a thief; always a thief.

નામું, *s.n.* [P. નામદ, See નામ.] A narrative. 2. A letter; an epistle. 3. A deed; a writing; a reckoning. 4. An account; an entry in an account-book.

નામું-કામું, } *s.m.* [+ કામું redup. લેખું.] Items and details in an account-book.

Id. નામું-કામું લખવું To keep the ledger and accounts. નામું-લેખું કરવું To close the accounts and settle the balance.

નામુંકર, *adj.* [P. ના not + Ar. મકિર one who confesses.] Denying; disowning.

Id. નામુંકર જવું To deny; to disown.

નામુંનાસિખ, *adj.* [P. *fr.* + મુનાસિખ.] Improper; unbecoming.

નામુંરાદ, *adj.* [P. *fr.* + મુરાદ.] Disappointed; hopeless; unsuccessful.

નામોશી, *s.f.* [Ar. નામુસ fame] Disgrace; shame; reproach.

નાયક, *s.m.* [S. *fr.* ની to lead.] A leader; a conductor; a commander. 2. The husband or lover. 3. The hero in a play or drama. 4. The chief actor. 5. Name of an aboriginal tribe in Gujarat.

Prov. નાયક વિનાનું ટોણું (દીપડું નથી) An army without a leader is doomed to destruction.

નાયક-કાં, *s.n. pl.* A body of men of the નાયક caste (used in contempt).

નાયકા, *s. f.* [S. નાયિકા fem. of નાયક.] A mistress; a female lover. 2. A dancing girl. 3. The heroine in a play or drama.

નાયકે-જી, } *s.f.* A prostitute; a courtesan.
નાયકે-જી,

નાયડી, Same as નાઈડી.

નાયડી, *s. f.* [See નાઈડી, નાજી.] A bow for discharging arrows.

નાયડી, *s. f.* [See નાડું.] A thin rope made of leather.

નાયડી, *s. f.* [See નાજી.] A block of wood, on which a carpenter places the piece to be worked.

નાયમ, Same as નાઈમ.

નાયિકા, Classical form of નાયકા.

નાર, Same as નારી (Used in poetry).

નાર, Same as નાઈ.

નાર, *s. m.* [Mar. See નર.] The heart or core of wood.

નાર, *s. m.* [See નર.] A living being.
ના કર, ના ફર, ના દર, ના હર, નારક નાર ગયે જ ઉમેરો.
—મેમાનંદ.

નારકી, *adj.* [S. નારકીય See નરક.] Relating to hell; hellish.

નારંગી, *s. f.* [S. નારંગ.] An orange. 2. The orange tree. 3. *adj.* of an orange colour.

નારાય, *s.n.* [S.] An arrow. 2. *s. m.* A kind of metre.

નારાજ, *adj.* [See ના not + રાજ pleased.] Dissatisfied; discontented; displeased.

નારાયણ, *s. m.* [S. નારાયણ a name of Viṣṇu.] A recluse; a Sanayāsī.

નારાયણ-તેલ, *s.n.* [+ તેલ.] A medicinal preparation.

નારાયણ-મલિ, *s. f.* [S. જી. + બળી,] An offering for the salvation of the souls of one's forefathers.

નારિયળ, *s.n.* [S. નારિકેલ.] A coco-nut.

નારિયળી, *s. f.* A coco-nut tree.

નારી, *s. f.* [S. See નર.] A woman; a female.

નારું, *s.n.* [See નાળું.] A tunnel; the

bed of a small stream. 2. A deep pit in the flesh caused by mortification.

નારૂ, *s. m.* A guinea-worm.

નારૂ, *s. n.* [See નર.] A certain fee given to workmen living in a village from the produce of the village.

નારૂ-કાડ, *adj.* [See નર a man, used in contempt + કાડ redup.] Of a low origin.

અમે સાસુ તણી છું વહુવાર રે, નથી કાંઈ તે નારકાર રે.
—મણિરામ.

નાશ, *s. m.* [Ar. નાશ a shoe.] The shoe of a horse.

નાણ, *s. f.* [See નળ, નળી.] A narrow lane; a valley. 2. A gulf; an arm of the sea. 3. A tube, a barrel.

નાણ, *s. f.* [Telugu નાળ fourth.] One (the fourth) of the seven blows in the game of ગીટી-દંડા.

નાણકી, *s. f.* [See પાણી.] A sedan.

ના-લાયક, *adj.* [P. fr. ના, ન, not + લાયક.] Unworthy of; derogatory to; unadapted to. 2. Unfit, unable; not qualified.

ના-લાયકી, *s. f.* Unfitness; disability.

નાલાસ, } *s. f.* [P. નાલિસ complaint / r. નાલાસી,]

નાલિસ = S. નિન્દ to blame.] Slander; calumny. 2. A libel; an abuse.

નાવ, } *s. m.* [Hem. Des. નવહો fr. નાવ-સિંચો, }
નાવ-સિંચો, }
નાવ-લા, }

S. નવ new; or જાડહો = S. જો-માન the owner of a cow. Or S. નાથ lord + હો dim. Or S. નવ new + હો dim.] A husband, esp. lately married. મારો નાવસિંચો નાનું બાળ, સખી કયમ કરીએ! —લાલા.

નાવ, *s.n.* [S. જો.] A ship; a vessel.

કવલું કહે અલી આવી ઉતતી, નવા રંગી નૌકા છીતી.

—દયારામ.

Id. નાવ ડેહડું lit. To thrust with staves. 2. To maintain one's family; to decently conduct the affairs of one's family.

નાવડી, *s. f.* } A small boat; a canoe.
નાવ-ડું, *s. n.* }

નાવણ, *s. n.* [Hem. Des. નાળ fr. S. સ્નાન / r. સ્ના to bathe. See નહાડું, ના-ડું, ના-હડું.] The act of bathing; a bath.

નાવણિ-યુ, *s. n.* A bath-room.

નાવ-સે, Same as નાવ-સિ-યો.

ના-વાકેશ, *adj.* [See ન, ના, not + વાકેશ.]

Unacquainted with; ignorant of; uninformed. 2. Inexpert; inexperienced; unskilled.

ના-વારસ, *adj.* [+ વારસ.] Heirless. 2. Having no owner; unclaimed.

નાવિ-ક, *s. m.* [S. *fr.* નૌ a ship; See નાવ.] A sailor; a navigator. 2. A pilot. 3. *adj.* Relating to navigation.

નાવી, *s. m.* [Mar. See ના-વું, નાહ-વું. Or S. નાવિ-ન.] A barber.

નાશ, *s. m.* [Dh. Des. નાસો *fr.* S નાશ *fr.* નશ્ to perish.] Destruction; ruin; annihilation. 2. Damage; detriment; injury; loss.

નાશ-ક, *adj.* Destructive. (Generally, though not invariably, at the end of a compound.)

નાશ-ખાતું, *s. n.* [See નાશ + ખાતું.] A department that superintends the destruction of useless papers, document, &c.

નાશ-ન, Same as નાશ-ક Destructive.
વળી કોઈ કહેશે, “ કર્મ તો, સંસાર કારણ ક’વશે;
તે જ પોતે કર્મ કયમ, સંસારનું નાશન થશે ? ”

—રત્નેશ્વર.

નાશ-વંત, *adj.* [+ S. વત્, વાન, વચ્, hav- ing.] Destuctible; perishable.

ન-શેષ, *s. f.* [P. ના-શહ *fr.* ના, ન, not + શેષ, શહ.] The removal of the king from check (in Chess).

નાસ, *s. m.* [See નાસા, નાસિ-કા.] In- halation of smoke by the nose (in medi- cine).

Id. નાસ લેવો To inhale smoke. નાસ દેવો- આપવો To cause to inhale smoke.

નાસ, *s. m.* [See ન્યાસ.] The residence; the location. 2. An inquiry.

તે અમાર્યાના ચારને મોકલી, કરવો શું તપાસ;
તેમ શત્રુના ચાર કરે ક્યાં ? જોવો તેનો નાસ.

—પ્રેમાનંદ.

નાસ-ખું, *s. n.* [See નાસ-વું.] Running away; flight from a field of battle.

નાસતો, *s. m.* [P. નાસન.] Breakfast; the morning meal.

નાસ-ભાગ, *s. f.* [See નાસ-વું + ભાગ-વું.] Same as નાસા-નાસ.

ના-સખર, *adj.* [P. ના not + સખરી.] Im- patient.

નાસરી, *s. f.* [P. નાસિર-ખાન Name of a king.] A measure of value of about half a pie.

ના-સવામ, *adj.* Sinful; wrong.

નાસ-વું, *v. i.* [S. નશ્ lost *fr.* નશ્ to perish.] To run away; to flee. 2. To escape; to ab- scond.

Id. નાસી છડવું To get oneself out of an- other person's power. નાસતાં બોંય ભારે પડવી To be plected in a difficulty. 2. To be perplexed.

Prov. નાસ બિલાડી મોલા મોલ Rumours spread of their own accord. નાસ, પ્રાણિયા, આગ આવી Run away from misfortunes, and find a more secure place.

નાસા, } *s. f.* [S.] The nose.

નાસા-કા, } *s. n.* [S. *fr.* + અમ.] The tip of the nose.

નાસા-નાસ, *s. f.* Fleeting and running by several persons in several directions.

ના-સિપાસ, *adj.* [P. = Ungrateful *fr.* ના not + સિપાસ gratitude *fr.* સિપાસદિન to thank.] Disappointed; hopeless.

નાશુર, *s. n.* [Ar.] A disease of the eye and nose. 2. A fistula or sinus; an ulcer; a sore.

નાસ્તિ, *s. f.* [S. *fr.* ન not + અસ્તિ is.] Non-existence. 2. Ruin; destruction.

નાસ્તિ-ક, *adj.* [S. *fr.* ન not, + S. અસ્તિ is *fr.* અમ = In. esse to be + S. ક assertive- suffix.] Atheistical. 2. *s. m.* An atheist; an infidel; an unbeliever.

નાસતો, Same as નાસતો.

નાય, *s. m.* Burning coal.

ના-યક, *adv.* [P. *fr.* ના, ન, not + યક.] Unjustly; wrongfully; improperly. 2. Cause- lessly; groundlessly. 3. To no purpose; for nothing; in vain; uselessly.

નાહવું, Same as નાવું.

નાહર, Same as નહાર.

નાહ-વું, *s. n.* [See નાહ-વું.] The ceremony of giving a bath to the bridegroom by the women of the bride's family just before the performance of the marriage-ceremony.

નાહ.વું, *v.i.* [S. स्ना to bathe.] To bathe.
2. To suffer a loss in business.

નાહવું, Same as નાહું.

નાહવ.ણ, *s. n.* [See નાવ.ણ.] Menstrual discharges; menses.

નાહવું, Same as નહાવું.

નાહી, Used in poetry for નહિ.

નાળ, *s. m.* [S. नाळ.] [See નળ, નળી.] The umbilical cord. 2. A water-pipe; a tube.
3. The prow of a vessel.

નાળ.કું, } *s. n.* [+ S. क = P. dim.] A
નાળ.ચું, } funnel.

નાળ.સંદ, } *s. m.* [See નાળ a horse-
નાળ.મંદ, } shoe + બંધ.વું.] A shoer of horses.

નાળવું, Same as નાળ.ચું.

નાળિયેર, Same as નારિયળ. A coco-nut.

Id. નાળિયેર મળવું To be sent off. 2. To be dismissed from service. નાળિયેર યોગદવું To propose a marriage. નાળિયેર સ્વીકારવું To agree to be joined in marriage.

નાળિયેરી, *s. f.* Coco-nut-tree.

નાળિ.યું, *s. n.* [See નાળું.] A narrow lane.

નાળીએર, *s. m.* The shell of a coco-nut; the bowl of a coco-nut.

નાળું, *s. n.* [See નાળ, a water-pipe.] A rivulet. 2. A canal. 3. A sewer; an aqueduct. 4. A ravine.

નિ, *prep.* [S.] A prefix to verbs and nouns, meaning (1) down below, under; (2) Intensity; (3) Restraint, confinement; (4) In, into; (5) Proximity, nearness; (6) stopping; (7) Doubt. 2. Corrupt form of નિસ, નિર.

નિ, *adv.* [See અને, ને.] Used with verbs in Gujarātī to show "desire".

નિ, *adv.* [See નહિ.] Used with the verb in an interrogative sentence; meaning "whether", "whether or not", *e. g.*, આવીશ કે નિ, જઈશ કે નિ or "endearment", *e. g.*, આવો નિ, ચાલો નિ.

નિ.આળા, *s. m. pl.* [S. नि down+अण.वुं.] Lines or streams of a liquid dripping or oozing down.

નિંદ.વું, Same as નીંદ.વું.

નિ.શંક, *adj.* [S. fr. निश् out+शंक.] Confident; determined; unhesitating; undoubted.

હા ના કરતાં રે, ભરી અવખેલે અંક;

અથર ઉઠાવી રે, લાગ્યા કુંજ નિ:શંક.—દયારામ.

નિ.શેષ, *adj.* [S. fr.+શેષ.] Whole; entire.
2. *adv.* Wholly; entirely; utterly.

નિ.સત્ત્વ, *adj.* [S. fr. + સત્ત્વ.] Wanting a proper and essential virtue, vigour, excellence, or efficacy. 2. Sapless. 3. Unsubstantial; unsound; non-existent; unreal.

નિ.સંશય, } *adv.* [S. fr. + સંશય, સંદેહ.]
નિ.સંદેહ, } Without any doubt; undoubtedly.

નિ.સંગ, *adj.* [S. fr. + સંગ.] Lonely; alone; single.

નિ.સાધન, *adj.* [S. fr. + સાધન.] Having no means.

નિ:સાધનના સાધન, નિવં નના ધન, શ્રી હરિ.

—દયારામ.

નિ.સ્વાદ, *adj.* [S. fr.+સ્વાદ.] Tasteless; insipid; vapid; flat.

નિ.કટ, *adv.* [S. fr. नि down + कट side.] Near; nigh; close.

નિ.કંદન, *s. n.* [S. fr.+कन्दन destruction.] Ruin; perdition; destruction.

નિ.કર, *s. m.* [S. fr. + क to scatter.] A group; a collection; a crowd; a heap.

નિ.કર, *adv.* [See નહિ કર.વું to do.] If not; or else.

નિ.કસ.વું, *v. i.* [S. नि out + कस्, कृ, to draw.] Same as નિકળ.વું.

નિકળ.વું, *v. i.* [S. निश् out+कल् to go, to push.] To come out; to pass out of any place 2. To leave; to give up (service, &c.). 3. To result; to proceed. 4. To exude; to rise. 5. To prove; to turn out. 6. To be inferred.

Id. વાત નિકળે ત્યારે When the subject happens to be taken up for conversation. નદી પર્વતમાંથી નિકળે છે The source of a river is on a mountain. ચાલ નિકળ્યા છે The custom has been introduced. એવો કાયદો નિકળ્યા છે This is laid down

by law. સંચો નિકળ્યો છે A machine has been invented. હાહા કેમ નિકળશે ? How shall I manage to live ? જવા નિકળવું To set out; to be about to go. નવું કામ નિકળ્યું છે A new industry has been started. બૂદ નિકળી છે A fault has been found out or discovered. આગળ નિકળવું To come forward. ગુમડું નિકળ્યું છે There is a boil. નિકળી જવું To elope (of a woman). 2. To throw up one's legal wardship. 3. To live a dissolute life.

નિકા, s. f. [Ar.] Marriage; wedding. 2. A marriage (of an inferior order); a wedding. Id. નિકા પદાવવા To perform a marriage ceremony.

નિકાય, s. m. [S. fr. નિ S. + ય to collect.] A house; a dwelling; a residence.

નિકાલ, s. m. [See નિકળવું.] Settlement. 2. Adjustment; clearance; disentanglement. 3. Judgment; decision. 4. Clearance of a passage by removing the obstruction. 5. Vent; issue. 6. A passage; an aperture; an opening.

નિકાસ, s. f. [See નિકસવું] Export.

નિકાસી, adj. Exported. 2. Fit for exportation.

નિકુજ, s. n. [S. fr. નિ S. + કુ-જ.] A dense thicket; a dense bower of creepers.

નિકોરી, s. f. [See નીકરી dim.] A gutter; a narrow drain.

નિકેતન, s. n. [S. fr. નિ intens. + કિત to mark.] A place of abode; a residence; a mansion.

નિકેપ, s. m. [S. fr. નિ down + કિપ to throw.] Throwing upon; casting on. 2. Putting down; depositing. 3. Money deposited.

નિખરવું, Same as નિખારવું.

નિખર્વ, adj. [S.] A hundred thousand millions; one hundred crores; a billion.

નિખાદ, Same as નિષાદ.

નિખાર, s. m. [See નિખારવું.] The ebbing of the waters of the sea. 2. Ebbing; going down to the lowest limit. 3. Total disappearance.

નિખારવું, v. t. [S. નિ down + ધ્રુ, ધ્રાલ,]

to wash; or ખાર See નિખાદસ.] To bleach; to have a first wash; to be washed clean.

નિખાલસ, adj. [P. fr. લીલિસ pure. Cf. Hem. Des. નિવ-સસરિ-ઓ=S. અપહન-સાર deprived of the essence, fr. નિખારવું.] Frank; plain; simple; guileless; open; straightforward. 2. Absolute; unconditional. 3. Unmixed; unadulterated.

નિખિલ, adj. [S. Cf. અખિલ.] whole; all. નિખિલ વૃપ છતી તમે, વશ કરી આવનિ આજ રે.

—ગિરિધર.

નિગડ, s. n. [S.] Fetters; an iron chain for the feet of criminals.

વહાણ બૂડ્યાં સલા વિધે, તથા નિગડમાં કયમ ? શિવ આજ્ઞા, સાચું કહો, સો એક દીધા સમ.

—સામળાલ.

નિગમ, s. m. [S. fr. નિ down + ગમ્ to go.] The Vedas. 2. God. 3. End; result; issue.

નિગમવું, v. t. To get rid of. 2. v. i. To elapse. 3. To drop gently.

નિગર્વી, adj. [S. નિસ્ priv. + ગર્વ.] Void of pride; modest.

નિગળવું, v. i. [S. નિ down + ગળવું.] To cause to drop; to pass through a sieve; to sift.

નિગળા, s. m. pl. That which has dropped down; the sediments.

નિગૂઢ, adj. [S. fr. નિ S. + ગૂઢ.] Closely concealed.

નિગ્રહ, s. m. [S. fr. નિ intens. ગ્રહ to hold.] Subjection; restraint; keeping in check. 2. A war.

નિર્ધર્ષણ, s. n. [S. fr. + ધર્ષ-ણ.] Rubbing; friction.

નિધા, Same as નીધા Favour.

નિધેખાની, s. f. [+P. જાન=S. જાન having.] a favourable look.

નિચવવું, v. t. [S. નિ intens. + ચુ to fall. See નિચોવવું.] To squeeze; to press. 2. To wring; to strain; to extort.

નિચિન્ત, adj. [S. નિચિન્ત fr. નિસ away from + ચિન્ત.] Without any anxiety; careless; calm.

નિચોવવું, Same as નિચવવું.

નિઃશ્વ-શ્ચિ-યું, *s. n.* [See નિઃશ્વ-યું.] A piece of cloth used in cleansing the inside of an earthen vessel.

નિઃશ્વ-મણ, *s. n.* The muddy water obtained by cleansing the inside of an earthen vessel.

નિઃશ્વ-યું, *v. t.* [S. નિ intens. + શ્વ to wash.] To cleanse an earthen vessel by rubbing its inside with a piece of cloth.

નિઃશ્વે, *s. m.* [See નિઃશ્વ-યું.] Same as નિકેરી.

નિજ, *adj.* [S.] Own; proper; peculiar.

નિજનંદ, *s. m.* [S. fr. + આનંદ.] He who finds joy in himself. 2. God. 3. The joy obtained from a union with the Supreme Being.

નદ્વાલ નિજનંદ આપો રે, એ વર માગું.

—દયારામ.

નિજરો, Same as નંજરા.

નિજ-યું, *v. t.* [Mar. નિજ જ fr. Hem. Des. જાજો fr. S. નિદ્રિતઃ sleeping. See નિદ્રા.] To sleep; to go to sleep.

નિરોણ, } *adv.* [See નિઃ-યું] Certainly; positively.

નિઃ-યું, *v. t.* [S. + નિ-વૃત્ત turned away from.] To be exhausted. 2. To pass; to elapse; to glide away. 3. To terminate; to end.

Id. રસ્તો નિહી ગયા He got over the way; their road came to an end.

નિઃ-યો, *s. m.* Want; deficiency.

નિઃયો નથી પડ્યો વરનો, આજ નાગરી નાત રે.

—હરિદાસ,

નિઃ-ક-યું, *v. t.* To exhaust; to consume. 2. To bring to an end.

નિઃ-કર, *adj.* [See નિ, નિસ્, નિર, કર fear.] Fearless; undaunted.

નિત, Same as નિત્ય.

નિતંબ, *s. m.* [S.] The posteriors (of a woman).

નિઃતર-યું, *v. t.* [S. નિ down + તર-યું to swim.] To settle; to subside; to become clear and lucid by the sediments subsiding at the bottom. 2. To ooze.

નિઃતર-ણ, *s. n.* That which has oozed

out or settled down.

નિઃતર્યું, *adj.* [Cf. નર્યું.] Clear; lucid; pellucid; translucent; limpid; not muddy. 2. Mere; unmixed.

નિઃતાર-યું, *v. t.* [Caus. of નિઃતર-યું.] To make to drop down or ooze.

નિત્ય, *adj.* [S.] Everlasting; perpetual; continual. 2. *adv.* Always; continually; ever.

નિત્ય-કર્મ, *s. n.* [+ કર્મ.] Daily actions; daily duties.

નિત્યાનંદ, *s. m.* [S. fr. + આનંદ.] Eternal joy or happiness.

નિત્યે, Same as નિત્ય. 2. *adj.* Daily, always.

નિદર-ડી, *s. f.* [See નિદ્રા + ડું, ડો, ડી, dim. suffix.] Refreshing sleep much longed for.

નિસાસે નિદરડી ગઈ રે, સ્વપ્ન કયાંથી હોય ?

દર્શન અતિ દુર્લભ થયું રે, ક્યમે ન પામું સોય.

—ભાલજી.

ચરતાં ચરતાં દીકા ડોળી, ખાતાં ખાતાં ગણી પોળી;
નીદરડીએ તો આખ્યા હાર; મેલ, રાજ, દીકાનો ખ્યાલ.

—ભાયા.

નિઃદાન, *s. n.* [S. નિદાન the original cause fr. નિ out + દાન.] An ultimatum. 2. The highest or lowest extremity; the utmost. 3. Ascertaining the cause of a disease; pathology (in medicine.) 4. *adv.* At the last; after all; at the very end; at least.

નિઃદેશ, *s. m.* [S. fr. નિ down + દેશ to show.] Command; order.

નિદ્રા, *s. f.* [S.] Sleep.

નિદ્રા-ય-માન, *adj.* Sleeping; asleep.

નિદ્રા-વશ, *adj.* [S. fr. + વશ power.] Overpowered by sleep.

નિદ્રાળુ, *adj.* [S. fr. + S. આલુ suffix showing "habit."] Sleepy; inclined to sleep; drowsy.

નિઃશ્વ-ક, *adv.* [See નિ intens. + શ્વક-યું, (y. બે-શ્વક.) Fearlessly.

નિઃશ્વિ-યાતું, } *adj.* [S. નિ priv. + શ્વિ.]

Having no owner; unclaimed.

નિઃશ્વન, *s. n.* [S. fr. નિ down + શ્વન to kill.] Death. 2. Ruin; destruction.

न.धन, Same as निर्धन.

निधान, *s. n.* [*S. fr.* नि down + धा to put.]

Same as नि.वि. 2. A place; a habitation. 3. The desired object.

निधि, *s. m. f.* [See निधान] A treasure; a buried treasure; a mine of wealth. 2. One of the nine treasures of Kubera, (See under नव निधि.) 3. A receptacle; a large vessel.

निन्दक, *adj.* [See निन्द.वुं.] Reproaching; blaming; reviling; abusive; slandering. 2. *s. m. f.* A backbiter; a libeller; a calumniator.

निन्द.वुं, *v. t.* [*Dh. Des.* नीजये = *S.* उन्मुख गतम् = gone up, *fr.* *S.* निन्द to censure.] To revile; to abuse; to slander; to calumniate.

निन्दा, *s. f.* Reproach; defamation; calumny; slander; censure; libel; abuse; contempt.

निन्दाभार, *s. m. f.* [+ *P.* खर enjoying *fr.* खेदन् to eat.] A defamer; a calumniator; a slanderer; a reviler; an abuser; a libeller.

निन्दा.वुं, *v. i.* To be abused or slandered.

निन्दित, } *adj.* Abused; slandered. 2. निन्ध, } Contemptible.

निपज, *s. f.* [See निपज.वुं.] Produce; product; proceeds; profits; gain. 2. The origin. 3. Growth.

निपज.वुं, *v. i.* [*S.* निम् out + पद् to go.] To spring or proceed; to be born or produced. 2. To turn out; to prove to be; to appear on full development; to result; to happen. 3. To profit; to get a profit.

निपज.व.वुं, *v. t.* To produce; to create.

निपट, *adj.* [*S.* निपट naked *fr.* निम् priv. मट cloth. See नट.] Shameless. 2. *adv.* Very; exceedingly; wholly; altogether; utterly. 3. Absolutely; positively.

निपट वपट नथी प्दीतो, धाया दुष्या सर्वे.

—प्रेमानंद.

निपात, *s. m.* [*S. fr.* नि down + पत to fall.] Falling. 2. Death. 3. A word that cannot be traced back to any simple origin (in Grammar).

निपाववुं, Same as निपज.व.वुं.

सृष्टि निपावा यद्य मनसाय, सुखद यद्य पोष्या नृणामय. —कापीदास.

धनानुं क्षेत्र निपावुं जीन वल, शाम छ. —दयाराम.

निपायो, *s. m.* Sweet and fresh toddy. 2. A kind of plant or its fruit, used as an aperient medicine.

निपुण, *adj.* [*S.*] Proficient; skilled; well-versed.

निपुणता, *s. f.* Proficiency; skill.

निषध, *s. m.* [*S. fr.* नि intens. बन्ध to bind.] An essay; a composition. 2. A treatise.

नि.ल.वुं, *v. i.* [See नि.वीड.] To stand; to continue; to abide; to endure; to be held on.

नि.ला.डि, *adj.* Durable; lasting. 2. That which serves that purpose; tolerable.

निलाडो, Same as नीलो.

नि लाव, *s. m.* [See नि.ल.वुं.] Passing through well; endurance. 2. Subsistence; maintenance.

नि लाव.वुं, *adj.* Carrying through; bringing safely and well out of a difficulty.

नेष्टनो नि लाववुं, ये प्रीतम पातयिष्य रे. —दयाराम.

नि.ला.व.वुं, *v. t.* [*Caus.* of नि.ल.वुं.] To carry through; to bring safely and well out of. 2. To overlook; to pass by; to excuse. 3. To support; to manage.

नि.ला.वो, Same as नि.लाव.

नि.ल.र, *adj.* [*S.* निर्भर *fr.* निम् intens. + र to fill] Heavy; strong; full. 2. Hard; old and therefore not useful.

नि.प्राप्त, *adj.* [*S.* निम् priv. away from + प्राप्ति.] Doubtless; sure; certain; confident.

निम, [See निम.वुं.] Same as नियम.

निमक, *s. n.* [*P.*] Common salt.

निमक-हराम, *adj.* [+ हराम.] Ungrateful; faithless.

निमक-हरामी, *s. f.* Ingratitude; faithlessness.

निमक-हलाल, *adj.* [+ हलाल.] Faithful; true to one's salt; obedient.

निमक-हलाली, *s. f.* Fidelity.

नि.मग्न, *adj.* [*S. fr.* नि down + मग्न.] Drowned; immersed; plunged; sunk. 2. Absorbed in; engrossed by; overwhelmed.

नि.मड.वुं, Same as नि.वड.वुं.

નિમજ્ઞક, s. f. [See નિમજ્ઞ.] Appointment; assignment. 2. An allowance; a stipend. 3. A situation; an office.

નિમતાણો, s. m. [See નીમે half.] Checking; auditing (in surveying, accounts, &c.).

નિમન્નજ્ઞ, s. n. [S. fr. નિ intens. + મન્ to consult.] An invitation.

નિમજ્ઞ, v. t. [Dh. Des. નિમ્માન્ = S. નિમાન્, નિમિન્મ created; also Hem. Des. નિમેન્, = નિમાન્; to perish; fr. S. નિર્મા to create fr. નિસ out + મા to measure.] To appoint; to assign; to nominate.

નિમાજ, s. f. [P. નમાઝ.] Prayer; worship; of God; divine service; adoration. 2. Prayers prescribed by the Muhammadan religion.

Id. નિમાજ પઢવી To say prayers (of a Muhammadan).

Prov. નિમાજ પઢતી મશીદ કેટે વળવી The better man (and so the honest), the worse luck.

નિમા, નિમાડો, } s. m. [See નિર્માણ.] A potter's kiln. 2. A pile of earthen pots (burnt or to be burnt).

નિમાળા, s. m. pl. [S. નિ + dim. વાળ.] Hair.

નિમિત્ત, s. n. [S.] A cause; a ground. 2. An object; a purpose; the aim; the intention. 3. A false plea; a pretence; a pretext. 4. An instrument; a means.

નિમ્નાંશ, s. m. [S. fr. નિમ્ન low + અંશ.] (Astrology.) Declination of a planet or star.

નિમિષ, s. m. [S. fr. નિમિષ to shut the eye, to wink.] The twinkling of the eyes. 2. A twinkling of the eye considered as a measure of time; a moment. 3. A little.

નિમીલન, s. n. [S. fr. નિ down + મીલ to meet.] Shutting the eyelids; winking.

નિમે, adj. [S. નિમ.] Half.

નિમેજ્ઞ, adj. [See નિમજ્ઞ.] Appointed; fixed; determined.

નિમેષ, Same as નિમિષ.

નિમ્મ, Sk. form of નિમ્મ, નિમ્મડો.

નિમ્યન્તા, s. m. [See નિમ્યમ.] That re-

strains, rules, regulates, or governs. 2. God.

નિમ્યમ, s. m. [S. fr. નિ down + યમ to restrain.] A rule; a law; an ordinance; a regulation; a statute. 2. A regular practice or custom. 3. Established order or method. 4. An appointment; a matter fixed or settled. 5. A resolution. 6. Any obligatory religious observance.

Id. નિમ્યમ કરવો-બાંધવો-ડરાવવો To make a rule. નિમ્યમ રાખવો-પાળવો To observe a rule. નિમ્યમ લેવો To take a vow; to vow. નિમ્યમથી As a rule; systematically.

નિમ્યમન, s. m. Restraining; controlling;

નિમ્યમ-સર, adv. [See નિમ્યમ + P. સર્ above fr. S. શિર્સ the head.] Methodically; regularly; punctually.

નિમ્યમિત, adj. Appointed; fixed; settled. 2. Controlled; restrained; ruled. 3. Regulated; prescribed.

નિમ્યામક, adj. Regulating; directing. 2. s. m. A regulator; a director. 3. A ruler.

નિયોગ, s. m. [S. fr. નિ down + યુજ to join.] A command; a commission; an appointed task.

નિર્, adv. [S.] A prefix showing negation or privation when used with nouns, and certainty or completeness when used with verbs.

નિર્કુશ, adj. [S. fr. નિર્ priv. + અંકુશ.] Uncontrolled; unchecked; unrestrained.

નિરખ, s. m. [P. નિરખ rate fr. S. નિર્ + ઈષ્ to see. See નિરીક્ષ.] Inspection; test. 2. Market rates; current prices.

નિરખવું, v. t. To behold intently; to contemplate. 2. To inspect closely.

નિર્જન, adj. [S. fr. નિર્ priv. + અંજન.] Freed from all qualifications and conditions. 2. All-knowing and all-good; void of all darkness, ignorance, error, or imperfection.

નિરધણિયું, Same as નધણિયાવું.

નિરધાર, Same as નિર્ધાર.

નિરધારવું, Same as નિર્ધારવું.

નિર-નિરાળું, adj. [See નિરાળું, નિર being redup.] Quite separate.

નિરંતર, adj. [S. fr. નિર્ priv + અંતર.]

Continuous; incessant; constant; perpetual. 2. *adv.* Continuously; incessantly; constantly; always.

નિરપકારી, adj. [+ અપકારી.] Harmless; innocent; inoffensive.

નિરપરાધી, adj. [*S. fr.* + અપરાધી.] Faultless; guiltless; innocent.

નિરપેક્ષ, adj. + [અપેક્ષા.] Free from desire. 2. Unselfish.

નિરભાર, adj. [+ ભાર.] Free from a burden.

અસુર વંશ નિર્દન કરવા, ભૂ કરવા નિરભાર છ.

—ભાસણ.

નિરર્થ, } adj. [*S. fr.* + અર્થ.] Devoid of meaning or sense. 2. Profitless; not advantageous. 3. Vain; empty; unavailing. 4. Uncalled for; unnecessary.

નિરસ, adj. [*S. નીરસ fr.* નિર + રસ.] Tasteless; insipid; uninteresting.

નિરહંકાર, s. m. [*S. fr.* + અહંકાર.] Absence of pride. 2. *adj.* Free from pride; humble; modest; shy.

નિરહંકારી, adj. Same as નિરહંકાર, *adj.*

નિરાંત, s. f. [*S. નિર્વાત fr.* + વાત.] Peace; tranquillity; security. 2. Ease; comfort. 3. Leisure.

Id. નિરાંત થવી-રળવી To be in peace or at ease.

નિરાંતે, adv. At one's ease.

નિરાકરણ, s. n. [*S. fr.* નિર priv. + આ intens. + કર to do.] Removal; cancelling; repeal. 2. Refutation; a reply.

નિરાકાર, adj. [*S. fr.* નિર not + આકાર.] Void of form or figure; formless; having no form. 2. *s. m.* The Universal Spirit.

નિરાજન, Same as નીરાજન.

નિરાધાર, adj. [*S. fr.* + આધાર.] Void of foundation or support; supportless; unsustained.

નિરપેક્ષી, Same as નિરપેક્ષ.

નિરામય, adj. [*S. fr.* + આમય disease.] Free from sickness; healthy. 2. *s. n.* Freedom from disease; good health.

નિરાસન, adj. [*S. fr.* + આસન.] Sup-

portless; friendless; forlorn.

નિરાશ, adj. [*S. fr.* + આશ.] Hopeless; despondent; despairing.

નિરાશ્રય, } adj. [*S. fr.* + આશ્રય.] Without shelter or protection; unsheltered; unprotected; friendless. 2. Destitute; poor.

નિરાહાર, s. m. [*S. fr.* + આહાર.] Abstinence from food; fasting; a fast.

નિરાળું, adj. [*Hem. Des.* ગિરાઆ = *S.* પ્રકટ: open; also See ન્યાર. *fr.* *S.* નિર away from + આશ્રય a house.] Separate; disjoined; parted; distinct. 2. Different from; other than. 3. Distinct from; diverse from; disagreeing with; foreign to.

નિરીક્ષણ, s. n. } [*S. fr.* નિર intens. + નિરીક્ષા, s. f.] Beholding closely and attentively.

નિરૂ, adj. [See નર.] Pure; genuine.

નિરૂત્તર, adj. [*S. fr.* નિર priv + ઉત્તર.] Unanswerable; irrefutable. 2. Having no thing to say in reply; silenced by the adversary's argument.

નિરૂત્સાહ, adj. [See + ઉત્સાહ.] Dispirited; devoid of zeal.

નિરૂથોગ, } adj. [*S. fr.* ઉથોગ, ઉથોગી.] Destitute of employment; unemployed; idle.

નિરૂપકારી, adj. [*S. fr.* + ઉપકારી.] Ungrateful. 2. Ungracious; conferring a favour on nobody.

નિરૂપદ્રવ, } adj. [*S. fr.* + ઉપદ્રવ.] Harmless; inoffensive.

નિરૂપમ, adj. [*S. fr.* + ઉપમા.] Peerless; matchless; incomparable.

નિરૂપયોગ, } adj. [*S. fr.* + ઉપયોગ, ઉપયોગી.] Useless; unsuitable; not answering the purpose.

નિરૂપાય, adj. [*S. fr.* + ઉપાય.] Without a remedy or resource; helpless; irremediable.

નિરૂપણ, s. n. [*S. fr.* નિ down + રૂપ to see. See રૂપ.] Describing or delineating. 2.

Narrating; telling; declaring; indicating.

3. A description; an exposition.

નિરોધી, *adj.* [S. નોરોગ *fr.* નિર્ priv. + રોગ.] Without disease or sickness; healthy; well.

નિરોધ, *s.m.* [S. *fr.* નિ intens. + રુધ to obstruct.] Opposition; hindrance. 2. Check; restraint; prevention. 2. Confinement; limitation.

નિરોધી, *adj.* [S. નિર્ priv. + યતિ.] Without resource; powerless; feeble; weak.

નિર્ગંધ, *adj.* [S. *fr.* + ગંધ.] Scentless; having no fragrance.

નિર્ગમ, *s. m.* [S. *fr.* + S. ગમ to go.] Going out; exit. *Cf.* નિર્ગમન.

નિર્ગમન, *s. n.* [S. *fr.* નિર્ intens. + ગમન.] Passing away. 2. Spending or passing (time). 3. An exodus.

નિર્ગમનું, *r. t.* To pass (one's time).

Id. વખત-દહાડા નિર્ગમવા To pass one's time, days, &c.

નિર્ગુણ, } *adj.* [S. *fr.* નિર્ priv. + ગુણ.]

નિર્ગુણી, }

Without attributes or properties. 2. That is devoid of good qualities or attributes. 3. Ungrateful.

નિર્ગુણી, *Sk. form of નગોદ.*

નિર્ધૃણ, *adj.* [S. *fr.* + ધૃણ.] Merciless; pitiless; hard-hearted; cruel.

નિર્ધીપ, *s. m.* [S. *fr.* નિર્ intens. + ધીપ.] Completely + ધીપ loud bawling.] Sound in general. 2. The sound of a bass voice or sound.

નિર્જન, *adj.* [S. *fr.* નિર્ priv. + જન.] Having no inhabitant. 2. Uninhabited; unfrequented.

નિર્જનતા, *s. f.* The state of being uninhabited. 2. Solitude.

નિર્જર, *adj.* [S. *fr.* + જર old age.] Undecaying; imperishable; not subject to old age. 2. *s.m.* A god; a deity.

નિર્જળ, *adj.* [S. નિર્જલ *fr.* + જળ.] Having no water at all or only a little; without water. 2. (A vow) in which abstinence from even water is undertaken.

Id. નિર્જળ અગિયારસ The eleventh day

of the bright fortnight of વ્રજેષ્ઠ (May-June), on which even water is not drunk by those who observe the fast.

નિર્જીવ, *adj.* [S. *fr.* + જીવ.] Destitute of life; inanimate. 2. Weak; feeble; flimsy; unsubstantial; fragile.

નિર્જર, *s. n.* [S. *fr.* નિર્ out + જર.] A spring of water. 2. A water-fall.

નિર્ણય, *s. m.* [S. *fr.* નિર્ inten. + ની to carry.] Determination or conclusion after investigation. 2. A decision; a decree.

નિર્દય, *adj.* [S. *fr.* નિર્ priv. + દય.] Pitiless; ruthless; merciless; cruel; heartless.

નિર્દેશ, *s. m.* [S. *fr.* નિર્ inten + દેશ to show.] Indicating; pointing out; allusion; reference. 2. An order; a command an authoritative direction.

નિર્દોષ, } *adj.* [S. *fr.* નિર્ priv. + દોષ.]

નિર્દોષી, }

Faultless; blameless; spotless; innocent.

નિર્ધન, } *adj.* [S. *fr.* + ધન.]

નિર્ધની, }

Destitute of wealth; penniless; indigent; poor.

નિર્ધાર, *s. m.* [S. *fr.* નિર્ inten + ધૃ to hold.] Steadfastness of mind; positive assurance or persuasion. 2. A resolution; a determination; a positive purpose. 3. *adv.* Certainly; positively.

નિર્ધારનું, *r. t.* To settle; to ascertain; to fix.

નિર્ધેધ, *s.m.* [+ ધેધ, ધેધનું] Determination; resolution.

નિર્બળ, *adj.* [S. નિર્બલ *fr.* નિર્ priv. + બલ, બળ, strength.] Powerless; feeble; weak; having no strength.

નિર્બળતા, *s. f.* Feebleness; weakness.

નિભય, *adj.* [S. *fr.* + ભય.] Fearless; bold; undaunted. 2. Free from danger; safe; secure.

નિર્ભર, *adj.* [S. *fr.* નિર્ intens. + ધૃ to fill.] Filled with; full of.

નિર્ભરતા, *s. f.* [S. *fr.* નિર્ભર to revile.] Treating with contumacy; reviling; exposure of faults or weakness.

निर्वाण्य, *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + वाण्य.] Unfortunate; luckless; unlucky.

निश्चिन्त, *adj.* [S. + चिन्त.] Not doubting; certain; sure; confident.

निर्लेय, *adj.* [S. निर्लेय that which can be broken or pierced completely *fr.* निर् intens. + भिद् to break. But in Guj. निर् is taken to mean "not".] Impenetrable.

निर्मल, } *adj.* [S. निर्मल *fr.* निर् not + मल =मल, मल.] Void of dirt or impurity; clean; clear; pure. 2. Unsullied; guiltless. 3. Unadulterated; unalloyed. 4. Limpid; lucid; transparent. Cf. **निम-वुं. नीम-वुं.**

निर्म-वुं, *v. t.* [See निर्म-वुं.] To create. 2. To cause. 3. To appoint.

निर्मा-वुं, *s. n.* [S. *fr.* निर् intens. fully + मा to measure.] Creation; production; bringing into existence. 2. *adj.* Created; produced; effected; made. 3. Predestined.

निर्मास, } *s. n.* [S. निर्मास्य *fr.* निर् away from + मास्य a flower *fr.* भाषा.] Flowers which after having been offered to an idol have become stale. 2. *adj.* Rejected; cast away. 3. [Cf. न-मासुं.] Without substance; worthless.

निर्मित, *adj.* [See निर्मा-वुं.] Created; produced; formed; made. 2. Predestined.

निर्मुञ्च, *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + मुञ्च.] Disappointed; despairing.

अक्षा संवत्सरी रक्षा के करे, आपणा पित्री निर्मुञ्च करे.
—प्रेमानन्द.

निर्मुञ्च, *adj.* [S. निर्मुञ्च *fr.* + मुञ्च.] Being without a root. 2. Eradicated; extirpated. 3. Unfounded; groundless.

निर्मास, *adj.* [S. *fr.* + मास.] Free from illusion.

निर्वाण्य, *s. n.* [S. निर्वाण्य *fr.* निर् out + वाण्य going *fr.* या to go.] Setting out on a journey.

निर्वास, *s. m.* [S. *fr.* + वसू to strive.] Sap; juice.

निर्दण्ड, *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + दण्ड.] Shameless; immodest; impudent; indecent.

निर्दण्ड-ता, *s. f.* } Shamelessness;
निर्दण्ड-पण्य, *s. n.* } barefacedness.

निर्वोली, *adj.* [S. *fr.* + वोल.] Unavaricious; not covetous.

निर्वचन, *s. n.* [S. *fr.* निर् intens. + वच् to speak.] Definition; exposition.

निर्वश, *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + वश.] Childless; heirless. 2. *s. m.* Extinction of a race or family.

निर्वशी Same as, **निर्वश**, Heirless.

निर्वच्य, *adj.* [S. See निर्वचन.] Fit to be defined or expounded.

निर्वा-वुं, *s. n.* [S. *fr.* निर् intens. + वा to blow.] Extinction; death; annihilation. 2. Absolution; emancipation from matter and re-union with the Supreme Being; eternal bliss.

पहनिर्वा-वुं मज्जा नष्ट मनवा,

सुरति स्वर्पमां नष्ट दाणी रे. —लोकोपगत.

3. Death; the state of Nirvāṇa. 4. *adj.* Last; final. 5. Sure; positive; certain.

निर्वाह, *s. m.* [S. *fr.* + वह् to carry. Cf. नि-वाच.] Conducting; carrying on; managing; accomplishing; management; accomplishment. 2. Maintenance; supporting.

निर्विकल्प, *adj.* [S. *fr.* + विकल्प.] Not admitting an alternative. 2. Recognizing no distinction as that of subject and object, or of the knower and the knowable.

Id. **निर्विकल्प ध्यान** Meditation with perfect forgetfulness of self.

निर्विकार, *adj.* [S. *fr.* निर् priv. + विकार] Free from change; unchangeable.

निर्विघ्न, *adj.* [S. *fr.* + विघ्न.] Free from obstruction; embarrassments, difficulties, or troubles.

निर्विषय, *adj.* [S. *fr.* निर् intens. + विद् to know.] Despondent; depressed; overcome with sorrow.

निर्विष, *adj.* [S. *fr.* + विष.] Having lost poison. 2. Harmless.

निर्वृ-त, *adj.* [S. *fr.* निर् intens. + वृ + to choose.] Happy; satisfied.

निर्वृ-ति, *s. f.* Happiness; satisfaction. 2. Repose; rest.

નિર્વૃત્ત, *adj.* [S. *fr.* નિર્ a way from વૃ = L. *verto* to turn.] Accomplished; attained.

નિર્વૃત્તિ, *s. f.* Accomplishment.

નિર્વેદ, *s. m.* [S. See નિર્વિદ્ય.] Disgust; dislike.

નિર્વેધ, *adj.* [S. *fr.* + વેધ.] Free from obstacles or precluding grounds; free from opposition; free from anxiety.

નિવ્યસની, *adj.* [S. *fr.* + વ્યસન.] Free from bad habits or evil propensities.

નિવાસ, *s. n.* [S. *fr.* નિ S. + સ્ત્રી to go.] A dwelling place; a house.

નિલવટ, *s. n.* [See હલાર.] The forehead. નિલવટ કુકુમ સાથે અક્ષત, નયણે કાળજી સોય; વરસાય કંઈ હાર સોભે, ભક્ત મોહન હોય.

—હરિદાસ.

નિશામરંદ, *adj.* [+ હામ, હામ.] Shameless; impudent.

નિશામ, Same as હિશામ.

નિવડવું, *v. i.* [Dh. Des. નિવડવું = S. નિવડવું resulting; also નિવિવડું *fr.* S. નિર્વૃત્તમ effected. Also Hem. Des. નિવડવું = S. નિવડવું it results; also નિવડવું = S. પૃથક્ સ્વરો થા મર્વત becomes distinct or clear; also નિવિવડું = ઉચ્ચતમ proper. S. નિવૃત્ત performed *fr.* નિ down + વૃ = L. *verto*, to turn.] To prove to be; to turn out; to come up. 2. To become conspicuous; to stand forth strikingly.

Prov. નિવડે વખાણ The proof of the pudding is in the eating.

નિવાજણ, Same as નવાજસ.

નિવાજવું, *v. t.* [See નવાજસ.] To make a present of; to present; to make a gift of.

નિવાડો, *s. m.* Bringing to an end or conclusion; doing away with. 2. Settlement; adjustment. 3. A decision. Same as નિવેડો.

નિવારક, *adj.* [See નિવારવું.] (Generally at the end of a compound) Warding off; averting; preventing; removing.

નિવારણ, *s. n.* [S. See નિવારવું.] Turning back; warding off; precluding; averting; preventing; prohibiting. 2. Removal of a trouble. 2. Curing; a cure.

નિવારવું, *v. t.* [S. નિ down + વૃ to cover.] To turn back or away from; to avert; to

ward off; to prevent; to prohibit. 2. To do away with; to get rid of; to remove.

નિવાસ, *s. m.* [S. *fr.* + વસ to dwell.] Residence; dwelling; abiding. 2. An abode; a dwelling-place.

નિવાસી, *adj.* Residing or dwelling. 2. *s. m.* A resident.

નિવૃત્ત, *adj.* [Same See નિવૃત્તિ.] Turned back; retired from active life. 2. Performed.

નિવૃત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* નિ down + વૃ = L. *verto* to turn.] Turning back or from stopping; resting; ceasing; coming to a stand. 2. Cessation from worldly concerns and engagements, retirement from active life. 3. Quietude; passivity.

નિવેડો, Same as નિવાડો A decision.

Id. નિવેડો કરવો To decide; to adjust. નિવેડો લાવવો To bring to an end.

મુજથી ન છટે, ન આપ છોડાવો;

મારો કિંય કાળ નિવેડો ?

—દયારામ.

નિવેદન, *s. n.* [S. *fr.* નિ down + વિદ = L. *video* to know.] A representation; stating; telling; relating. 2. Delivering; presenting; giving; offering.

નિવેશ, *s. m.* [S. *fr.* નિ down + વિજ to enter.] Entrance; admission. 2. The camp of an army.

નિશ, Same as નિશા, Night.

નિશ-દિન, } *adv.* [+ દિન a day.] Day
નિશ-ભોર, }

and night.
સખી, મુને વિકળ કરી છે, એની વાંસડીએ રે,
ખુશી જેની ખસતી નથી નિશભોર રે.

—દયારામ.

નિશા, *s. f.* [P. નિશા *fr.* નિશાન્ન = S. નિશ્વ to sit down *fr.* નિ down + શ્વ to sit.] Assurance; confidence; mental conviction.

નિશા, *s. m. f.* [P. નિશા:] Intoxication.

નિશા, *s. f.* [S.] Night.

નિશા, *s. f.* [See નિશાવરો.] A slab of stone on which things are crushed or pounded.

નિશા-કર, *s. m.* [S. *fr.* નિશા night + કર to do.] The moon.

નિશા-ચર, *s. m.* [S. *fr.* + ચર to walk.]

A fiend; a goblin. 2. An owl. 3. A bat. 4. A robber.

आह दक्ष निशाचर गणिया, विष्णुमे मार्या न्याय.

—गिरिधर.

निशाण, *s. n.* [P. निशान.] An ensign; a flag; a banner. 2. A butt; a mark for firing at. 3. Any object set or taken up as a mark; a sign; a target.

पाण्डवनां निशाण वाण्यां, पश्युं युद्धं लज्जाल.

—गिरिधर.

निशाणी, *s. f.* A mark; a sign; a badge; a symbol; an emblem. 2. A symptom; an indication; a trace; a vestige.

निशातरी, *s. m.* [S. निशादा पुत्र a pestle *jr.* नि down + शद to cut + पुत्र.] A pounding stone; a pestle.

निशान, Classical form of **निशाण**, A target.

प्रभु कपोले कण्ठलीनां निशान, के टण्डुं तपोदनुं गजमांछ

—दयाराम.

Id. **निशान ताकतुं** To aim at a target. **निशान मारतुं-पातुं** To strike or bring down the target or the thing aimed at. **निशान उदावतुं-वागतुं** To gain one's object.

निशान-दार, *s. m.* [+ दार P. having, holding.] A standard-bearer; an ensign.

निशि, Same as **निश**, **निशा**, Night.

निशि भट मास थाय, कहे इट कुइ-राय,

नाथो नट भटक छु, व्यर्थ जेम झक तो—वसन्त.

निशान-आल, *adj.* [+ P. वाज playing *jr.* बाख्तिन to play.] Sure of hitting the target. 2. *s. m.* A sure shot.

निशानी, Same as **निशाणी**.

Id. **निशानी राखी** To bear in mind as a marked thing.

नि-शाण, *s. f.* Same as **शाण**, A school.

Id. **निशाणे बेसातुं-भूकुं** To place at school.

नि-शाण-गणु, *s. n.* [+ गण-पति.] The worship of the goddess Saraswati, performed at the time of a boy's admission into a school.

नि-शाण-धो, *s. m.* A scholar; a school-boy; a student; a disciple.

निशोतर, *s. n.* A medicinal plant used as a purgative.

निश्चय, *s. m.* [S. *jr.* निश्च, निश्च, intens. + चि to collect.] A resolve; a settled purpose. 2. Determination; settlement; ascertainment; a positive conclusion. 3. Confidence; assurance; firm belief or persuasion. 4. Certainty. 5. *adv.* Certainly; positively.

निश्चल, *adj.* [S. *jr.* निश्च priv. + चल to walk.] Immovable; fixed. 2. Unchangeable.

निश्चित, *adj.* [S. See निश्चय.] Ascertained; determined.

निश्चिन्त, *adj.* [S. *jr.* निश्च priv. + चिन्ता.] Free from anxiety or solicitude; careless. 2. Confident. 3. Sure; certain.

निश्चिन्त-ता, *s. f.* Freedom from care or anxiety.

निश्वास, *s. m.* [S. *jr.* नि down + श्वास to breathe. See श्वास.] Same as **निःसास**, A sigh.

निःपाद, *s. m.* [S. *jr.* + मद to sit.] The last or seventh note of the Hindū gamut. 2. The lowest of the castes; an individual of the lowest caste. 3. A barbarian, such as, a hunter, fisherman, &c.

निःपेध, *s. m.* [S. *jr.* निष् to be accomplished.] Prohibition; interdiction. 2. Denial; refusal; disavowal. 3. Negation.

निःपेध-क, *adj.* Putting an interdict upon; forbidding prohibiting; negating.

निःपेध-वुं, *v. t.* To forbid; to prohibit; to negative.

निष्कण्टक, *adj.* [S. *jr.* निष्, निष्, priv. + कण्टक, कण्टि, a thorn.] Void of thorns. 2. Free from danger.

निष्कपट, } *adj.* [S. *jr.* + कपट.] Free from guile; fair; ingenuous. 2. Candid; frank; outspoken.

निष्कण्ड, *adj.* [S. *jr.* + कण्ड.] Pitiless; cruel.

निष्कर्म, *adj.* [S. *jr.* + कर्म.] Free from action. 2. Doing nothing; inactive; passive.

निष्कल, *adj.* [S. *jr.* + कल.] Free from stain, spot, or slur; immaculate; pure; clean.

निष्काम, } *adj.* [S. *jr.* + काम desire.] Free from desire. 2. Unselfish.

નિષ્કારણ, *adj.* [S. *fr.* + કારણ.] Causeless. 2. Unnecessary.

નિષ્કા, *s. f.* [S. *fr.* નિ down + ક્ષ્, L. *sto*, Gr. *histemi*, to stand.] Fixed attention or affection; devotedness or engagedness of the heart or mind; attachment. 2. Reliance; trust; confidence; faith. 3. Aim; object; intent.

નિષ્કુર, *adj.* [S.] Hard; rough. 2. Severe. 3. Cruel.

નિષ્પક્ષ-પાત, *s. m.* [S. *fr.* નિષ્ priv. + પક્ષ side + પાત falling *fr.* પત to fall.] Impartiality. 2. *adj.* Impartial.

નિષ્પક્ષ-પાતી, *adj.* Impartial.

નિષ્પાપ, *adj.* [S. *fr.* નિષ્ + પાપ.] Sinless; free from sin.

નિષ્ફલ, *adj.* [S. નિષ્ફલ *fr.* + ફલ fruit.] Fruitless; vain; unsuccessful.

નિષ્કંડી, Same as નિષ્કંડી.

નિષ્કમત, *s. f.* [Ar.] Connection; relation. 2. Care; charge. 3. Care about (as of some consequence); concern; anxiety. 4. *adv.* Under the care of; through.

નિષ્કર-જી, *s. f.* [Dh. Des. નિષ્કર, also Hem. Des. નીમણિકા *fr.*; S. નિષ્કર or નિષ્કર *fr.* નિષ્ down + યિ to go.] A ladder; stairs. 2. A game for children.

નિષ્કર-ગુ, *r. i.* [Dh. Des. નિષ્કર *fr.* S. નિષ્કર *fr.* નિષ્ away from + મ, મ, to move.] To go. 2 To proceed; to depart. 3. To issue; to come out of.

Id. નિસરી પડું To depart from or leave at once, in haste, or surreptitiously.

નિસાતરો, Same as નિસાતરો.

નિસાસો, *s. m.* [See નિસાસ.] A sigh; a groan. 2. Respiration; a violent emission of breath. 3. A curse.

Id. નિસાસો નાખવો-મૂકવો To have a long sigh; to draw a deep sigh. 2. To curse.

નિસ્તર-ગુ, *r. i.* [S. નિષ્ક intens. + તર-ગુ.] To carry through; to accomplish; to complete.

નિસ્તરો, *s. m.* Carrying through; accomplishment; completion.

છાપ તિલક તુલસીની માળા, સાધુ સંગ નિસ્તારા.
—મીરાંબાઈ.

નિસ્તેજ, *adj.* [S. *fr.* નિષ્ priv. + તેજ light.] That which has lost its lustre; pale; pallid.

નિસ્પૃહ, *adj.* [S. નિષ્પૃહ *fr.* નિષ્ + પ્રૃહ.] Free from desire. 2. Indifferent to; disregarding of. 4. Detached; distinct; separate.

નિસ્પૃહ-તા, *s. f.* Impartiality; disinterestedness.

નિસ્સત્વ, Same as નિસત્વ.

નિહંતા, *s. m.* [S. *fr.* નિ intens. + હત to kill.] A killer; a destroyer.

નિહાસ, Same as ન્યાસ, ન્યહાસ Happy.

દાસ દયો, ગાઈ થયો નિહાલ. —દયારામ.

નિહાળ-ગુ, *r. t.* [Dh. Des. નિહાલિય = S. નિહાલિય = S. કાળે નિહાળ કરેલો to look at attentively.] To inspect closely and attentively.

નીંદ, Same as નિંદા.

ની, Same as નિ (અને) and.

ની, Same as નિ (નહિ) Not.

નીક, *s. f.* [S. નીક a channel for irrigation.] A drain; a sewer; a sink.

નીકર, *adv.* [See ન not + કર-ગુ.] Same as નીતર.

નીકા, Same as નિકા.

નીકું, *adj.* [See નકું or નક્કું.] Pure; clean. 2. Acceptable; fine.

થેર થયોદા રસોઈ કરવા ચાહી, એવે કોઈકે ગાપી છોકી;
બેસી રહી બતાં ત્યાં માતા, રે વાત નહિ કાંઈ નીકી.

—દયારામ.

નામ બળીકો સખસે નીકો, અનુભવી બન અદકારી હે.

—નિરાંતભક્ત.

નીકોલી, *s. f.* A medicinal plant.

નીખરાવ-ગુ, *r. t.* [Caus. of નિખરાવ-ગુ.] To get bleached.

નીખાર-ગુ, Same as નિખાર-ગુ.

નીધણ્ટ, *s. m.* [S. નિધણ્ટ.] A vocabulary; a list of words; a dictionary.

નીધા, *s. f.* [P. નિધા.] The eye; a look; the sight; seeing. 2. Regard; attention; heed.

Id. નિધા કરવી-રાખવી To do favour to. નિધા રખા મેહેરખાન Take care, Sire. 2. Be plea-

sed to favour this person, Sire. 3. A term used by the attendants of great persons to call their attention to visitors.

નીચ, *adj.* [S.] Low; mean; base; abject; inferior. 2. Not high or tall.

નીચ-હું, *adj.* Lower; inferior; situated below.

નીચાણુ, *s. n.* Low ground; low level. 2. Declivity; descent.

નીચું, *adj.* Low; not high. 2. Inferior; lower. 3. Mean; low; base.

Id. **નીચું ધાવું-જેવું** To be ashamed of a bad action; to hang the head down through shame. **નીચું દાવું** To feel degraded. **નીચી મુંકીએ-નીચી ગરદને ચાલવું** To behave oneself meekly or modestly.

Prov. **નીચી બોરડીને સૌ કહે** In a calm sea every one is a pilot.

નીચે, *adv.* Beneath; under; down; below.

Prov. **નીચે ધરતી, ને ઉપરે આસન** (કોઈને આધાર નથી) Quite supportless.

નીચોચ-ચુત, *s. n.* [See **નીચું** + **ઉચું** + **ચુત** a circle.] An opicycle (in Astronomy).

નીચોવણુ, } *s. n.* [See **નીચોવ-વું**.]

નીચા-મણુ, } Water that has coozed out, or has been wrung out.

નીચોવ-વું, *v. t.* [S. નિ down + **ચુ** to fall.] To squeeze; to strain. 2. To wring; to extort.

Id. **માખ નીચોવે એવું** Very stingy; miserly in the use of one's money. 2. Careful in saving money; saving one's money at any sacrifice; collecting money by any means however insignificant or wicked.

નીચામ-ણુ, *s. n.* A frame of bamboo chips, on which an object soaked with water is placed for winging water out of it.

નીત, Same as **નિત્ય**.

ની-તર, [See **નહી**, **નહિ**, + Mar. તર if *fr.* S. તર then.] If not; otherwise; or else.

ની-તર-વું, Same as **નિ-તર-વું**.

ની-તિ, *s. f.* [S. *fr.* ની to carry, to lead. See **ધે**.] Morals; ethics; the laws and rules

for conduct. 2. Propriety; fitness; justness; equity. 3. The fitness of a thing; the law of rectitude. 4. Law; morality.

Id. **નીતિ રાખવી-પાળવી** To observe the rules of morality. **નીતિ-યુક્ત** Moral; just.

નીતિ-માન, *adj.* [+ **મન**, **માન**, having.] Moral; just.

નીતિ-શાસ્ત્ર, *s. m.* [See + **શાસ્ત્ર**] The science of ethics or politics; moral philosophy.

નીંદ-ણુ, } *s. n.* [See **નીંદ-વું**, **નીંદ-વું**.]

નાદા-ણુ, } Weeds plucked and up thrown away.

નીંદર, Same as **નિંદ્રા**.

નીંદ-વું, } *v. t.* [Hem. Des. નિંદન = S. કું-

નિંદ-વું, } *નિંદ-વું* = picking up weeds.] To pluck up the weeds in a field; to weed.

નીંદા-મણુ, } *s. n.* [See **નીંદા-મણુ**.]

નાદા-મણુ, } Wages paid for plucking up the weeds in a field.

નીભા, *s. m.* A kiln. (*cf.* **નિભા-ટો**).

નીમ, *s. m.* [See **નિ-યમ** or **નીમ-વું**] Same as **નિ-યમ**. 2. An offering to ghosts, &c.

નીમ-વેદ, *s. m.* [See **નિમ** half + **વેદ**.] A quack doctor.

નીમ-સર, Same as **નિયમ-સર**.

નીમ-વું, Same as **નિમ-વું**.

નીમ-હકીમ, *s. m.* [See **નીમ** + **હકીમ**.] A quack doctor; a mountebank.

નીમી, *s. f.* [See **નીમ-વું**.] A money draft; a cheque.

નીમે, *adv.* [S. નીમ Ar. નિમ્ન. P. નીમ. a half.] (Multiplied) By a half. 2. *adj.* Half.

નીમો, *s. m.* [P. નામ the upper garment = **નીમે**. half.] A robe.

નીર, *s. n.* [S.] Water. 2. Lustre; temper; spirit; mettle; pluck.

મુદ્ધ તીર તાપી હણ્યું જવ ધીર, થયો મૂયસાટ હણ્યું સા નીર.
—**મેમાનંદ**.

નીર-જ, *s. n.* [S. *fr.* + જવ to be born.] A lotus flower.

ની-રજ, *adj.* [S. *fr.* નિર priv. + રજ dust.] Free from dust or impurity. 2. Clear; pure.

ની-રજ શરીર નિર્જર તણું, પૃથ્વીથી ઉચ્ચ ગણ.

—**ભાલણુ**.

નીચુંડી, Same as નગોડ.

નીચું, s. n. [S. નિર priv. + ચર food.] Grass thrown before hungry cattle as fodder.

નીચું, r. t. [See નેહરી.] To place grass (before cattle) as fodder.

નીચ, adj. [S. જિ. નિમ્, નિર, not + રસ.] Destitute of juice or sap; dry. 2. Tasteless; insipid; vapid.

નીચો, s. m. [Hem. Des. જિરિમ્ = S. અન્નિશેવિતમ્ not undergone a special process.] Toddy juice; the unfermented exudation of palm-trees; sweet toddy.

નીચ, adj. [S.] Dark-blue; green.

તે સુખો નંદરાય, રક્ત નેત્ર નામ એનું;

દરશે પ્રીતિ નીચ વસન, નીલામ્બર નામ એનું.

—દારકો.

નીચ-કંઠ, s. m. [S. જિ. + કંઠ.] An epithet of the god Shiva.

નીચ-મ, s. n. [+ મણિ.] The sapphire; a precious stone of a blue colour.

નીચું, Same as લીધું.

નીચ, Same as નિયમ, નીમ. A rule; a vow.

કાળી આળી, સોત ટાળી, એના ટુચિરમાં મહાકી;

હવાનું મુ. અંગરાય, વક્ત્ર મ જે નીચ નાય. —વક્ત્રમ.

નીચી, s. f. [S.] The tie of a woman's drawers or under-garment.

નીચી, s. f. [S. નિમ્ completely + વિજ.] A vow among Jains, involving abstention from sweets and delicacies.

નીશા-ખાર, } adj. [See નિશા. P. + ખોર
નીશા-ખાજ, } eating fr. સુન્ન to eat; and P. ખેજ playing fr. ચાલેજ to play.] Addicted to drinking.

નીશાખાસ, Same as નિ-શાસ.

નીશાખાસ આશ છંડ રહ્યો, કાયા માંહિ કોય અયા;
થોહો પાસે દેખી અતે, આંયા હે અશોકમે.

—સામળમટ.

નીશાસ, Same as નિશાસો.

નુકતી, s. f. [See નુકતો] Pods of certain plants coated with sugar.

નુકસાન, s. n. [Ar. નુક્સાન a defect.] Loss; damage; injury; harm; hurt. 2. Damages. (law).

Id. નુકસાન આરજું-જરું-હાવજું To suffer loss or damage. નુકસાન ખમવું To bear a loss patiently. નુકસાનમાં હોવું To be working at a loss. નુકસાનને પટે By way of satisfaction for injury or damage done.

નુકસાન-કારક, adj. [+ S. કર to do.] Injurious; doing harm.

નુકસાની, s. f. Same as નુકસાન. 2. Compensation for injury or damage done.

નુકતો, s. m. [Ar. નુક્ત.] A point; a dot. 2. A vowel mark. 3. A pretty fancy or thought; a well-turned phrase; a conceit; a laconism.

નુ-ગરૂ, adj. [See ન + ગરૂ. Cf. ન-મરૂ.] Ungrateful. 2. Shamelass.

નુ-તિ, s. f. [S. જિ. નુ to praise.] Praise. 2. A prayer. 3. Salutation; obeisance; prostrating oneself before a person as a mark of respect.

એના એ મંત્રે આદુતિ રે, આપવી કરી પિતૃ-નુતિ રે.
—પ્રેમાનંદ.

નૂતન, } adj. [S. જિ. નવ.] New; fresh;
નૂતર, } young; recent; late.

ચાલે મંદ ગતિ ગજ સગીખડી રે, નૂતર વજ્ર છે રે.

—દયારામ.

નૂન, Same as ન્યૂન.

નૂન-તા, } Same as ન્યૂન-તા.
નૂન-મ, }

નૂનમ એની નવ રાખીએ. સતી નામની હામ.

—સુકુન્દ.

નૂપુર, s. n. [S.] An anklet.

નૂર, } s. n. [Ar. નૂર.] Lustre; light. 2.
નૂર-કું, }

Blooming and beaming. 3. Healthiness. 4. Courage; heroism. 5. Dignity and majesty.

તન મન ધન અલ્યા તહશ ત્યારે,

હાગે તને નામનું તે નૂરકું નરવું રે.

—ખાપુ શાહેખ ગાયકવાડ.

Id. નૂર હારવું To become less (of lustre); to be ashamed. નૂર ફી જવું To lose lustre.

Prov. એક નૂર નૂર, હજાર નૂર કપડા Decorations enhance natural beauty.

નૂર, s. n. [See નાવ a ship + ઉતર-વું.] Passage money over the sea; fare.

મૂરી, adj. [See મૂર, Ar. luster.] Bright; splendid; shining. 2. *s. f.* A kind of parrot.
મૂરખો, s. m. A recipe; a medical prescription.

મૃત્ય, s. n. [S. fr. મૃત to dance.] Dancing; a dance.

મૃત્ય-કાર, s. m. [S. fr. + કાર.] A dancer.

મૃ-પ,
મૃ-પત, } *s. m.* [S. fr. મૃ a man + પા to protect, and પતિ.] A king; a sovereign.

મૃ-સિંહ, s. m. [S. fr. + સિંહ.] A king.
2. A brave man.

ને, s. f. [P. નય a pipe, a bamboo.] The tube in a hookā.

ને-ધળ-વું, v. i [See નિર + ધળ-વું.] To be ripe and ready to fall down.

ને, Contraction of અને.

નેક, adj. [P.] Virtuous; honest; upright; faithful; morally good. 2. Generous; benevolent; righteous. 3. *s. f.* [Cf. નેકી.] Probity; integrity of heart; truthfulness and moral goodness.

ખોરાણે હવ અનેક તાર્યા; શું વણ્ણું નથી નેક.

—નરભેરામ.

4. Uniform good conduct or profession; upright walk. 5. The standard, ideal, or limit.

જેને તુડી શારદા, નેક રહી નહિ ન્યૂન;
વિદ્યા દેયણ વિધમાં, તે વિણ સધળું શૂન્ય.

—સામળભટ.

6. Market-rates; prices current. 7. *adv.* In the least degree. 8. (With) a negative: Not at all.

Id. નેક કામ Honest work. નેક ઈનસાફ Upright justice. એને આધાને કશે નેક નથી There is no limit to a glutton. નેક બાંધ-વે-કરાવે To fix the market-rate or prices current.

નેક, Same as નીક.

નેક-નજર, s. f. [See નેક + નજર.] Looking upon with pure or moral motives; a clear conscience; an honest purpose.

નેક-નામ,
નેક-નામ-દાર, } *adj.* [+ નામ.] Honourable;

ble; celebrated; renowned. 2. Famous for

virtue and good character; virtuous; good.

નેકી, s. f. Virtue; goodness; piety. 2. Probity; purity of the heart; integrity. 3. Chastity.

નેકો, s. m. [See નેકી.] Order; discipline.

નેગ-વું, v. t. [See નેહ. રનેહ, સ્થિત oily.] To eat.

નેચો, s. m. [See ને a pipe + ચેહ dim.] A hookā-pipe; the whole smoking apparatus.

નેજ-વું, s. n. A wooden support placed under the eaves of a house.

નેળું, s. n. Sing. } [P. નેજા.] A banner; a flag. 2. [See નેજે,] A lance.

નેળ, s. n. pl. }
ધન ફરકે, ને, નેળ ઝગકે; નિશાને બળિયા ધાય રે.

—લગભરામ.

નેળ ફરકે રે; ફરે તરવાર, ફરે યુદ્ધ થયું તેણીવાર.

—પ્રેમાનંદ.

નેજાર, s. m. . pl. [Ar. નજાર looking once fr. નજર.] A sidelong; a glance.

નેજે, s. m. [P.] A lance; a spear; a javelin. 2. Shelter. 3. [See નેચો.] A pipe for smoking.

નેટ, s. m. n. [See ન + હક-વું.] Exertion; endeavour; effort; strength put forth. 2. Strain; stress; press; force bearing upon or sustained. 3. Determinedness and vigour of purpose. 4. *adv.* Resolutely; firmly.

હવ પ્રીત દેખી નવ શકે; કરે તે નિન્દા નેટ.

—સામળભટ.

જે પાતા કેરે પેટ, તેને કેમ વિસરીએ નેટ.

—પ્રેમાનંદ.

નેટાં, s. n. pl. [See નેટ firmly.] Pursuit; a minute inquiry; observation in order to detect a fault.

નેડે, adv. [See સન્નિધ. or S. નીડ in nest.] Near; close by; inside.

નેડો, s. n. [See નેહ, રનેહ.] Love; attachment; affection.

નંદ કુંવરથી નેડો લાગ્યો, તે પ્રાણ ગયે ન છુટાય રે.

—મીરાંબાઈ.

2. Pursuit or observation with intent to detect a fault.

Id. નણ્ણ બહુ નેડા લે છે The sister-in-law

watches a young woman in order to detect a fault in her.

નેણુ, Same as નયન. The eye.

નેતર, *s.m.* [S. વેઢ.] Cane. 2. A rattan.

નેતરું, *s.m.* [S. નેત્ર a leader *fr.* ને to lead.] A rope for churning.

નેતા, *s.m.* [S. નેત્ર *fr.* નેતા.] A leader; that conducts, manages. &c.

કાંઈ સામું થતું, કાંઈથી સોંદરું, દળ જોઈ ચેતતા કોડ નેતા.

—પ્રેમાનંદ.

2. A carrier; a messenger.

Id. નેતા પોહોંચ્યા છે Lit. Messengers have arrived. Hence, 2. Secret information has been received. મારા નેતા પહોંચી ગયા છે I have come to know all you intend to do.

નેતિ, *adv.* [S. *fr.* ન+ઇતિ saying “ No.”] Not this. 2. Endless; boundless; infinite.

નેત્ર, *s.m.* [S. *fr.* ના to lead, to carry.] The eye.

Id. નેત્ર ભરવાં To weep (with tears in the eyes).

નેત્ર-પક્ષી, *s.f.* [+ પદ્ધત.] A way of communicating by means of movements of the eyes.

નેત્ર-વૈદ્ય, *s.m.* [S. *fr.* + વૈદ્ય. An ophthalmic surgeon.

નેન, Same as નયન.

નેન-કલોથ, } *s.m.* [+Eng. cloth & સુખ.]

નેન-સુખ, }

A kind of fine cotton cloth.

નેપથ્ય, *s.m.* [S.] That part of the stage behind the curtain, where the actors attire themselves. 2. Dress; attire. 3. The curtain.

નેપાળો, *s.m.* [S. નેપાળ a wild date-tree.] A particular nut-plant which is a powerful purgative; *croton*.

Id. નેપાળો આપવો Lit. To give a purging medicine. Hence, 2. To threaten; to scold. નેપાળો લેવો To take a purging medicine.

નેપુર, Same as નૂપુર.

નેફા, *s.m.* [P. નેફા:] That part of a woman's drawers through which a string passes round the waist; a waistband.

નેમ, *s.m.f.* [See નિ-યમ, or નીમ-વું.] Same as નયમ. 2. The aim; the thing aimed at; the butt. 3. *s.f.* Intention. 4. A rule of conduct; a vow.

Id. નેમ ચુકવી To miss the aim. 2. To fail in securing one's object. નેમ તકવી To aim at. નેમ પાર પટવી To gain one's object.

નેમ-જુક, *s.f.* Appointment. 2. An appointed provision; an allowance; a stipend. Same as નમ-જુક.

નેમ-વું, *r.t.* To appoint; to fix; to nominate. 2. To make a resolution; to resolve. 3. To aim. Same as નિમવું.

નેરું, *s.m.* [See નેદર, નહર.] A drain or gutter to carry away rain-water.

નેરું, Same as ન્યારું.

નેરું, *adj.* Near.

હવે હરતમાળ, શ્યામ સુકોમળ નામ;

નિશ્ચય નિરખ્યા નેરા રે. —ભોજભગત.

નેવ. } *s.m. pl.* [Dh. Des. નિવ = S.

નેવાં, }

પટલાન્ત: *Cf.* the edge of the thatch of a roof. See નેવું.] The eaves of a roof. 2. Streams of water descending from the eaves in the rainy season. 2. The tiles.

Id. નેવે મૂકવું To lay aside.

Prov. નેવનાં પાણી મોભે ન ચડે Can absurdities become realities? ગળ્યા ભણ્યા, તે નેવે મૂક્યું What I learn with one ear goes out by the other.

નેવર. Same as નેપુર, નૂપુર. A tinkling anklet.

યાજ ધર્યો કર તેથી દિશે વર, જેવર નેવર શોચવતી ત્યાં.

—વસીલ.

નેવલ, *s.f.* [See નિગટ.] Iron fetters for a criminal.

નેવ-લે, *adv.* In large streams of water falling the eaves of a house; in streams in a flow.

નેવાણી, *s.f.* [+ પાણી] The place where the rain-water descends from the eaves.

નેવું, *adj.* [S. નવતિ *fr.* નવ nine + તિ = Eng. *ty* suffix showing “ tens. ”] Nine ty; (90).

નેવું, *s.m.* [Dh. Des. *નિવું* *fr.* S. *નાથ* the edge of the thatch of a roof.] A tile (in a roof.)

Id.નેવે મૂકવું To forget or to neglect what is learnt.

નેવ્યાસી, } *adj.* [S. *નવાસી* *fr.* *નવ* + *આસી.*] Eighty-nine; (89).

નેશ, } *adj.* [S. *નેષ્ટ* *fr.* *ન* + *ઈષ્ટ.*] Inauspicious. 2. Unfortunate; unlucky. 3. Wretched; niggardly; miserly.

નેસ, } *s.m.* [S. *નેષ* a goat + *વાડો.*] A cluster of huts in a forest built by shepherds. 2. A shepherd's hut.

નગર ને વળી ગ્રામ બેતો, નેહ ને મણિ-ખાણ;
ખેટ ખર્ચટ વાટિકા વન, અને કપવન જાણ.

—રતનેશ્વર.

નેસ્તી, *s.m.* [Hem. Des. *નેસ્તી*=S. *વાણિક-સચિવ*: a merchant's agent.] A grocer; a corr-seller.

નેહ, } Same as ને.

નેહ, } *s.m.* [Dh. Des. *નેહો* *fr.* S. *સ્નેહ*: affection *fr.* *સ્નેહ* to feel affection for.] Love; affection; attachment.

સામગ્ર કહે, “મહીપતિ, મૂરખનો નારી નેહ રહે ધરે”.
—સામગ્રભટ.

નેહ-ધેણું, *adj.* [See રનેહ, નેહ + ધેણું.] Mad-dened with love.

નેહ-ભંગ, *s.m.* [+ભંગ] Breach of love.

નેહ-રી, *s.f.* Same as નેકે. A waist-band.
સુવાને કાળે સાથરો રે, વસ્ત્ર પેહેરવાને કાળે જાડું;
શીતળ જળે નાહી દીકરી રે, નહિ નેહરી ને નાડું.

—પ્રેમાનંદ.

નેહમી, *adv.* [See હમેશાં] Constantly; always.

નેહારી, *s.f.* [P. =નિરાહાર.] Breakfast.

નેહેર, *s.f.* [Ar. See નહર.] A stream; a rivulet. 2. A canal. 3. Abundance.

નેળ, *s.f.* [See નળી.] A narrow lane. 2. A pipe for a hubble-bubble.

Prov. નેળના અટક્યાં શું નેળમાં રહેશે ? Is the

shadow of life eternal ?

નેળ-ચો, *s.m.* [+ P. *ચો* a dim. suffix.] The erect pipe in a hubble-bubble.

નેઝલ, *s.f.* [S. *નેઝલ*.] The south-west. 2. *adj.* South-western.

નેડ, *s.m.* [See નાડું a rope.] The male generative organ; the penis.

નેમિત્તિક, *adj.* [S. *fr.* *નિમિત્ત.*] Owing to a cause; occasional; not regular and constant, but arising upon an occasion.

નેયત, *s.f.* [See નીતિ.] Morality, morals. 2. Conduct with reference to its moral aspect.

નયાયિક, *adj.* [See ન્યાય.] Pertaining to Logic. 2. *s.m.* A logician; a student or follower of the ન્યાય philosophy.

નેયું, Same as નહિયું.

નેવેદ, } *s.n.* [See નિવેદન.] An offering

of some eatable to an idol. 2. The preparing of an offering. 3. Making a meal.

નેષ્ટિક, *adj.* [See નિષ્ઠા.] Devoted; intent; having a fixed attachment. 2. Regular in, and devoted to, the observance of religious rites, ceremonies, and duties.

નેસર્ગિક, *adj.* [S. *fr.* *નિઃસર્ગ* nature, the creation *fr.* *નિ* down+*સર્ગ* સર્જન, to create] Natural; inherent; innate; inborn.

નોંધ, *s.f.* [See નોંધયું.] A note-book; a memorandum book. 2. A bill-book; an entry (in account-books).

નોંધયું, Same as નાનકડું.

નોંધ-યું, *r.t.* [Hem. Des. *નોંધ* = S. *નિહ* ગાજનમ the roar of a lion, *fr.* S. *નન્દ* to be delighted; see આનંદ] To note down; to enter in a book; to make a note of.

નો, *adj.* [S.] No; don't.

નોક, *s.f.* [P.] A point; the top; an end. 2. The point, sting, moral, or beauty (as of a speech). 3. A distinguishing air, cast, or style; smartness. 4. Self-respect. 5. *adj.* Pretty; beautiful; handsome.

જેરો છે જોખન તોળા, ચતુરી દિસે છે ચહેન;
જમર દિસે છે શોભીતાં, નોખ (નોક) દિસે છે નેન.

—સામગ્રભટ.

Id. નોક રાખવી-સાચવવી-જળવવી To uphold the honour of a person at a critical time.

નોક-દાર, } *adj.* [+ દાર, વાળું, having.]
નોક-વાળું, }

Having a peculiar point of excellence.

નોકર, *s. m.* [P.] A servant; a domestic; a menial.

નોકરી, *s. f.* Service; menial service.

નો-કાર, *s. m.* [See નવ nine+ નમસ્કાર.] A Jain prayer.

નો-કાર-વળી, *s. f.* [+ વળિ, વ્રત, વર્તુળ a circle; or વળ-વું to turn.] The rosary with which Jains say their prayers.

નો-કાર-શી, *s. f.* [+ શ. સમગ્રી, સરખી, like.] A dinner given to the whole Jain community.

નોખું, *adj.* [See ન + આખું.] Distinct; separate; another.

નોખાણું, *s. n.* [See ન + દુઝાણું.] A cord tying the hind legs of a cow while milking.

નોટ, *s. f.* [Eng. Note.] A note; a short letter. 3. A short remark. 4. A government promissory note.

નોતર, *s. f.* [See નોતર-વું.] A member of the bride-groom's party invited to dinner by the bride's party.

નોતર-વું, *v. t.* [S. નિ down + મન્ to consult.] To invite.

નોતરિ-ધો, *s. m.* [+ ધા-વું to run.] A man whose office it is to run on messages giving invitations to a dinner party.

નોતરું, *s. n.* An invitation.

નોધ-ડિ-ધો, } *s. m.* [See નાન-ડિ-ધુ.] A
નોધ-ડો, }

boy; a male child (in endearment).

યયા કાંઈક મોટા જાણુ, નંદના નોધડિયા;
તે તો રમવા કાળે જાણુ, વજ્રમાંહે અડિયા.

—દારકો.

નોધ-ડી, *s. f.* A female child; a girl (in endearment).

નોધાઈ, *adj.* [See ન, નો, + આ-ધાર.] Supportless. 2. Helpless. 3. Groundless.

નોધા-વ-વું, *v. i.* [Caus. of નોધ-વું.] To cause or make one to enter, &c.

નોખત, *s. f.* [Ar. તર્જન a turn; a drum

beaten by turns at stated times.] Time; turn. 2. A large kettle-drum carried about in a cart or on horse-back.

નો-મ, *s. f.* [See નમ-મી.] The ninth day of either fortnight in a Hindū month.

નોય, *v. i.* [See ન+હોય] May not be.

નોય-હો, } Same as નાવ-હો.
નોહ-હો, }

નોર, Same as નોખ, નૂર, Freight.

નોર, *s. m.* [See નખ.] A scratch on the body made with the nails.

નો-રતું, *s. n.* Same as નવ-રાતર.

નોર પડ-વું, *v. t.* [See નોર + પડ-વું] To set sail. 2. To depart.

નોરા, *s. m. pl.* Entreaties.

Id, નોર કરવા To entreat.

નોરિ-વું, *s. n.* [See નોર, નખ.] Scratching with the nails.

Id. નોરિયાં કરવાં To scratch with the nails.

નોખ, *s. m.* [See નૂર, passage-money *fr.* Guj. નાવ *fr.* S. નૌ a ship + કાર-વું to cross.] Freight. 2. Passage-money.

નોખ-વું, *v. t.* To wash clean (of earthen pots in a dairy)

નોખિ-ધો, *s. m.* [S. નકુઝ. (f). Hem. Des. મગુમો, મગુમો=S. નકુઝ.] A mongoose; a weasel; a ferret.

નોળી-કરમ, *s. n.* [See નળી + કર્મ.] The act of drinking water through the nose. 2. A trick; an artifice.

નોળું, *s. n.* [See નળી or નોખિ-ધો.] A kind of little snake.

નોળું, *s. n.* [See નોખ-વું.] A brush to cleanse dairy-pots with.

નો-કા, *s. f.* [S. નૌ a boat. See નાવ.] A boat; a ship.

Id. નોકા-દડ An oar. નોકા શાસ્ત્ર Navigation. નોકા-સેના A naval army.

નોકા-ગમન, *s. m.* [S. *fr.* ગમન.] Navigation.

નોકા-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર.] The science of navigation.

નોકા-સેનાપતિ, *s. m.* [S. *fr.* + સેના-પતિ.] An admiral.

નાકા-સૈન્ય, *s. n.* [S. *fr.* + સૈન્ય.] A fleet; a naval squadron.

નોતમ, *adj.* [See નવું+S. તમ superlative suffix.] Now; recent. 2. Beautiful; fine.

ન્યાત, } Same as ન્યાતિ.

ન્યાતિ, } Same as ન્યાતિ.

ન્યાય, *s. m.* [S. *fr.* નો to lead.] Justice; equity. 2. Law; rule. 3. A maxim; an axiom. 3. Logic. 4. One of the six systems of Hindū Philosophy.

Id. ન્યાય આપવો To do justice to. ન્યાય ચુકવવો—કરવો To decide a quarrel. ન્યાય માગવો To ask for the redress of a grievance.

ન્યાય-વટ, *s. m.*

ન્યાય-વૃત્તિ, *s. f.*

ન્યા-વટ, *s. m.*

[+ વૃત્તિ.] Disposition to do justice. 2. Just or upright conduct.

ન્યાયશાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર.] The science of Logic. 2. A particular system of Hindū philosophy.

ન્યાય-સભા, *s. f.* [S. *fr.* + સભા.] A court of justice.

ન્યાયાધિકારી,

ન્યાયાધીશ,

[*s. m.* [S. *fr.* + અધિકારી, અધીશ.] An administrator of justice; a judge.

ન્યાયાસન, *s. n.* [S. *fr.* + આસન.] The judgment-seat.

ન્યાયી, *adj.* Just; equitable. 2. Upright;

ન્યાય્ય, *adj.* According to justice; just (of conduct, speech).

ન્યાય, *adj.* [Hem. Des. વિભારં =S. વિપ્ર-ગૃહમ an enemy's house. See નિરાય.] Separate; disjoined; distinct. 2- Strange; singular. 3. Different; dissimilar; other than.

ન્યાય, *adj.* Rich; opulent. 2. That has obtained the object of one's existence; happy; satisfied.

ન્યાસ, *s. n.* [S. *fr.* નિ down+ અસ્ to throw.] Placing; depositing.

Id. અંગ-ન્યાસ Placing particular deities on particular parts of the body with Vedic verses, in order to purify the body. 2. As signing, while chanting Vedic verses, particular parts of the hand to particular deities. કર-ન્યાસ Placing particular deities on particular fingers with Vedic verses, in order to purify the hand; assigning particular deities to particular fingers. બીજ-ન્યાસ Making known the germ of the plot of a play, or the secret of a Vedic verse.

ન્યાય-વું, See નિહાય-વું.

ન્યૂન, *adj.* [S. *fr.* નિ intens + ક્ત less.] Less. 2. Short; lower.

ન્યૂનતા, *s. f.* The state of being less; a defect; a deficiency.

ન્યૂસ, *s. f.* [Eng.] News, esp. from a newspaper.

ન્યૂસ-પેપર, *s. n.* [Eng.] A newspaper.

ન્યા-વું, Same as નાહ-વું.

Prov. ન્યાય એટલું પુણ્ય Making the most of one's opportunities.

પ.

પ, The 32nd letter of the Gujarati Alphabet, and the 21st consonant.

પ, *adj.* [S. *fr.* પ to protect.] That protects, preserves or keeps, (At the end of compounds). *e. g.*, અપ, વપ.

પ, *adj.* [S. *fr.* પ to drink.] That drinks; At the end of compounds. *e. g.*, અપ, વપ.

પઈસા, Same as પસા.

પકક, *s. f.* [See પકક-વું.] A hold; a

grasp. 2. Pinches; a vice. 3. A captious remark; an ambiguous expression used craftily; a salvo; a reservation.

Id. પકક પકકી To have a strong hold on; to hold in a grip.

પકક-વું, *r. l.* [S. અપ-કૃત્ drawn away *fr.* અપ intens+ કૃત્ to draw.] To catch; to seize; to grasp; to lay hold on; to arrest. 2. To discover; to find out.

Id. પકકી પાડવું To overtake, અપ પકકી

To take on (good qualities). રંગ પકડવો To take on (a colour.)

પકડા-વ.કું, Causal of પકડ-કું.

પકડું, *adj.* [See પહોંચ-કું, પોહોંચ-કું, પુગ-કું; or પુખ્ત.] Wide; broad; open; loose.

પક-વ.કું, *v. t.* [Caus. of પાક-કું.] To ripen. 2. To bake. 3. To mature; to perfect. 4. To put to the test; to try the patience of.

પકવાસી, *s. f.* A lathe.

પકડું, *adj.* [Dh. Des. પક્ક, પિક્ક. *fr.* S. પક્કમ cooked *fr.* પચ્ to cook. Also, Hem. Des. પક્ક-લો = S. પલિડત: a clever man. Or, Dh. Des. પક્કા, પક્કા, = S. સમર્થ: able, *fr.* S. પકવ cooked, ripe, *fr.* પચ્ to cook.] Mature; ripe. 2. Well-concerted. 3. Strong; durable. 4. Perfect; accomplished; completed; full; superior. 5. knowing well; competent; experienced. 6. Shrewd; cunning; sharp; skilful; artful.

પકવ, *adj.* [S. *fr.* પચ્ to cook.] Ripe. 2. Cooked. 3. Mature; ready.

પકવાજ, *s. n.* [S. પક્વાજ *fr.* + અન્ન.] Rich and dainty food or dishes. 2. Confectionery; sweetmeats; pastry.

પક્ષ, *s. m.* [S.] A wing. 2. A half of a lunar month; a lunar fortnight (of which there are two: શુકલ the bright, and કૃષ્ણ the dark fortnight) of વાદપક્ષ. (Sept.-Oct.) 3. A side; a party; a division; a sect. 4. The cause, opinion, tenets, or dogmas espoused. 5. A side or flank. 6. An argument; a thesis; a proposition advanced; a doctrine to be maintained. 7. A schism; a faction.

Id. પક્ષ ધરવો To espouse a cause or side. પક્ષ ખેંચવો-તાણવો To be partial in judgment.

Prov. પક્ષે ચોરી પક્ષે ન્યાય, પક્ષવિનાનો પાછો નય Partiality is the rule: A man without patrons or partisans is condemned.

પક્ષ-કાર, *s. m.* [S. *fr.* + કર્ to do.] A partisan. 2. A party to a suit at law.

પક્ષ-ધાત, *s. m.* [S. *fr.* + ધાત.] Hemiplegy; paralysis of one side; palsy.

પક્ષ-પાત, *s. m. f.* [S. *fr.* + પાત.] Espousing a side; espousing a cause; partisanship; partiality.

પક્ષ-પાતી, *adj.* Partial; carried astray by considerations of partisanship.

પક્ષ-મંત્રી, *s. m.* [S. *fr.* + મંત્રી.] A barrister-at-law; counsel.

પક્ષ-વાદી, *s. m.* [S. *fr.* + વાદી.] A pleader.

પક્ષા, *s. f.* Same as પક્ષ. 2. An army.

પક્ષ તૂટે નહિ, કદિ કરે કોઇ પક્ષા તમારી.

—પ્રેમાનંદ.

પક્ષાધાત, Same as પક્ષ-ધાત.

પક્ષા-પક્ષી, *s. f.* Party-spirit.

પક્ષિ-બ્ધી, *s. f.* [Sk. Fem. of પક્ષી.] One night and two days, or two nights and one day. 2. A female bird.

પક્ષી, *s. m.* [See પક્ષ a wing.] A winged creature; a bird. 2. A partisan. 3. *adj.* Belonging to a party; having the spirit and devotedness of a partisan.

પક્ષે, *adv.* In one way; on the one hand; from another point of view.

પખ-વાજ, *s. f.* [S. પક્ષ-વાજ *fr.* પક્ષ + વાજ, વાજું.] A tabor or drum that can be beaten on both sides.

પખવાતી, *s. f.* A little tube or piece of pith put by women into the holes in their ears that they may be able to wear large ear ornaments.

પખ-વાડિ-કું, } *s. n.* [See પક્ષ a half, a }
પખ-વાડું, } fortnight, + વાર a day.] A fortnight.

પખાજ, Same as પખ-વાજ A drum beaten on both sides.

Prov. પખાજને બે પાસાનો માર A middleman has to bear blows from both sides.

પખાજી, *s. m.* One that plays on a પખ-વાજ as one's profession.

પ. ખાલ, *s. f.* [S. પચ્ water + ત્વલ skin.] A double water-skin carried on a bullock.

પખાલ-ચી, } *s. m.* The driver of a bul- }
પખાલી, } lock carrying a પખાલ; a water-carrier.

પ. ખાલ, *s. f.* [S. પ-શ્ચાત-ન washing *fr.* પ forth + શ્ચ, શ્ચ to wash. See પ. ખાળ-કું.] The worship of an idol by giving it a bath.

પ. ખાળ-કું, *v. t.* [S. પ forth + શ્ચ, શ્ચ to wash.] To wash.

પખિ-ચાંદ્ર, s. n. [See પક્ષ + અગાર. Cf. પ-સિ-ચાંદ્ર.] A joint. 2. The socket of hinges.

પખુ, s. n. Same as પક્ષ A side, a party.
પ્રીતિ ધણી મોસાળ, પ્રીત ધણી ચેશુર પખાની.

—સામળાનદ.

પગ, s. m. [S. પદ fr. પદ to go.] The foot. 2. The leg.

Id. પગ આવવા To begin to walk (used in the case of infants). પગ થવા To gain power. 2. To be able to know. 3. To go beyond the proper limit; to transgress. પગ ઉચકવા-ઉઠાવવા-ઉપાડવા-ચલાવવા To walk quickly. પગે પડવું To fall at the feet of. 2. To entreat earnestly. 3. To shampoo the feet of an elderly woman in one's family (by a newly married bride) in a bending position. એનો પગ ટાળવો To prohibit one from visiting or coming; to get rid of. પગ ઠેસવો To stand firm. પગ તળે ચાપવું To trample under foot. પગ તળે ધાણવું To bring under one's control or influence (in money matters). પગ યાકવા To be unable to walk. 2. To be tired of; to give up in disgust. પગ પાણી પાણી થઈ જવા To be unable to stand firm (owing to fear or danger). ત્યાં જવાને મારા પગ ઉપડતો નથી = ત્યાં જવાને મારા પગ પાછા પડે છે I have not the heart to go there. પગ ઉપર પગ ચઢાવી બેસવું To sit at one's ease; to sit idle being unwilling to work. પગ વાળી બેસવું To sit at one's ease. પગ વાળી બેસવા ન પામવું To have one's hands full (with work); to be fully occupied. પગનો સખધો-સાચો Willing to walk. પગનો ભાગેલો Unwilling to walk. પગનો આપ્પો Unwilling to trouble one's feet. એના પગ તો પેટમાં છે He is like a serpent, malicious and vindictive. પગ ભાગી બેસવું To be disappointed. પગ આગળ ધરવા To proceed; to make a progress. પગ ભર થવું To gain strength; to be able to stand on one's own legs. એનો પગ ટકતો નથી-ઠરતો નથી He cannot fix his attention; he is not a steady worker. પગને બદલે હાથવાળાં પ્રાણી Brachiopods. પગને બદલે વાળવાળાં પ્રાણી Bryozoans. પગે ચાલનારાં પ્રાણી Plantigrades. પગ છાડવો To be free from; to withdraw

oneself from. 2. To forbid one from entering. 3. To dismiss. 4. To deprive one of one's power or influence over. પગ છુટો થવો To be free from. પગ તળેની વાટ The way or road one has frequently passed over; the way or road one is familiar with. પગ તળે મોત છે Man is liable to die at any moment. પગ તળે વાટી નાખવું-ધરતી નાખવું To have several times passed over or by (of a way, a road). 2. To be familiarly acquainted with (of a way, a road). 3. To regard with contempt. પગ ધોઈ પીવા જેવો Living a pure, pious, holy life. પગ પર-પગમાં માથું મૂકવું To prostrate oneself before; to surrender to. 2. To be wholly dependent upon. પગ પસારવો To establish one's power over. પગ પેસવો-થવો To get access to. 2. To obtain a footing. 3. To establish one's power over. પગ બાંધીને રહેવું To stay firmly at; to be pinned to a place; to be prevented from leaving a place. પગ ભારે થવો To be unwilling to go to. પગ માંડવો To stand firmly on one's legs (of a child beginning to walk). 2. To be at one's ease. 3. To get a footing in a business. 4. To start a business. પગ વધારવો To advance towards; to rush towards. પગ વાળવો To rest oneself. પગથી માથા સુધી From top to toe. પગની ગળ-પગની આગ-માથે જવી To be wholly under the influence of anger. પગની ચીજ ભાગવી To walk to without securing one's object; to pay a fruitless visit to. એનાં પગરખામ. પગ ધાલનાર કેણ છે? Lit. Who can put on his shoes? 2. Who can equal him. પગે કમાડ કેલવો To secure one's object secretly and cunningly. પગે શીડીઓ ચઢવી To be unwilling to work. પગે પડવું-ભાગવું To prostrate oneself at the feet of; to fall at the feet of. 2. To make an humble obeisance. પગે લાગ્યા Tired of; disgusted with.

Prov. એના પેટમાં પગ છે His plans are deep-laid: He is cunning. પગનું માથે, ને માથાનું પગે પહેરવું To be indiscriminate in the observance of social rules or customs. પગે માણવાં મારે, ને મોંડાં રામ પોકારે God in his

tongue and the Devil in his heart. *Cf.* To preach with a goose under the arm. પગ તળે બળતું, ને પારકી વાત કરવી = પગ જોઈને પાથરતું તાણું. Cut your coat according to your cloth.

પગ-ચાપી, *s. f.* [+ ચાપ.વું.] Shampooing the feet.

પગવું, Sams as પકવું.

પગ-થાર, *s. m.* [See પગ-થિ.યું] A raised platform having steps that serve as seats.

પગ-થારિ.યું, *s. n.* A step; a rundle.

પગ-થિ.યું, *s. n.* [See પગ + ડર.વું *fr.* રથર firm *fr.* S. થ્યા to stand.] A step of a ladder; a rundle.

પગથી, *s. f.* [+ પંથ, way. *Cf.* પગ-રસ્તો.] A footpath.

પગ-પાળો, } *s. m.* [+ પાલન, પાલ.] A
પગ-રયાદ, }
walker. 2. A messenger that goes on foot.

પગ-પસારો, *s. m.* [+ પેસ.વું to enter, પે-સાર.વું to thrust in; or પસાર.વું to spread, to extend.] Getting a foothold.

પગર, *s. m.* [See પગાર, પાર.] A heap of corn.

પગ-રખું, *s. n.* [See પગ + રાખ.વું.] A shoe.

પગરણ, } *s. n.* [See પ્ર.પર.ણ.] The
પગરણ, }
beginning. 2. The early ceremonies in a marriage; a festive occasion. 3. An occasion; an opportunity.

પગ-રવ, *s. m.* [+ રવ.] The sound of the feet (in walking). 2. Easy access; goint and coming at one's pleasure (into a house).

પગર-વટો, *s. m.* [+ વતિ.] Easy access; going and coming at one's pleasure (into a house).

પગ-રસ્તો, *s. m.* [See પગ + રસ્તો.] A way by land, opposed to one by sea. 2. A foot-path.

પગ-લી, *s. f.* [Dim. of પગ.વું] The foot-steps or foot-prints of a thief.

પગ-હું, *s. n.* A pace; a step. 2. A footprint; a foot-mark.

Id. પગહું શોધવું-કાઢવું To find out the foot-

prints of a chief, in order to ascertain the way he took. પગલાં કરવાં To pay a visit. સારાં પગલાંજી Bringing good luck (of a guest). તમારાં પગલાં અમારે ઘેર ક્યાંથી ? To what do I owe the honour of your visit ? પગહું ભરવું-માંડવું To make a progress in a work; to proceed. આગળ પગહું ભરવું To begin a transgression. પગલાં ભરવાં-માપવાં To measure with paces. પગલાં માપવાં To watch the movements of. પગલે પગલે ચાલવું To walk in the foot-steps of; to follow faithfully. એને પગહું મૂકવા જેટલી જગા નથી He has not land that he can call his own. 2. He is helpless. પગલાં ઓળખવાં Lit. To know the foot-steps of. 2. To be acquainted with the secret signification and intention of a person's slightest movements.

પગ-વાટ, *s. f.* [+ વાટ way. *Cf.* પગ-રસ્તો.] A foot-path; a way by land.

પગાર, *s. m.* [Portug. *Pagar* to pay. *Cf.* Eng. *Pay*.] Pay; salary; wages.

Id. પગાર થવો To get one's pay. એનો પગાર થાય છે He is employed on a salary. પગાર કરવો To pay. 2. To employ on a salary. પગાર ફરાવવો To settle the monthly salary of. પગાર ચુકવવો To pay the salary of. પગાર બંધ થવો To be stopped (of an employment), to be dismissed from an employment.

પગી, *s. m.* [Hem. Des. પાટગિ.આ = S. સમિક: a member of a king's court; also = S. ગૂત-કારયિતા one who engages parties in gambling; *fr.* પદ, પગ, the foot. *Cf.* Mar. પાવળી a particular family-name.] A tracer of the foot-prints of thieves and robbers; a thief-catcher. 2. A watch-guard.

લોક મળ્યા ત્યાં લક્ષ્યા પગહું કાઢવા પેર;
કુટી મુલા પગીઓ સહુ, પગહું ઘેરનું ઘેર.

—સામળબટ.

પગે-સામ.ણ, *s. n.* [+ લાગ.વું to touch.] Falling at the feet; prostration; a respectful salutation. 2. A gift made at the time of saluting.

પગાર, *s. m.* [See પગાર, પાર.] A heap of ears of corn, made to separate the grains from the husk.

પચડ-મંથ, *s. m.* [See પાથડી + મંથિ.]
A turban-maker.

પંક, *s. m.* [S.] Mud; dirt.

પંકજ, *s. m.* [S. fr. પક્ક mud + જન to be born.] A lotus flower.

એવા ચતુરાનન પંકજ નતા. —મીતમહાસ.
વદન પંકજ વરણાગિયુ તિલોતમાને તુલ્ય.

—સામળભટ.

પંકાવું, *v.i.* [See પંક્તિ or પ્રખ્યાત.] To be esteemed; to be known far and wide; to become celebrated; to be famous; to be renowned.

પંક્તિ, *s. f.* [S.] A line; a row; a rank; a range. 2. A row of people sitting down as a meal. 3. Companionship; fellowship; brotherhood. 4. A body; a company; an association; a society.

Id. પંક્તિભેદ Partiality in serving at a dinner party. 2. Distinction of lines at a dinner party. પંક્તિમાં લેવું-બેસાડવું To re-admit an excommunicated person back into his caste.

પંખ, *s. f.* [See પક્ષ.] A wing. 2. A feather.

પંખવા, *s. m.* [+ વાત-વાયુ.] Same as પક્ષ-ધાત.

પંખાળિયું, } *s. n.* [+ S. વન, વન = વાળું
પંખાળી, }
A suffix showing "having" "possessing".
A kind of rice having feather-like husks;
the best kind of rice.

પંખિણી, Same as પક્ષિણી.

પંખિયું, *adj.* Winged.

પંખી, *s. m. n.* A bird.

Id. પંખીને મેળો A temporary gathering of people that gives delight, &c. 2. An accidental meeting of men, who are sure to be separated from each other after a short time.

પંખેફ, Same as પંખી.

પંખો, *s. m.* A large fan; a *punkhā*. 2. A cover for the wheels of a carriage.

Id. પંખો નાખવો-કરવો To fan. પંખો ખેંચવો To pull a hanging fan,

પંખત, } [Dh. Des. પંતી fr. પાક્ક પં-
પંખતી, }

નિ. Cf. પંતી.] Name as પંખિ.

પંચુ, *adj.* [S.] Lame.

પંચુ, *adj.* [S. અપાક્ક, fr. અપ + અંગ.] Crippled; wanting a limb.

પચકડી, Same as પિચકારી.

પચકણ, } *s. n.* [See પ્રત્યાખ્યાન denial.]
પચકણ,

A vow of abstinence (among the Jains).

અપવાસ કર્યા એક માસના, પચૂસણ પચકણ;

એહ પુણ્ય તારી શોધને, પુત્ર આવને સુન્દણ.

—સામળભટ.

પચકણ, *adj.* [Hem. Des. પચ્ચલોકો = S. આસક્ત-ચિત્ત: having the mind fully occupied with, fr. S. પ્રત્યલોક: looking back fr. પાત્રિ back + અવ-લોકિતું to see.] Cowardly; timid.

પકરણ, *adj.* [See પેક + કાર, કરવું.] Timid; fearful; timorous; cowardly.

પચન, *s. n.* [S. See પચવું.] Digestion.

પચ-પચ, *adv.* [Imitative of the sound પચ.] Wisby-washy.

પચ-પચુ, *adj.* Watery; muddy; marshy.

પચ-રંગ, } *adj.* [See પંચ, પાંચ, + રંગ.
પચ-રંગી, }

See પંચ-રંગી.] Five-coloured; having a variety of colours; motley.

પચવવું, Same as પચાવવું.

પચવું, *v.i.* [S. પચ્ચ to cook.] To cook.
2. To undergo digestion; to be concocted in the stomach; to digest.

પ્રીતે પચેલાં અમે પ્રજવાસીય,

લેગ તે તમે નહ સાંધો કાશી જ. —દયારામ.

3. To be enjoyed without repugnance or fear.

પ્રાણી પ્રપંચમાં શું પચી રહ્યો, માત્રી સ્વપ્નતણું સુખ સાર?

—મીતમહાસ.

4. To be able to enjoy the advantages of unjustly acquired money, &c.

Id. પચી રહેવું-રહ્યું પચ્યું રહેવું To pursue without in intermission. માલ પચવો To enjoy an unjustly acquired property.

શીઘ્રે મંગળ વત્યા ચાર, ગ્રાહણ વદે પચો કનસાર.

—હરિદાસ.

પ.ચાર.વું, *v. t.* [See પ.ચાર *fr.* S. પ forth + ચર્ to walk.] To lightly touch a subject; to speak about a subject indirectly.

પચા.વ.વું, *v. t.* [Caus. of પચ.વું.] To digest; to concoct in the stomach. 2. To misappropriate; to usurp.

પચાસ, *adj.* [S. પચ્ચાસ *fr.* ચચ્ચ, પાંચ, five + દશ ten.] Fifty; (50).

પચીસ, *adj.* [See પાંચ + વીસ.] Twenty-five; (25).

પચીસી, *s. f.* A group of twenty-five.

પચુ.લાં, *s. n. pl.* [See પચ.વું.] Tricks made to amuse infants and children while being fed.

પચુસણ, *s. n. pl.* [S. પચુર્ણ *fr.* પરિ about + સ્મ to dwell.] The holidays of the Jains commencing from the *vad* 12th of આશ્વિન and ending with the *shud* 4th of ભાદ્રપદ (Sept.—Oct.).

પચ્છમ, Same as પશ્ચિમ The West.

Id. પચ્છમ ભુદ્ધિ An after-thought.

Prov. પચ્છમ ભુદ્ધિ બ્રહ્મ A Brāhmaṇa can only reflected on what has been done, but cannot foresee events.

પછડા.વું, *v. t.* [Pass. of પછડા.વું.] To be thrown down in wrestling; to be floored. 2. To be dashed on the ground; to be struck against. 3. To be overtaken or seized by an illness.

પછ-તાણ, *s. f.* [See પછી + તાણ beating time.] Lamentations; bemoaning.

પછ-વાડી, Same as પછ-વાડે.

પછ-વાડું, *s. n.* [See પાછું + વાડે place.] The back; the rear.

પછ-વાડે, *adv.* In the rear; behind; backwards. 2. After; afterwards.

Id. પછવાડે પડું-ઘાવું To pursue; to follow. 2. (Fig.) To worry; to persecute; to tease; to vex.

પછડ, *s. f.* [See પછડા.વું.] Catching and overpowering. 2. Posing or non-plussing.

Id. પછડ ખાલી To lie flat on the ground, from a standing posture, all of a sudden.

પછડા.વું, *v. t.* [Hom. Des. પચ્છ-૨ = S.

પચ્છતિ it goes, *fr.* S. પચ્છિત thrown *fr.* પ forth + શ્ચિ to throw; Or Hem. Des. પચ્છાડલ *fr.* પચ્છિત made loose *fr.* પ intous + શ્ચિત loose.] To throw in wrestling; to floor. 2. To dash on the ground. 3. To defeat; to overpower. 4. To strike upon; to dash. 5. To attack (by an illness).

Id. માથું પછડાડું Lit. To dash or strike the head. Hence, 2. To vex; to annoy.

પછડા, *s. m. pl.* Vain and ineffectual efforts or endeavours; struggles; striving.

Id. પછડા મારવા-ખાવા To make vain and ineffectual efforts.

પછાડી, *s. f.* [See પછ-વાડું.] The rear; the back. 2. The ropes by which a horse's hind legs are tied. 3. *adv.* Same as પછ-વાડે.

Id. પછાડી રહેવું-પડવું To be left behind. પછાડી પડવું-ઘાવવું To pursue; to watch the movements of.

પછાડું, Same as પછ-વાડું.

પછાડો, *s. m.* [See પછાડા.વું.] A relapse.

પછાત, *s. f.* [S. પચ્ચાત.] Same as પછ-વાડો, 2. *adv.* Same as પછ-વાડે, પછી, પછે.

પછી, } *adv.* After; afterwards; subsequently; then; by and by.

Prov. પછી પછવાડે, નેઆડી આવી બીત After that comes a cow to be shod : After that, a horse in boots.

પછીત, *s. f.* The hinder wall of a house.

પછેડી, *i. f.* [See પિછેડી.] A sheet of cloth. 2. A scarf; a covering for the shoulders.

Id. અધાર પછેડી ઓઢાડવી To delude the imagination of; to deceive. પછેડીમાં પથરો લઈને ફરવું To speak at random; to speak not to the point; to argue in a circle.

પછેડી-વા, *adj.* [+ વાર, વાર, space, room.] Of the form or extent of a પછેડી.

પછેડો, Same as પિછેડો.

પચ.વ.વું, *v. t.* [S. પચ્છિ to give pain; See પીડા.વું. Or see પચ.વ.વું.] To torment; to distress. 2. To vex; to tease.

પચ.વો, *s. m.* [See પચા.વ.વું.] A kiln.

પંચ, *adj.* [S. See પાંચ.] Five. 2. *s. n.*

An assembly of arbitration usually consisting of five persons; a jury.

Id. પંચ નીમરું-કરાવરું To appoint a jury or a body of arbitrators. પંચ ભરરું-મળરું-બેસરું To meet (of a body of arbitrators). પંચ ભરાવરું-મેળવરું To call together a body of arbitrators.

Prov. પંચ બોલે તે પરમેશ્વર *For populi, vox Dei*: The voice of the people is the voice of God. પંચડી લક્કી, એકકા બોજ Many hands make light work.

પંચ, *s. m.* [Eng. Punch *fr.* Lat. *pango* to prick.] A machine to make holes with.

Id. પંચ કરરું To make a hole with a punching machine.

પંચ-ઈટાળી, *s. f.* [+ ઈટાળો.] Throwing pieces of bricks at a criminal, as a punishment, by the community or the people of a village. 2. A punishment by death imposed by a body of arbitrators. 3. Mobbing a person to death.

પંચ-ક, *s. n.* An aggregate of five. 2. The five નક્ષત્ર from the latter half of Dhanisthā to the first half of Ashwinī during which certain kind of work are forbidden.

પંચ-ક-રું, *s. n.* A group of five.

પંચ-કલ્યાણ, } *adj.* [See પંચ + કલ્યાણ.]

પંચ-કલ્યાણી, }

Having five auspicious marks (of a horse).

પંચ-કાર, *s. m.* A weaver's tool.

પંચ-કેશ, *s. m.* The hair growing on five parts of the body, viz., the head, the upper lip, the beard, the two arm-pits, and the private parts.

Id. પંચ-કેશ રાખવા To preserve all the hair on the body.

પંચ-કેસ, } *s. m.* [+ Eng. Case; and

પંચ-કયાસ, }

કયાસ.] A decision arrived at by a body of arbitrators.

પંચ-કોણ, [*S. fr.* પંચ + કોણ, ખૂણે.] A pentagon.

પંચ-કોશી, *s. m. pl.* [*S. fr.* પંચ five + કોશી.] The five sheathes or envelopes of the spirit or divine particle in animated beings.

પંચ-ગવ્ય, *s. n.* [*S. fr.* + *S. ગવ્ય* of the cow *fr.* ગો a cow.] Five things derived from the cow, swallowed by the Brāhmanas as a means of purifying the body. [They are મૂત્ર (urine), ગાયત્રી (dung), ક્ષીર (milk), દહિ (curdled milk), and ગાંધ્ય (ghee).]

પંચ-પાત્ર, *s. n.* [*S. fr.* + પાત્ર.] A cylindrical metallic vessel serving many purposes in a Brāhman's religious worship.

પંચ-પ્રાણ, *s. m. pl.* [*S. fr.* + પ્રાણ.] The five vital airs. (They are:—પ્રાણ, અપાન, વ્યાન, ઉદાન, and સમાન.)

પંચ-ભૂત Same as પંચ-મહાભૂત.

પંચ-મ, *adj.* Fifth. 2. *s. m.* The fifth note in the Hindū gamut.

પંચ-મહાભૂત, *s. n. pl.* [*S. fr.* + મહા + ભૂત.] The five elements according to Hindū philosophy, viz, પૃથ્વી (earth), પાણી (water), તેજ (light), વાયુ (air), and આકાશ (space).

પંચ-મી, *s. f.* The fifth day of either fortnight of a Hindū month. 2. The fifth case; the Ablative Case (in Grammar).

પંચ-મુખી, *adj.* [See પંચ + મુખ.] Having five months or openings.

પંચ-રંગી, *adj.* [+ રંગ.] Five-coloured; having a variety of colours; motley. (*f.* પંચ-રંગી.)

પંચ-રસિ-યું, *adj.* [+ રસ.] Varied; diverse; of different kinds and fashions; heterogeneous.

પંચ-રાશિ, *s. f.* [*S. fr.* + રાશિ.] The Double Rule of Three; the rule of Five (in Arithmetic).

પંચ-વક્ત્ર, *adj.* [*S. fr.* + વક્ત્ર.] Having five mouths.

પંચાકુશ, *s. n.* [*S. fr.* + અકુશ.] An almanac; a calendar. (So called because it supplies information about five things, viz., તિથિ, વાર, નક્ષત્ર, યોગ, and કરણ.)

પંચાગ્નિ, *s. m. pl.* [*S. fr.* + અગ્નિ.] The five sacred fires collectively (*મઃ*, અન્વાહાર્યપચન, ગાહ્યપચન, આહુતનીય, સત્ય, and આતસથ્ય), amidst which an ascetic performs his devotions.

પંચાણ, *adj.* [+ નેવું.] Ninety-five; (95.)

પંચાત, *s. f.* [See પંચ five + S. આયતન abode. *Cf.* પંચાયતન.] An assembly of arbitrators; a jury. 2. An investigation, by a jury, of a matter in dispute. 3. A matter in dispute. 4. The judgment or decision of a jury. 5. A state of exigency, bewilderment, difficulty in general. 6. Causing to be publicly talked about. 7. Vain or needless discussing and objecting to a matter in question.

Id. See under પંચ Five. પેટની પંચાત Straits for food. તેમને પેટની પંચાત છે They have not enough to eat. પંચાતો લટવી To fight out lawsuits.

પંચાત-ખોર, *adj.* [+ P. *fr.* ચુરેન્ to eat.] Quarrelsome; querulous; contentious.

પંચાત-નામું, *s. n.* [+ નામું.] The award or decision of an assembly of arbitrators; a written decision; the verdict of a jury.

પંચાતિ-યુ, *adj.* That which should be decided or settled by a jury; that cannot be decided or settled by one man. 2. Intricate; complicated; difficult to decide.

પંચાતી, *s. m.* A member of a body of arbitrators. 2. *s. f.* Same as પંચાત.

Prov. પંચાતીનાં હોકરાં ભુખે મરે An arbitrator does not work for gain.

પંચામૃત, *s. n.* [S. *fr.* + અમૃત.] The five nectareous substances, *viz.*, milk, curds, clarified butter, honey, and sugar. 2. A dish of which the Deccanese are particularly fond.

પંચાયત, Same as પંચાત.

પંચાયતન, *s. n.* [S. *fr.* પચ્ચ five + આયતન an abode.] The five deities, *viz.*, ચણપતિ, દેવી, સૂર્ય, વિષ્ણુ, and શિવ, worshipped in one place.

પંચાલ, *s. m.* [S. = Name of a particular province in ancient India.] A rogue; a knave; a scamp. 2. *adj.* Roguish; knavish; wily; sly.

પંચાવન, *adj.* [See પંચ, પાંચ, five + S. પચ્ચાશ્વ fifty. *Cf.* પચાસ.] Fifty-five; (55).

પંચાશી, *adj.* [+ એસી] Eighty-five; (85).

પંચિ-યું, *s. n.* [S. પચ્ચ, પાંચ, five.] A small dhotar or digogi, five hands long.

પંચી, *s. f.* [Hem. Des. પચનર = S. ચાદુ sweet, pleasing. Or Hem. Des. પચારહ = S. ચપાલમ્ને he censures.] A joke. 2. Ridicule.

Id. પંચી ઉડાવવી To crack jokes at the expense of; to ridicule.

પંચી, *s. f.* [S. પચ્ચ, પાંચ, five.] One of the five jewels fixed in a woman's nose-ring.

પંચી-કર-ણ, *s. n.* [See પંચ five + S. કર, કરું, to do.] The reduction into union and order, of chaos or discordant elements of the material world.

પંચેન્દ્રિય, *s. f. pl.* [S. *fr.* + ઇન્દ્રિય.] The five organs of sense.

પંચ-ભાગ, *s. m.* [+ ભાગ.] Corn of five different sorts given to the family-priest as a religious gift.

પંચર, *s. n.* [S.] A cage. 2. The fabric or skeleton. Same as પંચરં.

પંચરી, } *s. f.* [See પંચ five + ઁરં.]

A mixture of the kernel of coconut, parsley, poppy seeds, sugar, and ચારોળી, (eaten by women in child-bed), presented to the worshippers on the birth-day of Krishna.

પંજાબી, *adj.* [Hind. પંજાબ *fr.* S. પચ્ચ five + અપ, આપ, water.] Relating to or pertaining to the Punjab, a province in the North-West of India. 2. Muscular; tall and strong.

પંજો, } *s. m.* [P. પંજ: the palm with

the five fingers *fr.* P. પંજ = S. પચ્ચ five.] The five of a suit in cards; the five on a die in play; a cast or turn-up of five with dice. 2. The hand opened out. 3. The hand opened as a mark of favour. 4. A claw; a paw. 5. The iron hand of Muhammadans representing their five holy persons.

Id. પંજમાં લેવું To bring under one's influence. પંજમાં પડવું-આવવું To fall into the clutches of. 2. To be deceived. પંજે પડવો To be successful.

હે સંતો કામના રહિત, અતે સ્થિર મન થઈને;
આપણ પ્રીતે શું પંજે લીજે. —લોખંડાચત.

પંડે.કું, *v. t.* [See પંડે.] To bear; to endure; to put up with.

પંડે.લી, *s. f.* [See પંડે + વૃત્તિ state.] A farmer's tool; a harrow; a rake.

પટ, *s. m.* [S. પટ cloth.] A chequered board or cloth (to play at chess, &c.) 2. A roll; a list; a catalogue; a table; a schedule. 3. A curtain; a partition. 4. A map; a plan. 5. Breadth (of a river.) 6. Cloth; a garment.

કડી કૃષી પીતામ્બર બ્રાજેછ, રસના તે અતિ રાજે છ.

—કથારામ.

7. A suffix added to numerals to show "times," *e. g.*, દુ.પટ double ત્રિ.પટ treble.

Id. પટ ખેંચવો-તાણવો-ભરવો To set up a curtain or partition.

પટ, *s. m.* [See પડ.] A layer; a coating. 2. The effect of companionship.

Id. પટ ખેસવો To possess an effect of the companionship of. પટ તાણવો-દેવો To put a coating on.

પટ, *adv.* [Imit.] At once; suddenly; immediately. 2. Positively; decidedly; certainly.

પેસી બને બૂમિ, પટ ખોટી તારી વાત છે. —વલ્લભ.

પટ.ક, *s. f.* [See પટ.ક.કું.] Beating; throwing or dashing with force.

પટ.ક.કું, *v. t.* [Imit.] To dash; to knock down; to fling or cast away. 2. To allure; to cheat; to deceive. 3. To wheedle; to humbug.

પટ.કા.ક.કું, *v. t.* To seize smartly; to nab; to clutch; to catch. 2. To put on a garment in a stylish or buckish manner, with a cock or with an airy looseness.

પછે પટકાવને પાંચે આંગળીએ,

એવા સાચા શિષ્યને અમે ક્યારે કળીએ. —ધીરે.

પટ.કા.કું, Pass. of પટ.ક.કું.

પટ.ફૂળ, *s. n.* [Cf. S. ફૂલ a fine garment. Cf. પટોળ.] A fine garment.

પટ.કેડી, *s. m.* [See પટ cloth + ડી dim.] A cloth about a span in breadth worn round the waist or the head; a girdle; a sash.

પટતર, *s. m.* [+ આંતર.] A cloth-curtain. 2. A curtain. 3. Intervention; being

indirect; separateness.

પૂછી વાત પટતરે, સાચું બોલ સુબલ;

ધર મોહા કે રણ વિષે, વદ ને વિચારો વાલ.

—સામળભટ.

પટતરો, *s. m.* A curtain. 2. Distinction; separateness.

પટ-પટ, *adj.* [Imit.] Quickly; being sharp in sound; occurring in rapid succession. 2. *s. f.* Babbling; prattling.

પટ-પટ.કું, *v. t.* To utter. 2. To be eager to speak.

પટ-પટા.રો, *s. m.* [See પટ-પટ, પટ-પટિ.યું; + કાર.] Giving oneself airs by prating and unnecessary movements of the body.

પટ-પટા.વ.કું, *v. t.* To give oneself airs by unbecoming and unnecessary movements of the body.

પટ-પટિ.યું, *adj.* Prating; prattling; babbling; loquacious. 2. *s. n.* A toy or a doll. showing quick movement of its parts.

પટ-પીત, *s. n.* [+ પીત yellow.] A yellow garment.

તેણે દીકા અચ્યુત આમ, પટ-પીત તનુ ધનશ્યામ.

—ગિરિધર.

પટ-રાણી, *s. f.* [See પાટ + રાણી] The head-wife of a Rājā; the eldest queen. Same as પટ્ટ-રાણી.

પટલ, *s. m.* [S.=a cloud, a covering.] A crowd; a group; a collection.

પીત પરાગ પટલથી હવાયદ નીલ નહિન જયમ રાજ.

—ગીત-ગોવિન્દ.

2. Same as પડળ, web or nebula over the eye.

પટ.લ, Same as પટે.લ.

પટ.લા.ઈ, *s. f.* The position or dues of a પટે.લ. 2. The commission or dues received by a પટે.લ. 3. Arbitration between contending parties.

પટ.લા.ણી, *s. f.* [Fem. of પટે.લ.] The wife of a પટે.લ.

પટ.વેડા, *s. m.* [See પટ cloth + S. ગદ્ય weaver. *f. r.* વે to weave.] A maker of fringe, tassels, network of silk, &c.

પટલ, *s. m. n.* [S.] A drum.

મૃદંગ તાલ પણવ ને વીણા, પટલ વેણુ સ્વર તાલ છ.

—ગિરિધર.

પહોંચી, adj. [See પહોંચ-વ.ક્ર.] That which coaxes or flatters. 2. Misleading; deceptive.

પહોંચ-કી, s. f. } [See પહોંચ-વ.ક્ર.] A loud
પહોંચ-કી, s. m. } noise or crack.

પહોંચી, s. m. pl. [Eng. *Potato*.] Potatoes. (The singular **પહોંચી** is seldom used).

પહોંચી-દાર, adj. [See પહોંચ a stripe + દાર having.] Striped; having long and broad lines of different colours.

પહોંચ-પહોંચ, Intens. of પહોંચ-પહોંચ.

પહોંચ-પહોંચી, s. f. [See પહોંચ + પહોંચી redup.] Several stripes of different colours.

પહોંચી-ખાજ, adj. [See પહોંચ a kind of double-edged sword + P. *ખાજ* playing *fr.* *ખાજી* to play.] Skilled in wielding a double-edged sword. 2. Skilful in evading, prevaricating, or equivocating. 3. Deceitful.

પહોંચી-મજી, adj. [See પહોંચ-વ.ક્ર.] Coaxing; flattering. 2. Cheating.

પહોંચી, s. m. [See પહોંચ + અગાર a house.] A large box.

પહોંચી-વત, s. m. [See પહોંચ + વત, વાત.] The heir apparent to the throne of a king.

પહોંચી-વત, Same as પહોંચી-વાતી.

પહોંચ-વ.ક્ર., v. t. [Confusion of પહોંચ-વ.ક્ર. and પહોંચ-વ.ક્ર.] To flatter; to cajole. 2. To cheat; to deceive.

પહોંચી-વાળો, s. m. [See પહોંચ a stripe + S. *વાળ*, suffix showing "possession".] A peon wearing the badge of his office.

પહોંચી-ચાં, s. n. pl. [See પહોંચી, પહોંચી.] The clustered of hair combed into stripes and set in a charming fashion.

પહોંચી, s. f. [See પહોંચ a stripe.] A strip; a slip; a shred; a narrow and long piece. 2. A chip; a band. 3. A fold; a plait.

પહોંચી, adj. [S.] Clever; skilful; well-versed. 2. Smart; sharp; apt; ready.

પહોંચી, s. m. [See પહોંચ, પહોંચી, a charter.] The hereditary headman of a village. 2. The headman of a class. 3. An epithet of respect addressed to men of cultivating classes.

Prov. **પહોંચી થી પહોંચી સુધી** Everything has its limits.

પહોંચી, s. f. The position or dignity of a **પહોંચી**. 2. The commission or dues received by a **પહોંચી**. Cf. **પહોંચી-ધં**.

પહોંચી, s. m. [See પહોંચ.] A strip of cloth. 2. A belt; a girdle. 3. A strip; a streak; a broad line.

દાડી મૂંઝી મુંઝીને, પહોંચી પાડિયા શક્તે કરીને શ્રીનાથ.

—દયારામ.

4. A deed of lease or tenure. 5. A straight narrow double-edged sword. 6. A trick; a design; a contrivance. 7. Cunning; treachery.

Id. **પહોંચી-ખેલવા-રમવા** To fence; to practise fencing. **પહોંચી પાડવા** To divide (braids of hair, folds of a garment) into stripes. **પહોંચી મેળવવા** To get a charter.

પહોંચી-વત, Same as પહોંચી-વત, Quickly.

પ્રમુખે ચક્ર લઈ, તેના કપર નાખ્યું કે, મુલા પાંચાં મુખ પહોંચી પહોંચી કપર પડી ગયાં. —મેમાનંદ.

પહોંચી, } s. m. [See પહોંચી.] The name

of a plant. 2. The fruits of this plant used as food.

પહોંચી, s. n. [S. *પહોંચી*. See પહોંચ cloth. Cf. **પહોંચી-કૂળ**.] A kind of fine silk cloth worn by women.

પહોંચી, adv. [Imit.] Instantly; immediately; quickly. Same as **પહોંચી-વત, પહોંચી-વત**.

પહોંચી, } s. n. [Dh. Des. *પહોંચી* *fr.* S. *પહોંચી*,

પહોંચી, } પતનમ્.] A city.

પહોંચી, s. m. [See પહોંચ.] A kind of wool-len cloth; a blanket.

પહોંચી, Same as પહોંચી.

પહોંચી, Same as પહોંચી.

પહોંચી, s. f. [See પહોંચી-વ.ક્ર.] An agreement; a stipulation. 2. A bargain; settling the price of a thing or commodity. 3. The price settled.

પહોંચી, } s. n. [S. *પહોંચી* *fr.* *પહોંચી* to recite.]

Reading. 2. Studying.

પહોંચી, v. t. [See પહોંચી-વ.ક્ર.] To bargain; to make a contract for sale or purchase; to settle the price of an article for sale or

purchase; to settle the terms of a contract.

પડાણુ, *s. m.* [See પુટ્ટ, પટ્ટો.] A Pathān; a Muhammadan tribe, who have strong athletic frames and are brave soldiers.

પડાણુ, *s. m.* [See પીડ *fr.* S. પુટ્ટ + વહાણુ a ship.] The keel of a ship.

પડે, Same as પેડે.

પડમ, *s. f.* [See પીડ *fr.* S. પુટ્ટ + અંગ.] Support; patronage.

પણુ, *s. f.* [See પાડ + અંગ.] *s. m.* A custom; a practice.

પટ્ટો, *adj. m.* [Dh. Des. પત્તટ્ટો *fr.* S. પાતાર્ય: one who has secured one's object, बहु शिक्षित: well-versed, expert; *fr.* प्राप्त gained + अर्थ object.] Muscular; robust; stalwart; sturdy.

પડ, *s. n.* [See પડ cloth.] A fold; a stratum; a layer. 2. A division, a partition, a compartment; a cell. 3. The part of a playground, where the winners stand or play. 4. The upper part of a mill-stone. 5. A kind of snake with a variegated skin.

પડખુ, *s. n.* [S. પાશ્વ; or S. પ્રતિ against + ક્ષાત a pit *fr.* ક્ષત.] A side. 2. A side-rib. 3. Neighbourhood; vicinity.

પડ-ધમ, *s. f.* [S. પ્રતિ against, in reply, + ધમ-ધમ.] A drum; especially an English military drum.

પડધી, *s. f.* [S. પ્રતિ + ઘાત striking.] The base or stand of a vessel or pot.

પડધી, *s. f.* [See પડ-ધો.] A sound produced by stamping the feet on the ground.

પડ-ધો, *s. m.* [S. પ્રતિ-ઘોષ *fr.* પ્રતિ against, in reply, + ઘુષ્, ઘોષ to proclaim. Or S. પ્રતિ-ઘાત *fr.* પ્રતિ + ઘાત striking *fr.* હન to strike.] An echo; a resonance.

Id. પડધો પડવો-વાગવો To be heard (of an echo).

પડ-છંદ, *adj.* [See પ્ર-ચંદ.] Terrible. 2. Tall and stout.

પડ-છંદ, } *s. m.* [S. પ્રતિ-અનિ an echo *fr.* + અન to sound or, see પ્રતિ + છંદ.] Same as પડ-ધો, Echo.

મહા રાજા પડછંદા પડે, રાજ્યા દશે દિશ્પાળ રે.

—ગિરિધર.

2. Same as પડ-છાયો.

પડ-છાયો, *s. m.* } [S. પ્રતિ-ચ્છાયા *fr.* +

પડ-છાયા, *s. f.* } છાયા.] A reflection; a shadow.

પડ-છે, *s. m.* [Hem. Des. વાહિસિરી = S. સ્પર્ધા competition, or S. તદ્વત્: like, similar.] Comparison.

Id. પડછે મૂકવું To compare.

પડ-છો, *s. m.* [See પડ-છાયો, or પ્ર-ચંદ.] A man tall and erect.

પડ-ત, Same as પડ-તર.

પડ-તર, } *adj.* [See પડ-તું.] Lying idle

પડ-તણ, } or unused. 2. Waste; uncultivated. 3. That

which a thing has cost; (the) cost (price).

Id. પડતર જમીન Land lying uncultivated. પડતર કિંમત Cost price.

પડતણી, *s. f.* [See પડ + તણિ-યું.] A leather bag to keep tobacco in.

પડ-તાણ-તું, *v. t.* [S. પ્રતિ against + તાણો.] To compare. 2. [+ તડ, તાડ, to beat.] To shuffle. 3. To make away with. 4. To dash against.

પડ-તી, *s. f.* [See પડ-તું.] Decline (of power, glory, &c.); opposite of ચઢતી.

પડ-તી કળા, } *s. f.* [+ કળા, દશા.] De-

clining state; misfortune; adversity.

પડ-તી રાત, *s. f.* [. રાત, રાત્રી.] Declining night. 2. The latter half of the night. પડતી રાતે પધારતે પ્રીતમ, કોઇ નથી બેઠું જાણવા હોય; રાજ, આવો મારે ઘેર માણવા. —દયારામ.

પડ-તું, *adj.* Falling; sinking; decreasing; waning. (This word corresponds with the Eng. suffix "ish" as in ઘોળાશ પડતું Whitish or rather white.)

Id. પડતું મેઢવું-મૂકવું To overlook; to leave to itself; to let alone. 2. To fall upon a person or thing rather heavily; to jump down. પડતા દહાડા Time of adversity; reduced circumstances.

પડતો, Same as પરતો, પ્રત્યય, Power.

પડતો પૂરાનો પુનશે, સનમુખ લટવાને શ્યામ.

—ભોલો ભગત.

૫૬-૫૧૨, s. m. [S. પ્રતિ against + સ્ત to cover.] A verandah; a portico.

૫૬૧, s. f. [See ૫૬૦.] A light or thin partition. 2. A bundle (of hay, &c.).

૫૬૩, s. n. A bundle of hay, &c., tied in a piece of cloth.

૫૬૦-નશીન, } *adj.* [See ૫૬૦ + P, નશીન
૫૬૦-પેશી, }

sitting *fr.* નિશીદન = S. નિ-વિશ્ to sit; P. વૃજ covering, wearing *fr.* વૃજીદન to cover, to wear.] Covered with a veil or curtain. 2. Shut up; secluded. 3. *adv.* Behind the curtain; with a veil on the face; secretly. 4. In a secluded state; in a state of seclusion.

૫૬૦, s. m. [P. વર્દ્હ.] A curtain; a screen; a veil; a valve; any intervening cloth or frame; a partition. 2. Privacy; retiredness. 3. Shame; shame-facedness. 4. Decorous secrecy; backwardness, or seclusion; the zenana; a harem. 5. A coating or fold. 6. A film over the eye, web, or nebula; a parting membrane, coat, &c., the tympanum. 7. The front piece of an *angarkhā*. 8. Mental reservation; a reserved or suppressed matter; concealment; guarded intercommunication.

Id. ૫૬૦માં રાખજું To conceal. બેઠવામાં ૫-૬૦ રાખવો To be reserved in speech; to be reticent. મનમાં ૫૬૦ રાખવો To conceal one's intention; to be uncommunicative. ૫૬૦ પાડવો-નાખવો To put or throw a curtain over. 2. To conceal. 3. To stop work for a time. ૫૬૦ ૫ડવો To be dropped (of a curtain on the stage.) 2. To be concealed. ૫૬૦ ઉપડવો-પુડવો To be removed (of a curtain.) 2. To be exposed or revealed. ૫૬૦ ઉપડો કરવો-બેઠવો-ફેડવો Lit. To remove a curtain from. 2. To show in its true colours. 3. To reveal the real state of things. ૫૬૦ કાઢી નાખવો To throw off restraint, modesty, or shame.

૫૬૫, s. n. A weak or lean person.

૫૬-૫૭, s. f. [S. પ્રતિ against + ૫૭-૩.] Inquiry about or after; investigation. 2. Colloquy; conversation; talk.

૫૬-મિડ-યુ, } s. n. [See ૫૬ + બીડ-૩.]
૫૦-મિડિ-યુ, }

An envelope; the cover of a letter.

૫૬-સિતિ-યુ, s. n. [S. પ્રતિ against + સિતિ.] A small wall erected to support another; a retaining wall; a breast-wall; a buttress.

૫૬-ચાચો, s. m. [+ ૫૧૫.] A wooden prop.

૫૬-૩, v. t. [S. પત્.] To fall; to drop; to tumble; to descend, in general, owing to loss of support. 2. To cease; to stop; to lie; to be discontinued. 3. To chance or happen to be. 4. To set upon; to attack violently. 5. To take place or come on; to form; to arise; to appear (of light, heat, cold, darkness). 6. To abate or subside; to decline from vehemence to calmness (of wind); to become less (of a rate or price). 7. To lie indolent and idle. 8. To remain unemployed or unused. 2. To turn out; to prove to be; to seem in the end. 10. To die (by violence in a battle). 11. To engage in; to have a concern with. 12. To become necessary, obligatory, or expedient. 13. To happen; to occur; to come to pass. 14. To be beaten or defeated (in argument or play.) 15. To befall or happen unto (of trouble or distress.) 16. To become; to enter from one state into another. 17. To arise; to result; to proceed; to be produced. 18. To sink (into poverty or meanness.) 19. To become thick, faint, hoarse (of the voice.) 20. To drop from a higher place; to descend by the power of gravity alone. 21. To drop from an erect posture. 22. To disembowel; to pass out of an outlet; to flow out of a channel into a pond (the waters of a river.) 23. To be given up, over-thrown, ruined (of a town.) 24. To pass into a better or worse state. 25. To come into a new state of body or mind; to become. 26. To be put to shame; to abash; to blush.

Id. આવી ૫૩જું To come unexpectedly. 2. To be obliged to. 3. To devolve upon. નામ ૫૩જું To get a nick-name. રસ્તો ૫૩વો

To be brought into use (of a way, a path.)
 2. To be introduced (of a custom, or fashion.)
 જરૂર પડવી To become necessary. કામ ફરજ પડતું
 To have business with; to have to deal
 with. ગળે પડતું To accuse falsely. નરમ પડતું
 To subside; to grow less; to abate. પડે પડતું
 To fall at the feet of; to submit oneself
 to. રસ્તે પડતું To be going on by the right
 path; to take the proper course or
 direction. પડી જતું To tumble down. મોઢમાંથી
 પડતું To be dropped out or uttered carelessly.
 પડું પડું થઈ રહેતું To be on the point of fall-
 ing down; to be tottering; to threaten to
 fall. ને માથે પડાં To be responsible for. 2. To
 be accused falsely. 3. To be subjected to a
 loss. આડ પડતું To cross the way of; to be
 an obstacle to; to obstruct. દાર્દમાં પડતું To
 die on the field of battle; to die in active
 service. ઓવ પડેલો To be less (of a rate or
 price.) 2. To be decided upon and
 declared (of a rate or price). ઓવનો ઓવ
 પડી રહ્યો છે The same rate continues. હરજત
 પડવી To be in a difficulty. તમે શેઠ પડ્યા, ને
 હું ચાકર પડ્યો It is true that, you are my
 master, and that I am your servant. પડી
 રહેતું To be at ease. 2. To be idle. 3. To be
 useless. 4. To be not sold. 5. To remain
 lying (on the floor, &c). ધંધામાં પડતું To be
 employed in a trade or occupation. ધંધામાં-
 કામમાં પડતું To be busily engaged in. દુવામાં-
 ખાડમાં પડતું To throw oneself into trouble
 or difficulty. ખાસડી પડવાં To be blamed
 or scolded. ભાગે પડતું In proportion to a
 share; proportionate. ચોપડીના પાંચ રૂપીયા મ-
 ને પડ્યા The book cost me five rupees. કા-
 જારા-રતારા-શીકારા પડવી To have a shade of
 black, red, pale colour. કાળું પડતું To be chan-
 ged to a black colour. શીકું પડતું To become
 pale. 2. To become less. તસખીર-છખી પડવી To
 be drawn (of a picture) આગળ-બહાર પડતું To
 come forward. 2. To be prominent. પાછળ-
 પાછું પડતું To shrink from. પાછળ-પછવાડે-કેડે-
 પૂટે પડતું To pursue. મેદાન-મેદાનમાં પડતું To
 come out for wrestling. માડું પડતું To become
 ill. સમજ પડવી To understand. ખબર પડવી To

be informed. 2. To know by personal experi-
 ence. ખાતર પડતું To be plundered. હથ-તમાચો
 પડેલો To get a slap; to be beaten. હાથ પડેલો
 To be lowered (of a railway signal). ભારે પડતું
 To lie heavy. 2. To be felt too heavy or
 severe. 3. To be beyond one's means,
 resources, or power. ઘાંટી-ગળું પડેલો To
 be hoarse (of the voice). હલકું પડતું To be-
 come less; to become milder; to be
 less heavy; to become less severe. 2.
 To become less in price. 3. To be lower-
 ed in the eyes of the people. દાણમાં જવ-
 જવડાં પડ્યાં છે Insects are produced in that
 corn. અંધારું પડતું To be covered with dark-
 ness. 2. To be hidden. અંધારું પાડતું To throw
 darkness on. 2. To conceal. અન્વાળું પડતું To
 be placed in light. 2. To be revealed or
 made known. અન્વાળું પાડતું To throw light
 on. 2. To make generally known. પડ્યું ઊડ્યું
 To rise after one's fall. ગળું પડતું To have
 a disease of the throat. અવાજ પડેલો To be
 produced (of a sound) તાલ પડવી To find
 pleasure in. 2. To have baldness on the
 head. ભૂલું પડતું To be different from; to
 become separate. બંધ પડતું To stop; to
 cease. દૂર પડતું To be situated at a dis-
 tance; to be distant. એણે પડતા બોલ કીધી લીધા
 He did it as soon as the words were utter-
 ed એકલું પડતું To be alone; to be unassisted.
 ઉઘાડું પડતું To be brought into light; to be
 exposed. સામું પડતું To oppose. વિચારમાં પડતું
 To be deep in thought. રાત પડવી To set in, to
 be (of night). સ્વભાવ પડેલો To be in the habit
 of. વચ્ચે-વચ્ચમાં પડતું To interfere વચમાં પડતું
 To intervene for the purpose of effecting a
 compromise. મારા કારભારમાં પડવાનું તારે કાંઈ
 કામ નથી You have no business to interfere
 with my affairs. તારી કેને (કરકાર) પડી છે ? = તારી
 કોઈને પડી નથી Nobody cares for you. પડ્યું
 પાથર્યું Confining oneself to one's house and
 depending upon one's family for mainte-
 nance.

Prov. પડ્યા ઉપર પાડું ને દાડ્યાપર કામ To
 apply salt to a wound. 2. પડી પડેલો ભાત
 ફાટે પણ શીટ નહિ Crows are never the whiter

for washing. ૫૬ ગયા, તે કહે, “ દેવને નમ-
સ્કાર કર્યા ” To make a virtue of necessity:
To convert an accident to a good account:
It is useless to lament over calamities
which cannot be avoided. ૫૬ગી જમ બુજેગી=
૫૬શે તેવા દેવાશે Experience teaches fools. ૫-
૬યા પેદગો ધૂજ લઈને હો A complaint whether
true or false, is sure to leave some blemish
behind. “ ૫૬ ૫૬, ” તે કહે “ સદાવડા ” An
impending misfortune makes the man
desperate.

N. B.—૫૬-વું, as an auxiliary verb, used
with the perfect participle of the principal
verb, shows “ completion, fulness, tho-
roughness”; while with the infinitive of
the principal verb is shows “obligation,
compulsion, unwillingness.”

૫૬-૬૯, } s.m. [S. પ્રતિ against, corres-
પંડવાયે, } ponding, imitating, + પાયે.] A wooden
support for a leg of a cot. 2. A wooden
support for the leg during dinner.

૫૬વે, s. m. [S. પ્રતિપદ્.] The first day
of a lunar fortnight.

૫૬-ચુદી, s. f. [S. પ્રતિ A likeness + ચુદ્ધિ
cleanness, whiteness, fr. ચુધ્ to be clean.]
Fine white flour of wheat.

૫૬ળ, s. n. [S. પટલ a covering, a cur-
tain.] The film over the eye; the web or
nebula (of the eye).

Id. ૫૬ળ ખેલાવિ Lit. To remove the film
from the eye. Hence, 2. To observe care-
fully. ૫૬ળ હટાવવાં-ખેલાવવાં-હટાવવાં To get
the film removed from the eye. Fig. To
get matters more clearly explained.

૫૬, s. m. pl. [See ૫૬.] Marks of the
open hand made as omens of good luck.
આજ આનંદનો ઓપ, હું કેરા ૫૬ ૫૬યા રે.

—ગીરાંખાઈ.

૫૬ઈ, s. f. A paper-kite.

૫૬-ઉ, s. m. [See ૫૬વ a camp.] A
kind of boat carrying from five to twenty
Khāndis of weight.

૫૬-ઉ, adj. [See ૫૬વ-વું. or ૫૬-ન, ૫-
૬-તર.] Obtained by force or unlawful

means; usurped; misappropriated.

૫૬-ક, adv. [Imit. Cf. ૬૬-ક, ૧૬-ક +
કાર a sound.] At once; suddenly; with a
crackling sound.

માટે બજ તે કાંઈ ન ચાલ્યું, મુને ૫૬ક દેખી નાખી.

—પ્રેમાનંદ.

૫૬-૫૬, } s. f. [See ૫૬-વું.] Falling fre-
પડા-પડી, } quently; falling of many things; crowding
together. 2. Competition; rivalry.

Id. માલ આપવા લેવામાં ૫૬પડી ચાલતી હતી
There was a hard competition in securing
the articles=There was a hard bidding
and counterbidding for the articles.

૫૬-વ, s. m. [Hem. Des. પટાઆ fr. પતાર્ક,
પતાર, a flag.] An encampment; a halting
place. 2. Encamping; halting.

Id. ૫૬વ નાખવે To encamp.

૫૬-વ-વું, v. t. [Causal form of ૫૬-વું.]
To obtain a thing either through cajolery
or violence.

૫૬ળ, s. f. n. [Dh. Des. પટલ = S. પટલ
A partition, a screen. Also Hem. Des. પટવા
S. પટ-કુટી a cottage of cloth, a cloth. Or, S.
પ્રતિ against + આ-ત્મ a house] The slope of
a roof.

Id. આગળ ૫૬ળ The front. પાછળ ૫૬ળ
The hinder slope of roof.

૫૬ળી, s. f. [Hem. Des. પટલ = S. પટલ, a
line. Or, See ૫૬ળ.] One-sloped roof. 2. A
shed.

૫૬-ચું, s. n. [See ૫૬ a layer.] Either of
the stones of a grinding mill. 2. A kind
of snake with a variegated skin.

૫૬-ચે, Same as ૬૬-ચે.

૫૬, s. f. [See ૫૬.] A small packet
of a medicine; powders.

૫૬-યાજ, Same as ૫૬-તર.

૫૬-કમળ, s. n. [S. પરિ-કમ-ન fr. + પરિ.
around+કમ્ to walk.] Morning and evening
prayers of the Jains.

૫૬કું, s. n. [See ૫-ડી, ૫ડી + કું dim.] A
small package. 2. A powder of medicine.

૫ડી, s. f. [See ૫ડી, ૫ડ.] A public
notice by a beat of drum.

પડી-દાર, *s.m.* +P. દાર having.] A town-crier.

એવે પડી-દાર ત્યાં આવે, બોલ્યો રાયે ને કા'યકું.

—પ્રેમાનંદ.

પડો, *s. m.* [See પુડો.] A conical parcel or bundle. 2. A grocer's coffin.

પડો, *s. m.* [S. પટ્ટ.] A kind of drum; a tom-tom.

Id. પડો વગાડવો To give a public notice by a beat of drum.

પડો-પાંદડી, *s. f.* [See પડો, પુડો + પાંદડી.] A kind of fragrant plant or its leaves.

પડોશ, } *s. f. n.* [S. પ્રતિ-વેશ-ક. fr. પ્રતિ against + વિશ્ to enter.] Neighbourhood; nearness; vicinity; vicinage. 2. Attachment of fondness for (a person).

પડોશ-છુ, } *s. f.* [Fem. of પડોશી.] A female neighbour.

પડોશી, } *adj.* Living in the neighbourhood; neighbouring. 2. *s. m. f.* A neighbour.

પડે, *s. m.* [See પ્રધાન.] The leader or captain of a party at play.

પડે-વું, *v. t.* [S. પઢ to repeat.] To read; to study; to learn. 2. To speak; to utter.

પડે-છું, *adj.* Learned.

Prov. પડેલ પણ કહેલ નહિ Learned but not experienced. પડેલ, કહેલ ને ફરેલ Learned, experienced, and inquiring.

પણ, *s. n.* [S. fr. વળ to promise.] A promise; an assurance; an engagement. 2. Credit; reputation.

Id. પણ લેવું To take a vow. પણ મૂકવું To break one's vow.

પણ, *conj.* [S. પરમ fr. પર another.] But; yet; Nevertheless. 2. *adv.* Even; so much as; also; likewise.

પણ, [S. ત.] A suffix attached to adjectives and nouns to form abstract nouns, corresponding in sense to English "hood", "ship", "ness", "tion", "ment", &c., e. g., બચપણ childhood,

પણ-પટ, *s. f.* [See પાણી + પાટ.] A place erected for drawing water from wells, tanks, &c.

પણ, *s. f.* [Dh. Des. પડેલા fr. S. પ્રત્યક્ષ fr. પ્રતિ against + અગ્ચ to go.] The string of a bow. 2. A chip of bamboo.

પણ-તર, *s. n.* [See પર-ણ-વું.] Wedding; marriage; nuptials. 2. The wife.

પણ, *s. n.* [S. પટ્ટ a drum.] A trumpet. મૃદંગ તાલ પણ ને વીણા, પટ્ટ વેણુ સ્વર તાન છ.

—ગિરિધર.

પણિ-ય-ત, *adj.* [See પરણિ-યત, પણ-તર, fr. પરણ-વું to marry.] (The woman) Married, in relation to her husband, as distinguished from one living in concubinage.

પણિ-ચારી, *s. f.* [See પાણી + S. કર doing.] A woman carrying water from a public watering-place.

પણી, *s. f.* [See પિટ.] A bundle of grass; vegetable, &c.

પણ, Same as પણ (A suffix.)

પણે, *adv.* [See પર the other.] There; at that place.

પણો, *s. m.* Sand or sandy soil.

પંડ, *s. m.* [S. પિન્ડ the body.] The body. 2. Self; oneself.

Id. પંડ સુધીની પચારી Living a single unencumbered life.

Prov. પંડ સદામત, તો પધડિયાં બોલોતેરી.

પંડ, *adj.* [S. પાનુ white; pale. See પાનુ.] Jaundice.

પંડિ-ત, *s. m.* [S. fr. પાનુ wisdom.] A scholar; a learned man.

પંડિ-તા-ઈ, *s. f.* The quality of being a scholar; learning; wisdom. 2. The dignity, position, or duty of a learned man.

પંડુ, *s. m.* [S. પાનુ white, pale.] Anæmia; a disease in which the blood contains an insufficient number of red corpuscles.

પડે, *adv.* [See પંડ, self.] Personally.

પડેણું, *s. n.* [S. પટોલ.] A snake-gourd.

પર્યાયોક્તિ, } *s. f.* [S. fr. વળ saleable fr. વળ to sell + સ્ત્રી અંગના: a woman.] A harlot; a courtesan.

પત, Same as રક્ત-પિત્ત.

પત, Same as પિત્ત.

પત, s. f. [See પતીન, પ્રતીતિ, પ્રત્યય.]
Reputation. 2. Credit.

Id. પત ખોરી-જવી To lose respect. 2. To lose credit. પત રાખવી To preserve respect. 2. To preserve credit.

પત કર-જું, v. t. [+ કર-જું.] To respect; to regard; to mind. 2. To accept; to admit; to allow. 3. To undertake to do.

પતંગ, s. m. [S.] A moth 2. A paper-kite. 3. A bird. 4. The sun. 3. Sappan wood; *Cassia pinia Sappan*.

પતંગિ-જું, s. n. }
પતંગિયા, s. m. } A butter-fly.

પત-જડી, s. f. [See પત + ઝર-જું, ખર-જું.] to drop. Cf. પાણ-ખર.] The end of autumn and the beginning of winter.

પતન, s. n. [S. fr. પત to fall.] Falling; alighting; descending.

ધારે પાપ પતન, સંકટ સધળાં સમરો.

—કૃષ્ણરામ.

Id. પતન પામજું-થજું To suffer a fall; to fall. પતન-કોણ-પતન-ખૂણ The angle of incidence.

પતર-ડી, Same as પતર.

પતરાજ, }
પતરાજી, } s. f. [See પતીન, પ્રત્યય.]

Boast; bragging; consequential strut; supercilious airs; empty show; vain conceit; vanity; inflation.

પતરાજ-ખોર, }
પતરાજી-ખોર, } adj. [P. fr. + છોર en-joying fr. ભેદન to eat.] Inflated; vain; consequential.

પતરાવળ, }
પતરાવળી, }
પતરાજી, }
પતરાળી, } s. f. [See પત + આવણિ.] A

plate made of leaves sewn together. 2. A dish containing food.

પતરાજું, Same as પતરાજ.

પતરી, s. f. [See પતર.] A thin and small piece of metal.

Id. પતરીવાળો રૂપિયા A Rupee coin having a pit which is filled up with a thin

and small piece of silver.

પતર, s. n. [See પત a leaf, paper.] A thin sheet or plate of metal. 2. Tin.

પત-જું, s. n. [See પત credit.] To be adjusted, settled, or determined. 2. To go away; to be got rid of.

પતળ-જું, v. i. [See પિત bile + યાજું.] To be offended; to be displeased. 2. To break a promise.

પતળ-જું, v. i. [See પાતળ.] To melt; to soften.

પતાક, }
પતાકી, } s. f. [S. પતાક.] An ensign; a flag.

પતાવ-જું, v. t. [Caus. of પત-જું.] To settle; to decide; to adjust; to determine. 2. To compromise (a claim). 3. To have done with.

પતાજું, s. n. [See પત.] A sugar-cake; a kind of sugar-biscuit.

પતાળ, Same as પાતાળ.

પતિ, s. m. [S. fr. પ to protect.] A lord; a master; an owner. 2. The husband.

પતિ-તા, adj. [S. fr. પત to fall.] Fallen. 2. Wicked; abandoned. 3. Fallen from one's caste; excommunicated.

પતિ-તા-પાવન, s. m. [S. fr. + પાવન.] A purifier of the wicked. 2. God.

પતિ-પરાયણ, adj. f. [S. fr. + પરાયણ.] Devoted to one's own husband.

પતિ-ચાર, Same as પત, પતીન.

પતિરાં, s. n. pl. White kids.

પતિ-વત, s. n. [See પતિ + વત.] Chastity (of a woman). (Cf. S. પતિવ્રત્ય.)

પતિ-વતા, s. f. A chaste and dutiful wife; a devoted and virtuous wife.

પતિ-સેવા, s. f. [See પતિ + સેવા.] Devotion to one's own husband.

પતીન, s. f. [See પ્રતીતિ, પ્રત્યય.] Satisfaction; conviction; assurance. 2. Confidence; faith; reliance; trust.

Id. પતીન પસવી To be established (of one's reputation). પતીન રાખવી To keep up one's reputation. પતીન ખોરી-ગુમાવવી To lose one's reputation.

પત્ર, Used in secret communication for **પેણ**, Three-fourths.

પતેલી, Same as **તપેલી**.

પતેલું, Same as **તપેલું**.

પત્તન, *s. n.* [S.] A city.

પત્તન પુનીત રગિયામણું, જળસ્થળ કમળ ન્યાં અત્ય; ગુન્નર ધણું મધુ-વ્રત કરે; મકરંદ મોહિત મત.

—દયારામ.

પત્તર, *s. f.* [S. પાત્ર-તા *fr.* પાત્ર.] Reputation; credit. (Used with **રગડ-વું**.)

Id. **પત્તર રગડવી** To cause one to lose one's reputation. **પત્તર ફાડવી** To harass; to annoy; to tire by overwork, &c.

પત્તર-વેલિ-યું, *s. n.* [See **પત્ર** + **વેલ**.] A preparation of gram-flour and slices of leaves of vegetables.

પત્રું, *s. n.* [Db. Des. **પત્રાં** *fr.* S. **પત્રાણિ** leaves *fr.* **પત્ર**; or S. **પત્રાણિ** vessels *fr.* **પાત્ર**.] A leaf of a tree. 2. A card for play.

પત્તો, *s. m.* [See **પે** place.] A trace; an indication; a vestige. 2. Tidings; an account; an intelligence. 3. A clue; a guide; a direction. 4. A person's address.

Id. **પત્તો મળવો-દાગવો** To get a trace of. 2. To get intelligence about. **પત્તો દાગવો** To be successful in finding out. **પત્તો દેવો** To give a clue to. 2. To give intelligence about.

પથર, Same as **પથર**.

પત્ની, *s. f.* [S. Fem. of **પતિ** husband.] Wife.

પત્ર, *s. m. n.* [S. *fr.* **પત્ર** to fall.] A leaf. 2. A letter; a note; an epistle; a written paper or deed. 3. The leaf of a book. 4. Any thin sheet or plate of metal.

પત્ર-ક, *s. n.* A leaf of a book; a sheet of writing; an epistle. 2. A paper containing accounts; a statement; a table. 3. A slip from a memorandum-book; a list; a roll.

પત્ર-પતિ, } *s. m.* [+ **પતિ**, અધિ-પતિ.]
પત્ર-ધિપતિ, }
The editor of a newspaper.

પત્રાજ, } Same as **પત્રાજ**, **પત્રાજ**.
પત્રાજ, }

પત્રાવળ, }
પત્રાવળી, } Same as **પત્રાવળ**. **પત્રાવ-**
પત્રાજ, }
પત્રાજી, }

પત્રાજી, **પત્રાજી**, **પત્રાજી**.

પત્રી-કા, *s. f.* [See **પત્ર**.] A small letter; a note. 2. A horoscope.

પત્રી, *s. f.* A short but expressive letter.

પત્રી, *s. f.* [See **નવત્રી**.] Mace.

પત્રું, *s. n.* A thin tin sheet or plate of metal. 2. Tin. Same as **પત્રું**.

પથ, *s. m.* [See **પાથ** = Eng. **Path**, *fr.* S. **પથ**, **પદ**, to go.] A way; a road; a path.

પથરા-જી, *s. n.* [See **પથરા-વું**, **પાથરા-વું**.] A scattered state.

પ-થરા-વું, *r. i.* [Pass. of **પાથરા-વું**.] To be spread out to be extended. 2. To be dispersed; to be scattered.

પથરી, *s. f.* [See **પથરો**.] A small stone. 2. A whet-stone for razors; a bone. 2. The flint (of a musket.) 3. Stone in the bladder. 4. Grit; gravel. 5. A marble for play.

Id. **પથરી કાઢવી** To remove the stone in the bladder.

પથરો, *s. m.* [Hem. Des. **પથરા** = S. **ચળ** **ચત્ર**: a stroke with the leg, a kick *fr.* S. **પથરા** a stone.] A large stone. 2. An impediment; an obstacle. A dull man. 4. A stupid, dull-headed man. 5. An unfeeling, hard-hearted person. 6. Nothing.

Id. **વચ્ચે પથરો નાખવો** To throw a difficulty in a person's way. **પથરો આપવો** Lit. To give a stone (to a person engaged in a quarrel to throw at his enemy.) Hence, 2. To incite a person to a quarrel. 3. To misrepresent matters and create a quarrel. **એને શું પથરા આવે છે ?** Lit. Does he know stones? Hence, 2. He knows nothing. **એને શું પથરા આવે ?** He is to be given nothing. **એનું માથું તો પથરાનું છે** Lit. His head is made of stone. Hence, 2. He is not tired of speaking = He keeps on talking without being tired. **એ તો પથરો છે** He is a stupid man = He is a blockhead.

Prov. **પથરા એટલા દેવ કરવા** To worship every image of God with a view to satisfy

and please all persons.

પથાર, Same as પથારી.

પથારી, *s. f.* [Dh. Des. વસ્ત્રારી = S. વસ્ત્ર: a bed; also Hem. Des. ગુરુગુણય = S. શય્યા a bed fr. S. પ્ર+સ્તૃ, સ્તર, to spread. See પાથર+કું.] Anything spread. *c. g.*, a seat, a bed; bedding. 2. Halting; lodging temporarily. 3. Death-bed.

Id. પથારી કરવી-નાખવી To make a settled residence of. પથારી સેવવી=પથારીએ પડવું To lie in a sick bed.

પથારી, *s. m.* [S. પ્ર+સ્તાર fr. પ્ર forth+ સ્તૃ to cover.] Expanse; the extent.

પથિ-ક, *s. m.* [See પથ.] A traveller; a way-farer.

પથિરો, Same as પથારી, Expanse.

પાંચ પથિરાથી પરા યયા, એક બ્રહ્મ રહ્યા ભારી રે;
કર્મના પારાણ કાપી નાખ્યા, ભાઈ એળખ્યા અવિનાશી.
—ભોળેભગત.

પથર, Same as પથરો, Stone.

Id. પથરનો ભમરડો Dull; stupid. પથર એ-ટલા દેવ કરવા Lit. To turn every stone into a god; to regard every stone as a god. 2. To make vows to propitiate any and every god. 3. To use all means within one's reach. 4. To do one's best. પથર ખેંચવો To maintain one's family with a difficulty. પથરની છાતી A hard heart. છાતીનો પથર કરવો To make oneself ready and willing to bear any kind of difficulty or misfortune.

Prav. પથર ઉપર પાણી To fruitlessly use all energy after an unworthy object. પથર પર પાણી, અને સર્વે મૂળપાણી Fruitless trouble. પથર ઉપરની નડ, ઉખડી નતાં કેટલી વાર ? That which can be easily extirpated, crushed, or ruined. પથર તળે હાથ આવે, તે કળે કળે નિકળે when a man is in difficulty, he must use patience to extricate himself. પથર નેડે રતન પહોરવું To throw pearls before swine. પથર સાથે પાનું પડવું To have to deal with a bad man. આવ પયરા, પગ ઉપર પડ To court troubles. પથર કરતાં ઇંટ કુમળી Something is better than nothing. પથરને બચકું ભરે, તો સામા દાંત ભાગે He that blows in the dust, fills his own eyes. પથર પર પાણી ભાંગે, પગ્ગ બેઠે નહિ As

is the water poured on an inverted pitcher, so is instruction to deaf ears. 2. To work on an improper material is to waste one's energy.

પથરિ-ચો, *s. m.* A bowl made of stone.

પથ, *s. n.* [See પથ.] Diet; regimen. 2. Dietetics. 3. *adj.* Dietary; dietetic. 4. Wholesome; healthy (of food).

પદ, *s. n.* [S. પદ=I. *pes, pedis*, the foot, fr. S. પદ to go.] The foot. 2. A foot-print; the mark of a foot. 3. An office; a post; a rank; a station. 4. A syllable (in Grammar.) 5. A word. 6. An inflected word. 7. A variety of metrical composition used in hymns and anthems.

પદે પદે હરિ કથા પાવન, વૈષ્ણવનો વિશ્રામ.

—મિરિધર.

પદ અક્ષરના બંધથી, સદુ અથ દુઃખ વાગે.

—દયારામ.

8. A connected sentence. 9. A foot or a line of a verse or stanza. 10. A collection of certain articles given to Brāhman. 11. A fourth part of a circle; a quadrant. 12. A quantity; a term of a series; a factor; the root of an expression (Math.).

Id. પદ મળવું-પામવું To get a rank or position. પદ ખસી જવું To lose a rank or position; to be lowered; to be degraded. પદે પદે ગાવું To sing in a systematic way. સજ-પદ, ગુર-પદ The position, dignity or office of a king, preceptor; &c. સનતીય પદ Quantities of the same kind. વિભતીય પદ Quantities of different kinds (Math).

પદ-ક, *s. n.* An ornament hanging on the breast like a medal.

સોના સાંકળી, પદક નડાવ

—મિરિધર.

પદ-અહે, *s. m.* [See પદ a word + અહે.] Resolving a sentence or a compound word into its elementary parts. 2. Parsing.

પદ-ચુલ, *adj.* [See પદ a place + S. ચુ.ન fallen fr. ચુ to fall.] Fallen from office or rank; degraded; deposed; dethroned.

પદ-ડી, *s. f.* A purse to keep tobacco in.

પદ-પદ-જ, *s. n.* [See પદ the foot + પદ-ક-જ.] A lotus-like foot.

પદ-અર્થ, *s. m. n.* [See પદ metre + અર્થ, અર્થ-વૃ.] Versification; prosody.

પદ-પ્રાપ્ત, *adj.* [*S. fr.* + પ્રાપ્ત.] Fallen from one's position; deposed.

પદમ, Same as પદ.

પદમ-પુત્રી, } Same as પદ્મિની.
પદમ-ની, }

પદર, *s. m.* [*S. પદ* a leaf, the skirt of a garment.] An end of a garment. 2. An ornamented border. 3. Protection; support; patronage. 4. *s. f.* Self; a personal concern.

Id. પદરનું One's own. પદરે પડવું To depend on for support.

પદર-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું, ખા-વું.] A bakery; a bakehouse.

પદ-રજ, *s. f.* [*S. fr.* પદ the foot + રજ, રેણુ dust.] The dust under the feet. 2. *adj.* Low; humble.

પદ-રેણુ, Same as પદ-રજ.

પદ-લાલિત્ય, *s. n.* [See પદ a word + લાલિત્ય.] Elegant and elaborate diction; the beauty resulting from rhyme, alliteration, or sonorous words, melodious arrangement of words; melody; harmony.

પદ-વિ-ગ્રહ, *s. m.* [See પદ + વિ-ગ્રહ *fr.* *S.* વિ apart + ગ્રહ to take.] Same as પદ-અછેદ.

પદવી, *s. f.* [*S. fr.* પદ.] Rank; position; dignity; station; post; office.

Id. પદવી વધવી, પદવીએ ચઢવું To be promoted; to rise in rank. પદવી ઘટવી-હટાવી To be degraded.

પદ-સેવા, *s. f.* [+ સેવા.] Lit. Service at the feet (of a god, religious preceptor, &c.) 2. Humble and faithful service.

પદારથ, } *s. m.* [*S. fr.* પદ a word + અર્થ meaning.] An object; an end. 2. A category or predicament (in logic.) 3. The literal meaning of a sentence.

Id. ચાર પદાર્થ The four highest objects of life, *viz.* ધર્મ, અર્થ, કામ, મોક્ષ પદાર્થ-માત્ર All things; the whole creation.

પદાર્થ-વિજ્ઞાન, *s. n.* [*S. fr.* + વિ-જ્ઞાન.] Natural Philosophy; the science of Physics.

પદા-વ-વૃ, *v. t.* [*Caus.* of પદ-વૃ] To cause

to break wind. 2. To cower; to browbeat; to bully; to frighten.

પદી, *s. f.* [See પદ a word, a song.] A group of words, metres, or songs, *e. g.*, અષ્ટ-પદી.

પદું, Same as પદ a position, *e. g.*, મોર-પદું.

પદે-ડ-વૃ, *v. t.* [See પદા-વ-વૃ.] To drive fast.

પદા-ડ-વૃ, *v. t.* To soil; to dirty.

પદ્ધતિ, *s. f.* [*S. fr.* પદ the foot + ઢાલ striking *fr.* ઢાલ to strike.] A method; a mode; a way; a manner; course or practice. 2. A work prescribing rites and ceremonies; a ritual; a manual; a formulary. 3. A line; a row; a range. 4. A style or fashion (in composition or writing.)

પદ્મ, *s. n.* [*S.*] A lotus. 2. One thousand millions; ten thousand lakhs; a hundred crores. 3. One of the nine treasures of Kubera (See under નવ-નિધિ). 1. A particular mode of sexual enjoyment.

પદ્મ-રાગ, *s. m.* [*S. fr.* + રાગ red colour.] A ruby.

પદ્મ-રેખા, *s. f.* [See પદ્મ + રેખા.] The figure of a lotus on the palm of the hand, held to be indicative of wealthiness.

પદ્મા, *s. f.* [*S.* See પદ્મ, 2.3.] An epithet of Lakṣmī, the goddess of wealth.

પદ્માસન, *s. n.* [See પદ્મ + આસન.] A particular posture in religious practices.

પદ્મિની, *s. f.* A woman of the first of the four classes into which the female sex is divided by writers on રસ-શાસ્ત્ર (the sentiment of Love.) 2. A most beautiful woman.

પદ્ય, *s. n.* [See પદ a metre.] A metre. 2. A piece of metrical composition.

પદ્ય-અર્થ, *s. m.* [*S. fr.* + અર્થ.] A poetical composition.

પદ્ય-શા-ર્થ, } *s. f.* [See પદ્ય-શા-વૃ.] Presenting clothes and money to relations on their departure. 2. Departure. 3. Invitation to and entertainment of a great person.

પદ્ય-શા-વૃ, *v. t.* To see one off respectfully. 2. To invite respectfully. 3. To bring

about a purchase by persuading the buyer.

પધાર-કું, v. i. [S. પ forth + ધ, ધાર, to hold. See ધાર-કું.] To go in peace and safety; to go; to depart; to leave; to proceed on a journey; to quit. 2. To come; to give the pleasure of one's company; to honour by one's presence at.

પન-ડો, s. m. [See પાન-ડું.] A kind of ear-ring worn by women.

પન-ધડ, Same as **પથુ-ધટ**.

પના-દાર, adj. [See પનો + પ. દાર having.] Having breadth; broad (cloth, &c)

પનારો, s. m. [See પાણી + આરો.] The state of being carried down the stream; being doomed to live in the company of 2. Company; companionship.

પનિ-હાર, } s. f. [See પાણી + S. હ to carry.] A woman carrying water.

પનાહ, s. f. [P. પનાહ refuge.] Careful protection; a refuge; a shield; a shelter; an asylum.

પનું, s. n. } [N. પાનીય a drink fr. પા to drink. See પા-ણી.] Water acidulated with boiled mangoes or tamarind, and mixed with molasses and other condiments.

પનો, s. m. [P. પેહનહ.] Breadth of cloth.

પનોતી, s. f. A particular configuration of planets, supposed to bring evils. 2. Evil destiny; ill fate; evil stars.

પનોતું, adj. Fortunate; lucky; auspicious; propitious.

રત્ન દીકરી કયાંથી હવે ? ત્રણ લાઇની બેન પનોતી.

—પ્રેમાનંદ.

પતિ-યાત્રુ, s. n. [See પાતી, or S. પત્ત પાંચ, + યાત્રુ fr. S. વત, વન, having.] Partnership; fellowship.

પતિ-યાત્રો, s. m. A partner.

પથ, s. m. [See પથ.] A road; a way.

પાંચમે, ઓરી સાહેલડી, પંથ પલંગ, કંથ દૂર.

—પંદર તિથિઓ.

2. Manner; fashion. 3. A religious order or persuasion.

Prov. એક પંથ બેર દો હાલ To kill two

birds with one stone.

પંથ, Same as **પ્રથમ** First.

Id. **પંથ વર** A bridegroom who marries for the first time, dist. from બીજા વર who marries a second time.

પંથિ-ક, Same as **પંથી**.

પંથી, s. m. A sectary; a sectarian; a disciple of a leader in religion. 2. A wayfarer; a traveller.

પંદર, adj. [S. પદ્મ-દશ fr. પાંચ + દશ.] Fifteen; (15.).

પન્નગ, s. m. [S. fr. પદ the foot + ન not + ગમ્ to go.] A serpent.

વર પામી પન્નગ તણે, તે યમુનાની તીર પરયા રે.

—પ્રેમાનંદ.

પમાળ, Same as **પર-નાળ**.

પમાળિ-કા, Same as **પરનામિ-કા**.

પપનસ, } s. m. [A word from South America.] A pompelmoose.

પપેટી, s. f. [Zend. પતેતી. Cf. S. પતિન fallen.] The Pārsī New Year's Day.

પપેયો, [Hem. Des. પપોયો = S. પાતક.] Same as **પાતક**.

પપૈયા, Same as **પપૈ**.

પપૈ, s. n. A kind of fruit.

પપસિક, adj. [Eng.] Public. 2. s. f. A prostitute; a courtesan.

પમા-હ-કું, v. t. [Caus. of પામ-કું.] To cause to reach or get. 2. To give.

પં-પાળ-કું, v. t. [See પાળ-કું; redup.] To feel with the hand so as to soothe; to pass the hand over so as to give a pleasing sensation. 2. To grope.

પય, s. n. [S. પય.] Milk. 2. Water.

પયુ, s. n. [See પાય, પગ, the foot.] The track over which the bullocks walk while drawing water from a well.

પયો-ધર, s. m. [S. fr. પય + ધર-કું.] A woman's breasts. 2. A cloud. 3. An ocean.

પયો-ધિ, } s. m. [S. fr. પય water + નિ-ધિ a store fr. નિ down + ધ to hold.] An ocean; the sea.

પર, adj. [S.] Another; different; not

one's own; alien.

માટે થયું ધર્મી રાય, પ્રેમ માની પરનો —વસંત.

N. B.—પર occurs as the first member of several compounds, where it means “ Another man's; not one's own ”, e. g., પરચૂ-હ, પર-ત્રી.

2. Distant.

સહદેવ સાગર મૂક્યા છે પર,

છે દ્રોપદીના બાળ કૃતાન્ત રાય. —પ્રેમાનંદ.

3. Great; high.

કપટીને માને વર, પર એ પ્રખ્યાત છે. —વસંત.

4. s. m. God; Godhead.

પર, Same as ઉપર.

પર, s. n. [P.fr. પરિન્ to fly fr. S. વ forth + ડી to fly.] A feather; wings.

Id. પર આવવાં To be able to fly. 2. To be able to rise or soar. પર મૂકવાં Lit. To put forth feathers; to acquire the power of flying or rising into the sky. 2. To perform an exploit.

પરધ, } s. f. [See પ્રહાર.] A piston;

a pestle. 2. A crowbar.

પર-ધ, s. f. Corruption of the Feminine of પરા-યુ.

પરકમણી, s. f. }

પરકમણી, s. n. }

પર-કમા, s. f. }

પરકરમા, s. f. }

[S. પરિ-ક્રમ-ણ fr. S.

પરિ = Gr. peri around + ક્રમ to walk.] Circumambulation; walking round or about.

2. Same as પ્ર-દક્ષિણા.

પર-કાય-પ્ર-વેશ, s. m. [See પર another + કાય + પ્રવેશ.] Entering of the soul of a man into another man's body.

પર-કીય, adj. [S. See પાર-કુ.] Belonging to another person.

પર-કીયા, s. f. The wife or mistress of another man; a mistress.

પરખ, s. f. [See પારખ, પરીક્ષા.] A test an examination. 2. Recognition.

બાળા માળા ઉપર ચઢીને, પુષ્પ મોતી વધાવે;

નિર્ખી, હર્ખી, પરખ પાળી માન મેવિં કાવે.

—પ્રેમાનંદ.

પરખણુ-કારી, } s. m. [See પરીક્ષા, પરી-

પરખ-નાર,

કારણ, + કાર doing.] One who can test; a connoisseur.

પરખ-વું, v. t. To test; to prove; to try; to examine; to inspect.

પરખાણુ, s. n. A cross beam in a ship, to which a mast is fixed.

પરખાવ-વું, v. t. [Caus. of પરખ-વું.] To submit for testing or proving; to get tested or examined. 2. To give; to pay (colloq).

Id. એ તો રાત્રી દમડી પણ પરખાવતો નથી Ho does not give or pay even a copper coin.

પરખાવું, v. i. To be tested or proved.

પરખિ-યો, s. m. A tester.

પર-ગણુ, adj. [See પર another + ગરજ.] Benevolent; generous.

પરગણુ, s. n. [P. પરગણ.] A district; a province; a canton; a Parganā.

પર-ગમન, s. n. [See પર another + ગમન] Adultery; fornication.

પર-ગામ, s. n. [See પર not one's own + ગામ.] Another village. 2. A foreign country.

પર-ગામી, adj. A foreigner; an outsider.

પર-ચૂહ, } s. n. [+ ચૂહ, ધર.] Another

man's house.

પર-ચુટ-ણુ, } adj. [S. પ્રચુર્ણ fr. વ forth

+ ચુર્ણ, ચુટ-વું.] Sundry; miscellaneous; diverse; various. 2. Coins of a lower denomination; change.

પરચો, Same as પ્ર-તાપ, પરતો, Might, power (of a god).

પરચો, Same as પરિ-ચય, Familiarity.

પરજ, s. m. A basket-hilt (of a sword); the handle of a shield. 2. A musical mode.

પરજક, Same as પચક.

પર-ગન, s. f. [See પર other + ગન marriage party.] A party for a friend's marriage.

બેગન એક પર-ગન વળાવી, મદન મેહેતો આચ્યા છ.

—હરિદાસ.

પર-ગળ-વું, v. i. [S. પ્રજ્વલ to burn severely fr. વ forth + જ્વલ to burn.] To burn brightly.

પરગળ-વું, v. t. To flame; to ignite.

પરિચયો, *s. m.* Same as **પરજ**. A musical mode. 2. A dirge; an elegy.

પરકંતું, *v. t.* [Dh. Des. પરિ-ઘટ્ટિત્વ *fr.* S. પરિ-ઘટ્ટિત્વ stirred up *fr.* પરિ around + પદ to stir = to settle after much shaking, stirring. haggling over (of a contract); also વ્યઘ્રયં *fr.* S. વ્યઘ્રયં rolling on, going on; also Hem. Des. વઘ્નિય *fr.* S. પ્રતિષ્ઠા firmness.] To hold; to catch.

સતી કહે, “ જતી, સુણો, પતિએ પરદી આણી;
રતિ રતિ ચરણ આણે નહિ, જોગી મનમાં બાણી.”

—સામળબટ.

2. To go.

તરણી, તારે આશરે, પરકું હું પર-દેશ.

—સામળબટ.

પરકંતું, *v. t.* Same as પકંતું. To settle.

Prov. પરકયું આપે, તેમાં શાનો પાડ? There is no obligation done when a man performs or fulfils his part of a contract.

પરકો, *s. m.* An agreement; a decision.

નારદ કહે તમે ટાળી મૂક્યા, છે ગાલવને ઘેર પાગ;
દેવ માત્રે પરકો પરડી, કાઢ્યો તમારો પાગ.

—પ્રેમાનંદ.

પરડ, *s. f.* [Eng.] Parade. 2. Concern; trouble; botheration.

Id. આ નાગી પરડ શી? Why should I have this useless or unnecessary trouble.

પરડો, *s. m.* The pod of a babul tree.

પરણ, *s. m.* [S. પરિ-ગય See પરણ-વું] Marriage.

જનન, મરણ, ને પરણ Every man has to undergo birth, marriage, and death.—ભાષા.

પરણ, Same as પર્ણ A leaf.

હુત દ્રવ્ય આદે યજ્ઞ-સામગ્રી, અન્ય પરણ પુરોડાશ.

—ઝિરિધર.

પરણ-વું, *v. t.* [S. પરિ-ગય marriage *fr.* S. પરિ = Gr. peri around + S. ની to carry.] To marry; to wed.

Prov. પરણે, તેનાં ઝીત ગાવાં Prosperity brings friends. પરણે પાનેતર નહિ, ને અધરણીએ ચીર It is lost labour to sow where there is no soil. પરણ્યો પીડાએ મરે, ને કુવારો કોડે મરે Commend a wedded life; but keep thyself a bachelor. પરણ્યાને પાળે, ને જવ્યાને ઇવાડે, તેમાં શાનો પાડ? There is no obligation done in

a man's maintaining his wife and children. પરણ્યા પહેલી અધરણી = પરણ્યા પહેલાં કુવારો You cry out before you are hurt : Catch the hare, before you sell his skin.

પરણા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of પરણ-વું.] To get married. 2. To give in marriage.

પરણિ-યત, *adj.* [See પરણ-વું.] Married; joined in lawful wedlock.

પરણિત, } *s. n.* Marriage.

સગરો પહેલાં પરણેતનો, બહે સગણો મર્મ.

—સામળબટ.

2. *adj.* Married (Same as પરણિયત).

પર-તાંત્ર, *adj.* [See પર another + તંત્ર doing, conduct.] Controlled by another; subject to another; dependent; subservient.

પરત-વું, *v. t.* [S. પરિ about + વ્રત, વર્ત, to turn.] To pound into a fine powder.

પરતી, *s. f.* A narrow strip or slip.

પરતો, *s. m.* [See પ્ર-તાપ.] Watchfulness; vigilance (of a god or of a supernatural power.) 2. A miracle; a prodigy. 3. Dignity; power; awe.

પર-વે, *prep.* [S. પર-વ્ય greatness, power, *fr.* પર great.] By virtue of; through; owing to. (Generally used at the end of a compound, *e. g.*, કારણ પર-વે Owing to a certain cause.)

પરથાર, A bed.

કદી ના મળે બહેની બરથાર, કુમાર કાળો રાયનો રે લોહ;
તો તો પાડું હું પરથાર, કુમાર કાળો રાયનો રે લોહ.

—દીવાળીબાઈ.

પર-દાદો, *s. m.* [See S. પર great + દાદો.] The great-grand-father. 2. A distant ancestor; a progenitor.

પર-દારી, *s. f.* [S. *fr.* પર another's + દારી.] The wife of another man.

પર-દુઃખ-હાનન, *s. m.* [See પર another + દુઃખ + *fr.* હાનન-વું.] One who destroys or alleviates the sorrows of others; a philanthropist. 2. An epithet of God.

પર-દેશ, *s. m.* [S. + દેશ.] A foreign country.

પર-દેશી, *adj.* Foreign; not native. 2. *s. m. f.* A foreigner; a stranger. 3. A particular caste of Hindūs in Upper India.

પર-ધર્મ, *s. m.* [*S. fr. + ધર્મ.*] The religion of another man or foreigner; a religion not one's own.

પર-નાતી, *adj.* [+ નાત.] Belonging to a caste different from one's own.

પર-નાળ, *s. f.* [*S. પ્રનાલિ-ના* a water-course *fr. પ્ર* forth + *ના* a reed. See *ના*, *નાળી.*] A water-pipe; a water conveyance.

પર-નાળિ-કા, } Same as **પર-નાળ**. 2. A family-custom; a family-tradition.

પર-નિન્દા, *s. f.* [*S. See પર* another + *નિન્દા.*] Speaking ill of another person; slander.

પરંતુ, *conj.* [*S.*] But; yet; however.

પર-ન્દુ, *s. m.* [*P. પરન્દુ* *fr. પર* feather.] A bird.

પરપંથ, Same as **પ્રપંથ**.

પરપટી-પાટે, *adv.* [*S. પરિ-પટ* complete enumeration *fr. S. પરિ=Gr. peri* around + *S. પટ* to repeat.] Certainly; surely; assuredly.

પર-પુરૂષ, *s. m.* [*See પર* not one's own + *પુરૂષ.*] A man other than one's husband. 2. The husband of another woman.

પર-પેઠ, *s. f.* [*See પર* another + *પેઠ.*] A third copy of a *Hundi* (an order to pay money).

પર-પોટો, *s. m.* [*S. પ્ર* intensive + *પોત* a boat.] A bubble.

પરખ, *s. f.* [*S. પ્ર-ખા* *fr. S. પ્ર=I. pro* forth + *S. ખા* to drink.] A place on a public road to supply water to thirsty men.

પરખ, Same as **પરખ, પરવ, પરવે.**

પરખ-ડી, Same as **પરખ** *fr. S. પ્રખા.*

પરખડી, *s. f.* [*See પરખ, પરવ, પરવે.* Or see *પરખ* *fr. પ્રખા* Or *S. પ્રખાવન=પરવે* a pigeon.] A high stand, on which grain and water are placed for pigeons, squirrels, &c., on sacred days by persons after their bath.

પરખિ-ચો, *s. m.* [*See પરખ.*] A man employed to supply water to thirsty people on a public road at a **પરખ**. 2. A watering place.

પર-ખુદ્ધિ, *s. f.* [*S. See પર* another's + *ખુદ્ધિ.*] Another's counsel or judgment.

પર-બ્રહ્મ, *s. n.* [*S. See પર* great + *બ્રહ્મ.*] The Supreme Being; the Supreme Spirit.

પર-ભવ-બું, *v. t.* [*S. પરિ-ભવ* defeat *fr. પરિ=Gr. peri* around + *ભવ*, to be.] To weary; to tire; to harass.

પર-ભાતિ-યું, *s. n.* [*See પ્ર-ભાત.*] A morning hymn.

પરભાર્યું, *adj.* [*fr. પર* another + *ભાર* burden.] At another's cost; not at one's own cost. 2. Unconcerned; indifferent. 3. *adv.* Without one's knowledge or information; in ignorance. 4. Without intervening; directly.

પર-ભોગી, *adj.* [*See પર* another + *ભોગ-યું.*] Enjoyed by persons other than the possessor (of a smell, &c.). 2. Enjoying other persons' property. 3. Adulterous.

પર-મ, *adj.* [*S. See પર* + *great* + *S. નમ* suffix of the Superlative Degree.] Best; most excellent; highest. 2. Chief; uttermost; exceeding; extreme.

પરમ, Same as **પરમ-દહાડો.**

પરમ-દહાડો, } *adv.* [*પરમ-દહાડો, પરમ-દી.*]

પરમ-દી. } On the day before yesterday. 2. One the day after to-morrow.

પરમ-દહાડો, } *s. m.* [*See પર-મ + દહાડો.*

પરમ-દી, } *દી, દિવસ.*] The day before yesterday. 2. The day after to-morrow.

પરમ-પ્રિય, *adj.* [*S. fr. + પ્રિય.*] Most beloved; dearest.

પરમહંસ, *s. m.* [*S.*] An ascetic who has subdued all his senses by abstract meditation.

પર-માદી, *s. f.* [*See પર* another + *માદી* flesh.] Meat.

પરમાણુ, Same as **પ્રમાણુ**. A standard. Id. તેનું જીવતર પરમાણુ છે ! Blessed in his life !

એ રીતે ખાણેય વન ખાણું, પૃથા પુત્રે પરમાણુ.

—મિસ્ત્રિયર.

પર-માણુ-બું, *v. t.* [*See પ્ર-માણુ.*] To accept or agree to as true.

પરમાણુ, *s. n. pl.* [*See પરમાણુ, પ્રમાણુ*]

A certificate; an authority.

ગરડગફ ગયા, પોહોંચ્યાનાં પરમાણાં કેણે મોડક્યાં નહિ. —ધીરે.

પરમાણુ, *s. n.* [See પ્રમાણ.] Measure. 2. Size.

પરમાણુ, *s. m.* [S. See પરમ+આણુ.] An atom; the indivisible base of all compound bodies; an infinitesimally small particle.

પરમાણુ, *prep.* According to; conformably with; agreeably to. 2. Like unto; in a manner resembling. (*f.* પ્રમાણુ).

પરમાત્મા, *s. m.* [S. See પરમ+આત્મા.] The Supreme Being considered as the Soul of the universe. 2. The highest or most exalted soul in animated beings; God.

પરમાનંદ, *s. m.* [S. *fr.* + આનંદ.] Superlative or exceeding joy. 2. Supreme bliss. 3. God.

પરમાર્થ, *s. m.* [S. *fr.* + અર્થ.] The highest and most excellent end of man. 2. Benevolence; philanthropy; charity.

પરમાર્થી, *adj.* Studious of Divine Truth; striving after conformity with the Deity. 2. True; honest. 3. Beneficent; philanthropic; charitable.

પરમિષ્ણ, *s. m.* [S. પ+મિષ્ *fr.* S. વ=L. *pro* forth + મિષ્ to be wet.] Gonorrhoea; gleet.

પરમિશ, } *s. m.* [S. See પરમ + ઈશ, ઈશ્વર.]

પરમિશ્વર, }

The Supreme Being; God.

Id. **પરમિશ્વરની ગાય** A snail: See ગાય. **પરમિશ્વર માથે રાખીને** Swearing before God. **પરમિશ્વરને ખોળે બેસવું** To be secure and happy. **પરમિશ્વર વહાલા હોય તે** If you love God; if you want to please God.

Prov. **પરમિશ્વરે ધાર્યું હશે, તે થશે** God's will be done. **પરમિશ્વર પાપરો, તે વેરી આંધળો** When God will help, none can hinder.

પરમિશ્વરી, *s. f.* The greatest goddess.

પરમી, Same as પરમિષ્ણ.

પરમોદવું *r. i.* [See પ્રમોદ.] To persuade.

પરંપરા, *s. f.* [S. See પર another.] Regular succession. 2. *adv.* Successively. 3. From one generation to another; from generation to generation.

પરંપરાગત, *adj.* [S. *fr.* + S. આગમ come *fr.* આ up to + ગમ to go.] Come down from one generation to another; traditional.

પરંરાજ્ય, *s. n.* [S. See + રાજ્ય] A foreign kingdom or government. 2. Foreign domination or rule.

પરલી, *s. f.* [S. વર્લી] A lizard.

પરલોક, *s. m.* [S. See પર another + લોક a world.] The other world; the state after death; the region of bliss. 2. A comprehensive term for all the places of bliss and woe after death invented by the Hindū; imagination.

પરવ, Same as પરવ.

પરવડવું, *r. i.* [S. વ=L. *pro* forth + S. વર્ત=L. *verto* to turn.] To please; to suit the fancy; to meet with one's approval; to serve one's purpose. 2. To afford.

પરવડવું, *adj.* Agreeable; acceptable; suitable.

પરવળી, Same as પરવળી.

પરવરતાવડું, *v. t.* [S. વ+વર્ત *causal* of વર્ત. See પરવડવું.] To set up; to set a-foot or a-going; to establish. 2. To found.

પરવરદેઆર, *s. m.* [P. *fr.* પરવદન to nourish + આર doing *fr.* આરત્ન to do = S. કર doing *fr.* કર to do.] Providence; the Almighty.

પરવરવું, *r. i.* [S. વ+વર્ત to set about *fr.* વ forth + વર્ત to be.] To go; to depart.

પરવરશી, *s. f.* [P. પરવરજ *fr.* પરવદન to nourish.] Maintenance; subsistence; sustenance. 2. Breeding; fostering; rearing; nourishing.

પરવશ, *adj.* [S. See another + વશ power.] Subject to another; dependent.

Id. **પરવશ થવું-હોવું-પડવું** To be dependent.

પરવશતા, *s. f.*

પરવશપણું, *s. n.* } [+તા, પડવું.] Dependence on others.

પરવળ, *s. n.* [See પરવળ.] A gourd long and round.

પરવા, *s. f.* [P. *fr.* S. પરિહાર.] Care; heed; regard; value for; anxiety; concern; solicitude; thought.

Id. **પરવા કરી** To worry oneself about.

પરવાડ, s. f. [S. પરિ=Gr. *peri* around + S. વાટ a place. See વાડો.] The precincts of a village or town.

પરવાનગી, s. f. [P. *fr.* પરવાનો] Permission wrong font; leave. 2. Order.

Id. પરવાનગી માગવી To ask permission.
પરવાનગી લેવી To get permission. પરવાનગી આપવી To give permission.

પરવાનો, s. m. [P.] An order; a pass; a license; a commission.

પરવાર, s. f. m. [See પરવાર-વું. S. પરિ about + વ to cover.] Leisure; freedom from business; disengagedness; respite.

Id. પરવાર આવવી To be at leisure; to be free from work.

પણ ન મળે પરવાર જહાં લગી, ગમતો પુરૂષ નવ લાધે રે.

—દયારામ.

પરવાર, Same as પરિવાર.

પરવાર-વું, v. t. [Hem. Des. પરિવારિ-ઓ = S. વાટ-ત: made, done; also, પરિવાર-ઈ = S. વાટ-યતિ; *fr.* S. પરિ-હાર removal of an evil.] To be disengaged from work; to have leisure; to have finished (a work.)

Id. કામથી-કામમાંથી પરવારવું To finish one's work; to be at leisure. લાઇ તે હવે પરવાર્યા The fellow has lost his all. તેણે મિલકત ધણી ખરી પરવારી છે He has spent nearly all his property. પરવારી લેવું-રહેવું To finish one's work. પરવારી ચુકવું-ખેસવું To lose; to have lost all concern or interest in.

પરવાર-વું, adj. Disengaged; unemployed.

પરવારી, s. m. [P. *parvāri* a shepherd See ભરવાડ.] An individual of a low caste.

પરવાળું s. m. [S. પ્રકાલ.] Coral.

પર-વીટા, s. m. [S. પરિ around + વીટ-વું.] A wooden instrument used in spinning.

પર-શાળ, } s. f. [S. પ્રતિ against + શાળા a house.] The front portion of a house on the ground. 2. A distinct and dependent erection attached to house.

પરશુ, s. m. [S.] An axe; a hatchet.

પરશુ-ધરશુ કયો, પરશુ ધરીને જય. —વલ્લભ.

પરશુદી, } s. f. [S. પરિ around + શુદ્ધિ

purity.] Fine flour of wheat.

પરસ, s. f. [See પરસેવો.] Dew; frost; moisture.

પરસન, Same as પ્રસન.

પરસ-વું, v. t. [See સ્પર્શ.] To touch. દરશનથી દુકરિત ટળે રે, પરસતાં પાવન થાય.

—અમી.

2. To serve faithfully and obediently.

પાસે છે પીયુ, અલ્યા, તેને નવ પરસિયો.

—નરસિંહ મહેતા.

3. To worship.

પર-સાદ, Same as પ્ર-સાદ.

પર-સેવ, } s. m. [S. પ્ર-સેવ *fr.* S. પ્ર = L.

પર-સેવો, } pro forth + સ્વિદ to perspire.] Perspiration; sweat.

Id. પરસેવો વળવો To sweat; to perspire. પરસેવો કિટારીને with the sweat of the brow.

પરસ્તી, s. f. [S. પ્ર-ગણિત, પ્રશંસા praise.] Praise. 2. Flattery.

Id. પરસ્તી કરવી To flatter.

પર-ત્તી, Same as પર-દારી, Another's wife.

પરત્તી પાર સદા ખુવાર,

કાંટોકા બિછાના, ચાર બૂતીકા માર.

Adultery is always ruinous and disgraceful

—ભાષા.

પર-પર, adj. [S. See પર another.] Mutually; reciprocally.

પર-સ્વે-પદ, s. n. [S.] The Active Voice (Gram.)

પર-સ્વાધીન, adj. [S. *fr.* પર, S. + સ્વાધીન.] Subject to another; dependent.

પર-હર-વું, v. t. [See પરિ-હાર.] To forsake; to abandon; to give up; to relinquish.

2. To remove; to avert. 3. To hold.

તું કહે, તે કયુલ જ કરે, પલક એક તો નહિ પરહરે.

—શામળભટ્ટ.

પર-હર-ત-ગત, adj. [See પર another + S. હસ્ત હાય, + ગત gone *fr.* ગમ to go.] Passed into the hands of another.

પરહેજ, adj. [P. *fr.* પરહેજન to abstain: See પરિ-હાર.] Abstaining. 2. Having control over the passions; continent. 3. Living under restraint or surveillance.

પરહેજ, } *s. f.* Abstinence; diet; regimen. 2. Control over the passions; continence. 3. Restraint; surveillance.

પરહેજ-ગાર, *adj.* [P. ગાર=S. ગાર doing.] Abstinent; continent. 2. Observant of vows. 3. Pious; devout.

પરાં, *adv.* [See પર distant.] Being at a distance; removed.

પરાંત, *adj.* [See ઉપરાંત.] Remaining; being the difference.

પરાંત-વું, *v. i.* [S. પર+વૃત્ત returned, retired, *fr.* પર opposite + S. વર્ત = L. *verto* to turn.] To be disengaged from work; to have leisure.

પરાં, Same as પરાં At a distance.

વરી હરિ કરી પરાં, ધરી હૃદય સાર રે. —પ્રેમાનંદ.

પરાં, Sk. Prefix meaning “away, back, in an inverted order, towards.”

પરાં, *s. f.* [S. See પર, great.] Speech in the first of its four stages. 2. The highest or best state.

પરાં, } *s. f.* [See પરાં, પ. હાર.] A piston; a pestle. 3. A crowbar.

પરાં-કાંઠા, *s. f.* [S. *fr.* પર, વરાં, distant + કાંઠા a direction, an extremity.] Excessiveness; superlativeness; the greatest possible degree; the uttermost height or extremity.

પરાં-કમ, *s. n.* [S. *fr.* વરાં towards, opposite, + કમ to walk.] Prowess; valour; puissance. 2. Exploit; achievement; heroism.

પરાં-કમી, *adj.* Powerful; mighty; puissant; eminent for feats of strength or valour; valiant.

પરાં, *s. m.* [S.] The pollen or farina of a flower.

પરાં-ના, *adj.* [S. *fr.* પર another + અંગના.] Same as પર-સી.

પરાં-સુખ, *adj.* [S. *fr.* વરાં turned away from + સુખ face.] With the face turned away from. 2. Averse to; not favourably inclined towards; not favourably disposed.

પરાંસિત, Same as પ્રાયસિત.

પરાં, } *s. f.* A circular dish with rising edges.

પરાં-જય, *s. m.* [S. *fr.* વરાં opposite + જિ to conquer.] Defeat; overthrow; discomfiture.

પરાંજી, *s. m.* A measure of land equal to 30 vighas or 24 acres.

પરાંજી, *s. f.* [See પદાર+અણી.] A goad.

પરાં, *s. f.* A rope of hair, with which a saddle is fastened on the back of an ass.

પરાંજી, *adv.* [See વરાંજી a good.] Against one's will; forcibly; by constraint; at the point of the bayonet.

Prov. વરાંજી પ્રીત ન થાય you may lead a horse to the water, but you cannot make him drink.

પરાંજી, *s. m.* [See વરાંજી] A goad.

પરાંજી, *s. m.* [Dh. Des. વર્દ *fr.* S. પ્રત્યર્થ a beggar *fr.* પ્રતિ towards + અર્થ a beggar *fr.* અર્થ to beg. Or S. વપૂર્ણ *fr.* વ forth + પૂર્ણ to wander.] A guest.

પરાં-પર, *adj.* [S. *fr.* વરાં than the great + પર great.] Most high; the greatest of the great. Supreme (used of the Deity).

પરાંધીન, *adj.* [S. *fr.* પર another+અધીન.] Subject to another; dependent.

પરાંધીન-તા, *s. f.* } Dependence; the state of being subject to another.

Prov. વરાંધીનતા સ્વપ્ને સુખ નહિ Dependence is a poor trade to follow.

પરાં, *s. n.* [S. *fr.* +અન.] Food obtained or purchased at another's expense; dining at another's expense.

પરાં-પૂર્વ, } *adv.* [See વરાં back + પૂર્વ old.] From old times.

પરાં-ભવ, *s. m.* [S. *fr.* વરાં opposite + ભ to be.] Defeat; overthrow; discomfiture.

પરાં, Same as વરાં, A crowbar.

પરાંયજી, *adj.* [S. See પર great + S. અવન an abode.] Adhering; attached to; devoted to. (At the end of a compound.)

પરાંયુ, *adj.* [Dh. Des. પરિ-દાય = S. સ્ત્રીનમ્ left abandoned, *fr.* પરિ around + દા to go,

Or S. परकीय belonging to another *fr.* पर another.] Pertaining to another; another's; not one's own.

Prov. राम नाम जपना, पराया मास अपना To be a hypocrite in matters of religion.

परार, *adv.* [S. परारि.] The year before last. 2. The year after next.

परार्ध, *s. m.* [S. *fr.* पर another + अर्ध half.] A number of years equal to a half of Brahmā's life. 2. *adj.* One hundred thousand billions.

पराल, *s. f.* [S. पराल.] Rice-straw.

परिवर्तन, *s. n.* [S. *fr.* परा opposite+वृत् to turn.] Turning back or from. 2. Reflection.

Id. परिवर्तन पामजुं To be reflected (of the rays of light.).

परिवृत्त, *adj.* Turned back. 2. Reflected. 3. Retired. 4. Disgusted.

पराल, *s. f.* Water floating on the surface of whey.

पराल, Same as पराल.

परि, *adj.* [S.=Gr. *peri.*] A prefix in Sanskrit showing "ubiquity, all around, on every side."

परि-कमल, *s. n.* [S. *fr.* परि + कमल.] Going round; circumambulation.

परि-ग्रह, *s. m.* [S. *fr.* + ग्रह to take.] Acceptance; taking. 2. Assent; consent. 3. Dependants; a retinue; the members of one's family.

परि-ध, *s. m.* [S. *fr.* + घ going *fr.* हन to go.] The circumference of a circle. 2. An enclosure.

परि-व्यय, *s. m.* [S. *fr.* + वि to collect.] Acquaintance; intimacy; familiar intercourse; being conversant with.

परि-चि-त्त, *adj.* Familiar; acquainted with; intimate with.

परि-च्छिन्न, *adj.* [S. *fr.* + छिद् to cut.] Distinguished; defined.

परि-च्छेद, *s. m.* That which distinguishes; a mark. 2. A division; a segment.

परि-जन, *s. n.* [S. *fr.* परि around + जन a man.] A servant. 2. A retinue.

परि-श्राम, *s. m. n.* [S. *fr.* + श्रम् to bow.] Result; fruit; product; end; sequel; consequence.

Id. परिश्राम दावजुं-आवजुं To get the result. 2. To bring to an end. दाव्या बिना परिश्राम नथी There is no way out of it except writing=(I) must write.

परि-श्रुय, *s. m.* [S. See परश्रु-जुं.] Marriage;

परि-ताप, *s. m.* [S. *fr.* + ताप.] Great heat. 2. Pain; sorrow; anguish. 3. Anxiety; uneasiness.

परि-तोष, *s. m.* [S. *fr.* + तुष् to satisfy.] Satisfaction; gratification; delight.

परि-त्याग, *s. m.* [S. *fr.* + त्याग.] Quitting; giving up utterly; abandonment.

परि-धा-न, *s. n.* [S. *fr.* + धा to put.] Wearing; putting on. 2. Garments.

परि-धि, *s. m. f.* The circumference of a circle. 2. An enclosure. 3. A halo. 4. An epicycle.

परि-पक्व, *adj.* [S. *fr.* + पक्व.] Perfectly ripe; mature; ready to produce the effect.

परि-पक्व, *s. m.* [S. *fr.* पक्व.] Perfect maturity; ripening. 2. The consequence of an action.

परि-पूर्य, *adj.* [S. *fr.* + पूर्य.] Quite filled; entire; completed; perfected.

परि-लाव, } *s. m.* [S. *fr.* + लव to be.] Insult; disrespect; humiliation. 2. Same as परा-लाव.

परि-प्रक्ष, Same as पर-प्रक्ष.

परि-लापा, *s. f.* [S. *fr.* परि around + लापा.] A conventional term in a science; a technical term. 2. A list of definitions; a table of abbreviations. 3. An introductory chapter; preliminary observations; prolegomena. 4. A rule of interpretation. 5. A maxim given as an interpretation of the rules of Pāṇini the Grammarian.

परि-भ्रमण, *s. n.* } [S. परि-भ्रमण *fr.* परि-भ्रमण.] Wandering about.

परिभण, *s. m.* [S. परिभण.] An exquisite fragrance.

પરિમાણ, s. n. [See પરિ + S. મા to measure.] Measure; magnitude; quantity. 2. The rule or standard by which a thing is determined, adjusted, or proportioned. 3. Notation and numeration (Mathem.) 4. Measurement; ascertainment by measuring. 5. Geometrical dimension.

પરિમિત, adj. Measured; limited; encircled; confined.

પરિમિતિ, s. f. Measure; quantity; limitation. 2. Measure round; girth.

પરિયંક, Same as પર્યંક, A bed.

પછી રતિનરસ પોઠયાં પરયંક, વિનય વિવેકશું રે,
—દયારામ.

પરિયટ, } s. m. [Mar. પરિટ fr. S. પરિ

around + અટ to wander.] A washerman who goes about from house to house; collecting people's clothes for washing.

પાગરણ પરિયટ પેર, ઝાપટી ઝીકે જ્યારે;

અંગદે સમયાં રામ, તનથી કૂલ્યો ત્યારે.

—સામળભટ.

પરિયા, s. m. pl. [See પ્રેત] Forefathers; ancestors.

Id. પરિયાનાં પરિયાં ઉકેલવાં To talk slander about one's ancestors. 2. To talk slander. પરિયાંનું પાણી ખાકું To injure the reputation of one's ancestors.

પરિયાણ, Same as પ્રયાણ.

રાત્રએ કર આયુધ ધર્યાં, પ્રેમદા પુક પરિયાણ જ કયાં.

—સામળભટ.

પરિરંભણ, s. n. [S. fr. પરિ + S. રમ્ભ, to begin.] An embrace.

પરિરંભણ કરતા પાણે, મૂખે સ્તુતિ કરતા દીનવાણે.

—ગિરિધર.

પરિવર્તન, s. n. [S. fr. પરિ round + વર્ત = L. *verto* to turn.] Turning round. 2. Revolution.

પરિવાહ, s. m. [S. fr. + વહ to speak.] Reproach. 2. Censure; scandal.

પરિવાર, s. m. [See પરિ + S. વૃ to cover.] Dependants. 2. Train; retinue. 3. Progeny; children; family; attendants.

પરિવેષન, s. n. [S. fr. + વેષન.] A wrapper; a cover.

પરિશિષ્ટ, adj. [S. fr. + શિષ્ to remain.] Left behind; remaining. 2. s. n. A supplement; an appendix.

પરિશુદ્ધિ, s. f. [S. fr. + શુદ્ધિ.] Complete purification.

પરિશેષ, s. m. [S.] Remainder; residue.

પરિશ્રમ, s. m. [S. fr. + શ્રમ.] Labour; trouble; pains; exertion. 2. Distress; fatigue.

પરિસંખ્યા, s. f. [S. fr. + સંખ્યા.] Computation. 2. Sum; total. 3. A particular figure of speech.

પરિહાર, s. m. [S. fr. + હ, હર, to take away.] Removing; averting; remedying; clearing away; avoiding.

ઝીના પરિહાર અર્થે છ, ક્ષમા પંચમી તજવી રામર્થે છ,
—પ્રેમાનંદ.

Id. પરિહાર કરવો To remove; to avoid; to remedy.

પરિહાસ, s. m. [S. fr. + હસ to laugh. See હસવું.] Joking; jest; mirth; merriment. 2. Redicule.

પરી, s. f. [P. fr. S. અમરસ.] A fairy. 2. A fabulous winged monster with a human face, the body of a horse, made by Musalmans during the Muharram. 3. A very beautiful woman.

પરીક્ષક, s. m. f. [See પરીક્ષા.] An examiner. 2. He or she who investigates accurately; a connoisseur; a critic; a judge. 3. An assayer. 4. An experimenter; a tester. Cf. પરિખ.

પરીક્ષા, s. f. [S. fr. પરિ around + ક્ષિ to see.] Examination; investigation; trial; experiment; putting to the test or proof. 2. Knowledge, skill, or ability, as acquired from practice. 3. Experimental knowledge; experience.

Id. પરીક્ષા કરવી To examine. પરીક્ષા આપવી To submit to an examination; to appear at an examination. પરીક્ષા લેવી To examine by questions and answers; to examine (a person). પરીક્ષા જેવી To test; to put to the test. પરીક્ષા પસાર કરવી To be successful at an examination; to pass an examination. પરીક્ષામાં નાપાસ થવું To fail to pass an examination.

પરીક્ષા-પત્ર, *s. m. n.* [+ પત્ર.] A question paper set at an examination.

પરીખ, *s. m.* Same as **પરીક્ષા-ક.** 2. A term of respect applied to brokers, &c.

પરિ-ધરો, *s. m.* [See **પરિ-ગ્રહ.**] Property; estate.

પરીક્ષા, *s. m.* [See **પરિ + સહે-વું** or **પરિ-શ્રમ.**] Pain; distress; adversity.

પરં, *adj.* [See **S. પર** another, distant.] Distant; remote; removed.

તેણે લોભાણે નાવલિયો, મુજ પાસેથી પરો ન થાય રે.
—નરભેરામ.

સમર ને શ્રીહરિ, મેલ મમતાપરી, જોને વિચારી, મૂલ તારે.
—નરસિંહ મહેતા.

આરાઠી આણું છું વસ, વાચે જે પરં કયું.
—વલ્લભ.

પરં જોઇને ઓખા કહે છે, “ જલ્દ કુળ તો પવિત્ર
વિચારીને બોલો નાથજી, જહું પિતામહનાં ચરિત્ર. ”
—પ્રેમાનંદ.

પરં, *s. n.* [See **પુર.**] A suburb.

પર, *s. n.* [S. **પ્ર** to drink.] Pass; matter.

પરંપ-વું, *v. t.* [S. **ડપ** near + **રૂપ** to see: See **રૂપ.**] To speak; to tell.

પરંપ, *adj.* [S.] Harsh; cruel; rough.

પરેજ, } Same as **પરહેજ.**
પરેજી, }

પરેશાન, *adj.* [P. **પરેશાન** confused *fr.* **પરિશદ્વિ** to be confused = S. **પરિ-શીદ્** *fr.* **પરિ** about + **સદ્** to sit.] Unchaste (of a woman.) 2. Shameless; bare-faced. 3. Mischievous; turbulent. 4. Cunning; sharp; clever.

પરેશાન, *s. n.* [See **પરી** a fairy + **શાન.**] Heaven.

પરોક્ષ, *adj.* [S. *fr.* S. **પર**, distant S. = **અક્ષિ** = **આંખ** the eye, or an organ of sense.] Unseen; invisible; absent. 2. *adv.* Behind the back; in the absence; secretly.

પરોગ, *s. m.* The end; the conclusion.

પરોહ, } *s. m. n.* [S. **પ્ર-માન** *fr.* **પ્ર** forth +
પરોહ, }

મા to shine.] Dawn; daybreak.

પરોહિ-યું, } *s. n.* Same as **પરોહ**, **પરોહ.**
પરોહિ-યું, }

પરોહિ-યે, } *adv.* Early in the morning.
પરોહિ-યે, }

પરોણી, *s. f.* [See **પરોવ-વું.**] A piece of thread put through the eye of a needle.

પરોણી, *s. f.* [See **પરોણી**, **પરોણી.**] A goad.

પરોણી, *s. f.* [See **પરોણી**,] A female guest.

પરોણી, Same as **પરોણી**. 2. A guest.

Id. **પરોણી-પાર્શ્વ** Guests and their minor attendants.

Prov-**પરોણીથી કાંઈ બીડ લાગે?** Guests serve only to increase the host's difficulties.

પરોણીગત, } *s. f.* [+ **આગત** **સ્વાગત**,
પરોણી-ચાકરી, } **ચાકરી**,] Hospitality; entertaining strangers

પરોણીચાર, *s. m.* [+ **આચાર.**] Same as **પરોણીગત.**

પરોપકાર, *s. m.* [S. *fr.* S. **પર**, another + **ઉપકાર**.] Benefaction. 2. General graciousness; benevolence; philanthropy; munificence.

પરોપકારી, *adj.* Beneficent. 2. Benevolent; philanthropic.

પરોવ-વું, *v. t.* [Hem. Des. **પરવહન** = S. **માલીકૃતમ્** made into a garland, *fr.* S. **પ્ર** forth + **રૂઢ** grown *fr.* **રૂઢ** to grow; or S. **પરિવે** to weave.] To thread a needle. 2. To string glass beads, &c. 3. To connect.

Id. **દોરો પરોવવો** To thread a needle. **કામમાં ઇવ પરોવવો** To devote one's attention to one's work.

પર્ચ, *s. m.* [Eng. **Perch.**] A measure of length; sixteen feet and a half long; a perch.

પરોવા-યું, Same as **પાક-યું.**

પર્ણ-મ્, *s. m.* [S.] Rain. 2. Thunder-clouds.

પર્ણ, *s. n.* [S.] A leaf. 2. A paper; a letter.

જર્ન હોય, પર્ણ હોય, પત્રી વાંચી. —દયારામ.

Id. **પર્ણશય્યા** A couch of leaves. **પર્ણશાળા** A house thatched with leaves of trees. 2. A hermitage.

પર્ણ-કુટી, *s. f.* [S. *fr.* + S. **કુટી** a hut.] A hut made of leaves of trees.

પર્મ, Used in poetry for **પરમ.**

પરોક, *s. m.* [S.] A bedstead; a couch; a cot.

પર્યટન, *s. n.* [*S. fr.* પરિ + અટ.સ.] Wandering about; peregrination; roaming.

પર્યંત, *prep.* [*S. fr.* + અંત.] Until; till; unto. 2. Up to; as far as.

પર્યવસાન, *s. m.* [*S. fr.* + અવસાન.] The end; a termination.

પર્યવસ્થા, *s. f.* [*S. fr.* + અવસ્થા.] Opposition.

પર્યાણ, Classical form of પલ્લાણ.

પર્યાપ્તિ, *s. f.* [*S. fr.* + આપ્ to obtain.] Fullness. 2. Satisfaction; content. 3. End; limit; conclusion.

પર્યાય, *s. m.* [*S. fr.* + ઇ or અપ્ to go.] Manner; way; style; fashion. 2. A synonymous word. 3. A scheme; a contrivance. 4. An alternative.

પર્યુષણ, Same as પશુસણ.

પર્વ, *s. n.* [*S.* પર્વ a juncture, a joint.] A common term for particular periods of the year. 2. A name given to certain days in a lunar month; a religious holiday; a festival. 3. The moment of the sun's entering a new sign. 4. A chapter. *Cf.* પરખ.

પર્વ-છાંડી, *s. f.* [*S.* પર્વણ at a juncture, *S.* Loc. of પર્વ ના juncture.] Same as પર્વ. 1, 2, 3, &c. 2. The day of full-moon. 3. The day of new moon; *Cf.* પરખ.

પર્વત, *s. m.* [*S.*] A mountain.

પલ્લ, *s. f.* [*S.*] A moment; a minute; a second. 2. A very short time.

પલ્લ, *s. n.* [*S.*] Flesh.

જઠરાશિ બાળે અહાર મામ, ન દહે કયમ પલ્લ ચર્મ.

—દયારામ.

પલ, Same as પુલ.

પલક, } *s. f. n.* [*P.* પલક્.] A twinkling of the eye. 2. A moment; an instant.

પલક-દરિયાવ, *s. m.* [+ દરિયો.] A continued shower of rain; a perfect deluge. 2. The great ocean. 3. The Fountain of all blessings; God.

પલક-કું, } *v. i.* [See પલક.] To smile. 2. To be pleased or delighted.

પલકા-રો, *s. m.* [*Soo* પલક + કાર.] Same as પલક.

Id. આંખનો પલકારો કરવો To make a sign with the eye. આંખનો પલકારો મારવો To cast a glance at.

પલક-કો, *s. m.* A flash; lustre.

પાઈ ગયા હરો સર્વે રાત્ર, પ્રથમ રૂપના પલકા.

—પ્રેમાનંદ.

પલંગ, Same as પર્યંક.

પલંગ-ડી, *s. f.* A small cot. 2. An old and useless bedstead.

પલંગ-પોપ,

પલંગ-પોસ,

પલંગ-પોખ,

} *s. m.* [+ પોપ-કું to nourish.] A counterpane or coverlet; a covering for the bed.

પલટણ, } *s. f.* [*Eng.* Battalion.] A battalion or regiment of soldiers.

પલટન,

પલટ-વું, *v. t.* Hem. Des. પલટવું, *fr.* *S.* પર્યસ્યતિ it rolls about *fr.* *S.* પરિ = Gr. *peri*, around + *S.* અસ્ to throw.] To return; to send back; to turn up. 2. To break a promise or contract. 3. To change.

પલટ-વું, Same as પલોટ-વું To train. પીતામ્બર, પ્રભુ, પલટી રહ્યા છે ક્યાંહે ? કોહોનાં ચોટી લાગ્યા છે લેહેરિયાં છ ?

—દયારામ.

પલટા-વું, *v. i.* To change; to be changed.

પલટો, *s. m.* [Hem. Des. પલટ્યો પલટો, *fr.* પર્યસ્તઃ thrown about *fr.* પરિ about + અસ્ thrown *fr.* અસ્ to throw.] Rise and fall of notes in music. 2. A particular exercise in fencing.

પલ-ભર, *adv.* [See પલ a moment + ભર-વું.] For a moment.

પલ્લવટ, *s. m.* [*S.* પરિ = Gr. *peri*, around + *S.* વર્ત = L. *verte* to turn; or + *S.* વેશ to wrap.] A kind of cloth worn round the waist by Bhīlas and other rude tribes in Gujarāt. 2. A particular way of wearing a garment.

તારે મુન્દર વદન, લાજ મરનદનું કાજ નહિ,

મારે હું તો પ્રેમશું, પલ્લવટ વાળું રે.

—ભોળોભાગત.

પાસ-પાસું, v. t. [See પાળ-પું.] To please; to amuse.

પાસળ-પું, v. t. [Hem. Des. પરિભ્રમી = S. પ્લાવયતિ it floods, fr. S. પ્લુ to flood. Or Hem. Des. પદ્યહ = S. શિથિલી ભવતિ it becomes loose = પ્ર-સરતિ it spreads. Or Hem. Des. પસ્ત્યહ = S. વિરેચયતિ it drops down.] To become wet; to become moist.

પાસાંખા, s. m. pl. Same as પાસાંખી. 2. The sum of a series in the Multiplication Tables.

પાસાંખી, s. f. [See પ્રશ્ન + આંક.] Any one of the Multiplication Tables. 2. Any number multiplied by another in the Multiplication Tables. 3. An answer to a question from the Multiplication Tables.

પાસાંડી, s. f. [S. પરિ around + આંડી.] The posture of the body when sitting cross-legged.

Id. પાસાંડી વાળવી To sit cross-legged. પાસાંડી વાળીને બેસવું To sit at ease.

પાસાંડે, s. m. The posture of the body in sitting cross-legged and one's ease.

Id. પાસાંડે વાળવો-વાસવો To sit at ease.

પાસાણ, s. n. [S. પ્રત્યયન, પર્યાજ.] A saddle. 2. To ride. 3. To set out on horseback. 4. To go out.

Id. પાસાણ મારવું To put the saddle on; to saddle. પાસાણ ફરવું To mount a horse, &c.

પાસાણ-પું, s. n. [Owing to a confusion of પાસાણ and a corruption of પ્રયાણ.] To mount (a horse, &c.) 2. To train (horse, &c.).

પાસાણો, s. m. A flat piece of wood, with which types for printing are brought to the same level in a form or frame.

પાસાણડું, s. m. [S.] An onion.

પાસાય-ન, s. n. [S. fr. પલા = પરા opposite, away from, + અય to go.] Running; fleeing; flight; elopement.

પાસાવ, s. m. A kind of dish made of flesh and rice cooked together and highly spiced. Cf. પુસાવ.

પાસાવટ, s. f. [S. + વટ.] A tribe of Bhils.

પાસારા, s. m. [S.] A kind of tree.

પાસારા-પાપડો, s. m. [+ પાપડ.] The seeds of પાસારા used in medicine.

પાસાળ-પું, v. t. [Caus. of પાસળ-પું] To steep; to soak; to wet. 2. To persuade; to win over.

Prov. પાસાળવું એટલે મુંડવું Begin your work, and you are sure to find your way to the end; Well begun is half done.

પાસિત, s. m. [P. પલીદ્ impure. Or see પાસિતો a torch. fr. S. પ્ર-દીપ્ત: lighted; Cf. Eng. Jack-with-the-lantern.] A ghost. 2. A terrible or troublesome person.

પાસિતા, s. m. pl. [S. પ્ર-દિપ્ત: lighted.] Pieces of cake steeped in ghee and allowed to become cool. 2. Plural of પાસિતો.

પાસિતો, s. m. [Hem. Des. પાસિતા, પાસિત, fr. S. પ્ર-દીપ્તમ્ lighted fr. પ્ર intens. + દીપ્, દી-પ-વું, to shine. Cf. Ar. ફતિલ્હ a wick.] Cloth rolled round and formed into a ring, which is used as a circular wick for a pan of oil. 2. (દારૂનો) The priming wick, which carries fire to the charge of powder.

Id. પાસિતો મૂકવો-સળગાવવો To excite the wrath or feelings of a man by a short cutting speech.

પાસેવણ, s. n. [S. પરિ around + વાહ to protect.] A minute inspection of clothes with a view to carefully picking out vermin (among Jains).

પાસોટ-પું, v. t. [Hem. Des. પાસોટ = S. પ્રત્યાગમ્ભતિ it returns, it frequents, fr. S. પર્યસ્ય-તિ See પાસટ-પું.] To educate; to mould; to form; to train; to bring up; to break. 2. To knead; to shampoo.

અમિત ડો, આવો, લગારેક પેાદોડો;

પાસોટું પાચે, મટે અમ થાડો;

આંગણુલે ઉભા આજસ શીદ મોડો ? —દયાશમ.

પાસીવ, s. m. [S.] Sprouting or shooting. 2. A branch bearing new leaves; a spring; luxuriant foliage. 3. A skirt; an appendage (of a garment).

પાસીવિ-ત, adj. Having leaves.

પાસી, s. f. [S.] A lizard.

પાસણ, s. n. [See પાસવ the ends of a garment.] Money conferred of the bride

the bridegroom; pin-money.

Id. પદ્મ કરું To promise a dowry. પદ્મ કરું To pay the amount of a dowry.

પદ્મ, *s. n.* One of the scales of a lance.

પદ્મી, *s. m.* [See પદ્મ.] The skirts of woman's garment. 2. A stage in a journey.

પવઈ, Same as પાવે.

પવન, *s. m.* [S.] Wind; breeze. 2. A aim.

Id. મગજમાં પવન ભરાવે To be led away by a whim: To give oneself airs. પવન ભરાવે To blow violently (of wind). પવન ઉપર કરું Lit. To ride on the wind. 2. To act as one likes; to be whimsical. પવન ઘાગવે To be affected or influenced by one's company. પવનમાં ભડી જવું To be fruitless; to give no attention paid.

પવન-વેગી, *adj.* [+ વેગ.] Having the speed of wind; speedy.

પવન-ચક્કી, *s. f.* [+ See ચક્કી.] A wind-mill.

પવન-પાવડી, *s. f.* [+ પાવડી.] Wooden shoes, with which a man is believed to be able to move in the air with the speed of the wind.

પ-વા-ડ-વું, *v. t.* [A form of પીવ-રા-વ-વું] To cause or make to drink.

પવાડી, *s. m.* [M. પવાડા, પોવાડા *fr.* પોવાડ, a bagpipe, Imit.] An epic poem. 2. A satire; slander. 3. Useless talk; babbling.

પવાહું, *s. n.* [Hom. Des. પેઆલે = S. પ્રમાણમ્ measure of capacity, Cf. P. પ્વાહ; See પાલી. cup.] A small circular vessel of copper or brass to hold drinking water. 2. A certain measure of capacity.

પવિ, *s. f.* [S.] Indra's thunderbolt.

પવિત્ર, *adj.* [S. *fr.* વૃ to purify.] Pure; clean; free from ceremonial defilement. 2. Innocent; holy; sacred; morally clean. 3. Allowed; holy; consecrated; virtuous.

પવિત્રતા, } *s. f.* Purity; cleanliness 2. Sinlessness; holiness.

પવિત્ર-આરસ, *s. f.* [+ આરસ.] The day

on which the rite is performed of putting new threads round an idol, or round the Mahārājās (high priests), so that the threads may thus be sanctified; the 12th day of the bright half of Shrāvana (Aug.-Sept.).

પવિત્રી, *s. f.* A ring made of twisted darbha grass. 2. A strip of silk cloth in which holy words are woven.

પવિત્રું, *s. n.* The Brahmanical string; the holy thread. 2. A ring of gold, &c., worn on the fore-finger during worship and in performing certain rites.

પશમ, *s. n.* [P. પશ્મ wool.] The hair of the pubes. 2. Wool; fleece. 3. A straw; a trifle.

પશમી, *adj.* Woollen.

પશમી, Same as પશમી.

પશુ, *s. m. n.* [S. = Gr. pecus.] A beast; a brute; a quadruped. 2. An innocent or harmless creature. 3. A dunce.

Id. પશુ જેવું, પશુ-તુલ્ય, પશુ-વત્ Beastly.

Prov. વસુ વિના નર પશુ Every poor man is counted a fool: Money makes a man complete.

પશુ-પતાકા, *s. f.* [S. *fr.* + પતાકા.] The arrow of Shiva.

પશુ-પતિ, *s. m.* [S. + પતિ.] A herdsman. 2. An epithet of Shiva.

પશુ-યાગ, *s. m.* [S. *fr.* પશુ + યાગ.] An animal-sacrifice.

પરચાત્, *adv.* [S.] After; afterwards; subsequently. 2. Behind.

પરચાતાપ, *s. m.* [S. + તાપ.] Repentance; remorse; regret; penitence; contrition.

Id. પશ્ચાતાપ પામવો-યવો To repent; to be sorry for one's past conduct.

પશ્ચિમ, *s. f.* [S.] The West. 2. *adj.* Western. 3. Hinder.

Id. પશ્ચિમ ગોળાર્ધ The Western Hemisphere.

Prov. પૂર્વનો સૂર્ય પશ્ચિમમાં ઉગે, તો એ શું !! I won't give up my point, even though the worst should happen; Unyielding obstinacy.

પશ્ચિમ-યુદ્ધિ, *s. f.* [*S. jr.* + *યુદ્ધિ*.] An after-thought. 2. *adj.* Wise after the event.

આગમ યુદ્ધિ વાણિયો, પશ્ચિમ-યુદ્ધિ બ્રહ્મ;

તરત-યુદ્ધિ તરકડો, ગોદો મારે ધમ;

A Vānia foresees events; a Brāhmaṇ is wise after the event; a Turk is quickly excited, and strikes a blow. —**ભાષા.**

પર્યંતી, *s. f.* [*S. jr.* દુગ્ધ, પર્ય, to see.] Speech in the second of its four stages, from the first stirring of the breath up to articulate utterance; the faint whispering sound in the chest.

પસતાં, *s. n. pl.* [*P. વિસ્ત.*] Pistachio nuts.

પસતા-ગિયો, *s. m.* [+ *S. ક્રી. ક્રય*, to sell.] A vegetable-seller.

પસતું, Same as **પરતું**.

પસદ, *adj.* [*P. = S. પ્રસન્ન*.] Approved; agreeable. 2. Selected; chosen; liked.

Id. **પસદ પડું** To like; to suit the fancy; to be agreeable. **પસદ કરું** To choose; to select; to approve.

પસદગી, *s. f.* Approval; approbation; choice; selection; liking.

પસર, *s. f.* [*S. પ્રસર* moving abroad *jr.* પ્ર forth + *સ* to move.] Grazing of cattle in the morning.

પસર ચરા-વ-વી, *v. t.* [+ *ચરા-વ-વું*.] To graze cattle in the morning.

પસરવું, *v. i.* [*See* પ્રસર.] To spread abroad; to distend; to stretch; to disperse; to scatter; to dissipate; to extend; to open out; to expand. 2. To give way; to yield.

શ્યામ સુન્દર તને મળ્યા હીસે છે, તે અંગે તું પસરાઈ.

—**દયારામ.**

પસલી, *s. f.* [*S. પ્રસૂતિ. Cf.* પેરા.] The hollow of the hand.

પ્રભુ, દાવાનળ તમે પીધા રે, સર્વે દેખતાં પસલીમાં લીધે રે.

—**ગોવિન્દ.**

2. The quantity contained in the hollow of the hand.

પસલી થોખા ને પેસો, આપેલી રજીછાડ. —**કવિ.**

3. A gift given by a brother to his sister in the month of Shrāvan (August-September). 4. A ring worn on a finger of the hand.

પસલી આપવા બહેન જ તણી, જરૂર નરો મારો ધણી;
જરૂર આવજો કાલે રાત, પંચ હીડી નંજો પ્રસાદ.

સામજીભટ.

પસ-લો, *s. m.* [*See* પસલી.] The cavity formed by putting the two hands together.

પસવાર-વું, *v. t.* [*See* પાસુ side.] To stroke with affection; to rub gently with the hand by way of kindness; to caress; to fondle.

પસાય, *s. m.* [*See* પ્રસાદ.] Favour. 2. Riches.

પસાય-વું, *s. n.* [*See* પ્રસાદ.] Land set apart for the maintenance of the village artisans, or for religious and charitable purposes.

પસાર, *s. f.* [*Port. passar* to pass. *See* પ્રસર, પ્રસાર.] Taking a few turns for exercise; walking backwards and forwards (as the sentry at his post). 2. Elopement 3. *adj.* Passed; gone away. 4. Passed; (an examination); successful; gone into.

Id. **પસાર થયું** To pass; to be successful. 2. To pass by; to pass through. 3. To run away; to abscond. **પસાર કરું** To pass. 2. To pass by; to pass through.

પસારવું, *v. t.* [*Dh. Des. પ્રસરિ-યં jr. S. પ્રસિન્ન* spread. *Caus. of* પ્રસરવું.] To extend; to expand; to enlarge. 2. To hold forward (a hand, a leg &c.).

પસારો, *s. m.* The state of being spread out, scattered, or extended. 2. Things lying scattered about. 3. Publicity; wide diffusion.

પસિ-ચાફું, *s. n.* [*See* પાકું + અચાર.] Hinges. 2. A joint.

પસીનો, Same as **પરમેવો**.

પસ્તાં, Same as **પસતાં**.

પસ્તા-ગિ-યો, Same as **પસતાગિ-યો**.

પસ્તાવું, Same as **પરમાન**.

પસ્તાલ, *s. f.* [*See* પંચ, પાંચ, + તાલ baldness. *Cf.* પંચ-કેશ.] Lit. Baldness in the five parts of the body, where hair grows (See પંચ-કેશ). Hence, 2. A shower of abuses or scolding.

પસ્તાવું, *v. t.* [*See* પસ્તાવો.] To repent; to sorrow or grieve over one's own doing.

પરત્તાવે, Same as પરીત્તાવ, Repen-
tance.

પરત્તી, *s. f.* } [See પુષ્ટિ.] Defending;
પરત્તું, *s. n.* } vindicating; standing up for; champion-
ship.

પહર, *s. n.* [See પસર.] Grazing cattle at
midnight.

પહાડ, *s. m.* [See પાણી, પાવાણી.] A
mountain.

Id, પહાડજેવે Big; and burly bulky and
strong.

પહાડી, *adj.* Mountainous; pertaining to
the highland. 2. Vigorous and strong.

Id. પહાડી લોક Mountaineers; highland-
ers. પહાડી અવાજ A loud and full voice.

પહાણું-વું, *v. t.* To bleach (a cloth, &c.).

પહાણી, Same as પાણી.

પહુઆ, Same as પૈઆ.

પહેરણું, *s. n.* [See પહેર-વું.] A sort of
shirt or frock.

પહેરણું, *s. n.* A garment. 2. The mode
of wearing or putting on.

પહેર-વું, *v. t.* [Dh. Des. પરિહનયં *fr.* S. પરિ-
ધાનમ્ wearing 1, garment, *fr.* S. પરિહિત put
round *fr.* પરિ around + હિત put *fr.* ધા to put.]
To put on; to wear. 2. To dress; to attire.

Id. જનોઈ પહેરવી To put on new sacred
threads on particular days in Shrāwṇa
(Aug.-Sept.) and Bhādrapad. (Sept-
Oct.).

પહેર-વેશ, *s. m.* [+ S. વેશ dress.] Dress;
habit; costumes.

પહેરા-મણી, *s. f.* A marriage portion
given to the bridegroom. 2. A dowry.

પહેરા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of પહેર-વું.] To
cause to put on. 2. To present with a dress;
to invest.

પહેરેગીર, *s. m.* [See પેરો, પોરોરો, + P. ગીર
holding *fr.* P. ગિરફતન = S. ગ્રપ્, ગ્રહ. to hold.]
A guard; a sentinal; a sentry. Same as
પેરેગીર.

પહેરો, Same as પોરોરો, પોરો, Guard;
custody.

પહેલ, *s. f.* [See પહેલું] Inception; begin-

ning. 2. *adj.* First.

Id. પહેલ કાઢવી-કરવી To set an example
by doing first.

પહેલવાન, *s. m.* [P.] A hero; a warrior.
2. An athlete; a wrestler.

પહેલવી, *s. f.* [P.] The old Persian lang-
uage; Pehlavi.

પહેલાં, *adv.* [See પહેલું.] Before; formerly.
2. At first; first.

પહેંચ, *s. f.* [See પહેંચ-વ-વું.] Arrival and
reception; the coming to hand. 2. A re-
ceipt; an acknowledgment. 3. Understand-
ing; perception. 4. Reach; range; power;
capacity; extent of access; discernment.
વાટે જતાં કદ કાપીએ, જહાં લગી આપણી પહેંચ.

—દયારામ.

પહેંચ-વું, *v. i.* [S. પ્રાપ્ત obtained; reached;
fr. પ્ર forth + અપ્ to obtain.] To come; to
arrive at; to reach. 2. To come to hand; to
be received. 3. To understand; to appre-
hend; to get to the meaning of; to compre-
hend; to penetrate.

પહેંચી, *s. f.* [See પેંચ, પેંચી.] A wristlet;
a woman's ornament for the wrist.

પહેંચું, *s. n.* Same as પહેંચો. *s. m.*

પહેંચે-હું, *adj.* [See પહેંચવું.] Knowing;
well-instructed; cunning.

Id. પહેંચા કરવા To repent.

પહેંચો, *s. m.* The wrist.

પહે-હું, *adj.* [S. પ્રથમ foremost, first, *fr.*
પ્ર forth + તમ suffix of Superl. Degree.] First,
Same as પેહે-હું.

પહેંચ-વું, *v. i.* [See પ્રાપ્ત obtained, re-
ached.] To come to; to arrive at; to reach.
2. To come to hand; to be received. 2. To
understand; to apprehend. 4. To get to the
meaning of; to comprehend; to penetrate.

પહેંચે-હું, *adj.* Got to the meaning of;
knowing; cunning.

Id. પહેંચેલી જુદી-માયા An intelligent
person; a far-seeing person; a person not
easily deceived.

પહેંચો, Same as પેંચો, The wrist.

પહેર, Same as પેર, પેહેર.

પહેલું, Same as પેલું; Wide, broad, loose,

Id. પહોળે હાથે Lit. With an open hand.
2. Liberally (spending). 3. Extravagantly (spending).

પળ, *s. f. n.* [S. વળ.] A period of twenty-four seconds. 2. A very short time; a moment.

પળ-ક-ડું, *v. i.* [See પલ-ક.] (Having once obtained food), To be often tempted to be on the look out for it.

પળ-ડું, *v. i.* [See પલાયન.] To run.

દિવા મૈથુન કરે તે, દંપતી નરક પળાય. —ગિરિધર.

પળ-ડું, *v. i.* [Pass. of પાળ-ડું.] To be observed (of a rule.) 2. To be nurtured; to be kept.

બલિયારી ત્રજનાય, રથુવર એક પત્ની પળિયા.

—દયારામ.

2. To be fulfilled or realized (of a promise).

Prov. કુતરે પડ્યું, ને બિહારી ન પળી The touch of a dog contaminates, that of a cat does not.

પળ-ડું, *v. i.* [See પળિયાં.] To be white or gray (of hair).

પળસી, *s. f.* [See પળાસ-ડું. Cf. પગ-ચંપી.] Lit. Shampooing the feet or legs. Hence, 2. Humble service. 3. Abject flattery.

પળાસ-ડું, *v. t.* [Hem. Des. પલસ=સેવા service. Or, Secપગ + તળાસ-ડું.] Lit. To shampoo the feet or legs. Hence, 2. To do service of a humble nature; to do service. 3. To flatter fulsomely.

પળા, *s. f.* [See પાળ-ડું.] Service.

પળા, *s. f.* [See પાલ. Or. See પલીત.] A troublesome task or work.

મુક્ત કરે કોણ એને? પાંચરો કહું પળા. —ગિરિધર.

પળાયન, Same as પલાયન.

પળિયાં, *s. n.* [S. પલિત.] Gray hair; old age.

પળી, *s. f.* [See P. પલ્લ or S. પલ્લવ.] A ladle; a dipper.

પળો, *s. m.* A large ladle.

પળોટ-ડું, Same as પલોટ-ડું.

પાંઉ, *s. m.* [French. pain=bread.] A loaf baked in the English fashion; a loaf.

પાંક-ક, *adj.* [See પાંચક.] Barron.

પાંકડું, *adj.* [See પેક-ડું, પેખ-ડું.] Intended; wished for; expected; resolved upon.

પાંખ, *s. f.* [See પા, પંખ.] A wing. 2. A pectoral fin of a fish. 3. A side of a roof. 4. Shelter; protection.

Id. પાંખમાં ધાડું-લેડું To take under one's protection; to be the protector of. પોંખો વીંડવી Lit. To flutter the wings (of a bird). 2. To make vain attempts at escaping.

Prov પાંખ પાદશાહની એ કપાય, પણ નેવ રાંડી રાંડનાં ન કપાય No man can deprive another of his right.

પાંખ-ડી, *s. f.* A petal. 2. The hand; the arm. 3. A small or insignificant gift or present.

પાંખ-ડું, *s. n.* A branch; a twig. 2. A branch of a genealogical table.

પાંખ-ડું, Same as પોંખ-ડું.

પાંખાળું, *adj.* [See પાંખ + વાળું having.] Winged (of a bird, insect, &c.).

પાંખિ-ડું, *s. n.* Same as પાંખ A party. 2. A part of an anklet, completing the circle. 3. A blade of a pair of scissors.

પાંખી, [S. પંખ.] Same as પાખી.

પાંખું, Same as પાંખ-ડું.

પાંખો-ડું, *s. n.* [+ ટિપ્તિ.] The arm.

પાંખત, *s. f.* [See પાંખ, પાંચ, + રચાન.] That part of a cot where the sleeper's legs are placed.

પાંખરણ, *s. n.* [S. પાંખરણ an upper garment fr. પં + આ-વર-ણ.] A small kind of dhotar worn by men. 2, A bodice.

પાણી લાડું એક પલકમાં, ફાણ નહિ લાગે વાર;

પાંખરણ નાનું પેહેરીને, જીવન બેઠો ભરથાર.

—સામજીવન.

પાંખર-ડું, *v. i.* [See પાંખરો.] To bloom; to blossom.

પાંખરો, *s. m.* [See પાંચ strings; or પાંચ, પાંચ, + ધાર, આ-ધાર. form.] A loose string hanging at the ends. 2. Strings by which a cradle is suspended.

પાંખળા-ગાડી, *s. f.* [See પાંખળું + ગાડી.] A go-cart; a bath-chair.

પાંખળું, *adj.* [S. પંખ+ડું.] Lame; deprived of, or not enjoying the use of the legs. 2. Crippled. 3. Unable to move. 4. Unsupported; unauthorized; invalid.

Id. પાંચળો ઇનસાફ A decision unsupported by law or proof.

પાંચાઈ, *s. n.* The shoulder.

પાંચ, *adj.* [S. પચ્ચ.] five. 5. 2. Some; a few. (Colloq.)

Id. પાંચ હોઠમાં પૂજવું To be honoured in an assembly of respectable persons; to be respected by the people. હજી તો હું પાંચ વરસનો બેઠો છું Lit. I am yet only five years old. 2. I have the hopes and aspirations of a young man. એણે તો પાંચે આંગળીએ પૂજ્યા હશે Lit. She must have worshipped a god with her five fingers, i.e. with all her heart. 2. She has secured the favour of God in every way. 3. God is greatly pleased with her. 4. She is happy in all respects. પાંચનો ઝોવાળ, ત્યારે પચીસનો એ ઝોવાળ He who can watch over the welfare of a few man as well watch over that of a large number. પાંચ વરસનો ધર ધણી, ને સો વરસનો સુધાર Right is not affected by age. પાંચ વસાનું આદમી, ને વીસ વસાનું હુગડું Dress influences a man more than Character. પાંચે પૂરો સબધો = પાંચ આંગળીએ પોંચો સબધો Union is strength. પાંચે આંગળીઓ કાંઈ સરખી હોતી નથી All tongues are not made of the same flesh: Every shoe fits not every foot.

Prov. પાંચ ત્યાં પરમેશ્વર Same as Prov. પંચ ત્યાં પરમેશ્વર under પંચ. પાંચે આંગળીઓ સરખી રાખવી To treat all equally.

પાંચ-ડા, *s. m.* The figure. 5.

પાંચ-મ, *s. f.* The fifth day of either half of a lunar month.

પાંચ-મું, *adj.* [S. પચ્ચ-મ. See પાંચ.] Fifth; 5th.

પાંચુ, *s. n.* The five times table.

પાંચે-મ, Same as પાંચ-મ.

પાંચ-બી, } *s. f.* [M. પાજ-બે /r. S. પાંચ-બી, } to cause to drink /r. પા to drink.] Habit; addictedness. 2. A paste used to stiffen a thread. 3. Applying a post to stiffen a thread.

પાંચર, Same as પાંચર.

પાંચરા-પેળ, *s. f.* [See પાંચરા a skeleton, a cage, + પાળ-વું to protect; or પેળ + street.]

An asylum for superannuated animals. 2. A hospital for the reception of old and unserviceable animals.

પાંચરી, *s. f.* A frame-work in the rear of a cart serving to prevent things from falling behind.

પાંચરું, *s. n.* [S. પચ્ચર.] A cage. 2. A frame; a skeleton. 3. The prisoner's bar (in a court of law). 4. The witness-box. (in a court of law).

પાંચ, Same as પાંચ-બી, Habit.

Id. પાંચ પડવી To be addicted.

પાંત, Same as પાંચત.

પાંત, *s. f.* [S. પજ્જિ.] A row or line of persons sitting together on the ground.

પાંતરી, *s. f.* [See પત્ર, પાંદડું, a leaf.] A long thin leaf. 2. Small leaves.

પાંતરી, } *adj.* [See પાંચ + ત્રીસ.]

Thirty-five; 35.

પાંતી, *s. f.* [Hem. Des. પંતી = S. પંતી a braid of hair, /r. S. પજ્જિ a line, a row.] A share in a joint-stock concern. 2. A share a part; a quota. 3. A party; a side, a point of view. 4. Practice (in Arith.).

રાજ રાજ કરે જીવ જીતી, ન્યાયની પાંતીએ નર નાના રે.

—ભાગ્યેભગત.

પાંદડી, *s. f.* [See પાન, પાતું.] A leaf; a petal of a flower. 2. A kind of ear-ring.

પાંદડું, *s. n.* A leaf.

Id. પાંદડું ફરી જવું (Cf. below પુરપના નશીબ આડું પાંદડું છે) To turn a new leaf; to meet with a change in fortune. પાંદડે પાણી પાતું Lit. To give nothing but a cup of leaves to drink water from. Hence, 2. To treat as an out-caste. 3. To afflict; to give pain to. એના વગર પાંદડું એ હાથવાનું નથી Not the least thing can be done without his help. પુરપના નશીબ આડું પાંદડું છે Nobody can say what a person is destined to be.

પાંપણ, *s. f.* [Hem. Des. ફેપળી = S. વક્ષ the eye-lid.] The eye-lash.

પાંપણું, *s. n.* [See પોપા-બાઈ.] A womanish man.

પાંસરું, *adj.* [S. પ forth = મૂ to move, Cf.]

પાંસ] Straight; upright; erect. 2. Direct. 3. Sensible; prudent. 4. Fit; suitable. 5. Law-abiding; regular; steady; constant.

Id. પાંસે દેર Perfectly straight. પાંસે પડ્યું-થયું It was fortunate; it turned out lucky.

પાંસળી, *s. f.* [Hem. Des. પાસળ = L. તિવેક્ slanting, on a side, *fr.* S. પાર્શ્વ પાંસુ, side + ટ, ડ, ઇ, dim.] A rib. 2. Intelligence; wits.

Id. સાડી ત્રણ પાંસળી-વાળું Defective; foolish; stupid. અધપાંસળીનો, પાંસળી ખસરી-ચસકવી To be mad or stupid (Said of a barber.)

પાંસળું, *s. n.* Same as પાંસળી A rib.

પાંસુ, *s. f.* [S.] Dust.

પાંસુ-લ, *adj.* [+ લ dim.] Covered with dust. 2. Defiled. 3. Defiling; disgracing.

પાંસુ-લા, *s. f.* A licentious woman.

પાંસેક, *adj.* [See પાંચ + સાક.] Sixty-five; (65).

પા, *adj.* [S. પદ the foot, a quarter.] One-fourth. 2. *s. m.* A forth part. 3. A Multiplication Table giving the products of the numbers from one to one hundred, each multiplied by one-fourth.

પાઈ, *s. f.* [See પા a quarter; a પાઈ being a fourth of a ફદિયું which is taken as the unit. Or see પાય the foot; the foot of the king being stamped on coins; *Cf.* પઈ-સો *fr.* પાય foot + શહ king] A pie; one-twelfth of an Anna.

Prov. પાઈ પાઈ કરતાં પૈસો થાય Little and little fills the purse. પાઈની પેદારી નહિ, ને પડીની નવરાશ નહિ Jack of all trades and master of none.

પાઈયો, Same as પાયો, The foot.

Id. એક પાઈયો બોઝા હોવો = દોઢ પાઈયાનું દોઢું, &c. To be half-mad; to be a fool. પાઈયો સે-પવો To lay the foundation-stone; to possess a foot-hold.

પાઈ, *s. n.* [French. pain = bread.] A loaf of bread.

પાક, *s. m.* [S. *fr.* પક to cook.] Dressing; cooking; preparing by fire; ripening. 2. Maturity; ripeness; state of readiness. 3. A crop; a harvest. 4. Suppuration. 5. An

electuary; a syrup; decoction or the product of it. 6. Sugar boiled for conserves.

પાક, *adj.* [P.] Pure; holy; clean; sacred; free from defilement; consecrated; sanctified; chaste.

Id. પાક દાનત-નજર Pure or chaste morals. પાક દોસ્તી Pure friendship; platonic affection. પાક મોહબત Pure affection between persons of different sexes, unmixed with carnal desire; Platonic love.

પાક-ચટ, *adj.* [See પાક, S. પાક a decoction + ચટ-રૂં.] Almost ripe to the taste.

પાક-ટ, *adj.* Ripe.

પાક-કું, *s. n.* [See પાવ, પવ, પદ, પાદ, + રથાન.] Influence; support; patronage.

પાક-જી, *adj.* Prone to ripen or mortify.

પાક-રૂં, *v. i.* [See પાક a produce.] To grow ripe or mature. 2. To become due. 3. To suppurate. 4. To be exhausted or tired. 5. To be produced; to be born. 6. To be a gainer.

Id. હુંડી પાકવી To become due (of a money draft). માથું પાકી જવું To be tired by thinking; to be annoyed. એમાં તારે શું પાક્યું? What have you gained by this? વરસ સાથે પાક્યું This year the crops are good.

Prov. થાકશે, ત્યારે પાકશે He will yield, when he is tired.

પાક-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર] The science or theory of cookery; the culinary art.

પાક-શાળા, *s. f.* [S. *fr.* S. પાક + શાળા = શાળા.] A kitchen.

પાકી, *s. f.* [See પાક, P. holy.] A holiday. 2. A day, on which business in the market, buying and selling, is stopped.

Id. પાકી પાળવી To stog the business of the market; not to buy or sell.

પાકું, *adj.* [Dh. Des. પક, પિક *fr.* S. પક cooked *fr.* પચ + to cook.] Mature; ripe. 2. Not raw; cooked; baked. 3. Dressed or cooked. 4. Strong; durable. 5. [Dh. Des. પચનો, પકો, *fr.* S. પક; also Hem. Des. પકો = S. દુન: proud, સમર્થ; able; *fr.* [S. પક: ripe.] Well-experienced; skillful; proficient; cunning; art-

ful. 6. Sure; certain; perfect; good complete.

Id. પાકી મુદત The full term. પાકું પાન An old person. પાકો ગુરુ An instructor, who produces very strong impressions upon his pupil's mind. પાકો ઘટ A person superior in cunning and not easily deceived.

Prov. પાકી કોડીએ કાનો ન ચઢે No addition can be made to a thing that is complete.

પાખ, *s. f.* [See પક્ષ.] A side; a party, 2. A division; a sect (in religion, argumentation, &c.).

પાખંડ, *s. n.* [S. પાષણ્ડ, પાલણ્ડ.] Heterodox; heresy. 2. Hypocrisy; feigning; dissimulation; false pretence. 3. A fabrication; calumny; imposture.

Prov. પાખડે પૃથ્વી ખાધી, ને મૂતારાએ દેશ ખાધો Godlessness ruins the world, and swindlers ruin the country.

પાખંડી, *adj.* Heretical; heterodox. 2. *s. m.* An impostor; a pretender; a heretic.

પાખર, *s. f.* [Hem. Des. પક્ષરા = S. તુરક-સનાહ: a horse's saddle, *fr.* S. પક્ષર, પક્ષર.] A barb; a piece of armour for a horse or an elephant; a caparison. 2. A net of flowers to serve as a covering for a bed.

પાખી ચાલ્યો તતખેવ, થોડે પાખર માંડિયાં રે.

—મીરાંબાઇ.

પાખરિ-યો, *s. m.* A species of horse.

પાણી પંથા ને પાખરિયા, ઉત્તરવળ જેની કાય રે.

—લક્ષ્મીરામ.

પાખાડો, *s. m.* A cry; a loud voice.

બુ ડો જે પાખાડા પડે, બુ ડો જે વણ વાંકે વડે.

—સામળબટ.

પાખાણુ, Same as પાપાણુ.

પાખી, } *prep.* [S. વક્ષ *fr.* પક્ષ. (*cf.*

પખે.] Without; except. 2. Owing to the absence of.

બ્યાકુળ થઇ છું પ્રીતમ પાખી, કળ ન પડે કાણુ રે લોલ.

—દયારામ.

મિથ્યા હું કહેતી નથી બાઈ, કોણુ માળા લે તુજ પાખે.

—પ્રેમાનંદ.

પાખો, *s. m.* [See પાક pure.] A pot internally besmeared with ashes, and thus made clean.

પાગ, *s. m.* [S. વાદ, વદ, *fr.* વદ to go. See પગ.] Same as પગ. 2. The rope by which a boat is secured.

પાગ-ડું, *s. n.* [+ ડાણું, સ્થાન.] A stirrup.

તેમનાં પાગમાં પણ મોટાં હતાં.—મીચીન કાવ્ય.

પાગ-ડું, *s. n.* A stirrup.

પાગર, *s. f.* The act of towing a boat or a ship.

પાગરણુ, *s.* [See પાગરણુ.] Bedding. 2. Decorations.

“ પાગરણુ સર્વે પ્રીતે પરહરો, દહાડી કરો છા તેવું કરો ”;

—સામળબટ.

પાગસ-દાણુ, *s. m. pl.* [See પગ + દા dim. + દાણુ.] A kind of silver anklet.

પાગ-લાગ-ણુ, *s. n.* [See પગ + લાગ-ણુ.] A present made by a younger to an elder person at the time of prostration before him.

એવું કહી, હન્દ્રપ્રસ્થે આગ્યા, વહુ નમ્યાં સાસુને પાગ;
પાગ-લાગણું ધણું કીધું, જે પિયરનું સોભાચ્ય.

—પ્રેમાનંદ.

પા-ગા, *s. f.* [See પાચ-ગા + P. ગાય = S. પદ the foot + P. ગાહ = S. ગૃહ place.] A body of horse under one commander. 2. The stable or building in which horses are kept. 3. A stable for a large number of horses.

પાગિયા, *s. m. pl.* [See પાવગો.] Coun-
cillors; advisers; allies; supporters. 2. Pins driven into ivory or wooden wristlets to keep a plate of gold firmly attached.

પાધ, Used in poetry for પાધ-ડી.

પાધ-ડી, *s. f.* [Hem. Des. પાહતં *fr.* S. પાપતમ્ a gift *fr.* પ forth + આપ-તમ્ આપર-ણમ્, an ornamental dress. *fr.* આ intens. + ધ to hold.] A turben.

Id. પાધડી બાંધવી To make up a turben. પા-
ધડી બધાવવી To present with a turben. 2. To
reward the services of; to appreciate the
services of. પાધડી લેવી To deprive of what
is valuable or ornamental; to defeat; to
cheat; to oblige to submit; to oblige to
yield; to expose to ridicule. પાધડી ફેરવવી To
change sides. 2. To be lie oneself; to ad-
mit the falsity of one's own statement. 3.
To be bankrupt. પાધડી સંભાળવી To take

care; to beware. અવળી પાથડી મૂકવી See પાથડી ફેરવવી-કેતારવી To beg humbly; to cringe; to crave. પાથડી નીચી કરવી To be disgraced. પાથડીનો ધણી A respectable merchant. બે હાથે પાથડી ઝાલીને હાંડવું To conduct oneself decently in the eyes of the world = Beware of rogues, who may pick your turban off your head, and leave you bare-headed (exposed to the ridicule of the people). પાથડી બગચો A term of abuse used by women towards men.

Prov. પાથડી પહેરે માટીડો ન થવાય It is not the hood that makes a monk : It is not the cowl that makes a friar : It is not the fine coat that makes a gentleman. પાથડીમાં માથું, ને માથામાં પાથડી The same thing expressed in different terms.

પાથ.કું, s. n. A turban got up carelessly, or without regard to fashion.

પાચ.ક, adj. [See S. પાક cooking.] That cooks, ripens, or matures. 2. Digestive; peptic. 3. s. m. A cook.

પાચ.ન, s. n. Cooking. 2. Resolving into digestive elements. 3. Digestion.

પાચ્છા, A form of પાદ-શાહ.

પાચ્છા.ઈ, A form of પાદ-શાહી.

પાચ.લી રાત, s. f. [See પાચ.કું + રાત, રાત્રિ.] The latter part of a night.

પાચ.કું, adj. [See પાચું.] Latter; last. 2. Past. 3. Back; hind; hinder.

Id. પાચલી ચાર ઘડી, પાચલો પહેર Declining years; old age.

પાચ.લો પેર, s. m. [+ પેર, પહેરા, પ્ર.હર.] Afternoon.

પાચ.ળ, prep. adv. In time past; in time anterior to some particular time. 2. Behind; at the back of. 3. After; afterwards.

Id. પાચળ પરડું-ઘાચડું-મડું To persevere in an attempt. 2. To coax; to tease; to harass. પાચળ થવું To follow with a hostile intent. 2. To tease one into doing a thing. પાચળ મૂકવું To eclipse; to outshine. તેની પાચળ Owing to that. 2. For getting that. તેની પાચળ પાચળ જવું To follow in his foot-

steps. 2. To go after him, and watch him narrowly.

પાચ.ળ.થી, prep. adv. From behind. 2. After; afterwards.

પાચું, adv. [S. વચાત્.] Back. 2. Again; once more; a second time. 3. In return.

Id. પાચું થવું To die. પાચું કરવું To return. 2. To refuse. 3. To turn back or aside to remove.

તમે અંબર પેહેરું અતી આયું, મુખ પરથી કરોની પાચું.

—પ્રેમાનંદ.

પાછી પાની કરવી To be slow or abashed. પાછી પાની નહિ કાઢવી To be equal to a time of crisis. પાછી ધરી Kāthiā-wār. પાચું વળી જોવું To turn back and see. 2. To reflect upon. 3. To look to the past and the future. 4. To hesitate. પાચું ફરવું-વળવું To turn back. પાચું કાઢવું To drive back; to drive away. પાચું કાઢવું-મેકાવવું-વાળવું To send back. 2. To refuse to grant a request. પાચું પરડું To turn back; to shrink from. પાચું પાડવું To oblige to turn back or run away. પાચું પગલું બરડું To turn away from. પાચું વળવું To be spoiled (of food). પાચું નાખવું To vomit.

પાછોટિ.યું, s. n. [+ ઓટી a pocket made in a garment.] A pocket at the back of a garment.

પાછો.તડું, adj. Produced late in the season (of a crop).

પાચ, s. f. [P. પાચ onion : Having the thinness of the peelings of an onion.] A kind of thin cloth made of China silk.

પાચ, s. f. A quay. 2. A bridge.

પાચ.ણી, Same as પાચ.ણી.

પાચ, adj. [See પાચ, પાચ.] Low; mean; dastardly; vile; abject; wicked. 2. s. m. A scrub; a sorry fellow. 3. A miser.

પા-ચવ.નું, } adj. [See પા a quarter + ચવ + નું, વાળ, suffixes showing "possession."] Miserly; niggardly; close-fisted.

પાચ.ચ-ચ-ચ, s. m. [S. See પાચ, પાચ, + ચ.] The conch-shell of Viṣṇu.

પાટ, s. f. [Dh. Des. પટ fr. S. પટ a

village-site.] A bench; a form to sit upon; a stool; a seat. 2. A throne. 3. A plank; a board. 4. A stall; a platform. 5. The upper or lower stone of a handmill for grinding. 6. A part of the roe of a fish.

Id. પાટે બેસું To take a seat on a platform reserved for persons of distinction, raised near the place where a grand caste-dinner is given. 2. To be crowned and enthroned (said of a prince).

પાટ, *s.m.* [Dh. Des. પટો = S. तलम bed (of a river), surface; S. पट पट.] Breadth; width (of a river). 2. A strip of cloth.

પાટ-ડી, [See પાટ a plank.] A small beam.

પાટ-ડો, *s.m.* A large beam.

પાટ-નગર, *s.n.* [See પાટ + નગર.] The capital city of a country.

પાટણ, *adj.* [S.] Pale-red. 2. *s.m.* The pale-red colour. 3. The trumpet-flower.

પાટણા ઘેા, *s.f.* [See પાટણો + ઘે.] A flat kind of iguana.

પાટણાસાસુ, *s.f.* [+ સાસુ.] An elder sister-in-law; a wife's elder sister.

પાટ-લી, *s.f.* A bench; a form. 2. A low footstool; the sole of the foot. 3. A bracelet of gold, &c. 4. The folds of a garment; a fold or plait in a garment.

પાટ-ભા, *s.m.* A low footstool; a plank to sit upon. 2. A sand-board or writing-board used by school-boys, traders, &c. 3. A slate.

Id. પાટણ ઉપર પૂજા નાખવી To learn to write the alphabet (referring to the practice, now going out of fashion, of children learning to write the alphabet on a wooden board besprinkled with fine dust). પાટણ ફાટવાં To neglect one's studies (said of children in contempt). પાટણે બેસાડી પૂજા કરવી To pay great respect to. 2. (For euphemy) To allow to be idle. પાટણો પડવો To be successful. પાટણો ફરવો To be accomplished (of a business.)

પાટ-વી કુંવર, *s.m.* [પાટ, *s.f.* + કુંમાર, કુંવર.]

The eldest son and heir-apparent of a king; the crown-prince.

પાટિ-યાં, *s.n. pl.* A kind of necklace worn by women.

પાટિ-યાં, Plural of પાટિ-યું A plank.

Id. પાટિયાં દેવાં To be insolvent. 2. To be stopped or given up. પાટિયાં મીનવાં To have done eating (of the members of a house).

પાટિ-યું, *s.n.* [See પાટ.] A plank; a board.

પાટિ-યો, *s.m.* [See પાટ.] An earthen pot used in cooking.

પાટી, *s.f.* [See પાટ.] Same as પાટ-ભા. 2. A thick broad rope wound round the frame of a bedstead in lieu of planks; inkle. 3. A tape. 4. A porter's basket.

Id. પાટી ઉપર પૂજા નાખવી To learn at a school.

પાટી-દાર, *s.m.* [See પટો a deed of lease, &c., + દાર.] A hereditary owner of land. 2. A cultivator.

પાટ, *s.f.* [See પાક + પાટી /r. આવૃત્તિ.] A kick.

N. B.—પાટ is used of a kick given by a bullock or buffalo; while ફાટ is a kick given by a man or a horse.

Id. પાટ-મારવી-મૂકવી To give a kick. પાટ ખાવી To get a kick. ગડદા પાટ Blows and kicks.

Prov. દાઝ્યા ઉપર ડામ, ને પડ્યા ઉપર પાટ Branding after burning, and a kick after a fall: Troubles never come singly; It never rains but it pours; to add insult to injury.

પાટ-ડી, *s.f.* Same as પાટિ-યો.

પાટ-ડું, *s.m.* An earthen vessel, in which ghee, oil, &c., are kept.

પાટ-ડી, *s.f.* A small earthen vessel.

પાટો, *s.m.* [See પાટ a strip.] A bandage. 2. A strip of cloth tied over the eyes to keep him shut. 3. A mass of iron or stone. 4. A slab upon which are ground the ingredients of condiments, &c. 5. A rail of a railway; an iron bar.

Id. એને ફાઈની સાથે પાટો બાંડતો નથી Ho

does not live in harmony with any person. આંખે પાટા બાંધવા To shut the eyes by tying them with a bandage. આંખે પાટા બાંધીને ફરવું Lit. To walk blindfold. Hence, 2. To do one's business in total ignorance of facts. આંખના પાટા જેવું Disagreeable. પાટી બાંધવે To tie on a medicinal bandage. પેટે પાટા બાંધવા To starve oneself in order to save money. પાટી જામવે To be on friendly terms. 2. To have influence over.

પાટી-ડી, *s. f.* [See પાટ a plank + ડી.] A kind of food made up in squares.

પાટી-પાટ, *adv.* [See પાટિ-યું. Or M. પાટો-પાટ *fr.* પાટ *fr.* S. પટ પાટ, the back. Or, See પાટ a strip.] From one end to the other; one after another; consecutively.

Id. પાટી પાટ સળગવું Lit. To be on fire in a straight line, or from one end to the other. 2. To be engaged in a quarrel between a large number of men on each side.

પાટ, *s. m.* [*S. fr.* પટ to repeat.] A reading; a lesson; a task; study; perusal. 2. The text of a book; a reading; a variant.

Id. પાટ આપવે To set a lesson. પાટ લેવે To take a lesson. 2. To hear a lesson. પાટ મળવે To learn a lesson, પાટ ફરવે To repeat. પાટ ફરવું To learn by heart.

પાટ-ક, *s. m.* A teacher. 2. A public teacher of religious or mythological books. 3. A scholar.

પાટ-દોષ, *s. m.* [*S. fr.* + દોષ.] A false reading. 2. A bad reading.

પાટ-વ-વું, *v. t.* [*Mar. fr.* S. પ્ર-સ્થાપ્ત to cause to set out, to send, *fr.* પ્ર-સ્થા to stand] To send.

પા-શાળા, *s. f.* [*S. fr.* પાટ + શાળા.] A college; an academy; a school.

પાટી-તર, *s. n.* [*S. fr.* + S. અન્તર another.] A different reading or lection; a variant.

પાટી-ફેર, *s. m.* [+ ફેર, ફેર-વ-વું.] A different reading. 2. A different practice. 3. *adj.* Different in reading. 4. Different in practice.

પાટી, *adj.* Studying; knowing by heart; cramming.

પાટું, *s. n.* [*S. fr.* the back.] An anthrax; a carbuncle; a fatal tumour which appears on the backbone and other parts of the body. 2. The fibrous part of sugar-cane left after the juice has been extracted. 2. A blade of certain plants.

પાડ, *s. m.* [See N. B. under પડ-વું.] Obligation; favour.

Id. પાડ માનવે To acknowledge an obligation; to thank. પાડ ચઢવે To be under an obligation. પાડ વાળવે To return an obligation. પાડ રાખવે To be under a sense of obligation towards.

પાડ-વું, *v. t.* [*Dh. Des.* પાડિ-યું *fr.* S. પાતિ તમ felled, Caus of પડ-વું.] To make to fall; to fell; to lay; to knock or throw down. 2. To make. 3. To cast; to mould. 4. To break down; to defeat.

Id. રસ્તે પાડવે To lay down a road. 2. To introduce a fashion or custom. રૂપિયા પાડવા To cast or mould rupees. રૂપ પાડવી To form a habit. દુઃખ પાડવું To oppress. સમજ પાડવું To explain; to elucidate. બહાર પાડવી To publish widely; to reveal. કળા પાડવી To spoil one's own beauty; to practise self-mortification and divest oneself of one's own beauty. દેવતા પાડવે To make a fire ચિત્ર-છબી-પાડવે To draw a picture. ફૂંડાવું પાડવું To draw a circle on paper; to make circles in water by throwing in a pebble. ખાદર પાડવું To commit a robbery by house-breaking.

પાડા-ખાદર, *s. m.* [See પાડે a male-buffalo + ખાદર revenge.] Revenge; vengeance; bitter enmity.

પાડા-પડોસ, *s. m. f.* [See પડોસ.] Neighbourhood; the relation between neighbours.

પાડા-પડોસી, *s. m. pl.* Neighbours.

પાડી, *s. f.* [*Hen. Des.* પડી પ્રથમ-પ્રસૂતા being in her first confinement.] The young of a buffalo. 2. A shebuffalo.

પાડી-જી, *adj.* [See પાડ.] Obligated; grateful, thankful.

પાડું, *s. n.* [See પાડે.] A calf; the young of a buffalo.

પાડું.વા, *adj. m. pl.* [See પાડું. + P. વા dim.] Easily thrown down; weak; powerless. 2. Wicked.

પાડો, *s. m.* [Mase of પાડી.] A male buffalo.

Id. પાડો મુડે એવું Unskilful. પાડા જેવું Stout and strong.

Prov. પાડે પાડા લટે, ને ઝાડનો ખો નિકળે Great fishes eat up small ones. પાડાના પેટમાં દુખે, ને પખાલીને રામ One man is at fault, while another suffers for it.

પાડો, *s. m.* [See પાડ.] A column of the Multiplication Tables. 2. A prescribed lesson in Multiplication Tables. 3. A custom; a practice.

પાડોશ, Same as પડોશ, પડોસ.

પાડોશી, Same as પડોશી, પડોસી.

Prov. પાડોશીનું કરમ ન આવે, પણ સોજ આવે A man is known by the company he keeps: He who lies down with dogs must rise with fleas. પાડોશી શીડીને કાંઈ ઘર-ધણી થવાય? A neighbour cannot claim the rights of the house-owner.

પાડીલાડું, *adj.* Kept in deposit.

પાણુ, Same as પાણિ, The hand.

પાણુ, *s. f.* [See પા a quarter.] A perpendicular stroke (ના) denoting a fourth part; four annas in the rupee.

પાણુ, Same as પાપાણુ.

પાણુ-કોરું, *s. m.* [See પાણી+કોરું.] Rough thick cloth.

પાણુ-તી, *s. m.* [See પાણી.] A man whose duty it is to direct the course of water in irrigated fields.

પાણિ, *s. m.* [S.] The hand.

જેડવા પાણિ, દીન બોલવી વાણી, થાય વદન પીળું વરણ. —પ્રેમાનંદ.

પાણિ-ગ્રહણુ, *s. n.* [S. *gr.* + ग्रह taking *gr.* ग्रह to take.] Junction of the hands of the bride and bridegroom. 2. Nuptials; wedding. 3. A contract of marriage.

પાણિ-ચુ, *adj.* [See પાણી + P. ચે dim.] Full of water; filled with a milky fluid. 2. *s. n.* A cocoanut filled with the juice.

Id. પાણિચુ આપવું To dismiss from service.

પાણિ-ચાકું, *s. n.* [See પાણી+ S. આગાર an abode.] A place in a house where water-pots are kept.

પાણી, *s. n.* [S. પા-નીય *fr.* પા to drink.] Water. 2. Temper. 3. Spirit; pluck; mettle; energy; sprightliness. 4. Lustre; water. 5. A wash of gold or silver. 6. Edge; keenness; whetted state. 7. Honour; reputation. 8. Relish; tastefulness. 9. The seminal fluid.

Id. પાણી ઉતરવું To become less (of water). 2. To lose brightness or lustre (of reputation). 5. To lose sharpness. 4. To sweat, to perspire; પાણી (=પા) હેં એ engaged in a laborious business. પાણી ઉતરવું To put to a hard task. 2. To put to shame; to humiliate; to mortify. 3. To deprive of sharpness. ઊંડા પાણીમાં ઉતરવું-પેસવું To put oneself in a difficulty; to interfere in a business so as to bring trouble upon oneself. પાણી આવવું To be in a state of flood (of a river, well, tank). 2. To have spirit or pluck. 3. To get sharpness or an edge. આંખમાં પાણી આવવું To be in tears. પાણી લાવવું To bring water. 2. To give sharpness to. લોહીનું પાણી કરવું To undergo much toil and trouble. પૈસાનું પાણી કરવું To misappropriate another's money or valuables; to defraud one of one's money, &c. પાણી ખોડવું-ગુમાવવું To lose one's influence or respect. 2. To lose control over. પાણી ચઢવું To be encouraged; to be inspired with spirit. પાણી ચઢાવવું To encourage; to inspire with spirit or strength of mind. 2. To give a temper to (a sharp instrument). 3. To gild. પાણી છંટવું To sprinkle water over; to throw water on or at. 2. To extinguish (fire). 3. To throw water at, to purify it. 4. To throw water at for producing a magical effect in; to mesmerize by throwing water at. ખરું પાણી પાડવું To make very sharp. પાણી છટવું-આવવું To water; to become wet. 2. To have a desire to eat. પાણી છટવું To perspire. 2. To be exhausted; to be weak. 3. To urinate through fear. 4. To have a discharge of seminal fluid. પાણી ઊડવું To

Prov. પાણી પીને ઘર ઠી પૂછવું? It is too late to lock the stable door, when the steed is stolen. પાણીમાં રહેવું, અને મગર સાથે વેર To sit in Rome and strive with the Pope. પાણી

વસીવે માખણ ન નિકળે You cannot draw blood from a stone : He draws water with a sieve. પાણી પહેલાં આંધીએ પાળ In fair weather prepare for foul: Make hay while the sun shines: Provide yourself with a remedy before the coming danger. બના પાણીએ ધર ન બળે You cannot kill a dog with a bone. પાણી કહે, ત્યાં કંકરા એ ન હોય He makes an exaggerated statement. પાણીને રસ્તે પાણી જશે Everything must have its own course. પાણીનો પાનાર, ને તરવારનો મારનાર, ઉતાવળા સારા Haste is praiseworthy, where life and death are in question. પાણી મેર બેટા ઉતારવા = પાણી પહેલાં મેજાયાં Counting the chickens before they are hatched.

પાણી-ચુ', s. n. [See પાણી water + P. જેહ dim., or Mar. च of, or (Guj. ચૂવું dripping/fr. ચૂવું to dribble.) A cocoanut having water in it.

Id. પાણીચુ આપવું Lit. To present with a cocoanut having water in it at the time of bidding farewell. 2. To dismiss (as a guest or visitor). 3. To dismiss from service.

પાણી-ઢાણી, s. n. [+ ઢાણી redup.] A comprehensive term for the daily household duties pertaining to a woman, e. g., Fetching water, cow-dung-smearing, sweeping, washing, &c.

પાણી-દાર, adj. [+ P. દાર having.] Having temper, pluck, spirit, mettle.

પાણી-પત્ર-ક, s. n. [Mar. પઠાન્નો survey fr. પઠાન્ન fr. S. पश्य to See + पत्र-ક.] A rough statement of a revenue-survey.

પાણી-પંથો, s. m. [See પાણી + પંથ.] A swift horse.

પાણી-પોચું, } adj. [+ પોચું.] Soft from being moist.

પાણી-ફેર, s. m. [+ ફેર, ફેરવવું.] Change of air.

પાણી, Same as પાણી, પાપાણી.

પાણુક, s. m. [S. fr. पाण्डु the father of the Pandavas fr. पाण्ड white.] The sons of the king Pāṇḍu. 2. *adj.* Five.

પાણિહત્ય, s. n. [See પાણિ.] Learning

2. Cleverness.

પાણિહત્ય-વેતન, s. n. [વેતન.] A yearly amount given as a reward for learning.

પાણુ, } adj. [S.] Pale.

પાત, s. m. [S. fr. पत to fall.] Falling; descending. 2. The seventeenth of the astronomical Yoges. 3. The ascending node in a planet's orbit. 4. Equality of the declinations of the sun and moon.

પાત-ક, s. n. [S. fr. પત to cause to fall fr. પત to fall.] Sin. 2. Crime. 3. Wickedness.

પાત-કી, adj. Sinful. 2. Guilty; criminal. 3. Wicked.

પાતર, s. f. [See પાત.] A dancing girl; a courtesan; a prostitute.

પાતરાં, s. m. [S. पत्र a leaf fr. પત to fall.] Plural of પાતરું. A leaf.

પાતરી, s. f. [S. पत्री a group of leaves fr. પત.] A small packet of leaves containing flowers.

પાતરું, s. n. [S. पत्र fr. પત to fall.] A leaf. Id. પાતરે પાણી પાડું To tease; to tantalize.

પાતરું, s. n. [See પાત.] A leaf.

પાતરું, s. n. [S. पत्र fr. પા to drink. See પાત્ર.] A wooden bowl used by Jain ascetics to eat out of.

પાતળ, s. n. [S. પાતળું.] A thin and light garment worn by women.

પાતળ, s. f. [See પાતવળ.] A dish made of leaves sewn or stitched together.

પાતળ-પેટું, adj. [+ પેટ.] Having a small stomach. 2. Eating only very little.

પાતળિ-ચુ, adj. Slender but healthy and beautiful.

પાતળિ-ચો, s. m. [See પાતળું.] A slender but healthy man.

પાતળું, adj. [Dh. Des. = Hem. Des. પતલું = S. तीक्ष्ण sharp, कृश thin, fr. S. पतनु very thin fr. પ intens. + તનું thin fr. તન to stretch.] Thin. 2. Dilute; weak. 3. Of a loose texture; not closely woven. 4. Rare; tenuous, not dense. 5. Lean; slim;

slender; delicate. 6. Faint feeble; slight.

Id. પાણીથી પાતળો કરવો To show or prove to be utterly shameless. આણું પાતળું Coarse or thin.(of food). 2. In proportion to one's resources.

પાતાળ, *s. n.* [*S. પાતાલ fr.* પાદ the foot + તલ the bottom.] The regions under the earth; the infernal regions; the abode of the Nāgas (serpents).

Id, પાતાળ ફેરડું To sink a deep well. પાતાળનાં પુતળાં હલાવવાં To be turbulent; to throw off all restraint. પાતાળમાં પગ દોવા To be deep in council. પાતાળમાંથી વાત લાવવી To discover a fact after great trouble.

પાતાળ-જંતરી, } *adj.* [+ જંતર, ચંદ્ર.]
પાતાળ-ચંડી, }

Deep in council; profound in contrivances. 2. Having ability of any and every kind.

પાતાળ-પાણી, *s. n.* Lit. Water coming up from the lower regions. 2. An inexhaustible supply of water.

પાતિક, Same as પાતક.

પાતી, *s. f.* [See પત્રિકા.] A letter.

દયાના પ્રીતમને આપી પાતી, દૂતી નુતિમાં બેની ખ્યાતિ.
—દયારામ.

પાનું, *s. n.* [*Dh. Des. પત્ત fr.* *S. પત્ર* a leaf.] Same as પાન.

પાતેલી, *s. f.* [*S. પાતેલી* an earthen vessel.] A small metallic cooking pot.

પાતેલું, *s. n.* A cooking pot of brass or copper; a culinary utensil.

પાન, *s. n.* [*S. fr.* પા to drink.] A drinking vessel; a bowl; a cup; a jug. 2. A plate; a dish. 3. A receptacle. 4. One of the *dramatis personae*. 5. *adj.* Worthy; deserving; fit; eligible; suitable.

પાથર-બુ, *s. n.* [See પાથર-બું.] A cloth spread on the ground for sitting on. 2. A carpet. 3. Money; capital. 4. Property. 5. Bedding. 3. A carpet spread for mourners.

પાથર-બું, *v. t.* [*Dh. Des. પાથર-વ fr.* *S. પ્રસ્ત-પ્રસ્* spread out *fr.* *S. પ્ર=L. pro* forth+સ્ત to cover.] To spread; to extend; to stretch. 2. To place in a dispersed or scattered state.

પાથરે, *s. f.* Green grass cut down and lying about in a field.

પાદ, [*S. fr.* પદ to go.] The foot. 2. A quarter; one-fourth part. 3. A foot or line of verse. 4. A quadrant of a circle.

પાદ, *s. n. f.* [*S. પદ-ન, પાદ-બું.*] *Ventris crepitus*.

પાદ-પ, *s. n.* [*S. fr.* પાદ foot + પા to drink.] A tree.

પાદ-પૂરણ, *s. n.* } [*S. fr.* + પૂર-બું, પૂર-બું.]
પાદ-પૂર્ણ, *s. f.* }

Filling up a deficiency in a metrical line.

પાદર, *s. n.* [*Hem. Des. પદમ fr.* *S.* પદ a village.] A common; uncultivated land adjoining a village; the confines of a village; the gate of a village. 2. *adj.* Plain; open.

પાદરી, *s. m.* [*Port. Padre fr.* *L. pater* = *S. પિતૃ* father.] A Christian clergyman; a parson; a priest; an ecclesiastic.

પાદ-બું, *v. i.* [*S. પદ*] To break wind. 2. To be at one's wits' end.

પાદ-શાહ, *s. m.* [*P.*] A king; an emperor; a sovereign; a monarch.

પાદ-શાહ-બાલી, *s. f.* [+ *P. જાદા fr.* *S. જાત* born. *fr.* જન્ to be born.] A princess.

પાદ-શાહ-બાદે, *s. m.* A prince.

પાદ-શાહી, *s. f.* The kingly dignity; royalty; the reign or sway of a king. 2. *adj.* Pertaining to a king. 3. Kingly; royal. 4. Absolute; oppressive; disorderly (of power, administration, &c.) 5. Grand; fine; superb; splendid; noble. 6. Exceeding; superlative; extraordinary.

પાદ-કા, *s. f.* [*S. fr.* પાદ the foot.] Clogs or wooden shoes. 2. An impression of the feet in stone worshipped as the footprint of a god or a religious guide.

પાદેલક, *adj.* [*S. fr.* પાદ the foot + લક water.] Water in which have been washed or dipped the feet of a holy person.

પાદ, *s. n.* [*S. પાદ* the foot.] Water, &c, for washing the feet.

પાદર, Same as પાદર.

પાદરું, *adj.* [*Hem. Des. પદર = S. પદરું* straight.] Not crooked; straight; upright;

erect; direct. 2. Right; correct; not wrong. or amiss; straight-forward.

પાંચફ-દોર, adj. [S. + દોર.] Straight; direct. 2. Reclaimed from vice.

પાન, s. n. [S. fr. પા to drink.] Drinking 2. A drink.

Id. પાન કરવું To drink.

પાન, s. f. [See પા, પાણ.] A perpendicular stroke (+) denoting a forth part; one-forth. 2. A perpendicular stroke (|) showing the end of a sentence.

Id. પાન મૂકવી To bring to an end; to stop. પાનમાં હાવવું-આણવું-લેવું To bring under one's control or power.

પાન, s. n. [S. વર્ગ.] A leaf. 2. A roll of betel-leaf with arecanut, lime; &c. 3. A leaf or plate of metal foil. 4. A leaf-shaped ornament.

Id. પાનની જડની માફક ઊડી જઈશ You will be ruined in no time. પાનાં ફૂલાંમાં ઉછરવું To be brought up in luxury; to be indulged and fondled.

પાન સડે, ધોડા અડે, બિઘા બીસર નય,
ચૂલે પર રોડી નલે; કહો, ગુરૂજી, કયું થાય ?

(ઉ.-ફેર્યા વિના)—બાપા.

પાન, s. f. Hair divided in the form of a leaf on the head of a woman.

પાન-ખર, adj. [See + ખરવું to drop.] (The season) In which trees drop their leaves; autumn; the " fall ".

પાન-ચાલ-વ-ણી, s. f. [+ ચાળવ-ણી.] Lit. Lifting and assorting betel leaves. Hence, 2. Cleverness; quick comprehension.

પાન-ડી, s. f. An ornament for the front of the neck of females; a kind of ear-ring. 2. A thin leaf.

જુગલ શ્રવણે ઝાલ મણિની રે અળકે;
તેની ઉપર ઝૂમ પાનડીઓ રે અળકે. —દયારામ.

પાન-ડું, s. n. A leaf. Same as પાંદડું.

પાન-હાલ, s. n. [+P. હાલ holding, a receptacle, fr. હાસત્ત્વ = S. હ, હાર, to hold.] A box or casket to hold betel leaves, areca nut, &c.

પાન-સોપારી, s. f. [+ સોપારી.] Betel leaf and areca nut. 2. A small present; a bonus.

3. A small bribe.

પાની, s. n. pl. [See પાણ.] Cards. 2. Leaves or pages of a book. 3. Gold, silver, or brass foils.

પાનિય-શ, adj. Having the colour of a leaf.

પાની, s. f. [See પગ, પાદ, the foot.] The hinder part of the sole; the heel.

Id. પાછી પાની કાઢવી To turn back; to retreat; to shrink from.

Prov. સોની બુદ્ધિ પાનીએ The talents of a woman, however great, should be under a check.

પાનું, s. n. [See પાન a leaf.] A leaf of a book. 2. A leaf, foil, or plate of metal. 3. A single card out of a pack. 4. An emerald.

પાનું, s. n. [Hem. Des. વનજ = S. बाणश्च फल the head of an arrow.] The blade of a cutting instrument. 2. One's lot or fortune.

Id.—ની સાથે પાનું પડવું To have one's lot cast with another; to be obliged to live in the company of, or deal with, a particular person. પાનું કાઢવું-કેલવું To repeatedly refer to the same subject or person. પાનું શોધવું To refer to the past history of a person with a view to find out his faults, પાનું શોધવું-ખાળવું To make inquiries about the antecedents of a person with a view to gratify one's revenge.

પાને-તર, s. n. [See પાનું & પરણે-તર, પરણવું.] A silk or fine cotton garment worn by the bride at the time of marriage.

માતા મારી શીશ તમારાં નથી વેહેર્યા,

પાનેતર પ્રભુનાં પહેર્યા રે; મેં બહુ સાફે કીધું.

—રાજે.

પાનો, s. m. [Hem. Des. पाण्डवો = S. स्तन-धारा flow of milk from a woman's breasts, fr. S. प्र-स्तव fr. प्र forth + स्तु to flow.] The flowing of milk into the udder. 2. The filling with milk (of the breasts of a woman). 3. Excitement; spirit. 4. [r. પાણી.] Spirit; excitement.

તો ડરે છે શાનો? મૂઠ મતિ માનો, તજ હઈ પાનો, પંચ પજો.

—મેચાનંદ.

પાનો હલથી રે, કોડાં દઈને કંઠ લપરાવે;
શિર શુદ્ધ કરી રે, કચ્છંગ લઈને ધવરાવે.

—દયારામ.

Id. પાનો મૂકવો To yield milk (of a cow, &c.)
પાનો ચેરવો To refuse to yield milk (of a cow,
&c.). પાનો ચઢવો To have the breasts filled
with milk (of a woman). 2. To have a desire
to suckle. 3. To feel affection for (as the
mother for a long-lost child). 4. To be ex-
cited. પાનો ઉતરવો To subside (of the flow of
milk into the teats or breasts). પાનો ચ-
ઢાવવો To excite.

પાનોહ, *s. f.* [See પાદ-કું.] Leaves of *junār*
or *bājari*.

પાન્થ, *s. m.* [*S. fr.* પંથ.] A traveller.

પાપ, *s. n.* [*S.*] Sin; crime; wickedness;
vice; offence. 2. Immorality; an evil intent.
3. A wicked or troublesome person; a
pest; a plague.

Id. પાપ કરવું To commit a sin. પાપે પેટ
ભરવું To maintain oneself by wicked
practices. પાપ કરતાં પાછું જોવું To strinke from
committing a sin. એણે પાપ કરતાં પાછું જોએલું,
તેથી એ બચ્યો He seems to have shrunk back
from committing a sin, as a result of which
he is now saved. એના મનમાં કાંઈ પાપ છે He
entertains some dishonest or fraudulent
thought. પાપ ધોવું Lit. To wash off another
man's sin. 2. To speak ill of; to defame. પાપ
ગયું It is well, he is gone. પાપ છટી વાત An
honest expression; a sincere expression.
પાપ ફરી વળવું To be overcome by one's
sins; to be subjected to the consequences
of one's sinful acts. પાપ ફટી નિકળવું To be
revealed (of one's sins), *(cf. Murder will*
out. 2. To be a prey to a terrible disease.
પાપનું પેટલું બાંધવું To add one sin to another;
to commit various sins.

Prov. પાપનો ઘડો બરાચ, ત્યારે ફૂટે Wicked
actions, when accumulated, are sure to
produce their evil consequences. પાપ છાપરે
ચઢીને પોકારે Murder will out : Every sin
will cry out from the house-tops. પાપ બોલે
નહિ, પણ બોળે Sin and sorrow cannot long
be separated.

પાપ-ગ્રહ, *s. m.* [*S. fr.* + ગ્રહ.] An evil
or inauspicious planet.

પાપડ, *s. m.* [*S. પર્યટ.*] A short of water-
cake; a thin crisp cake made of flour
mixed with spices.

પાપડ-ખાર, *s. m.* [+ ખાર.] Impure carbo-
nate of soda.

પાપડ-પાદું, *adj.* [+ પાદ-કું.] Weak;
powerless; spiritless (Slang).

પાપડી, *s. f.* A pat of flour. 2. Bean-
pods. 3. A thin slice of bread, cake, &c.

પાપ-જી, *s. f.* [*S. પાપિની fr.* પાપ.] A
vixen; a virago. 2. A sinful woman.

પાપા, *s. m. f.* [*Imit.*] Bread. (Used by
infants.)

પાપિ-ક, } *adj.* [See પાપ + ક, કટ.] Sinful;
પાપી, } wicked; depraved. 2. Vicious; criminal;
guilty.

Prov. પાપીનો આવરણ ખુટે નહિ A long
life is a sinner's punishment.

પામર, *adj.* [*S.*] Wretched; miserable.

પામરી, *s. f.* [*Hem. Des.* પોમર = *S. કુમ્ભ*
રત્ન વસ્ત્ર a red garment. Or પામીર a country
in the North of Afganistan, celebrated for
silk.] A kind of fine silk-cloth. 2. A kind
of coarse shawl.

પામ-કું, *v. t.* [*S. પ = L. pro forth + આપ*
to obtain.] To get; to obtain; to acquire;
to procure. 2. To fetch; to bring. 3. To
suffer; to undergo. 4. To come to know; to
gain the knowledge of; to know.

વાતડી ગઈ છું રે પામી, કહો તો, કહું દાસ, દયાના સ્વામી.

—દયારામ.

Id. દરાને-દરા પામવું To be in a state.
સુખ પામવું To be happy.

પાય, *s. m.* [*P. fr.* *S.* પાદ, પાદ.] The foot.
2. The leg.

Id. પાય પડવું-લાગવું To fall at the feet;
to bow to; to bow before.

પાય-કિશ્ત, *adj.* [+ કિશ્ત defeat. *Cf.*
પાય-મા-લ.] Deserted; barren.

પાય-ખાનું, *s. n.* [See પાય + ખાનું.] A
privy; a water-closet.

પાય-ગા, *s. f.* [*P. પાદ the foot + ગાદ a*

place *fr.* પાય, પાદ, + ચાલ.] An extensive stable for horses. 3. A troop of horses.

પાય-ચાલી, *s. f.* [+ ચાલ-કું.] Walking about in the contemplation of; walking about and thinking of.

પાય-જામે, *s. m.* [P. + જામે.] Trousers; long drawers.

પાય-દળ, *s. n.* [+ દળ an army.] A troop serving on foot; infantry; foot-soldiers.

પાય-માલ, *adj.* [P. *fr.* + P. માલિદન = S. મૂલ મર્દ, to rub.] Trampled under foot. 2. Destroyed; ruined; annihilated.

પાય-માલી, *s. f.* Ruin; destruction; annihilation; devastation and ravages.

પાય-રી, *s. f.* A step; a rank; a grade; a station; dignity.

Id. પાયરીએ ચઢવું, પાયરી મળવી To be promoted.

પાયરી, *s. f.* [Portug. Pierre, from whom this kind of mango is called.] A kind of mango,

પાય-લ, *s. m.* [See પાય.] An ornament worn round the ankles by women; an anklet with bells attached to it.

ભાદરવો ભડ વરસે, ચપળા ચમકે રે, રસિયાજી;
એક સમે હું આવી, પાયલ ઝળકે, રંગ-રસિયાજી.

—દયારામ.

પાય-લી, *s. f.* [See પા.] A silver coin equivalent to a quarter of a rupee. 2. [See પ્યાલો.] A measure of about *four sheers*.

પાય-કું, Same as પાવ-કું.

પાયો, *s. m.* [Dh. Des. ગાય *fr.* S. ગદા: the feet.] The bottom of a hill. 2. The foundation 3. The base. 4. A support. 5. A leg (of a thing). 6. A piece of wood used for washing clothes on.

Id. પાયો નાખવો-રોપવો To lay the foundation of. પાયો ટેરવવો Lit. To help in standing erect. 2. To recommend and obtain a footing for. એક પાયો ઓછો છે એવું, દોઢ પાયાનું હવું To be half mad; to be a fool. પાયામાંથી બહી જવું, પાયો કપડી જવા To be rooted out; to be extirpated. પાયો પાડવા To wash (clothes, &c.) by beating them with a piece of wood called પાયો.

પાયો, *s. m.* [See પા.] A fourth part.

પાર, *s. m.* [S.] The end; the bottom; the utmost reach or extent.

જેનું અન્ન બિદર વરયું, લહો તીનો પાર રે. —પ્રેમાનંદ.
2. The opposite bank of a river. 3. Protection.

જેને ઇચ્છા હોય, તે આવે તે પારે રે. —ભાષા.

4. *adv.* Over; across; right through; on; at; across to the other side.

Id. પાર કરવું-મેલવું To ferry over; to cross.
2. To finish; to conclude; to do away with.
પાર પડવું-ઉતરવું To get safely out of or through; to be duly and fully executed or accomplished. પાર પાડવું-ઉતારવું To carry to a successful termination. —નો પાર લેવો To know the end or aim of. પાર ન હોવો To be endless; to be interminable. પાર થવું=પસાર થવું, *c. i.* To decamp. પાર મૂકવું To go through; to conclude. વારના પાર થયા There was a long delay. પાર પતવું To be finished.

Prov. આ પારકે પેલે પાર He will be a Caesar or a nobody; Attempt not, or accomplish what you have in view.

પાર-કું, *adj.* [See પર another.] Foreign; not one's own. *Cf.* પર-કું.

Id. પારકું ધન A daughter. છોકરાને પારકા કરવા To give away children in marriage; to betroth children.

Prov. પારકી આરા સદાય નિરાસ Dependence upon others is a certain disappointment. પારકે પૈસે દીવાળી Cocks make free use of horse's corn. પારકાં છોકરાને બેગી કરવાં To be liberal when one has nothing to pay from one's own pocket; to be liberal at another's expense. પારકે ઘેર પહોળા, ને પોતાને ઘેર સાંકડા To talk big in the case of others; to pretend to be liberal when others are to pay. પારકે ભાણે મોટા લાડ The crow thinks her own birds the fairest: The wholesomest meat is at another's cost. પારકે રોટલે નડી કોર No one cries 'Stinking fish.' પારકો જરા અને પોતાનાં અપલક્ષ્ય ટાંકી ન રાખ Search others for their virtues and thyself for thy vices. પારકાના પગ તળે બળે, તેના કરતાં પોતાને માથે બળે, તે જુઓ Reform those things

in yourself that you blame in other. પારકી ભૂલ પહેલી દેખાય, આપણી ભૂલ ના સમનય Mon's faults seldom to themselves appear. Our own opinion is never wrong. પારકી હુવેલી દેખી, પોતાની ઝુપડી ના તોડી પડાય Do not hate your things by comparing them with those of others. પારકા પેટ ઉપર પાટુ To be merry at the expense of others. પારકા તે પારકા, ને પોતાના તે પોતાના The natural feelings will at last assert their supremacy. પારકી ચેહમાં કોણ બગી મરે? = પારકી પીડા કોણ વહેરે? Who will trouble himself with what does not concern him? પારકી મા કાન વીધે No one can be just in what concerns oneself. પારકી માના મળશે નહિ It is an evil day when one is placed at the mercy of strangers. પારકી લેખણ, પારકી શાહી, મરું કરે મારા માવજલાઈ One is easily liberal with what does not concern oneself. પારકે ઓટલે બેસવું, ને વળી ખુખારા કરવા No man can take advantage of his own wrong. પારકે પુત્રે સપુત્ર (ચવાય નહિ) That is but an empty purse othat is full of other's money.

પારખ, s. f. [See પરખ, પરીક્ષા.] Examining; examination; test; appreciation.

પારખનાર, s. m. A critic; a tester; a judge; a connoisseur.

પારખવું, v. t. To examine; to try; to bring to the test. 2. To indentify; to recognize.

પારખું, s. n. Examination; test; trial.

Id. **પારખું નેતું-થેતું** To put to the test.

પારંગત, adj. [S. fr. પાર the other end +ગત gone.] Well-versed; adept; expert.

પારણી, s. n. pl. [S. પાર. , પાર-ગા, fr. પૂ to fill.] Eating after a fast; breaking a fast.

પારણું, s. n. [See પારણી.] Eating after a fast; breaking a fast.

પારણી, s. n. [S. પાલન fr. પાલ to cause to protect fr. પા to protect.] A cradle.

Id. **પારણી બાવવા** To bless with a child born after threatened sterility.

પારક, s. m. [S.] Quick-silver; mercury.

પાર-કર્ણ-ક, adj. [S. fr. પાર the other side+કર્ણ to show fr. રજ to see.] Transparent.

પારધ, s. f. [See પારધી.] Hunting; fowling; shooting. 2. An animal pursued; game; a prey.

પારધી, s. m. [Hem. Des. પારકી fr. S. પાપાર્દિ chase, hunting, fr. S. પાપ sin +કર્દિ increase.] A sportsman; a hunter; a fowler.

પાર-પાર, } adj. [See પાર.] From one end to the other; right through; thoroughly.

પાર-વનું, adj. [+ વિના.] Endless; abundant.

પાર-વું, v. t. To pluck up the weeds; to weed.

પારસ, } s. m. [S. સ્પર્શ touch fr. સ્પૃશ્ to thuch + મણિ.] The philosopher's stone.

પારસ-ભુ, s. f. [Fem. of પારસી.] A Parsi woman.

પારસ-પીપળો, s. m. [S. સ્પર્શ + પીપળો.] A kind of pipal tree. 2. A man dependent upon no one; a man of independent spirit. 3. A man not encumbered with a family or relations.

પારસ-વું, v. t. [See સ્પર્શ.] To touch; to rub

પારસાત, prep. [S. પાર્શ્વ fr. પાર્શ્વ side.] From (Used in documents.)

પાર-સાલ, s. m. [See પર another, gone, + સાલ a year.] The last year.

પારસી, s. m. [S. પારસીક Persia.] A Parsi. 2. s. f. The conventional language of brokers used in secret commercial communications.

પારસે-આવ-વું, v. i. [See પારસો + આવ-વું] To be in heat (of a cow, a mare, &c.).

પારસો મૂક-વેલ, v. i. [S. પ્ર-સ્થાવ flowing fr. પ્ર forth + વેલ to flow + મૂક-વું.] To let milk flow into the udders. (Said of a cow, &c.).

પારાયણ s. n. [S. પારાયણ fr. પાર. the other side + અય-ન going fr. ઇ to go.] Perusal; reading through. 2. Reciting through. (Used especially of a sacred book).

પાર-પાર, adv. [See પાર] From one side to the other; from one end to the other. 2. Fully; thoroughly.

પારાયણ, Classical form of પારાયણ.

પારા-વાર, s. m. [S. પાર + અ-પાર.] The sea; an ocean.

પારાવાર ટિટોડીની, રહે કદી બાયમાં ? —વહીબ.

પારાવાર, Same as પારા-પાર.

પારિભત, } s. n. [S. *fr.* પરિ about, પારિભત-ક, } foreign, + ભત born; this tree being imported by Krishna for his wife Satyabhāma from a foreign country, probably fic. a Malaya, of it is a native.] The coral tree. 2. The name which of one of the five trees of paradise (supposed to have been produced at the churning of the ocean).

પારિ-તોષિ-ક, s. n. [S. *fr.* પરિ-તોષ.] That which gives satisfaction. 2. A reward.

પારિપત્ય, s. n. [Mar. *fr.* S. પરિ-પતિ a protector *fr.* પરિ=Gr. *peri* around + પતિ.] Punishment; chastisement.

પારિ-પાર્શ્વ-ક, s. m. [S. પારિ-પાર્શ્વ-ક *fr.* પરિ=Gr. *peri* around + S. પાર્શ્વ side.] An assistant of the manager of a drama on the stage.

પારિ-ભાષિ-ક, adj. [S. *fr.* પરિ-ભાષા.] Technical (of a term).

પારી, s. m. [P.] A son.

પારી, s. f. [S. See પાર.] A flood of water.

પારી, s. f. [See પારી.] A crowbar.

પારેક, adj. f. [S. પ્ર-ચ્યુ-ત. See પારસો.] Not suckling her young (of a buffalo).

પારેવો, s. m. [S. પારાવત] A dove; a pigeon.

પારે, s. m. [See પારદ.] Quicksilver; mercury. 2. Semen virilis. 3. A small bullet. 4. A bead. 5. A kind of necklace.

પારેક, adj. Decayed or decomposed by long disuse or by being long under water.

પારો-પાર, adv. [See પાર + P. વ and + Re-dup.] From one end to the other; across through.

પારોપાર પડ્યાં વેણ, ખેંચી તે કાઢે સહુ. —વહીબ.

પાર્થિવ, s. m. [S. *fr.* પૃથિવી.] An emblematic representation of Shiva made of earth or clay. 2. A king; a sovereign.

પાર્થ-દ, s. m. [S. *fr.* પાર્થ+દા to give.] An attendant.

પાલ, s. m. [See પાલો.] Tender shoots.

પાલ, s. m. [See પાળ, પાર, a bank.] A cloth curtain which serves as the wall of a tent. આકલ્પિતિ તાણી (ધનુષ), સાંઢયા પાલ ધણા મોઝાર.

—વીરજી.

પાલ, s. m. [S. પલ્લવ પાલો, leaves.] A country abounding with trees, the leaves of which fall into the water and make the country unhealthy.

પા-લ, s. m. [S. *fr.* પા-લ to cause to protect *fr.* પા to protect.] A protector. (Used at the end of a compound., e. g., ભૂ-પાલ.)

પાલ-ક, s. m. A protector; a guardian. 2. s. f. A protectress; a female guardian.

પાલખ, s. f. [Hem. Des. પાડુકી=S. ક્રાળે-શિબિકા a litter for the wounded, *fr.* S. પર્યટ્ક. See પદંગ.] A cradle. 2. A scaffolding.

પાલખી, s. f. [See પદંગ.] A palanquin; a litter; a kind of conveyance of state.

પાલખી-પોસ, adj. [+ પુશીદન=S. પુષ્ to nourish] Sitting in a palanquin. 2. Carrying as in a palanquin (a trick in a game for children).

પાલટ-વું, Same as પલટ-વું To change.

પાલટી પીઝ નિજ નામ નિહાળે. —નિરાંતભા.

પાલટો, s. m. [S. પર્યસ્ત thrown about *fr.* પરિ about + અસ્ to throw.] A return; a recompense.

પાલ-ત્વ, } s. n. [S. પાલ-ન See પાલ-ક.]

Preserving; nourishing; protecting; maintenance; supporting.

Id. પાલત્વ પોષત્વ Nourishing; rearing; keeping and feeding.

પાલવ, s. m. [S. પલ્લવ. See પાલો.] The skirts or hem of a garment. 2. A tuft of foliage; a cluster of shoots or sprouts. 3. Support.

Id. તેને પાલવે પડયો છું I humbly depend upon him; he is my patron.

પાલ-વ-વું, r. i. To be able to afford or sell; to be able to bear the expense or cost.

પાલિ-યું, adj. [See પાલ, પાલો.] Affected by the decomposition of leaves (પાલો)(of water).

પાલી, *s. f.* [Hem. Des. પાલી=S. દોહન-માણ્ડમ્ a milking vessel.] Any measure of capacity.

2. A measure of four *Sheers* (lbs.)

પાલીશ, *s. n.* [Eng. *Polish.*] Polish.

પાણું, *s. n.* [See પાણવ wall of a tent.] A space enclosed by strips of matting and light sticks.

પાણું, *s. n.* [See પાલો.] A temporary shed generally made of leaves.

Prov. પેટ જેવું પાણું, તેને કોઈ ના વહાણું Hungry men are pitiless.

પાલો-ગાર, *s. m.* [See પાલન + ગાર, ગાર, P.] A protector; a leader.

પાલો, *s. m.* [S. પલ્લવ.] Leaves; bunches of leaves; foliage; herbage. 2. Snow; ice.

Id. લાજ પાલો Leaves used for food. ઝાડ-પાલો Leaves and trees, &c.

પાલો-રિંદુ, *s. n.* A bunch of thorns.

પાવ, *s. m.* [See પાદ, પા.] A fourth part; a quarter.

પાવ પલકડી ખબર નહિ, કરલે કલકડી આશ,

જવ ઉપર જમડા ભમે, જ્યમ તેતર ઉપર ખાજ.

You do not know what will happen in the twinkling of an eye; Death watches his time to catch you, as does the hawk his prey. —ભાષા.

પાવ-ક, *s. m.* [S. *fr.* પૂ to purify.] Who or what renders pure. 2. Fire; the deified personification of Fire.

પાવટ-ડું, *s. n.* [See પાવ + ટટિ + ડું.] The sole of the foot.

ફાગણે ફાગ ખેલે ગોવિન્દા, પગરે પાવટડે હરિ લીલાટ ચંદા.

—ગુણસી-વિવાહ.

પાવડિ-ચો, *s. m.* [See પાવ, પાદ, + ટટિ.] A menial servant accompanying a band of actors. 2. A particular religious sect.

પાવડી, *s. f.* [+ડી dim.] A kind of wooden shoes; sandals. 2. A weaver's pedal. 3. A certain wooden instrument used in gymnastic exercises. 4. A small hoe.

પાવડું, *s. n.* Same as પાવડો A step.

પાવડો, *s. m.* An iron step of a carriage. 2. A stirrup. 3. A spade. 4. A notch cut in a tree, by which to climb; a foot-stay; a pedal. 6. A leg.

પાવતી, *s. f.* [See પામ-ડું.] A receipt.

Id. પાવતી લેવી To take a receipt. પાવતી આપવી To give a receipt.

પાવન, *adj.* [S. *fr.* પૂ to purify.] Purifying. 2. Pure; clean; free from ceremonial defilement.

Id. ઘર પાવન થવું (Said when a distinguished man takes the trouble of visiting one's house.) Your visit is an honour to me.

પાવરધું, *adj.* [P. પર્વદ: brought up, experienced, *fr.* પર્વદન to nourish=S. પરિ around + વૃધ્, વર્ધ, to increase.] Clever; cautious; circumspect.

પાવરો, *s. m.* [See પાવડો.] A horse's mouth-bag.

પાવ-સિંચો, *s. m.* The foot (Used in affection or reverence).

પાવ-લી, *s. f.*

પાવ-દું, *s. n.*

પાવલો, *s. m.*

[See પા.] A quarter of a rupee; a four-anna piece.

પાવ-દું, *s. n.* [See પગ, પાવ.] The foot. દામોદર દુખડાં કાપો રે, પાવલે લાગું. —દયારામ.

પાવ-લો-પા, *interj.* [See પગ, પાવ.] An expression used in playing with a child placing its feet on the speaker's feet.

પાવ-લાં, *s. n. pl.* A kind of shoes.

પાવસ, *s. m.* [Mar. પાવસ *fr.* S. પ્રવૃષ્ *fr.* પ્ર + આ વૃષ્ to rain.] Rain.

પાવળી-ચો, *s. m.* One who plays on drums before a demon-exorcist.

પા-ડું, *v. i.* [Caus. of પી-ડું.] To give to drink. 2. To water (cattle, &c.).

પા-ડું, *v. t.* [S. પ્ર forth + આપ્ to obtain. See પામ-ડું.] To get; to obtain.

પાવે, *s. f. s. m.* [Hem. Des. પોમંડો = S. વળદ: a eunuch.] Masc. of પવે A eunuch; a hermaphrodite.

પાવો, *s. m.* [Mar. પાવ flute; or See વાંસ-ળી.] A fife; a pipe; a flute.

પાસ, *s. m.* [S.] A noose; a running knot; a tie or confining cord. 2. A tie. 3. An allurement; enchantment.

પાસ, }

પાસ, }

s. m. [See પાસું.] An effect of

contact or accompany.

પાશ-લી, *s. f.* [See પાસું, પાંસ-ળી.] A rib.

પાશ-તાણિ-ચો, *s. m.* [See પાશી+તાણ-વું.]

One who draws silver into wire.

પાશિ-યું, } *s. n.* [See પાસું a side.] A scythe

પાસિ-યું, }

having a sharp edge on one of its sides only.

પા-શેર, *adj.* [See પા+શેર.] A quarter of a Sheer (lb.).

પા-શેરો, *s. m.* A weight of a quarter of a Sheer (lb.).

Prov. પાશેરામાં પહેલી પૂછી This is only the beginning of a long tale or account.

પાશો, *s. m.* [See પાસો.] A silver ingot.

પાપાણ, *s. m.* [S.] A stone; a rock.

પાપાણુ-બેદ, *s. m.* [+બેદ.] A sticky substance issuing from splits in rocks.

પાસ, Same as પાસે.

પાસ, *s. m.* [See પાસું.] The effect of being placed by the side of; an effect of contact or company. 2. The udders of a cow, &c.

Id.—નોપાસ દાગવો—બેસવો To be influenced by the contact or company of. બેસ પાસ ચોરે ઉ=બેસ પાસ મૂકતી નથી The she-buffalo does not yield milk.

પાસ, *s. m.* [Eng. Pass.] A pass; a passport.

Id. પાસ મેળવવો To get a passport. 2. To get permission.

પાસ, [Eng. Pass, Passed.] Same as પસાર.

પાસ-હો, *s. m.* [See પાસો.] A nugget of gold or silver having the form of a die.

પાસ-વું, *r. t.* [See પાસ, પાસું.] To submit to the operation of an acid. 2. To make bright.

Prov. પાસે, તે રંગે He who has begun, must finish.

પાસા-બંડી, *s. f.* [See પાસું+બંડી.] A waistcoat having strings at the sides to tie it with.

પાસું, *s. n.* [Dh. Des. પાસા *fr.* S. પાશ્વ side.] A rib. 2. The side. 3. Side; cause; partisanship.

ઉ કુત્તીજ સાસુ, ભોજનકુળ પાસું; ડુંદોર તપાસું, તેા લડકું. —મેઘાનંદ.

Id. પાસું બદલવું—ફેરવવું To turn on the side. 2. To turn the side of. રોગનું પાસું The effects of a disease. પાસું વાળીને સૂવું To lie down at one's ease. પાસું સેવવું To gain the protection of; to be a partisan of; to have recourse to.

પાસે, *prep., adv.* [S. પાશ્વ in the side. See પાસું.] By the side of; near; nigh; close to. 2. With; having; possessing. 3. From. 4. To. 5. By; about; at; with.

પાસો, *s. m.* [S. પાશ.] A die.

Id. અવળો પાસો પડવો To fail. સવળો પાસો પડવો To be successful. પાસો ચડવો To be on the ascendant; to be rising. પાસો નાખવો Lit. To throw the dice (in a game). 2. To try one's fortune. 3. To engage oneself in an enterprise. પાસો નજીવો To know the secret steps of a plot or scheme.

પાસતર, *s. n.* [See પેસતર.] The second crop in a field.

પાણી, *s. f.* [See પાડી.] A sheep that has not given birth to a young one.

પાઠણ, *adj.* Produced after the proper season (of a crop).

પાહો-વાડિ-યાં, *adj. n. pl.* [See પાસું+વત્તિ, S. વાટ, વાડી.] Neighbouring; adjoining; situated in the neighbourhood.

પાળ, *s. f.* [S. વાલિ, વાલી.] Margin, edge, brink. 2. A parapet or marginal wall; a side. 2. The raised edge of the mouth of a hand-mill.

Id. પાણી પહેલાં પાળ બાંધવી Provide yourself with a remedy for the coming danger.

પાળ-ક, Same as પાલ-ક.

પાળ-ણ, Same as પાલ-ન, પાલ-ણ.

પાળ-વું, *r. t.* [S. વાળ to cause to protect *fr.* વા to protect.] To protect; to preserve.

2. To feed; to nourish; to foster. 3. To tame. 4. To keep; to maintain; to hold in violate. 5. To be wholesome, or beneficial to; to agree with (of water, climate). 6. To snit; to be convenient to.

Id. પાળી પોષીને મોટું કરવું To bring up; to rear,

Prov. પાળે, તેને ધર્મ Religious faith is a question of conscience.

પાળિયું, *s. n.* [See પાળ.] A large number of plots of cultivated ground.

પાળિયો, *s. m.* [See પાળવું.] A memorial erected in honour of a brave man on the spot where he died.

પાળી, *s. f.* [S. परिपाल् to wait for *fr.* પા to protect.] A turn; a recurring season; an alternation.

પાળી, *s. f.* [Dh. Des. પાલિયા *fr.* S. પાલિકા a sword-hilt. S. પાલી.] A knife.

Prov.કાંચે તેને પાળી કહે છે, એવી દુનીયા આડી People are so perverse as to give the name પાળી (a protecting instrument) to a cutting instrument.

પાળું, *adj.* [See પાચ, પગ. Cf. પાચ-દળ, પ્યા-દા.] Walking on foot; pedestrian.

પાળો, *s. m.* [See પાળ.] An encircling body or line. 2. A drop of dew.

જેમ રે પાળો, હદકથી નમ્યો,
તેને શબ્દ સૂરજ રૂપી, ચો દિશે ધામ્યો.—ભોભોભગત.

પાળો, *s. m.* [See પાળું.] A foot-soldier; a footman. 2. A band; a troop; a party; a company. 3. A flock; a herd. 4. *adv.* A-foot; on foot.

પિખવું, *v. t.* [S. अपस्किर-ति *fr.* अप down+કૃ to scatter; or S. पिष्, पिष्ट, to grind.] To disperse; to scatter. 2. To ransack; to rummage. 3. To tease; to vex.

પિડૂળા, *s. f.* [S. पिङ्गला.] A particular vessel or tube of the body, which is the chief passage of air and breath.

પિંજી, *s. n.* [See પિંજવું.] Carding (of cotton, &c.). 2. A long and tedious discourse; a rant; a rigmarole.

પિંજીયો, *s. m.* } A particular part
પિંજીયી, *s. f.* } of a cart.

નૂની વેલ્ય, ને ધૂસરી વાંકી. સાંગી સોટા ભાગી છ;
કોના તળાવા, ને કો પિંજીયો? બળદ આપ્યા બે ભાગી છ.

—પ્રેમાનંદ.

પિંજીયી, *s. f.* [See પિંજવું.] A carding instrument, 2, The manner of carding.

પિંજર, } Same as પાંજર A cage.
પિંજર, }

પિંજવું, *v. t.* [S. पिङ्ग cotton.] To card; to comb.

પિંજ-મણ, *s. n.* } The manner of card-
પિંજ-મણી, *s. f.* } ing. 2. Wages paid for carding.

પિંજરી, *s. f.* The wife of a પિંજરો. 2. A woman who cards cotton or wool.

પિંજરો, *s. m.* A carder of cotton.

પિંડ-લો, *s. m.* [See પિંડ.] A round lump of clay or moistened flour.

પિંડારો, *s. m.* [Dh. Des. पिंडलइय the principal part; Hem. Des. पिंडारो = S. माहिषी-पाल; गोपाल; a cow-herd; *fr.* S. पिण्डાર *fr.* पिण्ड the chief part+હાર one who takes away. *fr.* હ, હર્, હરવું, to take away.] A herdsman. 2. A plunderer; a bandit; a robber.

મૂક્યા પિંડારિયા પ્રેરી, રાધાને લીધી ઘેરી.—પ્રેમાનંદ.

પિંડારિયું, *s. n.* [See પિંડ-લો.] A mud-house.

પિંક, *s. m.* [S.] The Indian cuckoo.

પિંક, *s. f.* [Imit.] Spittle; saliva. 2. Juice of betel-leaf chewed and spit out.

કહો, શાને મુખ લોહું મુજ છેડ્યે;

નુંઓ રંગ લાગ્યો તબોળની પિંક જે.—દયારામ.

પિંક-દાની, *s. f.* [+ P. दातन = S. धृ, धार, to hold.] A vessel made to hold spittle; a spittoon.

પિખવું, *v. t.* Same as પિખવું.

પિખળવું, *v. i.* [S. अपि around, from, + મળવું] To be melted; to be fused; to be dissolved; to be softened.

પિંડળ, *s. n.* [S. पिङ्गल Name of the author of an ancient work on Sanskrit prosody.] A treatise on prosody.

Id. પિંડળ કરવું To enlarge upon; to dilate upon. 2. To expand (a theme, a subject). 3. To make a long speech on a small matter.

પિંડીયી, *s. f.* [See પિંક-દાની.] A cylindrical vessel.

પિચકારી, *s. f.* [Guj. પિચ Imit. = પિંક+S. કાર showing the sound of the preceding letters *fr.* કર to do.] A syringe; a squirt. 2. A stream spouting out forcibly.

Id. પિચકારી મારવી To syringe. પિચકારી મારવી-હાડવી To urinate (vulgar).

પિચ્છ, Same as પીધુ.

પિચ્છા, Same as પીછા.

પિચ્છાન, *s. f. n.* [Dh. Des. પિચ્છ=S. પેક્ષ+સ્વ *fr.* S. પ્ર forth + જ્ઞ to see.] Knowledge; acquaintance with; familiarity. 2. Distinguishing; recognizing.

પિચ્છાન-કુ, *v. t.* [Dh. Des. પિચ્છ *fr.* S. પેક્ષ+તે he sees *fr.* પ્ર forth+જ્ઞ to see.] To recognize. 2. To know thoroughly.

પિછાડી, *s. f.* [Hin. પીછે, પાછું, back, again, +ઘોડું to wear, to put on; or S. વૃ+તિ a covering *fr.* વૃ to cover,] A sheet. 2. A scarf; a covering for the shoulders.

Id. પિછાડી ઘોડવી To cover oneself with a sheet. 2. To declare oneself as insolvent.

Prov. પિછાડીમાં પાંચરી ધાકીને મારે, તે ઘોડું Beware of a silent dog and still water.

પિછોડો, *s. m.* A large પિછોડી.

પિંગર, Same as પાંગર A cage.

પિટ-વ-કું, } *v. t.* [Caus. of પિટ-કું.] To cause to beat.

Id. ઠંઠરો-ડાંડી પિટવવી To send a drummer round the town beating a drum; to issue a proclamation; to give a public notice by beat of drum.

પિટ-કું, } *v. t.* [S. પિટ ground *fr.* પિટ to grind, to crush.] *To beat or strike the breast (as in mourning, &c.). 2. To beat (a drum) with force, *Cf.* ટીપ-કું.

Id. ઓસડો પિટવો To beat the breast (used by women as a term of abuse.) માથું પિટવું To beat the head. 2. To vex; to put to mental trouble.

પિટા-પિટ, *s. f.* Repeated beating of the breast (as in mourning).

પિણ્ડ, *s. m.* [S.] A lump; a quantity; a collection. 2. A ball of cooked rice (given as an offering to the dead); the funeral cake. 3. The body.

Id. પિણ્ડ મૂકવો-આપવો To perform a ceremony for the benefit of a dead person.

પિણ્ડ-જ્ઞાન, *s. n.* [S. *fr.* જ્ઞાન.] The Science of Anatomy.

પિણ્ડ-જ્ઞાની, *s. m.* An anatomist.

પિણ્ડ-રોગી, *adj.* [See પાણ્ડ+રોગ.] Suffering from poor blood; pale.

પિણ્ડ-રોગી, *adj.* [From a confusion of પાણ્ડ (pale) and પિણ્ડ (the body).] Sickly from birth.

પિણ્ડાર, Classical form of પિણ્ડારો.

પિણ્ડી, *s. f.* [See પિણ્ડ.] The calf of the leg.

પિણ્ડું, } *s. n.* A small ball of thread.

પિણ્ડ-કું, } *s. m.* A large ball of thread.

પિતર, *s. m. pl.* [S. પિતૃ father *fr.* પ્ર to protect.] The deceased and deified progenitors of mankind; the manes. 2. Ancestors.

પિતરા-ઈ, } *adj.* [S. પિતૃ+અન્ન born of the paternal uncle *fr.* પિતૃ+અન્ન paternal uncle *fr.* પિતૃ father + જન્ to be born.] Of or relating to a paternal uncle. 2. Born of the same ancestors.

પિતરા-છી, } *adj. f.* Married to the members of one's family (of a woman).

પિતા, *s. m.* Father.

પિતામરી, *s. f.* [See પિતામર.] An inferior or small silk પિતામર.

પિતા-મહ, *s. m.* [S. See પિતા + મહ.] The paternal grandfather. 2. An epithet of Brahmā.

પિતૃ, *s. m.* Sk. base of પિતર, પિતા.

પિતૃ-જલ્, *s. n.* [S. *fr.* + જલ.] The duties incumbent upon the son in return for life and other benefits received through his father. 2. The debts contracted by one's ancestors.

પિતૃ-પક્ષ, *s. m. n.* [+પક્ષ a fortnight.] The dark fortnight of Bhādrapada (Sept.-Oct.) appointed as the time for the Shrāddha ceremony to the manes of the dead.

પિતૃ-ભક્ષિ, *s. f.* [S. *fr.* + ભક્ષિ.] The son's duty to his father.

પિતૃ-લોક, *s. m.* [S. *fr.* + લોક.] The

region or heaven inhabited by the પિતર (manes.)

પિતૃ-હત્યા, *s. f.* [S. *fr.* + હત્યા.] Parricide.

પિત્ત, *s. n.* [S.] One of the three humours of the body (the other two being વાત and કફ); bile; the bilious humour. 2. Choler; irascibility.

Id. પિત્ત ચડવું To be affected by bile. પિત્ત માથે ચડવું To be affected by bile in the head. 2. To be angry. પિત્ત ઉતરવું-ખેસવું To be free from the effects of bile. 2. To be free from anger; to be cool or quiet after an angry mood.

પિત્ત-જ્વર, *s. m.* [S. *fr.* + જ્વર.] A fever caused by an excess of bilious humour.

પિત્ત-પ્રકૃતિ, *s. f.* [S. *fr.* + પ્રકૃતિ.] A bilious temperament.

પિત્ત-વાયુ, *s. m.* [S. *fr.* + વાયુ.] Flatulence arising from the vitiation of bilious humour.

પિત્ત-ળ, *adj.* Bilious; fiery.

Id. પિત્તળ સ્વભાવનું Of a bilious temperament; irritable; peevish.

પિત્તળ, } *s. n.* [S. પિત્તળ.] Brass.

પિત્તાશય, *s. m. n.* [S. *fr.* પિત્ત + આશય an abode.] The receptacle or seat of bile; the liver.

પિત્તો, *s. m.* Same as પિત્ત. 2. The gall bladder. 3. Choler; anger; ire; rage.

Id. પિત્તો ખસવો-હાથમાંથી જવો To be beyond one's control (of temper, anger).

પિથે-લા, *adj.* [See પી.કું.] Intoxicated; tipsy; drunk.

પિનાક, *s. m.* [S.] The bow of Shiva. 2. The trident of Shiva.

પિપર, *s. f.* [S. પિપ્પલી=L. *piper.*] Long pepper.

પિપરી-મૂળ, *s. n.* [+ મૂળ.] The root of *Piper-Dichosomum*.

પિપળો, *s. m.* [S. પિપ્પલ.] The holy fig tree; *Ficus religiosa*.

Id. પિપળે દીવો કરવો Lit. To make known from the top of a pipal tree; Cf. To declare from the house-top. પિપળો ભગવો To

be childless. પિપળો ફાટવો To be hold (of a large gathering of Brahmins).

પિં-પાં-સા, *s. f.* [S. *fr.* પા to drink.] Thirst.

પિમળ, *s. f.* [S. પરિમલ.] Fragrance.

પિમળ-ગું, *v. i.* To give out fragrance or a sweet odour.

પિયર, } *s. n.* [Hem. Des. પિયર *fr.* S. પિતૃ-પિયર,

ગૃહ. See પિતા + ગૃહ.] The paternal mansion of a marriage girl.

Id. પિયરની સખધી-પનોતી A happy condition at the house of a married woman's father.

જે પિયર પનોતી હોય સુન્દરી, તે લેને ધણું ધન સાથ જ. —ગિરિધર.

પિયરિ-યુ, } *s. n.* A relative of a married woman on her parents' side. 2. *adj.*

Of or relating to પિયર.

પિયાદું, Same as પાર-કું Pertaining to another person or a stranger.

છે રે પિયારી, ને લેખે પોતાની, આપે લેહે એતો ઉધારી રે. —ભોળો ભગત.

પિયળ, *s. f.* [Dh. Des. પેલવં *fr.* S. પેલવમ્ soft, delicate.] Painting the forehead of women with beautiful colours.

પિયુ, *s. m.* [S. પ્રિય *fr.* પ્રી to please.] A lover; a gallant; sweet-heart. 2. A husband.

પિયુખ, Same as પીયુખ.

પિયુ-ડો, Same as પિયુ. (Used in endearment.)

પિરસ-જી, *s. n.* [See પિરસ-કું.] Prepared food served at dinner.

Id. પિરસેલ મોકલવું Sending dishes fully served to persons, who do not go to a dinner party.

પિરસ-કું, *v. t.* [S. પરિ-સ્વે-જ *fr.* પર= Gr. *peri* around+સ્વિ to pervade, to eat.] To serve out meals; to present or offer food the diners.

પિરોજ, *s. m.* [P. ફિરોજ] Turquoise; a sapphire.

પિરોજી, *adj.* Having the colour of a sapphire.

પિલ-વણ, *s. f.* [S. પેલવ delicate + વન a forest.] A kind of forest tree.

પિસ-વું, *v. t.* [S. પીડ. See પીટ-વું પીલ-વું.] To press; to squeeze. 2. To force out; to express. 3. To crush; to trample upon; to torture. 4. To wrench; to wrest; to wring out; to extort.

Id. અવળી ઘાણીએ પિસવું To torture; to torment.

પિસા-વું, *v. i.* To be crushed; to be tortured; to suffer a lingering pain.

પિશુ, *s. m.* [S. પેલ્લ delicate.] A musical mode.

પિટુ, *s. n.* The foot of the tree **પિસ-વણુ**.

પિલો-ડિ-યું, *s. n.* [See પીલો.] A sprout shooting from stalks of Bajrī, &c.

પિણ્ડુ, *s. n.* [See પિણ્ડ + ડું, ડું, રે, dim.] A small ball of thread.

પિશ-વી, *s. f.* [See P. પેશ inside.] A bag. 2. Loose trousers, specially those worn by Musalman women.

પિશાચ, *s. m.* [S.] A devil; a ghost; an evil spirit; a goblin; a fiend.

પિશાબ, *s. m. f.* [P. પેશ front + આબ=S. અપ્ આપ; water.] Urine.

Id. **પિશાબ કરવો** To urinate. **પિશાબ થવો** To urinate involuntarily. **પિશાબ થઈ જવો** To be terrified. **હું તેા એના ઉપર પિશાબ એ ન કરે** I shall have nothing to do with him (vulgar).

પિશુન, *s. m.* [S.] A talo-bearer; a tell-tale.

પિષ્ટ, *s. n.* [S. પિષ્ટ, પિસ-વું.] Corn, &c., ground into flour; flour.

પિષ્ટ-પેષ-ણુ, *s. n.* [+ S. પેષ-ન grinding.] Lit. Grinding that which has been already ground. 2. Repetition.

પિસ-વું, *v. t.* [S. પિષ્.] To grind; to reduce to powder in a mill.

Id. **પઈ પિસવા** To grind wheat. **દાંત-દોડ પિસવા** To gnash the teeth. 2. To lose one's temper.

પિસવો, *s. m.* A whistle made of clay.

પિસ્તાળીસ, *adj.* [See પાંચ + ચાળીસ.] Forty-five; (45).

પિસ્તોલ, *s. f.* [Eng. Pistol.] A pistol; a revolver; a small hand-gun.

પિહેરિ-યું, Same as **પિ-યરિ-યું**.

પિળ, } *s. f.* [See પિળવું, પિયળ.] A mark made on the forehead by women on auspicious occasions.

શત ગાદીં સરપણ તણાં, જોજન કીધી જવાળ;
કુમકુમના હાથા કરે, કરી પીળ કપાળ.—સામગ્રણટ.

પિળ-ચટું, *adj.* [See પીળું + ચાટ-વું to lick; or ચટો a spot.] Yellowish.

પિળ-વું, *v. t.* To colour with ડંડું; to colour yellowish red. 2. To spoil; to dirty.

પિળા-ટ, } *s. f.* Yellowishness; paleness.

પિળા-શ, } *s. f.* Yellowishness; paleness.

પિળિ-યું, *s. n.* A garment, coloured yellow with turmeric, worn by the bride on the marriage ceremony.

પીખ, *s. f.* [See પિખ-વું.] Scattered state. 2. Ransacking; rummaging. (Generally used as ચૂથ-પીખ).

પીછ, Same as **પીછું**.

પીડો, *s. m.* Same as **પિણ્ડો**. Cf. પેડો.

પીઠારો, *s. m.* [S. પિઠાર a religious beggar fr. પિઠં a ball of rice + ઠ, ઠર, ઠાર. carrying.] A free-booter.

પી, *interj.* [Imit.] Fie ! Oh, fie ! Shame ! 2. *s. f.* Ignominy; infamy.

પીછ, Same as **પીછું**.

પીછી, *s. f.* [Hem. Des. પિચ્છી=S. પૂઢા the crest.] A brush; a switch. 2. A fly-whisk made of feathers. 3. A bundle of peacock's feathers.

પીછું, *s. n.* [S. પિચ્છ.] A feather.

Id. **પીછાવું પારેવું કરવું** To make a mountain of a mole hill. **પીછું એચવું-ફેરવવું-મારવું** To sign a document without taking care to know what it is about. **પીછું ધાણવું** To throw an obstacle in the way of.

પીછો, *s. m.* [See પાછું.] Pursuing; pursuit. 2. Persecuting; persecution.

Id. **પીછો લેવો-પકડવો** To follow with perseverance. 2. To persecute without intermission.

પીટ-ણી, *s. f.* [See પીટ-વું.] Beating or striking the breast (in mourning).

પીટ-વું, } Same as **પિટ-વું**.

પીટી નાખ-વું, }

પીટચી, *adj. m.* Dead (used by women in abusing a man).

પીડ, *s. f.* [Hem. Des. પિટ્ટ વન્દુ પુટ્ટ, *fr.* S. પુટ્ટ.] The back.

Id. **પીડજી** બેર Strength owing to the porters who stand behind the scene; support. **પીડ ડેડવી-યાબડવી** To stroke on the back out of fondness; to praise and encourage. **પીડ ઉધાડી પડવી** To lose one's supporter or assistant. 2. To have no one to help; to be helpless. **પીડ ચેરવી** To retreat; to shrink from; to be afraid of. **પીડ ઢાંચી** To cover the rear on a battle-field. 2. To help. **પીડ-દેવી** ધરવી To run to the help of; to help. **પીડ પર હાથ ફેરવે** To encourage; to comfort; to console. **પીડ પાછળ ચૂડજી** To postpone. **પીડ પૂરવી** To cover the rear of; to help. **પીડ ફેરવી** To turn one's back upon. 2. To abandon; to forsake. 3. To go over to the opposite party. **પીડ બતાવવી** To run away from. (કામની) **પીડ કામવી** To perform the most difficult part of a work. **પીડ લેવી** To pursue. 2. To be urgent in soliciting. 3. To harass. **પીડે કાળજી હોજી** To have a stout heart; to have courage. **પીડે પેટ ચોડોડજી** To be lean. 2. To be starved.

પીડ, *s. n.* Same as **પિટ્ટ** Flour.

પીડ, *s. f.* [Dh.Des. પીટ *fr.* S. પીટ a seat Or. S. પિટ a granary.] A market for selling corn. 2. A market. 3. The state of the market; the market-rates.

પીડિ-કા, *s. f.* [S. *fr.* પીટ a division of a book.] A chronological account; a narration. 2. Pedigree; lineage. 3. A whole race; a series of generations.

પીડી, *s. f.* [S. પિટ flour *fr.* પિટ to grind. See **પિસ-જી**.] A yellow fragrant powder applied to the bodies of the bride and bridegroom in the marriage ceremony.

Id. **પીડી ચાળવી** To apply a yellow fragrant powder to the bride and bridegroom in the marriage ceremony.

પીડું, *s. n.* [S. e. પિસ.] Flour of **ચાસ** made for a particular preparation.

પીડું, *s. n.* [See **પીડ** a market.] A liquor-

shop; a public-house; a tavern. 2. Same as **પીડ** A market.

પીડ, Same as **પીડી**.

પીડ, *s. m.* [See **પીડ**.] Same as **પીડ**.

પીડ, *s. f.* [See **પિટ**.] A substance applied to the teeth to colour them.

પીડ-જી, *v. t.* [S. **પીટ** to give pain to.] To give pain to; to afflict. 2. To trouble; to harass; to ill-treat. 3. To bore; to plague.

પીડી, *s. f.* Pain; anguish; torment. 2. Trouble; vexation.

Id. **પીડી ગઈ-પવી** A good riddance for bad rubbish.

પીડી-કર,
પીડી-કીર-ક,
પીડી-કીરી, } *adj.* [S. *fr.* + કર-જી.] Noxious; injurious; hurtful.

પીડી-જી, *v. i.* To be in paid or trouble; to be ill; to be afflicted.

પીડી-ત, *adj.* Pained; tormented; afflicted; distressed.

પીડ, *s. f.* [See **પીડિ-જી**.] A grinding tooth; a grinder.

પીડિ-જી, *s. n.* [S. **પીટ** a stool.] A beam on which the planks of the floor are fixed.

પીડિ-જી, *s. n.* [+ *Cf.* **પીડ**.] Grinding tooth; a grinder. 3. The flesh that covers the lower part of the teeth; the gums.

પીડ, *adj.* [S.] Yellow.

પી-ત, *s. n.* [S. = drunk, soaked with water, *fr.* **પા** drink.] Vegetable grown by irrigation.

પીત-કેડી, *s. f.* A kind of little black bird.

પીત-પાપડે, *s. m.* [See **પિત** bile + **પાપડ**.] A kind of medicinal plant.

પીત-વાડે, *s. n.* [S. **પીત** drunk *fr.* **પા** to drink + **વાડ**, **વાડે**, a region.] A field from which crops are obtained both in dry and wet seasons; a field watered in the dry season.

પીતળ, Same as **પિતળ** Brass.

પીતામ્બર, *s. n.* [S. *fr.* **પીત**, **પીળું**, yellow + **અમ્બર** cloth.] A yellow silk loin-cloth. 2. A silk loin-cloth of any colour.

પીડ, *s. n.* [See પેડ a circle.] The circular spot from which marbles are thrown in the game.

પીડ, Past part. of પીડ to drink.

પીન, *adj.* [S. fr. વાપ to grow.] Fat; plump; fleshy. 2. Much; great.

પક્ષ દિન બન્ને હુવા, દુઃખ પીન આવી પડ્યાં;
શ્રદ્ધ હીન એક દારી લેઈ કાળ હાંકતો. --વલ્લભ.

પીપ, } *s. f. n.* [Portug. *pipa*=Eng.

pipe.] A cask; a barrel; a hogshead. 2. A tub to keep water in.

પીપર, *s. f.* [S. વિવલ. =Gr. *peperi*.] *Piper Dichotomum*; long pepper.

પીપળ, *s. m.* [S. વિવલ.] A kind of tree held in reverence by Hindus.

પી-પી, *s. f.* [Imit. See પી.] A pipe; a mouth-piece; a fife. 2. Ignomity; infamy.

પીપુડી, *s. f.* A pipe; a mouth-piece.

Id. પીપુડી વગાડવી To play on a fife. 2. To play the same tune with; to agree with as a matter of courtsey; to agree with a person in an order to please or flatter him.

પીમળા-ટ, *s. m. f.* [See પિમળ-વું, પરિમલ, + ટ.] A strong fragrant smell.

પીયળ, } *s. f.* [See પીજી, પિળ-વું.] Besmearing the forehead of women with a red ointment on auspicious occasions.

પીયૂષ, *s. n.* [S.] The food of gods; ambrosia; nectar.

પીચા, *s. m.* [S. પીચ.] The mucus or gum of the eye.

પીર, *s. m.* [P.] A Muhammadan saint.

Prov. પીરનો મહિમા મુનવર વધારે The leader's glory is magnified by his followers.

પીર, Same as પીડ, પીડા, Pain.

દયા કેરો દરિયાળ, પીર વીર પીર-હારી. --વલ્લભ.

પીસ-વું, Same as પિસ-વું To press.

પીડુડી, *s. f.* [Dh. Des. પીડુ fr. S. પીડ a medicinal plant.] A kind of plant growing in a bush and bearing golden berries (પીડુ-ડી).

પીડા, *s. m.* [See પાડો, પડવ.] A sprout; a shoot.

પીડું, *v. t.* [S. પા to drink.] To drink,

2. To tope; to tipple; to soak. 3. To inhale; to smoke; to draw (tobacco). 4. To absorb; to swallow up. 5. To trifle; to smother. 6. To endure quietly; to stomach affronts.

Id. ચલમ-પીડી-તમાકુ પી To smoke a pipe, &c. ધોળીને પી જવું To disregard the authority of.

પીસ-વું, Same as પિસ-વું To grind; to crush.

મેઘનાદ માયાં મારડી, પીસી લીધા પ્રાણ. --પ્રેમાનંદ.
આંહી ત્યાંહી પહ્લ-કુટી ભાળી કર પીસે. --એજન.

પીળ-ક, *s. f.* [See પીજી + ક dim.] Paleness.

પીળ-વું, Same as પિળ-વું, પીસ-વું.

પીળાશ, Same as પિળા-ટ, પિળાશ.

પીજી, *adj.* [Hem. Des. પીજ fr. S. પીત + ડું dim.] Yellow.

Id. પીળો દેડકો Pale; sickly.

Prov. પીજી તેડકું, સોનું નહિ All that glitters is not gold.

પીજી-ધર્મક, *adj.* Deep yellow.

પુખ, Same as પોખ.

પુખ, *s. f.* [See પોખ. fr. પક્ષ a side.] The side-slopes of the roof of a house.

Prov. બાદશાહની પણ પુખ કપાય, પણ રાંડી રાંડનાં નેવ નવ કપાય The side-slopes of the roof of the house of even an emperor may be cut off, but not the eaves of the house of even a poor widow; Right is Might.

પુખ-ડું, *s. n.* [Imit. Cf. Eng. *Puff*.] A slight breeze. 2. A tender stripling.

પુખ-વું, *v. t.* [S. પેશ to sprinkle fr. પ intens. + રજ to sprinkle.] To sow corn with the hand. 2. To perform the ceremony of welcoming the bride and bridegroom on their arrival in their marriage ceremony.

પુંગી-ફળ, *s. n.* [S. પુંગી a betel-nut tree + ફળ a fruit] Betel-nut. Cf. ફેા-ફળ.

પુછ, } *s. f.* Same as પુચ્છ The tail.

Id. પુછડી ગાંઠમાં ઘાલીને નાસવું To sneak away like a frightened dog.

Prov. કુતરાની પુછડી વાંકી તે વાંકી What is bred in the bone, will never come out of the flesh. પાણું પુછડું સાથું, તે સાથું An obstinate person will not yield his point,

પ્રુ.વું, v. t. [Hem. Des. પુઝ, પુઝ, પુઝ= S. માઈ he wipes off. Or Dh. Des. પુઝિયં fr. S. પ્રોઝિતમ્ wiped off; fr. પ્રોઝ્ઝ to wipe off fr. પ્ર+ઝઝ to glean.] To wipe off; to wipe away.
Cf. **પ્રુ.વું**.

પ્રુ.વું, s. m. Same as **પ્રુ.વું**.

પ્રુ.વું, v. i. [See **પ્રુ.વું** worship and **પ્રુ.વું** sweeping, Here there is a confusion of the meanings of **પ્રુ.વું** sweepings, fr. S. પુઝ a heap, and **પ્રુ.વું** (worship.)] To sweep with care in order to save the lives even of little insects (Used by Jains). 2. To gather; to collect.

પ્રુ.વું, s. f. A broom carried by Jain ascetics.

ધરમ લાલ કરી રહ્યો, ભોડીને મન લાવ;
પાતરાં, પ્રુ.વું પૃથ્વી ધર્મ, બન્યો ત્યાંહે બનાવ.

—સામળભટ.

પ્રુ.વું, s. f. [S. પુઝ a heap.] A little heap.
2. A stock; a fund; a store; a hoard; a capital. 3. Property; substance; means; wealth.

પ્રુ.વું, s. n. Rubbish; refuse; sweepings.

પ્રુ.વું, s. n. [See **પ્રુ.વું**, **પ્રુ.વું** the back.] The hinder part; the rear. 2. The back. 3. The hinder shutter of a carriage.

Id. ભાઈનાં પ્રુ.વું ફાટે છે The fellow is afraid.

પ્રુ.વું, s. n. [S. પુઝ the bottom.] A large patch. 2. A piece of leather fixed to the body to prevent friction.

પ્રુ.વું, s. n. Same as **પ્રુ.વું**.

પ્રુ.વું, s. f. [See **પ્રુ.વું**.] Cotton left on the plants after the harvest is reaped.

પ્રુ.વું, s. f. [S. fr. પ્રુ a man + વર to go.] A lewd woman.

પ્રુ.વું, Same as **પ્રુ.વું**.

પ્રુ.વું, Same as **પ્રુ.વું**.

પ્રુ.વું, adj. [P.] Mature; ripe.

Id. **પ્રુ.વું** વિચાર A mature thought. **પ્રુ.વું** ઉમર Arrived at the age when the thoughts of the person are steady; of the age of forty years and upwards.

પ્રુ.વું, adj. [See **પ્રુ.વું** to reach.] Sufficient; enough for.

પ્રુ.વું, v. t. [See **પ્રુ.વું**.] To reach; to arrive at. 2. To come to hand; to be received by. 3. To last; to continue; to suffice. 4. To be equal; to like unto.

પ્રુ.વું, [Caus. of **પ્રુ.વું**.] To cause to reach; to send.

પ્રુ.વું, s. f. [**પ્રુ.વું** Imit. + કાર.] The sound uttered to quiet or soothe (a child).

ગોવિન્દ કુટરે રે દૂધ પીએ, જસોદા મુખ જુએ;
પ્રુ.વું કરી રે, જનુની આંખનાં આંસુ ધુવે.

—દયારામ.

પ્રુ.વું, s. f. n. Classical form of **પ્રુ.વું**, **પ્રુ.વું**. A tail.

પ્રુ.વું, adv. Having a tail.

Id. **પ્રુ.વું** તારો A comet.

પ્રુ.વું, s. f. } A tail.
પ્રુ.વું, s. n. }

Id. **પ્રુ.વું** પછાડું To threaten; to be angry. **પ્રુ.વું** પેસું To humbly seek the protection of (used in contempt). એને **પ્રુ.વું** બાકા છે He is an ass; he is a fool. **પ્રુ.વું** ફાટી જવું To break the wind. 2. To suffer from looseness of the bowels. 3. To be terrified. **પ્રુ.વું** પકડવું To stick to. 2. To be obstinate in. 3. To persevere in. **પ્રુ.વું** ફાટવું To be terrified. **પ્રુ.વું** બળવું To be angry with; to be displeased with. —ને **પ્રુ.વું** તણવું To adopt and follow the opinions of.

પ્રુ.વું, }
પ્રુ.વું, } [See **પ્રુ.વું** to ask+redup.]
પ્રુ.વું, }

inquiry; investigation.

પ્રુ.વું, } v. t. [S. પ્રુ, પ્રુ.] To ask. 2.
પ્રુ.વું, } To question; to interrogate. 3. To inquire of. 4. To regard; to heed; to mind; to care about. 5. To request; to beg; to solicit.

Id. વગર **પ્રુ.વું** Without making inquiries. —ને **પ્રુ.વું** શિવાય પાણીએ ન પીવું To consult and follow the advice of, even in the smallest matters.

Prov. **પ્રુ.વું** કોને, ને કરવું પોતાનું Consult all and anybody, but decide for yourself. **પ્રુ.વું** નર પરિત થાય With an inquiring spirit a man becomes wiser. **પ્રુ.વું** **પ્રુ.વું** કોઈ જાય

An inquiring mind can achieve anything howsoever difficult.

પ્રજ્ઞ-પ્રજ્ઞ, *s. f.* Repeated questionings.
2. Questioning many persons or at many places.

પ્રજ્ઞ-૨-પ્રજ્ઞ, Same as **પ્રજ્ઞ-પ્રજ્ઞ**.
ન જમે અત્ર, ન પાણી પીએ, કોઈ ન જાણે કારણ કિયે;
પ્રજ્ઞ, પ્રજ્ઞારણ ને ઉતાર, ભુવા ગતિક મેલ્યા તે કાર.

—સામગ્રી.

પ્રજ્ઞ-૫-૩, *v. t.* To write or send to ask.
2. To cause to be asked.

પ્રજ્ઞ-૬-૩, *s. n.* [See **પ્રજ્ઞ-૬**, **પ્રજ્ઞ-૬**, **પ્રજ્ઞ-૬**. *Cf.* **પ્રજ્ઞ-૬**.] The hinder shutter of a carriage.

પ્રજ્ઞ, Same as **પ્રજ્ઞ**.

પ્રજ્ઞ-૩, } *v. t.* [S. **પ્રજ્ઞ-૩**, to worship.]
પ્રજ્ઞ-૩, }
To worship; to adore; to render homage or reverence to. 2. To place flowers, &c., upon an idol by way of worship.

પ્રજ્ઞ-પ્રજ્ઞ, *s. m.* Apparatus for idol-worship; materials of worship.

પ્રજ્ઞ-પ્રજ્ઞ, } *adj.* [S. **પ્રજ્ઞ-પ્રજ્ઞ** *fr.* **પ્રજ્ઞ** + **પ્રજ્ઞ-પ્રજ્ઞ**,
પ્રજ્ઞ-પ્રજ્ઞ, }
આ-પ્રજ્ઞના.] A term of address in letters; worshipful. *Cf.* **પ્રજ્ઞ-૬**.

પ્રજ્ઞ-૩, } *s. n.* [S. **પ્રજ્ઞ-કારી** *fr.* કર do-
પ્રજ્ઞ-૩, }
ing *fr.* કર કર-૩, to do.] A worshipper. 2. The officiating person in a temple.

પ્રજ્ઞ, } *s. m.* [S. **પ્રજ્ઞ**.] A heap; a mass;
પ્રજ્ઞ, }
an accumulation; a pile; a collection.

પ્રજ્ઞ, *s. m.* [S. **પ્રજ્ઞ** a cavity.] A cavity.

પ્રજ્ઞ, Same as **પ્રજ્ઞ**, Cloth, width.

પ્રજ્ઞ, Same as **પ્રજ્ઞ** The back.

પ્રજ્ઞ-૩, *adv.* Behind. 2. In the absence of; at the back of.

Id. **પ્રજ્ઞ-૩-૩-૩** To follow with perseverance.

પ્રજ્ઞ-૩, *s. n. pl.* The fellows of a wheel.
2. The hips.

Id. **પ્રજ્ઞ-૩** To lose courage.

પ્રજ્ઞ-૩, } *s. n.* The cover of a book; a cover-
પ્રજ્ઞ-૩, }
પ્રજ્ઞ-૩, }

ing. 2. A file-book. 3. The hips. 4. Husk. Same as **પ્રજ્ઞ**.

પ્રજ્ઞ, *adv.* Following; next to; after. Same as **પ્રજ્ઞ**.

પ્રજ્ઞ, *s. f.* [S. **પ્રજ્ઞ**, **પ્રજ્ઞ**. a cavity.] A small bundle. 2. A grocer's coffin; a packet.

પ્રજ્ઞ, *s. m.* A bundle. 2. Honeycomb. 3. A kind of bread. 4. A grocer's coffin.

પ્રજ્ઞ-૩, *adj.* [S. **પ્રજ્ઞ** + **પ્રજ્ઞ**, **પ્રજ્ઞ-૩**.] Imperfect; deficient; incomplete.

પ્રજ્ઞ-૩, } *v. i.* [See **પ્રજ્ઞ** complete.] To
પ્રજ્ઞ-૩, }
ripen; to result. 2. *v. t.* To give pain to; to harass; to vex.

પ્રજ્ઞ, } *s. f.* [Hem. Des. **પ્રજ્ઞ**=S. **પ્રજ્ઞ**.
પ્રજ્ઞ, }
Also Hem. Des. **પ્રજ્ઞ**=S. **પ્રજ્ઞ**: the part of a spindle that holds the thread.] A roll of cotton ready for spinning; a skein.

પ્રજ્ઞ, *s. n.* [S.] Moral or religious merit.
2. Righteousness; virtue; charity. 3. Death-bed charity.

Prov. **પ્રજ્ઞ** **પ્રજ્ઞ** **પ્રજ્ઞ** Good conduct will save a man from the consequences of his sin. **પ્રજ્ઞ**, **પ્રજ્ઞ** Success goes with piety. **પ્રજ્ઞ** કરતાં વારે, તેને ધાલે જમને બારે Prevent no man from doing good. **પ્રજ્ઞ** કરેલું આરે આવે Good conduct leads to good results. **પ્રજ્ઞ** પરવારું સમજું Know that the results of his good conduct are already at an end: There is nothing that can save him from the consequences of his bad conduct.

પ્રજ્ઞ-૩, *s. n.* [S. *fr.* + **૩**.] Charities.

પ્રજ્ઞ-પ્રજ્ઞ, *s. m.* [S. *fr.* + **પ્રજ્ઞ**.] Efficacy of moral merit.

પ્રજ્ઞ-૩, *s. m. n.* [S. *fr.* + **૩**.] Heaven; paradise.

પ્રજ્ઞ-૩, *adj.* [S. *fr.* + **૩**, **૩**, having ing.] Having religious merits; meritorious; good; righteous.

પ્રજ્ઞ-૩, *adj.* [+ **૩** *fr.* having *fr.* **૩** to have.] Same as **પ્રજ્ઞ-૩**.

પ્રજ્ઞ-૩, *adj.* [S. *fr.* **૩** praise *fr.* **૩** to praise.] That by the mention of whose name **પ્રજ્ઞ** is acquired; of sacred memory.

પુણ્યમા, *adj.* [S. *fr.* + આત્મા the soul.] Holy-minded.

પુણ્યકાલ-વાચન, *s. n.* [S. *fr.* + અહન a day + વાચન causing to say *fr.* વચ્ to speak.] A ceremony in which Brahmins are requested to declare that the day is auspicious.

પુતળિ-યુ, *s. n.* [See પુતળી] A gold coin bearing an impression of a face. 2. An ornament in which such gold coins are fixed.

પુતળી, *s. f.* [S. પુત્તલી.] A figure of a woman in wood, &c.; a small image; a doll; a puppet. 2. A gold coin valuing about four rupees. 3. The pupil of the eye. 4. A beautiful woman; a beauty.

પુતલુ, *s. n.* A figure of a man in wood, metal, &c.; a small image; a doll. 2. An idol; a statue.

પુતળ-વિધાન, *s. n.* [+ વિધાન a ceremony.] Burning the effigy of a person; performing the funeral ceremonies on an image of a deceased person.

પુત્ર, *s. m.* [S. *fr.* પુત્ર a particular hell to which childless persons are condemned + ત્રે to protect.] A son.

Prov. પુત્રની દક્ષણ પારણામાંથી જણાય The child is father of the man: Coming events cast their shadows before.

પુત્ર-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] Looking upon one as son. 2. Behaving oneself as son.

પુત્ર-વત્સલ, *adj.* [S. *fr.* + વત્સલ.] Kind to one's children.

પુત્ર-વત્સલતા, *s. n.* [S. *fr.* + વત્સલ.] Kindness to one's children; fatherly affection.

પુત્રી, *s. f.* A daughter.

પુત્રી-જ, *s. m.* [S. *fr.* + જન્ to be born.] A daughter's son.

અર્જુનના તનજ કહાવે, વસુદેવના પુત્રીજ.

—ભગવદગીતા.

પુદ્ગલ, *s. n.* [S. પુદ્ગલ lump.] The body.

પુનમ, *s. f.* [S. પૂર્ણિમાસી *fr.* પૂર્ણ + માસ the moon.] The day of the full moon.

પુનરપિ, *adv.* [S. *fr.* પુનર, પુનઃ, again+અપિ also.] Also again; again; once more; also.

પુનરાગમન, [S. *fr.* આ+ગમ્ to come.] Returning; coming again.

પુનરાવર્તન, *s. n.* [S. *fr.* + આવર્તન.] Coming back or again. 2. Repetition. 3. Reflection (of rays.)

Id. પ્રકાશની કિરણોનું પુનરાવર્તન Reflection of the rays of light.

પુનરુક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + ઉક્તિ saying.] Repetition; tautology.

પુનર્જન્મ, *s. m.* [S. *fr.* + જન્મ.] Being born again; returning into some form of existence after death; metempsychosis. 2. Regeneration; re-birth.

પુનર્ભવ, *s. m.* [S.] Transmigration; repeated birth.

પુનર્વસુ, *s. n.* [S.] The seventh of the lunar asterisms.

પુનર્વિવાહ, *s.* [S. *fr.* + વિવાહ.] Remarriage; second marriage.

પુનીત, *adj.* [S. પૂ to purify.] Pure; holy.

પુનેમ, Same as પુનમ.

પુમ, *s. m.* [S. પુમ્ a man opp. to woman.] A man; a male human being. 2. A male (Generally occurs as the first part of a compound.)

પુમ, *s. f.* [See પુમ-દંડ.] Fibres of cotton standing on cotton cloth. 2. Fibres standing on any kind of cloth or thing.

પુમ-દંડ, *s. n.* [P. પુમ્દઃ cotton.] A piece of cotton.

પુમ-દંડ, *s. n.* [P. પુમ્દઃ cotton. Cf. Hem. Des. પોમં, પટમં, પમ્મં, *fr.* S. પદ્મ a lotus, form or figure of a lotus.] Tassels; a tuft.

પુર, *s. n.* [S.] A city; a town.

પુર, Same as પૂર Flood.

પુરણે, *s. m.* [P. પુરજ.] A scrap; a slip. 2. A piece of paper.

પુર-ભૂ, *s. n.* [See પુર-દંડ.] Stuffing; relishing ingredients. 2. Filling up. 4. A complement.

પુર-ભૂ-પોણી, *s. f.* [+ પોણી.] A wheaten

cake with a stuffing of coarse sugar, split pease, &c.

પુરુષી, s. f. Filling up; supplying the part wanting. 2. A mixture of dust and clay previously used.

પુરતલ, adj. [See પુરતું.] Giving; satisfying the desires.

હૈં ચરણ તારે શામની, તું પુરતલ મનની હામની;
મુને આશ તારા નામની, તૈંદોહ્ય તારણ મુદરી.

—કાળીદાસ.

પુરતું, } adj. Sufficient; enough. 2. Entire; complete; not wanting in quantity. 3. Adequate.

પુરંદર, s. m. [S. fr. પુર a town + દ to tear, to destroy.] A name of Indra.

પુરખિયો, s. m. [S. પૂર્વ the east.] An individual of Hindustān Proper.

પુરવણી, s. f. [See પુરુષી, પુરતું.] Supplying; furnishing. 2. A supplement; an appendix. 3. Complement. 4. Supporting; substantiating. corroborating.

પુરવાર, adj. [+વાર, વાળું, having.] Substantiated; established by evidence.

Id. **પુરવાર કરવું** To substantiate by evidence; to corroborate; to prove.

પુરવારી, s. f. Proof; corroboration; corroborative evidence.

પુરવી, } s. f. [See પૂર્વ the east.] A particular mode in music.

પુરવું, } r. t. [Dh. Des. પાડેદ fr. S. પાર-વ-તિ fr. S. પૂ, પુર, to fill.] To fill up. 2. To supply; to add. 3. To bury; to inter. 4. To plant or fix in the ground. 5. To block up; to stop. 6. To lock up; to imprison.

Id. **સાહેલી સાક્ષી પુરવી** To give evidence; to make a deposition. **ખડો-દૂવો પુરવો** To fill up a ditch or well (with earth, &c.). 2. To commit suicide by throwing oneself into a ditch or well. **આશ-મનેરાય પુરવો** To fulfil desires. **તેલ પુરવું** To put oil (in a lamp). **પૂરત પુરવી** To give presents to a daughter. **વચ્ચે ટાપશી પુરવી** See Id. under ટાપશી.

રંગ પુરવો To apply a colour to; to colour (a picture.) 2. To enliven or brighten (of conversation). **કોઠડીમાં પુરવું** To confine in a room. **સાદ પુરવો** To join in calling. **સુર-અવાજ પુરવો** To add to the fullness of sound or voice.

પુરશાર્થ, Same as પુરુષાર્થ.

પુરશ્ચરણ, s. n. [S. fr. પુરમ forward + ચર to perform.] The recitation and other rites prescribed by Mantra Shastra to be observed by one who would acquire the power of using a Mantra.

પુરસીત, s. f. [Eng. process.] Questioning; an interrogating (In low-courts).

પુરમસર, } [S. fr. પુરમ forward મ, સર, to move.] Going forward; headed by; led by.
પુરમસર, }

પુરત, } s. f. [See ઉપરાન્ત + બાકી.] Balance in hand; the last balance. 2. Stock.

પુરાણ, s. n. [S. પુરાણ old fr. પુર formerly.] A sacred poetical work containing accounts of persons and events of old times; the name of a certain class of sacred works ascribed to વ્યાસ, and containing the whole body of Hindū Mythology. 2. **adj.** Same as પુરાણી.

Id. **પુરાણ કાઢવું-મોઢવું** To talk about a thing to a tedious length; to spin out a story.

પુરાણ-પુરુષ, s. m. [S. fr. પુરાણ old + પુરુષ person.] God.

પુરાણી, s. m. A Brāhman well read in the Purāṇs. 2. A public expounder of the Purāṇs.

પુરાણી, adj. Old; ancient; antique. **અધિધારી પ્રેમાનંદ નારી, ધનદારક નિરધારી;**
પુરાણી તારી કીર્તિકારી, સાખ્ય આ વિચારી.

—પ્રેમાનંદ.

પુરાતન, adj. Old; ancient; antique.

પુરાવું, r. i. [Pass. of પુરવું to fill.] To be filled up. 2. To be supplied. 3. To be confined. 4. To be planted or fixed to the ground.

પુરાવો, s. m. Evidence; proof; testimony. (cf. પુરવારી.)

Id. પુરાવો આપવો-દેવો To give evidence. પુરાવો દેવો-કરવો To testify to. 2. To give evidence. પુરાવો ઊભો કરવો To get up or fabricate evidence. પુરાવો લેવો To admit evidence. 2. To record evidence.

પુરી, *s. f.* [S. See પુર.] A town or small city.

પુરી, [See પુર-ઘું.] A raised wheaten cake fried in ghee or oil.

પુરીષ, *s. n.* [S.] Faeces; excrement; ordure.

પૂરું, } *adj.* [See પુર-ઘું.] Complete; entire.
પૂરું, }
2. Finished; completed; accomplished. 3. Perfect; adept; well-versed in. 4. Sufficient; enough; sufficing.

Id. પૂરું કરવું To make up a deficiency; to complete. પૂરું કરવું-પાડવું To supply with. પૂરું પડવું To be a match for. અધુરા (દહાડા) પુરા કરવા To linger in death. 2. To be miserable. તેને પૂરું પાસરું ખાવાનું એ મળ્યું નહિ He did not get enough to maintain himself with.

પુરૂષ, *s. m.* [S. *fr.* પુર the body+શી to lie down. Or S. *પુર* forward+રણ to go.] A male; a man. 2. An adult. 3. The masculine gender (in Gram.). 4. A person; an individual.

Prov. પુરૂષના નશીબ આકું પાંદડું See Prov. under પાંદડું. પુરૂષ પ્રયત્ન, ને ઈશ્વર કૃપા Man proposes, God disposes.

પુરૂષ-રૂપ, *s. n.* [S. *fr.* +રૂ suffix showing quality or nature.] Virility. 2. Manliness; valour; prowess.

પુરૂષ-સર્વ-નામ, *s. n.* [S. *fr.* પુરૂષ+સર્વ-નામ.] A personal pronoun (in Gram.).

પુરૂષા-તન, Same as પુરૂષ-રૂપ.

પુરૂષાર્થ, *s. m.* [S. *fr.* પુરૂષ + અર્થ.] The four ends or objects of the existence of a man. These are ધર્મ (piety), અર્થ (wealth), કામ (desire), and મોક્ષ (absolution). 2. Manliness; prowess; valour; an exploit.

Id. પુરૂષાર્થ કરવો-દેખાડવો To achieve or perform a work vindicating a person's existence in this world. 2. To accomplish

a glorious object.

પુરૂષાર્થ, *adj.* Working out or seeking one of the forms of પુરૂષાર્થ. 2. Brave; valiant.

પુરૂષોત્તમ, *s. m.* [S. *fr.* + ઉત્તમ the best.] An excellent or superior man. 2. Viṣṇu.

Id. પુરૂષોત્તમ માસ An ancillary month in the Hindū Calendar, in which the days are believed to be presided over by Viṣṇu.

પુરૂ-પુરૂ, *adj.* [See પુરૂ.] Complete. 2. Accurate. 3. Exact. 4. Adequate; sufficient.

પુરોહિત, *s. m.* [S.] A sacrificial oblation.

પુરો-હિત, *s. m.* [S. *fr.* પુર in front+હિત placed.] The family priest.

પુલ, Same as પૂલ.

પુલકિ-ત, *a. adj.* [S.] Having the hairs of the body erect (generally, through joy).

પુલિન, *s. n.* [S.] A sand-bank.

તાત પુલિન તરવેણી તરમાં, નાખ્યો કુંભે નિઃસં દેહ.

—પ્રેમાનંદ.

પુલિંગ, *s. m.* [S. *fr.* પુલ male + લિંગ a mark.] The masculine gender. 2. *adj.* Masculine; of the masculine gender.

પુલકર, *s. n.* [S.] The sky. 2. A blue lotus. 3. Water. 4. A pond; a tank.

પુલકળ, *adj.* [S. *પુલકળ.*] Much; abundant; copious. 2. Numerous; plentiful; many.

પુલકળ-તા, *s. f.* } Abundance; plenty.
પુલકળ-પણું, *s. n.* }

પુલ્ટ, *adj.* [S. *fr.* પુલ to nourish.] Fat; full-fed; plump. 2. Nourished; cherished; fed.

Id. હૃદયુદ Well-fed and well-pleased.

પુષ્ટિ, *s. f.* Nourishing. 2. Fatness; plumpness. 3. Strengthening; propping up; help; assistance; support. 4. Increase; advance; thriving; prosperity.

Id. પુષ્ટિ આપવી-દેવી-કરવી To support. પુષ્ટિ થવી To be prosperous.

પુષ્ટિ-કારક, *adj.* [S. *fr.* + કર કરવું, to do.] Supporting; strengthening; nutritive.

પુષ્ટિ-પત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + પત્ર.] The cover of a book. 2. A coarse sheet of paper placed underneath the one to be written on.

પુષ્ટિ-માર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* + માર્ગ.] The way of enjoyment. 2. The doctrine and practices

of the Vallabhāchāryas; Vaisnavism.

પુષ્પ, *s. n.* [S.] A flower. 2. The menstrual flux; *vulgo flowers*.

Id. પુષ્પ આવવાં To bear flowers. મનેારથને પુષ્પ આવવાં To be fulfilled (of one's wishes).

પુષ્પ-ધન્વા, *s. m.* [S. *fr.* + ધનુષ્ય.] The god of Love whose bow is represented to be made of flowers; Cupid.

પુષ્પ-ખાણ, *s. m.* [S. *fr.* + ખાણ an arrow.] The god of Love, whose arrows are flowers.

પુષ્પ-માસ, *s. m.* [S. *fr.* + માસ.] The month of ચૈત્ર (April-May). 2. Spring.

પુષ્પ-રાગ, } *s. m.* [S. See પોખરાજ.] A
પુષ્પ-રાજ, }
lopaz.

પુષ્પરાગજું બ્રહ્મસદન, લોકસહિત થાયે દરશન.

—ગિરિધર.

પુષ્પ-વૃષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* + વૃષ્ટિ.] A shower of flowers.

પુષ્પાંજલિ, *s. f.* [S. *fr.* + અંજલિ, અંજળી.] The presenting an idol with flowers held in both hands opened and hollowed.

Id. પુષ્પાંજળી આપવી To present flowers, &c., to a god in a worship. 2. To use abusive language (for euphemy).

પુષ્પિત, *adj.* Flowered; having flowers.

પુષ્પ, *s. m.* [S.] The eighth lunar mansion.

પુસ્તક, *s. n.* [S.] A book.

પુસ્તક-ખાજું, *s. n.* }
પુસ્તક-શાળા, *s. f.* } [+ શાળા, ખાજું, ખાણ.]
પુસ્તકાલય, *s. n.* }

A library.

પુસ્તી, *s. f.* Rage of paper.

પુસ્તી, *s. f.* [P. પુસ્ત plastering *fr.* S. પુષ્ટ.]

A plaster for a wall near its foundation.

પુસ્તો, *s. m.* [P. પુસ્ત *fr.* પુસ્ત. Cf. = S. પુષ્ટ, પીઠ, પૂઠ; or પુષ્ટિ.] A buttress; a prop; a bank; an embankment; a quay; a dyke.

પુળી, } *s. f.* [S. પુલ a bundle *fr.* પુલ to
પૂળી, }
heap.] A small bundle.

પુળો, } *s. m.* A bundle of grass; a
પૂળો, }
sheaf.

Id. પુળો મૂકવો To waste; to ruin. 2. To tell to remove from sight; to let alone (said of a thing in utter contempt). પુળો ભડવો To take fire. 2. To be ruined.

પૂ-કર-જું, *v. i.* [Guj. પૂ Imit + કર-જું.] To make water (used in the case of children).

પૂજ, *s. n.* [S. પૂજ્ય fit to be worshipped *fr.* પૂજ to worship. Used to mean "cypher" for euphemy.] A dot; a cypher. 2. The nasal sign (†). 3. A full-stop. 4. *s. m.* A Jain priest.

પૂજ-ક, *adj.* That worships, adores, or reverences. 2. *s. m. f.* A worshipper.

પૂજ-ન, *s. n.* Worship; worshipping; rendering homage.

પૂજ-નીય, Same as પૂજ્ય.

પૂજ-જું, Same as પૂજ-જું.

પૂજા, *s. f.* Worship; homage; adoration; devotion; reverence.

Id. પૂજા કરવી (for euphemy). To beat. પૂજા લેવી To accept a worship. 2. To undertake to worship an idol. પૂજા વાળવી To terminate a vow of performing a worship. પૂજા-પાત્રી Materials of worship. 2. Worship.

Prov. છાણના દેવને ખાસડીની પૂજા Like saint, like worship.

પૂજિત, *adj.* Worshipped; adored; revered.

પૂજ્ય, *adj.* Fit to be worshipped; venerable. 2. Euphemism for a dot; a cypher. Cf. પૂજ.

પૂઠ, *s. f.* [S. પુષ્ટ. Cf. પુઠ.] The back. 2. Absence.

Id. પૂઠ કરવી-ફેરવવી To turn one's back towards. 2. To run away from. 3. To be dissatisfied with. 4. To betray; to play the traitor. પૂઠ વાળવી To rest oneself. પૂઠ વાળીને ન લેવું To have no suspicion about; to have full confidence in. —ની પૂઠ લેવી To watch one's movements secretly. 2. To speak ill of a person behind his back. પૂઠ દેખાડવી To run away from. પૂઠના ખાચ એવું Cowardly. પૂઠ પાછળ Behind one's back; in the absence of. પૂઠ પૂરવી To help. પૂઠ વાળવું છાડે The

youngest child of its parents.

Prov. પૂકે તે પાછાહળી એ છે Anybody may speak ill of another behind his back: The moon does not heed the barkings of dogs.

પૂકું, } s. n. The covering of a book. 2.

Husk. Cf. પૂકું.

પૂકે, prep. Behind; at the back. Cf. પૂકે.

Id. પૂકે પડવું-દાગવું To follow with perseverance. 2. To harass. પૂકે પૂકે જવું-ચાલવું To follow in the footsteps of. પૂકે પૂકે જવું To follow one to watch one's movements.

પૂકે, Same as પૂકે.

પૂત, Same as પૂન.

પૂત, adj. [S. fr. પૂ to purify.] Purified; pure.

પૂન, Same as પૂણ્ય.

પૂનમ, Same as પુનમ.

પૂનમિ-ચા-ધઉં, s. m. [+ ધઉં.] A kind of wheat having its husk like that of barley.

પૂર, s. n. [S. fr. પૂ to fill.] The swelling of a river; a flood; a sudden flush. 2. Exuberance. 3. Extent.

પૂર, adj. Same as પૂર્ણ.

પૂર-જી, Same as પૂર્ણ, પુર-જી.

પૂરત, s. f. [S. fr. પૂર filling fr. પૂ to fill.] A bride's portion; a dowry.

પૂર-પાટ, adv. [See પૂરે + પાટ redup.] Very quickly; very fast; rapidly.

Id. પૂરપાટ દોડવું To run as fast as one can.

પૂર-વ-જી, v. t. To supply with. 2. To support.

ઉદ્ધવજી એવું વચન બોલ્યા, પૂરવતું એ પાસ.

—ગિરિધર.

પૂર-જી, Same as પુર-જી To supply; to add.

સુંદરીકે સુર પંચમ પૂરી, રસભરી રાગ મિલાવે.

—ગિરિધર.

પૂરિત, adj. [S. fr. પૂ to fill.] Filled; completed. 2. Fulfilled. 3. Gratified.

પૂરું, Same as પૂરું Full.

Id. પૂરું કરવું To complete. 2. To finish; to put an end to. 3. To destroy; to kill.

પૂરું પડવું To be sufficient for; to suffice; to be adequate to. 2. To be equal to; to be a match for. પૂરું પાડવું To supply a want; to supply; to provide; to furnish with. 2. To keep or observe (a promise); to perform.

પૂર્ણ, adj. [S. fr. પૂ to fill.] Filled; full. 2. Complete; perfect; entire. 3. Not deficient; adept. Cf. પુર-જી.

પૂર્ણ-પૂર્ણ, adv. [+ પૂર્ણ.] Fully; completely; totally.

પૂર્ણ-ચંદ્ર, s. m. [S. fr. + ચંદ્ર.] The full moon.

પૂર્ણાંક, s. m. [S. + અંક.] An integer.

પૂર્ણાનંદ, s. m. [S. fr. + આનંદ.] Nothing but delight; full delight.

પૂર્ણાહુતિ, s. f. [S. fr. + આ-હુતિ.] A particular offering to several deities made at the close of a sacrifice. 2. Completion.

પૂર્ણિમા, Same as પુનમ.

પૂર્ણોપમા, s. f. [S. fr. પૂર્ણ full + ઉપમા.] A full or complete simile or illustration.

પૂર્ણિ, } s. f. [S. fr. પૂ to fill.] Fullness. 2. Completion; fulfilment. 3. Sufficiency.

પૂર્વ, adj. [S.] Eastern. 2. First; former; anterior. 3. Prior; preceding. 4. Initial. 5. s. f. The East.

Id. પૂર્વ દિશા The eastern direction. 2. A guide; the guiding star. 3. The best. 4. Perfect. 5. Successful; triumphant.

પૂર્વ-ક, adj. Prior; preceding. 2. adv. With; together with (Used at the end of compounds).

પૂર્વ-જન્મ, adj. [S. fr. + જન્મ to be born.] Elder; born previously. 2. s. m. f. An ancestor.

પૂર્વ-જન્મ, s. m. [S. fr. + જન્મ birth.] A previous birth; a former state of existence.

પૂર્વ-નિર્ગુ, s. n. [See પૂર્વ-જન્મ.] A religious ceremony performed in the month of કાર્તિક (October–November) for the benefit of the souls of dead persons in a family.

પૂર્વ-દત્ત, *adj.* [P. *fr* + દત્ત given.] Given or acquired in a former state of existence.

પૂર્વ-દ્વાર, *s. n.* [S. *fr.* + દ્વાર door.] The eastern gate or door. 2. The front door. 3. The mouth.

પૂર્વ-પશ્ચિમ, *adv.* [S. *fr.* + પશ્ચિમ west.] Lying from east to west.

પૂર્વ-પક્ષ, *s. m.* [S. *fr.* + પક્ષ side.] The first half of a lunar month. 2. The proposition; the position; assertion; thesis; premisses; the first part of an argument; the *prima facie* view of a question.

પૂર્વ-પદ, *s. n.* [S. *fr.* + પદ a word.] The first member of a compound.

પૂર્વ-રાત્ર, *s. f.* [S. *fr.* + રાત્રિ, રાત, night.] The early part of the night; the time from dusk to midnight.

પૂર્વ-વત્, *adv.* [S. *fr.* + વત્ in like manner.] As before; as in former times.

પૂર્વાપર, *adj.* [S. *fr.* + અપર another.] Eastern and western. 2. First and last. 3. Prior and subsequent. 4. Precoding and succeeding. 5. *adv.* From one end to the other, in time or place.

પૂર્વા-દશગુની, *s. f.* [S.] The eleventh of the lunar asterisms.

પૂર્વા-ભાદ્રપદા, *s. f.* [S.] The first of the two lunar asterisms called ભાદ્રપદા.

પૂર્વાર્ધ, *adj.* [S. *fr.* + અર્ધ a half.] The first half.

પૂર્વાવલોકન, *s. n.* [S. *fr.* અવલોકન Seeing.] Fore sight; forethought.

પૂર્વાપાદા, *s. f.* [S. *fr.* અપાદા the twentieth lunar mansion.] The first of the two lunar mansions called આપાદા.

પૂર્વે, *adv.* [See પૂર્વ.] Formerly; in old times.

પૂર્વોત્તર, *adj.* [S. *fr.* + ઉત્તર latter.] Same as પૂર્વાપર. 2, 3, 4.

પૂલ, *s. m.* [P.] A bridge. (P.) પુલ.

પૂછક, *adj.* [S. *fr.* પૂછ to ask.] Inquiring; asking; curious. 2. *s. m.* An inquirer.

પૂછા, *s. f.* An inquiry; a question.

પૂથક, *adv.* [S.] Separately; severally.

પૃથક્કરણ, *s. n.* [S. *fr.* + કરું, to do.] Decomposition; analysis.

પૃથા, *s. f.* [S. પથ a broad street *fr.* પ + પથ.] Practice; custom.

પૃથુ, *adj.* [S.] Broad; large.

પૃથિવી, } *s. f.* [S. *fr.* પૃથુ largo.] The earth. 2. Land.

Id. **પૃથ્વી રસાતળમાં નય એવું** Most unholy or wicked.

Prov. **પૃથ્વી સારી છે, કે સારને આશવા દે છે** Good men do not look to others' failings.

પૃથ્વી-નાથ, *s. m.* The lord of the earth; a king.

પૃષ્ઠ, *s. n.* [S.] A back. 2. The page of a book. 3. The surface. 4. *adj.* Hinder.

પેગડું, *s. n.* [See પગ+પાવડું.] A stirrup.

Id. **પેગડામાં પગ ઘાલવો** To walk in the shoes of a great person. 2. To compete; to rival.

Prov. **પેગડે પગ ને બ્રહ્મ ઉપદેશ** The knowledge of God cannot be secured in a hurry: Everything has its time.

પેચુ, *adj.* [S. પક્કુ lame.] Limping. 2. Weak; feeble; powerless.

પેઠ, *s. f.* [See પડ the back.] A duplicate of a *hundī* (bill of exchange). 2. A letter of advice (in trade).

પેડો, *s. m.* [See પિષ્ટ.] A piece of a certain kind of sweetmeat. 2. A lump of clay, &c.

શું ઘડો કે ઘેટ ઉતરશે ? આક ઉપર હલ પેડો છે.

—સામળભટ.

3. Rice-straw.

પેતાન, *s. n.* [See રેતાન.] Pretension; affectation.

પેથી, Same as પેથી.

પે-ધવું, } *r. h.* [See પાય + ધૂળ.] To be

accustomed to visit; to frequent (a place).
હાણ થયાનું ફ્રઃખ નથી. પણ હરિ પેવે, તે માડું રે.

—રામકૃષ્ણ.

Prov. **પેથો આવે પરાણો**, ને લપકે આવે ઢોરં
Habit is second nature.

પેદું, *s. n.* Habit; practice.

Id. પેહું પડું To be accustomed to; to be in the habit of; to acquire the habit of.

પે-પી, *s. f.* [Imit.] Vaunting; boasting.
2. A kind of flute or pipe.

પેખ-હું, *v. t.* [S. પેશ્ *f.r.* + forth + ફેશ્ to see.] To see; to perceive; to observe closely.
દૂર નથી નાથજી, નિરંજન પ્રગટ પંડમાં પેખે.—દ્વારકે.
૩ પૈયામાં રોળ, તાંબુ ધાલે પેખી.—કૃષ્ણરામ.

પેખા-મા-ખેર, *adj.* [+ P. ભોજ્ enjoying *f.r.* સુર્દન to enjoy.] Turbulent; mischievous.

પેખખર, *s. m.* [P. *f.r.* પેગામ a message + P. બર્ carrier *f.r.* સુર્દન=S. વહ to carry.] A prophet; a messenger from Heaven.

પે-ગામ, *s. m.* [P. *f.r.* પે ગામ a message *f.r.* S. વદ, પગ, પાય, + S. ગમ્ to go.] A message; an errand.

પેચ, *s. m.* [P. *f.r.* પેચોદન to twist.] A twist; a circumvolution; a turn. 2. A feint; a wile; a trick, a trap; a snare; a subtle manoeuvre; tactics. 3. A screw; a single helix. 4. Entanglement. 5. Trouble; difficulty; a perplexing affair; a strait; a dilemma; a scrape.

Id. પેચ ખેલવો-રમવો To make use of a trick. પેચ ફેવો To twist; to turn (a screw). 2. To tighten. પેચ ઢીલો-નરમ થવો To become loose (of the turns of a screw.) 3. To be out of order; to be deranged. પાથડીના પેચ a turn or twist of a turban. પેચ નાખવો-કરવો-ઘડાવવો To make use of a trick (in kitting, in behaving with others, &c.).

પેચ-દાર, } *adj.* [+ વાહુ=દાર.] Shrewd.
પેચ-વાહુ, }
2. Same as પેચી.

પેચી, } *adj.* Clever; wily; shrewd.
પેચી-હું, }

પેચાડી, *s. f.* [+ ઓડી.] The umbilical cord; the coeliac artery.

પેજ, Same as પેચ, 4. 5.

પેજર, *s. m.* [P. પેજાર *f.r.* P. પય=પાય, પગ, S. વદ, the foot+જાર a place.] A shoe; a slipper.
તુજ સરખી ગાવાળણી રે લોલ, તે તો મારા પગની પેજર.
—દયારામ.

પેટ, *s. m.* [S. પેટ a basket.] The stomach.
2. The abdomen; the belly. 3. The uterus;

the womb. 4. Pregnancy. 5. Children.

જે પેતા કેરે પેટ, તેને કેમ વિસરીએ નેટ.—પ્રેમાનંદ.
6. The bulging protuberant portion of anything. 7. Cavity; room; capacity. 8. Sphere; compass, comprehension. 9. The including quality or power. 10. The main or interior portion; the body. 11. The mind; the heart; the seat of the understanding or of the affections. 12. The means of subsistence.

Id. પેટ આવડું To have motions; to have loose motions.—ને પેટે આવડું-પડું To be born of. પેટ ચડડું To have a pot-belly; to suffer from windiness. પેટમાં દુખડું To be jealous of; to envy. 2. To wish to get a bribe. 3. To hesitate. પેટ વધડું To be pregnant. પેટ વાંસા સાથે ચોહોડી જડું To be hungry. પેટ ફૂલડું To have a pot-belly; to suffer from windiness. 2. To be pregnant. પેટ બાળડું To starve oneself; to eat insufficiently. પેટમાં બાળડું-બળડું To have sympathy for. પેટને ભાડું આપડું To eat to live; to eat only so much as will keep body and soul together. પેટનું છાકડે One's own child, *i. e.*, not an adopted child. પેટ પૂર-પૂરડું To one's fill; abundant; plentiful. પેટ ખોલી વાત કરવી To open one's heart; to speak without reserve. એના પેટમાં પગ છે He is not open-hearted. હાડે-ટાંકે પેટે At ease; being satisfied. પેટ ડંડું-ટાટું થડું To become happy. પેટે પાટા બાંધવા To starve oneself. 6. પેટ ટાટું કરડું To make oneself at ease. 2. To secretly misappropriate another's property. પેટ રહેડું To be pregnant. ઓ મારા પેટ ! Oh, my child ! પેટ પર પગ મૂકવો-ફેવો To deprive one of one's bread; to deprive one of one's employment. પેટમાં પેસી વાત કાઢી લેવી To secure one's confidence and induce one to tell one's secrets. મોટું પેટ રાખડું-કરડું To forgive; to be noble-minded. સાંકડા પેટનો Narrow-minded; miserly. 2. Incapable of keeping a secret. એના પેટમાં રોગ છે He secretly cherishes ill-feeling towards. પેટે છાકરાં પડ્યાં, એટલે કહેવાનું નથી I cannot say more, because I have my children to maintain. પેટ ભરડું To maintain oneself. દુઃખ પાપે પેટ ભરડું To maintain oneself

with difficulty. પાપે પેટ ભરવું To maintain oneself by wicked means. પેટ તણવું To eat to excess. પેટ તાણીને મરવું To die of starvation. પેટમાં બરાઈને બેસવું To resort to; to seek refuge with. પેટ પોસવું To be selfish. પેટની સગાઈ The relationship between parents and their children. જે છે, તે પેટની સગાઈ છે He will do anything he is ordered, so long as he is fed. પેટે ચાવનારી પ્રાણી Reptiles; પેટ ઉપર પોટકું બાંધવું To ask for more than one can eat at a dinner, and to take it home. શું પેટ ઉપર પોટકું બાંધશે? What do you propose to do with all these articles that are in your dish? (Said to a person eating to excess). = Can you eat all that you have collected in your dish? You are sure to leave a large remainder, when you shall have eaten to your fill. પેટ-પેટું નિકળવું To protrude in a round form near the middle of the body. પેટે અવતાર લઈએ એવું Very pious, holy, or religious. પેટ ઊંચુ આવવું To be successful. 2. To have secured the object of one's desire. 3. To be satisfied. 4. To be satisfied by eating as much as one can. પેટ ગળે અટવું To gorge oneself with food. પેટ આપવું To give out one's secret. પેટ ધરોળે મૂકવું To starve oneself. પેટ ચાલવું To have frequent motions. પેટ છૂટી જવું To suffer from involuntary evacuations of the bowels. 2. To be frightened. પેટ ભૂંડી થવાં To separate oneself from one's friends. 2. To hold different opinions from one's friends. પેટ દાખીને રહેવું To endure; to silently put up with an inconvenience - ને પેટ થવું To be borne of. પેટે પથરાં પડવો To be born (of a stupid person, said in contempt). પેટ પર છરી મૂકવી To make oneself unhappy. 2. To deprive one of one's means of maintenance. પેટ પાડવું To give birth to (children). 2. To have a stitch the side owing to long and continued laughter. પેટ પાણી પડવા ન દેવું To allow one not to rest oneself; to keep one always engaged. 2. To harass. પેટ પેટલાદ (પાટણ) જવું To be very hungry. પેટ ફેલવું To reveal one's secrets. 2.

To reveal a secret confided to one. પેટ બળવું To be jealous. પેટ બળ્યા Lit. Burnt in the stomach (used as an imprecation by women). પેટનો બળ્યા Disappointed. 2. Envious. પેટની આગ A secret sorrow; anxiety. પેટની પૂઠ કરવી To eat. પેટની વાત પેટમાં રહી જવી To have one's desire not satisfied. પેટનો પડ-દો-મેલ A wicked secret kept in one's heart. પેટમાં આગ લાગવી-હાકવી To be very hungry. 2. To entertain a secret grudge against. પેટમાં આગ લાગી-હાકી Fie upon you! (used as an imprecation). પેટનો આમળો A grudge; a secret enmity. પેટમાં કૂવા-કોળ-કોયલી પડવો To be sunken (of the belly) owing to severe hunger. પેટમાં તેલ રેણું=પેટમાં કાળ-કાસકો પડવો To be shocked at. પેટમાં દાંત-પાળી-કાતી A secret grudge. પેટમાં પેસી નિકળવું To know the secrets of. પેટમાં બળ્યાની સગાઈ A relationship giving rise to a heart felt sympathy. પેટમાં રાખવું-સમાવવું To keep a secret. 2. To silently put up with an inconvenience. પેટમાં ઉતારવું To misappropriate another's property. 2. To put into the belly of (through magical influence). 3. To persuade; to induce an unwilling hearer to accept one's views.

Prov. પોતાને હાથે પેટમાં પાળી મારી He cut his feet with an axe. પેટની પીડા માથું ન નબળું None knows the weight of another's burden. મોઢે મિઠાશ અને પેટમાં પાળી A honeyed tongue, a heart of gull: God in his tongue, the Devil in his heart. પેટ ઉધારીને ફાઈ જોવું નથી Nobody knows another's mind. પેટ ચોળીને કાળ બિંબું કરવું Let not your tongue cut your throat. પેટને પૂરું નહિ, અને ઝાટગશહાને વડાં લેઈએ To be obliged to maintain a stranger luxuriously at one's own sacrifice. પેટ ફાટે, ત્યારે પાટો ક્યાં દેવો No fence against the flail. પેટ કરાવે વેડ Self-interest is the strongest incitement to work. માતા પેટમાંથી કોઈ શીખી નિકળ્યું નથી Knowledge comes with experience: Practice makes perfect. પેટમાં ન મળે પળી પાણી, ને મેરા નામ દરયાવમાં Large trees give more shade than fruit. પેટ ઉપર પોટકું (બાંધવા નહિ) Cut your coat according to your cloth. પેટ છે, કે પોળ? Don't overburden

your stomach with food. પેટનો બચ્ચો ગામ આજે One who has suffered a loss, will try to inflict it on others. પેટ બરાયું, એટલે પાટણ બરાયું He is a worthless being who lives only for himself. પેટમાં ક્ષો, ને વરથોડો બુવો What enjoyment is it to have nothing to eat and yet keep a servant? પેટ વરામાંથી પુણ્ય વરો Charity begins at home. પેટ સૌને વળાયું છે=પેટ કોઈને છોડતું નથી=પેટને વાચદો ન થાય Every one is guided by self-interest.

પેટ-બેસ.છું, *s. n.* [+બેસ.છું.] Frequent evacuation of the bowels; diarrhoea.

પેટ-ભરૂ, *adj.* [See પેટ+ભર.છું.] Caring for filling one's belly only; caring for nothing but a bare maintenance. 2. *s. m.* One whose god is his belly.

પેટ-વ.વું, *v. t.* [Caus. of પેટ.વું.] To kindle; to light; to ignite.

પેટ-વું, *v. i.* [M. વટ.જે.] To kindle; to light; to ignite.

પેટા-ખાતું, *s. n.* [See પેટું+ખાતું.] A subdivision. 2. A subordinate heading.

પેટા-ભાગિ.યો, *s. m.* [+ભાગિ.યો, ભાગ.] A subordinate partner.

પેટા-રકમ, *s. f.* [+ રકમ item.] A subordinate item.

પેટાદો, *s. m.* [See પેટી.] A large box.

પેટિ.યું, *s. n.* [See પેટ.] A daily allowance of food. 2. Daily food; rations. 3. Pay; salary.

Id. પેટિયું આપવું To furnish one's board in return for service.

પેટિ.યો, *adj. m.* (A servant) Employed on condition of giving him nothing more than his daily food.

પેટી, *s. f.* [S. પેટી a small box *fr.* પટ a chest.] A small box; a trunk; a chest.

પેટું, *s. n.* [See પેટ.] A sub-division. 2. A number of items written under one head or heading. 3. A projecting part near the middle of the body of a thing.

Id. પેટામાંથી ઉપસેલો કાચ A convex lens. પેટામાંથી બેડેલો કાચ A concave lens. પેટું પૂરવું To close a subdivision of an account. આડરીને પેટે Under the heading of service. 2. In

consideration of service. પેટું પાડવું To make or enter as a subdivision in accounts. 2. To make a new paragraph.

પેડું, *p. p.* of પેસ.વું. [S. પ્ર.વિષ્ટ *fr.* પ્ર intens. +વિષ્ટ to enter. See પેસ.વું.] Entered.

પેડે, *prep.* [See પૂડે, પૂડ, the back.] Like to; in the same manner as.

પેડું, *s. n.* [See પેટ+ડું dim.] The lower part of the belly.

પેટિયો-ગત, *adj.* [See પેટી.] Hereditary.

પેટી, *s. f.* [Hem. Des. પેટાડ=S. કળાદિ વિક્રમ સ્થાનમ a place where corn and such other things are sold, *fr.* S. પેટ a seat, a market.] A generation; a family.

બેટી પિતાથી સાતમી પેટી છે, માતાથી પંચમી પેટી છે.

—પ્રેમાનંદ.

2. A mercantile bank or firm; a house of business. 3. A step (of a ladder).

પેટી-નામું, *s. n.* [+નામું.] A genealogical tree.

પેટી-પંચ.ક, *s. n.* [+પંચ.ક.] The destroyer of a family.

મહ સંહારી (હરિ) આવેરા આશ્યા, પેટી પંચક પર કંસ રે.

—નરભેરામ.

પેણી, *s. f.* [Dh. Des પેળયં=S. મોજનો પાચનમ a cooking utensil. *fr.* ઉપાયન a gift. Hem. Des. પેળ્ળો=S. વિપુલ broad, *fr.* S. પ્રવીળ: skillful: Cf. Mar. Puzzle કાકાલા દોન કાન, કાકૂલા કાન નાહી કાકૂલે શહાળપળ કાકાલા નાહી, the answer being તવા & કઢાઈ.] A frying pan.

પેણો, *s. m.* A large પેણી.

પેણડો, *s. m.* [S. વિણ્ડ a ball. See પેટો.] A box; a blow with the clenched fist (used for euphemy.) 3. Dismissal; discharge.

પેહ, *s. f.* Confusion; disorder; derangement.

પે.દળ, Same as પાય-દળ. 2. *adj.* On foot; a-foot.

પેદા, *adv.* [P.] Being made, created, produced, or born. 2. Being acquired; gained, obtained, or discovered.

Id. પેદા કરવું To produce, &c. પેદા થવું To be produced, &c.

પેદાયશ, }
પેદાશ, } *s. f.* Birth; creation; produce.
પેદાશ,

tion. 2. Income; earning; profit.

પેન, *s. f.* [Eng. *Pen.*] A pen. 2. A slate-pencil.

પેન-સીલ, *s. f.* [Eng. *Pencil.*] A pencil.

પેર, *s. f.* [See પ્રકાર.] A method; a way; a mode; a manner.

સગા રે સંઝાધી મુને પેરે પેરે પીરે,
સઝળ સંતાપે પિયુટો મારો. —દયારામ.

પોપટ કહે, “પંડની, પછી શી કરવી પેર ?”

—સામળબટ.

2. A plan. 3. A contrivance. 4. Information.

ન જીવી પેર પક્ષી તાળી, નર પતિએ ખોયું નૂર.

—સામળબટ.

4. A limit.

આહા ! વળી એના થકી સારા માડા શું કરાય ?

પૂજ્ય છે પેર વના, વાર, જ્યાં વિવેક છે ! !

—વલ્લભ.

પેરવી, *s. f.* [P. પેરવી following *fr.* પેરવ a follower.] Previous measures; preparation.

2. An effort; an attempt; an endeavour.

પેરાં, *s. n. pl.* [S. પેર a joint.] Thin stalks of sugar-cane.

પેરાં-ઈ, *s. f.* } The portion of a stalk of
પેરિયું, *s. n.* }

sugar-cane between two joints. 2. The penis (Vulgar).

પેલ, *s. n.* [Dh. Des. વલ્લી = S. કાર્પાસ : cotton; also Hem. Des. વિટલી = S. કાર્પાસ.] Thick circles of spun cotton.

પેલ, *s. f.* [See પીલકું.] A circle of spun cotton (used in making a solution of opium, and, when steeped in milk, for soothing swollen eyes).

પેલી-ગમ, }
પેલી-મેર, } *adv.* [See પેહું that + ગમ, મેર,
પેલી-તરફ, }

તરફ, side.] Yon; yonder; there; thither; at that place; on that side.

પેહું, *prom.* [S. પર another, that. Or S. વાર the other side.] That; it.

પેલા દહાડે, *s. m.* [See પેહું + દહાડે.] The forth day either past or future; that day; the other day.

પેશ, *adj.* [P. પેશ before, in the front.] Influential; weighty. 2. Successful; realized.

Id. પેશ જવું To be successful. પેશ પોહોં-આવું To carry to a successful end (a business). 2. To accomplish one's object of harassing or runing another person.

પેશ Same as પેશો Profession.

ખેપિયા નથી, કે સહે, માર્ગ કપટ પેશથી. —વલ્લભ.

પેશ-કસ, *s. f.* [+P. કસીદન = S. કસ to rub, to draw.] Premium paid to the state upon receiving a grant of land.

સહસ્રાર્જુનથી પેશકથ, દયાયો નીલનયુ ગ્રામ;

નિરખ્યો નિલ મહિમ નિમગ્નમે, નીલ ધરાયો નામ.

—સામળબટ.

પેશ-કાર, } *s. m.* [P. *fr.* + કાર door *fr.* S.
પેશ-ગાર, }

ક્ર to do.] A deputy; an adjutant. 2. A valet; a page; a personal attendant. 3. A secretary.

પેશ-ગી, *s. f.* [P. *fr.* પેશ before.] Money paid in advance.

પેશ-વા, *s. m.* [P. *fr.* પેશ before + P. વા dim.] The principal minister. 2. The Peshwā; The leader of the Marāthā empire.

પેશ-વા-ઈ, *s. f.* The reign of the પેશવા. 2. Nobility; grandeur.

પેશવાજ, *s. m.* [P.] A long robe worn by dancing girls. 2. A gown.

પેશાખ, Same as પિશાખ.

પેશાખ-ખાનું, *s. n.* [+ખાનું.] A urinal.

પેશી, *s. f.* A natural division of a fruit. &c.

પેશો, *s. m.* [P. પેશ *fr.* પેશ in the front.] An occupation; an employment; a trade; a profession; a calling.

પેસ-વું, *v. i.* [See પ્ર-વેશ.] To enter; to penetrate; to rush in; to intrude.

પેસા-ડ-વું, *v. t.* [Caus. of પેસ-વું.] To make to penetrate; to thrust.

પેસતર, *adj.* [P. See પેશ before + P. તર *fr.* S. તર comp. suffix.] Coming; next; succeeding.

પેહેર-વું, Same as પહેર-વું.

પેહેલ, Same as પહેલ.

પેહેલ-વહેલું, *adj.* [See પહેલું + વહેલું.] First of all. 2. *adv.* At the very beginning or outset.

પેહેલવાન, Same as પહેલવાન.

પેહેલું, *adj.* [S. પ્રથમ.] First; earliest.

Id. પેહેલા બાળાનું The first born child (of a woman). પેહેલા નંબરનું First-rate; excellent. પેહેલે થયે From the beginning. પેહેલે પાટલે At the beginning. 2. To begin with.

Prov. પેહેલું સુખ તે બલે નરા Health is the greatest blessing.

પેહેલાં, Same as પહેલાં.

પેળ, પેળવો, } *s. m.* [See પેરિયું the penis.]

The testicles.

પૈ, Same as પાઈ.

પૈઠ-બુ, *s. n.* [See પૈઠ-વું, પરઠ-વું.] An agreement; a contract.

પૈઠ-વું, Same as પરઠ-વું.

પડું, *s. n.* [Hem. Des. વઢઅં=S. रथ चक्रम् a wheel of a carriage. *fr.* પાદ, પાય, + ડું.] A wheel. 2. A small snake.

Id. તારા વગર તો માથે પૈડું એ ફરે નહિ I cannot move even an inch without your assistance.

પૈડો, Same as પરડો.

પૈતું, *s. n.* [Hem. Des. વઢજો = S. पर्वण a joint.] A circular slice of a fruit. 2. A circular piece of iron, earthen pot, &c., used by children in their games.

પશુન, *s. n.* [See પેશુન *fr.* પિશુન.] Backbiting; slander.

પૈસા, *s. m. pl.* [See પૈસો] Copper-coin. 2. Money. 3. Wealth.

પૈસા-દાર, *adj.* [+P. દાર having.] Monied; wealthy; rich.

Prov. પૈસાદારનાં છાકરાં ઘુથરે રમે Money makes the mare go, let her have a leg or no.

પૈસો, *s. m.* [See પૈ, પાઈ, + શાહ a king; પાઈ-સા, પાદશાહ.] A particular copper coin worth three pies (a farthing). 2. Money; riches; wealth.

Id. (કોઈનો) પૈસો ખાઈ જવો To misappropriate another's money. પૈસા ખાવા Lit. To obtain money by dishonest means. 2. To accept a bribe. પૈસા ખાવા-લેવા To take money for a daughter given away in marriage. પૈસા ખોટા થવા To lose money. પૈસાના કાંકરા કરવા To spend money extravagantly. પૈ-

સાનું પાણી કરવું To spend money extravagantly. 2. To misappropriate another's money. પૈસાને બચ્ચીઆ કરવી To love money for itself; to be a miser. પૈસાનું પુતળું One whose life and soul is in one's money. 2. A very rich man. પૈસાનું Cheap; worthless.

Prov. પૈસાનું શ્વાસનું An empty purse frights away friends. પૈસાને શું મધ મૂકી ચાલીએ ? Money alone has no value. પૈસો તો દેડને થેર એ હોય છે Virtue is more valuable than money.

પૈસો મારો પરમેશ્વર, ને બૈરી મારી ગુર;

કયાં છાકરાં રાજિઆમ, તો સેવા કોની કરે ?

Money is my God, and my wife is my guide. પૈસાથી કાંઈ સદ્ગુણ પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી Riches cannot purchase worthy endowments. પૈસાને પાંખ હોય છે Riches have wings. પૈસો હોય તોપણ દુઃખ, ને ન હોય તોપણ દુઃખ When we have gold, we are in fear; when we have none, we are in danger. પૈસો મેળવવો એ કઠણ, ને સાચવવો એ કઠણ Riches, through hard to gain, are still more hard to keep. પૈસો ચાહે તે કરે Money makes the mare go. પૈસાનાં તે કાંઈ ઝાટ ભગનાં હશે ? Money is not easily acquired. પૈસાના તે કાંઈ વેષ આવતા હશે ? (One may pretend to have anything but not money.) પૈસા પૈસાના ચાળા છે The Rich may fish with a golden hook. પૈસે કોઈ પૂરો નહિ, ને અકલે કોઈ અધૂરો નહિ, No one has enough of money, and no one thinks himself wanting in wisdom. પૈસા વધે, તેમ લોભ વધે Increase of wealth increases avarice. પૈસાથી જવાતું હોત, તો તાલેવંત કોઈ મરત નહિ If money could procure life, no rich man would ever die. પૈસો પૈસાને બેચી દાવે Money begets money. પૈસો તો લોટી છે Money is worthless, anybody may collect it. પૈસો કોઈનો રહ્યો નથી, ને રહેવાનો નથી Money often changes hands. પૈસો ગયા પાછો મળે, પણ પત ગઈ ન મળે Money lost may be regained, but not reputation. પૈસો ટકો લો, ને શેઠ મને કહો Reputation should be secured even at the sacrifice of money. પૈસો બચાવ્યા, તે પૈસો રજા બરાબર છે Money saved is money got.

પૈસો-ટકો, *s. m.* [See પૈસો + ટકો three pie.]

liches; money in general.

Id. પૈસે ટકે સુખી (માણસ) A well-to-do person.

પૈક, } s. m. [S. પુકર a blue lotus. Or
પૈખ, }
પૈખ to sprinkle fr. પ forth + રૂ to sprinkle.]
Parched grains of fresh juwār, &c.

પૈક-વું, } r. t. [See પૈખ to sprinkle fr.
પૈખ-વું, }
[forth + રૂ to sprinkle.] To receive or welcome the bride, or the bridegroom, or both, with an auspicious ceremony.

પૈકિ-યું, } s. n. [See પૈક, પૈખ.] An
પૈખિ-યું, }
ear of juwār, &c., fit to be parched.

પૈખ-ણી, s. n. pl. [S. પશોન See પૈખ-વું.]
The particular ceremony of receiving or welcoming the bride or bridegroom. 2. The things with which this ceremony is performed.

પોહોંચ-વું, Same as પહોંચ-વું To reach.

Id. મારાથી પોહોંચી વળાય નહિ I shall not be able to carry it out successfully. ઉમરે પોહોંચેલો Full-grown; advanced in years. ઉમરે પોહોંચેલી ઊકરી A girl of marriageable age.

Prov. વ્યાજના થોરાને કોઈ પોહોંચી શકે નહિ
Interest on capital accumulates very fast;
Time and tide wait for nobody.

પોથો, } s. m. The wrist.
પોથોથો, }

Id. પોહોંચ્યા કરડ્યા To repent. 2. To be defeated.

પોદ-વું, r. t. [S. પ forth + મદ to crush.]
To crush.

પોદિ, s. m. A thing crushed.

પો, s. m. [S. પદ, પાય, the foot.] The
co of dice. 2. A game played with dice.

પોઈ, s. f. [See પોચેણ, પોચણ.] The spike
which shoots out from the cocoanut and
some other palms, containing the radix
or fruit stalk. A kind of creeper.

પોઈસ, s. f. [P. પોઈસ fr. પો run away fr.
પોઈસ to run + ઈસ stand fr. ઈસાદન fr. S. ઈસ
to stand.] Calling on people to make way

for a carriage, to &c, 2. interj. Ho ! Halloa !
Room ! Make room ! make way ! take care !

પોચેણ, } s. f. [S. પુકરિની a lotus
પોચણ, }
plant fr. પુકર a blue lotus.] A lotus plant.
Same as પોચણ.

પો-ક, s. f. [See પો-કાર] A loud cry of
lamentation owing to the death of a per-
son. 2. A loud cry of sorrow.

Id. પોક મુકવી To cry aloud.

પોકળ, adj. [S. પુક્કલ broad. See પોવું.
Hem. Dos. પુક્કાડ = પોનમ fat.] Hollow; ex-
cavated; not solid. 2. Empty. 3. Fruitless.
4. Unprofitable. 5. Insincere; unreliable;
false.

Id. પોકળ શ્રાદ્ધ કરવું To weep.

પોકળી, s. f. Cavity; a hollow.

પો-કાર, s. m. [Dh. Des. પુક્કાઓ = S. અનીક-
પાલસારાવ. Brave loud talk, bragging, પોક્કર
he brags; also Hem. Des. પોક્કર = S. વ્યાહરતિ
he speaks.] Noise; uproar; bawling; a
loud cry.

Id. પોકાર મારવો To cry aloud; to bawl.
પોકાર ઉડાવવો To get (people) to make
complaints.

પો-કાર-કું, r. t. To bawl; to call aloud;
to exclaim; to cry aloud.

પોકે-પોક, s. f. Loud lamentations. 2.
adv. Crying aloud; lamenting loudly.

પોખરાજ, s. m. [S. પુકરાજ.] A topaz.

પોખ-વું, Same as પોપ-વું To nourish.

કુટુંબ પોખ્યું કમાઈને રે. —પ્રીતમદાસ.

પોખર, s. f. [See પોકળી.] A hollow; a
vacuum.

પોખળ, s. n. [See પોકળ.] The interior.
2. Hollowness; falsity. 3. Insincerity.

પોખળી, s. f. [See પોકળી.] A bundle.

પોપ, Same as પહોંચ.

પોપ, s. f. [See પોવું.] Unhusked rice,
which is soft and does not contain grains.
પોપ ફૂટતો દાણ ન લેશ, એજ ઉમરે કવળ કલેશ.

—દયારામ.

પોપ-કંણ, adj. [See પોવું.] Cowardly;
weak; effeminate; timid.

પોપ-કું, s. n. [See પુગન + કું dim.] A

small lump of dung.

Id. પોતસાં નાખવાં Lit. To throw out pung. Hence, 2. To be terrified; to be overcome with fear.

પોત્યું, *adj.* [Hem. Des. પોત્યું પુરું, =S. મૃદુ soft, *fr.* S. પૃથુ board, wide.] Soft; not firm. 2. Delicate; humble; docile. 3. Effeminate; timid. 4. Weak; feeble; not hard. 6. Flexible.

Id. પોત્યું પડતું To become soft. 2. To be afraid.

પોટ, Same as પોટ-સા. A bundle.

પોટ-કું, *s. n.* A packet.

પોટ-લિ-યો, *s. m.* [See પોટ-સા.] A double leather-bag placed on the back of a horse.

પોટ-લી, *s. f.* A bundle; a parcel; a package.

પોટ-કું, Same as પોટ-લી.

પોટ-સા, *s. m.* [Hem. Des. પોટ-સા = S. વસ્ત્ર-નિબંધ દ્રવ્યમ્ valuable property tied up in a part of one's garment, *fr.* પોત, cloth + કું dim; or પૂટ a cavity.] A large loose bundle.

પોટીસ, *s. n.* [Eng. Poultice.] A poultice.

પોઠ, *s. f.* [See પોઠિ-યો.] A caravan. 2. A multitude; a number; a lot. 3. A freight; a load.

પોઠિ-યો, } *s. m.* [See પૂઠ the back.]

પોઠી, } *s. m.* [See પૂઠ the back.]

A pack-bullock. 2. A caravan.

પોડ-કું, } *v. i.* [S. પ્ર-સુત્ત slept *fr.* પ્ર

પોડ-કું, } *v. i.* [S. પ્ર-સુત્ત slept *fr.* પ્ર

પોડ-કું, } *v. i.* [S. પ્ર-સુત્ત slept *fr.* પ્ર

intens. + સ્વપ્ન to sleep.] To sleep; to slumber.

પોડું, Same as પોડ-કું.

પોણ, *s. n.* [S. વ્રત *fr.* વ્રત to promise.]

A promise; a vow; a resolution.

પોણિ-યું, *s. n.* [See પોણ three quarters.]

That which is three-fourths of a whole.

પોણિ-સા, *adj.* [+ સા a hundred.] Ninety-nine and three-fourths.

પોણું, *adj.* [See પા one-fourth + ઊણું less.] Three-quarters; three-fourth; ¾.

Id. પોણ અસ An impotent man. પોણ

સૌં Imperfect (referring to the આદ વિદ્યા

or fourteen department of learning.) 2. Incomplete. 3. False.

પોણા-સા, *adj.* [+ સા a hundred.] Three-fourths of one hundred; seventy-five; 75.

પોત, *s. n.* [S. પોત woven *fr.* પ્ર intens. + વે to weave.] Weftage; texture; fineness. 2. Worth; value. 3. Fine cloth. 4. Clothes or their worth presented to the principal mourners by their relatives. 5. A seton; an artificial ulcer made in the body to cause humours to issue out.

Id. પોત પ્રકાશવું-ઉઘાડું કરવું To reveal one's birth; show oneself in one's true colour.

પોત, *adj.* Six (used in secret conversation by merchants).

પોત, *s. n.* [S.] A young one.

ગ્રીવા પોત કપોતવત્, કેળ પતવત્ પૃથ્.

—સામળાનહ.

પોત, *s. m.* [S.] A boat; a raft.

પોત, *s. f.* [Hem. Des. પોતી = S. કાચ glass.] Beads of glass.

પોત-ડી, *s. f.* [See પોત texture + ડી dim.] A small loin-cloth.

પોત-પોતે, *pron. pl.* [See પોતે.] Each one; each severally.

Prov. પોતપોતાનાં ગીત સાં ગાય Everyone blows his own trumpet.

પોતા-પણું, *s. n.* [+ પણું abstr. suffix.] Individuality; personality. 2. A peculiar quality. 3. Self-interest.

પોતિ-યું, *s. n.* [See પોત texture.] A loin-cloth.

Id. પોતિયું ફટવું To be unmanned; to be unnerved.

પોતી, *s. f.* Same as પોતિ-યું.

પોતી-કું, *pron. adj.* [See પોતે.] Own; one's own.

પોતું, *s. n.* [See પોત texture.] A raggy cloth.

Id. પોતું ફેરવવું To wipe off.

પોતું, *s. n.* [Mar. પોત a gunny bag *fr.* પોત, S. પોત, texture.] The amount of the re-

venue of a village sent to the government treasury.

Id. પોણું મોકલવું-ભરવું To send money in- to the treasury.

પોણું, } Pret of પહેંચ-વું.
પોણું, }

પો-તે, pron. [See સ્વત:] Self.

[N.B.—પોતે takes the person, gender, and number of the personal pronoun or of the noun with which it is used, e.g., હું પોતે I myself; અમે પોતે we ourselves; તે પોતે He himself, she herself, it itself; તેઓ પોતે They themselves]. 2. *adj.* By oneself; personally.

Id. પોતાનું કરી લેવું Lit. To adopt as one's own. Hence, 2. To win over to oneself.

Prov. પોતાનાં ધરમાં આવવું કેને ન અમે ? Every one likes to make his own cabbages big. પોતાના ટાંદિયા પોતાના જ ગળામાં=પોતાનો કુહાડો પોતાના પગ પર વાગે The biter bit. પોતાની માને ડાકણ કોણ કહે ? Every cook praises his own broth; Every crow thinks her own bird the fairest.

પોથી, *s.f.* [Dh. Des. વસ્ત્રો *f.r.* S. વસ્ત્રો: a thing, Also Hem. Des. વસ્ત્રો *f.r.* S. વસ્ત્રકમ્ a book.] A book. 2. Cotton steeped in lac-dye.

Prov. પોથીમાંનાં રીંગણાં With a full stomach it is easy preaching to the fasting.

પોથું, *s. n.* A book; a writing (in contempt.

Prov. પોથાં તે થોથાં, ને ડાથાં તે સાથાં What is written is useless, but what is spoken is binding.

પોદળો, *s.m.* [S. વળ્લ a lump.] A lump of dung, &c. 2. An indolent person.

Id. પોદળા જેવો Fat and dull. 2. Not able to easily move about.

પોપચું, *s.m.* [See પોચું.] The eyelid. 2. Same as પોપડું.

પોપટ, *s. m.* [Imit. See પટ-પટ.] A parrot.

Id. પોપટ બાદલો To be exhausted; to be consumed. પોપટ કરી નાખવું To train up to repeat. 2. To make clever, પોપટ કરી રાખવો To

keep under one's control; to keep obedient to oneself. પોપટ પાળવો To keep with care.

પોપટિ-યું, *adj.* Having a colour like that of a parrot; yellowish green; whitish green. (Feminine form of this *adj.* is પો-પડી, and masculine પોપટિ-યો.)

Id. પોપટિયું જ્ઞાન Knowledge consisting in repeating what one has learnt; cram.

પોપટી, *s.f.* A female parrot. 2. A butter-fly. 3. A kind of plant.

પેપડું, *s. n.* The berry of a પોપટી A particular plant.

પોપટો, *s.m.* A pod.

પો-પડી, *s.f.* [See પો-પટો.] A thin crust.

પોપ-ડું, *s. n.* Same as પો-પડી.

પો-પડો, *s.m.* [See પટ.] A detached crust or peeling; an external coat; a scaly coat.

પોપનસ, Same as પપનસ.

પોપ-લાં, *s.n.pl.* [See ફાં-ફાં. Cf. પોપા બા-ઈનું રાજ્ય] Vain struggles.

અજાપા જપો અણુહદ સુણો, પોપલાં સધળાં વ્યર્થ.

—દયારામ.

પોપળ-ગાળું, Same as પોપા-ગાળું.

પોપા બાઈનું રાજ, *s.n.* [Guj. પો-પા Imit. + બાઈ + રાજ્ય. A humorous fictitious name given to a woman + બાઈ રાજ્ય.] A weak disorderly government or administration; Petticoat-government.

Prov. ખરે બપોરે બણ્યું અને પોપા બાઈનું રાજ When there is a weak governor, there are riots at noon-day.

પોપા-ગાળું, *adj.* [See પોપળ + ગાળવું. Cf. પોપા બાઈનું રાજ.] Soft; delicate; weak. 2. Timid.

પોપૈ-યો, *s.m.* [See પોપ-ટો.] A boil; a pimple.

પોપૈયો, *s.m.* A kind of tree. 3. The fruit of this tree.

પો-આર, *s.m. pl.* [See પો, પા, પાદ, ય, one at dice + આર twelve.] A throw with three dice, two turning up 4 and the third 1; making a throw of 13.

Id. પોઆર કરવા, પોઆરા કરવા-ગણવા, To decamp; to bolt away. આજ કાલ તે એના પો-આર છે He is now in the ascendant; He is

now prosperous.

પોમહું, *adj.* [See પોમાહું.] Delighted, overjoyed.

પોમાહું, *v.i.* [પ.મોહ delight fr. પ્ર intens.+ મહ to be silly.] To be delighted or overjoyed.

પાયણુ, *s. n.* } Same as પાએણુ.
પાયણી, }

પાયણું, *s. n.* A kind of lotus flower. (This lotus opens at sunset and closes at sun-rise).

પાયું, *s. n.* [See પાયા, પાય, પગ.] The place determined in a game, from which to begin or end the game. (Variously called હદ, પિપ્પુ, પૈતુ, પેત, પેતું.)

પોર, *adj.* [S. પુરા formerly.] The last year. 2. The next year.

પોર, *s. m.* [Dh. Des. પહેરો S. પ.હર one-fourth part of a day of 12 hours fr. પ.હ to strike fr. પ્ર intens.+ હ to take away. Being the time when drums were beaten or bells struck to show the time of the day.] A period of three hours.

Id. પહેલો પોર The first quarter of the day. ચહોતો પોર The time of the day while the sun is ascending. પાછલો-હતરતો પોર The decline of the day; the part of the day, when the sun is descending.

પોરસ, *s. n.* [S. પ્ર.હર્ષ fr. પ્ર intens. + હર્ષ.] Dilight.

પોર-વ.હું, Same as પહે-વ.હું.

પોરિ-યા, *s. m.* [(P. Mar, પોચા fr. Dh. Des. પોઓ fr. S. પોત: a child; also Hem. Des. પોઓ=પ.ત: (પોત:)પુઆહ=S. નહન;a young person: and પોરો fr. S. પોર: a citizen fr. પુરા a city; and પોરો fr. S. પૂતર.] A boy; a lad; a child.

પોરી, *s. f.* A little girl; a lassie.

પોર-હું, *adj.* [See પોર, પુરા.] Of the last year.

પોરે-ગીર, Same as પેરે-ગીર.

પોરો, *s. m.* [See પોરિ-યા. Or see ફેર.] An insect; a minute insect; a germ(found in water); a polypus.

પોરો, *s. m.* [See પચ water + આ.હાર eating.] An omelet of eggs. 2. A germ; a microbe. 3. A small insect.

Prov. હુધમાંથી પોરા કાઢવા To examine minutely; to adopt a hair-splitting policy.

પોરો, *s. m.* [See પોર, પ્ર.હર.] A watch; a guard. 2. Watching; guarding. 3. Time; ago. ચેતો કલિયુગના માનવી, પોરો આગે છે પૂર રે.

—ભાભેભગત.

Id. પોરો બરવો To watch as a sentinel. 2. To walk to and fro. પોરો બદલવો To change (of sentinels). પોરામાં રાખવું-બસાડવું To keep under custody.

પોરો, *s. m.* [Mar. fr. પોહ.જ to swim fr. S. પ્ર forth + વહ to carry.] A vessel for drawing water from a well.

Id. કઠણ પોરો Hard times.

પોરો, Same as પોરિ-યા.

પોલ, *s. f.* [See પોહું.] Vacuum; a cavity. 2. The sky.

Id. પોલ ચલાવવી-હોકવી To set a rumour in circulation. પોલપોલ Total emptiness.

પોલ, Same as પોલ. 2. A bed made of carded cotton; a soft bed.

પોલ ફેરો પાયથા આવળમાં ભારી એહ;

“ખમા ખમા” સહુને કહે, નારી સાથે નેહ.

—સામજાબટ.

પોલ-કાર. } *s. n.* Vacuum; a cavity
પોલ-કાફ. }

પોલ-ફ., *adj.* Hollow; unsubstantial; not solid.

પોલાણુ, *s. n.* Hollowness; a cavity.

પોલા-ફ., Same as પોહું.

પોલાદ. *s. n.* [P.] Steel.

પોલીસ, *s. f.* [Eng.] Police. 2. A police-station.

Id. તેના રાજમાં પોહું બહુ આલે છે There is much injustice or empty show in his kingdom. પોહું ઢંઢ Quite empty.

Prov. પોલાદેખદે પડ નવ Where confusion rules anybody can easily gain his object.

પોલ-પાસ, *s. n.* Total emptiness or hollowness.

પોહું, [Dh. Des. પહલિયે fr. S. જુઝ્મ burnt fr. જુઝ to burn.] Same as પોલ Hollow.

પો-હું, Same as પહે-વ.હું.

પોશ, *s. f.* [S. પ્ર.મ.તિ fr. પ્ર intens.+ મૂ to move.] A handful. 2. A present placed in the

hand of the bride to be given to the bridegroom.

Id. પોશ ભરી To fill the hands with. 2. To give as much as one wishes to have.

પોશા, *s. m. pl.* [Hem. Des. પોશાઓ = S. હુશ્ય: miserable, *fr.* S. પોશન.] Nourishment (used for euphemy).

પોશા-ક, *s.m.* [*P. fr.* પોશાદન to wear; to cover; *fr.* S. પુષ to nourish.] Apparel; garments; vestments; dress costume; habiliments; clothes.

Id. પોશાક આપવો-પહેરાવવો To reward the services of. 2. To invest an officer with authority by presenting him with a dress of honour.

પોશાકી, *s. m.* Preparations made for the presentation of a dress.

પોશા-ગીર, *s. m.* [+ ગીર holding *fr.* ગરકતન=S. ગમ, ગમ, to hold.] A man who is fond of fine clothes; a fop. 2. An athlete; vigorous person. 3. A cheat; an impostor.

પોશા-લય, *s.n.* }
પોશાળ, *s. n.* } [+ આલય, આળા.] A place of worship for Jains.
પોશાળા, *s.f.* }

સુખસાગર છે તેવું નામ, રહેતો પોશાલયને ડામ. વાર માતા, અમો જઈ છું, પૂજ કરો, પોશાળ.

—સામજીવક.

પોશિનું, *adj.* [*P. પોશિન્દે: fr.* પૂષીદન = S. પુષ nourish.] Fostering; supporting; patrolling.

પોશી, *adj.* [See પોષ.] Of or relating to the month પોષ (Dec.-Jan.)

પોષ, *s. m.* [Dh. Des. પોષ *fr.* S. વૈષ.] the third month of the Vikrama year (Dec.-Jan.).

પોષ-ક, *adj.* [See પોષ-તું] Feeding. 2. supporting; assisting.

પોષ-જી, *s. n.* [S. *fr.* પુષ to nourish.] nourishment; maintenance.

પોષ-તું, }
પોસતું, } *v. t.* To nourish; to feed; to support; to maintain.

પોષા-તું, }
પોસા-તું, } *v. i.* To be nourished; to be

fed. 2. To suit; to accord with; to be suitable to. Id. પોષાતું Plump; big & round. એ કીમતે પોષાતું નથી It cannot be sold or bought at this price.

પોષ, Same as પોષ.

પોસ, [*P. પોસ* poppy-pods *fr.* પોસ husk = S. પૂડ પૂડ, પીડ, the back] Poppy.

પોસ, }
પોસત, } *s.n.* [See પોષ-જી.] A douceur, drink-money.

પોસ, }
પોસત, } *s.f.* [Eng. Post.] The post-office. 2. Postage.

પોસતી, *adj.* [See પુષ, પોષ-જી.] Fat; sluggish; indolent.

પોહ, *s.m.* [See પ્રસા.] Dawn; the break of day.

Id. પોહ ફાટવો To be the time of dawn.

પોહરો, Same as પોરો A watch.

પોહાલ્ય, *s.f.* [S. પ્ર intens. + હલ્ય fit to be ploughed *fr.* હલ, હળ, plough.] Land newly brought under cultivation.

પોહોર, Same as પોર A period of three hours. *(fr.* પહેર, પોર.

પોળ, *s.f.* [Dh. Des. પગોલી *fr.* S. પ્રતોલી a street, a main road.] A street; a lane.

પોળા-ધ, *s.f.* [See પોળ.] Breadth; width.

પોળિ-યું, *s. n.* [See પોળ.] The rupee of the British Indian coinage. [being broader than that of the native states.]

પોળિ-યો, *s. m.* [See પોળ a street.] A door-keeper; a janitor; a porter.

પેહ તાવ પોળિયાને મળી, મોહલે પેસંત રે—દયારામ.

પોળી, *s.f.* [Hem. Des. પોગલગો = S. અપ્પ; cake, *fr.* S. પૂલિ-કા.] A thin cake of bread. A sweet wheaten cake. 3. Anything of the form of a cake.

પોહું, *adj.* [S. પુ કહ much, large. *(fr.* પોહળ. Wide; broad. 2. Loose.

Id. પોળી પોળી વાતો કરવી To talk tall; to indulge in tall talk.

પોંચા, }
પોંવા, } *s. m. pl.* [S. પૂથુક.] Rice parched and beaten flat.

પોમ, *s. m.* [See પુત્ર a son.] A grandson.

પૈાપ, adj. [S. fr. પુરુષ.] Of or pertaining to man; manly. 2. Made by man. 3. s.n. Manliness; an exploit.

પૈાપ, Same as પોસ, પોષ.

પૈાષ્ટિ-ક, adj. [S. See પુષ્ટિ.] Nonrishing; fattening; nutritive; invigorating. 2. Promoting welfare.

પ્યાજ, s. m. [P. પ્યાજ.] An onion. 2. A kind of silk cloth. 3. A quay.

પ્યાજ, adj. [See પાજ.] Onion-coloured; light-rosy coloured. Same as પાજ.

પ્યાદી-મહાત, s. f. [See પ્યાદ + મહાત.] (checkmate with a pawn (in Chess).

પ્યાદુ, s. n. [P. પ્યાદ: See પાય-દળ.] A pawn at chess. 2. A soldier; a footman.

પ્યાદો, s. m. Same as પ્યાદુ.

પ્યાર, s. m. [See પ્રિય + ધાર.] Love; affection; fondness for; attachment to.

પ્યારી, s. f. A beloved woman; a sweetheart.

પ્યાડ, adj. Dear; beloved.

પ્યાલો, s. f. [See પ્યાલો.] A small cup.

પ્યાલું, s. n. A cup; a bowl.

પ્યાલો, s. m. [P. પ્યાલો.] A cup.

Id. પ્યાલો પીવો To be a companion of. 2. To be converted to a religion.

પ્યાસ, s. f. [S. વિશાસા desire to drink fr. પા to drink.] Thirst.

પ્ર, [S. = I. pro forth.] A samskrit particle and prefix, implying advance or excess, and equal to English "forth, forward."

પ્રકટ, adj. [S. fr. + કટ side.] Manifest; open; apparant; clear; evident.

પ્રકંપ, s. m. [S. fr. + કંપ.] Shaking; tremour.

પ્રકરણ, s. n. [S. fr. + કર to do.] An introduction; a prelude. 2. A subject; a topic. 2. A chapter; a section; a division of a discourse. 4. A heading; an article; an item.

Id. મારા પ્રકરણમાં કહ્યું This was said with reference to me.

પ્રકીર્ણ, [S.] Excellent; superior. 2. Excessive. 3. Wild; violent; vehement.

પ્રકાશ, adj. [S. fr. પ્ર + કમ્, કામ્, to do. sire.] To the heart's content; at pleasure. 3. adj. Excessive; much.

પ્રકાર, s. m. [S. fr. પ્ર intens. + કર to do.] Sort; kind; species; variety. 2. Way; mode; manner.

પ્રકાશ, s. m. [S. fr. + કાશ to shine.] Light; lustre; splendour; brightness.

પ્રકાશક, adj. Enlightening; illuminating. e. s. m. The publisher of a book.

પ્રકાશકું, v. i. To shine forth; to glow. 2. To emerge from obscurity; to shine out.

પ્રકાશિત, adj. Lighted; illumined. 2. Enlightened; rendered clear; conspicuous; evident. 3. Published (of a book).

પ્રકાશી, Same as પ્રકાશક.

પ્રકૃત, adj. [See પ્રકૃતિ.] Present; being in hand; being under discussion; being before the mind.

પ્રકૃતિ, s. f. [S. fr. પ્ર forth + કૃ to do.] (Constitution; disposition; temper. 2. Natural state or form. 3. Nature (in philosophy). 4. Nature (in Mythology). 5. A radical form; predicament of being. 6. A requisite of regal administration. 7. A body of ministers; ministers. 8. Subjects; the people. 9. The original form in which an operation is to be performed. 10. The base of a word (in Gram.).

પ્રક્રમ, s. f. [S. પરિ-ક્રમ-જ fr. પરિ around + ક્રમ્ to walk.] Circumvolution; circumambulation.

પ્રક્રિયા, s. f. [See પ્રકૃતિ] The way, manner, process, art, or mode of preparing; a process. 2. The inflection of words (in Grammar).

પ્રકાશન, s. n. [S. fr. પ્ર + ક્ષલ્, ક્ષાલ્, to wash. (f. પખાળ-કું.)] Washing.

પ્રખલ, s. f. [S. પરિ-પદ્ fr. પરિ around + સદ્ to sit.] An assembly (used by Jains).

પ્રખર, adj. [S. fr. પ્ર intens. + હર hot.] Very hot.

પ્રખર કિરણોએ કરી, પ્રખર ધણે નામની. — પશાળ. 2. Severe; vehement; violent.

પ્ર-પ્ર્યા-ત, adj. [S. *fr.* પ્ર intens. + જ્ઞા to tell.] Renowned; celebrated; famous.

પ્ર-પ્ર્યા-તિ, s. f. Renown; celebrity; fame.

પ્ર-ગટ, adj. [See પ્ર-ગટ.] Displayed; unfolded. 2. Manifest; evident; apparent. 3. Proclaimed; patent; commonly known.

પ્રગટ-વું, v. i. To be published, proclaimed, or declared abroad. 2. To be lighted (of a lamp, fire).

પ્રગણું, Same as 'પરગણું'.

પ્ર-ગમ-વું, [S. પરિ around + ગમ-વું.] Same as ગમ-વું. 2. To extend; to spread; to pervade. 3. To advance.

પ્ર-ગટલ, } adj. [S. *fr.* પ્ર forth + ગમ્ to be bold.] Matured; confirmed; perfected; full-formed. 2. Bold; confident; resolute; energetic. 3. Illustrious; wise; grave; profound.

પ્ર-ચંડ, adj. [S. *fr.* પ્ર intens. + ચંડ hot.] Very hot. 2. Very angry. 3. Violent. 4. Extreme; excessive.

પ્ર-ચાર, s. m. [S. *fr.* + ચર્ to walk.] Going forward; spread. 2. Prevalence. 3. Currency; practice; custom.

પ્ર-ચાર-વું, v. t. To set in motion; to set a-going. 2. To urge; to excite; to encourage.

પ્ર-ચક્ર, adj. [S. *fr.* + ચક્ર covered *fr.* છદ to cover.] Covered; concealed.

પ્ર-ગળ-વું, v. i. [S. + ગલ્ to burn.] To burn brightly; to burn fiercely. 2. To burn with a bright flame.

પ્ર-જા, s. f. [S. *fr.* જન્ to be born.] Progeny; offspring. 2. The subjects; the people; a nation.

Prov. યથા રાજ, તથા પ્રજા Like father like son.

પ્ર-જ્ઞ, s. m. pl. [S. પરિ-જ્ઞા *fr.* પરિ around + જ્ઞા to know.] Sentiments; thoughts (used by Jains).

પ્રજા-પતિ, } s. m. [See પ્રજા + પતિ.] A name of Brahmā; the creator member of the Hindu Triad. 2. A king; a sovereign.

2. A potter.

પ્રજા-પાલ, s. m. [S. *fr.* + પાલ-ક] A protector of the subjects; a king.

પ્રજા-પાલન, s. n. Protection of the subjects.

પ્રજા-સત્તા-ક રાજ્ય, s. n. [S. *fr.* + સત્તા + રાજ્ય.] A commonwealth; a republic; a democracy.

પ્ર-ગળ-વું, v. t. [Caus. of પ્ર-ગળ-વું.] To kindle; to burn.

પ્ર-જ્ઞા, s. f. [S. *fr.* પ્ર intens. + જ્ઞા to know.] Wisdom.

પ્ર-જ્ઞાત, adj. [S. See પ્ર-જ્ઞાત] Bowing; submitting.

પ્ર-જ્ઞામ-વું, v. t. [See પ્ર-જ્ઞામ.] To salute; to bow to.

પ્ર-જ્ઞાપ, s. m. [S. *fr.* + જ્ઞા to carry.] Affection. 2. Politeness.

પ્ર-જ્ઞાપ, s. m. [S. *fr.* + જ્ઞા to praise.] The mystic name of the Hindu Triad; the mystic syllable ઐમ (Om).

પ્ર-જ્ઞામ, s. m. [S. *fr.* પ્ર intens. + નમ્ to bend, to bow. See નમ-વું.] Reverential salutation; obeisance.

પ્ર-જ્ઞામી, adj. Bowing; saluting. 2. s. m. A particular religious sect.

પ્ર-જ્ઞાલિ-કા, Same as પર-નાળિ-કા.

પ્ર-જિ-પત, s. m. f. n. [S. પ્ર-જિ-પાત, પ્ર-જિ-પત-ન, *fr.* પ્ર intens. + જિ down + પત to fall.] Falling at the feet; prostration. 2. Entreaty; solicitations.

પ્રજિપત કરીને વિનય્યા, નરસહ મેહેતો બેઠા. — હરિદાસ.

પ્રત, s. f. [S. પ્રતિ prefix 'showing likeness.] A copy; a transcript from the original. 2. An individual book. 3. The original; that from which a copy is taken. 4. A set; a class; a lot.

પ્રત-વારી, s. f. [See પ્રત likeness + વારો.] Classification.

પ્ર-તાપ, s. m. [S. *fr.* પ્ર intens. + તપ to be hot.] Majesty; dignity; authoritative; glow; grandeur; renown. 2. Power. 3. Efficiency; virtue; potency; power; valour.

પ્રતાપી, adj. Shining; splendid; illustrious; mighty. 2. Efficacious; potent; powerful.

अति, Samiskrit prefix implying (1) exchange, return; (2) Opposition; (3) Likeness, similarity.

अति, Same as **अत**.

अति-उत्तर, *s. m.* [+ उत्तर a reply,] A reply; an answer.

अति-कार, *s. m.* [*S. fr.* कृ to do.] Resistance; opposition.

अति-कूल, *adj.* [*S. प्रति-कूल fr.* प्रति against + कूल bank, shore.] Adverse; unfavourable; contrary; opposing; hostile.

अति-ग्रह, *s. m.* [*S. fr.* प्रति towards + ग्रह to take.] Acceptance of a gift. 3. Acceptance; assent; receiving a gift.

अति-ज्ञा, *s. f.* [*S. fr.* + ज्ञा to know.] Promise; agreement; engagement. 2. Solemn affirmation; an oath. 3. A vow. 4. The enunciation of a proposition.

अति-दिन, *adv.* [*S. fr.* प्रति repeating + दिन a day.] Every day; daily.

अति-नायक, *s. m.* [*S. fr.* + नायक.] A male character in a drama next in importance to the hero.

अति-नायिका, *s. f.* A female character in a drama next in importance to the heroine.

अति-निधि, *s. m.* [*S. fr.* प्रति for + नि down + धा to put.] A substitute; a viceroy; a vicegerent; a *locum tenens*. 2. A surety or bondman. 3. A representative.

अति-पक्ष, *s. m.* [*S. fr.* + पक्ष.] The opposite party; the enemy.

अतिपद, } *s. f.* [*S. प्रतिपद fr.* प्रति towards + पद to go.] The first day of a lunar fortnight.

अति-पाद-न, *s. n.* [*S. fr.* प्रति towards + पाद to cause to go *fr.* पद to go.] Substantiating; proving; arguing; argument.

अति-पाल, *s. m.* [*S. प्रति-पाल fr.* प्रति all around + पाल, पा, to protect.] Protection. 2. Nourishing; cherishing; supporting.

अति-पाल-न, *s. n.* Same as **अति-पाल**.

अति-प्र-ध, *s. m.* [*S. fr.* प्रति against + बन्ध to bind. See **प्र-ध**.] An obstacle; an im-

pediment; an obstruction.

अति-प्रिम्भ, *s. n.* [*S. fr.* प्रति against + प्रिम्भ the disk of the sun.] A reflected image; a reflection; a shadow.

अति-प्रोद्यु, *v. t.* [*S. प्रति towards + प्रु to know.] To awaken. 2. To enlighten. 3. To advise; to remonstrate.*

अति-सा, *s. f.* [*S. fr.* + सा to shine.] An appearance. 2. Splendour. 3. Intellect; understanding. 4. Bright conception; vivid imagination; poetic fancy. 5. An image; a reflection.

अति-साग, *s. m.* [*S. fr.* + साग.] A division of a division; a sub-division.

अति-सा-न, *s. n.* [See **अति-सा**.] Intellect; understanding. 2. Brightness of conception. 3. Ready wit; presence of mind.

अति-सास, *s. m.* [*S. fr.* + सास to shine.] Occurring to the mind at once; flashing across the mind. 2. Illusion.

अति-मा, *s. f.* [*S. fr.* प्रति compared with + मा to measure.] A picture; a resemblance; a figure; an image.

अति-रोध, *s. m.* [*S. fr.* + रोध.] Obstruction; resistance.

अति-वादी, *s. m. f.* [*S. fr.* प्रति against + वद् to speak.] A defendant; a respondent (in a court of law).

अति-वार्षिक, *adj.* [*S. fr.* + वार्षिक.] Occurring every year; annual.

अति-विभाग, *s. m.* [*S. fr.* + विभाग.] A division of a division; a sub-division.

अति-शब्द, *s. m.* [*S. fr.* + शब्द.] An echo.

अति-स्था, *s. f.* [*S. fr.* प्रति towards + स्था to stand.] Being fixed; firmness. 2. Honour; reputation; credit; fame; celebrity. 2. Airs; swellings. 3. Installation; inauguration. 4. The summoning of a divinity into a new image and the establishing of it in a temple.

अति-ष्ठित, *adj.* Made firm. 2. Treated with honour and respect. 3. Honourable; respectable. 4. Famed; celebrated. 5. Installed; inaugurated.

अति-रूपधर्म, *s. f.* [*S. fr.* प्रति against +

+સ્પર્ધે to rival.] Emulation; rivalry. competition.

પ્રતિ-રૂપર્થ, *adj.* Emulous; rivalling; envious. 2. *s. m.* A rival; a competitor.

પ્રતિ-હાર, *s. m.* [*S. fr.* પ્રતિ towards + હ to carry.] An usher. 2. A door-keeper; a porter.

પ્રતિ-હારી, *s. f.* A female usher. 2. A female door-keeper.

પ્રતીત, } *s. j.* [*S. fr.* પ્રતિ towards + ટ to go.] Experience; ascertainment; discovery. 2. Definite perception; accurate impression. 3. Confidence; assurance.

પ્રતીપ, *adj.* [*S.*] Going against; perverse; cross.

પ્રત્યક્ષ, *adj.* [*S.* પ્રતિ towards + અક્ષ the eye, or અન્ન an organ of sense.] Visible; present. 2. Cognizable by any of the organs of sense.

પ્રત્યક્ષ-પ્રમાણ, *s. n.* [*S. fr.* + પ્રમાણ.] A self-evident truth; an axiom. 2. Ocular proof.

પ્રત્યક્ષ-સિદ્ધિ, *s. f.* [*S. fr.* + સિદ્ધિ.] Quick accomplishment. 2. A tangible result; a present or ready gain.

પ્રત્યય, *s. m.* [*S.* See પ્રતિ.] An affix; a termination (in Grammar) 2. Assurance; confidence; trust; belief.

પ્રત્યાધાત, *s. m.* [*S. fr.* પ્રતિ against + આધાત.] Re-action.

પ્રત્યાશ્રય, *s. m.* [*S. fr.* + આશ્રય.] Re-ermination.

પ્રત્યાહાર, *s. m.* [*S. fr.* + આહાર.] The drawing away or restraint of desires; self-denial; self-restraint. 2. Abridgment; abbreviation; shortening.

પ્રત્યુત્તર, *s. m.* [Classical of પ્રતિ-ઉત્તર.] A rejoinder; a reply to an answer. 2. A reply.

પ્રત્યુપકાર, *s. m.* [*S. fr.* પ્રતિ against + ઉપકાર.] A return for service rendered; gratitude.

પ્રત્યે, *prep adv.* [See પ્રતિ.] To; towards. 2. With reference to; with regard to.

પ્રત્યેક, *adj.* [*S. fr.* પ્રતિ for, to, + એક

one.] Each; every one. 2. *adv.* Severally; one by one.

પ્રથમ, *adj.* [*S.*] First; initial. 2. Chief; principal. *adv.* First; in the beginning; at first.

Id. પ્રથમ *or* At the very beginning.

Prov. પ્રથમ આસે મહિમા An ill omen even at the very first step forward.

પ્રથમ-પુરૂષ, *s. m.* [*S. fr.* + પુરૂષ.] The First Person (in Grammar).

પ્રથમા, *s. f.* The Nominative case (in Gram.).

પ્રથા, *s. f.* [*S. fr.* પ્ર forth + થય, થય, way.] Custom practice. 2. Fame; notoriety. 3. Public opinion.

પ્ર-દક્ષિણ, } *s. f.* [*S.* પ્ર-દક્ષિણ *fr* પ્ર intens. + દક્ષિણ right.] Circumambulation of an object or idol from left to right.

Id. પ્રદક્ષણ કરવી To go round; to circumambulate.

પ્ર-દર્શન, *s. n.* [*S. fr.* + દર્શન.] Manifesting; displaying. 2. An exhibition.

પ્ર-દાન, *s. n.* [*S. fr.* + દાન.] A gift. 2. Clarity.

પ્ર-દીપ્ત, *adj.* [*S. fr.* + દીપ.] Kindled; lighted.

પ્ર-દેશ, *s. m.* [*S. fr.* + દેશ.] A place; a spot; a region.

પ્ર-દેવ, *s. m.* [*S. fr.* પ્ર intens. + દેવ.] Evening. 2. The worship of Shiva in the evening of the thirteenth day of a fortnight of a Hindu month. 3. Nightfall.

પ્ર-દુરન, *s. m.* [*S.*] An epithet of the god of Love.

પ્ર-ધાન, *s. m.* [*S. fr.* પ્ર forth + ધા to put.] A minister; a counsellor. 2. *adj.* Chief; principal.

પ્રધાન-વર્તુ, *s. n.* [+ વર્તિ.] The office and duties of a minister.

પ્ર-પંચ, *s. m.* [*S.*] The world; the great theatre of human action. 2. The business of life; wordly concerns. 3. Deceit; trick; fraud; imposture. 4. Error; illusion.

Id. પ્રપંચ રચવો-રમવો To arrange a fraudulent scheme or plot.

પ્ર-પત્રી, *adj.* Engaged in wordly business or pleasures; secular. 2. Fraudulent; deceitful.

પ્ર-પિતા, *s. m.* [S. *fr.* + *intens.* + પિતા.] A paternal grandfather.

પ્ર-પિતા-મહ, *s. m.* [S. *fr.* + પિતા-મહ.] A paternal greatgrandfather.

પ્ર-પ્રાન, *s. m.* [S. *fr.* + પૈત્ર.] A great-grandson in the male line.

પ્ર-ફુલ્લ, *adj.* [S. *fr.* + ફુલ blown, opened.] Blown and expanded; full-blown.

પ્ર-અંધ, *s. m.* [S. *fr.* + અંધ બંધવું, to bind.] A kind of song or metrical composition. 2. Construction; a discourse; a disquisition; a treatise; an essay; affairs. 3. A plot; a design.

પ્ર-બળ, *adj.* [S. *પ્ર-વલ* *fr.* + વલ, બળ, strength.] Powerful; mighty; strong. 2. *s. n.* Great power, might, or strength. 3. Very powerful influence.

પ્ર-બોધ, *s. m.* [S. *fr.* + બોધ.] Vigilance; wakefulness; self-possession. 2. Arousing, awakening; bringing one to one's senses. 3. Knowledge; cognition. 4. Impression; apprehension; conviction. 4. Instruction; informing; acquainting; admonishing; apprising; advising.

પ્ર-ભા, *s. f.* [S. *fr.* + મા to shine.] Light; radiance.

પ્રભા, *s. f.* [See પ્રવા.] Care; concern; regard.

પ્રભા-કર, *s. m.* [S. *fr.* + કર કરવું, to do.] The sun.

પ્રભાગ જાતિ અપૂર્ણાંક, *s. m.* [See પ્ર + ભાગ + જાતિ + અપૂર્ણાંક] A compound fraction (in Arith.).

પ્રભા-ત, *s. f. n.* [See પ્ર-ભા.] Morning; dawn; day-break.

પ્ર-ભાતિ-યું, *s. n.* The morning hymn. 2. The musical mode suited to a morning hymn.

પ્ર-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + *intens.* + બુ to be.]

Power; puissance; prowess. 2. Majesty; dignity.

પ્ર-ભુ, *s. m.* [S. See *supra.*] Lord; a master. 2. God. 3. A husband. 4. A king; a sovereign.

Prov. પ્રભુ કરે, તે સારાને મારે=પ્રભુ કરે, તે ખરે What God makes, He never mars. પ્રભુ રાખે, તેને કોણ ચાખે? Retribution belongs to God.

પ્રભુ-તા, *s. f.* Greatness. 2. The position or dignity of a master or king. 3. Attributes or qualities peculiar to God; divine attributes.

પ્ર-ભૂ-તિ, *adj.* [S. *fr.* + forth + ભરવું, to fill.] Beginning; commencement (generally used in this sense as the last member of a Bahuvrīhī compound like the word આદિ, and may be rendered by “ and others” or “ et cetera.” *v. g.*, હન્દ્ર-પ્રભૂતિ Indra and others.

પ્ર-મદા, *s. f.* [S. *fr.* + મદ to be mad.] A woman. 2. A wanton or a beautiful woman; an enchantress.

પ્ર-મા, *s. f.* [S. See પ્ર-મા-ભ.] Right knowledge; true knowledge.

પ્ર-મા-ભ, *s. n.* [S. *fr.* + મા to measure See પ્ર-મા.] True knowledge; right knowledge. 2. Proof; evidence; authority. 3. Warrant; assurance. 4. Number. 5. Measure. 6. Magnitude (in Math.). 7. A quantity. 8. Proportion. 9. Inference (Logic.) 10. *adj.* Authoritative; reliable. 11. True; right.

માટે, પ્રમાણ વાટે, ચાહવું ભગવા ગિરિવરવાદી રે.

—દયારામ.

Id. પ્રમાણ આપવું To give evidence; to show an authority. પ્રમાણ લેવું To admit as evidence. 2. To take as an authority. પ્રમાણ માગવું To call for evidence or authority. ૨-૦૫૫ અ પ્રમાણ Blessed is your life.

પ્રમાણ-પત્ર, *s. m. n.* [S. *fr.* + પત્ર.] A certificate.

પ્રમાણ-વું, *v. i.* To prove; to establish; to substantiate. 2. To take as an authority; to rely upon; to believe. 3. To believe to be true.

પ્રમાણિક, પ્રમાણિક, } *adj.* Honest; just; fair; equitable.

પ્રમાણિક-પણું, પ્રમાણિક-પણું, } *s. n.* [+ *પણું* abst. suffix.] Honesty.

પ્રમાણે, *adv.* According to; conformably with. 2. Like unto; in a manner resembling.

પ્ર-માતા-મહ, *s. m.* [*S. fr.* *પ્ર* intens. + *માતા-મહ.*] The maternal great-grand-father.

પ્ર-માદ, *s. m.* [*S. fr.* + *મદ* to be mad.] Heedlessness; carelessness; inadvertence; error; inaccuracy; negligence. 2. Intoxicating influence. 3. Haughtiness; pride; arrogance.

પ્ર-માદી, *adj.* Heedless; careless. 2. Haughty; proud; arrogant.

પ્ર-મુખ, *adj.* [*S. fr.* + *મુખ* mouth.] Chief; main; principal. 2. *s. m.* A leader; the headman. 3. The president.

પ્ર-મુદિત, *adj.* [See *પ્ર-માદ.*] Pleased; rejoiced; delighted.

પ્ર-મેહ, *s. m.* [*S. fr.* + *મેહ* to be wet.] Gonorrhoea.

પ્ર-મેદ, *s. m.* [*S. fr.* + *મેદ* to be delighted.] Delight; joy.

પ્ર-મેદ-વું, *v. i.* To be delighted. 2. *v. t.* [Caus.] To cause to be delighted; to give delight to. 2. To allure; to entice 4. To bribe.

પ્ર-યત્ન, *s. m.* [*S. fr.* + *યત્ન* effort *fr.* *યત્* to strive. See *યત્ન.*] Great exertion. 2. An effort; an endeavour.

પ્ર-યાણુ, *s. n.* [*S. fr.* + *યા* to go.] Going forth; departing; departure. 2. Death.

પ્ર-યાસ, *s. m.* [*S. fr.* + *યસ* to strive.] Labour; exertion; pains; efforts.

પ્ર-યુક્તિ, *s. f.* [*S. fr.* + *યુક્તિ* contrivance.] A skilful contrivance.

પ્રયુત, *adv.* [*S.*] A million.

પ્ર-યોગ, *s. m.* [*S. fr.* *પ્ર* intens. + *યુજ* to join. See *યોગ.*] Applying; application; an experiment. 2. A rule; a canon. 3. Conformable action. 4. An experiment; a trial.

5. A consequence; a result; an issue. 6. Voice (in Gram.)

પ્ર-યોજક, *adj.* That which instigates, moves, or urges. 2. *s. m. f.* The original instigator of any act; the first cause of mover. 3. The Agent of a Causal verb (in Gram.).

પ્ર-યોજન, *s. n.* Need; necessity, call; occasion. 2. Reason; object; ground; occasion. 4. A motive; a cause; the origin.

પ્ર-યોજ્ય, *adj.* That which is instigated, moved, or urged. 2. *s. com. grnd.* The door of the principal action in a Causal Construction (in Gram.).

પ્ર-લય, *s. m.* [*S. fr.* + *લ* to melt.] A general destruction; annihilation; havoc; devastation. 2. Calamity; a misfortune.

Id. **પ્રલય-કાળ** The time of universal destruction.

પ્ર-ભાષ, *s. m.* [*S. fr.* + *ભાષ* to speak.] An unmeaning and unconnected speech. 2. Talk; prattle.

પ્રલેસ, Same as **પ્ર-લય.**

પ્રલેસ-કાર, *s. m.* [See *પ્રલય* + *S. કાર* a suffix showing the meaning of the preceding letters *fr.* *ક* કર-વું, to do; or + *કાળ* time.] Same as **પ્ર-લય-કાળ** under **પ્ર-લય.**

પ્ર-વર્તક, *adj.* [*S. fr.* *વ* forth + *વર્ત* = *L. verto* to turn.] That sets on foot or advances forward. Same as **પ્ર-યોજક.**

પ્ર-વર્ત-માન, *adj.* Advancing. 2. Current; prevailing.

પ્ર-વર્ત-વું, *v. i.* To engage oneself in; to begin; to commence; to be set up; to be set on foot. 2. To prevail.

પ્ર-વર્તિ-વ-વું, *v. t.* [Caus. of *પ્ર-વર્ત-વું.*] To set up. 2. To publish; to edit.

પ્ર-વાસ, *s. m.* [*S. fr.* + *વાસ*, *વસ-વું*, to dwell. See *વાસ* dwelling.] Peregrination; travelling. 2. A travel. 3. Residence in a foreign country.

પ્ર-વાસી, *s. m.* A traveller; a peregrinator. 2. One living away from home.

પ્ર-વાહ, *s. m.* [*S. fr.* + *વાહ* to carry.] Stream; flow. 2. Course; current.

પ્રવાહી, *adj.* Liquid; fluid.

પ્રવાળ, } *s. n.* [S. પ્રવાળ.] Coral.

પ્રવાળી, *adj.* Resembling coral; red; rosy.

પ્રવિષ્ટ, *adj.* [See પ્રવેશ.] Entered. 2. Arrived; reached.

પ્રવીણ, *adj.* [S.] Knowing well; well versed in; skilled in; erudite; accomplished; adept.

પ્રવૃત્ત, *adj.* [See પ્રવર્ત-કું] Set on foot; put in motion; established and set in motion. 2. Engaged in; occupied with; embarked open. 3. Worldly; secular; temporal.

પ્રવૃત્તિ, *s.f.* Establishment; prevalence; currency; commencement. 2. Being engaged in. 3. Activity; worldly life. 4. A stream. 5. A strong tendency.

પ્રવેશ, *s. m.* [S. *fr.* પ્ર forth + વિશ to enter.] The act of entering; entrance. 2. A scene in drama.

Id. ઘર-ચૂડ પ્રવેશ Trespass in a dwelling house. પ્રવેશ પરીક્ષા An entrance examination.

પ્રવેશ-કંઠ, *s. m.* An introduction; a proem; an exordium. 2. A prologue; an interlude (in a drama).

Id. પ્રવેશક પરીક્ષા See પ્રવેશ પરીક્ષા under પ્રવેશ.

પ્રશંસા, *s. f.* [S. *fr.* + શ્સ to praise.] Praise, commendation.

Id. પ્રશંસા પાત્ર Praiseworthy; commendable.

પ્રશસ્ત, *adj.* Praised; praiseworthy; eulogised; extolled. 2. Right. 3. Roomy; capacious; large.

પ્રશસ્તિ, Same as પ્રશંસા.

પ્રશ્ન, *s. m.* [S. *fr.* પ્રશ્ન to ask.] A question; a query. 2. A question about the future proposed to an astrologer.

Id. પ્રશ્ન મૂકવો To put a question before; to propose a subject for discussion or solution. 2. To ask an astrologer about one's prospects or future. પ્રશ્ન જાણવો To consult the stars on a proposed subject.

પ્રશ્નાર્થ સર્વ-નામ, *s. n.* [S. *fr.* + અર્થ + સર્વ + નામ.] An Interrogative Pronoun (in gram).

પ્રશ્નોત્તરી, *s. f.* [+ ઉત્તર a reply.] A tablet of fortunes. 2. A book of questions and answers.

પ્રસક્ત, *adj.* [S. *fr.* પ્ર intons. + સક્ત to adhere to.] Attached to. 2. Devoted to; applied to.

પ્રસક્તિ, *s. f.* [S. See above.] Devotion to; application; attachment.

પ્રસંગ, *s. m.* [S. *fr.* પ્ર intons. + સક્ત to adhere to.] An occasion; circumstances. 2. A topic; a subject. 3. Dealing with; intercourse. 4. An adverse time; an affliction; a calamity; a misfortune.

Id. પ્રસંગ આવવો To happen; to occur. પ્રસંગ પડવો To happen; to come together; to meet accidentally. મારે તેની સાથે સારા પ્રસંગ છે I have frequent dealings with him. પ્રસંગ નિકળવો To happen to speak about or refer to a subject in a meeting.

પ્રસંગ-વશ, *adj.* [S. *fr.* + વશ.] Being under the power or influence of circumstances.

પ્રસંગ-વશાત્, *adv.* Owing to the force of circumstances.

પ્રસંગાપાત્, *adv.* [S. *fr.* + આપાત taken, arrived, *fr.* આ near + આ intons. + દત્ત given *fr.* દા to give.] According to the circumstances; suitable to the occasion; eventually.

પ્રસન્ન, *adj.* [S. *fr.* પ્ર forth + સ્ત to sit.] Pleased with; approving of; favourably disposed towards; propitiated. 2. Delighted; gladdened.

પ્રસન્નતા, *s. f.* Being pleased with; pleasure; favour. 2. Preference; approval; selection. 4. Liking; fondness; relish.

પ્રસર, *s. m.* }
પ્રસર-ણ, *s. n.* } [S. *fr.* પ્ર to move.]
પ્રસાર, *s. m.* } Spread; extension; expansion. 2. Speed.

પ્રસર-કું, *v.i.* To spread abroad; to extend; to be diffused.

પ્રસવ, *s. m.* [S. *fr.* + સ્વ to give birth.] Bringing forth; delivery. 2. Birth; production.

પ્રસવ-કું, *v.t.* To give birth to.

મ.સાદ, s. m. [S. *fr.* + સદ્ to sit.] Favour; graciousness; propitiousness. 2. Anything given as a favour. 3. Sweetmeat distributed after reading or reciting a sacred book. 4. Food; dinner; meals. 5. A sound beating or thrashing (for euphemy).

મ.સાદી, s. f. A present given by way of a blessing.

મ.સાર, Same as મ.સર.

મ.સારક, adj. That extends, diffuses, or spreads.

મ.સારકું, r. t. To spread abroad; to scatter; a diffuse.

મ.સિદ્ધ, adj. [S. *fr.* + સિધ્ to be accomplished.] Generally known; public; notorious; spread or published far and wide. 2. Well-known; famous.

મ.સિદ્ધિ, s. f. Celebrity; fame. 3. Being well-known; being advertised; advertisement.

Id. પ્રસિદ્ધિ પામવી-મળવી To get fame; to become famous.

મ.સૂત, adj. f. [See મ.સવ.] That has brought forth or delivered.

મ.સૂતા, s. f. A woman that has delivered a child.

Prov. પ્રસૂતાની પીડા વળેલા શું બળે : Experience is the best guide; None knows the weight of another's burden.

મ.સૂતિ, s. f. Delivery; childbed.

મ.સૂતિ-કા, s. f. A woman that has recently given birth to a child; a woman in child-bed.

મ.સ્તાર, s. m. [S. *fr.* + સ્ત to spread] Spread; diffusion; 2. Combination.

મ.સ્તાવ, s. m. [S. See મ.સ્તાવના.] Beginning. 2. Mention; reference; allusion.

રાગને કોઈ એ નવ કહેશે, બાળકનો પ્રસ્તાવ;

—ગિરિધર.

3. A cause; an occasion.

હસે વિના પ્રસ્તાવ, બાવલીજી બળપણે જાહે.

—સામળભટ.

4. Same as મ.સ્તાવના.

મ.સ્તાવના, s. f. [S. *fr.* + સ્ત to praise.] A prelude; an introductory dialogue. 2.

A preface; an introduction; an exordium.

મ.સ્તાવિક, } adj. Useful as an introduction. 2. Applicable to an occasion.

મ.સ્તુત, adj. Ready; prepared; at hand; on hand; in hand. 2. s. n. The subject under discussion; the topic in hand. 3. An occasion; an auspicious occasion.

મ.સ્થાન, s. n. [S. *fr.* + સ્થા to stand.] A going forth; departure. 2. After leaving one's own house to enter upon a journey, halting at a neighbour's house and spending there the remainder of the time.

**મ.સ્તવ, s. m. } [S. *fr.* + સ્ત to flow.]
મ.સ્તવ-જી, s. n. } Trickling forth; oozing out. 2. A flow. 3. Milk flowing from the breast.**

મ.સ્તવેદ, Sk. form of પર-સ્તેવો.

મ.હર, s. m. [S. *fr.* + હર to strike; a drum being beaten, or a gong struck, at the end of a quarter of a day to mark the time; *fr.* + intens. + હર to take away. See પે-હર, પેહેરો.] A period of three hours; an eighth part of the day and night; a quarter of the time from morning to evening, or from evening to morning.

મ.હર્ષ-જી, s. n. [S. *fr.* + હર્ષ.] Joy. 2. *adj.* Causing joy or delight.

મ.હસન, s. n. [S. *fr.* + હસ.] A comical drama.

મ.હાર, s. m. Striking; hitting. 2. A blow; a stroke; a knock. 3. A cut; a thrust.

Id. વાક-પ્રહાર Striking with words; hence, abusive language; scolding. શસ્ત્ર-પ્રહાર Striking with a weapon. હસ્ત-પ્રહાર Striking with the hand; a blow with the hand.

મ.ભય, Same as મ.ભય.

મ.કામ્ય, s. n. [S. *fr.* + કામ.] Freedom of will. 2. Wilfulness. 3. An irresistible will, considered as one of the attributes of the Supreme Being. 4. One of the eight *Siddhis*; the power of willing and forthwith possessing. 2. Excess.

મ.કૃત, s. n. f. [S. *fr.* + કૃત] A language

it of good and evil. 2. Destiny; fate.

પ્રારબ્ધ-વાદી, *adj.* [S.*fr.* + વદ્ to speak.] Depending upon fate; relying on fate. 2. *s. m.* A fatalist.

પ્રારંભ, *s. m.* A beginning; a commencement.

પ્રાર્થના, *s. f.* [S.*fr.* + intens. + અર્થ to beg.] Begging; entreating. 2. Praying; a prayer; a request.

પ્રાણબ્ધ, Same as **પ્રારબ્ધ**.

પ્રાશન, *s. n.* [S.*fr.* + forth + અગ્ to eat.] Drinking. 2. Absorbing.

પ્રાસ, Same as **અનુ-પ્રાસ**, Alliteration.

Id. **પ્રાસ મળવો** To rhyme with. **પ્રાસ મેળવવો** To make to rhyme with.

પ્રાસ, *s. m.* [S.*fr.* + અસ્ to throw.] A dart; a barbed missile. 2. A blow inflicted with a weapon; a wound. 3. A depredation; plunder.

પ્રાસંગિક, *adj.* [S.*fr.* + સંગ.] Suited to the occasion. 2. Opportune; relevant. 3. Occasional; incidental.

પ્રાસાદ, *s. m.* [S.*fr.* + intens. + અપ to sit.] A palace; a mansion; a royal palace. 2. A temple.

પ્રાસાદિક, *adj.* [S.*fr.* + પ્રસાદ.] Given as a favour.

પ્રારતાવિક, Sk. form of **પ્રરતાવિક**.

પ્રિચ્છ, *s. f.* [See **પ્રિચ્છવું**.] Recognition.

પ્રિચ્છવું, *v. t.* [See **પ્રિચ્છવું**.] To know; to understand; to recognize. 2. To pacify; to console; to comfort.

કુટુંબ સર્વે પ્રિચ્છ્યું, ને પ્રિચ્છી ધર નાર રે.

—હરિદાસ.

પ્રિય, *adj.* [S.*fr.* + પ્રી to please.] Beloved; dear. 2. Agreeable; pleasing. 3. *s. m.* a husband; a lover.

પ્રિયકર, } *adj.* [S.*fr.* + કર to do.]
પ્રિયકારી, }
Lovely; amiable.

પ્રિયતમ, *adj.* [See **પ્રિય**. + તમ superl. suffix.] Dearest; most beloved.

પ્રિયવદા, *s. f.* [S.*fr.* + વદ્ to speak.] A woman whose talk is pleasing.

પ્રિયવાદી, *adj.* Speaking kindly or

agreeably.

પ્રિયા, *s. f.* [See **પ્રીત**] A lovely or beloved woman. 2. A sweetheart; a mistress. 3. A wife.

પ્રિત, Same as **પ્રીતિ** Love, affection.

Id. **પ્રીત જોવી-બાંધવી-દગાવી-કરવી** To secure the love of; to fall in love with. **પ્રીત રાખવી** To continue to love. **માયા પ્રીત રાખજો** Continue to be kind and loving—a request usually made at the time of departure. **પ્રીત ઉભરાવી** To overflow with love. **પ્રીત ચોરવી** To be faithless in love towards.

પ્રીતમ, *adj.* [S. **પ્રિય**-તમ *fr.* **પ્રિય**. + S. તમ superlative suffix.] Dearest; most beloved. 2. *s. m.* a husband. 3. A lover; a gallant.

પ્રીતિ, *s. f.* [S.*fr.* + પ્રી to please.] Love; affection. 2. Liking; fondness. 3. Kindness; favour.

Id. See under **પ્રીત**.

પ્રીતિકર, *adj.* [S.*fr.* + કર to do.] Lovely; lovable.

પ્રેક્ષક, *s. m.* [S.*fr.* + દ્રશ્ to see.] A spectator.

પ્રેત, *s. m.* [S.*fr.* + પ્રિ + intens. + ગ્ to go.] A corpse. 2. A goblin; a sprite.

પ્રેમ, *s. m.* [S.*fr.* + પ્રી to please.] Love; affection; tender regard.

પ્રેમે પ્રાણ ટકી રહે, પ્રેમે પ્રાણ ન જાય;

પ્રેમે પ્રાણ અપાય છે, પ્રેમે પ્રાણ રખાય.

Love maintains life; Love will sacrifice life; and Love will save life. —ભાષા.

પ્રેમદા, *s. f.* [S.*fr.* + દા to give.] A lovely woman.

પ્રેમ-પાશ, *s. m.* [S.*fr.* + પાશ.] The snares or ties of Love.

પ્રેમ-બંધન, *s. n.* [S.*fr.* + બંધન.] The bond of Love.

પ્રેમ-ભાવ, *s. m.* [S.*fr.* + ભાવ.] The state or feeling of love.

પ્રેમજ, Same as **પરિમજ** Fragrance.

તેનો પ્રેમજ વાયરો, ચૈદ લોકમાં દીકો. —ગોરખ.

પ્રેમજ, Same as **પ્રેમાજ**.

પ્રેમાનંદ, *s. m.* [S.*fr.* + આનંદ.] Delight or pleasure caused by love or affection.

પ્રેમાર્દ્ર, *adj.* [S.*fr.* + આર્દ્ર.] Lit. Im-

mersed in love. Hence, 2. Overcome or influenced by love.

પ્રેમાશુ, s. n. [S. *fr.* + અશુ.] Tears arising from love or affection.

પ્રેમાળ, adj. [+ S. આળ having.] Affectionate; kind; loving.

પ્રેમી, adj. Affectionate; loving. 2. Amorous.

પ્રેરક, adj. [S. *fr.* પ્ર forth + ફર to go.] Urging; stimulating.

Id. **પ્રેરક બેદ** The causal form of a root (in Gram.).

પ્રેરણા, s. f. [S. *fr.* પ્ર forth + ફર to go.] Sending; despatching. 2. Urging; inciting.

Id. **પ્રેરણા બુદ્ધિ** Instinct. **મનની પ્રેરણા** Inclination of the mind.

પ્રેરવું, v. t. To send; to despatch. 2. To urge; to stir up. 3. To cause to do.

પ્રેરિત, adj. Sent; despatched. 2. Incited; urged; impelled.

પ્રેસ, s. m. n. [Eng. *Press.*] A Printing Press.

પ્રેત, s. m. [See પુરોહિત.] A class of Brāhmans who act as family priests to Ksatriyas. 2. An individual of this class.

પ્રેત, adj. [S. *fr.* પ્ર forth + ઋત carried *fr.* વહ to carry.] Full-grown; matured; confirmed; perfected. 2. Great; grand; illustrious. 3. Dignified; venerable; respectable. 4. Ornate; polite.

પ્રેતી, s. f. A woman from thirty years of age to fifty-five; a bold woman, advanced in years and no longer bashful. 2. A woman of impetuous desires.

પ્રેતિ, s. f. Maturity. 2. Elegance; courtliness; dignity. 3. Boasting; arrogance.

પ્રેલંબ, s. m. [*fr.* પ્ર a jump *fr.* જ to jump + બમ્ to go.] A monkey; an ape.

પ્લાસ્ટર, s. n. [Eng. *Plaster.*] Plaster.

પ્લાસ્ટર, } s. n. [Eng. *Blister.*] Blister.

પ્રુત, adj. [S. *fr.* પ્ર to run.] Being three times the length of a short vowel; lengthened (of a vowel) (in Gram.)

ક્ર.

ક્ર, The 33rd letter of the alphabet, and the 22nd consonant.

ક્રઈ, Same as ક્રૈઈ.

ક્રકટી, s. f. [See ક્રકટી or ક્રકટ.] Disgrace; ignominy.

ક્રકત, adv. [Ar. *ફક્ત* *fr.* ફ now + કત cut off.] Only; merely: simply; solely.

ક્રકર, Same as ક્રિકર.

ક્રકીર, s. m. [Ar. *ફકીર*.] A mendicant; a fakir. 2. A beggar. 3. A poor, penniless person.

Id. **ક્રકીર થવું** To put on the dress, &c., of a Muhammadan beggar or dervish during the Tābut Holidays (of a Hindū).

ક્રકીરી, s. f. Mendicity; beggary. 2. Indigence; poverty.

ક્રક્કડ, adj. [Hem. Des. *વક્કાન્ડ* = તિષ્ઠતિ it stands; or *વક્કળી* = અતિગયેન શોભમાન: beautiful (of a person), *વિયં વદ*: having an engaging

manner of speaking.] Free; independent; libertine. 2. Foppish; dandyish; finical. 3. Extravagant; prodigal; profuse.

ક્રક્કડી, s. f. Licentiousness; dissolute habits. 2. Foppishness. 3. Extravagance.

ક્રક્ક-ક્રક્કી, s. m. pl. [Imit. See ક્રકકું.] Emptiness.

ક્રમ-ક્રમવું, v. i. [Imit. *(f.* ક્ર-ક્ર, ક્ર-કું.] To roam about; to wander aimlessly. 2. To fly before the wind.

ક્રમર, Same as પરાગ The pollen in flowers.

ક્રમ ક્રમરનો ધાધરો, સાલુડે કસળી કાર રે. —ભાષા.

ક્રમના ક્રમર ગરત, અલકની શિથિલિત થટ ચુલ રીતે.

—ગીત-ગેલિન.

ક્રમ-વ-વું, v. t. [See ક્રમ. Or see ક્રમ.]

To mislead; to wheedle; to coax. 2. To cause to swerve from; to cause to withdraw a statement. 3. To force to retract.

ક્રમ-વું, v. i. To be misled; to be mis-

directed. 2. To make random statements; to swerve from.

બાઈજી, એમ બોલતાં શું કંઈ ? દુર્બળ પણ પોતાનો સંગો.
પ્રેમાનંદ.

3. To abuse.

Id. કળી જવું To break a promise; to break the terms of an agreement by denying what was stated at the time.

ક્રમ.વે, s. m. [See ક્રમ + P. વા dim.] A present received in the Holi festival.

ક્રમા.વ.બું, Same as ક્રમ.વ.બું To recant.

નિષેકારી દંડ મન તાંબા, આજ દેશે ક્રમાવી.

—પ્રેમાનંદ.

ક્રગો.ટ.બું, v. t. [+ ટ્વિત્તિ, વર્તુળ.] To throw away.

કંજલ, adj. [See કંજેલી.] Abashed; confounded; put to shame; looking foolish. 2. Disgraced.

કંજલ.ખોર, adj. [+ P. જોર enjoying fr. જુદન to enjoy.] Having the bad habit of putting others to shame or out of countenance. 2. Habituated to bear disgrace; shameless.

કંજેલી, s. f. [Ar.] Disgrace; ignominy. 2. Ridicule; shame.

Id. કંજેલીના કાળકા Great disgrace; disgrace in many respects; public disgrace.

કંજેનો, s. m. Open disgrace. 2. A kind of sauce made of ripe mangoes.

કટ, interj. [Imit. See કટ.બું.] O fie ! Shame !

Id. કટ કહેના To say "Fie upon you; to expose one to public disgrace.

કટક, s. f. [S. સ્કટિક fr. સ્કટ્ to break.] Crystal.

Id. ધોળું કટક White as crystal.

કટક, s. f. [See કટકારો.] A sheet of cloth waved up and down in sifting corn so as to blow away the chaff.

Id. કટક દેવાળિયા Quite insolvent.

કટક, s. f. [Imit. See કટકારો.] Throbbing of the heart through fear. 2. Fear.

કટક-કટક, adv. Throbbingly.

કટક-કટક કાળજી માફ થાય, રાત દિવસ તન ધિક્કું રહે છે.

—દયારામ.

કટક-ડી, s. f. [See કટક crystal.] Alum.

કટક-બું, v. i. [See કટ.બું. Cf. બટ.ક.બું.] To be demented. 2. To digress; to deviate. 3. To throw away all restraint.

કટક-બું, v. t. [See કટકે.] To lash; to cane.

કટક-બું, v. i. [See કટક crystal.] To lose brightness.

કટકાર, Same as કિટકાર.

કટકાર-બું, Same as કિટકાર-બું.

કટકાર-બું, v. t. [See કટકારો.] To slash.

કટકાર, adj. [See કટક.બું.] Demented. મન વિચારમાં હું કટકારી સરખી ફરે બે.—દયારામ.

કટકારો s. m. [કટ Imit. + S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters fr. કર to do.] A slash or sounding stroke with a cane. 2. A vigorous attempt; a dash. 3. A blast; the whisk of the hand; a whizzing rush.

કટકિ.બું ખારણું, s. m. [See કટ.બું+ખાર.બું. Cf. Mar. કાટક the gate of a compound.] A single shutter to close a door.

કટકિ.યો દલાલ, s. m. [+દલાલ.] A broker who takes no responsibility on himself.

કટકી, Same as કટક-ડી.

કટકે.લ, adj. [See કટકાર, કટ.બું.] Eccentric; crack-headed.

કટકે, s. m. [See કટકારો.] A stroke; a lash; a stripe.

Id. કટકે મારવો-હમાવવો To slash; to strike with a thin stick. 2. To punish. એક કટકામાં એણે કામ પાર પાડ્યું He accomplished his object at a dash. કટકે ખાવો To receive a lashing. 2. To be subjected to a loss.

કટકેટ, adv. [See કટ.] Being made contemptible; being disgraced.

કટા.ક.કે, } s. m. [See કટકે. fr. S. સ્કટ્ to break.] A crack; a squib; a peper-cracker.

કટા.ક.બું, v. t. [Caus. of કટ.બું.] To cause to break; to break. 3. To allow to go beyond the limits of decency or good conduct.

કટા.બું, s. n. pl. [See કટ. Imit., or કટ.બું.] Obscene or abusive songs.

કટા.બું, s. n. Obscene or abusive words.

used by a woman.

મોટું કટાણું, ને જોડો ફટાણું, પર નારીના પ્યારમાં.

—મણિરામ.

ફટાંચો, *s. m.* [See ફટાંચું.] A petty chief separated from the ruling power and taking away with him his share of the inheritance.

ફટાંચું, *v. t.* [See ફટાંચું.] To expand the eyes through anger.

ફટાંચી, *s. f.* Going beyond the limits of decency or good conduct. 2. Boasting; exaggerated ideas of one's own importance.

ધીર ઘણી ફોગટની એ છે ફટાંચી. —વીરો.

ફટાંફું, *adj.* Dilated; extended (of the eyes). 2. Gone beyond the limits of decency or good conduct. 3. Demented; maddened.

ફટાંચું, *v. t.* [Caus. of ફટાંચું.] To win over; to bring over to one's side by false representations or bribes. 2. To spoil by over-indulgence; to give undue liberty to (said of children or subordinates).

ફટાંચો, Same as ફટાંચો.

ફટોર, } *adj.* [See ફટાંચું.] Soft and sweet (of a areca-nut). 2. *s. n.* A mango fallen to the ground from a tree by the blowing of the wind, &c.

ફડ, *s. n.* A place of public business or public resort. 2. The place where liquor is distilled; a distillery. 3. A band or set of actors, dancers, songsters, &c. 4. One of two parties in singing.

ફડ, *adv.* [Imit. (f. ફટ, ફટાંચું.)] With a quick sharp sound. 2. Quickly.

ફડક, *s. f.* [Imit. See ફડ-ફડ.] The flapping part of a garment; a flap.

ફડકારું, Same as ફટકારું.

ફડકારું, *v. t.* [Imit. See ફડક.] To drink a liquid with a gurgling sound.

ફડકો, *s. m.* [See ફટકો.] Intimidation; dismay; terror. 2. Taking with a smacking sound a draught from the hand into the mouth.

ફડચ, *s. f.* [See ફટાંચું, ફડ, + P. જેહ dim.] A small piece cut off.

ફડચો, *s. m.* [See ફટાંચું + P. જેહ dim. Or

P. વર્ષ: a bit (f. ફરમાન, ફર, ફડ (ફડનીસ), an order + જેહ dim.] Settlement; adjustment; decision; termination of differences. 2. Liquidation (of debts).

Id. ફડચો કરવો-લાવવો-આણવો-મૂકવો To terminate a dispute; to decide a quarrel.

ફડનવીસ, } *s. m.* [See ફડ a piece of paper + P. નવિવત્ત to write, /r. S. નિવિશ્ત to enter, to insert, /r. નિ down+વિશ્ત to enter.] A keeper of registers, &c.; a deputy auditor and accountant.

ફડકડ, *s. f.* [Imit.] Flapping state. 2. Struggling in a hurry; a hurry. 3. Throbbing; palpitation. 4. *adv.* Flapping; struggling; throbbing.

ફડકડું, *v. i.* To make a flapping sound. 2. To tremble through fear. 3. To rail at; to rattle forth abuses.

Id. ફડકડાવું To have a throbbing of the heart. 2. To be terrified.

ફડકડાંટ, *s. m.* A loud rattling or flapping. 2. Fear; terror. 3. Railing at; uttering reproaches. 4. Airs; conceit; affectation.

ફડકડાંચું, *v. t.* To shake with a flapping sound; to flap (the wings).

Id. ફડકડાવવા To be aroused; to become watchful.

ફડખતર, *adj.* [See ફડાંચું + ખતર.] Uncovered; open; unreserved.

ફડાંધી, *s. f.* [See ફટાંધી.] Vain talk; a boast; a brag.

ફડાંફડ, *adv.* [Imit. See ફડ-ફડ.] Sounding in quick succession (of blows, &c.); slashingly.

ફડિંચો, *s. m.* [See ફડ a place of public resort.] A vendor of grain.

ફડેતાર, } *s. f.* [See ફડ + તારું ફેરું.] A light partition made of bamboos, boards, or bricks.

In. ફડેતાર-ફડેતાળ ભરવી To make a light partition, &c.

ફણગી, *s. f.* A small ફણગો.

ફણગો, *s. m.* [S. ફુલિંગ a spark.] An

offshoot; a shoot; a portion shooting out and branching off.

ફેલુસ, *s. n.* [*S. વનસ.*] The fruit of the bread-fruit tree; a jack fruit.

ફેલુસી, *s. f.* The bread-fruit tree. 2. A kind of pod.

ફેલુ, } Same as ફેલુ The hood of a
ફેલુ, } serpent.

ફેલુ, *s. f.* [*S. કળા.* See ફેલુ. Mar. કળો a comb.] A weaver's instrument for pressing and closing the woof, having teeth resembling those of a comb.

ફેલુ, Same as ફેલુ.

Id. ફેલુ or ફેલુ કરવી-મંડવી To spread out the hood (of a serpent). 2. To be angry.

ફેલુ ફેલુને કાળે વઢતાં, આપણું માંડી ફેલુ.

—ભાસણ.

ફેલુ, }
ફેલુ-ધર, } *s. m.* [*S. જી. + ધર-વું, ઉદ્.*]
ફેલુ-દ્ર, }

A large serpent.

ફેલુ-વું, *v. i.* [See ફેલુ. ફેલુ-વું.] To change the direction (of a stream of water in motion.) 3. To be divided or separated. 3. To digress.

Id. ફેલુ નિકળવું To become an outlaw.

ફેલવા, *s. m.* [*Ar. ફત્વા judgment.*] Expounding and clearing up a point of religion or law; a decision; an opinion. 2. Feigning; dissembling; sham; pretence; hypocrisy.

ફેલવા-ખેલ, }
ફેલવા-ખેલ, } *adj.* [+ *P. લે* enjoying
જી. જુદાં to enjoy.] That pretends; that dissembles.

ફેલે, *s. f.* [*P. ફતેહ.*] Victory; success; triumph.

Id. ફેલેના ડાંક Drums beaten in token of a victory.

ફેલે-મારી, *s. f.* [See ફેલે + માર-વું.] A native craft; a small sailing vessel of a particular description.

ફેલે, Same as ફેલે.

ફેલે-મંદ, }
ફેલે-મંદ, } *adj.* [*P. જી. + મંદ = N. મંદ,*

મન્ત suffix showing possession.] Victorious; triumphant; successful; prosperous.

ફેલે-મંદી, }
ફેલે-મંદી, } *s. f.* Victory; success; a happy conclusion; prosperity.

ફેલે-ફેલે, *adv.* [*Imit.*] Galloping (of a horse).

ફેલે-ફેલું, *v. i.* [*Imit. Cf. ખડ-ખડ.*] To fizz; to fizz; to sputter. 2. To thrill; to tingle; to shoot. 3. To look full and ready to burst. 4. To be in a state of ferment.

ફેલે-ફેલું, *s. m.* [+ *વિ.*] Sputter; a fuss. 2. Rapid, indistinct; or nonsensical talk.

ફેલે-ધું, *s. n.* [*Eng. Farthing = 8 Pies.*] A measure of value equal to four pies. 2. A small sweetened cake.

ફેલે, Same as ફેલુસ.

ફેલ, *adj.* [*Ar. ફના destruction.*] Destroyed; extinct; annihilated. 2. *s. f.* Complete destruction. 3. Consumption.

Id. ફેલ ફતિયા કરવા To annihilate. ફેલ ફતિયા થવું To be annihilated.

ફેલ, *s. m.* [*Hem. Des. ફંદ જી. N. ફન્દ throbbing, unsteadiness, જી. ફન્દ to throb.*] A plot; an intrigue; a seditious scheme. 2. An intrigue with a woman; a love affair. 3. A vice; an evil habit.

Id. ફેલ રચવો-મંડવો To arrange an intrigue. ફેલ મંડવો To be engaged in a noisy and turbulent affair. ફેલમાં પડવું To be addicted to. 2. To be involved in a plot.

ફેલી, *adj.* Mischievous; prankish; intriguing; plotting. 2. Voluptuous. 3. A mischief devising person. 4. A rake; a debauchee; a voluptuary.

ફેલે-ફેલું, *v. i.* [See ફેલે-ફેલું.] To take amiss; to take a huff; to bristle up; to show one's teeth; to stamp the foot; to stamp; to quiver; to swell; to foam with rage; to cut up rough. 2. To be angry or passionate; to rail. 3. To flutter.

Id. ફેલે જી-મરવું To be terrified.

ફેલે-ફેલું, Same as ફેલે-ફેલું.

ફેલે-ફેલું, *v. i.* [*Imit.*] To pour out.

ફેલે-ફેલું, }
ફેલે-ફેલું, } *s. m.* [See ફેલેલો.] A pus-

tulo; a blister.

બમ પાડે, ફૂક મારે; શરીરે થાય ક-કોલા;
તરફડે સેના રણ વિષે, જમ દવે દાગ્યા હોલા,

—પ્રેમાનંદ.

ક-કોસ-કું, *v. t.* [See કૂં-કું.] To rummage;
to ransack.

ક-કૂચો, } *s. m.* [See કોલો.] A pustule;
ક-કોલો, }
a blister.

કરક, *s. m.* [Ar. ફરક.] Difference; dissi-
militude; variation. 2. Distance apart; in-
terval. 3. Discrepancy.

કર-ક-ડી, *s. f.* [See કર-કું + ક + ડી.] A
tool in spinning. 2. A turnstile. 3. Anything
that turns round.

કર-ક-કું, *v. i.* [Imit. See કર-કું.] To
throb. 2. To slip away. 3. To move; to
stir.

Id. પાછું કરકું To return; to reappear.
કરકી નેતું To cast a look behind. આંખ કરકે છે
The eye throbs. વાવટે કરકે છે The banner
flies.

કરંગી, *s. m.* [Eng. a Frank.] A Euro-
pean. 2. A Portuguese.

કરજ, *s. f.* [Ar. ફરજ] obligatory duty.]
Duty; obligation.

Id. કરજ પડવી To be obliged or com-
pelled. કરજ પાડવી To oblige; to compel.

કરજન, *s. n.* [P.] Offspring; a child.

કર-જી, Same as કર-ક-ડી.

કર-તું, *adj.* [See કર-કું.] That turns,
winds, rotates, or revolves. 2. Changeable;
capricious; fickle. 3. Recurring; returning.
4. Itinerating; travelling. 5. Going about;
circulating; walking to and fro. 6. Turn-
ing; going round; surrounding.

Prov. કરતા કરતી ઊંચડી No condition of
life is stationary.

કરદ, *s. n.* [A. ફરદ single.] One out of
a pair or set (of garments).

કર-કર, *adv.* [Imit. See કર-કું.] Flutter-
ingly; flappingly. 2. With a tearing sound.

કર-કર, *adv.* [See કોર.] Falling like
spray.

કરમાન, *s. m.* [P. See કરમાસ.] A man-

damus. 2. An order; a command; a precept;
an instruction; a commandment; a man-
date. 3. A patent; a charter.

કરમા-વ-કું, *v. t.* To order; to direct; to
bid; to tell to do; to desire; to instruct.

કરમાસ, *s. f.* [P. ફર્માજ્જ /r. ફર્મદ્દન to
order.] An order; a direction. 2. A charge
or commission to execute. 3. Desire; plea-
sure; will (of a superior expressed to his
subordinate).

Id. કરમાસ ઉકાવવી To execute an order.

કરમાસી, } *adj.* Made or prepared to
કરમાસુ, }
order; commissioned. 2. Excellent; first-rate;
prime; good; fine.

કરમો, *s. m.* [Eng. Form.] A form; a
model; a pattern; a specimen. 2. A plan;
a map. 3. A form in printing.

કર-કું, *v. i.* [N. ફર to throb.] To turn;
to move round a body. 2. To return. 3. To
have a feeling of giddiness. 4. To walk to
and fro; to walk about. 5. To travel over;
to traverse; to go over; to go from one to
another. 6. To turn off; to take a new
direction. 7. To alter; to change. 8. To be
turned back; to be rejected. 9. To be
circulated. 10. To turn against; to become
adverse. 11. To whirl.

Id. પાછું કરકું To turn back; to shrink from.
માથું કરકું To have a feeling of giddiness. ફેરા
કરવા To walk round (a tree; &c.) વાંટી-કુદડી-ચ-
કર કરકું To move in a circle. હું આખા દેશ ફર્યો છું
I have travelled over the whole country.
વિચાર ફેરે છે The determination is changed.
મન ફેરે છે The mind is changed. વચન ફરકું To
be broken (of a promise). તેનો દિવસ ફર્યો છે His
circumstances are changed. હાથ ફરવો To be
touched with the hand. 2. To be stolen (of
property). 3. To be in use. મોહ ફરી નહું To
have the face averted. ફરી નહું-બેસકું To
break one's promise. ફરી નહું To turn the
side. 2. To revolt. ફરી બેસકું To turn the
side. 2. To be cross. ફરી વળકું To pass over;
to go over. 2. To sail round (of a ship).
ફરકું ફરકું To wander aimlessly. ફરવા નહું To

take a walk. કરશું હરશું To walk with freedom.
કરવા હરવાની જગ્યા A promenade. રાજાની આજ્ઞા
કરે છે The king's order is obeyed; the king
is obeyed.

Prov. કરે તે ચરે, ને બાંધું બૂબે મરે The hand
of the diligent maketh rich; but the soul
of the sluggard hath nothing.

કરી બેસવું To break one's promise.

કરશી, } s. f. [S. પરશુ.] A battle-axe. 2.
કરસી, }
A chisel.

કરસ, s. m. [Ar. કર્મ.] A slab of stone.

કરસ-બંધી, s. f. [Ar. કર્મ stone + બંધવું.]
Paving; pavement; a stone floor.

કરસાંટ, s. f. [See કરસું.] Astringency.

કરસી-પુરી, s. f. [See કરસું + પુરી.] A kind
of sour cake.

કરસું, adj. Astringent and pungent
(of food, &c.).

કરસુદ, Same as કરસદ.

કરહંગ, s. m. [P.] A glossary; a vocabu-
lary; a dictionary; a lexicon.

કરાંસિસ, s. m. [Fr. Francoise.] A
Frenchman; a native of France.

કરાગત, s. f. [P. કરાગત.] Leisure; respite.
2; adj. Unoccupied; disengaged.

કરાશી, adj. [See કરશી.] Of the best
kind (of iron).

કરાસ, s. m. [Ar. કરાજ.] A servant whose
business it is to spread the carpets, &c.

કરાસ-ખાતું, s. n. [+ ખાતું.] The place
where tents, carpets, mats, &c., of great
men are kept. 2. The tents, &c., consider-
ed collectively.

કરાળ, s. m. [S. ફલાહાર fr. ફલ + આહાર.]
A slight repast; a luncheon.

કરિયાદ, s. f. [P.] A complaint; an ap-
plication for redress; arraignment; accusa-
tion; indictment. 2. Exclamation; lamen-
tation.

Id. કરિયાદ કરવી-માંડવી-જવું To lay a com-
plaint before.

કરિયાદી, s. m. f. A plaintiff; a complain-
ant; an appellant. 2. s. f. Same as કરિયાદ.

કરી, }
કરી-થી, } adv. [See કરવું.] Again;

another time; a second time; next time;
once more.

કરેકાળ, Same as કરેલાળ.

કરેંડી, s. f. [See કરવું, કરકંડી.] Window
shutters.

કરેંબ, s. m. [P.] Misleading; beguiling;
deceit; deception; fraud; wile; guile.

Id. કરેંબ દેવો To deceive.

કરેંબી, adj. Deluding; deceiving. 2. s.
m. f. A deceiver; a cheat; an impostor. 3.
Same as કરેંબ.

કરેંલ, adj. [See કરવું.] Experienced. 2.
Headstrong; heady; opinionated.

Id. માયાનો કરેંલ Headstrong.

કરેંરતો, s. m. [P. ફેરિત.] An angel. 2. A
guileless person. 3. A very handsome or
beautiful person.

કરેં, s. m. [Hem. Des. કરાઓ fr. S. ફલક
a plank.] A measure of capacity for grain,
consisting of ૫ of a candy (પાંડી).

કર, Sk. form of કરળ.

કરકુડી, s. f. Money. (Used in secret
communication.)

કરંગ, s. f. [S. શ્વંગ going with leaps
fr. શ્વ a leap fr. જુ to run + ગમ્ to go.] A
bound; a leap; a hop; a spring; a jump.

Id. કરંગ મારવી To leap.

કરલાણું, adj. [P. ફલા.] Such a one; cer-
tain; such and such; some one.

કરલાહાર, Sk. form of કરાળ.

કરિ-તા, adj. [S. fr. ફળ.] Having fruits;
that has borne fruit. 2. Implied (as to
meaning).

કરિતાર્થ, s. m. [S. fr. + અર્થ.] A mean-
ing borne, involved, or implied.

કરહું, adj. [See કરવું.] Open; wide;
extended.

કરશ, s. f. [P. ફક્ત.] Defeat.

જીતે જશ જગ વાધે, વૈરી વશ આવી લાધે;

કરી કરશ ફુશમિત, મોઢલીએ નાક તો. —વજીહ.

કરસ, s. f. [Ar. ફસદ a vein.] A vein. 2.
Opening a vein; bleeding; phlebotomy.

Id. કરસ ખોલવી To open a vein; to bleed.

કરસ-કંડું, v. i. [imit.] To burst; to come

to nothing; to end in smoke. 2. To break a promise; to slip off; to be frustrated.

કસલ, *s. f.* [Ar. **کسول**.] The harvest or crop. 2. The harvest season.

Id. **કસલ ભરવી** To store up corn for use till the next crop.

કસ-વ-વું, } *v. i.* [Caus. of **કસ-વું**.] To

entrap; to bring into a scrape; to deceive; to cheat; to gull.

કસ-વું, } *v. i.* [Hem. Des. **कस-इ** = S.

विसेवदति to be discordant, *fr.* S. **पाश** a snare. See **કચ્છી**.] To be entrapped or taken in; to be sunken or lost; to be involved in embarrassments. 2. To be deceived; to be misled.

Id. **કસાઈ પડવું** To be entrapped.

ફળ, *s. n.* [S. **फल** *fr.* **कल** to bear fruit.] A fruit. 2. An effect; a consequence; a result. 3. Profit; advantage. 4. The area. 5. [S. **फल**.] A blade.

ફળદ્રૂપ, *adj.* [S. *fr.* **अप**.] Fruitful; fertile; advantageous; effectual; availing; successful.

ફળ-વ-ત, *adj.* [S. **फल-वत** *fr.* **ફળ** + **वत**, **वान**, **वन्त**, = **वाञ्छु** having.] Fruitful; fructiferous; luxuriant.

ફળ-વું, *v. i.* To receive impregnation; to bear fruit. 2. To yield profit or advantage. 3. To be realised or verified.

ફળા-ઉ, *adj.* Bearing fruits.

ફળાધાર, *s. m.* [+ **આધાર**.] Living on fruits.

ફળાર, } Same as **ફરાળ**, **ફલાહાર**.

ફળિ-યું, *s. n.* [Hem. Des. **कल्लिहो**, **कल्लिहा**, *fr.* S. **परि-ख** a surrounding ditch, S. **परि-घ** the circumference.] A street.

ફળી-ભૂત, *adj.* [S. **फल** + *fr.* **भू** to be.] That has become fruitful; that has borne fruit.

ફકિ-હા-ઈ, *s. f.* [See **ફકિ-હું**.] Foppishness. 2. Ostentation; pomp.

ફકિ-હું, *adj.* [See **ફકિ-હું**.] Foppish; spruce. 2. Gay; sprightly. 3. Showy; ostentations.

ફકિ-હું, *s. n.* Jugglery.

ફકિ-કે, *s. m.* [See **ફકિ-ફકિ** *fr.* **ફકિ** Imit. + S. **कार** showing the sound of the preceding letters *fr.* **कृ** to do.] Presumption; vain and empty pretensions; self-sufficiency.

Id. **ફકિ-કે ધરાવેલો-રાખેલો** To be proud of.

ફકિ-યું, *s. n.* [See **ફકિ** a perplexed state.] A difficult or perplexing position.

Id. **ફકિ-યુંમાં નાખવું** To put into a difficult, perplexing, or inconvenient position. 2. To deceive.

ફકિ-યું, *adj. m.* Short-sighted; looking askant.

ફકિ-ઈ, *s. f.* [See **ફકિ-ઈ**.] The ends of a garment.

ફકિ-ઈ, *s. m.* An infusion of a medicinal drug.

ફકિ-ઈ, *s. m.* [See **ફકિ-ઈ**.] A branch; a long divergent portion. 2. Digression. 3. A whim; a fancy; a freak. 4. Spite; grudge.

ફકિ-ઈ, *s. f.* A pot-belly.

ફકિ-ઈ, *s. m.* [See **ફકિ-ઈ**.] Deceit; a trick. 2. A snare; a trap.

ફકિ-ફકિ-વું, *v. i.* [See **ફકિ-ઈ**.] To tear.

ફકિ-ફકિ, *s. n. pl.* [Imit.] Making vain or ineffectual endeavours; vain struggles. 2. Groping about. 3. Fruitlessness.

Id. **ફકિ-ફકિ મારવી** To make ineffectual efforts.

ફકિ-ઈ, *s. f.* [See **પાશ**.] Entanglement; embarrassment. 2. Coming in the way; an obstacle. 3. A noose.

ફકિ-ઈ, *s. f.* [Dh. Des. **कसो** = *fr.* S. **स्पर्श**: touch.] A splinter. 2. A fine piece of wood penetrated into skin.

Id. **ફકિ-ઈ કાઢવી** To remove an obstacle. **ફકિ-ઈ મારવી** To throw an obstacle in the way of. **મારા પગમાં ફકિ-ઈ બાગી છે** A splinter has entered by foot.

Prov. **ફકિ-ઈ કાઢવાં પેસે સાલ** To go for wool and come shorn.

ફકિ-ઈ, *v. i.* To noose. 2. To ensnare; to entangle. 3. To cheat; to trick. 4. To cut.

Id. **ગળું ફકિ-ઈ** To hang by the neck.

ફકિ-ઈ, *adj.* Involving in a difficulty; scheming; intriguing.

ફકિ-ઈ, *s. f.* A noose. 2. Gallows. 3.

trangulation.

ફિંસુ, Same as ફાંસિયું Involving in a difficulty.

ફળ સમા મામોજી મારે, રણવટ બાંધો, તે ફાંસુ રે.
—સાગરનામ.

ફાંસો, *s. m.* [S. પાશ *fr.* પશ to bind. Cf. [સ.] A snare; a net; a noose. 2. A clasp or socket; a hook and eyes; a catch to fasten. 3. A thing that entraps and entangles.

ફાંક, *s. f.* [See ફાંકું.] Powder. (Cf. ફાંકી.)
ફાંકું, *v. t.* [Imit.] To toss from the palm into the mouth.

Id. ધૂળ ફાંકવી To die of starvation.

ફાંકી, *s. f.* Medicinal powders.

ફાંકા, } *s. m.* A quantity taken in
ફાંકાડા, }
the hand to be tossed into the mouth.
4. A hungry day; a day of fasting. 5. Poverty; want.

Id. ફાંકો or ફાંકડો-મારવો or ભરવો To toss a large quantity of dry or powdered food into the mouth. ફાંકો મૂડી A mouthful or handful; a quantity whether small or large.

ફાંગ, *s. m.* [Dh. Des. ફાંગુન *fr.* S. ફાલ્ગુન; also Hem. Des. ફાગુ (S. ફાલ્ગુન) = S. વસંતોત્સવ: the Holi holidays. See ફાંગણ.] A song in praise of the Holi festival. 2. Spring. 3. Amatory songs; an obscene song.

ફાંગણ, *s. m.* [Dh. Des. ફાંગુન *fr.* S. ફાલ્ગુન the month in which the Holi festival is celebrated.] The fifth lunar month of the Samvat year; February-March.

ફાંગણિયું, *s. n.* A kind of garment worn by women.

ફાંચર, *s. f.* A wedge; a clip of wood driven in. 2. An obstacle; an impediment.

Id. ફાંચર મારવી To put an obstacle or throw an impediment in the way of.

ફાંચરું, *adj.* Flat.

ફાંચસ, *adj.* [Ar. ફાજિસ.] Overplus; surplus. 2. Spare; remaining; redundant; superfluous.

ફાટ, *s. f.* [See ફાટું.] A fracture; a rent; a fissure; an opening; a cleft; a split. 2. Breaking; disuniting; becoming separate;

disagreement; disunion; discord.

Id. ફાટ પડવી To be divided.

ફાટ-ફૂટ, Same as ફાટા-ફાટ.

ફાટું, *v. i.* [S. સ્ફુટ, સ્ફાટ, to break.] To tear; to rend; to burst; to split; to slit. 2. To come to light. 3. To break; to part; to separate; to become disunited. 4. To be torn or broken. 5. To chap or crack. 6. To burst. 7. To become violent or wild. 8. To become unmanageable. 9. To be aching.

Id. ફાટી પડ્યો-મુઝો Expressions of abuse used by women. વાંસો ફાટવો To have a pain in the back-bone. જાતી ફાટવી To be overpowered. આંખ ફાટવી To look angry. 2. To be maddened or violent. ફાટી જવું To go beyond the limits of decency or good conduct. ફાટી પડવું To die a sudden death. ફાટી જવું To throw off restraint. 2. To be elated.

Prov. ફાટ્યામાં પણ ઘાસવો To add trouble to the wounded heart; to attack the weak point.

ફાટા-ફાટ, *s. f.* General disunion; general disagreement (of friends, &c.).

ફાટું, *adj.* Torn; rent; tattered. 2. Torn and worthless. 3. Indecent; obscene.

ફાટું-વુટું, *adj.* [+ વુટું] Quite torn; torn in several places.

ફાટે-ભ, *adj.* Bold and heedless; free and fearless. 2. Crack-brained; crazy.

ફાંડ, *s. f.* [See ફાંડું.] Cutting. 2. A slice; a segment. 3. Half a rupee (in a secret communication).

Id. એક મગની બે ફાંડ Children of the same father and mother.

ફાંડું, *v. t.* [Hem. Des. ફાડું *fr.* S. પાટ-યંત્રિ, સ્ફાટ-યંત્રિ, it splits. or S. સ્ફાટ to cause to break *fr.* સ્ફુટ to break: See ફાટું.] To tear; to rend; to break; to cleave; to split.

Id. જોડા ફાંડવાં To blame; to taunt; to rail at. ફાંડ્યું ફાંડ્યું બોલવું To make use of indecent language. બેડા ફાંડવા To pay frequent visits to. 2. To make demands for money due. ફાંડી ખાવું To tear to pieces and devour.

ફાંડિયું, *s. n.* A half. 2. Half a rupee.

ક્રિયુ, *s. n.* A piece cut off.

ક્રિત-કે, *s. m.* A hermaphrodite; a eunuch.

Prov. ક્રિતકા ક્રિએ કયાંનું કયાં, ને વાણિયા ઝાટકે માહેનું માહે A fool would cry without an aim, and a cunning man would do nothing that would make him a loser.

ક્રિતિયા, Same as ક્રિના.

ક્રિતિયો, *s. n.* [Ar.] The first part of the first chapter of the Koran, read in offering up prayers for the dead.

Id. ક્રિતિયા પઢવા To say prayers for the dead.

ક્રિનસ, *s. n.* [P. કૌનસ.] A lantern.

ક્રિની, *adj.* [See ક્રિના.] Destructible; perishable; transient.

Id. ક્રિની દુનિયા The transient world.

ક્રિ-કે, *s. m.* [See ક્રિણ, ક્રિણ.] Prickly pear with branches having ends resembling the hoods of serpents.

ક્રિમ, *s. f.* [Ar. ક્રિમ understanding.] Recollection; memory; remembrance. 2. Presence of mind self-collectedness.

ક્રિયદો, *s. m.* [Ar. ક્રિયદ.] Profit; gain; advantage.

Id. તેનો ક્રિયદો લેવો To turn it to account.

ક્રિયો, *s. m.* A piece of cotton steeped in a fragrant essence or oil.

સ્વામી અતરને ક્રિયો લાવશે,

ક્રિયો મને ક્રિ આપશે ભાઈ ?

—આપુસાહેબ ગાયકવાડ.

ક્રિર, *adv.* [Mar. *fr.* S. સ્ફાર much, abundant, *fr.* સ્ફાય to increase.] More than a vessel can contain; too much; too many.

ક્રિરક, } *adj.* [Ar. ક્રિરમ.] Cleared; absolved. 2. Unoccupied; at leisure.

ક્રિરગત, } *s. f.* A release. 2. An acquittance. 3. Respite; leisure.

ક્રિરમ, *s. m.* [Eng *Form.*] A printed sheet arranged in pages; a form. 2. A statement. 3. A tax.

ક્રિરસી, *adj.* [P. + S. પારસીક.] Persian. 2. *s. f.* The Persian language.

ક્રિસ, *s. m. f.* [See ક્રિ a fruit.] A crop. 2. Abundance; plentifulness.

ક્રિસતુ, *adj.* [See ક્રિસ, ક્રિસ-કુ.] Surplus; spare; that is over and above; superfluous.

ક્રિસ-કુ, *r. i.* [See ક્રિસ.] To spread; to lay abroad; to grow fat.

ક્રિસસી, *s. n. pl.* A kind of fruit.

ક્રિણ, } *s. n.* [S. મદુક a dog.] A kind of fox.

ક્રિયુન, Classical form of ક્રિયુણ.

ક્રિવ-કુ, *adj.* [See ક્રિવ-કુ.] Convenient. 2. Suitable; favourable.

ક્રિવ-કુ, *v. i.* [Hem. Des. પવહાદઅં *fr.* S. પ્રવૃત્તમ begun; or કમુલો=S. મુક્ત: set free; કોદઅયં=S. મુક્તમ set free, વિસ્તારિતમ extended. S. માવ to cause to be *fr.* મૂ to be.] To find convenient or opportune. 2. To prevail; to succeed; to find practicable. 3. To be quite free or unmindful of anything; to be at large.

ક્રિસ-ક્રિસ, *s. f.* [Imit.] Worthless stuff; trash; trumpery; rubbish.

ક્રિસ-ક્રિસિયુ, *adj.* Worthless.

ક્રિણ, *s. f.* [See ક્રિણ.] A run; running.

Id. ક્રિણ ભરવી-મારવી To leap. 2. To undertake grate responsibility. 3. To be engaged in a large enterprise.

ક્રિણ, *s. f.* [See ક્રિણ, or ક્રિડ.] A sudden dread; consternation; dismay.

Id. પેટમાં ક્રિણ પડવી To be seized with dismay; to be panic-stricken.

ક્રિણ-કુ, *s. n.* [See ક્રિણ.] Or S. કલક a board.] A reel of thread.

ક્રિણ-કે, *s. n.* Same as ક્રિણ-કુ.

ક્રિણ-વ-કુ, *r. t.* [See ક્રિણ.] To share; to divide; to distribute; to allot.

ક્રિણસી, *s. n. pl.* A kind of berries. Cf. ક્રિસસી.

ક્રિણસી, *s. f.* The tree which bears ક્રિણસી.

ક્રિણિયુ, *s. n.* [Dh. Des. કાલિય *fr.* S. સ્ફાટિતમ cut, broken, *fr.* સ્ફાટ to break, to split.] A sheet or cloth worn on the head; a kind of turban. 2. A sheet of woolen

cloth worn after a bath.

ફાળી, s. f. A kind of garment worn by women.

ફાળું, Same as ફાળી.

ફાળો, s. m. [See ફાળવ.] A share; a dividend; average; proportion; the part allotted in distributing.

Id. ફાળો નાખવો To distribute shares; to decide that a certain person should pay a certain amount.

ફિકર, s. f. [Ar. ફિકર deep thought.] Care; concern; anxiety; solicitude.

Id. ફિકર રાખવી To be careful about.

ફિકરિ, s. f. [See ફિકરું, ફીકરું.] Paleness; faintness. 2. Tastelessness; vapidity.

ફિકરું, adj. [S. સ્ફોત pure, white. See ફીકરું.] Faint or dim (of colour); pale; light. 2. Weak of taste; flat; vapid; dead. 3. Faded in look; wan; pallid. 4. Of no vigour or spirit; dull; barren.

ફિટ-કાર, s. m. [ફિટ Imit. + S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters fr. કર to do.] Scorn; contempt. 2. A curse; a malediction.

ફિટ-કારવું, v. t. To scorn; to despise.

ફિટ-ભુ-કાળ, s. m. [See ફિટ-વું+કાળ.] The time of destruction.

ફિટ-ફિટ, interj. [Imit. See ફિટ-કાર.] Fie ! Shame !

ફિટવ.વું, v. t. [See ફિટવું.] To get loosened. 2. To clear away; to remove.

ફિટવ.વું, v. t. [See ફિટવર.] To bribe; to induce.

ફિટવું, v. i. [Dh. Des. ફિટવું fr. S. સ્ફુટિ-ત્તમ broken, fr. ફુટવું to break. Or Hem. Des. ફિટવું, ફિટવું, = S. અચલિત it falls.] To get loose.

ફિટ દેવ ફિટયા હતા, તેમણે કયું શું ? — વશીલ.
2. To be cleared or removed away. 3. To get rid of; to be washed off.

ફોઈનો અર્થ ના ફિટ, ભણું યાય ન સર્વવું — એમાનંદ.
4. To be opposed to; to become the enemy of. 5. To be spoiled, injured, or lost.

ફિણવું, v. t. [See ફીણ.] To press or crush with the hand.

Id. આ કામમાં તમે શું ફિણવું ? What did you get by all the trouble of this business?

ફિટુર, s. n. [Ar. ફેતુર] Revolt; defection; perfidy; mutiny; sedition. 2. A quarrel; a broil; a disturbance. 3. Knavery; deception; fraud; imposition; trickery.

ફિટુરી, adj. Perfidious; seditious; mutinous. 2. Treacherous; knavish; that deceives or defrauds.

ફિદવી, s. m. [P. ફિદવા fr. ફિદા a sacrifice. See ફિદા.] A devoted servant.

ફિદા, adj. [Ar. or P. ફિદા a sacrifice.] Devoted to; ready to be sacrificed for. 2. Attached to; enamoured of; doatingly fond of.

ફિયો, s. m. [S. લીધ.] The spleen.

ફિર-કી, s. f. [See ફરવું.] A turn, round, or whirl. 2. Whirling; any little roller or thing turning on an axis. 3. A reel.

ફિરકો, s. m. A nation; a community; a tribe; a sect; a people.

ફિરંગી, s. m. [Eng. a Frank. See ફરંગી.] A portuguese; a Frenchman; a European.

ફિર-વન, s. m. [See ફરવું+વન, વિના, without.] Headstrong; obstinate.

ફિલસુફ, s. m. [P. fr. Eng. Philosopher.] A Philosopher; a lover of Wisdom.

ફિલસુફી s. f. Philosophy.

ફિસાદ, s. m. [Ar. ફેસાદ corruption.] Revolt; mutiny; insurrection; rebellion; sedition. 2. Disturbance; tumult; commotion. 3. A quarrel; a broil; a scuffle.

ફિસાદ-ખોર, } adj. [+P. લોર enjoying fr.

ફિસાદી, } ખુરંમ to enjoy.] Mutinous; seditious; insurrectionary. 2. Tumultuous; turbulent. 3. Mischievous; dangerous.

ફિસિ-ચારી, s. f. [Eng. fuss Guj. ફીસી Imit. + S. કાર suffix showing the sound of the preceding letters fr. કર to do.] Self-applause, self-complacency; self-conceit; self-esteem; self-sufficiency; pretension; conceit; vanity; pride; arrogance.

Id. ફિસિયારી મારવી To boast.

ફિસોટો, s. m. [See ફીણ.] Flakes of foam adhering to the mouth through fatigue

or disease.

Id. હું તારો ફિસેરો કાઢીશ I will be labour you till you are on the point of death.

ફી, *s. f.* [Eng. *Fee.*] A small payment demanded and made as a right.

ફીક, *s. f.* [See ફીકું.] Tastelessness or dryness of the tongue.

ફીકું, *adj.* [S. સ્ફોત પુરો, white.] Same as ફીકું.

ફીણ, *s. n.* [S. ફન.] Foam; spume; spray.

Id. મોઝે ફીણ આવવું To foam at the mouth. 2. To be exhausted. 3. To be subject to hysteric fits.

Prov. ફીણ વલોવે શું નિકળે ? Nothing comes out of nothing: You cannot gather figs from thistles.

ફીણું, Same as ફીણું.

ફીત, *s. f.* [Hem. Des. મંફાલે=S. પાંક્ક a line. Portug. *Fita.*] Lace; ribbon. 2. [Eng. *Feet.*] A tape; a narrow strip of cloth or lace.

ફીસી, Same as ફિસિયારી.

ફીસું, *adj.* Easily broken or torn; not tough; yielding.

ફીસું, Same as ફીકું.

ફું, *interj.* [Imit.] Pooh ! tush !

ફુંક, *s. f.* [S. ફૂન-કાર *fr.* +કાર suffix. See ફુંકારો.] A quick blast with the mouth; a puff.

Id. ફુંક મારવી To blow with the mouth. 2. To incite; to instigate. કાનમાં ફુંક મારવી To give secret advice. ફુંકે ફાટવું To be totally at the mercy of. ફુંક નિકળી જવી To die.

ફુંક-શી, *s. f.* A tube to blow through; a blow-pipe. 2. the act of blowing; blowing.

ફુંક-વું, *v. t.* To blow; to puff with the mouth. 3. To sound or blow (as a wind instrument). 5. To inflame or excite; to blow out. 6. To inflate. 7. To dissipate; to squander. 8. To gabble over. 2. To perform the burning of a corpse (in contempt). 2. To trumpet abroad; to divulge a secret.

Id. ઝુલો ફુંકવો To cook. બણુ ફુંકવું To blow a trumpet. 2. To reveal a secret. ફેવાળું ફુંકવું To be insolvent. ફુંકી મૂકવું-દેવું To burn

down. 2. To sell at any price however low. ફુંકી ખાડું To squander; to dissipate (of a fortune). ફુંકી ફુંકીને ખાડું To defraud a person without his being aware of the fact. તેનામાં ફુંકી ખાવા જેટલાં જોઈ નથી He is wanting in common sense.

ફુંકાર-વું, *v. i.* To hiss; to snort.

ફુંકારો, *s. m.* A blast or puff with the mouth. 2. Hissing.

ફુંગરા-વવું, *v. t.* [See ફુંકારો.] To misinform.

તમને મારે કાળે ગયા સાંભળી, તમારા માથાપને ફુંગરાવી, હું એકલી હોઉં, તો મને પુરી જ કરે નાખે તો.

—પ્રેમાનંદ.

ફુંક-વાટો, } *s. m.* [Hem. Des. ફાંકા=S. ફુંકા-ડો, }

માંથી શબ્દ: words of threat *fr.* ફાં & ફા Imit. +ટતિ.] Hissing. 2. Frightening; terrifying.

ફુંગારો, *s. m.* [Ar. ફેવ્ effervescence. *fr.* ફુંકારો, ફુંક.] A fountain; a jet. 2. A spring.

ફું, Same as ફેઈ.

ફુંએડ, *adj.* [See ફું.] Unclean; dirty; filthy. 2. Unmannerly.

Prov. ફુંએડનાં (બારણાં) ઉપરે દોણ ? ન દે દોણ ? A careless man would not even care to shut or open his door.

ફુંઆ, *s. m.* [See ફેઈ.] A father's sister's husband.

ફુંફી, *s. m.* [See ફુંક, ફુંકારો.] The bladder; the kidneys.

ફુંગા-વું, *v. i.* [See ફું.] To get mouldy.

ફુંટ, *s. m.* [Eng. *Foot.*] A measure twelve inches long; a foot.

ફુંટ-કળ, *adj.* [See ફુંટ.] Retail; not wholesale; miscellaneous; sundry. 2. Broken up; divided into small quantities. 3. Odd; loose.

ફુંટ-ડિ-વું, Same as ફુંટ-ડું.

ફુંટ-ડી-દાળ, *s. f.* [See ફુંટ-વું+દાળ.] Cooked pulse having a thick consistency.

ફુંટ-ડું, *adj.* [See ફુંટ.] Coquetting; beautiful; attractive.

ફુંટ-વું, *v. i.* [Hem. Des. ફુટફ, ફુટફ = S. ખસવતિ it falls, *fr.* ફુટ to break; also Dh. Des. ફુટિયં *fr.* S. ફુટિ-તમ broken *fr.* ફુટ to break.

S. સ્ફુટ to break.] To break; to shatter; to burst; to split; to crack; to part or open suddenly. 2. To sprout; to shoot; to bud; to spring; to germinate. 3. To burst; to divide. 4. To run; to let ink spread. 6. To arise, or burst forth. 7. To become public. 8. To fall out with; to disagree. 9. To open. 10. To appear as eruptions. 11. To cease; to fail; to become extinct, (a term of scolding). 12. To divulge a secret; to unbosom the heart; to unburden the mind; to betray; to reveal the truth.

Id. ઝાડને પાંદડાં કુટ્યાં The tree has put forth leaves. નસીબ કુટ્યું Become unfortunate. તેની આંખ કુટી છે He has lost his eye sight. તેના કાન કુટ્યા છે He has lost his sense of hearing. આ કાગળ ઉપર અક્ષર કુટે છે Ink goes through this paper. કુટી બદામનું Of no value. કુટેલા કપાળનું Unfortunate.

કુટિ-કુટ, s. f. Breaking and bursting successively; falling away; dissolving; separating.

કુણ્ઝી, s. f. [S. સ્ફુલિંગ a spark. See ફલ્ગુ-ગા.] A pimple. 2. A little bubble.

કુત-કાર, [S. કુત્કાર See કુંક.] Same as કુંકારો.

કુત-કાર-વું, Same as કુંકાર-વું.

કુદડી, s. f. [Guj. કુ limit + દડો round.] A game of moving in circles played by girls; a kind of dance.

Id. કુદડી ફરવું To move in a circle.

કુદડે, s. m. } [See ફેફ A heap of
કુદડું, s. n. } rubbish.] A kind of insect; a cricket. 2. A kind of grass.

Id. કુદાની ખેડે (દીવા ઉપર) પડવું To be allured by the pomp or false shaw of another person.

કુદિના, s. m. [P. કોદિન:] Mint. *Mentha*.

કુમતિ-યાણું, adj. [See કુમતી, કુમવું, + યાણું.] Having tassels.

ખેચે કુમતિયાળી, રેશમી દોરી સાર —દયારામ.

કુમતી, s. f. [See કુમવું, પુમ-કું.] An ornament worn by women in their hair.

કુમવું, s. n. [See પુમ-વું] A tassel; a tuft.

Id. કુમવું ઝાલીને બેસવું (Referring to the tassels in a palkī) To sit at ease. 2. To sit idle. 3. To be unwilling to work.

કુરબો, s. m. [Ar. કુરજ:] A custom-house.

કુર-વું, r. i. [Dh. Des. કુરિયં, also Hem. Des. કુરિયં, jr. S. સ્ફુરિતમ throbbled jr. સ્ફુર to throb.] To throb.

કુરસદ, s. f. [Ar. કુરમત. See ફરસુદ.] Leisure; interval; respite. 2. Convenience with respect to time.

કુલ-ખર, s. n. }

કુલ-ખર-ણી, s. f. } [See ફલ + ખર-વું.]

A kind of firework from which flowers appear to drop down.

કુલ-કું, s. n. A procession. 2. Same as કુલેકું, s. n. A kind of thin small bread.

કુલ-કું, s. n. A grain of corn well parched and burst open into the form of a flower.

કુલ-ભુ-ભ, s. m. [See કુલ-વું + ભ jr. S. જય-તુ, may he be victorious; or દેવ a god. See ભ.] A man puffed up with conceit and complacency.

કુલ-તોડે, s. m. [See કુલ + તોડે.] A kind of anklets worn by women.

કુલ-ખરડે, s. m. [+ ખરડ.] Areca-nut, brittle, and white in the inside.

કુલ-માગ, s. m. [+ માગ a garden.] A flower-garden.

કુલ-વડી, s. f. [+ વડી.] A small globule of flour fried in oil or ghee.

કુલ-વ-વું, }
કુલા-વ-વું, } r. i. [Caus. of કુલ-વું.] To cause to swell.

કુલ-વું, r. i. [See ફલ.] To flower; to blossom. 2. To puff out; to swell; to grow big. 3. To look pleased; to be puffed up with pride; to be elated by praise. 4. To become covered with eruptions of small-pox, itch; &c. 5. To look pleasant or agreeable.

Id. કુલીને ટેટા થવો To be swollen (of a part of the body). કુલીને દેડકો થવો To be puffed up like the frog in one of Aesop's Fa-

bles. કુલીને ફાળકે થવું To boast.

Prov. કુલે તે કરમાય The best rose will wither at last. : Pride goes before a fall: Pride will have a fall : Pride is an ill horse to ride.

કુલ-સાંકળાં, *s. n. pl.* [+ સાંકળ.] A kind of silver anklets worn by women.

કુલા-રો, } Same as **કુલાસ**, Vain-glory.
કુલ્ય, }

Prov. કુલીબાઈની કુલ્ય, ને છાકરાં ખાશે થૂળ Vain-glory blossoms, but never bears.

કુલા-વું, *v. i.* [See કુલ-વું.] To get elated; to be puffed up.

કુલા-સ, *s. f.* Boasting; brag; vanity.

Id. કુલાસ મારવી To boast.

કુલિ-યું, *s. n.* A small metal cup. 2. A kind of plant.

કુલે-કું, *s. n.* A marriage procession. 2. A procession preliminary to the marriage-ceremony.

Id. કુલેકું ચડવું To go in a marriage procession (of the bridegroom). 2. To be exposed to public ridicule (for euphemy).

કુલે-લ, *s. n.* [+ તેલ oil.] A kind of scented oil. 2. *past part.* [See કુલ-વું.] Puffed up; elated; proud; vain.

કુલે-વર, *adj.* Flowery. 2. Having flowers woven or carved. 3. *s. n.* [Eng. *Flower.*] A particular suit in Mugal cards.

કુલિસ, *s. m.* [Ar. *कुल्ह* a pice.] Money; rupees.

કુવારો, Same as **કુઆરો**.

કુવો, Same as **કુઓ**.

કુસ-ફાસ, } *adj.* [Imit.] Light; flimsy;
કુસ-કુસિ-યું, }

worthless; empty; hollow.

કુસલા-વ-વું, Same as **ફેસલા-વ-વું**.

કુસિ-યું, Same as **કુસ-કુસિ-યું**.

કૂ, *interj.* [Imit. See કું.] Push! Pshaw.

કૂગ, *s. f.* Mould; a whitish exfoliation.

Id. કૂગ વળવી To turn mouldy.

કૂટ, *s. m.* [See કૂટ-વું.] A crack. 2. Division or separation. 3. Fracture; dissolution; rupture; disunion; disagreement. 4. A ripe musk melon.

અનાયાસ પકવ કૂટ કૂટે, તેમ લ પટવું શિર ફૂટે.

—પ્રેમાનંદ.

Id. ફૂટ પડવી To be divided. 2. To have a disagreement; to disagree.

Prov. ધરની ફૂટે શત્રુ ફાવે A house divided against itself cannot stand.

ફૂલ, *s. n.* [S. *कुल* fr. *कुल* to expand, to bloom.] A flower. 2. A flower-shaped spark. 3. Fine cuttings of areca-nut. 4. The mouth of the womb. 5. The ovary; 6. Menses. 7. Opacity of the eye. 3. Crystals of certain medicinal drugs.

Id. હલકું ફૂલ As light as a flower. ફૂલ પડવું To fall down in the form of flowers. 2. આખમાં ફૂલ પડવું To have defective vision. ફૂલ આવવું To be in the monthly course (of a woman). 2. To give a promise of success. ફૂલ ગુંથવાં To be idle. ફૂલને ઘોડે ચઢવું To make a false show. ફૂલે વધાવવું To give a hearty welcome.

Prov. ફૂલ નહિ તે ફૂલની પાંખડી If not the whole flower, give a petal (said in modesty, of a gift given according to one's ability).

Id. ફૂલ-કુલ્યું ફૂવાફે, ને, યોહાને બે આયડિયા

ફૂલ-ડોળ, *s. m.* [+ ડોલ-વું, હિંડોળો.] A festival in a Vaisnava temple, in which the idol is placed in a swing decorated with flowers.

ફૂલ-ધાર, *adj.* [+ ધર-વું to hold.] Honest; trustworthy. 2. Having good credit.

ફૂલ-ફટાકિ-યું, *adj.* [+ ફટા-કે.] Foppish.

Prov. ફૂલફટાકિયા, ને ફાટમાં જાણું, ઘેર આવે ત્યારે ફલેટું કાણું All is not gold that glitters.

ફૂલું, *s. n.* A white speck in the eye; opacity of the eye.

ફૂસ, *s. n.* [S. *बुस* chaff, rubbish.] Grass.

ફૂં-ફૂં } *adv.* [Imit.] Being wearied or exhausted.

ફેંક-વું, *v. t.* [S. *क्लिप्* to throw.] To throw; to fling; to cast; to toss; to hurl. 2. To drive fast.

Id. નગર ફેંકવી To glance at; to look at

carelessly or hurriedly.

કેટ, *s. f.* [See કેટા.] A long strip of cloth tied round the waist; the skirts of a garment round the waist.

Id. કેટ પકડવી To catch hold of in anger.

કેટા, *s. m.* [Hem. Des. કુંય = S. कण बन्धः a tie with a string. See ૫૮; ૫૯] A long strip of cloth tied round the head as a small turban; a small kind of turban. 2. Fraud; deceit, trickery.

કેદ-વું, *v. t.* [See ફિલ-વું, ફીલ-વું.] To pound; to crush. 3. To intersperse; to make a mess of.

કે-કાટ, *adv.* [See કાટ-વું] Being widely circulated.

કેસલ, Same as કેસલ.

કેસલો, Same as કેસલો.

કેટ-વું, *v. i.* [Caus. of ફિટ-વું. Or Dh. Des. पाहिण्य fr. S. प्रति-हस्तितम् paid back, put back in the hand of, fr. प्रति against, back, + हस्त the hand.] To break down; to clear off. 2. To remove; to get rid of.

હરિ તણું હેત તને, ક્યમ ગયું વીસરી;

પથુ રે ફેડીને, નર રૂપ કીધું — નરસિંહ મહેતો.

Id. કરજ ફેડવું To pay off a debt. ફુઃખ ફેડવું To remove the sufferings of.

ફેણ, *s. f.* [Dh. Des. कडा, also Hem. Des. कट fr. S. कण] The hood of a snake.

Id. ફેણ માંડવી To raise the hood. 2. To be pleased (of a snake.) 3. To be angry or cross (of a person).

ફેણ, *s. n.* [S. कने or केण.] Foam; froth.

ફેન, *adj.* [Eng. Fine.] Fine.

ફેફર, *s. f.* A swelling of the skin.

ફેફરી, *s. f.* Same as ફેફર.

ફેફરું, *s. n.* [Imit. See ફે-ફે.] A foaming fit; a fit of epilepsy.

ફેફરું, *s. n.* [S. कुक्कु fr. कु-क्कु imit. panting.] The lungs,

ફેર, *adv.* [See ફરી, ફેરો.] Again; once more.

ફેર, *s. m.* [See ફર-વું, ફેર-વ-વું] Difference; diversity; dissimilitude. 2. Disagreement; discrepancy; variance. 3. Change; alteration; a turn. 4. Turning. 5. A screw.

6. Circumference. 7. Dizziness; giddiness; vertigo. 8. The flowing portion of a garment. 9. Same as ફેરવો.

Id. ફેર આવવા To feel giddy. ફેર પડવો To differ. 2. To get better (of a sick person). ફેરમાં આવવું, ફેર આવો, To come by a long or circuitous way. ફેરવાળું Having a screw. ફેર પાછડી બાંધવી To break one's promise. 2. To turn round; to turn out a traitor.

ફેર-કુંડાળું, *s. n.* A perplexing circle. 2. A perplexity.

ફેર-પાળી, *s. f.* [+ પાળી a turn.] A turn; a change. 2. A rotation of crops.

ફેર-કાટ-ક, *adv.* [+ ભટ-ક-વું.] Turning round; walking about; galloping up and down. 2. Rambling; roving.

ફેર-ફાર, *s. m.* [+ ફાર redup.] Turning about; changing about; shifting. 2. Difference; variation. 3. Alteration; change; innovation.

ફેર-બદલ, *s. m.* [+ બદલ.] Exchanging. 2. Transference to and from. 3. Interchanging; mutual relieving.

ફેર-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ફર-વું, fr. S. स्फार to expand.] To turn; to change; to alter. 2. To cause to gallop up and down; to turn round here and there. 3. To turn over. 4. To move round. 5. To make to rotate or revolve; to whirl. 6. To bring the inside out. 7. To put the upper side downward; to change with respect to position. 8. To reverse; to repeal. 9. To circulate; to send round. 10. To turn the head; to cause one to faint; to make one wild. 11. To transpose; to substitute; to replace. 12. To toss. 13. To turn the mind from; to alienate. 14. To make to move. 15. To rub gently (with the hands). 16. To make giddy.

Id. મન ફેરવવું To dissuade from. 2. To change one's own resolution. બળદ-થોડો ફેરવવો To train a bullock, a horse. ઘર ફેરવવું To change one's residence. હાથ ફેરવવો To rob. માથે હાથ ફેરવવો Lit. To put a hand on the head of, as a token of giving a blessing. Hence, 2. To bless. 3. To surpass in cunning.

ing. (for euphemy). આંખ-માથું ફેરવવું To be angry. પૂઠ ફેરવવી To turn the back on 2. To have an aversion to; to have nothing to do with. આંખો-નજર ફેરવવી To glare; to stare. 2. To look at with attention. જમ ફેરવવી To lick with the tongue. પાણી ફેરવવું To wipe off; to sweep away; to undo. બહાર ફેરવવું To take out for a walk. દીવો ફેરવવો To examine all about by the light of a lamp. ઘાકડી ફેરવવી To beat with a stick. બમરડો ફેરવવો To turn a top. કુંચી ફેરવવી Lit. To turn the key. Hence, 2. To influence the opinion of a person. રંદો ફેરવવો Lit. To make smooth with a carpenter's plane. Hence, 2. To remove the opposition of a person. 3. To win a person over to one's side. ચક્કર ફેરવવું Lit. To turn in a circle. Hence, 2. To change the condition of. 3. To upset a skilfully laid plan. પાનું ફેરવવું To turn over a page of a book. 2. To insert a new page in a book, having previously removed the old one.

ફેરા-વેા, *s. m.* Circumference. 2. Winding; a circuitous turn.

ફેરિ-યો, *s. m.* A pedlar; a hawker.

ફેરિસ્ત, *s. f.* [P. ફિરિસ્ત.] A list; a catalogue; a roll; a file; an inventory; a register.

ફેરી, *s. f.* [See ફેરવવું, ફેરો.] A turn; a trip; a circuit; a round. 2. Time. 3. A round; going about.

ફેરો, *s. m.* [See ફરવું, ફેરવવું.] A turn; a round; a circuit. 2. A whirl; a gyration. 3. A bending; a circuitous way. 4. The circumference. 5. [See ફેરે જવું] Diarrhœa.

Id. ફેરો ખાવો To go to. ફેરો ખાવો-પડવો To go to, without accomplishing the object. ફેરોફાટો ખાવો To come and join in light work. ફેરો થવો-લાગવો To suffer from diarrhœa. ફેરે જવું To go to stool. ફેરા ફરવા To go round (the sacred fire). 2. To complete the ceremony of marriage.

ફેલ, *s. m.* [Ar. ફિઝલ an act.] Feigning; pretence; imposture. 2. Misdeeds; loose practices, conduct, or behaviour.

ફેલ-ખોર, *adj.* [+ P. લોર enjoying *fr.*

લુદ્દન to enjoy.] Feigning; pretending.

ફેલ-ગરનીન, *l. m.* [+ ગરનીન.] A guarantee against misconduct and for the fidelity or good conduct of a person.

ફેલાવું, Same as ફેલાવું.

ફેલાવ, } *s. m.* [See ફેરવવું, ફરવું.]

ફેલાવેા, } *s. m.* [See ફેરવવું, ફરવું.]

Outspread or diffused state; spread; extension; expansion. 2. Progress.

ફેલાવવું, *v. t.* [Hem. Des. વ્યવહાર *fr.* S. પ્રસરતિ it spreads *fr.* ૫ forth + સ્, સર્, to move.] To spread; to diffuse; to expand.

ફેલાવું, *v. i.* To be spread, diffused, or expanded.

ફેલું, *s. n.* [See ફેલ.] Entanglement; embarrassment; difficulty.

Id. ફેલું પેસવું To be involved in a difficulty.

ફેસલ, *adv.* [See ફેસલો.] Decided. 2. Ended.

ફેસલો, *s. m.* [Ar. ફયસલ:] Decision; settlement; adjudication; termination. 2. Release.

Id. ફેસલો આણવો-લાવવો-મૂકવો To decide and bring to an end. ફેસલો આપવો-દેવો To give a decision; to decide.

ફેસવું, *v. t.* [See ફાંસો a noose.] To take away; to take down; to pull down; to repudiate.

ફે, Same as ફેઈ.

ફેડકો, *s. m.* [See ફરવું.] A casual visit or a call.

ફેણ, *s. f.* [See ફના destruction.] A cure; the subsiding (of a disease)

ફેઈ, *s. f.* [Dh. Des. વિટ-ચ્છા, Hem. Des. પુત્રા, પુત્રિ-આ, *fr.* S. વિતૃચ્છા *fr.* વિતૃ પિતા, father + S. સ્વસા sister.] A father's sister.

Prov. ફેઈની ખારેકો આંખો કાઢે Venture a small fish to catch a great one. ફેઈને મૂઠા હોત, તો કાકાજ ન કહેત ? Jack would wipe his nose, if he had it.

ફેઈ-યાફ, *s. n.* [+ યાઈ] A present given to a father's sister.

ફેઈયાઈ લેવાની ભુક્તિ બેઈ રે. —પ્રેમાનંદ.

ફેક, *adj.* [Hem. Des. ફુક=S. મિથ્યા in vain.] Void; hollow; empty; useless; null; *e. g.* વિવાહ ફક કરવો.

કેલ, *s. f.* [See કેલ.] A cry; a groan; weeping; moaning; loud lamentations.

કેલ-૨, } *adv.* For nothing; *gratis*; without money or labour. 2. Without regard or recompense; in vain; to no purpose.

કેલ-૨-૨, *adj.* That enjoys itself on another's possessions; scot-free. 3. Useless; unprofitable.

કેલ, *s. f.* [Ar. ફૈજ.] An army; a force; a body of troops. 2. A large number; a host; a flock.

કેલ-દાર, *s. m.* [+ P. દાર્ holder *fr.* દાતન = S. ધ, ધાર, to hold.] A Faujdār; a police magistrate; a head or chief constable.

કેલ-દારી, *s. f.* The office or duty of a Faujdār or police magistrate. 2. *adj.* Relating to the investigation and punishment of crime.

કેલ-શુભ, *s. f.* [Hem. Des. કાંઠિઅય = S. રાજિકા-ધૂમિતમ્ fumigated with mustard seeds boiled in oil. See કેલ-કું to break.] Fumigating food with spices.

કેલ-કું, *v. t.* [Caus. of કુટ-કું.] To break; to part by violence; to scatter; to shiver; to smash. 3. To break open; to burst by violence; to force an opening. 3. To cleave; to split; to sever by blows. 4. To burst. 5. To punch; to destroy; to pluck out. 6. To fire; to shoot; to let off. 7. To crack. 8. To blow up. 9. To disclose; to divulge; to reveal; to discover; to unveil. 10. To gain over (the partisans of an opponent by bribery, treachery, &c.). 11. To deflower; to ravish.

Id. કાન ફેડવા To stun with noise. આંખ ફેડવી To make blind. માથું ફેડવું To be concerned about. 2. To trouble the mind. ટચાકા ફેડવા To crack the joints of the body. દારખાતું-બંદુક-તોપ-સુરંગ-ફેડવું To discharge or fire crackers, a rifle, a cannon, a mine. સુરંગ ફેડવી To lay a train and fire it. 2. To produce a distant effect, unperceived by other people. વાત ફેડવી To reveal a secret. માથુસને ફેડવો To win a person over to one's side. ફેડી લેવું To put up with what

one is destined to suffer. ફેડા ફેડવા To open boils. 2. To talk ill of. ભાંગી ફેડી નાખવું To break and spoil. ફેડી ફેડીને કહેવું To explain clearly.

ફેડ-કું, *s. n.* [See ફેડ.] A quantity of curdled milk.

ફેલ, *adj.* [Ar. ફૈલ.] Being killed.

ફેલ-ફે, *s. n.* [See ફેલ or S. પટ the back. See પૂડ, પીડ.] Husk; chaff.

ફેલું, *s. m.* [S. પુદ્ગલ a heap. See પેલ-બો.] Thick curdled milk. 2. *adj.* Soft; flabby.

ફેલ-ફળ, *s. n.* [S. પુળ the areca-nut tree + ફળ.] The areca-nut.

ફેલ-ફળી, *s. f.* The areca-nut tree.

ફેલ-બો, *s. m.* [See ફેલો.] A blister.

ફેલ, Same as ફેલ.

ફેલ, *s. f.* [Ar. ફૈલ.] Smell, odour.

ફેલ-કું, *v. t.* To smell.

ફેલ-ઈ, *s. f.* [S. સ્ફુર્તિ activity *fr.* સ્ફુર to throb.] Activity; cleverness; adroitness.

ફેલ, *s. n.* [Ar. ફૈલ.] Smell, odour. See ફેલ. *Cf.* S. પુષ્પ a drop of water.] A drop; spray. 2. A daub; a spot of colour.

ફેલે હાર ગુલાબી ફેલે, ચિત્તું રોકી રાખ્યું ચોરે.
—દયારામ.

ફેલ, *adj.* [S. સ્ફાર expanded, large, *fr.* સ્ફાર to expand.] Too big for a person (of a garment, &c.).

કટિ ત્રોટી કદોરે ધુધરીના ઘોર, વળી ફેરી પહેરી ઝાંઝરી ને, પાની રાતી ચોળ.
—ભાલજી.

ફેલ, *s. m.* [See ફેલ-કું.] The bith of tamarind.

ફેલ-કું, *v. t.* [See પેલું] To husk; to peel.

ફેલ, *s. f.* [See ફેલો.] A small boil; a pimple.

ફેલ-લો, *s. m.* [S. સ્ફોટ *fr.* સ્ફુટ to break, to burst. See ફેલ-લો, કુટ-કું, ફેલ-કું] A boil; a tumour.

Id. ફેલો કુટી નવો To be rid of a troublesome business. 2. To be finally settled. ફેલ-લો ફેલવા To speak ill of; to slander.

ફેલ-લો-વ-કું, *v. t.* [Hem. Des. ફુલ-ફ = S. ખમ-તિ it strays.] To cajole; to wheedle; to coax; to persuade; to inveigle; to seduce. See ફુલવાવું.

અ.

અ, The 34th letter of the alphabet, and the 23 consonant.

અંસરી, }
અંસુરી, } s. f. [See વંસળી.] A lute; a
અંસી, }
pipe; a flute.

Id. અંસી અનવલી To cook one's meal.

અક, Classical form of અગ.

અક-અક, s. f. [Imit. S. અ to bark. See
અસ-અં.] Prattle; chatter, idle talk. 2. Speak-
ing senselessly; taking nonsense.

અક-અકાંટ, s. f. m. } Same as અક-અક.
અક-અકાંદો, s. m. }

અક-અકિંચો, s. m. A prater: a chatter-
er; a babbler; an idle talker.

અકર-કુદી, s. f. [See અકરો + કુદ-અં.] Ris-
ing and darting forward as a goat. 2. A
particular exercise in gymnastics. 3. Riot-
ing; mischievous tricks.

અકરી, s. f. A she-goat.

Id. અકરી બે થઇ જવું To be cowed down;
to be terrified.

Prov. અકરી કાદતી પેસે હંટ To go for wool
and come home shorn. અકરી દુધ આપે, પણ
હોડી કરે The cow gives milk, but kicks over
the pail.

અકરી ઈદ, s. f. [+ ઈદ.] A Muhmmadan
festival.

Prov. અકરી ઈદ સૌ કોઈ કરે, વાધ ઈદ કોઈ ન
કરે God helps the rich, the poor can beg.
All lay load on the willing horse.

અકરું, s. n. [See અકરો.] A goat kind;
a lamb; a kid.

અકરો, s. m. [S. વર્કર.] A he-goat.

અકવા, s. f.

અકવાંટ, s. f.

અક-વાદ, s. m.

અકવો, s. m.

Same as અક-અક.

અક-અં. v. t. [See અક-અક. or Imit. Or
see અસ-અં.] To chatter; to gabble; to prate;
to babble; to talk much and emptily. 2.

To bet; to lay a wager. 3. To lie; to tell
a lie.

અકાઈ, Same as અગાસું.

અકાંત, adj. [See અકાં.] The surplus
remaining over.

અકારી, s. f. [Cf. ઓકારી, fr. ઓ, વ, અ,
Imit. + S. કાર suffix showing the sound of
the preceding letters fr. કર to do.] Vomit-
ing.

અકાંદો, s. m. Same as અક-અક.

અકાલ, s. m. [Ar. ગ્રીનગ્રોસર.] A petty shopkeeper.
2. A miserly timid fellow. 3. A Vania
(so called in contempt).

અકાલા પીઠ, s. f. [+ પીઠ, પીઠું.] A vege-
table market.

અકાણું, } s. n. Fresh vegetables.
અકાણું, }

અકાંવ-અં. v. t. [Caus. of અક-અં.] To
humbug; to bamboozle. 2. To deceive; to
mislead; to beguile. 3. To incite; to insti-
gate. 4. To vex; to tease.

અકુડી, s. f. [See અકુડ.] A darling; a pet.

અકુલ, s. n. [S.] A flower-tree as well
as its flower.

N. B.—Samskrit poets represent this
tree as blossoming only when young
ladies throw on it mouthfuls of wine.

અકોર, s. m. [See અકોર-અં.] A noise; an
uproar.

અકોર સંભળાયો બારણે, હાહાકારનો હેત;

બંધો ખેતો ખાતરી, આંધો લોક સમેત.

—સામળામટ.

અકોર-અં. v. t. [See અકોર.] To cla-
mour; to shout.

અક્ષ-અં. v. t. [See અક્ષીસ.] To give; to
bestow; to confer. 2. To present. 3. To for-
give; to pardon.

અક્ષી, s. m. [P.] A general or com-
mander-in-chief. 2. A pay-master of the
army.

અક્ષીસ, s. f. [P.] A gift; a donation;
a present. 2. Pardon; forgiveness.

અખતર, s. n. [P. बख्तर.] An armour; a coat of mail.

અખતુવર, adj. [+ P. बख्ત fortune + P. अवर = S. अपर great.] Fortunate; prosperous, flourishing; thriving; lucky; propitious.

અખર, s. f. n. [See અખર.] A history or memoir in Prakrit prose.

અખર-વું, v. i. [See વકર-વું to become worse; or વિખર-વું to scatter.] To enjoy the possession of; to possess.

અખા-અખી, s. f. [See અક-અક.] Disputation; contention. 2. A fight; a struggle.

અખિયો, s. m. [P. बखिया.] Stitching closely.

અખીલ, adj. [Ar. बखील a miser.] Miserly; niggardly; stingy; parsimonious. 2. Indigent.

અખીલાઈ, s. f. Stinginess; niggardliness; parsimony.

અખેડો, s. m. [S. विक्षेप distraction, confusion. fr. वि away from + क्षिप् to throw.] Contention; dispute; quarrelling; a tumult; an affray; an altercation; wrangling.

અખેલ, s. f. [S. वि intens. + ખોલ-વું to open.] A cleft in a tree; a hollow in a tree. 2. A hole.

અખત, s. n. [P. बख्त,] Fate; destiny.

અગ, s. m. [S. बक See અક.] A crane; a stork.

અગડ-વું, v. i. [S. वि away from + વડ-વું.] To be spoiled, adulterated, or polluted.

Id. તબિયત અગડવી To be ill. 2. To be out of temper. અગડેલી તબિયત A run-down constitution; ill health. શરીર અગડવું To be ill. દાનત અગડવી To resort to evil practices. 2. To be tempted. ધોતિયું અગડવું To be overpowered with fear.

અગડી-ઝો, s. m. [See બે two + ધેડ a fold.] A cot the surface of which is made of ropes, two of these being raised and the next two pressed down.

અગડો, s. m. [See બે.] The figure two; (2).

Id. અગડે બે Lit. Self and wife. Hence, 2. Having no issue. 3. Impotent. અગડે બે થવું To be ruined.

અગ-ધ્યાન, s. n. [See અગ, અક, + ધ્યાન.] Contemplation like that of a crane; deep meditation while the mind is bent on securing a wrongful end; hypocrisy in religious meditation.

અગ-અગું, s. n. [Imit.] Dawn; the morning twilight.

અગ-ભગત, s. m. [See અગ, અગ, + ભગત.] A hypocrite in matters religious.

અગડું, s. n. [See અગડ, or વિ.કર.] Froth rising to the surface of liquids when heated.

અગલ, s. f. [P. बगल.] The armpit; the arm. 2. The triangular piece under the arm of an અગરખા (a coat); a gusset. 2. A crutch. 4. Shelter; protection. 5. A side.

Id. અગલમાં લેવું-રાખવું To give protection to. અગલમાં મારવું To keep under one's control. અગલમાં ઘાલી ભરી જવું To keep under one's control and deceive. To be superior in cunning. અગલમાંથી વાત કાઢવી To fabricate a story. અગલો ઉઘાડી થવી To have lost one's money. 2. To be free from business. અગલો ઉઘાડી મૂકવી To pay no regard to public opinion. 2. To become shameless. અગલો કુટવી To be delighted. અગલો દેખાડવી To become insolvent.

Prov. સુખમે રામ, અગલમે હરી, ભગલ ભયે, પણ દાનત બ્રી. God in his tongue, but the Devil in his heart. Dissembled holiness is double iniquity.

અગલ-દાણા, s. m. pl. [See દાણો.] A kind of anklets.

અગલ-ભાવર્થી, adj. [See અગ-વું, અગ, + ભાવર્થ.] One who, while making a creditable appearance, is ready, when an opportunity occurs, to snatch up an article and run off with it, a smooth-faced villain.

અગ-વું, s. n. Same as અગ, અક.

અગ-લો, s. m. [See અગ, અક, અગ-વું.] A crane; a stork. 2. An Arabian merchant-vessel.

અગવ, *s. m.* The wax in the ear.

અગાઈ, [Hem. Des. बिग्गाइ = S. यो कीटो संलभौ भ्रमतः a kind of insects that go about copulated.] An insect found on the body of cattle.

અ.ગાડ, *s. m.* [See અ.ગાડ.વું.] Spoiling; corruption; adulteration. 2. Injury; wastage. 3. Sickness; indisposition. 4. Disagreement; discord.

અ.ગાડ.વું, *v. t.* [Caus. of અ.ગાડ.વું.] To spoil; to pollute; to corrupt. 2. To damage. 3. To quarrel; to embroil.

Id. દાનત અગાડવી To resort to evil ways. ઢોહ અગાડવું Lit. To distort the face. Hence, 2. To be displeased. બાઈડીને અગાડવી To commit adultery with a woman.

અ.ગાડો, Same as અ.ગાડ.

અ.ગાસું, *s. n.* [See વિ.કાસ opening.] A gape; a yawn.

Id. અગાસું આસું To yawn. અગાસાં મારવાં To sit down idle.

અગી, *s. f.* [Eng. Buggy.] A buggy; a gig.

અગી, *s. f.* [See અક.વું.] Speech.

Id. અગી ફાટવી To speak.

અગી.ચો, *s. m.* [See આગ + P. चेह् dim.] A small garden; a bower.

અગો, *s. m.* A kind of chequered cloth worn by women.

અગો, *s. m.* [S. गग a hole.] A hole in a wall.

અંકે-રવ, Same as બાંકે-રવ.

અખાર.વું, *v. t.* [See અકેર.વું] To speak out plainly, angrily, and strongly; to declaim against; to complain loudly.

અખારો, *s. m.* [See અંગ + ખારો.] Same as અંગ Sugar of lead.

અંગ, *s. m.* [S. लङ्ग lead.] Sugar of lead. 2. Pattern; sample. 3. Whim; fancy.

અંગ.ડી, *s. f.* A bangle; a bracelet of glass, gold, or other material, worn on the wrist by women.

અંગદી, *s. f.* A small અંગદો.

અંગદો, *s. m.* [Beng. বঙ্গালা fr. S. लङ्ग

Bengal.] A summer-house; a country-house; a villa; a bungalow.

અંગાળી, *adj.* [S. बंग Bengal.] Pertaining to Bengal. 2. *s. m.* A native of Bengal.

Id. ખાખી અંગાળી Quite poor. અંગાળી ઠગ A great rogue. અંગાળી તોલ Double the ordinary weight.

અચ-અચ, } *adv.* [Imit.] Imitative of the sound made by children while sucking.

અચક-વા, *s. m.* [See અચકું + વા. વાયુ.] A disease in which the patient tries to bite.

અચક.વું, Same as અચકું.

અચ.કી, *s. f.* [See બોંબે + કું dim.] A small bundle.

અચ.કું, *s. m.* [See અચ-અચ.] A bite.

Id. અચકું લરવું-લેવું To bite.

અચ.કું, *s. n.* [See અચકી.] A small bundle.

અચ.કો, *s. m.* [See બોંબે.] A bundle; a package.

અચ.ગી, *s. f.* [See અચ.] Infancy; childhood; youth. 2. Puerility.

અચડ-વાળ, } *adj.* [See અચ. + S. वन, वान, वृ, having.] Having many children; having a family of many children.

અચ-પણ, *s. n.* [+ પણ, પણ, fr. S. त suffix showing "state"] Same as અચ.ગી.

અચ.વું, *v. i.* [S. बच्च to elude, to deceive.] To be reserved, saved, or delivered from; to escape unhurt; to be spared; to recover. 2. To be left; to remain unspent.

Prov. અચું તે અરે A penny saved is a penny gained.

અચારું, *adj.* [S. विचारिन् engaged in thought, anxious, fr. विचार] Helpless; forlorn; poor; wretched; miserable.

અચા.વ, *s. m.* Protection or preservation. 2. Deliverance; escape; holding out, or getting safely through. 3. Saving; defence; rescue; safety; security.

અચા.વ.વું, *v. t.* [Caus. of અચ.વું.] To protect; to preserve; to save.

અચચાં-કરચાં, *s. n. pl.* [See અચ. + કરચ. a

redup. of અચ્યુ; or See કચ્યુ.] Little ones; children; infants.

અરચા-૭, *s. m.* [See અચ્યુ + ૭] A term of contempt or defiance; "Indeed my fine fellow, come on".

અચ્ચી, *s. f.* [P. बोस: a kiss.] A kiss; a buss.

Id. અચ્ચી કરવી-ભરવી To kiss.

અચ્યુ, *s. n.* [Hem. Des. बच्चो *fr.* S. बत्स a child.] A young one; a child; an infant.

અરચો, *s. m.* A man; a fellow (used in contempt).

અજર, *s. m.* [See વજ.] Tobacco.

અજર-અડું, *s. n.* [+યુટી a root.] The root of a lotus-plant. 2. A particular nut of which beads are made and hung round the neck of a child to prevent the effects of the evil eye.

અજ-૩, *r. i.* [See અજ-વ-૩.] To be rung; to be played upon. 2. To be enforced; to be executed.

અજ-વૈ-ચો, *s. m.* One whose profession it is to play on drums and other musical instruments.

અજાજ, *s. m.* [Ar. See અજાજ.] A cloth-merchant.

જે ચૈદ લોકનો મહારાજ રે, મહેતા માટે થયા અજાજ રે.
પ્રેમાનંદ.

અજાજ, *s. f.* [Ar. बज्जज्જ a cloth-seller *fr.* बज्ज cloth.] Dealing in cloth. 2. Bothering; botheration; dispute; higgling (between a purchaser and seller about the price).

અજાજ-વેડા, *s. m. pl.* [+ટિ.] Higgling; dispute; (between a cloth-merchant and a buyer about the price of an article).

અજા-હિ-ચો, *s. m.* [See અજ-વ-૩.] A rope-dancer; a tumbler.

અજર, *s. n. f.* [P. बाजार.] A market; a bazar; a mart. 2. The market-affairs. 3. Disorder; confusion; noise; turbulence. 4. Market-price.

Id. અજર કરવો-હોરવો To go shopping; to buy various articles of household use.

અજર-અપ, *s. f.* [+ ગપ.] The market-tattle; the bazar-gossip.

અજર-ભાવ, *s. m.* [+ભાવ.] Market rate or tariff.

અજા, *adj.* Not good; common; ordinary; poor; bad. 2. Low; scampish; disreputable.

અજ-વ-૩, *v. t.* [Hem. Des. बजर-इ = S. कथय-ति he causes to speak, *fr.* S. वाद् to cause to speak *fr.* वद् to speak. See અજ-૩.] to play upon; to ring; to beat (a drum, &c.).

અજ-વ-૩, *v. t.* [Dh. Des. बजरियं = S. सिद्धम् accomplished, carried out. See *supra.*] To carry out; to enforce; to execute; to perform.

Id. હુકમ અજવવો To execute an order. હુકમનાં અજવવું To execute a decree of a civil court. ડેક અજવવું To beat.

અજ-વ-ણી, *s. f.* (Law) The execution of a decree. 2. Attachment.

અજાદ, *adj.* [S. वि intens. + जि-त conquered *fr.* जि to conquer. See અજ-૩.] Conquered or overcome by.

અજાદ, *adj.* [Ar. ڪ on + जिद् trial.] Important; urgent; pressing.

અજોડો, *s. m.* A water-pot.

અજોડા, *s. m. pl.* Ornaments worn on the arm.

અજગટ જવ ને અજોડે, હીસે કર રડો.—ધ્યારામ.

અ-જોડ-૩, *v. t.* [S. वि intens. + ३-३.] To strike or beat incessantly.

અટ, *s. m. n.* [See અટ-ક. Or. S. बट्ट a boy.] A strong pony. 2. *s. n.* A kind of iron. 3. *adj.* Compact; dense; strong; stout; solid.

અટ-ક-બોહું, *adj.* [+ બોહું.] Witty; humorous. 2. *s. n.* A wit; a humorous person.

અટ-ડી, *s. f.* [See અટ, ૩.] A short stout woman. 2. A concubine; a mistress. 3. A female slave. 4. A maid servant.

અટ-મો-ઝરો, *s. m.* [+ મોઝરો.] A species of jasmine; the plant or the flower; a double daisy.

અટવો, *s. m.* [See યાટવો.] A money-bag; a purse.

અડાઉ, *adj.* [See વટવ.વું.] Loose in the practice of virtue; dissolute in character.

અડાડા, *s.m. pl.* [Eng. *Potato.*] Potatoes.

અડાવું, *v. i.* [See બેડું, બેસવું; or see વટાવ.] To be spoiled by being kept for a long time (of corn).

અડુક, *s. m.* [S. *jr.* बड़ a boy.] A young Brāhman. 2. A dwarfish or short fellow.

અડેરો, *s.m.* [See વાટકો.] An earthen cup.

અડો, *s. m.* [See વટાવ.] A stain; a slur; a stigma; a reproach. 2. Imputation; accusation; a charge.

અડો, *s. m.* [Eng. *Bottle.* Or *Imit.*] Wine-bottles; e. g. દારના અડો Bottles of liquor.

અડ, *adj.* [See અડું, વડું.] Large; great.

વડ હથ અડ થોધ, ભીખપિતાડી રોધે,—**વસભ.**

અડ, Same as અરડ.

અડધા, *s. m. pl.* Stumps of stalks of the last harvest standing in a field.

અડ-છટ, *adj.* [See અરડ.] Rough; not smooth.

અડ-અડ, *s. f.* [See *infra.*] Gabble. jabber; clack; prate. 2. Raving; delirious talk. 3. Grumbling; muttering.

અડ-અડવું, *v. t.* [Hem. Des. बड़-बड़-इ = S. बिलप-ति it mourns.] To gabble; to clack; to prate; to run on wildly or idly. 2. To talk in dilirium; to rave. 3. To grumble; to murmur, to mutter.

અડ-અડાટ, *s. m.* Same as અડ-અડ.

અડ-અડિવું, *adj.* Prating; gabbling.

અડ-મુછો, *adj. m.* [See બેડવું + મુછ] (A man) Having no moustache.

અડવું, *v. t.* [See વધવું.] To spin cotton into thick thread.

અડવું, *s. n.* [See બેડવું, અરડો.] Hinges.

અડવો, *adj. m.* [See બાડું.] Having the head shaven of all hair (of a man). 2. Ugly.

હોભો રહે, અડવો કહે, અડવો કહે હવે.—**વસભ.**

અડવો, *s. m.* [See અટુક.] A Brāhman boy whose thread ceremony is being performed. 2. One of the establishment of Brāhman entertained at a Vaisnava temple for the service of the idol.

Id. અડવો રહેતો A part of the thread ceremony, in which the boy is supposed to be displeased or dissatisfied. અડવો દોડાવવો The ceremony in which a newly invested Brāhman boy is made to run, caught, and brought back by his maternal uncle. અડવો દોડાવવો The ceremony in which a newly invested Brāhman boy is brought back to his father's home with his intended bride.

અડાઈ, *s. f.* [See અડું, વડું.] Brag; boast. 2. Greatness, importance.

Id. અડાઈ હાંસવી-મારવી To boast; to talk boastfully.

અડાઈ-ઓર, *adj.* [+ P. ભોર enjoying *jr.* खुदને to enjoy.] Vain; conceited; bragging.

અડા-બુટ, *adv.* [See અબેટ.] Undisposed of; unchanged (of articles and things after food is eaten). 2. Lying in disorder and confusion.

અડું, Hindi form of વડું Great.

Prov. અડા ધર ભૂતકા દર High winds blow on high hills.

અડે અડેકું દુઃખ હૈ, છાટેસે દુઃખ દર;

ઘારે સખ ન્યારે રહે, અહે ચંદ્ર ઓર ચૂર

High winds blow on high hills; little gear, little care. **ભાષા.**

અડે-ભાવ, *interj.* [+ જવું.] An exclamation uttered by a યોબદાર (usher) before a Rājā in procession, answering to "Vive le roi." 2. *adj.* Great; illustrious.

અઢતી, *s. f.* [See વધવું.] Increase; growth; rising state; prosperity.

અણગું, *s. n.* [See અડ.] A trumpet.

Id. અણગું કુંકું To blow a trumpet. 2. To declare. 3. To sing false praises of. 4. To raise an insurrection or commotion.

Prov. અરે અપોરે અણગું, ને પોપાંઆઈનું રાજ્ય See **Prov.** under પોપાંઆઈ.

અણ-અણવું, *v. i.* [Imit.] To buzz; to hum.

અણ-અણાટ, *s. m.* [+ ટ્વિત.] A buzz; a hum.

અંદી, *s. f.* A kind of corn.

અં-કસ, *adj.* [S. वि + कसि.वું.] Filled or full with great pressure.

અંકસ, *adj.* [See એકું.] Hoarse.

અંડ, *s. n.* [Hem.Des. મંડ=S. સિન્ન-મૂર્ધા with the head cut off, decapitated (*Cf.* P.) Insurrection; rebellion; commotion; revolt.

અંડ-ખેર, *adj.* [+P. લોર્ enjoying *fr.* લુંદન to enjoy.] Rebellious; turbulent; rising in revolt.

અંડી, *s. f.* [Dh. Des. મંડી=S. વિધાનિકા a cover, *fr.* S. મણ્ડનમ્ an ornament *fr.* મણ્ડ To adorn. Also Hem. Des. મંડ=S. મણ્ડનમ્ an ornament.] A waistcoat.

અતક, *s. n.* [S. વર્તક.] A duck; a drake. 2. A teal.

અતરીસ, *adj.* [See એતરીસ.] Thirty-two; (32). Same as અતરીસ.

Id. અતરીસ દક્ષણ The thirty-two marks of excellence in a perfect man or woman. અતરીસ કોઢે દીવા થવા To be fully aware of. 2. To be highly delighted. અતરીસ કોઢે જીવ હોવો To be watchful in every direction.

અતરીસી, *s. f.* An aggregate of thirty-two. 2. The teeth of a man, (thirtytwo in number). 3. The tongue. 4. Common talk.

Id. અતરીસીએ ચડવું To be the subject to general talk.

અતાવવું, *v. t.* [See વર્તવવું.] To represent; to exhibit. 2. To show; to point out; to indicate; to guide; to direct. 3. To describe; to explain; to expound. 4. To tell; to inform; to teach; to instruct.

Id. આંખ-ધાક-હાક-અતાવવો To terrify; to frighten. હાથ અતાવવો To beat with the hand. વાવવો અતાવવો To show a flag; to make a signal.

અતેલો, *s. m.* [Portug. or Eng. boat.] A native sailing vessel; a batelā.

અતી, *s. f.* [S. વત્તિ.] A wick; a light; a lamp.

Id. અતી આપવી To excite. 2. To instigate. 3. To encourage.

અતીસ, Same as અતરીસ.

અથાવવું, *v. t.* [See આથ.] To fatigue; to tire,

• Id. અથાવી પડવું To misappropriate by force; to usurp.

અદ, *s. f.* [P. બદ bad.] A Persian prefix denoting "badness."

અદ, *s. f.* [See વ્યાધિ] A venereal bubo.

અદ-કામ, *s. n.* [See અદ P. + કામ.] Misconduct. 2. Adultery; fornication.

અદ-અસલત, *s. f.* [+ આસિયત.] Bad conduct.

અદ-ગોષ્ટ, *s. f.* [+*fr.* P. ગુફ્તન to speak.] Evil speaking; slander; calumny.

અદ-ચાલ, *s. f.* [+ ચાલ.] Misconduct; misbehaviour. 2. Adultery.

અદ-દવા, *s. f.* [+ દવા a blessing.] A curse.

અદ-દાનત, *s. f.* [+ દાનત.] Evil intention. 2. Dishonesty; bad faith.

અદન, *s. n.* [P. વદન the body, *Cf.* S. વદન the face *fr.* વદ to speak.] The face. 2. The body; the person. 3. A shirt.

અદ-નજર, *s. f.* [See અદ bad + નજર.] Same as અદ-દાનત.

અદ-નસીબ, *s. n.* [+નસીબ.] Evil destiny; ill-luck; misfortune.

અદ-નામ, *adj.* [+ નામ.] Infamous. 2. Blameworthy; culpable.

અદ-નામી, *s. f.* Blame; censure; reproach; false accusation; imputation. 2. Ignominy; disgrace; infamy.

અદવું, *s. n.* An earthen vessel used in supplying water to masens.

અદ-ફેલી, *adj.* [See અદ bad + ફેલ.] Low; dissolute. 2. Adulterous. 3. *s. f.* Misconduct; evil deed; devious practices. 4. Fornication.

અદ-અખત, *adj.* [+ અખત.] Unlucky. 2. Wicked.

અદ-બો, } *s. f.* [+ બો.] A stink; an offensive smell. 2. Ill savour; bad odour. 3. Evil repute; ignominy; calumny.

અદરી, Classical form of બોર-ડી.

અદલ, *s. n.* [Ar. बदल exchange.] Exchange. 2. Compensation. 3. *adj.* Same as અદલો.

અદલ-વું, *v. t.* To change; to alter; to vary; to substitute; to exchange with

Id. વેષ અદલવો To change the dress; to disguise oneself. 2. To repudiate one's liability.

અદ-ભામ, Same as અદ-નામ.

અદલા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of અદલ-વું.] To get changed, altered, exchanged, &c.

અદલા-વું, *v. i.* [Pass. of અદલ-વું.] To undergo a change; to be changed.

અદલી, *s. f.* Transference. 2. A substitute
3. Exchange; relief.

અદલે, *adv.* In exchange for; for; instead of.

અદલો, *s. m.* Requital; recompense. 2. Retaliation; revenge; 3. Exchange; return.

Id. અદલો આપવો-વાળવો To give in consideration of. અદલો લેવો To take in consideration of. અદલો કરવો To get changed.

અદ-વું, *v. i.* [Pass. of અધ-વું to influence.] To obey; to submit; to yield; to be tractable.

અદ-શિકલ, *adj.* [See અદ band + શિકલ face.] Ugly; ill-shaped; deformed. 2. *s. f.* An ugly form; ugliness.

અદ-સુરત, [+સુરત.] Same as અદ-શિકલ

અદામ, *s. f.* [P. बादाम.] An almond. 2. The lowest measure of value.

Id. ફદી અદામ Nothing.

અદામ-ડી, Same as અદામી *s. f.*

અદામી, *s. f.* An almond tree. 2. *adj.* Almond-coloured; tawny; grey.

અદી, *s. f.* [See અદ bad.] Vice; wickedness. 2. Slander; calumny.

અદી, *s. f.* [See અદ distance.] A little hole or ring at which marbles are thrown.

અદુ, *adj.* [See અદ bad.] Worthless. 2. Timid.

અદલ, Same as અદલે.

અદ, *adj.* [S. fr. बंध to bind.] Bound; fastened; tied.

અધિર, *adj.* [S.] Deaf. 2. Insensible; numb; callous. Same as એહેરૂં.

અધુ, *adj.* [Correctly અધુ fr. S. વૃદ્ધ increased, grown. See વધ-વું.] All; entire; whole; total.

Prov. અધા પાદખીએ એસે, તે ઉંચકે કોણ ?
There would not be great ones, if there were no little.

અધે, } *adv.* Everywhere; in all places.

અદ-ડી, *s. f.* [See અદુ.] A newly married wife.

અનડો, *s. m.* A newly married man. 2. A kind of song sung by women.

અન-વું, *v. i.* [See વર્ણ-વું, વર્ણ.] To be made or done; to be brought about; to be effected or accomplished. 2. To come into any state; to be formed; to become. 3. To befall; to occur; to happen; to take place. 4. To become fat, or wealthy and prosperous. 5. To be dressed finely; to be bedecked or bedizened. 6. To agree; to suit; to accord; to fall in with; to harmonize. 7. To be fashioned. 8. To expose oneself to ridicule; to be made a fool of.

Id. આવી અનવું To die. તેનું શરીર અન્યું છે = તે શરીરે અન્યા છે He has grown at, muscular, or strong. અની ડહીને Having dressed oneself finely. 2. Having prepared oneself; fully equipped. અનીને Under the influence of an intoxicant. બાઈ તેા અન્યા He has been openly ridiculed; he has been befooled in public. અનવા બેજ Likely to happen; possible. અનવા કાળ Destined to happen at the time. અનતા સુધી As far as possible. અને તેવું Likely to be accomplished or carried out. અનતી રાશ Agreeableness; harmony (among friends).

અનં, *s. f.* Reputation; credit. 2. Modesty; shame.

અનાત, *s. f.* [बिलाल.] Broad cloth.

અના-વ, *s. m.* [See અન-વું.] An incident or accident; an event; an occurrence. 2. Mutual agreement; harmonious consistence; harmony. 3. Splendid arrangement or disposition of things.

Id. અનાવ અનવો To happen. અનાવ કરવો To reconcile. અનાવ થવો To be reconciled.

અનાવ-ટ, *s. f.* Structure; composition; make. 2. A fabrication; machination; any fictitious or made-up matters. 2. An invention; feigning; a contrivance.

અના-વદી, *adj.* Artificial; fabricated. 2.

Not genuine; not authentic. 3. Being an imitation of.

અનાંવ.વું, *v. t.* To do; to make; to form; to frame; to perform; to accomplish. 2. To adorn; to dress up; to trick out; to lay out in gorgeous manners. 3. To humbug; to bombuzzle; to make a fool of, to bedizen; to trick out.

અને-વી, *s. m.* [See એહેન + વતિ] A sister's husband.

અંદી, *s. f.* [*Cf.* આવટો.] A kind of inferior corn. 2. An ear of આવટો.

અંદ, *adj.* [P. = S. बद्ध. See અદ, અંધ.] Stopped or blocked up. 2. Shut up; confined; cooped up; closed; fastened; bound. 3. *s. m.* A piece of string; a tape; anything to tie with; any fastening. 4. A bond; shackles; fetters. 5. A law; a regulation; a rule; power; authority. 6. Incarceration; confinement. 7. A water-dam; a hindrance. 8. A Persian suffix signifying a bandage or tie.

Id. અંદ કરવું-રાખવું-પાડવું To stop. અંદ થવું-રહેવું-પડવું To be stopped.

અંદગી, *s. f.* [P. *fr.* અંદ.] Slavery or servitude. 2. An order; a command. 3. Worship; prayer; devotion. 4. Salutation; obeisance.

Id. અંદગી ઉડાવવી To carry out an order. અંદગી કરવી To salute.

અંદર, *s. n.* [P.] A port; a harbour; a port-town; a pier; a landing-place on a coast. 2. An emporium. 3. A custom-house.

Id. અંદર કરવું To come into a port; to cast anchor at; to moor (of a ship).

અંદરી, *adj.* Relating to a port.

અંદ-વો, *s. m.* [See અંદ + P. वा dim.] A prisoner.

અંદી, *s. f.* Obstacle; impediment; hindrance. 2. Restriction; limitation; confinement; prevention; prohibition.

અંદી, *s. f.* [S. बद्ध to salute.] Praise. 2. *s. m.* A bard; a panegyrist.

માગ્ય અંદી બોલતા, નૃપ કીર્તિ નામ.—ગિરિધર.

અંદી-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું.] A prison; a jail; a dungeon; a place of confinement.

અંદી-જન, *s. m.* [See અંદી, a bard + જન.] a bard.

અંદી-વાન, *s. m.* [See અંદ + S. वान, વાણ, having.] A prisoner; a captive.

અંદુક, *s. f.* [Ar. बुद्धू a bullet, a gun.] A musket; a firelock; a gun; a match-lock.

અંદો, *s. m.* [Hem. Des. बंधो; *Cf.* P. बन्ध. *fr.* बस्तન = S. बंध to bind.] A slave or servant. 2. Your humble servant; I; myself.

Prov. અંદો ખાય કે તાપે A careless man is free from anxiety: A beggar is at home wherever he goes.

અંદો-મસ્ત, *s. m.* [P. *fr.* बन्ध + बस्त *fr.* बस्तन = S. बंध to bind.] Settlement; adjustment; arrangement. 2. Management; government; regulating and ruling. 3. Orderliness; order; fitly arranged condition. 4. Agreement; covenant.

અંધ, *s. m.* [S. *fr.* बंध = P. बस्तन, बन्ध, to bind.] Same as અંદ. 3. Restriction; restraint; limitation; confinement. 3. A tie; a fastening. 4. A bond; shackles. fetters. 5. A metrical composition. 9. A posture in sexual intercourse.

Id. અંધ પડવો To be formed into a knot. 2. To become a prisoner. અંધ નાખવો To throw a noose round. 2. To capture. અંધ બેસાડવું અંધ બેસવું કરવું To make suitable or fitting.

અંધ-કેશ, *s. m.* [+ કેશ.] Constipation; costiveness.

અંધ-ન, *s. n.* Tying; binding; fastening. 2. Fastened or bound state; confined state. 3. A snare. 4. A tie; a fastening; a chain; fetters; a bond.

Id. અંધન નાખવું To put a restraint on. અંધનમાં નાખવું To put under a restraint.

અંધવ, *s. m.* [S. बन्धव *fr.* અંધ.] A brother.

અંધા-ભુ, Same as અંધાર-ભુ. 2. Same as અંધ-ન.

અંધા-મણી, *s. n.* } [See અંધ-વું.] The
અંધા-મણી, *s. f.* } cost of binding. 2. The method or manner of binding.

અંધાર-ભુ, *s. f.* [See અંધ + ધાર-ભુ.] The wife of a અંધારો. 2. *s. n.* A guidance; a rule; a law; a statute; a canon. 3. Construction; arrangement. 4. Addictedness. 5. A medicinal plaster tied round the stomach.

અંધારો, *s. m.* [See અંધ + ધાર a door fr. કૃ, કર-વું, to do.] A dam; a dyke; a mound; an embankment. 2. A binder; a knitter; one employed in tying and folding clothes which are to be variously coloured. 3. A calenderer of silk clothes.

અંધાંત્રું, *v. i.* To be bound; to be tied.

Id. પગાર અંધાંત્રું To be fixed at (of wages, a salary). પગ અંધાંત્રું જવા To be stiff (in the legs).

અધિયાર, *adj.* Confined (of air); stagnant (of water).

અંધી, *s. f.* A stipulation; an agreement. 2. Limitation; restriction; prohibition; interdiction. 3. Abstinence.

અંધી-ખાનું, Same as અંધી-ખાનું.

અંધુ, *s. m.* [S. fr. બંધ to bind.] A brother. 2. An associate; a fellow; a comrade. 3. A protector; a friend; a cherisher; a well-wisher.

Id. બ્રહ્મઅંધુ A worthless Brāhman.

અંધુ-ભાવ, *s. m.* [S. fr. + ભાવ.] Brotherly feeling or affection.

અન્નુસ, *s. n.* [Ar. بُرْنُوس.] A blanket; a burnoose.

અન્ને, *adj.* [See બે two+એ also.] Both.

Prov. અન્ને બાલુની દોલકી બળવલી Burning the candle at both ends.

અપ-ડું, *s. n.* [See આપ + ડું.] A round wooden toy.

Prov. આરે વરસે બેટા બોલ્યા, “ આપા મને અપ-ડું ” The mountains in labour brought forth a mouse.

અપે-ચો, Same as પપે-ચો.

અ-પોર, *s. m.* [See બે+પોર, પોહોર, પ્રહર.] Noon; mid-day.

અપોરિ-યું, *s. n.* Blue light; a kind of fire-works. 2. A labourer engaged to work till noon. 3. The duties or business to be done at noon. 4. A siesta. 5. A kind of

flower which opens at noon.

Id. અરા અપોર The exact middle of the day. 2. The hottest part of the day.

Prov. અરા અપોરે બહુનું, ને પોપાંબાઈનું રાજ See Prov. under પોપાંબાઈ.

અપોરિ-ચો, *s. m.* [See અ-પોરિ-યું.] The plant bearing the flower અપોરિયું.

અપોરી વખત, At noon; at mid-day.

અફા કરવું, *s. l.* [Ar. વફો sufficient+કર-વું.] To profit; to benefit.

અફા-ભું, *s. n.* [See આફ-વું.] Anything boiled. 2. A pickle made of boiled mangoes.

અફા-રો, *s. m.* [S. વાપ્પ, આફ, + કર.] Vapour. 2. Sultriness; closeness; suffocation. 3. Warmth; heat. 4. Perspiration; sweat.

અફા-વું, *v. i.* [Pass. of આફ-વું.] To be oppressed with heat; to be suffocated. 2. To be boiled.

Prov. અફા સો નફા, ને વા સો ધા Heat is always good for health, but exposure does harm.

અં-અડ-વું, Same as અડ-અડ-વું.

અ-અડા-ટ, Same as અડ-અડા-ટ.

અમરચી, *s. m.* [P. बाबरची.] A cook; a butler.

અમરચી-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું.] A cook-room; a kitchen.

અ-બુચ-ક, *adj.* [See અચ્ચ.] Foolish; stupid.

અમ, *interj.* [S. બ્રહ્મ.] A sound uttered by rude worshippers of Shiva. 2. *adj.* Stout; strong.

અમણ-વું, *v. l.* [Imit. See અણ-અણ-વું.] To hum; to buzz.

અમણા-ટ, *s. m.* A hum; a buzz.

અ-મણ, *adj.* [See બે two.] Double; two-fold.

Id. અમણી બારસ A greater difficulty.

અંબ, *s. m.* [Imit.] A kind of drum. 2. A war-drum.

Id. અંબ બળવું To strike; to beat. અંબ વાજવો To be ruined. અંબે અંબ An empty show. 2. Disorder; confusion. અંબે અંબ ઠોકરું To circulate a false story.

બંબ, *adj.* [See બંબ.] Huge; vast; large.
Id. અગરબંબ A fat fellow.

બંબે-બંબ, *s. n.* False rumours.

Id. બંબે-બંબ ચલાવવું To go on piling one falsehood upon another.

બંબો, *s. m.* [Eng. Pump.] A water-pump; a pump. 2. Anything large and round. 3. [See બંબ.] Anything huge and monstrous.

બંબાન, *s. n.* [P. बयान.] Description; account; narration; relation; delineation.

બર, *s. m.* Merchandise. 2. Breadth; width; size; reach; range.

કીધા અતિ અતિશે બોધ; બરમાં લાવી ને.

—દીવાળીઆઈ.

* Id. કપડું તેના બરનું છે This cloth will suit him.

બર, *adj.* [P. बर upon.] Realized; fulfilled 2. Equal. 3. Suitable; fit.

Id. બર આવવું-નહવું To be realized or fulfilled. 2. To succeed. બર લાવવું To bring to a successful termination. બરમાં લાવવું To bring within one's reach; to bring under control.

બરકત, *s. f.* [Ar. बरकत a blessing.] Success; happy termination; prosperous issue. 2. Prosperity; luckiness; blessing. 3. Advantage; benefit. 4. Abundance; plenty.

બરક-બું, *v. t.* To call out.

બોળો નાથ બુંબજને ધરતાં, બરકે મધુરે સાહે.—પ્રેમાનંદ.

બરકી, *s. f.* [P. बरक camel's wool.] A cotton bale.

બરકો, *s. m.* [See બરક-બું to call.] Voice; a sound; a call.

બરબારત, } [P. = dispersion fr. बर्
બરબાર, }

up + લોસ્તન to rise.] Broken up; dissolved; dispersed.

બરબલી, Same as બલબલી.

બરબટ, *adj.* [See બરક.] Rough; not smooth. 2. Hard.

બરહી, *s. f.* [S. बृश्चि a scorpion. See વીંછી.] A sort of spear; a lance; a javelin.

બર-બત, *adj.* [See બદ bad + બત born.] Base-born; of low birth.

બર-બેરી, *s. f.* [P. बजर by force fr. ब by + नेर.] Compulsion; force; violence.

Id. બરબેરી વાપરવી-કરવી To use force or violence.

બરડ, *adj.* Fragile; brittle. 2. Not hard.

બરડક-બોલું, *adj.* [+ બોલ-બું.] Out-spoken; plain-speaking.

એટલે એક નજ બોલિયા, બરડક-બોલો બોલ.

—સામળાટ.

બરડો, *s. m.* The spine; the backbone; the back.

Id. બરડો યાબડવો Lit. To strike on the backbone or back. Hence, 2. To encourage.

બરડો ભારે થવો Lit. To have a painful backbone. 2. To do something which will call for a severe beating.

બર-હુ, *s. f.* [See બર-બું.] A jar; a vase.

બર-તરફ, *adj.* P. fr. बर at, on, + तरફ.] Dismissed; turned off or out; discharged from service.

બર-તરફી, *s. f.* Dismissal; discharge.

બરદ, Same as વરદ.

બરદ, } Same as બિરદ. A vow.
બર્દ, }

બરદિયા બર્દ તારું, હર દિયા હર્દ હારું,

હાર દિયા ગર્દ, તેતો શર પૂર કાળ દાસ.—વલ્લભ.

બર-દાશ, } s. f. [P. fr. बर at, on, +
બર-દાસ્ત, }

दास्त=S. धार, to put.] Looking after; tending with care. 2. Entertainment of a guest. 3. Forbearing; hearing considerably.

Id. બરદાસ્ત લેવી-રાખવી To tend with care; to look after. 2. To entertain a guest.

બરફ, *s. m.* [P. बर्फ.] Ice; snow.

બરફી, *s. f.* [P. બરફ snow, બરફી being of a white colour.] A kind of sweetmeat generally cut in square pieces.

બરફી ચુરમું, *s. m.* [+ ચુરમું.] A kind of sweetmeat.

બર-બર, *s. f.* [See બળ-બું+ redup.] Sympathy. 2. Care; anxiety.

બર-બાદ, *adj.* [P. fr. बर at, on, + बाद=S. वात wind fr. वा to blow.] Vain; thrown away; fruitless. 2. Spoiled; destroyed; ru-

ined; wasted; squandered away.

Id. અરબાદ જવું To be thrown away. 2. To be fruitless.

અરહટ, Same as અરહ. 2. Rough.

અરાહ-વું, *v. i.* [See વિ + S. રાવ a cry *fr.* ર to sound.] To call aloud.

અરાહો, *s. m.* A loud cry.

Id. અરાહા પાડવા-મારવા To utter a loud cry. 2. To bleat; to bellow.

અરાત, *s. f.* [Ar. અરાત food.] The retinue of a bridegroom. 2. A marriage-procession. 3. A set of cards.

અરામર, *adj.* [P. = proper. *fr.* અર+મ+અર.] Equal; alike. 2. Exact; accurate; correct; accordant with. 3. Proper; fit; just; right; good. 4. Adequate; tantamount to. 5. Even; level; smooth; straight; regular; orderly; uniform. 6. *adv.* Along together; at the same time; exactly; just; neatly; nicely; truly.

Id. અરામર કરવું To arrange; to put in order. 2. To ruin. એવું અરામર કરવું To reduce to dust; to level to the ground.

અરામરિ-યું, *adj.* Equal; matching. 2. *s. n.* A match; an associate.

Prov. અરામરિયાથી આથ લીડવી One should compete with one's equal: Unequal friendship is always injurious.

અરામરી, *s. f.* Equality; likeness. 2. Competition; emulation. 3. Evenness; regularity; uniformity.

Id. અરામરી કરવી To rival; to compete; to set oneself as a match for.

અરાસ, *s. n.* [Eng. Brush.] A brush. 2. A measure of heaps of stone. 3. A kind of camphor.

અરી, *s. f.* [P. અરી relating to the chest *fr.* અર the chest.] That part of a garment which cover the chest. 2. One of the triangular pieces of an અંગરખા. 3. Coagulated milk; beestings.

અરૂ, *s. m.* [Dh. Des. અરૂં = S. તુળ-વિજેષ: a kind of grass; Also Hem. Des. અરૂં = S. રહુ-મદ્દા તુળમ્ a kind of grass resembling sugar-cane.] A reed.

અરો, *s. m.* [See અર or અહાર.] Pimples on the lips, being an after-effect of fever.

Id. અરો હડવો-કઠવો To have pimples, &c.

અરો, *s. m.* [See અહા-ઈ.] Pride; arrogance; vanity. 2. Ais; swaggerings.

અબ્બા ભાગી જશે અરા, જે દી' આવી જશે અરા.

—ભોળેભગત.

અરો-હું, *s. n.* [See અર.] A reed-stick.

અરોઅર, Same as અરાઅર.

અરોઅરી, Same as અરાઅરી.

અરોઅરિ-યું, Same as અરાઅરિ-યું.

અલ, Classical form of અળ.

અલકે, *adv.* [P.] Not that alone; even; nay; yea. 2. Nevertheless; but; notwithstanding.

અલખમ, } *s. m.* [Ar. અલખમ = Gr. Phlegm. (*f.* S. ક્ષમ, સળખમ.)] Phlegm; mucus.

અલગરી, *s. f.* [See વળગ-વું + ગળું] A necklace worn by women.

અલ-જા-વું, *v. i.* [See અળ-વું + જા-વું.] To be sacrificed for; to sympathize with.

આરો અંતરના અળગા થયા, ખુબે સર્વે અદ્ અલગઉ.

—ભોળેભગત.

અ-લવણ, *s. n.* [See વિ + લવણ, લૂણ.] A kind of salt used by those who have taken the vow of not using the common salt.

અલવો, *s. m.* [Ar. અલવા trial.] A riot; a rising; an insurrection; a mutiny; a revolt; a rebellion. (*f.* અળવો.)

અલા, *s. f.* [Ar.] Misfortune; calamity; an evil occurrence. 2. A plague; a pest; a trouble; a brother; pain; affliction.

Id. મારી અલા નહું = મારી અલા રાત નહું I don't care for it; I don't wish to trouble myself with it. અલા વહોરવી To bring a misfortune upon one's own head.

અલાહી, *s. f.* [S.] A female crane.

અલાહાર, Classical form of અળાહાર.

અભિ-દાન, *s. n.* [S. *fr.* અભિ an oblation + દાન a gift.] Presentation of an offering to a deity. 2. The offering of oblations to all creatures.

Id. અભિદાન આપવું-દેવું To make an oblation.

અભિહારી, *s. f.* Applause; commendation. 2. *interj.* Bravo ! capital !

અલૈયાં, *s. n. pl.* [Hind. बलाय *pl.* of અલ.] Drawing the hands over the head of another person, indicating readiness to bear his evils, (as a form of blessing.)

અનઘટ પર પ્રીતમ દયાનો, મારી અલૈયાં લે છે રે.

—દયારામ.

અલેયું, } *s. n.* [S. वलय a bracelet.] A bracelet.
અલોયું, }

Id. અલૈયાં પહેરવાં To be married (of a woman). અલૈયાં ખેંચવાં To be divorced (of a woman). 2. To write off an account.

અલકે, Same as અલકે.

અવાંડું, *s. n.* [See એ.] The second year dating after the cultivation of a plot of ground.

અ-શેર, *s. m. pl.* [See એ+શેર.] Two seers in weight.

અ-શેરી, *s. f.* A two-pound weight.

અસ, *adv.* [P.] Enough; plenty; sufficient.

અ-સો, } *adj.* [See અ + સો a hundred.]
અ-સો, } Two hundred; (200.)

અસતો, *s. m.* [P. बस्तन: bound *fr.* बस्તन = S. बन्ध to bind.] A bale; a package.

અહવંચું, *v. t.* [S. मच्, लसचું, to speak.] To speak.

મુખ ચારવિન્દથી મધુ રામ મધુરાં, અહવ વચન શુભ રીતે.

—ગીત-ગોવિન્દ.

અહવંચું Same as વહેવું To flow.

સુરસ અહવતા નયદેવકના, મનમાં મળ મા ઠરે.

—ગીત-ગોવિન્દ.

અહાહર, } *adj.* [P. बहादुर] Bold; daring;
અહાહર, }
અહાહર, } dashing; clever; adroit; expert. 2. Warlike; brave; courageous. 3. Adept; arrant.

Id. સમસેર-અહાહર Lit. Brave at the sword. Hence, 2. Brave; warlike.

અહાહરી, } *s. f.* Boldness; daring. 2. Ex-
અહાહરી, }
પloit; heroism.

અહાર, *s. m. f.* [P.=the season of Spring *fr.* S. भर, मार, *fr.* भर to fill. See અરંચું.] Bloom; blooming condition. 2. Pleasure.

કવીશ્વર વલ્લભ તો, ભણે આવી અહારમાં. —વલ્લભ.

૩. A mode of music.

Id. અહાર આવવી-પડવી To be pleasing or pleasant.

અહાર, *adv.* [Dh. Des. बाहिर, बाहि, *fr.* S. बहिर out.] Out; outside; beyond; externally.

Id. અહાર પડવું-નિકળવું-આવવું To be exposed or revealed. અહાર પાડવું To expose or reveal. 2. To publish (a book, &c.). અહાર કાઢવું To drive away; to send away. 2. To expose. અહાર જવું To go to stool. અહાર છે, તેટલો ભોંયમાં છે He is very cunning.

Prov. અહાર તો ખરી, ને ધરમાં વાધ Mettle is dangerous in a blind horse. અહાર લાખનો, ને ધરમાં કાખનો Familiarity breeds contempt.

અહાર, Same as આર. P. The report of a gun, &c.

અહાર-વટિ.યો, Same as આર-વટિ.યો.

અહાર-વટું, Same as આર-વટું.

અહાલ, *adj.* [P. *fr.* ब on + हल् state.] Established; confirmed; permanent (of a service).

Id. અહાલ કરવું-રાખવું To confirm. અહાલ થવું To be confirmed.

અહાલી, *s. f.* Confirmation.

અહાંચું, *v. t.* [See વહેવું.] To spread; to scatter.

બઈ, બુઈ, વલ્લી, નવમલ્લી, પરમ પરાગ અહાવે.

—ગીત-ગોવિન્દ.

અહિર, Same as અહાર Out.

અહિ-રંગ, *adj.* [See અહાર out + અંગ.] Not in the body; out of the body; external.

અહિર્ભાષિકા, *s. f.* [S. *fr.* + वच् to speak.] A kind of riddle or enigma which does not contain in itself the answer. (Opposed to અંતર્ભાષિકા a riddle which contains in itself the answer.)

અહિ-વંધિ.યણ, *adj.* [S. *fr.* + वधचું.] Growing from without or outside; exogenous.

અહિ-ષ્કાર, *s. m.* [S. *fr.* + क्षर.] Throw-

ing out; excommunication.

અહિષ્કૃત, *adj.* [S. *fr.* + કૃત done.] Thrown out; outcast; excommunicated.

અહુ, *adj.* [S.] Much; many; large. 2. *adv.* Very; greatly; exceedingly.

અહુત, *adj.* [Hem. Des. વહત્તે *fr.* S. વ-મૂ-ત much *fr.* વ intens.+મૂ to be.] Same as અહુ.

Prov. અહુ તાણે તુડી બચ=અહુ દોડે, તે પાછા પડે Gamblers and racers never last long. અહુ તાંતણ અણિયું Unity is strength. અહુ જાણિયાને જાણ નહિ, ને અહુ દુખિયાને દુઃખ નહિ Too much of a thing is good for nothing.

અહુ-ખુણુ, *adj.* [+ ખુણુ.] Having many angles. 2. *s. n.* A polygon.

અહુ-ધા, *adv.* [S. *fr.* + ધા an adverbial suffix showing "manner."] In many ways. 2. Mostly; probably.

અહુ-પગું, } *adj.* [+ પગ.] Having many
અહુ-પગી, } feet. 2. *s. n.* A myriapod.

અહુ-બોણું, *adj.* [+ બોણું.] Talkative; loquacious; garrulous.

અહુ-મત, *s. n.* [S. *fr.* + મત] A majority of opinions; the opinion of the majority.

અહુ-રૂપી, *s. m.* [+રૂપ.] An actor; a mask-
or. 2. *adj.* Many-formed.

અહુ-વચન, *s. n.* [S. *fr.* + વચન.] The Plural Number (in Gram.).

અહુ-વાર, *adv.* [+ વારો.] Many times; on many occasions; frequently; often.

અહુ-વિધ, *adj.* [S. *fr.* + વિધા manner.] Of many kinds; multifarious. 2. *adv.* In many ways.

અહુ-વીહિ, *s. m.* [S.] One of the four classes of compounds in which two or more words are compounded to make an epithet or attributive (in Gram.).

અહુ-શ્રુત, *adj.* [See અહુ+શ્રુત heard *fr.* શ્રુ to hear.] Well-informed; very learned. 2. Well-versed in the Vadas.

અહુ સાહે, *adv.* [See અહુ+સાહે.] Very well; all right.

અહેન, Same as બેન.

અહેરું, Same as બેરું.

અહેણું, *adj.* [See પહેણું.] Large; extensive.

Id. અહેણે હાથે Liberally (paid, spent).

અળ, *s. n.* [S. ઢલ.] Strength; power; might; force; ability. 2. An army; forces. 3. Rigour; severity.

Id. અળ કરવું To exercise strength. અળ ભાગવું To lose strength. અળ મારવું To concentrate one's strength.

Prov. અળ કરતાં કળ વધે Knowledge is power.

અળ-ક-ટ, Same as અળ-વાન.

અળખા, Same as અલખમ, અલગમ.

અળ-જેરી, [See અળ+જેર. Or see અર-જેરી.] Same as અર-જેરી.

અળ-તણુ, *s. n.* [See અળ+તું to burn + તણુ grass.] Fuel; fire-wood.

અળ-તર, } *s. n.* A burning sensation. 2.
અળ-તરા, }

Pining; grief; restlessness; pain.

દયાના પ્રભુ પ્રાણ-વધેલ, મળે નો અળતર ટળે.

—દયારામ.

અળ-તું, *s. n.* A flame. 2. Burning. 3. Grief; heart-ache.

Prov. અળતામાં ઘી હોમવું To throw oil in to fire.

અળદ, *s. m.* [S. ઘણીવદં, ઘણદ.] An ox; a bullock; a bull. 2. A man who does hard work without intelligence.

અળ-દાર, *adj.* [See અળ+દાર P. having.] Same as અળ-વંત, અળ-વાન, Strong.

અમલદાર અળદાર કાળ તો, ગાંધે તણખલા તોલે.

—જીવિરામ.

અળ-પારી *adj.* [+અપાર.] Very strong. જેહુ ગયા મૃગયા વનમાં તળ, કેાતુક એક હુતું અળપારી.

—પ્રેમાનંદ

અળ-અળ, [See અળ+તું.] Same as અર-અર.

અળ-અમ્બ, *s. n.* [See અળ + S. અમ્બ a particular fruit which is ruddy when ripe.] A particular fruit.

રંગ્યા વના રક્ત દ્યન વરાન રે,

અળ-અમ્બ મુઘા માનવું ભર્યું.

—દયારામ.

અળ-બીજ, *s. m.* [See અળ + બીજ.] A medicinal drug.

અળ-વત્તર, *adj.* [See અળવન્ત + S. તર comp. suffix.] More powerful; very powerful.

અળ-વંત, } *adj.* [Hem. Des. વલ્ + વદી = S. વ્યાયામ મહા able to under go fatigue, *fr.* વલ + વૃત્તિ. See અળ + S. વત્, વાન્, વન્ત, વાળુ, suffix showing "possession."] Strong; powerful; mighty.

અળ-વું, *r. i.* [S. જ્વલ to burn.] To burn; to be on fire. 2. To grieve over; to be mortified. 3. To pine; to be jealous.

Id. દાહે-ખારે અળવું To entertain malice towards. અળતરા અળવી To have a burning sensation. અળતરાએ-પારદે દુઃખે અળવું To sympathize with. તાપે અળવું To be exposed to the heat of the sun. વિરહે અળવું To be afflicted at the separation from one's lover or lady-love. અળવા દે, અળી એ વાત Confound it. અળ્યું Bother ! Confound it. અળ્યું માટે રૂપ ! What sufferings has my confounded beauty brought upon me ! અળતામાં હોમવું To add to the excitement of a feeling; to provoke. અળીને ખાખ થવું To be jealous.

Prov. અળતી તાપળીએ રૂપ તાપે Good wares make quick market. અળવું ઘર ટૂંકાવવું When Tom's pitcher is broken, I shall have the shreds of it. અળતામાંથી જે બચ્યું, તે અંજ When the whole house is on fire, anything that is saved is a clear gain. અળ્યું બોલે A happy heart makes a blooming visage.

અળવા-ખાર, *adj.* [+ ખાર P.] Insurgent; rebellious.

અળવો, Same as અલવો.

અળાતકાર, *s. m.* [S. *fr.* અળ, + કાર, કરવું, to do.] Force; violence.

અળા-પો, *s. m.* [See અળ-વું] Burning; jealousy; envy. 2. Grief; sorrow; mortification.

અળિયા, } Same as કાકા-અળિયા.
અળિયા-કાકા, }

Id. અળિયા કાઢવા-ટાંકવા To vaccinate. અળિયા કઢાવવા-ટાંકાવવા To get vaccinated. અળિયા ટાંકનાર A vaccinator. અળિયા ટાંકવાનું

ખાતું The vaccination department.

અળિ-યું, *adj.* [Hem. Des. વલ્લિઓ = S. પાંચ fat, *fr.* S. વલ્લો, વલ્લવાન.] Same as અળ-વંત Strong.

Prov. અળિયાના બે બાગ Might is right. અળિયા સાથે આથ ન બીટવી One should not strive to cope with another more powerful.

અળિ-યેલ, *adj.* [See અળ-વું.] Jealous; envious. 2. Morose; sullen.

અળિ-ષ્ઠ, *adj.* [S. See અળ.] Most powerful; very strong.

અળી, Same as અળ-વંત.

અળી, *s. f.* [S. વલ્લ.] An oblation; an offering.

Id. અળી આપવો To make a sacrificial offering.

અળિ-દાન, Same as અલિ-દાન.

અળેવ, *s. f.* [S. વલ્લિ Name of a particular king.] The Hindu festival in honour of the king અળી, held on the fifteenth day of the bright half of the month Shrāvana (July-Aug.).

અળોતિ-યું, *s. m.* [See અળ a child + S. વત્ત having.] A swaddling cloth.

આંક, *s. m.* [Portug. Banco, a bench.] A bench or form.

આંક-વું, Same as અક-વું, બાખ-વું, To speak.

પ્રતિજ્ઞા પાંકતો, અળ ઘણું આંકતો.

" નાર તે લંકમાં કાલ લાવું. " — સામળભટ્ટ.

આંકા-ઈ, *s. f.* [See આંકું.] Foppishness.

આંકું, *adj.* [See આંકું.] Handsome; beautiful. 2. Daring; dashing. 3. Delicate. 4. Unusual; uncommon.

આંકે-રાવ, *s. m.* [+ રાવ, રાય.] A swelling professor; a swaggerer. 2. A fop; a beau.

આંગ, *s. f.* [P. બહ્મ a cry.] The Muhammadan call to prayer. 2. Bawling; bellowing; roaring.

Id. આંગ પોકારવી-મારવી To call to prayer from the top of a mosque. આંગ મૂકવી To cry aloud in mourning.

આંગ, *s. m.* [Hem. Des. વાળો = S. મુન્મગ beautiful, *fr.* See વાન, વર્ણ.] A kind of

richly embroidered silk-cloth worn by women.

આંગ-૬, adj. [See અંગ્ર. fr. આંગ] Cunning; artful; subtle; crafty; lusty. 2. Daring; dashing.

આંગડું, adj. Fondled; indulged; bold; impudent.

આંગે-૬-૩, v. t. [See આંગ.] To call to prayer. 2. To cry aloud.

આંડિ-યો, s. m. [See આંડ.] A term applied to a Muhammadan in speaking of him with contempt.

આંડું, adj. [See આંડ-૩, યુંડ-૩.] Without a tail; having lost the tail. Dressed or adorned in a manner in which the several parts do not suit each other.

Prov. આંડા ગામમાં બે ગારસો Disorder is the rule where ignorance prevails.

આંધ, s. m. [See અંધ.] A dam; an embankment; a dyke. 2. Tying; fastening; binding.

આંધ-કામ, s. n. [See આંધ-૩ + કામ.] Masonry work.

આંધ-ઢોડ, s. f. [+ ઢોડ-૩.] Tying and untying.

Id. આંધ ઢોડની વાત A question of making and unmaking; a difficult matter requiring the advice of a wise and experienced man.

આંધ-જી, s. n. [Dh. Des. કંચન; See અંધ-ન.] A tie; a fastening. 2. A pack-cloth; a wrapper.

આંધ-જી, s. f. A mode of dyeing cloth in which a piece is tied in several places. 2. A kind of spotted cloth. 3. The style, or fashion of building or binding; style; construction. 4. A dam.

આંધ-જી, s. n. A kind of chequered cloth. 2. A hostile attitude.

Id. આંધજી ઢોડવાં To give up hostility towards.

આંધ-હું, s. n. A burial ground; a churchyard.

આંધ-હું, v. t. [S. વધ to bind.] To tie; to bind; to fasten; to connect with and

confine by bonds. 2. To tie with a knot; to enact; to frame. 3. To fasten on; to fold. 4. To enwrap; to enfold; to tie up in. 5. To stop up; to bind. 6. To appoint; to establish; to set up. 7. To build and construct. 8. To set fast; to make. 9. To form; to combine; to concert; to contrive. 10. To contract (as friendship) 11. To make up; to form out of materials. 12. To conceive and cherish; to set up in the mind. 13. To bind up under magical influence and suspend the natural working of.

Id. ઘર આંધવું To build a house. ગાંડ આંધવી To tie a knot. 2. To be united in friendship. ધુધરા આંધવા To dance with little bells tied round the ankles. માથું આંધવું To tie a piece of cloth round the head, as a preventive against cold. પાથરી આંધવી To get up a turban in its proper form. આંધે પાટા આંધવા To shut the eyes with a piece of cloth. 2. Not to be able to see. 3. To be careless. મોંઢું આંધી લેવું To stop speaking. હાથ આંધવા To tie the hands, as punishment. ફેટ આંધવી To gird up the loins; to be ready for. હાથ આંધી લેવા, હાથ પગ આંધી લેવા, હાથ પગ આંધીને દુવામાં ઉતારવું To get one to sign a document. પેટે પાટા આંધવા To starve oneself. પ્રેમ-પ્રીત આંધવું To contract affection for; to love. થાંભલે આંધીને માર મારવો To tie to a post and to whip, as punishment. કાયદો-અંધ આંધવો To make a rule or law. આશા આંધવી To hope. તર્ક આંધવો To infer. વિચાર આંધવો To form an opinion. સુદત આંધવી To fix the limit of time. નજર આંધવી To deceive the eyes. તરવાર આંધવી Lit. To put on a sword. Hence, 2. To be prepared for a battle. વારો-વારી આંધવું To fix the practice of buying a certain quantity at a regular interval. અંધ-પ્રઅંધ આંધવો To compose a book or an essay. વખત આંધવો To fix the time. લોટ આંધવો To make flour into dough. સાથે શું આંધી જવું છે? What can a man take away with him, when he dies? આંધી દણી Short and stout; of a short and thick stature. આંધી લેવું To keep under con-

trol by spells. 2. To put under a bond (by the conditions of an agreement.) 3. To prevent one from rising an objection in a dispute. બાંધો પણ રહેવો Not to be free to move about.

Prov. બાંધી મુઠી લાખની A closed fist is equal to a palm.

બાંધો, *s. m.* Make; structure; constitution.

બાંધુ, *s. m.* [See વંશ.] A bamboo.

બાંભોરો, *s. m.* Soft sandy stone.

બાંધ, *s. f.* [See બાહુ] The arm. 2. The sleeve. 3. Help; assistance.

Id. બાંધ પડવી To help.

બાંધ-ધર, } *s. m.* [+ ધર-વું.] A guarantee; a security.

બાંધ-ધરી, *s. f.* The responsibility of a guarantee; guarantee; security.

બાંધુ, *s. m.* [Dh. Des. બાંધ; see બાહુ.] A wooden support placed in the shutters of a door.

બા, *s. f.* [See બાઈ.] Sister. 2. Mother; mamma. 3. *interj.* A term of endearment for a boy.

બાઈ, *s. f.* [Mar. બાઈ, See ભાયા. Or. P. વા, a term of endearment, suffix of the fem. gender or see the deriv. of આચકો.] A term of respect for a female; a lady; a matron; a mistress. 2. A term of respect added to the names of women.

Prov. બાઈનાં કુલ બાઈને, ને શોભા મારા ભાઈને Very liberal with what belongs to some one else. બાઈને કોઈ લેનાર નહિ, ને ભાઈ ને કોઈ દેનાર નહિ A fit match, defective both ways.

બાઈ-કલ્યાણી, *s. f.* [+ કલ્યાણ.] Begging. 2. Solicitations.

Id. બાઈ કલ્યાણી કરવી To solicit.

બાઈ માણસ, *s. n.* [+ માણસ.] A weak and helpless woman; womankind.

બાહુ, } *s. m.* [Hem. Des. વાહ = S. રજુ: આલો, } sugar-cane; also વાહ = S. મક્કમ boiled rice, any food; = S. રજુ: sugar-cane.] A sweet-ball (used in speaking with children).

બાકરી, *s. f.* [Ar. બાકર merciful.] Affection; restlessness owing to affection. 2. (By euphemy) Obstinate adherence to enmity. તે તમારે શું વઢવું ? બાંધી બાકરી કારવ પર ચઢવું.

—પ્રેમાનંદ.

Id. બાકરી બાંધવી To become an enemy of; to oppose.

બાકળા, *s. m. pl.* A kind of dry pea or bean. 2. Boiled pulse.

Id. ભૂતને બાકળા નાખવા To pacify an evil spirit with a present. 2. To propitiate an evildoer; to bribe.

બાકી, *s. f.* [Ar. વાકી.] A remainder. 2. The balance; outstandings. 3. *adj.* Remaining. 4. *conj.* In that case; otherwise; else.

Id. બાકી કાઢવી To pass an acknowledgment by settling an account. બાકી-બાકીમાં-રહેવું To be left as a remainder. 2. To remain undone. બાકી-બાકીમાં રાખવું To leave or keep back. 2. To leave undone. ખરચ કરવામાં બાકી રાખી નહિ He spared no expense. બાકી-તાકી Due (of money).

બાકું, } *s. n.* [See ભગ્ન broken.] A large hole; a bore.

બાખ-ડ-વું, *v. i.* [S. માખ to speak.] To scold; to rebuke.

બાખ-ડી, *s. f.* Milch cattle that after a long time, are about to stop yielding milk.

બાખા-બોહું, *adj.* [See ભાષા + બોધ-વું.] Outspoken; candid; frank.

બાગ, *s. m.* [P. બાગ.] A garden; an orchard.

બાગ-વાન, *s. m.* [P. જા. + વાન = S. વન, વન = વાળું having.] A gardener; a planter.

બાગા-ચતી, *adj.* Fit for garden plants (of the soil); cultivated by water from a well.

બાધડ, *adj.* [See વગરો.] Terrible; frightful.

બાધરો, *s. m.* A frightful man.

આચકો, *s. m.* [See આક-વું.] A handful. 2. A snap with the fingers.

Id. આચકા ભરવા-લેવા To grasp gently

and frequently with the hand; to paw; to handle roughly.

Prov. ધુમાડામાં આચકા બરવા He who runs after a shadow has a wearisome race.

આજ, *s. f.* [P. बाज्.] A hawk.

Id. શકરો આજ Having a quick and far-reaching eye. 2. Quick of perception; circumspect.

આજ, [P. बाज् a player *fr.* बाख्तिन् to play, *(f. S. बाध् to affect.)* A Persian suffix denoting “Addicted to.”

આજ, *s. f.* } A kind of trencher made
આજડું, *s. n.* } of leaves used by Hindūs.

હેમ પાટ, તેવાં પાટ, ઢિજને બોજન દેવા;
આજડાં ન મળે આજે, જીવામાં શો અર્થ છે !

— વધીલ.

આજ, Same as વાખ A horse.

પૂઠે ચાલ્યો પૂરપણે, દોડાવતો આજને. — વધીલ.

આજટ, } *s. m.* A bench; a seat; a plat-
આજડ, }

form; a footstool.

આજંદા-વેડા, *s. m. pl.* [+See આજંદું +વૃત્તિ.] Circumspection; sharpness; cleverness. 2. Cunning.

આજંદું, *adj. m.* [P. बाख्तिन् to play, *Cf. S. बाध् to affect.)* Circumspect; sharp; clever.

આજરિંચું, *s. n.* [See આજરી.] An ear of bajri. 2. An ornament on which grains are marked.

આજરિંચો, *s. m.* A preparation of bajri.

આજરી, *s. f.* A cereal grain.

આજરો, *s. m.* A large variety of bajri.

આખ, *s. f.* [P. *fr.* बाख्तिन् to play, *(f. s. बाध् to affect.)* A game; a game-board. 2. A game at cards; a snit. 3. The hand; the cards dealt. 4. The game that is won; the game.

Id. આજ રમવી To play a game. આજ રમવી-બેદવી-ચયવી-માંડવી To lay a plan. આજ જીતવી To win a game. 2. To be successful in one's plans. આજ હારવી To lose a game. 2. To be unsuccessful in one's plans. હારી આજ જીતવી To win a game, which was almost lost. જીતી આજ હારવી To lose a game

which was almost won. મારા હાથમાં આજ રહી નહિ I have lost control over the circumstances that influenced my plans.

આ-બગર, *s. m.* [P. बाजी a sport *fr.* बाख्तिन् to sport + गर् = S. કર a doer *fr.* कृ, કરું, to do.] A juggler; a conjuror.

આજી, *s. m. f.* [P. बाज् = S. बाह्, બાહ્ય, the arm.] The side. 2. The verge; a border; a margin. 3. Party; faction; interest; a part or side. 4. Aid; help; succour; assistance. 5. Power; ability. 6. The arm.

Id. આજી લેવી-પકડવી To take a side in a quarrel; to be partial to. આજી રાખવી To uphold a cause as a critical moment.

આજી-બંદ, *s. m.* [+ બંદ, બંધ.] A kind of bracelet; an armlet.

આજે, *adj.* [Ar. बجز some.] Some; certain; someone; any.

આજ-વું, *v. t.* [S. बाध् to annoy.] To seize; to lay hold of; to catch; to hold tight. 2. To stick close. 3. To embrace; to clasp; to press endearingly to the breast. 4. To quarrel; to fight.

Id. આડું આજવું To raise a quarrel based on false grounds. માંડિયા આજવા To stick close to the sides of a pot (of drops of water). તર આજવી To be formed (of a layer of cream). આજી પડવું To embrace. 2. To make an indecent attack upon a woman. મૂળ આજવું To obtain a firm footing. હાથે આજી ચાલવું To walk hand in hand.

આટ, *s. m.* [Dh. Des. पिह् *fr.* S. पिष्ट flour *fr.* पिष्ट to grind.] A sweet preparation of wheat-flour.

આટલી, *s. f.* [Eng. Bottle.] A bottle.

Id. આટલી ભગત A drunkard.

આટલો, *s. m.* A large bottle.

આરી, *s. f.* [See આટ.] A kind of cake.

આડું, *s. n. pl.* Stalks of corn with their ears.

આડું, *adj.* [Hem. Des. बाड़ = S. चूचक squint-eyed.] Squint-eyed; purblind.

Id. આડી આંખે-આડી નજરે જોવું To look askance at. 2. To look carefully at. 3. To cast a glance at.

આડુવાં, } *adj. n. pl.* [See અટુક.]
આડુવાં, }

Guileless little ones (children); poor little creatures.

મોસાજે પચારો, બાબક આડુઆં રે.—પ્રેમાનંદ.

આટમ્, *adv.* [S.] Well; oh, yes; be it so. 2. Being stopped.

કહેવું નથી કંઈ હાવાં, બોલવું આટમ્ કર્યું.—વલ્લભ.

આણ, *s. n.* [S.] An arrow; a shaft. 2. A rocket. 3. An extensive moorland washed by sea-water. 4. A missile; a weapon. 5. A stone worshipped as an emblem of Shiva.

Id. બાણ વાગવાં To be pierced in the heart with words as sharp as arrows.

આણ, *s. n.* [See વર્ણ, વાન.] A sign; a mark. 2. A footprint. 3. A trace of footprints.

Id. બાણ કાઢવું To trace the path taken by a person from his footprints.

આણ, *s. n.* [Eng. *Bound.*] (In Surveying) A boundary-mark.

આણવાળી, *s. m.* [+ આવણિ.] A skilful archer.

આણી, *s. f.* [See વાણી speech.] An agreement; a stipulation. 2. A term; a period.

આણ, *adj.* [See બે+નેત્ર.] Ninety-two. (92).

આતમી, *s. f.* [See વાત, વાતી.] Intelligence; tidings; news; information.

Id. આતમી કરવી-આપવી-દેવી To give information; to inform.

આતમી-દાર, *adj.* [+ દાર P.] Giving information.

આતલ, *adj.* [Ar. *qatili* false.] Rejected; abolished; annulled. 2. Null and void; useless. 3. False; absurd; unfounded.

Id. આતલ કરવું To reject. આતલ જરૂં-થવું To be rejected. રદ આતલ Null and void.

આતેન, *adj.* [Ar. *batin* inward.] Internal; secret; hidden; concealed.

આથ, *s. f.* [See બ + હાથ.] Clasp; grip. 2. An embrace. 3. Confronting; facing; opposing.

Id. આથ લીટવી To embrace. 2. To compete. આથ ભરવી-લીટવી-ભિરાવવી-લેવી To en-

gage in an encounter; to encounter. આથ ભરવી To embrace.

આથોડિયાં, *s. n. pl.* Striving; struggling.

Id. આથોડિયાં ભરવાં-મારવાં To strive.

આદ, *adj.* [Ar. *ba'd* after.] Deducted; Subtracted; cast out; excluded. 2. *prep., conj.* Subsequently; afterwards; next.

Id. આદ કરવું To deduct. 2. To exclude; to reject.

આદ-કા-ક, *s. m.* [+ અંક.] The subtractend.

આદ-આકી, *s. f.* [+ આકી.] Subtraction.

આદર, *adj.* [See બહાદર.] Large; not small.

આદણ, *s. n.* [See વાદળી.] Gold circular wire used in making brocade.

આદ-હું, *adj.* [See આદ.] Not lasting; perishable; delicate.

આદ-શાહ, *s. m.* [P.] An emperor; a great king; a sovereign. 2. *adj.* Imperial; royal; absolute. Cf. પાદ-શાહ.

Prov. આદશાહ, ત્યાં ખતર Luxuries go with the king; There would be no makers of luxuries, if there were no buyers.

આદ-શાહી, *s. f.* Empire; imperial power or dignity; sovereignty. Cf. પાદ-શાહી.

આદિયાન, *s. n.* A particular kind of aromatic flowers used as condiments.

આદી, *s. f.* [P. *jr.* *badh* = S. *va-t* wind *jr.* *va* to blow.] Indigestion; dyspepsia. 2. Windiness.

આધ, *s. m.*

આધા, *s. f.*

[S. *jr.* *badh* to annoy, to hinder.] Opposing; hindering; an objection; an obstacle; a precluding cause or reason. 2. Sin; fault.

રાધા આધા-હારક, યુવતિ યોગ્યનયતી રાધી જેવી.

—પ્રેમાનંદ.

Id. આધ આપવો-નડવો To meet with an obstruction or obstacle.

આધ-ક, *adj.* Objectionable; that objects or obstructs.

આધા, *s. f.* A vow; a solemn religious promise to offer a thing to an idol, to

abstain from using certain things, or to perform certain resolutions.

Id. આધા કરવી-લેવી-રાખવી To take a vow. આધા પાળવી To observe a vow. આધા છાડવી-મૂકવી To make a vow of abstaining from sexual intercourse (among Jains).

આધું, *adj.* [See અધું.] Entire; whole.

આધે-ભારે, *adv.* [+ ભાર. Or see આંધ-હું + ભાર.] Ambiguously; doubtfully. 2. Indirectly, not particularly mentioning. 3. Privately. 4. Out of respect; without doing disrespect.

આન, Same as આનું earnest money.

સેનાપતિને કેદ કરીને આનમાં લઈ ગયા.

—અધેરી નગરી.

આનક, Same as આંધ-ણી.

આની, *s. f.* [See વાણી.] The manner or style of speaking or writing.

બકે આની મનમાની, આવીને ઉજેહુ તો.—વહીબ.

આનું, *s. f.* [P. વાનુ a female.] A lady.

આનું, *s. n.* [P. વ્યૂઝન; *f.r.* Ar. વ્યૂઝ to buy.] Earnest-money.

Id. આનું આપવું To pay as earnest-money.

આનું લેવું To take as earnest-money.

આનું, *s. n.* [P. બહાન; *f.r.* બહાનિસ્તન્ to pretend.] A pretence; a pretext; a sham plea; a loophole.

Id. આનું શોધવું-ખોળવું To seek for a pretext. આનું જરૂરું-મળવું To find a pretext. આનું કાઢવું To make an excuse.

આપ, *s. m.* A father; papa.

Id. આપ દીકરાનું નાનું Relation or intimacy as close as that between the father and his son. આપના ડૂવામાં ડૂબી મરવું To blindly follow ancestral customs. આપના આપ પાસે જવું To be lost for good. આપના આપ બોલાવવા To vainly cry for help. આપની આંધ સાદીને As a matter of course. આપનો બુધવાર કરવો To do nothing; to be frustrated in one's attempt.

Prov. આપને બાબાનાં વાંઘ, ને દીકરાને ગરચોથું બેઈએ Clean clothes and empty pockets. આપ બતાવ, કે શાજી સરાવ Things not apparent are to be considered as things non-existent. આપ જેવા બેઠા, ને વડ તેવા ટેઠા, As is

the father, so is the son.

આપ-જન્મારે, *adv.* [+ જન્મારે.] In the course of one's whole life.

આપ-હું, *adj.* Poor; gentle; inoffensive; harmless. 2. Pitiably. 3. Wretched; miserable.

આપ-દાદા, *s. m. pl.* [+ દાદો.] Ancestors; forefathers; progenitors.

આપ-લિ-યા, *interj.* An me ! Oh dear !

આપા, *s. m. Vocative.* [Hem. Des. વપ્પા=S. પિતા father. (*Cf.* Eg. *papa.*) (As an address of respect) Papa; father. 2. (As an address of endearment) My dear; dear; darling.

આપી-હું, *adj.* Paternal; patrimonial.

આપુ, *s. m.* [Hem. Des. વેપુઝ=S. શિશુ-લ્લમ childhood.] A respectful term for a male; sir; my good sir. 2. A term of address used by sweethearts to catch other. 3. A beloved person (spoken of endearingly and freely).

આફ, *s. m. f.* [Hem. Des. વાપ્પા *f.r.* S. વાપ્પ steam, vapour.] Vapour; steam. 2. Heat; warmth. 3. Perspiration; sweat.

Id. આફ દેવો-આપવો To foment with vapour. આફ લેવો To be fomented with vapour.

આફ-ણું, *s. n.* Cooking; boiling. 2. That which is to be cooked or boiled. 3. Badly cooked food. 4. A liquid preparation of boiled unripe mangoes seasoned with spices.

આફ-હું, *v. i.* [Hem. Des. વાપ્પાફલ, વાપ્પાફલ = S. અતિશયોષ્ણમ very hot, *f.r.* S. વાપ્પિતમ turned into vapour *f.r.* વાપ્પ vapour.] To boil; to dress by boiling in water.

આખ, *s. m.* [Ar. વખ.] A particular point; a heading. 2. A chapter; a section. 3. An affair; a business; a case; a matter. 4. A subject; a topic.

આખતી, *s. f.* [P.] A subject; a topic. 2. A business; an affair; a concern. 3. Details; particulars. 3. *prep.* On account of; respecting; regarding; with reference to.

આખતી, *s. f.* A part of the produce of fields paid to skilled men of the village; a commission; a fee.

આખરાં, *s. n. pl.* [P. बर a lion Cf. S. barba beard.] Loose and dishevelled hair on the head.

આખરિ-યો, *adj. m.* Hairy. 2. Having long and matted hair.

આખરી, *s. f.* [Hem. Des. बबरी = S. केश-रचना an arrangement of hair, *fr.* S. कबरी.] Loose, flowing, and short hair on the head. 2. A hairy border.

આખ-વારી, *s. f.* [See આખ + વારો] As-sorting according to the heads or subjects; assortment.

આખ-સ્તા, *adj.* Related; connected.

આખા, *s. m.* [See આખા, આપુ.] A tribe of Bhils. 2. A term used for babies of Europeans; my little master. 3. A term of fondness for a child.

આખા-શાહી, *s. m.* [See આખ + શાહ.] A rupee of inferior value, formerly current in the Gaekwar's territory. 2. *adj.* Inferior; of a low quality. 3. Worthless.

આપુ, *s. m.* [See આપુ.] An address of respect. 2. A term of address to a Bengalee gentleman.

આખે, *adv.* [See આખ.] Regarding; concerning; for; on account of.

આખા, *s. m.* [Imit.] Bread (used in speaking to children.)

“નહિ આઈ આખા, ધાવીશ માડી,” બોલે તોતડું કાઢું રે.
—દયારામ.

આમ, *s. m.* An eel. 2. A particular plant. 3. [See વામ.] A fathom.

આમણુ, [Hem. Des. ब्रह्मण.] Same as બ્રાહ્મણુ.

આમણિ-યું, *adj.* Fit for a Brahmana. 2. That may be used by a Brahmana.

આમણી, *s. f.* Same as બ્રાહ્મણી. 2. A kind of snake.

આમદાદ, *s. n.* [P.] Dawn; daybreak.

આમલી, *s. f.* A tumour in the armpit.

આય-ડી, *s. f.* [See આ, બાઈ, બેરી. See derivation of આય-લો.] A woman. 2. A wife.

Prov. આયડી જુએ લાવતો, ને મા જુએ આવતો
The wife looks to the income of her hus-

band, while the mother awaits with anxiety the return of her son. આયડીના પેટમાં ઊકરે રહે, પણ વાત ન રહે A woman cannot keep a secret. આયડી નાતરે જય ને ધણી વળાવવા જય He would sacrifice his dearest interest for a pecuniary gain. બાઈડી વગર ઘર ન શેલે The gray mare is the better horse.

આય-લો, *s. m.* [Hem. Des. भाई fr. S. भाँस a coward *fr.* भाँ to fear. Or see બાઈ a woman + લો dim.] A man ever with women; a smock-dangler; a cotquean. 2. *adj. m.* Governed by one's wife; hen-pecked. 3. Effeminate; womanish. 4. Timid, unmanly.

આર, *s. m.* [P. वार = S. वार = Guj. વારો a turn.] A charge of a gun. 2. An explosion; a discharge; a report.

Id. આર કરવો To fire a gun.

આર, s. n. [Dh. Des. दाख, दुवाख, *fr.* दाखान doors. *fr.* दाह a door. See આર-જી.] A door. 2. A courtyard in front of a house.

Id. આર દેવું-હિરાવવું-બંધ-કરવું To shut a door. આર ઉઘાડવું To open a door.

આર, *adj.* [S. દ્વાદશ.] Twelve; (12).

Id. આરે દહાડા All days; for ever. આર બા-દશાહી The greatest luxury. આર આપની વેળ A body of discordant members. આરમણની બા-જરી A feeling of plenty. 2. Contentment. આર વરસવું Full of youth and vigour. એને બારવું ચોથ આવડે છે? He knows nothing. 2. He is illiterate. આરે દરવાજા ખુલા Having free access to any part of the house.

Prov. આરગાઉએ બોલી બદલાય, ને તરવર બ-દલે શાખા Language and leaves very in every lane. આરે દહાડા કાંઈ સરખા જાય છે? Ups and downs follow each other. આરે વરસે બાવો બોલ્યો, કે “ બચ્યા, દુકાળ પડ્યો ” The mountains in labour brought forth a mouse. આર કેળાં, ને તેર લાગાં One has to pay out over and above what one has.

આર, Same as બહાર, P. Bloom.

Id. આર કરવો To fire a gun. મારા તો બાર

આરકસ, *s. n.* [P. बरकश *fr.* P. बर = S. भार a burden + P. कश a puller *fr.* कर्षीदन् = S. कश, कर्ष, to pull.] A conveyance. 2. A trading vessel; a merchantman. 3. A ship.

આર-બહી, } *s. f.* [See આર out + બહી.]
આર-બહી, }
 Rent-free land.

આર-ગીર, *s. m.* [P. ગાર: a house + ગીર a holder *fr.* ગિરફત્ત = S. ગૃહ, ગ્રહ, to hold.]
 A mounted soldier; a trooper who is mounted and equipped by his employer. (*Op.* to શિલેદાર a trooper who keeps his own horse and maintains himself.

આરડ, *s. m.* The rope of a churning staff.

આરણિયો, *s. m.* [See બહાર out + રણી.]
 One whose profession it is to sift ashes or dust in a goldsmith's workshop.

આરણું, *s. n.* [Hem. Des. ગાર, દાર, *fr.* S. દાર.] A door; a gate; an entrance. 2. The court-yard in front of a house.

Prov. આરણું ઉઘાડી, ને આણે દૂધા Penny wise, pound foolish.

Id. આરણે જવું 'To go out of one's house., જુઓ, આરણે પહોર દહાડો ચઢ્યો છે Look here, it is quite nine o'clock, though it may not seem so late from inside the house. આરણે ધણી દહાડો ચઢ્યો It is quite light outside. 2. It is getting far on in the morning. એને આરણે આર શેરનું તાળું છે His door is fast locked. 2. His house is shut up. આરણું ડોકવાં-તોડી પાડવાં To din for payment; to demand urgently. આરણે બેસવું To sit at one's debtor's house, demanding payment of debt. આરણે હાથી ડૂબવા To be very rich. આરણે દીવો રહેવો To be blessed with a long line of descendants.

આર-દાન, *s. n.* [P. *fr.* ગાર = આર a load + દાન a place.] A chest; a box; a sack; a receptacle. 2. Cargo; loading; burden; freight. 3. Tare; tret. 4. A wrapper; an allowance made by merchants in the weight of a commodity for package.

Id. અક્ષરનું આરદાન Lit. A receptacle of wisdom. Hence, 2. A fool.

આર-નિસી, *s. f.* [Guj. બહાર out + P. નવસી writing *fr.* નાવસ્તન to write.] Writing entries in an outward and inward book. 2. A file for letters sent and received.

આર-માસી, *adj.* [See આર twelve + માસ. a month.] Pertaining to the twelve months of the year; perennial; annual. 2. An ever-green plant or tree bearing flowers or fruits all the year round.

આર-મું, *adj.* [See આર twelve + મું = S. તમ ordinal suffix.] Twelfth. 2. *s. n.* The rites performed by relatives on the twelfth day after a person's decease.

Id. આરમો ચંદ્રમા Disunion; discord; absence of harmony.

આર-વટિયો, *s. m.* [See બહાર out + વટવું to turn out *fr.* વટિ.] One who withdraws himself outside the limits of a state, with a view to harass and molest it by frequent raids, and so compel it to come to terms with him; an avenger. 2. An outlaw.

આર-વટું, *s. n.* Outlawry. 2. Revenge; vengeance.

Id. આરવટે નિકળવું To become an outlaw or avenger.

આર-વસિયો, *s. m.* [+ વસવું.] A scavenger; a sweeper.

આરવું, *v. t.* [See આર.] To sweep. 2. To gather; to collect. 3. To remember; to recollect.

આરસ, *s. f.* [S. દાદગી See આર twelve.] The twelfth day of either half of a lunar month.

આર-શાખ, } *s. f.* [See આર, આરણું, +
આર-સાખ, } શાખા.] A door-frame.

આર-સે, *adj.* [See આર twelve + સે a hundred.] Twelve hundred; (1200).

આરણી, } *s. f.* [+ અક્ષર a letter.] A
આરખણી, } term for a series of syllables formed by consonant ને *e. g.*, ક (ક + અ), કા (ક + આ), &c.

આરિક, *adj.* [P. બારીક.] Fine; thin; slender; slim; not thick or coarse. 2. Fine; subtle; rate. 3. Slight; little; minute; trifling. 4. Nice; exquisite; refined. 5. Deep; profound; infathomable; incomprehensible;

delicate. 6. Acute; keen; critical.

Id. આરિક સમય-વખત A critical time.
આરિક કામ A fine delicate work (said of a
work of art). આરિક નજર A minute, careful,
or critical eye.

આરિકી, *s. f.* Fineness; thinness; subti-
lity. 2. Nicety; minuteness.

આરિક્ટર, *s. m.* [Eng. *Barrister.*] A
barrister-at-law.

આરી, *s. f.* [See આર, આર-જું.] A win-
dow; a sally-port. 2. A safety-valve; an
escape. 3. An alternative.

Id. આરા-આરી ઝાળવી-શોધવી To try to
get a way for escape; to find a pretext or
excuse. આરી રાખવી To keep a way for es-
cape.

આરું, *s. n.* A door; a gate; an opening.
2. A harbour; a haven; a port; the offing;
the mouth or entrance of a harbour. 3.
Same as આરી, 1, 2, 3.

આરે-માસ, *adv.* [See આર twelve + માસ.]
During the whole year; all the year round.
2. Ever; constantly; continually; unceasing-
ly; permanently; always.

આરે-વાટ, *adv.* [+વાટ a way.] Dispersed;
scattered. 2. Higgledy-piggledy; confused;
thrown here and there. 3. Squandered;
wasted; lost; ruined; destroyed. 4. Wan-
dering.

નથી માટેલી ચોળી ને ધાટ, એમ શું આવ્યા આરેવાટ.
—પ્રેમાનંદ.

આરે-યો, *adj.* [See આર out and આર-જું
to gather.] Living abroad and collecting
money and things by fair or foul means.

આરે-યો, *s. m.* [See આર twelve.] A
rafter twelve cubits long.

આરે-યો, *s. m.* [See બહાર + રહે-જું, આર-જું;
to sweep.] A sweeper. 2. [See આરવટિ-યો.]
An outlaw.

Prov. આરેયાનું આરેવાટ What belongs to
everybody belongs to nobody.

આરેટ, *s. m.* [See આર + વટિ.] A par-
ticular section of the વાટ caste.

આસ, *s. m.* [See વાળ.] Hair. 2. Bristles.

Id. મૂછનો આસ A great favourite.

આસ, *s. m.* [S.] A boy; a child; an
infant.

આસ-તોડ, *s. m.* An abscess.

આસરી, *s. f.* A leathern bucket. 2. A
kind of leather.

આસ-મ, *s. m.* [See વાહું, વહાહું, વાહહું, +
S. તમ superlative suffix.] A lover. 2. A
husband.

આસમ માનો દે ન માનો, એહનો હું સરમ લઉં છુનો.
—દયારામ.

આસ-મ-પેચ, [+ પેચ.] A kind of twist
given to their turban by gay persons to
attract attention.

આસાં, *s. n. pl.* [See આનું.] Excuses.

આસા-જી, *s. m.* [See આસ a child + દેવ, જી
a term of respect.] A name of the youth-
ful Kris a. 2. An idol of Krishna, repre-
senting him as he was when he was a
child.

આસાશ, } *s. f.* [P. વાલકાશ growth fr.
આસાશી, }
વાલિકાશ = S. વૃધ્, વર્ધ્, to grow.] Looking
after; care.

Id. આસાશ or આસાશી-કરવી or રાખવી To
look after; to take care.

આહુ-ડો, Same as આહ, આહ-ક.

આહ-આહ, *adv.* [See આહ hair.] All
over; entirely; completely; exceedingly.

આહ્યાવસ્થા, *s. f.* [S. fr. બાલ્ય childhood
fr. આસ a child + અવસ્થા state.] (Childhood;
infancy.

આહહું, *s. n.* Very thin filings of gold or
silver.

આવચી, *s. f.* [S. વાકુચી.] A kind of plant.

આવટો, *s. m.* A kind of corn.

આ-વન, *adj.* [See એ + પચાસ.] Fifty-
two; 52.

Id. આવન વીર A very strong and brave
man.

આવન-વીર, *adj.* [+ વીર.] Valiant; dar-
ing; brave.

આવના-ચંદન, *s. n.* [See + ચંદન.] Sandal-
wood.

આવની, *s. f.* [See આવન.] A group of
fifty-two. 2. The Gujarati alphabet (there

being fifty-two letters in the Gujarati viz. 16 vowels. 25 letters of the five classes having five in each class, 4 semi-vowels, 3 sibilants, 1 aspirate, and ળ, ડા and ઢા. 3. A group of fifty-two verses having a different letter of the Gujarati alphabet at the beginning of each.

આવરૂં, *adj.* [See વ્યાકૃત.] Bewildered; confounded; lost; at one's wits' end. 2. Overcome; overpowered.

Id આવરૂં બનવું To be bewildered.

આવહું, *s. n.* [Dh. Des. વાટલી = S. પુત્તલિકા a doll *fr.* S. વાલિકા a little girl *fr.* વાલ a child; also. Hem. Des. વાટલી, વાટલી, = S. પચ્ચાલિકા a doll; also ઉચ્ચાહુલ = S. ઔત્સુક્યમ્ eagerness, દ્રેષ્યં + ચ hatred *fr.* ઉદ્ગ્રાહકમ્ *fr.* ઉદ્ up + ગ્રાહ the arms.] A statue; a puppet, a doll.

આવળ, }
આવળિ-યો, } The bābul tree.

Id આવળ બોવો To sow the seeds of a quarrel.

આવળી, *s. f.* A species of bābul having large thorns.

આવી, *s. f.* [See આવો.] A nun; a female ascetic.

આ-વીસ, *adj.* [See બે + વીસ.] Twenty-two; 22.

આવું, *s. n.* A cobweb.

આવો, *s. m.* [See આપ, આવો.] A father; 2. A hermit; an anchorite; a monk; an ascetic.

Id. આવા-ટોપી Lit. A cap generally worn by ascetics. Hence, 2. A cap for children covering the temples and ears. આવા થવું Lit. To become an ascetic. Hence, 2. To resign, or to be free from, the cares of the world.

Prov. આવા ઉઠ્યા, ને બગલમાં હાય, The beggar is at home wherever he goes.

આવો નાચ્યો, એટલે બોદલી પણ નાચી When the crow flies, her tail follows. આવો બેઠો જાય, ને જે આવે તે ખરે He will chime in with everything.

આળસ, *adj.* [S. વાલક Name of a Hindū lawgiver.] Devious; wild; incongruous. 2.

Loose; licentious.

આબ્બ, *s. m. n.* [S.] Vapour. 2. An incipient tear; tears.

આબ્બ-ભવન, *s. n.* [S. *fr.* + બૂ to become.] Vaporization.

આબ્બ-મોચન, *s. n.* [S. *fr.* + મૂચ્ to leave.] The shedding of tears.

આસ, *s. f.* A Hindūstani variant of વાસ smell.

આસદી, *s. f.* [Eng. *Bastion.*] A bench.

આ-સઠ, *adj.* [See બે + સઠ.] Sixty-two; 62.

આસતો, *s. m.* [P. વાફત: woven *fr.* વાફ to weave.] A kind of fine longcloth.

આસા, *s. m.* [See આસ, વાસ, smell.] The essence; the substance.

જાઓ બુદ્ધિમાં સમજ ને આસા. —ધીરો.

આસુદી, *s. f.* [See વાસ fragrance + દૂધ.] A kind of custard; a liquid sweetmeat.

આહર, Same as આહાર.

આહુ, *s. m.* [S.] The whole arm. 2. The upper arm.

આહુક, *s. m.* [S.] A monkey. 2. A frightful fellow. 3. A terrible ascetic.

આહુ-બળ, *s. n.* [See આહુ + બળ.] The strength of the arms; physical strength.

આહર, Same as આહાર Out.

આહોશ, *adj.* Watchful vigilant; intelligent. 2. Skilful.

આહિ, *adj.* [S. *fr.* વહિમ out.] Exterior; external; outward.

આહિ-ગોળ, *s. n.* [+ ગોળ a globe.] A convex body; convexity.

આહિ-વર્ધક, *adj.* [S. *fr.* + વર્ધ, to grow, to increase.] Exogenous; growing by additions on the outside (as plants). *op.* to અંતર વર્ધક Endogenous.

આહ્યાન્તર, *adj.* [S. *fr.* + અન્તર. અન્દર.] External and internal.

આહ્યોપચાર, *s. m.* [S. *fr.* ઉપચાર.] External or outward application, operation, effort, or remedy.

આળ, *s. n.* [See બાલ a child.] A child; an infant.

આળ-ક, *s. n.* A child; a minor.

આળસ-બુદ્ધિ, *s. f.* [+ બુદ્ધિ.] Childishness.

બાળકી, *s. f.* A girl.
 બાળ-કુંવારી, *s. f.* [See બાળ + કુંવારી.]
 An unmarried girl.
 બાળકો, *s. m.* [See બાળક.] A boy.
 બાળ-કીડા, *s. f.* [+ કીડા sport.] Juvenile
 sproting.
 બાળ-બલ, *s. m.* Same as બાળ-કીડા.
 બાળગોપાલ, *s. n. pl.* [+ ગોપાલ.] All
 the children in a family; young ones.
 બાળ-ચરિત્ર, *s. n.* } [+ ચરિત્ર, ચેષ્ટા.] Same
 બાળ-ચેષ્ટા, *s. f.* } as બાળ-કીડા, બાળ-બલ.
 બાળ-પ, *s. f.* Affection, love, or favour
 towards a child.
 બાળપણ, } *s. n.* [+ પણ.] Childhood;
 બાળ-પણ, } infancy.
 બાળ-મચ્ચાં, *s. n. pl.* Same as બાળ-
 ગોપાલ.
 બાળ-બુદ્ધિ, *s. f.* [+ બુદ્ધિ mind, intelli-
 gence.] Childishness; puerility.
 બાળ-બોધ, *adj.* [+ બોધ understanding.]
 Level with the capacity of children. 2. *s. n.*
 The Sanskrit or the Devanāgarī characters.
 બાળ-બ્રહ્મચારી, *s. m.* [+ બ્રહ્મચારી.] A
 man that has not been married and has
 never known woman.
 બાળ-ભાષા, *s. f.* [+ ભાષા speech.] A child's
 language. 2. One's native tongue. 3. A gib-
 berish. 4. [S. बाल-भाषा.] A language cor-
 rupted from Sanskrit.
 બાળ-ભોગ, *s. m.* [+ ભોગ eating fr. S.
 भुञ् to enjoy.] The offering of food in a
 dish to an idol after the morning service.
 બાળ-મિત્ર, *s. m.* [+ મિત્ર a friend.] A
 friend of one's youthful days.
 બાળ-રાજ, Same as બાળા-રાજ.
 બાળ-રાંડ, *s. f.* [+ રાંડ a widow.] A
 female widowed in her girlhood; a child-
 widow.
 બાળ-લીલા, *s. f.* [+ લીલા sports.] Juve-
 nile sporting or amusements.
 બાળ-વિધવા, *s. f.* [+ વિધવા a widow.]
 Same as બાળ-રાંડ.
 બાળ-ગું, *v. t.* [Cause. of બળ-ગું.] To burn.

2. To vex; to grieve; to exasperate. 3. To
 make to pine. 4. To inflame; to kindle. 5.
 To scold. 6. To give reluctantly.

Id- જવ બાળવે To be anxious about. 2.
 To feel for; to sympathize with; to pity. 3.
 To be sorry for. હાથ બાળવા To cook. દાંડે
 બાળવું To vex; to annoy. બાળ તાંડે મોંડ Go
 away = Don't show me your face.

Prov. ઘર બાળી તીરથ કરવું Charity must
 begin at home.

બાળ-સ્વરૂપ, *s. n.* [+ સ્વરૂપ.] The form
 of a child. 2. The representation of a per-
 son as he, or she, was in childhood.

બાળ-હત્યા, *s. f.* [+ હત્યા.] Infanticide.

બાળા, } *s. f.* [S. बाला.] A girl; a young
 બાળી, } woman under sixteen years of age. 2. A
 young woman in general.

બાળા-પણ, *s. m.* [+ પણ, પણ.] Girlhood;
 maidenhood.

બાળામંધ, *s. m.* [See બાળ + મંધ.] A
 turban or head-dress for a child.

બાળા-રાજ, } *s. m.* [See બાળ + રાજ.]
 બાળ-રાજ, }

A term for children who are proverbially
 as self-willed as a king.

બાળુ-ભોળુ, *adj.* [See બાળ બાળક + ભોળું]
 Young and innocent.

બાળુ-વાં, *s. n. pl.* Children (used in
 poetry).

બાળે-ફ, *adj.* Of little age; young.

બાળોહા, *s. f.* [+ હા married.] A girl
 that was married in her childhood.

બિંદી, *s. f.* [See બિંડવું to wrap.] A
 parcel; a bundle; a packet.

બિંદટ, *adj.* [See બિંદટ.] Difficult;
 hard; arduous.

બિન્ડ-ગું, A Hindustani variant of બ-
 ગડ-ગું.

બિન્ડાડ, A Hindustani variant of બ-
 ગાડ.

બિન્ડાડ, A Hindustani variant of બ-ચાડ.

બિંધવા, *s. m. pl.* [See બીંધી a scorpion.]
 Ornaments worn by women on their toes.

બિન્ડાનું, *s. n.* [See બિન્ડાવ-ગું.] A bed;

bedding. 2. A carpet.

બિહાયત, s. f. [See બિહાયવું.] A carpet spread out for sitting on.

Id. બિહાયત બિહાયવી To spread out a carpet for sitting on.

બિહાયવું, v. t. [S. વિ intens. + ઝડ, જાડ, to cover.] To spread; to lay.

બિન્ન-વર, s. m. [See બીજું + વર.] A man who marries a second wife after the death of the first; a digamist.

બિજેરી, s. f. [See બિજેર.] The tree which bears a બિજેર.

બિજેર, s. n. citron; *Citrus medica*.

બિડવું, v. t. [See બડ or બિટવું.] To enclose; to pack; to shut up.

Id. કાગળ બિડવો To enclose a letter in an envelope. 2. To send a letter. મોંડ બિડવું To shut the mouth. 2. To be silent. બિડાઇ જવું (of leaves) To shrink; to shrivel up.

બિડાવવું, v. t. Caus. of બિડવું.

બિડયું-શિડયું, adj. [See બિડવું + શિડવું.] With the mouth shut. 2. Silent, though distressed at heart.

એ મ કરવું હવું ત્યારે, પ્રથમથી શીદ પાણિયાં ? કયલું કહેવાનું નવ્ય રહ્યું ભુડા, બિડયાં શિડયાં બાણિયાં.

—દયારામ.

બિન, prep. [S. વિના without.] A prefix to nouns forming adverbs and meaning “without,” e. g. બિન રોજગારી.

બિન, n. m. [Ar.] son of.

બિન-કી, s. f. [Hind. चुनकी fr. બિન્દુ a drop.] A red spot marked as an ornament between the eyebrows.

બિન-રોજગાર, } adj. [See બિન, વિના + બિન-રોજગારી, } [See બિન, વિના + રોજગાર.] Out of employment; unemployed.

બિના, Same as વિના.

બિના બસીલા ચાકરી, બિના ઢાલકો ભુવાન;

એ તીનું શીકા લગે, બિના સુપારી પાન.

—ભાષા.

બિના, s. f. [Ar. વિના origin, foundation.] Circumstance; detail; account; description; relation: information. 2. A topic; a subject. 3. The pith; the purport; the

substance. 4. Details; a detailed account.

Id. બિના બનવી To happen (an event).

બિન્દી, Same as બિન-કી.

બિન્દુ, s. n. [S.] A drop; a particle. 2. A point; a dot.

Id. બિન્દુનો સિધુ કરવો To exaggerate.

એક બિન્દુ કેરે કારણે, કુત્તી કુત્તી લઈ. —ભાષા.

બિન્દાર, s. m. [S. વિન્દાસ fr. વિ intens. + માસ to shine.] A musical mode.

બિન્દાર, adj. [Hem. Des. વિન્દાર fr. S. વિન્દારવતિ he forgets fr. વિ priv. + સ્મ, સ્મ to remember. Cf. P. बीमार.] Sick; ill; indisposed; unwell.

બિન્દારી, s. f. Sickness; illness; indisposition.

બિન્દા, s. n. [S.] The disc of the sun or moon. 2. A disc in general. 3. The body which casts a reflection. 4. An image, a shadow.

બિન્દાબાન, adj. [P. વિન્દાબાન a desert fr. વિ priv. + આબ = S. અપ, આપ, water.] Wild; dreary; desolate. 2. s. n. A desert; wilderness.

બિન્દાબાદ, s. n. [+ બાદ.] Disagreement.

બિન્દામણ, Same as બિહામણ.

બિન્દા, s. n. [See બી, બીજ.] Several kinds of seeds collected together.

બિન્દ, s. n. [See વત.] A vow; a solemn promise. 2. Pride indulged in keeping one's vow, merit, excellence, or superiority.

બિન્દા-લ, adj. [+ S. આલ a suffix showing possession, or See વાળું having.] Proud of keeping one's vow, merit, excellence, or superiority.

નિશ્ચે કરી તમે, નાય નિરંજન, બોલો, બોલો બિન્દાલ. —ધીરો.

બિન્દા-વલી, s. f. [+ આવલી.] A series of merits. 2. Praises.

બિન્દાન-માન, adj. [See બિન્દાન-વું.] Conspicuous; prominent. 2. Appearing splendid.

બિન્દાન-વું, v. i. [S. વિ intens. + રાજ to shine.] To be conspicuous; prominent, or splendid; to shine. 2. To suit; to fit; to be

adapted to; to look well. 3. To preside (at a meeting).

બિરાદર, *s. m.* [P. *fr.* S. *આત્મચાતર*, Cf. Eng. *Brother.*] Brother.

બિરાદરી, *s. f.* A meeting of friends. 2. Friendship.

બિરાતું, *adj.* Alien; not one's own; stranger.

બિલ, *s. n.* [S.] A hole, a den.

બિલ, *s. n.* [Eng. *Bill.*] A bill of charges.

બિલ-કુલ, *adv.* [Ar. *fr.* *બિલ* adverbial suffix + *કુલ* total.] Altogether; wholly; utterly; totally; entirely. 2. *adj.* Whole; all; entire.

બિલખી, *s. f.* A kind of fruit.

બિલાડી, *s. f.* [See બિલાડો.] A she-cat. 2. A hook. 3. An anchor; a scraper.

Id. બિલાડીનું બચોળિયું A thing which a person is accustomed to keep always by himself.

Prov. બિલાડીના પેટમાં ખીર ન રહે A fool's heart is ever dancing on his lips. બિલાડીને, મન હસવું, ને ઉંદરનો શ્વ નથ One man's meat is another man's poison.

બિલાડીનો ટોપ, *s. m.* [+ટોપ.] A mushroom.

બિલાડું, *s. n.* A cat.

Id. બિલાડી બંચવાં To write or sign carelessly.

બિલાડો, *s. m.* [Dh. Des. *બિરાલો* *fr.* S. *બિરાલ*.] A male cat; a large cat.

બિલાવર, *s. m.* A mode in music.

બિલિયાન, *s. n.* A faceted diamond.

બિલાર, *s. m.* [P. *કિલ્લર*.] Crystal glass. 2. Quartz crystal; calcareous spar.

બિલાર-ખાતું, } *s. n.* [+ખાતું, કામ.] Glass ware.

બિલારી, *adj.* Made of crystal glass.

બિલસ, *s. m. f.* [P. *બાલિસ*.] A span.

બિલા, Same as બિલાડી.

બિલ્લું, *s. n.* [બિલ-કું.] A partition-wall containing doors and windows.

બિલ્લું, *adj.* [See બિલાડો a cat.] Clever; sharp.

બિલ્લુ, *s. m. f.* [See બીર, બીર.] Players in a game playing on the same side.

બિવ-કા-વ-કું, *v. t.* [Caus. of બી-કું to fear.] To frighten; to terrify; to overawe.

બિસ્તરો, *s. m.* [See વિસ્તાર.] A floor-cloth; a carpet.

બિહ-કું, Same as બી-કું.

બિહાગ, *s. m.* A mode of music.

બિહા-મહું, *adj.* [See બિવા-મહું.] Frightful; terrible.

બિહારી, Same as વિહારી.

બી, *adv.* [Hind. *fr.* S. *અપિ*.] Even; also.

બી, *s. n.* [See બીજ.] The seed. 2. The source; the root. 3. The core; the heart; the kernel.

Id. બી વાવવું-રોપવું-નાખવું To sow the seed. 2. To sow the seed of; to lay the foundation of.

બીક, *s. f.* [See બી-કું, બિહા-કું.] Dread; terror; apprehension.

Id. બીક રાખવી-ધરાવવી To be afraid of. બીક દેખાવવી To intimidate.

બીક-શુ, *adj.* Timid; cowardly.

બીચ, *adv.* [Hind. See વચ્ચે.] In; inside; between.

બીજ, *s. n.* [S. See બી. seed.] Seed. 2. Progeny; offspring. 3. The original plant, matter, or fact; the principle; source; root; spring; &c. 4. Semen *genitale*. 5. A letter of the alphabet. 6. A cabalistic letter. 7. The tenor; the inherent meaning.

Id. See under બી. બીજ લાવવું-કાઢવું To get at the substance of an affair or dispute સખત દોષિ સ્વરૂપે મંત્ર, ઉદ, રહસ્ય, બીજ તે તંત્ર.

—બિરિધર.

બીજ, *s. f.* [See બીજું.] The second day of a lunar fortnight. 2. The crescent of the moon seen on this day.

Id. બીજનો ચંદ્ર The crescent of the moon, the sight of which is regarded as bringing good luck. 2. The first step in the rise of a person. 3. The first day of Muhammadan month. બીજના ચંદ્રની કપાની પેડે તમારી વૃદ્ધિ યાચો May you grow in prosperity from day to day. બીજ જોવી To see the crescent of the

moon, (this being regarded as bringing good luck).

બીજગણિત, *s. n.* [*S. fr.* बीज a letter + गणित.] Algebra.

બીજ-માર્ગ, *s. m.* [*S. fr.* बीज seed+मार्ग.] An evil practice prevailing among low men.

બીજ-માર્ગી, *adj.* Following the evil practices of the બીજ-માર્ગ.

બીજ-વર, Same as બિજ-વર.

બીજ-વાર, *adv.* [See બીજ + વાર.] A second time; again.

બીજી, *adj.* [See द्वितीय *fr.* द्वि = બે, two.] Second. 2. More; further. 3. Another; different. 4. *adv.* Secondly. 5. Again.

ધરમાં ગરીબ, ને, બારણે બીજે; વીતે. તે જાણે વાત.
—દયારામ.

બીડ, *s. n.* Pasture-land. 2. Iron.

બીડી, *s. f.* [See બિડ-રું to wrap.] A roll of betel leaf. 2. A cheroot; a cigar.

Id. બીડી વાળવી To make a roll of betel leaf. 2. To make a cigar. બીડી ખાવી To eat a roll of betel leaf. બીડી પીવી To smoke a cigar.

બીડું, *s. n.* A roll of betel leaf and areca nut.

Id. બીડું કપાડું To promise to do a difficult task; to undertake an enterprise. બીડું ઝડપું To undertake an enterprise with eagerness to secure the glory it may bring.

બીડો, *s. m.* A large roll. 2. A large packet containing letters.

બીડું, } Past participle of બી-રું, બીડ-રું.
બીરું, }

To fear.

બીન, *s. f.* [See बीन.] A kind of musical instrument.

બીબી, *s. f.* A Muhammadan lady.

Prov. બીબી ઘર ભેગ, તેા મિયા ઘેર ભેગ A wife fit for the house, and a husband fit for the grave (said in regard to an aged husband and his young wife).

બી બી-જયું, *adj.* [+ જયો.] Of high birth born in a noble family.

બીજી, *s. n.* [*Dh. Des.* बिब्व fr. S. बि-अ.] A type; a printing type. 2. A mould;

the framework in which a mould is fixed.

Id. અકલનું બીજું Lit. A type of intelligence Hence, 2. (Ironically.) A fool.

બીભત્સ, *adj.* [*S.*] Disgusting; loathsome; obscene. 2. Frightful; hideous; shocking; appalling. 3. *s. m.* One of the nine sentiments of Indian Rhetoric; disgust.

બી-ચાસું, Same as બીજ, બી Seed.

બી-ચાસું, Same as બિયા-મણું, બિહા-મણું.

બીયું, Same as બી, બીજ, Seed.

બીચો, *s. m.* A kind of plant.

બીરંજ, *s. m.* A delicious preparation of rice.

બીલ, *s. n.* A leaf of બીલી.

બીલી, *s. f.* [*Dh. Des.* बिह fr. S. बिन्व.] A kind of tree the leaves of which are acceptable to the god Shiva.

બીલું, *s. n.* The fruit of the બીલી tree.

બી-રું, *r. t.* [*S.* બી to fear.] To fear; to be afraid; to dread.

બુટ, *s. m.* A well of which the water is seldom used.

બુધી, *adj.* Dull; stupid; idle.

બુધું, *s. n.* [*वृद्ध* the bottom of a vessel.] The bottom of a pot; the part of a pot, on which it stands.

બુમિયો, *s. m.* [See બૂમ.] A drum beaten to give an alarm or notice of an accident.

બુકડી, *s. f.* A kind of ear-ring.

બુક-રું, *r. t.* To eat (parched grain. &c.)

બુકાની, *s. f.* [See બે + કાન.] A kind of covering for the face, passing under the chin, over the cheeks, and extending to the top of the head.

બુગણ, *s. n.* [See બે two + ગણ, ગણ-પાટ.] A large sheet of thick coarse cloth spread in a cart to pack corn in.

બુચ, *s. m.* [See બેચું soft.] A cork; a slug; a stopple.

Id. બુચ મારવો To stop with a cork. 2. To close with a cork; to close.

બુચિ-યો, *adj. m.* Earless.

બુચિ-યો, *adj.* [See બીજી.] Having a flat nose.

બુધી, s. f. [See બુધ્ય.] A girl.

બુધ્ય, adj. [See બુધ્.] Having a flat nose; flat-nosed. 2. Having a defect in the ear. 3. Having no ornament put on the body.

બુધો, s. m. [See બુધ્ય.] A boy.

બુજ, s. f. [Hem. Des. बुज्ज-इ fr. S. बुज्जे fr. S. बुष् to awake, to be awakened, to know. See બુજ, બુધ.] Appreciation; a just valuation of merit. 2. Text; examination.

બુજરમ, adj. [P. बुज्ज great.] Old; great; venerable. 2. Learned; eminent; elderly. 3. s. m. An ancestor.

બુજરગી, s. f. Old age. 2. Venerableness. 3. Greatness; eminence.

બુજ-વું, v. t. [S. बुष् to know.] To know; to understand; to feel. 2. To appreciate.

Id. ચાહરી બુજવી To appreciate benefits or services done.

પર નારીશું મીત, બુદ્ધિ સારી નવ બુજે.

—સામળાનર.

બુઝ-વ. વું, v. t. [Hem. Des. बोझ-इ = S. वृज्यति he is thirsty, and विजय-ते it triumphs; fr. वि intens.+ जि. जय् to conquer.] To extinguish; to put out.

બુઝા-વું, v. i. To be extinguished; to be put out.

બુટી, s. f. [S. वृत् a circle. fr. वृत् = L. verto to turn.] A painted flower. 2. A figure worked upon cloth; embroidery. 3. A simple; a nostrum. 4. A sharp, clever fellow whose plans are deep-laid.

Id. બુટી સુધાસવી To be incited or encouraged in an evil affair. આ તે એક બુટી છે He is a sharp or clever fellow.

બુટી-દાર, } adj. [See બુટી. બુટી + દાર, P. having.] Decorated with figured or flowery work.

બુટો, s. m. [See બુટી.] See બુટી. 2. A fancy; a whim.

Id. બુટો-ઉઠાવવો-સૂઝવો To have a whim or fancy suggested.

બુઢું, adj. [Dh. Des. बुड्ठ fr. S. बुध a wise man, used for euphemy fr. बुष् to know.]

Reduced to a stump. 2. Blunt; not sharp; dull-edged.

Id. બુડી અજ્ઞ A dull intellect.

બુઢો, s. n. An ear of millet.

બુડકી, s. f. [See બુડ-વું, ડુબકી, ડુપકી.] A dip or plunge; a dive.

બુડ-થલ, adj. [+ થડ.] Foolish; stupid. 2. s. m. f. A blockhead; a dunce.

બુડ-વું, v. i. [Hem. Des. बुड्ठ-इ = S. मज्ज-ति it drowns.] To drown; to sink. 2. To be plunged or immersed in. 3. To be destroyed, ruined, lost or blasted. 4. To pass away unproductively. 5. To close; to be no longer extant, prevalent, valid, or in vogue.

Id. નુકશાનીમાં બુડવું To meet with a loss.

બુડા-ડ-વું, } v. t. To sink; to drown. 2.

બુડા-વ-વું, } To cast away; to waste. 3. To overthrow; to upset.

બુડિ-યાળ, adj. Stupid; foolish.

બુડિ-યો, s. m. [See બુઢું.] An old black-faced monkey. 2. An old man.

બુઢા-યો, s. m. Old age.

બુઢું, adj. [Hem. Des. बुड्ठ fr. S. वृद्ध grown old, fr. वृष् to grow. See વધવું.] Old; aged.

Prov. બુઢી ઘોડી, ને લાલ લગામ Ill-matched finery; old mares lust after new cruppers.

બુતાન, s. n. [Eng. Button.] A button.

બુતાન, } s. n. An accusation; an imputation. 2. An indifferent piece of cloth used in making a turban.

બુતાનો, s. m. Same as બુતાન, બુતાનું.

બુતારો, s. m. [S. भ-स्तान fr. भ the earth+स्त to scatter.] A kind of mop; a broom; a besom.

બુદ-બુદો, s. m. [S. बुद्बुद Imit Cf. Eng. Bubble.] A bubble.

ઉં બુદબુદાને મોક્ષિક દેખે, તેણે સોહાય કહ્યું.

—રત્નેશ્વર.

બુદ્ધ, adj. [S. fr. बुष् to know.] That understands; wise; intelligent. 2. s. m. An epithet of શાક્યમુનિ the founder of the Banddha religion (He is considered as

the ninth incarnation of Vishnu.

બુદ્ધાવતાર, *s. m.* [S. *fr.* + અવતાર.] The ninth incarnation of Vishnu. 2. A meek, patient, and quiet person.

બુદ્ધિ, *s. f.* The understanding; the intellect. 2. Sense; judgment. 3. Opinion; mental determination. 4. Will or affections. 5. Purpose; mind intention. 6. A device; contrivance; scheme; advice; counsel; suggestion. 7. Minding; reckoning; viewing; regarding; estimating. 8. Holding; apprehending; understanding.

Id. **બુદ્ધિ બિદવવી** To cultivate or develop the intelligence. **બુદ્ધિ બતાવવી** To give advice. **બુદ્ધિ ચલાવવી-ચાલવી** To make a guess. **મારે તારી બુદ્ધિ બેઈતી નથી** I don't need your advice. **બુદ્ધિ ફરવી** To turn mad; to lose all good sense. **મોભાગ્ય બુદ્ધિ** A dull intellect. **Op, to કુશાગ્ર બુદ્ધિ** A keen or acute understanding.

બુદ્ધિ-બળ, *s. n.* [+ બળ.] The power of the intellect. 2. The game of chess.

બેનું બુદ્ધિ-બળ કહાયું નવ ભયે, તે પણ રનેહીને વશ થાય

—દયારામ.

બુદ્ધિ-મન્ત, } *adj.* [+ S. મન્ત, મન્ત, માન્, having.] Sensible; intelligent. 2. Wise; sagacious; judicious.

બુદ્ધિશાળી, [+ શાલિન્, શાલી, having.] Same as **બુદ્ધિ-મન્ત**.

બુધ, *s. m.* A wise man; a learned man. 2. The planet Mercury. 3. Same as **બુધવાર**. **વાધામ્બરને સર્પ બૂધજી. બુધ ન જ્ઞાની બીજો જી.**

—દ્વારકા.

બુધ-વાર, *s. m.* [See **બુધ** mercury + વાર a day.] Wednesday.

બુધું, *s. n.* [See **બુધા**, બોધ. Cf. Prov. **માર બુધું, ને ફર સીધું.**] A club; a cudgel; a stick for beating lime to separate it from pebbles.

બુધે બર બાબરી, બુધે નાર પાધરી;

બુધે ડોબું દોહવા દે, બુધે ઊરું રોડું રહે —ભાયા.

બુન-દાણા, Same as **બુન્દ** Coffee seed.

બુનિયાત, } *adj.* [P. **બુનિયાદ** original.]

બુનિયાતી,

High-born; genteel; honourable. 2. *s. f.* Noble birth; a family of rank.

બુન્દ, *s. n.* [See **બિન્દુ**.] A drop.

બુન્દ, *s. m.* [See **બુન-દાણા**.] A coffee-berry.

Prov. **બુન્દસેં ગઈ, સો દોનસેં ન સુધરે** It is no use crying over split milk.

બુનસ, Same as **બન્નુસ**.

બુબક, *s. m.* A fool; an ignoramus; a blockhead; a stupid fellow.

બુ-બુક્ષિત, *adj.* [S. *fr.* **બુજ** to eat.] Hungry. 2. Poor; needy.

બુમ, Same as **બૂમ**.

બુમા-ટ, *s. m. f.* } [Item. Des. **નમાલો** = S. **બુમા-ટો**, *s. m.*]

કલ-કલ: a noise. See **બૂમ+વત્તિ**.] An outcry. 2. Rumour; report; unauthenticated news.

બુમા-બુમ, *s. f. m.* [+ **બૂમ**.] } **બુમા-શોર**, *s. m.* [+ **શોર**.] } A loud out-
બુમા-રવ, *s. m.* [+ **રવ**.] }

cry; clamour.

હાલક હાલક ત્રાસ, પડયો દોહીને દેહી;

બુમ્બારવ ચોપાસ, વિકટ વાટો ન્યાં દેહી.

—સામળબટ.

બુરખો, *s. m.* [Ar. **બુર્કા**] A long veil; a muffler. 2. A mask.

Id. **બુરખો નાખવો-પહેરવો** To put on a evil (by a lady), out of modesty.

બુરજ, } *s. m.* [Ar. **બુર્જ**.] A tower.

બુરજ,

બુરજી, *s. f.* [P.] (In chess) That state of the game in which the king alone or the king with pawns remain on one side.

બુરાઈ, *s. f.* [See **બૂરા**.] Badness; wickedness; evil. 2. Animosity; hostility.

બુરાખ, Same as **બુદ્ધાખ**.

બુરા-બું, *v. i.* [See **બુરા-બું**] To be blocked up.

બુરા-શ, Same as **બુરાઈ**.

બુલન્દ, *adj.* [P. = great.] High; elevated; exalted; sublime.

બુલ-બુલ, *s. n.* [P.] The Indian nightingale.

બુદ્ધાખ, *s. f.* [Turk. **બુલ્દાફ** a nose-ring.] An ornament suspended from the middle of the nose composed of a ring and a pearl.

કાને મકરાકૃત કુદરણ કરી ભેડ,
નાકે બુઘાખ, ને મુખમાં તેજોળ. —ભાસણ.

બુસ-ટ, } s. f. [See બુસ-વું.] Rubbing
બુસ-ઠ, }
with red powder (કકુ) the cheeks of a
woman in the ceremony performed on
account of her first pregnancy, (generally
by the younger brother of her husband).
બુસટિ-યો, } s. m. A younger brother
બુસઠ-યો, }
of the husband; he being entitled to per-
form the બુસટ ceremony.

બુસઠિયો અભિમન્યુ, આવી ખેળે બેઠો રે;
કુમ કુમે કર પીળી, બુસઠ થાપી. —દયારામ.

બુહારવું, v. i. To sweep (used in Cutch).

બૂક, } s. m. [See બુકડું.] A morsel.

બૂક-ડો, }
બૂક, s. f. [Eng. Book.] A book.

બૂચ-ટ, adj. [See બૂચો, બૂચો,] Childish.

2. Foolish.

બૂચટ ! ન બોલે જી, બુદ્ધિહીન ! બેસી રહ્યા. —વશીભ.

બૂચ, Same as બુચ.

બૂજ, Same as બુજ.

બૂટ, s. f. The upper part, or the lower
lobe, of the ear.

Id. કાનની બૂટ ડાહવી To pull one's ear in
acknowledgment of a fault, or in acquies-
cence of something said. કાનની બૂટ ડાહાવવી
To make a person own himself in the wrong

બૂટ, s. m. [Eng. Boot.] A boot.

બૂહ, Same as બુહિયો.

બૂત, s. m. Same as તાબુત.

બાડું માર્ગ એક નય, ન આડું અવગું થાય;
તેવા મૂખ એક પંથી, ઇન્તેખાખ બૂતમાં. —વશીભ.

બૂધું, Same as બુધું.

બૂન-દાણા, s. m. pl. [Ar. બુન્ coffee-દાણો.]
Coffee-seeds.

બૂમ, s. f. [Imit.] A cry; an uproar. 2.
A rumour; a false report.

Id. બૂમ કરવી-પાડવી-મારવી To cry aloud.
બૂમ કરવી To lay a complaint. બૂમ ઉડાડવી To
make false statements before the public.

Prov. બૂમ ભેગો ચીચિયો Do not grieve
for trifles.

બૂમા-બૂમ, s. f. }
બૂમે-બૂમ, s. f. } Loud and confused
બૂમ-રાણ, s. n. }
cries.

બૂમેયો ઢોલ, s. m. [+ ઢોલ.] A drum beat-
en to give an alarm or warning.

બૂફે, s. n. [Ar. બુફાર: saw-dust.] An in-
ferior kind of sugar. 2. adj. Bad; evil; un-
happy.

બૂચું, adj. Stupid; blunt. 2. Tasteless;
apathetic.

બૂહકું, s. n. A shower of rain.

બૂહો, s. m. [See બુધ a wise man, used
by euphemy.] A foolish man; a fool.

બૂહર, adj. [S.] Large; big; bulky.

બૂહર-ત-વાર, s. m. [See બૂહરપતિ+વાર.]
Thursday.

બૂહરપતિ, s. m. [S.] The planet Jupiter.
2. An eloquent or wise man; a Nestor; a
Ulysses. 4. An insolent or troublesome
babbler (ironical).

બે, adv. Imitative of the cry of sheep;
bleating.

Prov. બેહ બકરી “બે” તો કહે “બે” Im-
plicit obedience; blind faith.

બેગી, s. f. [S. બેગ what should be con-
cealed.] A parcel; a packet.

બે-તાળી, s. n. pl. [See બેતાળીસ.] That
stage of life which necessitates the use of
the spectacles.

Id. બેતાળી આવવી-આંખે બેતાળી આવવી To
be obliged to put on spectacles.

બેતાળીસ, adj. [See બે + ચાળીસ.] Forty
two; 42.

બે-બે, s. f. [See બે.] Bleating.

બે, adj. [S. બે two.] Two.

Id. એકના બે ન ચડું To cling to one's
point resolutely. બે છીપડું મોતી Lit. A pearl
formed between two shells, hence large,
perfect, and round. 2. A perfect or
faultless man. બે કાન વચ્ચે માથું રાખીને ચાલડું
Lit. To walk straight, without turning
the head towards the right or left. Hence,
2. To be straightforward and honest in
one's dealings.

Prov. બે ધરનો પરોણો બૂબે મરે Between two stools, we fall to the ground. બેની હઠાઈમાં ત્રીજનું કામ In a quarrel between two, a third is the gainer. બે આખની શરમ Out of sight, out of mind. બે હાથ વગર તાળી ન પડે No smoke without a fire : It takes two to make a quarrel. બોલે, તે બે ખાય He that asks shall have plenty of bread. એક તે એક, ને બે (હાથ) બાવીસની ગરજ સારે Union is power. બે હાથ વચ્ચે પેટ Equal and impartial to both sides. બે ગોળાનો ચૈડવો = બે મોહડાંની ચાકળ To run with the hare and hunt with the hounds. બે હાથે હાડવો ન ખવાય Expect not all at a time.

બે, [P. fr. S. વિ apart from.] A Persian prefix showing "absence of, privation of."

બે-અકલ, *adj.* [See બે, P. + અકલ.] Senseless; unwise; imprudent; foolish.

બે-અદબ, *adj.* [+ અદબ.] Disrespectful; rude; indecorous; impolite; insolent; presumptuous.

બે-અદબી, *s. f.* Rudeness; disrespect; indecorum; impudence; presumption; indignity.

બે-આની, *s. f.* [See બે two + આનો.] A silver coin worth two annas; a two-anna piece.

બે-આખરૂં, *adj.* [See બે, P. + આખર.] Disgraced; dishonoured. 2. *s. f.* Disrespect; disgrace.

બે-ઈતબારી, *adj.* [+ ઈતબાર.] Distrustful; faithless; dishonest. 2. *s. f.* Want of confidence; distrust.

બે-ઈનસાફ, *s. m.* [+ ઈનસાફ, ઈનસાફ.] Injustice; unfairness.

બે-ઈમાન, } *adj.* Faithless. 2. Perfidious; false. 3. Unbelieving.

બે-ઉ, *adj.* [See બે two + એ also.] Both.

બે-કદર, *adj.* [See બે, P. + કદર.] Unsympathizing; unappreciative.

બે-કરાર, *adj.* [+ કરાર.] Sick; ill. 2. Restless; unsettled.

બે-કરું, *v. i.* [See વહે-કરું.] To send forth

fragrance. 2. To be disobedient.

બે-કાયદે, *adv.* [See બે, P. + કાયદો.] Irregularly. 2. Being against the law.

બેકાટ, *s. m.* [See બેકરું + વૃત્તિ.] Strong fragrance. 2. Impatience of restraint; disobedience.

બે-કાર, *adj.* [P. fr. બે priv. + P. કાર=S. કાર્ય work fr. P. કર્દન = S. કર, કર-કરું, to do.] Out of service; unemployed; idle.

બે-કાવ-કરું, *v. t.* [Caus. of બેક-કરું.] To fondle so much as to make disobedient.

બે-કાળજી, *s. f.* [See બે without + કાળજી.] Carelessness. 2. *adj.* Careless.

બે-કી, *s. f.* [See બે two + S. કી dim.] An even number. 2. A bond of union.

Id. બેકી નરું Used by boys in asking of their teacher for leave to go to stool, indicated by two of their fingers stretched out.

બે-કેદ, *adj.* [See બે priv. + કેદ.] Loose; lawless; unrestrained; uncontrolled. 2. *adv.* Irregularly, licentiously; against the discipline of a body of men.

બે-કે-કરું, *past part.* [See બેક-કરું.] Disobedient.

બે-ખબર, *adj.* [See બે priv. + ખબર.] Ignorant; unacquainted; uninformed. 2. Uncautious; unguarded.

બે-ખમ, *s. f.* [Turk.] A Muhammadan lady or princess.

બે-ખમ, *adj.* [See બે without + ખમ perception.] Foolish.

બે-ગરજ, } *adj.* [See બે priv. + ગરજ.]

બે-ગરજ-ઉ, } That does not stand in need of; indifferent. 2. Disinterested; independent; impartial.

બે-ગાર, *s. m. f.* [See બે-કાર. Or Port. Beggar to beg.] Labour or service exacted by an official without giving remuneration.

Prov. બેકાથી બેગાર બધો Better do press-work than sit idle (and starve.)

બે-ગારી, *s. m.* A labourer; a porter.

બે-યુનાદ, *adj.* [See બે priv. + યુનાદ.] Inoffensive; innocent, guiltless; without fault.

બેઘા-થંકું, *adj.* [See બેઘું + થંકી.] Mixed together. 2. Indiscriminate. 2. Equivocal words or speech.

બે-ચારે-ક, *adj.* [See બે two + ચાર four + એક one, about.] About two or four. 2. Some few.

બે-ચેન, *adj.* [+ ચેહેન.] Uneasy; restless; fidgety.

બે-ચેની, *s. f.* Uneasy state; restlessness.

બેઝ, *adj.* [P. બેજા improper *fr.* બે priv. + જા place.] Improper; foreign to; irrelevant.

બેઝજ, *adj.* [This flank.] Harassed; vexed; tyrannized.

બે-જીવ-વાળી, } *adj. f.* [See બે two + જીવ + વાળી.] Pregnant (a woman).

બેઝર, *adj.* [P. બેઝાર] Wearied out; tired; fatigued; exhausted; vexed; disgusted with.

બે-જીવ-વાળી, *adj. f.* [See બે two + જીવ + વાળી having.] Pregnant; in the family way; puerperal; big with child.

બેટ, *s. m.* [S. વેટિત surrounded *fr.* વેટ to surround. See વેટન, વિટવું.] An island.

બેટા-જી, *s. m.* [See બેટા + જી, દેવ.] A fellow; a man (used in contempt).

બેટા-બેટી, *s. n. pl.* [+ બેટી.] Sons and daughters; boys and girls (of a family).

બેટી, *s. f.* [S. વત્સ a daughter. See બેટા a son.] A daughter; a girl.

બેટી-જી, *s. f.* [+ જી, દેવ.] A daughter of a great man (used out of respect).

બેટો, *s. m.* [S. વત્સ a son, a child.] A son; a boy.

Prov. બેટો હેય, ત્યારે બાપ કહે કે ની? If there be no seen, there is no hope of the fruit. બેટા, બેટા થાઓ, કાલ પરણાવીશું Postponing from day to day; tantalizing.

બેઠક, *s. f.* [See બેસવું.] Sitting. 2. A seat. 3. A haunt. 4. A carpet; a mat, &c. 5. A dancing room; a dance-party. 6. A particular gymnastic exercise. 7. A party; an assembly; a meeting.

બેઠાં-બેઠાં, *adv.* Sitting; not moving;

not active; not working.

બેઠાં-બેઠાં, *adv.* Without work or employment; unemployed. 2. At par; without gain or loss.

બેઠું, *adj.* Sitting. 2. Short; low; not tall or high.

Id. બેઠી દડીનું Of humble pretensions (a house, a speech); not tall. બેઠો ભાત Rice so cooked that the proper quantity of water and rice are placed on the fire and cooked, without involving the trouble of sifting out superfluous water. બેઠાં ખાઉં Eating and doing nothing; not earning one's food. 2. Having no hard work to do. 3. Being a burden to others.

Prov. બેઠાં ખાવે તો બંડાર એ ખુટે Even a large fortune may be lost, if a man is idle. બેઠા કરતાં બનર બધો Better to do something than to be idle. બેઠોયો પોપડો ન ઉખેલો, ને સૂતોયો સાપ ન જગાડો Do not open old sores. બેઠાની ડાળી કાપવી નહિ Do not kick the ladder. બેઠાની સામે ઉભાનું શું ચાલે? Wisdom is powerless before strength.

બેઠું-બેઠું, } *adj.* Sitting at ease.

બેઠે-જી, *adj.* Sedentary.

બેઠોપચાર, Pay without work. 2. A pension.

બેઠાં ખાવું, To maintain oneself without doing work. 2. To live at ease or without anxiety.

બેડ, *s. f.* [See બે two.] Either of the sides of a hearth.

બેડ-કું, *s. n.* [See વેડું a finger-joint.] The digit of a finger. 2. A segment of a tamarind fruit.

બેડ-શી, } *s. f.* Pride; arrogance.

Id. બેડસાઈ મારવી-હાંસવી To talk proudly; to indulge in tall talk.

બે-ડિ-યું, *s. n.* [See બે two.] The load in a cart to which two bullocks are yoked. 2. A cartload weighing 32 maunds.

બે-ડી, *s. f.* [See બે two + હેડ stocks for

criminals.] Fetters or chains. 2. Manacles; handcuffs. 3. A tie; a clog; an encumbrance. 4. A rule; a law; a restraint.

Id. બેડી નાખવી-ધાલવી-પહેરાવવી To put fetters on. બેડી તોડવી To break a law or restraint.

બે.કું, s. n. } [See બે two + dim.] Two
બે.ડા, s. m. } vessels filled with water and placed on the head one upon the other. 2. A large earthen pot with a narrow mouth.

Prov. બેડા ઉપર બેડું, તે પાણીચારીને ભાર The more you heap, the worse you reap.

બે.ડો, s. m. A ship; a vessel. 2. A division; a company.

બેડો બાઈ બૂડતો તારો રે. અંબે આઈ પાર ઉતારો રે.

—વશીબ.

બે.ડોલી, adj. [See બે two + ડોલ a mast.] Two-masted.

બે.ડોળ, adj. [See બે priv. + ડોળ shape.] Shapeless; ugly.

બે.દંખ, } adj. [+ દંખ.] Disorderly.
બે.દંખું, }

2. Unprincipled; inconsistent. 3. Loose; licentious; dissolute; immoral.

બે.દખ, adj. [+ દખ.] See બેડોળ.

બે.દાળિયું, s. n. [+ દાળ.] A shed having two opposite slopes in the roof.

બેત, s. f. [Ar. बयत.] A couplet or distich. 2. Poetry.

બેત, s. m. [See બેતર-જું.] Arrangement. 2. A dodge; a scheme. 3. An intention.

Id. બેત કરવો-રચવો-ધડવો To make a design or a scheme. બેત ઉતારવો To carry out a design.

બે-તક, adj. [See બે priv. + તક.] Unseasonable; inopportune.

બે-તકશીર, adj. [See બે priv. + તકશીર.] Faultless; guiltless; innocent.

બે-તમા, adj. [+ તમા] Careless unsolicitous; unanxious about; disregarding; not desirous of; not caring for; not concerned about; indifferent s. f. See બેપરવાઈ.

બે-તરફી, adj. [See બે two + તરફ.] Relating to both parties or sides; not ex-parte

2. Impartial. 3. Dubious; equivocal.

બે-તાલ, } adj. [See બે priv. + તાલ beat-
બે-તાલું, } ing time in music.] Out of time or measure; inharmonious; discordant. 2. Having neither rhyme or reason. 3. Extravagant; dissipated.

Id. બે-તાલ થઈ-જવું To be out of time (in music).

બે-તાળીસ, adj. [See બે two + ચાળીસ.] Forty-two; 42.

બે-તાલું, adj. [See બે-તાળીસ.] Taking forty-two સેર for a મણ or forty-two તોળા for a શેર (of weight).

બે-દરદી, adj. [See બે priv. + દરદ.] Free from pain; well. 2. Pitiless. 3. Reckless.

બેઠાં-લાકડી, s. f. [See બેઠું + લાકડી.] A particular drug.

બે-દાણા, s. m. pl. [See બે priv. + દાણો.] A kind of seedless grape.

Id. તેનામાં બે દાણાએ નથી He has no sense; he is half-mad. 2. adj. Seedless.

બે-દાદ, adj. [+ દાદ.] Unjust. 2. Mismanaged; anarchic.

બે-દાદી, s. f. [+ દાદ.] Injustice. 2. Mismanagement; anarchy.

બે-દીસ, adj. [+ દીસ] Dissatisfied; disaffected. 2. Dispirited; disappointed. 3. Sad; sorrowful.

Prov. બે-દીસ દોસ્ત દુશ્મનની ગરજ સારે A sensible foe is preferable to a foolish friend.

બે-દીલી, s. f. Discord; disagreement. 2. Disappointment.

બેડું, s. n. [Ar. بيطر:] An egg.

બે-ધડક, adv. [+ ધડક-ક-ધડક.] Without fear or apprehension; boldly; promptly; unhesitatingly; undauntedly.

બે-ધારી, adj. [See બે two + ધાર edge.] Double-edged.

બે-ન, s. f. [Dh. Des. बहिन for S. માણી.] A sister.

Id. બેન સમાની ગાળો Abusing a person's sisters.

બે.ન.ક, } (Used in endearment or in
બે.ન.કી, } poetry.) Same as બેન.

બેન.પણી, s. n. pl. [+ પણી.] Friendship
between women.

બેન.પણી, s. f. A female friend.

બેન.સીબ, adj. [See બે priv. + નસીબ.]
Unfortunate; luckless.

બેની, s. f. [See બે.ન.] A confidante. 2.
A dear sister.

બે.પંજુ, adj. [See બે two + પગ.] Having
two feet. 2. s. n. A biped.

બે.પરવા, adj. [See બે priv. + પરવા.] See
મ.તમા.

બે.પરવાઈ, s. f. Heeding no person;
caring for nothing; carelessness; indiffer-
ence; negligence; disregard; thoughtless-
ness.

બે.શક, } adv. [See બે beyond + શક,
બે.શક, } શક.] Immodestly; shamelessly.

બે.શમ, adj. [+ શમ.] Unwary; uncon-
scious. 2. Heedless; careless; forgetfull.

બે.ફિકર, } adj. [+ ફિકર.] Careless; indif-
બ.ફિકર, } ferent. 2. Content; calm; cool.

બે.ખનાવ, s. m. [+ ખનાવ.] Disagreement;
dissension; contention; difference of opi-
nion; disunion.

બે.બાક, adj. [P. fr. બે priv. + બાકી,]
Without a remainder; complete; finished.

બે.બાકુ, adj. [Hem. Des. બોકિલો = S.
અલીક-શર: Pretending to be brave fr. બાકુ
fr. S. બે intens + બાકુ distressed. See બય+
બાકુ.] Distracted with fear. 2. Confound-
ed; perplexed.

બે.બાપ.નું, adj. [See બે two + બાપ.]
Adulterine; bastard.

બે.બુનિયાત, adj. [See બે priv + બુનિયાત.]
Of low origin; without character, pedigree;
or good quality. 2. Bastard.

બે.બોલુ, adj. [Hem. Des. હુમ્બોહો = S.
હવાલમ્: a taunt, fr. હુર ill + બોલ.] to speak.
Or S. બે, બે, two + બોલ.] Lying; untruthful.

બે.બટ, } adj. [See બે two + બટ a kind.]
બે.બટ, }

Of two kinds. 2. Of several kinds mixed
together.

બે.ભાન, adj. [+ ભાન.] Unconscious; in-
sensible.

બે.મના, s. n. f. [See બે two + મન. Or S.
વિમનસ્ક dispirited fr. વિ away from + મન.]
Hesitation.

બે.મર્જદ, adj. [See બે priv. + મર્જદ.]
Transgressing the limits of decency and
good conduct.

બેમાર, adj. [See બિમાર.] Ill; ailing. 2.
Wearied; tired; disgusted with; sick of.

બે.માલમ, } adj. [See બે priv. + માલમ,
બે.માલમ, } માલમ.] Hard to be perceived; impercepti-
ble; hard to be discovered.

બે.મુરવત, adj. [+ મુરવત.] That has no
regard, deference, or esteem for one that
is entitled to it; ungrateful; uncourteous.

બે.રખી, s. f. [S. બે intens. + રક્ષા, રક્ષા-
ધન.] A wristlet.

બે.રખો, s. m. A rosary; beads.

બે.રંગ, } adj. [See બે without + રંગ.]
બે.રંગી, }

Discoloured. 2. Faint. 3. Deprived of
pleasure or pleasantness. 4. s. m. Tack of
harmonious colour. 5. The state of being
devoid of pleasure or pleasantness.

બેરંજો, s. m. A medicinal drug.

બેરડાઈ, s. f. [See બેરડું.] Roguery;
knavery. 2. Sauciness; impertinence; aud-
acity.

બેરડું, adj. Cunning; roguish. 2. Saucy;
audacious.

બેરત, adj. Cunning; roguish. 2. Saucy;
audacious.

બે.રત, s. f. [See બે priv. + રત.] The
being out of season or inopportune. 2. adj.
Unseasonable; inopportune untimely.

બે.રિ.યુ, s. n. A kind of bird.

બેરૂ, adj. [Hem Des. બહિરો fr. S. બહેર
deaf.] Deaf. 2. Benumbed; torpid.

બે.રોજગાર, } adj. [See બે without +
બે.રોજગારી, } રોજગાર.] Out of employment; unemployed.

જેસ, *s. m.* [Hem. Des. बड़ो *fr.* S. बड़ीबंद
A bull; a bullock; an ox.

જે.સ., *s. f.* [See જે two+છું dim.] A companion. 2. A contribution.

દેવે મારી જેલ તો, નાંખી તોડી, હો રંગ-રસિયાજી,
—દયારામ.

Prov. મિત્ર હોય બોલણ, તોએ પોતાની જેલ
Even a quarrelsome friend is useful.

જે.સ.ડી., } *s. f.* [+ ડું.] The company of
જે.સ.પ., }

જેવડીએ વળગ્યા વિદ્યાધાર સુદામે જતાં કર્યો વિચાર.

—પ્રેમાનંદ.

જેસ-દાર, *s. m.* [P.=a labourer *fr.* बेल a spade+દાર P.] A stone-digger; a quarry-worker; a sapper; a miner. 2. A labourer; a porter.

જેસાશક, *adv.* [Ar. बिलाशक *fr.* बिष्ठा priv.+શક doubt.] Without fear; unhesitatingly; unscrupulously. 2. Undoubtedly; surely; certainly.

જેસિ-યું, *s. n.* [See જેસો a kind of fragrant flower.] A kind of fragrant oil. 2. A tingling sensation in the hand.

જેલી, *s. m.* [Dh. Des. बेली = S. स्तम्भ: a pillar, a support; *Cf.* Ar. बालી a guardian. See બાલી.] A giver of happiness; a destroyer of distress; a helper; a patron. 2. A friend.

જેહું, *s. n.* A roll of cotton for spinning. 2. A white sand-stone.

પ્રભુએ એનાં જેલાં, એમની સાથે જ બાંધ્યાં હશે;

એમાં શું કરે નાગરિકા, અને શું કરે સત્યભામા ?

—પ્રેમાનંદ.

જે.વકુફ, *adj.* [See જે priv.+વકૂફ.] Foolish; silly; stupid; senseless.

જે.વકુફી, *s. f.* Folly; stupidity; silliness; foolishness.

જે.વક્કર, *adj.* [+વક્કર.] Having no moral control; having no influence.

જે.વખત, *adj.* [+વખત.] Untimely; ill-timed; unseasonable.

જે.વચની, *adj.* [+વચન.] Not true to one's own word; faithless; dishonest.

જે-વડ, *adj.* [See જે-વડ-વું.] Folded double; double.

Id. જેવડ વળતી To be folded double; to bend double.

જે.વડ-વું, *v. t.* [See જે two + S. वृत् = L. verto to turn.] To fold double; to double.

જે.વડિ-યું, *s. n.* A copper coin equal to two pice.

જે.વડું, *adj.* Twofold; double.

જે.વતની, *adj.* [See P. જે without+વતન.] Having no home. 2. Deprived of home or of one's native place; exiled; banished.

જે.વફા, *adj.* [+વફા.] Ungrateful; treacherous; perfidious; insincere.

જે.વફાઈ, *s. f.* Unfaithfulness; infidelity; insincerity; ingratitude. 2. Disloyalty.

જે.વફા-દારી, Same as જે.વફાઈ.

જે.વારસી, *adj.* [+વારસ.] Having no heir. 2. Having no owner.

જેશ, *adj.* [P.] Good; proper; suitable; fit. 2. *adv.* Well; good.

જે.શક, *adj.* [P. જે without + શક doubt.] Doubtless. 2. Sure; true; correct. 3. *adv.* Undoubtedly; unquestionably. 4. Surely; certainly.

જે.શરમ, } *adj.* [+શરમ shame.] Shameless; immodest; impudent; disgraceful; indecent.

જે.શુદ્ધ, } *adj.* [+શુદ્ધ.] Bereft of consciousness; insensible; in a faint; in a swoon; senseless.

જેસ-ઉઠ, Same as ઉઠ-જેસ.

જેસ-જી, *s. f.* [See જેસ-વું to sit.] A seat; a stool; a bench. 2. A stand. 3. The state of sitting; a mode of sitting. See જેસજી, Same as જેસામજી.

જે.સતમ, *adj.* [S. સિ = P. જે intens. + સતમ.] Oppressive; tyrannical; despotic. 2. Excessive. 3. *adv.* Oppressively; tyrannically; despotically. 4. Excessively.

જેસ-તું, *adj.* [See જેસ-વું.] Fitting; suitable. 2. Beginning; commencing; setting in.

Id. See Id. under જેસ-વું.

જે.સથુરી, *s. f.* [See જે without + સથુર.]

Impatience.

બે-સમજ, *adj.* [+ સમજ.] Unreasonable; injudicious; senseless.

બેસ-ર-વું, *s. n.* [See બેસ-વું.] A haunt of masons and carpenters. 2. Cost; value (colloq.)

બે-સવાદ, *adj.* [See બે without + સવાદ.] Tasteless; insipid.

બેસ-વું, *v. i.* [S. ઉપ-વિશ્ to sit *fr.* ઉપ near + વિશ્ to enter.] To sit; to rest upon. 2. To sit down; to perch; to roost; to rest. 3. To be without employment; to sit idling or dawdling. 4. To lie upon. 5. To abate; to go down; to become less. 6. To become blunt. 7. To settle in any course or state. 8. To lose height or prominence. 9. To fit; to be adapted to; to suit; to answer; to agree; totally. 10. To fall; to be ruined. 11. To become hoarse, low, or inaudible. 12. To be established or set up. 13. To become rotten or putrid. 14. To begain; to commence; to set in. 15. To cost. 16. To break; to be insolvent. 17. To yield, to retire.

Id. ૧. બેઠું Completely ruined. 2. Deprived of one's wife. 3. Deprived of one's husband. 4. Lost all children; childless. ૫. બેર બેસવું To be deprived of employment. અજગાં બેસવું To menstruate. ટાંટિયા બેઠા Disappointed. ભાવ બેઠો The rate has gone down. અટગા ઘાલીને-લાંબા ટાંટિયા ઘાલીને-પગ પસારીરે બેસવું To sit with the legs stretched out. 2. To make an urgent demand. પહાંડી મારીને-વાળીને બેસવું To sit at ease. ખૂણે બેસવું Lit. To sit in a corner. Hence, 2. To mourn the death of a husband. ધાર બેસવી To be blunt (the edge of a weapon). રંગ બેસવો To adhere (of a colour). 2. To be influenced-by company. દાણ-હુગડું બેસવું-બેસી જવું To be spoiled by long standing. ઝાડે ફૂલ-ફળ બેસવું To bear flowers, fruits (of a tree). વરસ બેસવું To begin a year. કામ હાથે બેસવું-કામ હાથ બેસવું To be versed in a particular work. (ભાવ) નીચે બેસવું To go down, to

fall in price. સાહુકાર બેસવો To be insolvent. અવાજ-ગળું-બેસવું To be hoarse. ભાત-દાળ બેસવું To stick to the bottom of a vessel owing to excessive heat (of rice, pulse). ગાદીએ બેસવું To come to the throne. બેસી જવું To be ruined. બેસવા જવું To go to pay a visit. 2. To go on a visit of condolence. રોજે બેસવું To be engaged on daily wages. દોષ બેસવું To adhere-the results (of a fault). પાસ બેસવો To adhere (of the effects of company) વાસ બેસવો To retain a smell. નિશાળે બેસવું To be sent to school. પેટ બેસવું To be shrunken-from starvation. બેસવું આવવું To fit; to suit. બારણે બેસવું To leave the house. 2. To make an urgent demand. બેસવા ઉડવાની જગ્યા The drawing-room of a house.

N. B.—1. With the indeclinable participle of the principle verb, બેસવું has the sense of “ Completion ”; as. લખી બેસવું, વાંચી બેસવું, ખાઈ બેસવું. II. With the infinitive of the principle verb, બેસવું has a sense of a prospective, meaning “ Going to ”, “ about to ”, as. લખવા બેસવું, વાંચવા બેસવું, ખાવા બેસવું.

Prov. બેસવાની દાળ કાપવી નહિ Cast not dirt into the well that gives you water. બેસવાનું નહયું હતું પણ ઉચકવાનું થયું The tables are turned. બેસીને સુવું Be careful in whatever you do. બેસીએ બેઈ, તો ઉઠાડે નહિ કાઈ Sit in your place, and none will ask you to leave it. બેસતો રાજ અને આવતી વહુ, ભાર પડ્યો, તો પડ્યો Your influence with a person depends upon the first impressions you make.

બેસા-ડ-વું, } *v. t.* [Caus. of બેસ-વું.] To
બેસા-ર-વું, } seat. 2. To fix; to fasten; to settle in some state. 3. To impose or lay upon. 4. To compose; to put down. 5. To establish or set up. 6. To make out; to interpret. 7. To make suitable or fitting.

Id. બંધ બેસાડવું To make fitting or suitable. કર બેસાડવો To impose a tax. અમલ બેસાડવો To establish one's power over, બે-

સાડી દેવું To order to sit down. ઉભરે બેસાડવે
To cause to effervesce; to subside. ટપે બે-
સાડવે To put a stop to a quarrel. 2. To
effect a compromise.

બેસા-મણ, *s. n.* The state of sitting; a
sitting posture.

બેસા-મણું, *s. n.* Condolence; attending
a mourning party. 2. A mourning party.

બેસા-રૂ, *s. m.* A passenger in a convey-
ance.

બે-સુમાર, *adj.* [See બે without+ સુમાર.]
Excessive; extravagant; immoderate; be-
yond all bounds; incalculable; numerous.

બે-સૂર, } *adj.* [+ સૂર.] Unmusical;
બે-સૂર, } discordant; jarring; inharmonious.

બેરતી, *s. f.* [See બેસવું.] Agreement;
harmony; friendly terms.

બે-હક, *adv.* [See બે priv. + હક, (જ. ના-
હક.)] Without a claim or right. 2. Help-
lessly.

Id. **બે-હક બેસવું** To sit down in a help-
less state; to be about to die.

બે-હક-વું, Same as **બે-ક-વું**.

બેહકા-વ-વું, Same as **બે-કા-વ-વું**.

બે-હદ, *adj.* [See બે without + હદ.] Li-
mitless; illimitable; without bounds end-
less; boundless. 2. Excessive; in the great-
est possible degree; enormous; stupend-
ous. 4. *adv.* Excessively; exceedingly.

બે-હયા, *adj.* [P. fr. P. બે without + Ar.
હયા shame.] Same as **બે-શરમ**.

આંધળો નર જે ઘરમાં રમે, બે હયા નાર ગમે તે કરે.

—સામળાનટ.

બે-હાલ, *adj.* [See બે without, bad, +
હાલ.] Unwell; ill. 2. Senseless; insensible.
3. Ruined; destroyed.

બે-હુ, *adj.* [See બે two.] Both.

બે-હુરમત, *adj.* [See બે without+ હુરમત.]
Dishonoured; degraded.

બેહક, *s. f.* [See બેહકવું, બેકવું] A strong
sweet smell; a strong fragrance.

બેહેતર, *adj.* [P. બિહતર better fr. બિ good
+ તર = S. તર comp. suffix.] Good; well;

better; excellent; fine.

બેહેન, Same as **બેન**, **બહેન**.

બેહેર, *s. f.* [See બેરું, બેહેરું.] Deafness. 2.
Numbness; torpidity.

Id. **બેહેર મારવી** To be deaf. 2. To be be-
numbed.

બેહેરખ, *s. f.* [Ar. બયરુ a flag.] A flag.
2. A company of soldiers having a flag in
their train.

બેહેરું, Same as **બેરું**.

બેહેશત, *s. n.* [P. બિહિશત.] Paradise;
heaven.

બેહેશતી, *adj.* Heavenly. 2. Deceased.

બે-હોંશ, }
બે-હોંસ, } *adj.* [See P. બે without +
બે-હોંશ, }
બે-હોંસ, }

હોંશ, **હોંસ**, &c.] Insensible; senseless; bereft
of consciousness. 2. Listless; remiss.

બે-હોંશી, }
બે-હોંસી, } *s. f.* Insensibility; a swoon;
બે-હોંશી, }
બે-હોંસી, }

syncope; stupefaction; torpor.

બહક-બોહું, Same as **બટક-બોહું**.

મહા દુષ્ટ પરિચટ પુરનો, તેને થઈ સ્ત્રીયું રાટ;
તે બેહક-બોહો બોલિયા, ફરે દુઃખે પહાટ.

—હરિદાસ.

બેહવું, *s. n.* [જ. બહવું.] A hinge.

બેયર, Same as **બેરી**.

બેયા-બોરું, *s. n.* [જ. બિયા-બારું.] Dis-
agreement; enmity.

બેરક-શાસ્ત્રી, *s. n.* [See બેરી + શાસ્ત્ર.]
Beliefs or customs dictated by women.

બેરી, *s. f.* [See બા, બાઈ. બાય-ડી, બે-યર,
બે-રી, **બે-રું**. (જ. મ. વ. વયા, બાયા, વજી, વજુ, વાઈ.
બાયકો, વાહલ, from S. માર્યા fit to be protected;
owing to a well-known text of Hindu Law
न स्त्री स्वातन्त्र्यमर्हति A woman ought to be
protected. See બાર્યા or II. વા, વા, dim; Mar.
વા masculine. વાઈ, બા, બાઈ dim. feminine.)
A woman. 2. A wife.

બે-રું, Same as **બે-રી**.

બો, *s. f.* [P.] Smell; odour; scent.

બો, *s. f.* Thin and stiff thread, commonly used in flying kites.

બોઈ, *s. f.* Mullet; a particular kind of fish.

બોકડી,
બોકડું,
બોકડો, } [Him. Des. बाकड़ो = S. કાગ: a goat.] Same as **બેકરી, બેકડું, બેકરો.**

બો-કાની, Same as **બુકની.**

બોકિ-હું, *s. n.* [See **બોકી** a kiss+ **હું** dim.] A puppy.

બોકી, *s. f.* [P. बोसी *fr.* बोसीदन् to kiss. See **બપ્પી.**] A kiss; a buss; a smack.

Id. **બોકી લેવી-કરવી** To kiss.

બોખ, *s. f.* A leathern water-pot. 2. A deep and vast natural reservoir of water; a deep pond.

બોખ-હું, Same as **બોખું.**

બોખાર, *s. m.* [Ar. بخار vapour, heat.] A glowing fire. 2. Steam. 3. *s. m. j.* Fever.

બોખું, *adj.* [Hem. Des. ब्रह्मलो = S. पतिन-दन्त: who has lost his teeth.] Toothless.

બોધ-હું,
બોધરહું,
બોધહું, } *s. n.* [See **બહુ+ગુણ**.] A small metallic pot, generally of brass or copper, serving many culinary purposes.

બોધ-હું, *adj.* Simple; guileless; innocent.

બોચ-હો, *s. m.* [See **બોચી.**] A hood for children. 2. A covering for the head formed of false hair; a wig.

બોચિ-યું, *s. n.* A light shallow basket made of bamboo chips.

બોચી, *s. f.* The hinder part of the neck.

Id. **બોચી ઝાલવી-પકડવી** To catch by the hinder part of the neck.

બોજ, *s. m.* [See **બોધ.**] A load, a burden. 2. Weight; dignity; importance; consideration. 3. Honour; reputation; respectability.

બુઓ વટ જતાનો બોજ સહે, બુઓ અંધ સદા કર ડંડ અહે.
—દયારામ.

4. Fineness of texture (of cloth).

Id. **બોજ પડવો** To be felt (of dignity, importance, honour,

બોજ-દાર, *adj.* [+દાર P.] Weighty; honourable; respectable.

બોજ-હું, *v. i.* To afford; to be able. 2. To snit.

બોજો, *s. m.* [Hem. Des. बोझ = S. वृथુ broad. Or see **બુધ**, **બોધ**, **બોજ.** *fr.* S. बुध to know.] A weight; a load; a burden. 2. Responsibility.

Id. **બોજો લેવો-કપાડવો** To undertake the responsibility of. 2. To help.

બોટ, *s. f.* [Eng. Boat.] A boat; a small vessel.

બોટ, *s. n.* [See **બોટ-હું** *fr.* S. મુક eaten.] Same as **અ-બોટ.** 2. A thin cow-dung plaster where men have eat their food.

બોટ-હું, *s. n.* [S. મુક eaten.] Giving of solid food for the first time to an infant. 2. Eating; drinking.

સગે સઘળી પ્રજાનાર, મિઠડાં બોલે મુક-દજ રે;
બોટ-હું કરે છે અપાર, જોને નિરખે છે નંદજ રે.—ભાલજી.

બોટ-હું, *v. t.* [S. મુક eaten *fr.* મુજ to eat.] To pollute, or defile, by eating. 2. To eat.

બોટિ-યું, Same as **અ-બોટિ-યું.**

બોડ, *s. f.* [See **અબોધ.**] A hollow or hole made by an animal to lie in; a hollow; a den.

બોડ-કી, *s. f.* [See **બોડ-હું.**] A woman whose head is shaven; a widow.

બોડ-હું, *adj.* Whose head is shaven. 2. Bald-headed. 3. Bare-headed.

બોડ-હું, *v. t.* [S. મુજ to shaver *fr.* મુજ the head.] To shave.

બોડા-વ-હું, *v. t.* [Caus. of **બોડ-હું.**] To get shaved.

બોડી, Same as **બોડ-કી.**

બોડું, *adj.* [Hem. Des. बोझ = S. इमथु hair on the head and face; also बोझ = S. तरुण: a young man, *fr.* મુજ to shave the head; *fr.* મુજ the head.] Bare-headed.

Id. **બોડું રોડું-બોડું તકોડું** Quite bald. **બોડા-બોડિયા-અક્ષર** Letters with the omission of the vowels; writing without *kānā*, *matrā*, or *ajju*.

બો-બુ-હું, *v. t.* [See **બો-બી.**] To be a

purchaser. 2. To give an opportunity to earn or to be profited. 3. (See ખો.જી, used ironically.] To abuse; to use abusive language.

ખો.જી, *s. f.* [P. बयान: /r. Ar. बय to buy. See ખા.જી. Or S. મવાની the goddess of good luck. See બોહોળી.] A handsel. 2. A present. 3. An abuse.

ખોત, Same as બહુત.

Prov. ખોત ગઈ, ને થોડી રહી It is the fag end. ખોત બોયા, ને હળી ઘાસ Too much of anything is bad.

ખોત, *s. m.* A fool.

મારશે ક-ખોત, ખોત શે બ-ચા ? ન બાળિયા ! નારી નબો કેટલેક ? ખેટકે જ બાળિયા.—પ્રેમાનંદ.

ખોત-ડો, *s. m.* A young camel.

ખોતાન, } Same as બુતાન, બુતાનું.
ખાતાનું, }

ખાતેર, *adj.* [See બે two+લિતેર.] Seventy-two; 72.

ખોથડ, *adj.* [See ખુટું, or બે priv. + થડ] Sluggish; dull; stupid; doltish; blockish.

ખોદાર-શિંખ, *s. f.* [See શિંગ] Litharge.

ખોદા-બું, *v. i.* To be saturated with water. 2. To be deformed or worn out by the constant falling of water (a piece of wood, &c.).

ખોટું, *adj.* [Imit.] Hoarse. 2. *s. n.* An earthen vessel, not well burnt, or having a crack.

ખોધ, *s. m.* [S. /r. बुध to know.] Perception. 2. Explaining; making known; knowledge; instruction; admonition. 4. Awakened state; arousing.

Id. ખોધ કરવો-દેવો-આપવો To teach; to advise. બોધ લેવો To learn a lesson; to learn.

ખોધ-ક, *adj.* That explains or makes known; that indicates or points out; that typifies, or prefigures; that informs, instructs, teaches, or make acquainted with. 2. That awakens (Generally used at the end of a compound) 2. *s. m.* A teacher.

ખોધ-ન, *s. n.* Explaining; teaching; instructing.

ખોધ-બું, *v. i.* To make known; to ex-

plain; to advise.

એમ બોધ્યાં રાધિકા રાણી, તમે સાંભળો સૈયર સમાણી.
—પ્રેમાનંદ.

ખોધિત, *adj.* Explained; declared; made known; instructed.

ખો-બડું, *adj.* [Imit. See બડ-બડ.] Stuttering; stammering; speaking lispingly.

Id. ખોબડું બોલડું To stammer; to stutter.
ખોબડું માણસ A stammering person.

ખોયું, *s. n.* The pith of reed, &c.

ખોયું, *s. n.* [Eng. buoy.] A buoy.

ખોર, *s. n.* [See ખોર-ડી.] The fruit of ખોરડી, (*pl.* ખોર, ખોરાં).

Id. ખોર ખોર જેવડાં આંસુ Big tears. તેના હાથનાં બે ખોર પણ કોઈ લે નહિ એવું Lit. So dirty that one would not accept even a few berries from his hands. Hence, 2. Very dirty.

ખોર-ડી, *s. f.* [Dh. Des. बारी /r. बदरी.] The jujube tree.

Id. ખોરડી ઝુડવી-ખ ખેરવી To beat or strike soundly with a stick.

ખોરડું, *s. f.* A side; the right or left; a verge; a margin. 2. *adv.* Alongside.

ખોર-બું, *v. t.* [See વહેરબું, વ્યવહાર.] To sweep or clean (privies).

ખોર-સલી, *s. f.* [See ખોર + સળી.] A kind of tree bearing fragrant flowers, and fruits like ખોર.

ખોરિ-બું, *s. m.* [See ખોર.] A brooch; a button.

ખોરી, *s. f.* [See બૂરું inferior sugar.] Dust in corn.

ખોરું, *s. n.* Grains in an ear of corn.

ખોરો, *s. m.* A kind of carpet.

ખોલ, *s. m.* [See બોલ-બું.] Speech; a saying; words; thoughts expressed. 2. A letter; a sentence. 3. A taunt. 4. A metrical foot.

Id. બોલ બોલવા To speak words. બે બોલ કહેવા To speak words of advice. બાલ મારવો To taunt. બોલ કાઢવો To speak with thought or deliberation.

ખોલ-ક-બું, *adj.* Talkative; loquacious. 2. Fluent; eloquent.

ખોલ-ચાલ, *s. f.* [+ચાલ.] A colloquy; con-

versation; a parley; a discourse. 2. Familiarity; acquaintance; intercourse.

બોલ-છા, *s. f.* [+છાયા or છા.] The manner of speaking.

બોલ-બંધ, *s. m.* [+બંધ.] An agreement in words; a verbal contract.

બોલ-બંધ કીધો સખી સાથે, ચાલો આપણ જમનાં જઈએ; ગોરસની ગોળો લો માથે, સહુ મહિયારી થઈએ રે,

—પ્રેમાનંદ.

બોલ-ખાતા, *s. f.* Affluence; prosperity. 2. *interj.* May you and yours be happy and prosperous !

બોલ-બોલ, *s. f.* Same as **બોલ-બોલ**.

બોલ-વું, *v. t.* [Hem. Des. बोल=ब. कथयति, *fr.* S. ब्रू to speak.] To speak; to utter; to say; to tell; to declare; to relate; to converse; to rehearse.

Id. બોલતો ચાલતો In a healthy condition; all right. બોલવું થવું To exchange hard words; to quarrel સોમું બોલવું To contradict. 2. To insult in talk; to speak contemptuously. નામ બોલવું To call out a name. બોલી બતલાવવું To give expression to; to speak out. બોલવું ચાલવું To have a talk with. 2. To be on familiar terms with. બોલી જવું To utter or speak thoughtlessly or in haste. 2. To recite.

Prov. બોલે તે બે ખાય See under બે બોલે નહિ ત્યારે હા જ સમજવી Silence gives consent. બોલ્યા વગર માથે ન પીરસે=બોલે તેના બોર વેચાય A closed mouth catches no flies. બોલેલું પાણું બળવું To break one's promise. બોલતાં તે બધાને આવડે Speech is the gift of all, but thought of few. બોલેલું કંઈ પાણું મોમાં પેસવાનું છે ? A word spoken is an arrow let fly. બોલીએ તે બાપના વચન શું પાળીએ Ratify your promises by performances. બોલો, પણ, બાપ કે બોળો નહિ Converse so as to please others, not in order to please yourself. બોલવું ને લોટ ફાડવો, એ બે સાથે ન બને No man can serve two masters. બોલવું તેવું પાળવું Keep your promise. બોલ્યું બહાર પડે, ને રાંધ્યું વરે પડે Time and words cannot be recalled.

બોલ-ચાલી, *s. f.* [+ચાલ.] Speaking; exchanging words. 2. Familiarity.

બોલ-બોલ, *s. f.* Disputing; wrangling;

a sharp altercation; exchanging hard words.

બોલ-વ-વું, *v. t.* [Caus. of બોલ-વું.] To call; to summon; to invite; to send for. 2. To invite. 3. To remember one to.

Id. મારી વતી તેમને બોલાવજો (In a letter) Remember me to them.

બોલી, *s. f.* A tongue; a speech; a dialect; a language. 2. Agreement; settlement; stipulation; promises; a proviso.

Id. બોલી કરવી To make an agreement.

બોલું, Same as **બોલ-ક-લું**. (Used at the end of a compound.)

બો-વું, *v. t.* [See વાવ-વું.] To sow. 2. To waste.

બોસ, *s. f.* [Ar. बहस debate.] Obstinacy; persistence. 2. Force; violence; compulsion; urging upon; pressing. 3. Vanity; self-conceit.

બોસો, *s. m.* [P. बोसी. See બોકી.] A buss; a smack; a kiss. See બોકી.

બોલેત, Same as **બેહુત**.

બોલેતાળ, Same as **બહુત**, **બહુ**.

બોલેણું, *adj.* [See પહોણું.] Large; extensive.

બોળ, *s. m.* A loes; gum myrrh.

બોળ, *adj.* [See બોળ-વું.] Salted; preserved in salt.

Id. બોળ કેરી Pickled mangoes.

બોળ-વું, *v. t.* [S. बुह, बोह to sink.] To dip. 2. To destroy; to ruin.

Id. નામ બોળવું To lose reputation. જાત બોળવી. To lose one's caste; to be an outcast.

બોળા-વાડો, *s. m.* [+વૃત્તિ.] Pollution; uncleanness.

Prov. બોળાવાડો બોલે નહિ, પણ બોળે Sin will out in the end.

બોળિ-યા, Same as **બોળ adj.** Salted.

બોળો, Same as **બોરો**.

બૌદ્ધ, *s. m.* [S. *fr.* बुद्ध.] Same as **બુદ્ધ**. *s. m.* 2. *adj.* Relating to Buddha.

બૌદ્ધ-માર્ગી, *s. m.* [S. *fr.* + मार्ग.] A follower of the religion of Buddha; a Buddhist.

બ્યાન, Same as **બયાન**.

બ્રાહ્મી, *adj.* [See બે two+એસી eighty.] Eighty-two; 82.

બ્રહ્મ, *s. n.* [*S. fr.* *बृह्* to grow.] The divine cause or essence of the universe, all existences being supposed to be its expansion; the Supreme Being regarded as impersonal, the soul of the universe, from which all created things emanate and to which they return. 2. God.

બ્રહ્મ-ઋણ, *s. n.* [*S. fr.* + *ऋण*.] A debt owing to a Brāhman.

બ્રહ્મ-કંઠાક, *s. m.* [*S. fr.* + *S. कण्ठ=કંઠાક*.] The universe.

બ્રહ્મ-ક્ષત્રી, *s. m.* [+ *ક્ષત્રી*.] A subdivision of the ક્ષત્રી caste, who observe the rights and ceremonies of the Brāhman.

બ્રહ્મ-ગાંઠ, *s. f.* [+ *ગાંઠ* a knot.] A very complicated knot; with which the two ends of the sacred thread of a Brāhmana are tied together.

બ્રહ્મ-ચર્ય, *s. n.* [See *બ્રહ્મ-ચારી*.] One of the four states of life through which a Brāhman passes; a state of abstinence from sexual intercourse; religious studentship.

બ્રહ્મ-ચારી, *s. m.* [*S. fr.* *ब्रह्म+चर* to practise.] A Brāhman in the state of *બ્રહ્મચર્ય*. 2. One who has taken a vow to lead a celibate life.

બ્રહ્મ-જ્ઞાન, *s. n.* [*S. fr.* + *જ્ઞાન* knowledge.] Divine knowledge; knowledge of the unity of the world and *બ્રહ્મ*.

બ્રહ્મ-જ્ઞાની, *adj.* That knows *બ્રહ્મ* as the one real substance underlying all existences.

બ્રહ્મ-કંઠ, *s. m.* [+ *કંઠ*.] A great deceiver; a great rogue.

બ્રહ્મ-તેજ, *s. n.* [*S. fr.* + *તેજ*.] The glory or lustre conceived to surround a Brāhman and to differentiate him from common men.

બ્રહ્મ-તેલ *s. n.* [+ *તેલ*.] Lit. Oil obtained by squeezing a Brāhman. Hence, 2. Oppressing a worshipful person.

Id. *બ્રહ્મ તેલ કાઢું* To oppress a worship-

ful person; to oppress.

બ્રહ્મ-ત્વ, *s. n.* [*S. fr.* + *ત્વ* a suffix of abstract nouns.] Spiritual or essential truth, i. e. *બ્રહ્મ*, as the substantial or real truth.

બ્રહ્મ-દશા, *s. f.* [*S. fr.* + *દશા*.] The state of living in God.

બ્રહ્મ-દેવ, *s. m.* [+ *દેવ* a god.] The god *બ્રહ્મા*, the creating member of the Hindu Triad. 2. A Brāhman.

બ્રહ્મ-ધામ, *s. n.* [*S. fr.* + *ધામ*.] The abode of God; heaven.

બ્રહ્મ-પુરી, *s. f.* [+ *પુરી* a town.] A town full of Brāhman; a place inhabited by learned and ascetic Brāhman.

બ્રહ્મ-ભોજન, *s. n.* [+ *ભોજન*, eating.] Feeding of Brāhman as a religious act.

બ્રહ્મ-યજ્ઞ, *s. m.* [*S. fr.* + *યજ્ઞ*.] The study of the Vedas.

બ્રહ્મ-રંધ્ર, *s. n.* [*S. fr.* + *S. रन्ध्र* a hole.] The aperture supposed to be at the crown of the head, through which the soul takes its flight at death.

બ્રહ્મ-રાક્ષસ, *s. m.* [+ *રાક્ષસ* a demon.] The ghost of a Brāhman who, while living, indulges in a haughty spirit.

બ્રહ્મ-વિચાર, *s. m.* [*S. fr.* + *વિચાર*.] Thoughts about god.

બ્રહ્મ-વેળ, *s. f.* [+ *વેળ*.] A band of roguish Brāhman.

બ્રહ્મ-વેત્તા, *s. m.* [*S. fr.* + *વેત્તા*] That knows God.

બ્રહ્મ-શત્રુ, *s. m.* [*S. fr.* + *શત્રુ*] The hater of a Brāhman; an enemy of the Brāhman.

બ્રહ્મ-સંબંધ, *s. m.* [*S. fr.* + *સંબંધ*.] Union with God. 2. A ceremony among the followers of Vallabhāchārya.

બ્રહ્મ-સૂત્ર, *s. n.* [*S. fr.* + *સૂત્ર*.] The Brahmanical thread. 2. The order or course ordained by God. 3. Destiny, as established by God.

બ્રહ્મ-હત્યા, *s. f.* [*S. fr.* + *હત્યા*.] The killing of a Brāhman.

બ્રહ્મા, *s. m.* [*S. ब्रह्मा*, See *બ્રહ્મ*.] The

first deity of the Hindū Triad, on whom falls the duty of creating the world.

અક્ષરો, *s. n.* [+અક્ષર, ઇંદ્ર, an egg.] The mundane egg; the universe; the world. 2. The crown of the human head.

અક્ષા-નંદ, *s. m.* [*S. jr.* + આનંદ.] The bliss of God. 2. The bliss or joy subsisting in absorption into બ્રહ્મ.

અક્ષા-ર્પણ, *s. n.* [*S. jr.* અર્પણ.] A present given to God; presentation to God.

અક્ષાત્ર, *s. n.* [+અક્ષ a missile.] A missile presided over by Brahman. 2. A Brahman's curse.

અક્ષ-જુ, *s. m.* A Brāhman; an individual of the highest caste among Hindūs.

Prov. **અક્ષજી કહી છુટે** A Brāhman has only to give his advice. **અક્ષજીભાઈ મારે, ને મરવે** One fool makes a hundred.

અક્ષજિ-યા, } *adj.* Fit for a Brāhman.
અક્ષજિ-યું, }

2. Prepared by a Brāhman. 3. Humble but good; simple.

અક્ષજી, *s. f.* [*S.*] A woman of the Brāhman caste. 2. The wife of a Brāhman.

અક્ષ-મહર્ત, *s. n.* [*S.* See અક્ષ + મહર્ત.] A particular period of the early part of the day.

અક્ષ-વિ-વાહ, *s. m.* [*S.* See અક્ષ-જુ + વિ-વાહ.] One of the eight forms of marriage. in which the bride is bestowed on the bridegroom, decorated, and without any gift taken from him.

અક્ષી, *s. f.* [*S.*] A kind of medicinal plant.

અંજી, *s. n.* [*S.* વજ A station of cowherds.] The place where Krishna was brought up. Muttra in the United Provinces. 2. *adj.* Relating to Muttra.

અંજી-ભાષા, *s. f.* [+ભાષા.] The language of the people of the district round Muttra.

ભ.

ભ. The 35th letter of the alphabet, and the 24th consonant.

ભક-ભક, *adv.* [Imit. Or See ભલકે.] Dashing; forcibly. 2. Burning with flames.

ભક્ત, *s. m.* [*S. jr.* મજ્ઞ to worship.] A worshipper; a votary; one devoted and attached to. See. ભગત.

ભક્ત-વત્સલ, *s. n.* [*S. jr.* વત્સલ.] Gracious, or propitious to one's worshippers.

ભક્ત-વત્સલતા, *s. f.* Favour; grace, or kindness to one's worshippers.

ભક્તિ, *s. f.* Worship; adoration; devotion. 2. Liking or love of; fondness for; attachment; loyalty; faithfulness.

ભક્તિ-પૂર્વક, *adj.* [*S. jr.* + પૂર્વ first.] Devoutly; reverentially.

ભક્તિ-ભાવ, *s. m.* [*S. jr.* + ભાવ.] Devout feeling; adoring or reverent frame of mind; devoutness. 2. Attachment; fondness for; disposition towards.

ભક્તિ-માન, } *adj.* [*S. jr.* + માન; માન, having.] Devout; pious. 2. Attached to; devoted to; fond of. 3. Believing; confiding; trusting.

ભક્તિ-માર્ગ, *s. m.* [*S. jr.* + માર્ગ.] The way of obtaining salvation through worship; faith; love to God as a way to eternal bliss; faith, or implicit obedience.

ભક્ષ, *s. m.* [*S. jr.* મજ્ઞ to eat.] Food. 2. Prey. *Cf.* ભક્ષ્ય.

ભક્ષણ, *s. n.* Eating.

ભક્ષ-વું, *r. t.* To eat.

ભક્ષી, *adj.* (Used at the end of a compound) That eats.

ભક્ષ્ય, *adj.* Fit. to be eaten. 2. *s. m.* See ભક્ષ.

ભખ, Same as ભક્ષ.

ભખ-વું, *r. t.* To eat; to prey upon; to devour.

ભખવું, Same as ખકવું.

શત્રુઓ સમારો કેતા, ભખો, ભખો, ભાઈ રે.

—વશીભ.

ભખળ, *adj.* [See ખાખળ. Or See ખખીલ.] Same as ભખળે-લ.

ભખ-ળ-વું, *v. t.* [S. વંચ, બ્ર, to fall.] To fall from morality; to be defiled or polluted.

ભખ-ળે-લા, *adj.* Defiled or polluted; lost; abandoned; depraved.

ભખખડ, Same as બ્રખડ.

ભખા-બોલો, *adj.* [See બ-કવું + બોલ-વું.] Outspoken; frank; candid.

ભગ, *s. n.* [S. મગ pudendum muliebre.] An ulcer; a sore.

ભગ, *s. n.* [S.] Good luck. 2. Fortune. 3. Grandeur; majesty; glory. 4. Fame; honour; reputation. 5. The sun.

અહો શ્યામા મારી, ભગ ભગવતે તું થકી મજ્યા;

કહો વાડી દેવા, ભગ ભગવતી ક્યાંદિક કજ્યાં;

લહો કપ્ટે સેવા, ભગ ભગ ભગે તો અમિ છજ્યાં;

વહો સંસારાબ્ધિ, ભગ ભગવતે ભામિનિ મજ્યાં.

—પ્રેમાનંદ.

ભ-ગણ, *s. m.* [S. *fr.* મ a metrical foot consisting of three syllables, the first of which is long, and the second and third short, + ગણ a group.] One of the eight metrical feet in Sanskrit versification, consisting of three syllables, the first being long and the second and third short; (—○○); a dactyl.

ભ-ગણ, *s. m.* [S. *fr.* મ a star + ગણ a group.] The twelve signs of the zodiac. 2. The stary host. 4. Circuit through the zodiac.

ભગત, Same as ભકત.

ભગતી, Same as ભકિત.

ભગતું, *s. n.* Excessive devoutness in the performance of religious duties; excess in piety; superstitious regard for religious practices.

ભગદાળું, *s. n.* [See ભગ.] A hole; a bore. 2. A secret fault; a foible.

ભગ-ની, Same as ભગિ-ની.

ભગ-દર, *s. n.* [See ભગ a hole + દર great.] A disease in which fistulas and ul-

cerous holes form in the anus and private darts. 2. A hole.

ભગ-ભગ, Same as ભક-ભક.

ભગ-ફે, *adj.* [See ભંગ-વું,] Not sticky; liable to break.

ભગ-વત્, *s. m.* [See ભગ glory + S. વત્ having.] The Supreme Being; God. 2. *adj.* Godlike; respectable; worshipful.

ભગ-વત્-પરાયણ, *adj.* [S. *fr.* + પરાયણ.] Devoted to the worship of God.

ભગ-વતી, *s. f.* A name of પાર્વતી; any of the principal goddesses. 2. A queen.

ભગ-વન્ત, Same as ભગ-વત્.

ભગ-વાન્, *s. m.* The Supreme Being; God. 2. A king.

ભગ-વું, *adj.* Of a red-ochre colour.

Id. ભગવાં કરવાં-પહેરવાં To put on garments coloured with ochre. 2. To be an ascetic. ભગવી ચીથરી An ascetic who begs from door to door.

ભગળ, [See ભગદાળું.] Same as ભોપાળું.

ભગળ-ભાવાર્થી, *adj.* [See ભગવું + ભાવાર્થ.] Same as ખગભગત.

ભગિની, *s. f.* [S.] A sister. 2. A woman.

ભગોટું, *s. n.* [See બોટું.] A skein of silk thread.

Id. ભગટાં પાડવાં To prepare silk thread for weaving.

ભગ, *adj.* [S. *fr.* મટ્ટ to break.] Broken : shattered; marred; shivered. 3. Destroyed; demolished.

ભંગ, *s. m.* Breaking. 2. A break.

Id. ભંગ કરવો-પાડવો To break; to put a stop to. 2. To interrupt.

ભંગ, Same as ભંગ. An intoxicating drug.

ભંગ-ડ, *adj.* Addicted to the use of ભંગ.

ભંગડ-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું.] A place where people assemble to drink ભંગ.

ભંગા-ણ, *s. n.* [See ભંગ-વું, ભાગ-વું.] A break; an intermission.

ભંગા-ર, *s. m.* Broken pots; broken vessels.

ભંગિ-યો, *s. m.* A low-caste individual.

2. A sweeper; a scavenger.

ભંગી, *adj.* [See ભંગ.] Addicted to the use of ભંગ. 2. Dull; sluggish.

ભંગી, Same as ભડગિયો.

ભંગી જંગી, *adj.* [See ભંગડ.] Addicted to Bhāṅg. 2. Whimsical.

ભંગુર, *adj.* [See ભંગ, ભંગુ.] Liable to be broken. 2. Frail; fragile; perishable; fugitive; evanescent.

ભચ, *adv.* [Imit.] Piercingly.

ભચ-ક-કું, *v. i.* To pierce. 2. To be struck or dashed against.

ભચકા-વ-કું, *v. t.* To pierce. 2. To strike or dash against.

ભચ-ક-ભચ-ક, *adv.* Imitative of pressing, squeezing, &c. 2. Munchingly.

ભચ-ક-કું, *v. t.* To press; squeeze; to crush; to compress; to crush; to tread; to trample. 2. To munch.

ભચ-ક-કું, *v. t.* To be pressed, squeezed, crushed, compressed, or trampled.

ભચાં, *s. n. pl.* Satisfaction.

ભચો-ભચ, *anu.* [Imit.] Piercing in rapid succession.

ભજન, *s. n.* [S. *fr.* મજ્ઞ to worship.] Worship; adoration; divine contemplation or meditation. 2. Prayer. 3. A hymn.

Id. ભજન કરું To worship. ભજન ગાઉં To sing the glory of.

ભજનિ-ક, *adj.* That worships, or adores; devout; pious.

ભજનિ-યાં, *s. n. pl.* Cymbals.

ભજનિ-યો, *s. m.* One who worships or says prayers, singing and with music.

ભજવ-કું, } *v. i.* [S. મજ્ઞ to have, to possess Or, ભજવડું.] To act; to play the part; to represent on the stage.

Id. નાટક ભજવડું To perform a drama. વેપ ભજવવો To act the part of.

ભજવું, *v. t.* [S. મજ્ઞ to worship. See ભજન.] To worship; to adore; to honour; to revere; to render divide homage; to pray to. 2. To have; to possess; to wear; to put on. 3. To spell; to charm. 4. To

bribe. To spell; to charm.

મકરાકૃતિ કુણ્ડળ કાન, મણિ મુકુટ ભજે ભગવાન.

—ગિરિધર.

ભજવું, *v. i.* To appear beautiful; to appear splendid.

વર્ણથી ચંપક ભજિયું, માટે મધુકરે તેને ભજિયું.

—નળ દમયંતી.

ભજિ-યું, *s. n.* [S. ખજ્જ; મજ્જ, to fry.] A kind of preparation of gramflour fried in oil or ghee.

ભજુ, *adj.* [See ભજન.] That worships; worshipping; pious. (Used in Poetry.)

ભજ-ક, *s. m.* [S. મજ્ઞ to break, See ભાંગુ, ભાંગુ.] A divisor. 2. *adj.* That breaks or destroys.

ભજન, *s. n.* Breaking. 2. Routing; shattering; shivering; demolishing; destroying; blasting. 3. A corrective or counteractive; that which corrects or destroys the qualities of; an antidote. 4. *adj.* Same as ભજ-ક.

ભટ, *s. m.* [S. મટ a learned man.] A learned man; one that subsists by begging. 2. A Brāhmana.

ભટ, *adv. s. m.* [S. મટ.] A warrior.

ભટ, *adv.* [Imit.] At once; suddenly.

ભીમ ભટ ઉઠ્યો ભટ, રક્ત ઉત્પલ જેવું.—વદલાભ.

ભટ, *interj.* [Imit.] Fie upon.

Id. ભટ છે તારા જીવતરને ! Fie upon your life !

ભટ-ક-જુ, *adj.* [See ભટકું.] Wandering. 2. Unsteady.

હરિ ભજતાં ટુંને આળસઆવે, ભવ ભટકણ નિશવાહાણું.

—દયારામ.

ભટ-ક-ભાહો, *s. m.* [See ભટક, પટ, પટ-ક, +ખોહડું.] A babbler; a loquacious person.

ભટ-ક-કું, *v. i.* [S. આન્ત wandered *fr.* ખમ્ to wander.] To roam; to wander; to rove; to grope about. 2. To stray; to go astray.

ભટ-કાં, *s. n. pl.* Wanderings. 2. Gropping about.

Id. ભટકાં મારવાં To wander about. 2. To be unsteady.

ભટ-કા-વ-કું, *v. t.* [Caus of ભટ-ક-કું.] To cause to rove or wander. 2. To cause to

grope about. 3. To mislead; to lead astray. 4. To quarrel; to fight. 5. To come in the way of.

ભટ-કિ-યાં, Same as ભટ-કાં.

ભટ, *s. m.* [*S.*] A title affixed to the names of learned Brāhmanas. 2. A learned man; a philosopher.

ભટા-ઈ, *s. f.* [See ભટ, ભટા-ઈ.] Mean adulation; sycophancy; flattery.

ભટિ-યો, *s. m.* [See ભટ, 1, 2.] A dependent of ગાસાઈ મહારાજ (of the Vaiṣṇavas).

ભટુ-રિ-યું, *s. n.* A preparation of rice given to milch cattle to make them yield much milk.

ભટ્ટો, *s. m.* [See ભટ, a learned man.] A contemptuous term for a Brāhmaṇa.

ભઠ-વું, *v. t.* To child; to scold.

ભઠિ-યા-રો, *s. m.* [See ભઠી + *S.* કરા a doer *fr.* કૃ, કર-વું, to do.] An eating-house keeper; a baker; a cook.

Prov. ભઠિયારાનાં બેકરાં કાઈ ભૂખે મરે? He who works will never go hungry to his bed.

ભઠી, *s. f.* [*S.* મૃદિ frying; *fr.* ધસજી to fry.] A kiln; a furnace; an oven. 2. A smith's forge; a stove; the fireplace of a washer-man. 3. A spirit-still; a distillery; a brewery. 4. A style; a character.

Id. ભઠી-ચઢવી-ઉતરવી To be ripe; to be mature-the materials in a furnace. ભઠી ચઢાવવી To put in a furnace. 2. To purify; to get rid of an alloy-a metal, &c.

ભટ, *s. m.* [See ભટ, a warrior.] A warrior; a hero. 2. An opulent person. 3. *adj.* Strong; mighty. 4. Opulent; glorious.

પુણ્યવંત પરિવાર રાહુ ભટ ભાવિક ભત્રીજ.

—સામળભટ.

ભટ-ક-થુ, *adj.* [See ભટ-ક-વું.] Prone to shy, be startled, or take fright.

Id. ભટકથુ ટટ્ટુ Sensitive; touchy; shy.

ભટ-ક-વું, *v. t.* [See ભટ-ક-વું.] To take fright and run away wildly; to start; to shy; to be frightened to death.

ભટ-કા-વ-વું, *v. t.* To frighten away; to alarm; to terrify.

ભટ-કિ-યું, *s. n.* [See ભટ-કે.] A medicinal preparation of ghee and sulphur made by burning them.

ભટ-કી, *s. f.* } [See ભટ-ક-વું.] A preparation of roughly ground flour of bājri.

ભટ-કું, *s. n.* [See ભટ-ભટ.] A blaze; a fierce and glowing fire; a flame.

ભટ-કું, *s. n.* [See ભટકું.] Fright; alarm.

ભટ-કે, *s. m.* A blaze; a fierce and glowing fire.

Id. ભટકે થવે To burn fierce and glowing. 2. To be begun-a hot quarrel.

ભટંગ, *adv.* [*Imit.*] Completely; totally.

ભટ-ત, Same as ભટ-ત, Filled.

ભટ-ત, *s. n.* [See ભટયા-વું.] A preparation of vegetables made by roasting and stuffing them with condiments.

ભટયા-વું, *v. t.* [*S.* મજી fried *fr.* ધસજી to fry.] To be burnt or scorched.

ભટ-ભટ, *adv.* [*Imit.*] Violently; gushingly; copiously; rattlingly; quickly; smartly; rapidly.

ભટ-ભટ-વું, *v. t.* [See ભટ-વું (*fr.* ભટ-ભટ-વું.)] To talk thoughtlessly.

Id. ભટભટી ઉઠવું To rattle forth; to blaze up. 2. To speak in a rage.

ભટ-ભટિ-યું, *adj.* That rattles forth whatever is uppermost in the mind; loquacious; outspoken; frank; candid.

ભટ-ભાદર, *adj.* [See ભટ a warrior + ભટાદર brave.] Powerful; influential; respectable.

ભટ-ચા-ઈ, *s. f.* [See ભટ-વે.] Panderism; pimping. 2. The wages of procuring prostitutes.

Id. ભટચાઈ કુટવી To procure prostitutes.

ભટ-વું, [See ભટ-ક-વું.] To grind. 2. To talk much; to spin a long yarn; to rattle forth sonorous nonsense. 3. To quarrel; to wrangle. 4. To scribble; to scrawl; to write in haste.

ભટ-વે, *s. m.* [*S.* મજ, ભટ, a warrior + *P.* યા.મા, dim.] The attendant on a dancing girl. 2. A pimp; a procurer; a pander. 3.

A henpecked husband.

ભડાક, adv. [See ભડ-ભડ + કાર a suffix-showing the sound of preceding letters.] Imit. of a crashing or bursting sound.

ભડાકો, s. m. A crash; a crack; a loud noise. 2. A blaze; a fierce and glowing flame.

Id. ભડાકો મારવો To work with a rage. 2. To gain success suddenly or at a stroke of good fortune. 3. To speak fearlessly. 4. To fearlessly make an unpleasant statement without regard to the truth.

ભડા-ભડ, adv. Briskly; smartly; closely; violently and reiteratedly (of pouring, flowing, &c).

ભડા-ભૂટ, adv. [Imit.] Being scattered about.

ભડું, s. n. A thin wall. 2. The front of a house.

Id. એનું ભડે બેઠું = એ ભડે બેઠો Lit. He is obliged to sit in the front of his house = He has lost his house (all his property.) Hence, 2. He is totally ruined.

ભડા-ભડ, Same as ભડા-ભડ.

ભણ, Same as ભાનુ.

ભણ-કાર, } s. m. [ભણ Imit.+કાર a suffix
ભણ-કારો, } showing the sound of the preceding letters
ભણકો, }

jr. ક્ર to do.] An impression of a whistling or humming sound; a hum; a tingling impression.

Id. ભણકારા વાગવા To be heard (of a hum, an echo).

ભણત-ર, s. n. [See ભણ-કું.] Learning; study; knowledge.

ભણ-તિ-યાળ, adj. [+S. ચાલુ suffix showing possession.] Very learned.

ભણ-કું, v. t. [S. મળ્ to speak.] To learn. 2. To study. 3. To repeat; to recite. 4. To speak; to say.

પોતે નાસિકાએ ગણગણતી, ભામા ભમરની પેઠે ભણતી,
—પ્રેમાનંદ.

Id. ભણકું ગણકું To learn and make use of what one has learnt; to practise what one

has learnt. ભણી ગણીને Having received a fair education. ભણ્યો ગણ્યો Fairly educated. ભણી જવું To commit a theft and run away with the stolen property. અગિયારા ભણવા See અગિયારા ગણવા, હા ભણવી To say "yes"; to consent.

Prov. ભણે તેની વિદ્યા It is never too late to learn. ભણતાં પડિત નીપજે, લખતાં લલિયા થાય, Practice makes a man perfect. ભણી ભણીને શા પાટલા ફાડયા ? = ભણી ભણીને શું કંઈ વાળ્યા ? ભણે ગણે, તે નામું લખે, ને, ના ભણે, તે દીવો ધરે; ભણ્યા પણ ગણ્યા નહિ; ભણ્યો કણખી કટમ બોળે Study to be worthy of your parents. ભણ્યો બૂઝે, ને તારો ડુબે A good marksman may miss. ભણો તેમજ ગણો પણ ખરા Study mankind as well as books.

ભણા-મણ, s. n. Tuition-fees.

ભણાવ-કું, v. t. To teach; to instruct. 2. To make to learn or study. 3. To have to pray (as by a priest). 4. To poison one's ears.

ભણી, adv. Towards.

ભણે-લ, adj. [See ભણ-કું.] Learned; well-read.

ભંડાર, s. m. [S. માળદ a treasure + અગાર a house.] A treasury. 2. A treasure; wealth hoarded; riches. 3. A cabin. 4. A warehouse; a store house.

Id. અખુટ ભંડાર-ભંડાર ભરપૂર An inexhaustible store of wealth.

ભંડાર-કું, v. t. To bury under ground.

ભંડારિ-કું, s. n. A recess in a wall &c., serving as a cupboard. 2. A kind of travelling-box.

ભંડારી, s. m. A treasurer. 2. A warehouse-man.

ભંડારો, [S. માળદીર an Indian fig-tree.] An individual whose profession it is to extract spirituous juice from palm-trees.

ભંડારો, s. m. [See ભંડાર.] A dinner given to all the individuals of one's own caste.

ભંડોળ, s. n. [S. માળદ a treasure + આલય.] Capital; stock; fund.

ભંડોળિયો, s. m. A capitalist.

Id. ટુંક ભંડોળિયો Having a small capital.

ભતું, *s. m.* [See ભાતું.] A lunch. 2. An allowance of food. 3. A money-allowance for food-expenses.

ભત્રી-જો, *s. m.* [S. *ભત્રજ* *fr.* *ભાત્ર* brother+*જન્* to be born.] Brother's son; nephew.

Prov. કાકો શીડી ભત્રીજો કોણ થાય ? He begs at them that borrowed at him.

ભથ-વાહું, *s. n.* [+ *વહેવું* to carry.] The person who carries food to the labourers working in the fields.

ભથ-વું, *v. i.* To be successful in a particular game.

ભથ્થું, Same as ભતું.

ભદ્ર, *s. n.* [S.] Prosperity; welfare; good fortune. 2. [S. *મદ્રાકરણ*.] Shaving. 3. *adj.* Happy; suspicious; prosperous. 4. *s. m.* A title of address; "Sir" "My good Sir."

ભદ્ર-ક, *s. m.* Happiness; blessing; good fortune.

તારા ભેખમાં શો ભદ્રક ભાળું રે, જીવણ ભૂકા રે.

—**ઋષિરાય.**

ભદ્રાક્ષ, *s. m.* [S. *fr.* + *અક્ષ* nuts.] A tree the seeds of which are like heads.

ભપકા-દાર,
ભપકા-બધ,
ભપકા-વાળું, } *adj.* [See ભપકો+*ધ* P., *બધ*,
વાળું.] Pompous; ostentatious. 2. Showy.

ભપકા-વ-વું, *v. t.* [See ભપકો, ભભકો.] To pour out with force. 2. To kindle.

ભપકી, *s. f.* A threat; a menace; an intimidation.

ભપકો, *s. n.* [Guj. ભપ Hem. Des. *મક્ર* *fr.* S. ભરમ. *Cf.* ભભકો.] A threat. 2. Puff; pomp; show; ostentation.

Id. ભપકો-મારવો-દગાવવો To give one's self airs. ખાલી-પોકળ--ભપકો Vain boasting.

ભપુ-ડો, Same as ભપકો.

પીડા પામે, પરો થશે નવ ભાવે,

ભપુડો એહવો જે કાંઈ એહમાં. —**દયારામ.**

ભપ્પલ, *adj.* [Imit. Or See ભોપાળું.] Puffed; very corpulent; fat; bulky; unwieldy.

ભભક, *s. f.* [See ભપકો.] Lustre; splendour. 2. Beauty; elegance.

Prov. ભભક ભારી, ને ખિસા ખાલી Clean clo-

thes and empty pockets.

ભભકા-વ-વું, Same as ભપકા-વ-વું.

ભભકો, Same as ભપકો.

ભભક-વું, *v. i.* [Guj. ભક Imit.] To have one's mind set upon eating; to be eager to eat. 2. To utter a loud cry.

ભભકો, *s. m.* A craving for food; a longing for eating.

ભભરા-વ-વું, *v. t.* [Guj. ભર Imit.] To strew; to throw over; to sprinkle; to scatter.

Id. મીઠું--મરચું ભભરાવવું To strew salt and powder of chillies on. 2. To exaggerate; to give one's own version of a story. માથે બે ચપટી ભભરાવે એવું Superior in cunning.

ભભુકો, *s. m.* [Imit. See ભપકો, ભભકો.] A sudden puff or gust of flame. 2. Brightness; splendour.

ભભુત, } *s. f.* [See વિભૂતિ.] Ashes;
ભભુતી, }
2. Charmed ashes.

Id. ભભુતી યોગાવવી To bring one to a beggarly condition.

ભમતી, *s. f.* [See ભમવું.] A fly.

ભમર, *s. f.* [See ભમરો, ભ્રમર.] A whirlpool; an eddy; a quick rotation; whirling. 2. [See ભ્રમર.] A wasp; a bee.

Id. કાળું ભમર Deep black.

ભમર-ડી, *s. f.* A small ભમરડો.

ભમર-ડો, *s. m.* [See ભ્રમર *fr.* S. *મમ*. to wander.] A top; a whirl.

Id. ભમરડો ફેરવવો To spin the fop. 2. To sign a paper with a light heart. ભમરડા જેવું Wandering; unsteady. 2. Stupid; foolish.

ભમર-ભોળું, *adj.* [+ભોળું.] Simple-minded.

દહીં દૂધ ને કરમદડો માંદી શાકર ઘોળી;

મારા વહાલાજી આરોગે, પિરસે ભમર-ભોળી.

—**નરસિંહ મહેતા.**

ભમરી, *s. f.* [See ભમર] Giddiness; vertigo; fainting; a swoon. 2. Whirlpool. 3. A female wasp. 4. A bee.

Id. ભમરી ખાવી To run in a circle and get dizzy.

ભમરો, *s. m.* See *ભ્રમર fr.* *મમ* to wander. See *ભ્રમર*.] A large black bee; a beetle; a wasp. 2. A whirlpool; a vortex.

Id. એની ગાંઠે ભમરો છે He must be running about = He is in the habit of wandering about = He cannot rest in one place. ભમરો ભુસાઈ જવો To become a widow.

ભમ-વું, *v. i.* [Hem. Des. भमड-इ भमड-इ, भमड-इ, it wanders *fr.* S. भम् to wander.] To rove; to roam; to wander about. 2. [Imit.] To hum; to buzz.

ભમા-ડ-વું, *v. t.* To cause to run round; to turn round.

એક શિલા સરખો વૃક્ષ મોટો, તે દૈત્ય લાગ્યો ઉપાડીજ; તેજ વૃક્ષની ઉપર નાખ્યો, માથા ઉપર ભમાડીજ.

—પ્રેમાનંદ.

ભમાવ-વું, *v. s.* [Causal of ભમ-વું.] To make to go astray; to mislead. 2. To hum-bag; to be fool; to deceive.

ભં-પાડો, *adj. m.* [Guj. ભમ્, બ્રહ્મ, large. Imit + પાડો.] As fat as a buffalo.

ભં-પોદા, *adj.* [+ પોદું.] Hollow and inflated. 2. Swagging; vain.

ભં-ભેર-શી, *s. f.* [See ભંભેરવું.] Misleading by false reports.

ભં-ભેર-વું, *v. t.* [Hem. Des. મંમી = S. અરાતિ enemy. See ભમાવ-વું + ભેરવ-વું.] To mislead; to delude.

Id. કાન ભંભેરવા To mislead by false reports.

ભં-ભેરા-વું, *v. i.* [Pass of ભંભેરવું.] To be misled or deluded.

ભંભો, *s. m.* [See બંભો.] A water-pot made of earth.

ભંભોર-વું, Same as ભંભેરવું.

ભંભાળ-વું, *v. i.* [See ભમ-વું + ભાળ-વું.] To walk about in search of; to search for.

ભમ્મ, *adv.* [Imit.] Dashing.

ભમ્મર, *s. f.* [S. ખૂ.] The eye-brow.

Id. ભમ્મર ચઢાવવી To look at in anger; to be displeased with.

ભય, *s. m. n.* [S. *fr.* ભી to fear.] Fear; alarm; dread; fright; terror. 2. Danger; risk; hazard; jeopardy.

Id. ભય રાખવો—ધરાવવો To be in fear of. ભય દેખાડવો To terrify. ભય પામવું To fear; to be afraid.

Prov. ભય વિના પ્રીત નહિ There is no love without fear = Respect is better secured by exacting than by soliciting it.

ભયં-કર, *adj.* [S. *fr.* + કર, કર-વું, to do.] Frightful; terrifying; terrible; dreadful; dangerous.

ભય-ભીત, *adj.* [S. *fr.* + ખીત frightened *fr.* ભી to fear.] Frightened; afraid; terror-struck.

ભયા, *m.* } *adj.* [Hind. *fr.* S. ખૂ to be.]

ભયી, *f.* } Been; become; taken place.

પછે આવ્યા કુંડાળી ફરી, ભયી જીવાની ભુલ્યો હરિ.

—ભોળો ભગત.

ભયા, Same as ભાઈ.

ભયા-તુર, *adj.* [S. *fr.* + આતુર.] Distressed with fear.

ભયાન, } *adj.* [S.] See ભયંકર. 2. *s. m.*

ભયાનક, } One of the eight sentiments in Rhetoric; the sentiment of dread.

ભયો, *interj.* [Hind. *fr.* S. ખૂ to be.] Enough ! That will do ! No more (showing satisfaction.).

N. B. The priest, at the end of a ceremony says ભયો (= “ That will do, ” “ I am satisfied. ”), when a vow is fulfilled; and no vow can be considered fulfilled, until the priest has clapped the person on the back, and said “ભયો.”.

Id. નાયદારામાં ભયો કરાવ્યો Got the priest to witness the discharge of a vow at Nāth-dwārā.

ભર, *s. m.* [S. *fr.* મૂભર-વું, to fill.] Fullness; height; flush; spring; flow; meridian; plentitude; zenith; heyday. 2. Fill. 3. Measure. 4. A cartload of grass or fuel. 5. *adv.* Fully; wholly; to the amount of; upto. 6. To the uttermost; in the highest and fullest state; to the greatest possible degree. (in this sense ભર is prefixed to nouns, adjectives, &c., forming the first member of a compound, as ભર જીવાની, ભર દરિયા).

ભર-ઉંઘ, *s. f.* [+ ઝંઘ] Sound sleep.

ભર-ફરી, *s. f.* [+ ફરી.] A crowd of

worthless men.

ભરખ, Same as ભક્ષ.

ભરખ-બું, *v.t.* To bite.

હૃદય છુરકે, અધર ભરખે, કોયે તોતો થાય રે.

—ગિરિધર.

ભર-ચક,

ભર-ચટ,

ભર-ચર,

} *s.f.* [+ ચક, ચકર, a circle.]

State of fulness; plenty; abundance; treasure or revenue without a deficit.

ભર-ચોમાસું, *s. n.* [+ ચોમાસું.] The height of the rainy season.

ભર-જુવાની, *s.f.* [+ જુવાની youth.] The prime of youth; the hayday of youth; the vigour of youth. 2. Adult age; puberty.

ભર-ડ-બું, *v. t.* [Imit.] To grind coarsely or roughly. 2. To do cursorily or coarsely. 3. To mumble; to mutter; to speak without any consideration. 4. To talk much; to spin a long yarn; to rattle forth sonorous nonsense. 5. To scribble; to scrawl; to write in paste.

ભરડો, *s. m.* Split pulse and rice coarsely ground together. 2. A devotee of Shiva. 3. Cross-bar in the roof of a house. 4. A disease in sugar-cane stalks. 5. A man of the ભરડા caste in the Brāhmanas.

ભર-જી, [S. See ભર-બું.] Feeding; nourishing; maintenance. 2. Filling stuff; stuffing. 3. An application to the eye-lashes of sulphate of zinc, &c. 4. Making use of black magic.

Id. આંખમાં ભરજી ભરજી To put sulphate of zinc, &c., into the eye, as a medicine.

ભર-જી-ચોષ-જી, *s. n.* [S. *fr.* + ચોષજી.] Feeding and nourishing; supporting and maintaining.

ભર-જી, *s.f.* Filling in, up, on, &c. 2. Filling materials. 3. [*Cf.* અરજી.] A cooking pot.

સુંદર રીતે શાક વધાર્યું, ભોગ ન પામે ભરજી.

—દયારામ.

ભર-જી, *s.f.* [S.] The second lunar mansion.

ભર-જી, *s.n.* Completing; filling up. 2.

A piece in architecture; placed at the top of a pillar to support a beam.

પદ્મરાગ મણિની કુચ્છી, ચારે પાસમુકી છે બભી;

તેની ઉપર હીરાના સ્થંભ, ભરજીની ધ મણિ આરંભ.

—ગિરિધર.

3. Paying in full. 4. Collection; payment. Id. ભરજી કરવું-ભરવું To pay into the treasury.

ભર-ત, *s. n.* Measurement; area; size; admeasurements. 2. Embroidery; working flowers on cloth. 3. Casting metals in moulds. 4. A kind of game. 5. A preparation of vegetables made by stuffing them with condiments.

ભરત-ખંડ, *s. m.* [S. *fr.* ભરત Name of a king + ખંડ] India; Hindustan; the Indian continent.

ભર-તર,

ભર-તલ,

ભર-તળ,

} *adj.* [See ભર-બું.] Moulded.

2. *s.n.* An article made in a mould.

ભરત-વર્ષ, [S. ભરત Name of a king + વર્ષ a continent.] See ભરત-ખંડ.

ભરત-વાક્ય, *s. n.* [S. *fr.* + વાક્ય.] The final benediction in a play; the final chorus.

ભર-તાર, *s. m.* [S. ભરું, ભરી, ભરીય, *fr.* ભરું to fill, to maintain.] Husband.

ભર-તિ-ચું, *s. n.* [See ભર-ત.] An invoice.

ભર-તિ-ચો, *s. m.* [See ભર-તર.] A caster of metals; a brazier.

ભર-તી, *s.f.* [See ભર-બું.] The flux of the ocean; the tide. 2. Completing; filling; acquisition. 3. Increment; increase. 4. Levy; recruit.

Id. ભરતી આવવો To take place (of the flux of the ocean, tide.). ભરતી કરવી To fill up; to make up the required number in a regiment.

ભર-થાર, Same as ભર-તાર.

ભર-પાઈ, *s.f.* [See ભર-બું + પામવું.] Receipt in full. 2. A written acknowledgment of full receipt, or acknowledgement made on the face of a bill, &c.

ભર-પુર, *adj.* [+ પુરવું.] Filled to the

full; brimful. 2. Filled to excess; crowded; thronged; crammed. 3. More than enough. 4. Abundant.

ભર-ભરું, *adj.* [Hem. Des. વર્ગીરમય = S. મુક્કમ dry. See ભભરાવવું.] Dry; not smooth; not oily; not sticky.

ભર-ભાખણું, *s. n.* [See ભર + S. મા to shine.] Twilight; dawn; early morning.

ભરમ, *s. n.* [See ભ્રમ.] Mistake; misapprehension; erroneous conception. 2. Suspicion; surmise; slight belief or persuasion. 3. Doubtfulness; doubt. 4. Credit; reputation; character. 5. A mystery; a secret.

Id. ભરમ ખાલવો-ઉઘાડો કરવો-ભાગવો To lay open a mystery, a suspicion.

Prov. ભરમ ભારી, ખીરસા ખાલી, Great show, empty pockets.

ભરમાવવું, *r. t.* [Caus. of ભમવું.] Same as ભમાવવું.

ધૂપ કરે, ને ખાવો ધ્યાન ધરે, ભાળા લોકને ભરમાવા.
—ભાળે ભગત.

ભરમાવું, *r. i.* To be mislead.

ભર-મિજલસ, *s. j.* [See ભર + મિજલસ.] A full assembly.

ભરવાડ, *s. m.* [See પરવારી.] A shepherd; one who tends sheep and goats.

Prov. ભરવાડ સદા સુતકી A dirty occupation makes a man dirty.

ભરવાડ-ભુ, *s. f.* A shepherdess.

ભરવું, *r. t.* [See ભર.] To fill. 2. To fill up; to supply. 3. To fill in; to put in. 4. To pour into. 5. To cover all over. 6. To pay in. 7. To complete or fill up a period or time. 8. To measure. 9. To compose (types). 10. To convene; to call (a meeting). 11. To subscribe.

Id. ભરી કાઢવું To fill up (traces, outlines)
ભરી આપવું To make good (a deficit, a loss).
2. To measure out. 3. To pay damages for; to indemnify. ભરી લેવું To receive in full; to get all one's claims fulfilled or satisfied.
ભરી પીવું To know and execute one's own duty or liability; to request not to interfere. ભરી મુકવું To lay up (corn, &c.) ખંદુક ભરવી Lit. To charge a gun. Hence, 2. To

be ready. ખાતું ભરવું To fill in or fill up a column (of a paper). સભા ભરવી To call a meeting. ડીપમાં ભરવું To subscribe money to a fund. પહેરો ભરવો To keep a watch. વસૂલ ભરવું To pay on a credit side on an account. પાણી ભરવું To draw water from a well. 2. To fetch water from a river. નોકરી ભરવી To serve. પેટ ભરવું To maintain one's self. આંખ ભરવી To have tears in the eyes. મોંઢુ ભરવું Lit. To fill the mouth of. Hence, 2. To give a bribe to. બચકું ભરવું To bite. 2. To quarrel. દોરો ભરવો To stitch; to sew. જમીન ભરવી To measure land. ફાણા ભરવા To store up corn. ફસલ ભરવી To store up articles in the house, necessary for a year. કર ભરવો To pay a tax. ભરણું ભરવું To pay into the treasury. ભાર ભરવો To put a burden on. 2. To place responsibility on the shoulders of. ભરત ભરવું To embroider. રંગ ભરવો To fill in colours. ડગલું ભરવું To walk. પગલું-ડગલું ભરવું To take steps; to take measures. વાડી ભરવી To weave flowers in the hair of a woman. ભર્યું ઘર A rich house. ભર્યું ભાદર Enriched with furniture and necessities.

Prov. ભરતમાં ભરવું To carry coals to Newcastle. ભર્યા પેટ પર ખાંડ પણ ખારી To a full stomach all meat is bad.

ભરાઈ, *s. j.* Wages paid for ભરવું. 2. The mode or fashion of ભરવું.

ભરાઉ, *adj.* Plump; fleshy.

ભરાવ, *s. m.* Gathering; a crowd; filling; filled-up state; fullness; closeness.

ભરાવવું, *r. t.* To poison one's ears. 2. To fasten; to button. 3. To put hanging on a peg.

ભરાવું, *r. i.* To be filled. 2. To be covered. 3. To be surrounded.

Id. ભરાઈ આવવું To be fatigued. 2. To be attacked by illness, disease. ભરાઈ જવું To be quite full or filled with. 2. To be entangled. 3. To conceal oneself. વરસાદ ભરાઈ આવ્યો છે The rain has gathered to a head.

ભરી-પુરી, *adv.* [See ભરવું + પુરવું.] In full; fully.

ભરૂંસો, Same as ભરૂંસો.

ભરૂંડી, *s. f.* [See ભર, ભરવું.] Colour; contour.

ભરૂં-ભાણે, *adv.* [+ભાણું.] At a full dish; without leaving anything behind or asking for anything more.

ભરૂંસા-દાર, *adj.* [See ભરૂંસો + P. દાર.] Trusty; confidential; faithful; trust-worthy; honest.

ભરૂંસો, *s. m.* [S. વિશ્વમ.] Confidence; trust; reliance. 2. Assurance or satisfaction; conviction.

Id. ભરૂંસો દેવો, ભરૂંસો આપવો, To assure; to make one rely upon. ભરૂંસો કરવો To depend upon.

Prov. ભરૂંસાની ભેંસે પાડો જણ્યો Great boast and small roast. ભરૂંસાની ભેંસ ભૂખે મરે Never trust to another what you should do yourself.

ભરૂં, *s. m.* [S. *fr.* મૃ to fill, to maintain.] Husband. 2. Master; lord.

ભલ-તા-ઈ. *s. f.* } See ભલ-ઈ.

ભલ-પણ, *s. m.* }

સંબંધ વિનાનું કહો તમે શરૂ,
“ બ્રહ્મ; બ્રહ્મ ” ધરી ભલતાઈ. —ધીરો.
હુસે વિના પ્રસ્તાવ, ભાવ હીણ ભલપણ છાંડે.

—સામળભટ.

ભલ-કું, Same as ભલું A spear.

Id. એની આંખ તો ભલકા જેવી છે He has sharp eyes. એના અક્ષર ભલકા જેવા છે He writes a bold round hand.

ભલ-તું, *adj.* [See ભલું.] Of any kind or sort. 2. Anything that comes uppermost; impertinent.

ભલ-ભલું, *adj.* Several; great.

Prov. ભલભલા કુવારા, ને ખોખને એ બાઈડી Fortune often favours fools. ભલાભલી પૃથ્વી છે The earth is large enough to accommodate all sorts of men: The earth is too spacious to exclude good men: Good men are found at all times and in all circumstances.

ભલ-મણસાઈ, } *s. f.* [See ભલું + માણસ.]
ભલ-મનસાઈ, }
(Goodness; politeness; blandness; courtesy;

kindliness; affability; urbanity. 2. Honesty; integrity.

ભલા-ઈ, *s. f.* Goodness; gentleness; kindness; mildness; softness of mind. 2. Weal; welfare. 3. Health; prosperity. 4. Honesty; integrity.

ભલા-મણ, *s. f.* Recommendation. 2. A letter of credit. 3. A letter of introduction.

Id. ભલામણ કરવી To recommend.

ભલા-મણ-પત્ર, *s. m. n.* [+પત્ર.] A letter of recommendation.

ભલી-ભલાઈ-એ, *adv.* [See ભલું + ભલા-ઈ.] In a gentleman-like manner.

ભલી-ભાત, *s. f.* [+ ભાત manner.] Good manners; polite or decent conduct.

ભલી-વાર, *s. m.* [+ વૃત્તિ.] Spirit; pluck; mettle. 2. Worth. 3. Acquaintance; knowledge.

ભલું, *adj.* [See ભલ.] Good kind; worthy; virtuous; gentle; affable; courteous; meek; honest; upright. 2. Honourable; respectable; creditable. 3. *s. n.* Welfare.

Prov. ભલાની દુનિયા નથી It is not time to do good. ભલી ભેંસે પાડો જણ્યો (Great boast, small roast. ભલા કર, ભલા હોયગા One good turn deserves another: To a good cat a good rat. ભલા ભાઈની પ્રીત Good men love good men. 2. A superficial acquaintance. ભલે કે ભુલે (Great vices as well as great virtues make a man famous.

ભલે, *interj.* Well ! good ! fine ! bravo ! well-done !

ભલે-ઈ, Same as ભલું.

ભલો-ધનેત્તર, *adj. m.* [+ ધનેત્તર *fr.* S. ધન-વત્તર richer *fr.* ધન-વત્ત, ધન-વાન rich *fr.* ધન-wealth + વત્, વત્, વાન, having.] The richest man; a Croesus.

ભલ, *s. m.* [S.] A spear; a lance.

ભલ, *s. n.* [S. મદ્ર (*f.* ભલું.) See ભલ-મનસાઈ. મહાની સમાન શલ્ય, શરૂનું શુમાન ભલ; વળતો કમાન લેહ, શરૂ શરૂ શાઈરે. —વલ્લભ.

ભવ, *s. m.* [S. *fr.* મૃ to be.] The world. 2. Birth; origin; production. 3. Being; existence. 4. Worldly existence; life. 5. A name of Shiva.

Id. ભવ બગડવો-બળવો To be ruined for life. 2. To be ruined (of the life of a woman, by the death of her husband.) ભવ સુધરવો To be improved in condition of life. ભવની ભાવટ ટળવી-ભાગવી To be released from a life-long trouble. એક ભવનું સાટું Lit. A contract on company lasting till the end of the present life. Hence, 2. A life-long trouble. ભવ હારી ઘુટવું To suffer or put up with a life-long trouble. ભવો-ભવ Lasting for many lives or births; lasting through successive lives or births. એક ભવમાં બે ભવ કરવા To be faithless to one's husband.

ભવ-તાર-ણ, *s. n.* [*S. jr.* + તાર-ણ.] A deliverer from the pains and pangs of earthly existence. 2. God.

ભવ-ન, *s. n.* [*S. jr.* + ન to be.] A house; a dwelling; a place. 2. Being; existence.

ભવર, Same as ભરમર.

ભવ-જળ, }
ભવ-સમુદ્ર, } *s. m.* [*S. jr.* ભવ+સમુદ્ર, સાગર,
ભવ-સાગર, }
ભવ-સિન્ધુ, }

સિન્ધુ.] Existence in this world, which is filled with dangers and difficulties as great as those in the vast ocean.

ભવાં, *s. n. pl.* Same as ભરમર.

ભવા-ઈ, *s. j.* [See ભૂવા જી. *S.* મથનો the goddess Durgā, the wife of Shiva. *jr.* મથ Shiva *jr.* + to be. Or *S.* માથ an actor in a drama.] Music and dancing; a performance by itinerant actors. 2. Disgrace.

Prov. ભુગળ વિનાની ભવાઈ A disgraceful quarrel openly engaged in before the public.

ભવા-ડો, *s. m.* [See ભવાઈ.] Quarreling in such a manner as to attract public attention; an open and shameless quarrel. 2. Public disgrace or clauanny.

Id. જગત્ ભવારો Public disgrace. ભવારો કરવો To disgrace. નાગો ભવારો Useless or fruitless disgrace.

ભવાવિંધ, }
ભવાર્ણવ, } *s. m.* [See ભવ+*S.* અવિંધ, અર્ણવ,
an ocean.] Same as ભવ-સમુદ્ર.

ભવા-ચો, *s. m.* [See ભવા-ઈ.] An actor.

2. A shameless person; an impudent man.

ભવિષ્ય, *s. m.* [*S. jr.* + to be.] A future event; prophecy. 2. Fate; fortune; destiny.

3. The future. 4. *adj.* Future.

Id. ભવિષ્ય કહેવું-વર્તાવવું-વર્તવું To foretell; to prophecy.

ભવિષ્ય-કાળ, *s. m.* [See ભવિષ્ય + કાળ.] The future tense (in Gram.).

ભવિષ્ય-વક્તા, } *adj.* [*S. jr.* + વચ્, વદ, to
ભાવિષ્ય-વાદી, } speak.] Predicting future events. 2. *s. m.* A foreteller; a prophet; a soothsayer.

ભવિષ્ય-વેત્તા, *s. m.* [*S. jr.* + વેત્તા.] He who knows the future.

ભવું, *s. n.* [*Dh. Des.* મગ્ધા *jr.* *S.* મ્] Same as ભરમર The eyebrow.

Id. ભવાં ચઢાવવાં To frown.

ભવે-ડો. Same as ભવા-ડો.

ભવે, Same as ભવા-ઈ.

ભવો-ભવ, *adv.* [See ભવ.] In several lives or existences; for ever.

ભવ્ય, *adj.* [*S. jr.* + to be.] Of a fine, bold, or showy mien or appearance; beautiful; handsome. 2. Future.

ભશકો, *s. m.* [See ભાસવું, ભાસ.] An eager desire to eat; a fancy for food.

Id. ભશકા થવા To be eager to eat; to anticipate the pleasures of eating.

ભસ-કું, *s. n.* A slight downpour of rain.

ભસમ, Same as ભરમ.

ભસ-વું, *v. i.* [*S.* મ્ + to bark.] To bark. 2. To speak or utter (said contemptuously).

Prov. ભસતા કુત્તા કાટે નહિ=ભસે તે કરડે નહિ= ગાંજ્યા મેથ વરસે નહિ, Barking dogs seldom bite. ભસતા કુતરાને રોટલીનો કડકો (આપવો) To stop the mouth of a dog with a sop.

ભરતુ, *s. n.* [*P.* બેહેરત.] A contemptuous term for a Parsi Tower of Silence.

ભરતું, *s. n.* [*S.* મલા bellows.] The belly.

ભરતો, *s. m.* Same as ભરતું.

ભરતો, *s. m.* Same as ભરતું The belly.

ભરમ, *s. j.* [*S.* મમન.] Holy ashes. 2. Ashes. 3. The oxide of a metal or mineral.

અરુચી-ભૂત, *adj.* [*S. jr.* + ભૂત.] Reduced to ashes.

પાપ ચતુર વિધિ પદ્ધતિમાં પળારી.

વિવિધ તાપ દૂર્ત ભરમી-ભૂત થાયે. —દયારામ.

ભળ, *s. f.* [See સળ•વું.] Reserve or shyness owing to a want of familiarity.

ભળ•ક•ડું, *s. n.* [See ભળ•વું.] Twilight.

ભળ•ડું, Same as ભલડું A spear.

આંખ અણિયાળી તારી ઉર સળકે;

કાળજડું ડોરાયે વચનને ભળકે. —દયારામ.

ભળ•વું, *v. t.* [*Cf.* ભેળવવું See ભેદ•વું, or મળ•વું.] To resemble; to be like. 2. To be agreeable. 3. To be familiar.

ભળા•વ•વું, *v. t.* [Caus. of ભળ•વું.] To make familiar. 2. To introduce.

ભાં, *adv.* [Imit.] A bellowing sound.

ભાંમ, *s. f.* [S. મહ્મા.] Hemp. 2. A drink prepared from hemp.

Id. ભાંમ પીવી To drink a preparation of *bhāng*. ભાંમ ચઢવી To be intoxicated with *bhāng*.

ભાંગ•ણું, } *adj.* [See ભાંગ•વું.] Breakable; brittle; which breaks into pieces while being freed from husks (of rice.)

ભાંગ•રો, *s. m.* A kind of medicinal plant; *Verbascina prostata*.

ભાંગ•વું, *v. t.* [S. મઝ્ઝ to break. See ભાંગ•વું, ભાંગ•વું.] To break; to divide; to shatter. 2. To pay less than one's due. 3. To appease; to satisfy.

Prov. ભાંગી હાંધી ચુલે ચઢે નહિ An empty bag cannot stand on its bottom.

ભાંગ•વું, *v. i.* To be broken; to be divided.

ભાંગુ, *adj.* Broken to pieces.

ભાંગ•ગડ, *s. f.* [See ભાંગ•વું + ગડ•વું.] Intricacy; confusion; discussion; dispute; debate; altercation. 2. Settlement of a dispute; a compromise.

ભાંગ•ગડિ•યું, *adj.* Complicated; intricate. 2. Full of trouble.

ભાંગ•ગડિ•યો, *s. m.* Who settles a dispute; he who brings about a compromise. 2. A member of a body of arbitrators; an arbitrator.

Prov. ભાંગગડિયાનાં છાકરાં ભૂખે મરે નહિ A

broker will never be a bankrupt.

ભાંજ•ણી, *s. f.* Reduction (in Arith.) Portioning; distribution. 3. Dividend. 4. Dividing; division.

Id. ચઢતી ભાંજણી Reducing a number to a higher denomination. ઉતરતી ભાંજણી Reducing a number to a lower denomination.

ભાંજ•વું, *v. t.* [S. મઝ્ઝ. See ભાંગ•વું, ભાંગ•વું.] To break; to shatter; to smash; to demolish; to raze; to crush; to rout; to scatter; to disband; to quash; to subdue; to tame. 2. To change; to reduce into the metals; to turn into ashes. 3. To disturb; to interrupt. 4. To displease. 5. To consume; to kill. 6. To suppress; to subdue. 7. To appease; to settle. 8. To infringe; to violate. 9. To abrogate; to abolish. 10. To reduce to bankruptcy or ruin; to break. 11. To divide; to portion; to distribute; to share out.

ભાંડ, *s. m.* [S. મઝ્ઝ *f.r.* મઝ્ઝ to jest.] A class of jesters, buffoons, &c. 2. A pugnacious fellow. 3. *adj.* Indecent; obscene.

Id. ભાંડ બાઢવું To speak indecent words.

ભાંડ•ણુ, *s. n.* A quarrel; a dispute.

ભાંડ•વું, *v. t.* [Hem. Des. મેદજ = S. કલહઃ a quarrel.] To abuse; to revile; to slander. 2. To dispute; to quarrel; to fight.

Id. ગાળ ભાંડવી To make use of abusive language.

ભાંડું, *s. n.* [S. મઝ્ઝ.] A pot; a vessel.

ભેળી ઘાટ બેઠો છે મલીપતિ;

ભીખનાં ભાંડાં કયમ શીકે ચઢશે ? —સામળભટ.

ભાંડું, Same as ભાણડું.

ભાંભરું, } *adj.* [Hem. Des. મેમલ = S. અનિયમ unpleasant.] Rather saltish (of water).

ભાંય•રસો, *s. m.* [See ભોંય + રસ.] A

kind of medicinal preparation made from the urine of cows.

ભાંય રિંગણી, *s. f.* [+ રિંગણી.] A medicinal plant; the deadly nightshade.

ભાંય•શીંગ, *s. f.* [+ શીંગ.] A ground-nut.

ભાંય-પાતરી, *s. f.* [+ પાતરી.] A kind of plant.

ભા, *s. m.* [See ભાઈ.] A term of address to an elderly man. 2. A mother's father. 3. A grandfather.

ભાઈ, *s. m.* [Dh. Des. માયા *fr.* S. માતા; also Hem. Des. માઝબો *fr.* S. માતૃ-કઃ *fr.* S. માતૃ *fr.* માજ્ઝ to shine.] A brother. 2. A friend; a fellow. 3. A cousin. 4. An affix added to proper names to show respect.

Id. ભાઈ બાપા કરવા = ભાઈ સલામ કરવું To entreat humbly.

Prov. જેવાં ભાઈનાં મોસાળાં, તેવાં બહેનનાં ગીત
Like for like. ભાઈ કરતાં ભાઈબંધ વધે Friendship is stronger than kinship: A friend in need is a friend indeed.

ભાઈ-ચારો, *s. m.* [+ S. ચર to practise, to behave one's self.] Brotherly intercourse; brotherliness; brotherly footing or feeling.

ભાઈ-જી, *s. m.* [+ જી honorific suffix.] An elder brother of one's husband.

ભાઈ-બંધ, *s. m.* [+ બંધ.] A friend; a companion; an associate. 2. A brother; a kinsman; a clansman. 3. The members of any fraternity. 4. A contemporary.

ભાઈ-બંધી, *s. f.* [+ બંધ.] Friendship; amity; intimacy; companionship; fraternity; communion; fellowship.

ભાઈ-બીજ, *s. f.* [+ બીજ.] The second day of the bright half of the month કાર્તિક (Oct.-Nov.) when the brother is invited to dinner by the sister and is otherwise honoured at her hands.

ભાઈ-ચાળી, *s. f.* Intimate friendship.

ભાઈ-સા-બીજ, Same as ભાઈ-બીજ.

ભાકડ-કથા, *s. f.* [See ભાષા speech + ક dim.+કથા.] An impossible story.

ભાખરી, *s. f.* [Mar.] A loaf of a thick hard flat cake.

ભાખરો, *s. m.* A large and thick ભાખરી.

ભાખવું, *v. t.* [S. માવ to speak.] To tell; to say; to utter; to speak.

ભાખા, Same as ભાપા.

ભાગ, *s. m.* [S. *fr.* મઝ્ઝ to break. See ભાગવું.] A share; a portion; a part. 2. The quotient. 3. A fraction.

ભાગ, Same as ભાગ્ય.

ભાગ-હુ, *adj.* [See ભાગવું, ભાગ.] Broken. Id. ટાંધિયાવું ભાગહું Averse to walking. હાથ પગવું ભાગહું Averse to do work; idle.

ભાગ-હો, *s. m.* [See ભાગ a sacrifice; an offering+હું, હે, હું, diminutive suffixes in Guj. *fr.* S. ટ.] A dish of food prepared as a present to a goddess.

ભાગવું, *v. t.* [Dh. Des & Hem. Des. મઝ્ઝ *fr.* S. મઝ્ઝ broken *fr.* મઝ્ઝ to break.] Same as ભાગવું. 2. Not to pay; not to repay; to deduct from a payment.

Id. વચન ભાગવું To break a promise. પગાર ભાગવે Not to pay one's salary or wages. હાડકાં ભાગવાં To beat a person. હાંફાં ભાગવાં To be idle; to be engaged in useless or fruitless work. ભાગી વડું-પડવું To be stopped before being finished; to get broken up. ભાગી વડું To be wrecked or to founder (of a ship). સાહુકાર બાગ્યો The banker has become insolvent. જોર ભાગવું To lose in power; to become less powerful. દોરડું ભાગવું To be twisted (of a rope). ભો ભાગવો To be free from fear; to gain courage. માથે ભાગવું To take the responsibility upon oneself. ભાગવું તેલ Loss in weight. ભાગી રાત The last part of the night.

Prov. ભાગ્યાનો ભાર, ને ગોપીચંદન ને ગેર Piety is often a cover for poverty; A man ruined in trade may wisely put on the disguise of piety. ભાગ્યો વાણિયા દલાલ, ને ભાગ્યો પારસી કલાલ A ruined merchant may fitly become a broker and a ruined Parsi may fitly become a liquor-seller. ભાગ્યું ભાગ્યું, તો પણ ભર્યું A little fire burns up a great deal of corn. ભાગી ઘાટ ઢેડવાડે પડે The weak man will always have some one to tyrannize over him.

ભાગવું, *v. t.* [S. મઝ્ઝ routed. See ભાગવું.] To run away; to abscond; to escape.

ભાગજ, *s. f.* [See ભાગ apart + જોળ. Cf. ભાગોળ.] A gate in the wall of a town. 2.

The precincts of a village. 3. A bazaar.

ભાગજિયો, *s. m.* A bazaar shopkeeper.

ભાગાકાર, *s. m.* [S. *fr.* ભાગ+કાર+કું.] Division. 2. The quotient.

ભાગિયું,
ભાગિયેણું, } *adj. n. f. m.* Same as ભા-
ભાગિયો,

ગી-દાર.

ભાગી-દાર, *s. m.* [See ભાગ + દાર P.] A partner; a shareholder.

ભાગુ, *adj.* Broken. 2. Averse to work; idle; dull.

ભાગો-વડ, *s. m.* [+વડ, size.] The middle size, class, or rank.

ભાગોળ, See ભાગળ.

Id. ભાગોળે જવું To go to stool.

ભાગ્ય, *s. n.* [S.] Luck; destiny; fortune; lot. 2. Good fortune; prosperity.

Id. ભાગ્ય કુટુંબ To be overtaken by adversity.

Prov. ભાગ્યમાં હોય, તેા થેર બેકાં આવે Everything comes of itself to a fortunate man. હુન્નર કરો હુન્નર, ભાગ્ય બિન કોણી ન પાવે Fortune favours fools.

ભાગ્ય-યોગ, *s. m.* [S. *fr.* + યુજ્ઞ to join.] The accession of good luck or fortune.

ભાગ્ય-વન્ત,
ભાગ્ય-વાન, } *adj.* [+S. વન્ત, વાન, ગ્રામ્યો, suf-
ભાગ્ય-શાળી,

fixes showing " possession. "] Fortunate; lucky; prosperous.

Prov. ભાગ્યશાળીને ભૂત રળે=ભાગ્યશાળીને પગલે પગલે નિધાન Everything comes of itself to a fortunate man.

ભાગ્ય-હીન, *adj.* [S. *fr.* + હીન.] Luckless; unfortunate.

ભાગ્યે, *adv.* Seldom; rarely. 2. By luck; by good fortune (સારા ભાગ્યે is more common in this sense).

ભાગ્યોદય, *s. m.* [S. *fr.* + ઉદય.] The dawn of good fortune; rising prosperity.

ભાગ-ક, *adj.* [S. *fr.* ભાગ+કું.] (Math.) That which divides. 2. *s. m.* A divisor.

ભાગ-ન, *s. n.* [S.] A pot; a vessel; a receptacle.

ન્યારે ઉડયા આઘણ ભાગન કરતા; ભર્યાં મુક્યાં ભાગન છ —પ્રેમાનંદ.

ભાજ, *s. f.* [S. ગાજી rice-gruel.] Herbs; greens; vegetables; esculent vegetables.

ભાજ-પાકો, *s. m.* [+ પાકો.] A pot-herb; esculent vegetables.

ભાજ-મૂળા, *adj.* [+ મૂળ] Of no value; worthless.

Prov. ભાજ-મૂળા તે કાંઈ શાકમાં લેખું ? Everybody despises the poor.

ભાજ્ય, *adj.* [See ભાગ+કું.] Divisible; distributable. 2. *s. m.* (Math) The dividend.

ભાટ, *s. m.* [See ભટ્ટા, S. ભટ, a learned man.] A bard; a minstrel; a poet. 2. A gossip.

Prov. ભાટનો છાંદસો જનમનો ભાટ Every one to his trade. ભાટ આઘણનું લાકડું, પણ પેસા-ર્યું પેસે Beggars do not wait for an invitation.

ભાટ-વેણ, *s. m. pl.* [+ વેણ.] Exaggerated speeches.

ભાટા-ઈ, *s. f.* The office or duty of a ભાટ. 2. Same as ભાટ-વેણ.

ભાટિ-યો, *s. m.* A class of Vānias. 2. A milkman. 3. A vegetable-seller.

ભાડ, *s. f.* [S. *પૂઢ* parched, burnt, *fr.* *વપ્ઢ* to parch. *f.* બુઢ+કું.] An ulcer in which the skin is lost, and the flesh is pitted.

ભાડું, *s. n.* A shoal; a shallow. 2. A sandbank.

ભાડું, *s. n.* [S. *પૂઢ* burnt. See ભાડ.] An ulcer.

ભાડ-સા, *s. m. pl.* A class of Brāhmans. 2. A boor; a villager.

ભાડ, *s. f.* [S. *પાઢ+ક* *fr.* *વપ્ઢ* to parch.] A kiln or oven for parching corn, &c. 2. A pan in which corn is parched. 3. A large well.

ભાડ, *s. f.* [See ભાડું.] Profites obtained by letting out females for prostitution.

ભાડ-ભુજો, *s. m.* [See ભાડ + ભુજ+કું.] A grain-parcher.

ભાડ-વાત, Same as ભાડુ-ત.

ભાડા-ચીઠી, } *s. f. & s. n.* [See ભાડું + ચી-
ભાડા-નામું, }

લી, નામું.] A lease of a house.

ભાડિયો, *s. m.* [See ભાડ a kiln.] An earthen pot with a hole in its side in which corn is parched.

ભાડું, *s. n.* [S. માટ wages.] Rent; hire; fare.

Prov. ભાડાની વહેલ, હવાળી મેલ The tenant may leave the house at any time.

ભાડુંત, *s. m.* [See ભાડું+વત્તિ.] A tenant. 2. A hirer.

Prov. ભાડુંતે કાંઈ ભાડ ભાગે ? The master's eye does more work than twenty servants.

ભાડુંતી, *adj.* Hired; hackney. 2. Mercenary; hireling; hired.

ભાણ, *s. m.* [S. જ્ઞ to speak.] A kind of dramatic composition, in which only one actor appears on the scene.

ભાણ, Same as ભાનુ.

ભાણડી, Same as ભાણુ.

ભાણડો, Same as ભાણુજ.

ભાણુ, } *s. j.* [S. માગિનેયો *j.* માગિનો sister.] A sister's daughter; a niece.

ભાણુઓ, *s. m.* [S. માગિનેય *j.* માગિનો sister.] A sister's son; a nephew.

ભાણુ, *s. n.* [Dh. Des. માટગાટ *j.* S. માજનાનિ pots *j.* માજના a pot *j.* મજ્જ to enjoy, to eat.] Food; a dish; a meal; a dinner.

Id ભાણું ખડખડ A quarrel at the time of dining. 2. Starvation; insufficiency of food. ભાણું અંતર Different kinds of food served to different persons, though dining at the same time or at the same table. ભાણું માંડવું To dine.

Prov. મા મરે તે સોહેલી, ભાણું ખડખડ દોહેલી To have to starve is the greatest misfortune.

ભાણું બેસી બૂખ્યા ઉડે, ચાકરની રાખે માઝા;

ધરની બાયડીથી સરમાય, એ ત્રણે મૂરખના રાજ

—ભાષા.

He is a fool, who leaves the table hungry and is bashful before his servant or wife.

ભાણુજ, } Same as ભાણિયો.

ભાણી, }

Prov. ભાણુજ ભાગ નહિ, ને જમાઈ ધાગ નહિ

According to Hidnā Law the sister's son and the son-in-law have no share in the inheritance.

ભાણડ, *s. n.* [S.] A pot; a vessel.

ભાણુડ, *s. n.* [See બન્ધુ, બાન્ધવ.] A brother or sister.

ભાત, *s. j.* [S. મક્તિ texture.] A kind; a sort a variety. 2. Manner; mode; style; fashion.

Id. ભાત પડવી--હડવી To be printed in a particular style; to be impressed. ભાત પાડવી To produce an impression; to surpass.

Prov. જાત ઉપર ભાત પડે Nobility binds to noble conduct.

ભાત, *s. m.* [S. મક્.] Rice in the husk; paddy. 2. Boiled or cooked rice.

ભાત-ભાત-બું, }

ભાતી, }

ભાતી-ગર, }

ભાતી-બું, }

adj. Of diverse modes

or methods; of various kinds or sorts. **ભાતું**, *s. n.* [See ભાથું.] An allowance (beyond the settled rate of pay) given to Government servants, prisoners, witnesses, &c. 2. See ભાથું.

ભાતો, }

ભાથડો, } *s. m.* See as ભાથો.

ભાથી, *s. m.* [See ભાથો.] A warrior.

પડ્યા ધારણમાં કોઈ, કોઈ ધારણને તણ;

ભજે ના રણને ભાથી, બલે કીર્તિ કાંપતી.—વશીભ.

ભાથું, *s. n.* [S. પાથેય provisions for a journey *j.* પથ, પન્થ, a way.] Provisions for a journey; viaticum.

ભાથો, *s. m.* [S. મક્કા bellows.] An arrow-case; a quiver.

ભાદરવાની ભેંસ, *s. j.* [See ભાદરવો+ભેંસ.] A kind of insect seen in the rainy season.

ભાદરવો, *s. m.* [S. માઘરદ.] The eleventh month of the Samvat year; August-September.

ભાદપદ, Sanskrit form of ભાદરવો.

ભાન, *s. n.* [S. જ્ઞ to shine.] Consciousness; waking or present state of mental faculties. 2. Remembrance; recollection; understanding; notion; impression. 3. Heed; advertence; notice; observation.

Id. જ્ઞાન કરાવવું Lit. To bring back to consciousness. Hence, 2. To remind. જ્ઞાન—

ચવું-આવવું To come to consciousness. 2. To remember.

ભાનુ, *s. m.* [S. *fr.* મા to shine.] The sun.

ભાભી, *s. f.* [See બ્રાતા+ભાર્યા.] A brother's wife.

ભાભીજી, *s. f.* [+ જી, દેવ a god.] An elder brother's wife. 2. *adj.* Effeminate; womanish.

ભાભુ, *s. f.* [See ભા + ભાર્યા.] A father's mother; a grand-mother. 2. [See બ્રાતા + ભાઈ.] A brother's wife.

ભા-ભા, *s. n.* [See ભાઈ, ભા.] A term applied to a Kunbi. 2. A stupid, bull headed person.

Prov. ભાભા નાતરે, તો કહે "તમારી જ વેરે" When you pity a man, he falls a dead weight on your hand. ભાભાજી ભારમાં; તો વહુ દાજમાં In the husband wisdom, in the wife gentleness.

ભામ, *s. m.* Hide. 2. A tax on leather. 3. See ભાન. 4. See ભામિની.

ભામ-ટો, *s. m.* [S. *મ્ર* to wander *fr.* *મ્ર* to wander.] A sly thief; one who eludes observation in order to steal.

ભામણાં, *s. n. pl.* Same as ઓવારણાં.

બ્રહ્મા દિવ્ય અતિ ભામણાં રે; શિવ સનકાદિક ગાય.

—અર્ચા.

ભામની, Same as ભામિની.

ભા-મણું, *adj.* [See મોણું.] Tasteless (water.)

ધાર્યું તે કમાય નહિ; કૂપ નહોતો ભામણો. —વક્ત્રબ.

ભામાં, *s. n. pl.* [See ભ-મણ.] Vain attempts. 2. Superstition.

માણ માણ મનના ભામાં, રાજ, મારે ઘેર શિદ આપ્યા ?

—ગોવિન્દ.

ભામા, *s. f.* [S.] A passionate or angry woman.

ભામિની, *s. f.* [S. મામ anger, passion, *fr.* મામ to be angry.] A woman. 2. A young beautiful woman. 3. An angry woman.

ભામું, *s. n.* [See ભામા vain attempts.] Superstition.

ભામો, *s. m.* Same as ભામાં.

વંશ વગાડી વિઠ્ઠલે, અતિ દગાપો ભામોજી.

—ભાદાણ.

ભાય-ડો, *s. m.* [See ભાઈ.] A man. 2. An adult. 3. A husband.

Id. ઉભે ભાયડે-છતે ભાયડે-ખીન્તને જવું To obtain a divorce from the first husband and marry another.

ભાયાત, *s. m.* [See ભાઈ + વૃત્તિ.] A kinsman; a brother of a ruling chief.

ભાયાતી, *adj.* Pertaining to a kinsman of a ruling chief.

ભાર, *s. n.* [S. *fr.* ધૃ to fill, to hold.] Gravity. 2. Weight; pressure. 3. A weight; a load, a burden. 4. Importance; consequence; influence.

હસી બોલ્યો વિહંગમ વાણી જ;

એ યું માન્યું ભાર બહુ આણી જ. —પ્રેમાનંદ.

5. Obligation; being obliged. 6. Weight; force; power.

માટે વળાવા રાખ્યા બે ત્રણક, ત્યારે તેનો નહિ ભાર.

—દયારામ.

7. Indigestion. 8. A big bundle of the leaves of the ખાખરા tree used in making પત્રાણાં 9. *adj.* Of the weight of; equal in weight to.

Id. ભાર વહેવો-તાણવો To bear a burden; to bear responsibility. ભાર મુકવો To oblige. 2. To lay stress on; to emphasize. ભાર ભરવો-દાદવો To put a burden on a cart, or beast. ભાર પડવો To be felt (the weight or influence of person's presence, character, reputation). ભાર રાખવો To feel respect for. 2. To assert one's self-respect. ભાર ખેંચવો To lose influence or repute (a person). ભાર-છોડવો-ભાગવો To lose respect for others. ભાર વગરનું Having no weight; imponderable. 2. Inspiring no respect for oneself. પેટમાં ભાર રહેવો To suffer from indigestion. ભાર બોજ Influence; respect.

Prov. ગાડી તળે કુતરે નય, તે કહે હજાર ભાર ખેંચુ છું. Every horse thinks his own pack the heaviest.

ભારજ, Same as ભાર્યા.

ભા.ટિ.ચો,

ભારી.

ભાર-ટિ-યું,

} *s. m.* [See ભાર + S. મ્યા to stand.] A bean.

ભાર-જી, *s. n.* A weight; a pressure.

ભારતી, *s. f.* [S.] A name of Sarasvati, the goddess of speech. 2. Declamation. 3. An order of the ગોસાવી class of ascetics.

ભારતી, *adj. f.* [S. *fr.* भरत name of a king *fr.* भर to fill.] Relating to ભારત; relating to India.

ભારથી, *adj.* [See ભારતી. ત being changed to થ to make the word rhyme with મહારથી.] Brave.

ગણાય ન ગણના કે, ભીમ ભારે ભારથી. —વક્રલ.

ભાર-દોરી, *s. f.* [See ભાર+દોરી.] A charmed thread believed to have efficacy to prevent a miscarriage.

ભારદ્વાજ, *s. m.* [S.] The crow-pheasant. 2. A name of a Rishi. 3. A class of Brāhmans.

ભાર-મરદારી, *adj.* [P. भारदारी *fr.* भार = ભાર a burden + दर्द carrying *fr.* दर्द to carry.] That bears a burden (camels, bulls, &c.).

2. *s. f.* Carrying of a load, baggage &c.

ભાર-બાજ, } *s. m.* [See ભાર+બાજ, વજર.]

ભાર-વજર, }

Weight; importance; consequence. 2. Gravity; seriousness; state; dignity; respect.

ભાર-વટિ-ચો, *s. m.* [See ભાર + વટિ.] A beam. (જ.) ભારોટિ-ચો.

ભાર-ચું, *v. t.* To keep live coals, buried in the ashes. 2. To charm; to enchant; to fascinate; to bewitch.

ભારી, *adj.* [See ભાર.] Heavy; ponderous; weighty. 2. Difficult. 3. Important; profound; great; mighty. 4. Of high price; valuable; costly. 5. Disinclined; indifferent. 6. Heavy; stiff; dull; torpid. 7. *adv.* Much; very; exceedingly.

ભારી, *s. f.* A bundle of sticks &c.

ભારે, *adj.* Same as ભારી.

Id. ભારે કરવું To magnify; to increase the importance of. ભારે થવું To assume importance. ભારે પડવું To be costly. 3. To be burdensome.

ભારે-ખમ, *adj.* [+ખમ-વું to bear.] Grave; sedate; sorions; weighty.

ભારે-વાઈ, *adj. f.* [+વહે-વું.] Pregnant.

ભારો, *s. m.* A load; a bundle.

ભારો-દી, *s. f.* [See ભાર. + દી.] A bundle of fuel.

ભારો-ભાર, *adv.* Up to the weight of; in equilibrium with; equal in weight to. 2. Much.

ભાર્ગવ, *s. m.* [S. *fr.* भरग, Name of a sage.] A class of Brāhmans. 2. A name of પરશુ-રામ.

ભાર્યા, *s. f.* [S. *fr.* भर to fill, to maintain.] A wife lawfully married.

ભાલ, *s. n.* A shoal.

ભાળ, *s. f.* [See ભાળ, ભાળ-વું.] A clue; a search; an investigation.

મારે તો નામ થયી તરવું, એવું વેદ માહે ભાલ છે.

—ગ્રામીઆઈ.

ભાલ, *s. n.* [S.] The forehead.

ભાલ-દાર, *s. m.* [See ભાલો + દાર, P.] An usher; an attendant on a great man.

ભાલિ-ચો, *s. m.* A water-pot.

ભાલું, *s. n.* }

ભાલો, *s. m.* } [Hem. Des. મુલુંકા *fr.* S.

ગત.] A lance; a spear; javelin.

ભાલો-વું, *s. n.* The spear-head fixed at the end of an arrow.

ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* भर to be.] The state or condition of being. 2. The natural state of being; an innate property; the disposition; one's nature. 3. Meaning; purpose; intention.

વક્રલ વક્રલ ગાય, ભાષા ભાવ ભાવ તો. —વક્રલ.

4. The inclination or disposition of the mind; desire. 5. A state or affection of the mind; emotion; passion; sentiment.

મોહની રૂપ દાનવ છડ્યા, તેવો કરય તું ભાવ.

—પ્રેમાનંદ.

6. Being; existence. 7. The simple idea involved in the root.

પાટલી પુષ્પ શિલીમુખ, સંયુક્ત શરણિ ભાવ ભાવે.

—ગીત-ગોવિંદ.

8. A class of affection; passions. 9. Gestures. 10. Love. 11. Assurance; faith in or towards; trust; confidence.

એક મને (ને) એક ચિત્તે તું ખણે આણી ભાવ.

—પ્રેમાનંદ.

12. Price; value; rate.

Id. ભાવ કરવો-કરવો To settle the price of. ભાવ કરવો To ask a higher price. ભાવ ખાવો To try to secure respect for oneself. ભાવ પૂછવો To pay respect to; to have regard for. ભાવ થવો To have an eager desire for. ભાવથી With affection. 2. Sincerely. ભાવ આવવો-ઉપજવો To get a price for. 2. To feel affection for. ભાવ ભજવવો To show oneself in one's true colours. ભાવે ક્રાવે With or without love or sincerity.

ભાવ, *s. m.* [S.] A worthy man (a term of address in a drama).

ભાવ ! હાવ ભાવ વિનાની કિતું ભાવવાળો તીર્થસ્થર; સુધ્યા પહેલાં જ હું આવી ઉભો રહ્યો છું. —પ્રેમાનંદ.

ભાવ-ટ, } *s. f.* [+ વૃત્તિ.] Thought; idea.

ભાવ-ઠ, } *s. f.* [+ વૃત્તિ.] Thought; idea.

2. Bother; trouble.

Id. ભવની ભાવટ-જવી-ટજવી-ભાગવી To be free from the troubles of life.

ભાવત-બીજ, *s. f.* [See ભાઈ + બીજ.] Same as ભાઈ-બીજ.

ભાવ-તું, *adj.* [See ભાવ-તું.] Agreeable; suitable; choice; approved; amiable.

Prov. ભાવતું હતું; ને વૈદે કહ્યું We are apt to believe what we wish for.

ભાવ-ન, *adj.* Pleasing; suiting; agreeable. 2. *s. n.* A taunt; a reproach.

ભાવ-ના, *s. f.* Forming in the mind; conceiving; imagining; supposing. 2. Assurance; faith. 3. Natural constitution; nature. 4. Wish; desire. 5. Choice; approval. 6. Abstract meditation.

ભાવ-વાચક, *adj.* [S. See ભાવ + વાચક.] (Gram.) An abstract (noun); showing " State or condition. "

ભાવ-વું, *v. t.* [See ભાવ.] To be inclined to; to wish; to approve; to be pleased with. 2. To be fond for; to agree with. 3. To please or suit; to be agreeable to, or liked by.

Prov. ભાવે એટલું ખાતું નહિ, ને આવડે એટલું બોલતું નહિ Tell not all you know, nor do all you can.

ભાવસાર, *s. m.* A class of cloth-dyers among Hindūs.

ભાવાર્થ, *s. m.* [See ભાવ + અર્થ.] The inherent or implied sense or meaning; the purport, tenor, or drift.

ભાવિ-ક, *adj.* Believing; trusting; confiding; devoted; devout.

ભાવી, *adj.* Future. 2. Predestined; fated.

Prov. ભાવી આગળ ફાઈનું ચાલતું નથી No body can change his destiny; There is no flying against destiny. ભાવી ભુલાવે Ill fate will mislead the man.

ભાવી પ્રયોગ, *s. m.* [See ભાવ + પ્રયોગ.] The impersonal construction determined by the relation of an impersonal verb with the agent (Gram.).

ભાવ-ક, *adj.* [S. *jr.* માત્ર to speak.] That which speaks, implies, or indicates. (*g.* વાચક.

ભાવ-જુ, *s. m.* A speech; a discourse; an oration; a lecture.

ભાષા, *s. f.* Speech; language; tongue; dialect. 2. The Vrija dialect, a corruption of Sanskrit.

ભાષા-જ્ઞાન, *s. n.* [S. *jr.* + જ્ઞાન.] The science of language; philology.

ભાષા-તર, *s. n.* [S. *jr.* + અન્તર another.] A translation; a version.

ભાષી, *adj.* That speaks (used at the end of a compound). *E. g.* ભટ્ટભાષી.

ભાષ્ય, *s. n.* A gloss, a commentary; an exposition; a scholium. 2. Annotations; comments.

ભાષ્ય-કાર, *s. m.* [S. *jr.* + કર to do.] A commentator; an expounder; an annotator.

ભાસ, *s. m.* [S. *jr.* માત્ર to appear.] An impression; a perception; a fancy. 2. A semblance; a seeming likeness; appearance. 3. Verisimilitude.

ભાસ-માન, *adj.* Seeming; apparant. 2. Impressive.

ભાસ-વું, *v. i.* To appear; to seem; to have a resemblance or likeness. 2. To impress; to strike.

ભાસ્કર, *s. m.* [S. *jr.* માત્ર light *fr.* માત્ર to shine + કર to do.] The sun.

ભાળ, *s. n.* [*S. માલ*] The forehead.

ભાળ, *s. f.* [See ભાળવું.] Seeing; sight. appearance. 2. Search; investigation. 3. A clue; a trace.

Id. ભાળ લાગવી-મળવી To obtain a clue. ભાળ કાઢવી To make a search. ભાળ આપવી-દેવી To give information. ભાળ લેવી To have an eye upon; to take care about.

ભાળવણુ, } *s. f.* [See ભાળવવું, Or, ભાળવણી, } see ભલામણ.] Recommendation.

ભાળવવું, *v. t.* [*Caus. of ભાળવું.*] To introduce. 2. To recommend.

ભાળવું, *v. t.* [See ભાળ the forehead.] To see; to observe; to notice.

ભાળિયો, Same as ભાલિયો.

ભાણું, *adv.* Well; very good.

ભિંગડું, *s. n.* [*Dh. Des. મિંગારી = S. નીરી* a wasp; also *Hem. Des. મિંગારી = S. મુંગર* a bee, *S. મુંગ* a large black bee.] Scales (of fish). 2. Husks.

Id. ભિંગડી ઉખેડી નાખવી To crush down (said as a threat).

ભિંગારી, *s. f.* A kind of wasp.

ભિંગારો, *s. m.* A wasp.

ભિછડું, *adj.* Having abundant hair. 2. Having dishevelled hair.

ભિજવવું, *v. t.* [*Caus. of ભિજવું.*] To wet; to moisten; to saturate. 2. To win over; to gain over. 3. To bribe.

ભિજવું, *v. i.* [See ભિજવું, ભીજું.] To get wet; to wet; to be drenched with water.

ભિડા, *s. m. pl.* A kind of vegetable; *Hibiscus osculentus*.

ભિડી, A kind of hemp; flax; jute.

ભિતડી, } *s. f.* Same as ભીંત.

ભિતડું, *v. s.* [See ભીડવું.] To press; to embrace.

ભિક્ષા, *s. f.* [*S. fr. મિશ્ન to beg.*] Asking; begging. 2. Alms; charity; a boon.

ભિક્ષા-વૃત્તિ, *s. f.* [*S. fr. + વૃત્તિ.*] The profession of alms-begging.

ભિક્ષુક, *s. m.* A mendicant Brahman;

a beggar.

ભિખવાળી, *s. f.* [See ભીખ + વાળી.] An ornament for the upper part of the right ear.

ભિખવું, *v. t.* [*S. મિશ્ન to beg.*] To beg; to ask for presents.

ભિખવું, *v. i.* To be reduced to beggary; to be deprived of an income. 2. To be disappointed; to fail in business.

ભિખારી-ચોટ, *adj.* [See ભિખારી + ચોટ.] Miserly; wretched. 2. Beggarly.

ભિખારી, *s. m.* [See ભીખ + કાર.] A mendicant; a beggar. 2. *adj.* Poor; miserly; wretched.

Prov. ભિખારી ભિખારીભાઈ, મેરમેરાઈયાં Due a beggar and catch a louse.

ભિખારૂ, Same as ભિખારી.

ભિખારૂં, } *s. f.* A female mendicant or beggar.

ભિજવું, *v. i.* [See ભીજું.] To be wetted; to be drenched with water.

ભિડવું, *v. t.* [*Dh. Des. અભિહિયં fr. S. મેદિત્તમ broken fr. મિદ્, ભેદવું to break.*] To come into contact or contiguity; to be close at hand. 2. To wrangle; to fight. 3. To embrace; to hug. 4. To undertake; to venture; to come forward. 5. To shut (as the doors).

Id. હામ ભિડવી To undertake; to engage one's self in an enterprise. આય ભિડવી To engage in a fight with.

ભિડા-ભીડ, *s. f.* Crowded state.

ભિડાવવું, *v. t.* [*Caus. of ભિડવું.*] To outwit; to nonplus. 2. To threaten; to menace. 3. To clasp; to embrace. 4. See ભિડવું. 5. To poison one's ears.

ભિડાવું, *v. i.* To be in a crowd. 2. To be in a fix.

ભિડી-માળ, *s. f.* [See માળ.] A sling.

ભિતડી, } *s. f.* Same as ભીંત, (Used in contempt).

ભિતર, *adv.* [*S. અપ્યન્તર*] In; inside; within. 2. *s. n.* The heart.

ભિનાં-વું, *v. i.* [See ભીજું.] To be wetted; to be drenched with water.

ભિનાં-શી, *s. f.* Wetness; moisture.

ભિન્ન, *adj.* [*S. fr.* ભિન્ન to break.] Broken; divided; parted; disunited. 2. Separate; distinct; different.

ભિન્ન-ભાવ, *s. m.* [*S. fr.* + ભાવ.] The feeling of difference; disunion; separation.

ભિન્ન-કાં, *s. n.* Spittal thrown out by babies.

ભિલ-ડી, *s. f.* [See ભીલ.] A female ભીલ.

ભિલાયું, *s. n.*

ભિલાયો, *s. m.* } [*Dh. Des.* મજાનું *fr.* S.

મજાત.] The marking-nut tree. 2. A markingnut.

ભિલ્લું, *s. m.* [See ભિલ-વું.] A playmate; a compeer. *Cf.* ભીર.

ભિરતી, *s. m.* [*P.* બિહિરતી heavenly *fr.* બિહિરત *paradise.*] A water-carrier; a waterman.

ભીંત, *s. f.* [*S.* ભિત્તિ.] A wall.

ભીખ, *s. f.* [See ભિક્ષા.] Alms. 2. Want; lack.

Id. ભીખ માગવી To beg. ભીખ લાગવી To be reduced to beggary.

Prov. ભીખનાં હાથાં સીકે ચઢે નહિ What is obtained in driblets does not make rich. ભીખ તેને ભૂખ શી ? Beggars can never be bankrupts. ભીખની બહેન ચાકરી Serving is as good as begging. ભીખને માથે ભડ Begging is the most despised occupation. ભીખ કરતી ભૂખ સારી It is better to die than to beg.

ભીજ, Same as ભેજ.

ભીડ, *s. f.* [See ભિડ-વું.] Crowdedness; thronged state; a crowd; a throng. 2. Scarcity; preciousness. 3. Straitedened circumstances.

Id. ભીડ ભાગવી-ટાળવી To free from straitened circumstances; to help one in one's difficulty; to supply with necessities. ભીડે કામ આવવું To help one in one's difficulty.

ભીંતિ, *s. f.* [*S. fr.* ભીં to fear.] Dread; apprehension. 2. Terror; fright; alarm.

ભીતો, *s. m.* [See ભીંત.] A beam rest-

ing on a wall.

ભીજું, *adj.* [See ભિન્ન.] Moist; wet.

ભીમ અગિયારસ, *s. f.* [*S.* મીમ Name of one of the Pāṇḍavas + અગિયારસ.] The eleventh day of the bright fortnight of વૈશાખ May-June.

ભીર, *s. f.* [See ભીડ.] Help; aid; assistance.

ભીર, *s. m.* [See ભિલ્લું.] A partner; a companion.

ભીલ, *s. m.* [*S.* મિલ.] A race of people that inhabit hills, forests, &c.; a barbarian of a particular class.

ભીયણ, *adj.* [*S. fr.* ભી to fear.] Terrible.

ભુંચાં, *s. n. pl.* Water.

Id. ભુંચાં ભરાઈ જવાં To be tired.

ભુંક-વું, *v. i.* [*Hem. Des.* મુઠ્ઠા-ફ = *S.* મળ-તિ it barks *fr.* મળ. ભસ-વું, to bark.] To bray.

ભુંખરો, *adj.* Having the colour of ashes.

ભુંગરા, }

ભુંગળા, } *s. m. pl.* [See ભુંજવું.] Parched

wheat or gram.

ભુંગરેટ, *s. f.* Hot ashes.

ભુંગળ, *s. f.* [*Imit.*] A bugle; a trumpet. 2. A tube. 3. A door-bar.

ભુંગળિ-ચો, *s. m.* A bugler. 2. A kind of drug.

ભુંગળી, *s. f.* [See ભુંગળ.] A tube; a long pipe; a poker.

ભુંગળું, *s. n.* A long circular case made of paper, metals, &c. 2. A cylinder.

ભુંજર-વાડો, *s. m.* A troop of little children.

ભુંજ-વું, *v. t.* [*S.* ખજ્જ. મૂજ્જ. to parch.] To roast.

ભુંડું, *adj.* [See ખૂંડું blunt.] Mortified; humiliated; held in disrespect.

Id. ભુંડું પાડવું To mortify; to show disrespect to.

ભુંડ, *s. n.* [*Hem. Des.* મુંડો = *S.* સુરર a hog.] A hog; a boar.

ભુંડ-ણ, *s. f.* A sow.

ભુંડ-મશેળિ-યું, *adj.* Rancorous; malicious; revengeful.

ભુકા-ઈ, } *s. f.* [See **ભુકું.**] A quarrel;
ભુકાશ, }
a dispute; a disagreement. 2. Ruin; perdition. 3. Badness; wickedness; injuriousness.

ભુકાઈ, *s. n.* Abusive language. 2. Indecent gestures. 3. Illicit intercourse with a woman.

Id. **ભુકાઈ બોલવું** To use abusive language.
ભુકાઈ કરવું To make indecent gestures. 2. To commit adultery with a woman.

ભુકું, *adj.* [See **ભુક.**] Bad; evil; sinful; wicked. 2. Unnatural; improper. 3. Inimical; spiteful.

Prov. **ભુકાથી ભૂત નાસે = ભુકા માણસનું કાઠું મોં** Everybody fears a serpent-bite. **ભુકામાં ભૂકા ભૂખ** A hungry man is an angry man. **ભુકી રોડે બમણો વરો** A man must ask his wife's leave to thrive. **ભુકું ભુકાનો ભાવ બન્યા વગર રહે નહિ** Worse will come to worse.

ભુકું, *s. n.* A knot of roots 2. *adj.* Ugly.

ભુ-ભુ, *adv.* [Imit.] Imitative of the sound of a bugle.

ભુસ-વું, *r. t.* [*S.* **બુષ** chaff.] To blot out; to efface; to destroy.

ભુસું, *s. n.* [*S.* **બુષ**.] Chaff; husk; bran.

ભુ, *s. n.* Water (used by children).

Id. **ભુ પીતો કરવો** To make powerless (as a king or a superior).

ભુઆં, Same as **ભુઆં.**

ભુઓ, Same as **ભુવો.**

ભુકી, *s. f.* See **ભૂકી.**

ભુકે-ભુકો, *adv.* Being reduced or crushed to powder.

ભુકો, Same as **ભૂકો.**

ભુકત, *adj.* [*S.* See **ભુકિત.**] Eaten. 2. Enjoyed.

ભુકતાવવું, *v. t.* To cause to eat or enjoy.

નિજ જન સહુ સુખ ભુકતાવો, અલેપ રાખો સદા.

—દયારામ.

ભુકિત, *s. f.* [*S. fr.* **મુજ** to enjoy.] Fruition; enjoyment. 2. Dining; making a meal.

ભુખ, *s. f.* [*Dh.* **Des.** **મુક્ષિય** *fr.* *s.* **બુમુક્ષિતમ** hungry, also *Hem.* **Des.** **મુર-લો.** *fr.* *S.* **બુમુક્ષા** desire to eat, hunger, *fr.* **મુજ** to eat, to

enjoy.] Hunger; appetite. 2. Desire; longing.

Id. **ભુખ લાગવી** To be hungry. **ભુખે મરવું** To starve; to famish. 2. To die of hunger. **ભુખે મારવું** To put to death by starvation.

Prov. **ભુખ ન ભુલે ભાખરો, ઉધ ન ભુલે સાથરો = ભુખે ભુકું ભાવે, ઉધ ઉકરડે આવે** Hunger is the best sauce, and fatigue is the best pillow. **ભુખ વિનાનું ખાવું, ને મન વિનાનું ગાવું** Don't eat if you have no appetite, and don't sing if you are not so inclined. **ભુખે મરતું છેકરાં ખાય** Hunger is the worst of enemies.

ભુખ-કું, *adj.* Hungry. 2. Indigent; needy.

Id. **ભુખકું ખારસ** Quite hungry.

ભુખ-મરો, *s. m.* [See **ભુખ** + **મરો**, **મર-વું.**] suffering from hunger; starvation.

ભુખર, *s. m.* A contrary wind; a head-wind. (Used by sailors).

ભુખરૂં, *adj.* Faded; pale (of a colours).

ભુખાળ-વું, Same as **ભુખકું.**

ભુચિ-યો, *adj.* Easily broken; brittle.

ભુજ, *s. m.* [*S.*] The whole arm. 2. A side of a polygon (in Geom.). 3. A curve.

ભુજંગ, *s. m.* [*S. fr.* + **ગમ્** to go.] A snake; the cobra-de-capello.

ભુજંગ પ્રયાત, See **ભુજંગી.**

ભુજંગી, *s. m.* [*S.*] A kind of metre.

ભુદા-ચોર, *s. m.* [See **ભામટો** + **ચોર.**] A petty thief; a mean pilferer.

ભુદો, *s. m.* An ear of Indian corn; a maize-top.

ભુડ-ક-વું, Same as **ભુર-ક-વું.**

ભુડકસ, *s. n. pl.* Little children.

ભુત-ખાનું, *s. n.* [+ **ખાનું.**] A haunt of ghosts; a place infested with spirits, goblins, &c.

ભુત-કું, *s. n.* } Calcareous earth.
ભુત-ડો, *s. m.* }

ભુનાં, *s. n. pl.* Green dry grains found in pulse. 2. Berries of a **ધિપળી** tree.

ભુર, Same as **ભુરસી.**

ભુર-ક-વું, } *v. i.* To be terrified. 2. *r. t.*
ભુર-કા-વું, }
To enchant. 3. To cheat.

ભુરસી, *s. f.* [*S.* **મૂયસી** **દક્ષિણ** great present

of money *fr.* ખૂમ્ great + દક્ષિણા.] Money presents given to Brāhman_. 2. Cherry-merry; a bribe.

ભૂરા-ટ, *s. f.* [See ભૂરે + ટ્તિ.] A brown colour.

ભૂરા-ટ-ભૂ, } *s. n.* Reddish clay.

ભૂરા-ટું, }
ભૂરા-સ, Same as ભૂરા-ટ.

ભૂલ-ક-ભૂ, *adj.* Forgetful; that which habitually forgets.

ભૂલ-ચુક, *s. f.* [+ચુક.] Errors and omissions.

Id. ભૂલચુક લેવી દેવી Errors excepted. ભૂલે-ચુકે By an act of commission or omission.

ભૂલ-થાપ, [+ થાપ a slap.] Misleading; misguiding; deceiving.

Id. ભૂલથાપ દેવી-ખવડાવવી-મારવી To mislead; to lead one into error. ભૂલ થાપ ખાવી To be misled.

ભૂલ-ભૂલા-મણી, *s. f.* [See *infra.*] A labyrinth; a maze.

ભૂલ-ભૂલા-મણ, *adj.* [See ભૂલ-વું+ભૂલાવ-વું.] Misleading; misguiding; deceptive. 2. *s. n.* Anything that causes an illusion or deception.

ભૂલ-વ-ભૂ, } *s. f.* Captivating; beguiling; a bewitched or captivated state.

ભૂલ-વું, *v. i.* [Hem. Des. મલંતં = S. પ્રસ્થલત્ stumbling; also મુજ-ફ=S. ધ્રુવ્યતિ it falls.] To err; to mistake; to blunder. 2. To forget; to miss; to lose memory of. 3. To become infatuated.

Prov. ભૂલ્યા ત્યાંથી ફરીથી ગણે What cannot be cured, must be endured.

ભૂલા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ભૂલ-વું.] To make commit an error or mistake. 2. To make to forget; to beguile; to entrap.

ભૂલા-વે, *s. m.* Deception; imposition. 2. Misapprehension; misleading; misrepresentation; misinterpretation. 3. Forgetfulness.

ભૂવ-ન, *s. n.* [S. *fr.* ખૂ to be.] A world; a sphere.

ભૂવલોક, *s. m.* [S. મુખ્ the atmosphere + લોક.] The region between the earth and

heaven.

ભૂવે, [See ભૂઓ. *fr.* S. મવાની the goddess Durgā, wife of Shiva, *fr.* મશ Shiva *fr.* ખૂ to be.] A worshipper in the temple of a goddess.

Prov. ભૂવાનું માન જગરિયા વધારે Accomplishes raise one's reputation. ભૂવે ધૂણે, પણ નાજિયેર ધર ભણી ફેકે Every one is always watchful of one's own interest.

ભૂવે, *s. m.* [See ભ્રમર.] A circular pit in the ground caused by a whirlpool of water.

ભૂરાંડી, *s. f.* A kind of missile.

ભૂસ-કે, *s. m.* [Imit.] A jump; a spring; a bound; a hop; a leap.

Id. ભૂસકે મારવે-ખાવે To jump headlong or carelessly. 2. To run into danger without minding consequences.

ભૂસ-ડ-વું, *v. t.* [See ભૂસ-વું.] To efface; to blot out. 2. To write in haste or carelessly.

ભૂસ-વું, *v. t.* [Dh. Des. કુસિયં = S. પ્રોચ્છિતમ્ thrown.] Same as ભૂસ-ડ-વું

ભૂ, *s. f.* [S. *fr.* ખૂ to be.] The earth.

અસુર વંશ નિકંદન કરવા, ભૂ કરવા નિરભાર છ.

—ભાલણ.

2. *adj.* Produced from or springing from. (Used at the end of a compound. *e. g.* ગિરિ-ભૂ, વિત્ત-ભૂ)

ભૂ, Same as ભૂ.

ભૂ-કંપ, *s. m.* [S. *fr.* + કંપ.] An earthquake.

ભૂ-કી, *s. f.* [See ભૂકે.] A very fine powder.

ભૂ-કે, *s. m.* [S. શુષ્ chaff.] Powder; any substance pulverized. 2. Crumbs. 3. Shattered state.

ભૂખ, Same as ભૂખ.

ભૂખર, *adj.* [See ઉખર.] Unproductive; barren.

ઉખર ભૂખર અવનીમાં એ વાત,

આખા વિશ્વમાં થયું વિખ્યાત. —પ્રેમાનંદ.

ભૂખું, } *adj.* Hungry. 2. Need; necessity.

ભૂખ્યું, }
Prov. ભૂખ્યો સિંહ તરણું ન ખાય Nobility

stands above meanness.

ભૂ-ગોળ, *s. m.* [See ભૂ the earth + ગોળ a globe.] A terrestrial globe; the earth. 2. *s. f.* Geography.

ભૂ-ગોળ-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* + વિદ્યા.] Same as **ભૂ-ગોળ** Geography.

ભૂ-ચર, *adj.* [S. *fr.* + ચર to walk.] That moves, or lives, on land.

ભૂ-હું, *adj.* Ashamed; abashed; confounded; astounded.

ભૂ-ત, *s. n.* [S. *fr.* શૂ to be.] A malignant spirit; a goblin; a fiend. 2. A ghost; a demon; a monster; an apparition; the shade of a deceased person. 3. A god; a devil; a demi-god. 4. Any one of the five elements. 5. Any material, elements, or principle. 6. *adj.* Past; gone by; elapsed; been. 7. Become.

Id. **ભૂત વળગું** To be possessed by an evil spirit. **ભૂત આરવું** To be present (of an evil spirit in a person). 2. To be obstinate; to be cross. **ભૂત કાઢવું** To drive away an evil spirit. 2. To persuade to give up one's obstinacy. **ભૂત વળગાડવું** To mislead, to lead in to a wrong path.

Prov. **ભૂત ગયું, ને પહિત નયું** Out of the frying pan into the fire. **ભૂત ભુસકા મારે, ને હનુમાન હડિયો કાઢે** An empty house. 2. A very poor condition. **ભૂતનું ડેકાણું આંબલી** Firewood must at last come to the fireplace.

ભૂત-કાળ, *s. m.* [+ કાળ time.] The past time. 2. Past tense (in Gram.).

ભૂતાવળ, *s. n.* [+ આવલિ a line, a ross.] A group of troop of spirits, goblins, &c.

ભૂ-તળ, *s. n.* [See ભૂ the earth + તળિયું.] The surface of the earth. 2. *s. f.* Physical geography.

ભૂતિ, *s. f.* [S. *fr.* શૂ to be.] Being; existence. 2. Birth; production. 3. Well-being; prosperity. 4. Good fortune; success. 5. Wealth. 6. Grandeur, dignity. 7. Superhuman power over other persons obtained by the practice of penance or magical rites.

ભૂતિ કેરો હરણ કરતાં, ને પૂઠે ભીમ ભૂતિ ।

ભૂતિ નાણે મન થકી, રૂડી ને ધરાવે ન ભૂતિ ॥

ભૂતિ એની પવન થકી છે, ના લખવે વિભૂતિ ॥

ભૂતિ નાણે થઇ કરિ હરિ, આજ તારી વિભૂતિ ॥

—પ્રેમાનંદ.

ભૂ-દેવ, *s. m.* [S. *fr.* + દેવ a god.] A god on the earth; a title arrogated to themselves by the Brāhmaṇs.

ભૂ-ધર, *s. m.* [S. *fr.* ધરવું to hold.] A king. 2. A large snake. 3. A mountain.

ભૂ-પ, *s. m.* [S. *fr.* + પા to protect.] A king. 2. A mode in music.

ભૂ-પ-કલ્યાણ, *s. m.* [S.] A particular musical mode.

ભૂ-પતિ, *s. m.* [S. *fr.* ભૂ the earth + પતિ a lord.] A king.

ભૂ-પાળ, *s. m.* [+ પાળવું to protect.] See **ભૂ-પતિ**.

ભૂ-ભાર, *s. n.* [S. *fr.* + ભાર a burden.] A load or burden upon the earth; sins or wickedness committed by men upon the earth.

ભૂ-મંડળ, *s. n.* [S. *fr.* + મંડળ a circle.] The terrestrial globe.

ભૂ-મિ, *s. f.* [S. *fr.* ભૂ the earth.] The earth. 2. Land; ground. 3. An upper storey in a house.

કનક ભુવન વિશાળ સુંદર તેજનો અંબાર,
સસભૂમિ અવાસ સુંદર થઇ રહ્યો આત્કાર.

—હરિદાસ.

ભૂમિ-કા, *s. f.* The earth. 2. A dramatic person; a dramatic part. 3. A stage; an arena.

ભૂમિતિ, *s. f.* [S. *fr.* શૂ the earth + મિતિ measuring *fr.* મા to measure.] Geometry.

ભૂ-મિતિ-એણી, } *s. f.* [S. *fr.* + એડી
ભૂ-મિતિ-એડી, }
એણી, a row.] Geometrical progression.

ભૂર, Same as **ભુર**, **ભુરસી**.

ભૂર, } *adj.* [S. *શૂરિ*.] Much; many.

હકીમીને નિશ્ચય કામે, ભડ ભૂર પડયો તે ભામે.

—ગિરિધર.

છે ભૂર ભોગી વાણીનો, સુરા પાન ખીછે નહિ રે.

—પ્રેમાનંદ.

હે માત અથવા થયો તુજ પર, થયા ભૂરિ ભાર.

—રતનેશ્વર.

ભૂરૂં, adj Brown; auburn.

Id ભૂરૂં ભટક Very white.

ભૂલ, s. f. [S. *ધ્રમ* fr. *મમ્* to wander.] A mistake.

Id. ભૂલ ખાવી-કરવી To make a mistake.

ભૂલ આવવી-પડવી To creep in (of a mistake).

ભૂલ ભરેલું Full of mistakes; mistaken; wrong.

Prov. ભૂલ તો પ્રજાની એ થાય = માણસ ભૂલને પાત છે = માણસ છે, ભૂલે પણ ખરો *Humanum est errare* = Man is liable to err = To err is human.

ભૂ-લોક, s. m. [S. fr. *ધ્રુ* the earth + *લોક* the world.] The earth as the habitation of men.

ભૂ-શલાકા, } s. f. [See *ભૂ* the earth + *ભૂ-શીર*, } S. *શલાકા* a stick, *શીર* the head.] A promontory; a cape.

ભૂપણ, s. n. [S. fr. *ધ્રુ* to adorn.] An ornament. 2. Decoration; embellishment.

ભૂષિત, adj. Adorned; decorated; embellished.

ભૂ-સૃષ્ટિ-વિદ્યા, s. f. [S. fr. *ભૂ* the earth + *સૃષ્ટિ* + *વિદ્યા*.] Physical geography.

ભૂ-સ્તર-વિદ્યા, s. f. [S. fr. + *સ્ત્ર* to cover + *વિદ્યા*.] Geology.

ભૂ-કુતિ, Same as ભૂ-કુટિ.

ભૂગુ-વાર, s. m. [S. *ધ્રુ* name of a sage + *વાર* a day.] Friday.

ભૂંગ, s. m. [S.] A wasp.

ભૂ-ત્ય, s. m. [S. fr. *ધ્રુ*, *ભરવું*, to fill, to maintain.] A servant.

ભૂવ, Same as ભ.

ભેંક-ડો, s. m. [*imit.* See *ભેંક* a frog.] A loud prolonged cry.

ભેંચો, s. m. Crushing. 2. Anything crushed.

ભેંસ, s. f. [Dh. Des. *મહિસી* fr. S. *મહિષી*.] A she-buffalo.

Prov. ભેંસ આગળ ભાગવત To throw pearls before swine. **ભેંસ આવતા પહેલાં ખુંટો દાટવો = ભેંસ ભાગોળે, ને ઘેર હેટકા** To count one's chickens before they are hatched. **ભેંસ કૂદે તે ખીલા વળુદી** Put off your armour, and then talk of your courage.

ભેંસર, s. m. A male buffalo.

ભેંસ-લો, s. m. The ground between two wheel-ruts.

ભેંસાસુર, s. m. [See *ભેંસ* + *અસુર*.] A demon in the form of a buffalo. 2. A terrible man.

ભે, s. m. [See *ભય*.] Fear; dread; danger; risk.

Id. ભે ભાગવો To be free from fear.

Prov. ભે વિના પ્રીત નહિ No love without fear.

ભેંક, s. m. [S.] A frog.

ભેખ, s. m. [See *વેષ*.] A disguise. 2. [See *વેષ*. or *લીખ*.] An ascetic who maintains himself upon begging.

Id. ભેખ લેવો To retire from the cares of the world.

ભેખડ, s. f. A mass; a heap. 2. A clod; a lump of clay. 2. A precipice; a rock.

Id. ભેખડ પરવી To get a heap of money.

ભેખ-ધારી, adj. [S. fr. + *ધરવું*.] Wearing a disguise. 2. s. m. An ascetic beggar, who is known from his dress.

ભેખ-વટો, s. m. [+ *વત્ત*.] Maintaining one's self by begging. 2. Asceticism; living the life of an ascetic.

ભેગ, s. m. Admixture; adulteration.

ભેગ-વ-કું, } adj. Mixed together. 2.

ભેગું, Being together; being in combination with; collected; assembled.

Id. ભેગું કરવું To mix. 2. To assemble.

ભેગું થવું To meet. 3. To be joined; to be mingled.

ભેગા-ભેગું, adj. Accompanied by; being along with.

ભે-ચક, adj. [See *ભે* + *ચકિત*.] Overcome with fear; distressed with fear.

બુદ્ધિ બૂડી નય બોદતાં, બાળી ભેચક થાવે;

અખંડ ભેત્યું ઉદ્યતન્યું, કાંત્યું કેવામાં ના'વે.

—ભોળેભયત.

ભેચો, s. m. Strength; power.

ભેજ, s. f. [See *ભિજવું*.] Humidity; dampness; moisture.

ભેજું, s. n. The brains. 2. Intellect.

Id. ભેળું ફાટી નડું To be insane; to be crazy. ભેળું ખસડું, ભેળું ડેકાણે ન હોડું, To be foolish.

ભેટ, *s. f.* [S. અમીત gone towards, met, *fr.* અમિ towards + ઇ to go.] A meeting; an interview; a visit. 2. A present; a gift; an offering. 3. An embrace; augging.

Id. ભેટ લેવી To pay a visit. ભેટ મોકલવી To send a present. ભેટ આપવી To make a gift.

ભેટ-વું, *v. t.* To meet; to have an interview. 2. To embrace; to hug. 3. To meet; to encounter.

ભેટ-ભેટા, *s. f.* Mutual meeting or embracing; a face to face encounter.

ભેટા-ડ-વું, *v. t.* [Caus. of ભેટ-વું.] To bring together to a meeting or close embrace.

ભેટા-મણુ, *s. n.* A gift made at the time of paying a visit.

ભેટિ-યો, *s. m.* A bearer of a gift.

ભેટો, *s. m.* Meeting on the way by coming together in opposite directions.

ભેડ, *s. n.* A sheep; a goat.

ભેડિ-યો, *s. m.* A wolf.

ભેણું, *s. n.* An earthen vessel to cook in.

ભેદ, *s. m.* [S. *fr.* બિદ to break.] Dividing; separating. 2. Division; separation; alienation. 3. Difference; diversity; variety. 4. Distinguishing; discrimination. 5. A species; a kind. 6. A mystery; secret arcana; secret matters. 7. Guile; deceit. 8. One of the four means of success against an opponent; splitting; dividing.

Id. ભેદ લેવા-નણવો To find out one's secrets. 2. To test. ભેદ ફેડવો To divulge the secrets. ભેદ રાખવો To keep secret. ભેદ આપવો To let another person know one's secrets.

ભેદ-વું, *v. t.* To divide; to separate; to split asunder; to pierce; to be disunited; to disjoin. 2. To distinguish; to discriminate. 3. To work; to produce an effect.

Id. હૃદય ભેદવું To break or pierce the heart.

ભેદિ-યો, } *s. m.* That knows the secrets; a spy. 2. A confidant.

ભેલટ, *s. f.* Hot ashes.

ભેર, Same as ભેરી.

ભેરવ, *s. m.* [S. ધૈરવ *fr.* મીઠ timid *fr.* મા to fear.] A kind of musical mode sung in the morning. 2. A form of Shiva. 3. *adj.* Relating to ભેરવ. 4. Terrible; horrible; terrific.

Id. ભેરવ નેળ ખાવો To throw oneself down from the top of a particular hill of (Girnar in Kāthiāwād, believed to secure salvation.

ભેરવી, *s. f.* A particular musical mode sung in the morning.

ભેર-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ભેર-વું.] To put in; to fasten; to fix; to button. 2. To mislead; to poison one's ears. 3. To place hanging (a cloth, &c.) on a peg.

ભેર-વા-વું, *v. t.* [Pass. of ભેર-વ-વું.] To be put in; to be fixed. 2. To be in a difficult situation.

ભેરી, *s. f.* [S.] A kind of kettledrum.

ભેર, Same as ભીર.

ભેલાડ, *s. m.* [See ભીલ+ટત્તિ.] Spoiling; ruining (a harvest).

ભેલા-ડ-વું, *v. t.* [See ભીલ.] To spoil a harvest by setting cattle to eat it or by plundering it.

ભેવ, *s. m.* [See ભેદ.] A secret.

ભેષજ, *s. n.* [S. *fr.* મિષજ a physician.] A medicine.

ભેસપત-વાર, *s. m.* [S. *fr.* વૃહસ્પતિ the preceptor of gods + વાર a day.] Thursday.

ભેળ, *s. m.* [See ભળ-વું] A mixture; a compound of different substances mixed together.

રાય સાથે રાય દીપે, સુયોધન, ઉઠો, રમો;
સર્વે કહ્યું “ ખરી વાત, ભુંડી આ તો ભેળ છે.”

—વલ્લભ.

ભેળ-વણુ, } *s. f.* Mixing together.

ભેળ-વણી, } *s. f.* Mixing together.
ભેળ-વ-વું, *v. t.* [Caus. of ભળવું.] To mix; to mingle. 2. To add. 3. To adulterate. 4.

To associate; to mix up with.

ભેળ-સેળ, *adj.* [+ સેળ redup.] Mixed together. 2. Hotch-potch.

ભેળા-ડ-ડું, Same as **ભેલા-ડ-ડું**.

ભેળું, *adj.* Associating; accompanying. 2; Mixed up.

Id. **ભેળુ થયું** To be mixed up. 2. To meet or assemble. તમને હું ભેળો થઈશ I will meet you. **ભેળું કર્યું** To mix up.

ભેડ-ડી, Same as **ભડ-ડી**.

ભેડ-ડું, Same as **ભડ-ડું**.

ભેડ-ડું, Same as **ભરડ-ડું**.

ભેરવ, Classical form of **ભેરવ**.

ભેં, Same as **ભેંય**.

ભેં, *adv.* Imit. of the sound.

ભેંક, Same as **ભેંક**.

ભેંય, *s. f.* [See **ભૂમિ**.] The ground; the floor. 2. Land.

Id. **ભેંય કરવી** To make the floor level with mud. **ભેંય આવવી** To cicatrize. **ભેંય ભાગવી** To slough (said of the skin). **ભેંયે પડ્યું** To lie down on the ground at full length out of weariness. **ભેંય કર્યું**, **ભેંયે નાખ્યું** To prepare to receive the last sacrament. **ભેંયે નાખ્યા** About to die (used as a term of abuse by women). **ભેંય ખાતરવી=ભેંયમાં પેસવું** To feel ashamed. **ભેંય ભેળું કર્યું** To level with the ground; to ruin.

Prov. **ભેંયના પડ્યા કાંઈ ભેંય રહેવાના છે ?** Ups and downs follow alternately.

ભેંય-તળિ-યું, *s. n.* [+ તળિ-યું] The ground-floor of a house.

ભેંય-ડું, *s. n.* [+ યગાર a house.] A cellar, a vault.

Prov. **ભેંયરામાં નાગી થઈને નાચે, તોપણ છાનું ન રહે** Every act, however secret, comes to light in the long run.

ભેંયો, Same as **ભેંયો**.

ભેંરી, *s. f.* [See **ભમરી**.] A black bee.

ભેંસ-ડું, Same as **ભુસ-ડું**.

ભેંસ-ડું, Same as **ભુસ-ડું**.

ભેં, *s. m.* [See **ભય**.] Fear; dread; terror; danger.

ભેંઈ, *s. m.* [Dh. Des. મુજો *fr.* S. મુજ; the arm; also Hdm. Des. મુદ, મોદ, *fr.* S. મૃતિ;

service, or મૃત્યુ a servant.] A palanquin-bearer.

ભેંક, *s. n.* [See **ભેંક-ડું**.] A perforation; a hole; a bore.

ભેંક-ડું, *v. t.* To pierce; to perforate; to bore; to puncture. 2. To drive in or through; to stab.

ભેંકા-ડું, *s. n.* Hollowness; emptiness; unsubstantiality (*esp.* of that which bears a fair outside.).

ભેંજા, *s. m.* [S. *fr.* મુજ to enjoy.] That enjoys or experiences. 2. A pleasure-enjoyer. 3. An epicure.

ભેંજ, *s. m.* [S. See **ભેંજ-વ-ડું**.] Pleasure; enjoyment. 2. Sexual enjoyment. 3. Endurance; experience. 4. Use; using. 4. Allotment; lot. 5. Suffering; an evil; misfortune; a woeful plight. 6. Eating; devouring. 7. A sacrifice; an oblation; an offering.

Id. **ભેંજ લાગવા-ફરી વળવા-મળવા** To come into a difficult position. 2. To be attacked by misfortune. **ભેંજ ભેંજવા** To enjoy pleasures. **ભેંજ પડ્યું** To be the property of. **ભેંજ થઈ પડ્યું** To fall a victim to.

ભેંજ-ભેંજ, *s. m.* [ભેંજ.] A coincidence; a casualty.

ભેંજ-ભેંજે, *adv.* Accidentally; by chance; casually.

ભેંજ-દાર, *adj.* [+ દાર P.] Being the proprietor of; having property in.

ભેંજ-દારી, *s. f.* Proprietorship.

ભેંજ-વટો, *s. m.* [+ વટિ state.] Enjoyment; possession and use.

ભેંજ-વ-ડું, *v. t.* [S. મુજ to enjoy.] To enjoy, to experience. 2. To undergo; to bear; to suffer. 3. To use; to manage.

Prov. **ભેંજવે, તે ભાન્યશાળી** Not possession but use is the only riches: Wealth is not his who has it, but his who enjoys it.

ભેંજી, *s. m.* [S. *fr.* ભેંજ.] That enjoys. 2. A voluptuary. 3. An epicure. 4. A king. 5. A wasp. 6. [S. *fr.* મોગ the hood of a snake.] A snake.

ભેંજ-ક, *s. m.* [S. *fr.* મુજ to enjoy.] A Jain musician.

ભોજન, *s. n.* [S. *fr.* મુજ્ to enjoy.] Eating; dining. 2. Dinner; meal; victuals.

ભોજન-દક્ષણ, *s. f.* [+દક્ષણ.] Money-presents given to Brāhman after supplying them with a meal.

ભોજન-પત્ર, *s. n.* [S. મુજ-પત્ર.] The bark of the birch tree.

ભોજન-હું, *s. n.* An ape; a monkey.

ભોજન-ધ, *s. f.* [Hem. Des. માત્રજા *fr.* S. માતૃ, માતા, a brother+મત્રા a wife.] A brother's wife.

ભોટ, *s. m.* A dunce; a blockhead.

ભોટવો, *s. m.* An earthen jug.

ભોટીહું, *s. n.* A puppy; a whelp.

ભોટું, Same as ભૂટું.

ભોથડ, *adj.* Dull-headed; stupid; foolish.

ભોથું, *s. n.* [See ભૂથું.] A knot of roots.

ભોપાળી, *s. f.* [See ભૂપ + આવહિ.] A morning hymn in which occur the names of ancient kings of sacred fame.

ભોપાળું, *s. n.* Hollowness; emptiness. 2. Exposure.

Id. ભોપાળું ફાટું પડું The bubble burst.

ભોપી, *s. m.* A person that officiates in a temple of Shiva.

ભોમ, *s. m.* [S. મંગ the planet Mars. + વાર a day, being understood.] Tuesday.

ભોમિ-યો, *s. m.* [See ભૂમિ.] A guide. 2. *adj.* Acquainted with; conversant with.

ભોર, *s. f.* [See ભૂરે.] The morning twilight.

ભોર થઈ, ઘોર ચિડિયાં ચચાંની;

ભાગ્યે ન નય, ભગાયો ન નય. — દયારામ.

ભોર, Same as ભોળ.

Id. ભોર મુકવું To waste (money).

ભોર, **ભોરમ-ભોર**, } *adv.* Being consumed of exhausted. 2. Being finished.

ભોરિડું, *s. m.* [See ભૂનંગ.] An adder.

ભોશ, **ભોસ**, **ભોશ-ડી**, **ભોસ-ડી**, } *s. f.* The female organ of generation.

ભોસ-ડો, *s. m.* Same as ભોસ.

ભોળ, *s. m.* [See અમ.] Dizziness; giddiness. 2. Vomitting caused by dizziness.

ભોળ-પણ, *s. n.* [See ભોળ.] Simplicity; artlessness; frankness. 2. Credulity. 3. Fairness; candour; guilelessness; plainness.

ભોળ-વ-વું, *v. t.* To impose upon; to cajole; to take in; to beguile; to mislead; to deceive; to wheedle.

ભોળ-વા-વું, *v. i.* [Pass. of ભોળ-વ-વું.] To be deceived.

ભોળા-ઈ, *s. f.* Same as ભોળ-પણ.

ભોળિયો, *s. m.* A particular class of beggars. 2. *adj. m.* See ભોળ.

ભોળું, *adj.* [Dh. Des. વગ્ધો = S. વહુલ: large, broad Or S. માવાતુ affectionate *fr.* માત્ર affection.] Simple; artless; guileless. 3. Weak; silly; foolish. 4. Credulous.

Id. ભોળા શંકર-ભોળો અહા જેવો Very open-hearted; silly; foolish.

Prov. ભોળે ભાવે રામૈયો A credulous man is indifferent to consequences.

ભૌતિક, *adj.* [See *fr.* ભૂત an element.] Elemental; relating to the universe or elemental combinations; physical; material.

બ્રશ, *s. m.* [S. *fr.* વ્રજ to fall.] Falling; fallen state; deviation from rectitude. 2. Corruption.

બ્રમ, *s. m.* [S. *fr.* વ્રમ to wander.] Wandering. 2. Mistake; error; delusion erroneous conception or judgment. 3. Wandering of mind; aberration; incoherence; wildness of thought. 4. Straying 5. Suspicion. 6. Moving in a circle.

બ્રમ-જુ, *s. n.* Same as બ્રમ.

બ્રમ-જુ-તા, **બ્રમ-જુ**, } *s. f.* Same as બ્રમ-જુ.

બ્રમર, *s. m.* [S. *fr.* વ્રમ to wander.] A large black bee. 2. A wasp. 3. A ringlet or curl line of hair. 4. An eddy. 5. [See બ્ર.] The eye-brow.

બ્રમિ-ત, **બ્રમિ-ઈ**, **બ્રમી**, } *adj.* [See બ્રમ.] Wandering; confused; bewildered; deluded.

બ્રમી, *s. f.* [S. વ્રમી.] A kind of medi-

cinal plant.

અષ્ટ, adj. [S. See અશ.] Fallen; depraved; polluted. 2. Vicious; lost; abandoned.

અષ્ટાચાર, s. m. [S. fr. + આચાર.] A devious, lax, impure course of life; a dissolute life; a life of dissipation.

આત, } s. m. [S. આત, આતા.] A brother.

આન્તિ, s. f. [S. See અમ.] Mistake; er-

ror; delusion; wrong notion. 2. Wandering; aberration; erroneous judgment. 3. Doubt; uncertainty.

બ્રુ, s. f. [S.] The eyebrow.

બ્રુ-કુટિ, } s. f. [S. fr. + કુટિ કુટિ, a curve, વહી a creeper.] The eyebrow. 2. A contracted eye-brow; a frown.

મ.

મ, The thirty-sixth letter of the alphabet, and the 25th consonant.

મ, adv. [S. મા.] No; not.

મણિ, Same as મૈા.

મણિ થ-વું, r. i. [See મણિ, મૈા + થ-વું.] To be submissive; to be obedient.

મકર, s. m. [S.] An aquatic monster; a fabulous marine monster. 2. A crocodile. 3. A fish. 4. One of the signs of the zodiac; *Capricornus*.

મકર, s. m. [Ar. મક્ર fraud; deceit.] Fraud; a feint; a pretence; a show. 2. Dissimulation; hypocrisy.

મકર-કેતન, } s. m. [S. fr. મકર a fish + S. કેતન, ઘજ, a banner.] The God of Love; Cupid.

મકરંદ, s. m. [S.] The nectar or honey of a flower.

ચરણ કમલ મકરંદ સુવાસિત, મન ખટપટ થઈ લેશે.

—પ્રેમાનંદ.

2. The cuckoo.

મકર-બાજ, adj. [See મકર fraud + P. બાજ્ practising fr. વાજિત્ત, to enjoy, to practise.] Fraudulent; pretentious; showy.

મકર-રાશિ, s. f. [See મકર a fish + રાશિ,] See મકર, 4. The zodiacal sign *Capricornus*.

મકરવા, s. m. pl. Pieces of sugar-cane.

મકર-સંકેતમણ્ણ, } s. f. [See મકર a fish મકર-સંકેતિ,]

+ સંકેતમણ્ણ, સંકેતિ.] The passage of the sun from *Sagittarius* into *Capricornus*.

મકરાકર, s. m. [See મકર an aquatic monster + આકર a mine.] The ocean.

મકરાકૃત, adj. [S. fr. + આકૃત formed fr. આકર.] Having the form of a fish.

મકસદ, s. m. f. [Ar. મક્સદ.] Intent; design; purpose; desire; wish; meaning; object.

મકસુદ, adv. [Ar. See *supra*.] Purpose-ly; intentionally; knowingly.

મકાઈ, s. m. f. Indian corn; maize.

મકાલ, s. f. m. [See મકતે.] A monopoly. 2. An excise duty; an inland duty or impost.

મકાન, s. m. [Ar.] A place. 2. A residence; a house. 3. A stage; a halting-place. 4. A villa; a country seat.

મકાર, s. m. A maund (Used in secret conversation by merchants.).

મકે, Same as મકાઈ,

મકોડી, Same as મકોડી.

મકોડો, Same as મકોડો.

મક્કમ, adj. [Hem. Des. મક્કા = S. લિત્તમ covered. Cf. Ar. મુક્કમ firm.] Strong; stout; firm; stable; fixed.

મક્કર, Same as [Ar. મકર.] Fraud.

મક્તબ, s. f. [Ar.] A school; a seminary.

મકતું, adj. [See મક્ત left.] Wide; broad.

મક્તો, s. m. [Ar.] A contract; an agree-

ment. 2. A farm of any item of revenue; a monopoly.

મહિષા, *s. f.* [S.] A fly.

મખ, *s. m.* [S.] A sacrifice.

મખમલ, *s. f.* [Ar. مخمّل.] Velvet.

મખખી-ચૂસ, *adj.* [See માખી + ચૂસ.] Stingy; miserly; niggardly; close-fisted. 2. *s. m.* A miser.

મગ, *s. m.* [Hem. Des. मुगो fr. S. मृग.] A kind of kidney-bean.

Id. એ પાણીએ મગ ચઢવાના નથી This is not a suitable means to the end in view; this is not the proper instrument.

Prov. મગજું નામ મરી (ન દેવું) Not to give the right name of a thing (out of policy or for some secret purpose).

મગ, *s. m.* [See મર્ગ.] A way; a passage. 2. *adv.* Towards. (In ગાળી-ગમ, પેલી-ગમ, ગમ is used for મગ by metathesis).

મગ-કસાર-બાફણી, *s. n. pl.* [See મગ a kind of kidney-bean + કનસાર+બાફણી.] Fuel (so called for euphemy.).

મગજ, *s. m.* [P. मगज.] Pulp; pith; the kernel; marrow. 2. The brain. 3. The head. 4. Understanding. 5. A kind of sweetmeat made from gram-flour.

મગજી, *s. f.* [P. See મગજ.] Ornamental edging or border of a garment.

મગ-ડો, *s. m.* [See મગ a kind of kidney-bean + ડો.] Seeds of ગુલબાસ.

મગતરૂં, *s. n.* A winged insect; a gnat.

મગ-દળ, *s. n.* [See મગ a kind of kidney-bean + દળ pulp.] A kind of sweetmeat. 2. [See મગદળિયું.] A thick club swung in the hands as an athletic exercise; a dumb-bell.

મગદળિયું, *s. n.* [S. મદર.] See મગદળ, 2.

મગદૂર, *s. f.* [Ar. مگدور.] Power; might; ability; copability to afford. 2. Daring; adventuring; courage; intrepidity; boldness.

મ-ગણ, *s. m.* [S. fr. म a particular metrical foot + ગણ a group.] A metrical foot consisting of three long vowels; a molossus; (- - -).

મગન, *adj.* [See મગ.] Delighted; pleased.

મગ-બાફણી, Same as મગ-કસાર-બાફણી.

મગ-ફળી, *s. f.* [See મગ a kind of kidney-bean + ફળ.] A kind of bean; a ground-nut.

મગ-મગા-ટ, Same as મધ-મધા-ટ.

મગર, *conj.* [P.] But; still; yet; however.

મગર,
મગર-મચ્છ, } *s. m.* [See મકર an alligator + મચ્છ.] An alligator; a whale.

મગર-મસ્ત, *adj.* [+ મચ્છ, S. मस्त. or P. मस्त.] Strong; stout. 2. Enormous.

મગરિયું, *s. n.* [See મકર alligator. S.] A hole in the roof of a house, through which a ખલાસી (a tile-turner) can go on to the roof.

મગરૂબ,
મગરૂર, } *adj.* [P. मगूर.] Proud; arrogant; haughty; full of airs; full affected dignity.

મગરૂખી,
મગરૂરી, } *s. f.* Pride; arrogance; haughtiness; affected airs.

મગા-વ-વું, *r. t.* [Caus. of મગિયું.] To send for; to order to be brought.

મગિયું, *s. n.* [See મગ kidney-bean.] A kind of upper garment of the colour of મગ (dark green), worn by women.

મગ્ન, *adj.* [S. fr. मग्न to be drowned.] Absorbed in; engrossed in; swallowed up in. 2. Glad; cheerful; delighted.

મધ-મધ-વું, *r. t.* To have a diffusive fragrance; to have a sweet and strong scent.

મધ-મધા-ટ, *s. m.* [+ ટ.] Fragrance; a grateful odour; sweetness of smell; a strong sweet smell.

મધવા, *s. m.* [S.] The god Indra.
ધરનારો વિશ્વકર્મા અવશ્યમેવ, વાંસે વસતા મધવા દેવ.
—પ્રેમાનંદ.

મધા, *s. f.* [S.] The eighth lunar mansion, in which the constellation "Sickle" is included.

મધાની ઝોરણી, *s. f.* [+ ઝોરણી.] Sow-

ing seeds in the month of માધ (February-March).

મકોડો, *s. f.* [Fem. of મકોડો.] A large ant.

મકોડો, *s. m.* [Hem. Des. મકોડો = S. જાલકાર કૃમિ: an insect that weaves its nest; also મકોડો = S. કર્ણાવિપીલિકા an ant that makes wool. See મહાન + કોડો.] A very large black ant.

મંગણ, Same as માંગણ.

મંગરો, *s. m.* A hill; a high rock.

મંગળ, *s. n.* [S. મङ्गल] Good fortune; welfare. 2. A festive occasion. 4. A benedictory poem.

Id. યોગ મંગળ ગાવાં To sing auspicious songs.

મંગળ, *s. m.* [S.] The planet Mars. 2. [+ વાર a day, being understood.] Tuesday.

Id. મંગળની દ્રશ The influence of Mars in a person's horoscope.

મંગળ-ફેરા, *s. m. pl.* [See મંગળ good fortune+ ફેરા.] Going round the hymeneal altar by the bride and bridegroom.

મંગળ-મૂર્તિ, *adj.* [+ મૂર્તિ.] (An image of a god) Whose sight is auspicious. 2. (A person) Whose face shows him to be always pleased; cheerful and sprightly (of a person).

મંગળ-વાર, *s. m.* [S. fr. + વાસર, વાર, a day.] Tuesday.

મંગળ-ચૂન, *s. n.* [+ ચૂન.] The marriage-string worn by married women. 2. A gold ornament worn by women round the neck.

મંગળા, *s. m. pl.* The first or morning visit to a temple of Krishna.

Id. મંગળાનાં દર્શન The first visit of the devotees which Krishna receives in the morning in a temple.

મંગળાચરણ, *s. n.* [+ આચરણ.] Invocation of a deity at the commencement of a work.

મંગળાષ્ટક, *s. n.* [+ અષ્ટક a group of eight.] Eight appropriate verses recited as a benediction on auspicious occasions, especially, at marriages.

મંગ-વ-વું, Same as મંગા-વ-વું.

મંગાળો, *s. m.* [See મંગળ.] A temporary hearth.

મચક, *s. f.* Retreating; giving in.

મચક-લિ-યું. *s. n.* [See મચકો.] A kind of ear-ring.

મચ-કુર, Same as મજ-કુર.

મચકો, *s. m.* [Imit.] A coquettish gait; a coquettish gesture.

રાધાજી મચકે જોલિયાં રે, ધણી રંગ જ રાચે.

—શ્રીવલ્લભ.

મચકો-ડ, *s. m.* Repulse; repulsion. 2. Contemptuous treatment.

મચકો-ડ, *s. f.* [See મચકું.] Bending; twisting.

Id. મચકોડ ખાવી To be bent or twisted.

મચકો-ડ-વું, *r. t.* To turn the face away from.

Id. મોહ મચકોડું To make a wry face.

મચ-ડ-વું, *r. t.* [Imit.] To bend; to incurve; to incurvate. 2. To twist.

મચ-મચા-વ-વું, *r. t.* [Imit.] To move playfully; to move with sportive gestures. 2. To wash a cloth in a particular manner.

મચ-વું, *r. r.* [S. मस्ज to be drowned.] To be absorbed; to swell and abound; to rise and prevail in force. 3. To apply one's self to. 4. To grow fat or desperate.

Id. કામમાં મચવું-પાછળ મચવું To persevere in.

મચા-વ-વું, *r. s.* [Caus. of મચ-વું.] To set on foot; to get up or make.

Id. ધૂમ મચાવવી To set going violent pleasure or merriment.

મચિ-ચેર, *s. f.* [See મચ.] A kind of plant growing on the sea-shore.

મચ, *s. m.* [S. मत्स्य.] A fish. 2. The first of the ten incarnations of વિષ્ણુ. 3. The sign *Pisces* of the zodiac. 4. A rainbow. 5. The sharp-edged member of a pier which meets and sustains the force of the stream.

મચર, *s. m.* [S. मसर.] A gnat; a mosquito. 2. Envy; jealousy. 3. [See મદ.] An intoxicated condition; madness; frenzy. 4.

Pride; a boast.

મચ્છર-દાની, *s. f.* [See મચ્છર, a gnat + P. દાને: holding *fr.* દાવતન=S. ધ, ધાર to hold.] Mosquito-curtains; bed-curtains.

મચ્છરાળ, *adj.* [See મદ or મચ્છર envy + આળ having.] Intoxicated; mad; excited to frenzy.

વાંકી ને વરણાગણી, રૂકી અને રસાળ,
સારી ને સલદાણી, માન્યની મદ મચ્છરાળ.

—સામળાલટ.

મચ્છામિ દોકડો, *interj.* [Des. મિચ્છામિ દુક્કડં=S. મા, બા, not + દચ્છામિ, ઇચ્છતું, + દોકડો.] Lit. I have no desire even for a farthing, an expression used by a Jain when resigning the world and becoming an ascetic.

મચ્છી, *s. f.* [See મચ્છ.] A fish.

મચ્છી-માર, *s. m.* [+ મારતું.] A fisherman.

મચ્છણ, *s. n.* [See મુખ + S. પ્રશ્નલ. wash- ing *fr.* પ્ર forth+શ્નલ, શ્નલ, to wash.] (Clean- ing the mouth and washing the face after a meal.

મચ્છંડ, *s. n.* [See મચ્છ.] A gnat or any other insect of the same kind.

મચ્છ-વેા, } *s. m.* [See મચ્છ + + S. વાહ a carrier *fr.* વહ to carry.] A small boat; a lighter.

મજ, Same as મુજ, *Pron.*

મજ-ક, Same as મચ્છ-ક.

મજકુર, *s. m.* [Ar. મજ્જૂર above-said.] A statement; an account; a communication; the context, or purport of a letter, &c. 2. *adj.* Above-mentioned; the said; aforenamed; aforesaid.

મજનુ, } *adj.* [P. મજ્જન mad.] Insane; mad.

મજબૂત, *adj.* [Ar. મજબૂત.] Strong; firm; compact; fast; fixed. 2. Staunch; steady; settled; positive; determinate; resolute. 3. Robust; stout; muscular. 4. Cogent; powerful; forcible.

મજબૂતી, } *s. f.* Strength; firmness;

solidity; muscularity. 2. Cogency; power. 3. Positiveness; fixedness; settledness.

Id. મજબૂતી આપવી To give strength to; to support.

મજમલે, *adv.* [Ar. મિન from + + જુમલ whole.] Altogether; on the whole.

મજમુ, } *s. n.* [Ar. મજમૂઝ collected.] Co-partnership.

મજમુ-દાર, *s. m.* [P. *fr.* + દાર having.] An accountant-general or auditor. 2. A partner. 3. A record-keeper; a hereditary revenue-officer.

મજરે, *adv.* [Ar. મજરા flowing.] In the satisfaction of a debt &c. (said of a payment).

Id. મજરે આપવું To give credit for. મજરે લેવું To reimburse one's self. મજરે આવવું To be realized; to be fruitful.

મજરેા, Same as મુજરેા.

મજલ, *s. f.* [Ar. મન્જિલ.] A march; the distance passed over. 2. A stage; a day's journey. 3. A halt. 4. The last stage; the journey's end.

Id. મજલ કાપવી-મારવી To make a journey.

મજલો, *s. m.* [Ar. મન્જિલ: a place.] An upper story.

મજહૂબ, *s. m.* [Ar.] Religion; creed; faith. 2. A religious brotherhood.

મજા, *s. f.* [P. મજહ.] Flavour; taste; relish. 2. Delight; pleasure; agreeableness; enjoyment. 3. Tastiness; tastefulness; pleasantness. 4. Prettiness; loveliness; fineness. 5. Fun; frolic; diversion; sport; gaiety; merriment; joy; hilarity; mirth.

Id. મજા મારવી-પડવી To find pleasure in.

મજાક, } *s. f.* [Ar. મજાહ.] Jests; jokes; gibes; pleasantries.

Id. મજાક કરવી To make jests of; to enjoy pleasure at the cost of.

મજાગંડ, Same as મિજાગંડ.

મજાડ, *s. f.* [S. મજિદ્દા.] Bengal madder; a red dye.

મજાયાંડ, *s. n.* [See મજિયાંડ.] Partner-

ship. 2. *adj.* Joint; held in common; common.

મજૂર, *s. m.* [P. मजूर.] A day-labourer; a porter; a cooly; a carrier.

મજૂરી, } *s. f.* Drudgery; toilsome work; labour. 2. The wages of a labourer.

મજૂરા, } *s. f.* [S. मजुरा.] A coffer; a chest.

મજો, Same as મજા, મજા.

મજ્જન, *s. n.* [S. *fr.* मज्ज, मज्ज, to be drowned.] Immersion; dipping. 2. Ablution; bathing.

મજ્જા, *s. f.* [S.] The marrow of the bones. 2. The pith or sap of plants.

મજા, } *s. f.* Same as મજા.

મજાનું, } *adj.* Fine; tasteful; beautiful; charming; soothing; soft; first-rate; pretty.

મજિયાં, *adj.* [S. मज middle.] See મજયાં.

મજેદાર, *adj.* [See મજા + દાર having.] Same as મજાનું, મજેનું.

મજેદારી, *s. f.* Merriment; mirth; hilarity.

મંચ, } *s. f.* [S.] A bedstead; a cot.

મંચક, } *s. f.* [S.] A bedstead; a cot.

મંછા, *s. f.* [S. मनीषा See मन + S. ईष् to fly away.] Wish; desire.

Prov. મંછા રાક્ષ ને રોકા બૂત An idle mind is the Devil's workshop.

મંજન, *s. n.* [See મજ્જન, માજનું.] Cleansing. 2. A tooth-powder; a medicine to clean, strengthen, or colour the teeth.

મંજરી, *s. f.* [S.] A streak of flowers; a cluster of blossoms.

મંજર, *s. m.* [S. मज्जर.] A male cat.

મંજિરા, *s. m. pl.* [S. मज्जीर an anklet.] Cymbals.

મંજુ, } *adj.* [S.] Melodious; sweet.

મંજુલ, } *adj.* [S.] Melodious; sweet.

2. Gentle; soft; mild; lovely; agreeable. (In respect of sound or voice).

કોઈક કેલિ-કલા-કુતલકથી, મંજુલ વંજુલ કુળે.

—ગીત-ગોવિન્દ.

મંજુર, *adj.* [Ar. मजूर.] Approved; confirmed. 2. Agreeable; acceptable.

મંજૂરી, *s. f.* Approval; confirmation; consent; acceptance.

Id. મંજૂરી લેવી-મેળવવી To get the approval or consent of. મંજૂરી આપવી To give sanction or consent to.

મંજો, *s. m.* A kind of toy for children; a marble; a pebble.

મટ, *s. f.* [Imit.] Rest; repose. 2. Same as મટકો.

મટક, *s. f.* See મટકો.

બૂકીની મટકમાં, કે બાળવાની લટકમાં,

કે શું મોહની બરેલી વાળી રે. —દયારામ.

મટકાવવું, *r. t.* To speak with the eyes twinkling.

બ્રહ્મીમાં મટકાવી ભુરખી નાખ મા રે. —દયારામ.

મટકી, *s. f.* [See માટી earth.] A small earthen water-pot; a pail.

મટકું, *s. n.* Same as મટકી.

મટકો, *s. m.* [Imit. See મટ+કાર doing.] Gestures; gesticulations.

નારી બોલી નેહથી, મટકો કરતી મુખ. —સામળભટ.

મટ-મટાવવું, *r. t.* To quickly close and open (the eyes.)

મટવું, *r. t.* [S. नि-मिष्ट shut up *fr.* नि-मिष्ट to shut up *fr.* नि down + मिष् to open.] To pass away; to be over. 2. To be done, removed, eradicated or gone. 3. To be effaced or erased.

Id. છાકરી કન્યા મટી, જૈરી આઠ વર્ષે થાય છે A female child ceases to be an infant and becomes a girl, when eight years old.

મટુકી, Same as મટકી.

મટોડી, *s. f.* [See માટી earth + ડી dim.] Earth; clay; dust.

મટોડું, *s. n.* Earth; clay; mud; a clod of earth.

મઠ, *s. m.* [Dh. Des. मठ *fr.* S. मृष्ट delicious.] A kind of pulse; a kind of kidney-bean.

મઠ, *s. m.* An abbey; a monastery; a hermitage.

મહાધિકારી, }
મહાધ્યક્ષ, } s. m. [S.fr.+અધિકારી, અધ્યક્ષ,
મહાધિપતિ, }

અધિપતિ, a lord.] An abbot; a monk.

મહાધિકારિણી, s. f. An abbess.

મહારંબુ, v. t. [See મહેરંબુ.] To smooth; to polish; to level. 2. To scrape on a lathe.

મઠિયાં, s. n. pl. [See મઠ a kind of kidney-bean.] A particular kind of food made of the flour of મઠ. 2. A particular kind of food made of grain-flour.

મહેરંબી, s. f. [See મહેરંબુ.] A carpenter's plane.

મહેરંબુ, v. t. [See મદન; or, S. મૃદ wiped fr. મૃજ to wipe, to cleanse.] See મહારંબુ. 2. To give a decent form to. 3. To have illicit intercourse with a woman (vulgar).

મઠો, } s. m. [Hem. Des. મઠુદ્ધિઅં = S. કલુષમ
મઠો, } muddy. Cf. P. માસ્તુ curdled milk.] Milk coagulated and churned.

મઠ, s. f. [See મરડ to twist.] Gravel; gravelly soil. 2. Pertinacity; persistency; stubbornness.

મડદું, Same as મુડદું.

મરપ, s. m. A kind of vegetable used for food.

મડમ, s. f. [Eng. Madam.] Madam; a European lady.

મડંબુ, v. t. [See મરડંબુ to twist.] To bend; to incurvate; to incline. 2. To twist. 3. To subjugate; to control; to make crooked.

મહા ગાંઠ, s. f. [See મડું + ગાંઠ.] A fast knot.

મઠિયાં, s. n. pl. [See મડંબુ, મરડંબુ.] Hollow anklets or wristlets that require to be twisted while being put on.

મઠિયો, s. m. [See મઠ a gravel. 2.] Gravel.

મડું, [Hem. Des. મડો fr. S. મૃત: dead fr. મૃ, મરંબું, to die; also Dh. Des. મડવં fr. S. મૃતકમ. મૃતમ also Hem. Des. મયડં. મયડો fr. S. મૃત; also Hem. Des. મડુવઢં = S. હતમ killed, fr. S. મૃતમ.] Same as મુડદું.

પાન કરં ઉબ્બુ લોહી, નૃત્ય કરં શૂર નેઈ, વારશે અમો ને કોઈ, તેહ નહુનું મડું. —વશીભ.

મડંબું, v. t. [Dh. Des. મઢિયં = S. છુગ્ગમ crushed, fr. S. મૃદ to crush; also Hem. Des. મલહ, મઢહ, મઢુહ fr. S. મૃદ to crush.] To overlay or line; to cover over. 2. To encase with a metal leaf.

મઢી, } s. f. [See મઠ a monastery. 2.]
મડુંડી, } A hut; a shed; a cottage.

મણ, s. m. [See માન measure.] A maund; forty seers in weight.

Prov. મણનું માથું જલે. પણ નવરાંકનું નાક ન જશે I would rather incur a large sacrifice than even a little disgrace.

મણકો, s. m. [See મણિ.] A bead; a gem. 2. A single vertebra of the back.

Id. માળાનો મણકો Dear as a bead of the rosary; very dear. મણકા મૂકવા To count one's beads.

મણા, s. f. [Dh. Des. મગયં fr. S. મનાક્ a little.] Want; deficiency.

મણિ, s. n. [S.] A jewel; a gem. 2. Anything excellent of its kind.

મણિકો, s. m. [See મણ.] A weight equal to a maund. 2. A measure equal to a maund.

મણિ-ધર, s. m. [See મણિ + ધરંબું. A snake of a venomous kind; a cobra.

મંડન, s. n. [S. fr. માન્. to adorn.] An ornament; a decoration; jewels; trinkets. 2. Adorning; dressing out. 3. Establishing; maintaining; proving.

મંડપ, s. m. [S.] A bower; an harbour. 2. A temporary structure erected on festive occasions.

મંડંબું, v. i. [S. માન્. to rejoice. Or. S. મન્. to think, to wish for.] To begin; to set to. 2. To persevere.

Id. કામપર-કામમાં-મંડયા ને મંડયા રહેવું To persevere in a business; to stick to one's own work.

મંડલ, } s. n. [S. માન્ડલ.] A circle; a
મંડળ, } ring; a circumference; a compass.

મત્રય ત્રિકોણ ધનુષ મધવા, કલશ મંડળ નામ.

—દયારામ.

2. The disk or orb (of the sun or moon).

3. An assemblage; a company.

વિવિધ મંડળ મંડતા, ખાંડતા પૃથ્વી પાય.

—ગિરિધર.

4. A province; a district.

મંડળા-કાર, *adj.* [+ આકાર.] Circular.

મંડળિ-ક, *adj.* A tributary chief.

મંડળી, *s. f.* [See મંડળ.] An assembly; a company; a meeting; a congregation. 2. A society; an association.

મંડા-ઈ, *s. f.*

મંડા-ણ, *s. n.*

મંડા-મણ, *s. n.*

મંડા-મણી, *s. m.*

} [See મંડવું.] A premium or bonus to a money-lender over and above the stipulated interest.

mium or bonus to a money-lender over and above the stipulated interest.

મંડા-ણ, *s. n.* [See મણવું.] A beginning; a commencement. 2. The overspreading of clouds.

Id. મંડાણ મંડવું-કરવું To make a beginning.

મંડા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of મંડવું.] To get entered; to get put down. 2. [Caus. of મંડવું.] To cause to commence.

મંડા-વું, *v. i.* [Pass. of મંડવું.] To be entered; to be put down. 2. To be in a predicament; to be in a trying position. 3. To enter into the conjugal state; to marry. 4. To be established; to be set up to business.

Id. મંડાઈ થકવું To be insolvent. 2. To lose the last heir; to be heirless.

Prov. મંડાય ત્યાં છંડાય Conveniences have their inconveniences, and comforts have their crosses.

મંડિ-ત, *adj.* [S. See મંડ-ન.] Adorned; beautified; embellished.

મંડૂક, *s. m.* [S.] A frog.

મત, *s. m. n.* [S. *fr.* મત્ to think.] Opinion; sentiment; judgment; mind. 2. A voto. 3. Accord; consent. 4. A particular dogma or tenet. 5. A sect or persuasion; a party; a school (in religion or philosophy).

Id. મત આપવું To form an opinion. મત

ઉચ્ચારવું To express an opinion. મત આપવું To give an opinion. 2. To vote for.

મત-દાર, *adj.* [+ દાર P. having.] Having a vote or voice. 2. *s. m.* A voter.

મત-ભેદ, *s. m.* [See મત + ભેદ.] Difference of opinion.

મતલબ, *s. f.* [Ar. મતલબ.] Purpose; design; object; intent; motive. 2. Purport or meaning; substance. 3. Signification.

મતલબ-સર, *adj.* [+ સર upon.] With an object; for the purpose of gaining an object.

મતલબી, *adj.* Selfish; having in view one's own object; self-interested. 2. Designing; crafty.

મત-વાદી, *adj.* [See મત + વાદ.] Dogmatical; opinionated.

મત-વારી,

મત-વાલી,

મત-વાણ,

} *adj. f.* [See મદ+વાણ' hav-

ing.] Gay; smart; spirited; gallant.

મત-સરવણી, *s. f.* [See મત + સરવણ.] A vow observed by girls from the 11th of Asadha Vada, to the 3rd of Shrāva a Shuda.

મતા, *s. f.* [S. મત્ *fr.* મત્ mine.] Property; possession. 2. Worth; value. 3. Goods; merchandise. 4. Capital; wealth.

મતા-દાર, *s. m.* [See મત્ + દાર P.] A village-officer, who bears witness to the payments made by the villagers into the Government treasury.

મતા-દારી, *s. f.* The office and duties of a મતા-દાર.

મતાખર, Same as માતખર.

મતાભિમાન, *s. m. n.* [S. See મત + અભિમાન.] Opinionativeness; dogmatism.

મતિ, *s. f.* [S. See મત.] Understanding; intellect; sense; judgment; impression.

Id. અવળી મતિ સૂચવી To be led astray by a wrong judgment or by false impressions.

મતિ-ભ્રમ, *s. m.* [S. *fr.* + ભ્રમ.] An unsettled state of the mind. 2. Weakness of the mind; weakness of memory; forgetfulness.

મતિ-મદ, *adj.* [S. *fr.* + મદ slow.] Dull; slow of understanding; dull-headed.

મતિ-માન, *adj.* [S. *fr.* મતિ + S. માન, માન having.] Intelligent.

મતિ-યુ, } *adj.* Opinionated; opinionative; self-willed; obstinate.

મતીફ, *s. n.* A cucumber.

મતુ, } *s. n.* [See મદ, or more correctly સમત] The signature of the party executing a document.

Id. મતુ કરવું To testify in writing.

મત્ત, *adj.* [S. *fr.* મદ to be mad.] Intoxicated; inebriated. 2. Mad; furious; arrogant; impudent.

મત્સર, Classical form of મત્સર envy.

મત્સરી, *adj.* Envious; spiteful.

મત્સ્ય, Classical form of મત્સ્ય, A fish.

મથક, *s. n.* [See મસ્તક, માથું] The principal place; the head-quarters; the seat; the central place.

મથન, *s. n.* [S. See મથવું to churn.] Churning. 2. Agitating a subject; discussing; debating; revolving. 3. A struggle; exertion.

મથની, *s. f.* A pot, generally earthen, in which curdled milk is churned.

માખણ ચોર, ફેડ મથનીનો, પીતાં છાશ બહુ ભાવી.

—દયારામ.

મથવું, *v. t.* [S. મથ્ to churn.] To churn. 2. To discuss; to debate; to sift; to consider mentally. 3. *v. i.* To exert oneself hard; to struggle.

Id. મરી મથીને દહાડા કાઢવા To struggle through the days; to get through the days with great difficulty.

મથાવવું, *v. t.* [Cause of મથવું.] To cause one to exert oneself. 2. To defeat; to humble.

મથાળી, *s. f.* [See મથાળું, માથું.] A turban.

મથાળું, *s. n.* [See માથું the head+તળિયુ surface, bottom.] The top; the heading; the forepart of anything. 2. A turban (in

contempt.).

Id. મથાળું બાંધવું To make an estimate. મથાળું ધાણવું-પહેરવું To put on a turban.

મથોદી, *s. f.* [+ દત્તિ.] The part of the head of horned cattle nearest their horns; the forehead of horned animals.

મથોડું, *s. n.* A man's height; 6 feet deep, as a measure of depth.

મદ, *s. m.* [S. *fr.* મદ to be mad.] Inebriety; intoxication. 2. Passion; love; affection. 3. The liquid running from an elephant's temples when in rut; the rutting juice. 4. Pride; arrogance; haughtiness. 5. Madness. 6. Wild tricks.

Id. મદમાં આવવું-મદ કરવો To be proud or arrogant. મદ હટાવો To be free from intoxication or pride મદ ઝરવો To flow (of the rutting juice of elephants).

મદ-કલા, *adj.* [S. *fr.* + કલ-કલા ૨.] Noisy or talkative on account of intoxication or pride.

મદ-કલ કેકિલના કલરવ શી, નજ મુણી મુજ કિલકારી.
—ગીત-ગોવિન્દ.

મદ-ગણ, *s. m.* [+ ગણવું to drop.] An elephant.

મદદ, *s. f.* [Ar. मदद्.] Assistance; help; aid; succour. 2. Protection; shelter. 3. Encouragement. 4. Abetment. 5. An aider; a backer.

Id. મદદ માગવી To ask help of. મદદ લેવી To take the help of. મદદ કરવી-આપવી To give help to. મદદ મેળવવી To get the help of.

મદદિયું, *s. n.* An assistant. *adj.* Assisting; aiding; encouraging.

મદદ-આર, } *s. m.* [See મદદ + P. ગાર =
મદદ-નીસ, } કરાર doing *fr.* કર to do; and P. मददगार a writer who helps. *fr.* Ar. मदद् + P. नविसत્ to write.] A helper; an assistant; an aider. 2. A favourer; a protector.

મદન, *s. m.* [S. *fr.* મદ.] The God of Love; the Hindū Cupid. 2. Lust; concupiscence; the sexual passion.

મદન-ફળ, *s. n.* [+ ફળ.] A fruit much used in marriage-ceremonies.

મહન-પાણી, *s. n.* [S. *fr.* + પાણી] Cupid's arrow. 2. A kind of fragrant flower.

મહં-તું, *adj.* [See મદ] Being under the influence of intoxication or pride.

ડોલે બાલસરી (બારસળી) મધુથી તર,
મધુપ સમૂહ શું મદંતી. —ગીત-ગોવિન્દ.

મદ-મત્ત, } *adj.* [See મદ + મત્ત, માત્ત.]
મદ-માતું, }

In the free and unrestrained swing of pride. 2. Haughty. 3. Inflamed with lust.

મદ-શાળા, *s. f.* [Ar. મદ્રેસ:] An academy; a college; an university; a school.

મદાન્ધ, *adj.* [See મદ + અન્ધ.] Blind from pride (of riches, &c.).

મદાર, *s. m.* [Ar. મદાર the hunch on a dromedary's back.] Assurance; confidence; reliance. 2. End; aim; object; motive.

મદારત, *s. f.* [Ar. મદારત.] Hospitality; kind reception.

મદારી, *s. m.* A juggler; a conjurer; a mountebank; a snake-charmer; a tumbler.

મદિરા, *s. m.* [S.] Spirituous liquor.

મદિરહદી, *s. f.* [S. *fr.* + અંજી the eye.] A woman with fascinating eyes.

મદી, *adj.* [See પદ.] Same as મત્ત.

મદો-મત્ત, *adj.* [S. *fr.* + ઉ-મત્ત.] Intoxicated; infatuated; furious; impetuous; frenzied; frantic.

મદ્ય, *s. m.* Spirituous or vinous liquor.

મદ્ય-પ, Same as મદ્ય-પી.

મદ્ય-પાન, *s. n.* [S. *fr.* + પાન drinking *fr.* પા to drink.] Drinking of spirits or wines. 2. An intoxicating beverage.

મદ્ય-પી, That drinks wine; a drunkard.

મદ્રાસી, } *adj.* [Eng. Madras. *fr.* મદ્રાસ + રાજ્ય.] Belonging or relating to Madras.

મધ, *s. n.* [S. મધુ honey.] The nectar or honey of flowers. 2. Honey.

Id. ગરુડ મધ જેવું Very sweet. 2. Very dear.

Prov. મધના દીપાની પેડે As an enticement.

મધ-પાક, *s. m.* A kind of disease generally evidenced on the tongue.

મધ-પુડો, *s. m.* [પુડો] A honey-comb.

મધ-ભાગ, *s. m.* [See મધ્ય + middle + ભાગ a part.] The middle part.

મધ-માખ, } *s. f.* [+ માખ, માખી a fly.]
મધ-માખી, }

The fly that makes honey; the honey-fly; a bee.
મધ-રાત, } *s. f.* [+ રાત, રાત્રિ. night.]
મધ-રાત્ર, }

midnight; the dead of night.
મધ-લાલ, *s. f.* [See મધ honey + લાલસા.]

An eager desire.
યથા વિસામા શિબિર તાણ્યા, રાય પડ્યા મધલાલ સહી.
—પ્રેમાનંદ.

મધવો, *adj.* [See મધ, મધુ] Nourished; well-fed; fat.

મધુ, *s. n.* [Sanskrit form of મધ honey.] Honey. 2. *s. m.* Spirituous liquor. 3. The season of Spring. 4. *adj.* Sweet; pleasant; agreeable.

મધુ-કર, *s. m.* [S. *fr.* + કર, કરવું, to do.] A bee. 2. A wasp.

મધુગરી, *s. f.* [S. મધુકરી *fr.* મધુ-કર.] Collecting alms by begging from door to door, as a bee collects honey by moving from flower to flower; alms so collected; dressed food given as alms.

મધુ-પ, *s. m.* [S. *fr.* મધુ honey + પા to drink.] A bee. 2. A wasp.

મધુ-પર્ક, *s. n.* [S. *fr.* + પર્ક touch *fr.* પૂચ્ to touch.] The oblation of curds, milk, honey, &c.; a respectful offering made to a guest; especially to the bridegroom at his father-in-law's house in the marriage ceremony.

મધુ-પ્રમેહ, *s. m.* [S. *fr.* + પ્રમેહ.] Diabetes.

મધુર, } *adj.* [S. મધુર sweet *fr.* મધુ
મધુર, } honey.] Sweet. 2. Melodious; harmonious; dulcet. 3. Beautiful; lovely. 4. Fragrant. 5. Mild; gentle; grateful; soft.

મધુર-તા, *s. f.* Same as માધુર્ય.

મધુ-વન, *s. n.* [S. *fr.* મધુ + વન.] A forest near the town of Mathura; મધુવાન.

મધો-મધ, *adv.* [See મધ્ય middle.] In

the centre; in the middle; between; betwixt.

મધ્ય, *s. n.* [S.] The middle; the centre. 2. Ten thousand billions. 3. *adj.* Middle; central.

મધ્ય-પ્રમાણ, *s. n.* [See + પ્રમાણ.] The mean proportion.

મધ્ય-બિન્દુ, *s. n.* [S. *fr.* + બિન્દુ a point.] The centre; the centre of a circle.

મધ્ય-મ, *adj.* + મ, તમ, a suffix of the superlative degree.] Middle. 2. Middling; common; moderate; mediocre; holding the mean. 3. *s. m.* One of the seven musical notes; the fourth of the Hindū gamut.

મધ્યમ-રેખા, *s. f.* [See + રેખા a line.] The central meridian of the earth.

મધ્યમ-લોક, *s. m.* [S. *fr.* + લોક the world; See લોક] The middle world, *i. e.* The earth.

મધ્ય-મા, *s. f.* The middle finger. 2. A female just arrived at maturity. 3. Speech in the third of its four stages.

મધ્ય-રેખા, *s. f.* [See મધ્ય + રેખા.] The equator.

મધ્ય-સ્થ, *adj.* [See મધ્ય + *fr.* S. સ્થા to stand.] Situated in the middle part. 2. Impartial; indifferent; neutral. 3. *s. m.* A mediator; an arbitrator. 4. A disinterested person.

મધ્યાન, } *s. m.* [S. મધ્યાહ્ન *fr.* મધ્ય, + અહન a day.] Midday; noon.

મધ્યે, *adv. or prep.* Inside; in the middle; in; into; amongst; between; amidst.

મન, *s. n.* [S. મન *fr.* મન્ to think.] The mind; the intellect; the seat of judgment; reflection; reasoning; the faculty of understanding; memory. 2. The heart; the seat of the sentiment, passions, and affections. 3. The conscience; the moral sense. 4. The will or desire; the determining faculty. 5. Mind; liking choice; inclination of the mind. 6. Thought.

Id. મન કરવું To have an inclination to. મન થવું To be inclined to. મન મારવું To re-

strain the mind. મન ખાટું કરવું To displease.

મન ચેતવું To hesitate; to repent; to regret.

મારું મન માનવું નથી I cannot make my mind

believe this. મન માનવું To accept; to adopt.

મન માને ત્યાં Wherever one pleases. મન મુજે

તેમ In whatever way one likes. મન મનાવવું

To please; to propitiate; to persuade. મનમાં

આવવું, મનમાં ઉતરવું To have a mind to; to

like; to prefer. મન ઉતરવું To be disgusted

with; to be displeased with. મન દેવું-આપવું

To be attentive to. 2. To reveal one's mind,

wishes, or intentions. મન દઈને Attentively.

મન ગળવું-પિગળવું To be melted with pity

(the mind). મનમાં કુદવું To be elated in mind;

to be puffed up in mind. મનમાં મહાભવું To be

pleased in mind. મનમાં-મનથી-મારવું To re-

solve in mind. મન-મનમાં-મુંઝાવું To be per-

plexed in mind. મન ચક્રોળે ચડવું Not to be

able to come to a resolution; to be irresolute.

મન દોરવું To have an eager desire for. 2. To

wander (of the mind). 3. To indulge in flights

of imagination. મન વાળવું To make the mind

contented; to rest satisfied; to console one-

self. તેનું મન વળાવવું To comfort him. મન ઉઠવું

To be disgusted with; to be tired of. 2. To

be estranged; to be alienated. મન ભેડવું-

વર્તવું To gauge one's mind; to sound the

mind. મન ખેસવું, મન ચોટવું, મન લાગવું To

like; to prefer. મન લગાડવું To attend to. મન

દોરવું-ખેચવું To attract the attention of. મન

ચોરવું-ચોળવું To keep one's mind from; not

to reveal one's mind. મનનું મનમાં રહી જવું Not

to have one's wishes fulfilled. 2. Not to be

able to express one's wishes. મનમાં બડબડવું

To speak to oneself; not to give expres-

sion to one's grievances; to murmur at.

મનમાં ઘોળાયાં કરવું To revolve in one's mind;

to hesitate. મન ધાલવું, મન પર લેવું To attend

to; to take up seriously; to be interested

in. મન બિચું થવું To be displeased. 2. To be

estranged. મનમાં બળવું To have a heart-

burning; to be peevish through envy. મન-

માં આણવું-લાવવું To be concerned at; to be

affected by. મન મોટું-મોટું-કરવું To be gener-

ous-minded. મન ઠાઠું કરવું To be contented.

મન મેલીને—ખુલા મનથી Open-heartedly. મન ગ-મતું—લાવતું What the mind likes; agreeable to the mind. પોતું મન A soft mind; weak-mindedness. 2. Timidity. કઠણ મન Hard-heartedness. કાચું મન Half-heartedness. ઢચું-પચું મન Irresolution. ખરા મનથી Sincerely. મેલું મન Dishonesty; fraud. મનમાંથી—મન ઉપ-રથી—કાઢી નાખવું To dispel from the mind, to try to forget (thoughts or impressions) મનને પાર પામવો To know the innermost secrets of a person. મનનો ભરમ Suspicion; a pre-
judice. મનનો ઘાવ Mental injury received; insult; rancour. મનનો મેલ Fraud.

Prov. મન મર્યું, ત્યાં ભત રી પુછવી Fair is not fair, but that which pleaseth=Fancy possesseth beauty = A burden that one chooseth is not felt. મન હોય, તો માળવે જવા-ય=મન ચાહે તો કરે, Where there is a will, there is always a way: When the will is ready, the feet are light. મન ચંગા, તો કયરો-ટમાં ગંગા: મન ચુંડયા વિના માયું ચુંડયું શા કામતું? It is not the cowl that makes a friar. મનમાં પરચ્યા ને મનમાં રાંડ્યા Under my cloak. I will kill the king. મન કહે હું માળવે જઉં, અને કરમ કહે કોઠીમાં પેસું, Will without wealth is useless. મન તો મંકડું છે Mental faculties require to be kept under control. મન જાણે કોય-જો Everybody knows best what he is worth. મન નહિ, તેની મંછા પણ નહિ Why should one wish for what one cannot have? મનોમન સાક્ષી There is a sympathetic action between men who come in contact with each other. મન જાણે પાપ, ને મા જાણે બાપ Every man is best known to himself.

મન જાય, તો જાને દો, તું મત જ શરીર;

બિના પણછકી કામડી, કયું હજોગો તીર. —ભાષા.

A mental act is fruitless unless supported by a physical act; how can the bow strike the aim, unless it has a string?

મન-કલ્પિત, *adj.* [+કલ્પિત arranged, imagined.] Invented by the mind; fictitious; imaginary; feigned.

મન-કામના, *s. f.* [+કામના desire.] The heart's desire; wish.

મનમ, Same as માણસ, મનુષ્ય.

મનખા-દેહ, *s. f.* [+દેહ body.] The human form or body.

મનખો, *s. m.* Human existence or life; humanity.

Id. મનખો લેવો To deprive one of one's good name or reputation. એનો આખો મનખો એણે ગયો The whole of his life was a grand failure; he made no use of his life; his life has been useless.

મન-ગમતું, *adj.* [See મન+ગમ.તું] Agreeable or pleasing to one's mind; acceptable.

મન-ડું, Same as મન (Used in poetry).

મન-ન, *s. n.* [S. fr. મન to think.] Reflecting upon; revolving in the mind; meditation.

મન-ફેર, *adj.* [+ ફેર change.] A little different.

મન-લાવ-તું, *adj.* [+લાવ.તું.] Pleasing to the mind; acceptable.

મન-માન-તું, *adj.* [+ માન.તું.] Same as મન-ગમ-તું.

મન-મેળાપી, *adj.* [+ મેળાપ] Winning; conciliating; amiable.

મન-મેણ, *adj.* [+ મેણ.] Whimsical; capricious; self-willed.

મન-મેહન, *adj.* [+ મેહન.] Attractive; engaging; charming.

મન-વર, *s. f.* Welcome; reception; hospitality.

મન-વણિ-યું, *adj.* [See મના.વ.તું.] Persuasive.

મનવા, *s. m.* [See માનવ.] A man. 2. [See મન.] The mind.

મન-વાચિત, *adj.* [See મન + વાચિત.] Desired.

મન-વાર, *s. f.* [Eng. Man-o'-war.] A man-o'-war; a war-ship.

મન-વેગી, *adj.* [+ વેગ.] As swift as the mind; very swift.

મનસા, *s. f.* [S. મનીષા See મંછા.] A desire; a wish; mind.

મનસિ-જ, *s. m.* [S. મનસિ in the mind fr. મનસ the mind+જન્ to be born.] The God of Love.

મનસુખો, *s. m.* [Ar. મનસુખ.] A design;

a purpose; an intention. 2. Consideration; deliberation; consultation.

મનરવી, adj. [S. fr. મન+S. વિન્ having.] Capricious; whimsical. 2. Lawless; loose; licentious.

મન-હર, adj. [S. મનો-હર attractive to the mind fr. મન+હર+ણ કરવું to carry away.] A particular metre in Samskrit and Gujarati. 2. *adj.* See મનોહર.

મના, } s. f. [Ar. મન્ઝ.] Prohibition; interdiction; forbidding.

Id. મનાઈ હુકમ (Law.) An order to stop a work.

મના-મણી, s. n. pl. [See મના-વ-વું] Persuasion; reconciliation; propitiation.

મના-વ-વું, v. t. [Caus of માન-વું to think.] To gain or win over; to persuade; to induce; to conciliate; to reconcile. 2. To cause to confess; to entort a confession.

મની, s. f. [Imit. Cf. Eng. *Mewing*.] A cat; puss; pussy.

મની-આઈર, s. m. [Eng. *Money-order*.] A money-order.

મનીશ, Same as મનુષ્ય.

મની-ચાર, } s. n. [See મણિ a jewel+ S. કાર a doer fr. કર to do.] A seller of wristlets or bangles (ચૂડા, ચૂડી.)

મનીચાર, s. n. The occupation of one who sells bangles.

મનુ, s. n. [S.] A great Hindū law-giver. 2. One of the fourteen sages presiding over the universe.

મનુજ, s. m. [S.+જન્ to be born.] A man, in general.

મનુષ્ય, s. m. n. [S.] Man; a human being. 2. A man, as distinguished from a woman.

મનુષ્ય-ગુણ, s. n. [S. fr. + ગણ,] One of the three divisions of the Nakṣatras.

મનુષ્ય-લોક, s. m. n. [S. fr. લોક the world.] The world of mortals; this present world.

મનુ-હાર, } s. f. [See મનો-હર, મનો-હરી]

Persuasion.

મને, pron. [S. અસ્મદ્ base of the first personal pronoun.] To me; me.

મને, Same as મના, મનાઈ.

મનો-ગમ, adj. [See મન + ગમવું.] Same as મન માનવું.

મનો-જ્ઞ, adj. [S. fr. + S. જ્ઞ to know.] Agreeable to the mind.

મનો-ધમ, s. m. [S. fr. મન+ધર્મ.] A passion or affection of the mind. 2. A faculty of the mind.

મનો-ભંગ, s. m. [S. fr. + ભંગ.] Disappointment; disconcertment.

મનો-ભવ, } s. m. [S. fr. + ભૂ to be.] See મનસિન્ધ.

મનો-ભાવ, s. m. [S. fr. + ભાવ.] Mind; thought; intent; purpose.

મનોમંગ, s. m. [+ ઉમંગ.] Gladness of one's heart; cheerfulness.

મનો-મય, adj. [S. fr. મન+ S. મય full of, nothing but.] Mental.

મનો-મય-કોશ, s. m. [S. fr. + કોશ, a treasury.] The sheath or "I" which asserts personality property.

મનો-યત્ન, s. m. [S. fr. + યત્ન.] Lit. An effort of the mind. Hence, 2. An exercise (in a book).

મનો-રંગ, adj. [S. fr. મન + રંગ-ન.] Interesting; pleasing; engaging.

મનો-રથ, [S.] Same as મનોર્થ.

મનોર્થ, s. m. [S. fr. મન + અર્થ.] Wish; desire; purpose; design; plan; scheme.

મનો-વિકાર, s. m. [S. fr. + વિકાર.] A passion; an emotion.

મનો-વૃત્તિ, s. f. [S. fr. + વૃત્તિ.] The thoughts and feelings; all affections and emotions; the whole mind or heart.

મનો-હર, } adj. [S. fr. હર to carry away.] Captivating; fascinating; bewitching; charming; enchanting.

મંતર, Same as મન્ત્ર.

Id. હુમંતર Magic; a spell; a charm.

Prov. મંતર કરતી તંતર વધે Practice is

better than precept.

મંત્ર-કું, *v. t.* To charm; to enchant; to rer a magic formula over; to bewitch.

મંત્ર, *s. m.* [S. fr. *મન્* to deliberate.] A spell; a charm; enchantment; an incantation. 2. A formula sacred to a deity. 3. A division of the Vedas. 4. Secret consultation; private advice.

મંત્ર-પુષ્પાબલિ, *s. f.* [S. fr. + *પુષ્પ* + *અર્ચના*.] The double handful of flowers accompanied by the recitation of a Mantra, thrown on an idol's head. 2. (Ironical) A shower of abusive terms threats, &c.

મંત્ર-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. fr. + *શાસ્ત્ર*.] The system which treats of mystic formulæ, spells, &c.

મંત્ર-સિદ્ધિ, *s. f.* [S. fr. + *સિદ્ધિ*] The power obtained by the possession of spells.

મંત્રી, *s. m.* A king's councillor or minister; an adviser. 2. A secretary.

મંથેન, Same as *મથન*.

મંદ, *adj.* [S.] Slow; tardy; languid. 2. Stupid; heavy. 3. Apathetic; phlegmatic; cold. 4. Dim; soft; gentle.

Id. **મંદ પડવું** To slacken the speed; to become lax.

મંદ, [P. *મન્દ* = S. *મત્ મન્ત*;] A Persian suffix meaning "possessing, having; endowed with."

મંદ-વાડ, *s. m.* [વૃત્તિ.] Sickness; illness.

મંદ-વાર, *s. m.* [+વાર a day.] Saturday.

મંદ-હાસ્ય, *s. n.* [S. fr. + *હાસ*. હાસ્ય.] A smile; a gentle laugh.

મંદાકિની, *s. f.* [S.] The river Ganga; the Ganges. 2. The Milky Way in the heavens.

મંદાર, *s. n.* [S.] The coral tree.

મંદિર, *s. n.* [S.] A dwelling house; a mansion. 2. A temple.

Id. **રાજમંદિર** A royal palace.

મંદિલ, *s. n.* [Ar. *મન્દીલ* a turban.] A small turban embroidered with gold.

મંદી, *s. f.* [See *મન્દ* slow, dull.] Low prices; a dull market.

મંદુ, Same as *મંદ*. Slow.

મન્મથ, *s. m.* [S. fr. *મન*+*મથ*-કું.] Cupid.

મન્મોહ, *s. f.* [+ *મોહ* delight.] Gladness of heart.

મન્વન્તર, *s. m.* [S. fr. *મનુ*+*અન્તર* distance.] The life-time of a *મનુ*, *q. v.*; a period equal to 71 ages of the gods, or 306, 720,000 years of mortals.

મપાન્દો, *s. m.* [See *માપ*-કું+કાર doer.] A grain-weigher or measurer. 2. A merchant who sells corn.

મફત, *adv.* [Dh. Des. *મુહા*, *મુહિયા*, fr. S. *મુખ* in vain, fruitless. P. *મુફત*.] Gratis; gratuitously; for nothing; being free of charge. 2. At a nominal price; exceedingly cheap.

Prov. **મફતજું ખાવું ને મરીદે સૂવું** He is as free as the wind. **મફતની મારવી**, ને સામે સીમાડે હથ નવી=મફતકા ચંદન ધસ બે હાથિયા Cocks make free of horse's corn. **મફતનાં મરી કોને લીખાં હાગે** ? The wholesome meat is at another's cost.

મફતિયું, *adj.* Gratuitous; free of charge. 2. That takes enjoyment at another's expense.

મભમ, *adj.* [Ar. *મુઘમ્* indefinite. Cf. S. *મોઘમ* in vain.] Doubtful; ambiguous; uncertain.

મમત, *pron. adj.* [Hem. Des. *મમળો* = S. *રોષ*: anger. See *મમત્વ*.] Persistency; pertinacity; obstinacy; stubbornness.

Id. **મમત કરવો-મડવો** To be obstinate.

મમત ઠાડવો-મૂકવો To give up obstinacy.

મમતા, *s. f.* [S. fr. *મમ* + S. *તા* suffix showing "state."] Viewing a thing as *one's own*, and the affection entertained on that consideration. 2. Love; tenderness.

Id. **મમતા કરવી-રાખવી** To feel interested in.

મમતા-મમતી, *s. f.* Rivalry; competition; emulation.

મમતાળુ, *adj.* [See *મમતા* + S. *આલુ* having.] Affectionate; kind; tender; loving.

મમતી, *adj.* Obstinate; headstrong; pertinacious; dogged; tenacious; contumacious.

મમૃત્ય, s. n. [S. fr. મમ+ત્વ suffix showing "state".] "Mineness;" a sense of ownership. 2. Love; affection.

મમરો, s. m. pl. [Dh. Des. મુરુ મુરિયં = S. રોહિતમ્ very pleasing; also Hem. Des. મુરુ મુરિયં=S. રણનિતમ્ making a dry sound] Parched rice.

Id- કાનમાં મમરો મૂકવો To give secret advice to.

મમળાવવું, v. t. [Cf. અમળાવવું.] To turn over and over in the mouth; to chew.

મમ્મોચ્ચો, s. m. [Guj. મમ્મો the letter or sound મ + ચ્ચો the letter or sound ચ.] Abusive language.

Id. મમ્મોચ્ચો બોલવો To use abusive language.

મય, [S.] A Sanskrit suffix denoting "full of," "abundant with," "replete with," "composed of," "consisting of," e. g., આનંદમય, સુવર્ણમય, &c.

મયા, s. f. [See મયા.] Tenderness; kindness; affection. 2. Pity; compassion.

મયૂર, s. m. [S.] A peacock. See મેર.

મય્યત, Same as મૈયત.

મર, મરને, } interj. & adv. [See મરવું + ને, અને.] Be it so; never mind. 2. Let it alone; don't care. 3. May you die.

મરકત, s. m. [S.] An emerald.

મરક-કાવું, adv. [See મલકાવવું.] Smiling; having a smile on.

મરકી, s. f. [See મરવું. Or S. મરકં fr. મૃ to die.] A pestilence; an epidemic disease; a plague. 2. Cholera.

Id. મરકી નગવી-ચાલવી-ફાટવી To break out (of a plague.)

મરકી, s. f. A kind of sweetmeat.

મરચ, s. m. [See મૃગ.] A deer; an antelope.

મરધી, s. f. [See મરધું.] A hen.

Prov. મરધીનું મોત દેકલે A little thing is easily ruined.

મરધું, s. n. [P. મરુ a bird=S. મૃગ a lower animal.] A cock or a hen.

મરથો, s. m. A cock.

મરચી, s. f. Same as મરચું.

મરચુ, s. n. [S. મરીચ blackpepper.] Chilli-pepper; chilli.

મરજ, s. m. [Ar. મરજ.] A disease; a disorder; a malady; a distemper; sickness; illness.

મરજાદ, } Same as મર્યાદા.

મરજાદી, adj. That adopts the tenets of the પુષ્ટિ-માર્ગ.

મરજ, s. f. [Ar. મરજી.] Desire; wish; will; liking; discretion; choice. 2. Temper: disposition; inclination; mind.

Id. મરજ સાચવવી-રાખવી To behave oneself according to the wishes or temper of.

Prov. મરજ પ્રમાણે થવું હોય, તે સૌ પાલખીએ બેસીને ફરે If wishes were horses, then beggars would ride.

મરડ, s. f. [See મરડવું.] Twisting; a twist; a turn.

મરડવું, v. t. [S. મૃદ to crush.] To twist; to turn.

મરડાટ, s. m. [Dh. Des. મદ્દા ill-humour fr. મરડવું+ટતિ] Irony. 2. Crossness; ill-humour. 3. Coquetry; prudery.

મરડાવું, v. i. [Pass. of મરડવું.] To bend; to incline. 2. To be ill-humoured; to be peevish. 3. To play the coquette.

મરડિયો, Same as મડિયો.

મરડો, s. m. [See મરડવું.] Dysentery; looseness of the bowels; gripes.

મરણ, s. n. [S. See મરવું] Death; de- cease; demise. 2. Loss; detriment; extinc- tion. 2. Danger; peril; jeopardy; hazard; perilous state. 4. A most disagreeable state. 5. Shame.

Id. મરણ આવવું-નિપજવું-પામવું To meet one's death; to die. મરણ સાચવવું To be scrupulous in the performance of the last sacrament for the body. મરણ કરવું-લાવવું To kill. મરણ વખતે આડું આવવું Lit. To prevent the soul of a person from being saved. Hence, 2. To damn the soul (of one's wicked actions in life.) મરણ દાડી Lit Fuel with which to burn a dead body. Hence,

2. The last resource.

મરણ-તોલ, *adj.* [+ તોલ-વું] Almost dying; being on the point of death; reduced to the verge of the grave; exceedingly emaciated.

મરણાદ્યત, *s. f.* [See મરણ + અતિ] The time or manner of death. 2. *adv.* At the cost of one's life.

મરણાન્ત, *adj.* [S. *fr.* + અન્ત.] Ending with death; lasting till death.

મરણિયું, *adj.* Desperate.

Prov. એક મરણિયો સોને ભારે Necessity is a powerful weapon.

મરતબા, *s. m.* [Ar. મરતબ:] Rank; post; dignity; station.

Id. મરતબો સાચવે-રાખે To keep up the prestige or dignity of.

મરદ, *s. m.* [P. મર્દ.] A man; a male. 2. A hero; a brave or warlike man.

Prov. મરદની ગરદમાં રહીએ, પણ નામરદની સોડમાં ના રહીએ It is better to be a humble servant to a powerful man than to be a favourite of a weak man. મરદ મરે નામકુ, ને નામરદ મરે દામકુ A brave man cares for his reputation more than for his money.

મરદવું, *v. t.* [See મર્દન.] To rub; to press.

મરદાઈ,
મરદાઈની, } *s. f.* Manliness; bravery;

intrepidity. 2. Virility.

મરદાની, *adj.* Suitable to a male. 2. Manly; bold; brave; intrepid.

મરદી, *s. f.* Boldness; manliness; valour; heroic feats; valiant achievements.

મરદુમી, *s. f.* [P. *fr.* મરદુમ people, a man.] Manliness; boldness; heroic feats. 2. Wickedness.

મરદે-આદમી, *s. m.* [આદમી.] A gentleman; a man of birth; a respectable man.

મર-નાર, *adj.* [See મર-વું] Deceased; late; defunct.

Prov. મરનારને ઉચકનારની શી શીકર ? After me the deluge.

મર-વું, *v. i* [S. મૃ મર, to die.] To die. 2. To wither; to dry up; to fade; to droop. 3. To fail; to sink. 4. To go; to be out; to

cease. 5. To perish. 6. To suffer the privation of active qualities. 7. To fall; to pass away; to be no more. 8. To lose freshness. 9. To undergo any extreme suffering or sickness; to toil and tug hard; to exhaust one's self. 10. To be very impatient; to be dying with impatience.

Id. મરી પડવું To do a thing without any consideration to one's income. 2. To ruin one's self. મરતાને પણ “મર” કહે એવો નથી He would not hurt anyone's feelings = He would not say Boo ! to a goose. મરી મથીને દહાડા કાઢવા To drag the days along painfully; to maintain oneself with difficulty. પાણી મરવું To be suspected; to be the ground of suspicion. મરની અહીંથી Go away ! મરી જવું To die. જુરસો મરી જવો To subside (of enthusiasm). કામ કરતાં શું વું મરી જાય છે ? Work will certainly do you no harm. જમીનમાં પાણી મરવું To be soaked in the ground (of water).

Prov. મરતાને મારવો નહિ Don't pour water on a drowned mouse. મરીને કાંઈ માળવો લેવારો ? = જીવીને ખાવું છે, કાંઈ મરીને ખાવું નથી Better be poor and live, than rich and perish. મરતો-એ નથી, ને માયો મૂકતો એ નથી Hesitating; indecisive. મુવી લેસના મોઝા ડોળા Nobody knows the value of a thing until he loses it.

મરવો, *s. m.* A young unripe mango.

મરસિયા, *s. m. pl.* [Ar. મરસિયા] An elegy; a funeral eulogium; especially those sung by the Mahomedans during the Muharram in commemoration of the descendants of Ali.

મરાઠા, *s. m. pl.* [S. મહારાષ્ટ્ર the Deccan *fr.* મહા+રાષ્ટ્ર] The Marāthās.

મરાઠી, *adj.* Pertaining to Mahārāstra or the Deccan. 2. *s. f.* The Marāhī language.

મરાઠો, *s. m. Sing.* of મરાઠા.

મરામત, *s. f.* [Ar. મરમત.] Repairing mending; repairs.

મરાળ, *s. m.* [S. મરાળ a swan.] A goose with red legs and bill.

તેમ તારો સ્વામી નવ જાણું, વહીએ વાસા ચાલ મરાળ.
— મેમાતે.

મરી, s. n. [S. मरीच.] Black pepper.

Id. મરી મસાલો Pepper and spices.

મરડિ-યો, s. m. One who makes and sells wristlets, and puts wristlets on the wrists of women.

ઓતરાના દાદે મરડિયા જગાડયા,

ચૂડીલા કાઠ બહુ સારા રે.

—અભિમન્યુનો ચકાવો.

Prov. કુંડી ચૂડો પહેરવા ગઇ, ત્યારે મરડિયા માંદો પડ્યો Misfortunes seldom come singly.

મરડી, s.f. A hut; a small cottage.

મરૂત, s.m. [S.] Wind; air. 2. The deity presiding over Wind.

મરેડી, s.f. Same as મરાડી. 2. A medicinal herb.

મરેડો, Same as મરાડો.

મરો, s.m. [See મરવું.] Death. 2. A condition of embarrassment; a plight.

મરોડ, s. m. [See મરડવું, મરડ.] A twist; a turn; writhing; a bend; a circumvolution. 2. Airs; foppery. 3. Gripes.

મરોડ મૂકી ચાલી નારી, એકલી સુ-ભાવમાં.—પ્રેમાનંદ.

મરોડવું, v.t. [See મરડવું.] To writhe; to twist; to contort; to gripe; to bend; to make gestures.

રક્ષ પતિ તારા તે, મારા લેખામાં કુણ ?

મરોડીને લેઈ નામ, દેઈ માર, માર, માર.

—સામળલટ.

મરંટ, s. m. [S.] A monkey; an ape. 2. A lean, gaunt, or thin person.

Prov. મરંટ ને વળી મદિરા પીધી Confusion worse confounded.

મર્ત્ય, adj. [S. fr. મૃ to die.] Mortal. 2. s.m. A human being; a mortal.

મર્ત્ય-લોક, Same as મૃત્યુ-લોક.

મર્દન, s.n. [S. fr. मृद् to crush, to rub.] Rubbing; shampooing; kneading.

મર્મ, s. m. [S. fr. म to die.] A vital organ; a mortal spot; a vulnerable point. 2. The secret meaning or purpose; the point, bearing, drift, or sting. 3. Art, trick. 4. A dexterous contrivance. 5. A secret; latent virtue; a mystery.

મર્મ-જ્ઞ, s. m. [S. fr. + જ્ઞ to know.] One who knows a secret or mystery.

મર્મ-લેદ, s. m. [S. fr.+લેદ.] Disclosing the secrets or weak points of another.

મર્મ-સ્થળ } s.n. [S. fr. + સ્થળ, સ્થાન.]
મર્મ-સ્થાન, }
A vital part or place.

મર્મી, } adj. [+વાળું having.] Having
મર્મીયું, }
a mysterious or secret meaning. 2. Affecting the vital parts; taunting; piercing; cutting.

મર્યાદ-શીલ, adj. [See મર્યાદા+શીલ.] Respectful; modest; deferential.

મર્યાદા, s.f. [S.] The boundary; a limit; the end; a border; a verge; a terminus. 2. Restraint; limitation; confinement; restriction; the prohibition of law. 3. Decorum; decency; modesty; demeanour; seemliness of deportment.

Id. મર્યાદા રાખવી To behave oneself with decency towards; to keep oneself within the bounds of decency or good conduct. મર્યાદા-મૂકવી-છાડવી To throw off the restraints of decency or good conduct in dealing with a respectable person.

મલ, Same as મળ.

મલ-કંઠ, s. m. [See મેલ, મલ, +કંઠો.] A part of a bodice.

મલઈ, Same as મલાઈ.

મલકવું, v.i. [See મહાલવું.] To smile; to have a smiling appearance.

મલકાવવું, v. t. [Caus. of મલકવું.] To cause to smile; to cause to have a smiling appearance.

મલકાવું, v.i. [Pass. of મલકાવવું.] To smile; to rejoice.

મલકુડું, s. n. [See કુડું.] An earthen vessel in which whey is kept.

મલપવું, adj. [See મહાલવું.] Moving on with light or playful spirits; sauntering along. 2. Walking slowly, at one's pleasure, and with a dignified gait.

મલમ, s. m. n. [P. मलम्] An ointment; a salve; a plaster; an unguent.

Id. મલમ પડેો કરવો To dress a wound.

મલમલ, s. f. Muslin.

મહાયાનુક્ર, *s.m.* [*S. fr.* મહાય name of a mountain+અનુક્ર.] The best kind of sandal wood on the mountain મહાય.

મહાઇ, *s.f.* [*Hem. Des.* મહાય=S. અપૂર્ણમેદ: માલપુવા, a kind of cake.] Cream.

મહા-વડાં, *s. n. pl.* [See મહાઇ + વડાં] Sweet and agreeable parley; coaxing words or acts.

મહાકા-વડું, *v. t.* [*Caus. of* માલવડું.] To set off; to beautify. 2. To enlarge; to exaggerate.

Id. મોહ મહાકાવડું To smile.

મહાનો, Same as મુલાનો.

મહા-વો, *s. m.* Setting off. 2. Exaggeration.

મહિદો, *s.m.* [*P.* માલિદ = *S.* મુદિન rubbed *fr.* માલિદન = *S.* મૃદ to rub.] A kind of sweet-meat made of wheat-flour, sugar, &c. 2. A mess; a mash; 3. A sound thrashing.

મહિન, *adj.* [*S. fr.* મહ dirt, See મળ.] Dirty; filthy; foul. 2. Criminal; vicious; depraved.

મહુક, *adj.* [*Ar.* મલિક a king.] Excellent; fine; good.

મહે, Same as મહાઇ.

મહોખુ, *s. n.* A piece of wood with which threads are tightened on a spinning wheel.

મહલ, *s.m.* [*S.*] A professional wrestler; an athlete. 2. *adj.* Stout; robust; athletic.

મહકાર, *s.m.* A kind of musical mode.

મવાડવું, *v. t.* [*Caus. of* માવડું.] To make to comprise; to make to fill; to accommodate.

મશ, Same as મિષ.

મશક, *s.f.* [*P.* મશક = *S.* મગક a leather-bag.] A leathern water-bag. 2. [*S.*] A gnat; a mosquito.

મશગુલ, *adj.* [*P.* મશગૂલ.] Absorbed; occupied; employed; engaged.

મશર, *s. m.* [*Ar.* મશરૂ અ lawful *fr.* શરૂ Muhammadan law.] A silk and cotton stuff with waved stripes.

મશહૂર, *adj.* [*Ar.*] Famous; renowned; celebrated. 2. Notorious; conspicuous; generally known.

મશાલ, *s.f.* [*Ar.* મશાલ.] A torch.

મશાલ-ચી, } [+ *Turk.* ચી dealing with, **મશાલ-જી**, }

keeping.] A torch-bearer.

મશકરો, Same as મશકરો.

મસ, Same as મિષ.

મસ, Same as મસો.

મસ, *adj.* [*P.* મસ sufficient. See બસ.] Much; many; abundant; plentiful.

મસક, Same as મશક.

મસકરી, *s.f.* [*Ar.* મસલ્હા: a joke.] A jest; a joke; fun; raillery; ridicule.

મસકરો, *s. m.* A jester; a mocker; a scoffer. 2. A witty person; a wit. 3. A buffoon; a zany; a merry-andrew.

મસકો, *s. m.* [*Ar.* મસક.] Butter.

Id. મસકો લગાડવો To flatter obsequiously.

મસજીદ, *s.f.* [*Ar.*] A mosque; a place of worship for Muhammadans.

મસતાન, *adj.* [*P.* મસ See મરતાન] Fat; bulky. 2. Mischievous. 3. Intoxicated. 4. Lusty; lecherous; salacious.

મસતી, *s.f.* Pride; haughtiness. 2. Wantonness; mischief; hurt; injury. Same as મસ્તી.

મસતી-ખોર, *adj.* [+ *P.* જોર anjoying *fr.* ખુદન to eat.] Mischievous; riotous.

મસનદ, *s.f.* [*Ar.*] A throne; a state-chair.

મસ-મસવું, *v. i.* [*Imit.*] To give out or diffuse a strong fragrance.

મસમસતા મોહન થેર આવો. લડસડતે ડગલે.

—નરસિંહ મહેતા.

મસર, Same as મશર.

મસલત, *s.f.* [*Ar.*] Advice; deliberation.

મસલતિ-યો, *s. m.* That advises; an adviser. 2. *adj.* Deep of counsel.

મસ-વણી, Same as મતસરવાણી.

મસ-વાડા, *s. m. pl.* Conception; pregnancy.

મસ-વાડું, *s.n.* [See પછ-વાડું.] The hinder part or rear of a house.

મસ-વાડો, *s. m.* The hinder part or rear of a village.

મસાળવું, *v. t.* [*Dh.* Des. મસાળવું *fr.* S.

મસૂનિતમ્ made smooth. Hem. Des. મિસાલિચ *fr.* S. મિચ mixed. P. માલિ rubbing *fr.* માલિદન = S. મૂદ to rub.] To rub. 2. To press; to break with the hand. 3. To knead; to shampoo.

મસાણું, *s. n.* [Dh. Des. મસાળ *fr.* S. હમશાન.] A burial place; a cemetery. 2. A burning ground.

Prov. મસાણું ગયેલાં મડદાં પાછાં ન વળે Dead men tell no tales. મસાણુંના લાડુમાં એલચીનો સ્વાદ શાનો? To expect wool from an ass.

મસાણિયા, *s. m. pl.* Sweetmeat balls made with bad ghee.

મસાણિયા, *s. m.* One that has taken part in a funeral procession. 2. Same as મસાણી. 4.

મસાણી, *s. m.* One that officiates at the ceremony of burning or burying the dead. 2. One that sells articles necessary for funeral ceremonies. 3. *adj.* Wretched; miserable. 4. *s. m.* A man with a sullen or morose countenance.

મસાત, *s. f.* [Ar. મસાહેત.] Land measurement.

મસાલ, Same as મશાલ.

મસાલા, *s. m.* [Hem. Des. મિસાલિય *fr.* S. મિથિતમ્ mixed. Ar. મસાલિહ those things which improve other things, *pl.* of મસલહત્ welfare.] Spices; stuff; condiments; seasoning; ingredients for seasoning.

Id. મસાલો ભભરાવીને કહેવું To exaggerate; to so describe as to create an interest in.

મસિયાઈ, *adj.* [See મસી.] Pertaining, or with reference, to a maternal aunt.

મસિયેણુ, *adj.* Fem. of મસિયાઈ.

મસી, *s. f.* [S. મસી, મસી. See મીસી, મિરસી.] Soot; lampblack. 2. A kind of tooth-powder which imparts a black colour to the teeth.

મસી, *s. f.* A kind of insect found on plants and creepers.

મસીદ, Same as મસજિદ.

મસૂર, *s. f.* [S.] A kind of pulse.

મસો, *s. m.* [S. મસ] A wart; mole; freckle.

મસોતું, *s. n.* [See સી, મીસી, મિરસી.] A clout; a rag.

મરત, *adj.* [P.] Same as મરતાન.

મરતક, *s. n.* [S.] The head or skull. 2. The top of a thing.

મરતાન, Pers. form of મરતાન.

મરતી, Pers. form of મરતી.

મરતી-ખોર, Same as મરતી-ખોર.

મહરકું, *s. n.* Tinting; scolding; a taunt; a rancorous speech.

મહકૂચ, *adj.* [Ar. મોકૂ .] Suspended; stopped; deferred adjourned; postponed.

મહત્, *adj.* [S. *fr.* મહ to increase.] Great; large; excellent; high; noble.

મહત્વ, *s. n.*

મહતા, *s. f.*

મહતાઈ, *s. f.*

[S. *fr.* + ત્ તા, તાઈ, suffixes showing "state," "condition."] Magnitude; dimension. 2. Importance. 3. Greatness; grandeur.

મહદ્-ભૂત, *adj.* [S. *fr.* + ભૂત.] Extraordinary; singular; marvellous; rare.

મહંત, *s. m.* A religious superior; the chief of a monastery.

મહ-મહ-વું, *v. i.* [Hem. Des. મહ-મહ-ર = S. મન્ધ: પ્રસરતિ fragrance spreads. Also Dh. Des. મહમદિય = S. વાસતમ fragrant. Cf. Dh. Des. તિમ્મહિય = S. નિર્જનામોદમ્ that has lost its fragrance. Cf. મેહે-ક-વું] To give out a fragrant smell.

મહર, *s. n.* A taunt; a speech containing an allusion to secret.

મહદૌક, *s. m. n.* [S. *fr.* મહર મહ; lustre. + દૌક.] The forth of the seven upper worlds.

મહર્ષિ, *s. m.* [S. See મહા great + ઋષિ.] A saint of a high order; a great sage.

મહા, *adj.* [See મહત્.] (Used as the first part of a compound) Large; great. 2. *adv.* Very.

મહા, *s. m.* [See માધ.] The month Māgha; January-February.

મહા-કાળ, *s. m.* [See મહા + કાળ, an epithet of Shiva.] Shiva in his capacity of a destroying deity.

મહા-કાવ્ય, *s. n.* [See મહા + કાવ્ય.] A great or classical poem; an epic poem; an epic. 2. A poem containing more than nine

મહાવરો, *s. m.* [Hem. Des. મહુરાલિચ્ચ = S. પરિચિત્તમ્ acquainted. Cf. Ar. મહાવર:] Practice; habit.

મહિના, *s. m. pl.* [See મહિનો.] Pregnancy. 2. Songs describing the beauties appropriate to the twelve months of the year.

Id. **મહિના રહેવા** To conceive; to be pregnant.

મહિના-દાર, } *s. m.* [+દાર. P., and વાળું
મહિના-વાળો, }
having.] One that is paid wages every month.

મહિના-વાળી, *adj. f.* Pregnant.

મહિને મહિને, *adv.* Monthly; every month; per mensem.

મહિનો, *s. m.* [P. મહીના a monthly salary fr. માહ = S. માસ a month.] A month. 2. Monthly wages or salary.

Id. **મહિનો કરવો-કરાવવો** To fix a monthly salary.

મહિમા, *s. m.* [S. fr. મહત્.] Greatness; grandeur; glory; majesty. 2. Magnitude. 3. Virtue; efficacy.

મહિયર, Same as **મહિયેર**.

મહિયારી, *s. f.* [See દહિં, મહી, curd+વાળું having.] A milk-woman. 2. A woman engaged in worshipping the tutelary deity of the family.

મહિયેર, *s. n.* [Hem. Des. માતૃ-હરં, માતૃ-હર, fr. S. માતૃ-ગૃહમ fr. See માતા+ગૃહ.] A married woman's mother's house.

મહિલા, *s. f.* [S. મહિલા a woman.] A queen. 2. A woman.

મહી, } *s. n.* Same as દહીં.
મહી-ડું, }

મહિ-પતિ, } *s. m.* [+પતિ, પાળકું.] A king;
મહી-પાળ, }
a sovereign.

મહિષ, *s. m.* [S. મહિષ.] A buffalo.

મહિષી, *s. f.* A female buffalo.

મહિષી, *s. f.* The crowned queen; the principal queen.

રાત અષ્ટ સોળ સહસ્ર મહિષી, વર્ચા શ્રીભગવાન.
—ગિરિધર.

મહી, *s. f.* [S.] The earth.

મહિ, *s. n.* [Dh. Des. મહિયં fr. S. મથિતમ્ A cow. 2. Curd.

મહી, *adv. prep.* [See મહે.] Inside; in; in the interior.

મહુડાં, *s. n. pl.* [S. મધુ a Mowra tree.] Flowers of the Mowra-tree; *Bassia Latifolia*.

Prov. **મહુડાંની ખેટ નંબુમાં** What is lost under one head of account is made up by gain under another head.

મહુડો, *s. m.* A Mowra-tree.

મહુવર, *s. f.* [See મેહ.] A snake-charmer's flute.

મહેતો, Same as **મેહેતો**.

મહેતાણ, Same as **મેહેતાણ**.

મહેન્દ્ર, *s. m.* [See મહા+ઈન્દ્ર.] An epithet of Indra.

મહેલ, Same as **મેહેલ**.

મહેલા-યત, Same as **મેહેલા-યત**.

મહેશ, } *s. m.* [S. fr. મહા + ઈશ, ઈશ્વર.]
મહેશ્વર, }

The great god, i. e. Shiva.

મહોત્સવ, *s. m.* [S. fr. + ઉત્સવ.] Great festival.

મહોત્સાહ, *s. m.* [S. fr. + ઉત્સાહ.] Great zeal.

મળ, *s. m.* [S. મલ, See મેલ.] Dirt; filth; foulness. 2. An impure excretion of the body. 3. Moral impurity; evil intent.

મલ, Same as **મલ**.

મળક-વું, Same as **મલક-વું**.

મળ-કું, *adj.* A little muddy (of water).

મળણુ, *s. n.* [See મળવું.] Fellowship; companionship.

મળતર, *s. n.* Gain; profit; advantage.

મળતા-વડું, *adj.* [See મળવું+વત્તિ.] Social; companionable; familiar; affable.

મળતિ-યો, *s. m.* A companion; an associate; a comrade. 2. An accessory; an abettor; an accomplice.

મળ-માસ, *s. m.* [મળ + માસ.] The intercalary month in the Hindu calendar occurring every two years and a half.

મળ-વું, *r. i.* [S. મિલ્ to join.] To mix; to mingle. 2. To meet; to assemble; to

come together. 3. To agree or unite with. 4. To be accordant with or adapted to. 5. To be earned or gained; to be derived or produced from. 6. To encounter; to come face to face. 7. To be found, seen, or met with; to be picked up by.

Id.મળવું આવવું-ચવું To be fitting; to fit. 2. To resemble. 3. To agree; to consent. મળવું કરવું To make fitting. 2. To reconcile. જીવ મળવો To live on terms of intimate friendship; to have one heart with. મળી જવું To go secretly over to the enemy's side; to act the traitor. આવી મળવું To get by chance or good luck.

Prov. મજ્યા ભાઈની પ્રીત Slight acquaintance. મજ્યા તો મીર, નહિ તો ક્ષીર To-day a king, to-morrow a nobody. મજ્યાની સો મકરકુદીઓ છે It's plenty that makes you dainty. મજ્યાને માથું આપવું One good turn deserves another.

મળસકું, *s. m.* Dawn; the break of day; twilight.

મળિયાગડું, Same as મલયાગડું.

મળી, *s. f.* [See મળ, મેલ. મલૈ, મલાઈ.] Grease. 2. A sack filled with rags.

માં, [See માંહે.] A suffix of the Locative case in Gujarātī; in: at; within; into.

માંકડી, Same as માકડી.

માંકડી-કુકડી, [+ કુકડી.] *s. f.* A kind of insect.

માંકડું, Same as માકડું.

માંગ, *s. f.* [Mr. માગ. See બંગ.] The line along the front of the skull made by parting the hair on both sides. 2. Plaited hair.

અતિ રાતો અધર તણે વાન, શિર માંગ પડી શોભાવાન
—વીરજી.

માંગ, *adj.* The number eight (used by brokers in secret communications).

માંગ, *s. m.* [S. માત્ર a man of the lowest caste.] A representation of a woman of the scavenger-caste with her two children, drawn in lamp-black on a bell-metal dish, and worshipped on auspicious occasions by certain castes.

માંગ-પડી, *adj.* [See માંગ. *adj.*] The number eighteen (used by brokers in secret communications).

માંચી, Same as માચી.

માંચો, } Same as માચો.
માંચ-ડો, }

માંજર, *s. n.* [See મજરી.] A cluster of blossoms; a flower-stalk. 2. A leather strap placed inside a shoe.

માંજર, *s. f.* [S. માર્જાર.] A cat.

માંજરે, *adj.* catlike. 2. Grey-eyed; cat-eyed. 2. Puffed up; cunning.

માંજ-વું, Same as માજ-વું.

માંડા, Same as માડી *s. n. i.*

માંડ, *s. m.* [See માંડ-વું.] Arrangement; disposition. 2. Vessels or pots for decoration.

માંડ, *adv.* Same as માંડ-માંડ.

માંડ-જી, *s. n.* A pool of stagnant water near a village.

માંડ-જી, } *s. f.* [See માંડ-વું.] Arrange-
માંડ-જી, } ment. 2. The height of the floor of a house.
પાંચ તણી સઘળી માંડજી, આપે જોલે માંહે ધણી.

—અખો.

માંડ-માંડ, *adv.* [See માંડ-વું.] With great difficulty.

માંડવી, *s. f.* [See મણપ, માંડવો.] A custom-house. 2. A slightly raised platform of levelground before the doors of certain houses. 3. A cylindrical frame of wood, &c., on which lamps are arranged in circular rows from the bottom to the top and round which men move in circles, singing songs in the Navarātri holidays.

માંડ-વું, *v. t.* [S. મણ્ઠ to adorn.] To set; to place; to dispose; to arrange. 2. To set up; to establish. 3. To note down; to enter; to commit to books. 4. To take to; turn to. 5. To enter vehemently or licentiously upon.

વળગી હોડે કાંડે, નવી નવી પ્રીત માંડે,
જલ્પાય કુઃખને ટાંડે, રનેલીને નિશ્ચય ઝાંડે.—પ્રેમાનંદ.

6. To inaugurate. 7. To begin (used with the infinitive).

Id. માંડી વાળું To write off an account.
2. To put a stop to. 3. To settle a dispute amicably.

Id. મોંઢ માંડું To hear with respect or attention. 2. To eat. પગ-ગાંઠ માંડવી To gain a footing. કાણ માંડવી To mourn for the death of. કાન માંડવા To hear with attention. વાત માંડવી To begin to tell a tiresome story. નામું માંડું To enter in an account book. દુકાન માંડવી To open a shop. 2. To conduct openly the sale of a prohibited article; to prostitute one's self. 3. To become a public prostitute (of a woman). મોંઢે માંડું To touch with the lips. સંસાર માંડવો To set up in life; to start in life.

માંડવો, Same as મંડપ a booth.

Id. માંડવા ખર્ચ The wedding expenses.

માંણુ, *s. n.* [See મોહન.] Oil or butter poured over dough to make it soft. 2. The intoxicating element in sugar-cane, millet-stalks, &c. 3. The bark of sugar-cane, millet-stalks, &c. *cf.* મોયણુ.

માંદગી, *S. f.* [P. દર્માન્દગી helplessness. See માંદું.] Illness; sickness.

માંદું, *adj.* [P. દર્માન્દ: helpless. *fr.* માન્દન to remain. *Cf.* મન્દ.] Ill; sick; unhealthy.

માંનત, Same as મહંત.

માંસ, *s. n.* [S. માંસ.] Flesh; meat.

Id. માંસ-માટી Flesh used for food.

Prov. માંસ ખાતા હશે, તે શું હાટકાં કોટે બાંધતા હશે / Wicked men seldom proclaim their wicked deeds.

માંણી, } *adv. prep.* [See મન્થ.] In; inside; among; within; in the interior.

માં, *s. f.* [Dh. Des. માયા *fr.* S. માતા. See માતા.] A mother; mamma. 2. A matron. 3. A respectful appellation for an old woman.

Id. માની જણી બહેન Sisters born of the same mother; full sisters.

Prov. મા, મને કોડીમાંથી કાઢ Lit. Save me, O Mother. 2. An expression of sincere repentance: To go for wool and come home shorn. મા તે મા, ને બીજાં વગડાનાં વા The mother always wishes well for her child,

others more love their own interest. માન પેટમાંથી કોણ શીખી આવ્યું છે ? No man is born wise. મા તેવી છાકરી As is the father, so is the son. મા મરે તે સોહેલી, લાણાં ખડખડ દોહેલી To have to starve is the greatest misfortune. મા મેં લલા, કે મેરા લાલ ? તો, કહે એક દેડા ઐર દુસરા કસાઈ Gossiping and lying go hand in hand.

મા, *adv.* [S.] Not; don't.

માઈ, *s. f.* [See માતા, મા.] A mother. 2. Madam; lady.

માઈ-કાંગણું, *adj.* [કાંગુ, કંગાદ.] Delicate; weak. 2. Harmless; innocent.

માઈલ, *s. m.* [Eng. Mile.] A mile.

માકડ, } Same as માકણુ.

માકડી, *s. f.* [See માકડું.] A female monkey.

માકડી, *s. f.* [Hem. Des. મકોહો=S. યંત્ર ગુફ-નાથ રાશિ: a heap of cotton, &c., to be put into a machine.] A tenon in a grinding mill. 2. A skin disease. 3. A buffalo of a grey colour. 4. A poisonous insect. 6. [See માકણુ.] A little bug.

માકડું, *s. n.* [S. મર્કટ.] A redfaced monkey. 2. A baboon.

Id. દાકડે માકડું વળગાડી દેવું Lit. To join or bring together incoherent or incongruous things. Hence, 2. To be satisfied with any arrangement without regard to the suitability of the things brought together; to be driven to make any kind of arrangement.

માકડું, *adj.* Reddish; reddish brown.

માકણુ, *s. m.* S. મત્કુળ. Hem. Des. ટંકુળાં, ટંકુળો. *Cf.* Mar. ટંકુળ, ટંકુળ.] A bug.

Prov. માકણુને આંખો આવી Newly acquired greatness.

માખ, *s. f.* [S. મક્ષિકા. See માખી.] A fly.

Id. નાક ઉપર માખ સરખી પણ બેસવા દે નહિ તેવો Having no fault or defect.

Prov. માખ બેસે, તો નાક વાટવા ઉભો થાય Disproportionate punishment. માખ મારે, તે માણસ મારે Small faults indulged will let in greater.

માખણ *s. n.* [Dh. Des. मखिण fr. मुखि-
तम् besmeared, butter. S. मज्जन् marrow.]
Butter. 2. Flattery.

Prov. માખણ વલોયું કે પાણી ? Was the
business a profitable one or not ?

માખણિયું, *adj.* Soft as butter. 2. Mix-
ed with butter. 3. Obsequiously flattering.

માખણ, *s. m.* [See માપ + ખણી, ખણું.]
Measuring out or otherwise determining
the government dues in a harvest, when
it is brought to the threshing floor.

માખી, Same as માખ.

Prov. માખી જુએ ચાંદું, ને વેદ જુએ માંદું
• Every one to his trade.

માખો, *s. m.* A large fly.

માગ, *s. m.* [See માર્ગ. મારગ.] A road; a
way; a path. 2. Room; place; space. 3. In-
terval. 4. A trace.

Id. ચોરનો માગ કાઢવો To trace a thief. માગ
આપવો-કરવો To give scope to. 2. To make
room for. માગ આપવો-દેવો To make way for.
ચાર લોકમાં માગ મૂકવે એવો Who is respected
in a public meeting; respected by good
and honourable men.

માગણુ *s. m.* [See માગણું.] A beggar;
a mendicant.

માગણી, *s. f.* Asking for; demanding.
2. A demand; a requisition; a proposal.
3. Asking a girl in marriage; betrothal. 4.
A call. 5. A bid; an offer of a price.

માગણું, *s. n.* A claim; a debt; a de-
mand.

માગધ, *s. m.* [S. fr. मगध a bard.] A
bard; a minstrel.

માગધ બંદી બોલતા, નૃપ કીર્તિ નામ—ગિરિધર.

માગધી, *adj.* [S. मगध Name of a count-
ry] Pertaining to Magadha, the southern
part of Behar. 2. *s. f.* The language of the
people of Magadha.

માગનાર, *s. m.* [See માગણું.] One who
asks. 2. A claimant. 3. A creditor. 4. A
beggar; a mendicant.

માગણું, *v. t.* [S. मार्ग to seek, to ask for.]
To ask for; to beg; to require; to demand;
to claim. 2. To be a creditor. 3. To ask;

to request.

Id. માગી ખાડું To live by begging. માગી
લેવું To make a humble request for.

Prov. માગી ખાડું, ને મસીદે સૂવું Free from
all care; Beware of him who has nothing
to lose. માગે મુક્તાફળ મળે, પણ ભીખને માથે લડ
Begging is condemned, though often
lucrative. માગવાથી મરવું લાલું It is better to
die than to beg. માગ્યું તો મોત એ આવતું નથી
One is not always sure of getting what
one asks for. માગ્યા વગર માથે ન પીરસે A
closed mouth catches no flies.

માગસર, *s. m.* [Dh. Des. मागसिरो fr. S.
मार्गशीर्ष.] The second month of the Samvat
year; November-December.

માગું, *s. n.* Same as માગણી.

Id. માગું આવવું To be asked for betrothal.

માગુંગીલવું To accept an offer of betroth-
al. 2. To be prepared to carry out a request.

માગું કરવું-મોકલવું To ask a girl or a boy
for betrothal.

માધ, *s. m.* [S. See મધ.] The fourth month
of the Samvat year; January-February.

મધવટો, *s. m.* [+વ્રતિ state, or વ્રત a vow.]
Vows observed or ceremonies performed
in the month of માધ.

માડુંલિંક, *s. n.* [S. See મગળ.] A festive
occasion. 2. A benediction; a blessing. 3.
adj. Auspicious.

માડુંલ્ય, *s. n.* A festive occasion. 2.
Welfare; good fortune.

માચડો, *s. m.* [See માચો.] A frame-
work of wood; a wooden stand.

માચી, *s. f.* A kind of stool or chair; a
sedan.

માચો, *s. m.* [See મચ, મચક.] A column
of squares on one part of the board on
which a game of સોગરા is played.

માછલી, *s. f.* [S. मत्स्य. See મચ્છ] A fish.

માછણું, *s. n.* A large fish.

માછી, *s. m.* A fisherman.

માજમ, Same as માજમ.

માજર-વેલ, *s. m.* [See માજર + વેલ.] A
kind of rice.

માનવું, } v. t. [S. મૂજ, માજ, to clean,
માનવું, }

Or. S. મૂજ to clean.] To clean; to furbish; to burnish; to rinse; to polish.

માણ, s. f. [See મા + ણ.] A grandmother. 2. A respectful appellation for an elderly woman. 4. The goddess Ambāji.

માણ, adj. [Ar. મજી past.] Past; late; quondam; deceased; former.

માણજોટ, s. m. [Eng. Magistrate.] A magistrate.

માણ-ફળ, s. n. [S. માયાફલ.] A gall-nut.

માણે, s. m. [See માનવું. માનવું.] Glazed cotton-thread; cotton-thread incrustated with a vitrious coating.

માજમ, s. f. [Ar. મજજૂન.] An inebriating preparation of Bhāng.

માજમ-રાત, s. f. [See મજમ રાત, રાત્રિ.] An intensely dark night.

માજો, s. m. [Contraction of મુજાજો.] Respect; deference.

માટ, s. n. m. [See માટી earth.] An earthen pot. 2. Flesh used for food (so called for the sake of euphemy).

માટ, Used in poetry for માટે.

માટ-રિ-ચો, s. m. [See માટી earth.] An unbuilt well.

માટ-લી, s. f. [See માટ an earthen pot.] A small earthen pot.

માટણું, s. n. A large earthen pot.

માટી, s. f. [S. મૃત્તિકા.] Earth; clay.

Prov. માટીના માનવી, માટી માંહે મળી, કયા તારી જશે ભણુ લાઈ, Dust thou art and unto dust shalt thou return.

માટી, adj. [See માટેણું.] Strong; mighty; powerful. 3. s. m. A husband. 2. [See માટી.] Flesh.

Prov. મીણનો પણ માટી Revere your superiors however weak.

માટી-ડો, s. m. A husband. 2. An adult; a man.

માટે, prep. On account of; for; for the sake of. 2. conj. Therefore; for that reason.

માડ, s. f. A pot-herb.

માડું, adj. [Dh. Des. મડું = S. મદમ slow

Also Hem. Des. મટ્ટો = S. મૃદુ-વિહીન: that has lost its horns. Cf. મડા-ર-વું.] Bad; evil; ill; wrong; improper; vicious; wicked. 2. Less than the proper weight or measure. 3. Disgraceful; shameful. 4. Unfortunate.

Id. માડું લાગવું To displeased or grieved. માડું તોલવું To weigh less than the required quantity.

માડે-ફે, adj. [+ફે dim.] A little; not much.

માડ, s. n. A cocoa-nut tree. 2. A vow taken by women, in connexion with which a small temple is made of stalks of plantain-trees.

માડ-જી, s. n. [S. મણ્ડન decoration. fr. મણ્ડ to adorn. See માડ-ણી, માડ-વું.] Drawing of figures and otherwise decorating the forehead and cheeks of a woman on festive occasions. 2. A pool of stagnant water near a village, in which buffaloes delight to lie down and roll about. Same as માડ-જી.

માડા, } s. m. pl. [S. મણ્ડ a very thin
માંડા, } kind of cake.] A large thin cake made of millet and wheat-flour.

માડી, s. f. [See મા, મા-તા, +ડી, ડો, ડું, fr. S. ડૃ dim.] A mother; mamma. 2. An old woman.

માડો, } s. m. [See માડા, માંડા.] Singular
માંડો, } of માડા, માંડા. 2. A thin crust of a cake or loaf.

માડું-ડાં, s. n. pl. [S. માધવ્ય, માઠવ્ય, a dear person.] A pet; a darling.

માણ, s. f. [S. મણિક a round earthen vessel.] A metallic water-pot. 2. A large metal vessel used as a musical accompaniment by certain class of preachers.

માણ, s. f. [See માંડણી, માંડવું.] A beautiful arrangement of household vessels.

માણ, Same as માંડ, માંડ-માંડ.

માણ, s. n. [See માન, માપ.] A boundary; a limit.

રોષ નાગ જમી તોળી રહ્યા, જેમ સાગર ન મેલે માણ.

—ભાભીભગત.

માણ, માણ-માણ, } Same as માંડમાંડ.

માણ-માણ મનના બામા, રાજ મારે ઘેર શીદ આગ્યા ?

—ગોવિન્દ.

એમાંનું અમો ન કરું, નિશ્ચે નાર કાલ મારે
સાંચક એક સાચક, બીજી ગદા માણમાણ.

—વલ્લભ.

માણ-કમાઉ, *adj.* [See માણ-માણ + કમાઉ.]

That which earns nothing. 2. *s. m.* An idle drone.

Prov. માણ-કમાઉ, ને મોડા ઉડયા Roguery supplants justice.

માણકી, *s. f.* [See માણક.] A particular kind of mare.

માણ-વું, *v. t.* [*S.* માન to cause to think *fr.* માન to think. Same as માન-વું.] To experience a pleasure.

જખ મારે છે જગત્, માણ વું દાસ દયાના સ્વામી.

—દયારામ.

માણસ, *s. m. n.* [See મનુષ્ય.] A man; a human being; a person.

Prov. માણસનું ધારવું, પરમેશ્વરનું પાર ઉતારવું Man proposes, God disposes. સોનું જોઈએ કસી, અને માણસ જોઈએ વસી A touchstone is the test of gold, and conduct that of a man. માણસ જોઈને વાત કરવી Cleave the log according to its grain. માણસમાં આંતરો, કોઈ એવેર ને કોઈ કાંકરો, Among men some are jewels, some are pebbles. માણસને ઈશારત, અધેડાને ડફણા A word for a wise man, a rod for a fool. માણસની ઓળમાં નહિ હોય, તેને શું ? Fools laugh at their own sport. માણસમાં લેવાય, કે વગડે લેવાય A man yields either through fear or modesty. માણસ માણસમાં ફેર છે There are various sorts of men.

માણસાઈ, *s. f.* Manliness; civil manners; politeness.

Id. માણસાઈ રાખવી-શીખવી To behave towards another with politeness.

માણી-ગર, *s. m.* [*Ar.* મની virile semen + *P.* નર having.] A voluptuary; an epicure. મોહોલે પધારો, મારા રાજ, માણીગર મોહોલે પધારો.

—દયારામ.

માણી-તલ, *s. n.* [See માહાતું + તલ.] A place where one finds consolation or

pleasure.

ગયું માણી-તલ માહરું, જાણીને બાળે વેપ રે.

—નરભેરામ.

માણેક, *s. n.* [*S.* માણિક્ય.] A ruby; a precious stone.

માણેક-જમાની, *s. f.* [+ જમાન.] Security bound on condition of paying a debt only if the original debtor fail to pay it.

માણેક-ઠારી, *s. f.* [+ ઠારવું.] The full-moon day of આશ્વિન.

માણડલિક, *adj.* [See મણડળ.] Ruling a province. 2. *s. m.* The ruler of a province; a feudatory king.

માત, Same as માતા, મા.

માતંગ, *s. m.* [*S.*] An elephant.

માતખર, *adj.* [*Ar.* મુએતખર trustworthy.] Rich; wealthy; opulent.

માતમરી, *s. f.* Respectability; greatness; eminence.

માતસ, માહાત્મ્ય, } *s. n.* [See મહાત્મા.] Greatness. 2. Virtue; efficacy.

માતફે, *s. n.* [See મૂતર-વું.] Passing of urine.

Id. માતફે કરવું To pass urine. (Used by the Jains).

માતા, *s. f.* [*S.* માતૃ, માતા, *fr.* મા, નિર્મા, to create.] A mother. 2. A goddess. 3. Small-pox.

માતા-મહ, *s. m.* [*S.*] A maternal grandfather.

માતું, Same as માતે-હું.

ઓહોરા આવો ની, બચું બાળો ની, રંગીલા રસ માતા.

—દયારામ.

માતું-તાતું, *adj.* [+ તાવું.] Stout and excited.

માતુલ, *adj.* [*S.* *fr.* માતા.] A maternal uncle.

માતુશ્રી, *s. f.* [*S.* માતૃ-શ્રી See માતા+શ્રી.] A term of respectful address to one's mother.

માતે-હું, *adj.* [See મત.] Fat; plump; corpulent. 2. Arrogant; overbearing; haughty.

માતૃ-ધાત, *s. m. f.* [*S.* *fr.* માતા + ધાત.] Matricide.

માત્ર, *adv.* [Samskrit suffix showing "nothing but."] Only; merely; solely; barely. *e. g.*, માત્ર એક થોડો. 2. *adj.* All whole, *e. g.*, માણસ માત્ર.

માત્રા, *s. f.* [*S. fr.* મા to measure.] The oblique stroke written above the horizontal line of Devanāgarī characters, as in the vowels એ, ઐ, ઓ, ઔ. 2. Quantity; the measure of a syllable. 3. A medicinal preparation of metals and minerals.

Id. માત્રા-મેળ A class of Prākṛit and Gujarātī verses, in which the quantity of the vowels in a line is alone taken into account.

માથા-એળ, *s. f.* [See માથું + એઠવું.] A widow's right to claim maintenance out of the ancestral property from united coparceners.

માથા-કુટ, *s. f.* [+ કુટવું.] A wearisome, vexatious, and unprofitable labour. 2. A wearying & tiresome insistence upon a subject; incessant prating; importunate begging. 3. An altercation.

માથા-ઝિક, *s. f.* [+ ઝિકવું.] Same as માથા-કુટ.

માથા-ઘીઠ, *adv.* [+ ઘીઠ.] *Per caput.*

માથા-ફેડ, *s. f.* [+ ફેડવું.] Same as માથા-કુટ.

માથા-ખાંધણુ, *s. n.* [+ ખાંધન, ખાંધવું.] A piece of cloth with which Parsi women bind their hair.

માથા-બાળ, *adj.* [+ બાળવું.] Bathing without omitting to plunge the head in water, or to pour water on the head.

માથા-મેલી, *adj. f.* [+ મેલું.] Unwell; menstruant; being in menses.

માથા-વટી, *s. f.* [Hem. Des. વચ્ચડડો *fr.* S. વસ્ત્રાશ્રય: contact with a garment, *fr.* S. વસ્ત્ર a garment + વૃત્તિ state, being.] A stain of oil &c., left on a garment worn over the head by women. 2. A piece of cloth substituted for the part of a garment worn over the head by women.

માથું, *s. n.* [*S. મસ્તક.*] The crown; the sinciput. 2. The forehead. 3. The head. 4. The brains. 5. The head or knob of any-

thing. 6. The top; the summit.

Id. માથું મારવું, માથું ઘાલવું To exert oneself about; to concern oneself with. 2. To interfere. માથું આપવું To work for the benefit of another at the cost of one's self. માથું ઉચકવું-ઉઠાવવું To show a bold front; to rise against; to stand against for a fight. માથું કાપવું To bring one into ruin. 2. To commit a breach of trust; to betray confidence. માથું ઓળવું To comb the hair. માથું ચોળવું To clean the hair on the head. માથું સોંપવું To surrender unconditionally or at discretion; to be at the mercy of. માથું ઝિકવું, માથું પટકવું, માથું ફેડવું, માથું કુટવું To trouble the mind in vain. માથું કુટવું To beat one's head owing to excitement. માથું પાકવું, માથું પાકી જવું To be troubled in the mind. માથું નમાવવું, માથું નીચે કરવું To submit. માથું ફરવું To swoon; to be giddy. 2. To be excited; to be angry. માથું ફેરવવું To work oneself into a frenzy. માથું બોડાવવું To get one's head shaved by a barber. 2. To remain illiterate. માથું હારવું To defeat in a competition. 2. To put to shame. માથું ખાવું To trouble the mind by incessant talking. માથું નિકળી પડવું, માથાના કડકા થવા To have a severe headache. માથું હલાવવું To shake the head in token of assent or dissent. માથાનો ફરેલ, માથાનો ફટિલ Obstinate; headstrong. બે માથાનો ખર્ચ The cost of the two parties to a suit. બે માથાનું Lit. Having two heads. Hence, 2. Reckless, thoughtless (in undertaking a risk). માથા વગરનું Lit. Having no head. Hence, 2. Having no fear for one's own head; fearless; reckless. માથું દેરાણે મૂકવું Lit. To set aside all thought of one's own head. Hence, 2. To be thoughtless. બે કાન વચ્ચે માથું કરવું To pull by the ears (used in threatening children). માથે ધૂળ ઘાલવી Lit. To throw dust on one's head. Hence, 2. To expose one's own weakness or folly by defaming other persons. 3. To defame. માથા સાટે માથું Full consideration for a contract. માથામાં પવન ભરાવે To be giddy in the head. to be puffed up; to be arro-

grant. એના માથામાં ગજ ઘાટ્યા છે Lit. His head is furnished with strong iron-bars to protect it against being split Hence, 2. He is very talkative. સૂર્ય માથે આંચે The sun has reached the meridian; it is mid-day. માથા-તોડ મહેનત Work hard enough to split one's head; very hard work. માથા ઉતરડું કામ Perfunctory work. માથા વગરનાં પ્રાણી Acephala, માથા આગળ પગવાળાં જનાવર Cephalopods. માથે હોડું To be responsible for. માથું ચડવું To suffer from headache. માથે ચઢી બેસવું-ચઢી વાગવું To disobey. 2. To be so insolent as to think oneself able to order about one's own superiors. માથે મારવું-ઘોઠાડવું-નાખવું-પાડવું To unjustly throw a burden or loss on a person. 2. To mislead a person as to the worth of a thing, and to induce him to pay a price higher than its real worth. માથે રાખવું To place responsibility on a person. માથે ચઢાવવું To obey implicitly; to accept submissively. 2. To indulge unduly. માથે ચડું To be in menses. માથે પડવું To be responsible against one's will. માથે ધાલવું-નાખવું To throw the responsibility on the head of another. માથે પાણી ધાલવું To take a bath and make atonement for dereliction or suspension of religious duty during one's illness. છેડે માથે નાખવે To throw off all considerations of shame or decency (said of a woman). માથેથી ઉતારવું To be free from a responsibility; to discharge an onerous duty. માથે લેવું-વહોરવું To undertake the responsibility of doing. માથે હાથ દેવે To be disappointed. માથે હાથ મુકવે To bless. 2. To infect another with one's own wickedness.

Prov. એકથી બે માથાં ભલાં Two heads are better than one. માથું આપે, તે મિત્ર A friend in need is a friend indeed. માથે પડી વિશ્વ દેવ Necessity is the mother of invention: Necessity has no law. માથું સોંપ્યું, ત્યારે નાક કાનનો ચેા ઉધારો ? The greater contains the less: The power of the less ceases in the presence of the greater. માથું વાઢીને બેસવા આપીએ, તોએ કહે “ રંગે છે, ” If you give an

inch, he will take an ell. માથા કરતાં મનોહર મોઢું Cut your coat according to your cloth.

માદક, *adj.* [S. *fr.* માદ to cause to be mad *fr.* મદ to be mad. See મદ.] Intoxicating.

માદર-ઘોઠ, *adj.* [P. માદર=S. માતૃ = માતા + ઘોઠ-વું.] A term of low; vulgar, and coarse abuse.

માદર-પાટ, *s. m.* [See માદરપાટ *fr.* P. ચાદર a sheet+પાટ, પટ, cloth. Or Manchester +પાટ.] A kind of cloth; Madrepollam.

માદર-ખ-ખત, *adj.* [Contraction of માદર-ખ-લતા one whose mother is at fault *fr.* P. માદર=S. માતૃ = માતા + ખ at + Ar. લતા fault.] A term of low, vulgar, and coarse abuse.

માદળિયું, *s. n.* An amulet. 2. A kind of ornament.

Id. હૈયાનો હાર ને કોટનું માદળિયું Darling; very dear.

માદા, *s. f.* [Hem. Dea. માદુ *fr.* માતૃ. Cf. P.] The female among lower animals.

માધવ, *s. m.* [S. *fr.* મા the goddess લક્ષ્મી+ધવ.] Kṛiṣṇa or Viṣṇu. 2. [S. *fr.* મધ honey. See મધ.] The month of વૈશાખ (April-May).

માધવી, *s. f.* [S.] A kind of creeping plant bearing fragrant flowers.

માધુરી, *s. f.* } [S. *fr.* +મધુર.] Sweetness.
માધુર્ય, *s. n.* }
2. Melodiousness. 3. Fragrance.

માન, }
માન, } [S. મત, માન, મન્તઃ.] An adjectival
મન્ત, }

suffix in Samskr̥it showing “possession.”

માન, *s. n.* [S. *fr.* મન to think.] Respect; regard; reverence; honour. 3. Arrogance; conceit. 3. Importance; estimation; veneration.

Id. માન મળવું To be respected. માન મેળવવું To get respect. માન આપવું-દેવું To pay respect to.

માન, *s. n.* [S. *fr.* મા to measure.] Measure; degree; capacity. 2. Magnitude; extent. 3. Greatness. 4. Importance. 5. Dignity.

એમ વિખાણ સલાનું માન, નારદ પામ્યા અંતર્ધાન.

—ગિરિધર.

માન-કરી, } s. m. [See માન respect+કરવું.]
માન-કારી, }

A person entitled (from office. relation, merit, &c.) to certain honours and presents rendered at courts, councils, weddings, festivals, village-assemblies, &c.; a person generally claiming distinction or attention.

માન-તા, s. f. [See માન-કું.] A vow.

Id. માનતા રાખવી-માનવી To make a vow or promise to a deity of making an offering on the fulfilment of one's particular desire. માનતા કરવી To fulfil a vow.

માનની, Same as માનિની.

માન-પત્ર, s. n. [See માન, respect + પત્ર.] A document presented out of respect or to do honour; an address.

માન-ભંગ, s. n. [S. fr. + મઠ્ઠ breaking fr. મઠ્ઠ to break.] Insult; humiliation; disrespect.

માન-વ, adj. Human. 2. s. m. [S. fr. મનુ.] A man; a human being.

માન-વતી, s. f. [S. fr. માન, respect + વત્, વાન્ વતી, suffixes showing "possession."] A proud woman. 2. A sweetheart angry with her lover.

માનવી, adj. [See માનવ.] Human. 2. s. m. n. A man; a human being.

માન-કું, v. t. [S. માન to cause to think fr. મન to think.] To obey. 2. To believe; to credit. 3. To admit; To allow; to hold to be true or right. 4. To hold; to view; to consider; to regard. 5. To mind; to care for. 6. To vow; to take a vow. 7. To confess; to acknowledge; to own; to avow. 8. To be pleased; to please; to be agreeable to.

Prov. માન્યા તો દેવ, નહિ તો પથ્થર They who worship God merely for fear would worship the devil should he appear.

માનસ, Same as મન. 2. Same as માનસિક.

માનસિક, adj. [S. fr. મન.] Mental; spiritual; intellectual. 2. Chimerical; imaginary.

માનસિક-શાસ્ત્ર, s. n. [S. fr. + શાસ્ત્ર.] Mental philosophy; psychology.

માન-ચુકન, s. m. [See ચુકન, ચકન.] An omen.

માનિ-કું, adj. [See માન-કું.] Favourably regarded. 2. Grave; sedate.

માનિ-ની, Fem. of માની; Same as માન-વતી

માની, adj. [See માન respect.] Proud.

દુર્યોદન અભિમાની, દુઃશાસન ધણે માની;

નહિ શીખ કોની માની, કરે યુદ્ધ તેહ તો.

—વલ્લભ.

માન્ય, adj. [S. See માન-કું.] Respectable; venerable. 2. Agreeable; acceptable; approved; esteemed.

Id. માન્ય કરવું, માન્ય રાખવું To admit or allow.

માનુભાવ, Same as મહાનુભાવ.

માપ, s. n. [S. માપ to cause to measure fr. મા to measure.] Measuring; measurements. 2. Measure (of length.). 3. A measure (of capacity). 4. A portion measured off.

Id. માપ કરવું-જેવું To measure. 2. To make an estimate; to estimate. માપ કાઢવું To make a guess at the dimensions. માપ લેવું-ભરવું To take the measure of length and breadth. માપ રાખવું To have a standard or measure; to keep within limits of moderation. માપ ખોવું To lose one's reputation or honour.

દુષ્ટ જનનો રવભાવ, નમ્યાને તો નિત્ય હણે;

કરે ન કાંઈ વિચાર, માણે નવ માપને.—વલ્લભ.

માપ-કરણ, s. n. [S. fr. + કરણ, કરવું.] Mensuration.

માપ-છી, s. f. Measuring; admeasurement. 2. Land-surveying.

માપછી-કામદાર, s. m. [+કામદાર.] A land-surveyor.

માપછી-ખાતું, s. n. [+ખાતું.] The land-survey department of government.

માપ-હું, s. n. Food supplied to one engaged in sowing.

માપ-કું, v. t. [See માપ] To measure.

Id. જમીન માપવી To fall prostrate on the

ground by the slipping of the foot while walking.

માયુ, *s. n.* A measure of capacity. 2. A measure of length.

Id. **માયુ લેવું-ઘરવું** To measure length and breadth.

માફ, *adj.* [Ar. **مُغْفِر** pardoned.] Pardoned; forgiven. 2. Waived; remitted; absolved.

Id. **માફ કરવું** To pardon one for.

માફક, *adj.* [Ar. **مُتَّفِق**.] Suitable; agreeable; according with. 2. Conformable to; like; similar to. 3. Passable; moderate; middling.

Id. **માફક-આવવું-પડવું** To be agreeable or suitable.

માફક-સર, *adv.* [+ સર P. the head.] Moderately; so as to suit or agree.

માફી, *s. f.* [Ar. See **માફ**.] Pardon; forgiveness; absolution. 2. Remission; abatement; relinquishment of right. 3. Exemption.

Id. **મારી માગવી** To beg pardon. **મારી આપવી-બક્ષવી** To pardon. **મારી મળવી** To be pardoned; to be exempted from.

માફી જમીન, *s. f.* [+ જમીન] Land free of assessment.

માફી-પત્ર, *s. m. n.* [+ પત્ર.] A written apology.

માફી, *s. m.* [Ar. **مَفْكَة**.] A kind of conveyance; a cart; a waggon.

મામ, *s. f.* [See **મમતા**.] An eager desire.

કહ્યું વડું તે જે નામ, તેમાં લાગી મનની મામ

—યુકુંદ.

2. Curiosity. 3. Resolution; resoluteness; firmness of mind; boldness.

સેન મારિયું તમામ, મામ મૂકી જાય જે.—પ્રેમાનંદ.
તેને મન છે માટમ મામ, કામ વાસના સિદ્ધશું કામ.

—સામળલટ.

Id. **મામ મૂકવી-ઢોડવી** To give up one's obstinacy.

મામ, *s. n.* [Imit. Cf. Eng. *Munch*.] Food.

Id. **મામના વાંધા** Having not even a

morsel to eat; extreme poverty.

મામ-ફળ, *s. n.* A kind of fruit.

મામલત, *s. f.* [Ar. **مُؤَمَّلَة** an affair, an act.] A public business; government service; *esp.* the collection of revenues and general administration. 2. An enterprise; understanding; business. 3. Importance; weight; worth; estimation; value. 4. Property.

મામલત-દાર, *s. m.* [+ દાર, P.,] A Talukā revenue-collector; a Māmlatdār.

મામલત-દારી, *s. f.* The business or office of a Māmlatdār.

મામલો, *s. m.* [See **મામલત**.] An affair; business; a transaction; a concern. 2. An involved or troublesome matter.

મામી, *s. f.* [Dh. Des. & Hem. Des. મામી *fr.* S. માતુલાની See **મામે**.] A mother's brother's wife.

મામી-સાસુ, *s. f.* [+ સાસુ.] The મામી of the husband in her relation to the wife. 2. The મામી of the wife in her relation to the husband.

માયુલ, *s. m.* [Ar. **مُؤَمَّل** acted.] Custom; usage; practice. 2. *adj.* Ordinary; usual.

મામેરૂં, *s. n.* [See **મહિયેર**.] Presents sent by parents to their daughter in the seventh month of her first pregnancy.

મામે, *s. m.* [See **માતા+ભાઈ**.] A mother's brother; a maternal uncle.

મામે-સસરો, *s. m.* [+ સસરો.] The મામે of the husband in his relation to the wife. 2. The મામે of the wife in his relation to the husband.

માય, *s. f.* [See **મા**, **માતા**.] A mother.

માય, } Same as માંહે.
માય, }

માયનો, *s. m.* [Ar. **مَعْنَى**.] Meaning; signification; import.

માયરૂં, } Same as મહિયેર.
માયરૂં, }

માયરૂં, *s. n.* An altar erected for a marriage ceremony.

માયા, *s. f.* [S.] Creation; illusion. 2. Deceit; jugglery. 3. Affection; love; fond-

ness. 4. Pity; tenderness; compassion. 5. *Cannabis Indica*; hemp. bhāng. 6. The personification of a goddess as being the immediate and active cause of the creation. 7. Illusion which causes one to regard the Supreme Spirit and the universe as two distinct realities (in the Vedānta philosophy).

Id. માયા કરવી-રાખવી To bear affection to; to love. માયા મૂકવી To cease loving; to grow cool towards. માયા-પાણી A beverage made from bhāng.

Prov. બો માયાને કે કાયાને ! A beggar may sing before the thief.

માયા, *s. f.* [P.] Property; substance; stock; wealth. Same as માયો.

Prov. સૌ માયાનું સયું છે Everybody loves his self-interest above everything else.

માયા-મોસો, *s. m.* A fraudulent speech. (Used by the Jains.)

માયા-વી, Same as માયિક.

માયા-ગુ, *adj.* [See માયા affection+S. અલુ having.] Tender; pitiful; compassionate; loving; fond; affectionate.

માયિક, *adj.* Illusory; unreal; false; deceptive.

માયું, Same as માયુ-ફળ.

માયો, *s. m.* [See માયા P.] Property; substance; stock; wealth.

માર, *s. m.* [See માર-ગું.] A beating; thrashing. 2. A firing at; a cannonading; a bombardment; a battering. 3. Rushing upon. 4. Exuberance; overflowing; plenty; Press or vigour of any action; urgency. 5. Pressure; a constraining force. 6. Affliction; distress; embarrassment.

Id. માર ખાવો To be beaten. 2. To suffer a loss. 3. To be defeated or beaten (in a battle). માર માર કરવું To beat incessantly. 2. To press hard; to urge. માર મારવો To beat.

Prov. માર ચૌદધું રતન છે Spare the rod, and spoil the child. માર ધુધું, ને કર સુંધું Strike hard, and do your work well.

માર-ક, *adj.* Killing; destroying; coun-

terworking; neutralizing.

માર-ક-જી, *adj.* Given to butting or kicking. 2. Frightful; terrible. 3. Bewitching; lovely.

Prov. મારકણી સાંડ, ને ચોમાયું મદાદયો Confusion worse confounded.

માર-કટ, *s. f.* [See માર-ગું+કટ-ગું.] Beating and buffeting; drubbing; pommelling and pounding. 2. Difficulty. 3. Haste; hurry.

માર-કે, *s. m.* [See માર-ક.] Evil; adversity; affliction. 2. Consumption. 3. Pressure; urgency.

મારકે, *s. m.* [Eng. Mark.] A mark or sign made on bales of goods.

Id. મારકો કરવો To mark with the trademark of.

માર-ખાઉ, *adj.* [See માર + ખા-ગું.] That constantly undergoes beating; that is used to being beaten.

મારગ, Same as માર્ગ.

Id. મારગે પડવું-મારગ પકડવો To go on in one's own way. 2. To take up one's career; to follow as one's occupation.

મારગી, *s. m. f.* A member of a diabolical sect in Kāthiāwār. 2. A traveller; a wayfarer.

Id. એક મારગી He who minds nothing but his own business.

મારગુ, *adj.* Travelling. 2. Fit for travelling purposes.

Id. વટે મારગુ A traveller.

માર-ઝપટ, } *s. f.* [See મારગું + ઝપટવું, ઝુ-
માર-ઝુડ, } ૬-ગું.] Pommelling and felling. 2. Alacrity; promptitude. 3. *adv.* In full swing; in full sway; promptly.

માર-જી, *s. n.* Killing. 2. Incantations to destroy.

માર-પીટ, *s. f.* [See માર-ગું + પિટ-ગું.] See મારકુટ.

મારફત, *s. f.* [Ar. મઝરિફત acquaintance.] Intervention; interposition; influence. 2. Medium; means; channel. 3. Agency; authority; instrumentality.

Id. મારફત કરવી To act as an agent. માર

દત ધાલવી To admit the intervention of; to recognize the intervention of; to recognize one as the medium or agent.

મારકતિ-યુ, *adj.* Intervening; interposing. 2. Being the instrument.

મારકતિ-યો, *s. m.* An agent; a factor; one who transacts business for another.

મારકાડ, *s. f.* [See માર-યુ+કાડ-યુ] Tearing and killing; a slaughter; carnage.

મારવાડી, *adj.* [મારવાડ *fr.* S. મર-વાટ *fr.* મર a waterless country +વાટ a region.] Relating to Mārwar. 2. Parsimonious; miserly. 3. *s. m.* A Mārwaḍī; an inhabitant of Mārwar. 4. One who lends money at a high rate of interest; a usurer. 5. A cheat; a rogue.

માર-યુ, *v. t.* [Caus. of મર-યુ.] To beat; to buffet; to thump; to knock; to hit; to strike. 2. To overcome; to vanquish; to defeat. 3. To kill; to destroy. 4. To destroy the active qualities of. 5. To master; to subdue; to tame; to overcome. 6. To attack; to assault. 7. To drive in; to apply; to fix; to fasten; to clap on; to impel. 8. To do or make with force, promptitude, or smartness. 9. To fire; to fight; to lay on. 10. To dart; to hurl; to chuck in or toss off. 11. To earn smartly and cleverly; to make. 12. To utter sharply or loudly; to bawl; to bellow.

Id. નેન-આંખ મારવી To glance at amou-
rously. બોલી-બોલ-ટાણો-ગેજું-મારવું To taunt.
હાથ મારવો To earn by foul means. 2. To steal.
માથામાં મારવું To give with contempt or an
air of superiority. માથે મારવું To practise
deceit in delivering articles bargained for;
to deliver inferior articles. માથામાં મારીને
In spite of. માર્યું મારવું To push oneself in.
2. To interfere uncalled for with another
person's business. મોઢું મારવું To eat in a
hurry. બંદુક મારવી To fire at a target; to
aim at with a musket. તોપ મારવી-ગરબું મારવું-
તડાકો મારવો To make an exaggerated state-
ment. તરવાર મારવી To gain one's object
with courage or bravery. 2. To exploit;

to be successful. મૂઝ મારવી To make use of
spells or charms to kill a man: to practise
black magic. નિશાન મારવું To aim at and
hit with a rifle-shot or an arrow. 2. To
gain one's object. ધાતુ મારવી To destroy
the active qualities of a metal or a poison-
ous drug. ડુચો મારવો To stop with a plug.
ઘોડો મારવો To make a horse run. એડી મારવી
To prick a horse with the spurs. 2. To
give a hint with a quick movement of the
foot. 3. To mark a silver or gold coin, in
order to test its quality. ધાડ મારવી To ex-
ploit; to accomplish a great object. ધર મારવું
To ruin a house or family by treachery.
2. To have illicit intercourse with a
woman of the family. ગાંડ મારવી To have
sexual intercourse with a woman. 2. To
be guilty of sodomy. 3. To cheat (vulgar).
ખીલો મારવો To drive in a nail. મેખ મારવી
To drive in a peg. 2. To throw in an
obstacle. તાણું મારવું To lock. ખૂમ મારવી To
utter a loud cry. ફાંફાં મારવી To make a vain
search. તડાકો-સપાટો મારવો To conduct a
work with speed. શરત મારવી To lay a wager.
ફાંકો-ફાંકડો મારવો To swallow a powder. ઢાયા
મારવી To show tints of colour. તેજ મારવું To
shine brightly. હાત મારવી To kick. ઘોલ
મારવી To give a slap on the face. હાત-
ઘોલ-મારવી Not to pay or give. 2. To deceive
in making a payment. 3. To contemptu-
ously refuse to accept (a bribe or illegal
gratification). જખ મારવી Lit. To kill fishes.
Hence, 2. To commit an evil act. 3. To
commit a mistake. મન મારવું To practise
self-restraint or self-denial. ભૂખ મારવી To
refuse to eat. તરસ મારવી To refuse to drink.
મારી નાખવું To kill. મારી પાડવું-હતારવું To
gain in a short time or at a stroke. મારી
ખાવું To gain by foul means. માર્યું જવું To be
ruined; to be frustrated.

Prov. મારવો તો મીર; છુટવો, તો ભદ્રાર,
Away! do some great feat, some sounding
exploit (said to a drivelling boaster). મારે,
તેની તલવાર, Might is right. માર્યા ન મરે, તેના
દીકા શું મરે? There is no love without fear.

મારું નય, ને મારું નય He will try to bring you down to his own level.

માર-ગું, *v. i.* To produce an effect vehemently or quickly, *e. g.*, ચળકાટ મારવો, બાફ મારવી, ઝાંખ મારવી.

મારા-માર, } *s. f.* Mutual fighting or beating; a scuffle; a broil; an affray; a fray.
2. Assault; battery.

મારી, *s. f.* A plague; cholera.

મારું, *pron. adj.* [*S.* અસ્માકમ્ our, ours.] My; mine.

Id. માફ તાર કરું To show a spirit of disunion (between friends).

માર, *adj.* [See માર-ગું.] Killing; bewitching. 2. Cutting; keen.

માર, *s. m.* [*S.* મરુ.] The country of Mār-wād. 2. A musical mode.

મારત, *s. m.* [*S. fr.* મરુત્ wind.] Wind.

મારતિ, *s. m.* [*S.* = son of મરુત્ wind.] An epithet of the monkey god Hanumān.

મારો, *s. m.* [See માર-ગું.] An attack; battering; beating; striking. 2. Cannonading; bombarding. 3. An assassin. 4. Overwhelming profusion or plenty. 5. Consumption.

માર્ક, *s. m. f.* [*Eng.* Mark.] Same as મારકો. 2. Mark.

માર્ગ, *s. m.* [*S. fr.* મ્ઞ્ to seek.] A road; a path; a way; a mode; a manner. 2. Creed; persuasion; a sect; a religious order.

Id. માર્ગ કરવો To make a way. 2. To open a new way. 2. To remove obstacles from one's way; to clear the way. માર્ગ કાઢવો To open a new way. 2. To remove obstacles from the way. માર્ગ બતાવવો-દેખાડવો To show the way to.

માર્ગશીર્ષ, *s. m.* [*S.*] The month of માર્ગશીર (November-December).

માર્ચ, *s. m.* [*Eng.* March.] The month of March.

માર્જન, *s. n.* [*S. fr.* મ્ઞ્ to wipe.] Sprinkling. 2. Cleaning; cleansing; washing.

માર્તણ્ડ, *s. m.* [*S.*] The sun.

માર્મિક, *adj.* [See મર્મ] Piercing the

vital parts; poignant; cutting; stinging (words or speech). 2. Subtle; ingenious. 3. Acquainted with the mysteries and secrets of; discerning hidden beauties.

માર્મિકતા, *s. f.* Piercing quality; poignancy of speech or writing. 2. The power of discerning hidden beauties.

માલ, *s. m.* [*Ar.*] Property. 2. Goods; wares; commodities; merchandise. 3. An article or thing considered with relation to worth or value. 4. Worth; value.

Id. એમાં માલ નથી This is worthless. કીમતી માલ A valuable article. માલ જોવો To test the value of. માલ-પચાવવો-હજમ કરવો-ખાઈ જવો-માલનું પાણી કરવું To misappropriate another person's property.

Prov. માલ માલનો ભૂકો, ને પેસા પાણીમાં Light come, light go. માલ ખાવો માલીનો, ને ગીત ગાવો વીરાનાં One man pays for the bottle, and others enjoy it.

માલ, Same as મહાલ.

માલ-કરી, Same as મહાલ-કરી

માલ-કાંકણી, *s. f.* A kind of medicinal seeds.

માલકી, Same as માલિકી.

માલ-કું, *adv.* [See મહા-વ-કું.] Squint; looking asquint.

Id. માલકું જોવું-જાળવું To look asquint.

માલકોશ, *s. m.* [*S.* માલકોશ.] A musical mode.

માલ-જામીન, *s. m.* [See માલ + જામીન.] A security for goods or money. (Distinguished *fr.* હાજર જામીન A security for the appearance of the person).

માલ-જુ, *s. f.* [*S.* માલિકા a woman who makes and sells garlands *fr.* માળા, માળી.] A flower-girl; a wife of a gardener.

માલતી, *s. f.* [*S.*] A kind of jasmine.

માલ-પૂડો, *s. m.* [See માલ + પૂડો.] A kind of pancake.

માલમ, *s. f. m.* [*Ar.* મુઝાબિમ્.] A shipmate. 2. A pilot.

માલમ, Same as માલૂમ.

માલ-મતા, *s. f.* [See માલ + મતા] Goods; stock; effects; property; chattels; furniture.

માસ-મસત, *adj* [+ મસત.] Puffed up by riches; purse-proud. 2. *s. m. f.* A Mammonist; a Mammon-worshipper.

માસ-મિલકત, *s. f.* [+ મિલકત.] See **માસ-મતા**.

માલ-વું, *s. n.* An earthen pot for keeping whey, &c.

માલ-વું, *v. i.* [See મહાન.] To walk about completely free from care.

માલિક, *s. m.* [Ar.] A proprietor; an owner.

માલિકી, *s. f.* [P. માલિકી *fr.* Ar. માલિક.] Proprietorship; ownership.

માલિની, *s. f.* [S.] A particular Samskrit metre. 2. A beautiful woman.

માલિયાત, *s. n.* [See માળી.] Land producing such valuable crops as are grown in a garden. 2. A garden crop grown in fields.

માલૂમ, *adj.* [Ar. મલૂમ.] Known.

Id. **માલૂમ થવું-પડવું** To be known. **માલૂમ કરવું** To make known.

માવ, *s. m.* The husband.
આહા ! અમી માવ ! શીમુખ વશી, એવું મિધે ઉચ્ચરી.
—ગીત-ગોવિન્દ.

માવજત, *s. f.* [Ar. મહાફજત. protection.] Care; attention.

માવડું, *s. n.* [See માધ+ટણિ.] A shower of rain falling at an unseasonable time; especially, a shower of rain in the month of માધ.

માવડિયો, *s. m.* [See માવડી.] A son loving and obedient to his mother.

માવડી, *s. f.* [Hem. Des. માહ-મા Also Dh. Des. માહયા *fr.* S. માતૃ-કા *fr.* માતૃ, માતા, + કા dim. See મા, માતા.] A mother; a woman who is as kind as mother.

માવત, See મહાવત.

માવિતર, *s. f.* [S. માતૃ+વિતૃ, પિતર. See માતા, પિતા.] A mother.

માવું, *v. i.* [S. મા to measure.] To enter and be contained. 2. To be comprised. 3. To hold (of a measure of capacity).

માવો, *s. m.* Milk inspissated by boiling. 2. Pith; kernel; substance. 3. A soft powder.

માશુક, *s. f.* [Ar. મશુક beloved = S. મહાસુહ *fr.* મહા+સુખ.] A sweetheart; a beloved woman; an innamorata; a mistress. 2. *adj.* Beloved; dear. 3. Handsome.

માસ, *s. m.* [S. માસ=P. માસ a month, the moon, *fr.* S. મા to measure.] A month.

માસલો, *s. m.* [See મિસલ, મિસાલ.] A sample; a specimen; a pattern. 2. A fashion; a make.

માસિક, *adj.* [See માસ a month.] Monthly.

માસિયો, Same as **માસી-સો**.

માસી, *s. f.* [Dh. Des. માહ-સિયા *fr.* S. માતૃ-જ્વસા See માતા + S. સ્વસૃ સ્વસા, sister.] A mother's sister.

માસી-સાસુ, *s. f.* [+ સાસુ.] The માસી of the husband in her relation to the wife. 2. The માસી of the wife in her relation to the husband.

માસી-સો, *s. m.* [See માસિક + શ્રાદ્ધ.] A Shraddha ceremony performed every month after the death of a relative.

માસો, *s. m.* [Dh. Des. માહ-જ્ઞા *fr.* S. માતૃ-જ્વસા [See માસી.] The husband of the માસી.

માસો, *s. m.* [S. માસ = અડદ.] A weight used in weighing gold, equal to eight *ratīs*, or one-twelfth part of a *tolā*.

માહ, *s. m.* [P. માહ = S. માસ a month.] A month.

માહ, [Hem. Des. માહો.] Same as માધ.

માહતમ, Same as **માહાતમ્ય**.

માહતમ, *s. n.* [P.] Grief; mourning. 3. Lamentation; weeping; moaning.

માહ-વારી, *adv.* [See મહા, a month, + P. વાર an adjectival suffix = Eng. 'ly'.] In each successive month; in each month; monthly.

માહાતમ્ય, Classical form of **માહાતમ**.

માહાલ-વું, Same as **માલ-વું**.

માહિત, *adj.* [Ar. માહીયત state of being what it is.] Known; familiar.

માહિત-ગાર, *adj.* [+ P. ગાર = S. કાર doer *fr.* કૃ to do.] Conversant with; acquainted with; familiar with. 2. Well-informed; proficient; competent.

Id. માહિતગાર થવું To become acquainted with; to know particularly. માહિતગાર કરવું To make acquainted with.

માહિત-ગારી, } s. f. Acquaintance or
માહિતા, }
conversancy with; knowledge; proficiency.
2. Experience; particular knowledge.

Id. માહિતી મેળવવી To get information or knowledge about.

માહ, adj. [See માહ, મહ.] Miserable; unhappy.

માહે, Same as માહે.

માહેર, adj. [Ar. માહિર.] Familiar with; conversant with. 2. Proficient; skilful; intelligent; clever; ingenious; sagacious.

માહેરું, s. n. [See મહિયર, મા + ધર.] A raised seat with a canopy over it, made in the front of a house; on it the marriage-ceremony is performed.

માહો-માહે, adv. [See માહે.] Mutually.
2. Internally. 3. Amicably.

માળ, s. m. [Hem. Des. માહિઅં = S. મૃદમ્ a house.] A storey; a loft of a house.

માળ, s. f. [See માળા.] See માળા. 2. A strap of leather or cotton-rope passing round two wheels which move together.

ધર-ધામા ફરે રે'ટિયા, ત્રાકે તાર ન તટે જ;
અદખ માળ સો ધરમા કહીએ, અરચ કરે નવખૂટેરે.
—નિરાંતભજા.

માળ-કેા, s. m. [See માળા.] A file or collection of papers strung together.

Id. માળકે ભરવવું-નાખવું To put in a file of papers; to file a paper.

માળ-જુ, Same as માલ-જુ.

માળવી, adj. [S. માલવીય f. r. માલવ Mālwa.] Relating to Mālwa.

માળ-વું, s. n. [See માળ, માળો, a storey.] Same as માળી લે-વું.

માળી લેવું, v. t. [See માળો.] To get roofed; to get tiled (of a house).

માળા, s. f. [S. માલા.] A garland; a wreath; a chaplet. 2. A rosary; a string of heads. 3. A row of petals or corals. 4. A line; a series; a long array.

Id. માળા લેવી Lit. To take up the rosary.

Hence, 2. To renounce the world; to become a recluse. માળા નપવી-ફેરવવી To count one's beads. 2. To be incessantly remembering a person or thing. માળાનો મણકો A dear son. માળાનો મેળ The best and chief among a group of persons.

Prov. માળાના મૂળગા ગયા He went for wool, and came home shorn.

માળિ-યા, s. n. }
માળિ-યું, s. m. } [See માળ a storey.]

The loft of a house.

માળી, s. m. [S. માલિક a florist f. r. માલિન્, માલી, having a garland; f. r. માલા garland.] A gardener; a florist; a horticulturist. 2. A vender of flowers.

Prov. માળી રૂઠયો કુલ લેશે, ચોટલી તો નહિ લે ?
Let the worst come to the worst. માળી સીંચે ચોગણા, પણ રત વિના ફળ ન હોય Everything is good in its season, if that season be watched.

માળે-જુ, Same as માલ-જુ, માલે-જુ, માળ-જુ.

માળો, s. m. [See માળ a storey, a loft.] A loft. 2. A large house. 3. A bird's nest.

મિઆઉ, adv. [Cf. Eng. Mew.] Imit. of the cry of a cat, or the crowing of a child; meowing.

મિચ-વું, v. t. [S. મિષ્ to shut.] To close; to shut.

Id. આંખો મિચવી To close the eyes. 2. To die. આંખો મિચીને Without consideration. 2. Hastily.

મિચા-મણી, s. n. pl. (Generally preceded by આંખ the eye.) Shutting and opening the eyes frequently and rapidly. 2. Winking with the eyes.

મિનખાન, Same as મેનખાન.

મિનખાની, Same as મેનખાની.

મિનખાન, Same as મિનખાન.

મિનજસ, s. f. [Ar. મજલિસ an assembly.] An assembly; a meeting; a congregation. 2. A pleasure-party.

મિનગરું, s. n. [See મધ્ય+અગાર.] Jointed hinges.

મિનન, s. m. [Ar. મિજાજ.] Temper;

temperament. 2. Wrath: disdainfulness; airs and affectation; prudery. 3. Pride; arrogance; haughtiness; vainglory. 4. Anger; ire; disposition; temper; constitution. 5. Fastidiousness.

Id. મિત્ર કરવે To be proud. મિત્ર ખેલો-જવે To be out of temper; to lose temper.

મિત્ર, *adj.* Fastidious; full of airs. 2. Proud; haughty; arrogant. 8. Whimsical; capricious. 4. Irascible; irritable; hot-tempered; squeamish.

મિત્ર, *s. n.* [Aa. મિત્ર a balance.] A measure. 2. A quantity. 3. A guess; a conjecture.

મિત્ર-સર, *adv.* [+સર, શિર] According to the standard; moderate.

મિત્ર, Same as મિત્ર.

મિત્રી, Some as મિત્ર.

મિટ, *s. f.* [S. મિટ to shut.] Patience; resignation; endurance. 2. The meeting of the eyes; looking at each other at the same time.

આવી પોપટ પાંજર તળે, મિટમિટ બેઠુ જણની મળે.

—સામળભટ.

Id. મિટ મેળાવે The meeting of the eyes; looking at each other at the same time.

મિટ-વું, *v. i.* [S. મિટ wiped fr. મિટ to wipe.] To be effaced, rubbed out, or washed out. 2. To expire; to elapse; to glide away; to pass away. 3. To terminate; to end; to come to conclusion.

મિટ્ટી, *s. f.* [Hind. fr. S. મિટ્ટિકા fr. મિટ earth.] Earth; clay.

મિટ-ડાં, *s. n. pl.* [See મિટ sweet.] A form of benedictory ceremony. 2. A hug; a close clasp or embrace; a locking within the arms.

ઉભા ઉભા જમુનાને તીર, લાજડીને લીધાં મેં તે મિટડાં.

—પ્રજ્ઞાનંદ.

Id. મિટડાં લેવાં See under આવણી. મિટડાં ઢાળવાં To show outward affection while inwardly cherishing ill-will.

મિટડાં ઢાળી ને મુખ, મિટ નેનું માન રાખે,
દાવ અરિને જ દાખે, વળી કહું રાજ ! હું.

—વલ્લભ.

મિટ-ડું, *adj.* Sweet (used in endearment). 2. Speaking sweetly.

મિટાઈ, *s. f.* Sweetmeat; confectionary; pastry.

મિટાઈ-વાળો, *s. m.* [+ વાળું having.] A sweetmeat-maker or seller; a confectioner.

મિટાઈ, *adj.* [+ ચરવું to graze.] Addicted to eating sweet things. 2. Fastidious in one's taste at meals.

મિટા-ખોલું, *adj.* [+ ખોલવું.] Sweetly speaking. 2. Honey-tongued.

મિટાસ, *s. f.* Sweetness.

મિટા-ભાત, *s. m.* [+ ભાત.] A preparation of rice with sugar, &c.

મિટધો, *adj.* [P. મીરિદિહ the headman of a village fr. મીર the head + દિહ a village.] Fat and strong. 2. *s. m.* A messenger; a runner. 3. An inspector of messengers.

મિટળો, } *s. m.* [S. મિટ the head + આ-
મિટળો, } વદિ.] A braid of hair on the forehead of a girl.

મિટિ-યો, *adj. m.* [See મિટ.] Having the horns bent over the forehead (of an ox, a goat, &c.).

મિટળ, } *s. n.* A fruit used in several
મિટળ, } religious ceremonies, and also for medicinal purposes.

Id. મિટળ-મિટળ બાંધવું To tie the fruit મિટળ to the wrist of a person on an auspicious occasion.

મિટિ-આવળ, } *s. f.* [See આવળ.] Senna.

મિટિ-આવળ, } *s. f.* [See આવળ.] Senna.

મિટ-કપડ, *s. n.* [See મિટ + કપડું.] Wax-cloth; oil-cloth.

મિટ-ખતી, *s. f.* [+ ખતી.] A candle.

મિટિ-યુ, *s. n.* Wax-cloth.

મિટ્ટાઈ, *s. f.* [See મિટ્ટું.] The quality of concocting deep-laid plans. 2. Craftiness.

3. Conceit.

મિટ્ટું, *adj.* [See મિટ. Or S. મિટ indolence fr. મિટ to be greasy.] Having deep-laid plans. 2. Crafty; artful. 3. Conceited.

મિત, *adj.* [S. fr. મા to measure.]

Measured. 2. Moderate; temperate. 3. Limited.

मित-व्यय, *s. m.* [S.*fr.* व्यय.] Economy; frugality; frugal and judicious use of money.

मिताहार, *s. m.* [S.*fr.* + आहार.] Temperance in eating.

मि-ती, *s. f.* [S.*मि* ति measurement *fr.* मा to measure. See **मि-त**.] A specified lunar day considered as a date; a date.

मित्र, *s. m.* [S.*fr.* मिद् to feel affection for.] A friend; a companion; an associate.

मित्र-ता,
मित्र-ता-र्ध,
मित्रा-र्ध, } *s. f.* Friendship; intimacy; amity.

मित्र-द्रोह, *s. m.* [S.*fr.* + द्रोह.] Hating a friend; treachery to a friend.

मित्र-भाव, *s. m.* [See **मित्र+भाव**.] Friendliness.

मित्राचारी, *s. f.* [+ चर्या, आचार.] See **मित्रता**, &c.

मिथुन, Same as मैथुन.

मिथुन, *s. n.* [S.] A couple; a pair. 2. *s. f.* [+राशि a sign of the Zodiac, being understood.] The sign *Gemini* of the Zodiac.

मिथुनी, Same as मैथुनी.

मिथ्या, *adj.* [S.] False; untrue; unreal. 2. *adv.* In vain; ineffectually; to no purpose.

मिथ्यालिमानी, *adj.* [See **मिथ्या** + अलिमान.] Vain; conceited; vaunting.

मिन-डी, Same as मनी a she-cat.

मिन-डुं, *s. n.* A cat.

मिनाहरो, *s. n.* [Ar. मुनाक़श: a quarrel.] A disagreement; a difference. 2. Spite; grudge; rancour.

मिना-कारी, *adj.* [P.=a kind of painting *fr.* मीना a paint + कार्=S. कार्य work *fr.* कृ to do.] Enamelled.

मिनारि, *s. m.* [Ar.] A tower; a turret; a minaret.

मिनिट, *s. f.* [Eng. *Minute*.] A minute.

मियां,
मिया, } Same as मीया.

मियान, Same as म्यान.

मियानो, Same as म्यानो.

मिर-न, *s. m.* [P. मीरजा noble *fr.* मीर a nobleman+जा born *fr.* जादन्=S. जन् to be born.] A Muhammadan title of respect.

मिरात, *s. f.* [Ar. मिरास् inheritance.] Wealth; riches.

मुल अजला ने मोटी मिरात, आर्ध
सामणो धरेयुं सायुं रे. —मिरांआर्ध.

मिलकत, *s. f.* [Ar. मिलकते.] Property; estate; effects; chattels; goods.

मिलन, *s. n.* [S. *fr.* मिल् to join, to meet.] Joining; meeting; assembling together. 2. Encountering. 3. Being mixed with; coming in contact with.

मिलन-सार, *adj.* [See मणवुं+सारं good.] Social; affable; agreeable; courteous; amiable.

मिलन-सारी, *s. f.* Sociability; sociableness; affability; amiability.

मिलाप, *s. m.* Junction. 2. Concord; harmony. 3. Union; confluence; juncture. 4. Meeting; interview.

मिलापी, Same as मिलन-सार.

मिला-वट, *s. f.* [+ वृत्ति.] Being of the same kind or state; harmony.

मिला-वडे, *s. m.* [See मणवुं + वृत्ति or S. वट a region.] A party; a social assemblage. 2. A gathering; a crowd.

मिश्र,
मिश्र-त, } *adj.* [S.] Mixed; blended; mingled; combined. 2. Added.

मिष, *s. n.* [S.] An excuse; a pretence; a pretext; a sham; a feint. 2. A fraud; a trick.

Id. मिष डाढुं To find out an excuse; to show an excuse.

मिष्ट, *adj.* [S.] Sweet; savoury; dainty; sapid. 2. Pungent; piquant.

मिष्टान, *s. n.* [S. *fr.* + अन्न.] Savoury food; dainty dishes.

Id. मिष्टान मारवां To eat sweet things gluttonously.

मिसकिन, *adj.* [Ar. मिसकीन् a man so poor that he has no food for even a day. Cf. Ar. फ़कीर् who has food in stock for one

day only.] Humble; wretched; indigent; poor; destitute; needy. 2. Harmless; inoffensive.

મિસરી, s.f. [Ar. *misri* Egypt.] Sugar. candy. (fine sugar being imported from Egypt).

મિસલ, } s.f. [Ar.] An example; an instance; an illustration; an analogy. 2. Manner; mode; style.

મિસ્તરી, s.m. [Eng. *Mastery, Master.*] A skilful mason or carpenter. 2. A skilful artisan.

મિસી, } s.f. [S. *masi* masi, lamp-black. **મિસી, } s.f.** See મસી] A powder with which the teeth are tinged black. 2. A dentifrice; a tooth-powder.

મીન, Same as મીચ.

મીડું, s.n. [See બિન્દુ.] A dot; a cypher; a zero. 2. A small point.

Id. એકડા વગરનું મીડું Groundless. મીડું મુકવું To strike out; to cancel; to leave out. મીડું વળવું To be blotted out or effaced. 2. To be totally lost.

મીડું, adj. Having the rims turned over; having no rims.

મીંદડી, Same as મની. 2. An anchor.

મીચ, s.f. [See બીજ.] A kernel.

મીટ, s.f. [S. *mis* to shut. See નિમિષ, નિમેષ.] The eye; the sight.

મીઠ-મંદર, s.n. [See મીડું salt + મંદર.] That part of the beach where salt is manufactured from sea-water.

મીઠી, s.f. [See મીડું sweet.] Embracing; clasping. 2. Kissing the lips. 3. Sleep.

મીઠું, adj. [Hem. Des. *miṭh* fr. S. *mṛṣṣ* See મિષ્ટ.] Sweet; luscious (taste) 2. Pleasing (manners). 3. Grateful; fragrant (smell). 4. Mild; soft; gentle (sound). 5. Placid; slow; pleasant (sight). 6. Fresh (water). 7. s. n. A portion or section of a poem. 8. Salt.

Id. મીઠું મરચું સ્થાવરવતું To enhance the effect of a story; to exaggerate.

Prov. મીઠા ઝાડનું મૂળ ન કઢાડવું One should not overtax the goodness of a good man. મીઠી જીભ રાખવામાં કંઈ જતુ નથી A good word costs nothing.

મીણ, s. n. [Dh. Des. *miṇ* fr. S. *madan*: bee's wax. Cf. Mar. મેળ & P. મૂળ wax.] Wax.

Prov. મીણનો પણ માટી See under માટી a husband.

મીણિયું, adj. Oily; sticky. 2. s. n. Wax-cloth.

મીણિયું, adj. [See મીણો.] Being under the influence of an intoxicant; intoxicated. પળી રાખ્યા પાસે, સદૂણી મદને મીણી અધુરી.

—ગીત-ગોવિન્દ.

મીણો, s. m. An intoxicating element in certain kinds of fruits.

મીન, s. n. [S.] A fish. 2. s. f. The sign *Pisces* in the Zodiac. 3. Viṣṇu in his fifth incarnation.

મીન, s. f. The ground allotted to each party in a game; the limits of the ground as allotted. 2. A party or side.

હરિ હળધર બેઠે ભ્રાતને, ગૌરવ રયામ હરિ,
અલી ગદ્ય પોતાની મીન, ગૌરવ રયામ હરિ.

—નરસિંહરામ.

મીન-કેતન, s.m. [S. *miṇ* a fish + *ketan* a banner.] The God of Love; Cupid.

મીન-મેખ, adv. [See મીન + મેખ, મેષ.] Increasing and decreasing; a little more or less.

મીની, } Same as મની.
મીનડી, }

મીનો, s. n. [P. *mina* painting. See મિનાસરી.] Enamel.

મી-માંસા, s. f. [S. *mi* to contemplate.] Deep inquiry; examination; investigation. 2. A system of Hindū philosophy:—the first part, the પૂર્વ મીમાંસા, illustrates the *Karmakāṇḍa* or practical portion of the Vedas; the second part, the ઉત્તર મીમાંસા, is founded on the *Gnānakāṇḍa* or theological portion of the Vedas.

મીયાં, s. m. [Neither P. nor Ar. Prob. fr. *miyā* or મીર.] A title of distinction among Muhammadans.

Prov. મીયા થાય ઘેર જોગ, ત્યારે બીબી થાય ધર જોગ The one on the threshold of death, the other on the threshold of life. મીયાં પડ્યા, પણ ટાંગ ઉઘી His prosperity has disappeared, but his pride remains. મીયા મુસા ને વા ને પાણી Reduction to dust; rack and ruin. મીયાં મસાલા વગર રહ્યા Poor against his will. મૂળ મીયાં ગાંડા, ને વળી ભાંગ પીધી Confusion worse confounded. મીયાંના ચાંદે ચાંદે One sheep follows another. મીયાંકી ભેંસકુ ડોખા કયું કહ્યા ? It is our own vanity that makes other's vanity intolerable. મીયાં છેડે, પણ બીબી કયું છેડે ? Compelled against one's will to cling to the undesirable. મીયાં તેવી ઘેર Stretch your legs according to your coverlet. મીયાંની વાદે ચણા ન ચાવીએ Cut your coat according to your cloth. મીયાં મરે ને મસીદે દીવો થાય Never trust to another what you should do yourself. મીયાં મહાદેવનો જોગ કેમ ખાય ? Can a mouse fall in love with a cat ? મીયાં ચોરે પળા પળી, ને, અધ્યા ઉઠાવે કુખ્યા Ever spare, ever bear. મીયાં નૂરા, ને લેખાં પૂરાં The two sides of an account are equal.

મીર, *s. m.* [Ar. Contraction of અમીર.] A king. 2. A grandee; a person of elevated rank or station. 3. The king in a suit at cards.

મીરખાં, Same as **મિરખાં**.

મીલ, *s. j.* [Eng. Mill.] A mill; a grinding, weaving, or spinning, machine. 2. The building that contains the machinery for grinding, spinning, or weaving.

મીલ, *s. j.* [See મળવું] A party or side.

Id. મીલ બાધવી To form and organize a party to a quarrel.

મીસી, Same as **મિસી**.

મુંગુ, *adj.* [S. મુક. See મૂંગુ.] Dumb; deprived of speech; mute. 2. Silent; taciturn.

Id. મુંગુ રહેવું-બેસવું To be quiet or silent; To cease talking.

મુંઝ, *s. j.* [S. રમથ the beard. See મૂઝ.] Mustaches.

મુંઝવણ, } Same as **મુઝવણ**.
મુંઝામણ, }

મુંઝાવું, Same as **મુઝાવું**.

મુંડવું, *s. n.* [S. મુંડન *fr.* મુંડ to shave.] Shaving; tonsure. 2. The ceremony of tonsure. 3. Being deceived.

મુંડવું, *v. t.* [S. મુંડ to shave.] To shave. 2. To admit, by the recitation of a *mantra*, to the degree of a disciple. 3. To cheat; to gull; to deceive.

Id. માથું મુંડવું To shave the head. બેઠા બેઠા રાં માથાં મુંડો છો ? You have been sitting doing no work. ચેલો મુંડવો To win a person over to one's side. 2. To convert a person to one's own religion. 3. To appoint a disciple as the heir to the property and dignity of a hermitage.

મુંડાવું, *v. i.* [Pass. of મુંડવું.] To be shaved. 2. To be made a disciple. 3. To be cheated.

મુંડી, *s. f.* [Dh. Des. મરડી *fr.* મુટક the top-lock; also Hem. Des. મરડી, મુકડો, = S. જૂટ: matted hair on the head. Or S. મુંડ the head. See મુડી.] The head 2. A small bundle or case. 3. Money laid out to trade; capital; stock.

મુકટો, *s. m.* [See મુક્ત absolved.] A silken garment.

મુકદ્દમો, } *s. m.* [Ar. મુક્દ્દમ: a proposal.] A case; a lawsuit. 2. An affair; a matter; a business.

મુકરર, *adj.* [Ar.] Settled; fixed; determined. 2. *adv.* Certainly; positively; surely; unquestionably.

મુકરી જવું, *v. t.* [Ar. મુકર one who confesses + જવું. Cf. ના-મુકર to deny.] To deny.

દિન દિન તમને પૂછતી, ક્યાં રહો છો નિત રાત;

મુજ આગળ મુકરી જતા, વિપરીત કહેતા વાત.

—સામળબટ.

મુકવું, *v. t.* [S. મુક્ to leave, to set free.] To put; to place; to set; to lay. 2. To put up; to lay by; to postpone. 3. To leave; to set aside; to forsake. 4. To fix; to settle; to establish. 5. To send or begin to send. 6. To let go; to let loose; to set free; to liberate; to release; to deposit. 7. To omit; to leave out. Same as **મૂકવું**.

Id. મુકી દેવું To let go. 2. To abandon one's claim. 3. To omit; to leave out. 4. To liberate. પેલ મુકવી To lament loudly. પાણી મુકવું To make a resolution. આશા મુકવી To give up hope about. ગીરો મુકવું To mortgage. થાપણ મુકવી To deposit money. નિશાળે મુકવું To put to a school. નિશાળ મુકવી To leave school; to give up study. હથુ-આધુ-મુકવું To misappropriate another person's property. મણકા મુકવા To count one's beads. તેની વાત મુકો-તેની વાત પડતી મુકો Give up the idea of it.

[N. B. મુકવું, when used as an auxiliary verb, intensifies the sense of the principal verb, and adds to it the meaning of "completeness," or thoroughness.]

મુકાદમ, *s. m.* [Ar. મુકદ્દમ a foreman.] A headman; an overseer; a superintendent.

મુકાદમી, *s. f.* The office or duties of a headman, overseer, or superintendent.

મુકાબલ, *adj.* [See મુકાબલો.] Compared with.

મુકાબલો, *s. m.* [Ar. મુકાબલ:] A comparison; a simile. 2. A competitor; a rival.

મુકામ, *s. m.* [Ar. મુકામ.] A lodging-house; a temporary residence; a house; a dwelling. 2. A stage in a journey; a halt. 3. A camping ground; a camp.

Id. મુકામ નાખવો-કરવો To lodge; to make a temporary residence. મુકામ ઉઠાવવો To leave one's lodgings.

મુકાવ-વું, *v. t.* [Caus of મુક-વું.] To make to leave; to part or separate. 2. To wean one of a bad habit.

Id. વ્યસન મુકાવવું To wean a person of his bad habits.

મુકા-વું, *v. i.* [Pass. of મુક-વું.] To be absolved.

મુકુન્દ, *s. m.* [S.] The god Visnu. 2. One of the nine treasures of Kubera.

મુકુલ, *s. m.* [S.] A bud. 2. A blossom.

મુકર,
મુકરર, } Same as મુકરર.

મુક્કી, *s. f.* [Cf. Dh. Des. મુક્કી, મુક્કી. clenched fist fr. S. મુક્કી the fist.] A blow with

the hand; a box; a cuff.

મુક્કી, *s. m.* A violent blow with the hand.

મુક્ત, *adj.* [S. fr. મુક્ to leave.] Released; liberated; freed; absolved; loosed. 3. Redeemed from the bondage of sin and from liability to births and deaths; liberated from corporeal existence.

મુક્તા, *s. n.* [S.] A pearl.

મુક્તાનંદ, *s. m.* [See મુક્ત+આનંદ.] A man released from the world's bondage, and who rejoices on that account.

મુક્તા-રંધ, *s. n.* [See મુક્ત+રંધ.] A pearl. 2. Fine writing; calligraphy. 3. A custard apple.

મુક્તિ, *s. f.* [S. See મુક્ત.] Absolution; freedom; emancipation. 2. Setting free; liberation. 3. Final beatitude; salvation. 4. The enlargement of the spirit from corporeal and individual existence; the exemption of the spirit from further migration; the reabsorption of the spirit into Brahma its source.

Id. મુક્તિ આપવી To liberate. મુક્તિ મેળવવી To get absolution or deliverance. મુક્તિ પામવી To be liberated.

મુક્તિ-પદ, *s. n.* [S. fr. + પદ.] The state of final beatitude.

મુક્તિ-માર્ગ, *s. m.* [S. fr. + માર્ગ.] The way of obtaining salvation.

મુખ, *s. n.* [S.] The mouth. 2. The mouth of a river. 3. The face; the countenance. 4. The front; the fore-part; the entrance. 5. The prime, or initial, part; the chief, principal, or leading person.

Prov. મુખમે રામ, બગલમે હુરી; બગલ બધે પણ, દાનત હુરી God in his tongue, but the Devil in his heart: Dissembled holiness in double iniquity: Full of courtesy, full of gall; A honey-tongue, a heart of gall.

મુખ-ક, *s. m.* [S. મૂષ-ક fr. મૂષ, મૂષ, to steal. See મૂષક.] A mouse; a rat.

મુખ-કળા, *s. f.* [S. fr. + કળા.] The appearance of the face.

મુખ-ચંદ્ર, *s. m.* [S. *fr.* મુખ+ચંદ્ર.] A face as pleasing as the moon.

મુખ-જુખાની, *s. f.* [+જુખાની.] Oral evidence; deposition. 2. *adv.* Orally; verbally; by word of mouth; *vivâ voca.*

મુખ-કુંડ, *s. n.* The countenance or mouth; the face.

મુખતાદ, *s. n.* An anniversary ceremony among the Pārsis in commemoration of the dead.

મુખતેસર, *adj.* [Ar. मुखतसर brief.] Abbreviated; abridged; brief; short. 2. *s. n.* A compendium; an epitome; a summary; a synopsis.

મુખત્યાર, *adj.* [Ar. मुखतार authorized.] Absolute; free; without control; free or at liberty to act; independent. 2. *s. m.* Master of one's own self; a plenipotentiary or delegate. 3. An agent; a factor; a deputy; a representative.

મુખત્યાર-નામું, *s. n.* [+નામું.] A power of attorney.

મુખત્યારી, *s. f.* Full power or authority delegated; absolute or uncontrolled state; unfettered will. 2. Independence. 3. Authority. 4. Freedom; liberty.

મુખ-પાઠ, *adj.* [See મુખ+પાઠ.] Learnt by heart; committed to memory.

મુખ-મુદ્રા, *s. f.* [S. *fr.* + મુદ્રા.] Features; the countenance.

મુખર, *adj.* [S.] Noisy; resounding.

મુખ-વાસ, *s. m.* [S. *fr.* + વાસ fragrance.] Anything that sweetens the breath after a meal. 2. Betel leaf and areca nut.

મુખ-સામુદ્રિકા, *s. f.* [S. *fr.* + સામુદ્રિક.] Physiognomy.

મુખારવિન્દ, *s. n.* [S. *fr.* + અરવિન્દ.] A face as pleasing as a lotus-flower.

મુખિ-ચો, *s. m.* The chief of the servants engaged in the services of an idol.

મુખી, *s. m.* The chief; the headman; the principal person in a village.

મુખ્યા-ઈ, *adj.* [Ar. موكھا Mocha, a port in Arabia.] Pertaining to Mocha, a city in Arabia.

મુખ્ય, *adj.* [S. See મુખ.] Chief; primary; principal; leading.

મુખ્ય-ત્વ, *s. n.* [S. *fr.* + ત્વ a suffix showing "State."] The first position; importance.

મુખ્ય-ત્વે કરીને, *adv.* [+ કરીને.] Chiefly; mainly; principally; above all. 2. For the most part; mostly.

મુગટ, *s. m.* [S. मुकुट.] A crest; a crown; a diadem; a tiara.

મુગટી, *s. f.* A small મુગટો.

મુગટો, Same as મુકટો.

મુગ-ડી, *s. f.* [See મગ a kind of pulse.] A kind of fried cake. 2. A kind of ear-ring.

મુગલ, *s. m.* [P. مغول a Mongolian.] A Mughal; a Mogal.

મુગલા-ઈ, *s. f.* The government of the Mughals. 2. Magnificence; grandeur; pomp. 3. Despotism. 4. Cunning; craft; roguery. 5. *adv.* Relating to the Mughals.

Id. મુગલાઈ ચલાવવી To exercise despotic power. 2. To conduct one's affairs irregularly. 3. To allow confusion and disorder to reign supreme in one's affairs.

મુગા-સાડી, *s. f.* [See મગ+સાડી.] A kind of checkered silken cloth for the use of females.

મુગું, Same as મુંગું.

મુઘ, *adj.* [S. *fr.* મુહ to be silly.] Ignorant; foolish; stupid. 2. Innocent; guileless; simple. 3. Perplexed; infatuated. 4. Attractive by youthful simplicity. 5. Beautiful; lovely; charming.

મુઘા, *s. f.* [S. *fr.* મુહ to be silly.] A girl just arrived at puberty; a maid.

મુચરકો, *s. m.* [Turk. मुचरका.] A recognizance; a quality bond; a bond of record.

Id. મુચરકો લેવો To take a bond or recognizance (by a court of justice) મુચરકો આપવો To give a bond or recognizance (to a court of justice). મુચરકો-હાથ મુચરકો A bond or recognizance written by the person himself.

મુઝ, Same as મૂઝ.

મુઝા-જો, *adj. m.* [See મૂઝ+વાળું having.] Mustachied; one who has long mustaches.

Prov. મરદ મુજળો, ને બજદ પુજળો Every thing is good in its own place.

મુજ, *pron.* [Hind fr. S. मज्ज.] To me; me. 2. My; mine.

મુજણ, Same as મુજવણ.

મુજબ, *adv.* [Ar. मुजब.] According to; in conformity with; agreeable to; like; as.

મુજમુદાર, Same as મજમુદાર.

મુજરે, Same as મજરે.

મુજરો, *s. m.* [Ar. See મજરો.] Respects; salutation; obeisance. 2. A performance by a band of singers on their introduction to their employer, or on taking leave of him. Same as મજરો.

મુજહામત, *s. f.* [Ar. मुजहिमत.] Prevention; obstacle. 2. Comments; criticism; an imadversion.

મુજબો, *s. m.* [Ar. मुजब.] Consequence; importance; significance.

મુજવર, *s. m.* A sweeper of a mosque.

Prov. પીરનો મહિમા મુજવર વધારે It is the attendants, who raise the importance of a man.

મુજિયો, *s. m.* [See મુજ.] A boy who is undergoing the ceremony of investiture with the sacred thread.

મુજવણ, *s. f.* [See મુજાવું.] Disturbance; uneasiness; annoyance; vexation; botheration; disquietude; unsettled state of mind.

Id. મુજવણ થવી To be uneasy; to be ill at ease.

મુજારો, *s. m.* [See મુજણ+કાર.] Brain-fever.

મુજાવું, *v. i.* [S. मुह to be silly. Cf. મુજારો, મુજવણ.] To be uneasy, annoyed, vexed, or unsettled in mind.

મુજ, *s. n.* [S.] A kind of grass (of which a girdle is made to be worn by the boy during his thread ceremony). This grass is commonly used in making brooms and ropes.

મુઠ, *s. f.* See મૂઠ.

મુઠિયું, *s. n.* [See મુઠી, મુઠિ, મૂઠી.] A fist-shaped preparation of flour.

Id. મુઠિયાં મારવાં To practise masturbation.

મુઠી, *s. f.* [See મુઠિ.] The fist. 2. A handful.

Id. મુઠી વાળવી To close the fist. 2. To be determined not to continue to give; to refuse to give. મુઠીઓ વાળીને નાસવું To run with all one's might. મુઠી આપવી To give daily in the morning a handful of corn or flour in charity. મુઠી ફાટે એવું Large and solid; substantial (wheat, rice, &c.) મુઠી ભર A limited number; a few; a little.

મુઠો, *s. m.* A large handful. 2. A ball of silk.

મુદાર-શીંગ *s. f.* [See મરડવું + શિંગ.] A pod of a plant, used in medicines.

મુદાદ, *adj.* [P. मृदार् carcass fr. मृद to die.] Lifeless; spiritless; dead and rotting; vigourless; wanting in tact. 2. Lean; thin; meagre.

મુદડું, *s. n.* [P. See મુદાદ.] A corpse; a dead body.

મુડી, Same as મુંડી, મૂડી.

મુડો, Same as મૂડો.

મુણ, *s. n.* [S.] The head; the neck; the skull.

મુણ, *adj.* [See મૂડ.] Unlearned; foolish; stupid; ignorant; dull.

મુણ-ન, Classical form of મુડણ.

મુણ-માળા, *s. f.* [See મુણ + માળા.] A garland of heads (represented as being worn by Shiva).

મુતર, Same as મૂત.

મુતર-ડી, Same as મૂતર-ડી.

મુતર-વું, *v. i.* To urinate; to make water.

Id. વાઢી આંગળી ઉપર એ મુતરે, એવો નથી So disobliging or unsympathetic as not to be useful even at a critical time or under painful circumstances. બાણમાં મુતરવું Lit. To urinate in a person's dish at a dinner. Hence, 2. To spoil a person's plans; to throw obstacles in the way of a person and to frustrate his plans.

મુતરાણી, *s. f.* The organ through which urine passes out.

મુતરાણું, *adj.* Inclined or urged to urinate.

મુતરા-વ.વું, *v. t.* [Caus. of મુતર-વું.] To make to void urine.

મુતરિ-યુ, *s. n.* A urine-vessel; a urinal.

મુતલક, } *adv.* [Ar. મુતલક્ absolute.]

મુતલગ, }

Wholly; entirely; totally.

મુતાલિક, *s. m.* [Ar. મુતલિક connected.]

An officer next in rank to the prime minister; a deputy prime minister.

મુત્સદ્દી, Same as **મુસદ્દી**.

મુદત, *s. f.* [Ar. મુદત] A fixed period; a term. 2. Limitation.

મુદત-સર, *adv.* [+સર, શિર.] In due time.

મુદલ, } *s. n.* [Ar.] The principal; the

capital; the original stock.

Id. **મુદલે**, **મુદલમાં** Wholly; entirely.

મુદા, *s. f.* [S. fr. મુદ્ to be delighted.] Delight; joy.

જદા મહયાં તણ તદા, મુદા થઈ માંડે તીર.—વજ્રલ.

મુદામ, } *adv.* [Ar. મુદામ always.] Ex-

pressly; positively. 2. Specially.

મુદિત, *adj.* [S. fr. મુદ્ to be delighted.] Pleased; delighted; happy; rejoiced; joyful.

મુદ્દી, *s. m.* [Ar. મુદ્દ] Evidence; argument; presumption; proof. 3. Clue; guide; direction. 3. A mark; a sign; a trace; a vestige. 4. *Corpus delicti*: the very substance of the offence.

મુદ્રા, *s. f.* [S.] A sign; a signet; the mark. 2. A stamp; a print; an impression; a seal. 3. A sealing. 4. A figure or mark made on the breast with ગોપીચંદન. 5. A mysterious stamp heated and pressed on the skin. 6. The features; visage; cast; air. 7. A coin; a piece of money. 8. A mode of intertwining the fingers during worship. 9. Types. 10. An air or disposition of the countenance during abstract meditation (સમાધિ).

મુદ્રાક્રિત, *adj.* [S. fr. + અક્રિત.] Typographed; marked with a stamp or seal.

મુદ્રા-લેખ, *s. m.* [See મુદ્રા+લેખ.] A motto.

મુદ્રિ-કા, Same as **મુદ્રા**.

મુનશી, } *s. m.* [Ar. મુનશી a compiler; a secretary.] A writer; a secretary. 2. A teacher.

મુનસિફ, } *s. m.* [Ar. મુનસિફ a judge.] A subordinate judge.

મુનસિફી, *s. f.* The office or business of a munsif. 2. Administration of justice; judicature.

મુનાસબ, } *adj.* [Ar.] Fit; proper; worthy. 2. Right; just; equitable; fair.

મુનિ, *s. m.* [S. fr. મન to think.] A holy sage; a saint. 2. An ascetic; a devotee; a recluse.

મુનિ-વત, *s. n.* [S. fr.+વત.] Taciturnity.

મુનીમ, *s. m.* [Ar. મુનીમ one who turns towards what is right.] A foreman; a headman; an agent; a factor; a manager.

મુનીમી, *s. f.* The office or business of a મુનીમ.

મુન્ય, *s. n.* [See મૌન.] Silence; taciturnity.

મુકલસ, *adj.* [Ar. મુક્લિસ્.] Destitute; indigent; penniless; wretched.

મુકલસી, *s. f.* Poverty; indigence.

મુબારક, *adj.* [Ar.] Blessed; propitious; prosperous; successful; happy; fortunate; auspicious.

મુબારક-બાદી, *s. f.* [P. મુબારકબાદ may it be happy fr.+P. બાદ may it be fr. બૂદન = S. ખૂ to be] Congratulations; felicitations.

Id. **મુબારકબાદી આપવી** To congratulate.

મુમતી, *s. f.* [See મુખ + S. વૃત્તિ a hedge fr. વૃ to cover.] A piece of cloth kept over the mouth by Jain priests.

મુમના, *s. m.* A man of the Mumanā castes among the Muhammadans. (The Mumanās are converted Hindus).

મુ-મુક્ષુ, *s. m.* [S. Desiderative of મુક્ to release. See મોક્ષ.] A man desirous of getting absolution or final emancipation.

મુમ્મી, *s. f.* [P. મૂમ્માઈ fr. મૂમ્ wax, See મીલ. Cf. Eng. Mummy.] An ointment made out of human fat. 2. Pommelling.

મુરખ, Same as મૂખ.

Prov. મુરખનું નામું લીતે A white wall is the fool's paper.

Id. મુરખનો સરદાર The greatest fool.

મુરખા-ઈ, Same as મૂખા-ઈ.

મુરધી, Same as મરધી.

મુરજ, *s. m.* [*S.*] A kind of drum or tabor.

વેણા, મુરજ, મૃદંગને, મધ્ય મોરલી વાળે.

—ગિરિધર.

મુરત, Same as મૂર્તિ.

મુરખી, *s. m.* [*Ar.*] A patron; a benefactor.

મુરખો, *s. m.* [*Ar.* મરખ્વા preserved, patronized.] Conserve of fruits; preserves.

મુરલી, *s. f.* [*S.*] A flute.

મુરલી-ધર, *s. m.* [*S. fr.* + ધર.વું.] An epithet of Kṛṣṇa.

મુરવત, *s. f.* [*Ar.* મુરુવત્ humanity.] Awe; reverence. 2. Respect; estimation; regard; consideration.

મુરસદ, *s. m.* A religious teacher; a spiritual guide.

ઇલમ અકલકે બડે કહાવો, સખકુ તુમ સમજવો,
મેં મુખસે કહું “મુરસદ મેરા, મેહેરમ મોહે બતાવો.

—નિરાંતભક્ત.

મુરાતખ, *s. n.* [*Ar.*] Dignity; eminence; rank; station. 2. Prestige.

Id. માન-મુરાતખ Respect and dignity. મુરાતખ સાચવું To assert or demand respect. મુરાતખ ખોવું To lose one's respect.

મુરાદ, *s. f.* [*Ar.*] Wish; desire; hope; intention; inclination; design; anticipation.

મુશરિ, *s. m.* [*S. fr.* મર name of a demon+અરિ.] The foe of the demon Mura; Viṣṇu; Kṛṣṇa.

મુરીદ, *s. m.* [*Ar.* Cf. મુરસદ.] A religious teacher; a spiritual guide.

પીડ બિના સો પીર કહાવે, દરદબિના દરવેસા;
મામદલી સો મુરીદ કહાવે, રહેમ બિના કહો કેસા ?

—નિરાંતભક્ત.

મુલક, *s. m.* [*Ar.* મુલક.] A country; a region; a territory; a dominion.

મુલક-ગિરી, *s. f.* [+ *P.* ગિરી taking *fr.* ગિરફતન = *S.* ગમ્, મહ્, to take.] Conquest;

sovereignty; political affairs. 2. Travel; journey.

મુલકી, *adj.* Belonging to the civil administration of a country; civil. 2. Belonging to the revenue department.

Id. મુલકી ખાતું The revenue department. મુલકી કામદાર A revenue officer.

મુલતવી, *adj.* [*Ar.* મુલતવી postponed.] Postponed; adjourned; deferred; prolonged; delayed; protracted. મુલતવી રાખવું To postpone.

મુલતાની, *adj.* [મુલતાન name of a province of India.] Belonging to the country of Multān. 2. *s. f.* A musical mode.

મુલદાર, *adj.* [See મૂલ price. + દાર, *P.*] Valuable; costly; precious.

મુલપડી, *adj.* A covert term for 15.

મુલવવું, *v. t.* [See મૂલ price.] To settle the price.

મુલ-વાન, Same as મૂલ્યવાન.

મુલાઇમ, *adj.* [*Ar.* મુલાઇમ.] Soft; tender; smooth; gentle; delicate; mild.

મુલાકત, } *s. f.* [*Ar.* મુલાકાત.] An interview; a meeting.

Id. મુલાકત લેવી-ફરવી To get an interview. મુલાકત આપવી To allow to see; to allow to interview. 2. To visit.

મુલાજે, *s. m.* [*Ar.* મુલાજજ: observation.] Deference; regard; respect; consideration.

Id. મુલાજે રાખવો-પાળવો-સાચવવો To show respect to.

મુલામ, *s. m.* [*Ar.* મુલમમ.] Plating; gilding. 2. *adj.* Good; fine.

મુલ્લા, } *s. m.* [*Ar.* મુલ્લા a scholar.] A Muḥammadan theologian and jurist. 2. A school-master.

મુલ્લો, *s. m.* [See મૂલ.] Wealth; riches; property.

મુલા-ડો, *s. m.* [See મહ+વાડો.] A hamlet.

મુલા-બો, *s. m.* [See મો+વાળ.] Hair.

મુ-વું, *adj.* [See મર-વું.] May he die ! (a term of abuse used by women).

Prov. મુલા પહેલી ધોર ચણવી=મુલા પહેલી મોહોડાણુ શી ? Call not a surgeon, before you are wounded. મુવેલું માથું ન ઉઘડે Dead

men tell no tales. મુવો વર, ને બળી બન I will have no more trouble about it. મુવા પછવાડે અંધારું After my death, deluge. મુવા નહિ, ને પાછા થયા (એકનું એકન) It amounts to the same thing. મુવા પછી જીત થાયો Death's day is doomsday. મુવાને સૌ વખાણે A good thing when lost is valued most. મુઈ માને ધાવડું To expect an impossibility.

મુશકે-ટાટ, *adv.* [See મુખ, મસ્તક + ટાટ.] Having the arms pinioned or tied behind the back.

મુશકે બાંધવું, *v. t.* [+ બાંધવું.] To tie the hands behind the back.

મુશળ, Same as મુસળું.

મુશકેલ, *adj.* [Ar. મુશ્કિલ difficult, difficulty.] Difficult; troublesome. 2. Improbable.

મુશકેલી, *s. f.* Difficulty; hardness. 2. Improbability.

મુઠિ, *s. f.* [S.] Same as મુઠી. 2. A hilt; a handle.

મુસકાવું, *v. i.* [S. મુદ્ to rejoice.] To be delighted.

મુસદ્દી, *s. m.* [Ar. મુસદ્દી.] A clerk; a writer. 2. A politician; a statesman.

મુસદ્દો, *s. m.* [Ar. મુસદ્દ:] A draft; a rough sketch.

મુસલમાન, *s. m.* [P.] A Musalmān; a follower of the religion of Muḥammed. 2. *adj.* Mischievous.

મુસલમાની, *adj.* Relating to the Musalmāns. 2. *s. f.* A Musalmān woman. 3. The Muḥammadan rule or sway.

મુસલ્લો, *s. m.* A carpet or piece of cloth on which a Muḥammadan says his prayers. 2. A Musalmān (in contempt).

મુસળ-ખંડી, *s. m.* [See મુસળું + ખંડવું.] Rice.

મુસળ-ધાર, *adj.* [+ ધાર a stream.] Falling down in great showers (rain).

મુસળ-રનાન, *s. n.* [+ રનાન.] A men washing of one's body distinguished from bathing as a religious rite.

મુસળી, *s. f.* [S. મુસલી,] A medicinal root or plant.

મુસળું, *s. n.* [S. મુસલ.] A wooden pestle

(used in cleaning rice).

મુસાફર, *s. m.* [Ar. મુસાફર.] A traveller; a sojourner.

મુસાફરી, *s. f.* Travel; journey; travelling.

મુસારો, *s. m.* [Ar. મુસાર: monthly salary.] Pay; salary; wages.

મુસાહિબ, *s. m.* [Ar. મુસાહિબ a companion.] A companion; an attendant.

મુસીબત, *s. f.* [Ar. મુસીબત calamity.] Difficulty; hardship; calamity; misfortune; evil; misery; adversity; affliction. 2. Tyranny; oppression.

Id. મુસીબત-વેડવી-ભોગવવી To suffer a hardship; misfortune, or misery.

મુસ્તકીન, *adj.* [Ar. મુસ્તકીમ firm, permanent.] Firm; strong; solid. 2. Firmly established.

મુદ્દત, *s. n.* [S.] A period of. 48 minutes.

કહ્યું તેમ તેણે કર્યું, શુક કહે છે શુભ વાત;

પાક સુણો પ્રભાવતી, મુદ્દત ગઈ એક રાત.

—સામળભટ.

2. The fit time; the auspicious moment or season. 3. Commencing; beginning; entering upon. 4. The first pregnancy.

Id. મુદ્દત જોવું To search for an auspicious time. મુદ્દત સાચવવું Not to allow an appointed auspicious time to slip away.

મુળ-ચું, *adv.* [See મૂળ+ક.] Altogether; wholly; entirely; at all (generally used with a negative.) 2. *adj.* Original (used by old poets).

મુળચી, } *s. f.* [See મોડણી.] Purgings and vomiting owing to indigestion.

મુળા-પણી, *s. f.* [See મુળો + પાણી.] A bundle of radishes.

Prov. મુળા-પણી કાંઈ શાકમાં લેખું ? All flesh is not vension.

મુળાફર, Same as મૂળાફર.

મુળા-ડિ-યાં, *s. n. pl.* [See મુળા+ S. dim.] Roots.

મુળિ-યું, *s. n.* A root or a part of a root; a rootlet.

મૂઝું, *adj.* [S. મૂક.] Dumb. 2. Silent.

મૂઝ, *s. f.* [S. કમઝ the beard, Eng.

Mustache fr. Gr. Mustax the upper lip.] The mustache.

Id. મૂઝ પર તાવ દેવો, મૂઝ પર તાલ દેવો, મૂઝ મરડવી To set at defiance; to scorn.

મૂઝ, *adj.* [Ar. મૂઝી noxious.] Foolish; stupid.

મૂઠ, *s. f.* [See મુઠિ.] The fist. 2. The hilt. 3. A handful. 4. A magical formula used for killing or injuring a person. 5. Striking by a long piece of wood a smaller piece placed on the hand (in the game of ગિલિદંડા.)

Id. મૂઠ ઝાલવી-પકડવી To lay the hand on the hilt of one's sword; to draw the sword. મૂઠ મારવી See under મારવું.

મૂઠી, Same as મૂઠી, 1. 2.

મૂઠો, *s. m.* The fist in which the fingers are held loose.

Id. મૂઠો ભરવો Lit. To fill the fist. Hence, 2. To take a large quantity.

મૂઠી, *s. f.* [S. મુઠ the head.] The head. 2. Money laid out to trade; capital; stock.

મૂઠો, *s. m.* A measure of capacity equal to a hundred maunds.

મૂઠ, *s. m.* [S. *fr.* મૂઠ to be silly.] Stupid. 2. Ignorant; illiterate; unlearned; foolish. 2. Vacant-minded.

Id. મૂઠ બની જવું To become vacant-minded.

મૂઠ-મતિ, *adj.* [S. *fr.* + મતિ.] Dull-witted; stupid; foolish.

મૂતર, } *s. n.* [S. મૂત્ર.] Urine.

મૂતર-ડી, *s. f.* A urinal.

મૂત્ર-પરીક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* + પરીક્ષા.] Uroscopy.

મૂત્ર-પિણ્ડ, *s. m.* [S. *fr.* + પિણ્ડ.] The kidneys.

મૂત્રા, *s. m.* The vulva of lower animals.

મૂત્રાશય, *s. m. n.* [S. See મૂત્ર + આશય.] The bladder.

મૂર્ખ, *adj.* [S.] Foolish; stupid. 2. Unwise; injudicious. 3. *s. m.* A fool; a block-head.

Id. મૂર્ખને કાન હોય, પણ સાન ન હોય A fool

can follow advice, but cannot give it. મૂર્ખને કાંઈ શિગડાં હોય છે ? There is no sign which marks a fool. મૂર્ખ મિત્ર કરતાં દાનો દુશ્મન સારો = મૂર્ખ મિત્ર દુશ્મનની ગરજ સારો A sensible foe is preferable to a foolish friend.

મૂર્ખાઈ, *s. f.* Folly; stupidity.

મૂર્ખાઈ-ભરેલું, *adj.* [+ભરવું.] Foolish.

મૂર્ચના, } *s. f.* [S. *fr.* મૂર્ચ્ to swoon.]

મૂર્ચ્છા, } A swoon; fainting.

Id. મૂર્ચ્ આવવી-ખાવી To be in a swoon. મૂર્ચ્ વળવી To be free from a swoon.

મૂર્ચ્છા-ગુગત, } *adj.* [S. મૂર્ચ્છા *fr.* મૂર્ચ્ to swoon + ગત gone *fr.* ગમ to go.] Fainting; swooned.

મૂર્તિ, *s. f.* [S.] An idol; an image; any figure or shape; a statue; a portrait. 2. A person; a man; an individual.

મૂર્તિ-પૂજક, *adj.* Worshipping idols; idolatrous.

મૂર્તિપૂજ, *s. f.* Idolatry.

મૂર્તિ-માન, *adj.* [S. *fr.* + S. મત્, માન suffix showing "possession."] Present in person; same; self-same; identical.

મૂર્ધન્ય, *adj.* [S. *fr.* મૂર્ધન the head. See મૂર્ધા.] Cerebral; formed high and back in the mouth up; lingual (sound). 2. *s. m.* Any one of the lingual letters of the alphabet.

મૂર્ધા, *s. f.* [S. મૂર્ધન.] The head.

મૂર્ધા-સ્થાની, *adj.* [S. *fr.* + સ્થાન.] Same as મૂર્ધન્ય.

મૂલ, } *s. n.* [Dh. Des. મૂલ *fr.* S. મૂલ્ય]

મૂલ્ય, } Price; value; cost; rate. 2. Discovery of real worth. 3. Wages.

મૂલ્ય-વાન, [S. *fr.* + વત વાન suffix showing "possession."] Same as મૂલ્ય-દાર.

મૂષક, *s. m.* [S. *fr.* મૂષ્ મૂષ to steal.] A mouse; a rat.

મૂસ, *s. f.* [S. મૂષ.] A crucible. 2. A matrix or mould.

મૂળ, *s. n.* [S. મૂલ the root.] The root of a tree. 2. The nineteenth lunar mansion.

3. The origin; the ground. 4. The founder; the progenitor. 5. The origin; commencement. 6. The first copy. 7. The capital or principal (in a business). 8. The root of a number. 9. The source of a river. 10. A covert term for 5.

Id. મૂળ ધાણું-નાખડું To throw deep roots. 2. To get a footing. સર્વ મૂળ-કડું મૂળ Deep roots, મૂળ શોધડું To search for the original cause. મૂળમાંથી કાઢી નાખડું-મૂળ કાઢી નાખડું To extirpate; to pull up by the root. મૂળમાં To begin with; at the outset; in the first place. મૂળે જ-મૂળમાં From the very beginning; from the very birth. 2. Even at the very beginning.

મૂળ-પાઠ, *s. m.* [S. *fr.* + પઠ the text of a book *fr.* પઠ to read.] The original text of any work (as distinguished from a commentary).

મૂળ-પીઠિકા, *s. f.* [+ પીઠિકા.] A prolegomenon; an introductory remark; the origin; the very beginning.

મૂળ-પુરુષ, *s. m.* [+ પુરુષ.] The founder of a race.

મૂળાક્ષર, *s. m.* [+ અક્ષર.] An alphabet.

મૂળી, *s. f.* A tender root.

મૂળે, *adv.* In the very beginning or outset; at the very source. root, &c.

મૂળો, *s. m.* [S. મૂળ+ક a little root *fr.* મૂળ root+ક dim.] A radish.

Prov. મૂળમાં મીઠું ને કેળામાં ખાંડ Every thing is good in its own place.

Prov. મૂળના ચોરને મુશકાનો માર Disproportionate punishment.

મૂગ, *s. m.* [S.] A deer; an antelope. 2. The fifth lunar mansion.

મૂગ-જળ, *s. n.* [+ જળ.] Mirage.

મૂગ-તૃણ, *s. f.* [S. *fr.* + તૃણ] Same as મૂગ-જળ.

મૂગ-નાભિ, *s. m.* [S. *fr.* + નાભિ the navel.] Musk.

મૂગ-પતિ, *s. m.* [S. *fr.* + પતિ.] The lord of beasts; a lion.

મૂગ-મદ, *s. m.* [S. *fr.* મદ.] Musk.

મૂગમ રાસલને મૂગમદનું લેપન, શૂકર ગંગા-રનાન —ગિરિધર.

મૂગયા, *s. f. n.* [S. *fr.* + યા to go.] The chase; hunting.

Id. મૂગયા કરવી-રમવી To hunt; to go on a hunting expedition.

મૂગ-લાગ્ન, *s. m.* [S. *fr.* + લાગ્ન.] The moon.

મૂગ-લોચન, } *s. f.* [+ લોચન.] A woman
મૂગ-લોચની, } having eyes as liquid as those of a deer; a fawn-eyed woman; a beauty.

મૂગસર, *s. n.* [S. મૃગશિર, મૃગશીર્ષ.] The fifth lunar mansion.

મૂગાક્ષી, *s. f.* [S. *fr.* મૂગ + અક્ષી.] Same as મૂગ-લોચન, મૂગ-લોચની.

મૂગી, *s. f.* A female deer; a doe. 2. A kind of plant.

મૂગી, અરણી, ને મરેડી.—પ્રેમાનંદ.

મૂગેન્દ્ર, *s. m.* [S. *fr.* + ઇન્દ્ર.] The lord of beasts; a lion.

મૂણાલ, *s. m.* [S.] The stalk of the lotus.

મૃત, *adj.* [S. *fr.* + મૃ to die.] Dead; expired; deceased.

મૃત-ક, *adj.* [S.] Pertaining to the dead. 2. *s. n.* Funeral rites. 3. Pollution to the surviving relations arising from death.

મૃતશૌચ, *s. n.* [See મૃત + અ-શૌચ.] Ceremonial defilement recognized by the near relations of the deceased.

મૃતિકા, *s. f.* [S. *fr.* મૃદ earth.] Earth; dust; clay.

મૃત્યુ, *s. n.* [S. *fr.* મૃ to die. See મરવું, મૃત.] Death; decease. 2. The Judge of the dead; Yama.

મૃત્યુ-લોક, *s. m. n.* [S. *fr.* + લોક.] The world of mortals; the earth; this world.

મૃદંગ, *s. n.* [S. *fr.* મૃદ earth + અંગ.] A kind of labor or drum.

મૃદુ, *adj.* [S.] Soft; sweet. 2. Tender; delicate; gentle; mild.

મૃન્મય, *adj.* [S. મૃન્મય *fr.* મૃદ earth + મય suffix showing "made of."] Earthen.

મે, *pron.* [S. મયા.] By me.

મે, Hindi for હું or મેં.

મેકડ, *s. m.* [S. मङ्क.] A frog.

મેડકી, *s. f.* A female frog.

મેદો, *s. m.* [Dh. Des. मिदिआओ *fr.* S. मेढः, मेण्डः, a ram. S. मेघ a goat *fr.* मेघ a sacrifice.] A ram; a sheep.

મેદી, *s. f.* [S. मेघा.] A particular plant; *Lawsonia inermis*.

N.B.—The leaves of this plant are used by girls and young women in painting red the nails, hands, and feet.

Id. શું તારે હાથે પગે મેદી મૂકી છે કે ? Why are you so idle ?

મેદો, *s. m.* [S. मेदस् fat, marrow. See મેદ.] Fine wheaten flour. 2. Marrow.

Id. મેદો કાઢવો—દળવો To be engaged in a work which requires strength and attention.

મેસ, *s. f.* [S. मासि. See મિસ્સી] Lamp-black; soot.

Id. આંખમાં મેસ આંજવી—ધાલવી—સારવી To colour the eyes black with a pigment. મેસનો ચાલેયો Lit. A spot of lamp-black. Hence, 2. Infamy; public disgrace.

મે, *s. f.* [Hindi मैं I, hence egoism.] Authority; power.

મે, *s. m.* [Eng.] May, the fifth month of the Christian year.

મેક્કણ, *s. m.* A kind of spoon.

મેખ, *s. f.* [P. મેલ્.] A peg; a tent-pin.

Id. મેખ મારવી to interpose a serious obstacle.

મેખ, Same as મેખ.

મેખચું, *s. n.* } [+P. ચે: a dim. suffix.]

મેખલી-વી, *s. f.* }

A lamp with a stand.

મેખળ, *s. n.* A weapon of war. 2. [See મેખળા.] A girdle; a zone.

મેખળા, *s. f.* [S. મેલ્લા.] A woman's girdle; a belt; a zone.

મેખાન્તર, *s. n.* [See મિષ + S. અન્તર another.] An excuse; a pretence; a pretext.

મેખું, *s. n.* [See મિસ્સી lamp-black.] Opium. 2. Intoxication.

મેખળ, *s. m.* [S. मद्गल *fr.* मद् a liquid discharge from the eyes + S. गल to drop.]

An elephant.

મેધ, *s. m.* [S. *fr.* मिह to become wet.] A cloud. 2. Rain.

મેધચાપ, } [+ચાપ, ધનુષ્ય.] A rainbow.

મેધધનુષ્ય, }

મેધરાજ, *s. m.* [+રાજ.] The thunderer, the king of the watery clouds. 2. The god Indra. 3. Rain.

મેધાડંબર, *s. m. n.* [S. *fr.* +આડંબર. Or, S. મેઘડંબર thunder.] The lowering of the clouds. 2. A canopied seat upon an elephant. 3. A thundering noise; an uproar. 4. Empty menaces and intimidations; vain bluster.

મેચકું, *s. n.* [See મેખચું.] Same as મેખચું. 2. A little baby.

મેજ, *s. n.* [See મીચ.] Fruits used in religious ceremonies by the Pārsīs.

મેજ, *s. m. s. f.* [Latin, mensa; Or. P. મેજ.] A table.

મેજખાન, *s. m.* [P. મેજખાન a host *fr.* + ખાન=S. વાન=વાળું having.] A host. 2. A guest.

મેજખાની, *s. f.* [P.=hospitality. See મિજખાની.] A feast; an entertainment; a dinner-party. 2. Hospitality.

મેજર, *s. m.* [Eng. Measure.] A memorial; a representation.

મેજર, *s. m.* [Eng. Major.] A title of military officers; a major.

મેડક, Same as મેડક.

મેડકી, Same as મેડકી.

મેડી, *s. f.* [See માળો, માળ.] An upper story.

મેડો, *s. m.* See મેડો.

મેણું, *s. n.* [See મીણો.] A taunt; a bitter remark; a sarcasm.

Id. મેણું-મારવું-દેવું To taunt; to reproach. મેણું ખાવું To receive a taunt; to be taunted.

મેતર, *s. m.* [P. મિતરહ =S. महत्तर greater *fr.* P. मिह=S. महत् great+P. = S. तर comp. suffix.] A sweeper; a scavenger.

મેતરાણી, *s. f.* A female sweeper; the wife of a sweeper.

મેથિયા, *s. m. pl.* [See મેથી.] A kind of wild seeds resembling મેથી, found in rice.

મેથિયું, *adj.* Seasoned with મેથી.

મેથી, *s. f.* [S. મોથ્રી.] Fœnugreek grass. 2. The grains or seeds of this grass. 3. A kind of greens. 4. A sound thrashing; a drubbing.

Id. અહીં કંઈ મેથીના (દાડું) ખાવાના નથી You have not been invited to a dinner, but to hard work.

મેદ, *s. m.* [S. મેદસ્ fat, marrow.] Fat; marrow.

મેદની, *s. f.* [See મેદિની.] The world; the universe. 2. A crowd; a gathering; a meeting; a multitude.

મેદાન, *s. n.* [Ar. મયદાન.] A plain; a meadow. 2. An esplanade. 3. A battle-field.

Id. મેદાનમાં આવવું-પડવું-ઉતરવું To stand against boldly in a combat or a wrestling match. 2. To publicly declare oneself an enemy.

મેદિની, *s. f.* [S.] The earth.

મેધ, *s. m.* [S.] A sacrifice.

મેના, *s. m.* [Imit.] A canary bird; the Indian jay.

મેનો, Same as મ્યાનો.

મેમાન, *s. m.* [See મેહેમાન.] A guest. 2. A host.

મેર, *s. f.* Direction; side. 2. Verge; margin.

મેર, *s. m.* [Hem. Des. મેરા *fr.* S. મેર: name of a mountain. See મેર, 2.] The largest bead in a rosary from which the reckoning begins. 2. A kind of large copper or brass pot. 3. A kind of insect.

મેર, Same as મેર. 2. The tube of a hubble bubble.

મેર, *interj.* [See મરવું.] Get thee gone ! 2. Let it alone.

મેર-બેસવું, [મેર=Pers. મિટર, the sun + બેસવું; the word સૂરજ being understood.] The sun has set.

મેરા, Hindi for માફ.

Prov. તેરી બી શુપ, ને મેરી બી શુપ It is wise to be silent in the matter.

મેરાઈ, *s. m.* A tailor.

મેરાખી, } See મેહેરાખી.
મેરાવી, }

પૃથીરાજ રાસો ચંદ, નામ સાફ દખી ગયો;

તો એ કવીશ્વર કથે, મે'લ એ મેરાવી છે. —વશલ.

મેરાયાં, *s. n. pl.* Same as મેરિયું. 2. Advantage gained by a player from a trick, throw, or move of another player.

મેરિયું, *s. n.* [See મેહેર+રાજ.] A lamp ignited on sugar-cane stalks during the Diwālī holidays.

મેરી, *s. f.* A woman; a female.

મેર, *s. m.* An associate; a companion. 2. [S.] The mountain Meru, which is represented as the support of the earth. 3. The tube of a hubble-bubble.

મેલ, *s. m.* [S. મલ dirt.] Dirt; filth. 2. Any excretion or dirt of the body. 3. Dregs; dross; sediments; rust.

Id. મેલ મૂકવા નહિ Not to make one's point clearly or frankly (Colloq.). મેલ કાઢવા To refine; to purify.

મેલવું, *v. t.* [Hem. Des. મેલ+વ=સ. મુચ્ચ+તિ He leaves or abandons.] To put; to place; to keep. 2. To leave; to let go; to quit hold of. 3. To send; to convey. 4. To conduct; to effect the safe passage of.

N. B.—મેલવું is generally used for મુકવું in a somewhat depreciatory sense.

Id. See under મુકવું.

મેલાણ, *s. n.* Placing; putting down. 2. A step in walking. 3. Abandoning; leaving; becoming free from (of an eclipse).

Id. (મેલણવું) મેલાણ થવું To become free from an eclipse.

મેલાવવું, *v. t.* To make free; to set free. 2. To cause to set free.

Id. આ બે જણ લડે છે, તેમને મેલાવ Separate these two person's who are quarrelling with each other.

મેલું, *adj.* [Dh. Des. મહલં *fr.* S. મલિતમ્, મલિનમ્; also Hem. Des. મહલો=S. ગત તેજઃ that has lost its lustre. See મેલ dirt.] Dirty; foul; nasty; filthy. 2. *s. n.* A demon; an evil spirit. 3. A pest; a plague.

Id. મેલી વિદ્યા Black magic; knowledge

of dealings with evil spirits; witchcraft. 2. The Art or practice of intrigue.

મેહી, Same as **મેહી**, **મેહી**.

મેવ-હો, *s. m.* [See **મેહ**, **મેહો**, **મેવ**.] Rain.

2. Songs sung to propitiate the god of rain, when there has been no rain for many days in the rainy season.

મેવાડી, *s. m. pl.* [મેવાડ name of a part of Rājputānā.] A class of Brāhmanas who originally came to Gujarāt from Mevāda.

મેવાડી, Me-vādī, *adj.* Relating to Mevāda.

મેવાડે, *s. m.* A particuler class among Vāniās, who deal in piece goods, &c. 2. The singular of **મેવાડી**. 3. A particular musical mode.

મેવાસ, *s. m.* [મહી a river in Gujrat + વાસો.] The province of Mahikantba. 2. A class of freebooters in Gujarāt.

મેવાસી, *adj.* Turbulent; insubordinate. 2. *s. m.* See **મેવાસ**.

મેવો, *s. m.* [P. મવ.] Fruit.

મેશી, *adj.* [See **મિસી**, **મેસ**.] Stingy; miserly.

મેષ, *s. m.* [S.] A ram. 2. *s. f.* The first sign of the Zodiac; the constellation Aries.

મેષો-મેષ, *s. m.* [S. નિમેષોન્મેષ, *fr.* નિમેષ shutting the eye + ડન્મેષ opening the eye. *fr.* નિ down, ડં up + મિષ to shut the eye.] Twinkle; twinkling; winking with the eye.

મેસ, *s. f.* [See **મસી**.] Soot; lampblack.

મેસરી, *s. m.* [See **મહેશ્વર**.] A class of Vāniās.

મેહસુર, } *s. m.* A particular kind of sweetmeat.

મેહ, } *s. m.* [Hem. Des. મેહો *fr.*

મેહ, } *s. m.* [Hem. Des. મેહો *fr.*

મેહક, *s. m.* [S. મહક *fr.* મહ to gladden.] Perfume; fragrance.

મેહ-ક-કુ, *v. i.* [S. મિહ to be wet, to emit semen. *Cf.* **મેહક**, **મેહકુ**.] To emit a sweet smell.

મેહકા-ટ, *s. m.* [+ટતિ.] A strong sweet smell.

મેહણ, Same as **મેણ**.

મેહતર, Same as **મે-તર**.

મેહતરાણી, Same as **મે-તરાણી**.

મેહતા, *s. f.* [Ar. મુહત્ત.] Respite; postponement; delay; rest. 2. Time; interval.

મેહતા-અ, *s. m.* [See **મેહતો+અ**.] A schoolmaster; a tutor; an instructor; a teacher.

Prov. મેહતા અ ન હોય, ત્યારે ડોકરાને મજા, When the cat is away, the mice will play.

મેહતાબ, *s. m.* [P. મેહતાબ moonlight *fr.* માહ the moon+તાબ=S. તાબ.] The moon.

મેહતો, *s. m.* [Hem. Des. મેટો = S. વણિક્ સહાય: a merchant's clerk. *fr.* S. મહિત praised, great. *fr.* મહ to praise, to make great.] A schoolmaster. 2. An accountant; a clerk; a writer.

Prov. મેહતા મારે નહિ, ને ભણાવે નહિ A man of no pluck or courage.

મેહનત, *s. f.* [Ar. મિહનત.] Labour; toil; pains. 2. Work. 3. Price or wages of labour.

4. Difficulty; trouble. Same as **મહેનત**.

મહેનતુ, *adj.* Painstaking; industrious; laborious; hardworking; diligent.

મેહબૂબ, *s. m.* [Ar.] God.

મેહમાન, *s. m.* [P. મેહમાન.] A guest. Same as **મહેમાન**.

મેહર, *s. f.* [P. મિહર.] Favour; kindness; graciousness.

મેહર-આન, *adj.* [P. *fr.* +આન=S. આન=આણું] having. Kind; favourable; gracious; affectionate; loving; benignant. 2. *s. m.* A patron; a benefactor.

મેહર-આની, *s. f.* Kindness; favour; regard; obligation; condescension.

મેહરમ, *adj.* [P. મહરમ a man related to a woman whom she is prohibited by religion from marrying, as her father or brother, and in whose presence she can dispense with the veil.] Heartily beloved.

મેહરાબ, *s. m.* [Ar. મિહરાહ.] An arch; a vault. 2. A building in the form of a segment of a circle.

મેહરામણ, *s. m.* [Prob. a corruption of

વેહવાવજ્ઞ *fr.* વહેળો a stream *fr.* વહે-વું.]
A sea.

મોહરો, *s. m.* A palik-bearer.

મોહલ, *s. m.* [Ar. મેહલ a palace. S. મહાલય a great house *fr.* મહા great+આલય abode] A royal palace. 2. A mansion. 2. A decorated part of a house.

Id. હવાઈ મેહેલ Castles in the air. (મનમાં)
મેહેલ ચણવો To build castles in the air.

મોહલા-ચત, *s. f.* The beauty, dignity or splendour of a palace.

મોહલો, Same as મોહલદંડા.

મોહસુલ, *s. m. n.* [Ar. મહસૂલ gained.] A tax; a duty. 2. Revenue. 3. Finance.

મોહસુલી, *adj.* Pertaining to the collection of taxes, or the revenue department.

મેળ, *s. m.* [S. મેલ meeting *fr.* મિલ્ to join.] Tallying; balancing of accounts. 2. Certainty; necessity; obligation. 3. A necessary consequence. 4. A cash-book. 5. A day-book. 6. Nearness; approximation. 7. Concord; agreement.

Id. મેળ કાઢવો-મેળવવો-મેસારવો To balance an account. મેળ ખાવો-મેસવો To meet together; to be suitable or favourable. મેળ કરવો To unite. 2. To reconcile. મેળ દાવવો To make fitting or suitable. 2. To bring about a reconciliation. તેના આવવાનો મેળ નથી It is not certain or settled when he will come.

મેળ-વ-ણ, *s. n.* [See મેળ-વ-વું.] Mixing. 2. A mixture; a composition. 3. An acid put into milk to curdle it.

મેળ-વ-ણી, *s. f.* A mixture. 2. Admixture; addition; adding; composition. 3. A sum; addition (in Mathem.). 4. Exaggeration. 5. Adapting; joining; uniting. 6. Comparison.

મેળ-વ-વું, *v. t.* [Caus. of મેળ-વું *fr.* S. મિલ્ to join.] To mix; to mingle; to combine, to unite; to join together; to add; to sum up. 2. To earn; to gain; to acquire. 3. To collect. 4. To reconcile; to bring together. 5. To tally; to correspond; to harmonize. 6. To compare. 7. To introduce.

Id. હિસાબ મેળવવો-ખાતું મેળવવું To compare account-books. તાળો મેળવવો To verify the result of a mathematical calculation. દુધ મેળવવું To mix a sour substance with milk in order to curdle it.

મેળા, *s. f.* [S. મહિલા *fr.* મદ્ to gladden.] A woman.

મેળા-પ, *s. m.* [S. મેલા-વ-ક. See મેળ-વ-વું.] A meeting; an interview.

મેળા-વ-ડો, } *s. m.* A congregation; a concourse; a collection of people. 2. A meeting; an assembly.

Id. મેળાવડો કરવો-ભરવો-મેળવવો To call or hold a gathering or meeting.

મેળે, *adj.* Of itself; of its own accord; spontaneously; willingly.

મેળો, *s. m.* [Dh. Des. મેલો; also Hem. Des. મેલી = S. સહિત: a group. S. મેલ: See મેળ-વ-વું.] A concourse of people; a fair. 2. Meeting together. 3. Seeing a dying person for the last time.

મેચી, *s. f.* [S. *fr.* મિત્ર.] Friendship.

મેથુન, *s. n.* [S. *fr.* મિથુન a couple. See મિથુન.] Copulation; sexual intercourse. 2. Junction; union; combination; coalition. 3. [See મિથુન.] A couple; a pair. 4. A man and his wife.

મેથુની, *adj.* Arising from the union of sexes. 2. Relating to the union of the sexes.

Id. મેથુની પ્રભ Propagation of the species by the union of the sexes.

મેયત, *s. f.* [Ar. મૈયિત્ dead.] Death; A funeral. 2. *adj.* Deceased; dead.

મેયત-ખરચ, *s. m. n.* [+ ખરચ.] Funeral expenses.

મેયર, Same as મહિયર. Relations on the mother's side.

માતા પિતા મેયર સંતાપે, સાસરિયાં અતિ આરાત આવે.
—દયારામ.

મેયા, *s. f.* [See મા, માતા.] A mother.

મેસ, *s. m.* [Eng. Mile.] A mile.

મોં, } *s. n.* [See મુખ.] The mouth.

મોહ, }
Id. See under Id. મોહું.

મોંઘવારી, Same as મોંઘવારી.

મોંઘાઈ, *s. f.* Value; worth. 2. Claim to indulgence or respect.

મોંઘું, Same as મોંઘું.

મોં-જો-જી, } *s. n.* [+જો-જી.] A gift given

at the first visit. 2. The ceremony of first seeing the bride or bridegroom.

વહુ વર મોં-જો-જી કરે સર્વ; તજ્યો મદન મેહેતાએ ગર્વ.
—હરિદાસ.

મોં-માગ્યું, *adj.* [See મોં + માગ્યું.] As much (price) as is asked or demanded; without abatement; without haggling.

મોં-માર, *adj.* [+માર્યું.] Without considerations of respect or favour; fearless; boldspeaking; speaking with boldness.

મોં-રખું, *adj.* [+રાખ્યું.] Acting with reserve out of respect for a person; modest; shy. 2. Partial to, out of respect.

મોં-વડ, *adv.* [+ S. વર્તિત્ત્વ being, existing, *fr.* વૃત્ to be. See વૃત્તિ.] Before the face; in front; just near in front.

મોઈ, *s. f.* A little bit of stick struck in the game called મોઈ-ડો or ગિફ્ટી-ડો (trip-stick).

Prov. મોઈ પાદી, તે દાલ Something is better than nothing.

મોકમ, Same as મકમ.

તલે તલનો હિસાબ લેશે, મોકમ દેશે મારો.

—ભોજોભગત.

મોકલવું, *v. t.* [See મોકવું.] To send; to despatch. 2. To remit; to transmit.

મોકળાસ, *s. f.* [See મોકળું.] Width; breadth. 2. Spaciousness; roominess; extensiveness. 3. Freedom; ease; openness. 4. Extension; expansion.

મોકળું, *adj.* [Hem. Des. મુક્ત = S. સ્વસ્ત્ર સ્વચ્છન્દમ, at one's will. Also Dh. Des. મુક્કા *fr.* S. મુક્ત-કા let loose. See મુક્ત.] Free; unbound; unconfined; unrestrained; at liberty. 2. Open; unclosed; not shut. 3. Loose; separate; distinct. 4. Empty; unoccupied. 5. Free; relieved. 6. Magnanimous; elevated in soul. 7. Frank; ingenuous.

Id. પગ મોકળા કરવા To move one's legs

about; to walk about. મન મોકળું કરીને બોલવું To speak freely; to unburden one's mind. સંકરે મોકળે ચલાવી લેવું To manage as best one can. મોકળે મહાલવું To indulge oneself with freedom. 2. To separate oneself from one's relations and live a life of ease and freedom.

મો-કાણુ, *s. f.* [Hem. Des. મોક્ષાનિઆ = S. અસિતેપદ્મોદરમ્ the black interior of a lotus. Also Dh. Des. મુહવિક્ષોળો = S. નિન્દાર્ય મુલ-વિકૂળનમ્ making faces at. Or See મોંઘ+કાણુ.] A visit of condolence. 2. News of a death having occurred. 3. Ruin; perdition.

In. મોકાણના સમાચાર Discouraging news; information about one's failure. મોકાણ માંડવી To gather a number of mourners. 2. To spoil or ruin one's business or life.

મોકુદ્, } *ad.* [Ar. મવ્કૂફ stopped.] Postponed; delayed; deferred; put off; adjourned. 2. Abolished; abrogated; stopped; repealed; ceased. 3. Dismissed; discharged.

મોક્ષ, *s. n.* [S. See મુક્ત-વું Cf. મુક્તિ.] Final and eternal happiness; final emancipation. 2. Liberation.

Id. મોક્ષ પામવો--મેળવવો To get absolution or salvation of the soul. 2. To die. મોક્ષ દેવો--આપવો To save the soul of. 2. To kill. મોક્ષે જવું--મોક્ષ થવો To return to one's Maker. 2. (To die. મોક્ષ-કાળ The time of release (of the soul or of death.) 2. The time of release (of the sun or moon from an eclipse). મોક્ષ-પદ The state of deliverance from all existence as an individual.

મોખ, *s. m.* [See મુખ્ય.] A tent-pole.

મોખ, *s. m.* [Ar. મવ્કૂઅ; also, See મુખ્ય.] An opportunity. 2. An intention; a motive. 3. Cause.

Id. મોખ સાધવો To take advantage of one's opportunities. મોખ ધારવો To make provision for. મોખ ખાવો To get an opportunity. મોખમાં ને મોખમાં ફરવું--હોવું To run about in search of an opportunity; to be engrossed in taking advantage of an opportunity; to be self seeking. શા મોખમાં આવ્યા

છા? What is your object or motive in coming or calling? What has brought you here?

મોખરો, *s. m.* [See મુખર, મુખ.] The front or foremost part; the van.

Id. મોખરે જવું To walk in front; to be the leader of; to lead. મોખરે કરવું--ધરવું To place in front; to appoint as the leader of. મોખરો સાચવવો To face boldly; to bear the brunt of war. મોખરે બેસવું To sit in front; to occupy one of the front places. 2. To be considered deserving of respect.

મોગરી, *s. f.* [See મોગરો.] The seed vessel of the radish. 2. A mallet; a wooden hammer. 3. Arabian jasmine. 4. A small pestle.

મોગરો-લ, *s. n.* [+ તેલ.] Jasmine scent; hair oil.

મોગરો, *s. m.* [Hem. Des. મોગરો=S. મુલમ a bud. S. મુર a hammer.] The jasmine flower. 2. A jasmine-shaped ornament. 3. The snuff of a wick. 4. A dome; a cupola.

મોગલા-ઈ, Same as મુગલા-ઈ.

મોઘમ, *adj.* [Ar. મુઘમ indefinite.] General; indefinite; vague; loose; equivocal; unexplained.

Id. મોઘમ રાખવું To leave undefined or undecided; not to make a clear statement.

મોઘ-વારી, } *s. f.* [See મોઘ+વારો.] Dear-
મોંઘ-વારી, } ness; high prices.

મોંઘુ, } *adj.* [S. મહાર્ઘ fr. મહત્+અર્ઘ price.]
મોધુ, } Dear; bearing a high price; not cheap; costly. 2. Difficult of attainment.

Prov. ફેલેતી સોંધી, ને મોજ મોંધી Disgrace is cheaper than honour. મોથો માલ પડેણો જમે Good things go to the guest.

મોચ-ક, *adj.* [S. fr. મુચ્ to release.] That frees, liberates, or looses (used at the end of a compound-word).

મોચ-જી, *s. f.* A female of the મોચી class.

મોચ-ન, *s. n.* Liberating; freeing; releasing; setting free; loosening.

મોચ-ન, *s. n.* False pride. 2. Empty

splendour.

જેહ તણા જનમાં ધનમાં નહિ, મોચનમાં કણમાં વનમાં શું?

—વ. દલસ.

મોચ-રસ, *s. m.* [+રસ.] The gum of the silk-cotton tree.

મોચમ, *s. m.* [See મૂકવું.] The unploughed space left in a field.

મોચ-વું, *v. i.* To be twisted or dislocated.

મોચી, *s. m.* [Hem. Des. મોચ-ક a kind of shoes. Cf. મોજી a stocking fr. P. મોજ: a stocking.] A shoemaker; a cobbler.

મોજ, *s. f.* [Ar. મવજ a wave. Cf. તરંગ.] Pleasure; mirth; merriment; joy; gaiety; hilarity; delight; enjoyment. 2. Choice; will.

Id. તારી મોજમાં આવે તેમ Just as you please. મોજ મારવી--કરવી--માણવી To experience pleasure. 2. To act as one wills. મોજ શોખ Pleasures of various kinds.

મોજડું, Same as મોજી a wave.

હિમત રાખીએ, દલ એ દાખીએ;

પાણી પહેલાં, શાં મોજડાં? —સામળાં. ૮.

મોજ-ડી, [See મોજી.] Shoes; slippers.

મોજ-જી, *s. f.* [Mar. જી. મોજ-જ fr. Ar. મીજાન a balance.] A survey with a cross-staff. 2. Measuring.

મોજ-જી-દાર, *s. m.* [+દાર P.] A surveyor who measures with a cross-staff.

મોજ-વું, *v. t.* [See મોજ-જી.] To survey. 2. To comprehend; to understand. 3. To measure.

મોજ, *s. n. pl.* [P. મોજ:] Stockings or socks. 2. Gloves.

મોજ, *s. n. pl.* [Ar. મવજ a wave. Cf. મોજ.] Waves; billows.

મોજર, } *prep.* [Hem. Des. મજ્જાઆર = S. મઝ્ય the middle, fr. મઝ્ય centre + અગાર house.] In; into. (Used in poetry.)

મોજ-જી, } *adj.* [See મોજ.] That experiences pleasure; voluptuous. 2. Gay.

મોજી, *s. n.* [P. મોજ: stockings, gloves. Cf. Hem. Des. મોચક under મોચી. See મોજ-ડી.] A stocking; a glove.

મોજી, *s. n.* [Ar.] wave.

મોજીદ, *adj.* [Ar. મજીદ existent.] Ready; on hand. 2. Existing; present.

મોજે, *s. n.* [Ar. મજીએ a place, the site.] A village.

મોજેજે, *s. m.* [Ar.] A miracle; a wonder.

મોજે, *s. m.* [See મોજી a wave.] A large and high wave.

મોટ, Same as મોટું Large, great.

મોટમ, *s. n.* [See મોટું + મણ, પણ, = S. મોટમ,]

સ suffix forming abstract nouns from adjectives.] Same as મોટાંઈ.

મોટાંઈ, *s. f.* Largeness; bigness. 2. Greatness. 3. Large-mindedness; magnanimity. 4. Pride; arrogance; vanity. ostentation.

મોટિયું, *s. n.* [Mar. મોટ a bundle.] A sack of grain; a load.

મોટું, *adj.* [See મહત્.] Large; big; extensive. 2. Copious. 3. Great; grand; magnificent. 4. Considerable. 5. Old; generous; magnanimous. 6. Grown up; having attained the age of puberty.

Id. ધરમાં એજું મોટું કેની ? Indeed he is the head and leading member of the family. મોટાં બેટાં Grown-up. નાનાથી મોટો કર્યો Reared him up from childhood. મોટું મન A generous mind. મોટું મન કરવું--રાખવું To forgive; to overlook short-comings. મોટું પેટ રાખવું To bear and forbear.

Prov. મોટાના પગરખામાં કોણ પગ ઘાલી શકે ? Who can vie with the great ? મોટા એટલા ખોટા A fine shoe often hurts the foot. મોટા ધરના પોકળ વાંસા Much display but no substance. મોટાની મોટી વાત, અરથો રોટસો ને આખી રાત (જાગે) Serve a great man, and you will know what sorrow is. મોટાને મોટી ફિકર High winds blow on high hills.

મોટેથી, *adv.* Loudly; noisily; clamorously; with a loud voice.

મોટે પહેલેથી, *adv.* [+પહેલેથી.] Early in the morning.

મોટેડું, Same as મોટું.

મોટો પૈસો, *s. m.* [+પૈસો.] One pice and

a half; four pies and a half.

મોડી, *s. f.* Dining; eating; food; victuals; meal.

Id. મોડીદાર An epicure.

મોડ, *s. m.* [See મોડું the face, or મુહ the head.] A kind of chaplet worn by females on auspicious occasions. 2. Ears of corn fallen to the ground from their stalks. 3. Crossness; coquetry; ill humour.

એક વાતે તું ઉગરે, મેલી મનનો મોડ—સામળબટ.

Id. બધો મોડ તમારે માથે છે The credit of all this arrangement is due to you.

મોડ, Same as મોડ delay.

ઉપનંદે કહ્યું, “કહાવો, જીવજાનને રે;

ધરિત છે એ વાત, રખે કરતા મોડ.”—દયારામ.

મોડછી, *s. f.* [See મૂર્છા, મુળચી, મુળછી.] Purging and vomiting; cholera.

મોડવું, *v. t.* [See મરડવું.] To twist; to turn; to bend. 2. To dishonour; to disrespect.

ત્યાં માન મોટી રાયનાં, સીતા વર્યા શ્રીરંગ.—ગિરિધર.

મોડવું, *s. n.* A heap or pile of cow-dung-cakes or of grass.

મોડા, *s. m. pl.* A roll of names of boys in a school. 2. The roll-call.

મોડા-મોડ, *air.* [See મોડવું, મરડવું.]

Turning and twisting (as the gestures of a coquette). 2. [See મોડું.] Face to face; in the presence of.

મોડિયું, *s. n.* [See મોં, મુખ.] The mouth of a thing; a piece which covers an aperture.

મોડી, *s. f.* [Mar. See મરોડ.] A written character peculiar to the Marathi language.

મોડી, *s. f.* A small મોડું.

મોડું, *s. n.* [See મોડવું a heap.] Late. 2. Delay; lateness.

મોંડું, *s. n.* [Hem. Des. મોંડે fr. S. મોં,]

મુઠ્ઠા the head. Or see મુખ, મોંડ, the mouth; the face.] The mouth. 2. The tongue. 3. The face. 4. An aperture; an orifice; an opening. 5. The head of a boil. 6. The fore-

part. 7. A spokesman. 8. Boldness. 9. An entrance; a passage.

Id. મેં (મેંદું) આવવું To have inflammation of the interior membrane of the mouth; to salivate. મને એનું મેં આવે છે I feel shy or modest in his presence. મેં આણવું-દાવવું To cause to salivate. મેં ઉઘડાવવું-ઉઘાડવું Lit. To open the mouth. Hence, 2. To cause to speak. 3. To beg; to request. 4. To begin to speak (a child). 5. To throw off modesty or respect and speak impudently; to use impudent or insolent language. મેં (મેંદું) ઉતરવું-ઉતરી જવું To turn pale; to lose colour through disappointment, sorrow or shame. કાળું મેં (મેંદું) Disgrace. કાળું મેં (મેંદું) કરવું To get away; to run away in disgrace; to hide one's face. મેં કરવું-ચવું-કાઢવું To collect the puss or matter at a particular point (of a boil). મેં ઉઘડવું-ખીલવું To have a blooming face or appearance. મેં (મેંદું) ચઢાવવું To knit the brows; to wear an angry expression; to be angry. મેં (મેંદું) ચઢવું To have an angry face. મેં ચળવળવું To have a desire to speak. મેં ચુકાવવું To escape the notice of; to turn away and avoid meeting with. મેં છાંડવું-ટાળવું To avoid the sight or face of; to avoid looking at, or being looked at; to refuse to see (out of contempt or disgust). મેં (મેંદું) છુપાવવું-સંતાડવું To conceal one's face; to be ashamed. શેઠ હીને મેં (મેંદું) જોવાનું To have dealings with, every moment; to be inevitable. મેં જોયું છેકરે An only son. મેં ઢાંકવું To cover or shut the mouth (of a pot, jar, &c). મેં (મેંદું) પડવું-પડી જવું See મેં ઉતરી જવું. મેં ફેરવવું Lit. To turn the face. Hence, 2. To give up one's own party; to go over to the enemy. મેં ફેરવીને બોલવું To speak excitedly. 2. To speak in anger. મેં બંધ કરવું To shut the mouth; to stop from speaking. 2. To win over by an illegal gratification; to give a bribe. મેં ભરવું To eat. 2. To take a mouthful. 2. To give a bribe. મેં રાખવું To behave oneself respectfully towards; to obey out of respect for; to consent to out of

respect for. મેં વકાશીને રહેવું Lit. To remain with the mouth gaping wide (out of surprise, astonishment, helplessness). Hence, 2. To remain or to be left helpless. મેં વટાળવું To eat howsoever little. મેં (મેંદું) વશ રાખવું To restrain the tongue. 2. Not to speak disagreeable words. 3. Not to eat injurious things. મેં વાળવું-કાઢવું To mourn for the dead. મેં ચુકાવવું To stop crying; to comfort or console a mourner. મેં પહેળું થવું To die. મેં પહેળું કરવું-ફાડવું Lit. To gape wide. Hence, 2. To be astonished. 3. To remain anxiously waiting for. મેં બગડવું To lose taste; to have a foul taste or smell in the mouth. મેં બગાડવું To make a wry face. બાળ તારે મેંદું (set away; be gone; get you gone. મેં બાંધવું See મેં બંધ કરવું. મેં ફફડાવવું To speak in anger. મેં (મેંદું) ભલડવું-ભલડાવવું To have a desire to eat. મેં મલકાવવું To smile; to be pleased. મેં સિવવું To seal the mouth; to stop speaking. મેં સીડવું To seal or stop the opening made a little above the bottom of a કોડી (an earthen jar filled with grain. મેં (મેંદું) હુલાવવું To eat; to chew. 2. To speak. મેં ઘોંટવું To cleanse the mouth; to wash the face. મેં ઘોંટાવવું Lit. To wash the face, and be prepared to receive a gift. Hence, 2. To put on a pleasing appearance in expectation of receiving a gift (said by a giver to one who makes a request, when he has no mind to grant the request). અવળું મેં ફરીને બેસવું To turn one's back upon; to be indisposed to. મેં આડું કરવું To avoid looking at, or being looked at. એનું મેં ઉપર્યું He has gained the power to speak; he is free from the restraint that obliged him to be silent. ઉજળું મેં-ગજ્યું મેં Honourable acquittal. ગજ્યું મેં કરવું To eat sweetmeats. ગજ્યું મેં કરાવવું To give sweetmeats to eat. 2. To give a feast in honour of a victory. મેં ઉપર દેવતા મુકવે To set fire to the funeral pyre. મેં ઉપર દેવતા મુકનાર A near relative who sets fire to the funeral pyre, and inherits the property of the deceased; the heir. જરા જેટલું

મેં થઈ જવું To be ashamed. મારી આગળ તું મેં હઈને બોલે ? How can you stand before me, and speak on the matter ? 2. Knowing your antecedents, which are bad enough, are you not ashamed to speak to me on the matter ? બે મેં ભરવાં-ભરી લેવાં To eat a little and in haste. મેં માગ્યું-મેંદે માગ્યું Lit. What is asked for; Hence, 2. A price paid without haggling. એનું લોહીઆણું-લોહી ભર્યું-મેં હે He has lost the dearest and nearest relative. મેંદે કહેવું-મેં ઉપર કહેવું-મેં ઉપર મારવું To speak without being afraid; to tell boldly. મેં ઉપર મારવું To return in a lump what one was dunned for. મેંદે-મેંદે કરવું To commit to memory; to learn by heart. મેંદે ચઢવું To be committed to memory (of a lesson). મેંદે ચઢાવવું To indulge to excess; to fondle. મેંદે ચઢીને કહેવું To speak to in person. 2. To speak to without fear. મેંદે તાણું દેવું To shut the mouth of; to cause to stop from speaking. મેંદે ભણી જવું To repeat by heart. મેંનું છુટું Free in speaking; outspoken. મેંનું સાચું True to one's promise. મેંનું જુઠું False to one's promise. મેંમાં આંગળીએ ધાલવી To be tired or disgusted with. મેંમાં આંગળી ધાલીએ તો એ કરડે નહિ એવો Harmless; innocent. મેંમાં જલ ધાલવી To stop speaking. તારા મેંમાં જલ છે કે નહિ ? Why do you not speak ? મેંમાં હું એ ભરવો-મેંમાં ભરવું To eat voraciously. મેંમાં (માંહે) હું એ દેવો-મારવો To stop speaking. મેંમાં થુકે એવો More cunning than. મેંમાં પાણી આવવું To have a desire to eat. મેંમાં અમી ન હોવી-મેંમાંથી અમી જતી રહેવી To have a dry tongue. 2. To lose relish for food. મેંમાં મારીને લેવું To take not withstanding resistance or opposition; to take by force.

Prov. મેં વાધનું, પુંછડી શિઆળની Bold in appearance, but timid in heart. મેંદે મિઠાશ, ને, પેટમાં પાણી = મેંદે પરવત, ને, પેટમાં કરવત A lickerish tongue, a treacherous tail. મેં ખાય, ને હોઠ દાઝે He who takes the profit in a business, must also take the loss. મેં જઈને લપડાક મારવી=મેં લેવો તમારો To treat one according to one's deserts. મેં આંધીને કંકાડી દ-

ળાવવી Kind cruelty. મેંમાં આવેલો કાળિયો પાછો નય There is many a slip betwixt the cup and the lip.

મેંદ, *adj.* [Guj. મેંદે name of a village in the Barodā district.] Name of a section of Brāhmanas and Vānias.

મેંદો, *s. m.* } A net placed on the
મેંદિયું, *s. n.* } mouth of large animals to prevent them from biting, &c.

મેણ, Same as મેયણ.

Id. મેણ મેણ કરી નાખવું Lit. To make soft and slimy. Hence, 2. To please and win over to one's side; to coax into obedience.

મેત, *s. n.* [Ar. મૃત્ death.] Death; demise; decease.

Prov. માગ્યું મેતે મળવું નથી A closed mouth catches no flies. મેત કોઈને છાડવું નથી Everything is doomed to destruction.

મેતિયાં, *s. n. pl.* [See મેતી.] Strength; courage.

Id. મેતિયાં લેવાવાં, મેતીયાં મરવાં To lose courage.

મેતિયું, *s. n.* The eaves. 2. A piece of wood fixed to the eaves rafter to prevent the tiles from sliding off.

મેતિયો, *s. m.* [See મેતી a pearl.] A kind of jasmine. 2. A disorder of the eye; cataract. 3. Strength; courage.

Id. મેતિયો આવવો To have cataract of the eye. મેતિયો કાઢવો To remove cataract from the eye.

મેતી, *s. n.* [S. મોક્ષિક. *f.r.* મુક્તા a pearl.] A pearl. 2. An imitation pearl.

Id. મેતીએ ચોક પુરવો Lit. To stud the court-yard of a house with pearls. Hence, 2. To do what one wills; to indulge in extravagant words; to misrepresent matters so as to suit one's purpose. મેતીએ વધાવવું Lit. To welcome one by carrying handfuls of pearls round one's head; to remove the influence of the evil eye; to consider nothing to be more valuable than the arrival and presence of a beloved person. Hence, 2. To give a cordial welcome.

છીપનું મોતી A pearl of the purest water. 2. An honest person. અમળા જેવડું મોતી A big round pearl of the finest water.

Prov. મોતીનાં પાણી ઉતર્યા તે ઉતર્યા Done is done: A permanent loss.

મોતી-ચૂર, *s. m.* [+ ચૂર.કું.] A kind of sweetmeat.

મોતે-ચો, *s. m.* [See મોતિ-ચો.] Cataract (of the eye).

મોતે-ચો, *s. m.* [See મોતી.] A drop of water. 2. A pimple.

મોતે-ચો, Same as મોતી-ચૂર.

મોથ, *s. m.* [S. મુસ્તા.] A fragrant grass.

મોદ, *s. m.* [S. fr. મુદ્ to rejoice.] Joy; delight; pleasure.

મોદ, *s. f.* A kind of coarse thick cloth in which corn is packed in cart.

મોદ-કું, *v. i.* [See મોદ joy.] To be delighted.

મોદ-ક, *s. m.* [S. fr. મોદ joy.] A sort of sweetmeat. 2. *adj.* Delightful.

મોદિ-યું, Same as મોદ A kind of coarse cotton cloth.

મોદી, *s. m.* A steward. 2. A grain-dealer; a retail grocer.

મોદી-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું.] A granary. 2. The Commissariat department. 3. The business of supplying corn and other provisions.

મોનિ-યું, *s. n.* [See માન respect.] A half-hearted-invitation.

પણ અમને સાથે તેડી જવાને મોનિયું કર્યું નહિ ને !
—મેમાનંદ.

મોખેદ, *s. m.* [P. મુહુદ wise, talented, fr. મૂ talents + હુદ having.] A Pārsī priest; one of the Magi.

મોલ, } *s. m.* [Hem. Des. મુખો = મુઠ
મોલાસે, }
મધ્યે તિર્યગ્ દારુ a cross beam in the roof of a house.] A roof beam; the ridge.

Prov. મોલને સો, ને, વળીને એક (ખીલો) Regal honours have regal cares, and little gear, little care.

મોલમ, Same as મોધમ.

મોલાસ-બુદ્ધિ, *s. f.* [+ અમ + બુદ્ધિ.] A dull

intellect.

મોભા-દાર, } *adj.* Respectable; influ-
મોભા-વાળુ, }
ential; leading; having a number of fol-
lowers.

મોભી, *s. m.* [See મોભો.] The managing member of a house; the support of the family.

મોભો, *s. m.* [Ar. મુહાબ awe, regard.] Importance; weight; consequence; influence; self-respect; regard; deference.

Id. મોભો જળવવો-રાખવો-સાચવવો To keep up one's respectability.

મોમ, *s. n.* [P. મૂમ fr. મીલ.] Wax.

મોયડો, Same as મોદો.

મોયડું, *s. n.* [See મહિયર.] The raised platform on which the marriage ceremony is performed.

ત્યાંથી અભિમન્યુ મોયરામાં આવ્યા,
મામાજી કન્યા પધરાવો રે. —અભિમન્યુનો ચકાવો.

મોર, *s. m.* [See મયૂર.] A peacock. (*fem.* ટેલ.)

Id. મોર મારવો To do a glorious deed. એમાં તેણે શો મોર માર્યો ? What has he done to merit praise ?

Prov. મોરનાં ઈંડાં કાંઈ ચીતરવા પડે ? A good face needs no paint. મોર પીંછે રજિયામણે All is not gold that glitters.

મોર, *adv.* [S. મુક્કર standing in front fr. મુક્ક.] Before; in front of. 2. Before; previously.

મોરથી મેલી દેજે માન, તો અંત સમે આવે વિમાન.
—લોભેલમત.

મોર, Same as મોહોર.

મોર-ચંગ, *s. m.* [See મોર a peacock + ચંગ.] A Jew's harp.

મોરચા-ખંધ, *adv.* [See મોરચો + ખંધવું.] With the batteries arranged or drawn up; being fortified; entrenched.

મોરચી, Same as મોડી.

મોરચો, *s. m.* [P. મોર્ચેલ.] A battery. 2. A gate; fortification.

Id. મોરચો બંધવો To make preparations for a battle; to be prepared to fight. મોરચો પકડવો To fight and proceed. 2. To pursue

one's object with steadiness and zeal. મોર-યો મારવો. To win a battle. તેણે શો મારવો માર્યો ? What glorious deed has he done ?

મોરડ, s. n. A kind of food made by frying.

મોર-થુથુ, s. n. [S. મયૂર-તુલ્ય *fr.* મયૂર, મોર, a peacock+S. તુલ્ય sulphate of copper.] Blue vitriol; sulphate of copper.

મોર-ફેર, adj. [See મોર, મોહોર+ફેર.] Of a different stamp (a coin).

મોરલી, Same as મુરલી.

મોર-વ-જી, s. n. [S. મૃદ to rub.] Powder of cowdung.

મોર-વ-જી, s. n. [See મોર-વ-વું+પાણી water.] An acid put into milk to curdle it.

મોર-વ-વું, v. t. [M. મરવणे *fr.* S. માર-વ to kill *fr.* મૃ to die. See મરવું.] To curd; to curdle.

મોર-વું, v. i. [See મોર, મોહર, blossom.] To bear blossom.

મોર-વું, Same as મોળ-વું.

મોર-વેલ, s. f. [See મોહર blossom + વેલ.] A kind of medicinal creeper.

મોરસ, s. m. A creeping plant growing on sea-coast.

મોરસ, s. f. [Eng. Mauritius an island on the coast of Africa.] Fine sugar, imported from Mauritius.

મોરસો, s. m. A knoll of ground under cultivation, which has low-lying sides.

મોરાખી, adj. [See મોહ + રાખ-વું.] Told under reserve or with shyness 2. *s. m.* An informer. 3. A king's evidence.

મોરાણી, adj. [See મોર, મુખર, મોખરો + S. ની to lead, to carry.] Leading; chief; principal.

માનીતો તો કરવા દે, તમા કાય મોરાણીને.

—નરભેરામ.

મોરિયું, s. n. [See મોર, મુખર, *cf.* મોળિયું.] A particular kind of turban.

મોરિયો, s. m. [See મુખ, મોહ, the mouth.] A pitcher; a ewer; an earthen pot.

મોરી, s. f. [See મુખ, મોહ, the mouth.] A little channel to carry off water; a gutter; a conduit; a drain.

મોરો, s. m. [See મુખર, મોખરો.] The beginning of a tune in music. 2. A particular mode in beating a drum. 3. The initial steps in wrestling. 4. A stroke of a sword. 6. A prepossessing appearance.

યોરો પરખી મોરો કર્યો, ધનંત્ય ટેરિયો.—વજીભ.

મોલ, s. m. [See મૂલ.] A crop.

મોલવી, s. m. [Ar. મુલવી a learned man.] A learned Muhammadan; a doctor of laws.

મોલ્લુ, s. n. [See મુખ + Guj. ડું dim.] A drum having two faces beaten at the time of invoking a ghost or a spirit.

મોલ્લો-દાર, s. m. [See મોહોલ્લો + દાર, P.] A street-fellow; a neighbour.

મોલ્લો, s. m. A kind of conical-shaped cracker.

મોલ્લો, Same as મોહોલ્લો.

મો-વાસો, s. m. [See મો + વાસ-વું.] A mouth-disease in cattle.

મો-વાળ, s. m. [See મોહ + વાળું having.] Friendship; intimacy.

મોવાળો, Same as મુવાળો.

મો-વું, Same as મોહ-વું.

મોસમ, s. f. [Ar. મસ્મિમ.] A season: a recurrent period.

મોસખી, s. f. [Eng. Mozambique, whence it originally came.] A kind of orange.

મોસલ, s. m. [Ar. મુહસિલ one who collects.] A summons. 2. A motion; an application. 3. A bailiff.

મોસાળ, s. n. [S. માતૃ mother + શાળા a house.] Maternal grandfather's house.

Prov. મોસાળે જમવું, ને મા પિરસનાર The circumstances are all favourable: One circumstance heightens the effect of others.

મોસાળિયાં, s. n. pl. Relatives at the મોસાળ.

મોસાળું, s. n. Presents given by the મોસાળિયા to the girl on occasions of marriage, first pregnancy, or tonsure ceremonies. 2. A song sung on the occasion of making such presents.

મોહ, s. m. [S. *fr.* મહ to be silly.] Bewitchment; fascination; the state of being

allured. 2. Ignorance; foolishness. 3. Affection; love; fondness. 4. Loss of consciousness; fainting; swoon. 5. Delusion of mind which prevents the discernment of truth.

Id. મોહ થવો-હપવો To feel affection for. મોહ પામવો To be under the influence of a swoon; to swoon; to faint.

મોહા-ધ, Blinded by ignorance; infatuated.

મોહક, *adj.* [See મોહ.] Enchanting; fascinating; captivating.

મોહકમ, *adj.* [Ar. મુહકમ firm. established. See મકમ.] Much; plentiful.

મોહ-જાળ, *s. f.* [+જાળ] The snare of the world; the fascination or fetters of illusory objects.

મોહન, *adj.* Alluring; enchanting; bewitching; stupefying; fascinating; producing stupor or nervous composure. 2. *s. m.* Bewitchment; enchantment; fascination.

મોહન-માળા, *s. f.* [+માળા.] A particular ornament for the neck.

મોહબત, *s. f.* [Ar. મહેબ્ત love, affection.] Friendship. 2. Love; affection; intimacy.

Id. મોહબત રાખવી To continue friendly towards.

મોહ-આણ, *s. n.* [+આણ.] Attraction of charms.

મોહ-રખાઈ, *s. f.* [See મો, મો મોહ, +રાખવું. See મો-રખ.] A reward given to an informer, or to one who promises to discover the offender.

મોહ-રખાઈ-યો, *s. m.* A man who accepts મોહો-રખાઈ; an informer; a detective.

મોહરમ, *s. f.* [Ar. મુહર્રમ the first month of the Muhmmadan year.] The Musalman month of mohurram. 2. The Mohurram holidays.

મોહરૂં, *s. n.* [See મોહોર.] A chessman; a piece; a counter. 2. A brilliant person; a valuable person.

મોહરો, *s. m.* Gloss; polish; glaze. 2. A shell for polishing.

મોહરો, *S. m.* [See મોહોર; also, P. મુહર :

the instrument of glazing a conch-shell.] A stone found in the hood of a snake supposed to be a cure for snakepoison. 2. Polish; gloss; brightness. 3. That with which a thing is polished or made bright.

મોહવણ, Same as મોયણ, મોણ.

મોહર, *s. m.* [Hem. Des. મોહર=S. શાકમ a pot-herb. S. મુહર standing in front fr. મુખ.] Blossom.

મોહવા-વું, *v. t.* [Pass. of મોહવું.] To be bewitched.

મળ વનિતા મોહવાઈ રહી, શ્રીનાથજી, ધુવરીનો ધમકાર. —દયારામ.

મોહવું, } *v. t.* [See મોહ.] To bewitch; મો-વું, }

to captivate; to fascinate. 2. To mix the grain, &c., with a little oil.

મોહિત, *adj.* Fascinated; captivated; enchanted; bewitched. 2. Enamoured; charmed.

મોહિની, *s. f.* [S. મોહની. See મોહ, *s. m.*] Bewitchment; charm. 2. A fascinating woman; a charmer.

Id. મોહિની હાગવી To be bewitched.

મોહોટું, Same as મોટું. 2. Very early.

મોહોટો રે પ્રભાતે, મારે દ્વાર શીદ હલા;

નવ્યો શો ગોરંભો ઠાલો રે. —દયારામ.

મોહોર, *s. f.* [Ar. મુહર a seal.] A gold coin worth sixteen rupees; a mohor. 2. A seal.

Id. મોહોર મોહોરના શબ્દ Lit. Words each worth sixteen rupees. Hence, 2. Bad words (ironical).

મોહોલા, Same as મોહોલો.

મોહોલાં, *s. n. pl.* [See મોહવું to make oily.] Pieces of old leather.

મોહોલો, *s. m.* [Hem. Des. મોહો. = S. નિવહ: a group. Ar. મોહ: a place, a street.] A street; a division of a town.

મોળ, *s. m. f.* [S. મુદુલ water, મુદુ soft. see મોળું.] Nausea; qualm. 2. A layer 3. A ring (of cloth, &c.) To be put under a load on the head, or underneath a vessel, to break the weight.

મોળ, *s. f.* [See મોળું fr. S. મુદુ soft.]

Low prices; a dull market.

મોળ-વું, *v. t.* [S. *મૃદ*, *મૃદનાતિ*, to crush.] To shred (vegetables) for cooking.

મોળાઈ, *adj. m.* [See *મોસાળ*.] Of or pertaining to *મોસાળ*; related through the maternal uncle; (a son) of the maternal uncle.

મોળે-જી, *adj. f.* See *મોળાઈ*.

મોળિ-યું, *s. n.* [See *મુખર*, *મોરિ-યું*, *મોખરો*.] That part of a garment on which lace is fixed. 2. Lace.

મોળી, *s. f.* [See *મોળ*.] A kind of preparation of gram-flour made into thin long sticks having no salt in it.

મોળુ, *adj.* [S. *મૃદુલ* water *fr.* *મૃદુ* soft.] Tasteless; insipid. 2. Brackish. 3. Spiritless.

Prov. *મોળુ દહીં દાંત પાડે* There is a snake under the grass.

મૈ, *adj.* [Hem. Des. *મટઅં*=S. *દનિમ* poor, miserable *fr.* S. *મૃદુ* soft. See *મૃદુ*, *મૈ*.] Soft; pliant. 2. Indigent; necessitous; miserable. 3. *s. m.* A dunce; a blockhead.

મૈ-ડું, *adj.* Acting like a needy person; hungry; beggarly.

મૈ-ડું, *s. m.* A flower of *મૈ-ડો*. Same as *મહુ-ડાં*.

મૈ-ડો, *s. m.* [S. *મધુ* a spirituous liquor + *ડો*. dim. See *મધ*, *મહુ-ડો*.] A kind of tree from the flower of which a spirituous liquor is made; a Mhowra tree.

મૈન, *s. n.* [S. See *મુનિ* a taciturn man; a sage.] Silence; taciturnity.

મૈલિ, *s. n.* [S.] The head.

મૈવર, } Same as *મહુવર*.
મૈવેર, }

ત્રિવિધનો ધારી ત્રાસ, મૈવરના માનને — *વશીલ*.

મ્યાન, *s. f.* [P. *નયામ્*.] A scabbard; a sheath.

Id. *તલવાર મ્યાન કરવી* To sheath a sword.

મ્યાનો, *s. m.* A kind of palanquin; a luxurious litter.

મ્યુનિસિપાલ કમિટી, *s. f.*
મ્યુનિસિપાલ ખાતું, *s. n.*
મ્યુનિસિપાલિટી, *s. f.* } [Eng. + ખાતું.]

A municipal Committee; a municipality.

મ્લાન, *adj.* [S. *fr.* *મ્લ* to fade.] Faded; withered. 2. Sad; dejected. 3. Languid; weak; feeble.

મ્લેચ્છ, *s. m.* [S.] The generic term for a barbarian or a foreigner in India; a barbarian.

ય.

ય, The thirty-seventh letter of the alphabet, and twenty-sixth consonant.

‘યઃ પલાય’, *s. n.* [S. *યઃ પલાયતે*, *સ* જીવાતિ, He who runs away, saves his life, *fr.* *યત્*. *યઃ*, who + *પલાયતે* runs away. See *જત*, *જે*, and *પલાયન*.] Running away; absconding.

યક્ષ, *s. m.* [S.] A class of demigods or minor deities, or an individual of it; a servant of Kubera, the god of wealth.

યક્ષ-કર્દમ, *s. m.* [S. *fr.* + *કર્દમ*, *કાદવ*.] A fragrant ointment made by mixing together saffron, sandal, musk and camphor. (Used by poets.)

યક્ષ-ણી, *s. f.* [S. *યાક્ષિ-ળી*.] A female-યક્ષ.

2. The wife of a યક્ષ.

યકૃત, *s. n.* [S.] The liver.

ય-ગણુ, *s. m.* [S. *fr.* *ય* name of a metrical foot + *ગણુ*.] A metrical foot of three syllables, of which the first is short and the other two long; (— —); *Bacchius*.

યજ્ઞન, *s. n.* [S. *fr.* *યજ્ઞ* to worship, to sacrifice.] Sacrificing; offering to a god by throwing oblations into fire.

યજ્ઞ-માન, *s. m.* [S. = sacrificing, a sacrificer, a host.] A host; a patron. 2. A sacrificer.

યજ્ઞ-માનિ-યો, *s. m.* A Brāhmana; who has his hereditary patrons, at whose house

he performs religious ceremonies.

यज्ञ-भान-वृत्ति, *s. f.* [S. *fr.* यज्ञ-भान+वृत्ति.] The business of officiating at the performance of ceremonies at a patron's house.

यज्ञ-वृत्त, *v. t.* To worship; to adore. 2. To offer a sacrifice.

यज्ञ-वेद, *s. m.* [S. *fr.* यज्ञ् a sacrificial prayer *fr.* यज्ञ-न + वेद.] The second of the four Vedas; it is written in prose and treats of sacrifices.

यज्ञ-वेदी, *s. m.* A student of यज्ञवेद; a class of Brāhmanas.

यज्ञ, *s. m.* [S. *fr.* यज्ञ-न.] A sacrifice; an offering. 2. An oblation; an observance or act for propitiating a deity.

यज्ञ-कुण्ड, *s. m.* [S. *fr.* + कुण्ड.] A hole in the ground built for receiving the sacrificial fire.

यज्ञ-नारायण, *s. m.* [S. *fr.* + नारायण a name of Viṣṇu.] A team for sacrificial fire viewed as a deity.

यज्ञ-पशु, *s. m.* [S. *fr.* + पशु.] A sacrifice-beast.

यज्ञ-याग, *s. m.* [S. *fr.* + याग.] A comprehensive term for sacrifices; sacrifices and offerings of all kinds.

यज्ञ-वृक्ष, *s. n.* [S. *fr.* + वृक्ष.] A tree, the wood of which is used in sacrifices.

यज्ञ-शाला, *s. f.* [+ शाला] A place of sacrifice.

यज्ञोपवीत, Classical form of जनेष्ट.

यति, *s. f.* [S. *fr.* यत् to restrain.] A pause in a verse; a caesura. 2. A stop or pause in prose; a mark in punctuation.

यति, } *s. m.* [S. यतिन्, यती, *fr.* यत् to attempt.] A religious mendicant. 2. A person who subdues his passions; an ascetic. See जती.

यत्किञ्चित्, *adv.* [S. *fr.* यत्, जत्, जे, + किञ्चित्.] Somewhat; something; a little.

यत्न, *s. m.* [S. *fr.* यत् to strive, to attempt.] Effort; endeavour; exertion; attempt.

यथा, *adv.* [S. *fr.* यत्, जत्.] As; like as;

according to.

Prov. यथा राज्ञा तथा प्रजम् As is the king, so are the subjects.

यथा-क्रम, *adv.* [S. *fr.* + क्रम.] Regularly; orderly.

यथा-न्ताथा, } *adv.* [S. यथा-तथ्य.] Truly; **यथा-तथ्य**, } in fact; actually.

यथा-तृप्त, *adv.* [S. *fr.* + तृप्त.] To the heart's content; to one's satisfaction.

यथानुक्रम, *adv.* [S. *fr.* + अनुक्रम.] See यथाक्रम.

यथा-न्याय, *adj.* [S. *fr.* + न्याय.] In accord with justice; just; equitable. 2. *adv.* Equitably; justly.

यथा-बुद्धि, *adv.* [S. *fr.* + बुद्धि.] According to one's capacity, sense, or intellect.

यथा-भक्ति, *adv.* [S. *fr.* + भक्ति.] See यथा-बुद्धि.

यथा-युक्त, *adv.* [S. *fr.* + युक्त.] Rightly; suitably; properly; justly; fairly; fitly.

यथा-योग्य, *adv.* [S. *fr.* + योग्य.] Same as यथा-युक्त. 2. *adj.* Proper; fit; suitable; right.

यथा-इच्छि, *adv.* [S. *fr.* + इच्छि.] According to one's taste or desire.

यथार्थ, *adv.* [S. *fr.* + अर्थ.] According to the fact. 2. Correctly; rightly. 3. Truly; really; actually. 4. *adj.* True; right; real; actual.

यथा-विधि, *adv.* [S. *fr.* + विधि.] As prescribed or ordained; according to the prescribed method or process; methodically.

यथा-शक्ति, *adv.* [S. *fr.* + शक्ति.] As far as possible; to the utmost of one's power.

यथा-श्रुत, *adv.* [S. *fr.* + श्रुत heard *fr.* श्रु to hear.] As heard.

यथा-संप्रदाय, *adv.* [S. *fr.* + संप्रदाय.] According to custom or practice.

यथा-स्थिति, *adv.* [S. *fr.* + स्थिति.] Suitably with; conveniently; properly; rightly. 2. As things stood before; as matters then were; *in statu quo*.

यथा-ज्ञान, *adv.* [S. *fr.* + ज्ञान.] According to one's knowledge or understanding.

યથેચ્છ, }
યથેચ્છા, } *adv.* [S. *fr.* + ઇચ્છા, ઇષ્ટ *fr.* ईष्
યથેષ્ટ,

to wish.] According to one's desire or wish.

યથેક્ત, *adj.* [S. *fr.* + ક્ત.] As spoken or said; as prescribed, directed or ordained.

યથપિ, *conj.* [S. *fr.* यदि if + અપિ even.] Even if; though; although; notwithstanding.

યંત્ર, *s. n.* [S. *fr.* यन् to restrain. See જંતર.] An engine; a machine; an apparatus. 2. A plate or paper on which are written the names of certain deities, and which is worshipped or suspended around the neck; an amulet; a charm. 3. A diagram of a mystical or astrological character.

યંત્ર-રચના, *s. f.* [S. *fr.* + રચના.] The construction of a machine; mechanism.

યંત્ર-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* + વિદ્યા] Mechanics.

યંત્ર-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર] The science of machines; mechanics.

યમ, *s. m.* [S. *fr.* यम् to restrain.] Restraint of the senses; affections, and passions.

યમ, *s. m.* [S. See *Supra.*] The judge of the dead. 2. Death. 3. The punisher of the wicked. 4. A fierce, savage, pitiless man; a devil.

યમ-કં, *s. m.* [S. *fr.* यम twin.] Alliteration; rhyme.

યમ-દૂત, *s. m.* [See યમ + દૂત.] A messenger of Yama; an angel of death.

યમ-ન, *s. m.* [S.] A mode of music.

યમ-પાશ, *s. m.* [S. *fr.* यम the god of death + પાશ.] The snare of Yama or death personified; the pangs of death.

યમ-પુરી, *s. f.* [See યમ + પુરી a town.] The city ruled over by Yama; Death's regions.

યવ, *s. m.* [S. See જવ.] Barley.

યવન, *s. m.* [S.] An Ionian or Greek. 2. A barbarian; a foreigner.

યવની, *s. f.* A યવન woman.

યશ, *s. m. n.* [S. यश] Luckiness; fortunateness; felicity of destiny; propitiousness. 2. Success; happy result or issue. 3.

Fame; glory; renown; reputation; celebrity.

4. Credit; honour.

Id. યશ મળવો-પામવો To get glory or fame.

યશ-વર્તી, *adj.* [+વર્ત-વું.] See યશસ્વી.

યશસ્વી, *adj.* Fortunate; lucky; of happy destiny. 2. Successful. 3. Renowned; famous; celebrated.

યશો-મતિ, *s. f.* [+ મતિ.] Intellect that leads to fame and glory. 2. Name of the mother of Krishna.

કોટિ કોટિ બ્રહ્માણ્ડ કેશે કર્તા.

તાકુ ચ (જ)શોમતિ ગોદ ખિલાવે રે.—ભોજો ભગત.

યષ્ટિકા, *s. f.* [S.] A stick.

યા, *conj.* [P. या = S. वा.] Or; in other words.

યાકુતી, *s. n.* [Ar. याकूत.] A ruby.

યાકુતી, } *s. f.* [Ar. याकूती a medicinal
યાકુતી, }

compound made of યાકુત.] A preparation with sugar, spices, &c., of the hemp plant.

યાગ, *s. f.* [S. *fr.* यज्ञ to worship, to sacrifice. See જગ.] A sacrifice.

યાચક, *adj.* [S. *fr.* याचुं. See જાયક.] That begs or solicits: a beggar.

યાચના, *s. f.* [S. See યાચ-વું.] Begging; beseeching; petitioning; a prayer; a request.

યાચવું, *v. t.* [S. याच् to beg. See જાય-વું.] To beg; to beseech; to pray; to request.

યાગ્નિક, *s. m.* [S. *fr.* यज्ञ.] A sacrificer; an officiating priest at a sacrifice.

યાતના, *s. f.* [S. *fr.* यत् to struggle.] The agony of hell. 2. Pain inflicted by Yama. 3. Torment; anguish; agonies; extreme pain.

અરર ! યાતના આવિયા વૃથા

અરરર ! રાખતો ગુમની વ્યથા. —પ્રેમાનંદ.

યાત્રા, Classical form of જાત્રા.

યાત્રા-ગુ, Classical form of જાત્રા-ગુ.

યાદ, *s. f.* [P.=remembrance.] Remembrance; recollection. 2. Same as યાદી.

Id. યાદ કરવું To remember. યાદ આપવું-દેવું To remind. યાદ આપવું To be remembered.

યાદગીરી, [+ P. *fr.* + ગાર્ કાર=S. કાર a doer. *fr.* કર to do.] Same as યાદગીરી.

ચાદ-ગીરી, *s. f.* [+ગિરફતન = S. ગૃમ્, ગ્રહ to take.] A token of remembrance; a memento. 2. Remembrance. 3. Name; fame; praise.

ચાદ-દસ્ત, *s. f.* [P. *fr.* + દાસ્તન = S. ધૃ, ધાર to hold.] Memory; remembrance. 2. A memorandum.

ચાદી, *s. f.* [See ચાદ.] A memorandum-scrap; a petition; a representation. 2. A list; a roll.

ચા-દશ, *adv.* [S. *fr.* ચદ જત. + દશ to see.] As; like.

ચાન, *s. n.* [S. *fr.* ચા to go.] A vehicle; a conveyance; a carriage. 2. Going; travelling; proceeding.

ચાને, *conj.* [Ar. ચએમી that is to say.] Or; in other words.

ચાન્નિક, *adj.* [S. *fr.* ચન્ન.] Pertaining to a machine; mechanical.

ચામ, *s. m.* [S.] The eighth part of a day; a period of three hours.

ચામ, *adj.* [See ચમ.] Ceasing; desisting.

ચામની, } Same as જામની.
ચામિની, }

ચાર, *s. m.* [P. = a friend, a helper, = S. જાર a paramour.] A friend; an associate. 2. A gallant; a paramour.

ચાર-ખાજ, *adj.* [P. *fr.* + ઘાજ્ practising, sporting, *fr.* ચાલ્લન to sport.] Voluptuous.

ચાર-ખાજ, } *s. f.* Friendship; companion-
ચારી, } ship. 2. Amour.

ચારી, *s. f.* [Eng. *Vard.*] A Halyard; a balliard.

ચાલ, *s. f.* [P. અચાહ.] Mano (as of a tiger).

ચાવન્, *adv.* [S. *fr.* ચત્, જત.] As far as; as long as. 2. Till; until.

ચાવની, *adj.* [S. See ચવન.] Barbarian; foreign.

ચાહુદી, *s. m.* [Ar. ચહેદી a Jew.] The Jews; the people of Judea. 2. *adj.* Jewish.

ચા-હોમ, *adv.* [Ar. ચા ah ! + S. હોમ.] Rushingly; daringly; desperately.

Id. ચાહોમ કરવું To do a thing desperately or at any risk.

ચાળ, Same as ચાલ.

યુક્ત, *adj.* [S. *fr.* યુજ્ to join.] Joined; connected; united. 2. Possessing; endowed with. 3. Intent on; engaged in. 4. Proper; becoming; suitable.

યુક્તાયુક્ત, *adj.* [S. *fr.* + અયુક્ત improper *fr.* અ not+યુક્ત.] Proper and improper; good and bad; fit and unfit.

યુક્તિ, *s. f.* [S. See *supra.* See જુક્તિ.] Junction. 2. Ingenuity; inventiveness; contrivance; cunning; art; skill; knack; tact; dexterity. 3. A plan; a device; a mode. 4. A measure; a stop; a means; an expedient.

Id. યુક્તિ કરવી-રચવી To make a contrivance; to contrive. યુક્તિ વાપરવી To make use of a contrivance.

યુક્તિ-માન, }
યુક્તિ-વન્ત, } *adj.* [See યુક્તિ+ માન, વન્ત,
યુક્તિ-વાન, }
યુક્તિ-વાળું, }

વાન, વાળું=having.] Ingenious; skilful. 2. Inventive.

યુગ, *s. m.* [S. *fr.* યુજ્ to join.] One of the four ages; the period comprising the four ages. See જુગ. 3. Same as યુગ્મ a couple.

યુગાનયુગ, }
યુગાનુયુગ, } *adv.* From age to age; in
યુગેયુગ, }

all ages in succession.

યુગ્મ, *s. m.* [S. *fr.* યુજ્ to join.] A brace; a pair. 2. The male and his female; a couple.

યુદ્ધ, *s. n.* [S. *fr.* યુધ્ to fight.] A war; a battle; a fight; a wrestling; a conflict. Same as જુદ્ધ.

યુદ્ધો, Same as યોદ્ધો.

યુનાની, *adj.* [Ar. *fr.* યુનાન the ancient Ionian islands.] Persian. 2. Muhmmadan.

યુરોપીયન, *s. m.* [Eng. *European.*] A European; an inhabitant of Europe. 2. An Englishman.

યુવતિ, } *s. f.* [S. Fem. of યુવા.] A young
યુવતી, } woman. Same as જુવતી.

યુવ-રાજ, *s. m.* [S. *fr.* + રાજ.] An heir-apparent to the throne.

યુવા, } *s. m.* [S. યુવન, યુવા. See યુવાન.]
 યુવાન, }
 A youth; a young man.

યુવાવસ્થા, *s. f.* [S. *fr.* + અવસ્થા.] Youth; juvenility.

યૂથ, *s. n.* [S. See જૂથ.] A flock; a herd; a troop.

યોગ, *s. m.* [S. *fr.* યુજ્ઞ to join. See જોગ.] Junction. 2. Consecutive disposition as established by the Deity. 3. Spiritual or abstract meditation of the Supreme Being. 4. The system of philosophy established by Patanjali (in which it is maintained that absolution or નિર્વાણ can only be obtained by abstract meditation of the Supreme Being). 5. A way or expedient. 6. The twenty-seventh part of a circle measured on the plane of the ecliptic and used in calculating the longitudes of the sun and the moon.

Id. યોગ (જોગ) આવવો-ખનવો-ખાવો To take place; to happen; to occur (a conjuncture of circumstances. યોગ (જોગ) સાધવો To take advantage of a conjuncture of circumstances or opportunity. 2. To acquire proficiency in ascetic practices recommended by Yoga philosophy. તેને યોગે-તેના યોગે કરીને-તેના યોગથી Under its influence; by means of that; through it.

યોગ-દશા, *s. f.* [S. *fr.* + દશા.] The state of the mind in contemplation. 2. The highest bliss according to Yoga philosophy.

યોગ-માર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* + માર્ગ] The way of attaining to the highest bliss, recommended by Yoga philosophy.

યોગ-માયા, *s. f.* [S. *fr.* + માયા.] See જોગ-નિદ્રા. 2. The Creative Power abstracted from actual creation.

યોગ-રૂઢ, *adj.* [S. *fr.* + રૂઢ.] (A word) That is correct etymologically as well as by use.

યોગાભ્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* + અભ્યાસ.] The practice of abstract devotion or meditation.

યોગાયોગ, *s. m.* [S. *fr.* + અયોગ *fr.* અ not + યોગ.] Seasonable and unseasonable time. 2. A conjuncture.

યોગાસન, *s. n.* [S. *fr.* + આસન.] The posture fitted for profound and abstract meditation.

યોગિની, *s. f.* A subordinate goddess attendant on and created by Durgā. 2. A female devotee.

યોગી, *s. m.* A follower of the Yoga philosophy. 2. An ascetic; a devotee.

યોગીશ્વર, } *s. m.* [+ ઈશ્વર.] A great ascetic.

યોગ્ય, *adj.* Suitable; fit; proper; worthy of; becoming; beseeching; right. 2. Deserving; qualified.

યોગ્યતા, *s. f.* Propriety; suitability; fitness; worth; qualification; merit. 2. Importance.

યોગ્યાયોગ્ય, *adj.* [S. *fr.* + અયોગ્ય.] Fit and unfit.

Id. યોગ્યાયોગ્ય વિચાર Consideration of what is fit and unfit.

યોગ્યક, *adj.* Inventive; skilful.

યોગન, *s. m.* [S. See જોગન.] A measure of distance equal to eight miles.

યોગના, *s. f.* [S. *fr.* યુજ્ઞ to join.] Arrangement; contrivance; plan; device; disposition.

યોગ્યુ, *v. t.* To arrange; to dispose; to contrive; to put to; to set on; to fix; to apply. 2. To excogitate; to strike out by thinking.

યોદ્ધો, *s. m.* [S. *fr.* યુધ્ઞ to fight.] A warrior; a combatant; a hero.

યોનિ, *s. f.* [S.] The female organ of generation; pudendum muliebri or vulva; womb; uterus. 2. A source; an origin; spring; the place of birth.

યૌવન, *s. n.* [S. See યુવા. See જોખન.] Youth; prime of life; puberty.

યૌવના, *s. f.* A young beautiful woman.

૨.

૨, The thirty-eighth letter of the alphabet, and twenty-seventh consonant.

૨ઈ, *s.f.* [See રતિ.] The wife of the god of love.

૨ઈ, Same as રાઈ.

Id. એના રઈ રઈ નેટલા ટુકડા કરી નાખીશ I will cut him up into pieces as small as mustard-grains.

રક-ઝંક, *s.f.* [Guj. રક redup. of *ઝક* *fr.* P. જિજ્ઞ defeat.] Disputation; controversy. 2. Obstinacy; pertinacity.

Id. રકઝક કરવી To hold a disputation; to be engaged in a noisy quarrel.

રકમ, *s.f.* [Ar. રક્મ.] An item; an article. 2. A sum; an amount; a number.

Id. રકમ ઉપાડવી To borrow a sum of money. રકમ નામે લખવી To sell on credit a sum of money or an article of value, and enter it in the account-book.

રકાન, *s.m.* [P. રકાન.] A custom; a practice.

ર-કાર, *s.m.* [S. *fr.* ર the sound or sign ર+કાર a suffix showing the sound or sign of the preceding letter or letters.] The sound or sign ર (r).

દો દકાર ફૂપ વરેલી મન મધે, પ્રવિણ પ્રાણ આધાર;
આપ લકાર લખો તમે ટાળી, નહિ તો લખેશ રકાર.

—દયારામ.

રકામ, *s.m.* [Ar.] A stirrup.

રકાળી, } *s.f.* [P. રિકાલ.] A plate; a saucer; a dish.

રક્ષો, *s.m.* [See રક્ષો.] A resolution order; management.

રક્ત, *s.n.* [S. *fr.* રક્ત to colour red.] Blood.

રક્ત, *adj.* Red; blood-red. 2. Coloured; dyed. 3. Attached to; fond of; enamoured of.

ભર ભરાસે શુર સંત શીલ, બને તે વર ભક્ત,
જન દયા પ્રીતમ કૃષ્ણ વક્ષ, સહ સદામતિ રક્ત.

—દયારામ.

રક્ત-ચંદન, *s.n.* [S. *fr.* + ચંદન.] Red sandal-wood.

રક્ત-પાત, *s.m.* [S. *fr.* + પાત.] Blood-shedding.

રક્ત-કુષ્ઠ, } *s.n.* [S. *fr.* રક્ત blood + કુષ્ઠ, પિત્ત.] Black leprosy.

રક્ત-પ્રમેહ, *s.m.* [S. *fr.* + પ્રમેહ.] Passing of blood in the urine; bloody urine.

રક્ત-વાહિની, *s.f.* [S. *fr.* + વહેવું.] A blood vessel; an artery.

રક્ત-વિકાર, *s.m.* [S. *fr.* + વિકાર.] Corruption, or disorder generally, of the blood.

રક્ત-વૃદ્ધિ, *s.f.* [S. *fr.* + વૃદ્ધિ] Increase of blood. 2. Return of colour and flesh after sickness; convalescence.

રક્ત-સ્રાવ, *s.m.* [S. *fr.* + સ્રાવ.] Flow or running of blood generally. 2. Haemorrhage.

રક્ત-તિસાર, *s.m.* [S. *fr.* + તિસાર.] Diarrhoea or dysentery with blood-red mucus.

રક્ત-શોભક, *s.m.* [S. *fr.* + અશોભક.] A red ashoka tree.

રક્ષ-ક, *adj.* [S. *fr.* રક્ષ to protect.] Preserving; protecting. 2. *s.m.* A protector.

રક્ષ-ણ, *s.n.* Keeping; protection; preservation; security.

રક્ષ-વુ, *v.t.* To preserve; to protect.

રક્ષા, *s.f.* Preservation; protection. 2. A twist of thread tied as a preservative from evil around the wrist at particular periods. 3. Classical form of રખા ashes.

Id. રક્ષા કરવી To protect. 2. To reduce to ashes. રક્ષા બાંધવી To tie a thread round the wrist, as an amulet, for protection against evil.

રક્ષિત, *adj.* Protected.

રખ, *adj.* A secret term for three.

રખ, *s.m.* [See રખિ] A Jain ascetic.

રખડ, *s.f.* [See રખડ-કું.] Moving or wandering; trudging along.

રખડ-પટ્ટી, *s.f.* [+પટ્ટી.] Roaming; wandering; moving on heavily and tardily.

રખડ-વુ, *v.i.* To wander; to roam. 2. To joy; to trudge on. 3. To be out of employment.

રખડા.ઉ, } *adj.* Wandering; vagabond.
રખડે.ણ,

2. Unsettled; itinerant; of a roving disposition.

રખડા.મણ, Same as રખડ-પટ્ટી.

રખડા.વ.વું, *v. t.* To cause to wander. 2.

To make or leave without; to deprive of.
Id. તમે અમને પાણી વિના રખડાયા You left us to suffer from want of water.

રખતી, *s. f.* [See રાખ.વું.] Respect towards; partiality to.

કહું છું તેરે પણ લેતો રે નથી, નથી રાખતો મો રખતી.
—રઘુનાથ.

રખ-પત, *s. f.* [See રાખવું+પત.] Protection of one's reputation.

Prov. રખપત, તો રાખપત Do unto others as you would have them do unto you.

રખ-રખ, *s. f.* [See રક્ષા ashes.] An unnatural and excessive hunger or thirst such as arises in diseases of children.

Id. રખ રખ કરવું To be uneasy; to be ill at ease.

રખ-રખડી, *s. f.* [See રાખ ashes+ રાખડી.] Ashes or dust taken from the border of a village and applied to the forehead of a child, as a protection against evil.

રખ-રખાવટ, Same as રખા.વટ.

રખ.વાળ, *s. m.* [See રક્ષ.વું, રાખ.વું, + વાળ having.] A guardian; a protector. 2. A guard; a watchman. 3. *s. f.* Guardianship; protection.

રખ.વાળી, *s. f.* } Protecting; guarding;
રખ.વાળું, *s. n.* }

keeping; taking care of; preservation; protection; care. 2. Guardianship. 3. The price paid for anything being taken care of or kept under protection.

રખા.પત, *s. f.* [Caus. of રખ.પત.] Conduct which evokes respect; obliging conduct.

રખા.વટ, *s. f.* [+વટિ.] Partiality; partialsanship.

રખી, } *s. m.* [See રખિ, used by
રખે.સર, }
રખે.હર, }

euphemism.] A scavenger (Used in Kāth-

iāwād.)

રખુ, *adj.* Protecting; preserving (Used as the second part of a compound, e. g. હેયા-રખુ, મોં-રખું).

રખે, } *conj.* [See રાખ.વું.] Lest; per-
રખેને, } haps; perchance; in case; peradventure; for fear that.

રખે.વાળ, Same as રખ.વાળ.

રખે.વાળી, Same as રખ.વાળી.

રખે.ળ.વું, *v. t.* [See રક્ષા, રાખ, ashes+ વાળું having.] To rub or mix with ashes.

રખો, *s. m.* [See રક્ષ.વું, રાખ.વું.] A watchman; a guard.

રખો.ટવું, Same as રખે.ળ.વું.

રખો.પિ.યો, Same as રખો.

રખો.યું, *s. n.* Watching. 2. Money paid for watching.

રખ્યા, *s. f.* [S. રક્ષા.] Ashes. 2. Nothing.

રગ, *s. f.* [P.] A vein; a blood-vessel. 2. The secret purpose or meaning; a secret. 3. Excitement.

રગની રીત રગે તો, આવતાને મપાયે,

અમિ કશું ન મૂકે શર તેને વદાયે. —પ્રેમાનંદ.

Id. રગ જોવી-તપાસવી Lit. To examine the pulse. Hence, 2 To examine one's temper. રગ પારખવી-ઓળખવી-જાણવી To know or understand another person's temper. રગે રગે In every vein; in every part. 2. Wholly; totally. રગે રગે વ્યાપવું To pervade every vein or the whole body.

રગ-ઝગ, Same as રક-ઝક.

રગડ-દગડ, *adv.* [See રગડવું+દગડ redup.] Trudgingly; slowly and with difficulty.

રગડમણી, *s. m.* [See રગડ.વું + મણી.] An athlete who can crush anything. 2. A rude, overbearing, rough fellow; a bully.

રગડ.વું, *v. t.* [See રગ a vein.] To press and rub roughly; to drive on; to push along. 2. To beat soundly. 3. To work hard. 4. To pound; to pulverize. 5. To scour.

Id. શરીર રગડવું To knead the body. પત્તર રગડવી To torment; to vex; to tease.

રગડા.ટ, *s. m.* [+વટિ.] Trudging, drudging; drudgery; hard work.

રંગકા.કુ, *v. i.* To be pressed and rubbed roughly. 2. To be oppressed. 3. To be obliged to work hard.

રંગડો, *s. m.* A thick liquid; muddiness. 2. Sediment. 3. A throng; a press; a crowd of people pressing against each other.

રંગડોળ.કુ, *v. t.* [See રંગડો+ડોળ.કુ.] To roll in mud; to soil.

રંગાણુ, *s. m.* [S. *fr.* ર name of a metrical foot + ગણ.] A foot of three syllables having the middle one short and the rest long; an *amphimacer*; (-૦-).

રંગત, Same as રક્ત.

રંગત-રોયડો, *s. m.* A medicinal plant.

રંગ-રંગા-વ.કુ, *v. t.* To postpone from time to time; to put off.

રંગ.કુ, *v. t.* To entreat; to ask earnestly; to importune.

રંગ-શિ.કુ, *adj.* [See રંગ+શીકુ, શીતળ, cold.] Slow; moving slowly.

રંગિ.કુ, } *adj.* [See રંગ.] Obstinate.

રંગી.કુ, }

એના બાપ બાઈ છે, ઈન્દના વગિયા રે;

એના સગા ધણા છે, રગિયા રે. —પ્રેમાનંદ.

Id. એક રગિયો Staunch and persevering in pursuit; headstrong; obstinate.

રંગડ, *adj.* [See રંગડો.] Thick and liquid.

રધ.વા, } *s. m.* [See રધવાયું+વૃત્તિ.] A disturbed state of the mind; hurry; confusion.

રધ.વાટ, }

રધ.વાયું, *adj.* [See રંગ.] Bewildered; perplexed; confounded.

Id. રધવાયું ભૂત A person of a restless disposition.

રંક, *s. m.* [S.] A poor wretch; a beggar; a destitute person.

Prov. રંકને ઘેર રતન Unexpected and overwhelming good luck.

રંગ, *s. m.* [S. *fr.* રજ્જ to colour.] Colour; hue; tint. 2. A dye; a paint; a pigment; a colouring substance or composition. 3. Splendour; brilliance. 4. Beauty; excellence of state. 5. Dignity. 6. Appearance; aspect. 7. A suit at cards. 8. Fun; frolic; sport; pleasure; animation; spirits. 9. Affection;

love; attachment.

મોટમ જોતાં માવજ સંદેહ મનનો લાગ્યો જ;

પ્રીત અમારી વીસરીને, કુબળશું રંગ લાગ્યો.

—ભાતણુ.

10. A stage; a circus. 11. *interj.* Bravo! Hurrah!

Id. રંગ ઉતરવો To lose colour or brightness; to fade. રંગ કરવો To be victorious; to be triumphant. 2. To acquire glory; to be glorious. રંગ જામવો To be steady; to reach the highest pitch of merriment. રંગ મચાવવો To put in a merry mood. રંગ બેસવો-લાગવો To stick; to be fast (said of a colour). રંગ દેવો-ચઢાવવો To colour; to dye. રંગ દેવો To congratulate on a success. રંગ જમાવવો-લાવવો To make successful. 2. To bring to the highest degree of success attainable. રંગ રાખવો To preserve one's credit, dignity, superiority, &c. રંગમાં હોવું To be jolly or in good humour. રંગ રમવું See under રમવું.

Prov. રંગમાં બગ A play ending in a fray. રંગના તે ચટકા, કાંઈ કુડાં હોય ? Pleasures should last for a short time only: Pleasures have a higher relish when they are but rarely used.

રંગત, *adj.* [S. રક્તિ. See રંગ.] Coloured. 2. Elegant; full of figures. 3. Splendid; gaudy.

રંગડ, *adj.* [+Guj. ડો, ડી, કુ *fr.* S. ટ dim.] Addicted to the pleasures of sense; sensual. રીઝ્યા રંગડ કંથ અંતર, અહો ! કામે કરો વામ છે ?

—ગીત-ગોવિંદ.

રંગ.કુ, *s. n.* The occupation of dyeing. ઘેર રંગકું રંગે ધણી, ધરાણી ગામમાં છે ધણી.

—સામળબદ.

રંગ-તાળી, *s. f.* [+ તાળી.] Clapping the hands on account of success, delight, or pleasure.

રંગ-દાર, *adj.* [+દાર, P., having.] Beautifully coloured; painted.

રંગ-પત્રી, *s. f.* [+ પત્ર, પત્રિકા, પત્રી.] A kind of medicinal drug.

રંગ-પાણી, *s. n.* [+ પાણી.] An intoxicating drink.

રંગ-ખાજ, *s. m. f.* [+ P. ના playing,

practising. *fr.* बाह्यत्न to play.] A man of pleasure; a voluptuary.

રંગ-બાહ્ય, *s. f.* [+P. बाजी play, practice, *fr.* बाह्यत्न to play.] Pleasure; merriment. 2. A mode of playing at cards.

રંગ-બે-રંગી, *adj.* [See રંગ+બે-રંગ deprived of colour; or બે two + રંગ.] Diversified; checkered.

રંગ-ભૂમિ, *s. f.* [S. *fr.*+ભૂમિ.] A theatre; a stage; an arena; a circus.

રંગ-ભેર, *adv.* [+ ભર+રંગ.] With pleasure; in the excitement of joy; joyfully.

રંગ-ભોગ, *s. m.* [+ ભોગ.] Pleasures and enjoyments of various kinds.

રંગ-મંડપ, *s. m.* [S. *fr.* + મંડપ] A stage; a theatre; a place for sports.

રંગ-મહેલ, } *s. m.* [+ મહેલ.] A saloon; a drawing-room.

રંગ-રસિયો, *adj. m.* [S. *fr.*+રસિયો.] Adicted to pleasures with a keen relish.

રંગ-રાગ, *s. m.* [S. *fr.* + રાગ.] Merry-making.

રંગ-રાત્રી, [+ રાત્રી.] Same as રંગી, રંગીલું.
રંગરાતો મદમાતો, વાંસલડીમાં ગીત ગાતો,

—દયારામ.

રંગ-રેખા, *s. f.* [+ રેખા.] Lines of colour drawn or marked on the several parts of the body of a woman.

રંગ-રેલ, } *adv.* [+ રેલ, રોળ.] Overflowing with pleasure; flooded with sensual or voluptuous pleasures.

રંગ-રેજ, *s. m.* [P. રંગરજ *fr.*+રજ one who colours. *fr.* રંગીદન=S. રજ to colour.] A dyer.

રંગ-હો, *s. m.* [See રંગી-હું.] A jester; a clown; a buffoon; a zany.

રંગ-હું, *v. t.* To colour; to dye; to paint.

રંગા, *adj. f.* Same as રંગી-હું.

રંગા-ઈ, } *s. f.* The cost or wages paid for dyeing or colouring.

રંગા-ટ, *s. m.* } [+ટાંતિ] The occupation of dyeing; dyeing.

રંગાટી, *s. m.* A dyer.

રંગા-હું, *s. n.* A large water-pot made of copper intended to keep coloured water in.

રંગા-રો, *s. m.* [+S. कर a doer *fr.* કર to do.] A dyer.

રંગા-હું, *v. t.* To be dyed or coloured.

રંગિ-ત, Same as રંગ-ત.

રંગી, *adj.* Given to pleasures; gay; merry; wild with pleasure.

રંગીન, Same as રંગિ-ત.

રંગી-હું, Same as રંગી.

રંગે-ચંગે, *adv.* [+ચંગ P. delight.] With pleasure and delight; harmoniously; amicably; without a quarrel or any unpleasantness.

રંગો-ગિયું, *s. n.* [See રંગો-ગી.] An instrument with which lines and figures are drawn on the ground, particularly round the dishes at a dinner party.

રંગો-ગી, *s. f.* [+ગોળ.] Lines and figures marked or drawn on the ground, particularly round the dishes at a dinner party.

રચ-ના, *s. f.* [S. See રચ-હું.] Arrangement; composition; disposition. 2. Scenery; view; prospect.

રચ-હું, *v. t.* [S. રચ to arrange.] To arrange. 2. To compose; to compile. 3. To contrive; to plan; to concert. 4. To dispose.

Id. ગ્રંથ રચવો To compose a book. 2. To fabricate a long story out of a small or insignificant incident; to exaggerate the weak points of an incident. ૩૬૨ રચવું To concoct a story; to get up a story.

રચિ-ત, *adj.* Composed; compiled. 2. Arranged.

રચ્યું-પરચ્યું, *adj.* [+પરચ્યું.] Deeply engaged in; absorbed in; immersed in. 2. Settled; steady; fixed.

રચ્યક, *adj.* (Used with પીળું as પીળું રચ્યક) Deep (yellow).

રજ, *s. f.* [S. રજ.] Dust; sand. 2. An atom; a particle. 3. Menses.

Id. રજ નાખવી-બહરાવવી To spread dust over a writing to dry the ink. તે તે એને માથે રજ બહરાવે એવો છે He is superior to this

man in cunning.

Prov. રજાં ગજ (કરજું) To make a mountain of a molehill.

રજાંઈ, Same as રજાં.

રજાંક, *s. n.* [Ar. રજક.] Food; livelihood; subsistence.

Prov. જ્યાં જોજું રજાંક લખ્યું હશે, ત્યાં તે જશે
Destiny carries a man where he would not go.

રજાંક, *s. m.* [S. fr. રજ્જ to colour.] A washerman.

રજાંકણ, *s. f.* [See રજા dust + કણ] A particle; an atom.

રજાત, *s. n.* [S.] Silver.

રજાની, *s. f.* [S.] Night.

રજાની-કર, *s. m.* [S. fr. + કર to do.] The moon.

રજાની-ચર, *s. m.* [S. fr. + ચર to walk. Cf. નિશા-ચર.] A demon.

રજા-પૂત, *s. m.* [See રાજા + પુત.] An individual of the warlike class among the Hindūs; a Rajpūt. 2. An inhabitant of Rājputānā.

રજા-પૂતા-ણી, *s. f.* A Rajpūt woman.

રજા-પૂતી, *s. f.* The profession of a Rajpūt; valour; heroism.

રજા-વાડો, *s. m.* [+ વાડો.] A Native state; the territory of an Indian prince.

રજા-વળા, *s. f.* [S. fr. રજા.] A woman in her courses.

રજા, *s. f.* [Ar. રજા compliance.] Permission; leave. 2. Consent; acquiescence. 3. Dismissal. 4. Leave; vacation; recess.

Id. રજા લેવી To obtain permission or consent. 2. To obtain leave of absence. 3. To leave service. રજા આપવી To give permission or consent. 2. To dismiss from service. રજા હોવી-યવી To be permitted. 2. To be observed as a holiday. રજા પડવી To begin (holidays or a vacation). રજા મળવી To be permitted to go. 2. To be dismissed from service.

રજાઈ, Same as રજાંઈ, રજાં.

રજાં-કળ, *s. f.* [See રજા+કળ.] Sickness. 2. Misfortune; difficulty. 3. Death.

Id. રજાકળ થવી To fall sick. 2. To meet with a misfortune or difficulty. 3. To die. રજાં-પું, *s. n.* [Ar. રજીલ low, mean.] An inferior kind of fuel.

રજા-યુ, *s. f.* [See રજા.] A sand-box.

રજા, *s. f.* The seminal fluid.

રજા, *adj.* [Ar. રજુ a return.] Introduced; placed in; produced; brought forward.

Id. રજા કરવું To produce; to present; to bring or place forward. 2. To compare and verify (a copy of a document with the original). 3. To enter (a document in a register). રજા થવું To be present.

રજા-આત, *s. f.* Presenting; submitting. 2. Trial; investigation. 3. Confronting; verifying. 4. Meeting; interview.

રજા-રજા, *adv.* [See રજા dust + એ=S. અધિ even + રજા.] Taking up even the smallest quantity, 2. Wholly; entirely.

રજાં, *s. f.* [Hind. રજાઈ fr. S. રજ્જ to colour. *s. f.* રજાંઈ, રજાંઈ.] A quilt.

રજા-ગુણ, *s. m.* [S. fr. રજા+ગુણ.] Passion; lust; pride; worldly coveting; falsehood; pain. 2. The second of the three primary qualities of nature, which is supposed to be the source of energy in creatures.

રજા-ગુણી, *adj.* Passionate; prone to excitement.

રજાં-ટી, *s. f.* Fine dust.

રજાં-ઠિ-યું, *s. n.* [+ રથાન.] Same as કાલ-રિ-યું.

રજાં-ણી, *s. m.* [+ હરણ, હરવું.] A broom or brush made of wool, carried by Jain ascetics to remove dust.

રજાં-દર્શન, *s. n.* [S. fr. દર્શન.] The first appearance of the menses.

રજાં-ચણી, *s. m.* [+ હરણ taking away fr. હ, હર to take away]. A Jain ascetic.

રજાણુ, *s. f.* [S.] A string; a cord; a rope.

રજાળા-વું, *v. i.* [See રજાં.] To wander; to stray; to roam.

Prov. રજાળી રોડ, ને રખડાં ઊકરાં As is the tree so is the fruit.

રજાળાં-ટ, *s. m.* Wandering; roaming.

રજાળાં-વ.૩, *v. t.* To misguide; to mis-

direct. 2. To leave a thing undone or incomplete within the fixed time.

રંચ, } *adj.* [See રં.] A little.
રંચક, }

જેમ સાગરથી ખગચંચ, રંચક હોમે રમા તેમ તુજને રે.
—દયારામ.

રંચ, *adj.* [See રંક. Contemptible; mean.
પંચ એહ રંચ શા કરો ? ડરો ન પર્વ હાં;
આ સતી તમે ધરો, અમો જાઉં જ અર્વ જ્યાં.

—પ્રેમાનંદ.

રંજ, *s. f.* [P. fr. રજીદ્ to grieve. cf. S. રજ્ to please.] Grief; sorrow; distress; affliction; anguish. 2. Toil; drudgery; pains.

રંજક, *adj.* [S. fr. રંજ.] Pleasing; charming; interesting (Used at the end of a compound, e. g., મનોરંજક pleasing to the mind).

રંજક, *s. m. f.* [See રંચક.] Priming powder. 2. A gun-match. 3. A train of powder to a mine.

રંજક, Same as રંચક.

શ્રીચરિત્ર ખહુ લાખ, નીચ મતિ જુગતે જોડે;
લાખ દિવસની પ્રીત, રીત રંજકમાં તોડે.

—સામળબટ.

રંજન, *s. n.* [S. fr. રંજ.] Delighting; enravishing; enrapturing.

રંજવું, *v. t.* To give pleasure to; to please.

દયા પ્રીતમને તે જન વહાલો, રિપૂરજે ચિત્ત ચોષે રે.

—દયારામ.

રંજડ, } *s. m.* [See રંજ grief.] Mis-
રંજાડ, } chief. 2. Spoiling.

રંજડવું, } *v. t.* To spoil by mischief or
રંજાડવું, } carelessness. 2. To give trouble to.

રંજુદ, *adj.* [P. See રંજ grief.] Troubled; worn out; wearied. 2. Harassed; grieved. 3. Peevish.

રટણ, *s. n.* }
રટન, *s. n.* } [S. રટન fr. રટ to shout.
રટણા, *s. f.* }
રટની, *s. f.* }

See રટવું.] Repeating; repetition. 2. Intense study. 3. *adj.* (Used as an intensive of અટણ.) Wandering; roaming.

રટવું, *v. t.* To speak out; to utter; to call upon; to remember frequently.

રટણ, Same as રટણ. 3.

રટણ, *adj.* Inferior; worthless.

રડકણ, *adj.* [See રડવું.] Crying; weeping; about to cry or weep; pitiful. 2. Gloomy; melancholy.

રડવડ, *s. f.* [See રડવડવું.] Wandering about.

રડવડવું, *v. i.* [Intens. of રવડવું.] To wander; to roam. 2. To trudge; to drudge.

Id. રડવડી મરવું To wander about and be distressed.

રડવું, *v. i.* [Dh. Des. રહિયં fr. S. રટિ. to shout, to scream.] To cry; to weep. 2. To be hopeless; to be disappointed; to be smashed; to be quashed. 3. To be deceived. 4. *v. t.* To tell or relate in a piteous manner (one's trials, afflictions, &c.).

Id. રડી પડવું-જવું-દેવું To bewail one's misfortunes. રડતી સુરત A weeping or pitiful face. 2. A person having a pitiful face, as of one crying.

Prov. હસવું એટલું રડવું Sadness and gladness succeed each other. રડતીનાં આંસુ લુછવાં (જવું) Trying to comfort, well knowing there is no ground for comfort. રડતીને પીએ-રિયાં મળ્યાં Sympathisers give strength in pouring out one's feelings. રડતો જાય, તે મુવાની ખબર લાવે Things badly begun seldom end well: Evil beginnings have wretched endings.

રડવું, *v. i.* [See રડવડવું.] To slip; to tumble. 2. To roll over; to slip through.

મારી નજર ચૂકીને રડું રતન રડયું—ભાલણ.

Id. રડી પડવું-જવું To roll over; to slip through.

રડાકુટ, } *s. f.* [+ રટવું, પિટવું.] Vehe-
રડાપીટ, } ment lamentations; loud wailing. 2. Fruitless trouble.

રડાકુટો, *s. m.* Same as રડાકુટ.

રડા-રડ, } *s. f.* [+ રોળવું.] Loud lamentations.

૨૬૫.૧.૩, *v.t.* [Causal of ૨૬.૩] To make to cry. 2. To cheat.

૨૬૫૧, *s. m.* [See ૨૬.૩.] A term used by women in abusing men.

૨૬૫-ખડ૫, *adj.* [See ૨૬.૩ + ખડ.૩ redup.] Scattered; dispersed. 2. Stray. 3. Troubled; afflicted.

૨૬, *s. f.* [Hem. Des. ૨૬=૨. ૨૫૫ charm-ing.] Deep meditation; abstraction. 2. Perseverance; persistence; obstinacy. 3. Addictedness.

૨૬-યાર, Same as ૨૬-યાર.

૨૬યા-ખુ, *adj.* Handsome; fine; pretty; beautiful.

૨૬, *s. n.* [S.] A battle; a war; a fight; a quarrel. 2. A battle-field.

Id. ૨૬ રાખું Lit. To protect in a battle-field. Hence, 2. To protect from danger what was almost lost. 3. A sandy desert.

૨૬, *s. n.* [See ૨૬.૫.] A sandy desert.

૨૬, Same as ૨૬ a debt.

૨૬-કાર, } *s. m.* [S. ૨૬ to sound + કાર.]

૨૬-કો, } The sound of a metallic vessel.

૨૬-ક્ષેત્ર, *s. n.* [S. See ૨૬ a battle + ક્ષેત્ર.] A battle-field.

૨૬-છોડ, *adj.* [See ૨૬ + છોડવ.૩.] That which saves or frees from a debt.

૨૬ ગાય મુકુન્દ કવિ પોતે, ૨૬-છોડ તું ૨૬-છોડ.

—મુકુન્દ.

૨૬-જંગ, *s. n.* [See ૨૬ a battle-field + જંગ.] A terrible battle or war. 2. A great tumultuous quarrel or strife.

Id. ૨૬-જંગ મચાવું-માંડું To enter into or engage in a terrible war, or in a great tumultuous quarrel or strife.

૨૬-જિત, [S. ૨૬જિત fr. + S. જિ, જિત.૩, to conquer.] Victorious in a battle.

૨૬-જિત, *s. f.* [+જિત.૩.] Lit. Swaying of swords in a battle. Hence, 2. The clash of swords. 3. A tumultuous and boisterous quarrel.

૨૬-કાર, Same as ૨૬-કાર, ૨૬-કો.

૨૬-તૂર, *s. f.* [+ તૂરા.૩, તૂરી.] A kind of musical instrument used in a battle; a

war-trumpet.

૨૬-થાંભ, Same as ૨૬-તેતભ.

૨૬-ધીર, *adj.* [S. fr. + ધીર.] Bold in battle.

૨૬-પંડિત, *adj.* [S. fr. + પંડિત.] Skilful on the field of battle; skilful as a general of an army.

૨૬-ભૂમિ, *s. f.* [S. fr. + ભૂમિ.] A battle-field.

૨૬-મહા, *s. m.* [S. fr. + મહા.] A stout warrior.

૨૬-૨૬.૩ *v. i.* [See ૨૬.કો.] To make a tinkling metallic sound.

૨૬-૨૬.૧-૮, *s. m.* [+ ૮.] A continued tinkling or metallic sound.

૨૬-વગડો, *s. m.* [See ૨૬, ૨૬.૫, +વગડો.] Lit. A sandy desert and a dense forest. Hence, 2. A dreary barren land.

Id. ૨૬-વગડે મુકું Lit. To leave in a dreary barren land. Hence, 2. To leave behind in a helpless condition a wife, children, &c.

૨૬-વટ, *s. f.* [See ૨૬ a battle-field + ૮.] The duty of a warrior on the field of battle; fighting.

ચોવિધ પડે છે ચીસ, રીસથી ૨૬-વટ ખોલે;

ધુળે સર્વે ધરણ, દિગ્-પાળ દિશા દસ ડોલે.

—સામળભટ.

૨૬-વાટ, *s. f.* [+૮.] Maintaining oneself by plundering the people; outlawry.

૨૬-વાદ્ય, *s. n.* [S. fr. + વાદ્ય.] An instrument of military music.

૨૬-વાસ, *s. m.* [See ૨૬+વાસ dwelling.] The residence of a queen; a seraglio; a harem.

૨૬-શિંગ, } *s. n.* [+ શિંગ. શિંગ.૩.] A

૨૬-શિંગ.૩, } war-trumpet.

૨૬-શૂર, } *adj.* [S. fr. + શૂર.] Brave on

૨૬-શૂર, } the field of battle.

૨૬-સંઘ્રામ, *s. m. n.* [+સંઘ્રામ.] A frightful battle.

૨૬-સંઘ્રામ, Same as ૨૬-સંઘ્રામ.

૨૬-સંઘ્રામ, *s. m.* [S. fr. + સંઘ્રામ.] The rallying post in a battle. 2. A pillar in

memory of a battle.

રેણુ-હાક, *s. f.* [See રણ a battle-field + હાક.] Noise on the field of battle.

રેણુ-ફગણ, *s. n.* [See અફગણ, આંગણ.] A battle-field.

રેણુરખંધ, Same as રણુરખંધ.

રણિયું, *adj.* [See રણી.] Indebted.

રણી, *s. f.* [Dh. Des. રણી *fr.* S. રત્ની a small jewel; also Hem. Des. રણ *fr.* S. રત્ન a jewel. See રતન, રતન.] A small part of gold, &c., handed over to a goldsmith to make ornaments of.

રંડ-વેા, *adj. m.* [See રંડ + P. વા dim.] Effeminate; impotent.

રંડા, *s. f.* [S.] A widow. 2. A slut.

રંડા-વેા, *s. m.* [+ પણ, =S. રવ, પણ a suffix showing "state".] Widowhood.

રંડા-યદી, *adj. f.* (A woman) Deprived of a husband by death; widowed.

રંડા-યદેા, *adj. m.* Deprived of a wife by death; become a widower.

રંડા-ગુ, *v. i.* To lose a husband by death; to become a widow. 2. To lose a wife by death; to become a widower.

રંડી, *s. f.* A prostitute; a courtesan; a dancing girl.

રંડી-ખાજ, *s. m.* [+ P. ખાજ sport *fr.* જાજ્ઞત to sport.] A whormonger; a fornicator; a lewd or licentious person.

રંડી-ખાજ, *s. f.* Whoredom; wenching; fornication; adultery.

રત, *s. f.* [See રત્ન.] A season.

Prov. રત વિના કશું ન હોય Everything has its time.

રત, *adj.* [S. *fr.* રમ to play.] Enamoured of; captivated with; attached to. Same as રતિ.

રતન, *s. n.* [See રતન.] Same as રતન. 2. The pupil of the eye.

રતન-ઝેત, *s. f.* [+ ઝેત, ઝેતિ.] A medicine for cooling the eyes.

રતના-કર, *s. m.* [+ S. આકાર a mine.] A mine of jewels. 2. A sea; an ocean.

રતના-ગુ, *adj.* [+ આવડિ.] Bright; lively; spirited.

માડી, રતનાળી રદિયાળી, માડી આંખડી રે;

એના અધર અરણ રંગ યોળ. —દયારામ.

રત-ખાવણિ-યેા, *s. m.* [See રાત્રી+ખાવણિ-યેા.]

A species of babul tree.

રતલ, *s. m.* [Ar.] A pound in weight.

રત-વા, *s. m.* [See રાત્રી red, or રક્ત blood, + વા, વાયુ.] A disease in which red spots or pimples are seen on the skin.

રતાંજળું, } *adj.* [See રાત, રાત્રિ, + આંધળું]

Afflicted with night-blindness.

રતાંજળી, } *s. f.* [See રક્ત, રાત્રી. + ચન્દન.]

Red sandal-wood.

રતાશ, *s. f.* [See + રાત્રી.] Redness; a reddish colour.

રતાળું, *s. n.* [+ આળું] Sweet potato; yam.

રતિ, *s. f.* [S. *fr.* રમ to play, to sport.] Pleasure. 2. Good fortune. 3. Love between the sexes. 4. Coition. 5. The wife of Cupid. મિન્દુ કહે, "મોટું સર્વ, શું રંડી મારી રતિ !"

રે રતિ, રે રતિ-રાય, રંડી હુંને, રામજી શા રંડો રમ્ય દી રાત. —વલ્લભ.

રતિ-પતિ, *s. m.* [S. *fr.* + પતિ] The husband of રતિ; the god of love; Cupid.

રતિ-પૂર, *adj.* [See રતિ + પૂર.] As small as a રતિ (a weight); very small; inconsiderable.

રતિ-ભાર, *adj.* [+ ભાર.] As light in weight as a રતિ; very little; very light.

રતી, *s. f.* [S. રત્નિકા a seed of Gunj (ગુંજ) *fr.* રક્ત.] The seed of the *Abrus precatorious* used as the smallest weight; 24 grains Troy.

રતુ, *s. m. f.* [See રત્ન.] A season. 2. Menses; catamenia.

રતુ-મંડુ, *adj.* [See રાત્રી.] Reddish.

રતો-વાઈ, } *adv.* [See રાત, રાત્રિ, રાત, + વા-

હે-વું to flow.] In the very night; at night-time; by night.

રતન, *s. n.* [See રતન.] A gem; a jewel; a precious stone. (See નવ). 2. A thing excellent of its kind. 3. An excellent thing.

રતન-ગર્ભા, *s. f.* [S. *fr.* + ગર્ભા.] The earth,

having various kinds of jewels or valuable things in its interior.

રતન-ચરિત, *adj.* [S. *fr.* જડિત fixed *fr.* જડ.ચું.] Set with jewels.

રતનાકર, Classical form of રતનકર.

રથ, *s. m.* [S.] A war-chariot; a car. 2. The revolution of the planets.

રથ-જાના, } *s. f.* [જાના, યાના.] A festival observed in Vaiṣṇava temples on the 2nd day of the bright fortnight of the month of Aṣāḍha (June-July), on which day the idol is placed in a chariot, and driven round the city.

રથી, *s. m.* A warrior who sits in a chariot and fights.

કવિતા લખે રથી આ, મથી મરે શું વળે ?—વશીલ.

રથક, *s. m.* [See થર.] A coarse covering of mud, cow-dung, &c., on the floor of a house.

રદ, *adj.* [Ar. રદ to cancel.] Cancelled; rejected; cast off. 2. Rendered null and void. 3. Refused. 4. Refuted; confuted. 5. Abrogated; repealed; annulled.

Id; રદ જુઝું To be rejected. રદ બાતલ Rejected and useless.

રદ, } *s. m.* [S. *fr.* રદ to gnaw.] A tooth.

પાદ તળે પાદ દાખી, રદયકી હોઠ ચાંપી;

ચીરી નાખ્યો ચપટીમાં, ગુણ કેટલા ગ્રહુ. —વશીલ.

રદ, Same as રદય.

હેવી હરિવદની મદની રદની કદની હુબ મોચવતી ત્યાં. —વશીલ.

રદન, *s. m.* [S. *fr.* રદ to gnaw.] A tooth.

રદન, *s. n.* [See રદન.] Crying; weeping; lamentations; moaning.

રદન, Same as રદ, રદય.

Id. રદન શેકજું Lit. To burn the heart. Hence, 2. To give much pain; to distress.

રદ-બદલી, *s. f.* [See રદ cancelled + બદલી a change.] Cancelling and changing what has been said or done; withdrawing and amending one's words or acts. 2. Protest- ing on behalf of; intercession.

રદિ-યો, *s. m.* [See રદ.] Refutation; con- futation; rejoinder.

Id. રદિયો આપવો To advance an argu- ment in refutation of.

રદી, *adj.* [See રદ.] Rejected. 2. Worth- less; cancelled; useless.

રદિ-યું, *adj.* [S. જલિ prosperity.] Pro- sperous and with a large population (of a city).

રન-વન, *adv.* [See રણ, અરણ્ય + વન.] Scattered; dispersed. 2. Wretched; miserable.

રણે રનવન કર્યા, ફેડક થયા ફાવિયા. —વશીલ.

રનોડી, *adj.* [See રાન a forest.] Savage; wild.

રંદો, } *s. m.* [P. રન્દ: *fr.* રન્દીદન to make plain.] A carpenter's plane.

Id. રંદો મારવો-દેવો-ફેરવવો To make plain with a carpenter's plane.

રંધા-મણ, } *s. f.* Wages for planing. 2. Manner of planing.

રંધા-મણ, } *s. f.* [See રંધ.ચું.] Money paid for the labour of cooking; the wages of a cook. 2. Manner of cooking.

રંધ-વારો, *s. m.* [+કાર.] A cook.

રંધા-ચું, *v. i.* [Pass. of રંધ.ચું.] To be cooked. 2. To be profited.

રત્ના-દેવ, *s. f. n.* [S. રત્ના the wife of the god sun.] Rice paddy sown in a basket in the marriage-ceremony. 2. The wife of the Sun.

રપટા-ચું, *v. i.* [See રપેટો.] To run violently.

રપેટી, *s. f.* } [+ આટો.] Going to and
રપેટો, *s. m.* } coming back.

Id. રપેટો મારવો-દેવો To go running.

રપોટ, *s. m.* [Eng. Report.] A report.

રફત, *s. m.* [Ar. રફત.] Study; practice.

રફતે રફતે, *adv.* [P. *fr.* રફત to go.] By degrees; slowly; gradually.

રફુ, *s. m.* [Ar. રફુ.] Darning.

રફુ-ચકર, *s. n.* [See રિપુ+ચકર] Mischief done by the enemy. 2. A stratagem. 3.

adj. Smashed; dashed; squashed.

રફે-રફે, adv. Ruined. 2. Spoiled.

રખ, s. m. God.

રખ બી ઉસ દિન નહિ થા, માલિક બી ઉસ દિન નહિ થા;
ઓ સખ ઈસમ વાહી સખસકે, જો બાત નાશ જતા.

—નિરાંત ભગત.

રખર, s. n. [Eng. *Rubber*.] Rubber.

રખારી, s. m. [See રખી + કાર, કારી.] A shepherd.

રખી, Same as રવી A winter crop.

રમક-ઝમક, } s. f. [See રમ-રમ + ઝમક, ચમક.

Cf. રમ-રમ.] A playful and sportive gait, accompanied with a charming sound.

રમ-કંડુ, s. n. [See રમ-રમ.] A toy; a plaything.

રમ-ખાણ, s. n. [+ખણ-રમ.] Havoc; total destruction.

Id. રમ-ખાણ વાળું-માંડું-મચાવું To cause great havoc.

રમચી, s. f. A kind of red earth.

રમચિ-યું, s. n. A vessel in which રમચી is kept.

રમજન, s. m. [Ar. *رمضان*.] The ninth month of the Muhammadan year.

રમ-ઝમ, adv. [+ઝટ.] Striking or beating vigorously and rapidly.

રમ-રમ, s. n. [S. *fr.* રમ, રમ-રમ, to play, to sport.] Pleasure; a game; a sport. 2. Amorous sports; coition. 3. A lover; a husband.

રમણ-દીવો, See રામણ-દીવો.

રમણ-ભમણ, adv. [+ભમણ, ભમ-રમ.] In a scattered condition; thrown about in disorder or confusion.

Id. રમણ-ભમણ કરવું-કરી નાખવું To scatter; to throw about in disorder or confusion.

રમણી, s. f. (Used in poetry) A charming woman.

રમણી, Classical form of રમણી. 2. adj. Same as રમ-રમીય.

વાહી રમણી પોતીકી હતી, કામ-વાસના મન જગતી.

—ભાણીય.

રમ-રમી-ક, adj. Delightful; charming; pleasing; diverting; handsome; beautiful.

રમ-રમીય, Classical form of રમ-રમી-ક.

રમ-ત, s. f. [See રમ-રમ.] A play; a sport; a diversion; a game; an amusement.

Id. રમત રમવી-કરવી-માંડવી To amuse oneself. 2. To work without heart; to be inattentive to the work one is engaged in. આ રમતની વાત નથી This is not a matter of amusement; you should seriously think of this matter; this is a work involving many difficulties.

રમત-ગમત, s. f. [+ગમ-ત.] Amusements of various kinds.

રમત-રોળું, s. n. [+રોળ-રમ.] A useless occupation; loitering; wasting one's time and energy.

રમ-તાં રમ-તાં, adv. Leisurely; easily; without trouble.

રમ-તા રામ, s. m. [+S. રામ name of a god. See રમ-રમ.] A wanderer; a wayfarer; a vagrant. 2. *adj.* Itinerant.

કોઈ કોઈ વાર આવે અહીં, આ પુરમાં એ સાર;

રમતા રામ જોગી સહી, કો નવ જાણે પાર. —મુકુન્દ.

રમ-તિ-યાળ, adj. Playful; sportive.

રમ-રમ, adj. Playing; sporting. 2. Moving about freely. 3. Moving about without friction.

Id. રમરમ કરવું To kill (used by euphemy). 2. To make larger (a hole); to make (a piston, &c.) move in a cylinder without friction. રમરમ પડવું To be larger than the body (said of a coat).

રમ-રમ ઝમ-રમ, adj. [See રમ-રમ.] Playing and making a tinkling sound with the bells attached to the anklets and girdle. 2. Stout, healthy, and playful.

રમ-રમા-વ-રમ, v. i. [Guj. Int. of રમ-રમ.] To work with a heart; to work zealously and vigorously. 2. To walk up to with speed. 3. *v. t.* [Imit. or રમ-રમ used by way of euphemy.] To beat soundly.

રમ-રમ, v. i. [S. રમ to play, to sport.] To divert oneself; to play; to sport. 2. To saunter about. 3. To dally with. 4. To caress.

Id. રમ-રમ To enjoy amorous pleasures. રામ રમી જવા To die. દાવ રમવો To be design-

ing a plot to gain one's own object. રમત રમવી To play. રમી રહેવું To occupy wholly; to pervade. 2. To completely take possession of the mind; to be uppermost in the mind.

રમ-રતાન, *s. n.* [+ મરતી.] A tumult; a noisy quarrel; a brawl.

રમળ, *s. f.* [Ar. રમ્લ sand, from which fortune was originally predicted.] A sort of geomancy; the art of foretelling by figures.

રમળી, *s. m.* A geomancer; a fortune-teller.

રમા, *s. f.* [S. fr. રમ્ to play. See રમ-વું.] A woman; a sweet-looking woman. 2. The goddess of good fortune; Lakṣmī.

રમાડ-વું, *v. t.* [Caus. of રમ-વું.] To amuse; to divert. 2. To incite; to make fun of. 3. To cheat; to deceive.

Id. રમાડી દેવું To kill (used by way of euphemy).

Prov. રમાડયું કોઈ ન જાણે, પણ રડાવું સૌ જાણે Men seldom remember benefits received, but always remember injuries suffered.

રમાડેલ, *s. m.* An amusement; a diversion.

રમુજ, } *s. f.* [Ar. રમ્જ pl. of રમ્જ irony.]

Diversion; fun; frolic; amusement; play; sport.

રમુજી, } *adj.* Amusing; witty; humorous; diverting.

રંભાન, *s. n.* [S. fr. રમ્ to bellow.] Bellowing; roaring. 2. The sound made in kissing.

રંભા, *s. f.* [S.] A fairy. 2. A charming courtesan. 3. A most charming and beautiful woman. 4. A plantain tree.

પૃષ્ઠ કદલી પત્ર ઉપમા, જંઘા રંભા શી લાખે ?
રત્નકે અંગુલી મગફળી, પદ સમ પદ દાખે. — રત્નેશ્વર.

રંભા-ફળ, *s. n.* [+ ફળ.] A plantain.

રંભા-રં, *s. f.* [S. fr. + રં the thigh.] A woman whose thighs are like the stem of a plantain tree. Hence, 2. A beautiful woman.

રમ્ય, *adj.* [S. See રમ-વું.] Pleasing;

charming; beautiful; delightful.

રચણી, } Same as રચની.

રચની, }

ચૌરતું તો દીસે ચિત્ત, અંધારી રચની વિધે. — વલ્લભ.

રવ, *s. m.* [S. fr. ર to sound.] Noise
2. Fame.

કડી-મેખળા બાંધી કશીને, શુદ્ધ ધંટિકા રવ આત્કાર.

— દયારામ.

રવ-ઈ, *s. f.* [Hem. Des. રવો = S. મગ્ધાન: churning.] A churning staff.

રવઈ-ચો, *s. m.* [Ar. રવૈ consideration.] Practice; a custom; a usage; a rule; a law.

રવઈ-ચો, *s. m.* Same as રવઈ.

ધુશળ મુશળ ત્રાક રવઈચો લાગ્યા,

વિવેક તેને કરીને શીષ ચલાવ્યા. — ગિરિધર.

2. A wooden mace made in the form of a રવઈ, and fixed in the front of a house on certain auspicious occasions. 4. The opening of a leathern water-bag.

ર-વડ-વું, Same as રડ-વડ-વું.

Id. રવડી મર-વું To wander about and be fatigued.

રવદ, *s. f.* [See રવ+વદ-વું.] A wager; a bet.

રવ-રવ, *adv.* [Imit.] Indicating a chilling sensation.

રવલી-પંચ-ક, *adj.* [S. રવલી one of the 27 lunar mansions, regarded as unlucky + પંચક, પાંચ.] Mad; insane. 2. Mischievous; troublesome.

રવા, *adj.* [P.] Right; proper; worthy; becoming.

રવાજ, *s. n.* [See રવાજ, રવાજ.] A kind of musical instrument.

રવા-દાર, [See રવે + P. દાર having.] Having small fine particles.

રવા-દાર-ગી, } *s. f.* [P. રવા-દારી allowance

રવા-દારી, } fr. રવા allowed + દાર, P.] Approbation. 2. Partiality; favour; conniving at; preference.

રવાનગી, *s. f.* [P. See રવાને.] Sending off; dismissing a visitor. 2. A gift offered at one's departure. 3. An export.

રવાના, } *adv.* [P. રવાન: despatched.]

રવાને, }

Being set out; being despatched.

રસાય, Same as રસાય, રસાય.

રસાયો, Same as રસાયો, રસાયો.

રસાય, *s. f.* [P. રાહવાર *fr.* રાહ a way + વાર like.] Trotting (of a horse).

રસિ, *s. m.* [S.] The sun.

રસિ-મંડળ, *s. n.* [+ મંડળ.] The disc of the sun.

રસિ-વાર, *s. m.* [S. *fr.* + + વાસર, વાર.] Sunday; the Sabbath day.

રસી, *s. f.* [Eng. *Review.*] A review of an army; a military parade.

રસી, *s. f.* [Ar. રસીએ spring, a winter-crop. Cf. S. રસિ the sun.] A winter-crop.

રસેઉ, [S. રસો on Sunday; See રસિ.] Same as રસિ-વાર.

રસેશ, } *s. m.* [P. રસિગ્ગ gallery *fr.* રસત્ત્વ to walk.] A custom; a manner; a mode. 2. A particular part of an edifice; a front gallery on the second storey of a house.

રસેળા, *adj.* [See રસ-રું.] Idle and fond of gadding about (of a woman).

રસે, Same as રસ-રું.

રસે-યાં, *adj. n. pl.* [See રસે.] Small, round and long(of particular fruits used for food.) 2. *s. n. pl.* Small and round fruits seasoned and fried.

રસે-યો, Same as રસ-રું-યો.

રસો, *s. m.* A grain; a granula. 2. Granulous flour of wheat. 3. A particle of gold, silver, &c. 4. A mass of a granulous substance.

Id. ગોળનો રસો A circular bag containing molasses.

રસિમ, *s. m.* [S.] A beam; a ray. 2. A string; a rope.

રસ, *s. m.* [S. *fr.* રસ to taste.] A juice; sap; the liquor of fruits or plants; an exudation of trees. 2. Water.

તે સર્વ પાચ્યા નાશ ન્યારે, તદા કૃત્ય નરું હરું;

પડવા હાગિયો રસ વિચતમાંથી, નિપજ્યું એમ અવનરું.

—મેઘાનંદ.

3. Flavour; taste. 4. Metal in the state of fusion. 5. Swelling in any part of the body. 6. Elephantiasis. 7. Pathos; fire;

sweetness; spirit; beauty; entertainment; interest; lucrativeness; profit. 8. An affection or emotion of the mind; a passion or sentiment. 9. A poetic sentiment; rhetorical effect. (The 9 kinds of રસ are શૃંગાર, હાસ્ય, કરુણા, રૌદ્ર, વીર, ભયાનક, ખીભત્સ, અદ્ભુત and શાંતિ).

Id. રસ ઉતરવો To get a swelling. રસ પડવો To be interested or delighted. રસ મુકવો To exaggerate; to give a lively description. રસ જમવો To reach a height and remain settled (said of a pleasure, a poetical sentiment, or a rhetorical effect). રસ કાઢવો To extract a juice. રસ કાઢી લેવો To get the juice or the substance out of, and leave sapless. રસ-ભેર With pleasure; with a heart; with enthusiasm; zealously; ardently.

રસ-કપૂર, *s. n.* [+ કપૂર.] White sublimate; submuriate of mercury, made with sulphur, quicksilver, and common salt.

રસ-કસ, *s. m.* [+ કસ] Vigour; virtue; essence; extract. 2. Bickering; jarring; sparring. 3. Obstinacy; persistency; importunity; urging upon. 4. Fertility.

રસ-ધેલું, *adj.* [+ ધેલું.] Maddened by pleasure, sentiment, or rhetorical effect; running after a sentiment; enthusiastic.

રસ-ગ, *adj.* [S. *fr.* + જ્ઞા to know.] Appreciative. 2. *s. m.* One who appreciates the excellence of.

રસ-શિલ્પી, *s. m.* [See રસ-રું] A gilder; a plater.

રસ-દાર, *adj.* [See રસ + P. દાર having.] Juicy; tasteful; savoury. 2. Delightful; interesting.

રસ-ધામ, *s. n.* [S. *fr.* + ધામ.] The abode of pleasures, sentiments, or rhetorical effect. 2. *adj.* Pleasing; charming.

રતિ-રસ-ધીર ધુરંધર રામા, પિયુ-હર આચરતી રસ-ધામા.

—ગીત-ગોવિંદ.

રસ-ના, *s. f.* [S. *fr.* રસ to taste.] The tongue.

રસ-નિષ્પત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* + નિષ્પત્તિ out-come *fr.* નિસ્ out + વદ્ to go.] The production of sentiment or rhetorical effect.

રસ-પુઞ્જ, } *s. m.* [*S. fr.* + પુઞ્જ.] An abundance of sentiments; a rhetorical effect.

રસનેન્દ્રિય, *s. f.* [*S. fr.* + ઇન્દ્રિય.] The organ or sense of taste; the tongue.

રસ-અસ, *adj.* [See રસ+વસ.] Enraptured; carried away by the sentiment.

રસ-ભંગ, *s. m.* [*S. fr.* + ભંગ.] The frustration of one's hopes; a break in pleasure; disappointment.

રસ-ભાવ, *s. m.* [*S. fr.* + ભાવ.] Production of poetical sentiment or rhetorical effect.

રસમ, *s. f.* [*Ar. રસમ.*] A custom, a usage; a practice.

રસ-મય, *adj.* [*S. fr.* રસ + મય suffix meaning "full of."] Full of pleasure; pleasant; charming.

રસ-મસ્ત, *adj.* [+ મસ્ત.] Maddened by pleasures, sentiment, or rhetorical effect.

રસ-રાજ, *s. m.* [+ રાજ.] Lit. The king of poetical sentiments. Hence, 2. Love; the amorous passion as a subject of poetical description or dramatic representation. 2. A kind of medicinal drug.

રસ-વદ, *s. f.* [See રીસ+વદ્.] A grudge; enmity.

રસ-વંતી, *s. f.* [*S. રસ+વંતી fr.* + વત્, વન્ત્ વાણ, having.] A kind of collyrium.

રસ-વાદ, *s. m.* [+ રવાદ.] Competition; envy. 2. Excitement caused by competition or envy.

રસ-વાહિની, *adj. f.* [*S. fr.* + વહેવું.] Carrying or circulating the juice in a tree. 2. *s. f.* A tube in a tree through which the sap circulates.

રસ-વાણું, *adj.* [+ વાણું having.] Having juice. 2. Pleasing.

રસ-વિકાર, *s. m.* [+ વિકાર.] Nettle-rash.

રસ-વું, *v. t.* [See રસ.] To gild, to plate. 2. To enamel.

રસ-સિન્દૂર, *s. n.* [*S. fr.* + સિન્દૂર.] An artificial vermilion made of zinc, mercury, blue vitriol, and nitre or saltpetre, fused together.

રસળવું, *v. i.* [See રડળવું.] To be dilatory. 2. To wander; to roam.

રસળાટ, } Same as રમળાટ.

રસાન્ન, *s. n.* [See રસ + અન્ન.] A medical preparation.

રસા-તળ, *s. n.* [*S. fr.* રસા the earth + તલ the bottom] The lowest of the seven divisions of the lower regions.

Id. રસાતળ ઘાલું To rob a person of his property, &c.

રસાભાસ, *s. m.* [*S. fr.* + આભાસ.] Spurious or false sentiment or passion. 2. Concealment of one's real sentiment under some false guise.

રસાયણ, } *s. m.* [*S. રસાયન fr.* રસ + અયન] a place, a site.] A medicinal preparation from metals and minerals. 2. Chemistry; alchemy. 3. The *elixir vitae* of the alchemists.

રસાયણી, } *s. n.* An alchemist; a chemist.

રસાલ-દાર, *s. m.* [See રસાલો + P. દાર having.] A cavalry officer.

રસાલો, *s. m.* [*Ar. રિસાલ:* a Mission; a missile.] Train; retinue; attendants; suite. 2. A troop of horse.

રસાવવું, *v. t.* [*Caus. of રસવું.*] To gild; to plate. 2. To get gilded.

રસાળ, } *adj.* [See રસ + વાણું having.] Juicy; succulent. 2. Fertile. 3. Sapid; savoury.

રસાળ, *s. m.* [*S. રસાળ.*] A mango tree. માધવીને પરિરંભી રસાળે, મુકુદ પુલક દરસાવે.

—ગી.ગોવિન્દ.

રસિક, *adj.* Savoury; sapid; tasty; tasteful; elegant. 2. Sharp; smart. 3. That which has intellectual relish. 4. Sentimental; loving. 5. Humorous; witty. 6. Same as રસિયું.

રસિકતા, *s. f.* Appreciative power; taste.

રસિયું, *adj.* Full of pleasure; merry; jolly. 2. Interested; eager; desirous.

રસિયેષુ, Fem. of રસિયો.

રસિયો, *s. m.* A voluptuary.
 રસિ-હું, *adj.* Entertaining; diverting; pleasing; exhilarating. See રસિ-ક.
 રસી, *s. f.* Pus; matter. 2. A thick liquid.
 રસી, *s. f.* [Hem. Des. રસી *fr.* S. રસિમ.]
 A string; a cord; rope.
 રસીદ, *s. f.* [Eng. Receipt.] A receipt.
 રસૂલ, *s. m.* [Ar.] A prophet.
 રસોન્દ્રિય, Same as રસનેન્દ્રિય.
 રસો-હું, *adj.* [See રસ.] Gilt.
 રસો, *s. m.* [See રસ.] The spicy liquid from a boiled vegetable; a sauce.
 રસો, *s. m.* [See રસિમ, રસી.] A thick rope.
 રસોઈ-યો, *s. m.* A cook; one who dresses victuals.
 રસોઈ, *s. f.* Cooking or dressing victuals; cookery. 2. Meals; dinner.
 રસોઈ-યેણુ, Fem. of રસોઈ-યો.
 રસો-હું, *s. m.* [See રસ+વાટ a place.] A kitchen; a cook-room.
 રસોળી, *s. f.* [See રસ+વાળું.] A tumour; a bump.
 રસતો, *s. m.* [P. રસ્ત: a line of shops.] A road; a path; a way.
 Id. રસતો કાપવો To travel from stage to stage; to go off or away. રસતો લેવો-પડડવો To go away. રસતે દાખાડવું-પાડવું To guide. રસતે પડવું To be settled in life, and able to manage one's affairs. રસતે રસતે સૌ સાફ થશે Everything will be all right in its own way. 2. Everything will at last turn out all right.
 રહસ્ય, *s. n.* [S. *fr.* રહસ્ secrecy.] A secret; a mystery. 2. A secret meaning or object.
 રહિત, *adj.* [S. *fr.* રહ to leave.] Destitute of; void of; unaccompanied with; being without.
 રહીશ, *adj.* [See રહે-હું.] Dwelling; inhabiting. 2. *s. m.* An inhabitant; a resident.
 રહે-ણા-ક, *s. m.* [See રહે-હું.] An abode; a residence; a lodging.
 રહે-ણી, *s. f.* Manner of living; conduct in respect of morality.
 Prov. રહેણી તેવી રહેણી બેઠીએ Do as you say:

Practise what you preach.

રહેમ, } [Ar.] Favour; grace.
 રહેમિ-યત, }
 Id. રહેમ નજર Lit. A look of favour.
 Hence, 2. Pity; mercy.
 રહેવા-શી, } *s. m.* [See રહે-હું+આશ Guj.
 રહે-વાસ, } suffix. Or, રહે-હું+વસ-હું.] Residing and settling; residence.
 રહેવા-શી, } *adj.* Residing; dwelling. 2.
 રહે-વાસી, }
s. m. f. An inhabitant; a resident.
 રહેણું, *v. i.* [Hen. Des. રેહ *fr.* S. રાજતિ it shines; also રાહો=S. નિરન્તર: close.] To dwell to reside. 2. To remain; to continue. 3. To be continued in; to remain. 4. To be; to stay. 5. To stop; to cease; to descontinue; to end. 6. To remain or be let alone for the present; to lie unfinished. 7. To be left as surplus, &c.; to lie over. 8. To refrain from; to hold back from doing. 9. To be employed.
 Id. ધરમાં રહેણું To dwell in a house. ચાલુ-નરી-રહેણું To continue. ચુપ રહેણું To remain silent. પાછળ રહેણું To be left behind. પાછળને પાછળ રહેણું To dog one's steps; to watch with a view to detect a fault. દાખું રહેણું To pursue; to follow with perseverance. ભુખું રહેણું To remain hungry. અંધ રહેણું To be stopped; to be discontinued; to come to an end. અધુરું રહેણું To be unfinished. બાકી રહેણું To be left as surplus; to be left undone or unperformed. રહી જવું To stop; to cease. 2. To be left behind. 3. To lose the use of; to be paralysed (of a limb). 8. To expire; to breathe one's last; to be dead (of a person on his death-bed.) રહી રહીને At intervals; fitfully. 2. At last; after a long time; at length. રહું સહું Residue; refuse. ચાકર રહેણું-ચાકરીએ રહેણું To be engaged as a servant. તેની જગ્યા ઉપર રહેણું To serve as a substitute for him. દહાડા રહેવા To be pregnant (a woman). તે કહીને રહેજ કયાં ? Where would he find himself, if he venture to speak.
 N. B. I. With the *pres. part.* રહે-હું

forms *continuous tenses*, and has the sense of “continuing” the action implied by the principal verb, *e. g.* તે લખતો રહે છે He continues to write: He continues writing.

II—With the *pres. part. indeclinable*, રહે-રું has the sense of “stopping or discontinuing” the action implied by the principal verb, *e. g.* તે લખતો રહ્યો; તે લખતો લખતો રહ્યો He stopped writing: He discontinued writing.

III—with the *past. part. indeclinable*, રહે-રું has the sense of “completion of, completing” the action implied by the principal verb, *e. g.*, તે લખી રહ્યો He finished writing.

રહુ, *interj.* Let it go ! Set it aside !

રહુ સહુ, *s. n.* Residue: whatever is left behind.

રળ-તર, *s. n.* [See રળ-રું.] Income; earning; gains.

રળ-રું, *v. t.* To earn; to gain; to acquire.

Id. રળી ખપીને ઉતરું Lit. To have gained and lost. Hence, 2. To have one's powers exhausted in making gains and losses; to have exhausted oneself in conducting one's worldly affairs. 3. To have reached a stage in one's life, when one should resign all worldly care.

રળાઉ, *adj.* Earning; gaining. 2. Profitable.

Prov. રળાઉ દીકરો કેને વહાલો ન લાગે ? Everybody loves a son who earns.

રળિ-યાત, *adj.* [See રળિ-યા-મણું.] Pleasing; sweet; soothing; jolly; merry.

રળિ-યા-મણું, *adj.* Pleasing; beautiful; delightful; diverting; merry; handsome; happy.

રળી-રાસે, *adv.* [+ રાસ a kind of dance.] In pleasure and merriment; with great eclat; without let or hindrance.

રળી, *s. f.* Pleasure; rapture; joy. 2. Eagerness.

પટેલ એક પાદરડે બોલ્યો રાવણની નબ્બ પોતી રળી.

—સામળાજી.

સાંને સ્વાગતમાં પ્રભુ ખૂડવતા, પુરો તમારી, રળી.

—ગી.ગોવિન્દ.

રંક, } *adj.* [Hem. Des. રાંચદ=S. વિનટિ
રંક-રું, } he grinds. Or S. રંક, રંક.] Poor; humble; mild; meek. 2. Moneyless; penniless.

Prov. રંક ઉપર રીસ રી ? Why should you be angry with a poor person.

રંક-દાવો, *s. m.* [+દાવો.] Lit. A demand made by a miserable person. Hence, 2. A request, based on one's misery, and not on one's merit or claim.

રંકુ, *s. n.* A beggar. (used in Kāthiā-wād.)

રંગ, *s. f.* [See રંગ a battlefield.] A wall of a rampart.

રંગ-ડો, *adj. m.* That walk slowly.

રંજણ, } *s. f.* [Dh. Des. રંજણ=S. અભિ-
રંજણી, } વ્જર: an earthen jar.] A disease in the legs; elephantiasis.

રંટ, *s. m.* [See પરિ+આંટો.] A curve; a bend; crookedness. 2. Disagreement; a cause of dispute.

રંટું, *adj.* Curved; bent. 2. Having the legs a little crooked.

Id. રંટું બોલું To speak wide of the truth; to tell a lie.

રંડ, *s. f.* [S. રંડા *fr.* રંડ maimed.] A widow. 2. A courtesan; a concubine; a prostitute. 4. A lassie; a wench; a woman.

Id. રંડનો-રંડના પેટનો Bastard; illegitimate (of a son) 2. *s. m.* A bastard; a villain; a knave (used as a term of abuse).

Prov. રંડ મારો રોટલો, ને ઘડતો લાગી કોર Faults are thick when love is thin. રંડ ના-તરે નય, ને ઘણી વળવવા નય Adultery is no offence when the husband connives. “ રંડ ” કહીને, “ છિનાળ ” સાંભળવી Others will hurt you; if you hurt them: He who says what he likes, hears what he does not like. રંડ ગાંડી, પણ રંડનાં છુગડાંએ ગાંડી ? Speakers have a privilege to tell lies, but hearers must make use of their reason.

રંડ-ખાજ, [+ P. રાજ sportng *fr.* રાજીતમ્ to sport.] Same as રંડીખાજ.

રંડ-રું, Same as રંડા-રું.

Prov. રાંડયા કેડે રળે, ને રાંધ્યા કેડે બળે Fore-thought spares after-thought. રાંડયા પછી ડહાપણ આવે When a thing is done advice comes too late.

રાંડ-વો, *s. m.* A womanish fellow; an effeminate person. See રંડવો.

રાંડી-કુંડી, } *s. f.* A widow; a helpless widow.
રાંડી-રોડ, }

Prov. રાંડી પુત શાહનદા, ને બાપ મુવા એટલે ઉમરાવનદા Young men think themselves to be lords, when they become their own masters.

રાંડી-છાંડી, *s. f.* [+ છાંડ-કું.] A widow; a woman abandoned by her husband.

રાંડ-વું, *s. n.* [Hen. Des. રંદુખે=S. રંદુખ: a rope.] A rope; a string; a cord.

રાંદો, Same as રોંદો.

રાંદેલ, Same as રખા-દેવ.
દક્ષણ દેઈઆલણ સંતોષિયા રે, રાંદેલ પધરાવ્યાં તતખેવ.
—દયારામ.

રાંદેલ, *adj.* Belonging to a tribe of Rajputs. 2. An individual of the tribe.

રાંધણ-છઠ, *s. f.* [See રાંધ-કું + છઠ.] The 6th day of Shrāvaṇa Shuda or Vada (July-August) on which day food is prepared for the next day (શિળી સાતમ, *y. v.*)

રાંધ-ણિ-યું, *s. f. n.* A kitchen, a cook-room.

રાંધ-ણિ-ચો, *s. m.* A cook.

રાંધ-ણી, *s. f.* Same as રાંધ-ણિ-યું.

રાંધ-ણું, *s. n.* Things which are to be cooked.

રાંધ-કું, *v. t.* [S. રંધ.] To cook.

Id. રાંધેલી રસોઈ A complete scheme. આપણી રાંધેલી રસોઈ કોઈ જમી નય Some one may step in, and get the benefit of our work.

Prov. રાંધે કોઈ, ને જમે કોઈ God cures and doctors take the fee.

રાંપ, } *s. f.* [Hem. Des. રંપદ=S. તક્ષ્ણોતિ he works with a spade, he pares.] A plough to root out weeds or wild herbs; a weeding plough; a small hoe.
રાંપ-ડી, }

રાંપ-લ-કું, *v. t.* To work with the weeding-plough; to take out weeds with a રાંપડી.

રાંપ-કું, *v. t.* [See રાંપ-કું.] To arrange in rows (of the plants in a field).

રાંપી, *s. f.* A cobbler's tool.

તે વર્તિક નથી બાણતો, જે વિપ્ર હંસા ઘેર નય;
તરણાનો મેર થયો, થયો રાંપીનો ધાય —સામળાનદ.

રાંભો, } *s. n. m.* A particular instrument for digging. 2. *s. m.* A clown; a rustic.

રા, *s. f.* [S. રૈ, રા:] Wealth. 2. Gold.

રાઈ, *s. f.* [S. રાજિકા.] Mustard. 2. A piece of silver or copper used in soldering.

Prov. રાઈના પહાડ રાતે વહી ગયા Every rogue is at length out-rogued.

રાઈ-જગ, *s. f.* [See રાય, રાજ+જગત, જગ.] Splendour; magnificence.

રાઈ-તી કેરી, *s. f.* [+ કેરી.] A pickle of mangoes with mustard.

રાઈ-તું, *s. n.* A mustard pickle. 2. Pickles. 3. Mischief; harm; injury.

રાઈ-મીઠું, *s. n.* [+મીઠું.] The ceremony of carrying salt and mustard round a person to take away the effects of the evil eye or of evil spirits.

રાઉત, *s. m.* [See રાવત.] A brave man.

રાએણુ, Same as રાયણુ.

રાકા, *s. f.* [S.] The night of full-moon.

રાકા-પતિ, *s. m.* [S. *fr.* + પતિ] The moon on the night of full-moon.

રાક્ષસ, *s. m.* [S. *fr.* રક્ષસ an evil spirit.] A demon; a giant; a fiend; an evil spirit; a monster.

રાક્ષસ-ગણ, *s. f.* [+ગણ.] A group of some of the twenty-seven lunar mansions.

રાક્ષસી, *adj.* Monstrous; gigantic; daring; desperate; violent; enormous; very great.

Id. રાક્ષસી કામ A gigantic work. રાક્ષસી માયા Illusions and deceptions resorted to by demons or wicked persons.

રાક્ષસી, } *s. f.* A female of the રાક્ષસ
રાક્ષસ-ણી, }
રાક્ષ-ણી, }

kind; a female monster.

રાક્ષી, *s. f.* The canine teeth. 2. *adj.* Corruption of રાક્ષસી, *adj.*

સાખ, *s. f.* [See રક્ષા, *fr.* S. રક્ષ to protect.] Ashes. 2. Nothing.

Id. સાખ ચોળવી To apply ashes. 2. To become an ascetic. સાખ ચોળાવવી To defraud a person of his money; to ruin a man. સાખ માથે ધાલવી Lit. To throw ashes on one's own head. Hence, 2. To take a leading part in doing a wicked or censurable act.

સાખ, *s. f.* [See સાખ-તું.] A concubine.

સાખ-ડી, *s. f.* [See રક્ષ-ણ, રક્ષા.] A thread tied round the arm as a preservative against evils. See રક્ષા.

પાંચમે માસે બાંધેને સાખડી; છકું તે કદીએલાં દૂધ રે.
—અભિમન્યુનો ચકાવો.

સાખ-પત, *s. f.* [See સાખતું+પત. *Cf.* રખા-પત.] Preserving a person's reputation from injury.

સાખ-રખા-વટ, *s. f.* Partiality; partisanship.

સાખ-તું, *v. t.* [S. રક્ષ to protect.] To keep; to preserve; to protect; to guard; to save; to lay by or up; to reserve; to withhold; to have. 2. To possess; to be endowed with. 3. To hold in; to retain; to put; to make ready; to prepare; to be ready with; to maintain; to lay aside. 4. To employ; to engage; to keep. 5. To purchase; to buy.

Id. બાલ-શુકન-વચન-સાખતું To keep one's promises. 2. To grant a request. માન સાખતું To preserve one's dignity. 2. To pay respect to. હાથ-હાથમાં સાખતું To keep under one's control. હાથ રાખીને With economy; economically. જોર સાખતું To assist in lifting or pushing. કબજે-કબજે સાખતું To keep possession of; to keep in one's possession. માથે સાખતું To take the responsibility of, on one's head. મોહ સાખતું To feel shy at the presence of; to pay respect to by granting one's request. ગીરો સાખતું To receive as a mortgage. વેચાણ સાખતું To buy. ભાડુત સાખવો To keep as a tenant. ભાડે સાખતું To hire. ઘરમાં સાખતું To keep as a member of one's family. કાયમ સાખતું To keep safe; not to injure; to preserve intact. કાયમ-બહાલ સાખતું To confirm; not to upset. ઢીલું સાખતું To keep loose; not

to tighten. તંગ સાખતું To tighten. ચોકસી-તપાસ-નજર-ધ્યાન-સાખ To keep an eye upon; to take care of. ધ્યાનમાં સાખતું To bear in mind. રાખી મૂકતું To reserve for. છૂટ સાખવી To give freedom to; to make an exception in favour of; to exempt from. હક સાખવો To have a right to. પગ સાખવો To go frequently to; to frequent. 2. To have access to.

સાખસ, Same as રાક્ષસ.

સાખસી, Same as રાક્ષસી.

સાખેલી, *s. f.* A woman kept as a concubine; a mistress.

Id. સાખેલીના પેટનો છાકરો A bastard.

સાખેલો, *s. m.* A paramour.

સાખો-ડી, *s. f.* [See સાખ, રક્ષા, ashes+વૃત્તિ.] Ashes.

સાખો-ડો, *s. m.* Same as રાખો-ડી.

સાગ, *s. m.* [S. *fr.* રજ્જ to colour.] Voice. 2. Music; a musical mode.

સાગ, પાગ, ને પારખાં, નાડી ને વળી ન્યાય,
તરતું, તંતરતું, ને તરકરતું, એ આઠે આપ કળાય.

—ભાષા.

3. A song; a tune. 4. Harmony. 5. Anger; wrath; passion.

વાધ તણો શોયે લાગ, લાગ સારો બક્ષી નાગ;

રાગ પણ કરે વાધ, વક થાય થાયરે. —વર્ણન.

6. Love; affection. 7. Agreement; union.

8. Absorption in the interests of worldly ties. 9. Redness; red colour.

ચોરે રાગથી ચિત્ત ને, અધર તે પૂરેન મોહો હરે.

—ગીત-ગોવિન્દ.

Id. સાગ આવવો To be angry with. સાગ લાવવો To feel anger towards. સાગ ગાવો To sing a tune. સાગ કાઢવો To sing.

Prov. સાગ એટલો દ્રેષ, ને દ્રેષ એટલો શોક Anger begets malice, malice brings sorrow.

સાગ-ડો, *s. m.* A loud and long continued sound.

Id. સાગડો તાણવો To sing loudly.

સાગ-જી, *s. f.* [S. રાગિણી *fr.* સાગ.] A musical mode.

સાગ-માળા, *s. f.* [+ માળા.] A string of tunes. 2. A collection of songs.

સાગાન્ધ, *adj.* [S. *fr.* +અન્ધ] Blinded by affection or love.

રાગી, *adj.* [Dh. Des. રગયં *fr.* S. રક્મ See રક્ત.] Sensitive; enraged; nervous. 2. Amorous.

ધન્ય પ્રભુ ! ધન્ય ભાગ્ય ! રાગી અર્પી અર્ચ્યું વળી;
વૈરાગી થકી અધિક, કિયી આંખે રોઈએ ? —વલ્લભ.

3. Absorbed in the interests of this world.

4. Angry; irate; irascible.

જે ધરિયું પણ ભીમ મહા ભડ,

ખૂન ખુની ખની રે, પીઉ રાગી. —વલ્લભ.

રાગો-ટ-હું, *v. i.* [See રાગ+હું+ટ-હું] To hum.
2. To repeat in music.

રાગો-ટો, *s. m.* Singing without any regard to the rules of music. *Cf.* રાગ-ટો.

રાધુ, *s. m.* [S. રાધવ name of Rāma.] A red-ringed parrot.

રાય, *s. m.* [See રય+હું.] Materials; tools, &c.; furniture.

રાય-રયી-હું, *s. m.* [+રયી-હું redup, or રય+હું.] Household furniture.

રા-ચહું, *v. i.* [S. રાજ to shine.] To be pleased; to be merry or gratified. 2. To look well or fair.

રાજ, Same as રાજ્ય.

N. B. રાજ્ય, when it forms compounds with other words, is popularly written and spoken as રાજ.

રાજ, Same as રાજ. (Generally used at the end of a સમાસ (compound).)

માણ માણ મનના ભામા, રાજ મારે ઘેર શીદ આળ્યા !
—ગોવિન્દ.

Id. દીવો રાજ (રાણો) કરવો To put out a lamp.

રાજ-ક-દેવ-ક, *adj.* Calamities owing to the king or God; *vis major*.

રાજ-કન્યા, *s. f.* [S. *fr.* રાજ + કન્યા.] A king's daughter; a princess.

રાજ-કવિ, *s. m.* [S. *fr.* + કવિ.] The poet-laureate.

રાજ-કાજ, } *s. m.* [See રાજ + કાજ, કા-
રાજ-કારભાર, } રભાર.] State-affairs; state-business. 2. Politics; government; diplomacy.

રાજ-કારભારી, *s. m.* A minister. 2. A statesman; a politician; a diplomatist.

રાજ-કી-ય, *adj.* Regal; royal; kingly. 2.

Political.

રાજ-કુંવર, *s. m.* [+કુંવર.] A king's son; a prince.

રાજ-કુંવરી, *s. f.* [+ કુંવરી.] A king's daughter; a princess.

રાજ-કુમાર, Classical form of રાજ-કુંવર.

રાજ-ગઢ, *s. m.* [+ગઢ.] A rampart round the palace of a king.

રાજગરો, *s. m.* Name of a plant and its seeds.

રાજ-ગાદી, *s. f.* [See રાજ+ગાદી.] A throne; the royal seat.

રાજ-ગોર, *s. m.* [+ ગોર.] The king's family-priest.

રાજ-ચિન્હ, *s. m.* [S. *fr.* ચિન્હ.] The royal ensign; the royal insignia; the royal paraphernalia. 2. The royal seal.

રાજત, *s. n.* [S. *fr.* રાજ to shine.] Silver.

કનક રાજત આદિકે યુત, જુગત પર્વત જેડ.

—રત્નેશ્વર.

રાજ-તંત્ર, *s. n.* [S. *fr.* રાજ, રાજ્ય+તંત્ર.] The administration of a kingdom.

રાજ-તિલક, *s. n.* [S. *fr.* રાજ, રાજ+તિલક.] A spot of a fragrant ointment marked on the forehead of a king at his coronation.

રાજ-તેજ, *s. n.* [S. *fr.* + તેજ.] Royal splendour or pomp.

રાજ-હું, *adj.* [See રાજ+હું.] Shining; magnificent.

રાજ-દણ્ડ, *s. m.* [S. *fr.*+દણ્ડ.] A fine imposed by a king; a punishment inflicted by a king. 2. A royal sceptre.

રાજ-દરબાર, *s. m. n.* [+દરબાર.] A royal court of justice.

રાજ-દરબારી, *adj.* Royal; regal; political; diplomatic. 2. Pertaining to or belonging to the royal court.

રાજ-દૂત, *s. m.* [S. *fr.* + દૂત.] A royal messenger or ambassador.

રાજ-દ્રોહ, *s. m.* [S. + દ્રોહ.] High treason; rebellion.

રાજ-દ્રોહી, *s. m.* A person guilty of high treason; a rebel; a mutineer.

રાજ-હાર, *s. n.* [S. *fr.* + હાર.] Same as રાજ-દરબાર.

રાજ-દ્વારી, Same as રાજ-દરબારી.

રાજ-ધર્મ, *s. m.* [*S. fr.* + ધર્મ.] Kingly duties; virtues appropriate in a king.

રાજ-ધાની, *s. f.* [*S. fr.* + ધા to put.] The metropolis; the capital; the chief town.

રાજન્, Classical form of રાજ.

રાજ-નગર, *s. n.* [*S. fr.* + નગર.] Same as રાજ-ધાની.

રાજ-નીતિ, *s. f.* [*S. fr.* + નીતિ.] Regal jurisprudence; polity; politics; statesmanship; administration of government.

રાજ-પદ, } *s. n.* [*S. fr.* + પદ.] Royalty; રાજ-પદુ, } the position or dignity of a king.

રાજ-પાટ, *s. n.* [+ પાટ.] The throne.

રાજ-પુત્ર, *s. m.* [*S. fr.* + પુત્ર] A king's son; a prince.

રાજ-પુત્રી, *s. f.* [*S. fr.* + પુત્રી.] A king's daughter; a princess.

રાજ-પુરુષ, *s. m.* [*S. fr.* + પુરુષ.] A royal servant; an officer of the king; a minister.

રાજ-પ્રતિ-નિધિ, *s. m.* [*S. fr.* + પ્રતિ-નિધિ.] A viceroy; a king's regent.

રાજ-ફેર, *s. m.* [+ ફેર, ફેર-ફાર.] A change of kings. 2. [See રાજ્ય+ફેર.] A change of administration. 3. A political revolution.

રાજ-ખીજ, *adj.* [See રાજ+ખીજ.] Royal birth. 2. Of kingly birth.

રાજ-ભક્તિ, *s. f.* [*S. fr.* + ભક્તિ] Devotion to the king; loyalty.

રાજ-ભય, *s. m. n.* [*S. fr.* રાજ, રાજ+ભય.] Fear from the king.

રાજ-ભવન, } *s. n.* [*S. fr.* + ભવન; ભુવન રાજ-ભુવન, } a dwelling-place.] Same as રાજ-મંદિર.

રાજ-ભોગ, *s. m.* [*S. fr.* + ભોગ.] A royal repast; a king's meal.

રાજ-હ્રાસ, *adj.* [*S. રાજ્ય-ષ્ટ fr.* રાજ્ય + ષ્ટ fallen.] Dethroned; deposed.

રાજ-મંડળ, *s. n.* [+ મંડળ.] A group of kings. 2. The king's council. 2. A body of officers who represent the king.

રાજ-મદ, } *s. m.* [+ મદ.] Pride or arrogance, commonly found in kings on ac-

count of their duties and position.

રાજ-મંદિર, *s. n.* [*S. fr.* રાજ+મંદિર.] A royal mansion; a palace.

રાજ-મહેલ, *s. m.* [+ મહેલ.] A royal palace.

રાજ-માતા, *s. f.* [*S. fr.* + માતા.] The mother of the king; the queen-dowager.

રાજ-માન્ય, *adj.* [*S. fr.* + માન્ય.] Honoured by the king. 2. Excellent; eminent; exalted. 3. A term of address, *e. g.*, રાજ-માન્ય રાજા અનંતરાવ.

રાજ-માર્ગ, *s. m.* [*S. fr.* + માર્ગ.] The king's highway; a public or main road.

રાજ-મુદ્રા, *s. f.* [*S. fr.* + મુદ્રા.] The royal signet or seal. 2. The impression or stamp of the royal seal.

રાજ-યોગ, *s. m.* [*S. fr.* + યોગ.] A particular configuration of the planets at the birth of a person which indicates his admission into the court of a king or kingship.

રાજ-રિક્ષિ, *s. f.* [See રાજ્ય+રિક્ષિ.] The prosperity of the kingdom.

રાજ-રીતી, } *s. f.* [+ રીત, રીતિ.] The રાજ-રીતિ, } manners or practice at the court of a king.

રાજ-રેખ, *s. f.* [+ રેખા.] A line or lines on the hands, feet, &c., which are particularly found on the body of a king.

રાજ-રોગ, *s. m.* [See રાજ+રોગ.] Pulmonary consumption.

રાજ-રિષિ, *s. m.* [*S. fr.* + રિષિ.] A sage born in a family of the warrior-class (*i. e.* ક્ષત્રિય); a king behaving like a saint; a royal saint; a saintly king.

રાજ-લક્ષ્મી, *s. f.* [*S. fr.* + લક્ષ્મી.] The prosperity of a king.

રાજ-લેખ, *s. m.* [*S. fr.* + લેખ.] A royal edict; a royal charter.

રાજ-વંશ, *s. m.* [*S. fr.* + વંશ.] A royal dynasty.

રાજ-વંશી, *adj.* [+ વંશ.] Born in a royal family.

રાજ-વટ, } *s. n.* [+ વટ, રૂતિ.] Royal રાજ-વટુ, } manners; courtly manners.

રાજ-વણ, *s. f.* [Fem. of રાજ+વી.] A

queen. 2. A fortunate woman.

રાજ-વહિવટ, *s. m.* [See રાજ, રાજ્ય+વહિ-વટ.] The administration of a kingdom.

રાજ-વણ, *s. n.* [+ વણ a circle, a ring.] The persons who surround a king; the royal court.

રાજ-વી, *s. m.* [See રાજ, રાજ્ય + S. વિન્, મિન્, હન્ having, possessing.] A man possessing or enjoying the splendour, glory, or good fortune of a king. 2. A fortunate man. 3. A mourning song; a funeral song sung by women (so called from the word રાજવી (a fortunate man)forming the burden of the song.

રાજ-વું, *v. i.* [S. રાજ્ to shine, to appear splendid.] To appear splendid.

તારી શ્રીવાએ કપોત કંથુ રેખા રાજ રે.—દયારામ.

રાજ-વૈદ્ય, *s. m.* [S. *fr.* રાજ+વૈદ્ય.] A royal physician. 2. An eminent physician.

રાજ-વૈભવ, *s. m. n.* [S. *fr.* + વૈભવ.] Royal splendour.

રાજ-શોભા, *s. f.* [S. *fr.* + શોભા.] Rayal splendour.

રાજ-શ્રિયા-વિરાજન્ત, *adj.* [S. *fr.*+શ્રી+વિ-રાજિન્ત.] Adorned with the greatness of a king. (Used as an epithet of courteous address).

રાજ-શ્રી, *adj.* Having the greatness of a king. (A term of courteous address). 2. *s. f.* Same as રાજ-સફરી.

રાજસ, *adj.* [S. *fr.* રજ્ dust. See રજ.] Passionate; lustful.

રાજસ, *adj.* [See રાજ.] Kingly; royal; grand; superexcellent.

પુરૂષ પ્રેમદાને અદ્દી પ્રીત; શુદ્ધરથાવટ ગુણ રાજસ રીત. —સામગ્રી.

રાજસ, *adj.* [Eng. Rogers name of English makers of cutlery, confused with S. રાજસ & રાજ.] The best (of cutlery).

Id. રાજસ ચપ્પુ The best knife.

રાજ-સત્તા, *s. f.* [S. *fr.* રાજ+સત્તા.] Royal authority; a king's power.

રાજ-સભા, *s. f.* [S. *fr.* રાજ + સભા.] A royal assembly; a council-chamber.

રાજશી, Same as રાજસ.

રાજ-સોઈ, *s. m.* [S. રાજ હ્ય *fr.* રાજ, + S. સુ to sacrifice.] A sacrifice performed by a universal monarch at the time of his coronation, as a mark of undisputed sovereignty.

રાજ-રથાન, } *s. n.* [S. રાજસ્થાન *fr.* + રથા-
રાજ-રતાન, } ન.] The kingdom of a native prince in India.

રાજ-હંસ, *s. m.* [S. *fr.* + હંસ.] A swan; a flamingo; a white goose with a red bill and legs.

રાજ-હત્યા, *s. f.* [S. *fr.* + હત્યા.] Regicide.

રાજ, *s. m.* [S. *fr.* રાજ્ to shine.] A king; a sovereign; a ruler; a prince. 2. A head; a master; a lord.

Id. રાજ કરણેના વખત Early morning (so called on account of the practice of the Hindus to utter the name of કર્ણ a general of દુર્યોધન in the great war of the Mahābhārata, well-known for his generosity. રાજ જેવો Prince-ly; royal; generous; noble-minded (a man.) આતો રાજ છે He is a simpleton. રાજ સાથે લટવું Lit. To join hands with the king or principal person in a meeting. Hence, 2. To eat only the best dish at a dinner-party. 3. To go in for ghee-food only.

Prov; યથા રાજ તથા પ્રજ As is the king, so are the subjects. રાજ ને ગમતી રાણી, ને છાણ વીણતી આણી Fair is not fair, but that which pleaseth. રાજ, વાજ, ને વાંદરા (ખરાખર) A king's favour is no inheritance. રાજથી રંક સુધી એક ન્યાય Justice is no respecter of person. રાજ દંડે સા જાણે, અહ દંડે કોઈ ન જાણે Everybody knows when the king inflicts a punishment, but nobody when Fate does its fell work. રાજના ચીર ધોળીને મન બાળોતિયાં No man is a hero to his valet. રાજ દાને, ને પ્રજ રનાને Every one according to his means. રાજ વડે રૈયત, ને રૈયત વડે રાજ There is an interdependence between a king and his subjects.

રાજધિ-રાજ, *s. m.* [S. *fr.* + અધિ-રાજ a superior king. *fr.* અધિ above+રાજ.] A king of kings; an emperor.

રાજ-લોજ, s. m. [See રાજ+લોજ, a king of this name who was just and generous.] A liberal and generous person; a philanthropist.

રાજ-યો, s. m. Same as રાજ-વી.

રાજ, adj. [Ar. રાજી pleased.] Willing; pleased with; consenting; acquiescent; agreeing. 2. Contented; satisfied.

Id. રાજ કરવું To please. રાજ થવું To be pleased or satisfied. રાજ પ્રુશી Free will and pleasure.

Prov. ધણી ધણિયાણી રાજ તો ક્યા કરે મીયાં કાજ A law is inoperative, when parties agree.

રાજ-નામું, s. n. [+નામું.] Resignation. 2. A deed of acquittance; a release.

Id. રાજ-નામું આપવું-કરવું To resign. 2. To withdraw one's complaint against from a court of law.

રાજ-પેા, s. m. Willingness; consent; acquiescence; contentedness.

રાજ-રજા-વંદી, s. f. [+ રજા.] Free will and full consent; acquiescence; permission.

રાજવ, s. n. [S.] A blue lotus.

રાજવ-લોચન, adj. [S. fr. + લોચન.] Having eyes as beautiful as blue lotuses.

રોમ રોમ વ્યાપી રહ્યો છે, મહા રાજવ-લોચન રામ.

—ભાલણ.

રાજેન્દ્ર, } s. m. [S. fr. રાજ+ઇન્દ્ર, ઈન્દ્ર.] The king of kings; an emperor.

રાજે-શ્રી, Same as રાજ-શ્રી.

રાજે, Same as રાજ. (Used in Kāthiāwād.)

રાજ્ય, s. n. [S. fr. રાજન્ a king fr. રાજ to shine. See રાજ.] A kingdom; a dominion; monarchy. 2. Administration of a kingdom.

રાજ્ય-કૌશલ, } s. n. [S. fr. + કૌશલ, કૌશલ્ય.] Statesmanship.

રાજ્ય-તંત્ર, s. n. [S. fr. + તંત્ર.] The administration of a kingdom.

રાજ્ય-ધામ, s. n. [S. fr. + ધામ.] The capital of a kingdom.

રાજ્ય-ભાર, s. m. [S. fr. + ભાર.] The

burden of government; the responsibilities of administration.

રાજ્ય-લેખ, s. m. [S. fr. + લેખ.] A royal charter.

રાજ્યાધિકાર, s. m. [S. fr. અધિકાર.] An authority over a kingdom.

રાજ્યાભિષેક, s. m. [S. fr. + અભિષેક] Inauguration to a throne; enthronement; coronation.

રાજ્યાસન, s. n. [S. fr. + આસન.] A throne.

રાઠેડ, adj. [S. રથ-સ્થ fr. રથ + S. સ્થા to stand.] Lit. Sitting in a chariot while fighting. Cf. રથી. Hence, 2. Name of a tribe of Rajputs. 3. An individual of the tribe.

રાડ, Same as રડ.

રદિયા માંહે લાગી છે રાડ, એહ વાત તો કહી દેખાડ
—સામળાન.

રાડ, } s. f. [See રડવું.] A cry. 2. A noise.

રાડ, } 3. A quarrel; wrangling. 4. A complaint. 5. A separation.

સતી વિણ રાંકર જે, ગતિધારી કંકર તે;

રતિ રાડ રંકરસે, ભર્યાં ડર્યાં તનમાં. —વલ્લભ.

રાડ પડવી To be uttered (a loud cry.) 2.

To arise (a quarrel, a disagreement.) રાડ પાડવી To cry aloud.

રાડું, s. n. A stalk of corn. 2. An arrow.

3. A bricklayer's implement.

રાણી, s. f. [S. રાજી fr. રાજન્ a king. See રાજ.] A king's wife; a queen.

Id. રાણીનો સાળો કેણ થાય? Joan is as good as my Lady in the dark.

રાણી-નયો, adj. [+ નયો.] Born of a queen (a prince, as distinguished from one born of a concubine of a king).

રાણી-પ, s. f. [See રાજ-પેા.] Harmony; agreement; union.

રાણો, } s. m. [See રાજ.] A king; a

રાણો-જી, } chief. 2. A rice-beater (being employed as a menial servant in Rajput families).

Id. રાતનો રાણો A thief. 2. An owl. રાણો કરવો To extinguish to put out (of a lamp).

રાણો થવો To be extinguished; to be put (of a lamp).

રાખડ, s. f. [See રાખડી.] Mud having the consistency of રાખ (gruel).

રાખડ, adj. Having a dull intellect; stupid. Cf. રાખડ.

નળપણમાં નડી યયા, હહાપણ ડોળી રાખડ રહ્યા.

—અખો.

રાખો, s. m. A cultivator. 2. A stupid person. 3. A simple-minded person; a simpleton.

રાત, s. f. [See રાત્ર, રાત્રિ.] Night.

Prov. રાત અધારી ને તલ કાળા; લે વાણિયા તારા ને તારા All cats are grey in the dark. રાત થોડી, ને વેષ ઘણા The day is short and the work much.

રાત, s. m. [Dh. Des. રાત્રિયા, Hem. Des. રાત્રિયો=S. નાપિત: a barber.] A respectful term of address to a barber; a barber.

રાત-ડ, s. f. [See રાત્ર.] Redness.

રાત-ડાં, s. n. pl. [See રાત night or રાત્ર red.] Small wheaten cakes dried and fried.

રાત-ડિયાં, s. n. pl. A kind of radish; carrots; ગાજર.

રાત-ડીયો, s. m. A red kind of millet.

રાત-ડી, Same as રાત-લ-ડી.

રાત-દહાડો, adv. [See રાત s. f. + દહાડો.] By day and night; always; at all hours; constantly.

રાતખ, s. f. [Ar. રાતખ.] Rations; fixed allowance to be supplied at stated times.

રાતખ રાણીને આપવા, આવે તંબોળી ઘેર;
ખીડાં બાસક પાનનાં, પંચાસ પોચાડે પેર.

—સામળભટ.

રાત-લ-ડી, Same as રાત night. (Used in poetry.)

રાત-વ-રત, adv. [+ P. વ and + રત, ઋતુ.] At any time or season; in season or out of season. 2. At any time however inconvenient.

રાત-વાસો, s. m. [+ વાસો, વસ-હું.] Residing during a night on a journey.

રાત-શ, Same as રતાશ.

રાત્ર, adj. [See રક્ત.] Red; crimson. 2. Engrossed in affection or love; maddened by love.

Id. તમાચો મારી મોં રાત્ર રાખજું To try to

appear rich by false pomp; to keep up the honour of one's family at a sacrifice which cannot be brought to public notice. રાત્ર ચ-ટક: રાત્રચોળ: રાત્રમાત્ર: રાત્રી રાચણ જેવું Very red. 2. Stout and healthy.

રાતો-રાત, adv. [See રાત night + Ar. વ and રાત] In the nighttime; in the very night; that very night.

રાતો-વાઈ, adv. Even at night; although it was night-time.

રાત્ર, } s. f. [S. રાત્રિ.] Night.

રાધા, } s. f. [S. fr. રાધ્ to please.] A

whore; an adultress. 2. A simple woman (colloq).

રાન, s. m. f. [Dh. Des. રાન fr. S અરણ્યમ્ a forest. Cf. રણ.] A forest; a wood. 2. A wild; a waste.

રાન-વી, } adj. Sylvan; wild; savage.

રાપતો, Same as રાખેતો.

આનંદ આનંદ આણી, યાચના કરે હું તેથી;
વહ્નલ કવીશ તોય, રાખું એક રાપતો. —વહ્નલ.

રાફ, } s. m. [Dh. Des. રાફા & Hem.

Des. રાફો=S. વલ્મીકમ્.] A snake's hole or burrow. 2. An ant-hill.

Id. રાફડો ફાટવો Lit. To burst open an anthill. Hence, 2. To come out and spread over in a large number; a swarm.

રાખ, } s. f. Gruel; sugared water boiled with spices and flour; a beverage for the sick.

રાખેતો, s. m. [Ar. રાખતો frequency of coming and going.] Custom; practice.

રાખો, s. m. [S. રોપ રોપો, a plant. fr. રૂઠ્ઠો to grow.] A rustic; an illiterate peasant.

રામ, s. m. [S. fr. રમ્ to play.] An incarnation of Viṣṇu. 2. God. 3. The Soul. 4. Pluck; mettle; spirit; courage; boldness; strength. 5. One anna; money; (used by merchants).

Id. રામ શરણ થવું-રામ રમી જવું To die. અરે રામ ! A cry of despair. રામજું નામ દો Give up

talking slander of others, and occupy your mind with something creditable. આત્મારામ The individual soul; one's own heart or conscience. રામ વગરનું-એનામાં શા રામ છે? It wants substance: It is hollow.

Prov. અન્દરકી બાત રામ જાણે All is not gold that glitters. રામ ખોલો, બાઈ રામ A cry used while carrying a dead body. રામ નામ જપના, પરાયા માથે અપના Said of a hypocrite, who, under the guise of religion, resorts to dishonest practices: To make godliness a gain. રામ રામ, તો કહે રીંગણાં I talk of chalk, and you of cheese. જેને રામ રાખે તેને કોણ ચાખે Retribution belongs to God. રામ ધણી, કે ગામ ધણી God and the king can control men's actions. રામ નામે પત્થર તરે Anything, however difficult, can be accomplished under the name of great person. રામને રળવું નહિ, ને સીતાને દળવું નહિ He lives from hand to mouth. રામનું સમણું ભરતને ફરવું One sows and another reaps the harvest.

રામ ઝરોખે બેઠકે, સખકા મુજરા લેત;

જેસી જાકી ચાકરી, વેસા ઉનકુ દેત.

God knows well which are the best pilgrims.

રામ, Same as રામા.

સતી રોહિણી વસે ગોકુળ ગામે જો,

સરસ્વતી રાધા રામ મહા ગુણ ધામે જો.—દયારામ.

રામ-આણ, *s. f.* [+ આણ, આણા.] Lit. An order or prohibition imposed under the name of રામ. Hence, 2. An inviolable order or prohibition.

રામ-કળી, *s. f.* [+કળી.] A particular mode in music.

રામ-કી, *s. f.* [+Hind. કો, કી, કું genitive suffixes=S. અક, ફક, belonging to.] The wife of an anchorite.

રામ-ગોવાળિ-યો, *s. m.* [+ ગો-વાળિ-યો.] A term used for young boys while they can go about naked.

રામ-ગ્રી, *s. m.* A particular mode in music.

રામ-જણી, } *s. f.* [See રામ + જન.] A dancing girl.

રામ-કાઠિ-યું, *s. n.* [+ કાઠિ-યું.] A broken, hoarse, dilapidated, or old thing.

રામ-દોલ, *s. m.* [+દોલ.] A large drum.

રામણ-દીવો, Same as લામણ-દીવો.

માથે મોડ ભમરિયાળો ઝળકે રે

હાથમાં તો રામણદીવો ઘળકે રે. —પ્રેમાનંદ.

રામ-દવાઈ, } *s. f.* [+દવાઈ.] See રામ-આણ.

રામ-દવાઈ,

રામ-દુવાઈ,

રામ-દાસિ-યું, *adj.* [+ દાસ.] Pertaining to a servant of રામ (God). 2. Pertaining to a mendicant; beggarly; miserable. 3. *s. n.* A beggar. 4. A beggarly person.

રામ-નવમી, } *s. f.* [S. રામ name of an

રામ-નોગી,

રામ-નોમ,

incarnation of Vishnu + નવ-મી.] The ninth day of the bright half of ચૈત્ર (March-April) being Rama's birth-day.

રામ-પત્રી, *s. f.* [+ પત્ર, પત્રી.] A kind of medicinal drug.

રામ-પાત્ર, *s. n.* [+પાત્ર.] A kind of drinking vessel.

રામ-ફળ, *s. n.* [+ ફળ.] The fruit; *Annona reticulata*; roseapple.

રામ-આણ, *s. n.* [+ આણ.] An infallible promise. 2. *adj.* Infallible; unfailing; very efficacious.

Id. રામ આણ ચોસડ A specific.

રામણ-બુઝારે, *s. n.* [+ બુઝારે.] A large earthen lid for a water-pot.

Id. રામણ-બુઝારા જેવું Ugly; shapeless.

રામ-રક્ષા, *s. f.* [S. + રક્ષા protection.] A hymn of praise to Rāma. 2. Protection given by Rāma.

રામ-રસ, *s. m.* [+ રસ.] Salt.

રામ-રાજ, *s. n.* [+ રાજ.] Lit. The reign of Rāma (in which all people were happy.) 2. A government in which people enjoy full justice, freedom and protection.

રામ-રામ, *s. m.* Salutations; compliments. 2. Mere acquaintance.

રામ-રોટી, *s. f.* [+ રોટી.] Cooked food given to religious mendicants as charity.

રામા, *s. f.* [S. *fr.* રમ્ to play.] A charm

ing young and beautiful woman. 2. A woman, in general.

રામાયણ, *s. m.* [*S. fr.* રામ name of an incarnation of Visnu + અયુજ.] A sect of Hindu religion.

રામાયણ, *s. n. f.* [*S. fr.* રામ name of an incarnation of Visnu + અયન an abode.] An epic poem on the life and acts of Rāma. 2. A long story; a long yarn. 4. A difficult or troublesome business.

Id. ત્યારે તો મોટી રામાયણ થઈ It was then a very difficult or troublesome business.

રામી, *s. m.* [See S. આરામ a garden.] A gardener; particularly, a Hindu gardener.

રામૈયો, *s. n.* [See S. આરામ a garden.] A large bucket without the trunk.

રામૈયું, *s. n.* A small earthen dish.

રામોસી, *s. m.* [See રામ in રામાયણ + વસું.] A wild tribe of plunderers inhabiting the western slopes of the Sahyādri. 2. A watchman.

રાય, *s. m.* [See રાજ.] A king; a sovereign. 2. A rich man. 3. A term of respect; a word added to the names of Nāgar Brāhmanas, *e. g.* ગોવિંદરાય.

રાયકવાળ, *adj.* [*S.* રૈક્ + વાલ a region.] Name of a sect of Brāhmanas.

રાયકો, *s. m.* [See રાજ, રાય + કો, કી, કું dim.] A shepherd; a cowherd.

રાય-બહેલી, *s. f.* [See રાય-બહેલી.] A king's daughter.

રાય-બહેલી, *s. m.* [+ બહેલી.] A king's son. 2. *adj. m.* Courtly; polite. 3. Simple; common; ordinary.

રાયણ, *s. f.* A kind of tree. 2. A berry of રાયણ.

રાયણ-કોકડી, *s. f.* [+ કોકડી.] A dried berry of રાયણ.

રાયત, *s. f.* [*Ar.* રિઆયત regard.] Favour; regard. 2. Remission; abatement.

રાવ, Same as રાય.

રાવ, *s. f.* [*S.* રાવ a cry *fr.* રૂ to cry.] A complaint.

મન તણા કોડ તે મન વિષે રહી જશે;

નહિ સુણે નાથજી મહારી રાવો. —દયારામ.

2. A cry for a redress of a grievance. 3. Back-biting; slander.

Id. રાવ કરવી-ખાવી To slander.

રાવડી, *s. f.* [See રાવ, રાય, or રહેવું + રૂત્તિ a circle.] A small tent. 2. A circular terrace; a terrace.

રાવણિયો, Same as રાવણિયો.

રાવણું, *s. n.* [See રાજ, રજ-પુત,] An assembly of Rajput Thakors. 2. A caste-meeting. 3. Merry-making and gossiping at a caste-meeting. 4. Barracks; a soldier's quarters.

Id. રાવણું કરાવવાં To give an intoxicating potion or drink of opium diluted with water to bards, &c. by Rajput kings.

રાવત, *s. m.* [See રાવ.] A horseman; a groom.

રાવતા, *s. f.* [See રાવ. રાય, રાજ, રાજ + *S.* તા suffix.] Royal dignity. 2. Royal pomp.

દ્રોપદી કને જઈ કે, રકંધ હાલી હાલી,

“ઉત્તર ન આપો, એ શું રૂટેરી છે રાવતા?” —વલ્લભ.

રાવતી, Same as રાઈ a metallic cement.

Id. રાવતી કાઢવી Lit. To take out or misappropriate as much of a precious metal as the weight of the metallic cement used in making an ornament (by a goldsmith). Hence, 2. To misappropriate secretly a part of an article one is entrusted with as one's gain. 3. To misappropriate secretly.

રાવણું, *adj.* [See રાજ, રાય, રાય+નો, ની, નું Gen. suffix.] Pertaining to your Honour; of your Honour.

હું પણ દાસી રાવણી, બાંધાગ્રહાની લાજ;

જોખન લહેરે જાય છે, માણે માહારા રાજ. —દયારામ.

રાવણું, *s. n.* [+ રો, ડી, હું dim.] An assembly of kings and courtiers.

રાવણિયો, *s. m.* [See રાવણું.] A man of the Shūdra caste. 2. A village watchman.

Prov. રાવણિયો ટુકડે રાજ Poor folks are glad of pottage.

રાવણું, Same as રાવણું.

રાશ, } *s. m.* [See રાશિ.] A heap. 2. The

average. 3. *s. f.* A sign of the zodiac. 4. Partnership; fellowship. 5. [See રશિમ.] A rein.

Id. બનતી રાશ-એક રાશ Agreement; harmony. માં કામ રાશ પડયું My business is going on regularly.

રાશ-કી, Same as રાસ-કી.

રાશ-વા, *adj.* Of the length of a rope; sixteen feet in length.

રાશિ, *s. f.* [S.] A heap; a group. 2. A quantity. (Mathem) 3. A sign of the zodiac.

રાશી, *adj.* Taken from a heap; of average quality; indifferent; bad.

રાષણ, *s. f.* A particular medicine.

રાષ્ટ્ર, *s. m.* [S. *fr.* રાજ to shine, to rule. See રાજ.] A realm; a kingdom. 2. A nation.

રાસ, *s. m.* [S. *fr.* રસ to relish.] A circular dance accompanied with singing; *esp.* that played by Kṛiṣṇa with the Gop's of Vrindāvan. 3. A heroic poem in a Prākṛit language.

રાસ, *s. f.* [See રાશિ.] Same as રાશિ, રાસ. 2. Average. 3. Stock; capital. 4. Agreement; harmony.

રાસ, *s. f.* [See રશિમ.] A rein.

રાસ-કીડા, *s. f.* [S. *fr.* + કીડા.] The sports of Kṛiṣṇa at Vrindāvan, where he danced with the Gopīs. 2. Sports like those of Kṛiṣṇa at Vrindāvan.

રાસ-કી, *s. f.* [See રશિમ, રાસ.] A string; a rope. 2. A silver neck-ornament.

રાસ-ડો, *s. m.* [See રાસ a dance.] A kind of song.

રાસ-ધારી, *s. m.* [+ ધાર-વું.] An actor in the circular dance of Kṛiṣṇa with the Gopīs.

રાસભ, *s. m.* [S.] An ass; a donkey.

રાસબી, *s. f.* A female donkey.

રાસ-મંડળ, *s. n.* } [+મંડળ, મંડળી.] The
રાસ-મંડળી, *s. f.* }

company of persons playing રાસ-કીડા.

રાસ-લીલા, *s. f.* [S. *fr.* + લીલા.] See રાસ-કીડા.

રાસી, Same as રાશી Bad.

રા-ચુદો, *adj. m.* [See રાત night + ચુ-ય.] One who cannot see in the evening but can see in the later part of the night (distinguished thus from the રતાંધળો).

રાસી, Same as રાસ, *s. m.*

રાસત, *adj.* [P. રાસ right.] True; just; equitable.

રાસતી, *s. f.* Truth; justice; rectitude; fidelity.

રાહ, *s. m.* [P.] A way; a road; a path. 2. *s. f.* Mode; manner. 3. Delay; waiting.

Id. રાહ નેવી To wait for. રાહ રીતે According to the usual way; in the course of business.

રાહ, Same as રાહ.

રાહ-દારી, *s. f.* [+P. દાર, having.] Passing; going; transit. 2. A passport. 3. Transit duties.

રાહ-વટ, *s. f.* [See રહે-વું + વટિ.] Way of living; manner of conducting one's life. 2. Consummation of marriage.

રાહુ, *s. m.* [S.] The ascending node. 2. A demon supposed to swallow the sun and the moon, the causing eclipses. 3. A mischievous fellow; a troublesome person.

રાળ, *s. f.* Resin.

રાળ, *s. m.* [Spanish Real a coin.] A dollar,

રાળ-વું, *v. i.* [See રોળ-વું.] To make smooth. 2. To effect a compromise; to make an amicable settlement of.

હેત દેખાડીએ, હુંસી રાળીએ, નાણીએ છે ધણું એહનારી.
—સામળાનટ.

રિંગણી, *s. f.* The plant that produces brinjal.

Id. રિંગણી પાંચમ A festivity observed by all men; a general holiday.

રિંગણ, *s. n.* A kind of vegetable; brinjal.

રિક-ઝીક, *s. f.* [See રક-ઝક.] Bother; altercation; discussion.

રિકાખ, } Same as રકાખ, રકાખી.
રિકાખી, }

રિખ-વું, } *v. i.* [S. રિખ to go, to crawl.]
રિખ-વું, }

To roam about. 2. To crawl; to creep on all fours (of a child).

રિખ-વણ, *s. f.* [See રિખ-વું.] The act or manner of pleasing or propitiating.

રિખ-વું, *v. i.* [See રિખિ.] To be pleased;

to be delighted; to be propitious; to be diverted, satisfied, gratified, entertained.

શિલાવર, *s. m.* [See અર્થવ.] A sea; an ocean.

મારા દિલમાં દુખનો આન, શિલાવર રેલિયો રે.

—જુમાનંદ.

રિતુ-રાજ, Same as ઋતુ-રાજ.

રિદ્ધિ, *s. f.* [Hem. Des. રિદ્ધિ, *fr.* S. ક્ષદ્ધિ *fr.* ક્ષ to prosper.] Prosperity. 2. Wealth; riches.

રિપુ, *s. m.* [S.] An enemy; a foe.

રિપ-વું, *v. t.* To torture; to torment.

રિખા-વું, *v. i.* To suffer excruciating pain. 2. To be moaning; to be groaning.

રિવાજ, *s. m.* [Ar. રવાજ currency.] Custom; practice; usage.

રિસા-મણી, Plural of રિસા-મણી.

Id. રિસામણી મનામણી કરવાં To be quick in taking offence. 2. To affect or pretend to be sensitive in small matters.

રિસા-મણી, *s. f.* [See રિસા-વું.] Same as સહા-મણી.

રિસા-મણી, *s. n.* [See રિસા-વું.] The susceptibility of taking offence for every little thing. 2. *adj.* Susceptible of taking huff.

રિસા-વું, *v. i.* [See ઈર્ષા.] To take huff; to take offence; to be displeased.

રિસા-ળ, Same as રિસા-મણી, *adj.*

રીંછ, *s. m.* [Dh. Des. રિંછો *fr.* S. ક્ષ.] A bear. 2. A savage fellow.

રીજ, } *s. f.* [See રિચ-વું.] Delight in; pleasure; diversion; entertainment.

રીડ, *s. m. n.* Same as અરિષ્ટ.

રીડ, } *s. f.* [See રીડ.] A clamour; an outcry.

રીડું, [Dh. Des. રીડા; Hem. Des. રીડ, = S. અનાદર, અવગણનમ્, disregard, contempt. Or Hem. Des. રિડી *fr.* S. ક્ષદ્ધિ prosperity, See રિદ્ધિ *Cf.* રૂડું.] Hard; strong; durable.

રીત, *s. f.* [See રીતિ.] Way; manner; method; mode. 2. Custom; usage; practice; habit. 3. Fashion; conduct. 4. Local usage.

Id. રીતમાં રહેવું To behave oneself in

conformity with the established custom.

2. To be moderate in dealings. રીતમાં આવવું To return to good manners after having acted as a boor. રીત પડવી To be accustomed or habituated. રીત કરવી To interchange presents on auspicious occasions. રીત રાખવી To follow custom. 2. To be moderate in one's dealings.

રીત-ભાત, *s. f.* [+ ભાત, *fr.* ભક્તિ. or See ભાત fashion.] Manners; modes; customs; ways fashions.

રીત-સર, *adj.* [+સર, સીર the head.] According to custom.

રીતિ, Classical form of રીત.

રીધ, Same as રિદ્ધિ.

રીમ, *s. n.* [Eng. Ream.] A ream.

રીર, Same as રીડ.

પડી ભોંય સાદ નળને કરે, મુખે પાડે રીર.—પ્રેમાનંદ.

રીસ, *s. f.* [See ઈર્ષા.] Huff; offence; passion; anger; irritation; displeasure; vexation.

Id. રીસ ચઢવી, રીસે બરાવું To be offended.

રૂંઝાંટી, *s. f.* [See રોમ hair+ટાંટિ a line.] The short and soft hair of the body.

રૂંઝાંટું, *s. n.* Rough hair on the body.

રૂંઝ, *s. n.* Same as રૂંઝાંટી.

રૂંઝું, *s. n.* [Imit.] Crying; weeping.

રૂંઝ-કું, *s. n.* [See રોંઝો, રોક, રંક, poor.] Nothing; nobody.

રૂંઝાં, *s. n. pl.* [See રૂંઝ or રોંઝા.] Hair like the fibre of the cocoanut &c.

રૂંઝ-માળ, *s. f.* [See રૂંઝ+માળા.] A string of human heads separated from the body.

રૂંઝ-મુંડ, Same as રૂંઝડ-મુંડડ.

રૂંઝે, *s. m.* [S. રોમ્ય chewing.] The noon-day meal; lunch.

રૂંઝ-શુ, *s. f.* [See રૂંઝ-વું.] Suffocating; throttling. 2. Blocking up.

રૂંઝ-વું, *v. t.* [S. રૂંઝ, રૂંઝ, to obstruct.] To block up; to obstruct. 2. To throttle; to suffocate.

રૂંઝા-વું, *v. i.* To be blocked or shut up.

રૂંઝાડું, *s. n.* રૂંઝ, રોમ.

Id. એનામાં તે તેનું એકે રૂંઝાડું નથી This person has inherited no part of the other's

nature.

ફોન, Same as ફોન.

પડે કાળા, ને મનમાં ફોનું ને. —ચીકમ.

ફોન, *s. m.* [P. ફ the face + P. આન = S. આન: water.] The appearance of the face. 2. A magnificent, imposing, or commanding appearance.

ફોન, Same as ફોન.

ફોન-દાર, *adj.* [See ફ + દાર, P.] Stuffed with carded cotton.

ફોન, *s. m.* [S. ફ, ફ See ફોન.] A disease. ન મુન, ન ફન, ન નુતમ, અનુતમ, —મેમાનંદ.

ફોન, Same as ફોન.

ફો નહિ રહ્યું, કિન્તુ ફો બંગ ને. —વલ્લભ.

ફો, *s. m.* [Ar. ફ:] A note; a letter.

ફોન, *s. f.* [See ફન.] Partiality; pleasure; inclination.

Id. ફોન રાખવી To be partial.

ફો, } *s. n.* [See ફ.] A small tree; a shrub.

ફોન, *s. f.* [Ar. ફ:] Leave; permission. 2. Discharge; dismissal.

ફો, Same as ફો.

ફોન, } *adj.* [See ફ + ફન.] Agreeable to taste.

ફોન, *v. i.* [S. ફ to relish.] To relish. 2. To be agreeable.

ફો, *s. f.* Taste; relish; flavour; liking.

ફોન, *adj.* [S.] Charming; captivating; delightful; agreeable.

ફોન, Same as ફોન.

ફોન, } *v. i.* [See ફ.] To be healed or cured (of a wound).

ફોન, *v. i.* [S. ફ angry *fr.* ફ to be angry. See ફ.] To be displeased or offended with.

Id. એનો તો ફોડો-દેવતા ન ફોયો છે He has been unfortunate.

ફો, *adj.* [See ફ, ફ,] Good; fine. 2. Proper; becoming; suitable. 3. Virtuous. 4. Acceptable; desirable.

Id. ફો આચર્ય Good, proper, virtuous

conduct. ફો માણસ A wise, prudent, virtuous person. સૌ ફો વાનાં થશે Everything will be all right; Everything will turn out well.

Prov. ફો નામ, કે ભુડે નામ A man acquires reputation either by good or bad acts. ફો ફો, ને ભુડે ભુડે You will reap as you sow.

ફો, *s. n.* [S.] The head as separated from the body.

ફો-ફો, *adj.* [+ફ, or, ફ.] Round; perfectly round; round on all sides. 2. Maimed; deprived of the head and of the limbs.

ફોન, *s. n.* [S. *fr.* ફ to cry.] Crying; weeping; lamentation; moaning.

ફો, } Same as ફો.

ફો, *s. m.* [S.] A name of Shiva. 2. A demi-God. 3. *adj.* Eleven.

ફો-તાલ, *s. m.* [S. *fr.* + તાલ beating the time in music.] A particular measure of time in music.

ફો, *s. m. f.* [S. *fr.* + અક્ષિ.] A seed of a particular tree sacred to Shiva.

ફો, A hymn sacred to Shiva.

ફો, *s. n.* [S.] Blood.

ફોન, Same as ફો.

ફો-પો, *s. m.* [See ફ.] A silver coin, equal to 16 annas; a rupee.

Id. મહોરફો-બદલાનો ફોપો Lit. False or worthless coin. Hence, 2. A worthless person. ફોપો રોડો Hardly one rupee.

Prov. સો ફોપો સવા શેર કેફ Riches beget pride.

ફો-પો, *s. f.* [+ પો, પો, ફ. dim.] A contemptuous term for a rupee.

ફોપો, *adj.* [See ફ + પો having.] Beautiful; handsome; good-looking; pretty.

ફો-રી, *adj.* [See ફ.] Plated or washed with silver. 2. Silvery; made of silver.

ફોપો, Same as ફોપો.

ફો-પો, *adv.* Same as ફો-પો.

ફો-પો, *adv.* Imitative of the sound; jingling.

ફો-પો, *s. f.* [See ફો hair + પો dim.]

Cupping

રૂમ-બું, v. i. [See રૂમ-બું.] To wander; to roam.

રૂમે ભીમ, શું નાગ, મૂમે તડાગે, વિખેરે મુદ્દ, પંકને શે ગણું?
—પ્રેમાનંદ.

રૂમાડું, Same as રૂવાડું.

રૂમાડો, s. m. [See રૂમ-બું+વૃત્તિ.] Running about, and making a noise.

જે મેં એટલો રૂમાડો ન કર્યો હોત, તો સવારમાં
હી એ ક્યારના એ વ્રજમાં આલ્યા ગયા હોત.

—પ્રેમાનંદ.

2. A quarrel.

રૂમા-મરતકી, s. m. A kind of medicinal gum.

રૂ-માલ, s. m. [P. રૂ the face+માલિદન્ = S. મર્દ, મર્દ, to rub.] A handkerchief.

રૂવાંદી, Same as રૂઆદી.

રૂવાન, s. n. [P. રવા the soul.] A corpse; a carcass.

રૂવેણું, Same as રૂધંદાર.

રૂવો, s. m. A piece of iron with a pit on which a door turns.

Prov. રાંકને જડયો રૂવો, તો વાવ ખોલણું કે
રૂવો ? Empty vessels make most noise.

રૂશવત, s. f. [Ar. રિશવત્.] A bribe.

Id. રૂશવત ખાવી-લેવી To accept a bribe.
રૂશવત આપવી To give a bribe.

રૂશવત-ખાઉ, } adj. [+P. જોઈ enjoying fr.]
રૂશવત-ખોર, }

खुद to eat, to enjoy.] Open to bribes; corrupt.

રૂશવત-ખોરી, s. f. Accepting bribes; bribery.

રૂસા-છું, s. n. [See રૂઠ-બું. રોષ] Taking huff.

રૂસા-બું, Same as રૂસા-બું.

પ્રભુએ ધાર્યું, જે રાણી રૂસે નહિ; ધાર્યું મારું પણ થાય
—દયારામ.

રૂ, s. n. [Dh. Des. રૂવો and Hem. Des. રૂમ = S. તૂલ: cotton.] Cotton; carded cotton.

રૂએ, prep. [P. રૂ the face; a way.] Through; by virtue of. 2. According to.

રૂ-કાર, s. m. [રૂ an abbreviation of રૂબ, રૂબ, +S. કાર suffix showing the sound of the preceding letter fr. કર to do.] Consent; assent.

રૂખ, s. m. [P. રૂઢ the face.] The cheek.

2. Face; countenance.

રૂખ, s. f. [P. નિરૂઢ. See નિરૂખ.] A guess; a conjecture. 2. A guess about prices in the market. 3. A fit time. s. f. Opinion. 5. Inclination; desire.

રાણીની જાણી રૂખ, મરજી કીધી રે. —દીવાળીખાઈ.

રાજ્ય લીજે અરિકેર, રાડની એ રૂખ છે. —વજીબ.

Id. રૂખ બાંધવી To make a guess. બનરની રૂખ કેવી છે ? How are prices in the market? રૂખ જોવી To watch for a fit time; to watch one's opportunity.

રૂખ, s. n. [Dh. Des. રૂઢ fr. S. વૃક્ષ.] A tree. 2. A root.

રૂખ સાહીને ઉપાડયા ડમરા; રૂધુપતિ રામ, દહેમાં રહેજે રે,
—આત્મારામ.

રૂખી, Same as રૂષિ.

રૂઝ, s. f. [See રૂઝ-બું.] Healing.

Id. રૂઝ આવવી To be healed.

રૂઝું, Same as રૂઝું.

રૂઢ, adj. [S. fr. રૂઢ to grow. See રૂઢિ.] Established by custom; customary. 2. Commonly known; generally received; popular. મોહ માયા વ્યાપે નહિ તેને, રૂઢ વૈરાગ્ય જેના મનમારે.
—નરસિંહ મહેતા.

રૂઢિ, s. f. [S. fr. રૂઢ to grow.] Customary usage; custom. 2. Popular acceptance. 3. Idiom.

રૂત, s. f. [See રૂઝ.] A season. 2. Climate; temperature.

રૂદે, Same as રૂદય. (Used in poetry).

રૂપ, s. n. [S. fr. રૂપ to see.] The face; the countenance; the external appearance; the semblance. 2. A form; a shape; a figure; a look; the form of the features. 3. Nature. 4. Beauty; elegance; grace; lustre. 5. An inflected form of a noun or verb. 6. Mood (Gram.). 7. adj. (At the end of a compound) Like; resembling.

Prov. રૂપની રડે, ને કરમની ખાય Beauty weeps, while fortune makes merry. રૂપની રડી, ને કરમની ફડી Appearances are deceitful.

રૂપ-ક, s. n. A metaphor (in Rhetoric).

2. A particular measure of time in music.

રૂપ-ચોટી, s. f. [+ચોટી.] The square formed at the top of a temple, made up of

smaller cupolas.

રૂપ-ધામ, *s. n.* [S. *fr.* + ધામ.] The abode of beauty; the highest degree of beauty.

રૂપ-રંગ, *s. m.* [+ રંગ.] The general appearance.

રૂપ-વતી, *s. f.* [S. *fr.* વત્, વાન્, વતી; = વાણ્ having.] A handsome and beautiful woman.

રૂપાખ્યાન, *s. n.* [S. *fr.* + આખ્યાન] Inflection or conjugation of a verb (Gram.).

રૂપાણું, Same as રૂપાણું.

રૂપિણી, Fem. of રૂપી (at the end of a compound).

રૂપી, *adj.* [S. રૂપિન્, રૂપી, *fr.* રૂપ.] Having the form or appearance of (at the end of a compound).

રૂપું, *s. n.* [Dh. Des. રૂપયં *fr.* S. રૂપમ્ Also Hem. Des. રૂપં *fr.* S. રૂપમ્ silver.] Silver.

રૂપેરી, Same as રૂપેરી.

રૂપ-રૂ, *adv.* [P. રૂ the face+વ on+રૂ the face.] On the face; before; face to face; in the presence of.

રૂલ, *s. f.* [Fng. Rule.] A rule; a law.

રૂલ, } *s. f.* [Eng. Ruler.] A ruler; an instrument used in drawing straight lines.

રૂહ, *s. m.* [Ar. રૂહ.] The soul; the spirit.

રૂંકડો, } *s. m.* A kind of bullock-cart.

રૂંકડો, *s. m.* [See રૂંકડું.] A long continuous monotonous bleating of cattle.

Syn.—રૂંકડો is used in the case of lower animals; and ભેંકડો in the case of human beings.

રૂંકડું, *v. i.* [Guj. રૂંકડું + કાર suff. showing sound.] To make a long continuous monotonous sound (of the lower animals).

Syn.—રૂંકડું, ભેંકડું Same as under રૂંકડો.

રૂંચકો, *s. m.* Mud.

રૂંચી-પેંચી, } *adj. m.* Weak; cowardly; worthless.

રૂંચી ગયા બાવરા થઈ, રૂંચિયા ને પેંચિયા.—વશીભ.

રૂંટ, *s. m.* [S. રાટ a spring.] A water-

wheel. 2. *adj.* Weak; feeble.

રૂંટ-માળ, *s. f.* [+માળ, માળા.] The series of vessels placed round a water-wheel.

રૂંટિ-યો, *s. m.* [Dh. Des. અરહટ્ટો=S. ઘટી-યન્ત્રમ્ a wheel with pots attached to it for drawing water.] A spinning wheel.

Prov. છોકરાં બાપના રાજમાં ન સમાય, પણ માના રેંટિયામાં સમાઈ શકે A poor mother can satisfy a child better than a rich father.

રૂંટુડો, Same as રૂંટિ-યો.

રૂંટો, *s. m.* [Cf. રૂંટો.] An upper garment.

માથે બાંધી પાધ સુનેરી, રૂંટો રૂંટો બોલી,

મન લલચાવતા રે.

—દયારામ.

રૂંડો, *s. m.* [Cf. Mar. રૂંડા.] A bull.

રૂંડું, *s. n.* A cart.

રૂં, *interj.* [S.] Oh ! You ! alas !

રૂંખ, Same as રૂંખા.

રાતી રૂંખ કપોળે શી છે ! શીદ લાલે છે ? બહુ રોંબી છે.

—દયારામ.

રૂંખતો, *s. m.* [P. રૂંખતઃ a mixed dialect.] A Hindūstānī ode.

રૂંખાંશ, *s. m.* [S. *fr.* રૂંખા + અંશ.] Longitude. 2. A degree of longitude.

રૂંખા, *s. f.* [S.] A line; a streak. 2. The natural lines on the palms of the hands. 3. Longitude. 4. [See લાવણ્ય-રૂંખા.] A charming woman. 5. A small wedge of gold driven between two adjacent teeth to heighten the beauty of the face.

તારી ગ્રીવાએ કપોત કંબુ રૂંખા રાજે રે.—દયારામ.

રૂંચ, *s. m.* [S. *fr.* રૂંચ્ to evacuate.] Purging. 2. A purgative medicine. 3. A threat.

Id. રૂંચ આપવો To threaten. રૂંચ લાગવો To purge.

રૂંચક, *adj.* Purgative; cathartic. 2. *s. n.* A purgative medicine.

રૂંચકું, *s. n.* The utterance of a bystander calculated to irritate persons quarrelling with each other.

રૂંચ, *adv.* [See રૂંચ; or, by metathesis. રૂંચ P.] Defeated; beaten.

રૂંચ કરો રાક્ષસકુ, મેહેલાં એ મન મોડહે.—સામળબટ.

રૂંચ, *adj.* [See રૂંચ.] (A throw of dice)

Having a રેણું.

રેણું, *s. n.* [See રેણે] The ace of dice.

રેણે, *s. m.* [P. રજે: a piece *fr.* રેણતન to shed, to pour.] A crucible. 2. A piece of silken or other valuable cloth.

રેટો, *s. m.* [See રેટ.] A small kind of turban.

રેહાણું, }
રેહ-હાણું, } *s. n.* [See રહે-હું + રથાન.] An
રેહ-હાણું, }
રહે-હાણું, }

abode; a residence; a dwelling-place. 2. An asylum; a haunt.

રેડ, *s. f.* [See રેડ-હું.] Running after; following; pursuit.

એક મૃગપુઠ કરી રેડ, સેન થકી અતિસે અળગો પડયોરે.
—દયારામ.

રેડ-વ-હું, *v. t.* [Caus. of રેડ-હું.] To make one pull on or drag on; to assist one in getting on.

રેડ-હું, *v. t.* To pour. 2. To purge.

Id. (દેવતા ઉપર) પાણી રેડહું To put out (fire) with water poured on it. 2. To cool down; to soften (the temper of a person).
નામ પર પાણી રેડહું To wash one's name off (a paper); to strike a name off a list. 2. Not to utter one's name; to rid oneself of (a person).

રેડવો, *s. m.* A common cart.

રેહિ-યાર, }
રેહિ-યાળ, } *adj.* [See રહિ-યાર] Roving.

2. Good-for-nothing; useless; worthless.

રેહિ-યાળું, *adj.* Ugly; unshapely.

રેહિ-યું, *adj.* [See રગડો.] Thick; dense (of a liquid).

Id. રેહિયો કસુબો A thick liquid solution.

રેહું, *adj.* [See રીહું and રૂઢ.] Hardened by use. 2. Uncared for; exposed. 3. Unclaimed.

રેણ, *s. f.* [Dh. Des. રયની *fr.* S. રજની. See રેન, રજની.] Night.

રેણ, Same as રેણું.

રેણ, *s. n.* [Dh. Des. રણિયા = S. કાશ્ય-ભાજનમ a pot made of bell-metal.] A cement for metallic articles.

વેણ સુણી હરિ નેણ નમાવત; કેણ જડે પ્રિય રેણ જરાંએ.
—વલ્લભ.

રેણ, *s. f.* [S.] Dust. 2. A particle; an atom.

રેણક, *s. f.* A medicinal drug.

રેણક-ખીજ, *s. n.* [See ખીજ seed.] A particular medicinal drug.

રેત, *s. n.* [S. રેત્સ.] Semen virile; the seminal fluid.

ધૂળિ ધ્યાન થકી કદી ચળિયા, રેત થયું રખણ:

તે રેત પતન ચતુરાનને નિરખ્યું, ભય ધર્યો અતિ મન.

—પ્રેમાનંદ.

રેત, *s. f.* Same as રેતી.

Prov. રેતમાં નાવ ન ચાલે You cannot gather figs from thistles.

રેત-દાની, *s. f.* [See રેતી+ P. દાન: place *fr.* દાનિસ્તન=S. ધા to put.] A sand-box; a pounce-box.

રેતર-ડી, *s. f.* A small file.

રેતર-ડો, *s. m.* A large file.

રેત-વી, *adj.* [See રેતી.] Sandy.

રેતા-ળ, *adj.* [+વાળું] having.] Sandy.

રેતિ-યું, *s. n.* Same as રેત-દાની.

રેતી, *s. f.* [Hem. Des. રેવાલિઆ+ S. વાલુકાવર્ત: a whirlpool of sand. Or S. રેતજા. P. રેગ્ sand.] Sand; gravel.

રેથળ, *s. m.* [See રહે-હું+રથળ.] The floor of a storey of a house, made with bricks and covered with a layer of mud and cow-dung.

રેન, *s. f.* [See રેણ, રજની.] Night.

રેન, *s. f.* [Eng.] A rein.

રેફ, *s. m.* [S. *fr.* Ar. રફ exalted.] The letter ર. 2. The mark or crescent by which ર is denoted when the first member of a conjunct letter, as in રમ્.

રેણ, *s. f.* [Dh. Des. રયવૃટ્ટી *fr.* S. રય-વૃટ્ટિ: a downpour down of rain is the form of a stream of a river.] A flood; an inundation 2. Abundance; profusion.

રેણ-હું, *s. n.* [+ વહે-હું.] A young snake found floating in water.

રેણ-હું, *v. t.* [See રેડ-હું.] To pour down upon.

વહાણાં તો વેરી થઈ બેહાં. કુંખના હુંગર રેણ્યા.

—ગોવિન્દ.

2. To pour out; to spill. 3. To scatter; to disperse; to remove.

આવ્યા વહાલો કુલી અથપેલી, વેહ કુખ નાખ્યું છે રેલી.
—દયારામ.

4. To go towards.

જેરથી ઝાલિયાં, ખંધ પર ઘાલિયાં;

રેળિયાં રેધે, ને રહે રેલ્યો. —સામળભટ.

રેશ-રેશ, *s. f.* [See રેશ + રેશ-રેશ to overflow, or ખેલ sporting.] Overflowing plenty; over-abundance; exuberance; profusion.

રેશ-વે, *s. f.* [Eng. *Railway.*] A railway; a railroad.

રેશ-વું, *v. i.* [See રેશ, રેશ.] To spread (any fluid substance).

અગર ચંદન પ્રભુ રેશયાં લેલાડ;

અવળાં સવળાં આજણ પહેરિયાંજ. —દયારામ.

રેશિ-યું, *s. n.* Articles carried away by a flood.

રેશો, *s. m.* [See રેશ.] A stream; a torrent. 2. An attack; an assault.

રેશી, *s. f.* Rhubarb.

Id. રેશીનો શીરો Gamboge.

રેશ-ડી, *s. f.* [Hem. Des. રવજિઅં = S. ડપા-લખમ censured. Cf. Hem. Des. રેશિઆ = S. શલુવર્ત: See under રેતી.] Disgrace; exposure; discomfiture. 2. A sweetmeat made of syrup and sesamum seed.

રેશતી, *s. f.* [S.] The twenty-seventh lunar mansion.

રેશત, *s. m.* [S. અર્શત, અર્શત:] A horse.

રેશ-યુ, *s. f.* [Eng.] Revenue. 2. *s. n.* The revenue department of government.

રેશ-વું, *v. t.* [See રેશ cement for metals.] To join with a metallic cement; to solder.

ગુજરાતને કલક, રેશ વિના રેશતા. —વલ્લભ.

રેશ, *s. n.* [See રેશ or રેશ.] A particle; a smallest part. 2. *adv.* In the least (used in a negative sentence).

એક દિવસે નળ નૃપતિ, વિસર્યો લવ લેરા;

છિદ્ર જોઈ કળિ ફરતો માર્ગ મળિયો રેશ. —ભાલજી.

રેશમ, *s. n.* [P. fr. S. રશિ a ray.] Silk.

Id. રેશમ જેવું Resembling silk. 2. Soft.

રેશમનો ઝીરો A silk-worm.

રેશમી, *adj.* Silken. 2. Having silken borders.

રેશ, Same as રેશ.

રેશ, *s. f.* [Portug. *Rees.*] The twenty-fifth part of an anna, or the four-hundredth part of a rupee. 2. *adj.* Little.

રેશો, *s. m.* [See રેશ, રેશ.] A fibre.

રેશ-જી, } Same as રેશ-જી.
રેશ-જી, }
રેશ-જી, }

રેશવાસી, } *adj.* [See રેશ-વું, રેશ-વું+વસ-વું.]
રેશવાસી, }

Living; dwelling; inhabiting; residing. 2.

2. *s. m.* An inhabitant; a resident; a dweller.

રેશમ, } Same as રેશમ.
રેશમ, }

રેશ-વું, Same as રેશ-વું.

રેશ-શ-વું, *v. t.* [See રેશ.] To kill.

રેશ-વું, *v. t.* [See રેશ, રેશ.] To spread; to run over (of a liquid).

રેશત, *s. f.* [Ar. રશિયત.] Subjects. 2. Tenants.

રેશિયું, *adj.* [See રેશ, રેશ.] Rustic; clownish.

રેશો, *s. m.* A rustic; a clown.

રેશો, *s. m.* [See રેશ grown up.] An afternoon meal. 2. Lunch; luncheon; tiffin.

Id. રેશો વેળા The time of tiffin; 1 P. M. to 3 P. M.

રેશ, Same as રેશ-રેશ.

કોડ પોત્યા કુંવર વહુના, મામેર છે રેશ જ. —પ્રેમાનંદ.

રેશ, Same as રેશ-જી.

રેશ-કકળ, *s. f.* [See રેશ+કકળવું.] Lamentations.

રેશ-ડ, *s. f.* [S. રુશ hard or S. રુદ.] Cash; ready money; hard money; hard cash. 2. *adj.* Convertible into cash.

રેશ-ક-મેળ, *s. m.* [+ મેળ-વ-વું.] The cash-book.

રેશકિ-યું, *adj.* Allowing of no credit; cash. 2. Giving ready answers.

રેશકી, *s. f.* Working over-time from 7 A. M. to 9 A. M., when the labourer is paid cash on the spot.

Id. રેશકીએ જવું To work over-time from 7 A. M. to 9 A. M.

રેશ-ડું, *adj.* Cash; ready money; hard

coin. 2. *adv.* Sharply; smartly; promptly.
3. Instantly; forthwith.

Id. રોકડા પૈસા Cash; money down. રોકડો
જવાબ A ready, sharp, or straightforward
answer. 2. A plump refusal.

રોકણી, *s. f.* Same as રોકાણ.

મન પવન અબધ, બે રોક્યાં, કહો કેમ રહે ?

એ બેની રોકણી કર તમારો. —દયારામ.

રોકવું, *v. t.* [S. રુઝ્ obstructed, occupied,
fr. રુઝ્ to obstruct.] To stop; to detain; to
engage. 2. To obstruct; to impede; to in-
terrupt; to prohibit; to prevent. 3. To en-
close; to surround.

Id. પૈસા રોકવા To invest money. રોકી
મુંકવું-રાખવું To hold back; to prevent. માણ-
સને રોકવો To engage a man as servant.

રોકાણ, *s. n.* Hindrance; obstruction;
stoppage; prohibition; prevention; deten-
tion. 2. Embarrassment in business. 3.
adv. Being occupied.

રોકાવું, *v. i.* To be engaged, occupied,
detained, or employed.

રોખ, Same as રોક, રોકવું.

રોખ, *s. m.* [See રોખ. or, See નિરખવું *fr.*
S. નિરીક્ષ્ to stare at.] An eager desire. 2.
Giving oneself airs; entertaining high
notions about one's own importance.

તેણે પુત્ર પરિવાર સાથે, વધાવિયો (રાય) રોખમાં.
—પ્રેમાનંદ.

રોખાણું, *s. n.* [S. રુઝ્ to be angry. See
રોખ.] A brawl; a tumultuous broil; a scuffle.

રોખું, *adj.* [See રૂખ price.] Similar to;
like to; of the same value as.

રોખું, *s. n.* [See રૂખ a tree.] Wood; fuel.

રોગ, *s. m.* [S. *fr.* રુઝ્ to pain.] Disease;
disorder; malady; sickness. 4. Anger; a
grudge. 5. Arrogance; conceit; pride;
haughtiness.

Id. રોગ કાઢવો To take the conceit out
of; to hamiliate.

Prov. રોગનું ધર ખાંસી, ને કચ્છાનું મૂળ હાંસી
Coughing is the source of disease, and
joking of a quarrel.

રોગ-આગી, *s. m.* [+આણવું.] An epidemic
disease.

રોગ-રાઈ, *s. f.* [+ રાઈ redup.] Diseases
and other ailments caused by evil spirits.

રોગાન, *s. m.* [P. રોગન.] Varnish. 2. A
coating of varnish.

Id. રોગાન કરવું To varnish. 2. To excite.

રોગિયું, *adj.* [See રોગ.] Of a sickly
constitution; sickly. (રોગી, રોગિયો, *m.*; રો-
ગિયણું *f.*; રોગિયું *n.*).

રોગિ-ષ્ઠ, Sanskrit. Superlative form of
રોગિયું and રોગી.

રોગી, *adj.* Diseased. 2. Unhealthy; un-
wholesome. 3. *s. m. f.* A patient.

રોગી-હું, Same as રોગિયું.

રોચક, *adj.* [S. *fr.* રચિ.] That makes
tasteful or palatable; sapid; savoury; tasty
(of a medicine or condiments). 2. That
which stimulates or restores a vitiated
palate.

રોચડી, } *s. f.* [See રદન, રોવું; રોક,
રોતડી, }
રોચું] Knavery; cunning (Used by children
in their games).

રોચન, *s. n.* [See રોચક, રચિ.] Splendour;
magnificence; charming appearance; charms.
ખેલન જોખનમાં હનમાં સહિ, રોચનમાં ધુણમાં ધનમાં શું?

—વશીભ.

રોચું, *adj.* [See રોચો, રોક, રંક.] Dried and
wrinkled; contracted and covered with
wrinkles.

રોચું, Same as રોચું.

રોજ, *s. m.* [P. રોજ.] A day. 2. Daily
wages. 3. *adv.* Daily; everyday.

Id. રોજે જવું To be engaged as a day-
labourer. રોજે રાખવું To engage as a day-
labourer. રોજ ભરવા To serve as a day-
labourer. રોજ હોને Everyday; daily.

રોજ આવવું, *v. i.* [See રદન + આવવું.]
To be ready to cry or weep.

રોજ-ગાર, *s. m.* [P. રોજગાર *fr.* રોજ+કાર.]
Occupation; calling; business. 2. Employ-
ment.

રોજ-ગાર-સર, *adj.* [+ P. સર્ upon: See
સીર.] Employed; engaged in service.

રોજ-ગારી, *adj.* That has employment
or service.

શ્રેણી-નામું, *s. n.* [+ નામું.] A day-book; a cash-book.

શ્રેણી-નિર્ણય, *s. f.* [+ P. નવિશ્તન to write.] A diary.

શ્રેણી-દા, *adv.* [P. રોજ a day+અન્દ: a doer.] Everyday; daily.

શ્રેણી-મેળ, *s. m.* [+ મેળ-વ-ગું.] A daily account; the day-book.

શ્રેણી-શ્રેણી, *adv.* Daily; everyday.

શ્રેણી-દાર, *s. m.* [+P. દાર.] A day-labourer; a journeyman; A day-stipendiary.

શ્રેણી-ગું, *adj.* Daily. 2. Done, paid, or kept everyday.

શ્રેણી, *s. f.* Daily wages. 2. Earnings; income; hire; wages; any sum received for service. 3. Service; employment; occupation. 4. A daily allowance. 5. Subsistence; livelihood.

શ્રેણી, *s. m.* [P. રોજ: a fast fr. રોજ a day.] The Muhammadan fast; a fast.

શ્રેણી, *s. m.* [Ar. રજ: a garden.] A tomb.

શ્રેણી, *s. m. n.* [Hem. Des. રોજ્જો fr. S. જ્ય: a white-footed antelope.] A white-footed antelope. 2. A blockhead; a dull, stupid fellow.

શ્રેણી, *adj.* Indifferent; not superior (of a kind of cotton).

શ્રેણી-લી, *s. f.* [Hem. Des. રોટ્ટ, લોટ, = S. તાડુલ-વિટમ્ flour of rice.] A thin flat cake of bread. 2. Livelihood.

શ્રેણી-લો, *s. m.* A cake of bread thicker than a શ્રેણી-લી. 2. Food. 3. Maintenance.

Id. સૂકો-નડો શ્રેણી-લો Inferior kind of food. 2. Enough to eat. અડધો-પાતળો-આછો શ્રેણી-લો A quantity of food however small. 2. Enough to eat. રળી શ્રેણી-લો ખાય છે He eats his honest bread: He honestly earns his bread, and lives a decent life. 2. He works for his bread, and lives a decent life: He is not rich, and at the same time not in debt: He commands a competency. શ્રેણી-લો ખાવરા-વેલો To get one dismissed from employment. શ્રેણી-લો વેળા Dinner time; 10 or 11 o'clock in the morning.

Prov. શ્રેણી-લો ત્યાં પોટલો One should stick

to the place where one gets one's maintenance. શ્રેણી-લો આપવો પણ ઓટલો ન આપવો One would more easily be provided with maintenance than with a resting place.

શ્રેણી, *s. f.* [See શ્રેણી.] A cake. 2. Food.

શ્રેણી-ઝોપારી, *s. f.* An inferior kind of areca-nut.

શ્રેણી, *adj.* [Redup. of. જડું.] Very thick. (Always used as જડું શ્રેણી.)

શ્રેણી, *s. n.* A brickbat. 2. A clod of earth.

શ્રેણી, } *s. m. pl.* Flight.

શ્રેણી, } *s. m. pl.* Flight.

શ્રેણી, *s. m.* A large cow-dung cake.

શ્રેણી, *s. f.* [S. રાષ-ળ. See રોષ.] A fierce quarrel.

શ્રેણી-ક, Same as શ્રેણી-ક.

શ્રેણી-જું, *s. n.* [See રોજું.] Crying; weeping.

શ્રેણી-લી, *s. f.* Same as રોષ-લી. 2. *adj.* Habituated to cry or weep (said of children).

શ્રેણી-ડા રડવા, } *v. i.* [See રડ-ન + રડ-વું.]

શ્રેણી-જું રડવા, } *v. i.* [See રડ-ન + રડ-વું.] To tell tales of sorrow; to make a poor face.

શ્રેણી, *s. m.* [S. રોષ obstruction.] A pit in the way of a cart.

શ્રેણી, *s. m.* [S. fr. રૂષ to obstruct.] Obstructing; impeding; hindering. 2. Blocking up; stopping.

જેવે મરતક છે છે શ્રીહરિ, કીધો રકમનીએ રોષ.

—દયારામ.

શ્રેણી-ક, *adv.* Obstructing; obstructive; hindering. 2. Preventing; stopping.

શ્રેણી-ન, *s. n.* Same as શ્રેણી.

શ્રેણી-વું, *v. t.* To hinder; to obstruct. 2. To stop; to block up; to close. 3. To confine. રડ રોધું. આવે લડવાને; કદી તો પાણવ શું મુજ આગે ?

—મેમાનંદ.

શ્રેણી, } *s. f.* [Eng. Round.] The rounds; patrol; night-watch.

Id. શ્રેણી કરવી To go on one's rounds and keep watch.

શ્રેણી-ક, *s. f.* [P. રોનક] Splendour; lustre. 2. Beauty; grace; ornament.

શ્રેણી-ક-દાર, *adj.* [+દાર P. having.] Splen-

did. 2. Beautiful; graceful.

રોષ, *s. m.* [S. See રોષ-વું.] A young plant; a sappling; a shrub.

રોષ-ણી, *s. f.* Planting; sowing.

રોષ-વું, *v. t.* [S. રોષ to couse to grow fr. રહ to grow.] To plant; to sow. 2. To lay the foundation of.

રોષો, Same as રોષ.

રોષ, Same as રોષ.

રોષ-હાર, } *adj.* Giving oneself airs; ostentations.

રોષ, *s. m.* [Ar. હઝે awe.] Awe; fear; terror; apprehension; reverential fear. 2. An awe-compelling look or appearance. 3. Ostentation; vanity; pride.

Id. હપર રોષ રાખવો-ધરાવવો-ચલાવવો To hold in awe; to overawe. રોષ મારવો To give oneself airs. રોષ બેસાડવો To establish one's reputation as being awe-inspiring or terrible.

રોષડ, *adj.* Stupid; dull.

રોષ-ડી, *s. f.* An ornament worn by women.

અહ્યા, હાખ ટકાની મારી રોષડી ને:

હીરા જડિત મારો છે હાર ને. —રતનિયો.

રોમ, *s. n.* [S.] The hair on the body.

Id. રોમે રોમે; રોમરોમ Lit. In every hair of the body. Hence, 2. In every part of the body; all over the body.

રોમ-ફૂપ, *s. m.* [+ S. કુપ, કુવો, a well.] The pit or cell in which a hair is set; a pore of the skin.

રોમ-શત્રુ, *s. m.* [S. fr. ++શત્રુ.] A barber.

રોમ-ચ, *s. m.* Hair on the body standing erect.

રોમ-ચિત્ત, *adj.* [S. fr. +અચ્ચિત્ત p. p. of અચ્ચ to make clear, to unfold.] Having the hair erect (either through joy, wonder or fear).

રોમ-વળી, *s. f.* [+આવહિ.] A line of hair (above the navel).

રોયણ, Same as રોદન, રૂદન.

રામા રોયણ રોયણી, નયણે બરિયાં નીર. —સામળાબટ.

રોયણી, *s. f.* An anchor.

રો-યું, *adj.* [See રો-વું.] Wretched; miserable (used as a term of abuse by women).

રોલ, *s. m.* [Eng. Roll.] A roll. 2. Giddiness; sea-sickness. 3. A kind of silken cloth.

રોહું, *adj.* [See રો-વું.] Dull-headed; stupid.

રો-વ-ડા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of રો-વું.] Same as રડા-વ-વું.

રો-વું, *v. i.* [S. ર to cry.] To cry; to weep. 2. To be defrauded or deceived.

Id. રોતી સૂરત A weeping face.

Prov. રોતો નય, તે મુવાની ખબર હાવે A crow was never the bearer of good news.

રોશન, *adj.* [P. રોશન bright.] Bright; shining. 2. Manifest; obvious; apparent.

રોશના-ઈ, *s. f.* [Hem. Des. રોસાનિદ્ = S. માષ્ટિ cleanses or washes.] Light; illumination. 2. Ink.

રોશની, *s. f.* [Dh. Des. રોસાનિયં = S. માજિતમ્ polished.] Light; illumination. 2. Liveliness; pleasure. 3. Ink.

રોષ, *s. m.* [S. fr. રષ to be angry.] Anger; ire; wrath.

Id. રોષ રાખવો To bear a grudge.

રોહિણી, *s. f.* [S.] The fourth lunar mansion or constellation (containing five stars) in the form of a cart.

રોળ, *s. m.* [Hem. Des. રોલો = S. કલહ: a quarrel, રવ: a loud sound. See રો-વું.] Plague; pestilence. 2. Prevalence or spread of terror. 3. Confusion. 2. Noise; unroar. 5. Ignominious treatment. 6. A large quantity.

રૂપૈયામાં રોળ તાણું હાલે પેળી. —કૃષ્ણરામ.

Id. રોળ ચાલવો To prevail (of a plague.) રંગ રોળ Merriment or revelry in which red powder (ચુલાદ), pleasure, music, and noise prevail or have the upper hand. કાગા રોળ Weeping; lamentations.

રોળ-વા-વું, *v. i.* To be angry.

રોળા-વું, *v. t.* To roll; to plane; to polish. 2. To press; to crush.

રોળા-વું, *v. i.* To welter. 2. To be crushed and beaten down. 3. To strive hard at any business.

રોળી કોળી વેળા, *s. f.* [See રોળ + કોળી

redup. +વેળા.] The evening twilight.

રાજો, *s. m.* [See રોજ,] Noise;uproar.2. Income.

રોડ-રસ, *s. m.* [*S. fr.* રૂઢ terrible + રસ.]

Anger; rage.2. The sentiment of anger in rhetoric.

રૌરવ, *s. n.* [*S.*] A name of one of the hells.

લ.

લ, The thirty-ninth letter of the alphabet, and the twenty-eighth consonant.

લઉઓ, Same as લોઓ.

લકવેલ, *s. m.* [*Ar.* लक्ष्वह.] Paralysis; palsy; hemiplegia.

For લક, લકા, લગોટ, લગોટી, લધન, and such other words, usually written with an Anuswār, see under their proper nasal letter.

લકાર, *s. m.* [*S.* લ+કાર,] The letter લ or its sound.

હો દકાર ફુખ વસી મન મધ્યે પ્રવીણ પ્રાણ આધાર,
આપ લકાર લખો તમે ટાળી, નહિ તો લખેશ રંકાર.

—દયારામ.

લકીર, *s. m.* [See લેખા, લખ+રું] A line; a streak; a thin stripe.

લકુઓ, *s. m.* [See લાલ.] Gain; profit. (Used in contempt).

લકુટી, Same as લાકટી.

ગુંજાર ગુંજર ઘાસો, લકુટી લીજે લકુટીવાળા.

—દયારામ.

લક્કડ, Same as લાકડું.

લક્કડ-કોટ, *s. m.* [+ કોટ.] A barricade; a stockade paling; a wall of stakes or palisades around a place.

લક્કડ-ખોદ, *s. m.* [+ ખોદ+રું.] The woodpecker.

લક્કડ-શી, *adj.* [See લાકડ-શી.] Hard, stiff, and tasteless, like saw-dust.

લક્કડિયું, *s. n.* A wooden casket, in which spices, &c., are kept near the hearth for use in cooking.

લક્ષી, *s. n.* [See લખ+લખ.] A species of pigeon.

લક્ષ, *s. m. n.* [*S.* लक्ष *fr.* लक्ष् to see.] Attention; heed; mind.

Id. લક્ષ આપવું-દેવું, લક્ષમાં લેવું To attend

to; to take into consideration. લક્ષ ખેંચવું-દેવું To attract the attention of; to draw the attention. લક્ષમાં આવવું-હતરવું To be please with; to like. લક્ષાર્થ The thing aimed at; the thing to be attained; the goal. 2. The thing or word of which a definition is framed.

લક્ષ, *adj.* [*S.*] A hundred thousand; a lakh.

Id. લક્ષ વસા Most probably.

લક્ષ-જી. *s. n.* [*S. fr.* लक्ष् to see.] A mark; a sign; an indication; a symptom; evidence. 2. A quality; a property; any distinguishing attribute or characteristic. 3. A definition. 4. Conduct; practice; course of life. 5. Habit; addictedness. 6. Look; aspect.

લક્ષ-વંતું, *adj.* [+ *S.* वत, वन्तः, =વાળું having.] Worthy; qualified. 2. (Ironical). Unworthy.

લક્ષ-વહોણું, *adj.* [+ *S.* वह to bear, to possess. See વહે+વું.] See લક્ષ-વ-વું.

N. B. Generally used of a woman, as લક્ષ-વહોણી, out of endearment of tenderness.

લક્ષ-જા, *s. f.* An ellipsis; a word, &c., understand through not inserted. 2. The force or application of a word or phrase.

લક્ષ-વું, *v. t.* To aim. 2. To except; to look for. 3. To guess; to conjecture. 4. To discover; to discern.

લક્ષાધિપતિ, } *s. m.* [See લક્ષ, *adj.* + અ-લક્ષાધીશ,]

ધિપતિ, અધીશ.] A millionaire; a person possessed of a lac (of rupees).

લક્ષાવધિ, *adv.* [*S. fr.* + અવધિ.] By lakhs; by hundred thousands.

લક્ષી, *adj.* [See લક્ષ attention.] Atten-

tive. 2. Expectant.

લક્ષ્મી, *s. f.* [S.] The wife of Visnu; the goddess of fortune and beauty (supposed to have come out of the ocean when churned by the gods and demons). 2. Fortune; riches; wealth; prosperity. 3. Elegance; loveliness; charm; splendour; beauty. 4. Royal power.

Prov. લક્ષ્મી ચાંદ્યો કરવા આવે, ત્યારે મોં ધોવા નહું To let pass a favourable opportunity. Cf. He who will not, when he may when he wills, shall have nay. લક્ષ્મી ચાંદ્યો કરવા આવે ત્યારે મોં ધોવા ન નહું Strike the iron while it is hot: When the pig is proffered, hold up the poke.

લક્ષ્મી-પૂજન, *s. n.* [S. *fr.* + પૂજન] The ceremony of worshipping Laksmi on the 13th of the dark fortnight of આસો.

લક્ષ્મી-વાન, } *adj.* [S. *લક્ષ્મી* + વન *fr.* + વત્, વન્તઃ, = વાળું having.] Wealthy; rich; opulent. 2. Prosperous; flourishing.

લક્ષ્ય, *adj.* [S. *fr.* *લક્ષ* to see. See લક્ષ.] Worthy of attention. 2. Fit to be aimed at. 3. *s. n.* The aim; the mark.

Id. લક્ષ્યાર્થ The thing aimed at; the aim; the goal. 2. The meaning intended to be conveyed by an expression.

લખ, *s. f.* [See લક્ષ, લક્ષ્ય.] A vicious propensity; addictedness to.

લખ, *s. f.* [See લક્ષ્મી.] Wealth; riches.

લખ, *s. m.* [See લક્ષ.] A lākh; a hundred thousand.

ઇશ અળગા હવે, શીય તારે થકી,

લક્ષ્મણે લુંટી લખ બાણે લંકા. —સામળજાટ.

લખ-જી, Same as લખા-જી.

લખ-જી, *s. n.* [See લખ-જું.] The work or duty of a writer.

લખ-ણી, *s. f.* A subscription list.

Id. લખણી કરવી To open a subscription list.

લખ-ત, *s. n.* A writing; a document; a bond; an agreement.

Id. લખત ખરીર Any kind of document, however indefinite or informal.

લખ-તંત્ર, *adj.* Writing. 2. *s. m.* The writes of a document; the undersigned writer; the writer of the above.

લખ-પતિ, *s. m.* [See લક્ષ a lākh + પતિ.] A millionaire.

લખમી, Same as લક્ષ્મી.

લખ-લખ, *adv.* [Imit.] Brilliantly; brightly.

લખલખ લવલવ સી કરે ? નરર આવળે આજ

—સામળજાટ.

Id. લખલખ કરવું To speak rapidly, loudly, and at intervals interrupting other speakers. લખલખ થવું To be bristling with rays (of a bright object); to sparkle. 2. To tremble; to shake.

લખ-લખિત, *adj.* Bright; sparkling; brilliant.

લખ-હુદ, *adj.* [See લખ, લક્ષ, લખ + હુંટ-હું.] By thousands and hundreds of thousands. 2. Abundantly; extravagantly; lavishly.

લખ-હું, *v. t.* [S. *લિખ* to scratch, to write.] To write; to pen. 2. To compose. 3. To copy.

Id. હયામાં લખી રાખવું To have impressed firmly on one's heart, so as never to be forgotten. લખી વાળવું To write off; to have the work of writing completed. 2. To close an account. 3. To write an item off, so as not to be recovered. લખી આપવું To pass a writing. લખી રાખવું To make a note; to enter into a memorandum book; to preserve in a written document; to preserve in writing. લખી ધાટવું To write in haste and not with great care. તેના ભાગ્યમાં દુઃખજ લખ્યું હશે It is possible he is destined to suffer pain. લખ્યા કરવાં To reduce to writing; to make an agreement in writing.

Prov. લખ્યા લેખ મિત્યા ન થાય લગારે There is no flying against destiny. લખાણું તે વંચા-ણું=દાટયા બૂલે, પણ લખ્યા ન બૂલે The buried is forgotten, but not the written.

લખ-હું, *v. t.* [See લક્ષ, લક્ષ્ય, attention.] To observe with attention.

સુધારક ચંદ્ર તે લખી ક્ષય થયો, તે લખવાય.—દયારામ.

લખલો, Same as લક્ષલો.

લખાઈ, *s. f.* [See લખ-હું.] Wages for

writing; a copying-fee.

સમાજી, *s. n.* A writing; a document.

2. Style: mode of writing. 3. A petition; a representation.

સમાજી, *s. n.* } Same as સમાજી.
સમાજી, *s. f.* }

સમાજી, *s. m.* [સમા-સમા + કાર. Cf. સમાજી.]

Idle and useless talk.

સમાજી, *s. f.* [See સમાજી + વૃત્તિ.] Same as સમાજી. 2. The mode or style of writing.

સમાજી, *v. t.* [Caus. of સમાજી.] To have or get written. 2. To dictate. 3. To swoop on; to pounce upon.

સમાજી, *v. i.* To be written.

સમાજી, *v. i.* [See સમાજી, સમાજી attention.] To be understood.

દયા પ્રીતમજી સમાજી સમાજી; સુજી વું, અફૂલી કાય.
—દયારામ.

સમાજી, *adj.* Written ; documentary.

2. Destined.

સમાજી, Same as સમાજી.

સમાજી, } [See સમાજી, સમાજી, a lakh + શી.]
સમાજી, }

Same as સમાજી.

Prov. સમાજી મળવાના નથી, અને સમાજી થવાના નથી A phrase used by one whose ambition in worldly affairs does not soar high.

સમાજી, *v. t.* [See સમાજી sealing-wax + S. વર્ત=L. *verto* to turn.] To cover with sealing-wax and glaze ; to glaze with sealing-wax.

સમાજી, *s. f.* A small marble.

સમાજી, *s. m.* A large marble. 2. A sealed cover; a sealed letter.

સમાજી, *s. n. pl.* [See સમાજી.] A writing; a document. સમાજી કરવાં To have the dowry &c., settled.

સમાજી, *s. m.* [See સમાજી.] A beam placed on a wall.

સમાજી, *s. f.* [See સમાજી fr. Ar. નક્કુ ready.] A bar of gold or silver.

સમાજી, *s. n.* [S. લગુડ a stick, wood, see સમાજી, સમાજી.] A wooden frame placed on an ass's back to hold a burden. 2. A heavy burden.

સમાજી ચોરાસી કેરું સમાજી, માથે માગી લીધું રે.

—દયારામ.

સમાજી, *adv.* [See સમાજી.] Till; until; so long as; as far as.

સમાજી, *s. m.* [S. fr. *સમા* a particular metrical foot+સમા.] A metrical foot of one short syllable.

સમાજી, *s. f.* [See સમાજી.] Junction; proximity; nearness; vicinity. 2. Intimacy; acquaintance. 3. *adj.* Adjoining; near. 4. *adv.* Being adjacent; accompanying.

સમાજી, *s. f.* Partiality ; partizanship; favouritism.

સમાજી, *adj.* Close to; near ; nigh; connected with. 2. Relating or pertaining to; relative to. 3. Relevant; pertinent.

સમાજી, Same as સમાજી.

સમાજી, *s. n.* [S. *સમા* fr. *સમા* to join See સમાજી.] Being absorbed in; absorption of the mind. 2. Nuptials; marriage; matrimony. 3. A period of five *ghadis* or two hours.

Id. સમાજી લેવું (more often in the plural, as સમાજી લેવાં) To fix the day for the marriage. સમાજી મારવું To begin the preparations of a marriage-ceremony. સમાજી કરવું To marry. સમાજી જોવું To examine the horoscopes of the bride and the bridegroom with a view to fix the day of marriage. સમાજી સમાજી A marriage gone through in very short time.

Prov. સમાજીનાં ગીત સમાજી જ ગવાય Everything has its season. સમાજી કરી જુઓ, ને ધર ઉકેલી જુઓ Performance is more difficult than theory. સમાજી સમાજી હંવારા Always in need. 2. Not satisfied. 3. Importunate.

સમાજી, Same as સમાજી Desire. 2. Eagerness.

સમાજી સમાજી ગાયન કરતા, ભૂત ભૈરવ શું ચાલ્યા !

—પ્રેમાનંદ.

સમાજી-માગી, *s. m.* [See સમાજી marriage + કાળ time.] The period of the year when many marriages are celebrated; the marriage-season.

સમાજી-પેડો, *s. m.* [+પેડો, પેડીકું.] A bundle containing sweetmeats or red powder sent as a present to the bride by the bridegroom.

om's party.

સમન-સરા, s. f. [+ P. સરા.] The season for celebrating marriages; the marriage-season.

સમનિ-યો, s. m. A person bearing a letter from the bride to the bridegroom fixing a day for the celebration of the marriage.

સમની, s. f. [See લાગણી.] Being deeply engrossed in; abstraction of the mind; deep meditation. 2. Being wholly engrossed in, or intent upon. 3. An arrangement; a design; a scheme.

સમની વર ન મારે, શૂર મોટા વહાય;

સમની મન દયાની, હાડાં શૈર્ષ નયે.—પ્રેમાનંદ.

સમ-સમ, adv. [See લાગ-સું + સમ redup.] Being close to or near; about; thereabouts; almost.

સમરી-એક, } adv. [See સગાર + એક.]

સમરી-ક, }

Little; at a short distance; for a short time.

સમ-વાડ, s. f. [See લાગ-સું + વાડ.] Connection; attachment; love; affection; intimacy.

સમ-સું, s. m. [See લાગ-સું.] A certain quantity (as of an article of consumption) taken daily or regularly and at a settled rate.

સમ-ડ-સું, v. t. [Caus. of લાગ-સું.] To touch; to apply; to lay; to put. 2. To fix the mind upon; to engage; to attach to. 3. To employ. 4. To set fire to; to burn. 5. To strike; to beat. 6. To set people quarrelling with each other. 7. To put a meaning upon the words of a speech; to interpret.

Id. ઓસડ દગાડું To apply a medicine. હાથ દગાડવો To touch with the hand. 2. To touch with the intention of taking possession of. કામે દગાડું To employ. મન દગાડું To fix the mind upon. દેવતા દગાડવો To make a fire. અગ્નિ દગાડવો-આગ દગાડવી To set fire to. પાછળ દગાડું To cause to persecute or harass. અર્થ દગાડવો To put a meaning upon; to interpret. ધોકો દગાડવો To stitch. 2. To sew. કામે દગાડું To employ. ખોટું-માડું દગાડું To annoy. 2. To take ill; to be annoyed.

વાર દગાડવી To delay; to detain. 2. To hesitate; to scruple. ગુણ દગાડવો To produce (good or bad) effects, as a result of one's contact or company. ઉપમા દગાડવી To make a comparison; to make use of the figure of speech called simile.

સગામ, s. f. [P.] The bit of a bridle. 2. The reins; guidance; direction; management; power. 3. Check; control.

Id. દગામ હાથ રાખવી To keep under control. 2. To keep oneself under control; to restrain oneself. દગામ છુટી મૂકવી To let alone; to let one have his own way. દગામ તંગ કરવી To be frugal in spending money. 2. To exercise one's control over another person with severity; to tyrannize. દગામ ઝાલવી-પકડવી To stop going. 2. To stop.

સગાર, adv. [See લાગ-સું + કાર.] A little; slightly. 2. At a short distance. 3. For a short time.

સગાર-ક, Same as સમરી-એક.

સગા-વ-સું, v. t. [Caus. of લાગ-સું. See લાગ-સું.] To apply; to lay on; to strike. 2. To fix; to fasten.

Id. તમાચો દગાવવો To give a slap in the face of a person; to slap in the face. યુક્તિ દગાવવી To use a contrivance; to make use of a contrivance. સારંગી દગાવવી To tune a fiddle.

સગી, Same as સમ-સુ.

સગીર, Same as સગાર.

સગે, interj. [See લાગ-સું.] A word of encouragement; "At it!" "To it!" "Bravo!"

સગો-સમ, adv. prep. Being close to or near. 2. Almost.

સગુ, Same as સગો-સમ.

સમ, Classical form of સમન.

સમ-કાર્ય, s. n. [S. fr. + કાર્ય.] Marriage ceremonies.

સમ-કુલુડળી, s. f. [S. fr. + કુલુડળી,] A circular figure with 12 columns, in each of which the number of the sign of the zodiac is placed.

સમ-પટિ-કા, s. f. [S. fr. + પટિકા a space of time equal to 24 minutes: ધડી.] The au-

spicious hour in which the main ceremony in the celebration of a marriage is commenced.

સમ-તિથી, *s. f.* [S. *fr.* + તિથી.] An auspicious lunar day on which marriages can be celebrated.

સમ-નક્ષત્ર, *s. m.* [S. *fr.* + નક્ષત્ર.] A constellation in the moon's path that is auspicious for the celebration of marriages.

સમ-પત્રિકા, *s. f.* [S. *fr.* + પત્રિકા a paper.] A paper on which the auspicious times for the celebration of a marriage are written.

સમ-યુક્ત, *s. n.* [S. *fr.* + યુક્ત.] An auspicious period of time in which the parties to be married may be religiously united.

સધિ-મા, *s. f.* [S. *fr.* સ્થુ small.] Smallness, littleness; lightness; levity.

સધુ, *adj.* [Dh. Des. સહ્યં *fr.* S. સ્થુકમ્.] Small; little. 2. Light; not heavy. 3. Short.

સધુ-તા, *s. f.* }
સધુ-તા-ઈ, *s. f.* } Smallness; littleness. 2.
સધુ-ત્વ, *s. n.* }

Lightness. 3. Shortness.

સધુ-નીતિ, *s. f.* [S. *fr.* + નીતિ.] Same as **સધુ-શંકા**.

સધુ-સાધવી, *s. f.* [S. *fr.* + સાધવી cleverness *fr.* સ્થુ short, clever.] A clever contrivance; a stratagem; an ingenious plan; a master-stroke.

સાંખા કર કરી, સધુસાધવીમાં પ'ખીનો કર ગાઈયા.
—પ્રેમાનંદ.

સધુ-શંકા, *s. f.* [S. *fr.* + શંકા.] (*Lit.* The minor shame.) Making water.

સંક, *s. m.* [See વક, વંક, વાંક.] The elegant curve of the waist of a woman.

તેના ચરણ જાણે પદ્મની, કેસરી કદીનો સંક.
—પ્રેમાનંદ.

સંક, *adj.* [See સંક the capital of Rāvana, which was supposed to be built with gold.] Rich.

Id. સંક લાગવું To be rich. સંક લગાવું To make rich; to patronize and promote the fortune of.

સંકા, *s. f.* [S.] The kingdom ruled over

by Rāvana the modern Ceylon. 2. The figure of trees, giants, monkeys, &c., made of gunpowder, and let off as fireworks. 3. A conflagration.

Prov. સંકાની લાડી, ને ધોધાનો વર Two things that will never be reconciled; Two incompatibles સંકામાં સોનું, તે શા કામનું ? What is the good of that which one cannot get. સંકા લુટાણી ત્યારે, ડોરી કહે “ મારી પૂણીઓ એ જાય.” Every one for himself.

સંગ-ક, *adj.* [See સંગકું.] Lame; crippled.

સંગ-કા-કું, *v. i.* To limp; to hobble. 2. To become weak.

સંગ-કું, *adj.* [S. સ્થગ lameness.] Lame; crippled; disabled.

સંગર, *s. n.* [Dh. Des. નંગલં *fr.* S. સંગૂલમ્ the tail. Cf. P. સંગર.] An anchor. 2. An anklet. 3. A toy made by children resembling a plummet.

Id. સંગર ઉચકવું, સંગર ઉપાડવું To weigh anchor. સંગર નાખવું, સંગર ફાંસવું To cast an anchor. સંગરવાર કરવું Same as સંગરવું.

સંગર-કું, *v. t.* To anchor; to moor.

સંગરિ-યું, Same as સંગર, 3.

સંગરી, *s. f.* A small anklet.

સુંદર બાળક, રૂપ રસાળું ચરણ સંગરી વાગે રે.

—દયારામ.

સંગુર,
સંગુરિ-યું, } *s. m.* [S. સ્થ-ગૂલ a tail.] A
સંગુલ, }

tail. 2. A monkey.

રાવણની કયાં ગઈ રિદ્ધિ રે ? સંગુરિયે લૂંટી લીધી રે.

—ઝવિરામ.

સંગોટ, *s. m.* [See સિદ્ધ-અવેષ્ટ-ન.] A piece of cloth worn round the lions covering the privities.

Id. સંગોટ મારવો To become an ascetic.

સંગોટ-અધ, *adj.* [અધ, અધ-કું.] Devoted to a life of celibacy; chaste; continent.

સંગોટિ-યો, *s. m.* A friend of one's boyish days; one with whom friendship was formed when the parties were children. 2. A hermit. 3. A playmate; a comrade; an associate; a companion.

લંગોટી, *s. f.* A small લંગોટ.

Id. લંગોટી વાળવી To wear a loin-cloth as opposed to *dhotar*. Hence, 2. To squander away one's all and put on a loin-cloth and live like a begging mendicant. 3. To turn a recluse.

લંગોટો, *s. m.* See લકંગોટ. 2. Same as લંગો-ટિ-યો.

લંધન, *s. n.* [S. See લંધ-વું.] Transgressing; disregarding. 2. Fasting; abstinence.

લંધ-વું, Same as લાંધ-વું.

લંધી, *s. f.* A woman who serves as a prompter at the time of mourning.

લંધોર, *s. f.* [Hindi લંધરવા *fr.* S. નાગરિક an inhabitant of a city. See નાગર. Fem. of Hind. લંધરવા *fr.* નાગર, નાગરિક, +P. ૩ dim.] A beautiful woman.

લચક, *adv.* [Imit. Or. See લચકો.] To munch. 2. To eat in haste.

Id. લચક લચક ખાવું To munch. 2. To eat in haste.

લચક, *s. f.* [See નાચ *fr.* S. નૃત્. નર્ત, to dance.] A sprain; a strain; a dislocation. 2. A graceful gait.

લચક-વું, *v. i.* [See લચક, લટક-વું.] To receive a sprain or strain. 2. To give way; to yield; to sink under pressure. 3. To walk gracefully.

લચકો, *s. m.* A lump; a glutinous mass.

Id. લચકો ધાન્ય ખાવા જેટલું મારું ચણણ છે I (generally, a young married woman in a joint Hindu family) have no influence in the management of the family affairs: I have simply to live and work for the good of the family without exercising any influence over the management.

લચક-વું, *v. t.* [See લોચો.] To besmeer; to daub.

લચક, Same as લચાણક.

લચ-પચ, *adv.* [See લચ-વું + પોચું, or પચ redup. of લચ.] Being glutinous, clammy, or viscid.

લચ-લચવું, *adj.* Glutinous; clammy viscid.

લચ-લચ-વું, Same as લચક-વું.

લચ-વું, *v. i.* [See લચક. Hem. Des. લસ-વ= S. લસ-વે it falls or slips.] To sink under pressure; to yield; to give way; to give in.

Id. લચી જવું To shrink under pressure; to yield; to give way; to give in. લચી જવું-પડવું To shrink under pressure; to submit. 2. To beg meanly.

લચાણક, *s. n.* [See લચ-વું + અંક.] A perplexing affair; a difficulty or trouble.

લ-છ-ન, Same as લલિ-વું.

લછ, Same as લલિ-મી.

લજ-વ-વું, *v. i.* [See લજ્જા, લજ્જ.] To be ashamed or abashed.

લજ-વ-વું, } *v. t.* To put to shame.

લજ-વ-વું, }

લજ-મણી, *s. f.* The sensitive plant; the Humble plant.

લજ-મણી, *adj.* That brings disgrace or shame.

લજ્જા, *s. f.* [S. *fr.* લજ્જ to be ashamed.] Shame; modesty; bashfulness. 2. Shame; disgrace.

Id. લજ્જા પામવી To be ashamed.

લજ્જાળુ, *s. n.* [+અળવી.] Same as લજ્જામણી.

લજ્જાળી-વું, } *adj.* [S. લજ્જાળુ *fr.* + આલુ a suffix showing "possession."] Bashful; modest; shy.

લજિજ-તા, *adj.* Ashamed; abashed; confused by guilt.

લંછન, Same as લાંછન.

લટ, *s. f.* [See લટક-વું.] A lock of hair; tangled hair. 2. Entangledness. 3. A string of pearls.

લટક, *s. f.* [See લટક-વું, લચક.] A graceful gait or gesture. 2. Manner; air; style; fashion. 2. A sprain.

Id. લટક સલામ A bow with a graceful gesture; a formal bow. 2. A casual acquaintance, not amounting to familiarity or friendship.

લટક-કાણી,

લટક-કાણી-વું, } *s. n.* A pendant. 2. A kind of wooden frame; a kind of stand.

લટક-વું, *adj.* Hanging; swinging; pen-

dulous. 2. Supportless. 3. Without occupation or patronage.

અને જ્યારે તેમણે ના માન્યું, ત્યારે સહકર્તા મૂક્યાં.

—પ્રેમાનંદ.

Id. સહકર્તૃ મૂકવું To let alone; not to concern oneself about.

સહકર્તૃ, *adj.* Same as સહકર્તૃ.

સહકર્તૃ, *v. i.* [*Cf.* સહકર્તૃ, સહકર્તૃ, સહકર્તૃ, સહકર્તૃ, *fr.* S. નૃત્, નૃત્, to dance.] To hang. 2. To remain supportless. 3. To be without occupation or patronage.

સહકર્તૃ-વર્તુ, *v. t.* To hang; to suspend. 2. To put on; to toss on or throw over.

સહકર્તૃ, *adj.* [See સહકર્તૃ+વાળું having.] Coquettish; flirting; of affected airs.

સહકર્તૃ, *s. n.* Same as સહકર્તૃ.

અમુલ્ય સહકર્તૃ લાભનું, એટલા તે પામ્યા પાર.

—દયારામ.

સહકર્તૃ, *s. m.* [S. નૃત્, નૃત્ to dance.] Coquetry; affectedness; an affected graceful gait. 2. A graceful gesture. 3. A casual occurrence; an accidental event.

Id. સહકર્તૃ કરવો To make a graceful gesture.

સહકર્તૃ-ઝટકો, *adv.* Casually; accidentally.

સહકર્તૃ, *adv.* [Imit.] Briskly; quickly.

2. *s. f.* Briskness; liveliness; restlessness.

Id. સહકર્તૃ કરવી To make a bustle in order to mislead or deceive.

સહકર્તૃ-ચુ, *adj.* Brisk; lively; restless. 2. *s. n.* Briskly moving about.

Id. સહકર્તૃ લેવા To practise as a barber. 2. To do idle and useless work.

સહકર્તૃ, *s. f.* [See સહકર્તૃ.] A streak of flowers. 2. Dangling; hanging about loose and gracefully. 3. Bristling with rays of light.

સહકર્તૃ, *v. i.* [See સહકર્તૃ.] To be reconciled. 2. [See સહકર્તૃ.] To be entangled.

નાકે મોતી લટે સહકર્તૃ, સુંદર મુખ પર ઝુમે રે.

—દયારામ.

સહકર્તૃ, *s. n. pl.* Locks of hair; tangled hair.

Id. સહકર્તૃ પકડવા To catch by the locks.

2. To catch in the most vulnerable part. સહકર્તૃ પિંખવાં Lit. To pluck the locks of hair.

2. To crush; to ruin.

સહકર્તૃ, *adj.* [See સહકર્તૃ, સહકર્તૃ.] Dangling; dancing gaily and gracefully.

નાકે મોતી લટે સહકર્તૃ, સુંદર મુખ પર ઝુમે રે.

—દયારામ.

સહકર્તૃ, *adj.* Engrossed; intent upon. 2. Still; motionless.

Id. સહકર્તૃ થવું-બનવું To be wholly engrossed in or under the influence of. 2. To be still or motionless.

સહકર્તૃ, *s. m.* [Hem. Des. સહકર્તૃ *fr.* S. યદિ a stick.] A strick; a club; a cudgel. 2. *adj.*

[Dh. Des. સહકર્તૃ = S. રમણીયમ્ pleasing. *fr.* S. હૃદયમ્ delighted. *fr.* હૃષ્, હૃષ્, to be delighted; Hem. Des. સહકર્તૃ = S. ચાટુ sweet-speaking; Hem. Des. સહકર્તૃ = S. અન્યાસનઃ attached to another, મનોહરઃ attractive to the mind, સ્વિચ્છદઃ sweet-speaking.] Fat. 3. Large; thick; stout; coarse.

સહકર્તૃ, *adj.* Stout; sturdy; robust; strong. 2. Roguish; knavish.

સહકર્તૃ, *s. m.* A stout fellow. 2. The axle of a cart-wheel. 3. A lump of gold.

સહકર્તૃ, *adj.* [See સહકર્તૃ.] Quarrelsome; contentious.

સહકર્તૃ, Same as સહકર્તૃ.

સહકર્તૃ-ચુ, *v. i.* [Imit. Or, See સહકર્તૃ.] To stumble; to stagger. 2. To stammer.

સહકર્તૃ-ચુ, *s. n.* Stumbling; a stumble.

સહકર્તૃ, *adj.* [See સહકર્તૃ, સહકર્તૃ.] Violent; turbulent; quarrelsome. 2. Big; stout.

સહકર્તૃ-ચુ, *v. i.* [Imit.] To dangle; to swing; to rock; to shake. 2. To meddle with; to be officious.

સહકર્તૃ-ચુ, *adj.* Meddlesome; officious.

સહકર્તૃ-સહકર્તૃ, Same as સહકર્તૃ-સહકર્તૃ.

સહકર્તૃ-સહકર્તૃ, [+ સહકર્તૃ.] Same as સહકર્તૃ-સહકર્તૃ.

સહકર્તૃ, *v. i.* [Hem. Des. સહકર્તૃ = S. વિષદિતમ્ disunited.] To quarrel; to fight; to contend. 2. To wage war. 3. To go to law;

to litigate. 4. To emulate; to vie with a rival; to cope with.

સહકૃતિ, *s. m.* A wrestler; a combatant; a warrior.

સહ-સહ-કૃતિ, *v. i.* [See સહ, સહ+સહ redup.] Same as સહ-પ્રકૃતિ.

મસમસતા મોહન થેર આવો, સહસહકૃતિ કહે.

—નરસિંહ મહેતા.

સહ-કૃતિ, *s. f.* A fight; a battle; a war; wrestling; a combat. 2. A contest; a brawl; a scuffle; an affray; a quarrel; an altercation. 3. A lawsuit; a litigation. 4. Disagreement; disunion; discord.

Id. સહકૃતિ સહકૃતિ To fight a battle.

સહકૃતિ-પ્રેર, *adj.* [+ P. જોઈ enjoying *fr.* જુદું to eat, to enjoy.] Quarrelsome; contentions.

સહ-પ્રકૃતિ, *adj.* Warlike; belligerent; military.

સહ-સહ, } Same as સહ-કૃતિ.
સહ-સહી, }

સહ-વ-કૃતિ, *v. t.* [Caus. of સહ-કૃતિ.] To set to quarrel, fight, or contend.

સહ-વ-કૃતિ, *v. t.* [See સહ.] To fondle; to indulge.

Id. સહ કરવાં-સહાવવાં To indulge; to fondle.

સહુ, *s. n.* A goldsmith's tool.

સહુ, Same as સહુ.

સહ-શૃ, *s. f.* Style; mode. 2. Custom; habit.

Id. સહા પડવી To acquire a habit. 2. To fall into a habit.

સહ-કૃતિ, Same as સહ-કૃતિ.

સહ-કૃતિ, Same as સહ-કૃતિ.

સહ-કૃતિ, *v. t.* [S. જ. જુનાંતિ, to cut.] To break off the ears of corn. 2. To gather. 3. To reap. 4. To adopt the virtue of.

તે આપણી કાંઈ ભોળી વાત સહી નહિ. —પ્રેમાનંદ.

સહ, *s. m.* [See સહ.] The male organ of generation; the penis.

સહીર, *adj.* Dissipated; dissolute. 2. Rascally; roguish.

સહ, *s. f.* [See સહ-વ, સહ-કૃતિ.] Craving for; hankering after. 2. Trick; vice; evil habit; addictedness.

Id. સહ સહી-પડવી To be addicted to,

તેને એવી સહ સહી Such was her devotion to.

સહ, *s. f.* [S.] A creeping plant; a creeper.

સહ-કૃતિ, *s. m.*

સહ-શૃ, *s. n.*

સહ-મંડપ, *s. m.*

[+ કૃતિ, શૃ, મંડપ.]

A bower; an arbour.

સહ-કૃતિ, *s. f.* [S. સહ-કૃતિ-ન *fr.* સહ, સહ, + કૃતિ-ન.] Kicking; a kick. 2. Evasion; avoiding. 3. After-effects.

Id. સહ સહી-પડવી To mislead and ruin. સહ સહી To be misled. સહ સહી-વાગવી To suffer from the after-effects of a sickness. 2. To suffer a loss.

સહ-કૃતિ, *v. t.* To mar; to blast; to spoil. 2. To insult.

સહી, *s. n. pl.* [Dh. Des. વસ્ત્ર *fr.* S. વસ્ત્ર a garment. Or S. સહી a tattered piece of cloth.] Clothes; articles of apparel. સહી સહી Several kinds of wearing apparel. સહી લેવાં To strip one of one's clothes. 2. To expose the failings of weaknesses of.

સહી, *s. m.* [See સહ-કૃતિ.] A division of a town; a ward. 2. The confines; the bordering land.

સહ-કૃતિ, Same as સહ-કૃતિ.

Id. સહી દેહ Decrepit old age.

સહ-કૃતિ, *v. t.* [Caus. of સહ-કૃતિ.] To make to stagger. 2. To set quarreling; to embroil.

સહ-કૃતિ, *s. n.* A staggering gait; a staggering motion.

Id. સહીયાં પાવાં To stagger. 2. To fall into a mistake.

સહ-પ્રકૃતિ, *adv.* [See સહ+પ્રકૃતિ.] Closing with, or grappling with (in a fight or wrestling.)

સહ-પ્રકૃતિ, *adv.* [સહ redup + પ્રકૃતિ-કૃતિ.] Being scattered about.

સહ-પ્રકૃતિ, *adv.* Being besmeared; being soaked in.

સહ-વ-કૃતિ, *v. t.* [See સહ-વ-કૃતિ to get.] To usurp.

સહ, *s. f.* Trouble; a pest; a plague; a bore. 2. An importunate and bothersome

person. ૩. An obstacle.

Id. **વપ વળવળી** To be troubled, obstructed, or bored.

વપ, adv. [Imit.] Hastily.

Id. **વપ વર્ષને** Hastily.

વપ-કા, s. m. pl. [S. **વપ્** to speak + **કાર** doing *fr.* **ક** to do.] Taunts.

Id. **વપકા કરવા** To taunt. **વપકા ખાવા** To bear taunts with patience.

વપ-કારી, s. m. Quickly moving the tongue backward and forward.

વપ-કે, s. m. [See **વપેડ-વું.**] A lump; a dab.

વપ-કે ઝપ-કે, s. m. An event sudden and of a short duration.

વપ-છપ, s. f. [See **વપા-વું** + **છપા-વું** Cf. **વા-દ-મેદ.**] Roguish arts; dark manœuvring; fraudulent complicity.

વપટ, s. f. [See **વપેટ-વું.**] Pouncing upon.
2. A snatch; a swoop. ૩. A trap; a snare. 4. Fragrance; odour; smell.

Id. **વપટમાં લેવું-વપટ મારવી** To snatch. **વપટમાં આવવું** To be entrapped; to be caught in a trap.

વપટ, adv. Wholly engrossed in.

વપટ થયા લાલ કે બારે અતીસે;

કે ઘણું સુતા છે, બારે રીસે. —દયારામ.

વપટ-ઝપટ, s. f. [+**ઝપટ.**] A skilful grasp.

વપટ-વું, Same as વપેટ-વું.

વપટા-વું, v. t. [Pass. of **વપટ-વું.**] To be enwrapped, or covered; to be wound up. 2. To be entrapped.

વપટું, adj. [S. **લિસ**. See **વપેડ-વું.**] Loose; slack. 2. Rickety. ૩. Greedy; avaricious.

Id. **વપટું પડવું** To be loose.

વપડ-વું, Same as વપેડ-વું.

વપડા-ક, s. f. [See **વપેડ-વું.**] A slap; a cuff; a thump.

Id. **વપડાક મારવી** To slap in the face. 2. To deceive. **વપડાક ખાવી** To be slapped in the face. 2. To be deceived.

વપ-ફી, A thick લેપ.

વપ-લપ, adv. [Imit.] Nimble; quickly.

Id. **વપલપ ખાવું** To eat in haste; to swallow down in haste. **ખાંડ વપલપ થવી** To be

terrified.

વપ-લપ, s. f. [S. **લપ્** to speak.] Prattling; prating.

Id. **વપલપ બોલવું-વપલપ કરવી** To interrupt other persons in their speech by talking in haste idle and useless words.

વપ-લપા-ટ, s. m. f. [+ **વત્તિ.**] Working in a hurry; bustle.

વપ-લપિ-યું, adj. [See **વપ-લપ.**] Prattling; chattering. 2. Bustling. ૩. Hasty; rash; precipitate.

વપ-વું, } o. i. [Hem. Des. **લિઝ** = S. **લપા-વું,** } **નિ-લીય-ને** it hides itself.] To be hidden.

વપસ-જી, s. n. [See **વપસ-વું.**] Slippery; glib; smooth.

વપસ-વું, v. i. [S. **સપ્, સર્પ,** to move.] To slip; to slide.

Prov. **વપસી પડયો, તે કહે “ નમસ્કાર ”** Making virtue of necessity.

વપ-સિદ્ધર, s. n. [+ **ચિદરડી.**] A tediously long talk or speech. 2. Useless and tedious talk.

વપાટિ-યો, s. m. [See **વપડા-ક.**] Same as **જુસટિ-યો.**

વપા-વું, v. i. [See **લોપ-વું, લોપ.**] To hide oneself.

Id. **વપાઈ રહેવું-બેસવું-જવું** To hide oneself.

વપુ-ક, } Same as વપ-લપ, adv.

વપુ-લપ, } Same as વપ-લપ, adv.

વપુ-વું, adj. [S. **લપ્** to speak.] Garrulous; chattering; talkative.

વપેટ-વું, v. t. [See **વપેડ-વું.**] To roll up; to enwrap; to wrap around; to envelope; to wind up; to fold; to gird; to roll together; to coil. 2. To involve; to implicate.

વપેટે, s. m. A covering; a coating. 2. Rich brocade; Same as **લપેયો.**

વપેડ-વું, v. t. [S. **લિસ** besmeared *fr.* **લિપ્** to besmear: See **લિપ-વું.**] To besmear; to bedaub.

વપેડા-વું, v. i. To be besmeared or bedaubed.

વપોડ, s. m. [S. **લપ્** to speak + **વત્તિ**] One that gives empty promises,

સર્વોદય, *s. m.* [See સર્વોદય.] A term of abuse.

સર્વોદય-શબ્દ, [+ શબ્દ.] Same as સર્વોદય a term of abuse.

Prov. સર્વોદયશબ્દ “ શબ્દ, ” તે, કહે “ સર્વોદય ” Except nothing from him who promises a great deal.

સર્વોદય, *s. m.* [See સર્વોદય.] The penis of a grown-up man.

સર્વોદય, Same as સર્વોદય-ક.

સર્વોદય-શબ્દ, *s. n.* [See સર્વોદય to disappear + શબ્દ to be concealed.] Roguish arts; a pretence; an evasive speech. 2. *adv.* Silly; by stealth.

સર્વોદય, *s. m.* [See સર્વોદય.] Rich brocade.

સર્વોદય-ક, *s. f.* [See સર્વોદય.] Roguery. 2. Mendacity. 3. Shamelessness; brazen-facedness.

સર્વોદય, *adj.* Roguish. 2. Mendacious. 3. Shameless.

સર્વોદય-ક, *adj.* [See સર્વોદય-ક.] Loose.

સર્વોદય-ક, *v. i.* To play loosely; to flap.

સર્વોદય, *s. n.* [See સર્વોદય-ક, *dim.*] A hobble; a pest; a plague; a bore; an importunate and bothersome person. 2. An obstacle; an impediment. 3. Sticky matter gathered in the nose.

સર્વોદય, *s. m.* [P. = L. *Labium*.] The lip. Viscid matter trickling from the mouth of a person asleep.

સર્વોદય-ક, *adv.* [See સર્વોદય-ક+ધર્મ.] High-handedly; overbearingly. 2. Perforce; of necessity.

સર્વોદય-ક, *v. i.* To hang; to suspend; to dangle; to swing; to oscillate.

Id. સર્વોદય-ક મૂકવું To leave hanging or suspended. 2. To leave alone, without taking any notice of.

સર્વોદય-ક-વ-ક, *v. t.* To cause to hang, dangle, or swing.

સર્વોદય-ક, *adj.* Lean; lank; weak.

સર્વોદય-ક-યો, *adj. m.* [See સર્વોદય-ક.] Consisting of nothing but rags; ragged; tattered.

સર્વોદય-ક, *s. m.* [P. *સર્વોદય*: a coat.] An odd collection of miscellaneous things, parti-

cularly clothes.

સર્વોદય, } *adj.* [See S. *સર્વોદય* to speak + *સર્વોદય*,] Untrue; false.

સર્વોદય, *s. f.* Untruthfulness; falsehood.

સર્વોદય-વેદ, *s. m. pl.* [+ વેદ, *વૃત્તિ*.] Untruthful words or speeches.

સર્વોદય-સર્વોદય, } See સર્વોદય-સર્વોદય.

સર્વોદય, *s. n.* [See *સર્વોદય*, *સર્વોદય* + P. *વે*: a *dim.*] The tongue; speech (used to show contempt).

સર્વોદય, *adj.* [S. *સર્વોદય* to get.] Acquired; received; gained; got. 2. Obtained.

સર્વોદય, *s. f.* Uneasiness arising from entanglements, embarrassments, troubles, cares of children, dependents, and members of the family.

સર્વોદય, *s. f.* [S.] Acquisition.

સર્વોદય, *adj.* Obtainable; acquirable.

સર્વોદય, *s. n.* (Generally used in the plural as *સર્વોદય*.) The temples.

Id. *સર્વોદય* ઝીકવાં, To weary one's brains out. *સર્વોદય* હાથ દઈને બેસવું Lit. To sit pressing the hands on the temples. Hence, 2. To sit in despair; to be sunk in utter want of hope; to despair. તારે *સર્વોદય* જ કુટી જશે I will break your head open with a blow. *સર્વોદય* શેકાઈ જવાં To suffer from exposure to the heat of the sun.

સર્વોદય, } *adj.* [S.] Addicted to licentious pleasures; dissolute; lecherous. 2. *s. m.* A libertine.

સર્વોદય, *s. m.* [S. *સર્વોદય* to hang.] A plummet. 2. A perpendicular. 5. A sounding line. 4. *adj.* Long. 5. Tall.

સર્વોદય-ક, *adj.* [S. *સર્વોદય* + *કર્ણ*, *કાન*.] Long-eared. 2. *s. m.* An ass.

સર્વોદય-ગોળ, *adj.* [+ ગોળ.] Egg-shaped.

સર્વોદય-ચોરસ, *s. m.* [+ ચોરસ.] An oblong. 2. *adj.* Having the form of an oblong.

સર્વોદય-દોરી, *s. f.* [+ દોરી.] Perpendicular distance or height.

સર્વોદય-વર્ણ, *s. n.* [+ વર્ણ.] An ellipse.

લંબાઈ, *s. f.* } Length ; extension. 2.
લંબાણ, *s. n.* }
Prolixity.

લંબાવવું, *v. i.* To lengthen; to prolong;
to protract; to draw out.

Id. લંબાવીને કહેવું—વાત કરવી To spin out a
story. 2. To state in detail or fully.

લંબાવું, *v. t.* To be protracted, or pro-
longed. 2. To lie down at full length.

લંબુસ, *adj.* Long as a lath; more than
usually tall; lanky and lean.

લંબોચાઈ, *s. f.* [+લંબાઈ.] Perpendicular
height.

લંબોદર, *adj.* [S. *fr.* + ઉદર.] Having a long
belly.

લય, *s. m.* [S. *લી* to melt.] Extinction;
destruction. 2. Absorption; intentness. 3.
Concentration; exclusive devotion.

અલય લહેરો લગાડી, લાગ લયમાં ને. —ધીરે.
4. The sound of a musical instrument that
lingers after it has ceased to play; a pause;
rest. 5. Equal time in music.

લયાનત, *s. f.* [Ar. *લગ્ન* a curse.] Dis-
grace; ignominy. 2. Wishing ill.

લલકાયમાન, *adj.* [See લલકવું.] Dangling;
hanging loose and gracefully.

આડ લેલાટે ચોખા ચોદિયા, વાળી નાસિકા લલકાયમાન.
—નરભેરામ.

લ-લ-કાર, *s. m.* [લ-લ Imit.+ S. *કાર* suffix
showing the sound of the preceding letters
fr. *કૃ* to do.] Bawling after; hallooing; cal-
ling out; singing with a raised voice. 2.
A call; a challenge.

લ-લ-કારવું, *v. i.* To halloo; to call after
loudly; to bawl; to shout; to roar; to sing
aloud.

લલચાવવું, *v. t.* [See લલચ.] To allure;
to tempt; to entice; to attract.

લલચાવું, *v. i.* To be allured, enticed,
carried away or attracted.

લલના, *s. f.* [S. *fr.* *લ* to play; to sport.]
A sensuous and fascinating woman; a
wanton woman. 2. Woman in general.

લલાટ, *s. n.* [S.] The forehead. 2. Des-
tiny; fate.

લલિત, *adj.* [S. *fr.* *લ* to play; to sport,]
Sportive; playful. 2. Sensuous; languid
through excess of sensuality. 3. *s. m.* A
particular musical mode. 4. A particular
metre.

લલિતા, *s. f.* A charming young woman.

લલુતા, Same as લલુપતા.

લલુપતા, *s. f.* [S. *લોલુપ*તા *fr.* *લોલુપ* very
eager *fr.* *લુપ્* to covet.] Ardent desire; ap-
petite; a craving.

લલોપતાં, *s. n. pl.* [S. *લોલુપ*તા *fr.* *લોલુપ*
desirous.] Flattery.

લલ કરે લલોપતાં, આકુળ વ્યાકુળ થાય.—દયારામ.

લવ, *s. m.* [S. *fr.* *લ* to cut.] A particle;
a small part. 2. *adj.* Little; small.

લવંગ, *s. n.* [S.] A clove-tree. 2. A clove.
3. An ear-ornament resembling a clove.

લવંગિયું, *s. n.* An ornament worn by
men in the lobe of each ear.

લવણ, *s. n.* [S. *fr.* *લ* to cut] Salt.

લવરી, *s. f.* [S. *લ* to speak. See લવવું.]
Loquacity; prattle; chattering; empty talk.

લવ-લવ, Same as લવરી.

લવ-લવવું, *v. i.* To prate; to chatter; to
tattle. 2. To twitch or itch owing to eager-
ness.

લવ-લવાટ, *s. m.* Same as લવરી.

લવ-લેશ, *adv.* [See લવ + લેશ.] Little;
small; a whit; a bit; a jot.

લવવું, *v. i.* [S. *લ* to speak.] To prate;
to chatter; to tattle.

Id. લવી જવું To carelessly reveal a secret.
2. To speak beyond the limits of decency;
to use abusive language.

લવાજમ, *s. f.* [See લવણ.] An agree-
able way of speaking; popularity.

લવાજમ, *s. n.* [Ar. *લવાજમ*.] A fee; an
allowance; a perquisite. 2. A right; a title;
a claim.

લવાઈ, *s. m.* [Ar. *લવાજ* taking for one's
defence.] An umpire; an arbitrator; an ar-
bitration.

લવાઈ, *s. f.* Umpireship; arbitration.

લવાર, Same as લુહાર.

લવાર-વાડો, *s. m.* [+ વાડો.] The part of

a town or city inhabited by blacksmiths.

Prov. ભવારવાડે સોય વેચવી To carry coals to Newcastle.

ભવારી, Same as ભવરી.

ભવા-રૂં, s. n. [See ભવ+કાર doing=prattling Cf. Deriv. of Eng. *Infant*, and of Mar. મુલ્લા fr. Hem. Des. મૂલ્લો fr. S. મૂલ, Guj. મૂળી, not speaking.] A suckling; an infant. 2. The young of a goat. 3. The young of a sheep; a lamb.

ભવા-રો, s. m. Same as ભવરી.

ભવિકુળ, Same as ભવંગ.

ભવિકુળિ-યું, Same as ભવંગિ-યું.

ભવ્જ, s. m. [Ar. ભજ્જ a word.] A word. પ્રેમ ને આનંદ બન્ને, લાગ્ગન વિનાના ભવ્જ.—વસંત.

ભવ્જો, s. m. [See ભવ્જો fr. ભવ+જું fr. S. ભવ્ to speak.] The mass or bulk of the tongue.

ભવ્જો, Same as ભવ્જો.

ભરકર, s. n. [P.] An army; a force. 2. A troop; a number; a multitude.

Prov. ભરકરકા ભેદ પાયા, કે આશુસે ગદ્દા આયા Coming events cast their shadows before them. ભરકર ને ડોરી સાથેનાં સાથે Slow but sure wins the race.

ભરકરી, adj. Military; martial; warlike.

ભરણ, s. n. [S. ભણ.] Garlic.

Prov. ભરણની વાસ કાંઈ જાની રહેતી નથી The truth must out.

ભરણિ-યું, adj. Mixed with garlic. 2. Worthless.

ભરણિ-યો, s. m. A kind of precious stone as small as garlic; beryl.

ભર-તું, adj. [S. ભસ્ to shine.] Brilliant; elegant. 2. Soft and sticky. 3. Slack; loose; not hard or cruel.

ભરતક-ભરતક, adv. [Imit. Or S. ભસ્ to desire.] Hastily; quickly.

Id. ભરતક ભરતક ચાલવું To walk with long steps and in haste.

ભરત-કો, s. m. [See ભપસ-જું.] A scratch a cut.

ભરતિ-યું, Same as ભાસતિ-યું.

ભર-ભર-તું, adj. [See ભર-તું.] Soft and sticky; clammy; viscous. 2. Brilliant; bright.

ભર-ભર-તું, v. i. To be soft and sticky.

2. To be brilliant.

ભર-ભર-ત, adv. [+ રૂતિ.] Soundly; calmly.

Id. ભરભરત ઉંઘવું To sleep soundly or camly.

ભર-તું, } v. i. [S. ભસ્ to shine, to play.]

ભર-તું, } To slide; to slip. 2. To play. 3. To look beautiful.

મૃગ મદ સમ મંજુલ, નવ પશ્ચિમ વાસ તમાલ દસાવે.

—ગા. ગોવિન્દ.

ભરોટ-તું, v. t. [See લીસું+વાટ-તું.] To grind finely by rubbing with a muller; to levigate; to mash.

ભર, s. m. [See લેહ, લય.] Relish; pleasing taste.

ભર-કો, Same as ભર, ભર-કો, ભરે-કો.

ભરરી, Classical form of ભેહર, ભહેર.

ભરણ, s. n. [See લાભ.] Profit; gain.

ભરણી, s. f. Distribution of things of the same kind, as gifts to all the members present at a festive occasion.

Id. ભરણી દહાવી-વહેંચવી To distribute things &c.

ભરણ, s. n. [Hem. Des. ભાજન=S. મોજ્ય-મેદ: particular kind of food.] Same as ભાજું, ભાજી. 2. Distribution of things of the same kind as presents to the members of one's own community, generally on the occasion of a death.

ભરણ-તું, v. t. [S. લાભ.] To distribute.

ભરિ-યો, s. m. [See ભપ-તું fr. S. ભિષ્ to scratch, to write.] A writer; a scribe. Cf. લેયો.

ભરી, s. f. Paste.

ભરેક-તું, Same as ભેંકા-તું. 2. To move to and fro with a graceful manner.

એવી લીલી લતાઓ ભરેકે, રઘુપતિ રામ રહેમાં રેહભેરે.

—આરમારમ.

ભરેકો, Same as ભેંકો, ભહેકો.

ભરે-તું, v. t. [See લેહ, લય, 3. attention.] To attend to; to listen to with interest.

એવો ઉન્મત્ત જયદ્રથ રાય, તેણે વાણી લહી સુખદાય.

—પ્રેમાનંદ.

લંબ-ક-વું, *v. i.* [S. *લહ* to play.] To walk with a playful gait. 2. To send out flashes of light.

લંબ-વું, *v. i.* [S. *લહ* to play. See લાડ.] To be in an ecstasy of love; to be overcome by an ecstasy of love.

લળી લળી લાચું પાય મારી બહુચરમાને રે.

— વલ્લભભટ.

2. To relish. 3. To spread about, as the rays of light.

ચરણ તણા લળતા અળતા થકી, રંગિત ઉર સાવે.

— ગી. ગોવિન્દ.

લાંક, *s. m.* [See લાંક and લટ-કો] A bent; a slight curvature.

ચંદ્રવદની ભૂકટી શુભ લાંક, સિંહાકારે કટીનો લાંક.

— સામળભટ.

લાંગ, *s. f.* A kind of pulse.

લાંગ-કલાથ, *s. m.* [Eng. *Long cloth.*] Longcloth.

લાંગર-વું, Same as લંગર-વું.

લાંધ-ણુ, *s. f.* [See લાંધ-વું.] Fasting; a fast. 2. See લાંધ-ણું.

લાંધ-ણી, *s. f.* A frame-work in a cart to raise the front part so as to be on a level with the hinder part.

લાંધ-ણું, *s. n.* [See લાંધ-ણુ.] Fasting before the door of the house of a debtor by the creditor to enforce payment of his dues.

લાંધ-વું, *v. i.* [S. *લહ* to fast.] To be without food and drink; to fast. 2. To fast at the door of a debtor's house to enforce payment of one's dues.

લાંધો, *s. m.* Same as લાંધ-ણુ.

લાંચ, *s. f.* [See નમ-વું.] Bending down; a downward bent.

લાંચ, *s. f.* [Dh. Des. લંચા *fr.* S. *લચ્ચા*.] Bribe; bribery.

લાંચ-ખાઉ, } *adj.* [+ See ખા-વું, and P. લાંચ-ખાર]

જોર enjoying *fr.* *લુદ્ધ* to eat.] Same as લાંચિ-યું

લાંચ-વું, *v. i.* [See લાંચ, લચ-વું, નમ-વું.] To bend downward.

સાચર કમ લાંચેરે, વહેતે અકલી ચાંચલી.

— નરભેરામ.

લાંચ-વું, *v. t.* [See લાંચ, S. *લચ્ચા*.] To give a bribe.

લાંચિ-યું, *adj.* That receives bribes; corrupt; venal.

લાંચી, Same as લાંચિ-યું.

લાંચું, *adj.* [See લાંચ-વું, લચ-વું, નમ-વું.] Become less; lessened; decreased.

ગદે રોગે તેહેનું હેત પણ, મેં દીકું છે લાંચું રે. — દયારામ.

લાંજો, } *s. m.* [See લાંજો.] A dispute;

an unsettled or incompleated business transaction; an involved transaction.

ઉદ્ભવજી, અકર, આદે સહુ ભદ્રવ રીતે, પોખ્યા

લાંજો ના પડયો.

— દયારામ.

લાંક, } *adj.* [See લાંક.] Stout; rude; un-

bending. 2. Unprincipled; cunning; wicked.

લાંકા-ઈ, *s. f.* Cunning; rudeness; bullying; roughness.

લાંકો, *s. m.* [See લાંક.] A paramour.

લાંણુ, *s. f.* [See લાંધ.] See લાંધો.

લાંદો, Same as લાંદો.

લાંપ-ડું, *s. n.* [See લાંપ.] Dry or green stunted grass.

લાંખ, *s. f.* Remembrance; recollection. 2. Sudden recollection; sudden consciousness.

લાંખ-ભાત, *s. n.* [+ ભાત.] Stalks of rice of the previous harvest.

લાંખી-ટુંકી, *s. f.* [+ ટુંક] Speaking pertly, or saucily; abuses.

લાંખી, *s. f.* [Eng. *To lump.*] Putty; a kind of cement used by glaziers.

લાંચુ, *adj.* [S. *લમ્બ* *fr.* *લમ્બ* to hang.] Long 2. Tall. 3. Distant; remote. 4. Laid at full length; stretched out, lying prostrate.

Id. લાંખી નજર Long sight. 2. Foresight; consideration of remote consequences.

લાંચું કરવું To lengthen. 2. To give a tedious detailed account. લાંખો વિચાર Consideration of remote consequences.

લાંચું કાઢવું To live a long life. લાંચુ થઈ જવું To lie prostrate or stretched along the ground.

લાંખી લેખણે લખવું To carry on transactions on a large scale or beyond one's resources.

Prov. લાંખા જોડે ટુંકો ભય, મરે નહિ પણ માં-

દો થાય Strive not to vie with the great.

લાલ.વું, } s. n. [See લાલ.] A lot; a lottery.

લાઈ, Same as લાહી.

લાઈલાજ, *adj.* [See ન, ના, not, + હા-જ.] Helpless; remediless; destitute of means.

લાઉ-લરકર, s. n. [See રાવ, રાય, + લરકર.] An army with all its parts. Same as. લાવ-લરકર.

લાકડ, *adj.* [See લાકડું.] Wooden.

લાકડ-કુકડ, s. n. [કડકો or કુકડ Imit.] Sundry articles of wood, of no great value.

લાકડ-રી, *adj.* [+સરખું.] Like wood. 2. Hard and tasteless, especially of sweetmeats (લાડુ)

Id. લાકડરી લાડવા Sweetmeats, hard and tasteless because of too little ghee having been added.

Prov. લકડરી લડુ ખાયગા, ઓઈ પરતાયગા; નહિ ખાયગા, ઓઈ પરતાયગા A dilemma.

લાકડાં, s. n. pl. [See લાકડું.] Timber. 2. Firewood; fuel.

લાકડી, s. f. A stick; a staff.

Id. એક લાકડીએ હાંકવું, To apply the same rule or law to all: To govern or tyrannize over without distinction: To govern; to have the upper hand. લાકડી કરવી (Slang.) To annoy; to vex. લાકડી લેવી (Lit.) To take up a stick to beat one with. 2. To be angry. લાકડી ઝાલવી (Lit.) To require a stick or a staff to support oneself with in old age. 2. To be decrepit as in old age. 3. To be of a great age. 4. To guide in the way.

Prov. ચાકરી કરશે, કે લાકડી ? Will you serve or will you hinder. ચાકરી નહિ, પણ લાકડી A hindrance rather than a help.

લાકડું, s. n. [Hem. Des. લકુડ fr. S. લકુટ, લગુડ.] Wood. 2. Timber. 3. Fuel; firewood.

Id. લાકડું ધાલવું To encroach upon. લાકડે માકડું વળગાડવું To hurry up a match (by uniting together in marriage a bride and bridegroom of opposite dispositions).

Prov. કુળવાનનું લાકડું A chip or scion of

a hight family. માત્ર લાકડાં જોવામાં કેટલી હાનિ છે ? What ruin it is to look only to family-standing ? કુળનું લાકડું તેને કાળ જેવું લાગ્યું The obstacle of family-standing was absolutely insurmountable.

લાક્ષણિક, *adj.* [S. See લક્ષ.] Figurative; metaphorical. 2. Typical; emblematic; prefiguring. 3. Characteristic; indicative of.

લાક્ષા, } s. f. [S.] Sealing-wax. 2. A kind of red dye (used by women); lac-dye.

Id. લાખ દેવી-મારવી To seal with wax; to seal.

Id. લાક્ષાગૃહ See લાખાગૃહ.

લાખ, s. m. [See લક્ષ.] A hundred thousands; a lakh.

Id. લાખ રૂપિયાનું માણસ=લાખી માણસ A perfect gentleman; a man of superlative qualities. લાખ વાતની એક વાત The substance of all that one has said in the fewest possible words; the long and short of a thing. લાખો વણનરો One who trades in lacs; a great trader.

Prov. લાખ જાહે, પણ શાખ ન જાહે It is better to die than to live disgraced. લાખના તુટ્યા, કોડીએ સંધાય નહિ=આકાર ફાટ્યું, તેને કિ-ગડું કયાં દેવાય ? To cut a long story short: The long and short of a thing. લાખ મળનાર નથી, ને, લખેશી થનાર નથી Poor folks are glad of pottage.

લાખા-ગૃહ, } s. n. લાક્ષા-ગૃહ fr. લાક્ષા + ગૃહ] A house made of sealing-wax (Such a house was made by the Kauravas, in which they intended to burn the Pāndavas).

લાખિયું, *adj.* [See લાખ sealing-wax.] Made of sealing-wax; covered with sealing-wax. 2. s. n. A wristlet made of sealing-wax worn by women.

લાખી, *adj.* Having the same colour as sealing-wax.

લાખી-વણનરો, } s. m. [See લક્ષ one લાખો-વણનરો,] A hundred thousand + વણનરો.] A વણનરો (trader) who owns a hundred thousand oxen.

લાખું, *s. n.* [See લાખ sealing-wax.] A natural spot on the body of the colour of sealing-wax.

લાખે-હું, *adj.* [See લાખ one hundred thousand.] Honest; upright; super-excellent.

લાખે લેખાં, *s. n. pl.* [+લેખું] Transactions to the amount of hundreds of thousands.

લાખો-હું, *adj.* [See લાખ sealing-wax +S. વૃત covered fr. વૃ to cover.] Covered with sealing-wax. 2. Greasy; oily.

લાખો-ટો, *s. m.* [See લાખ sealing-wax + વૃત + કાગળ being understood.] A letter sealed with wax. 2. A closed letter.

લાગ, *s. m.* [See લાગ-હું.] A catch; a hold. 2. The end; the bottom; the root; the source. 3. A hitch; a lodge; a support; the basis; ground, &c. 4. Adaptedness; a fit occasion; an opportunity; a crisis. 5. Hitting; touching; reaching. 6. Harmonious or congruous relation; consistency; concurrence; correspondence; reciprocal suitability; propriety.

Id. લાગ આવવો To occur (of an opportunity). **લાગ જવો** To pass away an opportunity. **લાગ ફાવવો** To have its effect (of an opportunity, or a conjuncture of circumstances). **લાગ ત-કાવવો-જેવો** To watch one's opportunity. **લાગ મેળવવો** To procure a conjuncture of circumstances suitable or favourable to oneself; to get an opportunity. **લાગ લેવો** To take advantage of a favourable opportunity. 2. Not to miss one's opportunity. **લાગ ખોવા-ગુમાવવો** To lose an opportunity. **લાગમાં આવવું** To be under one's power, control, or subjection. **લાગમાં લેવું** To bring under power, control, or subjection. **લાગમાંથી જવું રહેવું-ખસી જવું** To be out of, or free from, one's power control, or subjection. **લાગે લાગ** Exactly fitting. 2. Exactly counterbalancing.

લાગ-ટ, *adv.* [+ વૃત્તિ.] Without intermission; incessantly; unceasingly; continually; successively; continuously.

લાગ-હું, *s. n.* Illicit intimacy between two persons of opposite sexes.

લાગ-જી, *s. f.* Feeling.

લાગ-ત, *s. f.* Prime cost; cost-price. 2. Duty charged on an article of trade.

લાગ-તું-વળગ-તું, *adj.* [+વળગ-હું.] Relative to; pertaining to; referring to. 2. Connected with the subject in hand.

લાગ-ભાગ, *s. m.* [+ ભાગ.] A share obtained owing to relationship.

લાગ-લાગ-ટ, } *adv.* [+લાગ-ટ.] Instantly; forthwith. 2. Repeating itself after short intervals.

લાગ-હું, *adv.* Instantly; forthwith; immediately; at once; straightway.

લાગ-હું, *v. t.* [S. જા to join.] To come into contact with. 2. To have suitableness or harmonious relation with. 3. To touch; to hit; to stick to; to refer to; to appertain to; to pertain to. 4. To fit; to suit; to apply to. 5. To close; to shut. 6. To be duly joined to or with. 7. To have or feel. 8. To commence or begin form. 9. *v. i.* To seem; to appear; to be perceived or apprehended; to strike; to be affected with. 10. To be related to, or connected with. 11. To stick or adhere to. 12. (Used as an auxiliary verb) To begin; to enter upon. 13. To be occupied or engaged in. 14. To set in; to begin. 15. To be fixed upon or attached to.

Id. મારી લાકડી તેને લાગી My stick touched him. **તે કાગળની પેટી તેને ચોપડી લાગી** He took the paper-box to be a book: He mistook the paper-box for a book. **તેનું ગાયન મને સુન્દર લાગ્યું** I was pleased with his singing. **તેના મનને ધણું લાગ્યું** He took it to his heart: He was offended or mortified at it. **લાય લાગી** It was on fire. **રંગ લાગવો** To be in full swing (pleasure, merriment, &c.). **મને પચીસ રૂપિયા લાગ્યા** It cost me twenty-five rupees. **પતો લાગતો નથી** No trace can be found. **તે તેનો કાણુ લાગે છે ?** How is he related to him ? **મને એમ લાગે છે** I think so. **તે કામે લાગ્યો, રોજ-ગારે લાગ્યો** He is employed in, or occupied with, his business. **કામે લાગવું** To be useful for. **તે તાળાને આ કુચી લાગે છે** This key fits

that lock. તે યુનાહને આ કલમ લાગે છે This section applies to that offence. પડે લાગવું To fall at the feet of (in reverence). અચ્ચો લાગવો To be astonished. ચરમ-દુઃખ-ભુખ-તરસ-પિશાબ-ધા-ડ'ખ લાગ To feel inclined to, shame, pain, &c. પૂડે લાગવું To pursue. 2. To persecute; to harass. હાથ લાગવું To be found; to come by; to meet with. તે તેણીની સાથે લાગ્યો છે He is in criminal intimacy with her. મન-ચિત્ત લાગવું To be fixed (of mind, or attention.) અસર લાગવી To be influenced or affected by. કાને લાગવું To whisper in the ear. તેને તે જગ્યાનું પાણી લાગ્યું The climate of that place has affected his health. કીમત લાગવી To cost. મારાં લાગ્યાં હુ ભોગવીશ I alone should bear what I am destined to suffer. સંસારની જળ તેમને લાગી નહોતી They were free from the troubles of their position in society.

Prov. લાગે તો તીર નીકર તુકો I will either make a bolt or shaft of it.

લાગું, Same as લાગો.

લાગુ, *adj.* Near to; close to; connected with; contiguous. 2. Pursuing; following. 3. Applicable. 4. Suitable. 5. Agreeable.

Id. લાગુ રહેવું To continue; to pursue. લાગુ પડવું To have an effect upon. દવા લાગુ પડી The medicine has a favourable effect upon. તાળાને કુચી લાગુ પડી-થઈ The key fits the lock. લાગુ પડવું To be applicable. લાગુ પાડવું To apply; to make fit. રોગ લાગુ થવો To be attacked by a disease.

લાગે-હુ, *adj.* Attached to (in illicit love).

લાગો, *s. m.* [Dh. Des. લગ્ગજો & Hem. Des. લગ્ગો *fr.* S. લગ્ગ, attached, inseparable.] A tax; a duty. 2. A lien; a right. 3. A relation.

Id. લાગો નાખવો-ધાલવો To put a tax upon. લાગો ઉધરાવવો-લેવો To collect a tax.

લાલચ, *s. n.* [S. *fr.* લલ્ચ.] Lightness; delicacy; softness. 2. Smallness. 3. Dexterity; skill.

લાલચ-તા, *s. f.* Same as લાલચ.

લાલવી, *s. f.* Same as લાલચ.

લા-ચાર, *adj.* [P. *fr.* ના not+ચાર: a remedy *fr.* S. ચર્ to walk. See ના-ચાર.] Remediless; helpless; forlorn. 2. Poor. Cf. ના-ચાર.

લા-ચારી, *s. f.* Helpless and wretched state; poverty. See ના-ચારી.

લાછ, Same as લક્ષ્મી.

લાછા-કુંવર, *s. m.* [See લાછ, લક્ષ્મી + કુંવર.] A young rich man. 2. A dandy.

લાછા-કુંવર, ઓ લાછા કુંવર. —લાપા.

લાછાં, *s. n. pl.* [See લાગ્ગન.] Fomentation of the feet with hot iron, &c.

Id. લાછાં લેવાં To foment the feet, &c. મારાં તો લાછાં લેવાયાં My feet are scorched while walking over hot sand, &c.

લાછો, *s. m.* Same as લાછાં.

જેના જન્મોજન્મનો રોગ ગયો, તેને લેવો રો પડે લાછો ? —પ્રેમાનંદ.

લાછો, Same as લાગ્ગન.

મેલી ગયાનો નહિ કાંઈ લાછો, આછીનારી મળ્યે નર આછો.

—લાલજી

લાછો, *s. m.* A bundle of silk thread.

લાજ, *s. f.* [See S. લજ્જ.] Shame; bashfulness; modesty. 2. Respect; deference. 3. Honour; reputation; credit. 4. Disgrace; shame.

Id. લાજ આવવી To be ashamed. લાજ કાઢવી To veil the face with the ends of the upper garment, through modesty (by a woman.) લાજ રાખવી To preserve credit; to protect from disgrace. લાજ મુકવી To be shameless.

Prov. જેણે મૂકી લાજ, તેને નાનું સરખું રાજ He that has no shame, has no conscience.

લાજમ, *adj.* [Ar. લાજમ.] Proper; suitable. 2. Incumbent upon; necessary; urgent.

લાજ-લગ-મણી, [See લાજ + લગ-મણી.] Same as લગ-મણી.

લાજ-વાણું, *adj.* [+વાણું having.] Modest; baseful. 2. Respected; honoured.

લાજ-વું, *v. i.* To be ashamed, or abashed; to shrink from in modesty.

લાજ, *s. n. pl.* [S. લાજા.] Parched rice; rice or wheat swollen by parching.

લાજ, *s. m.* Same as લાજ.

કે ભાકિતકે, કે કાચન પુષ્પે, લાનએ લાડી વધાવતી.

પ્રેમાનંદ.

ભાન-બી, [See ભાન+અળવી.] See ભાન-મણી.

ભાનથું, Same as ભાન-વાથું.

ભાણુ લાડી, *s. f.* [See ભાન + લાડી.] A bashful and fondled girl.

ભાજન, *s. n.* [*S. fr.* ભાજ્ઞ to mar.] A stigma; a stain; a blot. 3. The discoloration or spots on the moon's disk.

ભાટ, *s. m.* [*Eng. Lot.*] A number in a lottery; lottery. 2. A large quantity.

ભાટ, } *s. f.* The vertical pestle of an oil-mill. 2. The axle of a wheel. 3. A roller.

ભાટ-ખંધ, *adv.* [See ભાટ a lot + ખંધ-થું.] In large quantities or numbers.

ભાટાનુપ્રાસ, *s. m.* [*S. fr.* ભાટ *fr.* S. રાટ્ઠ name of a country *prob.* Kāthiāwāda + અનુ-પ્રાસ.] Alliteration.

ભાટી, *s. f.* [*S.* યજ્ઞિ a stick.] A place where timber or fuel is stored and sold.

ભાડી, *s. f.* A thick stick.

ભાડ, *s. m.* [*S.* ભાટ, *fr.* S. રાટ્ઠ name of a country *prob.* Kāthiāwāda.] An individual of a particular section among Wāniyas.

ભાડ, *s. n.* [*S.* ભાલન *fr.* ભાલ્ to cause to play *fr.* ભલ્ to play.] Caressing; fondling; tiddling; indulgence; endearment; kindness; tenderness; favour granted.

Id. ભાડ લડાવવાં To fondle; to indulge. ભાડકેડ Fondling and satisfying the desire with respect to several kinds of things.

ભાડ-કંડું, } *adj.* [See ભાડ-કું, ભાડ-વાથું.]

ભાડ-કંવાયું, }

Darling; dear; pet; regarded with fondness. 2. Done out of indulgence. 3. Saucy, defying, &c., as arising from presumption upon the fondness with which one is regarded.

ભાડકા ભાડું, *s. m.* [+ ભાડું.] Sweetmeat presented by relatives to young members in the family on auspicious occasions.

ભાડ-કું, Same as ભાડ-કંડું.

ભાડ-ધેણું, } *adj.* [+ ધેણું.] Spoilt through

indulgence and fondness.

મારી લાડકડી કયાં લાગી આવડી વાર ?

મારી લાડસથેલી લાડણીરે.

—દયારામ.

ભાડ-લી, *s. f.* A woman bred up in the midst of fondness and indulgence.

ભાડી-હું, Same as ભાડ-કંડું.

ભાડ-વાયું, Same as ભાડ-કું, ભાડ-કંડું.

ભાડ-કું, *v. i.* To act from presumption upon another's fondness or indulgence. 2. To appear to be saucy, through consciousness of another's indulgence.

ભાડવો, *s. m.* [See ભાડું.] A sweetmeat ball.

ભાડા-ભાડ, *s. f.* Being saucy through consciousness of another's indulgence.

ભાડી, *s. f.* A lass; a lassie. 2. A bride.

Cf. ભાડ-લી.

Prov. લાડી પાડીનાં નિવડે વખાણ The proof of the pudding is in eating.

ભાડી-હું, *s. m.* A man bred up in the midst of fondness and indulgence. 2. A lad; a bride-groom.

ભાડું, *s. m.* [*S.* ભડુંડું.] A sweetmeat ball. 2. Profit; advantage; benefit. 3. A circle made of lace or silk on a bodice.

Id. આ ભાડું ખાવાનું કામ નથી This is not a bed of roses. ભાડું ભટ A man who eats and does no work; an idle fellow.

ભાડો, Same as ભાડી-હું

ભાડો, લાડી જમે રે કંસાર, ઉપર વેવાણ ટળવળે રે.

—ભાષા.

ભાણુ, *s. n.* [See ભાણ, ભાણી.] Profit; gain. 2. Benefit.

ભાણી, *s. f.* [*S.* જ, લુના, to cut.] Reaping.

ભાણી, } *s. f.* [See ભાણ.] Distribu-

tion of things of the same kind as presents to members of a community.

ભાણું, } *s. n.* Same as ભાણી.

ભાટ, *s. f.* [*S.* ભટ્ટા.] A kick; a blow with the foot.

Id. લાત ખાવી To be kicked. લાત મારવી To kick. 2. To spurn.

ભાતી, *s. f.* [S. ભાટ, S. રાટ્ name of a country on the sea-coast, *prob* Kāthiāwāda.] A warehouse near a port; a ware-house; a store-house.

ભાદ, *s. f.* [See ભાદી, ભાદ.] The dung of some lower animals, *e. g.* horses, asses, &c.

ભાદ-ગુ, *v. t.* [See ભાદ-ગુ.] To load; to burden; to freight. 2. To pile or heap upon.

ભાદી, *s. f.* [See ભાદ-ગુ.] A pavement. 2. A hewn stone.

ભાદ-ગુ, *v. t.* [S. ભાદ gotten *fr.* ભા to get.] To load. 2. To be found; to accrue; to arise into. 3. To strike on hard ground; to strand (a boat, &c.).

ભાનત, Same as ભયાનત.

ભાપન, *s. n.* [S. *fr.* ભપ્ to speak.] Construing; interpretation; construction.

ભાપસી, *s. f.* [S. ભપ્સિકા.] A sweet dish made of wheat flour and sugar or molasses. *Cf.* ઠંસાર.

Prov. આપકી ભાપસી, પરાઈકી ધુસકી Every one thinks his shilling worth thirteen pence.

ભાપેટ, Same as ભપડા-ક.

Id. ભાપેટ અપટ Brushing; mild thrashing; threatening.

ભાફા-ભાફી, *s. f.* [See ભાફી.] Extravagance; prodigality.

ભાફી, *s. m.* [P.] A strengthening bar of wood nailed across or along a gate-door or window shutters. 2. An extravagant person.

ભાખડી, Same as ભાવરી.

ભાખ-ફું, *adj.* Tender; delicate.

ભાખસી, Same as ભાપસી.

ભાખુ, *s. n.* A leaf of an aloe tree.

ભાભ, *s. m.* [S. *fr.* ભમ to get.] Acquisition. 2. Gain; profit; advantage; lucre. 2. The first quantity in measuring or weighing.

Id. ભાભ આપવે To reward for; to give the benefit of. ભાભ લેવે To take advantage of. ભાભ મેળવવે To gain a profit; to gain.

Prov. ભાભ તે સવાયં Lit. A profit at the rate of twenty-five per cent. Hence, 2. An expression of good wishes, used by mer-

chants and traders in greeting each other on the New Year's Day, or on the amicable settlement of a dispute.

ભાભ-કારી, *adj.* [S. *fr.* + ફ to do.] Profitable; advantageous; lucrative.

ભાભ-પાંચમ, *s. f.* [+ પાંચમ.] The fifth day of the bright fortnight of Kārtika.

ભાભ-ગુ, *v. i.* To get; to find.

ભાભાભાભ, *s. m.* [S. *fr.* + અ not + ભાભ.] Profit and loss; advantage and detriment.

2. [See ભાફા-ભાફી.] Extravagance; prodigality. 3. Pompous exhibition; parading.

ભાભોજ-ભાભો, *s. m.* [+ જ, જ્ય, success + ભાભ.] The first quantity in measuring or weighing.

Id. ભાભોજ ભાભો ન કરીશ The first quantity measured or weighed may be given over and above the proper quantity, but subsequent quantities should not be so given.

ભામણ-દીવો, *s. n.* [See ભગ્નાણ + દીવો. Or અભામણ+દીવો, રામણ-દીવો, *prob.* *fr.* S. અભરણ, અદંકાર, +દીવો.] A hanging lamb carried by the bride-groom's mother in the wedding procession. 2. A hanging lamp.

ભાય, *s. f.* [S. ભેહ licking *fr.* ભિહ to lick.] A medicine that is to be licked.

ભાય, *s. f.* [Dh. Des. અભાય *fr.* S. અભાતમ a fire-brand.] Fire; conflagration. 2. A kind of silk-cloth.

Id. ભાય ભાગવી To be set on fire. ભાય ભાગવી To set on fire. મારા પેટમાં ભાય ભાગી છે I am very hungry. 2. I am excited with anger.

ભાયક, *adj.* [Ar. ભાયક.] Proper; suitable; fit; becoming; capable; competent; worthy; qualified for.

રોતી સતી રહે નહિ, મંદ મતિ હેતે હયા, વંક વાટ અકે કરી, વંક માહે ભાયક ધયા. — ભામળભટ.

ભાયકી, *s. f.* Suitableness; propriety; fitness; worthiness; worth; competency; being qualified for; qualifications.

ભાયકી-વાણું, *adj.* [+ વાણું having.] Possessing propriety; respectable; worthy; good.

ભાયરી, *s. f.* [See ભદરી a wave.] Brag-

ging; boasting.

Id. દાચરી કરવી-ચલાવવી To boast; to speak in an exaggerated language.

ભાય-લેપા-એ, } *adv.* [દાચ fire + લેપ, લે-
ભાય-લેપા-થી, } પ.વું.] Under great inconvenience or difficulty.

Id. હું દાચલેપાથી-દાચલેપાએ મારું ચલાવું છું I maintain myself with great difficulty.

દાર, *s. f.* [S.લહરી a wave.] A line; a row.

દારી, *s. f.* [Eng. Lorry.] A lorry; a wheel-barrow.

દાઈ, *s. n.* [S. દાર, દહેર, a wave.] Continuation; succession. 2. A long line; a row; a large number; a crowd.

મનથી મૂકી દેને રે, માયાનું દાઈ. —ધીરે.

દારે, *adv.* Behind.

દાસ, *adj.* [Db.Des.લક્ષ્મ = S. મીષણ: terrible; or રક્ત: red, Cf. P. લઝેલ્ a ruby.] Red; crimson. 2. *s. f.* A ruby. 3. *s. m.* A precious fellow; a fop; a beau. 4. A son. 5. A kind of red bird.

દાસચ, *s. f.* [See દાચ.] A bait; a lure; a temptation. 2. Bribe; bribery. 3. Avarice; covetousness; greediness; cupidity.

Id. દાસચ આપવી-દેખાડવી-બતાવવી To promise a gratification generally illegal. 2. To tempt. દાસચ કરવી To expect a gratification, to which one has no claim; to feel tempted.

દાસ-ચટ-ક, [See દાદ+ચટ-કે.] Deep red; flaming red.

દાસચુ, *adj.* [See દાસચ.] Covetous; greedy; avaricious.

દાસ-ગુલાલ, [See દાદ+ગુલાલ.] Same as દાસ-ચટ-ક.

દાસ-ચોળ, [+ચોળ-વું.] Same as દાસ-ચટ-ક.

દાસ-છ, *s. m.* [See દાદ+છ.] A metallic idol of young Krishna.

દાસ-ન, *s. n.* [S. fr. લાહ to cause to play fr. લહ to play. See દાડ.] Fondling; caressing; dandling.

Id. દાસનપાસન Lit. Fondling and protecting. 2. Careful rearing up. 3. Indulgence.

દાસ-પાલ, *s. f.* [+ પાલ-વું.] Kind treat-

ment; indulgence.

દાસ-બાઈ ભગા-ડ-વી, *v. t.* [See દાદ+બાઈ +ભગા-ડ-વું.] To burn. 2. To condemn. 3. To let alone. (Used in disgust or in contempt.)

દાસ-મદાસ, *adj.* [See દાદ.] Red. 2. Pleasing. 3. Foppish.

દા-સસા, *s. f.* [S. fr. સ્ત્રા intensive+લ્લ્, લ્લ્, to desire.] Eagerness. 2. An ardent desire.

દાસા, *s. m.* [See દાદ.] The name of a beautiful flower; the Indian tulip. 2. A fop; a beau.

Id. દાદા લેહેરી A lively gay man; a spark.

દાસા-ઈ, *s. f.* Foppishness.

દાસા-છ, [+ છ, દેવ, suffix.] Same as દાસા.

દાસા-તાણુ, *s. f.* [From દાદા voc. of દાદો name of a person + તાણુ-વું to pull. દાદા તાણુ = 'Oh દાદા, pull me up.' being the burden of a popular story.] Dishonour; disgrace.

દાસા-શ, *s. f.* [See દાદ+આશ abs. suffix.] Redness; red colour.

દાસિત્ય, *s. n.* [S. fr. દસિત.] Lolling; languid signs and gestures indicative of the tender passion. 2. Brilliance; beauty; elegance; loveliness.

દાલી, *s. f.* [See દાદ.] Redness; crimson hue; bloom.

દાવ, *s. m.* [See દાવો, દાસ.] Fruition; enjoyment of pleasure.

દાવણુ-તા, *s. f.* Same as દાવણુ.

દાવણી, *s. f.* [S. લાવણ્યમયી. See દાવણુ.] A ballad; a love-song.

દાવણી-પત્રક, *s. n.* [M. or fr. લાવ-જી planting fr. લાવ-જે to plant fr. દાગ-વું + પત્રક.] A statement of fields cultivated in the year, showing persons from whom revenue is to be collected.

દાવણુ, *s. n.* [S. fr. દવણ.] Beauty; loveliness. 2. Suavity or sweetness of language.

દાવરી, *s. f.* A kind of quail.

દાવડું, *s. n.* [See દવારી, દવારો, દવ-વું.] Barking of a dog. 2. Angry words. 3. Biting by a dog.

Id. દાવરાં નાખવાં-ભરવાં To speak angry

words. 2. To bite (of a dog.)

સાવ-સશકર, *s. n.* [See સાવ+સશકર.] Forces; an army; a troop.

સાવ-વું, *v. t.* [See લેવું+આવ-વું.] To bring; to tetch; to procure; to get.

Id. સાવી મૂકવું To bring to the right point; to prove a thing by a long and tedious method. મનમાં સાવવું To think about; to take into consideration. ઠેકાણે સાવવું To set right.

સાવ-વું, *v. t.* [Mar. લાવ-ળ *fr.* S. લાવયતે to cause to be honoured *fr.* લી to melt. Used by euphemy to mean "closing a door; Cf. દીવો રાણો કરવો.] To shut, to close (a door, a window.)

દારને સાવતા, ભોગબો બીડતા,

દાદી ધન ધરણી, કંઈ સાંત થાતા. —પ્રેમાનંદ.

સાવું, *v. t.* [See સાલ.] To distribute things of the same kind to persons of a community on auspicious occasions.

સાવો, *s. m.* [See સાલ, સાવ.] Enjoyment of a pleasure; fruition.

Id. સાવો લેવો To enjoy pleasure. સંસારનો સાવો Pleasures of a family life.

સાશ, } *adj.* [P. લાશ a carcass Cf. નાશ ruin.] Ruined; wrecked; damaged.

Id. સાશ જવું To be ruined; to be lost or damaged.

સાસ, *s. f.* [See સાશ.] A corpse; a carcass.

સાસરિયા-પણું, } *s. n. & m. pl.* Fickleness, &c. 2. Having no regard for promise; faithlessness.

સાસરિ-યું, *adj.* [See લીસું+સર-વું.] Fickle; unsteady; changeable; inconstant. 2. Regardless of promise; faithless.

સાસુ, *adj.* Dry; not greased or oiled. 2. *s. n.* Any kind of corn except pulse.

સાહ, *s. f.* [See સાય.] Fire; flame. 2. Great heat.

સાહર, *s. f.* [See સહરી.] Delay.

સાહાવો, Same as સાવો.

સાહા-વું, *v. t.* [See સાલ, સાવું, સાણી.] To distribute articles of the same kind among

the members of a community.

સાહી, *s. f.* [See લેહ *fr.* S. લિહ to lick.] Paste.

સાહે, } *s. f.* [See સાહ, સાય.] Same as સાહો,

સાહ. 2. Violent hunger; appetite. 3. A kind of silk cloth.

સાહેરી, *s. f.* [See સહરી.] Bragging; empty bluster; boasting; vanity; arrogance; petty pride.

સાળ, *s. f.* [સાલા.] Saliva.

સાળિ-યું, *adj.* Having સાળ.

સાળી, *s. f.* [સાલા the tongue.] The tip of the ear; the ear; the ear-lap. 2. The tongue of a bell.

સાળો, *s. m.* [See સાહ, સાય, + વાળું hav- ing.] Burning coal.

સિપ-ણુ, Same as સિપ-ણુ.

સિપ-વું, Same as સિપ-વું.

સિપ-ડો, *s. m.* [S. નિમ્બ.] A nimb tree.

સિયુ, *s. n.* [S. નિમ્બ.] A lime; a lemon.

સિયે-ણુ, } *s. f.* A lemon-tree.

સિયો-ઈ, }

સિયો-ળી, *s. f.* [See સિમ-ડો.] The fruit of the nimb tree.

સિખિ-યું, *s. n.* [See લીખ.] A kind of small comb fitted to catch nits.

સિખિ-ત, *adj.* [S. *fr.* લિખ to write.] Written; documentary.

સિગ્ગ, *s. n.* [S. *fr.* લિગ્ગ to move.] A sign; a token; a mark; a characteristic. 2. The male organ of generation. 3. Gender (in Gram.). 4. The phallus or emblematic representation of મહાદેવ or Shiva.

Id. સિગ્ગ શરીર-દેહ The tenuous or ethereal body; the subtle vehicle of જીવાત્મા or sentient soul, and the causative principle and archetype of the સ્થૂલ શરીર.

સિગ્ગાર્યન, *s. n.* [S. *fr.* + અર્ચ to worship.] Worship of Shiva in the shape of a સિગ્ગ, 4.

સિગ્ગાયતી, *s. m.* A linga-worshipper who carries the emblem of Shiva suspended around the neck.

સિદિ-યું, *adj.* [See લીટ.] Having lines

of slime running from the nose.

સિધરો, *adj.* Having large bundles of clothes. 2. Ragged.

સિપ-ણુ, *s. n.* [See સિપ-વું.] Plastering or smearing over; a thin coating on the ground of cow-dung and mud.

Prov. ધૂળ ઉપર સિપણુ Water on a duck's back.

સિપ-વું, *v. t.* [S. લિપ્ to smear.] To daub or smear over with; to plaster.

સિપિ, *s. f.* [S. See સિપ-વું.] Writing; alphabet; characters. સિપિધારા A spelling-book. 2. A copy-book, containing lines for copy with instructions how to write.

સિમ, *adj.* [S. See સિપ-વું.] Besmeared.

સિન્ધા, *s. f.* [S. *fr.* સ્મ to get.] Desire of obtaining. 2. Desire.

સિમ-ડી, *s. f.* [See સિમ-ડો.] A species of *nimb* tree.

સિમ-ડો, Same as સિમ-ડી.

સિમોન્ધવ, *s. m.* [See સિમ-ડો + ઓન્ધવ.] A festival observed on the first day of ચૈત્ર (April-May.), when the juice of leaves of *nimb* trees is drunk.

સિમ્બોળી, *s. f.* A copper vessel having the form of a સિબોળી, used in cooking.

સિલ-છોયું, *adj.* [See લીલું + છયા.] Greenish.

સિલ-ઝામું, *s. n.* [See લીલું + ઝમ-વું.] Same as સિલામું.

સિલમ, *s. n.* [+મણિ.] An emerald.

સિલવટ, *s. n.* [See લવાટ.] The forehead.

આંજ આંખડી રે, માંજ ગાલ નજરિયું કીધું;

સિલવટ લાલવું રે, રોબે કુકુમ બિન્દુ દીધું. —દયારામ.

સિલ-વા, *s. m. pl.* [See લીલું + વાલ.] Green grains of bean.

સિલ-વેણુ, *s. f.* [See લીલું.] A kind of grass which is made into baskets.

સિલ-વો, *s. m.* [See સિલવા.] A seed of the bean. 2. The clitoris; the vagina.

સિલાં-પાણી, *s. n. pl.* [See લીલું + પાણી.] Green-water; *bhāṃg*.

સિલા-ણુ, *s. n.* Greenness; a verdant pasturage.

સિલામ, *s. n.* [Portug.] An auction.

સિલામું, *s. n.* [See સિલ-ઝામું.] A green

or black scar caused by being beaten.

સિલા-લહેર, *s. f.* [See લીલા + લહેરી.] Perfection of happiness.

સિલું છમ, Same as લીલું છમ.

સિલોતરી, *s. f.* Verdure. 2. Green vegetables; greens.

સિસો-ડી, *s. f.* [S. લેખા a writing *fr.* લિખ્ to write + વૃત્તિ. See લખ-વું Or See લીસું *fr.* Hem. Des. લિસિયં = S. તન્નુ કૃતમ્ made thin.] A crooked line. 2. A scratch.

સિસો-ટો, *s. m.* [Hem. Des. લેસો = S. લિલિ-તમ્ written *fr.* S. રેખા, રેખા, a line *fr.* લિખ્ to write + વૃત્તિ.] A long and thick સિસો-ડી.

સિસ્ટ, *s. n.* [Eng. List.] A list; a catalogue; a roll.

લીંટ, Same as લીટ.

લીંપ-ણુ, Same as સિપ-ણુ.

લીંપ-વું, Same as સિપ-વું.

લીક, *s. f.* [See લીટી.] A line. 2. A limit. હસે લોક રૂપે લીક વાળી, નાખે કાંકરા, પાડે તાળી.

—પ્રેમાનંદ.

લીખ, *s. f.* [S. લિખા.] A small lotus; a nit.

લીટ, *s. n.* [S. લેપ્મન.] Sticky matter emitting from the nose; mucus. લીટ નીકળવું To snivel; to run at the nose.

લીટી, *s. f.* [Hem. Des. લિતી = S. લક્ષ્મીનાં દોષ: a fault in a sword. See સિસો-ડી. *fr.* S. લેખા *fr.* લિખ્ to write + વૃત્તિ.] A line. 2. A row. 3. A quarter of a rupee.

Id. લીટી દોરવી, લીટી પાડવી, લીટી કાઢવી To draw a line. લીટી દોરવી To write. એને લીટી દોરતાં એ આવડતું નથી He cannot write: He is illiterate.

લીટો, *s. m.* A thick line.

લીંડી, *s. f.* [Dh. Des. લેડુ, લેડુકો, લેડુઆ; also Hem. Des. લેહડો, લેહડકો, લેહડુઆ; *fr.* S. લોટમ્ a cold.] A small globule of dung of a goat, mouse, &c.

લીંડી પીપર, *s. f.* [+પીપરી] Long pepper used in medicines.

લીંડું, *s. n.* [See લીંડી, લીંદ, લાંદ.] A globule of dung.

લીંદ, *s. f.* The dung of horses, elephants, &c.

લીધું, [S. लब्ध gotten fr. लभ् to get.] The past tense of લે-વું.

લીધે, *prep.* Owing to; on account of. 2. For; for the sake of.

લીન, *adj.* [S. fr. ली to melt.] Absorbed in; engrossed in; swallowed up in. 2. Humble; meek; lowly.

Id. લીન થવું To be absorbed in.

લીલ, *s. f.* [See લીલું.] Moss; the green matter which collects on the surface of stagnant water.

Id. લીલ પરણવી [S. निलोद्वाह fr. नील, લીલું, + उद्वाह marriage fr. उद् up+वह to carry. Cf. વિ-વાહ.] Marriage with a second wife within a year from the death of the first.

લીલ-કંઠ, Same as નીલ-કણ્ઠ.

લી-લજ, Same as નિ-લજન.

લી-લજ-વેડા, *s. m. pl.* [+ वृत्ति.] Shameless conduct; shameless acts.

લીલ-વણુ, } Same as લિલ-વેણુ. 2. Green colour; green colour of fresh vegetation.

લીલ-વય, *s. f.* [See લીલું + વય.] Infancy; childhood.

લીલા, *s. f.* [S.] Play; sport; diversion; pastime. 2. A sportive act; wanton sport. 3. Sportiveness. 4. An incarnation; exploits of a deity in an incarnation.

Id. બહારની લીલા Outward conduct. માંહેની લીલા The play of the passions. લીલા વિસ્તારવી (Lit.) To continue the sports or exploits. 2. To die or continue one's own exploits in the other word (said of a divine person). 3. To die. પરમેશ્વરની લીલા The creation and maintenance of the world. લીલા રમવી-કરવી To arrange and carry out a cunning trick.

લીલા-લેહેર, Same as લિલા-લહેર.

લીલી પીઠ, *s. f.* [See લીલું+પીઠ.] A vegetable market.

લીલું, *adj.* [S. नील blue.] Green. 2. Blue. 3. Fresh; new; recent. 4. Wet; humid; moist. 5. Sappy; juice.

Id. લીલું કરવું To benefit; to enrich. લીલી ઘોડી Bhāng-water. લીલું સુકું Prosperity and adversity. લીલો કાળ Famine caused by ex-

cessive rain. તે લીલો છે He is a rich man.

Prov. લીલા વનના સુડા ઘણા Friends are plenty, when the purse is full. Daub yourself with honey, and you will have plenty of flies.

લીલું-હમ, [P. सज्ज green. See સજ્જ.] Same as લિલું-હમ.

લીસું, *adj.* [Hem. Des. लिसव=S. तन्नु कृतम् made thin. Or. S. हल्ल.] Smooth; glossy; glib; slippery.

Id. લીસો માણસ A dishonest person.

લીલ, } *s. f.* [See લીટી, લિસો-ટી.] A line; succession. 2. A boundary; a limit.

લીલ લોપાશે લોકમાં રે, બીજ વાંસે કેની વાર ?

—ભોજોલગત.

લુંગી, *s. f.* [See લંગોટ.] A piece of cloth used by a barber to collect the hair in at the time of shaving.

લુંચી, *s. f.* [S. लुच् to pluck.] Turning back.

Id. લુંચી ખાવી To turn back.

લુછ-વું, *v. t.* [Hem. Des. लुछ-इ, लुह-इ=S. માણે it wipes.] To wipe; to cleanse by rubbing with something soft.

લુંટ, *s. f.* [See લુંટ-વું.] Plundering; spoiling. 2. Plunder; booty. 3. Waste; lavish distribution of.

લુંટ-વું, *v. t.* [S. लुट् to rob.] To plunder; to pillage; to trip; to fleece; to rob.

Prov. લુંટાયા કેરે ભો નહિ, અને આયમ્યા કેરે અમુરે નહિ No use weeping over split milk. લુંટાયા તે લુંટાયા, પણ ચોર તે દીકા Fools are devoid of shame.

લુંટણિ-યો, } *s. m.* A plunderer; a robber.

લુંડ, } *adj. m.* [S. लुट् to stir up.]

Violent; powerful. 2. *s. m.* The husband.

લુંડી, Same as લોંડી.

લુંદો, Same as લોંદો.

લુંમે-ચુંમે, *adv.* [See લુમ-પુ+ચુંમે-પુ. Or. S. लम्ब to hang.] Adorned with ornaments hanging about the body

લુઈ, Same as લુઓ.

કુચ્છો, *s. m.* [S. લોટ a lump of clay.] A small round lump of dough.

કુક, *s. f.* [See કુ.] Hot wind. 2. Sun-stroke.

Id. કુક લાગવી To be attacked by sun-stroke.

કુખસ, *s. f.* [See કુખ્ય+ખસ.] Dry itches.

કુખરી, *s. f.* [See કુ+ખર+કું.] Prickly heat. 2. Itches.

કુખિયું, *s. f.* [See કુખ્ય.] An earthen pipe.

કુખ્યું,
કુખ્યું,
કુખ્યું, } *adj.* [S. રુક્ષ dry.] Dry; not greased. 2. Unsavoury; unrelishable.

Id. કુખ્યું પાખું Dry. કુખ્યાંસ Dry or empty fondling.

Prov. કુખ્યાંસ બોચીએ ખાસ Praise without profit puts little into the pocket.

કુખડું, *s. n.* [Hind. लुगाई wife, woman, fr. S. लुग्न લગન, marriage, +કું dim.] A garment; clothes, esp. for women's wear. 2. Clothes fit for wear. 3. Cloth.

Id. કુખડી ઘાતી Various kinds of wearing apparel. કુખડી બોળ નહાવું To bathe so as to wet all one's clothes. કુખડું પહેરવું To put on a garment. કુખડું ઉતારવું To put off a garment. કુખડી ઉતારવી To put off one's garments, as a preparation to hear the news of the death of one's near relatives. કુખડી ઉતારીને વાંચવું To read a letter containing the news of the death of one's near relative, after putting off one's clothes. 2. To give up all hope. કુખડી ઉતારવી-લેવી To plunder; to rob. 2. To defeat. કુખડી લેવાવી To be plundered. 2. To be defeated. કુખડી કરવી To present garments to one's daughter.

કુખડી, *s. f.* [See નખડ.] A ball or mass of a sticky substance.

કુખ્યાંઈ, *s. f.* [See કુખ્યું.] Roguery; knavery; cunning; a trick.

Id. કુખ્યાંઈ કરવી-રમવી To play a trick.

કુખ્યું, *adj.* [S. લુચ્છ to pluck, to tear.] Cunning; roguish; clever. 2. False to one's marriage vow; adulterous.

કુખ-ચિયું, *s. n.* [See કુખ-કું.] A towel. 2. A piece of cloth for wiping.

કુખ-કું, Same as કુખ-કું.

કુટ-કાટ, *s. f.* [See કુટ-કું+કાટ-કું.] Pillage; plunder; depredation.

કુટ-કું, *v. t.* Same as કુટ-કું.

કુટાઉ, *adj.* Robbed or stolen (of property). 2. Exposed to robbery (unclaimed property).

કુટા-રો, [+કાર doing.] Same as કુટારો.

કુટા-કુટ, *s. f.* Robbery or theft of several things or in several places.

કુટા-વ-કું, *v. t.* To cause to be plundered. 2. To squander; to dissipate; to waste. 3. To sell at a cheap price.

કુક-કું, *v. i.* [S. लुठ, लुट to wallow.] To wallow.

વધીલ કહે, વાંકા દિન, બહે પડે કુકતાં. — વધીલ.

કુલ્ય, *s. n.* [See લવલ.] Salt. 2. Being under obligation.

Id. કુલ્ય ઉતારવું To wave a quantity of salt and mustard seeds over the head of a person and bring it down to the ground in order to remove the effects of evil sight, &c. 2. To remove bitterness from a cucumber by rubbing salt at its upper end. કુલ્ય ખાવું To be indebted to a person for saving one's life with gifts of food; to be maintained by; to be under great obligation to. કુલ્ય હલાવ કરવું To be true to one's salt; to be grateful. કુલ્ય હરામ કરવું To be false to one's salt; to be ungrateful.

કુલ્ય-ચાં, *s. n. pl.* [+ P. ચેદ dim.] Slices of cucumber rubbed with salt.

કુલ્ય-હરામ, *adj.* [+હરામ. Cf. નિમક-હરામ.] Ungrateful; faithless.

કુલ્ય-હરામી, *adj.* Same as કુલ્ય-હરામ. 2. *s. f.* Ungratefulness; ingratitude.

કુલ્હી, *s. f.* A kind of greens with a saltish taste.

કુલ્હો, *s. m.* The effects of combination with salt.

Id. કુલ્હો લાગવો To crumble away by the effect of combination with salt.

કુલ, *adj.* [S. fr. लुप्त to disappear. See

દોષ.] *Dropped; cut off.*

કુતોપમા, *s. f.* [*S. fr.* + ઉપમા.] A partial simile.

કુપ્પ, *adj.* [*S. fr.* કુપ્ to covet. See લોભ.] Affected with a desire of. 2. Covetous; greedy. 3. Cupidinous. 4. Intent upon; deeply engaged in.

કુપ્પક, *s. m.* [*S.*] A hunter.

કુપ્પા, *s. f.* [See કુપ્પ.] Greed; avarice; an eager desire to possess a thing.

અરે કુ પ્રગલ્ભા, મન ધર મુખા, ઢોડી કુપ્પા, વરય સારી. —પ્રેમાનંદ.

કુપ્પાકુ, *v. i.* To be effected with an intense desire.

કુમકુ, *v. i.* To hang down from a stem.

કુમકો, } *s. m.* [See કુમકો dim.] A bunch of fruits. 2. Profit; gain.

કુમરી, *s. f.* A maid-servant.

કુવાણી, *s. f.* A woman of the કુવાણા caste.

કુવાણો, *s. m.* A man belonging to one of the Rājput communities.

કુશ-કુશ, *adv.* [*Imit.*] Eating in haste.

કુસ, *adj.* Fatigued; tired; exhausted.

કુહાર, *s. m.* [*S.* લોહ-કાર *fr.* લોહ iron + કૃ to do.] A blacksmith. કુહાર કામ Iron work; hardware.

Prov. કુહાર વાડે સોય વેચવી To carry coals to Newcastle.

કુ, *s. f.* [*Hem. Des.* કુઆ = *S.* મૃગ-તૃણિકા a mirage.] A hot wind. 2. Sunstroke.

Id. કુ વાવી To blow (of hot winds). કુ લાગવી To suffer from sunstroke.

કુખું, Same as કુખું.

કુલુ, Same as કુલુ.

કુમ, *s. f.* [*Hem. Des.* કુમ્બી = *S.* સ્તબક: a bunch.] A bunch of fruits.

કૂલી, *s. f.* [*S.* લોલ the tongue *fr.* લોલ unsteady *fr.* લોટ to shake.] The tongue.

Id. કૂલી હલાવવી To answer every question in the affirmative; to say " yes " in answer to every question. 2. To agree with; to consent.

કૂલું, *adj.* [See કૂલું.] Lame. 2. Decrep-

it. 3. Weak; rickety; unsound.

Prov. હુલાને પાળવો, ને આળસુને હાકવો Feed the cripple, but drive away the idle. નશીબ હદમ વગર હુલું છે The gods help those who help themselves.

હેંકકુ, *v. i.* [*S.* લમ્ to hang.] To hang; to be dragged along.

હેંકાવકુ, *v. t.* To quaver. 2. To raise; to raise a tune (in singing).

હેંકો, *s. m.* [See હેંક, હય, fixed state of mind + કો, કાર.] Motion; gait; port; manner of moving the body; a gesture.

Id. હેંકા કરવા To make graceful gestures.

હેંધાકુ, *v. i.* [See હેંધાકુ.] To limp; to halt.

હેંધી, *s. f.* [See હેંધી.] Small trowsers.

હેંધો, *s. m.* Large trowsers; drawers; breeches.

હેંચી, *s. f.* A kind of thin bread made of wheat-flour.

હે, } *s. f.* [See હય.] Same as હય. 2. Inclination; propensity; attachment.

હે, } [*S.* લેહ a liquid *fr.* લિહ to lick.] Same as હેહ, 2.

હેકિન, *conj.* [*Ar.* લાકિન = *P.* લેકિન.] But.

હેખ, *s. m.* [*S. fr.* લિખ્ to scratch, to write. See હખકું.] A writing; anything written; a document; a written contract. 2. A statement; a mention made of. 3. Handwriting.

Id. હેખ લખવો-કરવો To write a document.

હેખ, *adv.* [See હેશ.] In the least; even a little.

હેખક, *s. m.* [See હખકું.] A scribe; a writer; a copyist.

હેખ-ણ, } *s. f.* A reed-pen; a pen.

હેખ-ણી, } *s. f.* A reed-pen; a pen.

વહલ શેણે લખાય ? હેખણી શેણે ધસાય ? —વહલભ.

હેખન, *s. n.* Writing; transcribing.

Id. હેખન સાધન Writing-materials.

હેખન-કળા, *s. f.* [+ કળા.] The art of writing.

હેખન-પદ્ધતિ, *s. f.* [+ પદ્ધતિ] The manner of writing. 2. The style of writing or

composition.

લેખ.વ.વું, *v. t.* To regard; to mind. 2. To reckon; to estimate; to calculate.

લેખ.વું, Same as લેખ.વ.વું.

લેખા, *s. f.* [S.] A streak; a line.

લેખા-વટિયો, *s. m.* [See લેખું+વટ reputation. Cf. વટાણ વટિયો.] One who is recognized to be an arithmetician or accountant.

લેખું, *s. n.* [See લેખ.] Account; estimation; reckoning.

માત પિતા વીસરિયાં તો, અમારું શું લેખું?—ભાલજી.

2. A writing.

Id. લેખાં Multiplication tables; mental arithmetic. લેખે હાગું To serve the purpose; to be useful. એ શા લેખમાં? Of what account or importance is he? I don't care for him.

લેખે, *prep.* Per; at; at the rate of. 2. Counting upon; out of regard for.

Id. પરમેશ્વરને લેખે Lit. Out of regard to God; for God's sake. Hence, 2. With the object of pleasing God.

લેખત, } *s. f.* [See લેહેખત] Taste; relish; flavour. 2. Pleasure; enjoyment.

લેખે, Same as લેહેખે.

લેટ.વું, *v. i.* [See લેટ.વું.] To lie down; to recline; to repose.

લેણ, *s. n.* [See લે.ણ, લે.વું] Dues; debts due. 2. Taking.

Id. લેણદેણ The relation of giver and receiver. See જણાવુખંધ, લેણ-દેણી.

લેણ, *s. f.* [Telagu લેટુ two.] The second measure in the game of ગિફી-દંડા.

લેણ-દાર, *s. m.* [See લે.ણ a debt+P. દાર] A creditor.

લેણ-દેણી, *s. f.* [See લે.ણ+દે.ણ.] Dealings; transactions; traffic; business; cash transactions. 2. The connexion of indebtedness contracted in some previous birth, and forming the ground or reason of certain sufferings or enjoyments in the present life.

લેણી-યાત, *s. m.* A creditor.

લે.ણું, *s. n.* [See લે.વું.] An outstanding debt; a sum of money due from a person.

2. Agreement; concord; cordiality; esteem.

Id. લેણું લેવા આપ્યો છે Lit. He is our creditor in past life is born in our family to receive the payment of his money in this life. Hence, 2. He is born to inflict pain upon us and our family; we can expect nothing but pain from him.

લેપ, *s. m.* [S. fr. લિપ્ to besmear.] A salve; a plaster; a liniment; an unguent; an ointment. 2. A coating; smearing; plastering; anointing.

લેપ-ડી, *s. f.* A thick coating; a poultice.

લેપ-ડું, *s. n.* [See લેપ.] Striking the ગિફી so that it flies along the ground.

લેપ-ન, *s. n.* [See લેપ.] Plaster; plastering; besmearing.

લેપ-વું, *v. t.* To besmear; to plaster.

લેપા-વું, *v. i.* To be annointed, besmeared or covered. 2. To be surrounded. 3. To be influenced or affected by.

તે નર સર્વ કારણ કરે, તોએ, લેપાય નવ હમાર.—ધીરો.

લેફો, *s. m.* [See લાફો.] A coating of clay; clay attached to the bottom of a flat surface.

લેખાસ, *s. m.* [Ar. લિવાસ a garment.] Custom; habit; dress. 2. Apparel; garments; Clothes; attire. 3. Disguise.

લે-ભાગુ, *s. m.* [See લે.વું + ભાગ-વું to run away.] A sciolist; a shallow man; a smatterer; a pushing sort of fellow. 2. A runaway. 3. A person with a superficial knowledge pretending to know everything.

Id. લેભાગુ શિખેલો Imperfectly educated.

લે-મેલ, *s. f.* [See લે.વું+મેલ.વું.] Taking and putting. 2. Haste, or hurry owing to being pressed for time; agitation; confusion. 3. Being on the point of death; preparations for receiving the last sacrament.

Id. લેમેલ થવો To be in a hurry; to be in confusion.

લેર, *s. f.* [See લહરી.] A wave. 2. A convulsive or spasmodic affection of the body. 2. A whiff of soft wind; a breath of air. 4. A freak; a fancy; an irregular working of desire. 5. A wavy line.

Id. લેર આવવી To come with a wavy motion; to come as waves. Hence, 2. To have an attack of fits or convulsions. 3. To be unconscious owing to the effect of a poison, as of a serpent, mad dog, &c. પવન-ની લેર A breeze of air. પાણીની લેર A ripple of water. કેફની લેર A soothing or soporific effect of a poison. મનની લેર A whim or fancy. લેર પડવી To find pleasure in. લેર કરવી To have a merry time of it.

Prov. રતનાગર સાગરની લેર છે (An inscription on a wall or the first writing in the account-books of merchants.) May there be as many waves of good fortune in the transactions of the firm, as there are in the ocean, which is a store of precious things.

લેરખ-કું, *adj.* [+ લેરખ + કું dim. suffix.] Merry; jolly; gay.

લેરખુ, *s. n.* A bunch of fruits hanging on a tree.

લેરિયાં, *s. n. pl.* Wavy lines.

લેરિયુ, *s. n.* A kind of necklace. 2. A kind of upper garment having wavy lines on it (worn by females).

પીતામ્બર પ્રભુ, પદ્મી રલા છે ક્યાંહે.

કોહોનાં એહોડી લાગ્યા છે લેરિયાંજી. —દયારામ.

લેરી, *adj.* Fanciful; capricious; whimsical; that follows only the irregular impulses of one's own mind; that is guided only by one's own fancies and humours. 2. Gay; merry; jolly. 3. Voluptuous.

લેલાટ, } Same as લીલાટ.
લેલાડ, }
લેલાવટ, }

અગર અંદન, પ્રભુ રેલાયાં લેલાટ,

અવળાં સવળાં આભરણ પહેરિયાંજી. —દયારામ.

ભાલ તિલક લેલાવટે હરિને, રાધે આંહો ચિત ચોર હો.

—નરભેરામ.

લેલાર, } *adj.* Much; in a large quantity.
લેલૂર, }

મંગળ મોતી હંસ ચરે જઈ, મંગળ ગાલ લાલી લેલાર.

—દયારામ

લેલી, *s. f.* [See લીલું.] A kind of bird of a green colour.

લેલીન, *adj.* [See લે, લેલ + લીન.] Intent

upon; engrossed in.

લેલીમજનુ, *adj.* [See મજનુ.] Distracted; wretched; miserable.

લે-લુટ, *adj.* [+ લુટ-કું.] Large or great enough to please or satisfy the heart. 2. Much; in a large quantity.

લે-લુશ, *s. f.* Hurry.

લેલો, *s. m.* A trowel.

લેવટા, } *s. m. pl.* A kind of small fish.
લેવટી, }

લે-વડ, *s. f.* [See લે-કું + વટિ.] Dealings; business.

Id. લેવડ દેવડ [+ *fr.* દે-કું.] Taking and giving; borrowing and lending.

લે-વડા-ઉ, *adj. f.* [See લે-વડા-વ-કું.] Dis-
solute; adulterous; lustful; libidinous.

લે-વડા-વ-કું, *v. t.* [Caus. of લે-કું.] To cause to take, receive or accept. 2. To cause to eat. 3. To cause to enjoy.

લે-વડા-વ-કું, *v. i.* [Pass. of લે-વડા-વ-કું.] To be taken. 2. To be received.

લેવા-દેવા, *s. f.* [See લે-કું + દે-કું.] The relation of taking and giving; dealings. 2. Con-
cern; relation; connexion.

લે-વા-કું, *v. i.* [Pass. of લે-કું.] To be brought under subjection or subordination. 2. To be abashed. 3. To become lean, emaciated, or thin.

Id. લેવાઈ જવું To become emaciated.

લે-કું, *v. t.* [S. ની to carry.] To take; to receive; to accept. 2. To lay hold of; to seize; to snatch; to catch; to grasp. 3. To espouse; to take. 4. To assume; to affect to be. 5. To take away; to deprive of; to destroy; to ruin; to disgrace. 6. To require; to be necessary for. 7. To upbraid; to scold; to rate.

Id. અંદર-માં લેકું To admit. કદર લેવી To sympathize with. ખબર લેવી To inquire after. 2. To wreak one's vengeance upon. ખોળે લેકું To adopt (a son, &c.). જીવ લેવો To kill. તકરાર લેવી To dispute; to take objection to. શદ લેવી To redress a grievance. નખ લેવા To pare the nails. માથે લેકું To undertake; to be bound to carry out. રસ્તો લેવો To be

off. લઈ લેવું To withdraw a gift. લઈ ખેસવું, લઈ લેવું To usurp; to appropriate. વખત લેવો To occupy time; to take up time; to be slow or late. પક્ષ-વહાર-કુમક-ઉપરાણું લેવું To take the side of one in a dispute; to give one support; to uphold the cause of. લેખ-લેખ-સ્વાંગ-લેવો To assume the character of; to impersonate; to act the part of. રાક લેવો To suspect. આમર-લાજ લેવી To disgrace. 2. To ravish. નામ લેવું To utter the name of. હું તેનું નામ લેતો નથી I have no dealings with him: I do not concern myself with him: I have no concern with him. લઈ મુકવું-નાખવું To defeat in an argument. 2. To threaten. 3. To blame. સોગન-કસમ-શપથ લેવા To take an oath. બળિ-ભોગ લેવો To take or seize (as one's prey). નિસાસો લેવો To cause to pronounce a curse upon the head of; to make unhappy; to give pain to. વાસ લેવો To draw in the breath. 2. To take rest by stopping work. ઉંધ લેવી To sleep. ચુમ્બન લેવું To kiss. ભાગ લેવો To take part in; to co-operate with in a work. કામ લેવું To take work from; to oblige one to work. કામ કાઢી લેવું To secure one's object. 2. To persuade a man to do what is require of him. શુધ લેવી To take care of. શોધ લેવો-લેવી To inquire after. માપ લેવું To measure. 2. To drink wine. સલામ લેવી (ગ્રીહ-લી) To accept a salutation from. સલામતી લેવી To wish well of; to invite God's blessings upon. મોહ લેવાઈ જવું To be abashed. 2. To be disappointed. હાથમાં લેવું To take in hand; to take up work. 2. To bring under subjection or subordination. આજ્ઞા-રત્ન-લેવી To ask for leave; to ask permission of. વાસ લેવો To transfer furniture from one place to another. વાસ લેવી To perceive a smell. સુગંધ લેવી To inhale a perfume.

N. B. લેવું is used as an auxiliary verb to show (1) completion, (2) quickness, or (3) both of these at the same time.

Prov. લેને ગઈ પૂત, ને ખોઈ આવી ખસમ (of a husband) To go out for wool and come home shorn. લેનેકુ લક્કડ ઓર દેનેકુ પત્થર Prompt in receiving but loth paying. લેના દેના

ખેરસલા, ઓર ધિંગાણા બહોતેરા Little fruit, mickle brint: Little gain, mickle pain. લેવા આપવાનાં કાટલાં જૂઠાં Selfish ways of life: There are more foolish buyers than sellers.

લેશ, s.m. [S.] A particle; a bit; a little; a small quantity. 2. adv. Ready; prepared.

લેહ, } Same as લે, લય, 2.

લેહ, s. m. [S. fr. લિહ to lick.] A medicine taken on the tongue; a tincture; a lineture.

લેહક-વું, v. i. To hang; to be hanging.

લેહરિ-યું, Same as લેરિયું.

કંઠે મોતીનું લેહરિયું, વેપારી રે. —પ્રેમાનંદ.

લેહરું, s. n. [See લેર, લેહેર.] A gentle breeze.

લેહ-લીન, adj. [See લે, લેહ, લેહે + લીન.] Wholly engrossed or absorbed in.

લક્ષલેના, લેહલીન વાસના, પરખે પરખનહારો રે.

—નિરાંતભક્ત.

લેહ-વું, v. t. To reflect; to think of; to comprehend.

લેહ-વા-વું, v. i. To be known; to be seen; to be met.

તે ચિત્ત આણુથી ઉપજે, બાઈ, એમ નિપજતાં લેહવાય. —ધીરો.

લેહે-કો, Same as લે-કો.

લેહેજત, s.f. [Ar. લઝ્જત.] Same as લેજત.

લેહેજો, s.m. [Ar. લઝ્જો.] An instant; a moment; the twinkling of an eye.

લેહેણું, Same as લે-ણું.

લેહેર, Same as લેર, લહરી.

લેહેરી, Same as લેરી.

લે-લે-વું, Same as લે-વું.

લંચો, } s. m. [See લેજત.] A scribe; a writer.

લોંક-ડી, s. f. [S. કોટ્ટ, કોહું, a fox.] A fox.

લોહું, adj. Wealthy; opulent.

લોઠી, adj. [See લટ, લોઠ, fr. S. હ de-lighted fr. હષ્, હર્ષ to be delighted.] Stout; sturdy; rude. 2. Clever; cunning.

લોડો રાત્ર ન ગાંજે કોય, પદમાં નગરી લેલી જોય.

—ભોજોભગત.

3. Rich; opulent. 4. *s. m.* A paramour; a gallant.

ભોંડી, Same as લોખંડી.

ભોંડી-ભયો, *s.m.* [+ભયો.] An illegitimate son.

ભોંદો, *s. m.* A clammy lump or mass; a soft mass.

ભોંખરી, *s. f.* [See લોખ + અંખર] A valuable woollen cloth.

ખાંપણ કપર વાઘ લેહકે; ભોંખરી હોડી દાદ;

એ આવે આપણી બણી, એની લટકતી છે ચાદ.

—પ્રેમાનંદ.

લોક, *s. m.* [*S. fr.* લોક to see.] People; mankind; folks; the community; the public; the populace. 2. A people; a class; an order; any particular body. 3. Domestic; family people. 4. Any division of the universe; a world; a region. 5. The world; the masses. 6. Other people; strangers. 7. Peasants; rustics; villagers.

લોક-ચર્ચા, *s. f.* [+ચર્ચા.] Popular talk; talk among people.

લોક-હિંચા, *s. n. pl.* Common people; people of the middle class. (Used in contempt or pity).

લોક-પરંપરા, *s. f.* [*S. fr.* + પરંપરા.] A popular tradition. 2. Customs &c., handed down from one generation to another, although having no foundation in the holy books.

લોક-પાળ, *s.m.* [+પાળજી.] The protector of the world or people.

લોક-મત, *s. m. n.* [+મત.] The opinion of the people; popular opinion; the voice of the people.

લોક-રૂઢિ, *s. f.* [+રૂઢિ.] The prevailing custom or fashion of the people; a popular custom; popular practice.

લોક-વાચકા, *s.f.* [+વાચકા.] Popular report.

લોક-વ્યવહાર, *s. f.* [+વ્યવહાર.] The affairs of the people; the dealings of the people.

લોક-પ્રસિદ્ધ, *adj.* [+પ્રસિદ્ધ.] Publicly known.

લોક-પ્રિય, *adj.* [+પ્રિય.] Popular.

લોક-સાજ, *s. f.* [+સાજ.] Regard for public opinion. 2. Fear of the censure of the people.

લોકા-ધ્વજ, *s.f.* Conduct towards strangers.

લોકાચાર, *s. m.* [*S. fr.* લોક + આચાર.] Popular usage or practice.

Id. લોકાચાર કરવો To perform a ceremony to satisfy public opinion.

લોકાપવાદ, *s. m.* [*S. fr.* + અપ-વાદ.] A popular accusation; popular censure; a general outcry against.

લોકાચ્યત, *adj.* [*S.*] Atheistic.

લોકાચ્યત વાદે રે, પ્રભુને ન લોપીએ રે. —ઉદમ.

લોકી-ક, *s.m.* [See લોકી-ક.] Fame; notoriety. 2. A visit of condolence.

લોકો, *s. m. pl.* [See લોક.] The people; the public. See લોક.

લોકોત્તર, *s. m.* [*S. fr.* + ઉત્તર.] The next world. 2. *adj.* Uncommon; extraordinary; singular. 3. Superhuman.

લોકોપકાર, *s. m.* [*S. fr.* ઉપ-કાર.] Public good; public charity; a benefit conferred upon a community.

લોખંડ, *s. n.* [See લોહ + ખંડ] Iron. 2. Tools. 3. Iron-ware.

લોચ, *s. m.* [*S.* લુચ્ to pluck.] Plucking out the hair of the head with one's own hand. (A religious act among Jain ascetics).

લોચ-ક, *s. n.* [See લોચો.] A woman's breast (slang). 2. A carpenter's tool.

લોચ-ન, *s.n.f.* [*S. fr.* લાચ to see.] The eye.

લોચન, *s. n.* Same as લોચ.

શું થયું ધરિ જટા ભરમ લેપન કરે? શું થયું વાળ લોચન કાધે?

—નરસિંહ મહેતા.

લોચન, *s. n.* [*S.* લુચ્ન *fr.* લુચ્ to pluck.] Robbing; plundering depriving.

Id. વસ્ત્રલોચન Depriving or robbing one even of one's clothes.

લોચ-ના, *s. f.* [See લોચ-ન the eye. See લોચ-જું.] Uneasiness; restlessness on account of an excessive desire; a craving.

લોચ-જું, } *v. i.* To desire earnestly. 2.

લોચ-જું, } To roll about in the bed through uneasiness.

લોચાણું, v. i. [See લોચો.] To be involved in; to be entangled. 2. To be in confusion; to be embarrassed. 3. To be heavy (of the eyes).

Id. લોચાઈ જવું-પડવું To be confused with one's own business; to be deeply engaged in. મારી આંખ લોચાય છે My eyes are heavy.

લોચો, s. m. [S. લોચક a lump of flesh.] A lump; a mass. 2. Disorderliness; confusion. 3. Speaking unintelligently. 4. A dispute or trouble in business.

Id. લોચો વાળવો-કરવો Lit. To reduce to a lump or mass. Hence, 2. To spoil. લોચા વાળવો To mix up truth with falsehood. 2. To quibble; to prevaricate. લોચો વળવો To be reduced to a lump or mass. Hence, 2. To be spoiled. મારા મોંઢમાં લોચા વળે છે I am unable to eat, either because the food has no taste, or because I have no appetite. લોચો મારવો-દેવો To fill up a hole with a lump of clay, &c. માંસના લોચા Muscles.

લોટ, s. m. [S. લોટ a lump of earth.] Flour. 2. Powder.

લોટ-કો, s. m. [See લોટો + કો dim.] A small earthen pot.

લોટ-ણ, s. n. [S. લુટ to wallow.] Tumbler-pigeons.

લોટ-પોટ, adj. [See લોટ-વું + પોટ redup.] Tossed and tumbled; rolled down; wallowing; લોટપોટ થઈ ગઈ હૈા લલના, પ્રીતમમાં મન પ્રોયું

—દયારામ.

લોટ-વું, v. i. [Dh. Des. લટવું also Hem. Des. લોટવું=S. સ્વપિતિ fr. S. લુટ to wallow.] To roll over and over; to turn and toss about; to wallow; to roll or sweep along; to flow on; to roll down in streams. 2. To roll; to trundle. 3. To lie down; to humble oneself before.

રાવણ રાજ એ છે ડાહ્યો, લક્ષ વશા પડશે એ લોટી.

—સામળબટ.

Id. લોટી પડવું Lit. To roll at the feet of to fall prostrate before; to humble oneself before.

લોટિયો, s. m. [See લોટો.] A section of Muhammadans; a Voharā; a Borā.

લોટી, s. f. [See લોટો.] A small drinking-pot.

લોટો, s. m. A drinking-pot.

લોડો, s. f. [See લોડો.] The penis of a child.

લોડો, s. m. [Dh. Des. લડડો fr. S. લગુડમ્ a piece of wood, a thick stick.] The penis; membrum virile; the male organ of generation.

લોડ, s. m. [S. લોટ to shake.] A swing. 2. A wave.

લોડ-જું, v. t. [See લોડું.] To separate cotton seeds from cotton with iron tools (in a ginning factory).

લોડી, s. f. An iron pan.

લોડું, s. n. [See લોડ.] Iron. 2. A razor. 3. A mason's tool.

Id. લોડી A carpenter's iron tools.

લોણડી, s. f. [See લોણડો.] A slave girl; a maid-servant.

લોણડો, s. m. [Hind. લોડો, लाल a boy, a son, fr. S. લાલ to fondle+ડો dim. See લાડ.] A slave.

લોથ, s. f. [See લાસ.] A carcass; a corpse. 2. *adj.* Fatigued; exhausted. 3. Inferior; (a cant term for) bad, not good, indifferent.

Id. થાકીને લોથ થવું To be totally exhausted or tired. હું તે થું મારા કરમની લોથ વાળું ? An expression used by a woman to show utter helplessness and inability. લોથ વળવી to be totally ruined. લોથ વાળવી To work utter ruin; to ruin totally. લોથપોથ Totally exhausted. લોથ વહોરવી To put one to unnecessary trouble.

લોથડી, s. f. A cake toasted.

લોથ-વું, v. i. [See લોથ. Or, Cf. આજોટ-વું.] To roll about uneasily (in a sick bed).

લોથે, ધ્યાન વિષે બુડે, દુઃખ બિડે, કંપે રૂવાં, પાંગરે.

—ગીત-ગોવિન્દ.

લોથિયું, adj. [See લોથ.] Inferior; worthless.

લોઠ-વું, v. t. [See લોઠો.] To knead; to pommel.

લોધર, s. m. [S. લોધ્ર.] A particular tree.

2. A medicinal drug.

લોધો, *s. m.* [See લોદો.] A huge creature.

લોપ, *s. m.* [*S. fr.* लुप्त to disappear.] Disappearance; omission; extinction. 2. Grammatical elision.

લોપડ-ચોપડ, *s. n.* [See લીપ-ચું + ચોપડ-ચું. ઈ in લી being changed to ચો to make a rhyme with ચોપડ.] Lit. Any substance used for besmearing cakes. Hence, 2. Ghee.

લોપ-ચું, *v. i.* To hide. 2. To disobey; to disrespect. 4. To lie concealed.

લોખ, *s. f.* [See લામ.] Remembrance; recollection.

લોખરી, Same as લોખરી.

લાખેણી ખાંધી લોખરી, જરૂરપણે ત્યાં નહોતો,
કરૂં લાખેણી લાડુવા, ખાંત ધણીથી ખાઓ. —સામળબટ.

લોખાન, *s. m.* [*Ar.* لوبان.] Olibanum; benzoin; frankincenses.

લોભ, *s. m.* [*S. fr.* लुभ to covet.] Greedy desire; avarice; ambition; covetousness; cupidity.

Prov. લોભે લક્ષણ નય Rapacity is the offspring of avarice. લોભનો લોભ નહીં A covetous man never thinks he has enough.

લોભા-ચું, *v. i.* To be enticed, allured. 2. To be enamoured; to be bewitched.

લોભિ-ચું, } *adj.* Greedy; avaricious; covetous; ambitious. 2. Stingy; parsimonious.

Prov. લોભિયા વસે. ત્યાં ધુતારા લુખે ન મરે
Credulous hearts are the prey of crafty ones.

લોભિષ્ટ, *adj.* [Superl. of લોભ.] Most greedy, &c. 2. Most stingy.

લોમ, *s. m.* [*S.* लोम.] The hair on the body of men or animals.

લોમ-વિ-લોમ, *adj.* [*S. fr.* लोम hair + वि-लोम inverted *fr.* वि away from + लोम.] Moving along the grain and in the opposite direction. 2. Hesitating; doubtful; uncertain.

લોલ, *adj.* [*S. fr.* लोल, लुल, to shake.] In motion; trembling; quivering; shaking. 2. Active. 3. Impatient; eager; ardent. 4. *s. m.* Moving in a circle. 5. An expletive occurring at the end of a song, standing

for લોલે, લોલે.

ધમકે ધુધરી જધન ધન લોલે. —ગી.ગોવિન્દ.

લોલ-ક, *s. n.* A pendant; an ear-drop; an earring.

લોલ-ણી, *s. f.* [*Fem.* of લોલ.] A woman graceful in her movements.

સંત મનાવે તે, માનું હો લોલણી,

સાચી સમજણ બુદ્ધિને ખોટી રે લાગે. —ગોપાળ.

લોલપી, *adj.* [*S.* लाल.] Eager; desirous; covetous.

લોલા, *s. f.* [*S.* See લોલ.] The tongue.

લો-લીન, *adj.* [*See* લીન+લો. redup. of લી, being prefixed as intensitive.] Deeply absorbed.

શીળ સંતોષે શીતળ સદા, ત્રિગુણને ત્યાગી રે,

જેની સુરતી સ્વ સ્વરૂપમાં, લોલીન લાગી રે.

—લોભેભગત.

લોલુપ, Classical form of લોલપી.

લોહ, *s. n.* [*S.*] Iron.

લોહ-કાન્ત, *s. n.* [+ કાન્ત.] A particular medicinal preparation of iron.

લોહ-ચુમ્બક, *s. n.* [*S. fr.* + ચુમ્બક.] A magnet; the loadstone.

લોહ-ભસ્મ, *s. f.* [*S. fr.* + ભસ્મ.] A medicinal preparation of iron.

લોહ-રે, } *s. m.* [*See* લોહ.] An obstinate, self-willed, unyielding man. 2. A fool.

લોહ-વુ, *v. t.* To wipe; to wash off.

લોહિત, *adj.* [*S.*] Red.

લોહિ-યાળ, } *adj.* [*See* લોહી+વાળ. having.] Bloody; stained with blood.

લોહિ-ચું, *s. n.* [*See* લોહ.] A pan for frying.

લોહી, *s. n.* [*S.* लोहित blood *fr.* लोहित red.] Blood. 2. Stock; family relation.

Id. લોહી પડવું To pass blood. લોહી આવવું To have an increase of blood in the body. લોહી ઉતરવું To be reduced in body. લોહી ચઢવું To be greatly delighted. લોહી હઠી જવું To be very sorry. લોહી બળવું To feel anxiety for; to be anxious about. લોહી ચુસવું To harass. લોહી લેવું To gain blood, Hence, 2. To thrive. લોહી તપી જવું-હકળવું To have hot blood. Hence, 2. To be in the heat of

anger. એક લોહીનું Descended from the same ancestors; born in the same family. લોહીનું ફરતું The circulation of the blood. લોહી ઉ-કાળો Lit. That which boils or heats the blood. Hence, 2. An occasion of excitement or irritation; a strife. લોહીનું માથે ચડતું Heat apoplexy. મીઠા લોહીનું Of an amiable disposition. લોહીનો તરસો Bloodthirsty.

ભોલી-ભોલી-જી, *adj.* Bloody; stained with blood.

ભોળિયું, *s. n.* [See લોહ.] A button-like ornament worn by women in the lobe of

each ear, generally consisting of a jewel set in gold.

લોળો, *s. m.* The tongue.

લોહો, *s. m.* [See લવ-વું to prattle.] A humorist in the court of a king; a buffoon.

લોહ્ય, *s. n.* [S. લૌહ્ય *fr.* લોહ.] Avariciousness; greediness.

લોકિક, *adj.* [S. *fr.* લોક.] Popular; social. 2. Common; general. 3. *s. n.* Renown; fame; notoriety; public life. 4. Same as લોકિક.

લ્યાનત, Same as લ્યાનત.

વ.

વ, The fortieth letter of the Alphabet, and the twenty-sixth consonant.

વંશ, *s. m.* [S.] A bamboo.

વંશ તણું વન સળગાવી દેવું, કોઈ ખોટું કહેતો કે'ની જ. —દયારામ.

વંશ, *s. m.* [S.] Race; lineage; family. 2. Progeny; descendants.

Id. વંશનો વેલો The scion of the family.

વંશ કાઢવો To destroy or ruin a family.

વંશ-જ, *s. m.* [S. *fr.* + જન to be born.] A descendant.

વંશ-પત, *s. f.* [+પત.] The status or importance of the family. 3. The only male child in the family.

સાંભળ વાસણના વંશપત, સાંભળ કહુ જી કુળદીપ.

—સામળભટ.

વંશ-પરંપરા, *s. f.* [+પરંપરા.] A succession of generations. 2. Heredity.

વંશાવળી, *s. f.* [S. વંશાવલિ *fr.* + આવલિ.] Genealogy; a genealogical tree or table.

Id. વંશાવળી વાંચવી To read the genealogical tree or table of a family. 2. To recite the glorious acts of one's ancestors (by the family bard or herald).

વંશી, *adj.* (Used at the end of a compound.) Of a race or family.

વંશી, } [See વાંસ-ળી.] A pipe; a flute.

વઈ, Same as વૈ.

વકટ, *s. m.* [Telugu વકટ one.] The first measure in the distance between the "pit" and the place where the "bat" is thrown in the game of "tip-cat."

વકટ-ફેડ, } *s. m.* [+ Tel. લેડ two.] The game of tip-cat, મોઈ દંડો or ગિલી દંડો.

વકર-વું, *v. i.* [See વક; or વિ-કાર.] To be crooked. 2. To be cross. 3. To deny what one has previously stated. 4. To slip away from control; to throw control away.

વકરી, *s. f.* Same as વકરો.

વકરો, *s. m.* [See વિ-કય.] Sale. 2. Cash realized by the sale of goods. 3. Things sold. 4. The cash-book.

વ-કાર-વું, *v. t.* [Cause. of વકર-વું.] To irritate; to tease.

ટકોદરે વકારી, એક મુદ્દિ શિરમાં મારી.—ગિરિધર.

વકાલત, *s. f.* [Ar. See વકીલ, વકિલાત.] The duties of a Vakil; pleadership. 2. Agency. 3. Mission; deputation; embassy.

વકાલત-નામું, *s. n.* [+નામું.] A power of attorney.

વ-કાસ, Same as વિ-કાસ.

વ-કાસ-વું, *v. i.* [See વિ-કાસ-વું.] To yawn; to gape; to open the mouth wide.

વકિલાત, Same as વકાલત.

વકી, *s. f.* [Ar. વાકિએ happening.] Prospect; expectation; anticipation.

Id. વકી રાખવી To expect.

વકીલ, *s. m.* [Ar.] An agent; an envoy; a deputy; an ambassador; a substitute; a factor. 2. A solicitor; a lawyer; an attorney; a pleader; a Vakil. 3. An executor. 4. A servant.

વકુલ, *s. f.*

વકુબ, *s. f.*

વકુબો, *s. m.*

[Ar. વકુલ્.] Sense; shrewdness; understanding; intelligence; wisdom.

વક્રર, *s. m.* [Ar. વક્રર.] Honour; reputation. 2. Dignity; weight; importance.

Id. વક્રર ખોવો To lose one's reputation, dignity, or importance.

વક્રર, Same as **વિક્રાર**.

Id. વક્રરનો પિણ્ડ Lit. An illegitimate child. Hence, 2. A mischievous child; an urchin.

વક્તા, *s. m.* [S. fr. વચ્ to speak.] A speaker; an eloquent speaker; an orator.

વકતુ-રવ, *s. n.* Eloquence; elocution; oratory.

વક્ર, *s. n.* The month; the face.

વક્રારવિન્દ, *s. n.* [S. fr. + અરવિન્દ a lotus.] The bloom and beauty of the countenance; a lotus-like face.

વક્ર, *adj.* [S.] Crooked; curved; bent. 2. Of sinuous or devious course. 3. Of backward course: retrogressive. 4. Tortuous; fraudulent.

વક્ર-ચંચુ, *s. n.* [S. fr. વચ્ચુ, ચંચ.] A parrot. 2. A species of birds.

વક્રી, *adj.* (A planet) Proceeding from Aries towards Pisces. 2. Retrogressive. 3. Of evil view. 4. Malicious; inimical.

વક્રી-ભવન, *s. n.* [S. fr. + ભવન fr. ખૂ to be.] Refraction of rays.

વક્રોક્તિ, *s. f.* [S. fr. વક્ર+ઉક્તિ.] Equivocal; sarcasm. 2. Perverse speech.

વક્ષઃસ્થાન, *s. n.* [S. fr. વક્ષ્ the chest + સ્થાન, સ્થળ.] The chest: the bosom.

વક્ષ-માણ્ય, *adj.* [S. fr. વચ્ to speak.] That is about to be spoken.

વખ, Same as **વિષ**.

વખત, *s. m.* [Ar. વક્ત.] Time; a certain duration. 2. Season. 3. An opportunity; an occasion. 4. Leisure. 5. A hard time. 6. Delay. 7. Repetition; times. 8. Interval. 9. Convenience. 10. Occurrence.

Id. વખત બે વખત At any time; on any unforeseen occasion. વખતે વખતે=વખતો વખત Every now and then; from time to time; often; sometimes. 2. By fits and starts. વખત ગુજરવો, વખત ગાળવો, વખત કાઢવો To pass time; to beguile the time. વખત જોવો-તપાસવો To examine the times or present circumstances. વખત જોઈને Suitable to the present circumstances. વખત સાચવવો To be punctual. 2. To serve the times.

Prov. વખત કરે, તે કોઈ ના કરે Time heals all. વખતનાં ગીત વખતે ગવાય Everything has its time. વખત વખતની ઝંચડી Adversity follows prosperity and *vice versa*. વખતે મળે તે કેળી Every contract is the best under the circumstances. વખત વખતને ખાતો આવે છે Each succeeding time is worse than the preceding.

વખત-સર, *adv.* [P. સર, upon.] Time. 2. At the proper time. 3. Seasonably. 4. Time allowing; probably; perhaps.

વખ-વખ, *s. f.*

વખ-વખાડ, *s. m.*

વખ-વખો, *s. m.*

[See વખ-વખ-વું.] Ravenous hunger; insatiable appetite. 2. Worrying; goading; restless and fidgety state.

વખ-વખ-વું, *v. i.* [P. આવલું alas fr. વખ, વિષ, poison.] To become dry and thirsty. 2. To ardently long for. 3. To hanker after. 4. To feel a sensation of acridty. 5. To be ravenously hungry, greedy, &c.

વખાણ, *s. n.* [Hem. Des. વક્ષાણ fr. S. આ-સ્થાન illustration, explanation, fr. વિ away form+આ up to+હય to tell. See વખાણના.] Praise; eulogy; encomium. 2. Praises of God (used by Jains).

વખાણ-વું, *v. t.* To praise; to commend; to laud; to eulogize; to extol.

Prov. વખાણી ખીચડી ફાંતે વળગે A full-fed horse kicks his own master.

વખાર, *s. f.* [Hem. Des. વચ્ચારિયં = S. રતિ-ગૃહમ્ a brothel.] A godown; a warehouse; a store-room.

વખારિયો, } *s. m.* A warehouse-keeper.
વખારી, }

2. A merchant.

Prov. હપત્ર વખારી, ને બારો કુચી Said of a man, who makes a show of his business being very extensive.

વખું, *adj.* [Used at the end of a compound. See વક્ષ side.] Partial to; favourable to; fond of.

Id. બાપ-મા-ઝેરી-વહુ-વખું Partial to, or under the control of, father, &c.

વ.ખુટું, Same as વ.ખુટું.

વ.ખેરવું, Same as વિ.ખેરવું.

વખો, *s. m.* [See વખ-વખો.] A state of starvation. 2. A difficulty against which one has not the power to save oneself.

Id વખાનું માર્યું Famine-stricken. 2. Oppressed; tyrannized over.

વ.ખોડવું, *v. t.* [Dh. Des. & Hem. Des. વચ્ચોડિયં=S. નિર્જાટિતમ્ separated (of clotted or matted hair, fr. S. વિ intens.+ખોડ a defect. Or Hem. Des. વચ્ચોડ = S. કીર્યતે it cuts.) To find fault with. 2. To carp at. 3. To backbite. 4. To slander. 5. To hate. 6. To abhor. 7. To loathe.

વખોરો, *s. m.* [See વખાર.] A drawer. 2. A small box.

વગ, *s. f. m.* [See વેગ.] Influence; support; patronage. 2. Favour; interest; countenance. 3. Room; space; place. 4. Accommodation.

હરવી વાછરડાની વગ છ, કેવું ન ધાવે ગાયની રાગ.

—પ્રેમાનંદ.

Id. વગ લાગવી-ચાલવી To have influence. વગ ચલાવવી-લાગાડવી To make use of influence. વગ વશીલો Influence of several kinds. 2. Influential. વગ સગ Influence; support. 2. Convenience; accommodation. વગે પાડવું-કરવું To put in a proper place. વગે વગે As it suits the circumstances.

વગડાઉ, *adj.* [See વગડો.] Growing in a forest; wild. 2. Untamed; undomesticated.

વગડો, *s. m.* [S. વાટિકા a garden.] A plain. 2. An open field. 3. A forest. 4. Waste land. 5. A predicament; a strait; a difficulty.

વગદાં, *s. n. pl.* [See વિ.જ્ઞાન.] Ineffectual efforts.

વખત બચ છે, કરો ન વગદાં, લક્ષ્મીવર લેવારે,

—ભોળેભગત.

વગર, *prep. adv.* [Ar. વિઁરહ્.] Without. 2. Except. 3. Besides.

વગળા, *s. m.* [વિ apart + ગલ્ to drop.] An alloy. 2. A mixture. 3. A mixed caste; 4. A deceit; a fraud.

Id. વગળ વંશી Of hybrid birth or origin; hybrid.

વગાડવું, *v. t.* [Caus. of વગડવું.] To ring. 2. To sound. 3. To strike. 4. To play on (a fife, a drum, a violin, or any musical instrument).

વગાડ્યું, } *s. n.* [See વગ.] Partiality; વગીઠ્યું, } favouritism. 2. *adj.* Acquainted with. 3. Favourite; favoured.

વગુતી, *adj. f.* A slut; a slattern.

Prov. વગુતી રાંડ, ને અકર્મી છકરાં The children of a slut are generally luckless boobies.

વગેરે, *adv.* [Ar. વૈઁરિહી and others than that.] Including; altogether; at cetera; (&c); and others; so on; so forth; and so of the rest; with; alongwith.

વગો, *s. m.* [See વગ, માગ.] A subdivision of a place. 2. Room; space.

વગોણું, *s. n.* [See વગોણવું.] Ignominy. 2. Disgrace. 3. Calumny. 4. A public disgrace.

વગોણવું, *v. t.* [Hem. Des. વિઁગોવો = S. વ્યાકુલ ભાવઃ distressed mind, mental distress.] To calumniate. 2. To vilify. 3. To disgrace. 4. To defame. 5. To rail against. 6. To slander. 7. To libel.

વગોળાવું, *v. t.* [S. વિ apart + ગળવું, See વાગોળાવું.] To chew. 2. To ruminate. 3. To masticate. 4. To chew the cud.

વધર.હું, *s. n.* [S. + યદ્ય an eclipse. See વ.ધરો.] An obstacle; a trouble; a difficulty.

વ.ધરો, *s. m.* [See વિઘ્ન.] A dispute.

2. A broil. 3. A disagreement. 4. Being in a state of rottenness.

Id. વધરો ધાણવો To cause to quarrel.

વધાર, *s. m.* [S. વ્યાધાર *fr.* વિ apart + આ intens.+ધ to sprinkle.], Seasoning. 2. Instigation. 3. Spicery. 4. Onion and ghee mixed together with food to give it a relish.

વધાર.શુભી, *s. f.* Asafoetida.

વધાર.તું, *v. t.* To season. 2. To mix spices, onion, ghee, &c., with food to give a relish to it.

વધારિ.યાં, *adj. n. pl.* Seasoned. 2. Mixed with spices, onion; ghee, &c.

વઘેતું, *s. n.* A red kind of rice.

વંક, Same as વાંકું.

વંકાંઈ, Same as વાંકાંઈ.

વંકાંતું, *v. i.* [See વાંકું] To be crooked; to be made crooked. 2. To be cross; to be peevish.

વચક.તું, } *v. i.* [S. વિ apart from + ચસ.તું.]

વચકા.તું, }

To be away from; to shrink from. 2. To be scattered; to be dispersed. 3. To be a deserter; to separate oneself from. 4. To be offended.

વચક.હું, } *s. n.* An impediment; an obstacle.

Id. વચકાં પાડવાં To find fault with.

વચકે.લ, *adj.* Mischievous. 2. Offended. 3. Cross; peevish; sullen.

વચકો, *s. m.* An offence. 2. Disappointment. 3. Suspicion; doubt. 4. Awe, apprehension; fear; dread.

વચ-ગાળો, *adv.* [See વચ-ગાળો.] In the middle (space). 2. In the interval (time).

વચ-ગાળો, *s. m.* [See વચ્ચે + ગાળો intervening space, or ક્ષણ time.] The middle. 2. An interval. 3. Hesitation; doubt; uncertainty.

વ.ચક.તું, *v. i.* [S. વિ away from + ચિદ્ to cut, or ચિદ્ to press down.] To scratch with

the nails.

વચ.ન, *s. n.* [S. *fr.* S. વચ્ to speak.] Speech. 2. A promise. 3. A word. 4. An aphorism; a dictum; a maxim. 5. Number (in Gram.). 6. Anything spoken; a declaration. 8. An affirmation. 9. Any utterance or expression considered as authoritative; a rule.

Id. વચન આપવું To give or make a promise. વચન લેવું To get a promise from. વચન પાળવું To keep or fulfil one's promise. વચન તોડવું To break one's promise. વચન કાઢવું To make a promise. વચન મારવું To use bitter words or expression towards a person.

વચ.નિ.કા, *s. f.* Citing; quoting. 2. A quotation.

વચ.ની, *adj.* That is true to his word; honest; conscientious; faithful.

વચ.માં, Same as વચ્ચે.

વચ.હું, *adj.* [See વચ્ચે.] Middle. 2. Intermediate. 3. Central. 4. Middling. 5. Intervening.

Id. વચ.દા વાંધા.નું Mediocre. 2. Common. 3. Of the middle class. 4. Middling.

વચ-વચ, *s. f.* [S. વચ્ to speak.] Jabbering; gabbling.

વ.ચળ.તું, [S. વિ intens. + ચલ્ to move.] To be hindered; to be impeded. 2. To be disturbed. 3. To rave. 4. To be inconsistent in one's words or conduct.

કુળ્લ કહે શાન્ત કરો, વચળી ગઈ છે, વાત, ધાત કોક કેરો થરો, સમજવો શુરને.—વચ્ચીલ.

5. To live a dissolute life.

વ.ચળેલ, *adj.* Dissolute: living an irregular life.

વચાળું, *s. n.* [See વચ-ગાળો.] Unoccupied space between two things; interval. 2. A hole.

વચે.ટ, Same as વચ.હું.

વચ્ચ, *adv. prep.* [S. વચ્ચે *fr.* મધ્ય = L. *medius* the middle.] In the centre; in the middle. 2. Between. 3. In the interval; during; in the meantime.

Id. વચ્ચે પડવું-આપવું To interfere. વચ્ચે નાખવું To throw in an impediment. 2. To

appoint an arbitrator. વચ્ચે બોલવું To interrupt in speech. વચ્ચે વચ્ચે At intervals. વચ્ચેમાં હાથ ધાકવો To interfere.

Prov. મુઠી વચ્ચે સોપારી A dilemma; between hammer and anvil.

વચ્ચો-વચ, *adj. prep.* Exactly in the middle.

વચ્ચ, *s. m. n.* [S. વચ્ચ.] A calf; a young one of a cow.

વચ્ચ-નાગ, *s. m.* [S. વચ્ચનામ.] A poisonous root. 2. The name of a vegetable poison.

વચ્ચિયાત, *s. m.* [See વચ્ચે.] A foreign merchant who seeks to make purchases and sales. 2. An agent.

વચ્ચટ-વું, *v. i.* [S. વિ intens+ છટ-વું.] To be separated. 2. To fly off accidentally; to be discharged (a missile).

વચ્ચ-કું, *adj.* Separated; disjoined.

વચ્ચે-રી, *s. f.* [S. વચ્ચ-તરી. See વચ્ચ.] A filly. 2. A young mare. 3. A foal. 4. A calf.

વચ્ચે-રો, *s. m.* A foal. 2. A colt. 3. A heifer.

વચ્ચો, *s. m.* [S. વિચ્છેદ *fr.* વિ + છેદ.] Separation.

આ વિરહ વચ્ચો વનિતા તણે, નળે હરિશું કહું કથી.
—સામળાનંદ.

વ-ચોડ-વું, *v. t.* [Caus. of વ-છટ-વું.] To separate; to disjoin. 2. To wean (a child). 3. To let go; to discharge; to fire.

વજન, *s. n.* [Ar. વજન.] A weight. 2. A burden. 9. Dignity. 4. Weight. 5. Influence. 6. Authority. 7. Importance; consequence. 8. A mass or standard by which the weight or bodies is determined.

Id. વજન પડવું To be felt (of weight or influence); to be influenced by.

વજન-દાર, *adj.* [+ P. દાર.] Weighty. 2. Heavy. 3. Influential.

વજર-કઠો, *s. m. pl.* [See વજ + કઠો produced in Kāthiāwad.] Having a whitish colour.

વજર-બદ્ધ, Same as બજર-બદ્ધ.

વળ, *s. f.* [Ar. વળ mode, manner.] Understanding; intellect. 2. Inclination; tendency.

વળ, Same as વેળ.

અમા જવ તણી એ વળ, અજને કામે પૂજે અળ.—અખો.

વળ-ક-વું, *v. t.* [S. વાદ-ય *fr.* વદ્ to speak. Cf. વળા-ક-વું.] To ring; to sound. 2. To play upon. 3. To strike. 4. To play upon a musical instrument.

વજીર-દાર, *s. m.* [See વજીર + P. દાર.] A landholder; a farmer. 2. A jāgirdār; a pensioner.

વજીરો, *s. m.* [Ar. વજીફ: an allowance.] A jāgir; an estate. 2. A farm. 3. Land under cultivation or yielding revenue. 4. Land held in virtue of a government grant. 5. A pension; a stipend.

વજીર, *s. m.* [Ar. વજીર.] A vazir; a prime minister. 2. The queen at chess.

વજીરો-ત, } *s. f.* Ministerial duties, function, or business. 2. The office of a vazir.

વણ, *s. n.* [Ar. વજૂ ablution.] Washing (by Musalmāns) of hands, feet, and mouth, as a preparation for saying prayers.

વળે, *s. f.* [See વળ, Ar.] Payment in kind. 2. Revenue from land.

વળગર, Same as વજ.

વજ, *s. n.* [S.] The thunderbolt of Indra; (it was formed out of the bones of the sage Dadhīchi.) 2. A thunderbolt. 3. Lightning. 4. A diamond. 5. A flower before the petals have parted. 6. A kind of abstract worship. 7. *adj.* Iron-hearted; of a robust and hardy constitution.

વજ-કેપ, *s. m.* [+ કેપ.] A kind of cement made from diamonds; a very strong cement. 2. *adj.* Joined by a strong cement; inseparable; irremovable.

વંચ-ક, *s. m. f.* [S. *fr.* વચ્ચ to deceive.] A deceiver; a cheat; a rogue.

વંચ-ક, *s. n.* [See વંચ-વું.] Reading.

વંચ-વું, *v. i.* [See વંચ-વું.] To be saved. કોઈ રીતે સાચી પડે, કયમ વંચે એના પ્રાણ ?

—સામળાનંદ.

વંચાવ-વું, *v. t.* To save. 2. Caus. of વંચ-વું. વંચા-વું, *v. i.* [Pass. of વંચ-વું.] To be read. 2. To be talked about. 3. To be a subject

of scandal or of popular censure.

વંચાળો, } s. m. [See વના, વિના, + ચાળો,
વન-ચાળો, }
ચાળ-વંચું, ચાલ-વંચું.] An unfrequented spot. 2.
A nook; a corner.

વંચા, s. f. [See વંચા.] A barren woman.

વટ, s. m. f. [See વૃત્તિ.] Self-respect. 2.
Credit. 3. Reputation.

Id. વટ રાખવો To preserve one's credit,
reputation or honour. વટ ખાવો To lose
one's credit, reputation or honour.

વટ, s. m. f. [S. ઘટ a region, a place.]
A place; a region.

Id. નાણાવટ A street where rich mer-
chants live. 2. The exchange.

વટ, [S.] The Indian fig-tree.

વટ-ક, s. f. [See વટા-વ.] Money paid to
make up the difference when exchanging
a superior for an inferior thing. 2. Com-
pensation; recompense. 3. Tit for tat; retali-
ation.

વટક-વું, v. i. [See વટ-વું] To pass away;
to recede.

આડમાં અટક ના, વટક થા વેગળો. —નિરાંતભાત.

વટ-કી જવું, v. i. To kick so as not to
allow of being milked (used of a cow &c.).

વટજી-વું, }
વટ-લા-વું, } v. i. [Dh. Des. ધટ્ટે fr, S.
ધટ્ટમ fallen; fr. ધટ્ટ to fall; also Hem. Des.
વિઅટ્ટ-ફ=S. વિ-સંવદ-તિ acts the traitor, becomes
separated, fr. S. વિ priv. + ઘટ્ટ, ઘટ્ટ, to form.]
To be polluted; to be defiled. 2. To be a
parvert to another religion.

વટલા-વ-વું, v. t. [Caus. of વટલ-વું.] To
pollute: to defile. 2. To apostatize.

વટ-લે-લ, adj. Apostate; converted to
another religion.

વટ-લો, adj. Abject. 2. Mean.

વટ-લો-ઈ, s. f. [See વાડ-કી+લો.] A brass
water-pot.

વટ-વું, v. i. [S. વૃત્ત turned. fr. વૃત્ત to
turn.] To pass away. 2. To go off. 3. To
subside; to stop. 4. To recede. 5. To elapse.
6. To glide away (as time, opportunity).
7. To sneak away; to disappear.

કથા સુણી ઓતાશું ખટયો, ગુણ ગાઈ ને ગાનારો વટયો.
—અખો.

Id. વેળા વટી જવી To be passed away (of
an appointed time.)

વટાણા, s. m. pl. [S. વાતાન.] Peas. 2.
Pease.

Id. વટાણા વાવી જવું To abscond; to run
away.

વટાણું, s. n. [See વાટ-વું.] A wooden pen.

વટા-વ, s. m. [See વટ-વું.] Discount or
premium. 2. Exchange of different curren-
cies. 3. Profit. 4. Balance of different cur-
rencies.

વટા-વ-વું, v. t. [Caus. of વટ-વું.] To ex-
change. 2. To cash. 3. To pass round; to
pass by safely or successfully; to be ap-
proved. 4. To avoid trouble. 5. To surround.
6. To change coins, generally of a higher
value or denomination into those of a
lower one.

Id. રૂપીયા વટાવવો To get small change
for a rupee. હુંડી વટાવવી To cash a check or
draft. કારીગરોને વટાવે એવું ભરત કામ કરી શકતી
She could do embroidery that would throw
that of skilled workmen in to the shade.
રસ્તો વટાવવો To avoid one way and take
another. ખીણ વટાવવી To go safely or suc-
cessfully through a difficult pass in the
mountains.

વટા-વ-વું, v. t. [Caus. of વાટ-વું.] To get
pounded or powdered.

વટાવું, v. i. [Pass. of વાટ-વું.] To be
pounded or powdered.

Id. વટાઈ જવું To be pounded or powder-
ed. 2. To crushed, as in a crowd.

વટા-ળ, s. m. [See વટ-લ-વું.] Pollution.
2. Impurity. 3. Defilement.

વટા-ળ-વું, Same as વટ-લા-વ-વું.

વટાળો, Same as વટા-ળ.

વટી, adj. [See વટા-વ-વું.] An affix signi-
fying "one who follows the trade or profes-
sion of." 2. One who deals in money. 3. A
banker.

વટું, s. n. [See વૃત્તિ] An affix denoting
profession, e. g. પ્રધાન-વટું, ગાંધી-વટું.

વડ-કાર, } *s. m.* [+ કાર.] Skill; genius.
વડ-કો, }

વડે-જી, *s. n.* [See વડા-જી.] A pen. 2. A piece of wood having a sharp point, used by children for writing on sand-boards.

વડે-માગુ, *s. m.* [See વાડ a way + માર્ગ.] A wayfarer. 2. A traveller.

વડ, *s. m.* [S. વટ.] The banian tree; the Indian fig-tree.

Prov. વડ તેવા ટેલા, ને બાપ તેવા બેટા Like father, like son.

વડ, Same as વડી-લ, વડો.

વડ, *s. m.* [See વૃત્તિ.] A kind; a genus. 2. Size; form; type.

વડ-ક-જી, Same as વડ-ક-જી.

વડ-કાફે, Same as વડ-કાફે.

વડ-કાવ-વું, *v. t.* [Caus. of વડ-વું.] To give offence to; to offend. 2. To scold; to reprove.

વડ-લીફ, *s. m.* [See વડું + લીફ.] The leader of a party at play.

વડ-વાઈ, *s. f.* [See વડ, the Indian fig-tree + P. વા dim.] Roots shooting from the branches of the Indian fig-tree.

વડ-વાગેલા, *s. f.* [+ વાગેલા *fr.* S. વાગુલી.] A wild bat.

વડ-વાડ, Same as વડ-વાડ.

વડ-વાડિયાં, *s. n. pl.* [See વડ-વું.] A species of birds, often seen quarrelling with one another.

વડ-વાડિયું, *adj.* [See વડ-વાડ.] Quarrelsome. 2. Giving rise to a quarrel.

વડવાનળ, *s. m.* [S. વડવાનલ *fr.* વડવા a mare + અનલ fire.] The sub-marine fire, supposed by the Hindu poets to be the cause of waves in the oceans.

વડ-વું, Same as વડ-વું.

વડ-વો, } *s. n.* [See વડું elder + P. વા
વડા-વો, }
વડુ-વો, }

dim.] A grandfather. 2. An ancestor; a progenitor.

વડ-સસરી, *s. m.* [સસરી.] A grandfather-in-law.

વડ-સાવિત્રી, *s. f.* [See વડ the Indian fig-

tree + S. સાવિત્રી daughter of the sun *fr.* સવિ-તૃ, સવિ-તા.] The worship of an Indian fig-tree, performed by a newly married couple on the full-moon day of વસંત (May-June).

વડ-સાસુ, *s. f.* [See વડું elder + સાસુ.] A grandmother-in-law.

વડ-હાથ, *adj.* [+ હાથ.] Powerful. 2. Strong.

વડાઈ, *s. f.* [See વડું elder.] Greatness. 2. Boast; vanity. 3. A brag; a vaunt. 4. Vain ostentation. 7. Puffing.

વડાગરૂં મીઠું, *s. n.* [See વડું great + અગર, આકર, + મીઠું.] A kind of salt, made by confining sea-water in large pits.

વડિ-યો, *s. m.* [See વડ-વું; or વૃત્તિ + સામી opposite, *being understood.*] A rival; a competitor.

વડિ-આઈ, *s. f.* [See વડું elder + M. આઈ mother *fr.* S. આર્યા a venerable woman *fr.* આર્ય respectable.] A grandmother.

વડી, *s. f.* [S. વટી (*f.* વૃત્તિ.) A kind of cake. 2. A pat.

વડી-લ, *adj.* [Hem. Des. વડું = S. મહાન great, *fr.* S. વડ.] Elder (a relative). 2. *s. m.* An elder. 3. A senior.

Id. વડીલો પાછળ Lit. Acquired by ancestors. Hence, 2. Ancestral property, &c.

વડું, *adj.* [Hem. Des. વિદુઃ = S. દીર્ઘ long, grown up, *fr.* S. વૃદ્ધ *fr.* વૃધ to grow.] Great; grand.

Id. વડું કરવું To extinguish; to put out. 2. To rub out.

વડું, *s. n.* [S. વટક.] Same as વડી. 2. A kind of fried dish.

વડે, *prep.* [See વૃત્તિ (*f.* વતી.) By. 2. Through. 3. In virtue of.

વડ-ક-જી, *adj.* [See વડ-વું.] Quarrelsome.

વડ-કાફે, *adj.* [See વડ-વું + કાર *fr.* S. કર to do.] See વડ-ક-જી.

વડ-વાડ, *s. f.* A quarrel. 2. A dispute. 3. A fight. 4. A scuffle.

વડ-વું, *v. i.* [See વાડ-વું.] To quarrel. 2. To fight. 3. *v. t.* To reprove. 4. To reproach. 5. To dispute.

વડા-વું, *v. i.* [Pass. of વાડ-વું.] To be cut

Id. મારી જલ વદાઈ, કે આ વલે આવી This is the undesirable result of my speaking out when I ought not to have spoken.

વલ્લ, Same as વિના.

વલ્લ, s. m. [See વલ્લ-વું.] Cotton. 2. The cotton-plant.

વલ્લ-કર, s. m. [+કર fr. S. કર to do.] A weaver; one who weaves cloth.

વલ્લ-ખુટે, adv. [See વલ્લ, વિના, + ખુટ-વું.] Inexhaustibly. 2. Before a thing is exhausted.

વલ્લ-છા, s. m. [See વન+છાયા.] A shaded spot; the space over which the shade of a tree extends.

વલ્લજ, s. m. [S. વણિજ્ય fr. વણિજ્ a trader.] Trade. 2. Commerce. 3. Traffic.

વલ્લજન-ર, s. f. [+S. કાર doing fr. કર to do.] A caravan. 2. A camp or company of travelling merchants. 3. A number of bullocks laden with corn, salt, and other merchandise.

વલ્લજન-ર, adj. Relating to a caravan. 2. Wild. 3. Of an inferior kind.

વલ્લજન-રે, s. m. A travelling merchant who carries for sale goods in a caravan. 2. A kind of musical air.

વલ્લ-તર, s. n. [See વલ્લ-વું.] Weaving. 2. Texture.

વલ્લ-તોલ, adj. [See વલ્લ, વિના, + તોલ, તોલ-વું.] Immeasurable. 2. Abundant.

વલ્લ-વું, v. t. [S. વણ weaving fr. વે to weave.] To weave. 2. To intertwine. 3. To pick. 4. To roll. 5. To collect; to gather. 6. To select.

Id. કપડું વલ્લવું To weave cloth. દોરી વલ્લવી To twist yarn into a rope. રોટલી વલ્લવી To roll flour into cakes. વલ્લવેને મુકવું-કહેવું To exaggerate a story. 2. To tell by a guess.

વ-લ્લસ-વું, v. i. [S. વિ intens. + નશ્ to perish. Cf. વિ-નાશ.] To be spoiled. 2. To perish; to be destroyed.

વ-લ્લસ-નાશ, s. m. [See વ-લ્લ-સાડ-વું.] Deterioration. 2. Putrefaction. 3. Destruction. 4. adj. Putrid. 5. Corrupt. 6. Passing. 7. Failing. 8. Transitory.

વ-લ્લસ-નાશ-વું, v. t. [See વિ-નાશ.] To spoil.

2. To corrupt. 3. To make useless.

વલ્લ-ધ, s. f. [See વલ્લ-વું.] The price paid for weaving. 2. Wages for weaving.

વલ્લ-ટ, s. m. Same as વલ્લ-તર.

વલ્લિક, s. m. [S. વણિક fr. વણિજ્.] A trader; a merchant. 3. A grocer. 4. A grain-vendor.

વલ્લિયર, } s. f. A depredating ich-
વલ્લિયર, } neumonlike animal.

વટોળ, } s. m. [See વિટાળ-વું.] A
વટોળિ-યો, } whirlwind. 2. A vortex.

વંડ, s. m. [See વિંટ-વું.] Convulsion of the bowels through indigestion &c.

વંડ-વું, v. i. [See વંડે-વ; or વિના+સ્થાન.] To be insolent. 2. To be depraved. 3. To be dissipated.

Id. વંડી જવું To pass the limits of modesty. 2. To be uncontrollable or incorrigible.

વંદિલ, } adj. [Hem. Des. વંટો=S, અ-કૃત-
વંદે-લું, } વિવાહ: unmarried, નિ:લેહ: unfeeling; having no affection.] Dissipated. 2. Incorrigible or uncontrollable.

વંડળ, s. m. [See વંડ-વ.] A eunuch.

વંડી, s. f. [See વંડો; also વરંડો = Eng. Verandah, fr. P. વરામદ: something come out fr. વર out + આમદ: come fr. આમદન to come. Or, S. વરંડ verandah.] A wall running round a compound; a compound-wall.

વંડો, s. m. [Hem. Des. વરંડો = S. પ્રાકાર: a surrounding wall.] A large compound surrounded by a wall. 2. The wall surrounding the compound of a house. 3. A partition wall between the open grounds near a house.

વન, [S. વન an adverbial suffix.] As. 2. Like. 3. Similarly. 4. In like form (used at the end of a compound).

વત-ડ-વું, v. t. [S. વિ apart + તોડ-વું.] To scratch with the nails.

વતલ્લ, Same as વટા-લું.

વતન, s. n. [Ar. વતન.] One's native land; one's mother-land. 2. [S. વેતન a stipend, a

pay.] A jagir; an hereditary estate.

Id. વતન વાડ Property in land; landed property.

વતન-દાર, *s. m.* [+ P. દાર.] A landlord. 2. A holder of an hereditary estate. 3. A native of a city or country.

વતની, *adj.* Native; indigenous. 2. Obtained by inheritance. 3. Held in one's own right. 4. Belonging to one's own native country.

વતરડ-વું, Same as વતૈડ-વું.

વતરણું, *s. n.* [S. વિતરણ an instrument of accomplishing an object.] A pen.

Prov. ઠોડ નિશાળિયાને વતરણી ધણી A bad workman quarrels with his tools.

વતરેક, *prep.* [See વ્યતિ-રેક.] Without except.

વતરોગ, } Same as વતરેક.
વતરોગે, }

વતા-ગરો, *s. m.* [See વહિ-તર + S. કાર a doer *fr.* કર to do.] A carrier; a porter.

વતાડ-વું, Same as વિતાડ-વું.

વતા-વ-વું, *v. i.* [See વિતાડ-વું] To stone.

વતા-વ-વું, *v. t.* Same as વટા-વ-વું.

વતિ-પાત, *s. m.* [S. વ્યતિ-પાત *fr.* વિ away અતિ beyond+પત્ to fall.] The seventeenth astrological conjunction (*yoga.*) on which occasion the performance or celebration of good actions and ceremonies is interdicted 2. A portent. 3. A prodigy indicating calamity.

વતિ-પાતિ-યું, *adj.* Mischievous; trouble some. 2. Naughty.

વતી, *prep.* [See વૃત્તિ. Cf. વડે.] Instead of; in place of; for. 2. On account of. 3. On the side of. 4. In the room of. 5. In the cause or behalf of. 6. In favour of. 7. See વડે.

વટું, *s. n.* [See વધ-ગું.] Shaving.

વટે, *prep.* [See વતી, વડે.] By means of; by; through; with; through the instrumentality of.

વટે-સર, *s. n.* [See વાત+શી.] Unnecessarily length.

Id. વાતવું વટેસર કરવું To make a mountain of a mole-hill.

વતૈડ, *s. f.* [See વતડ-વું.] A desire to scratch; an itching sensation.

વતૈડ-વું, *v. t.* [S. વિ away + તટ side. Cf. ઉતડ-વું.] To scratch.

વતું, Same as વધ-વું.

વતું, Same as વતું.

વતસ, *s. m.* [S.] A child. 2. A young one.

વતસ-દા, *adj.* [S. *fr.* + રૂ good, kind.] Loving; affectionate; tender. 2. That pities. 3. That feels or cares for.

વતસ-દા-તા, *s. f.* Affection for young ones. 2. Kindness; pity.

વદ, *s. f.* [S. વચ.] The dark fortnight of a lunar month; the dark half of a Hindū lunar month from the full moon to the new moon.

વદ-ન, *s. n.* [S. *fr.* વદ to speak.] The mouth. 2. The face.

વદ-વું, *v. t.* To speak. 2. To utter. 3. To declare.

વદા, *adv.* [Ar. વદોએ adieu.] Departing; going away.

વદા-ઈ, *s. f.* Leave. 2. Dismission. 3. Taking leave. 4. Farewell. 5. Going or sending away.

વદા-ગિરી, }
વદા-ઈ-ગિરી, } Same as વદા-ઈ.
વદાય-ગિરી, }

વદા-ડ, *s. m.* [See વદ-વું.] Appointing a time to do a work that has been postponed; the time or day on which one has promised to make a payment.

વદાર, Same as વદાડ.

વદિતા, *s. f.* [See વદવું.] Voice; sound. સમય પરવે મથુર વદિતા, કોકિલા સંભાળે.—પ્રેમાનંદ.

વદી, Same as વદ.

વદી, } *s. f.* [See વૃદ્ધિ.] The digit carried forward and added to the next column of numbers.

વદાન, *s. n.* [See વિ-જ્ઞાન.] Fraud; deceit.

વધ, *s. m.* [S.] Killing; slaughter.

વધ, *s. f.* [See વધ-વું.] Increase; surplus; excess.

વધ-ધટ, *s. f.* [+ ધટ-વું.] Increase or de-

crease; profit or loss.

વધ.તું, *adj.* Increasing. 2. More; additional. 3. Spent; exhausted; consumed (for euphemy).

વધ.રા.વ.તું, *v. t.* [Caus. of વધાર.તું.] To cause to add or increase.

વધ.રા.વળ, *s. f.* A tumour in the scrotum.

વધ.વું, *v. i.* [S. વૃધ્ to grow.] To increase; to be more than. 2. To grow. 3. To advance. 4. To bid at an auction.

Id. વાત વધી જવી To go beyond the foreseen limits; to exceed the bounds of reason (of a matter). 2. To be beyond one's control (of a matter). 3. To come to blows; to break into an open quarrel (of a person).
વધી પડતું To be more than the intended number; to be left behind; to remain. **આગળ વધતું** To go forward; to march on (of an army). 2. To be promoted in office.

વધા.ઈ, *s. f.* [See વધા.મણી.] Good news. 2. Congratulation. 3. Felicitation. 4. A gift given to the bearer of good news.

Id. વધાઈ ખાવી To inform one of one's good fortune and obtain a reward. 2. To bring good news to.

વધા.મણી, *s. n. pl.* The worship of a goddess on an auspicious occasion. *Cf.* વધા.મણી, વધા.ઈ.

વધા.મણી, [Hem. Des. વૃદ્ધિ.વળ=S. અયુદ્યા-વેદનમ્ informing one of one's good fortune, *fr.* S. વધપિનમ્ increasing *fr.* વૃધ્, વર્ધ to increase.] Same as વધા.ઈ.

વધા.ર.તું, *v. t.* [Caus. of વધ.તું.] To increase. 2. To add. 3. To promote. 4. To exalt; to raise; to elevate (in rank, dignity, or emoluments).

વધારે, *adj.* More. 2. Greater. 3. Additional. 4. Much.

Id. વધારે પડતું To be more than what was required or intended. 2. To be a burden. 3. To be a cause of pain or difficulty. **વધારે પડતું કહેવું** To pass the bounds of politeness in speaking. 2. To use harsh language to. **વધારે કહેવું** To exaggerate a person's

merits when recommending him. 2. To recommend strongly.

Prov. વધારે ડાહ્યો વધારે ખરડાય Positive men are most in error.

વધા.રો, *s. m.* Increase. 2. Addition. 3. Profit. 4. Surplus. 5. Residue. 6. Supplement. 7. Appendix. 8. Overplus.

Id. વધારો કરવો To make an addition to; to add to. **વધારો રહેવો** To be left behind, as profit. **વધારાજું** Left behind, as being more than what was intended or required. 2. Useless. 3. Troublesome.

વધા.વ.તું, *v. t.* [Caus. of વધ.તું.] To perform certain ceremonies in welcoming a person on his arrival. 2. To perform a certain ceremony on the occasion of admitting the bride or bridegroom into the house.

વધા.વો, *s. m.* [See વધા.રો.] An odd number.

વધા.વો, *s. m.* [See વધા.વ.તું.] A present sent to a bride or bridegroom. 2. A bridal gift.

વધુ, *adj.* [See વધ.તું] More. 2. Greater. 3. Additional.

વધૂ, *s. f.* [S.] A young woman; a maid. 2. A bride. 3. A son's wife. 4. A wife.

વધે.ર.વું, *v. t.* [Hem. Des. વૃદ્ધિ.વિઝં=S. સમાપિતમ્ brought to an end, *fr.* S. વર્ધાપિતમ્ increased *fr.* વૃધ્, વર્ધ to grow.] To offer a sacrifice. 2. To sacrifice. 3. To cut. 4. To break. 5. To break into pieces. 6. To dissolve (a marriage contract.) 7. To crush.

વધ્ય, *adj.* [S. *fr.* વધ.] Fit to be killed.

વન, *s. n.* [S.] A forest; a wood. 2. A bush; a thicket. 3. A grove. 4. Water.

જેહ તણા જનમાં ધનમાં નહિ,

મોચનમાં કણમાં વનમાં શું ?

—વણી.

Id. રન રન અને વન વન કરવું To be reduced to a desert and a forest; to desolate.

વન-કુળી, *s. n.* [S. વન a forest + કુલ a fine garment. *Cf.* S. વલ્કલ.] A dress made of leaves or bark.

વન-ચર, *adj.* [S. *fr.* વન+ચર.તું, ચાહ.તું.] Living in a forest; wild. 2. *s. m.* An animal that lives in a forest. 2. A man living in a

forest; an anchorite.

वन-देव-ता, *s. m.* [S. *fr.* + देव, देव-ता.] A sylvan deity; a faun.

वन-राज, *s. m.* [S. *fr.* राज.] A lion.

वन-वागु, *s. n.* Same as वड-वागो.

वन-वागो, Same as वड-वागो.

वन-वास, *s. m.* [S. *fr.* वन+वास living.] Dwelling in a forest. 2. A wild unsettled manner of life.

वन-विहार, *s. m.* [S. *fr.* + विहार.] The sports and diversions in a wood.

वन-रूपति, *s. f.* [S. *fr.* + पति.] Vegetables. 2. A medicinal plant. 3. A tree or plant. 4. Greens.

वना, Same as विना.

वनि-ता, *s. f.* [S. *fr.* वन् to beg.] A woman; a female. 2. A wife. 3. A loved woman. वनिता विदास The wanton sports of women.

वनेया, *s. m pl.* [See मनीषा desire; कर्म-नी (of fate) being understood.] Affliction; distress; misery.

वने-ચર, *adj.* [See વન-ચર.] Foolish; stupid.

વનેડ-વું, *v. t.* [See વનૈડો.] To throw into bewilderment; to bewilder; to confound. 2. To afflict; to trouble; to distress. 3. To spoil.

વનૈડો, *s. m.* [See નિવેડો; કર્મનો (of fate) being understood.] Bewilderment; embarrassment.

વનો, Same as વિનય.

Prov. વનો વૈરીને વશ કરે Sweetness of temper can overcome enemies; a kind word turneth away wrath.

વત, [S. વત્, વાન, વન્ત-વાળું having.] An affix denoting " possession. "

વંતરી, } *s. f.* [See વન a forest.] A witch. 2. A hag.

વન્તાક, } *s. n.* Brinjal.

વંદન, *s. n.* } [S. *fr.* વન્દ to salute.] A bow; a salutation. 2. Homage.

વંદ-વું, *v. t.* To make a bow to; to salute.

2. To reverence; to adore; to worship.

વંદિત, *adj.* Saluted. 2. Worshipped; વંદો, Same as વંદો.

વંદ્ય, *adj.* [S. See વંદન.] Fit to be saluted 2. Reverend; adorable.

વંદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* વન્દ fruitless.] A barren woman.

વપન, *s. n.* [S. *fr.* વપ્ to shave.] Shaving.

વપ-રા-વું, *v. i.* [Passive of વાપર-વું. See વ્યાપાર.] To be used. 2. To be expended. 3. To be worn out. 4. To be occupied. 5. To be employed for any purpose. 6. To be of some utility.

વપ-લો, *s. m.* A wonder; a marvel.

વપરા-શ, *s. f.* [See વાપર-વું.] Use.

વપુ, *s. n. m.* [S. વપુઃ.] The body; the person.

વફા, *s. f.* [Ar. વફો.] Faithful performance of a promise. 3. Observance of faith. 4. Sincerity; fidelity.

વફા-દાર, *adj.* [+ P. દાર.] Faithful. 2. Loyal; trustworthy; sincere.

વફા-દારી, *s. f.* Loyalty. 2. Fidelity; faithfulness; sincerity.

વ-ભુલ-વું, *s. n.* [S. વિ-બોધન *fr.* વિ intens.+ બુધ્ to know.] Trouble. 2. Pain.

વલો, Same as વૈભવ. 2. A large quantity.

કૌરવી સભામાં વડા વભામાં વચ્ચ પૂરિયાં ભગવાને.

—પ્રેમાનંદ.

વમન, *s. n.* [S. *fr.* વમ્ to vomit.] Vomiting.

વમળ, *s. m.* [Hem. Des. વમાલ-ફ = S. વુજ્જયતિ it gathers into a heap. Also Dh. Des. ઉમ્મલનં = S. ઉચ્ચલનમ્ going off.] A vortex. 2. A whirlpool; an eddy. 3. Anxiety. 4. Fidgetiness.

વ-માસ-વું, *v. i.* [See વિ-માસ-વું.] To be pensive. 2. To be given to earnest reflection. 3. To repent. 4. To think. 5. To meditate upon.

વમે-છું, *adj.* [See વમન.] Vomited. 2. Fallen from the right course of conduct.

વય, *s. f.* [S. વયઃ.] Age; period of life;

time of life.

વચી, *adj.* [See વચ.] Of the age of. 2. Coeval with.

વર, *s. m.* [S. *fr.* **વૃ** to choose.] A bridegroom. 2. A husband.

Prov. વરને કોણે વખાણ્યો ? તે કહે, વરની માએ Every man thinks his own geese swans.

વર, *s. m.* [S. *fr.* **વૃ** to choose. Cf. Mar. નવરા husband and Guj. નવરો idle, *fr.* Hem. Des. જવર=S. કવલમ્ only, alone, none but.] Same as વર-દાન; a boon; a gift; a request. 2. A sparrow.

વસુ વિના વન્હિ, વર મરણ પામી પડિ રહ્યાં,

—પ્રેમાનંદ.

3. *adj.* Chosen; preferable. 3. Best; excellent.

વરક, } *s. m.* [Ar. વરક્.] Thin leaves
વરખ, } of gold or silver; a leaf (of a metal) 3. A leaf of a book; a sheet of paper.

વરખ, Same as વૃષભ.

વરખ-ડો, *s. m.* [See વૃક્ષ.] A kind of tree.

વરખ-વું, Same as વરસ-વું.

કો કુસમ વરખે પાણીમાં લઇ, કો મિથોન્મિથે ભાળતી.

—પ્રેમાનંદ.

વરખાસન, Same as વર્ષાસન.

વરખે, *adv.* [Guj. વર્ષે *fr.* વર્ષ.] In the year.

વરખ, Same as વર્ષ.

વરખ-ણી, *s. f.* [See વર્ષ.] A subscription.

2. Distribution according to rank.

વર-ધેટ, } *s. f.* [See વર bridegroom.] A
વર-ધેર, }

few persons sent by the bride's party to detain, in a marriage ceremony, the bridegroom's party, with a view to exacting a present.

વરધોડો, *s. n.* [Hem. Des. વરહાડ-ફ = S. નિસરતિ goes out.] A horse for the bridegroom to ride in the marriage procession 2. A marriage procession. 3. The train of a bridegroom and a bride, or of the bridegroom alone. 4. (Used for euphemy) Figuring in public; a public exposure.

Id. **વરધોડો ચઢવો** To start (of a marriage procession or any kind of procession). **વરધોડો**

ચઢવું (Ironical) to be disgraced. **વરધોડો કરવો-વરધોડે ચઢાવવું** To disgrace.

વરંજો, *s. m.* A disease in cattle.

વરચ-વું, *v. i.* [S. વિ priv. + રચિ.] To be disgusted.

વરચસ, *s. m.* An act done out of vengeance to put to shame a person who has unreasonably censured; grumbling; murmuring.

વરચા-વું, *v. t.* [See ઓચાર-વું, ઉચાર-વું.] To speak; to utter.

વર-જંગ, *s. n.* [See વર great+ જંગ a war.] A great war; a great battle.

મન ભંગ થઈ, વર જંગ ભદા, તજ ભાગવું નહિ તદાપિ ભગે.

—વજ્રભ.

વરજ-વું, Same as વર્જ-વું.

વર-જોગ, *adj. f.* [See વર + યોગ.] Marriageable.

વર-જોગો, *s. m.* [See વરધોડો, used for euphemy.] Trouble; that which disturbs; annoyance.

વરડ-વું, *v. t.* [See વતડ-વું.] To scratch; to twitch; to cut.

વરડું, *s. n.* The shoot of a plant bearing pulse.

વરડુ, *s. n.* [See વળ-વું.] The symbols (८ or ९) to denote ૬ or ૭ subscribed under a consonant. 2. A rope.

વરણુ, *s. f.* [See વર્ણ] A caste; a class.

2. Estimation; reputation; a character. 3.

A letter of the alphabet, written or spoken.

4. Colour.

વરણુ-સંકર, *adj.* [+ સંકર.] Of mixed birth; half-caste. 2. Alloyed; mixed. 3. Mischievous; troublesome. 4. *s. m.* Mixed birth. 5. A bastard.

વરણુગિ-યું, *adj.* [+ અંગ] Foppish; showy. 2. Nice; scrupulous.

વરણુગી, *s. f.* Foppery. 2. Pomp.

વરણુ-વરણી, *s. f.* [See વર્ણ + redup.] Different castes and their subdivisions.

વરત, Same as વત.

વરત, *s. f.* [See વત.] Wages paid for watching and pasturing cattle.

વરત, *s. f.* [S. વરત્ર a strap of leather.]

A leathern rope for a bucket (કેશી).

વરત-ડી, *s. f.* A small rope.

વરતશિ-યો, *s. m.* [See વેતન. Cf. વરતા-વ-કું.]

A village-guard. 2. A policeman. 3. A person employed for the regulation and government of a village in Gujarai. 4. An individual of a tribe who serve as an escort from one village to another; an escort.

વરત-કું, *v. i.* [S. વૃત્ત, વર્ત, to be.] To act; to conduct oneself. 2. To happen. 3. *v. t.* [See વરતાવ-કું.] To fathom; to find out. 4. To gain; to acquire; to earn. 5. To calculate (eclipses, changes of the signs of the zodiac, motions of the stars, &c.) 6. To determine the period or occurrence of; to foretell.

વરતા-રો, *s. m.* An astrologer. 2. Calculation (of eclipses, changes of the signs of the zodiac, motions of the stars, &c.).

Id. વરતારો કાઢવો-જોવો To predict.

વરતા-વ-કું, *v. t.* [Caus. of વરત-કું.] To proclaim; to announce; to declare; to foretell. 2. To employ in some profession. 3. To dissipate; to squander; to distribute. 4. To cause to occur; to make. 5. Same as વરત-કું 3, 4, 5, 6.

Id. વરતાવી નાખકું To give away; to distribute. આણ વરતાવવી To establish and declare one's power (by a king.) કેર-કેરેર વરતાવવો To oppose; to tyrannize over. વરા વરતાવકું To compel to act under one's power; to reduce to subjection.

વરતા-કું, *v. i.* [Pass. of વરતાવ-કું.] To be maintained, fed or supported. 2. To be used or consumed. 3. To be found out or known.

વરતિક, } *s. m.* [See વ્રત.] A man who is particular in the observance of religious vows. 2. A gain priest or ascetic.

વરતી, Same as વૃત્તિ.

વરતી, Same as વળતી.

વરદ, *adj.* [See વર, વર-દાન, +S. દા to give.] That grants a boon; that is inclined to grant a boon.

વર-દાન, *s. n.* Granting of a boon, favour or blessing. 2. A boon; a gift; a request.

વર-દાયક, } *adj* Giving or bestowing
વર-દાયી, }
favour or welfare.

વરદી, *s. f.* [Eng. Word.] Information; instruction. 2. Order; command.

Id. વરદી કરવી-આપવી-પહેંચાડવી To inform. વરદી આપવી To give instructions; to order. વરદી માગવી To beg permission.

વરધ, *s. f.* [See વૃદ્ધિ.] Each of the intervening days between the installation of the marriage-tent and the celebration of the marriage. 2. A procession of women bringing water to the marriage-tent.

વરધ, Same as વરત A leathern rope.

વરધ-સાંકળી, *s. f.* [See વૃદ્ધિ+સાંકળી.] A necklace obtained from a woman all of whose children are alive, and put round the neck of an infant by its mother her previous children having died in their infancy.

વરધ-સુંવાળું, *s. n.* [+સુંવાળું, soft, used for euphemy. Cf. વૃદ્ધિ-સૂતક.] The state of pollution on account of having given birth to a child.

વર-ગાળ, *s. f.* [See વર bridegroom+ગાળ.] The garland or chaplet intended to be thrown by the bride around the neck of the man whom she chooses for her husband. 2. A garment worn by the bride or the bridegroom at the nuptial ceremonies.

વર-રાત્રી, *s. m.* [+રાત્રી.] The bridegroom.

વર-કું, *v. t.* [S. વૃત્ત to choose.] To marry; to wed; to choose or accept in marriage. 2. To accept; to adopt.

મિત્રવાન સુણી, વાણી વદે, વરને મુનિ કહું તે દદે.

—દયારામ.

3. To choose.

મુનિ ધણા તે યજ્ઞમાં વરિયા, ગુણ પૂરણ સમુદાય.

—ગીરધર.

વર-કું, *v. i.* [Pass. of વાવરકું.] To be over or exhausted; to be spent (as provisions, &c.).

વર-કું, *adj.* [See વિ-રૂપ.] Ugly; shapeless

2. Inferior.

૩યે નહિ ધર હવે, (દિહ) વરવોળ બાસે.—ગી. ગોવિન્દ.
હું પણ વરવી બોલું વાણ, પલક એકમાં પલટું પ્રાણ.

—સામળભટ.

વરસ, } [Hem. Des. વિરસં *fr.* વર્ષમ.] Same
વરસ, } as વર્ષ.

વરસ-ગાંઠ, *s. f.* [+ ગાંઠ.] A birthday. 2. The anniversary.

વરસ-દહાડો, *s. m.* [+ દહાડો.] A holiday, or any other auspicious day, which occurs only once in a year. 2. *adv.* All the year long.

વરસ-વું, *v. i.* [S. વૃષ્, વર્ષ, to rain.] To rain.] To rain; to shower. 2. To give or bestow in a large quantity; to make a valuable present.

વરસાણ, *s. n.* [See વર્ષાસન.] An annual allowance or stipend; a salary; an annuity.

વરસાદ, *s. m.* [S. વર્ષ. a cloud *fr.* વર્ષ, વર્ષા rain: See વરસ-વું + દા to give.] Rain; a shower or fall of rain; raining. 2. A shower, (as of arrows, stones, or other missiles); a volley; a torrent; a stream.

વર, *s. f.* [See વરસ, વર્ષ.] The first anniversary of the dead; the Shrāddha ceremony performed at the end of the first year after the death of a man.

Id. વરસી વાળવી To perform the first anniversary of the dead.

વરસેત, } *s. f.* The annual offerings. 2.
વરસુંધ, } An allowance received every year.

વરસો વરસ, *adv.* [Cf. વરસનાં વરસ.] Yearly; annually; every year; from year to year.

વરસોળી, *e. f.* [S. વિ much + રસ + ગોળી. Cf. રસોળી.] A non-malignant tumour, such as a fatty tumour or a fibroid tumour.

વરાસ-વું, *v. i.* [See વિરસ or વિરાસ-વું.] To be deceived after having placed confidence; to be deceived; to suffer owing to a breach of confidence. 2. To repent; to regret.

હું વરાંસી રે આપ, એમ માસી કરે વિદાય.—પ્રેમાનંદ.

વરાંસે, *adv.* By relying upon; through confidence.

વરાંસો, *s. m.* [S. વિશ્વમ્. Cf. ભરંસો.] Reliance; confidence.

આંખ તણે ફરકડે રે, ધડીએ વરાંસો થાય.—જીવરામભટ.

વરાક, *adj.* [S.] Pitiableness; poor.

મુકી સિંહ ને પૂજ્યો વરાક, છેલ્લાં સર્વ રાજનાં નાક.

—ગિરિધર.

વરાગડું મીઠું, Same as વરાગડું મીઠું.

વરાજીના, *s. f.* [S. *fr.* વર beautiful + અ-જીના.] A beautiful woman. 2. A courtesan; a prostitute.

વરાડ, } *s. f.* [See વદવાડ, વદ-વું.] A quarrel.

વરાડ, } *f.* [See વર-વું, વાવર-વું, to be consumed.] A share; a contribution; a proportion.

Id. વરાડે આવડું-પડડું According to the distribution by shares; falling to each one's share.

વરાડ-વું, *v. t.* [Cause of વદ-વું.] To cause to quarrel.

વરાડા, *s. m. pl.* Quarrelsome men.

વરાણિયે, *prep.* [See વરાડ proportion.] By; through; with.

વરાત, *s. f.* [S. વ્રાત a group, a collection.] A company of men, women, and children, going from the village in which the bridegroom lives to that in which the bride lives.

વરાત, *s. f.* [P. વ્રાત.] An assignment or order upon the revenues or treasury.

વરાધ, *s. f.* [See વૃદ્ધિ.] Inflammation of the stomach. 2. A kind of medicinal plant.

વરાધ-વાવળી, *s. f.* [+ વા, વાયુ + વળ-વું.] Wind in the stomach; flatulence.

વરાપ, *s. f.* [See વર best + આદ્ર vapour, steam.] The best time for sowing. 2. The best stage in the cooking process.

વરાપિ-યું, *s. n.* Shoots of rice sown dry in a field.

વરા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of વર-વું To choose in marriage; to marry.] To cause to marry; to give in marriage.

હવું વરાવું મેં તને, સુન્દર વર સંલેગ. —દયારામ.
2. To choose; to select. 3. To select, appoint, and invite priests to perform a re-

ligious ceremony.

વરો-વ-વું, *v. t.* [Caus. of વર-વું *fr.* વાવર-વું] To spend. 2. To give.

વરો-વું, *v. i.* [See વર-વું, વાવર-વું.] To be expended; to be consumed.

વરો-વું, [Pass. of વર-વું, to choose.] To be chosen to perform a religious ceremony.

વરોહ, *s. m.* [S.] A boar. 2. The third incarnation of Visnu in the form of a boar.

વરોળ, *s. f.* Steam; vapour; fumes. બાપના શામી ઉની વરોળ પછી કાઢતો નથી He would not breathe a word against his father.

વરોળ-ચંચ, *s. n.* [+ચંચ.] A steam-engine.

વરોળિ-યું, *adj.* That from which steam issues. 2. Made of steam.

વરિયાળી, *s. f.* Fennel seed.

વરિષ્ઠ, *adj.* [S. *fr.* ઉરૂ great.+ઈટ superl. suffix.] Great; excellent. 2. Supreme.

વરી, *s. f.* [Hem. Des. વરહઓ=S. વરિય: *fr.* S. વરિહ.] A particular kind of grain.

વરીડા, } *s. m. pl.* [S. વહ વહે-વું,+ટા dim.]

વીડા,

Little wells dug in the bed of a pond.

વર, *s. n. m.* [S. વૂક.] A wolf.

વરડ, *s. n.* [See વિ+રડ.] Shoots of rice soaked in water.

વરડિ-યું, *adj.* Made by soaking rice in water.

વરુણ, *s. m.* [S.] Varuna, the Indian Neptune; the deity or the regent of the west; the deity of the waters of the ocean.

વરુણી, *s. f.* [S. વર-ણ choosing *fr.* વૃ to choose.] Choosing a Brahmana and worshipping him before employing him in the performance of a ceremony. 2. Punishment. 3. Being in a fix. 4. Choice; selection.

તાલ તરને કહેલી તરુણી, “ભાઈ, કરને વિગતે તુજ વરુણી.

— પ્રેમાનંદ.

વરોડી, } *s. f.* [See વર-વું to be consum-

વરોડી,

ed; or વર a bridegroom.] A caste-dinner on account of the celebration of a marriage or of an investiture ceremony.

વરડું, Same as વરડું a rope.

વરો, *s. m.* [See વાવર-વું, વર-વું.] A large

feast; a dinner-party. 2. Expenditure; expense.

Id. વરો કરવો To give a large feast. વરો વાજન Giving a large feast and starting processions accompanied with musical instruments. ચાત વરો A caste-dinner.

વરોત, *s. n.* [See વરત.] A large rope.

વરોહ, *s. m.* [S.] A male bee.

વરોહા, *s. f.* [S.] A female bee.

અંજન અંજન શાં ચલતું અખ, અંજન રંજન વા'લ વરોહા.

— વલ્લભ.

વરોળ, *s. n.* Barrenness.

વર્ગ, *s. m.* [S.] A class; an order; a division. 2. The second power or square of an algebraical expression, 3. A chapter, a section.

Id. વર્ગ પાડવો—કરવો To divide or distribute into different classes according to merit. વર્ગ કરવો To square or raise to the second power (of a number or quantity).

વર્ગ-મૂળ, *s. n.* [S. *fr.*+મૂળ.] The square root of a quantity.

Id. વર્ગ-મૂળ કાઢવું To find the square root of a quantity.

વર્ગ, Same as વર્ગિત.

વર્ગ-વું, *v. t.* [S. વર્જ to abandon *fr.* to go.] To forsake; to leave; to quit. 2. To exclude. 3. To forbid.

વર્ગિત, *adj.* Forsaken; abandoned. 2. Excluded. 3. Rejected; cast out. 4. Forbidden.

વર્ણ, *s. m.* [S. *fr.* વર્ણ to colour, to describe.] A caste (one of the original castes: બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, and શૂદ્ર.); a tribe. 2. Colour; hue. 3. A letter of the alphabet.

વર્ણ-ન, *s. n.* A description; an account. 2. Praise.

વર્ણ-નીય, *adj.* Fit to be described. 2. Praiseworthy.

વર્ણ-સંગાઈ, *s. f.* [+ સંગાઈ.] Rhyming of letters in a verse (in Prosody.).

વર્ણ-વ-વું, *v. t.* To describe.

વર્ણ-સંકર, *s. m.* [See વર્ણ+સંકર.] A mixture of castes; a hybrid birth or origin.

વર્ણ-ચાર, *s. m.* [S. *fr.* + આચાર.] The conduct proper to members of the several

castes.

વર્ણવર્ણ, *s. m.* [See વર્ણ+S. અ not + વર્ણ] Confusion of castes; an indiscriminate collection of people of all castes.

વર્ણશ્રમ, *s. m. pl.* [S. *fr.* + આશ્રમ.] The four grand divisions of Hindūs into castes, and the four stages of their life; viz. બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, શૂદ્ર; and બ્રહ્મચર્ય ગૃહસ્થાશ્રમ, વાન-પ્રસ્થ, and સન્યાસ.

વર્ણચાર, *s. m.* [S. *fr.* + ઉચાર.] Pronunciation of letters; orthoepy.

વર્તાણુ-યો, *s. m.* [See વર્ત-કું, વર્ત-ન.] A guide; an escort.

વર્ત-કું, *s. f.* Conduct; behaviour; deportment; demeanour; carriage.

વર્ત-ન, *s. n.* Behaviour. 2. Occupation; profession; calling; vocation.

વર્ત-માન, *adj.* Being. 2. Present; extant. 3. *s. n.* News; tidings; intelligence.

Id. વર્તમાન કાળ The present tense (in Gram.).

વર્ત-માન-પત્ર, *s. n.* [S. *fr.*+પત્ર.] A newspaper; a journal; a periodical.

વર્ત-કું, *v. i.* [S. વર્ત, વર્ત. to be=L. *verto* I turn.] To act; to behave oneself. 2. To be. 3. To subsist; to maintain oneself. 4. To happen; to take place; to prevail; to sound; to make out. 5. To guess. 6. To predict.

Id. રવરૂપ વર્તકું To gauge the character. પણ વર્તવા To know a person by the sound of his footsteps. 2. To guess by one's conduct. છકરા પ્રમાણે વર્ત્યો Acted or lived as his son. વર્તી કાઢકું To foretell.

વર્તારો, Same as વરતારો.

વર્ત-વ-કું, Same as વરતા-વ-કું.

વર્તિ-ક, Same as વરતિ-ક,

વર્તી, *adj.* [S. *fr.* વર્ત, વર્ત. to be.] An affix denoting "abiding"; staying; existing in, at, &c.

વર્તુલ, } *s. n.* [S. *વર્તુલ fr.* વર્ત, વર્ત. = L. *verto* I turn.] A circle. 2. *adj.* Circular; round.

વર્ધ-ક, *adj.* [S. *fr.* વૃધ્, વર્ધ, to grow.] That augments or increases. 2. That causes

to grow, advance, or thrive.

વર્ધ-માન, *adj.* Growing; advancing; increasing. 2. Prosperous; thriving.

વર્ષ, *s. n.* [S. *fr.* વૃ to cover.] An armour.

વર્ધ, *adj.* [S. See વર chief.] Chief; principal. 2. Choice; chosen.

વર્ષ, *s. n.* [S. *fr.* વૃષ્ to rain.] A year. 2. A continent. *e. g.* ભરતવર્ષ India.

વર્ષ-ગાંઠ, *s. f.* [See વર્ષ+ગાંઠ.] A birthday; an anniversary. Same as વરસ-ગાંઠ.

વર્ષ-ફળ, *s. n.* [+ ફળ.] The events or fortunes of the year as determined astrologically on its first day.

વર્ષા, *s. m.* [S. *fr.* વૃષ્ to rain.] The rainy season; the monsoons.

વર્ષાસન, *s. n.* [S. વર્ષાસન *fr.* વર્ષ + અસન.] An annuity; a yearly stipend.

વર્ષોવર્ષ, Same as વરસો-વરસ.

વ-લખ-કું, *v. i.* [S. વિ greatly + લખ to desire.] To make ineffectual exertions.

વિષય વિકારમાં ફર વલખતો, પારક ધરમાં ગરે રે.

—ભોળેલગત.

વલખાં, *s. n. pl.* [See વળ-કું + કાર.] Vain exertions.

Id. વલખાં મારવાં-વિલવાં To make ineffectual exertions.

વલગા-ઝૂમી, *s. f.* [See વળગકું + ઝૂમ-કું.] The use of brute force in a struggle; violence.

મન માન્યું તે કીધું એણે, વલગાઝૂમી કરીને.—દયારામ.

વલ-ણ, *s. n.* [S. વલ-ન, વળ-કું.] Inclination; the bent of the mind. 2. The fashion. 3. A winding; a turn; a bend or curvature (of a road, river, &c.). 4. A figure; a form; a shape. 5. A verse in a poem, indicating a change in the mode of singing. 6. The amount of profit or loss to be received or paid in commercial dealings.

Id. વલણ પકડકું To adopt the ways of; to follow. વલણ પતવકું-વહેંચકું To receive or pay the amount of profit or loss in commercial dealings.

વલદ-દાણિયાં, *adj.* [See વળ-કું+દાણો.] A kind of usufructuary mortgage of the produce of land. 2. Any fund pledged to repay

the amount of a loan.

વલદે, } *adv.* [Ar. વલદ્ a son; *pl.* અવલાદ્; વલદે a son of.] Son (of.) It is prefixed to the name of the father, and is used especially in notes and writings.

વલદા, *s. m. pl.* [Eng. *Holland.*] The Hollanders; the Dutch.

વલદખાવું, *v. i.* [S. અવ down + લખ્ to hang. See અવલમ્ support.] To be engaged or occupied in.

વલય, *s. n.* [S.] A bracelet.

વલવલ, *s. f.* [See વલવલવું] Restlessness; fidgetiness.

વલવલવું, *adj.* Restless; fidgety.

વલવલવું, *v. i.* [Redup. of વળવું.] To be restless; to be fidgety.

વલવલાટ, *s. f.* Restlessness. 2. Clamour and confusion arising from restlessness.

વલવલિયું, Same as વલવલવું.

વલી, *s. m.* [Ar. વલીય્ a friend.] A godly personage; a saint; a sage.

વલુંદું, } *adj.* [See વલુંવલું.] Engaged in; absorbed in; addicted to.

વલુંદું, } *v. t.* [S. વિ excessively + રંધાવું.] To engage oneself in; to occupy oneself with.

જરવંતાની જીવતી વાણીતર સાથ વળુંદે.—સામળભટ.

વલુરવું, *v. t.* To scratch vehemently; to scrape.

વલુળ, *s. f.* [S. વલ્ to move, to turn.] An itching sensation.

વલે, *s. f.* [Hem. Des. વલે = S. નિર્ધારણ નિશ્ચય; determination. Ar. વલહ perturbation of mind.] Condition; state. 2. Wretched condition. 3. A stroke of misfortune. 4. A remedy; reparation; correction; punishment.

વલોણાવાર, *adv.* [See વલોણું+વાર a day.] On alternate days. 2. Recurring necessarily on alternate days.

વલોણું, *s. n.* [See વલોવવું.] Churning. 2. A churning vessel.

Id. વલોણું વલોવવું To make whey from curdled milk.

Prov. વલોણામાં મૂતરવું To spoil a good work by interfering with it.

વલોપાત, *s. m.* [See વલવલવું + ઉત્પાત.] Clamour and confusion arising through impatience. 2. Weeping; crying.

વલોપાતિયું, *adj.* Clamorous; impatient; troublesome.

વલોવવું, *v. t.* [Hem. Des. વિચોલ-વ = S. મથનાંતિ it churns.] To churn.

વલકલ, *s. n.* [S.] The inner bark of a tree. 2. A garment made of the inner bark of a tree.

વલ્લભ, *adj.* [S.] Dear; beloved. 2. *s. m.* A husband. 3. A paramour; a gallant; a lover.

વલ્લભા, *s. f.* A wife. 2. A mistress; a sweetheart.

વલ્લભી, *adj.* [S. વલ્લભીય/r. વલ્લભ the name of the founder of a religious sect.] Relating to Vallabhāchārya's sect.

વલ્લાવવું, *v. t.* [Causal of વળવું.] To settle amicably; to compromise.

વલ્લિકા, } *s. f.* [S.] A creeper; a creeping plant.

વલ્લુ, *adj.* [See વળવું.] Extended; wide; open.

વવરઝવું, *adj.* [S. વિ away + વજ, વર્જ, to go.] Appointed; fixed; settled.

વવરાવું, *v. i.* [See વરવું. *v. i.*] To be consumed; to be exhausted.

વવળવું, *adj.* [See વવળવું, વલવલવું.] Causing an itching sensation.

વવળવું, *v. i.* [See વલવલવું, વળવું.] To itch.

વવળાટ, *s. m.* An itching sensation.

વવાવું, *v. i.* [See વાડવું.] To be deceived. નજરું જશે નાનકડો વવાયો, છોકો મળો, તેથી થશે દયાયો. —પ્રેમાનંદ.

વવો, *s. m.* [Guj. The letter or sound v repeated in the word વિવેક.] Prudence; wisdom (Used conventionally to mean વિવેક).

વશ, adv. [S. *fr.* વશ્ to wish.] Being subjected, subdued, charmed, or fascinated.
2. adj. Subject or obedient; rendered submissive to; subdued by charms and incantations; enchanted.

વશાત્, prep. On account of; through the sway or rule of.

વશિયર, s. m. A snake; a serpent.
 તે પ્રત્યે વશિયર કહે વાત, “સત્ય વચન સાંભળ હે તાત.”
 —દયારામ.

વશી-કરણ, s. n. [See વશ + કર-ણ.] Subduing. 2. Fascination; enchantment. 3. An amulet; a spell; a charm.

વશેક, Same as વિશેષ.

વસટાણું, s. n. [S. *વિટ્ટિ* unpaid labour, sending, *fr.* વિષ્ to perform, to go to.] Persuasion; inducing. 3. An overture for marriage. 3. Pandering; pimping.

વસટાળો, s. m. One who persuades or induces. 2. One who negotiates a marriage. 3. A pander.

વસ-તિ, } s. f. [S. *વસ-તિ fr.* વસ્ to dwell.]
વસ-તી, }
 An abode. 3. Population. 3. A populated place.

વસતેવ, s. m. [Mar. *વિસ્તવ.*] Fire.

વસ-ન, s. n. [S. *fr.* વસ્ to dress. Cf. વસ્ત્ર.]
 A dress; clothing; clothes.

અશન વસન બંને, પુરંદરે દિવ્ય દીધાં.—વશીલ.

વસ-ન, Same as વ્યસન.

વસ-ની, Same as વ્યસની.

વસંત, s. m. [S.] Spring; the vernal season; the months of ફાગણ (March-April.) and ચૈત્ર (April-May.) in Gujrat. 2. A musical mode peculiar to the time of spring. 3. The beauty of Spring, the blooming season.

વસંત-તિલ-કા, s. m. Name of a Samskrit metre.

વસંત-પંચ-મી, s. f. [S. *fr.* + પંચ-મી.] The fifth day of the bright half of માહ. (Jan.-Feb.).

વસંત-પૂજા, s. f. [S. *fr.* + પૂજા.] Entertainments and honours paid to Brāhmanas in the season of Spring.

વસંતિ-યું, s. n. A white dress tinged with red worn by women in Spring.

વસબું, adj. [See વિ-બમ.] Hard; difficult; distressing; disagreeable. 2. Evil.

વસલો, s. m. [Ar. *વસલ્* to join. Or Ar. *ફસલ્* to disjoin.] A division.

વસવસો, s. m. [Ar. *વસવસ.*] A surmise. 2. A prejudice. 3. A suspicion; a scruple.

વસ-વા-યું, s. n. [See વસ-વું.] An individual of the artisan class, who obtains land, or a certain fixed share of the revenue in kind, from the cultivators in consideration of service done to the village officers and villagers.

વસ-વાસ, s. f. [See વસવસો.] Competition; rivalry.

વસવાસ, A form of વિ-આસ.

વસ-વું, v. i. [S. *વસ્* to dwell.] To abide; to dwell. 2. To be peopled. 3. To brood over. 4. To be impressed with (of the mind); to be convinced of. 5. To be pleased with.

શુકની વાત મનમાં વસી, હેતે ધણેથી મનમાં હસી.

—સામળભટ.

Id. ફકાન વસતી કરવી Lit. To cause a shop to be inhabited, or resorted to, by people. Hence, 2. (By euphemy.) To shut up a shop.

Prov. સોનું જોઈએ કરીને માણસ જોઈએ વસીને
 The value of gold is determined by rubbing it on the touchstone, and that of a person by associating with him.

વસા-ણું, s. n. [See વાસ smell + અન્ન or ધાન્ય.] Grocery; drugs; a medicinal drug. 2. An electuary composed of several drugs.

વસાત, Same as વિસાત.

વસા-વ-વું, v. t. [Caus. of વસ-વું.] To people; to colonize; to populate; to settle (a country). 2. To provide; to furnish.

Id. ઘરમાં ચીજો વસાવવી To furnish a house. 2. To add to the furniture of the house. 3. To acquire new things, and thus increase the stock in the house.

વસા-વું, s. n. Watching at night by Bhils, &c., who serve the villagers in this

capacity.

વસા.વેા, *s. m.* A village watchman.

વસિયત, } *s. n.* [Ar. વસાયત્ a will+
વસિયત-નામું,]

P. નામ: a writing.] A bequest; the last will and testament. 2. Inheritance.

વસિયાણુ, *s. n.* [See વસ.વું + રથાન.] An inhabited place. 2. The state of being peopled or inhabited.

વસિલો, } *s. m.* [Ar. વસીલ: means.]
વસીલો, }

Support; influence; recommendation; interest; countenance. patronage.

વસુ, *s. m.* [S.] Wealth. 2. Riches. 3. Gold. 4. A tree. 5. The sun.

વસુ વિના વન્હિ વર મરણ પામી પડિ રહ્યાં,
વસુ હું શે વાસે, પ્રિય મન ધરી એ હવિ કહ્યાં.

—પ્રેમાનંદ.

Prov. વસુ વિના નર પશુ A man without money meets with no respect.

વ.સુક.વું, *v. i.* [S. વિ intens + સુકાવું.] To stop giving milk (of a cow, &c.). See વટકી જવું.

વસુ.ધા, *s. f.* [S. fr. વસુ+ધા to hold.] The earth.

વસુ.ધાધિપ, *s. m.* [S. fr. + અધિ.પ] A king.

વસુ.ધરા, *s. f.* [S. fr. + ધૃ, ધર to hold.] The earth.

વસુહ, } *s. n. f.* [Ar. વસૂહ.] Revenue. 2. Re-
વસુહ, }

ceipts. 3. Income. 4. Money actually paid.

Id. વસુહ કરવું-લેવું To collect money. વસુહ આપવું To deduct from the total due an amount previously received.

વસુહાત, *s. f.* [Ar. વસુહાત્ *pl. s. f.* વસૂહ. See વસુહ.] Revenue. 2, Actual receipts.

વસો, *s. m.* [See વીસ.] A twentieth part of a Vighā, or 184320 square inches. 2. A twentieth part. 3. Credit. 4. Reputation.

Id. વસા હારવા To lose credit or reputation.

વસ્ત, Same as વસ્તુ.

વ.સ્તાર, Same as વિ.સ્તાર.

વસ્તારણુ, *s. f.* [Fem. of વસ્તારી.] Hav-

ing a large family (of a woman).

વસ્તારી, *adj.* [See વિસ્તાર.] Having an extensive family.

વસ્તી, *s. f.* [See વસ.તી.] Residing. 2. An abode. 3. Residence. 4. Population.

Prov. છાકી પારકા ઘરની વસ્તી A girl marries and becomes a member of another family.

વસ્તી-પત્રક, *s. n.* [+ પત્રક.] A statement of the population, &c., of a village, town, or country. 2. A census statement. 3. A census.

વસ્તુ, *s. f.* [S.] A thing; an article. 2. Any matter. 3. Essence. 4. *s. n.* The main plot (of a play or poem).

Id. વસ્તુમાત્ર All things.

વસ્તુતાઃ, *adv.* Actually; really; in fact.

વસ્તુ-સંકલના, *s. f.* [S. fr.+સંકલ.વું.] The arrangement of the plot of a literary composition. 2. The weaving together of the several incidents of a story.

વસ્તેવ, Same as વસતેવ.

વસ્ત્ર, *s. n.* [S. fr. વસ્ to dress.] A garment; clothes; a dress.

Id. અન્ન વસ્ત્ર Lit. Food and clothes; maintenance.

વસ્ત્ર-લોચન, *s. n.* [S. વસ્ત્રલુચ્ચ.ન fr. +લુચ્ચ.ન plundering fr. લુચ્ચ to plunder.] Plundering of clothes. 2. Plundering completely, not leaving even the clothes worn on the person.

વસ્ત્રું, Same as વસતું.

વહન, *s. n.* Same as વાહન. 2. Carrying. 3. *s. m.* [S. હૃતવહન fr. હૃત sacrificed, the oblation. fr. હૃ to sacrifice+વાહન.] Fire.

વહાડિ.યું, *s. n.* A bag of dates.

વહાણુ, *s. n.* [See વાહન.] A ship; a vessel.

વહાણુ.વટી, *s. m.* [See વહાણુ.વટું.] A sailor; a pilot. 2. A merchant who carries his merchandise in ships to a foreign country. 3. A great merchant.

વહાણુ-વટું, *s. n.* [+વટાવ.વું, વટિ.] Voyaging in ships; a sea-voyage.

વહાણું, } *s. n.* [Hem. Des. વિહાણું = S.

વહાણું.હું, } પ્રમાત્મ lighted, lit. fr. S. વિમાત fr. વિ intens.

+મા to shine.] The dawn; the daybreak.

Id. વહાણું વાય છે It is the dawn; the day breaks. વહાણું વહી ગયાં Morning after morning has passed away. 2. Several days have elapsed.

વહાર, Same as વાર, વહાર Help.

વહાણ, *s. n.* [See વહાણું, વહાણ.] Affection; ove.

વહાણું, *adj.* [Hem. Des. વહો, વહો, = S. શિશુ: a child, *fr.* S. વહાણ.] Dear; loved.

Prov. વહાણમાં વટાળ નહિ Love sanctifies all: Love sees no faults. વહાણમાં વહાણું પેટ Self is the centre of all affections.

વહાણું, *r. t.* [વહેવું.] To bear a burden; to bear the responsibility of.

પુત્ર કળત્ર પરિવાર વહાય. —નરસિંહ મહેતા.

વહાણું, *r. t.* [Pass. of વહેવું.] To be carried astray. 2. To be deceived.

વણ તપાસે રખે વરતી, ડાહી થઈને વહાતી—પ્રેમાનંદ.

વહાણું, *s. n.* [S. વહ to carry.] The labour of carrying. 2. Unprofitable toil; thankless service. 3. Drudgery. 4. Labour or work performed for hire.

વહિવટ, *s. n.* [See વે-વાર, અવહાર+વૃત્તિ.] Administration or management; skill or tact of management. 2. Business; traffic; dealings. 3. Use; practice. 4. Intercourse.

Id. વહિવટ કરવો—ચલાવવો To administer an estate. વહિવટ ખોવો To lose one's position as an administrator of an estate. 2. To lose one's possession. વહિવટ લખાવવો To carry on a business on a larger scale; to increase one's business.

વહી, *s. f.* An account-book. 2. Any book (blank, written, or printed).

Id. વહી વાંચવી To narrate the incidents of old history by a bard of a family. 2. To narrate old events. 3. To use abusive language towards.

વહી-પૂજા, *s. f.* [+ પૂજા.] Worship of account-books, performed on the last day of the Hindū year.

વહી-વંચો, *s. m.* [+વાંચવું.] The bard who narrates events in the old history of a family; a family bard. 2. A bard.

વહુ, *s. f.* [Dh. Des. વહુ *fr.* S. વધૂ.] A wife. 2. A daughter-in-law. 3. An affix added to the name of a young woman, showing the affection for her of the elderly members in her husband's family.

Prov. વહુ વાધને પણ વહાલી છે Everybody loves his wife. વહુ ફેરે તે ક્ષેદાં, ને સાસુ ફેરે તે ડીકરાં When there is no love, anything is a fault. વહુની રીસ, ને સાસુનો સંતોષ Anger is a short madness: Anger is our worst enemy: An angry man punishes himself.

વહુ-વર, *n. pl.* [+વર husband.] Husband and wife, lately married. 2. See વહુ-વાર.

વહુ-વાર, *s. f.* A young married girl or woman.

હું વહુ-વાર બાળે વેપ, મારા વહાલા,

અબળા માણસ વળે રોકે રે છ. —દયારામ.

2.*s. n. pl.* All young married girls or women in a family, spoken of collectively.

વહેચણી, *s. n.*

વહેચણી, *s. f.* [See વહેચવું.] Distribution. 3. A share.

વહેચવું, *r. t.* [S. વિ intens. મચ્છ to collect.] To distribute. 2. To divide.

વહેમ, *s. m.* [Ar. વહમ deep thought, a whim.] Suspicion; doubt; fancy. 2. Misapprehension. 3. Freak; imagination; conception. 4. Superstition.

Id. વહેમ ખાવો—લેવો—લાવવો—રાખવો To entertain a suspicion; to suspect.

વહેમી, *adj.* Suspicious; doubting; credulous. 3. Whimsical; capricious.

વહેર, *s. m.* [Shee વેહ, વેધ. *fr.* S. અધ્ધ to pierce.] Sawdust.

વહેરવું, *r. t.* To saw (wood); to cut timber with a saw.

વહેરાઈ, *s. f.*

વહેરામણ, *s. n.* } Wages for sawing.

વહેણું, *adj.* [See વ્યાકુળ troubled.] Quick; fast. 2. *adv.* Quickly; hastily. 3. Early.

Prov. વહેણે તે પહેણે First come, first served.

વહેવ-ડાવવું, *r. t.* [Caus. of વહેવું. *Cf.* વહેવરાવવું.] To spoil (a child) by over-indulgence. 2. To mislead. 3. To put off. 4. To

cause to flow or float, to shed.

વહેવણુ, } s. f. [Fem. of વહેવાઈ.] A son's or a daughter's mother-in-law. 2. The bridegroom's and the bride's mothers, as related to each other through their son and daughter respectively.

વહેવરા-મણુ, s. n. Deception; fraud. 2. Loss.

વહેવરા-વ-વું, v. t. [Caus. of વહેવું. (Cf. વહેવરાવ-વું.)] To cause to flow or float, to shed. 2. To mislead; to deceive. 3. To put off.

વહેવરાવ-વું, v. t. [See વ્યવહાર.] To cause to be profited.

વહેવાઈ, s. m. [S. વૈવાહિક fr. વિવાહ.] The bridegroom's and the bride's fathers, as related to each other through their son and daughter respectively.

વહેવાર, s. m. [See વ્યવહાર.] Intercourse. 2. Transaction; dealings. 3. Social intercourse; social conduct.

વહેવારિ-યો, s. m. A dealer. 2. A man of credit.

વહેવું, v. t. [S. वह् to bear, to carry, to flow.] To flow; to glide; to run (of water, a river). 2. To pass away; to elapse (of time). 3. To carry; to bear (of a burden). 4. To endure (of pain). 5. To be carried astray; to be spoiled morally (of a person).

Id. બાર વહેવો To carry or bear a burden or responsibility. દુઃખ વહેવું To endure pain. વખત વહી જવો To pass away time. વહી જવું To be morally spoiled; to be dissolute; to live a dissolute life. વહું જવું To be drawn after or along. 2. To pass away (of time). 3. To pass by unnoticed (of time). વહેવું મૂકવું To leave floating; to lay afloat. 2. To let alone; not to take into account or consideration.

વહ્નિ, s. m. [S.] Fire.

વહુંવહું, ad/. Wandering about. 2. Making ineffectual efforts. 3. Bewildered.

માન હીન બાપડો, ફરે વહો વહો. — જીવરામભટ.

વહેજો, Same as વેહેજો.

વહેરો, Same as વોરો.

વળ. s. m. [See વળવું.] A twist. 2. A coil. 3. Texture. 4. A contrivance.

કૃષ્ણ કહે, “શાન્ત થાવ, વારી લાવું અમે વળે.”

—વહીલ.

5. A scheme. 6. An opportunity. 7. A secret and unexpressed conviction against; a preconceived idea; a prejudice. 8. Spite; grudge. તારા મનનો વળ ઉકલશે સહુ, થઈ સમજ્યા થકી.—ધીરો.

Id. વળ દેવો-નાખવો To twist. વળ ઉતારવો To untwist. 2. To counterbalance; to counteract; to neutralize the effect of 3. (Cf. ધાર ઉતારવો) To make a suitable and satisfactory arrangement. વળે વળ ઉતારવો-ખેસાડવો To make fitting or suitable arrangements. વળ ચઢાવવો To twist. 2. To incite; to put up; to encourage. વળ ભાંગવો To twist. વળ રાખવો Not to give up one's prejudices; to stick to one's prejudices; not to yield to persuasions. 2. To bear a grudge. વળ બેવો To accommodate oneself to the circumstances. વળનું Useful. વળનું માણસ A person under one's control or power. વળ આવે-વળ બેસે, તે એક હીરો લેવો છે I wish to purchase a diamond, if I find an opportunity-or if it will suit my circumstances. વળ કવળ Suitability or unsuitability. વળમાં આવવું To be under one's power; to be under one's thumb. વળમાં લાવવું-લેવું To bring under one's power.

Prov. દોરીનો વળ આમજે નય Action and reaction are equal and opposite.

વળકો, s. m. [See વરાળ, or વળ.] Absorption of steam and moisture by food-stuff in the process of cooking. 2. Subsidence of one's grief. 3. Appeasing; pacification of the mind; tranquility of the mind. વળકો વાળવો To allow food-stuff to absorb steam. 2. To give vent to one's grief.

વળગ-ણુ, s. n. [See વળગવું.] Connexion; attachment. 2. Grasp; seizure. 3. Possession by ghosts. 4. Evil spirits.

વળગ-ણી, s. f. A cloth-horse; a string or chain hanging between two opposite walls to place clothes upon.

વળગ-વું, v. t. [Db. Des. વળગ= S. आरुहम्

ascended, *fr.* S. अवलम् attached *fr.* अव down + लग् to be attached; also Hem. Des. वलग्-इ=S. आरोह-ति it ascends.] To seize: to lay hold of. 2. To embrace. 3. To adhere to; to stick to; to cling. 4. To quarrel; to wrangle.

Id. કેટે વળગવું To embrace. ગળે વળગવું Lit. To stick in the throat. Hence, 2. To be unable to swallow owing to the memory of an absent friend. 2. To have a responsibility thrown upon one. 3. To be pestered with. વળગી પડવું To hold in a close embrace. 2. To seize with violence. 3. To lay a false claim to. ભૂત વળગવું To be possessed by an evil spirit. ભૂત-ગ્રાહ-વળગવું To be put to unnecessary trouble; to be pestered with. વાતે વળગવું To be engaged in conversation. કામે વળગવું To be engaged in one's business. વળગીને બોલવું To make a pressing request.

વળ-ગાર, } *s. m. f.* [See વળગાડ-વું.] See
વળગાડ-ડ, }

વળગણ. 3. 4.

વળગાડ-વું, *v. t.* [Causal of વળગ-વું.] To make to adhere; to attach to; to stick; to cause to cling; to hang. 2. To get embraced.

Id. કેટે વળગાડવું To force one into. કેટે માલ વળગાડવો To force goods upon another. કામે-રોજગારે-વળગાડવું To employ. વાતે વળગાડવું To engage one in an entertaining conversation with a view to deceive. રમતમાં વળગાડવું To occupy one's mind with a play or game with a view to divert one's attention.

વળણ, Same as વલાણ.

વળતી, *adv.* Then; afterwards; in the next place; next. 2. In addition to; moreover. 3. See વળી.

વળ-વું, *v. i.* [S. वृ to turn.] To bend. 2. To turn; to turn round. 3. To change the course or direction. 4. To be deducted, repaid, or reimbursed. 5. To take or assume a due form or figure (a letter, &c.) 6. To be profited. 7. To be successful or effectual. 8. To feel relief.

Id. આડું વળવું To lie down and relax the

limbs; to take rest. 2. To change one's way. 3. To come in the way of; to stop the way; to prevent from proceeding. પાછું વળવું To turn back; to return. 2. To vomit. 3. To be returned (of money); to be repaid. મૂર્છા વળવી To fall in a swoon; to swoon. 2. To be free from a swoon. સાર વળવી To be punished for an injury done. મન વળવું To be persuaded. શરીર વળવું To assume the proper or healthy form (of the body). વર્ષ વળવું To be (of a year of plenty after a famine). પાણી પાછું વળવું To ebb after a high tide. 2. To be tasteless (of water). *Cf.* ધાન્ય પાછું વળવું To lose taste, to be tasteless (of cooked food). વાતે વળવું See વાતે વળવું. ઘાડું વળવા To assume the proper shape (of sweetballs). શેવાળ વળવી To be overgrown with moss. તે આપણી તરફ વળશે He will change his mind and join our party. તેના અક્ષર વળ્યા છે He can give the proper shape to his letters; his writing has improved. તેવું કંઈ વળ્યું નહિ All his contrivances failed; he could do nothing; he was quite unsuccessful. ટાળું-કુંડાળું વળવું To assume the form of a circle. 2. To stand in a circle. વાંકું વળવું To bend down. 2. To change one's way. 3. To be under a necessity. વળતી વેળા-વળતો દહાડો The declining time or day. 2. The latter part of the day; the afternoon. 3. A time of adversity. દશ વળવી To be prosperous after times of adversity. ઢગલો વળવો To be formed into a pile. ઢગલો વળી જવું Lit. To be reduced to a heap. Hence, 2. To be reduced to a dead head (of the body of a person). 3. To be totally exhausted or tired.

Prov. વળ્યા તો વહાણ, નહિતર પત્યર પહાણ A self-willed person may yield or resist with all his heart, if it so please him.

વળાવ-વૃં, *v. t.* [Causal of વળ-વું.] To accompany a guest to some distance, as a mark of respect; to see him off; to dismiss. 2. To send a daughter to her husband's house. 3. To get swept. 4. To turn. 5. To have sent back. 6. To form; to fashion. 7.

To incline; to induce; to persuade. 8. To neutralise the evil or injurious effects of.

Id. વળાવવા જવું To see a person off. મન વળાવવું To persuade. સાસરે વળાવવી To send (a girl) to her husband's house. કોળિયો વળાવવો To feed. વાંકા વળવું Lit. To bend down. Hence, 2. To be under compulsion or necessity; to be forced or obliged.

વળા-વિયો, *s. m.* A companion on a journey; an escort. 2. A guide.

વળા-વું, *v. i.* [Passive of વળવું.] To be turned. 2. To be formed or shaped. 3. To be returned; to be liquidated (of a debt).

વળાવો, Same as વળાવિ-યો.

વળિયા-ચમ્પુ, *adj.* [S. વલી a fold, a wrinkle: See વળવું, + ચાંપવું.] (An ox) Having a circle of hair on the forehead, and in the straight line joining the roots of the horns.

વળિયાં, *s. n. pl.* Two pads joined together, and put on the bank of a beast of burthen to lessen friction. 2. Wrinkles in a garment.

Id. વળિયાં પડવાં To have wrinkles, caused by frequent use (of a garment).

વળી, *adv.* [See વળવું. Cf. ફરી, ફરી-થી.] Again; once more. 2. Further; moreover; also.

વળી, *s. f.* [Hem. Des. વલિઆ=S. ज्या the chord of an arc, the string of a bow.] A round rafter.

Prov. વળીની ગાંડમાં એક ખીલો, ને મોલની ગાંડમાં સો ખીલા, Regal honours have regal cares. Cf. Uneasy lies the head that wears a crown. 2. [See વળું.] A metallic circle or a cylinder placed at the end of a piece of wood or of a stick; a ring.

વળું, *s. n.* [S. વલય. See વળવું.] A circle. 2. A hoop. 3. A gathering. 4. A stratum; a bed. 5. A plot of land. 6. A wheaten cake. 7. A blot of sweat on clothes.

વળું-દંડુ, Same as વળું-દંડુ.

વળું-કો, } *s. m.* [See વળવું, વળ, વળકો+વ-

તિ.] Being broken in or trained; training;

education. 2. Good manner.

વળોટ-વું, *v. i.* To go beyond; to surpass. શૂન્ય વળોટીને તણ, ચૈતન્ય ચાલ્યું આઘ નારાયણને આરાધી. —ભોજોભગત.

વાંક, *s. m.* [See વાંકું.] An ornament made of bents for the arms (of females). 2. A curve; curvature. 3. Crookedness; a bent. 4. A fault; an offence; something or some act liable to censure, blame or reproach.

Id. વાંક કાઢવો To find fault with; to put the blame on. વાંકમાં આવવું To commit a fault unintentionally or through ignorance.

વાંકડ-વેણું, *adj.* [+વેણો.] Crooked like a creeper.

કનક ચૂડી, કનક વાંકાં, વાંકડવેણાં,

હેમ માંહે તે આગ્રણ, અતી શોભેલાં—દયારામ.

વાંકડી, *s. f.* A superior kind of areca-nut.

વાંકડું, } Same as વાંકું.

વાંકડે, *s. m.* [See વાંક.] A dowry.

વાંક-સાથિયો, *s. m.* [+ સાથિ-યો.] A સાથિયો (auspicious diagram) having bents in its arms.

વાંકા-ઈ, } *s. f.* Deviation from a right

વાંકા-શી, } line; deviation from parallelism of perpendicularity. 2. Deviation from moral rectitude; perversity. 3. Impertinence. 4. Perversity.

વાંકા-બોણું, *adj.* [+ બોણું.] Speaking perversely or impertinently.

વાંકું, *adj.* [Dh. Des. & Hem. Des. વંક fr. S. વङ्क a bent: Or વક્ર: crooked.] Crooked. 2. Oblique. 3. Foppish; finical. 4. Untrue; false. 5. Hostile; opposed. 6. Evil. 7. *s. n.* Harm. 8. Untruth. 9. Misunderstanding; perversity. 10. Hostility opposition.

Id. વાંકું બોલવું To speak ill, disrespectfully, or out of grudge. 2. To tell a lie. વાંકું વળવું To bend; to bow. વાંકું વાળવું To bend; to lower; to humble. વાંકું પડવું-થવું To be offensive; to have the contrary effect. વાંકી પાણી મુકવી To be insolvent. વાંકી સમજ Perverse understanding. વાંકી નજર A sidelong

look; a glance. વાંકી નજરથી જોવું To look askant; to glance at. 2. To throw amorous glances at. 3. To be angry with. વાંકું મોંહ કરવું To turn one's face away from. 2. To be displeased with; to be angry with. વાંકો વાળ થવા દેશે નહિ He would never allow a hair of his head to be touched; he would never let him be annoyed. વાંકું ચાલવું To act crookedly. 2. To act wrongly. 3. To act in disagreement with.

Prov. વાંકી આંગળી વિના ધી ન નીકળે A restive horse must have a sharp spur.

વાંકું-ચુંકું, *adj.* [+ ચુંકું redup.] Curved and crooked; winding; zigzag. 2. Crooked or ironical (speech).

Prov. વાંકા ચુંકા પણ ધઉના રોટલા Form deserves no consideration so long as the substance is preserved.

વાંકું-તેડ, *adj.* [+ તેડું.] Very crooked.

વાંકું-વસમું, *adj.* [+ વસમું.] Disagreeing; quarrelling. 2. *s.n.* Disagreement; a quarrel.

વાંગલાં, } *s. n. pl.* [See વાંકું.] Vain struggles.

અત્ર વિના પુત્ર મારે વાંધલાં, તો ક્યાંથી ટોપી આંગલાં.
—મેમાનંદ.

વાંધું, } *s. n.* [See વાંકું.] A cave.

વાંધો, *s. m.* [See વર્ગ.] A class; an order; a division.

Id. વચલા વાંધાનું Of middle size or class; middling; moderate.

વાંચન, *s. n.* [See વાંચવું.] Reading.

વાંચન-પાઠ, *s. m.* [+ પાઠ.] A reading lesson.

વાંચન-માળા, *s. f.* [+ માળા.] A series of reading lessons; a course of reading. 2. A series of reading books.

વાંચવું, *v. t.* [S. વાચ્ to cause to speak; to read *fr.* વચ્ to speak.] To read; to peruse.

Id. સારું-ભલું વાંચવું To wish well to. ભુલું-ભુરું વાંચવું To wish ill to. વાંચી કાઢવું To read through. 2. To reap in a hurry. વાંચી જોવું To read or look over carefully. વહી વાંચવી To read the history of one's ancestors. 2. To

speak ill of one's ancestors. 3. To quarrel or abuse by speaking ill of one's former conduct.

વાંછના, } Same as વાઝછના, વાઝછા.

વાંઝ, Same as વાંઝ-છું.

વાંઝ-છી, *s. f.* A barren woman; a childless woman.

Id. વાંઝછી વિચાવી-વાંઝછીને છાકરાં આવવાં To be very tardy; to take too much time in doing something.

વાંઝ-છીનો, *adj. m. Lit.*-(A son) Born of a barren woman. 2. A term of abuse to boys or men.

વાંઝ-છું, Same as વાંઝિ-યું.

વાંઝિયાં-આરું, *s. n.* [+ આરું, આર-છું.] An only son in a large family, looked upon as the only male person who will continue the family. 2. *adj.* Only one. 2. Very dear.

વાંઝિ-યું, *adj.* [S. વન્ધ્ય. S. વઝા.] Barren; fruitless. 2. Childless.

Id. વાંઝિયાના પાડનું The only one. 2. Very dear; highly prized. વાંઝિયા મહેલું Being called "barren" with an abusive reference. 2. The state of being barren or childless.

વાંટ, *s. m.* [See વાંટો.] A share. 2. A fixed portion distributed out of food presented to an idol.

પણ શ્રદ્ધા જોઈશું સાંભળવાની, નહિ મિલનકો વાંટ;
શ્રદ્ધા વિના જે સાંભળશે, તે હો નવેળી છાંટ.

—નિરાંતભક્ત.

વાંટ-વું, *v. t.* [See વાંટો.] To distribute; to divide.

વાંટો, *s. m.* [Hes. Des. વંટો = S. खण्डः. a part *fr.* S. वण्ट a portion *fr.* वण्ट to divide.] A share or portion (of the ancestral property). 2. Land held in fee simple.

વાંટો, *s. m.* [S. વણ્ટ unmarried.] A bachelor. 2. A widower.

વાંતર-વું, *v. t.* [S. विभक्त, कृत् to cut: See કાતર-વું.] To cut or eat through.

વાંતરી, *s. f.* A kind of white ants.

વાંદર, *s. m.* [See વાનર.] A monkey; an ape. 2. A mischievous person.

Prov. વાંદરાને વળી નંસિરણી આપવી To hold

a candle to the devil.

વાંદર-ચેષ્ટા, *s. f.* [+ ચેષ્ટા.] A mischievous trick.

વાંદરી, *s. f.* A female monkey.

વાંદરું, *s. n.* Same as વાંદર.

વાંદરો, *s. m.* A monkey; an ape. 2. The tongue of a lock or padlock into which the hole of the key enters; a latch. 3. A crane to lift up or lower down burdens.

વાંદો, *s. m.* A beetle. 2. A murrian in cattle.

વાંધો, *s. m.* [See વાંધ.] A dispute. 2. A doubt. 3. An objection. 4. A protest. 5. An unsettled or unclosed business; an affair or transaction involved in dispute.

Id. વાંધો ઉઠાવવો-કાઢવો-લેવો To object to; to dispute; to take exception to. ઊંડરાંના વાંધા હોય છે There is a scarcity of children: He has no children.

વાં-ફળ, *adj.* [See વા, વાયુ+ફળ.] Fruitless; empty; unmeaning; silly; vapid (of speech or speaker). 2. Wild; freakish; scampish (of a person).

વાં-ફળ-પણું, *s. n.* } Vanity; emptiness.
વાંફળાઈ, *s. f.* }

2. Wildness in conduct.

વાંસ, *s. m.* [Hem. Des. વંસો *fr.* S. વંશ.] A bamboo. 2. A measure of 10 feet.

Id. સુકો વાંસ મારવો To give a flat denial to; to refuse in plain words.

વાંસ-કપૂર, *s. m.* [+કપૂર.] A soft substance found inside a bamboo.

વાંસ-ડો, *s. m.* A bamboo.

વાસ-ફેડણી, } *s. f.* [See વાંસ-ફેડો.] The
વાંસ-ફેડો, }

wife of a વાંસ-ફેડો. 2. A woman who works in bamboos.

વાંસ-ફેડો, *s. m.* [See વાંસ + ફેડ-કું.] A man who works in bamboos.

વાંસ-લ-ડી, *s. f.* Same as વાસ-ળી (spoken of in fondness).

વાંસ-લો, *s. m.* [Hem. Des. વાહ-લી *fr.* S. વાસિ an adze.] An adze.

Id. વાંસલો હાથીને આલ્યા જવું To work without a heart; to work carelessly.

વાંસ-ળી, *s. f.* [See વાંસ.] A flute; a fife. 2. A pipe. 3. A long and narrow bag or purse which, while holding money, is tied round the waist.

વાંસી, *s. f.* A scythe fixed to the end of a long bamboo.

વાંસે, *adv.* [See વાંસો] After; behind. 2. In the absences of; behind one's back.

વાંસો, *s. m.*] Hem. Des. વંચ = S. પાર્શ્વ side. Or, S. વંજ the backbone, a bamboo.] The backbone; the back.

વાઃ, *interj.* [Imit.] Well ! Well-done ! Bravo ! Very fine !

વા, *s. m.* [See વા, વાયુ.] Wind. 2. Rheumatism. 3. Fancy; whim. 4. Pride; conceit.

Id. તેને જગતનો વા વાયો નથી He has no experience of life. તેને અમદાવાદનો વા વાયો નથી He is not affected by the influences at work in Ahmedābād: He is not spoiled by his residence at Ahmadābād. વા ખાવો To pass time doing nothing; to lie idle. 2. To be useless. વા છુટવો-સરવો To break wind. વાએ આવે તેમ કરવું To do as one pleases; to act according to one's will or pleasure.

Prov. વાએ વાત જાય Walls have ears.

વા, *conj.* [S.] Or.

વાઈ, *s. f.* [See વાયુ.] Flatulence. 2. Epilepsy.

વા-ઊ, *s. f.* [See વાયુ.] Cracks in the sole of the foot caused by cold.

વા-ઊ, Same as વાયલ.

વાફ, *s. f.* [See વાયા.] Speech.

હિંસક આગળ ધર્મશાસ્ત્ર, તે જાય અવરથા વાફ.

—ગિરિધર.

વાફ-ચતુરી, *s. f.* [S. *fr.* + ચાતુરી.] Cleverness in speaking; conversational powers.

વાફ, } *s. m.* [See વક્ષ.] Fibres of palm
વાખ, }

વાક, *s. m.* [See વાક.] Shape; form. 2. Stamina; substance; essence.

વાકવાન હરી લેઈ, સ્વરૂપ ભજવતી. —વક્ત્રી.

વાંકડ-કું, *adj.* [See વા + કડ-કું.] A little bitter: bitterish. 2. [See વા wind + કડ-કું.] Bitter owing to exposure to the air.

વાકડ-કું, *adj.* [See વાકું] Perverse.

વાકડ, }
વાકેડ, } *adj.* [Ar. વાકિફ્ acquaint-
વાકડ-ગાર, }
વાકેડ-ગાર, }

ed.] Acquainted with; conversant with. 2. Versed in. 3. Experienced in.

વાકળા, *s. m.* [S. વહ to flow.] A stream; a rivulet.

વાકેડ-ગારી, *s. f.* [See વાકડ, વાકેડ, + P. ગાર=S. કાર a doer *fr.* કર to do.] Experience. 2. Acquaintance with; knowledge of.

વાક્ય, *s. n.* [S. *fr.* વચ્ચ to speak.] A sentence. 2. A word. 3. A promise. 4. An aphorism; a dictum. 5. A complete proposition. 6. A maxim. 7. Speech.

વાક્ય પદ્ધતિ, *s. f.* }
વાક્ય રચના, *s. f.* } [S. *fr.* + પદ્ધતિ, રચ-
વાક્ય વિચાર, *s. m.* }
વાક્ય-વિન્યાસ, *s. m.* }

ના, વિચાર, વિન્યાસ.] Syntax.

વાક્યાવળી, *s. f.* [S. *fr.* + આવલી.] A series of sentences. 2. The manner of speaking. 3. A speech.

વાખ, Same as વાક, વાખ.

વાખરો, }
વાખળો, } [S. ઉપસ્કર furniture *fr.* ઉપ

near+ક to scatter. See વિખેરવું.] Furniture. 2. The various odd things in a house. (Generally used as a compound with ઘર, ઘરવાખરો.

વાખા, *s. m. pl.* Same as વાખો.

Id. અન્નના પણ તેને વાખા છે He suffers even from want of food.

વાખો, *s. m.* [Ar. વાકિઝ: an occurrence.] Calamity; misfortune; ill-luck. 2. Privation; great want; scarcity or starvation. 3. Pestilence. (Generally used in the Plural).

વાગ, Same as વાક.

વાગ, *s. f.* The reins; the guiding rope of a bullock.

કુંવરી મેલો ધોડાવાની વાગ રે, કુંવરી રાવ તણી.

—સગળરાખ.

વા-ગ-ડિયું, *s. n.* Pertaining to the province of વાગડ. 2. A particular kind of female dress.

વાગ-કું, *v. i.* [See વાગ-કું.] To make a sound; to be struck; to fall upon or beat. 2. To light on; to come upon and affect; to injure. 3. To come in contact with hurtfully or sensibly.

Id. એનાં પગલાં વાગે છે He is expected every moment. વાગું વાગે છે A musical instrument is played upon. તે મને વાગે છે It hurts me. તારા શબ્દો મારા કાનમાં વાગે છે You speak very loudly. 2. Your words are harsh or unpleasant.

Prov. વાગે તેને સાહે The wearer knows best where the shoe pinches. વાગ્યું તેવું ખોડ-ગ્યું He who will not when he may, when he will he shall have nay. વાગ્યો તો તીર, ન-હિતર તુફો If thou hast not a cap on, feed on an onion.

વાગળું, *s. n.* Same as વડવાગોળ.

વાગી-શ, *s. m.* [S. *fr.* વાદ, વાચા + ઈશ,] The lord of speech or language.

વાગીશ વદને શોભિયો, જેને હૃદયે લક્ષ્મી વિદાસ.
—ગિરિધર.

વાગી-શ્વરી, *s. f.* [S. *fr.* શ્વર.] The goddess Sarasvati, presiding over Speech and Fine Arts.

વાગો, *s. m.* A dress; a dress of honour. 2. Besmearing an image with oil &c.

વાગોલ, *s. f. n.* [See વાગોલ-કું.] Chewing the cud.

વાગોલ-કું, }
વાગોળ-કું, } [Dh. Des. ડગ્ગાલો = S. રામન્થ: chewing. & Hem. Des. વગ્ગોલ-ક = S. રામન્થકીત it chews *fr.* S. ઉડ્ up + ગૂ, મિર, to drop] To chew the cud; to ruminate.

વાધ, *s. m.* [Dh, Des. વગ્ધો *fr.* S. વ્યાઘ્ર.] A tiger. 2. A ferocious man. 3. A bold man.

Id. વાધની મારી A cat. વાધ જેટલી આળસ (Great idleness. માખીનો વાધ મારવા જેવું કઠણ As difficult as killing a large fly. 2. (Iron). Very easy.

Prov. વાધને બધરી એક આરે પાણી પીએ છે Justice is administered equally to the rich and the poor. કાગનો વાધ કરવો To make a mountain of a mole-hill. વાધને કુલે મધ(મેળવવું મુશ્કેલ) The lion's skin is never cheap. વાધ

ની બોડમાં હાથ ધાલવે To attempt a dangerous undertaking. વાધનું મોંઢ લોહિયાળું (એક વખત ગુનો કરે, તેનો બીજી વખત વહેમ આવે) Once a thief always a thief.

વાધ, *s. m.* [S. વાજ a multitude *fr.* વજ to go.] A flock (of sheep or goats). Used in Kāthiawād. 2. A mortgage (used in Kāthiawād); મેં ખેતર વાધ માંડ્યું છે I have mortgaged the field.

વાધ, *s. f.* A slave girl; a maid-servant.

વાધણ, Same as વાધેણ.

વાધ-બકરી, *s. f.* [+ બકરી.] A game for children.

N. B.—This game is known as વાધણ-દાવ in the Baroda District; વાધણ-દોરી in the Amreli District, Kāthiawād; and વાધ-પટેળી in Northern Gujarāt.

વાધ-ખારસ, *s. f.* [See વાફ + ખારસ.] The twelfth of the dark fortnight of Āshvin. (Sep.-Oct.).

વાધર-ણ, *s. f.* [See વાધરી.] A woman of the વાધરી caste. 2. A dirty woman.

વાધરી, *s. m.* [S. વાગરા a net.] A man of a caste the members of which maintain themselves by birdcatching and hunting.

વાધા, *s. m. pl.* [Hem. Des. વગ્ગાઓ = S. વિકસિત: blown open.] Same as વાગો.

વાધામ્બર, *s. n.* [See વાધ+અમ્બર.] A cloth made of a tiger's skin.

વાધે-ણ, *s. f.* [See વાધ.] A tigress. 2. A woman of majestic mien.

Id. વાધેણને ધાલેલો Lit. Suckled by a tigress; born of and brought up by a tigress. Hence, 2. Dauntless; brave (of a man esp. of a Rajpūt.)

વાધેલો, *s. m.* A man of a particular tribe of Rajpūts.

વાચ, Same as વાફ, વાયા.

વાચક, *adj.* [S. See વાચકું.] Declaratory; explanatory; expressive of; explaining; signifying. (Generally used at the end of a compound, *e. g.*, ગુણુવાચક, ઉપમાવાચક).

વાચન, *s. n.* [S. See વાચકું.] Reading; perusal.

વાચરૂપિત, *s. m.* [S. *fr.* વાફ, વાયા, + પતિ.]

Brihaspati; Jupiter; the preceptor of the gods.

વાચા, *s. f.* [S. See વાફ, વાચ.] Speech; language. 2. A word. 3. Articulate utterance. 4. The faculty of speech. 5. A divine utterance. 6. A promise.

વાચાસન, *adj.* [+ આસન.] Well-versed in literary lore; master of learning; learned; eloquent; effective as a speaker.

પુરાણિકને ન્યોતિધી, પંડિત વાચાસન. —વીરજી.

વાચાળ, *adj.* [S. વાચાલ. See વાચા.] Eloquent. 2. Talkative; loquacious; garrulous.

વાચાળ-પણું, *s. n.* Talkativeness; loquacity. 2. (Ironically). A quick tongue.

વાચિક, *adj.* Verbal; oral.

વાચ્ય, *adj.* Intended to be spoken, expressed, or indicated.

વાચ્યાર્થ, *s. m.* [S. *fr.* + અર્થ.] The literal meaning; the expressed meaning.

વા-છટ, *s. f.* [See વા, વાયુ, + છટો.] Drifting rain. 2. Splashing or spurting of rain. 3. Water of a shower driven (into a house, &c.) by the force of the wind.

વા-છણટ, Same as વાછટ.

વા-છણિટ-યું, *s. n.* A projecting frame to keep off rain; a weather-board.

વાછર-ડી, *s. f.* [See વાછર-ડું.] A heifer; a female calf.

વાછર-ડું, *s. n.* [See વાછર-ડું.] A calf.

વાછર-ફે, *s. n.* [Dh. Des. વઝજો *fr.* S. વત્સ See વત્સ.] A calf. 2. An infant.

વાછલ, *s. n.* [S. વાત્સલ્ય *fr.* વત્સલ, વત્સ.] Kindness, affection, or fondness displayed by parents towards their children.

વા-છુટ, *s. f.* [See વા, વાયુ, + છુટ-કું.] The breaking of wind.

વાળ, *s. f.* [See વાધિ.] Trouble; a bother.

Id. વાળ આવવું To be troubled or harassed. રાય કહે નહિ મુહૂર્તનું કાળ અમો આવું ન વૃથા વાળ.

—પ્રેમાનંદ.

વાળ, *s. f.* [Ar. વઝજ્ preaching.] Preaching; a sermon.

વાળન્તર, Same as વાળિતર.

વાળખી, *adj.* [Ar. વાજિબ.] Just; equitable. Proper; fit; fair. 3. Reasonable;

right. 4. Becoming; suitable.

વાજ.કું, *v. i.* [S. વાદ્ to cause to speak *fr.* વદ્ to speak.] To make a sound.

Id. **વાજકું ગાજકું** With noise or shouts; with pomp and clatter (as of a procession).

Prov. **વાજકું ગાજકું સૌ માંડવે આવશે** All will be brought to light at last.

વાજ-વાળો, *s. m.* [See વાજ્ + વાળું having.] A professional musician; a player on a musical instrument.

વાજિ-ત્ર, *s. n.* [S. વાદિત્ર. See વાજ્.] A musical instrument.

વાજિયા, *adj. m. pl.* Produced by watering a field without the aid of rain water. (of a crop of wheat) *s. m.* A kind of wheat.

વાજ, *s. m.* [S. વાજિન.] A horse.

Id. **વાજથાળા** A stable.

રીસ કરી કહ્યું આહુકિયાને, “કાં દુર્બળ નેડયા વાજ ?”

—પ્રેમાનંદ.

વાજ-કરજી, *s. n.* [S. *fr.* વાજિન strength + કર્ to do.] Stimulating or exciting desire by aphrodisiacs; stimulating amorous desires. 2. Magic.

વાજ-વિદ્યા, *s. f.* [+ વિદ્યા.] Magic.

વાજું, *s. n.* [See વાજ.કું.] A musical instrument. 2. A musical-box. 3. Harmony; accord. 4. A company of persons of the same frame of mind.

Id. **વાજું ડીક મર્યું છે** (Iron.) It is a goodly company that has gathered together. **છતરીસ વાજન** Thirty-six kinds of musical instruments.

વા.કુંડું, } Same as **વાજો.કુંડું**.

વા.જોડું, }

વાજો.કુંડું, *s. n.* [See વા, વાયુ, + કુંડ.કું.] A stormy wind.

વાંચના, *s. f.* [See વાંચ.કું.] A wish; a desire.

વાંચ.કું, *v. t.* [S. વાચ્છ.] To wish for; to desire.

વાંચા, Same as **વાંચના**.

વાંચિત, *adj.* Wished for; desired.

વાટ, *s. f.* [Hem. Des. વટ=S. પથ; a way, *fr.* S. વૃત્તિ going, moving, વર્ત્તન way, *fr.* વૃત્ત to be, Cf, L. *verto* to turn.] A road; a

path; a way. 2. Expectation; awaiting.

Id. **વાટ લેવી** To expect; to wait for. **વાટે જતાં વઢવાટ લેવી** To pick up a quarrel without any cause for offence. **વાટ પડવી** To be used as a way or path. **વાટ પાડવી** To use as a way or path. 2. To commit highway robbery. **વાટ મારવી** To go on one's journey; to pass over one's way. **વાટ મુકવવી** To oblige to make way. 2. To oblige to give way; to drive back; to defeat.

દાનવોનો વાઠયો, દાટ, અનિરૂદ્ધ મુકાવે વાટ.—પ્રેમાનંદ. **વાટખરચ-વાટખરચી** Travelling expenses. 2. Money set aside to be spent on a journey. 3. Alms, charity and good actions done in this life, serving to facilitate one's journey to the next world. **ધાટે ધાટે** Lit. on the way and or on the bank of a river; originally said by a Gōpi to Krishna. Hence, 2. Anywhere and everywhere.

વાટ, *s. f.* [Hem. Des. વટ્ટી *fr.* S. વર્તિ *fr.* વૃત્ત=L. *verto* to turn.] A wick.

Id. **વાટ ઉડવી** To be set on fire (used to show contempt.) **તારા જીવતરમાં વાટ ઉડી** Fie upon you.

વાટ, *s. f.* [See વટ્, વૃત્તિ.] An iron circle put round the wheel of a carriage; a tire.

Id. **વૈડાને વાટ ચઢાવવી** To put tires on wheels.

વાટ-કી, *s. f.* [S. વાટિકા a small garden. See વાટ.] A small cup of brass or copper.

વાટ-ચિત્રો, } *s. m.* [See વાટ.કું.] A long round stone used in crushing or beating on a slab of stone called નિસાદરો; a muller.

વાટ-પાડું, *s. m.* [+ પાડ.કું.] A highway robber. 2. One who makes a new way; a pioneer.

વાટ-માર, *s. m.* [+ માર.કું.] A highwayman. 2. A highway robber or plunderer.

વાટ-ભા, *s. m. pl.* [See વાટ.કું.] Broken rice.

વાટ-કું, *v. t.* [S. વૃત્ત, વર્ત્ત=L. *verto* to turn.] To pound; to ground by rubbing upon a stone with a muller; to mash.

Id. **ઉપર મરી મીકું વાટકું** to bear a grudge

against.

વાટ.વું, Same as વાટ.વું.

વાટ.વો, *s. m.* [See વાટો a wrinkle. Or, See બટક a boy; a boy carrying a purse of areca-nut, &c., being generally in attendance upon persons of importance.] A purse; a bag; a circular bag having partitions (for holding money, tobacco, areca-nut, &c.,).

વાટિકા, *s. f.* [*S. fr.* વાટ an enclosed space.] A garden: an orchard.

વાટી, *s. f.* [See વાટ.કી.] A metal saucer. 2. Anything hollow like a cup. 3. A holf of the kernel of a cocoanut.

વાટું, *s. n.* Same as વાટ.કી.

વાટું.ઓ, } Same as વાટ.વો.

વાટે.રૂ, *s. m.* [See વાટ a road.] A traveller.

ચોર લહા ચાર અને, દિન દીન દીડો એક;

હાકેરી વધો તે મુખ, વાટેરૂ કે વાટમાં ?" —વશીલ.

વાટો, *s. m.* [વૃત્ત, વર્ત્ત. = *L. verto* to turn.] A tire. 2. A corrugation. 3. A wrinkle. 4. Pointing with mortar.

Id. વાટ મુકવા To be spent or exhausted; to become less and less in amount. ચેટની ફૂદે વાટ પડ્યા હતા Rolls of fat covered his stomach.

વાડ, *s. f.* [Hem. Des. વાડી = *S. વૃત્તિ*: a hedge, *fr.* *S.* વાટિકા a garden *fr.* વાટ an enclosed space.] A hedge; a fence; an enclosure. 2. A street; a ward.

Prov. વાટ વગર વેલો ન ચડે Without influence no one can rise. વાડમાં હાથ ધાલીએ તે કાટા વાગે He that handles thorns will prick his fingers. વાટ વેલાને ખાય He covers me with his wings, and bites me with his bill. વાડ સાંભળે વાડનો કાંટો સાંભળે Walls have ears.

વાડ.કી, Same as વાટ.કી a small cup.

વાડ.કું, *s. n.* [See વાડ.કી.] A cup of ordinary size.

વાડકો, *s. m.* [See વાટ.કી.] A large cup.

વાડવ, *s. m.* [*S.*] A Brāhman. 2. The subterranean fires.

વાડિયો, } *s. m.* [See વાટ.વું.] A ship-builder. 2. A carpenter. 3. A title given to housebuilders and shipwrights.

વાડિ.યો, *s. m.* [See વહાલ.] A desire; eagerness; an ardent wish.

વાડી, *s. f.* [See વાટિકા.] A garden; garden land. 2. A large piece of ground enclosed with buildings all round. 3. A network of flowers. 4. A country house.

Id. વાડીનો વરધોડો A thing beautiful in appearance but not durable; a fancy article. વાડી ઉપર વાદળાં, મેડી ઉપર મેહ, શૂળી ઉપર સાથરો, પર નારીશું નેહ. —ભાષા. Falling in love with another's wife often involves the loss of life.

વાડો, *s. m.* [Hem. Des. વાડંતરા = *S. કુટિરમ* a college See વાડ, a hedge.] An enclosure; a compound. 2. A privy. 3. A mansion. 4. A ward. 5. A fold; a pen. 6. A party; a faction.

વાડો.સિયું, *s. n.* [See વાડ, વાડો.] A small fence; a small fence round a plant or tree. 2. A spot enclosed in a small fence; a small enclosure.

વાઠ, *s. m.* [See વાટ.વું.] The edge of an instrument for cutting. 2. A cut; a wound. 3. Reaping a field. 4. Cramps.

Id. વાઠ ચઢાવવો To sharpen. વાઠ મૂકવો To make a mark for cutting. 2. To cut. વાઠ કાપવો To cut. વાઠ કાપનો ધંધો Surgery.

વાઠ.કુટિયો, *s. m.* [+ કુટ.વું.] A quarrelsome or troublesome man. 2. A surgeon.

વાઠ.વું, *r. t.* [*S.* વધ killing. See વધ.] To cut. 2. To dissect. 3. To divide. 4. To perform surgical operations upon.

વાઠી, *s. f.* [*S.* વહ to blow.] A kind of vessel for keeping ghee in.

વાણુ, *s. f.* [*S.* વાણી. See વાણી.] Speech. 2. [See વાહન.] Cheap cordage made of palm, &c. 3. [See ફણ, વના, વિના.] Want; deficiency; lack; defectiveness; insufficiency; scantiness.

વાણિય, *s. n.* [*S.*] Trade; traffic.

વાણિ.યણુ, } *fem.* of વાણિ.યો.

વાણિ.યેણુ, }

વાણિયા-શાહી, *adj.* [See વાણિયો+શાહ, *Cf.* Hem. Des. વેઆરિતમ્ = S. પ્રતારિતમ્ cheated *fr.* S. વ્યાપારિતમ્ traded, acted as a trader.] Ways of merchants; economy; economical practices; a calculating way.

વાણિયો, *s. m.* [Dh. Des. વાણિયયા *fr.* S. વાણિજ્ય+કાઃ traders. See વણિક, વણજ.] A Bania; an individual of a particular caste in Gujarāt, the members of which are generally traders, shop-keepers, or money-lenders. 2. A trader; a merchant. 3. A dealer in grain.

Id. **વાણિયાવિદ્યા** કરવી To act like a merchant; to look to pecuniary gain or loss in an affair. 2. To serve the times; to be time-serving. 3. To come to an amicable settlement in a dispute; to make a compromise. 4. To run away from a difficulty.

Prov. **વાણિયો સિંચે પળી પળી, ને રામ ઉડાવે** દુર્યા What the good wife spares, the cat eats: Ever spare, ever bare. **વાણિયા ભાઈની મૂછ નીચી તો નીચી** Spare no pain to secure a gain. **વાણિયો રહેશે રોઈ** Everybody looks to his own interest. **વાણિયો રીડયો, તો તાળી આપે** There is no use depending upon a trader's words. **વાણિયા લોભે લેવાણે** The miser is ever in want. **નતે વાણિયા ભાઈ, એટલે, તોડજેડ કરવામાં કુશળ** Being a born merchant, he was possessed of tact and was good in settling quarrels.

વાણી, *s. f.* [S.] Speech; articulate utterance; sound. 2. Voice. 3. The faculty of speech; the power of speech; eloquence. 4. The goddess of speech; Sarasvatī. 5. Public voice; public opinion.

વિદ્યાતાની ગતિ તો મેં નહીં, તે માટે લાલચો રાખવરાણી; પાછી આપે થાય ફળેતીની વાણી રે. —ભવાન.

વાણી-શૂરા વાણિયા, રણ-શૂરા રજપૂત. —ભાવા.

વાંજું, Same as વહાણું.

વાણો, *s. m.* [S. વાન weaving *fr.* વે to weave. See વણ-જું.] The woof. 2. The woof and the warp.

વાણો-તર, *s. m.* [See વાણિયો + S. તર a comp. suffix.] A merchant's clerk. 2. A servant; a factor; an agent.

વાત, *s. f.* [S. વર્તો *fr.* વૃત્ત, વર્ત, to be.] Talk; conversation. 2. A story; a narrative; a fable; a tradition. 3. News; a rumour. 4. History. 5. Relation; discourse. 6. An affair; a transaction; a business. 7. Circumstances; events. 8. A suggestion; a proposal. 9. A subject; a point. 10. The import.

Id. **વાતજું વતેસર કરજું** To make a mountain of a mole-hill; to give an unnecessary importance to an occurrence. **વાત ઉડાવી દેવી** To avoid the point at issue. **વાત ખાઈ જવી** To avoid giving an answer to a question. 2. To avoid replying to a request. **વાત ઉપાડવી** To start the subject of a discussion. **વાત ફાટવી** To be divulged (of a secret). **વાત ઉરાડવી** To circulate a rumour. **વાત ચાલવી, વાતો થવી** To be circulated (of a rumour). **વાત પામવી** To know the secret; to unravel a mystery; to see through an intrigue. **વાત મળવી** To be corroborated; to be confirmed (of a statement). **વાત માનવી** To take a statement to be true; to believe. **વાત બનાવવી** To invent a story; to spread a false report. **વાતમાં પડજું, વાતમાં લાગજું, વાતે વળગજું**, To be engaged in conversation. **વાત કરવી** To talk about; to converse; to open a subject; to talk of a thing but not making it principal subject of conversation; to talk incidentally of. **ની વાત કરવી** To expose the weakness or private conduct of (a person.) **એકજ વાત** A decisive statement. **મોટા લોકની વાત નૂદી ને ગરીબની વાત નૂદી** The case (circumstances or condition) of the great is quite different from that of the poor. **વાત કાઢવી** To start or open a subject. **એની શી વાત કરવી !** He is beyond our comprehension, or beyond our reach: we can be no match for him. **શી વાત કે નહિ મારી ચંપા** 'Champā is all in all to me. **વાતે વાતમાં** While talking about several things; by way of digression; talking incidentally about. **વાતો કરાવવી** To give an opportunity to (a person) to talk about. Hence, 2. To expose one's private affairs to public scrutiny; to expose oneself to public censure. **વાત ઉકલવી** To find one's way out of an en-

tanglement or perplexity. વાત મારી જવી Not to be noticed or paid attention to (of a request.) વાત બગડવી To be spoiled (of an affair. 2. To be beyond one's control. વાએ વાત ચાલવી To be freely talked about; to be a subject of public or general talk.

Prov. વાત ન કરીએ વાટે, વાત ન કરીએ રાતે It is not safe to confide our secrets to a man on the road, nor in the stillness of the night Cf. Even walls have ears. વાતે કંઈ વડા થાય નહિ Work and not an empty promise will gain the object. વાત વાને પણ ધીરવી નહિ Rely upon nobody. વાત નહિ, ને વાતનો પાયો નહિ There is no foundation for this talk. વાત હુંકારે ને ગાય હુંકારે A speaker continues when he has an attentive hearer, and a quarrel continues when the opponent uses abusive language. વાતે પાપડ, વાતે વડી, વાતે વહુ ગધેડે ચઢી A rouk-town is seldom a good housewife at home.

વાત, *s. m.* [*S. fr.* વા to blow.] Wind. 2. Rheumatic affection; the gout; cramps.

વાત-ગઈ, *adj.* [See વાત, *s. f.* + *fr.* S. કરું to do.] Inclined to talk; talkative; communicative.

વાત-ચિત, *s. f.* [+ચિત redup.] Conversation; discourse; easy talk; a chat; an interchange of ideas.

વાતડ, *s. f.* A lengthy dialogue.

વાતડ, *s. f.* [See વા wind + ટડ.] An imperceptible crack, caused by exposure to the air.

વાતા-વરણ, *s. m.* [See વાત wind + આવરણ.] The atmosphere.

વાતી, *s. f.* [*S.* વાતિ a wick. See વાટ.] A perfume match or taper.

વાણુંડું, } [*S.* વાનુક.] See વાતગઈ.
વાતોડું, }

વાત્સલ્ય, *s. n.* Same as વત્સલતા.

વાદ, *s. m.* [*S.* વદ્ *fr.* to speak.] A dispute; a discussion; a controversy; a debate; a quarrel. 2. A plaint; a suit at law. 3. Rivalry; competition.

Id. બેની વચ્ચે એ બાબતનો વાદ પડ્યો There was a dispute about this matter between

them.

વાદક, *s. m.* One who plays on a musical instrument.

વાદ-વિવાદ, *s. m.* [*S. fr.* + વિવાદ.] A debate; a dispute; a discussion; a disputation.

વાદળ, *s. n.* [*Hem. Des.* વદલ = *S.* હુદિનમ a cloudy day, *fr.* See વા, વાયુ+દળ.] A cloud. 2. Raw weather. 3. A storm; a tempest. 4. A person whose presence is undesirable in a company of friends.

Id. વાદળ ચઢી આવવું The rising of a tempest. 2. The befalling of misfortunes.

વાદળી, *s. f.* A small cloud. 2. A sponge; a piece of sponge.

વાદળું, Same as વાદળ.

વાદી, *s. m.* [*S.* વાદિન, વાદી, *fr.* વાદ.] A complainant; a plaintiff; a disputant. 2. *adj.* That disputes or maintains a point at issue. 3. *s. m.* [*S.* વાદિત્ર a musical instrument.] A snake-charmer; a conjurer.

વાદી-ગર, [*S.* વગ્મ a leather strap + *P.* ગર a doer *fr.* કર્તવ્ય = *S.* કર્તુમ્ to do *fr.* S. કરું to do.] Same as વાદી.

વાદો-વાદી, *s. f.* [See વાદ.] Competition; rivalry.

વાદ્ય, *s. n.* [*S. fr.* વદ્ to speak.] A musical instrument.

વાદ્ય-ણ, } *s. f.* [See વાદ્ય-ણ, વધ-ણ Or, વાદિ,] Hiccough; frequent belching.

વાધર, } *s. f.* A thong; a leathern strap. 2. A leathern rope.

Prov. વાધર માટે ભેંસ મારવી(એ મૂખાઈનું કામ) To bring nine pence to nothing.

વાધ-ણું, *v. i.* [See વધ-ણું.] To advance; to proceed. 2. To rush forward. 3. To happen.

વાન, *adj.* [*S.* વન્, વાન. See વાણું having.] An affix denoting possession. *e. g.* ધન-વાન.

વાન, *s. m.* [See વર્ણ.] Colour; hue; tint. 2. *s. n.* The body.

Id. વાન વળવું To assume a proper or healthy from (of the body of a person after

sickness.)

Prov. સોજે સ્નાન અને વીસે વાન One's sense matures at sixteen, one's physical frame at twenty.

વાન, *s. f.* Skin cracked by cold.

વાનગી, *s. f.* [Ar. વપ્તોનગી.] A sample; a specimen. 2. A curious article; a novelty.

વાન-પ્રસ્થ, *s. m.* [S. *fr.* વન a forest + પ્રસ્થાન.] A hermit; an anchorite. 2. A man in the third stage of life according to the Hindū tenets.

વાનર, *s. m.* [S. *fr.* વા almost + નર a man.] An ape; a monkey.

વાની, *s. f.* [See વાનું.] Kind; sort; variety.] A kind of delicious *juwār*.

વાનું, *s. n.* [Dh. Des. વાળિમો = S. વસ્તુ a thing *fr.* See વર્ણ.] An ingredient; an article; a thing. 2. A hint; an abusive hint; an abusive language; a taunt.

Id. ઘણી વાની કરવાં To treat politely; to entreat. 2. To use taunting words. બે વાની કહેવાં To admonish; to advise.

વાનો, *s. m.* A fragrant drug.

Id. વાને ઘાલવું To rub a fragrant yellow powder on the body of the bride or bridegroom on an auspicious day before the marriage.

વાન્તિ, *s. f.* [S. *fr.* વમ = L. vomo to vomit.] Vomiting.

વાપર, *s. m.* [See વ્યાપાર.] Use; employing; making use of.

વાપરવું, *v. t.* To use; to bring into use. 2. To occupy. 3. To live in (a house). 4. To employ; to make use of. 5. To spend; to consume.

વાપી, *s. f.* [S.] A well with steps; an oblong or round reservoir of water.

વાફે, *s. m.* [S. વાજ steam. See બાફવું.] A bed in a garden; a plantation.

વાપરતું, *adj.* [P. વાવસ્ત: connected, dependent.] Related; connected (as a relation, a friend, an acquaintance, &c.).

વામ, *s. f. m.* [S. વ્યામ.] A fathom; a measure of length equal to six feet.

વામ, *adj.* [S.] Left; opposed to right.

2. Contrary; reverse.

પાટલપુર પતન એક નામ, ત્યાં એક બ્રાહ્મણ કૃતિ વામ. —દયારામ.

વામ, Same as વામા.

કરો ક્રિયા ન વ્યામ, વામ કામ ફેડું રે હિરે—પ્રેમાનંદ.

વામણું, *adj.* [S. વામન.] Short; stunted; dwarfish. 9. Flattened by pressure.

વામ-તા,

વામ-તાઈ,

} *s. f.* [See વામ left.] Contrary conduct; acting contrary to what one is asked to do; wayward conduct; obstinacy.

વામન, *adj.* [S.] Dwarfish. 2. *s. m.* A dwarfish form of Visṇu in his fifth incarnation, assumed to prevent Bali from obtaining mastery over the three worlds. વામન-પુરાણ Name of one of the 18 *Puranas*.

વામન-દ્વાદશી, *s. f.* [S. *fr.* + દ્વાદશી.] The anniversary of Vāmana's victory over Bali, being the twelfth of the bright half of *Bhādrapada* (Aug-Sep.)

વામ-માર્ગી, *adj.* [S. *fr.* વામ left + માર્ગ.] That worships a goddess with obscene rites.

વામ-ઝુ, *v. t.* [See વામવું.] To throw overboard (goods at sea). 2. To cast out. 3. To throw outwards; to express a thought; to speak out; to remonstrate.

આજ એકાન્ત છે, બ્રાન્ત લાગું લલી,

રાત વનિતા પ્રત્યે વેણ વામું. —સામળભટ.

4. To abandon; to go away; to avert the presence of.

નહું અંગ નમી નય, ધર્મ કૃત્ય વામી નય.—વશીભ.

વામાં-ટામાં, *s. n. pl.* [See વામ left + ટામાં redup.] Hesitation; irresolution. 3. Being in a strait betwixt two things.

વામા, *s. f.* [S.] A woman. 3. The goddess of wealth. 3. The goddess of learning. 4. Parvatī, the wife of શિવ.

વામી, Same as વામ-માર્ગી.

વામોર,

વામોર,

} [S. વામ beautiful + ઓર, જરૂ a thigh.] A handsome-thighed woman.

વાય, *interj.* [Imit. See હાય.] An exclamation of grief.

વાયક, *s. n.* [See વાક્ય.] A dictum. 3. An aphorism.

વાયદ, Same as વાદ-ક.

વાયજ, } s. f. [Ar. વાજ See વાએજ, વાજ.]
વાયજ, }

A sermon.

Id. વાયજ કરવી To preach.

વાય-હુ, adj. [See વાયુ.] Flatulent; windy.

2. Indigestible. 3. Not relished (of a reproof). 4. Obstinate; self-willed.

વાયજ, s. n. [Dh. Des. વાયજ=S. મોજ્યોપાયનમ્, મોજનોપાયનમ્, a present of food; or હવાયજ fr. S. હવાયનમ્ a present. Hem. Des. વાયજ=S. મોજ્યોપાયનમ્ fr. S. વાયનમ્.] A dinner given by her relatives to a young wife in her first pregnancy.

વાયદા-સર, adv. [See વાયદો + સર, adv.]

At the appointed or stated time.

વાયદો, s. m. [Ar. વાયદ:] A stipulated time. 2. A time-bargain. 3. A promise; an appointment; a stipulation.

Id. વાયદો કરવો To appoint a time. વાયદે ચઢવું To be postponed from time to time. વાયદા-સર At the appointed time.

Prov. અગરત્ય ઋષિના વાયદા When two Sundays meet: At the Greek Kalends. વાયદે વહાણું વાયુ Procrastination is the thief of time.

વાય-રો, s. m. [Hem. Des. વાયારો=S. શિશિ-સ્વાતઃ a cold wind. See વાયુ.] Wind; air; a gust of wind.

Id. વાયરો વાવો To blow (of the wind). 2. To have a whim or a freak. વાયરે ચઢવું To build castles in the air. 2. To indulge oneself with one's own whims. વાત વાયરે ચઢવી (Cf. વાયદે ચઢવું.) To be frequently postponed (of a business.)

વાય-દા, } adj. [See વાયુ] Wild; whimsical; eccentric.
વાય-દી, }

વાયવ્ય, s. f. [S. fr. વાયુ.] The north-west direction.

વાયસ, s. m. [S.] A crow.

હંટે કદળી ફળનું ભોજન, વાયસ અમૃત આહાર.

—ગિરિધર.

વાયુ, s. n. [See વા, વાયુ.] An earthen pot made to serve as a protection for a lamp

against the wind.

વાયુ, s. m. [S. fr. વા to blow.] Air. 2. Wind. 3. The wind personified as a deity. 4. A vital air of the animal system (these vital airs are five, viz. પ્રાણ, અપાન, વ્યાન, ઉદાન, and સમાન). 6. Rheumatism. 7. Air considered as one of the humours of the body. 8. Flatulence. 9. Cramps. વાયુ પુરાણ A name of one of the 18 Purāṇas.

Id. અર્ધાંગ વાયુ Semi-paralysis. વાયુ રૂપી પદાર્થો Gaseous bodies. વાયે લીધું જવું To be so light as to be carried away before the wind. 2. To be lowered in respect or position.

જે જીને નહિ માન પિયુનું, તે વાયે લીધી જાય.

—ભાષા.

વાયુ-ગુરુત્વ, s. n. [S. + ગુરુત્વ.] The weight of the atmosphere.

વાયુ-ગુરુત્વ-માપક, adj. [S. + માપક.] Measuring the weight of the atmosphere. 2. s. m. One who measures the weight of the atmosphere, marks the direction of the wind, &c.; a meteorological observator.

Id. વાયુ-ગુરુત્વ-માપક યંત્ર A barometer.

વાયુ-ચક્ર, s. n. [S. fr. + ચક્ર.] The atmosphere.

વાયુ-ચક્ર-શાસ્ત્ર, s. n. [S. + શાસ્ત્ર.] Meteorology.

વાયુ-ચક્ર-શાસ્ત્રી, s. m. A meteorologist.

વાયુ-ચર, s. n. [S. fr. + ચર્ to move.] A bird.

વાર, s. m. [S. વાસર, વાર.] A day of the week. 2. A stated or recurring day. 3. A week. (It is used either alone, or is affixed to the names of the planets and the sun, to show the days of the week, as રવિવાર, સોમવાર, &c.).

વાર, s. m. [Eng. Yard.] A yard in length; a measure of length equal to three feet.

વાર, s. f. [See વાર a day, time.] Delay; time; procrastination. 2. Time repeated (once, twice; &c.) 3. Time as considered long or excessive, and as taken up or used.

Id. વાર કરવી, વાર લગાડવી To delay.

વાર, *adv.* [P. વાર a suffix=Eng. *ly, like.*] Like or in the manner of, *c. g.* વિગત-વાર.

વાર, } *s. f.* [S. વાર covering, a protection, *f.r.* વૃ to cover; See વાર in નિવારણ. Or, See વ્યવહાર.] Help; aid. 2. A cry for help or protection; a complaint.

મેળી થઈ ચાર, ખીજ મળી બાર,

કરી જઈ વાર, આજ કૃષ્ણ ગદ્યા. —રાધાબાઈ.

Id. વાર કરવી To assist. વારે ચઢવું To aid; to come to succour.

વાર, *s. f.* Same as નિવારણ.

એ તેજ અદ્ભુત અસ્ત્રીનું, અસ્ત્રને તેજે વાર.

—રત્નેશ્વર.

વાર, Same as વારિ.

દમયંતી છે અતિ મનોહર, ઉતારે સર્વનું વાર.

—ભાલણ.

વારણ, *s. n.* [S. વૃ to cover.] Warding off; averting; opposing; turning back or from.

વારણ, *s. m.* [S.] An elephant. 2. Restraining or keeping back or down. અલ્પજ્ઞ આ સભા લવથી, અબ્ધિ જ વારણ તેને.

—વક્ત્રલ.

વારણી, Same as ઓવારણી.

નિગમ નેતિ ગવાય, વારીનકં વારણે. — અબો.

વારણ્ટ, *s. n.* [Eng. Warrant.] A warrant; a warrant issued by a court to apprehend a criminal.

વારતા, Same as વાર્તા.

વાર-તેહેવાર, *s. m.* [See વાર a day + તેહેવાર.] Certain days of the week of certain lunar months and holidays; a holiday.

વાર-વાર, } *adv.* [S. વારંવાર *f.r.* વાર time.]

Frequently; often; repeatedly; again and again; now and then.

વાર-વું, *v. t.* [S. વૃ to cover. See વારણ.] To forbid; to prohibit; to prevent; to avert; to ward off; to hinder; to stop; to oppose; to remove; to turn back.

વાર-વું, *v. i.* [See ઓવારવું.] To ward off misfortunes by waving the hands, or handfuls of certain seeds round the head of a friend.

લાવી નારી, ભરી વારિ, તેને દીધાં રે.

દીવાળી જઈએ વારી, તેને દીધાં રે. —દીવાળીબાઈ.

2. To compare a thing with another, and throw it away, on its being found unfit for comparison; to compare and find worthless. હરિના મુખડા ઉપર, વારી કોટિક ચંદ્રમા. —દયારામ. તારા નેત્ર ઉપર વાંકે, મૃગને મીન. —દયારામ.

Id. વારી જવું To take another's misfortunes on one's own head; to sacrifice one's own interests to ward off the misfortunes of others and secure their welfare. વારી નાખવું To throw away a valuable thing without the least concern, owing to one's admiration for another thing with which it has been compared and found unfit for comparison. 2. To wish well to. વાર્યું કરવું To listen to advice.

Prov. વાર્યું ન કરે, પણ હાર્યું કરે One does not listen to advice, but one yields when defeated.

વારસ, *s. m.* [Ar. વારિસ.] An heir; an inheritor.

વારસ-નામું, *s. n.* [+ નામું.] A document appointing an heir or heirs.

વારસો, *s. m.* [See વારસ.] Inheritance; a heritage; a legacy; a bequest.

વારાહગના, *s. f.* [S. *f.r.* વાર a multitude + અહગના.] A concubine; a courtesan; a prostitute.

વારા-ફરતી, } *adv.* [See વારો + ફરવું.]

વારા-ફરતું, } Turn by turn; one after another; by turns; alternately.

વારા-ફેરા, *s. m. pl.* Turns; alternation; reciprocal succession.

Id. જગતમાં સૌના વારાફેરા છે All have their ups and downs in this world.

વારિ, *s. n.* [S.] Water.

લાવી નારી, ભરી વારિ, તેને દીધાં રે,

દીવાળી જઈએ વારી, તેને દીધાં રે. —દીવાળીબાઈ.

વારિન્ન, *s. f.* [S. *f.r.* + જન્ to be born.] The goddess Lakshmi, so called from her being alluded to as the daughter of the ocean.

ક્ષિર સમુદ્રમાં વા'લે, કરિયું શયનજી;

નિકટ બેઠી વારિની, કમલ નયન જી. —નાકર.

વારિન્ધિ, } *s. m.* [*S. fr.* વારિ, + *S.* ધા
વાર-નિન્ધિ, }
to hold, & *fr.* + નિન્ધ.] A sea; an ocean.

વારી, *s. f.* [See વારો.] A turn; the time at which, by successive vicissitudes, a thing is to be had or done. 2. A turn or time at which a village officer or servant is required to serve according to rotation; a turn in the rotation of village officers. 3. A compensation; a reward for work done or religious injunctions obeyed.

વિચારી વિઠ્ઠલ કૃપાએ, સાખ્ય શુદ્ધ ઉચારી રે;
વારી ધારે ધ્યાનમાં નવ, જેહ સદાચારી રે.

—પ્રેમાનંદ.

વારી, *s. m.* [*S.* વારિન્, વારો.] A horse.

વારૂ, *adv.* [*S.* વરમ્. *fr.* વર best.] Well; good. 2. Yes; very well.

સાફે રમરનાર નહિ, વારૂ વરનાર નહિ;

બુઢું ભરનાર નહિ, કશા કારમે કેદ.

—વલ્લભ.

વારૂણી, *s. f.* [*S.*] An intoxicating liquor.

વારે-પડીએ, *adv.* [See વારો+પડી.] Same as વારં-વાર.

વારે-દાર, *s. m.* [See વારો + દાર, *P.*] One whose turn it is. 2. A tax-gatherer.

વારે-વારે, *adv.* [See વારો. See વારં-વાર.] Same as વારં-વાર.

વારો, *s. m.* [See વાર a day.] A recurring time. 2. A turn. 3. An opportunity; an occasion. 4. Cessation of work by workmen and tradesmen on certain days.

Prov. વારો આવે ડોશીને પણ નાચવું પડે
Everybody will have his turn.

વારો-વાર, *s. m.* [See વાર a day of the week.] The same day of the next week; this day week.

વાર્તા, *s. f.* [*S. fr.* વૃત્ત, વર્ત્, to be. See વાત.] Tidings; news. 2. Conversation. 3. History. 4. A narrative. 5. An account.

વાર્તિક, *s. n.* A supplementary explanation. 2. *s. m.* A bearer of news; an informant.

વાર્ષિક, *adj.* [*S. fr.* વર્ષ.] Annual; yearly.

વાલ, *s. m.* [*S.*] A kind of pulse; bean.

2. One thirtieth part of a *tola*.

Id. વાલમાંથી રતી A small part taken out of a small thing; a part of a part.

વાલ-ન્દ, } *s. m.* [See વાળ + *S.* દો to
વાળ-ન્દ, }
cut.] A barber.

વાલ-પાપડી, *s. f.* [See વાલ bean+પાપડી.] A sort of bean.

વાલ-મ, } *s. m.* [*S.* વલ્લભ-તમ dearest
વાલ-મ-જી, }
fr. વલ્લભ, વહાલું.] The dearest man. 2. The husband.

વાલિયા, *s. m. pl.* [See વાલ.] Strings with which a cradle is hung. 2. Strings for the scalepans of a balance.

વાલી, *s. m.* [*Dh.* Des. બલી=*S.* સ્તંભ: a pillar, a prop. *Cf.* *Ar.* વાલી See બેલી.] A guardian; a patron; a protector. 2. A master; a lord. 3. A loyer.

Id. વાલી વારસ A patron or an heir.

વાલી, } *s. m.* [*Hem.* Des. વલ્લા *fr.*
વાલિઘોડો, }
S. વડવા a mare.] A strong horse.

વા-લેસરી, *adj.* [+ સર the head.] Well-wishing. 2. *s. m. f.* A well-wisher; a patron. 3. An affectionate elderly person.

વા-લોળ, } *s. f.* A bean; a kind of vegetable.
વા-લોર, }

વાવ, *s. f.* [See વાપી.] A large well with steps leading down to the water's edge. Same as વાપી.

વાવટા-કાડી, *s. f.* [See વાવટો+કાડી.] A flag-staff; the staff on which flags are hoisted.

વા-વટો, *s. m.* [See વા, વાયુ, + *S.* વૃત્ત, વર્ત્, =*L.* *verto* to turn.] A flag; a banner; an ensign; a standard.

Id. વાવટો-ચઢાવવો-ઉડાવવો To raise the flag (a sign of success).

વા-વડ, *s. m.* [See વા, વાયુ+વળ, વળ-વું. Or, વાવર-વું, વાપર-વું.] Spread; diffusion (of a disease); infection. 2. Rumour; news; information.

વાવડી, *s. f.* [See વાવ, વાપી.] A small

well with steps. 2. A small well into which people are obliged to descend to get water.

Prov. વાવડી ચસડી Lit. The well has moved from its place. Hence, 2. An exaggerated assertion. 3. Follies and humours of prating barbers.

વાવણિ-યો, *s. m.* [See વાવ-ણી.] A drill plough; the sowing machine.

વાવ-ણી, *s. f.* [See વાવ-વું.] Sowing (seeds.) 2. The act of sowing seeds.

વા-વંટોળ, *s. m.* [See વા, વાયુ + વંટોળિયો.] Whirlwind.

વા-વતર, Same as વાવે-તર.

વાવર-વું, Same as વાપર-વું.

વાવ-લાં, *s. n. pl.* [See વાવ-વું.] Land given free in return for services done to the villagers.

વાવ-વું, *v. t.* [*S. વ્વ.*] To sow; to plant; to scatter seeds in the ground.

Prov. વાવે તેવું લણે As you sow, so you will reap; Do evil, and look for like.

વા-વા, *adj. & adv.* [Imit. See વાહ.] Very good; excellent. (Used in taking with little children.)

વા-વા-ઝોડું, Same as વાઝો-ડું.

વાવા-દળ, *s. n.* [See વા, વાયુ, + વાદળ.] Stormy clouds.

વા-વું, *v. t.* [*S. વહ્* to carry See વહે-વું.] To persuade; to induce. 2. To mislead.

હું તે બહું તમારી વાત; વિકૃત મૂકો વાયાની વાત.

—ગોવિન્દ.

3. To raise (a weapon). 4. To besmear; to daub. 3. *v. i.* To be drawn or dragged.

Id. વાયદે વાવું To be deceived by several postponements.

વા-વું, *v. i.* [*S. વા* to blow.] To blow. 2. To feel; to be felt.

વા-વું, *v. t.* To blow (a musical wind instrument) so as to produce music.

મારે આંગણિયે નંદલાલ, મોરલી વાઈ રે.—વસંત.

વાવે-તર, *s. n.* [See વાવ-વું.] Sowing; planting. 2. Cultivation. 3. A crop. 4 *adj.* Brought under cultivation; cultivated.

વાસ, *s. f.* [*S.*] Snell; odour. 2. Scent; flavour. 3. A bad smell. 4. Trace; sign. 5.

Colour; appearance of.

Id. કાગવાસ Food placed for crows in a *Shrāddha* ceremony. વાસ આવવી To be carried or wafted (of a smell, particularly a bad smell). વાસ મારવી To give out a bad smell. વાસ લેવી To feel or perceive a smell, a scent.

વાસ, *s. m.* [*S. fr.* વસ to dwell.] Residence. 2. An abode; a dwelling. 3. A part of a town inhabited by a section of the people; quarters; a street.

Id. વાસ પૂરવો-કરવો To take up one's lodging; to dwell.

Prov. ભૂતનો વાસ પીંપળે Firewood must at last come to the fireplace.

વાસ, *s. n.* [*S. વાસ* *fr.* વસ to dress.] A garment; wearing apparel; clothes.

આર્દ્ર વસ્ત્ર અડે અવર, ભિજવે તે પણ વાસ—દયારામ.

વાસક-સંજ્ઞા, } *s. f.* [*S.* See વાસ
વાસક-સંજ્ઞિતા, } fragrance + સંજ્ઞા.] A woman, who has collected objects of enjoyment and expects to meet her lover.

વાસકુટ, *s. m.* [*Eng. Waistcoat.*] A waistcoat.

વાસણ, *s. n.* [See વાસ a dwelling.] A utensil; a pot; a vessel; a culinary vessel.

વાસણ-કુસણ, *s. n. pl.* [*fr.* + કુસણ redup.] Culinary utensils; vessels of all kinds.

વાસના, *s. f.* [*S.*] Desire; inclination; wish. 2. The impression on the mind of past actions whether good or evil which produces pleasure or pain.

વાસન્તી, *s. f.* [*S.* See વસંત.] The goddess of the spring season.

વાસર, *s. m.* [*S.*] A day.

વાસર-મણિ, *s. m.* [*S. fr.* + મણિ.] The sun.

વાસવ, *s. m.* [*S.*] The God Indra.

વાસ-વું, *v. t.* [Causal of વસ-વું, used to avoid the inauspicious expression બંધ કર-વું.] To close; to shut. 2. To fill or blow (of a musical wind instrument).

વિકૃત વાંસલડી મા વાસરે, મારે કાળજ કાંપે છે.

—દયારામ.

વાસ-વું, *v. t.* To inhabit; to make in.

habited; to colonize.

વાસાંકું, *v.i.* [See વાસ fragrance, smell.]

To send out fragrance; to be fragrant.

વાસિત, *adj.* Scented; perfumed.

વાસિદું, *s.n.* [See વાસી+મૂળ.] Sweepings.

Id. વાસિદું કાઢવું-વાળવું To sweep. વાસિદા-માં સાંબેલું An impossibility.

વાસી, *adj.* [S. વાસિન્, વાસી, having a smell: See વાસ smell.] Not fresh; stale.

Prov. વાસી રહે શું, કે કુત્તા ખાય ? He who has lost his purse, will go whither you will.

વાસી, *adj.* [See વાસ, વસાંકું.] That inhabits, lives or dwells in, at, &c. (Used only in composition, as નગર-વાસી).

વાસુ, } *s.m.* [See વાસ, વાસો, વસાંકું.]

Watching a field at night.

Id. વાસુએ-વાસો જવું To watch a field at night.

વાસુકિ, *s. m.* [S.] Name of a famous serpent-demon.

વાસુદેવ, *s.m.* [S.] Kṛiṣṇa.

વાસુપી, } *s.m.* [See વાસુ, વાસો. + S.

સ્વપ્, સુપ્, સૂવું, to sleep.] One who sleeps in the field and keeps a watch on the crop.

વાસેલ, *s.n.* [See વાસાંકું, વસાંકું.] A field kept fallow.

વાસો, *s. m.* [See વાસ dwelling.] Dwelling. 2. Lodging. 3. A day in a journey.

વાસો, Same as વાસુ.

વાસ્તવિક, *adj.* [S. fr. વસ્તુ.] Actual; real. 2. Right; true; just. 3. Proper.

વાસ્તવ્ય, *adj.* [S. fr. વસ્ to dwell.] Habitable.

વાસ્તુ, *s.n.* [S. fr. વસ્ to dwell.] Habitation; an abode. 2. The ceremony of entering into a newly built house in order to occupy it.

વાસ્તુવિદ્યા, *s.f.* [+વિદ્યા.] Architecture.

વાસ્તુ-પૂજા, } [+પૂજા, શાન્તિ.] A cere-

mony performed at the time of entering a new house.

વાસ્તે, *prep.* [Ar. વાસિત: means.] For.

2. On account of.

વાહ, *interj.* [Imit.] Oh ! ah !

વાહક, *adj.* [S. fr. વહ to carry.] That conveys; that carries or bears. (Used at the end of a compound, e. g. ભારવાહક).

વાહન, *s.n.* A conveyance; a vehicle.

વાહણું, Same as વહાણું.

વાહ-વાહ, *interj.* Same as વાહ. 2. *s.f.* Praise.

Id. લોકોમાં તેની વાહ વાહ થતી Every one praised him.

વાહાંકું, *v.t.* [See વહેંકું, વાંકું to deceive.] To deceive; to delude; to beguile.

વનિતા પણ નવ જાયે વાહી —સામળબટ.

Prov. વાહ્યા કે વટલ્યા Better bow than break: Wisdom prefers an unjust place to a just war.

વાહાંકું, Same as વાહાંકું.

વાહાણું, Same as વહાણું.

વાહાર, Same as વહાર.

વાહાલ, Same as વહાલ.

વાહાણું, Same as વહાણું.

વાહાંકું, Same as વાહાંકું.

વાહિની, Feminine form of વાહી, as રક્ત-વાહિની.

વાહી, Same as વાહક.

વાહેલું, *adj.* [See વાહાંકું.] Deluded. 2. Bewildered.

વિષ ફરે ધણા લોકના વાહેલા. —નરસિંહ મેહતા.

વાળ, *s. m.* [S. વાલ, વાલ.] Hair.

Id. વાંકો વાળ થવા ન દેવો To take care of a person so well that no one can do him the slightest injury.

વાળન, *s. n.* [See વાળાંકું.] An antidote.

વાળનું, } Same as વાલનું.

વાળકું, *v.t.* [Causal of વાળાંકું] To sweep. 2. To fold; to twist; to bend. 3. To send back. 4. To change the direction of. 5. To liquidate; to remit; to return (a debt, a loan). 6. To recompense. 7. To wind up; to bring to an end.

Id. ચોટલો વાળવો To make up the braid of hair. ઉંધું વાળવું To sweep with the wrong end of a broom (on a mourning day). 2.

To set upside down. 3. To ruin; to spoil. મોઢું વાળું, મોં વાળું To cry with the face covered. હાથ વાળવા To beat the breast through sorrow in mourning. વરસી વાળવી To perform the first anniversary ceremony after the death of a person. ઝેર વાળું To neutralize the effects of a poison. દાણા વાળવા To repeat a spell on a quantity of grain. મન વાળું To turn the mind away from; to appease the eagerness of the mind; to pacify the mind. પેતાનું મન વાળું To comfort one's self. એમ વિચારી તે મન વાળતો He comforted himself with this thought. જવાબ વાળવો To return an answer; to reply. પગ વાળવા To take rest after walking or standing. વાળી લેવું To sweep and collect a heap of corn or spilt liquid. 2. To deduct dues in paying an amount. ઢગલો વાળવો To make a heap; to pile up. ઉપકાર વાળવો To return a kindness. બદલો વાળવો To return a kindness or an injury. પાણી વાળવું To turn the course of water. કોળિયો વાળવો Lit. To put a quantity of food into a form fit for putting it into the mouth. Hence, 2. To eat. બીડી વાળવી To make cheeroots of tobacco and cover them with dry leaves. દોરડું વાળવું To make a coil of a rope. ધડો વાળી લેવો To draw towards one's self a pot filled with water and drawn from the bottom of a well up to its mouth. (ભાર) વાળી લેવો To put (a heavy burden) on one's own head with one's own hands. શરીર વાળવું To give a proper or healthy shape to the limbs by hard body exercise. કેડ વાળવી To work hard. 2. To work with care or attention. પેડ વાળવી To fold (clothes paper). પદાંડી વાળવી To sit with crossed legs. પદાંઠો વાળવો To sit with crossed legs at one's ease and free from anxiety. વાળી દાવવું To collect and bring. કામ વાળવી To engraft a plant on another. 2. To change the subject; style, or aim of one's writings or speeches. 3. To desert one party and join the opposite one.

વાળા, *s.m. pl.* [See વાળો] An ear-ornament made of gold-wire.

વાળાકુંચી, *s.f.* [See વાળા + કુંચો.] A gold smith's brush.

વાળિયો, *s.m.* [See વાળવું to sweep.] Sweeping a heap of corn.

વાળી, *s.f.* [S. વલય a circle *fr.* વલ્ to turn See વળવું.] A nose-ring. 2. An ear-ring.

વાળું, [S. વત્, વાન્.] An adjective suffix showing "possession."

વાળું, } *s.n.* [Hem. Des. વિઆરિઆ = S. પૂવાહ્ન મોજનમ્ breakfast *fr.* S. વિ+આહાર.] Eating food cooked at noon. 2. Supper.

વાળુ *s.f.* [S. વાલુકા.] Sand. 2. Gravel.

વાળો, *s.m.* [Dh. Des. વાલઓ *fr.* S. વાલ+કઃ small hair. See વાળ.] A wire. 2. The Guinea-worm.

Id. વાળો ખેંચવો To draw into a wire. વાળો નિકળવો To suffer from Guinea-worm.

વાળો, *s.m.* [S. વલ્લક.] The grass of which the roots are fragrant; *Andropogon muricatus*. 2. The roots of this grass.

વિંધું, } *s.n.* [S. વિ particularly; +ઘાત a group *fr.* હન to collect.] Square measure equal to about 1/3 acre; a vigha.

વિંધોટી, *s.f.* [+ટત્તિ] An assessment on land collected per વિંધા. 2. An assessment on land.

વિંછી, *s.m.* [Hem. Des. વિંચુઓ *fr.* S. વૃશ્ચિક.] A scorpion.

વિંજણો, *s.m.* [S. વ્યજન] A fan. 2. A large hanging fan; a *punkhā*.

Id. વિંજણો નાખવો-ઉડાડવો To fan with a fan.

વિંજ-વું, } *v.t.* To swing; to whirl round in the air. 2. To fan a fire.

વિંટણિયો, *s.m.* [See વિંટવું.] A reel of thread.

વિંટ-લો, *s.m.* [See વિંટવું.] A round roll; a roll.

વિંટ-વું, *v.t.* [Dh. Des. વિંટ, Hem. Des. વટિએ *fr.* S. વેટિત્મ *fr.* S. વેઠ્ to surround. See વેદન.] To wrap. 2. To roll; to twine; to wind.

Id. વિંટી લેવું-વળવું To surround; to

encircle.

વિંટા-વું, *v. i.* Passive of વિંટવું.

વિંટા-ળ-વું, *v. t.* [Causal of વિંટવું.] To roll. 2. To wrap. 3. To twine.

વિંટી, *s. f.* A ring.

વિંટો, Same as વિંટલો.

વિંધ-વું, *s. n.* [See વિંધ-વું.] A chisel.

વિંધ-વું, *v. t.* [S. વ્યધ, વિધ, to pierce.] To pierce. 2. To perforate. 3. To have a piercing effect on the mind.

વિંધા-રો, *s. m.* A borer; a perforator.

વિંધા-વું, Passive of વિંધ-વું.

વિંધુ, *s. n.* A hole; a bore.

વિ, [S.] A prefix denoting separation, aversion, difference, variety; opposition or augmentation.

વિચાન, Same as વ્યાન.

વિચાળ, *adj.* Relating to interest or money-lending.

વિચા-વું, *v. i.* [S. વી to conceive.] To bring forth. 2. To deliver.

વિકટ, *adj.* [S.] Difficult; hard. 2. Formidable; frightful; terrible.

વિકરાળ, *adj.* [S. વિકરાલ *fr.* વિ excessively + કરાલ terrible.] Very terrible; formidable.

વિકર્મ, *s. n.* [S. *fr.* વિ away from + કર્મ.] Bad action; a wicked act; sin.

વિકલ, *adj.* [S. *fr.* વિ + કલા a part. (જ. સકળ.) Wanting in some parts; incomplete. 2. Distracted; bewildered; perplexed.

વિકલ્પ, *s. m.* [S. *fr.* વિ opposite + કલ્પ to arrange: See કલ્પના.] Doubt; suspicion; indecision. 2. Difference of opinion. 3. An alternative; option.

વિકસ-વું, Same as વિકાસ-વું.

વિકસવર, *adj.* Opening; expanding.

વિકળ, Same as વિકલ.

સખી મને વિકળ કરી છે, એની વાંસલિયે રે.—દયારામ.

વિકળતા, *s. f.* Distracted state of the mind; bewilderment; perplexity.

વિકળા, *s. f.* [S. વિકલ *fr.* વિ excessively + કલા a sixtieth part.] A sixtieth part of a sixtieth part; a second.

વિકાર, *s. m.* [S. *fr.* વિ opposite + કર to do.] Disease; disorder. 2. Change of form

of nature. 3. Feeling; passion; emotion.

Id. વિકાર હેતુ The cause of વિકાર; a temptation.

વિકાસ, *s. m.* [S. *fr.* વિ excessively + કાશ્, કાશ, to shine, to appear.] Opening. 2. Expanding; blooming.

વિકાસ-વું, *v. t.* To open. 2. To expend. 2. To bloom. 4. *v. t.* To open; to extend.

વિકાસી, *adj.* Opening; expanding; blooming (of a flower. It occurs at the end of a compound.)

Id. દિવસ-વિકાસી Blooming by day. રાત્રિ-વિકાસી Blooming by night.

વિકૃત, *adj.* [S. See વિકાર.] Diseased. 2. Spoiled. 3. Changed.

વિકૃતિ, *s. f.* Same as વિકાર.

વિક્રમ, *s. m.* [S. *fr.* વિ excessively + ક્રમ to walk.] Heroism; valour; prowess. 2. *s. m.* An epithet of Vishnu.

વિક્રમ સંવત, *s. m.* [S. વિક્રમ સંવત્સર *fr.* વિક્રમ name of a king of Ujjayini + સંવત્સર a year: See સંવત, સંવત્સર.] The era of Vikrama.

વિક્રય, *s. m.* [S. *fr.* વિ opposite + ક્રી to buy.] Selling; a sale.

વિકાળ, Same as વિકરાળ.

વિક્રિયા, *s. f.* Same as વિકાર.

વિક્ષેપ, *s. m.* [S. *fr.* વિ excessively + ક્ષિપ્ to throw.] Hindrance; an obstacle.

Id. માં or માહે વિક્ષેપ પડવો નડવો-થવો To occur an obstacle.

વિષ, } *s. n.* [S. વિષ.] Poison; venom.

વિષમ, Same as વિષમ.

વિખર-વું, *v. i.* Passive of વિખેર-વું.

વિખ-વાણુ, *s. f.* [+વાણી.] A bitter taunt. એમ નથી જાણતો, “કર્તા હું કોણ છું?”

વિખ-વાણુ જાણે વેપારી-કમાયો શું —નિરાંતલક્ષ.

વિખ-વાદ, *s. m.* [See વિખ+વાદ.] Disagreement; a quarrel.

વિખ-વું, *v. t.* [See વિખેર-વું. (જ. વિખ-વું.) To tear and scatter through anger, excitement, or sorrow.

Id. દટિયાં વિખવાં To tear and scatter the hair through anger, &c.

વિખિયા, *s. f.* [See વેશ્યા.] A woman

(used in contempt).

વિષે, Same as વિષે.

વિ.ખેર.વું, *v. t.* [Dh. Des. વેરાય, વેરા.વું. scattered *fr.* S. વિચ્છિર્ *fr.* વિ apart + ફૂ, ફિર્, to scatter.] To scatter; to throw about in disorder.

વિ.ખ્યાત, *adj.* [S. *fr.* + જ્ઞા to tell.] Famous; celebrated; renowned.

વિ.ખ્યાતિ, *s. f.* Fame; celebrity.

વિગત, *s. f.* [S. *fr.* વિ particularly + ગમ્ to go.] Description. 2. Particulars; details. 4. *adj.* Gone. 5. Departed; separated; lost.

વિગત-વાર, *adj.* [+વાર, P.] Particular; minute. 2. Detailed; being in full particulars.

વિગેરે, *adv.* [Ar. વિગેરે *fr.* વ and + ગેર another + હિ that.] Etcetera; &c.; and so on; that and others.

વિગો.વું, Same as વગો.વું.

વિ.ગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* વિ apart + ગ્રહ to take.] A war; a battle; a fight; a quarrel. 2. Analysis of compound words; dissolution of a compound (Gram).

Id. વિગ્રહ-સભા A council of war.

વિધર.વું, } *v. i.* [+ ગર.વું, ગળ.વું.] To be melted; to be dissolved. 2. To be dispersed or scattered. 3. To be confused or embarrassed. 4. To be disheartened or dispirited.

વિ.ધરો, *s. m.* [See વધરો, વિગ્રહ.] See વધરો. 2. Disagreement; a quarrel.

વિધું, Same as વિધું.

વિધ્ન, *s. n.* [S. *fr.* વિ excessively, opposite, + હન to strike.] Impediment; obstacle; hindrance. 2. Mishap; misfortune.

Id. વિધ્ન આવવું-થવું-નડવું-પડવું To occur an obstacle.

વિધ્ન-હારી, *adj.* [S. *fr.* + હ, હર, to take away.] Removing an obstacle. 2. *s. m.* A remover of obstacles.

વિચક્ષણ, *adj.* [S.] Shrewd; sharp; clever.

વિ.ચર.વું, *v. i.* [S. વિ excessively + ચર to walk.] To go. 2. To enter.

વિ.ચાર, *s. m.* [S. See વિ.ચર.વું.] Notion; view; judgment; reflection; thought. 2. Trouble; perplexity; a difficult and embarrassing case. 3. Investigation. 4. Deliberation. 5. Meditation. 6. Determination; decision.

Id. વિચાર આવવો To strike the mind (of a thought.) વિચાર કરવો To think; to meditate; to deliberate. વિચાર થવો-આવવો To be formed (a thought, an intention.) 2. To have an inclination or mind to. વિચાર ચલાવવો-દોડાવવો-પહોંચાડવો To think out; to devise by serious thinking; to excogitate. વિચાર-આપવો-દર્શાવવો-બતાવવો To give out or express an opinion. વિચાર ધારણ કરવો To entertain an opinion. દાંબો વિચાર A thought or calculation of remote consequences. દાંબો વિચાર કરી શકે એવો Foresighted; prudent. વિચારપૂર્વક Preceded by a thought or consideration; thoughtfully; deliberately.

વિચાર-વન્ત, } *adj.* [S. *fr.* + વત્, વાન્, શીલ, વિચાર-વાન્, } affixes showing possession.] Considerate; thoughtful; contemplative; deliberative.

વિચાર.વું, *v. i.* To reflect; to think; to cogitate; to ponder over. 5. To reason. 6. To revolve in the mind.

વિચાર-શ્રેણી, *s. f.* [S. *fr.* + શ્રેણી.] A series of the thoughts.

વિચિક્ષણ, Same as વિચક્ષણ.

વિ.ચિન્ન, *adj.* [S. *fr.* વિ excessively + ચિન્ન.] Divers; various. 2. Surprising; marvellous. 3. Strange. 4. Sundry. 5. Of different colours.

વિ.ચેતન, *adj.* [S. *fr.* વિ apart + ચેતન.] Unconscious; senseless; dead.

વિચ્છેદ, *s. m.* [S. *fr.* વિ excessively + છિદ્ to cut.] Division; disjunction.

વિચર.વું, *v. i.* [See વિચ્છેદ.] To be separated.

બુઝો મચ્છ નળથી વિચરતાં, તને પ્રાણ, ધન્ય એહને. —દયારામ.

વિ.છળ.વું, *v. t.* [Hem. Des. વિચ્છોલ.દ = S. કમ્પયતિ it shakes, *fr.* S. વિ inten. + છલ્, છાલ

to wash.] To wash; to cleanse; to rinse.

વિધુવા, *s. m. pl* [See વિ.છી.] A pair of silver ornaments worn by women on the toes.

વિ.છોહ, *s. m.* [See વિ.ચ્છેદ. Cf. વછો.] Separation.

વનિતાનો વિરહ વિછોહ તેા, દહન દાવાનળથી થણેા.

—સામળભટ.

વિનળુ-વારા, *s. m.* [See વિનળુ+વાયરો.] Fanning.

વિનળો, } Same as વિનળો, વિનળો.

વિનન, *adj.* [S. વિ apart + જન a man.] Unpeopled. 2. Solitary; retired; secluded; tenantless.

વિનય, *s. m.* [S. fr. વિ excessively + નય] Victory. 2. Conquest.

Id. વિનય કરવો-મેળવવો To gain a victory.

વિનય-સ્થાન, *s. n.* [S. fr. + સ્થાન] The place where a victory was gained; a place of victory.

વિનયા, *s. f.* Hemp; bhāṅga. 2. An epithet of Durgā.

વિનયા-દશમી, *s. f.* [S. fr. + દશમી.] The Dasera; the tenth day of the bright fortnight of Ashvin (Sep.-Oct.).

વિનયાનન્દ, *s. m.* [S. fr. + આનન્દ] Joy on account of a victory; a triumph. 2. God.

વિનયી, *adj.* [S. વિજયિન્, વિજયા, fr. વિનય.] Victorious; conquering; triumphant. 2. s. m. A victor.

વિનળી, *s. f.* [Hem. Des. વિજ્ઞાના fr. વિદ્યુત્ fr. વિ excessively + ચુત્ to shine.] Lightning. 2. Electricity.

Id. વિનળીનો તાર The electric telegraph a telegram. વિનળીનો ઝબકારો A flash of lightning.

વિનળી-કોડો, *s. m.* [+ કોડો.] A game for children. (In the Sorath District.)

વિ-ભતિ, } *adj.* [S. fr. વિ different +

વિ-ભતીય, } ભતિ.] Of a different caste, tribe, or class; heterogeneous; dissimilar.

વિ-ભરી, *s. f.* [Redup. of ભરી adultery; confused with ઈન્દર P. trousers.] Adultery.

2. Cunning conduct; roguery. 2. Sleight of hand; jugglery. (Generally used in the expression. ભરી-વિભરી.)

વિ-ભેગ, Same as વિ-યોગ.

વિ-ભેગી, Same as વિ-યોગી.

વિ-શક્તિ, Same as વિ-શાપના.

વિજ્ઞાન, *s. n.* [S. fr. વિ excessively + જ્ઞાન.] Particular, minute, or accurate knowledge.

વિજ્ઞાન-મય-કોશ, *s. m.* [S. fr. + કોશ.] One of the sheaths of the soul of man according to the Vedānta teaching. 2. Knowledge or perception of the eternal being while the individual soul is conscious of its own worldly existence.

વિ-શાપના, *s. f.* [S. fr. વિ particularly + જ્ઞાપ્ to inform fr. જ્ઞા to know.] A respectful statement or representation.

વિટંગા, *s. f.* [S. વિટ a voluptuary + અંગના.] A voluptuous woman. 2. An accomplished woman.

હું તવના મુખથી ઉચરી પતિ, વધ્ધલની નહિ વેળા વિટંગા.

—વદનભ.

વિટંડ, *s. n.* [S. વિતંડ.] Pretension; feigning.

વિટંડા, *adj. m. pl.* Pretentious; false.

કોઈ વિકંડા કહાવે નર્ચા, જ્ઞાન-ખળજ કેટલાએક જ ખરા.

—અખો.

વિટંબણા, *s. f.* [S. વિટંમ્બન.] Disgrace; dishonour. 2. Ignominious treatment. 3. Trouble; difficulty; distress.

Id. વિટંબણા પડવી To be exposed or subjected to trouble, difficulty; or distress. વિટંબણા વેઠવી To undergo trouble, &c.

વિટંદા, *s. m. pl.* [See વિંદી.] Ear-ornaments worn by children and women.

વિટંડું, *v. t.* [S. વેટ to surround. See વિંટડું.] To wrap; to roll; to encircle. 2. To hem in; to encompass. 3. To wind; to twine.

વિટળાંડું, *v. i.* [Passive of વિટાળડું.] To roll round. 2. To be encircled.

વિટાળંડું, *v. t.* [See વિટાળડું.] To roll round. 2. To twine. 3. To fold up. 4. To wrap. 5. To wind. 6. To pack.

વિટાળો, *s. m.* A round roll; a roll.

વિટંમ્બના, Classical form of વિટંમ્બના.

વિ.હારંડું, *v. t.* [See વિ.હારંડું.] To tear; to cut. 2. To relieve; to allay.

વેરી વિદારો ભાણ, ને રૂચે, તે તેમ. —પ્રેમાનંદ.

વિણ, *prep.* [S. વિના.] Except; without. See વિના.

વિણ-વું, *v. t.* [See વિનય.] To clean. 2. To select. 3. To collect; to glean; to gather; to pick up; to pluck. 4. To pick up and separate extraneous particles from corn.

Id. દાણ વિણવા To pick up grains; to glean. 2. To pick up extraneous particles from corn. ફુલ વિણવા To pick up flowers. વલખાં વિણવા To make ineffectual efforts; to struggle even when there is no hope of success. વિણી કાઢવું-લેવું To pick out; to select.

વિણા-ચુંટા, *s.m. pl.* [+ચુંટું.] Uneasiness; restlessness.

વિણા-મણ, *s. n.* [See વિણવું] Dust that comes out from corn when cleaned. 2. The wages for cleaning.

Prov. મૂળમાં વિણામણ કાઢરા Nothing can come out of nothing.

વિત-ક, *s. n.* [See વિતવું.] That has happened; that has befallen; trials; troubles.

વિતણુય-વાદ, *s. m.* [S. See વિટણ + વાદ.] An unnecessary dispute; a useless argumentation.

વિતંડા, *s. f.* Same as વિતણુય-વાદ.

વિતય વિતંડા કરી મે, લેવો તેણે આ દાવ ?

—રતનેશ્વર.

વિ-તથ, *adj.* [S. *fr.* વિ priv.+તથા.] False.

વિ-તણુ, *s.m.* [S. *fr.* વિ priv.+તણુ the body. (*cf.* અનંજ.)] The god of love, who has no body, being burnt down by the god Shiva.

વિ-તર્ક, *s.m.* [S. *fr.* વિ opposite + તર્ક.] A conceit. 2. Conjecture; guess. 3. Doubt; apprehension.

Id. તર્ક-વિતર્ક Various conjectures.

વિત-વું, *v. i.* [Hom. Des. વિત્તે *fr.* S. વૃત્તમ્ happened *fr.* વૃત્ત to be. Or S. વિ apart + જત gone *fr.* જ to go. See વીત.] To elapse; to expire; to pass away. 2. To happen; to come to pass. 3. To be obliged to suffer or undergo. 4. To experience (as a calamity, misfortune.)

Id. ઝોરીઓ વિતવો To enjoy the pleaser

of; to have a liking for something realised. વખત વિતવો-વિતી જવો To pass away; to expire (of time). 2. To pass away; to expire (of the appointed time). માથે વિતવું To be obliged to suffer, or put up with; to experience (a calamity, misfortune).

Prov. વિતી હોય, તે નહોતું He jests at scars, that never felt a wound.

વિ-તળ, } *s. n.* [S. વિતલ *fr.* વિ intens. + તલ, તળિયું.] One of the seven lower regions according to Hindu Mythology.

વિતાડવું, *v. t.* To oblige to suffer; to harass.

વિત્ત, *s. n.* [S. *fr.* વિદ્ to obtain.] Money. 2. Property; wealth; substance. 3. Strength; worth. 4. Resources.

વિદગ્ધ, *adj.* [S.] Clever; sharp; shrewd. 2. [S. *fr.* વિ excessively + દગ્ધ burnt *fr.* દહ to burn.] Excessively burnt. 3. Completely burnt.

વિદગ્ધા, *s. f.* A shrewd and artful woman.

વિ-દળ, *s. n.* [S. વિ priv + દળ a part.] A bulbous root, which has no parts, but is a lump.

કંદ મૂળ અલક્ષને બોળો, વારી વિ-દળ તે વળે છ. —વીરવિજય.

વિદાય, Same as વદા.

વિદાય-ગિરી, } Same as વદાય-ગીરી.

વિદાયી, } **વદારણુ**, *s.m.* [S. *fr.* વિ excessively + દ, દાર to tear.] Tearing; rending; splitting. 2. Killing; slaughtering.

વિ-દાર-વું, *v. t.* To tear; to rend. 2. To cut; to split; to cleave. 3. To lay open; to cut to pieces.

વિદિ-ત, *adj.* [S. *fr.* વિદ્ to know.] Known; understood.

વિદુર, *adj.* [S.] Wise; intelligent.

વિ-દૂષ-ક, *s. m.* [S. *fr.* વિ excessively + દુષ્ to spoil.] The clown (in a drama). 2. A jester; a joker.

વિ-દેશ, *s. m.* [S. *fr.* વિ a part + દેશ.] A foreign country or land.

વિ-દેશી, *adj.* Foreign; strange.

વિ-દેહી, *adj.* [S.*fr.*+દેહ.] Released from the tabernacle of clay. 2. Disembodied. 3. Incorporeal.

વિદ્ધ, *adj.* [S.*fr.*વ્યધ્ વિધ્, to pierce.] Pierced. 2. Perforated; bored. વિદ્ધયોની A woman who lives with her husband.

વિદ્ય-માન, *adj.* [S.*fr.*વિદ્ to be.] Existent; being. 2. Being present.

વિદ્યા, *s. f.* [S.*fr.*વિદ્ to know.] Knowledge. 2. Learning. 3. Science.

Id. ચૌદ વિદ્યા Lit. Fourteen departments of knowledge. 2. The fourteen parts of the Vedas, viz., શિક્ષા, કલ્પ, વ્યાકરણ, નિરૂપત, છંદ, ન્યૈતિક, ૪ વેદ, મીમાંસા, ન્યાય, ધર્મ, અને પુરાણ. 2. All the departments of human knowledge. ચૌદ વિદ્યા ભણેલો Fully educated and experienced. 2. Learned and experienced. 3. Wise and circumspect; skillful. 4. (Iron.) cunning; roguish. વિદ્યા-વિદ્યારી Delighting in learning or science. અર્થ-વિદ્યા Physical sciences: Physics. પરમાર્થ-વિદ્યા Metaphysical sciences; Metaphysics.

Prov. વિદ્યા કોઈના આપની નથી=ભણે, તેની વિદ્યા There is no royal road to learning.

વિદ્યા-ગુરૂ, *s. m.* [S.*fr.*+ગુરૂ.] A teacher; an instructor.

વિદ્યા-ધર, *s. m.* [S.] An individual of a particular class of demi-gods. (*fem.* વિદ્યા-ધરી.)

વિદ્યાનન્દ, *s. m.* [S. See વિદ્યા + આનન્દ.] The pleasures of learning.

વિદ્યાભ્યાસ, *s. m.* [S.*fr.*+અભ્યાસ.] Study; pursuit of learning or knowledge.

વિદ્યામૃત, *s. n.* [S.*fr.*+અમૃત.] Learning considered as nectar.

વિદ્યાર્થી, *s. m.* [S.*fr.*+અર્થ to beg.] A student. 2. A pupil; a disciple; a scholar.

Id. વિદ્યાર્થી અવસ્થા Student-days; pupilage.

વિદ્યા-લય, *s. n.* } [S.*fr.*+આલય, શાળા.]
વિદ્યા-શાળા, *s. f.* }

A school. 2. A college.

વિદ્યુત્, *s. f.* [S.*fr.*વિ excessively+યુત to shine.] Lightning.

Id. વિદ્યુક્ષતા, વિદ્યુક્ષેષા, *s. f.* A flash of lightning.

વિદ્રુમ, *s. n.* [S.] The coral tree.

વિક્ષ-ગજન, *s. m.* [S. See વિદ્વાન,+ગજન.] A learned man. 2. *s. m.* An assembly or body of learned men.

વિક્ષ-તા, *s. f.* [S. See વિદ્વાન.] Learning; erudition.

વિદ્વાન, *adj.* [S. વિદ્રમ્, વિદ્રત્, વિદ્યાન્ *fr.* વિદ્ to know.] Learned; erudite. 2. *s. m.* A learned man; a well-read man; a scholar.

વિધ, *s. m.* [S. વિધા.] Kind; sort; form. (Used at the end of a compound, as અહુવિધ.)

વિ-ધવા, *s. f.* [S.*fr.*વિ apart + ધવા a husband.] A widow.

વિધ-વિધ, Same as વિ-વિધ.

વિ-ધાતા, *s. m.* [S.*fr.*વિધા to create *fr.* વિ excessively +ધા to hold.] The creator; the god Brahmā.

વિ-ધા-ત્રી, } *s. f.* The goddess of destiny;
વિ-ધા-ત્રી, } the goddess of fate.

Prov. વિધાત્રીના લેખ ટાળ્યા ન ટળે The decrees of fate cannot be obliterated.

વિ-ધાન, *s. n.* An assertion; an ordinance. 2. The predicate (in Gram.) 3. Process; method.

વિ-ધિ, *s. m. f.* The god Bhrahmā. 2. Destiny. 3. An ordinance; a sacred precept. 4. A rule. 5. Form; formality. 6. A formula. 7. A command; injunction. 8. A text (of the scriptures).

વિધિ-યુક્ત, } *adj.* [S.*fr.*+યુક્ત.] Conform-
વિધિવિત્, } able to prescribed rules; canonical. 2. Methodical.

વિધુ, *s. m.* [S.] The moon.

વિધુર, *adj.* Same as વિધુરૂ. 2. *s. m.* A widower.

વિધુરા, *adj. f.* [S.*fr.*વિધુર divested.] (A woman.) Suffering from separation from the lover.

વિધુરૂ, *adj.* Confounded; agitated; perplexed; bewildered.

વિરહ, સહી, વિરહીને વિધુરાં, કરતા આ ઋતુ રાજે.

—ગી. ગોવિન્દ.

વિધ્યર્થ, *s. m.* [S. See વિધિ+અર્થ.] The imperative mood (in Gram).

વિધ્વંસ, *s. m.* [S. *fr.* વિ excessively + ધ્વ્ to destroy.] Ruin; destruction; demolition.

વિનતા, Same as વનિતા.

વિનતિ, } *s. f.* [S. વિનતિ *fr.* વિ excessively + નમ્ to bow, to bend.] Request. 2. Entreaty; supplication. 3. A humble, and respectful petition or representation.

વિનય, *s. m.* [S. *fr.* વિ apart + ની to carry.] Courtesy; propriety of conduct; decorum. 2. Politeness; gentleman-like bearing. 3. Meekness; humility; modesty; affability.

વિનવ-વું, *v. i.* [See વિનય; or વિનતિ.] To entreat. 2. To supplicate. 3. To persuade. 4. To pray. 5. To praise. 6. To induce.

વિના, *prep.* [S.] Except; without.

વિનાયક, *s. m.* [S.] An epithet of ગણેશ.

વિનાશ, *s. m.* [S. *fr.* વિ excessively + નાશ.] Destruction; ruin. 2. Perdition. 3. Extinction. 4. Death.

Prov. વિનાશ કાળે વિપરીત બુદ્ધિ Pride goeth before destruction.

વિનાશક, *adj.* That which destroys; destructive.

વિનાશી, *adj.* Perishable; liable to be destroyed.

વિનિ-પાત, *s. m.* [S. *fr.* વિ excessively + નિ down + પત્ to fall.] A fall. 2. Ruin; calamity evil.

વિનિ-યોગ, *s. m.* [S. *fr.* વિ intens. + નિ down + યોગ.] Use; employment; applying; application; charge; duty.

વિનીત, *adj.* [S. See વિનય.] Courteous; polite. 2. Meek; modest; humble.

વિને, See વિનય.

વિનોદ, *s. m.* [S. *fr.* વિ excessively + નુદ to drive.] Diversion; sport; play; pastime; merriment.

વિનોદી, *adj.* Gay; jolly; sportive.

વિન્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* વિ particularly + નિ down + અસ્ to throw.] Arrangement. 2. A

deposit.

વિપત, *s. f.* [S. વિપદ. See વિપત્તિ.] Misfortune; adversity; calamity; affliction. 2. An adverse or distressing occurrence.

વિપત્તિ, [S. *fr.* વિ opposite + પદ્ to go.] See વિપત.

વિ-પરીત, *adj.* [S. *fr.* વિ apart + પરિ around + ઇ to go.] Opposite; reverse. 2. Adverse. 3. Hostile; not favourable or propitious.

વિ-પર્યય, *s. m.* [S. *fr.* વિ + પરિ around + ઇ to go.] Contrariety; reverse; inversion. 2. Change. 3. Absence; non-existence.

વિપદે વિપર્યય જે વશ્યો, તેનું ઔષધ ક્યાંહી,
વિનાશ વિનીતને નવ નડે, હોય માઠ જે માંહી.

—રત્નેશ્વર.

વિ-પર્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* વિ + પરિ + અસ્ to throw.] Change; contrariety; reverse.

વિધિન, *s. n.* [S.] A wood; a forest.

વિપુલ, } *adj.* [S. વિપુલ.] Large; broad; wide; capacious; abounding. 2. Deep; profound.

ફરશી કરમાં ધરાં છાં, વિપુલ દેવ પાવન. —ભાલણ.

વિમ્ન, *s. m.* [S.] A Brahman.

વિ-પ્રયોગ, *s. m.* [S. *fr.* વિ apart + પ્ર forth + યોગ.] Separation. 2. The separation of a lover from his lady-love.

વિ-પ્ર-લગ્ન, *s. f.* [S. See વિપ્રલગ્ન.] A woman disappointed by her lover's not keeping his appointment.

વિ-પ્ર-લગ્ન, *s. m.* [S. *fr.* વિ apart + પ્ર forth + લગ્ to get.] Deception. 2. Separation of lovers.

વિ-ફર-વું, *v. t.* [+ફર-વું.] To be infatuated; to be maddened. 2. To be provoked.

વિફળ, *adj.* [S. વિફલ *fr.* વિ apart + ફળ.] Useless. 2. Fruitless.

થયો દારણ મન માન્યો, વિફળ થઈ રનેહની સાનો.

—સરસ્વતીચંદ્ર.

વિ-બુધ, *s. m.* [S. *fr.* વિ excessively + બુધ્ to know.] A god.

વિ-બોધ, *s. m.* [S. *fr.* વિ particularly + બુધ્ to know.] Awakening. 2. Becoming conscious. 3. Knowledge; wisdom.

વિભક્ત, *adj.* [S. *fr.* વિ excessively + મ્ભક્

to break.] Divided. 2. Separated.

वि-लज्जित, *s. f.* A case (in Gram.). 2. Inflection or variation of nouns; declension; a change in a word made by adding a termination.

विभव, *s. m.* [S. *fr.* वि particularly + भू to be.] Greatness; glory; magnanimity. 2. Wealth; riches.

वि-ला-कर, *s. m.* [S. *fr.* वि intens. + भा to shine + कृ, क्, करुं.] The sun.

वि-भाग, *s. m.* [S. See वि-लज्जित.] Division. 2. A partition. 3. A subdivision. 4. A share.

विभाव, *s. m.* [S. See वि-ल-व.] Emotion; 2. A cause of love-sentiment.

वि-भाव-ना, *s. f.* Fancy; imagination. 2. Possibility.

वि-ला-वुं, *v. i.* [S. *fr.* वि + भा to shine.] To shine. 2. To appear splendid or beautiful.

यं दन यदिया नाग दिसे शु ! वेद विभाती थंल परे.
—**प्रेमानंद**.

विलु, *adj.* Pervading all material things; being everywhere; omnipresent. 2. *s. m.* The Supreme Being.

विलुटलु, *s. n.* Affliction; distress. 2. Misfortune.

वि-भूत, } *s. f.* [S. विभूति greatness. See वि-भूति, }
वि-भूति, }
[विभव.] Ashes. 2. Ashes with which ascetics besmear their bodies in imitation of Shiva. 3. Greatness; superhuman power.

वागीश्वरी तल्ली विभूति ठरे सुद्धावी,
पद्यावती निकट नागरता लज्जवी.—**गी. गोविन्द**.

वि-भूषण, [See *fr.* वि intens. + भूषण.] Same as **भूषण**.

विभूषित, Same as **भूषित**.

वि-भ्रम, *s. m.* [S. *fr.* वि excessively + भ्रम.] Doubt; suspicion. 2. Graceful motions.

वि-भ्रान्त, *adj.* [S.] Perplexed; stupefied; confounded; bewildered.

वि-भल, *adj.* [S. विमल *fr.* वि apart + भल. भेद.] Clean; pure; being without dirt or foulness.

विभा-चिह्नी, *s. f.* [See विभा + चिह्नी.] A

policy of insurance; note of protection.

विमान, *s. n.* [S.] A balloon. 2. A celestial self-moving chariot.

विभा-वाणी, *s. m.* [See विभा + वाणी having.] An under-writer; an assurer. 2. One who undertakes the risk to which another is exposed.

वि-भासलु, *s. f.* [See वि-भास-वुं.] Mental gloom. 2. Fearful anticipation; ill-consequence.

वि-भास-वुं, *v. i.* [S. विमनस्क dispirited *fr.* वि apart + मन.] To be gloomy; to have fearful anticipations. 2. To be dispirited; to be put out; to be annoyed.

वि-मुष, *adj.* [S. *fr.* वि apart + मुष.] That has turned its face away; adverse; unfavourable.

विभा, Same as **विभा-चिह्नी**.

विय-डो, } *s. m.* [See वेहेणो *fr.* S. वह् to

विर-डो, }
flow.] A pit made in the bed or on the bank of a river to obtain filtered water from.

विधाणु, *adj.* [See विधा-वुं, व्या-वुं.] Giving birth; delivering a young one. (Used at the end of a compound).

विया-वुं, Same as **विधा-वुं**, **व्या-वुं**.

वियोग, *s. m.* [S. *fr.* वि apart + योग.] Separation. 2. Separation (of lovers from each other).

वि-योगी, *adj.* Separated. 2. Suffering from the pangs of separation.

वि-रञ्ज, *adj.* [S. *fr.* + रञ्ज pleased, devoted, *fr.* रञ्ज to be pleased.] Disgusted. 2. That has renounced the world.

विरञ्जी, *s. m.* [S. विरिञ्चि.] The God Brahmā; the Creator.

विरणु, } *s. m.* [Dh. Des. विरण *fr.* S. विरणम्.] A kind of fragrant root.

वि-रति, *s. f.* [S. *fr.* वि apart + रति pleasure *fr.* रम् to sport; See रति.] Disgust.

वि-रम-वुं, *v. i.* To stop; to cease.

विरल, } *adj.* [S. विरल.] Rare; unfrequent. 2. Uncommon. 3. Being scarce.

विरलुं, }

વિરવથુ, *s. f.* A kind of grass.

વિ-રસ, *adj.* [Dh. Des. વિરક્તિયં *fr.* વિરલિ-
તમ્ made thin *fr.* S. *fr.* વિ apart + રસ.]
Tasteless; insipid; vapid. 2. Dispirited; dis-
appointed.

વિ-રહ, *s. m.* [S. *fr.* વિ apart + રહ to go.]
Separation. 2 The separation of lovers.

Id. વિરહાગ્નિ વિરહાનળ Fire of separation;
pain of separation. વિરહોત્કલ્પ Pining away
owing to separation from the beloved. વિ-
રહોત્કલ્પિતા A woman distressed by the
separation from her lover.

વિરહ-જ્વર, *s. m.* [S. *fr.* + જ્વર.] The
fever or anguish caused by separation.

વિરહિ-જ્વળી, *s. f.* A woman separated
from her lover.

વિરહી, *s. m.* A man separated from his
lady-love. 2. *adj.* Suffering from separation.

વિરાંસ-વું, *v. i.* [See વિરસ.] Same as
વરાંસ-વું.

વિરાગ, *s. m.* [S. See વિરક્ત.] Disgust.
2. Giving up worldly enjoyments; renun-
ciation of the world.

વિરાગી, *adj.* Disgusted. 2. Disgusted
with the world. 3. *s. m.* One who has re-
nounced the world; an ascetic; one who has
dedicated himself to the service of God.
દ્રોપદી દામણી ને કપડે ગહી, કરતૂરી લોહી લગાડું વિરાગી.

—વક્ષી.

વિરાજ-માન, } *adj.* [S. *fr.* વિ exces-
વિરાજિ-તા, } sively + રાજ to shine.] Shining; appearing
splendid. 2. Occupying an honourable seat
splendid. 2. Occupying an honourable seat.

વિરાજ-વું, *v. i.* To occupy an honour-
able seat.

વિરાટ, *adj.* [S. વિરાજ, વિરાટ, shining,
splendid, *fr.* વિ excessive + રાજ to shine.]
Shining; splendid. 2. *s. n.* The universe
looked upon as being a manifestation of
the Supreme Being.

વિરામ, *s. m.* [S. See વિરતિ.] Cessation.
2. End. 3. A stop; a mark in writing, in-
tended to distinguished the different clauses
or sentences. અદ્ય વિરામ ચિન્હ a comma (,)
અર્ધ વિરામ ચિન્હ A semi-colon (;) પૂર્ણ વિરામ

ચિન્હ A full stop (.)

વિ-રુદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* વિ opposite + રુદ્ધ to
obstruct.] Checked; obstructed. 2. Opposite;
contrary. 3. Adverse.

વિ-રૂપ, } *adj.* [S. *fr.* વિ opposite + રૂપ.]
વિરૂપી, } Ugly; ill-looking; uncouth; deformed.

વિ-રેચન, *s. n.* [S. *fr.* વિ excessively + રેચ.]
Evacuation of the bowels. 2. Purging.

વિ-રોધ, *s. m.* [S. See વિરુદ્ધ.] Opposi-
tion; resistance. 2. Hostility; enmity. 3. A
quarrel; a disagreement. 4. Contrariety;
contradiction; inconsistency.

વિરોધાભાસ, *s. m.* [S. *fr.* + આભાસ.]
(Rhet.) An appearance of incongruity,
which is merely verbal, and is explained
away by properly construing the passage;
representing things as antithetical to one
another, though in the nature of things
they are not inconsistent.

વિ-રોધી, *adj.* Opposing. 2. Hostile. 3. Dis-
agreeing.

વિ-લક્ષણ, *adj.* [S. *fr.* વિ apart + લક્ષણ.]
Extraordinary. 2. Strange. 3. Uncouth. 4.
Novel.

વિ-લપ-વું, *v. t.* [See વિલાપ.] To lament;
to bemoan; to mourn.

વિ-લમ્બ, *s. n.* [S. *fr.* વિ intens. + લમ્બ
to hang.] Delay; procrastination; length
of time (consumed or elapsed).

વિ-લય, *s. m.* [S. *fr.* + લય.] Dissolution;
destruction. 2. Melting away; disappearance.

વિ-લસ-વું, *v. i.* [See વિલાસ.] To be shin-
ing, brilliant, or splendid.

વિલાત, *s. f.* [Ar. વલાયત country, native
country.] The native country, 2. The soil
agreeable to the produce of. 3. Great
Britain.

વિલાતી, *adj.* English; British. 2. Gone
to and returned from England.

વિલાપ, *s. m.* [S. *fr.* વિ excessively + લપ્
to speak.] Lamentation; wailing; be-
moaning.

વિલાયત, Same as વિલાત.

વિલાયતી મીડું, *s. n.* [See વિલાતી + મીડું.]

Sulphate of magnesia.

વિ.લા.નું. *v. i.* [See વિ.લય.] To melt away; to be dissolved. 2. To be destroyed. દીસ'તાં એ ઝળકે રૂડા, રવિ હગે વિલાયા બેને.

—રામદાસ.

વિલાસ, *s. m.* [*S. fr.* વિ excessively + ભ્રમ to dance.] Sport; pleasure. 2. Amorous dalliance.

વિલાસી, *adj.* Given to pleasures. 2. Sensual; amorous; voluptuous. 3. *s. m.* A voluptuary; a sensualist.

વિલિયુ, *s. n.* [*Eng. William.*] Half a rupee coin.

વિલીન, *adj.* [*S. fr.* વિ excessively + લી to melt.] Dissolved; liquefied; melted. 2. Immersed in.

વિલુપ્ત, *adj.* [*S. fr.* + લુપ્ત.] Enticed; allured. 2. Engrossed; absorbed.

વિ.લોક.ણી, *s. f.* [See વિ.લોકન.] Manner of looking at.

મંદ હસણી, તારી વંક વિલોકણી,
તેથી કાંઈ, સારી છે કટારી રે.

—દયારામ.

વિ.લોકન, *s. n.* [*S. fr.* + લોક to see.] Seeing; looking at; observing; observation.

વિ.લોકનું, *v. t.* To see; to look at; to observe.

વિલોચન, *s. n.* [*S. fr.* + લોચ to see.] The eye.

વિ.લોચનું, *v. t.* To see; to look; to observe.

વિવક્ષા, *s. f.* [*S. fr.* વચ્ to speak.] Desire to speak. 2. Meaning; intention in speaking.

વિવક્ષિત, *adj.* Desired to be spoken. 2. Intended or designed to be spoken. 2. Certain; particular.

વિવર, *s. n.* [*S.*] A burrow; a hole. 2. A cave; a cavern.

વિવરણ, *s. n.* [*S. fr.* + વૃ to cover.] Exposition; comment; interpretation; explanation.

વિવર્ણ, *adj.* [*S. fr.* વિ apart + વર્ણ colour.] Pallid; pale.

વિવર્તન, *s. n.* [*S. fr.* વિ excessively + વર્તન.] Revolving; whirling round.

વિવદ્ધિત, *adj.* [*S. fr.* વિ intens. + વૃદ્ધિ.] Increased; enlarged.

વિવશ, *adj.* [*S. fr.* વિ apart + વશ power.] Confounded; agitated; perplexed.

વિવાદ, *s. m.* [*S. fr.* વિ excessively + વાદ.] Discussion. 2. Controversy.

વિવાહ, *s. m.* [*S. fr.* વિ apart + વહ to carry.] Betrothal. 2. Marriage; wedlock.

Id. વિવાહ કરવો To betrothe. વિવાહ માંડવો To begin the ceremony of marriage. વિવાહ તોડવો-ફેક કરવો To break a promise of marriage.

Prov. વિવાહના ગીત વિવાહ અવસરેજ ગવાય Everything is good in its season. વિવાહ પેહેલાં માંડવો શો Call not a surgeon before you are wounded. વિવાહની વરણી Funeral instead of marriage. વિવાહથી રૂકું શું? Marriage marks an important period in a man's life. વિવાહ માંડી જુવો, ને ઘર ઉકેલી જુવો One cannot previously form an idea of what a marriage or a house will cost. વિવાહ વીત્યો, ને માંડ થાંભલે When the cow is old, she is soon sold.

વિવાહ-વાજન, *s. n.* [+ વાજન.] A marriage ceremony and such other festive occasions in which musical instruments are played.

વિવિધ, *adj.* [*S. fr.* વિ excessively + વિધા kind *fr.* વિ+ધા to hold.] Various; diverse; of many kinds or various denominations; sundry.

વિવેક, *s. m.* [*S. fr.* + વિજ્ to distinguish.] Etiquette. 2. Politeness. 3. Discretion; discrimination. 5. Shrewdness. 6. Judgment; common sense.

વિવેક-બુદ્ધિ, *s. f.* [*S. fr.* + બુદ્ધિ.] Power of discrimination; judgment.

વિવેકયુક્ત, *adj.* [*S. fr.* + યુક્ત.] Politely; courteously. 2. Sensibly.

વિવેચી, *adj.* Judicious. 2. Discreet. 3. Polite. 4. Shrewd. 5. Intelligent.

વિવેચન, *s. n.* [*S.* See વિવેક.] Comments; discussion. 2. Expounding; exposition.

વિશાખા, *s. n.* [*S.*] The 16th lunar mansion (consisting of two star).

વિશાળ, *adj.* [S. વિશાલ.] Large; extensive; vast. 2. Great.

વિશુદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* વિ excessively + શુધ્ to purify.] Complete purity. 2. Sanctification.

વિશે, Same as વધે.

વિશેક, } *s. m.* [S. *fr.* વિ particularly + શિષ્ to remain.] Particularity. 2. Distinction; difference. 3. A distinguishing quality; a characteristic. 4. *adj.* Particular; especial. 5. Singular. 6. Additional.

Id. **વિશેષ એટલું જ છે** The only difference is this. **વિશેષમાં કહેવું** To add; to conclude by saying. **હું કાંઈ વિશેષ નથી કરતા** I am doing no more than I ought to do.

વિશેષણ, *s. n.* An attribute. 2. An adjective (in Gram).

Id. **વિશેષણ-આપવું-દગારવું** To apply an attribute to; to compare with.

વિશેષે-કરીને, *adv.* [See વિશેષ+કરવું.] Particularly; especially.

વિ-શેષ્ય, *s. n.* A word qualified by an adjective (in Gram).

વિ-શ્રમ્ય, *adj.* [S.] Confidential; trustworthy.

વિ-શ્રાન્તિ, *s. f.* [S. *fr.* વિ apart + શ્રમ,] Rest; repose. 2. Relief.

વિ-શ્રામ, *s. m.* A resting place; a place of repose. 2. Rest.

“વિશ્રામમાં વિશ્રામ લો,” કહ્યું એમ દિનને ત્યાં.

—વહ્નિલ.

વિશ્રામ-વું, *r. i.* To take rest.

વિશ્વ, *s. n.* [S. વિશ્વ all.] The universe; the world; the whole creation. 2. *adj.* All. નથી તુજ સમા, કોઈ અખિલ વિશ્વ વામા—દયારામ.

વિશ્વ-કારણ, *s. n.* [S. *fr.* કારણ.] The cause of the world; the creator of the world. 2. God.

વિશ્વ-જનક, } *s. m.* [S. *fr.* + જનક, નાથ.] **વિશ્વ-નાથ**, } The creator or the lord of the universe.

વિશ્વ-ખર, *s. m.* [S. *fr.* + ખરણ.] The Nourisher of the universe; God. 2. An epithet of Vishnu or of Indra.

વિશ્વ-ભર, *s. f.* The earth.

વિશ્વ-રૂપ, *s. m.* [S. *fr.* + રૂપ.] He whose form is the world; God.

વિશ્વ-વ્યાપક, } *s. m.* [S. *fr.* + વ્યાપવું.] He **વિશ્વ-વ્યાપા**, } who pervades through the whole world; God.

વિશ્વાત્મા, *s. m.* [S. *fr.* + આત્મા.] *Anima mundi*; the Soul of the universe; God. 2. Brahman.

વિશ્વાધાર, *s. m.* [S. *fr.* + આધાર.] The support of the world; God.

વિશ્વાસ, *s. m.* [S. વિ particularly+શ્વાસ.] Confidence; faith; trust; assurance; reliance. 2. Belief.

Id. **વિશ્વાસ આપવો-દેવો** To pledge one's faith; to assure; to guarantee; to promise. **વિશ્વાસ કરવો-મૂકવો-રાખવો** To place confidence or faith in. **વિશ્વાસે રહેવું** To rely upon વિશ્વાસે મરવું To suffer from a breach of promise or faith. **ઉપર વિશ્વાસ બેસવો** To trust; to rely upon. **વિશ્વાસ બેસાડવો** To create confidence.

વિશ્વાસ-ઘાત, *s. m.* [S. *fr.* + ઘાત.] Breach of trust; violation or abuse of confidence reposed; treachery.

વિશ્વાસ-ઘાતી, *adj.* That abuses or violates confidence; that betrays; treacherous.

Prov. **વિશ્વાસ ઘાતી મહા પાપી** Breach of trust is the greatest sin.

વિશ્વાસી, } *adj.* Trusty; trustworthy. 2. **વિશ્વાસુ**, }

Credulous; simple. 3. Believing in Christ as the Saviour. 4. *s. m. f.* A native Christian.

Id. **વિશ્વાસી ધર્મ** The religion which commands faith in Christ as the Saviour; Christianity.

વિશ્વેશ, } *s. m.* [See વિશ્વ+ઈશ, ઈશ્વર.] **વિશ્વેશ્વર**, } The Lord of the universe; God.

વિષ, *s. n.* [S.] Poison; venom. 2. Malice; grudge.

Id. **વિષ આપવું-દેવું-ખવડાવવું** To poison (a person, an animal). **વિષ થયવું** To be affected by a poison. **વિષ ઉતરવું** To subside the effects of a poison. **વિષ ઉતારવું** To remove the ef-

fects of a poison by an antidote. વિષ મારતું To remove the poisonous properties of a drug. 2. To pacify one's anger or malice.

વિષ-ધર, *s. m.* [S. *fr.* + ધરતું, ધરાવતું.] A snake.

વિષલુણ, *adj.* [S. See વિષાદ.] Dejected; sad; melancholy.

વિષમ, *adj.* [S. *fr.* વિ apart + સમ even, equal.] Unequal. 2. Uneven; having a rough or rugged surface. 3. Odd; uneven. 4. Hostile; inimical. 5. Having no equal; matchless.

Id. સમ-વિષમ Difference. વિષમ જ્વર Remittant fever. વિષમ અપૂર્ણિક Improper fraction.

વિષય, *s. m.* [S.] A subject; a matter. 2. A subject; the province. 3. An object of sense; an object of enjoyment (there are 5. objects of sense *વિષય-શબ્દ*, for the ear; રસ, for the eye; રસ, for the tongue; ઘ્રાણ or ગંધ for the nose; and સ્પર્શ for the skin.) 4. Enjoyment or gratification of passions. 5. Sexual enjoyment.

Id. વિષય કાઢવો To open a subject in conversation. વિષય લેવો To take up a subject to talk about. 2. To choose a subject. ભ્રૂદો વિષય A different subject; a digression; a matter not connected with the subject in hand. વિષય કરવો To have sexual intercourse. વિષય ભોગ Enjoyment of the pleasures of the senses.

વિષયાતીત *adj.* [S. *fr.* + અતીત passed.] Being beyond the reach of the senses.

વિષયાનન્દ, *s. m.* [S. *fr.* + આનન્દ.] Gratification of the sexual desire.

વિષયાન્તર, *s. n.* [S. *fr.* + અન્તર another.] A different subject; a digression.

વિષયાન્ધ, *adj.* [S. *fr.* + અન્ધ.] Blinded by the pleasures of the senses; engrossed in the pleasures of the senses.

વિષયાસક્ત, *adj.* [S. *fr.* + આસક્ત.] Attached of devoted to the pleasures of the senses.

વિષયી, *adj.* Engrossed in gratifying the senses; engaged and interested in

worldly affairs. 2. Sensual; carnal; lustful; voluptuous.

વિષયે, *prep.* [See વિષે.] In the matter of; about; with regard to; concerning.

વિષાદ, *s. m.* [S. *fr.* વિ excessively + સ્થ to sit.] Dejection. 2. Grief; sorrow. 3. Malice; rancour.

વિષુવ-વૃત્ત, [S. *fr.* વિષુત the point of Aries or Libra + વૃત્ત a circle.] The equator.

વિષુ-ચક્ર, *s. f.* [S.] Cholera.

વિષે, *prep.* [See વિષયે, વિષય.] About; concerning; respecting; regarding. 2. On the subject of; in the matter of; on the business of; with regard to.

વિધિ, *s. f.* [S. *fr.* વિ to go.] A mission for peace; negotiations for peace. 2. Negotiations.

વિષ્ટા, *s. f.* [S. *fr.* વિષ્ વિદ્, faeces.] Excrement; faeces; ordure.

વિષ્ણુ, *s. n.* [S. *fr.* વિષ્ to pervade.] God. 2. Visnu; the second deity of the Hindu triad. વિષ્ણુપુરાણ Name of one of the 18 Puranas.

વિષ્ણુ-તેજ, *s. n.* [S. + તેજ.] Ghee (so-called by the Brāhmana).

વિસમ-વું, *v. t.* [S. વિશ્વમ trust, confidence. 2. To give as a trust.

વિ-સમ-વું, *v. i.* [S. વિ intens. + સમવું.] To cool; to lose heat.

વિસર-ભોળું, *adj.* [See વિસરવું + ભોળું.] Forgetful. 2. Negligent.

વિ-સર-વું, *v. t.* [Hem. Des. વિસર-ફ *fr.* S. વિસ્મર-તિ he forgets, *fr.* S. વિ apart + સ્મૃ to remember.] To forget. 2. To neglect. 3. To omit negligently.

વિ-સર્ગી, *s. m.* [S. *fr.* વિ apart + સર્જ to abandon.] The soft aspirate written as (:) in Gujarati.

વિ-સર્જન, *s. n.* Act of sending away. 2. Dissolution (of an assembly).

વિ-સવાસી, *s. m. f.* Same as વિશ્વાસી.

વિસ-વાસી, *s. f.* [See વીસ + વસો.] One twentieth part of a વસો, and one four-hundredth part of a વિધુ. 2. A measure for timber.

વિસાત, *s.f.* [Ar. વિસાત્ a carpet.] Worth; value; use. (Used in contempt).

વિસામે, *s. m.* [See વિશ્રામ.] A resting place. 2. Rest; repose; cessation from toil or occupation. 3. A confidant.

Id. વિસામે કરવો-ખાવો-લેવો To take rest.

વિસાર, Same as વિસારો.

વિસાર-વું, *v.t.* [See વિસર-વું.] To forget. To ignore.

વિસારો, *s.m.* [See વિસર-વું,] Forgetting; forgetfulness.

Id. વિસારે મૂકવું To forget.

વિસ્તાર-વું, *v. i.* [See વિસ્તાર.] To be extended.

વિસ્તાર, *s. m.* [S. *fr.* વિ apart + સ્ત to spread.] Extent; expansion. 2. The area of a land. 3. Progeny; descendants.

વિસ્તાર-વું, *v.t.* To extend. 2. To expand.

Id. લીલા વિસ્તારવી See under લીલા.

વિસ્તીર્ણ, *adj.* [S. See વિસ્તાર.] Extensive; vast; roomy.

વિ-સ્ફેટ-ક, *s.m.* [S. *fr.* વિ excessively + સ્ફટ to break.] A skin disease in which there are boils all over the body.

વિસ્મય, *s.m.* [S. *fr.* વિ excessively + સ્મિ to smile.] Surprise; astonishment; wonder.

Id. વિસ્મય પામવો, વિસ્મય થવો To be surprised or astonished.

વિસ્મરણ, *s. n.* [S. *fr.* વિ apart + સ્મરણ.] Forgetfulness.

વિસ્મિત, *adj.* [S. See વિસ્મય.] Surprised; astonished; wonder-struck.

વિ-સ્મૃતિ, *s.f.* Same as વિ-સ્મરણ.

વિહંગ, *s. m.* [S. *fr.* વિહાયમ્ the sky + ગમ્ to go.] A bird. 2. A particular musical mode.

વિહંગમ, Same as વિહંગ.

વિહર-વું, *v.i.* [See વિહાર.] To sport; to amuse oneself.

વિહાણ-વું, *v.i.* [S. વિ apart + હા to go.] To pass away; to expire.

વિહાર, *s.m.* [S. *fr.* વિ apart + હા to take away.] Dalliance; pleasure; sport; play; pastime. 2. Walking for pleasure. 3. A place

used by Jains for prayer.

વિહારી, *adj.* Sporting; amusing oneself. (Generally at the end of a compound).

વિહીન, *adj.* [S. વિહીન *fr.* વિ apart + હા to go.] Separated from; deprived of; being without.

વિહોણું, *adj.* [See વિહીન.] Wanting; being without.

અર્કવું તૂર અવનિમાં પડિયું, વાસના વિહોણું શાન્ત, નવ કાંઈ મન એને રે, વાસના તે વળગી લહું.—ધીરો.

વિહ્વળ, *adj.* [S. વિહ્વલ *fr.* વિ apart + હ્વલ to move.] Embarrassed; confusee; uneasy; agonized.

વિહ્વળ-તા, *s.f.* [S. *fr.* + તા abstract suffix.] Embarrassment; confusion of the mind; agonized state.

વિનાસો, *s. m.* [See વિહ્વળ.] A fool; a person whose mind is confused.

વી, A contraction of વિદ્યમાન.

વીખ, Same as વિપ.

વીધું, Same as વિધું.

વીઝી, વીધુ, *s.m.* [S. વૃષિક.] A scorpion.

વીજ, Same as વિજળી.

વીટી, *s. f.* [S. વટ્ to surround. See વિટી, વિટી.] A ring.

વીટો, *s. m.* A roll.

વીણ, Same as વિના.

વીણા, *s.f.* [S.] A musical instrument; a lute.

વીણા-ધારી, *adj.* [S. *fr.* + ધરવું.] Holding a lute. 2. *s.m.* An epithet of Nārād.

વીણા-પાણિ, *adj.* [S. *fr.* + પાણી the hand.] Having a lute in hand 2. *s. m.* An epithet of Nārād.

વીત, Same as વિત.

વીત, *adj.* [S. *fr.* વિ apart + ઇ to go.] Gone away; devoid of; freed from.

વીત-રાગ, *adj.* [S. + રાગ.] Free from passions; calm; tranquil. 2. *s. m.* A sage with subdued passions. 3. A Jain તીર્થંકર.

વીત-વું, Same as વિત-વું.

વીમે, *s. m.* [S. વિ particularly + મા to measure.] Insurance. 2. A venture; an enterprise. 3. A risk.

Id. વીમે ઉતરાવવો to get insured. વીમે

ઉતારવેા To insure.

વીર, *s. m.* [*S.* = *L.* *vir* a man.] A hero; a warrior; a champion. 2. A demi-god. 3. [See વીરો.] A brother.

Id. વીર મુકવેા By spells to induce demi-gods to possess a person.

વીર રસ, *s. m.* [*S. fr.* + રસ.] The sentiment of bravery.

વીરવિદ્યા, *s. f.* [+ વિદ્યા] The art of getting demi-gods into one's possession.

વીર-શ્રી, *s. f.* [*S. fr.* + શ્રી.] The glory or splendid appearance of a brave man.

વીર-હાક, *s. f.* [+ હાક.] A loud and terrible cry uttered by a warrior on the battle-field.

વીરૂધ, *s. f.* [*S.*] A creeping plant; a creeper.

સરિતા સાગરને જઈ મળતી, તરવર વીરૂધ ઔષધી ફળતી.
—રત્નેશ્વર.

વીરો, *s. m.* [See વીર.] A brother (addressed in fondness by sister).

વીર્ય, *s. n.* [*S.* See વીર,] *Semen virile.* 2. Strength; vigour; heroism.

વીત, *s. n.* [See વિદિયું.] A covert term for half a rupee.

વીત, *s. n.* [*Eng. Will.*] A will; a testament.

વીત, } *s. f.* [See વહેવું.] The tides;
વીત, } the flux.

વીતાં, *s. n. pl.* A kind of bird.

વીહું, } *adj.* [*Dh. Des. & Hem. Des.*
વેહીહું, }

વિલિયં = *S.* વ્રોડિતમ્, ashamed. Or *Dh. Des.* વિલવિં
fr. S. વિલવિતમ્ crying, See વિ-લાપ, Or *Hem. Des.* વિઓલો = *S.* આવિન: dejected Or *Hem. Des.* વિલહં = *S.* દીનમ્ wretched.] Alone; solitary; going astray; stray. 2. Being without any other person to look after or guide. 3. Perplexed; abashed.

Id. વીહું પડવું To be pale through shame.
વીહું મુકવું To leave alone without anybody
વીહું મ્હેા A serious face; a dejected countenance. વીહું મ્હેા કરવું To have a serious face through shame disgrace or dejection.

વીસ, *adj.* [*S.* વિશાન્તિ *fr.* દિ two+દશ ten.] twenty; 20.

વીસી, *s. f.* A group or collection of twenty, a score.

Id. દેશી વીસી Ups and downs; a perceptible difference. વીસી માણસ An honest man; a perfect gentleman. પોણી વીસી માણસ A dishonest man; a man deficient in several virtues.

વોસી, *s. f.* [*S.* વિશ્ to enter. See પ્રવેશ, a hotel being generally situated at the entrance of a village or town.] A hotel; an inn.

વુજુદ, *s. n.* Existence. 2. Essence.

વુઠવું, *v. i.* [*S.* વસ્ to dwell.] To reside.

વુઠવું, *v. i.* [See વૃષ્ટિ.] To rain; to shower. 2. To be pleased or satisfied. 3. To favour.

વુઠવું, *v. i.* [See વૃદ્ધ *fr. S.* વૃધ્ to increase.] To go.

વુક, *s. n.* [*S.*] A wolf.

Id. વુકોદર An epithet of Bhīma, the second among the Pāṇḍavas.

વૃક્ષ, *s. n.* [*S.*] A tree; a large tree.

વૃખલ, Same as વૃખલ.

વૃત્ત, *s. n.* [*S. fr.* વર્ત = *L.* *verto* to turn.] A circle. 2. Conduct; behaviour. 3. An occurrence; an event. 4. A kind of metre.

વૃત્તાન્ત, *s. n. m.* [*S. fr.* + અન્ત.] An account; a description of an occurrence.

વૃત્તિ, *s. f.* [*S.* See વૃત્ત.] Conduct; behaviour. 2. Profession; calling. 3. Maintenance. 4. Inclination, bent or tendency of the mind. 5. (Rhet.) A particular way of using words in composition; a particular style. 6. A particular mode of dramatic composition.

વૃત્ત્યનુપ્રાસ, *s. m.* [*S. fr.* + અનુપ્રાસ.] Alliteration; repetition of a letter in a sentence.

વૃથા, *adv.* [*S.*] In vain; fruitlessly; to no purpose.

વૃદ્ધ *adj.* [*S. fr.* વૃધ્ to increase.] Increased. 2. Old; aged. 3. *s. m. pl.* Ancestors.

વૃદ્ધ-પરંપરા, *s. f.* [*S. fr.* + પરંપરા.] A succession of ancestors. 2. Traditions of a

family. 3. *adj.* Traditional; handed down from father to son.

વૃદ્ધાચાર, *s. m.* [*S. fr.* + આચાર.] The practice of old man or ancestors; the course of our forefathers.

વૃદ્ધાવસ્થા, *s. f.* [*S. fr.* + અવસ્થા.] Old age; the decline or eve of life.

વૃદ્ધિ, *s. f.* Growth; increase; enlargement. 2. The lengthening of a vowel; the change of અ, ઈ, ઉ, ઋ (short or long) to આ, ઐ, ઔ, આર, respectively (in Gram.) 3. Impurity from childbirth or miscarriage.

વૃદ્ધિશીલ, *adj.* [*S. fr.* + શીલ.] Increased; advancing; growing.

વૃન્દ, *s. n.* [*S.*] A crowd; a multitude. 2. A gathering.

વૃન્દા, *s. f.* [*S.*] The holy basil.

વૃન્દા વનમાળા રતિદામ ઇ. —દયારામ.

વૃન્દારક, *adj.* [*S.*] Excellent; best. 2. *s. m.* The chief of any class.

વૃન્દ વૃન્દારકમાં ડું, પ્રશંસાએ. —દયારામ.

વૃન્દા-વન, *s. n.* [*S.*] Same as વન, 2.

વૃશ્ચિક, *s. m.* [*S.*] A scorpion. 2. The sign *Scorpio* in the zodiac.

વૃષભ, *s. n.* [*S. fr.* વૃષ to shower.] The testicles. 2. The scrotum.

વૃષભ, *s. m.* [*S.*] A bull. 2. The sign *Taurus* in the zodiac.

વૃષ્ટિ, *s. f.* [*S. fr.* વૃષ to shower.] A shower. 2. Rain.

વેંગળ, *s. n.* Brinjal.

વેત, } *s. m. f.* [*S.* વિતાસ્તિ.] A span;

a measure of length equal to nine inches.

વેતિયુ, *adj.* Dwarfish. 2. *s. n.* A dwarf; a pigmy.

વે-કળો, *s. m.* [See વહે-કું.] A streamlet; a rivulet.

વેખ, Same as વેશ, વેષ.

વેખણ, *s. f.* A kind of medicinal drug.

વેગ, *s. m.* [*S. fr.* વિજ to shake.] Velocity; speed. 2. The force of a body in motion. 3. A sudden impulse or effort.

Id. સરખો વેગ Uniform velocity.

વેગળ, *s. f.* [*Eng.* Waggon.] A waggon;

a railway waggon.

વેગળ, Same as વેગળ, *s. n.*

વેગળા-ઈ, *s. f.* [See વેગળ.] Distance. 2. Difference.

વેગળ, *adj.* [*S.* વિ apart+ ગત.] Distant. 2. Distinct. 3. Separate. 4. Different.

Id વેગળ બેસવું To sit a part on account of menstruation; to be in the monthly course.

વેગુ, *s. m.* [*S.* વ્યાઙ્ગ deprived of a limb *fr.* વિ apart+ અઙ્ગ.] A fool; a dull-headed person.

વેચ-કું, *v. t.* [*S.* વિ apart+ક્રી to buy.] To sell.

વેચા-ઉ, *adj.* [*Hem. Des.* વિક્ષેપ્યું *fr.* *S.* વિક્રેયમ્ lit to be sold; *S.* વિક્રય.] Offered for sale; kept to be sold; that is exposed for sale.

વેચા-ણ, *s. n.* A sale.

Id. વેચાણખત A deed of sale. વેચાણ નકરી Land free of tax. વેચાણ સદામતી Land subject to a quit-rent only.

વેચાણિ-કું, *adj.* Obtained; brought; purchased.

વેચાણ, *adj.* Bought.

Id. કનિયો વેચાતો લેવો To take part in a quarrel about a thing with which one has no concern.

વેચા-કું, *v. i.* [*Pass.* of વેચ-કું.] To be sold.

વેન, *s. n. pl.* [See વેદન.] Vain endeavours; vain struggles.

વેન, *s. f.* [*Hem. Des.* વિજ્ઞા *fr.* *S.* વિદ્યા knowledge *fr.* વિદ્ to know. *Cf.* *Eng.* king and cunning from A.S. *cunnan* to know.] A trouble; an affliction.

વેનણ, *s. m.* [See વેન.] A dam; a construction intended to resist the advance or encroachment of water.

વેડ, *s. f.* [*S.* વિટિ.] Forced labour. 2. Drudgery. 3. Labour or service exacted (by a government, a person in power, or a private individual) without giving remuneration for it. 4. Unpaid, unrequited, or unrewarded labour or work; fruitless, vain, or unprofitable toil or exertion 5.

Mean labour; tiresome or tedious work.
6. A load or burden carried by a person or animal pressed into service.

Id. વેડ ઊઠવી To be useless (used in contempt). તારા હઠાપણમાં વેડ ઊઠી Thy wisdom is useless: Fie upon your wisdom ! વેડ ઉતારવી-કાઠવી-વાળવી To work indifferently and unwillingly. વેડે પકડવું-કાઢવું To force to do an unpaid work. દેવના ધરની વેડ Worldly existence, regarded as labour or misery, forced upon a person by Fate; a miserable life.

વેડ-વું, *v. t.* [See *Supra.*] To endure; to suffer; to put up with; to bear patiently.
2. To tolerate (an evil, &c.).

વેડયા-વાડ, *s. f.* [+વડિ.] Finishing up a work without regard to the manner of doing it; the manner in which any work, labour, or service, exacted without remuneration, is done; carelessness; indifference.

Prov. “વેડિયાવાડ કરને,” તેા કહે, “વા આંચે ને હડી ગઇ” If you want your work to be done, pay for it.

વેડિ-ચેા, *s. m.* A forced labourer; an unpaid labourer; a person pressed to carry a load or to perform any other work without recompense.

વેડક-વું, *v. t.* [Mar. વેડ madness.] To waste; to spend uselessly.

વેડમી, *s. f.* [Dh. Des. વેયાડિયં = S. જાતિતમ stuffed, *fr.* S. વેષ્ટિતમ surrounded.] A sugar-cake. 2. A kind of sweet-bread.

વેડ-વું, *v. t.* [See વિણવું.] To pluck (flowers, fruits, &c. from a tree). 2. Same as વેડ-વું.

વેડાડ-ગ, *s. m.* A horse.

વેડાડગ અમુલક વાંકડો, દોરે આગળ થઈ કંથ.

—સામળાલટ.

વેડી, *s. f.* [See વેડ-વું.] A bamboo with a cloth or a net tied at one end to pluck mangoes.

વેડુર, *adj.* [S. વૈદૂર્ય *lapis lazuli.*] Beautiful; fine.

વેડો, *s. m.* [See વેડ-વું.] A man who climbs a mango tree and plucks the fruits.

વેડ, *s. m.* [Dh. Des. વઢિયં *fr.* S. વેષ્ટિતમ surrounded] A joint of the fingers; the

knuckle. 2. A finger-ring.

વેડો, *s. m.* A joint of the fingers. 2. A circular log of wood.

Id. વેડા ગણવા To count numbers on the joints of the fingers. 2. To wait for anxiously.

વેડ-વડું, *v. t.* [See વેળવ-વું.] To compare.

વેણુ, [Dh. Des. વયળં *fr.* S. વચનમ્.] Same as વચન.

Id. વેણુ આપવું To make a promise. વેણુ કાઢવું To utter a word. વેણુ માગવું To ask a promise.

વેણુ, *s. n.* [See વહન, વહે-વું.] A stream of water.

તુણા રૂપી નદી પૂરે ચઢી રે, વેગવાળું અતિ વેણુ લેખાય.
—ધીરો.

વેણુ, Same as વેણી.

વેણુ, Same as વેણુ.

વેણુ, *s. f.* [S. વેણુ bamboo. See વેણુ.] The stock of a cotton-plant.

વેણા, Same as વીણા.

વેણા-ચુંટા, *s. m. pl.* [See વીણ-વું + ચુંટ-વું.] The bitings or pangs of hunger.

Id. પેટમાં વેણાચુંટા થવા To suffer from pangs of hunger.

વેણી, *s. f.* [S.] A braid of hair. 2. A long piece of wood fitted vertically to the shutters of a door.

Id. વેણી ગુંથવી To make up a braid of hair in a particular fashion.

વેણું, *s. f.* [See વહન, વહે-વું.] A water-cart.

વેણુ, } *s. f.* [S. વેણુ bamboo.] A flute.
વેણુ-કા, }

વૃક્ષે વૃક્ષે વેણુકા-ધારી, પત્રે પત્રે હરિ ભુજ ચારી.

—દયારામ.

વેણુક વાવું, *v. i.* [See વાણું+વા-વું.] To be the time of dawn.

વેત, *s. m. f.* [See વીત-વું.] A proper opportunity. 2. Accommodation.

Id. વેત કરવો To accommodate; to make fitting. વેત રચવો To make a plot or design; to plot.

વેતર, *s. n.* [See અવતર-વું; અવતાર.] Bringing forth. 2. Birth. 3. A brood. (Used of a lower animal.)

Id. વેતરે આવવું To be in the brooding

season. વેતર વંડું To have wicked children.

વેતર-જી, *s. f.* [See વેતર-જી.] A scheme.
2. A contrivance; a device. 3. A punishment.

Id. વેતરજી કરવી To punish. વેતરજી કરવી, વેતરજીમાં હોવું, વેતરજીમાં પડવું To make arrangements for; to accommodate; to make convenient.

વેતર-જી, *v. t.* [See વજ્ર.] To cut out according to the measure or form (cloth, &c., by a tailor). 2. To determine, settle, or finish (an affair).

Id. ઓડવું ઓડ વેતરજી To spoil in cutting.
2. To make bad or inconvenient arrangements.

વેતા, *s. m. pl.* [S. વેદિતા power of knowing *fr.* વિદ્ to know.] Intelligence; capacity of understanding.

વેતાળ, *s. m.* [S. વેતાળ.] A kind of ghost or evil spirit. 2. The king of the evil spirits.

વેતા, *adj.* [S. *fr.* વિદ્ to know.] That knows. (Generally used at the end of a compound.)

મહા મુનિ શ્રી વ્યાસ જી, વા સકળ વેદના વેતા,
વેદ સ્વરૂપી વિશ્વરૂપી, નારાયણ સર્વના વેતા. — પ્રેમાનંદ

વેનાસન, *s. n.* [S. *fr.* વેષ=વેતર cane + આસન.] A cane seat. 2. A chair.

વેદ, *s. m.* [S. *fr.* વિદ્ to know.] The Veda, the sacred writings of the Hindūs. (The Vedas are regarded as a direct revelation from the Deity, and are supposed to have been arranged by Vyāsa. There are. 4. Vedas, viz. ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ, and અથર્વવેદ. The last seems to have been a later addition). 2. Knowledge. 2. Systematized knowledge; science.

વેદના, *s. f.* [S. See વેદ.] Pain; anguish; trouble. 2. Toil; hardship. 3. Difficulty. 4. Misery. 5. A dilemma. 6. Distress.

વેદ-માર્ગી, *adj.* [+ માર્ગ.] Following the doctrines of the Vedas; *s. com.* a Hindū.

વેદ-મૂર્તિ, *s. m.* [S. *fr.* વેદ + મૂર્તિ.] One versed in the Vedas; a learned Brāhmaṇa.
2. An honourable compellation used in letters before the name of a learned

Brāhmaṇa.

વેદા-જી, *s. n.* [S. *fr.* + અંગ.] A part of the Vedas. They are six, viz., શિક્ષા, કલ્પ, વ્યાકરણ, નિરૂક્ત, છંદ and જ્યોતિષ.

વેદાન્તા, *s. m. n.* [S. *fr.* + અન્ત.] The name of a particular system of Hindū philosophy.

વેદાન્તી, *s. m.* A follower of the Vedānta philosophy.

વેદિ-યો, *s. m.* [See વેદ.] A Brāhmaṇa that has studied the Vedas. 2. A learned man wanting in worldly wisdom; a learned fool.

Id, વેદિયો દોર A learned fool.

વેદાક્ત, *adj.* [S. *fr.* + ક્ત.] Mentioned in the Vedas; as revealed in the Vedas.

વેધ, *s. m.* [S. *fr.* વ્યધ્, વિધ્, to pierce. See વિધ-જી.] A hole; a puncture. 2. The time during which the sun or moon is in the penumbra before an eclipse. 3. A fault; a defect. 4. Inconvenience.

તેથી ઓછા દસ હજાર મેધ જી, સંસ્કૃતિ છૂટે નહિ, એ વેધ જી.

— દયારામ.

વેધ-લો, *s. m.* [+ લો dim.] An ornament worn by women in a hole in the top of each ear.

વેધ-જી, *v. t.* [See *supra.*] To bore a hole. 2. To pierce. 3. To impress on the mind; to produce an effect on the mind.

વેધ-શાળા, *s. f.* [See વેધ + શાળા.] An observatory.

વેધી, *adj.* Piercing; penetrating. 2. Defective. 3. Having a hole.

વેપથુ, *s. m.* [S. *fr.* વેપ્ to tremble.] A tremor.

વેપલો, *s. m.* [See વેપાર.] An unprofitable trade. 2. A contemptuous term for trade.

વેપાર, *s. m.* [See વ્યાપાર] Trade; traffic; commerce; mercantile business or dealings.

Prov. વેપારનો કાંઈ પાર નથી Trade will have no limits.

વેપારી, *s. m.* A merchant; a trader; a dealer.

વેર, *s. n.* [See વૈર.] Enmity; animosity; hostility. 2. Revenge; vindictiveness.

Id. વેર વસાવડું-રાખડું To bear enmity towards. વેર લેડું-વાળડું-શોધડું-કાઢડું To gratify revenge.

વેર, } *s. m.* [See વેર-ડું.] Saw-dust.

વેર-ણ, *adj. f.* [S. વૈરણી See વૈર, વેર.] Revengeful (a woman).

વેરણ ખેરણ, *adj.* [See વેરણ+ખેરણ redup.] Scattered; dispersed.

વેરણિ-યો, *s. m.* [See વેર-ડું, વહેર-ડું.] One who saws wood; a sawyer.

વેર-ભાવ, *s. m.* [See વેર *s. n.* + ભાવ.] Enmity; malice. 2. Revenge.

Prov. વેરભાવે ભગવાન મળ્યા Good may sometimes come out of evil.

વેર-ડું, *v. t.* [S. વિ apart+કૃ, કિર્, to scatter. Cf. [વખેર-ડું.] To scatter; to disperse; to throw loosely about. 2. To dissipate; to spend extravagantly.

Id. પક્ષી પાંખો વેરીને બેઠું છે The bird spreads out its wings, and sits at its ease. વેરી નાખડું To scatter. પૈસો વેરવો To place one's money into several hands. 2. To spend extravagantly.

વેર-ડું, Same as વહેર-ડું.

વે-રાગ, *s. m.* [See વૈરાગ્ય.] Renouncement of worldly affections; absence of worldly desire or passion. 2. Disregard of or indifference to all sensual enjoyments and worldly affections.

વે-રાગણ, Fem. of વે-રાગી.

વે-રાગી, *s. m.* [See વિરાગી.] One that has subdued his worldly desires and passions; he who has renounced the pleasures and pursuits of this world; one who leads a secluded and contemplative life. 2. An ascetic; a hermit. 3. A particular class of religious mendicants or an individual of that class.

વેરાડી, *s. m.* [S. વિરાટ name of a king and also that of his kingdom fr. વિ intens. +રાજ to shine. Modern વરાડ, Berar.] A particular mode of music.

વેરાણ, } *adj.* [See વેર-ડું.] Desolate;

waste; uninhabited; deserted.

વેરા-ડું, *v. i.* [Hem. Des. વિરાટ=S. વિલીયતે it is destroyed. See વિ-ખેર-ડું.] To be scattered.

Id. વેરાઈ જડું [Hem. Des. વિરંચિરો=S. વિરલમ્ thinned.] To become threadbare by being drawn in different directions (of a garment).

વેરી, *s. m. f.* [See વેર, વૈર.] A foe; an enemy. 2. *adj.* Hostile; inimical. 3. Revengeful.

વેરે, *prep.* [See વર husband. Cf. વર, વેરે, with ધર, ઘેરે.] To; with (used with the verb ખરણડું or લગન થડું).

વેરો, *s. m.* [See વ્યહવાર, વે-વાર.] A tax; an assessment; a toll.

Id. વેરો નાખવો-લેવો To impose a tax.

વેરો, *s. m.* [See વેર-ડું, વહેર-ડું.] Difference; dissimilitude; distinction.

Id. વેરો આંતરો કરવો To observe a distinction.

વેલ, *s. f.* [See વેલો.] A creeper; a creeping plant. 2. Embroidery in the form of a creeper.

વેલ, } *s. f.* [See વહે-ડું.] A kind of carriage drawn by bullocks; a bullock-cart.

Prov. જેની વેલે બેસીએ, તેની ગીત ગાઈએ Set your sails as the wind blows.

વેલણ, *s. n.* [S. વેલ To shake, to move about.] A rolling pin, or a roller for making bread.

વેલણિયુ, *adj.* Having the cylindrical form of a rolling pin. 2. *s. n.* See વેલણ.

વેલા, *s. m. pl.* [Hem. Des. વેલા=S. ચોર: a thief, મુસલમ્ a wooden pestle, વિલાસ: pleasures.] Difficulty; a strait. 2. Inconvenience; distress.

Id. વેલા પડવા To be distressed for want of

વેલા, *s. f.* [S.] Time; space of time; duration. 2. The season.

વેલા, *s. f.* [S.] Speech.

વેલા મૂકો હે વાલી, વેલા ભય છે બાળી;

વેલા મહિલા દિન કાલી, વેલા નાખો તે ટાળી.

—પ્રેમાનંદ.

વેલિયુ, *s. w.* [See વિલિયું.] A half a

rupee coin.

વેલી, *s. f.* [See વેલ.] A small creeper.

વેલો, *s. m.* [S. વલ્લી.] A creeping plant; a climbing plant; a creeper. 2. A particular creeper bearing fragrant flowers.

વેવ, *s. f.* [See વેલ.] A kind of creeper.

વેવણ, Same as વહેવણ.

વેવરામણ, *s. n.* [See વેર-વું.] Getting at a cheap rate; buying at an advantage.

વે-વરા-વું, *v. t.* [See વે-વડા-વ-વું.] To be profited by; to be purchased at a cheap rate,

વેવલાં, *s. n. pl.* [See વેવણ.] Vain endeavours; fruitless exertions.

Id. વેવલાં વીણવાં To make fruitless exertions.

વેવણું, *adj.* [See વહે-વું.] Wild; whimsical; stupid.

વેવણું, *adj.* [See વધવણું; or વહે-વું.] Talkative. 2. Communicative.

વેવાઈ, Same as વહેવાઈ.

વેવા-વું, *adj.* [See વેવડ, વિવાડ.] Engaged with pleasure in performing the various duties in connexion with a marriage ceremony.

વેવાડ, Same as વિવાડ.

વેવીશાળ, *s. n.* [See વિવાડ.] A betrothal; a promise to give away a girl in marriage.

વેવીશાળી-ઓ, *s. m.* One that effects a betrothal between the bride and the bridegroom.

વેશ, *s. m.* [S. વેષ See વેષ.] Costume; dress; attire. 2. Disguise or guise. 3. A mask. 4. The toilet and ornaments worn by a woman whose husband is alive.

Id. વેશ કાઢવો-ભનવવો-લેવો To put on a disguise; to show oneself in one's true character. વેશ કાઢવા To throw off a disguise. Hence, 2. To break a promise. વેશ બદલવો Lit. To change one's dress, Hence, 2. To change one's side or party. વેશ રાખવો To allow a child-widow to continue to wear the marks and ornaments peculiar to a woman whose husband is alive, until the

reaches her womanhood.

વેશવાળ, Same as વેવીશાળ.

વેશ્યા, *s. f.* [S.] A prostitute; a harlot; a courtesan.

Prov. વેશ્યા ઘટાડે જોગી વધારે (વરસ) Dissolute habits shorten one's life, while a vow of asceticism prolongs it. વેશ્યાનો છાકરો કોને બાપ કહે ! What belongs to the public belongs to nobody.

વેશ્યાચારજી, *s. m.* [+ આચાર્ય.] The principal attendant of a courtesan. 2. One who is fond of the company of prostitutes.

વેષ, Classical form of વેશ.

વેષ-ધારી, *adj.* [S. *fr.* + ધરાવ-વું.] Assuming a garb or disguise. 2. A hypocrite; an impostor. 3. Hypocritical; dissembling.

વેષ્ટન, *s. n.* [S. *fr.* વેષ્ટ to surround.] A wrapper; a covering. 2. An enclosure,

વેસણ, *s. n.* [S. વ્યજ્ઞન that which is used to season food; spices. See વ્યંજન.] Gram flour reduced to a liquid state.

વેસર, *s. f.* [See વે, વેહે, વેધ, + સર-વું.] A nose-ring. 2. A hole made in the nose for a nose-ring.

રતિ-પતિ ! ગળ-ગતિ મહિલા,

મેળવ્ય ચુંબન કરાવ્ય વેસરવું. —પ્રેમનંદ.

વેસર, *s. n.* [S. અશ્વેતર *fr.* અશ્વ a horse + ઈતર other.] A mule.

ઉપર મહિષ ને વેસર ઘોડા, વૃષ હાથણી બહુ સારી જી.
—ગિરિધર.

વેસરી, *s. f.* A nose-ring.

વેસવાળ, Same as વેવીશાળ.

વેહ, Same as વે.

વેહેચ-વું, Same as વહેચ-વું.

વેહેણક, *s. n. f.* [See વહાણું+વેહે-વું.] The dawn; morning.

વેહેમ, Same as વહેમ.

વેહેર-વું, Same as વહેર-વું.

વેહેરો, See વેરો difference.

વેહેલ, Same as વહેલ.

વેહેણું, Same as વહેણું.

વેહેવા-ઈ, Same as વેવા-ઈ.

વેહેવાર, Same as વહેવાર.

વેહેવારિ-ચો, Same as વહેવારિ-ચો.

વેહે-વું, Same as વહે-વું.

વેદ-જો, *s. m.* [Dh. Des. વિરયા=S. તનુસરિતા a small river, *fr.* S. વિ priv. + રય free. Or Hem. Des. વહેલો, વાહલી, વિરઓ= S. તનુ-જલ-પ્રવાહ: a small stream, *fr.* S. વહ to flow.] A stream; a brook; a rivulet.

વેળ, *s. f.* [See વેળા.] A fit; convulsions.

વેળ, **વેળા**, } *s. f.* [S. વેળા.] Time. 2. A juncture. 3. An opportunity.

Id. વેળા વટવી To fleet away (of time). વેળા વળવી To be changed for the better (the pecuniary circumstances of ones).

Prov. વેળા એજ વસ્તુ Time is money. વેળા-એ મળે, તે કેળા Better a small fish than an empty dish. વેળા વેળાની છાયડી He who swells in prosperity will shrink in adversity.

વેળા-સર, *adv.* [+સર, *adv.*] In due time; timely.

વેળ-યુ, *s. n.* [See વાળો, વાળી.] An ornament made of thin gold wire.

વેળુ, *s. f.* [Dh. Des. વેલુ=S. વેલુ: sand. See S. બાલુકા.] Sand; gravel.

રાણા વિલીયણ, વડ વીર રાજા કીધો ને, વેળુની લાંકા લીધ, સ્વારય સીધો ને.—દીવાળીખાઈ.

વેળા, Same as વેદેજો.

વે, *s. f.* [See વાયુ a fit.] A fit; convulsions. 2. Hysteria. 3. Epilepsy.

Prov. વરને વે આવી છે He is unwilling to do his work now.

વે, *s. f.* A trap.

વેકલ, *adj.* [S. વૈકલ્ય weakness, defectiveness, *fr.* વિકલ weak *fr.* વિ apart + કલા a part.] Stupid; foolish. 2. Mischievous.

વેકુલક, *s. n.* [S.] The abode of Visṇu; the paradise of Visṇu.

વેકુલક-વાસ, *s. m.* [S. *fr.* + વાસ dwelling.] Residence in the paradise of Visṇu. 2. The highest happiness after death.

વેકુલક-વાસી, *adj.* Dwelling in the paradise of Visṇu. 2. Deceased; late.

વેખરી, *s. f.* [S.] The distinct utterance of an articulate sound; distinct speech.

વેચિત્ય, *s. n.* [S. *fr.* વિચિત.] Strangeness; peculiarity; peculiar marks.

વૈજયંતિક, *s. m.* [S. વૈજયંત the banner

of Indra *fr.* વિજય.] A standard-bearer.

વૈજયંતે વૈભવ ભયો, તેવો વૈભવ માણ્યો; વૈજયંતિક તે તો થયો, કમ એવો ન ભણ્યો.—રત્નેશ્વર.

વૈજયંતી, *s. f.* The black species of holy basil. 2. A necklace. 3. The particular necklace worn by Visṇu.

શોભે લાગ્ગન પર્વત માળ, કૈરતુલ કડે વૈજયંતી.

—અરિધર.

વૈ-તર-ણી, *s. f.* [S. *fr.* વિ with difficulty + તરવું.] The river to be crossed by a disembodied spirit on its way to the infernal regions; the Hindū Styx.

વ-તરફ, *s. n.* [See વહેવું.] Carrying loads. 2. Drudgery; hard work. 3. Forced labour.

વેતાળ, Same as વેતાળ.

વૈદ, *s. n.* [S. વૈદ *fr.* વિદ્ to know.] A doctor; a physician.

Prov. વૈદ ગંધીનું સહિયારું One helps the other in deceiving the people.

વૈદ-ક, *s. n.* The science of medicine.

વૈદ-વાઈ, *s. n.* [વૈદ + વાઈ, કાર doing.] Medical treatment.

વૈદા-ણી, *s. f.* A woman who practises medicine. 2. The wife of a physician.

વૈદિક, *adj.* [S. *fr.* વૈદ.] Pertaining to the Vedas. 2. Knowing the Vedas.

વૈદું, *s. n.* [See વૈદ, વૈદ.] The profession of a physician.

Id. વૈદું કરવું To practise medicine. 2. To administer a medicine. 3. To apply a remedy. 4. To boat.

વૈદ્ય, Classical form of વૈદ.

વૈદ્ય-વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* + વિદ્યા.] The science of Medicine.

વૈદ્યરત્ન, *s. n.* [S. વૈદ્યરત્ન.] The 27th astronomical Yoga.

વૈધવ્ય, *s. n.* [S. See વિધવા.] Widowhood.

વૈભવ, *s. m.* [S. See વિભુ.] Grandeur; glory; magnificence; wealth.

વૈભવી, *adj.* Grand; glorious; magnificent; wealthy; opulent.

વૈયાકરણ, *adj.* [S. *fr.* વ્યાકરણ.] Pertaining to the science of Grammar; grammatical. 2. *s. m.* A grammarian.

વૈર, Classical form of વૈર.

વૈર-ભાવ, Classical form of વૈર-ભાવ.

વૈ.રસ્ય, *s. n.* [*S. fr.* વિ.રસ.] Tastelessness. 2. Disagreeableness in taste; unpleasantness. 3. Ill feeling; enmity.

વૈરાગ્ય, *s. m.* [*See* વૈરાગ્ય] The alienation of the affections from worldly pleasures. *See* વિરાગ.

વૈરાગી, *adj. m. f.* That has alienated himself from the affections of the world. *See* વિરાગી.

વૈરાગ્ય, *S. fr.* વિરાગ having no love *fr.* વિ apart + રાગ love *fr.* રઝ્ઝ to be pleased. *See* રાગ.] Classical form of વૈરાગ.

વૈરાટ, *adj.* [*S. fr.* વિરાટ.] Vast; large; extensive.

વરી, Classical form of વરી.

વૈવર્ય, *s. n.* [*S.*] Change of complexion; paleness.

વૈશાખ, *f. m.* [*S. fr.* વિશાખા.] The 7th month of the Samvat year (April-May).

વૈશ્ય, *s. m.* [*S. fr.* વિશ્વ an individual of the third class of the Āryan people; the mercantile and agricultural classes. 2. A merchant; an agriculturist.

વૈશ્વ-દેવ, *s. m.* [*S. fr.* વિશ્વ all+દેવ a god.] A daily sacrifice to all gods.

વૈશ્વ-દેવિ-યું, *s. n.* An altar on which વૈશ્વદેવ is performed.

વૈશ્વાનર, *s. m.* [*S.*] Fire.

ત્યારે વૈશ્વાનરની પ્રત્યે, બોલ્યા દેવકષિ સાક્ષાત.

—ગિરિધર.

વૈષ્ણવ, *adj.* [*S. fr.* વિષ્ણુ.] Pertaining to વિષ્ણુ. 2. *s. m. f.* A member of the sect who regard Visnu as the Supreme Deity.

વૈષ્ણવી, *s. f.* The goddess of wealth.

વો, *s. m.* [*See* વહેવું.] A flow of water.

વો, *pron.* That.

વોડકી, *s. f.* [*See* નવોટા.] A young cow or she-buffalo.

વોડકું, *s. n.* The young of a cow or of a she-buffalo.

વોણ, *s. n.* [*See* વહેવું. વો.] A ditch full of stagnant water lying on the confines of a village.

વોરત, *s. f.* [*See* વોરવું.] Purchase; buying. 2. Responsibility.

એટલા સારે ના થાવું, વોરતના ધણી. —દયારામ.

વોરતિ-યો, *s. m.* A purchaser; a buyer.

વોરવું, *v. t.* [*See* વ્યવહાર.] To purchase; to buy. 2 To collect; to gather. 3. To take upon oneself 4. To ask alms from house to house (of Jain ascetics).

Id. વોરવા વડું To beg for alms (of Jain ascetics). માથે વોરી લેવું To take upon one's own head; to bear the brunt of. નિસારો વોરવો To store up bitter regret.

વોરો, *s. m.* [*Hem. Des.* બોહરો=S. માગધ: a mixed tribe, a bard. Also *Hem. Des.* બહુઆરી=S. સંમાર્જની a broom, *fr.* S. બુદ્ધ much +કાર doer.] A trader; a Borā. 2. An individual of a particular sect of Indian Muhammadans.

વોહોણું, *adj.* [*See* વિહીન.] Deprived of; destitute of; being without.

માતા વોહોણું થયાં, દામણું રે; નહિ કોઈ, રૂડો સાથ.

—પ્રેમાનંદ.

વોહોરવું, Same as વોરવું.

વ્યક્ત, *adj* [*S. fr.* વિ apart + અન્ત્ to anoint.] Manifested; evident; open. 2. *s. n.* In Sāṅkhya philosophy, Matter in a manifest form, including the 23 *tattvas* or entities evolved from Prakriti; all that is except Prakriti and Puruṣa.

વ્યથ, *adj.* [*S. fr.* + વ્યથ.] Unsettled; agitated; disquieted; perturbed.

વ્યંગ, *adj.* [*S. fr.* વિ priv. + વ્યંગ.] Deprived of a limb; mutilated.

વ્યંગ્ય, *s. n.* [*S. See* વ્યક્ત.] An insinuation; the meaning suggested by the words of a sentence; an allusion.

વ્યગ્નત, *s. m.* [*S. See* વ્યક્ત.] A consonant. (Gram.)

વ્યભુક્ત, *s. m.* [*S. વિ apart + વ્યભુ.] An effeminate or impotent man; a eunuch.*

વ્યતિરેક, *s. m.* [*S. વ્યતિરેક seperation, absence, fr.* વિ apart + અતિ beyond + રિચ્ to evacuate.] Separation; absence. 2. *adj.* Separate; distinct.

વ્યથા, *s. f.* [*S.*] Pain; agony; affliction; anguish.

વ્યભિચાર, *s. m.* [*S. fr.* વિ apart + અભિ

round+ચ્ચ to walk.] Violation of the rules of proper conduct. 2. Adultery.

વ્યભિચારિણી, *adj. f.* Adulterous (a woman).

વ્યભિચારિ ભાવ, *s.m.* [S.*fr.* + ભાવ.] Any one of the feelings which may or may not be present in, and are accidents of, the manifestation of a sentiment (રસ).

વ્યભિચારી, *adj.* Adulterous; licentious.

વ્યય, *s. m.* [S. *fr.* વિ apart + ઇ to go.] Expense; consumption.

વ્યર્થ, *adj.* [S. *fr.*+અર્થ.] Vain; fruitless. 2. *adv.* Vainly; fruitless; to no purpose.

વ્યલીક, *s. m.* [S.] A great fruit; improper conduct; transgression of orders. 2. Any cause of uneasiness.

વ્યવસાય, *s. m.* [S. *fr.* + અવ down + સા to cut.] An engagement; the being occupied with work. 2. Resolve; determination.

વ્યવસ્થા, *s. f.* [S. *fr.* વિ apart+અવ down+સ્થા=Lsto = Gr. *histemi* = Sax. *standan* to stand.] Arrangement; order; adjustment. 2. Disposal; settlement.

વ્યવસ્થિત, *adj.* Arranged; orderly; regular; regulated.

વ્યવહાર, [S. *fr.* વિ+અવ+હ to take away.] Classical form of વહેવાર.

Id. વ્યવહાર-દૃષ્ટિ A practical insight.

વ્યવહારિક, *adj.* [S. વ્યવહારિક *fr.* વ્યવહાર.] Pertaining to the dealings of one with another; business-like; regular in proceedings.

વ્યસન, *s.m.* [S.*fr.* વિ apart+અસ to throw.] A habit; a practice. 2. The being attached to a bad course of conduct; fond devotion to a bad habit.

Id. વ્યસનમાં પડવું To acquire a bad habit; to be addicted to. વ્યસન ગળે પડવું ચોટવું To be addicted to a bad habit.

વ્યસની, *adj.* Habituated. 2. Attached to a bad course of conduct.

વ્યસ્ત, *adj.* [S. See વ્યસન.] Inverse; indirect. 2. Scattered; squandered.

કરનદારે ઘેરિયો, દેવાળું કુંકિયું,

એ પ્રકારે પાપ-દ્રવ્ય વ્યસ્ત થઈ ગયું. —શુવરામભટ્ટ.

વ્યાકરણ, *s.n.* [S.*fr.* વિ apart + આ up to + કૃ to do.] Grammar.

વ્યાકરણી, *s. m.* A grammarian.

વ્યાકુળ, *adj.* [S. વ્યાકુલ *fr.* વિ excessively+ આકુળ.] Confused; disturbed. 2. Pained; agonized.

વ્યાખ્યા, *s. f.* [S. *fr.* વિ+ આખ્યા.] Definition. 2. Explanation.

વ્યાખ્યાન, *s.n.* Explanation. 2. A lecture; a discourse (generally oral, but sometimes written also).

વ્યાધિ, *s. m.* [S.] A tiger.

વ્યાજ, *s.n.* [S.] Fraud; deceit. 2. A plea; an excuse.

જ્યુ અકળા સતી જો, ન કળા ગતિ, વલ્લભ, વલ્લભ, વલ્લભ વ્યાજે. —વલ્લભ.

Id. વ્યાજસ્તુતિ Fraudulent praise; irony.

વ્યાજ-નિન્દા Frandulent censure; praise.

વ્યાજ, *s. n.* [S. વ્યાજ fraud.] Interest on money lent.

Id. વ્યાજ ખાતું-લેવું To earn interest. વ્યાજ કાઢવું To find out the interest. વ્યાજ કાપવું To deduct the interest. કાપ્યું વ્યાજ Interest with discount allowed. વારોવારિયું વ્યાજ Compound interest calculated for each day. ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ Compound Interest. વ્યાજની કસર Discount.

Prov. વ્યાજના ઘોડાને કોઈ પહેંચવું નથી It is very difficult to get out of debt.

વ્યાજ-ખાઉ,

વ્યાજ-ખોર,

વ્યાજ-ખોરો,

enjoying *fr.* જીવન to eat.] A usurer.

વ્યાજ-ખાદ, *s.f.* [+ખાદ.] Loss of interest on account of money lying idle.

વ્યાજ-વટંતર, *s. n.* [+ વટંતર.] The business of lending money at interest and of giving change for money.

વ્યાજ-વટું, *s. n.* [+વટિ.] The business of lending money at interest; usury.

વ્યાજ-વરો, *s.m.* [+વરો, વાપર.] Maintaining oneself only on the interest of one's money.

વ્યાજી, *adj.* Lent or borrowed at interest. 2. Bearing or yielding interest (as

money).

વ્યાજ્ઞ-ચિહ્ન, [S.fr.+ચિહ્ન.] A promissory note or bond for money lent, stipulating interest.

વ્યાધ, s. m. [S. fr. વધ to pierce.] A hunter; a sportsman.

વ્યાધિ, s. m. f. [S. fr. વિ excessively + આધિ.] A disease; a malady.

Id. **વ્યાધિ-અરત** Lit. Swallowed by diseases; suffering from various diseases.

વ્યાપક, adj. [S. See વ્યાપ.વું.] That occupies or pervades.

વ્યાપ.વું, v. i. [S. વિ excessively + આપ to obtain.] To pervade; to occupy.

વ્યાપાર, s. m. [S. fr. વિ excessively + આપ to be busy.] Classical form of **વેપાર**.

2. Operation; process.

વ્યાપ્ત, adj. [S. See વ્યાપ.વું.] Occupied; pervaded.

વ્યાવું, Same as **વિઆવું**.

વ્યાસ, s. m. [S.] The diameter of a circle.

વ્યાસક્રમ, s. m. [S. fr. વિ excessively + આસક્રમ, આસક્તિ.] Diligent application; intense pursuit.

વ્યાલ, s. m. [S.] A snake.

વ્યુત્પત્તિ, s. f. [S. fr. વિ excessively + ઉત્પત્તિ.] Derivation; etymology. 2. The being versed in polite literature.

વ્યુત્પન્ન, adj. Learned in the science of derivation. 2. Learned enough to explain any book.

વ્યૂહ, s. f. [S.] A battle-array.

Id. **વ્યૂહ-રચના** The arrangement of an army in battle-array.

વ્યોમ, s. n. [S.] The sky.

આપણે વસવું દેશે વ્યોમ. —**ત્રેમાનંદ**.

વ્યોમ-ચર, s. n. [S. fr. ચર to walk. See ચર.વું.] A bird.

વજ, s. n. [S.] A village inhabited by cowherds. 2. Bindrāvāna, near Gokul in the United Provinces.

વજ-વાસી, adj. [S. fr. વસ.વું.] Dwelling at Bindrāvāna. 2. s. m. f. An inhabitant of Bindrāvāna.

વજ.વું, v. i. [S.વજ to go.] To go.

વત, s. n. [S.] A vow; a religious observance.

Id. **વત લેવું** To make a vow. **વત પાળવું** To observe a vow. **વત તોડવું** To break a vow. **વત મૂકવું** To cease to observe a vow. **વત ઉત્તરવું** To perform a ceremony at the end of a religious vow.

વતા-ળ, adj. [+ S. અન્ન having.] Particular in the observance of a religious vow.

વીર્ય, s. f. [S.] Modesty; bashfulness.

વીરિ, s. m. [S.] A grain of rice; rice. **બહુવીરિ** Lit. Having many kinds of rice. 2. Name of a Samās(compound. in Gram).

વેહ, Same as **વિરહ**.

વહાર, s. n. [See વહાર help.] An army. **સંખ્યા પાર પામે વેહ !** અને વહાર તણો, બાઈ.

—**વશીલ**.

વહેલ, s. f. [Eng. whale.] A whale.

શ.

શ, The 41st letter of the alphabet, and 27th consonant.

શક, s. m. [Ar. શક્ doubt.] Doubt; suspicion. 2. Ambiguity; uncertainty.

Id. **શક રાખવો-લેવો** To entertain a suspicion; to suspect. **શક પડવો** To have a doubt.

શક, s. m. [S.] Era; epoch (esp. that of શલિવાહન, which began in 78 A. D.). 2. A

Scythian warrior tribe.

શકટ, s. m. [S.] A cart. **શકટ-વ્યૂહ** The car-form arrangement of troops in an army.

શક-ચેા, } s. f. [P. શિકનજ: a machine.]

શક-ગ્ને, } A pressing machine. 2. Machinery.

શકન, s. m. [See શકન. S. શકન fr. શકન a bird. Cf. the derivation of Eng. Augury.]

An omen; a prognostic.

શકરો, *s. m.* [P. શિક્ષ: a kind of hawk.] A hawk; a falcon. 2. A shrewd fellow.

Id. શકરો બાજ A hawk. 2. *adj.* Sharp; keen; watchful; circumspect.

શક-શુ, *v. i.* [Dh. Des. સક્ર-શ્વ fr. S. શક્નોતિ he is able fr. S. શક્ to be able.] To be able.

શકુન, *s. m.* [S. See શકન.] See શકન. 2. The point or object upon which an astrologer, &c, is consulted.

Id. શકુન જોવા To observe an omen or prognostication, whether lucky or unlucky. 2. To wait for a lucky omen. 3. To observe whether a person is or is not possessed by an evil spirit. શકુન થવા To meet with an omen. 2. To meet with a lucky omen in the beginning of an undertaking. શકુન લેવા To accept an a lucky omen.

Prov. શકુનથી શબ્દ આગળ A benediction is more effective than a lucky omen.

શકુની, *s. m.* [S.] A bird. 2. A vulture.

શકે, Same as શાકે.

શકે, *conj.* [S. શક્યું=I doubt. See શક્યું.કા.] I think; as if.

રસાળ વાણી વેળુની, શકે કામ-બાણ મૂક્યાં કરી :

—નર્મ-કોશ.

શકો-ફં, Same as શિકો-ફં.

શકો, *s. m.* [See શિકો.] See શિકો. 2. The face; the appearance of the face.

શકો-દાર, *adj.* [See શકો, શિકો, + P. દાર having. See દાર P.] Having a good face or appearance; having a prepossessing appearance. 2. Pleasing; charming.

શક્ત, *adj.* [S. fr. શક્ to be able.] Able. 2. Strong; powerful.

શક્તિ, *s. f.* Ability. 2. Power, strength; prowess; energy. 3. A goddess. 4. A spear; a dart.

શક્તિ ગયે શક્તિ એતી, છે મન બદનમાં. —વજીહ.

Id. જ્ઞાન-શક્તિ Force of intellect; mental power. ક્રિયા-શક્તિ Power in the performance of an undertaking. શક્તિ આવવી To gain power; to become powerful. શક્તિ જવી To lose power; to become powerless.

શક્તિ-માન, } *adj.* [S. fr.+ મન, માન, શક્તિ-વાન, }
શક્તિ-વાણ, }

વાન having.] Able. 2. Powerful; strong; capable. 3. Having money; well off in point of money; wealthy.

શક્તિ-હીન, *adj.* [+ હીન.] Powerless.

શક્ય, *adj.* Probable; possible. 2. Practicable.

શક્ય-રૂપ, } *adj.* [S. fr. + રૂપ, અર્થ.] A
શક્યાર્થ, }

form of a root showing. "ability." (Gram.).

શક, *s. m.* [S.] Indra.

શખ, *s. m.* See સાખ.

શખસ, *s. m.* [Ar. શખ્સ a person.] An individual; a person.

શગ, *s. f.* [See શિખા.] A conical form. 2. The conical form, which grains, &c., have when a measure is full.

યાજ ભરી શગ મેતીએ.

—નરસિંહ મહેતા.

3. The conical form of a flame; the cone of a flame; a flame. 4. The teat; the dug of a beast.

કરવી વાછરડાની વગ છ, કે'વું ન ધાવે ગાયની શગ.

—પ્રેમાનંદ.

શઘડી, Same as સઘડી.

શકર, *s. m.* [S. fr. શ welfare + કર to do.] The God Siva.

શકર-રો, *s. m.* [S. શકરામરણ fr. + આ-ભરણ.] A particular mode in music.

શકર-શુ, *v. i.* [See શક્યું.કા.] To have a doubt or suspicion.

શક્યું, *s. f.* [S. fr. શક્યું to doubt.] Doubt; suspicion. 2. Diffidence; misgiving.

Id. શકા ઉડવી-આવવી To have a doubt or suspicion. લધુ શકા An inclination to urinate શકા થવી To have an inclination to urinate or to go to stool.

શક્યા-શુ, *v. i.* To be ashamed; to be abashed.

શકા-શીલ, *adj.* [+ શીલ.] Doubtful; hesitating. 2. Suspicious.

શકુ, *s. m.* [S.] A cone. 2. The top; the tip. 3. The pointed end of a needle; the point of an iron nail.

ને બૃહત પાપ હોય, તો માનો,

લાગે શકુ કે શકુ અંગે જ. —ત્રેમાનંદ.

4. A sun-dial. 5. The needle of a dial. 6. A cross-staff in land measurement. 7. Ten billions.

શકુખ, *s. m.* [S.] A conch-shell. 2. Conch-form lines at the extremities of fingers. 3. A senseless fellow; a blockhead. 4. A miser; an illiberal fellow. 5. A hundred billions.

Id. શકુ કુંકવો To blow a conch-shell (by beggars) to attract the attention of the people. 2. To be insolvent. શકુ વાગવો To be exhausted; to be wanting. શકુ વગાડવો To declare oneself as insolvent. લપોડ-શકુ A great fool.

શકુખ-જીરું, *s. n.* [P. ગ્રાહજીર: a superior kind of cumin seed *fr.* શાહ+જીરું] A kind of cumin seed.

શકુખણી, *s. f.* [S. ગ્રહણી.] An ugly, lustful woman. 2. A quarrelsome and shameless woman; a termagant.

શકુખ-હો, *s. m.* [See શકુખ.] A small conch-shell.

Id. માં શકુખહો બોલવો To be exhausted.

શકુખાંતુ, Same as શકુકાંતુ.

શકુખાવો, *s. m.* [See શકુકાંતુ.] Shame.

શકુખિની, Classical form of શકુખણી.

શક્તી, *s. f.* [S.] The wife of Indra.

શક, *adj.* [S. શક્ટ a rogue.] Miserly. 2. Cruel; merciless; hard-hearted. 2. Rognish; knavish; crafty; perfidious; wicked; deceitful. 4. *s. m.* A rogue.

શક-જ્ઞાની, *adj.* [+ જ્ઞાની.] Cunning; roguish.

શકતા,

શકતાંઈ, } *s. f.* Rognory; knavery; craft-

શકતાંઈ, } tiness; perfidiousness.

શક્ષુ, *s. n.* [Hem. Des. સળ્લે *fr.* S. શ્લક્ષ્મ smooth. Or. S. જળમ્ hemp.] Hemp. 2. Linen. 3. Flax.

શક્ષુ-ગઠ, *s. f.* [+ ગઠ.] A very firm knot. વશીકરણ વેણ તમે ક્યાં રે ગુલાવી ?

સુન્દરી શક્ષુ-ગઠ વાળી રે—નરસિંહ મહેતા.

શક્ષુગો, Same as સક્ષુગો.

શક્ષુભિડી, *s. f.* [See શક્ષુ+ભિડી.] A jute-plant.

શક્ષુ-વું, Same as સુક્ષુ-વું.

મારવા લાગ્યો તે ક , શક્ષુ જઈ શકે. —વલ્લભ.

શક્ષુ-યુ, *s. n.* [See શક્ષુ.] A linen wearing apparel.

શક્ષુલી, Same as સાડી.

શત, *adj.* [S. શતમ્=L. centum.] A hundred; 100.

શત-ક, *s. n.* A cento; a century; a collection of hundred.

શતકંતુ, *s. m.* [S. *fr.* + ક્રતુ a sacrifice.] An epithet of Indra, who alone is believed to have performed a hundred sacrifices.

શત-જીવ, } *adj.* [S. *fr.* + જીવ-વું.] Liv-

શત-જીવી, } ing a hundred years. (Used as a blessing).

શત-ધા, *adv.* [S. *fr.* શત + ધા a suffix.]

In a hundred ways.

શત-પદી, *adj.* [S. *fr.* + પદ the foot.]

A centipede; having a hundred legs.

શત-શાઈ, *s. f.* A century of poetical pieces.

શતાંશ, *s. m.* [S. *fr.* + અશ.] A hundredth part.

શતાબ્દી, *s. f.* [P. શિતાબી.] Quickness.

શતાવરી, *s. f.* [S.] A kind of medicinal plant.

શત્રુ, *s. m.* [S. *fr.* શત્રુ to cut.] An enemy; a foe; an adversary.

Prov. શત્રુને રોગ, ઉગતા છેદવા An enemy and a disease should be nipped in the bud.

શત્રુ-તા,

શત્રુ-તાંઈ, } *s. f.* Enmity; spite.

શત્રુ-વટ, *s. f.* [+ વટ.] Enmity; malice; spite.

શનિ, *s. m.* [S. See below.] The planet Saturn. 2. [+ વાર a day, being understood.] Saturday. 3. [+ માણેક being understood.] A sapphire.

Id. શનિની દશા The influence of the planet Saturn (in Astrology). Hence 2. Suffering; misery. બારમે શનિ Bitter enmity.

શનિ, *adj.* [S. જન: Slowly.] Slow in moving.

શનિ-શ્વર, *s. m.* [S. જનશ્વર *fr.* જન: slowly

moving + चर् to walk.] The planet Saturn.
2. A sapphire. 3. Envy; pain felt and malignity conceived at the sight of excellence, felicity, or jealousy. 4. A malignant person.

Id. એની આંખમાં શનિશ્ચર છે His look is malignant.

શને.ઉ, Same as શનિ. *s. m.* 2.

શનૈશ્ચર, Classical form of શનિશ્ચર.

શનૈશ્ચર તો આંખે એવો, શનૈશ્ચર નવ ભક્ત ૯;
શનશ્ચર જેવા દુઃખ-દાઈ, તોય તર્યા તે ભક્ત ૭.

—દારકે.

શપથ, *s. m.* [*S. શપ્ત fr. શપ્ to swear.*]
An oath; an adjuration.

Id. શપથ ખવડાવવા-દેવા To adjure. શપથ લેવા To swear.

શપ્, *s. n.* [*S. શવ.*] A corpse.

શપ્દ, *s. m.* [*S.*] Sound. 2. A word. 3. A part of speech. 4. Censure; reproof.

Id. શપ્દ કરવો To utter a sound. 2. To call. શપ્દ કાઢવો To utter a word. બે શપ્દ A small speech or statement. બે શપ્દ કહેવા To recommend. શપ્દ-વેધી Shooting or aiming when hearing only the sound uttered by the prey.

શપ્દ-કોશ, *s. m.* [*S. fr. + કોશ.*] A dictionary; a vocabulary; a lexicon.

શપ્દ-યોગી અવ્યય, *s. m.* [*S. fr. શપ્દ + યોગ+અવ્યય.*] A preposition (in Gram.).

શપ્દ-રચના, *s. f.* [*S. fr. + રચના.*] An arrangement of words; style.

શપ્દ-વિચાર, *s. m.* [*S. fr. + વિચાર.*] Orthography (in Gram.).

શપ્દાલંકાર, *s. m.* [*S. fr. શપ્દ+અલંકાર.*]
A pleasing arrangement of sounds (શપ્દ), as distinguished from their meaning (અર્થ).

શમ, *s. m.* [*S. fr. શમ્ to be calm.*]
Tranquillity or peace of mind.

શમ-તા, } *s. f.* Tranquillity. 2. Forbearance; patience.

શમન, *s. n.* The act of tranquillizing; pacification.

શમન-લાડુ, *s. m.* [+ લાડુ.] A ball of Sweetmeat put in to the month of a dying person.

શમ-બું, *v. i.* [*Hem. Des. સમિર્બ=S. દમ્બ* burnt.] To become motionless or dead to all appearance. 2. To disappear (as a tumour). 3. To be diminished in force. 4. To be calm.

શમ-શમાકાર, *adj.* [+ આકાર.] Void of motion; statue-like; dead to all appearance.

શમશર, *s. f.* [*P. શમશર fr. શમ the nail+ શર a lion=a weapon like the nail of a lion.*] A sword.

શમશર-ખડાદુર, *adj.* [+ ખડાદુર.] Brave in the use of the sword. 2. Brave. 3. Skillful.

શમી, *s. f.* [*S.*] A particular kind of thorny tree.

શમ્ભુ, *s. m.* [*S. fr. શ welfare+મ્ to be.*] The god Siva.

શયન, *s. n.* [*S. fr. શી to lie down.*] Sleeping. 2. A bedstead. શયનગૃહ, શયન ભુવન A bed-chamber.

શય્યા, *s. f.* [*S. See શયન.*] A bed.

શર, *s. m.* [*S.*] An arrow.

શરણુ, *s. n.* [*S. શરણ protection.*] Protection, defence; a refuge.

Id. શરણે જવું-થવું-પડવું To submit. શરણુ ગાંઠ Complete submission.

શરણુ-ગાંઠ રે, મેં તે બાંધી દૃઢ કરી;

તેણે સમે રે, સુન્દર વર બોલ્યા હરિ.—હરિદાસ.

શરણુગત, *adj.* [*S. fr. + આગત come.*] See આગમ.] That has come for refuge.

શરણુ, *s. n.* [*See શરણુ.*] Help; aid; succour.

શરત, *s. f.* [*Ar. શરત્ a condition, a wager.*] A stipulation; an agreement. 2. A wager; a stake. 3. A course; a race.

Id. શરત બકવી-મારવી To wager; to bet; to stake. શરતનો ઘોડો A race-horse. શરતમાં દોડવું To run a race. 2. To compete; to rival. શરતનું કુડાણુ A race-course.

શરદ્દ, *s. f.* [*S.*] Winter; the months of Āshvin and Kārtik. (Sep.-Oct. and Oct.-Nov.) 2. The full-moon night in Āshvin. (Sep.-Oct.) 3. A year.

ગૃહસ્થાશ્રમ રૂપી બલીવદ્, શત ચર્યો એવી શદ્.

—પ્રેમાનંદ.

2. *adj.* Damp; wet; humid.

શરદ-પુનમ, } *s. f.* [+ પુનમ, પુનેમ.] The
શરદ-પુનેમ, }
fifteenth day of the bright half of Āshvin
(September-October).

શરદી, *s. f.* [See શરદ, *adj.*] Dampness;
cold; chillness.

શરદેન્દુ, *s. m.* [See શરદ+દન્દુ.] The moon
as seen in the months of Āshvin and
Kārtik. (Sep.-Oct. and Oct.-Nov.).

શર-ધિ, *s. m.* [S. *fr.* શર+ધા to hold.] A
store of arrows; a quiver.

શરબત, *s. m.* [Ar. શર્બત a draught *fr.*
શર્બ to drink+ત once.] A kind of drink; a
cooling drink made of water, sugar, and
lemon-juice; a syrup.

શરમ, *s. f.* [P. શર્મ.] Modesty; bashful-
ness. 2. Shame. 3. A stigma; a blot.

Id. શરમ આવવી-લાગવી To feel shame; to
be ashamed.

શરમાળ, *adj.* [+વાળું having.] Bashful;
coy.

શરમાવવું, *v. t.* [Causal of શરમાવું.] To
make ashamed; to put to shame. 2. To
win over by influence; to influence.

શરમાવું, *v. i.* [See શરમ.] To be ashamed;
to be abashed. 2. To be put out of count-
enance.

શર-મિન્દગી, *s. f.* [See શરમિન્દુ.] Dis-
grace; shame.

શરમિન્દુ, *adj.* [શમિન્દ: ashamed *fr.* શર્મીદન
to feel shame.] Ashamed; abashed. 2. Dis-
graceful.

શરવડું, *s. n.* [By transposition of letters
of વર્ષા.] A little shower.

શ્રવણ વર્ધે શરવડીએ. —ભાષા.

શરવું, *adj.* Delicious to the taste.

શરવું, *adj.* [See શ્રવણ.] Sharp at hear-
ing; having a very keen sense of hearing.

શરાધ, Same as શ્રાધ.

શરાધિયાં, *s. n. pl.* Days sacred to the
performance of obsequies to the manes of
the dead.

શરાપ, Corruption of શ્રાપ, શાપ.

શરાબ, *s. m.* [Ar. શરાબ a liquid *fr.* શર્બ

to drink. See શરબત.] A spirituous liquor;
wine or liquor. 3. Spirits. 4. Ardent spirits.

Prov. શરાબ, તેરા ખાના ખરાબ Liquor is
a curse in a dinner.

શરાવવું, Same as સરાવવું.

શરાસન, *s. n.* [S. *fr.* શર+આસન.] A bow.

શરિયો, Same as સરિયો.

ઈડી, પીડી, શરિયો, સંપુટ, વાહુ ઝડકે;

સાસુએ તાણું ચૂક, કૃષ્ણનું નાકે. —દયારામ.

શરીક, *adj.* [Ar. શરીક an ally, a partner.]
Having a partner or sharor.

શરીગત, *adj.* [Corruption of શરીક. Ar.
ગિર્કત partnership *fr.* શરીક.] A partner; a
partisan.

શરીર, *s. n.* [S.] The body.

Id. શરીર સંપત્તિ Health; bodily vigour.

Prov. શરીર સલામત, તે પધડિયાં બહોતેરી
Health is at the root of all happiness. શરીર
કટાયા કરતાં ઘસાયું સારું A used key is always
bright.

શરૂ, *adj.* [Ar. શુરૂએ commencement.]
Begun. 2. Continuing.

શરૂઆત, *s. f.* [A corruption of શરૂ, *cf.*
રનુઆત corruption of રનુ.] Beginning; com-
mencement.

શરૂવો, *s. m.* [S. શરૂ a sacrificial ladle.]
A wooden ladle used in a sacrifice to serv-
ing out ghee.

શરૂ, *s. m.* [Ar.] Muhammadan Law.

શરૂર, *s. f.* [See શરૂ P. = a line.] A delicious
taste; a sensation produced by anything
very sweet or cooling.

શરૂદો, Same as સરૂદો.

શર્કરા, *s. f.* [S. = Gr. *sakchar* = L. *saccha-
ron* = Ar. *sukkara* = Eng. *Sugar*.] Sugar.

શર્વરી, *s. f.* [S.] Night.

રંગમાં નથે શર્વરી, તેણે ભક્ત ગયો વિસરી.

—પ્રેમાનંદ.

શલાકા, *s. f.* [S.] A stick.

શલ્ય, *s. n.* [S.] An arrow. 2. A thorn.

શલ્ય થયો જશે શલ્ય, ધારો તમે જેહ મલ્લ.

—વલ્લભ.

શવ, [S.] Same as શબ.

શવ-યાન, *s. f.* [S. *fr.* +યાન.] A bier.

શવલ, *adj.* [S.] Variegated.

શશ, *s. m.* [S.] A hare.
 શશિ, *s. m.* [S. *fr.* શશ a hare.] The moon.
 શશિ-મુખી, *adj. f.* [+ મુખ.] Having a face as pleasing and lovely as the moon.
 શશિ-ચર, } *s. m.* [S. શશચર *fr.* શશ a hare *fr.* ધ્ર to hold.] The moon.
 શશિ-ધર, }
 શસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* શ્મ to cut.] A weapon.
 શસ્ત્ર વિદ્યા The science of arms.
 શહ, Same as શેહ.
 શહેર, *s. n.* [P. શહર.] A city; a large town.
 Prov. શહેર ત્યાં લહેર A great city is a great solitude. 2. A city abounds with luxuries.
 શહા, Same as શાહ.
 શળ, *s. m.* [See *fr.* S. શલાકા.] A mark made by folding paper, cloth, &c. 2. A mark made by whipping or caning; a weal.
 Id. શળ પાડવો To make a crease by folding paper, &c. શળ ઉડવો-પડવો To cause the skin to swell by whipping or caning.
 શળ, *s. f.* Same as શિલા.
 શળી, *s. f.* [S. શિલા.] A whetstone used by barbers to sharpen their razors while shaving.
 શળી, *s. f.* [S. શલાકા.] A chip. 2. A covert term for a quarter of a rupee, used by merchants in secret conversation (so called because a quarter of a rupee is represented by (1) in writing, which resembles a શળી or chip).
 Id. શળી કરવી To excite; to instigate; to encourage.
 શળો, Same as સળો, સડો.
 શાંદ-હું, *v. i.* [See છાંડ-હું to leave.] To go away.
 શા, Same as શાહ.
 શાઈ, *s. f.* [P. સિયાહી blackness *fr.* સિયાહ = S. ક્યામ black.] Ink. 2. Blackness; black colour.
 Id. મોંહ શાઈ જેવું થઈ જવું To be blackened (of the face); to be disgraced. શાઈ જવું સફેદી આવી The black colour of the hair is gone, and a white colour has come = Youth is

past, and old age has come.

શાક, *s. n.* [S.] A pot-herb; a vegetable.
 2. An esculent herb. 3. Greens.

શાકલુ, } *s. f.* [S. શાકિની.] A witch.
 શાકલુની, }
 શાકેલુ, }

શાકે, *adv.* [See શક.] In the era of Shālīvāhana, commencing. A.D. 78.

શાક્ત, *adj.* [S. શક્તિ, a goddess.] A worshipper of the female principle (શક્તિ.)

શાખ, *s. f.* [See શાખા.] Surname.

શાખ, *s. f.* [See સાક્ષિ.] Mercantile credit.
 2. Good repute. 3. Honourable character.
 4. Testimony.

Id. શાખ પડવી To be established of credit, reputation, or honourable character. શાખ જવી To have lost-credit, reputation, or honourable character.

Prov. લાખ જલે, પણ શાખ ન જશે = શાખની અગાડી લાખ તે શાખ બરાબર છે A good name is worth millions.

શાખા, *s. f.* [S.] A branch of a tree. 2. A party; a sect.

શાખિ-યુ, *s. n.* [See શાક.] A mango fruit almost ripe.

શાગરિત, } *s. m.* [P. શાગિર્દ a pupil.] A
 શાગિર્દ, }
 disciple. 2. A pupil. 3. A patisan.

શાણુ-પણુ, Same as સાણુ-પણુ.

શાણુ, Same as સાણુ.

Prov. શાણુને સાન, ગધેડાને ડકણી, A word to the wise, a rod to a fool.

શાતા, Same as શાન્તિ.

Id. શાતા વળવી To be reduced to a quiet state. શાતામાં રહેવું To live at ease.

શાદી, *s. f.* [P. શાદી pleasure *fr.* શાદ glad.] A marriage; nuptials.

શાન, *s. f.* [Ar. શાન position.] Appearance; show. 2. Fashion.

શાન-દાર, *adj.* [+ દાર, P.] Showy; fine.
 2. Fashionable.

શાન-શોખતા, *s. f.* [+ Ar. શવ્કત pomp.] Particular attention to fine dress; fondness of dress. 2. A fashionable dress.

શાને, *adv.* [Dat. of શું.] Why? for

what reason ?

શાન્ત, *adj.* [S. See શમ.] Quiet; calm.
2. Mild; gentle. શાન્તરસ The sentiment of quietism or indifference to all worldly objects.

Id. શાન્ત પડવું To abate; to be calm. શાન્ત પાડવું To pacify.

શાન્તિ, *s.f.* Quiet; ease; composure; calmness; tranquillity. 2. Mildness; gentleness. 3. Pacification.

Id. શાન્તિ વળવી To be reduced to quiet state.

શાપ, *s.m.* [S. *fr.* શપ્ to swear. See શપ.] A curse; an imprecation.

Id. શાપ દેવો To curse.

શાપિત, *adj.* Cursed; lying under a curse.

શાખર, [S. શામ્બર.] Same as સાખર.

શાખાન, *s.m.* The eighth month of the Muhammedan year.

શાખાશ, *interj.* [P. *fr.* શા *fr.* શાહ glad + શાખ be.] Bravo ! thanks ! capital ! well done !

શાખાશી, *s.f.* Praise; applause; commendation.

Id. શાખાશી આપવી-દેવી To applaud. શાખાશી લેવી-મેળવવી To win applause.

શાખિત,
શાખ્યુત,
શાખ્યેત, } *adj.* [Ar. સાબત.] Strong;

firm. 2. Uninjured; sound. 3. Whole; unimpaired; entire; untouched. 4. Durable; lasting; standing. 5. Proved; established by arguments.

શાખિતી,
શાખ્યેતી, } *s.f.* Evidence; proof; verification; confirmation.

Id. શાખિતી આપવી To produce evidence.

શાખ્યુતી, *s.f.* Strength; firmness. 2. Safety; security.

શામ, *adj.* [S. શ્યામ.] Black; dark.

શામળ-વાન, *adj.* [See શામળ + વાન, વ.] Having a black complexion.

શામળા-શ્રી, *s.m.* See શામળ + શ્રી, દેવ, an honorific suffix] An epithet of Kṛiṣṇa.

શામ-ગુ, *adj.* [See શામ.] Of a dark colour or complexion.

શામિલ,
શામેલ, } *adv.* [Ar. શામિલ containing.]

Attached; annexed; joined; associated. 2. Included; comprised. 3. Concerned in; connected with; accessory.

શાયર, *s.m.* [Ar. શાદર a poet.] A poet; a bard.

શાયી, *adj.* [S. શાહિન્, શાયી. See શય્યા.] That sleeps or lies down.

શાર, *s.m.* [S. શૃ to cut.] A hole made by piercing; a bore; a hole.

Id. શાર પાડવો To cut a hole through.

શારંગ, *s.n.* [S. શારંગ *fr.* શૃંગ a horn.] A bow of an archer.

શારદ,
શારદા, } *s.f.* [S.] The goddess of learning; the Hindū Minerva.

સુરિ નર બ્રહ્મા, શિવ ને શારદ રટે શેષ નિરંતર નામ.

—નિરંતરભક્ત.

શાર-વું, *v.t.* [See શાર.] To bore a hole; to bore.

Id. શાર્યો કરવું To torment constantly.

શારીર, *adj.* [S. See શરીર.] Corporeal; bodily. 2. *s.n.* Anatomy.

શારીરિક, *adj.* See શારીર, 1. શારીરિક વિદ્યા Anatomy.

શાર્દૂલ, *s.m.* [S.] A tiger.

શાર્દૂલ વિકીડિત, *s.m.n.* [S. *fr.* + વિ excessively + કીડિ.] A particular kind of Sāṁskṛit metre containing 19 syllables in a verse.

શાલ, *s.f.* [P. શાલ=S. શાલ.] A shawl; a fine kind of ornamented woollen cloth.

Id. શાલ ઓઢાડવી To present with a robe of honour.

શાલ-દુશાલા, *s.m.pl.* [+ દુશાલો.] Robes of honour.

શાલા, Classical form of શાળા.

શાલિશામ, *s.m.* [S.] A round black stone worshipped as being essentially a form of Viṣṇu. 2. flinty stone.

શાલિવાહન, *s.m.* [S.] The name of a king whose era, called શક, commences

A. D. 78

શાવક, Same as શાવક.

શાવડી, *s. f.* [M. સાઢ, સાઢી, *fr.* S. સઢકી.]

A porcupine.

શાશ્વત, *adj.* [S. *fr.* શશ્વત eternally.]
Eternal; permanent.શાસન, *s. n.* [S. *fr.* શાસ્ to rule.] Pun-
ishment; chastisement: correction. 2. A
command; an order.શાસ્ત્ર, *s. n.* A science; a system. 2. The
Scriptures; institutes of religion. 3. Law.
4. Literature.શાસ્ત્રાર્ય, *s. m.* [S. *fr.* + અર્થ.] The mean-
ing of the Scriptures; a precept of the
Scriptures.શાસ્ત્રી, *s. m.* One learned in the Shā-
stras; one versed in religious texts. 2. One
who has studied any art, science, or system
of religion or philosophy. 3. *adj.* See
શાસ્ત્રી-ય.શાસ્ત્રી-ય, *adj.* Pertaining to the Scrip-
tures; scientific.શાસ્ત્રોક્ત, *adj.* [S. *fr.* શાસ્ત્ર + ઉક્ત spoken
fr. વક્ to speak.] Enjoined or allowed by
the Shāstras.શીહ, *s. m.* [P. શાહ a king.] A king; an
emperor.Prov. શાહ ત્યાં બનર Courtiers follow the
king.શાહ, *s. m.* [See શાહુ-કાર.] A banker;
an honest man. 2. A title given to a Hindu
merchant, banker, or shopkeeper in Gujarāt.Id. શાહજેગ (હુંડી) (A hundī) which on
being presented entitles the holder to be
entrusted with the amount in cash.Prov. શાહ ત્યાં બનર That is a market. in
which there are honest merchants.શાહ-બાદી, *s. f.* [See શાહ-બદો.] The
daughter of a king; a princess.શાહ-બેગ, *adj.* [See શાહ, શાહ. સાધુ + બે-
ગ, યોગ.] Payable to the holder (a bill of ex-
change or a *hundī*). 2. Honest; dealing
honestly. 3. Lawful; legitimate.શાહ-બદો, *s. m.* [+ બદો.] The son of a
king; a prince.

શાહ-બુઝ, [P. શાહજીર;] See શાહુ-બ-બુઝ.

શાહ-વટ, *s. f.* [See શાહ a banker + વટ,
વૃત્તિ.] Honest conduct or commerce in one's
dealings; honesty.

શાહી, Same as શાહ.

શાહુ-કાર, *s. m.* [Hem. Des. સાહુ *fr.* S.
સાધુ good. See સાધુ + S. કાર *fr.* કૃ, કરવું, to do.]
A banker; a shroff. 2. A gentleman; a man
of credit.શાહુ-કારી, *s. f.* Honest conduct in one's
dealings; honesty.

શાહુડી, Same as શાવડી.

શાહેદ, *s. m.* [Ar. શાહિદ a witness.] A
witness; one who gives evidence. 2. One
who attests another's signature.શાહેદી, *s. f.* Evidence; testimony; at-
testation. 2. Evidence; deposition.Id. શાહેદી પૂરવી-આપવી To bear testimony;
to depose as a witness. શાહેદી લેવી To write
down the deposition of a witness in a court.
શાહેદી રાખવો To ask a person to bear testi-
mony. શાહેદી મૂકવો To submit the name of
a person as a witness in a court of law.
શાહેદી ઉભો કરવો To place a witness in the
witness-box. 2. To get a witness to bear
false testimony.

શાહેર, See શાયર.

શાહેરી, *s. f.* Poetry; ballads.શાળ, *s. n.* [S. શાલિ.] Rice in husk.જો ખડ ધાન જ વાવોએ, શુભ સુદરી રે,
તો ક્યાંથી જમીએ શાળ ? ઘેલી કાણે કરી રે ?

—પ્રેમાનંદ.

શાળા, *s. f.* [S. શાલા.] A place; a house.
2. A school; an academy.શાળિ-યુ, *s. n.* [See શાળ.] A kind of
rice in husk.શાળોપયોગી, *adj.* [+ ઉપયોગી.] Useful
for school purposes.શિંગ, *s. n.* [Dh. Des. શિંગુ *fr.* S. શિંગુ; a
pot-herb.] A horn. 2. A trumpet. 3. A pod.શિંગડી, *s. f.* A small horn; a young
horn just sprouting up. 2. A horn used to
keep gun-powder in; a powder-horn.શિંગ-ડું, *s. n.* A horn. 2. A trumpet. 3.
A powder-horn.

શિશિ-યો વચ્છનાગ, *s. m.* Twisted and horn-like roots of *gloriosa superba*, which is more poisonous than ordinary વચ્છનાગ.

શિગી, *a., s. f.* Horned; having horns.

શિગોટી, *s. f.* [See શિંગ+વૃત્તિ.] The form of the horns of an animal. 2. A metallic tip or ornament for the horns. 3. The root or base of horns. 4. A polishing tool made of a horn.

શિગો-હું, *s. n.* [S. ગૃહ્માટ *fr.* શૃંગ-ગ.] A kind of aquatic plant, or the fruit of it.

શિહું, Same as અંદું.

શિખાળ-હું, *s. n.* [See શિયાળ.] A fox; a jackal.

શિકરત, *adj.* [P. શિકસ્ત a defeat *fr.* શિકસ્ત to defeat.] Defeated; overthrown. 2. *s. f.* Discomfiture; overthrow; defeat.

શિકાં, *s. n. pl.* [See શીકું.] Strings of pearls worn on the forehead by women.

શિકાકંઈ, *s. f.* [M. શિકકાર્ફ.] Pods of a certain kind of tree used in cleaning the hair.

શિકાર, *s. m.* [P.] Hunting; chase; shooting. 2. A prey; a victim. 4. Perquisites; peculation; venery.

Id. શિકાર-કરવો-રખવો, શિકારે જવું To hunt. શિકાર સાધવો To gain the desired object.

Prov. શિકાર લેવો હોય, ત્યારે સિંહ પણ નમે છે There is no harm in stooping down, when you have to gain your object.

શિકાર, *adj.* [See શ્રીકાર.] Excellent.

શિકાર, *s. m.* [See રવીકાર.] (In commerce) Acceptance (of a draft, Hundi, or bill of exchange); endorsement.

શિકાર-હું, *v. t.* [See રવીકાર-હું.] To honour (a bill). 2. To accept. 3. To endorse.

શિકારી, *s. m.* [See શિકાર, P.] A hunter; a sportsman. 2. *adj.* Pertaining to hunting; useful in hunting. 3. Subsisting on hunting.

શિકાર, Same as શિકારી.

શિકે, *prep.* [See સહિત.] With; along with; together with.

શિકોતર, *s. n.*

શિકોતરી, *s. f.*

શિકોતર, *s. f.*

} A spirit or a ghost of

an inferior order.

શિકોઈ, *s. n.* [P. સિકોર.] An earthen dish. 2. The head.

શિક્ષક, *s. m.* [S. *fr.* શિક્ષ to teach.] A teacher; a tutor; an instructor.

શિક્ષણ, *s. n.* Learning. 2. Teaching; instruction.

Id. શિક્ષણ પદ્ધતિ The mode or method of imparting knowledge. શિક્ષણ આપવું To impart education; to teach. શિક્ષણ લેવું To receive education; to learn.

શિક્ષા, *s. f.* [S. See શિક્ષક.] Instruction; teaching; tuition; communication of knowledge; knowledge received or acquired. 2. Chastisement; correction; punishment.

Id. શિક્ષા લેવી To learn a moral lesson from. શિક્ષા આપવી-કરવી To punish. શિક્ષા થવી-મળવી To be punished. શિક્ષા વળવી To be subjected to punishment; to be punished. 2. To learn a lesson. શિક્ષા-પાત્ર Liable to punishment; punishable.

શિક્ષિત, *adj.* Educated; disciplined.

Id. શિક્ષિત વર્ગ The educated classes; educated men.

શિખ, Same as શિખામણ.

શિખણ, Same as શ્રીખણ.

શિખણડી, *s. m.* [S. *fr.* શિખાંડ a crest.] A peacock.

શિખર, *s. n.* [S.] A peak; a summit; the top. 2. The extremity or crest (of a tree, a building, &c.). 3. A pinnacle; a minaret.

Id. શિખર ચૂડાવવું To place an ornamental top on the roof of a temple. શિખરે જવું-પોહોવું To reach the top. 2. To perform the greatest act within one's power or reach.

શિખરિણી, *s. n.* [S.] A Samskrit metre containing 17 syllables in a verse.

શિખ-વણ, *s. f.* [See શિખ-વ-હું.] Instigation; tutoring.

શિખ-વ-હું, *v. t.* [Causal of શિખ-હું.] To teach; to instruct. 2. To instigate; to put up.

શિખ-હું, *v. t.* [S. શિક્ષ to learn.] To learn; to study.

Prov. માના પેટમાંથી શિખીને કોઈ અવતર્યું નથી
No one is born a learned man.

શિખા, *s. f.* [*S.*] The crest; a plume.
2. The tuft or lock of hair on the head.

Id. અગ્નિની શિખા A flame of fire.

શિખા-ઉ, *adj.* [See શિખ-વું.] Learning;
having not yet finished one's education;
probationary. 2. *s. m. f.* An apprentice; a
novice.

શિખાડ-વું, Same as શિખ-વ-વું.

શિખા-મણ, *s. f.* Instruction; advice;
counsel. 2. Admonition; a lesson; a warning.

Id. શિખામણ દેવો-આપવી To admonish.
શિખામણ લેવી To learn a moral lesson from.
શિખામણ માથે ચઢાવવી To promise to hum-
bly follow advice.

શિખા, *s. m.* [*S. fr.* શિખા.] A peacock.

શિખંગ, *s. f.* See શિંગડું. 2. A bean; a pod.

શિતાખ, *adj.* [*P.* શિતાબ્ *haste fr.* શિતાફતત્ત
to hasten.] Smart; active; sharp.

શિતાખી, *s. f.* Smartness; activity; sharp-
ness; alacrity.

Id. શિતાખી કરવી-રાખવી To use quickness;
to make haste.

શિથિલ, } *adj.* [*S.* શિથિલ.] Loose. 2.
શિથિલતા, }
Languid. 3. Unenergetic.

શિપારસ, } *s. f.* [*P.* સિપારશ્ *fr.* સિપાર્દન્ to
શિકારસ, } entrust.] Recommendation.

શિખિકા, *s. f.* [*S.*] A sedan; a litter; a
palanquin.

શિખિકામાં સહુ અબળા બેઠી, નિજ બાળક ઉત્સંગ છ.
—ગિરિધર.

શિબિર, *s. m.* [*S.*] A camp; an encamp-
ment. 2. A tent.

શિયળ, *s. m.* [See શીલ.] Chastity in the
part of a woman; faithfulness to a husband.
2. Right conduct; good conduct. 3. [See
શીળી.] A skin disease.

શિયા-વિયા, *adj.* Abashed; disconcerted;
confounded; confused.

શિયાળ, *s. n.* [*Hem. Des.* સિયાલો *fr.* *S.*
શુગાલ.] A fox; a jackal.

Id. સિંહ કે શિયાળ ? Is the answer "yes"

or "no" ?; is the news good or bad ?

Prov. શિયાળ તાણે સિમ બણી, ને કુતરે
ગામ બણી, Each one is keen in his own
terest: Each one takes care of Number (

શિયા-ત્રુ, *adj.* [See શિયાળો.] Wintry
Produced in winter (a crop, &c.).

શિયા-ળો, *s. m.* [See શીત+કાળ.] Win-
cold season.

શિર, *s. n.* [*S.* શિર.] The head. 2. '
top; the front.

Id. શિર આપવું To promise to perfo-
even at the cost of one's head. શિર :
To play the traitor; to be false to. શિર :
At the cost of one's head. શિર ઉપર લેવું,
હોવું To be responsible for.

Prov. શિર સદામત, તે પદ્મડિયાં બહે
Those who live longest will see most.

શિર-છત્ર, *s. n.* [+ છત્ર.] Lit. A protect-
for the head. Hence, 2. A powerful p-
tector.

શિર-છેદ, Same as શિરશ્છેદ.

શિર-જેર, *adj.* [+ જેર.] Headstrong
Commanding; imperious; demanding.

શિર-જેરી, Same as સર-જેરી.

શિર-તાજ, *s. m.* [+ તાજ.] Lit. A cr-
for the head; an ornament worn on
head; the best of ornaments in one's
session; an object of pride.

શિર-નામું, Same as સર-નામું.

શિર-પાવ, *s. m.* [*P.* સરાપા from hea-
foot, entirely, *fr.* *P.* સર્ the head+*P.* પા
foot. See સર+પાદ.] A present; an honorari-

Id. શિરપાવ આપવો To present one v
a dress of honour.

શિર-પેચ, *s. m.* [See શિર + *P.* ચસ્પીદન
press.] An ornament worn in the turk

શિર-બંદ, *s. m.* [+ બંદ, બંધ] An ornam-
al band with which the turban is tied
the head.

શિર-બંદી, *s. f.* Soldiery maintained
the protection of forts and towns.

શિર-મણિ, Same as શિરો-મણિ.

શિર-શ્છેદ, } *s. m.* [*S.* See શિર + છ
શિર-છેદ, }
Beheading; decapitation.

શિરસ્તે-દાર, Same as સિરસ્તે-દાર.

શિરસ્તો, *s. m.* [P. સર્ રિત્ત: the end of a thread *fr.* સર the head. + P. રિત્ત: thread.] Practice; custom.

Id.શિરસ્તો પાડવો To establish a practice.
શિરસ્તો પડવો To be established (of a practice.)

શિરા, *s. f.* [S.] A vein. 2. A fibre.

શિર-ભુજ, *s. n.* [See શિર.] A billow.

શિરા-મણ, *s. n.* [See શિરા-વ-વું.] Breakfast; the morning meal.

શિરા-મણી, *s. f.* Same as શિરા-મણ.

શિરા-વ-વું, *v. i.* [See સવાર morning.] To breakfast. 2. *v. t.* To eat in the morning.

શિરી, *s. f.* [P. ક્રીસી sweet *fr.* ક્રીર્ =S. ક્રીર milk.] Sweetness.

શિરીન, *adj.* [See શિરી.] Sweet; delicious.

શિરીષ, *s. n.* [S.] Name of a flower, noted for its extreme delicacy.

શિરો, *s. m.* [P. ક્રીર: juice.] A particular sweetmeat. 2. A syrup; the juice of fruits, &c., boiled with sugar.

Prov. શિરા સાડે આવક થવું To adopt new opinions for the loaves and fishes.

શિરો-ખિન્દુ, *s. n.* [+ખિન્દુ.] The vertex.

શિરો-મણિ, *s. m.* [S. *fr.* શિર + મણિ.] A jewel worn on the head. 2. The best of its kind. 3. A leader.

શિલક, *s. f.* [Ar. સિલ્ક thread.] A balance in hand. 2. Remainders; the residue.

શિલા, *s. f.* [S.] A long and hard stone; a slab.

શિલા-છાપ, *s. f.* [+ છાપ, છાપ-વું, *fr.* P. ચ્છપીદન to press: See ચાંપ, ચાંપવું.] Lithograph. 2. A lithograph.

શિલા-જિત, *s. m.* [S. *fr.* + જિત્ conquering *fr.* જિ to conquer.] Bitumen.

શિલા-રસ, *s. m.* [S. *fr.* + રસ.] Benzoin. 2. Incense.

શિલા-લેખ, *s. m.* [S. *fr.* + લેખ] An inscription on a stone.

શિલી-મુખ, *s. m.* [S. *fr.* શિલી an arrow + મુખ.] A bee. 2. An arrow.

શિલ્પ, *s. m.* [S.] Handicraft. 2. A mechanical art.

શિલ્પ-કાર, } *s. m.* [S. *fr.* + કાર a doer *fr.* કર to do.] An artisan.

શિલ્પ-શાસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + શાસ્ત્ર.] A treatise on any manual, mechanical or fine art.

શિલ્પ-શિપ્ત્રી, *s. m.* An architect.

શિલ્પ-શાળા, *s. f.* [S. શિલ્પશાળા *fr.* + શાળા.] A workshop; a manufactory.

શિલ્પી, Same as શિલ્પ-કાર.

શિવ, *s. m.* [S. શિવ welfare, the god Shiva.] The god Shiva; the third member of the Hindū Triad, entrusted with the work of destruction. 2. The twentieth of the astrological *Yogas*. 3. Welfare.

ઉઠે તું પય થકી હવે અલ્યાન્ય અવનવ શિવ છે ભલા.
—પ્રેમાનંદ.

શિવ-નિર્મલ્ય, *s. n.* [S. *fr.* + નિર્મલ્ય a flower fallen from a garland *fr.* નિર્ out + ભલા.] That has been offered to Shiva. 2. A deposit of property in solemn declaration that it shall not be appropriated.

શિવ-પુરાણ, *s. n.* [S. *fr.* + પુરાણ.] One of the 18 *Puranas*.

શિવ-રાઈ, *s. f.* [M. *fr.* શિવ Shivāji the king who founded the Marathā kingdom + રાય, રાજ.] A copper coin of Shivāji. 2. A copper coin current in the Deccan and Konkan, equal to three pies.

શિવ-રાત, } *s. f.* [See શિવ+રાત, રાત્રિ.]

શિવ-રાત્રિ, } The 14th of the dark fortnight of every lunar month. 2. A Hindu holiday observed in honour of Shiva.

શિવ-લિંગ, *s. n.* [S. See શિવ+લિંગ.] Shiva in the form of a phallus.

શિવા, *s. f.* [S.] A name of the wife of Shiva (શિવ.) 2. A female jackal.

મૂઠ મિથ્યા બોલે વ્હક, નયમ શિવા બોલે સિંહ પૂઠ.

—ગિરિધર.

શિવાએ, } *prep.* [Ar. સિવાઝ.] Without; except; save. 2. Besides; moreover.

શિવા-લય, *s. n.* [S. *fr.* શિવ + આલય.] A temple sacred to Shiva.

શિશિર, *s. m.* [S. શિશિર cold.] The season of excessive cold; the months of Posa and Magha (Dec.-Jan. and Jan.-Feb.); winter.

શિશુ, *s. m.* [S.] A child; an infant.

શિશન, } *s. m.* [S. શિશ્ન.] The male generative organ.

શિષિયો, Same as શિષ્ય.

શિષ્ટ, *adj.* [S. શિષ્ટ remained, distinguished. *fr.* શિષ્ to remain, to distinguish.] Left; remaining. 2. Respectable; honourable.

શિષ્ટા-ઈ, *s. f.* Same as શિષ્ટાચાર.

શિષ્ટાચાર, *s. m.* [S. *fr.* શિષ્ટ + આચાર.] Respectable conduct.

શિષ્ય, *s. m.* [S. *fr.* ગ્રામ્ to rule.] A pupil; a disciple.

શિસ્ત, *adj.* [P. શસ્ત્ર aim.] Suitable; proper.

શિજિ-યો, Same as શીજો.

શિળી સાતમ, *s. f.* [See શીજું + સાતમ.] The seventh day of the bright or dark fortnight of Shrāvana, on which cold food is eaten.

શી, *adj. f.* [See શું.] What ?

શીકર, *s. m.* [S.] A spray of water.

શીકું, *s. m.* [S. શિક્વ.] A sling for suspending things in.

શીખ, Same as શિખ.

શીખ, *s. f.* [See શિક્ષા.] Punishment.

દેશે નાથ અમારી શીખ, નહિ આપે કો માગી લીખ.

—સામળભટ.

શીખ, *s. f.* [See શિખા.] A pointed iron bar. 2. A hollow pointed iron bar used to draw out grain, &c., from a bag.

શીખામ, *s. m.* (See શીખ + આરામ). A carriage.

શીઘ્ર, *adj.* [S.] Quick. 2. *adv.* Quickly; swiftly.

શીઘ્ર-બોધ, *s. m.* [S. *fr.* + બોધ.] Smoking Indian hemp or gānjā. 2. Indian hemp; *Canabis Indica*.

શીડ-વું, *v. l.* To fill up (a hollow or pit).

શીત, *adj.* [S.] Cold; frigid. 2. *s. n.*

Cold; excessive cold.

Id. શીત વળવું To arise, to come on (perspiration before death).

શીત, *s. n.* Grains of cooked rice.

શીત કટિ-બંધ, *s. m.* [+ કટિ-બંધ.] The Frigid Zone.

શીત-કાળ, *s. m.* [+ કાળ.] The cold season; winter.

શીતળ, *adj.* [S. શીતલ.] Cool; soothing; agreeable.

શીતળા, *s. f.* [S. શીતલા *fr.* શીતલ] Small-pox.

Id. શીતળા કાઢવી-ટાંકવી To vaccinate.

શીથળો, *s. m.* A wooden contrivance to drag thorny plants with.

શીથળો લઈ તે સંચર્યો, અંખરાં લેવા ભય;

એટલે પેલો વાણિયા, આપ્યો છે ધરમાંય—સામળભટ.

શીદ, } *adv.* [Guj. શાથી from what ?

fr. શું, Or સિદ્ધિ.] Why ?

શી-ફળ, Same શ્રી-ફળ.

શીયળ, } *s. n.* [See શીદ, શીળ+વત.]

The vow of chastity.

શીરો, Same as શિરો.

શીર્ષ, Same as શીર્ષ, *s. n.*

શીલ, *s. n.* [S.] Nature; disposition. 2. Conduct; character. 3. Good conduct; good character.

શીલ-વંતું, } *adj.* Holding a good character.

શીષ, *s. n.* [S. શીર્ષ.] The head.

શીષ, Corruption of શિષ્ય.

શીસો, *s. m.* [P. શીસ: glass.] A bottle; a phial.

શીળ, Same as શીલ.

શીળા, Same as શિલા.

શીળી, Same as શીતળા.

શીજું, *s. n.* [See શીતળ.] Shade. 3. A shady place.

શીજું, *adj.* [See શીતળ.] Cold; stale; not fresh. 2. Dull; not active. 3. [Also *fr.* શીળ, શીદ.] Quiet; gentle; mild; patient.

4. Poor; moneyless.

Id. યાદું શીજું બાઈને રહેવું To maintain one-self on whatever one gets; to maintain one-self with difficulty.

શીજો, *s. m.* Same as શીજું, *s. n.*

શીજો, *adj. m.* [See શીજું, 3. and શીજ, શીજ.] Apparently respectable or prudent, but really dull or stupid.

શું, *adj.* [P. चा of what kind ?] What ? which ? 2. Of what value or worth ? (used to show contempt).

શું, *adj.* [S. सदृश like *fr.* स equal, like, + दृश् to see.] Used as a suffix to show likeness.

નાટકના ચેટક તેા લાગે, ખેટક શેા થયો.—વક્ત્રલ.

શું, *prep.* [See સહ.] With; being connected with.

શુંક, *s. f.* [S. शुण्ठी.] Dry ginger.

Prov. શુંકને ગાંઠિયે કાંઈ ગાંધી થવાય ? One flower makes no garland=One swallow does not make the spring.

શુંક, *s. f.* [S. शुण्डा.] The trunk of an elephant.

શુંક-મુંક, *adv.* [See પંક or શૂન્ય + મુંક or મૌન.] Quietly; passively. 2. Being unconscious and silent.

શુંક-વું, *v. i.* [S. शुष् See શોષ-વું.] To go; to walk.

શુક, *s. m.* [S.] A parrot. 2. The name of a sage.

શુકન, *s. m.* [Ar. शुक्र a bird, an omen. Cf. The derivation of Eng. *Augury*.] See શુકન.

શુકર, *s. m.* [Ar. شكر.] Thanks; gratitude. 2. Victory; conquest; glory.

શુકરાના, *s. m. pl.* [Ar. *fr.* शुक्र thanks.] Thanksgiving.

શુકલ, *s. m.* [See શુકલ.] A superior caste of Brāhmanas.

શુક, *s. m.* [S.] The planet Vanus. 2. Friday. 3. The name of the preceptor of the demons. 4. Semen virile.

શુક પડયું સરદાર પૂરો કાંવે છ,

એમ દુઃખ સેતા અપાર વર દો ભાવે છ.—દારકો.

શુક-વાર, *s. m.* [S. *fr.* + વાર day.] Friday.

શુકાચાર્ય, *s. m.* [S. *fr.* + આચાર્ય] See

શુક, 3.

શુકલ, *adj.* [S.] White; bright. 2. *s. m.* Same as શુકલ.

શુકલ-પક્ષ, *s. m.* [S. *fr.* + પક્ષ.] The bright half of a month; the period of the waxing moon.

શુચિ, *adj.* [S.] Pure; clean clear. 2. Holy.

શુકો, *s. m.* [See શુક.] A parrot.

શુદ્ધ, *s. f.* [See શુદ્ધ.] Same as શુકલ-પક્ષ.

શુદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* शुद्ध to become purified.] Pure; clean; purified. 2. Stainless; chaste. 3. Right; free from faults or error.

શુદ્ધ, *s. f.* [See શુદ્ધિ.] Consciousness.

Id. શુદ્ધ કેકાલે આવવી To come to one's right senses; to be prudent and sober. શુદ્ધ કેકાલે લાવવી To make prudent and sober.

શુદ્ધાન્ત, *s. m. n.* [S. *fr.* + અન્ત.] A seraglio; a harem.

શુદ્ધિ *s. f.* Purification; purity; cleanliness. 2. Consciousness.

Id શુદ્ધિ આવવી શુદ્ધિ ઉપર આવવું to come to consciousness; to become conscious. શુદ્ધિ લાવવી; શુદ્ધિ ઉપર લાવવું To bring back consciousness; to make conscious.

શુદ્ધિ-પત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + પત્ર.] A list of errata; *Addenda et corrigenda*.

શુધ-બુધ, *s. f.* [+ બુધ] Consciousness; alertness of the faculties, as opposed to a state of swoon or insensibility.

શુન-કાર, *adj.* [See શૂન્ય + S. કાર a suffix showing the meaning of the preceding word *fr.* कृ to do.] Dismally and gloomily empty; inane.

શુની, *s. f.* [શૂની *fr.* श्वन्, શ્વા, a dog; See શ્વાન.] A bitch.

શુબ-રાત, *s. f.* [P. शुभ night + बरात marriage.] A festival observed by the Muhammadans on the 18th day of the month Shābān the 8th month of the Muhammadan year.

શુભ, *adj.* [S. *fr.* शुभ to appear splendid. See શોભા] Good. 2. Favourable; propitious. 3. Lucky; fortunate; auspicious. 4. Happy; felicitous (as acts, rites, omens,

signs, aspects, days, &c.). 5. *s. n.* Good fortune; auspiciousness; welfare.

શુભેચ્છુ, *s. m. f.* [*S. fr.* + ઇચ્છતું.] A well-wisher. 2. A benefactor.

શુભ, *adj.* [*S.* See શુભ, શોભા.] Bright; lustrous. 2. White.

શુમાર, *s. m.* [*P. fr.* શુમાર to count.] A rough estimate. 2. Counting; computing; computation. 3. A guess; a conjecture; a conjectural estimate. 4. A rough calculation. 5. Nearness; approximation.

Id. શુમાર કાઢવો-જોવો To calculate approximately.

શુમારે, *adv.* Approximately.

શુષ્ક, Same as શૂક.

શુષ્ક, *adj.* [*S. fr.* શુષ્ક to be dry.] Dried up; dry. 2. Emaciated; withered. 3. Insipid; tasteless.

શૂકર, *s. m.* [*S.*] A hog. 2. A pig.

શૂદ્ર, *s. m.* [*S.*] An individual of the lowest of the four great classes of the Aryans; a serving man; a servant.

શૂન, } *s. n.* [*S.*] Inanity. 2. A cipher; a dot. 3. Insensibility. 4. Vacuity emptiness; a vacuum. 5. Nothingness; nonentity. 6. Numbness; torpor; deadness; stupefaction. 7. Stillness; silence. 8. *adj.* Empty; vacant. 9. Benumbed; torpid. 10. Stupefied.

શૂન્ય-વાદી, *s. m.* [*S. fr.* + વાદ.] One that holds the doctrine of the non-existence of the universe and of its creator; an atheist.

શૂન્ય-હૃદય, *adj.* [*S. fr.* + હૃદય.] Having a vacant heart; heartless. 2. Absent-minded; insensible; unimpressionable. 3. Merciless; cruel; brutal.

શૂર, *adj.* [*S.*] Brave; valiant; heroic; intrepid; bold. 2. *s. m.* A warrior; a hero; a bold fellow. 3. *s. n.* Bravery; heroism; intrepidity; boldness.

Id. શૂર આવડું-ચઢડું-છુટડું To be inspired with bravery or courage. શૂર રાખડું To take courage.

શૂર-પણું, *s. n.* Bravery; courage.

શૂર-પૂર, } *adj.* [+પૂરે.] Overflowing with bravery; very brave.

શૂર-વીર, *adj.* [+વીર.] Brave; courageous.

શૂર-વીર-પણું, } *s. n.* Bravery; courage.

શૂરા-તન, Same as શૂર. *adj.*

શૂલ, } *s. f.* [*S.* શૂલ.] A prick. 2. Gripes; colic; a shooting pain. 3. A thorn. 4. A stake on which criminals were impaled.

શૂળી, *s. f.* The gallows; a gibbet.

Id. શૂળી દેવી, શૂળીએ ચડાવડું, To hang. શૂળીનું સાદ A difficult, laborious, or risky work voluntarily undertaken. શૂળી ઉપર સૂવા નેડું To lie on a bed of thorns; to be at the risk of one's life.

શૂળાલ, *s. m.* [*S.*] A jackal.

શૂળ્મ, *s. n.* [*S.*] A horn. 2. The summit of a mountain. 3. The pinnacle of a palace or temple.

કાઠ્યન કળશ વિરાજે શિખરે, રૂપા કેશ શૂળ્મ,
—ગિરિધર.

શૂલ્ક-ખંભા, *s. f.* [*S.*] A chain.

શૂક્ષ્મ, *s. m.* [*S.*] Decoration; ornamentation. 2. A dress suitable for amorous purposes. 3. Love; love affairs; sexual enjoyment; coition. 4. One of the poetic sentiments according to Hindū rhetoric; the sentiment of love. 5. The effects or impressions produced on the mind by the sentiment of love.

Id. શૂક્ષ્મ સજવો-કરવો To tastefully decorate oneself.

શૂક્ષ્મ-રસ, *s. m.* [*S.* શૂક્ષ્મ + રસ.] Same as શૂક્ષ્મ, 3.

શૂક્ષ્મ-રી, *adj.* Voluptuous; lustful; lecherous.

શૈ, *adv.* [See શું.] Why?

શૈક-ડો, *s. m.* [See સો, શૈકો, શૈકો.] An aggregate of one hundred; a century. 2. *adj. pl.* Hundreds; several hundreds; by hundreds.

શૈકી, *s. f.* [See શૈકું.] A net put on a bullock's mouth.

શેક, s. m. [S. શકટી a movable hearth fr. શકટ a cart. See સગડી.] Fomentation. 2. Warming of a limb or member at the fire or with heated cloth, leaves, or medicaments.

Id. શેક કરવો-આપવો-દેવો To foment.

શેક-તું, v. t. To foment. 2. To bake. 3. To torment.

Id. શેક્યાં કરતું To torment. તેનું હૈયું શેક્યાં કરતું His heart was in a turmoil. હાડકાં શેકવાં To beat severely; to thrash. 2. To starve. આંતરડી શેકવી To starve. 2. To torment; to oppress. રોટલા શેકવા To bake cakes. પગ શેકવા To foment.

શેખ, s. m. [Ar. શય્ખ.] The head of an Arabian family, or tribe. 2. A Muham-madan ecclesiastic of a high grade.

શેખ-ઈ, Same as શેખી.

શેખ-ચહલી, s. m. [See શેખ + ચહલી.] One that builds castles in the air; a mad-cap. 2. A braggart; a boaster.

Id. શેખ-ચહલીના વિચાર Building castle in the air.

શેખ-દાર, s. m. [+ દાર, P.] A village officer.

શેખર, s. m. [S.] Same as શિખર. 2. A garland of leaves worn on the head.

શેખ-સહલી, Same as શેખ-ચહલી.

શેખી, s. f. [See શેખ.] Brag; vanity; boastings; vauntings. 2. Audacity; arrogance.

Id. શેખી કરવી-મારવી To brag; to boast.

શેખી-ખોર, adj. [P. fr. + જોઈ enjoying fr. ખુર્દન to eat.] Bragging; vain; boastful. 2. Arrogant; audacious.

શેજ, s. f. [See શય્યા.] A bed; a bedding. 2. Abedstead.

Id. શેજ બિછાવવી-કરવી To make a bed.

શેક, s. m. [Hem. Des. સેટ્ટી=S. પ્રામેશ: a principal merchant in a city, fr. S. શ્રોટ્ટિન્ શ્રેટ્ટી, a merchant fr. શ્રેષ્ઠ] A master; an employer. 2. A rich man. 3. A respectful term for a merchant or gentleman; a title equivalent, to "Mister" or "Esquir."

Prov. શેક આવ્યા, તે નાખો વખારે A constant guest is never welcomed. શેક કેમ તણા-

યા, તેા લોભે લોભે Covetousness bursts the bag. શેક ગયા કે, ચાકરને મળ When the cat is away, the mice are at play. શેકની શીખામણ અંપા સુધી Out of sight out of mind. શેક તેવા વાણેતર Like master like man. શેકના સાળા શૈા થવા જાય A full purse never lacks friends. શેકની કાંદે કોઢી થઈ, ને પંખાળીને મોટી કરી To make a mountain of a mole-hill. શેકનું મોટું પેટ Great men are patient and forgiving. શેકને ચાકર ધણા, ને ચાકરને ઠાકર ધણા Employers and labourers have a wide field to choose from. શેક બોલ્યા તે સવા વીસ Be it for better, or be it for worse; Be ruled by him that bears the purse.

શેકા-ઈ, s. f. The dignity of a Sheth; mastership; superiority. 2. Power; authority.

શેઠિ-ચો, s. m. A rich man. 2. A gentleman. 3. A leader; a magnate; the head member of a community or society. 4. A man of respectability, consequence, and influence.

શેઠિ-ચો, adj. m. [See શુદ્ધ.] White (a bullock).

શેઠો, s. m. [See સિમારો. Cf. સીમ, છેડો, કંડો.] A boundary. 2. A foot-path; a way.

શેણુ, Same as શાણું.

શેણું, inter. of શું. By whom or which ?

શેતરજ, s. f. [P. શત્રંજ=S. શટ્, શટ, six (men of chess) + રંજ.] Chess; a game of chess.

શેતરજી, s. f. શત્રંજી. See શેતરજ.] A carpet.

શેતાન, s. m. [Ar. શય્તાન Satan.] Satan 2. A hobgoblin. 3. A mischievous fellow.

શેતુર, s. n. [P. શાહ તૂત્,] A mulberry tree or its fruit.

શેર, s. m. [P. શેર્] A lion. 2. A tiger. ગણિકા તે સતી થઈ, કર્યું તરણાનું મેર; જળને સ્થાનક સ્થળ કર્યું, સામા એના શેર.

—સામળબટ.

Id. પહેલાં બકરી જેવો હતો, પણ હવે તેા શેર થયો He was formerly as tame as a sheep, but now he is a tiger. શેર થવું To be a tyrant; to tyrannize over.

શેર, s. m. A pound in weight; a weight

of 40 *tolas*. 2. A measure of capacity regarded as equivalent to 40 *tolas* in weight.

Id. એના શેર સાચા છે He is circumspect and watchful, and is not easily deceived. શેર બાજરી Enough to maintain oneself upon; a competency.

Prov. શેરને માથે સવા શેર Diamond cut diamond. શેર ચોળા જ્યાં બાકવા લખ્યા હોય ત્યાં બકાય We are ruled by destiny wherever we go: There is no flying against destiny. શેર કરતાં પાંચશેરી બારે The whole is undoubtedly greater than its parts.

શેર, Same as સેર. S.

શેર, Same as શેર, P.

શેરડી, *s. f.* Sugar-cane.

Prov. શેરડીનો સાંઠો પુછડા લગી ગળ્યો ન હોય Sweet things may not always have a sweet end.

શેરડો, Same as સેરડો.

શેરિયુ, *s. n.* [See શેર a pound in weight.] A measure containing one pound in weight.

શેરી, *s. f.* [Hom. Des. સેરી=S. દોર્ણ long, મદ્રાકૃતિ: having an auspicious appearance; સિંહારિણી=S. માર્જિતા swept, *fr.* S. શિલ્પરિણી an excellent woman; સંકરો=S. રથ્યા a lane.] A line, a street. 2. An alley.

Prov. શેરી જેઈ ચાલીએ, ને કંઈ જેઈ મહાલીએ Look to your purse before you buy.

શેરી-લોખાન, *s. m.* [Otherwise called શહરીલુબાન *fr.* P. સર્વીલુબા *fr.* સર્વ a cyprus tree yielding a fragrant gum + લોખાન.] A kind of benzoin.

શેરો, *s. m.* [See શિર the head.] An endorsement. 2. A remark.

Id. શેરો મારવો-કરવો-લખવો To make a remark: To write a minute.

શેલી, *s. f.* [See સેર a string.] A piece of string ignited by contact with a flint when struck with steel.

શેણ, *s. n.* [See શાલ.] Fine cloth with gold borders worn as a part of a dress of honour.

શેણો, *s. m.* The cord for binding the hind legs of a cow at the time of milking

her.

હું તો ગાવડી તે દોહવા નીસરી રે લોલ, શેલો લીધો ને તાંબડી વિસરી રે લોલ.—વશીભ.

શેલોત, *s. m.* [See શેત, ખેતર a field + S. જૂતિ wages: See જૂતિ.] A landholder's agent who collects his master's dues.

શેવટ, *s. m. n.* [See છેડો, સિમારો.] The end; the termination. 2. Result; conclusion.

Id. શેવટ આવવું To be ended. શેવટ લાવવું-આણવું To bring to an end or conclusion.

શેવડી, *s. f.* A Jain female saint; a Jain nun.

શેવડો, *s. m.* [See સેવા.] A Jain saint. 2. An individual of a particular order of mendicants who allow the hair of their heads to grow.

શેવાળ, *s. f.* [S. જોવલ, જોવલ, જોવલ.] Moss.

Id. શેવાળ વળવી To be covered with moss.

શેવાળ, *s. f.* [See સ્વેદ+વરાળ.] Particles of watery vapour attached to the bottom of a vessel covering a boiling pot.

શેવું, *adj.* Sloping down.

શેષ, *s. m.* [S.] The king of the serpent-race (represented as the upholder of the earth, having a thousand heads and forming the couch of Visnu.)

શેષ, *s. m.* [જિષ્ to remain.] The remainder; the residue.

અહો મૂઠ, બળપૂર, સંભોગી શેષને,

છંછેડી તું શુંય, પામીશ શેષને ? —પ્રેમાનંદ.

2. The remainder of presents made to a god. 3. *adj.* Remaining.

શેષ-શાપી, *adj.* [S. *fr.* શેષ the serpent king+શી to lie down.] Lying down on the serpent king (an epithet of Visnu).

શેષ, *s. f.* [P. શહ a king.] A check, (in chess-playing). 2. A state of opposition (as of an enemy against a person or place). 3. Intent or vigilant state, as of one watching an opportunity.

Id. શેષ આવવી-લાગવી-પડવી To be under a check. શેષ દેવી-આપવી To keep under check.

શેર-નેર, *adj.* [+નેર.] Very powerful.

શેર-નેરી, *s. f.* Great power.

શોહન-શાહ, *s. m.* [P. શાહ kings. + શાહ a king.] An emperor. 2. A king of kings.

શોહેરી, *adj.* Pertaining to a city as distinguished from a village. 2. *s. m.* A citizen.

શે, *s. m.* A measure of corn (used in Kathiāwād).

શે-કે, *s. m.* [S. શતક a group of one hundred *fr.* શતમ = L. *centum* a hundred.] A century. See સૈકે.

શેલ, *s. m.* [S. *fr.* શિલા.] A mountain.

તેને તમ કુશ્લમાં નાખે, પછે શેલ શિલા વાટ છ.

—પ્રેમાનંદ.

શેલી, *s. f.* [S. *fr.* શીલ.] Manner; mode; fashion.

શેવ, } *adj.* [S. *fr.* શિવ.] Pertaining
શેવી, }
to Shiva. 2. *s. m.* A worshipper of Shiva; a member of Shaiva sect.

શેહ-શું, *v. i.* [See શુંદ-શું.] To go.

શેક, *s. m.* [S. *fr.* શુચ્છ to bewail.] Grief; sorrow; lamentation; affliction. 2. Mourning.

Id. શેક કરવો-ધરવો To lament. શેક પાળવો To observe mourning.

શેક-કારક, } *adj.* [S. *fr.* + કર, કર-શું to do.]
શેક-કારી, }
Causing sorrow; sorrowful.

શેકિ-યુ, *adj.* Pertaining to mourning. 2. *s. n.* A garment worn as a mark of mourning.

શેક્ય, } *s. f.* [S. સ-પત્ની *fr.* સ common
શેક, }
શેક-લ-ડી, }
+પત્તિ husband.] A co-wife.

Id. શેક્યનું સાલ The annoyance of a co-wife. શેક્યનો ખાટલો પાથરી આપવા બરાબર A suicidal policy.

Prov. શેક્યનાં કંકણ સાથે હતરે Partners should equally share the loss. શેક્યની દાઝે ધણીનું ધર હગી ભરવું Jealousy is blind even to one's own interest.

શેખ, *s. m.* [Ar. શાવફ desire.] Liking; fondness. 2. Desire; wish.

Id. શેખ કરવો-મારવો To indulge oneself.

શેખી, } *adj.* Fond of; pleasure-seeking.
શેખી-શું, }

Id. કવિતાનો શેખી Fond of poetry; having a taste for poetry. ખાવા પીવામાં શેખી Fastidious about food. શેખી જમનાર Particular about food; epicurean.

શેચ, } *s. m.* [See શેક.] Lamenta-
શેચ-ન, }
tion; sorrow. 2. Grief; anxiety; care.

શેચ-ના, *s. f.* Same as શેચ, શેક, *s. n.*

શેચ-નીચ, *adj.* [See શેક, S. શુચ્છ to be-
wail.] Deplorable; mournful; lamentable.

શેણિત, *s. m.* [S.] Blood.

શેધ, *s. f. m.* [S. *fr.* શુધ્ધ to make clear.] Search; quest; inquiry. 2. Discovery; exploration. 3. Purification. 4. Examination; scrutiny; scanning; inspection.

Id. શેધ કરવો-લેવો To discover. 2. To make an inquiry.

શેધ-ક, *adj.* That searches or inquires. 2. That investigates or examines. 3. That discovers. 4. *s. m.* A discoverer; an inventor.

Id. શેધક બુદ્ધિ Inventive power; inventive genius.

શેધ-કે, *s. m.* A spy; a scout.

એમ બોધકા મળીને, એમ શેધકા વિચારે;
આવી શેધકા ઉચારે, શુણે શંખ ગર્જતા. —વલ્લભ.

શેધ-ન, *s. n.* Act of searching; a search. 2. Act of examining, or an examination. 3. Act of clearing, purifying or correcting.

શેધ-શું, *v. t.* To search. 2. To inquire after. 3. To explore. 4. To examine. 5. To purify

શેધ્યાં તેલ સુગંધી લાગ્યા, સેવક તેણી વાર;

મર્દન કીધાં મોહનજ્યે, જવન જગદાધાર.

—હરિદાસ.

શેધાશેધ, *s. f.* [Redup. of શેધ,] A search by several persons in several ways.

શેધિ-ત, *adj.* Inquired. 2. Examined. 3. Cleared: purified: corrected

શેફા, *s. m. pl.* [S. શતપુષ્પ *fr.* શત+પુષ્પ] A nise-seed or plant.

શેભન, *adj.* [S. See શોભ-શું.] Shining; splendid; beautiful. 2. Good. 3. Auspicious.

નૂતન ધન સમ શેભન, દુગ લોભન એ.

—ગીતા-ગોવિન્દ.

શેભ-શું, *v. i.* [S. શુભ, શોભ, to appear

beautiful.] To look well. 2. To become; to suit; to be suitable; to be graceful ornamental, fitting, or appropriate.

શોભા, *s. f.* Beauty; elegance. 2. Creditableness. 3. An ornament. 4. A decoration.

Id શોભા આપવી To add to the splendour of; to adorn; to beautify. શોભા રાખવી To maintain the splendour or honour of. શોભા લેવી To deprive a rival of his splendour; to throw a rival into the shade; to outshine; to surpass in splendour. 2. To enjoy the pleasure of; to accept respect paid.

Prov. શોભા એટલી એભા Every pleasure has its reaction: Every pleasure is followed by pain.

શોભાય-માન, } *adj.* Beautiful; elegant;
શોભી-તું, }

શોર, *s. m.* [P. *fr.* શોરીદન to make noise.] Noise; uproar; hubbub; outcry; tumult.

Id. શોર બકેર Uproar. (The addition of બકેર intensifies the meaning of શોર.)

શોષ, *s. m.* [S. *fr.* શુષ્ to be dry: See ચુસ-તું.] Thirst. 2. Absorbing; absorption. 3. A strong desire.

Id. શોષ પાડવો To fell thirsty.

શોષ-ણ, *s. n.* Absorption; suction. 2. Drying up.

શોષ-તું, *r. t.* To imbibe; to suck; to absorb. 2. To dry up. 3. To suck up (moisture or liquor).

Id. શોષી લેવું To suck up. શોષાઈ જવું To be sucked up. 2. To be emaciated.

શોષા-તું, *v. i.* To be made dry; to be dried up.

શૌચ, *s. n.* [S. *fr.* શુચિ pure.] Purity; cleanliness; purification. 2. Evacuation of the bowels.

Id. શૌચે જવું. શૌચ કરવું To go to obey the call of nature.

શૌર્ય, *s. m.* [S. *fr.* શૂર.] Valour; prowess; courage; heroism.

શ્મશાન, *s. n.* [S.] A cemetery; a burial ground; a burning ground.

શ્મશાન-ભૂમિ, *s. f.* [S. *fr.* ભૂમિ.] A

burial ground. Same as શ્મશાન.

શ્મશાન-વૈરાગ્ય, *s. m.* [S. *fr.* + વૈરાગ્ય.] Momentary alienation of the affections from the pleasures of the world by the sight of a cemetery.

શ્યામ, *adj.* [S.] Black. 2. Dark. 3. Blue.

શ્યામ-કર્ણ, *s. m.* [S. *fr.* + કર્ણ.] A horse having his ears and tail black, and the body white. 2. A beautiful horse.

શ્યામ-કલ્યાણ, *s. m.* [S. સાયમ્ in the evening + કલ્યાણ.] A particular musical mode sung in the evening.

શ્યામ-વર્ણ, *adj.* [S. *fr.* + વર્ણ colour.] Having a dark complexion; black.

શ્યામા, *s. f.* [S. See શ્યામ.] A young woman under sixteen years of her age. 2. A woman of the colour of heated gold, whose limbs are pleasing to the touch in all the seasons.

શ્યામક, *s. m.* [S. See સામે.] A wife's brother.

શ્યામ-વટ, *s. f.* [See શા, સા, સાહુકાર+વટિ.] Same as સાહુકારી.

શ્રદ્ધા, *s. f.* [S. *fr.* શ્રદ્ધ confidently + મા to put.] Faith; belief; confidence. 2. Good faith.

Id. શ્રદ્ધા રાખવી To place confidence in; to confide in.

શ્રદ્ધાળુ, *adj.* [S. *fr.* + આલુ having.] Having faith; believing.

શ્રમ, *s. m.* [S. *fr.* શ્રમ to be fatigued.] Labour; toil; exertion; pains. 2. Weariness; fatigue. 3. Annoyance.

Id. શ્રમ પડવો-લાગવો-પોહોયવો To feel the fatigue of; to be fatigued. શ્રમ લેવો To take the trouble of. શ્રમ-જળ Sweat.

શ્રમિ-ત, *adj.* Fatigued. exhausted. 2. Tired; wearied.

શ્રવણ, *s. n.* [S. *fr.* શ્રુ to hear.] Hearing audition. 2. The ear.

શ્રવણ મંડળ દ્વય સુખદાતા, કળિ મળ સમત વિશેષક છ. —ગિરિધર.

3. The 22nd lunar mansion.

Id. શ્રવણેન્દ્રિય The organ of hearing; the ear.

શ્રવ્ય, *adj.* [S. *fr.* શ્રુ to hear.] Audible.
2. Intended to be only heard (a species of dramatic poetry).

શ્રાદ્ધ, *s. n.* [S. *fr.* શ્રદ્ધા.] Obsequies; a sacrifice performed at certain times, generally intended for the salvation of the dead.

Id. શ્રાદ્ધ સરાવ, કે, બાપ દેખાડ Make a choice between the two alternatives; there is no third course.

શ્રાપ, Corruption of શાપ.

શ્રાપ-વૃં, *v. t.* To curse.

શ્રાવક, *s. m.* [S. a hearer distinct from a teacher or preacher, *from* શ્રુ to hear. Or અમળક a Buddhistic devotee.] A lay follower of Jainism.

શ્રાવણ, *s. m.* [S. *fr.* શ્રવણ, 3.] The tenth month of the Sainvat year; July-August.

શ્રાવણી, *s. f.* A particular religious ceremony performed by the Brāhmanas on the full-moon day in the month of Shrāvana. (July-Aug.)

શ્રાવિકા, Fem. of શ્રાવક.

શ્રી, *s. f.* [S.] Lakṣmī, the goddess of wealth. 2. Wealth; glory. 3. Beauty; grace. 4. The three object of life. *viz.*, duty (ધર્મ), wealth (અર્થ), and fulfilment of desires (કામ). 5. An honorific prefix to the names of great men, gods, and celebrated works.

શ્રી-કાર, *adj.* [S. *fr.* + કાર a suffix showing the sense of the preceding word *fr.* કર to do.] Best; superior; superfine. 2. Opulent. 3. Reputable.

શ્રી-ખણ્ડ, *s. m.* [S. *fr.* + લખણ collection.] Sandal wood. 2. A particular dish made with sugar and spices with curds.

શ્રી-ધર, *s. m.* [S. *fr.* શ્રી+ધર+વૃં.] The god Viṣṇu.

શ્રી-પાત, *s. m.* [+ પાદ, પાચ.] A recluse.

શ્રી-ફળ, *s. n.* [See શિર+ફળ.] A cocoa-nut.
Id. શ્રીફળ આપવું To dismiss. (ironical.)

શ્રી-મત્, *adj.* [S. *fr.* + મત્, માન્, suffixes showing possession.] Glorious; splendid; fortunate.

શ્રી-મન્ત, *adj.* Opulent; rich; wealthy.
2. A term prefixed to the means of kings, equivalent to "His Highness."

શ્રીમન્ત, Same as સીમન્ત.

શ્રી-મન્તા-ધ્, *s. f.* The state of being rich, splendid, glorious.

શ્રી-માન્, Same as શ્રીમન્.

શ્રી-મુખ, *s. n.* [S. *fr.* શ્રી+મુખ.] A glorious or splendid, face.

શ્રી-રંગ, *s. m.* [S. *fr.* + રંગ.] The God Viṣṇu.

શ્રી-રાગ, *s. m.* [S. *fr.* + રાગ.] A particular musical mode.

શ્રી-વત્સ, *s. m.* [S. *fr.* + વત્સ.] The particular mark which Viṣṇu has on his breast.

શ્રી-હસ્ત, *adv.* [See સ્વ+હસ્ત.] With one's own hands.

શ્રુત, *adj.* [S. *fr.* શ્રુ to hear.] Heard.

શ્રુતિ, *s. f.* Hearing; audition. 2. The ear. 3. That which was heard by sages, *i. e.*, the Vedas.

શ્રુતિ-કટુ, *adj.* [S. *fr.* + કટુ.] That grates on the ear; harsh to the ear; not melodious.

શ્રુતિ-વિષય, *s. m.* [S. *fr.* + વિષય.] Sound; the object of the sense of hearing. 2. The reach of the ear. 3. The subject-matter of the Vedas.

શ્રેદી, *s. f.* [S.] (In Arith.) Progression.

Id. ગણિત શ્રેદી Arithmetical Progression.
ભૂમિતિ શ્રેદી Geometrical progression. ચઢતી શ્રેદી Ascending progression. ડેવરતી શ્રેદી Descending progression.

શ્રેણી, *s. f.* [S.] A row; a line.

શ્રેય, *s. m.* [S. શ્રેયઃ greater, *comp.* of શ્રી-યત્.] Moral or religious merit. 2. Welfare.
Id. શ્રેયકર, શ્રેયસ્કર Propitious; imparting bliss or happiness.

શ્રેષ્ઠ, *adj.* [S. *Superlative* of શ્રીમત્.] Best; excellent.

શ્રેષ્ઠી, *s. m.* [S. શ્રેષ્ઠિ See શ્રેષ્ઠ.] The foremost among traders. 2. A celebrated merchant.

શ્રાણિ, } *s. f.* [S.] The hip and loins;
શ્રાણી, }
the buttocks.

શ્રોતા, *t. m.* [S. શ્રોતૃ, શ્રોતા, a hearer *fr.* to hear.] A hearer.

Id. શ્રોતાજન The audience. શ્રોતા-વક્તા

The audience and the speaker; to whole assembly.

શ્રોત્ર, s. m. n. The ear.

શ્રોત્રી, s. m. [S. શ્રોત્રિયfr. શ્રુતિ the Vedas.] A Brāhmana who observes the rites and ceremonies prescribed by the Vedas.

શ્રોત્ર, adj. [S. fr. શ્રુતિ the Vedas.] Pertaining to or prescribed by the Vedas. 2. s. n. The rites and ceremonies prescribed by the Vedas.

શ્લેષ, s. m. [S. fr. શિલ્પ to embrace.] An expression having two or more meanings; an equivocal expression.

શ્લોક, s. m. [Hem. Des. સિલોકો fr. S. શ્લોક to praise.] A stanza; a verse. 2. Praise.

શ્લોક-બદ્ધ, adj. [S. fr. + બદ્ધ.] Written or composed in verses.

શ્વશુર, s. m. [S. Sec સસરો.] A father-in-law.

Id. શ્વશુર પક્ષ The party of the father-in-law.

શ્વશ્ર, Sanskrit form of સાસુ.

શ્વાને, s. m. [S. શ્વન્, શ્વા.] A dog.

શ્વાન-નિદ્રા, s. f. [+ નિદ્રા.] A dog's sleep. 2. A light slumber which is broken by the slightest noise or touch.

શ્વાસ, s. m. [S. fr. શ્વસ્ to breathe.] Breath; breathing; respiration. 2. Thick and hard breathing; panting. 3. Asthma.

Id. શ્વાસ ચાલવો To suffer from asthmatic convulsions. 2. To breathe hard (a little before death). શ્વાસ કાઢવો To breathe out. શ્વાસ કાઢતી લગી Till the last breath; at the cost of life. શ્વાસ મૂકવો To take rest. શ્વાસ લેવો To draw in breath. 2. To take rest. શ્વાસ ધુટવો-મારવો-દાખવો To restrain or suspend breathing. શ્વાસ નાખવો To sigh deeply. શ્વાસ-માર્ગ The windpipe.

Prov. શ્વાસ લગી શોષ Man lives by hope.

શ્વાસોચ્છ્વાસ, s. m. [S. fr. + ઉચ્છ્વાસ.] Respiration.

Id. શ્વાસોચ્છ્વાસ લેવો To breathe in and out; to breathe. શ્વાસોચ્છ્વાસ નાખવો To be out of breath.

શ્વેત, adj. [S.] White.

શ્વેતાચ્ચર, s. m. [S. fr. અચ્ચર a garment.] An order of ascetics among the Jains, who put on white garments, (as distinguished from દિગચ્ચર, an order of ascetics whose clothes are the air i. e. who go about naked.

૫.

૫, The 42nd letter of the Alphabet, and the 31st consonant.

૫૬-કર્મ, s. n. [S. fr. षष् षટ्, six + કર્મ. See ખટ-કર્મ.] The six duties enjoined for a Brāhmana viz:—sacrificing (યજન), conducting a sacrifice (યાજન), sacred study (અધ્યયન), teaching (અધ્યાપન), giving alms (દાન), and accepting gifts (પ્રતિગ્રહ).

૫૬-કોણ, s. n. [S. fr. + કોણ, કોણ.] A hexagon. 2. The thunderbolt of Indra.

૫૬-કોણાકાર, adj. [S. fr. + આકાર.] Hexangular.

૫૬-ચક્ર, s. n. pl. [S. fr. + ચક્ર.] The six particular spots in the body of a man, sup-

posed to be sacred to six gods according to the Yoga philosophy.

૫૬-પદ, adj. [S. fr. + પદ, પાદ, the foot.] Six-footed. 2. A stanza of six lines. 3. s. m. A bee.

૫૬-શાસ્ત્ર, s. n. pl. [S. fr. + શાસ્ત્ર.] The six Shāstras, viz., two branches of the Nyāya philosophy, two branches of the Mīmāṃsā philosophy, and the Sāṅkhya and the Yoga.

૫૬-ગુણ, s. m. [S. fr. + ગુણ.] Six merits, viz, greatness, spiritual merit, fame; glory; knowledge, and independence of mind. 2. In military matters—treaty, war,

marching, siege, defection, and alliance.

पड़दर्शन, *s. n. pl.* [S. fr. दर्शन.] The six systems of Hindū philosophy taken collectively, viz: न्याय, वैशेषिक, सांख्य, योग, भि-मांसा and वेदित. See पड़शास्त्र.

पड़-लंगी, *adj.* [+ लंग an intoxicating drug.] Stupid.

पड़ङ्ग, *s. n. pl.* [S. fr. + अङ्ग.] The six parts of the body, viz, the two arms, the two legs, the head, and the waist. 2. The six works auxiliary to the Vedas, viz. grammar (व्याकरण), prosody (छन्दस्) astro- nomy (ज्योतिष), the science of pronuncia- tion (शिक्षा), a glossary of the meanings of obscure Vedic terms (निरुक्त), and a directory of the ritual of the Hindū religion (कल्प) 5. Six things, obtained from a cow and considered as auspicious, viz. urine (मूत्र), cowdung (गोमय), milk (क्षीर), clarified but- ter (सर्पिर् or धी), curdle milk (दधि), and yellow pigment (गोक्षितम्).

पड़ानन, *adj.* [S. fr. + आनन.] Six-faced. 2. *s. m.* Kārtikeya, one of the sons of Shiva and commander-in-chief of the gods.

पड़ऋतु, *s. m. pl.* [S. fr. + ऋतु.] The six seasons of the year, viz. शिशिर (the cool season), वसन्त (the spring), ग्रीष्म (the

summer), वर्षा (the rainy season), शरद (the autumn), and हेमन्त (the cold season or winter).

पड़स, *s. m. pl.* [S. fr. + रस.] The six tastes, viz. sweet, sour, salt, pungent, as- tringent, and bitter. See षट-रस.

पड़िषु, *s. n. pl.* [S. fr. + रिषु.] The six enemies of the soul, viz, lust, anger, covet- ousness, fascination, pride, and envy.

पड़ुड, } *s. m.* [S. षण्ड.] A hermaphro- dite; a eunuch.

पड़ुमास, *s. m. pl.* [S. fr. षष्, षट् six + मा- स.] A period of six months.

पड़िट, *adj.* [S. fr. + ति a suffix showing "tens"! = Eng. ty.] Sixty.

पड़ि, *s. f.* [S. fr. षष्, sixth fr. षट्, षट्, six + थ an ordinal suffix.] The sixth day of a lunar fortnight. 2. The genitive or pos- sessive case (in Gram.). पड़ितपुत्र The त- पुत्र compound, the first member of which corresponds to a genitive case (in Gram.).

षोडश, *adj.* [S. fr. षष्, षट्, six + दश, दस, ten.] Sixteen. 2. Sixteenth.

षोडशोपचार, *s. m. pl.* [S. fr. + उपचार.] The sixteen ways of idol-worship.

स.

स, The 43rd letter of the Alphabet, and the 32nd consonant.

स, *prep.* [S. See सह.] With; together with; along with; *e. g.* स. पुत्र.

स, Same as सु.

सं-सा, Same as संज्ञा.

संस्तम, *s. m.* [S. fr. सम् together + यम् to restrain.] Restraint; restriction; check.

संयमन, *s. n.* Same as संयम.

संयुक्त, *adj.* [S. fr. सम् together + युक्त joined fr. युज् to join] Joined together combined united; mixed.

संयोग, *s. m.* [S. fr. + योग.] Union. 2.

Junction. 3. Mixing; 4. Copulation; coition.

संयोगी-करण, *s. n.* [S. fr. + करण.] Syn- thesis; composition.

संयोगी-जल, *s. n.* [+ जल.] A narrow channel joining two seas; a strait.

संयोगी-भूमि, *s. f.* [+ भूमि.] An isthmus.

संरक्षण, *s. n.* [S. fr. + रक्षण.] Protec- tion; preservation.

संरक्षित, *adj.* Well protected.

संलक्ष, *adj.* [S. fr. लक्ष.] Joined; at- tached.

विधि सेवामां, देव संद्वन, अस्मानं दमां सर्वे भक्ष.

—गिरिधर.

સંવત, *s. m.* [*S. સંવત્.* See સંવત્સર.] The era of Vikrama begining B. C. 56-57. 2. A year of the era of Vikrama.

સંવત્સર, *s. m.* [*S.*] Any one of the sixty years making the Indian cycle. 2. A year.

સંવત્સરી, *s. f.* The anniversary of the death of a person.

સંવરવું, *v. t.* [*S. સંવરણ* shutting *fr.* સમ્ together+વું to cover.] To wind up; to conclude; to finish.

સંવાદ, *s. m.* [*S. fr. વાદ.*] Conversation; a dialogue.

સંવિધાન, *s. n.* [*S. fr. + વિધાન.*] Performance. 2. Arrangement. 3. Plan. 4. The arrangement of incidents in the plot of a drama.

સંશય, *s. m.* [*S. fr. + શી* to lie down.] Doubt; uncertainty; irresolution; suspicion. 2. Misgiving; apprehension.

Id. સંશય આવવો-ઉપજવો; સંશયમાં પડવું To entertain a suspicion. સંશય દૂર કરવો To dispel a suspicion; to disillusionise. સંશય-રૂઢિ The removal of a doubt. સંશય પ્રકૃતિ A suspicious nature.

સંશયાત્મક, *adj.* [*S. fr. + આત્મા.*] Doubtful; uncertain.

સં-શુદ્ધિ, } *s. n.* [*S. + શુદ્ધિ*, શોધ.] Thorough purification.

સં-શ્રય, *s. m.* [+ *fr.* + શ્રી to go.] Refuge. 2. Patronage.

સંસર્ગ, *s. m.* [*S. fr. + સૃજ્* to create.] Contact. 3. A close union of bodies. 3. Intercourse; communion; fellowship; association.

Id. સંસર્ગ કરવો To come in contact with. 2. To hold intercourse with. સંસર્ગ તજવો To part from; to dissociate oneself from.

સંસર્ગી, *adj.* That is in contact or near connexion with; concomitant; intimate.

સંસાર, *s. m.* [*S. fr. + સૃ* to move.] The universe; the system of created things; the world. 2. The earth and its inhabitants; secular life; worldly pursuits; general af-

fairs of life. 3. Worldly business; worldly wisdom. 4. Human life; the mortal state. 4. The cares and troubles of the mortal state.

Id. સંસાર માંડવો To be married. 2. To begin the world. સંસારમાં પડવું To begin the world. સંસાર ચલાવવો, સંસારમાં રહેવું-બેસવું To decently carry on the duties of married life. સંસારની નળ, સંસાર-ચક્ર, સંસાર-વ્યવહાર The ties of married life. સંસાર-સુખ, સંસારનો લાજો The enjoyment of the pleasure of one's own home. સંસાર-વ્યવહારની ગતિ The tact or intelligence required in conducting oneself decently as a house-holder. સંસારની રીત The ways and customs of life as a house-holder. સંસાર-સુધારો Social reform.

Prov. છાકરાં વિના સંસાર નકામો છે Children are an ornament in a house. સંસાર અસાર છે; સંસાર નહોતો છે; સંસાર દુઃખ-રૂપ છે The world is unsubstantial: The world is unreal: Worldly existence is full of difficulties and miseries. સંસાર પુરે લાગ્યો છે Everywhere we have to face the difficulties of a worldly life.

સંસારિક, *adj.* Worldly; social.

સંસારી, *adj.* That has the cares of a family; worldly; that is engaged in the business, and exposed to the troubles, of human life. 2. Having a wife.

સંસ્કાર, *s. m.* [*S. fr. સમ્* well+કૃ to do.] Embellishing; refining; polishing. 2. Consecration; purification. 3. An essential and purificatory rite or ceremony; a sacrament. 4. An impression on the mind. 5. The effects of actions done in a past life. 6. Troubles; difficulties.

Id. સંસ્કાર કરવો To embellish; to refine; to purify. 2. To perform purificatory rites and ceremonies. માથે સંસ્કાર વીતવા To be subjected or exposed to troubles and difficulties. અગ્નિ-સંસ્કાર Burning the dead body. સંસ્કાર-રહિત-વિરહિત-વર્જિત-હીન Of whom the usual purificatory ceremonies have not been performed.

Prov. જેનો જેવો સંસ્કાર (તેવું તેવું કાર) A man is guided in his conduct by the effects

of his actions in his past life.

N. B.—The following are the sixteen purificatory rites among the Hindus for males of the three first classes:—(1) ગર્ભાધાન Sacrifice on or before conception; (2), પુરુષવન Sacrifice on perceiving the first signs of vitality in the fetus, (3), અન્વલોભન Sacrifice in the third month of pregnancy; (4), વિષ્ણુબલિ Sacrifice in the seventh month of pregnancy; (5), સીમંતોન્નયન Sacrifice in the fourth, sixth, or eighth month; (6), જાત કર્મ Giving the infant clarified butter out of a golden spoon before dividing the navel string; (7), નામ કરણ Naming the child on the tenth, eleventh, or hundredth and first day; (8), નિષ્ક્રમણ Carrying him out to be presented to the moon on the third lunar day of the third bright fortnight; (9), સૂર્યવિલોકન Carrying him out to be presented to the sun in the third or fourth month; (10), અન્નપ્રાશન Feeding him with rice in the sixth or eighth month, or when he has cut his teeth; (11) ચૂડાકર્મ Tonsure in the second or third year; (12), ઉપનયન Investiture with the sacred string in the fifth, eighth, or sixteenth year; (13), મહાનામ્ય Instruction in the Gāyatri; (14), સમાવર્તન Loosening the Brāhmanical girdle from the loins; (15), વિવાહ Marriage; and (16), સ્વર્ગારોહણ Funeral obsequies.

સંસ્કારી, *adj.* That has been the subject of a સંસ્કાર; embellished; polished; purified; consecrated. 2. Enjoying the effects of good actions done in a past life.

સંસ્કૃત, *s. f.* The Sanskrit language. 2. *adj.* Of or belonging to the Sanskrit language. 3. That has been the subject of a purificatory rite. 4. Elaborated; wrought.

સંસ્થા, *s. f.* [S. *fr.* સમ્ well+સ્થા to stand.] An establishment. 2. An institution.

સંસ્થાન, *s. n.* [S. *fr.* સમ્ well+સ્થાન.] A state; a body politic. 2. A colony; a settlement. 3. A royal city.

સંસ્થાનિક, } *adj.* Enjoying the revenues of a town or district assigned for maintenance.

સંસ્થાપક, *s. m.* The founder.

સંસ્થાપન, *s. n.* } Setting up; establishing; founding (as a king, an idol, a religion).

સંસ્થાપિત, *adj.* Set up; established; founded (as a king, an idol, a religion).

સંહાર, *s. m.* [S. *fr.* સમ્ together + હ to take away.] Destruction; annihilation; extinction. 2. Collection; assemblage.

સંહારણું, *v. t.* To destroy; to extinguish; to extirpate.

સહિતા, *s. f.* [S. *fr.* સહિત collected *fr.* સમ્ together+હિત placed *fr.* ધા to place.] Proximity, *esp.* the proximity of two letters without an intervening pause (in Gram). 2. An arrangement of the hymnal texts of the Vedas into short sentences, named after the person by whom it was made. 3. A compilation or compendium of laws; a code; a digest.

સર્થ, *s. m.* [See સીવ.કું.] A tailor.

Prov. સર્થની સાંજ અને મોચીનું વહાણું When two Sundays meet: When Calais and Dover meet=At the Greek kalends. સર્થ, સોની ને સાળવી, જમ ન શકે બળવી Fut a miller, a weaver, and a tailor in a bag, and shake them, the first that comes out will be a thief.

સર્થ, } *s. f.* [See સખી.] A female companion; a female friend.

સર્થ-દર, *s. m.* [See શિર, સર, +દર rate.] A capitation-tax; a poll-tax. 2. A tax; an impost.

સઠ, Same as સહુ.

સકકડું, *v. t.* [See સંકડા.કું. સકટ.] To bind tight; to tighten.

સકન, *s. f.* A cross-bar; a cross-peg (in a cart). 2. See શકુન.

સકર-કન્દ, } *s. n. pl.* [See સાકર + કન્દ.] સકરિયાં,

Sweet potatoes; yams.

સંકરણ, *adj.* [S. *fr.* સ, સહિત with + કરણ organs, limbs.] Having organs or limbs; organic.

Id. સકરણ પદાર્થ Organic matter.

સંકરમી, *adj.* [See સુ + કર્મ.] Fortunate; lucky. 2. That behaves well; that acts virtuously.

Prov. સકરમીની જીભ, ને અકરમીના ટાંટિયા He who has no brains ought to have legs= Little wit in the head makes much work for the feet.

સંકર્મક, *adj.* [S. *fr.* સ+કર્મ.] Transitive (of a verb, in Gram.).

સકલાત, *s. f.* [Turk. સૂક્લાત=Eng. Sack-cloth.] A kind of broadcloth; a kind of fine woollen cloth.

ગજેશ્વર, જનનમ તકિયા, સકલાત રૂપ વિશાળ.

—હરિદાસ.

સંકસ, *adj.* [See સ+કસ, essence.] Having the essence; strong.

સકળ, *adj.* [S. સકલ, *fr.* સ, સહ, with + કલ a part, See સધણ.] Whole; entire; all; complete.

સંકામ, *adj.* [S. *fr.* સ+કામ desire.] Interested. 2. Sensual; carnally minded; lustful. 3. *adj.* Sensually; voluptuously.

સકાર, *s. m.* [S. સુ well + કર્ત to do.] Good manners; accomplishments. 2. Fashion; love of fashion.

સકારવું, Same as સિંકારવું; સ્વીકારવું.

સંકારો, *s. m.* [See સુ well + કાર *fr.* કરવું.] A stick placed by Indian weavers in the warp to keep the threads in their proper places.

સંકાળ, Same as સુકાળ.

સંકુમાર, *adj.* [See સુ+કુમાર.] Delicate; tender.

સંકૃત, *adv.* [S.] Once.

સંકેમળ, *adj.* [S. સુ much + કેમળ.] Very delicate.

સંકેદ, Same as શિકેદ.

સક્કઈ, *adj.* [See સિક્કો.] Having the stamp (of a coin); true; real. 2. Fine; excellent,

સક્કર-ખોર, *s. n.* [See સાકર+ +P. खोर् eating *fr.* खुर्द to eat.] An insect which lives on sugar, or which is found in sugar.

સક્કર-ટેલી, *s. f.* [+ ટેલી.] Musk-melon.

સક્કર-પારો, *s. m.* [+ પારો.] A kind of sweetmeat. 2. Sugar plums.

સક્કો, *s. m.* [See સિક્કો.] A stamp. 2. A coin stamped. 3. [Also see સાખ.] Character; reputation; notoriety. 4. Credit.

સાખ-ણું, *adj.* [See સુખ.] Meek; quiet; gentle.

સખત, *adj.* [P. સખ્ત.] Firm. 2. Hard. 3. Solid. 4. Difficult. 5. Hard; arduous; fatiguing; laborious. 6. Cruel; unfeeling; rigorous; severe; harsh. 7. Strong; resisting penetration or separation; dense. 8. Painful; keen; distressful.

Id. સખત બલામણ A strong recommendation. સખત લખાણ કરવું To write strongly in favour of or against a point at issue. સખત મજૂરીની સજા A sentence of imprisonment with hard labour. સખત કાયદો An oppressive law. સખત તાપ Great heat. સખત કામ લેવું To overwork.

સખતાઈ, } *s. f.* Asperity; harshness; severity; rigour. 2. Hardship; cruelty; oppression. 3. Pressing nature; urgency.

Id. સખતાઈ વાપરવી-ગુજારવી-કરવી To be severe or harsh towards. 2. To lay down strict injunctions in a matter.

સખલાત, } Same as સકલાત.
સખલાદ, }

સખા, *s. m.* [S. સહિ, સહા, a friend.] A friend; a companion; an associate.

સખાવત, *s. f.* [Ar સખોવત liberality. See સખી.] Bounty; munificence; generosity; liberality.

સખી, *adj.* [Ar. સખી liberal.] Bounteous; munificent; generous; liberal.

Id. સખીનો લાલ A generous or liberal person.

Prov. સખીથી સુખ લલો, કે ઝટ નવાબ દે A civil denial is better than a rude grant= It is charity not to excite hopes that must

end in disappointment. સખીડી બોલ બાલ, ઐર સુમક મોહ કાલ May the charitable prosper, and damn the fact of a miser.

સખી, s. f. [S. See સખા.] A female friend or companion.

સખી-ભાવ, s. m. [S. fr. + ભાવ.] The relation of friendship to a woman. 2. Being womanish; womanish conduct; feminism.

સખુન, s. m. [P. સુખન.] Speech. 2. A promise. 3. A request.

Id. બે સખુન કહેવા To remonstrate. બે સખુન સાંભળવા To patiently listen to advice.

સ-ખેદ, adj. [S. fr. સ with + ખેદ.] In distress.

સખો, Same as સખા.

સગ, Same as શગ.

સગ-ટો, s. m. [See ટો.] The end of a garment.

સગડ, s. f. [See સગવડ.] A track; a clue. 2. A footmark; the print or impression of a foot.

સગડી, s. f. [S. ગકટી a small cart.] A pan to hold live-coal or embers; a fire-pan; a portable iron grate.

Id. સગડી માથે લેવી To take upon one's self another person's troublesome duty. બ-ળતી સગડી A debt. 2. A continuous trouble. સગડી સળગાવવી To light a fire in a portable iron grate.

સ-ગણ, s. m. [S. fr. સ a particular foot in prosody+ગણ.] A particular foot in Samis-krit prosody; an anapaestus foot; (— — —).

સગન, s. m. An iron nail fixed in the pole of a plough for fastening the yoke.

સગ-પણ, s. n. [See સગ + પણ fr. S. સ a suffix showing quality.] Relationship; affinity; connexion; relation.

Id. સગપણ કરવું To betroth.

સગરામ, s. m. A kind of carriage.

સગવડ, s. f. [See સુ + ધડ-વું. Or સુ+ગત.] Convenience. 2. Suitableness. 3. Accommodation; room. 4. Roominess.

સગ-વાડ, s. f. [See સગ + વાડ.] Same as સગ-પણ.

સગરણ, s. f An occasion; an opportunity.

સગા-ઈ, s. f. [See સગું.] A betrothal; an affianco. 2. Relationship; connexion.

સગીર, s. m. [Ar. સગીર minor fr. સિર્ in-fancy.] A minor; a person under the legal age.

સગું, adj. [See સ-ગોત્ર.] Cognate; proper; full; born in the same family. 2. [See સ-ખા, or સ-કીય.] Related; formed by blood-relationship. 3. s. n. A relation; a relative; a kinsman.

Id. સગાં સહોદર Born in the same family; relations and kinsmen; kith and kin. સગાં સંબંધી-સગું-સાગવું Friends and relations; relatives both near and distant.

સ-ગુણ, adj. [S. fr. સ with + ગુણ.] Having attributes; having a perceptible or sensible form.

સ-ગુરો, adj. m. [+ ગુર.] Having a religious guide.

સ-ગોત્ર, adj. [S. fr. સ common with + ગોત્ર.] Of the same family; born in the same family; sprung from a common ancestor.

સઘડી, Same as સગડી.

સઘળું, adj. [See સકળ.] All; whole; entire; complete.

સંકટ, s. n. [S. fr. સમ્ together + કટ side.] A strait; a difficulty; a trouble. 2. Adversity.

Id. સંકટ પડવું To be put to inconvenience or difficulty. સંકટ વેઠવું To put up with an inconvenience or difficulty.

સંકડાસ, } s. f. Closeness; want of sufficient accommodation.

સંકડા-વું, v. i. To be crowded.

સંકર, s. m. [S. fr. સમ્ together + ક્ર to scatter.] Intermixture; a medley. 2. A mixed caste or race.

Id. વર્ણ-સંકર Intermixture of castes.

સંકર્ષણ, s. n. [S. fr. + કર્ષ to draw, to plough.] Drawing; attracting; pulling. 2. Ploughing.

સંકલન, s. n. } [S. fr. સમ્ together with સંકલના, s. f.] Mixing; blending. 2. Ar-
+કલ્ to collect.]

ranging. 3. Addition (in Math.).

सं-कलि-त, *adj.* Blended. 2. Arranged. 3. Added up.

संकल्प, *s. m.* [*S. fr.* + कृप् to arrange.] Volition; wish; a desire. 2. A resolve; a determination. 3. A solemn and formal declaration or enunciation of purpose, preparatory to entrance upon the performance of a religious rite or work.

Id. संकल्प विकल्प Hesitation. संकल्प करवो -मूकवो To make a resolution. संकल्प लेवो To perform a solemn and formal religious ceremony preparatory to beginning a religious vow. 2. To make a solemn resolution. संकल्प मूकवो To give up hope. संकल्प लखवो To repeat the sacred formula previous to beginning a religious vow. संकल्प डकवो To indulge in a reverie.

संकष्ट, Same as संकट.

सं-कीर्ण, *adj.* [*S. See* सं-क्र.] Mixed. 2. Confused. 3. Miscellaneous.

सं-केत, *s. m.* [*S. fr.* सम् together + क्ति to make a sign.] A sign; a signal; an intimation. 2. Assignment; an appointment. 3. Abbreviation.

Id. संकेत-स्थान A place of assignation or appointment, especially between lovers.

सं-केल-वुं, *v. t.* [*Dh. Des.* संकोडियं *fr.* संकोटितम्, संकोचितम् made narrow, contracted. *S.* सङ्कलन winding up, narrowing, *fr.* सम् together + कल् to hold.] To wind up; to gather; to fold.

सं-कोय, *s. m.* [*S. fr.* सम् together + कुच् to contract.] Contractedness. 2. Difficulty. 3. Reserve. 4. Drawing together, in, or up. 5. Straitness.

सं-कोय-न, *s. n.* Drawing together, in, or up; narrowing; contracting; shrinking; shrivelling.

सं-कोया-वुं, *v. i.* To be contracted; to be narrowed; to shrivel up. 2. To be ashamed.

सं-कोयि-त, *adj.* Drawn together, in, or up. 3. Become reserved or close; abashed. 4. Intimidated; overawed.

सं-कोय-वुं, Same as सं-कय-वुं.

सं-कोर-णी, *s. f.* [*See* सं-कोर-वुं.] Brightening; enlivening; the act of exciting.

सं-कोर-वुं, *v. t.* [*See* सं-कोर.] To brighten; to enliven; to stir up.

Id. देवता संकोरवो To brighten burning fire. दाऊं संकोरवो To stir up fuel. 2. To partake in a transaction.

सं-कोल-वुं, Same as संकेल-वुं.

सं-कमल, *s. n.* [*S. See* सं-कान्ति.] The transit of a heavenly body.

सं-कान्त, *s. f.* [*See* सं-कान्ति.] The winter solstice; the sun's crossing of the tropic of Capricorn. 2. *adj.* Passed or gone on. 2. Entered.

सं-कान्ति, *s. f.* [*S. fr.* सम् together + क्रम् to walk.] The passage of the sun or of the planets from one sign of the zodiac into another.

संभा-वुं, Same as संका-वुं.

संभा-वो, *s. m.* An inclination to ease nature. 2. Disgust. 3. Shame.

सं-क्षिप्त, *adj.* [*S. See* सं-क्षेप.] Abridged; abbreviated.

सं-क्षेप, *s. m.* [*S. fr.* सम् together with + क्षिप् to throw.] Abridgment; abbreviation.

संख्या, *adj.* [*S. See* संख्या.] That can be numbered or counted.

संख्या, *s. f.* [*S. fr.* सम् together + ख्या to tell.] A number; a figure. 2. Numeration.

Id. संख्या मांडवी-दणवी To write down a number.

संख्या-वाचक, *adj.* [+ वाचक.] Meaning a number (of a word); numeral.

संख्या-विशेषण, *s. m.* [*S. fr.* + विशेषण.] A numeral adjective.

संग, *s. m.* [*S. fr.* सञ्ज् to go.] Association; society; companionship. 2. Contagion; infection. 3. Congress of the sexes; copulation; coition. 4. Union; junction.

Id. संग करवो To associate with. संग छोडवो-तनवो-मूकवो To leave the company of.

Prov. संग तेवो रंग A man is known by the company he keeps: Tell me with whom thou goest, and I will tell you what thou

doest.

સંગત, *s. f.* Same as સંગતિ. 2. *adj.* Accompanying; united; connected with; attached to.

સંગતિ, *s. f.* [*S. fr.* સમ્ together + ગતિ.] See સંગ.

Id. સંગતિ દોષ The bad effects of vicious company.

સંગ-દિલ, *adj.* [*P.* સઙ્ગ a stone+દિલ the heart. See દિલ.] Hard-hearted; relentless; cruel.

સંગમ, *s. m.* [*S.* See સંગતિ.] A junction; a meeting; a union. 2. A confluence (of rivers).

સંગાત, } Same as સં-ધાત.

સંગાતી, *s. m.* A companion.

સંગી, *adj.* [*S.* સઙ્ગિન, સઙ્ગી. See સંગ.] Accompanying; following; attached to.

સંગીત, *s. n.* [*S. fr.* સમ્ together + ગે to sing. See ગા.વું.] Singing; music. 2. The science of music.

સંગીન, *adj.* [*P.* સઙ્ગ a stone, a weight+ઇન્ a suffix= "made of."] Solid; hard. 2. Heavy; massive. 3. Thick; dense. 4. Complete. 5. Strong; conclusive; able to prove the conclusion.

સંગે, } *prep.* [See સંગ.] With;
સંગાતે, } along with; accompanying.

સંગે-મરમર, *s. m.* [*P.* સઙ્ગ a stone+મર્મર= *Gr. marmaros* marble.] Marble.

સંગ્રહ, *s. m.* [*S. fr.* સમ્ together + ગ્રહ to take.] A collection; an accumulation; a compilation. 2. An assemblage; a heap; a store; a hoard.

સંગ્રહ-શ્લી, *s. f.* [*S.*] Dysentery; costiveness alternately with diarrhoea.

સંગ્રહ-સ્થાન, *s. n.* [+ *fr.* સંગ્રહ + સ્થાન.] A museum.

સંગ્રહી, *s. m.* He who is in the habit of accumulating or collecting.

સંગ્રામ, *s. m.* [*S.*] A war; a battle.

સંધ, *s. m.* [*S. fr.* સમ્ together + હન્ to go.] A crowd; a multitude. 2. A body of

pilgrims.

Id. સંધ કાદવો To lead a body of pilgrims. 2. To become insolvent. આ સંધ કાશીએ જવાનો નથી This unwieldy and disorganized business cannot be brought to a successful termination.

સંધટ, *adj.* [*S. fr.* સમ્ + ઘટ to form.] Crowded.

સંધરવું, *v. t.* [See સંગ્રહ.] To preserve. 2. To hoard.

Prov. સંધર્યો સાપ પણ કામમાં આવે Keep a thing for seven years, and you will find a use for it.

સંધરા, *s. f.* [See શિંગડું being used in cupping.] Venesection; opening a vein.

સંધરો, Same as સંગ્રહ.

સંધવી, *s. m.* [*S.* સઙ્ગ-વાહિન, સઙ્ગવાહી, *fr.* સઙ્ગ+વહ to carry. See સંગ, વહેવું.] The leader of a body of pilgrims.

સંધાડિયો, *s. m.* [See સંધાડો.] A worker on a lathe.

સંધાડો, *s. m.* [*Hem. Des.* સઘાડી = *S.* યુગલમ્ a couple.] A lathe.

Id. સંધાડે ચઢાવવું-ઉતારવું To work on a lathe. 2. To give brightness and polish to a thing by working it on a lathe. એક સંધાડે ઉતારેલા Perfectly similar.

સંધાત, *s. m.* [*S. fr.* સમ્ together+ધાત a group *fr.* હન્ to go.] A multitude; a group.

સંધાત, } *s. m.* Accompanying on a
સંધાથ, } journey; an escort.

Id. સંધાત જોવો To get a good and trustworthy company or companion.

Prov. સંધાતની મારી સાસરે ગઈ, ને, ટાલેલો અલી ઉલી રહી To take useless trouble.

સંધાતી, } *s. m. f.* A companion on a
સંધાથી, } journey.

સંધાતે, } *prep.* With; accompanying;
સંધાથે, } in company with.

સચરાચર, *adj.* [*S. fr.* સ + ચરાચર.] Including movable and immovable things.

Id. સચરાચરે (કામ) ઉતરવું To be finished

(a business or an undertaking) without any obstruction in the way. સચરાચર વ્યાપવું To pervade; to permeate. 2. To engross the attention of.

સચ, Same as સોચ.

સ-ચિન્ત, *adj.* [S. સ with + ચિન્તા..] Anxious. 2. Filled with gloomy thoughts.

સચિ, *s. f.* [S. શચી.] The wife of Indra.

સચિવ, *s. m.* [S.] A minister of state. 2. A vizier.

સ-ચેતન, *adj.* [S. *fr.* સ + ચેતન] Animate; living. 2. Awake; vigilant.

સ-ચોટ, *adv.* [See સ + ચોટવું.] Striking directly; with full force. 2. Prosperously. 3. Firmly; being well established. 4. [See સાચું + વૃત્તિ.] Honestly.

સ-ચોટું, *adj.* [+ ચોટું.] All; complete; entire; full. 2. *adv.* Completely; entirely; fully.

સચચરિત, } *s. n.* [S. See સત્ + ચરિત.]

Good conduct.

સચ્ચિદાનન્દ, *s. m.* [S. *fr.* સત્ + ચિત્ + આનન્દ.] That which is Truth Intelligent & Joy; God; the Supreme and all-sustaining essence.

સચ્ચું, Same as સાચું.

સજ, *adj.* [S. સજ ready.] Ready. 2. Fitted up; furnished; equipped. 3. Armed.

સજ-ક, *adj.* [See સજ્જ.] Watchful; awake.

સજક થઈને સુન્દરી હાવાં, વજ્ર પહેરે ની વાળી.

—દયારામ.

સ-જડ, *adj.* [S. સુદૃઢ *fr.* સુ + દૃઢ.] Strong. 2. Firm; immovable. 3. Unchangeable. 4. Past recovery; dead.

Id. સજડ ઝાલવું-પકડવું To hold fast or firmly. સજડ માર A severe beating. સજડ ધાપ A severe blow. અંગ સજડ રહી જવું To be quite stiff (of the body). સજડ થઈ જવું To be overawed; to be cowed down. 2. To be dead. સજડ લેવું To threaten.

સ-જન-તા, } Same as સુ-જન-તા.

સ-જન-તા-ઈ,

સ-જના-ઈ,

સ-જની, *s. f.* [See સજ્જન.] A mistress; a sweetheart. 2. A woman's female companion.

સજ-જવું. *t.* [See સજ, સજ્જ.] To make ready; to equip. 2. To adorn; to decorate. 3. To sharpen; to whet. 4. *v. i.* To become prepared or ready. 5. To become fit. 6. To speak.

સજે સાહે સારે સુવદની, અહીં તો લપી નથી

—પ્રેમાનંદ.

Id. સજ્જગાર સજવે To put on ornaments; to adorn oneself. સજને બેસવું To be ready.

સ-જળ, *adj.* [S. સજલ *fr.* સ + જલ, જળ.] Filled with water; having water; containing water.

સજા, *s. f.* [P. સજા *fr.* સજાદિત્ to deserve.] Punishment; chastisement; correction.

Id. સજ કરવી-મારવી-દેવી To punish.

સજા-ઈ, *s. f.* [See સજ, સજ્જ.] Preparations.

તે સર્વને આજ્ઞા દીધ, કીજે સત્વર સજાઈ સિદ્ધ.

—પ્રેમાનંદ.

સજાઈ, Same as સહાયી.

સ-જાત, *adj.* [S. સુ well + જાતિ.] Of good birth or family. 2. Civil; good-natured. 3. Dutiful; virtuous.

સ-જાતિ, } *adj.* [S. *fr.* સ common with + જાતિ.] Of the same caste or species; homogeneous.

સજાયા, *s. m.* [S. સજાયા.] Health.

સજાય, } *s. f.* [See સન્યા.] Meditation

2. Advice; instructions.

સજાયા, *s. m.* [See સજવું to sharpen.] A razor.

સજવર, *adj.* Fit; suitable.

સજ-વું, *v. t.* [Pass. of સજવું.] To be made ready. 2. To be adorned.

સજિત, *adj.* See સજ, સજ્જ.

સ-જીવ, } *adj.* [S. *fr.* સ + જીવ.] Possessing life; animate; alive.

Id. સજવન પાણી Ever-flowing water. 2. Inexhaustible water. સજવન ઔષધી A plant

which grows rapidly, and lives though cut down. સજીવન કરવું To bring to life again; to revive.

Prov. સજીવો પૂછે નજીવાને “તું મને કંઈ દે” નજીવો પૂછે સજીવાને “તારી એક કુટી કે બે?” He begs a blessing of a wooden god.

સજીવરોપણ, *s. n.* [See સજીવ + આરોપણ.] Personification.

સન્નેડું, *s. n.* [See સ + નેડું.] A married couple living together.

સન્ન, } Classical forms of સન,
સન્નિત, }
સન્નિત. }

સન્નડ, Same as સન્નડ.

સન્નન, *s. m.* [S. *fr.* સત્ + નન.] A virtuous man; a well-bred man. 2. A beloved man; a paramour.

સન્નન, *s. n.* [See સન્નન.] The act of decorating; decoration.

સન્નન-તા, }
સન્નન-તાઈ, } *s. f.* [See સન્નન a virtu-
સન્નન-તાઈ, }
ous man.] Gentlemanliness. 2. Goodness; politeness.

સન્ન, *s. f.* See સન્ન. 2. Bedding and a couch given to a Brāhmana on the thirteenth day after death.

સન્ન, *s. m.* Same as સન્ન. 2. A plan; a design; an arrangement. 3. A contrivance in the side of a wall or beam, or a drawer in a big box (પટારા), for keeping precious things in time of danger, so skilfully arranged that it is likely to escape one's notice even on close examination.

સન્નકુંડ, Same as સન્નકુંડ.

સન્નચ, *s. m.* [S. *fr.* સમ્ together + ચિ to collect.] An accumulation; a collection; a heap; a hoard.

સન્નચરું, *v. i.* [S. સમ્ all around + ચર to walk.] To walk about; to enter and roam over. 2. To pervade; to penetrate.

સન્નચરું, *v. t.* [See સન્નચ, or સન્નચરું.] To collect. 2. To store up carefully.

Id. સન્નચી રાખવું To store up carefully.

સન્નચરું, See સન્નચરું. To turn the tiles

on a roof.

સન્નચું, *v. t.* [S. સમ્ together + ચિ to collect. See સન્નચ.] To accumulate; to amass.

સન્નચળ, *s. n.* [S. સૌવર્ચલ *fr.* સુવર્ચલ name of a country.] Natron.

સન્નચાર, *s. m.* [S. See સન્નચરું.] Pervasion; penetration. 2. Stirring about; lively motion.

સન્નચારું, *v. t.* [Caus. of સન્નચરું.] To throw; to pour (water, &c).

ઉપ્પોદક સન્નચારીને, પરાણે કરાવ્યું મન્નન, —વીરજી.

સન્નચારું, *v. t.* [S. સમ્ together + ચારું] To turn the tiles on a roof.

સન્નચારી, *adj.* Wandering. 2. Changing; unsteady. 3. Evanescent. 4 *s. m.* A transient or evanescent feeling which serves to strengthen the prevailing sentiment.

Id. સન્નચારી ભાવ A transitory feeling, accessory to the prevailing feeling, acting as its feeder, and strengthening it in various ways, whether openly or covertly.

સન્નચિત, *adj.* [S. See સન્નચ.] Amassed; accumulated. 2. *s. n.* The stock of merit or demerit over and above that portion of it which causes the allotment of good and evil to be experienced in any particular birth, or of merit and demerit wrought out and laid up in preceding stages of existence.

સન્નચો, *s. m.* [See સન્નચો.] A machine. 2. An engine.

સન્નચોરે, *s. m.* [See સન્નચળ; or સન્નચાર.] Carbonate of soda.

સન્નમ, *s. m.* [See સન્નમ.] Admonition; remonstrance.

સન્ન, }
સન્નયા, } *s. f.* [See સન્નયા.] Evening; eve; the close of day.

સન્નપ, }
સન્નપ, } *s. m.* [P. સન્નપ.] An ornamental border to garments; a fringe.

સન્નચી, *s. m.* [See સન્નચ.] A class of ascetics.

સંયુક્ત, Same as સંયુક્ત.

સંયુત, Same as સંયુત.

સંયોગ, *s.m.* [See સંયોગ.] A coincidence; a concurrence of events at the same time.

2. A conjunction; a meeting. 3. An interview. 4. Orderly and discreet arrangement or management. 5. An event; an accident.

સંયોગી, *s. m.* [See સંયોગ.] An ascetic who does not leave his worldly affairs.

સંયોરી, *s. f.* A kind of sweetmeat peculiar to the Diwālī holidays.

સંજ્ઞા, *s. f.* [*S. fr.* સમ્ together + જ્ઞા to know.] That by which a thing is known; a name; a sign. 2. Return of consciousness after a swoon. 3. A signal; any kind of gesture. 4. The Gāyatrī of the Vedas. 5. A technical term.

સટ, *s. m.* [*Eng. Set.*] A set; an assortment; a number of things that suit each the others; a suit.

સટ, } *adv.* [*Guj. સટ, ઝટ, Imit+*
સટ દઈને, } *adv.* [*Guj. સટ, ઝટ, Imit+*
દેવું.] In an instant; quickly. 2. Forcibly; violently.

સટ-કં-વું, *v. i.* To run away; to abscond; to decamp; to be off in a shake. 2. To start and disappear; to slip; to slide.

Id. સટકી જવું, સડી જવું To run away; to decamp.

સટ-કાવ-વું, *v. t.* To strike; to beat. 2. To sew.

સટ-કિ-વું, *s.n.* A noose; a running knot; a slip-knot. 2. A little mouse. 3. *adj.* That which slips or slides.

સટકે, *s. m.* A stick; a walking-stick.

સટર-પટર, *adv.* [See સથર-પથર.] Higgle-dy-piggledy. 2. *s. f.* A jumble; a number of odd things; any disorderly collection of various kind of articles; a medley; a miscellany. 3. *adj.* Confused; disorderly.

સટલ, *adj.* [*Eng. Settle.*] Settled; agreed upon; determined; fixed.

સટ-વું, Same as સટક-વું.

સટક, *adv.* [*Imit. See સટ, સટ દઈને.*] Imit. of the sound produced by striking a whip.

&c. 2 Smartly; briskly.

Id. સટક દેવું કે Promptly; smartly.

સટક, *s. f.* A large and long whip making a cracking sound.

સટકા-બન્ધ, *adv.* [+ બન્ધ, બાંધ-વું.] In a shake; in a jiffey; in an instant.

સટીક, *adj.* [*S. fr.* સ+ટીક.] That has a commentary annexed to it. 2. Annotated.

સટોરિ-ચો, *s.m.* [See સટો.] A speculator.

સટોસટ, *adv.* [See સટ, સટ દઈને.] Smartly; promptly; in a shake; in a trice.

સટ્ટા-ખોર, } [See સટ્ટો+P. જોર enjoying
સટ્ટા-ખાજ, } *fr.* ખુદેન્ to enjoy; and વાજ્ practising *fr.* વાજ્જેન્ to play.] See સટોરિચો.

સટ્ટો, *s. m.* [See સટ્ટો.] Speculation; a gambling transaction. 2. A time bargain. 3. Stealing; theft.

સડલ, *adj.* Loose; not tight.

સડ, *adv.* [*Imit.*] Crackling; cracking.

સડ, } *adv.* [See સડ-સડ.] Being stiff
સડ-સડ, } *adv.* [See સડ-સડ.] Being stiff
or motionless.

સડક, *s. f.* [See સરક *fr.* સ્વ સર્, to move.] A main road; a trunk road; a straight road. 2. A road that is made.

Id. સીધી સડક A straight road; a straight way. લોહાળી સડક A rail road. સડક નાખવી-કરવી To make a road.

સડ-ક, Same as સડ.

સડ-કે, *s. m.* [See સડ.] A draught of liquid food taken with the hand.

સડ-જોડ, *adj.* [See સડા+જોડ.] Two and a half (used in secret communication).

સડ-જોડ, *s. m.* [See સડ, સડ-જોડ+જોડ.] One who blindly sticks to his own opinions or assertions.

સડ-વું, *v. i.* [*S. જટ to be dissolved.*] To rot; to corrupt. 2. To putrefy.

સડ-વું, *v. t.* To make a latticed frame with bamboo chips.

સડ-સડ-વું, *v. i.* [*Imit.*] To make sharp, successive sounds, as in frying.

સડ-સડ-વું, *v. i.* [*Hem. Des. સળાતિ = S. પરિતાપિતમ્ much heated fr. S. સમ્ together +*

તપ્ to be hot.] To simmer; to be boiled.

સહ-સહાન, *adv.* [See સહ, સહ દઈને.] Nimble; with light, quick motion.

સહ-સેટ, *adj.* [S. સત્ seven+ષ્ટિ sixty : See સાત+સાઠ.] Sixty-seven; 67.

સહાક, *adv.* [See સહ, Imit.] Quickly.

મારિયું સહાક સર, નોય નોય મૃગ એ તો. —વૈજલ.

સહાકે, *s. m.* [See સહકે.] A sounding stroke or lash. 2. The roaring and bellowing (of a storm, &c.). 3. The crack; whack (of a sound and hearty caning &c.).

Id. સહકે તાણવો-મારવો To take a large draught of a liquid.

સહિ-ચો, *s. m.* [See સર a string.] A large vein found in a preparation of અળવી leaf.

સહો, *s. m.* [See સહ-વું] Putrefaction. 2. The cause of putrefaction.

Id. સહો પડવો-પેસવો To begin to rot.

સહ, *s. m.* [Hem. Des. સહો = S. સ્તંભ: a pillar.] The sail of a ship.

Id. સહ ચઢાવવો To hoist a sail; to unfurl a sail.

સહ, *adv.* [See સ-જડ.] Being stiff or motionless. 2. Stupid; bewildered.

સહ, *adj.* [S. સુ well + ઠઠ See સ-જડ.] Hard; unyielding to pressure.

સણ, Same as શણ.

સણ-કે, *s. m.* [Guj. સણ Imit.] A whizzing sound emitted from the nose while taking a deep inspiration. 2. A shooting pain; a lancinating pain.

Id. સણકા નાખવા-આવવા-મારવા To feel a shooting pain.

સણગટ, *s. m.* [See સણગાર.] That part of a woman's dress which covers the body from the head to the waist.

સણગરાવું, *v. i.* [Passive of સણગારવું.] To be adorned.

સણગાર, *s. m.* [S. ઝૂગાર.] Ornament; decoration.

સણગારવું, *v. t.* To adorn.

સણગો, *s. m.* [See ફણગો.] A young shoot; a sprout.

સણગ, *s. f.* [See સુ-રંગ.] A passage under

ground; a subterraneous passage. 2. House-breaking.

સણદ, Same as સનદ.

સણદી, Same as સનદી.

સણભિંડી, Same as શણભિંડી.

સણ-સણ, *adv.* [Imit.] Fizzing (imitative of the sounding in boiling).

સણ-સણવું, *v. i.* To fizz; to hiss; to boil.

સણ-સણાટ, *s. m.* A fizzing sound; the sound of boiling.

સણસારવું, *v. t.* [See અણસારો, or S. સમ્ well + સાર to cause to move *fr.* સુ to move.] To give a signal, to a bullock, horse, &c., to make it run faster.

સણિયું, *s. n.* [See શણિયું.] Hemp cloth. 2. A cloth worn round the waist and loins by the Hindus while they are sacramentally clean.

સણિયું, *adj.* [See શણિયું.] Circumspect; quick of understanding sharp.

પક્ષીમાં લંડ તો કાગ; ચોપગમાં શિયાળ સણિયું,

નવ સંદો નરમાંહ, ભાંડ વિદ્યા તે બણિયો.

—સામળાન.

સણીજી, *s. f.* [S. સ્વન birth *fr.* સુ to give birth to+જી.] Mother.

સણીને, *s. m.* Father.

સણડાસ, *s. m.* [Guj. છંડાસ *fr.* છંડવું.] A privy.

સત્, *adj.* [S. *fr.* અસ્ to be.] True; real; actual; that truly is or exists. 2. Good; virtuous. 3. Right; correct. 4. Proper. 5. Genuine, not counterfeited or imitated. 6. Honest; upright; free from fraudulence or guile. *s. n.* Essence. 1. Virtue; probity; integrity; honesty. 2. Veracity; inward purity. 3. Truth; reality; the real being.

Id. સત્ આવવું To be inspired with animation or life. સત્ ચઢવું To be possessed by an elevating excitement [said of a woman (સતી) burning herself on the funeral pyre of her husband].

Prov. સત્કા બેલી રામ Truth is God's daughter=Virtue is as good as a thousand shields. સત્ની બાંધી મેદની The world is ruled by Truth.

સત-શુભ, Same as સત્ય-યુગ.

સત-ત, *adv.* [S. *fr.* સમ્ together + તન્ to stretch.] Always; eternally; continually.

આત્મા સહિત સહુ અર્પિને, સેવે સતત થઈ દાસ.

—દયારામ.

સતમ, *s. m.* [P. સિતમ.] Tyranny. 2. Violence; oppression.

Id. સતમ ગુન્નરવી To tyrannize over; to oppress.

સતમી, *s. f.* [Eng. *Custom.*] An invoice or manifest; a passport for a ship to leave the harbour.

સતર, *s. f.* [Ar. સત્તર.] A row; a line. 2. A series; a column.

સતાર, *s. m. f.* [P. સિતાર *fr.* સિ three+તાર a wire. Or, See છ+તાર.] A guitar with six or three strings.

સતારો, *s. m.* [P. સિતાર=Gr. *astron*=Eng. *Star.*] A star. 2. Fortune; luck.

Id. સતારો પાંસરો હોવાથી Through good fortune.

સંતાપ-વું, *v. t.* [Hem. Des. સત્યદ્વં = S. उत्तेजितम् excited. See સં-તાપ-વું.] To harass; to tease; to vex.

સતિ-યો, *s. m.* [See સત્.] A truthful man; an honest man.

સતી, *s. f.* [S. See સત્.] A chaste and virtuous wife. 2. A woman who burns herself alive with her dead husband.

Prov. સતી શાપ દે નહિ, સંખણીના ઢાગે નહિ Cattle do not die from cow's cursing.

સત્, *adj.* [See સત્.] Just; virtuous.

સત્, *adj.* [See સત્.] Being; existing; continuing.

સત્કર્મ, *s. n.* [S. *fr.* સત્+કર્મ.] A virtuous action.

સત્કાર, *s. m.* [S. *fr.* + કર્ to do.] Respect; courtesy; paying reverence or respect. 2. Welcoming and entertaining a visitor.

સત્કાલ-ક્ષેપ, *s. m.* [S. *fr.* + કાલ + ક્ષેપ.] Spending time in good deeds.

સત્ક્રિયા, *s. f.* [S. *fr.* + ક્રિયા.] A good action.

સત્તમ, *adj.* [S. *fr.* સત્+તમ superl. suffix.] Best. 2. Most truthful; most true.

મહા સંકટ પડિયું હો, હરિશ્ચંદ્ર બૂપને,
પક્ષી સત્તમ બાળો હો, સુખ થયું તે અનુપને.

—પ્રેમાનંદ.

સત્તર, *adj.* [S. સત seven + દશ ten; See સાત+દશ.] Seventeen; 17.

Id. સત્તર આના ને બે પાઈ Most agreeable or acceptable.

Prov. સત્તર સાંધા, ને સો વાંધા A chain may break at any link. The more complex a machinery, the more liable is it to go wrong.

સત્તા, *s. f.* [S. *fr.* સત્.] Being; existence. 2. Ownership; mastership. 3. Authority; power; jurisdiction. 4. Strength; power. 5. Wealth; riches.

Id. સત્તા આવવી To get strength after a sickness; to convalesce. સત્તા આપવી To give power to; to empower; to authorise. સત્તા મળવી To get power; to be authorised. સત્તા ચલાવવી To exercise power. ઉપર સત્તા ચલાવવી To tyrannize over. આપ સત્તા One's own powers.

Prov. સત્તા આગળ શહાણપણ શા કામનું ? The intellect is powerless before brute force.

સત્તાણું, *adj.* [See સાત + નેવું.] Ninety-seven; 97.

સત્તા-ધારી, } *adj.* [S. *fr.* સત્તા + ધરાવ-વું, સત્તા-ધીશ, } અધીશ.] Being in power or authority; ruling; governing.

સત્તા-હોબી, *adj.* [S. *fr.* + હોબી.] Greedy of power; ambitious.

સત્તાવન, *adj.* [See સાત + પચાસ.] Fifty-seven; 57.

સત્તા-ચાન, } *adj.* [S. *fr.* સત્તા+S. ચત્, ચાન્, સત્તા-ચાણું, } =ગુજ્ઞ વાળું having.] Powerful; mighty. See સત્તાધારી.

સત્તાવીસ, *adj.* [See સાત+વીસ.] Twenty-seven; 27.

સત્તો, *s. m.* [See સાત.] A card or a die marked with seven points. 2. A throw of seven with dice.

સત્ત્વ, *s. n.* [S. *fr.* સત્, S. + ત્વ a suffix showing quality.] Being; existence; entity.

2. Essence; strength. 3. Energy; efficacy; virtue. 4. The property of excellence or of goodness. 5. An elementary substance (e.g. earth, air, fire, &c.). 6. A being; an animal.

પડી અક્ષર પર કૃપા કરાક્ષ હ, સત્વ ઉપન્યાં લક્ષોલક્ષ હ.

—દયારામ.

Id. સત્વગુણ The principle of purity or goodness, the first and the best of the three (viz.: સત્વ, રજસ and તમસ) properties.

સત્ય, *adj.* [S. *fr.* અસ્ to be. See સત.] Existing. 2. True; real; actual. 3. Genuine. 4. Sincere; veracious; honest. *s. n.* Existence. 2. Truth; reality. 3. Genuineness. 4. Sincerity; veracity; honesty.

Prov. સત્ય તરે છે: સત્યમેવ જ્યતે: સત્યનો જ્ય: સત્યનો બેલી ઇશ્વર Truth and oil are ever uppermost. Truth has always a fast bottom: Truth is truth to the end of reckoning: Truth is God's daughter.

સત્ય-તા, *s. f.* See સત્ય, 5, 6, 7, 8.

સત્ય-યુગ, *s. m.* [S. *fr.* સત્ય + યુગ.] The golden age, or the first of the four *Yugas*, consisting of 1,728,000 years.

સત્ય-લોક, *s. m.* [S. *fr.* + લોક.] The seventh heaven; the abode of the blessed; the uppermost world, wherein reside truth, Brahman, and saints.

સત્ય-વક્તા, } *adj.* [S. *fr.* + વાદી, વક્તા.]
સત્ય-વાદી, } Truthful; veracious.

સત્ય-રીત, *adj.* [S. *fr.* + રીત.] That has a habitual disposition to speak the truth; veracious.

સત્ય-સ્વરૂપ, *s. m.* [S. *fr.* સ્વ-રૂપ.] God, whose form is Truth.

સત્યા-નાશ, } *s. n.* [See સત્તા + 'નાશ.]
સત્યા-નાસ, } Perdition; utter destruction; ruin.

Id. સત્યા-નાશ વળજું To be utterly ruined. તારે સત્યાનાશ જ્ય Confound you ! સત્યાનાશ જડું To be left without an heir or child. સત્યાનાશ ધાલજું To bring to utter ruin; to ruin in every way.

સત્યા-રથ, *s. n.* [See સત્ય + અર્થ.] The

truth; a matter of fact.

સત્યાશી, *adj.* [See સત્ + એશી.] Eighty-seven; 87.

સત્યાશી-યુ, *adj.* Pertaining to the year 87.

Prov. સાસરે સત્યાશીયો, ને પીયર અક્યાશીયો (ફકળ) Out of the frying pan into the fire.

સત્ર, *s. n.* [S. *fr.* સ્ત to sit.] A sacrifice. 2. Reciting the praises of a goddess. 3. A place where food is distributed to Brahmanas and other mendicants.

સત્ર-પ, *s. m.* [S. *જ્ઞપ* a governor, a satrap, *fr.* જ્ઞપ a dominion + પા to protect.] A satrap; a governor of a province.

સત્ર-શાળા, *s. f.* [S. *fr.* સત્ર + શાળા.] A place where alms are distributed; an almonry.

સત્તર, *adv.* [S. *fr.* સ with + ત્વરા.] Hastily; quickly; swiftly; promptly.

સત્સંગ, *s. m.* } [S. *fr.* સત્ + સંગ, સં-
સત્-સંગતિ, *s. f.* } ગતિ.] Association with good or religious men. 2. Good society.

સત્-સંગી, *adj.* Associating with good or religious men.

સથર-પથર, *adv.* [Guj. સથર redup. of પથર *fr.* પાથરજું; or See સાથરો + પાથરજું. See સટર પટર.] Being scattered all about.

સથરાંણ, *s. n.* [See સાથરો *fr.* S. સ્થૃ to cover.] Scattering about. 2 A slaughter of an army.

સથ-વારો, *s. m.* [See સાથ + વાળું possessive suffix.] A caravan: a company of travellers.

સથવારો પ્રવાસીનો, મિત્ર માનું અમો યક્ષ;
ગૃહવાસી કેરો મિત્ર, માનિની મનાય છે. —વલ્લભ.

સદ્, The form of સત્, when followed by a vowel or a soft consonant, e.g. સદાચાર, સદ્-ગુણ.

સદગર-વું, *v. t.* [See સદ્, સત્, સત્ય + કર-વું.] To accept as true; to believe; to trust.

સદન, *s. n.* [S. *fr.* સ્ત to sit] A house; a dwelling-place.

બૃહા લમે તે, બીજા સદનમાં શોધે રે —દયારામ.

સદય, *adj.* [S. *fr.* સ with + દયા.] Merciful.

સદર, *adj.* [Ar. *સદ્* a president.] Chief; supreme.

સદર-અમીન, *s. m.* [+ અમીન.] A Native Civil Judge subordinate to the District Court.

સદર-પરવાનગી, *s. f.* [+ પરવાનગી.] Full permission; unconditional permission.

સદર-ખજાર, *s. m.* [See. સદર+ખજાર.] A bazaar in a British camp.

સદર-હુ, *adj.* [Not used in P or Ar *fr.* સદર+Ar. *તુ* he.] A foresaid; set forth above; mentioned or indicated above; above alluded to.

સદરો, *s. m.* [Ar. *સદર* the chest.] A shirt worn by the Parsis, as enjoyed by the religion of Zoroaster.

સદ-હું, *v. i.* [See સત્, સદ.] To be agreeable; to suit.

સ-દળ, *adj.* [See સ with + દળ thick-ness.] Thick; pulpy.

સદા, *adv.* [S.] Always; at all times; for ever; eternally.

સદા-કાળ, [+ કાળ.] Same as સદા.

સદાચરણ, *s. n.* [S. *fr.* સત્. સદ આચર-ણ.] Good action; good and right conduct or behaviour. 2. Good practice.

સદાચાર, *s. m.* [S. *fr.* + આચાર.] good morals; good conduct or behaviour.

સદાનન્દ, *s. m.* [S. *fr.* સદા+આનન્દ.] Eternal joy. 2. An epithet of Shiva.

સદાખંડ, Same as સદા-વડું.

સદારદા, *adv.* Without cause; with a slight cause.

સદા-વડું, *adv.* [+ વૃત્તિ.] Wholly; entirely; solely.

સદાવરત, *s. n.* [S. સદાવર્ત, *fr.* સત્, સદ, + આવર્ત a crowded place *fr.* આ upto + વૃત્ત, વર્ત, =L. *verto* to turn.] A religious daily distribution of food to mendicants, foreign beggars, &c.

સદા-શિવ, *s. m.* [S. *fr.* સદા + શિવ.] The God Shiva.

સદા-સર્વ-દા, *adv.* [S. *fr.* સદા + સર્વદા.] Always; eternally; constantly.

સદી, *s. f.* [P. *સદ*=S. *સત*=Eng. *cent*=L.

centum a hundred.] A century.

સદીસા, *adv.* [See સદા+દિવસ.] In time; at the proper time; timely.

સદૈવ, *adv.* [S. *fr.* સદા, + S. *દૈવ* only.] Always. 2. Invariably.

સદોદિત, [S. *fr.* + ઉદિત.] Same as સદૈવ. સત્ય સદોદિત ન્યમતું ત્યમ છે, ના આવે, ના જાય; પદ અચિનાશીરે, અદ્યપ દખમાં આવે.—નિરાંતભક્ત.

સદ-ગતિ, *s. f.* [S. *fr.* સત્, સદ, + ગતિ.] Happy state. 2. Salvation.

સદ-ગુણ, *s. m.* [S. *fr.* + ગુણ.] Good quality or property. 2. Virtue.

Id. સદ-ગુણ-સંપન્ન Possessing good qualities; virtuous.

સદ-ગુણી, *adj.* Possessing good qualities. 2. Virtuous.

સદચરિત્ર, *s. m.* [S. *fr.* + ચરિત્ર.] A respectable gentleman.

સદર, Same as સધર.

સદર્મ, *s. m.* [S. *fr.*+ધર્મ.] True religion. 2. True duty.

સદ-બુદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* + બુદ્ધિ.] Good understanding; good faith.

સદ-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] A good or virtuous motive or desire.

સઘ, *s. n.* [S. *સઘ* *fr.* સદ્ to sit. See સદન.] A house; an abode; a dwelling.

સઘ, *adv.* [S. *સઘ*:] Quickly; readily; at once.

સદ-વર્તન, *s. n.* [S. *fr.* સત્+વર્તન.] Good conduct.

સદસ્તુ, *s. f.* [S. *fr.* સત્, સદ, + વસ્તુ] A real or good thing.

સદાસના, *s. f.* [S. *fr.* + વાસના.] A good desire.

સધર, *adj.* [S. *સુ* well+ધર, ધર્, to hold; See ધર-હું.] Able. 2. That has wealth or property. 3. Affluent. 4. Solvent. *s. m.* [See સુ+ધરાહું.] A belly-god, a glutton.

Id. સધર આસામી A person able to pay his debts. 2. A wealthy person.

સ-ધર-હું, Same as સુ-ધર-હું.

સ-ધામ, *s. n.* [S. *સ્વધામ* *fr.* રથ + ધામ.] The original abode of the soul; heaven.

Id. સધામ પોહોંચહું-જહું To die.

સ-ધાર-વું, *v. i.* [See સુ-ધાર-વું.] To go off.

સ-ધાવ-વું, *v. i.* [See સ-ધાર-વું, Or, S. સુ well + ધાવું.] To go off.

સન, *s. m.* [Ar. સન્ a year.] An epoch; an era; an age.

સનદ, *s. f.* [Ar. સનદ્ a charter, a certificate.] A commission; a warrant. 2. A charter; a diploma. 3. A royal mandate; a grant.

સનદી, *adj.* That has obtained a સનદ. 2. Authorised. 3. Lawful.

સન-મના, *s. f.* [See શુન્ય + મન.] Sorrow; grief; anxiety.

સુણી એમ, સનમના થઈ સહુ ભડ્યા,

હવમ માંડ્યો વેવાહ તણો રે. —દયારામ.

સનસ, *s. f.* Need; want. 3. Care; concern; anxiety.

Id. સનસ રાખવી To feel anxiety about; to be partial to.

સના-તન, *adj.* [S. *fr.* સદા.] That has ever been and will ever be; everlasting; eternal; perpetual.

સનાથ, *adj.* [*fr.* સન્નાથ.] Having a patron; that is patronised, protected, or befriended.

સનાદે, *adv.* [See સન્નાથ.] Near; by the side of.

મારા વહાલા સનાદે રહેલો રે;

મીઠા-બોલા સનાદે રહેલો રે. —ગોવિન્દ.

સનાન, *s. n.* [See સનાન.] Bathing during a period of mourning for the death of a relative. 2. Intelligence of the death of a relative. 3. A cant term for disappointment, denial, or refusal.

Id. સનાન સૂતક નડવું-આવવું To be put to inconvenience or trouble. સનાન માંડવું To hold a mourning party at one's own house for a relative that died at another house or at a distant place.

સનાનિ-યું, *adj.* Bearing the intelligence of the death of a relative. 2. Having to bathe at a time of mourning for the death of a relative. 5. That which has come in contact with one who has to bathe at a period of mourning.

સનિ-પાત, Same as સને-પાત.

સની, Same as શનિ.

સને-ડો, *s. m.* [See સનેહ+ ડો dim. suffix.]

Affection; love.

હબિલા સાથે મારો સનેડો બંધાણો,

યાલી સંસારની દાજ સર્વે છોડી રે. —ભોબેભગત.

સને-પાત, *s. n.* [S. સનિપાત *fr.* સમ્ much + નિ down + પત્ to fall.] Delirium (Generally used for delirium before death).

સન્ત, *s. n.* [S. સન્ત: *pl.* of સત્.] A saint.

Id. સંત-સમાગમ Association with good people.

સન્ત-તિ, *s. f.* [S. *fr.* સમ્ together + તન to stretch.] Offspring; progeny; descendants.

સંતરૂં, *s. m.* [Eng. *Citron.*] A citron.

સન્તલસ, *s. f. n.* [Ar. સલ્તનત an empire, an organisation; See સુદતાન.] Collusion; fraud by concert; artifice; a scheme.

સંતા-કુકડી, *s. f.* [See સંતા-વું+કુકડી.] A game for children; the game of hide and seek.

સંતા-કુકડું, *s. n.* Same as સંતા-કુકડી (used in the Panch Mahāls).

સંતા-કુકલો, *s. m.* Same as સંતા-કુકડી (used in Jhālāwad.).

સન્તાડ-વું, *v. t.* [S. સમ્ together + તન drawn *fr.* તન to draw.] To conceal; to hide.

સન્તાન, *s. m.* [S. See સન્તતિ.] Progeny; offspring; issue.

સન્તાપ, *s. m.* [S. *fr.* સમ્ together + તપ.] Affliction; pain; distress; anguish; sorrow.

સન્તાપ-વું, *v. i.* To be grieved; to be vexed. 2. *v. t.* To grieve; to vex.

સન્તા-વું, *v. i.* [S. સમ્ together + તાયતે is stretched *fr.* તન to stretch.] To be concealed; to conceal oneself.

સન્તુષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* + તુષ્ટ.] Satisfied; gratified; contented.

સન્તોષ, Same as સન્તોષ.

સન્તોષવું, *v. t.* To gratify. 2. To satisfy.

સન્તોલો, *s. m.* [See સમ-તોલ] A

weight put into the opposite scale as a counterbalance.

સન્તોષ, *s. m.* [*S. fr.* સમ્ together + તુષ્ to be satisfied. *Cf.* *L. Satis* enough.] Satisfaction; contentment; patience.

Id. સન્તોષ વાળવો To reconcile one's mind to one's unsatisfactory circumstances.

Prov. સન્તોષ સર્વ સુખનું મૂળ છે Contentment is the true philosopher's stone.

સન્તોષ-કારક, *adj.* [*S. fr.* + કારક doing.] Satisfactory.

સન્તોષ-વૃત્તિ, *s. f.* [*S. fr.* + વૃત્તિ.] Contented nature; contentment.

સન્તોષી, Same as સન્તુષ્ટ.

સન્ધ્યા-વુ, *v. i.* [See સન્ધ્યા.] To be engaged; to be employed. 2. To be betrothed (of a boy or girl).

સન્દર્ભ, *s. m.* [*S. fr.* સમ્ together + દર્ભ to tie.] The connexion of one portion of a writing or a speech with another. 2. The context. 3. Allusion.

સન્દીપન, *s. m. n.* [*S. fr.* સમ્ + દીપ.] Inflaming; kindling. 2. Exciting.

સન્દુક, *s. m.* [*S.*] A chest; a coffer.

સન્દેશો, *s. m.* [*S. સંદેશ fr.* + દિશ્ to show.] A message; tidings; an errand.

Id. સન્દેશો કહાવવો-મેકવવો To send a message. સન્દેશો લાવવો To bring a message.

સન્દેહ, *s. m.* [*S. fr.* + દિહ to besmear.] Doubt; suspicion. 2. Ambiguity; uncertainty; suspense.

Id. સન્દેહ પડવો=સન્દેહમાં પડવું To feel doubtful. સન્દેહ આણવો-લાવવો To entertain a doubt; to doubt.

સન્ધ્યાણું, *s. m.* [See સન્ધિ.] Pickles.

સન્ધાન, *s. n.* [*S. fr.* + ધા to hold.] Unit-ing; joining. 2. Aim. 3. Opportunity. 4. Conjuncture.

Id. સન્ધાન માંડવું-નેડવું To aim at. સન્ધાન લગાડવું To find out a means to gain one's object by recommendation.

સન્ધાની, *adj.* Scheming; designing. 2. Watchful in taking advantage of an opportunity.

સન્ધારો, *s. m.* [+ કાર doing *fr.* કરવું.] A coppersmith.

સન્ધિ, *s. f.* [*S.* See સન્ધાન.] A juncture.

2. The euphonic union of letters; a coalition of letters (in Gram). 3. Treaty; peace. 4. Alliance. 5. Union. 6. The point of junction. 7. The exact time; the nick of time. 8. A period at the expiration of a *yuga* or age, equal to one-sixth of its duration, and intervening between it and the succeeding *yuga*.

સન્ધિ વા, *s. m.* [+ વા, વાયુ.] Rheumatism in the joints.

સન્ધુ, *adj.* [*S. સન્ધ્ય fr.* સ with + બધ a tie.] Whole; entire. 2. All; ever.

સન્ધે, *adv.* Everywhere.

સન્ધે, Same as સન્દેહ.

સન્ધ્યા, *s. f.* [*S.* See સન્ધિ.] The time which joins any of the parts of a day; morning; evening; midday. 2. [*S. fr.* સમ્ well+ધ્યે to contemplate: See ધ્યાન.] Religious performances, prayers, and meditation performed at sunrise, mid-day, and sunset.

Id. સન્ધ્યા-વંદન Performance of the evening prayers.

સન્ધ્યા-કાળ, *s. m.* [*S. fr.* + કાળ.] Evening. 2. Nightfall.

સન્નાહ, *s. m. n.* [*S. fr.* સમ્+નહ to bind.] A coat of mail; a suit of armour.

ઈંચાં આયુધ કરી રખવાળ, સન્નાહ પહેર્યો કર કરવાળ.

—ભાલણુ.

સન્નિધ, *adv.* [See સન્નિધાન.] Being near or close.

સન્નિધાન, *s. n.* [*S. fr.* સમ્ together + નિ down+ધા to hold.] Nearness; proximity; neighbourhood; vicinity.

સન્નિધિ, *s. f. m.* Same as સન્નિધાન.

સન્નિપાત, Sanskrit form of. સન્નિપાત.

સંન્યસ્ત, **સંન્યાસ**, *s. n.* [*S. fr.* સમ્+નિ down+અસ્ to throw.] Renunciation of the world; turning a recluse; the fourth stage in the life of a Brāhmaṇa.

સંન્યાસી, *s. m.* One who has renounced the world; a recluse. 2. A Brāhmaṇa in the fourth stage of his life.

સન્માન, *s. m. n.* [*Hem. Des.* સજ્જામ. *fr.* S. સમ્યન્તે he respects. See S. સમાન *fr.* સર્

well+માન respect.] Respect; honour.

સન્માર્ગ, *s. m.* [S. See સત્ + માર્ગ.] The right course; the proper way.

સન્માર્જની, *s. f.* [S. સમાર્જની *fr.* સમ્ well + મૂજ to wipe.] A broom.

સન્મિત્ર, *s. m.* [S. See સત્ + મિત્ર.] A faithful friend.

સન્મુખ, *adv.* [S. સંમુખ *fr.* સમ્ together + મુખ.] In front of; before the face of; fronting; facing. 2. Looking at with favour; favourable.

Id. સન્મુખ થવું To show a bold front; to stand boldly in front of; to oppose.

સપ્તમ્બર, *s. m.* [Eng. September.] September.

સપ્તાવ-વુ, *v. t.* [See સપાટો.] To close; to shut up, or in.

સપડાવ-વુ, *v. t.* [See પાટો.] To catch. 2. To entrap; to ensnare. 3. To scold; to tax. 4. To involve in difficulties; to perplex; to confound; to confuse.

સપડાવુ, *v. i.* To be caught. 2. To be ensnared; to be entrapped. 2. To come in to distress. 4. To be scolded.

સપત, } Same as શપથ.

સપત સાચા કોણ કહેશે ? સમમીએ મન માહે રહેશે.

—દ્વારકો.

સપત્ની, *s. f.* [S. *fr.* સ common + પતિ.] A co-wife.

સપન, } Same as સ્વપ્ન.

સપરમો, *adj. m.* [S. સુ well + પર્વ.] Very great, festive (of a day).

સપરાણુ, *adj.* [S. સમ્પૂર્ણ *fr.* સમ્ together + ણ to fill] All; whole.

સપરિવાર, *adj.* [S. *fr.* સ with + પરિવાર.] Accompanied by children and dependents.

સપર્યા, *s. f.* [S.] Worship.

સપ-સપ, *adv.* [Imit.] quickly.

સપાટ, *adj.* [S. સુ well + પાટ extension; See પાટ, પટ.] Level; flat; plain; even. *s. f.* Flat shoes; slippers. *adv.* Removing a heap; making plain.

Id. સપાટ બેસવું આવવું To fit in firmly.

સપાટા-બન્ધ, *adv.* [See સપાટો+બન્ધ, બાન્ધવું.] Quickly; smartly; with great speed; with full force. 2. Straight; directly; strongly.

સપાટિ-ચુ, *s. n.* A chip of bamboo or reed.

સપાટી, *s. f.* [See સપાટ.] Evenness; smoothness. 2. A smooth and level expanse; a surface.

સપાટો, *s. m.* [S. સંપાત *fr.* સમ્ together + પત્ to foll. See સપાટો.] Quickness; smartness. 2. Full force; full speed. 3. A blast; a gust. 4. A smart slap. 5. Activity; smart; doing. 6. A sounding cuff; a thump; a rap; a stoke; a blow; a puff; a whisk. 7. Action in general, of which rapidity, smartness, vehemence, &c., are the features.

Id. સપાટો મારવો-દગાવવો To do an act with spirit or vehemence.

સપાડું, *s. n.* [S. સુ well+ઉપકાર] Obligation. 2. Favour.

સપારે, *adj.* [પાર.] Right; correct; exact.

સપુચું, [=પૂછા સાથે S. સ + પુચ્છ a tail.] Same as સન્મૂળચુ.

સપુચું, *adj.* [See સુ + પુરવું.] Totally; entirely.

N. B.—Always used with a negative, viz., ન, નહિ, નથી; and means, none, nothing at all, not at all, never.

સપુરત, *s. f.* [+ પુરવું.] Trusting in; confiding in; entrusting to.

સપૂત, *s. m.* [+ પુત્ર.] A good son; a dutiful son.

સપૂત ઉડવું-નિષ્કળવું-નિવડવું. To prove or turn out to be a good and dutiful son.

સપ્ત, [S. સત્=L. Septem=Gr. Hepta=P. હપ્ત.] See સાત.

સપ્ત-ઋષિ, *s. m. pl.* [S. *fr.* + ઋષિ.] The seven sages, viz., મરીચિ, અત્રિ, અહિરસ, પુલસ્ત્ય, પુલહ, કૃત્વ, and વાસિષ્ઠ. 2. The seven saints of the Brahmarshi order, contemporary with each Manu. 3. A cluster of seven stars; the asterism of Ursa Major.

સપ્ત-દ્વીપ, *s. m. pl.* [S. *fr.* દ્વીપ.] The seven divisions of the earth, according to Hindu mythology, viz., જમ્બુ, કશ, પ્લક્ષ, શા-

દમલી, કૌચ; શાક, and પુષ્કર.

સમ-ધાતુ, *s. f. pl.* [*S. fr. + ધાતુ.*] The seven metallic substances, *viz.* gold, silver, lead, copper, tin, iron and bell-metal. 2. The seven elementary substances of the body, *viz.* chyle, blood, flesh, fat, marrow, bone, and semen.

સમગી, *s. f.* [*S.*] The Locative case (in Gram.). 2. The sanskrit form of સાતેમ.

સમ-રાશિ, *s. f.* The rule of seven.

સમર્પિ, Same as સમ-ઋપિ.

સમ-સ્વર, *s. m. pl.* [*S. fr. + સ્વર.*] The seven notes of music, *viz.* સા, રી, ગ, મ, પ, ધ, ની.

સપ્તાહ, *s. f.* [*S. fr. + અહન* a day.] A week. 2. A reading through of a Purāna in a week.

સપ્પટ, *adj.* [*See સપાટ.*] Fitting tight; lying in close contact.

સફ, *s. n.* [*Ar. સફફ* a line; Or, *S. શષ્પ* tender grass.] The hair on the pubes. 2. A line; a row; a rank; a column.

સફર, *s. f.* [*Ar. સફ્ર* a journey.] A voyage. 2. A journey; travels.

Id. સફર કરવી = સફરે જવું To go on a voyage. સફર મારવી To go for a pleasure trip on sea.

સફરજન, *s. n.* A quince; a pear.

સફરી, *adj.* Sea-going (of a ship). *s. m.* A mariner; a sailor.

સફરી, *adj.* Liberal. 2. Extravagant; prodigal.

સફળ, *adj.* [*S. સફલ.* *See* સ with + ફળ.] Fruitful. 2. Successful; effectual. 3. Profitable; advantageous (of a business or concern).

સફા, *adj.* [*Ar. સફા* purity.] Same as સાફ.

Id. સફા થઈ જવું To be consumed or exhausted; to be removed completely.

સફાઈ, *s. f.* Cleanliness. 2. Neatness. 3. Gloss. 4. Decision; adjustment. 5. Spruceness; elegance (of dress, furniture, &c.); freedom from dirt or filth. 6. Plainness; distinctness. 7. A surface; a superficies. 8. Fluency; volubility; openness. 9. Liquidation (of debts).

Id. સફાઈ કરવી To make clear. સફાઈ મારવી હાંકવી To talk proudly; to talk tall. એકજ

સફાઈ The same plane.

સફાઈ-દાર, *adj.* [+ દાર P.] Plain; smooth.

સફાળું, *adj.* [*S. સ* with + ફાળ] Feeling anxiety or surprise; being startled or surprised; sudden.

સફીત, *s. f.* A game for children. Same as ખોબીહું.

સફીલ, *s. f.* [*Ar. ફસીલ* a projection of a wall.] The ramparts; a parapet-wall; a breast-work or intrenchment. 2. Adjoining land.

સફીલ-દાર, *adj.* [+ દાર P.,] Adjoining a wall; being near a wall.

સફું, *s. n.* [*P. સફહ*] A page (of a book).

સફેત, *adj.* [*P. સફેદ* = *S. શ્વેત*.] White. સફેત મુસળી A kind of drug.

સફેતી, *s. f.* Whiteness. 2. The white of an egg. 3. A coating of whitewash. 4. A kind of medicine.

સફેતો, *s. m.* Chalk. 2. White-lead.

સફુંડું, *s. n.* [*Hem. Des. સફફ* *fr. S. શષ્પ* tender grass.] The hair of the pubes. *See* સફ, 1.

સખ, *s. n.* *See* શખ. 2. *adj.* [*Hind. सब* *fr. सर्व*.] All.

Id. સખ સોનેકી ઓર ગાંઠ પિતળકી You spoil a good dish with ill sauce. સખ સખકી દગી Every one for himself. સખસે બકી ચુપ Silence is the best virtue = Speech is silver, but silence is golden. સખકે ઘેર તે રાંઠ ભાંટ, ઓર મેરે ઘેર તે સતી There is one good wife in the country and every man thinks he hath her. સખ બંદરકા વેપારી Jack of all trades and master of none. સખમેં મેરા દગતા હૈ He has a saddle for every horse: He will go with every wind: He would have a finger in every pie. સખ સખકી સમાલિયો Every one for himself: Let every man soap his own beard. સખ સાથ, ને, જગત્રાય = સૌ સાથે મરવું તે વિવાહ જેવું ગણવું Social sorrow loses halt its sting.

સખક, *s. m.* [*Ar. सबک*.] A lesson; a task.

સખજી, *s. f.* [*P. सबજ* green.] A potion made of dry hemp-leaves, black pepper, sugar, &c. 2. Greenness; verdure. 3. Greens. 4. Culinary vegetables.

સખળે, *s. m.* [See *Supra.*] A kind of fragrant plant.

સખ-ડ-કે, *s. m.* The sound made in sipping a liquid; a smack.

Id. સખડકે મારવો To eat or drink heartily.

સખડા-ક, *adv.* [Imit.] Imitative of the sound made in sipping.

સખડા-વ-હું, *v. t.* To sip.

સખધું, *adj.* [S. સુબદ્ધ *fr.* સુ+બદ્ધ.] Having a good make; well-made; well-built. 2. Strong; healthy.

સખળ, *s. m.* [Ar.] Cause; motive; reason; ground. 2. *conj.* For that reason; therefore.

Id. સખળ કાઢવો To find an excuse. સખળ બતાવવો-દેખાવવો To show or produce an excuse. સખળ જોવો To examine the validity of an excuse.

સખર, Same as સખુર, સખુરી.

સખ-રસ, *s. n.* [Hind. સ્વ *fr.* સર્વ + રસ.] Salt.

સખળ, *adj.* [See સ with +બળ.] Strong; powerful; vigorous. 2. Having attributes (said of બ્રહ્મ.)

સખળું, Same as સખળ. 1.

સખી, *s. f.* [See જખી.] A portrait; a picture; a likeness.

સખુદ્ધિ, [See સુ+ખુદ્ધિ.] See સદ્ધુદ્ધિ.

સખુર, } *s. f.* [Ar. સ્બર patient; and સેવરી or સેવર patience.] Patience; forbearance. 2. Endurance; waiting.

Id. સખુરી પકડવી To wait: To bear patiently.

Prov. સખુરીનાં ફળ મીઠાં; સખુરીનો બદલો સા-હેબ આપે Patience is a plaster for all sores: Patience is bitter but its fruits are sweet.

સ-ભય, *adj.* [S. *f.* સ with +ભય.] Frightened; afraid; timid.

સ-ભર, *adj.* [S. સુ well +ભર+હું.] Filled to the full.

બા'ર ને લીતર સભર બર્યો કાચુ નહિ ખામી;

—લોભેલગત.

સ-ભરે, *adv.* To the full; totally; entirely.

Id. સભરે હરવું To fill to the full.

સભા, *s. f.* [S.] An assembly; a council. 2. A meeting. 3. A public audience.

Id. સભા મેળવવી-હારવી-બોલાવવી To call or hold an assembly or meeting. સભા-ક્ષોભ Nervousness in speaking or acting before an assembly.

સભા-સદ, *s. m.* [S. સમાસદ *fr.* +સદ to sit.] A member of an assembly.

સભભર, *adj.* [See સુ+ભર+હું.] Rich; opulent. 2. Powerful; strong.

સભ્ય, *adj.* [S. *fr.* સભા.] Polite; well bred; gentlemanly; refined; civilised. 2. *s. m.* See સભાસદ.

સભ્ય-તા, *s. f.* Politeness; courtesy; gentlemanly conduct; good behaviour.

સમ્, [S] A prefix corresponding with *L. co, con*, and showing union, junction (with, together), collection; excellence; intensity.

સમ્, *s. m. pl.* [S. समय, *Cf.* Ar. کسم.] An oath; an adjuration.

Id સમ ખાવા-લેવા To swear. સમ ધાવવા-દેવા-આપવા To administer an oath. મારા સમ: મારા જીવના સમ I swear by my own life. ત-મારા સમ; બાઈના સમ I swear by you.

Prov. સમ ખાય, તે સદાય જુડે People swear, because their words are worthless: Frequent swearing argues in a man perpetual distrust of his own reputation.

સમ, *adj.* [S.] Equal; like; similar. 2. Even; level; smooth. 3. Uniform.

Id. સમ અપુર્ણક A proper fraction.

સમ-ઈ, *s. f.* [Ar. شمع.] A brass lamp-stand.

સમ-કાળીક, *adj.* [See સમ, *adj.* + કાળ.] Contemporaneous; simultaneous.

સમક્ષ, *prep.* [S. *fr.* સમ્ + અક્ષિ.] Before the eye of; in the presence of.

સમગ્ર, *adj.* [S. *fr.* + અગ્ર.] Complete; whole; all.

સમ-ચોરસ *adj.* [See સમ, *adj.* + ચોરસ.] Having four equal sides; square.

સમ-છેદ, *s. m.* [See સમ, *adj.* + છેદ] A common denominator.

સમજ, સમજણ, } *s. f.* [See સમજવું.] Understanding; apprehension; comprehension.
 2. Discernment; power of apprehending or comprehension. 3. Interpretation; comment; exposition. 4. Pacifying; reconciliation; a right understanding. 5. An understanding; a tacit agreement.

Id. સમજના ધરમાં આવવું To arrive at the age of discretion.

સમજણું, *adj.* Sensible; prudent; wise; easily reconciled. 2. Come to years of discretion.

સમજ-દાર, *adj.* [See સમજ + દાર, P.] Sensible. 2. That has power of understanding. See સમજણું.

સમજવું, *v. t.* [S. सम् well + ज्ञा, जानाति, to know.] To understand; to comprehend; to know; to have knowledge of. 2. *v. i.* To come to an understanding; to agree; to be reconciled; to be persuaded or pacified.

Id. સમજ લેવું To settle amicably. સમજને બેસવું To sit quiet in obedience to the dictates of prudence.

Prov. સમજે નહિ, ને સરખો ભાગ માગે A foolish person cannot claim an equal share with his wiser colleagues.

સમજવ-વું, *v. t.* To make one understand or comprehend. 2. To explain (a subject). 3. To bring round; to persuade. 4. To deceive; to take in. 5. To pacify. 6. To convince. 7. To conciliate; to gain over; to reconcile; to satisfy.

Id. ખોટું-આડું અવળું-જેમ તેમ-સમજવવું To give a person a false impression; to influence in the wrong direction; to mislead; to misguide.

સમજી, સમજીક, } *adj.* Wise; prudent; discreet.
 2. Considerate; thinking; reflecting; judicious; discerning. 4. Rational; sensible. 5. Sharp-witted.

Prov. સમજી વેરી સારો, પણ મૂર્ખ ભાઈબંધ ખોટો A wise enemy is better than a foolish friend. સમજીની બધા દૂર Forewarned fore-

armed.

સમજીત, સમજીતી, } *s. f.* Understanding. 2. Bringing to a just understanding; bringing round or over. 3. Satisfying; pacification reconciliation. 4. Effecting a right understanding. 5. Explanation; the art of explaining, expounding, or convincing.

Id. સમજીતી ઉપર આવવું To agree to settle a dispute amicably.

સમ-ડી, *s. f.* A kite. 2. [See સમી.] A kind of tree.

સમ-ડો, *s. m.* [See સમી.] A small thorny tree.

સમજી, *s. n.* [See સમાવું; Or; સમ *adj.*] As much as can be contained; a *quantum sufficit*.

સમજી, *s. n.* [See સ્વપ્ન.] A dream; a vision.

Id. સમજી દાઢવું-આવવું, To dream a dream. સાચું સમજી A very happy occasion, e.g., the birth of a son.

સમજીણી, *s. f.* [See સમાણી, સમાણો.] A goldsmith's small pinches.

સમ-તલ, *s. m.* [*S. fr.* સમ equal, even + તલ, તળિયું.] An even surface. 2. A plane superficies (Geom.).

સમ-તલ-પૃષ્ઠ, *s. n.* [*S. fr.* + પૃષ્ઠ.] A plane superficies (Geom.).

સમ-તલ-ખૂણા, *s. m.* [+ ખૂણો.] A plane angle.

સમ-તલ-સીધી-લીટી-ખૂણો, *s. m.* A plane rectilinear angle (Geom.).

સમ-તા, *s. f.* [*S. fr.* સમ.] Equality. સુણી શિષ્ય બોલ્યો, “પ્રભો, ક્યમ સમતા ઉભયને આપી?”
 —દયારામ.

2. Balance of the passions; equanimity.

Id. સમ-તા રાખવી To preserve the balance of the mind; to have an undisturbed mind.

સમ-તા, *s. f.* [See સમ.] Control over the mind; restraint of the mind. 2. Patience; forbearance.

સમ-સાલ, *adj.* [+ સાલ, સાલવું.] Of equal weight. 2. Equal. 3. Matching; rivalling. 4. Evenly proportioned.

Id. સમ-તોલ ઉતરવું To be equal; to be a match for.

સમ-દર્શી, *adj.* [S. fr. + દર્શ to see.] Impartial; unbiassed.

સમ-દુઃખી, *adj.* [S. fr. + દુઃખ, દુઃખી.] Equally unhappy. 2. Sympathizing; sympathetic.

સમ-દૃષ્ટિ, *s. f.* [S. fr. + દૃષ્ટિ.] Impartiality. 2. *adj.* Same as સમ-દર્શી.

Id. ઉપર સમ-દૃષ્ટિ રાખવી To behave oneself with impartiality towards.

સમદો, *s. m.* Fresh uncoloured leather.

સમ-ધાત, *adj.* [See સમ+ધાતુ.] Moderate; temperate; not violent. 2. Pacific; quiet.

સમન, *s. m.* [Eng. Summons.] A summons.

સમન્ધ, Same as સમ્મન્ધ.

સમંધી, Same as સમ્મંધી.

સમ-અહુ-ખૂણ, *s. m.* [See સમ+અહુ+ખૂણ, ખૂણા.] An equiangular polygon (Geom.).

સમ-આબુ-ત્રિકોણ, *s. m.* [See સમ + આબુ + ત્રિકોણ.] An equilateral triangle (Geom.).

સમ-ભાગ, *s. m.* [See સમ + ભાગ.] An equal share.

સમ-ભાવ, *s. m.* [+ ભાવ.] Impartiality; even-handed conduct.

સમય, *s. m.* [S. fr. સમ્ together + ય to go.] Time; a juncture. 2. The season. 3. An opportunity; an occasion.

Id. સમય જોવો-વર્તવો To serve the times; to suit one's conduct to the circumstances of the time and place.

Prov. સમે (સમય) વર્તે સાવધાન Set your sails as the wind blows.

સમય-અહેદ, } *s. m.* [S. fr. + હેદ, ભંગ.]

સમય-ભંગ, }

Not keeping the appointed time. 2. [S. fr. સમય a promise + હેદ, ભંગ.] Not fulfilling one's promise; a breach of promise.

સમય-સૂચક, *adj.* [S. fr. + સૂચક.] Ready-witted; preserving one's presence of mind.

સમય-સૂચક-તા, *s. f.* Presence of mind.

સમયાનુસાર, *adj.* [S. See સમય+અનુસર+વું.] Time-serving. 2. *adv.* According to the circumstances of the time,

સમયોચિત, *adj.* [S. fr. + ઉચિત.] Proper to the time or occasion.

સમર, *s. m.* [S.] A battle; a fight.

કરી રિપુ હાણ સમર સહુ જત્યા, રામકૃષ્ણ મહારાય.

—દયારામ.

સમર, *adj.* One of the secret numbers meaning 7.

સમરણ, Same as સમરણ.

સમરણી, Same as સમરણી.

સમરથ, Same as સમર્થ.

સમર-વું, Same as સમર-વું.

સમરાડ-ગણ, *s. n.* [S. See સમર+આંગણ.] A battle-field.

સમરા-વ-વું, *v. t.* [Causal of સમાર-વું.] To get a thing repaired.

સમરી, *s. f.* [Eng.] A summary. 2. *adj.* Short; brief.

Id. સમરી કરવી To make a summary; to write down in short the substance of. સમરી કામ-કેસ A summary trial in a court of justice.

સમર્થ, *adj.* [S.] Powerful; strong. 2. Rich; wealthy.

સમર્થન, *s. n.* [S. fr. સમ્ with + અર્થ to beg.] Argument; pleading in defence. 2. Defence or support in a dispute.

સમર્પણ, *s. n.* [S. fr. સમ્ well + અર્પણ.] Offering; presenting; making over. 2. Devoting or offering everything one possesses to one's spiritual guide.

સમર્પ-ણી, *adj.* That has offered or devoted everything to his spiritual guide.

સમર્પ-વું, *v. t.* To devote one's possessions to a sacred purpose.

સમલો, *s. m.* [Ar. શમ્લ: the flap of a turban.] A turban for children with a flap of glittering metallic circles.

સમ-વયી, *adj.* [See સમ equal + વય age.] Having equal ages; of the same age; co-eval.

સમવાય, *s. m.* [S.] Collection. 2. Relation.

સમ-વિષમ, *adj.* [See સમ equal + વિષમ.] Changing; unsteady. 2. Partial.

સમ-વિષમ-તા, *s. f.* } A changeful nature; unsteadiness. 2. Partiality.

સમ-વિષમ-પણું, *s. n.* }

સમન્વું, v.i. [See સમાન્વું.] To be contained.

સમન્વું, v.i. [See સમન્વું.] To abate; to be less; to subside. 3. To be extinguished.

Id. લાગણી સમવી To subside (of the feelings).

સમશેર, Same as શમશેર.

સમષ્ટિ, s. f. [S. fr. સમ્ together+અગ્ to pervade.] The state of being gathered up into and of subsisting with.

સમ-સમાકાર, s. m. [See શૂન્ય + અન્કાર.] Complete stillness; perfect silence.

સમસાન, Same as શમશાન.

સમસાનિયું, adj. Accompanying a funeral procession to the burning ground. 2. Resembling a burning-ground.

સમ-સૂત્ર, s. n. [S. fr. સમ equal + સૂત્ર.] The continuation of a straight line. 2. *adj.* Situated in the same straight line.

સમસ્ત, adj. [S. fr. સમ્ together + અસ્ to throw.] All; entire; the whole.

સમ-સ્થળ, s. n. [See સમ equal, even, + સ્થળ.] Level ground; a level surface. 2. *adj.* Level; even.

સમસ્થા, s. f. [S.] A significant gesture. 2. A glance; a wink; a hint. 3. A riddle; a puzzle; an enigma.

Id. સમસ્થા પૂરવી To solve a riddle.

સમાગમ, s. m. [S. fr. સમ્ together + આગમ.] Meeting; society; company; association. 2. Junction; coalition.

સમાચાર, s. m. pl. [S. fr.+આચાર.] News; tidings; intelligence; account. 2. The enquiring into and relieving the wants and sufferings of the poor, sick, &c. 3. Inquiry as to one's health.

Id. ના સમાચાર જોવા-લેવા To look after; to inquire after; to take an interest in.

સમાજ, s. m. f. [S.] An assembly; a meeting of respectable persons.

સમાણ, Same as સમણ.

સમાણી, s. f. [See સમાણો.] A goldsmith's small pinches.

સમાણું, adj. [See સમાન.] Like; equal. કિચિત્ શ્રમ ને લાભ થયોરો: નહિ કોઈ એહ સમાણું.

—દયારામ.

સમાણો, s. m. [See સમાન.] A goldsmith's pincers.

સમાધ, s. f. [See સમાધિ.] A tomb erected over the grave of a saint.

સમા-ધાન, s. n. [S. fr. સમ્ together + આપ્ to put.] Adjustment; settlement; solution. 2. Ease; relief. 3. Explanation; satisfaction of a difficulty. 4. Pleasing quiescence of mind; rest; quiet. 5. Abstract contemplation.

સમા-ધાની, s. f. Peace; quiet. 2. See સમા-ધાન.

Id. સમાધાની ઉપર આવવું To reach the stage of reconciliation (of a dispute). સમાધાની ઉપર લાવવું To bring a dispute to the stage of reconciliation.

સમાધિ, s. f. Deep and devout contemplation; silence. 2. Abstract contemplation; perfect absorption of thought into the one object of meditation, viz. the Supreme Spirit. 3. Self-immolation (of an ascetic). 4. Devout meditation. 5. See સમાધ.

Id. સમાધિ લેવી-ચઢાવવી To fall into deep devout contemplation. સમાધ લેવી To be buried or drowned while alive. સમાધિ લાગવી To be in deep devout contemplation.

સમાધિ-સ્થ, adj. [S. fr. + સ્થા to stand.] Engrossed in deep devout contemplation.

સમાન, adj. [S. fr. સમ્ together + અન્ to breathe.] Equal. 2. Like. 3. Level; even. 4. *s. m.* Vital air considered as essential to digestion.

સમાન-તા, s. f. } [+ તા, પણું, abstract
સમાન-પણું, s. n. } suffixes.] Similarity.

સમાન-વૃત્તિ, s. f. [S. fr. + વૃત્તિ.] Evenness of mind; equanimity; the habit of regarding all things with indifference.

સમાનાધિકરણ, adj. [S. fr. + અધિકરણ.] Being in the same case or government (in Gram.).

સમાનાર્થ, adj. [S. fr. + અર્થ.] Having the same meaning (words).

Id. સમાનાર્થ શબ્દ Synonyms. સમાનાર્થ વા-

કયયોગી Copulative conjunction.

સમાન્તર, *adj.* [S. *fr.* સમ equal+અન્તર.] Parallel; equidistant.

સમાપ્ત, *adj.* [S. See સમાપ્તિ.] Finished; completed.

સમાપ્તિ, *s. f.* [S. *fr.* સમ્ together + આપ્ to obtain.] End; conclusion; completion; *finis*.

સમાયક, *s. f.* [S. સામાયિક collected in a body *fr.* સમય coming together, a meeting, *fr.* સમ્ together + ઇ to go.] Sitting down together in a body for worshipping and saying prayers. (Used by Jains.).

સમારંભ, *s. m.* [S. *fr.* સમ્ together + આરંભ.] A commencement; a beginning 2. Celebration; pompous arrangements.

સમાર, *s. m.* [See સમારંબ.] A flat board drawn on a field after sowing to cover the seed with earth.

સમારંબુ, *v. t.* [See સામું.] To correct; to repair; to mend; to erect after injury or dilapidation. 2. To adorn.

Id. શાક સમારંબુ To weed and make fit for cooking (of vegetables).

સમારંબુ, *v. t.* [See સંહારંબુ.] To cut. 2. To kill.

કરંબું અમારે કેમ ? કાલ શો તમારે નેમ ?

શત્રુઓ સમારો કિતા ? બખો, બખો, બાઈ રે.—વક્ત્રી.

સમારંબુ, Same as સંભાળંબુ.

સેવક વહે સમારી, વાણી થાય છે બિચારી;
શે શકું અમો ઉચારી, રાય આપ પાસ એ. —વક્ત્રી.

સમાલંબુ, Same as સંભાળંબુ.

સમાવ, *s. m.* [See સમાવંસ.] Accommodation; room; space. 2. Capacity; the power of containing, holding, or comprising.

સમાવંસુ, *v. t.* [S. સમાપ્ to finish *fr.* સમ્ together + આપ્ to obtain.] To put in; to accommodate; to make room for 2. To include; to comprise.

સમાવંસુ, *v. t.* [See સમાવંસ.] To abate; to mitigate; to pacify.

Id. કાળ સમાવંસે To restrain one's own anger.

સમાવંસુ, *v. i.* [Passive of સમાવંસ.] To

be contained in. 2. To be accommodated. 3. To ingratiate oneself with.

Id. બોયમાં સમાઈ જવું To be swallowed up by Mother Earth.

સમાવંસુ, *v. i.* [Passive of સમાવંસ.] To be mitigated.

Id. ઉલ્લસે સમાઈ જવો To abate; to subside (of a swelling, rising, or excitement).

સમાવેશ, *s. m.* [S. *fr.* સમ્ together + આ upto + વિજ્ઞ to enter.] Accommodation. 2. Inclusion.

સમાસ, *s. m.* [S. *fr.* + અસ્ to throw. See સમસ્ત.] Composition of words; formation of compound terms (in Gram.). 2. A compound word; a noun formed by the combination of two or more words. 3. Contraction.

સમાસ, *s. m.* [See સમાવ. સમાવેશ.] Room; accommodation.

Id.—માં સમાસ થવો To get on harmoniously or peaceably with. સાસરામાં સમાસ થવો To get on harmoniously with one's father-in-law's family (said of a married girl).

સમાસ, *s. m.* [S. સમાસ *fr.* સમ્ with+વાસ, વસંબુ.] Dwelling in company with.

Id. તારે સાસરિયામાં સમાસ કરવો છે You have to dwell harmoniously with the members of your father-in-law's family (said to a married girl).

સમાસક્ત, *adj.* [S. *fr.* સમ્ with+આસક્ત.] Devotedly attached.

સંબંધ વિના નથી રહેવાના, સર્વ સંબંધમાં સમાસક્ત. —ધીરો.

સમાહાર, *s. m.* [S. *fr.* + આ upto + હ to take way.] Collection; aggregation; assemblage.

સમીકરણ, *s. n.* [S. *fr.* સમ equal+કરણ.] Algebraic equations; (In Mathematics). 2. Equalizing; equalization.

સમીપ, *adj.* [S.] Near; nigh; close. 2. Contiguous. 3. Proximate.

સમીર, *s. m.* [S.] Wind.

સમી-સંધ્યા, } *s. f.* [See સમીપ, or સામું,

સમી-સાંજ, } *s. f.* [See સમીપ, or સામું,

સંધ્યા, સાંજ.] The hour about even-tide; even-

ing twilight.

સમું, *adv.* [See સમ equal.] Entire; unbroken. 2. Right; proper. 3. Uninjured; in a good state. 4. Healthy; well.

સમુચ્ચય, *s. m.* [*S. fr.* સમ્ + ઉદ્ up + ચિ to collect.] A collection; an aggregation; an assemblage.

સમુદાય, *s. m.* [*S.* સમ્ together + ઉદ્ up + ઇ to go.] A multitude; a collection; a heap; a number (of things, persons, &c.).

સમુદ્ર, *s. m.* [*S.*] A sea; an ocean.

Id. સમુદ્ર મંથન કરવું=સમુદ્ર ડોળવે=સમુદ્ર વલોવે *Lit.* To churn the ocean. Hence, 2. To agitate, discuss, sift, scrutinize a very difficult subject.

Prov. સમુદ્ર તરીને ખાખોચિયામાં ડુબવું To swallow a whole ox and be choked with the tail. સમુદ્ર આગળ ખાખોચિયું A drop in the ocean. સમુદ્રનું પાણી કાંઈ સાવણીએ ખજે ? It is hard to fight with the wide ocean.

સમુદ્ર-ધુની, *s. f.* [*S.* See સામુદ્ર-ધુની] A strait.

સમુદ્ર-ફળ, *s. n.* [See સમુદ્ર + ફળ.] A kind of fruit; *Barringtonia acutangula*.

સ-સુરત, *s. n.* [*S.* સુ well + મુદ્દર્ત.] An auspicious time.

સમુળ્યું, } *adj.* [*S.* સમૂલક *fr.* સ with + મૂળ.] Whole; entire; all. 2. *adv.* Wholly; entirely.

સમૂહ, [*S.*] A multitude; a collection; a large number.

Id. જન-સમૂહ A multitude of people; the people; society.

સમૃદ્ધ, *adj.* [*S.* See *infra.*] Abundant. 2. Prosperous; thriving. 3. Rich; wealthy.

સમૃદ્ધિ, *s. f.* [*S. fr.* સમ્ much + ઋદ્ધિ.] Abundance; plenty; profusion; prosperity. 2. Wealth; riches.

સમે, Same as સમય.

સમેટવું, *v. t.* [*S.* સમ્ together + વિટવું.] To wind up. 2. To end; to close; to stop. 3. To crowd; to collect; to gather.

સમેત, *adj.* [*S. fr.* સમ્ together + ઇ to go.] Accompanied with; possessed of.

સમે-દાની, } *s. f.* [See સમઈ + P. દાન: place *fr.* દાસ્તન=S. ધા to put.] A brass lamp-stand. 2. A candlestick.

સમૈયો, *s. m.* [See સમાજ or સમય time.] An assembly of the people of a particular religious sect. 2. The time when such an assembly gathers together.

સમો, *s. m.* [*Dh. Des.* સમઝો *fr.* સમય.] Time. 2. Occasion. 3. Season.

Id. સારો સમો An auspicious occasion. સમો ખારિક (કઠણ) It is a critical or difficult time. સમો આવવો To arise (of an occasion). સમો-આણવો-દાવવો To bring about a conjunction of events. સમો જોવો To examine or take into consideration the circumstances of the time.

Prov. સમે વર્તે સાવધાન To hit the nail on the head: To strike when the iron is hot: When you are an anvil hold you still, when you are a hammer strike your fill. સમે કામ દાવ્યું તે ખરું A friend in need is a friend indeed.

સમેતી, *s. f.* [See સમાવું *fr.* સંવાસ.] Happiness or tranquility obtained by living together in harmony.

સમેતું, *adj.* Honoured or fondled on account of peaceable and loving qualities displayed in living together (spoken of a newly married girl living in her father-in-law's family).

પરણ્યાનો ઓરિયા નવ વીત્યો, જાત સાસરે સમેતી.

—પ્રેમાનંદ.

સમેતું, *adj.* [See સમાવું, સમાવવું; સામટું.] Taken together; taken as a whole. બહુ કમળનો ભાર, શકટે સમેતો. —દયારામ.

સમોવડ, } *s. f.* [See સમ + વૃત્તિ, વડ.]

A feeling of equality; evenness of mind. 2. Condescension.

છાટું હોયે તો પણ સમોવડાઈ દાખીએ જો. —દયારામ.

સમોવડ, } *s. f.* [See સામું વૃત્તિ, વડ.]

Rivalry; competition. 2. Enmity.

સમો-વડિ-યું, *adj.* [See સમ, સામું + વડ.] Homogeneous; of the same kind. 2. Rivaling; standing in competition with.

સમ્પ, *s. m.* [S. સમ્ together + પ્ત to fall.] Union; unanimity; harmony; unity.

Id. સંપ કરવો To make an alliance. સંપ રાખવો To keep the peace. સંપ સંપીને Peacefully; harmoniously.

Prov. સંપ ત્યાં જ્યાં Lit. where union is there is peace. From prudence peace, from peace abundance.

સમ્પત, [S. સંપદ] Same as સમ્પત્તિ.

Prov. સમ્પત હોય થોડી, તો રાખીએ ગાય કે થોડી Barefooted men should not go among thorns.

સમ્પત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* સમ્ together + પ્ત to go.] Riches; wealth.

સમ્પન્ન, *adj.* Possessed of. 2. Rich; wealthy.

સમ્પર્ક, *s. m.* [S.] Contact; society.

સમ્પ સમ્પીલું, *adj.* Same as સમ્પીલું.

સમ્પાડ-વું, *v. i.* [See સમ્પાદ-વું.] To have or get made (as ornaments).

સં-પાત, *s. m.* [S. *fr.* + પાત falling *fr.* પ્ત to fall.] Falling together; meeting together; concurrence; collision.

સમ્પાદ-ન, *s. n.* [S. See સમ્પત્તિ.] Acquiring; attaining; acquisition.

સમ્પાદ-વું, *v. t.* To acquire; to attain.

સમ્પી-લું, *adj.* [See સમ્પ.] Unanimous; united; living in harmony.

સમ્પુટ, *s. n.* [S. સમ્પુટ a casket *fr.* સમ્ to gether + પુટ a cavity.] A kind of casket, composed of two concave bodies joined mouth to mouth, just like the cavity formed by the palms hollowed and placed over each other; the two hands folded one over the other. 2. A cavity.

સમ્પૂર્ણ, *adj.* [S. *fr.* + પૂર્ણ.] Finished; completed. 2. All; whole; entire.

સમ્પ્ર-દાન, *s. n.* [S. *fr.* + પ્ર forth + દાન.] The relation between, a noun and its verb in a sentence, shown by the Dative case (in Gram.).

સમ્પ્ર-દાય, *s. m.* [S. See સમ્પ્ર-દાન.] Cus-

tom; practice. 2. A religious sect.

સમ્બન્ધ, *s. m.* [S. *fr.* + બંધ to bind: See બાંધ-વું.] Relation; connection; affinity. 2. Relationship.

Id. સંબંધ રાખવો To be related to; to have relation or concern with. દખાણનો સંબંધ The contents of a writing. સંબંધ મળવો બેસવો To be fitting. સંબંધ બેસવો To make fitting. 2. To make a marriage contract; to join in marriage one family with another.

સંબંધ-ક, *adj.* Connecting.

સમ્બન્ધી, *adj.* [S. સંબન્ધિન્, સંબન્ધી *fr.* સંબન્ધ.] Connected with. 2. *s. m. f.* A kinsman; a relative.

સમ્બન્ધી સર્વનામ, *s. n.* [+ સર્વનામ.] A relative pronoun.

સમ્બોધ-ન, *s. n.* [S. *fr.* સમ્ together + બુધ to know.] Addressing; calling. 2. The Vocative case (in Gram.).

સં-બોધ-વું, *v. t.* To call; to address.

સ્વામીએ સંબોધી નારી,

બોખાએ ચિત્તલેહા મૂકી વિસારી.

—ત્રેમાનંદ.

સમ્ભવ, *s. m.* [S. *fr.* + બ to be.] Probability; likelihood; possibility. 2. Evident congruity; consistency. 3. Origin; birth; production.

Id. સંભવ હોવો-રહેવો To be possible.

સમ્ભવ-વ-વું, *v. i.* To be probable; to be likely. 2. To consist suitably; to be consistent. 3. To originate; to arise.

સમ્ભવિ-ત, *adj.* Probable; likely.

સમ્ભળા-વ-વું, *v. t.* [Causal of સંભળ-વું.] To cause to hear. 2. To inform; to make known. 3. To utter, or deliver, (a speech, a lecture, &c.).

Id. બે શબ્દ સંભળાવવા To use abusive language. 2. To remonstrate. 3. To request in humble terms.

સમ્ભાર, *s. m.* [S. સમ્ together + મ્ to fill.] Salt and spices powdered and used in stuffing pickles with.

સમ્ભાર-યું, *s. n.* [See સમ્ભાર-વું.] A token of remembrance; a memento; a keepsake. 2. A memorial. 3. A gift for fame

Id. સંભારણું રહેવું To be a token of remem-

brance. સંભારણું રહે એવું કરવું To do a work where by one's memory will by perpetuated.

સમ્ભાર-વું, *v. t.* [Dh. Des. સંચરિયં *fr.* S. સ્મૃતમ્ remembered. See સમરણ.] To remember.

સમ્ભારિ-યું, *adj.* [See સમ્ભાર.] Mixed with powdered salt and spices.

સમ્ભાવ-ના, *s. f.* [S. See સમ્ભવ.] Possibility; the sense expressed by the Potential Mood. 2. Respect; respect shown in welcoming a guest.

સમ્ભાવિ-ત, *adj.* Possible; probable. 2. Respectable; honoured.

સમ્ભાષ-ણ, *s. n.* [S. *fr.* સમ્ together + ભાષણ.] A conversation.

સમ્ભાળ, *s. f.* [See સમ્ભાળ-વું.] Care; heed. 2. Protection; taking care of.

Id. સંભાળ લેવી-રાખવી To take care of સંભાળ નીચે Under the care of.

સમ્ભાળ-વું, *v. t.* [See સમ્ + S. માલ the forehead: See ભાળ-વું.] To take care of. 2. To protect; to preserve. 3. To be cautious.

સમ્ભોગ, *s. m.* [S. *fr.* સમ્ together + ભોગ.] Enjoyment. 2. Sexual enjoyment; copulation.

સમ્ભ્રમ, *s. f.* [S. *fr.* + ભ્રમ.] Wild thoughts; ravings. See ભ્રાન્તિ.

સમ્મત, *adj.* [S. See સમ્મતિ.] Approved of. 2. Agreed or assented to. 3. *s. m.* Approval; consent.

માંહે સંમત છે હરિવંશ તણે, વળી શ્રીભાગવતની કથાય છે. —ગિરિધર.

સમ્મતિ, *s. f.* [S. *fr.* સમ્ together + મત્ to think.] Assent; approbation; approval; consent. 2. Concurrence; agreement.

Id. સંમતિ લેવી-મંજવવી To get the approval or sanction of. સંમતિ આપવી To give one's approval or sanction.

સમ્મદ, *s. m.* [S. *fr.* + મૃદ્ to crush.] Hard fighting. 2. A great war. 3. Friction; rubbing. 4. Jostling in a crowd. 5. A crowd.

સમ્માર્જની, *s. f.* [S. *fr.* + મૃજ્ to wipe; See માર્જન.] A broom.

સમ્મુખ, *adj.* [S. *fr.* + મુખ.] Facing; face to face; opposite.

સમ્યક્, *adv.* [S. *fr.* + અવ્ઝ્ to go.] Well; properly.

સમ્યક્, Same as સમ્યક્.

સય, Same as શત, સો.

સર, *s. n.* [S. સરઃ.] A lake; a pond.

સર, Same as શર.

સર, *s. m.* [S.] A string; a necklace.

સર, *s. m.* [Eng. Share.] A share in a joint stock company.

સર, *s. n.* [P. See શિર.] The head. 2. *adj.* Chief. 3. *adv.* and *prep.* According to; following.

Id. સર કરવું To conquer.

સર, *s. m.* The amount of interest calculated in dokadās (દોકડા) at one per cent per mensem.

સર-ધ્યો, *s. m.* [S. સુગંધિ fragrant.] One who sells perfumery; a perfumer.

સર-કંટ, *s. n.* [See શર+કાંટ.] An arrow-stick. 2. A bundle of firewood. 3. A species of coarse grass or reed.

સરકા-ણું, *adj.* [See સરક-વું.] Slippery. 2. Smooth. 3. *s. n.* Slipperiness.

સરક-વું, *v. i.* [S. સ્, સર્, to move.] To move.

તેણે કહ્યું, “સરકો સહુ, એક મંત્ર હું પાસે.” —દયારામ. 2. To slip; to slide. 3. To slip away; to run away stealthily; to slink off; to sneak away.

સમજ સખા સરકી ગયા, મહારાજ;

હો જ રે, સખીઓએ માંડી ધામધુમ. —દયારામ.

Id. સરકી જવું To slip away; to slink; to sneak off.

સર-કસ, } *s. n.* [P. ગંઘરુસ્ત going round the town *fr.* શેહેર, + P. ગઠન to go round.] A procession. 2. A show; a spectacle. 3. [Eng. Circus.] A circus.

Id. સરગસ ચઢાવવું To form and start a procession. 2. To set going; to begin. 3. To expose to public ridicule.

સર-કાર, *s. f.* [P. *fr.* સર the head+કાર= S. કાર્ય.] The Government; the supreme power or authority. 2. The administrator of a government; the supreme magistrate; a sovereign. 3. A mistress; a sweetheart.

4. A fool.

Id. સરકાર દરબારે ચઢવું To appeal to law; to sue.

Prov. સરકારનાં ઘોડાં કાંઈ ભૂખે મરવાનાં નથી A great man's dependents are never in trouble. જે બંધ સરકાર, તેનાં બંધ ધરબાર The expenses at law are ruinous: Law licks up all. સરકાર દરબારના અવળા પગ Justice is blind: The more law the less justice.

સરકારી, *adj.* Relating to Government; connected with Government; governmental. 2. Belonging to many; public.

Id. સરકારી રસ્તો A public road. સરકારી or દરબારી માણસ A man familiar with affairs at a king's court; a man of influence at a king's court; a high officer

સરકાવવું, *v. t.* [Causal of સરકવું.] To push or to move a little.

સરકો, *s. m.* [Dh. Des. સરકો *fr.* S. સરક; spirituous liquor. *Cf.* P. સિરક.] Vinegar.

સરક્યુલર, *s. m.* [Eng. Circular.] A circular order. 2. A document sent round for the information of many men.

સરખાવવું, *v. t.* [See સરખું.] To compare. 2. To contrast.

સરખું, *adj.* [Hem. Des. સરિસાહુલો, *fr.* સરિસો, સરિહો, S. સદશ *fr.* સ equal+દશ to see.] Equal; like; similar. 2. Uniform. 3. Fit; suitable. 4. Level; plain.

Id. સરખી નજર Impartiality. નહિ સરખું Very little. નહિ સરખું થઈ જવું To vanish; to disappear. નહિ સરખું કરવું To annihilate.

સરખે-સરખું, *adj.* Equally matched.

સરગ, Same as સરગી.

સરગવો, *n. m.* The name of a tree. Same as શેગટો.

સરગસ, Same as સરકસ, સરગસ.

સરડંગ, *n. m.* A boatswain.

સરડંગ, *s. f.* See સણડંગ, 1, 2.

સરજણ, *s. n.* [S. સર્જન *fr.* સર્જ to create.]

Creation; the act of creating.

સરજણ-હાર, *s. m.* [+S. કાર a doer *fr.* કૃ to do.] The Creator; God.

સરજવું, **સરજાવવું**, **સરજાવવું**, } *v. i.* [See સરજણ.] To create;

to make.

સર-જેરી, *s. f.* [See સર the head + જેર.] Force; violence. 2. Insubordination; defiance; disobedience. 3. A mutiny.

Id. સરજેરી વાપરવી-કરવી To compel; to force.

સરજામ, *s. m.* [P. સરજામ end, result.] Materials; articles; implements; apparatus. 2. Furniture; things or articles appertaining unto or necessary for.

Id. સરજામ ઉતરવું To be completed.

સરડ-કો, *s. m.* [Imit.] Breathing in audibly.

સરડવું, *v. t.* [See સર a string.] To connect closely and tightly several bamboos by means of a cord or rope.

સરડો, *s. m.* [Dh. Des. સરડો = S. ચીરિકા; also સરડો = S. કુકલાસ; *fr.* S. સરટ *fr.* મ, સર્, to move.] A chameleon.

સરણાઈ, *s. f.* [See સ્વર, સૂર, + નળી, નાળકું.] A kind of bugle; a fife.

સરત, *s. f.* [See શરત.] A wager; a bet; a stake. 2. A condition; a stipulation. 3. An agreement; a provision. 4. Remembrance; recollection. 5. Attention. 6. A horse-race.

Id. સરત મારવી-બકવી To lay a wager. સરત રમવી To gamble. સરતનો ઘેડો A race-horse.

સરતા, *s. f.* Recollection; remembrance. 2. Attention.

સરદાર, *s. m.* [P. *fr.* સર the head. + દાર, P.] A leader; a chieftain. 2. A commander; a general. 3. The principal; the head.

સરદારી, *s. f.* Command; chieftainship. 2. The office or duties of a Sirdar.

સરદી, *s. f.* [See શરદી.] Coldness; dampness. 2. Morbid cold.

સર-દે, *adj.* [See સુ + દેય.] Soft-minded; kind-hearted.

સર-નશીન, *adj.* [P. See સર the head, top, + P. નિશસ્ત = S. નિશીદ to sit down *fr.* નિ down + સદ to sit.] Chief; principal. 2. *s. m.*

A president; a chairman.

સરનામું, *s. n.* [See સર the head + નામ.] A superscription; the address (of a letter).

સરપણુ, *s. n.* Fire-wood; fuel.

સરપાવ, *m.* [See શિર-પાવ. P. સરાપા from head to foot. See સર the head + પાવ, પાદ, પગ.] A present; a gift; (*generally* of a turban, or dress of honour.).

Id. સરપાવ કરવો-આપવો To present with a dress of office or honour.

સરપંચ, *s. m.* [+પંચ arbitration.] The head of a body of arbitrators; the umpire.

સરપેચ, *s. m.* [See શિર-પેચ.] An aigret or tuft of jewels, &c., (*generally* worn on the head).

સરફરાશ, *s. f.* [P. સર્ફરાજી exaltation *fr.* સર the head, + અફરાશ્તિ to exalt.] Recommendation. 2. Advancement; promotion; exaltation. 3. Distinction; eminence.

સરખત, Same as શરખત.

સરભર, *adj.* [See સર the head + ભર-વું.] Equal. 2. Equal in value. 3. At par.

Id. સરભરખાતું An account in which the credit and the debit sides are equal.

સરભરા, *s. f.* Hospitality; entertaining a guest.

Id. સરભરા કરવી To receive, as a guest.

સરમ, Same as શરમ.

સરમિ-યો, *s. m.* [See કરમ, *s. m.*] A small intestinal round worm.

સરવ, *s. m.* [P. સર્વ.] A cypress tree.

સરવ-ડિયાં, *s. n. pl.* [S. वर्षा rain *fr.* वृष् to rain.] Showers of rain coming at intervals.

સરવણુ, *adj.* [S. भ्रमण name of a Brāhmaṇa.] Wandering; travelling; frequenting.

સરવણુ, *s. n.* [S. भ्रमण.] The twenty-second lunar asterism.

સરવસી, *s. n.* [See સર્વસ્ય.] All; everything.

સરવા, *s. m. pl.* [Hem. Des. सरिवाओ = S. आमार: a shower of rain.] Showers of rain.

સરવાણી, *s. f.* [S. सर, to move + पाणी, Or, S. स्रवण a stream, a spring, *fr.* स्र to flow.] A spring of water.

સરવાયું, *s. n.* [See સરવાળો.] A balance-sheet. 2. The yearly balance. 3. The summing up of accounts. 4. The sum total.

Id. સરવાયું કાઢવું-કરવું To make a summary of an account. 2. To find the net profit or loss of an account.

સરવાળો, *adv.* In total; in the end.

Id. હેવટ સરવાળો-જતે સરવાળો As the sum total of a long account. 2. In the long run; in the end.

સરવાળો, *s. m.* [See સર્વ + વાળ-વું; or. સર the head+વાળ-વું.] Addition; a sum. 2. The total; the whole amount added up.

Id. સરવાળો બાંધવો-કરવો To determine the sum total; to add together.

સર-વું, *v. i.* [S. सर, to move.] To move.

ચમકે ચપળા શું શય અતિશે,

રૂડી રાતડી, આંખ ન પ્રીત સરે. —પ્રેમાનંદ.

2. To slip; to slide. 3. To go smoothly. 4. To be accomplished; to be effected. 5. To serve the purpose of.

Id. કામ-અર્થ સર To be accomplished or effected (of a wish, or object). ગરજ સરવી To be supplied (said of a want).

સર-વું, *adj.* [See શ્રવણ.] Having keenness of hearing; keen in hearing. 2. Shrill; spoken at a high pitch.

સરવે સદે સ્વર કયો, એ હું છું ઉધાડ. —સામળભટ.

સરવે, Same as સર્વે.

સરવે, } *s. f.* [Eng. Survey.] A survey or measurement of fields. 2. A survey or examination of fields, &c. 2. The Survey Department of Government.

Id. સરવે ખાતું The Survey Department of Government. સરવે કામદાર An officer of the Government Survey Department. સરવે કરવી To survey land, fields, &c.

સરવેચર, *s. m.* [Eng. Surveyor.] A surveyor of lands, fields, &c.

સરવો, *s. m.* [S. श्रुव a sacrificial ladle.] A wooden ladle made for offering ghee to the god Fire.

સરવો, *s. m.* [See શ્રવણ hearing *fr.* શ્ર

to hear.] Sharp of hearing. 2. A generous man.

સ-રસ, *adj.* [See સુ well or સ with + રસ. Or, ગ્રેવ્સ greater *fr.* શ્રીમત્.] Excellent. 2. Capital; fine; good. 3. Surpassing. 4. Exceeding; more; greater; larger.

Id. સરસ રીતે In an excellent manner. સરસ તોલવું To weigh and give more than the exact weight.

સ-રસ, *adj.* [S. *fr.* સ with + રસ juice, taste.] Having a delicious juice; juicy.

તે ફળ મેં આરોધ્યું, શુક તણા મુખમાંય;

શુક તણા મુખથી સરસ તે, પડ્યું પૃથ્વીમાંય.

—રત્નેશ્વર.

સરસ, *s. m.* [S. સ with + રસ.] Glue; a viscous substance.

સરસ, *s. m.* [See સુ+સર.] A kind of tree having fragrant flowers.

સર-સદેશો, *s. m.* [See સર the head + સદેશો.] A message of general information.

સર-સર, *adv.* [See સર+વું. Or, Imit.] Sliding hastily. 2. Slipping quickly. 3. Imitative of the rustling of a snake in motion. 4. Imitative of the sound of slipping, sliding, gliding, rustling, &c.

સર-સર, *s. f.* [See સર+વું to slip.] A game for children, generally known as આરો-પાર (in the Sorath Prant).

સરસવ, *s. m.* [S. સર્વપ.] Rape-seed; a species of mustard.

સરસાંઈ, *s. f.* [See સરસ, *adj.*] Superiority; ascendancy. 2. Rivalry; competition.

Id. સરસાંઈ કરવી To compete. સરસાંઈ કરવી -મેળવવી To gain superiority over; to be superior to.

સર-સામાન, *s. m.* [P. *fr.* સર્ an expletive + સામાન.] All things; all kinds of things.

સરસા-સરસી, Same as સરસાંઈ.

સર-સિકારસ, *s. f.* [+ સિકારસ.] Recommendation in various ways.

સરસિયું, *s. n.* [See સરસવ.] Rape-seed-oil.

સરસી, Same as સરસાંઈ.

સર-સીધું, *s. n.* [See સર the head + સીધું *s. n.*] Articles of food and all other requisites for preparing food.

સરસું, *prep. adv.* [See સરસું *fr.* S. સદ્ય.] With; along with. 2. In contiguity with.

Id. છાતી સરસું ચાંપવું To press to one's bosom; to embrace. 2. To give comfort; to comfort. સરસું બેસવું To sit close to.

સરસું, *adj.* [See સ-રસ *adj.*] Relishing; loving; enjoying.

સંસારમાં સ-રસ્યો રહે, મન માહારી પાસે.

—નરસિંહમેહતા.

સર-સુબો, *s. m.* [See સર the head+સુબો.] An officer in charge of a *mahal* or *pargana*.

સરસ્વતી, *s. f.* [S.] The goddess of speech, music, and language generally. 2. Speech. 3. A Veda, Shāstra, or any Sanskrit writing. 4. Learning.

Id. સરસ્વતીદાન Instruction; teaching. સરસ્વતી પૂજન The worshipping of account-books by traders on the last day of the Hindū year.

સર-હદ, *s. f.* [See સર the head + હદ.] Frontiers; the boundary: the confines.

સરળ, *adj.* [S. સરલ.] Straight; direct. 2. Easy. 3. Frank; candid. 4. Upright; honest.

તરલ સરળ દૃષ્ટિ કામોને અંગ લાગે ! —પ્રેમાનંદ.

Id. સરળ રીતે In a straightforward manner; frankly. 2. Easily. સરળ સ્વભાવ A frank disposition; open-heartedness. સરળ કામ An easy work. એવું કામ તો સરળ He works honestly.

સરળતા, *s. f.* } Straightness. 2. Facility. **સરળ-પણું**, *s. n.* } 3. Frankness; candour; open-heartedness. 5. Uprightness.

સરાંડી, *s. f.* Cotton-sticks.

સરા, *s. f.* [P.] A street. 2. A caravansary. 3. Time; the season. 4. Harvest-time. 5. The season or period of peculiar fitness or greatest prevalence.

Id. લગ્ન-સરા The season of the greatest prevalence of marriages; the marriage season.

સરા, *s. f.* [S. સૃ, સર્, to move. Cf. સરિતા. Or, S. સ્રોત: a current *fr.* સૃ to flow.] A stream or current of water.

અંગ રંગ તરંગ નેખન, નેતાં તૃપ્ત ન થઇએ;
કુધા તૃપા પીડે નહિ, એવાં સરપ સરામાં રહિએ.

સરાક, } *s. m. n.* A pricker; a thorn.
સરાગ, }

સરાકતી, *adj. f.* [Ar. શરાકત partnership.]
(Land) Requiring a payment of a tax,
though held by grant or as *inām*.

સ-રાગ, *adj.* [S. *fr.* સ with+ રાગ colour,
affection.] Having a peculiar colour. 2.
Having a red colour. 3. Impassioned; full
of love; enamoured.

મેંક માધુરી મોગરે, ફૂલ્યાં ફૂલ સ-રાગ;
સીતા લેવા સંચરી, કરુણો વિરહ નાગ. —દ્વારકા.

સરાટ, } *s. f.* [See સેડો; See સર-વું.]
સરાસ, }

Relish; a palatable smell.

સરાડો, *adv.* [See સરાણ.] Moving; a-going.

Id. સરાડે ચઢવું To be going on; to be
moving; to be begun. સરાડે પાડવું-ચઢાવવું To
set a-going; to move; to set in motion; to
begin.

ન્યાં બુલે હરિ દૃષ્ટે પડે, ત્યારે ભક્તિ સરાડે ચડે.

—અખો.

સરાણ, *s. f.* [S. ગ્રાણ, શ્રેણી, શ્રેઢી.] A whet-
stone; a grindstone.

સરાણિયો, *s. m.* One who sharpens
edged tools. 2. A cutler.

સરાધ, Same as શ્રાદ્ધ.

સરાધરા, *adv.* [S. સર્વાધાર *fr.* સર્વ+આધાર.]
From the beginning to the end.

સરાધિયાં, Same as શરાધિયાં.

સરાપ, Same as શરાપ, શાપ.

સરાફ, *s. m.* [Ar. સર્રાફ.] A money-
changer. 2. A banker; a shroff; one who
deals in money.

સરાફી, *s. f.* The business of a shroff or
banker; banking; money-changing. 2. *adj.*
Relating to a shroff. 3. Mercantile; com-
mercial. 4. Exact; accurate.

Id. સરાશી ધંધો An exact trade; a trade
in which there are no secrets, and nothing
is concealed from the purchaser.

સરાખ, *s. m.* [See શરાખ.] Vinous or
spirituuous liquor; wine.

સરામણું, *s. n.* [S. શરાવ.] Protection.

વાસી ધર ચાર પેઠો, માર મારે ધણીને તે;
કોણ પે'લો જાય માહે, વહાલ સરામણે જ. —વહાલ.

સરાર, *adj.* [See સરેરાસ.] From one end
to the other. 2. Rushing headlong.

ખાજતો ખજે ન ખાજ્યો, રૂબ્યો સરામમાં. —વહાલ.

સરાવણું, *s. n.* [S. શરાવ.] An earthen dish.

સરા-વ-વું, *v. t.* [See સર-વું. *v. i.* to be
performed.] To cause to offer funeral cakes
to the manes of the deceased.

Id. શ્રાદ્ધ સરાવવું To perform ceremonies
for the benefit of the souls of deceased
ancestors.

સરા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of સાર-વું to bore
a hole.] To cause to bore a hole.

સરા-વ-વું, *v. t.* [Caus. of સાર-વું to anoint.]
To anoint.

નેહનું નયણે કહો તો કાળજ સરાવું. —ગોપાળ.

સરા-વું, *v. i.* [Pass. of સરા-વ-વું.] To be
anointed. 2. To be made better. 3. To be
delighted; to be pleased.

વિપ્ર બોલાવી સ્વસ્તિ વાચન કરી, રોહિણી નયન સરાણી.

—દયારામ.

સરાસર, } *adj.* [See સર the head + આ-
સરાસરી, }

શરો, આશરે.] In the average; as an average
or mean. 2. Approximately.

સરાસરી, *s. f.* The average; a propor-
tionate quantity. 2. *adj.* Average; propor-
tionate. 3. Approximate.

સરાહ, *s. f.* [See રાહેર.] Praise.

સરાહ-વું, *v. t.* To praise; to increase the
glory of.

સરાહી, *adj.* Fit to be praised or admir-
ed; admirable; charming.

શી બની નૂતન એ તનશું, ધનવંતીરિસાઈ, સરાહી અબંગા.

—વહાલ.

સરિગત, Same as શરીગત.

સરિતા, *s. f.* [S. *fr.* સ, સર્, to move.]
A river.

સરિયત, Same as શરત.

સ-રૂપ, *adj.* [S. *fr.* સ having + રૂપ.]
Having beauty; beautiful; handsome.

સરિયાણું, } *adj.* [Ar. *fr.* શારિએ a road
સરિયામ, }

+એમ્ public.] Straight; direct. 2. Evident;

plain; apparent; obvious. 3. Public, open to all; accessible to the public.

Id. સરિયામ માર્ગ-રસ્તો A public road.

સરિ-ચો, *s. m.* [See સળી.] A rod; a bar.

2. A stock of corn.

સરી-કાર, Same as શ્રીકાર.

સરૂં, *adj.* [See સારૂં.] Having relish; palatable.

સરૂં, } [S. સૂ, સર્, to move. See સર-વું.]
સરા, }
સરી, }

An adjective suffix added to Gujarātī adverbs of place and showing "direction towards".

નચો ને આગ્યા રે, વહાલાજી, ત્યાં સરા રે.

—નરસિંહમહેતો.

ગરૂડે પાંખે કરી માર્યા પછી નહો ત્યાં સરો. —ભાલજી.

સરૂં, Persian form of સરવ.

સરૂં, Same as શરૂ.

સર-રૂપ, *s. n.* [See સુ good + રૂપ.] A beautiful form.

રવ-રૂપ, Same as રવ-રૂપ.

સર-રૂપ, *adj.* [S. *fr.* સ common with + રૂપ.]

Having a form common with another; like; similar.

સર-રૂપ, *adj.* [S. *fr.* સ having + રૂપ.] Having beauty; beautiful.

સર-રૂપ-તા, *s. f.* Likeness; similarity. 2. Assimilation to the Deity.

સરે-તોરે, *adv.* [See સર a neckleco + તોરે] Pompously; triumphantly. 2. Boldly.

સરે-રાસ, [P. સરેસ per head *fr.* સર the head + રાસ.] Same as સરાસરી.

સરેશ, Same as સરસ, S., *s. m.*

સરૈ-ચો, *s. m.* [See સરઈ-ચો.] A perfume vendor.

સરો-જ, *s. n.* [S. *fr.* સર; See સર a lake + જન to be produced.] A lotus-flower.

સરો-ડ-વું, *v. t.* [See સર a string.] To tie the free end of the tether of one animal to the neck of another so as to prevent them from going astray. 2. [See સરાંડી.] To untie and scatter (bundles of grass.).

સરોડું, *s. n.* [See સરાંડી.] A reed or stock of *juwār* or the plants. 2. A bit of a

juwār or *bajrī* stock placed in a spinning wheel.

સરોતરી, *adj.* [See સારૂં + S. ઉત્તર better. See ઉત્તર.] Just; impartial. 2. Exact; right. બાધ્યો તમે સરોતરી ન્યાય કરને ! —અધેરીનગરી.

સરોદો, *s. m.* [See સ્વર + ઉદ્ય.] The art of foretelling by means of the manner of breathing. 2. The art of managing the breath. 3. A fiddle; a violin. 4. A nut-cracker.

સરો-રૂહ, *s. n.* [S. *fr.* સર a lake + S. રૂહ to grow.] A lotus-flower.

સરોવર, *s. n.* [S. *fr.* + વર great.] A large lake; a lake.

સરોપ, *adj.* [S. *fr.* having + રોપ.] Angry.

સર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* સૃજ to create.] Creation. 2. The inventive power; originality. 3. A chapter or part of a poem; a canto.

સર્પ, *s. m.* [S. *fr.* સર્પ to move.] A serpent; a snake.

સર્પ *adj.* [S. સ્રષ્, સર્પ to run = Run, run.] Quickly; speedily.

ચમક્યા ચમ્યા ચતુર, બાખ્ય, બાખ્ય બાવી બધે; દાખ્ય, દાખ્ય દુઃખ દૈન્ય, શાણા સર્પ સર્પતો.

સર્પ-વું, *v. i.* To creep; to go quickly; to run.

સર્વ, *adj.* [S.] All; every; complete; entire; whole.

Prov. સર્વ નાનાથી મોટું થાય છે From childhood we grow to manhood. સર્વ પાદખીએ બે-સનાર હોય, તો પછી ઉચકે કોણ ? If wishes were horses, then beggars ride.

સર્વ-જ્ઞ, *adj.* [S. *fr.* જ્ઞ to know.] All-knowing; omniscient.

સર્વ-જ્ઞ-તા, *s. f.* Omniscience.

સર્વણી, *s. f.* [See સરા-વ-વું.] The ceremony of Shrādhha, connected with the funeral rites.

Id. સરવણી આપવી To present a Brāhmana with bedding, &c., on the thirteenth day after death.

સર્વતો-ભદ્ર, *s. n.* [S. *fr.* સર્વતઃ on all sides *fr.* સર્વ + ભદ્ર = Auspicious on all sides.] A mystical diagram painted on a cloth intended to cover an altar. 2. A temple or

palace having entrances opposed to the several points of the compass. 3. A form of military array *e.g.* the square or circle. 4. A kind of charade in which the same words answer several questions. 5. A form of verse so contrived that the same meanings and words occur whether the line be read backwards or forwards or in any of several other dissections.

सर्व-त्र, *adv.* [S. *fr.* + त्र a suffix showing " place. "] Everywhere; universally.

सर्व-था, *adv.* [S. *fr.* + था a suffix showing "manner."] In every way; in every respect; altogether.

सर्व-दा, *adv.* [S. *fr.* + दा a suffix showing " time "] Always; constantly.

सर्व-नाम, *s. n.* [S. *fr.* + नाम.] A pronoun.

सर्व-प्रिय, *adj.* [S. *fr.* + प्रिय.] Beloved by all.

सर्व-भक्ष, *adj.* [S. *fr.* + भक्ष.] Eating anything indiscriminately; omnivorous.

सर्वमान्य, *adj.* [S. *fr.* + मान्य.] Universally acknowledged or admitted. 2. Respected by all.

सर्वरी, *s. f.* [S. *fr.* + री.] The night.

सर्व-व्यापक, *adj.* [S. *fr.* + व्यापक.] Ubiquitous; omnipresent; all-pervading; universal.

सर्व-शक्तिमान, } *adj.* [+ शक्तिमान, शक्तिवान.] Omnipotent; all powerful.

सर्व-स्व, *s. n.* [S. *fr.* + S. स्व wealth.] One's all, the whole or totality of what is one's own. 2 The very essence of.

सर्वांग, *s. n.* [S. *fr.* + अंग.] The whole body.

सर्वातीत, *adj.* [S. *fr.* + अतीत.] Transgressing all; having an existence different from that of all others.

सर्वानुमते, *adv.* [See सर्व + अनुमति.] Unanimously.

सर्वे, Same as सर्व.

सर्वेश, } *s. m.* [S. *fr.* + ईश, ईश्वर.] The Lord of all.

सर्वोत्कृष्ट, } *adj.* [S. *fr.* + उत्कृष्ट, उत्तम.]

Best of all; supremely good; superlatively good.

सर्वोपयोगी, *adj.* [S. *fr.* + उपयोगी.] Useful to all.

सर्वोपरि, *adj.* [+ उपरी.] The highest of all; the greatest. 2. Having paramount power

Id. सर्वोपरि सत्ता Absolute power; supremacy.

सल, Same as शिला.

स-लक्षण, } *adj.* [See सु + लक्षण.] Having good signs or qualities. 2. prudent; wise.

स-लग, } *adj.* [S. संलग्न *fr.* सम् together + लग् to join: See लग-वृ.] Continuous; uninterrupted; without division, separation or juncture; entire; whole (as a piece of cloth, a plank, a board, &c.).

स-लज्ज, *adj.* [S. *fr.* स + लज्ज.] Modest; decorous; shy; coy.

सलतनत, *s. f.* [Ar. सलतनत.] An armament; an equipment. 2. Sovereignty; kingdom.

सलपी, *s. f.* A kind of fish.

सलपे, } *s. m.* A breath, an inspiration as from a tobacco pipe or *chilam*.

सलाट, *s. m.* [See शिला + Hind. काटना *fr.* S. कृत्, कर्त, to cut.] A stone-cutter; a stone mason.

सलाडी, *s. f.* [See शिला.] A slab of stone used as a whetstone by cobblers while working.

सलासी, *s. n. pl.* Tricks to mislead other men.

स-लाडु, *s. n.* [See शलाडी.] A shoemaker's whetstone.

सलाम, *s. f.* [Ar.] A salutation: a salaam; a bow; an obeisance.

Id. सलाम करवी-लरवी To make a bow. सलाम लेवी To accept a bow or salutation. सलाम अलेकम् Peace unto you (said while

politely making a bow).

સલામત, adj. [Ar. સલામત safety.] Free from danger or harm; uninjured safe and sound. 2. That exists, remains, or endures; permanent; enduring; lasting.

Id. સલામત રહેવું To be safe. સલામ રાખવું To keep safe.

સલામતી, s. f. An undisturbed condition. 2. Security. 9. A salute. 4. Health. 5. A drink to the health of. 6. Prosperity. 7. Permanence; lastingness; continuance.

સલામી, s. f. A salute (by guns banners, &c.). 2. A quitrent; a nominal rent paid to the liege lord on a *jāgir* or estate. 3. *adj.* [of a land.] Held at a quitrent.

Id. સલામી ભરવી-આપવી To pay a quitrent; to pay the land-tax.

સલાહ, s. f. [Ar. સલાહ virtue.] Friendship; amity. 2. Peace. 3. Advice; counsel. 4. Reconciliation.

Id. સલાહ કરવી To make Peace; to make a treaty. સલાહ આપવી To advise. સલાહ લેવી To consult.

સલિલ, s. n. [S. fr. સ્ to move.] Water.

સલુક, s. f. [Ar. સલૂક behaviour.] Understanding. 2. Manners; behaviour; conduct; deportment. 3. Civility; refined manners.

સલુકા-ઈ, s. f. Good behaviour.

સ-લુણ્, adj. [See સ+લુણ્, લવણ્, લાવણ્ય.] Superlatively good; best; excellent; fine, sweet; dainty.

અન્ય સલુણી, મૃગયા નેણી, માહન વશ કીનો રે.

—દયારામ.

સલેટ, s. f. [Eng. Slate.] A slate.

સ-લોક-તા, s. f. [S. fr. સ + લોક + તા a suffix showig "quality."] Residence with a particular deity worshipped or propitiated as the Supreme Deity.

સલોકા, s. m. pl. [See સલોક.] The recital of certain stanzas by the bride and the bridegroom at the marriage-ceremony.

Id. સલોકા બણવા To recite Vedic verses.

સલ્લ, s. m. [S. શલ્લ an arrow.] A suspicion.

સલ્લગ, Same as સલગ.

સલ્લો, s. m. Fine pounded lime.

સવ-ઈ, Same as સવે.

સવડ, [See સવ-ગુ.] Same as સગવડ.

Id. સવડ કરવી To accommodate. સવડ પડવી To be convenient. સવડ પડવું Convenient.

સવત્સ, adj. [S. fr. સ with, having + વત્સ.] Accompanied by the young one.

સ-વત્સા, } Fem. of સ-વત્સ.
સ-વત્સી, }

સ-વણ્, adj. [S. fr. સ common to + વણ્.] Having the same colour or caste. 2. Like; similar. 3. Homogeneous (of letters of the alphabet); belonging to the same class of letters, and requiring the same effort in pronunciation.

સ-વલ-વુ, v. t. To make thin (as plants in a field thickly sown).

સ-વળ-વુ, v. i. [See સમ્+વળ-વું.] To roll about gently. 2. T. writhe; to smart. 3. To shake the fist (as a menace).

સ-વળુ, adj. [See સમ્ along with + વળ.] Right; proper.

Id. સવળું પડવું To turn out right; to turn out successful. સવળો પાસો પડવો To be lucky. સવળું બાસવું To appear through affection or partiality to be right, though really wrong. (of the acts of a favourite).

સ-વા, adj. [See સ + વા.] One and a quarter; 1½.

Id. સવા વીસ All that is desired. 2. Well done ! Bravo ! 3. Approved ! an expression showing perfect approval.

Prov. સવો મણ્ તેલે અંધાર Stygian darkness. 2. Anarchy.

સ-વા, adj. [See સુ+વા, વાયુ.] Favourable (of the wind).

અંકલો છતી આવે, ન લે સવા કવાને.—વલ્લભ.

Id. સવા ક-વા Lit. Favourable or unfavourable wind. Hence, 2. An accident; *vis major*. સવા વાવો To be favourably inclined; to be favourable.

સવા, s. m. pl. A kind of flees found in the eye-lash.

સવા-ઈ, s. f. [See સવા one and a quarter.] More by a fourth; excess by one-fourth.

2. A charge at the rate of a rupee and a quarter for every rupee. 3. Excess. 4. Extra work. 5. Superiority.

Id. સવાઈ કરવી To be superior to; to be more glorious than.

સવાઈ-ચો, } s. m. A pice; a quarter of an anna.

Prov. સવાઈયાના સો ધક્કા A very dear bargain.

સ-વાણ, s. f. [See સુ + વર્ણ. Cf. ક-વાણ.] Relief from pain; recovery from a distemper: ease; being at ease.

Id. સવાણે આવવું To be in heat (used in the case of lower animals).

સવાદ, Same as સ્વાદ.

સવાદ-દાર, adj. [+ દાર, P.,] Palatable; giving relish; delicious.

સવાદિ-યું, Same as સવાદ-દાર. 2. Addicted to the enjoyment of the pleasures of taste; epicurean.

સવાખ, s. m. [Ar. સવાખ reward for good actions.] Merit arising from virtuous actions. 2. Virtue; righteousness. •

સવા-યા, s. m. pl. [See સવા one and a quarter.] The 1½ multiplication table.

સવા-યું, adj. More by twenty-five per cent. 2. Surpassing; excelling.

સવા-ચો, s. m. [See સવાકો, સવા-યું.] A pice; a quarter of an anna.

Prov. સવાયાની ડોસી ને ઢ્યુઓ મુંડામણ Great toil, little gains. સવાયાના સો ધક્કા કોણ ખાય ? Who would like to do an unprofitable business ?

સવાર, s. f. n. [See સુ+વાર time.] Morning; dawn.

સવાર, s. m. [See અસ્વાર, સ્વાર, fr. S. અશ્વરોહ fr. અશ્વ a horse. +આરૂહ to mount fr. આ upto+રૂહ to grow.] A rider; a horseman. 2. A cavalier; a trooper.

સવારી, s. f. A retinue. 2. A ride. 3. An invasion; an expedition. 4. A journey. 5. A dignified way of going (said out of courtesy or ironically). 6. A dignified person (said out of courtesy or ironically).

Id. સવારી ચઢવી-નિકળવી To start a procession.

સવારૂં, adv. [See સવાર morning.] Early. 2. Betimes; in time.

મીરાં કહે “સારૂં થયું, સવારૂં મુજને, પર પુરૂષ જોયેથી દુઃખ” —દયારામ.

સવાલ, s. m. [Ar. સુઆલ.] A question; a query. 2. A request; begging.

Id. સવાલ કરવો-પૂછવો To ask a question. સવાલ નાખવો To make a request. સવાલ જવાબ Questions and answers. 2. A conversation.

સવા-લખી, } adj. [See સવા + લખ.] Valuable.

સુન્દર સન્યા સણગાર, મહનમોહને સવાલખી રે. —દલપત.

સવા-નું, v. i. [See સ-વાણે આવવું; or સુવા-વડ.] To be pregnant.

સવાસહું, s. n. [See સુ+વાસના.] Lit. Good wishes; blessings. Hence, 2. Abject entreaties; solicitations (Used in the plural).

Id. સવાસહાં કરવાં To entreat; to solicit.

સવા-સો, adj. [See સવા one and a quarter+સો.] One hundred and twenty-five; 125.

સવિ, adj. [See સર્વ.] All. 2. Whole.

સવિ-તા, s. m. [S. સવિતૃ, સવિતા, a creator, the sun, fr. સૂ to give birth.] The sun.

સવિતા-ઈ, s. f. Lustre; brightness. 2. Prowess; power; bravery; strength.

સવિતાઈ સેવકથી, કવિતાઈ કો કરંત; પિતૃતાઈ પામી પ્રેમે, વેષતાઈ વામણે. —વક્ત્રીલ.

સ-વિલાસ, adj. [S. fr. સ with + વિલાસ sport.] Sporting; gay; merry. 2. adv. Sportively; gaily; merrily.

સ-વિસ્તર, adj. [S. fr. સ + વિસ્તાર.] Detailed; circumstantial; minute.

સ-વે, adv. [See સ-વા fr. સુ+વા.] Favourably disposed.

Id. સવે પડવું To be favourable; to be suitable. સવે કરવું-લાવવું To make favourable; to make suitable.

મારો કે ઉગારો, ખગાડયું લાવે સવે. —વક્ત્રીલ.

સ-વેરા, Same as સ-વેળા.

ચઢ્યા રે શિખર પર, ને હુવા રે સવેરા;
ભાગી ગઈ રનની, ને ભાણુ ઉઠ્યા રે.—ભોળેભગત.

સ-વેલી, *adj.* [+વેલી.] Having creepers.
2. Having descendants.

સ-વેળા, *adv.* [See સુ+વેળા.] In proper time; in good time.

Id. સવેળાથી ચેતવું To take precautions in good time to prevent an injury.

Prov. સવેળાએ સંધરેલું કવેળાએ કામ આવે He that saveth his dinner, will have the more for his supper.

સવે, Same as સવા-ઈ.

સવે-યા, *s. m.* A kind of verse. 2. A measure of Prākṛita verse.

સવ્ય, *adj.* [S.] Left; not right. 2. Reverse; contrary. 3. *s. m.* The right hand.

Id. સવ્ય અપસવ્ય કરવું To keep things to the right and left side 2. To hide. 3. To misappropriate.

સ-શક્ત, *adj.* [See સ with+શક્તિ; or સુ+શક્ત.] Strong.

સસડ-વું, *v. i.* [Imit.] To boil. 2. To move; to stir.

સસળી, *s. f.* [Imit. Or See શ્વાસ.] Hooping-cough.

સસ-તું, *adj.* [See સ્વસ્થ.] Cheap; low-priced.

Prov. સસતું ભાડું ને સિધપુરની વટાં To buy a worthless thing at a cheap rate=Spend nothing, get nothing.

સસરો, *s. m.* [See સ્વશુર.] A father-in-law.

સસ-હું, *s. n.* [Dh. Des. મેળો *fr.* S. રથનઃ. Or S. ગ્રજ.] A hare; a rabbit.

સસ-વું, Same as સોસા-વું.

સસુ-માડું, *s. n.* [See સસહું + માર-વું.] A kind of aquatic animal.

સસો, *s. m.* Same as સસહું.

સહ, *prep.* [S.] With; together with; along with.

સહકાર, *s. m.* [S.] A fragrant sort of mango.

સહકાર ફળ વામણા હૃદયે, અપંગ તરવા સિન્ધુ;

તેમ દાસ તારો હું ઈચ્છું, છઉં બાંધવા પદ બંધુ.

—મેમાનંદ.

સહ-કાર, } *adj.* [S. *fr.* સહ + કર-વું.]

સહ-કારી, } Working together; co-operating; assisting; helping. 2. *s. m. f.* A co-worker; a collaborator; a colleague; a helper; an assistant.

સહ-ગમન, *s. n.* [S. *fr.* + ગમન.] Going with. 2. The burning herself by a widow on her husband's funeral pyre.

સહચર, *adj.* [S. *fr.* સહ with+ચર્ to move.] That accompanies or goes with. 2. *s. m.* A companion; a friend.

સહચરી, *s. f.* [S. See સહચર.] A female companion; a wife.

સહ-ચારી, *adj.* Going or living with; accompanying.

સહ-જ, *adj.* [S. *fr.* + જન્ to be born.] Born with; natural; innate; inherent. 2. Co-uterine.

સહજ, } *adv.* Easily; without any

સહજ-માં, } labour. 4. Simply. 5. A little; being insignificant. 6. In a short time; quickly. 7. Without trouble or difficulty; easily. 8. With no particular object in view. 9. Without any reason. 10. Naturally.

Id. સહેન-સાન બાબતમાં About trifles. સહેન ઓળખાણ A slight acquaintance. સહેન વાત A trivial matter. મેં એ વાત સહેન કરી I mentioned this quite naturally. સહેન વાંક A slight fault.

સહજાનન્દ, *adj.* [S. *fr.* + આનન્દ.] Having natural, innate, or inherent joy. 2. *s. m.* The name of the founder of the Swāmi Nārāyaṇa sect.

સહન, *s. n.* [S. *fr.* સહ to bear, to suffer.] Bearing; suffering; endurance. 2. Forbearance; patience.

સહન-તા, *s. f.* Endurance. 2. Forbearance.

સહન-શીલ, *adj.* [S. *fr.* સહન+શીલ charac-ter.] Enduring; patient; forbearing.

સહન-શીલ-તા, *s. f.* Forbearance; patience.

સહ-પાડી, *adj.* [S. *fr.* સહ+પાડ.] Studying together. 2. *s. m. f.* A fellow-student.

સહસા-વું, *v. i.* [See હર્ષ.] To be delighted.

ખીડી ખાળ બે ભાઈ હલા, મુખ બેઈ જનની સહરાણી.

—દયારામ.

સહ-વર્તમાન, *adv.* [See સહ+વર્તમાન.] Together with; along with; being accompanied by.

સહ-વાસ, *s. m.* [+વાસ dwelling.] Dwelling with. 2. Familiar intercourse. 3. Study; practice.

સહ-વાસી, *adj.* Living together. 2. Acquainted.

સહસા, *adv.* [S. *fr.* सहस force, violence.] Rashly; indiscreetly.

Prov. સહસા કામ કરવું નહિ Do nothing in haste or rashly.

સહસ્ર, *adj.* [S.] One thousand.

Id. સહસ્રાંશુ, સહસ્રકિરણ The sun. સહસ્રાદ્ર, સહસ્રનયન, સહસ્રનેત્ર, *s. m.* [S. *fr.* + અક્ષિ, નયન, નેત્ર, the eye.] Indra.

સહસ્રાવધિ, *adv.* [S. *fr.* + અવધિ.] To the extent of a thousand; by thousands.

સહાય, *s. m. f.* [S. *fr.* સહ, + ઇ to go.] A companion; a colleague. 2. An accomplice; an abettor.

Id. સહાય કરવી-આપવી To help. સહાય મળવી To get help.

સહાય, } Same as સાહાય, સાહાય્ય.

Id. સહાયકારક ક્રિયાપદ An auxiliary verb.

સહાય-ભૂત, *adj.* [S. *fr.* સહાય, + ભૂત *fr.* भू to be.] That serves as a help.

સહાયી, *adj.* Assistant; helping; aiding.

સહિત, *prep.* [S. See સહ.] With; along with; accompanied by; associated with; together with.

સહિ-ચંદ, *s. m.* [See સૈચંદ, સખા.] Small-pox.

સહિ-ચર, *s. f.* [Dh. Des. सहोदरો *fr.* S. सहोदर a brother born of the same mother. See સખી.] A female companion; a female friend.

સહિ-ચાઈ, *s. n.* [Dh. Des. सहचरिયં *fr.* S. सहकारित्व from સહ + કર to do.] Partnership; fellowship. 2. *adj.* Held in partnership.

Id. સહિચાઈ કરવું To carry on business in partnership. સહિચાઈ બંડોળ Joint stock.

સહિ-ષ્ઠ, *adj.* [S. सहिष्ठ most patient *fr.* सह to bear.] Patient; enduring.

સહિ-ષ્ણુ, *adj.* [S.] Patient; meek; capable of enduring; forbearing.

સહી, *s. f.* [Ar. सहی correct.] A signature; a name written on any document, paper, &c., by the party executing it, or by the person attesting another's signature. 2. *adv.* Correct; accurate; right. 3. Just; perfect. 4. Approved acquiesced in. 5. Indeed; of course; certainly.

Id. સહી કરવી To sign. સહી કરવું To finally consent. સહી સાદું A contract; an agreement.

સહી-સલામત, *adv.* [+સલામત.] Safe and sound; uninjured; unhurt.

સહુ, Same as સૌ, સર્વ.

સહે-જ, } Same as સહ-જ.

સહે-જ-સાજ, }

સહેલ, Same as સહેલું.

સહેલ, *s. f.* [Dh. Des. मुहली *fr.* S. मुख + केलि. (*fr.* Ar. سهر a walk.) Loitering; a pleasure excursion. 2. Merriment.

Id. સહેલ કરવી-મારવી To make oneself merry; to enjoy oneself freely. સહેલ સપાટા મારવા To enjoy oneself.

સહેલ-ધા, *s. f.* [+P. गह place.] An easy leisurely walk; loitering. 2. A place of amusement.

સહેલાણી, *adj.* Living or acting at one's ease or leisure. 2. Gay; easy-going.

સહેલું, *adj.* [Dh. Des. मुहली *fr.* S. मुख + केलि; a play. Also Hom. Des. मुहली, मुहली = S. मुखम् pleasure.] Easy; not difficult.

Id. સહેલું સટાક Very easy.

સહેવું, *v. t.* [S. सह to bear, to suffer.] To bear; to suffer; to endure. 2. To tolerate; to put up with.

સહોદર, *adj.* [S. *fr.* सह+ઉદર.] Co-uterine. 2. *s. m.* A brother of whole blood.

સહ, *adj.* [S. *fr.* सह to bear. See સહે-વું.] Sufferable; bearable; endurable; tolerable.

સળ, *s. m.* [See સળી.] Marks on the body caused by the strokes of a cane, whip, &c.; a bruise; a weal. 2. A line.

Id. સળ પડેલો-બેસેલો-હડેલો To rise, to

swell (of a scar, a mark). સળ પાડવો To make a mark by folding (paper, &c.) 2. To mark out a margin by folding a paper. કંકણના સળ દીસે પીડે, શીદ સંતાડો? આનંદ થાય છે દીડે.

—દયારામ.

સળ-ક, *s. f.* [S. શલ્ય an arrow.] Shooting pains.

Id. સળક આપવી To feel shooting pains.

સળ-કંડી, *s. f.* A chip; a thin long piece of bamboo, reed, &c.

સળ-કંડું, *s. n.* Same as સળ-કંડી.

સળકમ, Same as સળેકમ, સળેખમ.

સળકંબું, *v. i.* See સવળબું.

હાહાકાર હવે અસુરના સૈન્યમાં

ડગમગ્યો મેર ને સમુદ્ર સળકયો. —હરિદાસ.

સળકંબું, *v. i.* [See સળ, સોળ, શૂળ; or સલ્કો.] To feel a sudden piercing sharp pain.

Id. દાદ સળકવી To have an eager desire.

સળકું, *s. n.* [See સળ, સળી.] An instrument fitted to lift up thorny shrubs with.

સળકો, *s. m.* [See સળકંબું.] Acute pain. 2. An eager desire.

ઋતુપર્ણ આસને ઉઠે બેસે, થાય પરણવાના સળકા.

—પ્રેમાનંદ.

સળગંબું, *v. i.* [See સ + અગ્નિ] To burn; to take fire. 2. To break out (of a quarrel, riot, &c.).

Id. આગ સળગવી To take fire. 2. To break out (of a quarrel). 3. To arise (of a feeling of enmity).

સળગાવંબું, *v. t.* [Causal of સળગંબું.] To kindle. 2. To inflame; to instigate. 3. To prejudice against.

સળ-વસળ, *adj.* [See સળી + S. વિ priv. + સળી. Cf. સમ-વિષમ. Cf. Eng. Along the grain, and against the grain.] Even and uneven. Hence, 2. Having opposite qualities combined in the same thing; indiscriminately mixed together.

સળ-વળ, *adv.* [See સળ-વું + વળ-વું.] Rolling about, writhing. 2. Being restless or unsteady.

સળ-વળ-વું, *v. t.* To roll about. 2. To stir. 3. To move.

સળ-વું, *v. i.* [S. શટ્ to roll about, to

writhe. See સડ-વું.] To be rotten. See સડ-વું.

સળિ-ચો, *s. m.* [See સળી.] A bar; a rod. 2. A pricker.

સળી, *s. f.* [S. શલાકા.] A small thin stick 2. See શળી.

સળી-સંચો, *s. m.* [+ સંચો.] A secret arrangement made to secure success.

સળેકમ, } *s. n.* [S. શ્લેષ્મ.] Cold; a discharge of mucus through the nose owing to cold.

સળો, *s. m.* [Dh. Des. સલહો fr. S. શલમ: a locust.] Rottenness. 2. A disease. 3. Discord; disagreement.

Id. સળો પેસવો To begin to rot. 2. To begin to decline.

સાંઈ, *s. m.* [See રવામી.] A fakir; a Muhammadan mendicant.

Id. સાઈ મૈદા The disguise of a mad fakir exhibited in the Tabut procession.

Prov. સાંઈકે ટટું ચઢને દો Look not a gift-horse in the mouth.

સાંઈ, } *s. n.* [See શ્લેષ્મ.] Welfare; a happy state. 2. An embrace at meeting after a long separation.

દાસ દયાનો પ્રીતમ બનવો, નિશ દિન દેવું સાંઈ.

—દયારામ.

સાંકડ, *s. f.* [See સડ-કડ.] A difficulty.

સાંકડું, *adj.* Narrow. 2. Insufficient. 3. Incommodious. 4. Scanty.

Id. સાંકડો સમ્બન્ધ An intimate connexion; a close relation. સાંકડે માંકડે (માંકળે) સમાસ કરવો To accommodate even at one's own inconvenience. સાંકડે માંકડે (માંકળે) ચલાવવું To manage somehow or other; to manage with difficulty. સાંકડે આવવું To be placed in a difficult position; to be in a difficulty.

શું કંઈ ને આવી સાંકડે; માંકડે ને ન કાળું—દયારામ. સાંકડું, *v. t.* [See સાંકો.] To test the accuracy of a measure or weight.

સાંકળ, *s. f.* [S. સદૃશલા.] A chain. 2. Fetters; restraint. 3. A measuring chain.

કહે લોક, “ સાંકળ સર્વ ભાગી, ત્રૂકયો દેવ મોરાર. ”

—હરિદાસ.

સાંકળ-વું, *v. t.* To put together in the form of a chain. 2. *v. i.* To be bound, as with a chain; to be fettered.

હું તે સાંકળ્યો ચારે પાસ, રંગ ભરી રામા રે.

—દયારામ.

સાંકળિ-યુ, *s. n.* The contents of a book; an index to a book. 2. See સાંકળું.

સાંકળી, *s. f.* A small chain (generally of gold or silver).

Id. તથ સાંકળી A sweetmeat made from sesamum seeds.

સાંકળું, *s. n.* A wristlet; an anklet (generally of gold or silver.).

સાંકેા, *s. m.* [See સંખ્યા.] The testing of a measure of weight.

સાંખ-વું, *v. i.* [Hem.Des.સંસાહન=S. અનુગમનમ્ following, *fr.* S. અનુ after ગમ્ to go or ખમ-વું to bear, to endure.] To forbear. 2. To endure; to bear; to suffer. 3. To tolerate.

સાંખો, *s. m.* [See સંખ્યા.] A term for the figure *one*, used in secret communication.

સાંગ, *s. f.* [Hem. Des. સયગ્ધી = જયઃ કળ્પક સંલિખા શતગ્રી મહતી શિલા a weapon made of an iron ball in which nails are fixed, *fr.* S. ગત-ગ્રી killing a hundred *fr.* ગત+હન્ Or, S. ગાઙ્ગ made of horn, a bow, *fr.* ગૃઙ્ગ.] An iron spear. 2. A lance.

સાંડ-ગ, *adj.* [S. *fr.* સ with + અંગ part.] With all the parts; complete.

સાંગરી, *s. f.* [See સમી, સમડી.] Pods of a *Samī* tree.

સાંગલું, *s. n.* [See શૃંગ.] A necklace worn by children as an amulet.

ઉર ઉપર સાંગલું રે, સિંહનખ શોભે, સુવર્ણ મઢિયો.

—દયારામ.

સાંગળ-વું, Same as સાંકળવું.

સાંખા-ચાચી, *s. f.* [See સાંગ, શૃંગ+માચી.] A small seat with a back.

સાંગી, *s. f.* A square board or raised ground coloured and decorated with different pictures. 2. The tub of a carriage.

રચની સાંગી પૂઠળ લટકાવિયો, વસ્ત્રે ખાંધ્યા બેહુ હાથ.

—દયારામ.

સાંકળો-પાડંગ, } *adj.* [S. *fr.* સાંકળ *fr.* સાંગી-પાંગ,

સં+અંગ, +ઉપાંગ.] With the principal and subordinate parts; complete.

સાંચર-વું, *v. i.* [See સચર-વું.] To go; to pass.

સાંચ-વું, *v. t.* [See સચ-વું, સચ-ચ.] To collect. 2. To pay beforehand.

સાંચો, *s. m.* [See શકચો.] A machine. 2. A mould; a matrix.

સાંજ, *s. f.* [Hem.Des. સંજ્ઞા *fr.* See સંધ્યા.] The evening.

Id. સાંજ થવી-પડવી To be evening. સાંજ પાડવી To delay one's work in the latter part of the day. સાંજ પડે At eventide; in the evening. સવાર સાંજ=સાંજ સવાર In the morning and evening; every day.

સાંજી, *s. f.* Songs sung in the evening during a marriage-ceremony.

સાંજો, *s. m.* [S. સંવાય.] A swelling; a protuberance.

સાંકો, *s. m.* [S. સમ્ together + સ્થા to stand.] A reed. 2. A stalk.

સાંડ, } *s. m.* [S. ષણ્ડ a bull. Or, S. સ સાંક, } with + અંડ.] A mischievous bull. 2. A camel. 3. An unbridled person; a boisterous person.

સાંડસી, *s. f.* [S. સંદશ *fr.* સમ્ + દંશ.] A small kind of tongs or pincers.

સાંડસો, *s. m.* Large tongs.

સાંક, Same as સાંડ.

સાંકણી, *s. f.* [S. ષણ્ડાલી a wanton woman.] A female camel; a dromedary. 2. A swift kind of riding camel.

સાંડ-વું, *v. i.* To go swiftly.

ત્યાર પહેલી તેની માત, સુત મળવાને સાંકી. —વલ્લભ.

સાંકિ-ચો, *s. m.* A camel.

સાંતરું, *adj.* [S. સુ good + તંત્ર.] Well arranged. 2. Prepared; ready. 3. Easy to do. બેઠી દમચંતી શીષ ગુથાવા, સ્વયંવરમાં સાંતરી યાવા.

—પ્રેમાનંદ

સાંતરું, *s. n.* A quantum of articles of food daily set apart; a portion (of rice,

pulse, &c.) allotted for the day's consumption, taken out from the store and set apart to be dressed.

સાંત-વું, *v. t.* [Causal of સાંત-વું.] To hide; to conceal.

સાંત-વું, *v. i.* [See સાંત-વું.] To be finished; to be over.

એક દિવસમાં સહુ સુખ સાંત્યું, જગત ભવાડો કીધો.

—દયારામ.

સાં-તળ-વું, *v. t.* [See સમ્ + તળવું.] To fry in ghee or oil.

સાંતી, } *s. n.* [S. શમ્ભ, સમ્ભ, ploughing.]

A plough. 2. As much land as can be cultivated by one plough.

સાંતે-લી, *s. f.* [See સાંત-વું.] A game for children, generally known as બકરાની ઝંઝર, played in the Kadi district.

સાંતે-લું, *s. n.* A wooden frame used in yoking a bullack.

સાંથ, *s. f.* A lease of land. 2. The rent of land.

સાંથ-વું, *v. t.* To let; to rent out land for ploughing or cultivation.

સાંથે-વા, *s. m.* A sweet preparation of the flour of bājri.

સાંથળ, *s. f.*; *s. n. pl.* The thigh.

સાંથી, *s. m.* [See સાંથ.] A servant engaged for a twelvemonth; a servant paid every month.

સાંથી-ડું, *s. n.* A harrow.

સાંથી-ડો, *s. m.* [See સાંતી.] A farmer. 2. A cultivator.

સાં-ધ, *s. f.* [See સાંધ-વું.] A cleft; a crack. 2. A joint; a juncture; a seam. 3. The line or point of juncture.

સાંધ-ણ, *n. s. n.* An appendix. 2. A continuation; a complement.

સાંધ-વું, *v. t.* [See સંધિ.] To unite; to join. 2. To append; to attach.

સાંધો, *s. m.* A cleft. 2. An internode. 3. A joint; a juncture. 4. A patch; a seam. 5. The line or point of juncture.

Id. સાંધો બેસવો To fit in the joint. સાંધો મળવો To be completely joined together.

સાંધો ખાવો To be suitable to the accomplishment of one's object. સાંધે સાંધે જુડે False at every joint; false in all points. સાંધાવાળા પ્રાણી The articulates (in Zoology.)

Prov. સાંધા એટલા વાંધા Each joint adds to the weakness of the machine.

સાં-પડ, Same as સમ્પડ.

સાં-પડ-વું, *v. i.* [Hem. Des. સંપડિઅ = S. લબ્ધમ્ got, *jr.* સંપાદન.] To find. 2. To meet with 4. To discover. 5. To give birth to.

Id. છેકરે સાંપડવું To give birth to a child.

સાંપ-વું, Same as સાંપ-વું.

સાંખ, *s. f.* [S. શમ્ભ the iron head of a pestle.] An iron ring fixed at the end of a stick.

સાં-એલ, *s. f.* An iron nail fixed at each end of a yoke.

સાંખે-લું, *s. n.* [S. શમ્ભ the iron head of a pestle.] A wooden pestle for beating rice out of paddy.

સાંભર-વું, *v. t.* [Hem. Des. સમ્ભરેઅ, સમ્ભરિઅ *jr.* S. સ્મૃતમ્ remembered સ્મરિતમ્ reminded.] To collect; to gather.

સાંભર-વું, *v. i.* [See સમ્ભર-વું.] To be remembered. 2. To recollect.

સાંભળ-વું, *v. t.* [S. નિશ્રમ્, નિશ્રામય to hear.] To hear; to listen. 2. To attend; to mind. 3. To obey.

Id. અરજ સાંભળવી To take a request into one's favourable consideration. કહ્યું સાંભળવું To obey in order.

Prov. સાંભળીએ સૌનું, કરિયે મનનું Hear all, but follow your own counsels=Inquire and consult, but act upon your own judgment.

સાંસણી, *s. f.* [See શાસન: Or સસણી.] A secret instigation.

સાંસ-તા, *s. f.* [See સાંસ-વું.] Want 2. Difficulty.

સાસતું, *adj.* [See શ્વાસ.] Slowly; mildly. સાંસતાં રહી સત્યભાષા બોલ્યાં, હાથ-દઈ પોતાને ગાલે, આજ તો હાર લાવોની પાછો, બેઈએ તો આવજો કાલે.

—પ્રેમાનંદ.

સાંસાં, *s. n. pl.* [See સંશય.] Want; privation. 2. A doubt; hesitation.

Id. સાંસાં પડવાં To be wanting; to be

rare; to be scarce.

Prov. ગામમાં પેસવાનાં સાંસાં, ને પટેલને ઘેર ઉંદાં પાણી Beggars and borrowers should be no choosers.

સાંસારિક, *adj.* [See સંસાર.] Worldly; secular; lay; relating to the affairs of the family. 2. Social.

સાસો, *s. m.* Same as સાંસાં.

અથ લાખનેા સાસો રહી નય, આંગળી રહે ઉઘાડી રે.

—લગ્નજરમ.

• સાદ સાંભળીને સાસો કીધા, ત્યારે હેત જણાણું.

—સામળભટ.

સાંસોટ, *adv.* [S. સંસિદ્ધ *fr.* સમ well+સિદ્ધ, સોસરે.] Being straight. 2. Passing through or across.

એવે આલતાં મંદિર આવ્યું, ત્યાં કનક તણા છે કોટ;
તે મહા મનોહર દેખી રાન, તેણે અન્ધ હાંકિયા સાંસોટ.

—ત્રેમાનંદ.

સા, *pron. f.* [S.] She; that.

“ચરણે યા મતિ:સા ગતિ” પામ્યા, તારનેજ અવતાર.

—દયારામ.

સા, *s. m.* [See સાહ.] An honorific suffix added to the names of merchants, money-lenders, relations of the bride and bridegroom, the bridegroom. &c.

સાહિ, Same as સાહુ.

સાહિકાર, Same as સાહુકાર.

સાહિકારી, Same as સાહુકારી.

સાકડી, } *s. f.* [See સાંગ+કાષ્ટ, કાઠી.] A
સાકડી, }
rafter of teak.

સાકર, *s. f.* [S. શર્કરી Ar. સુક્કર=P. શર્કર= Eng. Sugar.] Sugar-candy; sugar.

Id. સાકર પિરસવી To cajole; to flatter.

Prov. સાકરના હીરા ગળ્યા, તે ગળ્યા A contract once entered into is binding until its fulfilment. સાકરને કડવી કોણ કહે? Who but a diseased person will say, “Sugar is bitter”?

સાકણ, Same as શાકણ.

સાકર-નું, *v. i.* [See હા, હાક, + S. કર to do.] To call.

સાકરિયા, *adj.* Resembling sugar-candy; sweet. 2. Sugared; mixed with sugar.

સાક્ષર, *adj.* [S. *fr.* સ with+અક્ષર.] Let-

tered; learned: literary; literate.

સાક્ષાત, *adv.* [S. *fr.* + અક્ષિ.] Before the eyes of; in the presence of. 2. Evidently; openly; manifestly.

સાક્ષાત્કાર, *s. m.* [S. *fr.* + કર to do.] A manifestation.

સાક્ષી, *s. m.* [S. સાક્ષિ. See સાક્ષાત.] A witness; an eye-witness. 2. *s. f.* The act of attesting another person's signature. 3. Testimony; evidence.

Id સાક્ષી કરવી To write down one's signature as a witness. સાક્ષી આપવી-પૂરવી To give evidence as a witness. માફે મન આ વાતની સાક્ષી પૂરતું નથી I cannot swear to the truth of the statement.

સાક્ષી-દાર, *s. m.* [+ P. દાર having.] A witness.

સાખ, *s. f.* [S. માધ્ય. See સાક્ષી, સાક્ષાત.] Attestation. 2. Reputation; character. 3. Commercial credit.

Id. સાખ પડવી To be reputed honest and honourable. સાખ પાડવી To establish a reputation. સાખ વધારવી To increase one's credit or reputation. સાખ ગુમાવવી To lose one's credit or reputation. સાખ ધણી બે હુનુર A signature written in the presence of two parties (an expression used in signing a document as a witness).

સાખ, *s. f.* }
સાખિયું, *s. n.* } [S. શાક edible leaves.]
A fruit that has ripened on the tree. 2. A halfripe fruit.

સાખી, *s. f.* [Ar. સાક્ષિ at rest, standing, a song sung by women while standing at rest in a circle, the other part being sung while walking.] A kind of short poem often used as an authority. 2. A measure in poetry.

સાખો, *s. m.* [See-સાખ reputation, used by way of euphemy.] A brawl; a strife

Id. સાખો કરવો-મચાવવો To raise a brawl or a noisy quarrel.

સાગ, *s. m.* [S. શાક.] A teak tree. 2. Teak-wood.

સાગ, સીસમ, ને સોતું કદી ન થાય જુતું.—ભાષા.

સાગ, Same as સરાક, સરાગ.

સાગર, *s. m.* [*S. fr.* સગર name of a king.]

An ocean; a sea.

સાગર-બા, *s. f.* [*S. fr.* + જન્ to be born.] (Hindū Myth.) The goddess of Wealth, Lakshmi, who was born of the ocean.

એવું વચન સુણી કમળાનું, શ્રીહરિ બોલ્યા વળતું,
“ હું નથી નિદ્રાળુ નથી ઉદાસી, સાગર બા સાંભળતું.”
—દયારામ.

સાગરીત, Same as શાગરીત, શાગરીદ.

સાગ-વાન, *s. n.* [See સાગ teak + વન.]
Teak-wood.

સાગવું, *s. n.* [Redup. of સગું used as સગું સાગવું.] Relations.

સાગાળ, *s. m.* Fine chunam powder.

સાંકેતિક, *adj.* [*S. fr.* સંકેત.] Conventional (of a word).

સાંક્ય, *s. n.* [*S. fr.* સંખ્યા.] The Sāṅkhya system of philosophy; the name of one of the six systems of Hindū philosophy, ascribed to the sage Kapila.

[This philosophy is so called because it enumerates or discriminates (સમ + ક્યા) twenty-five Tattvas or true principles; and its chief object is to effect the emancipation of the twenty-fifth Tattva, i. e. the Purusha, or the soul, from the bonds of this worldly existence, the fetters of phenomenal creation, by conveying a correct knowledge (સંખ્યા) of the twenty-four other Tattvas, and by properly discriminating the soul from these.]

સાંક્ય, *adj.* [*S. fr.* સ with + અંગ.] Having all limbs. 2. Complete; whole.

સાંક્ય-ગોપાંક્ય, *adj.* [*S. fr.* + ઉપાંગ.] Having all principal and accessory limbs.

Id. સાંક્ય-ગોપાંક્ય ઉતરવું To carry out a work or business in all its details.

સાચ, *s. n.* [See સત્ય.] Truth.

Prov. સાચને આંચ નથી Truth may be blamed but not shamed=Truth seeks no corners.

સાચ-વટ, *s. f.* [+ વટ.] Same as સાચા-ઈ.

સાચવ-ણી, } *s. f.* [See સાચ-વ.] Preserving. 2. Protection 3. Care.

સાચવ-વું, *v. t.* [Hem. Des. સંચવિષ્ = S. સંચિત્ arranged, *fr.* સંચિત્ collected *fr.* સમ together. See સંચય] To preserve; to protect; to take care of.

Id. વખત સાચવે To keep the appointed time; to be punctual. અણી સાચવવી To be serviceable at a critical moment. મરજ સાચવવી To act according to the whim of; to propitiate. સાચવી રાખવું-મૂકવું To preserve; to lay by; not to waste. ડોકરાને સાચવે To take care of. દાન-આખર-સાચવવી To keep up one's reputation.

સાચા-ઈ, *s. f.* [See સાચું.] Truthfulness. 2. Honesty; probity. 3. Fairness and correctness of intention in dealing.

સાચા-બોલું, *adj.* [See સાચું + બોલ-વું.] Truthful; veracious.

Prov. સાચા-બોલને સગી માએ માર્યા=સાચું બોલેલું બધાને કડવું દાગે Truth is the only thing that is offensive=Truth finds foes where it makes none.

સાચું, *adj.* [Dh. Des. & Hem. Des. સચ્, મચ *fr.* સત્ય.] True; veracious; true to one's own word or promise. 2. Genuine; real; not counterfeit. 3. Sincere; honest. 4. Faithful. 5. Just. 6. Proper. 7. *s. n.* Truth; a truth.

Id. સાચું બોલું સમજવું To misrepresent; to mislead.

Pro. સાચું બોલું તે મા મારી નય, નિકર બાપ કુત્તા બાપ Between the hammer and the anvil. સાચાનો બોલનાર અને માથાનો વાઢનાર (બે સરખા) Flattery sits in the parlour, while plain dealing is kicked out of doors=Truth is the only thing offensive.

સાચે, } *adv.* Truly. 2. Certainly indeed. 3. Properly; justly; rightly.

સાજ, *s. m.* [See સજ્જ = P. સજ્જ preparation: See સાજિ-દો.] A dress. 2. Equipments. 3. Apparatus; materials; instruments; accompaniments. 4. A saddle. 5. The gear of dancers. 6. Dressing up. 7. Fitting out.

સાજન, s. n. [See સાજન.] A gathering of respectable gentlemen attending a marriage procession; the bridegroom's train, retinue or equipage.

સાજનું, s. n. A meeting of caste-people for determining a caste-question.

સાજ-વું, v. t. [See સજ; સાજ.] To cleanse; to clean. 2. To become; to befit; to suit; to look seemly or harmonious with. See સાજ-વું.

સાજસરન્નમ, s. m. [See સાજ+સરન્નમ.] A befitting preparation.

સાજિન્દો, s. m. [P. સાજિન્દ: a player fr. સાજ preparation fr. સાજિત્ to make, to be ready.] A musical performer who accompanies a dancer or songster.

સાજી-ખાર, s. m. [S. સર્જિકાક્ષર fr. સર્જીકા natron + ખાર.] Natron.

સાજું, adj. [Dh. Des. સજ્જ્ઞ fr. S. સવસ્કમ્ a short time ago; recent fr. S. સવસ્ recent-ly + ક adj. suff. Also Hem. Des. સજ્જોક્=S. પ્રત્યગ્રમ્ recent.] Healthy. 2. Entire; unbroken. 3. Perfect; sound.

Id. સાજું તાજું, સાજું સમું Healthy and fresh; hale and hearty.

સાજ્ય, Same as સાહાય્ય.

સાટ, s. f. [See સોટો.] The backbone.

સાટ-કો, s. m. [સાટ Imit. + S. કૃ to do.] A whip. 2. A lash.

Id. સાટ-કો મારવો To lash.

સાટ-માર, s. m. [See હસ્તી+માર-વું] A gymnast who can tease an elephant by pricking him with a lance.

સાટ-મારી, s. f. Fighting with elephants. 2. The sport of baiting elephants with lances.

સાટ-વું, v. t. [See સાટું, સટો.] To make a bargain of; to contract for; to purchase.

સાટી, s. f. The frame of a carriage in which men sit.

સાટી-ઝાંખરાં, } s. n. pl. [See સાંઠો+ઝાંખરું.] Words which cause misunderstanding between persons.

સાટીન, s. f. [Eng. *Satin*.] Satin.

સાટું, s. n. [Dh. Des. સાહદિયં=S. પિહિતમ્

covered. See સટો.] A bargain. 2. A contract of sale or purchase. 3. Buying up; purchasing; a bargain. 4. A return (for benefits received). 5. A contract or agreement for the purchase of the whole stock of goods, landed property, &c.

Id. સાટું કરવું To make an agreement. 2. To exchange. સાટા ખત A written agreement. સાટું તેખડું A direct or indirect exchange of girls in marriage.

સાટું-ક, s. m. [See સટ.] A rogue.

સાટું-ક જનનો સંગ ન કરીએ સમજ, પડે બજનમાં ભંબરે.

—મીરાંબાઈ.

સાટે, adv. In exchange for; in return for.

સાટો, s. m. [See સાડી.] The frame work of a large cart. 2. Refined or purified ghee. 3. Flour of rice rubbed with ghee.

સાડ, adj. [S. શટ્ fr. ष, षट्, six+તિ suffix showing "tens."] Sixty; 60.

સાડી, s. f. Sixty years of age; the age of sixty.

Prov. સાડી ને બુદ્ધિ નાડી Old age is second childhood.

સાડત્રીસ, adj. [S. ષટ્ six + ત્રીસ.] Thirty-seven. 37.

સાડ-લો, s. m. [See સાડી.] A kind of cloth worn by women.

સાડા, adj. [S. સાર્ધ with a half fr. સ with +અર્ધ.] A word prefixed to numerals and denoting "more by a half," e. g. સાડા ચાર Four and a half; 4½.

Id. સાડી વણ પાંસળીનો Whimsical; capricious.

સાડી, s. f. [S. શાટ.] A kind of cloth worn by women; a garment around the body and passing thence over the head of women.

સાડીસાતી, s. f. [See સાડા+સાત] Period of 7½ years of the influence of શનિ (Saturn) on the destinies of a person, being an unfortunate period.

સાડુ, s. m. [S. શ્યાલી See સાળી + વોઢા the husband fr. વહ, વહેવું, to carry, to marry.] Husband of one's wife's sister.

Prov. સગાઈમાં સાડુ, ને જમવામાં દાડુ The wife's relations have a greater claim on

one's affection than any others.

સાણુંકું, *s. n.* [Ar. સેહન a dish; P. સેહનક a small dish.] An earthen dish used by beggars to collect food in.

સાણુંપણું, *s. n.* [See સાણું *fr.* સ+ભાન.] Wisdom; discreetness; decorum; politeness.

સાણુંસી, Same as સાંડસી.

સાણુંસો, Same as સાંડસો.

સાણું, Same as સોણું.

સાણું, *s. n.* [See કાણું.] A hole in the height near the bottom of a large earthen vessel.

લાણી બુચો તો, વિકાર નહિ જેમાં ઉઘડ્યું હિરાનું સાણું.
—નિરાંતભક્ત.

સાણું, *adj.* [See સ + ભાન: Or સ + જ્ઞાન.] Wise; discreet: decorous; polite.

સાત, *adj.* [S. સપ્ત.] Seven; 7.

Id. સાત પાંચ થવી To be in difficulty; to be put to great trouble. સાત વીસે સો ગણે એવો Foolish. મારે ક્યાં સાત પાંચ પાલવવાનાં છે? I have no family to provide for.

Prov. સાત સૈયાણીએ વેતર વડે Many cooks spoil the broth. સાત પાંચકી લટ્ટી ચોર એકકા બોલ Many hands make light work. સાત સાંધે ને તેર ત્રે The more I try, the farther I am off. સાત ઉતાવળ સાત વાર પાછી ફરે Haste is waste. સાત ગળણે ગળીને પાણી પીચો Think twice before you take a leap. સાતમાં શરો ને પાંચમાં પૂરો He has a saddle to fit every horse = He will go with every wind.

સાત-ડે-સાત, *s. m. n.* The figure "7".
2. A dot; a zero. 2. Total failure.

સાત-પટ્ટી, *s. f.* [+ પટ, પટો.] A bay or gulf running into land in seven channels.

સાત-પડી, *adj.* [+ પડ.] Having seven folds.

સાત-પડો, *s. m.* A palmar abscess.

સાતમ, } *s. f.* [See સાત-મું.] The seventh day of each half of the lunar months.

સાત-મું, *adj.* [S. સપ્તમ. See સાત.] Seventh.

સાતરા, *adj. m. pl.* Adorned and made ready; fitted out; equipped.

સાતવો, Same as સાતુ.

સાતા, *s. f.* [S. સાત pleasure, delight.]

Rest: 2. Contentment. 3. Ease; peace of mind.

Id. સાતા વળવી To be at ease; to have peace of mind. સુખસાતા Happiness and peace of mind.

સાતુ, *s. m.* [S. સક્તુ, barley.] Flour of parched corn.

સાત્વિક, *adj.* [S. See સત્વ.] Pure. 2. Virtuous. 3. Real; existent. 4. Honest; true; sincere; good. 5. Mild. 6. Efficacious.

સાત્વિક-ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + ભાવ.] The natural, spontaneous, and honest affections of the mind; also, the acts or movements expressing them.

સાથ, *s. m.* [Hem. Des. મત્થરો = S. સમૂહ: a group, *fr.* S. સર્થ a caravan.] Company. 2. Society; association. 3. Fellowship. 4. A partner. 5. A company of persons come on a visit of condolence.

સાથ, Same as સાથે.

સાથરિ-ચો, *s. m.* [See સાથરો.] A dealer of sundry articles at any place and at any time.

સાથરી, *s. f.* A raft of bamboos specially made by Brāhmanas used on riverbanks to keep various materials of worship for their clients.

સાથરો, *s. m.* [Dh. Des. & Hem. Des. મત્થરો = S. ગ્રચ્યા a bed, *fr.* S. મંસ્તર; *fr.* S. સમ્ + સ્તૃ to cover. See અસ્તર.] A grass-bed. 2. The ground prepared for a dying person. Id. સાથરે સુવાડું To cut down; to kill.

સાથળ, Same as સાંથળ.

સાથિ-ચો, *s. m.* [S. સ્વાસ્તિક *fr.* સુ well + અસ્તિ is *fr.* અસ્ to be. See સ્વસ્તિ.] An auspicious mark painted in the front of a house, &c. 2. A mark affixed to a writing in place of her signature by a woman who does not know how to write.

સાથી, *s. m.* [Hem. Des. સહડત્થિ-આ = S. દૂતી a female servant, *fr.* S. સહ together + ઉત્થિત risen *fr.* ઉત્ up + સ્થા to stand.] A companion; a colleague; a helper; an assistant; a comrade.

સાથી, *ad. conj.* [Abl. of શું.] Because;

for. 2. Why ?; on what account ?; by what means ?; how ?.

સાથે, prep. adv. [See સાથ.] With; in the company of.

સાથે લાગુ, adv. [+ લાગુ, લાગ-વું.] In continuation with being continued. 2. Taken together; simultaneously.

સાદ, s. m. [Hem. Des. સદો fr. શબ્દ.] Voice; sound; a cry. 2. A noise. 3. A hallooing to; also the answer or call returned. 4. An echo.

Id. સાદ કરવો To call aloud. **સાદ દેવો** To reply to a call. **સાદ કાઢવો** To utter a sound. **સાદ પાડવો** To make a public declaration by the town-crier. **સાદ નિકળવો** To come out (of a sound); to be able to utter a sound. **સાદ બેસવો** To be hoarse or low (said of the voice.).

સાદડ-ખરચ, s. m. [Ar. માફૂ all, sundry, + ખરચ.] The fund raised by the village people to be spent under the superintendence of Government officers towards distributing charities to saints and fakirs.

સાદડી, s. f. [See સાદ + ડી dim.] A soft low voice.

સાદડી પાટું, તો, વણાલા, લોકડિયાં નળે.

—નરસિંહ મહેતા.

સાદડી, s. f. [Dh. Des. સારી a mat of darbha grass. (cf. સાથરો.)] A mat. 2. Matting. 3. A texture of sedges or rushes.

સાદડું, s. n. A small ragged mat.

સાદડો, s. m. [P. શાહતર: a particular medicinal plant.] A kind of timber tree. 2. A name of a particular kind of timber of a reddish colour.

સાદર, adj. [S. fr. સ with + આદર.] Respectful; reverential. 2. Published; issued. 3. Arrived. 4. s. f. Pleasure; delight. 5. The cravings of a pregnant woman. 6. Gratifying the cravings of a pregnant woman.

કુંવરબાઈનું આગ્યું સીમંત, સાદર વાત ન પૂછે કંથ.

—પ્રેમાનંદ.

સાદાઈ, s. f. [See સાદ.] Plainliness. 2. Simplicity of conduct.

સાદું, adj. [P. શાદ:] Plain; simple; art-

less; guileless. 2. Plain and neat.

સાદર્ય, s. n. [S. fr. સદૃશ like fr. સ like+ દૃશ to see.] Resemblance; similarity. 2. A likeness.

સાધ, Same as સાધુ a holy person.

માતુલ છે મારો વળી, સત્યતામાં સાધ છે.—વલ્લભ.

સાધ, Same as સવાધીન.

ત્રીકમ કેમ તરછોડો તારૂણી સાધ ને. —મણિરામ.

સાધક, adj. [S. fr. સાધ્ to accomplish. See સાધ-વું] That accomplishes, effects, or brings about; that is instrumental, conducive to, or productive of. 2. s. m. f. n. An abettor; an accomplice. 3. A votary; a worshipper.

સાધન, s. n. Means. 2. Materials. 3. Accomplishing; achieving; effecting; executing; performing; making; doing. 3. Matter 4. An instrument; an implement; a tool; an agent. 5. An expedient; a contrivance. 6. Good works. 7. The observance of the moral and ceremonial parts of the Hindu religion, as secondary means of obtaining purity and emancipation. 8. A carpenter's square; a normal. 9. The premises (Logic). 10. Preparation (of metals) by oxidation, &c., for medicinal and alchemical purposes.

સાધન-ચતુષ્ટય, s. n. [S. fr. + ચતુષ્ટય.] A group of particular four means of attaining absolution according to Vedanta philosophy; viz., નિત્યાનિત્ય વસ્તુવિવેક, વૈરાગ્ય, શમાદિ સમ્પત્તિ and મુમુક્ષત્વ.

સાધન-ભૂત, adj. [S. fr. + ભૂત become fr. મૂ to become.] Become an instrument; instrumental.

સાધના, s. f. Observance of ceremonies. 2. Ceremonies observed with a view to propitiate a god, or an evil spirit.

સાધર્મ્ય, s. n. [S. fr. સ common with + ધર્મ] Equality (of qualities). 2. Sameness of nature; likeness.

સાધવી, Same as સાધ્વી.

સાધવું, v. t. [S. સાધ્ to accomplish.] To accomplish; to achieve. 2. To subdue; to win; to succeed. 3. To prevail upon. 4. To

observe. 5. To effect; to execute; to perform; to make; to do. 6. To avail.

Id. કામ સાધવું To accomplish one's object. મંત્ર સાધવો To perform ceremonies in order to secure the efficacy of a charm.

સાધારણ, *adj.* [S.] General; not particular. 2. Common; belonging to all or many. 3. Generic; not peculiar or specific. 4. Middling; indifferent; ordinary; of the common sort.

સાધારણ-ખાતું, *s. n.* [See સાધારણ+ખાતું] An account kept under the heading "charity".

સાધારણ-પક્ષ, *adj.* [S. fr. + પક્ષ.] Middling; mediocre; ordinary.

સાધિત, *adj.* [S. See સાધવું.] Accomplished; achieved. 2. Derivative (in Gram.). 3. Made; done; effected.

સાધુ, *s. m.* [S. See સાધવું.] A saint; a sage; a holy man. 2. A good man; a pious man; a virtuous man; an honest man. 3. An ascetic; a recluse. 4. *adj.* Holy; virtuous; pure; honest.

સાધુ-સન્ત, *s. m.* [+ સન્ત.] A saint. 2. *s. m. pl.* Saints and sages of various denominations.

સાધ્ય, *adj.* [S. See સાધવું.] Accomplishable; attainable; practicable; feasible; acquirable. 2. *s. n.* That which is to be proved; the conclusion (in Logic). 3. The twenty-second of the astronomical *yogas*. 4. An order of deities; a god.

સાધ્વી, *s. f.* [S. Fem. of સાધુ.] A chaste or virtuous woman; a saintly woman. 2. An abbess.

સાન, *s. f.* [Ar. સંહન a signal.] A sign; a signal; a beacon; a wink. 2. A hint; an allusion.

Id. સાન કરવી To make a gesture; to beacon. સાનમાં સમજાવવું To express one's meaning by secret signs or gestures.

સાન, *s. f.* [See સાણ્ wise. fr. સ+સાન or જ્ઞાન. Or, P. જ્ઞાન position, splendour.] Understanding; sense.

તેમ કરી અરિને હણે, ને ધારો શુભ સાન.—પ્રેમાનંદ.

Id. સાન વળવી To come to one's senses; to become wiser by experience or advice.

Prov. સોળે સાન, ને, વીસે વાન A fool at forty will never be wise : He that is not handsome at twenty, strong at thirty, wise at forty, rich at fifty, will never be handsome, strong, wise, or rich.

સાન, *s. n.* Pawn; mortgage; security. 2. Anything given in pledge.

સાન-ક, *s. f.* [See સાણકું.] A small dish or plate made of clay.

સાનંદ, *adj.* [S. fr. સ + આનંદ.] Joyful. 2. *adv.* Joyfully.

સાન-દાશ્વર્ય, *s. n.* [S. fr. + આશ્વર્ય.] Admiration mingled with joy.

સાની, *s. f.* [See સાન-ક, સાણકું] Dregs of sesamum seeds left in the mill after the oil is pressed out of them. 2. Dregs of sweetmeat left at the bottom of the frying-pan.

સાનુકૂળ, *adj.* [See સ+અનુકૂળ.] Favourable; helping.

સાનુસ્વાર, *adj.* [S. fr. સ+અનુસ્વાર.] Having the nasal sound or the nasal mark.

સાન્વન, *s. n.* [S. fr. સાન્વ to appease.] Pacification; comforting; consoling.

• **સાન્વય**, *adj.* [S. fr. સ with+અન્વય.] Accompanied by the descendants. 2. Suitable to the context. 3. (Gram.). Complex (a sentence).

સાન્નિધ્ય, *s. n.* [S. See સન્નિધ.] Proximity; vicinity; neighbourhood.

સાપ, *s. m.* [See સર્પ.] A snake, a serpent.

Id. સાપની કાંચળી The slough of a snake.

Prov. ઢુધ પાઈને સાપ હેરેવો The clouds that the sun builds up, darken him = Vipers will breed vipers. સાપ કે ઘો ને નિકળે તે ખડું To take one's chance. સાપના પગ સાપ નાણે = સાપના પગ પેટમાં Set a thief to catch a thief. સાપને ઘેર સાપ પરાણો They are well matched. સાપને માથે મણિ Honey is sweet, but the bee stings. સાપે કરડેલો દોરડીથી (છંદુદરથી) બીચે A burnt child dreads the fire = Whom a serpent has bitten, a lizard alarms. સાપે છંદુદર ગળ્યું, મૂકે તો મરે, ને ગળે તો આંધળો થાય A pre-

cipice in the front of you, and wolves behind you=Between the hammer and the anvil=It cuts both ways, like a two-edged sword. સાપ લાંબો ને ઘો પહોળો Whether long or short, both are equal in magnitude. સાપ બધે વાંકો, પણ દરમાં સીધો Adapt yourself to circumstances. સાપ ગયા, ને દિસોટા રહ્યા When the substance is lost, it leaves its shadows behind. સાપનો ભારો ને કુંવારી કન્યા, જળવવાં કડણ The anxiety to the parents of a grown-up unmarried girl is as great as if they were carrying a bundle of serpents on their heads.

સાપ-જી, Same as સાપે-જી.

સાપ-ખામણી, *s. f.* [+ ખામણી.] A lizard; a lizard with a glistening skin, short feet, and serpent-like briskness. 2. A kind of serpent, having white spots on the mouth, a red tail, and a body of a black colour.

સાપે-જી, *s. f.* [S. સર્પિણી Fem. of સર્પ. સાપ.] A female serpent.

Id. સાપેજી જેવી Very active and slim. 2. Very malicious.

સાપો-લિ-ચુ, *s. n.* The young one of a snake. 2. A small snake.

સાફ, *adj.* [Ar. સાફ.] Clean; free from dirt or filth; not dirty. 2. Clear; limpid; lucid; transparent. 2. Free from moral impurity; pure; holy; chaste; guiltless. 4. Free from disease or hurt. 5. Free from blemish, flaw, or defect; polished; burnished. 6. Smooth; even; level. 7. Uniform; regular. 8. Plain; open; obvious; apparent. 9. Not ambiguous. 10. Easy; simple. 11. Straight-forward; sincere; open-hearted; candid.

સાફ-સુદ, *adv.* Neat and clean.

સાફી, *s. f.* A piece of cloth through which smoke, &c. is strained. 2. Puffery.

સાખડું, *adj.* [See સાખિત, સાખૂત, સાખુદ.] All. 2. Healthy; recovered from sickness; refreshed.

સાખર, *s. n.* [S. સમ્બર.] A stag; an elk.

સાખર સિંગડું, } *s. n.* [+ સિંગડું.] The

horn of a stag.

સાખરી, *s. f.* A female stag.

સાખલિ-ધો, *s. m.* A kind of rough thin cloth.

સાખિત, Same as સાખિત.

સાખુ, *s. m.* [Ar. સાબૂન.] Soap.

Prov. સો મણ સાખુએ ધુવે, તોએ સિધીભાઈ કાળા ને કાળા You cannot wash a blackamoor white.

સાખુ-ગોળો, *s. m.* [+ ગોળો.] A ball of soap. 2. A kind of sweet-meat made of sugar. 3. A stout man having a short stature and a greasy skin (slang).

સાખુ-ચોખા, *s. m. pl.* [Eng. Sago + ચોખા.] Sago.

સાખુત, } Same as સાખિત, સાખિત.

Id. સાખુત રાખવું To keep intact or unhurt.

સાખેલો, *s. m.* [P. શાહબાઝ a bridegroom.] A well-dressed child riding in the front of the bridegroom's procession, or of any procession.

સામ, *s. m.* [S.] The third Veda. 2. Conciliating means; conciliatory measures; adulatory or suppliant steps and deportment.

Prov. સામ દામ ને ભેદ ઉપાય, પછીથી ચોથો દણ્ડ ઉપાય Never draw your dirk, when a dint will do.

સામ, *s. f.* [S. સમ્બ an iron head of a pestle. See સાંખેલું.] The head of a pestle.

સામગ્રી, *s. f.* [S. સમગ્ર.] Means. 2. Collection of materials or tools; apparatus.

સામઢું, *adv.* [See સમસ્ત.] Collectively; wholesale. 2. Simultaneously. 3. Altogether.

સામત, } *s. m.* [See સામન્ત.] A feudatory chief; a petty chief. 2. A warrior.

ન ગમ્યો કરમી કોય, ન ગમ્યો સામદ શરો.

—સામળભટ.

સામન, Same as સામાન.

સામનો, *s. m.* [See સામું.] Opposition. 2. A fight.

ખાઈ ઘડી સુખની, ને યશે આજ સામનો. —વશીભ.

સામન્ત, *s. m.* [S. *fr.* સમન્તાત્ all around.]

See સામત. 2. *adj.* Neighbouring; adjoining.
સામર, *s. n.* A kind of a tree.

સામરથ, } *s. n.* [S. સામર્થ્ય See સમર્થ.]
સામર્થ્ય, }

Strength; power; force; might. 2. Virtue; efficacy; potency.

સામ-સામું, *adj.* [See સામું.] Standing face to face. 2. Confronting. 3. Rival; hostile.

સામ-ભુ, *adj.* [S. ક્યામલ. See શ્યામ.] Blackish; darkish. 2. Black.

સામળિયો, *s. m.* An epithet of Krishna.

સામા-દસકત, *s. m.* [See સામું + દસકત.] A bond of acknowledgement written by a debtor under his signature in his creditor's book; a receipt; a promissory note; a writing passed by one contracting party to another.

સામાન, *s. m.* [P.] Furniture. 2. Things necessary; the materials or means generally, required for business or work. 3. Implements; tools; apparatus. 4. Goods; chattels; articles of property; things. 5. Baggage; kit.

Id. ઘોડા ઉપર સામાન નાખવો-ભીડવો-માંડવો To put the saddle on a horse. સામાન ભરવો-લાદવો To put a burden on. સર-સામાન All kinds of articles; sundries.

સામાન્ય, *s. n.* [S. See સમાન.] Commonness; community; state of being common to many things. 2. A generic name; the idea connoted by a class-name. 3. *adj.* See સાધારણ.

સામાન્ય-નામ, *s. n.* [S. *fr.* નામ.] A common noun (in Gram.).

સામાન્યા, *s. f.* A harlot.

સામા-પાંચેમ, *s. f.* [See સામો + પાંચેમ.] The fifth day of the bright half of ભાદરવો on which સામો is eaten.

સામા-વડિયો, } [See સામું + વૃત્તિ, વડ.]
સામા-વળિયો, }

Same as સામા-વાળો.

સામા-વાળો, *s. m.* [See સામું + વાળું having.] The opposing or opposite party; the opponent. 2. A rival.

સામા-સામી, *adv.* Standing face to face; face to face; mutually. 2. *s. f.* Reciprocity.

3. Rivalry.

Id. સામા-સામી આવવું To come to blows; to buffet.

સામીલ, *adj.* [Ar. સામિલ.] Associated with. 2. Connected with. 3. Accessory to; assisting; aiding; that helps; that aids or abets.

સામું, } *adv.* [See સામું.] Being opposite
સામાં, }
સામે, }

or opposed; in the front of; on the face of; before. 2. On the contrary.

સવળું પડે અન્ય દેવને, સામું દે દુઃખ શત્રુ પ્રમાણે.
—દયારામ.

સામું, *adj.* [S. સમુલ્લ *fr.* સમ્ + મુખ] Opposite; being in the opposite direction; being face; to face; standing opposite. 2. Weighed in the opposite scale of a balance; compensating; equal.

નર્યું હેમ, વે સામા શ્રીકૃષ્ણ કર્યા.—નરભેરામ.

Id. સામું થવું To oppose. સામું પડવું To join the opposite party. સામું જવું To go to receive as a guest. સામું આવવું To come to receive as a guest. સામું લેવું-ભાળવું To take care of. સામું બોલવું-સામો જવાબ આપવો To contradict. 2. To speak with insolence.

Prov. સામો મળે, સવૈયાનું જનન કરે If you meet him, he will do you no good, but on the contrary, put you to some trouble (said of an unwelcome guest). સામું જતાં ઉભો રહે, આવો કહેતાં બેસે; ભાટ ચાઘણનું લાકડું વણ છાદ્યું પેસે Beware of the fore part of a woman, the hind part of a mule, and all sides of a priest.

સામુદ્ર-ધુની, *s. f.* [S. *fr.* સમુદ્ર + ધુની a river.] A strait; a narrow channel joining two seas.

સામુદ્રિક, *s. n.* [S.] Palmistry; chiromancy. 2. *adj.* Relating to spots and lines on the body supposed to indicate good or ill fortune. 3. [See સમુદ્ર.] Marine.

સામે, *adv.* Same as સામું, *adv.*

સામેરી, *s. m.* A particular musical mode.

સામેલ, Same as સાંબેલ.

શામેલ, Same as સામીલ.

સામે-હું, Same as સાંમે-હું.

સામે-યું, *s. n.* [See સાંમે.] A deputation to receive a man or men in a high position.

Id. સામેયું કરવું To give a formal reception. સામેયું લઈ જવું To give a formal reception by carrying a deputation of respectable persons in a procession.

સામે, *s. m.* [S. ચ્યામાશ.] An inferior kind of corn, growing without being sown.

સામેપચાર, *s. n.* [S. fr. સામ pacification+ઉપચાર.] Mild persuasions; conciliatory measures.

સામ્યત, *adv.* [S. fr. સમ્પત્તિ at present.] Now-a days; now; at this time; at present.

સામ્ય, *s. m.* [S. fr. સ, + અમ્બા the goddess Durgā.] The god Shiva accompanied by the goddess Durgā.

સામ્ય, *s. n.* [S. See સમ.] Equality. 2. Resemblance. 3. Points of agreement.

સાયં-સન્ધ્યા, *s. f.* [S. fr. સાયમ in the evening+સન્ધ્યા] Daily prayers and worship to be performed in the evening.

સાયક, *s. n.* [S.] An arrow. 2. A sword.

સાયક સાય ન સાપક એકન;

સાય શું સાયજ થાય કદા જો.—પ્રેમાનંદ.

સાયક, Same as સહાયક.

સાયં-કાળ, *s. m.* [S. સાયમ in the evening + કાળ.] Evening.

સાયર, *s. n.* [Ar. શાફર.] A tax on palm-tree juice.

સાયર, Same as શાહેર.

સાયર, Same as સાગર.

સાત સાયર જેની ચોકી કરતા, ફરતું નીર ખરે;

—જોજોભગત.

સાયુજ્ય, *s. f.* [S.] Absorption into the essence of બ્રહ્મ.

સાયો, *s. m.* [See સાહાય.] Support; countenance; patronage.

સાર, *s. n. m.* [S. સાર essence.] The essence; the essential or vital part of a thing. 2. Substance. 3. Cream. 4. Profit; advantage.

સાર, See સાહે (used in poetry).

ન્યાં શ્રી ચમુના સરિતા સારજ,

મણિપુર જટિત તટ છબી સારજ—દયારામ.

સાર, *s. f.* Same as સાર-વાર.

સુદામા તણી સાર અત્યંત કીધી,

મુઠી તાંદુલમાં નવે નિધ દીધી. —ભૂખણ.

સાર, *s. n.* [See સાર-ડી.] A hole made with a સાર-ડી.

સાર-ક, *adj.* [S. fr. સ, સરવું, to move.] Moving the bowels (a medicine); purgative.

સાર-ક, *s. m. f.* [See સારવું to embellish, to dress.] A toilet-maker; a hair-dresser.

મંજુલ કચ સારક, વંજુલ વચ ધારક,

રતિ પતિ પીડ વિહારી. —પ્રેમાનંદ.

સારંગ, *s. m.* [S.] A particular mode of music appropriate to noon. 2. The spotted deer. 3. An elephant. 4. A lion. 5. The flamingo; a swan. 6. The bird. ચાતક. 7. A peacock. 8. The Indian cuckoo. 9. A scorpion. 10. A wasp. 11. A flower. 12. A lotus. 13. A shell. 14. A bow. 15. Rain. 16. A fiddle. 17. Hair. 18. Sandal-wood. 19. Camphor. 20. Gold. 21. A jewel. 22. The earth. 23. The night. 24. Light. 25. Cupid. 26. A serpent. 27. A tree. 28. A cloud. 29. *adj.* Variegated; spotted.

સારંગ-પાણી, *s. m.* [S. શારંગપાણિ fr. શારંગ a bow made of horn fr. શુદ્ધ-ગ+પાણી the hand.] A name of Visnu.

સારંગી, *s. f.* A fiddle. 2. A violin.

સાર-ડી, *s. f.* [See સારવું to bore a hole.] A carpenter's instrument to bore a hole with.

Id. સારડી મૂકવી To bore a hole. ફવામાં સારડી મૂકવી To bore a hole in the rock at the bottom of a well; to make an artesian well.

સારજી, *s. m.* [S. સ્ to move.] A water-course flowing from a well.

સારજી-ગાંઠ, *s. f.* [+ ગાંઠ.] Hernia.

સારથી, *s. m.* [S. સારથિ.] A cartman. 2. A charioteer.

સાર-પ-વું, *v. t.* [S. સ્પ, સર્વ, to move.] To weed a field and put the weeds into the furrows.

સાર-મણ્ડળ, *s. n.* [See સ્વર+મણ્ડળ.] A stringed instrument of music (ordinarily of thirty-two strings).

સારવા, *s. f.* [See સાર essence+વાળું having.] The best soil.

સાર-વાન, *s. m.* [P. સાર a camel+વાન=વાળું having.] A camel-driver.

સાર-વાર, *s. f.* [See સાર-વું to treat a guest.] Entertaining a guest; hospitality.

સાર-વું, *v. t.* [S. સ્, સર્, to move.] To bore a hole with a સારડી. 2. To give an excruciating pain.

Id. તે મને રોજ સાર્યા કરે છે He troubles me everyday.

સાર-વું, *v. t.* To fill up the place of; to take the place of; to serve the purpose of. 2. To accomplish.

કરબેડીને કહે કૌસલ્યા માત,કોઈ બોલાવે રામ એક વાર, કહેતાં સારં સૌનાં કામ. —ભાતણ.

Id. દાંતની ગરજ સારવી To serve the purpose of teeth; to act as teeth.

સાર-વું, *v. t.* [See સર-વું to slip away.] To drop; to let fall.

આંખમાંથી આંસુ સારતી,અને છાનું છાનું ઝીણું ઝીણુંરોતી. —સરસ્વતીચંદ્ર.

સાર-વું, *v. t.* To dress; to decorate; to embellish.

Id. આંખ સારવી To dress the eyes with lamp-black.

સાર-વું, *v. t.* [See સરાવ-વું.] To offer funeral cakes to the manes of the dead.

સારસ, *s. m.* [S.] The Indian crane.

સારાં, *s. n. pl.* [See સારં used ironically and in contempt.] A class of low caste people who commit petty thefts.

સારાં-વાનાં, *s. n. pl.* [See સારં + વાનું.] Good or happy results.

સારાંશ, *s. m.* [S. See સાર essence+ અંશ.] The substance; the essence; an abstract; an epitome.

સારાં-ઈ, *s. f.*
સારાં-પણું, *s. n.*
સારાં-શી, *s. f.* } [See સારં] Goodness; fame.

સારાસાર, *s. m.* [See સાર essence + અસાર.] A consideration of essential and not essential things or of good and bad qualities of a thing.

સારા-સારી, *s. f.* Intimacy; friendship.

સારિકા, *s. f.* [S.] A canary bird; the

Indian jay.

સા-રી-ગ-મ, *s. f.* [S. ષ, જ, ગા, મ, being the initial letters of the names of the first four notes of the gamut, viz. ષજ્જ, જષમ, ગાન્ધાર, and મધ્યમ.] Chaunting the names of the notes of the gamut instead of the letters of a song.

સારી-પખે, } *adv.* [See સારં+પેકે, પક્ષ.]

સારી-પેકે, }

Thoroughly; fully. 2. Well; much. 3. Keeping good health; well; healthy. 4. Properly; carefully; attentively.

સારીવા, *s. f.* A medicinal plant; a herb.

સારં, *adj.* [See સાર.] Whole; continuous; all along a period of time.

તરિયા તોરણ મારે દ્વારે બંધાવું,

મંગળ ગવરાવું સારી રાતરે. —નરસિંહ મહેતા.

Prov. સારા રાજ્યમાં એકજ સાવરણી The only things of its kind that a person possesses.

સારં, *adj.* [See સાર+વાળું having.] Good; fine; excellent. 2. *interj.* Well !; very well !; yes sir.

Id. સારી નરસી કરવી-કહેવી To speak ill of, behind one's back. સારં નરસું કરવું To select. સારો દહાડો An auspicious day. 2. (With reference to a woman) Pregnancy.

Prov. સારં એટલું સારં જ Truth has always a fast bottom. સારાનાં નસીબ સારાં To a good cat, a good rat. સારાની કદર કોણ નહીં ? Merit seldom meets with reward. સારાં કામ સાહેબનાં The king can do no wrong.

સારં, *prep.* For; for the sake of; for the purpose of.

સારો, *s. m.* [See સાર, સરવાળું.] The events or fortunes of the year as determined astrologically on the first day of it.

સારો-દ્વાર, *s. m.* [S. fr. સાર essence+ ઉદ્ધાર.] Attaining or getting to the essence of a thing; extracting the essence or substance of a discourse or discussion.

સાર્થ, *adj.* [S. fr. સ + અર્થ.] Having a meaning. 2. True to the meaning of the name. 3. Accompanied with a meaning.

સાર્થ-ક, *s. n.* [S. સાર્થક fr. સાર્થ.] Accomplishment; fulfilment; completion. 2.

Purpose; end; object.

સાર્વજનિક, *adj.* [S. See સર્વ + જન.] Public; pertaining to all men; universal.

સાર્વભૌમ, *s. m.* [S. See સર્વ + ભૂમિ.] An emperor; a universal monarch.

સાલ, *s. f.* [P.] A year. 2. A yearly stipend, an annuity.

સાલ, *s. n.* [See સાર a hole. Or S. શલ્ય an arrow, a spear.] A joint that fits a socket. 2. An impediment; an obstacle. 3. A cause of annoyance or pain.

મત મહિષ વકારી કર્યું મન, સાલ સમૂળ ટોળે શૂરમાં તે.
—પ્રેમાનંદ.

4. A game in *gili dando* (ગીલી દંડો) one by a party at play as against the other.

Id. સાલ કાઢવું To make a joint exactly fit a socket. 2. To remove an impediment. સાલ બેસાડવું To fit a joint into a socket. સો-ક્યવું સાલ The annoyance caused by a co-wife. સાલ ચઢવું To be indebted to the other party (to a number of games in *gili dando*).

સાલ-ગિરી, *s. f.* [P. fr. સાલ a year + ગિર: = S. પ્રથિ a knot fr. પ્રથ્ to wreath.] Birth-day; the anniversary of one's birth.

સાલ-ગુદસ્ત, *s. n.* [+ ગુદસ્ત.] The last year.

સાલમ, *s. m. f.* [Ar. સૈઅલ્.] Salep.

Id. સાલમપાક A medicinal preparation of salep.

સાલ-મિસ્રી, *s. f.* [Ar. fr. સાલમ, + મિસ્રી of Egypt fr. મિસ્ર Egypt.] See સાલમ.

સાલ-વ-વું, *v. t.* [See સાલ a joint.] To make a joint exactly fitting the socket.

સાલવાં-મણુ, *s. n.* [+ મણુ a suffix showing "action."] Wages paid for fitting joints in their sockets.

સાલ-વાર, *adv.* [See સાલ a year + વાર, વારો, order.] In order of years; in chronological order; chronologically.

સાલ-વારી, *s. f.* Chronology.

સાલ-વી, *s. m.* [See સાલ a joint + S. વાહિન a carrier, a maker. fr. વહ, વહેવું, to carry.] A maker of joints; a carpenter.

વિશ્વકર્મા આગ્યા રે સર્વે સાલવી સાથે,

ચિત્ર વિચિત્રના મંડપ રચી છ. —દયારામ.

સાલ-વું, *v. i.* [S. શલ્ય an arrow, a spear. See સાલ a joint.] To prick; to pinch; to punch. 2. To ache; to be in pain; to smart.

સાલસ, *adj.* [Ar. સલીસ્ easy.] Honest; honourable. 2. Polite; gentlemanly.

સાલ-સકંચો, *s. m.* [+ સકંચો.] Machinations, an intrigue; a design; a plot; a secret arrangement.

સાલસ-પણું, *s. n.* } [See સાલસ.] Honesty.
સાલસાંઈ, *s. f.* }
2. Politeness. 3. Gentleness.

સાલાતાલા, *s. m. pl.* [Imit. See કાલા-વાલા] Supplication; humble entreaty.

સાલાતુલું, *adj.* [See સાલસ.] Dull of comprehension and credulous; simple-minded.

સાલિ-યા, *s. m. pl.* [See સાલ a joint.] The railing in the sides of the frame of a carriage.

સાલિ-યાણુ,
સાલિ-યાણું, } *s. n.* [See સાલ a year.] An
સાલિ-યું, }
annual stipend; an annuity.

સા-લોક્ય, *s. n.* See સલોકતા.

સાલકો, *s. m.* [See સાલી + કો dim.] A cotton upper garment worn by women.

સાવ, *adv.* [Hem. Des. સઘ્ fr. S. સર્વ. Or See સાફ.] Wholly; entirely; completely.

સાવક, Same as શ્રાવક.

સાવ-કું, *adj.* [S. સાપત્નક fr. સ, common to many + પતિ the husband.] Related to a different mother.

Id. સાવકી મા A step-mother. સાવકી બહેન A step-sister. સાવકો ભાઈ A step-brother. સાવકો બાપ A step-father.

સાવ-ચેત, *adj.* [See સાવધ + ચિત્ત.] Cautious; vigilant; conscious; attentive.

સાવ-ચેતી, *s. f.* Attention; caution; heed; regard; advertence; vigilance.

સાવજ, *s. n.* [S. શાવર.] A tiger; a wild animal; an undomesticated quadruped. 2. A savage; a barbarian.

સાવણુ, Same as શ્રાવણુ.

સાવધ, *adj.* [See સાવધાન.] Conscious; advertent. 2. Cautious; vigilant; attentive.

સાવધાન, *adj.* [S. fr. સ + અવધાન.] At-

tentive; advertent. 2. Cautious. 3. Careful; alive to. 4. *s. n.* The utterance used at the marriage ceremony when the cloth partition between the bride and the bridegroom is removed, signifying "mind ! take heed ! the hour is come !".

સાવરણી, s. f. [*S. સાર* to cause to move *fr. સુ* to move.] A broom; a besom.

Prov. સાવરણી મંગાવે ત્યારે સુથિયું દાવે I talk of chalk, and you talk of cheese=I ask for a fork, and you bring me a rake. સારા રાન્યમાં એકજ સાવરણી The only thing of its kind that a person possesses.

સાવરણી, s. m. A large broom.

સાવરિયું, Same as સાસરું.

સાવણું, Same as સરાવણું.

સાવિત્રી, s. f. [*S. fr. સવિતૃ* the sun. See સવિતા.] A ray of light. 2. See ગાયત્રી.

સાવું, v. t. [See સાહાય, સાહાય, સહાય.] To catch; to hold; to support.

સાશ્ચર્ય, adv. [*S. fr. સ* with + આશ્ચર્ય.] With astonishment.

સાષ્ટાંગ, s. m. [*S. fr. સ* + અષ્ટ + અંગ.] Prostration with the eight members of the body; a humble bow. 2. *adj.* (Salutation) made with eight members of the body.

સાસ, s. m. [See શ્વાસ.] Breath. 2. Asthma. 3. Life.

Prov. સાસ, ત્યાં સુધી આસ While there is life, there is hope.

સાસર-વાસો, s. m. [See સાસરે+વાસ, વસણું.] Presents of household utensils, ornaments, dresses, &c., given to the bride by her parents when they sent her to live in the house of her husband.

સાસર-વેડ, } s. f. [+વેડો.] A relation on the husband's side.

સાસરિયાં, s. n. pl. The relatives on the husband's side.

સાસરી, s. f. } [See સાસરો.] The wife's paternal house as related to the husband.
સાસરું, s. n. }
2. The husband's paternal house as related to the wife.

Id. સાસરીની બેડી The restraints at a girl's father-in-law's house. દીકરીને સાસરીએ વળાવવી To send for the first time a daughter to her father-in-law's house, with presents to the members of the house.

Prov. સાસરે જતા કાંઈ છીનાળ કહે નહિ Marriage is honourable and the bed undefiled.

સાસુ, s. f. [Dh. Des. સાસુ *fr. S. શ્રમ્.*] The mother-in-law either of the wife or of the husband.

Prov. સો દહાડા સાસુના, તો એક દહાડો વહુનો=સાસુ પછી વહુનો વારો=સાસુ દમે સવેળા, તો વહુ દમે કવેળા Every man has his hour. સાસુ વહુને વેર Mother-in-law and daughter-in-law are a tempest and a hail-storm. સાસુ દમે સવેળા, તો વહુ દમે કવેળા Every dog has his day, and every man his hour.

સાસુ-ડી, Same as સાસુ used in contempt.

સાસાટી, adv. [See શ્વાસ+ટત્તિ.] Panting. 2. Running quickly and with force or rashness.

એવું કહીને મેલી દોટ, ઉવાટે ચાલ્યું. સાસોટ.

—પ્રેમાનંદ.

સાહ, s. m. [See સા. સાહ.] A title given to a Hindū merchant, banker, or shop-keeper in Gujarāt.

સાહજન, s. n. [+જન.] A gathering of respectable gentlemen attending a marriage-procession.

સાહજિન, adj. [*S. See સાહજ.*] Natural; not borrowed, nor artificial, nor assumed, nor affected.

સાહ-જોગ, adj. [See સાહ, સા, સાહ, સાહુ-કાર, +જોગ.] (A bill of exchange or a hundi) Payable to the holder if he is a respectable man.

સાહસ, s. n. [*S. See સાહસ.*] Enterprise; adventure. 2. A thoughtless action. 3. Violence; fury; a desperate adventure; any violent or furious deed or action.

Id. સાહસ કરવું-આદરવું To undertake a thoughtless action.

Prov. સાહસ કરવું નહિ Recklessness is the parent of miseries=Look before you leap, for snakes among sweet flowers do

creep.

સાહસિક, *adj.* Enterprising; adventurous. 2. Daring; bold. 3. Rash; thoughtless. 4. Violent; furious; desperate.

સાહાય, } *s. f.* [S. માહાય See સહાય.]

Assistance. help; aid; succour.

સાહાવું, Same as સાવું.

સાહિત, } *s. n.* [S. માહિત્ય *fr.* સહિત.]

Materials. 2. Implements; apparatus; means. 3. The science of Rhetoric and literary Criticism.

સાહી, Same as શાહી, શાઈ.

સાહીબી, Same as સાહેબી.

સાહુ, Same as સાઈ.

સાહુકાર, *s. m.* [See સાહકાર a doer *fr.* S. કૃ કરવું to do.] An honest man. 2. A money-lender. 4. A man of credit.

Id. ચિનનો સાહુકાર A dishonest person. 2. A thief.

સાહુકારી, *s. f.* Honesty in one's dealings. 2. Mercantile credit. 3. Dealing or trafficking in money; banking. 4. The business or concern of a banker. 5. Trustworthiness. 6. *adj.* Of, belonging to, or relating to a banker or merchant. 7. Legal; rightful; not stolen or contraband (of goods, or articles).

સાહુડી, *s. f.* [Hem. Des. મહલી=S. શકુનિકા, *fr.* S. સહકી.] A porcupine.

સાહેત, *adv.* [See સહિત] Just; soon; immediately.

સાહેદ, *s. m.* [See સાહેદ.] A witness.

સાહેદી, *s. f.* [See સાહેદી.] A witness. 2. Evidence. સાહેદી પુરવી To give evidence.

સાહેબ, *s. n.* [Ar. સાહિબ a companion.] A lord; a master. 2. A gentleman; sir; mister. 3. Madam. 4. Your Honour; Your Excellency; Your Lordship. 5. A European gentleman. 6. The Lord; God.

Id. સાહેબ રસ Sentiment relating to God; piety; devotion; faith.

સાહેબો, *s. m.* A husband.

હારે રસ રતિ એક ઘટમાં જો સંચરે,

તેને આપણે રે સાહેબો દરસાય. —કબીર.

સાહેબી, *s. f.* Mastership; lordship. 2. Rule; government. 3. Sway; superiority. 4. Grandeur.

સાહેર, Same as સાચર, સાગર.

સખી, આવેલો આસો માસ, તાજ મારી તગતગે;
સખી સાહેર બંધાવેની પાળ, રામ રસ ઊતરે.

—રામઈચો.

સાહેલી, *s. f.* [Hem. Des. માહલી *fr.* સખી.] A female companion.

સાદ્ય, Same as સાહાય, સાહાય્ય.

સાદ્યતા, Same as સાદ્ય.

સાળ, *s. n. f.* [P. શાલ.] A loom.

સાળની, *s. m.* [+S. વે to weave. Or, See સાલ a joint+વાહી *fr.* વહેવું.] A weaver.

સાળા-વેલી, *s. f.* [See સાળો.] The wife of a સાળો; the wife of the brother of one's wife.

સાળિયું, *s. n.* [S. શાલિ.] Paddy; unhusked rice.

સાળી, *s. f.* [See સાળો.] A wife's sister; a sister-in-law.

સાળું, *adj.* Used of anything in endearment or contempt.

સાળુ, *s. m.* [See સાલ.] A fine upper garment worn by women.

સાળેલી, Same as સાળા-વેલી.

સાળો, *s. m.* [S. શ્યાલ, શ્યાલક.] A wife's brother.

સિંગ, *s. f.* [See સિંગડું.] A bean. 2. A pod.

સિંગડી, Same as શિંગડી.

સિંગડું, Same as શિંગડું.

સિંગારા, *s. m. pl.* A kind of fish.

સિંગોટી, *s. f.* [See શિંગોટી.] A horn-tax. 2. See શિંગોટી.

સિંગોડું, Same as શિંગોડું.

સિંચણિયું, *s. n.* [See સિંચવું.] A rope to draw water with from a well.

સિંચવું, *v. t.* [Hem. Des. સિંચ *fr.* S. સિચ્ચ-તિ he sprinkles *fr.* S. સિચ્, સિચ્ચ, to sprinkle.] To water. 2. To sprinkle; to irrigate. 3. To draw water from a well. 4. To put in good order. 5. To pile up (things, cloths, &c).

સિંચાણો, *s.m.* [S. ફોન.] A falcon.

કાળ સિંચાણો રે શિર કરે, મુરખ કરે પ્રખંચ.

—જીવરામભટ્ટ.

સિંદ-લોણ, *s. n.* [See સિન્ધવ+ લૂણ.] Rock salt.

સિંહ, *s.m.* [S. *fr.* હિંસ to kill.] A lion.

2. The sign *Leo* of the zodiac. 3. A brave warrior.

Prov. સિંહ કે શિયાળ ? Lit. What is it, a lion or a jackal ? Hence, 2. Is the news favourable or unfavourable ?

સિંહ-કટિ, *adj.f.* [S. *fr.* + કટિ.] (A woman) Having a delicate waist.

સિંહ-જી, *s. f.* A lioness.

સિંહ-સ્થ, *s. m.* [S *fr.* + સ્થા to stand.]

The position of Jupiter in the sign *Leo* of the zodiac. 2. The period of time marked by this position considered as inauspicious.

સિંહાવલોકી, *adj.* [S. *fr.* + અવલોકન.] (A kind of metrical composition) In which the first line of a new verse is the same as the last line of the preceding verse.

સિંહાસન, *s. n.* [S. *fr.* + આસન.] A throne.

સિંહિકા, *s. f.* A lioness.

Id. સિંહિકા-સુત Lit. A male cub of a lioness. Hence, 2. (Myth.) A demon supposed to swallow the sun and the moon, and thus cause their eclipses; Rāhu. 3. The ascending node.

સિંહિકા-સુતને શરીર હોત તો, મુજને ચિંતા થોડી,
સુધાકરને ગળત પેટમાં, બાળી યાત રાખોડી.

—પ્રેમાનંદ.

સિકંચો, } Same as સિકંચો, સંચો.

સિકતા, *s. f.* [S.] Sand.

સિકંદર, *adj.* [S. *fr.* Gr. *Alexander.*] Victorious. 2. Prosperous. 3. *s. m.* The Gujarāṭi form of the English “Alexander.” 4. Prosperity; good fortune.

સિક્કા, *s. f.* [Ar. سِكَّة.] The face. 2. Appearance. 3. Polish. 4. Features; the visage; the countenance.

સિક્કી-બર, *s. m.* [Ar. سَيَكْل polish + P. કર=S. કાર a doer *fr.* કર to do.] A polisher; a furbisher or burnisher (of tools, knives,

swords and other weapons).

સિકાર-વું, *v. t.* [See સ્વીકાર-વું.] To consent; to agree to. 2. To accept. 3. To honour a bill of exchange; to endorse.

સિકા-દાર, *adj.* [See સિકો+દાર, P.] Of a beautiful appearance.

સિકાબન્ધ, [+બાંધ-વું.] Sealed. 2. Intact. 3. Unopened; unused.

સિકે-કટાર, *s. f.* [+કટાર.] A seal made in the form of a dagger.

સિકો, *s. m.* [Ar. سِكَّة.] A seal. 2. A coin. 3. A stamp; an impression on paper, coin, &c. 4. Currency; stamped coin.

Id. સિકો કરવો-મારવો To seal. 2. To do a thing successfully.

સિચાણો, Same as સિંચાણો.

સિજ-વું, } *v. i.* [S. सिज to be accomplished. See સિજવું.] To parboiled. 2. To be scorched; to be burnt. 3. To be distressed; to be afflicted.

ભીજતી તન અશ્રુ-પાતથી, સિજતી ચિત્તમાં વ્યંગી રે.

—પ્રેમાનંદ.

4. *v. t.* [See સિક્ક.] To accomplish. 5. To appease; to quiet; to calm.

નાત રોક પારકી લડાઈ સિજવે,

કારણું કુટુંબ માત તાત રિજવે. —જીવરામભટ્ટ.

6. *v. i.* To be accomplished.

નાહે અરથ ન એકે સિજે, શી કીજે ચાહરે, રાણીજ.

—પ્રેમાનંદ.

કૃણુ કરે, પ્રમાણ, કારણ વણસો કે સિજે.—દયારામ.

Id. વૃત્તિ સિજવી To be wholly under one's control (of the passions).

સિજ-વ-વું, *v. t.* [Causal of સિજ-વું.] To parboil.

સિટી, } *s. f.* [Imit.] A whistle. 2. The act of smoking Gānjā.

સિત, *adj.* [S.] White.

સિતળ, Same as સીતળ

સિતળા, Same as સીતળા.

સિતા-ફળ, *s. f.* [S. सीताफल.] A custard apple; *annona squamosa.*

સિતા-ફળી, *s. f.* A tree bearing custard apples.

सितार, Same as सतार.

सितारे, *s. m.* [P. सितार:=L. *astrum*=Gr. *astron*=Eng. *star*.] A star; a planet. 2. Fortune; destiny; fate.

Id. सितारे पांसरे होवाशी Through good Fortune.

सितेर, *adj.* [S. सति *fr.* सप्त seven+ति a suffix showing "tens=Eng. "ty".] Seventy; 70.

सितोत्तेर, *adj.* [See सात + सितेर.] Seventy-seven; 77.

सिद्ध, *adj.* [S. *fr.* सिध् to be accomplished.] Accomplished; effected; formed. 2. Proved; established by proof. 3. Finished; completed. 4. Ready; willing and waiting (as a person to act, a thing to be used). 5. *s. m.* An ascetic who has acquired superhuman powers. 6. A class of demigods. 7. A magician. 8. The twenty-first of the astronomical *yogas*.

सिद्ध-साधक, *s. m. pl.* [S. + साधक] Two persons, one of whom pretends to have attained superhuman powers, and the other to be his pupil, and who thus combine to deceive laymen; pretenders who support each the other. 2. One who falsely supports the professions of another. 3. A member of a band bound by a secret compact.

सिद्धाई, *s. f.* The power of working miracles; the attainment of supernatural powers.

सिद्धान्त, *s. m.* [S. सिद्ध + अन्त.] Resolution; determination. 2. A proposition; a problem; a demonstrated conclusion; a theorem. 3. An established fact or truth.

सिद्धान्ती, *adj.* That has arrived at a conclusion. 2. That is learned in any particular science.

सिद्धि, *s. f.* Accomplishment; completion; fulfilment. 2. Establishment; settlement. 3. Formation; enactment. 4. Proficiency. 5. The accomplishment of the object of life, viz. emancipation from transmigration and beatification by absorption into the essence of the Supreme Spirit. 6. Pro-

sperity; success. 7. The 16th or the 19th of the astronomical *yogas*. 8. Supernatural power or faculty; marvellous faculty or capability. 9. The fruit of a course of ascetic exercises.

N. B. The *siddhis* are eight:—

1. अलिमा The power of becoming as small as an atom;
2. महिमा ,, ,, increasing size at will;
3. गरिमा ,, ,, becoming heavy ,, ,, ;
4. लघिमा ,, ,, light ,, ,, ;
5. प्राप्ति ,, ,, obtaining every-thing ,, ,, ;
6. प्राकाम्य ,, ,, willing and forthwith having
7. ईशित्व ,, ,, lordship;
8. वशित्व ,, ,, subjecting or fascinating at will.

Id. सिद्धि पावची To be accomplished. सिद्धि भेगवची To accomplish.

सिध्-वु, *v. i.* [S. सिध्.] To be accomplished; to be effected.

सिध्-वो, *s. n.* [See सीधु.] A support or prop to keep a cart standing.

सिधार-वु, } *v. i.* [See सिद्धि + कर-वु.] To go; to proceed; to depart. 2. To come (used by way of euphemism).

सिधी, *s. m.* [Ar.] A negro; an Abyssinian.

सिन्दरी, *s. f.* [Hem. Des. सिंद, सिंदुरयं, सिन्धं=रज्जु: a rope; *fr.* Dh. Des. सिंदेल & Hem. Des. सिंदी=S. खर्जूरी a date tree.] Coir. 2. A coir-rope.

सिन्दुरिया, *adj.* [See सिन्दूर.] Having a vermilion colour.

सिन्दुरी, *s. f.* A kind of red upper garment worn by widows. 2. *adj.* Of the colour of सिन्दूर; red.

सिन्दूर, *s. n.* [S.] Vermilion; red lead. 2. A particular mode in music.

सिन्ध-लैरवी, *s. f.* [H. सिन्ध Sind, a division of the Bombay Presidency *fr.* सिन्धु + लैरवी.] A particular mode of music.

सिन्धव, *s. m.* [S. सिन्धव *fr.* सिन्धु.] Rock-

salt.

सिन्धु, *s. m.* [S.] A sea; an ocean. 2. A particular mode in music. 3. *s. f.* The river Indus.

सिन्धुडो, *s. m.* A war-song.

सिप-ष्णी, *s. f.* [See सिप-चुं.] Sprinkling water.

सिप-चुं, *v. t.* [S. क्षिप् to throw. See छि-प-चुं.] To sprinkle; to water.

सिपाई, *s. m.* [P. सिपाही a soldier.] A sepoy; a soldier; a military man. 2. A policeman; a constable. 3. A page; an attendant on great men. 4. A peon.

सिपाई-गरी, *s. f.* [P. *fr.* + गरी doing *fr.* S. कृ to do.] The profession of a soldier or sepoy; military conduct.

सिपा-ष्णी, *s. f.* [See छिप.] A small shell.

सिपात, Same as श्रीपात.

सिद्ध, *s. f.* [Ar. सिद्ध a qualification.] A peculiar quality; an attribute; a property. 2. Manner; a peculiarity. 3. Tact; ingenuity; skill. 4. A scheme; a contrivance. 5. Praise.

सिद्ध, *adj.* [Ar. सिद्ध.] Unmannerly; indiscreet; odd; queer; strange.

सिद्धा-यडादुर, *adj.* [See सिपाई + यडादुर.] Courageous; brave.

सिद्धारस, *s. f.* [P.] A recommendation.

सिपन्नी, Same as सिरपन्नी.

सिमणो, *s. m.* [Hem. Des. कमलओ = S. सप्त-चक्रदः *fr.* S. शाल्मली.] The cotton tree.

सिमाडो, *s. m.* [S. सीमा. See सिमाडो, शेडो, छेडो, डेडो.] A boundary; a limit.

सिमिट, *s. n.* [Eng. Cement.] Cement.

शियाण, } *s. n.* Same शियाण.
शियाण-बुं, }

शियाणो, Same as शियाणो.

सिर, *s. n.* [P. = S. शिरः.] The head.

सिर-जेरी, *s. f.* [+ जेर.] Overbearing conduct.

सिर-तान, *s. m.* [P. *fr.* + तान.] A crown.

सिर-पेय, *s. m.* [P. सिरपेच *fr.* सिर the head, + पेच *fr.* पेचीदन् to bind. See पेय.] A scarf tied over a turban.

सिरपन्नी, *s. f.* [P. मरबन्दी *fr.* सिर the

head + पन्नी.] A subsidiary. 2. An irregular force.

सिरस्ते-दार, *s. m.* [P. *fr.* सिरस्ते + दार, P.] A subordinate officer who manages the routine of an office; a head clerk.

सिरस्ते-दारी, *s. f.* The position and duties of a सिरस्ते-दार.

सिरस्ते, *s. m.* [P. सरस्ति: thread.] Usage; practice; custom. 2. A rule of conduct.

सिरो-ई, *s. f.* [Ar. मुराही.] A waterpot made of metal with a long neck.

सिद्ध, *s. f.* [Ar.] A balance (in accounts). 2. Cash in hand; the remainder in hand after expenditure.

शिलडी, *adj.* Lying as balance; spare; reserved.

सिल-सिला-पन्, *adv.* [P. *fr.* Ar. सिलमिलः a chain + पन्.] In succession; in a series.

सिलानित, Same as शिलानित.

सिले-दार, *s. m.* [P. सिलहदार *fr.* Ar. सिलह an arm + दार, P.] A horse soldier, a trooper. 2. A cavalier.

सिवडा-भलु, } *s. f.* [See सिवडा-व-चुं.]
सिवडा-भल्ली, }

The wages paid for sewing.

सिवडा-व-चुं, *v. t.* [Causal of सिव-चुं.] To get sewed; to ask to sew.

सिव-चुं, } *s. f.* [See सिव-चुं.] Sewing.
सिव-ल्ली, }

2. A fashion of sewing. 3. A seam.

सिव-चुं, *v. t.* [S. सिव् to sew.] To sew. 2. To stitch.

सिवा-ई, Same as सिवडा-भलु, सिवडा-भल्ली.

सिवाये, } *prep.* [Ar.] Without; excluding; except. 2. *conj.* Besides; in addition to.
सिवाय, }

सिसम, *s. n.* [S. शिशपा.] Sisoo; blackwood.

Id. सिसम नेचुं Hard and heavy. ३५भां सिसमनो कटके Of a black complexion. सिसमनी पुतणी A woman with regular features but very black.

सिसोदी, *s. f.* A kind of tree.

सिसोणि-युं, *s. n.* [S. सलकी a porcupine.

See શાહુડી.] A porcupine's quill.

શિળિ-સાતેમ, Same as શિળિ-સાતેમ.

સીક, *adj.* [Eng. Sick. Cf. Hem. Des. સિમ્મે=S. આન્તઃ fatigued.] Sick; ill.

સીક, *s. f.* [P. સીક્.] An iron prong. 2. A spit for roasting.

સીકું, Same as શિકું.

સીડ-વું, *v. t.* [See છીડું, છિદ્ર.] To close up or fill up a gap or hole.

Id. દર સીડવું To fill up a hole.

સીડી, *s. f.* [See શ્રેડી.] A ladder; a flight of steps; a staircase.

સીત, Same as શીત.

સીતા-ફળ, Same as સિતાફળ.

સીત-કાર, *s. m.* [S. *fr.* સીત Imit. + કાર sound *fr.* ફ કર-વું.] The sound made in sighing, whistling, shivering with cold, &c.

સીદાવું, *v. i.* [S. સદ્, સીદ્.] To be distressed or afflicted.

સીની, } Same as સિધી.

સીધી, }
સીધું, } *s. n.* [See સિદ્ધ + સામાન.]
સીધુ-સામાન, }

Undressed provisions such as are taken on a journey, or given to a mendicant, or guest, &c.

સીધું, *adj.* [See શુદ્ધ.] Straight. 2. Direct. 3. Upright; honest.

Id. સીધું દેર કરવું To make straight. 2. To bring back to ways of righteousness. સીધો જવાબ A direct answer; not an evasive answer.

સીનો, *s. m.* [P. સ્નાન:=L. *sinus* the bosom.] The breast; the bosom.

સીપ, *s. f.* [See શીપ.] Mother-of-pearl; the shell in which pearls are generated; a half of an oyster-shell.

Id. સીપનું મેતી Of the best quality.

સીમ, *s. f.* [S. સીમન્, સીમા.] A boundary; a limit; a border (of a field, village, &c.).

સીમકેક, *adv.* [+કેક-વું.] Including all; without leaving out any; every one.

સીમન્ત, *s. n.* [S. સીમન્તોન્નયન *fr.* સીમન્ત the line where the hair of the head is parted *fr.* સીમ + અન્ત, + ઉન્નયન lifting up *fr.* ઉદ up

+ની to carry.] Same as અધરણી.

સીમા, Same as સીમ.

Id. સીમા વળવી=ધરતીની સીમા આવવી To reach the extreme limit.

સીમા-ડો, *s. m.* The boundary or limit of a village or field.

સીમા-સૂત્ર, *s. n.* [S. *fr.* + સૂત્ર.] The perimeter.

સીયમ, *adj.* [P. સિયમ third *fr.* સિ: three.] (Land) Of the third class; of an inferior quality. See સોયમ.

સીરસ, *s. n.* [See સીળી.] A skin disease in which the body is covered with red spots.

સીરી, *s. f.* [P. શીરીન્ sweet.] Sweetness. 2. Relish.

સીરો, Same as શિરો.

સીસ, Same as શિષ્ય.

સીસી, *s. f.* [See સીસો.] A small bottle; a vial; a phial.

Prov. સીસી ને ફટાક The bubble may burst at any time (said of an extravagant person).

સીસું, *s. n.* Lead.

સીસો, [P. શીશ:] Same as શીસો.

સીળી, Same as શિતળા.

સું, *prep.* [See શું.] A suffix denoting "with."

સુંઆળું, } *s. n.* [See સુંવાળું.] The shaving of the head as a means of purification from the pollution contracted during mourning.

સુંખરી, } *s. n. pl.* [See સૂકું + સળી] A thorny projection in seeds of grass.

સુંધ-વું, *v. t.* [Hem. Des. સુંધિયં=S. પ્રાન્ત્ smelled; Dh. Des. જિંધિયં *fr.* S. જિવતિ the smells; also ઓસિંધિયં *fr.* S. અવ-જિવન્તિ; from પ્રા, જિપ્ to smell. S. શિદ્ધ્ to smell. See ડેંકણી.] To smell; to scent.

સુંઠ, Same as શુંઠ. *s. f.* Dry ginger.

Prov. સુંઠને ગાંડીએ ગાંધી ન થવાય One swallow does not make the spring.

સુંડ, } Same as શુંડ.

સુક-લી, *s. f.* A small basket.

સુક-લો, *s. m.* A large basket.

સુક-વું, Same as સુક-વું.

ઊઠ, ઊઠ, રે આળસુ, હેતે ખેડાં લે હાથ,
સમસામાં સમજવિયો, સુક અમારી સાથ.

—સામળભટ.

મન વેળી સાંઢકી, સુંઢકી, મારે જવું સો સો કોશ.

—ગીરાંભાઈ.

સુકિ-યું, *s. n.* [See સુક, સુક.] An inferior kind of juwār.

સુકિયો-કોશ, *s. m.* [See સુક + કોશ.] A leather bag for drawing water, made in the form of the trunk of an elephant.

સુધિ-યું, *s. n.* A circle of rope or rags, made to steady vessels having a convex bottom.

સુક-ભુ, *s. f.* [See ખોદ-વું.] A square pit in which dyers soak their cloth.

સુવાળી, *s. f.* [See સુવાળું, used ironically.] A kind of dry cake.

સુવાળું, *adj.* [Hem. Des. સુમાલ, સોમાલ *fr.* S. સુ-કુમાર very delicate *fr.* સુ well+કુમાર a child. S. સુકામેલ, સુકમાર.] Soft; smooth. 2. *s. n.* [Generally વરધ સુવાળું *fr.* વૃદ્ધિ+સુવાળું, or વાળ] Pollution owing to the birth of a child.

Id. સુવાળો માણસ A person of a gentle nature. સુવાળો રૂપિયો A smooth rupee; a rupee deteriorated in its value on account of its face being worn.

સુ, [S.] A prefix denoting “excellence, intensity, increase, advancement,” and equivalent to “good, well.”

સુકન, *s. m.* [See રાકન.] An omen; a prognostication. 2. See સુખન.

Id. બે સુકન કહેવા To speak in favour of. સુકન જોવા To observe an omen. 2. To prophesy or find out the truth by counting grains.

સુક-લકડી, *adj.* [See સુક + લકડું.] Lean; thin. (of the body).

સુકવ-થી, *s. f.* [See સુક-વ-વું.] Dryness. 2. A withered state. 3. The portion lost by drying (of grain, spirit, &c.).

સુક-વ-વું, *s. n.* The dried or withered

state of a crop through insufficiency of rains.

Id. સુકવવું પડવું To have insufficient rain.

સુક-વ-વું, *v. t.* [Causal of સુક-વું.] To dry; to free from moisture; to wipe away or exhale moisture. 2. To expose to the rays of the sun or fire.

સુક-વું, Same as સુકાવું.

સુકાન, *s. n.* [Ar. સુક્કાન the rudder.] A helm; a rudder. 2. A moving or directing power.

સુકાની, *s. m.* A helmsman.

સુકાવું, *v. i.* [See સુક.] To dry up; to lose moisture or dampness. 2. To be parched; to be scorched. 3. To be dried up. 4. To pine away; to wither; to droop; to lose flesh. 5. To be lean or emaciated (as a tree, plant, person.). 6. To become dry, shallow, scanty. &c. (as the beds of rivers, streams, tanks, ponds, wells, &c.).

સુ-કાળ, *s. m.* [See સુ+કાળ.] A time of plenty and cheapness. 2. Plenty; abundance.

સુ-કીર્તિ, *s. f.* [S. *fr.* સુ + કીર્તિ.] A good name; honourable repute.

સુ-કુમાર, *adj.* [S. *fr.* સુ+કુમાર.] Delicate; tender; soft; (as a person, plant, flower.).

સુ-કૃત, *s. n.* [S. *fr.* + કર to do.] Any good or virtuous act. 2. Virtue; moral merit.

સુકર, Same as સુક-વાર.

સુકો, *s. m.* [See સુકું.] Tobacco. 2. *adj.* Poor; penniless. 3. Possessing very little or no money; having an empty pocket.

Id. સુકું ભર Quite dry. 2. Quite poor.

સુખ, *s. n.* [S.] Happiness; comfort; pleasure. 2. Quiet; rest; ease. 3. Satisfaction; gratification. 4. Delight; joy.

Id. સુખે કે દુખે Whether you will or not. સુખ સમાધાન Peace and happiness. સુખ સમાધાનનું વર્તમાન Reassuring news.

Prov. સુખના સાથી, દુઃખના વેરી Prosperity brings friends, adversity tries them. સુખ પાછળ દુઃખ, ને દુઃખ પાછળ સુખ Every tide has its ebb. સુખે સોની, દુઃખે રામ In prosperity gold; in adversity God. સુખનો જીવ દુખમાં કો-

જા નાખે ? Wake not sleeping dogs=When sorrow is asleep, wake it not. સુખનાં સૌ (સો) સગાં In time of prosperity friends will be plenty, in time of adversity not one in twenty=When poverty comes in at the door, love flies out at the window. સુખનું મૂળ સતોષ Contentment is the root of happiness.

સુખ-કર, }
સુખ-કારક, } *adj.* [*S. fr.* + *કૃ* to do.]
સુખ-કારી, }

Giving happiness. 2. Comfortable; convenient; agreeable; pleasing. See સુખ-દા-ઈ, સુખદાયક.

સુખ-ચેન, *s.m.* [+ ચેન.] Ease; tranquillity.

સુખડ, *s.f.* [*S.* શીલંડ.] Sandal-wood.

Prov. સુખડ ધસારો, કંઈ એરશિયો ધસારો ?
The more noble, the more humble.

સુખડિ-ચો, *s.m.* [See સુખડી.] A confectioner.

સુખ-ડી, *s.f.* [See સુખ or સૂક.] A kind of sweetmeat. 2. A fee; a bonus; a perquisite; a reward.

Id. સુખડી બંધાવવી To supply one with dry food for one's journey.

સુખ-તળી, *s.f.* [See સુખ + તળિ-યું.] A leather slip along the sole in the inside of a shoe to absorb the perspiration of the feet.

સુખ-દ, }
સુખ-દા-ઈ, } *adj.* [+ દા to give.] Com-
સુખ-દાયક, }

fortable; producing happiness. 2. Causing or producing ease or contentment. 3. Joyful; pleasing. 4. Blessed; comforting; glad; happy.

સુખ-ધાની, *s.f.* [+ *S.* ધા to hold, to put. Cf. રાજ-ધાની.] A comfortable bed.

રતનડિત પર્યંકે પોઢયા, વણીં ન જાય સુખ-ધાની

—દયારામ.

સુખન, *s.m.* [*Ar.* सुखन.] A word. 2. Utterance; speech. 3. A request.

સુખ-પાલ, *s.f.* [See સુખ + પાળો.] A palanquin.

સુખમણી, *s.f.* [*S.* सुष्ठुना.] A particular artery or vessel of the body, situated bet-

ween two other vessels (ઈડા and પિડ-મળા), and supposed to be one of the passages for the breath or spirit.

સુખ-રાશિ, }
સુખ-રાશિ, } *adj.* [See સુખ + રાશિ.]

Giving a large amount of happiness.

સુખ-રૂપ, *adj.* [*S.* See સુખ + રૂપ.] Happy; comfortable; content. 2. Unhurt; uninjured; well; free from pain or affliction. 3. *adv.* Comfortably; pleasantly; conveniently.

સુખ-લા, *s.m. pl.* Wheat ground rough; rough flour of wheat.

સુખ-લીલા, *s.f.* [See સુખ + લીલા.] Pleasing sports; sportive activity.

સુખ-વર્ધન, *adj.* [*S. fr.* + વધ-વું.] Increasing men's happiness.

સુખ-વેલ, *s.f.* [+ વેલો.] A kind of rice.

સુખ-સન્યા, *s.f.* [+ સન્યા.] A festal couch; a comfortable bed.

સુખ-સાતા, *s.f.* [+ સાતા, સાતા.] Comfort; ease. 2. Peace and happiness.

સુખ-સાર, *s.m.* [+ સાર.] The essence of happiness; the highest happiness.

સુખા-કારી, *s.f.* [+ *S.* કૃ to do.] A healthy state; health.

સુખાર-વાદ, *s.m.* [*S. fr.* + આસ્વાદ taste.] Enjoyment of pleasure or happiness.

સુખા-શુ, *adj.* [+ *S.* આશુ = Guj. વાશુ a suffix showing possession.] Being happy; being at ease. 2. Lying at ease; enjoying one's rest.

Id. સુખાળા થવું To lie at ease; to enjoy one's rest.

સુખિ-યું, *adj.* Comfortable; happy.

સુખી, *adj.* Happy; easy; comfortable; enjoying pleasure, ease, comfort, happiness, felicity. 2. That is in easy circumstances.

Id. સુખી ઘર-કુટુંબ A happy home; a happy family.

સુખોત્પત્તિ, *s.f.* [*S. fr.* સુખ + ઉત્પત્તિ.] The production of happiness.

સુખોત્સવ, *s.m.* [*S.* + ઉત્સવ.] A joyful festival; a jubilee.

સુ-ગન્ધ, *s.f.* [*S. fr.* સુ + ગન્ધ.] Odour;

perfume; fragrance; a pleasant or agreeable smell.

Id. સોંપું ને સુગંધ બંને મળ્યાં Wealth and good family are both secured.

સુ-ગન્ધિ, *adj.* Fragrant; sweet-smelling.
2. *s. f.* See **સુ-ગન્ધ**.

Id. સુગંધી લેવી To perceive a fragrant odour.

સુ-ગન્ધિ-દાર, *adj.* [+દાર, P.] Fragrant; perfumed; odoriferous.

સુ-ગમ, *adj.* [S. *f.* સુ + S. ગમ્ to go.] Easily reached; accessible. 2. Easily acquirable or attainable. 3. Plain; simple; easily understood.

Id. સુગમ પડવું To be easily accessible. 2. To be easily understood.

સુગરી, *s. f.* A female bottle-bird.

સુગરું, *s. n.* A nest of a bottle-bird.

સુ-ગરું, *adj.* [સુ + ગરું a spiritual teacher.] Having a good and great spiritual teacher; initiated by a good and great spiritual teacher. 2. Initiated into the mysteries of the Vedānta philosophy.

સુગરો, *s. m.* [See સુ + ગરું.] A kind of bird which shows great skill in making its nest; the bottle-bird.

સુ-ગામણું, *adj.* [See સુગ.] Disgusting.

સુગા-વું, *v. i.* To dislike; to loathe; to hate; to be averse to. 2. To be prejudiced against. 3. To have a strong antipathy, dislike, or aversion for anything. 4. To nauseate; to turn away with disgust.

સુ-ગાળ, *adj.* [See સુ-કાળ.] Plentiful; abundant.

સુધડ, *adj.* [See સુ + ધડ-વું.] Neat, tidy. 2. Having good manners.

Id. સુધડ જમનારી People accustomed to food dished up in a dainty manner.

સુધડ-તા, *s. f.* Neatness; cleanliness.

સુચરિત, *s. n.* [S. *fr.* સુ well + ચરિત conduct.] Good conduct; meritorious deeds.

સુચ-વ-વું, *v. t.* [See સૂચના.] To hint; to suggest. 2. To inform; to apprise. 3. To acquaint; to intimate.

સુ-જન, *s. n.* [S. *fr.* સુ + જન.] A good

man. 2. A virtuous man.

સુ-જન-તા, *s. f.* Goodness; affability; complaisance; kindness.

સુ-જની, Same as સ-જની.

સુજની, *s. f.* [P. સૂજની needle-work *fr.* સૂજ a needle.] A quilt; a bed-cover.

સુજ-વું, *v. i.* [S. જન swollen *fr.* શ્વિ to swell. See સુભ-વું.] To swell; to be swollen or puffed up.

Id. સુજને થાંભલો થવું To have a large swelling.

સુ-ભણ, *adj.* [See સુ + ભણ-વું.] Intelligent; sharp; ready; clever. 2. Well-informed. 3. Wise; patient; forbearing.

સુ-ભણ-પણું, *s. n.* [+પણું an abstract suffix.] Wisdom; patience; forbearance.

સુ-ભત, *adj.* [+ભતિ.] Noble; of noble birth.

સુ-જ્ઞ, *adj.* [S. *fr.* + જ્ઞ to know.] See સુભણ.

સુ-જ્ઞ-તા, *s. f.* Same as સુ-ભણ-પણું.

સુઝ, Same as સૂઝ.

સુઝ-વું, *v. i.* To seem; to appear. 2. To see; to behold. 3. To be able to make out or understand; to comprehend.

Id. તેને કંઈ સુઝ્યું નહિ He did not feel up to anything. તેને જમવું પણ સુઝ્યું નહિ He did not relish even his meal.

સુઝાડ-વું, *v. t.* To teach; to point out. 2. To put into the mind of; to inspire.

સુડતાળીસ, *adj.* [S. સન seven + યાળીસ.] Forty-seven; 47.

સુડ-તાળો, *s. m.* The great famine of 1847 of the Samvat era (A. D. 1790-91.)

સુડ-વું, *v. t.* [See સૂડ, શુદ્ધ.] To cut off or pluck up weeds in a field of *juvār*.

સુડી, *s. f.* [See છરી.] A small nut-cracker.

Prov. સુડી વચ્ચે સોપારી Between hammer and anvil: Between two stools we fall to the ground.

સુડો, *s. m.* [See શુડ.] A parrot. 2. [See સુડ-વું.] Land producing grass; a meadow. 3. [See સુડી.] A large nut-cracker.

સુણ-વું, *v. s.* [S. શ્રુ, શ્રુતિ, to hear.] To hear.

સુધ.વું, *v. i.* [See સુન.વું.] To be swollen; to swell; to heave.

સુધા.વ.ણી, *s. f.* [See સુધા.વ.વું.] The act of causing to hear. 2. The act of bringing to the notice of, or of informing.

સુધા.વ.વું, *v. t.* [Causal of સુધ.વું.] To cause to hear. 2. To bring to the notice of; to inform.

સુત, *s. m.* [*S. fr.* સૂ to give birth to.] A son.

સુતતુ, *adj.* [*S. fr.* સુ beautiful + તુ body.] Having a beautiful body. 2. Thin; slender. 3. *s. f.* A beautiful lady.

સુતર, *s. n.* [*S. fr.* સૂ thread.] Cotton thread; cotton yarn. 2. Twist; string.

સુતર, } *adj.* [*S. fr.* See સુ + તર; Or, *S. fr.* સુતર. } *adj.* [See સુતર. *s. n.*] Made of cotton.

સુતરાઉ, } *adj.* [See સુતર. *s. n.*] Made of cotton.

સુતર-ફેણી, *s. f.* [+ ફેણી.] A kind of sweetmeat made of sugar, milk, and spices, and resembling threads.

સુતર-સાળ, *s. f.* [See સૂત + સાળિ.યું.] A kind of rice.

સુતરિયો, *s. m.* A merchant dealing in cotton thread or yarn.

સુતળ, *s. n.* [*S. fr.* સુતલ.] The third of the seven lower worlds.

સુતળ.વું, *v. t.* [See સુતળી.] To chain. 2. To connect.

સુતળી, [See સૂત, સુતર.] Twine. 2. Pack-thread. 3. String. 4. [See સુખ.તળી.] Same as સુખ-તળી.

સુતા, *s. m.* [*S. fr.* See સુત.] A daughter..

સુતાર, *s. m.* [*S. fr.* સૂતકાર *fr.* સૂત, + કર to do.] A carpenter.

Prov. સુતારનું મન બાવળીએ A cat always dreams of mice.

સુતારી, *adj.* Relating to a carpenter.

સુધાડિ.યો, *s. m.* [See સૂત.] A kind of grass having thick stems.

સુધાર, Same as સુતાર.

સુ-દર્શન, *s. n.* [*S. fr.* સુ + દર્શન.] Beauty. 2. The discus of Visnu or Kṛiṣṇa. 3. *adj.* Good-looking; beautiful.

સુદામત, *adv.* [See સદામત.] Safely; without incurring danger.

સુ-દિન, *s. m.* [*S. fr.* સુ + દિન.] A happy day; an auspicious day.

સુદી, *adj.* [See શુદ્ધ.] Pertaining to the bright half of a Hind month.

સુદઢ, *adj.* [*S. fr.* સુ + દઢ.] Strong. 2. Compact. 3. Hard.

સુદ્ધિ, Same as શુદ્ધિ.

સુધ-બુધ, *s. f.* [See શુદ્ધિ + બુદ્ધિ.] Presence of mind; self-possession.

Id. સુધબુધ હડી નથી To lose one's presence of mind.

સુ-ધર.વું, *v. i.* [See સુ + ઉદ્ધાર.] To improve; to grow better; to be reformed. 2. To be enlightened; to be civilized. 3. To advance in goodness. 4. To be revised or corrected.

સુ-ધરા.ઈ, *s. f.* Improvement. 2. Advancement; progress; an improved state. 3. Civilization. 4. Reformation.

Id. સુધરાઈ ખાડું A municipality.

સુધા, *s. f.* [*S. fr.*] The beverage of immortality and the substance of the gods; nectar; ambrosia. 2. Lime; chunam used in whitewashing walls, &c.

સુધા-કર, *s. m.* [*S. fr.* + કર to do.] The moon.

સુધાર.ક, *s. m. f.* [See સુધાર.વું.] A reformer.

સુ-ધાર.વું, *v. t.* [Causal of સુધર.વું.] To set to rights. 2. To improve; to reform. 3. To make correct, proper, or right. 4. To civilize.

Id. અક્ષર સુધારવા To improve one's handwriting. બગડેલું સુધારવું To bring back a person to the path of righteousness. શાક સુધારવું To make a vegetable ready for cooking by cleaning & chopping it.

સુધા-રસ, *n. m.* [*S. fr.* સુધા + રસ.] Nectar; ambrosia.

સુ-ધારા-વાળું, *adj.* [See સુ-ધારો + વાળું hav-

ing.] Adopting reforms and changes, generally based on European lines.

સુ-ધારો, s. m. [See સુ-ધાર-વું.] Reformation. 2. Civilization. 3. Setting to rights; correcting; making accurate and exact. 4. Improvement.

Id. સુધારો દાખા કરવો To introduce a reform. 2. To introduce an innovation. 3. To introduce or adopt European manners. **સુધારામાં બપડું** To show oneself off as a reformer.

સુધી, adv. [See સુધી, સુધી.] Till; until. 2. During; while. 3. Unto; up to. 4. Through; throughout the whole.

સુ-ધીર, adj. [S. fr. સુ well + ધીર.] Very brave.

સુધ્ધાં, prep. [S. સર્ધમ્ with, including. Or, See શુદ્ધ.] With; together with.

સુન-કાર, s. m. [See શૂન્ય + કાર a suffix showing the sense of the preceding word fr. કર to do.] Emptiness; vacuum. 2. Inanition; stillness.

સુનત, } s. f. [Ar. સુન્ન a custom.] Circumcision.

સુના-ગેર, Same as સોના-ગેર.

સુના-મણી, } Same as સુણા-વ-ણી.

સુના-વ-ણી, }

સુના-સુખી, Same as સોના-સુખી.

સુની, s. m. [Ar.] That one of the two Muhammadan sects, which acknowledges the four successors of Muhammad.

સુનું, Same as સૂનું.

સુનેરી, Same as સોનેરી.

સુન્દર, adj. [S.] Handsome; beautiful; lovely.

સુન્દરી, s. f. A beautiful woman; a beauty. 2. A small guitar.

સુપ-ડી, s. f. [See સુપ-ડું.] A small winnowing fan. 2. A splash board of a *shigrām* or other conveyance.

સુપ-ડું, s. n. [S. ચૂપ.] A winnowing fan; a kind of flat basket used as a winnowing fan. 2. An iron gutter fixed to the eaves of a house, having the form of a સુપ-ડું.

સુપતી, s. f. A hammer for splitting stones.

સુપન, Same as સ્વપ્ન.

સુ-પાત્ર, adj. [S. fr. સુ + પાત્ર.] That is worthy of gifts and honours. 2. Noble; generous.

Prov. સુપાત્રે દાન Liberality consists not in giving largely but in giving wisely. **સુ-પાત્ર માબાપનાં કુપાત્ર ડોકરાં** A fine goose may have an ugly gosling.

સુ-પુત્ર, s. m. [S. fr. સુ + પુત્ર.] A good son; a dutiful son.

સુપુરત કર-વું, v. t. [See સુ + પુરવું + કર-વું.] To hand over a charge of.

સુ-પ્રુદ્ધિ, s. f. [S. fr. સુ + પ્રુદ્ધિ.] Good inclinations; an inclination to do good and virtuous acts.

સુબે-દાર, s. m. [See સુબો + દાર, P.] The governor of a province. 2. A native officer in the army or the police next above a *jamādār*; a *subedar*.

સુબે-દારી, s. f. The rank, dignity, office, or duty of a *subedar*.

સુબો, s. m. [Ar.] A province; a division of a country. 2. A province governed by a delegate of the sovereign. 3. [For સુ-બે-દાર.] The governor of a province.

સુ-બોધ, s. m. [S. fr. સુ + બોધ.] Good advice or instruction; good counsel.

સુ-ભગ, adj. [S. fr. + ભગ good fortune.] Fortunate. 2. Auspicious.

સુ-ભગા, adj. f. Enjoying the bliss of wifehood (said of a woman).

સુ-ભટ, s. m. [S. fr. + ભટ.] A good warrior.

સુ-ભાગ્ય, s. n. [S. fr. + ભાગ્ય.] Good fortune. 2. *adj.* Fortunate.

સુ-ભાષિત, adj. [S. fr. + ભાષા.] (A writing or speech) Well-spoken or written; eloquent. 2. Witty; humorous. 3. *s. n.* A witty speech or saying; an apothegm.

સુ-મતિ, s. f. [S. fr. + મતિ.] Good understanding; sense; wisdom.

સુમન, s. n. [S. સુમન.] A flower.*

સુમ-સામ, s. m. [See શૂન્ય + સામ.] Stillness; silence; quiet. 2. *adj.* Still; silent;

quiet.

શુમાર, *s. m.* [P. શુમાર્ *fr.* શુમાર્દન્ to count. See શુમાર.] An estimate. 2. An approximation. 3. Intoxication.

Id. શુમાર કાઢવો To make an estimate; to find out the cost, &c., approximately.

શુમારે, *adv.* Approximately; about.

શુમ્ભ, *s. m.* [Ar. શમ્ a miser.] A miser. 2. *adj.* Miserly; niggardly; close-fisted.

શુયાળી, *s. f.* [Dh. Des. સુયળો *fr.* S.સુ-જન: a good man.] A midwife.

શુર, *s. m.* [S.] A god; a deity.

શુર, *s. m.* [See સ્વર.] A note in music. 2. A tune; modulation of the voice.

Id. શુર કાઢવો To utter a musical note. શુર મેળવવો To harmonize. શુર પૂરવો To accompany vocal music. શુર ખેંચવો To strain the voice. 2. To sing in a very high Key.

શુરખી, *s. f.* [P. શુરખા redness *fr.* શુરખ red.] Redness; red colour or ink. 2. Bloom. 3. The flush of good health. 4. The flush of pleasure.

શુરંગ, *s. f.* [Hem. Des. શૂરંગો = S. પ્રદીપ: a lamp, *fr.* S. શુરજ્ઞ.] An excavation to be filled with gunpowder and fired; a mine. 2. An underground passage filled with gunpowder for blowing up fortifications, blasting rocks, &c. 3. A subterraneous passage.

Id. શુરંગ કાઢવી To make an underground passage by means of exploding mines. Hence, 2. To make a secret passage. શુરંગ ફાટવી To explode a mine. Hence, 2. To obtain information about another person's secrets.

શુરંગ, *adj.* [See શુરંગી.] Chestnut-coloured (said of a horse).

શુરંગી, *adj.* [See શુરંગ] Beautiful. 2. Blooming. 3. Variegated.

શુરજ, Same as સૂર્ય.

શુરજ-ફૂલ, *s. n.* [+ફૂલ.] The sun-flower; the heliotrope.

શુરજ-માળા, *s. f.* [+માળા.] The solar system.

શુરજ-સુખી, *s. n.* [+સુખ.] The sun-flower.

Id. શુરજ-સુખી આકારનાં પ્રાણી The radiata.

શુરજ-વંશી, *adj.* [+વંશ.] Born of the solar race of Rajputs.

શુરત, *s. f.* [Ar. શૂરત appearance.] The countenance; the face; features; contour.

2. [See સ્મૃતિ.] Remembrance; recollection.

Prov. સુરતસે કીરત બડી, બિન પંખ હડ નય;

સુરત તો બતી રહે, કીરત કબુ ન નય.

Better good fame than a fine face.

શુરત, *s. n.* [S. *fr.* સુ+રમ+તું.] Union of the sexes; coition.

શુરતા, *s. f.* Being wholly engrossed in (of the mind). 2. Deep communion; being engrossed in deep meditation.

શુરતિ, *s. f.* [S. *fr.* +રતિ.] Love; affection, 2. Deep communion.

તીરથ ત્રત એ ચરણે નહ, એક ધરે હું સુરતિ આણ.

—ભોભોભગત.

શુરતા, *s. f.* [See સ્મૃતિ.] Remembrance; recollection.

શુર-દાસ, *s. m.* [See શુર, સ્વર + દાસ.] A blind man.

શુર-દ્રુમ, *s. m. n.* [S. *fr.* શુર a god + દ્રુમ a tree.] A celestial tree. 2. See કદંબ-વૃક્ષ.

શુર-ધન, *s. m. pl.* [See શુર a god + ધન.] Forefathers; ancestors.

શુર-પતિ, *s. m.* [S. *fr.* +પતિ.] Indra; the lord of gods.

શુર-ફાક, *s. m.* [See શુર, સ્વર + ફાક.] A particular measure of time in music.

શુરબી, *s. f.* [S.] The cow of plenty; the cow which grants every desire (Hindū Myth.).

શુરમે, *s. m.* [P. શુરમ:] Sulphuret of antimony; antimony. 2. A collyrium of antimony.

Id. શુરમે આંજવો To paint the eyes with collyrium.

શુરવાલ, } *s. f.* [Ar. શુરવાલ.] Long
શુરવાળ, }
trousers; pantaloons.

શુર-સુરી, *s. f.* [See શુર+સરિતા.] The river Ganges.

શુરા, *s. f.* [S.] A spirituous liquor; wine.

શુરાડ-ગના, *s. f.* [S. *fr.* શુર + અડ-ગના.] A celestial woman. 2. A courtesan in the

court of Indra, the king of gods.

સુરા-પાન, *s. n.* [S. fr. સુરા+પાન drinking.] Drinking of spirituous liquor.

સુરારિ, *s. n.* [S. fr. સુરા a god + અરિ.] A demon.

સુરા-વટ, *s. f.* [See સુર, સ્વર + વટ.] The arrangement of tunes in a given mode of music.

સુરી-નર, *s. m. pl.* [See સુર + નર.] The gods and men.

સુ-રેખ, *adj.* [See સુ+રેખા.] Having well and finely proportioned lineaments; well-proportioned.

સુરે-શ, *s. m.* [S. fr. સુર+ઈશ.] The king of the gods; Indra.

સુરે-ખાર, *s. m.* [P. ચૂર: nitre fr. ચૂર saltish=શાર, ખાર,+ખાર. In this word ખાર is redundant.] Nitre; saltpeter.

સુ-લટાવ-વું, *v. t.* [See સુ+લટું.] To set right.

સુ-લટું, *adj.* [See સુ + લેટવું Or લટ. Cf. ઉલટું.] Right; not reverse; inverse; obverse.

સુલતાન, *s. m.* [Ar. સુલ્તાન.] An emperor; a monarch.

સુલતાની, *adj.* Imperial; royal. 2. *s. f.* Calamitous visitations from kings or governments.

સુ-લભ, *apj.* [S. fr. સુ+લભ.] Easily attainable. 2. Practicable.

સુ-લલિત, *adj.* [S. fr. + લલિત.] Very graceful or charming.

સુલાખ, *s. n.* [P. સૂત્રા a hole.] A hole or bore made in a coin or ornament to test its purity.

સુલુક, } *s. f.* [Ar. સુલૂક treatment, }
સુલુખ, } behaviour.] An amicable understanding; peace.

સુલેહ, *s. f.* [સુલેહ Ar. Law.] (Law.) Peace; amity.

Id. સુલેહાધિકારી A justice of the peace; સુલેહનો ભડંગ A disturbance of the peace.

સુદર, *s. m.* [S. ચૂકર. See સૂકર.] A hog; a boar. 2. A pig.

સુ-વર્ણ, *s. m.* [S. fr. સુ + વર્ણ.] Gold. 2.

adj. Having a good colour or complexion. 3. Beautiful.

સુ-વાંણ, *s. f.* [See+સુ+વર્ણ,] Relief; cure. 2. Pleasure.

સુવા, *s. m. pl.* [Hem. Des. સુવિઆ=S. અમ્મા the mother, fr. સુ* well + વિઆવું to give birth to. See સુવા-વડ.] Fennel. 2. Seeds used in cookery and medicine.

સુવાડુંગ, *adj.* [See સેંગ, સ્વાંગ.] Absolute. 2. *s. m.* Dress. 3. A mask; a disguise.

સુવા-રોગ, *s. m.* [See સુવા-વડ+રોગ.] Consumption as incidental to puerperal women.

સુવા-વડ, *s. f.* [See સુવું, સ્વવું; Or. S. સુ to give birth + વટિ.] Childbed; confinement. 2. Ceremonial impurity proceeding from childbirth.

સુવા-વડી, *s. f.* A woman recently confined; a woman considered impure for forty days after her delivery.

Id. સુવાવડીના ખાટલાની પેઠે Lit. Lying as in childbed. Hence, 2. Thinking oneself to be weak in health, and consequently idly lying in bed, and thus trying to recover one's health.

સુ-વાસ, *s. m.* [S. fr. સુ + વાસ smell.] A sweet odour; fragrance.

સુ-વાસિત, *adj.* Made fragrant. 2. Fragrant.

સુ-વાસિની, *s. f.* [S. fr. સુ+વાસ dwelling.] A woman whose husband is alive.

સુ-વિહિત, *adj.* [S. fr. + વિહિત.] Well performed. 2. Ordered by the best and highest authority. 3. Well established.

સુવું, *v. t.* [Dh. Des. સુવન્દ fr. S. સ્વપિન્તિ he sleeps fr. S. સ્વપ્ to sleep.] To go to bed; to sleep. 2. To lie down.

Prov. સુતેલો સાપ જગ્યાડેલો નહિ Remitted vengeance should not be awakened; Do not whip the old sores; let sleeping dogs lie.

સુ-શિક્ષિત, *adj.* [S. fr. સુ well + શિક્ષિત.] Well educated.

સુ-શીલ, *adj.* [S. fr. + શીલ.] Well-conducted; well-behaved; having a good character.

સુ-શોભિત, *adj.* [S. fr. + શોભા.] Well-

adorned; decorated. 2. Elegant; decent-looking.

સુ-સુષિ, *s. f.* [S. *fr.* સ્વપ્ to sleep.] Profound sleep; sleep without dreaming or consciousness.

સુસુન્ના, [S.] See **સુખ-મણા**.

સુસવાટ, } *s. m.* [Imit. Hem. Des.
સુસવાટો, }

સોસળો=S. પવન: wind, *fr.* S. શુષ્ to dry; *Cf.* ન શોષયતિ મારુત: Bh. G. Or, શ્વાસ+વતિ.] A blast of wind; blowing.

સુસવાડ, } *s. f.* [P. સ્મર્મા the green
સુસવાળ, } lizard, an alligator.] An alligator.

સુસ્ત, *adj.* [P.=S. સુથ well-situated *fr.* S. + સ્થા to stand.] Lazy; indolent; dull. 2. Slow; dilatory.

સુસ્તી, *s. f.* Laziness; indolence; dullness. 2. Slowness; dilatoriness.

Id. **સુસ્તી રાખવી-કરવી** To be lazy.

સુસ્તી-ખોર, *adj.* [+ P. खोर् having *fr.* खर्द to eat, to enjoy.] Lazy.

સુ-સ્વર, *s. m.* [S. *fr.* સુ + સ્વર.] A pleasant note or sound; a musical note or tune. 2. *adj.* Having a sweet sound; pleasing to the ear.

Id. **સુસ્વરે ગાવું** To sing sweetly.

સુ-હાગ, Same as **સો-હાગ**.

સુ-હાગ-જી, Same as **સો-હાગ-જી**.

સુ-હાગી, Same as **સો-હાગી**.

સુ-હાવું, *v. i.* [See **સોહાવું**.] To look well.

સુહાવું, *v. i.* [See **સોસાવું**.] To be agreeable; to agree with; to be suitable or comfortable.

ને તને સઘમાં નથી સુહાવું, તો ચાલ્ય, આપણે શનૈ: શનૈ: સભા-સ્થાનમાં જઈએ. —પ્રેમાનંદ.

સુ-હૃદ, *adj.* [S. સ હૃદ *fr.* સુ+હૃદય.] Well-disposed; good-hearted. 2. Friendly. 3. *s. m.* A friend.

સુકર, *s. m.* [S. शूकर See **સુવર**.] A hog; a boar. 2. A pig.

સુકું, *adj.* [S. शुष्क *fr.* शुष् to dry.] Dry. 2. Lean (in body).

Id. **સૂકો રોટલો પણ ખળે છે** We have enough to eat.

Prov. **સૂકા ભેગું લીલું પણ ખળે** The good sometimes suffer along with the bad.

સૂકો, *s. m.* Tobacco.

Id. **સૂકો ભરવો** To fill a pipe with tobacco, and make it ready for smoking. **સૂકો કુંકવો** To smoke tobacco.

સૂક્ત, *adj.* [S. *fr.* સુ+ઉક્ત.] Well-spoken or said. 2. Good. 3. Right. 4. *s. n.* A collection of Vedic verses. 5. See **સૂક્તિ**.

સૂક્તિ, *s. f.* Good or friendly speech.

સૂક્ષ્મ, *adj.* [S.] Fine. 2. Minute; subtle. 3. Small.

સૂક્ષ્મ-દર્શક, *adj.* [S. *fr.* + દર્શક.] Showing very small things. 2. *s. n.* A microscope.

સૂક્ષ્મ-દર્શી, *adj.* Sharp-sighted. 2. Acute. 3. Penetrating.

સૂક્ષ્મ-દેહ, *s. m.* [S. *fr.* + દેહ.] The ethereal substance wherein lies the seat of feeling; the discriminating faculty, the powers of perception and action, and the vital airs.

સૂગ, *s. f.* [Hem. Des. सिङ्गयं=S. सुजातम् well born.] Disgust; dislike.

Id. **સૂગ-ચઢવી-આવવી** To feel disgusted; to feel an aversion.

સૂગાળ, } *adj.* [+ વાળું having.] Feeling
સૂગાળવું, } disgust at.

સૂચક, *adj.* [S. *fr.* सूच् to suggest. See **સૂચ-વ-વું**.] Suggestive. 2. Leading; that intimates, instructs, informs, acquaints, admonishes, or signifies.

Id. **સૂચક પ્રશ્ન** Leading questions. **સમય-સૂચક** Ready-witted. **સમય-સૂચકતા** Presence of mind.

સૂચના, *s. f.* Suggesting; hinting; a suggestion; a hint. 2. An intimation; an indication. 3. Caution.

Id. **સૂચના આપવી-દેવી-કરવી** To give notice; to warn. **સૂચના મળવી** To receive notice, warning, or intimation.

સૂચિત, *adj.* Suggested. 2. Indicated.

સૂચી, *adj.* That indicates; an index.

સૂજ-વું, *v. i.* [See **શુદ્ધ**.] To be purified. 2. To pass through an ordeal. 3. To prove.

the truth of by passing through an ordeal.

સૂઝ, s. f. [See સુજ-વું to suggest.] Apprehension; understanding.

Id. સૂઝ પડવી To comprehend; to realize.
2. To be in one's senses.

સૂઝ, adj. [See સીધું, શુદ્ધ.] Direct; straight; simple (of interest).

સૂઝ, s. m. [See શોધ.] Abstracting or bringing clearly out (of an account). 2. An account epitomized from the village accounts.

સૂડી, s. f. [See શુળી.] A nut-cracker.

Prov. સૂડી વચ્ચે સોપારી Between the hammer and the anvil.

સૂડો, s. m. [See શુક.] A species of parrot.

સૂત, s. m. [S.] The sun of a Ksatriya by a woman of the Brāhmaṇa caste. 2. A charioteer. 3. A bard. 4. A minstrel. 5. **adj.** [S. fr. સૂ to give birth to.] Born; engendered; produced.

સૂતક, s. n. [S.] Ceremonial defilement owing to a birth or a death.

Id. સૂતક પડવું To be in ceremonial defilement owing to a birth or a death in one's family. સૂતક આવવું-લાગવું To be so related to a family as to contract ceremonial defilement owing to a birth or a death in that family. સૂતક પાળવું To observe ceremonial defilement, &c.

સૂતકી, adj. Ceremonially impure owing to a birth or a death.

સૂતિકા, s. f. [S. fr. સૂ to give birth to.] A woman recently delivered.

સૂત, s. n. [S. See સુતર.] A thread; a string; a line; a fibre; a filament, particularly of cotton. 2. A short rule; a canon. 3. A system of instructions and directions. 4. A precept (in morals or science). 5. A short, obscure, and technical sentence, expressing a rule of grammar, logic, religion, or science.

સૂત-તંતુ, s. m. [S. fr. + તંતુ.] A filament of cotton.

Id. તેના ધરમાં સૂત-તંતુ પણ નથી He is quite poor.

સૂત-ધાર, s. m. [S. fr. + ધર-વું.] A stage manager; the chief interlocutor in the prologue or prelude to a drama.

સૂત-ધાર, [S.] Same as સૂતાર.

પછી અનેક શિલ્પી સૂતધારને તેડાવ્યા

રૂઝે ત્યહાં તતકાળ છ.

—ગિરિધર.

સૂદ, s. f. [See સૂદી, શુદ્ધ.] The bright half of a lunar month.

સૂધ, s. f. [See શુદ્ધિ.] Sense; understanding; clear perception. 2. Notice; care; regard.

Id. સૂધ આવવી-સૂધ સાન વળવી To come to oneself; to come to one's senses.

સૂધી, adv. [See સુધાં, સુધિ.] As far as. 2. Till; until. See સૂધી.

સૂધું, adv. [See સુધી. See શુદ્ધ.] Straight; direct; easy. 2. Honest. 3. Simple.

સૂન-મૂન, adv. [See શૂન્ય + મૂન.] Being vacant-minded and speechless.

સૂનું, adj. Solitary; lonely. 2. Deserted. 3. Unprotected.

Id. સૂનું પડવું To be separated from. 2. To feel the loss of and hanker after. સૂનું મૂકવું To desert. નિશાળ સૂની મૂકવી To leave a school without any one to look after it. સૂનું લાગવું To feel deserted; to feel terrible or unbearable (owing to being deserted and solitary).

Prov. ઘણી વગરનાં ઢોર સૂનાં When the cat's away, the mice will play. સ્ત્રી વિના સૂનો સંસાર No life without a wife.

સૂફ, s. f. [Ar. सूँ wool.] A fine kind of woolen cloth.

સૂમ, Same as સૂમલ a miser.

Prov. સૂમ દાતારનો એક વરો At the end of their reckoning a miser and a spendthrift find their balances equal.

સૂર, s. m. [See સ્વર.] A note in music. 2. A sound; a noise.

સૂર, s. n. [See શૌર્ય, શૂર.] Bravery; heroism. 2. Enthusiasm; zeal; excitement.

Id. સૂર ચઢવું To be excited.

સૂર, } Same as સૂર્ય.
સૂરજ, }

Prov. સૂરજ છાપરે ઢાંકયો ન રહે Though

malice may darken truth, it cannot put it out=Virtue will shine at last.

સુરજી, s. n. [Hem. Des. સુરજો =S. કન્દ:] A kind of bulbous root.

સુરત, Same as સુરત, The face.

સુરિ, s. m. [S.] A learned man. 2. A priest. 3. A common title of Jaina saints (સાધુ), e. g. નરેન્દ્રસુરિ.

સુરિ-ચું, adj. [See સુર, સુર, શૈર્ષ.] Exciting to acts of bravery or herosm (of military music).

સુરી, s. f. [See શૈર્ષ, સુર, સુર.] A woman who is going to burn herself on the funeral pyre of her husband; a *sati*.

સુરો, s. m. [See શૈર્ષ, સુર, સુર.] A brave man. 2. An excited man; a desperate man. 3. A man whose headless body still fights in a battle.

સૂર્ય, s. m. [S. See સૂરજ, સૂરજ, સૂર.] The sun.

Id. સૂર્ય નારાયણ The sun (personified as a god).

Prov. સૂર્ય સામે ધૂળ નાંખીએ, તો ઉલટી આંખ-માં પડે He that blows in the dust, fills his eyes.

સૂર્ય-કાન્ત, s. m. [S. fr. + કાન્ત, કાન્તિ.] A prism; a crystal.

સૂર્ય-ગ્રહણ, s. n. [S. fr. ગ્રહણ.] A solar eclipse.

સૂર્ય-પુટ, s. n. [S. fr. + પુટ a fold: See પટ, પડ.] The heating or drying a medicinal preparation by exposure to the sun.

સૂર્ય-મણિ, s. m. [S. fr. + મણિ.] The sun-stone.

સૂર્ય-મણ્ડળ, s. n. [+ મણ્ડળ.] The disc of the sun. 2. The region of the sun. 3. The solar system.

સૂર્ય-વંશ, s. m. [S. fr. + વંશ.] The solar dynasty.

સૂર્યોસ્ત, s. m. [S. fr. + અસ્ત.] Sunset.

સૂર્યોદય, s. m. [S. fr. + ઉદય.] Sunrise.

સૂત, s. n. [See સૂત્ર; or, વસુદ; or, સુલેહ.] The settlement of an account or dispute. વગર વાકે શે તજ્યાં, કરત મનનું સૂત. —હરિદાસ.

સુવર, Same as સુવર.

સૂસ-કું, v. i. [See સૂસ-વાટ.] To make a hissing sound.

સીકારો સૂસવે, લવે, ઉડી ઉડી દોડે, પડે ભૂતળે.

—ગીતગોવિન્દ.

સુળ, Same as સુળ.

સુળી, Same as સુળી.

સુજ-કું, v. t. [S. જૂઝ] To create.

સુષ્ટ, adj. Created.

સુષ્ટિ, s. f. Creation. 2. The creation of the world; the universe; nature; the world. 3. Any false exhibition.

Id. સુષ્ટિ-પ્રાપ્ત ઈશ્વર-જ્ઞાન Natural Theology. સુષ્ટિ-નિયંત્ર The Ruler of the universe; the creator.

સુષ્ટિ-ક્રમ, s. m. [S. fr. + ક્રમ.] The natural course; a natural order; the order of things in the universe.

સુષ્ટિ-જન્ય, adj. [S. fr. + જન્ય arising fr. જન્ to be produced.] Arising from a contemplation of Nature.

Id. સુષ્ટિ-જન્ય ઈશ્વર-જ્ઞાન Natural Theology.

સુષ્ટિ-સૌન્દર્ય, s. n. [S. fr. + સૌન્દર્ય.] The beauty of Nature.

સે, Same as શત.

સેક-ડો, Same as શેકડો.

સેત-ક, adj. [See શત.] Many; numerous.

સેતલો, s. m. [See સાથિ-યો.] See સલ-કું.

સેતી, s. f.

સેથી, s. f.

સેથો, s. n.

[S. સીમન્ત fr. સીમા+ અન્ત.] A line that parts the hair of the head.

Id. સેથો પાડવો To part the hair of the head. સેથો પૂરવો To fill in the parting of the hair of the head with red powder.

સે, s. f. [S. સહ to bear. See સહન.] Power of endurance. 2. Habit; practice.

સેકડો, s. m. [S. શીકર.] A kind of tree, the pods of which are used for food.

સેખ-ઈ, Same as શેખઈ.

સેખ-સલ્લી, s. n. Same as શેખસલ્લી.

સેખી, Same as શેખી.

સેખન, s. m. [S. fr. સિચ્ to sprinkle.] Sprinkling; watering.

સેજ,

સેજ-સાજ,

} Same as સહે-જ, સહેજ-સાજ.

સેજ, Same as સેજન.

સેજ, *s. n.* [S. સીદ્ *fr.* સદ્ to distressed.]

Crying; weeping.

સેજર, *s. m.* Steam.

સેજર, *s. m.* [See સેજ a little.] A part; a portion. 2. A vestige; a trace.

સેજરત, Same as સેજ, *adv.*

સેજિયું, *s. n.* [See સેજ, *adv.*; or, સેજ, સેજ.] A loin-cloth without a border.

સેજુ, *s. n.* [See સેજ.] The make of the body (as regards its hardness or softness).

સેજે, *adv.* [See સહેજ, સહજ.] Without trouble or difficulty.

બધે વર આપ્યા સુર-રાજ, સેજે નળનું સરિયું કાજ.

—પ્રેમાનંદ.

સેડો, } *s. m.* [See સીમ, સીમા, છેડો, છેવાડું, છેડો.] A boundary. 2. A foot-path. 3. The margin of a field left uncultivated for grass to grow on.

Id. સેડો મૂકવો To leave the margin of a field uncultivated. સેડા કાપવા To mow the grass growing on the uncultivated margins of a field.

સેજુ, *s. m.* [See સનેહી.] A friend.

કુલ દડો ઉછાળતા, ન્યારે સામા આવો છો, સેજુ; નદવ સામું બેઈને, મારા નાથ, ડરે છે નેજુ.

—પ્રહલાનંદ.

અમલડા ઉદમાતિયા, સુરા, અંદા સેજુ;

તુજ બિન ધડી ન આજગે, શીકાં લાગે નેજુ.—ભાષા.

સેજુ, *adj.* [See શાજુ.] Good; virtuous.

સેજી, *s. f.* [See સહન, *Cf.* કરણી, રહેણી.] Power of endurance.

સૌ આનંદ મંગળ ગાય, માત્રમ રેણી, રે;

નિરાંત કહે, મહારાજ, કકણ બહુ સેણી રે.

—નીરાંતભક્ત.

સેત, Same as સેતુ.

મેળવી કપિ કટક આધ્યા, ક્ષણમાં આંધ્યો સેત.

—દયારામ.

સેતરજ, Same as સેતરજ.

સેતરજી, Same as સેતરજી.

સેતુ, *s. m.* [S.] A bridge; a causeway; a dyke.

સેતુ-બન્ધ, *s. m.* [S. *fr.* + બન્ધ to bind.] The forming of a bridge or causeway. 2.

The stone bridge between Ceylon and Rameshvaram.

સેતુર, Same as સેતુર.

સેન, *s. f.* [See સૂન a hint.] A suggestive gesture; a significant movement of the body.

સેન, Same as સેન્ય.

સેના, *s. f.* [S.] An army.

સેના, *s. n.* [P. સહના.] Armour.

કવચ કુણ્ડળ સેના ટોપ, લેખન રાતડાં મનમાં કોપ.

—પ્રેમાનંદ.

સેના-પતી, *s. m.* [S. *fr.* + પતિ.] The commander of an army; a generalissimo; the commander-in-chief.

સેનું, *adv.* [See શું.] Why? of what sort? how?

સેનો, *s. m.* [Eng. *Senna.*] A kind of longcloth.

સેપ, } *s. n.* [P. સેપ.] An apple.

સેર, *s. f.* [Ar. સયર to walk, a walk.] Perambulation; loitering. 2. Taking the air; a walk; an airing.

સેર, *s. f.* [Hem. Des. સારા = S. માલા a garland. S. સર.] A string. 2. [Dh. Des. સેહરયા *fr.* S. શેહર-કા a small crest, the top-lock.] A blade of grass. 3. A stream of liquid; a jet of water.

Id. મોતીની સેર A string of pearls. કંડીની સેર A string in a necklace. સેર પરોવવી To wreath in a string. સેર સાંધવી To obey. દર્બની સેર A blade of *darbha* grass. દર્બની સેર પામવી To die without the last sacrament. 2. To meet with an accidental death. એ કાંઈ દર્બ પાથરીને સૂવાનો નથી He shall die without the last sacrament (said of a wicked man, as the result of his evil acts). સેર છુટવી To burst out (of a jet of water). સેર પડવી To fall down (of a jet of milk, while milking a cow, &c).

સેર, *s. f.* [See શિરા.] A vein.

Id. સેરે આવડું To be possessed (of a person by an evil spirit). 2. To distress.

સેર, Same as શેર, a pound.

સેરડી, Same as શેરડી.

સેર-ડો, *s. m.* [See સેર a string.] A footpath. 2. A by-path. 3. The sensation caused by eating a very hot or very cold substance.

Id. ગળે સેરડો પડે છે He has a very cool and sweet sensation in the throat. એના મોં ઉપર શરમના સેરડા પડ્યા છે There are blushes on his face from shyness=He is very bashful. આંસુના સુકા સેરડા ગાલ ઉપર પડ્યા છે There are traces of tears on his cheeks.

સેરમા-ઈ, *s. f.* A kind of fish.

સેર-વ-વું, *v. t.* [Causal of સેર-વું.] To cause to slide. 2. To move along; to push.

સેરવો, *s. m.* [P. શરવઃ *fr.* શર = ક્ષાર, ખાર, + આલ = S. અપ્, અપઃ water.] Soup; gravy; broth.

સેલ, *s. f.* [See શિલા.] A slab of stone used in washing clothes on or in taking a bath.

સેલ, Same as સેર, Ar.

સેલ, Same as સહેલું.

સેલડી, Same as સેરડી, શેરડી.

સેલડું, } *s. m.* A flower of કુંવાર.

સેલફે, }

સે-લાણી, Same as સહેલા-ણી.

સેલા-રી, *s. f.* [See સેલું.] A kind of cloth worn by women.

સેલા-સાડી, *s. f.* [See સેલું+સાડી.] A kind of cloth half cotton and half silk, with red and yellow lines, worn by women.

સેલી, *s. f.* [See હેલી.] Ashes.

સેલું, Same as શેલું.

સેલું, Same as સહેલું.

સેલો, *s. m.* [See સેલું.] A rope used for tying the hind legs of a cow while milking her.

સેવ, *s. f.* [See સીવ-વું.] A thread-like eatable made of gram-flour or wheat-flour.

Id. સેવ ગાંઠિયા Thin and thick. સેવ mixed together.

સેવ, Same as સેવા.

સેવ-ઈ, Same as સેવે.

સેવ-ક, *s. m.* [S. See સેવા.] A servant. 2. A follower. 3. A worshipper; a votary.

સેવકા-ઈ, *s. f.* The position of a servant, votary, &c.

સ્વામિતાર્થ સાચવતા, સેવકાર્થ થકી તેહ; હીનતાઈ પામી પડ્યા, સિત્તાઈ ભામણે.—વજ્રભ.

સેવટ, *s. m.* [See સીમ, શેવટ, છેવટ.] End; termination; conclusion; close.

સેવ-ડી, Fem. of સેવ-ડો.

સેવડો, *s. m.* [See સેવ-ક.] An individual of particular order of mendicants who allow the hair on their heads to grow. 2. A conjuror.

સેવતી, *s. f.* [P. સેવતી.] A kind of fragrant flower, or the shrub producing it.

સેવ-ન, *s. n.* [S. See સેવા.] Serving; service. 2. Taking into use. 3. Hatching eggs; incubation.

સેવ-તફે, *s. n.* The fruit of a particular tree.

સેવ-તફે, *s. n.* [S. શ્રીવર્ધન The name of a town in the Konkan *fr.* શ્રી+વધ-વું.] A kind of betelnut.

સેવ-ના, *s. f.* The act of serving faithfully.

સેવ-વું, *v. t.* [S. સર્વ to serve. See સેવા.] To serve. 2. To take into use. 3. To hatch; to incubate.

Id. રાજ સેવવો To serve a king and gain his favour. ઇડાં સેવવાં To hatch eggs.

સેવા, *s. f.* [S. *fr.* સર્વ to serve.] Service; servitude. 2. Attendance and obedience. 3. The office or condition of a servant. 4. Worship; homage; fealty. 5. Religious or divine service.

Id. સેવાધર્મ The function of service. 2. The duty of service. સેવા ચેર An insincere worshipper.

Prov. હિંદુકા ખાના અચ્છા, લેકિન સેવા બહુત ખૂરી The food made ready by Hindus is good, but the preliminaries, such as bathing, &c., which they are required to undergo, are very troublesome.

સેવાળ, Same as શેવાળ.

સેવું, *v. i.* [See સહન, સહેવું, સેહેવું.] To endure; to bear; to suffer. 2. To tolerate. 3. To do no harm to; to be agreeable.

સેવે, *s. f.* A thread-like eatable made of gram-flour or wheat-flour.

સેવ્ય, adj. [S. See સેવા.] To be served or obeyed.

Id. સેવ્ય સેવક Master and servant. **સેવ્ય સેવકભાવ** The relation between master and servant.

સેસ, s. f. [See સેષ, 2.] A cocoanut, betel-leaves, and nuts, and also a rupee into the hands of a bride or bridegroom at the time of marriage. 2. Presents of money, clothes, &c., from friends or relations to the bride or bridegroom or to one in whose family there is a marriage or other festive ceremony.

સેસ-ફૂલ, s. n. [See સીષ the head; Or S. શિરીષ a kind of fragrant flower+ફૂલ.] An ornament resembling a flower, worn on the head by women.

સેસવા, s. m. pl. Gram fried and mixed with spices.

સેહ, s. f. [See શહ, શેહ.] Awe; restraint. 2. A check (in Chess).

સેહ, s. f. [See સહન.] Power of endurance. 2. Habit; practice.

સેહેન્ગ, Same as સહેન્ગ.

સેહેન-શાહ, [P. શહનશાહ.] Same as શેહેન-શાહ.

સેહેલ, Same as સહેલ.

સેહેલું, Same as સહેલું.

સેહેવું, Same as સહેવું.

સૈ-મૈદા, s. m. [See સાઇ+મૈદા.] A Muhammadan anchorite.

સૈ, s. m. [S. સૈદિક. See સોય.] A tailor; See સોઈ.

સૈ.કે, s. m. [See શત.ક.] A century; a period of 100 years.

સૈડ-કું, s. n. [See સર, સેર, a string; Or સૈડ-કું, સીડ-કું.] A running knot which fastens the tighter the more it is drawn; a noose.

સૈડ-કે, Same as સરડ-કે.

સૈડણ, s. n. [See સૈડ-કું.] A cord for binding bamboo chips in a roof.

સૈડ-વું, Same as સીડ-વું.

સૈનિક, adj. [S. See infra.] Relating to an army. 2. s. m. A soldier.

સૈન્ય, s. n. [S. See સેના.] An army; a

force.

Id. સૈન્ય-દળ A large army.

સૈન્ધવ, s. m. [S. See સિન્ધુ.] Rock-salt.

સૈન્ધવ, s. m. [S. fr. સિન્ધુ the river Indus in Sind.] -A horse.

સૈય-ડ, s. m. [See સખા. Cf. કાકા-બળિયા.] Small pox.

સૈયદ, s. m. [Ar.] A descendant of the prophet Muhammad.

સૈયર, s. f. [See સખી.] A female companion.

સૈયાફ, s. n. [See સહ + S. કાર doing fr. કર to do.] Co-operation; partnership. 2. adj. Joint.

Id. સૈયારી સાસુ, ને ઉકરડે મોકાણ Everybody's business is nobody's.

સૈગ, s. m. [S. સૂ similar + અંગ.] A guise; a sham. 2. An empty show; a parade. 3. A part in a dramatic play or representation. 4. A caricature.

Id. સૈગ લેવો-દાવવો-ધરવો To put on a guise; to assume a character.

સૈધ-વારી, s. f. [See સૈધ + વાર, વારો, time.] The season of plenty. 2. Abundance. 3. Cheapness.

સૈધું, adj. [S. સુ easily + અર્ધ price. fr. અર્ધ to be worth, to cost.] Cheap.

Prov. સૈધું ભાડું, ને સિદ્ધપુરની યાત્રા Spend nothing, get nothing. **સૈધું મોંઘાને પડાવે** What we buy cheap, is in the long run very dear = The best is always the cheapest.

સૈંડ-વું, v. i. [See સિદ્ધ or શુદ્ધ.] To be ready.

કાંઈ સામું થવું, કાંઈથી સૈંડવું, દળ જોઈ ચેતતા, કોઈ નેતા.

—પ્રેમાનંદ.

સૈંતાળ-વું, Same as સાંતાળ-વું.

સૈંધા, s. m. pl. [See સુગન્ધ.] A kind of fragrant drug.

સૈંપ-ણ, s. f. [See સૈંપ-વું.] Consigning to the care of; the act of consigning. 2. The thing consigned; a consignment.

સૈંપ-વું, v. t. [See સમર્પણ.] To commit to the charge or care of; to deliver over to; to hand over; to entrust.

સૈંસફ, adj. [See સમ+સર-વું.] Passing

through.

Id. સોસરં કાઢવું To pierce through. સોસરં નિકળવું To come out through. સોસરં પડવું-નિકળવું-જવું To pass through violently.

સોહ, *s. m.* [See સોહમ્.] Consciousness. 2. Sense; perception. 3. Understanding.

સો, *adj.* [See શત.] One hundred; 100.

Prov. સો મણ તેલે અંધારં It is dark under the lamp. સો ગળેલે ગળિયે, ત્યારે એક વાત કરિયે Measure twice, cut but once: Venture upon nothing till you have well considered the ends. સો દહાડા સાસુના તે એક દહાડો વહુનો Every man has his hour. સો ઉદર મારીને મીનીબાઈ પાટે બેઠાં All saint without, all devil within. સો કાગળમાં એક હંસ When ignorance is bliss, 'tis folly to be wise. સોકા હુવા સાઠ, આધા ગયા નાઠ, દસ દેગે, દસ દિવાઈગે, એર દસકા દેના લેના ક્યા? Putting one off does not necessarily imply refusal. સોના સાઠ કરવા To dig up a nail and plant a pin. સો મણ નરમાં એક અંગારો One sheep infects the whole flock. સો ભખ્યું ને એક ભખ્યું Documentary evidence is more weighty than oral. સો મણ સાખ્યે હબસી ભાઈ કાળા ને કાળા You cannot wash the black-moor white=You will end him, but you will not mend him. સો મત સડબડી, દાખ મત દડબડી His plenty made him poor=His copiousness of ideas embarrassed him. સોમાં શરો, એકમાં નહિ પૂરો Jack of all trades, and master of none. સાએ સહજ વંચાય To make a mountain of a mole-hill. સો જોશી ને એક રોશી (બરાબર) One old woman, with her experience, can predict things as correctly as one hundred astrologers. સો તારી રામ ફવાઈ, એક મારં ઉંહું=સો તારી હા, પણ મારી એક ના For all your solemn declarations I will stick to my refusal. સો દવા ને એક હવા Pure air is worth a thousand medicines. સો માણસ મારે, ત્યારે એક વેદ થાય Experience is gained at a great cost. સોમું એસડ નથી One may escape any danger but death. સો સાંધા અને સાત સો વાંધા (છે) Everything yet remains to be done. સો સુવાવડ અને એક કસુવાવડ Everything is source of evil, when it departs from the natural course. સો સ-

પાસં ને એક મુળા પણી A hundred demands in return for one obligation. સો મણ સુંકવું થશે, ત્યારે કાંકરી આડુંનુંએ થશે All are rowing in the same boat. સો વરસનો સુતાર ને પાંચ વરસનો ધર ધણી It is the duty of the servant to obey his master. સો રૂપિયા રૂપિયામાં નહિ, ને, એક દિકરો દિકરામાં નહિ One swallow does not make a summer.

સોઈ, *s. m.* [S. સૌચિક. See સહ; સોય.] A tailor. See સૌ.

સોઈ, *s. f.* [Hem. Des. સુઈ=S. બુદ્ધિ: the mind, an inclination of the mind; or *fr.* શુદ્ધિ; શોધ: cleanliness. M. સાય *fr.* S. શુચિ, શૌચ.] Convenience; a convenient arrangement.

સોઈ-ચાણી, *s. f.* [See સુવાવડ.] A midwife.

Prov. સો સોઈચાણીએ વેતર વડે Many cooks spoil the broth.

સોઈ-ચો, *s. m.* [See સોય.] A large needle.

સોકટી, *s. f.* Same as સોકડું.

સો-કડું, *s. m.* [M. *fr.* સો, + કટ as quare of the chess board *fr.* S. કટ a side. Or S. સાયજ *fr.* સારી a chessman + અજ a die to play with] A piece of wood, or ivory, used in a particular game; a piece.

સોકચ, *s. f.* [S. સપત્ની *fr.* સ in common with + પતિ.] A co-wife; a rival wife.

Prov. સોકચનું સાદ The misery of having a co-wife. સોકચોના હારે ભાગે All are rowing in the same boat.

સોખ, Same as શોખ.

સોગન, [P. સાગન્ડ.] An oath.

Id. સોગન ખાવા-લેવા To take an oath. સોગન આપવા-ખવડાવવા To administer an oath.

Prov. સોગન ખાય, તે સદાએ જુઠો Those who lightly swear are liars.

સોગાત, *s. f.* [P. સાગાત a gift.] A gift; a present. 2. A rarity; a curiosity.

સોચ, Same as શોક.

સોચ, *s. m.* [See શોધ.] An inquiry; a search.

સોચ-ના, *s. f.* Same as શોચના, શોચ.

સોજ, *s. m.* [See સહજ; Or, શોચ; or શુદ્ધિ.] Conduct; habit; character.

Prov. સોજે વહાઈ જાય A person becomes

loved by his good conduct.

સોજ-હું, *adj.* Having a good disposition; sociable; pleasant in manners.

સોજ, *s. f.* [See સોજું.] The flour of wheat.

સોજું, *adj.* [Dh. Des. સોજઓ *fr.* S. સોધ+ક, શુદ્ધ clean. See સુ well + ઉજળું.] Clean; free from dirt.

સોજે, *s. m.* [See સુજવું to swell.] A swelling; a protuberance.

Id. સોજે ચઢવો-આવવો To have a swelling; to swell. સોજે ઉતરવો To subside (a swelling).

Prov. સોજે આવ્યો, તો કહે, નડા થયા To make a virtue of a necessity.

સોટી, *s. f.* [See સોટો.] A switch. 2. A cane. 3. A thin stick.

Prov. સોટી વાગે ચમચમ, વિદ્યા આવે ધમધમ, Spare the rod and spoil the child: Lay on the rod and you will bring on scholars.

સોટે-ફપટે, *adv.* [See સોટો+ફપટે.] With stick and scarf. 2. (A term for a light or scanty equipment in travelling.) Being lightly equipped; being unburdened by kit or baggage.

સોટો, *s. m.* [S. સુ well + યટ્ટિ a stick.] A club; a cudgel; a mace; a staff; a thick stick. 2. Control.

Id. સોટો ચલાવવો-ખનવવો To exercise one's control over.

સોડ, *s. f.* [સુ+ઓડ+હું.] A side of the body.

બાઈ નચો ને ઘેર આપણે હો;

સોડ ભલાઈ ફેગટ લેતી આજ હો. —ભાલજી.

2. A portion of the *Saree* drawn over the head by women and used as a veil.

Id. સોડમાં ભરાવું To resort to (a person). સોડ વાળીને સુવું To sleep with the face covered.

Prov. સોડ પ્રમાણે સાથરો Ask thy purse what thou shouldst buy=Cut your coat according to your cloth.

સોડ, *s. f.* [See સુગન્ધ, or સોડમ.] A smell. 2. A bad smell.

સોડમ, *s. f.* Same as સોરમ, શોરમ.

સોડ-વ.જી, *s. m.* [S. સુત slept *fr.* સ્વપ્ to sleep. See સોડ, સેવું.] A thin soft sheet plac-

ed under a quilt.

સોડ-હું, *v. i.* [See સોડ smell.] To smell. 2. To stink.

સોડિ-યું, *s. n.* [See સોડ a veil.] See સોડ. 2. A veil.

Id. સોડિયું વાળવું To cover oneself with the upper end of one's garment, and thus avoid another's gaze.

સોડિ-ચો, *s. m.* Same as સોડિ-યું.

સોડે, *adv.* [See સોડ a side.] Near; nigh; close to. 2. According to; like.

સોડો, *s. m.* [See સોડ.] An upper garment (of men or women).

Id. સોડો તાણવો To cover one's face with one's garment and lie in idleness.

સોણ, *s. f.* A wooden tack. 2. A lobster. 3. A pawn. 4. A cuttle-fish. 5. A crustaceous fish.

સોણ, *s. f.* [See સંડ, સંઢ.] A nail; a peg; a wedge.

સોણું, *s. n.* [See સમણું, સ્વપ્ન.] A dream.

આવ્ય નવ હાય ! સોણાં, વર્ષા હર્યા ધનમાં.

—વલ્લભ.

સોત, } *adv.* [See સહિત.] Along with; including.

સોતકંઠ, *adj.* [S. *fr.* સ with+ઉત્કંઠ.] Having anxiety or eagerness. 2. *adv.* Anxiously; eagerly.

સોદા-ઈ, *s. f.* [See સોફ.] Roguery; cunningness.

સોદા-ગર, *s. m.* [P. *fr.* સોદો, + ગર=S. કર્ to do.] A merchant who deals in valuable things; or with large sums.

સોદા-ગિરી, *s. f.* Dealing in valuable things, or with large sums. 2. *adj.* Mercantile; commercial.

સોદુ, *adj.* [P. શહદ: roguish.] Roguish; knavish; cunning.

સોદો, *s. m.* [P. સાદા dealing.] Trade; traffic. 2. Merchandise. 3. Marketing. 4. A bargain; the purchase or sale of goods; buying and selling; mercantile dealings.

સોધ-હું, Same as શોધ-હું.

સોધા-સોધ, *s. f.* An anxious search in

many places.

સોનાં-પાણી, *s. n.* [See સોનું+પાણી.] Purification by being sprinkled with water touched with gold, when there is only a suspicion of having come contact with a polluted thing.

સોના-ગેરૂ, *s. m.* [+ગેરૂ.] A kind of red ochre.

સોના-મુખી, *s. f.* [See સોનું+મુખ.] Senna.

સોનાર, *s. m.* [S. સુવર્ણ-કાર. See સોનું + S. કાર a doer *f.r.* કૃ to do.] A goldsmith.

સોનાર-જી, *s. f.* Fem. of સોનાર.

સોની, *s. m.* [See સોનું.] A goldsmith.

Prov. સોની સગી બહેનનો નહિ A goldsmith will steal even from his sister.

સોનું, *s. n.* [See સુવર્ણ.] Gold.

Prov. સોના કરતાં ઘડામણ મોઘું Great toil and little work. સોનું દેખી મુનીવર ચળે Gifts break rocks: Money makes the mare go. સોનું નેઠએ કરી, માણસ નેઠએ વસી Judge not of men or things at first sight. સોના કરતાં પીળું શું? As yellow as a golden sovereign. સોનાના ચૂડાવાળી દાતણવાળીનું ખાય The rich eat up the labours of the poor. સોનાની થાળીમાં લોઢાની મેખ You spoil a good dish with an ill sauce. સોનું મૂકીને પીતળમાં કોણ દાઢે? If you can kiss the mistress, never kiss the maid. સોનું લંકામાં, તે શા કામનું? Honey is sweet, but the bee stings = It is good fish, if it were but caught. સોનાને શ્યામતા વળગે નહિ Truth has no shame. સોનું ને સુગંધ (બે એકસી મળ્યાં છે) Wealth and high birth meet (in him). સોનાની કટાર કમરે બંધાય, કંઈ પેટમાં ખોસાય? Everything in its proper place. સોનાની રતીનું મૂલ, પણ કર્મની રતીનું મૂલ નહિ Nobody can predict what a man may accomplish. સોનું તાવે, તેમ ચોખું Gold shines the brighter, the more it is heated.

સોનેરી, *adj.* Golden.

Id. સોનેરી કેળું A bright yellow plantain.

સોને-ચો, *s. m.* A gold coin.

Id. સોનચો કે રૂપેચો? A game for children, played in water.

સોપાન, *s. n.* [S.] A stair-case; the stairs. મહિ રક્ષાટિકનાં સોપાન જળ નિર્મળ સુગંધવાન.

—ગિરિધર.

સોપારી, *s. f. n.* [Guj. સોપાદા the name of a port.] The Areca-nut. 2. The fruit of *areca catechu*.

Id. સોપારી આપવું To appoint to perform a religious act. 2. To hand over the result of one's religious acts.

સોફ-વા, *s. m.* [S. શોફ swelling+ વા, વાત.] A disease in which the whole body is swollen.

સોખત, *s. f.* [Ar. સુહૃત્વ.] Company; association; companionship. 2. Co-habitation; sexual intercourse.

Prov. સોખત તેવી અસર, સોખતે અસર, તુખમે તાશીર A man is influenced by the company he keeps.

સોખતી, *s. m.* A companion; an accomplice.

સોલ, *s. m.* [See શોભા; Or, શુભ.] Songs sung by women when the bride and bridegroom are taken before a god to get his blessing.

સોલ-વું, Same as શોભ-વું.

સોભા, Same as શોભા.

સોભાગ, *s. m.* [See સૌભાગ્ય.] The stato or position of a woman whose husband is alive; wifehood. 2. The dress, ornaments and other marks worn only by those women whose husbands are alive.

સોભાગ-વડુ, *s. n.* [+વડુ.] A piece of wood fixed to the upper part of the frame of a door.

સોભાગ-વતી, } [+S. વતી *fem.* of વત્ત=વાળું having,] A married and unwidowed woman.

સોભાગ્ય-પચમી, *s. f.* [+પચમી.] The fifth day of the bright half of Kārtika. (Oct-Nov.)

સોમ, *s. m.* [S.] The moon. 2. Monday. 3. The *soma* plant or its juice.

સોમ-યજ્ઞ, } *s. m.* [S. *f.r.* + યજ્ઞ, યાગ.] A sacrifice at which the juice of the *soma*

plant is drunk.

સોમ-રાજ, *s. m.* [*S. fr.* + રાજ, રાજ.] A king who has performed the રાજ-સૂય-યજ્ઞ (the sacrifice performed by the supreme king).

સોમલ, *s. m.* [*Ar.* સમુલ્કાર (often used in Grnj. as સોમલખાર) a poison for rats *fr.* સમ a poison+લ of+ફાર a rat.] White arsenic.

સોમ-વંશ, *s. m.* [*S.* See સોમ + વંશ.] The lunar race or dynasty.

સોમ-વતી, *adj. f.* [See સોમ the moon + *S.* વત્ વાત્ having.] The last day of the lunar month happening on a Monday.

Prov. સોમવતી અમાસ ને શુક્રવાર (એટલે કે કોઈ જુહાડો નહિ) When two Sundays come together, i. e., never.

સોમ-વહ્ની, *s. f.* [*S.* See સોમ a plant+વહ્ની.] The soma plant.

સોમ-વાર, *s. m.* Same as સોમ. 2.

સોય, *s. f.* [*Hem. Des.* સિચ્વી, સિચ્વિની = *S.* સૂચી a needle. See સીવ-વું. Or *S.* સૂચિ.] A needle.

Prov. સોય કેડે દોરો A necessary adjunct—When the crow flies, her tail follows. સોયની ચોરી ને એરણેના માર A disproportionate punishment.

સોય, *pron.* [*S.* સઃ he.] He; that. (Used in poetry.)

સો-ય, *pron.* Same as સૌએ.

માત તાત સુત બ્રાત ને બગની, સગાં સહોદર સોય.

—દયારામ.

સોયણી, *s. f.* [See શોભા.] The name of a particular mode of music.

સોયમ, *adj.* [See સીયમ.] (Land) Of the third or inferior class; rough, and of a light-brown colour.

સોયણું, *adj.* [See સહેણું, સેહેણું, સુલભ.] Easy. 2. Not intricate.

એ સર્વે તો સોયણું, દોહણું કામ છે બરીનું;

નિશ્ચે દોહણું નિર્ભણું, વશીકરણ ને નારીનું.

—સામળાભટ્ટ.

સોયો, Same as સાધયો.

સોર, Same as શોર.

સોરંબી, *s. f.* [*Hem. Des.* સુરંગી *fr.* *S.* કિમંતર: a particular kind of pot-herb; or,

See સુ+રંગ.] A kind of vegetable product from which a red dye is made.

સોરઠ, *s. m.* [*S.* સૌરાષ્ટ્ર the name of a province of India *fr.* સુ + રાજ્ય.] A district of this name in Kāthiāwāda. 2. A particular musical mode.

સોરઠે, *s. m.* A mode of music.

સોરતી, *s. f.* [*Eng.* Surety, security. બંધીન.] A lottery; a distribution of prizes by chance; a raffle.

સોરમ, } *s. f.* [*S.* સૌરભ્ય fragrance *fr.* સુરમિ fragrant.] Fragrance; odour. 2. Smell.

સોર-વ.વું, *v. i.* [See સુ + રમ-વું.] To be agreeable; to suit.

સોર-વું, *v. t.* [See સારવ-વું; or, હાલવું.] To scrape; to peel; to take off the outer hard layer or skin; to flay. 2. To pierce with unkind words; to use abusive language. 3. To be sorry at the remembrance of past events or associations; to pine and waste away.

Id. ગાળો સોરવી To use abusive language. વહુ પીયર સંભારી સોરે છે A daughter-in-law becomes sorry when she remembers her father's house.

સોરા-ટ-વું, } *v. t.* [Caus. of સોર-વું.] To use abusive language.

સોરા-વું, *v. i.* [Passive of સોર-વું.] To be peeled; to be skinned.

સોરા-સોર, *s. m.* [Redup. of સોર, શોર.] A noise of several persons speaking at the Same time; an uproar.

સોરા-સોર, *s. f.* [Redup. of શોધ. Cf. શોધા-શોધ.] A search by several persons in several ways.

સો-વરણ-યું, *adj.* [See સુ+વર્ણ.] Having good appearance; beautiful.

સોર-ણ, *s. f.* [See સોર-વું.] Being sorry for the remembrance of; pining and wasting away; anxiety at the absence of.

સોવરા-વ.વું, *v. t.* [See શોભા-વ.વું.] To beautify.

જ્ઞાન વૈરાગ્ય બાબુબંધ સોવરાવું. —ગોપાળ.

સો-વસો, *adv.* [See સો a hundred+વસો.]
Most likely; most probably; in all likelihood.

સોં-વું, *v. t.* To sift by moving a winnowing fan from one side to the other; to sift.

સોસ, *s. m.* [See શોષ.] Strong thirst.
2. Parchedness (from thirst). 3. A strong desire.

Id. સોસ લાગવો-પડવો To feel thirsty.

Prov. સાસ લગી સોસ Hope lasts with life.

સોસવાટ,
સોસવાળ, } *s. f.* [See સોસવાટ.] An al-
ligator.

સોસ-વા-વું, *v. t.* [See શોષ.] To be dried up. 2. To become lean.

સોસ-વું, *v. t.* [See સેહે-વું, સહન.] To endure; to suffer; to bear.

સોસ-વું, *v. t.* [See શોષવું, ચુસ-વું.] To dry up; to be absorbed. 2. To suck.

સોહ-ણી, *s. f.* [See શોભા.] Beauty.
મુખ તણી મોટી મોહની, ઉપર અલક તણી સોહણી.
—ગિરિધર.

સોહણું, *s. n.* [See સપનું, સ્વપનું, સ્વપ્ન.]
A dream; a vision; an illusion.

સોહમ્, [S. *fr.* સ હે + અહમ્ I.] A doctrine—"I and He, (the Deity,) are one". 2. An exclamation supposed to be uttered by every child in the womb. 3. A sound said to be heard by the individual soul when deeply contemplating the Universal Soul.

સોહ-હું, *adj.* [See સોહ-વું.] Good; auspicious. 2. *s. n.* Auspicious ceremonies; merry-making; holiday merriment and joyous sport; tumultuous glee and gaiety. સખી માગસર મહીને મન માંહિ, કોણ કરે સોહલાં? જેના પિયુડા ધર દેશ, બાળપણ દોહલાં. —રામૈયો.

સોહ-વું, [Hem. Des. સહ-હ=સ. રાજતે it appears splendid, *fr.* શુભ, શોભ-વું.] See શોભવું.

સોહાગ, *s. n.* [See સૌ-લાગ્ય.] Good luck; good fortune. 2. That which gives beauty.

સો-હાગ-ણ, Fem. of સો-હાગી.

સો-હાગી, *adj.* Enjoying oneself; devoted to pastime and pleasure, fun and frolic.

સોહા-મણું, *adj.* [See શોભા, શોભી-વું.] Pretty; comely; handsome; beautiful. 2.

Magnificent.

સોહા-વું, [Hem. Des. સોહ-હ *fr.* S. શોભ-તે it is splendid.] See શુહાવું, શોભવું.

સોહાસણ, *s. f.* [S. સુ-વાસિની *fr.* સુ well + વસ્ વસ-વું to dwell.] A married woman in the state of happy wifehood.

સોહિ-ની, *s. f.* [See સોહ-વું.] A beautiful woman.

માનિની મંજુલ મોહિની, સોહિની,

ક્યાંઈ સ્વામી ધરી ભર નિદ્રા.

—વશીલ.

સોહેણી, Same as સે-ય-ણી.

સોહોડ, Same as સોડ.

સોહોર, Same as શોર.

સોહો-વું, Same as શુહાવું, સોહું, શોભવું.

સોહેળો, *s. m.* [See સોહણું.] Festivity; a festive occasion.

સોહણું, Same as સેહેણું.

સો-ળ, Same as સળ.

સોળ, *adj.* [S. ષોડશ *fr.* ષષ્, ષટ્, six + દશ ten.] Sixteen; 16.

Id. સોળ સણગાર The 16 kinds of decorations put on by a woman to adorn herself.

Id. સોળે સણગાર સજીને, In full dress and splendour (said of a woman). સોળ વાહ ને એક રતી Quite exact; just. સોળ કળા The sixteen digits of the moon. સોળે કળા સંપૂર્ણ Complete in all its parts. સોળ સરંકાર See under સરંકાર.

Prov. સોળે જ્ઞાન ને વીસે વાન The intelligence of a person reaches its height at the sixteenth year, and his complexion at the twentieth. સોળે સોટકી કાચી છે Everything remains yet to be done.

સોળું, *s. n.* [Hem. Des. સુદ્ધો=S. ચાળદાલ: a person of the lowest order *fr.* S. શુચિ: pure, clean, (by euphemy). Or. S. સોજ્જ્વલ bright, clean, *fr.* સ much + હન્વલ.] A cloth washed and kept apart to be put on at the time of ceremonial cleanliness.

સોળંચો, *s. m.* [See સોળ.] A rafter 16 feet long.

સૌ, Same as સર્વ.

Prov. સૌ ગયાં સગે વગે, ને, બાઈ રહ્યાં હશે પગે
Pride goes before destruction. સૌ કહે આપડી
કોઈ ન સીવે કાપડી He is my friend that suc-

coureth me, not he that pitieth me. સૌની
ગત તે વહુની ગત=સૌનું થશે તે વહુનું થશે=સૌ સાથે
મરવું તે વિવાહ જેવું ગણવું All are rowing in the
same boat. સૌ સાથે જેવું છેવટ સાથે All's well
that ends well. સૌ કોઈ પોતાનું નશીબ સાથે હઈ
આવે છે God never sends a mouth, but He
sends meat. સૌ સૌનાં ગીત ગાય Every cook
praises his own broth. સૌમાં શ્રેય એકમાં નહિ
પૂરો Jack of all trades, but master of none.
સૌ સૌને ચઢતી પડતી ચાલી નય છે Every man
has his ups and downs in life. સૌ સૌનાં મન
સવા શેર I am always number one. Take care
of number one. સૌનાં ધર ગારે હાથિયાં છે. Every-
one has his own failings.

● સૌ-ભાગ્ય-દ્રવ્ય, *s. n.* [*S. fr.* + દ્રવ્ય.]
Auspicious things, such as હળદર (turmeric),
કંકુ (red powder of turmeric), અક્ષત (un-
broken rice), &c.

સૌ-કુમાર્ય, *s. n.* [*See* સુ-કુમાર.] Delicacy;
softness.

સૌખ્ય, Same as સુખ.

સૌ-નય, *s. n.* [*S. fr.* સુન.] Goodness.
2. Kindness.

સૌદામિની, *s. f.* [*S.*] Lightning; a flash
of lightning.

સૌન્દર્ય, *s. n.* [*S.* *See* સુન્દર.] Beauti-
fulness; loveliness; elegance; handsome-
ness; gracefulness.

સૌ-ભાગ્ય, *s. n.* [*S.* *See* સુ+ભાગ, ભાગ્ય.]
The happy and joyous state of wifehood
(as *op.* to widowhood). 2. Good fortune.

સૌભાગ્ય-વતી, *s. f.* [*S. fr.* + વતી *fem.* of
વત્=વાળું having.] A married unwidowed
woman.

સૌ-ભાગ્ય-વર્ધક, *adj.* [*S. fr.* + વર્ધક.]
Conducive to the promotion of the state of
happy wifehood (of religious ceremonies).

સૌમ્ય, *adj.* [*S.* *See* સૌમ the moon.]
Mild; soft; gentle. 2. Handsome; pleasing.

સ્કંધ, *s. m.* [*S.*] The shoulder. 2. The
trunk of a tree. 3. A chapter; a section of
a book; any division, branch, part, or sec-
tion of a book.

સ્તન, *s. n.* [*S.*] The female breast. 2.
The teat; an udder or dug of any female

animal.

સ્તન-પાન, *s. n.* [*S. fr.* + પાન drinking.]
Sucking of the breast or teat.

સ્તન-વત્, *adj.* [*S. fr.* + વત્, વાળું hav-
ing.] Having teats.

Id. સ્તન-વત્ પ્રાણી A mammal.

સ્તબ્ધ, *adj.* [*S. fr.* સ્તમ્ to be stiff.]
Stiffened. 2. Brought to a stand. 3. Trans-
fixed in thought; paralyzed; senseless;
stupefied. 4. Surprised.

સ્તંભ, *s. m.* [*S.* *See* થાંભલો.] A post;
a column; a pillar.

સ્તંભ-ન, *s. n.* Stopping; arresting. 2.
Suppressing (as of the functions or faculti-
ties of an animal by magical incantations,
medicines, &c.); stunning; benumbing;
paralyzing. 3. Depriving a limb or an organ
of its function. 4. Anything (a charm, &c.)
by which a limb is deprived of its power
to move.

સ્તાવન, *s. n.* [*S. fr.* સ્તુ to praise.] Praise;
lauding. 2. A song or verse composed in
praise of; a hymn.

સ્તાવનું, *v. t.* To praise; to laud; to glori-
fy; to magnify.

સ્તુતિ, *s. f.* Praise; commendation;
eulogy.

સ્તુતિ-પાઠ, *s. m.* [*S. fr.* + પાઠ.] Sing-
ing or reciting of praises.

સ્તુતિ-પાઠક, *s. m.* [*S. fr.* + પાઠક.] A
bard.

સ્તુતિ-પાત્ર, *adj.* [*S. fr.* + પાત્ર.] Deserv-
ing praise; praiseworthy.

સ્તુત્ય, *adj.* Fit to be praised; praise-
worthy.

સ્તોત્ર, *s. n.* A hymn. 2. Praise; a panegy-
ric; a eulogium.

સ્ત્રી, *s. f.* [*S.*] A woman; a female. 2.
A wife.

Prov. સ્ત્રીની બુદ્ધિ પાનીએ Women are short-
sighted. સ્ત્રીની આગળ સાચું ન બોલવું He who
tells his wife all is but newly married. સ્ત્રી
કોઈની થઈ નથી ને થવાની નથી: સ્ત્રી જતનો વિશ્વાસ
નહિ No relying on wine, women, and for-
tune. સ્ત્રીની આંખમાં આંસુ તે ભરેલાં Women

laugh when they can, and weep when they will. શ્રીનું ભેર નબર Women can do everything, for they rule those who command everything. શ્રીનું ભેર જીભે A woman's strength is in her tongue. શ્રી વિના સૂનો સંસાર, ગોળ વિના મોળો કસાર No life without wife. શ્રીહુક પૂરી ન પડે Swine, women, and bees cannot be turned.

શ્રી-કેસર, *s. n.* [*S. fr.* + કેસર.] A tendril.

શ્રી-ચરિત્ર, *s. n.* [*S. fr.* + ચરિત્ર.] The feats and exploits of women; the marvelous and subtle doings of the fair sex.

Prov. શ્રીચરિત્રને રોતાં બાળ, તેનો કોઈ પામે નહિ પાર Women's doings are as deep as an ocean.

શ્રી-ધન, *s. n.* [*S. fr.* + ધન.] Woman's peculium; the property altogether at the disposal of the wife.

શ્રી-લગ્નપટ, *adj.* [+ લગ્નપટ.] Devotedly attached to woman; engrossed by woman; licentious; of a loose and immoral character.

શ્રી-લિંગ, *s. f.* [*S. fr.* + લિંગ.] The feminine gender (in Gram.).

શ્રી-સમાજ, *s. m. f.* [*S. fr.* સમાજ.] An assembly of women.

શ્રી-હુક, *s. f.* [See શ્રી+હુક.] The natural obstinacy of woman.

શ્રી-હત્યા, *s. f.* [*S. fr.* + હત્યા.] Killing a woman.

શ્રી-હરણ, *s. n.* [*S. fr.* + હર to take away.] The forcible abduction of a woman.

સ્થ, *adj.* [*S. fr.* સ્થ = L. *Sto* = Gr. *Histamai* = P. સ્ત to stand.] That stands, stays, rests, abides. (Used at the end of a compound, *e. g.* આશ્રમસ્થ.)

સ્થળ, *s. n.* [*S. સ્થલ fr.* સ્થા to stand.] A place; a spot. સ્થળદેવતા A local or rural deity. સ્થળમાર્ગ Way by land.

સ્થળ-ચર, *adj.* [*S. fr.* ચર to walk, to live.] Living on land (opposed to જળ-ચર living in water).

સ્થાપ્ત, *s. m.* [*S. fr.* સ્થા to stand.] A pillar. 2. A post; a stake. 3. An epithet of Shiva. 4. *adj.* Immovable; steady; firm.

સ્થાન, *s. n.* A place; a spot. 2. A station;

a position. 3. A situation; a site; a local position. 4. An appropriate point. 5. The place or organ of utterance of any letter (in Gram.), *e. g.* મુખસ્થાન. 6. An abode; a dwelling-place.

Id. સ્થાનબ્રુટ Dismissed from office; deposed; displaced.

સ્થાનક, *s. n.* An abode; a residence. 2. A situation; a place. 3. The principal place of residence; the head-quarters; one's proper place or rank.

સ્થાનિક, *adj.* Belonging to a place; local.

સ્થાપક, *adj.* [*S. See* સ્થાપ.] That places, sets, fixes. 2. That establishes, erects, institutes, founds, sets up. 3. That settles, orders, ordains, appoints, determines. 4. That substantiates, proves, verifies.

સ્થાપના, *s. f.* Placing; setting; fixing. 2. Establishing; erecting; founding; instituting. 5. Settling; ordering; ordaining; appointing; determining. 4. Substantiating; proving; verifying. 5. Fixing or concentrating the thoughts upon the object of worship or meditation (as among devotees).

સ્થાપ.વુ, *v. t.* [*S. સ્થાપ to cause to stand fr.* સ્થા to stand.] To place; to fix. 2. To erect; to establish. 3. To substantiate.

સ્થાપિત, *adj.* Established. 2. Verified; proved.

સ્થાયી, *adj.* [*S. સ્થાયિન, સ્થાયો, fr.* સ્થા to stand.] Durable; lasting; permanent; steady. 2. That stays, abides, rests, dwells.

સ્થાયીભાવ, *s. m.* [*S. fr.* + ભાવ.] A feeling or passion as an object of dramatic or poetical description; a lasting feeling (Eight are reckoned, *viz.* રતિ, હાસ, શોક, ક્રોધ, ઉત્સાહ, ભય, જુગુપ્સા, an વિસ્મય.)

સ્થાવર, *adj.* Fixed; immovable. સ્થાવર-જગમ (Law). Movable and immovable property. સ્થાવર મિલકત Immovable property.

સ્થિતિ, *s. f.* State; condition; situation; position; dignity. 2. Residence; stay. 3. A settled state.

સ્થિતિ-સ્થાપક, *adj.* [*S. fr.* + સ્થાપક.]

Elastic.

સ્થિતિ-સ્થાપક-તા, *s. f.* Elasticity.

સ્થિર, *adj.* Steady; settled; fixed; firm; still. 2. Cool; calm; composed; quiescent; collected.

Id. સ્થિર રાખવું To keep steady.

સ્થિરતા, *s. f.* Settledness; steadiness.

2. Coolness; calmness; composure.

સ્થૂળ, *adj.* [*S. સ્થૂલ.*] Large; great. 2. Stupid; dull. 3. Dense; gross. 4. Big; thick; bulky; huge. 5. Fat; corpulent. 6. Not attenuated or subtle. 7. Coarse; rough (of a calculation, &c).

Id. સ્થૂળ દૃષ્ટિ=સ્થૂળ વિચાર Ordinary thought. સ્થૂળ દૃષ્ટિએ જોવી Speaking generally; looking at from general considerations. સ્થૂળ દૃષ્ટિવાળા માણસ Men of ordinary vision.

સ્થૂળ-દેહ, *s. f.* } [+ દેહ, શરીર.] The

grosser or material and perishable body (as *op.* to સુક્ષ્મ-શરીર.)

સ્નાત, *adj.* [*S. See* स्नान.] Bathed.

સ્નાન, *s. n.* [*S. fr.* स्ना to bathe.] Ablution; bathing. 2. Ceremonial ablution in connexion with a deceased person. 3. Ceremonial purification of the body (through ablution with water, or through smearing ashes, &c).

સ્નાયુ, *s.* [*S. Eng. Sinews.*] A tendon; a muscle. (Generally used in *pl.*)

સ્નેહ, *s. m.* [*S. fr.* स्नेह to feel affection for.] Affection; attachment; fondness. 2. Friendship. 3. An unctuous substance; oil.

શીર્ષમાંથી સ્નેહ કાઢી અરપી, વિદ્યા ગ્રહું—વશીલ.

સ્નેહ-વટ, *s. m.* [+ વટ, વૃત્તિ.] Friendly relations.

સ્નેહકર્ષણ, *s. n.* [*S. fr.* + આકર્ષણ.] The attraction of cohesion.

સ્નેહાર્દ્ર, *adj.* [*S. fr.* + આર્દ્ર.] Lit. Wet with affection: Hence, 2. Melted by affection; affectionate.

સ્નેહાળ, *adj.* [*S. લેહાલુ fr.* આલુ a suffix showing "possession."] Affectionate; loving; kind.

સ્નેહી, *adj.* Affectionate; loving. 2.

Friendly. 3. *s. m.* A friend.

સ્પર્ધા, *s. f.* [*S. fr.* સ્પર્ધ to compete.] Rivalry; emulation. 2. Jealousy; envy. 3. Enmity.

સ્પર્શ, *s. m.* [*S. fr.* સ્પૃશ્ to touch.] Touch; contact. 2. The sense of touch. 3. A whit; a jot. 4. Any one of the 25 letters of the Gujarati alphabet distributed into five classes; any of the letters from ક to મ.

Id. સ્પર્શરેખા=સ્પર્શલીટી A tangent. સ્પર્શ-મણિ The philosopher's stone. સ્પર્શ-કાળ The time of the beginning of an eclipse. સ્પર્શ કરવો To touch. જરા સ્પર્શ લાગે If there be the least contact. તેને સ્પર્શ થાય છે It is felt. સ્પર્શન્દ્રિય The organ of feeling; the skin.

સ્પર્શસ્પર્શ, *s. m.* Mutual contact or touch of persons or things which should not come together.

સ્પષ્ટ, *adj.* [*S. fr.* સ્પર્શ to see clearly.] Clear; plain; evident; manifest; distinct.

સ્પષ્ટ-વક્તા, *s. m.* [*S. fr.* + વક્તા.] One who speaks clearly and articulately. 2. An out-spoken person.

સ્પષ્ટીકરણ, *s. n.* [*S. fr.* કર to do.] Elucidating; explicating; expounding. 2. An explanation.

સ્પૃહ-શીલ, *adj.* [*S. See* સ્પૃહ.] Desirable; enviable.

સ્પૃહા, *s. f.* [*S. fr.* સ્પૃહ to desire.] Desire; wish. 2. Longing.

Id. સ્પૃહા રાખવી To desire.

સ્ફાટિક, *s. n.* [*S.*] Crystal; quartz.

સ્ફાટિક *adj.* Belonging or relating to crystal; crystal.

સ્ફુટ, *adj.* [*S. fr.* સ્ફુટ to break.] Loose; detached. 2. Blown; expanded. 3. Rent; burst; opened. 4. Explained; expounded. 5. Declared; revealed. 6. Evident; plain; apparent.

સ્ફુરણ, *s. n.* [*S. fr.* સ્ફુર to throb.] Twitching; quivering; thrilling; vibration; trembling; shuddering. 2. Stirring; recalling to mind. 3. Rapid coruscations. 4. Excitement.

સ્ફુરવું, *v. i.* To sprout. 2. To be mani-

fest. 3. To be excited.

સ્મર, s.m. [S.] The god of Love; Cupid.

સ્મરણ, s. n. [S. fr. स्मृ, स्मर्, to remember.] Recalling to mind; recollecting; remembering. 2. Memory; remembrance. 3. Mental recitation of the name of a deity. 4. A memorial; a memento; a token or mark of remembrance.

સ્મરણી, s. f. A sort of rosary.

નાહી ઘેઈ મીરાં લે સ્મરણી, તે પૂજ કરત સીતાપતકી.
—મીરાંબાઈ.

સ્મરણ-પોથી, s. f. [+ પોથી.] A memorandum book; a note-book to assist the memory.

સ્મરણીય, adj. Memorable; worthy of being held in remembrance.

સ્મરણું, v. t. [Dh. Des. સ્મરિયું fr. स्मृतम् remembred fr; स्मृ to remember.] To recollect; to recall to mind; to remember. 3. To recite mentally the name or names of a deity, and to meditate upon him with supplication or adoration.

સ્મશાન, Same as સ્મશાન.

સ્મારક, adj. [See સ્મરણું.] Causing to remember; memorial. 2. s. n. A memorial; a monument.

સ્માર્ત, s. n. [S. fr. स्मृति.] That follows the doctrine of the Smritis.

સ્મિત, s. n. [S. fr. स्मित to smile.] A smile; smiling; a gentle laugh. 2. adj. Blown; expanded; (as a flower, &c.).

સ્મૃતિ, s. f. [S. See સ્મરણ.] Recollection; remembrance; memory. 2. A work or body of works in which the sages of antiquity, who saw or received the revelation of the Vedas, set down their recollections (*op. to* શ્રુતિ the revelation of what was heard.) 3. Law or the body of laws as delivered originally by Manu and other legislators to their respective pupils, and committed by them from memory to writing; also any book, canon, or portion of this code.

સ્થાન, s.m. [S. fr. स्थान to move smoothly.] A chariot.

સ્થાન, Same as સ્થાન.

સ્રાવ, s. m. [S. fr. સ્રુ to run, to ooze.] Oozing; flowing. 2. That which oozes or flows. 3. Menstruation; menstrual discharge.

Id. રક્ત-સ્રાવ Loss of blood; a slaughter.

સ્લેટ, s. f. [Eng. Slate.] A slate for writing on.

સ્વ, prep. [S.] One's own (used as the first part of a compound).

સ્વ-કલ્પિત, adj. [S. fr. + કલ્પિત.] Of one's own invention or fancy.

સ્વ-કી-ય, adj. Own.

સ્વ-કી-યા, s. f. One's own wife.

સ્વચ્છ, adj. [S. fr. સ્વ + અચ્છ, અચ્છું.] Exceedingly clean or pure. 2. Unblemished; stainless; spotless. 3. Unsoiled; unsullied.

સ્વચ્છતા, s. f. Cleanliness. 2. Neatness.

સ્વ-ચ્છન્દ, s. n. [S. fr. સ્વ + છન્દ.] One's own will or fancy.

Id. સ્વચ્છન્દે વર્તવું To act as one wishes; to be self-willed. **સ્વચ્છન્દ-વર્તન** Self-willed conduct.

સ્વ-ચ્છન્દી, adj. Self-willed; wilful. 2. Headstrong.

સ્વ-જન, s. n. [S. fr. + જન.] A kinsman; a relative.

સ્વ-જાતિ, s. f. [S. fr. + જાતિ.] One's own caste or species. 2. adj. Homogeneous.

સ્વ-તઃ, adv. [S. fr. + તઃ from.] By one's self; of one's own accord; *in propria persona*.

સ્વ-તઃ-સિદ્ધ, adj. [S. fr. + સિદ્ધ.] Self-formed. 2. Self-existent; self-constituted. 3. Absolutes free from control.

સ્વ-તત્ત્વ, adj. [S. fr. સ્વ + તત્ત્વ.] Independent; free; absolute; uncontrolled. 2. Of independent means; possessing a competency. 3. Not obsequious. 4. Self-willed; wilful.

Id. સ્વતંત્ર પુસ્તક A book containing independent thoughts. 2. A book free from plagiarism. **એક સ્વતંત્ર પુસ્તક લખવું** To write a separate work treating solely of a particular subject. **સ્વતંત્ર વિચાર** Independent thoughts.

સ્વ-તત્ત્વતા, s. f. Independence; freedom.

સ્વ-દેશ, s. m. [S. fr. સ્વ + દેશ.] One's own country; one's native country; the mother-country; the father-land.

સ્વ-દેશ-હીતેચ્છુ, adj. [+ હિતેચ્છુ.] Wishing well of one's own country; patriotic.

સ્વ-દેશાભીમાન, s. n. m. [S. fr. + અભિમાન.] Patriotism.

સ્વ-દેશાભીમાની, adj, Patriotic. 2. s. m. A patriot.

સ્વ-દેશી, } adj. Native; born, produced, or made in one's own native country.
સ્વ-દેશીય, }

સ્વ-ધર્મ, s. m. [S. fr. સ્વ + ધર્મ.] One's own duty or religion. 2. A native or inherent quality; a natural property. 3. One's peculiar business.

સ્વ-ધામ, s. n. [S. fr. + ધામ.] Lit. One's own or proper abode. Hence, 2. Heaven.

Id. સ્વ-ધામ જવું-પોહોંચવું-ધામવું To die.

સ્વ-દ્રમ, s. n. [S. fr. સ્વપ્ to sleep.] Dreaming; a dream; a vision.

Id. સ્વપ્ન આવવું-દેખાવું To have a dream
સ્વપ્ન જોવું To see a vision.

સ્વ-દ્રમ-દર્શન, s. n. [S. fr. + દર્શન.] Seeing in a dream; a vision in a dream.

સ્વ-દ્રમ-વત્, adj. [S. fr. + વત્ like.] Like a dream. 2. Illusory; unreal; unsubstantial. 3. Freeting; transitory.

સ્વ-દ્રમ-ાન્તર, s. n. [See સ્વપ્ન + S. આન્તર internal fr. અન્તર in, within: See અન્તર.] The state of being in a dream.

સ્વ-પ્રકાશ, } adj. [S. fr. સ્વ + પ્રકાશ.]
સ્વ-પ્રકાશીક, } Self-illuminated (said of god).

સ્વ-ભાવ, s. m. [S. fr. + ભાવ.] One's own quality; nature; natural temper; disposition; constitution; an inherent property.

Id. એ તે એનો સ્વભાવ પડ્યો That is his nature; he is in the habit of. એ તે એના સ્વભાવનો મેળ It depends upon his nature.

સ્વ-ભાવીક, adj. Natural. 2. Essential.

સ્વ-ભાષા, s. f. [S. fr. સ્વ + ભાષા.] One's native tongue; one's mother-tongue.

સ્વ-ભૂમી, s. f. [S. fr. + ભૂમિ.] One's own country; one's native place.

સ્વ-ચમ્, adv. [S. See સ્વ.] Spontaneously. 2. Self (as the first part of a compound).

સ્વ-ચન્નત, adj. [S. fr. + જાત p. p. of જન to be produced.] Self-born.

સ્વ-ચન્નત, adj. [S. fr. + દત્ત p. p. of દા to give.] Self-given. 2. (Law.) (A boy). who has given himself to be adopted.

સ્વ-ચન્પાક, s. m. [S. fr. + પાક.] Cooking with one's own hand. 2. Cooking. 3. Food cooked.

સ્વ-ચન્પ્રકાશ, Same as સ્વ-પ્રકાશ.

સ્વ-ચન્મુ, s. m. [S. fr. + મૂ to be.] The self-existent God. 2. Brahma; Visnu; Shiva. 3. adj. Self-existent.

સ્વ-ચન્મર, s. m. [S. fr. + વર-વું.] Choice of a husband made by a girl herself. 2. A marriage from choice.

સ્વ-ચન્વહ, adj. [S. fr. + વહ to carry.] That carries or bears itself; automatic.

સ્વ-ચન્, s. m. [S.] The space between the sun and the polar star; the region of the planets and constellations. 2. The sky; the heavens. 3. The residence of Indra, the gods, and deified mortals.

સ્વ-ચન્, s. m. [S. fr. સ્વ, સ્વ to sound.] Sound in general. 2. A vowel. 3. Accent; stress. 4. Air breathed through a nostril. 5. A note in music.

Id. સ્વચ્ચ કાઢવો To utter a sound. ઊંચો સ્વચ્ચ a high note.

સ્વ-ચન્રક્ષણ, s. n. [S. fr. સ્વ + રક્ષણ.] Self-preservation. 2. Self-defence.

સ્વ-ચન્રાજ, } s. n. [S. fr. સ્વ + રાજ્ય.] Self-
સ્વ-ચન્રાજ્ય, } government. 2. One's own kingdom.

Id. સ્થાનિક સ્વરાજ્ય Local self-government.

સ્વ-ચન્ચિત, s. m. [S. fr. સ્વચ્ચ.] The circumflex accent (in the Vedas). 2. adj. Articulated. 3. Accented. 4. Sounded (as a note); pitched.

સ્વ-ચન્રૂપ, s. n. [S. fr. સ્વ + રૂપ.] One's own figure or form; the natural or real figure; the general appearance; contour,

2. One's countenance, visage, look, or features. 3. A natural condition or quality. 4. One's own appropriate form, mode, or character of being. 5. Personal beauty.

સ્વ-રૂપ-વાન, *adj.* Handsome; pretty; beautiful; good-looking.

સ્વર્ગીય, *s. m.* [S. *fr.* સ્વર્ગ + ઇય.] Classical form of સર્ગીયો.

સ્વર્ગ, *s. n.* [S. See. સ્વર્.] Heaven; Indra's paradise.

Id. સ્વર્ગનું સુખ = સ્વર્ગી સુખ Heavenly happiness.

Prov. તેને સ્વર્ગ આગળ બાકી છે He is very proud in anticipation of reaching the goal of his ambition. આપ મુલા વિના સ્વર્ગ ન જવાય *Lit.* A man must die before he can get to heaven. Hence, 2. Much pains, much gains.

સ્વર્ગગંગા, *s. f.* [S. *fr.* સ્વર્ગ + ગંગા the river Ganges, *lit* going or flowing rapidly *fr.* S. ગમ્ to go.] The Galaxy; the Milky Way.

સ્વર્ગ-વાસ, *s. m.* [S. *fr.* સ્વર્ગ + વાસ dwelling.] Residence in paradise or heaven.

Id. તેનો સ્વર્ગવાસ થયો He died.

સ્વર્ગ-વાસી, *adj.* That dwells in heaven. 2. Deceased.

સ્વર્ગીય, *adj.* Divine.

સ્વલ્પ, *adj.* [S. *fr.* સુ + અલ્પ.] Very little; few; small; limited.

સ્વ-વશ, *adj.* [S. *fr.* સ્વ + વશ.] That is subject to himself; independent; uncontrolled; free.

સ્વશુર, Classical form of સસરો.

સ્વસા, *s. f.* [S. સ્વસૃ, સ્વસા.] A sister.

સ્વસ્તિ, *interj.* [S. *fr.* સુ + અસ્તિ.] It is well. 2. An exclamation of benediction; an auspicious exclamation. 3. (Used ironically) Abusing; abuse.

Id. સ્વસ્તિ કહેવું To say "It is well done"; to bless a gift; to accept a gift.

સ્વસ્તિકા, *s. n.* [S.] A mystical figure the inscription of which upon any person or thing is considered to be lucky. 2. The emblem of the seventh deified teacher of the present era, having this form

卐 (Jainism.) 3. A temple of a particular form with a portico in front. 4. Any auspicious or lucky object.

સ્વસ્તિ-ક્ષેમ, *s. n.* [S. *fr.* + ક્ષેમ.] Welfare; well-being. 2. An uncomfortable condition. 3. *adv.* Happily.

સ્વસ્તિ-વાચન, *s. n.* [S. *fr.* + વાચન.] A benediction; a blessing; any benedictory speech. 2. A benedictory ceremony with Vedic verses performed before beginning some auspicious rite.

સ્વસ્તિ-શ્રી, *adj.* [S. *fr.* + શ્રી.] Auspicious and glorious (Used at the beginning of a letter).

સ્વ-સ્થ, *adj.* [S. સ્વાસ્થ્ય tranquillity *fr.* સુ + સ્થ.] Easy; happy; comfortable. 2. Steady; firm. 3. Confident.

સ્વસ્થ-તા, *s. f.* Composedness. 2. Quietness; quietude. 3. Peace.

સ્વ-સ્થાન, *s. n.* [S. *fr.* સ્વ + સ્થાન.] One's own place.

સ્વાંગ, *s. m.* [See સોંગ.] Personation. See સોંગ.

સ્વાગત, } *s. f.* [S. સ્વાગત *fr.* સુ + આગતા.]
સ્વાગતા, } A welcome; a courteous reception of a visitor.

Id. સ્વાગત-મંડળી A reception committee.

સ્વાતંત્ર્ય, *s. n.* [See સ્વતંત્ર.] Independence. 2. Freedom; liberty.

સ્વાતી, *s. f.* [S.] The star *Arcturus*; the 15th lunar asterism. 2. One of the wives of the Sun.

Id. સ્વાતીની ધ્રુવ Lit. Drops of rain during the influence of the asterism સ્વાતી.

N. B. It is believed that these drops falling into oysters in the sea, form pearls. Hence, 2. A highly valuable and dear object.

સ્વાત્માનુભાવ, *s. m.* [S. *fr.* + સ્વ + આત્મા + અનુભવ.] Personal consciousness; personal experience.

સ્વાદ, *s. m.* [S. *fr.* સ્વાદ્.] Taste; flavour; relish. 2. Liking.

Id. જિહ્વા-સ્વાદ Excessive desire to eat. સ્વાદ લેવો To taste. સ્વાદ ચાખવો To taste. સ્વાદ ચખાડવો To let one know the taste of.

સ્વાદિ-ષ્ઠ, *adj.* [S. Superlative of સ્વાદુ palatable *fr.* સ્વાદ.] Very palatable; delicious; savoury.

સ્વાદી-હું, *adj.* Given to enjoy the taste of; fastidious in criticising the dishes served up for dinner.

સ્વાધીન, *adj.* [S. *fr.* સ્વ + આધીન.] That is subject to itself; that is its own master; independent. 2. Being under the control of, or in the state of subjection under; being in the custody, control, care, keeping of.

Id. સ્વાધીન કરવું To hand over to; to intrust. સ્વાધીન લેવું To take charge of.

સ્વાધીન-પતિકા, *adj. f.* [S. *fr.* + પતિ.] (A woman) Who keeps her lover firm in his attachment to herself.

સ્વાન, Same as શ્વાન.

સ્વાભાવિક, *adj.* [S. *fr.* સ્વભાવ.] Belonging to one's own nature; natural; native; inherent; peculiar. 2. Spontaneous. See સ્વભાવિક.

સ્વાભિમાન, *s. n.* [S. *fr.* સ્વ + અભિમાન.] Self-respect.

સ્વામ, Same as સ્વામી.

સ્વામિની, } *s. f.* [Fem. of સ્વામી.] A wife
સ્વામિની, }

of the master or owner; mistress.

કષ્ટ અર્પી સુખ ગ્રહે, શોભા કરી સ્વામની!—વક્ત્રીલ.
એ છે સર્વ સ્વામિનીઓ, દયા દાસની જોરે.—દયારામ.

સ્વામિતા, *s. f.* }

સ્વામતાઈ, *s. f.* }

સ્વામિત્વ, *s. n.* }

Ownership; master-

ship. 2. Lordship; sovereignty.

સ્વામિતાઈ સાચવતા, સેવકાઈ થકી તેહ;

હીનતાઈ પામી પડ્યા, લિન્નતાઈ ભામણે. —વક્ત્રીલ.

સ્વામિ-દ્રોહ, *s. m.* [+દ્રોહ.] Infidelity to one's master. 2. Disloyalty; treason.

સ્વામિ-દ્રોહી, *adj.* Disloyal. 2. Treasonable.

સ્વામી, *s. m.* [S. સ્વામિન્, સ્વામી, *fr.* સ્વ wealth.] A proprietor; an owner; a master or lord. 2. A husband. 3. A sovereign; a king

or a monarch. 4. A god. 5. An ascetic or a saint of the highest order (In this sense this word is affixed to proper names, *e. g.* ક્ષીરસ્વામી).

સ્વાર, *s. m.* [See અસ્વાર *fr.* P. અશ્વારોહ *fr.* અશ્વ a horse + આરોહ a rider *fr.* આ up to + રહ્ to grow.] A horseman. 2. A cavalier. 3. One mounted on the back of an animal.

Prov. સ્વાર ને ડોરી, હારે ને હારે All are rowing in the same boat.

સ્વારથ, Same as સ્વાર્થ.

સ્વારથિયું,

સ્વારથી,

સ્વારથુ,

} *adj.* [See સ્વાર્થ.] Selfish;

that pursues only its own projects or purposes.

સ્વારી, *s. f.* [See સ્વાર.] Mounting on horseback. 2. An equipage; a retinue. 3. A body of troops. 4. A rider. 5. Riding on. 6. An invasion; an expedition.

Id. સ્વારી કરવી To invade. સ્વારીએ ચઢવું To join an invasion (as a soldier). સ્વારી ચઢવી To start (a procession).

સ્વાર્થ, *s. m.* [S. *fr.* સ્વ + અર્થ.] Self-interest; selfishness. 2. Avarice. 3. The inherent meaning (Gram.) 4. A pleonasm.

Id. સ્વાર્થ સાધવો To accomplish one's own interest. સ્વાર્થની સગાઈ Interested friendship. સ્વાર્થ-પર Devoted to one's own interest; selfish.

Prov. સ્વાર્થ આંધળો છે Men are blind in their own cause.

સ્વાર્થી, [S. સ્વાર્થિન્, સ્વાર્થિ, *fr.* સ્વર્થી.] Unas-

sical form of સ્વારથિયું, સ્વારથી, સ્વારથુ.

સ્વાસ, Same as શ્વાસ.

સ્વાહા, *s. n.* [S.] An exclamation used in throwing an oblation for a god into the fire. 2. Burning out. 3. Swallowing; gulping. 4. Misappropriating. 6. *s. f.* The wife of Fire.

Id. સ્વાહા કરવું To eat up; to swallow. 2. To misappropriate. સ્વાહા થઈ જવું To be burnt down. 2. To be totally ruined.

સ્વી-કાર, *s. m.* [S. *fr.* સ્વ + કાર doing *fr.* કર to do.] Acknowledging; accepting. 2.

Taking upon one's self; undertaking. 3. Admitting; confession. 4. Adopting; embracing; professing; assuming (an opinion, &c.).

સ્વી-કાર-કું, *v. t.* To acknowledge. 2. To confess. 3. To adopt; to embrace; to admit. 4. To accept. 5. To take upon one's self; to undertake. See **સ-કાર-કું**.

સ્વી-ય, *adj.* [S. *fr.* સ્વ.] one's own belonging or relating to one's self.

સ્વીયા, *s. f.* One's own wife.

સ્વેચ્છ, *adj.* [S. See સ્વેચ્છ.] Self-willed; whimsical. 2. *adv.* According to one's own will.

સ્વેચ્છા, *s. f.* [S. *fr.* સ્વ + ઇચ્છા.] One's own wish or will. 2. Wilfulness.

સ્વેચ્છાચાર, *s. m.* [S. *fr.* + આચાર.] Self-

willed conduct.

સ્વેચ્છાચારી, *adj.* Self-willed.

સ્વેચ્છા-પ્રારબ્ધ, *s. n.* [S. *fr.* + પ્રારબ્ધ.] The happening of a thing according to one's own wish.

સ્વેદ, *s. m.* [S. *fr.* સ્વિદ to perspire.] Perspiration; sweat.

સ્વેદ-જ, *adj.* [S. *fr.* + જન્ to be born.] Born from perspiration (as of vermin).

સ્વૈર, *adj.* [S. *fr.* સ્વ, + S. ફેર to go.] Wanton; unrestrained.

સ્વૈરિણી, *s. f.* A wanton woman; a loose woman.

સ્વૈપાચિત *adj.* [S. See સ્વ + S. ઉપાચિત્ત acquired *fr.* ઉપ+અર્જ to earn.] Self-acquired (as wealth).

હ.

હ, The 44th letter of the Gujarātī alphabet, and the 33rd consonant.

હૈ, *inter.* [Imit.] An interjection indicating attention, intelligence, and assent; yes; oh, indeed !

હંસ, *s. m.* [S. અહં સઃ I am that *fr.* અહમ્ I+સઃ he, that.] The individual soul.

નિજ સાધન બળે, તે થયો બ્રહ્મનો હંસ. —દયારામ. 2. An ascetic of the highest order (Same as પરમ-હંસ).

હંસ, *s. m.* [S.] A goose; a swan; a flamingo.

Id. હંસની ગતિ The graceful movements of a swan.

Prov. હંસની ચાલ ચાલવા જતાં કાગડાની એ ભૂદયો To go for wool and come home shorn.

હંસ-ગામિની, *s. f.* [+ *fr.* S. ગમ્ to go.] A woman having a graceful gait.

હંસ-છી, } *s. f.* A female swan.

હંસી, }

હૈ, *interj.* [Imit. See હૈ] An exclamation of wonder of admiration.

હક, *s. m.* [Ar. હક્ક.] Right; claim; title. 2. Justness of claim or pretension. 3. A pri-

viloge; a prerogative. 4. Behalf; favour; cause. 5. Money asked as a claim; a fee. 6. *adj.* Just; right; equitable; proper.

Id. હક થયું To die. તેના હકમાં In his behalf; on his side. હક પહેંચવો To have a claim upon.

Prov. હક નામ સાહેબકા God is the highest Truth.

હક-તાલા, *s. m.* [Ar. *fr.* તઆલા high.] The Most High; The Supreme; God.

હક-દાર, *adj.* [See હક + દાર, P.] Rightful; legitimate. 2. Just; possessing a just right or title. 3. Demanding the restitution of one's rights; being a claimant. 4. *s. m.* A claimant.

હક-નાહક, *adv.* [+ નાહક.] Rightly or wrongly; justly or unjustly. 2. Unjustly; wrongfully. 3. Inconsiderately; rashly; recklessly. 4. Without reason or cause; causelessly.

હક-સંધ, *s. f.* A commission; a fee; brokerage.

હકાર-કું, *v. t.* [See હકાર-કું.] To sail; to

start. 2. To urge on; to drive.

ના રજ ફેર પડે, પતિ રીઝવ; હાકારી વહારી, હાકારી હરી દે.
—વધાન.

હાકારો, *s. m.* [See હાકારો.] A man who is employed to invite men to a dinner.

હાકારત, } *s. f.* [Ar. હકીકત a fact.]
હાકારત, }

Circumstances. 2. Tidings. 3. A description; a narration; a relation; a representation. 4. An occurrence; the details; a detailed account.

હાકીમ, *s. m.* [Ar. હકીમ.] A physician; a doctor; a medical practitioner.

હાકીમી, *s. f.* The profession of a physician; medical practice. 2. Medicine; the Healing Art.

હાકુમત, *s. f.* [Ar. હકુમત.] Dominion; sovereignty; sway; rule; government. 2. Power; authority; jurisdiction.

Id. હાકુમત ચલાવવી To exercise power over.

હાક, Same as હાક.

હાખળ-હાખળ, *adv.* [Guj. હાખળ redup. of હાખળ *fr.* હાખલ.] Damaged and become loose; in a slack state.

હાગ-એક, *s. f.* [See હાગ-વું + એક-વું.] Cholera.

હાગ-ખગ, *adv.* [Guj. હાગ redup. of ખગ, ખગ, ખગલું, with reference to ખગ-ધ્યાન a crane's steadiness in catching fishes.] Close attention in securing one's own object.

હાગ-ખગ-વું, *v. i.* To be steady; to be motionless. 2. To be cowed down; to crouch under a threat.

ખગખગિયો હરણ, હાય ! આજું મરણ આ.—વધાન.

હાગ-વું, *v. i.* [S. હઠ્.] To void or discharge excrement; to go to stool; to answer the call of nature.

Id. હાગી દેવું-પડવું-જવું To discharge excrement suddenly through fear. 2. To disburden oneself of what has been unjustly obtained.

હાગા-મણ, Same as અધા-મણ.

Id. હાગમણ પદમણ Being terrified.

હાગર, *s. f.* Dung of birds or of monkeys. Same as અધાર.

હાકાર-ઈ, *s. f.*

હાકાર-મણ, *s. f. n.*

હાકાર-મણી, *s. f.*

for drawing burdens.

હાકાર-વું, *v. i.* [Pass. of હાકાર-વું.] To be driven. 2. To be driven away with contempt. ૨વાન થઈશ, લગવાનને બૂલ્યો, હાકારી થેર થેર.

—દયારામ.

હાકાર, Same as અહાકાર.

હાકાર-વું, [See હા + S. કાર doing *fr.* કર to do.] Same as હાકાર-વું.

હા-ખાર-વું, *v. t.* [Cf. Mar. સાંખેરા. *fr.* S. સમ well + કર્ ખાર-વું to drop. Or See સરકાર.] To cleanse; to purify. 2. To filter, to strain.

હા-ખારો, *s. m.* Dregs left behind in the cloth after filtering or straining.

હાગામ, *s. m.* [P. હાગામ time.] An occasion; an opportunity. 2. The season; the proper time.

હાગામી, *adj.* Temporary; (a servant) engaged for the time.

હાગામો, *s. m.* [P. હાગામ.] Uproar; hubbub. 2. A riot; a tumult; a disturbance. 3. See હાગામ.] The time; the season.

હાકાર, *s. m.* [S. હ + કાર the sound *fr.* ફ, કર-વું. to go.] The letter or sound હ (h). 2. Good qualities (inasmuch as હાકાર a corruption of સાર, commences with the sound of હ).

Id. રસોઈમાં કંઈ હાકાર નહતો There were no good qualities in the food cooked=The food had no taste.

હા-મયા-ટ, *s. m.* [Guj. હાયા Imit. + મય redup.] Turning and twisting; agitation; disturbance.

હા-મયા-વ-વું, } *v. t.* To turn and twist;
હા-હયા-વ-વું, }

to agitate; to disturb.

હાજ, *s. f.* [Ar. હજ્જ.] Pilgrimage to Mecca by the Muhammadans.

હાજમ, *adj.* [Ar. હજ્મ.] Digested. 2. Misappropriating.

હાજરત, *s. m.* [Ar. હજરત presence.] A term of respect for Muhammadans of distinction. 2. Your Majesty; Your High-

ness; Your Excellency; Your Worship; a title by which kings, princes, noblemen. and other great men are addressed.

Id. ક્રમ સરવી To call together an assembly of great men. Hence, 2. To make a particular experiment of mesmerism, in which the subject sees an assembly of great persons.

ક્રમ, s. m. [Ar. हज्जाम a cupper.] A barber. 2. An unskilful mechanic (Slang).

3. A term for an inexperienced or ignorant workman. ક્રમને હાથ આરશી The higher the ape goes, the more he shows his tail.

ક્રમ-ત, s. f. [Ar. हजामत cupping fr. ક્રમ.] Tonsure; shaving. 2. Long hair. 3. The business of a barber.

Id. ક્રમત કરવી To be engaged in an unprofitable occupation.

ક્રમ, adj. [P. हजार = S. સહસ્ર.] A thousand; 1000.

ક્રમરી, adj. Having a thousand parts; having many parts. 2. Having a large number of petals (of a flower).

ક્રમ, adv. [S. अद्यपि fr. अद्य, आज, today + अपि even.] Still; yet. 2. Until now; as yet; up to this time.

ક્રમરો, s. m. [Ar. هجره.] A tomb; a sarcophagus. 2. A mausoleum.

ક્રમ, adv. [S. अद्यपुनः fr. अद्य, आज, today + पुनः again.] Still; yet. 2. Until now; as yet; up to this time.

ક્રમ, s. f. [Ar. هجرة.] Presence. 3. The person of one of exalted rank. 3. Appearance; attendance.

ક્રમચિ-ચો, } s. m. An attendant whose duty it is to be présent before a great man; a personal attendant.

ક્રમ, interj. [See ક્રમ.] Begone.

ક્રમ-ખટ, s. f. [Guj. ક્રમ redup. + ખટક-ક્રમ.] A catch or impediment in the mind; a scruple.

ક્રમ, s. f. [S.] Obstinacy; pertinacity; stubbornness; persistency.

Id. ક્રમ લેવી-કરવી To be obstinate about.

ક્રમ પકડવી To stick obstinately to. ક્રમ ચડવું-ક્રમ પર આવવું-ક્રમમાં આવવું To be obstinate.

ક્રમ-યોગ, s. m. [S. fr. + યોગ.] Ascetic practices in which self-denial has a prominent place.

ક્રમ-વું, v. i. [See ક્રમ struck.] To recede; to retreat; to step back; to retire.

Id. પાછું ક્રમવું To retreat; to draw back; to shrink from.

ક્રમ-લાઈ, s. f. Same as ક્રમ.

ક્રમ-હુ, adj. [See ક્રમ + હાવું having.] Obstinate; stubborn. 2. Perverse.

ક્રમ-ક, s. f. Importunity; urging.

ક્રમ-ક-વા, s. m. [Telugu ಹದો a dog + ક-વા.] Hydrophobia. 2. Peevishness; fretfulness; petulance.

Id. ક્રમકવા હાલે To suffer from hydrophobia. 2. To have a tendency to bite or be peevish.

ક્રમકા-યહુ, } adj. Affected with hydrophobia. 2. Peevish; fretful; petulant.

ક્રમ-તાલ, } s. f. [S. हरिताली.] Yellow orpiment; a sulphuret of arsenic.

Id. ક્રમતાલ મારવી To erase; to scratch out (of a writing), yellow orpiment being used in old religious books to erase or scratch out letters.

ક્રમ-તાલ, } s. f. [See ક્રમ + તાલ.] The act of shutting up all the shops in a market, and refusing to sell anything on account of oppression or tyranny exercised by government or its officers; stoppage of business, dealings, traffiek, &c. on account of the prevalence of gross injustice.

Id. ક્રમતાલ પડવી To be shut up (with reference to buying and selling in a bazar). ક્રમતાલ પાડવી To cause or order shops to be closed.

ક્રમ, s. f. A deposit in security of a payment due or of a toll or custom.

ક્રમચી, s. f. The chin.

ક્રમ-કાં, Same as અન-કાં.

હડકે, *s. m.* A chest; a large box (Used in the Sūrāt District).

હડકેટ, Same as અડકેટ.

હડ-બડ-બું, *v. i.* [Imit.] To be confused; to be stupefied. 2. To be hurried or confused through a tumult or outcry.

હડ-સાંકળ, *s. f.* [See હડ+સાંકળ.] A kind of silver anklet.

હડસેલા-બું, *v. t.* To shove; to push; to thrust. 2. To remove with violence.

હડસેલો, *s. n.* A rush; a thrust; a shove.

Id. હડસેલો મારવો-દેવો To give a push; to push.

હડ-હડ, *interj.* [Imit. Or, See હડ Or, Telugu હડિ a dog.] A sound uttered in driving off a dog. 2. *s. f.* Hooting; hissing. 3. A rebuff.

હડ-હડ-તું, *adj.* [Hem. Des. હડ-હડો = S. તાપ: heat.] Dogged; staunch; zealous; devoted. 2. Active; enthusiastic. 3. Glaring; bare-faced; brazen-faced.

Id. હડહડતો ભગત A staunch worshipper. હડહડતું બુંડું A glaring lie; a downright lie.

હડહડ-બું, *v. t.* To speak in anger.

હડહડયો દુશાનન દશ વદન થકી,

“તાહરા તનનું તોલ તોલ્યું.” —સામળભટ.

હડા-કે, *s. m.* [+S. કાર a suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* કૃ to do. *Cf.* ધડકો, બડકો.] Reverberation.

હડિ-થો, *s. m.* The upper part of the larynx; Adam's apple.

હડી, *s. f.* [See હડ-હડ.] Fast running.

Id. હડી મેલવી-કાઢવી To run fast.

હડી, Same as અડી.

હડુડા-ટ, *s. m.* [Guj. હડુડ Imit.+ટ, ટ.] A sound caused by wind in the stomach.

Id. હડે મૂત કરું To treat with contempt.

હડે, Same as હડ-હડ.

હણ-બું, *v. t.* [S. હત્ to kill, to strike.] To kill. 2. To destroy. 3. To strike; to beat; to hit.

Prov. હણતાને હણું, તેમાં પાપ પુણ્ય નવ ગણું Who pardons the bad injures the good.

હણહણ-બું, *v. i.* [Imit.] To neigh.

હણ-હણા-ટ, *s. m.* [+ટ, ટ.] Neighing.

હણિ-બું, *s. n.* [See આસન.] The seat of a driver in a cart.

હર, *interj.* [Imit. or See હડ, or હડ-હડ.] Be off ! go away !

હત, *adj.* [S. *fr.* હત્ to kill, to strike.] Killed; destroyed. 2. Struck.

હત-ભાગી, *adj.* [+ભાગ્ય.] Unfortunate.

હત-ભાગ્ય, *s. n.* [S. *fr.* હત+ભાગ્ય.] Misfortune; ill luck.

હત-બું, Same as હણ-બું.

તદર્થ સાધન સકળ, શ્રીચર, કરે, હતી સહુ દંડ.

—દયારામ.

હતું, *v. i.* [See હો.] Was.

Id. હતું ન હતું થઇ જતું To be destroyed.

હત્યા, *s. f.* [S. *fr.* હત્ to kill.] Killing; murder. 2. The sin of killing.

Id. હત્યા વહોરવી To undertake unnecessary responsibility. હત્યા લેવી-કરવી To kill. હત્યા ચોટવી-ભાગવી To be guilty of murder.

હત્યા-રો, *s. m.* [+S. કાર a doer *fr.* કૃ to do.] A murderer; an assassin.

હથ-રોટા, *s. m. pl.* [See હથ.] Wristlets.

હથ-વાર, *adj.* [See હથ.] (A cow, &c.) Habituated to be milked by a particular person.

હથિ-ચાર, *s. m. n.* [Dh. Des. અત્યારો & Hem. Des. હથાર = S. સાહાય્યમ્ help, *fr.* See +હથ S. કાર doing *fr.* કૃ to do.] A weapon. 2. An implement; a tool.

Id. હથિચાર બાંધવાં To be ready to fight. હથિચાર પકડવાં-લેવાં To take up arms; to rise against. હથિચાર ઉચકવાં To be about to strike a blow.

Prov. હથિચાર કરતાં હિંમત વધે Courage is greater than the sword. હાનર સો હથિચાર A man of courage never wants weapons.

હથિચાર-બંધ, *adj.* [+બંધ-બું.] Accoutred with arms; armed.

હથ, *prep.* [See હસ્ત.] Through; by means of; through the instrumentality of.

હથેલી, *s. f.* [Hem. Des. હસ્તહિલ્ = S. હસ્તાપસારિતમ્ pushed from the hand. See હથ+તળિ-બું.] The palm of the hand.

Id. તેની હથેલીમાં પૃથ્વી આવી ગઇ He is overtaken by a great misfortune.

Prov. હથેલીમાં નયાવડું To lead one by the nose.

હથોલી, *s. f.* [+શક્તિ.] Dexterity; skill of hand; knack. 2. A way or manner peculiarly one's own.

Id. હથોલી પડવી To be accustomed; to be familiar. હથોલી બેસવી To have acquired a particular aptitude for.

હથોલી, *s. f.* [See હાથ + વૃત્તિ.] A small hammer.

હથોડો, *s. m.* A large hammer.

હદ, } *s. f.* [Ar. હદ્દ.] The end; a boundary; a limit; a border; precincts. 2. The extreme limit; an excess.

Id. હદ પાર-બહાર-ઉપરાંત Excessively. હદમાં રહીને With moderation. હદ આવવી To be reached (of a climax). હદ વાળવી-કરવી To reach the climax. બે-હદ Boundless. હદ મળવી To meet (the adjoining boundaries).

હન-કન, *s. f.* [See હા + ના + કે + ના.] Hesitation.

હનુવટી, *s. f.* [S. હનુ + વૃત્તિ.] The chin.

હન્તા, *s. m.* [S. હન્ત, હન્તા, *fr.* હન to kill.] A slayer; a murderer.

હપતો, } *s. m.* [P. હફ્ત= S. સપ્તાહ a week *fr.* સપ્ત= P. હફ્ત= Gr. *Hepta*=Guj. સાત seven + અહ્ન a day.] A week. 2. A fixed term; 3. An instalment.

Id. હપતા કરવા To fix the instalments. હપતો ભરવો To pay an instalment. હપતો ભરાવો To be completed (of the period of paying an instalment). હપતો પડવો To be allowed to pass without a payment (at the fixed period).

હપસણ, } *s. f.* [See હપશી, હબશી.] An Abyssinian woman.

હપશી, } *s. m.* [Ar. હબશી of હબશ Abyssinia.] An Abyssinian; a negro; a Moor. 2. *adj.* Abyssinian.

હકુસ, *s. m.* [Portug. *Alphonso*. See આકુસ.] A particular kind of mango.

હબક, *s. f.* [Imit. See હેબક.] Fright;

terror; consternation.

Id. હબક ખાવી To be terrified.

હબક-હું, *v. i.* To be frightened or terrified.

Id. હબકી જવું To be terrified.

હબકાવવું, *v. t.* To terrify; to frighten.

હબધું, Same as સબધું.

હબશણ, *Fem.* of હબશી.

હબશી, *s. m.* [Eng. *Abyssinian*.] A native of Abyssinia; an Abyssinian. 2. *adj.* Pertaining to Abyssinia.

હબ-હબાટ, *s. m.* [Guj. હબ Imit. + વૃત્તિ.] A noise; an uproar; dint.

હમચી, *s. f.* A circle formed by women in which they move round while singing, in the festivities of a first pregnancy in the family.

હમડી, *s. f.* [Hind. હમ્ = Guj. હું *fr.* S. અહમ્ I. *fr.* અહંકાર.] Egotism; pride; conceit. કોઈ સાધન બંધે ન પૂર્યા કરશે. નિઃસાધની હમડીમાં મરશે; દયા દીનતાએ હરિ મને હરશે. —દયારામ.

હમણી, } *adv.* [S. અધુના.] Now; at present.

હમામ, *s. m.* [Ar. હમ્મામ.] A bathing-place; a bath.

હમામ-ખાનું, *s. n.* [+ ખાનું.] A bathing-place; a bath.

હમામ-દસ્તો, *s. m.* [P. હાવન દસ્ત: *fr.* હાવન a mortar + દસ્ત: a handle *fr.* દસ્ત= S. હસ્ત the hand: See દસ્તો.] A mortar and pestle.

હમાલ, *s. m.* [Ar. હમ્માલ a bearer.] A palanquin-bearer. 2. A porter; a carrier of loads. 3. A menial servant.

હમિયાણી, *s. f.* [Ar. હિમયાન a purse] A money-bag; a purse; a long and narrow-necked money-bag. 2. Wealth; riches.

હમીદાર, *s. m. f.* [+દાર, P.,] A surety.

હમીર, *s. m.* A variation of the musical mode called Kalyāna.

હમેલ, *s. m.* [Ar. હમ્લ a burden; the fetus] Conception; pregnancy.

Id. હમેલ રહેવો To be pregnant.

હમેલ, *s. f.* [Ar. હમ્મલ something suspended round the neck.] A peon's belt; a

badge.

હમેશ, } *adv.* [P. હમેશાં.] Always; ever;

perpetually. 2. Constantly; continually.

હમેશગી, *s. f.* [P. *fr.* હમેશ.] Perpetuity.

હમેશી, } Same as હમેશ.

હય, *s. m.* [S.] A horse.

હયાત, *adj.* [Ar. *હયાત* life.] Living; alive; existing.

હયાતી, *s. f.* Life; being; existence.

હર, *s. m.* [S.] A name of Shiva or Mahadeva.

હર, *adj.* [S. *fr.* હ, હર, to take away.] That takes or carries away. 2. That seizes. (Used at the end of compound).

હર, *adj.* [P.] Each; every.

હરકત, *s. f.* [Ar. *હરકત* motion.] Hindrance; obstruction; objection; interruption; difficulty.

Id. હરકત આવવી-નડવી-પડવી To meet with an obstacle or difficulty.

Prov. હરકત ત્યાં બરકત Difficulties overcome are forerunners of success.

હર-કોઈ, *adj. m. f.* [See હર, P. + કોઈ.] Any. 2. Every one or any one.

હરખ, Same as હર્ષ.

હરખ-ધેણું, *adj.* [+ધેણું.] Mad with joy.

હરખ-અમક, *s. m.* [+અમક.] Madness caused by sudden joy.

હરખ-વા, *s. m.* [+વા, વાયુ.] Madness arising from excessive joy or gladness.

હરખ-ગુ, } *v. i.* [See હરખ.] To rejoice;

હરખા-ગુ, } to exult; to be delighted or glad.

હરગીજ, } *adv.* [P. *હરગીજ* never.] (Always used in negative sentences.) Never; at no time. 2. Not on any account; not at all; by no means.

હર-ધડી, *adv.* [See હર, P. + ધડી.] Every hour or moment. 2. Continually; constantly; always; at all hours. 3. Every now and then.

હરહર, Same as હરહર-હર.

હરહી, *s. n. pl.* [See હરહી.] Yellow myrobalans used for dying and as a medicine.

હરહી, *s. f.* [S. *હરિતકી*.] Myrobalans used as an astringent.

હરહી, *s. n.* [S. *હરિણ*.] An antelope; a deer.

હર-હી, *s. n.* [S. *fr.* હ, હર, to take away.]

Taking away forcibly; seizing. 2. Removing, carrying or bearing off. 3. Abduction.

હર-દમ, *adv.* [P. See હર, P. + દમ.]

Every moment. 2. Constantly; continually. 3. Uninterruptedly; without any break.

હર-દાસ, } *s. m.* [See હરિ + દાસ.] One

who recites Kathā or epic stories accompanied by music and chanting.

હર-નીશ, [See અહર્નિશ.] Day and night; constantly; always.

હરફ, *s. m.* [Ar. *હરફ* a letter.] A letter of the alphabet. 2. A word.

હર-ફર, *s. f.* [See હર-ગું+ફર-ગું.] Frequent coming and going.

હર-ખડ-ગું, Same as હડ-ખડ-ગું.

હડ-ખડા-વ-ગું, *v. t.* [Causal of હર-ખડ-ગું.] To Frighten.

હર-મડ-ગું, *v. i.* [Mar. *અડ-મડ-જે*. See Guj. અડ, અર, Redup. of મડું or મરડ-ગું.] To turn or move in various ways; to writhe; to wriggle; to be fidgety. 2. To be confused.

પેલો સસલો ધણો વેગવાળો, તેણે પણ હરમડ્યો રે.

—દયારામ.

હર-ગું-ફર-ગું, See under હર-ગું-ફર-ગું.

હરગું, *adj.* [M. *હરિવે* *fr.* S. *હરિ* green.] Bitterish and slightly acrid; astringent to the taste.

હર-રોજ, *adv.* [See + હર, P. + રોજ a day.] Daily; every day. 2. Always; continually.

હર-વખત, *adv.* [+વખત.] Every time; constantly; repeatedly; now and then.

હર-વર, *s. f.* [See રમર-ગું.] Remembrance; recollection.

હર-વરસ, *adv.* [See હર, +વરસ, વર્ષ.] Every year; annually.

હર-વાયુ, *adj.* [See હર-ગું.] Disgusted; frightened; dull.

હર-ગું, *adj.* [See હરિત, હર.] Green.

હર-હર, *v. t.* [S. હ, હર, to take away.] To take away forcibly. 2. To abduct. 3. To diminish; to lessen.

Id. હરી લેવું To deprive one of. હરી જવું To lose.

હર-હર, *v. i.* [See હાર defeat.] To be defeated.

હર-હર-હર-હર, *v. i.* [Guj. હર-હર Redup. of હર-હર.] To walk about; to walk at ease.

Id. હર-હર-હર-હર Lit. Moving about (opposed to lying in sick bed); convalescent. હરીફરીને અમારે તેના સાથું જોવાનું Look where we will, he is all in all to us=He is our only child.

હરસ, *s. m.* [S. અર્શ:.] Piles.

હર-સાલ, *adv.* [See હર each + સાલ a year.] Every year; annually.

હર-હુજર, *s. m.* [+ હુજર.] Every art; every artifice; every trick.

હરાખ, *s. f.* [Turk. હરાખ accountments.] A rope for tying a horse.

હરાજ, *adj.* [Ar. હરાજ auction.] Sold by auction. 2. Cheap.

હરાજી, *s. f.* An auction; a sale by auction.

હરાડ, *adj.* [S. અષ્ટદશ *fr.* અષ્ટ, આઠ. + દશ, દશ.] Eighteen; 18.

હરા-હું, Same as હરા-હું.

હેડેલો હોડેરડો મ્હોરો માન્યો નહિ,

થયું હરાહું, હાવાં હુતો હાર્યો. —દયારામ.

હરામ, *adj.* [Ar. હરમ્ unlawful.] Unlawful; iniquitous. 2. Wrong. 3. Forbidden.

Id. હરામ હાડકાંનું=હાડકાનું હરામ Lazy. હરામના પૈસા=હરામનો માલ Ill-gotten money or goods. હરામનું ખાવું To eat what one has not earned; to live upon others.

Prov. હરામનો માલ પચે નહિ=હરામનો માલ હરામમાં ગયા, નફામાં બે જૂતિયાં A cheating trade seldom thrives.

હરામ-ખોર, *adj.* [P. *fr.* હરામ. + P. લોર *ati* eater *fr.* લુઈન to eat.] Ungrateful; thankless. 2. Wicked. 3. *s. m. f.* A drone; an unproductive and burdensome consumer. 4. A bad man; a villain; a rogue; a scamp.

હરામ-ખોરી, *s. f.* Ingratitude; villainy; roguery.

હરામ-ચરકો, *s. m.* [+ ચરકો.] A habit of misappropriating other's goods or money.

હરામ-જાડું, *adj.* [P. *fr.* હરામ, + જાડો, a son.] Base-born; unlawfully begotten; illegitimate (of a child). 2. Rascally; roguish; villainous.

હરામી, *adj.* Rascally, knavish; roguish; villainous; wicked; iniquitous. 2. Wanton; turbulent; boisterous. 3. Cunning; mischievous. 4. Sly; artful.

Prov. હરામીના બે ભાગ Might is right.

હરાયું, *adj.* [See હરામી.] Refractory; unbridled.

Id. હરાયું ઢોર A stray animal. 2. An unbridled or dissolute person. હરાયા દિન Days of unbridled merriment, such as the Holi holidays.

હાવાં હરાયા તે દિન હોરી તણા. —દયારામ.

હારા, *adv.* Certainly (used in Kāthiā-wād).

હરિ, *s. m.* [S. *fr.* હ, હર, to take away.] God. 2. The God Visnu or Krishna. 3. A horse.

સારથિને વદિયા “ હરિ ધ્રાડવ,

છાડવ નાહિ, નિશાન ધર્યું ને.” —પ્રેમાનંદ.

4. The horse of Indra. 5. A lion.

સાયક હેવી પડયો મૃગ ઉપર,

પીઠથી પેટ ચોરી હરિ વિધ્યો. —દયારામ.

6. An ape; a monkey. 7. A frog. 8. The moon. 9. The sun. 10. The God of death; the Indian Pluto. 11. The God Indra or the Indian Jupiter. 12. The God Varuna or the Indian Neptune. 13. A parrot. 14. A snake. 15. A peacock. 16. [S. હરિત green.] The third crop produced in the hot season by irrigation.

Prov. હરિ ગુણ ગાતી, ને, હૈયામાં કાતી The cross on his breast, and the devil in his heart.

હરિ-ગીત, *s. m.* [+ ગીત.] A particular metre.

હરિણ, *s. m. n.* [S.] A deer; an antelope.

Id. હરિણાક્ષી A woman having beautiful eyes.

હરિણી, *s. f.* [S.] A female deer.

હરિત, *adj.* [S.] Green. 2. *s. m.* [S. હરિત.] A horse of the Sun.

હરિત ભૂમિ પર નાચે કલાધર, દેખ બહરિયાં કારી.

—ગિરિધર.

હરિ-નયની, } *adj. f.* [See હરિણ + નયન,
 હરિ-નણી, }
 નેણ.] (A woman) Having eyes as lovely as those of a female deer.

હરિ-પરાયણ, *adj.* [S. *fr.* + પરાયણ.] Devoted to god; done for the sake of God.

હરિયા, *interj.* [Mar. આર્યા this way (used by sailors in shifting the sails.)] Come this way! (used in driving asses).

હરિ-ચાળી, *s. f.* [Dh.& Hem.Des. હરિચાલી, હરિઆલી, હરિતાલી, =S. દર્વા. See હેરિત.] Verdure; greenness; a green colour. 2. Freshness. (of vegetables).

હરિ-ચાણું, *adj.* Green.

હરિ-વદની, *adj. f.* [See હરિ + વદન.] (A woman) Having a countenance like the moon; beautiful-faced.

હરિ-સેવા, *s. f.* [S. *fr.* + સેવા.] Worship of God.

હરી, *s. f.* [See હરિત; હરિ, 16.] A summer crop.

હરી-કરી, See under હર-ગુ-કર-ગુ.

હરીક, *s. m.* [Ar. હરીફ a rival.] An opponent; an antagonist; an adversary; an enemy 2. A rival; a competitor.

હરીકાંઈ, } *s. f.* Enmity; hostility. 2.
 હરીફી, }

Rivalry; competition.

હરે, Same as હર-ગુ, Green.

ચારે ત્રિભુક મંચે છે, હરે ટમકલું રે. —દયારામ.

હરે, *adv.* [S. અત્ર.] Here; hither.

હરે-પરે, *adv.* [+ પરે redup.] Here and there; all about.

હરેક, *adj.* [See હરે each + એક.] Each; every.

હરેડી, } *s. f.* [See હડી.] Pursuit; run-
 હરેરી, }
 ning after.

હરેરૂં, *s. u.* Fruits of હરેરે.

હરેરે, *s. m.* A particular kind of tree.

હરેલ, *s. m.* [P. હરાવલ vanguard.] The

roar of an army.

હનુમંત સરખો બળવંત । હરોલ હરીલો હાથી,
 હટી લીધી લંકા તેહ સુગ્રીવનો સાથી.—સામળાલદ.

2. *adv.* Before; previous to.

હર્તા, *adj.* [S. હર્ત, હર્તા, *fr.* હ, હર્, to take away.] That seizes. 2. That carries off. 3. That destroys.

હર્યું, Same as હરે.

બાળને વનમાળ આપે કોય, વસન્તિ રંગે હર્યા.—દ્વારકે.

હર્ષ, *s. m.* [S. *fr.* હર્ષ to be glad.] Joy; delight; glee; gladness; hilarity; exultation.

હર્ષ-ધેલું, *adj.* [+ ધેલું.] Mad with joy.

હર્ષ-તરંગ, *s. m.* [+ તરંગ.] Ecstasy of joy

હર્ષિ-ત, *adj.* Joyful.

હલક, *s. m.* [Ar. હલ્ક the throat.] The throat. 2. Voice; tone.

તીવ્ર હલક છે તીનો । રીઝ મુગ શાપશું. —વસીલ.

2. Discipline; position; dignity. 3. A very short time; a trice.

બહુલું, બાકીલું, ચેર હું પલકમાં, હલકમાં રામ રમતાં ન રૂકે.

—પ્રેમાનંદ.

હલકાંઈ, *s. m.* [See હલ-કું.] Lightness. 2. Levity. 3. Meanness; baseness.

હલકાર, *s. m.* [See હલક + કાર the sound *fr.* S. કૃ કર-ગું to do.] A loud voice; a loud call. હાંક્યા હસતી દે હલકાર । યાય ખડગ તણા ચળકાર.

—પ્રેમાનંદ.

હલકાર-ગું, *v. i.* To speak in a loud voice; to call loudly. 2. To urge on with a loud noise (bullocks &c., yoked to a carriage). 3. To drive (bullocks, &c).

હું હલી હલકાર મારે દેશ બંધાં છે;

દેશ બંધાં છે મારે દર્શન કરવાં છે.

—ભગત.

હલ-કારો, *s. n.* [P. હરકાર: a servant who does every kind of work *fr.* હર્ each + કાર = કાર્ય.] A messenger; a running footman; a courier.

હલ-કું, *adj.* [Hem.Des. હલુક *fr.* S. હલુ-કમ્ very slow, very small, *fr.* હલુ+ક dim. See હલુ.] Light; not heavy. 2. Light; slight; easy of endurance. 3. Light; easy of digestion. 4. Light; easy. 5. Insignificant; unimportant. 6. Base; ignoble; mean. 7. Of low price; of little value. 8. Inferior. 9. Light; full of levity. 10. Mild; feeble;

gentle; weak. 11. Trifling: slight; simple; facile; easily endured or performed. 12. Of little dignity, authority, or influence. 13. Frivolous; puerile.

Id. હલકું થવું To become light. હલકું થવું-પડવું To be lowered in public estimation; to be disgraced. હલકા પેટનું Narrow-minded. હલકા મનનું Shallow-minded. હલકો શબ્દ કાઢવો To use low or mean words; to use abusive language. હલકે શબ્દે બોલવું To speak in a low voice; to speak while free from excitement. હલકો ખોરાક Light food. હલકું પાણી Water that assists digestion. હલકું કામ Light work. 2. A low or mean act. હલકો ભાવ A low rate. હલકી જાત Birth in a low family. હલકું ફુલ જેવું As light as a flower; very light. શરીર હલકું થવું To be light (of the body); to be free from heaviness or dullness.

Prov. હલકું ઢોહી હવાલદારનું He that hath an ill name is half hanged.

હલકું, *adj.* Grown up; tall. 2. Weak in understanding; short-sighted; narrow-minded.

હલ-ફલ-વું, *v. i.* [See હલ-વું + ફલ redup.] To be agitated; to be excited; to be confused.

હલ-ભલ, *s. f.* [Imit. Or, See હલ-વું + ભલ redup.] A state of alarm; consternation; screaming and shouting.

હલ-મલ, *s. f.* [See હલ-વું + મલ-વું.] Strutting about with a show of dignity. બૂપે હલમલે અતિશે કીધી રે, આગના રસોઈની લીધી રે. —પ્રેમાનંદ.

હલ-મરત, Same as હાલ-મરત.

હલવા, *s. f.* [See હલવો.] A kind of fish.

હલવા-ઈ, *s. f.* A confectioner; a maker and vendor of sweetmeats.

હલવાન, Same as અલવાન.

હલવું, *adj.* [See હલ-વું.] Low.

હલવો, *s. m.* [Ar. હલ્વા sweetmeat.] A kind of sweetmeat made of flour, ghee, and sugar.

હલસો, Same as હલેસું.

હલા, *s. f.* [S.] A female friend.

હલાક, *adj.* [Ar. હલાક destruction.] Overcome; exhausted; spent through labour.

2. Necessitous and wretched. 3. Reduced to extremities; being in want.

હલાકી, *s. f.* Exhaustion; fatigue. 2. A wearied and worn state. 3. Distress; want; exigency.

હલાણું, *s. n.* [See હળ, હળ-વું.] Tilling a large field after dividing it into small plots for the convenience of cultivation.

હલા-મણ, Same as હલા-કી.

હલાલ, *adj.* [Ar. હલાલ lawful.] Proper; right; lawful. 2. Legal; allowable; just. 3. Honest; rightful; merited; deserved; performed; procured or earned by lawful means and practices (of wages, earnings, work, labour, occupation, &c.). 4. Permitted or allowed by law; not prohibited by law (of articles of food.)

Id. નમક-હલાલ True to one's salt; honest; loyal; faithful.

હલાલ-ખોર, *s. m.* [+P. खोर eater fr. खुद to eat.] A cleaner of privies; a scavenger; a sweeper.

હલાલી, *s. f.* Being true to one's salt; loyalty.

હલાવ-વું, *v. t.* [Causal of હલ-વું.] To cause to move. 2. To shake; to stir. 3. To instigate.

Id. માથું હલાવવું To nod the head in signification of consent or approval. જાણ હલાવવી To speak in favour of; to recommend. ડોચા હલાવવો To throw in an obstacle; to spoil a plan by speaking against it.

હ-લેણું, Same as અ-લેણું; નારી ગાળને આળ નહિ ચઢેરે, જેને હ-લેણું હોય, તે લઢેરે. —રઘુનાથ.

હલે-વું, *adj.* [See હલકું, હાલ-વું.] Slow. 2. Not conversant with the cares of the world.

હલેસું, } *s. n.* [Hem. Des. हिमरी = S. लहरी a wave, fr. S. हेलो sport + लहरी a wave.] An oar.

Id. હલેસાં મારવાં To row.

હલ્યા, *interj.* [S. हला.] A term used in addressing an intimate friend.

હલો, *s. m.* Splendour; pomp.

હુલી, *s. f.* Same as હુલી.

હુલો, *s. m.* [Ar. हुल. See હુમલો.] An attack: an assault; an onset. 2. Injury; damage; loss.

હુલઈ, Same as હુલઈ.

હુલ-કવ, *s. f.* [S. ह्यकव्य oblations to gods and to the manes *fr.* हु to sacrifice + कव्य an oblation of food to the spirits of deceased ancestors.] Oblations to gods and to the spirits of one's ancestors. 2. Artfulness; trickery; subtlety.

હુલ-કવ કાંઈ નાહું નહિ, આઈ અલપ મારી શુદ્ધ. —વસ્તો.

હુલડ, *adj.* [S. अ priv + वापर. Cf. અ-વા વડે.] Not in use; unused.

હુલજી, Same as હુલાજી.

અહો વત્સ, હુલે તને હુલજી તો છે ને ? —પ્રેમાનંદ.

હુલ-જી, *s. f.* [See હુવન] A pleasure excursion.

હુલજી, } *adv.* [S. અધુના now.] At this moment; at this instant; now; at present.

હુલ-ન, *s. n.* [S. *fr.* हु to sacrifice.] An offering; an oblation. 2. A sacrifice.

Id. હુલનમાં પડવું To make an unnecessary self-sacrifice; to involve oneself in unnecessary trouble.

Prov. હુલનમાં હાડકું Dirt parts friends = Play should not end in fray.

હુલન-પડી, *s. f.* [+પડી.] A group of articles fit to be offered in a sacrifice.

હુલસ, *s. m.* [P.] Ambition. 2. Eagerness; desire. 3. Curiosity. 4. Lust; concupiscence.

હુલઈ, Same as હુલઈ.

હુલજે, *s. f.* Aromatic spices. 2. A shelf fixed in a wall.

હુલ, Same as હુલડ, હુલજી.

હુલા, *s. f.* [Ar.] Wind; air; a breeze. 2. The atmosphere. 3. Moisture.

Id. હુલા ખાવી-લેવી To take a walk. હુલા-ફેર Change of air. હુલામાં ઉડી જવું To evaporate. 2. To produce no effect.

Prov. એક હુલા ને સો દવા Pure air alone is worth hundreds of medicines. હુલામાં કિ-

ફા બાંધવા To build castles in the air = If wishes were horses then beggars would ride.

હુલાઈ, *s. f.* [See હુલા.] A sky-rocket.

હુલાટ, *s. f.* [See હુલા.] Dampness; moisture.

હુલાડું, *s. n.* [See હુલાડો.] The udder.

હુલાડો, *s. m.* [S. आहाव *fr.* आ upto + हवे to call: or Deshi અહો *fr.* S. अवट a pit.] A reservoir or large basin of water for cattle to drink from; a trough near a well for watering cattle. 2. See હુલાડું.

Id. કુલો હુલાડો કરવો-પૂરવો To throw oneself into a well.

હુલાયલું, } *adj.* [See હુલા.] Moist; humid; damp.

હુલાલ, *s. m.* [See એહુલાલ.] A plight. 2. An account; a detailed description.

Id. દુર હુલાલ A bad condition; a sorry plight. શું હુલાલ છે What is the state of affairs. તમારા શું હુલાલ છે How are you ! how do you do. ?

હુલાલ-દાર, *s. m.* [See હુલાલો+દાર, P.] A peon under a village Patel or Talāt. 2. The chief of a company of peons. 3. A superior officer in the army; a non-commissioned military officer corresponding to a sergeant.

હુલાલ-દારી, *s. f.* The position and office of a હુલાલ-દાર.

હુલાલો, *s. m.* [Ar. हुवाल: reference.] Custody; keeping. 2. Charge; responsibility. 3. A reference.

Id. હુલાલે લેવું-રાખવું To take into custody. હુલાલે કરવું-સોંપવું To deliver into custody. હુલાલે થવું To be in the custody of. હુલાલો આપવો To guarantee. હુલાલો નાખવો-આપવો To refer to.

હુલિખ્યાન, *s. n.* [S. *fr.* हविष्य fit for an oblation *fr.* हविस् an oblation *fr.* हु to sacrifice+अन्न.] Various articles fit to be offered in sacrifices.

હુલે, *adv.* [See હુલડ, હુલજી, હુમજી.] Now; then; after that. (Used to introduce a new

subject in the course of conversation).

હવેળ, *s. m.* [S. हविर्. Cf. હળદર.] A fine powder of turmeric.

હવેથી, *adv.* [See હવે.] From now; henceforth; hereafter; henceforward; from this day.

હવેરૂં, *adj.* [See બહાવરૂં.] Confused; perplexed; agitated.

હવેલી, *s. f.* [Ar. हवाली around.] A large house or edifice; a mansion; a palace. 2. A temple of the Vaisnavas.

હવે, Same as હવેઈ, હવાઈ.

હશે, *adv.* [See હોવું.] Be it so. 2. May be; perhaps; perchance. 3. Never mind; no matter.

હસકે-તસકે, *adv.* Frequently. 2. At short intervals. 3. In every trifling affair.

હસ-છી, *s. f.* [See હસવું.] The manner or style of smiling.

મંદ મીઠી હસછી, તે તો મોહનીનો ફંદ છે.—દયારામ.

હસતાન-ખરાન-દતાન, *adj.* [S. हस्ताक्षरेणदत्तम् fr. હસ્ત+અક્ષર+દત્.] Written and delivered in one's own handwriting; executed in one's own hand-writing; (said of a document).

હસદ, *s. f.* [Ar. हसद.] Envy; grudge; malice.

હસદ-ખોર, *adj.* [+ P. खो enjoying fr. खुर्द to eat.] Envious; jealous; malicious.

હસ-મુખુ, *adj.* [See હાસ્ય + મુખ.] Merry; cheerful; gay; jolly. 2. That has a smiling countenance; pleasant; witty; jocose; lively.

હસવું, *v. i.* [S. हस् to laugh.] To laugh; to smile. 2. *v. t.* To joke; to jest; to ridicule; to deride; to sneer.

Id. હસી નાખવું-કાઢવું To ridicule. હસી પડવું To burst into laughter. ખડખડ હસવું-દાંત કાઢીને હસવું To laugh loudly. પેટ પકડીને હસવું-પેટ ભરીને હસવું To indulge in a hearty laugh. હસતાં હાડ બાગવાં To use ironical language.

Prov. હસવું ને બસવું, બે ન બને Conscientiousness and covetousness can never coalesce. હસવામાંથી બસવું થાય Slanders in jest

often prove serious injuries. હસવું એટલું રડવું Sadness and gladness succeed each other.

હસે તેનું વસે May our sympathizers be happy. 2. Cheerfulness is the medicine for the mind.

હસવું, *s. n.* Laughter. 2. Ridicule.

અરે હાણ ને હસવું થશે, જગત બહારો બહારે.

—સામળભટ.

હસામ, Same as હિસામ.

હસા-મણુ, *adj.* [See હસવું.] That excites laughter; gay; humorous; witty.

હસારત, } *s. f.* [+ અર્થ.] Ridicule. 2. A cause of ridicule.

મારે શુકને કાઠી ન બચ રે, કુંવરી.

મોરી લોક હસારત થાય રે, કુંવરી.—લજ્જતરામ.

હસા-વવું, *v. t.* [Causal of હસવું.] To cause to laugh.

Id. લોક હસાવવા To expose oneself to public ridicule.

હસી, *s. f.* } Laughter. 2. Ridicule.

હસુ, *s. n.* } યજ્ઞવલ્કેને ગમે નહિ એક હાણ બીજું હસું.—સામળભટ.

હસ્ત, *s. m.* [S.] The hand. 2. The thirteenth lunar asterism, indicated by a hand and consisting of five stars.

હસ્ત-ક, *prep.* By the hand of; through; by; per; through the agency of. (A term used in commercial dealings to denote payment or delivery through or by the hand of a servant or bearer). 2. In charge of; in the custody of; in care of.

Id. હસ્તક લેવું-રાખવું-ધરવું-કરવું To take into one's charge.

હસ્ત-કૃત, *adj.* [+ કૃત.] Made with the hand (opposed to ચત્ર-કૃત machine-made). 2. Artificial (opposed to ધર્મ-કૃત natural).

હસ્ત-કૌશલ્ય, *s. n.* [See હસ્ત + કૌશલ્ય.] Dexterity; expertness; adroitness; manual skilfulness.

હસ્ત-ક્રિયા, *s. f.* [S. fr. + ક્રિયા.] A manual performance.

હસ્ત-ગત, *adj.* [S. fr. + ગત.] Gone into the hands of; fallen or taken into the possession, power, charge, or care of.

હસ્ત-દોષ, *s. m.* [*S. fr. + દોષ.*] A slip of the hand; a slip of the pen.

હસ્ત-મેલાપ,
હસ્ત-મેલાપ-કં, } *s.m.* [+મેલાપ.] Joining the hands of the bride and the bridegroom in the marriage ceremony.

હસ્તા-અરણ્ય-દત્તવા,
હસ્તાનુ-અરાન-દતાન, } *adj.* [*S. હસ્તાક્ષરેણ દાતવ્યમ્ fr. હસ્ત+અક્ષર, +દાતવ્ય* should be given *fr. દા* to give.] Same as **હસ્તાન-અરાન-દતાન**.

હસ્તામળ, *s. n.* [*S. હસ્તામલક fr. હસ્ત, + S. અમલક=આમળે.*] A fruit (આમળે) standing or placed in the hand. 2. *adj.* Standing in the hand. 3. That can be seen from all sides.

હસ્તિ-દન્ત, *s. m.* [*S. fr. હસ્તિન્ an elephant=હાથી+દન્ત.*] The tusk of an elephant; an elephant's tooth. 2. Ivory.

હસ્તિ-ની, *s. f.* [*S. fr. હસ્તિન્ an elephant fr. હસ્ત* the trunk of an elephant.] A female elephant. 2. A woman of the third of the four classes into which womankind is divided by Sanskrit writers; (described as having thick lips, thick hips, thick fingers, large breasts and lubidinous desires).

હસ્તી, *s. m.* [*S. હસ્તિન્, હસ્તી, fr. હસ્ત* the trunk of an elephant.] An elephant.

હસ્તી, *s. f.* [*S. આસ્ત is fr. અહ્ to be.*] Being; existence.

હસંતું, } *adj.* [*See હસંતું.*] Smiling.

હસંતું, } *Id. હસંતું મોહું* A smiling face.

હસ્તે, *adv.* [*See હસ્ત*] By the hand of; through. Same as **હસ્ત-કં**.

હળ, *s. m.* [*S. હલ્.*] A plough.

Id. હળ (વડે જમીન) ખેડવી, હળ (વડે ખેતર) ખેડવું To till the ground; to plough a field. To plough. **હળે બેડાવું** To be yoked to a plough. 2. To be engaged in a hard and continuous work. **હળેથી છુટવું** To be freed from a yoke. 2. To be free from a hard and continuous work.

Prov. **હળનો છુટયો ને હેયાનો કુટયો** An ox free from his yoke and a dissolute person are impatient of control.

હળ-કંઘુ, *v. i.* [*See હાલ-કંઘુ.*] To hang loosely.

હળદ,
હળદર,
હળધ, } *s. f.* [*Hem. Des. હલદા fr. S. હરિદા.*] Turmeric.

હળ-પુણી, *s. f.* [*See હળ+પુરણી.*] A plough-share.

હળ-મળ, *adv.* [*See હાલ-કંઘુ + મળ-કંઘુ.*] Agitated.

એવે કાળાન્ત સરખી ગદા આવી લાગી જ પાણે,
હસ્તો બને હળમળ થયા, આવિયો કાળ બાણે.

—પ્રેમાનંદ.

હળ-વટ, *s. f.* [*See હળ+વટ, વૃત્તિ.*] Agriculture.

Prov. **હળવટ કે જળ-વટ Sink or swim**=He will be a Caesar or a nobody, either cock of the walk or nothing.

હળ-કું, *v. t.* [*See હળ.*] To plough.

Id. હળાએલું Yoked. 2. Being under the influence of.

હળ-કું, *v. i.* [*See હળ-કું.*] To be familiar. 2. To be domesticated. 3. To be illegally attached to a person (said of a woman).

Id. હળવું આવવું To be suitable or agreeable; to resemble. **હળી મળીને** Amicably. **હળી જવું** To be agreeable; to be identified with. **હળાએલું** Being in love with. લોકોમાં પ્રચલિત ભાષાની સાથે આ ભાષા હળતી ન આવી.

—વક્ત્રી.

હળ-કું, *v. i.* [*See ફળ.*] To bear fruit.

કર્મ જોશે મહારાં, તો કશું નહિ બને.

દીન લહેશે, તો કાંઈક હળશે.

—દયારામ.

હળ-કું, *adj.* [*Hem. Des. હાલુઓ=જીન: exhausted. See હલકું.*] Slow. 2. Soft. 3. Light.

Id. હળવું પડવું To be lighter; to lose weight. 2. To lose one's influence or respect.

હળવે, *adv.* Slowly. 2. Softly; gently. 3. Lightly.

Id. હળવે હળવે Slowly and slowly; very slowly. **હળવે રહીને** Gently. 2. Carefully; watchfully.

હળા-એલું, *See under હળ-કું* To be familiar.

હળા-હળ, *s. n.* [*S. હલાહલ fr. હાલા a deadly poison.*] A vehement poison. 2. A very bitter drink.

હુ, } *adv.* [S. હુ small, swiftly.]
હુ-હુ, }
Softly; gently; slowly.

હાં, *interj.* [Imit.] Ah ! 2. Yes. 3. An exclamation of grief, sorrow or surprise, corresponding with Ah ! Oh ! &c.

હાં-ઉ, *interj.* [S. આમ્ See આઉ.] Enough ! that will do !

હાં-ક, *s. f.* [See હાં Or હો-કારો.] A call.
2. A loud cry; a bawl.

Id. હાંક મારવી To call. 2. To bawl out.

હાંક-ભુ-હાર, } *s. m.* A driver.
હાંક-નાર,

હાંક-ભી, *s. f.* [See હાંક-વું.] The way or manner of driving.

હાંક-વું, *v. t.* [See હાંક.] To drive; to urge (beasts, &c., by the voice, reins, or whip). 2. To drive off or away. 4. To urge forward. 5. To utter loosely and carelessly; to exaggerate (a rumour).

Id. ગાડું હાંકવું To drive a carriage. બડાઈ હાંકવી To brag. ગપ્પાં હાંકવાં To talk big. હાંકી કાઢવું To drive away.

હાંકે-વું, *s. m.* A driver.

હાંન, *s. m. pl.* [See સાંધો.] Joints of the body. 2. Power; ability; courage.

Id. હાંન નરમ પડવા; હાંન ગયતી જવા To lose hope; to despair. હાંન મેલવા To give up in despair.

હાં-જી, *interj.* [See હાં+જી.] Very well, sir; yes, sir.

હાંક-લી, Same as હાંકલી.

હાંક-હું, Same as હાંકહું.

હાંડી, *s. f.* [S. હાંડા *fr.* માળડ a vessel.] An earthen pot. 2. A metal pot. 3. A hanging globe lamp.

હાંડી-ધોયો, *s. m.* [+ ધોયું.] A menial servant whose duty it is to clean cooking pots.

હાંડો, *s. m.* A large metal vessel. 2. A fool; a dunce. 3. A kind of food, made of flour, &c.

હાંજી, *s. n.* [See હાંડી + કાજી.] A hole in the lower part of a large store of corn, through which grain may be taken out.

હાંક, } *s. f.* [See આસ.] Hard breathing;
હાંક-ભુ, }
asthma; frequent; difficult and short respiration.

હાંક-હું, *adj.* Confused; confounded; stupid; stupefied.

હાંક-હું-હાંક-હું, *adj.* [+ હાંકહું redup.] See હાંકહું.

હાંક-વું, *v. i.* [Hem. Des. સંસપ્તિમ્=S. ઝલુત્ય-ગતમ્ walking with leaps and bounds, *fr.* S. સંસપ્તિતમ્ *fr.* સમ્+મ્ to move.] To pant; to be out of breath.

હાંદલી, *s. f.* [See હાંડી.] A small earthen vessel.

હાંદલું, *s. n.* An earthen vessel.

Prov. ધરમાં હાંદલાં કુસ્તી કરે છે He is totally in want of food. 2. He is a very poor man.

હાંસ, *s. m. pl.* [See આસ.] Breath; the breath of life.

Id. હાંસ ઉડી જવા Lit. To cease breathing. 2. To be shocked; to stand stock-still through sudden fright.

હાંસ-કાંસ, *s. m. pl.* [+ કાંસ panting.] Hard breathing; palpitation of the heart.

Id. હાંસ-કાંસ ઉડી જવા To cease breathing in and breathing out. 2. To be shocked; to stand stock-still through sudden fright.

હાંસ, Same as હોંસ, હવસ.

હાંસડી, *s. f.* A collar. 2. The collar of a horse in harness. 3. A necklace. 4. A circular ring around a water-pot for use as a handle. 5. The collar of a horse.

હાંસલ, *s. n.* [Ar. હાસલ product.] Produce; result profit. 2. A tax; a duty; customs. 2. Consequence. 4. Advantage. હાંસલ કરવું To get; to acquire.

હાંસવો, *s. m.* A hoe; a spade.

હાંસિયા-ધઉ, *s. m. pl.* [Guj. હાંસોર a village near Broach well-known for its wheat and rice + ધઉ.] A superior kind of wheat.

હાંસિ-યો, *s. m.* [Ar. હોશિય: a margin. Cf. Dh. Des. હંસયં=S. નૂપુરમ્ an anklet. *fr.* S. હંસ-પદમ્ the caret sign (~) in manuscripts,

denoting that something has been left out, *fr.* કાક, કાગ, a crow + પદ, પગ, the foot.] A margin; a border (of embroidered cloth, of a book, paper, &c).

હાંસી, *s. f.* [See હસંતું, હાસ્ય.] Derision; ridicule; laughing at.

હાંસીલ, Same as હાંસલ.

હા, *inter.* [Imit. See હાં.] A particle expressing consent; yes.

Id. હાજી See હાજી.

Prov. હા ને નાને વેર No and yes often cause great disputes. હા ના Hesitation. હા ના કરવી To hesitate.

હાઉ, *s. m.* [Imit. See સાપ.] A bugbear. 2. A term used for frightening infants. 3. A serpent.

કો કહે “હાઉ આન્યો વિકરાળ, દેખાડો, રોતાં રહેશે બાળ.”

—પ્રેમાનંદ.

હાક, *s. f.* [See હા. See હાંક.] A loud cry. 2. Awe; fright; terror.

Id. હાક મારવી To call aloud. હાક દેખાડવી To keep in awe; to terrify. હાક ધરાવવી-માનવી To obey a superior's order. હાક વાગવી To declare with a loud voice. 2. To be obeyed through fear. હાક દેવી To speak aloud a challenge to fight; to roar out in the excitement of a fight.

સવિતા સમા થઈને હાક દીને હામની.—વશીભ.

હાકંટંતું, *v. t.* To scold; to rate.

હાકંતું, *v. i.* [See હાક.] To speak aloud or roar out through excitement.

તમે જવાબ હાકીને દેને, નહિ તો નામ હમારું દેને.

—પ્રેમાનંદ.

2. To call aloud.

કંઈ ચકવાકને ચકવાકી રે મળતાં મનહર હાકી યાકી રે.

પ્રેમાનંદ.

હાકેટંતું, } Same as હાકેટંતું.
હાકેટંતું, }

કન્યાએ કોધ જણાવિયો, હાકેટયો પરધાન.—પ્રેમાનંદ.

હાકેટો, } *s. m.* A loud cry uttered
હાકેટો, }

through excitement.

હાકમ, } *s. m.* [Ar. હાકિમ a ruler. See
હાકેમ, }

હુકમ.] A ruler; a governor; a viceroy.

Prov. હાકેમનાં દંડયા ને વરસાદના ખરડયા (એની ફરિયાદ નહિ) There is no remedy at law against *vis major*.

હાકમી, *s. f.* Rule; sway; government.

હા-કારંતું, } *v. t.* [See હા+S. કર to do.] To
હા-કલંતું, }

call; to summon.

હાજત, *s. f.* [Ar. હાજત necessity.] Need; necessity. 2. Inclination to go for natural purposes.

Id. હાજત થવી-લાગવી To be inclined to ease nature. હાજત પડવી To be habituated.

Prov. હાજતને હુજત નહિ Necessity has no law.

હાજર, *adj.* [Ar. હાજિર.] Present. 2. Ready; being at hand. 3. Being face to face.

Id. હાજર થવું-રહેવું To be present; to be ready. હાજર કરવું To bring forward; to produce. હાજર રાખવું To cause to be present.

Prov. હજર સો હજર (આગળ મૂકું છું) I present your honour with what I have.

હાજર-જવાબ, *s. m.* [+જવાબ.] Presence of mind; ready-wit.

હાજર-જવાબી, *adj.* Ready-witted.

હાજર-જામીન, *s. m.* [+જામીન.] A bail for appearance.

હાજરાત, *s. f.* [See હાજર.] Exorcism; raising a spirit.

હાજરા-હાજર, *adj.* [See હાજર] Ready at hand. 2. Manifest; cognizable by the senses; visible.

હાજરી, *s. f.* Presence. 2. A muster-roll; the morning-meal.

Id. હાજરી પત્રક A catalogue, roll, or register of attendance. હાજરી લેવી To call the roll; to see whether a person is present or not. 2. To examine the person of. 3. To take one to task; to scold. હાજરી ભરવી To show that one is present.

હાજરંતું, *v. i.* [See હાજત.] To persevere.

હા-જિ-યો, *s. m.* [See હાંજી, હાંજી.] A flatterer; a sycophant; a parasite.

હાજી, *interj.* [See હાંજી.] Yes, sir.

Id. હાજી-હાજી કરવી To obey implicitly. 2. To flatter.

હાટ, *s. f. n.* [Dh. Des. *હટો* *fr.* S. a market a fair.] A shop. 2. A movable market; a fair.

Id. હાટ માંડવી-ફાડવી To open a shop. હાટે બેસવું To be an apprentice to a shop-keeper.

Prov. હાટ ભાડે, ધર ભાડે, વાણીતરને વ્યાજ, એને દેવાળાની શી દાન ? Trading on one's credit is sure to lead to insolvency. કદોઈની હાટ, સોનીનો ઘાટ, વેશ્યાનો ખાટ (તૈયાર થયે જેવું) Anything is nice in a show-room.

હાટક, *s. n.* [S.] Gold.

હાટક રૂપ દેખી સખી સાથે મુજને ગ્રહવા આવી, બુજ અંબુજ મેં પણ બેઠાં, તોય મન નવ દાવી.

—પ્રેમાનંદ.

હાટ-કું, *s. n.* [See હાટ.] A recess in a wall; a niche. 2. a small shop.

હાટ, *prep.* [See સોટ, સાટું.] For; for the sake of.

હાડ, *s. n.* [Hem. Des. *હડું* *fr.* S. *હડુમ્.*] a bone. 2. The frame; the structure; the make (of a man)

Id. હાડ ભાગવાં To beat severely. 2. To inflict pain. 3. To have pain all over the body. હાડનો તાવ Long-standing slow fever. હાડ ગળવું-ફડવું A cancer in the bones. હાડ વળવું To have a plump body. 2. To be healthy and stout.

હાડ, *s. n.* [See હૈડું.] The heart. 2. *adv.* Sincerely. 3. Extremely.

મને હરિ વહાલા છે હાડ છ —ભાસણ.

Id. હાડનો રાંક Humble in heart. હાડ જવું To feel bitter enmity towards.

કહેશે પણ કરશે નહિ, છેક જશે નહિ હાડ.

—સામળાલદ.

Prov. હાડ સદામત, તો માંસ ધણું એ આવશે If you are sure of the substance, the form does not much matter.

હાડ-કચરિયો, *adj. m.* [+ કચર-વું.] Fever in the bones.

હાડ-કી, *s. f.* [See હાડ, *s. n.*] A little bone; a small bone.

હાડ-કું, *s. n.* A bone.

Id. હાડકાનો ભાગ્યો, હાડકાનો આગ્યો Idle;

lazy; dull. હાડકાનો ખરો Not lazy or dull; indefatigable. હાડકાં વાળવાં To do gymnastic feats or exercises.

હાડ-છેડ, } *s. f.* [See હાડ-હડ+છેડ-વું, માર-વું.]

હાડ-માર } Slight contempt.

હાડ-જવર, *s. m.* [See હાડ, હાડ-કું, +જવર.] A slow fever; fever in the bones.

હાડ-પિગ્ગર, *s. n.* [See હાડ-કું + પાંગર.] The skeleton-frame; a skeleton.

હાડ-વેર, } *s. n.* [See હાડ-કું + વેર.] Bitter enmity.

હાડ-વેરી, } *s. m.* A bitter enemy.

હાડ-વરી, } A bone setter.

હાડ-વેદ, *s. m.* [+વેદ.] A bone setter.

હાડિયા-કુંડું, *s. n.* A game for children otherwise called ઘંટી-ખિલડો.

હાડિ-કું, *adj.* Pertaining to, or born in, the bone. 2. Deep-seated.

Id. હાડિયો તાવ Long-standing slow fever.

હાડિયા-કરસણ, *s. m.* a plant growing wild in the rainy season.

હાડિ-ચો, *s. m.* A crow; a rook.

Prov. હાડિયાને મન હસવું, ને દેડકાનો છવ જાય You are laughing at his expense. હાડિયો બેસે, ત્યાં વિઘ્ના કરે It is an ill wind that blows nobody good. હાડિયો દહિયરં લઇ ગયો Fortune often favours a man more than his merit: The hindmost dog may catch the hare.

હાડી, *adj.* [See હાડ, હાડ-કું] Pertaining to, or born in, the bone. 2. Muscular; strenuous. 3. Hard-working.

હાડી, *s. m.* A magician, who pretends to perform his tricks by the help of bones from dead bodies.

કૃણ અડે કર પ્રકટયો પૂરણ-કામ,

જયહાડી નેઈ, પ્રેત પડે મૂણીછ. —દયારામ.

હાણ, Same as હાનિ.

હાથ, *s. m.* [Dh. Des. *હથો, હથા, fr.* S. *હસ્ત.*] The hand. 2. A cubit. 3. A side. 4. Province; sphere; range. 5. power. 6. Control. 7. Possession. 8. The hand as representing the agent in action. 9. Skill. 10. Complicity. 11. Favour.

Id. મારા હાથમાં નથી It does not lie within my reach. તે મારે હાથે નહિ થાય I have not the will to do it=I shan't do it. તે કામમાં તેનો હાથ સારો છે He has great skill in doing it. તે કામમાં તેનો હાથ છે He is implicated in it. તેને માથે ગુરૂનો હાથ છે He is in favour with his spiritual preceptor. હાથ આવડું To recover a lost thing. 2. To get under control. હાથ ઉગામવો-ઉપાડવો-ઉઠાવવો To raise the hand to strike. હાથ ઉઠાવવો To relinquish a claim to. હાથ કરવું To subdue. હાથ કાપી આપવો To be bound by a writing signed with one's own hand. હાથ ધાલવો To interfere; to meddle with another's business. હાથ ચલાવવો To beat. 2. To work with speed. હાથ ચળવળવા To be eager to beat. હાથ ચાલવો See હાથ ચલાવવો, હાથનો ચોખ્ખો Trustworthy. 2. honest. હાથનું છુટું-મોકળું That has the habit of beating. 2. Munificent; liberal. હાથથી નવું To be lost (said of a thing). 2. To be irreparably depraved in morals. 3. To be beyond all hope of recovery (said of a sick person.) હાથ જોડવા To join the hands in supplication. હાથ ઝાલવો-પકડવો To help. હાથ ટાઢા કરવા To have one's (worldly) desires fulfilled by doing work. હાથ દાખવો To give a hint (by pressing the hand). 2. To bribe. હાથમાં દાખવું-ચાંપવું To give a bribe retuctantly. હાથ દેખાડવો To show one's strength or power. 2. to show one's skill. હાથ દેવો To lend a helping hand. 2. To apply a liquid all over. હાથ ધરવો To hold up one's hands. 2. To beg. હાથ ધોવા To wash one's hands of. હાથ નીચેનું Subordinate. હાથ પગ ભાગી નવા To be dispirited; to despond. હાથ પગ Hands and feet. 2. (One's) Chief support; life and soul. હાથપર લેવું To win over. 2. To be engaged in going. હાથ લીડમાં હોવો-સાંકડમાં હોવો To be in want of money; to have one's pocket empty; to be in a pecuniary difficulty. માથે હાથ મુકવો To pronounce a blessing on. 2. To infuse one's own characteristics into other person; to inspire another with one's own peculiar qualities હાથ મારવો To defraud a person of his money.

2. To acquire by dishonest means; to embezzle. 3. To apply a liquid all over. હાથનું મોકળું See હાથનું છુટું. 2. હાથ લાગવું See હાથ આવડું, 1 હાથસર Obedient. આરો હાથ ધરવો-રાખવો To stop one from further action. હાથ હેંકે પડવા or હાથ નીચે પડવા To be deprived of one who could render assistance. 2. To be left in the lurch. ચારે હાથ હેંકા પડવા To become quite helpless. હાથ નીચે In subordination to; under the influence of. હાથ નીચે પડવું To be under the influence of. હાથ નીચે પડવો To lose one's own influence or power. 2. To be disgraced. હાથે ઝાલવું To catch red-handed. હાથની કરામત One's own handiwork. હાથે હાથ મિલાવવો To settle a contract. હાથમાં હાથ આપવો To pledge one's hand; to make a promise. 2. To perform the marriage-ceremony; to declare to have been married. હાથ મેળાપ-મેળાવો The ceremony of marriage. હાથ બેસવો To be a practised worker. હાથે બેસવું To be skilled in doing. હાથ ઠોકવો To settle a contract. હાથ લરવા-મારવા To go forward in swimming. માથે હાથ દેવો To be disappointed. ફેરે હાથ દેવા To be exhausted by over-work. હાથ છુટી બલક રમવી To indulge oneself in a sport in which stones, &c., are thrown about. હાથ જોવો To examine the hand (in palmistry). તેનો હાથ ચોખ્ખો નથી She is in menses. હાથ વળાવો કરવો To be remarried. હાથ વાળવો To cry and mourn over the dead (by women). હાથની વાત A matter over which one have full control. હાથ પગ દોરડી ને પેટ ગાજરડી Thin hands and legs with a big stomach (said of an emaciated sickly person) હાથ વેંતમાં આવડું To be on the point of. હાથ ધસવા To repent. હાથમાં હોવું To be in one's power. હાથ ફેરવવો To apply a liquid lightly over. 2. To agitate; to stir. 3. To steal every thing that one can lay one's hand on. માથે હાથ ફેરવવો To caress and fondle by passing one's hand over another's head, back, &c., and inquiring about another's health. 2. To bless. 3. To make a recluse of, by causing him to get his head shaved. 4. To reduce to beggary or poverty. બે હાથવાળો The

bimana. ચાર હાથવાળી The quadrumana. હજાર હાથનો ધણી Having a thousand hands (an epithet applied to god). હાથ પીળા કરવા-પીળવા To make one's hands yellow by rubbing turmeric over one's child previous to his or her marriage. Hence, 2. To get one's children married. હાથે કરીને Voluntarily. 2. Knowingly; purposely.

Prov. હાથ પોલો તે જગ ગોલો Money makes the mare go. હાથ ચાટે કાઈ પેટ ન ભરાય A fog cannot be dispelled by a fan. હાથના કચ્છા હૈયે વાચ્યાં Evil to him, who evil thinks: *Honi soi qui mal y pense*: As you sow, you will reap: Underhand practices fail in the end. હાથમાં આપ્યું તેજ અરે; હાથે તે સાથે. A bird in the hand is worth two in the bush. હાથ હલાવ્યા વિના કોળિયો મ્હોમાં ન પેસે Heaven helps those who help themselves. હાથ કડકણને આરસીની સી જરર Seek not for a good man's pedigree. હાથ આવેલી તક ખોવી નહિ Everything hath its time, and that time must be watched. હાથે કરીને પગ ઉપર કુહડો મારવો He that cuts himself wilfully, deserves no balsam. હાથે કરીને પોતાની એબ ઉઘાડીએ નહિ It is an ill bird that betrays its own nest. હાથમાં નહિ કોડી ને ઉભી અન્નરે દોડી Ere fancy you consult, consult your purse. હાથ દીધે હગમણ ખજે ? Submit where all opposition must be in vain. હાથના છુટા ને હૈયાના કુટા Extravagant persons are generally thoughtless. હાથનું આજ્યું ને પારકું સમાર્થું Do your own work=Self-interest is a powerful motive. હાથમાં તેના મોંહમાં=હાથમાં તેની આથમાં Money makes the mare go. હાથ મૂકીને કોણી ક્યાં ચાટવી ? A bird in the hand is worth two in the bush. હાથે ચૂડી તે સદાએ રૂડી Wifehood is the happiest state under all circumstances. હાથ ભરે, પણ તસુ ન ફરે Profuse in promises and slow in deeds. હાથે કરીને પેટમાં પાળી ન મારો Let not your tongue cut your throat.

હાથ-ઉછીનું, *adj.* [+ ઉછીનું.] That is lent or borrowed for an occasion (as money); that is lent or borrowed without being entered in the account-books.

હાથ-કડી, *s. f.* [+ કડી.] Handcuffs; manacles.

હાથ-ચાલાકી, *s. f.* [+ ચાલાકી.] Dexterity. 2. Sleight of hand; legerdemain.

હાથણી, *s. f.* [See હસ્તિની.] A female elephant.

હાથ-ધોણું, *s. n.* [See હાથ+ધો+વું.] Diarrhoea.

હાથ-પોંચિયું, *s. n.* [See હાથ+પોંચી.] An ornament worn on the hand by women and children.

હાથા, *s. m. pl.* [See હાથો.] Marks of red turmeric (કકુ) made with the hand and fingers, indicating good luck at the beginning of an auspicious ceremony.

પુત્ર પ્રસન્ધો, પુત્ર પ્રસન્ધો, વાત ચાલી ચોફર ૭; હાથા, તોરણ હરિને મંદિર વાળે વાનિત્ર ભેર ૭.

—પ્રેમાનંદ.

હાથિ-ચો, *s. m.* [See હસ્ત.] The thirteenth lunar asterism.

હાથી, *s. m.* [Hem. Des. હાથી *fr.* હસ્તી.] An elephant.

Id. બેઠા હાથીની પેટે Loading a useless but luxurious life.

Prov. આખર બેઠો હાથી છે A small spark may make a big fire. હાથી ઉપર બેઠો બેઠો પણ આજણ હાથ લાંબો કરે Women, priests, and poultry never have enough. હાથી હાથી લદે, અને ઝાડનો ખો The poor do penance for the follies of the strong. હાથીનો ભાર હાથીજ ઉપાડે Every man to his trade. હાથીની ગાંડમાં હરડે A drop in the ocean. હાથી પાછળ કુતરાં ઘણાંએ ભસે છે The moon does not heed the barkings of dogs. હાથીના મોંહ આગળથી પુજો લેવો છે You have to reach an inaccessible place. હાથી આય ધણું, ને હજે પણ ધણું Regal honours have regal cares=High winds blow on high hills. હાથી મસ્તાનો થાય, ત્યારે માથે ધૂળ ઘાલે A mad man is his own curse. હાથી તરશ્યો મુટલ સમાં પાણી A great fortune is a great misery =A poor man is readily overwhelmed. હાથી દરબારે શોભે Everything has its place. હાથીનાં દંતુશળ બહાર નિકળ્યા તે નિકળ્યા A word once spoken cannot be recalled. હાથીના દાંત ચાવ-

વાના જૂદા, ને દેખાડવાના જૂદા He has one face to God, and another to the devil; one opinion for the chamber and another for the platform. હાથીને અંકુશ A small spark may make a big fire.

હાથી-દાંત, *s. m.* [See હરિત+દાંત.] Ivory.

હાથે-લી, *s. f.* [+ તળિયું.] The palm of the hand.

Id. એને તો હાથેલીમાં પૃથ્વી આવી ગઈ He is overtaken by a great misfortune. એતો હાથેલીમાં પૃથ્વી જીવે છે He is at the height of his power. હાથેલીમાં નચાવવું To compel to do one's bidding.

Prov. હાથેલીમાં વાળ હોય, તો પૈસો હોય Utterly poor.

હાથે-વાળો, *s. m.* [+વાળવું.] Marriage. પરમ દહાડે તેનો હાથેવાળો મળી જાય, એટલે ગંગા નાહ્યા.

—પ્રેમાનંદ.

હાથો, *s. m.* A handle; the hand; a hilt. 2. The band given to a merchant or a broker under a cloth for the purpose of bargaining or settling the price of goods; &c., by means of the fingers. 3. Grace; favour.

Id. એને માતાને હાથો છે The goddess shows particular favour to him. હાથો ઠોકવો To settle a bargain.

હાથો-હાથ, *adv.* Personally. 2. From hand to hand; from the hands of one person to the hands of another, and thus onwards. 3. Sharply; swiftly.

હાન, *s. f.* [See આજ્ઞા. Or, See સાન.] A vow.

સુભદ્રાને રૂકમણી માને, જગદંબાને હાન ઇ.—ભાતજી.

હાન, Same as હાણ, હાનિ.

હાનિ, *s. f.* [S. fr. હા to abandon.] Injury. 2. Loss; damage. 3. Detriment. 4. Privation. 5. Destruction; extinction.

હાનિ-કારક, *adj.* [S. fr. + કારક doing fr. કર, કરવું to do.] Injurious. 2. Destructive.

હાખદુ, *adj.* [P. આમદ; prepared fr. આમદન to be prepared.] Whole; complete. 2. *adv.* Wholly; completely; entirely.

Id. હાખદા થવું To be ready; to be completely equipped.

હામ, *s. f.* [See હામી.] Courage; fortitude.

Id. હામ લીડવી To venture; to run the risk of.

Prov. હામ, દામ, ને હામ (વેપારમાં) જોઈએ Commercial adventure, money, and the place of business are the three requisites in commerce.

હા-મા-કરતાં, *adv.* [See હા+મા don't+કરવું.] With great hesitation; at length.

હામી, *s. f.* [Ar. હોમી a helper.] Guarantee; assurance; security.

Id. હામી ભરવી To stand security.

હાય, *interj.* [Imit.] An interjection uttered upon some sudden emotion, or sensation of pain; alas ! 2. *s. f.* An expression of pain. 2. A curse pronounced by a suffering person.

તુલસી હાય ગરીબકી કબૂ ન ખાલી જાય.—તુલસીદાસ.

હાય, *s. f.* [P. હાય.] Power; ability.

હાય-હાય, *s. f.* [See હાય, *interj.*] Extreme grief. 2. A general grief.

હાર, *s. f.* [See હારવું.] Defeat; discomfiture.

હાર, *s. m.* [S.] A necklace of gold, pearls, &c.

હાર, *s. f.* [See ધારા; Or, હાર *s. m.*] A line; a row.

Id. એક હારના Of the same rank; of the same kind. હાર-કતાર In rows. હાર પડવું, હારે પડવું To be set going; to be started. હારે પાડવું To set going; to start.

હાર, *s. m.* [S. fr. હ, હર, to take away.] The power of carrying down; the force of a stream of water, or of the current of a river.

હાર, *s. m.* [See આહાર.] Paste of new rice used in stiffening cloth. 2. Food eaten at one sitting.

Prov. હાર મારે કે ભાર મારે Excessive food or burden may be the cause of death.

હાર-ક, *adj.* [S. fr. હ, હર, to take away. See હરવું.] That takes away from. 2. That seizes, ravishes, or robs. (Used at the end of a compound).

તારક, હારક, નળક તેમાં બની આવે બેશાબેશ.

—આપુસાહેબ ગાયકવાડ.

હાર-જિત, *s. f.* [See હાર defeat + જિત.] Defeat and victory.

હાર-ડો, *s. m.* [See હાર a necklace.] A chaplet; a garland; a wreath (of beads, gems, pearls, &c.). 2. A necklace of beads. 3. A necklace made of balls of sugar.

હાર-ભુ, *adj.* [See હાર-વું.] Impatient; not enduring; cowardly.

અથવા કરને જ ગદા મમ ધારભુ, તારભુ હારભુ તર્જન તે.

—વલ્લભ.

હારદ, *s. m.* [S. હાર્દ *fr.* હૃદય.] Intention; intent. 2. Spirit; purport; import; the substance. 3. The heart.

મોટાની કોણ વાતો કરે ? મોટાનાં કોણ હારદ હરે ?

—સામળભટ.

હાર-દોર, } *adv.* [See હાર a line + દોરો, હારા-દોર, }
[દોર-વું.] In a line; in a row; in columns (as sitting, standing, planting trees, placing articles, &c.).

હાર-અન્ધ, *adv.* [+અંધ-વું.] See હાર-દોર.

હાર-વું, *v. i.* [S. હ, હર્, to take away.] To lose; to forfeit. 2. To sustain a loss or defeat (in a play, fight, &c.); to be defeated. 3. To be discomfited. 4. To be tired.

Id. હારી છુટવું To be free from a quarrel by admitting oneself defeated.

Prov. વાર્યું ન કરે, પણ હાર્યું કરે In the end things will mend = What reason and endeavour cannot bring about, time often will. હાર્યો જીતારી બમણું રમે After losing, one loses more.

હારિ-યુ, *adj.* [See હાર a line.] Equal. 2. Sung in the same musical mode (a song, &c.).

હારી, *adj.* [S. See હાર-ક.] That takes away (Used at the end of a compound).

હારીલ, *s. n.* [S. हरित green.] A kind of bird.

N. B.—It is believed that this bird catches hold of a piece of wood at its birth, and does not let it go so long as it lives.

મગર, મકોડા, હારિયલ-કાઠી, તાપે તરૂણીકી મત માઠી; કાંતો અપના ધાર્યા કરહી, નહિ તે પ્રાણ તજ કેમ રહી.

—ભાષા.

હારે, *prep.* [See હાર a line.] With; along with; being in company with.

હારે-વું, *adj.* [See હાર a defeat: Or S. હાર a battle.] Mischievous; troublesome.

હારો, *s. m.* A measure of seven maunds. 2. A square heap of cowdung cakes made for cooking food.

હારો-ડી, Same as હાર, a line.

હારો-દોર, Same as હાર-દોર.

હારો-હાર, Same as હાર-દોર.

હાર્દ, Classical form of હારદ.

હાલ, *s. m. pl.* [Ar. हाल.] Pickle; plight; wretched condition or circumstances; extremity.

Prov. હાલ જય, હવાલ જય, પણ બંદેકા ખયાલ જય ? Habit is second nature.

હાલ, *adv.* [Ar. હાલ.] Now; at present.

હાલક-હુલક, *s. n.* [See હલક+હુલક.] Noise and disturbance; breach of peace and high crime.

હાલક-હુલક, ત્રાસ, પડયો ડોઢી ને ડોઢી;

ખુબારવ ચોપાસ, વિકટ વાટો જ્યાં ટેઢી.

—સામળભટ.

હાલ-ચાલ, *s. f.* [See હાલ-વું + ચાલ-વું.] Moving; stirring; motion. 2. Locomotion; walking; movements.

હાલત, *s. f.* [Ar. हालत.] A state; a condition; circumstances.

Prov. મેલ જય ધ્રુવે, ને હાલત જય મુવે Habit is second nature.

હાલ-વું, *adj.* [See હાલ-વું.] Moving; swinging.

હાલ-દા ચાલ-દા ને પ્રત્યક્ષભાસી,

સહુ મારો માની બેઠા સંસાર.

—ધીરો.

હાલ-પોલ, *adj.* [+ પોલું.] Shaking and rotten at the core. 2. Rotten.

હાલ-ખકાલ, [See હાલ + ખકાર-વું.] See હલ-મલ.

હાલમસ્ત, *adj.* [P. *fr.* હાલ, *s. m.* + મસ્ત, See હલમસ્ત, અલમસ્ત.] Well-nourished, and proud of one's own bodily strength; ever ready to resort to violent ways regardless

of consequences. 2. Poor but vain.

હાલર-હું, } s. n. [See હલાવ-હું.] A lullaby.

હાલ-ફે, } s. n. [See હલાવ-હું.] A lullaby.

તેને ન દરાણી હુલાવી ગાયે હાવરાં. —દયારામ.

હા-હફે, s. n. [See હાર a line.] A group; a flock.

હાલ-હું, v. i. [Hem. Des. હલિઅં=S. ચલિત્મ moved. See ચાલ-હું. Or. S. હલ્ to move.] To have motion; to move. 2. To shake; to totter. 3. To walk.

હાલસો, s. m. [Ar. હાલિસ: an announcement.] An obstruction. 2. A damage; a loss; an injury.

હાલ-હવાલ, s. m. [See હાલ, s. m.+હવાલ.] A distressful condition; a plight; a pickle.

હાલ-હાલ, adv. [See હાલ, adv.] Just now; even now; now; without losing time.

હાલી, s. f. [See હાલ-હું] A cradle.

હાલી-ગોરી, s. f. [+ગોરી.] A lullaby.

હાલી-મુવાલી, s. m. pl. Persons of little consideration.

મહારાજને આરામ હાલે (મહોત્સવ) આરંભાયો છે, માટે હાલી-મુવાલી અથવા સમસ્ત પુર-જને અત્યારથીજ પદ્મ-પરાગોધાનમાં નવા માંડવું. —ત્રેમાનંદ.

હાલો, interj. [Dh. Des. હલ-હલ-ઓ=S. ત્વરા haste; also. Hem. Des. સલાળઓ = S. સ્તુત્ય: fit to be praised, fr. જાણ to praise.] A word used to quiet a baby while rocking it in the cradle.

હાવ, s. m. [S.] An amorous display by a woman; amorous blandishments of a woman.

હાવ, Same as હવસ.

હાવ-લાવ, s. m. [S. fr. હાવ, S. + લાવ. Coquetry; feminine blandishments; the airs and arts of love.

હાવ-ફે, adj. [See હાવ, હવસ.] Insatiable; insatiate. 2. [See ખાવફે.] Bewildered; confused. 3. Impatient of an object desired. 4. Intolerant of an evil endured. 5. Driven mad.

હાવ-રો, s. m. [See હાવ, હવસ.] A hearty appetite after recovery from fever.

હાવરો, s. m. An account-book.

હાવાં, Same as હવે, હમણાં.

હાશ, } interj. [Imit.] An interjection implying satisfaction.

હાસી, Same as હાંસી.

હાસ્ય, s. n. [S. fr. હસ to laugh. See હાસી, હાંસી.] Laughter; laughing.

હાસ્ય-કારક, } adj. [S. fr. + કર to do, હાસ્ય-જનક, } and જન્ to be produced.] Causing laughter; merry.

હાસ્ય-રસ, s. m. [S. fr. + રસ.] The sentiment of laughter.

હાસ્ય-રસ-પ્રધાન, adj. [+પ્રધાન.] Comical.

Id. હાસ્ય-રસ-પ્રધાન નાટક A comedy.

હાસ્ય-વદન, s. n. [S. fr. + વદન:] A smiling face. 2. adj. Having a smiling face.

હાસ્ય-વિનોદ, s. m. [+વિનોદ.] Laughter and amusement; merriment.

હા-હા-કાર, s. m. [See હા+S. કાર a suffix showing the sound of the preceding letters fr. કર to do.] A general or great lamentation or wailing.

હાહો, s. f. [See હા + હો.] Noise; clamour. 2. Scandalous reports.

હિંચાં, Same as અહિંચાં.

હિંગ, s. f. [S. હિંગુ.] Asafoetida.

Prov. હિંગ નય પણ હિંગની વાસ ન નય Every tub will smell of the wine it holds.

હિંગ-રો, s. m. An inferior kind of asafoetida.

હિંગળો, } s. m. [S. હિંગુલ.] Vermilion.

હિંગળો-ક, } s. m. [S. હિંગુલ.] Vermilion.

હિંગળો-કિયું, s. n. A case for holding vermilion. 2. adj. Having vermilion colour.

હિંગામ, Same as હંગામ.

હિંગોફે, s. n. The name of a fruit.

હિંચ-કો, s. m. [See હિંચ-હું.] A swinging bed. 2. A swing. 3. Motion backwards and forwards of anything hanging loosely.

Id. હિંચકા ખાવા To swing oneself. હિંચકો નાખવો To give a swing.

હિંચ-હું, v. i. [See હિંચો.] To swing; to rock.

હિંચા-હું, } v. t. [Causal of હિંચ-હું.]

હિંચો-બું, } To cause to swing; to rock.

હિંડ-વું, *v. i.* [S. हिण्ड to go.] To walk; to trudge. 2. To go. 3. To roam; to stroll.

હિંડોળ, *s. m.* [See હિંડોળો.] One of the musical modes.

હિંડોળા-ખાટ, *s. m.* [See હિંડોળા + ખાટ.] A swinging cot.

હિંડોળો, *s. m.* [S. हिन्दोल a swing *fr.* भादोल to swing, to rock.] A swinging board. 2. See હિંડોળ.

હિંસ-ક, *adj.* [S. See हिंसा.] That kills; murderous; cruel.

હિંસ-વું, Same as હિંસ-વું.

હિંસા, *s. f.* [S. *fr.* हिंस to kill.] Slaying; killing; depriving of life.

હિંસા-રિ, *adj.* [+કારી, કારક doing *fr.* કર-વું.] Living by killing beasts; carnivorous.

Id. હિંસારી જનવર Beasts of prey.

હિંકમત, *s. f.* [Ar. हिक्मत wisdom, philosophy.] Contrivance. 2. A plan; a scheme; a device; an artifice; an art; a stratagem; a trick. 3. Ingenuity; sagacity; skill. 4. Ingenious adaptation; a secret and clever disputation or adjustment by which an effect is accomplished.

હિંકમતી, *apj.* Contriving. 2. Inventive. 3. Skillful; ingenious. 4. Tricking; artful. 5. Artificial.

હિંક, *s. f.* [हिंका hard breathing.] Hard breathing; panting. 2. Asthma. 3. A shooting pain in the sides; hiccough.

હિંક-રાણુ, *s. n.* [+રવ a cry.] A confused noise.

હિંકાયત, *s. f.* [Ar. हिंकायत् a story.] A story; a tale; a fable. 2. A narrative; an account; a history.

હિંકળ, } *s. n.* [See શીતળ.] Cold. 2. Chilliness. 3. A piercing cold wind.

હિંકા-નાદ, *s. m.* [S. *fr.* हिंका Imit. Hiccough, an indistinct sound.] An echo. 2. A rumbling sound in chest.

હિંચ-ક-વું, See હિંચા-ક-વું.

હિંચ-કાફ, *adj.* [P. हीचकार: of no use *fr.* हेच् nothing + कार use *fr.* कृ to do.] Cowardly; timid; pusillanimous.

હિંચકો, Same as હિંચકો.

હિંચ-કો, *s. m.* [P. हीज impotent.] A eunuch. 2. A coward. 3. An effeminate person. 4. An indecent fellow.

હિંચ-કા-વું, *v. i.* [See ચુર-વું.] To pine; to languish. 2. To lament; to bewail; to bemoan.

હિંચરી, *s. m.* [Ar. हिजری pertaining to separation *fr.* हिजرت separation.] The Muhammadan era which commenced with the flight of Muhammad from Mecca to Medina on the 16th of July, A. D. 622.

હિંચ-કમા-ઉ, *adj.* [See હીણ + કમા-વું.] That does not earn anything.

હિંચ-પત, *s. f.* [S. हीनत्व *fr.* હીન.] Disgrace; ignominy; infamy; shame.

હિંચ-વર, *s. n.* [See હીણ + વર a bridegroom] The bridegroom unsuited by inferiority in years or qualifications to his bride.

હિંચ-વર, *s. n.* Disproportionateness or disagreement in the union of a married couple, of whom the bridegroom is inferior in years or qualifications to his bride.

હિંચ-વું, *v. t.* To deprecate. 3. To lower. 3. To despise; to scorn; to contemn.

હિંત, *s. n.* [S.] Interest; advantage. 2. Profit; good; benefit.

હિંત-કર્તા, } *adj.* [કર્તા, &c. *fr.* कृ, કર-વું
હિંત-કારક }
હિંત-કારી, }
to do.] Beneficent; beneficial; profitable; salutary.

હિંત-શત્રુ, *s. m.* [S. *fr.* + શત્રુ.] One who does towards others what appears to be beneficial for the time, but leads to evil consequences.

હિંતાહિત, [+અ-હિત loss.] Gain and loss.

હિંતુ, *adj.* [See હિંત.] Wishing well; friendly.

હિંતે-ધુ, } *adj.* [S. *fr.* + ઈચ્છ & S. इष्]
હિંતે-ધી, }
That wishes well.

હિંતોપદેશ, *s. m.* [S. *fr.* + ઉપદેશ.] Good counsel or advice.

હિન્દવાણી, *s. f.* [See હિન્દ.] A Hindū woman.

હિન્દવી, } *adj.* Belonging or relating to the Hindūs or their country, Hindūstān or India. 2. *s. f.* The Hindūstānī language. 3. The language of the Hindūs.

હિન્દુ, *s. m.* [P. हिन्दु of Hind *fr.* हिन्द India. *fr.* S. सिन्धु the river Indus. Hem. Des. हन्द, हन्दि please, take it (*from its being often used*); also हिन्दि it is from S. अस् to be.] A Hindū. 2. A native of India.

હિન્દુસ્તાની, } *adj.* [स्थान.] Belonging or relating to Hindūstān or India 2. *s. m.* A native of Hindūstān proper, or Upper India. 3. A person or soldier from the upper provinces or country north of the river Narmadā. 4. The Hindūstānī or Urdū language.

હિમ, *s. m.* [S. हिम snow.] Frost; hoar-frost. 2. Congealed dew. 3. Coldness; chilliness. 4. [See હેમ.] Gold.

હિમ-કણ, *s. m.* [+કણ.] A flake of snow.

હિમ-કર, *s. m.* [S. *fr.* + કર to do.] The moon.

હિમજ, } *s. f.* [See હરડે.] A small kind of myrobalan (હરડે).

હિમરૂ, *s. m.* [See હીર silk + મદ. વું.] A kind of embroidered silk stuff.

હિમાયત, *s. f.* [Ar. हिमायत् an aid, a help.] Patronage. 2. Advocacy.

હિમાયતી, *adj.* Patronizing; advocating. 2. *s. m.* A patron; an advocate.

હિમા-યદુ, *adj.* [See હિમા-વું.] Afflicted with cold or frost; withered by frost. 2. Lean; thin (of the body).

હિમા-વું, *v. i.* [See હિમ frost.] To be afflicted with cold; to be withered by frost. 2. To be lean or thin. 3. To be sour in mind.

હિમા-ળુ, *adj.* [S. हिमालय the Himālayas; *fr.* +આલય.] Pertaining to the Himālayas coming from the Himālayas; cold; cool.

હિમાળુ વા વાથો રે, હલકી યાદમાં. —દયારામ.

હિમાંશુ, *s. m.* [See હિમ + S. અંશ the ray.] The moon.

હિમત, *s. f.* [Ar. हिम्मत] Courage; boldness; intrepidity. 2. Spirit; vigour; vehemence.

Id. હિમત આપવી To encourage. હિમત કરવી—ચલાવવી—ધરવી—ભીડવી, To dare; to venture. હિમત છોડવી—હારવી, To lost heart. હિમત પકડવી To pluck up courage. હિમત રાખવી To have courage.

Prov. હિમતે મરદા, તો મદદે ખુદા God helps those who help themselves = Begin your web properly, and God will supply you with thread.

હિમત-વાન, *adj.* [+ S. वान्, वात्, =વાળું having.] Bold; courageous; daring.

હિર-કોરી, *adj.* [See હીર + કોર.] That has a silk border.

હિરણ્ય, *s. n.* [S.] Gold.

હિરણ્ય-ગર્ભ, *s. m.* [+ ગર્ભ.] The god Vishnu who produced the original golden egg out of which the world was evolved.

હિરા-કણ્ઠી, *s. f.* [See હીરો + કણ્ઠી.] A diamond facet.

હિરા-કણ્ઠી, *s. f.* [+કણ્ઠી.] A kind of gold necklace.

હિરા-કરી, } *s. f.* [See હરિત green.] Green vitriol; sulphate of iron.

હિરા-ગળ, *adj.* [See હીર.] Silken.

હિરા-બોળ, *s. f.* Myrrh.

હિરા-દખખણ, *s. f.* The name of a drug.

હિરા-મલ, *s. m.* [See હરિત + મલ, મલ્લ.] A bird of the parrot kind.

હિરા-વેધ, *adj.* [See હીરો + વેધ. વું.] Able to bore a hole even in a diamond. 2. Clever; trickish.

હિલ-ચાલ, Same as હાલચાલ.

હિલ-વું, Same as હાલવું.

હિલામો, *s. m.* [See હલાવ. વું.] An effort; a vigorous attempt; a resolution. 2. A rising; an insurrection.

રંગે કરવા ગોપટી, હેડું માહાં હિસે રે. —ભાલજી.

હિંદોળો, *s. m.* [See હિંડોળી.] Merriment,

હિલ્લો, *s. m.* [Ar. હેમ્લ: an attack. See હલ્લો.] Difficulty. 2. Injury. 3. A jerk; a shake; a push; a shock.

હિસ-તું, *v. i.* [See હર્ષ; or see હેષા in હિસા-રવ; or see હસ-તું.] To be glad; to be pleased; to be amused.

ખાન ને પાન વિહાર રથાનક ઘણાં,
કામની નિરખતાં કામ હિસે. —નરસિંહ મહેતા.

હિસાબ, *s. m.* [Ar. હિસાબ્ reckoning, account.] Computation; calculation. 2. A sum; an example (in Arith.). 3. A money account. 4. Book-keeping. 5. Estimation; regard; worth. 6. Practical arithmetic. 7. The amount calculated; the sum or result worked out; reckoning. 8. A register or a computation of goods purchased or sold, of debts, expenses, costs, &c.

Id. હિસાબ કરવો To compute. 2. To adjust and settle accounts. હિસાબ ચુકવવો To pay off. હિસાબ રાખવો To keep accounts. હિસાબ લેવો To audit accounts. 2. To take an account. 3. To hold responsible. હિસાબ નેવો To examine the accounts. હિસાબ લખવો To write the accounts. શા હિસાબમાં ? Of what consideration ? insignificant.

Prov. હિસાબ કોડીનો અને બક્ષિસ દાખની
Count like Jews and agree like brothers.

હિસાબ કિતાબ, *s. m.* [+ કિતાબ.] A general and loose term for arithmetical calculations, &c. 2. Accounts. 3. An account-book. 4. Calculations; computations.

હિસાબી, *adj.* Skilful or versed in arithmetic. 2. Versed in accounts. 3. Pertaining to arithmetic. 4. Pertaining to accounts. 5. Correct; proper, just.

હિસારવ, } *s. m.* [S. હેષા neighing *fr.* હ્ષ્
હિસારો, }
to neigh + રવ and + S. કાર a suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* કૃ to do.] Neighing; bellowing; lowing.

જેમ જેમ હરિ પગલાં ભરે, તેમ તેમ ગાય હિસારા કરે.

—પ્રેમાનંદ.

હિરસે-દાર, *s. m. f.* [See હિરસે+દાર. P.] A shareholder; a partner; a sharer.

હિરસો, *s. m.* [Ar. હિરસો:] A share; a division; a portion.

Id. હિરસો પાડવો To divide; to share.

હિ-હિ-હિ, *adv.* [Imit.] Giggling; tit-tering. 2. Laughing or ridiculing.

હીક, Same as હિક.

હીકા, *s. m. pl.* [See હિક.] Convulsions when at the point of death; dying struggles.

હીટ, *s. n.* [Ar.] Silk.

હીણ, *adj.* [See હિક.] Base; mean. 2. Alloyed. 3. That wants or is without.

હીણ-પણ, } *s. n.* [ત્વ, પણ, પણ abs. suf-
હીણ-પણ, }
fixes.] Baseness; lowness.

હીણ-પત, } *s. n.* [પદ a place.] Low
હીણ-પદ, }
position; lowness.

હીણ-ભાગ્ય, } *adj.* [+ ભાગ્ય.] Unfor-
હીણ-ભાગી, }
tunate.

હીણું, *adj.* Mean; low; base. 2. Alloyed.

હીન, *adj.* [S. *fr.* હા to abandon.] Be-reft of; without; destitute of; deficient; de-fective. 2. Base; mean; low. 3. Vile.

હીન-તા, *s. f.* [+તા abs. suffix.] Lowness.

હીનો, *s. n.* See હિમ. 2. A medical pre-paration obtained by keeping certain drugs in water for a night.

હીયા, *s. m. pl.* [Imit.] Birds that go in flocks and eat corn in the fields.

હીર, *s. n.* [See હીરો.] Silk. 2. Lustre. 3. Essence; substance; matter; the consti-tuent substance; the nature. 4. Quality; disposition or mind (of a person). 5. Af-fection; love.

હરખ વિનાના કાંઈ હૈંડે ન મળે હીર ને.—ભોજોભગત.
6. Courage.

અંદન અંદકિરણ પણ નિંદે, ખિત્ર અને હીરહારી.

—ગી. ગો.

Id. હીર હારવું To lose one's reputation.

Prov. હીરની ગાંઠ ને તેલનું ટીપું (મળે મળ્યુત થાય) A firm knot.

હીર-ચીર, *s. n.* [+ ચીર.] Costly clothing; a valuable dress.

હીર-નીર, *s. n.* [નીર.] Spirit; courage;

a characteristic.

હીરો, *s. m.* [S. हीरक.] A diamond. 2. A gem; a jewel. 3. Anything best of its kind.

Prov. હીરો હીરાને કાપે Diamond cuts diamond. હીરાની કીમત ઝવેરી આગળ A pebble and a diamond are alike to a blind man. હીરામાં છંટ અને રૂપમાં ગર્વ (એ બે સરખાં) Pride in a beauty is like a flaw in a diamond.

હીલો, *s. m.* [See હિલ-હું: Or, હલ્લો.] A jerk; a shake. 3. [Cf. ચીલો.] A cart-rut. 4. Difficulty. 5. Injury.

હી-હી, *adv.* [Imit See હિ-હિ-હિ.] Giggling, tittering.

હું, *pron.* [S. अहम्.] I; I myself.

Prov. હું ને મારી વહુ, તેમાં આપ્યાં સહુ We two are sufficient for each other.

હું, *interj.* [Imit. See હું, હા.] A particle indicating assent or consent. 2. On; go on.

હુંક-હું, *v. i.* [See હું, *interj.* To be eager to go on. 2. To compete keenly.

હુંકારો, *s. m.* [+ S. कार making *fr.* कृ to do.] The uttering, from time to time, of the sound હું by the hearers of a narration, in expression of their clear apprehension or fixed attention. 2. An expression of contempt; a challenge; a call to fight.

હુંહી, *adj.* [See હું હું.] Mischievous; troublesome.

Id. હુંહી થોડો Mischievous and troublesome.

હુંધું, *s. n.* [S. सूचि, સોચ, a needle.] The sharp point of a blade of grass.

હુંડલો, *s. m.* [See સુંડલી, સુંડલો; or, સુપડું.] A sifting fan.

હુંડિયા-મણુ, *s. n.* [See હુંડી.] Discount. price paid upon a *hundi* or bill of exchange.

હુંડી, *s. f.* [Hem. Des. हुड़ा = a stake; a condition, an agreement; price; reward.] A bill of exchange.

Id. હુંડી લખવી To draw a bill of exchange. હુંડી સ્વીકારવી To accept a bill of exchange. હુંડી પાકવી To be due (of a bill of exchange). હુંડી ભરવી To pay the amount of a bill of exchange. હુંડી દેખાડવી To give notice of a bill

of exchange having been received. હુંડી પતી A bill.

Prov. હુંડી તેનો વીમો Killing two birds with one stone. હુંડીનું બોખું The paper on which a bill of exchange was written, but which is of no value after the amount has been paid.

હુંડે, *adv.* In the lump; on the whole.

હુંથિયું, Same as સુંથિયું.

હું-પણુ, *s. n.* [See હું+પણુ, પદ.] Egotism; self-conceit.

હુંક, *s. f.* [S. उष्ण *fr.* उष् hot *fr.* उष् to burn. See બંક.] Genial heat; warmth. See બંક.

Id. હુંક વળવી To become warm.

હુંક-ચલું, *adj.* Lukewarm.

હુંક-ગુણ, *adj.* [See હુંક+વાળું having.] Warm.

હુંસી, Same as હોસી.

હુંશળ-મુશળ, *s. n.* [S. उखल the mortar+ मुसल the pounder.] The mortar and pestle these being looked upon as important articles in housekeeping.

હુંશી, *adj.* [See હોસી.] See હોંસીલું.

હુંશી, *adj.* (An ox) Having a circle of hair on the forehead, not lying in the straight line joining the roots of the horns.

હુંકમ, *s. m.* [Ar. हुक्म.] An order; a command. 2. A decree. 3. A trump (in cards).

Id. હુંકમ કરવો To give an order; to order. હુંકમ ઉઠાવવો To carry out an order. હુંકમ માનવો To obey an order. લેખી હુંકમ A written order. મોહડાનો હુંકમ A verbal order.

હુંકમ-નામું, *s. n.* [+ નામું.] A decree; a written award or decision upon a suit finally disposed of.

હુંકારો, Same as હુંકારો.

હુંકમત, Same as હુંકમત.

હુંકો, *s. m.* [Hem. Des. उका *fr.* S. उल्का a firebrand. Cf. Ar. हुक्क: a casket.] A smoking apparatus; a *hukkah*.

Id. હુંકો ભરવો To fill a *hukkah* with

tobacco. હુકો પીયો-મડગડાવવો To smoke a hukkah.

હુજત, *s. f.* [Ar. હુજત an argument.] Obstinacy; persistence; a dispute; an argumentation.

હુજત-ખોર, } *adj.* [+ P. જોર enjoying *fr.* હુજતી, }
હુજતી, }
હુજતી to enjoy.] Obstinate. 2. Disputatious. 3. That makes difficulties and objections.

હુજરડો, Same as ઉજરડો, ઉઝેડો.

હુડતા-વ-વું, *v. t.* [See હડહડ + સતા-વ-વું.] To slight; to disregard. 2. To cow down.

હુડ-દો, *s. m.* [Imit.] A jest; a joke.

હુડા, *s. m. pl.* [See સૂડો *fr.* શુક.] Same as હીયા, a kind of birds.

હુણ-હું, *v. t.* [See હણ-હું.] To beat the breast in mourning.

હુત, *adj.* [S. *fr.* હુ to sacrifice.] Sacrificed.

હુત-દ્રવ્ય, *s. n.* [S. *fr.* + દ્રવ્ય.] Materials for a sacrifice; offerings to fire.

હુતાશ, } *s. m.* [S. *fr.* + અશન.] Fire.
હુતાશન, }

હુતાશની, *s. f.* [S. See હુતાશન.] The Holi; the pile arranged to be kindled at the festival of the Holi.

હુનર, *s. m.* [P. હનર skill, art.] An art; a craft; a manual art. 2. Skill; ingenuity. 3. A contrivance.

Prov. હુનર કરો હુનર, બાપ્ય બિન કોડી ન પાવે There is no flying against fate. હુનરવાળો કાંઈ ભુખે મરે નહિ He who has an art, has everywhere a part.

હુનરી, *adj.* Artful. 2. Skilful; inventive. 3. Ingenious. 4. That has or can devise shrewd modes for the accomplishment of objects.

હુનાળો, *s. m.* [See ઉષ્ણ+ કાળ.] Summer. Same as ઉનાળો.

હુણું, *adj.* [See ઉણું, ઉષ્ણ, *fr.* S. ઉષ્ to burn.] Hot; warm. See ઉણું.

હુજર, Same as હુનર.

હુપ-કો, } *s. m.* [Guj. હુપ, હુબ, Imit.+S.
હુબ-કો, }

કાર doing *fr.* કર to do.] Opening the mouth owing to the sensation of vomiting. 2.

Vomiting.

હુએ-હુબ, }
હુએ-હુબ, } [Ar. હુવિહ exact. See આબેહુબ.]

Exact; very like.

હુમલો, *s. m.* [Ar. હમ્લ: an attack.] An assault; an attack.

હુમા-યું, *s. n.* [P. હુમાયું auspicious *fr.* હુમા name of a fabulous auspicious bird. Or See હોમા-યું.] A particular bird which is supposed to burn itself.

નિજ ઈચ્છાએ બાળે કાય, સ્વાત યુદ્ધ ફરી પરગટ થાય. —અખો.

હુરમત, *s. f.* [Ar. હુમ્મત honour, respect.] Character; reputation; honour.

Id. હુરમત હારવી To lose one's reputation.

હુરિયો, } *interj.* [Imit.] An exclamation used in hissing or hooting. 2. *s. f.* Public disgrace.

હુલકું, *s. n.* [See હલકા, હલકા-પાત.] A commotion; a popular disturbance. 2. A sudden fright; consternation.

Id. હુલકું પાડવું To raise an alarm.

હુલ-ડ, } *s. n.* [See હુલકું.] A tumult; a disturbance. 2. A riot; a rebellion. 3. A brawl.

Id. હુલડ મચાવવું To raise a disturbance.

હુલડ-ખોર, *adj.* [+ P. જોર enjoying *fr.* હુલડ to eat, to enjoy.] Insurgent; rebellious. 2. *s. m.* A rebel.

હુલ-રા-વ-વું, *v. t.* [See હલા-વ-વું.] To rock in the arms (an infant).

પાવલોપા રે હરિ ગોપાળ, યશોમતી હલરાવે બાળ.

—ભાલભુ.

હુલા-મ-બું, *s. n.* Rocking in the arms (an infant). 2. Affectionate treatment of a child.

જસોદાજી હુલામણે તેનું નામ ધરે છે કાલાનજી.

—ભાલભુ.

હુલા-વ-વું, [See હલા-વ-વું.] See હુલરા-વ-વું. ધવરાગ્યો હુલાવિયો વિનતાએ કર્યો વિવેક.

—સામળભટ.

હુલા-વું, *v. t.* To remonstrate with kindness; to dissuade.

હુનાસ, Same as ઉદનાસ.

હુદ્દાડ, *adj.* [See હુદડ.] Violent. 2. Rash; inconsiderate. 2. *s. n.* See હુદડ.

હુદ્દાઈ, *s. f.* Violence; vehemence. 2. Rashness; inconsiderateness.

હુશિયાર, Same as હોશિયાર.

હુસન, *s. m.* [Ar. *huss* duty.] Countenance; face; look. 2. Beauty; comeliness; elegance of feature.

હુસ-હુસ, *adv.* [Imit.] Quickly.

હૂક, *s. f.* [See ચૂક.] A sharp shooting pain in the stomach.

હૂક, *s. m.* [Eng. *Hook*.] A hook.

હૂક, Same as હૂપ.

હૂક-હૂક, *v. i.* [Guj. *હૂ, હો*, Imit + કર the sound *fr.* S. *ક્ર, કર* to do.] To roar.

મયદ વળતો આવિયો સહદેવ સામે ધીર,
હાક મારી હૂકતો, પર્વતપ્રાય શરીર.—ગિરિધર.

હૂડ, *inter.* [Imit. See હડ-હડ] Tush; tit.

હૂન, Same as હોન.

હૂપ, *interj.* [Imit.] Imitative of the cry of a monkey; whoop.

હૃદય, *s. n.* [S.] The bosom; the breast. 2. The heart. 3. The trend of the mind; intention. 4. A secret; a mysterious meaning.

Id. હૃદયે ભીડવું-ચાંપવું-દાખવું To embrace.
હૃદય પિગળવું To feel pity. પોચું હૃદય A soft or tender heart.

હૃદય-કમળ, *s. n.* [+ કમળ.] The form of the heart compared to that of a lotus.

હૃદય-ભેદક, *adj.* [S. *fr.* + મિદ્ to break.] Heart-rending.

હૃદય-વેધક, *adj.* [+વેધક piercing.] Piercing the heart.

હૃદય-હારી, *adj.* [S. *હ, હર્* to take away.] Affecting the heart.

હૃદય-શૂન્ય, *adj.* [S. *fr.* + શૂન્ય.] Heartless; unfeeling.

હૃષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* *હ્રષ્ટ* delighted *fr.* *હષ્* to be delighted: See હર્ષ+પુષ્ટ.] Well pleased and well fed.

હે, *interj.* [Imit.] An exclamation of wonder or astonishment.

હે-ક-હૂં, *v. i.* [Guj. *હે+કાર* the sound *fr.*

ક્ર, કર to do] To suffer for want of.

હેકાર, Same as અહેકાર.

હેકારી, *adj.* Conceited; proud; arrogant.

હેક-હૂં, Same as હિડ-હૂં.

હે, *ind.* [S. Imit.] An exclamation used in respectfully calling a man.

હે, *s. f.* [See હેયું.] Contentment; comfort; courage.

Id. હે પૂરવી To be contented.

હેજ, Same as ભેજ.

હેજ, Same as હેત.

ભાત ભાતના ભોગ છે, હેડા સાથે હેજ.—સામળભટ.

હેક, Same as હેકે.

હેકલાણુ, Same as હેકે.

હેકળ, Same as હેકે.

હેકાં, } Same as હેકે.

હેકું, }

હેકાણું, *s. n.* [See હેકે + રથાન.] A place having a lower level.

હેક, *adv. prep.* [Hem. Des. *હિડો* = S. અધ: below. Cf. હેડા, હેડાણું, *fr.* S. અધસ્તાત્, અધમ્ below.] Below; underneath; under; down.

Id. હેકે ખસવું To be ruined. 2. To lose one's activity. 3. To be dispirited or dejected.

હેડ, *s. f.* [Dh. Des. *બહેડઓ* *fr.* S. *વૈમૌતકમ્*, ખેહડું. Cf. Mar. *બિહો*. See ખેડ.S. *હાડિ*.] Stocks; fetters for confining criminals.

Id. તારો હેડ ફારડો વાગે છે You can throw a man into prison or whip him; you have the power to punish persons. હેડમાં પગ અને મુઠો મરડે Mettle is dangerous to a blind horse=Never show your teeth unless you can bite.

હેડ, } *s. f.* A drove of cattle, brought

હેડી, } or carried about for sale.

મને મેલી મહા વનમાંય, હેડી હાલી ગઈ;

મારા દિલના ઢુઃખની વાત, કેને જાયે કહી ?

—ભુમાનંદ.

હેડ-કી, *s. f.* [S. *હિક્કા*.] Illicough. 2. Belching.

હેડિયા, *s. m.* [See હેડી.] A bullock in a drove of cattle led about for sale. 2. One whose employment is to lead about droves of cattle for sale.

હેડો, s. m. [See હેત.] Attachment to; fondness for.

સેવા સમરણ કામ કરે, મારો ક્ષણ એ ન છાંડે હેડો.

—દયારામ.

હેણ, s. f. [See શયન.] A quilt.

સુખડની સેન કરી, અતલસની ઉપર હેણ.

—સામળભટ.

હેત, s. n. [See હેતું.] Affection; love; attachment; friendship.

Id. હેન કરવું-રાખવું To love. હેત પ્રીત Affection.

Prov. હેતના કુસકા સારા, પણ ક-મનની કમેદ ખોડી Better is a dinner of herbs where love is than a stalled ox and hatred therewith.

હેતકુંડ, s. n. [S. શકટ a cart.] A cart for carrying loads, as opposed to passengers.

હેત-રસ, s. m. [See હેત + રસ.] The feeling or sentiment of love; heart-felt love.

હજી પણ હેત-રસ તારો મેં પીધો;

અ-નિત છું, તદ્દપિ તે છતી લીધો.

—દયારામ.

હેતાળ, adj. [+વાળું having] Affectionate.

હેતુ, s. m. [S.] Cause; reason. 2. Object; motive; purpose.

હેતેસરી, } s. m. f. [S. + હિતૈષી fr. હિત, + S. इष् to wish.] A well-wisher.

હે-દળ, s. n. [See હય + દળ an army.] Cavalry; horse. 2. A multitude of horses.

હેબક, s. f. [Ar. हयबک terror.] Fright; fear; dread. 2. Awe.

Id. હેબક ખાવી To be overawed.

હેમ, s. n. [S.] Gold.

હેમક, adj. [Ar. કેહમક foolish, a fool. Foolish; stupid. 2. Timid; timorous.

હેમ-ખેમ, adj. [Guj. હેમ redup. of ખેમ, ક્ષેમ.] Hale and hearty; healthy and cheerful. 2. Safe and sound.

હેમજ, Same as હિમજ-હરડે.

હેમન્ત, s. m. [S. fr. હિમ.] One of the six seasons comprising માગસર and પોસ, occurring about November and December; the cold season.

હેરક, s. m. [S. હેરિક.] A spy; an emissary sent to get intelligence.

હેર-ણી, s. n. pl. Prying into another's secrets; espionage.

ધરનાં ને જો નવી ગમે તો, લોક તણો શો વાંક રે ?

સહ્યે હેરે હેરણી રે, પરનાં રાય ને રાંક રે.—ભાલણી.

હેર-મેર, s. f. [Guj. હેર redup. of ફેર + ફેર.] Transition; alteration; transplantation; transposition. 2. *adj.* Changed; different.

હેર-વ-વું, v. t. [Caus. of હેર-વું.] To postpone from day to day.

નિધિને નિરખી, પુઠ તરકર લે,

અતિ ખાલી ભમે, હિમ હેરવતાં.

—વશીભ.

હેર-વું, v. t. [See હેરક.] To spy; to survey narrowly and curiously; to pry into.

અસહ જીવે નાહ કોય, સહ નકલોને હેરે.—નરભેરામ.

મહિ નાર કેરો ફેરો, હેરો મન આંકડી.

—વશીભ.

હેરાન, adj. [Ar. हैरान astonished.] Distressed; afflicted. 2. Harassed; annoyed; disturbed; disquieted. 3. Uneasy; suffering. 4. Hard-pressed; bothered; vexed; teased; plagued; tormented; tortured.

હેરાન-ગતિ, s. f. [+ગતિ.] A distressful or afflicting condition; a state of disease, pain, &c. 2. Fatigue; distress; misery; privation. 3. Injury; ruin; damage.

હેરા-વ-વું, v. t. [See હેર-વ-વું.] To look at with affection.

પરભાતે હડીને ગોપી જોને હેરાવે;

“ઓ કાનુડા કહીને બોલાવે. —નરસિંહ મહેતા.

હેરિયાં, s. n. pl. [See હેર-વું.] Prying; peeping.

ચોરની પેઠે છાનીમાની ઉભી રહી હેરિયાં હેરનાર વું ન કે ખીજ ?

—પ્રેમાનંદ.

હેરિ-યાં, s. n. pl. [See હેલો Or Mar. આર્યા.] Tacking a boat; managing a boat so as to suit the wind.

Id. હેરિયાં ખાવાં To enjoy a boating excursion.

હેરિ-યું, s. n. [See હેર-વું.] A ray of light coming into a room through a small hole.

હેરે, s. n. Same as હેર-ણી.

હેરે, s. n. m. [See એર.] A snake; a serpent.

હેરો, s. m. [See હેર-વું.] A spy; a messenger.

કાણુ સુકૃત મનુષ્ય દેહ પાચો, અહોત ફર્યો હું ફેરા;
હજી ચેત, ભૂલ મત ભાઈ, માથે મરકણુ હેરા રે.

—નિરાંતભક્ત.

હેરા-ફેરા, *s. m.* [See હેર+વું: Or હેરા redup. of ફેરા+ફેરા.] An occasional visit.

હેલ, *s. f.* [Hem. Des. હેલા=S. વેગ: force, speed. See હલ+કારો, and હેલકરી.] A load. 2. A burden. 3. A load or piled mass of grass, fuel, cow-dung cakes, &c. in a cart (as carried for sale). 4. The price or cost of carrying; the hire of a porter; cooly-hire. 5. A pair of vessels full of water (as carried on the head of a woman).

હરિશંદ્રને માથે પિતા હેલ પાણીની,
એવો દેવે લીધો'તો દંડ રે.

—ભોળેભગત.

6. The business or employment of carrying loads or burdens.

હેલકરી, *s. m.* [See હલ+કારો.] A porter; a cooly.

હેલના, *s. f.* [S.] Contempt; disrespect.

હેલ-પટો, *s. m.* A fruitless journey or trip.

હેલ+વું, *v. i.* [See હેલ; Or, હળ+વું, હળી જવું.] To live in love and peace.

ખેલતા, રેલતા, હેલતા, ભળતા, જે મળે વાટમાં દેશ કેરા.

—પ્રેમાનંદ.

હેલા, *s. f.* [S. હેલા a sport.] Wanton sport. 2. Strong sexual desire in a woman.

હેલા-માં, *adv.* In sport; easily. 2. In a trice; in a jiffy; instantly.

હેલિ, [S.=Gr. *Helios*.] The sun.

હેલી, *s. f.* [Cf. રેલ.] An incessant shower of rain.

Id. વરસાદની હેલી Continuous rain; a flood; આનંદની હેલી Continuous joy.

હેલી, *s. f.* [See હે + અલી: Or સાહેલી.] A female friend.

અલખેલાનાં નેણાં કેરાં બાણુ, અચાનક લાગ્યાં રે;
હેલી હું થું કરું ?

—અસાનંદ.

હેલી, *s. f.* The armpit.

હેલી, *s. f.* [See હેલા-માં] A short time; a moment; an instant.

લૂણુ હરામ કર્યું, હેલીમાં હરું, રામ લક્ષ્મણ તણાં ભેર બાણુ.

—સામળભટ.

હેલી, *s. f.* A mode of music. 2. Ashes.

હેલો, *s. m.* [See હલસેલો.] A violent

stroke or blow. 2. Same as હેલી.

હેલી, *s. m.* [See હલસેલો: Or, હાલ+વું.] Jolting (of a carriage).

હેલા, *s. m.* [S. સહવાસ living together fr. સહ with+વાસ residence.] A practice; a habit.

હેવાતન, *s. n.* [See સૌભાગ્ય + પાણુ.] The happy and joyous state of wifehood.

હેવાન, *s. m.* [Ar. *هَيوان* an animal.] A beast; a brute.

હેવાનિ-ચત, *s. n.* Beastly tendencies; brutishness.

હેવાલ, *s. m.* [See એહવાલ.] An account; a description. 2. A statement. 2. State; condition.

Id. હેવાલ આપવો To give a description.

હે.ડિ.ચો, *s. m.* [See હાડ+કું.] The throat; the prominent bone of the throat; Adam's apple.

હે.કું, Same as હેયું.

હે.છો, *s. f. pl.* [See હરણ a deer.] *Ursa major*; the Great Bear.

હેયા-કુટ, *s. f.* [See હેયું+કુટવું.] Beating the breast through sorrow. 2. Great anxiety.

હેયા-ચોળો, *s. m.* [+ ચોળ+વું.] Heart-burnings; great anxiety.

હેયા-ટ+વું, *v. i.* [હક+વું.] To be disheartened; to lose courage.

હેયાત, Same as હયાત.

હેયાતી, Same as હયાતી.

હેયા-તોડ, *s. f.* [See હેયું+તોડ, તોડ+વું.] Breaking of the heart or chest. 2. *adj.* Capable of breaking the chest; very hard (of labour).

Prov. હેયા-તોડ કરતાં હાય-તોડ સારી If you want a thing done well do it yourself.

હેયા-ધારણુ, *s. n.* [+ધરા+વું, ધારણા.] Heart-felt satisfaction; contentment.

હેયા-ફાટ, *adj.* [+ ફાટ.] Bursting the heart. 2. *adj.* (sobbing) bitterly.

હેયા-કુટ, } *adj.* [+ કુટ+વું.] Foolish.

હેયા-કુટું, }

હેયા-રખી, *s. f.* [See હેયું + fr. S. રખ to protect: See રાખ+વું.] The projecting wall of a fortress about two feet and a half in height erected for protection; a parapet wall.

હેયા-રખુ, *adj.* Reserved; not openminded.

હૈયા-શોક, *s. m.* [+શોક.] Heartfelt grief.

હૈયા-સગડી, *s. f.* [+સગડી.] A tormentor.

હૈયા-સૂનું, *adj.* [+સૂનું.] Absent-minded.

2. Forgetful.

હૈયું, *s. n.* [Hem. Des. હિયમ્ *fr.* S. हृदयम् the heart.] The heart. 2. The mind. 3. Memory.

Id. હૈયાકુટું Dull-headed; forgetful. હૈયા-મેહું Deceitful; insincere; malicious. હૈયું ભરાવું-ભરાઈ આવવું To be choked with grief; to have the heart oppressed with grief. હૈયું હાથ રાખવું Not to allow the heart to be agitated; to keep the heart at ease. હૈયું ફાટવું To be broken (of the heart). આટલું તો હૈયે ધારશે કે કોટે? That will be enough to support him. હૈયા પર રાખવું To take great care of; to treat with fondness. હૈયે દાખવું To embrace. હૈયે હાથ મુકાવવો-રખાવવો To ask to take courage. હૈયાનો ચોર Reserved; not open-minded; deceitful. હૈયાનો હાર ને કોટનું માદળિયું Very dear, very much beloved.

Prov. હૈયું બાળ્યા કરતાં હાથ બાળ્યા સારા It is better to do a thing oneself than entrust it to others and have it misdono: Better do it than wish it done. હૈયે તેવું હોડે Speech is the picture of the mind: As we think, so we speak: out of the abundance of the heart the mouth speaketh. હૈયામાં કાતી ને હરિગુણ ગાતી God on his tongue and the Devil in his heart: Honey-tongued but a heart of gall. હૈયામાં હાશ હાશ, ને મોઢે ના ના Do as the lasses do, say no and take it. હૈયે હામ ન હોય, તો પગે જોર રાખવું He who has no heart (courage) should have a good pair of legs.

હોડવું, *v. i.* [See હોડવું.] To go. 2. To die.

હોસ, *s. f.* [See હવસ.] Ardour of inclination. 2. Emulation. 3. Earnest wish or inclination. 4. Ardent desire; longing.

હોસા-તોસી, *s. f.* [+તોસી redup.] Competition; rivalry. 2. Altercation; discussion; controversy; quarrel; dispute.

હોસિ-હું, *adj.* Eager; ardent; emulous.

હો, *interj.* [Imit. See હા, હં, હાં, હે.] Yes. 2. That will do. 3. Oh; ah.

હોઈયાં, *interj.* [Imit.] Showing the sound of belching.

Id. હોઈયાં કરવું To misappropriate.

હો-કાટવું, *v. t.* [Guj. હો, હાં+કાર the sound *fr.* ક, કરવું to do.] To chide; to scold.

હોકા-ચન્ન, *s. n.* [See હુકો *fr.* Ar. हुक्क: a casket+ચન્ન.] The mariner's compass.

હો-કાર, } *s. m.* [See હો + કાર a suffix showing the sound of the preceding letters *fr.* ક to do.] Saying "Yes"; consent.

Id. હોકારો પુરવો, હોકારો દેવો, To say "yes"; or "well"; to consent.

હો-કારો, *s. m.* Calling out; shouting.

Id. હોકારો કરવો To chide by speaking loudly.

હો-કીરો, *s. m.* A loud noise.

હોકો, *s. m.* [See હુકો.] A hubble-bubble. 2. [See હોકા-ચન્ન.] The mariner's compass.

હોજ, *s. m.* [Ar. هَوْج.] A basin of water; a reservoir; a cistern; a fountain.

હોજટ, *s. f.* [See હુજત.] An account settled annually between the farmer and his tenants.

હોજટ, *s. f.* [See ઓજટ.] The influence or grasp of an evil spirit.

Id. હોજટમાં આવવું-ભરાવું To be caught in the clutches of an evil spirit.

હોજરી, *s. f.* } [Hem. Des. આજ્ઞરી = S. અન્નાવરણમ્ the cover for the intestines, *fr.* S. હોજરું, *s. n.* } [Hem. Des. આજ્ઞરી = S. હોજરું, *s. n.*] The stomach.

હોજરું, *s. n.* [Hem. Des. આજ્ઞરી = S. અન્નાવરણમ્ the cover for the intestines, *fr.* S. હોજરું, *s. n.*] The stomach.

હોડ, *s. m.* [Dh. Des. હોડો *fr.* S. ओष्ठ.] The lip.

Id. હોડ ફફડાવવો To grumble.

Prov. હોડ બહાર તે કોટ બહાર Hedges have eyes and walls have ears. હોડ સાન તો ઉતર ઝાઝા Wranglers never want words.

હોડ, *s. f.* [Hem. Des. હુડા = S. पण: a wager.] A wager; a bet. 2. Competition; rivalry.

Id. હોડ પડવી-મારવી-બકવી To lay a wager.

હોડવું, *s. n.* [See હોડી.] A small boat; a raft, a float.

હોડણિયું, *s. n.* [See ઓડવું.] A large

cloth sheet worn by women.

હોડ.વું, *v. i.* [See સૂઝ *fr.* સુંઘ.વું.] To stink.

હોડી, *s. f.* [S. હોડ.] A boat.

હોડો, Same as ઓઢો, a cloth covering.

હોડો, *s. m.* [S. ડહ carried *fr.* વહ to carry.] A wave.

હોણ, *adv.* [S. અધુના now.] In this or the current year. See ઓણ.

હોતા, *s. m.* [S. *fr.* હ to sacrifice.] A sacrificer.

હોદ્દે-દાર, *s. m.* [See હોદ્દે+દાર.P. having.] An officer.

હોદ્દો, *s. m.* [Ar. *ઝહ્દ*: responsibility.] An office; a function; a duty. 2. A post; a rank; a station (in public service).

હોદ્દો, *s. m.* [P. *હદ્*: a canopied seat on the back of an elephant.] A box or sedan placed on the back of an elephant or horse.

હોનાર, *adj.* [See હો.વું.] That is to come, that is to happen; that is to take place.

Prov. હોનાર પદાર્થ આગળ કોઈ ડાહ્યું નથી Man proposes, God disposes.

હોનાર-ત, *s. f.* [+અર્થ.] The thing that is destined to happen.

હોફ, *s. f.* [Ar. *હોફ* fear.] Fear; terror; dread; awe.

હોમ, *s. m.* [S. *fr.* હ to sacrifice.] A burnt offering. 2. The casting (of clarified butter, rice, &c.) into fire as an offering to the gods accompanied with prayer or invocations; an oblation.

હોમ-કુણ્ડ, *s. n.* [S. *fr.* +કુણ્ડ.] The pit in the ground in which the sacred fire burns.

હોમ-શાળા, *s. f.* [+શાળા.] A sacrificial chamber.

હોમ-હવન, *s. n.* [S. *fr.* +હવન.] Sacrificial offerings.

હોમ.વું, *v. t.* To sacrifice. 2. To offer unto fire; to throw offerings into fire.

હોમા.વું, *v. t.* [Passive of હોમ.વું.] To be sacrificed.

હોય, *interj.* [See હો.વું.] Let it pass; leave it aside.

હોરમાન, Same as ઓરમાન, Having the same father but different mothers.

હોર-વ.વું *v. i.* To be at ease; to be pleased.

હોર.વું, Same as વોર.વું, વહોર.વું, to buy.

હોર.વું, *v. i.* [Des. અવરત્તઓ *fr.* S. અપ, અવ down+રત્ત pleased, See રક્ત, રાગ, રંજન.] To pine; to waste away with longing.

હોર.વું, Same as સોર.વું, ઓલ.વું, to peel.

હોરા, *s. f.* [S.=Gr. *Hora* an hour.] The twenty-fourth part of a day; an hour. 2. A period of two days and a half.

હોરા-મણ, *s. f.* [See હોર.વું to pine.] Pining.

હોરી, *s. f.* [See હોળી.] A song (in the Hindustani language) in description and eulogy of the Holi festival, and sung only in the months of માહા, ફાગણ, and ચૈત્ર.

હોરો, Same as વોરો a trader.

હોલ, *s. f.* [See જવાળા.] A hearth made in the form of a long trench. 2. Terror.

હોલ-વ.વું, *s. n.* [See હોલ-વ.વું.] Extinguishment extinction.

હોલ-વ.વું, *v. t.* [See હોલ.] To extinguish; to put out; to blot out. 2. To compose; to pacify (a quarrel).

હોલાણ, *s. n.* Same as ઓલાણ. 2. હોલવણ.

હોલ-દિલ, *adj.* [Ar. *હલ્* fear, palpitation+P. *ફ* of +દિલ the heart=palpitation of the heart.] Crack-brained; crazy; deranged, in mind.

હોલો, *s. m.* [Dh. & Hem. Des. ઓલાવઓ, ઓલઓ=S. *ચ્યેન* વક્ત્રી a falcon.] A dove.

હોલો, *s. m.* [Hem. Des. ઓચુલ્લ=S. *ચુલ્યેક*: ભાગ: a part of a hearth, *fr.* ચપ near + ચૂલો. See હોલ.] The side or off-portion of a cooking stove to hold pots over the fire.

Prov. હોલામાંથી નીકળીને ચુલામાં પરવું Out of the frying pan into the fire.

હો-વા, Same as હો-હા uproar.

હોવા.વું, *v. i.* To be in agitation or excitement for want of; to be in a flurry; to be flurried.

હો.વું, *v. i.* [S. *ધૂ* to be.] To be; to become.

Id. હોવું ન હોવું કરવું To efface all trace of. 2. To kill.

Prov. હશે તેનું જશે They only are in

danger who have anything to lose. હોય તે ઈદ, અને ન હોય તે રોન To-day a king, to-morrow nothing=Is there no means, but fast or feast ?

હો.વે *interj.* [See હો.] Yes; of course; indeed.

હોશ, *s. m.* [P.]Consciousness. 2. Sense.

Id. હોશ હડી નવા To be completely dejected.

હોશિયાર, *adj.* [P. *fr.* હોશ+P. ચાર્=વાળું, having.] Clever; intelligent; able 2. Smart; active. 3. Sensible; wise prudent.

હોશિયારી, *s. f.* Cleverness; intelligence; ability. 2. Smartness; activity. 3. wisdom; prudence.

હોશે, Same as હશે, May be.

હોસાન, *s. m.* [P. અવ્સાન whatever materially concerns oneself.] The colour of the face; complexion.

હોહવાઈ, *s. f.* Slowness; sluggishness.

હોહુ, *adj.* [See હોહું.] Slow; dull; sluggish.

હોહા, *s. f.* [Imit. See હો+હા.] Noise; clamour; uproar. 2. Bustle; sensation; excitement; agitation; popular clamour. 3. Alarm; consternation.

હોળ, Same as હળ a plough.

હોળું, *v. t.* [See ઓળું.] To comb. See ઓળું.

હોળિયાં, *s. n. pl.* [See હોળી.] Cowdung cakes of various shapes made for placing upon the pile kindled on the Holi holiday.

હોળિયા, *s. m.* An individual of a pack of fellows that frisk and make disorderly fun in the Holi festival.

હોળી, *s. f.* [Hem. Des. મિઝાલી =S. હમર: a riot, an affray; a petty warfare between villagers; terrifying the enemy by shouts and gestures, *fr.* S. શીત+કાલ શિયાળો. S. હેલિકા, હોલી.] The festival of the Holi as comprised within the 11th and the full moon of Feb. March (ફાગણ). 2. The day of the full-moon of ફાગણ. 3. The pile built up for kindling at the close of the Holi festival. 4. The pleasures of the Holi festival.

Id. હોળી દિવાળી વચ્ચે At a time that will never come. હોળીનું નાળિયેર A leader. 2. A scape-goat. 3. A cat's-paw.

હોળ્યાં, Same as હોળિયાં.

હોળિયા, Same as હોળિયા.

હોળિયા, *s. m.* [See સાળ.] A rafter sixteen hands in length. 2. A term of reproach for a grown up girl (Colloq.)

-હદ, *s. m.* [S.] A deep reservoir of water.

-હરવ, *adj.* [S.] Short. 2. Short (of a vowel).

-હાસ, *s. m.* [S. *fr.* -હસ્ to perish.] Decay. 2. Decadence. 3. Disappearance.

એમ સર્વ ધર્મનો -હાસ થાય છે, નયે ગાંડે હોયે ગયું.

—પ્રેમાનંદ.

-હીમ, *interj.* [S. Imit.] A mystic syllable used to propitiate the goddess of wealth (લક્ષ્મી).

ળ.

ળ, The thirty-fourth consonant, and the forty-fifth letter of the Gujarātī alphabet. It occurs in the Rig-Veda as a substitute for ̣ falling between two vowels;

while in the Prakrit languages it is substituted for ̣.

There is no word in Gujarātī which begins with ળ.

